

ספר

לבוש עיד שושן

הוא הלבוש החמישי מלבושי המלכות אשר חגג הנאון
מוה"ר כרדכי יצ"ו נקרא יפה וקרא שמו לבוש
עיד שושן על שם הפסוק ומדכוי יצא וגו' והעיר
שושן צהלה ושמחה והוא כולל כל דיני ממונות ומשא
ומתנהגים על פי התורה אשר יורום כמו שהם
כלולי בטור חשן המשפט כמבואר בהקדמה
הראשונה הנדפסת עם שנים לבושים
הראשונים אשר המה
לבוש התכלת ולבוש
החור ע"ש :

נרפס פה קק בראג חבירה

החה במשלת אדונינו הקיסר רומי רודולפוס יר"ה ותתנשא מלכותו אכ"ר

סיוס יוס' ה' ג' תשרי ט"פ לפ"ק

על ידי משה בן ביהר"ר בצלאל כ"ץ זצ"ל מחוקק

הקדמה

בל צמא לכו למים ואשר אין לו כסף לכו שברו ואכולו אכלו טוב והתעננו כדשן נפשכם
 נפש בינה תרשן עצם הן אמת חפצתי נכספה גם כלרה נפשי לקרב אל מלאכת עבודת
 הקודש להציא הספר הזה במחברת הקודש להדפיסו שנית לזכות את הרבלי נתיי את לבי לחוקקי
 ישראל החוקקים חקקי בספר במחוקק בעש ברזל ועופרת נדוילים חקקי לב ככל הכתוב ונרפס
 מלפנים ונתפסט בכל המדינות ששו ושכחו בעל יום מתן חורה דקרילוח המהוללו ברוכ התשכחות
 והעיר שושן צהלה ושכחה כי ליהודים היתה אורה של הורה הנצו פרחיה ונדלו שושניה של
 הספר זה ינהמנו ממעשינו ומעצבון ידינו ומאז באתי לדבר ולקרוא ואביע ואודיע תהילת הספר הלז
 פתוק כרכש נופת צופים לכל הוד החזקה אשר עשה רמכחר הגאון כוהרר סרדכו יפה נרו יאיר
 כאור שכעת הימים בלשון צח וקל להבין כל דין ודין על אופניו מזיקק שכעתיים כטוב טעם אמרי
 נועם ישמעשע כל הקורא בו וימצא מרגוע לנפשו וישא אורו המוד כל איש הספר הזה נגד פניו
 ובאזור יהיה הבוק על מהניו אף הבעלי בתירעו יבינו מהוכו איך יהנהנו במצויה דנהוגות ובדינים
 חקים ומשפטים ישירים גם אלה לחכמים יגעם כי בו ימצאו כל פכוקטם דאיחסר כל בו בלוח
 סימני הדינים אשר בקל ימצא בכל סימן וסעיף והיה על מצהו המיד כהשן הכשפט
 ואתם הישרים בלבותם זכו במקח טוב ישמח הקונה ויגל רמיכר היא העולח על
 רוחו ושיחי להעסק במלאכת עבודת הקודש בהדפסת ספר הזה
 וחפן ה' יצליח בידי למצוא הפצי קייתי ישרח
 עזרי מקדש ומציון יסעדני ידריכני
 ינחני כמעגלי שבילי
 האמת והצדק!

נאם יוסף סופר בלא"א שלמה הלוי ז"ל ה"ה מק"ק סזנא :

מינוי השופטים בארץ ובחוצה לארץ וכו' סעיפים:

א נודל שכר מצות הדיינים העוסקים כמשפט כבר ידוע ומפירסם ואינני צריך להארץ בו דלא לדרשה קאחינא אך אנד' לך את הרשום ככהב' אמת מקום מקור מוצא הדינים ושעמם וסכרתם להגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש מעמך כי אם עשות מספם וזכר ארז' ל' אין העולם מחקים אלא על הדין ועל האמת ועל השלום ודרשוהו מנמה פסוקי' מפורסמים אין צריך להביאם אך דבר א' יראה לי לחדש ע'ד צחות הדרש שאיפשר לומר שזהו מה שרמזה התורה גם כן בהחלת כריאת העולם התחתון מיד אחר הגלות הארץ שהיתה ראויה ליישב הכ"ז והארם אמריתברך תרשא הארץ דשא עשב מזריע זרע למיני והיא דשא מיותר הוא שהיה לו לומר תרשא הארץ עשבים מזריע זרע למיניהם דכיון ככתוב למיניהם לא היה צריך לכתוב מלת דשא לייכנס להחוקו של רש"י שפ' על דשא עשב לא דשא לשון עשב כו' כמו שהוא בפירושו' אלא יראה לי רמזה לנו התורה כשתרשא הארץ רש"י שהיא ר'ת רי'ן של'ם אמת הוא העשב המזריע לנו זרע השלום למינו הנפץ יתן פריה והארץ יתן יבולה וכו' והוא מה שסיים והזר לכתוב פעם שנית וירא אלקים כי טוב אף ע'פ שכבר נאמר ביום הזה כי טוב פעם אחד ויהי לזה שנית כי טוב בפני עצמו לומר כי הוא הטוב הנמור שהעולם קיים עליו נל' ואף ע'פ שאין עיקר מצות הדיינים אלא בזמן שהיו מוכחזין דאלקים כתיב' בפ' משפטים גבי דיינים ואין אלקים אלא מוכחזין כענין שנאמר והייתם כאלהים יודעי טוב ורוע וגומר ש"מ שהיו יודעים נקרא אלקים סתם ואנן הדיוטות אנן כדילפינן בכמה מקומות נאמר מקראי' והאידינא ליכא סמיכה מ"מ נהנו קרמונינו ואנו אחריהם בזמן הזה לדון כל הדיני' שיתבאר בע"ה בתורת שליחותיהו דקמאי' משום תקון העולם כדי שלא ילך כל אחד בשרירות לבו ויעשה היסר בעיניו לומר מי אדון דין אותו ולא יוכל העולם להתקיים אלא מ"מ כל דין המהספק בהם שכרו אותו ופעלתו לפניו אפי' בזמן הזה כמו שנתבאר לפי' כל הקודם לדון ולשבר מלהעות רשעים להוציא בלעו ונזילתו מפני הר' זה זריו ונשכר כדי לנעול דלת בפני עושי עולה ולפידלא עכדינן שליחותיהו אלא משום תקון העולם לא עכדינן שליחותיהו אלא בדברים המצויין חמיר ויש בהם ג' חסרון כים אבל דברי' שאינ' מצויין חמיר אע"פ שיש בהם חסרון כים או דברי' שאין בהם חסרון כים אע"פ שהן מצויין חמיר אין לנו עסק עמהם ואין דנין אותם אם לא לצורך גדול ומגדר מילתא כפי ראו' עיני חכמי הדור כמו שיתבאר בע"ה ופ' הכללים הללו דנין בזמן הזה הודאות והלואות כגון שתובע אותו בערי הלואה שהלוה לו בפניהם או שהודה לו בפניהם וכן כתיבת אשה וירדות ומתנו' ומזיק או נזל ממון חבירו וכן אדם שהזיק בהם חבירו הוא מצוי ודנין אותו וכן מי שנשגב מנבין ממנו הקרן שכל אילו הם מצויין תדיר וגם יש בהן חסרון כים שגם מתנות ככלל חסרון כים יחשבו דאי לא הוה ליה הנאה מיניה לא הוה יחויב ליה מהנה :

ג וכן שור שהז' את אדם אינו מצוי ואין דנין אותו אבל אדם שהזיק את שור וכן שור שהזיק שור או שאר ממון של חבירו מצוי ודנין אותו בד' שהזיק בשן ורגל ותולדותיהן בין שור שהזיק לכהמה כגון שנהחבך בה בין שהזיק אוכלין שחיי' עליה נזק שלם כגון שאכל פירות שדרכו לאכול וכיוצא באלו מצוי הו' דנין אותו אבל אם הו' בקרן ותולדותיהן דנין אותו שאם הם הוא ק' ל' פלגא נזקא קנסא ואין דנין דיני קנסו' כפ' שיתב' בסמוך ואם מועד אין מועד בזמן הזה שאינו נעש' מועד אלא בפני מוכחזין וסמוכין דאלקים כתיב בפר' ועוד כיון דמנתיחו דהמות לא מייתנין ליה לבי דינא משו' שאין דנין דיני קנסות היכיכא לירי מועד' כל קנס אין דנין אותו בזמן הזה שאין קנס אלא ע' מוכחזין וסמוכין בין מה שקנסה התור' כגון המשלם ויותר ממה שהזיק או המשלם פחות ממה שהזיק כגון חצי נזק אין גובין אותו הו' מחצי נזק דצדירות דהלכ' נמירא לה דמסון הוא וגובין אותו לפיכך מי שנשגב או נזל גובין מסנו הקרן ולא הכפל והחומש בין קנס שקנסו הכפי' כחוקע להכירו וסוטר לחבירו וכיוצא בהן אין גובין אותו בזמן הזה :

ד דיני גרמי אינן כקנסות כגון עדים שהעידו שקר והוציאו ממון על פיהם והחזמו ואי אפשר להחזיר אף ע'פ שלא עשאוהו בידים כמש' חייבים לשלם וגובין אותו בזמן הזה' וכן דין המסור אף ע'פ שלא עשה מעשה בידים אלא בפיו ודמיא קצת לקנסות מ"מ גובין אותו שהיו תקון העולם :

ה וכל אילו שאמרנו שאין דנין אותו בזמן הזה אם חפש הניזק דבר מה שהוא של מזיק כשיעור מה שראוי לו לישול אפי' חפש בעדים לא מפקינן מיניה ואם חפש יותר מכדי נזקו שמו' לו בד' כדי נזקו ומצויאין ממנו המתיר ואין זה דנין דיני קנסות שכב' כפרע מנוקו כתקנ' דל' שאמרנו אי חפש לא מפק' מיניה ואין דנין אלא להחזיר המתיר' מיהו אם בא הניזק לבד' קודם שהפשו ואמר השומ' לי הנזק מיד כדי שארע כמה יש לי לתפוש אם אוכל אין נזקקין לו כלל שזה הוה דיני קנסו' כמש' ששמן כדי לנכות אבל אם חפש שמו' ואומר לו כד' וכך החזור אם חפש יותר ולא קוד' שתפשו דהו' כמי ששמו' לו מה שהזק לו ואם בא הניזק לבד' ואמר לא תשמו' לי כלום אלא קבלו ערותי שאם אתפוש משלו היום או למחר שלא יוציאני פירי אין בד' נזקקין לו לקבל ערותו דכיון דאין דנין דיני קנסו' בבבל אין נזקקין גם כן לקבל ערותו כלל אע"פ שאין בו ענה הוצאות ממון מ"מ הא לבסוף אם יהפוש יבא לידי כך אבל אם חפש הניזק והבעו המזיק לבד' אומרים לניזק שביא עדים אם יראה לבי' דין שכדין תפשו אומרים למזיק אין אנו דנין לך קנס אלא אם תרצה לפדות מה שתפשו משלך הן לו כך וכך כפון ואם חפש יותר אומרים לניזק החזר המתיר ואם לא הביא עדים שראוי לזכות בהם כדון אומרים לו להחזיר לו כל מה שתפשו ויפה כח הניזק בזמן הזה ממה שהוה בזמן המוסהין וסמוכין שבזמן שהיו מוכחזין אם בא המזיק לבד' והודה על חיוב קנסו הו' פוטרין אותו דמידה כקנס פשוט דכתיב אשר ירשיעון אלקים ולא שהודה מעצמו' וכזמן הזה אם יבא ויודה אין פוטרין אותו דלא מהני הודאות לכפור אותו אלא כשיודה בפני בית דין מוכחזין וסמוכין והם הנקראים אלקים כפרשה וכזמן הזה דליכא מימחזין וסמוכין אין הודאתו בפניהם הוראת והל' כמיתה חזין לבד' בזמן בד' שלא נפטר בכך הודא' דמיא דהרשע' בעיני' דהיינו בפני כד' דאשר ירשיעון אלקים כתיב דהיינו בפני כד' בין היתה קוד' הפישה בין הודה אחר הפישה :

ו ואף על פי שאין נזקקין לניזק לא לשום הנזק ולא לקבל ערותו כמו שאמרנו ככל מקום נהנו קרמונינו וראשי ישיבות כי ראו הניזק והורבה גדולה יוצא במה שאין דנין דיני קנסות ועשו הקנה לנדות המזיק עד שיפיים בעל דינו א אבל אין מדקדקין עליו לומר כך וכך קצבנו עליך לחת לו וגם לזה קצבנו לישול כך וכך כי זה היה דיני קנסות כמש' אלא

משערי בלבם שיעור קרוב ואין מגלין אותו ומנדין המזיק עד
 שיעים לניזוק והואין עד כמה מגיע מה שיוצ' ליתן לו אם הוא
 קרוב לאשר בלבם והניזוק אינו רוצה לקבל אומרים לו אין בנו
 כח לנדונו יותר מכן ומתירין לו את נידונו ואם הוא רחוק משה
 שיעירו בלבם אין מתירין אותו עד שיקרב לאותו שיעור
 וכשמשערין צדיקין לשער כל מה שטמיע לו מדין הורה כנון
 כפי בגנב דה' וה' בשוכת וסוכר וכה' הכל צדיקין לשער כמו
 שיתכל לקמן סי' ש"מ בע"ה וכי המבייש את חברו בדבר אע"פ
 שאין דנין אותו כמו שנחבא לעיל סעיף ב' ועוד דהא ק"ל שהוא
 פטור ממלקות כפני שהוא לאו שאין בו מעשה כמו שיהבאר
 בסמוך מ"מ מנדין את המבייש עד שיפייסנו כראוי לפי כבודו
 דיותר הובשה דברים מבשה של חבלה שאין דבר גדול מלשון
 הרע ידב' שאר' מציא על חברו וקונסין אותו ומכון אותו מכת
 פירות שעבר על לאו דהא הונו איש את עמיהו אע"פ שהו לאו
 שאין בו מעש' שאין לוקין עליו מ"מ הקנו חז"ל להכותו מכת
 מ"ד או שיפרה עצמו כמסון לפי ראות עיניה והכל לפי הענין
 לפי המבייש והמתבייש וכן הסכימו האחרונים הגדולים
 ע בדורינו למגדר מלתא שפדיו המלק' הוא בעד ל"ט זהובים
 ולא כדוינה אלא לפי צורך שעה ולפי ראות הדיונים אם הוציא
 גם רע על חברו נתיב ביה סך כמין כמין המכו' שנחתה'
 יתר על כל העונשין והפיוסים שצריך לעשו' למחיי' והמבייש
 ח"ח דינו מבואר בלבוש עטרה זהב סימן רכ"ג סעיף ז' :

ב בד מכין ועונשין לצורך שעה ובו סעיף א' :

א ע"פ שאמרנו שאין הנין כמין הזה דינו נפשות ולא דינו
 סבות ולא דינו קנס ת"אם הנין הבד' לצורך שעה הוא
 שהעם פרוצים בעבירות קבלו רבנותו וכל רבוש' הדין וישוב
 העים או לעי' חזוק לקיום התורה הנין בין מיתה בין ממו'
 בזל מיני' עונשין ולמורה מקראי דעורא דתתיב הן למות הן
 לשרוש' הן לעניש נכסין ולאסורים גופי' ואם הוא אלם
 חובסין אותו ע"ג נים שאומרים לו עשה מה שישראל אומרים
 דו וכלכו שיהיו כל מעשהם לשם שמי' ולא לכל הריני' ליהן
 הרשות הוד' אלא דוקא לגדול שבדורו או טובי העיר שרמחום
 דבים עליהם ואפ"ל אין כדבר עדות נמורה שהיה מהחייב על
 פיהם כדן בזמן שהיו דנין דינו נפשות אלא שיש רגלים ירבר
 וקלא דלא' פסיק ואומדנא דמובח שגרא' להם שיש צורך שעה
 בכך לדנו בכך אפילו על פי עדים קרובי' או עד מפי עד וכה' ג'
 הרשו' בידם כדי לעשו' סיני' לתורה שכיון שראוין שפרצו העם
 בדבריש להם לגזור ולהוק הובר כפי מה שיראה רחם הכל
 הוראת שעה ולא שיקבעו הלכה לדורות וכן יש להם להלקות
 אדם שטמיעתו רעה והעם מרגנים אחריו שהוא עובר על
 העריות דכתי' גבי בני עלי' אל בני כי לא טובה השמיעה וכיון
 דכתי' אל בני לאו יש כאן מדברי הקבל' ולקמן אותו עליו כי לא
 טובה השמיעה והוא שיהיה קיל שאינו פוסק ולא יהיו לו אויבי'
 שפוציאין עליו דבה רעה וכן מבזן את מי שטמיעתו רעה
 ומבזן את יולדו בפניו כדי שיזכורוהו וכן יש להם רשו' להפקי'
 מסון שיט' לו בעלים ולאבדו כדכתי' וכל רבושו יחרם והכ' כפי
 מה שראוין לגזור פרצת הדור ולקנוס אלם ולגרותו ולהחרימו
 ולקללו ולהכותו ולתלו' שיעורו ולאוכרו ככיה האסור ויהשביעו
 בשם על כרתו שלא יעשה ושיא עשה כל אלו הדבר' כפי מה
 שיראה לדין שזה צריך לכך והשעה צריכה לכך וכל
 ההיו מעשו' לשם שמים ולא להוסיף כבודו אלא להוסיף כבוד
 דמקום ונס' רא' והא כבוד רוח קל בעיניו שהרי הוא דוחה
 לא העשה אפי' של חורה נשב ואל מעשה כדלפי' מלאהוהו
 לעניני' שוכמה כנון אם היה לבוש כלאים דכריהם כשוק אין
 כופין אותו להוציאו כשוק אע"פ שיעבר כלאו דלא סתורו כגון
 שהלך ונפסק ציצ' מליתו בשבת דשוב אינו נקר מלבוש וה'ל

כמשא ברמליה שאסור ליאתו כו אפי' לא הצריכוהו להניח
 מליתו שם ולכנס רביונו ערים משוכבדו ועל כלכו' התכל'
 סי' ג' סעיף ג' וזע"ז סי' ט"ז ועיין בנ"פ' מי שמהו בברכות וכ"ש
 כיון שהם בני אברהם ויצחק ויעקב המחזיקים בחורת אמת
 שיהיה זהיר הדין שרא' להרוס כבוד' אם לא להוסיף כבוד
 המקולכל וכדי שלא ישעו לומר שרנין דינין הללו בזמן הזה
 אין דינין המחייב שמש' כפי מה שחיכרו התורה אלא עונש
 אחר כנון הורג נפש במוד שנהחייב מיתה מן התורה עכשיו
 אין מסיחין אותו אלא מכהין את עיניו וכה' ג' כיוצא בולקטוע
 לו אבר אפי' בלא התרא' ולא להיבולגמרי כדן תורה ומעשה
 בא' למנה שנהעבר' כנו' והיה הענין מפורסם והסכים הרא' ש'
 להתוק היטפה כדי לשחה הואר פניה ושחהגנה על מנאפיה
 ודבר זה יעשו לה פתאים כדי שלא הצא לתרבות רעה להציל
 עצמ' ונס' טוב לקנסה עיד כממנה לפי עושרה לאדוני העיד
 ולעני' העיר וכה' ג' רשאין כ"ד שבכל עיר ועיר לרדות ולייסר
 ככל מיני' רדיון ונדיון הסריס על הקנת' ואם הוא אלם ופריץ
 חובסין אותו ע"ג נים שאומרים לו עשה מה שישראל אומרים
 לך ואם הוא עני ואינם יכולין לענישו במסין רשאין לענישו
 במלקות ובכל מיני' הרדפות עד שירא ציית' לדינא ולהקנתה
 לפי צורך שעה למגדר מלתא ובעשה בא' שהיה חי' לחבירו
 מנה והקנה נכסיו לקמן כדי להבריהם מב' חובו ואפ"ל
 שאין הקנתו הקנאה ורשאין הגבור לעשות כן לגדורגדר
 בפני בעלי פרצ' כדי שלא ירגילו לעשו' כן הפקר כ"ד הפקר
 וכן צכור שהקנו שכל מי שלא יביא זכיותו הוד' ימי החכיה
 שיאב' זכורו שור' הדין שכל מי שלא היה בעי' ולא שפע' החכיה
 אינו דין שיפסיד ואם הסכימו הקהל בפני' שכל מי שראויב
 הוד' הומן בין שמע בין לא שמע בין יורש בין צהר והקנו כן
 לפי שראו שיש בזה תיקון המדינה להרחיק הרעומת מבעלי
 ערביה כל מה שחקנו והסכימו והנהיגו בהסכמת כולם או
 רובם מה ששעשו עשו בין כדן בין שלא כדן רשא' הם והפקר'
 הפקר' ועל בלבוש עטרה זהב סי' ט"ז :

ג בכמה דינים דנין ובוד' סעי' :

א מן החורה אין נקרא כ"ד אלא נ' מוחין דנ"פ כתי' אלקיב'
 כפ' משפטים ואין אלקים אלא דיין מופתה כמו שכתבנו
 אבל מ"אם יקח העלים אחז'ל שכל ג' יקראו בית דין וכשרים
 לדיני' ממונות ואפי' ג' הדיוטות ואילו ה' דנין יאדם בעל כרתו
 כ"א כשרהבע מסוב ליד לדין או שאינו רוצה לדין עם
 הנובע בעירו ודוהה אותו אבל אם רוצה לדין עמו בעירו אלא
 שאין חפץ כאלוה' שיבורר הנובע אז זה בורר לו אח' זה כוד
 לו אחר כו' כמו שירבאר בע"ה סי' י"ג והדוקא בדינים שאינם
 קבועים אכל אם ישנן דינים קבועין בעיר לא יוכל לומר לא
 אדון בפניהם אלא בפני זה בורר לו אחר כו' דל' כל א' ידחה
 חכרו ויב' שיכנו כדי לישמש כדיו' :

ב וכיון דמקראי ולפינן שצדיקין להיות ג' מדכריב' ג' פעמים
 אלקים כפרשה לפיכך כתיב מנ' אין דיניהם דין עם לא
 קבלום עליהם ואפילו הם סמיכין כאי' ואפילו אם לא מעו
 וההודאה שמיים בפניהם הוי כמי שמודה הין לב' בפני שאר
 עדים דעלמא שאינה הודאה אלא אם כן שיאמר אתם עדי' כמו
 שיחבאר בע"ה סימן ל' ב' ומ"ס פ"א ויכולין להתלהף טענותיהן
 ששענו בפניהם וכן הכופר בפניהם ואחר כך באו עדים לא
 הותוק כפרן מה שאין כן כשהם ג' שאף ע"פ שאינם סמוכים
 ההודאה בפניהם הוי הודאה כב' ד' וכן הכופר בפניהם ואחר כך
 באו עדים הותוק כפרן ואינו יכול לחזור ולטעון כמו שיתבאר
 בע"ה סימן פ' :

ג וכמו שתקנו הו"ל שג' הרושי' יכולין לדין האדם בעל
 כרחקן הקנו שיחד מוכחה לרכים יכול ג' לכי' אפי'
 האדם .

זאתם לרזן כפניו בעל כרחו מיהו על נב שמתור לו ליחד
 מומחה לרזן יחידו מ'מ אפי' קבלת עליהם מצוה חז' הוא
 שושב עמו אחרים שאי' יחד אלא אחד ב'ה :

ד' וכן אפילו הם שלש ששה ב'ר' שלם כל זמן שהם רבים
 הי' זה משוכ' ומשכב שיחף הדיון ב'יא מכי' ושוב שיחז
 כל הי' שבים בכד' ת' וראוים ואסור לאדם חכם שי' שב' בדיון
 עד שרע מי שי' שב' עמו שמא י' שב' עם אנשים שאינם הנונים
 ונמצא הוא בכלל קשר בונדים ולא ככלל כד' כתיב לא יסור
 שכט מיהור' ומחוקק מבין רגליו ונ' ולא יסור משמע לעולם
 אפי' בזמן הגלות שאין ממלכי יהודה לישראל מ'מ יהיה לאותו
 שבט שררה וממסלה על ישראל לפיכך אמרו לא יסור שבט
 פיהיה אילו ראשי גלויות שבבבל שרודין את ישראל בשכט
 ומחוקק מבין רגליו אילו בני בניו של הלל ש'מלמדים תורה
 בי'ים ובני בניו של הלל הם נשיאי ארץ ישראל ואילו
 הם מזרע דוד אלא שאילו שכבכל הם מן הזכרים מבניו של
 דוד ואילו שבאי' הם מן הנקבות בנות דוד ולכך דרשו מלת
 שכט שהיא לשון שררה יותר על אהם שבבבל ואמרו שאילו
 שכבכל הם חשוכים בשררותם יותר מאילו שבאי' ונקראים
 ראשי הגולה א'פ' שאילו שבארץ ישראל גדולים בתורה יותר
 אבל מ'מ בזמן הגלות אין שררותם וממסלהם שהיה להם
 אלא ע' כח ורשות שהיה להם ממלכי האומות כמו ממלכי
 פרס אשר היו תחת כ'מסלהם ולמדנו ד'ל מפסוק זה שע'י
 אותו הכתי' להם כח ורשות לאותו ראש הגולה שכבכל
 לנשיא שבאי' לדון את ישראל ולהשתרר עליהם ככל מיני
 פ'מסלה וגם יש להם כח להשיב דיינים עליהם כפי רצונם
 אפי' אינ' מומחים והגונים כל כך ודווקא אילו שהם מזרע דוד
 שיש להם להשתרר ע'י רשות שיש להם ממלכי האומות
 שהתורה התירה להם מן הפסוק הזה אבל לשאר בני אדם
 אסור להם לדון ע'י רשות המלך אם לא שקבלו אותם הקהל
 ברצונה על פי כתב המלך ואפי' הם מומחים אבל המהמנה על
 פיראש' הגולה או על פי הנשיא מותר לו לדון אפי' אינו מזרע
 דוד ואפי' אינו מומחה כל כך מ'מ צריך להיות מומחה קצת
 בגון דגמיר ולא סביר אבל אם אינם מומחים כלל ולא קבלוהו
 עליהם כעלי הדינים הרי הם כעלי זרע ולא כד' ואין דיניהם
 דין אפי' נתמנה מפי ראש הגולה ואפי' אם לא מעו' וכל אחד
 מבעלי דיני' אם ירצה חחר וזן בגני' כד' אחר דלאו כל
 פ'מיניהו דראשי גולה להכשרם לדיינים והתורה פ'סלהם
 שהמקדש בעל מוס' למזבח אין קדושת הגוף תלה עליו :

שיחבאר בע' דווקא שהתורה הציל את שלו סגולו כ'
 כדפירש' וכל' שכן שכא' לנחלו' ע'מ' ע'מ' ע'מ' ע'מ' ע'מ'
 להציל את שלו וה' הנמי אם יש לו פקדון ע'מ' ע'מ' ע'מ' ע'מ'
 נחבירו חייב לו ממון שהלוחו יכול הוא לעכבו ע'י ש'לם לו
 אבל אם היה חבית חייב לו ממון ואין לו מסכנו או פקדון
 מסכנו אין לו רשות למשכנו כשכיל חובו דהא לא התיר התורה
 לעבוס עכשו אפי' בטוקא אלא לסלוח כד' כמו שיחבאר
 בע'ה סי' צ' סעף ו' ואפילו אם היה לו פקדון או מסכנו בידו
 ועכס או שתפס דבר משלו ועכבו אף העכבה מעולה לו
 שהיא לחלש לו להלושין עד שי' שמוהו לו כד' יח' י' שוהו לו
 כד' א' כתי' שיש לו ריז ע'י יחיד חבירו אבל יחיד המדין ע'י
 הרבי' כגון בעסקי המס או בענין כיוצא בו שיש ליחיד הביעה
 על הקהל ורצ' להחזי' במה שכידו של הקהל הקהל עושי' דונ'
 לעצמ' ונבונן ממנו את חובו אם יודעין שהדין עמהם ואפילו
 אינם יכולין לברר הדבר בפני דייני' כי אינם יכולין להעיד
 שכולם נוגעין ברב' הקנה הכמים הוא שהקהל יקראו מזהוקים
 לגבי היחיד וצריך לתת להם מסכנו קודם שירדו לדון אם יש
 לו הביעה אחרת על הקהל וזלת מס' ובענין מס' יכולין
 לכופ' אותו אפי' על רי' נשים וההפסידו אם אינם יכולין להוציא
 ממנו בע'א ואח' י' הבע היחיד מהם את הביעהו שאם לא כן
 יבואו הקהל לידי הפסד שמתוך שהם רבים והעצלו להוכיחו
 שכל אח' ישמיש את עצמו עד שאחז' קידרא דבי שוהפי
 לא חמישי ולא קרדיו כו' ולכך חטו הכמים להפסד רבים
 ואמרו שלעולם יהיו הרבים ז'ם המיחזקים וההפסיד נחבעין
 ולא תובעין כי וראו היחיד לא יתעצל בהביעהו ויציא לאור
 משפטו וכל זה בשאין אותו היחיד ת' אבל אם הוא ת'ת
 שחורתו אמונתו ויש לו דין כזה אפי' מחסת מס' אין צריך
 לתת להם מסכנו וגם אינה נקראין פ'מחזקין כנגדו כד' שלא
 יבא לירי' ביסול תורתו ע'י שיצטרך הוא להעמידם בדיון :

ח באיזה יום דנין ובאיזה זמן ביום ובו ה' סעיפי'

א דבר תורה כל הימים ראויין לדון בהם ובמקום הצורך
 מצוה היא על הדיינים לדון בכל יום שהיה לא הילקת
 התורה בזמני יום' דרינא אבל מ'מ אסור חכמים לדון בשבת
 ויום טוב מטום נזרה ששא' וכתבו שעני' והשוכח ופסקי דינין
 וכה' ואם עבר והן בהם כין שנג' כין מויד דינין דין :

ב אין קובעין זמן לדון בע' שוע'ים מפני שהעם שרודין
 להכין צרכי' שבת ו' ואפי' אם הזמנו לבעל דין לבא לב' דין אין
 צריך לבא בר'א לסלוח אחריו אבל אם באו מאלוהן מותר
 לדיינים לקבל טענותיהם ואם הזמינו לבעל דין בע' שוע'ים
 לבא לדון אחר השבת ויש' ולא בא אין קונסין אותו דאמרין
 אנב שרדת הזמנת צרכי' שבת ויש' שכת' ולא זכר שהזמינוהו
 וכן אין קובעין זמן לבא לדון בניסן ותשרי מפני שרדות
 המועדות מיהו אין דומה שרדות דמועדות שיש להם זמן להכין
 כל ימות החרש כמו שרדות הכנת ע' סל' פ'כך אם הזמינוהו
 לדן בניסן ותשרי לבא אחריהם ולא בא קונסין אותו אבל
 בסיון מזמנין ודנין א'פ' שיש בו ג' טועד העצר' כיון שאינו
 אלא יום אחד לבני ארץ ישראל ושני ימים אפי' לבני הגולה
 אין שרדותו כל כך שרודה וגם בניסן ותשרי לא אסרן שאין
 קובעין אלא להזי' לבא מעיר לעיר אבל מי שהוא בעיר
 קובעין לו זמן ודנין אותו וגם מעיר לעיר אם נראה לדיינין
 שיש בו חשש דחיה ורמא' קובעין ודנין ובזמן הזה נחזין
 שרדנין אפי' בע' שוע'ים אם רואין שיש בו קצת צורך משום
 ביסול מלכדים וכה' וכתב פרוי הרמ' אי'ל דווקא לענין
 מסין יש להקל דהפקר בית דין הפקר אבל בדבר אפור כגון
 לסדר נט' או חליצה כע' ש' משו' ביסול מלכדי' אין להקל דווקא'
 באקראי בעלמא אבל לקטע זמן כד' ביום זה אין להקל :

ך כיצד אדם עושה דין לעצמו ובו סעיף א'

א אה'ל יכול אדם לעשות דין לעצמו כיצד כגון אם רואה
 את שלו ביד אחר סגולו יכול לקחתו מידו ואם הא' עומ'
 כנגדו למחות בו יכול להכותו עד שיניחנו ליקח את שלו מידו
 לא מבעיא אם הוא דבר שאם לא יקחנו עתה מידו עד שילך
 לכד' יהיה לו הפסד כגון שהאחר יוציא אותו ושוב לא יוכל
 הוא להוציא מידו דפשיטא שעושה דין לעצמו ופס' על מה
 שמכחו ואפי' חבל בו ולקחו ממנו ע'י נזים פטור אם לא היה
 יכול להוציא באופן אח' אלא אפי' אם הוא דבר שלא יפסיד
 אם יתין עד שיעמידנו בדיון אלא שאינו רוצ' לשרו' להעמידנו
 בדיון אפי' כיון שכרור לו שהדין עמו ושיכול להוציא מידו
 כדיינים יש לו רשות להציל את שלו אפי' על ידי הכאה אם
 אינו יכול להוציא בענין אחר ואם בעל דיני' יתרעם עליו אח'
 כך ככד' ומצאו שעשה זה חלל' אין סותרין את דינו ופוסלין
 אותו אבל אם אינו יכול לברר שבתין עשה מצידין אותו כמנו
 ומתייבין אותו על ההכאה דלאו כל כמיניה לומר שלו' הוא
 ולהציל את שלו' אני רוצה בר'א שיש עדים שלקח מידו בכח
 דלויבא מינו אבל אם אין עדים בדבר נאמן במנו דלהר' כמו

* לבוש עיר שושן הלכות ביונים *

אם חחר הנהכע ותבע סתרהובע פחות משה פרושה נוקים לו דאי להובע אחר ה' תולה דין לבני דידיה וצ"ע שישוב כנר ביונים אחרים אין נוקים לה כלל שתובע פחות מס' אבל לנתבע שאינו אלא מס' על מענות המובע ומסיב זה ככללן לומר אדרבה הוא חייב לי ובה' נזקקין לו :

ד מי ראוי לרוך והפסולים מחמת שגאה זקורבה ובו'ב סעיפים :

א כל ישראל כשרים לרוך ואפילו מסור ואפילו כלשלתן שיושבין ברוך הם כמורים כשרים :

ב אבל נר פסול לרוך שנאמ' מקרב אחיך טום השים עליך מלך ריבה הכהוב משימות הרבה לומר לך כל משימו' סאתה משים עליך אפי' דיין בעלמא לא יהא אלא מקרב אחיך וסמך מקרב אחיך מיקרי ולא נר ואפי' בריני ממנוח משמע ספסול בד'א שהוא עצמו נר שנהנייר או שהוא מורע גרים משני צדדין מאביו ומאמו אבל אם הוא מורע ישראל סגד אחד כשר ומקרב ישראל הוא לא מבקיא אם אביו מישראל דכשר הוא כגון זה כשר הוא אפי' לכהונה אלא אפי' אינו מורע ישראל אלא סגד אמו כשר לרוך ומקרב אחיך קרינן ביה כיון שאמו מישראל ואפי' סלחס גרים שאמותיהם מישראל כשרים ונר סגני צדדיו דאמרינן דפסול לא אסרן נמי אלא לרוך את ישראל אבל לרוך את הגר חכירו כשר דדרשינן עליך דהיינו על ישראל הוא שצריך להיות מקרב ישראל אבל על הגריכול להיות דיין אפי' נר שאינו כלל מישראל לא מאביו ולא מאמו

ג קמן פסול לרוך כיון שאינו בז מצות ואם הגיע ליג' שנה אפי' לא הביא שתי שעות אם הוא מפולפל ובקי בחדו חורה ראוי לרוך בין להוסיב אותו עם אחרי' בין ביחוד מוסחה וי'א אפי' הביא שתי שעות אינו ראוי לרוך עד שיהיה בז'ח שנה שאז הוא יודע בטיב משא ומתן שבין הכרות שכן מצינו ביאשיה מלך יהודא שכל דין שדן מכן שמנה שנעשה מלך עד שהגיע לבן'ח החזיר שקוד' לכן לא החשיב דינו להיות דין סומא בשתי עיניו פסול לרוך דכתיב על פיהם יהיה כל ריב וכל נגע הקיטה התורה ריבים לנגעים מה נגעים שלא בסומא דכתיב לכל מראה עיני הכהן אף ריבים שלא בסומא מיהו אע"ג דלנגעים אפי' סומא באחד מעיניו פסול דלכל מראה עיני סומא עד דאיכא כולה מראה ס"ס לרוך סומא באחד מעינו כשר ולא נרע ראית סומא ב' מעיני ביום מראית כל האנשים בלילה דאמרינן לעיל דהתורה התורה נמי דין בלילה הלכך סומא באחד מעינו שאי איפשר לו לראות כענין אחר כשר אפי' ביום ואפילו לתחלת דין ואפי' לתחלת ראל'כ אלא לגמר דין כיצד יבא לגמר דין בלא תחלת דין :

ד יא דשרתו יין מיתר לרוך דיני מסונות שלא אסרה התורה שתי יין אלא להוראת איסור והיתר שכן כתיב להבדיל בין הקדש ובין רחול וגו' ולהורות את בני ישראל את החקים ונפר ואלו מטפסים לא כתיב וכל שכן בזמן הזה דינות שלנו אינם חזקים כל כך דאם שתהמה ולא הגיע לשכרות הרבה סומא לרוך :

ה אשה פסולה לרוך אע"ג דהוקש' אשה לאיש לכל התורה לרוך פסולה משום דהקפידה התורה גבי עסקי דינים על אנשים דוקא דכתיב ועסרו שני האנשים וגו' א"ג סדכתיב ויטארו שני אנשי' במחנה ואנשים' דהבא מיותר הוא למעשה נשי' והם גבי ע' זקנים שכירי משה להו' דינים על ישראל כתיב וכ'ת הרי דבירה דכתיב והיא שופטה את ישראל על פי הריבוי ולכבוד השכינה שסיהר עליה שאני א"ג היא לא דנה בעצמ' אלא היחה מלכות שופטי ישראל דבר הורה אין עד נעשה דין אפילו ראה העדות בשעת שחזת ראוי להיות דיין שנאמר

דבר חורה אין דנין אפילו דיני מסונות כדכתיב ביום ולא יולדו לה מקראי דמינן אהרדי דכתיב וטפשו את העם בכל עת אפילו בלילה משמע וכתיב והיה ביום הנחילו את בניו שכונתו לום' כל דיני נחלות וכנחלות מטפס כתיב והיינו דני מסונות וש"מ דיני מסונות יהיו ביום הא כיצד יום להחלת דין ולילה לגמר דין ואיכא ליכא לסימר דתחילה דין עיקר ועוד דביום הנחילו את בניו על כרחך לל' ע"י עדים שיקבלו העדות שכן צוה וקבדה ערות הוא בתחילת דין ואם כן וטפשו את העם בכל עת אפילו בלילה רוצה לומר לגמר דין וכיון שאין תחילה דין הוואם קבלוה בלילה י'א שאין דנין עליו והוי באילו לא קבלוה בכ"ד וי'א דאפי' אם עברו ודנו בלילה אפילו תחילת דין וימרוהו דיניהם דין דהא בכל עת כתיב ס"ס לקמן סימן כ"ח סעיף כ"ה כחכתי' באיזה דין אמרו שהוא דין אבל מבלה עדות אפילו אם קבלוה בלילה אינו עדות ע"ש הריינין אינו צריכין ליישב בדין כל היום כולו מהבקר עד הערב אלא מ"ה היום שבין אמרו רז"ל גבי ויעמוד העם על משה מהבקר עד הערב וכיתעלה על דעהך שכשה יושב דין כל היום כולו חורה אימתי נעשית אלא לומר לך כל דין כדן דין צמת לאמתו אפי' טעה אחת מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שוחף להקב'ה במעשה בראשית כתיב הכא ויעמוד העם על משה פן הבקר עד הערב וכתיב התם והיו ערב והיו בקר יום אחד ופירשו ע"ל ס' ה' סוף כע"ב' ואוחזו מקצת צריך להיות בבקר קודם שיאכלו וישחו שעדיין אינו עת סכרות שכן אמר סלמה ע"ה אוי לך ארץ שמלכך נער ושריך בבק'אכלו אסריך ארץ כמלכך בן חורין ושריך בעת יאכלו כנבורה ולא בשתי בנבור' סל חורה ולא בשתייה של יין ואין מלכך אלא דיין' שנ' מלך במשפט יעמוד ארץ על כן אמרו חז"ל כוונן וסיבת הריינין מהבקר עד הסעודה שהיא תחלת טעה ישית על היום ומכאן ואילך אין צריכין ליישב :

ד אכל אם ירצו ליישב זמט כל היום דהא בכל עת כתיב ס"ס אמרו חז"ל שלא יושב לרוך סמך למנחה גדולה דהיינו כההילת טעה שכיע' ולמטה ואפי' לגמר דין לא יושבו סמך למנח גדולה רק שיחללו קודם לכן דמא ימשוך הרוך ויעכו' זמן תפילת המנחה ואם החללו סמך למנחה גדולה אפילו תחלת דין אין מפסיקין אפילו לכשיגיע זמן מנחה קשנ' ובלכך שיהיה שעות להתפלל אחר שיגמר הדין אבל אם התחילו סמך למנחה קשנה אפילו נטר דין מפסיקין מיד וסתפלין : ה' וסאימתי הוי ההל' הדין סאמרנו שאין צריכין להפסיק כשהתחילו סמך למנחה גדולה משיחילו בעלי הדינין לשעון או משיעטפו הדיינין והתייטבו לה' דעס' על דיניהם עיין בלבוש התכלה סימן רל"ב :

ך על במה דנין ובו סעיף א' :

א אין הדיינים צריכין ליישב בדין על הכיעת פחות משה פרושה דק'ל לבני נזל דהות משה פרושה אינו נקרא גזל וילפינן לה מקראי דכתיב גבי נזל הקדש ואת אשר חטא מן הקדש ישלם ואמרינ' ואת ריבוי הוא דכל אתי' נסין רבויין הן ואתא לרבות פחות משה פרושה להישבון וסדאצרכינא דתורה לרבות גבי הקדש פחות משה פרושה להישבון ש"מ גבי הדייט אינה צריך הישבון וטעמא דהם בני אדם מחלוק זה לזה על פחות משה פרושה ואין הכיעתו הבעיה ואף כיון זה התובע אינו רוצה למחול בשלה דעתו אצל כל אדם ואין משחיתין בו וכצערקו ואפילו דזקקו כבר ליישב על טוה פרושה אין נכמרין אותו על פחות משה פרושה וי'א סאם התחילו בפרושה צריכין לגמרו כפתי' משה פרושה וה' כגון

שנאמר ועמדו שני האנשים אלו הנשים אשר להם הדין צלו
הבעלי דינך לפני האל והדין יתן לך ודין יתן לך
וצרינן העדים לעמוד לפני הדין בעת שיעידו ויעוד שכל
עדות שאינה יכול להודיע אמת ערות נמור ומאוי ואם
נעשה עד לדין עדות שאינה יכול להודיע הוא שלא יקבל
הזמה על עצמו לפיכך אין מבניסין העד בבנין הדינים כדא
בער שמעיד בהגדה כגון שהעיד אחר או שנים מן הדינים
בפני חבריו על מעשה שראה אע"פ שראה אותו המעשה ביום
בזמן שהראוי להיות דין שוב אינו יכול להצטרף עמהם
לרוב על אותו מעשה טעם אם היו מזינים את העד הוא לא
יכנס עמהם בבנין לקבל הזמה אבל אם אין שום אחר מעיד
בפניהם כגון ששילשה הדינים ראו בעצמן המעשה אזילו אם
כוונת ראייתן כחורת עדות אם ראוהו ביום שהיה זמן שהיה
ראויים לרוב נעשים דיינים ודין הן עצמן על אותו מעשה
שראו אפ"כיום אחר ואימתי שירצו שכיון שראוהו בעת שהיה
ראויין להיות דיינים חשיבין אותה ראייה כאילו באותו פעם
ישכו בדין ושמעיהו מפי עדים כחורת עדות שאין שמיעת
העדוה נדולה מראיית עינים ועדות שנהקבל ככל יכולין לרוב
עליה אימתי שירצו ה"כ יכולין לרוב על ראייתן שהוא קבלת
עדוהן בכל עת שירצו ומשעם שהוא עדות שאינה יכול
להזימו אין לפסלו כיון שכל הדינים יודעין כבירור טוה
העדוה או איפשר להיות כוזם שכלם יודעים שכורס ראו לא
שיך לחוס לזה מה שאין כן כשאחר או שנים מהם הם עדים
והשלישי אינו יודע כבירור כמותם כל אבל אם ראוהו בלילה
בזמן שלא היה ראוי לרוב כמותו פעם אע"פ שאין שייך כאן
שעם עדות שאינה יכול להזימו אפ"ה אין דנין על מעשה
זה ע"פ עצמן מפני שאי אפשר לקיים כאן ועמדו שני האנשים
לפני ה' שבשיטתו לפחד לרוב זה על ברחק יצטרכו לחזור
להגיד עדותהן בעת הדין שאין שייך כאן שלא תהא שמיעה
נדולה מראייתן שאין ראייתן בלילה חשוכה נקבלת עדות בפני
דיינים ע"י שמעיה דאפ"כ בדיעבד אינו עדות בלילה שיערות
החלת דין הוא כמו שנבאר למעלה ויתבאר עוד לקמן סימן
כ"ח סעיף כ"ה ע"ש לפיכך צריכין דיינים אחרים שיעידו הם
בפניה על זה המעשה ודונו הדינים עליו ואם היה שם גם כן
אחרים שראו המעשה בלילה אע"פ שגם הם ראוהו יכולין
הם לרוב על פי עדות ראיית האחרים שיעידו בפניה כדא שלא
הזכירוהם כשעת מעשה להעיד אבל אם הזכירוהם גם כן
להעיד אף בעדות האחרים לא ידונו שכיון שהם העדים שהזכירו
היו להם עדים ואין עד נעשה דין כשום ועמדו ונמ' : ויא
שאפילו הזכירו להעיד יכולין לרוב בערות האחרים דהא מ"מ
לדוה שאתה יכול להזימה הוא נמ' ועמדו שני האנשים לפני
ה' יש כאן כדא שאין עד נעשה דין כריני דאורייתא אבל
כדבר שהוא דרבנן עד נעשה דין :

נמור פסול דין שראוהו בלילה ויהא לא ידונו
אין דינו דין שנא' והוא לא ידונו ויהא לא ידונו
לא אויב לו על ברחק לא ארוצה קשה ויהא לא ידונו
שונא לו וקראו אחריו שובא בני רוצח כתיבי ויהא לא ידונו
זהבי קאמר והוא לא אויב לו פ' הדין אז ידונו ויהא לא ידונו
פסול הוא מן התורה ויכול הבעל דין לפסלו ולא ידונו זכיון
שהתורה בסלה שונא נמור סכר' הוא דה' אהבה נמור שהוא
שוכביו ורעו גם כן הוא פסול מן התורה ואין דינו דין ואיזה
שונא שאינו יכול לדנוהו כל שלא דבר עמו שלשה ימים מחמת
איבה ואם הבעל דין אומר שהדין שונא ואין הדין סודה
לו אין הבעל דין יכול לפסלו מלדונו אלא אם כן יביא עדים
שלא דבר עמו ג' ימים מחמת איבה :

ח כ' ה' השונא זה את זה אסורין לישב יחד כדן סתוד
שטונאים זה את זה דעת כל א' מהם לסתור דברי חברו
ומתוך כך כל אח' משה את חברו סדרך האמת ויצא מבניהם
משפט מעוקל ואסמכוהו ג' אקרא דכתיב והוא לא אויב לו
ולא מבקש רעהו למה לו אלא לשני דייני שלא מבקש רעה זה
לזה ודונו אבל כשם שקשירעה זה לזה דייני שונאי לא ידונו
כל הפסולים להעיד מחמת קורבא כמו שיהבאר לקמן
בהלכות עדות ס' ל"ב סעיף ב' בס' פסולין גם כן לרוב
דכמו דררטינן לא יזמהו אבות על בנים בעדות בנים כו' כך
ד' שינן ליה לא יזמהו בדין בנים וכן לא יהיו הדייני קרובי
זה לזה כמו בער' ד' ס' וכן לא שאפ' הדיינים והעדים לא
יהיו קרובים זה לזה מטעם זה דכ' כיון שהדין נחתך על פי
הדין והעד יחד הרי עיקר הדין נחתך על פי קרובים והתורה
פוסלהו ויעוד דהיה ליה עדות שאי אתה יכול להזימה שלא
יקבלו הדיינים הזמה על קרוביהם מחוזהים כגון אבי החתן
ואבי הכלה אע"פ שמעידין זה לזה לא שאין דנין זה לזה ויכול
הבעל דין לפסלו לומר אינו מקובל לי כי לא יהפוך בזכותי
כדא בדין קבוע או שהקהל והראשים נוהגים דיינים לשני
בעלי דינן אבל כשהו בורר לו אחד זה בורר לו אחד כמו
שיהבאר בע"ה סימן י"ג כל אחד יכול לברור את אהבו או מי
שירצה ואין חבירו יכול לפסלו אם לא בפסול נפשו שהופסול
מן התורה שכיון שיעק' הדין תלוי בסלישי המכריע אין לפסול
אותם המבוררים אף על גב דמתקרי דעתייהו לגבי בורריהם
דבלאו הכי כל המתברר מאחד אף ע"פ שאין לעשוה כז' מדינה
כמו שיתבאר בע"ה ס' דרכו הוא לתת לבו ויהר' דבריו מי
שברר אותו ולהפך בזכותו ויהר' דבריו להטעימו לדין
חכירו והשלישי יכריע ביניהם לאמתת הדין אבל פסולים
נמור' פשיטא שיכול כל אחד לפסול דין חבירו אפ"כ בורר
כמו שיתבאר לקמן בע"ה הרב יכול להיות דין לתלמיד
שאינו אהבו יותר מחמת שהוא הלם דוכל הפסולין לרוב
משום אהבה או שנאה או קורבה ממ' יכולים הם להטיב
החתימה אחרים הבטרים לרוב שידונו אותו הדין : המנדה
את חבירו מפני שזולל בכבודו יכול לדונו שאין זה נקרא שונא
אלא שמענישו על פקרותו ועל ס' ל"ג סעיף ו' כל הפסולין
להעיד מחמת עבירה מסיים ס' אל השת' יוד' עס רשע וגומר
פסולין גם כן לרוב דהר' טעמא הוא :

ו ודין שיועד בחבירו שהוא נזלן או רשע אין לו להצטרף
לישב עמו כדן שנא' אל השת' ונימור וכתיב מדבר שקר
חרק' וכן היו נקיי הדעת סבירוסלים עושיין לא היו יושבין
בדין אלא אם כן היו יודעים מיישב עמהן כדי שלא יצטרפו
לדין שאינו הגון :

יא צריך הדין שיהיו בו שבעה דברים הללו חכמה ענה
יראה שנאת משין אהבת האמת אהבת הבריות
להם בעלי שם טובי שכל אלו הדברים הם מפורשי בתורה
אמר הבחוב חכמים ונכונים הרי חכמה וירועים לשבטכם
אלו שהבריות נוחים מהם כי ידועים שלטין ולנעמי מדוע
ובמה

ז שיתובעין אותו לדין לפני דין שהוא קמן ממנו הדעת
נותן שאין הדין יכול לכופו לילך לפניו שיש בזה חילול
גבורתו אלא שמכנפין מאן דאיכ' התם מחכמו ומעיינין בדיני'
ז אסור לאדם לרוב לכתחלה לסי שהוא אהבו ואפילו אינו
שוכביו ורעו אשר כנפשו לא ידונו שמתוך אהבתו אינו
דואה לו וחובוכן לא ידון לסי שהוא שונא אע"פ שאינו אויב לו
ולא מבקש רעתו שמתוך שנאתו אינו רוא' לו זכות ולא משום
חשד רשע ופשע אסור לרוב אהבו ושונא אלא דקי' להו לחכמי'
שעניין הזכות והחובה מבצבצא באדם בלא כיון רשע אלא
מתוך אהבה שיעשה הלב נוטה לזכות ומתוך שנאה מועשת
הלב נוטה לחובה אבל מ"מ אם דנו דיניהם דין וצפ' לכתחלה
אין אחר מבעלי הדין יכול לפסלו אלא שאמרו חכמי' משום
פדת חסידות לא ידונו לפי שצד' שיהיו השני בעלי דינן סוין
בעיני הדיינים ובלבד ואם לא היה הדין סכד את שום אחר
שהם ואת מעשיו אין לך דין צדק כמותו אבל אם הוא שונא

לבוש עיר שושן הלכות דיינים

ה

לשכנה שחטלהק מישראל שנה' משיד עניים מאנק' אבוינס
 זנו' עתה אקיס יאמר ה'ר'ל אסחוק משער כ'ד ואם ניטל ממון
 שזה שלא כדון ונותן לזה הק'בה ניטל ממנו את נפשי שנאמר
 קבע את קובעיהם נפש ושמה יאמר הדין מה לי לצרה הזאת
 שאם אשעה אינני ש'ל ועמכם בדבר המשפט כלומר אמר
 להם יהושפט לדיינים אין לכם לירא ולמנוע מן הדין כשביל
 זה כילא הענישו כי עמכם בדבר המשפט כלומר אם השפטו
 מה שנים לבככם על פי טענותיהם ודבריהם לצדקם ולאמהם
 טוב לא תיעשבו כי אין לדיין אלא מה שיעניו הוא ולא עוד
 אלא שכל דיון שדן דין אמת לאמתו גורם לשכונה שתשרה
 בישראל שנה' אלקיס נצב כעדה אל ונעשה שיהי' להב'ה
 במעשה כראשית אפי' אינו דן אלא שעה אחת כיום וילפינן
 לה מקרא דכתובי נבי משה ויעמוד העם על משה מן הבקר עד
 הערב וכי תעלה על דעתך ששמה יושבדון כל היום כולו
 תורהו מתי נעשית אלא לום' לך כל דיון שדן דין אמת לאמתו
 אפי' צעה אחת מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שיהי' להב'ה
 במעשה כראשית דכתוב הכא ויעמד העם על משה מן הבקר
 עד הערב וכתוב התם והיה ערב ויהי בקר יום אחד וג' להבי
 דרוש לקרא ויעמוד העם על משה וימר' ר' ל' דקאי אפסוק טל
 מעל' ממנו וישב משה לשפוט את העם ל' שישב משה טעה
 אחת או שנים לרוו' ביניהם ואמר הכתוב הזה ומה היה שברו
 של משה בזה שהיה לו ולכל העם עמידה וקיום בזכותו בכל
 מה שנאמר בו ערב ובקר והיינו כל מעשה בראשית נחקיים
 כשביל זכות המשפט שדן לאמתו אפילו שעה אחת :

2 וכפני שנוהל כ'כ עונש הדיין המטה הדין כפיו שאמרנו
 אע"פ שנים שכרו מרוב כשיהיו כיון ש'ס' היה דרך החכמי'
 הראשונים ברחוק מ'להתמנות ורחוקין עצמם הרבה שלא
 ליטב כדון פז' ויטלו ואטמו ויצא סכרם בהפסידם עכ' נמנעו
 עד שירדעו שאין שם ראוי כמותן ואם יכנעו עצמן מהדין
 תתקלקל השור' ואע"פ כ' לא היו יושבין כדון עד שהיו מכבדו'
 עליהם העם והוקנים ומצצירם כם :

ד ואסור לדיין להתנהג כשר' ונסות הרוה על הצבור אלא
 בענוה ויראה וכל פירס המטיל אימה יהודה על הציבור
 שלא לשם שמים אינו רואה כן ה'ח' לעולם שנאמ' לכן יראוהו
 אנשים לא יראה כל חכמי לב רצה לומר מי שניינס
 שייראו ממנו האנשים שלא לשם שמים לא יראה כן שיש לו
 חכם לב וכן אסור לנהוג כהם קלות ראש אע"פ שהם עמי
 הארץ ולא יפסיע על ראשם קדש פירוש כשהצבו יושבין
 צפופין לא ילך הדיין דרך עליהם על האצטבאו' ליטב במקומו
 שנה' במפסיע על ראשן דרך נאה ואסמכה אקרא דכתיב
 לא העלה במעלות וסמוך ליה ואלה המספסים כלומר אף
 לשופטים אני מזהיר לא תעלהונו' כי אע"פ שהם הרושות
 ושפלים בני אברהם ויצחק ויעקב הם וצריך שיסבול שרר
 הצבור ומשאן כמו שדרשו ז'ל ויצום אל בני ישראל ע"מ שיהיו
 שקללין אתכם וסוקלין אתכם באבנים י' וכשם שנצטיה הדין
 לנהוג כמדה זו כך מצוה בעצ' לנהוג כבוד כדיון ויהיה אמתו
 עליהם דכתיב ויצוה את שופטי' כעת ההיא דמשמע שהיה'
 החכמים להדריך הצבור על כרחם וכתוב ואצוה אהכס בעת
 זרייה דמשמע שהזהיר הצבור עצמם ומה הוצרך להזהיר
 אלא הפ' הזהיר לדיין שיסבול את הצבור ואזהרה הצבור
 שתהא אימת הדיין עליהם י'ם הוא לא יתכוה ולא ינהוג קלות
 רגש לפניהם ואחז'ל שכיון שנתמנה אדם פירנס על הצבור
 אסור לו לעשות ס'לאכה בפניג' כדו שלא יתכוה בפניהם
 לפיכך דיון שאין לו מי שישמשנו אסור לו לקבל עליו להיות
 דיון ומענה הדין ק'ו אם מלאכה כרבים אסור לו ק'ו לאכול
 ולשתות ולהשתכר כפני רבים ובכניסת ע'ה ובסעודה מריעות
 אוי להם לאתם הדיינים שנהגו ככך וסועלין בתורת משה
 רבינו ע"ה שכינו דיניה והשפילוה עד לארץ והגיעוה עד עפר

וגרמו להם רעה ולבניהם בעולם הזה וכעולם הבא :

ה ואף בשליח כ'ד שטולחין להזמין הנעלי דייני דין אסור
 לנהוג בו קלות ראש והמצערו והמטזה אותו ומביטו י'ם
 להם לבית דין רשות להכותו סכות סררות ויותר לשליח כ'ד
 להגיד לכ'ד שזה ציער אותו או הקלה את הבית דין ואין בזה
 בשום יושנא בישא וכתוב גבי משה העיני האנשים חנקר
 וגו' ומהיבן ידע משה שהם אמרו כן אלא ידאי השליח הגיד לו
 בן ט"מ שמומר שאם היה בו מטוס לישנא בישא לא היה
 משה מקבלו ולא היה כותבו בתורה ויהשליח נאמן בשנים
 להגיד לכ'ד שהקלה אותם כדו סיגורוהו וגם השליח בעצמו
 אס' ירצה יכול לעשות דין במסרכ בו להכותו ואם הזיקו פשוט
 אפי' היה יכול לכופו או להציל בדבר אחר' טעמ' כן שלהיה
 הבית דין ועל סימן י'א סעיף צ' :

שלא ליקח שוחד והתר' שבר בטלה ובוה'ס :

א מאד מאד צריך לזהר הדין שלא ליקח שוחד אפי' לזכות
 את הזכאי ולחייב את החייב שבן ארז'ל לא הקח שוח' מה ה'ל
 אס' ללמד שלא לזכות את החייב ושלא לחיי' את הזכאי פשיט'
 הרי כבר נאמר לא חטה משפט וכמה לאוין שלא לעשות עיל
 במשפט אפי' בלא שוחד אלא אפילו לזכות את הזכאי ולחייב
 את החייב לכך נאמר לא הקח שוחד ואם לקח צריך להחזיר
 בשיהבענו הנותן שיואמר שלא מחלו לו אלא שירא מסנן
 שלא יקלה דינו לכך נתנו לו אבל אם אינו הוכעו אינו צריך
 להחזירו שודאי בלב שלם נתנו לו ומחלו לו וכשם שהלוקח
 עובר בלאו דלא הקח שוחד כן הנותן עובר בלאו דלפני עור
 לא חתן מכשול שהרי מכשיל את הדין לקבלו כפניו ואין פ'
 שוחד שוחד ממון לבד דא' כ' הוה ליה למכתב בצע לא הקח
 אלא אפי' שוחד דברים שאין לשון שוחד אלא שהוא הד' כלום'
 שעושה הבעל דין עמו דבר שלבו סתקרב ומחאזרת להטורו
 אליו להצדיקו לפיכך אפי' לא דבר לו דברים טובים אלא
 שעשה מעשה לפני הדין שרוצה להחניף לדין כגון דכנת
 גרפצ ארישא דדיינא וואתא איהו ושקיל ליה או דסדי רוקא קמי
 דיינא ואת' איהו וכסיה וכל כיוצא בזה צריך הדיין להרחיק
 עצמו מדינו של זה לכך כל דיון שצריך לשאול כלים משכני'
 רגיל הוא לשאול מהם המיד פסול להם לדין אבל אם אינו
 רגיל לשאול מהם אלא באקראי בעלמא או שנכ הוא יש לו
 להטאילם כשר שמה שמשאילים לו אינו אלא פרעון על מה
 שמשאיל הוא להם ואם הוא באיפן שהצננים מתהנין בזה
 במה שהוא שואל מהם שיש להם השיבו לטכנים ומתחשבו'
 בעיני הבריות שהחכם יש לו עסק עמהם אפילו אינו הורר
 ומטאילם כשר להם ואפי' מדת חסידו' לינא להרחיק בדין' :

ב ואם הוא מפרסם באחד שיש לו דין עם חבירו וקדם
 התובע קודם שיזמין את הנתבע לדין ושלה מנחה לדין
 אין הנתבע יכול לפוסלו מכל מקום אם מיניש הדין בעצמו
 ויודע שנתקרב דעתו לזה מחמת המנחה הזאת כדת חסידות
 הוא לדין שירחיק עצמו מדין זה :

ג נהגו ברוב מקומות לעשות קופה לכ'ד שפיסקין מפון
 לפרנסת כ'ד במה עולה בשנה ומגבין אותה כההילת
 השנה או בסופה ואין בזו מ'שים תורת שיהד או תורת אנרא
 ולומר דהוה ליה כדיון הבוטל שכר לרוח שדינו בשלין שאין
 זה נקרא שכר כי חובה הוא על ישראל לפרנס דייניהם
 וחכמיהם שנאמר והכהן הגדול מאחיו גדלוהו כשל אחיו וגם
 אם יש שם נדבות או הקדשות סתם לוקחין מהן שאין צדקה
 והקדש גדול מזה אכל יותר טוב הוא לנכות אותו בחלית
 השנה שיהא מינון להם כדי שלא יצטרכו להחניף או להחזיק
 שובה לשם אדם שיגבו אותה להם' :

ד כל דין שיושב ומגדול שכר לחוננים ולסופרי' ולשמשים הרי זה בכלל הנוטים אחרי הכצע שנאמ' בבני שמואל ולא הלכו בדרכיו וישו אחרי הכצע ופירושו שלא הלכו בדרכי אביהם שהיה אביהם שמואל הצדיק מחזיר בכל מקומות ישראל ודן אותם בעציהם והם לא עשו כך רק יסכו בכתייהם ושלחו אחריהם כדי להרבות שכר לסופריהם ולשלוחיהם המזמינים לדין והכתוב קראו בצע :

ה הנוטל שכר לדין קנסוהו חז"ל טבל דינו ידיו יהיו בטלוי' שכך צמר להם משה לישראל ראה למרהי אהכס חקים ומשפטים ונוטר כאשר צונוי ה' אלקי ולשוין ראה פשעמיו ראה ממני ונס אחם תעשו כמזמי מה אני למרהי בחנם אף אהם תלמדו והשפטו בחנם ולא דווקא איהו הדין שידוע לנו שנפל בו שכר שבטל אלא כל דיניו שדן בטלים שכתמו נטל שכר על בולם לציבך כהמא כל דינו הם בטלים אבל אם ידוע שלא נטל בהם שכר דינו דין ואפי' אם לאהר שדן את הדין אם בא בעל הדין ליהי' לו נהנה על שהיפך בזכותו אסור לו לקבלו בן כתב טורי כהרמ"א ז"ל והא דקבל רב פפי מבר חמא כרמיא דכולו שני כפ' זה כורר משום שהפך בזכותו רב בפילא היה דין אלא הלין בעדו נגר ריש גלותא שהי' דין וזה שרי ג' וכן לא אסר הכתוב אלא בנוטל שכר הדין אבל אם אינו נוטל שכר הדין אלא שכר בשלתו מותר והוא שיהיה ניכר לכל שאינו נוטל אלא שכר בשלתו כגון שיטל מלאכה ידועה לעשות בשעה שמבקשין ממנו לדין ואסור לבעלי הדין הנו לוימי שיעשה מלאכתו במקומו או תנו לו שכר פעולה של אותה מלאכה שאהבטל ממנה אז הוא מותר אבל אם נוטל יותר מכדי ביטול מלאכתו מה שהוא יותר מכדי ביטול מלאכתו הוה שכר דינס וכבר אמרו הנוטל שכר לדין דינו בטלים והוא שיקבל שכרו ממניהם בשוה שאם נוטל מא' אות' פהכירו הוי כמו שחזר אפי' אינו נוטל אלא שכר בשלה ואם אינו ניכר שנוטל שכר בשלתו כגון שאין לו מלאכה ידועה אלא שאמר שמא יודמן לי שכר בקניית סתורה או בספרות וכשכיל זה פכקש שכר אסור :

ו אין לדין להניח תלמיד בור ליטב לפניו בשעה שדן שלא ישא ויהן עמו וישור מדרך האמת סתוך בורותו ועל זה נאמר מדבר שקר תרחק :

ז וכן תלמיד ה' יושב לפני רבו ורואה זכות לעני והרב רוצה לחייבו צריך התלמיד ללמד עליו זכות ואם שותק עובר משום מדבר שקר תרחק ואל יאמר אשתוק מפני כבוד הרב שעל זה נאמר לא תגורו מפני איש שפירושו לא הננים דברך שלא לאומרים שפי כבוד איש דהאי תגורו לשון כניסה ה' הוא כמו אומר בקיץ ונומר :

ח וב' שלא ישתוק וכוונתו לבזיז וננאי הרב או הדין כגון תלמיד ה' יושב לפי רבו ורואה שרבו שועה בדין אל יאמר אשתוק עד שיגמור הדין ואסתרגו ואחזור ואבננו כדי שיקרא על שמי שזה נ"כ הוא בכלל מדבר שקר אלא קודם שיגמור הדין יאמר לו דרך כבוד ר' כך וכך לפרתני :

י להיות כהן בדין ושטלך בגדול ממנו וכו' ד' סעיפים :

א צריך הדיין להיות מהון בדין שלא יפסקנו עד שיחמיצנו וישא ויהן כו' ויהיה בודר לו כשמש כי ברוב משא ומתן ודרך לעומקו כמו שאמר אסף כי יהפחן לבכי וכליהי אשתונן ר' ל' שחמין מה שבלבו ומסתין מלאמרו וישא ויהן כו' עד שבלויהי וישחוננו וינהו שנתיישבו הדברים בלבו אבל יושב לבו בהוראה וקופין ופוסק הדין קודם שיחקינו הישב כינוי לכן עצמו עד שיהא ברור לו כשמש הרי זה שוטה רשע ונס רוח שמפני שנים לבו הרי הוא שוטה ונס הוא רשע ויפחין שפוסק הדין בלא חקירה אינו חושש לעוות הדין והנהיג ר' רעע נמור :

ב וכל מי שבא לריו דין אחר ומדמרו לדין אחר שכא לידיו כבר ופוסקו ויש עכו חכם בעיר שיכול להימל' בו ואיננו נמלך בו אע"פ שהקר ונשא ונתן בו היטב מכל מקום הרי הוא שוט' שמהכה שעות נסיה הרוח שבו איננו נמלך בחכם האחר :

ג עוד דרשו חכמי ז"ל מ' ד' כירבים וזלים הפילה זה תלמיד שלא הניע להוראה ומורה ר"ל כי שמו הפילה מלשון נפל כלומר מי שהוא נפל שלא מלאויטיו בתורה רבים הם חליו שהורג בהוראתו המקולקלח ועצומים כל המניה זה הלימד שהניע להוראה ואינו פורה פי' כי עצומים הוא לשון ועוצם עיניו כלומר המהעצמים וסחרישין ומתאפקים מלהורות הורגין יאת בני דרוץ ש'ע' שפחרישין כמה קלקולים נעשו בדינים והם שהוקים והוא שיהיה הרור צריך לו אבל אם יודע שיש אחר ראוי להורא' ומונע עצמו מן ההוראה הרי זה משוכת וכל שהניע להוראה ומונע עצמו מן הדין כמקום שיש שם אחר פורק ממנו איבה ונזל וסבועת שוא :

ד לא ישים הדיין חילוק בין דין קטן לגדול אלא יהא בעיניו דין של פרוטה כדן של ק' מנה שני' כקטן כגדול השמעון שאין ר' ל' קטן הרוש או ספל וגדול ואדם גדול סר ונגיד או חשוב שכבר נאמר בין איש ובין אהיו וכין גרו אלא ר' ל' דין של דבר קטן כגון של פרוטה ודין של דבר גדול כגון מאה מנה השמעון הכל בשוה :

יא כיצד מזמינים לדין ועל פי מי וכו' סעיפים

א וכיצד מזמינין את בעלי הדינין לדין כך נהגו קדמונים שולחין לו ב' ד' שלוחים שיבא ליום הסומן לדין לא בא מזמינין אותו פעם שנית דשכא כפעם הראשון היה אנוש מלבא לא בא כפעם שנית דיינין ליה עוד הפעם לזכות ששא לא היה יכול לבא ומזמינין אותו עוד פעם שלישיה לא בא נס בפעם שלישיה מיד ממתינין לו כל היום שמא יבא לבא אמרינן ודאי אפקיחת' כבי דינא הוא ומגדין אותו מיד למחרת כד' א' מי שהיה יוצא ונכנס לכפר' ואינו מצוי הרר בעיר אבל מי שהוא מצוי בעיר אין קובעין לו זמן אלא פעם א' ואם לא בא כל אותו היום מגדין אותו למחרתו ואם הלך הכ' במקום קביעתהן לקפו' אח' צריך לילך אחריהן דעבר ליה לאיש מלוח ואם לא הלך מגדין אותו והשליח נאמן לומר לא רצה לבא או הקלני או ביזה לב' ד' ומגדין אותו על פי דלנבי נידוי היפנוהו לשליח כבי הרי אבל אין כותבין הנדוי על פיו עד שיעידו עליו שני' שלא רצה לבא מפני שהנזמן חייב לסלם לסופר שכר הכתיבה והוה ליה הוצאות מסון ואין מוציאין מסון על פי עד א' עד שיהיו שנים שאין כת ככית דין להימניה כבי תרי כזה שהתורה אמרה על פי שנים עדים ונומר מי שאומר שאינו חושש על גזירת בית דין או חכם אע"פ שבא לבית דין מגדין אותו והואיל ואומר שלא בא מהכת גזירתה הוי אפקירות' ועיין בע"ז סימן של' ד' ואם בא ואמר לא ארזן כפניכם אלא בפני ב' ד' אחר עיין לקפן סי' ד' מי שלא יוכל לבא לבית דין כי צריך לילך למרחקים יש לו להודיע לבית דין ולשו' התנצלותו לפניהם ולבקש זמן אחר ואם לא עשה כן מגדין אותו שיט בזה אפקירותה אע"פ שלא היה יכול לבא מי שקבל עליו כ' ד' של שני' והזמינוהו ולא בא מגדין אותו כמו בכית דין של שלס' :

ב ואם הזמינו השליח ולא הזמינו על שם שלשתן ולא בא אין מגדין אותו שיאמר הייתי סבור שאין שלשתן שם עד הזמינו על שם שלשתן כד' שאין ביניהם חכם המוסחה וצייים אבל אם יש חכם המוסחה לרבים והזמינו על שמו מגדין אותו שודאי הוי שם שלשתן אלא שחלק השליח כבוד המוסחה ונס כשהזמינו על שם אחד שאין מגדין אותו לא ימין אלא שהזמינו ביום שאינו ידוע ליושב' הדיינין אבל אם הזמינו

הזמינו ביום הודיע שהדיינין יושבין בו לרוץ הכל יודעי' שכל הדיינים מקיבצים טס ואע"פ שכא השליח בטס אה' כאילו בא בטס שלשתן :

ג מזמינין לדיין על פי אשה ושכנים ההולכין לפי הומון אצל הנתבע אע"פ שאינם שלוחים לשם כך אלא אמרו להם הב' דאו השליח כ"ד לפי דרכך שאתה הולך אצל פלו' הזמינו לדיין שיבא שהבית דין קבעו לו שיבא סומכין עליהם שיעשו שליחותם ומגד' אותם אם לא בא רחוקה שליח עושה שליחותו וכל סנן על פי שליח בית דין שמגד' אותו אף ע"פ שלא הזר לומר עשיתי שליחותי כד"א שסומכין על פי נשים ושכנים כשלא היה הנתבע בעיר ואמרו לאילו הוריעוהו לכשיב' שיבא לבית דין אבל אם הוא בעיר אין סומכין עליהם שמא יאמרו בלבם כבר מצאוהו ואמרו לו ואפילו אינו בעיר דווקא כשיש לו לבא בו ביום ואין דרכו עוברת על פתח בית דין אבל אם אין לו לבא בו ביום לא ששא שכתו מלומר לו ואם דדכו שיבא שם לעיר עוברת על פתח בית דין אין סומכין עליהם אפילו כשיש לו לבא בו ביום שיאמרו ששא בעכרו על פתח בית דין אמרו לו :

ד מי שכתבו עליו נידוי על שלא בא אפילו אמר אבא אין קורעין הנדוי עד שיבא דכל כמה דלא אתי אפקידותא כבי דינא הוא עושה . אבל מי שכתבו עליו נידוי על שהיה מסרב לעשות ציווי בית דין מיד כשאמר הרני מקבל עלי לעשות ציווי בית דין קורעים הנדוי אע"פ שעדיין לא קיישו אמרינן דלמא לית ליה חזיו השת' וצריך חזיו ואותו שכתבו עליו הנדוי הוא נותן שכר הסופר שהוא פשע בעצמו ספקר בכ"ד . פי שכתבו עליו נידוי או סרבנותו ופען אח' כ שלא טמע אינו נאמן המעשה בית דין יש לו קול :

ה נשים יקרות אות'ח שחורתו אומנתו אם מזמינין אותן לבא לבית דין וכן אם הנתבע יכול לכנות שליח שהיא במקומו לב' יהבאר כסי' צ"ו סעיף ו' ובס' קכ"ד בע"ה :

ו הדיין יכול לחתום בטשר הזמנה מן הצד אע"ג דכשאר שטרות פסלינן כה"ג כמו שיבאר בהלכות כהלות שטרות בע"ה בהזמנה לא קפדינן דליבא למיחש למירי דיופא :

דב דיין שראו לפניו רך וקשה וכל דיני פשרה וכו' י"ט טע' :

א דיין שכא לפניו שני בעלי דינים כל זמן שלא שמע דבריה' או שמע דבריהם ועדיין אינו יודע להיכן הדין נוטה כי לא ירד עדיין לעומקא דדינא רשאי לומר איני נזקק לכם ששא יתחייב הקטה וירדפני אבל מששמע דבריהם וירד לעומק הדין ויודע להיכן הדין נוטה אינו רשאי לומר איני נזקק לכם שנאמר לא תנור מפני איש והוא לא הנורו ע"כ לאחר ששמע דבריהם ויודע כו' מירי ראי קודם שידע היה לו לומר לא תיראו אבל לא תגוהו שהי' לשינו' משמע לשון יראה כמו מגור מסביב ולשון כניסה ואסיפה כמו אנר בקיץ לפיכך פירשנוהו לומ' אחר ששמעת דבריהם וירעת להיכן הדין נוטה אל תאסוף דברך שלא לאומרם מפני היראה שאחר שידע להיכן הדין נוטה שיד' לומר לשון אסיפה ולא קודם לכן וליבא למימד דילמא למכנים דבריו לחוד אתא ולתלמיד היישוב לפני רבו אהא כמו שכתבתי למעלה סוף סימן ט' דא"כ לא תכנים או לא תאסוף מכעי ליה אלא ט"מ תהיירי יראה ואסיפה שהוא עניין דהבא דאית ביה תרתייהו ודלתמיד דלעיל אסמכתא בעלמא ועיקרו פקרא דמדבר שקר תרחק ילפינן לה לעיל ג"ל כד"א כדיון שאינו קבוע ומטינה לרכים יכול להשמט אבל הממונה לרכים חייב להזקק להם . ובאינו מטינה לרכי' נמי לא אמין שיכול להשמט אלא כאחר רך ויהי קשה ששא ירדפנו אבל אם שניהם חזקים וקסים צריך לזקק לחם שאם האחר ירדפנו

הסני ועזרנו יום ט' בזמן הזה שנברו המסורות ויש לדיין לחוש מפני סכנת מסירות יש אומרים שיכול הדיין להשמט אפילו הכימונה לרכים ואפילו שניהם חזקים שאין מוטל על הדיין לסנן נפשו פן ימסרנו למלכות או לשרתו :

ב מצוה לדיין להתחיל להם לבעלי דינים כפשרה שיאמר לבעלי דינים כמה אתם רוצים יותר כפשרה או בדין אפי' אם שמע דבריהם ויודע להיכן הדין נוטה כל זמן שלא נמר הדין לומר פלו' אתה זכאי פלו' אתה חייב ויכול להתחיל בפשרה ואין בזה משו' משגה עור שמטעה את הזכאי לפתוחו בפשרה כיון שבוה מרבה את השלום טנ' אמת ומשפט שלום שפשו בשעריכם והלא במקום משפט אין שרם ובמקום שיש שלום אין משפט אלא איזהו משפט שיש בו שלום הוא אומ' זה כיצוע ד"ל פשרה וכן הוא אומר ברוד ויהי דור עושה משפט וצדקה והלא כל מקום שיש משפט אין צדקה צדקה אין משפט אלא איזו משפט שיש בו צדקה היא אמר זה כיצוע כד"א קודם נמר הדין אבל לאחר נמר דין שבבר אמרו פלוני אתה זכאי פלגני אתה חייב אין הדיין יכול לעשות פשרה כגון שיטע' את הזכאי לומר לו אע"פ שזכיתך בדין ששא טעיתי ויבאו אחר' ויחזרוני וכיוצא בדברים כאלה אסור לדיין לעשות כן להטעו' את הזכאי כדי לעשות פשרה כד"א הדיין בעצמו אבל אחר שאינו דיין יכול לעשות פשרה ביניהם אפילו לאחר נמר הדין ובליכר חוץ לב"ד שלא במושב כ"ד משו' זילתא דבי דינ' מיהו אם יש עסק שבוע' ביניהם רשאי אפי' דיין בעודו כב"ד לעשו' פשרה ביניה' אפילו לאחר נמר הדין כדי ליפטר מעונש שבועה אך לא יכוף הדיין ליכנס לאחד לפניו משורת הדין אע"פ שגראה לו שהוא מן הראוי ויש חולקין ויכול דיין שעושה פשרה תמיד הרי זה משוכח שנאמ' אמת משפט שלום וגו' אין לדיין להזקק לשום דין שנעשה פסק עליו כבר שאין שלום יוצא ממנו אף ע"פ שנותן אח' אמתלא' לרבריו שכפוחו לרוץ וכה"ג אין להזקק לו כדי דינא בתר בי דינא לא דייקי שאם כן אין לדבר סוף :

ג וכסס שמוהר הדיין שלא להסות דין כך מוזהר שלא יהא נוטה בפשרה לאחד יותר מלהכירו שנאמ' צדק צדק תרדוף שני פעמים אחד לדין ואחד לפשרה שתצדיק הפשרה לפי ראות עיניך ולא תרדוף את האחד יותר מהכירו :

ד צריך הדיין להתרחק מאי' שלא יקבל עליו לרוץ דין חורה כי מיה נחמטעו הלכות דאמר ר' שמעון בן יוחאי לית דחכים בדין ור' יוסי בן הלפתא באו לפניו כ' אנשים ואמרו לו ע"מ שתדיננו דין חורה אמר להם איני יודע לרוץ אהכדין הור' ואם בדורות הראשונ' כך בדורותינו אילו על אחת כמה וכמה ה' אע"פ שנהרצו הבעלי דינים בפשרה ויכולין לחזור בהן כל זמן שלא קנו מידם דפשרה צריכה קניין אפי' בג' כמו שיהבאר טעמא בסמוך אבל אם קנו מידם אינם יכולים לחזור בהם אפי' ביחיד ולא דווקא קניין אלא ה"ה אם קבל הנתבע גזירה ועשה עליו שטר הן בלשון היראה הן בלשון חייב או אחר משיאר דרכי הקניין אינו יכול לחזור בו אבל מהירה אינה צריכה קניין שמיד שמהל לו אינו יכול לחזור בו ושעמא דשסתבר הוא דמילתא שהאדם מוחל לחבירו דכר קצוב מעות שיטרו בידו מיד כשמיחל לו זכה זה כמה שבידו ואת כן קניין למה לו וע"ל סיפן דמ"א אבל פשרה אפי' נעשית הפשרה ונכסרה ואמרו פלוני אתה חייב בכך ואתה זכאי בכך על פי פשרה ואפ"ל נעשית בפני ג' ובררו אותם לעשות כמו שיאמרו הן למחול הן לשים ולא קנו מידם קודם לכן אין באין מחילה ויכול כל אחד מהם לחזור בו מיד קודם שקבלו עליהם את הפשרה אפילו אותה שאמרו לו שימחול מפני שיכול לומר לא הייתי יודע שיאמרו לו למחול כל כך או ששא נודע לו שהדין היה עמו ויפטר אילו הייתי יודע לא הייתי מוחל ולא דמי למחילת דעלמא שידע כה שמחל ובלב שלם מחל אבל אם קנו מיניה לא יוכל לחזור בו אפילו אותו

אוחו שאמרו לו לשלם ואפילו אם לא בירכו אלא פשרן אחד
 זאע"ג והשחא נמי דאיכא קניין הוי כמו קניין בשעות אלימו
 רבנן מלתא מפי בקניין מבלא קניין ולא הווקא שחזרו בהן
 בפירוש אלא אפי' נגמרה הפשרה ואמרו פלוגי אתה זכאי בכך
 ופירוגי אתה חייב בכך ושחקו הבעלי דינן והלכו להם ולא קנו
 מידם יכול לחזור בו מידה דווקא אוהו שאמרו לו לשלם אבל
 אוהו שאמרו לו למחול לא יוכל לחזור בו כמו במחילה דעלמא
 דהוציל ושבע הדיין ידע ושחק מחל מיד ו'א שאפילו אותו
 שאמרו לו למחול אם שחק והלך לו יוכל לחזור בו כל זמן
 שלא קנו מידו ולא דמי לשאר מחילה שאינה צריכה קניין
 דמחילה טעיל ידי פשרה אע"פ שיודע מה סיחל דומה למחילה
 בשעות לפי שמוחל על פי עצתם של דיינים שהשיאו אותו
 למחול וגם דרך הפשרה לאיים עליהם ויכול לומר אתאי שמא
 נתייבנו שלא כדון לפיכך צריך לאלם ולהחזיק הדבר ע"י קניין
 ו'א כשקניין מהם אין לעשות הקניין כשאר קניינים כי
 צריך להקנות לו חפץ כדו שלא יהא קניין דכרי שיחבא'
 לקמן סי' ר"ג שאינו קניין ולא שצריך דווקא קניין אחר הפשרה
 אלא אם אחר שנזדו הפשרנים פשרתם קבל הנתבע גזירתם
 וכחכ עליו ששר הידאה או חוב בעדים אפילו בלא קניין צריך
 לשלם ולא יוכל לחזור בנ :

ז מותר לכ' לוותר בממין היתומים בפשרה אפי' שלא מן
 הדין כדי להסקים מריבות וקששות ואפילו אם הנדילו
 היתומים ובאו למחנות גזורים וזחרים אותם לקיים אותם
 הפטרות דאל' כ מה כח ב' ריפה :

ח ניתן רשות וכת לדיין לעשות דין בעין פשרה כדי שלא
 יוצא הדין חלוק סתחת ידו כי צריך הדיין לנמ' ולהטיל'
 הדין כדי להטיל שלום בעולם :

ט וכמקום שאין יכולין הדברים להתברר בראיות ובעדיות
 יכול הדיין לפסוק לפי אומד הדעת ולפי ראות עיניו או
 לעינת פשרה כפי ראות עיניו ובלבד שיכוין לבו לשמים כדי
 שלא ירכו המחלוקת ויהוה השלום ביניהם :

י שנים שקבלו עליהם פשרנים בקניין ובקנס ואחר שעשו
 הפשרה אמר את' מהבעלי דינים מטלם הקנס ולא אקיל'
 הפשרה אין כדבריו כלום כי צריך לקיים הפשרה מכת הקניין
 לא היטל הקנס אלא שאם יסרב אחד מהם יוקנס בזה הקנס
 וגם יכריחו אותו בחימות ונדוויין לקיים הפשרה סתמת הקניין
 ואם השילו הפשרנים על אחד מהם דבר מה לעשותו
 ולא קבעו לו זמן בפשרתם ואמר האחד אעשה אותו
 הדבר לזמן שארצה אני או כשיזדמן אין כדבריו כלום כי צריך
 לעשותו מיד או יחיימוהו דאם כן אין לרבר סוף שאריך הזמן
 עד סוף ימי עולם וירבו מחלוקת :

כז ראובן שהיה תפש קרקע של שמעון באלמות ולא היה
 יכול שמעון להוציאו מידו וא' ל ראובן לשמעון מחול לי
 הקרקע ועשה לי ששך מחילה ואחז' לך מאה דינרין והסתלק
 מן הקרקע ועשה שמעון כן וככה לו בלשון זה ואחר כך בא
 שמעון וטען בשטר זה לא קנייתה שלא הקניתי לך בו קרקע
 ואף על פי שסלקתי ירי מסנה אין בכך כלום אתה גמה קנייתה
 אותה הדין עם שמעון שיהזיר לו ראובן הקרקע אבל שמעון
 חייב גם כן להחזיר המעות שלא נתנם לו ראובן אלא על מה
 שהא הקרקע שלו והוי מחילה בשעות . ולא מבעיא שאינה
 נקנית בלשון מחילה אלא אפי' טיש לו חפץ של חבירו בידו
 ואמר לו המפקידאו המשאל הרי הוא מחול לך אינו כלום
 שאין שייך לשון מחילה אלא במעות שנחננו להוצאה ולא
 כפקדון ועל סימן ע"ג :

ז מותר לכ' לוותר בממין היתומים בפשרה אפי' שלא מן
 הדין כדי להסקים מריבות וקששות ואפילו אם הנדילו
 היתומים ובאו למחנות גזורים וזחרים אותם לקיים אותם
 הפטרות דאל' כ מה כח ב' ריפה :

ק הכופר בפקדון ונתפטר עמו מחול לו ואח' מצא עדים
 יכול לחזור בו שמחילה זו באונס היתה שהיה רוצ' לכפור
 בכל' וכן הכופר במלוה כגון שהיה חייב לו מאה דינרין ולא
 רצה להודות לו בשים פנים ואמר לו עשה לי מחילת שמים
 ומחילת כרו' ואחז' לך ג' דינרין ועשה לו כן אפי' קנו מידו אין
 הכחירה כלום דמחילה באונס הוא ואם ימצא עדים ודאי חייב
 לשים לו ואפילו לא ימצא עד' אין הלוה יוצא ידי שמים ואף
 ע"פ שעשה לו מחילה שמים הרי כשמים ערו וסהרו במרוש'
 שאנו היה ולא עיד אלא אפי' לא אנסו אלא שהיה סבור שאין
 לו ביה ויחזר ונמצא טיש לו מחילה ככל דלא ידע לא
 מצא מחיל ואע"פ טובה' לו הריני טיחל לך כדלא שנוי ובלא
 אנוכחא אין כדבריו כלום אם לא שיכתוב לו יודע אני טיש לך
 בידך יותר ואפ' הדיני מחול לך אז דבריו קיימין .

קח יש חלוק בין פשר' לדין דכרין אזלינן בתר הדוב וכפשר'
 אם רבים הם הפשרני' צריך שיסכימו כולם דאומדן דעת'
 הוא שלא סתוך על פשרותן אלא א"ב יסכימו כולם ולכך צריכ'
 להחנות כשמקבלין לפשר ביניה' שיעמו' ע"פ שיסכימו הדוב'
 מי שנתחייב סבועה לחבירו ופיסו התובע למחול לן
 ואמר לו יהא כדברכס הרי זה לטין מחילה ואינו יכול
 לחזור בו דיני פשרה עיין עוד בסוף כ"ה :

ק שנים שקבלו עליהם פשרנים בקניין ובקנס ואחר שעשו
 הפשרה אמר את' מהבעלי דינים מטלם הקנס ולא אקיל'
 הפשרה אין כדבריו כלום כי צריך לקיים הפשרה מכת הקניין
 לא היטל הקנס אלא שאם יסרב אחד מהם יוקנס בזה הקנס
 וגם יכריחו אותו בחימות ונדוויין לקיים הפשרה סתמת הקניין
 ואם השילו הפשרנים על אחד מהם דבר מה לעשותו
 ולא קבעו לו זמן בפשרתם ואמר האחד אעשה אותו
 הדבר לזמן שארצה אני או כשיזדמן אין כדבריו כלום כי צריך
 לעשותו מיד או יחיימוהו דאם כן אין לרבר סוף שאריך הזמן
 עד סוף ימי עולם וירבו מחלוקת :

דף כיצד כוררים הדיינים כשאין בעלי דינים
 מסכימין יחד וכו' סעיפים :

א לא נהרצו בפשרה אלא כדון ורצה לדין כעירם אלא
 שאיכ' מסכימים בפני איהו ג' ידונו אז כל אחד מבעלי
 דינן בורר לו דיין אחד והדיינין שבררו בוררו להן שלישי שאין
 כ"ד פחות מג' כמו שנתבאר סימן ג' ואין צריך שיהא השלישי
 ברצון בעלי הדינן דשסא לא יוכלו להשות על האחד ויכא
 לידו עיניו הדין לחובע שהנתבע ידחה אותו לעולם כדי
 להשמש מן הדין מה שאין כן כשיבררו הדיינים ומתוך שזה
 בורר לו אחד וזה בורר לו א' הבעלי דינן צייתין להם וגם
 הדיינים כל א' נוח לו להפך בזכות אוהו שברר אותו בכל מה
 שאיפשר מצד הדין והשלישי שומע דבריו שניה' ומכריע ביניה'
 לפסוק דין אמת ומיחו לא יטעה הדיין לומר כיון שנתנו חכמי'
 רשות לבעלי דינים לכרוז לו כל אחד דיין שרו ופלוגי ברר
 אותי מוטל עלי' להפך בזכותו אפי' כדברים שאינם כדון שהרי
 אנכי עומד במקומו חלילה חלילה לעשות כן וכל דיין העושה
 כן חר

ב מי שחובעין אוהו ממון שהוא מוחק בו אסור לבקש
 צדדים והואנות להסבב כדי שיהרצה הלה לעשות עמו
 פשרה וימחול לו על השאר ואם עבר ועשה אינו יוצא ידי שמים
 עד שיתן לו את שלו ולא יאמר הרי כבר פטרתי עמו ומחל לי
 טאין מחילתו מחילה דהוי מחילה כשע' זבאונס שהיה מתייר'
 טמא יפטרנהו על הכל מחמת צדדי הואנות שכקש :

ג אם הפחיד ראובן את שמעון למסרו לגוי' אם לא יתן לו
 דמים שהיה דינן עליו ואין לו בו זכות כפי הדין ועטו
 פשרה בקניין וכישול מודע' יכול לחזור שההריואונס גלוי לפנינו
 הרי הכישול מודע' נעשה ג' באונס :

ד שנים שהיו חלוקים בקרקע ככניין ועשו פשרה כיניהם
 בלא קניין והתחיל כל אחד לבנות בשלו אינם יכולין
 לחזור בפשרתם שכבר קנו כל אחד בחזקה ונ'א שאפי' לא בנה
 אלא אחד קצת לא יוכל שניהם לחזור בה' שכיון שהאחד קנה
 בחזקה גם השני קנה בחליפין :

טו זכיון דקייבא לן פשרה צריכה קניין ואם לא קנו מידם
 וכולין לחזור נהם משום דלא מסכי דעתיהו לפיכך

לו שני עדים שיפסלוהו :

אם הוצרכו הדיינים לשאול דבר מבית דין הגדול כותבין וטולחין ובית דין מודיעים להם דעתם והם רנין אותם דליכא למימר שיפסקו הבית דין הגדול עליו את הרין דהא בעינן טיהרו בעלי הרין עומדים לפני הדיינים ויכולין הדיינים לשאול מפי שירצו ואין צריכין דעה נעלי דנין בזה כדאמרינן נכו דין הסלישי :

אם כררו להם עשרה אנשים שירונאוהם בין בדין בין בפטרה ושאל לאיסיכמו לדעת אחת ולבו אחר הרוב ונסתלק אחד מהם ואינו אומר דעתו אפילו הסכימוהו כולם לדעת אחת אינו כולם שאין הולכין אחר הרוב אלא כסרבני המוכים על המחייבים או המחייבים על המוכים מתוך משא ומתן של כולם אכל כשהמיעוט איננו לא שאילו היה שם אותו האחד שמא היה מראה טעם הפך מה שהסכימו הרוב בכך ויודו הרוב בכך כמה דברים אמורים כשנסתלק האחד למרי אבל אם נשא ואמר איני יודע אף על גב שראו יכול לישא וליתן עמהם שהרי אינו יודע הולכין אחר הרוב דלא אמרינן אם היה יודע בו הא אינו יודע קמן ועל החלטה ס"י"ח סעיף א' :

אם אחד מבעלי דינין אומר נלך לבית דין הגדול ודין האומר מאיזה טעם דנתוני וכו' סעיפים :

א לא נחרצו שניהם לדון בעירם אם התובע אומר נדון כאן והנתבע אומר נלך לבית דין הגדול כופין אותו ודן בעירו דאל"כ כל נחבע יאמר כן כדי להשמש מן הרין ויצטרך התובע להוציא מאתים או מנה על מנה ואם אמר כתבו והגו לי מאיזה טעם דנהוני שמא טעיהם כותבין וניתנין לו ואחר כך מוציאין ממנו מה שפסקו עליו ואם יצטרכו לטא לדבר מבית דין הגדול כותבין וטולחין ושאולין ורנין להם בעירם כפי מה שיכא כחב סב"ד הגדול ושני הבעלי דינין ישלמו שכר השליה ואם הנתבע אומר נדון כאן והתובע אומר נלך לבית דין הגדול שומעין לו דעכר לזה לאיש פלוה וצריך לילך אחריו לכל מקום שירצה מיהו לאו דווקא הכיעות עסקוליה ומלוה אלא אפילו עסקי גזירות ומקדומסכר וניזקין וירושות ומתנות ככולן אם התובע רוצה לילך לבית דין הגדול צריך הנתבע לילך עמו דבבוליהו קרי הנתבע עכר לזה וכו' ואם צריך שומעין זה על זה כל אחד שאמר כן נלך לב"ד הגדול ללכה כמה דברים אמורים כשידוע שיש לו חביע על הנתבע כגון שיש לו עדי או ראיה לתובע או שמורה מקצת או ששוען פרתיו שיש כאן דרא דממונא אבל אם אין ידוע כגון :

אם כן שומעין לו שחברו ריקנית בלא עדים וראיה וזה כופר ככל אין שום א' יכול לכופ את חברו ללכת שאין כאן עכר בו שמא מעולם לא היה עכרו שלא היה לו חביעה עליו מעולם ונסבע הנתבע כמקדומתפטר לא דכל ב"ד חשוב שבכל דור ודור לפי מה שהוא מקרי בית דין הגדול והוי ריגא הכי ויש אמרים עור שאין חילוק בין חובע לנתבע שכל אחד יכול לכופ את חברו ללכת עמו לבית דין הגדול ושניהם יכאו מחד טעמא שכל אחד יכול לומר כזאת יבחנו דברי שהם כנים דאם לא כן לא הייתי מוציא הוצאותיכם שהרי גם אנכי צריך להוציא מאתים או מנה כמותך :

ב וכשאין רוצין ללכת ומקטקטין לשלות לשאול אם הצהר תלמיד חכם ויודע לכתוב ראיותיו שכתבנו עס הארץ אין מניחין לתלמיד חכם לכתוב כעצמו כשטולחין שפחדו שיטעים את דבריו יותר מן השני וודאי יצאה כרין ועוד שכא יחשדו את המורה ששלחו לו שנסא פני הלסיד חכם אלא

כן הרי הוא בכלל משה מספס כי לא היה כן דעת חכמי ז"ל שאמרו כן דל"ב א ז"ל לא אלא כדיל הפיס דעת הבעלי דינין שמתוך שהוא בורר לו אחד הוא סומך עליו שהפך ככל זכיותו שיש לו וציות לו לשבע לדבריו מה שיפסק ואם הדיינים לא יוכלו להשוות דעתם לבורר להם שלישי אזי קני העיר ובנהיגה יתנו להם שלישי ואם אין זקנים ומנהיגים בעיר ילך התובע לפני שלישי ויכופו את הנתבע לכה לרין בפניהם וכן אם הנתבע מערים לבורר אין שאינו הגון כדי לשבת אצל דין הגון כופין אותו לרין בפני ג' או שיברור דין הגון וכן אם בירר הנתבע דין היודע ערו' לתובע דחקין אותו לבורר דין אחר כדי שיוכל זה להעיד ואם הנתבע אומר שהוא יברר שני' וגם התובע יברר שני' והם יבררו חסידי יש אפרי' שהרשו' כידו שכל זמן שהדיינים רבים יותר יוצא הרין לאתרו ואם הברורים שנים ושמועו דברי טענותם והרשו' דעתם יא' שאין צריכין לבורר שלישי דשלישי למה להם ווראיסיכים עמהם ואף אם לא יסיכים דריש כאן הירוב :

ב ואחר שהשווה על כוונת הדיינים כותבין פ"ד בבור פלוני ופלוני לפלוני כדי שלא יוכלו לחזור בהן ויכא לירי עינו הרין שכל זמן שלא כהבו יכולין לחזור בהן אם לא קנו מידן אבל אם קנו מידן אין לאחד קניין כלום וכן אם לא קנו מידן והתחילו לשעון בפניהם אין יכולין לחזור בהן וכל מקום שלא יוכל לחזור לא יוכל גם כן לומר שיוסיפו על הדיינים ובמקום שכותבין אין כותבין אלא מרעת שניהם שאם הא' יחזור ולא ידעו שיכתבו ה"ל חוב לו ואין חבין לו שלא מרעתו ושוענין לפנייהם על פה והדיינים סומעין :

ג ואם באו לכתוב טענותיהם אם שניהם רוצים הרשות בידם ושניהם נוהגים שכר הסופר ואם אחד אינו רוצה שיכתבו אין כופין אותו לחת שכר הסופר מ"ם אם הדיינים רוצים לצוות לסופר שלהם שיכתבו הטענו' כאשר סדרו אות' שפיהם לפנייהם כדי שלא ישכחו ולא יוכלו דברות לחזור בהם שמה ששמענו בפניהם הרשות בידם ואין כופין גם כן הבעלי דיני' שיכתבו כל א' טענתו ויתנם לדייני' שלא לרשריח הנתבע לקחת טופס משענוה התובע ולהשיב עליהם סתוך הכתב ולעשות הוצאות חנם וגם יש לדיינים לשמוע טענות הבתות שפיהם שמא סתוך דבריהם ילמדו ויכינו מי הם שוען באמת ולא שיכאו בטענות מסודרו' מפי אחר אשר בודה מלכו ליפות טענות של סקר בחיקוק הלשון ועוד שכל אחד יוכל לומר דמאי עליו כמריא ארכא ולא בעינא שתיא מענתו כחובה לפני בעלי דינים שיחפסני או שמתוכה לימוד לסקר וכל שכן שאין מחייבין את התובע ליתן נוסח שטריו לנתבע שיחזור אחר' וקדוקין להעליל עליו בטענות ודמאי עליה כאריה ארכא ועל כסין י' סעיף ד' וה' מיהו אם שניהם רוצין לשעון ככתב הרשות בידן וכל מה שכותבין אין יכולין לחזור בהן :

ד ואם בירר אח' מן הבעלי דינין דין חכם וסמ"ך ומכחהו ורוצה לכופ את חברו שידון עמו בפני זה לברו כיון שהוא מוכחה אין שומעין לו שכיון שהוא בירר אותו אם אין חכירו ויכל לברור לו ג' אחר המבצע לו לא היה הרין שוה שכמו שברר הא' כן יש לנ"כ לברור האחר אע"פ שאם לא בירר חכירו את המטחה היה יכול המוסח' לכופ שניהם לדון בפניו אבל עכשו לא יוכל לכופ את השני לדון בפניו דמקרבא דעתיה אצל זה שבכרו :

ה אם בא האחד לפסול דין שכירר חכירו אין שומעין לו אפילו יש לו אחד שמעיד כדבריו לא מבעיא אם רוצה לפסול לברו ליסר שהוא גלוי דפטישא שנוע הוא אלא אפילו אם פוסלו בכלל המטחה כגון שקראו ערער על כל המטחה לפוסלה לדיינות כגון שהם נרים או קרובים וגימא כיון שכל המטחה נפסלה הרין מפילא אפסיל אין שמעין לו דהא שכל מקום ננוע הוא שאינו רוצה שיהיה זה דינו אם לא שיש

לדחותו שכל אחד יכול לומר הן או לאו על פה שהובעים אתו
 אם לא שיראה לדין שתביעה זו תביעה פתאומית היא וצריך
 הנתבע לחשוב ולטוס הדברים אל לבו לזכור מה היה בינו
 לבין חבריו ולברוק בחשבונו ואתו ונתחנן לו זמן קצת לפי
 ראות עיניהם ונהנו בקצת מקומות לתת לו זמן מעט לעת
 ואם אכסנאי טובע אחד מבני העיר או שני אכסנאים טובעים
 זה את זה שפצאו שם צריך לכא לדין מיד ולא יוכל לדחותו
 כלל ציון שהתובע אכסנאי צריך ללכת לדרכו ולא יוכל לעכב
 אין מאחרין אותו וכן אם בן עיר יתבע אכסנאי שבא לעיר
 צריך לבא מיד פנישמש ממנו וילך לדרכו ואם אחד יסרב
 אפילו הוא אכסנאי מחרימין אותו וכופין אותו בכל מה
 שאיפשר כמו לבן עיר וכל זה כשיש בית דין בעיר האת אבל
 אם אין בית דין שם כל אחד יוכל להכריח את חבריו שילך
 עמו לבית דין הסמוך או לבית דין הסיף לעיר הזאת
 ואם הנחבע הוא בעיר אחרת צריך התובע ללכת אחריו לדין
 עמו שם ואף על פי שבעיר התובע הבית דין יחזר גדול
 מבעיר הנחבע אין יכול לכופו לבא הנח' לעירו משעמא
 דפרישית דאם כן כל אחד יתן עינו בעשיר כו' ואפילו היה
 לנתבע מעות אונגסים או פקדון בעיר התובע צריך ללכת
 אחריו אך יכול התובע לעכב מעות הנחבע על הדרך סיבהאר
 לקמן סימן ע"ג בע"ה ואז מודיעים הדבר לנתבע והתובע
 ניתן שכר הסליח וצריך לבא לדין בעיר שמעותיו שם דנכסו
 של אדם ערבאין ליה וצריך הוא לפצות ערביו עשיר שהוא
 מחזק ואם בעירו מוציאין אותו לדין בעיר אחרת אף על פי
 שהבית דין שבעירו יותר גדול מפני שמתירא ממנו ולא יוכל
 להוציא דתו לאמחו אב שיש לו תביעה על בנו כופין את הבן
 לבא למקום שהאב שם אע"פ שהוא הנחבע משום כבוד אביו
 עיין בע"ז סימן רכ"ו :

ב' בעל דין שאומר לדין כתוב לי מאיזה טעם דנתחנן שסא
 אלך לבית דין הגדול או לבית הנוער לסתור הדין כותבין
 ונותנין לו וכן אם יראה לדין שהבעל דין חושדו שהשת
 הדין כנגדו צריך להודיעו מאיזה טעם דנו אפילו אם לא
 ישאל הבעל דין כדי שיהא נקי מה' ומישראל אבל מכל מקום
 על כל פנים נזכר ממנו מיד מה שחייבוהו ולכשיבא ויסתור
 הדין יחזירוהו לו כפי מה שיתבאר בדין שמעת סימן כ"ה
 ורוקא אם דנו אותו על ידי כפייה אבל בלאו הכי אין כותבין
 לו וכשכותבין לו מאיזה טעם דנחה אין קציעם זמן לדרב
 אלא כל זמן שבא לכתוב כותבין ונותנין לו ואין צרכין לכתוב
 לו רק הטענות והפסק דין כי הטענות שעליהם חייבוהו
 נקראו טעם הדין אבל ראיותיו אין צריך לכתוב להראות לבית
 דין אחר כי אם ירצו הב' האחר לסתורו יעיניו הם בסברוהם
 ויכתבו לו אם דינו ויודיעוהו לדין זה אם טעה ואז יטיב להם
 הדין ואין צורך לנלות להם טעמו ראשונה פניקש עמו מה
 שלא יוכלו לעשות כן קודם שידעו ראיותיו וזה פשוט ואין
 צריכין לכתוב לו אלא מבית דין קטן לכ"ר גדול דתיישב שם
 טעו אבל כ"ר סדנו אין צריכין לכתוב לו ולא תישב' למעות
 דאם לא כן אין לרבר סוף והא דאסרינן שכותבין ונותנין לו
 הני מילי היבא דאיכא חשדא אבל בעל דין שמלגלג על הדין
 לא שרדיעין ליה טעמא דדינא ואררבה משמתינן ליה כנבא
 דמפקד כבירינא :

ז חייבוהו כ"ר לפרוע ויצא חזר ואמר פרעתו אם הוא נאמן
 יתבאר בסימן ע"ב ע"ה :

ח ואם יש בידו פסק דין כתוב שחכמו חייבו לו אפ"ה
 נאמן לומר פרעתו בסימן ל"ט :

ט איזה דין דנין תחילה ודין מרומה וכו' סעיפים :

הדיינים יעתיקו הטענות ושניהם נותנים שכר המופר ופיהו
 אם אחד מהבעלי דינים או מהדיינים רוצה לשלוח לפרחקים
 ויש חכם סמוך להם הראוי לדין סולחין לסמוך אע"פ שהרחוק
 יותר חכם דלאו כל כמיניה לנרוע הפסד לבעל דין להרבות
 שכר הסליחות וכל שכן אם יש חכם אחד הראוי לדין בעירם
 שאין סולחין תתן לעיר ואם שני חכמים סמוכים בשוה הולכין
 אחר הגדול :

י' משאומרים שאם יש שני הלמדיו חכמים בעיר אחת אפי'
 אחד גדול מחבירו יכול כל אחד מבעלי הדיינים לומר לא
 אדון בפני זה אלא בפני זה ואף על פי שהוא קטן ממנו כיון
 ששניהם בעיר אחת ולא יסריחו יותר ואם סילק אתר מהם
 עצמו מן הדין כמאן דליתיה דמי ואם הוסיפו השני ולא בא
 מנרין אותו וכל מקום שאינו צריך לבא לפניו לדין אין צריך
 לחוש כלל להזמנה ואין צריך לבא כלל :

י"א אף על פי שהאחד מהבעלי דינים נסתלק מבית דין
 שבעירו לבית דין הגדול ויצא חייב אין צריך לפרוע
 לכשנגדו וציאותיו שהוציא לילך עמו הואיל ובדין
 יכול להסתלק ואין כאן סירב כריינין שבכאן והוא שאינו
 מסרב לירד לדין אלא שאמר לילך לבית דין הגדול אבל אם
 מסרב לירד לדין והוצרך התובע להוציא עליו הוצאות לכופו
 לירד לדין צריך לפרוע לו כל ציאותיו שהוציא משע' שנעשה
 פרבן יש אומרים כמה דברים אמורים שחייב לשלם
 יציאותיו אם סירב לבא לדין הני מילי שיצא הנתבע חייב
 בדינא אבל אם יצא זכאי פסור גם על ההוצאות דהא איתברר
 הדבר שבדין סירב מלבא שלא היו עליו לזה דין ודברים :

י"ב מי שסירב בדין והוכרח התובע להובעו בפני הערכאות
 ותבעו כרשות בית דין בפני הערכאות כראיחא לקמן והוצרך
 להוציא הוצאות להוליכו ולשכור מליצים ולהת לפסק דינים
 חייב הנחבע הכל לשלם מדינא דגרמי מי שאמר לחבירו
 שילך לדין עמו במקום אחר ואמר לו לך ואני אבא אחרוך
 והלך ולא הלך השני אחריו צריך לשלם לזה כל יציאותיו
 וכשמחייבין הסרבן לשלם ההוצאות אין אומרים שישבע זה
 כמה הוציא וישלם אלא צריך לברר כמה הוציא או הבר' ישומו
 לו הוצאותיו ובוזה ישלם לו דלאו כל כמיניה להוציא מה שירצ'
 על דעת שזה ישלם לו הכל :

י"ג כל מה שכתבנו שיוכל אחד מהם לפלג עצמו מדין
 שבעירו לבית דין אחר זהו מדינא דגרמי ואם מסכה
 אקראי דקמת ועלית אל המקום וגומל ועל פסוק צדק צדק
 חדרוף הלך אחר בית דין יפה אבל בזמן הזה שאין לנו בית
 דין הגדול הקבוע שנאמר עליו וקמת ועלית אל המקום
 ונקר או צדק צדק יגומר נוהגין באילו הארצות שכל מקום
 שיש בית דין בעיר אין אחד מחם וכולו לכוף חבריו שילך עמו
 לבית דין אחר אפילו הוא גדול ממנו בחכמה ובמניין מפני
 תקון העולם וזהו שאם היה כה לתובע לומר לנתבע שילך
 עמו לבית דין אחר שהוא גדול ממנו יתנו עניים עניהם
 בעשירים ויהכעוהו לילך לפרחוק והעשיר כז' שלא יצטרך
 ללכת עמו כי לא יוכל לטרוח יתן לו מה שירצ' שלא כדון ואם
 היו נותנין כה לנתבע שיאמר לתובע ללכת עמו לבית דין
 אחר שגדול ממנו היה כל אחד נשמט ונדהה מחבירו ולא היה
 יכול להביאו לדין לעולם לפיכך נוהגין כל מקום שימצא אחד
 את חבריו במקום שיש שם בית דין כופין אותו לדין עמו שם
 ואם הם שני יושבי העיר שהובעים זה את זה ויאמר האחד
 שאין לו פנאי עכשיו ויהא אמתלא לרבויו ויכל לדחותו עד
 שלשה ימים ולא יותר ואז מדי יצטרך לבא לפני הדיינים או
 יבררו דיינים כמה דברים אמורים שיוכל לדחותו היינו
 דוקא לבא לדין מחמת שיאמר שאין לו פנאי לבא אבל אם
 בא לדין ומען התובע יבקש הנחבע זמן להשיב על טענותיו
 אין נותנין לו זמן להשיב שוודאי זה הוא רמאות וכוונתו

א צריך הדין שיקרא' הדין שכא לפניו תחלה לדון תחלה סג' בקמן כנדרה תסמיעין פירש שיהא חביב עליך דין של פרושה כדון של מאה מנה ומקשינן למאי דצה לומר יהא חביב או לעיוני ביה ולפסקיה פשיטא אלא לאקדומיה שאם בא לפניך דין של פרושה ראשונה ואח"כ בא לפניך דין של מאה פנה הקדם לחתוך הדין הבא לפניך ראשונה אפילו אינו אלא של פרושה ואם תלמיד חכם בא לדין אפי' בא בסוף ידון אותו תחלה דעשה דכבוד תורה עדיף ואפילו פתחו כדון אחר יכולין להפסיק ולדון התלמיד חכם כדו' שלא יתבטל מהלמודו .

במה דברים אמורים כשהתלמיד חכם בעצמו בא לפניו אבל אם קרובו של תלמיד חכם בא לדין שצריך הדין גם כן לכבדו בשביל כבוד התלמיד חכם קרובו והוא נמי עשה דכבוד תורה יקדים דינו גם כן אם לא פתח בדין אחר אבל אם פתח לא יפסיק שאם יראה בעל דינו שמכבדן אותו כל כך יסתחמו מענותיו שלא ידע שבשביל התלמיד חכם קרובו מכבדן אותו כך מה שאין לחוש לזה בתלמיד חכם עצמו שידע בעל דינו שמחוייבין לכבדו ואין מענותו מסתמחין בכך וגם נראה ליה שיקראו לדונו תחלה . וכן מצוה על הדין להפך בזכותו של תלמיד חכם יותר בכל מה שיוכל דחוקתו שלא יעשה עול וכדראי יש לו זכות .

ב היו לפניו דינים הרבה מקדומין דין היתום לדין האלמנה שנאמר שפטו יתום ריבו אלמנה ודין האלמנה קודם לדין תלמיד חכם מרהזיר עליה הכהוב בפרוש ודין תלמיד חכם קודם לדין עם הארץ משום כבוד תורה כדאמרין . ודין האשה קודם לאיש שכונת האשה מרובה ובזיון הוא לת שחשאה כל כך בבית דין . קמן שהנכבד יחד לדין ששרת אצלו ואינו נוהג לו שכירותו נזקקין לו שאף על פי שאין לו יוד לזכות הני מילי במציאה והפקר שאין דעת אחרת מקנה לו אבל בדבר שהוא שו' או שחייבין לו כשכירותו שדעת אחרת מקנה לו חייבים לטילס לו ואין על הקשן דין שומר שכר להיבנו בנניכה ואבירה דאיש חביב בפרשת סוברים ולא קשן :

ג דין טבא לפניו דין מרומה רא יאמר אההכנו ויהיה הענין חלוו בצאר העדים דהוה ליה כפסייע לדבר עבירה אלא שדרשנו דחקרנו היטב היטב אם או יראה לפי דעתו שאין בו דמאית חותך הדין על פי העדים אבל אם לבו נוקפי' שיש בו דמאות או אין דעתי סימכת על דברי העדים אף על פי שאינו יכול לפוס'ן או שדעתו נטשה שבעל דין זה רמאי הוא ובעל ערמה והשיא את העדים אף על פי שהם כשרים ולפי הדינים השעם שהעידו או שנראה לו מכלל דבריהם שיש סס דברים אחרים מסותרים שאינם רוצים לנלו'ם כל אלו הרבה וכו' וכו' בהם אסור לו לדין לחתוך אותו הדין אלא יסלק עצמו ממנו דכתיב מדבר שקר תרחק ודוננו מי טלכו שלם כדבר והרי דברים מסורין ללב והכתוב אומר כי המשפט לאלקים הוא וכשהיה דין כזה בא לפני הראש' ז'ל שהיה רואה באומרנא דמוכח שהדין מרומ' היה כותב ונותן כדי הנתבע שאין לשום דין להשתדל בדין זה :

ד כמה דברים אמורים כשהנתבע רמאי אבל אם הנתבע רמאי כל שכך שישהדל בו הדין ואינו יכול להסתלק שלא ישתכר הרמאי ברמאותו אלא יהרוס וחקור יפה לגשל רמאותו ואם נראה לו באומרנא דמוכח שהוא חייב יחייבנו אם הוא שופחת . וכן אם יראה לדין שהנתבע ימוזן להישיב יכול הדין לומר לו שלא יתן לו זמן עד שיעמיד ערבות ויכול אפילו להשביעו במקום שאינו חייב שבועה מצד הדין כי אין לדין כדברים אילורק מה שענינו רואות כדי לכרר האמת :

ה מניא דנמרא יש כח לדין לדון דיני ממנוה על פי הדברים שדעתו נוטה להם שהם אמת והדבר חזק פלגו שהוא כך אף על פי שאין שם ראיה ברורה אבל משרבו

בחי דינין שאינם הנונים וכעלי' בינה . הסכימו שלא יהפכו שבועה אלא בראיה ברורה ולא יפגמו שטר ויפסידו חזקתו על פי עדות אשה או קרוב אף ע' שדעתו סימכת ע' דבריהם וכן אין מוציאין מהיהומים אלא בראיה ברורה לא בדעת הדין ולא באומרן המת או הסוען שלא יאמ'כל הדינים והדינים לבי מאמין לדבר זה ודעתי נסמכת עליו ואף על פי כן אם העד אדם נאמן כאחד מכל הדברים נטושה דעת הדין שאמת הוא אומר יסתין כדון ולא ידחה עזותו וישא ויהן עם הבעלי דינין עד שידו לדבר העד וירדוש וחקור עד שיחברו הדבר או יעשה פשרה או יסתלק מן הדין כמו שנתבאר למעלה .

וכן אם נראה לבית דין שאחד גזול חכירו ולא יוכלו להוציא ממנו כדון יכולין לנזר על שאר בני אדם שלא ישאו ויהנו עמו ואם הוא אשה שלא תינטא לאיש לא יעסקי בשדוכיה עד שתוציא מידה מה שאינו שלה :

טז

כמה זמן נותנין להביא ראיה ודין החלת חרמנובה סעיפים :

א אמר אחד מפעלי הדין יס' לו עדים ושאל זמן להביא נותנין לו זמן שלשים יום שכן הוא זמן בית דין בכל מקום מפני שמצאו הרבה דברים בתורה שקבעה זמן שלשים יום כגון בכור ויפת תואר כו' עברו שלשים יום ולא הביא עדים פוסקין הדין וכופין אותו לקרמו ואף על פי כן אם מביאן אחר כך יסתור הדין ואם נלוו וידוע לבית דין שפירשו ופלוני הם עדים בדבר זה והרחיקו נדוד נותנין לו זמן עד שיובל להביאם כדי להוציא הדין לאסרו ואם ידוע לבית דין שלא יוכלו להחבר הרברים תוך שלשים יום ואין ידוע להם שפלוני ופלוני הם עדים בדבר אין נותנין לו זמן דאם כן הוה ליה הרחקת ל' יום הללו להגם ולבטלה ועיין לקמן החלת סימן צ"ח סעיף ד' :

ב והא דיהיבין זמן שלשים יום לחובע דוקא' כשתבעהו לנתבע תחילה בלא ראיה וחייבוהו בית דין שיבע ושען התובע יט' לי ראיה ואינה מצויה עתה בדיו ואינו רוצה לקבל שבועהו אז נותנין לו זמן שלשים יום ולא יותר ואם לא יביא עדים הק' השלשים יום ואומר ע' הנתבע אני אשבע כדו להפטר משום דזילי נכס' וכדאי גוונא כמו שיתבאר בע"ה סימן כד צריך התובע לקבל שבועהו או לפשוטו משבועה מכל מקום אם יביא אחר כך עדים יסתור הדין וחייב הנתבע לשלם אף על פי שנשבע אבל אם שען התובע תחילה יש לו ראיה ואינה מצויה עתה כדומה צורך ליתן לו זמן לכשיבא עדיו וראיותיו ישיב לו הנתבע וכל זמן שלא יביא לא ישוב לו הנתבע שענה ואם חזר ואמר התובע אין לי ראיה ישיב לו הנתבע בלא ראיה אז אם יחייבוהו הבית דין שבועה נשבע ונפטר ואין התובע נאמן עוד להביא ראיה כיון שאמר מהחלה אין לי ראיה אף על פי שאמר כן כדי שישיב לו הנתבע הוי היראה שאין לו עד עדים ופסל עליו כל העדים וראיות שיש'ן . אם צותנין זמן לנתבע להשיב כחכתי כבר בסיומ' ד' וכל מקום שאיפשר להביא ראיה בזמן מועט אין מעכבין הדין לבטלה להת לו זמן מרובה אפילו בדבר שאין לו פסידה ושהוה הוא עינו הדין :

ג מען אחך מבעלי הדינין יט' לזכות בעדים או בראיה ואינו יודע בירמי הוא חייב הדין להשיל חרם כל מי שיוודע שיש לו זכות בעדים או בראיה שיראה אותו לדין אפילו אם הזכות של העדים והראיה בירמי שכנגדו חייב להניד רמאי שנא הוא פאחר אדרבה כל שכך הוא כיון שיש כידו זכותו של כנגדו והוא הובע ממנו שלא כדון היצך

האנשים דמשמע העדים בעמידה אבל הדינין בישיבה הני
מילי בוסן מוסחין אבל בזמן הזה לכתחלה צריכין לישיב אבל
בריעבר אם עמרו הדינין אפילו ישנו העדים דיניהם דין
דליכא מוסחין :

ב תלמיד חכם ועם הארץ שכאו לדין מושיבין את החכם
ואומרים לעם הארץ שישיב גם הוא ואם לא ישיב אין
מקפידין בכך וכן מקבלין עדות מן התלמיד חכם אפילו לכתחלה
במיושב וכבוד חורה עדיף ואפילו אם יש לתלמיד חכם עצמו
דין מוהר לקום מפניו ולא חייסין שמה יסתהמו טענות
שכנגדו שיודע שחייבין לקום מפניו :

ג ונתנו עכשו בכל בתי דינין שבישראל אחר התלמוד
שמושיבין כל הבעלי דינין וגם העדים כדי להסיר
המתלוקה שאין בנו להעמיד משפטי הרה על תלם :

ד אם החובעים הם רבים שהם שוהפין כדבר אחר
הנהבע אומר אני חפץ שישיבו אוהבי וקרובי אצלי
כשאני שוען עמכם כדי שלא יסתהמו טענותי כי אתם דכיס
הדין עמו והשוהפין יבררו להט אחד מהם לשוען בסביל
כולם והנחבע ישוען גם כן לבדו ולא יסייעוהו קרוביו או
ישוען כל אחד לעצמו זה אחר זה וגם הנהבע לא יקח אוהביו
וקרוביו אצלו :

ה אסור לדיין לשמוע בעל דין האחד שלא בפני בעל דין
חכירו וכתוב שמע בין אחיכם שיהיו שניהם יחד
שמע וכתוב לא השא שמע שוא וסהמא שכל מה ששוען
אחר שלא בפני חבריו הוא מטעים את דבריו ואינו כוש מלוש
שקר ומכיון ששמע דבריו לבדו לב הדיין נוטה אליו לזכותו
ושבו אין לבו מהפך בזכות השני כל כך ודווקא שיודע הדיין
שיהיה דיין כדבר זה אבל אם שמע טענות האחד ולא ידע
שיהיה דיין כדבר זה ואחר כך נהרצו השני לדין לפניו מותר
להיות דיין כדבר . וכן לא יכתוב שום חכם פסק דין לאהה
פבעלי דינים בדרך אם כן . או שיכתוב לו דעתו בלא פסק
דין כל זמן שלא שמע דברי שניהם שמה מהוך דבריו ולמד
לשקר וכתוב מדבר שקר הרחק / ועוד שמה אחר כך ישוען
השני בדרך אחר וצטרך לכתוב להפך הדין על פי הטענות
השניות ואיכא זילתא לחכם . וכן הבעל דין מוהר שלא
ישמע דבריו לדיין קודם שבא חברו מכתוב לא השא שמע
שוא קרי ביה נמי לא חסיא ועוד שיחשדוהו לדבר שקר וכתוב
מדבר שקר הרחק לפיכך תלמיד שיש לו דין לפני רבו לא
יקדים לבא קודם בעל דינו שלא יהא נראה שמקרי כדי לסדר
טענותיו שלא בפני חבריו ואם יש לו קבוע עת לבא ללמוד
לפניו ובא העת ההיא כותר שלא יחשדוהו שיאמרו עכשו עת
קבוע לו ללמוד הוא :

ו לא יהא הדיין שומע הטענות שפי מתורגמן אלא אם כן
היה מכיר לשון הבעלי דינין ושומע טענותיהן דכהו גבי
העדאת העדים על פי שנים עדים ונומר דמטמע על פיהם
ולא על פי מתורגמן הוא הדין הכי גבי טענות ויהא מהיר
בלשונם שידעו ויבין עיקר דקדוקי טענותיהם . ואם אינו
מהיר בלשונם כל כך שידע להשיב להם ולהודיע להם פסק
הדין מכואר יעמיה תורגמן שיודע אות הפסק דין ומאזה
טעם חייב את זה וזיכה את זה ואם אחר רוצה לשוען בלשון
זה והאחר בלשון אחר אין אחר שהם יכול לכוף את חברו
שישוען בלשונם שלא יוכל כל אחד לרבר לשון חברו אלא כל
אחר שוען בלשונם הרגיל לו והדיין או המתורגמן מודיע
ומטעים לכל אחר דברי חברו להשיב עליו . ועל סימן ג'
סעיף ג' אם שוענין בכתב :

ז צריך הדיין לשמוע דברי הבעלי דינין ולשנות אתם
שנאמר ויאמר המלך זאת אומרת בני החי ונומר ומצדיק
את הדין בלבו / ואחר כך חתכו שנאמר וטפסתם צדק צדק
את הדין בלבך ואחר כך חתכוהו .
ח הדין

אכילתו דבר איסור להנכותו ממון שאינו שלו אלא מקיקק
אוהו להראות כל מה שיש בירו זכות לשכנגדו . ועיין לקמן
סימן ע"א סעיף ז' וה' כיצד נוהגין חרם ועיין לקמן סימן צ"ב
סעיף א' גם זה שכנגדו טוען שהוא פסול לישיב עם נותני
חרם על זה :

ך האומר לחבירו שטר שכירך זכות יש לי בו אם הלה
מודה שיש לוה בו זכות חייב להוציא בבית דין ובית
דין יעתיקו מה שכתוב בו מזכותו אבל אם הלה אומר שאין
בירו שטר גיהא בו סוס זכות לזה אין מחייבין אותו להראות
שטר ולשום אדם שאין אדם רוצה שיעמדו בית דין ולא שום
אדם על זכויותיו ועל מטרותיו אבל אם ירצה זה להחרים חרם
סהם על מי שיש בידו שטר טיס לו זכות בו שראנו לבית דין
יחרים ואם טוען זה כריא שהוא יודע שהשטר שיש לו זכות
בו הוא אצלו הרי זה נשבע הוסה שאינו אצלו . ועל סימן
י"ג סעיף ג' .

ה המוציא שטר על חברו והלה טוען שיש בו זיוף ושאל
סיהנו לו השפסה השטר כדי לדקדק בו יש אומרים
שנותנין לואף על פי שכתוב בו בלא הפיסה טופס מזה השטר
שכיון שטוען טענת זיוף נאמר שמה זה שכתוב בו כן הוא
עצמו זיוף לפיכך צריך לתת לו טופס ממנו . ויא
שאין מטפסין סוס שטר למי שחובע ויאמר שיש לו זכות בו
אם לא שיאמר בפני בית דין דברים שיש להם אמתלא או
ידאה השטר לדיינין ויראו אם ימצאו בשטר הזכות שטען
זה וכענין אחר אין כופין לאדם להראות שטרו כל שכן
להטפסו כדכתיבנא טעמא לעיל סימן י"ג סעיף ג' וכן נל'
עיקר :

ך להשוות הבעלי דינין בכל דבר ובו יב סעי'

א צריכין הדיינין ליתר שיטת שני הבעלי דינין ולא
יסבירו פנים לאחד לדבר אתו רכות וכהאי גוונא
יתר מלחכירו ולא יאמר לאחד דבר כל דברך ולאחר קצר
דכריך שנאמר בצדק תשפוט עמיהך ואם יכדו אחר יותר
פחבירו יסתהמו טענותיו של זה ואין זה משפט צדק וכן אם
האחר לבוש בגדים פחזים וכזויים והשני לבוש בגדים נאים
יאשרו לו לבוש כמותו או הלכישו כמותך שלא יסתהמו
דבריו שיחשיב שאנו נושאין לך פנים בסביל בנדיך . ולא
יהא האחד יושב והאחר עומד אלא שניהם עומדים משום
כבוד בית דין שיהו אם ירצו בית דין להושיב שניהם מושיבין
ולא יהא האחד יושב למעלה והשני למטה אלא זה בצד זה
וזה בצד זה בלא בשעת משא ומתן של הטענות אבל בשעת
גמר דין צריכין להיות שניהם בעמידה דכתיב ועמרו שני
דאנשים לפני ה' ונומר / ואף על גב דפסוק זה בעדים מיירי
גמר דין ועדים דמיין להדרי שאין הגמר אלא על פי העדים
סיהו היינו לכתחלה אבל בריעבר שישיבו אפילו בגמר דין
לית לן בה . דעיקר קרא לאו כבעלי דינים כתיב שאינו
אלא אסמכתא ואסמכתא כן לכתחלה דווקא ואיזה גמר דין
פלוני אתה זכאי פלוני אתה חייב והעדים לעולם בעמידה
סתחלה ועד סוף דועמדו בהם מיירי ועמידה על ידי סמיכה
קרויה גם כן עמידה לענין זה סיהו גם העדים וקא לכתחלה
אבל אם העידו בישיבה עדותם עדות והנין על פיהם בזמן
הזה דליכא מוסחין דהאי שאמרה חורה ועמדו ונומר היינו
לפניה ר' ל מוסחין ואז אפילו בדיעבר אם ישבו אין עדותן
עדות ואין דיניהם דין אבל בזמן הזה דליכא מוסחין אינו אלא
מדרבנן לפיכך דווקא לכתחלה אבל דיעבר עדותן עדות והנין
עליו וכן הדיינין שצריכין לישיב לדין מכתוב ועמדו שני

ח דיון שדן את הדיון ולבו נקפו לום' שהוא טעה לא יחזיק דבריו בטענות וראיות להעמידם מפני שהוא בוש לחזור בו טעה הוא בכלל לא תעשה עול במשפט אלא לכל הצדדים שאיפשר יחזור כדי להוציא הדיון לאמתו וכן לא יהיה מליץ לדבריו של בעל דין אלא יאמר הבעל דין מה שראה לו והדין ישתוק וכל שכן שלא ילמד הדיין לטעון אחר מן הבעלי דינים אפילו הכי אחר מן הבעלי דינים עד אחד לא יאמר לו הדין אין מקבלין עד אחד אלא יאמר לנשען הרי זה העיד עליך ומה אהה אומר עד שישעין ויאמר עד אחד אינו נאמן עלי וכן וכל כיוצא בזה :

ט מיהו אם ראה הדיין זכות לאחד מהם וראה שהבע' דין מבקש לאומרו אלא שאינו יודע לחבר הדברי' או טראהו מצטער להציל עצמו בטענת אמת ומפני ההיממה והבעס ו נסתלקה מטנו או נשחכש מפני הסכלות הרי זה מותר לסעוד ולהבינו החלת הדבר ועל זה נאמר פהח פיד לאלם ונומר ויש חולקים ואומרים אפילו אינו רואה שהבעל דין מבקש לאומרו מותר לדיין לאומרו משו' פהח פיד לאלם אבל צריך להתיישב בדבר זה הרבה כדי שלא יהא כעורכי הדינים :

י אין לו לדיין לרחם בדין על דל שלא יאמר עני הוא זה ובעל דינו עשיר ותייב לפרנסו אזכנו בדין ונמצ' מהפרנס בכבוד ועל זה נאמר לא תשא פני דל' וכן לא יהדר פני גדול שאם בא לפניו עשיר וחכם גדול עם עני והדיוט לא יכבדנו ולא ישא בשלומי שלא יסתמו דבריו בעל דינו וכל שכן שלא יזכנו ויאמר היאך אחייבנו בדין ונמצא מתבייש אלא אפטרנו ואחר כך אומר לו שיה' לו את שלו אלא יחתוך הדיון מיד לאמתו ודנהיב לא יהדר פני גדול וכן אם בא לפניו אפי' אחד רשע ואחר כשר לא יאמר הואיל וזה רשע ותזקתו משקר וזה בחזקת שאינו משנה בדבריו אטה הדין על הרשע אלא לעולם יהיו השני בעלי הדינים בעיניו כרשעים ובחזקת שכל אחד מהם טוען שקר וידון לפי מה שראה לו מן הדברים ויהתוך הדיון על פי דבריהם וכשיפטרנו מלפניו אז יהיו גענו כבשרים כשקבלו עליהם את הדיון וידון כל אחד לכף זכות :

יא צריך הדיין שיפסוק הדיון מיד אחר שיתברר לו כלבו שאם מענה הדין ומאריך בדברים הכרויים כדי לצער אחד מבעלי דינים הרי זה בכלל לא העשו עול במשפט :

יב כשאחד מבעלי דינים מננס לחבירו בפני הדיין ואומר לו כך וכך תהחייב לי בדין אם אין הדיון כך צריך הדיין לומר לו שקר אתה דובר כי לא יחייב לך כך מדכתוב מדבר שקר תרחק כעל דין שתובע את חבירו בעד דבר טועש והדיין רואה שיהחייב לו ע"פ הדין יותר ממה שחכע אין לדיין לפסוק לומר שיתחייב לו יותר ממה שהבע ואם פסק לו היו טעות גדין וחזור וטעמא דשמא התובע כבר הצדי' הדין בעצמו ויודע על פי השכונו שאינו חייב לו יותר אע"פ שעל ידי טענותו נתגלה שחייב לו יותר אינו רוצה לגלות או שמא מנכה לו מה שחייב לו מבק' אחר או שמא מחל לו ועכשיו שרואה שהדיין פוסק לו יותר הוא חוזר בו ומרא' לו היתר שיקח כל מה שפוסק לו הדיין כי יאמר הרי הכל הואין שהדין עמדו ומה שחשבתו כבר וראי מעיה' :

יג כיצד נושאין ונותנין בדבר ושהולכין אחר הרוב וכו' סעיפים

א הביא אחד מבעל דיניו עדים לדבריו מניסינ העדים ומקבלין עדותן כראוי כאשר יתבאר בהלכות עדות סיפן כ' הולאחר שמקבלין עדותן יוצאו כל אדם לחוץ מפני השלום שלא יודע מי הוא המחייב ושי הוא המזכה ויבא לירי מחלוקת עם הבעלי דינים ו יושאו וחתנו בדבר ויש אומרים

שטוב להחלי מן הקטן שאם יתחילו מן הגדול יתכייש הקטן אחר כך לנלות דעתו אם אינה מסכמת עם הגדול ויהי כל הדין נחתך על פי הגדול לבדו ולא על פי רוב הדיינים ואנן רוב הדיינים בעינן שהרי כולם נכדירו להיו' דיינים ואם ישכמו לדעת אחת מושב ואם לאו ילכו אחר הרוב שנא' אחר רבים להשיות שנים אומרים זכאי ואחד אומר חייב זכאי

שנים אומרים חייב ואחד אומר זכאי חייב אחד אומר זכאי ואחר אומר חייב ואחר אומר איני יודע או אפי' שנים אומרים זכאי או חייב ואחד אומר איני יודע ויסיפו עוד שני דיינים ואף על נכ דאי הוה פליגא עלייהו הוה בטל במיעושא כי אמר איני יודע הוי כמי שלא ישב בדין ונמצא הדין בשנים ואנן הלחא בעינן ולא סגי באחד שיוסיפו דשמת יחזור בו זה האומ' איני יודע ויסיכים לדעת זה שמוסיפין ויהיו כאן שנים מחייבין ושנים מזכין ולא יהיה בית דין שקול לכך מוסיפין עוד שנים ונמצאו שהם חמשה נושאים ונותנים בדבר אם שלשה מזכין ושנים מחייבין זכאי ואם שלשה מחייבין ושנים מזכין חייב שנים אומרים זכאי ושנים אומרים חייב ואחד אומר איני יודע ויסיפו עוד שני דיינים אבל אם ארבע אומרים זכאי או חייב ואחד אומר איני יודע או שאמרו שלשה זכאי ואחד אומר חייב ואחד אומר איני יודע בין שהוא אורו שאמר החילה איני יודע בין שהוא אחר הולכין אחר הרוב שהרי מכל מקום יש שם שלשה שהם בית דין שהם מסכימין לדעת אחת והם גם כן הרוב :

ב היו מחצה על מחצה ואחד אומר איני יודע הרי אילו מוסיפין שנים אחרים וכן אם נסתפק הדבר ונשאר עוד מחצה על מחצה מוסיפין והוי' דין ער שפניעין לע'א שהם סנהדרי גדולה הניעו לע'א ולה' אומרים זכאי ולה' אומרים חייב ואח' אומר איני יוד' נושאין ונותנין עמו עד שיחזור לצד האחד ונמצא לו מזכין או מחייבין ויש כאן רוב לא חזר לא הוא ולא אחד מהם נשאר הדבר כספק וטעמדין הממון בחזקת בעליו :

ג כל מי שאומר איני יודע אין צריך ליהן טעם לדבריו ולהודיע מאיזה טעם בא לו הספק כדרך שמראה המזכה מאיזה טעם מזכה והמחייב מאיזה טעם מחייב :

שכיון שהדבר ספק אצלו ואינו יכול להכריע הדבר ברעתו לא שייך לומר טעם לזה :

ד שלשה או חמשה וכן יותר אפילו עשרה שנכדירו לדין וסלק אחד מהם את עצמו אין הנשארים יכולין לגבור הדין דשמא אם היה זה אחד עמהם היה מהפך סכרהם ודעתם לדעת אחרת ותחלה אדעחא דכולם נכדירו עיין לעיל סוף סימן י' :

ה הא דאמרינן בנפרא הרב ותלמידו אין מונין להם אלא אחד היינו דווקא בשעה שמלמדו רוב הדין ועל פיו סומך ואפילו בכי האי גונא אם הוא תלמיד כרבאמי ורבאמי ודלגמריה דרב הוו צריכי ולסברי' לא הוו צריכי יכול ללמדו בשעת הדין ודן עמו אבל אם אין מלמדו בשעת הדין אף ע"פ שהוא תלמידו מוניס להם שנים רק שיהיה לו קצת סברא להבין ולישא וליתן ודווקא לעניין ממון אין מוציאין ע"פ הלמ' כזה למנוהו למניין דרוב אבל לעניין איסור והיתר או דיני טומאה ושהרהר דמונין כדי דלימטייה שיבא מכשרא אפילו צריך לסבר' דרבו מונין אותם לשנים דכיון דמקבל עליו ש"מ דברירה ליה מילתיה :

ו בית דין יכולין לפסוק דיניו ממנונות אפילו שלא בפני בעל דין דדוקא נכדי דיני נפשות אמרינן צריך להיות בפניו דכתוב עד עשדו לפני העדה לבישפט אבל בממונא בעלמא מאי אכפת לן הא כל זמן שמכיא ראייה סותר את הדין הילכך חותכין דינו שלא בפניו ואם יביא ראייה לסותר הדין יסתור : א 2 3 א יט כיצד

יט

כיצד נוהגין בפסק וסדר בתיבתו וכו' ג' סעי'

א ואחר שנשאו ונתנו כרב' מכניסין את הכעלי דינין והנדול שבדינין אומר איש פלו' אמה וכאי איש פלו' אמה חייב ו' ואסור לדיין לומר כשיצ' מב' ד' אני הייתי מזכה אבל מה אעשה שחכירו רבו עליו והעוים' בן הוא מרבה מחלוקת בישראל והוא בכלל הולך רכיל ומגלה סוד ;

ב טאל א' מעלי דינין שיכתבו לו הפסק דין אין מזכירין לא שם המזכין ולא שם המחייבין מטעמא שכתבהי למעלה אלא כותבין שהם פלו' בא עם פלו' בעל דינו לבית דין ומדבריהם יצא פלוני זכאי ופלו' חייב ;

ג ואחר שקבל עליו את הדין ואמרו לו לשלם והלך ולא שלם אין מנדין אותו מיד אלא ממחינין לו ומתירין בו בה'ב ואחר כך מנדין אותו עד שיחז' מה שהוא חייב ואת עמד שלשים יום ולא פרע נידונו מחרימין אותו ; כד' שקבל עליו הדין כדאמרן אבל אם אינו מקבל הדין מתחילה מנדין אותו מיד משום אפק' דהוא רבי דינא' מי שהשליש טסור' כיד בית דין והנהנה שאם לא ישלים תנאו ליום פלו' יתנו השטרות לכשנדרו ועבר היום ולא השלים והוא בענין שאין בו משום אסמכתא וזה חובע שיתנו לו השטרות והלה סוען שיתנו לו זמן אין נותנין לו זמן רק נותנין השטרות לשכנגדו מיד שעבר הזמן ;

ד עד מתי יכול להביא ראיה לסתור הדין וכו' סעיף אחר ;

א מי שנתחייב כביה דין ומצא אחר כך עדים או ראיה לזכותו מכיא לבית דין וסותר הדין וחוזר אפילו אחר כמה ימים ואפילו אם פרע כבר כל זמן שהוא מכיא ראיה סותר אפילו אם אמר לו הדין כל זכות שיש לך הכיא תוך שלשים יום ולא הכיא אלא לאחר שלשים יום סותר הדין ואפילו התפס זכיותו כבית דין ואמר אם לא אביא תוך זה הזמן מעכשיו יבטלו זכיותי אפילו הכיא אחר כך יסתור הדין אם לא קנו מידו בבית דין חשוב כי מהיעשה זה שלא מצא בתוך שלשים ומוצא לאחר שלשים וכי בשביל זה יפסיד את דינו אנוס הוא אבל אם אמר לו הדין הביא עדים או ראיה ואמר אין לי עד' וראיה הרי הוא הגדה כאילו פסל כל עדותיו וראיותיו הדורות בעל דין כמה עדים דמו ואף על פי שמצא אחר כך לאו כלום הוא ואין צריך לומר אם אמרו לו יש לך עדים ואמר אין לי עדים יש לך ראיה ואמר אין לי ראיה ודנו אותו והיבחוהו וכיון שראה שמתחייב אמר פלוני ופלוני קרבו והעידוני או שהוציא ראיה מתוך אפונתו אין זה כלום ואין משניחין עליו שודאיש בו ערפה מיהו אם כששאלתו שתק ולא אמר אין לראיה ואחר כך כשמתחייב אמר קרבו איש פלוני ופלוני והעידוני מעידין וסותר הדין ; אם כשאמר אין לי עדים אין לראיה לא אמרן שאין משניחין בו אלא כשנתת הראיה אצלו והעדים עמו כמדינה אבל אם אמר אין לי עדים ואין לראיה ולאחר סמאן באו לו עדים ממדינת זר או שהותה דסקיא של אביו שיש שם השטרות או אפילו שטרות שלו מפקדים ביד אחרים וכא זה שהפקדון אצלו הוציא לראיה הרי זה מכיא וסותר מפני שיכול לומר זה שאכתוב אין לי עדים ואין לראיה מפני שלא היו מצויין אצלי וכיכר שיביא עדות שאותן השטרות שמראה עכשיו לראותו היו באותן השטרות שהיו מפקדין ביד אחרים וכל זמן שיכול לתת אמתלא לרבריו ולומר מפני כך וכך אמרת אין לי עדים ואין לראיה והיה כמס' ברכיו הרי זה לא סותר שענתו וסותר הדין לפיכך אם פירש ואמר אין לי עדים כלל

לא הנב ולא במדינת היס ואין לי ראיה כלל לא בידי ולא ביד אחרים אינו יכול לסתור הדין ; כמה דברים אמורים בגדול אבל יורש שהיה קטן כשמת מורישו ובאו עליו מעכות מחמת מורישו אחר שהנדול ואמר אין לי עדים ואין לי ראיה כלל ואחר שיצא ככ'ד חייב אמרו לו אחרים אנו יודעין עדות לאביך שהסתור בה דין זהאו שאמר ליה אחר מורישך הפקיד ראיה כאן וכאן הרי זה מכיא מיד וסותר שאין דרך יורש קטן לידע כל ראיות מורישו ולכך אמר מהחלה אין לי עדים ואין לי ראיה כלל ; וגם בגדול לא אמרן שאין יכול לסתור כשאמר אין לי עד' או ראיה כלל אלא ככתמא אמרו' דגדול יודע כמילי דאכיל אבל אם גם הנדול הבי' אחר כך ראיה ועדים שלא ידע מאלו עדים שמכיא אה' כ' או שכאו עדים ואמרים שהם יודע' ששטרות של אביו לא היו בידו ולא ידע בהם כשיוד' לדין משניחין בהן וסותר הדין ;

ה מי שקבל עליו להשלים הדין ליום ידע ונאנס וכו' סעיף אחר ;

א מי שקנו מידו שאם לא יבא ליום פלו' יושבע יהיה הכותב נאמן בשענותיו ויטול כל מה שטען בלא שבע' או שאם לא יבא ביום פלוני יושבע ויטול אבד זכותו ואין לו כלום ויפטר חכירו ועבר היום ולא בא נתקיימו ההנאים ואבד זכותו מיד ואין נותנין לו זמן יותר ואם הביא ראיה שהיה אנוס באותו היום הרי זה פטור מקניין זה וישבע עוד כשהבענו חברו כמו שהיה מקודם וכן כל כיוצא בזה והוא דקנו מידו בכה' חשוב אבל לא קנו בבית דין חשוב לא דהוה ליה אסמכתא ועיין לקמן סימן ר"ז ;

ו מי שקבל עליו קרוב או פסול ודין שבועת והפוכה וכו' סעיפים ;

א אף על פי שקרוב או פסול ממחמ עכירה פסולין בין לחן בין להעיד בין בדיני נפשות בין בדיני ממונות כמו ש' שיתבא' לקמן בהלכו' עדות בע'ה מכל מקום כל תנאי שבמחמ קיים לפי' מה שקבל עליו קרו' או פסול בין להיותו דין בין להיותו עד עליו אפילו קבל אחד מהפסולים בעכירה כשני עדים כשרים להעיד עליו או בכיה דין של שלשה מוסחין לדין לו בין שקבלו על עצמו לאב' זכיותו ולמחול ע'פ' הם מה שהיה טוען בין שקבלו עליו שיה' כל מה שישען עליו חכירו בעדו' זה הפסול או בדינו אם קנו מידו על זה לא יוכל לחזור בו ואם לא קנו מידו יוכל לחזור בו עד שיגמור הדין ועיין לעיל סימן י"ב איזו מקרו נסר דין ; ולענין עדות מיד שהעידו לא יוכל לחזור בו והדין נמי כי נגמר הדין שאינו יכול לחזור בו והוא שלא נודע שטעו ואם הם כמינים בעיר וטובי העיר אינו יכול לחזור בו אפילו קודם נמר הדין טכן נוהגין שכל מה שאדם מקבל עליו לפני ראשי העיר שלא יוכל לחזור בו ; ויש אמרים דדוקא אם קבל קרוב או פסול בדין אחד או בעד אחד דגא' דאינו יכול לחזור בו אחר נמר דין או אחר העדאת העדות דליכא אלא חדא ריעוהא והוא הדין אם קבל כשר אחד במקום שנים אבל אם קבל עליו הפסול כהרי דאיכא הרתי לריעוהא וכן אם קבלו בשלשה מוסחין אפילו אחר נמר דין או העדאת העדות יכול לחזור בו מיהו דוקא בלא קנו מידו אבל אם קנו מידו בכל ענין לא יוכל לחזור בו ואם קבל עליו הבעל דין בעצמו שיהא נאמן עליו כל זמן שיאמר שלא פרעו הרי זה נאמן אפילו עדים מעידין שפרעו הרי האמינו עליו ופסל כל העדים הסבחי' שידברו כד' כשאמר כן בשעת הלואה דהוה ליה תנאי וכל הנאי שנמכתן קיים אבל אם אמר לו כן לאחר הלואה צריך קניין וכלא קניין אינו

נשתנה דעת הדיין ממה שהיה כבר ואפילו אם יאמר כרילי שלא נשתנה דעתי וגם כבר אמרתי כן אינו נאמן דשמו מסום שנשתנה דעתו ואומר כן ונוגע בעדות הוא שמעיד על עצמו דהכי היה שורא מתחלה ואינו נאמן אבל דין ההלוי בשענות לא שייך ביה נאמנות שלפי השענות שמענו יזמח הזוכה ובלבד שלא יסתור בשענות הראשונים וכל זה דווקא בדין אחד כגון מומחה או יחיד וקלוהו עליהם והוא הדין בפטרה כגון שקבלו עליהם פשרן לזמן כל מה שאומר הדין הזמן יהא נאמן והוא שלא כתב הפטרה ונתן להם אבל אם כבר כתב ונתן להם הפטרה אין לו רשות להוסיף או לגרוע אפי' תוך הזמן אעפ"י שאומר שכך היה בנותנו מתחילה אינו נאמן אבל שנים נאמנים לעולם דאין סברא לומר שנשתנה דעת שניהם וגם אינם חשוכים נוגעים בדבר ואפילו אם יש ב' עדים שמכחישי' אותם הם נאמנים יותר מהעדים האם רמזנאפשיהו ומדברו שפי' מן העדים שמענו מפהם ואין זה כשתי כיתי עדים המכחישי' זה את זה דהתם שתי הכתות שמעו העניין זאת אומרת כך שמענו או ראינו וזאת אומרת כך שמענו או ראינו אבל כאן שהדיינים שמעו דברי בעי' הדין ורקדקו בדבריהם לידע להיכן הדין נוטה יותר הם זכורים ויודעים אמתת הפסק דין מן העדים שבשמיעה אחת שמעו והלכו להם ותלינן מעות בהו :

בד שזקקו לתובעת תחלה ובו סעיף אחד

א אין נזקקין אלא לתובע תחילה שנ' אשור חמוץ ורהסינן ולא חומץ ועוד דאורייתא נמי הוא דהתיב מי בעל דברים יגש אליהם יגיעו דבריו אליהם תחילה ואי זיילו נכסי דתובע נזקקין לו תחילה דעכשיו חזר הוא להיות בעל דברים ויגש הוא תחילה והנה הרבה פרושים יש בזה וכולהו אליבא דהלכתא פירושו דהא כגון ראובן תובע שמעון מנה שהלוהו בשטר בעניין שאין שמעון יכול לשעון פרעתי ושמעון משיב תפסח משלי כך וכך לחזור לי מה שתפסת או משכונ היה לי בידך ונפחת מדמי ומבקש זמן להביא עדים יותר משלשים יום שהוא זמן בית דין אעפ"י שאנו יודעים שיש לו עדים שיודעים בדבר בתחלה נזקקין לשענות ראובן ומוציאין לו המנה ואחר כך נזקקין לשענות שמעון לרזון על התפסות והמשכון לכשיביא עדים ואי זיילו נכסי שמעון כגון שהיה צריך למכור נכסיו כדי לשלם לזה או שיש לו קוני' לחפץ שתובע מראובן ואם לא יודגו לו להוציא מידו ולכן הקונים מכאן ויצטרך אחיו כן למכורו בזול נזקקין לו תחלה ומיירי כגון ששמעון הגהבוע אמר ששלו עדים פלוני ופ' שירדען שהיה בדבריו רק שאינן מצויין לו להביאם עד אחר שלשים יום ואנן ידעינן שאומר אמת שפלוני ופלוני יודעין בדבר שאם לא כן אפילו זיילו נכסין אין ממתנין לו יותר משלשים יום ואלו אמר להביא עדים תוך שלשים יום פשיטא שממתנין לו אפילו אי לא זיילי נכסיה כדון כל הגהבוע שנוהגים לו זמן שלשים יום להביא ראיה אעפ"י דלעיל סימן י' סעיף אחד אמרינן כשכית דין יודעים שפלוני ופלוני עדים בדבר נותנים לו זמן אפילו יותר מל' יום עד שיוכל להביאם אפי' בלא זיילי נכסי התם מיירי שחבטו בעל פה בלא שטר ויכול התובע לשעון פרעתי או לא היו דברים מעולם דהוי תביעות הרווייהו ספק לבית דין איזו מהם שוען אמת לכך צריכין לתת זמן ולהמתין עד שיהביר הדבר אבל הנא מיירי שיש לתובע שטר ואין זה יכול לשעון פרעתי או לא היו דברים מעולם הרי תביעות התובע ודאי שהרי שטר לפנינו והביעת התובע ספק לפיכך דווקא אי זיילי נכסי וגם אנו יודעים שפלוני ופלוני עדים בדבר נזקקין לו או נותנין לו יותר משלשים יום עד שיוכל להביאם אבל אי לא זיילי נכסיה אעפ"י שאנו יודעים שפלוני

אינו נאמן שיוכל לחזור בו מיהו אם אמר לו בפני עדים אלא הפירעני אלא בפני פלוני ופלוני וקבל עליו בעדים אפילו שלא בשעת הלוואה אין צריך קנין דבקבלה לחזר סני ולא יפרענו אלא בפניהם דלא הוי אלא כמתרה בונל ועיין לקמן סימן ע"א סעיף א' ואם כופר ואולא קבלתיו עלי לעד או לדין ואין בו עדים בדבר ישבע שלא קבלו עליו אפי' אם מכחישו הדין ואמר שקבלו עליו בעל דין אחד שהניח מעוה ביד דין אחד שהוא קרוב לבעל דינו שיקיים את דינו לא אמרינן שכוח קבלו עליו גם כן הדין שייך על גב שהאמינו במעוה לא דאמינו שידון ביניהם קבלו עליהם דין אחד ושמענו בפנינו ונסתלק הדין והוצרכו לבא לפני אחר יש לו לדון על פי מעותיהם הראשונות :

ב אם קבל עליו עדות נוי כמי שקבל עליו עדות אחד מהפסולים אבל אם קבל עליו נוי להיות דין אפילו קנו פני' אין הקניין כלום ואסור לדון לפניו משוואויכנו פלילים אבל אם כבר שמענו בפניו ואין ביניהם לא יוכל לחזור בו :
ג מי שנחתיב להכירו שבועה בכ"ד בין שבועה דאורייתא בין שבועת היסת ואמרת תובע לתובע השבע לי בחיי ראשך והפטר או שאמר נתבע לתובע השבע לי בחיי ראשך מה שתשמעון ואחזן לך קנו מידו אינו יכול לחזור בו לא קנו מידו יכול לחזור כל זמן שלא נשבע בשבע אפילו חוץ לבית דין אינו יכול לחזור בו וכן מי שלא היה חייב שבועה ואמר אשבע לך שבוע עם קנו מידו אינו יכול לחזור בו ואם לא קנו מידו אף על פי שקבל בבית דין חזר עד שיגמור הדין ומי שמחוייב שבועה בבית דין ואמר לפני בית דין איני רוצה לישבע אלא הרני פשלים משוצא חוץ לב"ד אינו יכול לחזור בו שזה הוי גמר דין דירה ויש אומרים לעולם יכול לחזור בו אפילו לאחר שיצא חוץ לבית דין עד שקנו מיניה אבל מי שנחתיב בכ"ד שבועה דרבנן שיכול להפכה על שכנגדו וצחק ויצא מל"ד ולא הפכה ואח"כ אמר שירצה להפכה על שכנגדו לדבריו הבל הרשות בידו שתיקתו לא חשיב כגמר דין :
מי יושב עליו שבוע דאורייתא ואמר להכירו אפילו שלא בכ"ד השבע וסול ונשבע זה כאלקי ישראל בלא נקיטת חפץ ואפי' חוץ לב"ד לא יוכל לחזור בו ולומר מה שאמרתי השבע וסול לא אמרתי אלא שהשבע כך שבועה חסורה כמו שהיה מוסלה עליו שבועה דאורייתא בנקיטת חפץ ובפני בית דין ועתה הרי כאלו לא נשבעתי וחזרני בי ואני אשבע לא יוכל לומר כן שהרי אדם יודע ששבועה דאורייתא אינו יכול להפך על שכנגדו ואם כן בשאמר לו השבע וסול לא כיון להפך עליו שבועתו אלא כך אמר לו אם השבע הרני מאמינך בשבועה שהדין עמך וכיון שהאמינו בשבועה ונשבע אף על פי שלא נשבע אלא שבועה קלה לא יוכל לחזור בו מיהו צריך ה לחזור ולישבע בנקיטת חפץ כחומר שבועת המשנה כדי לאיים עליו ואם זה כופר ואומר לא האמנתי מעולם ישבע היסת שלא אמר לא כן ואח"כ ישבע עיקר שבועתו ש"ד שהיא מוסלת עליו ויפטר :

בג עד מתי נאמן הדיין לומר לזה זכיתי ובו סעיף אחד

א כל זמן שהבעלי דינן עומדים לפני הדיין נאמן לומר לזה חייבתי ולזה זכיתי שכל זמן שהם עומדים לפני רמאי עליה למדבר שמענותיו וזכותיו של כל אחד ואחד אבל אם נסתלקו מלפניו חולא רמאי עליו למיךר ואינו נאמן לומר לזה חייבתי ולזה זכיתי אם אין בידו פסק דין כמה דכרי' אמורים בשורא דדיינא דהיינו דבר שאינו תלוי בשענות אלא בראות הדיין כגון שיראה לו שרעת הנותן היתה קרובה לזה יותר מזה וכהג' בהא חיישינן אם נסתלקו מלפניו טמא

שפלוני ופלוני עדים בדבר נותנים לו זמן אפילו יותר מליום
 עד שיוכל להביאם אפי' בלא זיילי נכסי החם מיירי שחבנו
 בעל פה בלא שטר ויכול הנתבע למעון פרעתי או לא היו
 דברים מעולם דהו תביעות הרווייהו ספק לבית דין איזו מהם
 שוען אמת לכך צריכין לתת זמן ולהמתיק עד שחברר הדבר
 אבל הכא מיירי שיש לחובע שטר ואין זה יכול למעון פרעתי
 או לא היו דברים מעולם הרי תביעות התובע ודאי שהרי שטר
 לפנינו ותביעות הנתבע ספק לפיכך דווקא אי זיילי נכסי ונס
 אנו יודעים שפלוני ופלוני עדים בדבר נזקקין לו או נותנין לו
 יותר משלש יום עד שיוכל להביאם אבל אילא זיילי נכסיה
 אע"פ שאנו יודעים שפלוני ופלוני עדים בדבר אין נותנים לו
 זמן יותר משלשים יום דאין ספק לכית דין מוציא מידו ודאי
 לבד נ"ל פ"א ועוד נ"מ אפי' אטר להביא עדי חוק שלשים
 נזקקין להובע תחלה מיד לפסוק הדין ואם יביא עדים חוק
 שלשים יום יסתור הדין ואם לא יביא אותם נמצא טהתחילו
 השלטים יום שנותני' לו לפרעון מזמן הראשון שנפסק הדין
 עפ"א דנ"מ במה שנוקקין להובע תחלה ששומעין דבריו
 ופקבלין עדותו תהלה אפילו אם ימותו עדיו של נתבע או
 ילכו למדינת הים בעוד שמקבלין עדותו של הובע עוד
 פירוש שחר כגון ראובן שחבב שמעון לדין ולא מצא עדים
 לדבריו והדין נוסה לדבריו שמעון לזכותו ואמר ראובן שאינו
 רוצה שיפסקו לו הדין כי שם היום או כהר ימצא עדים או
 שמעון יודה לו ושמעון תובע שיפסקו הדין נזקקין לראובן
 שתבע תחלה ושומעין לו שלא לפסוק הדין ואי זיילי נכסי
 סחמה שהוציא עליו קול שהו' חייב לו נזקקין לשמעון לפסוק
 הדין לפי שרוב הדין הקול מעליו וכן אם פסקו שנועה לשמעון
 וראובן אומר שלא יקבל התביעה עכשיו רק כשיצא הוא
 שומעין לו וכן אם שמעון אומר הריני לו רבבה מענות עלי
 ישעון כולם ויחר כך אשיב לו וראובן אומר איני רוצה לתבוע
 עכשיו תביעות אחרות רק את זו אין מברוחין אותו שיהבע
 יותר וכל כיוצא בזה אם לא דיילי נכסי הנתבע או שיש
 לנתבע הזקק בזה כפי ראות עיני הדיינים נזקקים לנתבע
 ועיין לקמן סימן פ"ז ועיף כ"ד ויש מפרשים עוד כגון שהובע
 דאינו לשמעון שחבל בו ושמעון משיב שיש לו תביעות
 אחרות עליו מנכין תחלה לראובן דמי חבלתו אפילו שמעון
 אומר שיביא עדים היום או למחר אין ממתינין לו כלל דק"ל
 דאין נותנין זמן להכלות :

בה דין שטעה מתי חוזר ומשלם וכו' הכי עיף

א דין שדן דין ושעה אם השעות הוא כדברים פשוטים
 וידועים כגון דינים המפורשי' בפ"ב בשטעה או בתלמוד
 או בדברי הפוסקים המפירסמים כיון שהשעות גדול כל כך
 הוי גם כן קלקלתו הקבלו ולא יחשב לדין כי אין כאן דין
 כלל וחוזר הדין צפ"י נשא ונתן ביד וזנין אותו כהלכה ואין
 חילוק בין שיטחה לשאינו מוטחה . ואפילו שלשתן מוסחין
 ואם אי אפשר להחזיר כגון שזה שנטל המסן שלא כדיון הלך
 למדינת הים או שהיה אלם או ששימא דבר השהור וזרקוהו או
 שהורה בכסירה שהיא טריפה והאכילום לכלבים וכיוצא
 בזה אם נשא ונתן ביד הוי מזיק בידים וחייב לשלם ואם לא
 בזה אם נשא ונתן ביד פסור מלשלם אע"פ שגירס להזיק לא נחכוון
 להזיק ויש חולקין ומחייבין גם בזה דינא דגרמי ונס
 בטעמא דחשו רבנן להפסד הבעל דין :

ב דין שדן דין ושעה אם השעות הוא בשיקול הדעת כגון
 בדבר שהוא מחלוקת בין הנאים או אמר אילולא נפסק
 הלכה כאחד מהם כפי' והוא פסק כאחד מהם וסוגיא דעלמא
 אזלא כאיחד כגון שסתם דתלמוד צרי' פריך ממילמ' או כיוצ'
 בזה או שרוב הדיינים נראה להם

דבריו הטני או שפסמ המעשה בעולם כדבריו השני כל זה
 נקרא טועה בשיקול הדעת והויא דינא הכי אם זה הדין
 פומחה ונטל רשות מריש נלוהא אפי' לא קבלוהו עליהם ודין
 יחידו או הם שנים או יחיד שלא נטל רשות אבל קבלוהו
 אותו הבעלי דינים עליהם הואיל ונטל רשות או קבלוהו והוא
 מומחה אע"פ שדן יחיד או שנים לא קנסו רבנן לשלם צפ"י
 נשא ונתן ביד אלא חוזר הדין שהרי טעה ואם א"א להחזיר
 כגון שזה שנטל המסן שלא כדיון הלך למדינת הים או שהיה
 ארס או ששימא דבר השהור וזרקוהו או שהורה בכסירה שהיא
 טריפה והאכילוהו לכלבים וכיוצא בזה הרי זה גם כן פסור
 מלשלם וכיון שנטל רשות על דעת כן ררשוהו והפקר כ"ד
 הפקר וכן אם קבלוהו עליהם על דעת כן קבלוהו לפסוק כפי
 ראות עיניו :

ג ואם היה השועה מומחה ואפילו הם שנים מומחים ולא
 נטלו רשות מל"ג ולא קבלו אותו הבעלי דינים עליהם
 או שלא היה מומחה ואפילו הם שנים שאינם מומחים אבל
 קבלו אותן הבעלי דינים עליהם לדין להם כדיון והוא טעה
 בשיקול הדעת אם נשא ונתן לזה בידו כה שטעה עשוי
 ויטלים מביטחו והואיל ונשא ונתן ביד הוי מזיק בידים וחייב
 לשלם אע"פ שהוא שינג הא ק"ל אדם מועד לעולם בין שינג
 בין מיד וכל שכן שנתת תלמוד טעולה וזמן ולא יוכל לומר
 לא הוא ולא אחר שגדול מכונו לזה שנתן לו החזר לו או לימה
 שנחתני עכורך לבעל דינך כי שיעתוי שבוה יוכל לומר הבעל
 דין מ"ג דין פסקת כהר מ"ד ואני אחזיק בטעון שנחתני על
 פי אותו המ"ד ולא אוציאו מפתח ידו והדין קנסוהו רבנן שלא
 היה לו לדין יחידו אפי' שנים עד ש הוי שליטה ואם לא נשא
 ונתן ביד יחוזר הדין ושטמא דחשע החכמים להפסד הבעל דין
 שנתן בטעון שלא כדיון רבנן שלא היו יכולין לקנוס הדין
 שהרי לא עשו כלום בידים לפיכך לא רצו לומר מה שטעה
 עשוי להפסיד הבעל דין מ"ב אם אי אפשר להחזיר כגון שזה
 שנטל המסן הלך למדינת הים כו' קנסוהו לדין ג"ב לשלם
 מביטחו אע"פ שלא נשא ונתן ביד הואיל ולא נטל רשות ולא
 קבלו אותו הבעלי דינים וי"א דאפילו איפשר להחזיר אע"פ
 שלא נשא ונתן ביד קם דינא ומה שטעה עשוי הוא מ"ב דינא
 א"כא דחד מ"ד היא וגם קנסוהו שיטלים מביטחו :

ד אבל מי שאינו מומחה אפילו הם שנים ולא קבלו אותו
 הבעלי דיני' עליהם אע"פ שננטלו רשות הריהם בכלל
 בעלי דיוע ואינם בכלל דיינים ואין דינם דין כלל בין שעה בין
 לא שעה וכל אהר סכעלי דינים אם רוצה חוזר ודין נפני' בית
 דין אהר ואפילו בטענות אחרות ואם טעה ונשא ונתן ביד הרי
 הם מזיקי בידו וחייבי' לשלם מביטחו וקלקלתן חקנתה דהואיל
 ואין דיניהם דין חוזרים ולוקחים מבעל דין מה שנתנו לו
 שלא כהלכה דהוי' ככו שקבלו מנזל שחייב להחזיר שרר
 אין זה דיון ואם לא נשא ונתנו ביד חוזר הדין ואם אי אפשר
 לו להחזיר כגון שזה שנטל המסן הלך כו' חייב לשלם מביטחו
 דגרמי שזה מחכוין להזיק הוא ונ' הדיוטו דינים כיחיד מומחה
 דהיינו אם נטלו רשות וקבלום עליהם ושעו חוזר הדין ואם אי
 אפשר להחזיר פסורים מלשלם אפילו נשא ונתנו ביד וכן
 הדין כשליטה מומחין אפילו לא נשא וכו' ואם לא נטלו רשות
 ולא קבלו עליהם אם נשא ונתנו ביד מה שעשו עשוי וישלמו
 מביטחו ולי' אפילו לא נשא ונתנו ביד מה שעשו עשו
 וישלמו מביטחו וכשהם משלמים אם הסכימו כולם לדעת
 אחת משלמין בין שלשתן ואי נטר דינא כתיבי מינייהו שהיו
 הם הרוכ וכטלו דעת השלישי משלמי הנך הרי שני חלקים
 והשלישי פסור דהא הוא לא טעה ובעל דין ספסיד השלישי
 שיאמרו הם הא אי לא הוה השלישי בהדן לא סליק דינא
 בדין בלא השלישי ואם היו הדיינים ארבע או ה' ונטר דינא
 אסלטה

לבוש עיר שושן

הלכות דינים

יא

בשיקול הרעת זכה לפוס הנך אנפי דפרישנא בשועה
 בשיקול הרעת ואידך פלגא דפס נביה לא שנא טעה ברבר
 משנה לא שנא טעה בשיקול הרעת לא שנא סומחה לא
 שנא הדיוט לא מפקנן מיניה לפי דעת הר"ף והרמב"ם
 דקיימא לן כוותיהו בדניס הללו כמו שכתבנו :

בר שלא לרזן בדיני גוים וכו' ד' סעיפים :

א אסור לרזן בפני דיני גוים ובעד נאות שלהם אפי' בדין
 ערבים בדיני ישראל שנאמר ואלה המספסים אשר
 תשים לפנים ודרשינן לפנייהם רצה לומר לפני דיני ישראל
 ולא לפני גוים ואפילו אם נתרצו שני הבעלי דינים לילך לפני
 דיני גוים לרזן בפניהם אפי' בדין שרנים כדננו אסור דהא
 לשניהם הזהירה התורה ומכריז ומזהירינן אותם אסור לרזן
 בפניהם ואפילו קבלו ק"ס על זה לרזן בדיני גוים אין בקניין
 זה שראו לעבור על דברי התורה כלום ואפילו ישבו ריוח
 למלוה שירויה בפניהם מה שלא הרויח בדינו אפילו הכי
 אסור ואין לו על המלוה רק דין ישראל כי כל הדין בדיניהם
 הרי זה רשע וכאלו הדין וידין והרים ידו בתורת משה רבינו
 עליו השלום שנאמר כי לא כצורינו צורם ואויבנו פלילים
 כשאויבינו פלילים כלומר כשאנו מקבלים אותם עלינו
 לסופסים הרי זה גורם שיאמרו אין תורה לישראל ומייקר
 שם עבודה זרה ואמר כי לא כצורינו צורם והרי זה חילול
 השם יתברך :

ב סיהו בזמן הזה שירד הגוים הקיפה ואין יכולת בדינו
 לכופ כל המעויות והסכרנים והאלימים אם הנחבע אלם
 ואין יכולין להוציא מפניו בדיני ישראל מפני שאין איתם
 עליו ירבענו תחלה לפני דיני ישראל ואם אינו רוצה לבא
 נוטל רשות מבית דין והולך בפני דיני גוים וכציל את שלו
 מבעל דינו בדיני גוים דהכי אמרי אינטי קרית חבדך ולא
 ענד רמי גרמא רבה שדי עליוה ואספכוה אקרא דכתיביען
 שהרחיק ולא שררת מסומאחך לא חטריע עיד הכי נמי
 כשקראו לו לפני דיני ישראל שהוא דרך סהרה והוא לא
 רצה למהר ולבא לא שחר עז רק ידון בדיני גוים וכל שכן
 אם הן בפני ישראל ושען בפניהם ופקו ביניהם ואינו רוצה
 לקיים הדין שיוכלו לכופ אוהו עלי די גוים בכל מיני כפיות
 עד שיאמר רוצה אני לקיים דין ישראל ויש לו רשות לבית דין
 לילך בפני דיני גוים ולהעיד שזה חייב לזה ומצוה לעשות
 כן כיון שאינו רוצה להיות ציית דין ישראל ובלאו הכי אסור
 ואם התובע אלם ותבע את ישראל לפני גוים יטל בית דין
 לרחרות בו תחלה שלא יעשה כן ואם אינו חושש יש להם
 לגרוהו ולהחרימו עד שיסלק יד גוים מעל חבירו וכן כהרמ"ן
 המהויק את ידי ההולך לפני גוים ואפילו אינו דין לפנייהם אלא
 שבופרו על ידי גוים לידאו שיעבור עמו בדין ישראל ראוי
 למותו על העבור שאין זה אלא בדין הראוי אלמותו ולהפחית
 את הדינים להסוח הדין אילו וביצא כזה :

ג מי שקבל עליו טאם לא ילך לרזן בפניהם יהיה עליו כך
 וכך לעניים אפי' ש אסור לילך לרזן בפני גוים נדרו חל
 וחייב לתת לעניים מה שקבל עליו דהוה ליה נדר ונדר חל על
 דבר מצוה ואם אחד הלך כרצונו טוב בפני גוים כין הובע כין
 נתבע ונתחייב בדיניהם ואחר כך חזר ותובע לפני דיני
 ישראל אף על פי שבדיניו היה זוכה אין נזקקין לו ואסמכוה
 אקראי בדי רשעתו רשעה אחת אהה כחייבו ואי אתה כחייבו
 שרי רשעות ואפילו לשלם חבירו מה שגרם להפסדו
 בדיניהם אין נזקקין לו מטום מיגדר מילתא :

ד כבר אמרנו שאפילו קנו מיניה לרזן בדיניהם אין בקניין
 זה כלום שהוא לעבור על דברי תורה לפיכך שטר שכתבו
 בו שיוכל לתובעו בפני גוים לא מבטיח אסור להנבעו
 בפניהם

בשלשה מהם שהיו מסכיפין לרעת אחת משלמין השלשה
 דבל ולא מצי למיסר אי לא אתון לא הוה סליק דינא כרדן
 דשלשה יכולין לרזן את האדם בעל כרחו אי נמי היו שלשה
 ונמו דינא בשנים וחד מהנד תרי מומח' משלמי הנך תרי כולה
 דפצי דינא למינמ' כהנד תרי כיון דחד מיניהו סומחה מצי
 למידן ליה בעל כרחה וכל זה כשלא קבלום עליהם כין לדין
 כין לשעית אבל אם קבלום עליהם כין לדין כין לשעות או
 בזמן הזה שמכריזין הקהל ומסנים דינים בעל כרחם על פי
 התרם או בקנס שיהיו דינים לא ישלמו אפי' שעו דפה יש
 להם לעשות טובות' הם מ"מ יש להם לחזור אם מעוואם
 אינם רוצים לחזור צריכים לשלם על הדרך שכתבתי :
ה דיין שטעה וחייב שכועה למי שאינו חייב בה ועשה זה
 פסול עם בעל דינו כדי שלא יסכע ואח"כ נודע לו שאינו
 כן שכועה אפי' שקנו מידו על הפסדה אינו כלום דקניין
 בשעות הוא וחדר וכן כל כיוצא בזה ודוקא שגילה בויעתו
 שמחסת וראת השכועה הוא מתפשר ואם לא היתה השכועה
 לא היה מתפשר ולא עזר אלא אפי' חייב שמועה חמורה למי
 שלא היה חייב אלא שכועה קלה ועשה זה פשרה כדי שלא
 יעשה השכועה החמורה ואח"כ נודע שטעה הדיין חזרה זה
 בפשרה אפילו קנו מידו דקניין בשעות הוא' כל דבר הנמצא
 בפוסקים ותשובות ושעה בהם הדיין היו בשועה בדבר משנה
 וחזר שכל חכם בדורו לאו קטל קנה באנשא הוא ודבר הנמצא
 בדברי האחרונים שחולקים על הראשונים וידעו דבריה' הולכים
 אחר האחרונים דקיימא לן הלכה כביתראי מאבוי ורבא ואילך
 מפני שהאחרונים ידעו סברת הראשונים וסברתם והכריעו
 בין הסברות ועמדו על עיקרו של דבר ואם נמצא לפעמים
 דברים שחולקים בהם גם האחרונים ואין לנו הכרע ביניהם
 לא יאמר הדיין אפסוק באיזה מהם שארצה ואם עשה כן הרי
 זה דין סקר שמוציא ממון מחבירו מספק שלא כדן דכל היבא
 דאיבא ספיקא דינא אין מוציאין ממון מיד המיחזק אלא אם
 הוא חכם גדול גמיר ופכיר ויודע להכרי' בדברי האחר כראיות
 נכוחות הרשות בידו ואפי' אם פסק גדול אחר בעניין אחד
 יכול ההבם לסחור דבריו כראיות בחרות ולחלוק עליו אפילו
 להוציא ממון שפחת דבורו כשמואל בבורו ואין לך אלא כל
 שופט וסופט אשר יהיה בימים ההם ויכול לסתור דברי
 הכמים הראשונים וכלבר שלא יהיו דברי' הבוארים בתלמוד
 סדרו רבינא ורב אשווי לאו בר הכי הוא ואיבא ספיקא
 דינא יניח המסון ביד המיחזק ואם היא כהוראות אסור
 והיתר והוא אסור דאורייתא וילך לחומרא ואם הוא דרבנן
 דאי ספיקא דרבנן לקולא ודוקא אם ב' החולקים שוין אבל אין
 פוסקין על דברי קטן במקום שיש גדול ממנו בהכפה ומניין
 אפי' בשעת הדחק אלא אם כן היה גם כן הפסד מרובה וכן
 אם היה יחיד כנגד רבים הולכים אחר הרבים בכל מקום
 ואפי' אין הרבים מסכימים מטעם אחד אלא כל אחד יש לו
 שיעס בפני עצמו הואיל והם מסכימים לעניין הדין מיקרו
 זכים ואזלינן בתרייהו ואם לא ידע הדיין או הפוסק כמתלוקת
 הגדולים ופסק דינו מסברת עצמו ואח"כ נודע לו המתלוקת
 והוא לא דבר הכי שיוכל להכריע או שאינו יודע להכריע אם
 צראה כדברי האחד לרוב החכמים והוא עבד כאידך היינו
 טעה בשיקול הרעת ואם אי אפשר לעמוד על הדבר אין כאן
 שעות ושא שפסק פסק ואם היה המנהג בעיר להקל בדבר מה
 שבני שחכם אחד הורה להם כך הולכין אחריו ואם חכם אחד
 בא לאסומ' שהם מטרין צ"ל כין לנהוג אסור דאל השיפוט
 אשר יהיה קיימים ההם כתיב דיין שטעה ולא הספיק התובע
 לאפוקי מיניה דנתבע עד דאתברר דטעה לא שנא הדין לא
 שנא מומח' לא שנא טעה בדבר משנה לא שנא טעה בשיקול
 הרעת כל מה דלא זכי תובע בממונו הרי דינא ואפילו זכה
 בפלג' ופסלג' נביה אידך דהוא פלגא דזכה ביה אם טעה

הלבנות דיינים

לבוש עיר שושן

בפניהם אלא אפילו למסור לנוי שיחבנו בדיניהם אסור
 זאם עבר ומסרו לנוי צריך המוסר לקבל עליו כל אונסא
 דשתייליר ליה ואם יעבור עליו הגוי הדרך יוציא ממנו יחר
 שמה שהישראל יכול להוציא ממנו בדין ישראל באתו
 השטראו אם כן לו היוק מפני שהבעו הגוי בדין שלהם
 והוצרך לשכור מליץ שישען בעדו וכל כיוצא בזה צריך הכל
 לסקל מעליו וכל זה שיכול לכופו בדין ישראל אבל אם
 הלוה אלם מותר למוכרו לנוי וגוי המוכר שטר חוב לישראל
 על ישראל אחר אם יכול לרוץ בדין גוים עיין לקמן סוף סימן
 שס"ט הא דאמרינן בכל מקום דינא דמלכותא דינא ואולינן
 כתיבה לא אמרו אלא בדברים שהם מרני המלכות ואין
 נוהגין בן בערכאותיהן כי כמו שהיה לנו משפטי המלוכה
 בזמן מלכי ישראל כמו שאמר שמואל לישראל כשהוטיב להם
 מלך כד ישי בין האומות דינים ידועים למלכים טיב לפרך
 דנאה בהם או כבוד וכיוצא בזה ועליהם אכרו דינא דמלכות'
 דינא אבל דינים שרנים בין הערכאות דנין הם לעצמם כמו
 שימצאו בפני הדיינים שלהם ואותם אין לפרך אחרים
 שאם כן בטלה חס' ושלום כל דיני ישראל ואפילו כקום
 שרולכין במנהגי הערכאות בהרבה עניינים אינם יכוזרין
 לבין לדין במנהגם בכל דבר כן הסתם כגון הנושא אשה
 במקום שנוהגין בהרבה עניינים לדין על בני ערכא' ומה
 אשתו כלא בניס לא יוכל אבי האשה או יורשיה לזכר שהכל
 יודעים שאנו הולכין אחר ערכאות אם כן כל הנושא אשה פה
 במקומינו יחזור הנדוניא אפילו אח' כמה שנים כי כן הוא
 מנהגי הערכאות פה והוי כאילו התנה שיהגו נח רואי כן
 חלילה לומר כן לעקור דבר תורה שהבעל יורש את אשתו ודאי
 אם הנהגה כן מהחילה כל הנאי שכמסין קיים אבל לנהג כן
 מן הסתם הואיל ונהגין כן בין הערכאות ודאי הוא איסור גמור
 לפי שהוא מחקה את הגוים בכל כיוצא בזה והתורה אמרה
 לפניהם ולא לפני גוים ואף על פי שטיגיהם רוצים ככך ומגרין
 אותם אם ינהגו כך מן הסתם ובכל כראי גוונא שאם כן מה
 לנו לספרי הקדש המקודשים שחברו לנו חכמינו זכרונם
 לזכרה אם ילמדו את בניהם דיני הגוים ויבנו להם כמות
 פלואות בבית מדרשי הגוים חלילה חלילה לא תהא כמות
 בישראל :

פסור דדומיא דחרש בעינו מה חרש בחיים אף כל בחיים
 לאפיקי מה :
 ב וכל אילו שחייב אינו חייב עד שיקלל כשם שכן מצונו
 בקללה הסוטה שהיא אומרים להיזהר אזהרך לאלה
 וגומר שמע מינה דנביקללה בעינו שם ומדכהבה החורה
 בסוטה שם המיוחד וכאן כהבה סתם לא תקלל משמע
 דמקלל בכל אהר מן הגמיות חייב בין בשם המיוחד בין בבני
 לפיכך המקלל חבירו בין בשם המיוחד בין באחד מן הבניינים
 חייב ועל כל לשונות הבניינין חייב אפילו על השמות שהגוים
 קריאין להקרוש כרוך הוא הם בכלל הבניינין וחייב עליהם
 ועיין לעיל בעשרה זהב סימן רס"א ואם אמר ארור יהא
 הוי לשון קללה דכתיב ואלה יעמדו על הקללה וכתוב אחר
 האיט אשר יעשה וגומר ואף על פי שקללה אין בו כל כך
 מעשה וקיימא לן לאו שאין מעשה אין לוקין עליו עקשת
 שפתיו מעשה הוא ולוקין עליה מיהו אין חייבין עליו מלקות
 עד שיהיו בו בפני עדים ככל שאר חייבי לאוין אבל אם לא
 היה שם התראה או שקלל בלא שם ובלא כנוי כגון שאמר
 מקולל פלוני ארור פלוני או שהקללה באה מכלל דבריו ואין
 מקולל בפירוש אף על פי שיש בו שם או כינוי כגון שאמר אל
 יהי פלוני ברוך לה' או אל יברכהו ה' וכיוצא באלו אינו לוקה
 אבל איסוריהא איכא אף על פי שאינו לוקה דהא מכל מקום
 מכלל דבריו קללה שמעינן אל יהי ברוך אלא מקולל ואם
 חירף תלמיד חכם מרין אותו ואם רצו בית דין להכותו מכות
 מדרות מכן אותו ועונשין אותו כפי מה שיראו שררי בזה את
 החכם ואם היה המחירף עם הארץ עונשין אותו כפי שהשעה
 צריכה כפי המחירף והמתחירף והמקלל אף על פי שמחל
 המתקלל על קללתו הן חכם הן שאר כל אדם אינו פוטר מן
 המלקות ומכין אותו שכבר חסא ונהחייב מן התורה ואין כח
 בשום אדם לפתול עליו אבל מי שחייב נידוי מפני שהפקיד
 בבית דין ורצו בית דין לפתול על כבודם שלא לנהוהו הרשות
 בידם והוא שלא יהא ברוב הפסד ככבוד הכורא אבל אם היה
 בדבר הפסד ככבוד הכורא כגון שהיו העם סבעיין בדיני
 תורה ובדייניהם הואיל ופקרו העם כדבר צריכין לחוק ולענות
 כפי מה שיראה להם :

הלבנות ערה

0

בן שלא לקלל דיין ולא לשום בר ישראל זכו
 ב' סעיפים :

בח כיצד מאיימין העדים ואין מקבלין שלא
 בפני בעל דין ובזכו סעיפים :

א כל מי שיודיע עדות לחבירו והוא כשר להעיד לו יודיש
 לחבירו תועלת בעדו חייב מן התורה להעיד לו
 דכתיב והוא עד או ראה או ידע אם לא יגיד ונשא וגומר שמע
 מינה שהוא חייב להגיד ואם כבש עדותו ולא העיד פסור
 מדיני אדם כלומר שאין מחייבין אותו לשלם אפילו לסמן
 דדאין דינא דגרמי שלא חייבה התורה להעיד אלא סמדת
 גמילות חסדים כמו השבת אבידה לפיכך אין בו חיוב
 השלומין בדיני אדם אבל חייב הוא בדיני שמים דכתיב ואם
 לא יגיד ונשא עונו ואין חילוק בין אם הוא לבדו יודע בעדותו
 בין אם יש אחר עמו שכשם ששני עדים חייבין אלו כן
 האחר מחייבו שכועה ודולמא לא הוי משתבע לשיקרא
 ומשלם ונמצא מרויח זה בעדותו לפיכך יכא ויגיד ואם לא
 יגיד ונשא עונו מיהו אינו חייב להגיד עד שיחבנו
 בפני בית דין שיעיד לו ואם אינו מעיד חייב בדיני
 שמים

א אסור לקלל הדיין והמקללו עובר בלאו שנאמר אלקים
 לא תקלל ובן המקלל אחר מישראל עובר בלאו שנאמר
 לא תקלל חרש והוא חרש לאו דווקא דילפינן לה ממה הדר
 דאכז קלל ונשיא בעמך לא האור דהוי הדין כל אדם ופרט
 לן בחרש לא שמעינן שאף על פי שאינו שומע ואינו מצטר
 בקללתו אפי' הבי לוקין עליו וכל שכן השומע ומצטר על
 קללתו וא"כ המקלל את הדיין עובר בשני לאוין משום לא
 תקלל חרש ופשוט אלקים לא תקלל ואפי' למאן דאמר דהאי
 אלקים קדש הוא יליף לה מדכתיב לא תקלל ולא כתיב לא
 תקל שמע מינה חרתי לראיה לי פירושו שכיון שאם קורש
 הוא אינו אלא אזהרה למכרך את השם ולא שאינו לאו גמור
 אלא אזהרה קיימא לן דסגי בגילוי סילהא בעלמא ואם כן
 הוי סגי ליה אי לא כתב אלא אלקים לא תקל בהרמ"ד
 ומכתב לא תקלל שמע מינה שכולל שנים דאלקים לשון
 רבים הוא וכולל השם יתברך ונס הדיין ועליוהו תרווייהו
 קאי לא תקלל דאם לא כן מאי אולפיה תקלל דהא מתקלל
 דחרש ושאר קללה שבתורה דיליף מינה חרתי לראיה לי
 מהמקלל עצמו חייב גם כן משום השמר לך ושמור נפשך וגו'
 המקלל את חישן חייב דלא גרע פחדו והמקלל את הפת

על פי שנים עדים וכן במקום שנים הם אין מוציאין ממנו ע"פ
עד אחד יכול להעיד . וסני קרוכים הו' כעד אחד ולא יעידו
במקום שמוציאין הגוים ממנו על פיהם כיון שבדינינו אין
מוציאין :

ה' הלמד חכם שיודע ערוה לישראל ותבעו שיעיד לפני
בית דין שקטן ממנו אם הוא עדות ממנו אינו חייב
לזלזל ככבוד תורתו לילך להעיד בפני בית דין הקטן ממנו
אלא אם שולחין אליו ומעיד צבל אם יש בעדותו צד אפרושי
מאיסורא כגון אשה הבאה לפני חכם להתירה ליטא והלמד
זה יודע שבעלה חי חייב לילך ולהעיד כרי שלא הבא האשה
לירי איסור שאין חכמה חשובה לנגד ה' רכתיב אין חכמה
ואין עצה ואין תבונה נגד ה' בלום במקום שיש לחוש לחילול
השם אין חולקין בכבוד לרב' סדין ההורה כל מי שיש לו
ראייה בעדים מטפל בהם להביאם לבית דין המוציא מחברו
עליו ראייה מכל מקום אמרו חכמים ז"ל אם ידעו בית דין
שבעל דינו אדם ושוטן ההוכח העדים מתייראין ממנו כלבא
להעיד כופין את הבעל לדין שהוא יביא את העדים ויעירו מה
שירדעו ואם יאמרו שלא ירדעו כל' ופטרו האלם וליבא למימר
השתא נמי כיון דמתייראין מפניו מלבא יבאו ויעירו שקר
מפני יראתו של האלם דתרת' לא עבדי הרא שישתוקו ולא
יבואו מתחלה מפני יראהו ויעברו על ואם לא יגיד וגומר ועוד
לכשיביאם הוא שיעידו ערות שקר מפני יראהו או שיאמרו
אין אנו יודעין אף על פי שירדעין כולו האי לא חיישינן וכן
כל כיוצא בזה דיינינן לאלם ודוקא כיש הוכחה שהעדים
יודעים ערות כזה ומתייראים מלבא כגון שאומרים מה לנו
ולצרה שנכניס עצמינו על זה אורבירוס כיוצא באלו אבראם
אין רגלים לרבר לא ראם לא כן כל מי שיש לו דין עם אלם
יאמר יש לי עדים ואינם רוצים לבא כרי שנהחייב האלם
להביא העדים ואם כן לא שכתת חי לכל מי שיאמרו עליו
שהוא אלם :

ו' כתיב ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני ה'
וקבלו רבותינו זכרונם לברכה בנזירה שוה רשני שני
בעדים הכתוב מדבר בתיב הכא שני וכתוב החס על פי שנים
עדים וגומר / מה ההם בעדים אף כאן בעדים לפיכך אמרו
שצריכין העדים להעיד מעיט דהא כתיב ועמדו סמוך לשני
משמע דעליה קאי מכל מקום כיון דעיקר משמעות דקרא
בבעלי דינים קא משתעי אמרו דדוקא לכתחילה צריכין
להעיד מעומד אבל בדיעבר אס העידו כמיושב ערוהן עדות
ועוד דלא כתיב ועמדו אלא לפני ה' דהיינו מוסחין ועכשיו
אין מוסחין לפיכך בדיעבר כשר בישיבה ואם העד הו' הלמד
חכם מוסיכין אותו לכתחילה דהאי עשה שיעמדו העדים
דכתיב ועמדו והאי עשה לכבוד התלמיד חכם דכתיב את ה'
אלקיך תירא לרבות הלמד חכם ועשה דכבוד תורה עקיף
והריונין לכתחילה צריכין להיות יושבים בטעת קבלת
העדות דלפני ה' הם דיינינן דכתיב ועמדו שני האנשים וגומר
לפני ה' משמע העדים יעמדו והדיינים יושבו מיהו הכא נמי
משמע דדוקא לכתחילה ובדיעבר שקבלו ערות בעמידה כשר
ונראה לי שעמא מרלא כתיב בהדיא ישיבה גבי הדיינים
משמע להו לחכמים ז"ל דדוקא לכתחילה משמע ולא לעכב
בדיעבר נראה לי / וסדרתיב על פי שנים עדים וגו' משמע
על פיהם ממש ולא כפי המתורגמן לפיכך אמרו שצריך
שיבינו דייני' לשון העדים ולא יטמעו מפי המתורגמן כלומר
שלא יעמדו סלין ביניהם מיהו אם הדיינים מכינים מה
שהעדים אומרים אפילו אינם בקיאים באותו לשון כל כך
עד שיוכלו להשיב להם די כזה ומותר להעמיד תורגמן
ביניהם להשיב להם מה שהוא רוצה לחקור מהם ועל סמך
ז' סעיף ה' :

ופאימין

שמים דכין שחבעו ואמרו לו בית דין שיעיר על פי הביעתו
זהו אמר שאינו יודע להעיד דשבו אינו יכול לחזור ולהעיד
משום דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד כמו שכתבאר לפנינו
והרי עבר על ואם לא יגיד לפיכך ונשא עונו אבל אם תבעו
חזן לבית דין שיעיר לו והו' אמר איני יודע להעיד אין לחוש
שהרי יכול לחזור ולהגיד בבית דין דקרא הכי משמע אם לא
יגיד במקום שאם היה מגיד היה מחייבו ממנו או שבועה או
נשא עונו לאפוקי אם בכש עדותו חזן לבית דין דאפילו אם
היה מגיד לא היה מחייבו לא ממנו ולא שבועה אין בו נשיאות
עון ובבית דין מיד ששואלין אותו שיעיד מה שיודע ואומר איני
יודע עדות זה חייב בדיני שמים אפי' לא השביעוהו אע"ג דגבי
אם לא יגיד כת' וסמעה קול אלה וסמע' קול אלה לא קאי אלא
אקרבן שבועה וה' קרא כשעובר על שבועה קול אלה בדבר
שאם לא יגיד הוא נושא עון אז יביא קרבן שבועה אבל נשיאות
עון איבא אפילו כלא שבועה ועד אחד לא יעיד אלא בדבר
מסון דאף על גב דאינו מחייבו ממנו מחייבו שבועה וכן כרי
להפריש אחד מאיסורא יכול להעיד אבל אם כבר נעשה
האיסור לא יעיד יחדי שהרי אין עונשין אוהו על פי אחד ולא
הוא אלא כמוציא שם רע על זה שמעיד עליו / ואסור לאדם
להעיד בדבר שאינו יודע בעצמו אע"פ ששמעו מפי אדם נאמן
בעיניו שאינו משקר לא יעיד דשמו עכשו שקר לו לפיכך
אמרה תורה וראה או ידע ולא ששמעו מפי אחרים ואפילו אמר
לו אחר בא ועמד עם עד אחד שיש לי ולא העיד רק כרי
שיפחד בעל חובי שיסבור שיש לי שני עדים ויודה לי לא
ישמע לו שזה הוא בכלל מדבר שקר תרחק להוציא ממנו על
פי עד אחד שלא כדון תורה :

ב' תקנת חכמים הוא שרשאי כל אדם להחרים בבית
הכנסת על כל מי שיודע לו עדות שיבא ויעיד אבל
להשביע לא ויכל שום עד מן התורה אלא שואלין אותו בואם
לא יגיד ונשא עונו מכל מקום אם נראה לבית דין שיש צורך
שעה להשביעו שיגידו הדשות בידם ועיין לעיל סימן ז'
סעיף ג' ולקמן סימן ע"א סעיף ז' וח' שיש אומרים כשנוהגין
חרם בעדות שאף הקרוכים יבאו ויעירו טאף אם לא נתייא
מסון על פיהם מכל מקום מחייבין את הדין על פיהם ואפי'
הבעל דבר בעצמו צריך להעיד ויש חולקין וכת' מורי מהרמ"א
זכרוננו לברכה שכך עיקר טאין הקרוכים בכלל החרם שאין
החרם חל עליהם ולא על בעל הדבר / ובכבוש ע"ז סימן
דל"ב כתבתי מלך שצוה לתת חרם בעדות מהאנן ביה עיין
שם / בעל דבר שבקש מן בית דין שהירמו בבית הכנסת
אם שום אדם יודע שמתנגדו זה עבר על השבועה ופסול
לישבע וכיוצא בזה על סימן צ"ב סעיף ו' :

ג' גוי התובע לישראל ויש עד אחד ישראלי שיודע עדות
לגוי נגד הישראל ואין עד אלא הוא אם הוא במקו' שדיני
הגוים הוא לחייב ממנו על פי עד אחד אף על פי שהגוי תובע
להעיד אסור להעיד לו להוציא ממנו על פיו שכיון שהוא נגד
לודתינו ואם העיד משמתין אותו על חציפתו אבל אין
מחייבין אותו לשלם שיפול לומר אמת העדתי אבל אם יכול
זה לכרד ששקר העיד חייב לשלם משום דינא דגרמי ואם
הבעל דבר מודה שאמת העיד אין משמתין אוהו שהרי
הודאתו מחייבו אפילו בדינינו במה דברים אמורים שלא יחדו
הגוי מתחילה לזה שיעיד לו אבל אם יחדו הגוי מתחילה להו'
עד בדבר איבא חילול השם אם לא יעיד לו לפיכך יעיד לו
אפילו יחדי ולהיבו ממנו על פיו :

ד' ואם הישראל תובע לגוי והגוי כופר ויש לגוי עד אחד
מותר להעיד לו אם יתבענו אע"פ שלא יחדו לעד
שאינם מפסידו שלא כדון שהרי גם בדינינו העד המסייעו
פוסדן וכל שכך שנים עדים שיודעים עדות לגוי אפילו להוציא
ממנו שיכולין להעיד אפילו לא יחרם שהרי גם בדינינו יתחייב

לבוש עיד שושן הלכות דיונים

ומאימץ על העדים בפני הכל שיגידו האמת ומודיעין
אימו כח עדות שקר שענינו מרובה וכשת המעיד בה
בעולם הזה ובע' הזוהר הוא כזו בעיני השוכר עצמו שכן כתוב
והוסיבו ב' אנשים בני בליעל ונמ' הרי שועצי המלך אהאב
שהיו יועצים לשוכרם על נכות היו עצמם קורין להם בני
בליעל כדאמרי אינשי שהדי שיקרא אנגרייהו זולי :

ואחר כך מוציא את כל אדם לחון כרוי לחקור העדים
לכדן שהקידה כזו עדיפה וכן בודקין את העדים כל
אחד לברו שלא ישמע מה שחכירו ואמר זילמוד כמנו לשקר
לפיכך מוציא נם העדים לחון ומטיירם את הגדול שבעדי'
לכדו ואמרים לו אמור היאך אתה יודע שזה חייב לזה אם
אמר הוא אמר לי חייב אני לו אינו כלום דעבד אינשי ואמר
פלוני נטא כי כדו שלא יחזיקוהו עשיר וכן אם אמר העד איש
פלוני שהוא עד כשר ונאמן בעיני אמר לי שהוא חייב לולא
אמר כלום דנבי עד אוראה אודיע כתוב ואין זו לא ראה ולא
ידעה ודאית דשמא חבירו שקר ואינו עדות עד שיאמר שהוא
בעצמו ראה שהלוה לו או שיאמר בפני הורה לו שהוא חייב לו
וזה אמר אחס עדי כאשר יתבאר בע' :

וסכנין אחר כך העד השני ובודקין אותו נכ אם העיד
כמו חבירו נושאים ונותנים בדבר ונמרון הרין :

אם העדים אימרים עדותן מכיונה בלשון אחד ממש יש
לחוש שמשקרים ובעצת אחת כינו לשיגם וצריך לחקור
ולדרוש אותם וכן אם העד האחד אימר עדותו והשני אמר אף
אני כמוהו ידעתי לא מהני דשם אם יאמר עדותו ויכולו להכחישו
אלא אם כן צריך לילך למדינת הים ואי אפשר לו להעיד בפני'
מחמת שהיא בהול ונתחין לדרבו :

העדים שיהיו עדותן ככתב לבית דין אינו עדות לרון
על פיו דכתוב על פי שנים עדים על פהם דוקא ולא מבי
כתבם ויש משטירין בהם עדים דכיון שראויין להגיד מפייהם
נם עדותן ככתב עדות דהא קל כר הראוי לכילה אין כילה
מעככת הוא הרין נמי הכא ולא מיעשה החורה מפייהם ולא
מפי כתבם אלא אלם שיכול לכתוב שכיון שאינו יכול להגיד
בפני נם עדותו ככתב אינו עדות שאין כאן הראוי לכילה כו'
ונתנין כסברא ראשונה :

מיהו תקנת חכמי' הוא שחוכין דיני ממונות בעדות
היתומים בשטר אף ע' שאין העדים קיימים כדי שלא
תנעול דלת בפני לווין ולקמן סימן ס' א' סעיף ב' וסי' פ' סעיף
י' יתבאר בע' האיות דבר מקור שטר :

כל זמן שזוכר האדם עדותו יכול להגידו לעולם ואין
לו לחוש שסא מחד שנתחייב הדבר אינו זוכרו על
בריו אלא כיון דעדיין וסי' על נפשיה ומצטרף יכול להעיד
ואפילו אינו נזכר לעדות מעצמו אלא בעלמא פלוני העיד
בפנקסו כשחברו לו הגדות לזכרון דברו בעלמא פלוני העיד
אחיו על ענין זה כיום פלוני כך וכך ושכת הדבר מתוך ואינו
נזכר אלא מתוך הכתב ויכול להעיד והוא שיהא זוכרו על ידי
הכתב אבל לא יסמוך על הכתב לבדו כשאינו זוכרו מכתוין
דרחכ' אמרה מפייהם ולא מפי כתבם ואפי' לפי היש משטירין
בחסם עדים דלעיל הכא מודו דכהאי גוונ' דמיא לאלם שאינו
ראוי להגיד כיון שאינו זוכרו כלל אפילו אחר שרואה הכתב
ועל סימן מ' סעיף י' :

וכן אם נזכר הדבר על ידי אחר שמזכירו לו ויכול להעיד
אפילו היה המזכיר העד השני דכיון שהוא עצמו זוכרו
על ידי שזה מזכירו קיינן ביה שפיר אודיע ונומר א' אבל אם
הבעל רין בעצמו מזכירו אף על פי שנזכר לא יקבלו עדותו
דשמא הבעל רין השערה בפיו בדבר מה שלא ידגישו זה סומך
עליו אבל אם העד הוא תלמיד חכם אף על פי שבעל רין
הוא בעצמו מזכירו שפיר דסי' דאמרינן כיון דתלמיד חכם הוא

יודע שלא יסמוך על דברו הבעל דבר אם לא היה נזכר היטב
לא היה מעיד על פי דבריו אלה שמזכירו :

אמרה הורה והעיד בבעליו ופירשוהו יבא בעל המור
ועימד על שורו פירש כשמעידין עליו מכאן אכח דהול'
שלא יקבלו עדות שלא בפני בעל דין ואם קבלוהו כ' א'
בפניו אין דנין על פיו ושעמא דמסהברא הוא מפני שכפניו
לא יוכל להעיד וישים על לבו אמחה הדברים להגיד האמת
משכ' כשמעיד שרא בפניו ואם העידו שלא בפניו הוזרין
ומגידין בפניו ואם כוונו עדותן עם הראשונה עדותן קיימת
וצא אמרינן ננעין בעדותן הו כיון שנשבעו בעדות ראשונה
דלא מחזקו נפשיהו כרשיעו ואם סנו בעדותן בפעם שני
מסה שהגידו כראשונה הולכין אחר העדות השני שהגידו
בפניו אע"פ שהגידו כראשונה על פי החכם דכל שלא בפניו
כהוין דבית דין דמילא דקדוקו בו והוזרין ומגידין בפניו
דחזקה ה' שגידו בפניו מדקדקין ומגידין האמת ויש חולקים
ואמרים דמרכנן הוא והשעם כמו שכתבתי וקרא אסמכתא
בעלמא הוא לפיכך כתבו ואמרו הואיל ומדרכנן הוא שאין
מקבלין ש' א' בפניו מקבלינן בה ואמרינן לא אמרו אלא
לכהחילה אבל אם נתקבל העדות שלא בפניו כשר בדיוקד
ולכן אם הבעל רין הוא אלם והעדים ירגים להגיד לפניו
מקבלין העדות שלא בפניו והנין על פיו ומיהו אם אפשר
לכוף האלם כדרך שנתבאר לעיל סימן זה סעיף ה' עדיף שפי
יש אומרים דלא אכרו אין מקבלין עדות ארא בפני בעל רין
היינו בדנין משניות אבל בקטטות ומריבות שיט לחוש שאם
יעידו בפניהם יתקוטטו עם העדים ונס יתקוטטו זה עם זה
כשעת נכיתה העדות בפני הגד' הקנו הנאוג' שמקבליה עדות
ש' א' בפניהם נם לא יגלו לבעלי רינים מי הם העדים וכתב
מורי מהרמב" זל על זה זה לשונו ולי נראה דוק' כשאין הבית
דין רוצין לדון אחר מהם ע' הרין ולענוש ואין כוונתם רק
להשקיש הקטט ולהורות כפי צורך הפריכה והשעה אבל
כשרוצים לענוש ולרון אחר מהם כפי הרין אין לקבל העדות
אלא בפניו עכ"ל ועל ברבוב הבון וארנמן סימן י"א סעיף ד' :

היה הבעל רין חולה וראה שסא ימות ומקש שיקבלו
העדות בחייו כי הוא יזכיר לעדים לכיון את העד' ויחד
או שהיו עדים חולין ומסוכני' שסא ימותו מקבלין העדות מיד
ש' א' בפני בעל רין ואין צריכין להסתין אפילו עד שישלחו
אחריו שאין אנו שליפין כרוח וחוששין כמא בין כך שישלחו
אחריו וימותו ואם העדים פקקשין לילך לפדונת הים הרי יש
שהוה לשלוח אחריו לפיכך ע"ז גובין סיד עד שישלחו אמרו
ואם שלחו אחריו ולא בא סיד גובין שלא בפניו וכן אם לא
הוריעוהו ויש לחוש שהעדים לא ימתינו עד שיוצאו ויזו' אין
ממתינין וגובין מיד שלא בפניו ואם היה הנתבע כדו שיחזיקוהו
הגוב שיקבלו עדותו בחי' הנתבע שלא בפניו כדו שיחזיקוהו
בנכסי הנתב' בחייו מפני שהשש ששם ימות יצטרך להסתין
עד שיגדלו היתומים כי לא ישמעו העדות כעורם קסנים כמו
שהבאר בסימן ק"א אין שומעין לו לקבל העדות שלא בפניו
לחוב ליהומים שלא כדון כי מזל רע שר' נרם שחיה הנתבע
ואין מקבלין העדות שלא בפניו ויש אומרים דהוא הרין נסי'
כשפתחו ליה בדניא ושלחו אחריו ולא בא אפילו אין העדים
מקקשין ללכת לכדינת הים כיון ששלחו אחריו ולא בא פושע
היא ומקבלין שלא בפניו והוא דפתחו ליה בדניא ש' א'
שכבר טענו לפני הריינין והביא התובע את עדיו ושלחו בית
דין לנתבע שיבא וישמע ערי התובע ולא בא או אפילו לא
פתחו ליה בדניא וצריך לרון בפני אוח' ריינים כדרך שנתבאר
בסימן י"ד ושלחו אחריו ולא בא גובין שלא בפניו ועל סימן
ק"ם סעיף י' :

קבלוהו כלילה בדיעבד אינו ערות וחזרו ומגידין כיום ואפילו שני עדותן לא הוה חוזר ומגיד דעות של לילה אינו כלום ובהעידו חוץ לבית דין דמי מיהו אם הבעלי דינין קבלו עליהם לקבל עדותן כלילה מקבלין אפי' לכתחלה ולא גרע פנאמן עלי אבא ואביך דמכשרינן :

כו אין מקבלין עדים קודם שיטב הנחבע לתכיע' התובע לפי שאולי יודה הנחבע ולא יהיו צריכין לעדי ואטרותי בדינא בכדי לא טרחינן :

כז כבר כתבנו בסעיף ו' שהדיינים צריכין להיות יושבין ברין בשעת קבלת העדות והווקא לכתחלה אבל אם קבלוהו מעוכב מה שעשו עשוי ואם היו נסמכין על העמוד מותר לקבלו אפילו לכתחלה דסמיכה כיסיבה וכבר נהבאר בסיומן י"ז שעכשיו נהגו להוטיב העדים :

בט שלא יוכלו העדים לחזור וכו' ג' סעיפים :

א כתיב ואם לא יגיד ונשא עונו משמע דאהגדה המחייב אותו שהעיר עליו קפיד קרא כלומר שאם היה מעיד מחייבין אותו על פיו דהיינו כפני כדאביל חוץ לבית דין לא מקרי אגדה דמי יחייבנו טם ומשמע נמי דלא קפיד קרא אלא אהגדה קיימתא אבל אחר שהגיד פעם אחת שוב אינו חוזר ומגיד מכאן אמרו החכמים ז"ל אחר' שהעיד העד בבית דין והוא לאחר כדי דבור שוב אינו יכול לחזור בו ולומר דבר שסותר עדותו אבל אם הגיד חוץ לבית דין יכול לחזור בו וכן אם העיד בפני בית דין וחזר בו חוץ כדי דבור לגמר עדותו יכול לחזור בו דחוק כדי דבור דמי ואחר כדי דיבור אין שומעין לו כיצד אם אפר אחר כדי דבור מוטעה הייתי שונג הייתי וזכרתי שאין הדבר כן או לפתחו עשיתי אין שומעין לו אפילו נחן טעם לרבריו וכן אינו יכול להוסיף בעדותו הנאי שכיון שכבר נחקרה עדותו ונמרו דבריהם ובהנאי זה שאמרים שתבטל עדותן כל זמן שלא נתקיים הנאי ה"ל חוזר ומגידן לא מהימני ויש אומרים שיוכל להוסיף תנאי בעדותו א דס"ל דמה שהוסיף תנאי אינו סותר כוה עדותו הראשונה אלא מפרש דבריו ולא מקרי חזר ומגיד ועל סימן פ"ב סעיף י"ב ואם חזר ואמר דבר שמוכח שטעה כנון שהזיק קורו ב"ד להביא עדים שאינו רמאי והלך והביאם ואמר להם הבית דין יודעים אתם בו שהוא רמאי ואמרו העדים הן ואמר להם הכעל דין וכי רמאי אני ואמרו לו לא אמרנו אלא שאינך רמאי שומעין לרבריהם האחרונים פשוט דמסתמא אין אדם מכיא עד להביא חובתו ובוראי טעו כדבריהם ואין זה חוזר ומגיד וכן ככל טעות' שהעדים מצויים לטעות כו נאמנים הם בעצמם ואין כזה פשוט חוזר ומגיד וכן אם אינו סותר עיקר דבריו הראשונים כנון שהדברים סהומים וסובלים ביאור אחד משני ענייני משמעות אחד קרוב ואחד רחוק כל שאנו יכולין לפרש הדברים לכיון דבריו העד כרי שלא תהא עדותו מוכחשת יש לנו לכיון דבריו כשם שיש לנו להרץ דבריו שני עדים הנראים מבחישים זה את זה כדי שתהא עדותם מכונת ה"ל הכא מתרצינן ברביוריה וכשנותנים חרם בבית הכנסת על כל מי שיודע עדות שיבא ויגיד קודם שיצאו מבית הכנסת יוצאו קצת מהם ולא הגידו ולאחר שיצאו באו קצת ואמרים לא שמנו לבנו אז להעיד זעתיא אנו וזוכרין יכולין לחזור ולהעיד דהואיל ומתחילה שתקו ויצאו ולא אמרו אין אנו יודעין אין זה נקרא חוזר ומגיד מחמת ששתק שהרי לא הגיד ולא עוד אלא אפי' אמרו כבר בבית הכנסת אין אנו יודעין ונוחנין אמתלא לרבריהם למה אמרו כך חוזרין ומגידין והואיל ולא אמרו כבר בהיפך ממה שאמרי' באחרונ' אלא אמרו אין אנו יודעין זה לא מקרי הגדה שהרי לא הגיד כלום אע"פ דנש' עון דואם לא יגיד לא עשה מעט' של עביר' אלא שב ואל תעס' איכ' הכא והוא

ראובן שחובע את שמעון ועדיו במקו' אחר ואמרו הבית דין לשמעון אם ירצה לילך למקום הערים שיעירו שם בפניו ויך ואם לא ירצה יקבלו רבית דין שבמקום הערים הערות שלא בפניו ויודיעו לבית דין שבמקום הבעלי דינין ויהונעו פי אותה קבלה וכן אם מצא עדיו בעיר אחרת ואין שהות לשלוח אחריו או שלא ימצא העדות אחר כך נבין אותו הג"ר שלא כפני בעל דין ודנין על פי עדות דהוא וכן אם הערים אינם במקום אחד אלא זה במקום אחד וזה במקום אחד וצריך לצרף עדותן והוא הדין כל שבעל דין אינו מצוי באן מקבלין שלא בפניו שלא אמרו אין מקבלין שלא בפניו אלא שהבעל דין מצוי באן וככל מקום שמצ' אדם עדיו בעיר אחרת ואין בעל דינו טם הרי זה מביא העדים בפני חכמי העיר ומקבלין עדותן וכוחבין שכך העידו פלוני ופלוני ושפיר דמי וכן נהגין אף על פי שיש חולקין וס' ל דאפי' במקום שיש לחוש שיפסיד העדות אם לא יקבלו אותו שלא בפניו אין מקבלין אלא אם כן שלחו לו תחילה אין נהגין כן במדינות אלו אלא כמו שנתבאר :

יח לא אמרו אין מקבלין עדים שלא בפני בעל דין אלא כתובע שמביא עדים על הביעתו אבל המביא עדים לפשור את עצמו מקבלין :

יט אין מקבלין עדות על הקטן אפילו בפניו רכיון דקטן הוא אפי' בפניו בשלא בפניו דמי שהרי אינו מכין מאי קאמרי ויתבאר פרי' דין זה בסיומן ק"י :

ך שנים אפי' הם סומכים אינם ראויים לקבל עדות דקבלת עדות צריך כד' ושנים אינם נקראים בית דין ואם קבלו לא עשו כלום ולא הוי אלא עדים והוה עדותן על העדות שקבלו בעד ספי עד שאינו עדות כמו שיתבאר בע"ה :

כא קבלת עדות צריכה שלשה מומחין יודעין הלכות עדות איזה כשר ואיזה פסול והזרין בקבלתן לכיון עדות כל אחד כדתנן הוי זהיר בדברייך שמא מחוכן ילמדו לשקר וכל המקבל עדות ואינו הראוי לדון כאילו קבל עדות שקר ואינו ראוי לדון על פי אותו שטר אלא חזרין ושאלין העדים וסומכין על העדים עצמן :

כב נכון למקבלי עדות לפרסם בשטר קבלת העדות פי חס העדים שידעו הכל טהם כשרים מיהו בדיעבד שלא כתבו פי חס אלא כתבו טהם לא הפסידו וסומכין על בית דין המקבלים שודאי חקרו שמכשרים קבלו עדותם :
כג צכור שתקנו שהשני סופרים יקבלו העדות ויגבו אותם לרוץ על פיהם וכן אם הסכימו ודעו שאם יפטר חער שהוזמן להעיד עם הסופר שבעיר שתעלה חתימ' הסופר בשני עדים תקנתם קיימת טבל דברים כאלה רשות לצבור לתקן בעירם הטוב בעיניהם לצורך קהלם שבערים :

כד מי שטוען בפני בית דין שיש לו שתי כתי עדים והביא הבת אחת ואמרו טהם אינם יודעים כלום לא הפסיד כוה זכרתו שלא תחזוק כוה למיהדר אחר עדות שקר שהוא היה סובר טהם יודעים לו עדות ומביא אה"כ הבת השנייה :

כה אין מקבלין עדות אלא כיום רכתיב וזהו ביום הנחילו את בניו שאין פירושו כיום צואתו להנחיל דשמא יחקף ליה עלמא כלילה ויצוה כלילה וכל שכך שאין לפרש ביום הנחילו את בניו כיום מוחו שיהחיל את בניו דשמא ימות כלילה אלא ודאי פירושו ע"י עדים שיעידו בכ"ד שכך צוה להנחיל וכתיב כיום דווקא יהא כיום ולא כלילה לפיכך אם קבלוהו כלילה אפי' אם היו העדים רדופין לילך למדינת הים אין דנין על פי אותה קבלה ועל ס' ה' סעיף ג' ואף על גב דמסקינן לעיל כאותו סעיף דאפילו דנו תחלת דין ונמרוהו כלילה דניהם דין היינו שני דין ונמרוהו על פי טענתיהם ולא היו צריכין לערים דווקא דין משום דושפטו ככל עת דכתיב אבל בקבלת עדות דבהרי"ט כיום הנחילו כתבי אפילו

נותן אפסלא לבריו מה שאין כן כשהנוד כבר ואחר כך סוחר עדותו אע"פ דנתן אפסלא לבריו אינו חוזר ומניד דמטו נפטיה רשיעא שהעיד סקר :

ב עדים שאמרנו שקר העדנו אע"פ שאינם נאמנים לבני הכעל דין נאמנים הם בהודאתם על עצמם וחייבין לשלם כל מה שגרמו זה להפסיד בעדותם מרינא דנטי :

ג אע"פ דאמרינן בכל מקום לא ראיתי אנה ראיה היינו היבא ראיבא למימר זה ראה זה לא ראה אבל היבא דתרווייהו בי הדדי נינהו כי אמר אחד לא ראיתי ה"ל כאומר לחכירו לא ראית והזה ליה הכחשה והנ"מלי שטינהם הודו שהיו ביחד באותו זמן שמעידין עליו אבל אם אמר העד האחר שפלוני היה עמו ואותו הפלוני אומר שלא היה עמו אין זה הכחשה דאין כל אדם מקרקט שהוא עמו בשעת ראיותיו דבר עדות :

ל אין עידי ממונות צריכין דרישה וחקיר' וצריך להיות עדות שלם וכו' ג' סעיפים :

א מן התורה כל העדים צריכין דרישה וחקירה דכתיב נבי דיני נפשות וידרשת וחקירת היטב וגמר חלפינן דיני ממונות מיניהו וצריך גם כן דרישה וחקירה דכתיב משפט אהר יהיה לכם ונבחר הן דיני ממונות הן דיני נפשות משפט אחר יהיה להם בכל דבר אבל כשראו חז"ל שהיה זה גורם נעילה דלת בפני לוויין שהיו נמנעים מלהלות טמא יחכשו העדים על ידי הדרישות והחקירות וכן בשאר עיסקי ממונות דיה זה סבה להרבות עושי עול שהי' עושי עולה זה לזה והיו סומכים שלא יחייבו על העול אשר הם עושים מפני שהעיד' לא יכונו עדותם מהיך הדרישה והחקירה לפיכך הקנו ז"ל שבכל דיני ממונות בכלל הן עידי חובאות והלוואות הן עדי ירושות ומכירות מתנות ונזילות וכ' וצא בהן לא יהיו העדים צריכין דרישה וחקירה כדי לנעול דלת בפני לוויין עושי עול ודווקא באילו הקט מפני שהם שכיחים ומצויין ויש בהם משום תיקון העולם אבל חכלות דלא שכיחי אוקי אדאורייתא שצריכין דרישה וחקירה ולא תקנו בה בלום ומפני שאין דיני נפשות נוהגין עכשו וכן חכלות לא שכיחי ולא עכרינן שילחיתיהו כמו שנתבאר לעיל סימן א' לפי כך לא אאריך לפרש איזה דברים נקראים דרישות וחקירות אכתוב כולם שאם לפעמים יחכשו העדים כאחד מהם רק'ל גם עכשו אין עדותן ערוה כמו שיתבאר בסעיף ב' שתרע איזה נקרא הכחשה רכות' ז"ל למנו מקראי דרישות וחקירות הן שבע ואילו הן באיזה שבעה באיזה שנה באיזה חדש בכמה בחדש באיזה יום באיזה שעה באיזה באיזה מקום' כגון שאתה או' באח' בחדש ואחד אומר בנ' בחדש או אח' אומר בשעה אחת ביום ואחד אומר בנ' הרי אלו מוכחשין ועידותיהן כשיל' אבל אחר אומ' בשע' אחת ואח' אומ' בשתי' עידותיהן קיים' דעכרי אינשי דשעו בהכי וכן אחר אומ' בשני' בחדש וא' אומר בנ' עדותהן קיים' שהי' יודע בעיבורו של חדש וזה לא ידע והי' שכיונו היום מימי השבת וזהו עד חצו החור' אבל אחר חצו החודש כגון זה אומ' ביו' זה אומר ביו' אע"פ שכיונו שניהם יום אחד מימי השבת עדותן כפילה שביו' שבאח' חצות החדש אי אפשר שלא ידעו העול' אימתי היה היום ראש החודש. ואם עד א' אומר קודם הנך החמה ואחד אומר בהנך החמה עדותהן כפילה אע"פ שהיא שעה אחת שהדבר ניכר לכל אם הנך החמה אם לא הנך הדין אם נחלק בשקיעת' כל אלו שהזכרנו נקראים דרישות וחקירות ואינו נוהגין ברני מסני' כיצד אמרו העדים בפנינו הלוה פלוני מנה לפלוני בשנה פלוני אע"פ שלא כונו החקש שהלוה בו ולא המקום שהלוה בו ולא המנה שהלוהו אם היו משמיע פלוני' או פלוני עדותן קיימת מיהו אם נראה לדין שמתעב פלוני מרומה צריך דרישה וחקירה להוציא הדין לצדו ועל

סי' ו' ועדי' המעידים על דבר איסור דלא שייכי טעמי' דלעיל עיין בלבוש הכוז והארנמן סי' י"ז סעיף כ"א וסימן ס"ב סעיף ד' וסימן י"א סעיף ד' אם צריכין דרישה וחקירה :

ב אע"פ שאין עידי דיני ממונות צריכין דרישה וחקירה אם היה נראה לדין שהדין מרומה והוצרך לבא לידי דרישה וחקירה להוציא הדין לאמתו כמו שאמרנו בסעיף הקודם ודרש וחקר והכחישו זה את זה בדרישות או בחקירות עדותן כפילה ודווקא בהכחישו זה את זה הכחשה נמורה עדותן כפילה אבל אם אמר אחד באיזה יום באיזה שעה כו' והשני אומר אינו יודע אין זה הכחשה נמורה ואע"פ דברני נפשות כה"ג עדותן כפילה כדלפינן מקראי בנמר' ברני ממונות אפי' ברין מרומה לא החמירו כל כך משום נעילות דלמות שאמרנו לעיל ואין עדותן כפילה וטבע דרישות וחקירות שאמרנו כולם הם כגוף העדים ויכולין העדים לבא על ידיהן לידי

חוסה שיאמרו להם עמנו הייתם כו' אבל יש עוד דרישות אחרות בעדות שאינם יכולים לבא על ידיהם לידי הזמח וקראום בדיקו וילפוח מקראי דכתיב נבי עדות אם אמת נכון הדבר וגו' שיהא מכוון ולא נכחש בבדיקה כמו שיהבאר לפנינו אנכ דברנו בע"ה כאוהן כדיות אע"פ דברני נפשות בכלן עדותן כפילה אם הוכחשו בהן ברני ממונות אפילו הוכחשו בהן אין עדותן כפילה בכלן כיצד אחר אומר בניסן לוח כמנו והשני אומר לא כי אלא באידי לוח הימנו או שאמר האחד ביושלים והשני אומר לא כי אלא בלוד עדותן כפילה שאין זה נקרא עדות נכון שהרי הכחישו זה את זה ובעדות אמת נכון הדבר כתיב כל' שיהא עדות מכוון ועידתו נהא אי אפשר לכונו כי מוכחש הוא וכן אם אמר האחד חבית של יין הללו והשני אומר של סמך היה זה אי אפשר לכונו ובמלת אפילו אם תבעו שניהם ואפילו שבעה אין מחייבין שנאמר הרי יש לו עד אחר על כל חבית שהרי העדים ככחישו זה את זה ואדר גרם חכור שאין דרך לשעות גרבי' אבל אם אמר האחד כנה שחור שהמעית שהלוח הושתרו מחמת יושנן היו והשני אומר מנה לבן היה בין חבט החובע אחר כהם בין חבט שנידם עדותהן קיימת ומשלם מנה שאין כאן דבכחשה לעד מן החובע דטעו אינשי דרכי ועל חר מנה הם מעידים איא' שעד אחד טועה בין שחור' ללבן וכן אם זה אומר

דרישע העליונה היה כשהיה זה והשני אומר דרישע התחתונה היו אם המקומות קרובים שאיפשר לראות מזה לזה עדותהן קיימת דטעו אינשי בהכי ועל הרוב הלואה הם מעידין ואפילו אמר האחד מנה הללו והשני אמר מאתים והוא תובע' מאתים דאלו אינו תובעו אלא מנה העד המעיד מאתים הוא מוכחש מן החובע עצמו שהרי הוא מודה שאין זה חילול אלא מנה והודאה בעל דין כמאה עדים ועדות המאתים אין נחשב לכלום ואין כאן אלא עד אחד על מנה ומחייבין שבעות' כמו שיתבאר בסעיף ז' אבל אם תבעו מאתים ואח' מעיד על מנה ואחר על מאתים אין כאן הכחשה לא מן החובע ולא מן העד השני שיכול להיות שניהם אמת וחייב לשלם מנה מכלל הכאתים דהא שניהם מעידים שראו שהלוה מנה לפתו' דבכלל מאתי' מנה ועל המנה יש לו שני עדים ומשלם וכן אם אמר דאחד דמי חבית של יין יש לו בידו והשני אומר דמי חבית של סמך והוא תובעו שניהם משלם נפחות שבדמים וכן כל כיוצא בזה כללא דמילהא כל מקום שנוכל לוישב ולכוין דבריהם שאין ככחישו זה את זה וגם לא את החובע פייטנן דבריהם ועדותהן קיימת וכמו שנתבאר בסעיף כ"ב ולקמן סעיף ז' :

ג ראובן תבע ששמעון אלף וח' והוביס ומכיא ה' עדים א' אומר ראיתי שהלוה לו ק' ואחד מעיד על ראובן מעיד על

על ה' ואחר על ה' ואחר על ה' אם העיר כלא מהם בעדות
 מיוחדת כגון שאמר הראשון באחד בניסן כשנה ראשונה
 הללוהו לו והשני אמר בזמן אחר ובזמן כולם ומעידין כאופן
 שאינם מכחישין זה את זה מצרפין כל העדות כאופן שבעלין
 אחת ה' על ה' הותר שאיפשר להועלת התוכע ולהזקיקו גם
 כן שבו' דאורייתא באופן שנוכל לגלגל עליו ג' השכוע על
 המותר כל הסך שלא נוכל לצרף עליו עדות כיצד נצרף עד
 של ה' עם עד של ה' ויחייב על פיהם ה' ואח' נצרף
 ה' סנטאר מן ה' ק עם ק' של העד המעיד על ש' ויהחייב
 בק' משני עדים הרי עדות נכור על ת' ואח' נצרף ה' של
 העד השני עם ה' שנשארו מעד הש' ויהיו בין הכל עדות
 נכור על ה' שהעד הראשון של ה' נשאר יחידו מעיד על ק'
 וזוקק לשכינת התורה על ה' ויגלגלו עליו שבועה על
 ה' ה' הנותרים אבל אם העידו כולם על יום אחד כהכחשה
 שזה אמר ת' ק וזה אמר לא כי אלא ת' הללוהו וכן כולם העידו
 כן אינו מסלם אלא ר' שהרי יום כן שני עדים שאין הלוא' זו
 יותר על' והם עד המעיד שלא הללוהו אלא ק' ועד המעיד
 שלא הללוהו אלא ר' וכל מה שמעידו אח' שאלוהו יותר אפי'
 היה ק' כולם מכחישי' מאלו השנים ועדותן בטלה ואין צריך
 לשלם יותר מ' וה' אם העידו פתם על יום אחד בלא לא
 כי דנין הרב כמכחישי' להקל על הנתבע שהמוציא מחבירו
 עליו הראיה :

ד עד שמעיד ראיתי דבר זה ופלוני היה עמדי ואותו פלוני
 אומר לא ראיתי ולא הייתי עמך אין זו הכחשה ולא
 רמיא עליה דסהא לסדכר מי היה עמו בעדות דאע"פ שזה
 זוכר זה אינו זוכר ועל סי' כ"ט סעיף ג' :

ה מי שחבע את חבירו שיש לו בירו כפקדון זהובים
 להשכיח לו והלה כופר בכל ועד א' מעיד שהיה בירו
 חמישים ועד א' מעיד ששם מ' פיו שה' לו ק' והובין אף על פי
 שמכחישין זה את זה בסך המעות מ' לרבוי שניהם יש לו
 לזה אצלו והוא כפר בכל והרי הוחזק בפרן לאיתו ממון דליכא
 למימר הבא לאשתמוטי קמיכון עד דבחיט ואשכ' ליה שהרי
 לא חפץ מבורר חבועו אלא מעות או שוה כסף הוא חובעו והבי
 זה מן הרין חייב שבועה דאורייתא דהא לרבוי שניהם יש לו
 בירו חמשה' וה' ככורה במקצת כמו שיתבאר לקמן בהלכות
 שבועה בע' וה' זה מחוייב שבועה מן התורה ואינו יכול
 ליסבע הואיל ורוחזק כפרן לאתו ממון הלכך מסלם ר' והזכים
 עוד יש קולא כדיני ממונות מכדיני נפשות דכדיני נפשות
 אין עדותן עדות עד שיראו שני העדים המעשה כאחד
 וילפינן לה מקראי וכדיני ממונות אע"פ שלא ראו שני העדים
 המעשה כאחד עדותן מצטרפת כיצד אמר הא' בפני הלוח
 ביום פלוני או בפני הודה לו ביום פלו' ואמר השני בפני הלוח
 ביום אחר או בפני הודה לו ביום אחר' אלו מצטרפין וכן אם
 אמר האחד בפני הלוח והשני אמר בפני הודה לו או שאמר
 הראשון בפני הודה לו שחייב לו ככר והשני אומר לאחר זמן
 הלוחו בפני הרי אלו מצטרפין דאע"ג דאמנה דקא מסהיד
 האי לא קא מסהיד האי מ' הרוויירו מסהדי שוה חייב לזה
 מנה ורבתי דחמנה דכתבה גבי' קרבן שבועת העדות והא
 עד או ראה או ידע דהאי אוראה או ידע יותר הוא דכלל
 והא עד הוא רע' הראייה והידיעה נעשה עד אלא בא לרבוי'
 כל נזתי ראייה או ידיעה דשני עדים שמצטרפים אפי' כהאי
 גוונא דאסהדי תרי פהדי אתרי מנה כל אחד על מנה בפני
 עצמו ולא טאמר כיון שאין לו על כל מנה אלא עד אחד
 נחייביה שבועה כיון עד אחד במקו' אחד אלא מצרפין הער'
 לחייבו לשלם מנה אחד מתיך השנים ובעדות דדבר איסור
 או מדמינן ליה לעדות דיני נפשות או לעדי דיני ממונות
 עיין בלבוש הבין והארגמן סי' י"א וסי' קס"ג סעיף י' :
 והא דאמרינן דעירי הלואה אחר הלואה מצטרפין אע"פ
 שהן ודאי שתי הלואות וחד סהרא מסהיד אהך הלואה

וחד מסהיד אשנייה אפי' אמרינן דכתבתי תורה לחיבו
 לשלם מנה אחר מתוך השנים ד' ה' יבא ולא מכחיט המלוה
 לחד מינייהו כגון שחבע מיניה שנים כנים אחד שהלוה לו
 בניסן והמנה השני בתשרי והביא שני עדים אחד על הראשון
 ואחר על השני דאע"ג דאמנה דמסהיד האי לא מסהיד האי
 מצטרפין לחייב הלוח מנה אחד מתוך השנים אבל אם המלו'
 מידה דלית ליה גבי אלא חד מנה ואתו הרי סהדי חד אסהדי
 דאית ליה גביה חד מנה וחד אסהדי דאית ליה גבי חד מנה
 חזינן אי איכא למימר דשני חד מינייהו כזומנא דהלואה כגון
 שאמר האחד כשני בחורש ואחר אמר בשליש בחורש וכן
 כשמכחישין זה את זה ביום אחד עד חצות החודש כדאמרינן
 לעיל דאיכא למימר דתרווייהו אחד יומא מסהדי ושעת
 בעיבורה דירחא מצטרפי דאימור אחד מנה מסהדי אבל אי
 הוברר הדבר דבתי מנה מסהדי הא ודאי חד מנייהו שקרא
 קא מסהיד דהא מלוה מידה דלית ליה גביה אלא חד מנה והו'
 נאמן על עצמו ובהדי סהרא שקרא למה לן ואין כאן אלא עד
 אחד אמת וליכא למימר דעדותן בטלה דהא יש כאן הכחשה
 כיון שאין העדים מכחישין זה את זה דמצד העדים יכול
 להיות דסניהם אמת רק החובע מכחיט אה' פהם והשני אמר
 אמת הלכך משתבע לה שבועה דאורייתא על פי העד אחד
 ומפטר וכל זה לא מיירי אלא כהלוא' אחר הלוא' וכדאמרינן אבל
 בהודאה אחר הודאה אף על גב דאשני ימים רחוקים זה מזה
 מסהדי ואשתי הודאה מסהדי והמלוה אינו תובע אלא מנה
 אחד מצטרפין שאין כאן הכחשה מן המלוה לאחד מן העדים
 דאיכא למימר הואיל ולא על עיקר ההלואה הם מעידים
 איפ' לומר שזה לא הלוחו אלא מנה ואות' המנה הודה לו בפני
 זה וחז' לו בפני זה וקושט' מסהדי דליכ' הכחש' וכ' הדין כהודא'
 אחר הלואה שכבר אפשר שאותו מנה שהלוהו בפני זה הוא
 שהודה לו בפני זה וליכא הכחשה ואפילו כהלואה אחד
 הודאה אפשר לומר שהיה מחזיר ללות ממנו והודה לו בפני
 זה קודם שלוחו לו ולא נודמן ללות לו כי ביום ופחר יום או
 יותר הלוח לו בפני אחר אותה מנה שהודה לו בפני זה וליכא
 הכחשה ומצטרפי' עד אח' מעיד טראובן נתן קרקע לשמעון
 בקנין ועד אחד מעיד ששמעון החזיק בקרקע זו כראוי
 מצטרפין שהרי שניהם מעידים על קרקע זו שהיא של שמעון
 וה' כהודאה אחר הלואה דמצטרפי' :

ז וכן הדין לענין פרעון כגון שתובעו' כשטר ואמר לו
 פרעתיך ומביא שני עדים אחד אומר כניסן פרעו מנה
 והשני אומר בתשרי מצטרפין שאם נעשה השטר קודם ניסן
 נחזקינן שהוא פרוע ממנה שהרי שניהם מעידים שפרעו מנה
 אחר שהלוה לו זה החוב הכתוב בשטר ואין זה יכול לומר
 סטראי גינתו ממלוה על פה שהיה חייב לי בלא זה השטר או
 משטר אחר שהיה לי עליו שהחזרתיו לו כיון שיש לזה שני
 עדים שפרעו הם המרעין כחו של שטר זה ושענות' מסטראי
 אינה אלא מענה על פה ודווקא שמעידים שניהם על פרעון
 שנעשה אח' הזמן הכתוב בשטר כמו שאמרנו אבל אם נעשה
 השטר אחר ניסן זה שמעי' שבניסן פרעו מנה ודאי לאו אהאי
 שטרא מסהיד דהא אכתי שטרא לא אהיה בעולם ולא הורע
 השטר אלא כעד אח' שיתבאר דינו בע' הוכן אם הודה בפני
 אח' שפרעו מנה בניסן והודה בפני השני שפרעו מנה בתשרי
 או אחד מעיד שפרעו מנה בפניו והשני מעיד בפני הודה
 שפרעו מנה בכל ענין מצטרפין ולא יוכל המלוה לומר
 סטראי ננהו :

מכונות אין חילוק בין מלאה דעבידא לגלויי ללא עבידא לגלויי :

לא דין הרבה כתי עירות ובוד' סעיפים :

א שהיו כתי עדים מבחישה זו את זו כגון אחת אומרת פלג' לזה ספרינוי מנה כיום פלוגי והאחרת אומרת לא לזה כי לא זה ירו מהודי דינו כל אהוה היום וידענו שלא לזה באהר יום הרי ער כרחק אחת מהן משקרת ואין אנו יודעין איזה מהן לפיכך דברי שהיה נשלים לעדות זו ראוקי תרי לבודי תרי ואוקי כמינא בחוקה כריה אבל לעדות אחרת כל אחת כאת בפני עצמה ומעידה ונקבין עדותה דכשהיא בפני עצמה בפנינו על כל אחת אמרנו היא בחוקת כשרות והשניה התא ששקרה כבר אבל אחר מכת זו ואהר מכת זו שהעידו אחר כך בעדות אחת אינו כלום שהרי ודאי אחד מהם הוא שקרן לפיכך טני מלוים ושני שטרות אפילו על לזה אחד ואה' מאלו הכמות החומים על שטרן של זה והשניה על שטרן של זה שניהם כשרים דכל שטר בפני עצמו מכשרנו ליה ;

ב מלוה אחד טיש לו על לזה אחד שני שטרות מאלו השתי נהות אחת החומה בשטר זה והשני החומ' בשטר שני אחד של מנה ואחד של מאתים וכפי הליה בשני השטרות אם הוציאן המלוך אחר בפני הכ' יר בעל השטרות על ההחומ' שהרי ודאי אחד מהן הוא פסול הילכך אינו נובה אלא שטר הקטן שכה' דהיינו כנת רמס' כנה הוא חייב לו לכ' ע' דכלל מאתים מנה והשטר של מאתים מוציאן אותו מירו וקורעין או שורפין אותו דכבא הוא דפסול וכספיק' אין מוציאן ממון שהם עה שטרות הלוח צריך לישבע על השטר בנקישה חפץ כדון מודה מקצה שטרותי עדים במקצ' המסין ולפיכך ישבע שאינו חייב לו אלא מנה ולשטר ואם רמלוה פקח הוא יוציא שטר אחד בלבד בכ' אהר החילה ונכה אותו ויוציא אחר כך שטר השני בכ' אהר ונכה אותו נ'כ שהרי כבר אמרנו שכל אחת בא' בפני עצמה ומעידה ומקבלין עדות אבל בכ' אחת לא יוציא שניהם אפי' בזה אחת ולא פסום טכ' אחר יקרע או ישרפו לו שטר אהר דהא אכרינן לקמן סוף ג' דכזה אחר זה אפי' בכ' אחר נובה שניהם אלא נ'ל רעה טובה קמלן דאי פקח הוא לא יוציא שניהם בבית דין אחר אפילו בזה אהר זה הוא דכיון טכ' אחר ירונו ידעו שינכה זה שניהם אע"ג דמדינה צרכין לפסוק לוכן כיון שכל אחת מן הכתות היא לכה בפנינו מ'סאסר למלוה אע"ג שבדוקות בשניהם אנו יודעין שאינן יוצא ידו סמיס דהא מ'ס' הר' כמנוס' דאיסור' איה נבך מלוה זה וכדין שמי'ש לך להחזיר לו אחד מהם אצ הראשון או האחרון ואם לא יחזיר אחר התיקוהו לנכר' רשעה שאינו רוצה לצאת ידו שמי' מה שאין כן כשני כתי דינין שלא ידעו שינכה שני שטרות חובת סאילו הכהות לכך טוב לו ררך עצה טובה שלא יוציאם בכ' אחר אפי' כזה אחר זה אף על פי שהוא יודע כעצמו שהאמת אתו הב' לא יאמינו לו דחוקיקו לנכר' רשעה נ'ל ועו' נ'ר טיבות' אחרניא לסיוה כשני כתי דינין טכ' אחר ועצה טובה היא לו דלכתחלה לא יוציא שניהם בכ' אחר אפי' כזה אחר זה מפני טכ' אחר קרוב הדבר יותר שיהברר והנלה ויהלכן בפניהם איזה מן הנכר' הוא פסול ויקרעוהו לו מפני טכ' אחר הקרוב הטוב השב' שלא יצא מהתת ידם דבר שאינו סתוקן שהרי על כהרם יוציא בודאי מ'סון אחד מלוה אחד למלוה אחר שלא כדון והרי הם מחזיקין יחד בעבידה וראיה דהא מ'ס' אחר מן השטרות פסול הוא לכך יחקרו הויטב הויטב כרי וללכן דבריהם והמא מתוך כך יחללוהו לכן אמתה דבריהם על איזה מן השטרות שהוא פסול ויבא לידי שלא ינבנו מה שאין כן כשני כתי דינין טכ' אחר ויכול לחלול הדבר בבית דין האחר לומר אנו דין אמת פסקנו לא יחקר כל כ' ונכה שני השטות בל' פקפוק

ומצטרפין זה לזה זמציאן בתם המסון אע"ג כדרינו נפשות אינם מצטרפין היינו שמוס חומרא דנפשו אבל כרינו ממינות אי בעיה אימא קרא איבעיה אימא סברא ומצטרפין איבעיה אימא סברא דהא כי קא מסהדי נמי כהרי הדדי לאו כהר פומא קא מסהדי אלא מצטרפין להו איכ' מאי טנא בזה אחר זה פ'ט' או בזה אחר זה לאחר הזמן איבעיה אימא קרא דכתיב והוא עד או ראה איריע אם לא יגיד ונשא עונו והוקשה הנדה לראייה מה ראייה אפי' בזה אחר זה ולאחר הזמן מצטרפין כדלפי' לעיל מ'יתור' דקרא אף הגדה אפי' אחר זמן מצטרפין וכן אם היה עד אחד בכתב אפי' בקנין ועד אחר בעל פה מצטרפין להיות כליה על פה שאינו יכול לומר להרם אבל יכול לשעון פרעתי וגם אם מורה אינו נובה אלא מכני חרי ולא שמשעבדו דאף על נב רעד אחד החיס בשטר לית ליה קלא דנימא הוה ליה ללוקח למנע מלוק' דלא עדיף קלא דעד א' מ'קלא דכתי' דו דאינו נובה אא' מכני חרי ולא שמשעבדו ש' דלא ידע ולא שמע הא לוקח דלי' ליה קלא הנ' כחתימות עד א' לית ליה קרא כיון שעד א' הוא בעל פה מיהו אם העד הזה שלא כתב עדותו אינו נובה אנו קניה מירו על דבר זה ולא בא' המלוה הזה ולא סאל מכני לחתום לו שניהם מצטרפין לעשות המלוה בשטר ואינו יכול לומר פרעתי דכיון שזה הלוה יודע שהקנה לו בפני שנים ודאי לא פרעו דאם פרעו היה מקבץ השטר ממנו דסתם קניין לכתובה עומד כמו שיהבאר בע"ה ולפיכך אע"פ שאין חתום בו אלא עד אחד אמרין שטרך ב' די מאי בני לענין שחייב לשלם אבל למינבי ממשעבדו יש להסתפק דשמא נס ככה' לית ליה קלא כיון שאין שניהם חתומים בשטר לפיכך אין נובין בו' לא מן הורשין ולא מן הלוקחת דהמעה על' ס'ס' נ'א :

יא העיד אחד בבית דין זה והשני רעד כתי דין אחר יכאול' אצל כ'ד ויצרפי עדותה אבל אחרי' ששמעו זה הענין כשני כתי דינין וכאול' ביה דין שלישי והעידו על דבר זה ששמעו כאילו השני כתי דינין אין מצטרפין העידות ואין דנין על פיהם דהוה ליה ער מפי עד :

יב ואם העידו שני עדים בבית דין הלכו להם ולא דנו עליה ואח' חזרו אילו העדים והעידו עוד פעם שנית בכ' אחר וגם הם הלכו להם ולא דנו עליה ואח' חזרו העדים והעידו בכ' שלישי והלכו גם הם ולא דנו עליה יכולין רבא אהר מכל ב' ד' ויצרפו יחד לעשות בית דין חדש דדנו על מה ששמעו כשישבו כל אחד בכ' שלו דהא כלאחד שמע העדות מפי העדים כעצמו בכ' ודן עליו אבל דיון שהעידו שנים לפניו בהיותו בכ' אינו מצטרף עם אחד מן העדים שהעידו לפניו שאין הדין מהם שזה הדין על מה שראה או ששמע מפי הבעל דין בעצמם והדין אינו דן אלא על פי מה שהעידו העדים בפניו והיאך יצטרפו :

יג צריך שיעיד בלאחד על דבר שלם דכתיב על פי שנים עדים יקום דבר דבר שלם משמע אבל אם העידו על חצי דבר אינו כלום כיוצא שני עדים שכאול' העיד על אדם א' שהוא גדול והעיד אחד שראה לו שער א' בימינו והשני העיד שראה לו שער כשמאלו אינו כלום ההנקרא חצי עדות וחצי דבר ופשיטא שאין מצטרפין ואינו כלום שהרי כל אחד לא העיד אלא על מקצה פיסמים אלא אפילו העידו שנים כשער אחד ושנים כשני אינו כיום שהרי כל כת לא העידה אלא על חצי דבר אבל אם העיד עד אחד שראה שתי שערות בימינו ועד א' העיד שראה שתי שערות כשמאלו הרי כל אחד מעיד על דבר שלם שהרי שתי שערות הם סימן נדויות אף על נב דאשערות דמסה' היא לא קא מסהדי האי מצטרפין והוי עדות מעליא וכן כל כיוצא בזה מצטרפין :

יד עדות כירעהה שלא בראייה וחכא דינו בס' צ' וברני

כך כשמוציא השני צריכין גם כן לקבל עדות השנייה זנוכה שניהם :

ד מי שהביא עדים על תביעה והוכחש מתו' עדותו ואחר כך הביא עדים אחרים על אות' התביעה והוכחש גם הם וכן אפילו עד מאה כתות ואחר כך הביא עדים אחרים ונמצא עדות מכוונת דנין על פיהם ולא אמרינן כבר הוחזק התובע הוה להביא עדים שקרנים על תביעה זו ולא נאמן גם לאילודאסו משום דהוחזק הוא לחזור אחר עדי שקר כל ישראל הוחזקו לשמע לו להעיד שקר לא אמרינן הכי אלא אמרינן פתם ישראל בהזקת כשרים הם ועדים אילו שרא הוכחשו ודאי קושט' קאמרי אבל תביעה שכא לפנינו בדישר וכאו שני עדים ואומרים כמנו שאל בעל הספר הזה לוייף לו שטר זה אע"פ שנתקיים השטר בחחמיו אין נובין בו דאמרינן הואיל וטרת לוייף שטר זה טרת לוייף בתביעתו אילו העדים ואע"פ שקיים חתימתה הייטינן שמא זיף עד שלא הרניסו עדי הקיום אלא צריך שיבאו בפנינו עדי השטר כעצמם ויעידו הם כעצמם על כתב ידם ואז נובין לזכו :

לב המודה בפני עדים ואמר משמח אני כך וכו' כעופים :

א ראובן שאמר לשמעון בפני עדים חייב אני לך מנה לא יעידו העדים בפני כ"ד סהם שמענו ממנו שהודת בפניהם שהוא חייב לשמעון מנה אלא יאמרו הדברי' כהויהו לפי שאפשר לזכרבים כהויהו להפטר בטענה משמח הייתי בו או בטענה שלא להטביע את עצמי נהכונתי על הדרך שיחכא בסימן פ"א והבית דין יבחנו הרברים אם הם בעניין שיעילו טענות אילו או לא :

ב השיכר עדי שקר פטור מרינו אדם וחייב ברני שמים פ"אין הכוונה ששוכר עדי שקר שיעידו לעצמו להוציא ממון מחבירו שזה אם הוציא ודאי חייב להחזיר דגולה הוא בידו אלא מיירו טראובן שוכר עדי שקר לשמעון להוציא לו ממון מלוי והעידו שקר והוציא שמעון ממון מלוי אז אם יש שמעון ככאן ויש לו לשלם אם יודה חייב להחזיר את הגולה וראובן עבר על מדבר שקר תרחק אבל אם אין לשמעון לשלם או שהלך לסרינת הים או שאינו מודה פטור ראובן ברני ארם שאין זה אלא גרמא אבל ברני שמים חייב לשלם ללוי והוא שהאמת הוא שלוי לא היה חייב לשמעון אבל אם האמת הוא שלוי היה חייב לשמעון אלא ששמעון היה מתיר' שיכפור לו והלך ראובן ושכר עדים שקרים שיעידו ויאמרו שהם יודעים שחייב לו והם אינן יודעין אע"פ שכזה נ"כ עבר ראובן על מדבר שקר תרחק מכל פקום פטור הוא אפי' ברני שמים שהרי לא הדיקו כלום שהאמת היה שחייב לו וכן הדין אם לא שחקר אלא פתה אותה כדברים שיעידו שקר וכל זה שאין העדים מודים אבל אם העדים מודים שהעידו שקר אע"פ שראובן ושמעון יאמרו שכדין הוציאו העדים חייב לשלם מדין דרמי כרלעיל סי' כ"ב סעיף ב' ולקמן סי' א' :

לג פסולי עדות מחמת קורבה ועבד ובויה כעופים :

א כל הפסולים לדין פסולין להעיד חוץ מאוב ושינו אף על פי שפסולין לדין כמו שנבאר טעמא לעיל פ"ט סעיף ז' וה' כשרים הם להעיד שלא נחשדו ישראל להעיד שקר פתוך אהבה או פתוך טנאה :

ב ואילו הם הפסולין בין לדין בין לערות פה מחמת קורבת ופה מחמת עבירה ופה מחמת שאינן מתגנזין בדרך יסוב העולם

פקדוק לכך טוב לו שלא יבא בפני כ"ד אחד כיון שהוא יודע שהאמת אתו נ"ל מיהו כשכא לנכות הגדול אפי' אם יוציאנו בחלה לבדו או הלוח פקח הוא לשמעון יכול להשביעו אם אין בידו שטר אחר שאחר מאלו הכתות תחומין עליו וכבר נתנו לעיל סימן ט"ז סעיף ד' מי שיש לו זכות של נתבע בידו כ"ו זה גם כן בכלל זכותו הוא לפיכך י"א שטוב לו להובע שישרוף שטר הקטן תחלה ואח"כ יתבע הגדול שאם ישביעהו הלוח על זה אם יש לו עוד שטר א' מאלו השני כתות יוכל ליטבע כקושטא שאין לו בידו שטר אחר מכת השנייה אבל גם כזה יש לפקק שמא ישביעהו הלוח או יחרים עליו סהם אם לא היה בידו שטר כזה והוא שרפהו כדי לנכות הגדול וכן הקשה רבי בעל הבית יוסף ז' והניחו בת"מ ולי נראה שאין כאן תימה כל כך דודאי כשהשני שטרות הם בפנינו או אפילו אינם בפנינו אלא שעודם בעולם ההת ידי התובע או יש עכשו ריעותה בשטר שבפנינו שיכול להתברר והואיל והירע אותו השטר שהוא בפנינו ע"י שטר אחר שהוא בעולם ועומר לכר הרבר יכול הלוח להשביעו כדי שלא ישלם אלא הקטן טבהם ולא עוד אלא אפי' אינו בעולם אם התובע הזהכבר נכה מזה הלוח באחד מן הספרות הללו בכ"ד אחר או בכ"ד זה ואינם זוכרים ממנו איפשר שיכול הלוח להשביעו נ"כ שלא נכה כבר ממנו באחד מן הכתות הללו והרי מן הדין לא היה הוא חייב לשלם לו אלא הקטן שכשניהם לפיכך לא יגבה הגדול אפילו בשבועה הכיון שיש ריעותא לפנינו או הוא מודה שכבר הוציא ממנו ממון ע"י אה' מאלו הכתות מזה הלוח אין סברא לומר שישלם לו גם זה השטר דהא ממ"נ יהיה לו ממנו של לוח זה בידו שלא כדון או הראשון או האחרון אבל כשישרוף הקטן תחלה ולא יגבה בו כלום אפי' אם יחרים עליו הלוח אם לא שרף שטר כזה יוכל לומר לו מה היה לי לעשות האמת הוא שאתה חייב לי שניהם ע"י עדות אילו העדי' כי לא ידעתי שפסולין העדים כשהחמתים ולא שרפתיו אלא מפני שהייתי חושש שמא השביענו ואצטרך להוציא שניהם ויפסלו לי שטר זה שהוא הגדול שעודנו בידו ויקרעוהו והאמת הוא שאתה חייב לי שניהם ונשבע על שטר זה סכן הוא האמת שחייב לו זנוכה בו אפילו הוא גדול דנאמן הוא בשבועתו כמנו שהיה יכול לומר לא שרפתי שטר אחר מעולם שהיה לי מאלו הכתות עליד ואין זה מינו להוציא כיון דמ"מ יש שטר בידו אף על פי שהוא גרוע ואפי' אם כתוב בו נאמנות בשטר זה יכול להשביעו על זה כיון שהרע חזקת כשהתם של אלו העדים נכמו טנכהוב בספק נכי שני מל"כ כ"ו נ"ל שני מל"ים שהוציאו כל אחד שטר על לוח אחד שאילו הכתות תחומין בו כל אחד נשבע ונוטל אפי' אם פוען לכל אחד אין לך בידו כלום כל שכן אם פוען אחד מכם יש לו בידו ואינו יודע איז' מכם שכל אחד נשבע ונוטל ואפי' אם יש נאמנות בשטר צריכין ליטבע ואי' נוטלין בלא שבועה כיון שהרע כח השטר' ואין חילוק בזה בין כאו לנכות כאחד בין כאו לנכות זה אחר זה לעולם אינם נוטלין בלא שבועה כיון שהרע כח חזקת שטר :

ג פלוה אחד שהוציא על שני לווי' אם הוציאן כאחד הרי ידעין בודאי שאחד מן הלוי' פטור שררי שטר אחד פסול הוא והוא ליה התובע המוציא מחבירו ועליו הראיה לברר איהו שחייב לו לפיכך יסבע כל אחד היסת ויפטר ואי מודה חד מנייהו שהוא החייב אינו נוכח ממנו אלא מבני חוד ולא פסעכרי דלא כל כמיני' לחיי' הלקוחות בהדאתו ואם הוציאם המלה בזה אחרת מנבין לו שניהם שהרי כבר אמרנו שכל אחת פעידה בפני עצמה יש אומרים שאין שייך לחלק בין לוח אחד לשני לווי' שהרי גם בלוח אחד כשעה שהוציא הראשון לברר ואין הלוח פקח לשמעון שיטביעוהו אם יש לו עוד שטר אחר מאלו הכתות צריכין הב"ד לקבל עדות זכת רחומה כאותו שטר בפני עצמה ולהתנות לו ואינו תחת

העולם ומהן מחמת קטנות ומהם מחמת ריעותא שבנופם ומה
 מחמת שיש להן צד הנאה בדבר עדותן ואילו הן הפסולין
 מחמת קורבה התורה פסלה כל הקרובים בין לדין בין לעדות
 בין לזכות בין לחוב דכתיב לא יומתו אבות על בנים ובנים לא
 יומתו על אבות והקשו חכמינו ז"ל מה ת"ל אם ללמד שלא יומתו
 אבות בעון בנים ובנים בעון אבות הרי כבר נאמ' איש בחסאו
 יזמתו ותרגו' אלא מאי לא יומתו אבות על בנים בעדות בנים
 כלומר לא יומתו האבות כשיעידו עליהם בגיהס וכן ובנים לא
 יומתו על האבות לא יומתו הבנים כשיעידו עליהם האבות
 מרבה' אבות ובנים לשון רבים ולא כתיב לשון יחיד לא יומת
 האב על הבן וכן לא יומת על האב דרשו עוד ואמרו אבי' כאחין
 מ' סחעי קרא ובנים כבני אחים משתעי והכי קאמר קרא לא
 חשבו אח' מן האחין שהם האבות כגון ראו'בן ושמעון בעדות
 בניהם פירש ראו'בן לא יומת בעדות בן שמעון וכן שמעון לא
 יומת בעדות בן ראו'בן ואתר כך הקשו ואמרו אשכחן בני'ם
 לאבות פירש בן שמעון פסול לראובן שזה פי' לא יומתו אבות
 על בני' בעדות בנים וכן אבו' לבנים פי' ראו'בן פסול לבן שמעון
 שזה פי' ובנים לא יומתו על אבו' וכ"ס שלא יומת ראו'בן בעדות
 בנו של עצמו וכן שמעון וכ"ס נמי שהאחין עצמן לא יומתו א'
 בערות אחיו והא' הבנים מכה רידהו קאמי ופסלו הכתוב' כל'
 לאחי אביו כ"ס האחין שפסולין זה לזה בנים לבני' מנלן כל'
 כן שמעון מנלן שפסול לבן ראו'בן או איפ'כ' יומתו א' ליבתו'
 קרא לא יומתו אבות על בן פירש דהא אמרנו אבות שני אחים
 משם ועל כרח' הוה משם בנו של כל אחד וא' הווי פסול לטניהם
 מאי בנים אלא לומר דאפילו בנים פירש בני אחים להרדי נמי
 הווי פסולין ואהר כך הקשו עוד אשכחן בנים להרדי שפסולין
 בנים לעלמא מנלן פי' שיהיו שני קרובים פסולים להעיד על
 אדם אחד מן השוק מנלן ותירצו אס' כן ליכתוב קרא וכן על
 אבות אי' נבי' הם על אבות מאי ובנים אלא לרבות אפילו בנים
 לערמא שיהיו פסולין עוד הוקשו אשכחן קרובי האב קרובי
 האם מנלן ותרגו' אמר קרא אבות אבות הרי זמנא ולא אמר
 ובנים לא יומתו עליהם אבות שני למה לו אס' אינו עניין
 לקרובי האב הניחו עניין לקרובי האם אשכחן לחובה לזכות
 מנלן אמר קרא יומת וימת הרי זמנא ולא אמר ובנים לא על
 אבות יומתו שני למה לו עם אינו עניין לחובה הניחו ענין
 לזכות אשכחן בדיני נפשות בדיני ממונות מנלן אמר קרא
 משפט אחד יהיה לכם כלומר המשפט יהיה שזה לכל
 דבר בין בדיני נפשות בין בדיני ממונות עוד אמרו ז"ל הבעל
 כאשתו כלומר בכל מקום שהאשה היתה פסולה להעיד אס'
 היתה היא זכר גם בעלה פסול לאותו עדות וכן האשה כבעלה
 בכל מקום שהוא פסול לאיש פסול גם לאשתו וילפתה מקרא
 דכתיב בעריות עדות אחי אביך לא תגלה אל אשתו לא תקרב
 דורהך היא והקשו והלא אשת דודו היא וקראה הכתוב דורהך
 אלא ש"מ דאשה כבעלה לענין עדות וה"ה בעל באשתו ואשה
 כבעלה לענין עדות מכלל מה שאמרנו חובל ללמוד איזה הם
 הקרובים והפסולים זה לזה והם אילו והאחים בין מן האב בין
 מן האם פסולים הם והם נקראו ראשון כראשון וכן בני האח'
 גם כן פסולים זה לזה והם נקראו שני בשני ובני בניהם נקראו
 שלישי בשלישי זה עם זה והתורה לא פסלה קרובים אלא עד
 שני בשני אבל שלישי בראשון כשר ואין צורך לומר שלישי
 בשני שהוא כשר אבל שני בשני פסולים ואצ"ל שני בראשון
 שהוא פסול כיצד האב עם בנו ראשון בראשון ועם בן בנו נ"כ
 פסול שזה נקרא נ"כ שני בראשון שהאב עם בנו נקרא ראשון
 בראשון כמו שני אחים שנקראו ראשון בראשון וה"ל בן בנו
 שני בראשון כמו בן ראו'בן לשמעון אבל עם בן בנו שהוא
 רביעי ממנו כשר מפני שה' שלישי בראשון וכן הדרך כנקיבו'
 כיצד שתי אחיו או אח ואחותו בין מן האב בין מן האם נקראו
 ראשון בראשון ובניהם בין זכרים בין נקיבו' נקראו שני בשני

ובני בנות בניהם או בני בנות בנותיהן נקראו שלישי בשלישי
 ויש אומרים דשלישי בראשון פסול אלא שנחלקו כפסולו :
 לא שהוא מן התורה וילף לה מרמזים ובנים לא יומתו ונמ' כ'
 בוי' ולא כתיבנים לא יומתו אלא בא לרבות שלישי בראשון
 ויש אומרים דאסמכתא הוא שאין יו' זו מיותר דלישנא דקרא
 הכי הוא ואין שלישי בראשון פסול אלא מדרבנן וכחכ מורי
 מהרמאי ז"ל וז"ל וכן ראוי להורות שאינו פסול אלא כד' ככנ'
 אף על גב דשאר קרובי' פסולים מדאורייתא ונ"ס לענין עירי
 קירושו' כמו שנהבאר בלבוש הבין וארנסן סימן מ"ב . וי"א
 דקרובי האם נמי אינם פסולים אלא מדרבנן דס"ל שכלמה
 שאנו דורשין בפירו' הכהוב הוא סדאורייתא ומה שנדרש באם
 אינו עניין כיון שפ' הכתו' אינו מורה עליו מיקרי דברי סופרי'
 ולא דרשוהו אלא לאסמכתא בעלמא ואף על גב דבין לחובה
 בין לזכות נמי מדרש מאס אינו עניין מ"ס כיון דפ' הכהוב
 מיירי בחובה וט"ס ספסלה התורה עדו' קרובים לחובה ככרי'
 הוא דכ"ס דלזכות לא מהימני וה"ל האי אס' אינו עניין באילו
 כהוב בפירוש בהורה :

ג כשר אמרנו דילפינן מקראי דאשה כבעלה ובעל כאשה
 לפיכך כלאשה שאתה פסול לה אתה פסול לבעלה
 שהבעל כאשה וכן כל בעל שאתה פסול לו כד' אתה פסול
 לאשתו אס' יש לה דין עם אחד מן השוק מה' נכסי בלוג שלה
 אע"פ שאין לבעלה הנאה מהם ולדעת הפוסלי' שלישי בראשון
 אינו פסולין אלא לו אבל לאשתו פסולין כפני שהוא סופג
 בדרא ולא בקרבא דעתיה אבל אס' דנין על פסון שיש לבעלה
 הנאה ממנו פסול להעיד לה דמה שקנתה אשה קנה בעלה
 והוה כמעיד לבעלה שהוא פסול לו :

ד אף על גב דעיקר קרא דילפינן סיניא דהוי בעל כאשתו
 בשני בראשון הוא דכתיב דהא כאשה דודו כתי' שהוא
 שני בראשון ומשמע דדוקא חד בעל כאשתו אמרינן כיהבא
 מכל מקום סבירא דהו' לקצה רבוהא לענין עדות דהוה הדין
 לתרי בעל כאשתו ואמרו כסם שאדם פסול להעיד לבן אחות
 אשתו משו' בעל כאשתו גם הוא פסול להעיד לבעל בת אחות
 אשתו והוי תרי בעל כאשתו ומה שלא אסרה התורה אלא חד
 בעל כאשתו ל'ל' מעימה דהיינו לענין עדות דלא שייך החם
 הרי בעל כאשתו כיון שהתורה החזרה לענין עריו' דאשר בשר
 אפ' בת אחיו לא שייך לאסור אשת אחי אביו אשתו דהוי אשתו
 בת אחיו ומהר"ה עצה לאחי אביו דהיאך יאסר הוא כאשת
 אחי אביו אשתו משום שאר בשר דאשתו אבל לענין עדות
 שאדם פסול לבן אחיו ובהו פסולין ליה גם כן לבעל אחות
 אביו אשתו דה"ל הרי בעל כאשתו ל'ל' וכ"ס דבראשון בראשון
 כגון טלקה זה אשה וזה בתה וכן בעלי שתי אחיות אביו הרי
 בעל כאשתו ופסולין זה לזה וכפני בסני כגון בן ראו'בן לנשר'
 בה שמעון פסולים נ"כ זה לזה דהוה ליה חד בעל כאשתו אבל
 שני בשני והרי בעל כאשתו כגון בעלי שתי בנו אחי או אחיות
 מעידין זה לזה דתרי בעל כאשתו בשני בשני בשניהם רחוקים זה
 מזה ולא מקרבי דעתיהו' כ"כ וכחכ מורי מהרמ"א ז"ל מ"ס
 לכתחילה לא יחתמו על שטר א' רק כשנעשה העניין בפניהם
 ואין כאן עדים אחרים עדותן עדות / הא דאפ' בראשון בשני
 לא אמרי' תרי בעל כאשתו וכשר אדם להעיד לבעל בת אחות
 או אחי אשתו וכחכ מורי מהרמ"א ז"ל שכן ל' להורות ונ"ל
 דשעבא דקסברא הוא דכיון דלא כתבה התור' דבעל כאשתו
 אלא כדורתו שהיא אשת אחי אביו ש' מכתה' דדוקא הוא ולא
 בעל לפיכך מעיד אדם לבעל בת אח' או אחי אשתו וכן מעיד
 הוא לבן בעל אחות אשתו שיש לו מאשה אחת אע"פ שאינו
 מעיד לבן אחות אשתו משום קורבת אחות אשתו ואחות
 אשתו היא נ"כ פסולה לזה מפני שהיא חזונה שהיא כמו כנת
 הוא מעיד לו מפני שאין לו עמו קורבה כלל :

ה וכן כל איש שאין אתה מעיד לו מפני שה' בעל קרובהך
 כגון חתנך ובעל אחותך או בעל אחות אביך או אחות אמך

הלבנת עינים

ואהרן אינם כשרים להעיר זה לזה מפני צניעות הכתוב לפיכך האוהב והשונא כשרים להעיר כמו שכתבנו בסעיף א' :
 יא הנריס שנתגניירו אין להם קורבה אפילו שני אחים תאומים דקפה אחת היא ונחלקה לשני' וליכא למהיש שטא אמו זינתה ואינן אחים מאכ אפ"ה כשנתגניירו מעידין זה לזה דגרי שנתגנייר אחר הוא ונקטין שנולד דמי וה"ל כל אחר כמו שנולד ביום מילתו מאין אמו ואין כאן אחיה כלל :
 יב כל מי שאין אתה מעיד לו משום שהוא בעל קרובותך אם מתה האטה ככלה הקורבה כגון אם היה חתנו ומתה בתו אע"פ שיש לו בנינים מסנה כשר לו :

יג כתיב נבי עדות והוא עד אוראה וגו' משמע שצריך שיהא כשר וראוי להעיד בשעת ראייה וכשעת הגדה אע"פ שהיה פסול בנתיים כיצד היה יודע לו בעדות עד שלא נעשה חתנו ונעשה חתנו פסול לו שהרי פסול הוא בשעת הגדה וכן אם ראה העדות כשהיה חתנו ומתה בתו פסול ג"כ שהרי היה פסול בשעת ראייה אבל אם ראה העדות קודם שהיה חתנו ונעשה חתנו ומתה בתו כשר אפ"ה להעיד לו על מה שראה קודם שנעשה חתנו כיון שראה תחלתו וסופו בכשרות דהיינו בשעת ראייה ובשעת הגדה אע"פ שנפסל בנתיים ואם תבע זה בעל דינו בעוד שזה היה חתנו היתה לה חביבה בלא עד כיון שזה היה פסול לו באותו פעם ונפסק לו דינו כתביעת בעל פה או שהיה עד א' אחר חוץ מזה ונמסר דינו על פי עד א' ועכשיו כשמת בתו רוצה לחזור בו מפני שתהיה לו עכשיו חביבתו בשני עדים כשרים אינו יכול לחזור בו הואיל וכבר יצא דינו :

יד ש"ס שצוה בפני עירי הקרובי' לו ורחוקי' מבניו כגון שהם עמו שני בשני וה"ל נבי בניו ג' בשני אפ"ה אין הצואה כלום שכיון שהיה קרובים בשעה שנמסר להם העדו פסולין ויש מכשירין וצ"ל פעם דכיון שעיקור העדות לא נמסר להם שיעידו על הש"ס שהם פסולין אלא על הבני' אחר מותו אם יפול מחלוקת ביניהם ולבנים גם עכשיו הם כשרים והוא להו כשרים אפ"ה בשעת ראייה וכו' בשעת הגדה ג"ל :

טו והא דבעינן תחלתו וסופו בכשרו' חזק כפסול קורב' שהוא פסול הניף וכן מש"ל שצוה' עד או ראה וגו' דכפסול ההלוי כגוף קמיירי אבל כפסול הבא מחמת ספק כגון שנוגע בעדות מחמת הנאת ספק לא בעינן ביה תחלתו וסופו בכשרו' אלא דיו שאינו נוגע בדבר בשעת הגדה לפיכך אם היה נוגע בדבר בשעת ראיית העדו מפני שהיה לו הנאה בדבר יכול להסתלק בעניין שלא ידא לו עוד הנאה בדבר ועיד :

טז עירי הקרובי' לערב פסולי' ללוה דהערב חשוב כמו לזה עצמו דהא צי לית' ללוה אזיל בתר' ערבה ל"ש אם הלוח בא לפשור בשענת כפירה ורם מעידו עליו שלוח או אם טען שפרע והם מעידים עליו טועים שלא

פרע כגון שהודה בפניהם הודאה נמורה שלא פרע : קרובי הנרצח יכולין להעיד על הרוצח שהרנו דפליגין דיבורה שמעידין טועים שהרנו ארס ואין צריכין לומר את מי הרנו ונס אינן נוגעין מחמת שינוע הנאה לנרצח קרוביהם שאין הנאה מגיע לקרוביהם הנרצח במה שיהרנו גם הרוצח וכן קרובי המוכה יכולין להעיד על המכה לקונסו ולגרושו מבית הכנסת או שאר עונשין הרומה לזה שאין מגיע תועלת לקרובי המוכה בעדותו :

יז העדים שקרובי' זה לזה או שקרובים לדיני' פסולין דהא נגמר הדין ע"פ עדות קרובים והתורה אמרה לא יומתו אבות בעדות בניים משמע באיזה אופן שיהיה סיגורם עדות אבות עונשאו חיוב לבנים לא יעשה כו"ד :
 יח קהל שמינו עליהם עדים ותקנו שלא ישה שם עדות בעיר זולתם כשרי' להעיד אפ"ה לקרובי' כיון שקבלו עליהם אבל אם מינו עדי' מתם בעיר אין כונתם שיעידו לפסולי' וכן דינים

אמר וחתניהם אתם מעיד לשאר קרוביו כגון אחיו או בנו מאשה אחרת וכן כל אשה שאין אתה מעיד לה מפני שהיא אשת קרובך הרי אתה מעיד לשאר קרוביה שאין לך עמהם שום קורבה :

יט אכי חתן ואכי כלה אין להם שום קורבה וקידונו הרעת לענין עדות מחמת בניחם ומעידים זה לזה ד"א אף על גב דלעדוהו אין להם דין קרובים מחמת חתונים אבל לענין דין פסולם חכמי' ז"ל מפני שיש להו קרוב הדעת דפסולין לדון זה לזה כמו שכתבאר לעיל סימן ז' סעיף ט' ואם דנו דיניהם דין :

כ אחיה האב כגון ראובן שהיה לו בן מרחל שמו נמואל ומתה ונשא אח"כ לאה וגם לאה היה לה בן שמו יוסין מאיש אחר ואח"כ ילדה לאה בן לראובן שמו אהר נמואל ויסין כשרים זה לזה אף על גב דאהר הוא אח לשניהם לזה ק"ה האב ולזה מן האם וגם שניהם פסולים לראובן וללאה מתמת שהם חורגיהם אינו מקרבן לפסול עדות שהרי אין ביניהם קורבה כלל :

כא כבר אמרנו דילפינן מקרא רבעל כאשרתו ואשה כבעלה לענין עדות לפי' אין אדם מעיד לחורגו שהו' בן אשתו מאיש אחר ולא לאשת בנה משום דאשה כבעלה ולא לכתה ולא לבעל בתה משום דבעל כאשרתו ולא לאביה שהוא חמיו ולא לאמה שהיא חמותו ולא לבעל אמה דה"ל הוא בעל חורגתו וכן לא לאשת אביה אבל מעיד הוא לבן חורגו או חורגתו וקטת לי הא כי אמרינן בעל כאשרתו על כרחיך משום דחסיבין לה כגופו דשפעם זה פסולין לעיל בן אחות או אחי אשתו ששום דחסיבין איש ואשתו כחד נופה וה"ל בן אחות או אחי אשתו ראשון בשני ופסול לכ"ע דאי תימא איש מ ואשתו חסובים ראשון בראשון ה"ל אחות אשתו שני בראשון וכן אחות אשתו ראשון בשלישי ואנן כבר אמרנו דק"ל שלישי בראשון כשר ודלא כ"א וא"כ ה"ג נבי חורגו למה מכשרים בן חורגה הא הוה ליה ראשון בשני כמו בן אחות אשתו ויש לומר דלנבי אחות אשתו או אחי אשתו שהוא כחד דרא עס אשתו חסבינן איש ואשתו כחד נופה דמקרי דעתיהו טפי אבל נבי חורגו דהוה ליה תרי דרא עס אשתו כיון דאתפליג דרא לא מקרי דעתיהו כל כך ולכך מכשרין בן חורגו ס"פ צריכי' אנו לומר דעדיין קרובים טפי בראשון בראשון דאי ראשון בראשון חסבית להו אמאי פסולין אשה חורגו או בעל חורגתו הא ה"ל חורגו ראשון כשני עמו ואנן כבר אמרנו דק"ל דבראשון בשני לא אמרינן תרי בעל כאשרתו ובעל חורגתו ואשת חורגו ה"ל תרי בעל כאשרתו אלא ע"כ עדיין טפי מראשון בראשון ג"ל :

כב הארום פסול להעיד לארוסתו דכיון דקדשה לא נרעה מקרוביה שפסולה לו מ"מ אינה ממש כאשרתו ואפילו בקרובת ראשון בראשון אינה נחשבת ולכך אינו פסול אלא לעצמה אבל לקרוביה כגון לבנה ולבתה ולבעל אחותה אינו פסול עד שיפאנה מיהו גם בעודה אחסה לא מכשרין קרובי' אלא כדעבד אבל לבחילה לא יקבלום לעדות ודווקא ארוסה ששם שנתקדשה אבל ע"י שידוכין בעלמא כשרים ומיהו אם יעיד במסמך שתזכה בו ה"ל נוגע בעדות ופסול דהא תבנינו לו :

כג מה שפסלה התורה עדות קרובים לא מחמת אהבה שבניהם פסלת' להיותם נחשרים להעיד שקר לקרוביהם וכן בכל הקרובים שאמרנו בהם שהם כשרי' משום דמרחקי דעתיהו או שהם פסולים משום מקרי דעתיהו לא משום דמחמת קרובים חשדינן להו להעיד שקר אמרינו כן אלא שאילו חשדינן דהוקים מן התורה וכשרים להעיד ואלו חסובים קרובים ופסולים להעיד מניירת הכתוב דאי משום חשד הרי פסלתם התורה בין לזכות בין לחובה ואפילו משה

החכם שהחרימו הקהל ובשבעת ביטוי דלהבא יש כת מחלוקת בין הפוסקי' אימת הוא פסול לערו' משום דרתי גזוני יש בשבעו' ביטוי דלהבא כיוצא אם נשבע שלא לאכול ועבר עליה ואכל הרי זה נקר' שבע' ביטוי וה' אם נשבע לאכול היום ועבר עליו לא אכל הוי ג'כ' שבע' ביטוי אלא שכשנשבע שלא לאכול ואכל הרי עבר עלי' במע' וחייב מלקו' ובשבע' לאכול היום ועבר עליה ואכל הכל הרי עובר עליה בשב ואל תעשה ואינו חייב מלקות על לאו שאין בו מעשה והנה סבירא להו למקצת דרבנן' הואיל ואסתחן בשבעה זו מלקות בכל אופן שעבר עליה רשע הוא ופסול לערות ויא' שאינו פסול לעדות אלא במקום שהי'ב עליה מלקות כגון כלהבא ונשבע שלא לאכול ואכל וה' לשבע' בין נשכ' אכלתי ולא אכל בין נשבע לא אכלתי ואכל דבשעה שמוצי' השבע' מפיו לשיקרא משהב' אבר כלהבא שנשבע לאכול ולא אכל שאין בה מלקו' ונס בשעה שהוצי' השבע' מפיו איכ' למי' דבקרסא משתבע סמא יקיימנה אינו נקר' רשע ואינו פסול לערו' בשבול זה מיהו אפי' לדעת ה'א' י'א' העובר על החכם' של הקהל שמתחייב כלהבא כגון שהחרימו על כל מי שיד' דבר זה יבא ויגיד ועבר א' עליו ולא בא ולא הניד הרי זה נפסל לכל שאר חרמות שמתחייבין כלהבא ככיוצא בזה ואפי' אם נשבע בלשכר ל' שבקינן ליה ופסול וכיון דכפלינן ליה לזה פסלינן ליה לכל דבר מי שכאז עליו עדים שעבר על שבועתו אינו נאמן לומר שונג' הייתי או אנוס הייתי כדי להכשיר את עצמו שאי' אין לך טימ' חסוד מן התורה אפי' בשבועת העדות שכל אח' יכול לומ' שבחתי וסכור הייתי שכן היה וכן עדים זוממ' למ' חייב התורה לשלם הם ואמרו סבורי' הייט' שכן היה וסוגים הייג' אלא ס' לא מהימן להכשיר עצמו :

הבא על הערה או על הזכר פסול לכל ערות אבל החשוד על העריות טרניל עם העריות ומתיידד עמהם וקול יוצא עליו שפרץ בהם כטר לערות אחר ופסול לערות אשה בין להכניסה לבעלה בין להוציאה מבעלה דכיון דחשוד על העריות אם מעיד להכניסה לבעלה כלום' שמעיד עליה שהיא מקוד' את לזה אין מחזיקין אותה לסקודשת על פיו ומה שהוא מעיד שהיא מקודשת חיישינן סתור שיצרו חוקפו לכא על ערוה וסתם ערוה לא סכיחא ליה ועושה בסתר לפי' כל אשה שצריך לכא עליה בסתר היא לו כים גנובים ויסתקו לו ולכך מעיד על זו ג'כ' שהיא מקוד' מע' שאינה מקודשת כרי שלא ההא שכיחא לו שהרי ההא חת' בעלה ויצטרך לזנות עמה בסתר ומים ננובי' יסתקו לו וכשמע' עליה להוציאה מבעלת' בלומר שמעיד שבעלה גרשה חיישינן שמא שקר הוא מעיד ועדיין לא נהג' וסחוד שיצרו הקפו לכא על ערוה ממש הוא מעיד עליה כדי שתהא סכיח' לו וזונה עמה והיא אשת איש' שבה שיצתה נבילה או סרפה מתחת ידו פסול עומת רשע הוא שמאכל איסורים לישראל ואינו חושש ללאו דלפני עור וגומ' ועל בלבבו ע'ז מיסין קי'ט :

נכונ' ונזלן אע'פ' שהן בני תשלומין ואינן בני מלקו' האיל ולוקחים מפי' שאינו שלהם כחמס פסולין דכיון דחשידי' אסתמא מסהירי ג'כ' כשיקר' ומהחיל פסלותו מעת שנגב או גזל וכן בחזר' שנ' כ' יקום עד חמס באישונו' אע'פ' שהחזירו לא נהכשרו בכך דהא מ' עברו על הלאו ואינם כשרים עד שיעשו תשוב' ודוק' הנכב' אז הנזלן עצמו פסולין אבל המקבל ממנו או אפי' החולק עמו אינו נפסל שהוא לא עשה חמס ועל ס' כ' ולקמן ס' צ'כ' הבפור בפקדון אימת נפסל :

עד זומס פסול לפרע מעשה שחשיד אותו ערות כגון אם העיד בניסן והחם בחשוי' על אחרו ערות כל מה שהעיד מניסן ואילך פסול דבעידנא דאסהיד רשע וצא וההורח אמרה אל השת רשע עד ופסול הכל ואע'פ' ששילם עכשיו מה שהז' עליו לא נהכשר למעלה אלא משעה ששילם ויעשה תשובת :

ריינים השפונים בעיר כחם לא יורנו לקרוביהם וכן נוהגין :

לר' ערים הפסולים מחמת עבירה זכו לה' סעי'

רשע פסול להעיד שנ' אל תסת ירך עם רשע להיות עד ועיקר משפעות פשוטו של זה הכהוב נל' דהני משמעו שחצוה התורה לעד כטר שידע בחבירו שה' רשע ואין הדיינין סבירין רשעו שזה הכשר לא ישית ידו עמו להיות עד כלומר לא יעיד עמו אע'פ' שהיא יודע שהעדות שהוא מעיד הוא אמת שנעשה כן בפני שניה אפ' אסור מפני שהוא גורם שהדייני' יפסקו הדין על פיו ועל פי הרשע שעמו וזה מה שסיים הכה' ואמר חמס פ' אם אתה עושה כן שהעיד עמו גורם אתה חמס כלו' שיפסקו הדייני' על פיו ועל פי' להוציא ממון מזה לזה וזה יהיה חמס שיצאו ממון שלא כרוך כיון שהעד פסול הוא אף ע'פ' שהענין אמת וה' כל רבר שיפסקו הדיינים ויעשו על פי העד הפסול ואפי' אינו דבר של ממון נקרא חמס כיון שנעשה שלא כרוך וזהו נל' פירוש של מקר' זה לפי מה דקל' כל רשע פסול לעדות אפי' אינו רשע דחמס שפירושו רשע דממון כמו שיתבאר לפנינו כה' ואכ' ק' כשהדייני' בעצמם יודע' שער אחד הוא רשע שלא יקבל עדותו ולא ירנו עליו כלל' וכיון שיעקר משמעו' פשוטו של מקרא זה הוא שחצוה התורה לעד כטר שלא יעיד עמו אפי' הוא ערו' אמת אצ' ל עד כטר שהוא יודע בערו' לחבירו ויודע שהעד השני שמעיד עמו הוא מעיד שקר כלום' שהוא יודע שהעד השני לא היה אצל הענין ואינו יודע כלו' מה דבר שמעיד ומעיד והרי אע'פ' שהעד' אמת מ'מ' זה הוא מעיד שקר שאסור לו להעיד עמו מפני שגורם לפסוק דדין בעל פי שנים ואין כאן אלא עד אחד בהפסול הוא כמו שאינו ועל זה נאמר מדבר שקר תרחק :

ואיזהו רשע כל שהוא עבר עבירה שהי'בין עליה מלקות זהו רשע ופסול שהרי התור' קראה למחוייב מלקות רשע שנ' והיה אם בן הכות הרשע ואצ' מחוי' אחת סכיחת בר' שהו' פסול שנ' אשר הוא רשע למות וחיובי כריחו' בכלל חיובי מלקות הם ל'ט' אם עובר העכו' לתאיכון ל'ט' להכעיס בכלו' נקר' רשע שהרי בכלו' חייב מלקו' או מית' אם היתרו בו ולענין פסול לעדות פסול אפי' לא החזרו בו דמכל מקום רשע הוא :

ואם עבר עבירה שאין בה מלקות אף על פי שהוא איסור דאוריית' אינו פסול אלא מדרבנן ונס' על ס' ל' סעיף ב' וכ' ששם העביר' שעבר עליה אינו אלא מדרבנן שאינו פסול אלא מדרבנן כיוצא אכל בשר בהמ' בחלב או חלילי' ש ראשון פסול מן ההור' אבל בשר עוף בחלב או שחילול ל'ט' שני פסול מדרבנן ויא' דברכר שהוא דרבנן אינו פסול אלא אם כן עבר עליה משום חומד ממון שיש לחישהו כיון שעבר עבירה זו משום חומד ממון יעיד גם כן שקר משום חומד ממון אבל בלאו הכי אע'פ' שעבר עבירה אחרת לא חשדינן ליה שיעיד גם כן שקר :

אע'פ' שמחלל ל'ט' ראשון פסולו' מן התורה קרובי הפת אפי' כ' שראשון כשר' ואפי' מדרבנן לא פסלו' ואפילו נירו אותם והם חזרו ושנו באיולתם אפ' כשרים מפני שהם סבורי' דמצו' קעבדו ואע'פ' שידעו שכבר נירו אותם מהמת זה הם חושבים שלא נירו אות' אלא להיות להם כפרה על עביר' שהם עוברי' בחלילי' י'ט' אבל הם סוכרים דמצו' הקבור' אפילו בי'ט' ראשון עדיפא וכן ה' כבשאר דברי איסור שנוכל ליישבן לומר שהם עוברי' מבחטעות שמו' הרי' לעצמם ועל סעי' כ' דיהמנכה ידו על חבירו להכות נקרא רשע דכתי' רשע למה תכה דעך ופי' שלא הבהו עדיין אלא הגביה ידו עליו וקראי' משה רשע לפיכך פסלוהו רבנן ג'כ' לעדות :

העובר על השבועה אחר שבועת שוא ואח' שבועת שקר של מסון וכיטוי רשע הוא ופסול לעדות ואפילו עובר על

שמישל עליו ומכחמא אינו נוטל יותר ואם נודע שלקחו אפי' פעם אחת יותר מהראוי להם לנבז' פסולין וי'א שפי' של כוכס' דאמרי' כהו סתמן פסולין היינו שנוב' המכס שהשל המלך על היהודי' לרת כך וכך לפי ממון' לפי אימרו דעתו ורוב המוכסים הללו נושאין פנים למקצתן ומקילין עליהן ומכבידין למקצתם יותר מן הראוי ואמרו קרטינו חז' עליהם שהם גזלני' ופסולין לערות ומכאן אמרו האחרוני' ז'ל אילו טמאי העיר שמעריכו' המס של בני העיר לפי אומר דעתן וכן ראשי הקהל שמשפ' מס לפעמ' לפי אומר דעת' על כל א' וא' יהיו נזהרי' שלא יתנושו לא' ויכבידו על האח' שלא יפסילו עצמן לעדו' ולשבועה :

טו אריס שלקח דבר מועט מהפירו' שבברי' בינומי' נוסן רופי' תשרי שבניסין ימי קציר' וכתשרי ימי בציר' והוא נוטל מה' דבר מועט קודם שנגמר כליאתו אע"פ שלקח שלא מדעת בעל הסדה אינו נקר' נכב וכשר מפני שבאילו הימים שצריך הכעל לפעילים אינו מקפיד על זה וכן כל כיוצא בזה אבל כשנגמר מלאכתו מקפיד עליו וחסב נביכה וי'א ארכ' דכל טלג נגמר מלאכתו אין דרך פועל ליק' מפסנו וכשזה נוטל אין לו דכ' שיהי' כל לתלות בו היתר ונגב' הוא ופסול אבל כשנגמר מלאכתו משוי' נפשה כפועל ומירה לעצמו היתרה וסביר לא קפיד בה וכשר

טז עוד פסלו חז' לעדו' אנשים שאינם עוסקי' ביישובו של עולם ואילו הם המשחק בקובי' והוא שאין לו אוכנו' אחר אלא הוא דהואיל ואין לו אוכנות אה' אלא הוא ואינו עוסק ביישובו של עולם הרי אינו יודע כמ' שורח האר' אח' הממון ונקל בעיניו להעיד שקר להפסיד ממון חכירו ורפי' אם יש לו אומנות אחר' כשר ולא אקוביא כלבר אמרו אלא אפי' המשחקי' בקליפי' אנתו' וקליפי' רימינו' וכן המשתחקים ביוני' שפפרייתו' אותם ע' בליס העשיי' לך שמרגילין אות' בהם כדי שפירו' מהרה אומ' זה לזה אם תקדים וינתי' לשיך למקום פלוני התן לי כך וכך ואם

שך תקדים אה' לך כך וכך ולא ביונים כלבד אמרו אלא ה' המשחקים בבהמה חיה ועוף ואימרים כל הקוד' לחכירו או כל הנוצח את חכירו יסול בעליו את שניהם וכל כיוצ' בשחק זה פסול והוא שלא תהיה לו אומנות אחר' אלא שחק זה כמו שאמרנו ופסול מדבריהם ועל פ' ט' ע' סעיף ג' וכן יש מפריתי יונים שמגדלין אותם בביתם ומלמדי' אותם להביא עמה' יוני' אחרים כמקוסן לבית בעליהן על כרחם וזהו שבינו כיוצ' ביישוב מפני דרכי שלום שנחלים יונים של אחר' אבל במדבר מותר שכל היונים אשר שם הם הפק' וכן סחרי' שביעיה' הם בני אדם שיושבים בטלים כל השנים וכשכא' שביעית פושטים דיהם ומתחילי' לישא וליחן כפירות שחזקת' של אילו שרם אוספים פירות שביעית ועושין בהן כחורה כל אילו פסולים מדרבנן *

יז כל פי שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ הרי זה בחזקת רשע ופסול לעדות מרביתם שבין שרד לכך הזקתו שעובר על רוב עבירות שיבאו לידו לפיכך אין מוסרין עדות לע' כלו' אין מופינים אותו לשמוע הדבר ולהעיד עליו ונש' אחר שהזמינוהו אין מקבלים ממנו העדות אלא בחזקת שהוא עוסק במצות וכנ"ח ונהג' כדרכי הישרים ויש בו דרך ארץ שאז מקבלי' ממנו עדות אע"פ שהוא ע' ואינו לא במקרא ולא במשנה נמצאת אומר כל ה' הוא בחזקת כשרות על שיפסול וכל ע' בחזקת שהוא פסול עד שיוחזק שהולך כדרכי הישרים וכל מי שמקבל עדות מע' קודם שהתירה לו חזקה זו או קודם שיבאו עדים ויעידו שהוא נהג' כמצות' ובדרך ארץ הרי זה הדיוט ועתיד ליתן אה' הדין שהרי מאבר' ממנו של ישראל על פ' רשעים :

יח הבזויים והם אנשים שאין להם בושת פנים ואין מקפידים על כבודם פסולים מדרבנן דהואיל ואין מקפידים על כבודם אין בושי' נס' כן מלהעיד שקר כנון אילו אנשים שהולכין בשוק ואוכלין בפני כל העם שזה הוא ננאי ואינו בוש ופגון אילו שהולכי' עומים בשוק בעה' שהם עסוקים

יט המבוסס סתמן פסול' מפני שחזקתן ליקח יות' מהקצוב להם כדון המלך אבל נבאי' מנת המלך סתמן כשרי' מפני שה' קטל שכת קצוב מאצור המלך ונזכה מנת המלך מכל אה' מה

כ ואם הוא ערו' כשטר והחם עליו פסול מים שהחם באטר והגני' מילי' סתמברר בעדים סתמי' חרם אבל אי לא ידעין פני' חתם לא פסלינן ליה בזמנא דשטר דכיון דזויף איכא למיטר השת' הוא דחתם על זה ולא מפסדינן לשטרי' דאינשי שרוא' חיוס עלייהו מספק ואם היוחזק שטר זה שמוזמן אה'ו' בו בכ' ד נפסל משעה שהוחזק השטר בכ' ד ואפי' אם הם עצמם אמרי' בכ' ד שטר זה בזמנו כתבנוהו ולא אחרנוהו והזכו אם יש עדים שידעם שחתמו על זה השטר בו ביום או שיט' עדי' שראו זה השטר וחתמה ידם בו ביום ביד פלוני' כיון שהוזמו נפסלו למפרע מיום שנודע שחתמו על השטר שעדי' ההומי' על השטר כמי שנחקרה עדותה' בכ' ד בע' החתימה דמי אבל אם אין עדים שראו עדותה' ולא ראו נכ' השטר כקודם אף ע"פ שהם עצמם ואמרו שהזמינוהו בזמנו ולא אחרנוהו אינ' נפסלי' אלא מעה שהעידו בכ' ד שזה כתב ידן ואמרו בזמנו כתבנוהו שאפשר טמיוס זה שרעידו בכ' ד בו ביום חרמו על שטעה שזמנו מכם' בני' והם שקרו ואמרו בזמנו כתבנוהו אבל אם לא אמרו כן אע"פ שזמנו של שטר בא' בניסן בירושל' ובאו עדים

העידו שעדי' השטר היו עמהם ככלל בא' בניסן השטר כשר והעדי' כשרי' שאפ' שכתבנוהו ואחרנוהו וכשהיו בירושל' בא' בעדר כתבו שטר זה ואחרו זמנו וכתבו בא' בניסן ועדי' שחתמו עצמן על שטר מוקד' כמער השט' פסול כמו שיחבא' לקמן סי' פ"ג וגם העדים פסולי' לעדו' דהיי' כאלו העידו שקר כיון דמעת החתימ' כמו שנחקרה עדותה' בכ' ד דמי והרי עדותן שקר :

כ המלוה ברביח פסול' המלוה וא' המלוה שנס' הלוח עובר בלא דלא תשד' אם ברביח קצוה' פסולין מן התור' ואם ברבי' דרבנן מרביתם והערב והעדי' והסופר אע"פ שנס' הם עובדים על לאו דלא תשימון עליו נשך אינם נפסלי' אפי' ברבי' דאוריית' דשונאין הן ולא דלא תשימון אינשי במלוה ולוה משט' להו ולא כערב ועדים וסופ' וגם הם אינם נהנין בלוס דנימא מטו' חיסוד ממון עכרי' והל' עדי' חמס' והוא שלא נטלו שטר על חתימתו ועימוה' נל' וי'א דבאבך רביח נס' הלוח אינו נפסל דס' דבאבך רביח ליכא איסור' אלא למאן דסקיל ליה לא למאן דהיב ליה ועל בע' סי' ק"ס :

כא אפי' שרופו' המלוה פועה' יהומי' אפי' ברבי' קצוה' לא נפסל בכך דאע"פ ראייהו ודאי קעבר' על לאו דלא תשימון דהא ציהו קעביר' סימא מ' כיון דהו' אינו נהנה ואדרב' איהו סבר פצוה' קעבר' נא להרוח' נכסיהו תומי' לא פסלי' ליה :

כב עד ההחוס כשטר ימתו העידו עליו שהלוח לישאל ברביח קצוה' אם הוא מפורסם שהיה אפוסרופו' או סנסר של נוי' חולין דשל נוי' הלוח ברביח וכן אם היה אפוסרופוס ליתומים והולין דשל יתומים הלוח ברביח והיה מורה היתר לעצמו דמצי' קעבדו' אבל אם אינו מפורס' בכך אין חולין שבהיתר עשה ופסלי' ליה עד שיהברר שבהיתר עשה מה שעשה ואם העידו על האדם שהו' מפורס' ככשרו' שהלו' ברבי' לא נפסל שחולן' לומר כדרך שאין בו איסור' הלוח או שהיה מועה וסנסר שאין איסור' כדרך ההוא שהוא עושה :

כג העובר על גזל של דבריה' כנון שנזל' מציא' חסו' או החמסן והוא ש' לקח קרקע או מט' לים שלא ברצון הבעלים אף ע"פ שנתן ה' פסול מדרבנן ולא מן התור' דלא תחמוד בלא דמי' ש' טעמ' עוכ' הנועים אחר רועי' בהמה דקה וא' רועי' בהמה נפה של עצמן שהמן הרי הם פסולים שחזקתן פושטין ידיהם כגזל שמניחין לרועית בהמתן בשדו' ובפורס' של אהרי' אפילו לא ראינו שעשו כן אבל רועים בהמות של אחרים אינם פסולין עד שראינו שמרעין כשרות של אחרים ומסתמ' חזקת' אינן פריעין כשל אחרים שאין אדם היטא ולא לו :

כד המבוסס סתמן פסול' מפני שחזקתן ליקח יות' מהקצוב להם כדון המלך אבל נבאי' מנת המלך סתמן כשרי' מפני שהו' קטל שכת קצוב מאצור המלך ונזכה מנת המלך מכל אה' מה

לבוש עיד שושן

הלכות עדות

עסוקים במלאכתן מנוולת וכיוצא כאלו שאין מקפידין על הבושת כל אילו חסובין בכלבי ואין מקפידין ג' במלהי' ערו' שקר והמקבלי' צדקה מן הגוים בפרהסיא ואינם מתביישים והיה אפשר להם שיוזנו בצנעא הם ג' כמלל אילו שהרי הם מבזים עצמם בפרהסיא ואינם כושים ופסולו' ג' מדבריהם אבל אם אי אפשר להם להתפרנס בצינעא כשרים כתב מורי מהרמ"ז ז"ל מי שיועד עדות לחבירו וצינו רוצה לכא להעיד עד שיתן לו זה שכר שיעיר לו עוהו בטלה כמו הנזכר שכר לדון שנתבאר לעיל סי' ט' סעיף ה' דרין ועדות טרין הם ואין צריכין הכרז' אלא הרין והעדו' בטל מעצמו ואם החזיר המסון שקבל בשכירות דינו ועדותיו קיימין שאין זה כשאר פסולים שצריכין הכרזה וחשוב' שאין זה נפש' מחמת עבירה אלא קנס שקנכותו חכמים הואיל ועבר על מה שדרשו מה אני בחי' כו' שיהיה כל מעשיו בשלין כל זמן שזככט' השכר תחת ידו והזקא בעדים שכבר ראו המעש' שמחוייבים להעיד ואם לא יגידו' . כמו שמחוייבים הדיינים ג' לרין בין אדם לחבירו במצות ע"ה אבל קודם שראו המעשה אינן מחוייגי' לילך ולהאות כדי שיעידו ואז מותר להם ליטול שכר טיילו לראות ויבא אחר כך ויעידו על מה טראו . כל מה שהאדם מעיד למכה יסורין ויראה אין בו ממש :

יג . גוי ועבד פסולים לעדות גוי מכתוב שקר ענה באחיו ש"ס דנבי עדות אחיו בעיניו גוי לא אחיו הוא ועבר אף על גב דאחינו הוא במצו' התור' פסלתיה מקו' דאסה דמה אש שהיא ראויה לבא בקהל פפולה לעדות דכתי' נבי עדים זוממי ועמדו ב' האנשי' וגו' וארז'ל רבער' הכתוב מדבר וכתוב אנשי' ומסמ' ולא נשים עבר שאינו ראוי לבא בקהל אינו דין שפסול לעדות מחלאשה שכן אינה ראויה למילה תאמר בעבר שהוא ראוי למילה ויוכשר ג' לער' גולן יוכיח שראוי למילה ופסול לער' דכתי' על השת ידך עם רשע וגו' אל השת רשע עד מה לגולן שכן מעשיו נרמלו תאמר בעבר שאין מעשיו נרכו לו אשה חוכיח שאין מעשיה נרמלו לה ופסולה ה' עבר וחזר הרין לא ראינה כראיה ולא ראינה פריא זה הצד השווה שבהן שאינה זהוירי בכל המצו' מפני רשעו וזה מפני שלא נצטוו ופסולין להעיד אף אני אביא עבר שאינו בכל המצות שיהא פסול להעיד :

ד השנוא לחבירו ואל' בפני רבים אלך ואמסר ממנוך פסול לעדות דמרחציף כולו האי לומר כן במרי בפני רביו אינו כוש הרי הוא ג' כחזקת שאינו מתבייש מלהעיד שקר ופסול עד שנתברר טסה' ועשה השוכה ואצ"ל מי שמס' ממון חבירו שפסול להעיד אע"פ שהגמסר מחלו לו לא יחזור לכשרותו ע"ה שיעשה תשובה .

כא כמזר ופצוע דכה וזרות שפכה אף ע"פ שאינם ראויים לבא בקהל כשרו' הם לעדות שהרי ישגן בכל המצות ונס אין מעשיה' נרמלהם וכן ערל סתו' אהיו מחמת מילה כשר לעדות שמה שאינו מקיים המילה אין זה משום רשעו שהחזירה הדין לו וחי בהם ולא סימח בהם :

כב המסורים והאפיקורסים והמינים והמשומדים לא הוצרכו חכמים למנותן סכלל פסולו עדות שלא כנו אלא רשעי ישראל אבל אילו המורדים והכופרים פתותים הם מן הגוים שהנזיף לא מורדין ולא מעלין ויש לחסדיהם חלק לעולם הבא ואילו מורדין ואין להם חלק לעולם חבא ופשימ' שפסולים לעדות סיהו משומד שהור' בו וקבל עליו תשובה נתכשר מיד כשר ואין כושנתחרש באמת אף ע"פ שעדיין לא עשה כל התשובה שהטילו עליו :

כג כל הפסול מן התור' מחמת עבירה כגון גולן דאורייהא וכיוצא אם העיד עוהו בטלה אע"פ שלא הכריזו על פיסולו בכתי' נכסיות ובכתי' מדרשות שכיון שהתורה פסלתן מח לנו ולהכרזהו אין לנו בה להבשיר פסול מסו' שלא הכריזו

עליו אבל הפסול מדבריהם כל עדות שיעיר קודם שהכריזו עליו לא פסלהו כדי שלא לאבד זכו' העם שלא ידעו שהו' פסול עד שיכריזו עליו וידעו העם לזוהר ממנו שלא לססור לו עד' מיהו אם העניטוסו ברכים על עכירתן כגון שהוציאם מב' ה' מחמת שלא נהג ככורה בעבירה זו הוי כאלו הכריזו עליהן וגם בפסול' התור' אין לפסולו אם העיד אלא כשיודעין בודאי שעבר עבירו' כגון שהעיד בב' דואח' ככו' עליו עדים שעבר עבירה שנפסל עליה מן התור' קודם שהעיד אבל אם אין יודעין אם עברה קודם שהעיד או אח' מיקמי' נכרא על חזקת עד עכש' וזניס' עכשיו הוא דמפסיל וכל מה שהעיר עכשיו כשר כך כל מי שהעיד שני עדים שעבר עבירה פלונית אף ע"פ שלא התרו בו והרי אינו לוקה מ"ם הוא פסול לעדות דהא מ"ם רשע הוא כר"א שעבר על דבר שפשוט בישראל שהוא עביר' כגון שנשבע לשקר או לשוא או גזל וכיוצא בו אבל אם ראוהו ער' שעובר על דבר שקרוב העושה אותו להיות שוגג צריכי' להזהירו ואם אינו משגיח אזי פסל כיצד ראוהו קושר או מתיר בשכ' צריכין להודיעו שמחלו שבת בזה מפני שרוב העם אינן יודעים זה וכן אם ראוהו עושה מלאכה ב"ט או בשכה צריכין להודיעו שהיו' שבת טמא שכה הוא וכן המשחק בקובי' חסיד או מי שנעשה טובים או נכאי שמוסיף לעצמו צריכין העדים להודיעו שהעושה דבר זה הוא פסול לעדות שרוב העם אינם יודעים דברים אילו וכן כל כיוצא בזה כללו של דבר כל עביר' שהדברים נראים לעדים שזה יודע שהוא רשע ועבר בזוין אף ע"פ שלא התרו בו ואינו לוקה מ"ם הוא פסול לעדות :

כה אין אדם נפסל לעדות מחמת עבירה שמעיד על עצמו שעשאה אלא ע"פ עד' שיעידו עליו כיצד הרי שבא לב' ואמ' על עצמו שנבג או גזל או הלהה בריכית אע"פ שפסול על פי עצמי אינו נפסל וכן אם אמר שאכל נבילה או שבעל בעילה האכור' לו אינו נפסל עד שיהיו שם שני ער' שאין אדם משי' ענינו רשע דאדם קרוב אצל עצמו וס"מ אין מוסרין לו עדות לכהחלה כדלקמן סי' צ"ב סעיף ה' ואין אדם נפסל כחמה קול' וחסו' בעלמא כגון מי שהשוד' על עריות שרגיל עם עריות ומתייחד עמהם ויוצא עליו קול בישא' מ"ם כשר לעדות הוין מלעריות אשה כיון שהו' חשוד על אותו עניין וכן בכל עבירה שהוא נחמד עליה פסול לאותו דבר שהוא נחמד עליו וע"ל

ב"כוש עשרת זהב כדון החשודים סי' ק"ט :
כו לזה שהעיד על המלוה שהלוה לו ב"בית ויש עד אחד עמו מצטרפין לפסולו אע"פ שעושה עצמו רשע שלוח בריבית פלגינן דיבוריה ומאמינין אותו לנבי מלוה ולא לנבי עצמו וכן אם העיד א' אמר פלוני רבעני בין אמר לאונסי בין אמר לרצוני או שבא על אשתו הוא וא' מצטרפין לפסולו דפלגינן דיבורו' וכן הרין בפלוני רבע את שורי וכן הגנזל יכול להעיד על הגזלן לפסולו כמו הלוה על המלוה ובלבד שלא יהא להם הנאה מעדותן :

כז הנשבע להבחי' העד והעד ואותו שנשבע לו מצטרפין להעיד עליו לפסולו דלא השיב כנוגע דבר כיון שכבר נשבע לו ונפטר ממנו וה' האם נשבע לסניס' הם מעדי' עליו לפסולו כיון שכבר נפטר מהם ואין נוגעין כעדות ואין חילוק אם נשכ' להם כאחד שכלל עניין כניה' כשבוע אחת או נשבע כזה אח' זה ויש חולקים ואומרים שאין העד שנשבע כנגדו ולא הכעל דין שכנגדו יוכלו לפסולו ואפי' אם היו כ' בעלי דיני' ולכל א' עד א' עמו אין מצטרפין לפסולו אחר שעמד כדון' ונשבע על עדותן ובעמ' שכיון שהתור' האמינתו להכחיש אות' כשכועה' הרי האמינתו התור' בשבועתו יות' מה' בהביעותיה' ועדותיה' והיאך טוב נאסין אותם לפסולו לפיכך כל זמן שלא הביאוהו לידי שבוע' כגון ששניהם אומרים ויודעים אנו בזה שרוא' גזל' מפני שא' מה' יודע שגזל לא יאמין והשני יודע שה' גזל' לשמעון פלגינן דבוריהו' ולא משכענין ליה ומצטרפין כ' עדות הלל' שהיא

שה' גז'ן ופסלינן ליה אע"ג שאם היו מכיזין אותו לירי שבו' ונשבע ומפטר שוב לא היו יכולין לפסלו שהתורה האמינתו פלגנין דברויהו ופסלינן ליה / שנים שהעידו על א' שהוא פסול כגון שאחד אומר שגנב והשני אומר שהלוח בריבית דרי אלו מצטרפין לפסלו דהא שניהם מעידין שחויא פסול : **כת** שנים שהעידו בא' שהוא פסול באחת כאלו העבירות וכאו אח' שנים והעידו שחזר בו ועשה השוכה או שלקה דרי זה כשר / שאין אילו מכחיזין את אלו והריויהו קושטא קאמרי אבל אם באו שנים והכחיסו ואמרו לא עשה עביר' וז' ולא נפסל הרי זה ספק פסול לפיכך לא יעו' ואין מיציאין ממון בעדותו ולא ידון עד שיוודע שעשה השוכ' דאוקמי' הרי לכהרי תרי ואוקמי' ממון בחזקת מריה ואע"ג דאיכא נטי' למיסר אוקי גכרא אחזקת' ולא יפסול דחזקת ממון אימא טפי וכמ' עה : **כת** כל מי שנחתיב מלקית בלא חיוב אחר עסורק מלקית לכהו כיון שלקה ככ' דהו' לכהרותו דכה' ונקלה אחיד לעינד' קראו אכתו' אחיד אחר שלקה לומ' מיד שנקלה ונקלה הרי הוא אחיד שהמלק' הוא העונ' על הלאו שעבר ונהכפ' בו אבל שאר פסולי' עדות שהן פסולי' מסוס פסין שחמסו או שגזלו אע"פ ששלמו צריכין השוכה על הלאו שעברו ונשערו בפסיוחס עד שיוודע שחזרו מרוב' הרעה בכל רב כגון שקבל עליו שום גדר לאסור עצמו במית' לו ברבר הנוגע באוהו עניין כמו שיתבאר בסמוך שא"כ חשדי' ליה למערי' שיחזור בו כדי שיכטורו ולא משום שמהחיס' . ויא' שכל זה דיוקא כמי שרגיל לגזול או לגנוב וגזר או נגב דרכי' אבל מי שנכ' או גזל באקראי בעלמא מיד שחזרו מה שנכ' או גזל הוי השוכה ודוקא אם החזרו מעצמו אבל לא החזירו רק ע' כפית' כד' לא מהני החזרה עד שעשה תשובה :

שחזר בו או יתחייב שבועה כסמך חשוב ככ' שאין מכיזין אותו ויטלם ולא ירצה לישבע אע"פ שלא יאמר העיד אני ומה שלא הצריכו להחזיר המעות משום דפריחו כשעבר על שבוע' כישוי שלא הריח בה ממון אבל אם נשבע לשקר בדבר ממון פשיטא שצריך גם להחזיר אותו הממון דאם לא כן ה'ל טובל ושרץ בידו :

לד חזרת שכח שהיה בודק לעצמו ויצא טריפה מתחת ידו חזקה שאינו עושה אלא בשכיל חסרת ממון להרויח לפיכך ילבש שחורים ויתכסה שחורים וילך למקו' שאין מכיזין אותו ויחזיר אבידה ברבר חשוב שכיון שמחזירה ודאי הרי ביה מחמת ממון או יוציא טרפה מתחת ידו ברבר חשוב וע'ל בלבוש עשרה זבטי' קי'ט :

לה וחזרת עד זומם שילך למקו' שאין מכיזין אותו וניתנין לו ממון חשוב להעיד שקר ולא רצה וכן כל כיוצא בזה ובכלר שאם נטל שכר על העדות שיחזיר המעות ומה שלא מצאו חו' חזרה לשלשה האחרוני' שהם מועל בשבועה וטבת ועד זומם רק בכית דין אחר שאין מכיזין אותו ולהראשונים כולם מצאו חזרה במקומן כל דהיינו שעמא דמסתברא דלמועל בשבועה שאי אפישר לו חזרה אם לא שיתחייב שבועה בבית דין ויאמ' השוד אני אויטלם ולא ישבע כדאמין וזה אי אפישר במקומו שהרי במקומו יודעים שהוא חסיד וכשיש לו עסק עם אחר פוסקין הכית דין מיד שבוע' לכשנדרו כדינו ועל ידי מה יתברר לנו שחז'בו שאף אם ישלם ולא יניח חכירו לישבע אין זה בירור שחזר בו מלמוע'ל בשבועות כיון שלא היחה הכרירה בידו לישבע שהיינו יכולין לומר מדלא נשבע חזר בו אבל כשילך לבית דין אחר שאין מכיזין אותו וימסרו לו השבועה והוא לא רצה לישבע ויאמר חסיד אני הנו השבועה לכשננדי או אפי' ישלם ולא יאמר כן הוי בירור שחזר בו . גל וכן הטעם בעד זומם אם יתנו לו ממון חשוב במקומו שיעיד שקר ואינו רוצה אינו עושה כן משום שחזר בו אלא משום שהיא יודע בעצמו שבמקומו מכיזין אותו ולא יקבלו מסנו עדותו מה שאין כן במקום שאין מכיזין אותו וכן נשבח שיצא טריפה מתחת ידו על כרחך כטריפה בשלו מיירי שהצא מתחת ידו דאי בשל אחרים מאי איכפת ליה וכיון דמיירי בשלו זה אי אפישר לו לעשות במקומו שבמקומו ככר העבירותו שאיננו ואין מניחין אותו לעסוק באומנות א' השבחות ואיך תצא טרפה מתחת ידו אף ע"ג דמציאת אבידה שייך במקומו כמו במקום אחר זהו דבר שאינה מצוי לפיכך שוב לולילך למקום שאין מכיזין אותו ויהעסק באומנות השבחות שהרי לא ידעו שהעבירותו ואז יוכר לחזור לכשרותו על ידי שתצא טריפ' מתחת ידו כו' . ומה שהצריכוהו ללבוש שחורים ולהתכסות בשחורים במקום שהלך לשם לא משום שיכירוהו שם שהוא בעל עבירות דא"כ גם למועל בשבועתו ולעד זומם היה להם לצוות לעשות כן אלא החמירו בכסח ויהי משום שהחטיא את אחרים ובלבושת שחור' הוא משפיל ומכניע לבו ביותר וזכר על ידי זה שהחטיא אחרים ומתחרט עליה ויחר ומהכפר ג'ל :

לה פסול סומא וחרש שוטה וקטן ובו' יד סעי'

א נתיב ועכו' שני האנשי' ונ' וכבר אמרנו לעיל מי'ז סעי' ז' דבעדים משתעי קרא וכתו אנשים משמע גדולים ולא קטנים . לפיכך אמרו קטן פסול להעיד אפי' הוא פקח וחכם עד שיביא שתי טענות אחר טיהיה בן י'ג שנים נמורה וקוד' לכן אע"פ שהביא שתי טענות אינם סימני גדלות אלא שומא ופאי' הניע לכל י'ג שנים אין מקבלי' אה עדותו עד שיכדקוהו שהביא שתי טענות דהריויהו בעיני' שנים ושער'ו שאז נקרא איש ואם שהו מלבודקו זמן רב אחר שהיה לו י'ג שני' וכדקת' ומוצאי'

ל פאימתי חזרת מלוה בריבית מטיקיעו שטרותיהן של רבי' פעצמם ותהיה הלווא' בעל פה במקו' שרין הוא שאין קונסין אותו מעצמו ויחזרו בהם חזרה נמו' שלא ילוו עובד בריבית אפי' לגוי כדי שיטכח' שם ריבית מפהם דתו וראי לא הרדי לקולקוליהו וצרי' להחזיר כל מה שלקה בריבית כל אהל' לבעליו ואם אינו יודע ממי לקח צריך לעשו' בו צרכי' רבי' שאז כשיהנו ממנו רבים יבא גם הנגזל בהובס ויהנה מסנה והוי השבת והשובה שלומה :

לא פאימתי חזרת המשחקים בקוביא משיטברו כליהם ששוחקים בהם ויחזרו בהם חזרה נמורה דאפי' כחינם לא ושחקו עוד ומאימתי חזרת מפרחיו יוניס והם המשחקים ביונים באם תקדום וינתך ליונתי כו' שכתבתי לעיל סעי' י'ו ששיטברו כליהם העשויין לכד שמרוזין אותן כהן ומיניזין אותן כהן שהפירח מהרה כדי שתקדום לחברת' הפירחת עמה יחזרו כהן חזרה נמורה ולא יעשו עוד אפי' כחינם . ומאימתי חזרת מפרחיו יוניס שמגדלין בביתם ומלמדין אותם להביא עמהם יוניס אחרים בישוב כמו שכתבתי לעיל סעי' י'ו ש משיטברו כליהם שצדין בהם ויחזרו בהם חזרה נמורה שאפי' במדבר לא יעשו ויא' דגם באילו דהיינו במשחקי בקוביא ותרי לונא מפרחיו יוניס שכתבתי צריכין גם כן להחזיר המעות שהריוהו ככד דא' לכ היואך אפשי' להכשירו ועריזין שרץ מעית האיסור בידו מ'ס אם הוציאם מידו ונתנם כיד כד' לעשות מהם כפי הנראה בעיניהם סני ומתכשר בהני :

לב פאימתי חזרת סוחרי שביעית משתניע שביע' ויכדלו שלא ישאו ויתנו בפירותיהם ולא חזרת דכיים בלבד אכתי דסני לחזרה אלא צריך שיכתוב אני פלוני כנסתי ק'ק זהובים מפירות שביעית והרי הם נתונים לעניים :

לג פאימתי חזרת המועל בשבועה משיבא לב'ד שאין מכיזין אותו וכשהיה לו משא ומתן עם בני אדם שיחבעוהו ויצא דינו שישבע כי לא ידעו שהוא חסיד יצמי להם חסוד אני ולא אוכל לישבע תנו השבועה לשכננדי וישול אז יודע לנו

ומצא'לו שתי טעדות הרי הוא כחזקת גדול משעה שהיו לו
י'ג שנה ומסכרינו למפרע כל עדות שנמסרו לו משהיו לו י'ג
שנה ואם נתמלא זקנו מלמעלה טוב אינו צריך בדיקה מלמטה
דודאי איש הוא :

ב הניע לעשרים שנה ולא הביא שתי טעדות ונולדו בו
סימני סריס הרי הוא גדול ויעיד לא נולדו בו סימני סריס
לא יעיד דעדין קטן הוא כשבכו עד רוב שנותיו דהיינו בן לו'
כי ימי שנותיו בהם שבעים שנה וגו' :

ג בן י'ג שנה יום אחד שהביא שתי טעדות ואינו יודע בטיב
משא ומתן אין עדותו ערות בקרקע אבל במשפטי ערותו
עדות וטעמא רכיין דאינו בקי בטיב משא ומתן אינו מדקדק
בעדות קרקע כולי האי שאינה נחשבת בעיניו אבל בעדות
משפטיים מדקדק בהן שחשובין בעיניו :

ד ואפי' לאח' שהגדיל הקטן אינו יכול להעיד על מה שרא'
נקטנותו כיון שהיה פסול בשעת ראית העדות וה'ם
עדות גמור אבל יש דברים שהכשירותו להעיד עליה בגודלו
אע"פ שלא ראה אותם אלא בקטנותו ואילו הן נאמן לומר זה
כתב ידו של אבי או של רבי או של אחי' כדי לקיים את השטר
אע"פ שכבר מתו בעוד שהיה קטן רכיין דקיו' שטרות מדרבנן
הימנות רבנן כדרבנן כשיש אחר עמו ודוקא על אילו ג' מעיד
פניו שהוא רגיל בהם סאור שהוא מצוי אצלם הדיר אבל אם
מעיד על אחר לא :

ה ונאמן לומר כשיגדיל זכורני באשה פלונית כשנשאת
נעטה לו כמנהג הבתולו' ונוכה על פיו כהובתה מאח'
וטעמא כיון שרוב נשים בתולות נשאת אין עדותו אלא
גלוי מילתא בעלמא לפיכך הימנותו ונאמן לומר המקום
הזה הוא בית הפרס שהוא סומא דרבנן והימנותו דרבנן
כדרבנן :

ו ונאמן לומר אפילו הוא לברו עד כאן היינו באים בשבת
והוא תחום דכין דהחומין דרבנן הימנותו והוא הרין
בשאר איסורי דרבנן ונאמן לומר שהיה פלוני יוצא מבית
הספר לשכול לאכול תרומתו לערב ומאכילין אותו תרומה
דרבנן על פיו ושהיה חולק עמנו תרומה דרבנן אם הוא
מוחק לכהן וכן נאמן לומר שהיו מוליכין חלה ופחנות
לפלוני שהוא כהן וכן נאמן לומר אכלנו בקצעה של פלונית
שהוא איזה סימן טעמה לנו אחיו של פלוני שנרע שאחיהם
נשא אשה שאינו הוגנת לו ולא יחלף זרעו בורעינו כמו
שנבאר בלבוש הבין והארנמן סימן ב' וכן נאמן לומר אמר
לי אבא משפחה זו פסקה ומשפחה זו כשרה וכשיש עיד אחר
עמו חשבינן ליה לזה ג' לעד כשר שאין זה עדות גמור אלא
גלוי יחוס משפחה :

ז וככל אילו שמעיד בהן הגדול שידע בהן כשהיה קטן
אם היה גוי או עבד כשראה דברים אילג' ונתגיר או
נשתחרר אינו נאמן להעיד עליהם וטעמא בני אף על גב
דהוה דעתיה לאנגיריה כיון דגוי הוה בההיא שעתא לא
רמיא נפשיה ולא הוה דייק דמילתא דלא רמיא עליה הוה
ובעבר אף ע"ג דהוה שייך במצות ודייק מפי מניו מכל מקום
כיון שאין בידו להשתחרר אינו מעלה על דעתו שישחררנו רבו
ואינו מדקדק בטיב דבר ועוד אפילו הוה בירו להשתחרר' כיון
דאינו חייב בכל המצו' כגוי חשבי' ליה :

ח שוטה פסול להעיד וטעמא דמסתבר הוא דכיון דלאו
בר דעת הוא היאך נספך על עדותו מיהו לאו דוקא
שיהא שוטה גמור כגון שיהא חולך ערום ומשכר בליים וחורק
אכנים וכיוצא בזה שזה פשוט שהוא פסול אלא אפילו כל מי
שנשפרה דעתו ונמצאת דעתו משוכשת חמיר בדבר מהדרביס
אף על גב שהוא מדבר ושואל בעניין בשאר דברים הרי זה
פסול וככלל טיטה יחשב :

ט הנכפה בעת כפייתו הוא פסול שאין לו דעת באותה עת

ובעת שהוא בריא כשר שיט לו דעת ואחד הנכפה בזמן לזמן
או הנכפה חמיר בלא עת קבוע והוא שרא'הא דעתו משוכשת
חמיר שיט נכפיו' שנס בעת בריאות' דעתם מטורפת וצריך
להתיישב בעדות הנכפיים הרבה :

י הפתאים ביותר שאינן מכירין הדברים שסוהרין זה את
זה ולא יכינו עניין הרבר בדרך שיכינו שאר העם וכן
המכיהלין ונחפזין בדעתם והמשתגעים ביותר הרי אילו בכלל
השוטים ודבר זה לפי מה שראה הרין שאי אפשר לכין
הדעת ככתב :

יא חרש שאינו שומע ואינו מרבר הרי הוא כשוטה לכל
דבריו לפי שאין דעתו נכונה וזה הוא שאינו חייב
במצוה ופשיטא שאינו שייך בעדות כלל אלא אפילו המרבר
ואינו שומע או שומע ואינו מדבר אף על פי שראיתו ראייה
מעולה ודעתו נכונה פסול הוא לעדות מפני שצריך העד
להגיד ככ' דרחמנא אמרה אם לא יגיד ונומר וטעמא ואינו
מדבר אינו יכול להגיד וצריך גם כן שיהא ראוי לשמוע דברי
הדיינים והאיום שמאיימין עליו דכתוב ושמעה קול אלה וזה
הרי אינו שומע לפיכך שניהם פסולים ולא דוקא חרש שהיא
כן מתחלת חולדתו שפסול מן השמע שאמרנו אלא צפ' היה
נולד ונהגדל כשאר כל אדם ואח"כ נחרש על ידו חולי' צד
נשתהק פסול הוא לעדות נחרש משום שאינו שומע האיום
כמו שאמרנו ונשתתק ג' אע"ג שמסתמא יכול לכהוב ערומו
בכתב שלמד לכתוב כפקחותו והוי כמו הגדה התורה פסול
ג' ככתוב דכתוב מפוכס ולא מפי כתבם לפיכך אלם שנשתתק אף
על פי שנבק בדרך שבודקין לענין גיטין ונמצאו טעדות
מכוננות והעיד בפנינו בכתב ידו אינו עדות כלל חוץ מעדות
אשה שבעינינו הקילו :

יב סומא כשתו עיניו אף ע"פ שהוא מכיר הקול והאנשים
ועדותו מכוננת התורה פסולו דכתוב והוא עד אן
ראה וזה אינו רואה אכל סומא באחד מעיניו דואת
הוא וכשר :

יג היה חרש או שוטה או סומא בשעה שנמסר לו העדות
וכריא בשעה העדאת העדות או בריא בשעה שנמסר
לו העדות והרש או שוטה או סומא בשעה העדאת העדות
פסולים אבל אם היה ברי בשעה שנמסר לו העדות ובשעת
העדאת העדות אף על פי שנאמצע נחרש או נשחטה או
נשחמא כשר היאל והחילה וסופו הם כבשרות שלא
הקפידה התורה אלא משעת דראייה ואשעת העדאת העדות
דכתוב ורוא עד או ראה :

יד פבר אמרנו פעמים דועמרו שני האנשים כעדים
הכתוב מדבר וכתוב אנשים משמע אבל לא נשים
ונאמר גם כן גבי עדות על פי נשים עדים וגומר ושנים לטון
זכר הוא ומשמע שנים אנשים ולא שתי נקבות לפיכך אזל
אשה פסולה לעדות וכן הסומטום והאנדרונגס פסולים מפני
שהם ספק אשה וכל מי שהוא ספק כשר ספק פסול הרי הוא
פסול שאין עד בא אלא להוציא ממנו על פיו או להייב על פיו
ואין מוציאין ממנו מספק ואין עונשין משפק וכל זה מדין תורה
לפיכך פסולים כל אילו אפילו במקום דליכא שם אנשים
כשרים שיעידו אבל יש אומרים שחקנת קרמונים דוא
דבמקום שאין אנשים רגילין להיות כגון בבית הכנסת של
נשים או כשאר דבר של אקראי שאשה רגילה לרקדק עליה
ולא איש כגון אשה שאומרת בגדים אלה לבשה אשה פלונית
והן שלה שזה אין דרך לאנשים לרקדק עליו לפיכך נשים
נאמנות ויש מי שכתב עוד דאפילו אשה יחידה או קרובא
קטן נאמנים בענין הכאז' וכיוצא או שאר קטנות ומסירת
לפי שאין יכולין להזמין ככל פעם עדים כשרים לזה ונס אין
פנאי להזמין לפיכך האמיננס משום הקון העולם שלא
ילך

החתומים כשטר כמי שנחקר עדות בכ"ר דמי פ"ט הא עדות לא העיד בפני כ"ר ואנן תרווייהו בעיני כרכתכו בסמוך ועל סי' מ"ה סעיף י"ג שטר שחתום עליו בעל דבר בעצמו עש העדים כשר בעדים שאין בעל הדבר חתם להעיד אלא להודות :

ב אם העיד קרוב עם רחוק ואין הרחוק יודע בקרכתו של זה י"א שערות הרחוק כשרה ופתיבו שנועה ונאסן לופ' שלא הכיר בקרכתו של זה והוא שאינו רגיל אצלו אבל אם הוא רגיל אצלו אינו נאסן ויש מי שחולק על זה ואומר שאפילו לא הכיר בקרכתו של זה נבטלה גם העדות הרחוק כיון שהעיד הפסול עש בכ"ר והתורה פוסלתו סתם ולא תלת' בדיעה ובהכירא :

לז הפסולים מחמת הנאה וכו' כ"ב סעיפים :

א כל עדות שיש לו לאדם הנאה בו פסול להעיד שאינו מגיד אלא לעצמו ולא מסוס דחשיבנן ליה אלא מסוס דאדם קרוב אצל עצמו לפיכך קרקע של שני שותפין וכא אחר להוציאה מתחת יד האח' לומר שאותו שמכרה להם גזלת ממנו אין שותפו מעיד לו עליה לפסול עדי המערער כדי להעמידה ביד שותפו ואפילו על חלק השותף לא יעיל עדותו דכיון שעדו'ו נוגע גם לחלקו ועל חלקו ודאי בטל הוא שאינו מעיד לעצמו והוא ליה כמו עדות שבטלה מקצתו שהתורה פסלתו ובטלה כולו ה"נ בטלה גם עדותו לגבי חלק השותף אלא אם כן סילק השותף המעיד עצמו ממנו וקנו מידו שנתנו לסותפו שאין לו עור בסדה זו שום זכות שאז מעיד לו דכיון דקנו מידו ודאי גמר והקנה לו דקניין בכדי לא עבדי אינטי ואע"פ שלא סילק עצמו עד לאח' הערעור לא חיישינן לקנוניא שיעיד לו ואחר כך יחזור לסותפתו דלא חשדנו אנטי בהכי דסתמא כל אדם בחזקת כשרות עומד אבל צריך השותף המעיד לקבל עליו אחריות להסותף שנתנו לו אם יבא בעל חיובו לשרוף שדהו ממנו בשביל חיובו שהיה חיוב לו קודם להקנאה זו שהוא יסלקנו בפעו'ת שאם לא כן אכתי נוגע בעדות הוא דשטא הוא מעיד להעידו ביד שותפו כרי שאם יבא בעל חיובו יגבה חיובו מחצי שדה זו שהיה שלו ולא יהיה לזה רשע נגד בעל חיובו ואם יתקיימו דברי המערער שאומר שלו היה שדה זו שנגזלה ממנו לא יוכל בעל חיובו לשורפה וישאר הוא לזה רשע אבל כשמקבל עליו אחריות לסלק בעל חיובו בפעו'ת שפיר קמעיד לו נגד המערער ולא נוגע הוא כלל דמאי איכפת ליה בעדות זו אי להעמידה לפני בעל חיובו שלא יקרא רשע אם לא ימצא אצלו מעו'ת לשלם לו שיגבה שדה זו הא לגבי שותפו זה שנתנו לו באחריות גם כן מקרי רשע אם היה הבעל חוב נוטלה ממנו כיון דקביל עליה אחריות נגדו וצריך גם כן להתנות שאינו מקבל עליו אחריות נגד מערער זה הבא לחספה ממנו עכשיו בשענו' אחרו לומר שהיתה שדה זו גזולה בידו וכיוצא בזה שאם יקבל עליו אחריות כאלו גם נגד המערער פשיטא דלא יעיד לו לפסול עדותו דהוינוגע בעדותו דמי מפ' ליה מניא עליה דידיה הדר' כד'א שהמערער טוען על כל השרה אלא על חלק הסותף בלבד כגון ששיען שוה השותף מכר לו חלקו יכול זה להעיד לו עליה שאז אינו נוגע בעדות כלל ולא אסרינן שמא ניחא ליה שותפותו של זה ממא שיסתתף עם המערער דבשביל הנאה מועטת כו' אין אדם מעיד שקר ולא מקרי נוגע בעדות בשביל זה :

ב שדה שהיא של ראובן וכא שמעון לעורר עליה אם יש בה פירות בשדה אין אריסו של ראובן מעיד לו על סיה זו דשמא רוצה האריס להעמיד היסד ביד ראובן כדי שימול חלקו כפיר' ואם אין בו פירות מעיד לו עליה דמה הנאה יש לו בעדותו אי

אלך כל אחד בשירותו לבו לעשות מה שירצה ויאמר שכנגדו לא ימצא עדים כשרים עליו והוא שהתובע טוען כריא :

לז רבים שהעידו ונמצא אחד מהם קרוב או פסול וכו' כ"ב סעיפים :

א כתיב על פי ב' עדים או ג' עדים יומת וגמ' דחקקו רז"ל אם פסקיפת העדות בשנים למה פרט הכתוב כג' אלא להקיש שלשה לשנים מה שנים נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה אף שלשה נמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטלה מניין אפילו מאה תלמוד לומר עדים כלומר חד עדים מיותר הוא דהוה מצי למכתב על פי שנים או שלש עדים וגמ' אלא בא לרבות אפילו הם מאה עדים ונמצא אחד מהם קרוב או פסול כל העדות בטלה ו אין חילוק בזה בין דיני מסנות לדיני נפשות דמשפט אחד כתיב לפיכך עדים רבים שהעידו בעדות אחת ונמצא אחד מהם קרוב או פסול כל העדות בטלה גד'א שנהכווננו כולם להעיד אבל אם לא נתכווננו כולם להעיד תהקיים העדות כשאר וכיצד בודקין שותן אמרו להם כ"ד כשראיתם דבר זה באתם כדי להעיד או פרי לראות בלבד כל מי שאומר להעיד באחי פפרישים אותם יחד ורואים אם נמצא כאלו שנתכווננו להעיד קרוב או פסול אפילו לא ידעו הם זה פזה עדותן בטלה שהתורה פסלתו ואם לא נמצא כאלו שנתכווננו להעיד בהחלת הראייה קרוב או פסול אף על פי שיש פסולים הרבה בהוד' הנאים שכאו לבית הין להעיד בשעת קבלת העדות אין מבטלין העדות מחמת אותן הפסולים שכאו עכשיו להעית וחמתין הדין על פי אותן העדים שכווננו להעיד קשעה שראו המעשה אם אין בהם פסולים פיהו אפי' אם אין פסולים בתוך אותם שכאו להעיד פראיית המעשה ויש גם כן כשרים אחרים שכאו לב"ד בשעת העדות וחמתין הדין על פי כל הכשרים הנמצאים שם כיון שותן שנתכווננו להעיד כראיית המעשה ב"ן לא נתכווננו להעיד כשראו המעשה וחמתין הדין על פי עדותן ודווקא כשיעידו בכ"ד וחמתין הדין אפילו על פי אותן שלא כיוונו להעיד אבל אינם יכולים לכהוב שטר על כך אף על פי שראו הקניין וסתם קניין לכתובה עומד לא יכתבו שטר אלא אם כן חזמינים להעיד ונעמא על סימן ל"ס סעיף ח' וי"א שאפילו פיון לראות כתחילה כדי להעיד אינו מבטל את העדו' בעדותו אלא א"כ כיון בהחילה לראות כדי להעיד וגם בא לב"ד כדי להעיד והעד דתרתו בעינין שאז יחבטל העדות אבל אם לא פיון להודות כדי להעיד אפי' בא לב"ד והעיד או שכיון לראות כדי להעיד ולא העיד בכ"ר אינו מבטל העדות בעדותו ושעט' דמסתברא הוא נ"ל דהא עיקר קרא עדות אחרווייהו קאי משעת עדות ואשעת ראייה דכתיב והוא עד או דאה עד היינו משעת העדות וראה היינו שעת ראייה ועליוהו קאי ע"פ שנים עדים או שלשה עדים וגמ' דמיניה ילפינן נמצא אחד מהם קרוב או פסול כו' אע"ג דכתיב כפרשה אחריות עליה קאי ואם אפי' התובע עדים ועמרו שם עדים קרובים או פסולים אפי' שם כיוונו להעיד והעידו לא נתבטל העדות של כשרים דכיון שהוסיף עדין הכשרים והוציאו את האחרים סכלל העדות לאו של כמינייהו לבטל העדות וכן כשאדם צריך לעדות ומצוח להחריס בב"ח כל מי שורע לו עדות שיבא ויעיד והעידו כשרים ופסולין לא נתבטל עדות הכשרים שלא היה כוונתו ולא כראיית העיד' כהב מווי מהרמ"א ז"ל שטר שחתום עליו עד פסול ונתבטלה העדות פ"ט אם העדים הכשרו' עדין אכרי' העדות ע"ד ראיית השטר יכולין לחזור להעיד בפני עצמן שלא הפסול בפני כ"ר וכ"ד יכתבו עדותן וחשוב שטר כשר דחא אין הפסול עכשיו עמהם עכל ונראה שעמא דאף ע"ג שכבר היה חתום עמאם שטר עדין לא העיד בכ"ר אף ע"ג דעדי'ם

פשוט שיטאר אריס כשרה זו משום הגאה זו אינה מעיד שקר
דשרות לאריסות שכיה וימצא במקום אחר מ"ס צריבין לחקור
אם אין לו הנאה אחרת מזה :

ג עדים שהעידו לראובן על חוב שהובע משמעון ואחר
שהעידו הודו ואמרו שיש להם חלק באותו חוב ונוגעין
הם אין באותה הודאה ממש דרא עכשו מפסידין לראובן
שלא יב' חובו והוי כחחרין ומגידין אבל אם אמרו כן קודם
שהעידו הודאתן הודאה דנוגעין הן ועדותן בטלה אף על פי
שראובן מכחישים :

ד ראובן שהובע שנים שהלוה להם וכפר אחר מהם והשני
הודה עליו ועל חבירו שהם שניהם חייבים לו אם אומר
שלקחו אותו המסוני יחד כשחפחו הרי מן הדין יכול ראובן
להב' כל המסון מאחד מהם והואיל שהודה הכל חייב
לשלם הכל שנאמן על עצמו ואינו נאמן על חבירו שדרי
נוגע הוא שרוצה שישלם חלקו עמו :

ה המוציא שטר חוב על שלשה ושענו כולם פרענו אם
מפורש כשטר על כל אחד בפני עצמו כמה הוא חייב
בפני עצמו ואין חבירו מסותף עמו בחובו לשלם כל אחד
פעיד על חבירו לפטור אותו ואם כולם אמרו שכל אחד יודע
בחוב של חבירו שפרוע הוא הרי יש לכל אחד שני עדים
ששטר זה פרוע הוא מחובו וכולם פטורים ולא חיישינן
לגמולין כלומר שעשו קנוניא להעיד זה לזה שקר לפטור
דלא חשידא על כך מסתמא :

ו ראובן שהובע את השותפין ושען אחד מן השותפים דבר
שהוא חובה לו ולחבירו הרי הוא על חלקו כמורה וחייב
ועל חלק חבירו נאמן כעד א' לחייבו שכולה או לפטור
משבוע את שכנגד ואם השותפין הם רבים ושנים מהם הודו
על דבר שהוא חובה הרי הם נאמנים על עצמם ברודאתן ועל
חביריהם הם כשני עדים לחיובם ועיין לקמן סי' ע"ו סעיף ה' :
ז המוכן שטר חוב לאחזן החתום בו שפ' דמי ולא חשיד
שחשם שקר מתחלה כדי לקנותו או עשה קניני' מתחלה
דאם כן חבירו למה חשם ועל' סימן ס"ז סעיף כ"א וסימן קכ"ג
וי"א וי"ב אם מוישה וקרובים יכולים להעיד :

ח פשרנים או ריינים או אפטרופסי' כשרים להעיד ועל'
סימן כ"ג ולקמן סימן ס' סעיף ה' ולקמן סימן ר"ץ :

ט הגזברים כל זמן שאין להם ולא לקרוביה' שום זכות
בנכסי הקדש ולא בפירותיהם הרי הם כשרים להעיד אף על
פי שהגזבר מחלק המסון למי ששוכ' בעניו אינם נקראים
נוגע' בטביל זה שאין טובת הנאה נקרא' פסון ואע"פ שנוהגין
אחר כך מזה ההקדש ג"כ לעניים שהם קרוביהם אין מבטלין
העדות כשכיל זה ביון שלא היתה ההנאה ניכרת בשעת
העדות העדות :

י וכן כל עדות שעבשו אינו נוגע בעדות אע"פ שאיפשר
אם יתעשה'נה בעדותו כשר להעד כיון דעכשו אינו נוגע :
יא ראובן שיש לו שטר חוב על שמעון ונתנו ללוי בכתיבה
וססירה והיה שמעון מעידי המחנה פסול דשמעון
נוגע הוא משום טענה דהשני נוח לו יותר מן הראשון ועיין
לקמן סימן ס' סעיף כ"ב :

יב השיכר בית או שרה מחבירו וכאו מערערן על הבית
או השרה אם השוכר לוקח השכירות בירו ואמר כל מי
שיתקיים קרקע זו בירו וישל השכירות הרי זה מעיד לפשע
ואם כבר נתן השכירות למשכ' אינו מעיד לו דנוגע בעדות
הוא שהרי אם הצא הקרקע למערער חייב לשלם השכירות
פעם אחרת ואף על גב שאם הצא הקרקע כרוז ליד המערער
יהחייב לשים לו השכירות פעם אחרת יכול הוא לחזור
ולתבוע המשכיר הראשון שחזרו לו שכירותו שהשכיר לו בית
שאינו שלו מכל מקום לא ניחא ליה לפיקס דינא ורייני
לפיכך ניגע הוא ואינו מעיד ואם לוקח המשכיר השכירות

בפנינו ומחזירו לשוכר כדי שיתנהו למי שיזכה כרוז הרי זה
מעיד לו שאז אינו נוגע בר"א שהשוכר עודנו דר בבית או
שיצא מפניו ויש עדים שדר בו אבל איליכא עדים שדר בו
ובא והעיד אני דרתי בבית זה בכח זה המשכיר' שנים
שני חוק' ונתתי לו השכירות נאמן בכל ענין במנה דאי בעי
הוה שתק :

יג לוח שכאו עליו מערערין להוציא קרקע שלו מידו אם
לא יטאר בירו קרקע אחרת כנגד החוב שיש למלוה
עליו אין המלוה והערב יכולין להעיד לו להעמיד בידו מפני
שהם שניהם נוגעים המלוה מעיד כדי לגבות חובו ממנו
והערב כדי שלא יחזור המלוה עליו כשלא ימצא כלום ביד
הלוה אבל אם יטאר קרקע אחרת ביד הלוה כנגד החוב
מעידים ולא חיישינן שמא אף על גב שיש לו קרקע אחרת
חוששינן לכו' אחר הקורם לוח שיגבה אותה קרקע קודם לו
והוא יגבה חובו מזה הקרקע שאין דרך לחוש אלא על מה'
טעומד כנגד אחריותו ולא יותר אלא כל זמן שראוין אחריות
שלהם קיים אינו חושש אם יש לו ללוה שום כ"ח אחר אם לא
שאיין דרך בני אדם לחוש כל כך במשאם ומתנם שאם לא כך
אין לך אדם שיקח קרקע מחבירו ואף על גב דבני מוכרי'
שדירו שלא באחריות אמרינן שאינו מעיד לו עליה דחיישינן
שמא דעתו להעמידו בפני בעל חובו אף על גב שאין אנו
יודעים אם יש לו טום ב"ח שאני ההם דחיישינן שמא המוכר
בעצמו יודע שיש לו בעל חוב ופעיד כדי להעמידו בפניו
הלכך אפילו אית ליה ארעא אחרתא אין מעיד דחיישינן
לכו' גדול שחובו יותר משדה האחרת שיש לו מפני' שהוא
יודע האמת ורוצה להעמיד את זו בפני ב"ח אבל גבי אחרים
כגון מלוה וערב וכן גבי לוקח דבסמוך אין חוששינן כל כך
לפיכך מעידין אפילו אם הקרקע הנשאת ביד הלוחח היא
זיבורית והקרקע שמעידין עליה היא בינונית לא חיישינן
שפא מעיד עליה כדי לגבות מפנה דדין ב"ח בינונית מ'
דלא חשיד להעיד שקר משום חילוק שבין בינונית לזיבורית
כיון שכוצא לגבות כל חובו' בר"א בסתם ערב אבל אם
הערב קבלן שמן הדין יכול המלוה לגבות הימנו תחלה אע"פ
פעיד אפילו אם יטאר קרקע אחרת ביד הלוה מפני שהאחזק'
שימצא המלוה לגבות בריוח מן הלוה שמתוך כך לא יחזור
עליו ואפילו אם חשדה שמעיד עליו עדיה או זיבורית שאמר
הקבלן שמא ניחא ליה למלוה לוקח בזיבורית מפני פרתא
ולא יחזור עליו או שמא ניחא ליה ללוה ליתן בעדיה בציר'
פרתא ויסלקנו ממנו ואין להקשות מ"מ מאי נפקא ליה מיניה
כיון שיש לו קרקע ללוה אי אתו מלוה וטרין את של קבלן
אתו קבלן וטרין את של לוח כיון דאית ליה ארעא אחרת
דשריחא ליה מילתא למיקס דינא ורייני אבל כשיהו ללוה
קרקעו' רבכה לא יגבה המלוה מן הקבלן החאל ויכול לגבות
מן הלוה בררוחה :

יד לוקח ראשון מעיד ללוקח שני להעמיד בירו והוא
דאית ליה ארעא אחרת כיצד כגון ראובן שפני שרת
אחת ללוי באחריות ואחר כך מכר שדה אחרת ליהודא גם כן
באחריות ואהא איני' דעל' ומערער על של יהודא לומר
ראובן גזל ממנו פע'לו לי לחזר' דהיינו לוקח ראשון שה'לו'
ללוקח שני שהגז' יהודא שהוא שלו ולא של מערער והוא
דאית ליה ליהודא עוד קרקע אחרת שלקח מראובן כדי שיוכל
כ"ח דראובן לגבות חובו הימנו כרוז ב"ח שטוב' שלוקח האחרון
חחילה ואם אין לו גובה משלפניו והילכך כיון דאית ליה
ליהודא עוד קרקע אחרת הששועבת לכו' דראובן מעיד לוי
ליהודא על שדה זו שמערערין עליו שאין לו הנאה ללוי כסח
שתשא' הסדה זו ביד יהודה כמו שיתבאר בסמוך איני' אע"פ
שאין לו ליהודא קרקע אחרת שקנה מראובן אלא ישל ראובן

עצמו קרקע אחרת בה חורין שהיא משועבדת לכה רדיה
 שצי לוי לאסתרדי ליהודא אהך קרקע שמערערין עליו דלאו
 צונע בערות הוא דלית ליה הנאה בערות דהא אפילו אי מפיק
 ליה האי מערער קרקע זו מיהודא לא אחי בעל חוב דראובן
 זשירף מלוי אלא מקרקע אחרת שיש לו ליהודא מראובן שהוא
 לוקח אחרון שיכול לוי לומר לו הנחתי לך מקום לנכרה ממני
 או מקרקע אחרת שיש לראובן עוד ולכה גדול יותר מקרקע
 זו לא חיישין כדכתובנא בסעיף הקודם שאין אדם חישש
 אלא מה שיש כנגד אחריותו ולא יותר אבל אי לוכא קרקע
 אחרת אצל יהודא או אצל ראובן עצמולא מסהיד לוי ליהודא
 מפני שמעמידה לוי בפני כ"ח דראובן פן יבא וישרף ממני
 שדהו כיון שלא ימצא אחרת לא אצל ראובן ולא אצל יהודא
 שהוא לוקח אחרון וכן לוקח שני אינו מעיד ללוקח הראשון
 כגון אם יבא מערער על שדה שקנה לוי מראובן באחריות
 ויאמר המערער שדה זו נזלה ראובן ממנו דאילו כ"ח דראובן
 שטיא לא יבא לנכות מלוי החולה דלוי יכול לדחורו מיד
 על יהודא שקנה אחריו ויאמר לו הנחתי לך מקום כו' אלא
 אפי' אם יבא המערער על השדה שקנה לוי ויאמר ראובן נזלה
 ממני אין יהודא מעיד ללוי דננוע בערות הוא דכי מפיק לה
 המערער מלוי יחזור לוי עליו על השדה שקנה הוא אחריו
 מראובן שהיא משועבדת לו באחריותו אלא אם כן נשאר ביד
 ראובן שדה אחרת שצריך לוי לחזור על ראובן שהרי יאמר לו
 יהודה הנחתי לך מקום כו' אז יכול יהודא להעיד ללוי דלא
 ארויח מידו בעדותו ויש מדקדקין אפילו אם נשאר שדה
 אחרת ביד ראובן היאך יעיד יהודא ללוי דהא עדין ננוע
 בערות הוא דשפא הוא חושש אם יוציא זה המערער שדה
 הראשון מלוי ויבא לוי ויקח השדה הנשארת מראובן אם אז
 ויבא מערער אחר כך על שדה שלו ויאמר ראובן נזלה ממני
 לא יהיה לו מקום לחזור על ראובן לפיכך הוא מעיד ללוי כדי
 שיטאר השדה הראשון של ראובן ביד לוי ואז יטאר זה גם כן
 ביד ראובן ואם יבא אחר כך המערער על שדהו יהיה לו מקום
 לחזור על ראובן ואם כן הוי ליה הנאה בערותו ודוק לומר
 דמירי דלוקח שני קנאה מראובן כלא אחריות דהא בודאי
 הרווייהו כשהו קנאו וכיון דראשון קנה באחריות גם השני
 קנה כן עכ"ל לפי סברתי שכתבתי בסעיף הקודם לזה
 שאין אדם חושש באחריות משהו ומתנוכל כך שאם כן אין
 לך אדם שיקח קרקע מחבירו ולכך אם יש לו כנגד אחריותו
 שני ליה בהכי וצינו חושש יותר הכי נמי יבא הבוגבי השם
 גזולת שמי שקנה קרקע מחבירו אפילו הוא גברא אלמא מאד
 אע"פ שיחוש הואיל וגברא אלמא הוא שפא שדה זו שאני קנא
 ממנו נזולה היא בידו שמוך אלמותו נזלה מאחרים וצינו
 קונה אותו אלא אם כן יראה שיבא אחריותו שידו בשדות
 אחרים שאם יבא הנזול וישרפה ממנו שיוכל לחזור עליו מ"כ
 אינו חושש אלא לשרפה זו שקינה שפא היא נזולה אבל לא
 יחוש מפני זה שכל שדותיו של מוכר זה הם גזולות שאין דרך
 אפילו של אדם אלא לנזול כל שדותיו רק לפעמים יקרה מקרה
 בלתי שחור שינזול שדה אחת מחוץ אלמותו שאם לא כן אין
 לדבר שוף שלעולם לא יקח אדם שדה מחבירו ש חושש שפא
 כל שדותיו יהיו גזולות ולא יהיה לו מקום לחזור עליו וכיון
 שבן אין כאן קושיא כלל וישפיר קאמינא שהלוקח השני שהוא
 יהודא יכול להעיד ללוקח הראשון שהוא לוי ואין כאן בית
 שיחוש כללאם יש לו ארעא אחריתי לראובן המוכר דלמאי
 ניהושאי לשפא כשיוציא המערער השדה כן הראשון ויקח
 הראשון השדה הנשאר מן המוכר לא יהיה לו אחריות על
 שדהו נכי מוכר לוכא למיחש להכי דבשה יוציאנו המערער
 מן הראשון אי בטענ' כ"ח שיאמר ראובן חייב לו הא בטענתו
 זו לאו בעל דברים רידיה הוא שיאמר לו הלוקח הראשון
 נתחתי לך מקום נבי יהודה או בשדה הנשאר ביד ראובן

אלא מאי אית לך למימר שפא בטענת נזולה יוציאנו המערער
 מן הלוקח הראשון הנ' אין כאן כיה מיחוש כשיעיד הלוקח
 השני לראשון שהרי כבר אמרנו שאין דרך הכרית להוש
 שיהיו כל שדותיו של ראובן גזולות ואם יבא השדה הראשון
 מלוקח ראשון בטענת נזולה אז לא יחוש לוקח שני לשלו
 שהיא נזולה שאין כל שדותו של מוכר זה גזולות ולמה לא יעיד
 מן ראובן שמכר שדה לטמעון ובא לוי לערער עליו לומר
 שראובן נזלה ממנו שפא שראובן אינו יכול להעיד
 לפסול ערו לוי כדי להעמיד הקרקע ביד טמעון ואפילו סברת
 לו שלא באחריות דוראי ננוע בעדות הוא דניחא ליה דלא
 לקרייהו נזולא אם יזכה בה לוי בטענ' דראובן נזלה ממנו אלא
 אפי' אם אין טוען לוי שראובן בעצמו נזלה אלא שקנאה ממי
 שנזלה ממנו אפילו הכי אין ראובן מעיד להעמיד ביד טמעון
 אף על פי שסברה לו שלא באחריות ואפילו אם טמעון מכר
 בה שזו השדה היתה לראובן ושל אבותיו מעולם ומורה שליו
 בא להוציא מידו בערים שקרים דהשתא אפילו אם יוציאנה
 לוי מידו אין לו אפי' תערומת על ראובן אפילו הכי אין ראובן
 יכול להעיד לו עליה לפי שהוא חפץ שתיטאר הקרקע ביד
 טמעון שקנאה ממנו דשפא הוא יודע בעצמו שהוא חייב
 לאחרים ומעיד כדי שאם יבא בעל חובו ליפרע ממנו ולא ימצא
 לאחרים ויפסיד כרי שאם יבא בעל חובו ליפרע ממנו ולא יהיה
 לו כלום שיביא הכעל חובו וישרוף משמעון שדה זו ולא יהיה
 הוא לזה רשע ולא ישלם וכי תימא מאי פרווח בזה דהא סוף
 סוף יקרא אותו שמעון לזה רשע דלנכיה רידיה יהיה ג"כ לזה
 שלקח ממנו מעותיו על זה השדה ועכשיו חצא השדה מחמת
 ידו מחמת ראובן ומעותיו ישארו ביד ראובן המוכר והיה לית
 בלוח ממנו ולא ישלם והיה ליה רשע זה אינו דלא סיקרי רשע
 לגבי שמעון דמצי למימר ליה להכי מברתי לך שלי באחריות
 מפני שידעתי שהייתי חייב לאחרים שיבאו וישרפו מבך ואהר
 לא הסת' כזה וקניניה איהו כן שלא באחריות אמרתי ודאי
 הצעת בקרקע זו אפילו ליום אחר וקבלה עליך אפילו כשיבא
 בעל חוב למורפה מבך לא איכפת לך בזה ומחלת ידו מעותיך
 ואיננו לזה רשע נבי דידך ואפילו אם קנה ראובן השדה
 מאחרים ומכרה מיד לטמעון ורא ליה בינתיים ששום אדם
 דניכא שיעבר' לו אפילו הכי אינו מעיד לו דחיישין כמ"ג
 לזה קודם שקנאה הוא וכתב לאהרן מלוח דאיכתי קויסא לן
 דאיכתי וקנה ומכר משתעבד ואפילו אם אין אני ודעין לו שום
 בעל חוב או שאנו יודעים שיש לו קרקע המספקת בגד חוב
 שזה שטוח כמו קרקע זו שמעיד עייה אפילו הכי אינו מעיד
 שאנו חוששין שפא יש לו עליו חובת הרועים לו דלבי יודע
 כרה נפשו ואין ירועין לנו או שפא הוא יודע שעשה זה השדה
 אפיתיקי מפורש שנמצא אפילו יש בידו שדות אחרות לא יוכל
 הכעל חוב לנכו' אלא מזו וכל זה כשנא לוי המערער להוציאנה
 מיד טמעון מכח המוכר אבל אם אין המערער בא מכח ראובן
 המוכר ארא מכח שמעון הלוקח בעצמו כגון שיש לו חוב או
 שום חביע על שמעון מהסת עצמו אז יכול ראובן להעיד לו
 דהשתא לא מיווח מידו בערותו

טז ראובן שמכר פרה או שלית לטמעון שלא באחריות ובא
 לוי לערער עליה להוציא מיד טמעון בטענת שהי גזולה
 או נזולה לוי יכול ראובן להעיד לו להעמיד בידו שיצינו ננוע
 בערות זו שאין לו בזה שום הנאה במה שתשאר הפרה או
 השלית ביד טמעון דאי ששום כדי להעמיד בפני כ"ח דלא
 לקרייהו לזה רשע כו' הא ק"ל אפילו אם יבא כ"ח אינו יכול
 לשרפו שאין כ"ח שורף ממסלילי שכיר לוקח אפילו עשאים
 לו אפיתיקי ואפילו שעבד לו מסלילים אנב קרקע יודע לו
 שהיה לו קרקע שהיה יכול להקנותה בה אנבה אפה נהגין
 עבשו שאינו שורף מסלילים שמכר ששום דא"כ לא שבקת
 חיי לשום לוקח מסלילי דמסלילי לית להו קלא עבשו כד"א
 שפעיד לו כשמעון המערער שראובן המוכר קנאה ממנו ואינו
 טוען

כרמיה יוכן הדין אם לא מכרה הנזלן ומת והיה המלית ביד יורשי ראובן אין שמעון מעיד לו עליה מפני שאם תעמוד ביד היורש סופה לחזור לו ודקיימא לן רשות יורש לאו כרשות לוקח דיוורש כרעיה דמירושו הוא והרי אין כאן אלא יאוש נירדא בלא שינוי רשות ולא קנאה הנורש וחייב להתזירה ואפ"כ כשמת והיא ביד הלוקח דאמרינן שיכול שמעון להעיד בדא בשלא הניח ראובן אחריות נכסים אבל אם הניח ראובן אחריות נכסים חייבים היורשים לחזור דמיה ונמצא שזה נוגע בעדות וצ"ל ואינו מעיד והאידיגא דהקינו רכנן לכעל חכמ למנבי אפילו מסטלשלי דיהמי אף על פי שמת הנזלן ולא הניח אחריות נכסים אין הנזלן מעיד לדאכתי נוגע בעדות הוא שדרוי יגבה דמיה מסטלשלי דיהמי אם תשאר ביד לוקח וכל זה מירוי ששמעון לא בא להעיד רק שהתירה או השלית אינה של לוי המערער כגון שפוסל טטרו או עדין אבל אם מעיד שהיא של ראובן בכל ענין יכול להעיד שכיון שהודה בפניו בך שהיא של ראובן טוב אינו יכול לערער עליו לומר שהיא שלו ואין לו אפ"דמיה ולא הוה נוגע בעדות :

ק אדם שבא לערער על שיש דבר שהוא בשותפו של בני העיר כגון מרחץ או רחוב העיר או כל דבר שה' צורכי העיר ואין אחר מהם יכול להעיד עליו שכולם נוגעין בעדות הם וכן אינו נעשה דין עליו עד שישלך עצמי ממנו כגון שיש להם לבני העיר הזאת עיר מרחץ אחר בעיר או רחוב אחרת והוא מס' עצמו מו כל מה שיש לו בה שלא יהא לו עוד חלק בו ולא ירחץ בזה עוד כל ימיו אלא ילך לרחוב הו עיר ולא יהנה ממנו או דאזיל למתא אחריתא או מע' להם אורן אותם אף על פי שלא היה חמלתו וסופו בכשרות הא אמרינן לעיל סימן ל'ג דבפסול ממון לא בעינן החילתו וסופו בכשרות עיין טם סעיף טו' :

י וכן הדין בבני העיר שנגנב להם ספר תורה שלהם אין אחר מהם יכול להעיד או לדון עליה דלשמיעה אכידה וכו' נהנין ממנה כשקוראים בה והווי נוגעין בערו' עד שישלך עצמו ממנו כגון שילך לעיר אחרת או שיש להם ספר תורה אחרת והוא מקבל עליו שלא לקר' בזו אלא באחרת וע"ל סי' סעיף י"ב :

ך מי שנחתיב מנה לעניי העיר אח עניי העיר סמוכין על בני העיר אין מביאין להם ראיי' מאנשי ערים לא מבעיא אם דרכם לפרנס אותם בכל צרכיהם ולכשיכלה המנה שנגב לצרכם הם חוזרים ונובין כדי רתת להם כל מחסורם דפסולין לעדות דודאי כולם נוגעים אלא אפ"אם ריבין לפסק עליהם צדקה על כל אח' מהם כמה יש לו לתת לענייהם בכל חדש או שנה ואם לא יסתפק לכל צורכין אין נובין ית' אפ"ה אין מביאין ראייה מאנשי העיר אפ"אם אמרו שנים מבני העיר אנו ניתין הברר הקצוב עלינו ונעיד אין שומעין להם מפני שהם נהנין כמה שהיה ריוח לענייהם דואיל וסומכין עליהם חווליהו נוגעין בעדות :

כא כל הדברים דהח נוגעים בעדות שאמרנו וכל כיוצא בהם כולם הם הלויים בדעת הריון ועוצם בינהו שיכין עיקרי המשפטים ויודע דבר הגורם לדבר אחר ויודע להעמיק לראות אם ימצא לזה העד טוס צד הנאה בעולם בערות זו אפילו בדרך רחוקה ונפלאה הרי זה לא יעיד בה וכן לא יהיה דיון ברבר שכיוצא בזה שיגיע לו טוס צד הנאה בעולם :

כב וכל מה שכתבנו הוא מדינא אבל האידיגא נהנו בכל ישראל משום הקנת הצבור שאין מביאין ערות מחוץ לעיר להעיד על תקנתו והסבתהם אלא מקבלין עליהם עירי העיר על כל עניניהם ועל הקדושות שלהם ומכשירין אות' אפילו לקרוביהם כיון שקבלום על הם אנשי העיר הו להר כמי שיש סכאמן עליו אבא נאמן עליו אבך כ' שאם לא ינהנו מן להכשר :

טוען טראובן בעצמו נזלן או מעיד לו משום שאין לו טוס צד הנאה מעדותו או אפ" טוען המערער טראובן המוכר בעצמו נזלן ממנו והוא מן הדברים שאין בהן תקנת הטוק כגון אם נכנס ופרע בחובו אינו נכנס ופרע בהקינו שאז הוי דינה אם יזכה המערער שנוטלו ואינו ניתן כלום ללוקח כיון שלא עש כזה תקנת הטוק וגם הלוקח אינו יכול לתזור על ראובן שיחזיר לו מעותיו דהא מכרו לו שלא באחריות לפיכך יכול ראובן להעיד לו דלא נוגע בעדות הוא שאין לו הנאה מעדותו אבל אם טוען המערער טראובן בעצמו נכנה או נולה ממנו והוא מהדברים שיש בהן תקנת הטוק פירו' שהוא מהדברים שאם יזכה המערער שזה לוקח חייב לחזור לו המסלשליים חייב הוא להחזיר לו ללוקח מעותיו משום תקנת הטוק וחזיר המערער והוכע מעותיו מן הנזלן שקנאו זה הלוקח ממנו אז אין ראובן מעיד לשמעון דנוגע בעדות הוא שחוטט טמא יצטרך הוא לחזור המעיה ללוי המערער אף על נכ דלשמעון ככרן שלא באחריות מכל מקום ללוי חייב להחזיר לו מעותיו לפיכך אינו מעיד לו :

ין ראובן שנזל שלית או טרה משמעון וכא לוי לערער להוציאה מיד ראובן ואומר טרה זו או שלית זו שלי הוא ומביא טטר או עדים שהיא שלו אם יבא שמעון ויעיד שיודע שטרה זו או שלית זו היא של ראובן מקבלין עדותו שהיא אינו נוג' בעדות זו שכיון שהירה בבית דין שהיא של ראובן טוב אינו יכול לחזור להוציאה מיד ראובן אבל אם אינו מעיד שהיא של ראובן אלא שבא ומעיד הוא ואחר עמו לפסול השטר של לוי או מזים את העדים ואז ממילא יטאר הטרדה או שלית ביד ראובן הנזלן אינו יכול להעיד דודאי כוונתו ל שימיעה ביד ראובן הנזלן כדי שיצא אחר כך ממנו בראיות או בטטר שיכ' אחר כך שהיא שלו וטראובן נזה ממנו ולא אמרינן כיון שיש לו ראיות שהיא שלו מה הנאה יט לו כמה שתשאר ביד ראובן שהרי גם אם יוציא לוי מראובן יכול הוא אח"כ להוציאה מיד לוי המערער בראיותיו שיש לו כמו שיוכל להוציאה מראובן הנזלן דחיישינן שמג ראובן נח לו ולוי קשה לו כל' שאיפשר שהוא חושב שניתן לו להוציאה מיד ראובן יותר משיאפשר לו להוציא מיד לוי מפני שהוא בעל דין קשה יותר מראובן ולכך הוא מעיד לו להנאתו וכן הדין אם מכר ראובן הטרדה הנזולה ליהודה או הירישו לו ובא לוי וערער על יהודה להוציא מירו כטענה שהיא שלו בעדים או בשטר אין שמעון מעיד מיהודה מן הטעם שאמרנו שחוטט ואומר להעמיד הטרדה ביד יהודה מן הטעם שאמרנו שחוטט ואומר זה נית לוי וזה קשה לוי להוציאה ממנו שכסם שיוכל להוציאה שמעון ליהודא אפילו אם נתייאש מן הקרקע קודם שמכרה ראובן ליהודא שאין כאן אלא יאוש נירדא ויאוש נירדא לא קניא דשנוי רשות אין כאן שמה שהוא ביד יהודא לא חשיב שנוי רשות כקרקע דקרקע אינה נגזלת אבל אם מכר ראובן השלית הנזול ליהודה ובא לוי לערער ומת ראובן ושמעון ליה לשמעון הנזלן דמתיאש הרייש כאן יאוש ושינוי רשות ואז יכול שמעון להעיד ליהודה הלוקח להעמיד השלית כידו שאין לו טוס הנאה בזה העדות שהרי אפילו אם תשאר ביד יהודה לא תחזור לו שקנאה יהודא ביאוש ושינוי רשות וגם דמיה לא יחזרו לו כיון שמת ראובן מי יחזור לו הרמים אבל אם ראובן הי לא יעיד שמעון ליהודה אף על השלית מפני שהוא נהנה בעדות זו שחשאר ביד יהודה שאם יזכה לוי בשלית זו אהגלי למפרע שמעולם לא היה שלית זו של שמעון ולא יהיה לו טוס תביעת על ראובן אף על פי שנזלה ממנו שאינו שלו אבל אם תשאר ביד יהודה יהיה לראייה שהיה שלו אלא טראובן נזלה ממנו ונהי שהשלית אינה חוזרת לו שקנאה שגרה ביאוש ושינוי רשות מכל מקום ראובן מתחייב לו :

משועבדים לפי שאף ע"פ שרם ברשות דקניה הם משועבדים לבעל חוב של המיכר מעת שהלוהו ונכסי בני חורין הם נכסי הלוה וקרקעותיו שלא מכרם וכהשעם אמרו דמלוה ע"פ אינו נוכח אלא מנכסים בני חורין ולא ממשועבדים משום פסידא דלקוחות כלא ידעו טוה המוכר חייב כלום ואם היו יודעים לא היה קונים מיראחם ששא יטרפו מהם אבל כשהיא מלה בשטר ביון דאיכא הרתי שטר ועדים משקי לקלא ולקוחות אפסידא אנפשיהו כיון שידעו טוה היה חייב והם הלכו וקנו משנו ואיזה נקרא מלוה ע"פ המלוה את חברו בעדים ולא נתן לו שטר או שהודה לו בפני עדים שחיל'ו זהו נקרא מלוה ע"פ ואינו נוכח מהמשועבדים אלא סכני חורין והמלוה את חברו בעדים ובשטר אפ"ל כתב לו אחירות נכסי'י שלא כת' בשטר שמשעבד לו קרקעותיו אפ"ה נוכח מן המשועבדים דקיימ' לן אחירות טעות סופר הוא פ"י שאנו אומרים אע"פ שלא כתב כן בשטר הסופר הוא טעיה שלא כתבו אבל הס"ח ודאי לא היה מעותיו בלא אחירות נכסים דלא שדי איניש אזויה בכדי וע"ל ריש סי' רכ"ח ואם יש עדים שקנו מידו אפ"ה נכתב השטר כלל נוכח ממשעבדו דסתם קניין לכהיבה עימד ויש לו קלא וע"ל סי' ס"א סעיף כ"ו איזהו נקרא שטר :

ב המלוה את חברו בפני עדים אף ע"פ שאמר להם אתם עדי לא יכתבו עדותן ויתנו למלוה דטמ' אין הלוה רוצה שיהא לזה שטר עליו עד שיאמר להם בפ"י כתבו שטר וחתמו לו ו"א שאף ע"פ שאמר להן כן כתבו וחתמו והגנו לו והם עשו וחתמוהו לא יתנו לו השטר מיד דשם רוצה לחזור בו אלא צריכין לחזו' ולהמלך בלוה ואח"כ נותנים אותו דמלו' ו"א שאין צריכין להמלך בו וכן נהגין :

ג כד'א בשלא קנו מידו אלא היה הכל כהודא דברים בעלמא אבל אם קנו מידו שהיא חייב לו מנה אף ע"פ שלא ראו ההלואה אלא הודה כן בקניין הרי אילו כותבין ונותנין אע"פ שלא אמר להם כתבו סתם קניין לכהיב' עימד דכיון שהקנהו אין לד'יפ"י כח גדול מזה ומסתמא רוצה שיתנו לו ואפילו אם נשתרה זמן מתוכה ואח"כ בא המלוה והבעש שכתבו לו הרי אילו יכתבו ויתנו ואין צריכין לרדש ששא פ"ע דדאי כיון שידע דעדים כתבו ליה שטר'א כיון שירצה הפלוה לא היה נותן לו מעותיו עד טוה היה מתיר לו שטרו או לקח ממנו שובר ואם פרעו ונתן לו שובר עדין אין מפסידין אותו כלום בכתובה טאם יוציא זה שטרו יוציא זה שובריו ואם לא לקח שובר איהו דאפסיד גכשיה לפיכך כשיכתבו לו השטר יכתבו בו זמן הקניין טאם יכתבוהו מהיו' יפסידוהו שיאמרו שטר זה מחיב אחר היא ואין השיכר על החוב זה שהרי השוכר קודם לשטר הוב ואם אין זוכרין זמן הקניין יכתבו שצרא רנא אהיונוהו וכתבנהו ואז ידעו הכל שהשוכר קאי על זה השטר ואפילו מת הלוה קודם כתיבת השטר ואפילו קבע לזמן ועבר הזמן יכולין לכתבוהו אחר מותו וכן אם מת המלוה ובאו היורשין לעדים שכתבו להם השטר כותבין להם שאין מפסדי' ללוה כלום כמו שכתבנו טעמא ויש חילקין ואומרים דאי משך מילתא טפי משלשים יום אין כותבין דסתם הלווא' פורעין לשלשים יום והייכינין טמא פ"ע והאמין לזה שאמר לו שאין לו שטר ולא לקח שובר ואם קבע זמן לפרעון אין כותבין אה' אותו זמן דששא פ"ע בזמנו והאמין לו שאין לו שטר :

ד ואפילו בקנו מידו אם יבא הלוה לעדים קודם שכתבוהו ומיחה בהם שלא יכתבו השטר אין כותבין לו אף ע"פ שלקח קניין וסתם קניין לכתובה עומד ה"מ כשלא מיחה דלא בעו לאמלוכי כיה אבל אם מיחה שלא לכתבו לא יכתבו חובתו בעל כרחו וטעמא משום דאית ליה קלא לשטר יותר סלקניין ולא ניתא ליה דלפשו שטרא עלויה משום דזילי נכסיה אבל מ"מ טעמא הקניין צריך לקיים וע"ל סיפן רמ"ג

להבטיח עדות כאלו לא יהיה לעדים תיקון לצרכי צבור מ"מ לא הכשרו אלא פסולו קורבא אבל הפסול מ' משום רשעה לא שייביל הכשר לפיכך קהל הממנים עליה ראשו טובי הקהל הרי הם דינים ואסור להשיב ביניהם מי שפסול משום רשעה ובהקת השוכר וכדומה לזה מצרכי העיר רגין אפי' על פי עד אחר ועל מפי עד מפי הקבלה הוא בלאו הכי מלך נוגעים ברהר ועל סי' ק"לז"ג כדנין אלו זבל דבר התלוי במנהג בני העיר אין אומרים בדתרי כמאה אלא אזלינן כיה בתר רוכא וכן כל ביוצא בזה בדבר שאין אנו צריכין עדות ממש וכן לא אמרינן בכיוצא בזה לא ראינו אינו ראיה אלא הוה דאיהו רכיון שסוען אחד טחא דבר של מנהג והם אומרים לא ראינו מנהג זה ודאי אין מנהג כן כיון שלא ראוהו גם הם :

לח קצת דיני הוכחה וכו' סעיף אהד :

א שנים שהעידו באחד שחייב מנה לפלוני וכאו שנים אחרים והזמין שאמרו באותו טעה שאתם אומרים שיהו עמנו הייתם הרי זה פסור מלשלם דערוה הרא שונים משלה שרתורה האמינה לעדים המזימי' שאומרים עמנו היית' וא"כ מה טהעידו טוה לזה מזה ודאי שקר מעידים ורשעם שהאמינים התורה למזימי' יותר מלמזימי' משום כיון שפעידין המזימין על נפון של העדי' המזימין הן אינם נאמני' על עצמם לומר לא היינו עמכם כשם שאינם נאמנים לומר לא עשינו כך וכך כגון אם באו שני עדים והעידו על שנים או אפי' על מאה שהרנו אה הנפש או שחילו אה הטב' מאמינין לעדים להרנס ואינן מאמינים לאלו שאומרים שלא עשו כך וכך דאדם קרוב אצל עצמו ואינו מעיד על עצמו ה"נ אין מאמינים לאלו שיאמרו לא היינו עמכם שפעידים על עצמם אלא מאמינים לכז מין המעידים על נפון פפרינן אותו הפלוגי ולא עוד א"א שהעדים המזימי' ח' יב' לטלם לאותו פלוני כפי מה שרצו לחייבו דכתיב ועיטיהם לוכאשר זמם לעשות לאחיו ורב' התורה כפי' שחייבים לשלם ממון שהיו רוצים לחייבו לשלם דכתיב יד ביד ונ' ומקשינן כיון דכתיב ועשיה' לו כאשר זמס יד ביד למה לי אלא לרבות דבר הניתן מיד ליד דהו נהי שלומין ולא נאמר כיון שיש עליהם חיוב מלקוח משום לא תענה ברעך עד שקר לא נתחייבים ממון קס"ל יד ביד להיבו ממון ולא מלקוח ומלמין המסון כיו שניהם עדים טהעידו בכ"ד כאחד שחייב לחבירו מנה ואחר כך באו ואמרו שקר הערנו ערוחם הראשונים קיימא שכיון שהניד שיב אינו חוזר ומניד מ"מ נאמני' הם על עצמם כמה שאומרים שקר הערנו על פלוני טאם הפסידוהו חייבים לשלם לו כל מה שהפסידוהו מדינא דרנסי :

✿ **הלכות שטרות** ✿

לט כותבין שטר ללוה בלא מלוה ועל איזה כותבין וכו' יז סעיפים :

א דבר תורה אחד מלוה משטר ואחר מלוה על פה נוכח מנכסי' משועבדים דק'ל שיעבדא דאורייתא כל'מ"ד ש'מלוה המלוה מעות לחבירו משועבדים כל נכסיו למלוה מן ההורה בעד הלוואה זו דכתיב והאיש אשר אתה נושה בו יוציא לך את העכוש החוצ' ונושה בין בשטר בין בעל פה משמע ואמר הורה יוצי' לך את העכוש ש"מ שכל משלמיו משועבדי' לו והוא הדין אקרקעות דכ' שהיא שדרך המלוין לסמו' עליהן והר' אבל חכמינו ז"ל תקנו דמלוה על פה לא ינכה ממשועבדי' אלא מכני חורין כמו שיחבא' טעמ' כע"ה ואיזהו הם משועבדים כגון שסכר הלוה קרקעותיו לאחרים אחר שלוה סוד ונקראו

בפני בית דין ולא טענת שלא להשביע את עצמו ולא שום טענה בעולם האויל ועומד כדון כפני דיינים הורא נמורה היא וכפני עדים שהזמינו לכך הוא והוא שיכירו הכד את שניהם כדי שלא יערימו שניהם לחיי איש אחר וזה הוא לשון הרמב"ם מביאו השו"ע בסיומן זה והכי פירושו הלוה פשיטא שצריבין להכירו על כל פנים בשמו רשמי מעלה שמו בשם אחר ומחייב את איש אחר אלא צריבין שיכירו גם את שם המלוה שאם לא יכירו שם המלוה אלא את שם המלוה כיצד יש לחוש דשניהם יבאו לפנינו בערמה לחייב איש אחר כיצד שמה זה שהוא לפנינו ואמר שהוא המלוה יעלה שמו בשם אחר ויתן השטר לאותו שהעלה שמו על שמו ואותו האחר יתבע בו את איש אחר ששמו כשם זה הלוה א"נ האיש הזה מעצמו טעו' עצמו למלוה יקח הרשאה מאותו איש שהעלה שמו על שמו ויהכע בו את איש אחר ששמו כשם זה הלוה שהוא לפנינו אבל כשמכירין שניהם בשמותם ליכא למיחש למידי דלמאי ניהו' שם' יש עו' איש אחר ששמו כשם זה המלוה ואח' ששמו כשם זה הלוה ויערימו שניהם לתת השטר לאותו האיש ששמו כשם זה המלוה שיתבע בו אותו ששמו כשם זה הלוה פשיטא דכולי האי לא חיישינן דלחד שזומן שמה כשמה חיישינן לתרי לא חיישינן מאי איכא למיחש שמה יעשו קנוניא שהמלוה הזה בעצמו יתבע בשטר זה שהוא בידו את איש אחר ששמו כשם לזה כיון שאנו מכירין את שניהם ליכא למיחש ליה שעו' שמכירין שם שניהם מתפרסם הדבר שלה זה נחתיב לפלוני זה מה שאין כן כשאין מכירין שם זה האיש הבא לפנינו עם המלוה ועושה עצמו למלוה שקטת לברר בשיצא השטר מיד אחר והוא דאמרינן לקמן סעיף י"ג כוהבין שטר ללוה א"ע פ' שאין מלוה עמו והוא מטנה שלימה ומשמע א"ע פ' שאין מכירין את המלוה הרמב"ם אינו מפרש' כן אלא ס' ל' פירושה דמכירין גם את המלוה אף ע"פ שאינו לפנינו ואתה לא שמעינן דכוהבין א"ע פ' שאין עמו בפנינו ולא חיישינן שמה לא יסוד לו השטר מיד אלא לאחר זמן ויכא לטרוף לקוחות שלא כדון דמירו בשטר הקנאה וכיון דשטר הקנאה הוא ליכא למיחש ליה דאף על פי שלא יסורנו לו מיד אינו טורף לקוחות שלא כדון כיון שהוא שטר הקנאה הנכסים קנייין לו מעבשיו אף על פי שלא בא השטר לידו אבל בשטר דלאו הקנאה אין כותבין כשאינו עמו שאין הנכסים נקנין לו ער שיבא השטר לידו ואיכא למיחש לזה כמו שכתבתי בסעיף י"ג וה"ה כשהוא עמו ואינו רוצה למסור לו בפנינו מיד גם כן אין כוהבין והוא דנקט כשאינו עמו משום דמסתמא כשהוא עמו מסור לו מיד זהו דעת הרמב"ם והוא סובר דלעול' צריבין הכד או העדים שכותבין השטרות להכיר שם שניהם אפילו בשטר הקנאה ולא סגי בשיכירו שם המלוה לבדו מטעמא שכתבנו אלא שדבריו רבינו בעל שולחן ערוך שכתב כאן והוא שיהיו כד מכירין את שניהם כדי שלא יערימו שניהם לחייב איש אחר עכ"ל ולקמן בסיומן מ"ט סעיף ב' כתב צריך שיכירו העדים ששם המלוה פלוני בר פלוני כו' ומשמע שם דבשטר הקנאה אין צריך שיכירו שם המלוה וכן כתבתי אני אחריו ומשמע לי שהוא סמך על דברי השו"ע שכתב בסיומן זה כותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו ובלבד שיכירו שם המלוה ולא הזכיר המלוה וכתב עליו הרב ב"י אה לשוננו נראה שהוא סובר כדברי הרב המגיד כו' עד כאן לשוננו אבל לי נראה שאין מכאן ראיה דס' ל' שטר כרב המגיד שהרי סיים דבריו בכאן ואמר כדאיתא לקמן סימן מ"ט ולקמן כתב בפירושו הלוה והמלוה ופשיטא שרצה לומר גם בכאן הלוה והמלוה אלא שקצר כאן דבריו וסמך על מה שכתב לקמן סימן מ"ט נ"ל אבל מכל מקום על רבינו בעל השולחן ערוך הישגך הקושיא שדבריו שותרין אילו את אילו ואפשר לי לומר שהוא טחלק בין כד לעדים דכד שכתבתי כו' כמו שיש

מ"ם אם יאמר המלוה כיון שאינך רוצה שיכתוב לי השטר החזיר לי מעותי שומעין לו כי וודאי לא הלוה לובקניין אלא אדעתא שיהא לו השטר בידו לראייה לטרוף ממשעבדי וכל זמן שאינו מחזיר לו מעותיו אם עדין רוצים לילך למדינת הים יש מי שאומר שהולך לפני כד ומעידין והכד כותבין לו אלא שהעדים אינם רשאין ליכתוב כיון שמיחה בהן ולכד אינו יכול לפחות דאליס כחיהו ויש מי שאומר שאפי' עומד וצווח לעדים אל תכתבו לו השטר כותבין על כרהו ואע"פ שאין עדין רוצים לילך למדינת הים רשמי יכא הדבר לירי שכתבתי י"א דלא אמרינן מהם קניין לכתובה עומד אלא שקנו מסנו בפני המלוה דבין דיפה כחו בפניו וודאי על דעת לכותבו לו קנה אבל אם קנו מסנו שלא בפני המלוה אין כוהבין ובעו א לאימלובי ביה ויש חולקין בזה :

ה אין העדים צריבין להיות מוזמני' לשם העדות אלא כל שראו יכולין להעיד אבל מ"ם כשהזמין אחרים בקניינן אין אילו יכולין לכתוב לו דבי אמינן מהם קניין לכתובה עומד המ' אילו דמייחדי ועשאן שלוחין ואפי' אלו דמייחדי אם נתבו אינם יכולין לכתוב פעם שניה כיו העדים טעמא ש שריהוהן אינם חוזרים ועושין שליחות אחרת וכ"ש האחרים שראו הקניין ולא נעשו שלוחים בכתובת השטר והדיו נתן כן טאם כן אם היו שם הרבה בני אדם כל שנים יכתבו לו שטר ונוכ' וחוזר ונוכה אלא לעולם אין כותבין אלא המוזמני' שעשאן שלוחים אבל אם אילו האחרים מעירין בע"פ מקבלין אותן ועדותם עדות טאם כבר זה בעיקר הדבר הוחזק כפרן על פי עדות אילו אבל באומר פרעתי נאמן ואף על פי שראו שקנו מסנו בפני האחרים רשמי אותן האחרים כתבו שטר וזה פרע והחזיר לו שטר ולא עור אפילו הוך זמנו נאמן לומר פרעתי ובשבעת היסה משום דרוע טענתו של מלוה שהיה לו להיות שטר בידו ואין לו חוששין שמה נחפרע והחזירו אף ע"פ טאם אין שם לא קניין ולא שטר והעידו שהוא הוך זמנו נובה על פי עדים אילו ואינו נאמן לומר פרעתי שאני התם דמעלייא טענות החובע רחוקה שאין אדם פורע הוך זמנו :

ו ככל מקום שאמרנו שלא היה לעדים לכתוב ולחרום והם עברו וכתבו וחתמו ונתנו למלוה אינו נחשב כשטר אלא כפנקס של זכרון דברים בעלמא ואם טוען פרעתי נאמן בשבעת היסת רשמי פרע ולא בקש שיחזיר לו השטר או שיהן לו שובר שהוא לא ידע שיש עליו שטר שסמך שהעדים לא יכתבוהו כיון שבדין אין כותבין מיהו יס' אומרים טאם נתקיים השטר בבית דין דנין על פי דודאי ידע מן הקיום דאית ליה קלא ועל סימן מ"ו סעיף י' ובמקום שצריבין לומר כתבו וחתמו היינו כשמהחייב עצמו כדבר מה אבל כשמוחל דבר לחבירו או פטר דבר אין צריך לומר כתבו וחתמו ועיין לקמן סימן ע"א :

ז כל שלא קנו מידו אפילו הודה כפני כד של שלשה אם לא היו דיינין קבועין ולא שלחו לו אפילו קבץ אותם והושיבם והודה בפניהם ואמר הונ' עלי דיינים אם בא אחר כך ההובע ובקש שיכתבו לו הודאתו אין כותבין דכל שלא שלחו אחריו לדוננו ואינם קבועי' לכך לא נעשו כד אלא עדים דאמר' דילמא אי לא הוו אלא חרי הוה גם כן מודי ליה קמיהו ולא הוי פהררי אחר בית דין לפיכך אפילו הם שלשה אין כותבין רשמי זה ופרע לו ולא ידע שיש עליו שטר ונמצא זה יחבע אותו אחר כך כשטר ויוציא משני פעם שנית אבל אם היו כד של שלשה יושבים מעצמם במקום הקבוע להם וכא ההובע וקבל בפניהם ושלחו שליח אצל הנתבע וכא והודה בפניהם הרי אילו כותבין הודאתו ונותנין לבעל דינו אפ"ל אמר אחס עדים דב' נסוד הוא וכל שנעשה בפני בית דין נסוד לא שייך למסעון עליו כלום לא טענת מטטה אני' כך שאין משמין

המורה. ולא חשבינן ליה לשרא מעליא לטרופ בו לקוחות אבל לגביה מינ' שררא מעליא הוא ולא יכול לכפור דשררא ורצי לא כהכוונתתמו :

יב בסה דברים אמורים שהיה כתוב בלשון שמוכיה שלא היה בית דין כגון זכרון עדות כי שהוא לשון עדים אבל אם כתב בלשון בית דין כגון זכרון דברים שהיה בפנינו אז בפנינו בית דין הודה ואין תחומים בו אלא שנים ואין כתוב בו וחד ליתוהו פסול דשמא טעו לומר שנים השוכים בית דין אלא אם כן מוכח מתוכו שהיו שלשה כגון שכתוב בו שנעשה בפני מומחה אף על פי שהוא לא יושב עמהם אלא כחוב בו הוא אמר לנו שנכתב ונתחום שהוא לא היה טועה לומר בית דין בשנים אי נמי הוא היה עמהם כישיבה ולא היה לו פנאי לחתום ואמר לנו שנכתוב ונתחום אנהנו הרי מוכח שהיו שלשה :

יג כוחנין שטר ללוה להיות מזומן בידו לחתו למלה בשילוח לו מעות אף על פי שאין מלוה עכו דליכא למיחש שיכא מזה הפסד ללקוחות שכיון שהוא בעצמו מצוה לכתוב שטר חוב על עצמו הרי הוא מוכה לונכסו מעכשיו כמו שיתבאר וכלבר שיכירו הכ"ד את הלוה שהוא המצוה לכתוב השטר על עצמו ואינו מחייב איש אחר ביצד אמר לעדים קנו ממני שאני חייב לפלוני כך וכך וכתבו השטר והנו אותו בידי הרי אילו כותבין ונותנין אותו לידו של הלוה ולא יזכה בו המלוה שיהיו נכסיו משועבדים לו עד שיצא מטהת יד הלוה שימסרו הלוה מעצמו או שילוחו לידו של מלוה אבל אינם רשאין ליתנו למלוה בלי רשותו של הלוה דשמא כתבו ללות בו וזה עדיין לא הלוהו ויוציא ממנו שלא כהן אבל בשיצו' שיהנוהו למלוה נותנין לו דאפילו אם הכצא לומר שמא עדיין לא הלוהו ויבא לטרופ בו מלקוחות שלקחו קודם שילוחו כיון שבא השטר לידו לא הוי שלא כהן שכבר נשתעברו לונכסיו הלוה משעת הקניין כיון שהלו' צוה לכוהבו ולתנו לו וקבל עליו קניין הרי הקנה לונכסיו מעכשיו מהו אם המלוה מוכחה שלא לכתוב השטר ללוה מפני שאינו רוצה שיצא עליו קיל שהוא משופע בנכסים אי נמי כדי שלא יחבע אותו הלוה בו כסו שיתבאר בסעיף י"ז אף על פי שלא יתחייב מ"ס אינו רוצה לבא עמו לדין עמו אין כותבין בעל כרחו ואין כותבין שטר למלוה עד שיהא לוח עמו ואפי' אם אומר המלוה לעדים כתבו השטר ונתהוהו ויהיה בירכס ואם יבא הלוה ללוה ממנו היום התנהו לי כי לא יהיה שטר מוקדם ביון שהיום יהחיל השעבוד ואם לאו הקרעוהו אין שומעין לו ושעמא הרא דהא ווראי לא ניחא ליה ללוה שיצא עליו קול שהוא צריך ללות מעות דזיילי נכסיה וגם מזיק לו במשא ובמנהגו שלא ישאו ויהנו עמו הפרוה בהקפה וזה ברור ועוד משום דאיכא למיחש שמא יתאחר הלוה ולא יבא היום אלא ליום אחר ויצא קלקול מתחת ידם שיבא לטרופ לקוחות שלא כהן דהא כיון שאין הלוה עמו לא יקנה נכסיו מעכשיו דמי יקנה אותה לו ובשיבא אחר כך השטר לידו על פי הלוה שילוח לו אחר כך לא יהיו הנכסים קניינים לו רק משעת הלוה והוא יטרופ מן הלקוחות מעכשיו מזמן הכתוב בשטר שהבית דין לא ידעו שנכתב קודם הלוה והרי מעכשיו יטרופ הנכסים ויפסיד הלקוחות שלא כהן בפה דברים אמורים שכותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו בשטר שיש בוקנין שמשעה שקנה מידו גשתעברו נכסיו למלוה אף על פי שלא ימסרנו לידו עד לאחר זמן והשתא כי שטר כהן שטר או שכתוב בשטר בהדיא שהנכסים יהיו משועבדים לו מעכשיו אף על פי שלא קנו מידו כיון שהקנם לו בשטר בפירוש זכה בהן מיד אבל שטר שאין בו קניין אפ"ס מסר מעות ללוה בפנינו אין כותבין אפי' ללוה עד שיהיה מלוה עמו ויחן השטר ביד המלוה בפניהם דאז הנכסים קניינין למלוה מעת שימסור לו

כן בפירוש כנמרא פ"ק רב"ט נבי נפילת השטר מה שאין כן בפני עדים דלא שכיח רבים לפיכך הכא דמיידי ככ"ד דשכיח רבים חשש לחשש הרב"ט שצריך להבי' שניהם כדי שלא יערימו לחייב איש אחר אם אין מכירין שניהם דכיון דשכיח רבים הושתין לתרי יוסף כן שמעון ולקמן בסמ"ט מ"ט מיידי בעדים דלא שכיח רבים קבייהו וסני בהכרת הלוח שלא יעדים שאפי' כהכרתו לבדו לא היישינן לתרי יוסף כן שמעון כיון דלא שכיח רבים ולפי התירוץ הזה כתבתי גם אני כאן דמיידי בבית דין כמו שכתב השולחן ערוך וצריך שיכירו בית דין את שניהם כו' ולקמן בסמ"ט מ"ט דמיידי בעדים כתבתי גם כן כמו שכתב השולחן ערוך שאין העדים צריבין שיכירו שניהם רק הלוה לבדו ואף כי מדבריו שבפני' בבית יוסף אין נראה שהוא מהלק כן נ"ל ועוד דהודא' בפני בית דין אלימא היא כמו שיתבאר לקמן סימן פ"א סעיף כ"ב לכך צריבין ליתור בה יותר ולחשוש מה שאין הושתין כן בהודאה כפני עדים נ"ל :

יד והא דאמרינן שאין כותבין ההודאה כל זמן שלא קנו מידו הני מילי כשהודה במשלטין אפילו הם בעין ואפילו הם של פקדון דשמא יחזירם וזה יוציא עליו אח"כ שטר אבל אם הודה לו בקרקעות כגון קרקע שהיה ראובן מוחזק בה והודה לשמעון שהוא שלו אפי' בפני שנים אע"פ שלא קנו מידו ולא אמר להם כתבו ותנו הרי אילו כותבין ונותנין שאין כאן לחוש שמא יחן לו וזה יהויר ויתבענו פעם שנייה שהרי הקרקע היא בפנינו :

טו הא דאמרן שכשהודה בבית דין הוי כמלוה הכתובה בשטר ולפיכך כותבין ונותנין לבעל דינו ה"ס כשלא קבל עליו את הדין עד ששלחו הבית דין אחריו והביאוהו כמו שנתבאר אבל שנים שכאו לדין והבע אחר מהם את הכירו ואמר לו מנה לי בידך ואמר לו הנהבע הן בין שאמרו הדייני' חייב אתה ליתן לו בין שאמרו צא חן לו ויצא ואמר פרעתי נאמן וישבע היסת שפרעו ואף על גב דאמרינן לעיל דערות בבית דין או הודאה בבית דין כמלוה הכתובה בשטר דמיא הני מילי היכא דלא ציית דינא עד שישלחו אחריו ויביאוהו לדין א"כ ציית לדינא ונתברר דלא פרע אבל היכ' דציית לדינא כגון הכא שכאו פעצמם לדין ונפיק מבי דינא ארעתי דקבלית עליה לדינא ובא ואמר פרעתי נאמן לפיכך אם חזר התובע לדיינים ואמר כתבו לי הודאתו אין כותבין לו דשמא פרעו ואפילו למאן דאמר שנאמן לומר פרעתי נגד פסק דין הכתוב ונתחום כמו שיתבאר בסמוך אפילו הכי אין כותבין לו דשמא כבר פרעו ואשרוהו לכי דינא הנס למה לן ולזולא דכי דינא הוא :

טז אם איש פסק דין כתוב ונתחום ביד התובע אין הלוה נאמן לומר פרעתי דהוה ליה ליקח הפסק דין ממנו ולקרעו ואם זה אחר במה ימ'עס הפסק דין שבידו ולא תבעו סברא הוא כדשתק כולו האי שפרעו והדייני' יש להם לומר לכתבע שנתנו הפסק דין לתוב' ואם לא אמרו לו נאמן לומר פרעתי שלא ידעתי שהיה לו פסק דין עלי ואם שכחו הכ"ד אם אמרו לו או לא חזקה שאמרו לו דבוזיא עשו כמו שהוא הדין ויש חולקין ואומרים דבכל עניין נאמן הנהבע בשכונת היסת לומר פרעתי אפילו נגד פסק דין כתוב ונתחום מבית דין דלאו ארעתייה למשקליה מיניה בשפרעו וכן נהוגין :

יז שטר הודאה שיצא לפני כ"ד וחתמו בו שנים ולא פרשו בו שאמר להם המודה כתבו וחתמו לו בשר דמסתמא לא היו כותבין אלא א"כ צוה וי"א ה"ס כימיזהם שהיו הסופרין בקיאיין וידעי שאם לא אמר כן כתבו וחתמו שלא היה רשאין לכתוב ולחתום אבל סופרים שכומן הוה שאינן בקיאיין בדיני דשררא חיישינן שמא הם כתבו וחתמו אע"פ שלא אמר להם

לבוש עיר שושן הלכות שטרות

שצריך לומר לעדים שמסרו בפניהם חתמו עליו וגם העיר; שנמסר בפניכם :

ב"מ דינאמי שנמחק או אבד שטר חוב ובגד' סעיפים :

א מי שבלה שטר חובו והוא הילך להפחק אבל דישומר עדיין ניכר וירא ששא יפחק לגמרי עד שלבסוף לא יוכלו לקרותו כלל מעמיד עליו עדים שמכריזין החתימות וכל כלי בית דין והם עושים לו קיום כמו שיתבאר בסמוך וי"א אפילו נמחק לגמרי שנמסר שש או שנפל עליו מיס מעמיד עליו עדים היודעים מאמתו נכתב ומה היה כתוב בו ועדות זו שמעידין על השטר אינה צריכה להיות בפני בעל דבר שאינו אלא כמו שאר קיום שטחח דעלמא שאין צריכה להיות לפניו כמו שנכתב לעיל סימן כ"ח וכאין לבית דין ומעידין שראו ביד פלוני שטר מחוק שהיה כתוב בו כך וכך והבית דין עושים לו קיום אבל ערי השטר עצמן אין כותבין לו שטר אחר אף על פי שנמחק בפניהם מפני שהם כבר עשו שליחותם אלא באין לבית דין והב"ד עושים לו קיום / כיצד הוא הקיום הבית דין מצווים לכתוב שטר אחר וכותבין לבעל השטר חתי' אנו בית דין פלוני ופלוני ופלוני הוציא פלוני בן פלוני שטר מחוק לפנינו שהיה כתוב בו כך וכך וזמנו היה כיום פלוני ופלוני ופלוני היו עדי השטר ופלוני ופלוני העידו עליו שנמחק ואם כתבו והזקקנו לעדותם ונמצא עדותם מכוונת נוכח בשטר זה שכתבולו מוסך ראשון ואין צריך קיום אחר ואם לא כתבו בן צריך להביא ראיה על עדים הראשונים עד שתחייבים עדותם ואם אינו מקיים' הוי דינו כמי שסוציא שטר שאינו מקיים שיתבאר עוד לפנינו בע"ה י"ט סי' שאומר שצריך לכתוב בקיום שקרעו שטר הראשון דאם לא כן פסול הוא דשם ילך לב"ד אחר ויעשו לו קיום אחר ויגבה ויחזור ויגבה ודווקא בשטר שטרות אבל בשטר מתנה שנמחק כותבין לו אחר אף על פי שלא נקרע הראשון דלא נפיק מיניה חורבה שאינו אלא להעמיד מתנה בידו אבל אם היה במתנה אחריות וכן בשטרי סקה ומכר צריך לקרוע הראשון או לכתוב

כפ"ב בשטר השני זה השטר לא נכתב לנכות בו לא מסעברין ולא מבני חורי אלא כדי להעמיד שדה זו ביד מקבל מתנה או הלוקח שלא יוציאנו מסנו הנותן או המוכר וכשכותבין לו שטר אחר כותבין בו זמנו הראשון ולא זמנו דראודא דיש לחוש ששא חזר וכפרה למכר ויוציא אחר כך שטר זה עליה שכתבו לו שכתבוהו כדי להעמידה בידו ויאמר השתא הוא רובינתא מינך והדר טרף שלא כדין :

ב והא דאמרינן שעושים לו קיום בשנמחק דוקא שיש עדים שנמחק באונס אבל אם מחקו מלוה מרעת או שהניחו כפקום שאינו משתמר ונמחק אין עושים לו קיום דכיון שהניחו כמקום שרבו למח' ודאי פרעיה ורוצה שיעשו לו קיום כדי שיגבה בו פעם שניה :

ג מי שהיה לו שטר ואבד וכל בית דין שכתבו לו שטר אחר אין כותבין לו אפילו אם הבי' עדי השטר הראשון ומעידים שהם כתבו ונתנו לו הראשון דאיכא לסיחש ששא פרע אם הוא שטר חוב או ששא חזר ומכרו לו אם הוא שטר כקח וכהאי גוונא על כן אין לבית דין לכתוב העתקת שום שטר אם לא יראו שיש בו צורך כי ההיא דנמחק שטר חובו דלעיל ואם כתבו לאחד הופש שטר א' וכל לפני בית דין אין בית דין נזקקין לו עד שיוציא נגף השטר אם לא כתבו בו טעם למח' עשו שטר אחר כי ההיא דנמחק שטר חובו וכיצא כן

השטר אבל אם לא ימסרו לו בפניהם חוששין שבא יכתוב עתה ללוה בניסן ולא ילוה ממנו עד תשרי או לא ימסור לו השטר עד תשרי ונמצא המלוה סורף כשטר זה בניסן כלא כדון שהרי לא הגיע לידו עד תשרי ואם אמר קנו ממני שאני חייב לפלוני כך וכך וכתבו לו השטר או אפילו אמר קנו ממני לפלוני סהם הרי אילו כותבין ונתנינן למלוה ולא ללוה דסחם קניין לכתובה וליתנו ליד המלוה עומד אם לא שיאמר הלו' קנו ממני וכתבו ותנהו ליד או לא יתנהו למלוה :

ד הייב עצמו לטנים בקניין ואמר לעדים שיכתבו השטר ויתנו לידו וכן עשו ומסר החייב את השטר לאחר מהם אע"פ שלא ידע האחר מזה המסירה ואפ"מ ולא ידע ממסירה זו לעולם מכיון שזכה בו האחר כש' שמסרו לו וזכה גם השני בהלקו ויגב בו יחובים חלקם :

טו עדים שראו קטן שקנו מידו לא יכתבו עליו שטר שאין בקניין קטן כלום ועל סי' צ"ו :

טז עדים שראו דבר לזכותו של ראובן ואין זכותו נגמר בזה עד שיביא עוד עדים אחרים שראו עוד דבר אחר הכסייע לזכות זה אם אילו העדים כותבין ונתנינן מה שראו עיין לקמך בסיון ר"ה :

יז לוח שבא לבית דין בשטר חוב שבידו על עצמו ואומר שהמלוה אמר לו שיביא לו שטר כזה ואז ילוה לו סנה עד זמן פלוני ושוען הלוה שיכפו את המלוה שיקיים הבטחתו וילוח לו עד הזמן שקבע לו אפילו המלוה מודה שכן הוא שהבטיחובך אלא שעתה חוזר בו ואינו רוצה להלוות לו יכול לחזור בו ואינו יכו' לכופו שילוח לו ונ"ל שצריך להחזירו שכר הסופר שנתן מדינא דגרמי דכיון שמודה לזכרו נ"ל אבל אם אמ' שיביא לו משכון וילוחו על המשכון וזה הביא לו המשכון והמלוה נטלו והחזיק בו לא יוכל לחזור בו וצריך להלוות לו דבמשכתו במשכון קנה זה הרמים שגדל להלוותו בכל מקום שהם שמחליפי המשכון / בכל הספרות ק"ל שהלוה נותן שכר הסופר דהא הנאה שלו היא שזה מלוה לו ואפילו בשטר עסקא שהוא מלוה למחצית שכר ויש גם כן הנאה למלוה אפילו הכי נותן הלוה שכר הסופר דעיקר הנאה היא שלו / ואם המלוה אבד השטר וצריך לשטר אחר הוא נותן השכר :

ב"מ דינאמי המחייב עצמו לחבירו וכו' ב' סעיפים :

א המחייב עצמו כמסן לחבירו בלא הנאי אף על פי שלא היה חייב כלום הרי זה חייב כיצד האומר לעדים הוי עלי עדים שאני חייב לפלוני סנה או שכתב לו בשטר הריני חייב לך סנה אף על פי שאין סם עדים אלא שהוא כתב ידו ומסרו לו או שאמר לו בפני עדים הריני חייב לך סנה בשטר אף על פי שלא אמר אתם עדי' דאילו ואמר בשטר הרי זה כמו שאמר הוי עלי עדים דמי וחייב לשלם אף על פי שנתנה פודים וגם העדים יודעים שלא היה לו אצלו כלום חייב שהרי חייב עצמו ונשהעבר כמו שנשאלה הערב / וכל שכן בשכוח' לאח' קבלתי מסך כך וכך על החוב שיש לי ביד' דהוי סחילה אע"ג דידע'גן שלא קבל כלום :

ב לוח שכתב ככתבירו שחייב לפלוני מנה והחתיים בו עדים הרי זה שטר כשר וכן אם כתב שטר כתב ידו אף על פי שאין בו עדים אלא שנתנו למלוה בפני עדים הרי זה מלוה בשטר והוא שהיה כתב ידו שאינו יכול להודיף שאם יוכל להודיף יש לחוש ששא זינף המלוה ואינו נוכח בו מלקוחות וגם צריך שיקראו אותו עדים כשנתנו לו בפניהם שידעו שזה השטר הוא ומה כתוב בו שעל ידי זה מפקי לקלא בשטר מעליא לטרף בו מלקוחות / ויש שהגאונים שהגרו

הראוי לעמוד ימים רבים ואם יכולין לזייפו אין זה יכול לעמוד ימים רבים לפיכך לא מכשרין אפי' לאלהר ורוקא שטר חוב וכיוצא בו שטר העומד לראייה שנעשה מהחלה לעמוד ימים רבים אבל שטר אקניות' כשר שלא נעשה אלא להקנות בו ועל ס' מד סעיף א' :

ב ונתבאר בכל לשון וכל כתב וכל שטר שירדק הסופר בכתב הזוהר שלא יהא בו שום שינוי :

ג חוקי שטרות הוא שצריך להתכונן כיוון וזייגין שלא יהיו רחוקים בין התלבות שמא זייף והוסף ויז' או זייג' ולא יהיו מרוחקים שמא חתק אות אחת כגון ה' או ח' והניח דגלה א' במקום ו' וכל כיוצא בזה מדקדקין בו בכל לשון ובכל כתב לכן צריך הסופר להזהר בכתוב' השטר שהיו אותיותיו דומות זו לזו והיתה הכתב מיושר ושיה ככל דבריו שלא ירחוק האותיות זו מזו יותר מראי ואל יתק החתב יותר מראי ואל ירחוק במקום א' וירחק במקום אחר' לפיכך אין העדים רשאין לחתום עד שידקדקו היטב ככל אותיותיו ולפיכך כשיבא השטר לפני הדיין צריך לעיין בכר או יזוהר ולדמי' אות לאות ואם רואה בו שום שינוי לא ינכה בו עד שיכרוק הדבר היטב וכל דבר שנוכל לתלות כמחק תליגין' ואם צריך לכופ את בעל השטר ולהביתו כדו שיוהר יעשה כדו שיוצא הדין לאמתו ויש מי שאומר דהניסילוי היכא דאחי' לאפקי מירש'ים או מלקוחות דקיימא לן שזענין לירש' וזענין ללקוח אבל היכא דאחי' לאפקי מלוה או מפיכר ונותן נופייהו ולא שיעז' נהבע בההיא ריעות דאשתכח כשצרא לא שזענין ליה ד דא' לא זייף דא' זייף הוה שזענין ליה הנשבע ו' דאף עף פ' כן שלא ישעז' הנתבע הייב הדין לשעז' ולדקדק להוציא הדין לאמתו דשמא הנתבע בעצמו שכת' :

ד צריך הסופר להזהר שלא לכתוב בסוף השטר משלים עד עשר שמא יעשה משלים שלשים ומארכע ארבעים וכן עד עשר יעשה עשרים ואם נודמן לו בסוף ששה מחזור הדבר פעמים רבות עד שיכיא בתך השטה ואם כתב שלשה או עשרה שפיר דמי דליכא למיח' לזייף וכן אם כתב בסוף השטר שלשים או ארבעים או חמשים השטר כשר ולא אמרינן שמא היה כתיב שלש או ארבע וחמשים וזייף דחוקה על העדים שזעזע כהוגן ואם היה כתב שלש או ארבע לא היה חוששין ויהיה הסיפ' שא יכתוב החשבון באותיות כגון כ או ה' שלא יעשה כף או ו' וכן כ שאר אותיות ואם לא עשה כן הוי שטר שאיפשר לזייף ונסול אבל איכתב גימטריאות או ראשי תיבות כגון ל' כ' ש' שאי אפשר לזייף וליכא למיחש שמא היה כתיב ל' או ו' וה' הוי ממשמא דאמרינן חוקת על העד שישעז' כהוגן ואם היה כתיב כ' או ו' לא הוי חזומין :

ה היה כתוב בו למעלה דבר א' ולמטה דבר אחר ואיפשר לחקו ורקיים סתיהם אפילו הם לשינות מהחוקים זה מזה מקיימין איהם ולא פסלינן לשטר דלאו איתח' הוא לסתו' דבריו הך כדו דכור וכדוראי רצה בו ענין אחד אבל אם הם סותרים זה את זה כגון שכתב למעלה מנה ולמטה מאהים או איפכא הולכים אחד ההחתין דאיכא לימיר חורבו מן העליון והוא שלא יהיה הקהתון בשטה אחרתה ולא כתב בו והכל שריר וקיים שאין למדין משטה אחרונה אם לא כתוב בו והכל שריר וקיים דחייס כן שמא אחד שנחתם נכתב וזייף הוא כמו שכתב עיר כסימן ש' בע'ה ורוקא לנכות בו אין למדין משטה אחרונה אבל לאפקועי סכעל השטר עצמו למדין אפילו משטה אחרונה דוראי לא כתב וזייף חובתו כמו שכתבאר בסיומן ש' ואם נחק סכום של משה הכל פסול דשמא לא היה כתוב בו למשה רק דינר אחר' יש מי שאומר שיש למעלה היה פירש והולך ולמטה היה כתוב סך הכל וכך וכך ופ' חתאו היסף בזה אנו אומרים ודאי שעה כחשבון של הסך

כנה שידוע לעדים שאכר ולא נפרע אבל אם אין ידוע לעדים לא יכתבו לו ולא רוקא כנאכר ממנו שיהיה כן דאפי' כנאכר ממנו בעדים גם כן אין כותבין לו דשמא ימצאנו ויחוו' וינכה בו אלא רצה לימיר נאכר מן העולם כגון שמעירין שנשרף או נפלו לים ואינו בעולם שאי אפשר להכצא ורוקא כששרי הלוואה אבל ששרי מקח ומתנה בלא אחיות כותבין לו אפילו אחי שנאכר דליכא למיחש למירי שהיו אפילו ימצאנו לא ינכה בו כלום ומיהו אם היה השטר ביד אחר ונאכר ממנו כותבין לו אחר אפילו כשטר הלוואה דליכא למיחש כ' שמא ימצאנו הוא דלמה ניהוש שמא ימצאנו הוא ויהר מהלוח בעצמו דבשילמא כשנאכר ממנו שמא הוא מכיר ונזכר כאיזה מקן נאכר ממנו ויכול לחזו' אחריו עד שימצאנו וינכה בו שנית אבל כשנפל בו מיד אחר למה נח' שימצאנו הוא' ואם הלוה במקום אחר והמלוה חושש להוליך ששרי כדו שמא יאכר שכו בדרך בא לב' שבעירו וכתיבין לו אחר והוא מניח ששרי ביד ביה דין שבעירו והם מודיעין לבית דין שבמקום הלוה שניף השטר מניח בידם והולך ונכה חובו מן הלוה וכתיב דין שבמקום הלוה טס וידוע לבית דין שבמקום המלוה שהיא נפרע מחובו וקורעין השטר הראשון שבירס ואם נאכר שטר המיטעש בהליכתו לבעל חוב וידוע זה בעדים הויך לפני בר' שבעירו ויעידו לפניהם שנאכר מן העולם ויחוו' לו שטר שבירס ועל דרך אחר אין מטיפין שטר חוב וכל שטר מ' שמיטעשין ומעתיקין אותו אות כמות ששטר הראשון וכתיבין בו שהוא העתק אין צריכין בר' להעתיק' אותו שטר אפי' שנים יכולין להעתיקו' שטר צואה שכתוב בו פתנית לרכוס וכא' א' לב' שיהיה לו לכתו חלקו של השתנה כותבין לו דהא לאו לגוביינא קאי שהרי לאו שטר הוא והיותו מים או אפטרופסים יכולין לומר פרענו :

ו מי שהיה לו חוב על כתירו כשטר ואבר השט' אפי' העדי' קיימין וקנו כדו אם טוען הלוה שפרע הריזה נשבע היסת ונפטר ואפילו היה הח' כולמן ועדיין לא הניע חובן להפרע אפילו הכי נאמן אף על נכ החוקה אין אדם פורע הוך זמנו הכא טענת התובע נרוע טפי הואיל והיה לו שטר ואינו כדוראנו חוששין לומר שמא פרעו ולפיכ' קרע השטר או טרפו לפיכך נאמן לומר פרעתי אפי' הוך זמנו ואפי' אם היה השטר יוצא מתחת יד אחר והלוה טוען ממנו נפל אחר שפרעתי אף ע'פ' שהוא כחוק זמנו נשבע היסת ונפטר שכיון שאין השטר ביד המלוה שנפל ממנו ולא סמרו אין שם חוקה דקיימא לן שאין אדם פורע ה' זמנו דנהרע כחו של שטר כנפילה שמא פרע הוא ולכך לא שטרו אבל אם הפקדו המלוה אצל אחר והוא יוצא מתחת יד הנפקד אין הלוה נאמן לומר פרעתי ואתה שצא הו שהרי לא פשע בו המלוה וסמרו כראוי ביד הנפקד לפיכך לא נהרע כח השטר ואף ע'פ' שלא הפקדו אצלו כעדים נאמן הנפקד לומר שהמלוה הפקדו אצלו כסנו שהיה מחזירו לו כינו לבינו' מי שהיו שטרותיו בעיר שבכשירו כרכים יודע שהיו לו שטרות של כך וכך מסחמא הם בחוקת אכודים וכותבין לו שטר אחר ואפילו הלוה עומד וזוהת אין משגיחין

מב שכותבין השטר בכל לשון ודין אם אין המטבע מפורש בו וכו' טו' סעיפים :

א אין כותבין שטר חוב על דבר שיכול להזדיף ואם כתבו עליו פסול אפילו לנכות בו לא יתיר אפי' דאיכא למימר כיון שכא לנכו' בו מיד אם היה בו שום זייף היו העדים נזכרים לדבר אפ' פסול מנזרה הכתיב דכתיבין הם ככלי ארש למען יעמדו ימים רבי' שמע מינה דבעינן כשטרות דבר

מהני כמתנה אמרי' יד בעל השטר על התחונה אף על פ' שיחבטל השטר והמתנה בשלה דליכא למיטר אם כן למאי נכתב שהוא היה סכור שיעיל לשון זה וכתבו בשעות ואין כאן מתנה :

הרבה מהמפרשים כתבו דעכשו שנהנו לכתוב דלא כאסמכתא ודלא כמזופסי דשטרא אליס כוחו דשטרא מפי ובכל לשון מסופק שיש בו אמרינן יד בעל השטר על העליונה וכל לשון שהוא כולל יותר ליפוי כח בעל השטר וסתמו משמע כך לפי דעת השומע' דנין אותו כך אפילו יפוי כח בעל השטר :

היה כתוב בשטר פלוני תייב לפלוני מטבע פלוני דאינון כך וכך ונכתב אותו הסכום עד שאינו ניכר אין לו אלא שנים טאוהו מטבע דלשון דאינון לשון רבים הוא ועל כרחק יותר מאחד הם ומיעוט רוב שנים שאם יאמר המלוה יותר היו צריך להביא ראיה דהמציא מחכירו עליו הראייה :

אם כתוב בשטר פלוני חייב לפלוני שלעין מלוה אושר המש ולוה אושר שתיים נותן לו שתיים ונשבע היסת על השאר ואף על גב דקיימא לן שאם נהתייב בדין כסקצת השענה הוה ליה כמידה מקצת ומחייבין לית שבועה דאורייתא שאני הכא דלא מחייבין ליה השתיים על ידי שענותו או משום הוראתו אלא משום שכן הוא מטמעות השטר ואם כן באה לו השבועה על ידי השטר ושטר הוא שיעבוד קרקעות וכסס סא' נשבעין מן התורה על השבויה קרקעית כדלפינן מקרא לקמן בהלכות שבועה כך הודאות' אינה מביאה לידי שבועה לפיכך אינו נשבע שבועה דאורייתא ושבועת היסת מיהא בעי מדרכנן ואי הפיש מיניה המלוה שלא בעדים כעד אותן השלש לא מפקינן מיניה דנשבע המלוה היסת ונפס' כמנו דאי בעי אמר לא הפשרי כלום ואי הפיש בעדים דליכא הכא מט מפקינן מיניה :

כבר ידעת דבכל הלשונות שבשטר הולכין אחר הפחות שבמשמעות לשון השטר דיד בעל השטר על התחונה שהמציא מחכירו עליו הראייה לפיכך אכרו אם היה כתוב בשטר פלוני לזה מפלוני כסף נותן לו חתיכה של כסף דהוא פחות שבסקולות שכן הוא משמעותיה כתוב בו מטבע של כסף אם פרוטה של כסף יוצאות כאוהו מקום נותן לו פרוטה של כסף היוצאות שם ואם אין פרוטה של כסף יוצאות שם נותן לו מטבע של כסף הקטן שיצא שם ואם כתוב בו דינרין כסף או כסף דינרין נותן לוב' דינרין של כסף ואם כתוב בו כסף דינרין נותן לו כסף ששונה שני דינרין של זהב היה לשונם ביניהם כשרצו לומר' של כסף היו אומרים דינרין עם נ' אחרונה וכשרצו לומר של זהב היו אומרים דינרין בלא נ' אחרונה ואם כתוב בו כסף דינרין נותן לו סכרי כסף ששונה שני דינרין של כסף ואם כתוב בו זהב נותן לו חתיכה של זהב פחות' והוא שבמסקולות ואם כתוב בו מטבע של זהב נותן לו מטבע הקטן היוצא של זהב כתוב בו זהב דינרין או דינרין זהב נותן לו שני דינרין זהב ואם כתוב בו זהב דינרין נותן לו זהב ששונה שני דינרין של כסף מעם כל אילו שכן היה לשונם בדיניהם ועכשין' בוסן' הוא אין חילוק בין דינרין דינרין ולעולם נותן לו הפחות שבמשמעות הלשון לפי הלשון הכתוב בינינו :

ואם אין שום סכ' מפורש בשטר הולכים אחר הסמך של אותו המקום שנכתב בו אם נכתב בכלל נותן לו מטבע של כסף ואם נכתב בארץ ישראל נותן לו מטבע של ארץ ישראל דסהכא מטבע של המקום שנכתב

הסך הכל ואחר הפרט אנו הולכים והא דאמרינן שהולכים אחר התחונה הם כשאין הא' הלוי בחכירו דאיכא למיטר חזר בוסן העליון אבל אם היה כתוב' מאה שהם מאתים או מאתים שהם מאה אין שייך באן לומר שחזר בו אלא שעות הוא ואינו גובה אלא מאה שהוא הפחות שבשניהם דיד בעל השטר על התחונה שהמציא מחכירו עליו הראייה :

אם נכתב מהתחונה אות אחת שאיפשר להכין עניינו מהעליון למדין ממנו כגון שכתוב למעלה שחייב לחנני ולמטה כתב שחייב לחנן ואנו רואין מהק אצלו והשטר הוא ביד שלישי והשלישי אינו יודע למי יהננו ילמד חתהון סעליון ואמרינן היוד הוא שנמחקת ונתן השטר להנני אבל אם נמחקו שני אותיות כגון למעלה כתוב חנני ולמטה חן ויש מחק אצלו אין למדין מן העליון שכינן שחכחן שתי אותיות משם של מעלה חיישינן שמא לא נכתב אלא אות אחת ולכך החזיר מחלילה הסופר רבריו כדי לסנוחה שם ושם אחר היה ואם לא היה נמחק היינו צריכין לילך אחר ההתחן כמו שנחבאר בסעף הקודם ואפילו אם יש בתיבה העליונה שטה אותיות ולא נמחק בתחונה אלא שנים ורובה דשטא עיינין קיים אפילו הכי אין למדין ממנו מן השעם שכתבה וכיון שאין למדין וידעיס שנמח' הרי אין אנו יודעין למי ינתן והשטר פסול ואין נוכחין בו כלום אבל אות אחת למדין אפילו אין בעליון אלא שנים אותיות וצריכין אנו ללמוד חצי התיבה מן העליון אפילו הכי למדין ואם היה החסרון כרא מהק אלא שהסופר כתבו כן מחלילה אם לא הסר אלא אות אחת כגון שכתב למעלה חנני ולמטה חנן אמרינן הסופר הוא ששעה ושכתב לכתוב היוד למטה וילמד ההתחן מעליון ונתן לחנני אבל אם כתב למעלה חנני ולמטה חן לא תלינן בשעות ד הסופר דבשתי אותיות לאו אורח דספרו למשעי אלא הורח דא שחזר בו ואיכא למיטר שהתחיל הלוח לכתוב השטר על שם חנני מפני שהיה ברעתו ללות ממנו וחזר בו ולא הלוהו והלוה מחן ונמט השטר על שם חן ולא נזכר למחוק או לתקן שם חנני הכתוב למעלה לפיכך ינתן לחן אי נמי אם איש אחר הוציא שטר חייב וכתוב בו למעלה חנני ומלמטה חנן גובה מחנני ולא מחנן ואם כתוב למטה חן יגבה מחן ולא מחנני דאמרינן אחר שהתחיל לכתוב השטר להלוות לחנני חזר בו ולא הלוהו והלוה לחן ונמט השטר ולא נזכר מחנני הכתוב למעלה לתקנו :

ואם יש לחלוח המחק בזכוב כגון שלמעלה כתוב קפל ולמטה ספל יש מפרשים דספל וקפל שני כליים הם וקפל הוא הפחות ויא' דקיצור לשונות בגושריקון הם וקפל הוא קב ופליגא וספל הוא סאה ופליגא והוה ליה נ"כ קפל הוא הפחות ואיב' למיטר שטא זכוב מחקרנל הקף של קפל ונעשה כמ"ס והרי הוא ספל תולין לומר שהיה קפל ואינו גובה בו אלא קפל שהוא הפחות וכן כל כיוצא בזה דיד בעל השטר על התחונה :

בכל הני דאמרינן לעיל שיד בעל השטר על התחונת אי הפיש משלשלין ידו על העליונה ולא מפקינן מיניה וכל שכן שאומרים בשובר יד בעל השובר על העליונה הואיל והוא מוחזק :

לא אמרינן יד בעל השטר על התחונה שלא בכל כי הני גוונא דלעיל שאין השטר בשל לנמרי אבל בדבר שהשטר בשל בו לא אמרינן יד בעל השטר על התחונה דאם כן למאי נכתב כגון שטר שכתוב בו פלוני תייב מנה לפלוני לפורעו לפסח אינו יכול לומר לא אפריענו אלא לפסח הבא אחרון דאם כן היה השטר בשל לנמרי ולמאי נכתבוהו אלא צריך לפורעו לפסח הבא ראשון ויש אומרים דהיינו דוקא בדבר דליכא למיתלי בשעות אבל בדבר שאיפשר שטעה בו הנהו' כגון שאמר לשין דלא

לבוש עיד שושן הלכות שבת

ביום שני נמצא שחביעי בשבת היה כארבע ועשרים לוחם ועוד שכתב בשנים ועשרים יום לחודש וסנים ועשרים יום לחדש הוא שמיני עצרת שאין ישראל כותבין בו ואפילו הכא הכשרותו ומעכא אי משום דשנים ועשרי יום הוא יום שמיני עצרת הא תנן ספר שנכתב בשבת או בעשרה בתשרי כשר דאמרין אחרהו וספר מאחר הוא כשר כמו שיתבאר ואי פשוט שרביעי בשבת לאו היינו שנים ועשרים כחדש אלא ארבע ועשרים בהכי נמי לא פסלינן ליה דיש לומר הסוגר פעה לפי שלא היה בקי בעיבורו של חדש וכיבועו והיה סבור דמעברין לאלול וקבעו ראש השנה ביום שלישי ורביעי ומעה נמי בזה שירע דקיימא לן שני ימים של ראש השנה קדושה אחת הן וכיומא אריבא דמיין והיה סבור הסופר דהוא הדין נמי לענין מספר ימי החודש שנינו הכיוונה שלישי ורביעי ליום אחד ומנה משם ואילך ונמצא יום רביעי בשבת הוא שנים ועשרים כחדש ואמרו דכל בני האי גוונא בדיני פסנות תלינן לקולא כשעותה דסופר כדי להכשירו :

§ שטר של כתב ידו אין צריך לכתוב בו זמן דהא לא צריך בו כמשעבדי אפי' יש בו זמן ואם כן הזמן אינו מעלה ואינו מוריד בו :

§ שפיר חובות המוקדמין קודם שהלוהו פסולין אף על גב שנחתמו ביום שנכתב בו הזמן לא אמרינן עדיין כחתימין זכין לו וכונן שאמר לא ישתעבדו לו נכסיו עד שילווה לו לפיכך פסולין מפני שיבא לפרוץ בהן לקוחות שלא כדין פי' דבעי למסדר לקוחות מזמן הכתוב בו ועדיין לו הלוהו ושטר הלקוחות קדמו למלוה וזה מוציא סמרות שהוא קודם והוא שקר ולפיכך קנסו אותו חכמים שלא יגבה בו בשטר מוקדם אפי' מלקוחות שקנו אחריו גזירה טמא יפרוץ בו מזמן שהקדימו דאיכ' דלא מסיק אדעתיה לרקוק כ"כ בזמן הלוואה לומר לפלו' שסדר מוקדם ומקחי קודם להלוואה מיהו לא פסול השטר לגמרי ונזכה בו מבני חורין ואם ישעון הלוה פרעתי דינו כשעון כן בשאר שטרות דאל' שסדר בידי מאי בעי ושכע פלוהו נוטל ואם יש בו נאמנות נוטל כלא שכועה ואם שוען הלוה להד' הוחזק כפרץ ע"י שטר זה ויא' שפסלו השטר לגמרי ועשאווהו כחרס הנשבר שאינו נחשב לכולם ותביעו אינו אלא כחביעת החיוב שבעל פה :

§ והשלמד שגיבה מבני חורין ברא' בשלא הקדימו עדים זמנו ככוונה אבל אם הקדימוהו בכוונה כגון שכתבוהו בניסין וכתבו בו שכתבוהו בתשרי הקודם לו ודאי אפי' מבני חורין אין נוכח שהדי העדים פסולים סחתמו שקר ולא העדים נאמנים בזה לומר שלא ככוונה עשינו אע"פ שכתב ידן יוצא ממקום אחר והכל בכל שעות שהעדים מצויין לשעות בו נאמנים העדים לומר ששעו והחולקין ס'ל דכיון שהניד טוב אינו חוזר ומניד :

ט מעשה בשטר מתנה שהיה לו לכתוב בשנת ג' וכתב בשנת ג' ומוכיח מתוכו שהוא שעות סופר שכתוב בו ותנו לפלו' חתני ובשנת ג' עדיין לא היה חותנו וחתנו בשטר גברא רבה בתורה וכתבתי ודאי שאין כל זה מציל מפסול השטר שהוא מוקדם ומ"מ אם העדים קיימין ואין כתב ידן יוצא ממקום אחד ואינו יכול לקיים חתימתן מנו דאי בעי אמרו אין זה כתב דינו יכולין ג' לחתום שטר אחר מזמן שני ואם כתב ידם יוצא ממקום אחד שיכול השטר זה להתקיים בלא הם ואין להם מנו אין נאמנים לחתום שטר אחר ואם יש עדים אחרים כשרים שראו כשקנו מידו בשנת ג' הם יכולים לכתוב לו שטר המתנה מסנת ג' דעדי המתנה אין צריכין שיהיו מזומנים ומיוחדים לערות כמו שכתבנו לעיל סיפן ל"ט סעיף ה' א' ניעידו בפני כ"ר והם יכתבו לו שטר מעשה כ"ר בקבלת עדים אלו א"כ הכי יס' לוחקתה למקבל המתנה אם אין כתב ידן יוצא ממקום אחד הוא בעצמו יודע ויאמר

שנכתב בהלוהו ואם אין פפורש בו באיזה מקום נכתב נחת לו מהמטבע הקטן היוצא באותו מקום שמוציא אותו הש"ס ואם טוען הלוה המעות שאני חייב לו הן פחתין מזו המטבע היוצא ומוציא השטר במקום זה וגם הלוה הוא בכאן ישבע דפלוה ויפול דאמרין כן דרו ונשאו ונחנו מעולם וכאן נכתב השטר מיהו אם הביא הלוה ראיה שהיו דרין פתחלה במקום שהמטבע פחותה מזו נותן לו הפחות :

סו היה כתרב בו חשכון סתם הולכין אחר המנהג שרגילין לעשות בו באותו מקום סכום חשבונם בהוא שטרא דהת כתיב ביה שית מאה וזוזא דאיכא לספוקי בשית מאה איתתיה וזוזא או בשית מאה זוזי וזוזא דאמרין שיתן לו שית מאה איתתיה שיהא הפחות אכל אין לספק בו בשית מאה פרושות לפי שאין עושין סכום חשכון מפרושות וכל כעצא בזה כל לשון שרגילין לכתוב בשטרות אפילו אינו מתיקן חכמים וזכונם לכתוב אלא לשון שנהגו בו ההדומות במקום ההוא הולכים אחריו ואפילו לא נכתב דנין אותו כאלו נכתב והוא הדין תקנות הקהל או דבר שהוא מנהג בעיר הולכין אחריו : מי שמגדל יתום בתוך ביתו וכתב עליו שטר פלוני בני אשה יתום כתב על המגדלו אבי אואמי לא מקרי שזויף וכשר הוא הוואל וגדלוהו ראוי לכתוב כך :

מ"ג שצריך לכתוב זמן בשטר וכל דיני האיחור והקרימה בפרוטות ובנו כ"ט סעיפים :

א יין בשטר זמן הלוואה כדי שנוע מאיזה לקידוץ ישרוף שהלקוחות שקנו קודם זמן הלוואתו אינו יכול לפרוץ מהם מכל מקום אפילו לא כתב בו זמן השטר כשר לנכות בו מן הבעל החוב עצמו מבני חורי אבל אינו יכול לפרוץ מהלקוחות שיכולין לומר קניינינו קדמה להלוואהך יש מי שאומר שאם קנו אחר טראו עדים את השטר כתיב וחתום היו כאלו נכתב אותו הזמן שראוהו העדים בשטר שהם מקיין ליה לקלא ופרץ מן אותן הלקוחות שקנו אחר כך שובר שאין בו זמן כשר יוד בעל השובר על העליונה האיל והוא מוחזק :

ב אם כתב הסופ' שנת חמשת אלפים ושלוש מאות וארבע וחמשים ולא כתב לבריאת עולם או אפילו השמיט גם האלפים כגון שכתב שנת שלש מאות וחמשים וארבע או אפילו השמיט גם המאות ולא כתב אלא הפרש קצת כגון שכתב שנת חמשים וארבע או שהשמיט גם העשרות וכתב שנת ארבע בכל אלו כשר השטר מפני שהכל יודעין שאנו פוגין לבריאת עולם וגם יודעין מניין השנים שהם מבריאת עולם עד עכשו יודעו שהסופר קצר ולא רצה לכתוב האלפים והמאות או העשרות מפני שהוא מפורסם לכל אבל אם כתב האלפים וגם הפרש קצת ודילג המאות או העשרות כגון שכתב חמשה אלפים וארבע וחמשים או חמשת אלפים ושלוש מאות וארבע או חמשה אלפים וארבע או חמשה אלפים ושלוש מאות וחמשים בכל אלו שטר מוקדם ופסול כמו שכתבאר מעבא שפסולין שטר כוקדם :

ג ואם כתב אלפים ושלוש מאות וארבע וחמשים ולא הזכיר חמשה השטר כשר שהכל יודעין דמספר אלפים שכתב חמשה הן :

ד אם כתב ברביעי עשרים יום לחודש שכתב ודלג בשבת שהיה לו לכתוב ברביעי בשבת כשר דאף על גב דלא נכתב בשבת הלאו מוכח דמלת ברביעי אימי השבת קאי דאם לא כן ברביעי עשרים יום כו' מה פירוש זעל כרחק ר'ל ברביעי בשבת וכשר שהכל יודעין זה :

ה מעשה שטעה הסופר וכתב ברביעי בשבת כשנמס ועשרים יום לחודש תשרי ואחר השנת היה ראש השנת

פעליא הויה היה שיפתי שלא יפול פסנו ומרלא שפתי שפתי
נרע הוא ואינו נובה בעד שיכיא ראייה שבא ליה פוסק
הכתוב כו"ס אין בו קניין אבל אם יש בו קניין נובין בו דהא
הנכסים משועבדים לו משעת הקניין אף על פי שלא בא
השטר ליה בו כיום :

אם נפתח בלילה ונתתם כיום שלא אחריו כשר שדריש
הלך אחר הלילה וחרו יומא הוא אבל אם נכתב ביום ונתתם
בלילה פסול דסוקים הוא כרא' כשאין עוסקין באותו עניין
אבל אם עוסקין באותו עניין כש' רבין דעוסקי באותו עניין
הל' כאלו חתמו מיד שבבל פעם היו מזמני' להת' דווקא שלא
לקח מיד בקניין אבל אם לקח מיד בקניין אפילו חתמו אלפי
לזמן מרובה כשר שהשעבוד מהחל משעת הקניין ואין השטר
אלא לראייה לפיכך עדים שראו הקניין ואחריו לכתבו ער
אחר זמן אם זכרים לזמן הקניין יכתבו הזמן מעותו היו
שקנו בו ואם לאו יכתבוהו מיום הכתיבה :

יש מי שאומר דהא דאמרינן דעוסקין באותו עניין כשר
היינו דווקא בשטרי הלואה דזווי משעבדי ליה הנכסים
ובזמן שהם מזמנים לחתום איכא קלא אבל כשר היוב שהוא
מהחייב בקניין או כשר לא מכשרינן ליה אפילו עוסקי
באותו עניין דבמאי מהחייב גוים ואף על גב דאיכא קלא
במילי בעלמא לא כשהעבר בלי שום מעשה :

כסוזכרין זמן הקניין שכתבין ויום שקנו בו כמו שנכתב
כסעף ט"ז סוכין זום הכתיבה לאותו יום וכחבין
קנינו מפלו' ביום פלו' וכתבנו וחתמנו וספרנו ליה פלוני כו'
וכשכותבין יום שע"מים בו שהוא יום הכתיבה סומכין
הכתיבה לאותו יום שחתמין וכותבין קנינו מפלו' וכתבנו
ביום פלוני וחתמנו ומסרנו לפלוני ואי לא כתביה כו' פתח
כשיקרא פירו' אם כתבו סתמא קנינו מפלוני במקום פלוני
לא סתמי כשיקרא :

אם הערים אינן זכרים ליום הקניין לא יאמרו בהר' לכו
שקנינו פפנו כהש"י ואין אנו יודעין כמנה בו ולפיכך
נכתב מהחידה הטח שזה פ"ח' כשקרא דעו ידעו שלא נעשה
הקניין בחשון איך יכתבו שקנו פפנו בחשון יש מי שאומר
שאם זכרים שקנו ממנו בהחלת הש"י או בסופו או באמצעי
וכתבו בשליש הראשון של חרש פלו' או בשליש האמצעי או
בשליש האחרון דהשטא כיון שהזכיר שם החדש שקנו בו
ושם החלק מהחדש שקנו בו אע"ג דלא ידעו אותו היום סתמי
לא סתמי כשיקרא :

עדים שנפסד להם העדות כמדינה אח' וכתבו כמדינה
אחרת אין בוחבין בשטר מקום שנפסד בה העדו' דסחור
כשיקרא אלא יכתבו מקום שכתבו בו חתימת ידם ודווקא
כשאין זכרין זמן הקניין שדינא הוא שכותבין זמן הכתיבה
כמו שנכתב אכל אם זכרין זמן הקניין וכותבין אותו אין
יכתבו המקום שנעשה בו הקניין אע"פ שעומדין בזמן הכתיבה
במקום אחר שאם יכתבו מקום הכתיבה נפצא משקרין שהרי
לא נעשה שם הקניין ופסול וכשכותבין מקום הכתיבה יכתבו
כך אמר לנו פלוני וקנינו פנייה וכתבנו במקום פלוני אבל
כשכותבין מקום שנפסדו שם הדברים כותבין אמר לנו פלוני
וקנינו פני' במקום פלוני וכתבנו וחתמנו ומסרנו לפלוני כו'
דלעולם קאי במקום פלו' אהא דלעיל סיני' ופת' שכתוב אחר
שלא באנפי נפשיה הוא :

והא דאמרינן שכותבין מקום הכתיבה אף על פי שכתבו
במקום אחר דווקא כשאין המטבע משתנה ממקום
הקניין למקום הכתיבה או אפילו משתנה ובלבד שכתוב
בשטר שחלה לו המטבע שיתא' במקום פלוני אבל אם
המטבע משתנה במקום פסידת העדות למקום הכתיבה ואין
כאוב בשטר המטבע שנתחייב לולא יכתבו אלא שם המקום
שנפסד לאח' העדות שם שפכע אותו המקום נשתעבד לו
אם

השטר ששטר זה מעות הוא וחשתי' היא נאמן כמנו דאי אפר
דאי שטר' פעליא הוא ובשנת ל' קנו מידו ואע"פ שהערו'
בעצמן אומרים עכשו שלא קנו מידו אלא בשנת ל' ח' אינם
נאמנים דכיון שהגידו שב אינם חוזרים ופנידים ואפילו יש
עדים שמעידים בפניה' חתמו שטר זה בשנת ל' ח' דעכשו אין
לפקבל הפתנה בנורא בעי אפר בשנת ל' ח' חתמו פ"ם עדין
יש לו מגו לומר בשנת ל' קנו מידו ובשנת ל' ח' חתמו :
שטר מוקדם שחתמוהו בניסן וכתוב בו שקנו פפנו
בתשרי הקודם לו וכתוב ביה מקמי חתימת סהרי שטרא
דנן איכתבין כיום פלו' ולא יאיתים עד יום פלו' כשר :
אפילו ראו עדים שהלוח לו ואמר הלוח כתבו וחתמו
השטר ונתנו ביד הפלוה הם לא כתבוהו בו כיום אלא
אחריו מלכתובו אם היה שם קניין בוחבין היום שנעשה בו
הקניין דמשעת הקניין נשתעבדו לסלוה נכסיו ואם לא היה
שם קניין אין תכסים משתעבדין לפרוף מן הלקוחות מעת
ההלואה אלא מעת שימסר לו השטר לפיכך יכתבו כשטר
יום שנאמר בו ולא יום שהלוח לו דהלואה המעות אין לו קול
אלא מסירה השטר מפי' לקלא :

יב שטרי חוב המאחרים כשרים דסבא עביד ללקוחות
סהרי הורע כותו של בעל השטר ועצמו שאינו מורף
ללקוחות אלא מזמן הכתוב כשטר ואע"פ שלא כתבו בו שהוא
פאחר הרי זה כשר כרא' שכתוב דאיכני אבל אם לא כתבו בו
דאקנה פסולים אלא אם כן כפורש וכתוב בו ושטרא דנן
אהרנוהו וטעמא שטום סמא לוח כניסן וקנה קרקע באייר
ואחריו וכתבו הזמן פסיון ואחר כך חזר ושכר אותו הקרקע
שקנה באייר ונמצא אלו היה כוחבין הזמן מניסן לא היה
שורף הקרקע לקנה באייר כיון שלא כתב לו דאיכני ובשבל
האיני' שכתבו פסיון נובה נס' אות' שהרי קנאה קודם הזמן
דאכתב כשטר והשיעבוד שבשטר קאי נ' כ' על זו הקרקע דקאי
על כל מה שהיה לו בעת שנכתב השטר והרי טורפה שלא
כיון שזו הקרקע אינה משועבדת לו אבל כשכתב שטרא דנן
שחזרנוהו ידעו שלא יכתבו בו משעבדים מזמן הכתוב בו
דשטא קנה אחר החלווא' ומכרה קודם שנכתב פירו' לכתחיל'
לא יאחרו שום שטר דמחוי כשיקרא :

הא דשפיות המאחרים וכתב בהם דאקני כשרים ואף
על פי שלא כתבו שהוא מאחר דווקא בשטרי החלוואה
וכדכתוב בהם דאיכני וכתבנו אבל שטרי פקח ופגבר אפילו
פאחרים פסולים אם לא נכתב בהן שהן מאחרין דשטא
ה'וקת' חזרו ויטכור אותה למיכר עצמו וכתוב לו שטר על
כירתו ואחר כך יוציא שטר זה ויאמ' שחזר ולקחו ממנו לפיכך
כל שטר מאחר פסול בשטרי פקח ופגבר אלא אם כן כתוב
בו בפירוש שאחרוהו שאז לא יוציא בו שנית אפי' ממכר
עצמו כשהיה לו שטר סכר פפנו :

שטר שכתוב בו זמנו בשבת או בעשרה בחשוי שהוא
יב' מיקמינן העדים על חזקתם ותלינן לומר שאיחרוהו
פלוני שכתבוהו בימים שלפניו וכתבו זה הזמן ושטר מאחר
הוא וכשר ונובה כו' זמן הכתוב בו ואין חוששין לומר שטא
מוקדם הוא וכאחד בשכ' שאחר שבת זה נכתב או ב'א
כתשרי נכתב אלא מעמידין השטר על חזק' כשרותו שהרבר
ידוע סתם בני ישראל אין כותבין בשבת ולא ביום הכפורים
ולפיכך דואי אחרוהו ויש מי שאומר דאי אפר האי אישתכע
לי חייב לישבע דווקא בשטר מקיים אוקמינן ליה אחזקתי'
ואי אפר אישתכע לי נשבע ונושל אבל אם אינו מקיים על
פעל השטר לחיוב ראייה דאמרינן ליה מקיים שטרך וחית
לדינא ואע"ג דליכ' שערעראנו שעינינו ליה :

כל שטר הבא לפנינו אנו תולין שנמסר בזמן הכתוב
בו חזן מהיכא דאיתרע בנן שנפל וצא אחד דבית
העית' לך בו רועתא כנפילה אמרינן אה' דאי שטר שטר

ואם יכתוב מקום אחר היה משתעבר במטבע היוצא במקום
כתובת השטר וזה עקר :

כב שטר שלא נכתב בו מקום שנכתב בו אף על פי
שנעשה הקניין והחתימה והחתימה ומסירת השטר
הכל בו ביום וכאשר המקום כשר אע"פ שעדו שאי אתה
יכול להוסיף הוא סאיין יכולין לומר להם עמנו הייהם כשר
לדיני ממונות ועל סימניו :

כג ראובן ושבעין שיש לכל אחד מהם שטר על לוי בשל
ראובן כהוב בה ניסן ובשל שבעין כהוב בניסן מהם
ואין ללוי אלא שרה אחד שאין בה כדי חובות שניהם נוהגין
אחר לראובן דשמה שטר של שמעון היה אחר ה' בניסן והל'
גבי האי שרה ראובן וראוי שמעון ספק ואין ספק מוציא מידו
וראי וכן אין שמעון יכול לטרוף מרקוחות שקנו מלוי מאייר
ואילך שיאמרו לו זמנך היה קודם ה' בניסן והשרה שנשל
ראובן בחובו היה משיעבר לך ואם כן הגחנו לך למקום
לנכות חיובך וראובן שלא כדון גבה שאחה מוקדם לו ואין לך
עלינו כלום לפיכך אם יכתבו ראובן ושמעון הרשאה זה לזה
יודונו עם הלקוחות שמאייר ואיך לא יוכלו לרחיט את
המורשה שהוא יבא עליהם במענת ממהנפשך טאם ראובן
פדיון גבה רדי השדו' שלקחהם הם משועבדים לשמעון ואם
ראובן שלא כדון גבה אלא אורה השרה הוא של שמעון כדון
הכי שדותים משועבדים לראובן לפי גובה ממנו מלקוחות
שקנו מאייר ואילך :

כד לזה שיש לו שיור אע"פ שאין כתוב בשובר לא עדי
השטר ולא זמן כיון שסכום המעות של השטר ושל
השובר שוים ממילא אמרינן שהשובר נכתב עלאותו השטר
כה לזה שיש עליו שטר חוב וכתב בו בניסן טתם והוציא
הלוה שטר מחילה שמחל לו המלוה כ"ח בניסן יש כתב
במחילה זו לכלל החוב היחיל והוא מחזקוק לרד בעל
השטר על התחונתו אגואומרים שהשטר היה קודם יח
בניסן והסתילה היתה אחר כך על זה השטר :

כו ראובן הוציא שטר חוב על שמעון שזמנו כתוב בו
ביום כך וכך ושמעון הוציא שובר על ראובן שמחל לו
כל הבעית ממנו שדה לו עליו והשב' כתוב ג' כיום שנכתב
השטר חוב ושמעון ראובן שהמחילה נעשה להרבים אחרים
שהיו בניניהם ורצה לחזק פענתו באפרו אין הדעת סובלת
שמיד שנשתעבר לו מחל לו הדין עם שמעון אע"ג דמילתא
דלא שכיחא הוא ששטר חוב והפסידו נעשה כיום אח' מ"ס
אינו נאנע להיות ג' כי שקדי בני ארס רבים הם וכרנע יקרח
מקרה אחר והוא הפך מה שהיה קודם רנע זה ושטר מחילה
הגוללת הכל הוא ניר שקרה אותו מקרה וחיישינן לסחילת
בה יומא יוד בעל השטר על החתונתו :

כז ראובן הוציא שטר חוב על שמעון שכתוב בו ה' בניסן
ושמעון הוציא שובר על ראובן שכתוב ג' כה' פניסן
וכתוב בו שמחל ראובן לשמעון כל הפיעות שהיה לו עליו
וער היום הזה ראובן גובה שטר דכיון שכתוב בשובר שמחל
לו כל הבעיות עד אחרון היום אין אותו היום בכלל המחילה
בכל שיש העולם עד ולא עד בכלל אבל אם היה כתוב בשובר
שמחל לו כל הבעיות שיש לו עליו עד עכשיו או מספקא לן
אי הוי בהתולת היום או בסופו וגם השטר מספקא לן באיזה
שעה היה כיום אם כן לא ידענא איזה מהם היה קודם
ומספקיה לא מספקינן ממונו :

כח שני שטרות שנעשה בשניה מעוברת באחד בהוב בו
אדר טתם ובאחד כהוב בו אדר השני ואין ללוח נכסים
כנגד שניהם נומנים לפי שכהוב בו אדר טתם דתתם אדר
הוא הראשון ואם כתוב בשניהם אדר טתם או אפילו באחד
כתוב אדר טתם ובשני כהוב אדר ראשון הוי כמי שנכתב
בשניהם אדר ראשון ונותנין לפי שזמנו קודם כשפדרינא

החדש ועל בלבוש החור סימן תכ"ח ובלבוש הבין והארנב
סימן קנ"ו כל זמן הכתוב בשטר כגון עד הפסח עד הקציר
דין אותו כמו בנדרים ועל בלבוש עשרת יומי סימן ר"ד :
כט אם כתוב בשטר עד אחר פסח פירושו עד שיעברו הב'
הימים שבין פסח לעצרת ובין דפסח ועצרת שיבי להדרי
שסופרין ספירה מפסח עד עצרת הם כולם נחשבים כמו
שבעה אחר וכמו שבשבעה עד יום ג' קורין אחר השבת ומשם
ואילך קורין קודם השבת השני הכי נמי בפסח ועצרת ג'
שבעות אחר הפסח שייכן לפסח ונקראו אחר הפסח ומשם
ואילך נקרא קודם שבועות :

מד

דין חזרת השטר בשיטה אחרונה וכיצד
מקיימין המחוק והתלו' וכו' יא סעיפים :

א תקנו חכמים שלא ילמדו כלום משטה אחרונה שכשנשאר
והטעם מפני שהכל כשרים לעדות ואין הכל בקיאים
ומימחי' לאסן יריהם בחתימתן ולכתוב כתב פיושר כמו כתב
הסופר שכתב השטר ומחוק כך אין כל אדם יכול לצמצם
שיחתו' סמוך לכתב הסופר ויש לחוש שמא העדים לא היו
בקיאים ככתביה והניחו חלק כדי שטה בין השטר לחתימתם
וכתב המזויף שם מה שרצה וע"כ אפרו שלא ילמד משטה
אחרונה שבכל השטרות ואפי' יש בה אויר כדי שטה בין
הכתב לעדו' וראוי לא הוסיף כו' דבר א' פה אין למדין משט'
אחרונה וצ"ה אשו טאין אויר בני' לעדו' ומפני שראו שלפעמלי'
היפוק חורב מתקנה זו דטמ' חרמו עדים בקיאים בחתימת יריהם
ויחתמו סמוך לכתב הסופר בכתב פיושר כמו כתב הסופר
אנאפי' יניחו אויר כדי שטה וכבר אמרו שאין למדין משטה
אחרונה וא"כ יפסידו אלו העדים את בעל הטט' מכל מה שכתבו
בשטה אחרונה לכך אמרו ח"ל שחזיר הסופר בשטה אחרונה
מעניינו של שטר כלום חזיר וכתוב בשט' אחרונה דבר מה
שכתבו כבר למעלה בשטר דהשתא הכל מהוקן טאם יהיו
העדים בקיאים ומימחי' בכתבי ויחתמו בכתב פיושר סמוך
לכתובת הסופר לא יפסידו בעל השטר כלום שהרי כל מה
שכתוב בשטה אחרונה כתוב ג' כבר למעלה כהנהגה השטר ואם
לא ילמדו משט' אחרונה ילמדו אותו דבר מפנה שכתוב למעלה
ואם לא יהיה העדי בקיאים ומימחי' פחתו מת' ויחזיקו חתימתן
כדי שטה מכתב הסופר לא יוכל בעל השטר לזייפו לכתוב
כלום באותו שטה שלא תועיל לו שהרי כבר אמרו שאין למדין
משטה אחרונה ומשטה אחרונה של עכשוו שהי' כתב הסופר
אין צריכין ללמד מפנה כלום שהרי החזיר בה פה שכהוב
כבר למעלה מ"ס אם לא החזיר אין השט' נפסל ככך אלא טאין
לכדין משט' אחרונה של עכשוו והאדאין לסיין משטת
אחרונה היינו במקום שיש לחוש טמא זיף בעל השטר דבר
שהוא חובה על נותן השטר שהרי השטר היה בידו אבל אם
כתוב בשטה אחרונה דבר שהוא לחיובת בעל השטר למדין
פמנ' דודאי הוא לא זיף דבר שהוא חובתו ואם הוא חובתו
ודאי אמת הוא שהשטר היה בידו :

ב אם השטר כולו הוא מכתב ידו של מי שנחתמו יבין לפיין
בו משטה אחרונה בין מה שהוא חובות נותן השטר בין מה
שהי' חובת בעל הטט' מה שהי' חובת בעל השטר למדין דהא
השט' היה בידו וספדי לקבלו ומח שהוא חובת נותן השט' דהא
הוא כתב הכל ולא יוכל לומר שזה זייפו אבל אם היה הטט' כתב
יד אחר והחייב חתום לפשה נס בזה אין למדין משטה אחרונה
דשטא חיאלא הית יכול לאסן ידו והניה חלק זה הזיף :
ג אם חתמו העדים בשמצע שטה ונמצא בהוב דבר כאות'
מצי השטה שלפני חתימת העדים או כשט' שעליה אין למדין
מכל מה שכתב כחצי השט' שלפני החתימה וסכל מה שכתבו
בשטה השלימה שעליה כמו שיתבאר טעמא בסימן שאחר
זה ודוקא שחתמו העדים זה תחת זה אבל אם חתמו כשטה

לבוש עיר שושן הלכות שטרות

כבר העידו העדים על כל מה שכתוב בו שהוא כן ואולי שנררו כל כך בדקות עד שלא ניכר עכשיו מקומו :
ואם שטר שיש בו מחקים ושכחו העדים ולא קיימם בספק הסטר וכחבו שריר וקים והחם העד האחר וקודם שיחתום השני מצאו שלא קיימו המחקים תקנתו של שטר זה שיכתבו אנו סהרי לבתר דחתים הר סינן ער שלא קיימנו כך וכך מחקים דאית כיה קיימנום כדקא חזו והכל שריר וקים וחזרו ויחתמו שניהם וכל שכן אם כתוב איזה דבר למטה כחתמת העדים וחזרו וחתמו דבשר :

מה שהעדים צריכין לקרות השטר מקודם שיחתמו ודין שטר הבא על הנייר ועידין על המחק וכו' כג' סעיפים :

א' אע"ג שאמרה התורה על פי שנים עדים ונומר ודרשו בו מפי' והא מפי' כתבם היינו העדות שצריכין להעיד בפני בית דין כהורח הנדה אבל עדות שמיחדים לכתוב שטר לראייה כבר ג' לה הכתוב שהיא עדות גמור דכתיב ואקח את ספר המקנה שצוירו שטר שחתום בעדים ואמרו חכמים ז"ל שאומם העדים חותמין בשטר למטה החת הכתוב ולא מן הצדדין ולא מלמעלה ומעם כל זה צריך פירוש ארוך ולא מאריך בכאן כי כבר הארכתי בו בלבוש הבין וארמון סימן ק"ל בדיני חתימת הנש וה"ה בשאר שטרות וע"ש :

ב' וצריך שהעדים היודעים את העניין הנעשה בפניהם יקראו את השטר קודם שיחתמו שידעו כודאי יש שבשטר נכתב המעשה כמו שראו ולא יסמכו על אחרים שיקראוהו לפניהם אפי' הם שנים שמא ישקרו לפניהם ואין כתיב בשטר כה שקראו כמה וכרים אמורים בסתם בני אדם אבל ראש בית דין שהיה יודע עניין השטר יקראו לפניו הסופ' שלו הואיל והוא מאמין אותו בכל דבריו וגם אימתי מושל עליו ורא מפניו שלא ישנה משה שכתוב לפניו הרי זה הוהם השטר אע"פ שלא קרא הוא בעצמו יודאי סתוך יראהו לא שנה אבל איניש דעלמא וסופר של ראש בית דין או הראש בית דין וסופר אחר אין כאן אימה על הקורא לפיכך אין לסמך עליו וגם בראש בית דין וסופר שלו דווקא שהראש בית דין יודע העניין מקודם הרי הוא עצמו העד ואינו סומך על הסופ' רק כמה שכך כתוב בשטר כמו שקרא לפניו אבל אם אינו יודע הראש בית דין את העניין רק על ידי שיקרא אותו הסופ' לפניו סתוך הכתב הרי זה אסור ליהום עד מפי' עד שהתורה פסלתו ויא' דאם העדים יודעין את העניין הנעשה בפניהם והקוראים לפניהם את השטר הם שנים יכולין לסמך עליהם שכן כתוב בשטר ולחתום ואפילו אם אינם מכינים לשון השטר ושנים הקוראים מתרגמין להם לשון השטר והם הותמין כשר וכתב מורי שהרר רבני משה איסוריים זכרונם לברכה וכן נראה לו עיקר' יש אומרים כל מה שקורין לפני הצבור חותמין עליו אף על פי שלא קראוהו שיראם לשקר לפני הצבור :

ג' הודא הכותב יודו והשטר נעשה בנופן של גוים והרכב ברור שהחתו' אינו יודע לקרות ויש עדים שחתם עד שלא קראו מכל מקום שהחתו' הוא בכל מה שכתב' בו כיון שלא חשש לקרותו וסמך על הסופר שכל הסומך על נאמנות לאתרים ודאי נכר בדעתו' להתחייב בכל פה' שאמר אורח שהאמין על עצמו :

ד' ואם אין העדים יכולין לחתום אין מקדעין כיר חלק כרי שחם ימלאו הקרעים דיו שאין זה עדות מעליה מפני שאין זה אלא חתימת של אחרים טפי' מקרעים יש מפרשים שאחרים מסרין לחם שרשות על הנייר כעין אותו והם משימין על השטר שחתמו ואם כן עיקר החתימה היא של המסירין :

אותה זה אחר זה כל השטר פסול כדלקמן כפי' שא"ז בסעי' י' ד' הלא דכתיב בשטר שריר וקים כאחרונה למדין שכל מה שנכתב קודם שריר וקים אפי' היא שמה אחרונה ואין צריך לחזור בשמה אחרונה מעניינו של שטר והוא שיש עכשיו אומר חלק שמה בין העדים כמו שיתבאר טעם' בסעיף ה' ונהגו פ' משום שלפעמים צריכין למחיק ולתלות אח' שנמך כל השטר וכבר כתבו וקנינא ומקיימין המחק' והתלויות בסוף השטר שאינם רוצים לחזור ולכתבו כולו וכותבין שריר וקים ד' אפי' יש מחק' בשטר או תלויות או היכות שהעביר עליה' הקולמוס צריך לקיימם קודם והכל שריר וקים ואין צריך לכתוב נדין קושיהן שאינו אלא שופרא דשטרא ואם לא קיימ' אינן פוסלין השטר' אלא שאין למדין מהם ויא' דבמחק' ולא נתקיימו פסול כל השטר דשם' היה כתוב בו חוב' לבעל השטר ונמחק אצ"כ מוכח כהנך חשטר מה היה המחק' אז לא נפסל כל השטר ואם היו המחקים או התלויות או העברה הקולמוס בנופו של שטר דהיינו כשם הלוח והמלוה והמעוה נפסל כל השטר אם לא קיימם ואם היו בזמן ולא קיימם הוה כשטר שאין בו זמן :

ו' שטר שיש בו גרר מאחריו או כיני שמה אפילו במקום שנהגו לכתוב הפרעון מאחריו או כיני שמה כשר אלא יש לאיים על בעל השטר ויש פוסליו אותו לגברי דשפא היה בו פרעון ונמחק :

ז' יש מי שאומר שאין לקיים המחקים אלא בכתב שהוא ככתב השטר ולא בכתובת דקה יותר סכתב שבשטר שיש בו חשש דיוף שמה מחק השמה או תיבה סכתב השטר וכתב במקומו שתי תיבות דקות או שטות דקות :

ח' אם היה המחק כשמה אחת סמך לשמה אחרונה והוא כשיעור שריר וקים או יותר אע"פ שחזר וקיימו למטה בשמה אחרונה פסול דחיישינן שמא במקום המחק היה כתוב שריר וקים והעדים חתמו והניחו שמה חלק והוא מחק את השטר והקים זכת' במקומו דבר דיוף וחזר וקיים בדיוח שהיה בין הכתב והערי' וכת' בו שריר וקים אחר והם כשאין עכשיו אומר שמה בין עדים לשטר דאיכ' למיחש שמא הוסיף באורו האומר שהניחו העדים אבל אם יש עכשיו אומר שמה כשר ולא חיישינן שמא הניחו מתחילה אומר שני שטיין והוסיף זה וזיף מה שרצה בשמה אחת ונשאר עוד שמה אומר הדוקה על העדים שעושי' כל דבריהם כהונן ומסתמא לא הניחו שני שטיין וכיון דהשתא איכא שמה ריח לא מיישינן למדין והם כשהעדים סוחקים שהם יודעים הא לאוהבי חיישינן :

ט' יא' שצריכין לכתוב קיום המחקים והתלו' קודם שיכתבו וקנינא לפני שמה אחרונה דאלכ' אין למדין סתך דה"ל כל הקיימים בשמה אחרונה והצדיק' אנדוגנין לכתוב קיום מחקים ותלויות אחר וקנינא וטעמא דידך לפי שהורגלנו עתה לכתוב ככל השטר שריר וקים דאי אפשר לזיף ולמדין בשמה אחרונה ואין צריך להחזיר מעניינו של שטר מיום הכי שטר שאין בו שריר וקים לא וחתמוהו העדים אלא א"כ כתוב בו שריר וקים טאם יחתמו כלא שריר וקים ימחק למעלה חוכחו וכתוב על המחק מה שיצא וקיימנו בשמה אחרונה בשריר וקים וילמדו ממנה ועל סעיף ז' ח' שכל מקום אם כתוב בו תרי שריר וקים כשר ואין לחוש שמא לא היה השטר' ראשונה אלא עד שריר וקים הראשון והרצון העדים וחתמו זה הוסיף אחר כך עד שריר וקים השני דבגרי האי אין חושדין העדים שירחקו כל כך מכל מקום לכתחילה לא יעשו כן דמאן דאפסא :

י' שטר שנמצא כתוב בקיומנו' דעל הנרר וכדקו והאם השטר אור' באות ולא נמצאו מקום אותן שתי אותיות נגררין השטר כשר דלמאי נחוש ליה כיון שנתקיים מהותו :

ה הרחיקו פחות משני ששין בשך דהא ליכא למישא אלא לזיוף של ששה אהה דרשני ששין שבתוב כדחוק לא חיישין שנוכל להרנינו וכדא ששה ליכא למישא חזינא דהא אין למרין מששה אחרונה ושני ששין אלו משערין בבהיבת ידי הערים שהיא נכה ולא כבהיבת יד הסופר שכל חסויף אינו הולך אצל הסופר :

ט ושני ששין הרחקה שהשטר נפסל בהן אינו נפסל אלא א"כ הרחיקו שני ששין ושלישה אירין כגון ל' ק' בששה עליונים וק' בששה התחתונה תחת ה' העליונים זהו שני ששין ונ' צורף :

י יטמי שאמר שאם סיים השטר באמצע השעה והניחו אותה השעה ועזר אחרת והחזילו לחתום בשעה שלישיה הוא פסול מפני שיכול לכתוב כאוהה חצי שעה מה שרצה ויהזור מעניינו של השטר בשש אחרונ' כדי שלא נלמוד ממנה כדירה וסמילא נתכשל מה שכתב בחצי השעה שלפני' וכן אם מסיים כסוף השעה והרחיקו העדים ששה שלימת והחזילו לחתום באמצע ששה שנייה פסול אם יחתמו זה אחר באוהה חצי השעה מפני שיכול לכתוב בחצי השעה החלק שלפני חתימתו פלוגי ליה מפלוגי מנה ויהא שטר הבא הוא ועדיו בששה אהה שהוא כשר ויחזיק כל הכתב העליון אבל אם חתמו זה החתמה כשר דלמאי ניהא ישמא יכתוב בחצי השעות שלפני חתימת שני העדים ככל חצי ששה פלוגי ליה מפלוגי מנה ויחזיק אותה לשנים ויהיו שני שטרות משני עדים על איש אחד בכל אחד עד אחד ונכרפס יחד לגבוה כו' הא קיימא לן שני עדים בשני שטרות אין מצטרפין וכל כשבן כשהם מחזירין יחד בחתימה אחד שאינו נחשב לשטר כלל ולשמא יכתוב דבר זיוף כששה רשלימה שעליהם ובחצי השעה שלפניהם יחזור מעניינו של שטר כדי שחישוב לששה אחרונה שאין למרין ממנה וירצה צ' ללמוד מששה השלימה שעליה לזה לא חיישין דדינא לאו הכי היא דכל כי האי גונא אין לבדן מחצי ששה אחרונה תם השטר שלימה שעליה כמו שנתבאר לעיל סימן מ"ד סעיף ג' לפיכך אין לחוש לזיוף כולל וכשר ואין לומר דניפסליה משום שיכול לכתוב לפני חתימת כל עד אני החתום חייב לפלוגי מנה דלא פסלינן שום שטר אלא בשיכול לזיוף ולעשות ממנו שטר שיסעלו שני עדים להוציא ממון מאחרים אכל משום שיכול לעשות שטר שהעד עצמו חייב לולא פסלינן ליה לשטר' דאיהו דאפסיד אנפשה עדתא במקום שיכולין לעשות שטר עליו מכל מה שכתבנו יצא לנו גם כן שאם סיים השטר באמצע השעה שיכולין העדים לחתום לכתחילה באוהה חצי השעה הנשארת זה אצל זה ואז למרין אפילו החצי שלפניהם וכל שכן מששה שעליהם ואפילו אין כתב בשטר שירי וקים דאין לחוש לשום דבר דלמאי נחויש שמא הניחו העדים חלק ששה שלים' שעליהם והחצי שלפניהם או החצי שלפניהם לבהיהוא ככתבמה שרצה אין חוששין לזה דחזקה שאין העדים חותמין זה אצל זה באמצע השעה ומניחין חלק לפניהם שהרי יודעים ב שפסלוהו כמו שכתבתי אבל זה החתמה לא יחתמו באמצע השעה סמוך לסיום השטר כשיסיים השטר באמצע השעה דהא אם עשו כן והניחו חלק לפניהם מכשינן ליה כמו שכתבתי ואם כן יסלחוש שמא עשין דניחו חלק וחתמו באמצע השעה כיון שידעו שלא יפסלו השטר וזה הוסף מה שרצה :

יא וכן צריכין לזהר כשחותמין ויש חלק לפני חתימתן שלא יחתמו אחר זה בששה אהה דששא וכתוב בחלק שלפני חתימתן מה שרצה ויחתוך העליון ויהיה שטר הבא הוא ועדיו בששה אהה וכיצד יעשה ישישנו בדיו ולא

המסרין והם לא עשו כלום אל מלוה דיו בעלמא מפני שהשטר לא היה מתקיימת זמן ארוך ולא היה יכולין לקראו אבל עכשיו היו חתימה המתקיימת וזה היו אחרים גם כן יכולין לעשות ואין ניכר שהוא חתימה יד שיש פפרשים שחוקחים נידר אח' זמקרו עין כו שמות העיר' מעבר אל עבר דמיימין אותו על הנדר שהשטר כתוב בו וכאין העיר' וממלאין את הקרעים דיו וניכרת הכתיבה ממליה אבל גם זה אינה חתימה מעליא טבל אדם יכול לעשות זה ואינו ניכר שהם עשו מה שאין כן כשהם עצמן חותמין שאימון עקימת ידיהם בקילמוס ניכר שיש הבדל בינו לשאר עקימות ואע"ג שדברים אלו היתירו בנס היינו משום עיגונה אבל בשאר שטרות לא דצו חכמים להתיירו לפיכך אמרו אם עברו עדים ועשו כן מכין אותו מכות מדרות על טעבר על דברי חכמים וגם השטר פסול ואין גובין בו ויש אומרים אע"פ שסבין אותו מכות מדרות מכל מקום עדות הוא והשטר כשר :

יב מקום שנהגו שהשופ' חותם על פי העד שכתב פלוגי בר פלוגי חתם במסירת קולמוס מפלוגי בר פלוגי או שכתב פלוגי בר פלוגי צוהו לחתום אם קבלו בני העיר עליהם לעשות עדותו בעדות העד בטר דלא נרע מנאמן עליו אכא נאמן עלי אביך כו' דמכשרין בהלבות עדות עיון טם ואם לא קבלו עליהם אינו כלום דהוה ליה כעד מפי עד שאינו עדות / כל שטר הבא לפלוגי שעדים מעידים על חתימת העדים מקיימין אותו ואין חוששין לריועוהה שמא נעשה בו שחזקה שאין העדים חותמין על השטר אלא אם כן קראהו וזרעים לחתום ואי איתנהו לסהריקסן וקים לן בהו דלא ירעו למקרי אף על גב דאסהידו אחתימת ידיהו דייקנין בסהדותיהו על פה אי אמרו' אקרו למאן דידע למקרי סבכינן עליוהו ואי לא אמרו הכי דייקנין בסהדותיהו על פה אי סמוכי למה שכתוב בשטר מקיימין להו :

יג שידקדקו העדים שלא ירחיקו מהכתב רחב שני ששין דאיכא למישא שמא יגזו כל מה שכתוב למעלה ויכתוב בשני הששין שטר אחר לפיכך אם הרחיקו שני ששין פסול אפי' כתוב שירי וקים ואפילו ירוע שלא הוסיף ולא זיף בו שום דבר פסול דכיון שלא נעשה מתחילה בתקנת חכמים נפסל ושוב לא יוכשר דמל שלא נעשה בתקון חכמים אינו שטר והא דאמרין לעיל סימן מ"ד סעיף א' ע"ג שצריך להחזיר מניינו של שטר בששה אחרונה אם לא החזיר כשר שלא שאין למרין ממנו משום דה' אינם צריכין עדים אחרים להכשירו שהרי שטר עצמו ודאי כשר דהא ליכא למישא ליה דלמא זיף אלא שאין למרין מששה אחרונה אבל הכא השטר עצמו נעשה בפסול וצריכין עדים שיבואו ויעידו עליו שלא נזדיף בו כלום כדי להכשירו לפיכך אף על פי שכאו עדים והעידו עליו לא יוכשר הואיל ולא נעשה בתקון חכמים שוכלו להכשירו מתוכו בלא עדים ואפילו שייטוהו בדיו על אוחו אור' של שני הששין פסול שיכולין לומר העדים על המיושא חתמו ולא על עיקר השטר כלומר העדים מעידים שבפניהם נעשת המיושא על נידר החלק ולא יחששו בעל השטר שחוק תחת המיושא איזה דבר חייב שהיה כתוב בו עליו אבל על העיקר מה שכתוב למעלה בשטר אין מעידין ואפילו לא היה אלא בלא נקודות והלכך נראה בין נקודת לנקודה חיישין שמא מעידין כך הלכך פסול לעולם :

יד והא דאמרין שאם הרחיקו שני ששין פסול היינו למנבי כמשעבדי אי נמי מבני חורי אם הלוח אמר פרעתי דלאו שטר הוא כדי שיכול המלוה לומר שטרך בירי סאי בעי אבל להד' אינו יכול לשעזן נגד שטר זה כיון שנהנה עדותו להשכיר אילו מלאוהו בקרובים והווי כמו המלוה לחכירו בעדים בלא שטר שיכול לשעזן פרעתי ואינו יכול לומר לא היה דברים מעולם :

אם המלוה מלאהו מדעת עצמו לא מתכשר כהבי דכין דפסול רבנן האי שטר בהרחקה שני שטין נמצא שהלוה שטר פסול נחלו וכו' משוי ליה מלוה שטר כטר בלא דעת הלוה לא נשהעבר הלוה כאותו שטר :

כו והא דמכשרינן במלאוהו קרובים דוקא שמלאוהו הקרובים או הפסולים כיום שנכתב ונחתם אבל אם מלאוהו לבחור ולויא אוהראפי' נמצאו הלוה פסול דהא לא אירכר להשתעבר בו אלא מטעה שמלאוהו בקרובי' והשטר נכתב מקודם והרי הוא שטר פוקדס ופסול וה' בשט' שאין בו קניין אבל כשטר שיש בו קניין הרי משע' הקניין הוא משהעבר ואפי' לא נכתב השטר אלא אחר כמה ימים אחר הקניין כשר ונובה מיום הקניין כמו שנכתב למעלה כ"ש הכא **כז** אם אחר שפרעו טוען הלוה שהשטר היה פסול לפי שהרחיקו העדים יותר מששה אחת אין כדבריו כלום דכיון שפרעו הוי כאלו הורה שלא נזדיף :

כח אחז'ל הבא מכח נוי הרי הוא כנוי לפיכך ראובן שהיה לו שטר חוב על נוי אחר והרחיקו העדי' התימתן שני שטין מן השטר ושמעון קנה קרקע מאיתו הנוי ובא ראובן לפרוק הקרקע משמעון בפני ב"ד ישראל בשט' זה שהיה לו על הננו קודם שלקח שמעון הקרקע מן הננו אם נהנו הגוים לגבות בשטר זה גם אין שמעון יכול לפסול השטר מחמת' הרחקת העדים דהא אם היה בא ראובן לגבות קרקע זו מן הננו היה נובה אותה ה"נ הוא נובה אותה קרקע משמעון בדינינו ולא עדיף שמעון מן הננו דהבא מכח הננו הרי הוא כנוי :

כט שטר הבא כולו בשטה אחת ועדין בשטה אחרת פסול דחיישינן שמא היה לו שטר כבר שהרחיקו העדים שטה אחת ואותו השטר כשר היה כדכתבינא לעיל סימן מ"ג סעיף א' והוא חתך כל אותו השטר וכתב זה השטר באותו שטה ונמצאו העדים חתומין עליו וכן אם היה השטר שני שטין אלא שאין שטה הראשונ' בתהלה כראש הקלף חיישינן שמא היה לו שטר שסיימוהו באמצע השטה והניחו הנשאר החלק ונס השטה שלימה שחתתה וחתמו העדים בשטה שלישי' זה חתת זה דאמרינן לעיל סעיף י' שהוא כשר והוא חתך כל אותו השטה וזיף שטר זה כהצי השטה והשלימה שחתתה וכתב מה שרצה ונמצאו העדים חתומים עליו :

ל היה השטר כולו עם כל עדין בשטה אחת כשר דליכא למיחש למידי אבל אם השטר ועדין שנים בשטה אחת ועוד למטה ממנו בשטה אחרת שני עדים יש לחוש שמא כל השטר העליון שהיו העדים רתחתו ונסו עליו והרחיקו שטה אחת שהיה כשר חתך ובשטה שהיה בין השטר לעדים כתב שטר ועדין וכעדים שכשטה שנייה יאמר כיוונתו להרבו' בעדים לפיכך כשיכא שטר כזה לפנינו אין מקיימין אותו מעדים שכשטה שנייה אלא מעדים שכשטה ראשונה :

מ שטר הבא הוא ועדין על המחק כשר והוא שלא יהא שום שינוי יש לחוש שמא מחק וכתב מה שרצה ולפיכך הוא משנה שהרי מחקו שני פעמים ואינו דומה מה שנמחק שני פעמים למה שנמחק פעם אחר על כן לא יחתמו העדים על שטר שכתב על נייר מחוק אא"כ נמחק הכל בפניהם שאלכ יש לחוש שמא מק' החתימה נמחק כ' פעמים והם לא ירנישו כי לא יתנו לב על זה ומקום השטר אינו נמחק אלא פעם אחד וכשיחזור בעל השטר ויסחוק פעם שניה ויכתב מה שרצת נמצא השט' ומק' חתימ' העדים יהיה שיה הכל מחוק כ' פעמי' ויביאהו לפני ב"ד וינכה בו ואם כתבו והחסו על נייר מחוק צריכין ליהרר שידעו העדים שנמחק הכל ביום א' דאינו דומה נמחק בן יוסא לנמחק בן שני ימים ואם יש בין חתימת העד לשני

ולא אמרינן דאמרינן חתימו אלא היכא שהשיטא עומד בין השטר לעדים אבל לא יחתמו אמרינן שבאותה שורה שלפניהם ואם התחילו לחתום באמצע השטה וחתמו החלק שלפני חתימתן פסול דשמא היה כהוב טס חוכתו או שום הנאי וזה חתמו וימיה אם כתוב למעלה בסוף השטה שירד וקום כשר וכלכר שיהיו העדים חתומים זה החת זה אבל אם חתומים זה אחר זה בשטה אחת פסול דשמא היה זה התחך שטר הבא הוא ועדין בשטה אחת וחתמו והיה כל הגייר חלק למעלה וכתב עליו כל השטר הזה :

נב שטר שהיו עדין מרובים ונמצא אחד מהן קרוב או פסול או שהיו בהם שנים קרובים זה לזה והרי אין העדים קיימים כדי לשאול אותם מאיזה טעם חתמו אם כרי להעיד או מטעם אחר אם יש שם עדות ברורה שכולם ישבו בתהלה לחת' דרי זה ודאי נתכוונו להעיד וה' בעדים רבים שהעידו נמצא אחר מהן קרוב או פסול דק"ל שהעדות כולו בשלה כדכתבינא לעיל סי' ל"ו סעיף א' ואם לא נכתב' שיטבו כולם בתהלה לחתום חתקים העדות בשאר שהרי איפשר לומר שחתמו הכשרים והניחו מקום דקשיש מיניה ונבא זה הקרוב או הפסול וחתם שלא כדעתם אע"פ שהעד הראשון החתום בשטר הוא הפסול וכיון שהוא חת' בתהלה הרבים נראין שהוא עיקר העדות אפי' הכי השטר כשר מטעמא דאמרינן רוח' שבק למאן דקשיש מיניה ונבא זה וחתם מהו לכתהלה לא יהתום שום קרוב או פסול על השטר דאיכא למיחש שמא יאמר הרואה לטם עדות חתמי' ויבא להכשיר קרוב או פסול בעלמא ויש אמרי' שאין להכשיר שטר שחוהמין בו פסולין אא"כ שנים אחרונים הם כשרים דהליגין לומר הכשרים אע"פ שהתומין הן באחרונה חתמו בתהלה ורווחא שביקי למאן דקשיש מיניהו ואתו הפסולין אה"כ ומלאוהו כדי להכשיר השטר כמו שהבאר בסעיף י"ד בסמוך ולא לטם עדות חתמו אבל אם שנים האחרוני' קרובים או פסולין השטר פסול דוודאי לטם עדות חתמו דאילו לטם עדות חתמו למאי חתמו וה' עדות שבשלה מקצתם במלה כולה :

נג ואם נפסל השטר על ידי חתימת פסולים אם הכשרים זוכרים העדות ע"י ראיות השטר יוכלין להעיד בעל פה וכ"ד וכתבו העד' כמו שכתב' בשטר וחשוב כמו שטר הראשון קודם שחתמו הפסולים ושטר מעליא הוא דמשום התימת הפסולים לא פסלינן אלא השטר אבל עדות הכשרים לא נפסל ע"י עדות חתימת הפסולין אע"ג דגבי העידו רבים ונמצא אחד מהן קר' או פסול פסלינן כל העדות גבי חתימת בשטר הקילו וחלין לומר כשהתמו חתמו הם לברם ונמטר עדותם ואה"כ באור הפסולים לחתום לפיכך אע"פ שפוסלת השטר אינן פוסלין עדותן א"נ תם כיון שהעידו בפני ב"ד ונפסל עדותן שוב אינן חחרין ומנדיין כדלפנינן מקרא דכין שהגיד שוב אינו חחר ומגיד אבל החתימה אע"ג דחשיבה הגדה לעניין שלא יוכלו אה"כ להעיד דבר מה שהוא מכחיש חתימתן מ"כ לא חשיבה כהגדה ממש לעניין שכשנפסל ע"י עדים אחרים שלא יוכלו להגיד פעם אחרת דהא עדיין לא חנידו אלא חתמו לפיכך ויכלו הם להגיד פעם אחרת להחזיק עדות הראשונה כ"ל ועל סימן ל' סעיף א' :

נד היו העדים מרוחקים מן הכתב יתר על שני שטין ובאו שני עדים קרובים או פסולין ומלאו אותו הריוח אע"פ שאם לא מלאוהו היינן פסולין אותו השטר' כשהתמוהו אלו הפסולים הוכשר השטר שהרי עכשו אינו יכול להזדיף בר' א כשמלאוהו קודם שנראה השטר בב"ד אע"פ שעשאו המלוה שלא מרעת הלוה אבל אם נראה השטר בב"ד קודם שמלאוהו בקרובים או פסולים שוב אין לו תקנה דהואיל ונפסל בב"ד שיכ אינו חוזר להכשירו ויא' אפי' קודם שניא' כב"ד לא הוכשר במלוי קרובים או פסולין אלא בשמלאוהו מדעת הלוה אבל

ושב אין הלוה יכול לומר שום דבר :

ג וכיצד הוא הקיים כאים עדי השטר ומעדים לפני ג' אפי' הם הדיניות שזאת היא חתימתו וכוהבין לכמה במתב תלח' בחדא הוינא ואת' פלוני ופלוני ואסיהרו קדמנ' אחתימת ידיהו ומדאתבר לנא דדא היא חתימת ידיהו אשרגוהו וקיימנהו כדתינו ואלו השלשה חותמין לשפה :

ד ואין מקיימין אלא כפני שלשה שהיא כמו פסק דין שאם קיימיהו בפני שנים לא הוי כד' אלא עדים והוה להו אילו השנים עדים ספי עדים וההורה פכלתו אבל אם הם ג' שהם כד' הוה כפסק דין יש מי שכתב מאחר שנוהגין שרב ההופש ישיבה מקיים השטר ביחודי פנהו כזה שכתל הלכת וכן המנהג פשוט במדנות אלו וכתב סורי שהראי' זל וזל וכל הטעם דסבירא לן לענין קיום שטרות שהוא דרבנן דיחיד מוסחה דינו כנ' הדיוטות ומקרי כד' כמו שנתבאר לעיל סי' כ' הו'אף על גב דק"ל שאין כזמן הזה יחיד מוסחה מ"פ לענין קיום שטרות שהוא דרבנן יש לסמוך עליו עכ"ל וכן נוהגין וכיון דקיום שטרות הוא דין אין מקיימין שטרות בלילח דהא אין דנין בלילה כמו שנתבאר לעיל סימן ה' :

ה מקיימין השטר אפי' שלא בפני הבעל דין ואפי' עימל וצווח מזוייף אל הקיימיהו אין שואעין לו דקל הוא שהקילו חכמים בקיום שטרות משום דפרון תורה לא היה צריך קיום דק"ל מן ההורה עדים החתומים על השטר נעשה כמו שנתקרה עדותן כד' רמי דחוקה הוא מן התורה על כל אדם שאינו מעיד להוציא שטר מזוייף בפני כד' כ"ש שאין העדים חותמין שקר רכל אדם בחזקת כשרות הן אלא שח"ל כיון שראו הדורות מהפריצים אפי' בימייהו וכ"ש בדורות הללו שרבו מהפריצים תקנו לקיים חתימת העדים וכל זמן שאינו מקייים יכול הלוה לשעוץ כל הטענות הנזכרים בסעיף א' :

ו ומ"ס אע"פ שהוא מקייים אם אין מכירין חתימת העדות ולא חתימת הריינים יכול הלוה לערער עליו ולפסלו ושיהו נ"מ בקיום כיון ששני עדים חתומים עליו ונ' ריינים יותר בקל ויכול השלוה למצא מי שמכיר שנים סחתית העדים או שנים מן רייני הקיום האילום שאילנו לא תני חתומים בורק ב' עדים :

ז באחד מחמשה דרכים יכולין לקיים השטר האחר שהיו הריינים בעצמן פכירין כתב ידי העדים או הם כותבין ומעידין שהוא כתב ידם והשני שחתמו העדים בפניהם או הם כותבין ומעידין שבפניהם חתמו ואע"ג דאמרין לעיל קיום שטרות דין הוא וק"ל בעלמא אין עד נעשה דין גבי קיום שטרות שהוא דרבנן הקילו השלישי שיבאו העדים בעצמם החתומים כיוויאמר כל אחד זה כתב ידי ואין צריך שיעיד כל אחד על כתב ידו ועל כתב ידו של חברו אלא דין כשכל אחד מעיד על כתב ידו לכד דק"ל על מנה שבשטר הם מעידים והרי יש כאן שני עדים שמעידין על המנה שחייב לו בד"א כשזוכרין ההלואה ואפי' שאין זוכרין אלא ע"ו ראיות השטר יכול להעיד אבל אם שכחו ההלואה ואין נזכרין לת כלל אפי' ע"י ראיות השטר זה יתבאר בסעיף י' בע"ה הרביעי שיבאו עדים אחרים ויעידו שנים על כל חתי' מאלו החתימות שהוא כתב ידם של אלו העדים ועדות זה יכולין להעיד אפי' פתו' כתבם ואין צריך להעידו כפיהם דקל הוא שהקולו כו' שהוא דרבנן החפשי שטר שאין כאן מי שמכיר חתי' העד' אם כתב ידם יוצא משטרות אחרים מעריכו' הבית דין ומרמין זה הכתב לאותו הכתב שבשטרות האחרים אם יראה להם שכתב ידי אילו הוא כתב ידי אלו הרי השטר הזה הוא מקייים ופקיימין אותו וכשמקיימין אותו משטרות אחרים אין מקיימין אותו אלא משני שטרות של שתי סדות טאכלו בעליהם שלש שניאכילה גלויה נכונה בלא שום יראה ופחד מחביע בעולם בדרך שצוכלים כל בעלי שדות מסדוהיהם וה"מ שכתבין

לשני ריוח כשיעור כתיבת אנחנא סהדי התמנו על המחק גהשטר על הנייר פס' טמא היה השטר על הנייר ועדיו על הפח' והיה כתוב בין חתימת העד' אנחנא סהדי כו' וזה כשר כמו שנתבאר בסעיף הסמיך והוא מחקו ומחקו גם השטר וכתב על המחק מה שרצה אה"כ והרי נמצאו העדים ג' חתומים על המחק ואמרין שהוא כשר אבל אם לא היה כאן רושם מחק כלל השטר כשר אע"פ שיש בין חתימה לחתימה ריוח גדול דלכא לפי'ח ליוצא בין חתימת העדים :

בא שטר שהוא על נייר ועדיו על המחק פסול שאימחוק השטר ויזייפנו ונמצאו הוא ועדיו על המח' ואם כתבו אעדים אנחנ' עדים חתמנו על המחק והשטר על הנייר כשר והוא שכתבו כן בין חתימות עד הראשון לחתימת עד השני שאז אם יש מחק גם זה אנהנו עדים חתמנו כו' שכתוב בין חתימת העדים ומחוק למעלה וכתוב שטר אחר ויניח הריח שבין העדים המקום שהיה כתוב אנחנו עדים והיה זה לנו לסימן והיכר ששטר זה נזדויף וכמו שכתבנו בסעיף הסמוך שקודם זה אבל אם כתבו כן לפני חתימתן או אחרתן לא מהני שמה יכתוק הכל חוץ מחתימת העדים ויכתוב על המחק למעלה מה שירצה והיה שטר הכא הוא ועדיו על המחק דפכשרינן ליהולא יתאלו היכר שזדויף השטר :

בב שטר שהוא על המחק ועדיו על הנייר פסול אפי' כתבו אנו העדים חתמנו על הנייר והשטר על הנייר מהוק דסוף סוף ימחק השטר עוד פעם אהה ויחזור ויכתוב מה שירצה אף על פי שהוא נמחק שתי פעמים לא יהא ניכר כיון שכולו יהיה מחוק שתי פעמים ולא יהיה אצלו מקום שמחוק פעם אחת שעי' זה יכולין להבחין בין זה לזה וכו' ולית פגילתא אחרתיו ולמחקו ולידמוי לא דמי מחקא דהא מגילתא למחקא דהא מגילתא משום שזה עכזה קליש ואין המחיק' דימות :

בג במקום שנוהגין לכתוב פרעון בניו שישי צריך לזהר שלא יהא שום גיר בניו שישי דאיכא למיהש שמה דיהי' בפרעון ומחקו וכ"ש אם הפרעון שבניו שישי הוא על המחק דאיכא למיהש שמה היה יותר ומחקו וכתב מה שרצה גאמי' עדים שהפרעון הוא כתב יד הלוה כשר דתו לוכא למיהש למידו :

פר עדים שאמרו קטנים היינו או פסולים היינו או שטר אמנה היה וכל דין קיום שטרות וכו' לז' סעיפים :

א המוציא שטר חוב על חבירו כל זמן שלא נתקיים חתי' ידי העדים יכול הלוה לומר מזוייף ועולם לא צויתי לכתוב ונשבע היסת ונפטר ולא עוד אלא אפילו אם סודה דאומר אמת הוא שאני צויתי לכתוב אבל פרעתי או אמנה הוא פירוש שאומר שכתבו וכסרו למלוה שאם יצטרך ללות ללוה לו והאמינו שלא יתבענו אא"כ הלוה לו או שאומר א מתכתי ללות בו ועדיין לא לוינו וכל כיוצא בזה נאמן הלוה על שעתו בשבועת היסת כמנו דאי בעיאמר לא היה דברים מעולם וישבע היסת ויפטר לפיכך תקנו חכמים ז"ל שצריכו' לקיים השטר ואם קיימו המלוה אח' ככד' הרי הוא ככל השטרות הידועים שהם כשרים ועל ריש סי' פ"ב :

ב יש אומרים דהא דמהימנין ללוה בשענות שאין מאמיני' לו אלא ע"י מינו כנוז בבודה שכתבו היינו דוקא כשאין פהוב בו נאמנות למלוה אבל אם יש בו נאמנות למלוה עליו לא מהימנין ללוה דמיד שאמר שכתבו הרי שוב האמינו למלוה עליו וי"א דאפילו אם יש בו נאמנות למלוה נאמן הלוה על שענתו בפניו דאי בעיא יאמר מזוייף הוא וכתב מורי' שהראי' זל והכי פשתב' לכך תקנו חכמים לקיים כל שטר

בשרי כהונה מנסים שיטבוהתח בעליהן שלש שנים בשופי
 באכילות פירות של החזקין שלש שנים בשופי וכן כחובת
 אשה שיטבה חתת בעלה שלש שני בשופי מעידין ושוכיחין
 ששטר כשר הוא אע"פ שלא נתקיים בקיום כ"ד אבל שני
 שטרי חובות או שני שובריאם לא נתקיימו בכ"ד אין שקיימין
 מהן דליכא מדי דמחזיק להני שטרא דאפ"ש דזיפינהו מרייהו
 ולא ידעי בהו הנך דלהכינינהו מיניה ואוחס השני שטרות
 שמקיימין מהם צריכין שיצאו מתחת יד איש אחר ולא מהתח
 ידי זה שמקיים שטרו דכיון שהם בירו חיישינן שמא שניהם
 מוויפיס או כיוון חייף וצריך נמי דווקא שני שטרות שמקיימין
 אע"פ שיוצאין מתחת יד איש אחר אבל משטר אחד אין
 מקיימין אע"פ שיצא מתח"ד איש אחר דאיכ' למחס שמא אהו
 עצמו שאנו מקיימין מתוכו שמא מוויף הוא בין שעדיין אינו
 מקיים אבל כהרי לא חיישינן שיהיו שניהם מוויפיין דכולי
 האי לא חיישינן אפי' אינם מקיימים כיון שיוצאים מרתיד
 איש אחר ולא נודע עדין טום מערער עליו אבל בשווצאין
 שהתח ידו אפי' הם שניהם מקיימים אין מקיימין מהם דשמא
 כיון וזיף ויש חולקין ואם יש כאן שטר שקראו עליו ערער
 והחזק עליו כבית דין וקיימהו מקיימין ממנה לבדו ואין צריך
 שנים דכיון שקראו עליו ערער וקיימהו הבית דין ודאי
 דקרנו וחקרנו ונהברר לבית דין דשטר כשר הוא וקיימהו אבל
 אם לא קראו עליו ערער אף על פי שנתקיים בבית דין אין
 מקיימין מתוכו כיון דלא קראו עליו ערער שמא קיימהו ולא
 דקדקו היטב ויש חולקין אפי' לא קראו עליו ערער רק שמקיים
 מקיימין מתוכו דודאי לא קיימהו הבית דין אלא א"כ עמדו
 עליו ונתברר להם חתימתו ועיין לעיל סעיף ל"ז איש אומרי'
 מקיימין חתימת מספר שכתב זה הסופר ולא חיישינן שמא
 גם זה ראה אהו הספר חייף מתוכו שאין אדם יכול ללקט
 האותיות יחד ולזיף אבל אין מקיימין מאגרת שכתב לפי
 שאין אדם נזהר כשכותב אגרת כהקוק הכתיבה והיא משתני'
 לפי הקולמוס והנחץ ו"א דאפי' מספ' אין מקיימין מן האותיות
 שבהן כתב הספר א"כ חתם שבו כסף הספר שהוא כתבו
 אז מקיימין מאותה חתימה :

ה בית דין שכתבו במתכ הלחא הווינא ונתקיים שטר זה
 בפנינו הרי זה מקיים אע"פ שלא פרשו באיזה ענין
 נתקיים אם העידו העדים בעצמם על חתימתם או אם העידו
 אחרים עליהם שאין חוששין לבית דין שיעזב שמא טעו וכבר
 גהנו הבתי דין שיכתבו הדרך שנתקיים בה הספר כפניהם
 ולעולם אין בית דין בודקין אחר בית דין אם טעה אם לא
 טעה אלא מחזיקין כל הבתי דינין כחוקת בקיאיין שלא טעו
 אבל כורקין אחר העדים שאין כל העדים בקיאיין :

ט כשהשטר מתקיים על עדים אחרים שאינם חתומין עליו
 שמעדין על כתב בירן של אילו העדים החתומין בו אם
 אחר מעיד על חתימת האחר ואחר על חתימת השני לא נתקיים
 השטר בזה שאין אלו העדים מעידים על מנה שבשטר אלא
 על החתימה ואנו צריכין עדות שלם דהיינו שני עדים על כל
 חתימה וחתימה בפני עצמה והרי עבשו אין כאן אלא עד א'
 על כל חתימה מהם ואם יש שלישי עמהם שמעיד על חתימת
 שני העדים הרי הוא מצטרף עם שניהם ויש כאן שני עדים
 על כל חתימה מהם ונתקיים השטר :

י מי שחתם על השטר ובא להעיד על כתב ידו כבית דין
 והכיר שזהו כתב ידו בודאי אבל אינו זוכר הענין
 המעשה שכתוב בו ולא ימצא זכרון כלל בלבו שזה לזה מזה
 מעולם או שנעשה זה בפניו אפילו על ידו ראית כתבו הרי
 זה פסול להעיד גם על כתב ידו שהוא זה שכשארם מעיד על
 כתיבת ידו עצמו כסתם ק"ל שעל מנה שבשטר הוא מעיד
 כדכתיבנא לעיל סעיף ז' כלומר שהוא מעיד שזה חייב לוח
 מנה ואם לא נזכר הענין כלל אינו מעיד על המנה רק על

כתיבת ידו וצריכין שנים אחרים להעיד על כתיבת ידו והואיל
 והרבר בן שטר שיצא בכית דין ובאו עדים ואמרו כתב ידנו
 הוא זה אבל מעולם לא ידענו עדות זו ואין אנו זוכיין שזה
 לזה מזה או כבר לו לא נתקיים השטר והרי הם כחדשים עד
 שיזכרו עדותן וכל מי שאינו רן כן לא ידע בדניו שמנות בין
 ימינו לשמאלו אבל אם היה כתב ידו יוצא ממקום אחר או
 שהיו שם עדים אחרים שזה כתב ידן מקיימין השטר ואין
 משגיחין על דבריהם של אלו שאומרים אין אנו זוכרים העדג'
 הואיל ונתקיים השטר שלא על פיהם ופני טעם זה אנו
 מקיימין כל השטרות ואין אנו צריכין להביא העדים ולשאול
 אותם אם הם זוכרים העדות אם לאו שאפילו באו ואמרו אין
 זוכרים אותה אין שומעין להם הואיל ואיפשר לקיימו של
 מפיה' כל אלה דברי הרמ"ב ז"ל וטעמ' דהרמ"ב הוא שטעם
 דמ"ל כשהם מכריזין שזה כתב ידן ואומרים שלא ימצאו נלכס
 זכרין כלל למעשה זה הוא דבר שלא זכרו כלל ואנו
 חושדין אותן שידעו ורוצין לחזור בעדותן ולבטל אותן
 והוה ליה כעדים שאומרים קטנים היינו או פסולים עדות
 היינו שאינם נאמנים כמו שיתבאר בסעיף ל"ז וכיון שהם
 נחדשים בעדות זו הרי הם כפסולים ואין כאמנים אות' כלום
 בעדות זו להיות נחשב אפילו כעד אחד על חתימת ידו עצמה
 אלא צריכים שנים אחרים להעיד על חתימתן לקיימו אבל
 יש חולקין ואומרים שאפי' אין זוכרים שזה או שחתמו מעגלי'
 על שטר זה אינם נחשידין בשביל כך ונאמנים ואפילו אין
 כתב ידן יוצא ממק' אחר כיון שמעדין שזה כתב ידן מקיימין
 השטר על פיהם אלא טיש חילוק בין זוכרים העדות לשאינם
 זוכרים דבשהם זוכרים העדות ק"ל דעל מנה שבשטר הנך
 מעדין ודיו שיעיד כל אחד על כתב ידו ואין צריך שיעיד על
 כתב יד של חבירו כמו שנתבאר בסעיף ז' אבל כשאין זוכרים
 העדות שכתבו הכל ואינם זוכרים כלל שחתמו בשטר זה
 שאז אינם יכולי' להעיד על מנה שבשטר אלא שמכריזין שהוא
 כתב ידם מכל מקום לא נרעי מעדים אחרים שמכריזין כתיבת
 ידם וכמו שכשמעדין עדים אחרים צריכין שיעידו שנים
 עדים על כל חתימה וחתימה הנ' כשמעדין הם עצמם שראו
 כתב ידם אלא שאינה זוכרים העדות צריכין אין שיעיד כל
 אחד על כתב ידו ועל כתב יד חבירו דהוה ליה שנים על כל
 חתימה או שיצטרף עמהם א' שיעיד על כתב ידו שניהם
 דהוה ליה נפי שני עדים על כל חתימה וחתימה :

א אבר אחד מן העדים זה כתב ידו והעד הוא ואחר עמו
 על כתב יד השני לא נתקיים דכיון דקיימא לן על מנת
 שבשטר הם מעדין אם כן שזה אומר זה כתב ידו ודי יוצא
 על פיו חצי הממון וכשמצטרף עם האחר על חתימת ידו השני
 חוזר ויוצא רביעי הממון על פיו ונמצאו שלשת רביעי הממון
 ויוצאין על פיעד אחד ואנן על פיו שנים עדים יקום דבר בעינן
 חצי דבר על פיו של זה וחציו על פיו של זה :

ב וכן אם העיד אחיו או אביו של האח עם אחר על כתב
 ידו של השני לא נתקיים שרדי שלשת רביעי ממון
 יוצא ע"י קרובים :

ג וה"א אם מת אחד מן העדים החתומים על השטר והחזר
 הנשאר זוכר ההלואה ע"י ראיות השטר ומעיד על
 חתימתו צריך שנים אחרים מן השוק שיעידו על חתימת המת
 ואין העד החי הנשאר יכול להצטרף עם אחר להעיד על
 חתימת המת שאם כן יוצאו שלשת רביעי הממון על ידו ואם
 לא נמצא אלא עד אחד שיכיר חתימת המת עם זה העד החי
 כיצד יעשה אם יש עדים אחרים שמכריזין חתימה זה הוד
 יבאו ויעידו ויקיימו חתימתו ולא יצטרף הוא עצמו להעיד על
 חתימתו ואיכול החיל העיד עם עד אחר על חתימת המת
 ונתקיים השטר ואם אין כען עדים שמכריזין חתימת החי אז
 זה העד חזק וכותב חתימת ידו בפני עדים אפי' על החרש
 ומשליט

הלכות שטרות

לבוש עיר עושן

הוא שם שטרות דין שיכולין לראות בין השריטות שלא היה כתוב שם שום דבר תחת השריטות אבל אם מילא כל החלק דיו פסול יש להושיט שם שטר אחר וקיימהו והוא כחכ שטר זה כגליון של מעלה וחתם העדים והרי הקיים מקיימן אותו ויש פוסלין גם כשריטת רס"ל גם בדינא ח. מ. אטווא ושמא אטווא חתמו כדאמרין גבי עדים לעיל סי' ס"ה סעיף ו' :

לג שטר הכא הוא ועירו על הפסקה הקיום מלמטה על הניראין מקיימן אותו מריני הקיום אלא מעדים של מעלה שמא הקיום היה רחוק מהשטר הרבה וזהו הריני מלא שריטת שטר דיו וחדך גוף השטר ומהק השריטות וכחכ השטר הוא ועירו על הפסקה לזכרון פוסלין כשריטת משום דסבירא להודבי דינא נמי אטווא חתמי בדלעיל בסמוך הבא כשריטת לקיימו מריני הקיום דודאי לא היה שם שטר מקיים שקיימו רחוק מהתחתית ופלאוהו בשריטות דהא לדידהו אן פקי מין שטר כהאי גוונא שמא יאמרו בדינא אטווא חתמי ומעיל לא קיימהו :

לד חתם בשטר קודם שנעשה גזלן ואחר כך נעשה גזלן ונפסל לעדות הוא אינו יכול להעיד על כתב דיו שהרי הוא פסול להעיד אבל אחרים מעידין על כתב דיו שמכירין אותו וכשר השטר והוא שראו חתמי שבשטר זה קודם שנעשה גזלן אבל אם לא ראוהו עד שנעשה גזלן לא דאיכא למיחש שמא עשה זיוף וחתם ואם אין כאן עדים המכירין את חתימתו היא כותב את החתימה על החרס וכפזוקה בבית דין ומקיימן השטר משנה כמו שנתבאר לעיל סעיף י"ג וכן הדין אם נשחמה לאחר חתימה שחוסם כחכ דיו בבית דין ומקיימן ממנה שהיא אינו מעיד כלום בדלעיל :

לה חתם בשטר ער שלא נעשה חתמו ונעשה חתמו חתמי אינו יכול להעיד על כתב דיו שפסול משום קורבא אבל אחרים מעידין שמכירין החתימה אפילו לא ראוהו עד שנעשה חתמו דמה שפסלה התורה קרובים לא משום דלא מהבני פסלהן רק נזירת המלך היא לפיכך אין חוששין הכא שמא עשה זיוף דלא חשוד בכך אלא שפסול להעיד משום קורבא לפיכך אחרים מעידין עליו שהיא חתימת דיו אפילו לא ראוהו עד אחר שנעשה חתמו ונעשה חתימתו קרוב אף על פי שהשטר יוצא לפני בית דין בזמן שהוא פסול לפי שרעדים החתימן על השטר כמו שנחקקה ערותו דסיוכין שבשעה שחתמו כשרים היו הוה ליה כאלו קבלו בית דין עדותן באותה שעה ועדים המעידין על חתימתו כאילו הם מעידין שראו שנית דין קבלו העדות של אילו בשעה שחתמו ונמרו הדין על פירם לפיכך יש מי שצ"ל דמכשרינן השטר כשעדים מעידין על כתיבת דיו אפילו לא ראוהו עד שנעשה חתמו היינו דווקא כשהשטר יוצא מחתמך אתר שבין שיצא כבר מהת דיו העדים אמרינן כאילו ראוהו בית דין כבר וחקרו עדותם אבל אם עדיין השטר יוצא מחתמך דיו העדים לא שייך לטימר חקרוהו בית דין כבר אלא עכשיו שהוא יוצא מחתמך ידם וכא לפני בית דין ועכשיו הרי הם קרובים ופסולין להעיד לפיכך גם עדה אחרים שיעירו שהיא כתב ידם אינו כועיל והשטר פסול :

לז חתם בשטר כשהיה כדא ונשתתק הוא אינו יכול להעיד על כתב דיו אפילו כרמוזת או על ידי כתב אדחמנא אמרה מפיהם ולא מפי כתבם אורשית אבל אחרים מעידין עליה שהיא כתב דיו :

לח שנים החתומין על השטר ומהו אינן כתב ידם יוצא מפקים אחר וכא שנים ואמרו כתב ידם הוא זה אבל קטנים היו או פסולים הרי אילו נאמנים במינו שהיו אמורים אין זה כתב ידם או שהיו שחקין לגמרי וקורעין השטר על פיהם אלא אם כן ששוקן בעל השטר שיקבעו לו זמן וקיימו

הוא שם שטרות דין שיכולין לראות בין השריטות שלא היה כתוב שם שום דבר תחת השריטות אבל אם מילא כל החלק דיו פסול יש להושיט שם שטר אחר וקיימהו והוא כחכ שטר זה כגליון של מעלה וחתם העדים והרי הקיים מקיימן אותו ויש פוסלין גם כשריטת רס"ל גם בדינא ח. מ. אטווא ושמא אטווא חתמו כדאמרין גבי עדים לעיל סי' ס"ה סעיף ו' :

כח כהבי קיים ואחר כך נמצא אחד מריני הקיום פסול לא נפסל השטר בכך אלא יחזרו אותו הקיום והשטר נסאר בכשרותו :

כט שלשה שיסבו לקיים את השטר ומה אחד מהן צריכין לכתוב כמותכ תלתא הוינא וחד ליהוהו כדאי שלא יאמר הוואה ב"ד של שנים קיימהו ומהו למשעי לומר ב"ד של שני' מני לקיים שטרות ואף על גב שנכתבו כו כמותכ תלתא הוינא צריכין לכתוב חד ליהוהי שאם לא יכתבוהו אתו למשעי ולומר שאין צריכין ב"ד לקיים שטרות כיון שאין חתימן ארא שנים ומה שכתוב כו כמותכ תלתא הוינא לא לשם בית דין נכתוונו אלא שהיו כדעת' לרבות ולא נזדמן להם אלא השני' שחתמוהו והם ישבו לכתוב אבל כשכתבוהו ליהוהו הו ליכא למישעי פיהו דווקא לכתוביהו יכתבו וחד ליהוהי אבל אם לא כתבוהו אלא כשהיה תלתא ודלנו וחד ליהוהי דא מיפסל בכך אבל אם כתבו במיתב בדינא הוינא ולא כתבו תלתא צריכין לכתוב יחד ליהוהי ואפילו בדיעבד אם לא כתבוהו מפסולי בכך שאמרו הם דרכו ששנים נקראו בית דין ואם יש בו ששעיהו אחד שהיו שלשה כגון שכתבו פלוני זה והוא מופתח לרכים אמר לנא שכתבוהו הקיים השטר או שנעשה זה כפניו שוב אינו צריך יחד ליהוהי דודאי הוא לא טעה לומר ששנים נקראו ב"ד ומ"מ אם כתבו בו בדינא וכמהכ תלתא כגון שכתוב כמותכ תלתא כי דינא הוינא וכו' הוה צריך וחתומין שנים מהם ודיו ואם כל השלש חתימן אין צריך לכתוב כמותכ תלתא הוינא דכיון דשלשה חתימן לא חיישי' שמא לאו כמהכ אר הוי יתבי כשחתמו דוח אין דרך לשעות כל כך ואפילו אין כתוב ב"ד לקיים שטר זה נתקיים כראוי רי בכך :

ל יש אומרים אפילו כשלא פת אחד מהם חתימן שנים וכתבין וחד ליהוהי כדילהקל מעליהם שלא יהיוו אחד השלשי' ולא יחתמו בו רק שנים אלא כחכ בקיום כמותכ תלתא כי דינא הוינא כו' וחתומים בו שלשה ונמצא אחד מהן קרוב או פסול יש אומרים דכשר דהלינן לומר שלשת כשרים ישבו ולא יחתמו מהם רק שנים והיה אז הקיום כשר כמו שאמרנו לעיל והשלשי' הקרוב או הפסול חתם אחר כמו שנכתב לעיל סימן ס"ה סעיף י"ב נבי שטרות ויש אומרים דהכא פסול שלא יאמרו פסולים כשרים לקיים שטרות קיים שכתוב בו אנתנא שהרי בו כשר דאף על גב דקיום שטרות דין' והם כתבו שהרי מכל מקל הוינא וחתמו שלשה אנו הוצין שהיו בית דין ומה שכתבו שהרי משום שהם בעצמם הכירו דחתמו והרי הם עדים וביח דין וכבר אמרנו דבקים שטרות קיימא לן דעד נעשה דין :

לא צריך שיהיה הקיום סמוך לחתימת העדים ואם היה בין הקיום ושטר רוח ששה אחת ושני אחרים הקיים לכתוב פסול והשטר כשר אלא שאינו מקיים החייבין שמא יחתוך השטר שנתקיים וזוויף באותה ששה שטר ושני עדים בששה אחת דקיים לן שהוא שטר כשר בדלעיל ונמצא הקיום מקיימן והרי בזוויף הוא אם הנייר קצר למטה ולא יוכלו לקיימו חתה הכהב יכולין לכתוב הקיום ס' הצד או מאחריו :

לב הרהיך הקיום שהשטר ששה אחת או שתים או יותר ומלא כל הריני שריטות דין כשר שהיו אינו יכול לזיף ואין לומר שהבית דין קיימו השריטות כדאמרין גבי עדים דבי דינא אטווא לא חתמי אלא על גופי של שטר ודווקא

זה השטר על פי עדים אחרים קובעים לזמן ואם אינו טעין לא מענינן ליה דלא הייטבין להביאם ית עדים אחרים דהיא נחב דין או שהיה כתב דין יוצא ממקום אחר משטר שקרא עליו עיר והחוק בבית דין אין קרעין אותו כמו שהבאר מצד החוק / וישטי שאמר שאין צריך שקרא עליו עיר והחוק בבית דין לברו סני אפילו לא קרא עליו עיר דמסתמא לא קיימיהו אם לא שנהברר הדבר בפניהם מהואף על גב דלא בקרעין ליה גם מבני לא מנכין לביה דרא העדים האחרים המעידין שהוא כתב ידם או הקיום שמקימין אותו משטר א' הוא כאילו ואמרו שהשטר כשר דאף על שאינם מעידים בפירוט שלא היו קטנים אופסולים מכל מקום העדים החתומים הם בחזקת כשרות דכל ישראל בחזקת כשרות הן והשטר כשר והעדים שיאמרו שקטנים או פסולים היו אינם מעידים אלא על השטר שהוא פסול כיון שאינם מעידים על גוף העדים שהיו מהו כמו שהבאר בסמך ואם כן היה העדות על קיום שטר זה אם הוא כשר ואלא הרי וחרי ניהו ונשאר השטר בספק כשר ונפקא מינה שאם הפש בעל השטר מטלטיין לא מפקינן מיניה ואפילו הפש בעדים דלית ליה מינו לא מפקינן מיניה דהמציא מהכירו עליו הראיה ודוקא מטלטיין אבל מקרקעי מפקינן מיניה דקרקעי לאו בני הפיטה ניהו הכל מקום שהן כרשות בעליהן הן וכל זה דווקא בשכר מהו העדים דכיון שמתו לא על גופן של עדים המעידים אלא על מנה שבשטר הם מעידין אבל אם העדים עייני חיים וכאן שנים עדים לפיסלן ואומרים שפסולין הם גם השטר נפסל ממילא אף על פי שכתב ידם יוצא ממקום אחר דהא מעירין על גופן שהם פסולין ויש חולקין ומבטלין השטר לעולם ומעמא משום דקיימא לן חזקה שכל שטר שנכתב ונחתם נהתם ככשרות בלא שום פחול הלכה פלו או אמרו פסולי עדות הם עכשיו לא מהמני לפסול השטר למפיע כיון שכתב ידם יוצא ממקום אחר שזהו עיהת אחרת היא . עדים שכתב ידם יוצא ממקום אחר או שיש עדים שזהו כבידים אינם נאמנים להעיד בעל פה מה עזא נגד השטר לבטל דבר מכנו דהוה ליה חוזר וכניד אבל אם אין כבידים יוצא ממקום אחר ואין יכולין לקיימו אלא על ידי עצמן ואמרו כתב ידנו הוא זה וכתבנו כדי דיבור חזרו ואמרו אנשים היינו מחבת נפשות כלומר שהיו מוכרחים מחמת סכנות נפשות לחתום שטר נאמנים שהיו אומרים אין זה כתב ידנו כיון שחזרו תוך כדי דיבור ואין כאן מגיד וחזרו וכניד דלאחר כדי דיבור הוה ליה חוזר ומגיד ואין נאמני' ואין בזה גם כן משום אין אדם משיש עצמו רשע שאינה נעשים רשעים בזה שאין דבר עומד בפני פיקוח נפש : וכן אם אמרו הוך כדי דיבור קטנים היינו כשחתמנו או פסולי עדות מחמת קרובה היינו ועכשיו נחרקנו או מסר מודעא בפנינו או הנצי היה בדבר ולא ראינו שנתקיים התנאי הרי אילו נאמנים ואפילו עד אחד אומר לא היה הנאי ועד א' אומר היה הנאי ולא נתקיים הוא נאמן כמו אותו שאומר לא היה הנאי והרי הם מוכתמים ודל עדים מהבא ונתבטל השטר כל זמן שלא נתקיים התנאי ונשבע הנבע היסת כמו ונביעת בעל פה כמו שהבאר לקמן סימן פ"ב סעיף י"ב ולא אמרינן שהעד שאומר לא היה הנאי הוא נאמן יותר מהעד שאומר היתה הנאי כמי שכתב הרמ"ה מביאו רבינו בעל השור כאן בפנים דלא אמרינן הכא אוקו חד לבהדי חד דכיון דאיתו שאומר לא היה הנאי החורה האמינותו להביאו ידיו שבועה וכל מקום שהאמני' תורה לעד אחד הוה ליה כשנים והאי דקאמר הנאי היה הוה ליה חד ואין דבריו של אחד במקום שנים כן הוא דעת הרמ"ה אבל לא סבירא לן הכי אלא העד האומר תנאי הושטין לרבריו משו שחושטין לרבריו האומר לא היה הנאי והרי הן מוכתמים ועדותן בטלה והשטר בטל

והוה ליה תביעת בעל פה ואין כאן אלא שבועת היסת ואם כתוב בשטר ואני כהדי מסהיר דלא הוה שיעור בשטר אינם יכולים לומר תנאי היה בדבר דהיי ליה חוזרין ומגידין מיהו אם אומרים פירוט למה שכתוב דלא הוה שיעור ואומרים שכוונה מה שכתוב בשטר לא היה בו שיעור לא נאמן שכתבו כן כדי שיתבטל התנאי רק לומר שלא היה שיעור בגוף המכר הרי אילו נאמנים וכן יכולין לפרש כל דברי השטר באופן שאינו כותר דבריהם אבל אם אמרו שהיו אנוסים מחמת ממוץ או שהיה שטר אמנה או שהיו פסולין בעבורה אינם נאמנים שבכל אילו מסו נפשיהו רשעים שלא היה להם לחת' שקר מחמת כל מסון שבועלים וכן שטר אמנה לא ניתן לכתב דנפקי מינה הורכה והרי הם אומרים שעשו שלא כדין וכל שכן כשיאמרו שהיו פסולי עדות מחמת שעשו עכירות רמזו נפשיהו רשעים ממש על כל אילו אינם נאמנים דקיימא לן שאין אדם משיש עצמו רשע דאדם קרוב לעצמו ואפילו אם אומרים עשינו חטובה ועכשיו אנו כשרים אינם נאמנים כיון שהעדות מתבטל על ידי שעושינן עצמן רשעים הוה ליה כחוזרים ומגידין מיהו אף על פי שאינם נאמני' לבעל השטר מכל מקום לנבי הידהו נאמני' דהודא' בעל דין כמה עדים דמי וחייבין לשלם ללוה כל ההפסד שבא לו מכח חתימתן שהתמו שטר מדינא דנרימא ואם אומרים שבטעה שחתמו לא ידעו שהיה אמנה ואחר כך נכתב להם שהוא אמנה נאמנים שאין זה בחזר ומגיד אלא עדות אחרת היא זו שנודע להם אחר כך והל' כמעידים על השטר שהוא פרוע או מחול שזה ודאי כשר לכ' שאינו מבטל בזה עדות הראשון אלא עדות אחרת הוא וכשר הכי נמי הכא . ואם נתב ידם יוצא ממקום אחר או שיש עדים שזהו כבידים אינם נאמנים בשום דבר שיאמרו לבטל השטר הוך מלומר בפנינו כשר מודעא נגון אם שטר מכר הוא ואמרו העדים החתומין בו המוכר כשר מודעא בפנינו והראנו אונסו והכרנו בו נאמנים דדבר זה ניתן לכתב ואדרבה מצוה קעבדי כדי להציל האנוס מדי אונסו :

לח עדים החתומים על השטר שאמרו שהלוה היה קטן באותו שעה אינם נאמנים דכיון דקיימא לן חזקה אין העדים חותמין אלא אם כן נעשה בגדול צריכים הם לבחוק אם הוא גדול וכל שאומרים שלא בדקוהו משו נפשיהו רשיעי ואין אדם משיש עצמו רשעיט אומרים הא דעדים החתומין על השטר כמי שנחקרה עדותם בבית דין דמי ואינן יכולין לחזור היינו דווקא כשהם שנים חתומים דהוה שטר מעליא אם חקרוהו בית דין אבל עד אחד התתום בשטר אינו כמו שנחקר עדותו לברו שאין בית דין חקרינן עד אחד ויכול לחזור בו :

מד מי שטוען אמנה הוא או פרוע הוא וכו' סעיפים :

א מלוה שאמר על שטר שבדו שהוא אמנה או פרוע אם אינו חייב לאחרים שאינו מפקיד בהודאתו לאחרים נאמן הוא וחבא עליו ברכה ואם הוא תיני לאחרים ואין לו ממה לפרוע אלא מזה השטר והוחק השטר בבית דין ויש בו נאמני' או שהוא ביד שלישי אינו נאמן כיון שבא לחוב לאחרי' שהם הינו יכולין לנכות מזה משום דרבי נתן לאו כל כמיניה ואפילו לא נודע בשעה רודאתו שהוא חייב לאחרים ונודע אחר כך אינו נאמן כיון שבא לחוב לאחרים ואין לומר נרימני' שהוא אמנה או פרוע בכנו דאי בעי מחיל ליה שאין דעתו לשחול ולהפסיד חיבו פירש שאם היה מחול לו לא היה יכול לחזר

לבוש עיר שושן הלכות שטרות

נחל שיעבור השטר ועדות העדי' שבשטר עורנו בחזקו אבל
הכא נחבטל עדות העדים לענין השיעבוד וכיון שנהבטל
מקצת העדות נחבטל בזול ונעשה שטר זה כחרש הנשבר מ"ס
בשזובעו בשטר כתיבת ידו שיש בו נאמנות ומוען הנחבט
שכבר פרעו והתיבע אומר אמת הוא שכבר פרעתי אבל
הזרתי והליתי רך על שטר זה נ"ל שנוכחו שהרי לא היה כאן
שיעבוד קרקעית הניבא שטר שנחל שיעבור הוא דבר מעון
דראשון לא נכחל שם שיעבור שהשטר הזה אינו אלא לראי'
בערמא ומ"ש שהוא ראיה על הלוואה ראשונה או שנייה
שהרי אין כאן שיעוד לומר כ מול עדות כלל . וכל בשטרות
המכרמא שגורנין עבשו כאלו הארצות שיכול להבוע בהם
צויה חוב שרצה ולא יוכל לזרז הנהבט לא מסרה המכרמא
על כספו זה דראי' והאמינו לה לה לו חותמו בגליון לכתוב
עליו כה שרצה האמינו לכל מה שיאמר בין על מלוה בין
על מלוה אחרת הדע דהא נהגין לנכות בה לכל מי שיוציאה
מהחתימו בלי שום הרשאה וכלי כתיבה ומסירה אף על פי
שירוע שמהחלה לא נהנה מעולם לאיש זה שיוציאה ע"כ
שעמא משום דק"ל מסהמא הואיל והאמין למי שנהנה לו
שיכתוב עליו את כל מה שרצה האמינו לכל דבר שיכתוב
עליו ושיעבד עצמו לכל אדם והכל דבר ולא שיעוד למי שיען
עליו שטר שנחל שיעבור הוא נ"ל . מיהו ללאף על גב
שאין צריך כתיבה ומסירה ככתבי כסרמ' וכל מי שיוציאת
סתחת ידויכול לנכות בה מ"ס המכרמא או המפקד שטר
כסרמ' אצ"ל חכיו בעדים לא יוכל לטעון אכ"כ הלוחי עליה
עד כדי דמיהן אולקיהן הן בידו אע"ג שלא ראם עכשיו
בידו ויש לו מנו דהחזרתי אפ"ל הכי אינו נאמן לטעון עד כדי
דמיהן אולקיהן הן בידו אע"ג דבשאר משלמין יוכל לטעון
הכי בכנו דהחזרתי כמי שיתבאר בסעיף ע"ג סעיף יתבאר
מנו דהחזרתי מנו נרוע הוא שמתירא לטעון החזרתי חתושש
שכא יצטרך להבוע הלוח דרין ותגלה הדבר שהיו של זה
והיא לטעון החזרתי ולהר"ם נמי לא יוכל לטעון שהרי הפקיה
אצ"ל בעדים לפיכך נשבע המפקד דיסת שאינו חייב לו
עליהם כל כך או כלום וצריך זה להחזיר לו נ"ל וע"ל סימן
ע"ב סעיף ה' והוא התקנות רפ"ט טעם זה אפ"ל דפקיד אוהשכין
המכר מ"י בלא עדים נמי ניבא הכי דאע"ג דיטלו מנו להר"ם
המנו נרוע הוא שמתירא לומר להר"ם רחיש שמא יהנהג
הדבר לא דמי דהתם הסענה עצמה מענה מעליחא הוא דהא
המכרמ' דברים שאינ' עשויין להשאיר ולהסיר הם והיאך
באו לידו של זה לפיכך נאמן בשבועה עד כדי דמיהן נ"ל .
וכסרמא הואיל ולא הבו בה הראשונים מהסת שלא היו
צריכין לו שלא היו נהגין בה ואחא לירן ניבא בה מילתא
וצה הנ"ל ע"ד אכתוב . נופה של המכרמא כך הוא הלוח
חותם שמו על גייר חלק בצד אחר ואין כתיב בו כולם כאותו
צד רק החיטה וכצד השני כנגד חתימה כמש כתיב ערץ
בפני הלוח סכום המעות שהייב לו ומוען חפרעון שכתיב
זה כנגד החיטה כמש בצד השני אין כאן חשש זיוף כלל
שאם אינו כמש כנגד החיטה איפשר לזיוף שיכול לחתוך כל
מה שכתוב מצד השני וכתוב נגד החיטה מה שרצה .
וכה סמניח חלק בצד החתימה וימעה סמנו היא כדי לחת
רשות לבלוה שיהוב למעלה כל שיפרי דכטרי כגון נאמנות
והכשכע ושאר ענינים שהוא טובת המלוה ועל כל זה הוא
פאמינו במה שנוח לו לזייר חלק במקום החימו ולכך פסקין
על המכרמא כל דין גאמנות והוקף והזקבל השטרות על
הסך ומוען חפרעון הכתוב בצדו השני והוא שכתוב בצדו השני
קד כסו שכתבתי דהיינוסך חבובה כך וכך ומוען פרענו כיום
כך וכך ולא יותר ואפילו אם הוא כתב יד המלוה לית לז בה
ופוסקין לו בכל מה שכתוב עליה שיהא נאמן הואיל והאמינו
הלוח לזה ולו חתימת ידו על גייר חלק אמרינו ודאי בפנינו
ובדיעות .

לחזור ולגבוהו לעולם שכבר מחלו אבל אם היה שיען אמנה
או פרוע יש לו דרך שיכול הוא אחר כך לחזור ולהבוע שטר
זה למנו שיתבאר בסוף סעיף זה ודעה ליה סגורה מנו נרוע
ואפילו אם הוא כפסיד גם לעצמו כגון שחייב לאחרים כגון
זה שטר שמורה בו שהוא פרוע המאמנים אפילו הכי אינו נאמן
דחיישין לקטניא ורוקא שהחזק בכ"ד אבל אם לא החזק
בכ"ד נאמן כמנו דאי בעי מצנע ל הלשטר . ורוקא שיש בו
גאמנות בשטר אבל אם אין בו נאמנות כיון שהמלוה שהשטר
בידו לא היה יכול לנכות אלא בשבועה גם המלוה שלו הבא
לנכות מזה מרד נהג אינו יכול לנכות עד שישבע המלוה
שהשטר שלו ודרי הוא אום שהוא פרוע מיהו צריך הוא ליסבע
שבועה חסורה למלוה שלו שכדבריו כן הוא שהשטר פרוע או
אמנה ואם לאחר שאמר שטר אמנה או פרוע פרע הוא רביע
חובו וכא הוא לנכות שטר מהמלוה שלו ואין אם כשכא בעל
חובו לנכות מזה השטר אמר הוא שהשטר אמנה הוא או פרוע
הוא אז ראוי לא היתה כוונתו אלא לדחות בעל חובו וחזר
ענובה את חובו זה אבל אם מצנעו אמר שטר אמנה או פרוע
הוא בלא תביעת בעל חובו אינו חוזר וענובה בו דהודאת בעל
דין כמאה עדים דמי :

ב אם אמר המלוה זה השטר אמת הוא והעדים בדין
חתכוהו שהלוח שלו צויה לכתוב את השטר כסך כך
שכתוב בו אף זהובים אלא שהוא האמין כי שלא אהכע ממנו
כי אם ת"ק דינין השטר כשר וזרו פוחת שטר שיתבאר
בס"ד פ"ד בע"ה אבל אם אומר שהעדי' שעו וכתבו אף דינין
ואין החוב כל כך הרבה הרי הוא כחרש שאין בו כשטאע"ס
שיש בו נאמנות בשטר נשבע הלוח היסת ונפטר שכיון שהוא
עצמו מרוע שהעדים שקר חתמו אם כן אין לו עדים ואין
תביעתו אלא בעל פה . ואם אומר על שטר שבידו שהוא של
אחרים עיין לעיל סי' צ"ט :

מה שכותבין טופסי שטרות ובו סעיף אחד :

א סופר שבא לכת' טופסי שטרות כדי שיהיו מצויין אצלו
הרשות בידו ויכול לכתוב הכל שם היתה והמר' והסעות
ואין בו משום מיחוי כשיקרא בל' זמן שאין עדים חתומים בו
רק שיניח מקום הזמן שלא יהא מוקדם . אבל שטר שנכתב
על הלוואה ונפרע אינו יכול לחזור וללוות בו ואפילו אם הוא
הכל ביום אחר שאינו מוקדם דכיון שנחל שיעבור נחבטל
הקנין של העדים החתומים עליו וכשהזר ולוה בו אין נכסיו
חוזק ומשתעבד' בו ואפילו אם לא נפרע אלא מקצת החוב
ונשאר שיעבור השטר על המקצת הנשאר אינו חוזר ולוה
באותו שטר אותו המקצת כיון שכבר נחל שיעבורו של
אותו המקצת . ויש מ' שאמר הא דנחל שיעבורו היינו
שהקנין הראשון כשל אבל אם הזר וקבל קניין בפני עדי
החתימה החתומי' עליו חזר השטר להקפ"י ויכול לחזור וללוות
בו אם הוא בו ביום שחתמוהו או אפילו אם לא חזר וקנה לו
בקניין רק שלקח הלוח השטר מן המלוה וחזרו מסרו לו בפני
עדים כני לטר עדי מסירה עיקר בשטרות וע"ל סימן נ"א
ונ"ל דכל זה לא מיירא אלא בשטר שנחתם בעדי קניין שהוא
נעשה לשרוף בו ומשועבדים דכיון שנחל שיעבורו דהאי
שטרא אם יבא לשרוף בו מן הלקוחות ישרוף שלא כדון שהרי
אין לו שום שיעבוד ודין קריסה על קרקע זו כמתת שטר זה
שאף ע"פ שהלוואה זו אמה אינה אלא כמלוה על פה שיש לו
עדים שלא פרע דאל"כ שטרך בידו מאי בעי אלא שיעבור
שטר אין כאן לשרוף כוונת המשועבדים שהרי כבר נחל
שיעבורו אבל לנכות בו מן הלוח עצמו נ"ל דנכה מסע' שטרך
בידי מאי בעי ולא נרע משענ' שטראי שיתבאר לקמ"ס נ"ח
סעיף א' ואפילו אם תימצא לומר דלא דמי לשטראי דהתם לא

ובידיעהו כתבו והאמינו על כל שופרי דשטרא אבל אם כתב בצדו השני סך חוב זה כך וכך וזמן פרעונו ביום כך וכך ואח"כ כתוב ועוד חוב על סך כך וכך וזמן פרעונו ביום כך וכך או שאר עניינים כתובים עליו אחר זמן הפרעון מה שהוא לטובת המלוה והלוה כפר בו נשבע הלוה היסח על השאר ונפטר מן השאר שאיפשר ויכול להיות שלא נחז לו הלוה הממ"אם רק על סך הראשון והמלוה כתב כל זה אחר כך מעצמו בלא ידיעת הלוה והלוה לא האמינו אלא על סך הראשון וזמן הראשון ואפי' הוא כתב יד אחר לא כתב יד המלוה אין מאמינין לו עליו אם לא שהיא כתב יד הלוה בעצמו מידו אם כתובים דרכה עניינים קודם זמן הפרעון כגון סך חוב זה כך וכך ועוד כך וכך וכנהגיא כך וכך וכה"ג ולבסוף בהבזמן הפרעון ביום כך וכך מאמינין למלוה על הכל דכיון שלא כתב זמן הפרעון אלא לבסוף הוא הוכחה נמורה שהכל נכתב בידיעת הלוה וברשותו וכ"ט אם הוא כתב ביד הלוה שנאמן המלוה על הכל שהרי היה הכל בידיעת הלוה ונתנו ליד המלוה והאמינו על הכל ואע"ג שכתבתו כשהיא כתובה כהולכה אפילו היה מה שבצד השני כתב יד המלו' כשרה אפה יראה לי ממ"א שבה לפני ב"ד וההוא עליה סם ראובן או שמעון מצד אחד ובצדה השני היא חלקה לנמרי ולא כתוב עליה מצד השני כלום וזה שהיא בידו טוען שזה שחתום עליה חייב לו כך כך והאמינין לי שלא אכתו' יותר אלא שעדיין לא בתבתי והביאותי חלק בפני הב"ד מפני שסמכתי על המנו דאי בעית הוה יכלנא לכתוב עליה עשר פעמים יותר לכך לא כתבתי כלום עליה וזה טוען אמת הוא שקרא חתימת ידי אבל כתבתי ללות בה ולא ליתי ונפלה ממני ומצאת סאם ליתי בה לא הייתי סוציאה מתחת ידי כך שיכולין לכתוב עליה דרכה ויהי ממה שיש לי כי לא הייתי מאמין לטום אדם שיכתוב עליה מה שירצה / יראה לי דטענ' הנתבע בזו טענת מעליות היא שכן דרך לחתום ממ"א שיהא סוכנת בידו לכשילוו לו שיכתו' עליה הסך והזמן ופרח למצא מי שילוו לו ולא מצא ושמה האמת הוא כן שבין כך ובין כך נפלה ממנו וזה מצאה ואומר אני שכל ריזן שבאח לפניו ממ"אם כזו אין לו לפסוק עליה כלום ויכתוב עליה בצד השני כנגד החתימה ממש שכך היא כצד לפניו ואין לטום דיין להיות עסק עמה עד שיכתב הדבר היסב דלרעתי חזקה גדולה היא זו שאין שום אדם מוציא ממ"אם כזו מתחת ידו שיהא המלוה יכול לכתוב עליה כל מה שירצה ושיאמינו אפילו בסך המכין והזמן דיו במה שיכתוב בפניו הסך והזמן ויאמינו על השאר ראשו בשופטני עסיקנין השופט שבכני אדם לא יעשה כן ולירידי חזקה זו עדיפא מכל החזקות שאמרו חז"ל סוציאין עליהם ממון כגון חזקה טאין אדם פורע תוך זמנו וכיוצא בזה הרבה חזקות שאמרו לסמוך עליהו עדיפא מכולם להחזיק בממון וראייה נ"ל ממה שאמרו פ"ב דתהובות לא ליהתם איניש שמיה על סוף מנילחא בו' דלמא משכחא צנייש דלא מעלי וכתו' למעלה בו' הרי בפרו' דלשמה יכתוב למעלה חששו אבל לשמא יביאנו לפנינו כך כמו שהיא חלקה ויתבענו בה בעל פה לומר כך וכך ה"ל לא הששו והיינו טעמא משו' דפשוט להם טאין ממש באות' טענה ולא נסמוך אהאי מנו דאי בעי הוה יכול לכתוב עליו כבר קודם שהביאו לפנינו שה שהיה רוצה שטום דהאי מנו גרוע הוא מחמת חזקה זו שאמרתו שהיא כנגדו והוה כמנו במקום עדים א"נ שטום דק"ל שנו להוציא לא אפרינן וזה נמי אע"ג שיש שטר בירו כמו כנו להוציא הוא נ"ל וכיון שהלוה נאמן בטענת חתמתי ללות ולא ליתי כמו שאמרו וראה לי עוד שאפי' אם טוען ליתי בה כך וכך ופרעתי או שטר אמנה היא או ריכית הוא נאמן הלוה ג"כ כמנו דאי בעי אמר לא ליתי בה ונשבע היסת ונפטר ואם מודה מקצה נשבע שביעה דאורייתא כשאר מודה מקצת ובעל פה וכ"ט אם כופר ואומר שאינו כתב ידו ואין זה יכול

לקיימו דנשבע היסת ונפטר ואם כפר בכתב ידו ונתקיים כתב ידו בכ"ד או עדים מעידים שהוא כתב ידו בזה אני מכהפק אי נימא דהוה דינא כמו בכתבתי יד שנכתב עליו למעלה גוף השטר סך כך וכך בו' וזמן כך וכך בו' דאמרינן לקמן סי' ס"ט סעיף ב' דהוחזק כפרין ומשלם והוה דינא שנטול המלוה אפילו בלא שבועה כראיה לקמן סימן ע"ט סעיף ה' או דלמא דוקא דחס שהשטר כתוב כרינו ודרך למפור שטרו כזה ליד מלוה ושטר מעלייה הוא אמרינן שהוחזק כפרין לאותו סך ממון הכתוב בשטר ומשלם אבל הכא דנייר חלק הוא בפנינו ולא הזכר שום סך ממון בשטר וק"ל לקמן סימן ע"ט סעיף ה' הוחזק כפרין לממון זה לא הוחזק כפרין לפשוט אחר וכיון דהכא יש לחוש שמא מלוה תובע יותר ממה שהלווה נימא אף ע"ג שהוחזק כפרין על החתימה לא הוחזק כפרין לכל מה שיאמר המלוה אלא לרבר מועט והמותר ה"ל בממון אחר או לא ועוד שמא אפי' אותו הדבר מועט לא יטול המלוה אפילו בטבועה אף ע"ג הוחזק כפרין כיון שכבר אמרנו דחזקה הוא דאין שום בר דעת כוסר ממ"א כזו ליד מלוה וצ"ע ואף על גב שראיתי כמה פעמים שהסוחרי' עושין כן שטולחין ממ"אם הן לירידים להקיף עליהם סחורות ולכתוב עליה מה שמקיפין לו ובסיפין אותו לאותו הסוחר שאינו דומה להכא דההם אינם שולחין אותו אלא ע"י מי שהם נאפנים אצלם ביותר שיודעין שיחזרו להם הממ"אם או יביאו להם הסחורה ולא יוציאו הממ"אם מתחת ידם להתם ליד הסוחרים עד שיכתבו עליה סך חוב זה הוא כך וכך וזמן הפרעון ביום כך וכך אבל שיתן הלוה ליד המלוה כך נייר חלק ממנו צדדין ואינו חותם בורק חתימת שמו מצד אח' הוא אצלי נמנע בעיני בני אדם וקרוב אני לומר אפילו לקודעה ע"י חזקה זו דמי הוא זה שיאמין לטום אדם למסור כתב שיכול לכתוב עליו כל מה שירצה אין זה ארא פתי המאמין לכל בו' או משוגע ובכלל שוטים יחשב ואין במעשים של אדם כזה כלום נ"ל :

מ"ט שיכירו העדים שם הלוה והמלוה והדין שעות השמות והסכום ובו י' סעיפים :

א כשכותבין שם הלוה והמלוה בשטר אם יש להם שני שמות אין צריך לכתוב אלא שם העיקר ומיהו אם כתב שם השפל לתוך כשר / ואין צריך לכתוב החתימה אחריו או לוי אלא אם כן יש בעיר טנים ששמותיהן שוין שיריעו לשם איזה מהם נכתב :

ב כשכותבין שטר שיש בו קניין צריך שיכירו העדי' ששם הלוה שבא לפניהם לכתוב שטר על עצמו הוא פלוני בר פלוני אף על פי שאין מכירין שם המלוה ואינו לפנינו דיו כיון שאנו מכירין את הלוה שמחייב את עצמו ומודה שיהיה מפרני טשטו כך מה צורך לנו להכיר את המלוה ועל סי' ל"ט סעיף ז' וי"ג וכן בשטר מפר אנו מכירין המוכר שמחייב בעצמו ומודה שמכר שדהו לפלוני ששטו כך וכך מה צורך לנו להכיר את הלוקח אבל צ"ע ככתבין שוכר שהוא בא לרפקיע שיעכורו של זה מזה צריכין שיכיר שניהם שם הלוה ושם המלוה בין שניהם לפנינו בין אין לפנינו אלא אחד כדי שידעו מי הוא הפוסר ומי הוא הנפטר שמה ישקרו ויעשו קניניא שהמלוה הזה יפטר לוה אחר שאינו חייב לו כלום אלא חייב לאיש אחר ששמו כשמו והוא יפטרנו שלא כדון מה שאין לרוש רזה כשכותבין את שניהם וכך אם כותבין שטר הליאה שאין בו קניין צריכין שיהיו שניהם בפנינו ובשיכירו שניהם כמו שנהכאר לעיל סי' ל"ט סעיף י"ג / ומיהו כשאין מכירין אינו צריך עדות נמורה אלא אפילו אשה או קרוב סני לומר שכך הוא ששם הואיל וכלתש דעכירא לנלוייה הוא והיבא דסמך העד אאשה או קרבן וצ"ע הפתח שעות אי צורבא מרברכין הוא העד

אעד שטעה על ידו אשה או קרוב שרשעוהו לכתוב ראובן לוח ואינו אלא שמעון ומורה מקבלינן מיניה משום שאין דרך צורבא מדרבנן לרקק כל כך בדברים ואין בו משום חזיון זמניד ולגבא אחרניא לא מקבלינן ראורחיה לסידק ואמרנן הואי סרקק והשתא הדר ביה ומסקר ואם הסופר טעה ומוכח בשטר שטעה הספר כשרי דהלינן בשעת כדאמרנן באחריו טעות סופר הוא על ריש סי' ל"ט י"ט מי שאומה דלצורבא מדרבנן מקבלינן מיניה היינו דווקא שטעה באשה שאין דרכו לרקק בה סא' שאין דרך ה"ה להסחל בנשים כמו שנתכא' בלבוש הבוע וארנן סימן ק"י אבל כשאר דברים אין חילוק בין ת"ח לשאר נכרי ועל סי' כ"ט :

ג כל שהחזוק שמו שלשים יום בעיר כותבין אותו שם ואין חוששין שמה שינה שמו כדי לעשות קניניא אבל כר זמן שלא החזוק שמו ובא לב"ד ואמר בהבוע עלי' שאני חייב לפיוני כך ונך אין כותבין עד שיביא ראיה ששמו כך וכך שמה מעלה שמו בשם אחר לחייבו :

ד ובפחות מל' יום נמי אי קראו ליה ועני מחזיקין ליה כההוא שמה לחובתו כגון שקרא עצמו ראובן וכתב שטר עליו ראובן ליה משמעון ושעון השת"א ראובן שמי אי קראו ליה ראובן ועני אע"ג דלא אחזוק שלשים יום כהאי שמה חייב :

ה שטר הבא לפנינו ושעון הלוח ואמר אינו חייב לו כלום שמה אחר שהוא רמאי העדה שמו בשמי והורה לוח שחייב לו אחר שרא החזוק בעיר עיר אחר ששמו כשמו אין חוששין לדבריו שחוקה אין העדים חותמין על השטר אלא א"כ סבורין אותו הנזכרים כיון ש' שלא יוכל לשעון ויומר לא לוח אני חייב אלא אחר וזה רמאי הוא והעדה שמי כשם בעל חובי דכיון שהשטר יוצא מחת ידו ודאי מחזיקין ליה שהוא שלו והוא המלוה שהליתו כמו שיתבאר בסעיף שאחר זה נבי שני יוסף בן שמעון :

ו מי שהחזוק שם כניו בעיר וכתבו עליו שטר באיהו כניו ואחר כך נודע שהיה לו כניו אחר או שטעה בשם הלוח או המלוה וכזב ראובן במקום שמעון או שמעון בסכום המעות וכל שעות יוצא כזהיכתבו שטר אחר ולא אמרנן כבר עשה העדים שליחותן שכיון שנינו מן האמת והיא טעות דמוכח עדיין לא עשו שליחותן ולא שאפי' אם לא בהבו שטר אחר אם יתברר הרבה שהיא טעות סופר כשר ויא' שאצילו כתבו שטר כשר לא סייך לומר כלל בשטחת עשו שליחותן שלא אמר חז"ל העדים עשו שליחותן ואינם יכולין לחתים שניה אלא נבי נט משום דבתיובכת לומר שהבעל צריך לכתוב את הנש הוא או שיוחו דסיוחו כמותו וצריך שיאמר לעדים שיחתמו וכיון שנעשו פעם אחת שליחותן והחתמו אינן רשאים לכתוב נש אחר ולהחתמו בלי צווי הבעל פעם שנית ואם חתמו הנש כפול שאין כאן גירושין מן הבעל מה שאין סייך לומר כן כשאר שטרות שאינן אלא לראיה בעלמא מה חששיש כדבר אם יכתבוהו ויהאמרו כמה פעמי' כיון שזה צוה להם שהיו עדים כדבר ובלבד שהיו נזהרין דלא ליפוק מיניה חורב' ללוח שינכה ויחזור ויגבה לכך לא יכתבו לעולם שטר אחר אא"כ רקעו את הראסון ועל סי' נ"ד סעיף א' ולענין לחזור ולכתוב שטר כבר על סי' רל"ט :

ז הו' שנים בעיר שטמותיהו: שאין כל א' יוסף בן שמעון אין שום א' מהם יוכל להוציא שטר על חבירו שיאמר לו שטר זה שאמה מוציא עלי שלי' דהה' עליך והחזרתו לך כשפרעת לי החוב שהיה לי בידך לא אחר יכול להוצי' שטר חוב עליהם שכל אחד יכול לומר לא עלי נכתב שטר זה אלא על חבירי אלא א"כ שבאו ערי השטר בעצמן ואמרו זה השטר שהעידנו עליו וזה הא' שהעידנו עליו כהלואה ודוקא שעירי השטר בעצמן בעדין בן על שטר זה שכיון שאם היו רוצים

לקרוע שטר זה ולחזו ולכותבו כסילוש השמות של אביהם זקנים או אביהם כסימן אחר היה הרשות כירם נט עכשיו בעדותם הם מחזיקים כח שטר זה שהיה נחשב לשטר מעליהם אבל אם אין עירי השטר בעצמן כאן שיעירו ויש עדים אחרים שהעירו לא נתחזק השטר כזה ואין לו אלא רין מלוה על פה ומה תקנהם יכתבו שם זקנים כגון שמעון בן יוסף בן יעקב חייב ליוסף בן אכרסה כו' ואם נט שם זקנים שום יכתבו שום סימן כגון יוסף נין או לכן או אריך וכחור או כהן ולויו זהה ישראל וכל כה' נואם הם משני עיירות בו חזין יוסף בן שמעון מעיר פיוני חייבוכו' והרי זה סימן ואם הם מעיר אחת אם האחד מה אביו והשני ח' אביו אם כתב על כן המט זל או על כן החי שלי' או נר' הרי זה סימן כד' דשלי' או זל הרי ס' כשהוא כתב העדים בעצמו אבל אם אינו כתב העדים אע"פ שהעדים חתמו למטה אין זה סימן דרשמה יוסף השני העדים לכתוב כך והעדים לא רקדקו בכך שאין דרך לרקק בכך ויאו אכורא מילתא קא מסהרו ואם אחר מהם היה קלן בזמן הכתוב כשטר נוכין מן האחד שהיה גדול באותו פעם דהא ק"ל חוקה אין העדים חותמין על השטר אלא אם כן יודעין שנעשה גדול אבל הם מוציאין שטרות על אחרים ולא יוכל האחר לומר לו לא נהחייבת לך אלא לחבירך שטסכו כשטר שכל מי ששטר יוצא מחת ידו מחזיקין ליה בשלו אבל אם אין השטר יוצא מחת ידו אף ע"פ שמודה שחייב לאחר מהם ואינו מודה למי מהם אין יכולין להוציא ממנו כלום אלא א"כ יתני הרשאה זה לזה רבא הרשא' אמ' לכל אחד אנני חייב לך כלום אבל כהרשאה לא יוכל לזהות החובע שתוכעו ממנו ואם יש כדו שובר מאחר מהם אף על פי ששניהם הובעין אותו שיש לכל אחד שטר חוב כידו עליו אין שום אחר מהם יכול להוכעו שיאמר לכל אחד מהם אתה כתבת לי זה השובר ומיהו אם יכתבוהו הרשאה זה לזה יגבה אחד מהם מהרי הוא מיהו שלא פרע אלא לאחד מהם והרי הוא היה חייב לשניהם שהרי שניה' יש שטר כירם ואם ישעון פרעתי לשניהם וצויתי לכתו' שוכר אחד כי הוא יספיק לי להראותו לכל מי מכם שיבא ויתבעני בעד חובכו שנחטו טענה ולא תועיל הרשאה ולא הוי אלא הבעיה שעכ"פ :

ח בד"א כשאין משולשים לא כשטרות ולא כשובר דסליות דא דאפס"ד אנפסיה דאזוף כשטר שאינו משולש אבל אם הם משולשים כשטר ולא כשובר כל אחר נובה כד' דכיון דבעל השטריש לו הוכחה בתוך שטרו צוה חייב לך ובעל השוכר אין לו הוכח' מחוץ שוכרו שפרע לזה דטמ' לאחר פרע ושטר זה מעריא הוא לפיכ' ד בעל השוכר על ההחזנה וצריך להביא ראיה שסילם ואם אין לו ראיה צריך לשלם לשניהם ונ"ל שכל אחר צריך לישבע ויטול אפי' יש נאמנות בשטרות דהא יס ריעות' דשובר כנגדן נ"ל :

ט מלוה אחד שהלוה לשני יוסף בן שמעון בטני שטרות והיו משולשים שניכר שטר של כל אחד ואחד ונמצא שוכר מקדים עצל המלוה ששטרו של יוסף בן שמעון פרוע ולא היה שוכר משולש נמצא שני השטרי' בין שטרותיו של המלוה הקרוע' הרי הורע בחן של השטר' במה שנמצא בין שטרותיו הקרועים ושניהם בחוקת פרועין שלא יוכל להבוע אחד מהם שכל אחד יכול לומר זה השוכר על שג' נכתב ואם נמצא השוכר כיר אחד מן הלוי' אע"פ שהשוכר אינו משולש והשטר משולש שטר של הלוח שהשוכר בירו הוא בחוקת פרוע נל דמחזיקין ליה בשלו כדלעיל סעיף ז' :

י שני יוסף בן שמעון שיהו א' מהם מאונסצ' לא' מהן שרת שקנה יוסף בן שמעון השני אחר הזמן עכנה' בשש' חוב של המלו' או כהיו שותפין בו אין המלוה יכול לשרוף השד' ולומ' אם לך הלויתו מוש' ואם לחבירי הלויתו כיון שאין לחבירך כני חזרין הרי לקחת שעכארו וכן כשהם שותפין לא יוכל לגבות החצי

א מי שיצלו סמך על חבירו כמנה ובא לבד ואמר עשיתי נכקים שטר זה שנים של חמישים חמישים אין שומעין לו דמנרעין ליה זכותו של לוח שזכות הוא ללוח שהיה הכל בשטר א' שאם יפרענו מקצה נמצא שטרות פנוס ולא יפרע תלפזבכ שנועה וכן אם היה לו שני שטרות של חמשלחמישים ואם לבד שיעשו לו א' של מנה אין שוכעין לו שזכו הוא ללוח להיות שנים שלא יבקר לפירו פירש דכשהוא בשטר אחד כשיפדע לוח חצי חובו יזוה מוכח לפדע גם השאר מהרה כי ידאג הרה פן יפטר שוכרו ויהבענו המלוה כל החולכיהם בשטרות כיון שפרע חצי החלק קרעין השטר האונין מהרה לפרוע השני סצין ביד המלוה שטר יותר עלמה שחייב לו הלכך אין משני שום שטר ממנו שהיה אלא ברצון הלוח וכל זה מיידי אע"פ שידוע לנו שאין השטר הראשון נפרע אע"פ כן אין משני אותו אכל אם אין ידוע לנו אם השטר הראשון נפרע אם לא אפ"ש לו שטר א' של מאה ובא לבד ואמר שיקרעהו ויעשו לו א' של נ' אין שומעין לו דטמא כרע לו אותו של פאה וטהב לו עליו שוכר וזה יוציא עליו שטר זה של נ' שעכו לו ויאמר זה דהוב אחר הוא ויגבה מ :

נד דין אכמתא ואם כותבין שובר וכיצר כותבין אותו וכו' סעיפים :

א מי שפרע מקצת חובו ומתירא המלוה שסמא יצא הקול דשטר זה פדוע הוא ולא יוכל אח"כ לנבוכו ממשעבדו ולך אצל ב"ד ויקרעו את השטר הראשון ויעשו לו שטר אחר ממה שנטאר חייב לו ויכתבוהו בזמן האסון ורוקא ב"ד יכולין לעשות זה דאלים כחן לאפוקי כסונא לנכות מזמן ראשון אבל העדים הראשונים אינם יכולין לעשות שטר על הסותי מזמן ראשון אפ"הוא מרצון הלוח דכיון השטר הראשון נהבטל ה"ל שטר זה מוקדם ופסול אבל כזמן הפרעון ואילך אם הוא מרצון הלוח שאוכר להם שיכתבו לו שטר יכולין לעשותו ואם אינו מרצון הלוח אינם יכולין לכתוב שטר אחר אפילו בזמן הפרעון ואיך שהם כבר עשו שליהות ואין להם עו"כ לעשו' ויהר ועל סימן מ"ס סעיף ו' ואם לא רצה המלוה לשנו' ולנרעד כח שטר הראשון יבה' לו שובר ללוח וישאר שטרו שלם כמו שהיה והמלוה יתן שכר הסופר לכתוב הסובר שהרי הוא לשיכתו כדי שלא ינרע כח שטרו ואם החוב הוא חוב בעל פה ואין שטר למלוה יהלוח מקש ממנו שובר על אותו המקצת שפרע לו הלוח נוחן שכר הסופר שהרי הוא מקש אותו ואין למלוה נפקותא בו :

ב הבא לפרוע חובו ואמר המלוה אבד לי השטר אין הלוח יכול דומר לא אפרע לך עד שתחזיר לי שטרי אלא הרי זה יכתוב לו שובר ויפרע לו כל חובו אך מפני שחושש הלוח שמא יאבד שיכרו וזה ימצא השטר ויתבענו מעם אחרת יכול הלוח לדררים סהם על מי שכוכש שטר ושומען שאבדו ואם פען הלוח פענה ודאי ואמר ידעתי שהשטר אצלו ועתה הניח בכיסו ישבע המלוה היסת שאבד השטר ואחר כך יפרע חובו ויכתוב לו שובר :

ג אסר המלוה אין שמויעתה בידו כי הוא בעיר אחרת ואכתוב לך שוכר יש מי שאומר שאין שומעין לו ויכול למללו לא אפרע לך עד שתחזיר לי שטרא שכיח שהא בעולם יש לחוש שטא יאבד הסובר והיחבענו שנית ומל' שכן אם שטרו בידו ואינו רוצה להחזיר לו עד שישלם לו שאינו חייב לשלם לו עד שיחזור לו שפרדו ואפילו נשבע הלה לשלם לו בו כיום פסד מן השבעה כיון ששינוי רוצה להחזיר

מקצתו בטלה כולה ואע"ג דלהרו נפיהן שיעדין ובהרי נופס לא טייך לומר בטלה מקצתה בטלה כולה נזרו בה פשו' דאתי לאהלוני בשטרות דעלמא שיאמרו קרוב כשר להעיד לפיכך אם נסתרק אותו שהעדים פסולים לו מאותו זמן הרי אין צריך לעדותן אלא אותו שהם כשרים לו ועדותן עדות ונס' אם לא יסתלק לא נפסל אלא השטר אבל אם הם זוכריה עדות בע"פ מעידין בע"פ בבני כ"ר לוח שהם כשרים לו ועדותן עדות שיא נפסל אלא השטר משום נזירה דכתבנו אבל אם כתב בשטר א' נהרי לראובן שדה פלו' ולשמעון שדה פלו' ונמצאו העדים קרובים לזה והזקיקים לוח זה שהם קרובי לו מהנתו כפלה וזה שהם חזיקים מהנתוקים' שאילו שתי עדות הן אע"פ שהם בשטר אחר וליכ' למינור הבא כלום וכן בכר כיוצ' בזה אם היו חתימים בשטר שנים או נ' דברים אם נתבטל השטר בדבר א' השאר לא נתבטל :

ו הלכתא עדו מסורה כרתו בין בנישין בין בשאר שטרות לפיכך שטר שאין עדים החומים בו ונמסר בפני שני עדים ניכון כי ממשעבדו שאף על פי שאין העדים החומים בו יש חוקל ומכל מקום אם יש עדים החומים בו ונמצאו העדים החומים בו פסולים ואפ"י עד אחר סהם השטר פסול אף על פי שנמסר בפני עדים כשרים ממני שהוא סוויף מהוכו :

נב שטר שיש בו ריבית או קרוע וכו' שנים סעיפים :

א שטר שיש בו ריבית מפורש שכתוב בו פלו' לוח מפלוני מנה לזמן פלוני בכך וכך ריבית אף על פי דוראי הריבית אינו נובה מ"ס נובה כואת הקרן אפ"י ממשעבדו שאין העדים נפסלים בכך אפילו היה החוב בו ריבית קצוצה שהוא ריבית דאוריית' אף על נב דעברי אלאו דלא השימוע עליו נשך לא השימוע לאינשי כמלוה לוח וערב מטבע להו ולא אעדים קאי לפיכך כיון שהריבית מפורש בו וליכא למיחש לחורבא שמיאגבה הריבית נובה כואת הקרן אבל אם אינו מפורש אלא כלל הקרן עם הריבית השטר פסול ואין נובה בו כלל פשוט דנפיק מיניה חורבא שינכה כונס הריבית מיהו יש אומרים אם ההייב מידה צריך לשלם לו את הקרן ויש אומרים דפטור דקנסין ליה למלוה ואין צריך לשלם לו מיהו אם לא הליה המלוה בעצמו אלא ע"י שליח והשליח עשה שטר וכלל הקרן עם הריבית נובה הקרן ואין קונסין המלוה דיכול למימר לתיקוני שדתי שליחי ולא לעויתי לכלול הקרן עם הריבית וכלל דינים אלו מפורשים בלבוש ע"ז סימן קס"א : שטר שבא לפנינו קרוע קרע בית דין והוא שקרוע במקום העדים והזמן והתורף או שקרוע שתי וערב פסול דוראי שטוס שידעו שנפרע קרעהו ואם ניכר שנעשה כסבין אפילו לא נקרע שתי וערב פסול נקרע לשנים נרע שפי מקרע בית דין ופסול א דוראי פרוע הוא לכך קרעהו כך ואם יש עדים שנקרע באונס דינו כמו שנמחק שטר חובו שנתכאר לעיל סימן פ"א ואם היה נקרע שלא בקרע בית דין או נראה לדיון שהיה בו קרע בית דין והוסיפו על הקרע באופן שנראה שישו כן כדי להעלים הקרע בית דין אין גובין בו אבל קרעים אחרים שאפשר שיבאו מהן שמיטלשל הנה והנה אין היששין להם :

ב נמחק או נשטמש אם רישומו ניכר כשר ואם לאו פסול הרקוב ונעשה ככברה כשר ואם אכלו עש או עכברים כראשו כל שנוכר המלוה והלוה ועיקר העניין בסופו ככשרינן ליה :

נג שלא לשנות השטר וכו' סעיף אחד :

הפקידו החייב אצל זה והשני שמא לא לוח בו מעולם והתנת על העדים שקנו מידו סיהנו השטר לידו ולא ליד המלו' שלא זכה בו המלוה לענין שיעידו בו העדים עד שיצא מהחת יד רב החייב ונס לא יזהרנו לירשי הרהו שמא אמר לעדים כתם קנו ממני לפינוי וכהבו השטר או שמא אמר בפיוש וכהבו לו השטר ונטמא שזכה המלוה בו בעוד היותו ביד העדים ואפשר שיעני ומסרהו ללוח שלא כדון :

נ שליח הנעשה ע"י שליח כגון שבא הלוח עם אחד שכירין משכון או סמ' ואמר לו המלוה עשאו שליח להבי' אליך משכון או סמ' זה לכיסרו בידך על ענין כך וכך וקבלו השליח מיד השליח בהנאי כך וכך ואח"כ בא המלו' והכחיש השליחות ואמר שלא עשאו שליח לדבר זה מעולם אלא שלא מדעתי נכנס לביתי ודקדו וכיון שאהר יודע שהשטר שלו ואני לא עשיתיך שליח עליו אלא שפלו' נזלו ממני וכהשך לך על שמי החזי' לי שלי יעשה השליח מה שא' לו השליח שהיו השליש נאמן שכך אמר לו השליח ונס השליח היה נאמן בשע' שיצא השטר או המשכון כחתה ידו בסנו אם היה רוצה היה אומר על הנאי כך ויחלט בידו ואם לא הכחישו ענין השליחות רק השליש לא רצה לקבל השלישות ונטמא ביד השליח איך לשליח דין שליח אלא כשליח בעלמ' שהרי הורה שאינו שליח אלא שליח ויהן למי שנתן לו והשליש יעשה חמיר כפי מה שהושלט בידו אע"פ שיש לאחד אח"כ טענה בדבר כיצד הרי ראובן שהסוה עצמו עם שמעון החייב לו על זמנים והפקיד השטר ללוי והתנהאם לא יפרע זמן אחד יחזירו לו לוי שטר ויגבה הכל בפעם א' ולא פירע לו שמעון זמן אחד יחזירו לו לוי שטר אע"פ שיוודע שיהיו לשמעון טענות על זה כי אין לוי דיין בדבר רק שליח לכן יחזיר לראובן שטר לקוי' שלישות פירו קורם שיציאו מידו ואמר לפני עדים היאך בא השטר לידו ועל איזה הנאי ורעדים יכתבו ויהמו הענין לשליש ולא ימסרנה לשמעון והוא ישעון אח"כ כה שרצ' ולכן כל שהחזיר השליש השטר אין לחוש שטענה שלא כדון ושלא היה בקי בדון השלישות אא"כ אתיליד ריעות' :

נד אשה הנושאת והנותנת בתוך הבית וכו' סעיף אחד :

א אשה הנושאת והנותנת בתוך הבית ואפטרופוס הממונה על נכסיו בעל הבית ומת בעל הבית ויודעים שהיו לבעל הבית נכסים של אהר' והכסות הנשאר בידם של מירם חייב' להחזיר לכל אחד כרם את שלו לקיים מצות השבה ולפנוע היתומים מאיסור גדול ואם לא החזירו ובאו לב'ד ועודם בידם מהמני במנו שאם היה רוצים היו מחזירים :

נז דין שטר פרוע וכו' סעיפים :

א אסור להשהות שט' פרוע בתוך ביתו וה'ה שטר שנמתל שיעבודו דיכול לכא לירי עולה לחובעו שנית וכתיב לא ישכון באהליך עולה ואם אינו רוצה להחזיר שטר פרוע ראוי לנדוחו עד שיחזירו ואין לו לעכב השטר אפי' בשביל פשימי דספרא היבא שהלוח נוהג שכר הסופר ובמקום שאין הלוח נוהג שכר הסופ' אין צריך להחזירו השטר אלא יקרענה אבל מיהר להשהות שטר של מנה אע"פ שאינו חיילו אלא חסשי' והוא שיכתוב שובר על נכיו מסה שנפרע או שיכתוב שובר בפני עצמו זימסרנו ללוח דליכא לפיהא שיכא לירי עולה :
ב שטר שלוח בו ופרעו אינו חוזר ולוח בו כסו שנתב' כפי' כ"ח ואם אמר לו הלוח פרעתי והשיב המלוה כן אבל החזירתי לך המעות הרי מודה שנמתל שיעבודו ואינו נגבה בו מסעכדו אפי' החזירו לו בו ביד' שהלוח אכל אם אפי' החזיר

הפשהו והוא אומר שהשליש בידו אבל אם יש ביניה הבחשה בכך המכון שהיא אומר לא השלשהם בידו אלא כך וכך והם אומרים או אחד מהם אישר ויהר היה כיון שהוא חייב להם שבועה היה ליה נוגע בדבר ואינו נאמן במקום שאין לו פנו אבל במקום שיש לו פנו נאמן ויכולין להשביעו אפי' בסענת שמא כהקנת הכמים כמו בשותף כיון שהאמינהו מהחיה / שטר שהיה ביד שליח והוציאו מהחת ידו כב'ד ואומר פרוע הו' אע"פ שהשט' בקיים נאמן כמנו שאלו היה רוצה היה שרפו או קרעו ולא הראהו לב'ד וכן אם מת השליח ונטמא כת'וצא מהחת ידו השליש בין הוא כתיבת ידו השליש בין הוא כתיב' ידו אחר ששטר זה המונח אצלו ופרוע הוא הרי הו' בחזק פרוע אע"פ שאין ערו' על הכתב כת'דו מיהו דוראי ברעת השליש הרשימו לו לזכרון והיו הוא נאמן ועל ס'ס ה' אבל כת' שיצא מהח'די המלוה ששט' פלו' פרוע הוא אפי' היה כתב ידו המלוה אינו אלא כששחק / התובע מטלם שכר השלישות שביון שהיא תובע וצריך לו השכר עליו מוטל *

ב הכחישו עדים ואומר' רא על תנאי זה היהם שליח ביניהם העדים נאמנים בין שהזמינו העדים שיעידו על השלישות בין שלא הזמינו אלא שאירע שהיו באותו מעמד וראו ככל ענין אין השליש נאמן בד'א כשאומר השליש ביום פלוני נספר בירי השלישות בהנאי כך וכך והעדים מכחיסין אותו אבל אם אומר שהם בתנאי כך וכך הוא בירי אף על פי שאומר העדים שט'נמס' לידו לא היו התנאי כן השלו' נאמן דשמא אח"כ באו לפנוי והתנו בענין זה אע"פ שאין השליש מוען כפירוש כן הוא לא היב ארעתא ואנן טענינן ליה כן כרי שלא יהא מיכחש מן העדים שביון שהימנהו מהחיה ודאי הוא אומר אמת ואין חילוק בענין השליש בין אם שניה' יחד נתמרה בידו או שהמלוה נתנו בידו להיות שליח ביניהם ככולהו שליח מקרו ונאמן על כולם :

ג כשמוציא השליח השלישות מהחת ידו אין לו ליהן השלישות מהת' ידו אלא בפני כ'ד ויפרש להם ענין השליש' דשמא יפול ביניהם מחלוקות ואם יוציא השלישות מהת' ידו לא יהיה נאמן אלא בעד אהר ועכשו עדיין הוא לבדו נאמן על כל מה שיאמר בענין השלישות לפי' צריך שיכתבו הב'ד מה שיאמר ויחתמו העניין והא דנאמן בעד כשאין שלישותו בידו דוקא כששניהם נסתלקו מעליו ואין להם הרעמות עליו אבל אם יש להם הרעמות עליו בענין השליש' שהיה בידו היה נוגע בעדות ואינו נאמן כלל וכן אם היה קרוב או פסול :
ד שטר שיצא מהחת ידו שליח והלוח שוען שהוא מזויף או פרוע אם אין יכולין לקיים התיבת העדים אף על פי שהשליש מעיד שהמלוה והלוח מסרוהו לו ואסרו לו ששך וכך נשאר עדיין חייב לפרוע ששטר זה אינו נאמן שאין השליש נאמן בשביל הפיסהו יותר מבעל דבר בעצמו דהא דמהימנין לשליש היינו מטעם מנו דאי בעי הוה מוסרו למלוה ואילו היה השטר ביד פלוה כיון שאינו יכול לקיימו אינו כלום דק"ל המרה כשטר שכתבו צריך לקיימו הנ' כבי שליח אין כת ביד השליש לעשות משטר מזויף כשר אלא כשיתקיים השטר ע"י עדים אז הוא נאמן על שלישותו :

ה שליח שהושלט שטר בידו שיפרענו לזמן פלוני ועבר הזמן וישען הלוח שפרעו בזמנו הרי הוא בחזקת שאינו פרע ומחזירו לו למלוה שאלו פרעו היה מודיע לשליש בפני המלוה והיה תובע ממנו ששרי ולא היה מניח שטר בידו מיהו אע"פ שמיניה ממנו שאינו פרוע אם מת הלוח לא יפרע המלוה אלא בשביל כ'דון הבא לפרע מן היתום שאפ' שפרעו וארעו אונס יזי ששכח להודיעו לשליש' סי' שסתיב עצמו בשטר בקנין להבירו והפקידו החייב ביד אחר כחתם ולא פירש לו באיזה ענין מסרו לו ימסת המפקיד לא יתנונו למלוה משני פעמים הא' שמא לוח בו ופרעו לפיכך נצטא בידו של המהיב

שיות פירע חובו כמה שיהן לו את שלו כולו כד אמר רדאי בתורת פרעון נתן לו ואחרע שטר אכה כורי מהרמאי לו וכן כל עיקר הטענה כחכרו עליו הראיה וכל זה שנהנו לו בפני שני עדים אכה בפני עד אחד לא אחרע שטר דלא מרעין שטר עפ"י עד אחד ועל סימן ע' :

ג ואם אמר הלוח והלא שטר חוב זה הוא מחמה דמי שור שלקחתי מכך ואהה נבית מעות אילו מדמי בשרי ואמר לו בעל השטר כן הוא שמדמי אותו השטר היו שלקחתי מפני ואני קבלתי אוהם הפעו אבל כהמת חוב אחר שהיה לי אצרך קבלתי הואיל ומורה שהשטר הוא מדמי השיר ומדמי הוא נפיע כמל השטר דמסהמא כפרעון אותה השטר נמיס ורבי אורחא דמלהא וכל זה דוקא שיש עדים שפרעו מדמי השור אבל אם אין עדי שפרעו מדמי השור נאמן לומר כשראי נינהו במנו דלא נהפרעתי מדמי השור ואם יש עדים שנתן לו הרמים על חוב אחד לא יוכל לומר על האחרים שנתנה לו חוב אחר שכיון שההחיל לפרוע חוב זה אמרין ודאי כל מה שנתן נתן על אותו החוב שכן הדרך להשלים פרעון חוב אחד כולו בתחילה ואחר כך פתחיל באחר :

ד מי שנשנה בחכירו שני חובו ופרע לו הלוח סתם הרשות ביד המלוה לומר מחוב פלוני לקחתי ולא עוד אלא אפי' אם אמר לו לזה בשעת פרעון הילך מעות אילו בשביל חוב פלוני והמלוה קבל ושתק יכול המלוה אחר כך לומר שבשביל מלוה ע"פ או בשביל חוב אחר הנשם והאי דשתיק לאו משום ראדווי אודי ליה אלא פקח היה כדי לחפוס ואח' שהפשו ברר דעתו כשהתקנה ועל סימן פ"ג :

ה נתן הלוח למלוה מנה לוחנס לבעל חוב אחר רשאי לחופסם ולעכבם לעצמו :

צט שטר מקיים והלוח טוען פרוע ובו סעיף אחד

א מלוה שהוציא שטר חוב פקיים ומועז הלוח שהל פרוע והמלוה אומר איני יודע כיון דלוח טוען כראי זמלוה טוען שמא איקי ממנא כחוקה פריה ואינו גובה בו ואם חזר ואמר עיינתי בחשבוני וזכור אני בכרי שאינו פרוע חוזר וגובה בו :

ס דין שעבוד מטלמי אגב מקרקעי ודין שעבוד דבר שלא באלעולם ובו י"א סעיפים

א הבא לגבות חובו בשטר מהלוח ולא הספיק כל הנמצא לו כנגד שטר חובו הרי זה שורף מקרקעו טהו לו בשעת שלוח מזה ומכרם או נתנם אכ"כ מפני שחלה שעבודו עליהם בשעת ההלואה והיא קדמה לבכירה אונתניה של זה אבל קרקעות שקנה אחר שלוח מזה ופכר אונתנם לאחר אינו שורף מהם דלא חלה שיעבודו עליהם בשעת ההלואה ואם כתב לו בשטר מחלוקה בשעת ההלואה שהוא מטעב לו נכסיו דקינא ודאנא עתיד למינין הרי מיד שקנה אותם הלוח חלה עליהם שיעבודו וא"כ החתיל שיעבודו קודם שמכרם או נתנם לאחר וגובה מהם אבל מטלמין אף ע"ג דמן התורה נם הם פשיעכרים כמו שכתבנו לעיל סימן ל"ט סעיף א' אין להם דין אחילי' כיון שאין דעת המלוה סמוך עליהם ואין השיעבוד הל עליהם מיד אפי' כתב בשטר דלא כאסמכתא שמפני שכול לשלם ולפוכר ולנתנם למי שירצה קוד' שיגיע זמן הגבייה ואפשר שהמלוה לא ידע למי ימכרם או ינתנם ולא יפצא אותם אין דעתו כופפת עליהם והוא כאלו מחל שיעבודו של עכשין

לך המעית שהחליפם לי מפני שלא היה יכול להוציא המעות אלא על ידי הרחק השטר קיים והיו כאלו לא נפרע וגובה בו אפי' שמשעכרו :

נח מי שהוציא שטר חוב על הבירו ובו ה' סעיפים :

א הוציא ש"ח מקיים על חבירו ואמר לו פרעתוך והשיב לו אמת שפרעתני אבל חסראי נינהו פי' מלוה אחרת ויש לו עליך על פה וכשבילה קבלתי לזה השטר עדיין כחוקתי עומד אם לא נתן לו בפני עדים נאמן במנו דלא נתת והשטר עדיין בחוקתי ואם יש בו נאמנות גובה בו בלא שביעה ואם אכ"כ והבענו שלקח ממנו שלא כיון נשבע היסת ונפטר ואם אין בו נאמנות אינו נוטל אלא בשבוע' וכשבועה מיהא נוטל שיאמר א"כ שטרך כדמי מאי בעוואם לא פרעו הל' בעצמי אלא שלחם ע"י שליח חייב השליח לפורעו למשלח משו' שפלטע שנתן לו הבעו והניה השטר בידו כד' א' שהזכיר לו השטר ואמר לו קח השטר ממנו ל"ט אמר לו קח השטר ותן לו המעות ול"ט אמר לו תן המעו' וקח השטר לעולם הוא פושע כמה שהניהו בירו והיוב שלם למשלח אבל אם לא הזכיר לו השט' כלל וגם לא אמר לו שיתן המעו' בפני עדים פטור השליח שהו חשוכ שהם מאמינים זה לזה ויאמר אני סמכתי על האפינה שביניכם :

ובן ט' שהפקיד פקדון ביד אחר ואמר הנפקד שהפקדון היא טל פלוני אחר ואותו פלוני חייב לי אם טוען שבשליחו' אותו פלוני נתן לו המפקיד אותו הפקדון יכול לשעון עליו עד כרי זמיו במנו דהחזרתו אף ע"פ שהמפקיד יצטרך לשלם לאותו פלוני שיכול אותו פלוני לומר אין אני חייב לו כלום ואחיה פשעת לפה הפקדת לו את שלי' שלא בעדים והרי הוא פושע בעצמו וחיי' לשלם אבל אם הנפקד מודה שלא הזכיר לו אותו פלוני הפקידו בידו סתם אלא שהוא טוען שהפקידון הוא של פלוני לא יוכל לעכבו הואיל ולא יוכל לברר שאותו פלוני חייב לו ויש אוכרים דוקא שמורה הנפקד שכא לידו כחורת פקדון מן המפקיד שאז הוא חייב לעשו' הסבה למפקד' לפיכך לא יוכל לעכבו אבל אם טוען כתפשו מיד המפקיד ויש לו מנו כנון שתפשו שלא בעד' יכול לעכבו ולומר שאותו הפקדון של אותו פלוני שחייב לו הוא כרי דמיו במנו דלא לקחתי והמפקד' אט' אומר שהפקידו בידו חייב לשלם שהרי פשע שהפקידו שלא בעדים אבל אם טוען ואומר שזה הפטו ממנו ככת ולא פשע נשבע נם הוא ונפטר :

ב ואם אמר הלוח או השליח הלא פרעתוך בפני פלוני ופלוני וכאו אילו והערו שפרעו בפניהם אלא שלא הזכיר לו השטר והשיב המלוה על חוב אחר קבלתי שהיית' חייב לי הרי השטר בטל כיון שאין לו סגור דלא נתת לי כלום שהרי יש עדים שנתן לו ויש אומר' שאין השטר בטל לנמרי אלא ללא סנבינן כיה ולא קרעין ליה ואם הפש לא מפקינן פיניה וכתב מורי מהרמ"ז ל' שכן נראה לו עיקר :

כד' א' כשהעידו שנתן לו בתורת פרעון אלא שאינן יודעין אם על השטר זה אם על חוב אחר אבל אם ראוהו נותן לו מעות ואין יודעין אם בתורת פרעון נתן לו או בתורת פקדון או בתורת מתנה אם אמר המלוה לא היו דברים מעולם הרי הוחזק ככפ' על אלו המעות ובטל השטר ואם אמר פרעון של חוב אחר הוא הרי זה נאמן ונשבע ונוטל מה שבשטר שהרי לא פרעו בעדים שאין העדים אומרים שבתורת פרעון נתן לו וגם שיכול לומר במתנה נתנם לו ויכל לומר פרעון של חוב אחר הוא ויש אומרים דאפילו ככי האי נוזנא אחרע שטחא דסבירא ליה שאין המלוה רוצה לומר במתנה נתנם לו ואין כאן מנו וטעמא מטיס דטענת מתנה נרועה מטענת ספראי שמתנה לא שכיח וכ"כ במקום שחייב לו ודרך בני אדם הוא

לגבי הלקוחות לפיכך אינם מסועברים למי' לענין שימרוף
 אהם מן הלקוחות ואפי' מסלולין שהיו לו בעת שלוחה
 שמכרם אונחנם לשנתו אין בעל חוב שורף אותם מיהו אם
 כתב לו בשטר שהוא משעבדו מסלולי ש"ט לו אנב סקרקעי
 דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי הרי גם המסלולין
 מסועברים בקנין אנב כמו שיתבאר בע"ה בסימן ק"ג והרי זה
 שור מהמסלולין שהיו לו כשלוחה ככס שהו' שורף מסקרקעי
 ואם כתב לו בשטר שישעבדו מסלולי אנב סקרקעי דקנינא
 ודאנא עתיד למיקני דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי
 שורף אף מסלולין סקנ' אחר שלוחה ומכרם או נתנם לאחר
 בשם שהוא מנ"ף הקרקעות זהו דין מדין התלמוד אבל עכשו
 אפי' שנוהגין לכתוב בכל השטרות שהו' שיעבדו לו במסלולי
 אנב סקרקעי נהגו שאינו שורף במסלולין שכבר אונחן או
 משכנו דאחרי' מפני הקנת השוק כלום שאם ישורף במסלולי
 אין לך אדם שיקנה דבר המסלול' מהבירו לפהרו שמי' שיעברו
 לאהר באנב יוב' ויטרפו מידו והבטל כל משא ומתן שבשוק
 ואפילו לפי מנהג זה אם היה ללוה שטר חוב על אחר ומכרו
 לאהר כא בעל הוב' ונזכר ממנו שלא עשו בשטרות תקנת
 השוק משום דלא סכיחא ועיד' שלא יצא השט' מרשותו לגמרי
 שהרי עדיין נשאר בידו כח למחול השטר הילכך חשיב שפיר
 מסונו לנכוח בעל חובו ממנו וכן אם נתן כל נכסיו לאח' ולא
 שויר לעצמו כלום אומרנא דמוכח הוא דלהבירו עשה ולא
 שייך ביה תקנת השוק ועל ס' צ"ט סעיף ו' :

ב המחייב עצמו בדבר שאינו קצוב כגון המחייב עצמו לזון
 את חברו או לכסותו אפי' שנים אפי' שנה קצבה לשנים
 אין זה קצבה דמיוודע כמה יהיו מקחן ששא יתייקרו או כמה
 צריך בזה הזמן כתב הרמ"ם כיון שאין בו קצבה כמה
 שנתחייב לו לא סמכיה דעתי' ולא נשתעבר אף על נכ
 דקנה מיניה אבל חלקו עליו כל הבאים אחריו ואמרו שהוא
 משתעבר כיון שקנו מיניה והבי' נקטינן ועיי' לקמן סיף
 סימן ר"ז :

ג המחייב את עצמו לזון את חברו סתם המחייב אומר
 אחן לו פירות וענייני מאכלים למזונותיו והלה אימר
 מעו' אני רוצה להתפרינס מהם הדין עמו וצריך ליהן לו בעות
 שזה אין צריך לאכול מה שזה נתן לו אלא הוא יקנה לעצמו
 מה שלבו תאכ ואם התנה עמו כפירושו לזונו על שלחנו והוא
 אינו רוצה לאכול עמו אינו חיי' ליהן לו אלא לפי ברכה הכית :
 מיהו אם אין העיכוב מחמת הנזון אלא מחמת
 המחייב גם כזה צריך לתת לו כל דסי' המאנות ואם חלה
 הניזון אינו חייב במזונות של רפואתו שזה לא קבל עליו רק
 בדמי המזונות כמו שהיה ברי' יש אומרים שהמקבל עליו
 לזון חברו סתם צריך לזונו כל ימי חייו ואם קבל עליו לזונו
 סתם איהן לו באה זהובים לשנה או זנו שנה אחת נפטר
 שנדרו דהיי' מסל' שון זה שאמר לשנה לבסוף שגם מתחלה
 כשקבלו לזונו סתם לשנה קאמר המקבל עליו לזון את חברו
 לפי נבדודו ב' דשיימי כפי' שהיה ניהג קודם לכן ומלבושים
 אינן בכלל מזונות אלא אם און ואפרנס דמלבושים
 בכלל לשון פרנסה הם שי' שכתב לחברו לזונו זמן מה
 או לתת לו מאה דינרין וזנו קצת הזמן ופסק אינו חייב לתת לו
 כל הק' דינרין אלא ינכה לו מה שנתן לו מזונות ומשלים לו ע'ף
 ק' דינרין ולא יותר דודאי לא כיון כשקבל עליו ק' דינרין אלא
 אם לא זונו כלל ראובן שקבל עליו לזון את שמעון ואשהג
 והתחיל לזונן ומחה אשת שמעון פשור מזונותיה ואין צריך
 לתת לשמעון כלום מחמת מזונותיה שלא נתחייב אלא לזונה
 כל זמן שהיא צריכה למזונות ועכשו אינה צריכה ואפי' קצב
 סך מה למזונותיה אפי' פשור מתלקה :

ד המחייב לזון את חברו בין מהחייב סתם בין לזונו על
 שלחנו ומת המחייב חייבים היוודעים לזונו כמו שהיה

חיי' כוריסם אפי' שפי' על שלחנו ולא על שלחן אחר משמע
 דלא התנה בן אלא כרי שלא יתחייב לתת לו דמי מזונות כסעות
 בכל מקום שהוא שם אם ירצה לאכול שם כמו שכתבנו לעיל
 כעוף ב' גבי נהחייב לזונו סתם אבל שלחן היוודעים היה כמנ
 שולחנו שהם באים מכחו :

ה שנים שנתחייבו לזון אחר רינו כדין שנים שלוח מאחד
 שכל אחד חייב כחלקו וחלק חברו ועל בלבוש הכותץ
 וארגמן פ' מן ק"ד :

ו המתחייב עצמו בדבר שלא בא לעולם או שאינו מצוי
 אצלו חייב אף על גב דקיימא לן שאין אדם מקנה
 דבר שלא בא לעולם הנימילי כשהקנה לו בלשון מבר או
 בלשון מתנה שזה משמע שמקנה לו אותו הרבר כמט' והרי
 אינו בעולם או אינו ברשותו והיאך שייך עליו לומר שהקנה
 לו על מה יחול הקניין ואפילו כתב לו שיעבוד על שדיוה או
 קבל אחריות על כל נכסיו או אפילו נתן לו משכון עליו אינו
 כלום דכיון דלא חל המכר או המתנה על מח יחול השיעבוד
 והאחריות כדאמרין פריטי אין כאן נכס' אין כאן אבל בלשון
 חייב שפחייב את עצמו לזה כגון שאמר לעדים הוו עליו עדים
 שאני מתחייב לפרינו כך וכך הרי לא שעבר אלא גופו לעשות
 דבר זה וחל השיעבוד על גופו וחייב לעשותו והוא סקנו מידו
 שחל הקניין על עצמו ראובן שהוציא שטר בקניין על שמעון
 שכתוב בו מחמת שנתתי לו מאה זהובים ושעבדתי לו כל
 נכסיו באילו המאה זהובים שינכה אות' מהם אבל לא שעבר
 עצמו להחייב ושיעון שמעון שבשעת שכתבו על עצמו לא
 היה בידו ואין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם וגם העדים
 החתומים בשט' אומרים שאינם יודעים אם היו הזהובים בידו
 אם לא אם הזהובים שבשטר הוא מסבע שנושאין ונחנן בו
 אין מסבע נקנה בחליפין ואם אין נושאין ונוהגין במרית
 באוחז זהובי' הרי הן כפירות ונקנין בחליפין אלא שצריך שהיה
 ברשותו בשעת קניין דאם לא כן כמאי מקנה אותם ואם אין
 הדבר ידוע אם היו ברשותו בשעת קניין אם לא על החובע
 להביא ראיה לפיכך אם שוען החובע שענות ברי' שיוודע שהיה
 ברשותו בשעת קניין צריך זה לישבע היסת שלא היו בידו
 וגם נאמן לומר נתי' לו אפי' שי' שזה שטר מתנה בידו לא
 יכול למיטרא' כ' שטרך בירי מאיבעי דנאמן במנו דאי בעי אפי'
 שלא היו ברשותו ואם אינו שוען החובע אלא טענת שטא
 מהרימין לו סת' על מי שנתן זהובי' כמתנה הוכחו והשיעכו'
 שטיעכו' אינו כלום דכיון שהמתנה אינו כלום גם השיעכו'
 לא חל מיהו כל זה לסברת הר"ף וקצת רבוותא אבל רבים
 חולקים על זה וסבירא ליה שכל האומר נתי' לפלוני כך וכך
 הרי הודאת בעל דין כמאה עדים דמי ואין אנו צריכין לדקדק
 כיצד נתן דמאחר שהודה אמרינן דדואי נתן באופן המועיל
 וקנה המקבל מתנה :

ז ראובן הלוחה לשמעון מנה ואחר זמן במכ לו שטר בקניין
 מחמת שלייתי מפלוני כך וכך ונתחייבתי לו כהן
 ומשכנתי לו קרקע פלוני זכה במשכונג' ולא אמרינן כיון
 דמלוה להתציא נתנ' לא קנה הקרקע שהשכון לו בעדה דכיון
 דמנה אין כאן משכון אין כאן ולא נשתעבדא דכמה זוכה כת'
 וגם אם כבר הלוחה אחר כך אותה הקרקע לאחר מכר קיים
 ואין המלוה יכול להוציאה מיד הלוקח דלא הוה אלא כמלות
 ע"פ ולא טרפא ממשעבדי לא אמרינן הכי דהא אפי' לא חיי' לו
 כלום אם היה מתחייב לו בהודאתו היה חייב לו והיה הקרקע
 זו משתעבדת לו :

ח ראובן הוציא שטר שכתוב בו שלוח שמעון פלוני ושוען
 ראובן שלוחו היה ובשליחתו הלוחה וכתב השטר
 על שמו ולא הקפיד עליו ושמעון שוען לאו בעל דברים רדיף
 את

ממון נס זה בכלל הדין עם שמעון כן כתב בשלחן ערוך והוא מתסובת הרשב"א ונ"ל דמייירינן שן שצוה ראובן בשעת הפשרה שלא יתנו את השטר ביד לוי אלא לירוכמו שכתבנו לעיל בכסף הסכוכ אכל אס. לא אמר כן בשעת הפשרה וכו' לוי ותבע את שמעון בשטר זה למה נפטרנו והוא התחייב את עצמו לו ולא לראובן נ"ל :

יא המלוה את חבירו על משכונות קרקע וצוה לכתוב הקרקע בשם בנו הקטן ועכשיו טוען הלוה למלוה לאו בעל דברים ידי את לכשיגדל בנך זרע מה אשיב לו אין דבריו כלום וצריך הוא לפרוע למלוה שהלוה לו בשם בנו דאפילו אם תמצא לומר שהם של בנו הקטן שהקנס לו מכל מקום בלי ספק ששייר לעצמו האפטרופסות כי מי קרוב להיות אפטרופס יותר ממנו והרי תובעו בבח אפטרופסות שיטלו בהן :

יב אשה שמענת על הקרקע שהניח בעלה שחצייה הס שלה כמעות שנפלו לה מכית אביה והשטרות כתובי' בשם שניהם כיון שהשטרות כתובים בשם שניהם הדין עמה וחצים שלה דאם לא כן מה היה לו לבעלה להזכיר אותה בשטר ואם כתובים בשטר בשמה לברה כולם שלה :

סא כמה דינין מעניין השטרות וכו' ט"ז סעיפים :

א קחל שתקנו שלא ויעיל שום שטר אם לא יהיה מכתבת ידי סופר העיר ובחתימת ידי העדים המיוחדים בעיר אין בכלל זה מחילה שמחל ראובן לשמעון והתום עליה ראובן בחתימת ידיו אע"פ שנס נוף הכתב אינו כתיבת יד הסופר ולא כתיבת יד ראובן שאין כוונת הקנה בזו בקהילות רק בשטר הצריך לעדים שחוששים לעירי הסקר שמא יחטמו שקר אבל בהדאות עצמו סני בחתימת ידו :

ב טופס דשטר שכיר הסופר לא העתיקו וחממו העדים על הטופס אין לאותו שטר דין שטר לנבות בו ממשעבדי שאין לשטר כזה קול לנכות בו שלא כתבו הסופר אלא לזכירת בעלמא ולא לשם שטר וסיהו אם חמנה בעיר שהיה לו דין שטר הולכין אחר המנהג וי"א דבלא מנהג סני בשטר כזה שהעדים בחתימתן מפקינן ליה לקלא :

ג אשה שנתחייבה לישבע כתקנת הנאונים שתקנו ללוה אם יש לו משללין שיפרע מהם והיא מסרבת מנדין אותה עד דציית' דינא כשם שעושין לאיש דהא ילפינן מקראי דהוקשה אשה לאיש לכל עונשין שכתורה ומאי דתיקון רבנן בעין דאורייתא תיקון :

ד שטר שכתוב בו שכל המוציא יוכל לנכות בו אף בלא הרשאה אם אין מנהג בעיר שלא לנכות בו בלא הרשאה הנאו קיים ונוכה בו בלא הרשאה ואפי' כתוב בו שנתחייב לכל מוציא בין יהודא בין נוי לא אמרינן מדלנבי נוי ליתא בתנאי דמסחמא לא היתה הכוונה לתתו ביד נוי אלא לשפרא דשטרא כתובין לאלומי מילתא בעלמא ואף אם היתה הכוונה לתתו ביד נוי לא היינו מניחין לו דעבירה היא בידו שהרי הגוי יתבענו בדיניהם ואפילו הלוה פתצה בכך מחינן בידו שלא לייקר שם ע"ז ואי לא ציית שמותי מ שמתינן ליה וניסא דנבי יהודאי נמי ליתא לא אמרינן הכי דנבי יהודי מעיל התנאי ודוקא שהמוציא היה יולד בשעת ההלואה שנשחטעבד לו על ידי שהיה כללי אבל אם נולד לאחר מכן לא שלא היה יכול להשתעבד לבי שלא היה בעולם :

פת שהדי אין לך הרשאה מלוי ולא מכר לך שטר זה ולא נתנו לך אם הודה לוי לראובן בפני עדים ששלוחו היה ואינו חב לצדדים כהודאתו הרי נהנלה הדבר שמסון זה של ראובן הוא והוא המלוה והלוה נשתעבד לו אף על פי שלא נכתב השטר בשמו וכופין הלוה לפרוע לו ופטר בכך ואין צריך ראובן כתיבה ומסירה על שטר זה שלא הוצרכו כתיבה ומסירה ולא לפי שבא לזכות ממנו לאחר מי שלא היה לו בו שום זכות עד עתה אבל כאן כיון שזה מודה לרבירו ואינו חב לאחרים כהודאתו יש לנו להאמינו לפיכך אף על נכ דבמזכר שטר הוב להכירו וחזר ומחלו מחול הבא אם בא לוי למחול ללוה אינו מחול כיון שיש כאן מסירה והודאה וזה ראובן בשלו ובאלו הלוה ראובן לשמעון מידו לידו ואין צרי' הקנאה חרשה :

ה ראובן הלוה מנה ללוי ובשעת ההלואה אמר ללוי שיכתב השטר על שם שמעון אך שיתנו העירי השטר ליה ראובן וכשהבע ראובן מלוי בזמנו טען לאו בעל דברים ידי את כי נפחתיקתי לשמעון במצותיך והשטר נכתב על שמו וראובן טוען ממני קבלת המעות ואני הלויתי לך ואהיה חיי' להחזירו לידו ולא הלויתי אוהה ההלואה בשם שמעון אלא כרי שלא להשביע את עצמי הדין עם ראובן ולא מבעיא אם הודיע דבר זה ללוה ולעדים שלצורך דבר שכלבו הוה הלוה ההלואה בשמעון ושמעון אינו מערער כלל ברבר אלא אפי' עשה ענינו בסתם ושמעון מערער ואומר אף על פי שלא היה המסון שלי וציתי בו מאחר שצויתי ללוי להשתעבד לי בקניין ונכת' השטר על שמי הרי נתת אותו לו אין ממש דבריו הואיל ואמר ראובן שיתנו השטר לידו ולא לשמעון הרי גילה ברעתו שאינו לא לסון וציה ולא לסון הודאה שהי' של שמעון שהרי לא הוציא בשפתיו אלא שעשה השטר על שם שמעון מדרך אמנה שסוסך עליו ולא זיכה לו כלום וכיון ששמעון מודה שלא נעשית ההלואה ממסונו כופין הלוה לפרוע לראובן ושהלוה לו ואם תבע ראובן לשמעון מאחר שהשטר נכתב על שמו יחזור ויעשה לו שטר מכר ממנו אין כופין אותו דמצי אמר ליה לא יקרא דירך בעינא ולא זילוחא דירך בעינא ולא ענד אלא אפילו אם הודיעו לשמעון בשעה שכתבו על שמו שעל מנת כן כתבו על שמו שיחזור ויעשה לו שטר מכר עליו אין כופין אותו שהרי לא עשה מעשה שיתקיים התנאי ביניה' ואף על פי שהודה לו לעשותו אינו אלא כמפליג בפבריס ויכול לחזור בו אבל אם אמר ללוה בשעת ההלואה על פניה בן אני מלוה לך שתעשה לי השטר בשם שמעון אבל לכשארצה תחזירנו לי על שמי כופין אותו על כך שהרי על מנת כן הלוה ועל מנת כן קבל המעות ולא עוד אלא אפי' לא פיר דבריו ולא אמר לעדים בפני הלוה עוד שטר אחר תכתבו לי על ההלואה זו מחייבין אותו לכתוב שטר אחר על שמו :

שטר שהיה כתוב על סם ראובן וכתוב בסופו ואילו המעות הם מתבורות הקהל וטען ראובן שהם שלו שהרי כתובים על שמו ואומר שהקהל נתנו לו שטר זה על מעות שהיה לו אצל הקהל והקהל מכחיזין אותו אף על פי שהשטר בידו אינו נאמן והדין עם הקהל דמה שכתבוהו הקהל על שמו מינהו עליו כדי שהוא יתעסק עמו לנכותו ולא יהא בקידרא דבי שתפיס שכן דרך הקהל לעשות ולא יוכל לטעון הקא שהם שלי וכת' שהם של הקה' כרי שלא להשביע את עצמו כדאמרי' בתחילת סעיף זה שאין דרך היחיד לתלן מעותיו בקהל משום שלא להשביע את עצמו נ"ל :

שמעון שהיה חייב סנה לראובן ונתפשרו ביניה' שיעשה שמעון שטר חוב ללוי מעשרים דינרים ואחר כך נתרצה ראובן לשמעון ועשה לו שטר מחילה נמורה מכל תביעו' מסון ע"ש לו עליו ועכשיו טוען שמעון שכיון שלוי לא הלוהו שום סנה אלא ראובן הוא שהלוה ועכשיו כיון שמחל לו כל תביעו' :

כל דבר שנהגו בסדינה לכתוב הן נאמנות הן כתובה
בשוקא הן שאר שופרי דספרי שנהגו הסופרי לכתוב
כל פי שמקנה בסודר לכתוב שטר דעתו שיכתובה כמנהג
המדינה ואין צורך לפרש שיכתבו כל לישני שפירו דאיה ביה
ועל סימן ע"א והאימאן דמקבל דמיכתב שטריו בכל
לישנא דכוכה אף על גב דלא ידע ספרי לאחזוקי כראוי ביון
דכתב ביה ואחריות שטרא דנן קבילות עלי ככל שטר דנהוגי
בישראל דלא כאסמכתא ודלא כסופסי בשטרי קאי לכל כלא
דבהחלת עניינא אבל הנאים כגון נאמנות בהרואה או כישול
סודעו במתנה לא כחשביון עד דפרשי ביה ועל סימן
ע"א סעיף י"ד ודוקא דברים שהם משום שיפרי דשטרי
אמרינן שקבל עלי אכל קנס שבחכי בו כגון שכתב שאם
לא יפרע בזמני יפרע ההוצאות על הכפל וכהאי גוונא דבר זה
הוי אסמכתא ואינו נובה ואף על גב דכתב ביה דלא
כאסמכתא כו' ועל סימן ר"ז בדיני אסמכתא מיהו כל דבר
שנהגו בני המדינה בשטרות אף על פי שאינו כתיקון
חכמים הולכו אחריו :

שטר שכתוב בו שיש רשות למלוה לירד לנכסי ליה בין
כפניו בין שלא כפניו בלא רשות בית דין ובלא שומא
והכרזה אינו ראשי לעבור על דברי תורה לירד לנכסיו בלא
רשות בית דין ושומת בית דין דקיימא לן דבר תורה הפלוה
אה הכירו לא יכשכנו אלא בבית דין כמו שכתבאר במקומו
בע"ה בדיני עבוס ומה שנהגו בן לכתוב בשטרות שיוכל
המלוה לירד לנכסי ליה היינו כגון שלא סצא המלוה דין
שרצה לרונן או יש לו רשות לעשות דין לעצמו ולירד לנכסיו
ולמשכנו כמו הדיין וכן מה שכתבתי למעלה סעיף ד'
בשכתוב בשטר שנתחייב לכל מוציא בין יהודי בין גוי
ואמרנו דמחין ביה להתח לו גוי ולמאי הלכתא נהגו לכתוב לא
לעקר על דברי תורה כתבו כג' אלא אי נברא אלמא הוא ואין
כח בדיני ישראל לכופו או יש לו רשות להביא אותו בדיני
אומות העולם שלא יפסיד ממנו לכך מותבין בן לא לשם דבר
אחר :

שמעון שכתוב שטר עליו לראובן בעדים באחד בניסן
שנתחייב לו בכל סך ממון עד אלף זהובים שיודה
שמעון אחר זמנו של שטר זה שיש לראובן עליו ויכתוב
בחתומת ידו כהודאה זו והוציא ראובן כתב ידו של שמעון
שהודה שיש לראובן עליו סאה זהובים וזמן כתב ידו הוא
בכ"ז בניסן ונתקיים חתימת שמעון באחד באייר נובה ראובן
משעבריו ע"ה השטר שכירו זמן שטריו דהיינו ס' בניסן
מפני שאז יצא הקול שטר שמעון באלף זהב לראובן
והיה להם ללקוחות לתוש שאם לאלתר ומסור שמעון כתב
ידו לראובן כי אין קול ויצא לכתב ידו שיאמר אין אנו צריכין
ליתר אלא עד שימסר לו שמעון כתב ידו כי דוקא העדים הוא
דמפקי ליה לקלא :

ראובן כתב את שמעון לדין ואמר לו אתה הודית
בפני עדים שאתה חייב לי מנה חוב גמור בשטר
וקנו מידך קניין גמור ועתה גנבו ממני השטר ונתנהו לך
הן לישני והשיב שמעון אתה לא סכרתה לי כלום ולא
הלויתני כלל אלא לוי נתן לי שכונן ושאל ממני לכתוב עלי
שטר חוב בשטר והו' החזיר לי השטר והגברתי לו משכנו
נאמן שמעון בשבועה שבן הוא כמנו שהיה יכול
לומר לראובן לך פרעתי ואתה החזרת לי השטר והיה נאמן
בשבועה כיון שאין השטר כיד ראובן גם עתה נאמן הוא
בשענה זו ששועז עתה :

ראובן הוציא שטר על שמעון שאביו של שמעון היה
חייב לו והוא ירשו וחיוב לשלם לו ושמעון שועז
שטר זה ודאי פסול הוא דאם לא בן למא לא הוציא כחי

אביו ועד שהרי ראובן כא בתוך הזמן הזה לתכלית הערוב
והיה לו להוציא ולא הוציא אין השטר נפסל בכך שיכול
להיות במה אמתלאו שלא היה יכול להוציא עד עכשיו מ'
יש לדין להקור ולדרוש ולהוציא הדין לאמתו ואם יראה לך
באומדנא דסוכה שהדין פרומה ושקר יכתוב ויחתום שאין
לשום דין ישראל להשתדל כיון זה ויתן כיד הנחבע וכן כל
שטר ישן יש לבית דין להקור ולפספש אחריו אף ע"פ שכתוב
בו שלא יהא לנתבע לשעון שום טענה נגד השטר וקבלו עליך
בחים ושבועה אפילו הכי כ"ד צריך להקור אחר זה כדי להוציא
הדין לאכתו :

שטר שכתוב כלשון זה ביאור מה שהורה בפנינו ראובן
שיש עליו ממון עזבוני ועקב כך וכך אין לו דין שטר
לנכות בו משעבריו שאין זה שטר חוב אלא הודאה בעלמא
הוא וסוכיה הלשון שלא כווננו בכתובה זו אלא לזכרון דברים
ולא לשם שטר שכתבו ביאור מה שהורה בפנינו ולא נחבר
העידונו על עצמו כמו שרגילין לכתוב בשטרי הלואה ולא הודאה
כפנינו כמו שכתבין בשטרי הוראות :

לוח שפרע למלוה ואין הפלוה רוצה להחזיר לו שטר
יש לנדותו עד שיהזירנו לפי שעובר על לאו דדברי
קבלה והוא לאו דאל תשכון באהליך עולה ועל
סימן ג' :

שטר שנפרע או שמחל שיעבורו צריך הפלוה להחזיר
השטר ללוח לצור על פי צלוחתו דגופו של נייר של
לוח הוא שהיא נחן שבר הסופר ועיין לעיל
סימן ג' :

פי שטען על כתובות אשתו שהיה עם הארץ ולא הבין
בשקראו הכתובה והתנאי אין שומעין לו דמסתמא
שאל וידע והוא הדין בכל השטרות כדקדוקים
שיש לדקדק שחוב לא אמרינן דהאי נברע לא דקדק כ"כ דכל
הנותן סופך על כל מה שיכתוב הסופר ובודאי שאל וידע וכמנ
שיכתבאר בסמוך :

פי שיש בידו שטר מתנה שסן הדין אינו נובה בו והלה
מזעזע שיכופו אותו להוציא אותו השטר אין כופין אותו
דהכא ודאי מקבל המתנה נתן שכר הסופר הואיל
והיה כל ההנאה שלו והרי השטר שלו ולמה יוציאנו
מתחת ידו :

מדקדקין בלשון השטר ודנין על פי אותו הדקדוק ולא
אשרי האי נברא לא נכור כולי האי והיה סבור שחזין הית
בענין כך ופני כך כתו' אוהו הלשון לא אמרינן שאם אתה
יורד לזה כל אחר ואמר כך וכך היתה כוונתו בלשון זה ולא
יהיה לך שטר כסר בעולם אלא כל אדם סומך על כל מה
שיכתוב הסופר ויחתמו העדים :

יש פי שאומר שהנאי שארס מתנה עם חברו אין
אולכין אחר הלשון הכתוב אלא אחר כוונת
המתנים התנאי :

בב דין אשה הנושא ונתנת בתוך הבית וכו' סעיף א' :

אשה הנושאת ונתנת בתוך הבית והיו שטרות פקניית
הקרקעות ועבדים או שפרי חובות כתובים על שמה
והיא אומרת שלי הם אפי' השטרות הם תחת ידה עליה להביא
ראייה בעדים שהיא כדבריה שהיא לה מסין מיוחד דמסתמא
כל מה שיש לאשה הוא של בעלה ולפי שהיא נושאת ונתנת
בתוך הבית הניחה לכתוב השטר על שמה ואין צריכין שיעידו
העדים על אלו השטרות שהם שלה אלא כשתיבא עדים שהיא
לה ממון מיוחד נאמנ' לומר אילו השטרות מאתו הממון הן

זוכרים שהתמו סגי ואין דאובן יכול לשעון פרעתי דמחשבינן להאי שטרא שטרא מעליא למימר כיה שטרך בידו מאי בעי כיון שזוכרים ההלואה וכן אם אינם זוכרים ההלואה אלא שהם בעצמם מעידים שזו היא התימתן או אחרים מעידים עליהם שראו שחתמו נס כן גובין בו אבל קיום אחר כנון ס שאחרים מעידים שמכרין שזו היא התימתן אינו פועיל דכיון שדיה מהדר אזיפה חייטנין שמה זויף עד שפבורין אחרים שהיא חתימתן ואומרים שמכרין אותה ויש אומרים דאפילו הם עצמם אומרים שהוא חתימתן לא מהני דעכידו אינשי דשעוביהו אלא אם כן זוכרים שהתמו או זוכרים ההלואה מיהו דוקא שטר זה הפסולין ליה דחייטנין שמה מנה היה אצלו בעל פורא שמהיכור אבל שאר שטרותיו שיש לו על אחרים אפילו מסך זה או אפילו על שמעון ואינם מזה הכך הרי הם בחזקתן שלא הוחזק לזייף שאר שטרותיו ואם לא הזכירו העדים שהזכיר להם שם הלואה וסכום המעות אלא שבקש מהם שזייפו לו שטר שהם כל שטרותיו אחרעו ולא מנבי'כו:

ב וכשאין גובין בה לא משחינן בידיה דילמא מיית להו ואזיל ומפיק ביה מיתמי בני דינא אחרניא דלא אתברר נבייתו דהוה מהדר אזיפא אלא מוקטנין ליה ביד שלישי עף דאתברר מילתא בסהדי עף אחד מן הקיומים שזכרו:

סד נפקד טרצה לעכב בחיובו שטרות הפקרן ובוסעיף א:

א מי שהפקידו בידו שטרות ומת המפקיד ושוען הנפקד מחיים הפשתי אותם למשכין כשביל הוב שיש לו על המפקיד האילו לנכותם לא היה מועיל הפיסה כמסירה בלא כתיבה אם יש עדים שתבעם ממנו המפקד בחייו ולא רצח להחזירם לו אז הוי הפיסה ואי לא לא ומיירי שיש עדים ה שהפקידם בידו וגם יש עדים שראום עתה בידו שאם לא כן היה נאמן כמנו דנאנכו או לא היו דברים מעולם וכל זה לדין דנמרא אבל האידנא למצי' דתיקון רבנן שגובין כממש'שלי' דחמי שטרותיהם דמס'שלי' הן וגובין משטרותיהם אפילו לא הפש כהים:

סה דין שטרית שנמצאו ודין שובר שנמצא ביד שלישי ובכד סעיפים:

א המצא שטר אצלו ואינו יודע מה סיכו ששכח אם דמלוה הפקידו אצלו או הלואה אי אם הפקידוהו ו שניהם בידו בתורת שליכות ומקצתו פרוע'אם לא יהא מונח עד שיביא אליהו ואם טעה והחזירו לאותו שכתוב על שמו לא יפה עשה שעבר על דבריו חכמים ואם זה שהשטר עתה בידו מכתיש דבריו אותו שנתנו לו יכול לנכות בו ואם הוא מודת שזה החזירו לו ונתנו לידו צריך להחזירו לו ויהא מינה עד שיביא אליהו ועיין בסיסן זה סעיף ט"ז ואם שטר משבונא הוא שנמצא בידו ואינו יודע מה סיכו ואיך בא לידו אף על פי שבעל המשבונא הוא מוחזק בקרקע אינו מועיל לו כלום לשום טענה לא לומר לקוחה היא בידו ולא לומר שמושכנא היא בידו בכך וכך כיון שידוע שנתחרה משיבונא באה לידו ואין השטר בידו רק ביד שלישי הודעה כח המשבונא ואיפטר שנפרע ותחזור הקרקע לבעלה דקרקע בחזקת בעליה עומדת ואין לזה חביעה עליו רק כמלוה על פה והמט'יהא מונח עף שיביא אליהו לא מקרענין ליה ולא מנכינן ביה עד שיחברר הרבר' וכל זה דווקא שנמצא השטר ביד אחד שאין לו שייכות עם אחר מעלי השטר אבל כן שבונא שטרות של אביו בידו ואינו יודע מה סיכו או האב שמוצא שטרות של אחד

והאם נמצאו לה משל שלי כרשות עליה להביא ראיה בעדי' שח' לה כנון מיוחד ואז נאמנה לום שכתבה אלו המשל שליך בער אותו המפון ואם אינה נושאת ונותנת הודך הבית יהו גטרות כהובו על שמהם שלה דודאי בעלי לא ציה לכוהבם עד שמה ואם היו כתובים על שם שניהם על שמה ועל שם בעלה הרי הם של שותפות שניהם וזו ציה שלה וסתם אשה פקרת נושאנת ונותנת בתוך הבית א ציה שכתבה לאחרים שמה שהחת ודיה הוא של אחרים אם ידוע שהיה לה כנון שאינו טר בעל נאמנת ואין הבעל יכול לומר שהוא טלו' יש פו שאומר שמה היה שטרות כתובים על שמה אף ע"פ שהוא אינה נאמנת הויאל והיא נושאת ונותנת הודך הבית מכל מקו' אם מה שיענין לירשיה שהיא שלה וכמו שיתבאר מעמא בספיק לענין האחין וכתב מורי מהרמב"ם ז"ל וכן נראה לי ו צין לעיל בלבוש הארנמן סיפן פ"ו וכן אחר מן האחין שנושא ונותן כהודך הבית ושטרות עשוין על שמו ואומר שלי הם שנפלו לי מבית אמי או מציהא מצאתי או סתנה נהנה לי עליו להביא ראיה בעדים ואם מת והניח יתומים או צריכין האחין להביא ראיה דטענינן ליתמי שמה השטרות כיון שנכתבו על שם אביהם אמיתות הם והם באמת של אביהם אף על גב דבעלמא לא טענינן ליתמי מאי דאבוהון לא מצוי טעין הכא אם אבוהן קיים אמר' אם איתא דנפלו לו מבית אמו וכיוצא בו בטהנה או במציהא היו לו עדים בדבר אבל בכנוי כיון דאיפשר דאילו אבוהון הוה קיים הוה מייתי ראיה בעדים אלא דיתמי לא ידעי מאן ידע כמלחיה דאבוהון וגם השטר יוצא בשמו משום הכי אמרינן גבי יתמי על האחין להביא ראיה מיהו זה דוקא בדבר שאינו ידוע אם היה של האחין אבל בדבר שהוא ידוע שהיה של אהין על היתומים להביא ראיה ואם הלוקין בעמיתן או בשום דבר אז על האחין להביא ראיה אפילו כהיון ואפילו אם השטרות יותר מכדי הדבר שחלקו אמרינן מעיסתו קמין ואפילו אומר מבית אבי נפלו לו נאמן כמנו דמי בעי אמר מעיסתו או מאותו דבר שחלקו קמין במה דברים אמורים שזמן השטרות אחר זמן החלוקה כנון שהיה שותפין מתחילה ולא היו חלוקין בעיסתן ואחר כך חלקו עיסתן ועודם שותפין אם זמן השטרות האלו אחר שחלקו עיסתן אמרינן שמה מעיסתו קמין אבל אם זמן השטרות הוא מקודם שחלקו עיסתן אף על פי שעשה הם חלוקין מעיסתן עליו להביא ראיה שנפלה לו כו דהא ליכא לפיהלו במעיסתו קמין וכל זה דווקא שהשטרות כתובים על שמו אבל אם כתובים על שם האחין או על שם אביהן אף על פי שהם בידו לא יוכל לומר דשלו הם ואפילו מת על היתומים להביא ראיה בעדים וכל זה גם כן דוקא באשה או אחר מן האחין מפני שחזקה ששומטין זה מזה אבל כן בית שנושא ונותן בשל בעל בית כל מה שהפקיד או שנמצא התח ידו הוא בחזקה שהוא שלו אפילו אינו אומר וידוע שלא היה לו שום דבר חוץ משל בעל הבית דשמה מצאה מצא ואם מת ניתנין לירשיו אם לא שידוע שהוא של בעל הבית:

סז מי שהועד עליו כמתו אחר זיוף ובו ב סעיפים:

א עדים שבאו והעידו על ראובן שכא להם וכקש מהם שזייפו לו שטר של מנה על שמעון ואחר כך הוציא ראובן על שמעון שטר של מנה אין גובין בו אלא אם כן עדי אשטר מעידים שראו ההלואה אף על פי שאינם מעידים על התימתן דכיון שמעידים שראו ההלואה אף על פי שאינם

לבוש עיד שושן הלבנות שטרות

אם הלוח מרח יחזיר דלכא למיחש למדי שאין שושן
בו לקהות :

ז וכן אם יש ליה בני הורין שמספיקן לשיעבוד החיוב אם
היה חייב מידה יחזיר שלא יחזיר בו לקהות כיון שיש
כאן בני הורין וכן אם נמצא בו ביום שנכתב וכתב בו הנפק
שקיימה בית דין כיון שקיימהו נחרץ ודאי ליה ביום אם
החייב מידה שלא יע יחזיר למלוח אבל אם אין החייב מודה
אף על פי שזכנו בו ביום לא יחזיר החיישין לפריעה אפילו
מיומה ויש מי שאמר דהא דאמרינן שאם נמצא ביום שנכתב
יחזיר הני מילי דאם אין הלוח לפנינו ולא מעין מדי מסתמא
לא חייש לפריעה בת יומא אבל אם הלוח לפנינו ושיען
פרעהו וממני נפל אפילו ביום לא יחזיר כמא אמה הוא
שפרע אפילו ביום ה :

ח מצא כשוק שטר קרוע ושטר חוב שאינו קרוע ביניהם
לא יחזירו לא למלוח ולא ללוח שאף על פי שהוא בין
שטרות קרועים לא אמרינן בשביל זה הדואי פרוע הוא כיון
שאינו קרוע ואם יש עמהם שכר עליו אפילו כלא ער סוויורנו
ללוח טמה שהוא נמצא בין שטרות קרועים גם כתיב עלינו
שיבר הוא הוכחה שדוראי פרוע הוא אף על פי שלא חתמו
עדים על השוכר :

ט המוציא שטר בבלייתננו למי שיהיה סימן בכליו ואע"פ
שאין מעיל ס' נניף השטר היינו מפני שהיה השטר
ביד הלוח וביד המלוח ושניהם יודעים הסימן אבל כשנתן
סימן בכרי שהיה בו היא הוכחה נפירה שהיה עליו וממנו נפל
ואפילו אם אין נוהגין בבלי אלא כשרה סברו שטר מצאנו
בא זה ואמר מצאנו בבלי פלוס אין דרך העולם ליה שטר
באותו כלי היו סימן :

י מצאנו שטרות אחר כרוכין זה על זה אי שגור כדרך
בראש הכירו יכרו סתם שטרות מצאנו רמי שיאמר לו
מניינס יחזיר ואין צריך ש'אמר היאך היו כרוכים דמניינס
היו סימן ודוקא ש'שה שטרות ויתר יחזיר למי שאמר מניינס
אבל שנים שטרות לא היו מניינס ש' שבין שיה הכרוך ימרות
מיעוט רכים שנים ואין כאן סימן אבל הכריכה להודא אפילו
בשלישה לא היו סימן אם כל השטרות היו של בלוח ולוח אחד
אף על גב דבעלמא קיימא לן קשר הוי סימן שאין כל הקשר
דומין זה לזה ומי ש'ודע כך וכך הוי קשרים ודאי מ'הוא שרם
שלו אבל הכא שכל השטרות הם של לוח ומלוח אחד ואפשר
לומר שהשטרות היו ביד שניהם ושניהם ידעו היאך היו
כרוכין דשמא הלוח פרעם כפעם אחת והמלוח נהגם לו כרוכין
או בשלוה הלוח שמא לקח המעות ממנו בפעם אחת ונהגן לו
השטר כרוכין והרויכול להיות ששניהם ידעו אופן כרוכין
ואפשר גם כן לומר שאיהו שכרן ככר ככריכתו והאחר לא
נתן אל לבו לפיכך אפילו אם אחד נתן סימן בכריכות והשני
אינו יודע אין נוהגין לאיתו שידע אבל כמניין דרך בני אדם
דרקק לפיך אם אחד איכר דכניין והשני אינו יודע מניינס
נהנינס למי שאמר מניינס כל :

יא מצא שלש שטרות על לוח אחד שלה משלישה אנשים
והם מקיימים יחזירם ללוח אף בלא סימן ולא יהנם
למלוח אף אם יתן בהם סימן שבין שהם מקיימים ודאי הוי
ככר כל א' ביד המלוח והיאך ימצאו יהא אלא ודאי הלוח פרעם
והוא כרכם יחד וממנו נפלו ולא מן המלוים ואם אינם מקיימים
לא יהנם אלא למי שנתן בהם סימן שבין שאינם מקיימים
איפשר לומר אמיד הלוח נפלו ועדיין לא רוח ולכך אינם
מקיימים ואיפשר גם כן לומר שלוח וכבר באו ליד המלוים
והמלוים הלכו לספרא דדייני ונתנום לו שיהיים אותה והוא
כרכם יחד וממנו נפלו כך קדם שקיים אותם בפני הדיינים
ואין לומר גם כן כרישא למה יחזיר ללוח אף על פי שאינו נתן
בהם סי' נ'חוש גם כן ש'מא חזי ביד הגלוי מיד ספרא דדייני

שטר שבניו בידו והוא סמוך על שולחנו והוא הדין כי שאין
להם חזקה על זה כמו שיחבאר לקמן סימן קס"ב כל אילו
הם באדם אחר והוי כאילו נמצא החזקתו עמו ככל אחר
כאילו הוא כאפוסרופא וכפקח על נכסי השני והבל באדם
אחר הם וכן האשה בנכסי בעלה והאיש בנכסי אשתו דין
אחר לכיים :

ב וכן יורשי הנפקד לא יחזירו שום שטר שנמצא ברשות
אבריהם אלא יורעים מה שיבו ויש מי שאומר שאם
דמלוח בעצמו לקחו קוד' שבא ליד אחר הרי זכה בו ולא אמרו'
כיה שהיא מונה ואפ' לקחו מכות הורש קודם שכא ליד הור'
וכל זה כשאר שטרות אבל יורש המוציא כתיבת אשה אצלו
יחזירה לאשה שכן דרך הנשים להפקד כהובכה ולא חיישין
שהיא פרוע כל זמן שההובכה קימה :

ג יש אומרים שאפילו שניהם רוצים לא יוצאו המוציא
מחת ידו אלא קרוע דחיישין לקניניא
ויש מי שאומר דלא חיישין יקניניא ולא לשמא כתב
ללוח בנין ולא לוח ער השרו אלא כשטר שנפל דאיתרע
בנפילה ואיכא למימר משום דהוה כיה ריעותא לא נזר
כשנפלה אבל שטר הכופקד לא אהילד כיה ריעותא אלא
שאין הנפקד זכור מכה מי בא לידו אין זה ריעותא כשטר ואם
שניהם רוצים יעשו כמאמר פירש אם יתפסרו בנידם
שיאמין האחד להבירו כשבעה בו דמלוח יכול להשב' ללוח
שהוא פרוע כולו או מקצתו והלוח יכול להשבע למלוח שלא
נפרע אפ' שיש בו נאמנות הוי אין הנאמנות בידו וכל זמן
שלא נהפסרו יהא מונח :

ד ואם ימענו היורשים על כטר למציאם ברשות אבריהם
שאביהם הרוה עליו מעות למלוח אף על פי שאינו יכול
לגבותו מהלוח בלא כתיב וכסירה מ' לקחו למסכן מענהם
מענה אבל אין לא מענין להו כיון שאין להם כתיב ופסיות
אע"ג דאדינא מענין ליה מכל מה שיביהם היה יכול לשעין
דני מלוח רכיבא אבל דבר זה מלוח דלא יכיה הוא
להנהיג מעות על שטרות שאינו יכול לגבותם ומילתא דלא
טביח לא מענין ל המי :

ה ראובן שכח ונמצאו ברשותו שטרות על אוחו קטורים
יחר מקצהם הם לוחותם דהיינו שטר נדוניא ונפטר
קרקעותיה ומהם הם לחוכה' כגון שטר מנהג שנתנה קרקע
לבעלה אף על פי ששטר נדוניא' הוא כשאר שטר חוכמה וכן
הדין לא היה לנו להתירו לה כמי שאמרנו בסע' א' וב' בשטר
חיבית מכל מקום כיון שהוי גשר גם שטר קרקעותיה שהם
יהא שלה הוי כאילו נודע שהיא הפקדה ומחזירין אותה לת
או ליורשיה ומשעם זה גם כן שטר רכנה שנתנה קרקע
לבעלה כיון שהיא קטור עם שאר שטר קרקעותיה אינו מחזיקין
שהיא הפקדה ומחזירין אותה לה או ליורשיה דאמרנן שהיא
צוהה לכתבו והיה לו לבעל לכתוב לה דבר אחר כגודו
והכינה היא זה הכתב שהיא מזומן בידה כשיעשה הבעל מת
שיש לו לעשות לה והבעל לא עשה עדיין וגם היא לא נתנה
לו הסתנה :

ו המוציא שטר חוב אף על פי שיש בו נאמנות ואפילו הוא
תוך זכנו ואפילו אין בו אחריות ולוח מודה לא יחזיר
דכיון דנפל אחרע ליה וחיישין לפי'ען וקניניא שיטרוף בו
לקהות שלא כדיון שאף על פי שיש בו אחריות נכסים הא
קיימא לן אחריות מעות סופר הוא ואף על פי שאין כתיבים
כשטר שורף בו ואפילו אמר הלוח או המלוח נקב יש בו בצד
אות פלוגי אין זה ס' לא יחזיר לא לוח ולא לזה שהרי נשתהא
ביד המלוה יודע כי הסימן ואפשר שהוא פרוע והחזירו ללוח
ונפל מיד הלוח וגם הלוח שיוכל לכתוב שטרן אף על פי
שאין מלוה עמו עוסד כזה הסימן בעדו בידו ואיפשר דנפל
מיד המלוה ואם מפורש בשטר ברדיא שאינו חייב באחריות

נפלו אחת שקוימת בפני הגוינים קודם שהזורה למלו' שאין
 אדם משהא שטר מקנים בידו אלא מחזירו מיד לבעליו ואם
 נפגמו ביתר מן' לזון שלוו פלוג' אחר והם כתיבת יד שלשה
 סיפורים והנם למלוה אף בלא סימן דאל"כ מי כרכם יחר אם
 לא שקלם היו בידו ואם הם כתיבת יד קפיד אחר יתנם לפי
 מצות בהם סימן שהיו אפסר לומר שמיד הסופר נפלו קודם
 שנתנו לזון ועדיין לא לות בהם או שפא מיד הסלוק שהיו
 בידו ככתב נפלו לפיכך מן שנותן בהם סימן יחזירם לו ודין זה
 לא הווקא כנ' שטרות אלא הה"כ שטר' ככל לזון או כ' פלוג'
 דהה טעמא הוא :

יב מצא אינרות שומא שיש בו כ' נכסיו לזה לפלוה ואנרות
 מוזן שקבל עליו לזון בת אשתו או שסברו כי דין קרקע
 למזון האשה והכנות ושטריו חליצה ומיאונין וכל מעשה בית
 דין כנין שמיני חלשא' שהחליטו כי דין נכסיו לזה לפלוה יחזיר
 לבעליו דליכא למיחם לטמא נמלך שלא ליהנם דבי דין אין
 כוונתו אלא בכרז מקיים :

יג המוצא שטר שיתרנאם אין הארון מורה בו לא יחזיר לא
 לזה ולא לזה דשפא כהכו הרכ ועדיין לא נתן לא והרי
 אינו ששחרר ואם הארון מידה שנתנו לעכר להשההרר בו
 יחזירו לעכר שהרי אם לא שחררו כבר עדיין יוכל לשחרר אותו
 קיהו הווקא לענין השחרור פועיל שמוהר בבת ישראל אבל
 אם יבא העכר לטרוף בו משה שמכר אדונו נכנסו אחר הזמן
 הכתוב בשטר צריך להביא ראיה שהגיע לידו מסזן החת' בו
 הדין דאתרע בנפילה חיישין שפא לא הגיע לידו ער עכשיו
 הטיף הקוחות שלא כדן שבטעת שלקחו הם פאדונו היה
 בת בידו למוכרן שעדיין העכר לא זכה בהן ופיהו במק' הקיים
 לן שעדיין בחתומיו זכין לוכרד שנתבאר לעיל סי' ר"ט אין
 צריך העכר להביא ראיה על זה לכשיבא השטר ליד העכר
 זכה בנכסים למפרע משעה ראשונה שנכתב השטר דעריין
 בחותומיו זכין לו וק' לזכות הוא לעכר שיצא מהחת יד רבן
 לחירות ואם כן העדים כשחתמו זכו לו אפי' שלא כפניו :

יד המוצא שטר מתנת כריא או שטר מבר אפי' אומר הנותן
 או המוכר שיתנהו ולמקבל מהנה או לזוקק לא יתננו לו
 ושפא כתובים היו ונמלך עליהם שלא ליתנם יובא לטרוף
 לקוח' ששכר להם אחר מתנה או מכירה זו שלא כדן דשפא
 הוא עושה קנינו' על האחרון שנתן או שמכר לו וחזר בו מודה
 לזה אפי' פירש בשתנה ששיר לעצמו כח שיוכל לחזור בו כל
 ימיו כגון שכתוב מהיום אם לא אחזור בו כל ימי חיי שאז כיון
 ששיר לעצמו כדי שיוכל לחזור בו תו לא מצוי מקבל מתנה
 למישרף לקוח' כיון שמכר הנותן כל נכסיו אחר כך לאחר עד
 שלא נשאר לו נכס' שינכה מהם המקבל מהנה נמצא שחזר
 על הנותן והמתנה בשלה ולא יועיל לו כלום כשיחזירו לו
 שטר המתנה ואם הוא שטר הקנאה שפ' בו שהקנה לו נכסיו
 מיד אף על פי שלא הגיע השטר לידו יחזירו לו אפילו לא
 שייר פח לעצמו שיוכל לחזור דהא מטעת שקנו מידו זכה
 בהן אפי' לא שפא שפא ליריה ובי טרף כדן טרף : המוצא
 שטר מתנה ש' מ' אם הנותן קיים ואמר שיתנהו למקבל יתנה
 לו דלמאי ניוחש שפא נתן לאחר והדר ביה ש' מ' בה מיהדר
 שפא ואי נמיהביה לאינש אחרנא לית בה פסידא דהאי
 פסידא זכי דהא הדר ביה מקמא אבל אם מת הנותן ובנו אומר
 שיתנהו לו לא יתנהו לו דאמרינן דילמא כתב אביו להאי
 גאסילין ולא יתנהו וכתר אביו כתב איתו לאינש
 אחרנא ויחוי ליה והשתא הדר ביה וקעביה קנינו' להפקיע
 נכסיו האחרון לפיכך לא יתנהו לו אלא אם כן והא השט' שטר
 הקנאה כדפירש :

טו מלוה נלוה שהם אהוקי' בשטר כל א' אומר שלי הוא
 וקמני נפל וחזרתו ומצאתי ואתה תופש בו שלא כדן
 אסלות אפסר ומצאתי להפרע מסך ונפל מסני ולא פרעת

והלוח אומר פרעתו והחזרתו לזופפני נפל אם אינו יכול
 לקיימו הלוח נאמן במנו דאי בעי אכר מזויף הוא וישבע הדין
 ויפטר ואם הוא מקיים ואחוזין בו שניהם בשוה או בתופס את
 בתורף או ששניהם אחוזין בגליון ואפי' החורף קרוב לאחד
 יותר מלחבירו יד שניהם שוה בו וזה ישבע שאין לו בו פחות
 מהציוו וזה ישבע שאין לו בו כחות מהציוו כמו שיתבאר טעמא
 בסימן ק' ה' גבי שריה ופרע לו הלוח הציו שיווי השטר כפי
 מה ששלו למכור לא חצי ההוב כפי מה שהוא חייב לו אלא
 טמין אם היו מיכרין שטר זה כמה היה שוה ונותן לו הלוח
 חצי השומא ואפי' אם יש נאמנות אינו נותן אלא החצי שכיון
 שגפול הורע כוהו' ואם אחד איתו כהורף ואחר בתופס
 האותו כהורף נישל יתרון המסן ששוה החורף יותר על התופס
 והשאר יחלקו בשבועה שאין לו בו פחות מהציוו כו' כדועל
 וכיצד שמיין זה היתרון שפי' כמה שוה שטר שיש בו זמן יותר
 משטר שאין בו זמן / שטר שיש בו זמן נבי ממשעברו ושאיין
 בו זמן לא נבי ממשעברו וכל שטר סתם יש בו שני עניינים
 חורף ותופס החורף הוא בשטר שיש בו זמן והתופס הוא
 בשטר שאין בו זמן ארא דמכל מק' לא חורף ולא תופס ראוי
 לגבות זה כלא זה שהרי אם היו מחתכין אותו לשנים היו
 שניהם פסולי' מכל וכל ואין כאן שטר כלל שבתורף אין עדים
 כשנתהך וההיפוש אין שם כי אם סופרו דשטריו אלא שיש
 ההציוו עדים וחוזרים על כל מה שנכתב למעלה הן בהורף
 הן בתופס ומ' החורף שיה יותר שהרי יש בו זמן והתופס אין
 בו זמן לפיכך בעיקר השטר הן שוין ומה שהורף שוה יותר
 בשביל הזמן שבו נוטל אותו שהוא מוחזק בו החלה והשאר
 יחלקו בשוה ובשבועה שאמרנו שאין לו בו פחות מהציוו כו'
 ואותו שההורף בידו שאמרנו שנוטלי' תחלה צריך נ' לכל
 בשבועה שהוא שלו כמו שיתבאר סימן ק' ה' סעיף ג' וכיצד
 כשטמין שטר כזה על זה הלוח והך החוב הוא אלף זהובים
 שמיין כשיש על לוח זה שטר על אלף זהובים ורוצין למכרו
 קה רוא שוה אם הוא שטר בזמן שיכול לגבות ממשועבדים
 הוא טוה ט' מאה וכשיש עליו שטר בלא זמן אינו שוה אלא
 שמונה מאוסי' שההורף ב' דו נשבע ונוטל תחלה מאה זהובי'
 מה שהחורף שוה יותר מהיפוש ואם הוא ביד לוח נפטר מק'
 זהובים וכמיהר ה' כ' אוח משלם החצי והוא ד' מאות ואם
 הוא ביד מלוה נשבע וצריך הלוח לשלם לו תחלה מאה זהובי'
 ואחר כך ישלם החצי מה ששוה השטר בלא זמן דהיינו עוד
 ד' מאות זהובים וכי תמצא אם כן שאין יכולין לגבות בו זח
 בלא זה הרי חזרו להיות שניהן שוין אין זה קושיא דהא מכל
 סקיס מי שהיא התורף בידו יש בידו הזמן וקנאו כיון שהפיס
 בו ר' ט' דהא דאמרינן בנמרא גבי שנים אוחזין בטלית אמאי
 לא אמרינן כשזח אח זכר זה והשני בצד השני תיעשה
 צד שכיד חבירו מכננו כפי שמונה על נבי קרקע וכן הצד
 שכידו נגד חבירו תהא כמו שמינח על גבי קרקע ולא יקנה
 לא זה ולא זה ומתריצי' דהיינו טעמא דאמרינן נכית כל אחד
 כהני נס כן להבירו דסנו דזכי לנפש זכי נמי לחבירו' ושמע
 מינה קניין של זה מהני לחבירו אם כן הכי נמי אמרינן הכי
 אע"פ שמי שההורף בידו היו בשטר שאין בו עדים ולא קנה
 אלא מחמת העדים החתומים תחת התופס שהוא ביד השני
 אפילו הכי מסייע לו לזמן שכידו שקנאו נוטל היתרון ששוה
 החורף יותר מן התופס מחמת הזמן שבו וכל שכן אם יש כאן
 ערי המסירה ואין עדים החומין בו שכל אחד בפני עצמו כין
 חורף כין תופס כשר לגבות בו על ידי ערי המסירה ויש עליו
 יותר לחורף על התופס משום זמן שבו ונוכה ממשועבדי' בלא
 סינו' סת שכיד בעל התופס שנוטל בעל החורף אותו העליו
 ויבוע שכשטר ששניהם ארוקין בו הלוח והמלוה ואין עדים
 תהומים בו ויש כאן ערי מסירה יתרון שיווי עליוו שכתורף
 שבו על התופס שבו חזא יותר פיתרון עליו החורף על
 התופס

הלכות שטרות

לבוש עיר שושן

דאפילו אם נבינו בית דין ואחר כך נודע בעדים שנפל מחזירי בית דין הרין ומוציאין מן המלוה להחזיר ללוה אבל אם פרע הלוה מעצמו ואחר כך באו עדים שנפל אין מוציאין מידו דהואיל ופעצמו פרע יודע היה שאינו פרוט ועכשו שמצא עדים שנפל רוצה לומר פרע ואינו נאמן ומכאן הפישה למלוה שהרי ברי דין שערדין ח"ב לזו אפילו אם פרע ליורשי המלוה שאין הפישה ברורה לחס' שהיא כדון אפילו הכי שהיא להם הפישה כיון שבעדת המעלים באה לידם ועיין לעיל ריש סימן זה :

ין מי שהוציא שטר חוב על חבירו והכעו בבית דין שיפרע לוויצא דינו שישים ואחר כך נאבד השטר והחובע צווק ומידף על עכידו ומקונן על השטר שנאבד מסנו ובהודך כך בא הנתבע ואומר אני כבר פרעתי ומי צמצאנו וחזירנו לי כי כסני נפל ויש כאן כמה אומדני' והוכחות דמוכחי שלא פרע הנתבעה מעולם אלא בשביל ששמע שהחובע הודף אחר אבדו השטר הוא בא עליו כסרמה ואוסר אהה דא אבדתי כלום אדרבה אני פרעתיך וממנו נאבד השטר כחוביכם ב'ד לכהוב מעשה ב'ד כדון שטר שנמחק ולקיים דשטר כבר חזרה ולקיי את זה לפירוע :

יה המוצא שובר נשיק כוסם שהמלוה מודה שנתנו ללוה יחזירנו ללוה ואם אינו מודה לא יתננו לא רזה ולא לזת דאי אפשר לעכיר על חבר כמי נפל ואם נמצא ביד המלוה שובר על אהר מיטרתו אינו כלום לנרוע כה השטר אפילו הוא כהב יד המלוה דאפא סגר דילמא איתרמיאיהי בין השמשותקא פרע לויא לא יתכנא ליה הברא לא יתיב לו זוני אכתוב אנא כתיבא דכי מיתני לזוני אהליה ואפילו אם הוא כהב יד המלוה לא אמרינן כיון שהוא כהב יד המלוה ונמצא ביד המלוה הרי ודאי נתהבירו יחד המלוה והלוה ויש לומר שפרע הכסף ושכח הטיבר בבית המלוה אלא אדרבה אמרינן כיון שכתב ביד לוח הוא וראי נתחברו יחד המלוה והלוה וילא פרעו אלא חשש כדלעיל חילקא איתרמיאיהי בין השמשותקא וזאמר ליה מלוה ללוה לכרביה ולנחי ביד המלוה דכי איתרמיאיהי זוני ליתים ליה וטקול זוני לפיכך שובר שנמצא ביד מלוה בין הוא כתב יד המלוה או כתב יד הלוה אינו כלום אלא אם כן השטר שהשובר כתוב עליו טונח בין שטרותיו הקרועים אף על פי שראו אינו קרוע מכל פקיס איהרע דאיכא הרתי לרועהא הלכך כמכין אשובר אפילו אין על הטיבר עדים אבל אם לא נמצא עליו שובר אע"פ שנמצא בין שטרותיו הקרועין לא נרע וירשין גובין בו דאימא איתרמיאיהי כך / אם עדים חתומים על השובר שנמצא ביד המלוה ישאלו העדים אם יודעים שהשטר פרוט ועשו על פיהם / ואם אינם יודעין או שאין העדים לפנינו אינו כלום דאמרינן שמא הפסיד שטרנו והיה ירא כשיבא הלוה אם לא יתן לו השובר ביד לא יפרענו וילך לו לכך כתבו כדו שיהא מוזמן בידו / ואם השובר מקיים אז ודאי הוא כשר שהמלוה אינו מקיים דמה צריך לו לפיכך אמרינן ודאי נתנו דלות והלוה קיימו וזר והפקידו כדו :

יט ואם השובר ביד השליש ואומר שהוא פרוט לא פייב עדים אם לא ראוהו כדו כדו נאמן השליש לומר פרוט הוא כמנו דאי בעי יתביה ניהלית אלא אפילו ראוהו בית דין בידו דהו ליבא מינו ואפילו אין עליו עדים ואפילו אם השליש אם השטר הוא גם כן ביד השליש עם השובר השובר כשר ומחזיקין לשטר זה שהוא פרוט אפילו לא שמענו מן השליש בחיינו אם הוא פרוט אם לא אבל אם אין השטר בידו ואין עדים על השובר אינו כלום דלא עדיף שלישי מלוה עצמו שהוציא שובר בלא עדי' שאינו כלום דמי יירש דשייה שלישי ואם יש עליו עדים אף על פי שאינם באין שוכלו לשטר זה

התופש בשטר ששניהם אדוקין בו וחתומין בו עדים שכשאינן עדים החתומים בו ויש כאן עדי מסירה בעל התורף אין צריך כלל למה שכיר בעל התופש אלא לעידי המסירה וכשיבואו עידי המסירה ויעידו ויעידו על כל השטר הן על התורף הן על התופש וממילא יבא יתרון לבעל התורף מחמת הזמן שבו שהוא בידו והיה יכול לנכות בו מששועכדים אפילו אם היה חתומי מן התופש ואין צריך כלל למה שכיר בעל התופש וכיון שכן הרי התורף הו' שוה לבעל התורף הרבה יותר מן התופש לבעל התופש שהרי אין בתופש שום עילוי שיכול לנכות שיווי מיתרון התורף מחמת הזמן שבו אבל בשטר שעדים חתומים בו הרי בעל התורף צריך למה שכיר בעל התופש דהיינו לעדים החתומים בו התירו כסו שאמרנו ואם היה מחתבין אותו היה כל השטר פסול ולא היה גובה בו כלום לפיכך כששמן עילוי התורף מחמת הזמן שבו צריכין גם כן לשום עילוי התופש מחמת העדים החתומין תחתיו שהם ביד בעל התופש ואהו העילוי צריך לנכות לו מעילוי הזמן שבתורף והרי לפניך שעילוי הזמן שבתורף על עילוי התופש כשטר שחתומין בו עדים כששניהם אדוקין בו אינו שוה כל כך כמי בשטר שאין בו עדים ויש בו עידי מסירה ששנים אדוקין בו ואין בו עדים חתומים ויש בו עידי מסירה דומה לשליה ששנים אדוקין בו ויש ביר אחד מהם חלק שהוא מוחב וביר השני אין בו אלא חלק שליית שאין בו שום חב שזה נוטל מה שכירו וזה נוטל מה שכירו שאותו שכירו הוהב נוטל הרבה יותר מן השני כן הוא כששליש יש בו עדי מסירה ואין עדים חתומים בו איתו שבתורף בידו שיה הרבה יותר ממה שיש ביד בעל התופש / ושטר שעדים חתומים בו ואין בו עידי מסירה הוא דומה לשליה ששנים אדוקין בו וה' מוחב משני הקצוות אלא שצד אחד יש בו זרכ הרבה והוא בידו של אחד מהם וכצד השני יש בו זרכ מעט והוא בידו של השני שזה נוטל מה שכירו וזה נוטל מה שכירו אע"פ שאין בה שכיר האחד שוה יותר הרבה ממה שכיר השני שהרי צריך לנכות שיווי זהב המעט מן הזהב הרבה כן הוא השטר שעדים חתומים בו מלמטה ושנים אדוקים בו בעל התורף אין לו יתרון הרבה יותר מבעל התופש שוה יש בידו עילוי הזמן חהיש בידו עילוי העדים שהוא שוה יותר מעילוי התופש בשטר שאין בו אלא עדי מסירה דשמא ילכו העדי מסירה למדינה הים אוימהו / נמצא שטר ששניהם אדוקין בו ויש בו עדי מסירה הנה עדים חתומים בו אם הו' שמין עילוי דהתורף על התופש מחמת העילוי שיש לו ע' עדי המסירה לבדו ילקח סרת דינו של בעל התופש שהיה בעל התורף מנכה לו הרבה מחמת הזמן שבו ואין לבעל התופש שום עילוי כנגדו לפיכך כששמן שמין שיווי התורף לבדו מה שהו' שוה על ידי עדי המסירה ואחר כך שמין התופש בעילוי שיש לו על ידי עדי החתומים באם עדי המסירה ילכו למדינת הים או ימותו ואיתו עילוי מנכין מסומת שווי התורף ששנו כבר מחמת עדי המסירה ומיתר שיווי התורף אחר שניכר זה נוטל בעל התורף תחילה והשאר שהוא עיקר השטר חולקין זהו הנראה לוי כוננת בעל השטר שבכאן ופירוש לשונו עיין בפנים / ובכל מקום שאמרנו יחלקו ושיפרע הלוה חציו לא שישלם סך כך חצי החוב כמו שהוא כהוב בשטר כי יש לתעמים מאתים שאינם שוים מאה אלא אומדין כמה שוה השטר למכרו ולפי אותה השומא יתן הלוה חלק המגיע למלוה :

מן המחזיר שטר שסמן הרין לא היה לו להחזירו יש מי שאומר שהוא כשר ואין מוציאין אותו מהח יד הבעלים וגובין בו / ויש אומרים כיון שהחזיק בפסול בבית דין או נרע פסולו בעדים בשל ואין גובין בו / יש אומרים

א אותיותיו כיון שאין בהן סמך על מה יחול הקניין לפיכך אמרו חכמי ז"ל שצריך לאלו קנינים ואמרו שאין ניקנין אלא בכתיבה ומסירה הילכך האי מאן דמזבן שטרא לחבריה ומסרו לו צריך למכתב ליה גם כן קני לך איהו וכל שיעבוד דאית ביה ואם לא כתב לו כן לא קנה המלוה שבו ואפילו הנייר לצור על פי צלוחתו לא קנה שהרי עיקר דעתו לא היתה לקנות הנייר אלא מה שכתוב בו לפיכך לא היו אלא מקח מעות ומחיר לו הנייר וזה יחזיר לו הדמים מיהו וכול זה להפוס הנייר עד שיחזיר לו דמי וכן אם אין למוכר לשלם ללוקח מוציאין מן הלוח ונותנין לקונה מדרגה כדלקמן סימן פ"ו אף על פי שלא קנה השטר : וכן אם קבל עליו המוכר אחריו אם לא יגבה הלוקח השטר צריך המוכר לקיים מה שקבל עליו אף על פי שלא קנה הלוקח השטרות ובפקום שלא קנה הלוקח השטר וטוען הלוקח הואיל וקנאו חייב המוכר עדיין לכתוב לו ולמסור לו השטר בכתיבת ומסירה כדי לקיים דבריו והמוכר חוזר בו יש אומרים שאינו חייב לקבל מי שפרע ויכול לחזור בואף על פי שקבל המעות לא היה כאן אלא קניין דברים ודברים אין בהם מסום מהוסי אמנה : יש אומרים שטר שכתוב בו אני שיעבר לך ולכל מי שמוציאו שטר כזה נקנה בחליפין או במסירה בלא כתיבת כיון שכבר שיעבר הלוח עצמו לכל מי שמוציאו אבל אם לא כתוב בו כך רק שנכתב על שם הלוקח מהלה צריך כתיבה ומסירה וכלא כתיבה ומסירה אינו קונה השיעבוד שהיה על הלוח למלח אף ע"פ שהיה נכתב על שמו כבר ודווקא שדוע שהיה השטר של מוכר מהחלרק שהוא צוה לכוהבו על שם הלוקח אבל אם אמר מחלה לעדים כתבו השטר ללוקח ותנו לו דיעקר חתיבתו היתה ללוקח אין צריך כתיבה ומסירה ועיין בסעיף הסמוך לזה :

ב ואפילו אם פסד לו השטר לידו וקנו מידו בקניין שמוכר לו כל השיעבוד שבו אינו כלום אף על גב דסהם קניין לכתובה עומד וגם כתבו לו העדים הקניין אינו כלום אלא צריך שיאמר לעדים שיכתבו שטר מוכר על השטר ושיקנת באותו כתיבה שטר זה וכל שיעבודו שהכתוב שהשטר נקנת בה הוא הקניין בעצמו שכזה הכתיבה נקנה השטר כשספרו לו וכל זמן שלא נכתב לא קנה אבל הכתיבה נעבות בין העדים שיצאו הקניין אינה אלא לראייה בעלמא לפיכך אם לא נכתב השטר מוכר בשעת הקנאה שהקנהו לו אין כותבין אחר כך ואפילו אם כתבו לו העדים אחר כך אינו שטר הקנאה אלא שטר של ראייה ויש מי שאומר שאפילו נכתב בשעה שהקנהו לו לא קנאו עד שתכתב לידו אותה כתיבה :

ג הנותן נכסיו לאחר במחנה ברי מטלפלין אנב מקרקעי בקניין והיו לו שטרות אע"ג דשטרי בכלל נכסיו אינן לא קנאם ואע"פ שהיו השטרות בכיה ראובן והקנה לשמעון כל נכסיו ונמצ' שקנה הבית שהשטרות בתוכו ויש כאן כתיב' והחצרותיו במסירה א"ה לא קנה השטרות כיון שלא כתב לו קני לך איהו וכל שיעבודא דאית ביה :

ד יש מי שאומר שצריך מסירת השטר קודם כתיב' השיעבו' דהשיעבוד לברו אינו נקנה קודם שזכה בשטר החוב עצמו דהשיעבוד לא מהניא לקנות נוף הנייר ואע"פ שמוסרו לו אחר כך כיון שלא קנהו בשעה שמסר לו שטר הכתיבה הטה' במת יקנה השיעבו' שבו ואם שש' הנמכ' לא היה מצויו אצלו והקנהו לו בקניין חליפין ואחר כך כתב לו קני לך איהו וכל שיעבודא דאית ביה אינו חשוב במסירה וכתובה דחליפין אינו חשוב במסירה אלא אם כן ימסור לו גופו של שטר ויכתוב לי אח"כ קני לך איהו כו' :

ה ראובן הפקיד מעות ביד שמעון להתעסק בהם ונתן לו רשות להעלות השטרות על שמו ואח"כ נתנם לו במחנה בלא כתיבה לא קנה ככו שנכתבאר בסעיף א' . וכל שכן ראובן

אותם אם הוא פרוע אם לא ואם הוא מקיים כשר סודאי מיד הלוה נא שהגיהו לקיימו קודם שהשלישו ואם אינו מקיים יתקיים בחזמיו . ומ"מ עדיין אין השובר כשר כיון שהלוח לא הנהו לקיימו אלא אחר שנתיק' נאמן השליש לומר שהוא פרוע וכל זמן שלא נתקיים גם השליש אינו נאמן דהא באין שטר בידו מירי אלא השובר לברו וכיון שלא נתקיים הוה ליה כאין עליו עדים דאמרינן שאינו כלום . אבל כשנתקיים איכא תרתו ונאמן השליש . ואם השליש מת לא יחזור לא ללוה ולא למלוה אפילו שהחייב מודה שהמלוה הפקידו ועדיין לא נפרע החוב לפי שהוששין לקנויא לפיכך אין גובין בשטר זה שוה השובר יוצא עליו ממשעבדי וגם אין קורעין אותו שפא יוכל להתברר עוד :

ו שטר שנמצא בו שובר כהוב בנותן השטר בין שלפניו בין מאחוריו שטר זה פרוע או שנפרע כמנו כד וכך עושין כמו שכתוב בשובר שאם לא היה פהווע לא חוה פרע לשטריה לכהוב שובר בנזופיה : ותרא הרין אם נמצא כהוב בפנקסו שטר פלוני הוא פרוע עושין כמו שהוא כהוב בפנקסו רכיון דעל פנקסו כהבו וראי לקושטא דמילתא ולזכרון כהבו :

ז ראובן נפטר ונמצא באחד משטרותיו בכתב ידו שטר זה פרוע או שנפרע כך וכך עושין כמו שכתוב בשובר . וראה לי פירושו שנמצא כתב כזה מונח בתוך אוהו השטר ולא נכתב בנפשו של שטר דאם לא כן פשיט' היינו מה שכתוב בסעיף הקודם :

ח מי שמת ונמצא באחד משטרותיו בכתב ידו שטר זה צוה לפלוני אין לאותו פלוני חלק בו ולא דמי לשטר שנכתב עליו פרעון דהתם השטר מפרע בכך דכשהשטר יוצא בניה דין לגבות בו רואין עליו פרעון הלכך אמרינן לא היה עותב אותו ואם אינו אמת אבל מה שכתב עליו שיש לאחד חלק בו אינו מפרע כח השטר בכך הלכך אין בו ממש שהרי אפילו היה אומר לו בפני עדים זה השטר חצי שלך אם לא היה אומר אתם עדי יכול לומר שלא להשביע את עצמו עשה ואינו אמת ולא עדיף זה מה שכתוב בו שאילו הודה לו בפני עדים :

ט האומר שטר בין שטרותי פרוע ואינו יודע איזה כל שטרותיו פרועין שהרי לכל אחד מבעלי חובותיו שהובע אוהו אינו יכול להובעו בברי אלא בשמא וידו על ההחתונה ואם נמצא לאחד שם שנים הרי זה האיש על כרחק חייב לו אחר משטרותיו שלא הודה שפרוע אלא אחר משטרותיו הכי נמי יד הובע על ההחתונה ואמרינן הגדול פרוע והקטן יטלם לו ואם נמצא שובר ביד הלוה על הקטן צריך לטלם לו הגדול דודאי גם הוא לא הודה אלא על הקטן דמוכח עליו השיבר ולא על הגדול . וכן אם לא אסר אחד פרוע אלא אומר שטר אחד מחול לך הקטן מחול ולא הגדול דבשלמא נכי פרועה כל השטר לפרועה עומד ויכול המלות לומר פרעתי הגדול אבל נבי מחילה לאו כל שטרא למחילה עומד והיי הלוה כמו המוצי' מהמלוה הוא מוחזק בשטרותיו ואם שלא מחל אלא הקטן ועל הלוה להביא ראייה שהגדול מחל לו ומסתמא מחול הקטן הוא מיהל ולא הגדול :

י האומר לחכירו שטר שלך בידי שהוא פרוע הגדול פרוע והקטן אינו פרוע כדלעיל . אבל אם אמר חוב לך בידי שהוא פרוע כל השטרות שיש לו עליו פרועים שכלשון חוב שאמר כלולין כל החובות שיש לו עליו דשם חוב כולל כולה :

סו דין מכירה שטרות ואונאתו ובגמ' סעיפים :

יח יא שאם זקפו עליו כמלוה וכתב לו שטר אחר על שמו דינו כנכה :

יט עוד תקנו חכמים ז"ל קניין אחר כשיעבוד המלוה שיש לו על הלוה בין בחוב בעל פה בין בחוב כשטר והו' מעמד של שהן כיצד ראובן שהיה לו חוב על לוי בין בשטר בין בע"פ ואמר לו מנה יש לי בידך הנהו לשמעון ואמר לו כן במעמד שלשהן שמעון קנה אותו החוב אף על פי שלא נתן לו השטר ונשתעבדו לו להקחות כמו שנשתעבדו לראובן אלא שאין שמעון הזוכה יכול להציא גוף השטר מידו של מלוה שאותו יש בהן שני קניינים קניין הגוף וקניין השיעבוד ואין אחד מהם נקנה בהקנאת חבירו אלא שמעון הוא הנוכח ללוה ואם כופר לוי או שהוצרך לנכות מן המשועבדן בזה דין כופין למלוה להציא להשטר ודין לו על פני שהרי ראייה של הזוכה היא אצל המלוה ואין כובשין לו עדותו וראייתו ואם פרע הלוה לשמעון הזוכה מוציאין גוף השטר מיד המלוה ומחזירין אותו ליד הלוה :

ך ראובן הפקיד שטרי חובות אצל שמעון ואמר לו שטרות שהפקדתי בידך תנס אותם ללוי במעמד שלשהן והבא כיון שהבעלי חובות כעצמן לא היו במעמד לא קנה השיעבוד שעליהם אלא שמעמד שלשהן של בעל השטרות עם הנפקד והמקבל הוה כמסירת השטרות ליד המקבל בלא כתיב רפי' כל זמן שלא חזר בו יוש לשמעון לית' ללוי חזר בו יש לו להחזירה לו שכל זמן שלא קנה השיעבוד שבהם לא קנה נופץ בין במסיר' בין בחלופין בין במעמד שלשהן ואם כתב לו והקנת לו הנזכר השיעבוד שבהם והמתה זה אצל אותו שהם מופקדים בידו המתה זו הוה כמו מסיר' ונמצ' שהם קניין לו בכתובה ומסירה :

כא ראובן היה לו שטר חוב על שמעון ולוי התנוס בו ומכרו ללוי העד אין לוי חסיד נוגע בדבר ולא חיישין להשדא לומר שהוא חסד לו שקר כדי שיקניהו ממנו א"כ לפי שהעד האחד לא היה מסכים עמו להעיד שקר כשכיל הנאתו של לוי אבל אם מכרו לשני העדים החתומים עליו חיישין להכיר ואם אין הלוה מודה בו אין יכולין לגבותו ובעד אחד נמי דווקא שהוא חתום על השטר דהוה כמו שנחקר עדותו בבית דין משעת החתימה אבל שיבא עכשיו ויעיד בעל פה עם העד השני לו מהמניגן ליה דעכשיו חשרינן ליה אף ע"פ שיש אחר עמו אין כאן אלא עד אחד ואילו השעורו :

כב ראובן שיש לו שט' על שמעון ונתנו ללוי בכתוב ומסיר' והיה שמעון אחד מעידי המתנה ואחר עכוורו' ראובן להור' מן המתנה ומועז שהשטר מכיר' פסול הוא לפי ששמעון נוגע בעדות שרוצה להעיד כדי שיפטר מבעל דינו שהשני נוה לו הדין עכ"ז והרי הוא חסוב נוגע בדבר דשטא השני נוה לו :

כג המוכר שטר חוב להבירו כדינו והלכתו בכתוב ומסירה וחזר המוכר ומחלו ללוה מחול ואין צריך הלוה לפרוע ללוה כלום ושעמ' דמילה' שאין מכירה שטרות מכירה נמורה כמו שאר מכירו' שאף לאהר שמכרם נשאר למוכר כת מה על הלוה ואורו יכול למחול וכיון שהוא מחול מחול כולו ואפילו לס' מכירה שטרות דאורייתא כמו שיתבאר בסעיף כ"ה א"א למוכר למכור כל השיעבוד שיש לו על הלוה שפיקע כל שיעבוד הלוה מן המלו' שטר שמועבד ללוה לכו זה אי אפשר לפי ששני שיעבודי' של מלוה על הלוה הא' שיעבוד נופו של לוח' שהו' מחוייב לפרוע כמצות עשה דהן שלך יהיה כצדק כמו שיתבאר לקמן סיפ' ק"ז והוא עיקר השיעבוד והשני שיעבוד על נכסיו של לוח' שאם לא יפרע יגבה מנכסיו מדין עיב דנכסיהו דכרי איניש אינון ערבין ליה ושיעבוד הגוף שיש למלוה על הלוה לאו בר מכירה הוא דהואך ומכור זה מה נופו ואם כן כשרוא מוכר השטר אינו מוכר אלא שיעבוד הנכסים בלבד ושיעבוד הגוף אף ע"פ שאינו נמכר לא בקע ממנו ועדיין הוא משועבד למלוה

פז לוקח שקנה מהמלוה שטר חוב שיש לו על הלוה וכתב הלוה אם אחר שלקחו סת הרי נשתעבד הלוה ללוה בעדונו חי לפיכך נשבע הלוקח לירשני הלוה שלא אמר לו המוכר כלום ושאני יורע ששטר זה פרוע ונובה בו מטעמא דשטרך כדו מאי בעי ואפי' יש בו נאמנות נראה לי שצריך הלוקח לישבע לירשני הלוה שהרי לא האמין הלו' בלא שבע' א"א למוכר שהוא מלוה שלו והנאמנות לא שייך בו מכירה ודווקא שמת גם המוכר אבל אם הוא חי גם הוא צריך לישבע קודם שיגבה הלוקח ואין להקשות כיון שהמוכר כבר נתחייב שבועה אם כן גם כשמת המוכר לכהניגה זה שבועה שלא אמר לו המוכר כלום כיון דליתיה ליכר שישבע ואין אדם מוריש שבועתו לאחר דכיון שמכרו שוב אין לו עוד שיעבוד על הלוה שכבר מכר איהו וכל שיעבודיה בו ונשאר הלוה משועבד ללוה השטר לפיכך נשבע ללוה כשמת המוכר אלא שכשהמכר חי משביעין אותו מפני שעדיין יש לו שייכות בגויה שהיא נאמן לומר פרוע בכנו שכולל דקיימא לך המוכר שטר חוב לחבירו וחזרו מהלוח מחול כמו שיתבאר בסעיף כ"ג לפיכך צריך גם כן לישבע כשהוא חי וכן נמי אם הלוה קיים ומועז שהוא פרוע ואין בו נאמנות בשטר אם המוכר קיים ישבע וגיבה הלוקח ואם אינו רוצה לישבע לא יפרע הלוה וצריך המוכר לשלם ללוה ואם מה המוכר והלוה קיים ומועז פרוע נשבע היורש שלא פקדני אבא ואם אינו רוצה לישבע חוזר הלוקח עליו ואין לומר' דהבא נמי נימא ישבע הלוקח שלא אמר לו המוכר כלום כו' כמו שאמרנו בהחלת סעיף זה ולא דמי דהם סת הלוה והיורשין ומועזין שטא פרוע הוא ואם לא ירצו יירשני המוכר לישבע לא יוכל הלוקח להציא מירשני המוכר כלום בטענת שטא שיענין יורשני הלוה לפיכך תקנו דמני במה שישבע הלוקח שלא אמר לו המוכר כלום ויגבה מירשני הלוה אבל הכא הלוה קיים ומועז כו' פרעתי למלוה אלא דמטעמא שטרך כדו מאי בעי הטילו שבועה עם השטר לפיכך הטילו השבועה על יורשני המוכר ואם לא ירצו לישבע יחזרו הלוקח עליהם דהא מועז הלוה כרי שפרע למירשניהם ואם מת הלוה קודם שלקח זה הלוקח את השטר ואחר כך מת המלוה גם כן אין הלוקח נובה כלום מן היורשים אפילו כשכוע דלא אלים מכירת השיעבוד טעל היורשין שישתעבדו הם ללוה כמו שיתבאר טעמא בסעיף כ"ג . אלא כשהמלוה חי ישבע הוא ויטול הלוקח מהם ואם אינו רוצה לישבע משלם ללוה :

פח ואם אחר שמכר לו המוכר ללוה השטר חוב כראוי בכתיבה ובמסירה באין המוכר והלוקח לתובעו מהלוה פשיטא שכית דין אומרי' לו ליתנו ללוה מהוה או קדם הלוה ופרע למוכר נפטר היא במה שפרע למלוה שלו ואין ללוה עליו אלא הרעמות וכית דין מחייבין את המלוה ליהן ללוה שהשנה מהלוה ואם אינו יכול להוציא מן המלוה כגון שהוצי' ובכזו מה שנכה מן הלוה יא' שאין הלוה חייב ללוה כלום ויש אימרים שלא נפטר הלוה מן הלוקח וצריך לשלם לו סנית כיון שירע שזה מכר שיעבודו שעליו לא היה לו לשלם לו שהרי הוא משועבד ללוה :

יז לוח שפיקע ללוה שטמס לו המוכר את השטר ולא כתב לו קני לך איהו וכל שיעבודיה אבל אמר לו כן בעל פה אינו חייב למוכר כלום שאע"פ שאין המכר כ"ו מכל סק' כיון שאמר לו כן בעל פה אם תפש הלוקח אין מוציאין מידו אבל אם לא אמר לו קני לך איהו כו' אפ"ל על פה אפ"ל תפש מוציאין מירשני שיש שאומר כ"ה שאם הפ' הלוקח אין מוציאין מידו ה' שירע המוכר שנכאו הלוקח דכיון שירע ושחק מחל אבל אם לא ירע המוכר אף ע"פ שאמר לו בעל פה קני לך איהו כו' חזר ונוכ' מבעל דוב דא' ל לא היה לך ליתן לו חובי עד שהיה מרא' לך שקנאו ממני כדון קניית שט' מהוה אם אין הלוה יכול לשלם אין המוכר יכול להוציא מן הלוקח כלום והואיל ותפש :

הרי זה הלואה היה משועבד גם ללוקח זה מדרכי נתן לפיכך אין המוכר יכול למחול ועל מ' כ"ו ואם הקנה לו החוב עצמו אנכ קרקע יש אומרים שאינו יכול למחול דקניין אנכ קניין אלים הוא ויש חולקין . ויש אומרים שאין כאן קניין כלל שאינו נקנה באנכ ולא בחלופין מפני שהשעבוד אין בו משש וכמה יקנה ועל סימן ר"ג סעיף ט' :

כז נתן השטר הוב לאחר במחנה שביב טרע ופת הנתן טוב הירוש אינו יכול למחול דאלפו רבנן מתנת שביב טרע כרי שלא חטרופ דעהו לפיכך הוא עצמו אף על פי שהנן במחנת שביב טרע יכול הוא לחזור בו ולמחלו :

כח סכנת שטר חוב לבעלה אפילו בלא הכינה ומסירה אינה יכולה למחלו ואלים בח שעבודיה רבעל מבח הלוקח שהרי ידו כידה ואין קניין לאשה בלא בעלה . ואפילו רבנימה לו כלה על פה בלא מעמד שלשתן או שרוו מסנה אחרים אחר נישואה אפי' מנכס' מלוג שלה אינה יכולה למחול מטעמיא דאין קניין לאשה בלא בעלה :

כט הנותן שטר חוב לחבירו או מכרו לו במעמד שלישתן טוב אינו יכול למחול דכיון שהיו במעמד שלישתן ומעמד שלישתן קנה מתקנת חכמים אמרינן הואיל דעל ידי מעמד שלשתן הקנהו פקע השיעבוד שהיה למלוה על הלוח אפילו על גופו מן הרוה ללוקח ונתרקוק המלוה סמנו מכל וכל אפילו מן הגוף :

ל המוכ' שטר חוב לחבירו ויש משכון בידו ומסר גם המסכן ביד רלוקח פשיטא שאינו יכול למחול ללוה מה שכנגד המסכון שכיר הלוקח שכבר זכה הלוקח במשכון עד כירדמי אלא אפי' אם היה משכון קרקע ביד המוכר וירד הלוקח והחזיק בה יש אומרי' שגם בזה אינו יכול למחול כיון שהיתה הקרקע ביד המוכר וכסרת לזה בהזקה ויש מי שאומר שכקרקע יכול למחול הואיל ויכול הלוה לסלקו כמעשה אין לו לסוכר זכות בגוף קרקע ואינו יכול להקנו' ללוקח בה שאין כן במשכון של מסלולין עבל מי שהם בידו קנה כנגד מעותיו רבעל חוב קינה משכין כמו שהבאר :

לא לוקח שטר רוב שחזר ומכרו למלוה אינו יכול למחול שעיקר קניינו של שטר דהיינו השיעבוד של גוף הלוה נשאר בתחילה אצל המלוה שמטעם זה היה יכול כבר למחול אותו כמו שכתבנו בסעיף כ"ג לפיכך עכשיו נתרקוק החיב לגמרי למלוה ולא נשאר אצל הלוקח שום זכות ולא עוד אלא אפי' אם מכרו לוקח ראשון ללוקח שני טוב אין הלוקח ראשון יכול למחול שהרי לא נשאר לו שום זכות בשטר שכל מה שהיה לו בו כבר מכרו לשני :

לב זכיסנתל המלוה הוא או יורשיו צריכין לשלם ללוקח כל מה שכתוב בשטר חוב מהיפה שבנכסים ואם מת המיחל בנו משלם תהיו שאין זה קנס לומר שלא קנסו לבנו אחריו אלא ממון נמור הוא ומשלם מסני דגרמי שהרי גרם לו לאכר הסטר והרי הוא כמו שטרפו ומיהו אינו משלם כל מה שהיה כתוב בשטר דהא מהוסר גובינא הוא ודבר ידוע שאינו נמכר בכל הדמים הכתובין בו אלא שמי' מה שהזיקו כפי מה שהוא כגון אם הלוה נכרא אלכא דלא ציית דינא או שאין לו נכסים וכדמיא נחנא ואם מכר לו שטר חוב של גוי ומחלו צריך לשלם לו אף הריבית שעלה עליו עד הנה כפי מה שהיה סוה לכסור דהא בכל זה הזיקו שהגוי היה צריך לשלם לו מיהו דיוקא שהגוי היה חייב לו באמת אבל אם נודע שפרוע הוא אע"פ שהוא היה יכול לחזו' ולנכות מן הגוי פשוט המוחל שאין זה בכלל דיני דגרמי כי' שמן הדין הגוי לא היה חייב לו כלום ולא גרם לו הפסד ממנו כמחילהו :

לג במה דברים אמורים שהמוחל חייב בחשלושין בזמן שהשטר כשר והמלוה ראוי לפרע ממנו אבל אם טען הלוח שהוא מזויין ואינו יכול לקיימו או שהלוה אלם ולא ציית

למלוה שלו לפיכך אם חזר המלוה ומחלו פקע שיעבוד הגוף בזיון ששיעבוד הגוף פקע נ"כ אנכי שיעמוד הנכסים דהא אינו משועבדים אלא מדין ערב וכיון שנפטר הלוה נפטר הערב וכ"ת א"כ כשמת הלוה אפי' בחיי מלוה הרי פקע שיעבד' הגוף של לוח ולמה נשארו הנכסים משועבדים ולא ינבה מן הירוש' דהתם כשמת ללוה אע"פ ששיעבוד גופו פקע שיעבוד נכסיו לא פקע לפי שעיקר ערבותו של נכסים לא נעשה אלא בעניין זה שכל זמן שלא ימצא הלוה שישלם לו שירד המלוה לנכסיו ופרע מהם אבל כשאפקע סחמה המלוה עצמו אף שיעבודו של נכסים נפקע לפיכך יכול המלוה לפחול ומאי הקנתיה של לוקח ופיים ללוה שיעטה לו שטר על שכו או יקבל עליו הלוה בקניין או כהודאתו כפני עדים טזקפי על' במלוה ללוקח והרי ושהעבר גופו ואז לא מכל המלוה למחול שאף אם שיעבודו יפקע לא יפקע שיעבודו של לוקח ואם לא עשה כן אפי' אם התנ' עמו שלא למחלו לא טרנו ואם מחלו מחול הכיון שמוחלו המוכר אע"פ דשי'א כרו' עשה כ"מ הרי הוא מביא פקע השיעבוד מן היות ומאי לו ללוה להנאים שלהם שהם עשו ביניה המוכר והלוקח ואין כאן עוד שיעבוד עליו והנכס הלוקח את המוכר שעשה שלא כרו' נגדו ואפי' אם חלק עצמו המוכר מן החוב לגמרי ורקן כל כחו שבשטר לקונה אפי' אם מחלו מחול שאין בידו כח לשעבד גוף הלוה ללוקח ואפי' הירוש' של המוכר יכול למחול מן המעם שכתבנו ומיהו אין הירוש' יכול למחול לעצמי כרי להמסיד ללוקח ביצד ראובן הלוה לבנו בשטר ומכרו רשמעון ומת ראובן לא יאמר הכן הואיל ואני יורש החזקתי למחול לעצמי ואין לו לטרם בלום ללוקח מדינא דגרמי שאני לא כונהי להזיק ללוקח אלא לפטור עצמו ארא פורע כל החוב ללוקח ויש מי שחולק ואומר שאף לעצמו יכול למחול : וראובן יצונה לכתוב שטר שלו על שם שמעון אין שמעון יכול למחלו הואיל ואין המסון שלו שכל ראובן יכול למחלו כיון הוא נקרא בעל השטר ואפילו לא מחלו בפירוש רק שמחל ללוה כל מה שכירו או כיוצא בזה גם שטר זה נמחל אע"פ שכתב על שם שמעון מ"מ ידוע דשלו הוא ועל סימן ר"ג סעיף ה' :

כד יש מי שאומר בכל מקום שיכול למחול יכול לעשות שטר שמודה בו שנפרע אע"פ שלא פקע שיעבוריה סבל מק' הודאתו הודאה לגבי לוקח שנפרע וכן יכול להאריך זמן הפרעון ומשלם ללוקח כפי מה שהזיקו :

כה גוי שמכר שטר חוב שיש לו על ישראל אחד לישראל חבירו יש מי שאומר כיון שבדיניהם כל זכותו מכר לו בדיניהם דינין ליה שאם חזר ומחלו אינו מחול וכן כל שנתן בדיניהם אפילו בלא הכינה ומסירה משלם לישראל שמכר שטר חוב שיש לו על ישראל חבירו לגוי דיט כאילו מכר לישראל דלעולם הלוקח לא עריך ולא גרע מכהו של המוכר דק'ל מכיר' שטרות מדאוריית' הוא דמרמעושה ההורה מכירת שטרות מאונאה מקרא דוכי תמכרו פמכר דרשינן כל דבר המסלול גופו ממון יצאו שטרות וכו' ש"מ אונאה הוא דלית לה אכל מכירתו ממון מכירה לפיכך אפילו מכרו לגוי בכירתו מכירה ויש לגוי כח הישראל שמכרו לו :

כו יש אומרים שאם כתב לוח למלוה משהעבדי' לך ולכל דארי מהכתך ומכרו אם מכרו למי שהיה נולד בשעת החלואה חל השיעבוד גם על זה הקונה כיון שהיה בעולם והוא שהשעבד לכל מי שיש בעולם לפיכך לא יוכל המוכר טוב למחול אבל אם לא היה הקונה נולד בשעת החלואה לא חל הקניין עליו שאין משעבד עצמו ומקנה למי שלא היה בעולם ויכול למחלו . ויא' שאפילו היה נולד יכול למחול מן בעולם ויכול למחלו כ"ב וכן מסתבר יש אומרים הא דמוכר המעם שכתבתי בסעיף כ"ב וכן מסתבר לא היה חייב ללוקח או שטר חוב יכול למחול היינו שהמוכר לא היה חייב ללוקח או שישלו במה לפרוע אבל אם היה חייב לו ואין לו במה לפחע

דינא או שהוא עני ואין לו אינו חייב לשלם לו כלום והואיל ולא גרם לו הפסד מכון במחילהו שלעולם אינו חייב מחמת מחלתו עד שיהבר שאין החוב נפסד לרוקה אלא מחמת מחילהו שר זה :

לד כי היכי דבעלמא אמרינן אהריות טעות סופר הוא הכי נמי אמרינן נבי שטר הוב אהריות טעות סופר הוא לפיכך אם בא בעל חוב של סוכר וטרף זה החוב או שבא אחד והביא ראיה ששטר זה שלו או שיקחו מהמלוה תחלה וכל כיוצא בזה הוזר הלוקח ונזכה דמי השטר שהמוכר או מנכסיו מדין האחריות ואם הוציא הלוח שוכר ששטר זה פרוע או שמחל לו המלוה קודם לכן הרי זה מקח טעות והמעות חוזרין ואם היה הלוח עני בטעת מכירה הרי זה ככלל אונאה הוא אם שכרו ביותר מכדי שווי ואין לשטרות אונאה דילפינן מקראי דאין אונאה אלא ברבר טנופו מכור ונופו קניו ושטרות אין נופו מכור ואין נופו קניו טאון עומדין אלא לראייה שבהם ואם העני אה"כ ואינו יכול להוציא ממנו כלום אין זה ככלל אהריות אפי' קבל עליו סתם אהריות בפ' דמזל דידיה גרם :

לה המוכר שטר חוב ומחלו אף על פי שקבל עליו אהריות אין הלוקח נזכה מנכסיו שמכר אחר כך אפילו אחר המחילה שכל אהריות שבקבלין בשטר היינו אם נמצא שמכר דבר שאינו שלו או אם טרפו בעל חוב מוקדם אבל אינו מקבל עליו אהריות אם יעשה שום חזק כמה שמכר לו כגון שאם מכר לו ביה וקבל עליו אהריות וטרפו המוכר אחר כך אינו נזכה משיעבדו אלא מעטליו ברין ונזכה ממנו כאילו היה נזכה מאיש אחר שטיפו ומוכר שטר חוב ומוחלו נמי הוי כאילו שרפו כאות' טעה שמחלו ואין המחילה מבטלת השטר פיעיקרו דלימא חספא בעלמא זכין ליה אלא שטר מעליא הוה עד התיא שעתא ומחלו ועל אותה טעה הוא מתחייב שמהו אם כהב מוכר ללוקח בטעת מכירה אם אחזור ואסחול חוב זה הריני משעבד עצמי ונכסי לשלם דמי חוב זה נזכה מהמשועבד ואפי' מלקוחות שקרסו למחילתו שהרי שיעבד עצמו לאהריות זה בשטר :

לו יש מי שאומ' שהנזון שטר חוב לחבירו בכתיב' ומסירת וחזרו ומחלו חייב לשלם לו כרין המוכר שטר חוב לחבירו והזר ומחלו :

לז גר שיש לו מלוה על ישראל בשטר ומכר אותו השטר לאחרים ונת' הנר הרי פקע שיעכו' הנר שהיה לו על נופו של הלוח ונפטר ליה הלוח שהוא בעצמו זכה באותו החוב ואין ללוקח השטר עליו כלום :

לח המוכר שטר חוב לחבירו סינכה בו מן הלוח אין בו דין אונאה כדכתיב' לעיל דילפינן מוכי תמכרו ממכר ונוטר דווקא דבר טנופו מכור ונופו קניו יצאו שטרות שאין נופו מכר ואין נופו קניו ואין עומדין אלא לראייה שבהם לפיכך אפילו מכר שיה אלף דינר או שיה דינר בא"ף אין לו עליו אונאה ויש חולקין ואומרי' דאונאה אין בהם עד כדי חצי טוויין ולא חצי טוויין בכלל כגון שמכר שיה מאה בקצ'ט או שיה מאתים במאה ואחד אבל ביותר כגון שיה מאה במאתים או יותר או שיה מאתים במאה או פחות קרוי ביטול מקח וחזור וצריך להחזיר לו מעותיו :

לט וכמו שפיעש הכתוב שטר' מאונאה כך מיעטן ששכועת שאין צריך לישבע עליהן דילפינן מכלל ופרט וכלל דעל שור על חמור ונוטר דבר המיטלטל ונופו כמון יצאו שטר' כו' לפיכך אם הודה במקצת או שיש עליו עד אחד הרי זה שטר' משכועת החורה אבל נשבעים עליהם שבועה היסת אם היתה שם טענת ודאי : וכן שבועת הנילגל אף על פי שהיא מן התורה נשבעין עליהם על ידי גילגול כמו שיתבאר לקמן סי' צ"ה בע"ה :

מ וכאם שהם פטורין מן התורה משכועת טודה מקצת

ועד אחד כך הם פטורים משכועת השומרים דקרא בפרשת שומרים כתיב וכיון שהוציאן התורה מדין שומרים בשכועת פטורים מכל דיני שומרים דמכלל כל מה שנ' באותה פרשה נתפעטו ובאותה הפרשה חייבה התורה השומרים בפשיעת והרי מעטה והוציאה בה שטרות ככלל ופרט ופלל שבה וא"כ ממילא נהמעטו שטרות נס מדין פשיעה לפיכך אם היה שומר חנם או שומר שכר או שואל עליהם ונגנבו או נאבדו אפילו בפשיעה פטור משלם מכל מקום שומר שכר נפסיד שכרו עד שישיבע שטר' כראוי דכברא הוא שיפסיד שכרו כיון כלא שטר' כראוי שהשכר הוא בשביל שיטמיר כראוי והרי זה לא שטר' כראוי ובה' יתנו לו שכרו וגם בפשיעה לא פטורין ליה אלא מפשיעת שטירה שפסע כשטירה ועל ידי כך נגנבו או נאבדו אבל אם הוזיקן כידים מנון ששרפן או השליכן לנהר וכיוצא בזה מוזק כידים הוא וחייב ואם קנו מידו שיהחייב ככל דין השומרים חייב ודווקא להחייב כ בהשלוטין משהעב' על ידי קניין כגון אם יש עדים בשומר חנם שפסע וכל שכן שלא שמרה סניביה ואכידה חייב לשלם אבל לענין שכועת שיתחייב אם אין עדים לא מהני הקניין דאין פועיל הקניין אלא על שיעבד חוב תשלומין ועל סימן ט"א וסימן צ"ה :

מא ולענין חילוק שטרות כגון אחין או שותפין שבאין לחלוק ויש להן שטרות וישומו בית דין כל השטרות לפי שוויון כל אחד לפי קירוב הזמן או ריחוק הזמן ולפי נכסי הלוח ואלמותרו וחלקו כגורל שבכל דבר שייך בו דין חלוקה ואם אין בו שיעור חלוקה יש בו דין דגוד או איגוד ובשטרות נמי אית בהו דין חלוקה על פי שומת בית דין ואם הוא שטר חוב אחר שאין יכולין לחלקו כל אחד יכול לומר גוד או איגוד ואם אחר ששמו בבית דין וחלקו כגורל נהקלקל שטר' של אחד מהם מזלרע דידיה גרם מכל מקום מחמת השטא זו שיאמר אחד מהם שכא יתקלקל אחד מן השטרות אין לבטל החלוק' מעיקר' בשביל זה :

מב אמר אחר נכסי לפלוגי שטרות בכלל נכסי הם לפיכך אף על גב דבבבאי לא קנו אלא בכתיבה ומסירה כמו שאמרנו וברי שאמר נכסי לפלוגי אינו כלום עד שימסרם לידו ויתן לו כתוב סבל מקום נפקא מיניה כתיב טרע שדבריו ככתובין וכמסורין דמי אם אמר נכסי לפלוגי גם השטרות בכלל וכאילו כתב לוימסרם לידו דמי וכן בעל שילק' עינא מנכסי אשתו אף שטרות בכלל וכסולק גם כן משטר ירושת שיש לה מאביה כגון שטר חצי זכר שיה' אבל אין שטרות בכלל משלטין לפיכך אם אמר שכיב טרע משלטלי לפלוגי אין שטרות בכלל אע"ג דאמרינן לעיל שטרות בכלל משלטלי דיתמי נזבדו רמשתעבדי לבעל חוב המ' לענין שיעבדו דם משועבדים מתקנת הגאונים כמו שאר משלטלין אבל אינם נקללי' כלשון בני אדם בכלל משלטלין ובצוואת שכיב טרע אזלינן בחד לישנא דאינשי נ"ל :

סז דיני שטמה ופרוזבול וכו' לח מעיפים :

א פן החורה יובל אינו משמש אלא קרקעות שכן פשטע פשטא וקראי הנאמרים כיוכל יעויין בפרשה אבל שפטה משפטה אפילו כספים דכתיב שמוס כל בעל משה ידו וגו' שפירושו הלואות וזה היתה דווק' כוונת שהיה ביח המקרש וישבו ישראל על ארצם דכתיב כיוכל וקראתם דבר לכל יושביה ונוטר ודרשו בו כוונת שיושביה עליה ולא כוונת שאין יושביה עליה וככית שני אף על פי שלא היו כל יושביה עליה שהרי רובן נשארו בבבל ובצדפת ובספרד ובאר ארצות מכל פקד' כיון שסצינו ששחזרו ועלו מבבל עם עזרא נמצאו שם

* לבוש עיר שושן חלכות שמטה ופרוזבול *

מלוח מסעה שפרע והרי שביעית משמחתו :

ו כל דבר שביעית משמחתו משמטת גם כן שבועהו שב' וזה דבר השמטה כלומר אפי' דיבור שמטה משמט ואיזה דיבור זו שבועה לפיכך שבועת הדיינין וכיוצא בה שאם היה מודה בו היתה שביעית משמחתו משמט' גם כן שבועה אבל שבועת השופרי' והשופתין וכיוצא בהם שאם היה מודה בהם לא היתה שביעית משמחתו לפי שהם פקדון ולא מלוח אינן שביעית משמחתו גם כן שבועהו: מי שהיב לחבירו ונשבע לשלם לו אע"פ שהגיע זמן פרעון ההלוא' קודם השביעי' והוא נשבע שפרענו ליום פלוני והגיע היום ולא פרעו ועבר על שבועהו ובהודו כך נכנס הטביעי' ולא פרעו שביעית משמחתו שלא נשבע זה לפרוע אלא כל זמן שהוא חייב לו לפרוע והוא אפקעהא דמלכא הוא שפטרנו ולא גרע משאילו הוא עצמו. מה לו חובו שאז אין השבועה חלה עליו שהרי זה יכול להחרי שביעיהו שלא על פי הכס כאילו אמר התקלתי הכי נמי הכא מכאן ואילך אין איסור השבועה חלה עליו שהתורת פטרתו ואפקעהא דמלכא הוא ואע"פ דשמטה בזמן הזה דרכבן והשבועה היא דאורייתא אין השבועה חלה דהפקר בית דין הפקר גם כן פדאורייתא כדלפינן לה מאלה הנחלות אשר נחלו ראשי האבות ונומר :

ז חכעו וכפר ונשבעו והגיע שמיטה והוא בכפירתו ולאח' שעברה השמיטה הורה או כאו עדים אינו משמט דהא בשעת שמטה רא היה זה יכול לכופו לשלם לו על פי בית דין שלא היה יכול לנגשו כדכתיב בשפועה ולקח בעליו ולא ישלם כיון שלקח בעליו השבועה לא ישלם ולא קרינן ביה לא יגוש: ו' השמטה אינה משמטת ואח"כ בטמור' אחר שעברה משמטת כאילו מלוח חדשה באה לו עליו וחייב לו לשלם אבל אם כפר ונשבע והוד' אח"כ או שבאו עדי' קודם סוף שביעית נעשה עליה מלוח קודם שהגיע זמן ההשמטה שאין שביעית משמטת אלא בסופה ובשכא סוף שביעי' משמט' ועמא על ס' ל' :

ח חכעו ממון וכפר והביא עדים וחייבוהו ב' ונחבולו פסק דין הרי זה נכבוי ואינו משמט דכל מעשה ב' נכבוי דמי :

ט המלוח את חבירו והתנה עמו ע"מ שלא השמטנו שביעי' שביעית משמטהו שאין השביעית מסורה בידו שיכול הוא להתנות עליה שלא תהא השביעי' משמטת והרי זה מתנה על מה שכתוב בתורה והתנה על מה שכתוב בהורה הנאר כשל שאין זה בידו אבל אם אמר ע"מ שלא ישכס הוא חוב זה אפי' בשביעית הרי זה קבל על עצמו לחייב עצמו במקום מדי' שלא חייבתו התורה אין שביעית משמטתו שהיב הוא לקיים הנאו שקבל על עצמו שכל הנאו שבמקום קיים שכל אדם יכול לומר על פניו שזכרה לו התורה וכן אם כתב בשטר לשון פקדון אינו משמט דהרבי כתב לשון זה של פקדון כדי שלא ישכס והרי זה קבלו על עצמו שהא אצלו בתורה פקדון שחייב עצמו עליו אחריות : ומכאן נהפשת היתר במדינות אילר' שנובין כל השטרות שעברה עליה' שביעית שמוסבין על יפוי לשונות הרבה שאנו כותבין בשטרות שברעמם לפרשם או כאילו אמר ע"מ שלא השמטנו בשביעית או שמפרטין אותו בל' פקדון כאלו קבל עליו הלוח שהא אצלו בתורת פקדון שקבל עליו אחריות וכה"ג אבל באמת טועין הם שאין לשונ' השטר' משמעותן כז' ולא יפה הם עושין שכבר כתב הרשב"א שאף במקום שנהגו לכתוב בשטרותיהן אחד מאילו הלשונות שאינו משמט ואפילו אם היתה כוונתם שמוס' שלא ישמט שביעית ובשטר אחד שלא נכתב הנאי וזה כפירש לא :

י אמרינן כמאן דנכתב דמי אף על גב דלענין שאר דברים אמרינן כן כדלעיל סוף סימן מ"ב הכא לא אמרי' הכי שצריך להתנותו בפירוש דלא דמי שביעית לאחריות דהתם סתמא דעתיה אחריות דלא שדי איניש וחי בכדי אבל לענין שביעי' אפילו

פבל קניס עשר שבטים ובנו בית שני וכו' לחזור עטרת המלכות ליושנה יש אומרי' שהיה נחשב כאילו היה כל יושביה עליה והיה היובל נוהג וכל שכן שמשות אכל בזמן הזה אחר חורבן בית שני שנלינו בעונותינו מארצנו ולא נשאר שם שכל השבטים כי אם מעט מעיר אחד מעיר ושנים משמטה ואין כל יושביה עליה אין היובל נוהג וכיון שהיובל אינו נוהג גם שמטה כספים דהיינו סהם שביעית כגון איסור חרישה וזריעה וכיוצא בהן אינה נוהג' דהוקטן הדרדו דכתי' וזה דבר השמטה שמיט וגל' כפל הלשון לומ' שבשתי שמשות הכתוב מדב' בשמטות קרקעות ובשמטות כספים ושמטת קרקעות היינו יובל שאין נוהג בו אלא השמטה קרקעות והקישן הכתו' להדרי לומר שבזמן שמטת קרקעות דהיינו היובל נוהג גם שמטת כספים דהיינו סהם דיני שביעית נוהג אבל בזמן שאין היובל נוהג כגון בזמן הזה שאין יושביה עליה גם שמטת כספים אינה נוהגת מיהו רוב הפוסקי' הסכימו שאף ע"פ שכן התורה אינה נוהגת בזמן הזה מ"מ תקנת חכמי' הוא ששמטת כספי' חלה נוהגת וזכר לטביעית שלא תטבח תורת שביעית מישראל אע"פ דשמטת קרקעו' לא תקנו שהיא נוהג זכר ליובל היינו שמוס' שלא היו רוב הציבור יכולין לעבור בו ליאסור בעבודת קרקע שהי' שנים רציפות אבל שמטת כספים תקנו שתהא נוהגת זכר לטביעית וכי תימא א"כ נמצא הלוח נזיל על פי התקנה יה ל' ליה רטע ונומר אין זה נזילה דהפקר בית דין הפקר דילפינן ליה מקראי דכל אשר לא יבוא לשרשה ימים בעצה הייסי' שהסניס יחרם הוא וכל רכושו וגו' א"כ מהכא דכתיב אלה הנחלות אשר נחלו ונומר ראשי האבות וגו' מה ענין ראש' אצל אבות לומ' לך מה אבות מנחילין את בניהם כל מה שירצה אף הראשים מנהיגין את העם כל מה שירצו דהפקר ב' דהפקר ולפי זה אפי' מן התורה דהפקר בית דין הפקר דקרא דאלה הנחלות כהורה כתיב :

ב כתיב נכי שמטה ואשר יהיה לך אחיך חשמש ירך ופירושו מה שהוא שלך והוא ביד אחיך בתורת הלואה דהא על כל בעל ששהידו קאי חשמש ירך ממנו ולא של אחיך בידך מכאן אמרו המלוח את חבירו על המשכון אינו משמט דהוה ליה של אחיך בידך וכן פקדון אינו משמט אף ע"פ שהו' מה שלך ביד אחיך לא בא לידו בתורת הלואה אבל כל מה שהוא ביד חבירו בתורת הלואה משמט בזמן בית המקדש מן התורה ובזמן הזה מדרבנן אפי' מלוח בשטר שיש לו אחריות נכס' לא אמרינן הרי הוא נכבוי והוה ליה כשל אחיך בידך אלא שלך ביד אחיך הוא דהא מחוסר גיבוינא ומשמט ומשבתתא במקום שדרכם לסלק המלוח בכל עת שיביא מעותיו שביעי' משמטת שאין זה קרוי של אחיך בידך שיכול לסלקו בכל עת שירצה ומקום שאינו יכול לסלקו עד סוף זמנו אין שביעית הבא בתוך זמנו משמטת דהוה של אחיך בידך הנא יאם אינה משכנת' בידו אלא קסיים לו שדה בהלואתו אינו משמט שייחר לו שדה זו לחובו הרי הוא נכבוי מיהו גם בזה יש אומרים דה"מ באתרא דלא מסלקי ליה ולא באתרא דמסלקי ליה וכל שאינו יכול לסלקו אפי' יום א' הרי הוא נכבוי ואינו משמט :

ג מי שיש לו עיסקא משל חבירו שביעית השמטת פלגא דהא ק"ל עיסקא פלגא מלוח ופלגא פקדון לפיכך אורתה פלגא שהיא מלוח משמטת :

ד מי שזיהו שותף עם חבירו והיו מתעסקים יחד בסחורה ובשטרות ונשאר ביד אחד מהשותפין דבר מהשותפות אין שביעית משמטת שאין שביעית משמטת אלא מלוח ולא פקדון כדכתבנו סעיף כ' ועיסקי שותפין מה שיש לאחד בידו מן השותפות פקדון הוא :

ה ערב שפרע למלוח וקודם שנתפרע מהלוח הגיע שנת השמטה אינו נוהג חובו מן הלוח שכבר געשה היא

* רבוש עיר שושן * הלכות שמטה פרוזבול * מ

הטעם וכשיהיה לו פרוזבול למלוה לא היה אותה הלואה הלואה משמטת וזהו פירוש לשון פרוזבול פרום הוא לשון תקנה וכולל הם עשירים והיו פירוש פרוזבול תקנה הוא לעשירים שלא ימנעו עוד מהלואה ויעכרו על מה שכתוב בתורה ואותו הפרזבול כיון שהלמפקע פח הלואה צריך שהא נכתב בבית דין חשוב דהיינו בפני שלשה שיהו בקיין כריני ובענין פרוזבול ויודעים ענין שמטה והמחוס רבים עליהם באותה העיר ויש אומרים דבזמן הזה שאין הימטה אלא מדרכן נכתב בכל בית דין שהם שלשה וכתב טורי כהרמא זכרנו לברכה שכן יש להקל בזמן הזה :

יג וזה נוסח לשונו פלוני ופלוני פלוני ופלוני שבמקום פלוני מוסרני לכם כל חוב שיש לי על פלוני ועל פלוני שאנכנו כל זמן שארצה וכותבין דברים אילו וחותמין למטה שלשה דיינים בעצמן טענה בפניהם או שנים עדים שראו הענין כמו שיהכאר בסעיף ב' ויכול למסור להם כך בין חוכמתו שכשטרות בין חוכמתו שבעל פה ואין משיטין כיון שהם ביד בית דין לטעם ולא הוא וכי תיסא אם כן מה לצורך לתקנה הלא דאורייתא הוא דדוקא איש את אחיו ולא בית דין כדכתבין סעיף י' דמדאורייתא צריך שיפיש שטרותיו בידו ולמסור ליד בית דין שהם יגבותו ועיר וחוכת שבעל פה לא היה יכול למסור לבית דין וכן התקנה ואילך אפי' לא פטר לבית דין שטרותיו אלא כתב להם כן דין וי' אפי' לא כתב אלא אמר להם כן בעל פה פני ועוד באמירה זו יכול גם כן למסור להם חובותיו שבעל פה מן התקנה ואילך ועוד יש בו קלות אחרת שיחבארו לפנינו בעה :

יד תלמידי חכמי' שהללו זה את זה ומוסר דבריו לתלמידי ואמר מוסרני לכם שכל חוב שיש לי שאנכנו כל זמן שארצה אינו צריך לכתוב שום פרוזבול מפני שהם יודעים ששמטת כספים בזמן הזה מדבריהם ודברים בלבד היא נדרות וי' שכל אדם גם כן יכול לומר דבריו בעל פה בפני בית דין ומהני ואין צריך לכתוב פרוזבול ואין חילוק בין אם המלוה בעיר הדיינים או לא ולא עוד אלא שיוכל לומר בפני שני עדים אפילו שלא בפני הדיינים אני מסור חובתי לבית דין - פלוני שבעיר פלוני וכנ' :

כא יש מי שכתב ענין פרוזבול כך הו' הולך המלוה אצל ג' עדים וי' אפי' לשנים ואומר הו' עלי סהרי וחזו דאנא מסרנא פרוזבול קמי שלשה דיינים דאינון פלוני ופלוני ופלוני דיינים שבמקום פלוני ודי לו אם יחתמו אותם עדים בלשון זכרון עדה כו' ואי חתמו ביה דייני בלשון דיינים כגון ב' דינא הוינא כו' טפי מהניא ומעלי ואין צריך שם עדים :

כב אין כותבין פרוזבול אלא על הלואה שיש לו קרקע משום דאז חשוב החוב כגנוי ביד כ'ד ולא קרינן ביה לא יגוש מיהו אפי' קרקע כל שהוא סני דהקילו בה רבנן משו' דקרקע כל שהוא שוה כל החוב דאין אונאה לקרקעות ואפילו אין לו אלא עציץ נקוב כונח על גבי תיודות באור אע"פ שאין מקום התיודות שלו סני ואפי' אין ללוה קרקע כלל ויש למי שחייב לו שגם הוא משהעבד למלוה משום דה' נתן או שיש לו קרקע לערב או למי שחייב לו כותבין ואפילו אין לזה ולא לקהויש לו למלוה או למי שחייב לו ומוזכהו ללוה אפי' על ידי אחד ואפי' שלא בפניו הגוי היא כאילו היתה של מלוה דקיל הוא שהקילו חכמי' כפרוזבול דאע"פ שחוב הו' לו יכול לזכותו והריישו לו קרקע ללוה וכותבין עליה פרוזבול מיהו אם הלוח בפנינו וצווח שאינו רוצה לזכות בקרקע של אחרים אין סובין לארס בעל כרחו :

כג אפי' השאילו ללוה מקום שיעמוד עליו תנור או כיריים כותבין עליה פרוזבול וכן השכירו לו קרקע כותבין : **כד** וכן אם היתה לו שדה משושכנת כותבין עליו פרוזבול : כה כהר"ך

אפי' אם כתב אחד מאילו הלשונו ברור הו' דלא אסיק דעתיה אשביעית בשעה שהלוהו ולא כיון בלשונות אילו אשביעית אם לא שפירש כן בפירוש שכותבין כן משום שלא ישמט בשביעית ומנהיגו שאין אנו חוששין כלל לשביעית קולא גדולה היא לעבור על דברי חכמים שיש בה מיתה בידו סמים וישכנו נחט וגדולי חכמים האחרונים הם רבינו יוסף קולין בפרש צ"ב ורבינו ישראל הנקרא רבי איסרל בעל חרומת הרשן וז"ל בס' ש"ך החרו דרכים לקיים המנהג אבל הם דחיקים מאוד וגם דחוקה חרומיהו ליהינהו אליבא דהלכתא ועיין שם בדבריהם הימצא שאין לנו על מה לסמוך וקל לפי החשבון הצודק שעבשיו בשנה זו שהיא שנת שנה היא שנת השמטה :

י המלוה את חברו וקבע לו זמן דעשר שנים או פחות או יותר באופן שודאי תגיע שנת השמטה חוץ הזמן אע"ג לסוף אתי לירי נגישה השתא מיהא לא קרינן כיה לא יגוש ואין שביעית הבאה בהך הזמן משמטתו :

יא כתיב לא יגוש איש את אחיו משמע איש את אחיו לא יגוש בשביעית אבל ב'ד נגושין לפיכך אמרו המוסר שטרותיו לב'ד ואמר להם אהם גבו לי חובי אינו משמט דלא קרינן ביה לא יגוש אלא הבר' הם הנוגשים :

יב המלוה על המשכון אינו נטמט דהו' ליה של אחיד בידך יש אומרים דדוקא מה שכנגד המשכון חשיב בידך ואינו נטמט ומה שהלוהו יותר משמט ויש אומרי' אפי' המשכון אינו טהו אלא זוחוהו הלוהו אף זוחו אינו משמט דעל ידי המשכון חשיב ככולו בידך :

יג ואפילו משכנו שלא בשע' הלואתו על ידי בית דין ולקח ממנו כלים אע"פ שצריך להחזירם כריני השבת העובט מ"מ קניינים לו אלא שהוא חזר ומשאלם לו כסות יום כיום וכסות לילה בלילה ואינו משמט דה'ל של אחיד בידך :

יד הקפת חנות שהוא מקף לו סתם מעט מעט מ' שישלם לו וככלל יום הוא זמנו אינו נקרא הלואה ואין זה בכלל בעל משה ירו ונוסר לפיכך אינה משמטת ואם זקפה עליו במלוה פ' שקבע לו זמן לפרעו והגיע הזמן קודם סוף שביעית היו בכלל הלואה ומשמטת ויש אומרים שמיר שבא עשו לכלל השננו ופכה בפנקסו כל חשבון יחד מה שהיקף לו מעט מעט שיר מיקרי הלואה אע"פ שלא קבע לו זמן לחשלומין ומשכט :

טו וכן שכר שכיר גם כן אינו בכלל משה ירו ואינו משמט ואם זקף עליו במלוה משמט :

טז וכן קנס של אונס ומפתה ומציא שם רע אינה בכלל משה ירו ואינן משמטין ואם זקפן במלוה משמטין ומאמתי היו זקופה דידהו לקרות מלוה משעת העמרה בדין ו' המגרש את אשתו קודם השמיטה אין כותבתה נקראה מלוה ואינה משמטת ואם פוגמת כחובתה נעט' הסות' כמלוה וכן אם זקפתה עליו כמלוה שנחנה לו זמן לחשלומין הרי זה מלוה ומשמטת ק"ל הבא מבחלגני הרי הוא כגוי לפיכך מי שקנה שטר מן הגוי על ישראל חבירו אין השביעית משמטתו דהא הגוי לא הוי משמישו וכן מי שערב בעד חבירו נגד הגוי ופרע לגוי ולקח השטר מן הגוי ותבע את חבירו כאותו השטר אין השביעית משמטת קיש לו כח הגוי אבל אם פרע סתם בערו ולא תבעו באותו כח שיש לו מן הגוי הוי כהלואה הוא ומשמטת :

יז כבר כתבנו בסעיף א' דהפקר בית דין הפקר הוא מן התורה לפיכך כשראו חכמים ז"ל שנמנעו העם מלהלות זה את זה דחששו פ' ועכבנו מלשלם עד השביעית ואז תבא השביעית ותשמטנו והו' עוכרים על מה שכתב' כתור' השטר לך פ' יהיה דבר עם לפיכך בליעל ונוסר עמדו והתקינו לכתוב פרוזבול כמו שיהכאר נוסחו בסעיף הסמוך בעזרת

* לביש עיד שושן הלכות שמטה ופרוזבול *

ואמר פרוסכול היה לי ואבר דהת' נאמן אע"פ שאין אני יודעין
הזמן שכתבו בו ה"ג הכא נאמן שקודם לפרוזבול הלוחן :
לו המחזיר שטר חוב שעברה שמיטה צריך שיאמר לו הסלוח
משמש אני וכבר נפטרת ממני ואם אמר לו הלוח אע"פ כן
רצוני שחקבל יקבל ממנו מיהו לא יאמר לו בחובי אני נתחן
לך אלא יאמר אע"פ דסלוי הם בטהנה אני נתחן לך : החזיר לו
חיוב ולא אמר לו כן יכול להיות עיניו תלויים בו ומסבב עמו
דברים עד שיאמר לו שלי הם וכמהנה נתתים לך ואם לא
אמר לו כן לא יקבל ממנו אלא זה חוזרו וישול מעותיו וילך לו

לו שטר חוב שעברה עליו שביעיה ולא נכתב עליו
פרוסכול הואיל ונמחל שיעבדו של שטר הרי נופו של
שטר הוא של לוח שהוא נתחן שטר הסיפר וכו' צאיין השטר
מהסלוח וכו' חזרו ללוח :

לה המוכר שטר חוב לחבירו והעביר עליו שמיטה לאחר
המכירה אין הלוקח חוזר על המוכר שהרי הלוקח פשע
בעצמו ואיך דאפשר אנפשיה שלא עשה פרוסכול אבל אם
כבר היה עברה עליו שמיטה כשכרו טוענין ללוקח
שהמוכר שמוכרו לפרוסכול היה לו ואבר שכל מה שיכול
המוכר לטעון טוענין ללוקח ואם הודה המוכר שלא היה לו
פרוסכול אם אין למוכר נכסים אינו נאמן שאין אדם נאמן
בהודאתו להוכיח אחרים ואם יש למוכר נכסים נאמן ונפטר
הלוה והמוכר ישלם ללוקח שהרי הטעהו שמכר לו שטר
שנמחל שיעבדו בחזקת שהיה קיים / כתב הרמ"ש בהשוכה
כיון דהאידינא לא טיחיז כותבי פרוסכול וגם אין אומר
דהשמיטה כספים ידוע להסון העם ולא מחזיקין ליה לאיסורא
דלהררו בהר התורה ולכתוב פרוסכול כשהיה בא לפני אחר
וטוען פרוסכול היה לי ואבר הריני שואלו מהו פרוסכול ולמת
כהנה אותו ומי הוא שכתבו לך עד שהיה נחפש בשקת
ומעולם לא זכה בפני ארר כאשכנז בטענה זו עד כאן לשוננו
וכן נ"ל שיש לזון כפדינה אילו שידוע שרוכס או כולם ואפי'
לומדים אין נזהרין בו נ"ל ופעם רמנה דידן עיין בהרומה
הדשן סי' ש"ד וכמהרי"ק שורש צ' כו' ע"ל מה שכתבתי בסעיף

סח דין שטרות העשוין בערכאו של גוים ובן ב' סעיפים :

א שטר שכתוב בכל לשון ובכל כתב אם הוא עשוי בתקון
סמרי ישראל שאינו יכול להודיף ולא להוסיף ולא
לגרוע והיו עדין ישראל שוודעים לקרואו וידעו מה שהחמי
הרי הוא כשר ונכונה בו מהמשועבדים דבעדים שראו וחהמו
תלוו העניין הנעשה ומה לנו ללשון שבי או לכתב כיון שאינו
יכול להודיף והעדים כשרים אבל שטרות שחוזמין בו גוים
פסולים שהרי אין כאן עדים כשרים שנעשה זה העניין
בפניהם חזין משטרי מקח וממכר ושטרי חובות : דאין קניין
השיעור נעשה על ידי עדי הסטר אלא על ידי נתינת המעות
ואין הסטר אלא לראייה לפיכך מכשרינן ליה ופקיסינן למת
שכתוב בו אף על פי שהחמיהו גוים והוא שנתן המעות
בפניהם וכתבו בשטר בפנינו מנה פלוני לפלוני כך וכך דמי
המכר או כך וכך ללוחלו בפנינו וגם דווקא שהיא השטר
נעשה בפני הערכאו דהיינו עדי גוים החומין על השטר ואחר
כך יביאו השטר אל הערכי שהוא דין מסנה על פי המלך
ומקיים אותם דחוקה דמי לאו דיהבי זוזי קמיהו לא הוה פריעי
נפשיהו וכתבי ליה שטר הואיל וירעי שהשופט המסנה
צריך לקיי' אותם וגם השופט קיים אותם ודאי קושטא קחתמי
וצריך גם כן עדי ישראל שיעידו על אילו הגוים שהם עדי
השטר ועל זה השופט שלהם : מקיים עדותם שאינם יודעים
נקבלת שחד ואז נוכיז מבני חורין ולא משמעברי רעדי גוים
לא

כה כותבין לאיש פרוסכול על נכסי אשתו ולאשה על נכסי
בעלה וליהומים על נכסי אפוסרופוס :

כו חמישה שלוו מאחד אפילו יש לו שטר על כל אחד ואחד
בפני עצמו די לו בפרוסכול אחד שיכתוב מוסרני לכס
בל חוב שיסלוי על פלוני ופלוני כו' והוא שיס' לו קרקע לכל
א' ואחד ואם לו בשטר אחד אפי' אין קרקע אלא לאחר מהם
כותבין פרוסכול על כולם דהא ק"ל ה' שלוו מאח' נעשו
אחראין וארכעין זה לזה והוה לרו כלוה אחר :

כז וה' שלוו לאחד כל אחד צריכין פרוסכול :

כח יתומים קטנים שיש להם מלוה ביד אחרים אין צריכין
פרוזבול משים דק"ל ב"ד אביהם של יתומים ושטרותיהם
וכל אשר להם במסורין לב"ד דמי ואין שמש' שמיטה חובותיה'
פי שחייב לקיפה של צדקה אינו משמש דלא ינוט איש כאחיו
כתוב ואין צדקה נקרא אחיו :

כט יתומים גדולים שיש להם מלוה שירשו מאביהם ביה
אחרים טענינן להו טמא היה לאביהם פרוסכול ואינו
משמש או טמא התנה אביהם שלא ישמשנו בשביעית דקל
הוא שהקילו בהשמיטה כספים בזמן הזה שהוא דרבנן :

ל אע"פ דשאר דיני שמיטה שהחליז בהתחלת השנה
השביעית ונהגין כל השנה כדמשמע מפשטא דקרא
השמיטה כספים אין שביעית משמטת אלא כספה שכן הוא
משמעות פשטיה דקרא דכתיב מקץ שבע שנים העשה
שמיטה וזה דבר השמיטה שפוט כל בעל משה יודע משמע כל
משהיה אינה משמש אלא בקין שבע שנים דהיינו כסופו
לפיכך הסלוח את תבירו אפי' בשביעית עצמה גובה החוב כל
השנה אפילו בב"ד וכשתשקע החמה כליל ראש השנה של
מוצאי שביעית אבד החוב ונמשש :

לא וכל זמן שהוא יכול לנכות החוב יכול לכתוב פרוסכול
וכן הוא המנהג כא' וסביבותיה לכתוב פרוסכול אפילו
בערב ראש השנה של מוצאי שביעית קודם שקיעת החמה
וכל שכן קודם לפנ אפילו הוא חוד שנה השביעית :

לב פרוסכול אינו מועיל אלא לחוב שקדם לו ולא להוב
שנעשה אחר כתיבת הפרוזבול דהואך ימסרנו לב"ד
הוא עדין אינו חייב לו לפיכך פרוסכול חמאחר כנין
שעומד בנינו וכתוב בו זמנו מאירי פסול מפני שבאחורו
יפה בח המלוה שלא יסמי' אפילו החובות שיעשה מיום
הכתיבה עד היום הנכתב בפרוסכול וזה אינו בכחו ולא כל
במינה למכור לב"ד חוב שעדין אינו בידו אבל המוקדם כשר
דמנעו בח המלוה שאינו משמש אלא החובות הנעשים קודם
זמן הנכתב בפרוסכול והחוב שיעשה אחר אותו הזמן הוא
משמש והרי נרע כחו והע"כ :

לג נאמן אדם לומר פרוסכול היה לי ואבד אפילו כלא
שנע' רבין דרבב' איסורי' כן ותקיני ליה דבנן
פרוסכול שיכאלו בהרתחוקה הוא דלא שביק ההירואכיל
איסורה ולא עוד אפי' אילא טעין פוהתינן לו משום פהח פיך
לאלם ואמירם לו שמה פרוסכול היה לך ואבד ואם אמר כן
נאמן בלא שכוונה ויא' שצריך שנועת היסת מיהא ואם לא
פתחו לו הכית דין ויצא מ"כ דחזר ואמר פרוסכול היה לי ואבד
אם הוא קודם פסק דין נאמן דאמרינן סוכר הוא דאדבר
אנפשיה אבל לאחר פסק דין אינו נאמן שאנו אמרים כיון
ששתק בשעת פסק דין הרי הוא כמודה שלא היו לו פרוסכול
ועכשו טענת' שקר' אנפיה :

לד וכן אם אמר הסלוח הנאי היה בינינו שלא השמטנו
בשביעית או הקפת חנות או שאר דברים שאין שביעי'
משמשין נאמן כמנו דאי בעי אסר פרוסכול היה לי ואבד :
לה וכן אם הוציא פרוסכול בפנינו וטען הנתבע ואמר
סלוח זו שהוא הובע אותי בה אחר שנכתב פרוסכול
זה הית' נאמן הובע כמנו דאי בעי לא היה מוציא הפרוסכול

לבוש עיר שושן הלכות שטרות מא

לא מקרי קלא בין היהודים ולא ידעו הלכות והזהרו אם חסרו שטרי הגנים דבר מכל אילו הרי הם כחרס וכל שכן שטרות הנעשים במקום קיבוץ פליליהם בלא קיום השופט שלהם שלא יעלו כלום ואפי' דנוכר הערכאות על פי אותו השטר והחזיקו הקינה במקחו אינו כלום ומוציאין הסקה מיר חקינה ויא' רסתם ערכאות לא מקבלי שוחד וכיון שנעשה בפניהם אפילו בלא עירי מסירה ישראל נוכח אפילו ממטעברי מפני שמה ינעשה בערכאות נעשה בפרסום ויש לו קול ואפילו אין השופט חתום לקיים עדי השטר אלא כל שנעשה בפני הערכאות לא מרע נפשיהו לשקריו ואפילו נציק עליהו קלא דמקבלי שוחד להטות משפט מכל מקום לעדות שקר לא מרעי נפשיהו ואין צריך טיהא כתוב בו שראו נתינת הסעות אלא שאנו סומכין על חוקה שלא כתבו אלא אם כן ראו ואין חילוק בין חתום עליו עד אחד נוי או שנים כיון שנעשה לפני השופט אבל אם כתבו סופר הממונה מפי השופט שלא בפני השופט אינו כלום דהסופר אינו מוחזק לכתוב אמת מיהו סופר המלך במקום שישיג דינא דשלכותא להכשיר שטר הנעשה על ידי סופר המלך כשר משום דינא דמלכותא ועיין לקמן סימן שס"ט וספר הערבי שכתובין בו כל דבר כשר בשטר הערבי דמסתא לא היה כתוב בספרו אלא אם כן הוא אמת דלא מרע נפשיהו וספריה וכל זה דווקא בשטרי מקח וממכר ושטרי חובות שאינם אלא לראייה כמו שאמרנו אבל שטרי מתנות כגון טרי נחנה לך שעקר הקניין נעשה על ידי השטר והם חתומים בו וכן שטרי הודאו שפלוני הודה לפלוני שחייב לו שאין השיעבוד שעליו חל אלא על ידי ההודאה שהודה בפניהם שהרי לא ראו נתינת המעות וכן שטרות שנעשים בעדים שלהם שכל אילו אינו משתעבר בהם אלא על ידי שנעשה בפניהם שהרי אם היה נעשה בלא עדים כלל לא היה בהם ממש לפיכך אע"פ שיש בהם כל הדרכים שמנינו בכשרות הערכאות ואפי' נמסרו בפני עירי ישראל שיכולין לקרותו וקראוהו הרי הם כחרס וכאילו נעשו בלא עדים דמו כיון דלאו בני ברית נינהו ואע"פ שנמסרו בפני עירי ישראל כיון שכתובו נחתמו עדי גורם הוה ליה כשטר שמוזייף מתוכו דמדה כיה רבי אלעזר שאין עירי מסירה כחרי דילמא אתו למיסר קמיהו הבא נמי חיישינן דילמא אתו למיסר קמיהו ולא ימסרנו בפני עירי ישראל ולא יהיה שום ממשות בקניין ויטלנו שלא כדון ושטרי מחילת שנעשים בפני הערכאות וכן שטרי הודאות פריען שנעשו בפניהם כשרים שדברים אילו נס כן אין השטרות אלא לראייה דהא אם היה מודה בהם שעשאו בלא עדים היך צריך לקיים ולא איברו פתדי אלא לשקריו וכן שטרי מתנות כתוב בהם שנתנו לויכחוקה או בקניין סודר לא הקנה לו בסטר זה הני שטרות גם כן אינם אלא ראייה כמו שטרי מכה לזאות וכשרים וכן צוואת' ש' מדבריו ככתובין וכמסורין דמו ואין השטר עושה הקניין אלא דבור המצוה עושה הקניין ואין השטר אלא לראייה בעלמא הערבי מעיד שכן צוה ונאמן דלא מרע נפשיהו וחיה ליה כשטר מבר וכשר ומקום שמנהיג המלך שלא עשו שטרות אחרים אלא יכתבו הכל בפני הערכאות כל השטרות העשויין בפניהם כשרים אפילו שטרי מתנות משום דינא דמלכותא ועיין לקמן סימן שס"ט ברין דינא דמלכותא וכל שטר שמכשירין משום דינא דמלכותא אם לא נכה כהונן לפי דיניהם אע"פ שנכתב כהונן לפי דיניהם פסול דלא נכשיר שטרות שלהם יותר מהם עצמם :

ב אם לא ידעו דיני ישראל לקרות שטר זה הנעשה בערכאות של גוים שהכשרנו למעלה נוהגין אותו לקרותו שני גוים וקורין אותו זה שלא בפני זה והל' כמסחים לפי היבן ומנבי ביה מבני חורי משום דלית ליה קלא ולפי ה"א ע"א מס' עכדי כיון שנעשה בערכאות דאית בהם פרסום

שטר שעדין גוים שנתנו הלוח ליד מלוה או המוכר ליד לנתח בפני שני עדים מישראל כיון שאינו אלא שטר ראייה אע"פ שאינו עשוי בערכאות של גוים אלא בהדיוטות ואין בו כל הדרכים שמנינו הרי זה גובה מבני חורין דלא נרע שהודה בפני הישראלים בעל פה ואמר אתם עדים ולא נזרינן הכא דילמא אתי למסמך על העדים החתומים בו דאמרין הואיל ושטר ראייה הוא לכשיב' לכלל שיצטרפו לראייה הבית דין יחקרו היסב אם נמסר בפני כשרים או אם העדים החתומים כשרים אם לא מה שאין כן בשטרי קניין שאין צריכין להיות שם אלא בעלי הדבר והעדים אז נזרינן דילמא אתו הבעלי דבר למסמך על אילו העדים החתומים למיסר' קמיהו ולא יהיה מששו בקניין כמו שכתבנו למעלה והוא שיהיו העדים שמסר בפניהם יודעים לקרות וקראוהו כשמסרו בפניהם והיה כתיקון שטר ישראל שאני יכול להזדיף ולא להוסיף ולא לגרוע וכנגון שלא הניחו חלק הרבה בין השטר לעדים וכה"ג וישאמרו דהא דאמרין כשמסרו בפני עירי ישראל הניבנו ה"ס כשהעדים החתומים בו הם שמות מובהקים בניית ואין דרך ישראל לקרות באותן שמות או במקום שאין ישראל רגילין לחתום בשטרות כלל או הם כשרים לנכות בו מבני חורי כמו כשטרי מכה העולים בערכאות ולא אמרין כיון שהעדי גוים חתומים בו והוה ליה מוזייף מתוכו דאמרין לעיל בשטרי קנין שפסולין לב' דאפי' רבי אלעזר מודה בו משום דמטעמא מאי פסלינן כשעדים פסולים חתומים בו משום דילמא אתי למסר קמיהו והכא כיון שהחתומי' בו הם שמות מובהקים שהם של גוים וכן נמי במקום שאין ישראל רגילין לחתום ליבא למיחש דילמא אתו למסמך עליהו עליהו שיחשבו שהם ישראלים שהכל יודעין שהחתומין שבו הם גוים ולא אתו למסמך עליהו אבל בשמות שאינן מובהקין לניית דווקא כגון שרגילין לקרות באותן שמות לישראל גם כן כמו לגוים והוא במקום שרגילין ישראל לחתום אפילו נמסרו בפני עירי ישראל פסלינן להוה ולא נבי בהו אפי' מבני חורי אם יכפור הלוח דחספה בעלמא ניהו דנזרינן כהונסי דילמא אתו למיסר עליהו שיחשבו שהם ישראל אבל למינזר במוכרין אשוי שאינן מיבהקין או אתרא דאין רגילין ישראל לחתום משום אתרא דרגילין כולו האי לא נזרינן שטר העשוי בערכאות והלוח כופר בנאמן השופט להעיד שהוא כתבו דודאי לא מרע נפשיהו להעיד אם לא היה כתב ידו שטר העשוי בפני גוים אפי' הדיוטת והלה נמצמו חתום עליו אף על פי שאינו יודע לקרותו חייב ככל מה שכתוב בו דהרי ודאי קראוהו בפניו והוא האמינו ונפר בדעתו להחייב בכל מה שכתוב בו ועל דעת זה חתם כבר כתבנו למעלה דשטר הודאות שנעשו בפניהם לראייה כגון שטרי הודאות פריען שהודה בפניהם שפרעו כשרים ל' דווקא שכתוב בו שפלוני בעצמו עמר בפניהם והודה שפלוני פרעו דלא מרעי נפשיהו אם לא היה כן האמת שהיא בעצמו עמר בפניהם והודה אבל אם לא כתוב בו שעמר בעצמו בפניהם אלא כתוב בו ראינו כתב ידו בעדים שהעידו עליו אוראינו שטר בעדים שהיה כתוב בו כן וכאו בפניו יהודי כשרים והעידו על השטר' שכתב היה כתוב בו שפלוני פטר את פלוני כל והעתיקו שטר זה בפנקס' למען יעמוד ימים רבים לראייה וכן כל בית' בזה ונאכד השטר של יהדות והגתבע רוצה לפסור עצמו בפנקסה ל' אפי' חתם ערו השופט וכל הערכאות הממוני' מפי המלך בעצמו והם מוחזקי' לכל כנאמנו' ושאינם מקבלים שוחד אין בזה ממש שכיזן סבדיניהם הם מכשירין לעדות אפי' קרובים אפי' פסולים חיישינן שמא אותן יהודים שהעידו בפניהם קרובים או פסולים ואין בעדה'ן ממש בדיני ישראל ולא כל כמיניהו אפילו בדיני דמלכות לאכשירי פסולים או קרובים דההרה פסתליתנו בישראל נגד ישראל ואם כתיב בפנקס בפירוש

נתינת שבותם פלוני ופלוני העידו על השטר שהוא כשר בכל דיני הנהגים בישראל אז ודאי לא מרע נפשיהו ואמת תא שפלוני ופלוני עמרו בפניה והעידו ואם אנו מכירין אותו פלוני ופלוני שהעידו שהם כשרים לעדות הרי זה כשר ואם לא ואין בו פסול :

ט דין הוציא עליו כתב ידו מקויים או בלתי מקויים ודין טענת פרעתא וכורה בקצת וכו' ו' סעיפים :

שהו' פתייר שמא ותבענו שנית כיון שיש בו נאמנות ואם לא נתקיימה חתימתו ושען פרעתי נאמן בשבועת היכת בכגו שאם היה חצה היה אומר מזויף הוא ואין זה חתימת ידו וגם הנאמנות לא נהתי לך ואין טענתו שאמר פרעתי סותרת הודאתו בכתבו שהאמינו עליו לומר שאינו פרוע שאפשר אע"פ שהאמינו פרענו ולא הבע שטרנו לפי שהיה בטוח בו שלא יוכל לקיימו אלא על פיו והוא נאמן לומר פרעתי בכגו דמזויף הוא ועל סימן קלו סעיף י"ג ו"ד אם נאמן לומר טעיתי במנו דפרעתי :

ג כחכירו שהחתי' עדים אחר חתימתו לא לקיים החתימה ההחייב אלא לקיים הענין והרי הוא שטר נמור ואינו נאמן לומר פרעתי מטעמא דאם כן שטרך בידו מצי בעי :

ד פנקס של חשבון שחתמו עליו בעלי הדבר והחתימו ער אחר עבהם הרי זה העד הוא ככו' שליש בנותם ועריף מעד אחד דע"למא כיון שהם עצמם חתומים בוודאי ליה כשטר נמור ואינו נאמן לומר פפעתני כל זמן שהפנקס ביד חכירו שהוא כמו שהיה ביד שלישי מהכת הער שבו :

ז הוציא כתב יד הלוח על יורשיו אע"פ שהם מודים שהוא כתב יד אביהם אנו זמנין להם שמא הוא פרוע ופטרמיס אף משבועת היורשים שלא נתקל' שבועת היסה אלא לנשען אבל לא על היורשין והא רהקנו שהיורשין נשבעין שבועת שלא פקרנו אבא היינו כטבאין לגבות בשטר שהניח להן אביהן אבל להזיק מה שבידם אפילו שבועה לא בעו אלא מחריטין סתם כמעבר היורשים שכל מי שידוע כמקו' זה אם הוא פרוע שורה ואם אינו פרוע שיעיד וגם היורשים יאמרו אם יודע' שאינו פרוע ואם הוא הוד הזמן של הפירעון שחוב בו הואיל ומודים שהוא כתב יד אביהם או שנהקיים כתב יד אביהם נוכח סתם ואם אין מודים שהוא כתב יד אביהם וגם לא נתקיים כתב יד אביהם אף ע"פ שהוא הוד הזמן חייטיןן שמא פרע ופטרמיס אע"פ שחזקה אין אדם פרוע תוך זמנו הני מילי בשטר נמור ולא בכתיבת ידו אלא מחריטין סתם כמעמד היורשים אם שום אדם יודע שאביהם חייב חוב זה ולא פרע ואם הודה החייב וצוה בהלוחו שהוא חייב לו כך וכך בכתב ידו או שנידוהו כדי שישים וכת כנידויו ולא שלם נבל ענין חייבים לשים :

ח ראובן שהוציא פסק דין על יורשי שמעון שאביהם נתחייב לו שבועה על עסק חביעה מסין והיורשי אומרים שמא נשבע לך או שמא פרע לך פטרמיס נ"ב אף בלא שבועת אלא מהדיפין סתם כמעמד היורשים כדלעיל / כתב לו בכתב ידו שחייב לו ונתנו לו כפני עדים הרי זה שטר חוב נמור והא קיימא לן עדי כסירה כרתי בכל השטרות ואינו נאמן לומר פרעתי ונכתבו אפי' מסשעברי :

ע דין מלוה על פה ואם אמר לו אלא תפרעני אלא בפני עדים וכו' ו' סעיפים :

א אמרו חכמים ז"ל אסור לאדם שילוח מעות לחכירו בלא עדים אפ"ל חלמ"ד חכם שיש לחוש שמא פחתת שירדת שיבאו ללוח או חלמ"ד חכם יהיה טרוד כנידסיה יבא היות לידי שכחה שישכח כמה הלוח לו או לפעמים ישכח אפי' אם חלוחו לו כלום אולא וכשיחבענו ישעון לא היה דבר' מעולם מהסת שכחתו ויבא לידי מחלוק' ולכן אמרו חכמים ז"ל המל' לחכירו בלא עדים עובר משום לפני עור לא התן מכשול וגורם קללה לעצמו כי מתוך שכחת הלוח כשיחבענו לא א שיכח וישעון לא היו דברים מעולם ולא ישלם לו אלא אפילו הבריות יקללוהו על שחבע מזה דבר שלא חלוחו מעולם לפיכך לא ילוננו אלא על מסבון שכשיש לו מסבון לא יוכל חלוחו לשעון שכחתו מעוד שהמלוה יחיה נאמן בשבועה כמת הלוחה

א מי שלוח מחכירו ולא עשה לו שטר בערים אלא כתב לו בכתב ידו שהוא חייב לו אע"פ דמן ההודה היה לו לנכות אפי' מן המשוועבדן דהא ק"ל שיעבודה דאירייהא קובחתיבנא לעיל סימן ל"ט סעיף א' רכנן הקנו שלא ינכה אלא מכני חורי ולא מששעכדי כסו' דליה ליה קלא והלקוח' לא ידעו להזהר ואין חילוק בין שכתב אני פלוני הבא על החתים מורה שאני חייב לפלוני מנה וחתם שמו למטה בין שכתוב ככתב יד אחר והוא חתם למטה וה' אס לא חתם שבו למטה אלא כתב אני פלוני בן פלוני חייב לך מנה אלא שכזה יש חילוק שכשחתם למטה אפי' כל העליון הוא כתב יד אחר נוכח בו אבל כשחתם שמו למעלה צריך שיהא הכל בכתביה ויורשטא חתם הוא שמו בכדי בראש המגילה שלא לשום חוב ומצאנה וכתב החתום שרצה הוא או אחר אבל כשהכל הוא כתב ידו לוכא למיחש לזויפא ואפי' לא כתב שמו בראש השטר ורא חתם למטה אלא שכת' בכתב ידו אני חייב לפלוני כך וכך כיון שהוא כתב ידו חייב לפיכך הפיתקות שמוציאין השותפין זה על זה הואיל והוא כתב ידו אפי' אין בו חתימת כלל אלא קבלתי ביום פלוני כך וכך נוכח בו מכני אורין רכיון דכתב ידו מעיד עליו הוי הודא גמורה ואינו נאמן לומר עליה לה' סיהו אין כו' אלא דין מלוה על פה בעדים שיכול לשעון פרעתי :

ב אפילו נתקיים בכ"ד שהוא כתב ידו אינו נובה לא מן היורשים ולא מן הלקוחה אלא ממנו מכני חורי אס הודה שלא פרע אבל אם טענו פרעתי נאמן ונשבע היסת ונפטר ואפי' כתב לו בכתב ידו חתימת ידו דלמטה העיד עלי כמא' עדים כשרים אפי' הכילא הוי אלא כשאר כתיבת יד ונשבע ונפטר ואינו יכול לומר שטרך בידו מצי בעי שאינו חושש להנתי בידו כיון שאינו שטר נמיר כעדים ואם מודה לו בקצת נשבע שבועה דאירייהא כמו שיתבאר בעזרת השם כדן מורה מקצת סימן פ"ז ואם כופר ואומר שאינו כתב ידו ומעולם לא הלוח לו אם נתקיים כבית דין או שעדים מעידים שהוא כתב ידו והחוק בפרן ופטרמיס ואם לאו נשבע היסת ונפטר רהוח כמלוה על פה סתם בלא כתיבת יד דמי יימר שזה כתב ידו ואם טוען ואמר אמת הוא כי הוא החתימי אבל מעולם לא חתמתי על הודאת הלואה אלא שכחתו בה שאמרו חז"ל לא ליהתום איניש אריש מגילתא וכו' וחמתי שמי' בכדי בסוף מגילה אחת והיתה חלק למעלה ואיפטר שפצעה וכתב עליה מה שרצה אבל כרי לו שלא לויהי ממנו נשבע היסת ונפטר ממנו שאם היה רוצה היה אומר פרעתי ונשבע היסת ונפטר מיהו לא מהניא טענה זו כמנו אלא בטוען ודאי לא לויהי ולא חתמתי לטם הודאה ונשבע כודאי שלא לויהי ולא חתם לטם הודאות הלואה מעולם אבל אם טוען טענת א אינו יודע על הלואה לא מהניא דה' החתימה ודאי וההלואה ספק ואין ספק מוציא מירי וראי וכן אם טוען אמנ' היה חודאחו ואת בניו לבנו אבל לא לויהי הלואה זו מעולם נאמן ג"כ בהיסת ממנו שאם היה רוצה היה אומר פרעתי ואם כתב בו נאמנות אפ' נתקיימה חתימתו אינו יכול לומר פרעתי דהא חתימתו עליו לומר שלא נפרע ואילו פרע לא היה מניח כידו

חוב אחר נתתי לו הואיל ולא פרעו כפני אותם העדים פלוני ופלוני שייחד לו המלוה נאמן המלוה לומר בשבעות היסת שמחזיב אחר קבלם וחייב לשלם לו זה החוב ואם אוהן העדים שאומר שפרעו כפניהם אינם בפניהם אלא מתו או הלכו למדינת הים ככל ענין אינו נאמן אפי' לא אמר המלוה בחוב אחר קבלתיה אלא אומר שלא פרעו צריך לשלם לו ואין המלוה צריך לישבע שמפני זה יחד לו עדיו שלא וכל לרחותו ולומר לו פרעתיך כפני אחרים ואם אומר פרעתיך כפני פלוני ופלוני שייחדת לי והם מתו או הולכו למדינת הים נשבע היסת ונפטר שהרי אמר שקיים תנאו ואם מודה שלא פרעו אלא שאומר לא אפרעך עד שיבאו פלוני ופלוני ותיאמר מה לי ואפרעך כפניהם כדי שלא תחזור ותהבעני שנית ותאמר מה שאהן לך עכשיו על חוב אחר נתתו לך אין שומעין לו אלא פרעו ככד והם כותבין לו שפרעו כפניהם וריו דתני שהתנה עליו שלא יפרעני אלא כפני עדים אילו ולא כפני עדים אחרים על בית דין לא התנה שלא יהו נאמנים :

אמר לו אל תפרעני אלא כפני פלוני ופלוני ופרעו ביניו לבינו והוא מודה לו אלא שאומר שקבלם בתורת פקדון ולא בתורת פירעון עד שיבאו פלוני ופלוני שייחד לו לעדים ובתוך כך נאנסו המעות סידו והוא לא היה עליהם אלא שומר חנם ותובעו שיחזיר ויפרענו אין כדבריו כלום מאחר שקבלם והלה לא בתורת פקדון כסדן ליהוי פירעון דברים שאומר זה אינם כלום :

מי שנחמק שטרן וכתבו לו בית דין שטר אחר על דרך שכתבנו לעיל סימן מא' דינו כמלוה בשטר ואינו יכול למעון פרעתי והוי ליה שוען אחר מעטה בית דין וקל' דהשוען אחר מעטה בית דין לא אמר כלום ויש מי שאומר שהוא הדין אם תבע את חבריו על פה ונתחייב לו בדין ולא היה בידו לפרועו וכתבו לו מעשה בית דין אם טען אהר כך פרעתי אינו נאמן וגובה אפילו מהלקוחות מי שמכר שדהו באונס ומסר מודעה קודם לכן כענין שהמכר בטל המעות של האונס שכיר המוכר שנתן לו בעד השרה יש להם דין מלוה על פה ואינו שורף ממסעבדי ככתב השטר שבירו שאין לו דין שטר כלל כיון דשלא בדין כתבוהו שלא ניהו ליכתב ונס נאמן לומר פרעתי וכן הדין בכל שטר שלא ניהו ליכתב שאין בו משש כלל ואפי' לראייה בעלמא אין בו ממשות לפיכך ראובן שמכר קרקע לשמעון וכחלו שטר מכירה עליה ומסרו לידו אבל עדיין לא החזיק בקרקע והקונה עשה שטר הודאה בעדים למוכר שכל זמן שיפרענו הוא חייב להחזיר אוהו שטר מכירה ושאותה מכירה אינה כלום ובטלה היא למפרע ולקץ הימים בקש שמעון הקנית לירוד לתוך הקרקע והוציא עליו המוכר שטר ההודאה וטען שכבר פרעו ותבע ממנו שטר מכירה שהניח בידו על אמנתו דינא הוא שאין באותו שטר המכירה ממש דהואיל ואין המקח ספק לא ניתן השטר ליכתב והמעות שכיר המוכר אינם אלא כמלוה בעל פה ויכול לומר פרעתי ונשבע היסת ונפטר :

עא לוח שהאמין למלוה בעל פה למה פועל נאמנות וכו' סעיפים :

א מלוה שהתנה עם הלוח שהיא נאמן לומר שלא נפרע אע"פ שטען הלוח שפרעו לא משניחין ביה והרי זה נוטל בלא שכונה דכל תנאי שבכסמן קיים ואפילו היא מלוה על פה והוא שיש למלוה עדים שהאמינו עליו אבל אי לכא עדים שהאמינו והלוה מודה שהאמינו אבל פרעו נאמן כמנו דלא האמינו ועיין לעיל סימן ס"ט סעיף כ' וגם כשיש עדים למלוה שהאמינו והביא הלוח עדים שפרעו אינו נוטל כלום שלא האמינו אלא עליו ולא על העדים ואם התנה עמו שיהא נאמן

הלוה עד כדי דמי המשכון כמו שיתבאר בע"ה אבל המלוה ג' שטר הרי זה מסובח יותר מלוה על משכון דגם במשכון אי אפשר שיטבח כמה לוח ממנו ויבאו לידו מחלוקת לפיכך המלוה בעדים ובשטר הוא טוב יותר ואם הלוהו בעדים בלא שטר ובלא קניין והונקרא מלוה על פה ואין צריך לפרועו אחר כך בעדים ויכול למעון ולומר פרעתיך שלא בעדי' וישבע שבע' היסת ויפטר אבל אם קבל קניין כפני עדים אפי' בלא שטר לא יוכל לומר פרעתי והוי כשטר משום דהא קיימא לן שכל קניין לכתוב' עומד ואם פרעו היה לו לחוש שמא כתבו העדים ונתנו לו השטר והיה לומר לו חן לי שטריו או חן לי שיכר לפיכך אינו נאמן לומר פרעתי בשקבל קניין ויש חולקין ועיין לעיל סימן ל"ט סעיף ה' וכל מקום שנאמן לומר פרעתי נאמן לומר מחלת לי אע"פ שטענה מחלה טענה נרוע היא מ"ס נאמן כמנו שהי' יכול לומר פרעתי וישב' היסת ויפטר ב טען ואמר פרעתיך כפני פלוני ופלוני לכתחילה אומרים לו ברר דברך והביא אותם העדים והיה נס כן תועלתו כשיביאם שלא יצטרך לישבע ויפטר מ"ס כיון דקיימא לן שאין צריך לפרועו בעדים הויליה הפרועה לפני העדים מילתא דלא רשיא עליה דאיניש ולאן אדעתא ויכול להיות שפרעו שלא בעדים והוא סבור שפרעו בעדים לפיכך אם לא באו העדים או אפילו באו והכחישו ואמרולא היו דברים מעולם לא פרעתי כפנינו ישבע היסת ויפטר מיהו אם אומר שהוא הזמין לכך שיהיו עדים שפרעו אם באו והכחישו הוא חייב לשלם והוא כפרן הוא ועל רישו ס' ע"ה :

אמר לו אל תפרעני אלא בעדים צריך לפרועו בעדים ואם אמר אחר כך פרעתיך שלא בעדים אינו נאמן והמלוה גובה ממנו בלא שכונה שכיון שהתרה בו שלא לפרועו אלא כפני עדים אכן סהדי דאילו פרעיה לא הוי פרעיה אלא כפני עדים וכיון דליכא עדים אכן סהדי דלא פרעיה ובמקום דאנן סהדי אין מקום לשכונה ולהאי טעמא אין חלוק בין שאמר לו אל תפרעני אלא בעדי' בשעת הלואה בין שאמר לו פן לאחר הלואה דעבר ליה לאיש מלוה ובכל עת שיאמר לו כן ואפילו לא קבל עליו לעשות כן אינו רשאי לשנות ואם ששינה ופרעו שלא בעדים אכן סהדי דשקרו קמשר וגיבה ממנו בלא שכונה טען ואמר עשיה כן כמו שאמרת ופרעתיך כפני פלוני ופלוני והלכו למדינת הים או מתו הרי זה נאמן ונשבע שבועת היסת ונפטר וכן אם אמר אל תפרעני אלא כפני תלמידי חכמים או כפני רופאים סתם ולא פירוש כפני איזה ואמר כן עשיתי פרעתיך כפני תלמידים חכמים או כפני רופאים ואתם שפרעתיך כפניהם מתו או הלכו למדינת הים הרי זה נאמן ונשבע היסת ונפטר דכיון שאומר שקיים התראתו ופרעו כפני עדים מהלו לעשות יותר כל העדים סופי למ' וכי בשביל זה יפסיד זה אין סברה לומר שיחייב לכתוב שובר ולשומרו לעולם ואין להקשות א"כ כי טען פרעתיך ביני לבינך בלא עדים והא נאמן לומר כן כמנו דאי בעיאמר פרעתיך כפני פלוני ופלוני ומתו או הלכו למדינת הים דאין זה מנו טוב דיותר נוח לו לומר פרעתיך כיני לבינך ושבתתי הההראה שהתירתי כי לפרעך בעדים סמה שיאמר פרעתיך כפני פלוני ופלוני ומתו כי יאמרו עליו הכריות הרוצה לשקר ירחיק עדיו צינמי לפי הטעם שכתבתי לעיל דכיון שאמר לו אל תפרעני אלא בעדים אכן סהדי דלא פרעתי שלא בעדים אין כאן סגן כלל דה'ל מנו במקום עדים :

ד אמר לו אל תפרעני אלא כפני פלוני ופלוני ואמר לו פרעתיך כפני אחרים אם באו אהם אחרים והעידו שפרעו כפניהם נאמנים ופסור דלאו משום שפסל עדים אחרים אמר כן אלא הראה לומקום כפני אילו והוא הדין אחרים רק שלא יהא נאמן לומר שפרעו ביני לבינך עצמו מיהו אם יאמר המלוה אמת פרעתי טעות כפני אלן העדים אבל על

* לבוש עיר שושן הלבנות הלואה * * * *

והמורה ושום גילגול בעולם אין צריך ליטבע לא בחלתי
פירקו ולא בסוף הפרקו : שטר שכתוב בו שיהא המלוה
נאמן עליו כל זמן שלא נכתב עליו הכרא כו' לא עליו על
השטר ממש קאמר אלא עליו על החוב קאמר ואפילו נכתב
במקום אחר כני אלא אם כן פירש בהדיא שיהא השובר
כתב על זה השטר ממש שאז צריך לקיימו הנאמן ככל
מקום אם הביא עדים שפרעו בפניהם מהני דהוי כאילו אמר
אל הפרעני אלא בפני פלוני ופלוני ופרעו בפני עדים אחרים
וכאן והעידו שפרעו בפניהם שפטר כדכתיבנה לעיל סימן
ע' סעיף ד' וע"ש :

א ואין הנאמנות מועיל שלא להחריס הרים סתם ואפילו אם
פירשו בפירוש שפטרו משבועה ומחרים ובא הלואה
לאחרים סתם אין המלוה יכול לעכב עליו ולומר הוציאני מן
הכלל שלא האמינו לגזול את שלו ואם לא נזל אין עליו עונש
החרם ולמה א"כ יעכב אבל להדירו בקבלת נדר אינו יכול
שבין שפטרו משבועה נדר בכלל שבועה הוא :

ב וכי מחרים סתם לא לומר כל שאן נזלית אלא יאמר כל
כאן דאיתיה לנזיליה כידה ולא מהדר ושפטר דלישנא
דכל שאן נזלית ממשע שאינו מבקש אלא לקלל הנזלן
על שנזלואף על פי שלא יחזיר לו ולפי האמת אין זה כוונתו
אלא שיטוב לו את הנזילה ולפיכך יאמר כל שאן דאיתיה
לנזילה בידי ולא מהדר הכי והכי ליהוי כדי שמיארה העונש
ישוב את הנזילה :

ג יש אומרים שאין רשות לבית דין ליתן רשות להחרים
בציבור לכל מי שיבוא ויאמר כהו לי פתק' דלשותא
ותנו לרשות להחרים בציבור אלא אימרים לו אם אתה תובע
אדם ידוע הרי דין ביניכם ואם לאו שאיך תובע אדם ידוע
אלא איהו חושד קצה בני אדם הבא את כולם לבית דין ושם
הקלל אותה כרצונך אבל בציבור מה לנו לקלל עבורך אבל
ליתומים שבאו בטענה אביהם או האפשרופוס ואמרו אין
אנו יודעין אצל מי יש למורישנו כלום כותבין פתקא דלשותא
ומחרימין להם בצבור ויש אומרים שנוהגין רשות לכל אדם
להחרים בצבור אחר ערותו וכן נוהגין עיין לעיל סימן ט"ז
סעיף ג' ואם אחד רוצה לצאת מבית הכנסת כשזה מחרים
יש רבית דין לומר לו ולמה אתה יוצא כדי להזהירו אבל מכל
מקום אם לא רצה להחמיק אין מונעין אותו מצאת שאפילו
יצא בטעת החרם חל עליו חרם שכל הרים שנית דין גזרין
אותו אין צריך לבעל דין לענות אמן ואף אם יהיה בסצולת
הים החרם חל עליו :

ד שטר שיש בו נאמנות והלואה כוציא כתב יד המלוה
שקבל ממנו סכום פלוני ביום פלוני וסכום פלוני ביום
פלוני ולפי אותו כתב לא נשאר לו אלא כך וכך והמלוה שוען
שאותו הכתב הוא מעסק אחר אבל שטר זה עדיין כחוקפו
ובאפסות אין טימיעין לו דם דכוהבין נאמנות כשטר מועיל
לענין שלא יוכל הלואה להשביע את המלוה שלא נפרע שטר
אבל אינו מועיל כנגד עדים דספי כעדים לא המניה כמ
סכהבנו בסעיף א' הדיבא דאיכא עדים דפרעיה לא הויסן
למיטר שטראי ניהו וה"נ שכהב יד מעירו שקבל ממנו כך
וכך אינו נאמן לומר של עסק אחר היה :

ה שטר שיש בו נאמנות למלוה נגד הלואה ויצא מהחת
יד אחר יש פי שואמר שאין הנאמנה מועיל :

ו שטר היה לראובן על שמעון ומת ראובן קודם
שהגיע זמן הפרעון הכתוב בשטר יתבעו היורשים
את שמעון לפרוע השטר ושען שמעון שכבר פרע
לראובן לפני מותו ומראה כתב פרעון ועדים חתומים עליו
ושואל אדרבה ויחזירו לו את השטר שפרוע הוא ויורשי
ראובן אומרים שעדים שחתמו על הפרעון ערי שקר הם
ונתתין

צאמן כשני עדים אף על פי שהביא עדים שפרעו ואפי' הביא
מאה עדים שפרעו בפניהם המלוה נאמן יותר בהם ונטול
בלא סבועה שבין שהאמינו כשנים שהוא עדות שלם וקיים
לן בכל מקום ששנים הם כמאה לא אמרינן הכא העמד אילו
כנגד אילו ודל כל העדים מהכא וחזר להיות מיהו על פה בלא
עדים אלא כיון שהתנה שהאמינו היה ליה כאילו פסל הלואה
על עצמו כל עדים שבעולם ולא יהיה נאמן עליו שום אדם
אחר רק המלוה בעצמו ואפילו אם היה ללוה שום מנו שהיה
אצטר למיפטר עצמו בסענה אחרת לא מהמנין ליה שפרע
אצילו במינו כיון שהשענה בעצמה שפרע הוא נגד הנאמנות
שהאמינו עליו הוה ליה כמנו במקום עדים דכיון דהאמינו
עליו והלה אומר שלא פרע הוי כאו אנן סהרו ולא פרע כלא
דאמר ליה מהיפנת לי בני תרו דהוי עדות שלם ואין צריכין
יותר אבל אם אמר מהמניה לי כהלהא ופרעיה בפני ד' ה'ר'
נאמנים יותר ממנו שבין דסתם עדות כשנים סני והוא נחת
לדעות לומר כני הלהא הרי דעמו סמוך על רוב דעות ולא
על סתם עדות וארבע עדיפי מתלהא ומהני יותר ממנו :

ב הא דמהני נאמנות בלא קניין דווקא שהאמינו בשעת
הלואה ודאי שעל פנת כן הלואה ואם לא תחת
מאמינו לא הלואה לו אבל אם האמינו לאח' הלואה ולא קנו
פיניה לא משתעבד ועל סי' ס"ב סעיף א' :

ג הא דמהני נאמנות כנגד עדים הם כשעדים בפנינו
פרעו שהרי לדבר זה האמינו ופסל כל העדים אבל אם
העידו עדים כפנינו הודה המלוה שפרעו נאמנים שלא פסלה
אלא לפרעו אבל הודאה מילתא אחרתיה היא ולזה לא פסלם
וכן אם העידו שמהל לו החוב בפניהם נאמנים יותר מן המלוה
זוה ודאי מילתא אחרתיה היא ולזה לא פסלם וכן כל כיוצא
בזה דאין הנאמנות אלא למה שהאמינו עליו ולא יותר כגון
מי שקבל מעות בעיסק' והאמינו לנחון עליו ועל יורשיו לומר
שלא אירע הפסד באהוה ממון ובכל אשריאמר בעיקר הממון
יהא נאמן אח"כ נפטר המקבל והניח ממון ביד אחר והנתת
אומר שהוא מעסק השותפות ושהוא שלו לנכות ממנו מעות
שנתתו ושהוא נאמן על זה מחמת שהאמינו המקבל עליו
על יורשיו אינו נאמן בזה אפי' היה המקבל חי שזה לא נכיל
בלשון הנאמנות שהאמינו שלא אירע הפסד אבל לכל מח
שכתוב עליו נאמנות מרני כגון אם כתב לו שיהא נאמן כמה
הוציא הוצאות ושהרים מהני כמו שמהני לעיקר הקרן שכל
הנאי שבממון קיים :

ד והמדקדקים אם האמינו את המלוה עליהם במלוה על
פה כשפרעין אותו עושין שובר סכתב ידו של מר' על
הנאמנות וחוליקא למיחש לפידי ואם לא האמינו הלואה את
המלו' עליו אלא הלואה סתם אם הוא מל' על פה נשבע היסת
ונפטר ואם הוא מלוה בשטר והשטר בידו והלואה טועה פרעתי
לא נפטר הלואה בשבועת היסת דאם כן יאמר הלואה שטרך
בידי מאי בעי אלא כיון שהשטר בידו נשבע המלוה שלא נפר'
וצריך זה לשלם לו ואם האמינו עליו נובה בו בלא שבועה :
ה ואם פרעו בפני עדים ואחר כך חזר המלוה והובעו
ואומר שלא נפרע מחייבין אותו שצריך לפרועו שנית
כתבה שכבר האמינו הלואה ופסל כל העדים מיהו אף על
פי כן יכול הלואה לחזור ולרביע את המלוה לדין ואומר לו כך
הכך אתה חייב לי מפני שפרעתיך שני פעמים אם הורה חייב
לשלם ואם כבר ישבע היסת על כך שלא פרעו אלא פעם
אחת ואע"פ שפרעו החלה בפני עדים אינו יכול להוציא ממנו
על פי אותן העדים כיון שכבר פסול עליו כל העדים שאמרו
שפרעו זה החוב והאמינו למלוה מכל מקום מה שהאמינהו
כבר קיים ושלם לו פעם שנית והביעה וזו לא נרעה משטר
הביעה דבעל פה שצריך ליטבע היסת ולפטר לפיכך אם
כתב לו בנאמנות שיהא נאמן עליו בלא שום שפירח קלה

לבוש עיר שושן

הלכות הלואה

מג

שיחבאר לקמן סימן ק"ח בעזרת השם אין זה בכלל אין אדם מוריש שבועה לכנוי שהיה נשבעים שבועת עצמם שלא פקדו אביהם והיכי דמי אין אדם מוריש שבועה לכנוי כגון שמה הלואה בחיי המלוה שלא היה יכול אביהם להפרע מן הורשים אלא בשבועה ואחר כך מה המלוה שאין חרשי המלוה נובין כלום מירשי הלואה אפילו בשבועה מטעם דאין אדם מוריש שבועה לכנוי ועיין לקמן סימן ק"ח סעיף ז' א' אבל אם כתב בו נאמנות מפורש שהאמין את המלוה ואת באי כחו עליו ועל באי כחו אפילו מת לוה בחיי מלוה ואחר כך מת מלוה יורשי המלוה או מקבלי מתנה מן המלוה נובין מן מירשי הלואה בין ממקבלי מתנה ממנו בלא שבועה :

יב

שטר אף על פי שיש בו נאמנות אינו נוכח מהיהומים הקטנים כי אולי כשיגדלו והקורו ימצאו שובר או עדי פרעין :

יג

שטר שיש בו נאמנות ונמצא המלוה כפרן בעדים כדבר אחר מענייני השטר אף על דק"ל הוחזק כפרן למסון זה לא הוחזק כפרן למסון אחר הכא אבר כ נאמנותו מכל השטר דאנן שהרי שוודאי לא האמין לכפרן שמה שדרך הלואה להאמין למלוה משום דמן הסתם כל ישראל בחזקת נאמנות קיימי וזה אורועי גרעיה לנאמנותו מכאן ואילך לכך אינו נאמן עור :

יד

שטר שיש בו נאמנות ומנהג המקום הוא שהרבה סופרים כותבין נאמנות בלא שאלת והמלכת הבעלים אלא לשפרא דשטרא כותבין והלואה טוען שנכתב בלא רשותו וציוויו אם העדים עצמם הם כאן בפנינו ואוסרים שלא כתבוהו בציוויו אלא מפני שהם ראו שבשאר שטרות היה כתוב כן כתב ורגם הם כן נאמנים ואין זה חזר ומניד דאיבא לשימרא אשאר מילי חיימו לפיכך אף על גב דכתוב ביה וקנינא מיניה על כל מאי דכת' לעיל אין סומכין על הנאמנות כיון שאילו מנהג פישט כל כך לכתוב כן בכל השטרות והוא הדין בשאר לישני שופרי דשטרי בכיוצא בזה היה דינא הכי ועיין לעיל סימן ס"א סעיף ה' ואם כתוב בו בפירוש וקנינא מיניה על כל מאי דכתוב ומפורש לעיל ובענין הנאמנות מפורש ואחר כך אמרו העדים לא אמר לנו הלואה מעולם לכתוב זה הנאמנות או כשעות כתבנוהו זה הוי ודאי בכלל כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומניד ואינו נאמן לכך מנהג טוב לכתוב בשטרות קניין על הנאמנות מפורש ושבו אין לפקפק :

טז

במקום שנהגו שלא לכתוב נאמנות אלא בציווי הלואה כשמצוה הלואה לכתבו מועיל אפילו בלא קניין והוא מצוה כן בשעת ההלואה כמו שכתבנו בסעיף ב' בס"ז אבל שלא בשעת הלואה וכן במקום שכותבין אוהו בלא ציווי אלא מן הסתם לא משהעבר בלא קניין :

יז

שטר שיש בו נאמנות וכתוב בו זמן קבוע לפרעון אף על פשעך הזמן הנאמנות עדיין קיים ושעמא דמסתבר הוא דאטו משום שהוא עבר זמן פרעונו יאבד זה נאמנותו בתמיה :

יח

במה דברים אמורים דמהני נאמנות חתם לפוטרו משבועה הגו מילי בעוד שהלואה חי וכו' לנכות ממנו אבל אם מת וכו' לנכות מירשיו לא מהני אלא אם כן פירש שהאמינו עליו ועל יורשיו שאז נוכח בלא שבועה אפילו מן הורשים ואם כתב ההא נאמן עליו ועל באי כחו גם יורשיו בכלל באי כחו הם וכן מקבלי מתנותן להם נכסיו במתנה בכלל באי כחו הם :

יט

שטר שמת הלואה בחיי מלוה ואחר כך מת מלוה יורשי המלוה נובין מירשי הלואה בשבועת הורשים והוא שנשבעים שלא פקדנו אבא ששטר זה פרוע הוא שבין שאביהם חתי יכול לנכות מהם בלא שבועה על הדרך

יב

והווקא מירשי הלואה או מקבלי מתנה ממנו נובין אם יש ככתב שטר דלא עדיפי מהוא עצמו

יג

דאמרינן אם לא כן שטרך בידו מאי בעי אכל לגבי לקוחות שלקחו מן הלואה אפילו נאמנות אינו מועיל ואפילו אם התנה הלואה עם המלוה בפירוש שיגבה המלוה מלקוחות שלו בלא שבועה אינו נוכח מהם בלא שבועה דלאו כל כמיניה דלוח להאמין המלוה על לקוחותיו שלקחו ממנו דחיישנן לקנוניא וכן הדין במלוה מוקדם שבא לנכות קודם מלוה האחר ממנו אינו נוכח בלא שבועה אף על פי שיש נאמנות בשטר דלאו כל כמיני' דלוח להאמינו על מלוה מאחר שלו :

יד

ישאמרים שאין נאמנות מועיל אלא לנפרע בפני הלואה דאמרינן שהאמינו משום שחשב שלא יעז בפניו אבל שלא בפניו לא האמינו דשטא יעז' ועוד שטא מפני הנאמנות פרעו בעדים או גשבור ואם היה בפניו היה מביא ראיה שפרע אלא בית דין משביעין אותו ומגבין לו ואם פירש שיהא נאמן עליו ולא ישבע לא לו ולא לכאדם מכחיזין בית דין משביעין אותו שגם הם באין מכחו ועל סימן ק"ו :

יז

במה דברים אמורים דנאמנות חתם אינו מועיל לגבי יורשים הגו מילי כשהאמין הלואה למלוה סתם ומת הלואה אין המלוה נאמן על יורשיו וכן אם מת המלוה אין יורשיו נאמנים אפילו על הלואה בעצמו בלא שבועה שלא פקדנו אבא אבל מלוה שהאמין ללוה שיהא נאמן לומר על השטר שהוא פרוע מועיל נמי אפילו לגבי יורשין שאם מת המלוה ובאין יורשיו לנכות מהלואה נאמן לומר כנגדם שהוא פרוע ושעמא משום שכשכא שטר זה ליד הירשים הרי זה כקרוע מטעם הנאמנות שיש ללוה דמאי וישענו הירשים רוח לך למקרעיה לשטרא או לביחב לך שיבר ואמר לו א' מיניה דאית ליקא סמכנא ולא חששת' ומיהו הלואה צריך לישבע שבועת היסת שהוא פרוע ואפילו בחיי מלוה צריך לישבע היסת אם לא כתב לו בפ' שיהא נאמן בלא שבועה דכיון דלא כתב שיהא נאמן בלא שבועה דילמא הכי קאמר ליה מהמניד לי לבטולי שטרא ולהי במלוה בעל פה והוי כמן דשעני' מנה על פה ואמר ליה איך נהתי לך רמשתבע אידך שבועת היסת ונפטר הכי נמי הוי ליה כמלוה על פה וצריך לישבע שבועת היסת שלא יועיל לו הנאמנות אלא לבטל השטר אבל לא ליפטר משבועה אם לא שפירש בפירוש שיהא נאמן בלא שביע' ואין חילוק בשטר זה כשטוען הלואה פרעתו כולו לכשטוען פרעתו מקצתו ומקצתו עזיבו חייב לעולם אינו נשבע אלא שבועת היסת ואין צריך לישבע שביעה דאורייתא אפי' במורה פקעת דכיון שהאמינו פטרו אפי' משבועה דאורייתא ואם התנה עליו שיהא נאמן בלא שבועה אינו נשבע כלל וכן נאמנות הלואה מועיל גם כן לירשיו שאם מת הלוא' אינו נוכח מירשיו דשעני' לקוח

והרי יתר על המצוה שעושה הוא פרויה אותו פרושה ש"ד צריך לתת לעני כשכא אליו לפיכך אמרו רז"ל דהמלוה את חברו על המשכון הרי זה שומר שכר עליו דהוה ליה כאילו קבל אותו פרושה בשכרו ויש לו דין שומר שכר לפיכך אם אבד המשכון או נגנב חייב בדמיו כדון שומר שכר שחייב בנגיבה ואביד רואין חילוק בין אם פירשו שקבלו למשכון בכדי שוויו בין קברו סתם ואם אבד והיה שזה המשכון כנגד דמי החוב אין לאחד על חברו כלום שנתנו זה כנגד זה ואם החוב יתר על המשכון משלם הלוה היתרון ויש אומרים שאם פירש ואמר בשעת הלואה אף על פי שאין המשכון שזה בעד כל החוב אקבלנו בעד כל החוב אפילו אם קבל קהא דמגלא כאלפא זוזי אבד המשכון אבד הכל ואם דמי המשכון יתירים על החוב נוהג המלו' ללוה היתרון ואם נאנס המשכון כגון שנלקח בלסמין מוזין וכיוצא בו אהר משאר אונסים הודיעים יבעה המלוה שנאנס וכבר ידוע דשומר שכר פטור מאונסים והוי באחריות הלוה להפסידו וחייב הלוה לשלם למלו' כל חובו עד פרושה אחרונה ויש אומרים שאין מלוה על המשכון שומר שכר אלא מה שהוא כנגד חובו שהוא עיקר הצוה אבל מה שהמשכון יולד מדמי החוב אינו עליו אלא שומר חנם לפיכך אמרו שאם דמי המשכון יתירים על החוב נאבד מן המלוה אין המלוה נוהג ללוה היתרון אלא פעוהו מפני שהוא שומר שכר עליהם אבד אותם ולא יותר וכו' דאיכא פלוגתא דרב ר' א' בספיקא לא נפקין כמנא ואין לחייב המלוה לשלם היתרון אלא אם כן ידוע שנאבד או נגנב כשע"ע שזה חייב לדברי הכל ואם נאבד באונס יפצע המלוה כדון השמרים שנאנס ממנו ונזכה כל חובו בפשעא שפירשתי :

2 וכו' דמלוה על המשכון ש"ש הוא לפיכך המלו' להבידו על המשכון וחזר המלוה והפקידו ללוה ונגנב או נאבד מכית הלוה שלא פשע בו הוה דינא כאלו נגנב או נאבד מבידו אף על גב שב"ד הלוה אבד כיון שבחזרת פקדון נהני לו אכתי ב"שיתא דמלוה קאי . ומה הפעם אם ראובן לוח פעולת מטעמן על בנדי אשה וחזר והשאילן לו עד לאחר הפולח וסת ראובן כמועד ומאיסת רמושל מסרה האשה את אשר לה לשמעון וגם הנדרם ההם ואח"כ החזיר לה שמעון הכל חוץ מאותן הב"ד הדין עם שמעון שיכול להחזיק בנדיה שהשכון אותה בעלה אע"נ שאין אדם רשאי למכור בנדי אשתו ושלא בלא רשותה השכון אותה אחזקו אינשי בנגבי לא מהזיקינן ומסתמא ב"שיתא מטעמם בעלה וכו'ן שבתיות שאלה החזירים לראובן עד אחר המועד ולא כרות חזרה ושתיהו ההלואה בלא משכון עדיין הם ב"שיתא שמעון ואין האש יכולה לשעון הפשעים בעבור כרותו ואני הייתי מוחזק בהם כשמשלתי להן מלוכשי מאימת המושל ואם הייתי עדיין מוחזק בהם היתה נשבעת שבעלה משכנס בלא רשותה אבל עכשו א"ת נטבעת להוציא ראובן שנתן משכון לשמעון למשכנו לצורכו של ראובן אצל נוי והלך שמעון וזוה מן הגני ונתן לו משכון אחר לגני ועכב משכון של ראובן ב' דו נעשה עליו שום שכר כאילו הלואה עליו :

ד המלוה על המשכון ונתן לו רשות להשתמש בו ונאנס י"א שאפי' בנתינת רשות לבדו הוה עליו שואל וחיוב אף ע"ג דעדיין לא נשתמש בו :

ה מי שנתמסכן ע"י נאמני הקהל על חלקו המניע מהמשכונגב או נאבד המשכון אין לקהל ולא לנאמני דין לש"ש שפורעי הסם אינם חייבים זה לזה כלום שנחשבי הקהל כמשתכנים על חוב עצמם אלא כל יחיד חייב חלקו לשלשון והשלשין מעמיד אותם נאמניו לפיכך ע"כ כל יחיד ויחד שיפרע לשלשין ואפי' שהם כבר פרעו לשלשון אין נבייתן כפי שנוכחין חו' עצמן אלא הם הלון לשלשון ועתה נוכחין לו הובותיו ומתפרעים

שם פרע אביהם וכ"ש שאינו נובה כן הלקוחות ואפילו כתי הלוה ואפי' אם טודה ואומר שלא פרע אין הסוה מודף בשטר זה מן הלקוחות דחיישין יקנוט א' :

כב וכו'ן שהאמין המלוה ללוה לומר שהוא פרעו נאמן לומר אפי' בחיך הזמן שהוא פרעו לפיכך אם מה הלוה חוד הזמן י"א שאין נוכחין מן הוד"ש שענין מענין להם שם אביהם פרע שהרי אם היה חי היה יכול לומר פרעתי אפילו היך הזמן וכל מה שהוא יכול למען מענין להו ליתוס' וסוהו שחריטין סתם דלא ידעי דפרע ו"א שביון שמה בחוד הזמן חייבים לפרוע דהזקה אין אדם פורע היך זמנו ולא מבעיא דלא מענין להו אלא אפי' אם אמרו הומוסים ושענו בכיור אב"ו לו' להם לאביכם האימנתי כשהיה אומר שהוא פרע כו' ידעמו שלא היה מעוז לומר פרע אם לא פרע אבל הכס לא האמנתי ואני אומר שלא אמר לכם אביכם מעולם כיום ואפי' בשב עה זנין מאמין לכם כילא היה עסקי עמכם ויתם לא מהמנתי לואפי' בשבועה אבל אם הביאו עדים שיביהם יסר לפניהם שהוא פרע נתבטל השטר :

כג שטר שכתוב בו נתחייב זנין לפרועו או לפלו' והאמין למי שיוציא השטר ובא א' מהם והוציא השטר יס' עין הלוה שפרע לרב ר' ו' והבירו כו' ר' ו' כיון שהאמין למי שיוציא השטר לאו כל כמיניה לומר שפרע כל זמן שזה יוציא השטר ואם היו שותפין בחוב כיון שאחד מהם מידה שנפרע אם יש נכסים למודה נפטר הלוה ובית דין יודין לנכסי המודה ופרעים לחבירו חלקן ואם אין לו נכסים לכודה אינו נאמן להפסיד לחבירו מחס' שהשטר ביזו אלא על חלקו הוא נאמן ובית דין מב'ן לחבירו את חלקו מן הלוה והלוה יהא דינו עם המודה :

עב דין מלוה על המשכון והרבה דינים משבועות וכו' מה סעיפים :

א המלוה את חברו על המשכון צריך לזהר שלא ישחמס בי מפני שהוא כמור ריבית ואם הלוה לעני על מרא ופסל וקורדוס וכיוצא בזה ששכרו מרובה ואינו נפחת אלא מעט וכול להשכירו שלא ב"שות בעלים ולנכות לו דמי השכירות בחיבי דצוק קעבד דשכא ליה עב דוהוה כמשיב אביד ללוה ודוקא מרא ופסל כו' אבל דברים אחר' דנפיש פתיתיהו וזוטר אנריהו לא י' ישמי שאמר דאפי' במרא וקורדוס כו' דוקא לצאחיים יכול להשכירו אבל הוא לא ישתמש בהם וינכה לו בחיבי משום חשדא שיאמר חבריה שאינו מנכה לו כלום זה דוקא כשלא התנה עמי תחילה שישתמש בו וינכה לו בחובו אבל אם התנעטו מחלחל שישתמש בו וינכה לו בחובו מותר שאין בו חשדא כ"כ שדרך לפרסם שע"כ זלוהו וליכא חשדא ועיין בע"ז סימן קע"ב וקס"ו י"א שאין חולקין בין ספרי' לטאר דברי' אלא למד בספרים שהלו' עליהם מיקרי שולח יד בפקדון ש"א נקרא נזלן ויש סתירות ללמוד בהן משום דמצוה קעבד ותיחא לי ללוה דלעבד מצוה כמסנייה ובלבד שלא יפסיד ועיין בע"ז סימן קע"ב :

ב המלוה את חברו על המשכון ה' עושה מצוה ונסילות חסד ולא מבעיא כשמלוהו מעות דקעבד מצוה אלא אפילו הלוהו פירות דיש לומר דמתוך שמתירא שמיא יקבו הפירות הוא מלוהו ולא משום מצוה דאדרבה הנאת עצמו מלוהו אפילו הכי מצוה היא בין משכנו בשעת הלואהו בין משכנו אחר שהלוהו הרי זה מצוה שנומל חסד עמו ומלוהו לצורכו וכו'ן דמצוה קעבד אם היה בא אליו עני בשעה ה' שמתעסק בהלואה זו או במשכון כמנערו שלא יפסיד היה פסד מלתת לו דקייצא לן השסק במצוה פטור מן המצוה

לבוש עיר שושן

הרבזה הלואה

מר

ומתפרעים מהם ואם יש מנהג יודע בעיר בהפך זה הולכין אחריו :

ז הכלוה על המשכון ומת אף בנו נעשה עליו שומר שכר כההוא הנאה דחפשי ליה אזוזיה :

ח המלוה על המשכון זכשעת קבלת המשכון אומר אני איני מקבל אחריותו עליו לא הוי עליו אפילו ש"ח ופסאד אפילו כפשיעה דהא לא קבל עליו שום שמירה :

ט דאובן שאל משמעון סייף שהיה לו במשכון מנוי ואברו וסמעון שאל ממנו ממון הרבה כמו ששואל ממנו הננו אין צריך לשלם לו אלא דמי שיווי דסהם סייף כעלמא שהרי אין לו עסק עם הננו ואם הננו אונסו שלא כדון אין ראובן חייב כזה :

י הוואיל ונפסק הלכה שהמלוה את חבירו על המשכון הרי זה כשומר שכר לפיכך המלוה לחבירו על המשכון ואבר או ננכב בלא אונס והרי נתחייב המלוה בדמי המשכון כמו שנתבאר ואמר המלוה סלע הלוייתך עליו ולא היה שיה אלא שקל שהוא חצי הסלע ושואל מן הלוי עור שקל כי הלוי סהם ולא פירש שמקבלו בשביל כל החוב והלוי אומר סלע הלוייתני עליו וסלע היה שוה ואומר תן לי משכוננו ואני אתן לך סלע הרי המלוה נשבע החילה שבועת השימרים שאינו ברשותו ושבועה אינה מן התורה אלא חכמים ז"ל תקנוה מטום שסמא עיניו נהג בה והיא שבועת המשנה שצרי' לישבע אותה בנקיטת חפץ כמו שיתבאר בעזרת הסם כהלכו שבועה ואחר כך נשבע הלוי היסת שהיה שיה כנגד החוב ונפטר והוקא המלוה נשבע החלה ואחר כך ששביעין את הלוי שסמא וישבע הלוי החילה חייש' שסמא לאחר שנשבע ויצא הלה את המשכון ונרא' שלא היה שיה כל כך ונמצא שם שמים מחלל לכך ישבע המלוה החילה שאינו ברשותו ולא יוכל אחר כך להוציאו :

יא אמר המלוה סלע הלוייתך עליו ושקל היה שוה והלוי הודה במקצת ואומר סלע הלוייתני ולא היה שיה אלא שלשה דינרין והרי לפי הודאתו חייב לשלם לו המקצת שמו' לו והוא דינר דסלע הוא ארבע דינרין וישבע המלוה החילה שבועת המשנה בנקיטת חפץ שאינו ברשותו ואחר כך ישבע הלוי שבועת התורה כמה היה שיה שהרי הודה במקצת וישלם לו הדינר שהודה :

יב אמר המלוה סלע הלוייתך עליו ושקל היה שוה והלוי אומר סלע הלוייתני עליו אבל איני יודע כמה היה שיה וישבע המלוה שבועת המשנה שאינו ברשותו ואי לאו מדין גילגול שכתב היה נוטל השקל בשבועה זו ולא היה צריך לישבע יותר שהרי ודאי הוא חייב לו ואינו יודע אם פיעו אם לאו שזה חייב לשלם לכולי עלמא אלא שמדון גילגול שבועה שיתבאר בעזר' השם מגלגליו עליו שיכלול בשבועתו זו שלא היה שוה אלא שקל וישלם לו הלוי שני דינרין ואם יש למלוה עדים שנאבר דעכשוו אינו צריך לישב' שבועה שאינו ברשותו נוטל שקל בלא שבועה משעם שאמרנו אלא ס"מ כיון שיש ללוה מענת ספק על המלוה שסמא היה שוה חזר תקנו הגאונים שיכול הלוי להחרים סתם על מי שנטל ממנו כדון וה' עם מאמינו הלוי שנאבר שאז גם כן אינו צרי' לישבע שאינו צרישאו שנוטל שקל בלא שבועה וזה מחרים סתם על שווי המשכון :

יג ואם הלוי תובע למלוה ואמר סלע הלוייתני עליו וסתמי היה שוה נתובעו שישלם לו מה שהיה המשכון שוה יתר על מה שהלוה מחסת שפשיעת בשמירתו ומג' אפרינו סוף סעיף ב' סאם נאבר או ננכב בפשיעה חייב לשלם ל' אמותר לרבדי הכל והמלוה אומ' לו יהי כרבריך שצטעתי הרי המשכון לא היה שוה אלא סלע כמו שהלוייתך ואין אני חייב לך כלום אם הלוי מאמינו שנאב' ממנו ואינו ברשותו או שיש

לו עדים שנאבר ממנו ואינו עוד ברשותו והרי אין כאן שבועת המשנה שהיא בנקיטת חפץ לישבע שאינו ברשותו נשבע המלוה היסת ונפטר כדון כופר בכל ואם אין הלוי מאמינו גם אין לו עדים שנאבר הרי צריך לישבע המלוה שבועת המשנה בנקיטת חפץ שאינו ברשותו ומגלגל עליו שבועה זו שלא היה שוה יותר ממה שהלוה ואם המלוה מודה במקצת שאומר הלוי סלע הלוייתני עליו ושת' היה שוה ואמר המלוה שלא היה שוה אלא חמט' דינרין משלם לו הדינר שמו' לישבע שבועת התורה שלא היה שוה יותר מחמשה דינרין כדון כל מודה מקצת ואם אינו מאמינו שנאבר וגם אין לו עדי' שנאבר ממנו מהגלגל עליו בתוך שבועתו לישבע שאינו ברשותו ואם אמר לו הילך הדינר שהוא היה שוה יותר ממה שהלוייתך או שאמר לו יש לי בידך כדון שהיה שוה יותר על החוב הרי אין כאן מודה מקצת ואינו נשבע אלא היסת כדון כופר בכל ל' ונפטר אם זה מאמינו או יש לו עדים שנאבר אבל אם אינו מאמינו ואין לו עדים הרי חלה שבועת המשנה בנקיטת חפץ שאינו ברשותו ומגלגל עליו באות' שבועה אם היה שוה יותר מחמשה דינרין ואם אמר הלוי סלע הלוייתני עליו ושתים היה שהיה שוה אומר איני יודע כמה היה שיה ואם לא היה כאן גילגול שבועה היה המלוה נשבע היסת ונפטר ועכשוו שיש כאן שבוע' שאינו ברשותו דאע"פ שהרי סדרבגן וחבורה היא שהיסת הא קיימא לן לקמן סימן צ"ד סעיף ט' דשבועת היסת מצרפינן אפי' לשבועה דאורייתא כ' לטבועה דרבנן לפיכך ישבע המלו' שאינו ברשותו ומגלגל עליו לישב' בשבועתו זו שאינו יודע שהיה שוה יותר מדמי החוב ונפטר כן הוא דעת הסור בלי שום חולק והם רבוי הרמב"ם פיק' ל' מלוה ולוה וגם בעל השלחן ערוך הביא סהם להלכה ואין לחמוה מבאן על מה שכתבנו לקמן סי' ה סעי' ט' ו' לא דלא אמרו בשבועה הבאה על ידי גלגול כתיב בנ' אלא ישבע היסת על הגילגול או מהפכה בו ויש אומרים שהיוב שבועה ואינו יכול לישבע הוא ומשלים וכאן כתבנו שגלגליו שאינו יודע ונשכ' שבוע' זו ונפטר דלא כסאם אחר כדעות ה' שסב' ע' ה סעיף ט' שוה אינו קשה דס' כמו שכתב הרב המעיד על דין זה חל ואם הייתה שבועה שאינו ברשותו מחמת מענת כריאאם היה טוען אינו יודע היה חייב לשלם אבל כיון שאינה אלא מחמת ספק כלום שהלה משביעו על שאינו ברשותו מכה ספק שסמא הוא ברשותו ועניו נהג בה לכך נשבע שבועה זו גם על ש הגלגול שאינו יודע ונפטר וא"כ ה' ל מה שכתבנו כאן כדעת הסכרא האחרונה שסב' ס' ע' ה סעיף ט' וע' ל סימן צ"ד סעיף ט' ואם יש עדים שנאבר או שהלוה מאמינו נשבע היסת שאינו יודע שהיה שוה יותר מדמי החוב ונפטר ואם השיב המלוה יודע אני שהיה שוה יותר מדמי החוב אבל איני יודע כמה הרי זה כפי שמודה מקצת שלפחות היה שוה פרושה יותר מדמי החוב והוי ליה מודה בפרושה ועל השאר אומר איני יודע והוי ליה מחייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלים לו סלע ואם רצה המלוה מחרים סתם על מי שננטל ממנו כמה שלא היה לו לטול מן הדין ואם שניהם זובועין זה את זה שאמר הלוי סלע הלוייתני עליו ושתים היה שוה והמלו' אומר שלא היה שוה אלא שקל נשבע הלוי היסת שלא היה שוה פתו' מסלע כמו שהלוה ונפטר והמלוה נשבע שבועת המשנה בנקיטת חפץ שאינו ברשותו ומגלגל עליו לישבע גם כן בשבועה זו שלא היה שוה יותר מסלע ואם היה הלוי מאמינו שנאבר אי שיש לו עדים הרי אין צריך לישבע בנקיטת חפץ שאינו ברשותו אז גם הוא לא ישבע אלא היסת שלא היה שוה יותר מסלע :

יד ה' שניה מודים זה לזה כגון שאמר הלוי סלע הלוייתני עליו סלע היה שוה והמלוה מודה שכן ובא זה לפרותו שאמר המלוה שאבר אם אין לו עדים ואין הלוי מאמינו נשבע יותר מסלע :

ה'ל אלא כמנה לי בידך ותלה אושר אין לך בידו כלום הנשבע
 היסה ונפטר לפיכאם המשכון שה סלע הרי זה נשבע ונוטל
 אין המשכון שיה אלא דינר הרי המלוה נוטל דינר פדמי
 המשכון ופודע הלוח עוד דינר שמודה בנושבע על הסנים
 שכפר בהם שכונת התורה שהרי מודה מקצת ואם נכר ככל
 ואוכר אין זה משכון אלא פקדון בידך ואין לך אצלי כלום הרי
 המלוה נשבע בנקיטת חפץ ונובה פדמי המשכון עד כדי
 דמיו ואם אינו טוה כדי כל חובו נוטל ממנו מה שטוה ועל
 השאר נשבע הלוח היסט ונפטר שהרי הא כופר בכל ואפילו
 היה זה הדבר שמחויק בו דברים טעושים כהן אוכל נפש א
 כנר אלמנה שיש בהן פסוס השבת העבוט לא אמרינן כיון
 שמחוייב להחזיק שוב אין לו פנו אלא כיון שאין עדים והיה
 יכול לכפור יכול למעון עליו כדי דמיו וכחכ מורי מהרמ"ז ז"ל
 והוא הדין במקום שיש הקנה שלא לעכב אתר את של חבירו
 הבא לידו דרך שאלה או דרך פקדון או מלמד בספרים שלמד
 עט הנערים אף על פי שמחוייב להחזיר מכל מקום לא אכר
 פנו שלו ונאמן למעון עליהם כדי דמיו כל מקום שיש לו פנו
 ואפילו במקום שיש חקנה זו פכל מקום המלמד אף על פי
 שלא יוכל לעכב הספרים בשביל חוב אחר יכול הוא לעכב
 הספר בעד שכירוה הלימוד יש אומרים דכל מקום שזכר
 למעון על מה שתחת ידו יכול לישבע מהם שאינו חייב לו
 כלום וכלבר שיודע כודאי שזה שכננדו חייב לו כנון שיש לו
 פלוה בירו או פקדון וכדור לו שלא נאנס ששכננדו וסיהוא
 חייב ליתן לו פקדונו או דמיו וכל כיוצא בזה סיהולכתחילת
 אומרים לו לברר דבריו כמו שיתבאר למטה סעיף כ"ה ולקפץ
 ריש ס' ע"ה והא דיכול למעון על מה שתחת ידו היינו
 שאמר שזה שכננדו חייב לו פנו אבל לא יוכל להחזיק במת
 שהתחת ידו עד שחבירו יעשה לו כך וכך כנון עד שיה לו
 פטורי' או כיוצא בזה משאר חביעות שאין בהם פשוה טלוסק
 כי אין זה שידך לזה וכל מי שיוכל למעון על מה שתחת
 ידו אין לו זכות בורק משעת העשרה כנון ואיך ולא משעת
 הפישה ולכן אם נתיקק קודם העמד' ברין ברשות מרת
 קטא אייקר עד כאן לשוננו ;

שבועות המסנה בנקיטת חפץ שאינו ברשותו ויצא זה בזה
 ואם יש עדים שננב והיה שיה יותר על החוב והמלוה טוען
 שלא פטע בו וכבר אמרנו בסעיף ב' שאם לא פטע אינו חייב
 לשלם היהרן שאינו על היהרן אלא שומר חנם לדעת היש
 אומרים והלוח טוען שפטע בו ושוא' ממנו היהרן ושכ' המלוה
 כשאר שומר חנם שלא פטע ונפטר :

ך ואם הלוח טובע כיהרן שהיה שיה יותר על דמי החוב
 ויש עדי' בזה שהיה שיה יותר או שהמלוה מודה לו אלא
 שטוען שנאב' כאונס ותובע כל דמי חובו וישבע המלו' שכונת
 התורה כשאר שומר דהינו שלא סלה כו' וישא' ברשותו
 ושנאבד כאונס ונכה חובו מהמלו' שהרי אין הלוח יודע כיצד
 נאבד וה'ל כהלו'תנו ואינו יודע אם פרעתך שחייב לסלם :
 מן כל חכא שהמלוה צריך לישבע שאינו ברשותו אפילו
 שאמר הריני משלם כפי שתבע הלוח ואינו נשבע אין
 שומעין לו דהייש' שמא ענינו נתן בו ואם היה דבר שכל מינו
 שיה ומני' בשוק לקנות כמותו באותן דמי' שרוצה לשלם הרי
 זה משלם ואינו נשבע דכיון שהדבר הוא מצוי לקנות למה
 נחשדינן ליה שמא ענינו נתן כה סה לו זה מה לו אחר שיקנה
 בד'א כשהשכונע מושלת על המלות לבר ואין על הלוח שום
 שכונע אכל בזמן שהלוח נשבע כמה היה טוה כדי לישול
 או לפטר אז לא יצול המלוה לעולם מלישבע שאינו ברשותו
 אפילו אם סאמן הלוח למלוה שנאבד ואפי' אם ירצה לשלם
 והוא דבר המצוי לקנו' דהייש' שמא מצו' המלוה את המשכון
 אחר שכונע הלוח ונמצא ש' מתחלל וע'ל סוף סעיף ט'
 מן המלוה את חבירו על שכנת שיט בו אבן ונאבד ונמצא
 אחר דוכה לו ביד שולחני אם הלוח מודה שזכותו שביד
 השולחני טוה לשלו פטוט הוא שנלך אחר שוכה הבקויאם
 אבל אם טוען הלוח דשלו היה שיה יותר והמלוה טוען ברי
 שלא היה טוה אלא כזו וזו היא שיה יותר ממה שהלוח הרי
 זה מודה מקצ' ונותן לו מה שהוא מודה ונשבע על השאר ואם
 המלוה אינו יודע כמה היה טוה יותר והלוח טוען ברי שהיתה
 שיה יותר כך וכך הרי המלוה הוא כמודה מקצת ועל השאר או'
 אינו יודע דעל' היה שיה קצת ממה שישעון הלו'ה'ל פחוייב
 שבועה שאינו יכול לישבע וששלם כל מה שא' הלוח שהיה
 שיה מ'ס הבד' צריכין לחקור הישכ' ולאיים על הלו' שלא ישקר
 לסוס אותה יותר משויה ;

קט (ואם הוא בענין שאין המלוה יכול למעון לקוח הוא
 בידו אולד'ס או החזרתו לך שעכ'פ צריך המלוה
 להחזירו ללוח אפילו לא היה מודה שיה עליו כמו שיתבאר
 לקמן ס' צ' אם כן ה'ל הלוח כשילו היה מוחזק בחפץ שלם
 ואין למלוה עליו אלא טענת על פה נשבע הלוח שכונע
 התורה כדון סוד' מקצת שלא הלוחו אלא שקל ופודע לונוטל
 כיצד דברים שאין עשוין להשאיל ולהשכיר ואין לו עדים
 לו'היאך באו לידו אפי' ראוה עדים עתה בירו נאמן לוכך וכך
 הלוחי עליו כמנו דלקוח כו' וכן אפי' דברים העשוין להשאיל
 ולהשכיר או שאין עשוין להשאיל ולהשכיר אלא שיש עדי' שבאין
 לידו כבתר' שאלה ואין עדי' שראוהו עתה בירו יכול לו' החזרתו
 לך או להד'ס בדברי' העשוין להשאיל ולהשכיר באין עדי' שמפרס'
 לידו אבל דברי' העשוין להשאיר ולהשכיר איש עדי' שראוהו עתה
 בירו אינו יכול לו' לקוח כו' או החזרתו לך יא כש' מחוייבין
 אותו מסו' ראוהו בירו לא בעינן כראוהו בירו בשעה שתבע
 לבד' אלא אפי' ראוהו קוד' לכן בידו חזרתו פ' טען סיד לקוח'
 או טענה אחרת שרמ' להחזיק בהן ושל' להחזירם לפי אותה
 הטענה שוב אין לו פנו לו' כך וכך הלוחי עליו כמנו דהחזרתו'
 אחר' ראנו שהרי כיון שגילת דעתו בכר להחזיק בהן וקדיא לש'
 דחזירם והוה ליה פנו במקום עדים והן אם היא ספורס'
 שהיא כזו אף על פי שאין בהן עדים שראוהו ביד
 לא יב' לומר לקוחים הם בירו שהי' אמן כש' פנו שהיה
 יכול לומר החזרתו דהחזרתו סנו נדע הוא בכאן שירש'
 לטנות הודע שיחזיקוהו סקן ואפילו אמר בטעה שראוהו
 עדים

ין ואם לא נאבד המשכון אלא סחלוקין בעיקר ההלואה
 המלוה אומר שחלוהו סלע והלוח אומר שלא הלוח
 אלא שקל אם הוא בענין שהיה המלוה יכול להחזיק במשכון
 ולטעון לקוח הוא בירו או לא היה דברים מעולם או החזרתו
 לך נאמן לומר שהלוח עליו עד כדי דמיו כמנו דאיכע' אמר
 לקוח כו' ובשבע' בנקיטת חפץ אף על דאם היה טוען לקוח
 הוא בידו וכן השאר טענות לא היה צריך לישבע אלא היסת
 לא אמרינן כיון דמהימנינן ליה בעד כדי דמיו סטעס סינו
 דלקוח כו' הכי נמי לא היה לו לישבע רק שכונע היסת דמנו
 לאפטורי' משכונע' המורה לשכונע קלא לא אמרינן ומעמא
 שכיון שאם היה טע עדים שהוא משכון בירו כמו שהוא
 טוען ולא היו העדים יודעים בכמה היה צריך המלוה לישבע
 בנקיטת חפץ שהיא שכונע המסנה שכיון שיש טע עדים
 שכחורת משכון בא לידו שוב אין כאן פנו דלקוח הוא בירו
 דהוה ליה פנו כמקום עדים נס כשאין טע עדים שה' א בירו
 בחורת משכון אף על פי שהיה נאמן בהיסת כשענה דלקוח
 הוא בידו לא הקילו ממנו שכונע של נקיטת חפץ שהיה עליה
 אם היו טע עדים לפיכך צריך לישבע בנקיטת חפץ וכן דמ'ע'
 שאמינו אינו צריך לישבע בנקיטת חפץ אלא כש' טעס'
 המשכון בעצמו שצריך להחזיר לבעלו וישול מעותיו שהרי
 אם היו עדים שהוא משכון לא היה יכול לטעון לקוח כו' אבל
 פ' רצ'ט טעות ואין כאן המשכון נשבע היסת ונפטר דל'

בב היסת שלקחת ממנו או שמסרה לו בחובו ;
אם המורה כופר במטבון ושניהם מורים בהלואה זה
 אומר תן לי מטבוני ואתן מעות זה אומר תן לי מעותי
 כלא נחת לו מטבון ושבע המלוה היסת שלא הניח בידו
 המטבון והלו' ישבע היסת שהוא חופש משיו' כנגד חיבו' אם
 טוען שהיה מטבנו כנגד חיבו' או ויהר' ואע"פ שטוה' ויהר' כבר
 נפטר המלוה ממנו במה שנשבע שלא הניח בידו מטבון ואם
 קולוה מודה שהיה טוה' פהות סמה שהלוהו נשבע שמשבנו
 היה טוה' כך וכך וישלם השאר ;

כג ראובן טוען שלוח משמעון עשרה דינרים על מטבון
 והיה עד אחד בדבר שידע המטבון והחוב אבל אינו
 יודע כמה היה החוב ושמעון אומר שעשרים דינרים הלוח לו
 אם הוציא שמעון המטבון בפני בית דין או בפני עדים קודם
 שנפלה הקחשה ביניה' הדין עם ראובן דעכשו' אין לו כגו' כמו
 שכתבתי בלע"ף י"ח (וכיון שי' שאין עד אחד מהיב' שכועת
 ואינו יכול לישבע שאם ישבע כנגד עד אחר צריך להכחישו
 בשבועתו ועכשו' הרי הוא מודה לדבריו הער' ואינו מכהישו
 הלכך כחזיר המטבון ויביא ראיה על המעות ויטול או ראובן
 ישבע היסת שלא לוח אלא עשרה ויפטר אבל אם קודם
 שהוציא שמעון המטבון כב"ד נפל מהלוקת ביניהם שמעון
 נאמן ונשבע בנקיטת חפץ שהיא שבועה המשנה ונוטל
 וע"ל סעיף י"ה בס"ל זה ;

כד ראובן שלוח משמעון ז' דינרים על המטבון ואח"כ אסר
 לו פרעה' דין פעם אחד ב' דינרים ופעם שני' דינרים
 ופעם שלישי' דינר והשיב שם' אינו זכר אלא מהדינר הרב
 הדין עם ראובן מפני שנוף המטבון שלו ונמצא בשהוא הובע
 מטבנו טוען משיבו' אינו יודע אם יש לו עליו שום דבר אם
 לא וכיון שכן אין שמעון יכול לתבוע מספק בנכסי ראובן ואם
 ע"א' מעיר שלא בדבריו שמעון נשבע שמעון נגד העד ונוטל
 המטבון במה שהוא אומר הוא זה המלוה אינו יודע ;
כה התופש חפץ מחבירו וטוען שיש לו עליו עד כרו' דמי
 מעסק משה ומה' שביניהם נכון הוא שאומר להיפ' ש
 שיכר דבריו היאך נחתים זה לו' משום דנפיש רמשי' ואולי
 מתוך דבריו יתברר רמאי' וע"ן לקמן ס"ל זה סעיף ט"ז
 ולקמן סימן ע"ה ;

כו מי שיש בידו מטבון מחבירו ודוחקו לפדותו ואמר לו
 הלה יהי המטבון שלך כחובך לא קני ליה בדברים
 אילו דלא כיון אלא לרחומו שלא ירחקנו עור' אבל דעתו
 לפדותו לכשירצה ;

כז מטבון שנפחתו רמיו ביר המלוה וטוען הלוה בריל'
 שנפחת מחמת שנרקב או אכלוהו עכברים או עש
 אם טוען המלוה ששטרן במקום שמשטר מעכברים ורקבון
 וניערו כראוי אם כן אגוס הוא ונשבע היסת שהוא בדבריו
 ונפטר ואם מודה שלא שם אותו במקום המשטר מעכברים
 או לא ניערו כראוי חייב לשלם הפחת דהא פושע הוא ואם
 יש מחלוקת ביניהם זה אומר נפחת כך וכך זה אומר לא נפחת
 כל כך אם הלוה מודה שמתחלה לא היה טוה' אלא כרי
 החוב כגון שהלוהו עשרים והיה טוה' עשרים ועשה טוה' עשרת
 ורצה הלוה להחליט המטבון בירי המלוה בעד מעותיו
 שהלוהו שהרי היה טוה' כמו שהלוהו ויצא בזה והמלוה אומר
 שמתחלה לא היה טוה' אלא חמש' עשר ואני הלויתך עשרים
 אם החלוש המטבון בידו תן לי החמשה שהלויתך על פה
 יתרעל דמי המטבון הרי הלוה כפר בכל ונשבע הלוה היסת
 ונפטר ואף על פני שהוא מודה מקצת שהרי מודה שהיב'
 לו עשרה בעד המטבון אין זה מודה מקצת דהמטבון הילך
 הוא אבל המלוה אינו צריך לישבע בכלום שהרי הלוה מודת
 שגם מתחלה לא היה טוה' אלא כרי חובו ואינו שואל ממנו
 בלום ואם יש מחלוקת ה' ז' § § ביניהם

בידו כבר שחייב לו כך וכך אותה מענה בעצמה שהוא טוען
 עצמו כב"ד לא מהימן כגמו ההחזירי אחר כך דהא וראי לא
 החזירו כיון שהיתנו לו אותה מענה עליו ובאותו פעם פשיטא
 שלא היה יכול לומר החזירנו דהא ראוהו וכל זה דוקא שראוהו
 עדים קודם שתבעו כב"ד אבל אם הדאחו אחר שנפלו הטענה
 והמחלוק' ביניה' כב"ד לא אבד המנו' שלו שהרי היה יכול לטעון
 בן בטעה שמעור וטען כב"ד ואם יש עד אחר כזה י"א שאין
 המלוה נאמן כזה דהא ה"ל מחזיר' שבועה להכחיש העד ואינו
 יכול שהרי טוען מענה אחרת לפטור עצמו וה"ל מחזיר' שבוע'
 ואינו יכול לישבע ומשלים כדלקמן סימן ע"ה וע"ש סעיף י"ג
 ולקמן כסימן זה סעיף כ"ג וע"ל ס"ל ג"ח אם אדם יכול לטעון
 על מה שתחת ידו מחמ' אחר ולא מחמת זה שנתנו בידו ; והא
 דאדם יכול לטעון לקוח הוא בידו או הלויתו עליו היינו דוקא
 כשהחפץ תחת ידו אבל ראובן שהפקיד דבר אצל שמעון ולו
 הביא עדי' שהוא שלו או שמעון מודה לו וטוען שראובן חיי'
 לו עליו וראובן אומר שלקות הוא בידו מלו' אין ראובן נאמן
 דל' שום מנו' לא להד' או התרתיו דאין יאמ' להד' ושמעון
 מודה שהוא של לו וראובן נתנו לו או איך יאמר החזירתי ואינו
 תחת ידו להחזירו וע"ל סעיף ל"ט אבל אם שמעון אומר שיד'
 שראובן לקחו מלוי נאמן בסמו' שהיה אומר שהוא עצמו לקחו
 מלוי ואז היה נאמן הואיל ויכא' עדים היאך בא לידו או שלא
 ראוהו בידו ואם אינו טוען לקוח הוא בידו רק שראובן נתנו
 לו למטבון והוא טל לוי' על' סימן שני' שחייב לפדותו משום
 תקנת השוק' וע"ל ס"ל ק"ג עוד מדינים אילו ;

כח ודברים העשויין להשאיל ולהשכיר להרמב"ם הם הכל'
 שדרך תחלת עשייתם נעשה להשאיל ולהשכיר ולהר"ף
 ור"ת אינו צריך שיהא תחלת עשייתם נעשה להשאיל ולהשכיר
 אלא כל דבר שמקפדין עליו מלהשאילו מפני שבויה או
 שמתקלקל הוא דבר שאין דרכו להשאיל ולהשכיר ושאר כל
 הדברים קרויין דרכן להשאיל ולהשכיר והוא שיהיה שהחפץ
 בידו רגיל אצל בעל החפץ ונס' שיהי' בעל החפץ רגיל להשאיל'
 כליו לאחריו הכל תלוי באהב' האיש ושנאהו לפי מנהגו ומנהג
 המקום לפי ראות הדין לפי מה שהתבוע והנהב' הם בני אדם
 כו' ישאדם קשה שאינו משאיל כליו לישם אדם ויש שמשאיל
 לרגילו' אצלו ואינו משאיל ל שאינו רגילין אצלו ;

כט המחזיק במטבון שלא בעדים שאמרנו שיוכל לטעון
 עליו עד כרו' דמי אם אינו שיה' לשימה הבקיאים
 ההצי' שהוא טוען עליו ואמר אני אטלנו בחובי לפי שרו' שיה'
 בעיני כרי חובי והאח"כופר שאינו חייב לו כלום ואע"פ שאינו
 חייב לו אפ' הרוצה לסלקו בדמים שהוא טוה' לשאר בני אדם
 י"א שיה' ע"ם בעל הכלי שהרי לא האמינו להחזיק אלא
 כשביל הפישתו לפיכ' אינו נאמן אלא ככרו' תפישתו ולא יותר
 לפי טלפיו דבריו בעצמו שאינו אא' מטבון אצלו יחז' לו לפדותו
 כדי שוויו לשאר בני אדם ויקחנו אם ירצה וי' שרודן עם
 המחזיק ובתב' מורי מהרמ"ז' דל' דהכי מסתברא ליה משום
 דהמוציא מחבירו עליו הראיה ;

לא ואין חזקת המחזיק פועלת לטעון עליו כדי דסיו' אלא
 כדבר שאינו יכול לילך מעצמו שהוא עומד תמיד תחת
 יד בעליו כגון משלשין ועב' קשן שאינו הול' על רגליו ובהמה
 המספרת ביד הרועה כיון שדרכו שהיא שמר' כיד בעליו וזה
 שוחק בו מוכחא מילתא שזה מסרה לו ונאמן לטעון עליו עד
 כדי דסיו' אבל עכרים גדולים ובהמה שאינה מסורה לרועה
 אלא מעצמה הולכת ורועה אינו נאמן לומר לקחה היא בידו
 או מטבון היא בידו דשם מעצמה באה לרשותו אלא כשיביא
 זה עדים שהם שלו יחזיר לו העבד והבהמה והוא ישבע שלא
 שבר ולא מטבון לו כלום לפי שאין תפישתם חפשי' שמעצמם
 הולכים אנה ואנה ובכל מקום שהם ברשות בעלים הם ; ואם
 מחזיק זה בהם ג' שנים ויש לא עדי' ככך דרי' זה נאמן וישבע

היה שזה ולא הלוח לו עליו אלא שני דינרין ושאל ממנו שכי דינרין ושמעון אומר שלא היה שזה אלא ג' דינרין ואינו חייב לו אלא דינר ונמצא שמעון מודה שקצת וצריך לישבע שלא היה שזה אלא ג' דינרין ואינו חייב לו אלא דינר עוד צריך לישבע שבועה השאמר שאינו ברשותו ושנאנס ממנו ליפטר מהדינר וזה אי אפשר לו לישבע כיון שמסרו ליד לוי ולוי אינו יכול לפטרו בשבועתו שנאמר כי יאמר לו זה אהה מהיכן לי ולוי לא מהיכן לי לפיכך הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישב' ומשלם וכן הדין גם נפחת המשכון ויש מחלוק' ביניהם כמה שיעור פחיתותו וכמה שמעון שנפחת ואינו יודע אם בפשיעות לוי נפחת או באונס הוה ליה מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומשלם ואם רצה שמעון להחרימ' על כלאדם שיועד שמסכנו אינו טוה כמו שמוען הרשות בידו ואם יש עדים שסמרו לוי כראוי ונאכז ממנו באונ' נפטר שמעון שהרי אין כאן עסק שבוע' ביניהם דניס' איהו לא מהימן לי בשבועת או סהוך שאינו יכול לישבע משלם ואפי' אין עדים והיה דרך ראובן להפקיד פקדונותיו ביד לוי שנמצא שרכו להאמין לו ולא יוכל למימר לוי אינו נאסם לי בשבועה ומוען לוי שנאכז ממנו באונס ישבע לוי שבועה השומרים שאינו ברעוהו ומשנאנס ממנו ויפטר שמעון ואם פשע לוי בשמירת המשכון ואין לו כמון לסלם אף על פי שראובן רגיל להפקיד פקדונותיו אצל לוי שמעון חייב לשלם אותו הדינר את' שישבע שלא היה המשכון טוה יותר משלשה דינרין שהרי שמעון הוה בעל דבר של ראובן והוא פשע כמה שנהנו ללוי כיון שלוי אין לו לשלם וישאר לו הדינר חוב על לוי הפושע ועיין לקמן סיפ' רצ"א :

לא ראובן שואל שמעון משכון שמסכן בידו והסיב שמעון כנך הקטן בא אלי ושאל אותו בכסף ש ונתתיו לו וראובן אומר שלא בא לידו שמעון פושע הוא שמסרו ליד בן ראובן אפילו אם היה גדול וכן דעת לשומו לא היה לו למסרו ליד אהר כי אם ליד ראובן עצמו דאף על גב דאמרין דכל הפקדו על דעת אשה וכוני הוא ספקי היינו דוקא לכני ביהו של הנפקד ואין הספקיד יכול לחסר לא מהימן לי בשבועה שלא פשעו משום שאין דרך כל אדם לשמור ולסגור כל חפציהם בעצמם לחיבות ואדעמא דהכי הפקד דיניחו ביד אשה וכוני סבל מקום אם פשעו בואשה וכוני חייב הנפקד לשלם אבל לענין השבחה צריך להחזירו ליד הספקיד בעצמו כל שכן הכא ששלחו לו ביד בנו הקטן דאבידה מדעת היא וחיי' לשלם ויכול להחרי' על המפקד שלא שלחו להביאו לו לב ראובן היה לו מעות ביד שמעון ובקש ממנו לוי שילוח אהם דוונמרהצה להלוות לו ונתן לו בהם משכון ושלח ראובן כתב לשמעון שיהן המעות ללוי ונהנס לו ונאכזו המשבנות ביד ראובן הרי זה דין מלוה על המשכון יש לו כיון ששמעון נתן המעות שהיו בידו משל ראובן ללוי כציווי ונתתיו ראובן בשמיר' המשבנות ומיהו לא נתחייב בשמירתה בשוכר שכר עד שבע שיהו ההלואה דהיינו אחר שהגיעו המעו' ליד לוי ואם נאכזו המשכונות מיד ראובן שלא בפשיע' קודם לכן פטור ראובן לפיכך אם ישבע ראובן שנגנבו ממנו קודם שבאו המעו' ליד לוי חייב לוי ליתן מעותיו כי עדיין לא נתחייב בשמירתן כשומר שכר כאות' שעה ולא היה עליהם דין כשומר חנם שפטור מנזיכה ואכירה ואינו חייב אלא בפשיעה ואם הוא מסופק ואינו יכול לישבע אם נגנבו ממנו קודם שבאו המעות ליד לוי או אחרי בן אין מציאין המעות מיד לוי בספק דמספקא לא מפקינן ממונא רק מקמינן להו אחזקתיירו :

לב ראובן חובע ללוי ספרים שפסכן לשמעון ואמר שמעון הפסחה אצל לוי לחת אותם לו בשבילו כשיתן לו המעות כמו שהם ממושכנים וכשהוציא לוי הספרים לתתם לראובן אומר ראובן שנפחתו ונפסדו ביד לוי ותבעו לשלם לו ולוי

ביניהם נפחת ובשווי המשכון מתחלה על דרך זה שניהם מודים בהלואה כמו שאמרנו שהלוהו עשירים ומוען הלוה שיהיה שזה כ"ה ועתה טוה עשרה ושואל ממנו עוד חמשה כדי שיווי המשכון מתחלה לפי דבריו ויחליטנו לו או שיתור לו מסכנו והוא ישלם לו חמשה שהרי הויקו כטו' לפי דבריו והמלוה מוען שזה תילה לא היה טוה אלא טו' ועתה שיה' ושואל מן הלוה שישלם לו הה' שהלוהו יות' על שיווי המשכון נשבע הלוה שלא הלוהו מתחלה יותר' משיווי המשכון ונפטר והמלוה נשבע שלא היה טוה כל כך כמו שהלוהו וילא פשע רק בחמשה ואם כן יש לו עוד טו' אצל הלוה שהרי הלוהו עשירים וינכה לו מהם חמשה שישבע בהם ונאסם הו' בשבועתו זאת להחזיק המשכון שאינו טוה אלא עשרה דהא קייסאלן שארם נאסם בשבועה עד כרו דמיו' ואם לדברי שניהם היה מתחלה טוה יותר מכדי החוב כגון שמוען הלוה שיהיה טוה שלשים והלוהו עשירים ועתה אינו טוה אלא טו' ושואל הלוה מסנו' מה שיהיה שיה המשכון יותר ממה שהלוהו אומר שרצה להתליט לו המשכון בעבור שפשע בו והמלוה אומר שלא היה טוה אלא כ"ה ואין לו ליתן אלא ה' מחמת שהיה המשכון טוה חמשה יותר' מכדי שהלוהו ואותם ה' הפרה פשעונך והנכס לי מחוייב שהלוהתיך עשירים והשאר לי חיל' עוד טו' ואם כן לא נפח' עור המשכון בפשיעתי רק עוד כעד חמשה הנכה אוהם נס כן מחוכך והשאר לו חייב עשרה חן ליעשרה וקח משכונך שהוא טוה עכשו טו' כי לא נפחת בפשיעתי רק עשרה נשבע המלוה טכן הוא כדבריו שלא נפחת אלא עשרה ומנכה לו הה' שהיה רוצה לנכות מן הלוה כחמת שהלוהו יתר מדמי המשכון ועוד ינכה לו חמשה ממה שהוא טוה המשכון עכשו יהם טו' ונזכה עשרה מן המשכון דהיינו כשפורה המשכון יתן עשרה ויקח מסכנו שהוא טוה טו' וכל שכן אם אפי' אחר שנפחת טוה כדי כל החוב והם הלוקים נפחת כגון שניהם מודים שהלוהו עשירים והמשכון עכשו נס כן טוה עשירים אלא שהלוה אומר ל' היה טוה ונפחת בפשיעהך עשר' הנכה ל' עשרה בחוכי ואפרה המשכון כעד עשרה והמלוה אומר כ"ה היה טוה ונפחת בפשיעתי אנכה לך ה' היתן לי טו' וקח המשכון או שאמר המלוה אמת הוא שנפחת אבל אינו יודע כמה נפחת שנשבע המלוה היסת ונפטר דהשאה יש לו טוה שהיה יכול לומר עשירים הלוהתיך ועשירים היה טוה ולא נפחת כלל אצלי וזה המנו טו מעליא הוא מכל הטענות הראשונות שהמשכון מסייעו ומה שנשבע היסת ולא שכוע' דאורייתא שהרי מודה מקצת הוא או כשענת אינו יודע כמה נפחת למה לא נאס' סהוך שאינו יכול לישבע משלם גל מפני שהלוה חייב לפרות המשכון מן המלוה ויכול המלוה לו' ללוה בכל מה שיוה לו שינכה לו מחוכי והוה ליה כסו הילך שפטו' משבועה דאורייתא נראה לי :

כז מלוה אומר שלע הלוהתיך עליו ושאל דינרין היה טוה ויש לי אצלך דינר ולוה אומר מכרתיו לך בשלשה דינרין ולא נתת לי המעות ותובע אותו בהם שניהם נשבעין שבועת היסת זה נשבע שמשכונה הוא בידו ונתן לו המעות והנשכ' שמכרו לו ואינו חיי' כלום ואם רצו להפך שבועתן זה על זה הופכין ואם הם חלוקים על ההיפך זה אומר אני מהפכה וזה אומר אני מהפכה עומד הדבר עד שיתרצו לא נתרצו שניהם נשבעין :

כח מלוה שמוען שנאכז המשכון באונס והלוה אומר ברי לי שאתה מכרתו ולקחת דמיו נשכ' הלוה היסת ונפטר ממנו שאין לך בידו כלום או פרעתו :

כט ראובן שמשכן משכון ביד שמעון והלך שמעון ומשכנו ללוי או נתנו לו במתנה מה שהיה לו עליו ונאכז מיד לוי באונס ותובע ראובן משכנו מיד שמעון ואמר כי שלע

לבוש עיר שושן הדבות הלואה מי

לז וכן הדין אם יש לו שער משכונת על קרקע שלו ישראל ומחזקת בידו ומכאן ישראל אחר והחזיק בה לא עשה ולא כלום כשמה הנר פקע שיעבודו וכרשית בעליה היא עופדת ;

לח נכרו שחלוה לישראל על המשכון ונפל ממנו ומצאו ישראל אחר חייב להשיבו לבעליו דהיינו לישראל זה שמשכנו לפי שנת המשכון שלו ולא היה לו לגוי עליו אלא שיעבוד ופיקן שפול ממנו פקע שיעבודו דאסור להחזיר אבידה לגוי כמל' שיתכאר טעמא בהלכות אבידה בע"ה כסימן רס"ו ואם הוציא ביד לומר משום קדושת השם אחזרנו יקדש הטם בטליו ולא יקדש הטם בשל אחרים בלי דעתם וא"ה"ס שלא זכה המוציא באותו משכון היינו כשהיה המשכון שיה יותר מחובו שלא הוחלט המשכון ביד הגוי וכיון שלא הוחלט במה שהוא שיה יותר מחובו לא הוחלט גם כן במה שהוכנג חובו אבל אם הוחלט כל המשכון לגוי כגון שעלת הקרן והריבית יותר משווי הרי זכה הגוי בכלו וזכה בו גם כן המוציא מן הגוי והבא מכח נוי הרי הוא כגוי וכיון דדיניה דגוי דבחר ערבא אזיל ה"נ הבא מכחו ונכסו דבר איניש אינון ערבין ביה וב"ש במשכון שבידו עכ"ל / ויש מי שאומר שהוא הדין למעות שהלוה לישראל לנכרו על משכון ונפלו המעות מהנכרי ומצאם ישראל אחר יהוירם לישראל המלוה וכתב מורי מהרמ"א ז"ל וז"ל ולי נראה דבמעות הם של המוציא דמעות להוצאה ניתנה וכבר יצאו לנכרי מרשות המלוה עכ"ל וטעמא דסתברא הוא נ"ל ;

לט משכנו של נר בידי ישראל ומת הנר ואין לו יורשים וכבר ידעת דנכסי הנר כשאין לו יורשים ומת כל נכסיו הם הפקר וכאן ישראל אחר והחזיק במשכנו של זה זה קנת כנגד מעותיו שהיה הנר חייב לו וזה קנת השאר בזה דברים אמורים כשהיה המשכון בחצר שאינל משהמרת ולא היה המלוה כחצירו בשעת מיתה הנר שאז מיד בשעת הנר ופקע רשותו מן המשכון היה במקום שאינו משתמר ונעשה הפקר וזכה בו זה אבל אם היה המלוה כחצירו או אפילו לא היה בחצירו והמשכון בחצר המשתמרת זכה זה בחצירו בכל המשכון ראובן שהיה בידו משכונות של שמעון וכת שמעון ובאו יורשיו וחבעו ממנו המשכונות וטוען ראובן אותן המשכונות אני תופט בשביל שאמר לוי שיתפי ששמעון ה"ל חייב לו מדמי השתפות ורצה לישבע על משכונות שבידו כי אומר הפיטתי בהפיטתו וידי כידו ככל עסק השתפות ובשליחותו אני תופט אותם ויכל הוא לישבע על הפיטתו באילו היה הוא תופט בהם דינא הא שאין לוי יכול לישבע על המשכונות שביד ראובן שחפזו כי אם היה ראובן טוען שמעון היה חייב לו מעות ואני תופט המשכונות בשביל המעות היה נאמן כמנו דלהד"ס או החזרתיו לך אבל נבי לוי אין כאן מנו כי אין מנו אלא במה שכידו למעון אבל במה שכידו אחר למעון אין כאן מנו כי שם חבירו לא היה לשקר ולומר להד"ס או החזרתיו לך ועל כפי זה סעיף י"ח ;

מ משכנו של נוי ביד ראובן ואמר ליה ראובן תן לי מעותי וא"ל הנר המשכון אותו לישראל אחר והלך ומשכנו לשמעון ונתן לו שמעון המע' שהגוי חייב לו והמשכון שיה בפליים מהחוב ומת הגוי זכה שמעון בכל המשכון דכבר סלק ראובן כל רשותו ממנו ;

מא ודווקא שמשכנו ראובן אצל ישראל האחר וקבל מעותיו אמרי' דאסתלק כחו של ראובן ממנו אבל אם משכנו של נוי ביד ראובן והפקידו ראובן ביד שמעון ומת הגוי בזה יש להסתפק אם זכה שמעון במה שהמשכון שות יותר מהחוב שאין שיעבודו של ראובן עליו או גימא כיון שכתב ראובן הוא תופט אותו עדיין כחו של ראובן עליו ולא קנת ונראה דהפ"ה ואין מוציאן ממנו מספק לישראל שישלך משכון

ולא אומר לאו כעל דברים דידי את כי ממי שקבלתי הספרים תא הרשנו ללמוד בהם כל זמן שיהיו כרשיתי וציונו לכשתתן לי המעות שאהננס לך אם תרצה ליתן לי המעות אתננס לך ואם לא ישארו הספרים אצלי עד שיבא שמעון ויפדם ממני והשיב ראובן משענה שהמנני אצלך לא היה לך לתע בהן ובנך למד בהן אה"כ בענין שנפחתו ויש לך לשלם לי הפחת הוי דינא הכי מה שטוען לוי לאו כעל דברים דידי את מי שנתן לי הספרים הרשנו ללמד בהן טענה זו היתה מועלת לו אילו היה סבור שהיו הספרים של שמעון אבל עכשו שהוא היה יודע שהספרים היו של ראובן כי שמעון צוהו ליהננס לראובן כשיתן לו המעות הלכך אף אם הרשנו שמעון ללמוד בתן לא היה לו לטמוע לו כי מהכח יש לו לשמעון להרשות ללוי להשתמש בהן בלא רשות ראובן ואפילו אם קרשה ראובן לשמעון ללמוד בהן אין כח ביד שמעון ליתן רשות לאחר ללמד בהן הלכך ה"ל שילח בהן יד שלא ברשות וחייב לשלם כל מה שנפחתו הספרים' בהעמיש שנשתמש בהן ולא מצי למסי' לאו כעל דברי' דידי את אין לך דין כי אם עס שמעון זה"ל כגזול וסאכיל לאחר רצה מזה רצה ליתן רשות לאחר דהיכא שהוא מוציא את שלו הוא נוסלו ;

לך יורש שתוציא שער שיש למוריש כך וכך ממנו אצל פלוני ושיש לפלוני משכון בהן ביד המוריש וטוען הירש שהמשכון נאבד מיס מורישו באונס ותובעו המעות נשבע הנתבע היסת שלא החזיר לו המוריש המשכון ושהיה טאה כנגד חובו נמצא שאין לו אצלו כלום ויפטר ומה שטוען הירש סנאנס מיד מורישו לאו כל כמיניה שהרי אם היה המוריש חיה צריך לישבע שנאנס וקאינו ברשותו ושלא פלח בויד והוא שבועה לא מצי הירש לישבע שאין אדם מוריש שבועה לבניו דהיאך מצי למשתבע ולא אמרינן הכא שישבע הירש שבועה הורשין שלא פקדני ויכול כמו בשאר שטרות דשאר שטרות הוי טענות הירשודאי והפרעון ספק לכך נשבע הירש שבועת הורשין ונוטל אבל הכא כיון שהגיע משכון ליד המוריש כנגד הלוואתו אלא ששפק לנו אם נאבד באונס או בפשיעה לפי' השער אינו חייב ודאי ומספיק' לא מספיקין ממנו מכל מקום כיון שיש כאן שער צריך זה לישבע היסת שלא החזיר לו המשכון ושהיה טאה כנגד חובו ויפטר ועל ס' ק"ה סעיף י"ד ;

לה ראובן הניח משכון ביד שמעון ומת שמעון והניח בנים קטנים וכאן ראובן לשאול משכנו מיד יורשי שמעון ואומר שהוא ממושכן ביד אביהם בחמשים וטוען דהיתומים כי אביהם צוה שהוא ממושכן בעד מאה החמשים שראובן סידה יתן מיד היתומים והחמשים האחרים יתן ביד שליח עד שיגדלו היתומים וישבעו שבועת יורשין שלא פקדנו אבינו ושלא מצאנו בין שטרותיו שמשכון זה פרוע ויטלו החמשים מיד השליח כד'א כשהיה המשכון שוה מאה והרי יש להם חזקה במשכון בעד מאה ואם לאו אין עליו לתת אלא כדי דמיו שהיה יכול שמעון לישבע אם היה חיעד כדי דמיו והכי טוענין לירושעל הטאר אין להן תביעה על ראובן אלא בעל פה וכיון שהיורשים טועני' כרי שאביהם צוה שה' חייב מאה ישבע ראובן היסת ויפטר שהרי גם אם היה אביהן חי לא היה יכול למעון עליו יותר מכדי דמיו כד'א שאין המשכון מדברים העשוין להשאיל ולהשכיר אבל אם הוא מדברים העשוין להשאיל ולהשכיר אינו משלם אלא החמשי' שמודה ואפילו אם המשכון שוה יותר שהוא נאמן במנו דאי בעי למיפר שהוא שאל בידו ועל ס' ק"ג סעיף ד' ;

לז משכנו של ישראל ביד הנר ומת הנר ואין לו יורש וכאן ישראל אחר והחזיק בו מוציאן אותו מידו ומחזירין אותו לבעליו שכיון שמת הנר פקע שיעבודו וחזר המשכון לרשות בעליו הישראל שמשכנו אצלו ;

* לבוש קיד שושן הלכות הלואה *

א שלא התנה דלא רמי איניש זוזי בכרי בלא עדים שמא יפיל דבר שכחה או מחלוקת בדבר יהיה השטר לראייה וכיון שורה אינו רוצה ליתן יחול לו מעותיו מיד וכל זה במלוה אבל שאר סתם זמנה לאלתר ויכול לתובע מיד :

ב המלוה אה חבירו וקבע לו זמן לפרועו אף על פי שלא קנו מידו כל תנאי שבמסמך קיים ואינו יכול לתובע קודם הזמן בין במלוה על פה בין במלוה בשטר בין במשכון בין שלא במשכון בין שמת מלוה בין שמת לוה והוא שהרי היורשים אמידים כמותו שאם אינם אמודלי יכול לומר לאביב האמנתי ולכם לא אמנתי שעת המלוה ואמר היום סוף הזמן שקבעתי והלוה אמר עוד עשרה ימי יש לי שקבעת לו נשבע הלוה היסת ואם היה שם עד א' כחיים סוף זמנו הרי זה נשבע שמועת התורה בשאר הטענות :

ג זה אומר חמשה ימים נשאר מהזמן זה אומר עשרה ימים אומרים למלוה שימתין עד סוף ה' שהרי אפילו לפי דבריו עדיין לא הגיע זמנו לתובע וכשיגיע זמנו לתובע הרי הוא כופר בכל מה שתובעו והיינו כל החמשה ימים ואז ילבע הלה היסת שנשאר עוד ה' וימתין לו גם ה' ימים :

ד בדא במלוה על פה בלא משכון אבל אם היה מלוה בשטר או על המשכון וטען המלוה שלא קבע לו זמן או שהיום סוף הזמן שקבע לו ישבע המלוה היסת שהוא כמו מחוק ויגבה הינו מיד :

ה ראובן נשבע שלא למכור משלו כלום לפירע חובותיו ואחר כך נשבע לשמעון לפרועו בזמן פלוני וכשהגיע הזמן טוען אין לי מעות וכבר נשבעתי שלא למכור כלום משלי לפירע חובי שהי' שבוועה הללו מכחישים זו את זו שהרי כשנשבע שנית שיפירע לשמעון לזמן פלוני היה בכלל שאם לא יהיו לו מעות לאותו הזמן שימכור משלו כדי לפרוע לו והוא נשבע כבר שלא למכור לפיכך אם לא ימכור כדי לקיים שבוועתו הראשונה נמצא השנייה שמועת שוא ופכין אותו עליהם סכות מדות ואם יתחרט מהן המלכות ויסגא פתח לשבוועה הראשונה יתירוה לו וימכור ויקיים שבוועה שניה בדא שקרסה שבוועה הראשונה לחובו של שמעון והו' נשבע סתם שלא למכור משלו כשביל שום חוב שיחייב אבל אם קדם היבול של שמעון לשבוועתו של ראובן לא חלה השבוועה השנייה כלל דה"ל נשבע לבטל המצוה דמושב ועוסד הוא מהר סיני לפרוע חוב שלו ומכין אותו עד שהצא נפשו אם אינו רוצה לפרוע :

ו ראובן נחייב לשמעון מנה לזמן פלוני ונשבע לפרועו קודם שימכור הזמן שקצב לו ושמעון לא תבעו בחוק הזמן עד שעבר וטען ראובן אמת שאני חייב לך אבל לא סכת השבוועה שכבר בטלה כיון שלא תבעת אותי בזמני מחלת לי ערירה אין טענתו שבעה כי עדיין השבוועה במקומה עומד כי מסת' רומן לא נעשה אלא לזרז שימיר לפרועו לא על דעת זה שבשיעבור הזמן שתהיה השבוועה נמחלת כי עיקר השבוועה הייתה על הפרעון ונהי שלא עבר על השבוועתו שלא חכעו שום אדם אומר שכחולא עליה על דעתו או באמת החלות פוותר לו להאריך לזמן מ' חומר השבוועה עדיין מוזהר עלות ועומד בשבוועתו לפרוע לו כשתבע לו מיד והוא אמלוה לזמן אם לא פ'עו לו ובאותו הזמן לא נפול זה מחובו כהעברת הזמן ה' לענין השבוועה ועל בלוש ע"ז סי' רכ"ח סעיף א' וסי' רל"ב סעיף י"ב :

ז הנשבע לחבירו לפרוע לו כיום כך וכך בחודש פלוני ואירע שבא אותו היום ביום השבת וטען הנשבע כיון שנשבע ליתן ליום פלוני ונאנס שאינו יכול לפרוע בו ביום מחמת שהוא שבת נפטר מן השבוועה והתובע טוען לא היתת הכונת שיפירע דוקא באותו יום אפילו יהיה שבת והל' נשבע לבטל

שעבן של נוי בידו ואמר לו רנוו יתין המשכון לישראל אחר כשבילו כשתנזמת הנוי קוד' שיה נהנו לישראל האחר זכה זה במשכון שכידו ואין צריך לתנו להאחר דנו מבי מסווחי ירדו אסתלק והמקבל מהנה לא קנה עד דמשיך להו והבא הא לאו כשיך בחיי הנוי וזכה בו זה שהוא כידו ואם היה הנוי חייב לישראל אחר על ריש סי' פ"ו :

ח המחוק בקרקע של חבירו ואוכל פירותיה וטוען כי במשכונא ירד בה והיה לו שטר ממאה דינרי שהיה לו עליו ועכשיו נאכר ממנו והלה טוען שלא היה השטר כי אם מחמשים דינרי דינא הוא שאם לא החזיק בה המלוה שני חזקה הלוה נאמן דקרקע בחזקת בעליה עומדת ואין התביעה אלא על הפה ומשתבע לוה כרוך סאר מירה מקנת ונשל קרקעו אבל אם החזיק בה שלשה שנים הרי הוא בחזקת המלוה ונאמן המלוה כשבוועת היסת וסקול באת דקתבע מפירות הקרקע כמנו דלקח היא כדירה אית ליה שני חזקה :

ט המלוה את חבירו על המשכון ופירע ואמר לו הן לי משכונא אמר ליה ר'ך עתה ובא למחר ואחודנו לך ובתוך כך נגנב המשכון אם נגנב קודם הזמן שקבע לו לבא כשבילו חייב המלוה כרוך שומר שכר כמו שהיה כבר שכל זמן שלא השיבו לו מחמת כח הלואתי שהיה לו עליו נשאר כחייב שמיחתו שהיתה עליו בעוד שלא נתן לו המעות שהיה שומר שכר עליו משום פרושה דרב יוסף וזה עדינו עליו . ואם לא בא הזמן שקבע לו לבא כשבילו פקע סינייה שמיחה דשומר שכר ואינו עליו אלא שומר הנכ ואם נגנב מסנו אחר הזמן שקבע לו לבא כשבילו פירע לפיכך אם יש עדים ללוה שבא בזמן שקבע לו ולא נתנו לו חייב המלוה ואם אין עדים ישבע המלוה שלא בא בזמן שקבע לו ופטר :

י ראובן שהיה לישראל משכון ביד נוי המלוה כריבית ושטען הוצרך למעות ובקש מראובן שירשהו לנתן על אותו משכון ועשה כן ונשרף המשכון ביד הנוי פטר שמעון משלם לראובן דמי המשכון שמעולם לא קנה כלום בחוק המשכון שהיה עוסד באחריותו :

יא ואם המשכון הוא בעין ואינו שוה שיעיר מעותיו ויכול הלוה לכופו לפרוע לו מעותיו :

עג כמה זמן סתם הלואה וכמה פרטי דיני הלואה ובק' סעיפים :

א שיערו חכמים ז"ל לפי חמשה וראוהם כהנהנת משא ומתן שבין הכריות שהמלוה לחבירו סתם דעתו שילוח לו לשלשים יום סכין שמוה להוצאה ביהנה דהיי צריך הוא להוציא אילו המעות ובהך שר' ש' שתדל להתחייב לו לפיכך אסרו ר"ל המלוה לחבירו סתם ולא קבע לו זמן יש לו זמן ל' יום שאינו יכול לתובעו קודם בין במלוה כשטר בין במלוה על פה בין במשכון בין בלא משכון ואסמכיה אקרא דכתיב קרבה שנת השבע שנת השמטה מסמטע שנאמר קרבה שנת השבע אינו יודע שהוא שנת השמטה אלא מת ה' שנת השמטה לומר לך יש שמטה אחרת שהיא כזו ואינו זו המלוה את חבירו סתם שאינו רשאי לתובעו פחות משלשים יום ואע"ג המלוה כשטר אין שמטה משמטת כאן לא חלקו שאינה אלא אסמכתא ושיעור שלשים דווקא אינו אלא מסברא כמו שכתבתי לפיכך במקום שיש מנהג או שהתנה עמו שיחבע כל זמן שירצה הילכין אחריו שכל תנאי שבמסמך קיים ויכול לתובעו אפי' ביום ואם הלוחה סתם ורוצה המלוה שיכתוב לו שטר צריך לכתבו ואם הלוחה מוחה שלא ליתן שטר למלוה והוא מבקש ממנו צריך להתויר לו מעותיו מיד דמפרטא לא הלוחה לו אלא כרי שיכתוב לו שטר אפי'

לבוש עיר שושן

הלכות הלואה

מז

לבטל המצוה שהשבועה לא חלה אלא הכוונה היתה שלא יאחר הפרעון מאותו היום וכיון שאותו יום בא בשבת יפרע לו קודם שבת ואז יפטר משבועהו הרין עמו וצריך לפרועו קודם שבת ואם לא פרעו קודם שבת צריך ליתן לו משכון ביום השבת ששנה כנגד חובו ויכולין לשמוע ביום השבת וליתנו לו בפרעון חובו לקיים שבועתו אע"פ שנשבע לפרעו מעות דשוה הכסף ככסף וחפצי שמים הוא שיקיים שבועתו והנביא אמר נבי שבת ממצא הפצ' אסורין ולא הפצ'י שמים והנשבע לחבירו לפרוע לו לזמן ובהודך כך הגיעה השמיטה או שמחל לו החוב פטור גם משבועתו שלא היתה השבועה אלא לקיים פרעון החוב שחייב לו בעוד שהוא חייב לו אבל כשפטר דרין הפרעון אינו חייב לשלם מכה השבועה :

ח הנשבע לחבירו לפרועו ביום פלוני והגיע הזמן והמלוה איננו בעיר פטור הוא עד שיבא המלוה או שלוחו דשלוחו טל אדם כמותו וישול את שלו וליתן אותם ליד אטחו ובנו אינו צריך שהרי אפי' נתנם בידם אינו נפטר בכך שאין זה פרעון שהרי הוא חייב באחריותו ולהוליכו אחריו למדי אינו חייב שלא אמרו כן אלא נבי גזל וכפר ונשבע לו משום שנאמר והשיב את הגזילה וגומר אבל נשבע לשלם לא והיו המעות בתורת פקדון נבי עד דאתי מריהו ושקיל להו דהל' כאלואמר ליה המלוה ליהו פקדון כידך עד דאתינא מכל מקום צריך שיהיו המעות מוכנים בידו באותו יום שקבע לו ואינו רשאי להוציאם כרי שיהיו מעותיו מצויין בידו מיד כשיבא לפרוע לו והא דאמרינן שנשבע המלוה משבועהו כשאין המלוה בעיר היינו דווקא שלא היה המלוה בעירו במקו' שהיה דר תחלה כשנשבע הלוח בין שיצא משם לדר במקום אחר בין שיצא לצרכיו בעסקיו אבל אם הוא בעיר שהיה דר תחלה כשנשבע המלוה והלוח הוא במקום אחר צריך להוליכו אחריו דאדעת' דהכי נשבע תחלה להביאנו למקום שהמלוה עכשו שם בשעה שנשבע ויא' שאפילו אם עקר דירתו ממקו' לבקום אם אותו המקום אינו רחוק מן הלוח יותר מתחלה וגם אין סכנת הדרכים יותר צריך להוליכו אחריו מי שנשבע ליתן נדוניה לחתונה ובתוך זה הרגיל קצתה עם בתו ויש לחוש אם יתן לו הנדוניה שירגיל יותר קטש' אין צריך ליתן דמסתמא אדעתא דהכי לא נשבע לו מי שנשבע לחבירו לשלם לו אף על נכ דמדינא לא היה יכול לכופו כגון כשענת אין לו ובהאי גוונא חייב לשלם לו מכה שבועתו ועל ס' צ' סעיף ס' סעיף

ט הנשבע לחבירו לפרוע לו כר' פלוני ואותו הר"ח הוא שני ימים חייב לשלם לו ביום החדש הראשון דכשבועה אולכין אחר לטון בני אדם ובלטון בני אדם ראש חדש הבא הוא אף על גב שהיא יום אחרון שחדש שעבר ולא דמי למי שנשבע לפרוע כר"ח שהוא יום אח' שאי אתה מחייבו לפרועו בתחלת היום דשאני הכא שהמים מחלקים ושני ימים הם העולם קורין לו ר"ת כפני עצמו לכך יש לחוש ולהחמי' בספק שבועה דאורייתא :

י אף על פי שאמרנו סעיף ב' המלוה את חבירו וקבע לו זמן לפרועו אינו יכול לחובעו קודם הזמן מי שיש לו שטר על חבירו לזמן ובא לבד בתוך הזמן ואמר הלוח שלו שבזכו נכסיו וכו' ג' בגזן שרוצה לילך למדינת הים באופן שיט לחוש כשיגיע הזמן לא יוכל להפרע ממנו ואומר המלו' מצאתי פגמתי בעל חובי ביד אחרי' וחוששני שאם יבואו לידו ויביחם ממני ולא אמצא מקום לגבות חובי תקנת חכמים הוא משום שלא ינעלו דלת בפני לווי' שאם רואה הדיין שום אמתלא לדבריו שאמת הוא שלא יוכל זה לגבות חובו כשיגיע הזמן מצות על הדיין לעכב הפסוק ביד האחרים עד שיגיע זמן אשכח או שיעמוד לו ערבות מספיק וה' בכל מקום שנראה לב' להעכב מעות הנתבע יכולין לעכבו לפי דאות עיניהם

ומזה נשתרכב המנהג לעקל המעות אף על פי שאין בו צורך כולי האי ואם הנתבע הוא מעיר אחרת ויש לו מעות בכאן ונדאה לבד' שמן הראוי לעקל מעותיו של הנתבע בכאן מעכבין אותן המעות בכאן וצריך הנתבע לבא לכאן לדרן עם התובע בעירו להוציא מעותיו ועל ס' י'ד אבל אם נראה לבית דין שהנתבע ציית לו דינא בעירו ולא נכרא אלמא הוא לא יעכבו לו מעותיו אף על פי שהם בעיר התובע אלא ילך התובע אחר הנתבע וכשנראה לבד' לעכב המעות צריכין להודיע לנתבע כדלקמן ס' ק' ו' ולוח שהיה דר עם המלוה בעירו ויצא משם והניח סמונו בעירו שיצא משם אפילו אינו נכרא אלמא יכול התובע לעכב סמונו שיבא וידון עמו בעירו שלא יהא כל אחד לוח והולך למדינת הים ויאמר התובע ילך אחרי לרון כדון התובע הולך אחר הנתבע וינעלו דלת בפני לווי' לכך מעכבין אותו שיבא לכאן ובד' מודיעין לו נכ' תחלת טאם לא יבא יעכבו לו סמונו ועל ס' ק' :

יא הקינה שדה מחבירו ויצאו עליה עסיקין ובא לבית דין וטוען הקינה חושש אני שבא תצא השדה מידי ואתה תאכד ממנוך ולא אמצא לך כלום שאגבה מעות מקחי ממנו קנה לך באותו ממון קרקע שאוכל לשרוף אוהו שומעין לו ודווקא לקינה עם המוכר דנין כן דמסתמא אמרינן שאם היה יודע שיצאו עליה עסיקין לא היה קונה אותה ולא היה פניה ממנו על קרן הצבי שזה יוציאנו ולא ימצא ממה לגבות אבל בלוח ומלוה או שאר מענות שבא התובע לומר חושש אני שמא יבזבז ויאבד מעותיו בלי שום אמתלא וקנה בהם קרקע כו' אין שומעין לו כל זמן שלא הגיע זמנו ליפרע דכיון שהאמינו כבר ואותן המעות לאו לאנחורו בהיבה האמינו רק להתעסק בהן יאמין לו עוד עד שיגיע זמן הפרעון אם אין לו שום אמתלא ניכרת שמאכר מעותיו :

יב ולאחר שעבר הזמן שקבע לו או שעברו שלשים יום במלוה בסתם אם הלוח על המשכון יכול למכרו על פי בית דין ואם הלוח בעיר יודיעהו בד' טאם לא יפרע לו יתנו רשות למכור המשכון ואם אינו בעיר אין בד' נזקקין לומר לו המתן עד שיבא הלוח וישעון שהרי ה' יודע שכלה הזמן ולמה לא יבא ויפרהו :

יג ואם המשכון בלח והולך יכול למכרו בבית דין אפילו הוד' שלשים יום בין שהיו פעלו שם בין שלא היו שם ;

יד יש מי שאומר שאע"פ שעבר הזמן שקבע לו בהלואה צריך להסתין מלכבוד המשכון עוד שלשים יום אחר החביעה ואין צריך להביאו לבית דין ולהתרות בו שיפרנו או שימכרונו אלא אם התרה בו בינו לבינו והלוח מודה בכך שני ואם התרה בו בינו לבינו והוא דוחהו מיום ליום וירא אחר כך שלא יודה לו ויהבענו בפני עדים שיפרענו ויפרנו ואחר כך יעכבוהו ל' יום וימכרוהו כתב מורי מהרמ"א ז"ל וא' דבמקום שהמנהג שהמלוה לגוים לא יוכל למכרו בפחות משנה דנין בגמ' כן בישראל שהלוח לחבירו על המשכון דאוליגן בזה אחר המנהג עד כאן לשונו וכל דמיורי כשיש המנהג כן כשמלוה לגוים בלא ריבית א"כ בריבית והלוח לישראל גם כן בריבית כגון שתלה משכונו בגוי ואמר לו שלוח לצורך גוי אבל כשיש המנהג כן במלוה לגוים על המשכון בריבית שלא יוכל למכרו בפחות משנה כשמלוה לישראל בלא ריב' למת נכין אותו שיסתין לו שנה וחז' לא נתנו זמן אלא ל' יום מה שייד' לתלות בהלוואת הנגים וזה דוחק לומר כשמלוה ישראל בלא ריבית משום שכר המצוה דהמלוה על המשכון שקבלו עליו כאלו הלוח לגוי בריבית שאין שכרא לומר כן ל' מי שנתן משכון לצדקה בער מה שחייב הנכאי ויכול למכרו כחן ההדיוט שמלוה על המשכון :

טו וכשיגיע זמן שיכול למכור משכון שבדו לא ימכרונו אלא בכד' רוצה לומר בד' של שלטה הדיוטות שיעצמו

הלבנות הלואה

לבוש עיר שוישן

לאדם חפץ כדו חכירו ואמר לו אני פוחל לך' החפץ לאו כלום הוא אלא צריך שיאמר לו נוחנו אני לך במתנה :

ד ראובן תבע משמעון משכנו ושמעון משיב הלוי ותרך לזמן פלוני וכשהגיע הזמן הזהרהך לפדותו ואמרת לילך ומשכנו ומשכנתו על פיך בריבית כי הכנתי פחוד דברך אילו שאמשכן אוהו בריבית וכן עשיתי הפרע הקרן והריבית ויחזירו לך משכנך אין כלשון הזה במשמע שישמשכנו בריבית ושיפרע הוא הריבית אלא שיבקש מי שלוה לו המעו' בהס' על המשכן ומה שהוא אומר שהכין מדבריו שישמשכנו בריבית דברים שבלב אין דברים ולא היה לו לסמוך על מחשבתו עד שפרש לו שיפרע הריבית וכיון שלא פירש אינו מחוייב לו רק הקרן וזה יחזיר לו משכנו :

עד באיזו מקום נתנה מלוה ליפרע ומדו הפרעו ובו ז' סעיפים :

א דמלוה ניתנה ליהכע ככל מקום שימצאנו שאפי' הלוהו בישוב הגיע זמנו לפרוע ומצאו במדבר יכול להוכיעו שם במדבר ולכופו שיפרענו שם אם יש לו מעות לפרוע שם ולא יוכל לומר לו לא אפרע לך עד שאגיע לישוב כיון שהגיע זמנו לפרוע והוא שיש בידו מעות כדי לפרועו וכדי שיאמר לו סיפוקו עד שגיע לישוב שאם אין לו כדי סיפוקו הא קל' שאפי' בישוב מסדין לו ונותנין לו סוון כמו שיחבאר לפנינו בעה' בס' צ"ט ואם המלוה מוען ברי לוי שיש לו כדי לפרועו וכדי סיפוקו והלוה מוען שאין לו אלא כדי סיפוקו ישבע היסת שאין בידו ספק הפרעון חובו ודווקא שהמלוה רוצה שיפרענו אבל אם בא הלוה לפרועו במדבר ואין המלוה הוכעו אם ירצה המלוה לא יקבל ממנו לפי שיוכל לומר לו לא אקבל ספק אלא כישיב כדרך שנתתי לך ביישוב כי אין רצוני לקבל עלי אחיז' המעות בדרך מיהו ככל מקום יישוב יכול לכופו לקבל אפילו אינו מקום המלוה ולא מקום הלוה ולא מקום שהלוה ואפילו יש כמה מדברות קידם שיגיע למקומו דבמקום ישוב שכוח למצא שירות והכרזה שילבו יחד עד מקומו ואין כאן סכנת קבלת אחיות כל כך ושירא במדבר נמי מקרי יישוב / הלוהו במדבר יכול לכופו לקבל ממנו במדבר ואפילו הלוהו ביישוב ואמר לו הלוה אני רוצה לצאת למדבר ואמר לו המלוה גם אני רוצה לצאת למדבר והי' המלוה בשעת ההלואה גם אני רוצה לצאת למדבר והוא לוח ממנו בתוך אותן הדברים היו כאלו התנת עמו שאם ירצה לשלם לו שם שיקחנו ממנו :

ב קבע המלוה זמן ללוה ורוצה הלוה לפרועו כדי להציל עצמו מן האונסין העתידים לבא כגון חילוף המטבע ונזירות המסים וכיוצא בו כדי שלא יעמוד המטון באחריות ער הזמן והמלוה אינו רוצה לקבלו אם הגיע הזמן אף על פי שהלוה ממחר לפרוע חובו כדי להציל עצמו מן האונסין הדין עמו שאין הקלקלה נראית עתה ותשלום מעליה הוא אף על גב' שידוע שהידי לבא למחר או בו כיופ' לאחר הפרעון אין לו להשיג על תקלת חבירו דהא הגיע זמנו לפרוע וזולו של מלוה גרמה שדבר זה נולד לו עכשיו ואין זה דומה לפריעת מדבר דהתם מעשיהם גרמה ואין סייך לומר פולו גרמה אבל אם לא הגיע הזמן אם מצוי ועיבר לעינים חילוף המטבע מד' ונזירת המסים והתשחורת ומפני זה רוצה הלוה לפרוע מיד כדי להציל עצמו מן הסכנה ולהכניס בה חבירו ועדיין לא הגיע זמן הפרעון הרי זה כפריעת מדבר ואין ראוי לפרוע קודם זמנו לקללה ולהפסדו של מלוה אבל אם אין ספק אחד מכל החששות הללו אע"פ שמוען המלוה שאין רוצה לקבל מעותיו קודם הזמן כדי שלא יהיו באחריותו עד שיגיע הזמן אין שום מעין לו כפני שקביעת זמן הוא לחקנת הלוה בכל

אוחו בפה היה שוה למוכרו בשוק ומכרנו באותו שומא שיחנו לו רשות הבקאים בשומא למוכרו ומשיאין לו עצה למוכר בעדים כרו שלא יאמר הלוה שמכרו ביותר מהשומא הדין שמכרו על פי שלשה הדינות ולא על פי כות דין שומחין אף על פי שהמכר מכר המ' כשמכרו לאחרים אבל לא יוכל לומר אקנהו לעצמי כאילו המעות ששכחונו כמו ש' הבאר בסעיף שאחר זה ואם מכרו לאחר' ביותר צריך להחזיר המותר ללוה ואם מכרו שלא בשומא של שלשה שבאים בקאים לא עשת כלום והמכר כשר אף על פי שלא שעה וצריך הלוקח להחזירו שהלוה ראוי במשכנו יותר מאחרים ואם הוא כעניין שאי אפשר להחזיר המכר כיון שמכרו שלא בשיבת ג' בקאים אף על פי שהודיע ללוה שיפדנו אינו מכרנו אינו מכר וחיוב לפרוע ללוה כמו שהיה שוה כשעת המכירה אם יש עדים שידועים כמה היה שוה באותה שעה ואם יאמרו שזוה שוה יותר מחיבו ופרע לו המותר ואם אין עדים והמלוה אומר שהיה שוה כך וכך יותר מחיבו ישבע שהוא כדבריו ופרע לו ואם אינו יודע כמה היה שוה או אינו רוצה ליתבע ישבע הלוה כמה היה שוה ויפרע לו המלוה מה שהיה שוה יותר על חובו וכן הדין אם השלוה אומר שהלוה ציוהו למוכרו והלוה כופר נשבע המלוה :

ג המוכר משכנו שכירו על פי שלשה הדינות הבקאים בשומא אף על פי שהמכירה מכירה אינו רשאי ללוקחו לעצמו משום השר' כיון נכחי צדקה שאינן פורעין לעצמם אבל כשמכרו על פי בית דין מומחין יש מי שאומר שיסאי ללוקחו לעצמו שהב' הם המוכרים ואינם נחשדים :

ד המלוה את חבירו על המשכון על מנח שאם לא יפדנו לזמן פלוני שינכה כדי חיובו מהמשכון והמותר יהיה מתנה מעכשיו אין זה אלא אסמכתא ודין אסמכתא יש לו שהתבאר דינא בעה' בס' ר"ז והנ' ל' מ' ב' ב' ב' ב' ב' ב' ב' ב' ב' כמו אם אוכר ולא איבעד ד' אשלם אלפא יזי שזו היא אסמכתא נמורה אלא אפילו אם לא ריבית לשון מותר ארא אמר סתם אם לא אפדנו לזמן פלוני יהא המשכון מהלש' בידך הוי נמי לשון אסמכתא דכל דאי אסמכתא היא כמו ש' התבאר בעה' אכר אם אמר לו קנה מעכשיו אם לא אפדנו עד זמן פלוני יש מי שאומר דלא הוי אסמכתא כיון שאמר קנה מעכשיו בתחלה בלא דאי ואם הלוה טוען לא יצא מפי מעולם קנה מעכשיו נאמן המלוה בסבועה כמנו דלקוח הוא כדי מי שיש בידו משכון מחבירו וכשהגיע הזמן אמר לו הלוה צא ומכרו והלך ומכרו ואח' כ' המלוה לבטל המכר ואומר שלא כיון אלא לדחותו כל זמן שלא הקנתי לך בקניין אין בדבריו כרו' והמכר קיים שלא הוזכר קניין אלא לקיים מכר או מתנה או שכיירות אבל מה שאדם מצוה לחבירו לעשות דבר זה והה' הולך ועושה צויו שיהנה הוא ואין צריך קניין מיהו כל זמן שלא עשה שליחותו שלא מכרו יכול לחזור בו ולומר שלא ימכרנו :

ה כשנמך שיש למלוה למוכרו אם אמר לו המלוה ללח' אין נותנין בו אלא עשרים זהובים ואמר לו הלוה הנחו' (נזכר) לו דרך למדי והולכו עמו ומכרו שם בשלשים זהובים הכל ללוה שכל זמן שלא נמכר הוא ברשות הלוה ואף על פי שאמר לו שיהנהו כעשרים לא מכרו לא כזה גם המלוה לא כיון לקנותו אלא שאמר לו הנהו כך למי שרוצה לקנותו הילכך בולס של לוח' הם ואין חילוק כזה אם מכרו כאן או מכרו במדי אלא אם הוציא הוצאה ושבר חמור להוליכו בו למקום היוקר ופרע לו הל' סכר הוצאותיו אבל סכר שרחו אין צריך לשלם לו דמצוה קעביד כיון דבלאו הכי אית לו אורת' להחם :

ו ראובן שבא לפרוע משכנו שכ' שמעון ואמר שמעון כבר מהלחו לי אין בדבריו כלום דלשון מחילה אינו נופל כאן דלא סייך לשון מחילה אלא כשאדם הייב לחבירו מנה חתמהו לו עליו והוי המחילה במק' פרעון אבל בשיש

* * * לבוש עיר שושן הלכות טוען ונטען * * *

זבנתים נפסל המטבע מטבע שנפסל אינה נקרא מטבע וצריך ליתן לו מטבע היוצא בזמן הפרעון * במדברים אמרו * כשהמטבע הישנה נפסלה מכל וכל שאינה יוצא בשם מקום אז צריך ליתן לו מן המטבע החדשה אבל אם נפסל כאן ויכול להוציאה במדינה אחרת אם יש לו למלוה דרך למקום שיוצא שם המטבע הנפסל צריך לקבל אותה המטבע שנפסל שאומר לו לך והוציא אותה שם במקום פלוני ואם אין לו דרך לשם או שיש לו דרך לשם והמלכות מקפידות שמחפשי' על כל מי שיש לו מטבע הנפסל ומוליך אותה צריך ליתן לו מטבע היוצא באותה שעה וכן הדין בכתובה / וכל זה כשהתנה עמו ליתן לו מעות אבל אם הלוחו סתם ולא התנה כלום נותן מטבע שהלוחו בכל עניין אפילו אינו יוצא בשם מקום ואם התנה ליתן לו מעות היוצאין בהוצאה חייב ליתן לו מעות היוצא בכל עניין / ואם תקן המלך כיצד ישלמו החייבים דינא דמלכותא דינא וכפי מה שתקן ישלם ויש חולקין * ועל כפי' שם' ברין דינא דמלכותא ועל כלבוש עז' סי' קס"ה מדינה אילו לענין ריבית :

בכל מקום שהרי אם לא היה זמן היה טובח המלוה שהיה יכול לתובעו בכל עת שהיה רוצה וכיום הזמן אינו יכול לתבעו עד שיגיע הזמן אע"פ שעכשיו הזמן הוא לקלחלו של המלוה מזוהיה נרמה שאינו מצוי הוא ואין אדם מעלה על לבו כשעת ההלוואה לוח שאמר למלוה שול מעיתך והיא בתוך הזמן והמלוה אינו רוצה לקבלם והם צרורים ומניחים ביד לוח ונגנבו או נאנסו באחריות הלוח נאנסו וחייב לשלם דהא אי מיתרמי ליה עיפקא מי לא זבין בהו הלכך חייב לשלם אבל פקדון בכי האי גוונא פטור רמבי"א אפר לו שול את שלך בלחה שמירתו :

א חוב דמשכונא שמשכן לו חבירו קרקע שאכל מפנה הפירות מנכית' לזמן והוא באתר דלא מסלקי עד שיגיע הזמן הוי כמי שלקח הפירות עד הזמן ואם רוצה המלוה אינו פקבל המעות קודם הזמן אלא אם כן מניח לו לאכול הפירות עד הזמן :

ב המלוה את חבירו לזמן ובא הלוח לפרעו חוק הזמן בפרוטרוש דינר דינר י"א שאין המלוה יכול לעכב ולומר תן לי כל חובי בפעם אחת דאף פרעון של דינר דינר נקרא פרעון אלא שיש למלוה הרגשות עליו דאמר ליה אפשרתהונו פנאי שאני מוציאה אח' א' כמו שתתנה לי ולא נודע כי באו אלי ודווקא בתוך הזמן אינו יכול לעכב המלוה פרעון של דינר דינר אבל אם הגיע הזמן פשיטא שיכול לומר תן לי הכל בבת אחת ואני רוצה ליקח חובי שאתה חייב לי לפרעו עכשיו כולו דינר דינר וזה אם משכן לו שדהו או אפילו שהי שדות אינו יכול לכופו אפי' בתוך הזמן שיחזיר לו חצי המשכונה כחצי המעות שיאמר לו על כולה נתתי המעות ואינו מחזיר לך משכונך עד שהפרע לי כולו :

ה ראובן הלוח לשמעון עשרים זהובים על משכונת ששווה' ל' איך שמעון יכול לומר לו שיקח מן המשכונות מה שיגיע כנגד חובך ותחזיר לי המותר כי יאמר לו ראובן אין לי מעות לקנות חפצי שלך ואני רוצה לשרות למכור חפציך וכ"ש משכן לו ראובן בית לשמעון ודר בו בביתו ואמר ראובן לשמעון שיקח קצה מהבית כחובי בשומת בית דין והמותר יחזיר לו שאינו יכול לכופו ואינו יכול לבטל שיעבודו שכתב לזרור בו עד שיפרע לו כל מעותיו ולא עוד אלא אפילו אין המשכונות או הבית שהשכין אצלו בנכית' שזן יזרזר מן החוב ויש לו שטר עם המשכונות שהלוח לו עליהם או שטר של הבית ואמר הלוח קח לך המשכונות או הבית בחובך והחזר לי שטרי אינו יכול לכופו שיאמר לו המלוה אין לי מעות לקנות בהם משכונות שלך או ביתך אני הלוחיך כשאצטרך מעותי שתפרעני ואני רוצה ליקח לא מפלסלין ולא קרקעות וגם אינו נוגשך שתפרעני אם תרצה שאחזיר לך שטרך מכור משלשך וביחך ותפרעני :

ו לוח שהגיע זמן פרעונו ובא ואמר אין לי מעות ולא משלשלין אלא קרקע שול אותם בחובך והסרתי אומר איני חפץ בקרקע שלך ואני רוצה להמתין לך עד שיהיו מעות בידך ואם תרצה לפרוע לי מן מכור הקרקע ותן לי המעות יודאי אם הייתי חובע אותך לפי עו' צריך ליקח קרקע כיון שאין לך מעות אבל כיון שאני חובע אותך איך יכול לכופני ליקח ממך בפרעון דבר שאינו חפץ בו הדין עם המלוה שכל זמן שאינו חובע חובו אינו צריך ליקח דבר שאינו חפץ בו אלא ישמור שטר עד שיהיו לו מעות כמו שהלוח ואם הלוחו על המשכון ישמרנו עד שיתן לו מעות כמו שהלוח דמצי אמר ליה אילו הו' ליה זוזי לא הוה זבינא קרקע שלך כי אינו צריך לה ובשכיל שמעותי אצלך תכופני ליקח בהן קרקע בתמיה :

ז המלוה לחבירו על המטבע פירוש שמשך לו סחורה או אלוה מעות והתנה עמו שיתן לו מטבע לזמן פלוני

הלכות טוען ונטען

ע אם המלוה והלוח צריכין לכרר הטענות וכל דיני המהוייב שבועה מן התורה או מדרבנן ומי שאינו יכול לישבע וכל שטוען התובע והנתבע ברי ושכא וכו' כ"ה סעיפים :

א התובע את חבירו בכ"ד מנה לי בדרך הקנת חז"ל הוא שיאמרו לו ה'ב' ברך דברך ממה חייב לך הלוייה אוהו הפקדה בידו או הזיק מכוונך וכה' נ' מפני שאיפשר שהו' חושב שחייב לו ואינו חייב לו מן הדין וכן הנתבע אם משיב אין לך בידו כלום או אינו חייב לך כלום צריך לברר דבריו דשמא טועה וכביר שאינו חייב לו והוא חייב לו מן הדין דלאו כולא עלמא דינא גמירי ואפילו היה הכס גדול אומרים לו אין לך הפסד שחשיב על טענתו והודיעני כיצד אין צאה חייב לו דחיישינן שמא טועה הוא אף על פי שחוא הכס גדול אין אדם רואה חיבה לעצמו או שסארמאי הוא ושהתך ברור דבריו יתגלה רמאיתו או מעותו ואם אינו רוצה לברר דבריו אם נראה לדין שיש רמאות בדבריו יפסידנו ואם לאו אלא שנראה לדין שאינו יכול לברר וכיוצא בזה אין מהיובין אותו משים שאינו מברר דבריו שאין אומרים לו ברר דברך אלא משום כדי להוציא הדין לאמתו משום דנפישו רמאים :

ב הטוען את חבירו מנה לי בידך והלה הודה לו במקצת כפר לו במקצת חייב מן החור' לישבע על מה שכפר ויפטר דכתיב על כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה ונומר ופירשוהו ז"ל דה'ק קרא אשר יאמר הנתבע כי זה הוא מה שאני חייב לך וזה אינו חייב לך ועלה קאי גם כן מה שאמר בפרשת שאחיה שבועת ה' תהיה בי' שניהם נגו' וישלם מה שהודת ויפטר בשבועתו ממה שכפר ואם ישלו לנהבע עד אחד המסייעו יש אומרים שפוטרו מן השבועה ומביאין ראיה מדרסינן מקרא דכריב גבי עד אחד לא יקום עד אחד באיש לכל עון ולכל חטאת ואמרינן לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה כמו שיהבאר עוד בפנינו כע"ה ולא חילקין בין לחובי שבועה בין לפטור משבועה ש"מ דכמו שעד אחד מחייבו שבועה כן פוטרו משבועה ועוד ק"ו הוא דאיזה כח מרובה כח המוחזק או כח שאינו מוחזק הוי אומר כח המוחזק א"כ ק"ו הוא מה כשער מסייע למי שאין מוחזק זוקק את המוחזק לשבועה כשהוא מסייע למוחזק אינו די שיפטרנו

לבוש עיר שושן

שיפטרנו מן השבועה ויש חולקין ואמרים שאינו פושרו ועיין לעיל סי' פ"ז סעיף ו' :

ג ודוקא שחבירו חובעה מנה והוא מודה מקצה אז מחייבין ליה שבועה על השאר כדאמרינן אבל אם לא חובעו אדם אלא הוא מעצמו אומר לחבירו מנה היה לאכיד בידי ונתתי לו המשים ונשאתו לו חמשים בידי פטור אף משבועת היסת דאדרבה העלב דמשיב אבידה הוא דהא איבעי שתיק ונס' אילו החמשים לא הוה מחזיר אם היה רוצה להחזיר בממנו של זה שלא כדון וכדאי קושט' קאמר :

ד ואם חובעו חבירו מנה והוא כופר בכל ועדים מעירים אותו ושהיב לו חמשים ישלם חמשים ועל שאר החמשים חייב לישבע נ"כ מן החזירה מקו' טאם על הודאת פיו במקצת חיבתו והורה שבועה ק"ו שחייבתו שבועה על פי העדאת עדים דהא בהרבה עניינים מחייבין ליה יותר על פי העדאת עדים מעל פי הודאת פיו כגון קנס וסירה ופסול רשעה וכיוצא בהן הרבה עניינים וי"א דדוקא כשהעדים מעירים אותו על פה ובלא קניין אז מחייבין ליה שבועה אבל אם כתבו עדותן בשטר או שיש כאן קניין אין העדים מחייבין אותו שבועה דשטר או קניין הרב כמו הילך ובהילך והבאר לקמן שאינו חייב

ט והי"ט מי שחילקו על ריש סי' פ"ז : ברא דבהעדאת עדים במקצת מאמינים אורו כשבועה על השאר כשהבעו מנה של מלוה שהלוה לו דאף על פי שכפר בכל והעדי' מעדי' אית בהמשים לא הוחזק כפרן בכך רביון המלוה להוצאה

י ומה אמרינן ממנו שלא היה לו לשלם עכשיו וחשש שמא יבטחו אשהמטיקא משהמטי' וכפר עד שהיה לו מעו' שישלם אבל אם הובעו פקדון שנתן לו חפצי' שוים מנה בפקדון והלה אומר אין לך בידי כלום ועדים מעידין עליו שראו עכשיו בידו מ' וזוה"ל חפצים שוים חמשים וזו הרי הוחזק כפרן שבקש לנוול

יא המפקיד ונעשה נזיל ופסול לשביעה והתביע נשבע ונוסל כדון כל הפסולים שחבאר לפנינו בע"ה דשכנגדו נשבע ונוסל' ודוקא כשמעידין שראו אותם בידו או בביתו בשעה ש' צר אותם אבל אם אינן מעידין שראו אותם בשעת הכפירה אי"א שמעידין שידעו ששפקד מקצת הפקדון בידו לא נעשה כפרן שכפר בכל ואינו פסול לשבועה דאמרינן ששא טמן אותו במקום אחר ושכח וכופר בכל כרי שיחפש אהריו ונשימאנו וחזרתו לו הולכך יושבע על השאר ופטר לפי' אם היה הפקדון דבר ששירת לשלוח ביד כגון שהושלשו בידו מעות להשביחן לשוכת המפקיד והוא אינו חייב באחריותן ג' המפקד וחבצו וכפר בכל ובאו עדים והעידו על מקצת הפקדון אף על פי שלא ראוהו בשעת הכפירה אלא בשעה שנפקד אצלו או שחזרה בפניו ואמר אתם עדי הרי זה מחויב שבועה על המתן מה שלא העידו עליו העדים ואינו יכול לישבע שהרי הוחזק כפרן במקצת שהעידו עליו העדים לפיכך נשבע ונוסל דליכא למיטר הכא מפני שלא היו המעות עכשיו בידו כפירה בכל להשתמש עד שיהיו לו מעות כמו נבי מ' ה' שהרי אינו חייב באחריותן ולמה היה לו לכפור שהרי לא יוכל המפקד לכופ אותו לפרוע עד שיבאו לידו מה שאין כן נבי מלוה :

יב מנה לי בידך מהלוואה פלוג' וכך ומנה מהלוא' אחרת שהלויתך בזמן אחר כך וכך והנהבע משיבו אין לך בידי כלום לפי שמהלואה הראשונה פרעת' כך וכך ומהלוא' השנייה פרעת' כך וכך ומתוך שנתן הכתות הכירו ה' ב' ד' מעדיין חייב לו מאותן שתי הלואות עשרים זהוב' ה' כשנים מעידים אותו שיש בידו חמשים זה שהרי ה' ב' ד' הם עדי' במה שהודה ששאר עליו וישבע מן התורה על השאר ודוקא שהכירו הבית דין שהודה שעדיין נשאר חייב לו מקצת לפי אשכנזו אבל אם חייבוהו במקצת מחמת שאינו נאמן בדבריו לא מיקריהו הבמקצת ולא עדים שהעידו במקצת ועל סיסן

הלכות טוען ונטען

פ"ז סעיף ה' וסי' שס"ד סעיף ו' :

א לא חייבה תורה שבועה אלא לכופר במקצה ומצאח במקצת כדמשמע מאשר יאמר כי הוא זה כלומר שאומר זה הוא שאני חייב לך ולא יותר ושעמא יחבאר עוד לפנינו בעזרת השם אבל כופר בכל לא חייבהו התורה לישבע דחזקה אין אדם מעיד פניו בפני בעל חובו לכפור הכל לפי' הכודה במקצת ונתנו לו מיד ואומר לו אין לך בידי אלא כך והלך הוה ריה על השאר כופר בכל ופטור משבועה מן התוכה אבל חכמים ז"ל הטילו עליו שבועת והיא הנקרא שבועת היסת כלומר חכמים הסיתו הדיינים להטביעו אולי יורה והבאר עוד כל זה בס' פ"ז בע"ה :

ב כבר אמרנו דכופר בכל לא חייבהו התורה שבועה לפיכך הטוען את חבירו מנה לי כדך והשיב אין לך בידי כלום או שטוען יש לי כדך כנגדו כסות או כלים במכיר' או בפקדון או שאמר אמת היה לך בידי ופרעתי או החזרתה או אהה חייב לי כנגדו או שטוען אהה נתת לי במתנה או סהלתו לי כיון שכופר בכל פטור משבועת התורה ונשבע היסת' ואפילו שנ' ס מעידים שהלוהו ואינן יודעים שפרעו נאמן בשב' עת היסת לומר פרעתי או יש לי כדך כנגדן או סהלתו לי ועל

סימן פ"ז כל חילוקי דיני היסת' אם הוציא הובע מידו של נהבע בעדים בעל כורחו או על ידי נויים מה שהבע ממנו לא אבד מפני זה חזקתו דלאו כל כמיניה ונשבע הנהבע היסת וזה מחזיר לו מה שרוצא ממנו בעדים ואם הוציא ממנו שלא בעדים מחוץ שיכול לומר ר'א לקחתיו ממך ויכול לומר לקחתיו וכו' לקחתיו ובטוען יש לי כדך כנגדו כסות או כלי' בפקדון צריך לומר שיוודע בבירור שהם בעין כאותו שעה ב' ד הנפקד אבל אם אין יודע בבירור שהם בידו עתה והאי טוען נאנסו

חייב זה לפרוע ו' מנה וזה נשבע שנאנסו דה"ל זה ששא וזה ברי וברי עדיף : רוח ששלח למלוה כחורה שימכרנו לו ויסלח לו הטעו' והמלוה סברה וחופש המעות בחוכו הדין עמו ואפילו אם יחבע אותו הלוה אחר כך לדיני נויים יכול לטעון בפניתם סהס דקדקתי בחשבונאי ואין לך אצלי כל' ולישבע עליו והג' טיורי נבי מ' ה' ומלוה אבל מלוה ופקדון הנפקד יכול לישבע סהס אין לך בידי כלום אבל המפקד אינו יכול לישבע כ' דששא נאנס הפקדון והי' לו אצלו ההוצאה אבל אם הנפקד כופר לו בפקדון יכול גם המלוה לישבע סהס רכל האומר ל' הפקדת' לי כאומר לא נאנסתי דמי ושפיר קמשהבע וה' מ' זווי וזווי אבל זווי ומשילולי דברי שהנפקד צריך להחזיר בעיני' אין הנפקד יכול לישבע אין לך בידי כלום שהרי צריך סומס' ומאן שם ליה אלא ישעון הדבר כצורתה לומר יש לי פקדון שלו בידו ואני תפסו כעבור שיש לי אצלו כן וכך וישבע על דבריו ואני ישימו לו הפקדון וינכה לו חובו :

ג מנה לי בידך שנזלחתי או ננכת ממני והלה אומר ל' היו דברים מעולם אף על גב דלרבי התובע נכח א' נזיל הוצא אפילו הכי משיעין' אותו כמו בשאר הכיעות כסופר בכל שבועת היסת וכמורה מקצת או עד אחר מעד סנולו משיעין' אותו שבועת התורה דאף על גב דחשיד אלגזין דממנא כנזילה ונניבה לא חשיד אשבועה דשבועת' חמירה להו לאינשי ולא משחבע כל כך לשיקרא :

ד מנה לי בידך שהלויתך או שהפקדתו בידך והלה אומר אינו יודע אם הלויתני אם הפקדת בידי יטבע היסת שאינו יודע ופטור ואם בא לצאת ידי שמים ישלם ואפילו אם טוען תחלה שענת ברי אין לך בידי וכשחייבוהו לישבע היסת חזר וטען אינו יודע אם הלויתני או הפקדת אצלי כדי להקל בשבועתו ליפטר בשבועת אינו יודע שומעין לו ונשבע ש' יודע אם הלוהו אם לא ונפטור ואין זה טוען וחוזר וטוען כמו שיחבאל' אבל אם השיב יודע אני שהלויתני מנה או שהפקדת אצלי ואני יודע אם פרעתך או אם החזרתה לך אמל' את' לסלם

* לבוש עיר שושן * הלבוש טוען ונטען * מט

התובע ולישבע שאינו חייב לו מתוך שאינו יכול לישבע על השאר שהרי אומר אינו יודע משלם והתובע אינו צריך לישבע אלא אם ירצה והירש סתם חרם על כל מי שנופל ממנו שלא כדן אבל אם השיב חמשים ליהי ספך ופרעהיך וחמשים האחרים אינו יודע אם לוית' אם לאו אין כאן הודאה במקצת אלא כסדר ציפי בכל וישבע היסת שהחמשים פרע והחמשים האחרים שהובעו בהם אינו יודע אם ליה אם לא ויפטר והא דאמרינן במקום שאינו יכול לישבע מתוך שאינו יכול לישבע משלם ילפינן ליה מקרא דכתיב שביעת י' חהיה בין שניהם דהא שניהם מותר הוא דהל' לפיכך שבעת י' חהיה והו לא שניהם רפה ולא אלא טיעושה הוא ואהי למעט כן שניהם תהיה שביעת י' דהיינו בין שני הבעלי דינים כלומר בעודן קיימים וראו בין הורשים ופרסינן הכי דמי אילומא דאמר ליה מנה לאבא ביד אביך ואמר ליה חמשינן אית ליה והמשינן לית ליה מה לי הוא ומה לי אביו כלומר מאחר שהוא טוען שבעת ברי למה לא ישבע כמו שאביו היה נשבע ומשנינן אלא דאמר ליה מנה לאבא ביד אביך ואמר ליה חמשינן ידענא והמשינן לא ידענא דאביו כי האי גונא הוי מחוייב שבעה דהא מדה מקצת הוא והוא אמרינן ביה מהוך שאינו יכול לישב שאינו חילולו להכחישו בטענהו דהא טעין שאינו יודע משלם ומיהא מיעשה רחמנא את הורשים דלא אמרינן בהו מחוץ שאינו יכול לישבע משלם ואין להקטות הבא נמי נמא מ"ט וירשים מהוא עצמו למה לא נאמר ג"כ נביורשים מתוך שאינו יכול לישבע משלם כמו נבי אביהו דבא טעמא רבא איכא אבוהו הוה ליה גירע ולשום אל לבו כמה הוה וכיון שלא נחז אל לבו אמרה תורה שישלם אבל לנבי הורשים לא טיך למימר הוה ליה לידע דמאי יודעו הם כמילי דאבוהו מה שאין כן בשבעה כשטענינן ברי שאין אביהו חי ב למה לא ישבעו כמו שאביהו היה נשבע ומדאי צריכא דהמנא לפעושי אח הורשים דלא נמא בהו מהוך שאינו יכול לישבע משלם ממילא שמעינן דנבי אבותן שהם הבעלי דינין עצמן הוי דינא מהוך שאינו יכול לישבע משרש דאם נם אביהם פטורין קרא גבי יורשים למה לוי פטישא שהם פטורים כיון שאביהו פטור ומינה ילפינן בכל מקום שאינו יכול לישבע משלם :

יד לא אמרינן מחוייב שבעה שאינו יכול לישבע משלם אלא היכא דמחוייב שבעה מן התורה כדילפינן מקרא לעיל בסעיף הקודם אבל אם אינו חייב שבעה מן התורה שפן התורה הוא פטור בלא שבעה אלא שהכמים השילוי עליו שביעת לא אמרינן בה מתוך שאינו יכול לישבע משלם וה"נ נמי גבי שבעה על ידי עד אחד היכא שאין השנים מקיימין אותו מספן איא על שבעת התובע שצריך לישבע ויטול היכא דאיכא רד כהרא דמחוייבו שבעה ליפטר והוא אינו יכול לישבע נמי לא מיקרא מחוייב שבעה דנימא ביה מהוך שאינו יכול לישבע משלם :

טו יש אומרים דלא אמרינן כשבעה הבאה על ידי גלגל מתוך שאינו יכול לישבע משלם אלא ישבע היסת על הגלגל או מהפכה על שכננו בין שלא היה יכול לישבע על עיקר השבעה הבא עליה הגלגל שצריך לשלם עיקר התביעה בין שיכול לישבע על עיקר התביעה ושעל ידי גלגל אינו יכול לישבע כיצד הרי שטענו מנה והשיב לו אין לך בידי אלא חמשים וחמשים אינו יודע והתובע נלגל עליו רבים אחרים והשיב הנחב על הגלגל אין לך בידי כלום אע"פ שאינו יכול לישבע על עיקר החביעה והנין בה מתוך שאינו יכול לישב משר' אין רנין כך על הגלגל אלא ישכחוק על

לשלם ואין התובע צריך לישבע אפי' שבעת היסת דכיון שיועד שהלוהו הוה ליה למרמי אנפשיה אם החזירו אם לאו אבל אם ירצה והירש סתם חרם על כל מי שנופל ממנו שלא כדן ואם חזר א"כ ואמר נזכרתי שפרעתוך נאמן בשבעה : ואם לא תכעו שום אדם אלא מעצמו אמ' לחברו הלויתני נזלתוך או הפקדה בידי ואינו יודע אם החזרתני לך פטור **טז** אם באלצאת ידי שמים ושלם אבל אם בלא הכיעה אמר אינו יודע אם הלויתני או אם נזלתוך או אם הפקדת אצלי הואיל ואין שום אדם הובע פטור אף לצאת ידי שמי' :

טז אמר לו חייב אני לך מנה והלה אומר ודאי לי שאינך חייב לי כלום פטור אף על פי שיועד כודאי שהוא חייב לו הוה כאילו מחל לו ואין זה מחילה בטעות דכיון שאמר לו אני חייב לך היה לולשה' אל לבו ולדקדק ולא עשה כן אלא אמר כודאי אינך חייב לי מחל לו בלב שלם :

ע לקמן דבא' בעזרת הצוה שעד אחד מכיוא נ"כ לשבעה ועיקר השביעה שצריך לישבע על פי העד האחר הוא שישבע להכחיש מה שאמר העד וכשיש כאן עד אחד שמעיד עליו והוא טוען טענה להפטר ואינו יכול לישבע להכחיש מה שיאמר העד הוה ליה מחייב שבעה מן התורה ואינו יכול לישבע השבעה המוטלת עליו מן התורה לכך מחי כיון אנתו לשלם כיצד טעני מנה לי בידך שהלויתוך והלה אבך אינו יודע אם הלויתני אם לא ועד אחד מעיד שהלוהו הריבין הרין היה זה מחוייב שבעה להכחיש העד ולישבע שלא ליה וזה אינו יכול לישבע שהרי אומר אינו יודע אם אמת הוא מה שיאמר העד אם לא ומתוך שאינו יכול לישבע משלם :

עג וכן הטוען לחברו מנה הלויתוך והרי עד אחד מעיד כדכרי והלה אומר כן הוא הלויתני אבל פרעתוך או שאמר אתה חייב לי כנגד אותו מנה אם זה העד מעיד שיועד שעריון לא פרע אותו מנה הרי זה נם כן מחוייב שבעה להכחיש העד בכל דבריו נם על מה שמעיד שיהיה צריך לישבע שלא ליה ואינו יכול לישבע שהרי הוא פודה שיהיה אלא שאומר פרעתי ומתוך שאינו יכול לישבע ומשלם ודוקא שיועד העד כודאי שלא פרעו כגון שמעיד שלא זה ידו מהחח ידו או שהוא מעיד שהוא חייב ומנו וקיימא לן חוקה שאין אדם פורע חוץ ומנו אבל אם אינו יודע אם פרעו אם לא או הוא לאחר ומנו אפ' הו שנים מעידים שהיה חייב לו נאמן לומר פרעתי דקיימא לן המלה חכירו בעדים או המפקיד לחברו בעדים אין צריך לפרעו בעדים וכן אינו צריך להחזירו לו בעדים וכן נאמן לומר יט' לי בידך כנגדו במנו דפרעתי וכן הדין בשוען להבירו מנה והלה כופר ואמר לה' דם והביא עליו זה עד אחד והכחישו והזר זה ואמר אין לויתי ופרעתי כיון שאם היו שנים היה מחוייב לשלם שכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי והשוא דאיכא חד סהדא הוה ליה מחוייב שבעה להכחיש העד שלא ליה ואינו יכול לישבע שהרי מודת קלוה ונס פרעתי לא יוכל לישבע שהחזק מפרן שכבר אמר לא היו דברים מעולם וכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי לפיכך חייב לשלם וכך אם טענו חספת חפץ קלי מידי ויש לו עד אחד שחטפו והוא אומר אין חטפתי ורודי חטפתי הרי זה מחייב שבעה להכחיש העד שלא חטף וזה אינו יכול לישבע שכבר הודה שחטף ומתוך שאינו יכול לישבע משלם יא דווקא ככה' שהעד מעיד שחטפו ממנו ואינו מעיד שכא לידו שלא בתחלת כהורת משכונן וככה' אכל אם מעד שכא לידו כהורת מסכונן ואינו יודע כמה הלוה לו עליו נאמן המלה בשבעתו לומר כמה הלוה עליו שאין כאן מחוייב שבעה ואינו יכול לישבע דמשלם הואיל ומתחלה בדין וכחיתר בא לידו ויש הולקין ועל' ע"ב סעף י"ח מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים והשאר אינו יודע הרי זה נם כן חייב שבעה על השאר מן התורה להכחיש

* לבוש עיר שושן הלכות טוען וצטען *

על הנגיל או הפכנה על שכנגדו כן אם טענו מנה והורה לו המטיס וכפר לו המטיס וכשבא ליטבע נגיל עליו דברים אחרים והטיב על הנגיל או יודע ויטבע סכונת התורה על המטיס סכפר והיטע על הנגילים שאינו יודע בהם ויש אומרים שכיון שנהחייב סכונה מן התורה על הכפירה והוא טוען על הנגילים אינו יודע והרי נגיל שטע הוא דאורייתא קרינן ביה ספיר מחוייב שביעה ואינו יכול לישבע ומשלם על סימן ע"ב סעיף כ' :

מ והא דאמרינן לעיל סעיף ט' שכשהשיב הנתבע אינו יודע אם פירעהך אם לא שחייב לשלם הני סלי כלה נפיה רהוה למרסיה אנפסיה אבל אם טבע ליוורש של הלוה אפילו אמר אני יודע שאבי היה חייב לך מלוה על פה אבל אינו יודע אם פרעך אם לא פטור כיון שאם היה האב קיים היה יכול לומר פרעתי אגן נמי טענינן ליה ליוורש שאביו פרע ופטור סבל ואפילו סכונת הורשים כגון שלא פקדני אבא אינו צריך לישבע שאין חיוב סכונה על היתומים אלא כרו לנכות אבל לפיכך אין צריכים לישבע ועל ס' ס' סעיף ה' דק'ל שבכל דבר שאביהם היה נשבע ונפטר הם פטורין בלא סכונה לפיכך ההובע ליוורש מלוה על פה לא שגא אם אומר הורש אינו יודע אם לוחאם לאו ויש עדים סלוה לא שגא אם אמר אינו יודע אם פרעו אם לאו לא שגא אם אמר המטיס ירענא והמטיס לא ירענא ככל ענין פטור אפי' בלא סכונה אלא שמתרים התובע מהם על כל מי שירע סכור שו חייב לו כלום אבל אם טוען הורש שגנה וראי והודה בהמטיס וכופר בהמטיס ואמר ידע אני שחייב לך המטיס ולא יותר הדין הוא כשאר מודה מקצת וחייב לישבע סכונה דאורייתא בכל מודה מקצת דמ' :

נ כל טענת ספק אין מ' אפילו עליה דהיאך נשבע הנתבע וההובע עצמו מספק כדבר כצד אמר לו בדימה לי שיש לי אצרך מנה או מנה שהלווהך כדד' לי שלא פרעהני פטור אף משב עת היסת ואפי' לצאת ידי שמים אינו מחוייב כיון שההובע אומר שגא והנתבע אינו מודה לו ואומר כריני שאני חייב לך וכן האומר לחבירו נתחייבת לי מנה כפני שהודית לי שלקחת משלי אבל לא היתה ההודאה כעדים אין זה טענת ברי שאין זה יודע שחייב לו אלא כהודא' ציו והודאה שלא בעדים או אפילו בעדים ולא אמר אהם עדי אינו כלום שיכול לומר משטה אני כך אבל אם טוען לחכירו הודית לי בעצמך שאהה חייב לי כך וכך ואמרתי לעדים אהם עדי או אהה אסרת לעדים אהם עדי שאני חייב לו ואין העדים כאן אע"פ שהוא עצמו אינו יודע סבל מקום היה ליה טענה ברי על פי ההודאה בעד' ויכול להשביעו היסת שלא אמר לעדים אהם עדי ואם הפכנה עליו וישבע השועז שדוהת לו כאהם עדי וישל ויש אומרים דמשביעין היסת על טענת שגא בשיש רגלים להבר כגון שהיה שסען בכית יאובן ומצא ראובן היכהו פרוצה וניט' ממנה מה שהיה כהוכח והוא חוסר אח שביעין יכול להשביעו היסת וכתב עליו סירי ג שהר' סאי' ז' וכן נראה לי לתורה עד כאן לשוני ונראה לי שמשביעין אותו היסת בעל כרחו ואינו יכול להפכ' על התובע אלא או ישבע או ישלם כיון שיש רגלים להבר נ' :

ק טענו שניהם ספק כגון שטענו הלווהך ואינו יודע כמה והשיבו אמת שהלווהני וגם אני אינו יודע כמה כיון שאינו טוענו בודא' אלא באינו יודע אין הנתבע צריך לישבע אפילו היסת ומשלם לו פה שכרו לו ויצא בו אף ידי שמים רלא אמרינן לצאת ידי שמים אלא כשטענו כרי' לא כיון שאבר סלוה אינו יוצא ידי שפ' עד שיחפשי עם רמיות מה שיוכל ובין כך ובין כך יכול הסליה להחרים סתם על כל מי שירע שחייב לו ואינו פירעו :

ק טענו אינו יודע כמה הלווהך אבל לפחות הלווהך

שתי כסף ופירוש שהוא כשעיר המחוייב סכונה מן התורה כמו שהביאר לפנינו בעזרה השם או שטענו מנה והלה אומר אמת לוית ממך ואינו יודע כמה היסת לית דין לחקר ולשפול לו אף על פי שאיך יודע הסכום כגון אהה יודע יכל הפחות שאהה חייב לו פרוטה ואם הודה הרי הודה במקצת ומהך שאינו יכול לישבע משלם . דוקא שטענו דבר שהוא אמור בו ומתרים מהם על מי שלקח ממנו מה שאינו חייב לו ואם אומר אפילו פחות משה פרוטה אינו יודע בודא' הרי זה נשבע היסת ופטור מדיני אדם ויש אומרים אפילו לא טאלוהו הבית דין חייב לשלם שהרי אם באת לנכוח ממנו הודאהו אינו פחות משה פרוטה שהוא הפחות שבסמון והרי הודה כפרוס' ומהך שאינו יכול לישבע ומשלם :

ך אע"ג דנבי נחבע אמרינן שיש חילוק לענין השוכת טענת ספק בין הנתבע עצמו ובין יורשו כמו שנכתב בסעיף י"א גבי הובע אין חילוק בין הנתבע עצמו לחרשו וכמו שאין נשבעין על טענת ספק של הנתבע כך אין נשבעין על טענת ספק של יורשו כיצד אם טענו הורש סכור ואינו שיש לאבא מנה בודך לא שגא הובע ללוה בעצמו לא שגא הובע ליוורשו אין לו עליהם סכונה כלל אלא היס' ס' ואפי' כמורה מקצת אין לו עליהם סכונ דארברה הרי זה כמשיב אכירה ל' להיבע עצמו ל' ליוורשו כיון שאינו טוען וראי סכולם אבל אם טוענו כרי' לי ממנה לאבא בודך אז אם הורה כמקצה נשבע סכונת ההודאה וכפר בכל נשבע היסת ל' אם הובע ללוה בעצמו לא שגא הובע ליוורשו ואין חילוק ביניהם אלא כמשיב הורש' ידענא ובי' לא ידענא כמשיבין רעיר סעי' גבי תביעת הלוה בעצמו : כא דאומר להכירו אמר לי אבא שיש לו בודך מנה והלה יומר אין לו בידי אלא המטיס יס אומרים אע"פ שג' ע מפי אביו כיון שהוא בעצמו אינו יודע האם לא היו אלא טענת ספק ופטור אף כמביעת היסת ורוה ליה כמשיב אכירה ויש אומרים כן ששבעו מפי אביו הרי נשבענו כרו חייב לישבע שביעת ההויה ועל סעיף כ' :

ככ ואם אמר מצאתי כתוב בפנקסו של אבא שאהה חייב לו מנה וברור לי כתב ידו לבריה האומר בשמע ספי צבא וכורה מקצת משיביעין אותו סכונת התורה ה' במוצא כתוב בפנקסו אם מודה מקצת חייב סכונת דאורייתא וכפר בכל כביעת היסת :

כג טענו בספק על פי העד כגון פלוני אמר לי שנשלת כסוי מנה והוא כפר אם ס' צא העד לפנינו ומע' בן משיביעין אותו טביע דאורייתא על פי העד דעד אחד מחייבו שוועה מן ההויה אף על פי שההובע בעצמו אינו יודע אלא על פי העד אבל אם אין העד בפנינו להעיד וההובע טוען שטענו ממנו והוא עצמו אינו יודע לא מיקרי טענת ברי מה שאמר שטענו כפי אהרים ואין משיביעין על טענה זו דהוי טענת ספק ו'א דכל שאוסר כהונד לו מפי נאמן אפילו הוא קרוב שרו משיביעין אותו היסת וכחב מדי שהרמ' אי ז'ל שכן נראה לי להורות דדוקא שאוהו שאוסר שטענו כפ'ו אין נוגע בעדות עכ'ל :

כד האומר לחבירו מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידך כיום או פרעהך ואמר ההובע השבע לי היסת והשיב הנתבע חלא יס לך שטר עליה והוצה להשביעני חללה וזה כחוציא שטר הפירע ורנכה בו אומרים לוהבא הסטר ואם יאמר ההובע לא היה לי שטר מעולם או היה לי סטר ואבר אופרים לתובע כסל כל שטר שיש לך עליו קורם לומן הזה ואחר כך השביעו היסת אי התרים סתם ואחר כך צא ובקש שטר :

כה פי שפסקו לו שישבע וצמר אינו נשבע עד שחבטל כל עדים שיש לך עליהם ביעה זו אין שומעין לו אף על גב דבטמ' אמרינן כצריך לכסל כל שטר כ' טענו שטר שיש לו נביעו

* לבוש עיר שושן הלכות טוען ונטען * 2

לכדו על חלקו שיוכל כל אחד לומר לא נחייבתי אני אלא במחצית הפסון לא אמרין הכי אלא שניהם נשתבעו ויהי וכל אחד נשתבע בדברו וכדו חבירו להיות ערבים זה לזה ככל דין ערב בעד חבירו מיהו בטהם לא נעשו ערבי קבלנים זה לזה אלא בטהם ערב שאם לא ימצא נכסים לאחד מהם בעד חלקו נוכח מחבירו הכל אבל אם יש לו נכסים לא יתבע הערב תחילה אלא נוכח מכל אחד החצי שהוא מוטל עליו אלא אם כן פירשו בפירוט שהם ערבים קבלנים זה לזה שאז הובע לאיזה מהם שירצה ואם פרע אחד מהם כל החוב אע"פ שלא הרשתו חבירו לפרוע חוזר ונוכה מחבירו חלקו ואין חבירו יכול לומר לו לאו בעל דברים דידי את אולם פרעת שלא בהדסתאי כדאמרינן בשאר ערב סתם אלא כיון שלוח יחד הונו כמו הרשהו וחיוב להחזיר לו כל מה שפרע בעדו ואין זה בכלל הפרוע חובו של חבירו שיתבאר לפנינו בעזרת השם סויה טענה אני פרעהי כבר לשלוח וככהאני נושא כל מה שיכול למעון כל לזה כנוד ערב סתם גם זה יוכל למעון :

ב שותפין שלוח אחד מהם לצורך השותפות השני מטעמו במה שלוח חבירו אע"פ שלא היה עמו בקנין בשעת ההלואה ודוקא שהוא מורה שמה שלוח שותפו היה לצורך השותפות שאז אע"פ שלא היה בשעת ההלואה ואע"פ שלא באה ההלואה לתוך השותפות משתעבד דלא גרע משלוחו שהשותפין הם כשלוחים זה לזה ונעשה כערב בעדו אבל אם כפר השותף ואמר שמעולם לא לזה חבירו ההלואה זו לצורך השותפות אין הודאות שהנפו שאומר שלקחו לצורך השותפות מייקו לכלום שהוא אינו נאמן עליו דנוגע בעדות הוא עד שיתברר הדבר על ידי עדים כשרים שלצורך השותפות לוח מה שלוח זה דעת הרמ"ב אך הראש אומר דלעולם לא חל השיעבוד על השותף השני דהיאך ישתעבד זה במאמרו של זה ואע"פ שזה השותף בעצמו מודה שיוע שלצורך השותפות לוח חבירו מה שלוח או אפילו שעדים מעידים שלצורך השותפות לוח ויש עדים סבא לתוך השותפות אלא שטוען כבר דלקנו או כבר נטל הוא חלקו ואין לו אצלי כלום אינו צריך לשלם שאין עליו דין ערב שאינו משהעב' כלל אלא אם כן היה עידין ממון השותפות ביד השותף השני אז יבטח המלוה חובו מאותו ממון מחלקו של הלוה מדרכי נתן מ"ס א"ש יטבאן עדים שהלוא' זו באה לתוך השותפות ועדיין היא בעין ואי אפשר לטום אחר מן השותפין להכחיש כנון שהיא סחורה מסויימת אע"פ שכבר חלקו או שטוען זה שאין לחבירו כלום בתוך השותפות חייב להחזיר זה הכל לפי דעה הראש' אך מורי שהרמ"א ז"ל כתב כאן בהג"ה וז"ל וי"א דאם לא נתכר הדבר בעדים רק שהשותף מודה אין צריך לשלם אלא אם כן היה כמינו בשותפות שאז המלוה נוכח מחלק הלוח וכן נראה לי להוסיף עד כאן לשונו הרי שהוא מחלק בין נתכר על ידי עדים להודה השותף ומשמע שרצה לומר שהשותף הנתבע מודה שמה שלוח חבירו לצורך השותפות לוח דאין רצה לומר שהשותף שלוח מודה בן פשיטא זה שצריך צריך לשלם דלאו כלפנינו חליבא דחולק על זה דנוגע בעדות הוא אלא ע"כ השותף הנתבע קאמר עליה קאמר אם לא נתברר בעדים כן דמשמע הא החכרר בעדים שמה שלוח השותף לצורך השותפות לוח חייב השותף הנתבע לשלם ולפי טעם הראש' שאין השותף משתעבד במאמר חבירו כל זמן שהוא עצמו לא היה בשיעבור כו"ט לחמה על מורי ז"ל מאי שנא הודה השותף מאי שנא נתברר על ידי עדים דאף על גב שיעידו העדים שהיו במעמד כשלוח זה ושמעו שאמר שלצורך השותפות לוח או אפילו שיעידו שכחא דהלואה או הסחורה לחוך השותפות אלא שעכשו אינה בעין מה בכך הא לא משתעבד זה במאמר חבירו לפי דעת הראש' ונס און לפרש דעת מורי ז"ל שמה שאמר דאם נתברר

בכיתו ואדם זכור ויודע כל מה שיש לו בכיתו מזכותו אבל הכא בעדים אמרינן שמה יש לו עדים ואינו זכור עכשיו ולמה יבטלנו יהום שחנע את בעל אמו שבעיניו לידו מעותיו ושודה בעצמו שהיה בידו משלו ושמה כוהב שמו עליהם והלה טוען לא היה דברים מעולם או שטען אמת שכתבתי שמך עליהם ולא מפני שהם שיך אלא שלא להטביע את עצמי נהכונתי או בשביל הערמה אחרת שטען שהוא כרכריו ופטר :

עז אחד שלוח משנים בע"פ מזה מאהומהר' וכל אחד תובעו' וכו' ג' סעיפים :

א אחד שלוח משני' כתב אהה מזה מנה ומזהר' והודיעוהו משל מי היה המנה ומשל מי היה הר' וכשבאים לתובעו אומר כל אחד שלי חס ה' והוא אינו יודע איזה הוא בעל מנה ואיזה בעל הר' צריך ליתן לכל אחד ר' שכיון שהודיעוהו כחלהאין' של ק' ואיזה של הר' היה ליה איזה פושע בעצמו שלא דקדק בדבר ויאהו דאפסיד אנפטיה והוא ליה כאומר לויה מאחד מסכ' ר' ואינו יודע מיהו וחובתוהו כל אחד בר' צריך ליתן לכל אחד ר' הכינמי צריך ליתן לכל אחד ר' דכל כיהאי מילחא דהאי ידע והאי לא ידע נשבע האי ידע ושקיל שאין ספק מוציא מידי ודיא ויש אומרים אפי' אי לא הבעו ליה חייב לשלם לכל אחד ר' בבא לצאת ידי שמים במלוה על פה אבל במלוה בשטר כהאי גוונא טעש' שטר עליו מחזיק והודיעוהו דשל אחד ק' ודשל אחד ר' נתן לזה מנה ולזה מנה והשטר יהא מונח עד שיבא אליהו שכיון שטעשו שותפין בהלוא' אחת ובשיעבור אחד וסמכוה על זה והאמינו זה לזה בתפיש' השטר שהרי הוא יוצא מיד אחד מהם ואותו שהשטר יוצא מהתת ידיו יכול לנכות בו כל החוב בלא הרשא הרי לא פשע הלוה בכלום ולא היו ליה למידק ולכתו בפנקסו מי בעל הק' ומי בעל הר' לפיכך נתן לכל אחד ק' והשאר יהא מונח עד שיבא אליהו ועל סמך ע"ס ע"פ מ' ויש מאלו הדינים :

ב היו שנים תובעים אותו כל אחד אומר הלויתיך מנה והוא אומר לויהי מנה מאחד מבם ואינו יודע מאיזה מבם צריך ליתן לכל אחד מנה מפני שהוא פושע שהיה לו לזכור ממי לוח :

ג ואם לא תבע ליה אלא הוא מעצמו אומר א"מכם הלוח לי מנה ואינו יודע איזה פשור אף מידי שמים ו"א שלצאת ידי שמים צריך לתת מנה לכל אחד :

עז דין שנים שלוח מאחד ודין שותפים שלוח אחד לבדו וכו' ג' סעיפים :

א שנים שלוח כאחד או שלקחו מקח אחד או שקבלו פקדון ביחד בין בשטר בין בעל פה נעשו שניהם ערבים זה לזה אף על פי שלא פורשו שהם יהיו ערבים זה בזה אלא כתבו סתם אנו פלוני ופ' לינו מפלוני מנה אפי' הכי אחראין וערבאין זה לזה ודבר זה למדו מקרא דכתוב נבי קרבן שפועת הפקדון וכחש בעפיתו בלשון יחיד משמע כשנשבע לטפקיד אחר שהפקיד אצלו הוא לבדו וכחשבו ואם היה מודה היה חייב לשלם לו אלא שנפטר בשבועה זו שכפר או חייב קרבן שבועה אבל אם המפקידים הם שנים וחבעו אחד מהם וכחש ונשבע לו אינו חייב קרבן שבועה מפני שלא היה צריך לישבע לו שאף אם היה מודה לו לא היה צריך לתת לו אפקדון אפי' חלקו עד שיבא חבירו עמו כמו שיתבאר בעזרת השם בסעיף מ' וס"מ שאחד משתעבד לטנים לא יתחלק השיעבוד סויהו מטעם דכל אחד לבדו אלא חל עליו שיעבור סויהם יחד הוא הדין נפי שנים שנשתעבדו יחד כנון שלא או שקכלו פקדון כאחד אין השיעבוד מתחלק על כל אחד

לבוש עיר שושן   הלכות טוען ונטען   ❁

השיעור הל עליהם לחצאין אבל שנים שלוו כאחד נכבד
לומר שכל אחד נעשה לזה בחצי המעות וערב בחצי האחד
בעד חבירו ומי שזכור הכי לא יפרע הכל מאחד כשיש לשני סוף
לפרו דכיון שכל אחד שנעשה לזה מהצי המסולמה ניח הלוה
עצמו כדי להיפרע מן הערב דהיינו חצי האחד שרצה לגבות
מזה הלא שנינו המולה חבירו ע"י ערב לא יפר' מן הער' החל'
ד ראוין שהוצרך ללוה מנה משמען ולא רצה להלוה
עד שיכנסו יהודי וזו ערבים והעני ראובן ונבה שמעון כל
חובו מלוו וחזר לוי לנבוע מחצית הסנה מיהודה וטען יהודה
לא נכנסתי ערב בזה המסון לך אלא לראובן שפייסני ליכנס
עמו כחוב בשטר והרי נתחייבנו לול שחיינו לסמון וא"כ אינו
חייב לך אלא השליש שנחתיבתי בו לסמון והמת' הפסיד
אין סומעין לו שכיון שהמלוה היה יכול לגבות החצי האחד
מיהודא כמו ש"ל על דעה כן נכנסו לערבון מתחלה שאם
יעני ראובן שיפרע כל אחד ואחד מחצה וכיון שפרע לוי הכל
הוצד ונבכה מיהודא החצי שפרע בשבילו :

ח ראוין שתובע משני שרוי מסנו כאחד וכפר אחד והודה
הסני שלוו שנינו מסנו בהורה טוהפו הרי זה נחתיב
ככל אבא אין מקבלין עוררו על חבירו להוהו בער אחד
ולחייבו שכועה דאורייתא מפני שהוא נוגע בעדת וכן אם היו
הנהגוין שרשה וכפר אחד ורוו השנים כל אחד עליו ועל
עצמו אינם נהשבים כסני ערים לחייבו מסון על פיהם בפני
סהם נוגעין בעדותן אבל אם הוציא ראובן סטר על שלשת
שיסרו אינם כן וכך כמון וטענו כולם ואמרו פתענו זה בפני
זה אם כל אחד ואחד נבוב עליו פך ידוע בפני עצמו כהוד
הסטר ואין ביניהם שותפות הרי הם כעירין זה על זה ואין
חושטין לנמלין לפי שאין אחד מהם נודע בערות של חבירו
ועל' סימן ל"ח סעיף ד' ה' :

ז נכראמרנו בסעיף א' דשנים שלוו כאחד כל אחד אינו
משחעבד להיות לזה אלא על החצי ועל החצי הסני
אינו נעשה אלא ערב סהם ואינו יכול להובעו מסנו עד שיחבע
את חבירו תחלה ואח' כיהגע את זה פדיון ערב לפיכך הוא
הדין שנים שלוו מאחד בשטר אחד ומחל המלוה לאחד מהם
לא מחל אלא חלקו דהיינו החצי שהיה יכול להובעו בערו
אב"י חלק חבירו לא מחל ונבכה חצי האחר מן השני ואם אין
לו חחר על זה נעד החצי שני מדין ערב והם שלוו בסתם אבל
אם נעשו בפירוש ערבים קבלנים זה בעד זה ומחל לאחד מהם
מהל כל הרוב גם הטני פסור שכיון שיכול להובע כל אחד
בעד כל החוב גם כשפחל לו סחלו כולו מירו אפי' בקבלנים
אם פרע האחד חצי החוב וכחב הובע התקבלתו
חצי החוב ומהל לו ע"ד כל החביתה שיש לו עליו סחמת שטר
חוב זה אין חלק חבירו נמחל בזה שלא מחלו לו אלא על
הערבות קבלנות שרדה לו עליו בעד חבירו אבל עיקר החוב
לא מחל לחבירו :

ז ואחר שלוח פסגים ומחל אחד מהם כל החוב אין חלק
חבירו מחל ואפי' שניהם כרוכים בשטר אחד ונתפטר
הלוה עם אחד מהם לא יוכל השני לומר כבר הודית שאתה
חייב לנו והתפטר גם עמדי רק יוכל הנחבע למעון כננד זה כל
מה שיוכל ויאמר לזה ויתרה ונדנד אינני מחתר :

ח אע"ג שאמרנו בסעיף ז' כשנעשו ערבים קבלנים זה לזה
כיון שיוכל להובע כל החוב מאח' אם מחל לאחד מהם
כל החוב מחלו גם השני פטור לא אמרנו אלא בשנים שלוו
יחד כיון שמהל עיקר שיעבור חוב זה כולו מהל אבל שנים
שנעשו ערבים כשביל אחד אף על פי שיוכל גם כן לחבט
אחד מהם בעד כל החוב כמו שכתבנו בסעיף ג' אפי' הבי אים
פטר הפלוה את אחד מהם מן הערבתיים אומרים שיכול
לנכות עדיין כל הצרכים הלוה או מן הערב השני שכיון
שעיקר שיעבוד החוב שעל הלוה לא מחל עדיין שיעבוד החוב
שעל

בעדים כו' שחייב השותף הנחבע לשלם ל' שהעדים מעידים
ששכמו מפי השותף זה שהוא אמר לחבירו שילך וילוה מפלוני
לצורך השותפות ואם כן נעשה זה כשלוחו ולפיכך מחייבו
לשלם ודכיותיה מה שאמר רק שהשותף מודה רצה לומר נמי
שהשותף מודה שבצוויו ושלוחותיו לזה חכיו מה שלוח ראם
כן צמאי אין צרי' לשל' אפילו דעת הרא"ש דהא כיון דשלוחו
הוא וראי נשתעבד במאמרו של חבירו והודאות בעל דין
נמאה עדים דמיו ובכ' האין חילוק בין נחבר על ידו עדים
להודה כעצמו וצ"ע ואיפשר לוי לומר שהיא סכיא מורי ז'ל
אינם דעת הרא"ש שסכיא הסור בפנים אלא דעת אחרת הוא
ופליגי על מה שכתב רבינו יוסף קארו' בש"ע שהוא דעת
הרמ"ב בן שהכאתי בהחלת סעיף זה שאמר שאם השותף מודה
או שיחבר על ידי עדים שמה שלוח שחפלוה לצורך
השותפות חייב לשלם אפי' לא באה הלוואה זו לשותפו' מעולם
משעמא דשותפין שלוחים זה לזה ומיד שלוח נשתעבד מדין
ערב ועל זה חולקין הרא"ש ל' כהרמ"ב בן כהרא"ש דשית' משהעב'
במאמר חבירו ודלא כהרא"ש אבל פרינו כהרא"ש וס' לראינו
משהעבד עד שהבא ההלוואה להודק עסק השותפות ומשמע
די סגס הרא"ש מודה בזה שררי לא כהב כחשוכה אלא שאין
שמעון משחעבד כמאמר ראובן ומשמע הא יש כאן יותר
ממאמר כגון זה שקבל הלוואה לחוך השותפות מודה
דמשחעבד ל' וכזה יש לחלק בין נחבר על ידי עדים לתדה
שעצמו דכשנחבר על ידי עדים שבהסכמת השותף ובצוויו
הלך זה ולוה לצורך השותפות ואחר כך טוען זה שלא באה
הלוואה לצורך השותפות ולא נשתעבד פעולם אינו נצמן
וחייב לשלם מדין ערב אפילו אין לחבירו עכשו בחוך
השותפות כיום אמרין מסתם שליח עושה שליחותו ובידאי
בא לחוך השותפות ונשאר עליו דין ערב אכ"ר אם לא נחבר
בער' רק השותף מודה שבהסכמתו וצוויו לזה לצורך השותפות
אם מודה גם כן שהלווה זו באה לחוך השותפות אע"פ שטוען
שעכשו אין לחבירו כלום אצלו חייב לשלם מדין ערב שררי
מיד שבאה הלוואה זו לחוך השותפות חל עליו דין ערבות אבל
אם טוען שפעולם לא באה לחוך השותפות אין צריך לשלם
דנאמן הוא לומר שלא באה לחוך השותפות במנו דאי בעי
אמר מהחלה פעולם לא הסכמתי עמו שלוח הלוואה זו לצורך
השותפות ושלא ברשותי לזה ואין צריך לשלם כשטוען שאין
לחבירו עוד שום דבר בחוך השותפות שררי לא בא עליו דין
ערב מעולם וזה הכל דעת הרא"ש שהבי' מורי ז'ל ואינו דעת
הרא"ש ז'ל ועל זה כתב מורי ז'ל שכך ג' להודות וכן דעת
נוטה להודות כמו שפירשהו דעת הרא"ש וכל עוד שהשותף
עצמו שלוח לעולם צריך לשלם הכל דאע"ג שהמלוה מידת
שלצורך השותפות הלוה לו לא אמרין שעל חצי הלוואה לא
נעשה אלא ערב וצריך להובע השותף השני תחילה וכיון
שהוא כופר ונשבע נפטר זה מערכותו לא אמרין הכי שררי
זה מודה שלוח לצרכו והוא נעשה ערב בערו וצריך לשלם
הכל על ידי הודאתו שלצורך השותפות לזה דאם ראובן מודה
לשמעון שיודע שלוח לזה מסנו והוא נעשה ערב בשבילו לוי
כופר בהלוואה אשו ופ' גם ראובן מערכותו שררי הוא מודה
שלוח לזה והוא נעשה ערב והודא' בעל דין כמא' עדים דמי ל'ל
ג שנים שערבו בער אחד כשיבא המלוה לפרע מן הערב
יפרע כל החוב מיהוה מהן שירצה ואם לא ימצא לאחד
מהם כרי כל החוב חוזר ותובע השני כשאר החוב אף על גב
דבשנים שלוו מאחד אמרין בסעיף א' שאינו נובה מכל אחד
אלא חלקו שאינם כערבים קבלנים אלא כסתם ערבים שנים
שערבו שאני שכיון שהלוה הוא אחד אין הערבות חל
לחצאון שררי הם לא נתחייבו סחמת שום דבר שלקחו ממנו
שנאמר שהמלוה נתן או הפקיד לכל אחד חציו אלא הלוה
ללוה הכל והערבים לכסחון בעין משכון הם לפיכך אין

לבוש עיר שושן הלבנות טוען ונטען

שאינו מכחיש העדים ונטבע היסת ונפטר וזקא שלא ירעד
העדים אם דרך הלוואה או דרך כהנה הוא אבל אם הזמין לו
עדים מבחון ושמעו שנחנם לו דרך הלוואה וזה טוען לא הרי
דברים מעולם ודאי זה הוחזק כפרן על פי העדים אבל אם
טוען אני לא קבלתים כמנו אלא בפרעון שלי ומפני שלא
הייתי יכול להוציא כמנו הודיתי לו כל מה שאמר כדי להוציא
חובי ולא השטר והודו לו שהיו דרך הלוואה כיון שלא ראית
עדים טענה טענה ונטבע היסת ונפטר :

ה טענו בכ"ד מנה ליבידך והשב לררם ובאו עדים
והעירו שהלוהו וחזרו ואמר פרעתך הרי זה הוחזק כפרן
לאחוז מסון וחייב לטלם ואין הסויה צריך ליטבע הואיל
והוחזק כפרן וזקא לאיתו מסון הוחזק כפרן אבל לא למסון
אחר רבתיקת מסון אחר נאמן בשבועתו כשאר כל אדם :

ו וכן אם טען מחלה לא היו דברי מעולם והוציא המלוה
שטר בעדים שהלורו הוחזק כפרן ואין הפלוג צריך
ליטבע אפילו אם אין נאמנית בשטר :

ז וכן נמי אם הוציא עליו חבב ירו שהיא הייבול והשיב
הלוה לה' דם וזה אינו כתב ידו אם הוחזק כתב ידו בבית
דין או שבאו עדים והעידו שהוא כתב ידו הרי זה הוחזק כפרן
ומשלם ואינו נאמן לומר שיב פרעתי דהא לדבריו לא ליה
והיאך יפרע עד שורה לו בעל דינו או שיבא עדים שפרע
בפניהם :

ח כל מי שהוחזק כפרן שכננו נוטל בלא שבתה ואם
ירצה יחרים סהם על מי שנוטל מסונו שלא כדון :

ט אינו מוחזק כפרן אלא אם כן כפר בכ"ד ובאו שני עדים
והכחיש שהוא אהל הטוען לא היו דברים מעולם וחייבונו
שבועה וכסבא ליטבע חזר וטען לויתו ופרעתי או איני יודע
או שטען מתחילה אני יודע וחזר וטען לויתו ופרעתי
דואיל ולא הכחישוהו עדי' אלא שמדקדק בשבועתו לעשותה
כתיקונה אין זה חזר וטען ששתי הטענות באות לפוטת
ונאמן בכנו דאיכע עומד כטענרו הראשונה שאין לך כנו
השיב יתיר מזה ויטבע שהוא כטענהו האחרונה ויפטר דהא
לו לשקר אם היה רוצה לשקר היה עומד ככפירת טענה
הראשונה אלא ודאי בקושטא קמשחכע וצילו אם הכחישו
עדים נמי אם לא היה הכפירה בכיה דין לא הוחזק כפרן אם
לא שחבעו בעדים חוץ לכ"ד וכפר ואמר הרובע לעדים שכפר
בפניהם אחס עדי שטען לא לויתו ושהק הלה ואחר כך חזר
ואמר פרעתיך קודם לכן אינו נאמן אבל אם אמר פרעתיך אחר
כך נאמן שלא הוחזק כפרן כיון שלא כפר בכ"ד אלא שאינו
נאמן לומר שפרע קודם לכן כיון שהודה באהם עדי שלא
לוה וכאומר לא פרעתיך דמי אבל אם אמר שפרע אחר כך
נאמן ונטבע ונפטר :

י טענו בפני עדים מנהל בידך ואמר ליה הנ למחר אל
בפני כ"ד הנרו לי אמר לו נתחיו לך נטבע היסת ונפטר
אבל אם אמר לו למחר מעולם לא היו לך בירי והעידו עדים
שהודה לו בפניהם הוחזק כפרן שכנר הודה שהיה לו כחז
בירו והודאתו כמאה עדים דמי אבל אם אמר ליה למחר אין
לך בירי סרם לא הוחזק כפרן שיכול להקן דבריו ולומר אין לך
בידי שאמרת לי הריני יומר שפרעתי לך והה נמי אם אמר
אינו חייב לך או שקר אהר דובר או שאומר איני יודע מה אתה
אומר בכולן יכול להקן דבריו ויאמר כונתילוסר שהחזרתים
לך או שפרעתי לך ואין זה הוחזק כפרן :

יא אמר לו מנה הליתוך בצד עמוד פלוני והשיבו לא
עברתי בצד עמוד פלוני מעולם ובאו עדים שאוהו
שעבר בצדו אבל לא ראו שהלוהו לא הוחזק כפרן דמילתא
דלא רפיא עליה ולא אדעתיה ונאמן לומר אה כ' אין עכרתי
ולא לויתו או לויתו ופרעתי ואינו כפרן בכך וכן אם אמר
פרעתיך :

איניש דפרע ביום מיטלים זימניה ואם היא מלוה כשטר
דינו כמלוה כשטר שלא קבע לו זמן ולא דהא דאמרינו בתובעו
ביום שנשלם בו הזמן ואם ליה פרעתוך דנאמן המ' כשהובעו
בסוף היום אבל קודם לכן אינו נאמן אפילו בשבועת היסת
הזקה כ' וכי אמר בסוף היום פרעתיך בסוף זמני נאמן
בשבועת היסת דמנו דפרעתיך היום ולא דווקא דטען איהו
אבל אם סת לא טעניו כן ליתמיה רכל מידי דלא שכיח לא
טענינו ליהמי :

ד תבעו אחר זמנו או בסוף יום שנשלם זמנו וטען שפרעו
בזמנו נטבע הלוה היסת ונפטר כמנו דפרעתיך היום :
ה נפטר הלוה תוך הזמן והוציאו יורשים כהב פרעו פתם
שפרע כל חיבו לראובן קודם מותו נהבאר בסימן ע"א
ועל בסימן פ"ד סעיף ב' וסימן פ"ה סעיף א' :

ו מי שיטלו שטר על חבירו לפרוע לזמן פלוני ואבר
ממנו ובאו תובעו תוך זמנו וכן אם השטר יוצא מחתת
ידו אחר וזה תובעו בתוך זמנו והלה טוען
ממני נפל ופרעתי לא אמרינו כבי האי נונא אין אדם פורע
בתוך זמנו הואיל ואיתרע ליה שפרא בנפילה על סימן ס"א :
ז הא דאמרינו חזקה אין אדם פורע תוך זמנו היינו זקא
בקובע זמן אבל כשהם הלוואה אף על פי דקיימא לן
סהם הלוואה זמנה שלשים יום נאמן לומר פרעתיך תוך
שלשים יום דעביד איניש כסתם הלוואה אי איתרמי ליה זוי
דפרעתיך שלשים יום :

ע" דין האומר לא לויתי וחילוק שבין צאתו לו או חייב אהה ליתן לו בוי"ד סעיפים :

א השוען את חבירו בכ"ד מנה הליתוך והלה אימר בפני
ב"ד להר"ם ובאו עדים שהלוהו ופרעו והמלוה אומר לא
נפרעתי הרי זה חייב לטלם שכל האומר לא לויתי כאומר לא
פרעתי דמי שכיון שלא לוה לפי דבריו היאך פרע ונאמן כל
אדם עצמו ויתר ממאה עדים ומה שהוא אומר לא לוה הרי
הוכחש בעדים וחייב לטלם ואין המלוה צריך ליטבע הואיל
וזה הוחזק כפרן ואפילו אם לאחר שפרעו חזר זה והובעו
ואמר פרעתיך שני פעמים אין שביעיין אותו היסת על
טענה זו הואיל והוחזק כפרן לכפון זה :

ב ההובע סחכירו סנה בכ"ד והשיב לו יתכן שאהה חייב
לי כמו כן המעות שאהה תובע ממני יש מי שאומר דרוה
נאומר יתכן שאהה חייב לי ואני איני חייב לך והרי כפר וכאומר
לא פרעתי דמי :

ג מי שרודה בכ"ד שחייב ליה ההובע כנה אחר כך אמר
נזכרתי שפרעתי לו חובו זה שרודתי כנה ויהי אילו
עדים שפרעתי הרי יודעתי כן כעלתה ועושים על פיהם שהרי
זה לא הכחישו עדות זאינו האומר לא לויתי מעולם וזקא
שטוען נכרתי שפרעתי קודם שבאו העדים אבל אם באו
העדים תחילה ואסרו שפרעו טוב אינו נאמן לומר שפרעו
דהא הוא הודה שחייב לו ושלא פרעו והודאה בעל דין נסאה
עדים דמי ונכשו מפני שטמע מז העדים הוא אומר כן / ואם
יכול לומר טעיתי בהודאה במקום שיש מעל סימן פ"א
סעיף כ"ו וסימן זה סעיף י"ד :

ד אמר לו בפני כ"ד מנה הליתוך בפני פלוני ופלוני והלה
אומר לא היו דברים מעולם ובאו עדים שמנה לו מנה
אף על פי שאינם יודעים אם דרך הלוואה נתנה לו או דרך
שהנת הרי זה הוחזק כפרן ואם יטעון אחר כך דרך מתנה
נתנם לו או דרך פרעון שהיה חייב לו היו אינו נאמן וכו' אם
אמר פרעתיך אחר כך שאינו נאמן דהא כבר כפר הכל אבל
אם טוען מחילה אמת שקבלתי מסך מנה בפני פלוני ופלוני
אבל במתנה היואו בפרעון חבוי היו או פרעתי נאמן כיון

* לבוש עיד שושן הלכות טוען ונטען * זב

פיעתיך בפני פלוני ופלוני ואתו הנהו פלוני ופלוני ואמר
לד'ס וחזר ואמר לו פרעתיך בפני אחרים או ביני לבינך זה
דדנמי מילתא דלא רמיא כו' דכיון שאין חייב לפורע בעדים
אינו נותן לכו בפני מי הוא פורע ולא החזוק כפרן ונאמן בטעני'
שפרע אלא שלכתחילה צריך לברר דבריו כמו שנתבאר לעיל
סימן ע' :

יב אבל אם אמר פרעתיך מנה בסחורה פלוגית שהיה
השער שלה בכך וכך והביא הלה עדים שלא היה
שהכל כך ותובע ממנו הסותר וחוזר וטוען אחר כך ואמר
פרעתיך או באותה סחורה או בביב אחר הוחזק כפרן שדרך
כני אדם נותנים דעתם לזכור סכום השער לפיכך נובה ממנו
המלוה מה שטוען שנשאר לו חייב אותו החייב בלא שביעה :
יג הודאה שגעשית מפי בעל דין אחד בפני ב' דין וכן עדות
שנתקבל בב' דין על אחד הרי הוא כמלוה בטמיר ולפיכך

כותבים ונותנים אותו לבעל הרבר והוא בידו כשטר גמור
ואינו יכול לטעון עליו פרעתי כל זמן שהשטר קיים בד'א'
כשהיה סרבר כדון ונתעצמו ויש בו הב' ד' ושלחו אחריו במקו'
הקניע להם והביאוהו לפניהם כמו שנתבאר בסימן ל' אבל
שנים שכאו לדין בלי סירוב ותבע אחד מהם את חברו ואמר
לו מנה לי בידך והודה לו זה אלא שהיה הבלמה כיניהם בין
שאלו הב' חייב אתה ליתן לו או צא הן לו ויצאו ואח"כ חזר
והבעו ואמר פרעתי נאמן לפי שאין המון העם מפורשים
ומבדילים בין צא הן לו ובין חייב אתה ליתן לו כי הכל נראה
להם לפסק דין ועבדו דפרע וישבע היסת שפרעו ונפטר לפיכ'
אחר שיצאו מב' דין אם חזר התובע לריינים ואמר כתבולי
הודאתי אין כותבין לו שטא פרעו ויבא לנבו' ממנו פעם שנית
ע'ו שראו הודאתו כתובה מב' דין התובע ועל סימן ל'ט
סעיף ט' ו' ואם לאחר שיצאו ואמר פרעתי באו עדים והעידו
שיודעים שראו פרעו כנון שלא זזה הודו מתחת ידם וראו שלא
פרעו בזה יש חילוק שאם אמרו לו ב' ד' צא הן לו ויצא ואמר
פרעתי והעדים מעידים אותו שלא פרעו הרי הוחזק זה כפרן
לאותו מכון מפני דלישנא צא הן לו הוא פסק דין גמור וליכא
למימר אסתמושי קאמישהמיט לפיכך כשיפסקו לו עכשיו
שנית על פי איילו העדים שישלם ויצא שניה וביא ואמר פרעתי
אף על פי שעכשיו אין עליו עדים שלא פרעו אינו נאמן אפילו
בטובתו על טענתו פרעתי מפני שכבר הוחזק כפרן למסון
זה אבל אם לא אמרו ב' ד' אלא חייב אתה ליתן לו ויצא וחזר
לבית דין ואמר פרעתי אפ' שעדים מעידים אותו שלא פרעו
ני לא זזה ידו מתחת ידם אפ' לא הוחזק כפרן מפני דלישנא
דחייב אתה ליתן לו לאו פסק דין גמור הוא אלא כאילו אמרו
הב' ד' הדעת הראשון נותן שחייב אתה ליתן לו ויכול להיות
אם יעיינו בדין זה היטב שיפסרוהו לפיכך כשיאמר הוא
פרעתי לאו לקושטא דמילת' קאמר הכי אלא סבור איסתמושי
קפ' שתמיס' עד דמעייני רבנן בריגאי ואין זה כפרן לפיכך
עכשיו אם יפסקו לו ב' ד' שישלם ויצא וחזר וטען בפני ב' ד' וטוען
עכשיו פרעתי ואין כאן עדים שמכחישי' אותו פעם שנייה
הרי זה נשבע היסת שפרעו ונפטר וכצא הן לו גמי לא אמרן
דהוחזק כפרן אלא כשאמרים בודאי שלא פרעו עד עכשיו
כנון שיאמרו לא זזה ידו מתחת ידיו וכדאמרן אבל אם לא
אמרו לא זזה ידו מתחת ידיו אלא אמרו בפנינו הבעו ואמר
לופרע לי אחר שאמרו לו ב' ד' צא הן לו ולא פרעו באוחו פעם
לא דחזק כפרן בכך דשטא לא היו לו מעות באותו פעם ואח"כ
נודמנו לו מעות ופרעו ולא עוד אלא אפילו העיז והטיב כ
בפניהם איני רוצה לפרוע ועכשיו הוא טוען פרעתי לא הוחזק
כפרן דאמרינן איסתמושי קאמישהמיט עד שיהיו לו מעות
ונשבע היסת ונפטר לפיכך שקאי הדעת שכתפרד היו נוהגין
כשהודה להם אחד דבר בפני ב' ד' או כשנתחייב להם אחד
שבעה בב' דין ואמר לו בפני ב' ד' הו' לו עדים שלא יפרעני

זה או שלא ישבע לי אלא בפני עדים מיוחדים :
יד כמה דברים אמורים דציית דינא אבל אם יצא מלפני
ב' ד' בסרבנות ושמהוה או שטען בבית דין שאין בידו
לפרוע והשביעוהו בכ' ד' ער שיודמן לפרועו אינו נאמן שוב
לומר פרעתי ונוכה אפולו מסשעברי שכל העומר כדון ומסרב
במלוה כשטר דמי לפי שיש לו קול לפיכך כותבין למלות
אפילו בלא דעת הלוה - מי שקבל עליו בפני בית דין לפרוע
לחברו ואחר כך בא ואמר כפר היה זה חייב לו כנון זה החוב
אינו נאמן דאילו היה כך ודאי לא היה מקבל עליו בבית דין
לפרוע אף על גב שיש לו מגו שיוכל לומר פרעתי במקום
חזקה אלימת' כי האי לא אמרינן מינו ושעתי' אינו נאמן
דבגנון זה אדם מעיין וזכר היטב קודם שיתרצה לעשו' דבר
בזה בפני ב' ד' :

ב באיזה ענין טוען וחוזר וטוען וכו' ב' סעיפים :

א מי שטוען בבית דין טענה אחת ונחתי' בה שוב אינו
יכול לטעון טענה אחרת שסותרת את הראשונה ואפ'
יש עדים על טענה השנייה לא מהני דטענה הראשונה הוי
כמו הודאה בבית דין וכבר אמרנו לעיל ריש סימן ע"ט
דהודאת בעל דין היא יותר ממאה עדים אבל אם בא לתקן
טענה ראשונה ולומר כך נחכונתי כמו שאני אומר עתה אם
יש במשמעות' לשון שסובל זה התיקון שומעין לו בד'א' שלא
יצא מבית דין אבל אם יצא מבית דין אין שומעין לו אפילו
לתקן אוהר דשטא למרוהו לתקן טענתו הראשונה בטענת
שקר אבל כל מה שטוען חוץ לבית דין יכול לחזור ולטעון
אפ' לסתור טענתו הראשונה לפי שאין אדם מנלה טענתו
אלא לבית דין כדי שלא ידע בעל דינו מה שירצה לטעון
ויהשוב שקרים על טענתו להטיב כמה דברים אמור' שאינו
טוען וחוזר וטוען לסתור טענתו הראשונה דוקא כשנתחייב
בדין בטענתו הראשונה אבל אם יכול לזכות בדין גם כ
בטענתו הראשונה יכול לחזור ולטעון טענה אחרת אף על פי
שאין מתקן בה כלום משענתו הראשונה אלא טוען לזכות
בטענה האחרת כדבתיבנא מעמא לעיל בסימן הקודם סעיף
ט' במגו דקאי על טענה הראשונה ואף על פי שאינו נותן
אמתלא ותיקון לטענה הראשונה ואף על פי שצא מבית דין
וחזר יכול לחזור ולטעון ולהפך כל הטענות שירצה מפטור
לפטור עד שיבאו עדים שיכחישיהו ועל סימן ע"ט סעיף ט'
אבל אם באו עדים וכחישי' טענתו הראשונה שסומך על ה
שב אינו יכול להשיא לטענה אחרת אלא אם כן נתן אמתלא
ותיקון לטענה שסומך עליה ויש כמטמעה כמו שהשיא בזאת
הטענה האחרת והוא שלא יצא מבית דין שלא לפדוהו שקר
וכל מה שאמרה שאינו יכול לחזור ולטעון דוקא לאחר כדי
דיבור אבל תוך כדי דיבור יכול לחזור ולסתור טענתו הראשונה
כמו שירצה דתוך כדי דיבור גמלך הוא טענה :

ב יש אומרי' שלאחר שכתב טענתו בשטר אינו יכול לחזור
ולטעון ואפילו בנותן אמתלא ואפילו לא הוכחש דאמר'
כיון דכתבי טענתו טעני כרווקא ומידק דייקו והדר כתבי
לפיכך יש אומרים שלעולם יכתבו הב' ד' הטענות כדי שלא
יכולו לחזור ולטעון :

ג אם הודה מעצמו מתי יכול לומר משטמ אני כך וכו' ב' סעיפים :

א אמר לחבירו מנה לי בידך ואמר ליה בפני עדים הן למחר
אמר ליה תנהולי והטיב משטה היתייך כך כמו שהשטית
בו לשאול מפני דבר שלא היה לך בידיו הן השטית' אני כך
לחודות

לבוש עיד שושן הלכות טוען וצטען

להודות ליהודים שלא היה להן בידו נאמן וצריך ליטבע שהוא צדקניו שהיתה בוונתו להשקותו בו ואפילו לא טען מסכת דמיתו כך שלא טען להר"ס לא הוחזק כפרן כמה שהודה כבר בפני עדים שכיון שלא היתה הודאתו הוראה מסת לא נזכר דמילי דכדי לא דכירי אינטי :

ב' כר' אכרוא אבל בשכיב טרע שחכעו חכירו והודה אינו יכול לומר אחר כך מסתה הייתי כך שאין דרך האדם להשקות בשעת סיחה וה"ה אחרים שהודו לו או שחשקו לצותתו הו כהדו לו ולא יכולין למימר אחר כך מסתה היינו שבידי שלא להכעיסו וחטף דעתו שאין דרך בני אר' להודות חיובה בשכיל זה :

ג' נזכריא נמי לא אמרן דטענת מסתה מהני מלא דווקא כסטען איהו נופיח אבל מי לא טען איהו אלא מודה שהודה לו בפני עדים ואמר שהם אף על פי שהודיתו לא באמ' הודיתו ואינו נוה' טעם לדבריו למה הודה לא טענינן ליה אנו יומר שמא מסתה היה כך שאם היה דעתו להשקות היה טוען כן אבל הטוען את חכירו בשוהו כרי מנה לי בידך והודה לזממ' חכע את הירשנים טענינן להו לירשנים שמא לא כיון אביהם אלא להשקות אף על פי שהם בעצמם אינן טוענין כן שכל מה שחיה אביהם יכול לטעון אם היה חי טענינן אנו ליהומים שמא אביהם היה טוען כך ולא אמרינן טענת מסת' אלא ביחוד המודה אבל לא בצבור המודים שאין דרך ציבור להשקות פי שאמר לחתנו העשיר תלמוד עם בניך ואני אשלים לך פסור כיון דלאו עני הוא וכלאו הכי הוא חייב ללמוד עם בני יכול זה יומר מסתה הייתי כך וחכא אפילו אי לא טעין טענינן ליה אנו דודאי זה לא כיון אלא להשקות ולרוב פשיטתו אצלו אינו טוען הוא כן :

ד' יס מי שאומר שאם התיכע הופש מסון הנתבע כשעת הודאתו כנגד המנה שהיה מודה לו בו אף על פי שיש עדים שהוא מסוני של זה הנתבע ואין כאן מנו לחופט אפילו הכי אין הנתבע יכול לטעון טענת השטאה שהתפי' טוכחח שהיתה רהודאה הודאה נמורה שכיון ששטרת הפש יס בו הוכחה שלא השטה בו אלא נקוטשא קרבע והיאך יטעון הנתבע שיש כפי שהשטה אהה כן הייתי מסתה אני שכיון שראה שזה התאסן כנגדו להפוש מפניו בעל כרחו לא היה לו להודות לו אדרבה היה לו לומר למה אהה נוטל את טליואין אני הייב לך כיום :

ה' לא מני טענת השטאה אלא כשהו הבעו תחלה והוא הורה ליוכמי שכתבתו מעמא בסעיף א' אבל אם לא נתבע זה והוא מעצמו הודה ואמר אני חייב לך מנה אינו יכול לטעון שוב מסתה הייתי כך דלמה היה משטה בו תנסוע'ל טיסן זה סעיף יד :

ו' אם כשתבעו הודה בפני כד' או שהודה בפני עדים והיהם לעדים כיון שאמר להם הנהבע אתם עדי בהודאה זו או שאמר הנהבע אתם עדים ואמר הנהבע כן יהיו עדים או ששחק הנתבע שוב אין יכול לומר הנהבע מסתה הייתי כך שאין זה דרך השטאה אבל יכול לטעון אח' פיעתי :

ז' והא דמהני אהם עדי דווקא כשתבעו מנה ואל' הן יחכ' אמר אהם עדי ושחק לוח אבל אם אמר לו מנה לי בידך חלה שותק ואמר הנהבע לעדים אהם עדי ושחק הנתבע אין שתיקה ביום דלא הוי שתיקה כחודאה שכשהודה לו החלה ואמר ליה הן וכשאמר הנהבע אתם עדי שחק לא יכול לומר לא השטחי להשיבך דא' כלמה השיבו מתחילה הן לכך אמר' שתיקה הודאה היא אבל כששחק מתחילה ועד סוף יכול לומר לא השטחי להשיבך ולא משום הודאה שמתקו' מי שהיה עת כחוד אחד לרפוד אם בן הביתו בפני בני הכן ואבי הכן שחק הן שתיקה בהודאה דמיא דהי ליה לאכ' לפתח כפי שיתבאר סעיף י"ג :

ח' אמר בפני שהים היינו מודה בפניכם שיש לפלוני מצלה מנה ואמר כן דרך הודאה נמורה ולא דרך סיחה אף ע"פ שלא אמר אהם עדי ואע"פ שאין החובע עומדי זה עדות נמורה ומשירי עי' פיהם דהשחא לא מצי אומר מסתה אני כך כיון שאמר דרך הודאה נמורה :

ט' והיכא שמורה בפני עדים כשרים הודאה נמורה והא ליה שהרי אחריו חבבעו אח' אע"ג דליתירו לעידה הודאה כי אהו עדי ראיה ומסרהי דאודי קמי הנך מחייב לשלם דהודא' כהלואה דמיא וכי ליה דנבי הלואה לא בעינך עדי דסקל להו להני שהרי אנפשיה אלא מכי חוי ליה מצדמניה לאסרוהי עליה נבי הודאה נמי אע"ג דלא מקב לאחריו עליה מהימניה דמשתת הודאה איחייב עליה והני גלווי פילתא בעלמא ננהו :

י' וכן הודאה בפני עדי אחד הוי כהלואה בפני עדי אחר כיון שישבע על פיו אם פכר ביון לצרוע אם הוה שהודת בפניו ולא יכול למימר מיד דכרי הווכיון שלא היו כגון שנים לא חששתו :

יא' החביא לו עדים אחריו הגדיר ואמר ליה מנה לי בידך אל' הן אל' רצונך שהודה לו בפני עדים והשיבו לו היתר מודה לך בפני עדים אלא שאני מהירא שסא חכפניי שאשלים לך מיד אע"פ שהעדים שהחביא שוכעים כל זה פטור שכיון שהוא לא רא' העדים אמרו מסתה היה בו דלא אסיק אדעתיה שהחביא לו שם עדים :

יב' ודוקא בהיראה אבל בהלואה כל שראו עדים ההלואה אמר' בהנכנת מעידים עליה וחייב דהא רעה שהלוה לו :

יג' החביא לו עדים בכילה ואל' מנה לי בידך אמר ליה הן אל' עדי ושכני ליהויה שהרי עלך אל' לא כיון שאמר לא אין הודאה הראשונ' אלא דרך השטאה אמרה אבל אם שחק הויה הודאה ודוק' כי האו נוונא דא' בעי ליה לאסוקי אדעתיה שיש שם עדים דא' יכ' למה אמר ראי עדי ושכני ליהויה שהרי עלך אם רא' שהן שם עדים אבל אי לא איבעי ליה לאסוקי אדעתיה כיון שאמר אהם עדי וזה אינו רואה ואיני יודע שיש שם עדים ושחק אין הודאה הודאה :

יד' לא הבעו שום אדם אלא הוא בעצמו הודה דרך הודאה בפני עדים מנה לפלוני כדיו וכשהבעו אחר כך אמר ליה אין לך בידו כיום שלא הודיתו אלא שרא' להשביע את עצמו כלומר כד' שלא אראה כעשיר הודתי נעמן ואין חילוק בזה בין עני כיון עשיר דעשירים נכ' עשוין לרבר כן כד' שלא להשביע את עצמם בין שהיה כריא כשהודה בין שהיה שכיב מרע יש אומרים שזה דווקא כשהודה כן בפני העדים ושלא בפני החובע שכן הוא דרך הבריות לדבר שלא בפני החובע אבל אם כשהודה כן בפני העדים היה החובע עמהם אינו נאמן שוב לטעון לא הודיתו אלא שלא להשביע את עצמי שאין דרך לומר כן בפני החובע אבל אם אומר פרעתי נאמן כסכוע' היסת ויש מי שאומ' שאפי' היתה הודא' בפני החובע נאמן לטעון לא הודיתו אלא כד' שלא להשביע את עצמו דאמ' עשירי שלא להשביע את עצמו אפילו הודה בפניו כלא הכישה ולענין שבע' אם טען הן ה' הסנה שאחה חייב ליו נאמן חרצת לכפור הרי פלוני ופלו' שאכרת בפניהם שאהה חייב ליו אע"פ שהיא טוען טענ' שלא להשביע את עצמי צריך ליטבע היסת דכל עדים מהכא ודבר זה טועני טענת כרי שחייב לו וחייב ליטבע על הכישה אבל אם אמר' ליה הן לי סנה שאכרת בפני פלוני ופלוני ששהה חייב לו וזה טוען טענת שלא להשביע את עצמי דרי זה הלסון של רהביעה משמע שאינו טועני כריא שהיא חייב לו אלא החובע שמא משום שהוא אמר לו כן חה טועני כד' שלא להשביע את עצמי אפרתי כן אף שכונת אינו צריך ויפי' אי לא טען טענינן ליה אנו כיון דאדם עשיר לעשות כן ועל סעיף כ"ב וצ"ד :

לבוש עיר שושן הלכות טוען ונטען נג

לאודיו בהא מילתא אבל הכא שחיה בעלמא הוא ולא הודא שרדי היה יכול לומר אינו טלך ולא היה צריך לסיים דבריו אלא של פלוני לפיכך אינו אלא שפת יתרומיני מיוקו ויש חולקין ופ' להו הודא מיהו יוכל אחר כך לומר לשני מעיתי בהודאתי ושל אחרים הוא במנו דהחזרתי לך אבל לא יוכל אה' כ לומר לשני מעיתי בהודאתי ושלי הוא אע"פ שיש לו מנו הודא פ'ו מהני לענין זה דהוי עליו כעדי שאינו שלו ובהודא נמורה בפני עדים לא יוכל אה' כ לומר מעיתי אף ע"נ שיש לו מנו מיהו כחשבון שכתב על פנקסו ויכל לומר מעיתי אף ע"נ דלכא מנו דמעיה כזה מצוי הוא ועל ס' קב' סעף י"ג :

כד ראובן שאמר לשמעון חייב אהה מנה ללוי ואמר שמעון כך ואמר ראובן אהם עדי הוי הודאה וכשיב' לוי לתוכעו אינו יכול למעין לא מענת השטאה ולא מעני' שלא להשביע אף על פי שלא בא ראובן בהרשאת לוי ולא עוד אלא אפי' לא אמר ראובן אהם עדי אינו יכול לומר ללוי משטה אני כך שררי לוי לא חנעו שיאמר לו שהשטה בנו משטה בוגם הוא כהודאתו :

כה דאובן שאמר לשמעון ולוי מנה לי ביזכס ואמ' שמעון הן ולוי שהק אמר ראובן יעדים אהם עדי ושהק שמעון הויא הודאות שמעון הודאה לנביה ידידיה אבל לנבי לוי לא הויא הודאה דמה לו ללוי ההודאות שמעון ואפילו הוי שמעון ולוי יצהי'ן אין האחד מחייב בהודאות חבירו :

כו המודה לחבירו מנה לך בידי והילך מהם חמשים ולא אמר אהם עדי יכול לומר אחר כך משטה הייתי כך לנבי חמשים האחרים שערדין לא נתן ומה שנתן נתן :

כז המודה כעצמו לפני שכוב מרע שחייב לו מנה אינו יכול לשעון מענת שלא להשביע דלמה יאמר בן לשכוב מרע אורכה לבריאים היה לו לומר ועל סעף כ' :

כח אמר מנה לפלו' בידי ולא אמר אהם עדי וקפץ ונטבע על הודאתו ובא הסלוה והכעו והשיב טרא להשב' ע את עצמי נתכונתי והשבעה היתה לטקף אין שמעין לואכן אם ישעון ויאמ' שכחתי ונטבעתי כי הייתי סבור שהייתי חיי' לו ועכשיו נזכרתי שאני חייב לוכלו' אין שומעין לו דחזק' אין אדם נשבע אלא באמת ובבירור ותקיע' קף הוי כשבועה ודיוק' כשמוד' בדבר שנשבעו א תקע כפו או איכא עדים אבל אם כופר או אמר על חנאי כך וכך נשבעתי נאסך :

כט המודה לחבירו בפני עדים קבלתי ממך כך וכך מחוב שיש לי עליך אין צריך לומר אהם עדי בן היא מלוה כשטר בין שהיא מלוה על פה שאין שיד' כאן לא מענת השטאה ולא מענת השבע' הא למה זה דומה לפורע חובו בפני עדים שהמטעה נגמר כראייתם ואין צריך לומר אהם עדי שהמחיל' הוא כפרעון וכשם שאין צריך לומר אהם עדי כך אין צ'ל כתובו שאין צ'ל כתובו אלא כשהוא מחייב עצמו בהודאתו שלא תהא עליו כמלוה כשטר אם לא שיצוה לכתוב אבל לענין מחילה ופטר אין צריך :

ל המתעסק בטל חבירו ונתן לו ריוח בכל שנה ולבסוף מען שלא היה עם ריוח ודוצה לחשוב מה שנתן לו בשביל קרן אם נתן הריוח בפני עדים אי נמי מודה ליה דכי יהיב ליה בשם רווחה יהיב ליה לאו כל כמיניה השת' למיחשב ליה לשם קרינא ונבי ליה כוליה אע"נ דלא אמר אהם עדי מיהו אם יוכל לכרר שטעה פענתו מענה ואי יהיב ליה כסתמא משחבע שכועת השותפין דלא תהא ביה רווחא ויחשוב מה שנתן לו בקרן ויש מי שאומר שאפילו נתן הריוח בפני עדים אם לא אמר אהם עדי אפילו נתנם לשם ריוח ישבע עכשיו שלא היה ריוח וכל מה שנתן לו יעלה לשם קרן :

לא ראובן נתן מנה לשמעון ולוי להעסק ועשו עליהם שטר ונטבעו שיהנו לו חצי הריוח אחר כך טאל מהם ראובן שעתיו ונתנו לו שבת' טאל מהם הריוח אמרילו כך וכך הריוח

סז לרעת האומר שאפילו היה התובע כפניהם יכול לפעון טענה שלא להשביע אפי' אמר התובע אהם עדי ושתק הנתבע אפילו הכי יכול לפעון אחר כך שלא להשביע הודתי כיון שמעצמו הודה ויש חולקין שאחר שאמר התובע אהם עדי לא יוכל שוב לומר כדי שלא להשביע הודתי ושתקתו הוי כהודאה נמורה שאין עליה טענה :

סז טענת טלא להשביע אינה מועלת אלא כסמורה מעצמו אבל אם תבעוהו והודה אינו יכול לפטר בטענת טלא להשביע שלא היה לו להודות למענת חבירו משום כדי שלא להשביע את עצמו אלא טענת משטה אני כך שייכא כ כשתובעין אותו וסכן דרך להשב' בחבירו להודו' לו כשתובעו מה שאינו חייב לוזה הכלל כשתובעין אותו שיד' לומר השטאה ולא שלא להשביע וכסמורה מעצמו שיד' לומר שלא להשביע ולא השטא' לפיכך כ'ד שהכריזו על כל מי שכידו ישל יתומים וידוע לב'ד הוא או שלוחו והודח אחד לשליח בית דין לא יוכל אה' כ לומר שלא להשביע הודתי שהרי לא הודה מעצמו שררי היתה שם קצת רביעה גם לא יוכל לומר משטה הייתי כך שהרי לא היתה שם חביעה מבעל דבר עצמו ולא שיד' לפטר הכא כמו שהשטיה כיון השטיתי אני כך כ'ד' דהכרות הכ'ד לאו השטאה היא :

אז מי שהודח ככתב ידו שחייב לפלוני מנה או שהוד' בקנין או במעמד שלטתן אינו יכול לפטר עצמו לא בטענת השטאה ולא בטענת שלא להשביע שאין דרך לעשוה דברים כאלה להשטא' או כרי' שלא להשביע והא דאמר' דככתב ידו אינו יכול לפטר עצמו בטענת השטאה או השבעה היינו דוקא בכתב ידו שנתן עליו ליד חכירו אבל אם נמצא כתב ידו אצלו שסטר זה שיש לי על פלוני הוא על פלוני או שכתב שם פלו' על הפץ פלוני יכול לומר' שלא להשביע את עצמי עשיתי כן וכמו שכתבאר לעיל סוף ס' ס' סעף כ'ב :

יח פ' שמת ונמצא כתוב בא' משטרותי שטר זה חציו לפלו' לא זכה אותו פלוני בחצי השטר וכן אם הודה בן כפני עדים כלא קניין אע"פ שאמר להם כתבו שטר אם לא אמר אהם עדי לא הוי הודאה :

יט אבל המוסר לחכירו שטר שכתבו שראו חייב לו מנה אע"פ טלא אמר אהם עדי הוי הודאה :

כ המודה לחבירו שהוא חייב לו או מסר לו שטר בעדים ועדים חתומים עיני ואחר כך נתברר דבר שטעה לאו הודאה היא ולא אמרינן הואיל ועסה מעשה אליו כוונתו לחייב עצמו אע"פ שטעה דעשיו אדם דעבד הכי :

כא אע"פ שבישחטמן עדים אינו ערות וכן המודה מעצמו ועדים שומעין אותו וכן האומר לחבירו בפני עדי' מנה לי בידי ואמר לוה מ' ככל אילו הדברים וביצא בהן אומר' כ'ד לנתבע למה לא תחן לו מה שיש לו אצלק אם אמר אין לו אצלי כלום אומרים לו והלא אתה אמרת בפני אלו כך וכך או הודית מעצמ' אם עמד ושלם פוטב ואם לא מען אין שוענין לו אבל אם מען משט' הייתי בואו להד'ם או שלא להשביע את עצמי נתכונתי פטור ונטבע היסת כמו שכתבאר ויא' שאפילו לא אמר אלא איני חייב לך כלום פושרו הדיין ותגלה הודאתו כמה שאדם עשוי שלא להשביע את עצמו אע"פ שהוא לא מען כן לפי שאע"פ שאדם עשוי לעשו' כן שלא להשביע אינו זוכר לשעון כן בשעת תביעה לכך שענינו ליה אנן :

כב כל מה שאדם סורה בפני כ'ד טל'ג' בין שהודה מעצמו בין שתבעוהו והודה לו אינו יכול לחזור בו ולא לשעון מענת השטאה ולא מענת השבעה אלא חיד כרי דיבור וכל שכפני כ'ד אדם מרקק במה שאמר לו האמת :

כג חבועו בחפץ והשיכ אינו שיד' אלא של פלוני אפי' אמר כן בפני בית דין אינו הודאה שוציאאו אותו הפלוני מיד דני אמרינן הודאה בבית דין הודאה נמורה הוא ה'ס' כי סכוינ

לבוש עיר שושן הלכות טוען ונטען

ואפילו אם נס הלוח השיב איני יודע אם הוא פרוע מ'ס' יס
 לו הוכחה בשטר שזה חייב לו . ואם היה פרועו הכספר על
 זמנים ולאחר שעברו מקצת זמנים אמר הלוח פרועתיך הזמנים
 שעברו והנחתי לך הטטר משום זמנים חתתידיס והמלתה
 אצ' שלא נפרע כלום נטבע הפלוה נס כן וניטל דהלוח איהו
 דאפסיד אנפטייה דהל' לכתוב שובר או להתלויף שטר אחר .
 לפכתב הפרעין על הסטר :

ג וכשטוען הלוח שפרע הסטר ואמר ישבע לי הפלוה
 ויטול אומרים לו הבא מעותיו וצ'ה' כי ישבע ויטול .
 טען הלוח שאין לו מה לפרוע ישבע הלוח שאין לו וכשחשב
 ידו וישבע הפלוה שלא פרעו ואז יתן לו שכל זמן שאין הסעו'
 בפניו אינו חייב לישבע כי שבעתו הוא שיבע ויטול .
 ישבע ולא יטול שהרי הלוח טוען אין לו לפיכך צריך הלוח
 לישבע ראשונה שאין לו או לשלם :

ד ואם הוחזק הלוח כפרן באתו השטר כגון שאומר ל'א'
 הודברים מעולם ואחר כך באו עדים ונהקיס השטר
 וחיובוהו ביה דין לפרוע טוב אינו יכול לומר השבע לי שלא
 פרעתיך אף על פי שאין בו נאמנות שכבר הודה שלא פרעו
 שכל האומר לא לויתו באום' לא פרעתי דמי אבל אם יתירם
 מהם על פי טענה מסנה כספן שלא כרן אין מוחין בידו .

וכן אם טוען הנהכע שטר כזויף הוא והביא זה עדים וקייסו
 ואח'כ אמר הלוח פרעתי ל'א' שהוחזק כפרן ואינו נאמן ונודה
 בו בלא טבועה שבין שאמר מזויף כאלו אמר לא לויתו דמי
 ואיך יאמר אח'כ פרעתי אם לא לוה ודאי לא פרע ויש חולקין
 ואומרים דלא דמי מזויף לטענת להר'ם דהא הכא לא כפר
 בהוואה רק שאמר שהשטר מזויף ואי יכול להיות שהלהל'ה'
 אמת היא שהלוק בלא ספר וכוננהו בטענתו היתה לפרסם
 שזה מזויף שטרות הוא ואם יקיימו או ידון עמו עליו לפיכך
 אם יטען שוב פרעתי אין זה סותר טענתו הראשונה וצריך
 המלוה לישבע וליטול בין שהשטר בידו :

ה אם כשאמר ב'ד' ללוה סלס לו ולא טען הסבע לי אלא
 שאל הלוח ל'ב' מה הוא חייב לו ואמרים לו מה אלתה
 רוצה שיתחייב לך אם אמר רוצה אני שישבע לי מטביעין
 אותו ואם לאו אין מוחין לו :

ו היה הפלוה ה'אין מטביעין אותו שאנו הודיעין אותו
 שצ'עצ'א שטר פגיע כ'ס' לא סבירין ליה אלא אי תפיש
 פשל לוח לא מפקינן מיניה ואם לא תפיש והוא עצמו רוצה
 לישבע כדי לנכות את שלו שומעין לו :

ז ואם הסירה והלוה שניהם ת'יפ'סי שאמר שחוזף
 הדין לכמת שהיה ואי טעין אישבע לי אמרינן ליה
 זיל אשתבע ליה :

ח אם פת המלוה ויודע כיצאין השטר והלוה טוען שחל
 פרוע נטבעין העירשין טבוע' הירושין דהיינו שלא פקדני
 אבא וטלא מצאנו בין שטרותין ששטר זה פרוע הוא ונטלתי
 וע'ל סימ' ע'ד סעיף ה' :

ט היה הפלוה חשוד ל'א' שהנחכע נטבע דאסת תפסר ל'א'
 בין שסטר מקיים בידו אלא רבנן הפילו שכועה עליו
 לא יפטר כשביל שאינו יכול לישבע אלא נוטל בלא שכועה
 והבי מסהברא ואם אין המלוה חשוד אלא שאינו רוצ' לישבע
 ורוצה להפך השכועה על הלוח אין שומעין לו דבין ששבעו'
 זו לישבע וליטול היא היא טבוע' חמוד כעין דאורייתא ואינו
 יכול להפכה כמו שאין יכול להפך שבעה דאורייתא כמו
 שיתב' עוד בע' הוואס ואמר המלוה אי אפסי בתקנה זו שתקני
 הכס'ם להנאי ששבע ואטול ואני אין רצוני לישבע שבע'
 חסירה אלא תהא תביעה זו כפלה ע'פ' וישבע הלוח היסת
 ויפטר ואמר הלוח מאחר שאתה מסיל עלי שכועה היסת לפי
 דברך החזרת אותה לישכוע היסת איני רוצה לישבע אלא
 הרני כהפכה עליך דהא כהרבנן מהפכינן דיין עמו ומחייבין
 חתבע

הרווחנו ולא יותר אמ' ראובן לשמעון אתה אמרת לי שהרווחת'
 ח' ע'י אמר לו שמעון לא אמרת לך כלום ומפני שהיה ראובן
 מיחזק במנה ובשטר שלא היה בטוב בו פרעון המנה היה
 דבא שנשבע ראובן שכך אמ' לו שמעון וכיון שכך א'ל שיתנו
 לו כ'ה זמנים כמו שהותנה בשטר וכפני כח השטר שהיה לו
 עליהם ולא היה כתוב בו שום פרעון הוצרכו ליהן לו מה
 שאמר עשה בא' לו וחבע לראובן שלקח מהם רוח שלא
 כרין כי לא הרווחנו והוצרכנו לפרוע ככה השט' והשיב ראובן
 מה שלקחתי מריית לקחתי כפי מה שאמר לי הכירך הוי דבא
 כיון שהל' ראובן לשמעון ילוי כשותפ' כעו אחרתין וערבאין
 זה רוח והיה כח לראובן לתבוע כל החוב מאיזה מהם שרצה
 במ' שנתבאר לעיל ס' ע'פ' ב' והנה תבע ראובן לישמעון
 ונטבע ראובן ששמעון אמר לו שהרווח כ'ה וצ'ל חלקו ונהמו
 לו הוואל ונטבע ראובן שכך אמר לו שמעון הרי נשתלק ראובן
 משמעון ולוי שפרעו לו חובו מדעת' על פי מאמר שמעון שאם
 הו' עצמו לראובן שכך וכך הרווחו ומה שטוען לו שהו' אנטול'
 כחסת הסטר אינה מענה להוציא כיון שאינו יכול לברר .
לב ראובן תבע לשמעון רוח החוב שהיה לו עליו ככסה
 שנים ואומר שהתנה עמו לתת לו רוח טענע פסור
 פ'יהן רוח ואפ' טבועה אינו צרי' שהרי אף לרבוי ראובן לא
 היה הנאי זה בשעה שנתחיל' שמעון החוב ואף אם שמעון
 אחי כך אני אתן לך רוח דברים בעלמא הם בלא קניין ויכול
 לחזור בו וכיון שהא' כופר אינו צריך שכועה שהרי אף אם לא
 יוצה לישבע ויודה יכול להזור בו ואם כן שכועה למה :

פכ דין שטר אמנה ופרוע או ריבית ודין תנאי השטר והטבועה וכו' ג' סעיפים :

א מלוה שחוציא שטר שאינו מקיים ואינו כוצא עדים
 לקיים והלוה בגדה שכתבו אלא שטוען פרעתי נאמן
 במנו דאי הוי בעי לשקר לא הוה מודה ליה שכתבו אלא היה
 טעין כזויף הוא ואפילו אי כתוב בו נאמנות אינו מועיל לו
 כלום לבעל השטר דשטרא דלא מקיים הספא בעלמא הוא
 אמאי סמכת אלוה הא איהו אמר דפרוע ויה' נמי ככל מה
 שטוען דורכר שכתב השטר כגון אמנה או כתבתו ללוות
 בו ולא לויתו אלא נפל מסני והוא כצ'או או נצעה על תנאי
 לא נתקיים התנאי או שאמר קסן היתו כשנכתב השטר
 נאמן כמנו דאי הוה בעי משקר לא היה מודה דהאי שטר
 תפסא בעלמא הוא אמאי קסמכת אלוה ואיהו מבטל ליה ואם
 אחר כך מצא המלוה עדים לקיים השטר בב'ד' הרי הוא כסאר
 ששחה ונודה בו :

ב ואם השטר מקיים וטוען הלוח פרעתי כולו או מקצתו
 וחסלוה אומר לא נתפרעתי כלום אם יש בו נאמנות
 אינו נאמן ואפ' אם אמר השבע לי אין שמעין לו ונודה בלא
 שכועה וסידו אם יש בעל טוב מאחר כמנו לא ינבה אלא
 בטבועה שצרי' לישבע לבעל טוב המאחר שלא נפרע מחובו
 כלום ואין המוקדם יכול לומר למאחר לא אשבע עד שהשבע
 שלא נפרע מחיבך דלמה ישכע זה חנם טמא ישכע המוקדם
 עיטול הכל אבל סחרים מהם על מי שידוע אם הבעל חוב
 דמאחר פרוע הוא ומטביעו כהנם ואפילו אם יש בו נאמנות
 שפורס לראשון שהוא מאמינו כנגד בעל טוב המאחר אף ע'פ'
 צין צריך לישבע דלאו כל כמיניה דלוה להאמין את המלוה
 אפ' נגד בעלי חובותיו המאחרים ואם אין בו נאמנות כל זמן
 שלא יטעון הלוח השבע לי שלא פרעתיך אין מטביעין המלוה
 אלא אומרים ללוה זיל שלים ואם אחר כך טען ישבע לי שלא
 פרעתי מטביעין אותו בנקיפת חפץ ויטול שכין שהוא נוטל
 בשבעתו זו הצרכוהו נקיפת חפץ . והוא שיטען הלוח ברי
 שמתא' חפץ אבל אם בא בטענת שמה לא מטביעין ליה הכל

אחר נאמנים שאין זה חזר ומגיד דהא לא עקרו עדות הראשון אלא מילתא אחריתא הוא שאמרים הכתב נעשה כאמת אלא שכתנאי נעשה לפיכך נפטר הלוה אפי' בלא שבועה שהרי יש לו עדים ואם אחד מעידי השטר הנאי היה ואחד אומר לא היה הנאי הרי נעשו העדי' מוכחשים ונהכשל השטר ונשבע הלוה היסת ונפטר אבל אינו נשבע שבועת התורה להכחיש העד שאומר שלא היה שום תנאי בין שהעדים מכחישים זה את זה שריניהם מוכחשין ואין כאן אפילו עד אחד ועל סיסמ' כ"ט סעיף א' ובסימן מ' סעיף ל' :

ג טען הלוה על שטר מקויים שחציו פרוע והמלוה אומר שלא נפרע ממנו כלום ואח"כ באו עדים ומעידים שכולו פרוע דרי' שטר זה איתרעליה כחו מחמת העדים מ"ס הואיל והלה בעצמו מודה שלא פרוע כולו לא פסלינן ליה לגמרי וחשבין לתביעת המלוה כתביעה בעל פה ויש כאן דין מודה מקצת בעל פה שמשלם החצי שהודה והודאת בעל דין עדיף מסאה עדים ונשבע על חציו שאומר שהוא פרוע ולא אמרינן כיון שהעדים מעידים שפרעו כולו דליתיה במשיב אבידה על הנ' שהודה ויפטר משבועה על השטר שלא הודה מחילה אלא מפני השטר שעליו ואין זה משיב אבידה אלא כשסודה מעצמו בלא יראת עדים או שטר וליכא למיטר נמי סכל מקים ויפטר משבועה כיון שהעדים מעידים שפרע לפחות חציו דככלל מאתים מנה והדריש לו עדים המשיעים לו ורמב"ם נשבענו דכיון שהעדים הוכחשומפי עצמו לא יועילו לוכוס בעדותן ולגבי דידיה כמאן דליתיה דמי ולא אמרינן נמי כיון דלגבי דידיה כמאן דליתיה דמי א"כ לא נאמיניהו כלל אפילו בשבועה כנגד השטר כדן כל חוב שהו' בשטר רכולו האי רא מגרעינן עד תייהו שהיו איפטר לומר שהם זכורים מהעניין ויחר ממנו כיון דהכחשתו לאו הכחשה לגמרי הוא לפיכך אין סומכין על עדותן לגמרי ולא על השטר לגמרי אלא מספיקא דנין ליה כאילו לא היה כאן לא עדים ולא שטר אלא הכיע' בעל פה דיינינן ליה וכדן מודה מקצת השענה שמשלם מה שמודה ונשבע על השטר ואין המלוה נוכח אוהו החצי אלא מכני חרי שיאמרו הלקוחות אני נסמך על העדים והם אומרי' שנפרעת מפלו' בד"א שאין בו נאמנות או שהאמינו על עצמו ולא כשני עדים אבל אם האמינו כשני עדים נוכח כל חובו סבני חורי בלא שבועה ולא ממשעבדו דלאו כל כמיניה דלה להאמינו נגד הלקוחות / מלוה שאבד שטר וביא עד' והעידו שיודעים שהיה לפלו' שטר על פלו' מכך וכך מעית והוא שט' שפועיל וראוי לגבו' בו בפני כל כ"ד שכעולם אין לזה אלא דין מל ה על פה ויכול לטעון פרוע הוא שהרי אין השטר בפנינו ומאן לימא לן דשטרי מעליא הוא לאו כ"ע כל דיני שטרות גמרי עד שגראנו דשמא אם היה בפנינו היינו פוסלין אותו :

בבב דין מלוה שהודה בשטר שהוא מזויף וכו' ד' סעיפים :

א אם המלוה מודה שקבל ממנו דמי השטר אלא שאמר שקבלם בשביל מלוה על פה שהיה לו עריו ואין הלוה מודה לו באותו מלוה נתבאר בס' מ"ז נ"ו :

ב ואם הלוה מודה בשתי ההלואות ושתיהן עבר ומזן ונהן לו מנה סתם ולא פ' על איזה מהם והמלוה אומ' שרוצה להשוב אותו בפרעון החוב שאין בו כל כך לנוטו ללוה כנון שיש לו ערב על ארד מהם ועל השני אין לו ערב ורוצה המלוה לחשוב אותו על החוב שאין לו בו ערב והלוה רוצה לחשוב אורו בפרעון החוב שיש לו בו ערב כי אומר ש' לאותו נחבין אין שומעין לו ואפי' אומר הלוה כפי' לא אפרע לך אלא מחוב פלוני שיש לך ערוב והמלוה אומ' לא אקבלם אלא כחוב פלוני שאיני בטוח ממנו כל כך הדין עם חמלוה שהרי עבד לזה

החובע אם ירצה ישבע היסת ויטול ואם אמר החובע אינו נשבע ואינו נוטל אלא אחרים סתם הרשות בידו ואין הלוה יכול לומר או השבע וטול או הוציאני מכלל החרם דהא אף אם יוציאנו מכלל החרם אם הוא חייב לו אינו רשאי לעכבו דלא האמינו לגזולו ואם יצא הלוה מכית הכנסת ולא רצה לשמוע החרם אין מנדין אותו בכך שהרי אין בחרם לא אזכרה ולא אמן לפיכך מחרימין שלא בפניו וכוללו בכלל החרם : ואם אין הלוה טוען פרוע אלא טוען טענת אחר' לבטל השטר כנון שהוא מזויף או אמנה הוא פ' שא"ס כתבתינו ומסרתיו לך שאם אצטרך ללוה אלוה ממך והאמנהיך שלא שתבענו אם לא אלוה והרי לא ליתיה או שאומר כתבתינו ללוה ולא ליתיה בו אלא נאבד ממנו ואהה מצאתי או שאומר שטר שיש בו ריבית הוא או כיוצא בטענות אילו שאם היה הסוה מודה בו היה השטר בטל והמלוה עומד בשטרו ואומר שזה טוען שקר ואמר הלוה ישבע ויטול אין שומעין לו להשביעו דלא דמי לטוען שהוא פרוע דכשהוא טוען שהוא פרוע כלכך חוששין לדבריו ומשביעין המלוה מטום דכל שטר לפרעון הוא עומד וחוששין שמא האמת אהו לכך משביעין המלוה אבל בכל אלו הטענות לא טכיהו הם שיכתבו וקצתם לא ניתנו ליבת' והוא בא לעקור אותו לגמרי ולא כל הימנו לבטל שטר שהוא מקויים אלא ישלם החילה אפילו אין בו נאמנות ואח"כ יטעין הוי על המלוה מה שירצה אם יורה יהזיר לו מעיתו ואם כופר ישבע היסת ויפטר :

א ואם טען הלוה מחלת לי חוב שבשטר זה יש מי שאומר שדינו כמו שטוען פרעתי דהא אינו בא לעקור השטר נמו בטענות פרעתי שאינו עוקרו וס' לרע"ף טפי מטענת פרעתי דאלו טענת פרעתי אם כהוב בו נאמנות אינו יכול לטעון וטענת מחלת יכול לטעון אף על פי שיש בו נאמנות דהנאמנו' לא קאי אלא על הפרעון משו' דסתם שטר לפרעון עומד ואסיק אדעתיה הך טענה לכך כהוב ביה נאמנות אבל פחילה לא אסיק אדעתיה ולמה כתוב עליה נאמנות לפיכך הסרקקים פורעין אותו בשטר וכתבין שלא יהא נאמן בכל עניניו חוב זה / ויש מי שאומר דכחילה הוי כמו שטיען אמנה או ריבית ואינו יכול להשביעו על זה מפני שאין סתם שטר עומד למחילה מ"ס יכול להחרים עליו או ישלם תחילה ואח"כ יטעון עליו כדלעיל בסעיף הכסוף :

ב טען הלוה השטר נעשה על הנאי שאם אקיימו איפטר וקיימתו כבר והמלוה אומר שלא היה שום הנאי בדבר אם כתוב בו טענה בלא שום הנאי ובלא שום שויר בעו' מ' אין הלוה נאמן לומר בחנאי נעשה ואם אינו מפורש בו שבלא שום הנאי היה הלוה אומר שבתנאי היה וקיימתו ואין המלוה מודה לו שהיה שום הנאי ביניהם ואין העדים בפנינו נשבע המלוה בעין של חורה ונוטל חובו שהרי אינו עוקר בטענה זו גוף השט' והרי הוא בטענת פרעון דהא חנאי לא עוקר השט' מיד אלא לאחר זמן דהיינו לאחר קיום התנאי ולא דמי לאמנה וריבית ולשאר טענות הבאות לעקור השטר מעיקרו ואפי' אם יש בו נאמנות אינו מיעיל שהנאמנות אינו רק כנגד הפרעון דכי הימניה מפרעון הימניה ולבל מאי דעקר שטרע מיד אבל הנאי דלא עקר שטרא אלא לאחר זמן והוא מילתא אחריתא לא הימניה / ואם הודה המלוה שנעשה על הנאי אלא שאומ' שערדין לא קיימו הלוה הוציא וכודה לדבריו הלוה נכח להוציא מן הלוה על המלוה להביא ראיה שעדיין לא נתקיים ההנאי ואינו נאמן כמנו שאין אימרים מנו להוציא ממנו ואם אין לו ראיה נשבע הלוה היסת ונפטר ואם יש ללוה עדים שבתנאי נעשה ואין המלוה מודה לו מקבלין עדותן שאפי' עדי השטר עצמן נאמנים לומר תנאי היה דבריהם לא מיבעיא אם אין כתב ידם יוצא ממקום אחר דנאמנין משום מנו דאי בעי לומר אין זה כתב ידנו אלא אפילו אם אין כתב ידם יוצא ממקום

לזה לאיש מלוה והוא מחוייב לשלם לו איהו שרצה המלות
 ראשונה ואפילו אם שהק בטקבלם והלוה פ' ואמר בעד חוב
 פלוני אני נתנם ויכול אה' לומר מה שסתקתי כדי שתתן לו
 המעות שהקתי אבל כוונתי היה שלא אחשוב אותה אלא על
 חוב פלוני וכן אם שלח הלוה עם המלוה מעות לאחרים
 וקבלם בשתיקה יכול לומר אחר כך לעצמי קבלתם ומה
 ששהקתי כדי שהתן לי המעות שתקתי וכל דוקא ששלח
 הלוה עם המלוה וקבלם המלוה בשתיקה אזי יכול לומר דמחלת
 לא זכה בהם לאחרים אלא לעצמו ומה ששק כדי שיתן לו
 המעות אבל אם שלח הלוה מעות עם אחר שישלם עכו"ו
 להרכה מלוי' ונהנם השליה לאחר סן המלוים לא יוכל אותו
 המלוה שנהנה לו לומר אקבלם כולם לעצמי בסביל חובו
 שחייב לו הלוה הזה גם חוב אחר שכבר זכה השליח במעות
 אילו בסביל כלים וצריך להת לכל אחד חלקו ששלח לו ואפי'
 אם תפסם א' מהם מן השליח מציאין מידו וחולקין ביניה' ל'ל'
 2 ואם יש מחלוקת ביניהם שהלוה אומר שחוב פלו' שפלו'
 ערב בו נהתיס לך ואחזק ע'ס בן קבלתה והמלוה אומר
 מעולם לא נהרצתי לקבלם אלא מחוב פלוני שאין לי בו ערב
 הואן אם הרוב שאמר הלוה שפרעו הוא מלוה על פה נאמן
 הלוה בשבועת היסת וומר פרעתי ונפטר הערב אפילו היה
 קבלן ו אם שני החובות יש לו עליהם שני שטרות אם לא
 פיעו בעדים נאמן המלוה במנו דלא קבלתי כלום מעולם
 ונשבע על השני וניטל אם אין נאמנות בטטר ואם יש בו
 נאמנות ניטל בלא שבועה ואפי' אם פרעו בעדים ששעידים
 שכתובה פרעין נהנם לו ואינם יודעים מאיזה שטר נאמן לומר'
 שקבלם בסביל התיב שאין לו בו ערב ונשבע ונכתב חובו
 מהלוה או מהערב ולא רמי לפרוע חוב שיש עירו שטר להבירו
 ונתנו לו בפני עדים ושעין המלוה שטר' ונתנו ובעד רוב
 אחר קבלתים דאמר' איהרע ליה ואינו נשבע וניטל השאני'
 ההם שאין המלוה יכול לברר דבריו שיש לו עליו חוב ממקום
 אחר והוא שעתנו נרועה כיון שהפרעין ודאי שהרי נתנו לו
 בפני עדים והתיב האחר שאומר שקבלם בשבילו ספק ואין
 ספק מצי' מידו ודאי אבל הכא הרי המלוה יכול לברר גם התיב
 האחר שאומר שקבלם בשבילו שהרי יש לו שני שטרות והרי
 השט' שישעין עליו הריהו שהוא פרעו עומד בזקתו ורא איהרע
 בהסת הפרעין שבעדים שיהו אינו מבחישש אלא שאומר בעד
 שטר האחר הם ליפכן אם אין בו נאמנות נשבע וניטל ואם יש
 בו נאמנות ניבה בלא שבועה מהלוה או מהערב :

7 הוציא עליו שטר מקיף ואמר הלוה סוויף הוא או אמנה
 הוא או פרוע הוא ואמ' המלוה בן הדבר כמו שאתה אומר
 אבל שטר כשר היה לו ואבד נשבע הלוה היסת ונפטר הדאי
 ששרא חספא בעלמא הוא ואין כאן אלא תביעה כעל פה ולא
 שהיטנין למלוה ככנו דאי בעי אמר שטר מעלייא הוא שהרי
 הוא מקיפין לפיכך יהא נאמן לומר שטר היה לו ואבד דאמאי
 סמכת אהך ששרא האי ששרא חספא בעלמא הוא והיה ליה
 האיטנו ככנו מגו הוציא ומנו להוציא לא אמרינן :

8 הוציא עליו שטר מקיף ואמר הלוה סוויף הוא או אמנה
 הוא או פרוע הוא ואמ' המלוה בן הדבר כמו שאתה אומר
 אבל שטר כשר היה לו ואבד נשבע הלוה היסת ונפטר הדאי
 ששרא חספא בעלמא הוא ואין כאן אלא תביעה כעל פה ולא
 שהיטנין למלוה ככנו דאי בעי אמר שטר מעלייא הוא שהרי
 הוא מקיפין לפיכך יהא נאמן לומר שטר היה לו ואבד דאמאי
 סמכת אהך ששרא האי ששרא חספא בעלמא הוא והיה ליה
 האיטנו ככנו מגו הוציא ומנו להוציא לא אמרינן :

9 הוציא עליו שטר מקיף ואמר הלוה סוויף הוא או אמנה
 הוא או פרוע הוא ואמ' המלוה בן הדבר כמו שאתה אומר
 אבל שטר כשר היה לו ואבד נשבע הלוה היסת ונפטר הדאי
 ששרא חספא בעלמא הוא ואין כאן אלא תביעה כעל פה ולא
 שהיטנין למלוה ככנו דאי בעי אמר שטר מעלייא הוא שהרי
 הוא מקיפין לפיכך יהא נאמן לומר שטר היה לו ואבד דאמאי
 סמכת אהך ששרא האי ששרא חספא בעלמא הוא והיה ליה
 האיטנו ככנו מגו הוציא ומנו להוציא לא אמרינן :

10 הוציא עליו שטר מקיף ואמר הלוה סוויף הוא או אמנה
 הוא או פרוע הוא ואמ' המלוה בן הדבר כמו שאתה אומר
 אבל שטר כשר היה לו ואבד נשבע הלוה היסת ונפטר הדאי
 ששרא חספא בעלמא הוא ואין כאן אלא תביעה כעל פה ולא
 שהיטנין למלוה ככנו דאי בעי אמר שטר מעלייא הוא שהרי
 הוא מקיפין לפיכך יהא נאמן לומר שטר היה לו ואבד דאמאי
 סמכת אהך ששרא האי ששרא חספא בעלמא הוא והיה ליה
 האיטנו ככנו מגו הוציא ומנו להוציא לא אמרינן :

11 הוציא עליו שטר מקיף ואמר הלוה סוויף הוא או אמנה
 הוא או פרוע הוא ואמ' המלוה בן הדבר כמו שאתה אומר
 אבל שטר כשר היה לו ואבד נשבע הלוה היסת ונפטר הדאי
 ששרא חספא בעלמא הוא ואין כאן אלא תביעה כעל פה ולא
 שהיטנין למלוה ככנו דאי בעי אמר שטר מעלייא הוא שהרי
 הוא מקיפין לפיכך יהא נאמן לומר שטר היה לו ואבד דאמאי
 סמכת אהך ששרא האי ששרא חספא בעלמא הוא והיה ליה
 האיטנו ככנו מגו הוציא ומנו להוציא לא אמרינן :

12 הוציא עליו שטר מקיף ואמר הלוה סוויף הוא או אמנה
 הוא או פרוע הוא ואמ' המלוה בן הדבר כמו שאתה אומר
 אבל שטר כשר היה לו ואבד נשבע הלוה היסת ונפטר הדאי
 ששרא חספא בעלמא הוא ואין כאן אלא תביעה כעל פה ולא
 שהיטנין למלוה ככנו דאי בעי אמר שטר מעלייא הוא שהרי
 הוא מקיפין לפיכך יהא נאמן לומר שטר היה לו ואבד דאמאי
 סמכת אהך ששרא האי ששרא חספא בעלמא הוא והיה ליה
 האיטנו ככנו מגו הוציא ומנו להוציא לא אמרינן :

13 הוציא עליו שטר מקיף ואמר הלוה סוויף הוא או אמנה
 הוא או פרוע הוא ואמ' המלוה בן הדבר כמו שאתה אומר
 אבל שטר כשר היה לו ואבד נשבע הלוה היסת ונפטר הדאי
 ששרא חספא בעלמא הוא ואין כאן אלא תביעה כעל פה ולא
 שהיטנין למלוה ככנו דאי בעי אמר שטר מעלייא הוא שהרי
 הוא מקיפין לפיכך יהא נאמן לומר שטר היה לו ואבד דאמאי
 סמכת אהך ששרא האי ששרא חספא בעלמא הוא והיה ליה
 האיטנו ככנו מגו הוציא ומנו להוציא לא אמרינן :

14 הוציא עליו שטר מקיף ואמר הלוה סוויף הוא או אמנה
 הוא או פרוע הוא ואמ' המלוה בן הדבר כמו שאתה אומר
 אבל שטר כשר היה לו ואבד נשבע הלוה היסת ונפטר הדאי
 ששרא חספא בעלמא הוא ואין כאן אלא תביעה כעל פה ולא
 שהיטנין למלוה ככנו דאי בעי אמר שטר מעלייא הוא שהרי
 הוא מקיפין לפיכך יהא נאמן לומר שטר היה לו ואבד דאמאי
 סמכת אהך ששרא האי ששרא חספא בעלמא הוא והיה ליה
 האיטנו ככנו מגו הוציא ומנו להוציא לא אמרינן :

15 הוציא עליו שטר מקיף ואמר הלוה סוויף הוא או אמנה
 הוא או פרוע הוא ואמ' המלוה בן הדבר כמו שאתה אומר
 אבל שטר כשר היה לו ואבד נשבע הלוה היסת ונפטר הדאי
 ששרא חספא בעלמא הוא ואין כאן אלא תביעה כעל פה ולא
 שהיטנין למלוה ככנו דאי בעי אמר שטר מעלייא הוא שהרי
 הוא מקיפין לפיכך יהא נאמן לומר שטר היה לו ואבד דאמאי
 סמכת אהך ששרא האי ששרא חספא בעלמא הוא והיה ליה
 האיטנו ככנו מגו הוציא ומנו להוציא לא אמרינן :

16 הוציא עליו שטר מקיף ואמר הלוה סוויף הוא או אמנה
 הוא או פרוע הוא ואמ' המלוה בן הדבר כמו שאתה אומר
 אבל שטר כשר היה לו ואבד נשבע הלוה היסת ונפטר הדאי
 ששרא חספא בעלמא הוא ואין כאן אלא תביעה כעל פה ולא
 שהיטנין למלוה ככנו דאי בעי אמר שטר מעלייא הוא שהרי
 הוא מקיפין לפיכך יהא נאמן לומר שטר היה לו ואבד דאמאי
 סמכת אהך ששרא האי ששרא חספא בעלמא הוא והיה ליה
 האיטנו ככנו מגו הוציא ומנו להוציא לא אמרינן :

17 הוציא עליו שטר מקיף ואמר הלוה סוויף הוא או אמנה
 הוא או פרוע הוא ואמ' המלוה בן הדבר כמו שאתה אומר
 אבל שטר כשר היה לו ואבד נשבע הלוה היסת ונפטר הדאי
 ששרא חספא בעלמא הוא ואין כאן אלא תביעה כעל פה ולא
 שהיטנין למלוה ככנו דאי בעי אמר שטר מעלייא הוא שהרי
 הוא מקיפין לפיכך יהא נאמן לומר שטר היה לו ואבד דאמאי
 סמכת אהך ששרא האי ששרא חספא בעלמא הוא והיה ליה
 האיטנו ככנו מגו הוציא ומנו להוציא לא אמרינן :

18 הוציא עליו שטר מקיף ואמר הלוה סוויף הוא או אמנה
 הוא או פרוע הוא ואמ' המלוה בן הדבר כמו שאתה אומר
 אבל שטר כשר היה לו ואבד נשבע הלוה היסת ונפטר הדאי
 ששרא חספא בעלמא הוא ואין כאן אלא תביעה כעל פה ולא
 שהיטנין למלוה ככנו דאי בעי אמר שטר מעלייא הוא שהרי
 הוא מקיפין לפיכך יהא נאמן לומר שטר היה לו ואבד דאמאי
 סמכת אהך ששרא האי ששרא חספא בעלמא הוא והיה ליה
 האיטנו ככנו מגו הוציא ומנו להוציא לא אמרינן :

בב הוציא עליו שטר חוב והלוה טוען שמכר
 לו שדהו וכו' סעיפים :

א ראוהו הוציא שטר חוב על כסעון וסמעון הוציא שטר
 שראינן כבר לו שדרו אחר שהגיע זמנו של סמעה הוציא
 לו פרעתיך שטרך ואח' בקניה במק אה השרה זהו הלי התנתה
 ורשיה

והאיה שאם הייתי חייב ללכת שטיי ממך אה השדה היה לך
 לפי מעטני ורא לומר לך שדך אם הוא במקום שנהנין שמי
 שקנה שדה נותן מעות ואח"כ כותבין לו שטר מעותו מענה
 שלא היה לו לחוב שטר המכירה אחר שקבל המעות ונאמן
 הלוה לומר פרעתי ושיכר ה לוי וכו' ואפי' שיט בנאמנות
 דהוכחה זו עדיפה ואם הוא פועל מזויף הוא יש מי שאומר
 שאינו נאמן כיון שהשטר מקורס ויש אומרים שהוא נאמן
 כמנו דפרעתי ואם עדיין לא הגיע זמן ששטר כשקנה ממנו
 השדה אינו יכול לומר אילו הייתי חייב לך היה רך ליפרע את
 שרך שרדי עדיין לא הגיעה זמנו זה היה צריך לשעולאם הו'
 במקל' שכותבין את השטר ואח"כ נוהגין המעות אע"פ שהגיע
 זמנו אין מענה מעט' שזה יאמר לו לא מכרתו רך את השדה
 אלא כדי שהיה ממך לגבות ממך חובי כי יראתי פנ' תאמר
 אין לך במה לשלם ולכן הוכרחתי לכתוב לך שטרך ולחל לך
 את השדה אע"פ שהייתה חייב לוי ואין זה יכול לומר לו היה
 לך למכור מדוע קורס שכתבת השטר שזה יאמר חכרא
 חברא אית ליה ויראתי פנ' וידוע לך הרבנים ותחזור בך
 המקח באמרך אין לך מעות :

ב ואם הלוה מכר קרקע למילה אחר שהגיע זמן פרעתי
 שטרך ויכול לומר לו אילו הייתי חייב לך היה רך לפרוק
 הסדה בחובך כשמכרתי לך וימה נתתי לי מעיה ולא מבעיא
 באמרך דכתבי שטרך והדר ידבי זוני רשעי אמר ליה היה לך
 לעכובי זוני בפרעני אחר שכתי לך את השטר אלא אפי'
 היכא דיהי זוני והדר כתבי שטרך מצוה ריסיס היה לך
 לגבות קרקע בחובך ברין בעל כרחי קורס שנתתי לי המעות
 כדי שלא אקח המעות ואציא אותם ולא יהיה לי משה לפרוע
 לך חובך ודווקא בקרקע וכול לשעון כן אבל אם מכר לו היתה
 משלטיין לא יוכל לומר לו אילו הייתי חייב לך למה לא
 תבעתם ממני בחובך שיה ויכל לומר לו יראתי אם אנתבע
 ממך בחובי לא המכרה לי כלא ואנכי הייתי צריך להס
 והוצרכתי לקנותם ממך :

ג ראובן הוציא שטר על שמעון וחזר שמעון והוציא שטר
 על ראובן והוא מאוחר לשטר של ראובן ונס הגיע זמן הפרעון
 של ראובן קורס שליה משמעון יכול שמעון רוס לראובן אילו
 הייתי חייב לך לא היה לך לרווח ממני אלא היה לך ליפרע
 בחובך והו' ששטר של ראובן הו' ברור ואין בו פקוק אבל אם
 יש טענה על השטר כגון שיטבו חשש אסמכה וכו' יכול
 לומר יראתי שאלא אובל לגבותו מטעם הטענה שיהיה לך
 עליו ואני הוצרכתי למעות ולא היה לי פנאי לרווח ולנגוש
 אותך והיכא שיוכל שמעון לשעון אילו הייתי חייב לך כו' ל' ש'
 באמרך דיהי זוני והדר כתבי שטרך ל' באמרך דכתבי
 שטרך והדר יהי זוני לעולם יכול לומר אילו הייתי חייב לך
 איה לך ליפרע מחובך ולא דמי למוציא שטר חוב על חבירו
 דמכר לו השדה ראפריון בסעוף א' דכאמר דכתבי שטרך
 והדר ידבי זוני שאינו יכול לומר לו אילו הייתי חייב לך היה
 לך ליפרע בחובך דשאני התם שיוכל לומר חששתי שמא
 תוציא המעות ולכן מכרתי לך השדה שיוכל אח"כ למסכתך
 בו אבל הבא אפי' באמרך דכתבי שטרך והדר יהי זוני כשהו
 פועל אילו הייתי חייב לך היה לך ליפרע מחובך אין לזה שום
 שיענה כנגדו בדיון שהשטר ברור כך נקל לו להוכיח בדיון
 וליפרע ממנו כמו שיוכל לפתחו שלוחו לוי' א' דה' כאהרו
 דכתבי שטרך והדר יהי זוני שאינו יכול לשעון היה לך ליפרע
 בחובך ששאר המלוה הוצרכתי למעות ולא יכולתי לעכב
 ולרוח עסק ולא יכול היה למשען הכי אלא במקום שהמלוה
 נותן ללאה המעות ואח"כ כותב לו השטר שאינו יכול שמעון
 לומר לראובן אילו הייתי חייב לך למה כתבת לי השטר
 כשהיו המעות בידך היה לך לתפסם בחובך ואילו אם
 יש לראובן זכירות ולשמעון עריות אינו יכול לומר לויה

מכך כדי שאנכה מסך העריות בחובי שראויין לך קרקע
 אחרת ואני אנכה אותך הזכירות שלי אהב בחובך שאפילו
 אם לא היה ממנו זה הוכיח ברין היה יכול גבות ממנו
 העריות שלו בחובי שרדי אין לך קרקע אחרת ואם רוח כמנו
 כדי להנכיחו הזכירות שראויין דרך בני אדם לרוח כדי למכור
 נכסיהם ואם יאמר אע"פ כן אני כונתי למכור ואפ"ע ממנה
 המעות כך היה יכול ללוות מאחר כדי להנכותו את הזכירות
 שלו ואם הוא כאמרך דכתבי שטרך והדר יהי זוני שאמרנו
 לפי ה' שאינו יכול לומר היה ליפרע בחובך ושני השטרות
 שטרות בעליא ניהו אז כל אחד נוכח חובו :

ד לפי שטרנו מידו אין הרין בטענת ראובן שאמרנו לפי הסך
 שאם יש לראובן זכירות ולשמעון עריות דהיה סך רראובן
 שיהיה משמעון כדי שגבה הוא העריות משמעון ונכה הוא
 הזכירות שלו לשמעון ודחינו טענתו כן הטעמי' שגבהארו
 דאפילו בלא ארחן הדחיות לאו דינא הבי הוה בסדר ומעות
 הוא כידואלא הכי הוא דינא אם יש לשניהם עריות או כינו' א'
 או זכירות או שיש לאחד עריות או בינוניה ושני זכירות
 עופר כל אחד כשלו שאפילו אם יבא בעל הזכירות חחרה
 לגבות מהעריות או מהכינוניה של חבירו ולהנכות זכירות
 שלו אין שומעין לו אלא כיון ששניה' חובעין זה את זה מבניין
 בעל העריות או כינוניה זכירות של זה והעשה הבינונית
 שלו עריות דק"ל דבשלוהן שמין וחוזרין ומבניין לזה מזכירות
 שלו וכך אם יש לזה כינוניה זכירות ולזה זכירות עופר כל
 אחד בשלו שרדי הכינוני' החשב לו כעריות דבשלוהן שמין
 ונסציא מנביתו מזכירות אבל אם יש לזה עדות וכינוניה ולזה
 זכירות אפי' הו' שני החובות שזין אין אומרים יעכב זה מרות
 הבירו בשביל מה שהיראוי שחסם כל המלוה לחבירו על דעת
 לגבות מקרקע שלו הוא מלוהו אם לא יפרע לו מעות מומנים
 לפי כך כ' יורדין לכנס' כל אחד ומבנין לשכנגדו את חובי זה
 ובהוזה נובה ממה נפשך שאם ינכה בעל הזכירות החלת
 ינכה כינוניה של זה וחוזר דבינוניה הזה שכתב ליה עריות
 וחזירות שלו בינונית ומבנין לו ממנה ואם יגבה בעל

ה הכינוניה החילה הדי נובה הזכורות ויש לו עכשין עריות
 ובינונית וזכירות וכשיכא זה לגבות ממנו יגבה ממנו
 הכינונית כרוך בעל חוב שנוכה בכינונית ואם זמן השטר
 שמיציא שמעון על ראובן היה קודם שהגיע זמן פרעתי שטרך
 של ראובן או ככל עניין כל אחד נובה חוב על הדרך שאכינו
 שאין יכול לומר לו היה לך ליפרע מחובך שרדי עדין לא
 הגיע זמנו ואפי' היה בזום אחריו כגון שראובן הלוה לשמעון
 בשטר להמששנים וביום שנשלמו דחסש שנים כא ראובן
 ולזה משמעון לעשר שנים אין שמעון יכול לומר לראובן אין
 הייתי חייב לך למה שעכרה עצמך בשביל יום אחד לפי שאדם
 עשוי לשענה עצמו להיות עבד לזה לאיש מלוה כשצריך
 למעיה אפילו בשביל יום אחד ובהוזה שרדי לסיף ה' שנים
 וזה שרדי לסיף עשר שנים ראובן שהוכע משמעון כשטר
 לשלם לו והושיב שמעון הלה אהה פרעתי לו כזו השיע
 ולימה לא עכבת בחובך וראובן אומר האמרך נאמן ראובן
 כמנו דהיה יכול לומר לא פרעתיך או עדיין לא הגיע זמנו
 אז שתפרעני' אשה שהקדישה בנסיה וצווחה שזות

בנותיה בכתים שלה ויהנו שכירות ואחר כך הביאה הבת אחת
 עשר סנהה מוקדם לשטר מהנה של הקדוש ואר הירשים
 אומרים אילו היה שטרך צמת למה נחת שכירות אם הבת
 נותנת אמחלא על השכירות הרין עמה ואם לאו הרין עם
 היורשים עכ' מורי הפרמ' א' ז' :

* לזוֹשׁ עֵיד שׁוֹשָׁן הַלְבוּת טוֹעַן וְנִטְעָן * * לזוֹשׁ עֵיד שׁוֹשָׁן הַלְבוּת טוֹעַן וְנִטְעָן *

ו תובת אותה מהם ועכשיו שהקנו הגאונים שנובין מפשלמי דיתמיכל אחד עומד בשלואפילו לא הניח להם אביהם כלום שאם יגבו מזה חוזר ונוכה אותו מהם אחר שתקנו הגאונים שנובין כמשלמלי דיהמי :

ה ואפילו היתומים הם קטנים אין אימרים שהם יגבו מיד וזה לא יגבה נהם עד שיגדלו משן דקל שאין נזקקין לנכסי יהומין עד שיגדלו דשעמא שאין נזקקין לנכסי קטנים דהא משום השטא דילמא צררי אחפשיה דהכא כיון שחפש שחוי אביהם ששום דק חשטא לא כפקינן מיניה למיגב ליהמי :

ו שנים שיש לכל אחד מהם שטר על חברו במנ' והיה בענין שהדין היה נהג לפי מה שאמרנו סעיב' שיעמוד כל אחד בשני ומכר אחד מהם חובו לאחר והרוקח בא להובעו ושוען הרוח כיון שהדין בינינו כל אחד עומד בשלו הרי השטר הוא כמו פרוע ובטח שהוא לא יכול להוציא ממני כך אתה לבאת מכהורא הוציא ממני כלום אין שובעין לו שאין השטרות כהצ' פרועים אלא שאין בד' נזקקין להם משום אפוי כפרתא לפה לי לפיכך הכא הכי דיינינן ליה הלוקח את השטר נובה מן הלוה והחזר הלוה ונוכה מן המוכר סכני חרי אסיש לווצם אין למוכר נכסים אם גבה לוקח השטר קרקע מן הלוה חוזר ונוכה הלוה סמנו בחוב שיש לו על מוכר שהרי הוא משועבד לו לחובו מחמת המוכר שחייב לו ואם גבה ממנו מטלילין רואין אם שיעבר לו המוכר משלמלי אנב מקרקעי שקנה ושיקנה חוזר ונוכה אותם ממנו ואם לאו אינו שורף פמנו כלום :

ז ראוכל נחתיב לשמעון ק' ושמעון לראובן מנה ושמעון עמד ככר בדין עם ראובן על המנה ונחתיב בכית דין ואמר שמעון לראובן אתה חייב לי ק' תחסר לי מהם המנה כנגד מנה זה רש ברואבן אני לא עבדתי עסק בדין ערי הק' וכמהרה' ליש לי האיות שאני פטור מהם אם ששיו טל שמעון מקיים הדין עמו שאין צריך לפרוע לו לראובן ויהזור את'ב אחיו לדון עמו אלא אידן עמו מיד ואם יזכה יזכה :

ח ראוכל נושה בשמעון ושמעון בלוי מוציאין בלוי ונותנין לראובן וכו' סעיפים :

א כהיב נהג לאשר אשת לו' ופ' אטם הוא הקרן כלומר מי שהקרן שלו ודקרון חז' והיא ר' נהג מדכתיב לאשר אטם לו ולא כתיב לאשר הלוהו בא ללמד מי שנשה כהבירו מנה והבירו בהבירו מוציאין מה ונותנין לזה חזרו לאשר אטם לו לטי שהקרן שלו וזהו מה שאמרו בכל מקום חייב מרבי נתן מפני שהוא בעל המאמר הזה לפיכך ראוכל שנשה ננה כשמעון ושמעון בלוי מוציאין מלוי ונותנין לראובן ל'ש אם נחתיב לוי כבר לשמעון בטעה שלהו מראובן כחל השיעבוד שיש לראובן על שמעון מיד לוי ל' נחתיב לו אחר כך ואין חילוק בזה בין מלוה בשטר למלוה על פה כיון ששני הלוים מורים כל אחד למלוה שיוהרי זה בכלל ונתן למי שהקרן שלו שהוא ראוכל ומוציאין מלוי ונותנין לראובן בכל ענין שיתחייב לוי לשמעון כיון דרך הלוואה שהלוה לו בין דרך פקדון כיון דרך שכירות שכל זה הוא בכלל לאשר אטם לו ולא כתיב לאשר הלוהו ואפילו ראוכל שיש לו מסכון מן הגוי והגוי חייב לשמעון יש אוסרין שובל שמעון לפדות מן הגוי מראובן ונותן לו קרן וריבית טעלה עליו ונוכה חובו מן המותר שזה נס כן בכלל לאשר אטם לו הוא וכתב על זה סודי מהרמ' או'ל ו'ל וכן נראה לי שאחר שאין לנו לפרוע בענין אחר יש לו כל זכות הגוי עכ' :

ב ב'א כשאין לשמעון נכסים ליפרע ממנו כגון שהדין לו כ' והשפיעוהו ולא מצאו לו אלא חוב זה ואף על פי

שיש לו נכסים במדינה אחרת לזכין מלוי ונותנין לראובן ואין משריחין את המלוה ללכת למדינה אחרת הואיל ומוציא ככאז אבל אסיש לו נכסים במדינה זו אין בית דין נזקקין להוציא מזה ולהת' לזה אלא נובין לו מנכסיו שבמדינה זו :

ג ואף כגון שאין לשמעון נכסים אין ראוכל יכול לכופו שיחבע מריו ויפרענו שכיון שלוי נעשה הב' לראובן מן התורה מלאשר אטם לו אין כופל ער שמעון זה השורה אלא על ראובן לטרוח ולהוציא שה' בעל חובו :

ד יש מי שאומר שאם מה שיש ביד לוי הם מעות מוכניש בעין כגון טחם פקדון בידו אע"פ שיש לשמעון נכסים ליפרע סמנו יכולין הבית דין להתפיש המעות מלוי ולנגוש אותו שיפרע לראובן שכל שיש לו מעות אינו יכול לומר טול קרקע :

ה ואין שמעון יכול למחול ללוי ולא להריות לו זמן שהרי פקע השיעבוד שיש לשמעון על לוי ונסתעבד לראובן וכן אם אמר שמעון שטר אמנה או פרועה הוא אינו נאמץ להפסיד לראובן ועל סיס' מ' ואם אחר שנחתיב לוי לראובן בכד הלך ופרע לשמעון חי כל החזר ולפרוע לראובן פעם אחרת הואיל וכבר נחתיב לו ב'ד נסתלק לגמרי משמעון וכן הסרוב לירד דין או ירד לדין ונחתיב ואינו רוצה לעשות ציווי ב'ד ועכבה ב'ד ממנו שביד אחר ועבר אותו האחר על מצותו והחזירו למסרוב אם לא ימצא החובע מכה לגבוה מן המסרוב חייב הנפק' ליהן הסמון פעם אחרת לחבוע מה שהחזיר למסרוב :

ו ודיוקא שעינוכרסעות ביד לוי ע' ציווי ב'ד אע"פ שמיחה ראוכל כעצמו בלוי שלא יפרע לשמעון לא מיקרי ראובן מחזוק בהבי דלא משתעבד לוי לראובן מדר' נהג עד שיחברר בכית דין ששמעון חייב לו :

ז אם מה שמעון ונשארו יורשיו ושוען לוי פרוע הוא נשבעין היורשים שבועה היורשים דהיינו שלא פקדנו אבא ונוכין מלוי וחוזר ראוכל ונוכה מהם בשבועה אם היה היב ראוכל בשטר ועל סיס' פ'ב סעיף ח' וסימן פ'ד כעף ה' ואם לא רצו היורשים לישבע אם יש להם נכסים אחרים חוזר זה עליהם ולא יוכלו לומר דון עם לוי שהוא בעל חובך מדר' נתן הואיל ויש להם נכסים אחרים ואם אין להם נכסים אחרים ושוענין שאין יכולין לישבע שבועה זמפני שאינם יודעים אף על פי שאינו יכול להשביע אותה אם יודעים אם לא דהוה ליה שענהו כזה טענה סמא נגד' ס' משבעים היסת שאין בידם ממה לפרוע חוב מורישם :

ח ראוכל הלוה לשמעון על פה ושמעון הלוה ללוי בשטר ומכר לוי כל נכסיו ובראוכל לטרוף מן הלוקחות של לוי בכח השט' שיש לשמעון על לוי אע"פ ששמעון היה יכול לשעון לראובן פריעהין אין הלוקחות של לוי יכולין רדחות לראובן ולומר לו פרוע אתה שמעון ואע"פ ששמעון יורה שלא פרע אינו נאמן לנו בהודאתו עלינו שלא פרע טעשהם קנוניא עלינו לפי שסוף סוף הלוקחות חייבין לפרוע לשמעון שהוא מלו' של המוכ' ליה והואיל ויכול שמעון לטרוף מהם גם ראוכל מלו' שמעון שורף מהם מדרבני נתן הואיל ושמעון מידה לו :

ט ראוכל יש לו חוב בשטר על שמעון ושמעון על לוי אחיו וכא ראוכל לגבי מלוי ושוען לוי אחיו גמלני חסד והלוי להחזיר ידי והנהנה עמי שלא יכפני לפרוע אלא כשארצ' אני אם הנשי זה מפורש בשטר אין מוציאין מלוי לראובן שאין לוי מסתעבד יותר לראובן מלשמעון אבל אם אין הנאי זה מפורש בשטר אף ע"פ שידוע הוא לב'ד ששמעון לא היה נוגש את' לוי לפרוע מ' הרשות בידו שככל עת שירצה יגבנו מלוי אחיו ואותו כח' יש לו לראובן שככל עת שירצה יכול לכופו שיפרע לו מי שיש לו בידו פקדון של גוי או של מסומר והם חייב' לאחרים וכתב הב' להוציא מיד המחזיק בנכסיה והשחזיק אומר

לבוש עיר שושן

הלכות שבועה

אומר שמתירא להוציא הנכסים מתחת ידי פן יבא הגוי או חששך לחזור ולנבית משני הדין עמי דמה לו להכניס עצמו לפנת היוק עכ"ל והם יפרעו חובתם :

פז דיני שבועת היסת ושבועה דאורייתא וכו' ל"ט סעיפים :

א מדכתיב בתורה כפ' טו"ר חנ"ס כיהיזן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ונ' על כל אביה אשר יאמר כי הוא זה ונ' וכתיב כפ' שנייה שבועת ה' תהיה בין שניהם ונ' דרשו דז' היא שבועת ה' תהיה בין שניהם קאי נ"ב למעלה על פסוק אשר יאמר כי ה' זה ואמרו שאין חייבין שבוע מן התורה אלא כשמודה במקצת הטענה וכפ' במקצתה טען מסמעות פירוש הפסוק של אשר יאמר כי הוא זה כ'ומר אשר יאמר הנשען כי דבר זה הוא מקצת ממה שנתן לו לשמור והמתיר נגנב ממנו והוא שאר חנם עליו נשבע שלא פטע באותו מקצת שאמר שנגנב ממנו ונפטר ונ"ה לכל טענות ותביעות ששוענין ממנו והיא מודה מקצת שחייב שבועה מן התורה וכן אם כופר בכל ועד אחד מכחישו למדון נ"ב מקר' שחיי' שבועה מן התורה דכתי' לא יקום ער אחד באיש לכל עון ולכל חטאת והאי לכל עון ולכל חטאת מותר היא דהל' למכתב מהמא לא יקום ער אחד באיש דהוה מטעם לכל דבר לכל עון ולכל חטאת למה לו ודרשו דה"ק קרא לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועת פ' בכל מקום ששני עדים פתחיבין אותו מסגן לשלם ע' אחד מחייבו שבועת' לפיכך התובע מחבירו ממון או חפץ שהיה יכול להחזיק בו בשעת לא היו דברים מעולם או החזרתו לך או לקוח הוא כדרי' אם הוא מודה מקצת ועל השאר שוען טענות אלו חייב שבועה מן התורה וכן אם כופר בכל ועד אחד מכחישו חייב שבועה מן התורה ואפילו אין התובע בעצמו יודע שחייב לו אלא על פי העד שהגיד לו שזה חייב לו פתחיבין אותו שבועה מן התורה על פי העד אחד ודוקא כמודה מקצת אע"פ שאין אחד מכחישו פתחיבין ליה שבועה מן התורה שפסוק כי הוא זה ומן הטעם שיחבאר בסמך בעה אכל כופר בכל ואיז ער אחד מכחישו לא חייבתו התורה שבועת בין כמליה בין כפקדון התורה לאו ברשיע עסיק' אלא בכני' ארס בינוניים וחוקת דסהם בני ארס אין מעיזין פניהם כולי האי לכפור הכל בפני התובע שודע שמשקר וכיון שזה הוא כופר הכל חוקה דקושש' קאמר ואפילו שבועה לא חייב זה התורה אבל מודה מקצת חיישין בכולי' בע' דליכ' צריה אלא ט"א היה יכול להעזי' פניו כל כך בפני' שידע בשקר ובכולי' בעי' דלודי' ליה אלא דלית ליה פעית לשלם וסבר איש' חסדי' קמי' חסדי' ער' החוה לי חזי והדר פרענה לכן השילה עליו תורה שבועה אולי יודה ולא ישבע דחמירה שבועה בין הבריות ולא משחכע' ככ' לשקרא דחשיד ארס אממינא ולא חשד' אשבועתה לפיכך מודה מקצת חייבתו התורה שבועה וכופר ככל פוטרנו ס"ס א"ל חשי' לרשעי' המצוי' בכל דור ולא ינשי' דלא מעלי' והסיתה הדיינים להשביע כל הנתבעים הכופרים בכל והיא שקראתה שבועת היסת על שם הסתתם שהסיתו הדיינים להשביע הנתבע הכופר בכל כמו שיחבאר לפנינו בע"ה ולא מבעי' במקום דאיכא דררא דממונא כגון מנה לי בידך והלה אימר פיעתי הכל שחייבוהו שבועה כיון דס"ס מודה שהיה לו עסק עמו בממון אלא שאמר פרעתי וחששי' שמא לא פרעו אלא אפילו במקום רלוכא דררא דממונא כגון ששענו מנה לי בידך והלה אימר לה' סאפ' חייבוהו שבועת היסת ובלכר' שיהבעהו טענת דאיכא כמו שנחבאר לעיל ס"ע' והכמדה מקצת נמי לא אמרן דחייב שבועה מן התורה אלא שאמר מקצת אני חייב לו ואשלים לו ומקצת אינני חייב לו אבל אם אמר לו בפני

הדיינים על אותו המקצת שמודה לו הילך זה המקצת שאני מודה בו הוי על השאר כופר בכל ופטור משיבועת התורה . ואינו נקרא הילך אלא אם כ' היא המקצת שהוא מודה לו מוכן ומזומן בידו כשיאמר הילך ונתנו לו מיד בפני הבר' אבל אם אמר הרי היא בביתי ואתננו לך לא ואפילו אם יהו' לו משכון על מה שמודה בו לא חשיב הילך שאין נקרא הילך אלא מה שה' פרעון גמור וזה איננו פרעון אלא אשהמטי' קמי' שהמטי' ויש אומרים דמשכון חשוב הילך ואפילו שטר כגון שאמר לו על המקצת שמודה בו הרי לך שטר עליו הוי הילך דחשיב פרעון ולא כסתבר לי דשטר יהא נקרא הילך דקשה להוציא אפילו בשטר נ"א :

ב הבעו שנים כלים והודה לו ב' חזיו' מהם ואמר לו הילך וטוען התובע או שהוא ידוע שנשתמש בזה שהודה לו ונפחת קרמיו אין זה הילך שהרי עדיין חייב לשלם אותו הפחת והל' עדיין דין מודה מקצת' הבעו מאהים והודה לו כמנה והוא בענין שלא היה יכול לכפור באותו מנה כגון שאם היה כופר בו היה טוען אחר מעשה בית דין אין לו דין מודה מקצת ופטור משבועת התורה מטעם דהוא מנה שהוא מודה בו הל' הילך כיון שאין לו טענה ליפטר ממנו ואיך מנה הל' כופר בכל :

ג אם נראה לדיון שהנתבע מעדים לומר הילך כדו' ליפטר מהשבועה דאורייתא לא יפטורנו אלא יחייבנו שבועת התורה :

ד טענו מנה וכלי' יס' לוי בידך והשיב אין לך בידו אלא הכלו זהו הילך ואמר התובע אין זה הכלי שלי הרי זה ככופר בכל ונשבע היסה וכולל בשבועתו שזה הכלי שלו ואם הודה הנהבע שאין זה הכלי שלו אלא שטר חלף לו אף על פי ששהו בכו כלי' שלו אין זה הילך אלא מודה מקצת וצריך לישבע שבועה דאורייתא על המנה זה לפי הדעת שכתבנו בענין א' דמשכון אינו נקרא הילך אבל לפי ה"א דמשכון חשיב הילך לא גרע זה כמשכון והוא שטענה זה מטעם כמו שהיה שזה הכלי שחובע אותו או יותר אבל אם אינו שזה כל כך כמו הכלי שחובעו ה' מודה מקצת על מה שהיה שזה הראשון יותר וחייב שבועת התורה :

ה אין שב' על מודה מקצת אלא במודה כדבריו בפ' שהוא חייב מקצת שכן כתיב אשר יאמר כי הו' זה שיאמר הוא כן שזה הוא שחייב לו אבל אם ה' כופר בכל אלא שמוחק טענתו מהחייב במקצת אין זה בכלל אשר יאמר כי הוא זה שה' לא אמר כלום כיצד כגון שהבעו מנה והוא אומר לא לויתי ובאו עדי' שלוח חפשים וחזר ואמר אין לויתי חפשים ופרעתיך שהוחזק כפרן לאותו מסגן וחייב לשלם התמשים וזה טענתו הראשון' נרמה לו שאמר לא לויתי דאם לא טען כן הי' עכשין יכול לומר פרעתי דקל' המלות חבירו בעדים אין צריך לפרוע בעדים לפיכך אינו צריך לישבע על השאר מן התורה וכן המתחייב במקצת' מיהו טענת הכפירה שכפר בכל אינו מחוייב שבועה מן התורה על השאר ועל סימנ' ע' הסעיף ה' :

ו אחז'ל כשם שעד אחד מחייבו טבע' מן התורה כך פוטר מן השבוע דכדדרשין לכל עון ולכל חטאת הוא דאינו קם אבל קם הוא לשבועה משמע בין לחיוב שבועתו בין ליפטר מן השבוע' דמ' טועו ק' הוא דאיזה כח מרוכב כח המחוקק או כח שאין מחוקק הוי אומר כח המחוקק א"ב ק' הוא מה כשרעד כסיוע למי שאין מחוקק זוקק את המחוקק לשבוע כשהעד מסייע למחוקק ק' שיפטורנו מן השבועה לפיכך אם הבעו במנה והודה לו בנ' ועד אה' מסייעו פטור מן השבועה וכן כתיבת ד' התובע הוי כמו עד ואם מסייע לנתבע פוטר מן השבוע וי' דה' כל היכא דהוי דינא נשבע ונוטל אם יש לו עד דמסייע נוטל בלא שבועה' וסי' שנחתיב שבועה דהפכה על שכתבנו ויש לו עד דמסייע פטור מן השבועה' כ' ב' ג' ד' א' ב' ד' א'

בד"א שעד המסייע פוטר מן השבועה היינו דוקא שמוען הנתבע' מענ' שיאפטר להאמינו בלא מינו אבל אם אין מאמינן אותו אלא מבח מגו דאי בעי לשקר היה שמוען טענה אחרת צריך לישבע כאלו שמוען אות' הטענה האחרת שהרי על אות' הטענה האחרת אין לו עד בסייע :

ז שבועה שמתחייבין ב"ד למי שנתחייב שבועה היא נקראת שבועת הדיינין כיון שהוא חייב שבועה מן התורה בין פדברי סופרים ושלשה מיני שבועות חייבין מן התורה מורה מקצת וכופר בכל שעד אחר מכחישו ושבועת השומרי' שמוען שאבד הדבר שהפקידו אצלו או נגנב או מת או כיצא בו הרי זה נשבע מספק אע"פ שאין בעל הפקדון מכחישו בודאי שהוא אינו יודע אם שמוען אמת אם לאו :

ח וכל שבועה הוץ מאלו השלשה הם מדברי סופרים ומ"מ הם נקראים שבועת הדיינין ובשל דבריהם יש שני מיני שבועות יש מהם על טענת וודאי וכפירה כגון שבועת שכיר ופוגם שטרן וכיוצא בהם ויש מהם על ידי טענת ספק כגון טענת שוחפין ואריסין וכיוצא בהן ויש שבועה אחרת שנתקנה בדורות אחרוני' כמחמ"ה הלמוד והיא הנקראת שבועת היסת שנתבארה לעיל סעיף א' ואף על פי שגם בית דין ששביעין אותה אינה נקראת שבועת הדיינין והטעם מפני שהשבועות הראשונות היו מתוקנים בימות הנביאים קודם שיסד רבינו הקדוש המשינוח וכשחבר רבי את הפשטנו' כללן בשם א"ב שניות וקרא כולן שבועת הדיינין במסכת שבועות ויחד להן פרק בפני עצמו והוא פרק שבועת הדיינין ושבועת היסת לא הזכיר שם בשום משנה מפני שעדיין לא נתקנה רק אח"כ בימי חכמי התלמוד הוסיפו לכך קראוהו בשם בפני עצמה ופ' לשון היסת כבר כתבתי לעיל :

ט וזאלו דברים שבין שבועה דאורייתא לשל דבריהם מי שנתחייב שבועה דאורייתא ולא רצה לישבע ב"ד יורדין לנכסיו ונתחייב לתובע מה שנתבע שכן הוא משמעות התור' או יושבע או ישלם אפי' שנתחייב שבועה דבריה' אם הוא מהנשבעי' ונפטר' כגון הנשבעי' על טענת שמה או שבועת היס' ולא רצה לישבע הקנו חכמים שיהו מנדין אותו ליום לא בא ולא תבע נידויו מכין אותו מכה מרדוף ומתירין לו נידויו ואין יורדין לנכסיו שלא תקנו חכמים שישלם אם לא יושבע אלא יושבע ומותר לקרואו עכריון אם לא יושבע שהרי עובר על דברי חכמים : ולא שמי שחייבוהו שבועה דרכנן שהוא שבועת המסנה במקו שאמרו שישבע וישול ולא רצה לישבע וקדם והפש לא מפק' מינה כי הוכי דנבי היסת לא נחהינן לנכסיה אלא בפנין ליה לישבע מ"מ מכין אותו מכה מרדוף כדכתיבנ' כסעף הקודם ה"נ הכא וע"ל בסו' ס"ז סעיף י"א :

יא ועוד יש ביניהם שבועה דאורייתא אם הפכה על שכנגדו ואמר לו הישבע וטול אין שומעין לו דלאו כל הימנו אם הלוח אינו רוצ' לישבע אלא שאומרים לנתבע התורה השילה עליך שבועה או הישבע או חלו וכן הדין בשבועת הדייני' אם ה'מן הנשבעין ונוטלין בין הפש בין לא הפש אע"פ שהיא מדבריה' אינו יכול לה הפכ' על שכנגדו ולומר לו הישבע והפטר אם אינו רוצה שיוכל לומר לו לא תקנו חכמים שתוכל להפכה עלי אלא שתשבע אחה והטול ואם לא תרצה לישבע אין לך עלי כלום ושבועת השוחפין וכיוצא בה משבועת המסנה שבאות על הספק לא שייך בהן לומר שיוכל להפכה שהרי זה שמוען טענת ספק ואיך יושבע אלא יושבע זה בתקנת חכמים אויפייסנו . מיהו יש מי שאומר דאי שמוען האי לישחבע לי דהשדנא ליה בכך הדין עמו דהא לא רמי עליה שבועה דלא יוכל לאישתבעי אבל יכול התובע לחזור ולומר אינו חפץ מכך רק שבועה היסת שהיא קלה יותר כדי שגם הוא לא יהפך עליה רק שבועת היסת כדרך שיתבאר סעיף י"ב . ובשאר שבועה מדבריהם שהוא מן הנשבעין ונפטרין כגון שבועת

היסת היחה התקנה מתחלה שיוכל להפכה על שכנגדו ולומר אינו רוצה לישבע שהרי התורה פטרתי אלא שתקנו חכמי התלמוד שאישבע אני והריני מהפכה עליך הטבע אחה ושול או מוקמינן הנתבע דאורייתא . ונפטרין ליה משבו' ורמינן השבועה על התובע אם ירצה ואם לא ירצה ילך לו נמצאת אומר שאין שבועה כהפכת אלא של היסת בלבד ויף היסת אין מהפכין אלא כשאין כאן גילגול אצל הנתבע אבל אם יש בה גילגול אין מהפכין כדי שיוכל לגלגל עליו שבו' אחרות כמו שיתבאר ב"ה :

יב אע"פ שהנשבעין ונוטלין אינם יכולי' להפך השבועה על שכנגדן שלא מדעת הנתבע אם יאמר התובע אי אפשי בהקנה זו שתקנו לי חכמים לטובתו אלא הריני כשאר החובעים וישבע לי הנתבע היסת שומעין לו דהכי קיימא לן כל האומר אי אפשי בהקנה חכמים שעשו לטובה כגון זו שומעין לו שאין זכין לאדם בעל כרחו ואם אויחזור הנתבע ויהפך השבועה על התובע הרטוב' כיון כשאר מחייבי שבועת ואם לא ירצה הלה לישבע ילך ונופטר הנתבע :

יג ועוד יש ביניהם דכסל תורה אם היה הנתבע חשוד על השבועה שכנגדו נשבע ונוטל ובשל דבריהם אם היה הנתבע חשוד פטור בלא שבועה כמו שיתבאר בס"ז כ"ב בע"ה ושעמא דבשל דבריהם לא מהפכין על שכנגדו שישב' וישול היינו משיש דהא דבשל תורה מהפכין אינו אלא תקנת שעשו חכמים ז"ל להחזיק שבועת התורה ובשבועה של דבריהם היא גופה תקנתא היא ואי הוה מהפכין לה הוה תקנתא לתקנתא והתקנת' לתקנת' לא עבדינן ואין להקשות אם כן שבועת היסת מ"מ יוכל להפכה הא היא גופה תקנת' היא דהתם לא מהפכין אלא מדעת הנתבע ואין זה תקנתא לתקנתא כיון שהנתבע כהרצה ברצונו הטוב ויאמר השבע ושול אבל הכא אי הוה מתקנינן שישבע התובע מטום שהנתבע הוא חשוד אין זה רצון דנתבע אלא על כרחו וב' תקנות על כרחו של נתבע לא עבדינן אבל מ"מ אם רצה התובע להחרים סתם כחרים ואין שומעין אותו ואם הנשבע ונוטל חשוד יתבאר לקמן בע"ה דעוד יש ביניהם דכסל תורה צריך נקיטת חפץ ובשל דבריהם א"צ נקיטת חפץ ותקנו הנאמרי' שכל שבועת המשינה אפי' שהיא של דבריהם תהיה בנקיטת חפץ כעין של תורה שהחמירו חכמים בהקנות כעין של תורה וא"כ אין שבו' שאינה צריכה נקיטת חפץ אלא שבועת היסת דהקילו בה כיון שאינה תקנת חכמי המשינה ובהב' מורי מהרמ"א ז"ל ואם בשבו' שצריכה נקיטת חפץ השביעוהו בלא נקיטת חפץ או שפסקו בו בשבו' היסת שישבע בנקיטת חפץ ולא רצה לישבע ושלים הוי טענה כדבר משנה והזכור עד כאן לשונו . והאידידא נהנו הכל במדינות אלו להשביע אפי' שבועת היסת בנקיטת חפץ אלא שעושין שיעור כמסון שאם השבועה במסון טועט משביעין בלא נקיטת חפץ ובמסון מרובה בנקיטת חפץ ואיזה נקרא מסון מרובה או טועט עושינן קצבה כל מקום ומקום לפי רצונו נהרא נהרא ופשיטיה וגל' שאין למחות בידם דהא חזינן שהדור פרוץ חוצ ומקילין מאד בשבועת לכן יש לאיים הרבה על הנשבע ואם רוצין לאיים ביותר פוסקין לו לישבע בנקיטת חפץ וגם כפתחת דארון הקודש כרי שיראה הס' לתפנו אולי יודת ולא יושבע :

יד כפר הכל ונשבע היסת בלא נקיטת חפץ ואחר כך חזר הלא והביא ער אחד צריך לישבע פעם אחרת שבועת דאורייתא בנקיטת חפץ וכן אם נשבע שבועה דאורייתא להפטר ונודע אחר כך שהיה חשוד ולא היה ראוי להאמינן על שבועתו אלא היו מהפכין על שכנגדו או שהיו מצריכין אותו לשלם אין שביעוהו כלום ופוסקין לו דינו מחדש ועיי' לקמן סוף סיפן צ"ב :

לבוש עיר שושן

הלכות שבועה

נד

טו ודאמר' דשבועת ההורה צריך נקיטת חפץ ולפי' מקרא דכתי' כסם נא ירך תחת ירכי ואשבעך ביי' אלקי השמים ונזכר שפי' שאמר לו אברהם לאליעזר שים נא ירך תחת ירכי ד' לאתפשיה במילה בתורת חפצא מפני שהיחח לו מצות ראשונה לאיים עליו והשביעו בה' אלהי השמים ונזכר ופני שלא היה להם מצוה אחרת היו מחזיקים מצות מילה כתורת אנקוטי חפצא אבל אנו מנקיטין חפץ היותר חשוב שיש לנו והוא הס' ונותנין אותו ליד הנשבע ולא שיאמר אני נשבע בספר תורה אלא שאותו הס' בידו לאיים עליו ויאמר אני נשבע ביי' אלהי ישראל כמו שאמר אברהם שים נא ירך תחת ירכי שהיא המילה ואחר כך השביעו בה' אלהי השמים ונזכר ולא במילה כן הוא ריב' בעיקר שבועה לכתחלה מיהו אם לא נהן כידו אלא הפילין אין צריך לחזור ולהשביעו ותלמיד חכם שיוודע חומרת השבועה מקיליגין ליה ואף לכתחילה אין צריך לאחוז בידו אלא הפילין ויש מי שאומר דה' כשנשבע בפעם ראשונה אבל מכאן ואילך הרי הוא כשאר כל אדם וכס' . ויש אומרים דאפילו בשאר כל אדם ס' שאמר לאו דווקא אלא הוא הדין שאר ספרים שיש בהם שמות רכולן הוה חפצ' של מצו' כמו מילה דאברהם וי' שנוהגין כשנשבעין שבועת הדיינין שסניחין הס' לפניו ומניח ידו עליה אבל אינו נוטלו בזרועו וכבר כתבתי שאנו נוהגין לאיים גם כן ולהשביעו בפתיחת הארון וכשרוצין להחמיר עליו מאד צריך להניח ידו לתוך הארון על הס' ונשבע וכן עושין בנשבעין על דבר גדול כגון סמים ושופיזין וכ' בחיוב שבועה דאורייתא אבל בשאר שבועה כגון אשה שנשבעת על כתיבתה נוהגים ששנבעת על ספר אחר :

טז אינה בנקיטת חפץ ולא הודו לו שאר הפיסק' ואמרו בטבות היסת אינה צריכה לה שם ולא בנינו אלא בשבועה סהם או בארור ולעיל סעיף י' נ' כתבתי מנהגינו :

יז י' א שבדורות האחרונים בילה שבע כסם לפי שעונתה גדול ונהגו להשביע בארור דארור בו שבועה כדי ליגנן מקרא לעיל :

יח משבעין אותו בכל לשון שהוא מבין כדי שיביין מה שהוא אומר וישים ידאח הנד פניו ולא ישבע ויאיימו עליו קודם שישיב עיהו ואומרים לו הוי יודע שכל העולם נודעז בשעה שאמ' הק' בה לא השא את שם יי' אלקיך לשוא ובכל עבירות שבחורה נא' בהן ונקת וכאן נא' לאינקת וכל העבירות שבחורה נפרעין ממנו לבדו ובאן ממנו וממשהתו שנ' אל הן את פיך לחטוא את בשרך ואין בשרו אלא קרבו שנ' ומכשרך אל תעלהם ולא עוד אלא שגורם ליפר' משונאה' של ישראל שכל ישראל ערבים זה לזה וכל עבירו' שבהורה אם יש לו זכות תולין לו שנים או שלשה דורות וכאן נפרעין ממנו מיד שנ' והוצאתי נאם ה' צבאות וגו' ובאו אל בית הנגב ואל בית הנשבע בשמי לשקר ולנה בתוך ביתו והוצאתיה לאלתר משמע ובאה אל בית הנגב זה הנגב דעת הבריות שאין לו מסון אצל חבירו ושוענו ומשביעו ואל הנשבע בשמי לשקר כששמעו ולא עוד אלא אפי' דכרי' שאין אשופים מכלין אותן שבועת שקר מכלה אותן שנ' ולנה בחוך ביתו וכלתו את עציו ואת אבניו' אם אמר איני נשבע פוסרין אותו מיד כדי שי' יחזור ב' וזהו מה ששוענו חבירו ואם אומר הריני נשבע והבירו עומד ותבע העמידים שם אומרים זה לזה סורו נא מעל אהלי האנשים ח' יעשים האלה ששניהם נקראו רעים התובע כמו הנחבע דכתיב שבועת ה' תהיה בין שניהם כל' עונש השבועה חלה על שניהם ששניהם נענשם כה הנחבע אם נשבע לשקר והתובע מפני שלא דקדק למסור ממנו ביד איש נאסן ונרם לבא לידיו חילול השם וכל סנן אם הנשבע נשבע באמת שיש עונש השבועה על החובע המשביעו חנם והנשבע יש עליו ח' שבועה שהוצרך לישבע ואומר' לו לא על דעתך אנו משביעין אותך אלא על דעתינו ועל דעת כ' ואם נראה לדין שיש בו צד רמאות יש לו לפרט בשבועתו כל צד רמאות שיש לחצוב בלבו וכן יש לדיין רשות להשביע בנקיטת חפץ במקום שאינו צריך וכן לאים עוד בדבר' אחר' אם יראה לו שיש צורך ברבר :

יט אין מאיימין אלא בשבועת הדיינין שהיא ע' טענת ודאי וכפירה בין שהיה מן התורה בין שהיה כדבריו' שכיזן שזה טוען ודאי חוששין לדבריו שמא האמת אלו לכך מאיימין על הנחבע שלא ישבע אולי וחז' בו ולא ישבע לשקר אבל על שבועה שנתחייב בה בטענת ספק בין של הורה בין של דבריהם וכן בשבועת היסת אפי' כשענת וודאי אינו צריך איום ואע"פ כן צריכין הדיינים לפצור בבעלי דינים אולי יחזרו בהם ער שלא תהיה שם שבועה כלל :

כ כל מי שנתחייב שבועה בין של הורה בין של דבריהם אפילו היסת יש לו רשות להחרים סהם קודם שישיבע לו על כל מי שטוען עליו דבר שאינו חייב בו כדי להשביעו חנם ויענה המשביע אמן :

כא כל שבועה מן הדין צריכה להיות כפני הלה שכנגד מפני שזה שכנגדו שטוענו ברי יודע האם אם נשבע באמתות או בשקר ושמא יתבייש ממנו ולא ישבע ואם א' התובע נעצמו אינו יודע האמת אלא על פי הער אינו צריך לישבע בפני התובע אלא בפני העד שיוודע בשקרו ושמא יתבייש ממנו ולא ישבע ובין יכול התובע להשביעו במקומו ובפני רבים כדי שיתבייש מהם ולא ישבע מיהו אם השביעוה שלא בפניו או שלא בפני הע' שלא במקומו ושלא בפני רבי' אם נשבע בחיקונו ועל דעת כ' נפטר וכיון שנשבע נשבע (וכן

יג וצריך לישבע בשם או כאחד מכל הכינויים דבה' אלקי ישראל כתי' ואלהי הוא כינוי וצריך לישבע מעומד כדי שישים אל לבו פחד יי' וכינוי נאוננו ונב דו ואם נשבע מיושב אינו חוזר ונשבע ות' ה' בין של תורה בין של דבריהם בין על טענת ודאי בין על טענת ספק נשבע אפילו לכתחלה במיושב דאימת שמים עליו בכל עת . שנים שנתעצמו דין ונשבעו שלא ישענו אלא האמת ואחר כך נתחייב אחד מהם שבועה לחבירו מהוד השענות י' א שאינו נפטר בשבועה הראשונה לפי שהשבועה הראשונה בשעה שנשבע עדיין לא יצא רבר שקר מפיו ושבועה אחרונה שצריך לישבע שפרע או כיצא בו על דבר שכבר נעש' ואם לא היה כמו שנשבע הרי הוא נשבע עכשיו לשקר ומציא שבועת שקר מפיו וחמיר' עליו שפי' וי' א שאם נשבע מתחילה בנקיטת חפץ ובדין שבועה אין צריכין לחזור ולישבע אלא מאיימין עליו ומזכירין לו אותה שבועה כדי לאיים לו בה ועל סעיף ל' :

יד סדר שבועת הדיינין בין היא של תורה בין היא של דבריהם בין על טענת ודאי בין על טענת ספק כך היא הנשבע אוחז ס' או חפץ אחר בזרועו ועומד ונשבע בשם או בכינוי בשבועה או באלה מפני או שפי' הדיינים כיצד מפיו אומר הריני נשבע בשם ה' אלהי ישראל או הריני נשבע בפי ששמו רחום או בפי ששמו חנון שאינו חייב לזה כלום וכן אם אמר הרי הוא ארור לה' אלהי ישראל או הוא ארור למי ששמו רחום או למי ששמו חנון אם יש לזה אצלי כלום . ליצר מפי הדייני' שיאמרו אנו משביעין אות' בשם אלקי ישראל או במי ששמו חנון או במי ששמו רחום שאין לו לזה בידך כלום והוא עונה אמן או שיאמרו לו הרי פלוני בן פלוני ארור לה' אלקי ישראל או למי ששמו חנון או למי ששמו רחום אם יש לפלוני אצלו מסון ולא יודה לו והוא עונה אמן י' א שצריכה להיות השביע' בפני מניין אנשים או ביום הכניסה כדי לאיים עליו יותר ואין נוהגין כן :

טז להרמ' כס אף שבועת היסת צריכ' שם או כינוי או שבת' או אלהואין בינה לשבועת הדיינין אלא ששבועת הס'

לבוש עיר שושן

הלבנת שבועה

וכן להחלה יכול החובע להשבעו במקו' שעשה סם העסק מפני שאיפשר שיסגן סם בני אדם היודעים בדבר שמא לא ישבע שם מפני הבושה מידו אם אין עכשיו דרך לנהל' ללכת סם אינו יכול לבושו ללכת סם עכשיו עמו ליטב' סם אבל אם יוצ' התובע שלא להשבעו עכשיו הרשות בידו ויכול להסתין עד שיבי' סם ואז צריך ליטבע סם ולא יוכל לומר לא אישבע אלא כעירו :

כד המיען את הכירו מענות הרבה ונתחייב שבו' על כל מענה אין מסביעין אותו אלא שביעה אחת על הכל נתחייב שבו' שבועות על שתי מענות אחת קלה ואחת חסור' כשביעין אותו בהמירה ומגלגלון בה השאר / מי ששוען על חבירו שהוא חייב לו ואומר שיש לו עוד תביעות אחרות עליו שאינו רוצה לחובע עתה אומרים לו שיסעין עליו הכר ביהר' וישבע רק אחת על כולן ואם אינו רוצה והנהבוע אומר שאינו חייב לו כלום נשכח' הנפטר ממנו מכל תביעות שהיו לו עליו עד אותו היום עב' מורי' זל כל' ואם יתבענו אח' בדבר שאמר שהיה חייב לו קודם שבועה זו והוא יכפר לא יצטרך ליטבע שכבר נפטר בשבועה זו :

כה כל המעין לחבירו מענה שאפילו אם הודה לא היה מהחייב ממון אף על פי שכפר אין מחייבין אותו היסת כיצד אמרה ליהן לי כנה והוא משיב להרס' אין מסביעין אותו לא היסת ולא הרס שהרי אף אם הודה אינו חייב לו כל' שיכול לחזור בו וכן אם אין לו לשים מה שתובעין אותו והוא כופר אין מסביעין אותו דלמה נשבענו שהרי אף אם הודה אין לו לשים וכן אם שוענו אתה קללת אותי אחת רוצאת סם רע עלי וזה שוען להרס' אין מסביעין אותו ואין כחרימין על זה וכל כיוצא בזה שלא נתקנה שבועת היסת אלא על תביעות מסין ויא' שמחרימין על זה כיון שאם יתכרר שהוא אמת קונסין אותו כדי שלא יזלזלו בני אדם בכבוד חביריהם הל' תביעת מסין / המיען על חבירו גזלתני או ננכח ממני והוא כופר אף ע"פ שלפי מענה החובע פסול לישבע הוא אפ' נשכ' לו שאין כוונתו לפוסלו אלא חובע ממנו ויחייב לישבע ורוקא שחובעו מסין ואין עיקר תביעתו אלא ממים מסין דחשיד אדם אפסוק' ואינו חשיד אשבעת' אבל אם עיקר החביעה משל האיסור אין שביעין אותו שלא עשה האיסור דכל ישראל בהזקק כשרות ה' ולא נחשדו שעשה האיסור כדי להשבעו ועוד שאם הוא חסוד שעשה איסור' גם הוא חסוד על השביעה והיאך נשבענו וכן אשה שחובעת א' שנדר לה באהנתה והוא כופר חיי לישבע שציקר תביעת הוא המסין :

כו מעני שעשה לו דבר שאינו חייב עליו אלא קנס אין זה רביעת מסין ואינו נשבע היסת שהרי אילו הודה היה פטור דקל מידה בקנס פטור אבל אם מענו שהעמידו בדין על הקנס והביא עדים עליו בבית דין והיכרהו בית דין לשים והלה אומר לא היו דברים מעולם הרי זה הביעת מסין וצריך ליטבע היסת :

כז מי שנחייב שבועה ככ' ויצא מב' ד' ואחר זמן תבעו חבירו שיטבע לו שבועה זו שפסקו עליו ואמר כבר נשבעתי אם ה' מהנשבעין ונפטרינן נאמן ואין מסביעין אותו שבועת הסת' ולא נתקנה שבועת היסת אלא על הביע' מכו' ואם התרו בו לא תישבע אלא בפני עדים צריך לישבע שנית ואם עדים מעידים שלא נשבע באותו היום שאמר שנשבע בו כגון שאומרים שלא זה ידם שהוד' ידו והתוק כפר לאוחה שבועה ואינו נאמן לומר נשבעתי אה' כ' מהו כומ' ה' שנהנינ' לישבע בבית הכנסת ובפני השמש או עדים אינו נאמן לומר שנשבע עד שיביא ראיה לדבריו :

כח נשבע היסת ואחר כך הודה מעצמו במקצת אם דרך השיבה הודה שמהחירם על מה שנשבע ישקר' מה שמועד מעלם ומהשאר כבר נפטר בשבועתו הראשונה אף

על פי שהוא בעצמו מודה שנשבע שבו' לו למקר כיון שמועד' דרך חטובה הך מקצת מחוקינן ליה שעל השאר באמת נשבע ואם הודה שלא על דרך חטובה כיון שמעצמו מודה ששבועתו היחה לישקר אין כאותה שבועה כמש' וכאלו לא נשבע רמי לפיכך מה שמודה משלים ונשבע פעם שנית על השאר ולא נפסל על פי עצמו לדונו בחשד על השבו' עיה' שנגדרו נשבע ונפסל שאין אדם מס' עצמו רשע כנ' ללפרש ליכנא דנאן ומה שכתב כאן רבי יוסף נל' דאינו נכון שאם בדבריו אין חילוק בין הודה על דרך השיבה לחודה שלא על דרך השיבה ומה היה צריך הנאון לחלק ביניהם לא היה צריך לומר אלא בין הודה על דרך חטובה בין הודה שלא על דרך השיבה נפטר מהשאר שאינו נפסל מהשבועה על פי עצמו וכ' מה יועיל שנשבע פעם שנית אם כבר נשבע למקר נל' עכשיו יטבע לישקר ו'ל שבו'ת הנאון לומר שמאיימין עליו ביותר בפעם שנית דשם מש' שלא אייביו עליו הרבה בפעם ראשון לא חס לישבע ישקר ועכשיו כשיאיימו עליו הרבה לא ישבע וישים נל' :

כט מי שכפר בכל ועוד אחר מכחישו ונשבע להכחיש העד ואחר כך הביא החובע עוד עד אחד מצדק עם הראשון ומשלים לו זה המסין אע"פ שנשבע עליו ולא אמרינן קנאו זה בשבועתו שכתוב וקח בעליו ולא ישים שיש מפרשין אותו כיון שלקחו בעיני השבועה מזה טוב לאישים אפילו בל' עדים אחר כך דאנן מפקינן הך קרא לרשא אחרינא לכל הנשבעין שבהורה נשבעין ולא משלמין הוא דאחא כמו שיתבאר בע"ה סי' פ"ט סעי' א' ולא עוד אלא שעל עוד חשד' מיד ע"פ שני עדים :

ל וכיון שאין השבו' קנה לו המסין אע"פ שנשבע הנתבע ונפטר על פי ב' ד' אם הפיש החובע אח' בשל הנתבע בלא עדים ושוען שהופש אותו על אותה התביעה שנשבע לו עייה מפני שרא' נשבע לו באמת הדין עם ההופש ונאמן בשנו שלא תפתי מסך כיוס כיון שאין לו עדים ונשבע היסת ונפטר ואצל' שאם הביא החובע עד' אחר שנשבע בין שבו'עת דאורייתא בין שביעת היס' שבו'עין מידו ותהנין לזה ונעקת עוד חסוד על פי עדים :

לא מען שיש לו אצל חוב בקניין או כספר ואכר והוא איכר פרעתי או אינו חייב לך כלום ונשבע ואחר כך באו עדי הקניין או שהוציא השטר ונתקיים הרי זה משלם אחר שיטבע המלוה שחייב לו מכל מקום אין זה נעשה חסוד על שבו'תו שהרי לא העידו שלא פרע ולא מען הנתבע לא היו דברים מעולם ויכול להיות שמה שאמר אינו חייב לך כלום רצה לומר גם כן שיהו ופרע אלא דמהימנין לפרוע על שבו'תו ממים דאכרינן ליה אם פרעת למה לא אמר' שיהי'ך טובך על השטר או על הקניין אתה הוא דאפסדת אנפסק' ואם יש נאמנות בשטר או בקניין נוסל המלוה בלא שבו'עה :

לב ראובן הוציא פסק דין על יורשי שמעון שאביה' נתחילו בכ' שבו'ע' ואומר שלא נשבע היורש' אינם צריכים לישבע כלום שאין אדם מוריש שבו'עה לבניו פ"ס יכול ראובן להחרים סתם במעמד היורש' אבל מי שודע במסון זה אם הוא פרוע סיודה :

לג אין לדין להשבע היכא דאיכא למיחש שיחברר הדבר דנאי' הוא לב' שיטבעו ואחר כך יתברר שהשיבע' לשיקרו ומיטכ שימתין עד שיחברר הדבר ואם אין החובע רוצה להתין יבטל כל העדים שיטלו על זה העניין ולא יביאם אח' לפוסלו :

לד הרוקנכו לחיבו לא נפטר מסבועה כד' שתקף לו כפי הפרוע ירסה סחייב לו ואח' כ' אמ' שפרעו צריך לישבע לו שפרעו ולא אמרינן אם נחשדנו שלא פרעו ולכך נשבע

ושבע אחר הרי אנו חוסדין אותו שעיבר על תקיעת כלל
 והתקיעת כף הרי הוא כשבועה וא"כ הא השוד על סמון זה
 שיטבע לשקר עליו דשבועה זו חסירה ליה עכשיו שיוציא
 שבועה שקר מפיו אם לא פרעו זהו אישבע שפרעו מה שלא
 היה כן בשנתן לו התקיעת כף שפרע לו וכדכרנו טעמא
 לעיל סעיף י"ו פ"י ביוון שחייב לו לפרוע זה הסמון בלאו הכי
 אפילו אם לא נתן לו התקיעת כף הראשונה שהרי חייב הוא
 לזכותו שאומר שפרעו אינו השוד אלא אסמינא שרצה
 להחזיק בו שראו כדון וחייב לישבע שכונת היסת שנתקנה
 על זה אבל אם טענו שנתן לו התקיעת כפו ליהו לומרנה הווא
 ניפר פטור מן השבועה שבוין שאינו חייב לו סמון זה אלא
 ע"י שיקע לו כפו שצריך לקיימו ואם לא תקע לו כפו לא היה
 צריך לקיימו ואם נשבענו צריכין אנו להשביעו שלא תקע לו
 כפו וה"ל שבועה על שבועה ועל זה לא ניהקנה שבועה
 שאם הוא חשד שעיבר על תקיעת כף השוד גם אשבועה זו
 ורמה נשבענו מ"ז והירו אותה ה"ד על שבועותיו וכן הדין
 אם טענו ששבעו לו שבועה לתת לו איזה דבר וזה אומר
 שמחל לו אי שיהיה על תנאי כך וכך אי שנתן לו התקיעת כף
 על הנאי כך וכן וליא נתקיים התנאי נאמן במנו שיהיה יכול
 לכפור השבועה או התקיעת כף מכל וכל :

לה אינו נשבעין היסת על תביעת סמון של טובת הנאה
 אפילו למ"ד שיבת הנאה מסון הוא כיון שאין בו משש
 לא סיקריו סמון ל שבע עליו כיצד כנון אם תבעו חבריו שיהיו
 לו סמון של צדקה שהפקיד אצלו והו' חלקם לעניים והמסיב
 שכתב החזו"ן לו פטור בלא שבעו' שהרי אין לתובע זה בסמון
 זה אלא שיבת הנאה שחלקם לעניים / וכל דה"ה נמי אם
 מסיב לו כבר חלקתים אני לעניים שאין צריך לישבע ש"ס
 בזה אין לו עליו תביעה אלא על טובת הנאה כל' ומענת
 שבר טדכנות וכה"ג ממין הוא וצריך לישבע עליה :

לו סנים או שלשה שיש להם תביעה אחת על אחד ונשבע
 לאחד מהם פטור מהאחרים נ"כ דשבועה של כולם שיה
 היא והוא כבר נשבע ונפטרו וכן אחר ישיש לו תביעה אחת
 על סנים או על שלשה נשבע אחד מהם איזה שירצה החובע
 והאחרים עומדים אצלו ועונין אמן על שבועת ראחד ונפטרו
 ואין צריכין כולם להוציא השבועה מפהם כדי שלא להרכות
 בשבועות שאינן צריכות דעונה אמן כמוציא שבועה מפיו
 דכתוב ואתם האשה אמן כל' :

לז אחול לא ימסרו כ"ד שבועה לכו שהארץ אחר שבועה
 שכיון שהוא רץ אחרת חוששין שאל מורלו היהרבה :
לא אם נראה דרבינים שרמטענה של התובע מרובה אין
 להשביע לנחבע רק משמחין על מי שחייב ואינו מודה
לב אם נראה לו שרמטענה גרוע אין משבעין היסת במקום
 דליכא דראא ממנא :
לג יש מי שאומר שהמזכיר שש שמים לבטלה חסור הוא
 על השבועה ושכנגדו נשבע ונוטל :

בח דין כפירה והודאה ושתהא כמין המענה וכו' לג' סעיפים :

א כתיב כיהן איש אל רעהו כסף או כלים לשמור ונימא
 והאי כסף פירושו לפחות מעה כסף שאי אתה מוציא
 כסף מחבר בתורה פחות ממעה שהו' ניה כדמתרגמינו עשרי'
 גרה עשרים מעין לפיכ' אמרו חז"ל שאין כסף זה פחות ממעה
 ובהדוקש כסף זה לכלים דכתיב כסף או כלים אחול שהוא
 אמיא דכלים מה כלים שנים דמעושי רבים שנים אף כסף
 אמור כאן ר"ל שנים וכתיב בהך פרשה אשר יאמר כי
 אד דשמעינו מינה דמירי כמדה מקצת המענה ועליה קאי
 פרשה שאחריה שבועה ה' תהיה בין שניהם וש"מ דמדה

מקצת המענה ישבע מן התורה ומשמע כי הוא זה שיהיה
 בדבר מה שאמר עליו זה הוא שנתה לו ועל כרחך הו' לפחות
 דבר שיהיה פרוטה דפחות מפרוטה קיימא לן הלכה למשח
 מסיני דמן התורה לא נחשב כלום ואינו נופל לומר עליו כי
 הוא זה שחרי אינו כלום והמותר הוא הכסף המזכיר בתחלת
 הפרשה דהיינו שני מעין הוא כופר בו וזו שבועת ה' תהיה
 בין שניהם לפיכך אח"ל שאין מודה מקצת המענה חייב
 לישבע עד שיהיה לפחות כפירוטה והיה הכפירה לפחות שני
 מעין כסף והיינו שאינו חייב שבעו' מן ההור' עד שיהכענו שני
 מעין ופרוטה והוא מודה כפרו' וכופר בשני מעין אבל אם
 הבעו שני מעין ופרוטה והוא מודה לו בבתוי פרוטו כיון שאין
 הכפירה שני מעין פטור משבועה וכן אם הודה בחצי פרוטה
 לא מיקרי כי הוא והפטור משבועה אף על פי שהכפירה היא
 שני מעין כיון שאין בהודאה פרוטה / שיעור הפרוטה
ב משקל חצי שיעורה של כסף נקי ושיעור שני מעין משקל
 ל"ב שיעורים כסף נקי :

ב וככל מקום שאמרה תורה כסף לאו דוק' כסף כמש' אלא
 ה' השה כסף כראסינון בעלמא כסף וישיב רבעליו
 לרכיה שיה כסף ככסף והוא כניין אבל לכל התורה לפיכך הכא
 נמי אם לא חכעו כסף דוקא אלא מיני פירות או סחורו והודה
 לו ומקצת סמון הכפירה והה' דאה אמי' ככפירה שני מעין
 וכהודאה פרוטה אחת חייב :

ג ומדפרשה התורה כרים לפני עמון והוציאם מכלל כסף
 ושה כסף שמע מינה דבבלים לא בעינן דוקא הודאה
 פרוטה והכפירה שני מעין אלא בתביעת הכלים אפ' הודאה
 והכפירה ככל שהוא חייב ואין לומר דלעולם אפילו בכלים
 בעינן הה' דאה פרוטה והכפירה שני מעין כמו בשאר שיה
 כסף והא דכתבה התורה כלים לפני עצמן מטום ההיקש
 דאי שריך ראשבעינן מה כלים שנים אף כסף שנים דאם
 כן כי יתן איש אל רעהו כספים לשימר מבעי ליה למכתב ולא
 בעי כלים ואנא אמינא מה כספים שנים ודבר חשיב אף כל
 שנים ודבר חשיב כלים למה יצאו ארא לומר לך דבכלים חייב
 אפילו בכל שהן לפיכך אם תבעו שני כלים והודה לו באחד
 מהן אין צריך שיעור אלא אפילו ה' עשרה מחטין כפרוטה
 ותבעו שתים והודה לו באחד מהן חייב ואע"ג דאמרינן נמי
 נמרא ואקושינו כל ס' כסף וימרינון מה כסף דבר חשיב
 אף כרים בעינן דוקא דבר חשיב' דלא אתי למעושי אלא
 דבר פחות / אר כנון שברי מחטין וכיצא בהן דברים שאינן
 חשובין ככל' / הבעו כסף וכלים הדה בכלים וכפר בכסף הוי
 דינא כדון הודאה פרוטה וכפירה כסף דהיינו אם יש ככפירה
 שני מעין חייב אע"פ שאין בהודאה פרוטה כון שהוא כלי
 וי' אלא ככפירה שני מעין פטור וכן אם הודה בכסף וכפר
 בכל' / דינא כדון הודאה כסף וכפירה כספים דהיינו אם
 יש בהודאה פרוטה חייב אע"פ שאין ככפירה שני מעין דכיון
 יש ככפירה כלי חייב אפ' בכל שהוא :

ד והא דבעינן כפירה שני מעין דוקא במודה במקצת
 דכתיב ביה קרא כדאמרן אבל ככופר בכל ועד אחד
 מחדשו שחייבתו גם כן התורה לישבע כדאמרינן לעיל ס'
 פ"ז סעיף א' אפילו לא כפר אלא כפרוטה חייב לישבע דעשת'
 התורה עד אחד לחייבוו שבעה כשני עדים לחייבוו ממון שכל
 מקום שנים מחייבין אותו מסון עד אחד מחייבוו שבועה
 והואיל דים הוי שנים מעדין על פרוטה הוי מחייבין אותו
 מסון לפרוע דהא שוה פרוטה ממנא הוא עד א' מחייבוו
 שבעה :

ה שביעה השומרים לא שנס כן אינה צריכה כפירה שתי
 כסף אלא אפילו הפקיד אצלו פרוטה או שיה פרוטין
 ומעו שאכרה נשבע משש"ס ל' רכיון דעקרינו קרא דכי הוא
 זה וגו' דכתיב כפר' וקוסינון ליה אמיליה ולא אשמרינון
 דאמרינון

לבוש עיר שושן חלכות שבועה

הבעו סנה דינר אלא דינר דווקא שאם אדם עשוי לשום **סנה** דברים ברנר זהב זהוב ואפילו הודה במטבע של חצי דינר לא חשיב ממין הטענה ופטור :

והא דאמרינן שאם תבעו דינר כסף או דינר זהב הוי כאילו תבעו סנה דינר כסף או שוה דינר זהב **יא דה"מ** דווקא כשהבעו בגלוה אבל כפקדון דווקא קאמר דינר כסף או דינר זהב דמה שהפקדו אצלו הוא חוזר ומובע ממנו ודווקא קאמר * ויש מי שחולק ואמר שדון הפקדון שוה לדון מלות דאמרינן דסתם דמילתא כר פ"י שחובע את חברו הוא שותף טענה מעולה שיכול לתעוק בעניין שהחייב בו הנחב **שבועה** וכבר אמרנו שהחובע שוה אפילו משיב הנהבע דווקא חייב **שבועה** לפיכך אמרינן נמי זה המפקיד ודאי שוה קאמר **כר** שיהחייב הנחב שבוע :

יא תבעו מנה דברים כמטבע פלוניא והשיב אין לך בידו אלא חמשי' כמטבע אחר לא חשיב ממין הטענה אלא אם כן יאמר לו נתתי לך דינר זהב להחליפו לי כמטבעות אלו וחובע אותם המטבעות והוא אומר נתתם לך חוץ ממשבע פלוניא שנשארתי חייב לך מהם כגון זה הוי ממין הטענה אבל בעניין אחר לא מחייב אפילו תבעו דינר זהב זהוב והודה לו במטבע של חצי דינר זהב ואין צ"ל תבעו דינר **אי** לישר זהב והודה כסף שוה חצי דינר זהב שוה פטור :

יב הבעו שני דברים כגון חטין ושעורין והודה לו באחד מהן הריזו גם כן חשיבה היראה ממין הטענה וחייב להם לו מה שהודה לו ונשבע על השאר אבל אם תבעו חטין והודה לו בשעורין נשבע היסת על ההטין ופטור **אף** מרמי שעורין הכי מסיק כנכרא ויש מי שאמר הטעם דכיון דחובעו חטין ולא שעורין ולפי דבריו התובע והודאית הנחב אמרינן ודאי יש לו אצלו שניהם ואמרינן כיון שאינו תובעו אלא חטין ודאי מחלו לו על השעורין ולפיכך אפילו אם יביא עדים על השעורין פטור ואפי' הנהבע עצמו שידע שחייב לו השעורין פטור לשלם לו השעורין דהא מחלו בפנינו ועל ס' ע"ה סע"ף **יא** * ויש מי שאומר דדווקא כשאמר ליה הליחיד חטין ביום פלוני וכשעה פלוניא והלה אומר באותו פעם שעורין הוי שהליחידני אז הוא פטור ודאי מחלו לו דאם איתא דלא מחלו ליה היה שיען אותו בעד שניהם כיון דבכת אחת הלוהו אבל אם אינו שותף כן כודאי חייב לשלם לו השעורים שמודה בהן שכשארם הובע לחברו בהביעה אחת לא אמרינן מפני זה שמחלו לו על שאר התביעות אלא דווקא ככה"ג שהלוהו בפעם אחת שני דברים ותובעו בעד אחד אמרינן ודאי מחלו לו על השני * מיהאם ה"ש החובע דמי השעורים לא מפקינן מיניה כיון שהוא מוחזק שיכול לומר לו כרו לי שלא מחלתי אלא שלא רציתי לתבעו עכשיו בעדם * ויא' דווקא אם תפיש קידם שחבעו ברין אז מהניא ליה תפישה ולא אמרי' התפישה היתה מחמת החטין אפילו ישערים שתפיש ואין כאן **מגו** דכיון שהטעם שפטור מן השעורים הוא כשאר שהודה לו שאין כידו שעורים מפני שמחלו לו עליהם וכיון שתפיש לא חשיב כהודאה מחילה שיכול לומר לו מה שלא הבעתי שעורין לא מפני שמחלתי רק מפני שהייתי מהגן בהם אבל אם תפיש אחר שהודה לו שוב לא מהניא תפישה דכיון שכבר הודת שאין לו בידו שעורים היאך תיהני ליה תפישה אח"כ וכתב מורי **מרמ"א** ז"ל ובן עיקר והוא שתפיש בעדים אבל אי לא תפיש בעדים לא מפקינן מיניה דאף על גב שאינו יכול להחזיק במה שתפיש בעד השעורים דאנן שהודו מחלו לו כיון שלא הבעו וה"ל מגו במקום עדים מכל מקום יכול להחזיק על ידי שבעת היסת במה שתפיש בעד החטין במגו דאי בעי אמרי' לא תפשי' נ"ל :

יג השותף לחברו מנה הליחיד והלה אומר אין לך בידו אלא חמשי' זו שנתה אהרם לי להזרים דמי' בהפני' פלוני (הרי

דאמרינן עירוב פרשות כתיב באן וקאי פסוק דכי הוא זה אפרשת דאם כסף תלוה ונ"ל לא אפרשת זו דכתיב בה שהיא פרשה שומרים ה"נ קרא דכתיב כסף או כלים דילפינן מיניה דבעינן שרי כסף אף על גב דכתיב נבי שומרים עקרינן ליה מטומרים ואוקמינן ליה אמלוה ואמרינן עירוב פרשות כתיב באן אבל השומר חייב שבועה אפילו בפחות משתי כסף והוא שיהא בו שוה פרוטה ראיונו פחות מטה פרוטה אינו נקרא ממון ואין ב"ד נזקקין לו דקים לן דישאל מהלו אהדדי דבר שהוא פחות משישה פרוטה ויא' דבשבועת שומרים נמי בעינן שתי כסף דאע"ג דדרשנין לקרא אמלוה מ"מ לא עקרינן ליה ממקומו לגמרי דהא עיקר קרא דכסף או כלים בשומרים הוא דכתיב * ואמרינן נמי נבי שומרים מה כלים שנים אף כסף שנים דהיינו שני מעין ולא בפחות וכן פסוק דכי הוא זה אף על גב דדרשנין ליה נמי אמלוה דהיינו אפרשה דאם כסף תלוה מ"מ לא עקרינן ליה ממקומו לגמרי אלא ק"ל דשומר פקדון נ"ב אינו חייב שבועה מן התורה אלא במודה מקצת אבל כופר בכל פטור משבועה מן התורה וכתב מורי **מרמ"א** ז"ל וכן נ"ל עיקר :

ן ושבועת היסת כיון דלא הקנוה אלא כדי להציל עני מגזלו ודאי הקנו אותה בכל דבר אפילו בפדות משני מעין והוא שיהא בה שיה פרוטה דאית ביה משום גזילה דאילו בפחות אין בו משום גזילה דמחלו עליה ואין בית דין נזקקין בה :

ז מכתוב אשר יאמר כי הוא זה הרי מעושי הוא וזה משמע דווקא כלומר אינו חייב שבועה אלא כשישעון כך כמו שהו משמעות הפרשה דהיינו שזה שוענו שנתן לו לשומר או בהלוה כסף או כלים והוא משיבו על טענהו בהודאת מקצתה ואומר דבר זה מן הטענה הוא מה שנתת לי והשאר לא נתת לו והיינו שההודאה היא ממין הטענה לפיכך אמרו ז"ל שאין מודה פקצת הטענה חייב לישבע עד שיודה ממין הטענה כיצד הבעו כור הטיס והודה לו בלהך שעורים או שטענו כור הבואה והודה בלהך קטנית פטור שהודאה אינה ממין הטענה דשעורין לאו חטין הן וקטנית לאו בכלל הבואה הן לפיכך פטור דעל מה שטענו לא הודה לו כלום וה"ל גבוה כמו כופר בכל ועל מה שהודה לו לא טענו ושמא זה מחלו לו עליו ואנן למה נחייבנו שבועה אבל אם הבעו כבור פירות והודה לו בלהך קטנית חייב שהקטנית בכלל פירות הן וכן אם הבעו כור הבואה והודה לו בלהך שעורין חייב שהשעורין בכלל הבואה הן וכן כל חמשת הכינין בכלל הביאה הן :

ח וכן אם לא הבעו בדבר מסויים אלא אל טוה מנה יש לי בידך מכל מה שיודה לו חשיב ספיר ממין הטענה שכל דבר הוא בכלל שוה כסף אבל אם הבעו מנה מדבר מסויים והודה לו בשוה חצי מנה לא חשיב הודאה ממין הטענה דטוה לאו דבר מסויים וכיון דאיהו טעין האי דבר מסויים בדווקא אית לי נבך מה אומר בשוה כך אית לך נבאי ה"ק אין לך בידו כלום בדווקא אלא אני חייב זה שאתה אומר או שוויו ואתן לך וה"ל מה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו לפיכך פטור :

ט הבעו דינר כסף אהה חייב לי או דינר זהב אהה חייב לי הוה ליה כאילו הבעו שוה דינר כסף או שוה דינר זהב שכן דרך העדם לשום כל דבר במטבע וכל שיודה לו זה חשיב ממין הטענה וחייב דווקא כשהבעו במטבע הוציא בהוצאה בהא אמרינן בסתמא שוה דינר קאמר שכן אדם עשוי לשום כל דבר במטבע הוציא אבל אם הבעו ליטרא זהב או מטבע שנפסל ואינו יוצא בהוצאה לא חשב כאילו הבעו שוה * וכן אם תבעו דינר זהב זהוב ר"ל דינר זהב שבועי יש לי בידך אע"פ שיצא בהוצאה לא חשב כאילו

לבוש עיר שושן

הלכות שבועה

צט

דבריו הוא קיום או שהלוותם לי עליו ע"מ שלא להשתלם אלא סגופו או ה"ה איפכא כגון דטעין ליה אית לי נכך חפץ פלוני דשווייה אפותיקי ניהליה במנה והלה מידה בחמישי זוז דאזופיה בהלוואה גירודתה יש מי שאומר שזה הוא מה שטענו לא הודת לו ומה שהודה לו לא טענו ופסור בין מחשלוטין בין משבועת דאורייתא אלא משתבע היסת ונפטר :

יד הבני כור השין יש לו בידך קודם שיטלים דבריו לומר ונס כור של שעורים סיהר הנהבע ואמר אין לך כירי אלא כור של שעורים ואמר התיבע נס שעורים היה רצוני לשאול ממך אם נראה לריון במערים שציהר להשיב קודם שיפסור זה מענתו כדי שלא יטעון זה שניהם ויצטרך הוא להודות שעורים מפני שהאמת הוא שחייב לו שעורים ויהיה מודה מקצת ממשותחתיב לישבע נס עכשיו חייב לישבע דחשבינו ליה כאילו הבני כבר שניהם יהיה הודה לו באחר שמשלים מה שהורה ונשבע לו על השאר ונס נראה לריון טענה כן לפי הוימוקמהכיון להשיב על טענתו בלא ערמה פסור משבועת התורה ומן התירוטין דהיה ליה בטענו חישין והודת לו כשערוין דלא חשיב מידה מקצת הטענה אלא בשהורה במקצת מה שטיק התובע כבר שכן משמע לישנא דקרא אשר יאמר כי הוא זה אפילו אם מיד הודך כדי דבור אחר הודארו אמר נס אני היתיר רוצה לתבוע ממך השערוין אין זה מודה מקצת הטענה אבל אם לאחר שהורה לו כשעורים אמר התובע ודאי כדברך כן הוא שיש לי בידך שעורים אבל איני יטלם עתה רק החשין שאיני רוצה לשאול עתה כל הכיערה שיש לי עליך חייב לשלם לודמי השעורים :

טו קדם הנתבע קודם שהבעו התובע ואמר שעורים יש לך בידו ואחר כך הבעו התובע חשין וכפר אין כאן הודאת מקצת הטענה דנימא דהוה ליה כאילו תבעו חשין ושערוין ביחד והודה לו כשערוין כיון שהודה קודם שהבעו התובע אלא הוה ליה על החשין כופר בכל ועל השעורים מודה שכל אחת טענה בפני עצמה היא ומשלם השעורין שהורה ונשבע היסת על החשין שכפר :

טז וכן אם תבעו החשין והיה בהן ואת"כ תבעו השעורים וכפר אין כאן הודאת מקצת הטענה דנימא דה"ל כאילו תבעו חשין ושערוין ביחד והודה לו בחשין אלא כיון שהורה בחביעת החשין קודם שהבעו שעורים אין זה נקרא מודה מקצת הטענה דהא מחלה הודה כל הטענה ואח"כ כפר כל הטענה לפיכך מטילם החשין ונשבע היסת על השעורים וי"א דכבא נמי רואין אם הנתבע סיהר להודות כמערים שהיה פתירא טמא יתבענו חשין ושערוין בכה אחת וקדם להשיב קודם שהרפיק התובע להובעו חייב :

יז תבעו חשין והשיב שאינו יודע אם חשין חייב לו או שעורים אין כאן הודאה במקצת הטענה דניחייביה שבועה מן התורה ונס אין שייך לומר כאן מדלא חביעה כעד השערוין רק כעד החשין מחל לו על השערוין דשמא כמו שהנהבע אינו יודע נס התובע אינו יודע כודאי שחייב לו שערוין לך לא הבעו ולא משים דמחל לו לפיכך הוה ליה על החשין כשאר טענה אינו יודע על הטענה דנשבע היסת שאינו יודע ונפסור ומש"ס לו השערוין דהא לפחות שערוין חייב לו שאינו מסופק רק אם חשין אם שערוין וזה לא מחל לו לפיכך נותן לו הפחות וי"א דאפילו בכה"ג פסור מן השערוין דאמינו כיון שהחליט טענתו שלא לתבוע ממנו רק חשין מחל לו על השערוין אם לא כבא לצאת ידי שמים וכתב מורי מהרמ"א ז"ל וכן נ"ל עיקר עכ"ל :

יח טענו מלא עשר כדים שמן יש לי בידך והשיב לו אין לך בידו אלא עשר כדים בלא שמן הרי זה פסור שזח הלשון מן התכיעה משמע שאינו תובעו אלא שמן לבדו כל כן המלא עשר כדים וזה הודה לו בחרסים : עשר כדים

שמן יש לי בידך או שאול לו עשר כדים מלאים שמן יש לי בידך והשיב אין לך בידו אלא עשר כדים ריקנים או שהשיב אין לך בידו אלא שמן המלא עשר כדים הרי זה חייב שבועת התורה שזה טענו שניהם הכדים והשמן וזה הודה לו באחד מהם אבל אם טענו עשר כדים שמן יש לי בידך אין בזה הלשון שטענו אלא הכדים בלא שמן ואם הודה לו בשמן לא הוי מעין הטענה ופסור :

יט מנה לי בידך הלוואה והלה משיב להד"ס לא ליתיה מפק מעולם אבל חמשים דינרים יש לך בדיפקדון וכיוצא בזה כגון שמישיב דבר שזה חמשים בשאלה או בטכרית יש לך בידו אף על גב טעין דינרם של הלוה והפקדון או דשאלה או דטכרות שוין כיון ששוין הן כפרעון כפשיעה או בניניה ואכירה חשבי הדיא טענה ומידה מקצת פסין הטענה הוי ישבע שבועת התורה :

ך תבעו כחוב של אביו והודה לו בהוב של עצמו אין זה כשטענו חשין והודה לו בשערוין דאמרינן דמחל לו על השערוין והבי נמי נימא כיון שהבעו בהוב של אביו לבדו ולא הזכיר חוב של עצמי מחל לו על ההוב של עצמו ופסור מכל דמה שטענו לא הודה לו ומה שהודה לו לא טענו אלא שני הכיעות הן והיה ליה על חוב אביו כופר בכל ואם טענו ודאי שהוא יודע שאביו חייב לו נשבע עליו היסת ונפטר וחוב של עצמו שהורה חייב לשלם :

כא שני בעלי דינים שכל אחד תובע לחבירו ואין הכיעהו של זה כתכיעהו של זה אלא אחר אמר מנה הילוייתך וזה מודה לו בדניר והשני טוען כור של חישין יש לו בידך וזה הודה לו במקצת וכפר לו בשאר היכיכדיינייה לדין זה דיש לרקק כאן מי אמרינן כיון דלטענתיה דכל חד וחד לא פש לנכי לחבריה דהבע ליה סאי דאורי ליה לאו הודאה היא או דולס' כיון דכסאי דתבע ליה אורי ליה במקצת ולא טעין כבי דינא הפיסנא ליה בסאי דתבענה ליה אלא אומר הריני מוסר לפרוע מודה מקצת הוא והיובין שבועה והסכימו הפוסקים דהכי דיינינן ליה אם הודארו של שני שוג' כך כמו שהורה הדיא שון פסור משבועה דאורייתא דהא הויך הוא אבל אם הודארו יותר מהודאתו של ראשון אז נס הוא חייב שבועת דאורייתא כיון שלא אמר לו בשעה שהבעו להד"ס שהרי יש לך משלי כנגדו וכשכילו אני רוצה לחיפשו אלא הודה לו בדרך הודא' נמיר' מודהו' מקצת ממש הו' חייב שבוע' דאוריית :

כב מי שהבעו מנה והודה כחמשים וכשכא לישבע שבועת התורה טוען בפני בית דין אינו רוצה לישבע אלא אשלים כל המנה רק ישבע לי היסת שיש לי בידו מנה וזה אומר לא אשבע עד שיפרעני החילה דלטענתו יש לזקק תחילה הדין עם התובע שזה צריך לישבע שבועת התורה או יטלם אך אם ירצה יחרים סהם על מי שטוען עליו דבר שאינו כן ומשלם ואחר שישלם יוכל להשביעו היסת שיטעון עליו שנשל ממנו מסון שלא כדון :

כג אין מודה מקצת חייב לישבע ער שיטענו דבר שבמדה ושכפסקל ושכמניין וזה יודה לו דבר שבמדה ושכמסקל ושכמניין שכן הוא משמעות הכהובים וכני ויחן איש אל רעהו כסף או בלים לטמור ונומר והוא משיבו כי הוא זה ונומר כיצד אמר ליה עשרה דינרין או כור תבואה או שני לישראות משי ויש לי בידך והלה משיבו אין לך בידו אלא דינר או לחך או לישרא אבל אם אמר ליה כים מלא מעות יש לי בידך וזה משיבו אין לך בידו אלא חמשי' דינרין או שתבעו מאה דינרין וזה אומר אין לך בידו אלא צרור מעות שמסרת לי ואינו יודע כמה הם כי לא פניתי'ומה שהנחת אתה נוטל פסור משבועת דאורייתא אלא נשבע שבועה היסת ונפטר :

כד אמר לו בית מלא פירות יש לי בידך וזה אומר אין לך בידו אלא עשרה ברוין דלא הויא ההביעה דבר שבמדה

הלכות שבת

לבוש עיר שושן

הטענה וחייב שבושה דאורייתא :

לב הוציא עליו שטר חוב שכתו בו סלעין או דינרין סתם סלוח אוסר הטש ולוח אוסר שנים פטר מסבועה דאורייתא שאין זה נקרא הוראה דבילאו הודאנו נמי מיעוט סלעין הכתובים בישור שנים וכן דינרין ונמצא שלא הורה אלא מה שכתוב בשטר ואין כאן הוראה כמו שנהגו בארץ כחאפילו אם אמר הלוח שלישה טהורה לו כאחד יותר על משמעות השטר אפ"ה פטור שאין זה דומה לישאר מודה מקצ' דבשאר מודה סקצת אמרנו טעמא בכילוי בעי לסיכופתה אלא חזקה אין אדם סעיין כו' לפיכך אינו נאמן במנו דאי בעי כפר בכר אכל הכא נאמן במנו דאי בעי כפר בכל ר"ל היה יכול שלא להודואלא בשנים נכנסים בשמעות השטר והיינו כופר בכל הודאת השנים הכתובים בשטר אינה נקראים הוראה ואין כאן העוה דנימא אין אדם סעיין כו' דלאיל והשטר מסייעו דכיון שלא פירש נכרים דרברים ששנים היו ולא הוצרך לפרש דמיעוט סלעין שנים וכיון שאמר נ' משיב אבירה הוא וכל משיב אבירה פטורוהו חכמים מן השבועה אפילו משבועת היפה לפיכך אמר לו שנה לך או לצורך כדו ופרעתי כהצח והשיב זה לא היתה זכור אך אתה הזכרתי וזרע אני שלא פרעתה כלום פטור משבועה ואפילו משבועת היפה שאינו אלא כמשיב אבירה דאי בעי הוה שהיק :

לג כשם שהוראת מ"ה בשטר אינה הוראה כך הוראת סלוח בקניין ויש כאן ערו קניין אינה הוראה דסתם קניין לכתובה עומד ודינו כשטר לפיכך אמר לו חמש' ודינרין יש לי בידך בקניין וחמשים בלא קניין והורה לו באותם של קניין וכפר מאחרים נשבע היסת ונפטר ודוקא שיש כאן לפנינו ערו הקניין אבל אם אין שם ערו הקניין אע"פ שהלוח מודה שהיה בקניין הרי הוא כשאר חביעה שבעל פה ונשבע כשאר מודה סקצת וכדכתיבנ' טעמא לעיל סעי' לח נבי שטר :

טו שהשכיר נשבע ונוטל ובו' סעיפים :

א כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלימין אלא נשבעין והפסדו יולפינן לה מקרא דכתוב שבועת ה' היתה בין שניהם וכו' ולקח בעליו ולא ישרה לקרא יתרה הוא דכיון דכתוב אם לא שלח ידו בסילאנת רעהו סמילא ידענא דשימר משבועת נפשי ולקח בעליו ולא יסלם למה לי ע"ל סי' פ"ז סעיף כ"ט לומר על כל הנשבעין שבתורה שמי שעליו לשלם הוא נשבע ודחי מישע קרא טכניה ה' חתיה בין שניהם וכן בדקס שיש כפירה ולא יוצא לשלם הנשבע יקח בעליו במנו את השבועה ולא ישרם ר"ל כל' אותו הנשבע שלא יסלם חייב לישבע ולא התיבוע אבל חכמי הקנו בקצת תביעות שהיו נשבעין ונוטלין כמו שיתבאר טעמא ככל אחד ואילו הן השכיר והגזל והנתכל והחנווני על פנקסו ושכנגדו חשוד על השבועה :

ב השכיר כיצד טעוטה מלאכה אצל ב"ה וכא וחכע שכיר ואל' בעל הבית פרעתיך והשכיר אוסר לא פרעתיך בין אם יאמר פרעתי קצתו וקצתו עידנו חייב לך נשבע השכיר כעין של תורה בנקיטת חפץ מפני שהוא שבועת המטנה ונוטל ושעמא דתקנת תקנו חכמים לשכיר שהיא נשבע ונוטל מישום דלפעמי' ישכנן לבעל הבית פועלים הרבה והוא צריך לישלם להם לכל אחד שכרו ביומם ובלתי שום הרבה פועלים והוא יחז' לכל אחד שכרו הוא שרוד ונכון כיניהם ולא יזכור לאיזה מהם נתן ולאחה לא נתן ולתוך שדרהו ובא חוכר לפי שלא נתן שנתן לו ומדין התורה היה נשבע ונפטר לכך תקנו חכמים משום דרבי חייבם דשכירים שאריהם ישאו אח נפשים שהם ישבעו בנקיטת חפץ שלא נתן להם דטלו ביהם זכורים יותר שאינם כדוד :

שכמה כו' דהא בית סתם קאמר ויש בית גדול ויש בית קטן אע"פ דההודאה ישנה דבר שכמה כו' או טעמו עשרה כיוון וזה משיבו איני יודע כמה הס' כי לא כדדתייה ומה שהנחת אתה נוטל פטור ואפילו הבעו ב' הזה מלא פירו' יש לי בידך לא חשיבה הרביעה דבר שבטורה כו' שששהוא מלא ממש מיקרי מלא וכשאינו מלא ממש ארא חסרה מעט מיקרי נ"כ מלא והרי אין כאן כתובות דבר שכמה כו' אבל אם הבעו בית זה שהיו בו פירו' ער הו' מסרתי לך והלה משיבו לא היו אלא עד החלון חייב שזה טוענו דבר שכמה וזה מודה לו דבר שכמה והוא שהפירות שהוא מודה בהם גם הם אינם כלו' לפנינו כגון שדקינו כפשיענו שחייב לרשם וה'ל מודה מקצת דאם לא כן ה'ל הפירות טעד החלון שהם בפנינו כמו הילך ופטר :

כה הבעו מניה גדולה והורה לו בקטנה פטור דשני מינין מנורת הן ומה טעמו לא הורה לו ומה שהורה לו לא טעמו אבל אם הבעו מניה בת עשר ליטרין והורה לו בשל חמשה ליטרין ח"ו שאיפשר לומר אותה מנה' שהיבעו היא שחודה לו אלא שגד מסנו עד שהוקה מעטר' להבשה מה שנין שיק' לומר כן בהבעו בגדולה והורה לו בקטנה יאם הבעו מניה של פרקי' בכל ענין חייב בין הבעו גדולה והורה לו בקטנה בין היבעו בת' ליטרין והורה לו בת חמשה ליטרין דבכולן איכ' לומר מה טעמו הורה לו אלא שגדוה או שלקח טמנה חריגה אחת או שתיים או יותר וטורה בשאר :

כו תבעו איזור בין הבעו איזור גדול והורה לו בקטן בין הבעו איזור בת' ליטרין והורה לו בת' ליטרין פטור דמה טעמו לא הורה לו ומה שהורה לו לא טעמו דהכא ליכא לומר נדרו טראש' ניכרין ואם תבעו איזור של פרקים חייב בכל ענין שאיפשר לקח ממנה חוליות :

כז תבעו ירעה של עשר מדות והורה לו בשל חמשה חייב שאיפשר להחכה לשנים :

כח אין הוראה כשטר וזושה הוראה להתחייב עליה שביעה מן ההורה על הכפיר' כיצד הבעו מנה חמשים בשטר וחמשים בעל פה לא ככעיא אם הורה נחמשים טבעל פה וכפר בחמשים ששכר שאין כאן שבועה כלל אלא משלם החמשים טבעל פה שהורה ושל השטר שכפר ישבע בעל השטר וישול כרינו אלא אפילו הורה בחמשים דשטר וכפר בחמשים דבעל פה אינו נשבע שבועת התורה בשטר חשב כמו קרקע כיון שהוא על שיעבוד קרקעו וכשם שאין נשבעין על כפירה שיעבוד קרקעות דאפשיענהו רחמנא משבועה כמו שיתבאר לקמן ב"ה כך אין הודאתן שהיכת שבועתי ברא' בשטר שהוא יכול לקיימו טעמו לגבות בו אפילו משבועתין אבל אם אינו יכול לקיימו שאינו עומד לגבות בו הרי הוא כהודאת בעל פה ונשבע על הכפירה טעמו ואין צורך לומר למליה בשטר וטעמו שטר היה לו זכור והודה לו הליה סאפת הוא טעשה לו שטר וכפר במקצת או שהודה בכל השטר אלא שאומך טקצתו פרוע ששבע שבוע' התורה בשאר מוד' מקצת שאין כאן שיעבוד קרקעות כיון שדשטר אבר אלא הודאת בעל פה בעלמא :

כט כ"א בשטר שטורפים בו מה שטועבדים שזהו נקראו הודאת שיעבוד קרקעות אבל אם הורה בכתב ידו אפילו היה יכול לקיימו ואפילו יש בו נאמנות כיון שאינו שורף בו שטועבדים דינו כשאר מודה מקצת בחוב שבוע' דאוריית' כמו במלוה על פה :

ל ואם מסר ליה למלוה כהב' דזבפני עדים דינו כשטר שהתומין בו עדים כמו שנהבאר סי' ס' :

לא תבעו בעל פה מנה הלויית' בניסן ומנה בתשרי והורה לו באחד מהם אף על פי שלא הלוחו בבח אחת כיון שחתבנית הוא ביד חשיב שפיר הודאת מקצת מסין :

פירוש וכיך שהוצרכו חז"ל לתקן הקנה זו בכעל הבית שיש
 לו שכירי הרבה לא פלוג רבנן בין פועל אחר פועלים הרבה
 והקנו שאפי' אין כאן אלא פועל א' ואין הכעל הבית שרוד
 אפ"ה יהא השכיר נשבע בנקיט' הפץ ונטול ואפילו לא היה
 שכרו אלא פרוטה ובעל הבית אימר נהה ה נשבע השכיר
 בנקיטת הפץ כעין טר הורה ונטול ואפילו היה השכיר הובע
 אף הקטן נשבע השכיר ונטול שנס כזה עשו הקנה להשכיר
 מפני שהוא טובתו של הקטן נ"כ כדי שימצא פועלים שיעשו
 מלאכה וליכ' צטרך ואפי' אם סת בעל הבית בו ביום והובע
 השכיר את הירשים ביום נשבע השכיר בנקיטת הפץ ונטול
 בן הירש' דלא פלוג רבנן ורוקא בו ביום שהוא זמן הפרעון
 של השכיר כן התורה שכתוב כדנינו ושכיר לילה כדנינו כנו
 שיתבאר לקמן סי' ש"ל מ' ע"ג ור"ק' זו אבל לאחר שעבר זמנו
 הירדנו להיות כשאר הובע שכיון שעבר זמנו ע"י סכה מה
 שוב אינו שרוד בהשלימו פועליו כנו שיתבאר ורוקא לשכיר
 עצמו עשו הקנה זו אבל אם סת השכיר בו ביום לא עשו הקנ'
 ליושיו שישבעו וישלו דמיתהא דלא שכח' לא עשו בו הקנה
 וכורשים לא שייך לומר לא פלוג בינם ובין שאר פועלים אלא
 הם כשאר הובעים וכן לא עשו הקנה זו אלא להדול וישראל
 נ"כ אבל אם היה השכיר קטן או עבד או חטור עד השבוע' לא
 עשו לו הקנ' ובעל הבית נשבע ונפטר כדון שאר הנתבעין ;
 ב' ד'א דנשבע השכיר ונטול כשיש עדים ששכרו ושעשה
 עמו המלאכה בו ביום אבל אם לא היו שם שני עדים
 ששכרו ושעשה עמו מהך שיכול לומר לא שכתהך אולא
 ע"ת עבדי מלאכה יכול לומר שכתהך ועשה עבדי מלאכה
 ונתה לך שכרך וישבע בעל הבית היסת אם אומר פיעהך
 הכל כדון שאר כופר בבלין אם הורה פקצת ישבע שבוע' הורה'
 ואם יש עד אחר ששכרו ושעשה עמו מלאכה ואין העד יודע אם
 פיעו אם לא ובעל הבית אומר שפיעו נס כזה לא עשו הקנה
 שישבע השכיר ונטול כיון שאין כאן אלא עד אחד מ"מ אע"ג
 דרעיל סי' ע"ה סעיף י"ג מסקינן דכשעד אחר מעיד שזוה
 והוא טיען שפרע ואין העד יודע אם פרע אם לא נשבע היסת
 ונפטר הכא לא סגי ליפטר בהיסת אלא צריך לישבע שבועה
 חזרה בעין של הורה ושעמא דלא דמי לרא דרעיל דרעיל
 נס אם הורה בשני עדים ואמר פיעהך נאמן בהיסת דק"ל
 המלה לחבירו בעדים אין צריך לפורעו בעדים לפיכך נס ים
 הורה בנד אחד ואמר פיעהך לא נרע ונשבע היסת ונפטר
 אבל הכא אם שכרו בעדים ואמר פיעהך אברין דנאמן
 אלא השכיר נשבע ונטול מהקנ' הז' לוכשאין כאן עד ס כ"ל
 ואמר פיעהך לא נפטר בשבועה היסת אלא מטעם מה דאי
 בעי אמר לא שכתהך מעולם הוה נשבע שביעה היסת לפיכך
 בפרעהך נשבע נמי שביעה היסת הילכך כשישבא עד אחד
 נמי אם נאמן אורו בשבועה לו' פיעהך תועיל התקנה שלא
 נאמן אורו נמי אלא כמינו דאי בעי אמר לא שכתהך ורכא
 אי היה אמר לא שכתהך היה צריך לישבע שבועה דאורייהא
 פנר העד שאומר ששכרו א"כ כשנשבע שפרעו צריך נס כן
 לישבע כעין של הורה . כבר אמרנו שלא עשו הקנה זו אלא
 בשחובו השכיר חוץ זמן השלושין שלו שכיר יום כדנינו
 ושכיר לילה כדנינו וכמו שיתבאר לקמן סי' ש"ל ב' ע"ה דכיון
 שהוא הוד זמנו הבעל הבית שרוד בהשלימו פועליו לקיים
 מצות ביטוחתן שכרו ובלאו דכל הלין כו' ואז נשבע השכיר
 אנטול אבל אם הובעו לאחר זמנו ואמר פיעהך אע"פ ששכרו
 בעדים המוציא מחבירו עליו הראייה ואם לא הביא ראייה
 ישבע בעל הבית היסת ונפטר דאז אינו שרוד בפועליו וכמה
 אא זמנו שכיר יום כל הלילה של אחר יושכיר לילה כל היום
 של אחריו כמו שיתבאר מעמא לקמן כסי' ש"ל ב' ע"ה . ואם
 הבעו בתוך זמנו כל משך זמנו עשו לו תקנה לישבע וליטול
 דל אותו היום טל והביעה אע"פ שעבר זמנו כיצד היה עושה

קמו ביום שני עד תערוב הרי זמנו מן התורה כל ליל שלישי
 ואם לא הבעו עד יום שלישי שוב אינו נשבע ונטול ואם הביא
 עדים שהיה תובעו והולך כל ליל שלישי כלומר שהיה יוצא
 ונכנס לתובעו תמיד כל הלילה של יום שלישי הרי זה נשבע
 כל יום ג' ומליל רביעי ואילך הפ' ע"ה וכן אם הביא עד' שהיה
 הובעו והולך תמיד כל ליל ד' יום ג' רביעי וליל חמישי הרי זה
 נשבע ונטול כל יום ה' וכן לעולם יש לולשכיר נאמנות לישב'
 לישול יום א' אחר שתבעו ולא יחר ומעמא דמילת דכל שהו'
 מהמיד בהביעתו מידק דיקא אבל כשנהרש' בדבר איכ' למימר
 נמי דפועל שרוד בעסקיו ואיפטר שפרעו ואינו נזכר הילכך
 ש"ב אינו נשבע ונטול :

ד' ב'א' שהשכיר נשבע ונטול כשחלקו על הפרעון דמסו'
 שהבעל הבית שרוד בהשלימו פועליו אינו זכר לאיזה
 מהם פרע ולאיזה מהם לא פרע לכך עקרו השבועה כמנו
 ופנהנה לשכיר ונשבע השכיר אנטול אבל אם הם חלוקים על
 הקציצה שהשכיר אומר שלשה קצצת לו ובעל בית אומר לא
 קצצתי אלא שהים המוציא מחבירו עליו הראייה דקציצה
 מדבר דכירי אינשו ונזכר הכ' ע"ה במה קצין וצריך השכיר לביא
 ראייה שקצין שרשה מיהו אם לא הביא ראייה אף ע"פ שכבר
 נתן לו השת ס והרי הוא כופר בכל או שאמר לו הילך לא סגי
 שישבע הכ' ע"ה שביעה היסת אלא צריך לישבע בנקיטת
 הפץ דאף ע"ג דקציצה מדבר דכירי אינשו מ"מ משום כד חוץ
 דשכיר שרא ילך בפחי נפש והוא אלו נשא נפשו השו הכמים
 שמא מחוץ שהוא שרוד בהשלימו פועליו שכן נמי הקצצת
 ותקנו להטיל עליו שבועה המורה מ"מ לא רצו ל' מרי לעוקרת
 כמנו כמו בפרעון משום דברוב פעם ס קציצה מדבר דכירי
 ואסרו שהכ' ע"ה יושבע בעין דאורייה ונפטר לפיכך כיון דש"ע'
 זו נ"כ משום תקנה שכיר החטיו בה לא הדמיו אלא כ
 כששכרו בעדים ולא ידעו כמה פסקו לו והנעו בזמנו כמו
 שקתנו כשבועת הפרעון הובא דשכיר נשבע ונטול אבר' אם
 שכרו שלא כער סאו ששכרו אחר זמנו אין בעל הבית צריך
 לישבע אלא היסת שלא קצין לו אלא מה שכבר נתן לו או
 שלא נשאר לו אצלו אלא מה שאומר לו הירך כמנו שלא
 שכתהך כדון כל השענות ;

ה' הנהגן שלימו לאופן והאופן אומר שנים קצצת ליובעל
 השליח אומר לא קצצתי דך אלא אחר אם השליח כד
 האופן והוא בענין שיכול לשעון עליה לקוח הוא בדין כאשר
 יתבאר בדין חזקה האופן כ' ע"ה נאמן לשעון עליה שקצין עמו
 עד כדי דמיה כמנו דלקוח הוא כד' מיהו צריך לישב' בנקיטת
 הפץ אע"ג דאורו היה משהבע לקוח הוא בדין לא היה נשבע
 אלא היסת לא דמי דההם כששוען לקוח הוא בדין הוא נשבע
 ונפטר וה' כלל שענות דכופר בכל שנשבע היסת אב"ה הכא
 אינו הפץ ההחזק בנוף המטבח ארא שרודה שהנו לו בעיהו
 והוא חזרה דמטבח רומ' לשענה הנשבע ונטול המבוארם
 במשנה דנשבעו ונושרין וה' כמו טב עה המשנה שצ"כ
 נקיטה חפץ ואע"ג דמדיכנינן ליה מטעם מנו דלקוח כו' לא
 אמרינן מינו להקל בשבועה וע"ג (ק"ג ע"ב סעיף י"ז) ורא דמי
 להא דאמרינן רעיל סעיף ג' ומשום דמהיסינן ליה מטעם
 מינו דאי בעי אמר לא שכתהך היה צריך שבועה דאורייהא
 לפיכך כששוען פיעהך צריך נ"כ לישבע שבועה דאורייהא
 ההם וההסיר עליו אמר' דכי אבל להקל לא אבר' מנו 4
 לאפשרי כו' ואם אין השלי' ביד האומן או שהוא בענין שאינו
 יכול לשעון לקוח הוא בדין ה' לא מה המ' והוא אין לורציי'
 נשבע רבעל השליח בנקיטת הפץ ולא סגי בהיסת כמו
 שכתבנו מעמא בסעיף עקודם זה נבי דין שכיר עם בעל הבית
 דאומן ושכיר שיון הן ;

ו' לכל דנשבעין אין מקילין עליהם ואין פותחין להן לומר
 אל הצער עצמך השבע ושול וכה' חוץ מן השכיר כשכא
 לישבע

הלכות שבועה

לבוש עיר שושן

כלום או שאם כחובו נטילתי אין בעל הבית נשבע ונוטל אלמ
 זה נשבע היסוד ונפטר שאינו כוחוק נולד על פי עד אחד ואין
 להקטוהו טאם טוען לא נזרתי הרי הוא מכחיש העד והנה לא
 להטביעו שבועת ההורה כנגד העד וכן כשאומר בחובי
 נטלהים הרי הוא כודה לדבריו העד אלא שאם כחובי נטלהי
 ואמאי לא אמרתי הל מחוייב שבוע שאינו יכול לישבע ומשלים
 כדאברין לעיל סימן ע"ה סעיף י"ג דלא דמי דהתם העד מעיד
 ערו נכור שידע שגזל והוא אומ שלא גזל ומכחישו או שטען
 פעם אחרת ויפטר או שטבעין ליה שבועות ההרהלהכחי
 העד או מחוייב שבועה ע"י עדות נכור שמעיד העד ומנהיך
 שאינו יכול לישבע משרם אבל הכא אין העד מעיד ודאי ועדתי
 גמירה שגזל אלא על פי אומרת דמוכח שראונו סגננס למסנני
 אבל לא ראה בהריא שגזל לפיכך לא הוי זה מחוייב לביעה
 דאורייתא על פי העד ואין עליו אלא שבועת היסת גל סזה
 טעם" של רבינו בעל השו"ת וה"ל מ"ס דלא מחוייב ליה שבעת
 דאורייתא ומנהיך שאינו יכול לישבע כו' נ"ל וכל סעי' ש"ד :
 ד כשם שחקנו שיהא בעל הבית נאמן לישבע ולישול כך
 חקנו והאמינו לשומר של בעל הבית שישבע וישול ואפי'
 אשתו שישומר נשבעה שהגזל כך וכך ופס"ס הגזל לבעל
 הבית אבל לשכירו ולקיסו של בעל הבית שלא מסר להם
 סמיתה הבית לא האמינו שישבעו וישול הבעל הבית :
 ה בסגננס זה למשכנו שלא ברשות וראונו עדים יוצא
 בכלים החת כנפיו אם לא היה טס הבע"ע שיוכל לישב'
 כשה נזרוגס העדים אינם יודעים כמה הוציא אין מסביעין
 את הגזלן כפניו שהוא חשוד על השבועה אלא מחרימין מר"ס
 סתם על כל מי שנטל כלים בכיתו של זה ואינו מודה בכית
 דין ואפי' אם רודה הגזלן שגזר מקצת שאין דינו בשאר מודה
 מקצת לימר דהל מחוייב לביעה ואינו יכול לישבע שררי גזלן
 הוא ושר"ס שהרי אין הבע"ע בית טוענו ודאי גולהני כך וכך
 אלא שטען כך וכך חסר כביתו ומסתמא אתה גולהם הל'
 טענת סמא ואין נשבעין על טענת סמא אלא מחלי מה שהיה'
 ועל השאר מחרימין סתם :

לישבע אין מחמירין עליו כלל ואין מנלתי עליו לישבע עמו
 על דבר אחר אלא מקליו עליו וזה הדין לו תחילה ואומרים לו
 אל הצעיר עצמך השבע וטול כי כן נאה לך וכל זה הקילו עליו
 משום כרי חיוז ואילו נושא את נפשו ולא ילך כפתי נפש :

ז הניזקין נשבעין ונוטלין ודין הטביא כלים
 מבית בעל הבית והוא אומר שאולים הם
 וכו' ט"ז סעיפים :

א לנזל תקנו גם כן ח"ל שישבע וישול דקנס הוא טקנסו
 לנזל והוא שהחוק נולד בעדים כיצד כגון שראו עדים
 שנכנס לבית חבירו שלא ברשו' למשכנו שזה חיוב כנזל
 כיון שנחל' שלא ברשו' ואמר דרש' שבנו נכנס דשוב לא יוכל
 לטיען לקוח הוא ברי' שהרי נכנס למשכנו וכסגננס ראו
 שלא היה לו כלום החת כנפיו וכשיצא ראוהו שהיה לו כלים
 אחת כנפיו ואינו יודעים מה הם ובעל הבית הוכעו חז' ל"ך וכך
 שגזלתני בין אם יאמר הגזלן כן נכנסתי לבישכך אבל לא
 נטלהי כל' והכלים שהוצאתי החת כנפי שלי הם ובין אם
 יאמר מעולם לא נכנסתי לביהך כדי ליטיל סכך כלום ובין
 אם יאמר לא נטלהי אלא כיון זה וכע"ה אמ' נטלהי עוד אחרים
 נשבע הבע"ע בנקיטת חפץ ונוטל ואפי' העדים מכירין קצת
 גכר מ' שראו חת כנפיו ריש קצת הוכח' שלא הויות' כיון
 שרי' את אילו ולא ראו יותר ובע"ה אומ' שהיו יותר סמונים
 אצור אפה נחובע בע"ה כנק טת הגז' ונוטר כל מה שיאמר
 נדלי שהבע"ה אמר בכל' שטענו בר"ס ואיפשר שינטלהי חת
 כנפיו כגון שטיען הבע"ה שנטל ב"ס קטנים שאדם יכול
 להסתיר החת כנפי גנזו ולא הו' כו' ב"ס העדים אואפי' אינו
 אומר בהם שהיו שלו אלא ישרוא איש נאמן ודרך כנו אדם
 להפקד אגלו כלים בליה והוא טוען כלים כך וכך רי' מ'
 סיפקתי אגלו והוא נטיל' נשבע ונוטר י"ד ורבעין נמי שטיען
 מ' דין דאורחה לאנחו במקום שסגננס לישם ובהב מרי' ז'
 דמסתברא ליה דכיואם טענו דברים שאינו אמר בהם או
 דברים שאינם נטילים החת הכנסם או דכיוס דלאו אורחים
 לאנחו' במקום שיכנס יש מי שאומר שההיתכע נשבע היסת
 ונפטר דראמ פסל לה זה מהיזק כנזל ל'פסול משבועה במה
 שראו אותו נכנס שלא ברשות ואף ע"פ שראו אותו טוען דבר
 החת כנפיו איפשר דעפר או צורו' הו' או עשה עצמו כמציא
 דבר החת כנפיו ולא הוציא כרי' ויש מי שאומר כיון שדון גזלן
 יש עליו רואיל ונכנס למשכנו שלא ברשות א"ב חשוד הוא על
 דשבועה והרי הוא ככל מ' שנחמייב היסת זהו חשוד שאין
 משביע' להוציא ש' שלבשלה וקלקלה תקנתו ומעמידן איתו
 על דין תורת שפטור בלא שבוע אלא שמחרימין סתם על מי
 יטב' ממון חבירו ואינו מטלם לו אילו יפול עליו אימת קללת
 החרם והחזיר :

ב אבל אם לא ראוהו עדים כשיצא אף ע"פ שראוהו שנכנס
 שלא ברשו' ואמר שיכנס כדי למשכנו או אפי' ראוהו גם
 כשיצא ולא ראו כלים חת' כנפיו ובעל הבית מינוז ויאמר כך
 וכך נטל ממנו והוא כופר ואומר לא נטלהי כלום הרי זה נשבע
 היסת שלא נטל כלום והורך שאיפשר שסגננס לגזל ולא גזל
 י"א שפילו מכחיש את העדים שראוהו שנכנס ואמר פעולם
 לא נכנסתי נאמן נ"ב בשבועה היסת ממנו דאי כפי אמר אין
 נכנסתי ולא נטלהי אצ"ג שהעדים אימרים שראוהו נכנס אין
 זה תכחשה לעדים דאיפשר שסגננס ולא אדעת' דמילהא דלא
 רשיא עליה דאיניש הוא והל' ממנו שלא במקום עדים ויא'
 שאינו נאמן כיון דמכחיש את העדים הל' ממנו במקום עדים
 ובעל הבית נשבע ונוטל :

ג ואם היה עד א' מעידו שנכנס למשכנו וראה כלים החת
 כנפיו כשיצא ואינו יודע טת הם והוא אומר לא גזלתני

ו ואפי' לא ראו עדים שגזרו אלא דבריה להו מילת' שזה גזל
 י"א מחייב לשים כיצד כגון שהעידו עדי' שהיו לבע"ה זה כך
 וכך כלים בכיתו וראו אחר שנכנס לביהו ויצא ולא נכנס ס'ס
 אדם אחר וקודם שיכנס טס אדם אחר ממנו אותם הכלי' וכמציא
 חסרי ולא היה שם מקום שיפלו בו אותם כלים ישימי שאומר
 שיטול בעל הבית בלא שבוע' אותם כל' שחסרו מאותו אדם
 שהעידו עליו שנכנס טס ומעכ"ה דמסתבר הוא :
ז וכן כשרליק אש כשל חבירו הקנו והאמינו לניזק לישבע
 ולישול כל מה שיא' אכור שיהיה לו משלו או אם הוא איש
 נאמן נאמן לומר כך וכך הפקדו כדוונשבע ונוטל וחוקש
 שהצית המזיק האש בבית חבירו נאמן הניזק בכל מה שיטען
 שהיה בכית שכן דרך להניח כל מה שיט' לו לאדם בכיתו אבל
 אם הצית אש כנדיט של חבירו אינו נאמן לישבע ולישול אלא
 דברים שדרך להניחם בגריש כגון כורנין וכלי בקר אבל אם
 טוען שהיה בו שאר דברים אינו נאמן וראוין מקום שאר דבר'
 שהיו טוען כאילו הוא הבואה וכן כשר"ס לו במה דבר' אמרתי
 כשהצית האש בשל חבירו אבל אם הצית האש בשלו וחלך
 חלק בשל חבירו פטור על מה שהיה ממון בו אפילו מה שהיה
 להטמין כותבו שההורה פטרה ממון באש בכח"ג כמו שיתבאר
 לקמן בס' ת"ח נע"ה :
ח מי שיש עליו עדים שספר ממון חבירו ולא ידעו כמה
 הפסידו והנספר אומר כך וכך הפסידני והמסר כופר
 כמה שטענו וחבאר כפי' שפ"ח נע"ה :
ט המצא ממון חבירו ואינו יודע כמה הזיק הניזק נשבע
 בתקנת חכמים ונוטל והוא שיטען דברים שהיא אשתי'
 בהם כמו שהבאר בס' שפ"ח נע"ה !
 ובנפיק

החזיתו לו שהרי ראו אותם עתה בידו אבל אם לא ראו אותם
עתה בידו נאמן לומר לוקחים הם בידו כמנו דאי בעי אמנא
דחזיתו לך :

יג והא דאמרין ברבי שאינם עשויים להשאיל ולהשבי'
שהוציא מן הבית נאמן לומר לקוח' דווקא בשלא ידעו
עדים שכחו לידו כרוחה שאלה או שכירות אבל אם ידעו עדים
שמתחלה באו לידו כ' זורת שאלה או שכירות שוב אינו נאמן
לו לקוחים הם בידו ועל סימן ע"ב סעיף י"ה וסעיף י"ט אינו
הם וברים העשויין להשאיל ולהשבי' :

יד וכל זה לא מייירא לא כשהיה בעל הבית שם בשעת
שנכנס זה והוציא הכלים רכיון שבפניו נכנס ודאי לא
נכנס לנזלו אבל אם ראי עדים שנכנס לרשות חבירו ונשלים
שלא בפניו ואמר ואח"כ לקוחין הן בידו בכל ניוניו אינו נאמן
ל"ש השמינים תחת כנפולו שלא השמינים ל"ש ב"ה עשוי
למכור כליו ל"ש אינו עשוי למכור ואפי' מענו ואמר נזלחם או
ננב'ים ממני בכל ענין אינו נאמן שכל הנכנס לבית חבירו
שלא בפניו ונשל כליו משם והוציאן בפני עדים הרי הוא
בחזקה נכנס או נזל לפיכך מהזר הכלים לפעל אבית בלא
שום שבועה שהרי העדים ראו מה נזל ואחר שהחזירם חזר
ותובע את כ"ה בכל מה שישעון והדין ביניהם :

טו וכן אם חטף הפך מחבירו וטוען ואומר בחיבי נשלחתי
אינו נאמן אלא אם יש שני עדים שראו שחטפו ממנו
מידו או מקי'תו הרי זה הוחזק נזל וצריך להחזירו ואם אין שם
אלא עד אחד והוא כופר ואמר שלא חטף נשבע שכו' דאורת'
להכחיש העד ואם אינו כופר אלא שאומר שמשכנו בחיבת'
ליה מחוייב שבועה להכחיש העד ואינו יכול לישבע שהרי
אינו פקחיש אלא שאומר בחבו נשלחו וצריך להחזירו בלא
שום שבועה וכן ה' בעד אחר פעיו שנכנס לרשות חבירו ונשל
הפך שלא בפניו ועל סעיף י"ה ועל סעיף י"ג :
טז לנחל חקנו נ"כ שישבע וישל כיצד כנון שיאווהו עדי'
שנכנס תחת ידו של חבירו שלם ויצא חביל ולא ראו בשעה
שחל בו זה ואמר חביל ביו זה אומר לא חבלתי בו הרי זה
נשבע בנקיטת הפך ונוטל ואם יש הוכחה שזה חכלו כנון
שהיתה החכלה במקום שאי אפשר לזה לחבול בעצמו כנון
שהיתה ב"ז כתיפיו וכיוצא בזה וגם לא היה שם אהרי עמ'
שניחיש שזה אפר לו לחבול בו כדי שיהרעם כ"ר על זה הרי
זה נוטל בלא שבועה ואפי' אם יש שם אחר עמו או בידו
לעדים שאותו אחר לא חבל בו כאלו אין עמ'ם אחר דמי
ונטל בלא שבועה וה' אי בריר לו דלא איקריב לבי כיתל
כל היכא שאינו יכול לחבול בעצמו נוטל בלא שבועה וה'ם
דנוטל בשבועה בחרי דמנצו אהרדי ונכנס אהרד מהם להוד'
ירו של חבירו שלם ויצא חבול כדאמרן דטובה מילתא דאיהו
חבול ביה כיון דהוה קטשה ביניהון אבל אם לא מנצו אהרדי
לא שחבעו וסקיל אלא אי ברירא מילתא ועל סעיף י"ה ה'ה אי
כירא מילתא שנזלו אע"נ שלא ראו חייב :

צ חנוני נשבע ונוטל ודין פנקסיו וכו' סעיף

א לחנוני תקנו נ"כ שישבע על פנקסיו וישל משום שהוא
צורך מאד לבעלי בתים והפועלים שיקף להם החנוני
כשיצטרכו לו וגם לחנוני התקנה היא הועלת לו שהוא אם
איפשר לו למכור חנותו בלא הקפה ואם לא תקנו להם תקנה
זו פירוב לא היו מקיפין מן החנות כיצד בעל בית שאם לחנוני
הן לפועלים מן החנות בעד סלע ואינו פורע הוא מידה שאמר
לו כן או שיש עדים בדבר והחנוני בא ואומר כבר נתחייב להם
והפועלים אומרים לא קבלנו ממנו כלום שניהם נשבעין
בנקיטת הפך קעין של חורה ונוטלין סבעל בית ואם ישנן
שניהם בפניו צריכין שישבע כל אחד בפני חבירו פועלים
בפני דעזני ותחאני בפני הפועלים כדי שהביישו ותב' :

ב הנפקד עשו נם כן תקנה שהמפקד ישבע וישל כיצד
הפקד אצל חבירו שק צרור ופטע בו ונאבד המפקד
ואמר חלי זהב ומרנליות היו בו והנפקד אומר איני יודע שכא
סיני היה מלא או שמא חול היה בו וישבע בעל הפקדון וישל
הוא שישעון דבר שהוא אמוד בו ואו שהוא אמוד להפקדו
אצלו וטוען הנפקד שמא אבל אם טוען הנפקד ברי ואמר
כריא לי שהיה מלא סינים או חול ישבעו ופטר ואם אמר
הנפקד יודע אני שהיה בו זהב אבל איני יודע כמה היה ליה
מחוייב שבועה שהרי מודה במסקה שאמר שהיה בו זהב
ולפחות היה בו בעד פרוט' ז' וב' ויכול לישבע על השאר כמה
היה וניטל המפקד בלא שבועה וי"א שאין זה בכלל מחוייב
שבועה שאינו יכול לישבע שיטול המפקד כרא שביע' דלא
היה ליה לירע מה היה כרוכו שמעט' בכל יום שאין הנפקד
פדקדק במה שיש נכים וכטק בספקריון אצלו לפיכך נט'
זוה נשבי' המפקד כמה היה בו וישל ויתכאר עוד מזה בס'
רצ"ח בע"ה :

לא מי שנכנס לביתו של בעל הבית סתם שלא על דעת
למשכנו ויצא ברים ממנו תחת כנפיו והעדים רואין אותו
ולאח"כ ה' הבנו כ"ה ואמר לו הן לי הכלים שהשאלתיך והרי
העדים יודעים וראו שהוצאת אות' מכ' תוהוא אומר לקוחים
הם בידו שלקחהים מכ' אינו נאמן ונשבע בעל בית היסה על
מענהו שהשאלין לו ולא מכרן ולא נתנן לו ויחזירו חכ"ד הכלי
לבע"ה ברא כבעל בית שאינו עשוי למכור כליו זה שהוציא
הכלי' תחת כנפיו אין דרכו להצניע ולהטמן כשהוא נושא
משי שאינו ביש לסאת אותו בנריו ואח"כ כ"ים אין דרך בני
אדם להצניעם שאין אדם ביש ליתלם בידו בשוק כפרהסיא
זהרי הוא נשא אותם ממנוים לפיכך חיב להחזיר' וסוכת
מילתא שלא נשא אותם סכונ' תחת כנפיו כשהוציא' מכ' הו'
של זה אלא מפני שהיה בדעתו לכפר בהם כשיחבעה רבע'ה
ממנו אבל אם הבע' עשוי למכור כליו אע"פ שאין דרכו של
זה להצניע כשנושא משי וגם אין דרך אותם הכרי' להטמי'
תחת הכנפים הרי זה נשבע היסח שהם לקוחים בידו ונפטר
שכיון שדרכו של בע"ה זה למכור כליו שמא מכרן לו ויבקש
ממנו שיציא אותה בך ממנוים וכן אם הוציא אורה מנורים
בפני' ע'ם אע"פ שאין בעל הבית'ה דרכו למכור' כדיו הרי
זה נאמן לו לקוחין הן בידו דטמא נצטרכו לו מעות ומכרן
ונשבע היסה ונפטר וכל כ"ר שאין יהיו אותם הכלים שהוציא
מכר'ה העשויין להשאיל ולהשבי' ואמר' וראי מכרן לו כיון
שהם מחזקין בידו דאל' היאך כאלו לידו דאחזוקי לנזל לא
כחזקין ליה אבל אם הם מכר'ים העשויין להשאיל ולהשבי'
לעולם הם בחזקה כעליהם ואע"פ שזה הצניע מנולים וגם
דרך הבע"ה הזה למכור כליו הואיל וידוע שזה הכלי דרכו
להשאיל ולהשכיר' אמר' ודמי'ה השאלן או השכיר' לו
ומציאין אותו מיד זה על כל פנים עד שיבי' ראייה שזה מכרן
לו אונתן לו י"א שאפי' טוען הבע"ה נזולים או ננוכים הם
בזה שזולו או שנכנס ממנו דני כטוען שאולים הם בידו
דמהימנין ליה כשש עו נזולין או ננוכים הם בידו כמנו דאי
בעי אמר שאולים הם בידו שהשאלהים לו י"א שלא אמרו
אלא כשטוען שאויים הם אבל אם טוען נזולים או ננוכים
הם אין בע"ה נאמן אפי' ממנו דאחזוקי אינשי לננכי לא
כחזקינו ליה ומטעם מג' שלו אין מציאין זה מחזקתו וכן
עיקר אם לא שזה שהם בחזקתם בידו הוא פוחזק ונחפרסם
לנזל או לנכס או אפי' בעל רבית טוען נזולין או ננוכים הם
ממנו דני כטוען שאולים הם כמנו :

יב והא דברכרים העשויים להשאיל ולהשכיר מהימנין
לבע"ה דוקא כשיש לו עדים שאילו הכלים היו שלו וראו אותם
עתה בידו של זה שאז לא יוכל זה שהם בידו לשעון לקוחים
הם בידו כיון שדרכן להשאיל ולהשכיר וגם לא יוכל לשעון

לבוש עיר שושן הלכות שבועה

וכד שהא נחשב כשוענו כרי דודאי לא סמכינן אפנקושי כל אדם אלא הכא נכי חנווני האמינו דואיל ואיכא רגלים לדבר כון שגורה הבעל או שיש לו עדים שבו צוהו רבעל ביתו מכוון שאמרו שיוכל לסמוך עליו ולושבע ולפניו הלה כל מה שאדם מיצא בפנקסו וסופו עליו שהוא אמת ומיצא רגלים ידבר ויכל לסמוך עליו ולושבע :

ה לפיכך יש לדין דרון על פי פנקס של אדם שגריר לכתוב בו ענייניו ואפי' להוציא מהומים קטני' הויא שיש רגלים ידבר שמה שכתוב בפנקס היא אמת ועל סוף סי' ק"ז וכו' עשה הר' אש פיעטה כראובן שמסר לשמעון אלף זה ועסקא ברא שטר כמון קוד' מיהת שמעון שהדעה ניהו דלא הדיינו ליה כך כך בזמן קרוב ונפס' שמעון כלא צווא' אחריו מזה שמעון מצאו פנקס מכריב ידו שהיה כהוב בו זכרון והמשיגוהו שרקחתי מהאלף זרובים של ראובן לפתאי' שהר והמשיגוהו נפצאים כחובי' כאותו פנקס והיה כתוב ג' בכל פנק ופנק שם ראובן והחזיר לראובן מעותיו אף על פי שהניח שמעון בוקאן :

ו לא האמינו לחנווני בשבועה אלא כשכמה מידה שייפר לו כזא שיש לו עד' אבל אם אמ' לחנווני אהה אסרה לי ליתן לפיעלך מנה יתחייבתי לו ער' שאמ' לו כן וגם הבעל הבית כפר ואמר לא אמרתיו לך כלום נשבע בעה הויסת ונפס' ו חנווני עושה דין עם הפועלים ואם רבע' הם דה בחמשי' נשבע שבועה ההור' שלא צוהו אלא ל' כרון סוד' קצת ופטר ואם אמר לוני' צוהתיך ליתן ולא ידעני' מהך שאינו יכול לישבע מסי' ואע"ג דבכל אילו המענו' אפי' אם היה הבעל' כידה לא דיר צריך לסלס' סתם עד שיטבר' החנווני שנתן והרי יינינו כול' לו מסון ומן דרון לא היה עליו שום שבוע' כיון שאיש כפוי ממה מ' מ' לחנווני כיון שאם היה מודה היה נשבע ונטול דרם כונ' שבועה על דב' כשכופר בנ' ל' מעמא :

ז ואם לא נתן רבע' החנווני קצב כמה יתן לפועלים אלא אם יתן לפועלים מה בצרויכו' אם הפועלים בפנינו ואומרים שלא נתן דרם כלום או טרא נתן להם יותר מסכרן והחנווני אומר' שנתן להם יותר מסכרן הואיל ולא נתן לו קצב' כמה יתן דרם החנווני נשבע ונטול כל מה שאמ' שנתן דרם ואם אין דפועלים בפנינו או סמו' החנווני נאמן דר' כך וכך נהיה ליהם ונטול ס' ב' לא שבועה דחוקה שעשה שליחותו ולפי ה' א' שכתבתו בסעיף ב' לעולם אינו נטול בלא שבועה ; **ח** קמן ששכר פועלים ואמר לחנווני לפרוע להם החנווני אומר נהיה והפועלים אומר' לא נטלנו יש מי שאומר שדיני' שה' לדין הגדול ושניהם נשבעין ונשדדן ואע"ג שאין אנו נזקקין לשאר רביעות שרובעין מן הקטן שאינו הכצ' כיון דחנווני מכת שפיר רוא כא ונשכר כבר אסרנו בס' פ' סעי' ב' שתקנו לו שישבע ויטול אפי' מן הקטן אוקמה ג' לחנווני הבא מכתו אחקנטו שישבע ויטול אפי' מן הקטן כמו בגדול שיש בו ג' קצת הנא' לקטן בזה שישא פועלים ולהר' מכס' דיוקא הפועלים נשבעים ונטליו מן הקטן כמו בשכר שיש בה הנאה לקטן אבל רחנווני אינו נשבע ונטול מן הקטן שאין לקטן הנאה כזה כיון שעל כל פנים חייב הקטן לטול לפועלים גם כן בשבועה ואיהו לחנווני הוא דאפסיד אנפסית שנתן מפניו על פיקטן :

ט כלה שאמר לחנווני הן לי בדינר פירות וכדרם לו ונהננ' לפניו לרשות הרבים והרי הפירות מונח' בר' ה והחנווני הובע הדינר והלוקח אומר נהניו לך והשלכתו להך כיס' הקנת חכמים הוא שישבע הירוקה בנקיטת חפץ ונטול הפירות דהבא שענת רבע' מעליא מ' חנווני דהא חנווני גופיה מודה שמכר לו הפירות ואינו הובע ממנו אלא דמיהו ומסים הכי בעל דבית נשבע ונטול ולא חנווני' כהן הלוקח הדינר לחנווני יבא ליטול הפירות המונחים ברשות הרבי לפניו

נכיון שתקנו הראשונים כן לחנווני אמרו האחרונים דה' האם אמר אדם לחבירו הלוי מנה ופרע רבעל חכמה אומר נהתי וזה אומר לא קבלתי וישבעי שניהם זה בפני זה וישלם כעל כיה לשניהם וכשנשבעין אין נשבעין כחד ככת אחת כיון דמ' נ' חר מנייהו מ' מתבע לשיקרא והרי אנו שומעין ודאי עב' עת שוא אלא וישבע זה אחר זה רבשעה שכל אחד נשבע אני אומר דעכשו קושטא קושטא :

ב ברא' כששניהם לפנינו והוכעים מבעל בית או שניהם נשבעים ונטליו' אבל אם מת התנ' ונ' והפועלים רבדס הוכעים או שכתו פועלים והחנווני לבדו הובע נישל' בלא שבועה שהרי אין בעל הבית כפסיד כלום שעל כל פנים הוא חייב השל' אחר או לפיעל או לחנווני ועכשו' שמה אחד מהם אינו צריך לשלם לומר' כיון שלא היה צריך לשים לו בלא שבועה והם אינם יכורים לישבע לפיכך צריך לשים לזה שהוא חייב שבועה ולא דנוקא שאם מת החנווני ואהו פועלים נישל' בלא שבועה לפי שבע' האציל כרי שחייב להם שהרי הם עשו עמו מלאכה והוספק אם פרע להם אם לא וכל כיה' ש' שהפרעין ספק והחובו ודאי חייב דפרוע בלא שבועה שהרי אפי' כתי' החנווני היה מן הדין שיפרע ליה בלא שבועה שדחנווני אין להם עסקים כלום ולא בג' דברים דפועלים הוא אלא ששפ' ההקנה שעשו שה' ה' לשלם לחנווני ע' שבועה הקנו ג' כ' ר' ב' שטום פ' דה' כ' שאין צריך לשלם לפועלים כי אם בשבוע' אבל בכה' שאין לו הפסד רבע' שמת החנווני נעמד לפועל' על דינם הצריך הבע' לשלם להם בלא שבוע' אבל אם מתו פועלים והחנווני בא לתיבע ואמר שנתן להם כאשר צוהו הבע' לעולם אינו נישל' אלא בשבועה שהרי מן דרון היה שפ' בשבועה לא יטול שהיה לו ליתן להם בפני עדים וכיון שלא נתן בפני עדים איהו דאפסיד אנפס' דה' כאמ' מנה לי בידך והלה אומר אינו יודע אם הלויחתי אם לאו שישבע היסת ונפטר אלא דמסי' הקנה דהקנו לחנווני שישל' כשכתמה הוא נטול מבע' לפיכך אין חילוק בין אם הפיעל לפנינו לאם אינו בפנינו ואפי' ש' הפועל אין החנווני נישל' בלא שבועה דשם לא נתן והבי' מסהבא :

ג וכל זה לא כיוני אלא בחנווני המקיף לבעל בית ופריע חוכהו וואח' הוכע את הבה שפ' לו אבל אם הקד' ס' הבע' המעות לחנווני ואמר לו הן לפועלים ס' ע' אם הסתם אצל החנווני כמעמד שליחן והפועלים נחרצו הרי נפדדקן לנפדין מן הבעל הבית לחנווני הילכך אין להם על הבעל בית כיום והחנווני נשבע להם היסת כרון כופר בכל ונפטר ואם שלא במעמד של' סתם הסתם אצל חנווני נשבע חנווני לבעל הבית היסת שעשה של חומו ונפטר הפועלים נשבעים רבעל הבית כעין של חורה כרון הנשבעים ונטליו' ה' נשבעי שלא נשלו כלום מן החנווני ונטליו' מבע' ה' א' שבע' היסת דכיון דעכשו' החנווני אינו נטול כלום מן רבעל בית אלא נשבע ונפטר לא עבד רבנן ג' תלת' שבוע' המטנה לפועלים לישבע הילכך שני להו בטבע' היסת כיון דמן הדין אפי' היסת לא היו צריכין' וכן הדין במי שהוציא הוצאה על נכסי חבירו ב' ית' חבירו ותוכע ממנו ההוצאה והנהב' אומר אינו יודע כמה הוצ' נשבע החיוב ונטול וה' בכל סודי דהאי ידע והאי לא ידע והוציא ב' שיש נשבע האי דידע :

ד יש מי שאמ' שפ' אין החנווני שוען כרי שנתן לפועל' מה שצוהו אלא אומר ששצא מן בפנקסו שנתן לפועלים' כך וכך הרי הוא כשען כרי שנתן ונשבע שכן מצא בפנקסו ונטול ואע"ג שהפועל' שיענו כרי שלא נטלו והוא אינו שוען כרי כיון שנטבע שכן מצא בפנקסו הרי הוא כשוען כרי ולא שטום שכל' מה שאדם מוצא הוא הוכח' ונשענה כרי כנגד כל אדם כגון אם יאמר אחר מצאתי בפנקסי' שאתה חייב לי כך

שיש עדים שלקח ממנו של חבירו אבל בלא עדים אינו חשוד
 דשטא מלוה ישנה יש לו עליו שבשביל כך הפס אותו וכת
 א"כ גם כשיש עליו ער' שלקח ממנו חבירו לפה יפסל ניפא
 ג"כ שטא לקחו משום דמלוה ישנה יש לו עליו אין זו קושיא
 דבשיש עדים שלקח כו' ה"ל אצלינו גזלן ודאי ומלוה ישנה
 אצלינו הוא ספק דאנן לא ידעינן אם כן הוא כודאי שיטל
 מלוה ישנה עליו ואין ספק מציא מידי ודאי אבל כשאין עדים
 שיק' כו' אלא שזה שטענו כך ה"ל לדין ספק גזלן דש"ה החוב'
 משקר וזה הופס מסלו משום דמלוה ישנה יש לו עליו לפיכך
 אינו נעשה אצלינו חשוד אע"פ שאנו מטילין עליו שבועה על
 טענת חבירו כשחובעו לא משום דחשדינן ליה אממונת
 משביעין אותו אלא דחיישינן שהוא הופס בממונו של זה
 משום שיש לו עליו ספק מלוה ישנה ומכך ספק הוא תופס
 בממונו לכך משביעין אותו דחזיקנן ליה דשבועה לא ישבע
 משו' ספק מלוה ישנה דחסיד להוה אינשי איסו' ספק שבועת
 מאיסור ספק גזילה דמתא אע"פ דאיסור שבועה דודאי ק"ל
 דלא חסירו לאינשי מודאי איסור גזילה בספק חסירו :

ד התובע לחבירו מלוה שהלוהו וכפר אע"פ שמביא עדים
 להכחישו אינו חשוד אפסא כל זמן שלא נשבע דכיון
 דמלוה להוצאה ניהנה אמרינן אשתמושי קא משתמיט מיניה
 עד דיהו ליה מעות ולא לכפור ולמיגזילה איכווין אבל הכופר
 בפקדון הוה חשוד אע"פ שלא נשבע דפקדון לאו להוצא ניהו
 שאסור לשלוח בו יד ואם היה נאבד ממנו באותו פעם מה היה
 צריך לכפור אלא ושעון סאבדו ויפטר אלא ודאי למיגזילה
 קמכוון בשענה זו והוא שיש עדים שיאוי בידו הפקדון בשעת
 שכפ' סאם לא ראוהו בידו בשעת שכפ' איכא למי' לא למגזלי'
 קמיכווין אלא שפח להיכן הניחו ואשתמושי קמשחמיט עד
 דבחישי ליה ומשכח ליה ואפילו כשראוהו בו בשעה שכפר
 אם לא היה רוצה לישבע ואמר שישלם ואינו נשבע אינו
 נעשה חשוד אע"פ דקעבר על לאו דלא החמוד אינו נפסל
 בכך דלא החמוד לאינשי בלא דמי משמע להו :

ה אין אדם נעשה חשוד עד שכאין עליו עדים שעבר
 עבירה שנפסל בה אבל המודה מעצמו שהוא חשוד
 ושעבר עבירה שנפסל בה אף על פי שחשורין אותו ואין ראוי
 לעשותו עד לבתחלה אם נהחייב שבועה להפטר מחביעה
 שתובעין אותו משביעין אותו שאומרים לו אם אהה אומר
 אמת השבע ולא מפני שעבר' עבירה אסור לך ליבעע באמת
 ואם שקר אחת אומר הודה לבעל דינך ודווקא להפס' שבועה
 לא מהימן לומר על עצמו חשוד אני אבל אם הוא מן הנשבעין
 ונוטלין נאמן על עצמו ואינו נשבע ונוטל דהא לחייבי נפשיה
 מסונא קאתי והוראת בעל דינ' כק' עדים דמ'ויס מי סאומר
 סאם נהחייב שבעה להפטר כיון שהוא עצמו אומר שהוא
 חשוד ודינה בחשיד שכננו נשבע ונוטל כמו שהבאר ה"ג
 אם רצה התובע נשבע בעל כרהו של נהבע ונוטל :

ו מי שנתחייב לחבירו שבועה ושאל החיבע שיחרימו
 בכה"ע כל מי שידע שזה עבר על חביעה כדי לפוסלו
 אין טומעין לו דחלילה וחס לבייש בן בריה בריבם ויף
 השואל להטיל חרם ראוי לנציפה שהוציע עליו לעזו והזכיר
 עליו שם פסול מיהו אם אמר בודאי שיטלו עליו עדים
 שידעיים טעבר על השבועה ואינם רוצים להעי' עד שיחריכו
 בכה"א שהרשות בידו להחרים בכה"א אותה שידעין צריכין
 להעיד על כל פנים באם לאיניד ונוכמו בשאר עדות :

ז וכיון שהחשוד על השבועה פסול לשבועה מן החזרה
 כמו שנבחנו בסעיף א' אפ' יש לו דין עם אחד ונתחייב החשוד
 שבועה דאורייתא כיון דמינא היה לנו לחזן לחשוד מחזך
 שאינו יכול לישבע משלם אפ' בלא שבועה כדי לפינן מקראי'
 הכאתיו לעיל מימן ע"ה סעיף ג' חשו חול דעי' דינא דזהרך
 שאינו

לפני ואמר החנווני דינך זה הוא דמי פירות אחרים שכבר
 נתתי לך והולכתם לחזק ביהודי ושוען שכן היה מעשה שכא
 אליו הבע' ולא היה כידו דינך ואמר לו הן לי כדינך פירות
 ועכשו אביא לך את הדינך ונתן לו הפירות והולכים לחזק
 ביהודי וזה חזר אליו ופרע לו את הדינך והבע' שוען לא כי
 אלא קודם שנתהילך את הדינך לא לקחתי פירו' מעולם ולא
 נתיי לך את הדינך אלא בשביל אילו הפירות שהם סונחים
 לפנינו כרשות הרבים נשבע החנווני בנקישה חפץ שלא נתן
 לו בעל הבית את הדינך אלא בשביל הפירות שלקח כבר
 והולכה לחזק ביהו ונטל החנווני אילו הפירות שהם סונחים
 ברה' משום דהנא טענתיה דחנווני פעליא טפי מסענתיה
 דכע'ה לפי שדבריו אין לבעל הבית שום דרא בפירות הללו
 ובע'ה מודה לחנווני שהם שלו אלא שהוא נתן לו הדינך
 בשבילן א"כ הם יותר כחזקתו של החנווני מכחזקתו של בע'ה
 וטענתיה דחנווני עדיפא מדבע'ה לפיכך אמרו שיהא החנווני
 נשבע בנקישה חפץ ונוטל וכן הדין בנותן דינך לטולחני
 לישל מעות הצבורין טעברין לו הטולחני ברשות הרבים אם
 אודה הטולחני שמכרם לו אלא שאומ' שעדיין לא נשל הדינך
 והובעו מן הלוקח והלוקח אומ' שנתנו לו נשכ' הלוקח כנקיט'
 חפץ שנתן הדינך ונטל המעות ואם לא הודה הטולחני
 שמכרם לו אע"פ שמודה שלקח ממנו דינך עתה אלא שמוען
 שדינך זה דמי המעות שנטלם הלוקח כבר והולכים לביתו
 נשבע הטולחני בנקישה חפץ ונטל המעות המינחים ברה'
 וכל זה מיירי שהפירות או המעות סונחים ברשות הרבים כמו
 שאמרנו אבל אם כבר הכניס בעל הבית לרשותו הפירות או
 המעות והחנווני או הטולחני הובע הדינך נשבע בעל הבית
 היסת ונפטר ואם הפירות או המעות עדיין המכרם החנווני
 או הטולחני ותבעו בעל הבית החנווני או הטולחני נשבע
 היסת ונפטר :

צב דין החשוד על השבועה וכו' י' ד סעיפים :

א החשוד על השבועה אין משביעין אותו שים שבועה
 שהתורה פסלה בפסוק אל השת' ידך עם רשע וגו' והא
 לא נקרא חשוד אלא כשנשבע פעם אחת לשקר כמו שיהבאר
 וכיון דנשבע לשקר הרי הוא רשע והתורה פסלה רשע להיות
 עד משום שצריכין להשביעו שלא יעיד שקר בדכתיב ושמע
 קול אלה וגו' וכיון שהוא רשע לא יחוש לשבועת קול אלה
 ויעיד שקר לפיכך אין משביעין אותו לא שבועת התורה מן
 התורה ולא שבועת של דבריהם מדבריהם ואפ' אם אומר
 התובע אני אקבל שבועתו אף על פי שהוא חשוד אין שמעין
 לו כיון שהתורה פסלהו :

ב ונקרא חשוד מי שנשבע פעם אחת לשקר אחד שבועת
 העדות ואחד שבועות הפקדון ושבועת שוא וכישויו ואפי'
 עבר על החרם שהחרמו הקהל נקרא חשוד וי"א דדווקא
 בשבועה דלשעבר הוא חשוד כגון שנשבע אכלתי והוא לא
 אכל או לא אכלתי ואכל שבסעה שיצאה השבוע' מפיו יצאה
 לשקר אבל בשבועה דלהבא כגון שנשבע שיאכל ולא אכל
 או שלא יאכל ואכל שבסעה שנשבע אינו משקר אינו נעשה
 בשביל כך חשוד שיצא להדיא שבועת שוא מפיו ולפי זה גם
 העובר על החרם שחזרין הציבור אינו נקרא חשוד דהא לא
 הוציא שוא מפיו בשעת החרם וכת' שבועת העדות מאן
 פוכח שעבר עליה דילמא אישתלאי ולא מזיד הוא י' ד מיירי
 שהיה העדות כל כך קרוב לפעשה שהעיד עליו שאי אפשר
 לתלות בו השבח' לא אמרינן כזה דילמא אישתלאי להכשירו
 וכן הפסול לעדות מחמת עבירה בין בעבירה של תורה
 כגון מלה בריבית או אוכל גבולות וכדומ' בו בין של
 דבריהם כגון שפירחי יונים ומשחק בקוכיא נקרא חשוד וכל
 מי שחשוד ליקח פסון חבירו חשוד ג' על השבועה ודווקא

אינו יכול לישבע משלם יקפצו הרב'תובעים על החשוד
 יפקיע ממנו כל ממנו וירבו מתוך זה הרבה מהלוקת בישראל
 תקנו שאם נהחייב החשוד שבועה דאורייתא אותו שכנגדו
 לא יסול בלא שבועה כדינו אלא יטבע בנקיטת חפץ ויסול
 שאז לא יקפצו כל כך עליהם הרובעים כשראו שיצטרכו
 ליתב' דחמירא עלייהו איסורא דחוסר שבועה ולפיכך דוקא
 בשמועין עליו מענת ודאי דמהחייב החשוד שבועה התורה על
 דיי מענהו אז נטבע התובע ונוטל אבל אם טוען עליו מענת
 ספק שאין החשוד חייב שבועה מן התורה שהרי אין כשיבעין
 על מענת ספק חוק משבועה השומרי' שיחבאר בסעיף הסמוך
 אין הריבוע נטבע ונוטל ופסור החשוד בלא שבועה כמו כל
 הנחבעים בטענת ספק ודינא רחשוד בסביעת השומרים
 יהבאר בסמוך ואם שניהם חסידים טנם התובע אינו יכול
 לישבע וליסול חזרה השביע' לחייב לה דהיינו הנחבוע וכיון
 שהנחבוע נ'כ אינו יכול לישבע שהתורה פסלהו מפני שהוא
 חשוד אמרינן הכא מתוך שאינו יכול לישבע משי' דלכא
 הכא חשוד דשא יקפצו הרבה חסידים עליו דמילתא דלא
 שכיחא הוא וי'א כיון ששניהם חסידים יחלוקו ביניהם
 וכתב מורי מהרמ"א ז"ל שכן נראה ליה לרוב דהמע' ע"כ י'א
 דהא דבחסוד שכנגדו נטבע ונוטל דוקא בשלא היה יודע
 בשתחיל להעסק עמו שהיה חשוד אבל אם היה יודע
 כשתחיל להעסק עמו לא תקנו לו שיטבע ויסול שאם כן
 כל אחר יעסק עמו ויבא עמו לדי' מחלוק' לנלגל ערו שבועה
 כדי שיטבע ויסול ארא פטרינן רחשוד לנמרו ויש הולקין :
 ח היה החשוד שומר וטוען שאבך הפקדון או נגנב החכא
 אינו שכנגדו יכול לישבע וליסול שהרי אינו טוענו ודאי
 שפגע בו או שאכלו ומתוך שאינו יכול לישבע משי' נמי לא
 אמרינן הכא דא' כל חשוד המקבל פקדון מחבירו והיה חייב
 אפי' באונסין מתוך שאינו יכול לישבע בו אא"כ היה גאנס
 בפני עדים וזה לא רצו חכמים להחמיר עליהם כל כך לקנסו
 שהיה נ'כ מרבה מחלוק' לפיכך אמרו כיון שאינו יכול לישבע
 יפטר באונס' שיצוהו בו הכפיד שלא ליתן לו פקדון מה שאין
 כן בשאר משא ומתן שבין דבריות שאי אפשר ליהרהר כל
 אדם של יתעסקו עמו לכך תקנו להם שיטבע ויסול ונבי ספקיה
 לא תקנו אם לא ש'טעון בעל הפקדון ברי ואבך בפני שלח
 בוד' אלא חייב אפי' באונס' כמו שרי' ב"ד בהלכות שומרים
 בע"ה או שיאמר עדע אני שפגע בו אז התובע נדבע כתקנת
 חכמים ונוטל :
 ט אם החשוד נהחייב בשבועה שהוא מרבירהם אם היא
 מהנחבעים ונטלים פשיטא שאינו נטבע ונוטל שאם
 גמי' שדינו מן האורה להיות נדבע ולא משלם כשהוא חשוד
 אמרו שכנגדו נטבע ונוטל כ'ט במק' שמן הדין לא היה להם
 לישבע וליסול כגון שכיר ונגזל והבירו שאמרנו אלא שחכמי'
 הקילו עליהם ליסול בשבועה שלא תקנו להם להקל להם
 לחיות נטבע ונוטל אלא הנחבוע שאינו חשוד נטבע היסח
 כדינו ויפטר . וכן בפונס שטרו שחייב בעל השטר לישבע
 מדבריהם או היבא שהלוה טוען אשהבע לוי'א פ'עתיך
 והמלות הוא חשוד שאינו יכול לישבע לא תקנו לו הכא
 ששבע ויסול אלא הנחבוע נטבע היסח ויפטר וי'א דפונס
 שטרו או היבא שהלוה טוען אשהבענו לוכ' כיון שפרינא
 היה להם ליסול בלא שבועה מן התורה אלא שחכמי' ההמירו
 לישבע י'ל שלא הצריכו שבועה אלא היבא שאופטר שאינו
 חשוד אבל כשהוא חשוד שא' לו לישבע לא תקנו כיון שאינו
 יכול לישבע שיאבד פכונו והוא י'ש לו שטר מקויים בידו
 לפיכך נובה בלא שבועה :
 י היתה החשוד מן הנטבעים בטענ' ספק שיתבאר בסיומן
 טאחר זה בע"ה אינו צריך לישבע לפי שהוא חשוד
 ושכנגדו נ'כ אינו נטבע ונוטל שהרי אינו טוען מענת ודאי

שיטבע על מענתו ונפטר החשוד בלא שבועה :
 יא נהחייב רחשוד שבועה היסת אין שכנגדו נטבע ונוטל
 כמו שאמרנו פעמים שלא תקנו לישבע וליסול אלא
 בשבועה דאורייתא שמן הדין היה הנחבוע חייב לשים אפילו
 בלא שבועה התובע מתוך שאין הנחבוע יכול לישבע אר'
 שחכמים תקנו שבועה לחובע מן הטעם שנהבאר סעיף ז'
 ובשבועת היסת שהיא דרבנן לא תקנו וגם מתוך שאינו יכול
 לישבע משי' ליה בוכמו שנתבאר לעיל סימן ע"ה כע"ף י' ה'
 לפיכך נפטר הנחבוע בלא שבועה ומ'ס כחרימין סהם על ש'
 שכפר בסמין חכירו אינו חייב לו סיהויכול לומר הנחבוע
 לחובע הטבע וסול ואז פטיר אפי' מקבלת היס' :

יב החשוד על הטבעה שהוציא שטר על יהומי' כיון שאין
 נפרעין מן הירומי' ארא בשבועה והו' אינו יכול לישבע
 יפסיד כמו נכיסת לוח כחיי סלוח ואחר כך מה מלוה שאין
 בני כליה נפרעין מן הלוח כיון שאין יכולין לישבע :
 יג מי שנהחייב שבועה היסת והיה התובע חשוד מי'
 הנחבוע יכול להפך עליו שבועה שהרי אינו יכול לישבע
 אלא או יסלם הנחבוע או יטבע היסת ואין כופעין לו לחלות
 ברב' שאי אפשר וכו' דדין בקטן שאין הנחבוע יכול להפך עליו
 שבועה אלא או יטבע או יסלם מי' שנתחייב שבועה בין של
 תורה בין של דבריהם ונטבע ואח'כ באו עדים שהוא חשוד
 אין שבועהו שביעה והרי הוא כמו שלא נטבע ואם נטבע
 ונטל יחזיר דכ' רינ'ס'ה שנטל מכסנו ואם נטבע ונפטר
 יטבע זה שכנגדו ויסול ממנו :

יד לעולם דנין כזה לחשוד עד שילקה כב' ואם יש עדים
 סיקה על ירס ועשה הסובה חוזר לכשרותו בין לעד'
 בין לשבעה :

צ"ג דין שבועות ספק ושבועת השותפין וכו'
י' חסעיפים :

א עוד תקנו חז"ל בביעה אפי' בטענת שכתא כלומר יאע"פ
 שאינו טוען ודאי אלא שאבך סבור אני שחפסת' משלי
 וטעמא יהבאר בסמוך בע' ה' ואילו זה השותפין שהיו שותפין
 ביהו והאריסין צרכין לישבע לבעל הבית והאיפטרופסין
 שמינו אורם היה דין של היתומי' והאשה שהיא נושא ונוהג'
 בחוק רבית כחיי בעלה או שהחביבה בעלה חנונית וכן הבית
 שה' נוטא ונוהג' בעסקיה של בעל הבית כל אחד כאילו נטבע
 בנקיטות חפץ אע"פ שצין טוענין עריו ודאי ולא שכת לקחת
 משלו והטע' משש שרובן להורו להם התייה לעצ' שבהיתיה
 לוקחים בטביל סבר שרחס לפי' הטיילו עליהם חכמים שבועת
 שירדקו בחשבונם ומי'א לא תקנו להטבעם בטענת ספק
 עד שיחסדנו החובע בשתי' טעין כסף פי' שטענו אני סבור
 טעכבה משלי שהי' כסף והוא כיפר טני כספי' דכבר ידעת
 שכל מי' דתיקון רבנן כעין דאורייתא תקן זכיון דמדאורייתא
 אין נטבעין בטענת ודאי במדה מקצת אלא כנפירה שתי'
 כסף כמו שנתבאר לעיל ביסין פ'ח סעיף א' תקנו נמי חכי'
 כשענ' ספק כשטענו בכך בין בקרן בין בריוח אבל אם חשוד
 בפחות לא תקנו בזה שבועה ושבועה זו צריך לישבע כל אימ'
 שייצ' התובע ואינו צריך להמתין עד שיחלוקו לישבענו לבסוף
 דכיון שהוא חשוד עכסין אין צריך להאמינו יותר ע"י
 שיטבע :

ב אע"פ שאין עדים שזה שהפוא אר'קנא אלא הוא מודע
 מעצמו ואסר שחפזו אני או אריסו אני או כן כיהו אנ'כ
 אבל לא גזלחי סטנ כלום צריך לישבע בנקיטת חפץ שאין
 אומרים כנו ליפטר מן השבועה אלהל' עליה :
 ג אפילו אם מה שחף אחד הרי דמ'ס שביע את שותף
 אביו ואריסו בטענת סמא :

ד המשלח ביד חבריו הפז למכרו או ששלח מעור ביד לקנות לו סחורה או פירו א"ע' שלא נתן לו שכר על זה ואין לו חלק ולא הנאה בשליחותו והאיל ונשא נתן כמכון חבריו וא' הרי זה כבן בית ויש לו להסביעו מספק שלא ענב פשלו כלום ויש מי שחולק ואומר אם כן שיכולין להסביע את השליח בזה שאינו נוטל כלום ואין לו שום הנאה נעלה דלת בגני השלוחים לפיכך אין חייב לישב' אלא כשכא ליטול דבר בריוח או שהוציא הוצאות וכהאי גוונא ואם בא ליטול אין חילוק בין אם נושא שכר או אינו נושא שכר וכן המקבל עסק' למחצית שכר א"ע' שנתן לו שכר עמלו צריך לישבע כשאר השותפין דסודה נמי התירה לעצמו ואז' שלא נתנו לו כראוי לפי שרחוק לכך הטיירו עליו גם כן שבועה ויש חורקין דכיון שנושא שכר אפירוש מעט אינו בחשד ואין צריך לישב' בטענת שמה' לעיל בסימן צ"א סעיף ג' עיין א"מ' ט"ח נשבע ונוטל ה השותפין שגזאין ונהנין בחד או שניה א' מהם נושא ונותן ומפקיד הסחורה או מקצהה או המעות ביד השני בלא מסקל ובלא מניין ובלא מדה הרי שניהם נכנסים לספק ויכול כל אחד להסביע את חברו אבל אם היה אחד נושא ונותן והשני לא נהעסק אין נשבעין אלא זה שנשא ונתן :

ה חלקו השותפין והאריסין ונתנרטה האשה ונפרד מעליו בן דבית והבייא לו השליח סחורה שקנה לו או מעות שמכר לו סחורה בהם ושהק והלכו להם ורא' הבעס מיד אינו יכול לשוב לחזור ויה' טב עם בטענת ספק דאמרינן מהללו השבע' ברעוהו מ' מחירים מהם על פי שגזלו כלום כשהיה עיניו או אוזניו או ב' ביהו או שלוהו אבל אם היתה לו טענת ודאי משכיעו על אותה טענה ובלגל בה כד מה שירצ' אפי' השענה שמה אף על פי שכבר שהק בה והלכו להם וכן אם לאהר זמן נתחייב לו שכונה מצד אחד בין של חויה בין של דברירס בין של שהפות אחד מלגל עריו שהפות הראשון דלגל שביעה דאורייתא ונס ביש' ועה דרבנן תקנו לגלגל כמו שהבאר בסימן שאחר זה כ"ה :

ו ישימי שאומר הריני דווקא שהלוקו סהמא ושתקו דמספק אמרינן ששחל לו כמו שאמרנו אבל אם פטרו כפירוש משבועה שוב אינו יכול לגלגל עליו את זו :

ז חלקו השותפין והלכו להם ונשאר להם חבות אצל אחרים אין יכולין להסביע עוד זה את זה מספק שהרי חלקו והחוב הנשאר להם אצל אחר' רבי יודע הוא וכשיפרעו יקח כל א' מהם את חלקו וכחילוק דמי וכן אם נשאר לא כהם דבר קצוב כד חכירו א"ע' שלא נשלחו הרי זה כאלו חלקו ואין מסביעין זה לזה אבל כל זמן שנשאר כל שהיא שלא חלקו אורו ואין יודעין מסקליו אי עשאר ביניהם צד שהשותפות שלא עשונו חסכון ולא ידע כל אחד מהם כמה הוא חלקו עדיין השותפות קיימת ומסביעין זה את זה :

ח הכע אחד מהם את חברו ואמר לו השבע לי כי עדיין השותפות קיימת והנהבע אומר חלקנו כבר או שאמר התוכע כן חלקנו אבל הנאי היה בינינו שאשבעך בכל עת שארצה ועדיין לא נשבעתי לא אין יכול להסביעו בטענת ספק אפי' אסר הנהבע חלקנו וכך וכך נשאר לך אצלי וזה שנשאר לך אצלי אינו אלא חוב שזקפת עליו מלוה או הנחתו אצלו פקדון אינו יכול להסביעו כשנצט' ספק ונס אינו יכול להסביעו היסת שכבר חלקו או שפעולם לא נשתתפו ואפי' עי' גלגול לפי שאין מסביעין היסת ולא מנלגין אלא טענה שאם יודה בה היה חייב מכון אבל דבר שאפי' אם מודה אינו חייב לשלם מסון אלא שבועה אינו נשבע עליו אפי' עי' גלגול :

ט טענו עדיין שותפין אשה ונישאר לי אצלך כך וכך וזה אומר כבר חלקנו ולא נשאר לך אצלי כלום או לא היית שותף פעולם הרי הנהבע נשבע היסת שאין לו בידו כלום ונלגלג עליו שלא גזלו מעולם אבל אינו סלגלג עליו שכבר

חלקו או שהיה שוחפו מן הטעם שאמרנו בספוד :

יא טען עדיין שותפין אנתנו ויש לי להשבעך בטענת ספק והלה טוען לא נשתתפנו מעולם והביא ההוכח עדים שהיה שותפות וחזר הנהבע ואמר חלקנו אין שיבעין לך שהרי הוחזק כפרן לשתועה זו שכבר אמר לא היה שהענו מעולם וכאילו אמר לא חלקנו דמי ואיך יטעון עכשיו חלקנו לפי כך יטבע שבועה השותפין וכן כל כיוצא בזה :

יב שותפין טענו אחד מהם כך וכך היה הנאי בינינו והלה אומר לא היה כך הנאי מעולם או שטוען הקרן שלי היה כך וכך והלה אומר אינו אלא פחות מזה או שטוען כבר נהתי לך מה שותפות והלה אומר לא לקחתי או שטוען סחורה זו שלי לבדי היה והלה אומר שהיא משל השותפות ובל כיוצא בזה אפי' ידעה התובע שלא ישבע עכשיו טבעת השותפין רכלול בה גם טענה זו הרשות בידו וישביענו בפרט היסת על טענה שתובעו זה כופר בה ואם ירצה יגלגל על ידי כל אילו הרברים כשבועת השותפין שישביענו שלא גלהני פעולם כל ימי חסותה ויהיה ההנאי כך וכך ושזו הכחורה כהשותפות ושנתתי לך כך וכך :

יג דאיבן שהטיל לביס ה' דינרין ושמעון הטיל מאהים ונשתתפו ונשא ונתנו עמהם שניהם כמעית אילו ביד וליבסוף בא הממין כולו לוד ראובן וטען שכחת כל הקרן ה' דינרין אין אומרים יטבע ראובן שבועת השותפין שפחהו כך ה' דינרין והרי דפחהו רוא' לאמצע יוניע על כל אחד ה' דינרין וישלם כפעון מביחחמיסים שהרי נהח' היה לא דפול אלא מאהים אלא יטבע ראובן שבועת השותפין שפחהו המעות עד שלא נשאר בידו מיל' טענו כלום וילך במנה שבדו בלבד ואין צריך לשלם לו כלום שאין השותפין מכלל דנשבעין וניטלין ואין צריך לפרש שבועהו בפירוש שפחהו ת' ק כיון שאינו נוטל משמעון עד השלום כדי חלקו במס' נשבע סהם שפחהו עד שלא נשאר בידו מכל טענו כלום ונפטר ואם טוען ראובן שנס טענו יודע בודאי שפחהו כך ה' דינרין וכיון שידע שכך חייב לשלם לו הרמשים מביחח שמעון אומר שאינו יודע כמה פחת יטבע ראובן את שמעון שבועת השותפין הואיל ונס ה' נשא ונתן כמעות ויגלגל עליו שאינו יודע בודאי סכים הפחת הזה ואם לא נהעסק שמעון בשהפות זו כלל דהשתא אין צריך הוא לישבע שבועת השותפין יטבע שמעון היסת שאינו יודע בודאי זה דהפסד רפטר ולא עוד אלא אם היה זה דמנה הנשאר מן הה' ביד שמעון אין צריך שמעון להחזיר כלום לראובן א"ע' שיטען שפחהו ה' ק כיון שאין השותפין מן הנשבעין וניטלין בה' שאמרנו אלא חולקין אורו המנה כשהיה כיון שהוא מיל' השותפות דהשתא לא יפסיד שמעון אלא מאה וחמשים וראובן יפסיד שלש מאה וחמסי' שרעילס אין השיהף נשבע ונוטל אלא נשבע ונפטר או נשבע וניטל כמה שהיה אחת ידו / טען שמעון שיטלוי עליו רוב מזה השיהפות כנה אם היה בידו כדי החוב יהיה יכול ליתנו ללו' נאמן במנו דאי בעי אמר אין בדי כלום ונהנין החוב ללוי ואחר כך מחשכין ואם אין בידו ליתן אינו נאמן להוציא מיד ראובן או מהסחורה הידועה לשותפות לתת ללוי שמה קניניא הם עישם שמעון ולוי על נכסי ראובן ואפי' דירה מלוה בשטר והוא כחוב על שמעון לבדו אין ראובן חייב לשלם ממנו כלום אבל אם טען שראובן יודע בודאי שזה החוב ישעלי מחמת השותפות הוא והחוב הוא עדיין אצלנו ולא פרענוהו יטבע ראובן היסת או עי' גלגול כמו שירצה שמעון שאינו יודע שחוב בזה אצלו יושלם שמעון החוב משלו :

יד וכן אם יצא שטר חוב וה' ביד ראובן על לוי בשם שמעון במאה דינרים ואומר שמעון שהוא ממון השותפות וכבר נפרעתי והחזרתו הסעית לביס או שאמר שמעון ק' ע' לוי

שכר ליהודים בהקפה אם המנהג העיר למכור בהקפה צריך לקבל אותם ואם ירצה יכול להשביע לראובן שאילו התקנה הם כולם מעסק השותפות ושעסקם לצורך העסק ולמכירתו ואם אין מנהג העיר למכור בהקפה אין צריך סמיעה ליטול חלקו בהקפה אלא במעות וכסמורה :

צד דין גלגול שבועה וכו' סעיפים :

א אח"ל מניין לגלגול שבועה שהיא מן הרורה שנת' גכ"ב סיטה ואמרה האשה אמן אמן שני פעמים אמן למח אלא שלמר שהכה השכני' מגלגל עליה להשביעה אם לא זנתה מאיש זה או מאיש אחר וכן שאר שאילות ועל כולן הוא אומרה אמן אמן מאיש זה אמן מאיש אחר וכיון דכן החורה מגלגלת אה"ל שיגלגלו נכ' אפילו בשבועה דרבנן לפיכך אפילו כל מי שנתחייב שביעה בכ"ד אפי' שבועה היסח. יכול בעל דינו לגלגל עליו ככל הכיעה שיש לו עליו שאם היה מורה בה היה מתחייב בה מסון כמו שהיא עיקר השבועה שזה דומיא דכוסה שהיתה נאסרת על בעלה אם היתה כזנה עם האיש האחר כמו אם היתה כזנה עם איש זה אבל אם אין בגלגול חייב ממון אלא חייב שבועה כגון שאמר לו נשתתף עמי ונתחייבתי לו שבועה והוא אמר לא נשתתפתי עמך אם נתחייב שבועה ממקום אחר אין מגלגלין עליו שלא נשתתף עמו והא אפילו אם האמת היה שנתשתף עמו לא היה לו עליו חייב ממון אלא חייב שבועה השותפין אבל שכיר ששבוע ונטל אין מגלגלין עליו דנבי שכיר שהקנו למיבתו שישבע ויטול הקידוע עליו נכ' שלא לגלגל עליו עכ"ל שם שבועה כדכתיבנה לעיל. ויש מי שכתוב שאם נשבע ונטל מהמת שהפך הנבע השבועה עליו שאמר לו השבע ונטל נכ' אין מגלגלין עליו ושעמא משום דהקנהא להקנהא לא עבדינן דרפוד שביעה הקנה' היא וגלגול שבועה כשכונה דרבנן נמי הקנהא היא כיון דעקר השבועה אינה אלא מדרבנן ואי הויא מגלגלין על הפוך השבועה הוה דגלגול הקנהא להקנהא ולא עבדינן והיא דמגלגלין אפילו לא תבע התובעה לגלגל בית דין מגלגלין מעצמן דומיא דכוסה שהכה היה מגלגל עליה מאיש אחר אע"פ שבעל לא היה מקנה לה ערוי. **ב** אין מגלגלין אלא כשהנהבע שוען ודאוי ונתחייב שבועה כמו בכוסה שהיא פוענת ודאי לא נמכאתי אבל אם הנתבע שוען כפך ונתחייב שבועה אין מגלגלין עליו שאין זה דומיא דכוסה אבר על מענה כפך של התובע כגון שבוע' הסיחפין וכן בדאורייתא שביעה הסיחפין מגלגלין ובלבד שידיו רגלים לדבר שזהו מש' דומיא דכוסה שהבעל שביעה בשענת שמא זנתה ויש רגלים לדבר שנסתרה עמו אבל על דבר שאין רגלים לדבר כגון שנתחייב לו שבועה ואמר לגלגל עליו השבע לי שלא ננכת לי כוס דבר מעולם וכה"ג לאפוקי שבועה היות פך יש רגלים לדבר שנשא ונתן במעותיו וכ"ש שביעה השוכרים ריש רגלים לומר שמש' פשע וכה"ג :

לוי' לשנה או לשתיים אינו נאמן שמא קנוניא הוא עושה על נכסי ראובן וכיצד דנין כיון זה לוי כבר נפטר בהודאת שמעון ואם לא הביא שמעון ראיה יטלם מכירתו והא הודה שהיא של שותפות ויהבע הנא מלוי בפ"ק הוסיף שאומר שקבע לו ואם פורש בטמור שהוא ממון השותפות והסמרי יוצא מהחזקת ראובן אין שמעון נאמן בהודאתו רק על המחצה שלו וראובן יכול להביע מחצה שלו שמעון כיון שהוא פסיד את לוי ואם אינו יכול להוציא משמעון יכול ראובן להוציא מחצה שלו מלוי דלאו כל כמיניה דשמעון לפטור את לוי מחלקו של ראובן :

ג ראובן ושמעון היו שותפין מתעסקי ביהר והלך שמעון ונטאר ראובן מתעסק וקנה בעדים מניו בהקפ' ומכרן ללוי ולוי הקונה כמנו יצא לנו במעות ועשה ראובן עיר שטר לנו על עצמי שאם לא יפרע לו לוי זמן שקבע לו שיפרע לו הוא אחרי כן חלקו ראובן ושמעון שיהפך שביניהם ובקש ראובן ששמעון שיפרע לו שטר על עצמו שאם לא יתן לו לוי המעות בזמנו יוצטרך הוא לפרוע לנו שיפרע לו שמעון חלקו מכל מה שיפרע לנו ומכל שוחד והוצאה שיצטרך לעשות על זה ושמעון אפ"ר אינו עושה שטר על עצמו אלא בשבא הפסד לראובן מזה או יתבעני לדין הדין עם ראובן והואיל שראובן הוצרך לעשות עליו שטר כעסק השותפות ובתועלת שניהם ואלו אם היה שמעון שוהפוש היה צריך גם הוא ליכנס עמו בטמור ועכשיו שלא היה שם הוצרך ראובן לעש' השטר לברו חי' ב שמעון לעשותו עליו שטר לראובן שאם יברר עליו ראובן בעדים שלא פרע לו שקנה הבנדל' מנו ויצטרך ראובן לפרוע לנו שיפרע שמעון חלקו ומכל מה שיוציא על עסק זה הוצאות ושוחד ושאר דברים כל מה שיברר ראובן בעדים שיפרע שמעון חלקו :

ד ראובן ושמעון היו שותפין ונטא ונתן ראובן עם נויס והטעם בחטובו ונתן המעות לשהפות וירא שיזכר הנויס בטעותם ובקש שיפרע לו שמעון שטר עליו שעם יצטרך להחזיר שיפרע לו חלקו עור הובעו כשהיו שותפין היו לו משכונות מאחרי' ומכרן וירא שיבא לו הפסד מזה ובקש שיפרע לו שמעון שטר שיפרע לו חצי הפסד שיבא לו מזה ושמעון אומר כי שיבא לך הפסד או תצטרך להחזיר המעות אז תהבעני לדין אילו התייבועות אינן דומין לדין שבסעף הקודם דההם היתה החובות ואי חייב נמיר על ראובן לכך צריך לעשות שמעון שטר' חוב בשיעכו נכסים עליו שיפרע חלקו אבל הכא אינו אלא חשש וירא שמא יבא לו להפסד לראובן בזה אין שמעון חייב לעשות ע"יו שטר חוב של שיעבד נכסים בדברים הללו אלא שמעון יודה בפני עדים שהמעות שפספס כך וכך שהטעה ראובן ללוי פלוגי שהכניס אותם לשהפות והעדים יכתבו הודאות שמעון ויחטמו עליו ויתנו אותה ליד ראובן ותהיה בידו לזכות ולראייה שאם יוציא הנוי חטעות מיד ראובן שיכול להביע לשמעון שיפרע חלקו וכן במשכונות שמכר ראובן יודה שמעון בפני עדים כל הדברים כמו שהיו ויכתבו ההודאה ויתנו לראובן :

ה ראובן ושמעון שהיו שותפין ואמר ראובן לאחיו תשתדל עמני בטהופות ותניח מעותיך עם שלינוקה ריח' בכדי מעותיך ושמעון ידע כדבר שאחיו של ראובן היו לו מעות בשותפות עמהם ועשה אמר שמעון מאה' שלא הודעתני מזה ובלוי ידעתי עשיתם זאת אין לי ליתן לאחיק מן הרווח אם אתה נהפשתה עמו תן לו מחלקך וראובן אומר כיון שהיינו שותפין ביהר כל אחד ואחד היה לו כח לעשות מה שיראה לו שהוא הועיל השיתפות ויהיה נראה לי המעלת השותפות בחכמת אחי ועל כן לא הפסיד במה שלא הודיעו הדין עם ראובן וישא אחיו חלקו ברווח כפי חלקו במעות :

ו כשבנינו השותפין לחלוק הוציא ראובן קצת שטרות

ד דווקא שאחר שזאה שזה רוצה לנלגל עליו הוא אמר דיני מטלם לו כדי ליפטר מהגלגולים אין שומעין לו אבל אם מיד כשנתחייב שבעה אפר אשלם ולא אשכע ואחר שאמר כן חבצו דברים אחרים מטלם עיקר הבעיה ואינו צריך לישבע על הגלגולים כיון שכבר הודה לפרוע קודם שידע שזה רוצה לנלגל עליו דברים אחרים :

ה וכשמלגל עליו תכיעות ודאיות ואמר הנתבע אינו רוצה לישבע אלא הדיני מטלם הטענה הראשונה שאמרנו שאין שומעין לו אלא אומריו לו או חזן כל מה שגלגל עליך או השבע עם חזן ואמר הנתבע כיון שאני צריך לישבע אישבע על הכל גם על הטענה שאמר כבר שישלם ולא ישבע הרי זה נשבע על הכל אפילו על אותה הבעיה ונפטר ואף על פי שכבר נחרצה לפרוע אותה יכול לחזור בו אפילו אחר שיצא מל"ד שלא נחרצה לפרוע אלא כדי להפטר משבועה אבל מאחר שצריך לישבע נשבע על הכל אף על התביעה הראשונה :

ו אם זה שנתחייב היסת ורואה שמגלגל עליו הרבה הפך השבועה כדי ליפטר מלישבע על הגלגולים אומרים לו או השבע על הכל והפס' או תהפך הכל שישבע זה על הכל ויטול ואם אמר הנתבע על הגלגולים אני נשבע ואיפטר ועל הטענה הראשונה ישבע הוא ויטול הרשות בידו וטעמא דמסתבר הוא דעיקר כוונת הגלגול הוא כדי להביא לירי שבעה על מה שכלאו הכי לא היה צריך לישבע לכולו עם שבועה זו והרי הוא נחרצה לישבע על אותן הדברים אפילו בלא עיקר שבועה ועיקר השבועה הרי הוא מהפכה כדינת ולא יגרע כח ההפוך משום שזה מגלגל עליו דברים אחרים :

ז טענו מנה והודה לו בחמשים ועל השאר טען אינו יודע והאחר גלגל עליו כמה גלגולים והשיבו הנתבע על הגלגולים אין לך בידו כלום אף ע"פ שצ"ק השבועה אנו דנין בה מתוך שאינו יכול לישבע מטלם לא נדון בן על הגלגולים שעל הגלגולים לא נאמר מתוך כוונה דיני י"ש ש' שאם שאם ירצה נשבע היסת על הגלגולים לבדו או הפכנה עליו דכיון שהגלגול כפני עצמו לא היה בהן הדין לישבע אלא שעל ירי הגלגול מביאין אותו לשבועה והרי הוא כופר' בהם ככל חרי דין שבועת היסת יש להם שיכול לישבע עליהם או להפך ויש מי שאומר שאין כאן דין גלגול שבועה כלל שהרי לא נתחייב לו שום שבועה מעולם בעיקר' הטענה אלא חייב לשלם לו מן התורה מתוך שאינו יכול לישבע ואין כאן גלגול :

ח נתחייב לו שבעה מן התורה וכל לנלגל עליו שבועה היסת יכול לומר לו שבועת התורה אשכע לך ועל הגלגולים שהן דרבנן אני מהפך עליך והשבע וטול :

ט טענו מנה והודה לו בחמשים וכפר בחמשים וכשכא לישבע גלגל עליו גלגולים השיבו על הגלגולים אינו יודע ישבע על העיקר שבועה דאורייתא ויפטר מלישבע על הגלגולים כיון שעיקר השבועה על טענת כרי של הנתבע אין מצרפין עמה טענת ש"מ של נתבע ומיירי כגון שאילו היה טען גלגול לא היה מהחייב אפילו שבועת היסת כגון שבועת השותפין אחר שחלקו א"נ כגון שסר מסרתו לך וי' דנרין כו' כפי' צ"ה סעף ד' דפטור אף משבועת היסת אבל בשבועה היסת מגלגל ועל' מ' ע"כ סעף י' בוס"מ מחרימין בפניו על כל מי שיוזע זכות לפלוני בכך וכך ולא יודה :

צה איזה שבועה נשבעין על הקרקעות ודין הקדש בזמן הזה ובזמן סעיפים :

א כתיב כי יתן איש אל רעהו כסף או כלים ונמטר על פי קבלתו שבשלוש עשרה מדות התורה נדרשה בהן ק"ו כל מכלל ופרט כו' דרשינן ג' כפסק זה כלל ופרט וכלל כי

יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים פרט לשמור חזן וכלל וכבר ידעת דכלל כהרא לרבות אחא ולא כל מיילי אלא דבר שהוא כעין הפרט ואר"ל כאן בכלל ופרט וכלל דהכא מה הפרט פפורט בסוף או כלים שהוא דבר המיטלטל וגופו מסון ואמרה חורה לישבע עליה דכתיב בפרשה זו שבועת ה' ההיא בין שניהם אף כל דבר המיטלטל וגופו מסון נשבעין עליו יצאו קרקעות אע"פ שגופן מסון אינן מטלטלין ויצאו עבדים שהקטור לקרקעות בקראי אשר אין כאן מקומן ויצאו שטרות דאע"פ דמיטלטלין אין גופן מסון אלא לראייה שבהן עומדים ויצאו הקדושות דרעהו כתיב והקדש אינו של רעך אלא של הקב"ה וכן של גוים לאו רעהו הוא על כל אילו אין חייבין לישבע מן התורה דהתורה מיעשן' לפיכך אזל אילו דברים שאין נשבעין עליהן מן התורה קרקעות אפי' של הוצה לארץ שלא כיון שבקל הגילוי למוכרו הוי כמו מטלטלין לא ק"ל הכי דכלם בכלל מיעוטא הן וכן עבדים ושטרות והקדושות וכן נכסי גוים ל"ש מודה מקצה ל"ש כופר בכל ועד אהד מכהישו ל"ש שבועת השומרים ואפילו אם פשעו מהם ונאבדו פטורים מטלם דמיעוט' דכלל ופרט וכלל על כל מה שנאמר בפרשה קאי והפרשה בהשומרי דשימרו ג' מיירי ומאותן חסרומין מעשה ג' כל אילו הדברים לפיכך אם נמסרו דבר' אילו בידו אחר מן הד' שומרים ופשעו ונאבדו אינן חייבים לשלם ל"ש שומר חנם ושומר שכר ושואל כל אחד פצור כמה שהיה חייב בשל ישראל דכולהו פרשיות דשומרים טוין ובעירבים הן והן דינא אית להו' הלוח ולבסוף חברו לקרקע י'א דלאו בקרקע דמי אלא כמטלטלין ויש חולקין ואומרים דבקרקע דמי ולפיכך השואל בית ודר בתוכו נשף אינו חייב לשלם מיהו' אם ההנו לשלם הכל לפי הנאוועל' ס' ס' סעף א' אבל שבועת היסת נשבעין אפילו על דברים אילו וכן על ירי גלגול נשבעין עליהם והקדושות שאמרו דווקא הקדש נכזה אבל הקדש לעניים או לבית הכנסת או לס'ת וכיוצא בזה נשבעין עליהן כמו שנשבעין על נכס' הדייטות שכל אילו גם כן בכלל רעהו הם :

ב טענו בסחובר לקרקע והוא עדיין צריך לקרקע הרי הוא בקרקע ואם אינו צריך לקרקע כגון ענבי העומד לייצר שאומר לו' נפנים טעונות מסרתו לך והלה אומר לא הח אלא ה' וכן שטענו תבואה יבשה העומדת ליקצר והיה לו במקצת וכפר לו במקצת הרי זה נשבע עליה כשאר מטלטלין והוא שאינה צריכה כלל לקרקע דכל העומד לייצר ככצור דמי לענין כפירה והודאה אבל אם הם צריכין לקרקע הרי הם בקרקע לכל דבר' וי'א דאם תכעו העטר' נפני' טעינו' ענבים והודח במקצתן כמו שאמרנו אפילו עומדות לייצר וחשבין כמטלטלין לאו מודה מקצ' הוא אלא הילך מיקרי דהא עימדו לפניו בקרקע ולא משכחת דמהייבין ליה לישבע מטעם כל העומד לייצר ככצור דמי דכלאו האי טעמא לא היה מחייבין ליה אלא שטענו עשר נפנים טעונות והוא כפר ה' מהם וה' מהם עדיין טעונות זה טענו ואומר עשר נפנים אילו יש לי בידך והענבים שבצרה פחמט מהם גם הם שלי היו והלה אומר ה' בצורות אילו מסרת בידו וטעונות היו ובצרת' ובעינא לשלוסי לך וה' טעונות אילו להר'ם ושלי היו מעולם והרי הם עומדות לייצר שאינה צריכה עוד לקרקע וכיון דק"ל כל העומד לייצר ככצור דמי והענבים שבהמשה הטעונות חשובות כמטלטלין הרי הוא מודה מקצת מטלטלין וכופר במקצת מטלטלין שהרי הוא מודה בחמט שנצוין ואכלן ורוצה לשלם אותה וזה אינו הילך וכופר בענבים שעוד' ט בשעונות ומשגם שהם כבצורות דמיין נשבע עליהם דאי לא כבצורות דמיין הו' קרקע והוה ליה מודה מקצת כמטלטלין וכופר בקרקע לא היה צריך לישבע ועל' סעף ו' סיכין זה :

ג טענו שנת' בתיב' חדשים והרי אהה חייב לו שכר שני

שומר' כתיב ס' לאו לענין שימרים העו' דפסרה קרא אלא לענין כי הוא זה דכתיב בההוא ענינא וקאי אבל מודה מקצת דעירוב פרישות כתיב כאן הוא דפסרה, במעונו כראי וזה מדה לו מאצח אבל שאר שבעת סיפורי לא פסרה קרא דכתיב שיטנה אפילו בסענת שמה מה לו גדול מה לו קטן וי' א' שלעולם אין צריך לישבע שבועת השימרים בשומר לקטן ואפי' תיכעו כשרוא גדול אלא שרתינה היתה בשרוא קטן אינו צריך לישבע דאיט' ביהוה נחב' כממע סיהא צי' א' בשנת נתינה ולא נתינת קת' וכתב מור' ז' דנול' על עיקר ושבועת השופין שהיא מדבריהם אם היתה שהיא שיהי' לקטן או אפי' שרופים עליו ועיסודו ב' אפ' שרופים לקטן וישבע השורף או האפי' שרופות על סענת שמה ט' לקטן עליו כדאמרן מעמא כשימרים דאורייתא ללישנא קמא דכיון א' דעיקר טביע' זו על סענת שמה תקנוה מה לו היה התובע גדול אי היה קטן :

ב אע"פ שאין נשבעין על סענת קטן שבועת החורה אבל שבועת היסת נשבעין דתקנו להם הכבוד ול לישבע להם היסת על סענתו שלא יהא זה נשיל מפניו כשרוא קטן וירך לו כהנא ואפי' היה קטן שאינו הדין לעני' כשיסת' נשבע' היסת על סענתו נמצא' לפד שרקטן ששען על הנזול בין שיהיה מקצת בין סבב' בכל בין שיהיה שם עד בין שלא היה שם עד הרי זה נשבע היסת ואינו יכול לרפכ' ע' הקטן שאין משביעין את הקטן כלל ואפי' הרם סחם אין משילין עליו שאינו יודע לא עונש השבועה ולא מונש ההרם וי' א' שאין נשבעין על סענתו אלא אם כן הניע לעינת הפעושות :

ג יש מי שאמר אע"פ שנשבעין שבועת היסת לקטן כל שטרות אין נשבעין לו כלל לפי שאין שבועת השטרות אפילו בגדול ארא' מחקת חכמים להפיס דעתו של הובע העו' דנשבעין לקטן נפי' רקנה חכמים היא ורקנה להקנה את עושו'. והיבא שהקטן הוא הנהבע ששענו אחרים אחרים אם מענו אחרו בדבר שיסרו הנאה לקטן כגון עסק שמה וכתב לאחר שדניע לעונת הפעושות ורודה הקטן נפרעין מנכסיו שיש לו הנאה מזה שיסאו ויהנו עמו מה שרוא צריך ואם אין לו לשים ימתין עד שיהיה לו ויחלם ואם כבר הקטן ממתין לו עד שיגדל ושיב' הוי' דבקטנותו לא שרף להשבעו שאינו יודע עונש השבועה ואם מענו בדבר שאין לקטן הנאה בו כגון נזקים והבלות שרבל באחרים אע"פ שמודה ואע"פ שיס' הו' נכה לשלם פסור אפי' לאחר שהגדיל שהחורה פסרתה דככל נזקים וחבלת איש כתיב ואם היה התובע כהנשבעין ונישילין כגון הסביר וכיוצא בו שיש הנא' לקטן כדי שישתפרף לו סביר' הריזה נשבע ונוטל גם מהקטן אבל חנווני שנשבע על פנקסו אינו נשבע ונוטל מהקטן שאין לקטן בזה הנאה שיסב' החנווני שול' מסגו שרדי הוא חייב לשלם גם לפתילין שנשבעין ונוטלין כמנווה החנווני איהו דאפסיד אפסידות סנת' פמינו על פי קטן : ועל פיסין צ' א' סעיף ח' :

ד אין קניין קטן כלום דנבי קניין נכ' איש כתיב סוף איש נעלו ונמ' לפיכך עדים שראו קניין סלו לא יכתבו עליו שטר שלא ישענו ויגנו ממנו :

ה החרם והשופה אין נזקקין להם לכל סענה לא למענת' על אחרים ולא לשענת אחרים עליהם לא לשבועת קלה ולא לשבועת חמורה או תשלוטן ספני שאינ בני דעת אבל הסומא הרי הוא ככריא לכל דבר כעניינים אילו ונשבע כל מ' נ' שבועות ונשבעין על סענתו מפני שהוא בן דעת ויש מ' סנת' שרין החרם כדין הקטן שאינ הלוח בעדים או כסודה חייב לשלם מ' דואם הלוחוהו שלא בעדים וכפר ממתין לו עד שיהרפא ומשביעין אותו אבל פוסה לאו כר' משא ומתן הוא כלל ואפילו אם נחרפ' והודה אינו חייב לשלם ואפי' אם הלוח בעדים שאכירה מרעה הוא ואין צריך לו שאין משביעין אותו לשטרות

שני חדשים והוא אומר לא שכנתי בו אלא חדש א' ושכר חרש אחר אני חייב לך הרי זה מודה במקצת ואם היה שכר החרש שכפר שוה שני כסף הרי זה נשבע מן החורה שאין הטענת בגוף הקרקע אלא בשכרה וכן אם הכעו הרי קרקע שמכרו לו והוא מודה לו במקצת הרמים הואיל ואינם חלוקים כמה קרקע פטר לו רק בדמים הם חלוקי' ה' כהובעו סמון ומודה כספי' וחייב לישבע וכן אם הכעו דמי הנזיר כשטרות היה חביעת סמון ונשבע מן החורה :

ד שטר כסרתו לך ועשרה דני' הוי' לו כי ראייתו זה אימ' להד'ם או שטען אמת שאתה כסרתו לי אלא שאמר פסור אף משבועת היסת שהרי אפילו פסע כו' ואמר פסור כמו שנהבאר :

ה מענו כלים וקרקעות בין שהודה בכל הכלים וכפר בכל הקרקעות בין שהודה בכל הקרקעות וכפר בכל הכלים בין שהודה במקצת קרקעות וכפר בכל הכלים פסור כשביע' התורה שהרי השבועה ע' הקרקעות שכיפר או ט' דהבאח אלא נשבע היסת ולפטר אבל אם כבר בכל הקרקעות והודה במקצת כלים וכפר ב' קצתן חייב לישבע שבועת החורה על הכלים ומג' כלים עריו לישבע גם על הקרקעות וכן הדין כשענו כלים ועבדים או כלים וכסרות :

ו החופר בשדה חנינו כוונה שהיו ומערתו והפסיד והרי הוא חייב לשלם אע"פ דסקינין לעיל פ' ע' א' דאפילו פסע בין פסור הרנו שפסע כשסרתו וע' כן בא להזיוק פסור אבל הכא מוק' בידים הוא וחייב בין שטענו שחפר והוא אומר לא הפרתו או שטענו שחפר שחי בירות והוא אומר לא הפרתו אלא אחת או שהיה שם עד אחד שחפר והוא אומר לא הפרתו כלום אינו צריך לישבע שבועת החורה דחביעת קרקע הוא וי' א' דוקא שהכעו למלאות החפירות אז הוא ט' חביעת קרקע ופסור משבועת דאורייתא אבל אם הכעו המהת שפחת השדה בדמיו הרי זה כשטר רביעת סמון ונשבע שבועת דאורייתא :

צו הרש שמה וקטן איזה שבועת נשבעין וגם אמת איש וכו' טעופים :

א אין נשבעין על מענת הרש או סוטה דלאו בני דעת נינהו ואין חביעה חביעה ולא מענת' מענת' וכת' הרש הוי' טעוהא סהם חרש אינו שומע ואינו מדבר שיוכל לשען ברפיוה' / וכן על סענת קטן אין נשבעין דאיט' כתיב בפרשה איש ולא קטן וקטן כאמר' אחר רבא בסענת עצמו או בטענת אביו שאמר מנה לאבד' בידו והאכלתיו פרס אינו צריך לישבע לפי זה המקצת שהודה בו לקטן אינו הודאה אלא כשש' אבידה נאמן כמנו דאי כעו הוה כופר בכל דמאי דאמרין חוקה אין אדם מעז לכפור ככולו היינו כמלוה עצמן אבל כמנו מעז ומעז יכין דלא העיז משיב אבידה הוא שהרי אילו לא הודה לו לא היה הקטן יודע כלום שזה יש בידו משל אביו וכן אם הקטן מוענו והוא כופר ככל וכא' עד אחד והעיד לקטן אין צריך לישבע דהוי' ככילו אין כאן הובע דתביע' קטן אינו כלים דאיט' כתיב נמצאת אומר קטן שאי' לנזול מנה לו בידך או אבא היה לו מנה בידך והלה אומ' אין לך בידו אלא חטשים או אין לך בידו כלום ועד אחד מעידו שיש לו הרי זה פטור משביע' החורה אבל אם שטר דבר לקטן טען שאבד הרי זה נשבע שבועת השומרים מפני דשבועת השימרי' צריך לישבע אפי' אין זה מענו רהא אינו טען אלא שמה פסע ואפ' השילה עליו החורה שבתה ה' אע"פ שאין סענת הקטן סענת חייב לישבע אף על נכ' דמיעו' דאיט' כפרית

* * * לבוש עיר שושן הלכות גביית מלוה * * * סה

ז ואם בא הלוח לית דין למשכן ללוה או לפרע ממנו יש לבית דין לעשות לו דין ולא יאמרו פלוני עני ואין לו ופלוני עשיר ואין צריך לו אלא אין מהמין בדין שיש עליו כמה לאוין :

ח ואם הלוח כבר בלא משכון ופא אחר כך למשכנו לא ימסכנו הוא בעצמו שאם משכנו הוא בעצמו עובר בלאו דלא חבא אל ביתו לעבוס עבוסו אלא כ"ר ישרחו לו שלוחם ועל ס' ד' ואף השליח כ"ר לא יכנס לביתו למשכנו אלא אם יפצא לו דבר בחוץ יקחנו ולא יכנס לביתו שנאמר בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוס החוצה ודקדקו דל' כמסכת שניא' בחוץ תעמוד אינו יודע שהאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך ונומ' אלא לרבות השליח שגם הוא יעמוד בחוץ מיהו כשימסכנו בחוץ יש רשות לשליח כ"ר ליקח המשכון מיד הלוח בזרוע ונתנו למלו' דאל"כ מה כח שליח כ"ר יפה מכח הפלות בעצמו אלא בזה הוא יפה כחו ששליח כ"ר יש לו ליקח המשכון מיד הלוח' בזרוע ונתנו למלוה והמלוה אין לו ליקח המשכון עד שיתן לו הלוח מדעתו וכיון דשפי שליח בית דין לא יכנס לביתו למה כחכת החורה על המלוה לא חבא אל ביתו פשיטא דכ"ש הוא אלא אפי' אם בקש המלוה ליכנס לבית הלוח ולכתוב כל מה שיש לו בכיתו אין כ"ר נזקקין לו ליכנס לביתו כלל וכשימסכנו השליח כ"ר בחוץ שלא בשעה הלואה לא ימסכנו דבר שעושים בו אוכל נפש כגון ריחים ורכב שפסוק מלא הוא לא יחבול ריחים ורכב וכיון שכחבה בתורה כי נפש הוא חובל אחא לרבות כל בלי שיש בו אוכל הנפש שהוא בלא יחבול וריחים ורכב שאמרה תורה היינו דווקא ריחים ורכב של יד שהוא מטלטלין ושייך בו משכון אבל בהי ריחים של מים ררי הם בקרקע ולא שייך ביה משכון אלא נובינא כשאר קרקעות דלא שייך משכון אלא מטלטלין שאין בית דין ממשכנין ליקח קרקע למשכון אלא לנובינא ומ"מ אם עבר המלוה ונכנס לבית הריח"ל של מים ונשל ריחים העליונה או הברזל והסובב והגלגלים שהני ונעשו מטלטלין בידו וישלהן דין כלי אוכל נפש ומחזיר אובו :

ז אם ראו כ"ר שהולש הלוח ריחים המחוונה וכיוצא בה מפקוס חיבורה להכריח פבעל חב' וגם אם הוא עוקר נשעות ופותר בניין הכתים להכריח מבעל חב' כ"ר מנבין לו מהם לשעתו שלא יבריה :

ח כלים שעושין בהן אוכל נפש שאמרו שאין ממשכנין היינו שעושין בהן אוכל נפש ממש דומי' דריחים ורכב שאמרה תורה כגון הערכות ויירות שמבטלין בהן וסבין של טחיש' וכיוצא בהן ואם חבל מ"ר על ברתו אבל שאר כלי אוננות כגון זוג של ספרים ופרות החורשות וכיוצא אין אילן דומיא דריחים ורכב ומותרין למשכנן :

ט היו לו חמשה ריחים אינו רשאי למשכנן אפי' אחת מהן אם עושה מלאכה בכלן ואם אינו עושה מלאכה אלא גא' מהן מותר למשכן השאר' שאינה בכלל כי נפש הוא חובל פמו בריחים שעושה בה מלאכה :

י חבל כלים הרבה של אוכל נפש חייב על כל כלי וכלי ואפי' שני כלים המחוכרים יחד לעשות בהם מלאכה אחת כגון המספרים שגוזזין בהן ירק דריזה עובר בשני לאוין כיון שפירשה ההורה ריחים ורכב שהן על דרך זה שעושין בשתיהן מלאכה אחת וחייבין על כל אחד בפני עצמו דיו' דורכב במקום או היא דאל"כ ריחים עם הרכב מכעו ליה הככל כלי שהוא מחוכר מעצמן ועושין בהן מלאכה אחת חייבין על כל אחד ואחד :

יא דווקא חבלים שעושין בו מלאכה אוכל נפש דומי' דריחים ורכב אמרת התורה אבל אוכל נפש עצמו מות' למשכנו וכלכך שישא' לו השיעור שמסדרין לו :

לכשיחייב שאינו זוכר שום דבר ממה שעשה בשעתו וכתב סוריו'ל שהסברא הזו האחרונה נ"ל עיקר :

ז אשה איש אם נתחייבה שכועה ליטבע על דבר שאינה ברשותה או שאין לה מטלטלין שאין לבעלה רשות בהן כדי שפרע מהן מטביעין אותה ואם מסרבת מליטבע כופין אותה כמו שכופין לאיש הדוקשה אשה לאיש לכל עונשין שבחורה וגם מזמינין אותה לדין ואין אבעל יוכל לחסר אינך רשעו לננות את אשתו בכ"ד דלאו כל כמיניה ליקח הוא של אחרים ולא יננאות אמתו להוציא מידו ואם אשה חסובה היא שולחין אצלה בדרך שיחבאר לקמן ס' קכ"ד ואם אין לה לשים יכתבו לתובע פסק דין שתשלם לכשתהאלמן או 4 לכשתתגר אבל אין בעלה חייב לשלם בשבילה אע"פ שצווא' ונתנת תוך הכית אף על פי שיש חולקין ועיין בלבוש הבנין והגרמז ס' צ"א / ואם חוכעין אותה בעד כלים שהשאילו לה והיא שוענת שנגנבו ממנה והבעל מודה שהכלי שהוכעין אותה בהם פאו לרשותו חייב הוא נ"כ ליטבע שאינן ברשותו ושלא שלח בהן יד ושלא פשע בהן שעי' כן נגנבדמי א' שהשאיל לה גם על דעהו השאיל לה דאע"פ שאין הבעל צרי' לשלם בשבילה פ"מ שכוונתו אילו מטביעין אותו ואם לא ירצה ליטבע משלם ולאחר שנשבע הוא כל השבועות הללו הוא פסור שאינו אלא כסופר הנם עליהם כיון שהשאילו לה בלא דעתו והיא שואלת עליהם וחייבה באונסין לפיכך מטביעין אותה מינ' שאינו ברשותה ואין אחרים כיון שאין הבעל חייב לשים בשבילה למאי הלכתא מטביעין אותה שהרי אם לא תרצה ליטבע לא ישתלם התובע דפ"מ מטביעין אותה אולי תודה ותחזיר מיד ואם לא תרצה לישבע מחרימין ופנדין אות' כמו שעושין לאיש כמו שכתבתי למעלה י"א שאין מטביעין אשה בעד שהיא מעוברת שלא יסתכן הולד בעונשה :

הלכות גביית מלוה

צז להלוות לעני ושלא לנוגשו והשבת העבוס ודין הסידור ובן ל' סעיפים :

א מצוה עשה להלוות לעני ישראל שנאמר אם כסף הלוח את עמי העני עמך וגומר יכול רשות תלמוד לומר העניק העניק וגמר וחיא מצוה גדולה ויהר מן הצדקה שהמקבל הצדק' כבר הוצרך להבהי' ולשאול זה הלוח עדיין לא הגיע לידי כך וקרובו עני קודם לעניים אחרים דכתיב שכשרך אל תתעלם ועניי עירו קודמין לעניי עיר אחרת דכתיב העני עמך אותו שעמך הוא קוד' ואפי' עסיר שצריך ללוות מצוה להלוותו לפי שעה ולההנותו אף כדברים וליעצו עצה ההוגנת לו וכל זה בכלל גמילות חסדים הוא והתורה הקפידה על מי שימנע פלהלוות לעני דכתיב ורעה עיניך באחריך האביון וגו' :

ב אסור לנגוש את הלוח לפרוע כשיודע שאין לו ואפילו להיראות לו אסור מפני שהוא נכלם בראותו למלוה ואין ידו משנת לפרוע לו ועל זה כתיב לא תגזיה לו כנושה וגו' :

ג ובסם שאסור למלוה לתובעו כששין לו ללוה כד' אסור ללוה לכפוש מסון חכירו כשיש לו שנאמר אל תאמר לרועך לך וסוב ומחר אתך ויש אתך :

ד וכן אסור ללוה לקחת הלואה פתבירו ולהוציאה שלא לצורך ולאבדה עד שלא יפצא המלוה ממה לנכות היכו ואם עושה כן נקרא רשע שנ' לוח רשע ולא ישלם וגומר וכשהמלוה פכיר את הלוח שהיא בעל מדה זו מוכח שלא ללוה פשה שילחה ויצטרך לנגשו אחר כך ויעבור בכל פעם ששום לא תדחה לו כנושה :

* לבוש עיר שושן * הלכות גביית מלוה *

יב אם משכנו הוא בעצמו לא מרגי אע"פ דאמרין לעיל סעף ז' דמאי דעביד מהני להיני לענין שנעס' מסלילין בירו אבל לענין חזרה לא מהני וחייב להחזיר לו אלא אם כן דמססכן הוא גובר הקדש או גובר עניים דהוי כמו השליח בית דין ודוקא כלי אוכל נפש צריך להחזיר בסעה מלאכה אבל אם משכנו הוא עצמן שאר דברים אע"פ שבער מלא מ"מ פה שעשו עשו ואין צריך להחזיר לו עד שישלם לו :

יג ואם הלוה מדעתו בסר למלוה או לשליח בית דין בלי שיעשוין בהן אוכל נפש מותר לקחם . שלא אסרה הורה אלא שהמלוה או השליח ב"ד לא ימסכנוהו אילו הכלים שחיון חלוי בהם אבל ק"מ עצמו לא אסר' לותר' שיחנה : עך אלמנה כיון שחנכה הורה בפרוש לא תחכול כנד אלמנה וגמר משמע שאפילו מה טכאנטיס מותר למסכן כאלמנה אסור לפיכך בין שהיא ענייה בין שהיא עשירה אין ממסכנין אותה שלא בשעת הלוואה רסת' ארמנה כתיב ואפי' השליח ב"ד כחזק לא יחכול אותה ואם עבר וחבל בנד אלמנה אפי' בחי' מחזירין בעל כרחו ואם תודה שהיא חייבת תשלם ואם תכפור תישבע אכד המסכן או נטרף קודם שיחזיר לוקה וכל זמן שלא נאכר המסכן סאיפשר להחזירו אינו לוקה דהשבתו היא תקנ' המלקות וכל זה לא איירו אלא במשכנו שלא בשעת הלוואה שכן היא פירוש מסמעות הלשון דלא יחכול ולא תחכול שלא בשעת הלוואה אבל בשעת הלוואה מותר שיקח המלוה בעצמו את המסכנו סן הלוה ואפילו ס סאלמנה שלוח' ואפילו כלי שעשוין בו אוכל נפש הבל מותר שאינו אלא כמזכר ולמכור ודאי הכל מותר ה"ג מסכנו בשעת הלוואה ואפי' שלא בשעת הלוואה נמי לא אסרין דאסור אלא במסכנו את הלוה בעצמו בהלוואה שהלוהו שכן כתיב כי חשה בירעך וגו' לא תבא אל ביתו וגו' אבל לרעב מות' למשכן אפילו כזרוע ואפילו שלא על פי בית דין ולכנס לביתו לישול המסכנו ויא' דמ"ס לענין שלא למסכן כלי אוכל נפש אין חילוק בין ערב למלוה וכל דהכי משמע פטטיה דקרא שחבב לא יחכול ריחים ורכב וגו' בפסוק בפני עצמו קודם פרשת כי תשא ברעך וגו' משום האי טעמא דלא יחכול ריחים וגו' מירי אפילו לערב כל' ואם הוא ערב קבל דינו כל' עצמו ואם לא היה החוב דרך הלוואה אלא משום שכירות שהיה שכיר אצלו או שהשכיר לו בהסמו או כליו יכול ליכנס אפילו לביתו שלא על פי בית דין ולמשכנו דהא כי חשה בירעך וגו' כתיב דרך הלוואה ולא דרך שכירות ואם זקפו עליו בסרוה חזן להיות כמו הלוואה :

יד יש מי שאמר שאין שליח בית דין אסור ליכנס לביתו למשכנו אלא ממשננו להיות כמות בעעותיו ואין המלוה חפץ שישהקע לו המסכנו אלא שעדיין לא הגיע זמנו וירא לכ"ד שזה סבוכו מעותיו ולא יבצא זה בזמנו לנכות חובו שכן משמע לישב' דלא תבא אל ביתו לעכוש עביונות דין דהשבת העכוש על כי האי גזונא קאי אבל כשהגיע זמן הפרעון ובא לנכות חובו זה אינו רוצה לפרועו והוא כחוקה שיש לו מסלילין וסבריהן נכנס שליח בית דין לביתו למשכנו לפרע לזה חובו שצריעת בעל חוב מצות עשה הוא ומכין אותו עד שתצ' נפשה כדי לקיימה אבל מ"מ אין כופין אותו להסכי' עצמו ולא לעשות טום מלאכה כדי לפרוע ואפי' התנה עמו על עצמו שיחפוש המלוה את גופו וכתב לו זה בשטר אינו מעיל ואינו יכול לא למסרו ולא להשתעבד בו משום דה"ל מתנ' על מה שכתוב בהורה שלא אסרה תורה אלא והאיש אשר אהת גושה בו ויציא אליו את העכוש החוצה ואפי' שליח ב"ד ק"ל שאינו נכנס לביתו למשכנו כמו שיחבאר לעיל סעף ו' כל שכן שלא ישלחו יד בגופו לכופו להשתעבד לפרוע חובו ועד כל האייה סן תורה שהתורה לא התירה כופ' אלא כנגד שני' פסטר גניבתו אבל לא בהלוואתו וכל שיעבור גופו דומיא

דונמכר הוא ואסור כלוה כל מיה דווקא כל מה כסאין לו לשלם אבל אם יש לו ואינו רוצ' לשלם ב"ד חובשין אותו ומכין אותו כמות סדרו עד שתצא נפשו עד שכופין אותו לשלם ויא' שאפי' אין לו לשלם אם נשבע להיות חבוט עד שישלם צריך לקיים שבעתו ועל סף הסיסין :

טז כתיב ואם איש עני הוא לא תשכב בעבושו השיב תשיב לו את העבוט כמות הסמט וגמר לפיכך אמרו אה"ל המסכנין את חבירו בבית דין ואחד שמשכנו כידו בזרוע אה מדעת הלוה שנתן לו המשכון שלא בשעת הלוואה אם איש עני הוא ימסכנו דבר שהוא צריך לו הר זה מצוה להחזיר דעכוש בעת שצריך לו דהיינו שחזיר לו אה הכר בלילה כרה לישן עליו דכתיב בנא השמש חשיכו לו דהיינו כמות לילה שסחזירו בלילה ואת המחזירה ביום כדי לעשות בה מלאכה והוא הדין לטאר כמות יום שסחזירו כיום דכתיב עד כאן השמש חשיכו לו דהיינו כמות יום שסחזירו ביום עד שחבב השמש ואחר כך הוור ונמלו ואם האמר אמכין מה מעיל לו המשכון כדי שלא ימסס החוב בשבעות דלא הגה ליה סמל אחד כידך ונס שלא יעשה מסלילין אצל בניו שאם ימות הוי להו מסלילין דיהיבי דלא משתעבדו לבעל חוב סן הוור' ואם פשכנו יוכל להפרע סן המשכון אפילו אחר שמת הלוה .

יז דשיעבודו עליו קדם לירשתם כמה דברים אמרו כשמשכנו שלא בשעת הרוואתו אבל אם בשעת הרוואתו הוה לו על המסכנו אינו חייב להשיבנו לו בעת צרכו עד שיפגנו וכיון דמצוה השבת העכוש מצוה עשה הוא דהשב השב לו וגומר וסמך שכרו כחובה בצדה דכתיב בסיומא דקרא וכיכך לך' הרה צדקה לפני האלקיד וק"ל שכל מצוה עשה שמהן שכר' כהובת בצדה אין בית דין של משה מצויין לכופו דבי נסי' במצוה השבת העכוש אין בית דין של משה מחוייבין לכופ' עליה מכל פקיס אם רוצים לכיף משום איזה טעם שיש להם הרשות בידם :

יח שליח בית דין כשכא למסכן לא ימסכן דברי' מאי אפסר ליהן אוהם למסכנו כגון בנד שעליו וכלים שאוכל בו חסיד וכיוצא באילו שאם צות' התורה להשיב כמות יום ביום ולסו' לילה בלילה כל' באילו שצרכין לו חסיד שאין למשכנ' כלל והניתן לו משה ליטב עליה וקשה ומצע לעשיר הראויים לו לישן עליהם ואם היה עני שאין רכבו לשכב על מצע הניתן לו משה ומפץ לישן עליו וכל' הנמצא כידו חוץ מאילו יש לו למשכנו ואינו מסדר לו כדרך שמשדרין לבעל חוב כמו ס' שיחבאר אלא נוסליו הכל ומחזיר לו כלי היום ביום ונושל' בלילה וכלי הלילה בלילה וחזר ונושלו ביום וכן כהזיר לו כלי אוימנה ביום אע"פ שאינו כלי אוכל נפש מחזירו לו כדי לעשו' בו מלאכתו ביום וא"כ החילוק שכן כלי אוכל נפש לשאר כלי אוימנו דכלי אוכל נפש אסור למשכנו לכהחילה מסכנו כופין אותו ב"ד להחזירו ואם לא החזירו ונטרף לוקה משי' לא יחבול ריחים ורכב ונומר ושאר כלי אוימנות מותר למשכנו לכהחלת ויש בו מצות עשה להחזירו בעת צרכו ואין בית דין מחוייבין לכופו :

יט היו לו שני בליים אחד שליוס ואחד של לילה נושל אחד ומחזיר אחד עפ' מתי הוא חייב להחזיר לחזר וליקח עד לעולם כל זמן שהוא רוצה להחזיקו כחור' משכן ואם אינו רוצה להחזיקו עד יתבאר דינו בסעף כ"ב ואם היה המשכון מרבדים שאין הלוה צריך להם אין מניחין אותו בידו אלא נושלו ב"ד השליח ב"ד בתורה מסכנו ומניחו אצל המלוה עד שלשים יום אילוי פרנו ואם אינו פדה בהך שלשים יום או משלשים ואילך מוכרו בכ"ד :

כ אם הסיב לו דמשכון בזמנו ופת הלוה ועדין המסכנו בידו שופסו מעל בניו ואינו פחיד' להם להשב תשיב לו אמרה רחמנא ולא לירשי' בתחת חשבת העכוש אלא ימכרנו בכ"ד וינכה חובו :

לבוש עיר שושן הלכות גביית מלוה * סו

ד אפילו הוא עשיר הרבה בקרקעות ואין לו מטלטלים אלא אילו שמשכן צריך להחזיר לו בזמנם שבין שאין לו אחרים לשכב עליו בלילה או ללבוש ביום איש עני קרינן גביה לזה אכל אם יש לו מטלטלים אחרים שאין צריך לאילו אין צריך להחזיר לו אילו דאם איש עני הוא וגומ' אמרה תורה אין צורך להחזיר לו אילו דאם איש עני הוא וגומ' אמרה תורה :
זוה לאו עני הוא :

כא וכשחזיר לו המשכון יחזירו לו בעדים ויתרה בו אל החזירה לו אלא בעדים שאם לא כן נאמן יומ' בהיסת החזרתו או פרעהו בסג' החזרתו אע"פ שנחנו לו בפני עדים וכו' בד שלא יהא תוך זמנו כמו שנתבאר לעיל סי' ע"ח :

כב כל זמן שהוא מחזיקו בהורת משכון אינו יכול למכרו לעולם אם לא שהזנינו לו על מנת שלא לחזור ולקחתו בהורת משכון דהיינו שחזיר לו הכר אפי' כיום ומחריש אפי' בלילה ובא לב' דמכרם שגבנו לו הובי בהורה פיעין :

כג וכשניע זמן הפיעין וכו' א לנכות חיובו בהורת פרעון גמור ק'ל דמסדרין לבעל חוב דיפליג ג'ט מ'בה מיכה מעריכו נבי ערכין כחוב יאם מך היא פערך . ונבי בעל חוב כחוב וכיפוך אחיך ומטה ידו ונמר ונבי עריכו ירפין פקראי בפירוש שמסדרין לו ה'ג מסדרין לבעל חוב וכיצד הוא הסידור אמרו' לו הכא כל המטלטלין שיש לך ולא הניח כל' אפי' כחש אחת ואפי' כלי אוכל נפש אפרים לו שיביא וחזירים ונחנ' לו מהכל מזון שליש' ה'ס כדרך שאוכל הבנינו שבעיר אע"פ שכבר אכל כעני לעצמו היה מצמצם ואין צריך לצמצם לפרוע רוה ונותנין לו כסות ל'ב חרשכסות הראויה לו ולא שילבוש בגדי פשו ורקמה או מצנפת זהובה אלא אם יש לו בגדים כאלו אפילו היה לביש בהן מעבירין אותה מסגנו ונותנין לו כסית הראוי' לו לשינוי עשי' חדש וה'ה אם היה כבר מכל עצמו בגדים מטולאים לוקחים לו כסות הראויה לו ל'ב חדש שאם לעצמו היה מנבל אין צריך להנבל בשביל המלוה לפרוע לו ומטה לישב עליה ומטה ומצע ושאר צרכי המטה גמון כר וכסות וסרינו' וכסוי הראויים לו לישב עליה ואם היה עני ואין דרכו לישב בכל אילו נותנין לו מטה ומפץ לישב עליו ואין צריך ליתן כאלו לאשתו ובניו אע"פ שהם קטנים והוא חייב במוזכיהם אין על המלוה להניח להם ונותנין לו ס' פגרוין ותפילין . ואם הוא אומן נותנין לו כלי אומנתו שנים מכל מין ומין כגון אם הוא חרש נותנין לו שני מעצדן ושתי מגרות היה לו פסין אהד' ג' אוד' ומסין אחר לא היה לו אלא אחד מוכר מהמין שיש לו הרכה שלא ישאר לו אלא שנים ומסין שאין לו אלא אחד אין מוסיפין לו שאם כבר לא היה צריך לו יותר והיה יכול לעשות מלאכתו בלא זה גם עכשיו יעשה כן וה'ה אם אין לו כלל מאותו מין אף ע"ג שצריך אותו לאומנתו אין לוקחין לו היה אכר או חמר אין נותנין לו לא צמדו ולא חמריו וכן אם היה ספן אין נותנין לו ספינתו אע"פ שאינו מחפרנס אלא מאילו אין אילו כלי אומנתו אלא נכסים וימכרו כב'ד עם שאר מטלטלין ויפרעו מהם' לבעל חובו :

ואפי' אם תלמיד הכס הוא ותורתו אומנתו אין מניחין לו ספריו ואפי' ספר תורה לפי שהם כשאר נכסים שבעל חוב גובה חובו מהם ולא אמרו שצריך לו תפילין אלא לפי שהן דרך מלבוש ומצוה המיוחדת לגופו וכשם שנותנין לו כסותו כך נותנין לו תפילין מה שאין כן ספריו וס' שהם בכלל נכס' וכך מקומות בבית הכנסת בכלל נכס' הם ובעל חוב גובה מהם חובו :

כד ואין צריך לימר שלא תטיל אשתו למוזנותיה להבא אלא אפי' אם הפשה מנכסיו בעלה נגון שהלך בעלה לבדינה הים ותפשה מנכסיו שחזון מהם מוציאין מידה ונתני' למלוה שאין לאשה מוזנו' לא ממקרקעי ולא ממטלטלי ער שיפרע המלוה חתלה אפי' היתה קודמת ואפי' הלך בעלה למדינ' הים ולותה בשטר ואכלה אע"פ שקדמה הלוואה מוזנות' בשטר להלוואתו של בעל השטר אין הלוואה המוזנת נגבית

עד שיפרע בעל השטר החילה ושעמא דמילתא מסוח דק'ל שיעבדה דמלוה הוא דאורייתא וכוזנות אשה ובניה מהקנת הנכסים והיריך אתי שיעבודה דאוריית' ומכס'ל שיעבוד דרבנן ואפי' כשהאשה קדמה הלוואה מוזנותיה בשטר להלוואתו של בעל השטר' הבעל חוב של האש' א' ד'ו שום שיעבד על בעלה אלא עליה ומנכסים שלה הוא גובה שאם נהרג' נ'בה נכס' לפיכך לעולם ב'ח של הבעל קודם לו . כד'א כהבעל חוב של הבעל קודם המכשיר לו שטר עדין אבל אם חתה הללוה שעל הבעל בעל פה והוא לוהה רצונו מוזנות' בין כשטר בין בעל פה איזה מהם שיבא לנכות החילה הוא קדמ' ואם נאו שניהם כאחד חולקים ושעמא כיון שהיב של בעל חוב ער פה שיעבוד שניה' שיה שהיו אין בחוב שבעל פה דין קדימה וכל הכא ראשון זכה' מיהו אם פיעו' נזונות' עדין ב'ד' א'ב'רש' אכיה אע"פ שהוב הבעל הוא כשטר יכולה הוא לתפוש מעות נזונות' שביד' או שביד אביה למוזנות' וכפי קיה' היה הנעל ח'יב לגוים והבעירו הנינים רדיניהם וכאשה האשה עם שטר הכובתה לדין הם וסלקה הבעלי חובות הנינים מפני שבן הוא רדיניהם להנכות ראשה נזונותיה ר'חלה אפי' בחיי הבעל ובא אח' כמלוה ישראל להבוע חובו מבעלה ולהוציא מיד האשה מה שנכת' בדיני הגו' הדין עם הגו' שהיו הכתוב והגדונית לא ניתנו לנכות מחיים כמו שנתבאר בלבוש הבין וארמון סי' צ"ג וא"כ מה שנכת' ככרע' גוים אינו כולם :

כה כד'א שאין נוהגין ראשו וכו' כסות בזמן שלא היו להם בגדים שעשה להם הוא כבר אז אין לוקחין להן מנכסיו ששמין מהם אבל אם היו להם בגדי' שעשה להם הוא כבר זכו בהן ואין בעל חוב גובה ח'בו מהם ואפי' הם הדשים שלא לכשום מעולם ואפילו מסנדלו' הרשם שלקחן רשמין אין בעל חובו גובה מהם לא מכסות אשתו ולא מכסות בניו ואפי' מספרים שקנה לבניו להסיד בהם אינו גובה מהם אלא הרי הם שלהם שכבר זכו בהם ואע"ג דאמרין לעיל שנוכין מספריו לא דמי ספריו הם בכלל נכסיו אבל מה שקנה לבניו הם זכו בהן ואינו בכלל נכסיו :

כו כד'א בבגדו חול אכל כגדו שבת ומיעד גובה אותה ב'ח ושעמא משום שאף ע"פ שעוש להם אילו הבגד הם הסכורים הם מותרים ואין דעתו להקנותה להם על דעת שלא יוכל למוכר' באם יצטרך להם לפיכך גם הבעל חוב נכ' מהם ויש חולקין מיהו אם יש בהן טבעות וכלי' והביכסף לכולי עלמא בעל חוב גובה מהם דאילו ודאי לא הקנתה להם לגמרי ובל'זה לא מיירי אלא בגדים שהבעל קונה יה אכל מה שהכניסה לו בין נכפי' פלוג בין נכסי צאן כרז' אין בעל חוב גובה מהם שהם שלה אם ידוע שהוא ממה שהכניסה היא או ממה שפסק לה הבעל בשעת נישואין ואם אינו יודע היא נאמנת בשבועה כגדו' והכשישים שדרך האשה לרכנים לבעלה' ומעות שהכניסה לו נדונית אינם שלה שהיו נרנה לולהוציאם ובעל חוב גובה מהם ויש אומרים דמכל מקום אם הגדונית עדיין היא ברשותה או ברשות אביה אין בעל חוב גובה מהם ואפילו נשכה בעלה ופדאוהו אין חזרין ונוכין מאילו הנכסים שהיא אינו חייבת בפירקונו :

כז אין חילוק לענין סידור דב'ח בין מקרקעי למטלטלי שאם אין לו אלא קרקעות מנחזים לו מהם לצורך כל הדברים האמורים :

כח התנאה עמנו על מנת שלא יסורנו לו בחוב זה אף על גב דסידור בעל חוב דאורייתא דיפליג להבנזורה שה מעריכו' אין בלשון זה במתנה על מה שכתוב כרורה אלא הוי בכל הנאי שבמסין וקיים דומה למאי דאמרין לעיל סימן פ'ו סעיף ט' דענין שמטה כשאם' על מנת שלא ישמיט חוב זה בשביעית דקיים אבל מה ששיעבר לו כל נכסיו אין בזה

כזווי' שלמו תשעים יום ולא כא סתיון לו נידווי ובית דין כותבין לו אדרכתא עד נכסיו ופי' אדרכתא פסק דין שיהי' המלוה יתוך נכסיו הלוה וז' שנים בחובו מיהו אין כותבין אדרכתא ביד אלא ששית' ס תחלה וסודיעין לו ודוא' סיהא קרוב לבריום אחר וישמי שאומר שני ימים ואם היה רחוק יוחר על זה הלא השתיחו חכמים להודיעו :

א בלא דמשהינן ליה צ' יום דאם אהינן אמינן פ' סהרא נשט' דמירע זה אבא ומביא ראיה ואבטל השטר אבל אם מירד ואמר אינו רוצה לכת' לבר' כותבין עיינו אדרכת' ס' ב' כותבין קרקעותיו בין על מטלמין שריו וכל זה מיידי בהלוא' דהוצא' כותב' דצורך למיטרח אוזני אים' לאשתמושי איכוונ' עד דהו' ריהוז' אבל אם ה' ובעיה הוא על פקדון דלאו להוצא' ניתנת ולא שייך ליטרא אשתמושי אפילו אם אומר עתה אבטל ולא בא אין משהינן לו כד' אלא אם לא יבא כותבין עלת' אדרכתא על נכסיו ביד :

א זה שאמרנו שאם לא בא בסוף התשעים יום כותבין אדרכתא היינו דווקא על הקרקעות שלא יוכל המלוה להבריחם אם יבא זה ויפסול השטר וקורין לו קרקעותיו אבל על המטלמין אפי' אחר התשעים יום כל זמן שהוא אומר עתה אביא ראיה ואבטל השטר אין מורידין המלוה למטלמין שלו שמה יפסידם וביא זה ראיה ויבטל השטר ואז לא יפצא' מה ליטול מן המלוה ופי' אם יש למלוה קרקע שיכול הלוה לחזור ולקח ממנו נשכ' לה המטלמין שיקח ממנו שלא כדרך ח' שינן שמה תקלקל בענין שלא יוכל לפרע' מיהו אע"ב דלא כתבין אדרכתא על מטלמין יתבין להוביד שלישי שלא יפסיד אותם הלוה והיבין ליה זמן הראוי לכ' ואמר לית אי פ'ע' ששטרא בנו הרוא זינסא לחיי ונהזירה לך המטלמין ואורא מע' ליה בנו זינסא יתבין להו ליר המלוה :

א וכן בקרקעות אם המלוה אים' ולא יוכל הלוה להוציא' מידו קרקעו' אחר שיפסול שטריו מאחרי' את האדרכת' עד שידיעו ללוה אפי' אם הוא במקום רחוק הרבה עד שצרי' לשרות עד שנים עשר חדש לירך שיורא לשם ולקא אבל שפי' מ' ב' רח' שחא לא משהינן ליה :

א כיצד כותבין האדרכתא אם לנכס' בני מורין תורה דתי' כותבין איש פלוני נתחייב לפלוני כדן כך וכך ולא נתת' לו מ' צ' וכו' וכתבנו לו אדרכת' זו על שר' פלוני שלו ואמ' ס' סמין לו שליש' כמות' שרה כנדר חובו וסבדיעין עליה כפי' מה שיהא' עד יפסקו המוס'פין ומורדין אותה בחובו לתלך ששמו אהר' וקריעין שטר החייב אם היה שם שטר' ואם לא היו נכס' ככ' חורין כותבין האדרכתא כך איש פלוני נתחייב לפלוני כך וכך בשטר חוב וסבדו ולא נתן לו חובו ולא מצינו נכסיו בנת' חורין וכבר קרענו לשטר שהיה לו עליו ונתננו לפלוני רשות' לדרוש ולהקור ולהיות ידו נשפיה על כל הנכסים שימצאו' לו וכל הקרקעות ששכר מוכן פלוני והלאה יש לו רשות לנגות' חובו מהבל' ואחר שכותבין אדרכת' זו הולך המלוה ומחפש' אם מצא לו נכסים בני חורין טמין לו מהם מצא לו נכסים כשעכרי' מאחר זמן ששרו שורף בהם וקריעין שטר האדרכת' וכותבין לו שטר הפרקה' כיצד כותבין' איש פלוני בג' פלוני זכה בדין לקרופ' כדן בחוב פלוני חייב לו שרהא כך וכך כשדך פלוני' שיקחה פלוני ככך וכך ממצ' פלוני וכבר קרענו האדרכתא שהיה בידו והרשינוהו לשרוף כזה בכך וכך ואחר שכותבין הפרקה' לקרופ' מורידין ל' בקיצי' לאהר' שרה ושפי' לו סכנו כשיעור חובו מה קרן וחצי השבח' ושעפא יתבאר לפינוי בע'ה למה אין נוכין שלא חצי השבח' ומכריזין עליה שלישים יום כדרך סמכריזין על נכסי יתומים שיתבאר בע'ה בסיון ק'ט' ואחר כך משיעין את הלוה שינן' לו כלום אם הלוה הוא עמנו במדינ' וגם משיעין את השורף בנקיטת חפץ שלא נפיע חוב זה ולא מחלו

בזה הנאי לבטל הסודור שלא היה בדעתו אלא על הנכסים הראויים לו על פי התורה עד שזכיר בהרוא' תנאי הסודור ואפי' אמר מגלישא דעל כתפאי לא אמר אלא אם יהיה לו אצטיל' בה סאה זווי' שאינה כמות ד' ראיה לו שימכרוהו ונתנו לו כמות הראויה לו ואם אמר על מנת שלא יהא בחוב זה דין סודור אינו מועיל דה'ל סתנה על מה שכתוב בתורה כמו על סנת שלא תהא שביעית משה' שנתו טאינו מועיל כמו שכתבנו לעיל בסיון הנזכר :

א יש מי שאומר שאין מסדרין כחוב שאינו דרך הלואה כגון שביחורו ושבירות כהמה וכיוצא בהן אם לא זקפן עיינו במלוה וכן כשבא ליפרע מהערב שאינו קלון ומע' מ' ש' ש' דבאלו לא נאמר בהו סיכה ואין בהן ג' ללכ' מעריבין דלא כתיב כיוסוך אלא בהלואה ומנו שאינם בכלל השבת הענוש כמי שכתבנו כך' דין סודור אינו נהנה בהם יום אומרו' שנים באר' מסדרין וילפינן להו מעריבין וסנהוואה במה הצד :

א הא דמסדרין ל' ב' דווקא כשלא נשבע לפרוע אבל אם נשבע לפרוע דבין הכל אין מסדרין והוא בעצמו חייב למכור כל מה שיש לו ואפי' חילוק ומנכס' ואבנט' שלו לפרוע דבעל חובו שנשבע לו ויהפלט באפר ולא יעבור על שכוחו ואם לא עשה כן הרי הוא עברין ולא יקרא אונס ליפטר' מ' משהינן בעד' שיש לו ברכוהו איזה דבר שימכור אפילו עד שיה פיושה וע'ל ס' זה סעיף ע' ז' ע' :

ערך סדר גביית החוב והמבק' זמן לכסול שטר ואם לא בא בזמנו ובני' א סעיפים :

א סדר גביית החוב כך הוא כשהמלוה מוציא שטר חוב מקויים בראי' אומרים ללוה שלם אפי' שהה כמה שנים ולא תבעו אין אומרים מחל לו כיון ששהה כל כך שנים ולא תבע' ואפי' שמענו שנתתי' מרהיב לנמרו ואמר ווי חסרון כים אינו יאוש ואפי' ראה המלוה שכת' הלוה כל נכסיו לבניו ולא כתב למלוה רק קרקע כל שהוא ושחק אפ'ה לא אמרינן דמחל דאמינן לא איכפת ליה כמה שעושה הלוה כי שיעבורו לא יוכל להקנותו לאחרים ואפי' אין שטר חובו יוצא מתחת ידו אם החייב מודה שהיה חייב לו אלא שאומר ע' מעמים הללו שכתבנו ודאי מחלהו לי אינה שניעה :

א מ' צורך הדין לעשות דרישה וחקירה בשטרות ישנים שמוציאין אות' בזמנו למה לא תבעו עד עתה אולי יתברר לו צד רמאות כדי להוציא הדין לאמתו :

א ואין יורדין לנכסי הלוה עד שידועוהו תחלה אם הוא בבא' או במקום קרוב ושע' משום דנכסוהי דבר איניש אינו ערבאין ביה וק'ל המלוה על ידי ערב לא יפרע מן הערב תחלה' ואם טעה הדין והוריד המלוה לנכסי ליה קורם שידועוהו מסלקין אותו :

א טען הלוה ואמר שטר זה אף ע' פ' שנתקיים בפניכם אני אביא ראיה דמוזיף הוא ואבטלנו וישלי עדים במקום פלוני והם פלוני ופלוני אם נראה לדוינים שיש ממש בדבריו קובעין לו זמן להביא ערו' וסהם זמן הוא ל' יום ואם נראה להם שאינו בא אלא בעלילות דברי' ובשענות של דופי אומרו' לו שלם ואמ' כ' אם יש לך ראיה יחזור' ואם היה המלוה אלם ושמה לא יוכל להוציא מידו מניחין ביד שלישי :

א קבעו לו זמן להביא ראיה ולבטל השטר והגיע הוס' ולא בא משהינן לו עיד' שני וחמישי ושני לא בא כותבין עיינו וס' משהינן לו בנידווי תשעים יום ל' קמאי לא נהינן האמר' קא מרח בזווי דניזוף ליה מיצעאוי לא נהינן וידיעין דולמא לא אשכח למיזף וקא מרח ומכין' נחתין לנכסיה דאמינן לוקח גופיה קא מרח

* לבוש עיר שושן * הלכות גביית מלוה * סד

בשכונה לא מהימני' ליה דחוקה כל מה שישי לו לאדם בידו הוא שלו ואף על פי שישי לו מינו שהיה יכול להחזירם או לומר להם אינו נאמן דרוי מינו במקום חזקה ויש חולקין מיהו אם ידועה שיש לו עיסקא מאהר' נאמן לומר על מעוה שבירו מילו מעסק פלוני הם במנו שהיה נוהגם לו ונשבע היסת :

ב ראובן השביעי לשמעון שכבועו זה כתקנת הנאונים ולא השביעו להבא ואחר כן חבועו לוי ששטרו מאוחר והשביעו להבא מה שירויה יותר על ההוצאה הראויה לו והן לו ואח"כ בא ראובן ורוצה להשביעו ג' להבא ואומר הואיל ושטרו סוקדם הוא יקח חחילה ושכעון אומר שרוצה לקיים שכועתו הראשון' ללוי דינא דלא שידך דין קדימה לראובן בדבר שאינו בעולם ועתיד לבא לאחר זמן ואם לא שנשבע היו חולקין שהשעבוד חל בבת אחת בשעה שבא לידו אבל בין שנשבע להתול ללוי צריך לקיים שבועתו : וכתב בעל השולחן ערוך שנראה לו שב"ד יכופו ללוי ליחז' החצי לראובן ודאי צריך שמעון לקיים שכועתו לתת לו מכל מקום לוי נוטלו שלא בדיון שהרי שיעבוד שניהם שוה לכך צריך לחלוק עם ראובן ועל סי' ק"ד סעוף ג' :

ג ראובן נתן חפץ לשמעון למכור ובא לוי בעל חובו של שמעון ולקחו בחיובו ובא ראובן ותבעו מלוי ואומ' ששלו הוא אם יש עדים שחפץ זה של ראובן הוא צריך לוי להחזירו לראובן דלאו כל כמיניה ליקח חפץ של ראובן משמעון כחובו אבל אם אין ידוע בודאי דשל ראובן הוא לאו כל כמיניה לומר שלי הוא ואף אם שמעון סודה לו אינו כלום כי חזקה הוא רכל שלי הוא ואף אם שמעון סודה לו אינו כלום כי חזקה הוא רכל הנמצא בבית האדם הוא שלו ולא כל כמיניה דשכעון להוצי' מיד לוי בהודאתו ואין כאן עסק שכוע' אם לא שישמעון ראובן ללוי אתה יודע בודאי שהחפץ שלי אז ישבע לוי היסת שאינו יודע שהחפץ של ראובן ואם שמעון הוא סרסור סתם סרסור דרכה להיות ברשותו מטלסלין שאינה שלהם אלא של אהר' שנותנין להם למיכור לפיכך הסרסור או בעל החפץ נאמני' בשכועת' וכן אם מצא המלוה בבית בעל חובו דכריס העשוי' להטאיל ולהשכיר ובא אחד ואמר שתשאלים או הסבירה לו ויש לו עדים שהיו שלו נאמן ולא יוכל בעל חוב למשכנם בחובו ואם אין לו אלא עד אחד שהוא שלו אינו מעיל לו להוציא כחזקה כ"ח שמשכנו :

ד מי שהוחזק עני וכשר והולך בתום והדבר גלוי וידוע לדיין ולרוב העם וכא' בעל חובו להשביעו בהקנה זו והוחזק החובע שגם הוא יודע בענייתו של זה אלא שהוא סבין לצערו בשבועה זו להצר לו ולביישו כרבים כדי להנקם ממנו אז כדי שילך וילוח מן הגנים בריבית או כדי שיקח בנדי אשתו ויח' לו כדי להנצל משכוע' אסור לדיין להשביע' שבועה זו שלא תקנו הנאונים שבועה זו אלא מפני הרמאים ומאחר שהוחזק זה שאינו רמאי אסור להשביעו ואם השביעו ביטל לא חששה של תורה לא תהיה לו כנושה ולא עוד אלא דאף לדיין לנעור בחובע לטורדו : עני שקבץ ממון בבחב קיבוץ אם צריך לשלם לבעל חוב על כע' סי' רנ"ג :

ה מי שהוחזק רמאי ודרכו מקולקלין במשאנו ובמתנו והוא אמוד שיש לו כפון ושען שאין לו כלום והוא רץ לישבע אין להשביעו ויש לדיין לנדחתו או לכופו עד שיפוע כללו של דבר מה שיעשה הדיין בדבריהם כאילו וכונתו לרדוף אחר הצדק ולא להעכיר הדין על כל אה' שבעלי הדינים הרי הרשות בידו לעשותו ומקבל שכר עליו והוא שיהיו מעשיו לשם שמים / מ"ט כתבו האחרונים ז"ל שאין ככל כ"ד כח לעשות זה אא"כ הוא כ"ד חשוב ומוחק בחכמה וחסידות ומשקרו הריינים שאינם מומחים וש' לחוש שלא יתא כל אחד פורץ לעשות לו דרך לראנו :

פחלולא מכרו לאחר ואח"כ מוריון אותו לנכסי הלוקח בשיש' שלו וכוחבין הורדה וכיצד כותבין אחר ששמו לפלוני בשיש' שהיה בידו והכרזנו שלשים יום כראוי והשבנו את זה הקופ' ואת הבעל חוב הורדנוהו לשדה פלונית לחיות משמש בה כדרך שאדם משמש בקניינו ומאיפתי אובל המורף הזה פירות שרה זו מששסקימי הכרזה' ואם יש אעוה באדרכת' אינן אוכל פירו' אפי' מיום ששלמו ההכרז' : כל אדרכתא שאין כתוב בה קרענו לשטר הלואה אינה אדרכתא וכל שירפא שאין כתוב בה קרענו לאדרכתא אינה שירפא וכל שומא שאין כתוב בה קרענו למירפא אינה שומא :

ו כיצד כותבין אדרכת' על נכסי יתומים יתבאר כפי' ק'ע

צט כיצד משביעין ללוה אם יש לו ומחרימין מי שיודע לנכסים ואם הוא כשר או רמאי ואם נתן שלו במתנה ובו ח' סעיפים :

א לא היה לו שום מענה נגד השטר אלא שאמר שאין לו במה לפירוע דין תורה אם נמצאו נכסים ללוה מסדרין לו ונותנין השטר למלוה ואם לא נמצא ללוה כלום יתר על מה שמסדרין לו מסדין התורה היה לו למלוה להחפישו ולא לזקק לנכסיו ולא להכלימו בשום דבר להביא ראיה שהוא עני מיום שנאמר לא תהיה לו כנושה אך אם נסתפקו בית דין בעניין הלוח ובשקיו יש להם לדרוש אם רמאי הוא שהתורה צוהה לחקור ולדרוש על זה שנאמר עד דרוש אותו ודרשינו ביה דרשהו אם רמאי ומשרב' הרמאים ונגעלו דלת בפני לוי' עמדו הנאונים ותקנו שהיה משביעין את הלוח בעין של תורה בקניסת חפץ שאין לו כלום ויהר' על הרברים שסודרו לו ושלא החביא בכתים אחרים ושלא נתן מתנה על מנת להחזיר כדי להביר' מבזל חוב ומה שהקנו שבועה ולא היסת מפני שהיא דומה לטבועה מודה מקצת דכשם שמודה מקצת טעם שבועתו הוא מפני דחשידין ליה שהוא נשמש מיום דחוקה ליה שעתא ופבר אי הווליו זוזי פרענא ליה ה"ג מי ששוען שאין לו חשידין ליה דילמא נשמש משום דחיקא ליה ורוצה לפורעו מתוך הרווח לפיכך רמועליה רבנן בתראי שבועה חמורה כי היכי לדורו וכולל בשבועה זו שכל מה שירויה וכל שיבא לידו או לרשותו מאשר תשיג ידו שלא יצטרך אחר כך לחזור ולישבע להוציא שם שמים תדיר לכך משביעין אותו עכשיו גם להביא מה שתשיג ידו שלא יאכל ממנו לא לאשמו' ולא לבניו ולא לביש' אותם ולא יספ' בהם כמה שישג ידו ולא יתן מהם לאדם בעולם אלא יוציא מכל אשר חשיג ידו' מוזן ליום לעצמו וכסות לייב חרש מוזן חראוי לו וכסות הראוי לו לא אכילת הווללים והסובאים יאובני מליכס ולא מלכוי הפחות והסננים אלא כדרכו וכל היתר על ציטיות' לבעל חוב ראשון עד שינבנו פל חובו : ואם לא כלל בשכועתו על כל אטר תשיג ידו מכאן ולהבא יכול להשביעו סוף פל ליום אבל מוטב שיטביעוהו מיד על כך כדי שלא יוציא שם שמים תדיר כמו שכתבנו ומחרימין תחלה על כל מי שיודע לפלוני נכסים ולא יודע לבית דין : ואם יש לו בעלי חובות הרבה אין צריך לישבע שבועה זו לכל אחד ואחד אלא שבועה אחת לכולם מפני ששבועה זו אינה אלא תקנת הנאונים ואין מקדקין להחמיר בה אלא להקל דשבועה לאחד שבועה לפאה כמילתא כי האיואם גראהו כמון קודם שנשבע או אחר שנשבע שבועה זו שהיו ששרי חובות כתובים על שמו בידו ואומר של אחרים הם או שאומר יחזיתים לאחרים שאני חייב להם או עסק היה בידו מאחרים ואינה שלי אין שומעין לו עד שיבא ראיה ואפילו

ותבעו שלשים קודם הזמן הקבוע מ"ט צריכין ליתן לו זמן ג'
סיום הזמן הקבוע להם :

ג' שלמו השלשים יום שנתנו לו ולא בא כותבין אדרכתא
על נכסיו ואם לא ימצאו לו נכסיו אין מנרין אותו שאין
זה אפיקורא אלא שהוא נסמך מלפרוע חובו אבל אם יאמר
איני רוצ' לשלם שהוא מסרב לעשות ציווי כ"ד כותבין אדרכת'
על נכסיו מיד ואם אין מוצאין לו נכסיו מזהרין בו שני וחמישי
שני ואחר כך סגדן אותו ועומד בנדויו עד שישלם לו או עד
שישען טאין לו לשלם כלום וישבע על זה ואם עמד כנדויו
שלשים יום ולא חבץ להתיר נדויו מנדון אהו עוד לו יום ואם
עמד בהם מחרמין אותו ומשצני הנדויו והחרם נחבאר כע"ז
סימן ט"ד :

קא

מנכין לבעל חוב מעות או משלשין ואם חלה
מעותיו נכני ואם יש עליו חובות לגוים ובני א'
סעיפים :

א' בא לפרוע אם יש לו מעות צריך ליתנם לו ואינו יכול
לדחותו אצל מקרקע או משלשין דסחם סיה לחבירו
אוכל משא ומתן שבין הכר ות בכל דבר אין דעתם מסכבת
לישא וליהן או להלוות אלא ע"ם שיתן לו מעו' אם יהיו לו מהיר
אם ידוע שאין לו מעות לנהבוע אין צריך לפרוע ולמכור כד'
ליתן לו מעות אלא נותן לו מה שיש לו ואם אין ידוע לנו אם
יש לו מעות או אין לו והוא אומר שאין לו אין משיבין אותו
על זה ואפ"י חזנן שיש לו מעות והוא אומר אינם שלי אלא
של פלוני לא משיבין אלא מחרמין על כל מי שידע שיש
לו מעות והיבא דאמר אין לי מעו' ומצא שקין קנסוהו דהו' לא
מחזיק בזה החוב לומ' אין לי מעות אלא צריך למסרה ולמכור
ולתבא מעות וכן אם נראה לכ"ד שהוא משקר ויש לו מעות
ואינו רוצה לתת מעות כפרעונו כופין אותו שיחזק מעות וע"ל
סעיף ז' ות' :

ב' ואם אין לו מעות ויש משלשין וקרקעות וחפץ המלות
יותר במשלשין מבקרקע צריך ליתן לו משלשין שהוא
פירעון הדין ונקל למכור וכמעט דהו' כמו פירעון מעות מיהו
אין המלוה יכול לומר איני רוצה במשלשין אילו אלא כאילו
אלא הנחבוע נותן לו איזה משלשין שירצה דבמשלשין כל
מיני כושב הוא ונקל למכור זה בסו' זה לכך צריך התובע
ליטול מאיזה שיתן לו הנחבוע :

ג' אם יש לו מעות וקרקע או מעות ומשלשין והלוה אומר
לפרועו במעות אין המלוה יכול לומר איני רוצה מעות
אלא קרקע או משלשין כיון דהחילת משא ומתן שכינהם
מסחמא לא היה דעת שניהם אלא ע"ם לתת בעות אם יהיו לו
ולאו כל כמיניה דמלוה לומר שיתן לו מה שלא היה דעתו
מהחילה והיה לו להחנות וכן אם אין לו מעות אלא קרקע
ומשלשין והלוה רוצה ליתן לו משלשין אין המלוה יכול לומר
איני רוצה אלא קרקע דמסחמא מהחילה היה דעת שניהם
שאם לא יהיו לו מעות שיתן לו משלשין :

ד' ואם אין לו אלא קרקע וכא ליתנה לו ואמר המלוה איני
רוצה אותה ואינו סבקש ממך ענה כלום אלא אסתין עד
שיהיו לך מעות הדין עם המלוה וע"ל סי' ע"ד סעיף ז' והיו מעות
הלוה סופקדין ביד אחר מוציאין אותן ונותנין למלוה אבל אם
היו בידם כהלוה אין מוציאין מידם קודם הזמן :

ה' אם יש ללוה ששני חובות על אחרים יכול להגבותה לו
ישומי אותה כפי מה שהוא הלוה אם הוא אלם וכפי מה
שהם נכסיו עבדות או זכויות ואפ"י ש לו שאר משלשין יכול
להגבותה לו ששני בשוויים דטור' ואשר משלשין שיהיו הן :
ו' וא' דמוכר חמורה או משלשין לזמן בשטר אינו מוריד
לשואב כלל אלא שנתן לו מעות כמו שהתנה ומאותה
משכע שהתנה וכן כדון דאגן שהיה שאין זה מוכר משלשין
וסחורתו עד שיקבל קרקע או סוכין דבשלם כהלוה למיגל
עמו

ראובן לזה משפעון ונתן כלאמר לו לאתר כדי להפקיע
חובו לא הועיל ערמתו וינכה ספעון חובו אפ"י הוא בעל
פה ספקל מהנה וישבע הסקל המתנה על דעת כ"ד בלא
ערמה ובלא מרמה כמה קבל מתנ' מראובן ויגבו כ"ד לשפעון
את חובו מכל מה שקבל מקבל המתנה מראובן אבל מה
שהרויח בחמורה או בריבית באותה מתנה אין כ"ד מנכין לו
הרויח דאפ"י מקרקעי הפשוט עבדן למלוה אם אכל לוקח או
מקבל מהנה הפירות כמה שנים בא בעל חוב ונובה בקרקע
כמו שהיה ואינו מוציא מידם הפירות שאכלו הנ' ל' ש' מיהו
אם נראה לכ"ד שלא כיוונו לערמה רק רמהנה נמורה קנה
המקבל מע"ג שהיה דעת הנותן להרבות :

ז' הכותב כל נכסיו לאחר וא"כ לזה מאחרים ובבא הסלוה
לגבות חובו מצוה להוציא השטר מהנה שקדם לשטר
החוב והכל רואים שאף על פי שכתב כל נכסיו לאחרים הוא
פחזיק בהם ונושא ונותן בהם ומעולם לא יצאו מרשותו ולא
נהנון אלא להבריחה כבעלי חוביו שלא ימצאו מסה לגבות
ויאכל מפון חבירו הוכחה זו הוכחה נמורה שלא קנה מקבל
המהנה והמתנה בשלה ונובה בעל חוב את חובו מסנה אף
על פי שקדמה להלוואה :

ח' מי שקנה קרקע והתנ' בשעת הקניין שלא תהא הקרקע
הזוקנייה לו לעניין שיעבוד כהובת אשתו ושלא יהא
לאשתו שיעבוד כתובה עליה או שקנה קרקע וצוה לכתוב
השטר על שם אחיו כדי להפקיע ממנה שיעבוד כהובתה לא
הועיל כלום ואשתו נובה כתובה מאותם קרקעות שכל מי
שבא להפקיע אפ"י תקנה חכמים בערמה וב' חבולה כזה
טרצה להפקיע כהובת שתקנו ח"ל לאשתו וכ"ש מי שבא
לגזול את חבירו בערמה ובהחבולה ח"י בים חכמי הדור לבטל
בוונתו אע"פ שאזכאן ראייה רק אומדנות הטובות ח"טב
יכול לספוד עליה כדי לשבר מהלעות רשעיו ולהפך פחשבות
ערושים

ק

המבקש זמן לפרעון כמה זמן נותנים לו ואם לא
בזמנו והמסרב צווי כ"ד וכו' ג' סעיפים :

א' לזה שאמר הריני משלם קבעו לי זמן שאלוה מאחרים
או אמשכן קרקע או אמכור ואביא המעות קובעין לו
זמן שלשים יום שכן דרך סחם זמן שנתנו חכמים דקים לתו
שמספיק לחזר אחר מעות בעד קרקע שיש לו ואם נראה לרייז
טרא יפקין לו ל' יום ויוסף לו ואם יראה לו שאינו צריך כל
כך יפחות לו ואם אומר התובע שצריך לילך לדרבו ולא יוכל
להמתין על זמן אופריו לו שיעשה שליח שימתין עד הזמן
שבשביל המלוה שהיה דר במקום אחר לא הפסיד הלוה דינו
בשביל כך ואין מחייבין הלוה ליתן משכון של משלשין
שאלו היה שם משלשין היו כ"ד נכין מיד סחם שאין נתינת
זמן ל' יום אלא כשאין לו לא מעות ולא משלשין אלא
קרקעות ואם רוצה המלוה לההרים על מי שישלו מעות או
משלשין וכפליג אותו בדברים הרי זה מחרים ואין מחייבין
הלוה להביא ערב עד שיתן שאם כבר האמינו בלא ערב גם
עכשיו ואסין לו עוד בלא ערב אלא א"כ נראה לרייז שיש לחוש
שמא יבחה או ישמיש והווקא לפרעון ניתנין זמן שיש לומר
זה לא הבין לו מעות עכשיו ביוז שלא היה זמנו קבוע לעכשו
שאמר אולי אוכל ליסמם ממנו עוד עד זמן כך אבל לטביעה
אין נותנין זמן אלא ביום הכניסה הראשון שיהיה יש לו
לישבע דמי יעכבנו למה יחנו לו זמן וכן לשאר דבר שישעבר
אדם עצמו לעשות דבר כך לזמן פלוני בקנס אין נותנין לו
זמן אלא מ"ד כשהגיע הזמן נחתייב בקנס או שיעשה מה
שנחתייב אם לא שיש באז עיכוב מפורסם :

ב' וא' שהקובע זמן לפרעון חובו והגיע הזמן אין נותנין לו
זמן אחר ויא' שנתן לזה נותנין לו זמן ל' יום ואפ"י בא

דלקמיה פ' שהיא עתה בזול ועתה... להתחייק ואמר ליה הלוח
אם חביבה היא עליך קח אותה ביוקרא דלקמיה אין שומעין לו
וצריך ליתנה לו כזולא דהשתא שלא הנעול דלח בפני ב
לוויז דאל' אילו הווינו זוזאי גבי הוינא שקילנא כזולא דהשת'
ובשביל שפעויה בידך הכופני לקחת אותה וביוקרא דלקמיה
לכך אין שומעין לו ונותנו לו כזולא דהשתא :

ו ואם אומר תן לי עיריה כציר פורת' אין כופין אורה ליתנת
לו אפי' ביוקרא דלקמ' דסני ליה שהעלוהו מדיני' מדרג'
אחת דהיינו מזיבורית לבינונית אבל שתו מדרגתו אין מעלין
אורה מזיבורית לעיריה דכחא ליכא למישר אילו הווינו זוזאי
גבאי כו' דמשום הא לא מיכנע להלוות דלא שכיח כל כך
למצא עיריה לקנות אפילו הווי ליה זוזי לפיכך לא ימנע עצמו
מלהלוות כשביל זה אם אין ללוה אלא עירית אינו יכול
למוכרם ולקנות בינונית להגבות לבעל חוב אלא מנכין לו
מהעירית שיש לו ונל' דלויף לה הכי ביון שהתורה אמרה
בהשכת העבוס לא תשכב בעבושו וכל דיני ההשכת העבוש
על כרחך בדבר שהוא שלו קמירי דאי בשל אחרים שקנהו
עבשו למה הצרכה להשיבו לו משום כמה ישכבונג' הא
עבשו קנהו וכמה שכב ככרישכב נס עתה אלא ע"כ בשלו
קמירי ואם כן מה שאמרה התורה הוא יוציא לך את העכו' ג'כ
בעבוש שהוא שלו קמירי שצריך ליתן לו ולא שיקנה מאהרי'
לתת למלוה שלו ולא עוד אלא אפילו יש לו עירית במקומו
ובינונית במקום אחר אינו יכול לומר שישול מהבינונית שיש
לו במקום אחר אלא צריך ליתן לו מעירית שבמקום הכעל
חוב שכל זה שפענין מדכתיב הוא יוציא לך את העבוש החוצה
דמשמע כמה שיש לו אצלו בכיתו יוציא לך הן רצון טוב
ולא כמה שיש לו במקום אחר אלא אם כן אין לו כלום בכיתו
ויש לו במקום אחר ודאי צריך ליתן לו במקום אחר
כך נראה לי שפעא דרזן זה :

ד אין לו אלא עירית או בינונית או זיבורית יקחנה כמו
שהיא מצויה אצלו יש לו עירית ובינונית יתן לו
בינונית יש לו עירית וזיבורית לא יתן לו אלא זיבורית שהרי
הוא אצלו עכשו בינונית דהא בשלו הן שמי' וה'ה' אסי' יש לו
בינונית וזיבורית שניהן לו מן הזיבורית שהוא אצלו בינונית
בר'א שלא היו לו לא בשעת ההלוואה ולא כשעת פירעון שרות
אחרות אבל אם כשעת הלוואה היו לו עירית ובינונית וזיבורית
ועכשו בשעת הגבייה אין לו עירית שמכרה צריך ליתן לו מן
הבינונית שכידו' אף על גב דעכשו אצלו הוא עירית וק"ל
בשלו הן שמי' מכל מקום כיון שבשעת ההלוואה היתה זו
בינונית שלו ונשתעבד למלוה מה לנו שמכר הוא את העירית
הא שיעבדיה דמלוה על זו השדה הית' מתחלה ולא פקעה
בשביל מכירתו העירית :

ה היו לו בשעת הלוואה עירית בינונית וזיבורית והתנע
עמו לפורעו מהעירית הכל לפי הנאי דהנאי
שבכפמן קיים ואם היו לו עירית ובינונית וזיבורית
והתנה עמו לתת לו מן העירית ובשעת גבייה נפסדה העירית
עירית ולא נשארו לו רק עירית ובינונית וזיבורית הרי עירית
שלו קיימת עכשו במקום עירית ובינונית וזיבורית הרי עירית
הבינונית שיוולא אמרינן כבר נשתעבדא לו העירית דכיון
דנביית בעל חוב בכינונית אינה אלא מתקנת חבמים כמו
שאמרנו הולכין בה לקולא לנתבע ואמרינן מה שנתרצה
מתחלה לתת מעירית לא היתה דעתו לתת לו אלא מדרגה
השנייה שיש לו בשרותיו ממעלה למטה ועכשו שעירי עירי'
נפסדה נותן לו ג'כ מדרגה השנייה שיש לו עכשו כשדוהי
ממעלה למטה והוא הכינונית דמלוה דמלוה גרמה נל' :

קג שמי' קרקע של לזה ואם טעו בשומא
וכו' א סעיפים :

עמו חסד קפיון וזה ג'כ בכלל ג'ח הוא שנושל ממנו שומא
מ'כ כסתור' ולפי טעם זה יראה שגם כמלוה שאמרו מורידו
לשומא לא אמרו אלא במלוה סתם בטובת הנאה לנמול עמו
חסד אבל המלוה לחבירו למחצית שכר שאין כוונתו אלא
להנאה עצמו להרויט ג'כ אינו מורידו לשומא אלא ככל מה
שהתנה צריך לקיימו דכל הנאי שבכפמן קיים :

ו אם יש מעו' ללוה ותולה אורה בניו והמלוה הישש שהם
שלו ואומר כן כדי לדחותו מהריפין על כל מי שידע לו
כפמן או מעות וי'א שאם הלוח אמוד אין שומעין לו וכופין
אותו ליתן מעות :

ח ואם נודע שהכפמן שלו ותלה אורה בניו ואינו יכול שוב
ליתן לו כי הגוי מעכב כופין אורה למכור קרקע וליתן
לבעל חובו מעות' וכך אם הדבר ידוע שיש לגוי ערעור על
נכסי הלוח וירא המלוה ליטול קרקע מיראה ערעורו של גוי
צריך הלוה לשרות ולמכור וליתן המעות :

ט וכל מה שיתן לו מקרקעי או מטלמלין ישכחו לו כפי מה
שיוכל למוכרן מיד אפילו דביתו ולפי השעה ולפי הזמן
ולא שצריך לחזול למוכרו בעיריות ובשוקי' או לעכבו ער
שימצאו לו קונים או שהיידק דא'כ נעלה דלח בפני לוויז'
ונם השמי' שמי' ביוקרא מדי' סין ליכר מיד הם מקלקלין
כדין ועוברי' משום לא העשו' עול ולא השה משפט ונל' נל' :
ס מנכין למלוה כל המטלמלין שימצאו לרוה ואם לא
יספיקו המטלמלין מנכין לו קרקע אח' שהרימו על כל
פי שיש לו מטלמלין או על כל מי שידע שיש לו מטלמלין
ואינו מביאן לב' ד ואינו צריך לישבע שהרי אין עריו אלא
טענת שמה' וכיון שאין לו עוד מטלמלין גובין כל הקרקע
שיש לו אפי' הוא משועבד לכתוב' אשה או לכ'ה שקדם מנכין
לזה מ' ד ואם יכא הראשון ויטרוף יטרוף :

יא היו לו מטלמלין או קרקע ויש עליו חובת לנים ואומר
הרי כל נכסי משועבדים לנים ואם יעלו אותם ישראל
יצאו הנים ויאסרו אותו ואהיה בשביה אין שומעין לו ואין
משגיחין בו אלא יגבה הישראל חביו ואם יאסרוהו גנים הרי
כל ישראל מצווין לפרוהו :

קב מאיזה קרקע מנכין החוב לבעל החוב וכו'
ה' סעיפים :

א מדין התורה המלוה גובה מן הזיבורית מרכתיב והאיט
אשר אהה נושה בו יוציא לך את העבוש החוצה שכיון
שהתורה צוהה שהלוה בעצמו יוציא את העבוש אין ספק שהוא
בעצמו לא יביא אלא את הפחות שבכלים ש'מ' דינה הכי
איחא שחייב המלוה ליטול הפחות שבנכסי הלוה וה' בקרקע
הזיבורית אלא שחכמים תקנו שיתן לו מן הבינונית שלא
לנעול דלת בפני לוויז לפיכך כשיבא בעל חוב ליפ'ע מן הלוה
מקרקעו מנכין לו את חובו מן הבינונית שבנכסי הלוה דבשלו
אין שמי' כגון שאם היה לו עירית ובינונית וזיבורית אפילו
אם הבינונית שלו היא טובה מעירית של שאר העולם מנכין
לו ממנה וכך אסי' יש ללוה שדה שהיא בינונית לכל אדם
ואצלו היא עירית ששאר שדותיו הן גרועות ממנה אין ב'ח
גובה הימנה דנבי דידיה עירית הוא :

ב היו לו שלש או ארבע שדות בינונית לא יכול המלוה
לומר תן לי משה פלונית שהיא חביבה אלי אלא ברשית
הלוה הוא ליתן מאיזה שרצה דהא ה' יוציא את העבוש כתיב
מה שהוא רוצה יתן מן המטלמלין ה' נמי כשמשנה קרקע
יתן מה שהוא רוצה' ואם חפץ המלוה בזיבורית ואוסר לו
תן לי זיבורית שפי פורתא שומעין לו דהא מן התורה כן הוא
אלא דלשכותו תקנו לו מן הבינונית והשתא דקאמר לא כעיב'
לחקנת מנכתי שומעין לו ונ'טלה כזולא דהשתא לא ביוקרא

א כאשר וירדו המלוה לנכסי הלוה יכנסו נ' שכמים לסוס
 לו בהם בשיעור הובו ואילו שלשה הסמא יוכלין להיות
 קרובים זה לזה שאין זה דין אלא יאכרו דעתם כפי בקיאתם
 בשום מדה זו וכשישמו לא ישומו אלא כפי הזמן וכפי השיעור
 שנמכרו הקרקעית עתה באותה המקור ואם החוב הוא מעט
 משיעור הקרקע ומגיע למלוה המש או שתות של הקרקע אין
 שמים את הקרקע כולה כאחד ולתת לו אח"כ חלק כמנה כפי
 שיעור הובו כגון אם הקרקע שוה ח'ק והחוב הוא ק'א'א שיתן
 לו ח'מש הקרקע כחובי אלא שמים כמה שיוכלו למכור בזה
 הקרקע כ'ק זהובי ואותו יתנו למלוה כללו של דבר אין לשום
 למלוה כחובו אלא דבר שיכול לנכית ולטיבירה מיד דהרכה
 השוה הכסף לנעילה דלה בפני לזון ואין להושי ככל להפסד
 הלוה ועל שיעור הוא ח'שכיהו מברזון עליה כפי מה שיראו
 עתה וקנו הכוספי ואם קרקו ט'ף המלוה מן הלקוחות
 צ'מנן ויהיה עליה ל'יום כדרך שמכריון על נכסי יהוימס
 עליה ש'ל'ק' ע'ו ש'היקון ואמר'דה' דאם בא לנכו' כבני
 הדין ימין שנמכר שלא מדעתו ככ'ד צירוף נ'כ' שומא והכרזה
 ל'יום כפי כשל יתומים ובאים הלקחים וקצבו' דפי' כרצונם
 אם מצאו בשומא בית דין או יתר דוקחים הד'ס ונתנו אותה
 למלוה יאם רצה המלוה לקחתה באותה הסך הוא קודם שהרי
 היא משיעורת לו דבר ואם לא מצאו בה כרו שופחו מחליטין
 אותה למלוה בכרו שיפחו וכל' כיון שעל כל פנים צריך
 דמיה דרקת אותה כפי שיפחו א"כ ההכרזה למה צריכה
 יתנה לו מיד כששמו אותה ודוא ישפל בכתיבה אינה קשיא
 כי ההכרז' היא דהפיכ דעת הלוה ולשכותו שאם יתנו הרוקח'
 יותר מכדי שוכה בד' ישראל המותר ללוה או יקחה המלוה
 באותה שומא ויתן המותר ללוה :

ב נ' שירדו לשום ונחלקו בשומא אחר אימר במנה ושנים
 אמרים כמאתים או אחד אומר כ'ק ושנים אמרים
 במנה כשל היחיד במיעוטו אחד אומר כמנה וא'א'ים כשמינים
 וא'א'א'ים כ'ק נידון כ'ק בפני שאנו ממעטים מה שיש בן
 המיעוט למרובה ומסיפין על הטועט המהצ'ונורעין מהמרכ'ו
 המהצ'ות וכיון שבין האומר שנים לאומר ק'כ יש ארבעים
 כשהתא' מ'סוף על המיעוט המהצ'ות והגיע מן המרובה
 המהצ'ות נמצא שהיו נידון במאה : וכן לערים כגון אם אחד
 אומר במנה ואחר אומר כחשעים ואחד אומר כ'ק' הר' בין
 המרובה והמיעוט נ'כ' תחלקם לשנים יהיו כ' ה'סוף כ' על
 המיעוט שהם צ' והגיע עש'ים מהמר בה שהם ק' ליהיו נידון
 בק' ועל דרך זו שמים כיניהם לעולם :

ג שיה'נ' ואמר המלוה ישמו אותי נ' אהרים הבקיא' יותר
 בשומא אין שומעין לו דא'כ' אין דבר סוף יעיד דאמרין
 מסא' דהני בקיא' שפי' דיכא הני בקיא' שפי' :

ד בית דין ששמו לשיורף בנכסי לוקח ושעו אפילו בכל
 שהוא מכרן בשל אפילו הכרזו מפני שהם בשלות
 ללוקח ל'שיורף ויכולין לומר להם שיהיונו אחם ולתקני שדרנו
 אהבם ולא לעיותינו אפי' ככל שהו' אבל אם היו הנכסי' ששמו
 בני חו'ן שהגבו מן הלוה למלוה ושעו בשימא אינם נקראים
 שיהיוים אלא כ'ד ודינא ככ'ד שפכרו נכסי היתומים ושעו
 שיהבאר בס' ק'ט ושעמא דמילתא דגבי לוקח וכ'נ נחשבו
 כשליחים ומכרן בשל אפי' ככל שהוא וגבי לוח ומלוה בכני
 חורין וכן יתומין חשויים לכ'ד ואין מכרן בשל בכל שהוא
 משום דגבי לוקח וב'ח' אין על הלוקח משל לפרוע החוב הזה
 ולא יוכלו לומר לו ללוקח אם לא הייתה חפץ בשומא היה לך
 להשתדל בפרעון המלוה ולפיכך הדין נתן טאנא אלא
 שלוחים ואם שעו בכל שהו' היא בשל כשליח השעיה שיכולין
 לומר לו לתקני שדרתך ולא לעוותי אפי' בכל שהוא וכיון
 דגבי לוקח אינם אלא כשליחים ומכרן בשל אם שעו לחובתו
 אפי' בכל שהוא גם הוא בשל נבי ב'ח' אם שעו להובתו אפילו

בכל שהוא מע'נ דגביה רידיה דיעים הם ולא שלוחים אבל
 ג' בבית בני חורין מן הלוה למלוה הם דיינים ומשפטים ויכלו
 דבר עמו אם לא הייתה חפץ בשומא זו לא היה לך להיחללנה
 רשע ולא ישלם וזיה לך להשתדל בפרעון המלוה שלא יצעק
 עי'ך בפנינו לדין לפיכך אפי' אם שעו מכרן קיים וכ'ס' לגבי
 מ'וה שהם דיינים לו דמכרן קיים וכן בשום היהומים הווי
 מעמא הכיוס מכרן קיים על הדרך שיהבאר בס' ק'ט בע'ה ז
 א אם החוב הוא דבר מעט שאם ישמו למלוה כנגד חובו
 לא יגיע לו בשומחו חלק הראוי להיות לפי מה שהג'ס
 קרקע בית או שדה או כרם כשיעור שיחבאר בס' ק'ע'א ואומר
 המלוה ללוה א'ימכור לי מהנשאר לך כדי שיגיע לי שיעור
 הראוי להיות בית או שדה או כרם או פרע לי מעותי הדין עמו
 ואם אין המלוה רוצה לקנות יותר מכדי חובו ואומר פרע לי
 מעותי כאחר טמה שהוא כרו חובי איז בו שיעור הראוי נ'כ'
 הדין עמו שלא הלוה לו מעותיו שיהיו כמו אבודין ממנו שאינו
 ראויין לו לכלום וכפיין את הלוה למכור הקרקע או למשכנו
 ויפרע לוה מעותיו ואין חיטטין להפסד הלוה אין מ'חמין
 בדין רוסר היאך נע'א את הלוה סכיהו בשביל דבר מעט
 כזה שכן הוא מן הדין שיטלם * ואם היה הדבר כהפך שאם
 יתנו למלוה כשיעור חיבו והוא חלק הראוי לו להיות בית או
 שדה או כרם ומה שישראל ללוה לא יהיה יכו כשיעור הראוי
 לו אינו יכול לכופ' לבלוה שיקחנו כמעיה דאשו משום שהלוה
 לו יחייב ליקח ממנו קרקעותיו ויהר כמה שהלוה לו אין זו
 סברא אבל כשהמלוה שורף קרקע מן הלוקח וכשיגבה חובו
 לא נשאר ללוקח כשיעור יכול הלוקח לד'ו שיקח המותר
 ממנו בפני דחשו לפסידה דלוקח אבל לפסידה דלוה לא חסו
 שאין מ'חמין בדין :

ו קרקע שעשו בה כ'ד שומא והכרזה להחריד בו המלוה
 ואירע מה שאירע שנשחקה זמן ולא החרידוהו בה ורוצה
 אחר מן הבערי דינין שיעשו שומא אחרת שמש בזמן ארוך
 בזה נשחקה השומא נתיקרה או ניתזלה דינא הוא כל זמן
 שלא החליט כ'ד הקרקע לבלוה או אייקר או זול ברשותו
 דלוה קאי וצריך רעשה שומא אחרת והכרזה אחרת ואם ירד
 המלוה מעצמו לנכסי לוח ביא הירדת כ'ד והחזיק בהן או
 מכרן בלא כ'ד אינו כלום אפילו היה מסכונה בידו או
 אפיתיקו שפורש כיון שיכול לשלם לו מעיה ולסלקו וי'א שאם
 עבר הזמן שקבעו לו לפרע או שהיא מסכונא מוחזקת ביד
 המלוה יכול למכרה אפילו בלא כ'ד :

ז מקום שנהנו לחוב בשמרות שיוכל המלוה לירד לנכסי
 לוח ולמכור אותן בלא שומא כ'ד וברא הכרזה אם המנהג
 הוא כן בעיר מה שנהנו נהניאכל אם המנהג בעיר שאעפ"כ
 נהנו שלא לירד ורמכה כי אם בשומא והכרזה גם זה אף על פי
 שכתוב כששר שלו שנהן לו רש' לירד אינו יכול לירד ולמכור
 כי אם על פי כ'ד דאע"נ דתנאי שנכמזן קיים תנאי זה הוא
 לעבור על דברי הורה שגבי מן דמור אין המלוה יכול למשכנו
 אלא ככ'ד משום לא חבא אל ביהו לעבוט עובשו ומה שנהנו
 לכתוב בשמרות שיכול לירד לא לעבור על דברי הורה כתבו
 כן אלא שאם לא ימצא המלוה דיון שרוצה למשכנו אז דס' לו
 רשות לעשות לו דין לעצמו :

ח מלוה שירד לנכסי לוח בלא רש' כ'ד אינו כלום מסעמא
 שאמרנו לפיכך כל הפירו' שאכל גזולין הם צ'לוצמנכ'ן
 אותן לו מחובו :

ט כ'ד ששמו קרקע לבעל חוב פחובי בין בנכסי לוח בין
 במשועבדי' שהיו ביד הלוקח ולאחר זמן השנה ידו של
 לוח או של לוקח שנשרף ממנו או ש'ל וירשיהם והביאו לב'ח'
 מעותיו אחז' ל'שם לקון אותו מאותה קרקע ששים שני' ועשית
 הישר והשוו זה ישר וזו לפני הסי' שקרק' הגלוקח'ת מן הערש
 בעל :

בעל כרחו אע"ג שבדין נלקחה ממנו ועל פי כ"ר שיחזירה לו כשירצה לפרוהה משום עגמת נפש ואפילו שהתה ביד הבעל חוב כמה שנים הדרא למי שנלקחה ממנו ויא' דדוקא ללווה ויורשו הדרא שומא כשנכה ממנו בני חורין דנבי לוח ויורשו אית בה מיסוס הישרוהיכי שיש להם עגמת נפש אם לא יחזרו להם אבל היכא שטרפה מן הלוקח לא הדר ליה ואין הלוקח יכול לסלק את הבעל חוב ממנה דאדרבה הוא עשה שלא כהוגן שנכנס בשיעבודו של מלוה ולקחו כמעותיו די לו שיחזור ויקבל מעותיו מן המוכר וישאר למלוה שיעבורו ואם לא יוכל להציא מן המוכר איהו דאפסיד אנפשיה שהרי שיעבד המלוה היה לו קול לפה קנאה ודדוקא שומת קרקע הדרא ללוקח אבל שימת מסילטין לא הדרה דלית בה עגמת נפש כל כך ואין בהם משום הישר והטוב ואם המלוה סהר ובנה כרצונו בקרקע ולפי טראית העין לא השכיח בה כלום כאותו הבניין אלא שהוא היה חפץ לבנותה כך אע"פ שהוציא הרבה אינו נוטל הוצאתו אלא מחזיר לו רמי חובו ונוטל הקרקע ואם השכיח מחמת הוצאה נשבע מה שהוציא ונוטא כרין כל היודר ברשותו ואם חסבית מעליו כגון דאייקור יא' כיון דקל דשומא חוזרתה לעולם הרי המעות אצל הלוח עדיין כמלוה ואם ישול המלוה אותו שבח שנתיקר מסילא תה ליה כנוטל שכר מעותיו וה'ל כמו ריבית לפיכך אינו נוטן לו אלא דמי חובו בלבד ואם הוול לא הפסיד המלוה שהרי כאילו לא היתה שלו ואם רוצה לסלקו צריך לתת לו דמי חובו ויא' שאם הוציא עליה וסתר ובנה כרצונו אע"ג שלא השכיח צריך לתת לו דמי הבניין שכך כתיב בשפר של שומא שכ"ד הגבוה לו לעשות כרצונו ולבנות ולסתו וא"כ לפה לא יחזירו לו הוצאתו ואם הוציא עליו הוצאות שהשכיח לא הדרה כלל אפי' אם ירצה הלוח ליתן לו ההוצאה שהרי השבח לא היה מעולם של הלוח ולסתיתננו לו וכיון שהשבח אינו צריך ליתן לו גם הנוף אין צריך להחזיר לו ואם נתייקרה לא הדרא אלא כשעת הויקר דלא מסתבר כלל שיצפה הלוח כל ימיו אם והיקרו הקרקעות שיפדה קרקעותה ואיכא געילת דלת בפני לווין ואע"פכאם הוול צריך לתת לו כל דמי חובו ואם קנו סיוו שלא לסלקו טוב אינם יכולים לסלקו וכל זה דדוקא שהגבוה ב"ד למלוה אבל אם הלוח עצמו הנכה אותם לבעל חוב בלא שומת כ"ד לא מהדרה ליה לעולם דה"ל כמכרה :

קרקעות ששמו אותה לבעל חוב כחובו ואח"כ חזרו ב"ד ושמו אותה לבעל חובו של זה המלוה ששמה לו כבר הרי היא חוזרת לבעליה הראשון ר"ל לא עדיפת את מנכרא דאיתת מינה דלא סם לך אלא מה שהיה לו בה והוא היה חייב להחזיר לו משום ועשיה הישרוהיטוב גם את' משום הישר והטוב תחזיר לי סיהו כזה יפה כחו שאם שמו לראשון במינה ושמו לו לשני בק"ק או אם שמו לראשון בק"ק ולשני במאה לעולם אין צריך להחזירה אלא בק"ק ושעמא משום דכיון דמדינא שומא זכינא מעליא הוא אלא דמשום הישר והטוב הוא דאפרו רבנן דליהדר לפיכך יד השני לעולם על העלוונה דאי שמו לבתרא שפיטמאי דשמו ליה לקמא לא פיהדר בתרא אלא כוונ דשמו ליה דמשום ועשיה הישר והטוב לאו דינא הוא דליפסד ואי שמו לקמא שפיטמאי דשמו ליה לבתרא מצי בתרא למימר כיון דלא מחייבנא למיהדר אלא משעם דלא עדיפנא מנכרא דאיתנה מינה גם כן לא גרענ' מנכרא דאיתנה מינה הלכך אי לא יהכת לי כמה דבעית לסיחב לנכריא דאיתנה מינה לא מהדרנא לך שמו קרקע לבעל חוב ומכרה הבעל חוב או נתנה כמתנה או ששמה לבעל חוב דידיה מעצמו בלא ב"ד או שאת והורישא אינה חוזרת דכל הני ארעא דארעא נחת ולא ארעא דוזי פי' ארעא' שהיא קרקע שלהם ירדו ולא שיקבלו מעות דאילו ב"ד אית ביה ששם הישר והטוב אמרי' לא היה לך עליו

אלא מעות והרי הן לך אבל אילו קרקע קנו ואנו לא נוכל לסלק ממנה ויא' שאם את והורישא חוזרת דירש במקום מורישו קאי ולא עדיף מינה וצריך להחזירה נ"כ דנכיה איכא נ"כ משו' הישר והטוב מיהו היינו דדוקא כשאין כאן אלא יורש אחד אבל אם היו לו יורשים הרבה וחלקו ונפלה הקרקע לחלקו של א' מהם אפי' לא שמוהו לאביהם בחייו אלא לאחר מיתתו שמוה לירשים קודם שחלקו יורשת אביהם וחלקו ונפל זו הקרקע לחלק אחד מהם לא הדרא דהא ק"ל אחין שחלקו לקוחה הן ונקמצא אוחו שלקח לחלקו שדה שהיה של אביו מכר חלק שהיה לו בקרקע זו ששמו לאביו בחייו לאחיו זה שנשל זו הקרקע ואחיו שנשל זו הקרקע מכר החלק שהיה לו בקרקע של אביו והל' חלק של כל אחד כמו זכינא דלא הדרא דארעא' דארעא נחיה מי שנפל חלקו שדה של השומא שיהיה לו הקרקע שלו כמו הקרקע של אחיו לאחיו ולא יורש אחיו קרקע והוא מעות שמו קרקע לאשה ונשאת אח"כ בעל בנכסי אשתו כלוקח הוא לפיכך אי' שמו לה קרקע ונשאת דהא הקרקע שלו היא או נכסי צאן ברזל או נכסי מלוג והוא חשב כלוקח דארעא דארעא נחיה ואין צריך להחזיר ואי שמא ממנה ונשאת אס' רוא או היה רוצים להחזיר המעות אין מחזירין להם שהרי כשיחזרו היתה של הבעל או כצאן ברזל או כנכסי מלוג והרי הוא לוקח הקרקע ממנה אחר שכבר שמו אותה לאחרים ופשיטא שאין הלוח יכול למכור הקרקע לאחר אחר ששמה לבעל חובו דהא לא מהרינן אלא משום עגמת נפש וזה לא שייך אלא כשהשאר כיהו מיהו אם מה הבעל בחייה וא"כ צרחה להחזיר הרמים מחזירים לה דלא יהא אלא בלא נישאת מעולם וכן אם החזירו לה הרמים אחר מיתת בעלה מחזרת היא הקרקע ויא' הא דשמו לה או שמו ממנה דאין מחזירין דדוקא כשמתה האשה דאז היה הבעל כלוקח בנכסיה ואין מחזירין אבל כל זמן שהאשה חיה הרי היא כאילו לא נישאת ומחזירין :

יהיה השומא בשעות כגון שומר חנם שפשע כפקדונו וחייבוהו לשלם הפקדון ולא היה לו לשלם ושמו קרקע שלו למפקיד ואח"כ מצא שהפקדון היה ברשותו או שנאבד ומצאוהו השומר לא הויא שומא אפילו מכרה הפקדון או הורישא יחזיר זה הפקדון לבעליו ונוטל הקרקע בכל מקום שהיא והוא הדין אם שמה לבעל חוב בחייו ואחר כך נודע שהיו ללוה מעות מצויים דהוי שומא בשעו ואם ירצה המלוה ויאמר ללוה חן לי פעות ושול קרקע שלך הדין עמו וכופו ללוה שיקחנא ויתן לו מעותיו אבל אם העשיר אחר כך אינו יכול לכופו שיתן לו מעות ויחזור ויקח קרקעו דהוה ליה כמי קנאה ממנו על תנאו שאם ירצה הלוח שיחזור ויקחנה ואם לא ירצה לא יקחנה /

קד דינ בעל חוב מאוחר שקדם ונבה או מטלטלי ובו ט' טעמים :

א כבר אמרנו כס' ל"ט השיעבודא דאוריית' בין כמקרקעי בין כמטלטלין לפיכך מדינה מי שיש עליו בעלו חובו הרבה כל מי שקדם זמן קניין של טערו הוא קודם לנכות בין בקרק' בין כמטלטלין דמיד שהלו' לו נשתעבדו כל נכסיה הלו' למלוה ואפי' מטלטלין ואע"פ שכ' אמרנו בס' ס' סוף א' שכוון שאין דעת המלו' סומכ' על המטלטלין הוי כאילו מחל על שיעבודו ה"ם לגבי לקוחות שלקחו אחריו או לגבי בעל חוב המאוחר לו שכבר נבה המטלטלין וכמו שיחבצר ג"כ כס' זה סע' ג' כע"ה וכל זה מן השעם שכתבנו שם ס' ס' מפני שהמלוה חושש שפאי ימכרם הלוח או יתנם למי שירצה והוא לא ידע נס' מכרם או נתנם לכך מסלק דעהו מהם שלא יטרפם מהם אפי' כשכ' לנכות מן המלוה בעצמו כל מה שימצ' ברשותו הרי נתנה כשיעבודו שקדם לשאר בעלי חובות אפי' מטלטלין ואפי' אפי' יב ג' 3 זז היגיע

דמלכותא וכן אם האחד נכה וטוען השני שלא כדן הנכרד
זלא היה חייב לך כלום הואיל ועל פי דינא דמלכותא נכה
מה שנכה נכה :

2 מסלילין אין בהן דין קדימה לענין שאם קדם המאוחר
ונכה אין מוציאין מידו כמו שכתבנו פעמים לא עוד אלא
שאם עמד הראשון והפשט כמנו ב"ח המאוחר שקדם ונכה
מוציא אותה מידו בבית דין כיון שכבר זכה בהם מדינא דהרי
הם שלו מיהו אם הפשט אחד מהם שטרות אפילו המוקדם אין
הפשיטה כועלת בה שהרי עדיין הוא ברשות הלוה לסולל
ונס אין שייך לומר דין קדימה על השיעבוד כמנו אלא יחלוק
החוב עבדים הם כמסלילין ואין להם דין קדימה כמד
במסלילין אף על גב דבבל מקום אפרונן עבדים הם
כקרקעות משום דהיקסו להם שאני עניין קדימה שאין ה"ח
סומך אלא על הקרקעות שאין יכולין ליאבד ולזון כמקום
אבל על העבדים שיוכלו ליאבד לא סכמא דעניה כמנ
במסלילין לפיכך אין בהם דין קדימה יא שדבר שאינו
עמה בעולם ועמיד לכה אח"כ לא שייך ביה דין קדימה אפילו
עדתי כד הלוה עצמו ואם קדם שבא הדבר לעולם נשלע
הלוה לתת אותו לבעל ה"ח המאוחר צריך לקיי שבועתו ועל
סמן צ"ס סעיף ב' :

ד לוי הוציא שטר על ראובן וקדם בהוסינו לדין שלח
דדין וכבר הנהו וי"ח הוציא טעון שטר מוקדם
לגלוה יא כגוריה רחוקה מחסמא לוי נקרא נבייה דינא ב"ח
מאחר שהינכה נכה ושמעון נשאר בדין קדימתו והו' נוכח
קדם לוי שאין נקרא נבייה להיות מה שנכה נכה אלא א"כ
שבו ב"ד דמסלילין ונהנוס ליה המאוחר ב"ד שקולו בעות
של ראובן שביד טעון סרסת שחייב ללווי ועבר טעון
וערן לראובן על סי' פ"כ סעיף ה' :

ה שעבד לו משרטלי אוב קרקע יש להם קול כמו בקרקע
שיעבד ודינם בקרקע ואם קדם המאוחר ונכה מה
שנכה לא נכה ומוציאין מידו והוא שנהברר בעדים שאילו
המסלילין שנכה המאוחר היו ביד הלוה קוד' שלהו מהמאחר
אבל אם לא נהברר כן בעדים מחזיקין לרו כלוה ולוה וקנה
דקל דיהלוקו משום שחל שיעבודם בבית אחת עליהם בעת
שקנה אותם ובכל דבר שחל השיעבוד בבית אחת אם באו
לכ"ד יהו לנכות יהלוקו ואם קדם אהר מהם אפי' המאוחר מה
שנכה נכה רבזה אפרונן כל הקודם זכה * ואם קדם
המאוחר ונכה מע האין מוציאין מידו שהרי מטבע אין בו סי'
שיזכה העדים להעיד על אילו המעות שראו אותם עצמם
כיד הלוה והו' להו כמנו ליה ולוה באנב וקנה שזכה החופש
בין אם הוא ראשון או אחרון ואם איפשר דבר להחבר
בעדים זכה הראשון והכל לפי ראות עיני הדיין שקשה סאר
לברר במעות שאילו המעות עצמן ראוי ביד הלוה :

ו הא דבמקרקעי שייך קדימה דווקא כשהיו ביד הלוה קודם
סלוה שהל שיעבדו הראשון עליהם מיד בנה שהלוה לו
אבל אם קנאם אחר סלוה חוכות הרבה אעפ"י שיעבד לכל
אחד מהם מה שנתיד לקנות אין בהן דין קדימה שבטעת
שקונה אותם חל עליהם שיעבוד כולם בבית אחת וכל הקודם
ונכה זכה אפילו הוא אחרון :

ז ליה וכהו לוי מה שאני עתיד לקנות היא משועבד לך
ואחר כך קנה כדה ואחר כך הזו ליה סאחר השדה
משעבד לראשון שחנף שקנהו חל עליו שיעבודו של ראשון
והוא קודם לנכות ואפילו נכה המאוחר טורפ' ממנו וכן הדין
אפילו היו מאה :

ח היו עליו בעלי חובות הרבה כולם כיום אחד או בטעת
אחת במקום שנהנין שעות אין בהן דין קדימה וכל
הקודם לנכות זכה בין כקרקעי בין מסלילי ואפילו יש
עדים שלוח פוח תחילה וכתב וספר לו ואחר כך ליה זכתב
וספר

הגיע זמן הפרעון של המאוחר קוד' כנון סלוה סראובן בשטר
בניסן וקבע זמן הפרעון לשנה וחזר ולוה מטעון כאירוקבע
לו זמן הפרעון לחצי שנה אל"פ סזמן פרעון של האחרון קודם
לזמן פרעון של ראשון ראשון שקדם זמן קנייתו הוא קודם
לנכות מן הלוה כעצמו בין במקרקעי בין במסלילין ולנכות
מן הלקוח' או מ"ח סאחר שקדם ונכה יש חילוק בין קרקעות
למסלילין דבמסלילין אינו נוכח מהם מן רשעים שאמרנו
ובקרקעי אם קדם המאוחר ונכה קרקע ואפי' הנכות לו כ"ר
בפני המוקדם ושחק אין זה מחילה על שיעבודו דסכך על
שטר וכל זמן שרצ' חזר ומוציא מ' דו לפיכך כשכח המאוחר
לנכות סנכין לו ואין הראשון יכול לעכב שאין מוקד לו נבייה
של זה שבשיכח זמנו לנכות יבא ויטרף ממנו אבל כשכח
המאוחר לנכות מסלילין ב"ד יכול ב"ה הראשון לעכב שלא
להנכות לו שהרי אם ינכה המאוחר טוב לא יוכל המוקדם
להוציא ממנו בדין ואפי' אם אינו מכש המאוחר לנכות אלא
שהיו בידו עד שגיע זמן של הראשון יכול לעכב פן יכריחם
אויפסידם ודווקא דלנכותם ב"ד יכול לעכב אבל הלוה
כעצמו נתנם למאוחר יא שאין ב"ח המוקדם יכול לפחות לו
וכל זח כמלוה בשטר אבל כמלוה על פה אם קדם המאוחר
ונכה אפילו קרקע מה שנכה נכה ואין המוקדם יכול להוציא
ממנו כמו שכתבנו טעמא לעיל סי' ל"ט סעיף א' כן נ"ל כל
שיטה זו לדינא סבזה יתיישבו כמה סוגיות ושיטת מכה
פיסקים ודעות מחלפות דינא מירם כדון זה במאמרים סוהרים
אף על פי דינא דדינא לא אולא הכי את הנ"ל לע"ד כחברתי
ואם נכה ב"ח המאוחר בינונית והדין זכורית לב"ח המוקדם
מה שנכה נכה דכיון שהניח זכורית ב"ד בעל חבירונו
דבעל חוב מן התורה לנכות זכורית יכול לומר לו הנחתי לך
מקום לנכות ממנו ואפילו אם לא הניח לו מקום לנכות וסכר
מה שנכה קודם שהספיק הראשון להוציא מידו אין המוקדם
חוזר עליו דלאו בעל דברים דידהו הוא אפילו אם המעות
עדיין הם ביד המוקדם אין לו שום שיעבוד לא עליו ולא על
המעות אלא הקרקע לפיכך חוזר המוקדם על הלקוחות שקנו
מיד המאוחר ששיעבודו הוא בידם והם יחזרו עליו ואם סכרם
לנו ואין המוקדם יכול להוציא מידו חייב המאוחר לשים לו
אפילו אין המעות של הקרקע בידו מדינא דרמי והוא הדין
אם מכרם לאחר שלא יוכל להוציאם מידו חייב הוא לשים
ליה מדינא דרמי שהזיק שיעבודו של חבירו וכן אם הניח
ב"ח המאוחר מסלילין ביד הלוה לבעל חוב המוקדם יכול
לומר לו נ"כ הנחתי לך מקום לנכות ממנו ומה שנכה נכה
שלא יאמר שהב"ח המוקדם קוד' אלא במקום שב"ח המוקדם
מפסיד חובי אם נאמר דב"ח המאוחר מה שנכה נכה :

כ בעל חוב שנכה חובו מבתי שמעון ככה שרטיף העיד
שעשו הכרזה זמן אחד אח"כ בא בעל חוב המוקדם
להוציא ממנו וטוען המאוחר כיון שלא ערער' בשעת הכרזה
הפסדת כחך כי מחלת אם היה הכרזו יוצא כל מי שיש לו
זכות ושיעבוד על הקרקע זו יבא ויערער וכל מי שלא יבא
רערער עתה יכשלו זכויותיו אם נהגו כן דינא דמלכותא הוא
ובשלי זכויותיו אבל אם הכרזו בסתם כל מי שיש לו זכות
יבא ויערער לא בשלו זכויותיו לסי שלא בא דבשביל השתיקה
אין כאן מחילה דשמא לא היה נראה לו שישלו סקים וזמן
לכא באותה שעה ואם הכרזו שכל מי שלא יבא יאבד זכויותיו
ובא אחר כך אחר ואמר שלא שמע ההכרזה פענתו פענה
ולא אמרינן ליה חכרה הכרה אית ליה שאין דרך העולם
להקפיד על הכרזה כזו לשימה על לב להנידה לאחיים אם
אין לו עסק עם זה וכו' ויגיד לו בעלי חובות שהיו חליקין
על נכסיו ליה נוי גחוייכ להם כל אחר בפני עצמו וצו להשבין
או לעקל נכס' הלוה ולא יענין מי הקודם דבדיניהם הקודם
לצוה או לעקל הוא זכה והעיד השומר כדכרי האחד אם
סנהג הנויף לפסוק עליו נאמן גם כן השומר מטום דינא

סדר לאחד אפה אין בהן דין קדימת לפי שאין סיעבוד השטר חל אלא משעה שמוכח מתוכו והיינו מסוף היום וכסוף היום הא חל סיעבוד כולם בבת אחת ואין בהם דין קדימה לשרוף משעבודים וכה כבני חרי מיחא נימא ממי שיה החלה זכה ליתא דכיון שומנו של שטר אינו ניכר פתוך הסמר הנה ליכמיה ע' ופלוה ע' ליה בה דין קדים' :
כ ראובן היה חייב לשמעון ולוי ויהודה ושמעון ה'מוקדם לכולם ומכרו ב'ד שדותיו של ראובן להנבות לשמעון חובי מפני שהוא מוקדם ואין בנכסי ראובן אלא כדי לפרוע לסמעון לוי ויהודה אין יכולין לשרוף מאותן הלקוחות שקנו בכסי ראובן מן הכ'ד כדי לפרוע לשמעון בטענה שיאמרו לוי ויהודה הרי אנו מוקדמין לאילו הלקוחות שכיון שהב'ד מכרו שדה זה כדי לפרוע לשמעון בל זכות שיש לשמעון על שדה זו ויש להם ללקוחות אילו שצף שא' הגבו נוף הקרקע לשמעון זנמ שמעון כבר נסתלק מראובן כל שבכרו ב'ד מתנה גביית חוב שמעון הרי הוכיחו זכות שעבודו של שמעון קיים על קרקע זו לפיכך כשימכרו ב'ד יכהו ללוקח שמכר לו כדי לפרוע לשמעון מחמת חוב כך וכך שהיה ראובן חייב לשמעון כשטר זמנו כך וכך אבל אם הלוח נעצמו מכרו כדי לפרוע לבעל חוב המוקדם אפי' כתב לובן כהוך השטר בעל חוב מאוחר בא ושרוף מן הלוקח דלא כל כמיניה רלות להפקיע שעבודו ובעל חוב המאוחר ועל סי קיא סעי' ה' :

שטרן שזמן כולם יום אחד או שעה אחת בקר' שבתהבין שעות ובאו כולם ביחד לנכות וכן בעלי חובות כל אחד מהם קודם לזמן חבריו ובא כולם ביחד לנכות מסלסלין או ממקרקעי שאין בהן דין קדימה כגון שקנאן הלוח לאחר שלות מן האחרון שבהם שחל שיעכודם בבת אחת ואין בנכסים כדי שיגבה כל אחד מהם חובו מחלקים ביניהם כיצד חולקין אם בשיתחילק הפמון הנמצא על מניינם יגיע לפחת שבהם כשיעור חובו נוטל' כל אחד כשיעור חוב הפחות שבהם ואם יש יותר חוזרים הנשארים מבעלי חובות וחולקים ביניהם כדרך הזה כיצד היו שלשה חובות של זה ק' ושל זה ק' ושל זה ש' אם היה כל הנמצא ש' נוטלים כל אחד מזה ושעמא דבשיעבודא כל נכסי הלוח משועבדים לכל אחד מבעלי חובותיו הולקך אם לא היו לו אלא ג' מאות היו כל הש' משועבדים לבעל המאה כפי שדיו משועבדים לבעל הש' וכן לבעל המאתים היו כל הש' משועבדים כמו לבעל הנ' פאות דלעולם אפי' בעד דינר אחד כל נכסי הלוח משועבדין למלוה וכיון ששועבדים שיה נוטלי' בשוה וכן אם יש כאן בנמצא פחות מ' חולקים בשוה נמצא אם יתר על ש' נוטלין כל אחד מאה ונסחלק סיעבוד המאה שנשאר שיעבוד הנותרי' במותר שיה עד כדי חוב המאתים על זה הדרך כיצד נמצאו שם ת' ק או פחות חולקים ש' בשוה ויסתלק האחד בעל המאה חוזרים השנים וחולקים הק' או הפחות בשוה ויסתלק השני נמצאו ס' ת' או פחות חולקים ש' בשוה ויסתלק בעל המאה וחוזרים וחולקים הק' בין השנים ויסתלק בעל הק' ונתנין הק' הנשארים או הפחות לבעל הש' ועל דרך זה חולקין אפי' הם ק' שביאו לנכות כאחד :

א בכל מקום שאנו אומרים בזה יחלקו או שזכה הראשון הוזכה בנכסים צריך לישבע תחלה שעדיין לא נפרע הוא מחובי אפי' אם יש לו נאמנות בשטרן דלא שייך נאמנות במק' שתב לאחר' דלאו על כמיניה דלוח להאמינו על אחר' יב מי שהוציא סני שמרי חובות על אחד שצעשו ביום אחד מסכום אחד ואפילו אותם העדי' עצמם החתומים על זה חתומים גם על השני הרי זה נובה שניהם ואין אומר' שניהם נעשו על הלואה אחת דחוקה עדים לא חתמי' על חוב אחד שני פעמים אפילו ביום אחד :

יג מלוח בשטר מלוח על פה מוקדמת י'א מלוה על פה

קודמת לנכות כבני חרי דק' לשיעב דא דאורייתא וכיון שעדים מעידים דמלוה על פה קדמה מ'ל בשטר מ'ל בלא שטר מ'ל והוא שייעידו העדים נכ' שדוע להם שעדיין לא נפרע ואם לא יוכל בעל השטר לטעון שבא נפרע ואפי' בשבועה לא יסול בעל המלוה על פה אם אין לו עדים שלא נפרע ויש חולקים ואומרים אפי' יש יד' עדים דכיון דמלוה על פה אין לו קול למה יפסיד בעל השטר והכי מכתב אכל מלוה על פה מוקדמת קדמת למלוה על פה מאוחרת דכיון שנשהעבדו נכסיו למלוה ראשון שיב אין מלוה על פה מפקעה שיעכודא :
יד מלוה שלא מצא נכסי' ללוה ליפרע מהם חובו אלא מח שנהנו לו על הנאי שאמרו לו ואחריו לפלוני דק' ל יוד הראשון ומכרם אין לשני אלא מה ששייר ראשון דיוקא ככרם שאינם בשעה מימו ברשותו אין זושני יכול לשרופם מן הלקוחות אבל אם שעבדו ועדיין הם בידו של ראשון ומתפקע שיעכורה ונוטלים השני לפיכך אם בא המלוה בחיי ראשון להפרע מנכסים אילו יכול השני למחות ואין הביה דין מנבין אוהו מניף הנכסים אלא מהפירות בלבד פת הראשון ובא בעל חוב לנכות מנכסים אילו אין מנבין לו כלום אפילו עשאו אפותיקי אלא הרי הם של שני :

טו שנים שהלוו לנו כזה אחר זה ואין בנכסי הגוי כדי לזה ולזה וכשבא ראובן המוקדם לנכות שטרן קרן וריבית פען שסעיף רבי'ת שיעלה מזמן שהריוחי לגוי לא חננה עד שאנכה אני קרן חובי לפי שלא חל חוב הריבית מזמן השטר אלא בכל י'הוא מהרבה אין בדברי סמעי'ן כל' דכיון שמשעת השטר חייב הגוי עצמו כל הריב' שיערה על מעיתו חל עליו השיעבוד משעה שקבלו עליו על כל הריבית :

טז לוח שאין לו ממה לפרוע ונפל הבית עליו ועל אחד מכורישו כגון אביו או אחיו וכבני הלוח אומרים אבינו מת ראשון ורש את מורישו בקבר והרישו לנו ואין לבעל חוב ליסול ממנו כלום שהרי אין ב' חנוטל כראוי והמלוה אומר המוריש מת ראשון ונמצא שזכה הלוח בנכסים מחיים ובעל חוב נובה מן היורשים הנכסים בחזקת היורשים ועל הבעל חוב להביא ראיה שהמוריש מת ראשון ואם אין לו ראיה לא יסול כלום מאותם הנכסים :

קד דין התופש לבעל חוב במקום שהב לאחרים ובו ו' סעיפים :

א לוח שחייב לשנים או יותר ואין לו כדי לפרוע לכולם וקדם אחר מי שאינו חייב לו נתפש' מהפ'טללין של לוח כדי לזכו' לאחד מבעלי חובות כגון ראובן כחייב לשמעון ולוי ובא יהודה והפש' לראובן כשביל שפען אף על נב דוכין לאדם שלא בפניו הכא אינו מועיל לו כלום כיון שיש בו חובה ללוי שהרי לא ישאר לו במה שיפרע לוי ואפילו עשאו שמעון שליח וכתב לו הרשאה לא מהני שאין כח באדם לעשו שליח לחוב לאחרים אבל אפוסרופה שתפש בשביל היהומים מהני דכתו עדיפא משרי'ח דידו כיד בעלים היא :

ב ואם הלוח חייב נכ' לחופש זה אעפי' שלא הפס' לצורך עצמו כלום מהני במנו דאי בעי זכה לנפשיה זכי נמי לחבריה וכ' אם הפשנס לצורך עצמו אפילו כנגד כל חובו ותפש' המותר לצורך חבריו אעפי' שחב לאחרים קנה אעפי' דגבי המתר אין לו עוד מנו דאמיני'ן הואיל וזכה בהפיסה א' לעצמו זכה נמי לחבריו :

ג אם הלוח אומר לאדם אחר זכה בחפץ זה לפלוני או חן מנה זה לפלוני זכה לו ואפילו אין הוזכה מכיר לאותו פלוני זכה אפילו יש לו ב'ח אחרים דכיון לאדם שלא בפניו ואין אחד מבעלי חובות יכולין לנכות ממת שנתן הלוח לזה שכבר זכה בהם אחר :

ו'חזור חק שלי יום והמלוה יחן שכר השליחו ויחזור יתבט
מנכסיו הללו נוסף על חובו שסן הדון היה ראוי ליד לנכסיו
מיד משם נעילת דלת ואם הוא במקום שאין השליח יכול
לילך ויחזור חק ל' יום אין מחוייב להמתין כלומר נכסו לו חובו
מיד ובלבד שיטבע המלוה שלא נפרע וישול בין מסקר קעי בת
מסלולין וכל זה מהקנת חכמי שלא ירא כל אנושל מעותיו
של חביו ויחזק לפרוגת הים ואתה ניעל דלת בפני חזן ואין
חייב לשובר ואם כהוב בשטר נאכטת בפי' שאפיו יפרע
עליו חזן נאמן בלא שבועה או שכח בו נאמנה עליו
וצד באיכוו אינו צריך לישבע דבר נמי בכלל באיכוו הם /
לא שאין נוכח שלא בפניו רק מן המלוה בעצמו אבל מן הירשין
אין נוכח שרא בפניהם אלא צריך לילך אחריהם ועל סי' ע"ג
סעיף י' וסימן י"ד סעיף א' :

ב' שליטה ראית צריך להביא לכ"ד ואח"כ יפרע שלא בפני
ראייה ראשונה לקיים שטר שבירו , שנייה שנעל חובר
במדינה אהרת רחוק יותר מבדו שילך השליח ויחזור חק ל'
יום שלישי שאילו הנכסים בחזקה פלוני המלוה הם ;
ג' הבא ליפרע שלא בפני לוח כשם שכ"ד יכולין לפרוע
מנכסיו שלא בפניו כך הם יכולין למשכון לב"ח קרקע
בחוכווה יותר טוב לו ללוה שיכול למלוקו לכשיבא :

הלבנות גביית חוב מן היתומים

קז כופין את היתומים לפרוע חוב אביהם ובו
י"ב סעיפים :

א' כתיב הין צדק ואיפה צדק וגומר ודקדקו חז' לרואי הין
צדק מותר הוא שלא היה צריך לפרש כל הכלים שהיו
צדק רפטיש' כשאחד צריך להיות צדק במרתו ה"ה האחרים
ודרשו בו דהאי הין צדק פירושו שיה' ההן שלך צדק כל' כנון
בכל מה שאמר הן או לאויהיה בצדק כנון שזה הלוח לו והוא
הבטיחו לשלם בזמנו מצוה עשה היא עליו שיקיים דבר
וכופין אותו לשלם כמו שכופין את האדם על כל שאר מצות
עשה ודינא רוא שמכין אותו עד שהצא נפשו כדי שיקיימת
וכיון שכופין את הלוח לשלם משום מצוה כופין גם כן האורש
שלו לקיים המצוה בשמינו שירש ממנו שחלה שיעבוד הפצוה
על הכפון לפיכך א"ל מצוה על היתומים לפרוע חוב אביהם
וכופין אות' בכך כמו שכופין את אביהם בלא כשהגיה להם
אביהם קרקעית שאז נשחבדו נכסים אלו כחי אביה' לקיים
מהם מצוה וז"ל פקעה מהם המצו' וישעכו' במיתוהו אבל
אם לא הניח להם אביהם קרקעית אלא מסלולין אין כופין
אותם לפרוע חוב אביהם מהם אע"פ דודאי היהנם כן המלות
שופלת על אביה' לשלם מן המסלולין כחיו מיד כשמת פקע
השיעכו' מן המסלולין דק"ל רמ"ט' שליו ריהמיל לא משתעבדי
לב"ח מן התורה אפי' הם שופקדים כיד המלוה או כיד אחרים
וז"ל טעמ' משום דכתיב והואיש אשר אתה נושא בו ויציא אליך
גנו' משמ' דוקא שהלוח בעצמו דהיינו הדין אשר אתה נושא
בו הוא ויציא וגו' כי מסלולין משועבדין לך בחיו אבל ירשע
אחריו אינן צריכין להוציא העכוש שאין המסלולין שירשע
משועבדים לב"ח של אביהם אבל פ"פ ג"כ מצוה עליה' לפרוע
מהם חוב אביה' שלא יאמרו עליו אבלי וחי דאינשי רוא והוא
גנאי לו אלא שאין כופין אות' על זה משום דמצו' כיבוד הוא
מצות עשה שמהן יבד' בצדה וכל מצות עשה שממן סברה
בצדה אין כ"ד של פטה מתהרין עליה וכל זה מן הדיון אבל
הנאוני' תקנו שיהא כ"ח נובה מן הירש' אפי' מסלולין שהני'
אביהם דילקך האדינא טופין יתומי' לפרוע חובות אביהם אפי'
דא :

ד' ובמקום שאינו חב לאחרים כנון שאין הלוח חייב כלום
לאחרים זכה ההופש לב"ח מטעם דוכין לאדם שלא
בפניו ודוקא במקום דאיכא פסידא לכעל חוב כנון שהוא
גברא דמפסיד נכסיו או שהעני יורד מנכסיו ואפילו חוק הויזן
שהני תפישה אס אין לו נכסים אחרים ויפסיד המלוה אי
לאו חק הפיש' ודוקא דנקיט ב"ח ששרא כידיה דיכול השהא
לקיימו בכי דינא ואם אינו יכול לקיימו והלוח מכחישו
סהרינן סמונא למריה ולא מצי ההופש למיטר קבעו לו זמן
דמייתני' דראייה וכן אם הלוח אמר אין שום אדם יכול להפוש
סמנו בסכיל אחר דיכול לפיטר ליה לאו בעל דברום דדיו את
מה איה לך נכאיכא המלוה ויתבעני ואשלם לו אם איתניב
לוה :

ה' לשון הטור כתב בעל העיטור ההופש לב"ח במקום
שאינו חב לאחרים חייב באחריותו דשוו נפשי' עבר לוה
לאיש מלוה וכו'ן שקנה נפטר המלוה והחייב באחריותו עכ"ל :

האי נפטר המלוה כל' שאין פירושו שאם יבא המלוה ויתבע
ללוה שהלוח פטור ממנו לשלם לו יכול לדחיתו על ההופש
דודאי זה אינו דמה לו למלוה עם ההופש אם לא עשא שליח
ואם יש ללוה לשלם למה לא ישלם למלוה והלוח יחזיר ויתבע
ההופש אלא חק הבעל העיטור דשוו נפשי' ההופש עבר לוה
לאיש מלוה ר"ל שעוטר בהפין זה שתפש במקום הלוח ואינו
עליו כשופ' בעלמא אלא חייב באחריות המשכון אפילו אם
נאנס מהלוח נפטר משמירתו מכל וכל שאפילו נאנס מיד
ההופ' אין לו הפסד כזה אלא שאם יבא המלוה ויתבעני ישלם
הוא למלוה ויחזיר וינכה מן ההופש אע"פ שכבר נאנס ממנו
חייב לשלם לו . ועל זה סיים רבינו יעקב בעל השורים ואמר
ומדברי א"א הרא"ש ז"ל יראה שאינו חייב באחריותו כן מורי
מהרמ"י ז"ל כתב כאן בש"ע וי"א שאינו חייב באחריותו ר"ל
שההופש בפתמא לא שוי נפשיה עבר לוה כו' אלא נעשה
עליו כשופר תנש או לכל היותר כשופר שכר דשכר מצוה יש
לו רמצוה קעביד להציל ולהעשיק בו' אבל באחריות אינן
אינו חייב אח"כ יקבל עליו בפ' ולפיכך אם יאמר הלוח ההופש
קבל עליך אחריות בפ' שתחתיב לו באחריות כמה שתפסת
אפי' אם יאנס מסך או התוד ליה מה שהיה לו למנות לו
לוסר אח"כ נאנס ממנו שומעין לו ללוה וכו' וכו' וכו' או
לקבל עליו אונסין ואם יבא המלו' להביע אונסו הלו' לשל'
ישלמנו ואח"כ ינכה ממנו ולא יוכל לשעין נאנס ממנו כן כל'
להלכה ולדין פשוט ולא כדברי קצת שאומרים שעל ההפיש'
גפטר הלוח מן המלוה והמלוה צריך להביע ההופש זה אין
סבר' כלל ואינו אמת דמה לו לבלוע עם ההופש אם לא שעשאו
שליח או שאין ללוה לשלם או יוכל להוציא מן ההופש כל' :
ז' נפקד שתפש בפקדון ההופשו לב"ח במקום שאינו חב
לאחרים פועיל לו תפישתו לענין זה שאם פה המפקד
אינו נעשה מסלולין אצל בניו ושביעית אינו משמטה ואם
נתנו באגב או בקניין סודר או כסתנת שכיב טרע אינו נתון
וס'ס'אם אין כ"ח כאן אין הנפקד יכול לעכב הפקדון כשבילו
ואפי' אם הלוח מודה שהדין נתון בכל פיקדון ההחזיר לפי
שהפקדו אצלו ואם יש לאחרים זכות בו הרי הדיון ביניהם ואם
ססרו הנפקד ליד מלוה פטור ואפי' אם היה שופר שכר שאומר
לו אף אם התי מחזיר לך היה נוכח מסך וא"כ לא הפסדת'
כל' ובדיון נתתיו לו סודר נתן :

קח דין הבא ליפרע שלא בפני בעל חובו ובו
ג' סעיפים :

א' מלוה שבא ליפרע בשטר מקיים שבירו שלא בפני הלוח
שאין הלוח בכאן אם יכולין בית דין לשלם לו להודיעו
שיעמוד בדיון שולחין ומודיעין לו אם הוא כבר שילך השליח

אין יכולין לומר לב"ח קח מכל א' חצי טדה שהרי הם במקום אביהם קיימי ואילו הוה אביהם קיים ואימי מיל מכר אחד וא' שבטוהי חלק חובך משד'ו וחלק חובך מטדה זו אין שיעין לו אלא ב'ד מנבין לוכל חובו מטדה א' כך כשבא רנכות טד מהיתומים נוטל טדה אחת מאיזה מהם שרצה אבל אם ירשו ד' טדות וחובו כנגד ב' טדות אינו יכול לו' אקח מא' כ' טדות אלא יקח מכר אחד טדה אחת כיון שיכול יקח מכל א' טדה שרישה צריך ליטול מכל אחד ואחד טדה אחת ואם עשאם לו אפוקיו אז ודאי נב' הכל מאחד מה' לא מע' אם עשאה אפוקיו מפורש שאמר לא דא דך פרעון אלא מזו שנוטל מאחד הכל אלא אפילו לא עשאו אפוקיו מפורש אלא שיעב' כל נכסו ללוטים לו קרקע אחד נכצרו להו' החלה לפיעין אם ירצה גובה כל סארד

ח ואם הניח רחם אביהם מעות ומטלטלין וחלקו זבא ב'ה לגביית בהם אם הורשם דם כרס מצויין לפנינו אינו גובה מכל אחד אלא חלקו ואם אין כרס מצויין לפנינו אין צריך לחזור א' כרס אלא יקח כל חובו מאותו שלפנינו והוא יתחור אחר האחרים ;

ט ירשו קרעות וחיקום וכר' א' מהם חלקו או נתנו בפני' ונא נ'ה ש' אביהם יטריף כהלוקח שקנה כרוורט וטוען הרוקח הנחמו יך בני הרין כיד הורש האחר לגבות מהם אין נגרמו נלוס והרין עם רב"ח דלא אכר' אין גובין מנכסים משועבדים במקום שיש בני הרין אלא כששיעבד הרה בעצמו נכסיו אכל נכיוורט או רוקח ששיעבדו רא אפרין הכי שהם לאו כר כני יהו לשעבדה הואל ורב"ח קודם רהם הילכך יטור חצי הר' מהרוקח יחצי החוב מהוורט על דרך שהיה גובה מרורט עצמו שקנאו ממנו ;

י ש'עון שאמר יורשים מנה לי כידכם וה דילובכני עדי' וכשחזר רהובע' אמרו לו לא הודינו שאנו חייבי דך ארא מחסת אכינו ולא רניח משה לפרע הוא אומר לא כ' ארא כחמה עצמיכם אהם חייבי' לי חייבי' פרועו כיון שהודו בחחיה ס' וזם הודו בפני עד אחר דרם אונד'ם שלא הודו נשבעים להכחיש העד שלא הודו ואם מור' שהודו בפני עד כסהם אלא שאוברים שלא נתבוננו והודו שחייבים מחסת עצמן ארא מחסת אכרם הל מחוייב שנועה רבכחיש העד ואינו יכול רישבע דרא מודה רבכחיש מהג' שאינו יכול לישבע מטלס ועל' סימו' ע'ה סעף י'נ' וכל זה ביהומים גדולי' בני משאומהן שיוכל רנא עיהם כהודאה עצמן ולא בקטנים שיין הודאתן הודאה ;

יא הניח רחם מטלטלין והם קרפי ופרעו לב"ח מאחר טה שפרע פרעו ואין כ'ח רמוקדם יכול להוציא טידו שאין רכס'טריין דין קדימה רשיון מן המאוחר ;

יב ראובן שפ' ונמצא כפנקסו כר ככרס ידו שהוא חייב לטמעון מנה הורשים פטורים דמרה על פה אפי' כעד' אינו גובר מן הורשים ארא אם כן היה חיק זמנה דטוענות לורשים ואכרינן טמא פרע ומה שלא מחקו מלאך המות אנסיה ומחוק שדחמו רא מחקו ועינין לעל סימן צ'א סעף ה' וסיבין ק' סעף ז' ;

קח

באיזה עניין נפרע מלוה וכיורטיו ואיזה שבו' מוריש רבניו ובא סעיפים ;

א כיון שכופין אה היתומי' לפרוע חוב אב הם כמו שאמרנו בכיסום הקודם סעף א' לפיכך מלוה שכא רופיע מהירוכים מחוב טנתחייב אביהם אפילו הוא מלוה על פה שאינו כה מהלקוחה מן הטעם שאמרנו לעיל סימן ל'ט סעף א' גובה מן היתומים רדון תורה מלקוחה ושי' ש' ולהקנת הגאונים אף מטלטלין שלהם שירש שאין שיוך בה' לפוטון

היא מלוה על פה אף מן המטלטלין שהניח להם אביהם אפי' אם קנאם הרה אחר מלוה ורא כהב דאינני דורט כמק' אכיו קא רובן חייבי לפרוע חוב אביהם ממלוה שהיה לאביהם ביד אחר' בין גבי היתומים קרקע בין נכי מעות ואם ירשו קרקע מטלטלין ואין מפורש כשטר שגבה מטלטלין בין בחיו בין בשיתו והורש' רוצים להגבוליכ' ח קרקע והוא רוצה שיגב הו מטלטלין הרין עם הורש' אטע' דמסתבר' הוא שהרי שיעבוד הקרקע' שלה הומי' ארים לב"ח יות' מטעם כ' המטלטלין שירש היתומים כמו שכתבנו שהרי הקרקעה משועבדים לו מרין תורה והמטלטלין אינ' משועבדו לו אלא מתקנ' הגאונ' לפיכך גביית' קודמת להם למטלטלין ואם לא ירשו היתומים כלום מאביהם אין חייבין ישלם חובותיו כלל ואפי' מצוה נמי ליבא שאין מצוה נכיו אלא מיל אב כמו שכתבנו ברביש ע'ז סימן ר"מ סעף ה' לפיכך אם ירש קצה נכסיו ואי' נכדי כל החוב אינו צריך רישום רב"ח של אביו רק מה שירש ורא יתיר ואם אומר אינו יורש ואינו כרשים אם שומעין לו אם לאו ע'ל סוף סימן רע"ח ;

ג טען הורש שייב' רא הניח רוסמן ואינו חייב לפרוע חוב אביו משיו אם טוען המלו' טען דאי שאכיו הורשו מפי' נטבע הורש היסה ונפטר ואם טוען שמא אין ערוו ארא ח'ים סהם נדון כל הבא בטענ' טמא אכל אין רה טביעו משו' הקנת הגאונ' שחקנו להשביע לרה כשטוען ענין רורשים שלא רקנה ארא על הרה בעצמו ולא על הורש חקנו כהב מורי מהרמא' ז' בשט הנה' אשירו טכתנו כשט אז שכהב מטום רבי' ס' ורבינו שמחה ראובן היה חייב לטמעון ומת דאובן יכול שמעון לעב קבורה עד שיפרעו לו ואם טמעון היה קרוכו של ראובן יכולין בני הטפתחה לסות ביהו טרא לעב קברו שלו ונורו טזה פנס לכל בני המשפחה אם בא ב'ה אבה כל נכסיו שהניח אין הב"ח מחוייב ליקרנו מנכסיו שכל ישרא' מחוייבין לקוברו שהרי הוא כמו מ מה מצוה יורש טמכר כל נכסיו אכיו ודאי כ'ח של אכיו טורף מן הלקוחה דהא שיעבדו נבייהו ואפי' אם יש כיד הורש נכסיו טלו לפי שנכסיו אינ' משועבדי' לחוב אכיו ואפילו של אביו ברי' וטלו עדי' אינו יכול ללקי בעדי' שלו שלא פרעו אבל אם רוצה לסרקו במעו' כדו שלא לטריף מהלקוח' ונתן לו מעית אף על פי שלא רש אדם המעות מאכיו יכול לסלקו בהם אלא אם כן עשה אכיו נכסיו אלו אפוקיו מפורש רב"ח ;

ד ואם מכרם הורש לבי שלא וכל הב"ח לטריף ממנו כיון שמכרם לנו וכיוצא בזה יש מי שאומר שגובה מהדמים טביד הורש דהא הזיק שיעבדו שמשס' לר' רמי' שלא יוכל להוציאם ממנו ורא שאינו גובה מהם שאין זה רוסה לסוזק שיעבדו של חבו' כיון שלא קלקל כלום בגוף הקרקע ;

ה האידנה שחקנו הגאונים רנב מהורש אף מטלטלין שהניח אב הם אם הפש המרה מטלטלי' הרה אפילו לאחר מיתה מהניא ליה אפילו אין לו עדים על חובי שאם לא הפש רא הוה מנכינן ליה שהיא דהפש נאמן לגבות מהם בטביעה במנו דאי בעי אמר לא תפטי

ו היה על אביהם חוב של מנה ולא הניח לו מקרקעו ולא מטלטלי' אלא קרקע יחתי שהיא אינה סיה אלא נ'זו ובא ב"ח וטרפ' ונרנו לו הורשים נ'ט מלהם אפילו לא אמרו לו שבד' קרקע זו הם נוהנים לו אינו יכול לחזור ולטרפה מהם כסאר' חובו משי' דהל' כמו שגב' ה אותו לו בחובו וחרו הם ולקחה ממנו דהל' נכסי שקנו יהמי דלא מש' עבדי לב"ח והנה עם בא ב"ח מאחר אינו יכול לחזור ולטריף מהם מחסת אביהם ;

ז ירשו אחים קרקעות מאביהם וחיקום ובא ב"ח לטריף אם לא ירשו אלא שתי טדות ולקח כל אחד טרה אחת

לבוש עיר שושן הלכות גביית ומלוה

לפוטרו מן הטעם שאמרנו בלקוחות מ"ס ע"ל דמלוה ע"פ נבונה בהורשין אלא באחד מנ" דרכים שהיא עומדת עליה ואילו ה"ה ה"ה כשהייב הורה בה וצוה בחלויו שיש לפלוני חיוב זה עליו עדיו ה"ה ה"ה היתה ההלוואה לזמן ועדיין לא הגיע זמן חוק' אין אד' פוער חוץ זמנו ה"ה שגרוהו עד שיתן ויבט כנידויו כל אילו נזכין מן התורשין בלא שבועה אפילו מלוה על פה אבל אם אין כ"כ א" מאלו הדרכים אין נזכין מהן אפילו אם יש עדים שהיה אביהם דשם פרע והיא ק"ל המלוה את חברו בעדים אין צריך לפירעו בעדים מיהואם טענו היותם ראי' לה אבינו מעולם היו כאילו אסרו לא נפרע החיוב ואם לאו עדים שלוח חיובים לשים וכמו שכתב באר לקמן סימן זה כענין ט"ו ואפילו אם הוציא ארד כח"י צ"ח ש"ו חייבו לו אינו נובה בו כלום שהיה אס' היה חי אביה היה יכול לטעון פרעתי עכשיו ואנו טענינו ליהמי שפ"ע ואין צריך ליתבע שאינם יודעין שהיה חיוב לו שכבר כתבנו בסימן ס"ו ש"ה הקנו שום שבוע' יהודשין אלא לנכות ולא ליפטר ואם הוציאנו עליו קרוביו הוצאות כהלכו ויש לו דין שיש חיוב טעם ידוע כמה הוציאנו שלא נפרעו בחיוב נפרעין מן היותו' ובלאו הביאין נפרעין ואם ח"ה אביה נאמנת להוציא מהם וי' ואם מת המלוה ויורשיו באו לנכות מירשיו היתה מדיה על פה אם היא על אחת מאירי השלישה דרכ' שאמרנו נזכין מהם בלא שבועה אף על פי שמת היה בחיי מלוה שהיה אביה היתה נבונה מהם לכ"כ בלא שבועה ואם א"ה על אחת מנ" דרכים אילו אפילו ירשו הלוה הותרין ואינם טענינו כלל אינם נזכין מהם :
 דאנן טענינו להו שפ"ע אביהם :
ב יש מי שאמר אע"פ דאמרינן מי שחיביתו קנס ימת לא קנסי בנו אחריו ואין נזכין הקנס ממנו מ"ס מי שנתחיל' ב"ד בעבור פלשנות וכת נובה מהיורשים דגני מסור החזירו :
ג אין נפרעין מירשיו קטנים כעודם קטנים טענין אינם בני י"ג שנה שום הלוואה מחיוב אביהם אפילו היה ערין שטר מקוים ואפילו היה בו נאמנות אפילו על יורשיו ואפילו היה בו כל הנאי שבועים אין נזכין כו מהם דשכ"א יש להם ראייה ששוברים כה השטר אלא אם כן היה בשלוח זמן אחד משלשה דרכים הנזכרים ובדרך שהיתה ההלוואה לזמן ועדיין ר"ה הגיע הזמן צריך שהיא נתקבלה העדות בחיי אביהם ושהוא הגו' הזמן ש"ס לא כן אין במקלות עדות על קמן אפילו בפניו דקטן בפניו כשלא בפניו דמי : ואם הם גדולים ויצא עליהם שטר מקוים אפי' אין עם אחד משלשה דרכים אילו נבנה מהם בלא שבועה אם יש בו נאמנות מפורש שהאמינו עליו ועל יורשיו או על ב"ה כח' שיורשין בכלל באו כחו הם אבל אם אין כתוב שם כשטר נאמנות או אפי' כתוב כונאמנות מהם ולא פירש על יורשיו או על ב"ה כח' צריך לישבע בנקיטת חפז קעז של חזרה ונוכה בו כמו שהיה הדין גבי אביהם אם היו חובעין אותו כשטר שאין בו נאמנות היו מצי טען לישבע לו שאינו פרוע והיה צריך לישבע וליטול הכ"כ גבי יחסי אף על נכ ראינהו לא טענו אנו טענינו להו דלמא פרע אבהו וצריך לישבע ונטול ואפילו אם הפס' משלהם בלא שבוע' משכיעין ליה ואי לא בעי לא שהבועי לא מפקינן מינה אלא משמתנין ליה עד דאשתבע כדן מי שהוה חייב לטענה שבועת היסת :
ד יצא על היהומים שטר עיסק' החצי יש לו דין מלוה ונשבע ונטול והחצי יש לו דין פקדון ואינו נטול אפילו כשבועה שהרי אילו היה אביהם ח"ה היה יכול לטעון החזרתי כמנו דאנסנו והיה נשבע ונפטר יהשחא אנו טענינו ליהומים כל מה שהיה אבהו יכול לטעון ופטורין בלא שבועה כמו שבחבנו פעמים שאין יורשין נשבעין אלא לנכות ולא כ"כ לפי שראו וזיין עליהם אלא תרם מהם אבל אם אין יכולין לטעון

להם שחזיר אביהם כנון שהורה אביהם שלא החזיר וז' שפה ח"ד זמנו או שהאמין עליו אה בעל העיסק' כל אישתי שיאמר שלא החזיר חייבין ולא טענינן דילמא נאנסו מאביה' דאונס סילתא דלא שכיה היא ומילתא דלא שכיה לא טענינן ליהמי כדילמא אף על נכ שאביהם היה יכול לומ' כן הוא היה טענין כן בכרו וכו' שכוונתו לטעון החזיר אבהו וטענינו להג' דילמא הוה אבהו טען החזיר שהוה שכיה והיה נאמן כמנו דהיה ח"ה טענו נאנס ככרו אבל ליהמי כדילמא נאנס : מ' מאביהם לא טענינן כיון דלא שכיה ויא' דאפילו דילמא נאנס מאבוהו טענינן דהו' ואם יש מהעסק בענין עדות שהוה מאוחו עסקאי מחליפונו נטול המירוה בלא דבועה ואם היורשים קטנים כבר נתבאר שצריך שנתקבלה העדות בחיי אביהו ועל ס' ס' ק' טענינן ו' ואם יש רייה באהו עסק נטולין יורשיו הלוה בו חלקם :
ה מת המלוה ונכ"ח יורשיו לתבע השטר מהלוה והוה אמר פרעתי לאכינס והיורשים אופרים לא ידענו אנו שטר זה מצאנו בין ששהונו שאח' חייב לו אופרים לו ז"ל ש"ס ואם אמר להם השבעו לי אם יש בשטר נאכנו שהאמינן את המדינה ואת יורשיו עדיין נזכין בלא שבועה שהרי אין לו עייה ארא שבועה שלא פקדנו אבא ומשבועה זו פטרם שהאמינן : ואם לא האמינן אותם עליו ושבוע' כנקיטת חפז שלא ציה להם אביהם ע"י אח' ו שלא אמר להם בפניו שלא נמצאו שוכר בין ששהונוי ססטר זה פרוע שאם מצאו שוכר עליו היה בחוקה פרוע והוא שהוה נמצא השטר בין ששהונוי הקדושים כמו שנתבאר בסימן ס"ה ויכליו בכלל השבועה שלא אמר להם אביהם שהיה ח"ה שטר פרוע בין ששהונוי ואפילו היה הורש קטן שהיה נוטל בעריסה כשמת מירשיו או אפילו כו"ה אחריו מית אביו הרי זה נשבע כשיגדל שבועה הורשין ונטול וס' הוה זה אין צריך לישבע אלא שלא מצאנו שוכר כו' אבל שלא פקדנו אבא או שלא אמר לו כו' לא דלמא כרציאה היה הוא :
ו אם יש לקמן אפטרופא שמנתי אביו ומקטש חיביתו של קטן צריך לישבע שרא ציהו אביו יהומים ו שלא מצא בין ששהונוי ש"ס זה פרוע הוא ואם פנתו כו' אינו צריך לישבע אלא שלא מצא בין ששהונוי ששטר זה פרוע הוא דלא צוה לא שייך נביה שלא ידע ממנו שהרי כו' מינהו : ואין חיושטין לומר אם האפטרופא יצטרך לישבע שפ"ע ימנע מלהיות אפטרופא שלא ימנע בשביל זה שמצוה הוא עושה ו כשבועה זו כדי שלא יפסידו היהומים את הונס :
 ואם יש לקמן אחים גדולי' אין צריך להמתין עד שיגדיל הקטן אלא הם נשבעין שבועה הורשין ונזכין הכל שאין שבועה מוטלת על הקטן כלל כיון שיש לו אחים גדולים דשבועה שלא פקדנו אבא אינה מוטלת עליו דלאו בר צווח הוא וגם שלא מצא שוכר כו' אינה מוטלת עליו שכבר מצאו האחרים מה שמצאו ולא הוא לפיכך נזכין הכל בשביעיה ונותרין לקמן חלקו ואם מת הקטן זכין כלם בחלקו ונשבעין היורשין ונטולין חרקי וחלקם :
ז אם אמר אחד מן היורשים לו אמר אבא ששטר זה פרוע הוא והאחרים אופרים לא פקדנו ואם השטר יוצא מתחת יד זה שאומר שהוא פרוע כולם הפסידו שהוא נאמן על כולם במנו שאם היה חציה היה שורפו ואם הוא יוצא מתחת יד אחר הוא הפסיד חלקו והאחרים נשבעין שבועת היורשים ונטולין חלקם ויש מי שאומר שאפילו השטר יוצא מתחת ידו של זה שאומ' פרע הוא אינו נאמן אלא על חלקו ולא על חלק האחרים דלא אמר' אי בעי קלתייה אלא גבי שלישי ששניהם האמיניהו והשלישי' כ"ד אבל שותפין אין כה ביד אחר להפסיד חבירו בהוצאה :
ח כל הדין שיש ליורשי המלוה עם הלוח כשבאין ליפרע ממנו

שניהם חוזרין על היתומים אם הנית להם אביהם נכסים ואם לא הנית כלום שניהם איך חוזרים עליהם ויאם הערב הוא בעצמו הירוש נובה ממנו :

יב ואם השטר משכונא והיה אביהם מחוזק בה אפילו מת הלוח תחיה נובה מירושין בלא שביעה דלא חיישינן לצדדי כיון שיש משכונא בידו לפיכך אם מת נס יורשיו נובין: **יג** בלא שאין הירשיו נובין בשמיה לוח כתיב מיה כשאין נאמנות בשטר אבל אם יש נאמנות בשטר אם האמין לוח למלוה עליו ועל בצי בחיי נשבע יורשים ונוסרי' שהרי אביה' לא היה צריך לישבע לא ללוח ולא ליורשים ואם האמין נס לבני המלוה נוסלים כלא שביעה אף אם נתתי המלוה ללוח על עסק הביעה אחרת "

יד דין זה שאמרנו שאין אדם מורי' שבו' לבניו כבר אמרנו דהכי עבדינן לכתחלה אבל דין שע' ועבר והשביע יורשי המלוה ונכו חונם דא מהדרין עיכר משע' שיש מהלוק' בנמ' בדין זה ואמרו בנמ' מאן דעבר כמר עבר ואח' עמדו קצת האחרונ' ס מחכמי ההל' דל ורצו לעוקרו מכל וכל ולפסק לכתחלה כאורך ולא עיתה בידם ונשאר ההסכמה בנמ' במה שנהנו כבר לפסקי לכתחיה שאין אדם מוריש שבו' לבניו דהיינו דווקא ב' דרשים שבאו לגובה' מן היורשים כמו שכתבנו בסעיף י' א' עכ' כן ישא המנהג לערס לפסקי כן אבל אמרו הכי דרא רוס' עליה כיון מה שנהנו נהגו אבל לא ילמדו ממנו דוני' אחרים דזומי' לו ולכן אמרו הפוס' ששנו כהוד' זמנו דהיינו שהוד' שנפרע מקצתו שיש נ' שם דני' שלא יפרע המית' כתיב' יא' כשבו' אש' ושעו' הורה כפו שנתכ' לעיל סימ' פד' סעיף ב' וה' אש' מת' מוריש השבו' לבניו ובניו נשבעין שלא פקדנו אבא על ידי אחי' שרא' אמר לנו בפיו ויא' מיצינו בין שטרותיו שלא אבא ששטר זה פרוע' ית' ממה שהורה אבינו ובין שאר השטר' בין כהלוה בין מירושין וכנון שלא מז' הלוח קדם המלוה אבל אם מת הלוח בחיי מלוה חזר להיות הדין הראשון לנמ' שבאין לגבו' יורשי המלוה מירשי הלוח שנהנו בו שאין אדם מוריש שבו' לבניו וכן הבא ליפרע שלא בפניו בעל דין או מהלקוחות והנית להם המוכר נכסים לבניו או עד אחר מעיד שהוא פרועה' והוא בחוד' זמנו שכבר אילו נס כן הדין שאינו נפרע אלא בשבו' אם ישעון הלוה אם מת קודם שנשע' ובחיי הלוה מוריש שבו' וז' ליורשיו ונשבעי' יורשי' שבו' היורשים ונוטלין ובלקוחות ולא הנית להם אביהם נכסי' אפי' מת הלוח תחלה ואפי' עבר זמנו נשבעי' יורש המלוה ונוטלין מן הלקוחות שהרי אינם יכולין לחזו על יורשי הלוה שאפי' מצוה ליב' על ידו לפרוע וכן הדין בערב' וע' סעיף י' א' בס' יורשי' ע' א' סעיף ד' וכן עדים מעידו כמקצתו פרוע' נשבעי' היורשים שלא פקדנו אבא שיש ממנו פרוע' יותר ממה שהעדים מעידים כלל דמילה' כבר מקים שאמרנו שאדם מוריש שבו' לבניו היינו דווקא שמת מליה כתיב' לוח יחזרם ושנבע' ואח' מת הלוח והנית נכסים לבניו שאם מת לוח תחלה והנית נכסים לבניו ואח' מת מיהו וכאוי יורשי' לנמ' מירש' הלוה הרי הדין הראשון לא נעקר ממקומו דני' יורש' יורשי' לא אמרי' אדם מוריש שבו' לבניו ויין נשבעין ונוטלין ואם לא הנה' הלוה נכסי' אפי' מת מיהו תחלה ממה יורשי' הן מבי' לנכות מן הלקוחות או מן הער' שאם מה מלוה כתיב' לוח ואח' מת הלוה הנית נכסים וכאוי יורשי' המלוה לנכות נשבעין ונוטלין בין מן היורשי' בין מן הלקוחות אם עשאין לואפותיקי' אע"פ שהוז' על היורשי' הא לא היתה באן שבו' למיהו מערים ולא שייך לומר אין אדם מוריש ש'ועה' לבניו ואם לא הנית הלוח נכסים אפי' מת הלוה תחלה נשבעין יורשי' המלו' ונוטלין מן הלקוחות או מן הערב שהרי אין יכולין לחזור על יורשי' דהא אפי' מצוה לפרוע חובה אביהם ליב' עליוהו כיון שלא יורשו כלום ודווקא בכתב' דניקט

פמנו נכ' יש להם עם יורשי' הלוה אם מת ובאין ליפרע מהן שנשבעין שבו' היורשי' ונוטלין מהם כמו שהיה אביהם בשב' ונוטלי' אם לא היה לו נאמנות בשטר' אלא שזה יש בניהם שבטו'ענין עם הלוה או אי' צריכין לישב' אלא שלא פקדנו אבא וכי' ואין צריכין לישבע' שלא נפרענו ספק' כיון שאינו מ' ען שפרעם אב' בשטו'ענין עם יורשי' הלוה צריכין גם כן לישבע' שלא נפרעו עצמם מאב' אם שאם היה אביהם קיים היה יכול לשעין פרעתי להם שהרי הם גדולים כיון שבאין לישבע' ואם מעני' יורשי' הלוה אמ' לנו אבנו שהו' פרע' לאביהם אין יורשי' המלוה צריכין לישבע' שרא' נפרעו עצמם מאביהם דהרי הם עצמם מורים שאביהם לא פרע להם אלא לאביהם :

יז יא' שאם מתו היורשים שהיה להם לישבע' שבו' היורשי' שב לא עשו ח'ל תקנה יותר ליורש' הם ואין יורשיהם נשבעין ונוטלין שבין שמורישם לא היה יכול ליפרע אלא בשב' עה' שפע' אם ישבעו אילו שלא פקד' להם מירישם שמה מוריש מורישם פקד' למורישם וזה הם אינם יכולין לישבע' שלא פקד' למורישם לפיכך מפסדין דומה למה שאמרנו אין אדם מוריש שבו' לבניו שירבאר בסעיף הסמך' בע' ה' ויא' דלא דמי דהא דאין אדם מוריש שבו' לבניו היינו שבו' כראובל' גבי יורשים יורשי' יורשים כורה שביעה' במה' הוא ונשעין שלא פקדנו אבא ולא אבא דאבא ונוטלין :

יח הא דאמרנו שירשי המיהו נשבעין ונוטלין מירשי הלוה ה' סכמת המלוה כתיב' לוח ואחר כן מת הלוח דההם היה אפטר שהמלוה ויורשיו היו יכולין לגבית חוב מן הלוה בלא שביעה שהרי אם היו הובעים איתו ולא היה הלוה מועז' השבע' לולי שלא פרעתי אמרין ליה זיל שלים' ברא שבו' לפיכך כשמת הלוח וקאין ורשו המירו' ותובעין יורשיו נשבעין שלא פקדנו אבא ונוטלין אבל כשמת לוח בחיי מלוה ואחר כך מת המלוה אין היורשי' בין שהם כנים או אחים או שאר יורשים נוטלין כלום אפילו בשבו' דההם מיד כשמת הלוה לא היה אפילו המלוה בעצמו יכול להיפרעות אלא בשבו' שר' אם היה הובע יורשי' הלוה אפילו לא מענו אינהו שמה' אבינו פרוע' אכן שענינן להו' וצריך לישבע' אינו מוריש לבניו דשמה' הוא לא היה נשבע' יורשיו אינן יכולין לישבע' ונאפי' אם נשבע' המלוה כבר אם נשת' הדבר שאיפשר שנפרע אחר השבו' אין יורשיו נובין כלום אפי' בשבו' דהכי נהנו להילכתה לכתחלה בזמן החל' מיהו' אם עבר דריין והשבו' יורשי' המלוה ונכו חובם לא הו' מוציאין מידם ושעמה' ששום דאיכא פלוגתא בנמרא בדין זה ואמרו בו מאן דעבר כמר עבר ויא' מהדרין ליה הוה האם קדמו יורשי' המז' והפשו' אין מוציאין מידם לפיכך שטר' חוב של יתומים הבאים ליפרע' מיתומים שמת אביהם הלוה תחלה אין מנבין בואכל ג' אף קריעין אותו כיון שאם נבי כבר אין מוציאין מידם יש להם להשתחו' שמה' ימצאו כד' שיגבוו' להו' יא' דווקא האפוטרופוס לא יקרע' אותו אבל הב' שכא' שט' כזה' לפניהם לדין ופסקו' שלא לנכות בוקריעין אותו נס כן מיהו' אם לא קריעו' ובה' אחר כן לבית דין אחר' לנכות בו' מה' שעשו עשו ולא מהדרין עוקרא' ואפילו היה שם ערב' וסת' הלוה תחלה לא יפרעו יורשי' המלוה אפילו מהערב' אם הנית הנכ' נכסים ששטהם' פרעו' מן הערב' הרי הערב' חוזר ונפרע מירשי' הלוה כיון שהנית להם אביהם נכסים אבל אם לא הנית להם אביהם כלום שכבר אמרנו כסימ' שקדם זה דאפילו מצוה ליבא' על היתומים לפרוע' חוב אביהם שאז אין הערב' יכול לחזור על היתומים כלל אפילו מת הלוה תחלה מוריש השבו' לירשיו כמו שיחבאר בסעיף י' ז' וכאין יורשי' אסלוה ונשבעין ונוטלין מן הערב' וכז' מן הלקוחות אם לא הנית להם אביהם כלום אין דולוק' בין ערב' לקבלין כזה' דהא

להו תקנתה ואינו נוכח מהם אלא מהזכירות :

קט מכריון על נכסי יתומים וכו' ו' סעיפים

א בטבאין למכור מנכסי היהומים שמין כד הקרקע ואה"כ מכריון עליה של שליח רצופין כד סיחפרס הדבר שיש בבאין למכור קרקע וקפצו על הקנים הרבה ועלו דמיה ואם אין דרך להכריז רצופים כגון במקום שאין מתאספין בכל יום אלא בשני ובחמישי וכו' יום בכל שני וחמישי שבהם וביד מכריון הכרוז יוצא בבקר פעם א' בשעת הכנס' פועלי' שדה פלונית שסיכניה כך וכך ומיצריה כך וכך עומת לימכר וכו' מי שרוצה לקנות יבא ויקנה ומדועים כמה שמו אוהת בית דין ומה מוציאין מה ומפני מה רוצים למכר' אם להנבית לבע"ח או לכהונה אשה כדו שידע הלוקח ומה מוכרן אחר שיש מי שרוצה ללוקחה יותר כשמוכרין אותו לפרוע לב'ת כשמוכרין אותו להנכותו לכהונה אשה דכ"ח אינו מדקדק בר כך בכעיה שיהיו טובים כמו שמדקדק האשה ואם יאמר המלוה אני מקבל השדה בלא תומא בפירוק חובי אע"פ שידוע ומפרסם שהחוב יותר הרבה מאד משוויו השדה אני אפילו בעד כל החוב והורש אומר לא כי ארא ישכחו אותה ביה דין דידע כמה שויו שומעין לורש וישכחו אותה דהא לסוף הדרת ליה אס' יהיו לו חזיו דקל שומא הדרת וכשיקבלנה הכלות בשווייה לכשהיה לו חזיו כהר הכי לורש יבא ויחלק ליה בדמי כמו שקבלה המלוה מהחלה :

ב וצריכין רב'ר לדקדק ולהקור הישב כשמכריון השדה שזו השדה היתה של הלוח אבי הורש' ושאינה של הורש כעצמו שיחליף ומכור שדהו להנבו' ממנו חו' של אביו הלוה כדו שזה ויבחנו כי בשלח הוא שיהא יקח את שלו לכשיצאה והוא יכור ויפסיד שדה מוריסו שלא יעבדנו ויקח את שלוי יתן לזה של מדי' שווייה זה זילתא דבי דנא דאיהו לאפקי אע"פ עליהו שלא עיינויפה בהקנה הכעל חוב לפיכך כשכוה בן האדרכת' על נכסי היהומים בין גדולים בין קטנים צריכין לכה' בה והכרנו ששדה זו היתה של פרו' המט ואם לא כתבו כן בתוך האדרכתא פכורה ואין אוקליו על ידה פירות השדה אפ' אהר שיכרו ימי ההכרזה דשמא כיון דלא כתוב בה הכירא רקדקו בה ופה ויכאו כי דינא לודי זילות' :

ג וכל שהכריון כראוי וכדקופה ודקדקו בשמא אף על פי ששערו ומכרו שזה מנה נמארים או שזה מאתים בשנה מכרו קיים אבל אם לא בדקו יפה בשומא ולא כתבו אנרת בקרה פ' אנרת שדקדקו בשומא והכרזה בקרה לסוף הכרזה מלשון בקורת שמבקרין אותם בני אדם על ידי הכרזה שעו והוחירו שמות אופחתו שמה מכרן בשל אס תקנה היתומים הוא בכך אבל פחת משמות מכרן קיים דהו מתילתיו שכתב ב'ד יפה למחות דבר מעט כזה משל היהומים וכן אם מכרו הקרקע כעת שאינם צריכין להכריו עליה כגון כשמוכרין לצורך מזוני וכדנא ולקבורה שבאילו אין יכולין להמתין ימי ההכרז לפיכך אפ' כל מי שהל' לצורך אותה מאילו כשפורעין לו מכריון נכ' בלא הכרזה שאין משהין אותו עד דמכריו הלהין ימין כדו שלא תנעול דלת בפני גומלי חסד' המלויך לכן וכן אם מכרו במקום מנהגו שלא להכריו כגון בקצת מקומות שנהגין שלא להכריו לעולם מפני שיש בני אדם שלא יוצאו לקנות אס יכריוו שלא יקראו אותה אוכל נכסי דאכרזה כל' שחיבבין לנצא' מי שקונה נכסים שצריכין למכור מפני הדוחק ומכרו בית דין סס ושעו ופחתו שרות או הוחירו שהוה מכרן בשל אף על פי שהכריו דכיון שאין צריכין להכריו ההכרזה אינה מעלה ואינה מורדת וכאילו לא הכריוו במקום שנהגין להכריו דכיון דיש אומרים דאורכה דכיון שהכרז במקום שאין צריכין להכריו תי

דנקיטי שטרא נשבעין וורשין ונוטלין אבל שכיר ונגזל שאין להם שטרא וכבר נפסק להם הדון שהם נשבעין ונטליו וכן שנועה היבת שנהפכה לתובע ומהו אין הורשין נשבעין שנועה הורשין ונטליו שלא נתקנה תקנה שבועת הורשין דנטבעין ונוטלין אלא בהביע' שיט להם לורשין שטר עליה כדו או ורשו שכאו לנבות מורשי הוה ושויעין קרש' הלוה אמר לנו אבא לא לויתו שטר זה מעולם הרי מלוה או ורשו נוכח בלא שבועה ואפילו האמין הס' ליה ללוה לומר פרעת' דעכשו הרי אינו שוען פרעתי אלא אומר לא לויתוכל האומר לא לויתו כאומר לא פרעתי דמי והאביס לשלם בלא שבועה :

מז וורשי המלוה שהם קטני' ורצוא על הלוה שטר והלוה הוציא שובר שנכתב כחיי אביהם ששטר זה פרוע הוא אין קורעין השטר ונס אין גובין בו ארא מסתנין עד שיגדלו הורשים אין קורעין אותו אע"פ שיש כאן שובר כטר מפני שגולים לרב'יש שהשובר הוא מזויף כיון שלא הוציא חיי אביהם ונס אין נוכח בו דהא טוב' כמר בפנינו ואפ' יש עדים שבעידן שוכרין הפרעון אין עותם ערוח שאין מקבלו עד' שלא בפני בעל דין וקס' כשלא בפני דמי ואפ' זה המקום השובר בחית' מזויף' מפי עדים עצמם שאמרנו אנו חמנוהו ונקיטי בו בצר אזה פלונית אין מקבלין מהם לפי שאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין :

יז כבר אמרנו שאין נפרעין מנכסי ורשים אפילו גדולים אלא בתבועה דשמא אביהם פרע ואם נפרע שלא בשבועה נפדיון אותו עד שישבע :

יח אע"פ דכ"ח אמרין שגיבה בכינונית ה' כשנוכה מן הלוה כדו מן השעם שנתבאר אבל כשבא לנכות מן הורש' אפ' הם גדולין נפרעין אלא מן הזיבורית דמקמין להו אדאריות'א דמינו דכ"ח בזיבורית כדילפ' מקרא דהאיש אשר אהה נושא בו וצוא ונס' ודרך הנושא להוציא הזיבורית לפיכך אינו נוכח מן הורשין אפ' הם גדול' אלא מן הזיבורית דשעמא מאי אמרו רבנן כ"ח בכינונית כהיום נעילת דלת בפני לוי' גבי יתמי לא חשו לנעילת דלת אפ' הם גדולים שאין כאן נעילת דלת שהמלוה לא אסיק אדעתיה בטביל זה לנעול דלת דלית דילמא מייס ליה ונפ' נכסי קמי יתמי וכגמי ליה בזיבורית דלא חייז לזה לפיכך אוקמה אדאריותא לנכות מורשים אפילו גדולים מזיבורית ואפילו הנהה סתם שגיבה עדיה או כינוניה לא מהני הנאי גבי ורשים דלא אסיק אדעתא להתנות עדיהו אס לא שכתוב בפ' שיגבה עדיה או כינונית כיון ממנו כיון מורשו שאז מהני הנאי נס לנכיהו :

יט והא דאמרין דגיבה מן הזיבורית דוקא שעושה פירות יותר על עבודתה אבל אם אינה עושה פירות רק ככדו עבודתה אין סס קרקע עליה אלא אין גזירה ואין בעל חוב נוטל הימנה :

כ אם הפש הכעל מוכ' כינונית כחיי אביהם והיכי דמי כגון שלוח אביהם ממנו מנה והוא לוח שאביה' מנה ויש ליתומים זיבורית ולווי' כינונית ובאים הורשים ליטול ממנו כינונית כחובם וליתן לו זיבוריה נחובי הרי ה' מעכב הבינוני' שלו בחובו הואיל וחפיסתו היתה כחיים וכשעת הפישה היתה דינו בכינונית אבל אם היתה הפישתו אחר מיהת אביה' כגון שקנה הוא כינונית שלו אחרי מהת אביהם כיון שכשעת הפישה כבר לא היה לו אצל היהומים רק בזיבורית לא מהניא ליה הפישה בכינונית :

כא ואם הניזק בא לגבי נזקי מן הורשים מה שהניזק להם אביהם וכבר דעת דניזק דינו בעדיה דכתוב שישב שדהו וכי בו יושלם לפיכך אם הורשים גדולים נוכח מן הג' דית כמו מאבירם ולא עביז להו תקנתה אבל לקטני' עבידי

קרקע אחר ההלוא' דשיעבוריה קדים ואית ליח קול והיה להם ליהרר שלא לקנות אפילו אם אינן מפורשין בשרש שיטורף אסרינן הסיפור הוא שסמעה שלא כתבו שזה נודאי לא הלוה לו מעותיו בלא אחריות דלא שרי איניש וזויה בכדי אם לא טפיל בפירש בסטר שהלוה לו על הנאי שלא יטרף מהלקוחות ולא מטקבלי כתנה שאז תנאו קים ואינו טורף מהם שכל תנאי שבסמון קים והקדשות שהקדיש הלוה אחר שלוה הררי הם כמשעבדים :

קרקע שהיתה בחזקת קטנים ובא אחר ופען שהוא לקחה ממורשו ויש לו עדים שהחזיק בה ואכלה שני חזקה בחיי אביהם אין מציאין אותה מידם עד שינדלו ואין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין וקטן כשלא בפני דמי אבל אם הוציא סמך שהיא לקחה בידו הריוז מקיים השטר שהרי קיום שטרות מקימין אפי' שלא בפני בעל דין ומוציאין אותה מידם אחר שמשעבדין להם אפטרופוס שמוענן בשבילם כל זכויותיהם :

ב אם קדם הסבא או המנה' להלוואה דבר פשוט הוא שאינו טורף מהם שיהו אם יש הוכחה שלא נחזוין בסבא וכמתנה אלא להבריחם מבעל חוב נובה מהם אף ע"פ שקדמו להלוואה שהרי לא כיון זה להקנות להם אלא להבריחם כמו שנכתב לעיל סי' צ"ט שהמתנה בטלה ועל חוב נובה מסמנא אפילו אם היא מלוה על פה ואפילו קדמה להלוואה :

קטנים שהודה מורישם בכתב ידו על מטלטלין שבידו שהם מעסק שיטלו לפלוגי או שהו'פקדון בידו מסל פלוגי מוציאין מהם דבאלו לא טיף לביהש לצררי ולא לשוברו כן אם גזל מורישם קל דכנולן מקבלין עדות שלא בפניו לפיכך גם אם היו רשים קטנים מקבלין עדות וחייבין לשלם בין אכלו הנזילה בין לא אכלו בין נתייאשו חבילים בין לא נתייאשו בין שמקרקעי בין ממטלטלין שהניח להם מריסם עכשין שחננו הנאונים ומטלטלי משהעכרי לב"ח לא גרע מ"ח דבעל פה הידוע שלא פרע ועל פי' ק"ז :

ג מתנה שנתן ללוה על תנאי שלא יחול עליה טום שיעבוד לא חוב ולא כחובה שקדם להמתנה זו וגם לא יחולו עליה להבא התנאי מועיל ולא ינבעה בעל חוב מהם שהנוהיין יכול להטיל במתנה איזו תנאי שירצ' וכמו שיכול להתנות ע"ש שלא חכרנה ולא המשכננה כן יכול להחנו' ע"ש שלא ינבעה ב"ח אפילו בחוב שנתחייב כבר אע"פ דכתב ליה דאקני הרי לא קנת אותו לשיעבוד זה שאינו יכול לקנות אלא מה שהנחין רוציה ליתן לו ואם היה רב' אפטרופא א"כ לא נהקיים התנאי ונתבטל המתנה מעיקרה והדר למרה ונסמא שהוא לוקח ממון אחרים בחובו הילכך לא ינבעהו כ' ד' שמני וישאר ביד המקבלי ודווקא הנותן יכול להתנות כן שנותן ע"פ שיטתיי זה הכח בידו אבל הקונה קרקע והנה' עמו המוכר על מנת שלא יחול עליו טום שיעבוד אינו מועיל ובעל חוב נובה מסמנא שהמוכר מוכר כל כחו ולא יוכל לשייר אצלו כלום שאם ששייר אינו מוכר :

ח כשיאמרו חול אין נפרעין מנכסי יתושים הם בטילי דאכוחין אבל ב"ד או אפטרופוס שלוו לצורך היתומים הרי הם כבעלים ונוקקין לנכסיהם ומוכרין בלא הכרזה ונפרעין בבינונית כמו משא' ב"ח וכן בדיניש דזבין דאחריות על היהומים אם שרפו מן הלוכה מה שקנה מהם נובה בלא הכרזה ודינו בשאר ב"ח שהם הבעלים עצמן דאביהן של יתומים הם אבל אם לוו היתומי' עצמם בלא אפטרופוס ובלא בית דין אין נוקקין לנכסיהם עד שינדלו ואין מעמידין להם אפטרופוס לקבל העדות דאיהו דאפסיד אנפשיה שהלות להם בלא אפטרופוס ארבלא ב"ד :

ד ודווקא מקבל מתנה מאחרים על תנאי שזכרנו אין הבעל חוב נובה כמתנה אבל בן שקבל מתנה מאביו על תנאי כזה ואין לו בן אחר לא מהניא ליה תנאי זה אלא בחיי אביו אבל לאחר שמה האב בעל חוב נובה ממנ' לציד ראוין שנותן מתנה לבנו ע"פ שלא יחול עליה טום שיעבוד ולא היה לו בן אחר כל זמן שהאובין חי תנאו קי' משעם ששייר ראוין לעצמו כח בקרקע זו טאם יבא בעל חוב של בנו לנכות הקרקע כח שהתבטל המתנ' למפרע ותחזור הקרקע עליו ואם לא נתקיי' התנאי נתבטל המעש' כאילו לא נעש' ואהו כח ששייר ראוין לעצמו בקרקע כשימות ראוין ולא הניח אלא אותה בן זכה הבן מאותו כח ששייר אביו לעצמו וכשכא בעל חוב לטורפה נתבטלה המתנה מכת תנאי וחזר לבן מכת השויר שירש כאביו והל' כלוה ואחר כך קנה ומשעבד משום דכתב ליח דאינני הלכך פ"ח של הבן נובה הקרק' בחובו בין בחובו שלוח אחר מות אביו בין בחוב שלוח בחיי אביו אבל אם יש לאביו בניס אחרים שמועיל התנאי אפי' אחר מות אביו לשאר אחיו דהא קדם הוא לקחת שדה זו בראש מתן מתנת אביו בלא חלוקה ואחר כך חלק עם אחיו וא"כ אם יבא הב"ח לנכות חובו מסנה אחר פיתת אביו הרי תבטל המתנה למפרע ותחזור ליורשים כלם לחלק בשהוא"כ לא ינבעה הב"ח מסנה אלא בשעיר החלק שהיה פגיע על זה אם היו חולקין אותה כל היורשים והשאר יטלו היורשי' ואותה חלק מיהא נובה על כל פנים שיאמר לו הב"ח תבטל המתנה והחזיק בחלקך מכת ירושה וחזור השטר לאחרך ל' :

ט בכל מקום שאמרו שמעידין להם אפטרופו' כדי ליוקק לנכסיהם מקבלים עדים בפני האפטרופוס דאפטרופו' בעל דין הוא וכן עדי צואה מקבלים אותה בפני האפטרופוס והמעם דבדבר הברור שאין בו חשש צרי כמו צואה מקבלין אפילו שלא בפני היתומי' ועל כן מהר לקבל עדי צואה בפני הקטן וה"ה בכל דבר המבורך שהקטן חייב' ויש מי שכתב שאין מקבלים אותה בפני האפטרופוס והיכי משכתה לה שהמניח יתושים קטנים תהא צוואתו קיימת במסר דבריו לב"ד או שכתבו העדים צוואתו בשטר וחתמה בחייו או שכת' הוא עצמו צוואתו בכתב ידו הניכרת לבית דין ועל פי' ט"ז ק"ט סעיף ג' :

ה מי שיט' עליו חובות הרבה ומכרו ב"ד קרקעותיו כדי לפרוע לבעל חוב המקדם אין שאר בעלי חובות יכולין לחזור על הקרקע ולהוציאה מיד הלוכה מטעם שהם קדמו למקח והיה הוא לנכיהו מאוחר דאמר' שיעבוד אותה הב"ח המקדם שפרעו לו כמאלו הפעות אותה השיעבוד עדיין חל וקיי :

י לכתובת אשה אין צריך להעמת אפטרופוס שיפען בשבילם שאין שוענן לפסול כתובה מסום חונ' כמו שנכתב ברבוש הבין וארנסן :

יא כשאמרו מעמידין אפטרופוס לא אמרו אלא להקל על הח"ד רא אם ראו הב"ד שלא למנות אפטרופא ויחפשו דם בעצמם אחר זכות היתומים אין לך אפטרופוס טוב מהם ויש כח ב"ד לפרש מחמת יתושים אם נראה להם שהוא טובתם :

קרא דין מלוה בשטר נובה ממשעבדי והמלות על פה'וכו כ"ד סעיפים :

א כבר נכתב טעמא במה שקדם שהמלוה את חברו על פה הואיל ואין לו קלא אינו נובה ממשעבדי' אלא מסה שימצא ביד הלוה דהיינו בני חורין אבל אינו טורף לא מהלקוחות שקנו מסנו ולא ממקבלי מתנות שנתן להם אבל מכל מה שימצא בידו בין קרקע בין מטלטלים אפי' קנאה אחר ההלוואה נובה ממנו שהבל מסועבד לו מן החורה דכת' האיט' אשר אהה נויטה בו וציא אלוך את העכוש וגומר אבל המלוה בשטר טריף מהלקוחות וממקבלי מתנות שקנו ושקבלו מסנו :

א כבר נכתב טעמא במה שקדם שהמלוה את חברו על פה הואיל ואין לו קלא אינו נובה ממשעבדי' אלא מסה שימצא ביד הלוה דהיינו בני חורין אבל אינו טורף לא מהלקוחות שקנו מסנו ולא ממקבלי מתנות שנתן להם אבל מכל מה שימצא בידו בין קרקע בין מטלטלים אפי' קנאה אחר ההלוואה נובה ממנו שהבל מסועבד לו מן החורה דכת' האיט' אשר אהה נויטה בו וציא אלוך את העכוש וגומר אבל המלוה בשטר טריף מהלקוחות וממקבלי מתנות שקנו ושקבלו מסנו :

* לבוש עיר שושן הלכות גביית מלוה * ער

השאינו בני חורין בנכסי אביהם ורוצי' לסלקו בקרקע שלהם
 כבר נחבאר בסמ"ג ס' סעף ג' :

יא ואם מכר הלוה קרקע שיש לו בעירו ויש לו קרקע בני
 חורין בעיר אחרת בעל חוב שורף מהלוקח שבעירו ואינו
 יכול לומר לו הנחתו בני חורין לנכות מהן כיון שאינו בעירו
 שגם הלוה בעצמו לא היה יכול להנכות מלוה מנכסיו שיש
 לו בעיר אחרת דמסתמא לא סמך הלוה כשהלוה לו אלא על
 הנכסים שבעירו ולא עדיף האי נכרא דאתי מחמתיה * וכתב
 מורי מהרמ"א ז"ל הל' פ"ה הכל לפי ראות הדיינים כי אם אין
 הדין למלוה כמה שנובה בעיר אחרת לנכות סם מבני חר"י
 נובה סם עכ"ל וטעמא דמסתבר הוא וכויר הוא דאם לנכי
 מלוה שות הוא לנכות סם כמו כאז למה נשורף מלוקחות לא
 הוא אלא סדת סדום נל :

יב הניחו הלקוחות בני חר"י ביד הלוה ונתקלקלו ב"ח שורף
 מהלקוחות דהא ס"ס שיעבדו כדקאייא ודוקא נתקלקלו
 אבל לא נתקלקלו אלא שאינו יכול לנכות מהם מחמת פשיעתו
 שפס' בעצמו פנז' שסילק שיעבדו מחס ולק' בקניין שלא יב' *
 מהם איהו דאפסיד אנפשיה ואינו נובה מהלקוחות שיאמרו
 לו הנחנו לך מקום לנכות ממנו ואת הוצ דאפסידת אנפשך :
יג וה"ה אם לא נתקלקלו אלא שאנסן אנפשיה שורף
 פמשעבדים שיאמרו לו חלקותי הנחנו לך מקום לנכות
 ממנו והרי ש"ך לפניך ואי משום האנס מצויין הם בעלי חזע
 ליפול וסופו לנכות חובך * מיהו אם נשחמד הלוה ולא יוכל
 לנכות ממנו כדי ניהם היו בנתקלקלו בידו ושורף פמשעבדי *
 לא דה"ה אם ה"ח הלוה יומים קטנים שלא יוכל לנכו' מהם
 היו בנתקלקלו ויש חלקין דהא שופו שגדלו ויג' חובו * לזה
 שבא למכור קרקעותיו לגוי שלא יוכל המלוה לשרוף אחר כך
 חובו ממנו וכא המלוה למחות ביד הלוה שלא למכור לגוי *
 שאינו יכול למחות בידו כמי שאינו יכול למחות בשמכור
 פש"ט"ו אף על פי שלא יוכל לשרפן ה"ג חכא שיאמר לו
 הלוה אני יש לאל ידי לפירעך עדיין קודם שבא זמנך ס"ס
 הלוה לא טוב עשה בעפ"ו סמוך שיעבדו של חכירו וכתב
 שורי מהרמ"א ז"ל שאם נראה לב"ד לפי ראות עיניהם שלא
 יהיה לזה מקום לנכות אה"כ יבליין למחות למען הציל עשוק
 ונ"ו ועל ס' ע"ג סעף י' :

יד אפילו הגיע זמן הפרעון ונחרשל המלוה מלחבוע חובו
 ולפרע מבני חרין ואחר זמן רב אישהדיפו הבני חורין
 אינן זה נקרא פשע בעצמו וגיבה פמשעבדי שכל אדם זרע
 בעצמו ערו ושעתו אימתית יתבע חובותיו *
טו ואם יש כאן סכס' או שלשה לקוחות שקנו מבנו כאחד
 ואין אחד מהם קודם לחבירו וכא בעל חוב לשרוף נובה
 מאיזה מהם שרצה כל חובו ואינו צריך ליקח חצי שדה מזה
 וחצי שדה מזה דלא עדיפי מנכרא דאתי מחמתיה שלא ה"ח
 יכול להנכותו חצי שדה כאן וחצי שדה כאן פיהו אם קנו
 הלקוחות שדות הרבה מן הלוה שיכולין להנכותו כל אחד
 שדה שלם יגבה שכל אחד שדה ולא יגבה כל חובו מאחד :

טז אם הלוה שקנה מהלוה מכרו לאחר והאחר לאחר אפי'
 עד מאה וכא בעל חוב לשרוף מלוקח האחרון אינו יכול
 לומר לו למה לא תבעת חובך מהראשון כמו שכתבתי סעף
 י"ד כל אדם זרעו וסעתו אימתית יתבע חיבותיו שלפעמים
 אינו רוצה לחבוע מפני שהיה אים ולפעמים המלוה אדם
 עשיר ויש לו שטרות הרבה ואינו זוכר לכולם עד שזרסן לידו
 וכה"ג שיקרה שבא לרי עינוב כהביעה מימתיו :

יז לזה שפטר נכסיו וחתם המלוה על שטר הפכירה לא
 הפסיד כשביל זה זכותו ושורף מהלקוחות שיכול לומר
 לו השני נוח לו והראשון קשה מפני ולכך חתמתי כדי שיצא
 חשדת ליד השני ורא קל לי להוציא ממנו :

* * * * *

קיים על קרקע זוכיון שהלך כרחה כדי לפורעו יש כח לב"ד
 להשאר השיעבוד על הקרקע אבל אם מכרה הלוה בעצמו
 כדי להגבית את החוב הסוקד' יבולים שאר בעלי חובו לשרוף'
 מן הלוה שאין ללוה כח ש שאיר השיעבוד על הקרקע ועל
 סמ"ג ק"ד סעף ט' :

יח אפשיפוס יתומים שמכרו נכסים היהומים לאחרים
 והאזוסורפוסים בעצמם יש להם שטר חוב על סרישם
 לא אמרין דאחריות דנפשיהו קבילו עלייהו ואף על פי שהם
 מוקדפי' ללקוח' אילו בחלו על אחריותם של אילו הנכסי' אלא
 חחרים וסורפים מן הלקוחות בחיבם :

יט בעל חוב מוקד' שבא לנכותו יש באז עיד בעל חוב מאוחר
 ואין בנכסיו לזה לפרעו יותר מכדי חובו של ראשון ולא
 ישאר לפרע לשני חובו אין מורידו הסוקדס להנכסים עד
 שיבצע סביעת המסנה שלא נפרע כלום בחיבו כדון שורף מן
 הלקוחות שצריך לישבע ה"ג שורף מן השני וצריך לישבע
 אע"פ שיש לו נאכמה בטורו אין הנאמנות שיעיל אלא ננד
 הלוה בעצמו או יורשו אבל לא ננד הבעל חוב המאוחר דלאו
 פל כמיניה דלוה להאמינו על בעל חובו המאוחר ותיטיבין
 לקנינו' * פי' שנסחק שטר חביו וכתבו לו ב"ד שטר אחר כדינו
 וכן מי שהלוה את חכירו מלוה על פה ונתחיי' לו בדין ולא היה
 לו מה לפרע וכתבו לו מעשה ב"ד אם שורפים מהלקוחות
 נחבאר בסמ"ג :

כ גדא רב"ח שורף ממשעבדי כשאינו מוצא ביד הלוה בני
 חר"י לנכות חובו מהם אכרי אם מצא ביד הלוה בני חר"י
 לנכות אפי' הם זכורות לא פשעו הדין חזת שזכרו לומר לו
 הנחנו לך מקום לנכות ממנו ולא ישרף ממשעבדי לא שבא
 אם הם לקוחות או מקבלי' סתנה לפיכך אם נתן הלוה סתנה
 לאחרים וכתב להם כשטר אחד או שכיב סרע שאמר כן *
 בצוואתו סתהים רפלוני ושרש מאות לפלוני וארבע מאות
 לפלוני ואין בנכסיו כדי שיספיק לכולם דהוי דינ' שאין אופרים
 כל הקדס בשטר זכה דאמרינן ודאי לכולם נחמיון ליהן ביחד
 דגויל וכתבם בשטר אחד אלא שאין אדם יכול להוציא שני
 דברים כאחד א"צ הולקין הנכסים להשעה חלקים וקחבעל
 המאחרים ה"ג שני חלקים ובע"ה שיש מאות זוז נ' חלקים ובעל
 ה"ג מאות זוז חלקים אם יצא עליהם שטר חוב נובה מכולם
 וכא החלוק' יפרע כל אחד ואחד מהלוק' אבל אם אמר מאה'
 או רפלוני ואחריו שלש מאות זוז לפלוני ואחריו ארבע מאות
 זוז לפלוני כל הקודם בשטר או בצוואה זכה החלה בחלקו
 לפיכך יצא עליהם שטר חוב נובה מהאחרון דבשעה שזכו
 הראשונים בחלקה היה חלק האחרון עדיין בני חורין ואינו
 מספיק נובה משלפניו ואם אינו מספיק נובה משלפני פניו *
 ו"א כ"א הווקא כשלא חילק להם חלקים שוים שהוצרך לרכר
 או לכתוב לכל אחד מהם סתהולו לחלקו אבל אם היה מחלק
 להם חלקים שוים מצהים לזה ומאחרים לזה כיון שלא כללם
 יחד ואמר שיתנו לשנים אילוד' מאות זוז או לשלשה כך וכך
 זוזי שיהלקו ביניהם שיה בטוה ואמר מאת' לזה ומאחרים לזה
 כ"ד ודאי להקדימו במתנה החלה קמ"כיון שזוכה הוא החלה
 לפיכך אפילו אם לא אמר ואחריו לפלוני אם בא כ"ח נובה מן
 האחרון ואפילו חפס כל אחד משלשלין מוציאין מידו ונותנין
 למקדס ויש חילקין וצומרים שאין אחד מוקדס אלא כשאמר
 או כתב ואחריו :

כא ראובן גוה מחמת מיתה ליהן כנה לשמעון ושכרו החרשי'
 כל הנכסים שלא מצא שמעון לנכות מנה שלו נובה מן
 הלקוחות נאין החרשי' יכולין לומר ככר נתננו לו כיון ששטר
 הצואה יצא מרחת ידו ולא היישני' נמי לקטני' שמא נתנו
 לו ומצינו מן הלקוחות כיון שכתב הצואה בידו :
כב יורשים שהכרו בנכסי' אביהם יש לחם דין מטעבודו ואין
 מעל חוב שורף בהם אם יש בני חורין של אביהם ואם לא

יח ראובן קנה בית שמעון ולוי היה לו שטר על אותו בית ונס ריו היה במעמד בשקנה ראובן הבית ולא יוכל לומר לא ידעתי בשקנה ראובן כי היה במעמד ולא הוציא שטר וגם ראובן סתר הבית וזכה בו ומיני' אח לוי על הבנין ואח"כ הוציא לוי את שטרו לא איכר את זכותו בשתיקתו מן המעמי' שכתבה בסמוך :

יט לוח סלוח ואח"כ נתן נכסיו במתנה ע"מ להחזיר אם הם קרקע' שקנה קודם שיהו או שקנאם אחר שיהו רוא כחכ למירה דאקנה אין מתנתו כיום דכבר חל עליה שיעבור המלוה חכה השלוח בנכסיו בשביל חיובו שקדם למתנה ואם המתנה קדמה להרואה ונתת' זמן ירוע וזה הסקבל במתנה עד שיגיע זמנה ואם נתנה לו במתנה עם להחזיר כשהם ורא פירש לו באתה זמן יחזירנה לו ואח"כ לוח כשם שהסקבל יכול דרחת ללוח זמן מרובה בעל כרחו שיכול לומר' לו אחזירני רק לאחר זמן ואקיים חנאי וכן יכול לדחותו בכל פעם כך הוא דוחה למירה הכא מכיון אך ושלוח יכול לכופו סדרכיו נתן כשירצה להחזיר' שלא יחזירנה אלא לו ולא לנתן; **ך** אף על גב דלא כתב דאקנה אם קנה והוי' נובה ממנו דירש במקום מירוש קאי :

כא ראובן הורה לשמעון על פחו שמעון הלוה ליחוד' בסט' ומכר יהודה כל נכסיו וביא ראובן לשרוף מהלקוחות שקנו מיהודה מכת שטר' שיש לשמעון על יהודה שחייב יהודה לראובן מררבו נתן הדון עם ראובן אף על פי ששמעון היה יחיד רשעון לראובן פרעתיך אין הלקוחות שקנו מיהודה יכולין לרדות ולומר' פרוע אהם משמעון ואין שמעון נאמן עלינו כהודאמו שהוא עישה קנוניא עלינו לפי שסיף סף צריכין לפרוע לשמעון וראובן שהוא מלוה של שמעון מרף מהם הואיל ושמעון מודה שהוא חייב לו : כבר ידעת דקמי שנושה בחבירו וחבירו בחבירו נובה מלוה הראשון מן הלוה האחרון מדר' נתן לפיכך ראובן שהלוה לשמעון ולא הו' לו לשמעון נכסים אלא שטריו הובוה על אחרים לא מכע' בעיניו בידו שיעודנו חי שראובן נזכ' בהם אפ"ל לא שיעמד לו משלמי אנב מקרקעי ואין צריך לעשרלו בהם שום הקנאה לא כתיבה ולא מסירה אלא נובה אותה מררבו נתן דכי הוי' רבערי חביו של שמעון שישעבדו לו משיעבדו גם לראובן מררבו נתן אלא אפילו מה הרוה ונפלו השטרות לפני יורשים נובה מהם לא מכעיא אם נעשו השטרות שיש ללוח הראשון על בעל חובות שלו אחר שיהו רוא כהמלוה שיהו ואפ"ל בעל חובות שלו נכסים אחר שיהו רוא **כב** ראובן שהמלוה שלו נובה מהם ומיו' שיהם מררבו נתן לראשון דלא שר' אסם לו קרינן ביה :

כג ואם מכר הלוה שטריו חובות שלו או נתנה לאחר או שבעלי חוביו מכרו משלמין אחר שיהו רוא מהמלוה רואים אם יש כשטר שיש למלוה על הלוה וכן בשטר שיש ללוח על בעלי חוביו שיעבדו דמשלמלי אנב מקרקעי או יש בהן דין קדימה אפילו לנכיו שטרות שמכר הלוה דכיון שהקנה לו משלמלי אנב מקרקעי גם השטרות קנויים לו שהם ככלל המטלטלין והשיעבוד שבשטר הוא של המלוה מררבו נתן והיו כאלו הקנה לו השטר כתיבה וכל שיעבדו דאיה ביה וכן משלמליהן של בעלי חוביו של לוח משועבדו למלוה שלו מכחו כיון שהוא קודם למכיר' שמכרוהם אבל אם מכר הלוה השטריו חובות שלו או נתנם לאחר קודם שיהו רוא מהמלוה שלו אע"ג שבשלוה אח"כ מהמלוה שלו עדיין היה כידו כדי למחול החוב של אותו השטר דהא ק"ל המכ' שטר חוב לחבירו חזר ומחלו מחול לא קרינן ביה לאשר אסם לו דר' נתן ולא

אלים שיעבדוה דררבו נתן כל כך לשעבד לו הכת של החלוק וכן אם מכרו בעלי חובות שר הלוה משרטויה' קודם שיהו הלוה מן המלוה שר אע"ג דכשרוה הלוה מן המלוה שר עדיין היה כידו כח לשרוף אותן המטלטלין מן הלקוחות מהמ' קניין האנב שיש לו כשטר מ"מ לא אלים שיעבדו דררבו נתן כל כך שיהו משועבדו לו אפילו איהן המטלטלין כיון שגם המלוה אינו קונה איהם כשהם שיעבדו שיש לו על הלוה אלא על ידי קנין אנב דרא אלים קניין אנב כל כך לשעבד כח אנב אחר שכבר יצא מרשות רב' הרה"ל אנב דאנב ולא קנה : מה שאין כן בקרקע שאינה נגזרה ואינה יוצאה מרשות בעלה לעולם : **כד** אם היו ללוה הראשון כני פלוני שהלוה לו ובאים באחר לנכות מבערי חובות שרואם הלוה הלוה הראשון לבעלי חובותיו בשטר ראחד שיהו משניהם שאז חל שיעבוד שניהם ער בערי חוביו ככת אחת דהיינו בשעה שהלוה להם יחלוקו ואם הפס אחר' כרס וזה כרפיטחו דכיון שאין להם דין קדימ' זה על זה יש בהן דין רכל הקודם לזכה על ידי תפיסה זכה ואם היו הובותיו של הלוה קודם שיהו משניהם או קוד' שיהו מהאחרון אחר שיהו מן הראשון וכתב לראשון אנב הרי חל שיעבודו החריה וזכה נרס הוא :

כה ראינו היה לו שטר על שמעון ונו' לו לוי כתיבה וכספי הוכשנא ריו לנכסיו הוציא יהודה שטר שהיה לו על ראובן מידם שטר שהיה לו לראובן על שמעון וצמר כי השטר שהיה לראובן ריו הוא פמונו של בעל חובו וזכה בו בדין קדימה ריו כפי ב' השטר הוא משלמלי ואין בידו קדימ' דיון עם יהודה מכיון ששטריו מוקדם ושעבד לו כשרטו אנב כקרקעי אע"ג דשאר משלמלי שנתן ראובן ללוי לא הוה נבי כינה אע"ג ששעבד לו משלמלי אנב כקרקעי היינו מסוס הקנה השוק דאם לא כן לא היה ארס קונה הפץ מחבירו מפני שיגבד נישו' אכר בנהינת' כשר הוב לא שייך ביה תקנת השוק כמיראה דרא כתיבה הוא ועוד שלא יצא השטר מרשות ראובן לגמרי שיעדין נטאר כידו כח למחול השטר הילכך חשוב שפיר כמנונו לנכות ממנו בעלי חוביו וע"ל סעיף סי' ק"ג :

קרב אין בח' טורף כמה שקנה וכו' ח' סעיפים

א אין כח שרף משעבדו אלא אם בן היו הנכסים ללוה בשעה שיהו רוא נכס או נכסם אח"כ אבל אם קנאם אחר שיהו ומכר' לא נשתעבדו לכה ואינו נזכ' איה' מהלקוחות' ומירו בעידן ב' הלוה נובה מן סף אף ע"פ שקנאם אחר שיהו דמישעבדו לו כל מה שיש בידו כמו שנחבאר : לעיל בסומן הקיום ואם שעבדו בהחירה כר נכסיו שקנה ושיקנה אז חל השיעבוד גם כר מה שיקנה אח"כ ותכף שיקנהו חל שיעבודו לפיכך אם קנה אח"כ ומכר' ב"ח נובה ממנו ושעבודו קדים ודאיא שפירושו ר' בפירושו וכתב דאקנה אבל אם לא כרב לו דאקנה לא נזכ' כיון דק"ל אחריות מעות סופר הוא בכל מה שראוי להשתעבד אכרינן מעות סופר הוא ואפי' דאקנ' נמי אם לא כתבו מעות סופר הוא מיהו אם כת' לו בכתב מקצת אחריו' ולא פיר' לו דאקנ' לא דלא אמרינן עוד מעות סופר הוא דהואיל ופירש קצתן מה שכתב בהם ומה שלא כתב לא כתב :

ב ואם לא כתב לו דאקנה ומכר' נכסיו אחר שיהו והמלוה בא דשרוף מהלקוחות בשענה שאילו הנכסים היו כיד הלוה כשהלוה לו והיוקח שוען לאחר שיהו קנה ומכר' יס אומרים שעל המלוה להביא ראיה שהיו אילו הנכסים ביד הלוה בשעת החלואה שהמלוה הוא המוציא שרוצה להוציא מן הלווק שהוא מחוקק בה' ועוד המלוה ספק אם חל שיעבודו עליהם אם רצו אין ספק בוציא מירו ודאי והמע' הו"א שאם יש שיש שהלוה קנה קרקע זו ומכרה צריך המלוה להביא עדים

שקנאה

קרקע ואם הקנה לו מסלולין אנב קרקע והיו לו מקרקעי
 בעת השיעבוד ולא היה לו מסלולין וכתב לו דאקנה אפילו
 מכר הקרקעות קודם שקנה המסלולין הרי המלוה טורף ממם
 דשעת כתיבה' חל שיעבודו והא שכתב לו דלא באסמכתא
 ודלא כשופסי דשמי' מפני שיעקר השיעבוד הוא על הקרקע'
 ושיעבוד מסלולין אנב מקרקעי דומה לשיעבוד הערב שהוא
 כאסמכתא שאם לא יפרע לו הלוה יפרע הערב אף כאן אם לא
 ימצאו קרקע שיפרע מן המסלולין המשועבדין על כן צריך
 לפרש שרעו סומכת על המסלולין כמו על הקרקע ואם אולי'
 לו מעכשיו אין צריך לפרש דלא באסמכתא שכל קנין מעכשיו
 קונה אפילו באסמכתא דכיון שהמנהג' לי' מעכשיו הרי דעלו
 סומכת עליו: ופי' דלא כשופסי דשמי' לומר ששטר זה נצטרך
 לשם שיעבוד גמור לא כדרך שנותנין מופש שטרות שאין
 כותבין אות' לשיעבוד אלא להעתיק ממנו שטרות אחרות ולא
 לגבות בו זה איננו כן אלא כתוב כדי לגבות בו ו'ם שפלושו
 שזה השטר ידא נדרש לבעל השטר בכל דבריו שתהיה ידו
 על העליונה לא כשופסי דשמי' שדורשין אותו להיות ידו על
 התחתונה זה אינו כן :

ב לקמן בסמך ר' יתבאר בע"ה דילפינן מקראי שקנינן
 מסלולין אנב קרקע ומתוך אוחה הפוסקים יתבאר' כ'
 ששמשעבדין מסלולין אנב מקרקעי אין צריכין להיות צבורין
 בתוכה ואפי' מסלולין דניידי כגון בעלי חיים ועבדים אף ע"פ
 שאין נקנין באנב משהעבדי באנב וטעמא מסוס דכיון א'
 דשעבדינהו אנב קרקע אית להו קלא במקרקע ואפי' בקרקע
 כל שהוא יכול לשעבד מסלולין הרבה ואם אין קרקע ללוה
 וזוכה לו המלוה בחוץ שדרו באחת מהקנאות שקנינן בהן
 קרקע' או שהשאלו או השכיר לו קרקע כל שהו'הרי זה מקנה
 על נכיו כל המסלולין שירצה ואין צורך לסיים המקום
 שמקנה אנבי המסלולין ואם אין קרקע ללוה וגם למלוה אין
 לו להשאלו או להשכירו יכתוב הקניתי לו ארבע אמות קרקע
 בחצרו ואנב הקניתי לו המסלולין ואע"פ שאין אנו יודעין לו
 קרקע הודאת בעל דין כמה עדים דמי להיבטחו ולא מיחזי
 כשיקרא שאיפשר שיהיה לו קרקע כמדינה אחרת ואין אנו
 יודעין בה :

ג בזמן הזה תקנו חכמינו האחרונים ז"ל אפילו שעבד לו
 מסלולין אנב מקרקעי אינו טורף מסלולין שמכר או
 נתן משום תקנת השוק כמו שכתבתי פעמים שאין לך אחר
 שקונה הפץ כחכירו מיראתו שמה שעבדו . מיהו אם שעבד
 לו מסלולין אנב קרקע ובהב לו דאקנה ואחר כך לוח מאחר
 וכתב לו ג' באנב ודאקנה וקדם השני ותפט מסלולין שקנה
 קודם שלוח ממנו בא ראשון ומוציא ממנו מפנאסשהוא מוקדם
 אפילו בזמן הזה משום שאין שייך כזה משום תקנת השוק .
 ועל סימן ס' :

קיד דין בעל חוב עם הלוקח אם יכול לדחותו
 אצל הלוה ובו ז' סעיפים :

א מלוה שיועד לקוחו שקנו מהלוה אחר שלוח ממנו הולך
 וטורף מהם בכ"ד אבל אם טרף שלא בכ"ד אינו בלום
 אלא ב"ד מוציאין אותו מידו ומעמידין אותו ביד זה שטרפות
 ממנו עד שיעמדו לדין וכשטרופ בכ"ד קורעין ב"ד שטר
 האדרבת' וכותבין לו שטר טרפא וכותבין כשרפ' שקרעו שטר
 האדרכתא שלא יחזור ויטרף בה שנית :

ב כשימצא המלוה ללוקח כופין את הלוקח לדין עמו ואין
 הלוקח יכול לומר למלוה לך אצל הלוה ודין עמו וכשהחייב
 לך בדין וכתבו לך שירפא על הלוקחו אז אפרע לך אלא צריך
 הלוקח לדין עם המלוה ואם ירצ' לך הוא אצל הלוה ויזקיקהו
 לבא לדין ומיהו היבא דאיתיה מודיענן ליה כגון שאינו רחוק

שקנאה הלוה קוד' שיעבודו שכיון שיש עדים שקרקע זו קנייה
 היא כיון ואינו מוחזק בה מאבותיו אמר' השתא הוא שקנאה
 ועל המלוה להביא ראיי' אבל אם יש עדים שהלוה היה מוחזק
 בה ושהיתה שלו אלא שאינם יודעים אם בירושה מאבותיו
 באה לידו או אם קנייה היא כיון צריך הלוקח להביא ראיה
 שהיא קנייה כיון וזו אמרינן דעכשיו הוא שקנאה ואף על פי
 שהמלוה טוען טענת ברי והלוקח טענת שמה כיון שהלוקח
 מוחזק וזה בא להוציא מידו עליו להביא ראיי' ואם אין ללוקח
 עדים שקנייה הוא ב"דו ב"ד מעמידין אותו על חזקתו ונאמר
 שהיתה שלו ושל אבותיו מעולם . והסברא הראשונה היא
 עיקר שאין רוב בעולם יורשם קרקע מאבותיהם ולמה מסתמ'
 נעמידנה בחזקת אבותיו :

ג וכן בנותן מתנה מנכסיו מהיום ולאחר מיתה ולא נודעו
 הנכסים שהיו לו כאותה שעה שהיורש ודאי מוחזק
 והמקבל מתנה ספק על המקבל מתנה להביא ראיה שהיו
 אותם נכסי' בידו בשעת מתנה ו'א שאם לא נודע סקנ' נכסי
 אחר' הכל בחזקת מקבל מתנה ומסתמ' אמרינן שהנותן ירשה
 מאבותיו והרי ודאי היו בידו באותה שעה . ולפי' המסקנה
 הסבר' הראשון' היא עיקר כמו שכתבתי כמלוה :

ד שני מלוין שהוציא כל אחד שטרן ואין כתוב בשום אחד
 מהם דאקנה ואין הנכסי' מספיקין לתוכות שניה' וטוען
 המוקד' כי כשלוה ממנו כבר קנה הנכסי' והרי כולם משועבדי'
 לו החילה המאוחר טוען שלאחר שלוח משנינו קנאם והם
 משועבדים לשנינו כשהיה לכל אחד החצי ואין עדים ברבר
 והכא אין טוס אחד מהם מוחזק בנכסי' לפי המסקנה שאמרנו
 בטנים הסעיפים הסמוכי' דלא אמרינן מסתמא ירש נכסיו
 מאבותיו והם בספק קנינם הוי דינא הכא הכי החצי שמורה
 המאוחר למקדם יקח ראשונה דבאותו הספק הוא ודאי מוחזק
 על פי הודאת המאוחר ובחצי השני יד שניהם שהבו בספק
 והוה ליה בין שניהם ממון המוטל בספק וחולקין אותו החצי
 השני אלא א"כ יש עדים למקדם שהיו ברשות הלוה בשעת
 חלואה :

ה ראובן שלוח בשטר ולא כתב למלוה דאקנה וקנה נכסי'
 לאחר החלואה ומת והיתה לו בת וירשהו ועמדחונאסא
 אין המלוה נוכח מן הבעל ממה שהבניסה לו אשתו באותן
 הנכסים אע"פ דאם לא נאסאת היה גובה ממנה היינו משום
 דעריין יורשת היא ועומרת במקום מורישה כדכתיבנא לעיל
 פי' קי'א סעיף ד' אבל כשנאסאת הבעל בנכסיו אשתו כלוקח
 חשוב ואינו גובה מן הלוקחות :

קיה אין הבעל חוב טורף ממסלולין
 המשועבדים ובו ג' סעיפים :

א אין בעל חוב טורף מהלוקחות אלא בקרקע שמכר או
 נתן הלוה דקלא אית ליה והוה להו ללוקחים להיזהר
 אבל מסלולין שמכר אינו טורף אפי' היו כידו בשעת הלואה
 דלית להו קלא ולא ידעו הלוקחות ליזהר ואם כן אין לך אדם
 שהיה קונה הפץ מחכירו לכך עשו בהו תקנת השוק שלא יהו
 משועבדים כלל ואפילו התרה המלוה בלוקחות שלא יקנו
 מסלולין מן הלוה אין המלוה טורף מהם לפי שאין דעת
 המלוה סומכת על המסלולין מפני שהלוה יכול להכריחם
 וא"כ לא חל מהחלה טוס שיעבוד עליהם לפיכך אפילו התרה
 שלא יקנו אינו מעיל וכן הדין במתנה ודוקא שנחנם מתנת
 בריא דאז הומוסקבלי מתנה בלוקחות אבל אם נתנם במתנת
 ט"מ ב'ח גובה מהם שמתנת ט"מ חשוב כירושה כמו שיתבאר
 בס' רצ"ב בע"ה : ואם שיעבד לו מסלולין אנב מקרקעי אז
 יש למסלולין דין קרקעי אף לטורף במ' שמכר' א"כ אם כתב
 לו דאקני ומן הדין טורף המסלולין מלוקחות כמו שהו' טורף

חזר ממהלך יום אחד ואם ספק הלוקח זמן לחזור אחריו
נותנין לו זמן כד' שהוא ל' יום מיד ל' יום אילו לאו כדוגה
נותנין אלא להוציא הדין לאמתו אבל לא לבא עליו בעקיפין
לדוחו שלשים יום חנם סבל מקום שנתנין זמן כד' ל' יום
אינו מן הדין דילמא יעכבוהו חנם שלשי יום אלא מרת רחמי'
נהגו חכמים על בעלי דינים שלא לחזק אותה יותר מדאי
לכן לצאת ירי שמים צריך הדין ליותר בנתינת שלשים יום
הללו שלא יהיו בדרך עקיפין רק לשם שמים :

אם רוצה הלוקח לסלק המלוה במעות הרשות בידו שרדי
המלוה יכול לסלקו במעות לכך גם הלוקח כמיתו וישאר לו
הקרקע ויחזור וישאל ממכור מה שפרע למלוה בשבילו ואם
עשה אפותיקי מפורט ר"ל לא יהא לך פרעון אלא מז' אינו
יכול לסלקו במעות ואם קנה שתי שדות זו אחת זו כל אחת
במנה והחוב שרצה למלוה על הלוה הוא מאתים וכאשר
מסגנו שדה הראשון כס' וכשכא לטרין חשנייה במג' הנסאר
הביאו ר' דמאתים ואמר לו אם חרצה לקבל שדה הרצשנה
שנקבת כברי ככל המאתים הרי סיב' ואם לא קח מאתים
והסתלק גם מן הראשון הדין עמו ואם רצה המלוה לעמיד
בה בכל המאתים אין הלוקח חוזר על המיכר שמכרה לו
באחריות אלא במנה כמו שהיה שוה וע"פ שהמלוה קבלה
במאתים הרי אינו שוה אלא מנה אלא שהמלוה קבלה במאת'
היינו מפני שהביא הוא עליו / לא דוקא בשאל עשה בו חלה
שומא והכרזה אז יכול לטפו לקבלה במאת' זו או שחזרנה
לו אבל אם עשו שומא והכרזה טיב אינו יכול לסלקו דשמש
לא הר' ללוקח ומעמא דהא דאמינו דשמש הרמא לעולם
היינו דוקא כששמו כד' נכסי הוה מהלוה ליד מלוה ומשום
ועשיה הישר והטוב עשו חק' וכי שחשאר הקרקע ביד בעיית
אכל לוקח שלקח שיעבור המלוה לא שייך ביה הישר והטוב
כי הוא נכנס לשעבודו של מלוה ולקחו במעותיו וחזור הקבל
מעותיו מן המוכר ישאר למלוה שיעבורו לעולם ועל ס' ק' נ'
סעיף ט' וכל זה מירי בלוקח אחד שלקח ב' השדות אבל בשני
לקיחין אין השני יכול לומר שיקבל ש' הראשון יותר משניו או
לסלקו במעות דלאו בעל רבי' דידה הוא על אותה שדה :

ד' אחר שכנתין הטרופא מורידין ג' בקיאות לאורה שיה
ושמין לו מסנ' כשעור חובו כפי מה שראו לו מהקצו' ג'
השבת כפי מה ששה עת וכריון עליו ל' יום כדרך שבמדינת
על נכסי יהוסי' שנתכאו בס' ק'ט' אח' משביעין את הדין
בתקנת הגאונים שאין לו כלום לשלם כמנו אלא זה' אם היה
הלוה עמנו במדינה משביעין אותו אבל אם אין הלוה עמנו
במדינ' אין מעבדין פרעון החוב כשביל תקנת הגא' נ' ונתנין
לו כלא שבוע' הלוה ומשביעין גם את השורף בנקיטת חפץ
שהוא שבועת המשנה שלא נפרע חוב זה ושלא מחלו ושיא
מכרו לאחר וכולו ב' שבועתו שאין זה שטר אמנה ואם הוא הוד'
הזמן שירף בלא שבועת דחוקה שלא פרעו חוד' זמנו וכיון
דשבוע' ש' נפרע אין צריך לישבע גם שבועת אמנ' אין צריך
ל' שבע' רוב' דטרפות אינם אמנה אלא שבשגשבע שלא
נפרע מלגלין עליו אמנה והשחא לא צריך מיהא להחריס
פחם יכול ג' ואח' מורידין אותו לנכסי הלוקח בשום' על פי
שנתכאר בס' ק' נ' וכוחבין היידה וכותבין בה טהכירו שהיא
של פלוני הלוה ומעמא נתכאר בסוף ס' ק' נ' וכוחבין שקרעו
הטרופא :

ה' כד' ששמי לטרופ' כנכסי לוקח ושעו בכל שהוא מכרין
בטל ומעמא מפני שהכ' ד' הם שלוחים לטרופ' וללוקח
וכל אחר יכול לומר להם לחקני' שדרתי אתכם ולא לעויתי
אפי' בכל שהוא ויש שאומרים שדינו כמו נבי יתומים שנתכאר
לעיל סימן ק'ט' / אם בא שום אדם ויעלה בה יותר ממה
ששמו אותה בית דין והמלוה רוצה ליקח אותה צריך לקבלה
באותו עליו שרוצה זה ליתן :

ו' ואם ב' ח' ולוקד באים להוסיף כל אחד על חכירו נהלין
הטדה לאוהו שמיסיף יותר אם התוספות עד כנגד כל
דמי הח' אבל אם הלוקח רוצה להוסיף מעט על שימת ב' ד'
ולא יר'ה ל' הח' פרוע אין שומעין לו כי כודאי לתועלתו הא'
קמיכוין שאומר מה אני חושש שאוסיף ותישאר הקרקע בידי
ביאח' אחרון ואקח הכל מן המוכר הילכך בשביל העילוי
שלו לא נהבטל שומת ב' ד' ששה לרובא דאינסי :

ז' אם המלוה אומר אקבל הקרקע בכל חובו בלא שומת ב' ד'
אף על פי שחובי יותר הרכה מאד משניו הקרקע אפי'
אקבלנה בכל חובו והלוקח אומר לא כי אלא ישומו אותו ב' ד'
ואני אתן כפי שומתן אין שומעין ללוקח דה' דאמינו ב' ס' נ'
ק'ט' דבכנון זה שומעין ללוה היינו משעמא שנתכאר שם
כדי שיע' טויו כשירצה לסלקו דשומא הר' ליה כמו שנתכאר
שם אבל לוקח כבר אמרנו סעיף ג' דללוקח לא הדרא ואם כן
למה ישומו אותה :

קטו

דין הפירות והשבת בטורף מלוקח ויתומים וכונ' סעיפים :

א' כשכא כ' לטרופ' מן הלוקח אם כתב לו הלוה דאקנא
השבת שמשבתי' הנכסים ג' ככלל דאקנה הוא דהרי
כאילו נעשה השבת בידו והאיל ועודנו משועבד מכתו לבעל
הובו לפיכך אם החוב כנגד הקרן והשבת יטרופ' הבעל חוב גם
השבת שהביא בשדה ביד הלוקח בין שבת ששכחו הנכסי'
מאליהם כנון שעלו בו אילנו או שנתהייק' בין שבת שהשביחו
פחכה הוצאה אלא טאם שבתו מאליהם שורף כל השבת ואפי'
ללוקח ב' כלום כיון שלא שרף בו ואם ה' ב' ח' מחמת הוצאה
נוטר הירוקח תחלה מן השבת כנגד הוצאה ומה שהוא יתר
על הוצאה חוקין הב' והלוקח הואיל והלוקח הוציא עליו
הוצאה ושורף בו / וי'ם רבכל ענין אינו נובה הב' ח' רק חצי'
השבת אפי' ג' שבת שהשביחו הנכסי' מאליהם ומעט' מה שבת'
שהשביח ביד הלוקח אפי' מאליה דוי' כאילו קנאו המוכר אחר
שסבר הטדה ללוקח והרי חל' שיעבור המלוה והלוקח בכת'
אחה בשוה שהרי כרב' לטניהם דאקנה לפיכך חולקין אותו
השבת וכן עיקר כיצד היה עליו חוב של מא' ז' ז' ומכר ללוקח
שדה שוה מנה' והשביחה ביד הלוקח בין כאליה בין על ידי
הוצאה ב' היה השבת יתר על הוצאה בין ה' ה' הוצאה יתר'
על השבת עד ששה מאתים טורף רב' ח' ממנה מאה וחמשים
מנה של רבי' השדה והמשים של השבת ואין צריך לתת כלום
ללוקח כשבירה הוצאה והלוקח יקח חמשים של שכת' ג'
הנשארים וחז' הלוקח וגיבה הקרן כנכסי המוכר אפי'
מהמשועבדין שסבר או נתן לאחר שסבר הטדה ללוקח אבל
השבת שס' ב' ממנו הבעל חוב אינו נובה איה הלוקח מנכסי
המוכר אלא כבי' חורו ולא ממשועבדין ושעמא טאינו גיבת
ממשועבדין כפני תיקון העורים שאין קול יוצא על השבת ולא
ידעו הלקוחה ליתר וכל זה לא מירי אלא שכתב ללוקח ג' כ'
דאקנה אבל אם כתב ללוקח כהדיא שלא יגיבה מראקנה אין
ללוקח בשבת כל' ודא מירי ג' כ' אלא כשבת ששבחו הנכסי'
בעוד המוכר חי אבל בה' שכתבי הנכסים לאחר מיתת המוכר
אין לבעל חוב בו כלים דכיון דמסוס דאקנה אתנין עליה מה
שהשביח' לאחר שסת' לא קנאו מיכ' מעולם והרי נשאר כולו
ללוקח ואין להקשות על מה שאמינו שגיבה הלוקח הקרן
מנכסי המוכר אף מהמשועבדין כו' כיון שיש שם משועבדים
מאחרים מאילו שמכרה המוכר לאחר שכתב לזה הלוקח א' כ'
היו אילו הנכסים בני חורין כעת שקנה זה הירוקח וא' כ' היאך
טורף הב' ח' מן הלוקח יאמ' לו הלוקח לך אתה אצל המאחר'
שהנחתי לך בעת שקניתי מקום לגבות מצנו דמשכתת לך
שאין הב' ח' צריך ליקח אילו המאחרים אע"פ שהיו בני חורין
כעת שקנה הלוקח כנון

לבוש עיר שושן חלכות גביית מלוה

הוצאה והיהומים אמרים אנו השכחנו בהוצאתנו וכבר אמרנו שאין בעל חוב נביה זה סך היהומים ובעל חוב אומר שמה אב כס הטבח וקרנא ונבחה הוא דירו דאסקינא ביה שיעור ארעא וטבת העל היהומים לרביא ראייה דהא דקרקע בחזקת אבותיהם היא ומכרמה הוא דאטבתח :

הביאו היהומים ואייה שהם הטכיוו על ידי הוצאה שמיץ להם השכח וההוצאה ונוטלים הפחות שבשניהם שידם על ההחלונה כדון היורד לחוך טרה חכירו שלא ברשות ומעלה אוהה להם חלקם בדמים במה דברים אמורים בשעשאה שרה זו אפותיקי דאמר ארעאי הוא דאטב' אבל אם לא עשאה אפותיקי אם רצו היהומים לסלק בעל חוב בדמים מסלקין אותו ואם רצו נוטלין כהקרקע שיעור שבת שלהם וי' אדבל זה דווקא כשלא היה רחוב כנגד הקרן והשבת לכך שמיץ להם השכח וההוצאה כו' ונוטלים הפחות אבל אם היה החוב כנגד שניהם נוטל הכל ואינו נוזף להם ההוצא' כלל :

קרי' כיצד כותבין לו הטרפא וכו' ב' סעיפים :

א לוקח שטרפו ממנו השדה נותכין לו בית דין טירפא היאך טרפוהו ממנו בשביל חיבו של כוכר ואין הבעל צריך לכתוב לו הרשאה או שטר הודאה שטרף ממנו דלא בעל חיב הוא דטרפא אלא בית דין הוא דטרפי לפיכך הם יכתבו לו וכשכתבין לו חוזר הלוקח ופויף מן הכוכר וכבר אמרנו כסימן הקודם סעיף ג' דמסוס שכתב לו הכוכר ללוקח אמא אקוט ואשקוט ועל ידי כן לא יהיה לו פסידא ללוקח לכך אמרו סיבא הבעל חיב וטרפא ממנו ביון שאין לו פס דה בטרפא לפיכך אם קנאה הלוקח בחמש מאות והוקרה וטיה אלף בשעת טירפא כותבין לא שטרף באלף דאם לכ יהיה לו פסידא ללוקח וכן אם היתה טוה ארף בשעה שלקחה וכשעת טירפא לא היתה טוה אלא חמט כמות או שהיתה טוה ארף בשעה שלקחה והוא לקחה בחמט מאות כנון דאזיל נביה ככולם כותבין לו טירפא באלף דאם לו כן היה לו פסידא ללוקח והרי המוכר כהב לו שלא יהיה לא פסידא שכל זה הוא בכלל עמליהו ושבתיהו הכהוב בשטר מנר דעמליהו הוא שכן שכנגד ההוצאה ושבתיהו הוא מה שהשכח יותר על ההוצאה בין הבא מהסת ההוצאה בין דבא מאיליו כנון הוקרה ובל שכן אם לקח באלף ארע' שאינו טוה אלא ח'ק שכור בין לו טירפא באלף כי היכי דלא ליהויו לו פסיו' וכל רדין שיש למלוה עם הלוקח כד דינו של לוקח ראשון שטרף בעל חוב ממנו ובא הוא לטרף מהלקוחות שקנו אחריו שהרי הוא כאילו יש לו שטר חיוב על המוכר בשב' לא אחריות שלו ואפילו לא סבר לו בשטר אלא בעדים בעלמא ואפי' לא פירוטלו האחריות דהא קיימא לן אחריות טעיה סופר הוא דלא שדי איניש זוזי בכרי' א' דווקא בכוכר אבל אם נתן כהנה בעדים בלא שטר אפילו באחריות אינם טורפות טריקות שאחריו דמתנה אין לה קול אלא בשטר והא דטרפא במוכר אפי' בלא שטר אלא בעדים בעלמא דווקא כשהעדים מעידים שלא חתמו על שום שטר מזה המכר ונס לא היו סס עדים כי אם הם דאי לאו הכי דילמא טרפא בעדים והדר טרפא בשטר ומכבש הוא דכביש ליה השתא ומ'מ ביה דין כותבין לו טירפא היאך נטרף ממנו לראייה שיוכל לחבוע המלוה שמכר לו :

ב ואם לקח בפירוש שלא באחריות וקבש שהמלות שיהן לו כחו מן השטר חיב כדי שיוכל להבוע הוא מן הלוח ככחו אם כבי' טרף ממנו שוב אינו יכול לעשוהה ממנו לא הרשאה ולא מכר שכבר נמחל שיעכוו ונר בשל אכל קודם שטרפא בו יכול לפייכו שיהן לו כחו ואם ירצה המלות לעשוהו מעצמו יעשה אבל אם לא ירצה לעשוהו אין בית

כנון שאילו המאוחרים הם דסרינה אחרת שאין המלוה צריך ליקח אותה הואיל ומוצא כאן קרקע שהם משועבדים לו והיינו אותה הקרקע שנתנה הלוקח שאין אומר ס' לב' שיוציא מאתים על סנה לפיכך שורף ס' הלוקח והלוקח על כרחו נדחה לאותה הנכס' שאינו שיוציא אחרים למוכר כל הפירות שאכל הלוקח מה שאכל אבל ולאו דווקא אבל אלא חלשן הרי הן שלו ואינם נטרפים ממנו דהוה להו כמשל'ין שאין כ'ח גובה מהם אבל כל הפירות המוכרים לקרקע ארע' שאינם צריכין לקרקע בענבים שהניעו להבצר הרי הם כקרקע ובעל חוב נובה מהם כמו טנובה מן השב' ואם רוצה הלוקח לסלקו במעיה יכול לסלתו בין כן הכדה בין מן השכח אם לא עשאה אפותיקיא כל אם עשאה אפותיקי שפורש טאמר לו לא יהא לך פרעון אלא מזה הוה ליה כמכורה ואינו יכול לסלקו :

ב ג' שטרף בחובו מיד הלוקח מה שראוי לו מן הקרן הן מן השכח כפי שאמרנו רואין דהגטא מה קרקע אם יש בו שיעור כדי שרה כשרה או גינה כגינה כנון שנשאר לו בשדה בית ט' קב' וכו' וכו' בית חצי קב' יכול בעל חוב לומר ללוקחו טול ח' קב' בקרקע ואין הלוקח יכול לומר לו הן לי חלקי בארץ כיון שיש לו שיעור שדה או גינה וה' שאין הב' יכול לכופו שהננו לו וה' יהן לו פסות ואם אין בו כעית שיעור שר' או גינה אז הרי ברצון הלוקח אם ירצה ישול הקרקע אם ירצה צרי' ר' לרן לו מעו' ו' א' דה' האם לא היה דמי' הוה רק נגד הקרן ולא נגד השכח שאז נסאר כל השכח ללוקח הרי נמי דינא הכי דווקא שלא עשוהו המוכר אפותיקי אבל אם עשו אפי' קי' גובה כ'ח ארף השכח דאמר ארעאי הוא דאשכח שהרי הוא כמכור' לו מתחלת השיעור באפותיקי רק שנתן ללוקח הוצאותיו ואם ההוצאה מרובה על השכח אין לו הוצאה רק כדי השכח בלחוד :

ג כל הדברים לא נאמרו אלא בלוקח משום דלוקח לא מססיר בזה כלום שכן כותב לו מוכר ללוקח באחריות שטר הכבר אמא אקוט ואשקוט ואשרה מכל עירעור וכו' אין ועמליהו ושבתיהו וכו' דלוקח על המוכר הדר נבי' כ'ח שבת' מלוקח וחוזר על המוכר אבל מקבל מהנה שהשכח הסדה בידו מתנת הוצא' שהוציא עליה אין כ'ח גובה משבת' כלום רכיון דלא הדר נבי' מן הנותן דהא סחם נותן' לא מקבל עליו אחריות לא מפסדין' ליה במסדה דלא אפסדה לב'ח דבש'מא נופא של קרקע אמר ליה הב'ח אמאי זבינתיה שהיבן אנכה חיובי וכו' השכח הבא מאילו והוא עסיק ביה סיער ארעא ושכחא אמ' ליה אילו לא לקחת קרקע זו כל כח שעלה בדמיה מאליה היתה גובה ממנה חובי' לפיכך גובה נס' השכח הבא מאילו ממקבל מתנה אבל שבת דבא מחמת הוצאה אל מקבל מתנה לב'ח מאי אפסידתך לפיכך רואין כמה היתה טוה בשעת מתנה ונוכה ואם שכחה מאליה לב'ח גובה את כולה : ואם קבל עליו הנותן אחריות נס' מקבל המהכ' הוא כלוקח ונוכה כ'ח ממנו כסו שנוכה מן הלוקח וכן לוקח שפיר' כהדיא שאין לו אחריות על המוכר דינו כמקבל מתנה :

ד וכן היהומים שהשכחו הנכסים דינם כמקבלי מתנה שאין כעל חוב גובה משכח הבא מחמת הוצאה אפי' אם החוב כנגד השדה והשכח דלא אפסדוהו כלום דמטבחו ולמה יפסדו אבל אם שכחו נכסים מעליהם והוא אסיק ביה שיעור ארעה ושכחא גובה את השכח כולו מן השע' שכ' בתי במקבל מתנה : ואם עשאה לא אפותיקי או גובה אוהה עם שכחא ואפילו אין כחוב אלא כנגד השדה לכד דאמר להו ארעאי הוא דאשכח ככל מקום אית להו ליהמי' דין היורד לשדה חכירו שלא ברשות והיינו שידו על ההחלונה אם ההוצאה ית' רה על השכח נורן לו הוצאה שיעור השכח ואם השכח יתר על הוצאה נותן לו ההוצאה :

ה בעל חוב שבא לטרף היהומים שכתב הב'ח פחמת

לבוש עיר שושן הלכות אפותיקי

דין יכולין לכוף וגם כשעשה המלוה מצונו אין ביה דין בובהין לזמירפא שיהי קנה שלא בשותיות ואיהו דאפסיד אנפשיה :

הלכות אפותיקי

קיד דין העושה שיהו אועבדו אפותיקי וכו' סעיפים :

קדושת הגוף כגון ששיעבד לו מסלסלין אנב מקרקעי והיה בהן שור והקריש למזבח אבל קדושת דמי לאאל ס כל כך ואינו ספקיע אלא יפדנו המלוה בדבר מועט. כדי שלא יאמרו הקדש יוצא לחליץ בלא פדיון אם ינכנו המלוה בלא פדיון והל זילוויל להקדש לכך פדה אותו בדבר מועט וגם אותו המעט של הפדיון חייב הלה כריני דרמי ומוסיפני על החוב וינכנו עם שאר החוב לפיכך האידנא דמסחמא איין קדושת הגוף אין הקדש מפקיע מדי שיעבוד דמסחמא לא הקדש אלא לרמי אבל אם אסרו באחד מאיסורי הנאה הרי כמו קדושת הגוף ומפקיע מיר שיעבוד כגון ההוא ויצטלא דפרטתא איתנא שיקבר עמו הרי אסרו בהנאה ואין בלח לכה היסני :

קיד הכותב ללוקח שני דין ודברים אין לו עמך וכו' סעיפים :

א לזה שיהו לו שתי שדות ומכרן לסני זה אחר זה וכתב המלוה ללוקח שני דין ודברים אין לי עמך וקנו מיניה דבלא קניין אינו מסולק מן השדה בדברים בעלמא ובשקנו מירו הרי אינו יכול לטרוף השדה מן השני בחובו שכבר סלק עצמו ממנו לפיכך אינו יכול לטרוף גם מן הראשון שהרי יכול לומר לו הנחתי לך מקום לנכות אצל בעל חובך מהכסי שקנה לוקח שני אחרי ואחה הפסדה על עצמך שסלקת עצמך מהם גם את שלי אין לך עליהם כלום והוא הדין אשה ככתובתה אם כתבה לטני דין ודברים אין לי עליך וקנו שיהאברה כתובתה ואינה יכול לטרוף אבל אם כתבו כן לראשון שורפה מן השני דהא סילוקו אינו מעלה ואינו כוריד לגבי טני דבלאו הכי היו חוזרים עליו שלא היה שיעבוד על הראשון שהרי הניח להם בני חורין ואם הראשון מכר הקרקע שקנה לאחר אינו יכול לטרופה גם מן האחר כמו שלא היה שורפא אם נשארה כיהראשון דמה מכר ראשון לשני כל זכו שהיה לו בה ואף על פי שלא כתב לראשון בפני דין ודברי אין לי עמך ולא על באי כחך לפי שאמר לו השני אי שהקת שתקת ואי לא הדרנא שטרך למריה :

ב במה דברים אמורים שלא היה החוב כנגד שתי השדות אלא כנגד אחת מהם אבל היה חובו כנגד מה שקנו שניהם כגון שחייבו מאתים וככר לראשון שדה שיה סכה ולשני גם כן שדה שנה שנה וכתב לשני וקנו מיניה דין ודברי אין לי עמך דעכסיז אין הלוקח ראשון יכול לטעון הנחתי לך מקום כו' דבלאו הכי גם השני שיעבד לו והרי בעל חוב טרוף השדה הראשונה מלוקח ראשון ולקח שני ראשון יש לו אחריותו על השני וטרוף מן השני השד השני שהרי קנה אחריו וכא מלוה וטרוף גם אותו מלוקח ראשון שהרי עדיין יש לו חובו עליו וכא לוקח שני ומוציאה מן המלוה שהרי כתב לו דין ודברים כו' לוקח ראשון חוזר וטרוף משני וחוזרין חלילה עד שיעשו פשרה ביניהם / וכן הדין באשה ככתובתה כשתיהי הכתובה כנגד שתי השדות :

ג וכן הדין אם החוב מנה ומכר לשני לקוחות לכל אהר במנה וכתב הבעל חוב ללוקח שני דין ודברים אין לי עמך ונמצא השד שקנה הראשון אינו של המוכ' הרי הראשון טרוף מהשני שקנה אחריו ובעל חוב טרוף מהראשון ושני טרוף מבעל חוב וחוזר חלילה עד שיעשו פשרה :

ד וכן אם היתה אותה שדה שקנה הראשון אפותיקי לבעל חוב אחר שוקדם הרי אותו בעל חוב שורפה מהראשון וראשון טרוף מהשני ובעל חוב האחרון טרוף מהראשון ולוקח שני שואף מבעל חוב האחרון שהרי כתב לו דין ודברים אין לי עמך כו' וחוזרין חלילה עד שיעשו פשרה : קיש המוכר

א העושה שדהו לבעל חובו אולאשתו ככתובתה אפותיקי מהם שנכתב להם אם לא אפרע אותך תנכה מזו ושפפה בהר פירוש שהמים צפים לעולם עליה שהיא מקלקלת לגמרי הרי זה גובה מטאר נכסים ולא אסרינן נסתחפה שדהו שהרי לא נתב להם שיגבה דווקא מזו אלא אם לא אפרע אותה כו' ומטילא משמע שגם שאר נכסיו מטועבדים לו לפיכך אם מכרו המכר קיים שכל זמן שימצא בני חורין אינו טרוף אותה כמו שהוא הדין בשאר מטועבדים מיהו כל זמן שהיא בידו אהני מה טעמא אפותיקי שאינו יכול לסלקו בנכסי אחרים רק במעות כמו שנכתב לו אם לא אפרע לך כו' ויש חולקין גם בזה ואמרים שיכול לסלקו אפילו בשאר נכסים אפילו היא בידו שגם זה ככלל לשון דאם לא אפרע לך כו' כלומר שאם לא יפרע לו ויצטרך לכופו שיפרע לו יכול ליקח מפתו את זו בעל כרחו ואם עטאו אפותיקי מפורס שאמר לו לא יהא לך פרעון אלא מזו אינו יכול לסלקו בשאר נכסים אלא או בזו או במעות שהרי לא מכרו לו לגמרי והביררה ביד הלוחו לפי אם שטפה נהר נסתחפה שדהו ואינו גובה משאר נכסיו ואם מכרה או משכנה לאחר הרי זו מכורה עד שיגיע זמן הפרעון וכשיגיע זמן הפרעון שורפה אפילו יש ללוה שאר נכסים בני חורין :

ב משכונא אם משכנה לו סתם דינה כאפותיקי סתם ואם פירש לא יהא לך פרעון אלא ממנה דינה כאפותיקי מפורט :

ג עשה שורו אפותיקי ומכרו אין בעל חוב גובה ממנו וכן שאר מסלסלין מפי שאין להם קול ולא מצי לקוחות לזוהר ואפי' דע הלוקח שעשעו אפותיקי כגון שהיה עד כאוחו מלוה אפי' הכי אין המלוה גובה ממנו דלא פליגי רבנן :

ד וכן לענין קדימה אפי' עשה מסלסלין אפותיקי אפילו מפורש בשטר לראשון וקדם מלוה מאוחר ונבאן זכה והוא שלא שיעבד לו אנב קרקע גאם שיעבד לו אנב קרקע אם קדם מלוה מאוחר ונבאן לא זכה :

ה עשה עבדו אפותיקי אפי' בסתם ושכרו בעל חוב גובה ממנו מפני שיש לו קול שהעבד עצמו מניד לכל שעשאו רבו אפותיקי והיה להם ללקוחות להזר :

ו עבד שעשאו רבו אפותיקי ושחררו אף על פי שנכתב לו לא יהיה לך פרעון אלא מזה יוצא לחירות ואין לרכו שני עליו כלום דשחרור ספקיע מידי שיעבוד שהרי לא היה נפו קניו לו אלא שיעבוד בעלמא הית לו עליו והמלוה גובה חובה מנכסים אחרים של הלוחי מפני שהוא מויק שיעבודו של חבירו וכאילו הזיקו אחר דמי דאף על גב שאין זה היכר ניכר שהרי טלו לפניו מ' מחייבין ליה מדינא דגרמא וכותב עליו שטר חוב על הלוחי וגובה וטרוף מוזן זה השטר שהשטר הראשון כבר נפרע על ידו שהורו וזה נתחייב שחכת שהוא מויק כריני דגרמי ואף על גב שכבר הא משחרר מרבו ראשון כופין את המלוה שגם הוא ישחררנו וכתוב לו שטר שיתרור מפני תיקון העולם שלא ימצאנו בשוק ויאמר לו עבדי אחה ויוציא לעז על בניו :

ז וכן הקדש מפקיע מידי שיעבוד שאם הקדש הלוחי נכסיו אין המלוה גובה מהם במה דברים אמורים כשהקדישן

ק"ט חמוכר כל שדותיו ולוה שהתנה שיגבה בז' העידית וכו' סעיפים :

א ראובן שמכר כל שדותיו לסמעון בבת אחת בשטר אחד וחזר שמעון ומכר שדה אחת ללוי והוא בינונית ג ולא נאסר בינונית אחרת ביד שמעון ובכר ידעת דבעל הוב דינו בבינונית לפיכך אם בא בעל חוב לנכות רצה גובה מבינונית שביד לוי שהוא עיקר שיעבדו ולא היה לו ללוי לקנותו רצה גובה ממה שביד שמעון דאף על נכ דעיקר שיעבדוהו ביד לוי מצי אמר ליה לשמעון אתה נכנסת תחת ראובן בשעבודו ועליך מוטל לשלם לי לא אסריח אני לוי לדון עמו שהרי הניח לי מקום לנכות לא מיבעיא שיכול לנכות הזיכרית שביד שמעון דמגרע נרע מדניו אלא אפ"ל נאסר ביד שמעון אלא עידית יכול לנכותו ממנו מן המעם שאסרתי ביד א שנוכה מדניו כגון שלקח בינונית שהוא עיקר שיעבדו של בעל חוב אבל אם לקח עידית או זיכרית אינו יכול לנכות ממנו דמצי למימר ליה להכי טרחו וזכינא ארעא דלא חזי לך שלא החזור עלי וכן אם נאסר בינונית ביד שמעון אינו יכול לנכות מדניו אפ"ל אם לקח בינונית דמצי למימר ליה להכי טרחתי והנחתי לך מקום אצ"ל שמעון לנכות ממנו כדינך בבינונית וכל זה לא איירי אלא בשקנאם שמעון בבת אחת אבל אם קנאה בזה אחר זה וקנה זיכרית באחרונה אינה גובה מדניו דאמר ליה לוי כשקנה שמעון את זו שאצלו הניח לך בני חורין אצל ראובן בעל חובך ואין נוכין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין דכשם שאם היתה עדיין הבינונית ביד שמעון היה רוחה אותו אצל זיכרית מן הטעם הזה שקנאו באחרונה כך לוי יכול לתורתו אצל זיכרית שנשארה ביד שמעון שהיתה בת חורין באחרונה דהא לוי בא מכה שמעון וכל מה ששמעון יכול למעון גם לוי יכול לשעון דמה מבי' ראשון לפני כל נכות שהביא לידו ומה שאמרנו היכא דקנה לוי בינונית ולא נאסר בינונית אחרת ביד שמעון דרצה מדניו גובה משום דקנה עיקר שיעבדו ואע"ג דאילו לקחה לוי לבינונית זו מראובן והניח אצלו זיכרית לא יכול בעל חוב דראובן לחזור על לוי כרתנן אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש בני חורין ואצלו הן זיכרית החם הוא דראובן בעל חובו הוא ואמר רבנן מפני תיקון העולם כל זמן שיש אצל בעל חובו כדי חיבו לא יטרוף לקוחות אבל כאן שמעון לאו בעל חובו הוא ואף עליו מכה טרפא הוא בא ולא שייך לנביה תיקון העולם :

ב מלוה שהתנה עם הלוה שיגבנה מעידית שבנכסיו ומכר העידית ושייר בינונית זיכרית אין הכעל חוב גובה מן העידית שמכר אלא מעידית מה שבידו דעדיין בן חורין הוא דהיינו מבינונית שלו :

ג מי שהיו לו עידית ובינונית וזיכרית והיה עליו נזיקין ובעל חוב וכתובת אשה ובכר ידעת דנזיקין דינן בעידית ובעל חוב בבינונית וכחוב' אשה בזיכרית ומכרן לשלשה בני אדם באחד ביום אחד במקום שאין כותבין שעות כולם נכנסו החת הכעלים וגובה נזיק בעידית ואע"פ דנזיקין מלוה על פה ניהו דהא לית ליה שטרא וקיימ' לן מלוה על פה אינו גובה ממשעבדי נזיקין שאני דהוא מלוה הכתובה בחורה וכלה הכתובה בתורה בכתיבה בשטר דמאי ויש מהרצין שניזיקין קול יש להם יותר ממלוה בשטר לפיכך טורפין אף ממשעבדי שהרי לא אמרו שהמלוה על פה אינו גובה מהם אלא מפני שאין לה קול והבא היא יש לה קול לכך גובה הנזיק מן הלוקח בעידית ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיכרית ואם טען כל לוקח ולוקח לזה שבא לטרוף ממנו אני לקחתי החלה והנחתי לך מקום לנכות ממנו יש מי שאומר ששומעין

לו כיון שהוא ספק ואינו יכול לנכות עד שיביא ראיה מי שקנה באחרונ' כיון ביום כגון אם יש בשטר קניין כל שקדם לו הקניין אפ"ל שעה אחת זכה החלה ונשאל לעדים וידעו ואם אין שם קניין ויש שם עדים לשיהניע שטרן החלה ולמי נמסרו קודם הוא זכה החלה ויש מי שאומר שכיון שאינו ניכר מהוד השטר שהרי שלשתן ביום אחד קנו ואין כותבין שעות קניין שלשתן לא חל אלא עד סוף היום ואז חלו שיעבוד כולם כאחד ד' מוכרן לשלשה בזה אחר זה בשלשה ימים או ביום אחד וכתבו השעות בשטר אם אין כתובעין דין קדימה בנזן שומנן כולם ליום אחד אי נמי לאחר שנתחייב לכולם קנה וכתב לכולם דאקנה דחל שיעבוד כולם בבת אחת כולם נובין מן האחרון לא הספיק נובין משלפניו לא הספיק נובין שלפני פניו ואם שטרן של א' מהם קודם להבירו ובאין לנכות כאחד כל מי ששטרן קודם יגבה מן האחרון החלה בין אם הוא עידית או בינונית או זיכרית והמאוחר ממנו גובה שלפניו והמאוחר ממנו גובה משלפני פניו ואם הנזיקין דומין

ואחריו בעל חוב ואחריו כתובת אשה הנזיקין קודמין לנכות מן האחרון אפ"ל הוא זיכרית ובעל חוב משלפניו אפ"ל הוא עידית וכתובה אשה משלפני פניו אפ"ל היא עידית ואין הנזיקין יכולין לומר אם בן הורע כותבנו שכת' היא הדין נותן מי שקדם שיעבדו צריך לגבו' החרה ואינו יכול לנכות אלא מן האחרון ואם יבא לנכות משלפניו יאסר לו הנחת דך מקום לנכות ממנו מהו אם הנזיק יפייס ילקוחות הראשונים שניתו לו לנכות מהם ולא יאסרו הנחתי להפקים לבית ממנו לא יוכלו בעל חיבוטאשה לעכב ולומר נבר נסתיק שיעבדך מהם כיון שהניח בני חורין אצל המוכר וכיון ששטרן מוקדם אחר צריך ליקח מבני חורין שהניח אצל המוכר משום דאמר להו נזיק כולו משעבדו דדינינהו אלא שחכמים הקנו לשוכת הלקוחות שאין נוכין מהן כל זמן שיש בני חורין וכיון שהם מחלו חקנתה שהקנם לשיבתם אתם מה לכס עמי אני אקח מציזה כהם שארצה :

ד' מוכרן לאחר כוז' אחר זו אם לקח זיכרית באחרונה יכול להחית כולם לגבי הזיכרית שהיה בני חורין בעת שקנה העידית והבינונית לפיכך כולם נובין מן הזיכרית לא הספיק נובין משלפניה לא הספיק נובין משלפני פניו לא שנא אם המוכר מה או קיים ואם קנאם בבת אחת או כוז' אחר זו ולקח עידית באחרונה אם דמיכר עדיין הי כולם צריכים ליקח מן הזיכרית ולא יוכל לומר אדרבה כיון שהעידית היה בני חורין באחרונה נגבה כולנו מן העידית א' כיון שקנית כיום בבת אחת שיעבדו כולנו כבה אח' עליך ונכנס אהה חתה הבערים להנכות לנו לכל א' בדניו ומשום שיוכל רומ' להם אי שקלימו כולנו מזיכרית שקלית ואי לא מהדרנא שטרא זיכרית למריח ויהיה עכשיו הזיכרית בני חורין והנבו כולם ממנו שהרי אין נפרעין ממשועבדין במקום שיש בני חורין ולא יוכלו למימר ליה לכו תהדר אבל עדיין לא החזרתו ולא נגבה מן הזיכרית כל זמן שלא החזרתו שכל מה שאדם יכול לעשות להועילתו אנו רואין כאילו כבר עשה דהא דאיי עשנו ומי יעכב בידו שלא יחזירנו לו בכתיבה ומסירה בכל הליכותיו ואי בהחזרת השטר' לחוד' לא נחבטל המקח בכך דכך צריך כתיבה ומסיר' כיון מוכר שטרן להבירו הילכך אנו רואין כאילו כבר החזירו ומנכה לכולם מן הזיכרית ואם מת המיכר רלא מציל מימר מהדרנא שטרא ליתמי שלא יועיל לו כלום אף אם יחזירנו להם שאם יחזירנו להם הוי לגבי דידהו כאילו קנו אחרי מות אביהם ויהי לא יפרעו חובות אביהם משה שקנו אחרי מות אביהם ואז הוי דינא הכי אם לקח זיכרית באחרונה כולן נובין מפנה כמו שאמרנו בתחילת הסעיף ואם לקח עידית באחרונ' יקחו כולן כדינן ואין צריך להנכות לכולן מן העידית אע"ג שהיה בני חורין באחרונה משום שאמר להם כלום הקנו

* לבוש עיה שושן הלכות אפותיקי *

לפניו אם הוא במקום שמלוה משתלם לשם נפטר ואינו צריך להביאם לכית דין דפרעון בעל כרחו פרעון הוא וכך אם אמר לו הנה מעותיך צדדים בכחו באוסל מעותיך והלה מסרב מלקחיה וננכרו או נאכזר פסוד הלוה אלא אם כן פטע בהם וננכרו או נאכזר על ידי פשיעתו ויש חולקין כזה אם פרע לאשת המלוה אם היא כדעת נפטר הלוה בכך כאילו נתנו לו בעצמו דעה כיון ראובן שהיה חייב לסמקון וכשהגיע זמן הפרעון אמר לו סמקון שיתעסק פה למחצית שכר ונאנסו אח"כ ביד הלוה חייב ככל האונסין כשו בהחלת מאחר שהיו החלה באחריותו לא נשתה מחמת דיבור בעלפיה כלא מעשה קניין :

הלכות העדשה שליה לגבות

חובו

קבא השולח חובו על ידי שליה ובוליב סעיף

א שלח לו חובו או פקדונו על ידי שליה אם אמ' לו הפקיד או המלוה לשלחו על ידו ונאכזר פסוד אפילו לא אמר לו פה אלא פה סיסלחנו על ידו אלא כתב לו בכהכ שיה לי על ידי פלוני ושלחם על ידו ונאכזר פסוד דהכינוי תנאי ופנהא כי האי מילתא הוא והוא שכיר שהוא כהב ידו ואפילו הסליח נויאו חרש ששהוקטן שאינו בני שלוחות דכיון שאמר לו שלח לי על ידו הן הוא נויאו על ידי חרש ששה וקטן פסוד ואפ' לא ייחד לו אדם ידוע לומר שלח על ידי פלוני אלא כתב לו שלח לי ביד פי שרצה ושלחם לו ונאכזר או כפר בהם השליח פסוד והוא ששלח לו ביד אדם נאמן וברוך שבני אדם הנליח להעביר שם סמטם אבל אם שלח על ידי פי שהחזיק כפי או במקום סכנת דרכים שאין הרבים הנליח להעביר שם סמטם הרי פשעו וחייב דמסתמא שעל דעת כן לא הרשהו אלא למטרו מן האונסין כיון חזי פשיעה הוא אא"כ פירס לו בהראי שלח לי על ידי פי שרצה והפסוד ב אפילו לא אמר לשליח אמור לפלוני שישלח לי על ידך מעות שכירי אלא אמר לו בפני עדים מעותי יש לי כיה פלוני לך ואמר לו שדעתך רבא לכאן ואם יתנס לך הביאם לי ונתנ' לו הלוה ונאכזר כדרך פסוד אבל אם לא עשה שליה אלא אמר לויס לי מעות כוד פלוני ואינו שלחם לי אולי אינו פוצא שליה לשלחם לך והתרא' אליו אולי ישלחם לי על ידיך לא הוי שליה ואם נתנס לו ונאכזר חייב באחריות שרר לא עשאו שליה כלל אלא הראה לו מקום שם הרצה לשלוח שלח ולא שהוא עשאו שליה :

ג לא עשאו שליה בעדים אלא כסר לו חותמו לסימן שרצו שלוחו ופסודו לולעמור לך ודכא לי מעוהו והוא בא אצל הלוה לומר פלוני שלחני אליך לאמור שהשלח לי מעותיו והיך חותמו לסימן ועדים מעדים שהוא מחבנו אבל אינם מעדים שעשאו שליה ושלחם לו ונאכזר לא נפטר הלוה אלא חייב לטלם וכל להרדים החילה מי ששלח שליה זה עשאו שליה ולא יודה ויש אומרים שצריך דמלוה ליטבע החילה כיון כל שאר הנשבעין ונשליחן דמסתמא עשאו שליה ממש ולא ארעיה ורבו רבנן שבעה עליה בי היכי דליווק ד שלח המלוה או המפקיד כתב ללוה אלןפקד מנה שיש לי בידך ששלחתי ביד לוי ושלחתי בידו ונאנסו בידו ומוע המלוה לא כתבתי ולא שלחתי לך אם אין הכפניני והלוקן שיעזן בריא לי שכהכ ידך בא אליו ע' שלחתי ישבע היכי שכתב ידו בא אליו ולפיכך שלח לו ויפטר כמנו דמי בעי אם להל'ם או החזרתיו לך אבל אם שניהם פודים שלא כתב מעולם אלא ששן פוען האפנתו את השליח שאמר שאו שלחתי

הכמים שאין נבין מנכסים שסועכדים נפק' טיש בני חורין אלא משום תקנת הלוקחות אנא לא ניהא ליכחא קנ' שלא כדניא הוסי לקח בינונית באחרונה בעל חוב נוטל בינונית כדינו והוא היה בן חורין באחרונה וכחוכת אשה מנכה מן הזיבורית כדינא שאמר לה דינך בויבורית ולא ניהא לי בתקנתם שאמרו אין נובין פמשעכדין במקום שיש בני חורין ולניזקין יאמר איצבא ניהא לי בתקנתם שאמרו אין נובין פמשעכדין כ' והרי בינונית היו בני חורין באחרונה לפיכך מנכה לו מסנה דככולך יד התיבע על החתונה שבא להוציא והס' עיה ויד הנתבע שהוא מוחזק על הצלונה :

ד סכרן לאחד בוו אחר וזומכר לו עריות באחרונה וחור הלוקח זומכר בינונית וזיבורית וסיר העריות אצלו כולן באין ונובין מן העריות שבידו שהיה בן חורין באחרונ' ואין שיעבוד כולן אלא עליו דהשהא לא מצי למכר ההרנא שטרא כ' או לא ניהא לי בתקנת דרבנן כ' שהרי אין הבינוני והזיבורית בידו ואם מכר עריות וסיר בינונית וזיבורית לפניו לא אמרינן כיון שהיתה עריות בן חורין באחרונה יבואו כולם ויטרפו מלוקח שני שלקח שיעבורם אלא נובין כל אחר כדינו ניזקין שורפין העריות מלוקח שני וזמן הבינונית וזיבורית ששייר לפניו נוכה בעל חוב מבינונית וכחוכת אשה מזיבורית וטעמ' שנס הם אינן שורפין העריות שהיה בני חורין באחרונ' משום דאמרינן מה סכר ראשון לשני כל זכות שהבא לידו זכיון דאי אתו לגבי לוקח ראשון בעוד העריות היה בידו והוא מצי מנכה להו מבינונית וזיבורית שפידו ואע"פ דכי זכין בינונית וזיבורית אכתי עריות בני חורין הואי ואין נפרעין מנכסי שמועבדים כל אע"פ דאיכא בני חורין מצי אמר לה לא ניהא לי בהאי תקנתם לפיכך לוקח שני נמי מצי אמר לה לבעל חוב ולכתוב' אשה גבו מבינונית וזיבורית שכיר הלוקח ראשון דכי זכין לוקח שני אדעתא דכל זכות דהוה ליה לראשון בגוה זכין אבל לניזקין לא יוכל לדחות וסורף ממנו שנס הלוקח הראשון לא היה יכול לדחותו אצל דבר אחר וא"כ ליכא הקא מה סכר ראשון לשני כל זכות כ' וסורף ממנו :

הזורק חובו סתם או בתורת גיטין וזרקו ונזכר וכו' ב' סעיפים :

א פעות ההלואה לאחר שהלוה לו הם באחריות הלוה עד שיגיע ליד המלו' או ליד שלוחו ואם זרקו בפניו ונאמרו חייב לא מיבעיא סתם אלא אפי' אמר לו המלוה ללוה זרקו לי חובי ברשות הרבים וזרקו אפילו קרוב למלוה ונאכזר חייב דמסתמא זרקו ושמו קאמר ליה אבל אם אמר לו המלוה שחילקי חובי הפסוד וזרקו אפילו לחוק למלוה ונאכזר קודם שיגיע לידו פסוד שררי הרשהו ופסדו בכך כיון שאמר הפסוד אפי' בחוק אליו קאמר להפסוד ולא יוכל למטר מסטה הייתי הד אמר לו זרקו לי חובי בחזית ניטין דינו כמו בנס שאם היו קרובות קרובות ללוה ערין הם באחריותו ואם נאכזר משם חייב הו קרובות למלוה נפטר הלוה מחצה על מחצה אם אמרו טעם או ננכרו משלם הלוה מחצה כיצד זרק לו לחוד ד אמתו של הלוה פסוד הלוח דארבע אמותיו קונות לו חוק ג' אמותיו אם המלוה יכול לשמרו ולא הלוה פסוד ואם הלוה יכול לשמרו ולא המלוה הלוה חייב שניהם יכולים יאמרו הוה ליה מחצה על מחצה ושניהם חייבים אבל יציהם אינן יכולין לשמרו הוה בזורק למקום האבוד וחייב הלוה :

ג גר'א בסתם שלא נלה חמלו דעתו שאינו רוצה לקבלם לפיכך אם זרקו לו ונאכזר חייב שאמר לו אילו נתתם לי היתם שומרים אבל אם אמר לו הלוח הילך ליה היתם שומרים אבל אם אמר לו הלוח הילך מעותיך ולא רצח המלך לקבלם זרקם

שליח זה או שצוין הלוה יודע כבודו אם הוא כתב ידו אפילו היו נחובים בו סימנים ואותיות שביניהם שדומים לכתב ידו אם טען השליח ואמר לא שלחתי כתב ידי מעולם ואהר' ריסו כך הרי זה כמי שאומר מנה לך בידו ואינו יודע אם החזרתיו לפיכך הלוה אי הנפקד חייב כאחריותו ומטרים אחר שיתרים על מי ששלח כתב זה מרעהו ולא יודע ויש מי שהורה לישבע ואח' כ' יסור כל הנשבעין ונוטלין כדלעיל בסעיף הסמוך ה' ואם הכת' הוא בפנינו ביד הנפקד או הלוה וטוען הסל' או הנפקד אין זה כתב ידו אם יש עדים לקיימו ודאי שהוא נשבע ואם אין עדים מצוין לקיימו והנפקד אומר אני מכיר שהוא כתב ידו אם זה המסון נפקד אצלו שלא בעדים או אפילו בעדים על פה מתוך שכוול לומר לא היו דברים מעולם או החזרתים לך מירי לידך הרי אין כאן שבע' טומרים אלא נשבע היסת שהוא מכיר שהוא כתב ידו ועל פיו מסרו ביד שליחו ונפטר ואם נפקד אצלו בטשר שלא יוכל לטעון לא היו דברים מעולם וליא החזרתיו לך מתוך שכוול לומר נאנסו נאמן לומר מסרתיו ביד שליחך אלא שאם היו טוען נאנסו שביעת ההורה לפיכך צריך עכשוו נ' לישבע שביעה חמורה בעין של הורה שמסרו לשלוחו על פי כתב ידו שהוא מכיר ואם הוא להבטשר שאין לו שום טענה ליפטר שכל אילו הטענה אינו מועילין לו אלא צריך לשלם על פי השטר או המלוה צריך לישבע שאין זה כתב ידו ונשבע שביעה חמורה כדון כל הנשבעין ונוטלין ואם טוען הלוה ישבע לי השליח שאומר שנאנסו צריך השליח לישבע שביעה חמורה כדון שביעת השופרים שהרי הוא היה שומר עליו :

ו' ואם התובע מודה שהוא כתב ידו אלא שאומר לשליח אינו מאמינך שנאנסו ואינו מאמין לנפקד וללוה שנתנום לך הרי זה מחזיק על הלוה או על הנפקד חרם סהם שנתנו לשליח דננו דידהו הוי טענתו ספק כיון שהוא מודה שזה כתב ידו אלא שאומר אינו מאמין שנתנום לו הוה ליה ליה כדאמר פ' עתיד ודאי שבין שהגיע ליד שליחו כהגיעו לידו דמי והמלוה הוה ליה כאומר אינו יודע אם פרעתי וכיון שאינו טוען בודאי לא פרעתי אינו יכול להשבעין אפי' היסת אלא סתרים סתם והשליח שהוא נעשה שומר עליו צריך לישבע שביעה חמורה שהיא שביעת השופרים :

ז' וכל זה מיייר שהשליח מודה שכתב ידו אלא שטוען נאנסו אבל אם השליח כופר במלוה או במפקד ואומר להם נתתי לכם והם אומרים לא קבלנו השליח אינו נאמן לפטור את הלוה לגמרי אפי' הם שנים מפני שהם נוגעים בדבר שהרי הם נתבעים וצריכין לישבע כמו שיתבאר לפיכך הלוה או הנפקד מקבלים חרם סתם שמסרו ליד השליח שהרי אין למלוה או למפקד עליהם אלא טענת שמה שמה לא פסרתה ליד השליח והשליח נשבע היסת שנתנו לו ונפטר ואם הם שנים שניהם נשבעים היסת ונפטרים :

ח' ואם השליח כופר בנפקד או בלוה שאומר לא נתחם לי והם אומרים שנתנו לו נשבע השליח ללוה או לנפקד בפעם המלוה או המפקד שביעת היסת ונפטר כדון כל חיוב את חברו והוא כופר בכל והלוה או הנפקד נשבעין למלוה או למפקד במעמד השליח שביעת היסת שמסרו לשליח ונפטרו ואע"ג שאין למלוה או למפקד נגד הלוה או הנפקד אלא טענת שמה שמה לא מסרו לשלי' ולא היה להם עליהם אלא חרם סתם מכל מקום כיון שהשליח מסייע למלו' או למפקד אף על פי שהוא נוגע בדבר דמיא קצת לטענו ואמר עד אחד אמר לי שנשלח ממני שהוא בטענת ודאי כדכתבין לעיל סימן ע"ה סעיף כ"ג שמשביעין אותו הבא נמי משביעין אותו לפחות היסת :

ט' כמה דברים אמורים כשעשאו שליח להביא את שלו

אבל אם לא עשאו שליח אלא שאמ' לו הלוה או הנפקד תוליד לפלוני מעותיו שכירו או שכא אחד ללוה או לנפקד אמר פלוני עשאו שליח להביא לו מעות והאמינו ומסר לו המסון והשליח אומר נאנסו או מסרתי למלו' וחמלה אומ' לא עשיתי שליח ולא קבלתי המעות וישבע השליח שנתנם למלוה או למפקד ונפס' מן הלו' או מן הנפקד ואע"ג שאין לו' או לנפקד על השליח אלא טענת שמה שהרי אינו יודע אם נתנו למלוה אם לא ואינו טוען אלא שמה לא נתת לו ולא היה לו עליו אלא חרם מכל מקום מצד פן טענת המלוה שאומר בראי שלא נתנם לו משביעין השליח היסת והמלוה או המפקד שרוצים להוציא מן המלוה או הנפקד יש עליהם שביעת המשנה כג' שביעות הפועלים עם החנווני וצריכין לישבע שביעה חמורה בנקיטת חפץ שלא קבלו כדון נשבע ונוטל וגוכין חוב' מהלוה או מהנפקד ואע"ג שאין לו' ולנפקד עליהם אלא טענת שמה שמה קבלו מן השליח והוה ליה כמנה לי בידך וחלה אומר אינו יודע אם פרעתוך דחייב בלא שביעת החובע אלא קבלת חרם מכל מקום כיון שהשליח מכחישו תקנו רבנן דלישתבע כדון נשבע ונוטל ואפי' השלוחים חס שנים אפי' הכי נשבע המלוה או המפקד ונוטלים ולא אמרינן אדרבה ליפסרו הלוה או הנפקד לגמרי דתא השלוחים מסייעים להו ואי קעו לסקורי למה לא אמרי אהדיניהו ללוה אלא ודאי קושטא קאמרי שנתנו למלוה או למפקד דלאו מילתא היא דנוגעין בעדות הם דניחא להו להגיד עדות שקר ולומר נתננו למלו' משיאמרו אהדיניהו דלוה דהתם הוו צריכים לישבע שביעת היסת אף ע"ג דהשתא נמי צריכין לישבע היסת ללוה או לנפקד שנתנו למלוה או למפקד מ' נוחא להו לישבע שביעה זו ללוה שאינו יכול להכחיש שהרי אינו יודע משיטבעו שהחזירו לו כמו המלוה שהוא יודע שישקרו לפיכך אין עדותו נגד המלוה עד' אפי' בשביעה שכוול לומר לא מהימני לי בשביעת שמעולם לא שלחתי ולא האמנתי' ולא דמי להא דלעיל סעי' ו' שהשליח נשבע דהתם הוא הימני שהרי עשאו שליח ומטעם זה נמי הבא צריכין הלוה או הנפקד לקבל שביעתם שהרי עשאוהו שלוחים והימננו ואפי' אם הלוה או הנפקד פוטרים את השלוחים שביעה כדו שלא יהיו נוגעים בעדות אינו מועיל דלאו כל קמינייהו דאיכא למימר משום הדיא הנאה דפטר להו משביעה הם מעדין לו הילכך אם מחללת כשמסרו בידו פטורה משביעה יש מי שאומר דמהני לפיכך אם אין השליח צריך לישבע כגון שהמשלח הלך עם השלח ועמד מרחוק וראה שעשה שליחו אינו נוגע והרי הוא כעד אחד ומזיק למלוה שביעה דאורייתא אם אין כאן אלא שליח אח' ואם הם שנים שלוחים והלך המשלח עמם ועמד מרחוק וראה שעשו שליחותם יא הרי הם עדים ופטור הלוה דהשרא אינם נוגעים שהרי אין צריכין לישבע אבל דבר הפוה הו' דעל פיו של הלוה שאומ' שראו שעשו שליחותו נאמין אורו לשוייניהו עדים דבשלמא לענין שביעה בשליח אחד דין הוא שיהיה הלוה עם השליח נאמנים להביאו לירי שביעה חמורה אבל כשהם שנים האך נסמך על הלוה שאמר שראו שעשו שליחותם לשוייניהו עדים לאפקועי מסונו של המלוה ולכך כתב מורי מהראי' ז' ששנים אינם נאמין לפטור הלוה והכי מפתבר ועדיין איכא למירקא אפי' לא ראה המשלח שעשו שליחותו אמרי דנוגעין בעדו' מ' משום שצריכין לישבע הא לאחר שנשבעו הרי שוב אינם נוגעין בעדות למה לא נאמ' הרי יש כאן עד' שלקח זה ממנו של זה שלא כדון ואיפטר לי לומר כיון שלא יוכל להחכר לעדות אלא על ידי שביעת הקידמת לעדות אין תורת עד' עליהם שהתורה לא הכשירה העדים אלא כשיתכשרו על ידי שבע' אחרת שהיא שביעה קול אלה ואם לא יניד ונשבע עונו אבל לא כשיצטרכו שתי שביעות כן ראיתה המעשה והגרת העדות כגון הכא נל' י' ברא

אע"ג דקל בכל התורה ששלוחו של אדם כמותו ועשייתו כעשייתו הכא אפקודנן שלוחות לענין זה שלא יוכל לבוש בפני שיש לחוש שמא ימות המלו' קודם שהיה זה לשליח ויפול המעט לפני הורש' והרי שליח זה איננו שלוחם של הירוש' ואם יאנסו בדרך יהיה הלוה חייב לשלם ליורשים מפני טנהן פקוד' ביד אחר בלא צווי' לפיכך נהנו חכמים ז"ל עצה טובה ללוה או לנפקד שלא יתנו לשליח וגם השליח לא יראה יוכל לכופו דהו' לכתוב למיחש למידי ברא' כסכא בשליחות בלא הרשאה אבל אם בא בהרשאה שהקנה לו בקנין אנכ קרקע מה שיטלו אצל פלוני הוי כאלו נהנו לו במתנה לענין זה שלא יחבטל השליחות לגבי יורשים אפי' אם ימות המשלח ואע"ג דקיימא לן שליח שווייה אפי' הקנה לו בקנין היינו לענין דלא מצי השליח להחפיש לנפשיה כיון דנרב כל דמתעני' ליה ס' דינא עליה דהר' אבל מאידפתכא ליה זיל דון ואפי' לנפשי' אהני לענין זה שלא נהבט' השליח אע"פ כשימ' פיהו אם יהוה שבת המשלח לכהחלה לא יתנו לו כיון שידע בודאי שמה המשלח ונהבטל השליחות ס' התורה והאידיכא נהניס הדינים שאם הכא בלא הרשאה פעמי ערב לנרבע שביא הרשאה צריך לרין עמו אע"פ שאינו שלוחו כלר' אם נראה לב"ד שהוא זנות למלוה דזכין לאדם שלא בפניו ועיי' ככרבי סהרא' סימ' ר"ז :

ב ודוקא כמת המשרת קודם שהניעוליו השליח ונאנסו ס' הכרחי חייב הלוה לשלם ליורשים אבל אם לא מת המשלח אלא בטל השליחות קודם שהניעו המעות ליד השליח ונתנם לו אח"כ ונאנסו פטור הלוה שיאמר למלוה סמכתי עיך שהיית עומד בשליחתך שכנסם שחוקה דשליח עושה שלוחותיו כח חוקה שבעל הבית עומד בשליחותו ולא היה לך לחזור כן ואין לי להפסיד בשביל חזרתך כיון שלא הודעתני שחזרת כן ואנכי לא ידעתי :

ג זכין דהמרשאה הכירו אפי' בקנין לא שווייה אלא שליח לפיכך מי שהרשה לאחר ורצה לבעל השליחות ולהרשות לאחר רשאי שררי וכול אדם לבטל לשליחותו ואם ירצה לומר שגם הראשון יהא שליחותו קיים וכל אחד משניה' יהא מורשה בדבר הרשות בידו וצויה מהם שיקדים להיבער צריך לדין עמו ואין הנחבע יכול לרחוהו למורשה ולומר' טמא המרשה ביטל שליחותך והרשה אחר שהרי זה אומר לו תן לי מה שיש בידך והאת הרשאתי והיה אצלך ואם ביטל שליחותי הוא הפסיד על עצמו והנחבע פטור שרדי בהרשאתו נתן וכן אם עמד המורשה בדין עם הנחבע ונתחייב המורשה דינו דין ואין המרשה יכול לסחור הדין בטענה שכשעמד עם זה בדין כבר ביטל שליחותו שהיה לו למרשה להודיענו מיד סיהו אם ידע המורשה כביטול שליחותו אע"פ שהנחבע לא ידע דינו בטל שכיון שהמורשה ידע שנתבטל שליחותו לא היה לו לעבור על דעת המשלח ולא הפסיד המשלח בזה זכותו וצריך הנחבע לחזור ולדון עמו / פיהו אם נתן לו המסן אע"פ שהמורשה ידע שנתבטל שליחותו כיון שהנחבע לא ידע בניטול המלוה פטור דמה היה כיון לעשות עוד ואם ידע הנחבע אע"פ שהמורשה לא ידע חייב :

ד המרשה את חבירו להוציא את שלו מיד המחזיק בו צריך ליקח לו בקנין שהרשהו וצריך לכתוב לו זיל דון וזכי ואפי' לנפשי' או שאר לשון הושה ליה דמשמשע פניה שמקנה לו שידון ויזכה בו שיהא לעצמו / ואם לא כתב לו כן אם ירצה המחזיק לא ישוב לו דבר שיאמר לו לאו בעל דברי' דידו את שאף על פי שהקנה המשלח בקנין אין נופו של זה משהעבד לו שיישב לו דהיאך יקנה לו את נופו סיהו מחייב להשיב לו ואי משום דשלוחו של אדם כמותו כבר כתבנו בסעיף א' דהכא אפקעה רבנן לשליחותו כו' אבל בשמקנה לו חמסן כזה כחזיקו צריך רשע להשיב לו על חמסן

ברא' כשטניהם לפנינו השליח והמלוה ומכתיב שיהא את זה אבל אם בא השליח לבדו ואמר עשיתי שליחותי כמו שצויתני אין המשלח יכול להשיבו עשה שליחותי שהרי אין עליו ארא מענה שמא סמ' לא עשית שליחותי ואין לו עליו שבעה אלא מהרים סתם וכן אם מת השריח אחרת למדינת הים וכו' כח להביע את הדעה אינו יכול להשיבו שלא פרעו השליח שהרי אין בען ס' שמוען עליו ודאי שלקח אלא מהרים הלוה חרם סתם ומטלם החוב שעליו :

א ראובן חייב לשמעון סנה ודר בעיר אחרת ולוי היה חייב לראובן מנה ואמר ראובן ללוי המנה שאתה חייב לי תן אותה לשמעון לוי אמר נחתי ושמעון אמר לא קבלתי הרי חרתי כמו שאמרנו למעלה נבי תוליד מנה לפלוני ונטבע לוי היסת טנהן ונפטר ושמעון נשבע בנקיטת הפז ונטול שאין חילוק בין תוליד מנה לפלוני או הן לו מנה שאתה חייב לי / מי ששלח שלוחו למשכן לו ששכח ולהביא לו הסעות והלך זה ומשכחו וכסכא לפדוהו אינו יודע אצל מי משכחו ששכח חרי זה פשיעה דהל' לאסוקי אדעתיה וחייב לשלם ואם אמר אצל פלוני משכנתו והיא בופר חייב לשלם ואפי' בשבועה לא נפטר דהל' למשכחו בעדו' והוא יא דינו עם אותו שאוס' שמשכן אצלו אבל אם הטשלה צוהו למשכחו אצל פלוני והוא בופר נשבע שמשכחו אצלו ונפטר שכיון שנקבו בסמו חטב השליח שהוא נאמן אצלו שלא יכפור לו ולכן משכחו אצלו שלא בעדים ואין זה פשיעה :

ב לוי שכא בשליחית ראובן לשמעון שילוחו לו חמישים זהובים וישלחם לו על ידו והאמינו שמעון ללוי ושלח לז' זהו' על ידי לוי ואחר כך תבע שמעון את ראובן בעד המשים ושוען ראובן שלא שלחו להביא לו אלא עשרים ועשרים הביא' לו הרי נשבע שבועה דאורייתא שלא שלחו אלא בעד עשרים ולא קבל אלא עשרים כדון כל מורה מקצת שהוא נשבע ולא משלם ולוי נשבע היסת לשמעון שנתן כל החמס' לראובן ונפטר / זהו כששלח ראובן ללוות משמעון אותם המעות אבל אם לא שלח ראובן אלא לגבות חובו משמעון ושוען שמעון חמישים שליחיו שילוחו מודה לו וראובן שוען לא שלחתינו אלא בעד עשרים עשרים הביא לי נשבע השליח היסת ונפטר משמעון וראובן נשבע שבועת המשנה שלא שלחו אלא בעד עשרים ולא קבל אלא עשרים וצריך לשמעון לשלם לו השלשים ש' וראובן שוען ודאי לא פרעתי שכיון שלא מנחתו שליח אלא בעשרים מה שנתת לו יותר לא בשליחותי נתת לו וא"כ לא הו' כהניעו לידו וגם הוא לא הביאם לי ושמעון שוען שמא עשיתו שליח להביא כל החוב והל' כאומר שמא פרעתך הילכך ושלם שמעון לראובן כל חובו וי' כיון שהמלוה עטאו שליח הרי הלוה ירד ברשות ליתן לשליח כל מה שאמר לו ואם השליח המעוה וחבע ממנו הרבה יותר ממה שצוהו המשלח איהו דאפסיד אנפשיה לפנינת שליח שאינו הנין לפיכך ישבע הלוה ויפטר וחכי מסתבר ולא דפי לריסא שנשבע ראובן ואינו משלם כל מה שאמר השליח אף על פי ששלחו רהתם להוציא ולהוציא אינם נאמנים לא שמעון ולא השליח דנוגעים הם אבל ליפטר נאמן שמעון בשבועה כ"ל :

הלכות הרשאה

קרב

אם מת המלוה או שביטל השליחות או ההרשאה וכו' יב סעיפים :

א אע"פ שלוחו ששלח למלוה חובו בציווי על ידי שליחו ונאבד פטור כמו שנהבאר בסיפן סקודם זה אם ירצה הלוה שלא לשלחו על ידי שליחו הרשות בידו ואין השליח יכול לכופו אפי' אם יש עדים שעטאו המלוה שליח והשעט

יכול להביע אותו על הכל הואיל ויש לו חלק בזה המסון ואינו צריך הרשאה מטעם האחרון או מהסוחרין דשלוהן של כולם הוא לפיכך אם השותף הזה שדן עם זה יצא חייב צריך שותפו לקבל דינו ואין השותף האחר יכול לומר לשותפו שדן אילו הייתי אני שם הייתי חובע כשענות אחרות ומחייב בעל דינו שיכול לומר לו למה לא באה לתכונם אחת אם יש לך חליעו אחרות לך ותובענו אבל דין זה שפעם זה השותף צריך לקבל דיוקא בדברים שאף אם הוא בעצמו היה בא לדון לא היה יכול לשנות כשענות חבירות לפיכך מתחייב גם הוא כשענת חבירו וכל שיוודין מיד לכנסו ואינו יכול לומר לנו לי זמן עד שארד עמו לדין אבל אם יכול לשנות כשענת כנון שהראשון הודה או שאמר אין לי ראיה זה כופר או יש לו ראיה לא הפסיד ואפי' כשאינו יכול לשנו' הא דאמרין שאינו יכול לומר לנו לי זמן עד שארד עמו לדין דיוקא שהוא היה בעיר ולא בא ודאי היה ניה' לוי' בשה שפעם זה בשבילו ועכשיו רוצה לחזור בו אבל אם לא היה בעיר לא הפסיד זכותי ויכול לומר לנו לי זמן עד שארד עמו לדין ולפיכך יכול הנתבע לעכב מתחלה ולומר לו או דון עמי בחליקך או הבא הרשע' ששותףך שהרי מסון שניכם בידי ושניכם אתם בעלי דיני והיום או למחר יבא אחיך או שותףך ויתבעני גם הוא ולא יוכל לסייע ליה מאי איכפת לך אם תזכה בדין תיפטר מחלקי ועוד אם ארד עמך לדין על החצי ואזכה בדין אצטרך לחלוק עם שותפי שיאמר לי מאן פליג לך וביוזם שאין אני יכול לזכות בחליק אפי' תרד עמי לדין על הכל למה לא הדון עמי על הכל לא יוכל לומר כן הוא דאיכפה ואיכפ' ליה דהא אם יזכה לא יזכה אלא בחצי ואם יתחייב יתחייב בכל ואם כן לקה לו מרת הדין וכי בשביל שאין התובע יכול לזכות בחלקו אפי' ירד עמו לדין על הכל נכופ' למחזיק שירד עמו לדין על הכל בדבר שיכול להפסיד ולא להרויח ועו' עיקר דינא פריכא הוא דמה שיאמר אצטרך לחלוק עמו לאו דינה הכי הוא שאין השותף יכול לומר כן אלא כפלהא דיכול לומר האי מנתה עריצא מהאי ומאן פליג לך לישול האי מנתה אבל הכא לישול עדיפיחא בהא מנתה מהאי מנתה דליכא ליה הכי יא היבא שאינו בעיר דאמר' שצריך המחזיק לדין עמו פעם אחרת שיכול המחזיק להחריס עליו שלא ידע שירד שותפו עמו לדין ושלא ציהו לירד עמו לדין :

קכג הרשאה על מה נכתבת וכיצד נכתבת ובו טו' סעיפים :

א מדינא דנפרא כיון דמסקינן שצריך ליקח לו בקנין ולכתולו זיל דון וזכה ואפיק לנפשך כמו שנחבא' טעמא בסי' ט' סקודם זה אין כוהבין הרשאה אלא לתבוע פקדינו שביד חבירו ולא כפר לו שכיון שהפקדון הוא בעין שהרי לא נותן להוצאה וגם זה לא כפר בו יכול להקנותו לו בכל מקום שהו' כאילו הוא שלו ואם היה הפקדון של מעות וקל' דמעות אינו נקנין בחליפין כמו שיחבאר בע"ה צריך להקנותו לו אנב קרקע דקניין אנב קניין מעליה הו' אפילו מעות נקנין בו כמו שיחבאר במקומו בע"ה וכן יכול להרשות לתבוע קרקע אפילו כפר בו דקרקע אע"ג דכפר בה הא איתא בעין ויכול להקנותה וכן מלוה בשטר יכול להרשות אפי' כפר בו דאע"ג דמלוה להוצאה נותנה ואינה בעין וגם זה כפר בו מכל מקום הכופר מלוה בשטר הוא כפירות שיעבו' קרקעות וכסס שיכול לקנות הסטר ושענו' בידו כדי שינבנו וצריך לכתוב לו קנה לך האי ולמסור השטר בידו כדי שינבנו וצריך לכתוב לו קנה לך האי שפרא וכל שיעבודא דאית ביה אבל אין כותבין הרשאה על פקדון שביד חבירו שכפר בו כבר דכיון דכפר בו כבר מיחזי כאילו חתמי פהדי אשקרא דמקניא ליה לשליח מדין דלית

הכספו שצדקו עם הוא כידו ברין מיהו אם לא כתב לו כן ונתן המתיק המסון ליד המורשה ונאכד פטור דלעניין זה שלוחותו שלוחות ולא נרע משליח שעשו כעדים :

ה ואם לא התקנה לו כל החוב אבל הפקדון אלא כתב לו דין וזכי ואפיק לנפשך מהצה או שלישי או רביעי ומאחר שלי' פתוך שהוא צריך לדון עמו על חלקי צריך הנהבע לדון עמו על הכל יש מי שאומר דדיוקא בכ' הג' שכתב לו מהצה או שלישי או רביעי אבל אם כתב לו דין וזכי ואפיק לנפשך מאה דינין והשאר שלי' זה הלשון ששמע שלא חרשהו אלא על המאה דיני' דדיוקא ואינו שזקיקו לדון עמו אלא על המאה דיני' :

ו הפרשה אף על פי שהקנה לו וכתב לו זיל דון וזכי ואפיק לנפשך אינו אלא שליח וכל ההוצאות שיוציא המורשה על דין זה הייבב הפסלה בהם שבך כותבין כהרשאה כל דמתענו לך מן דינא עלי הדר וכן אם רוצה המורשה להחזיק במסון אפי' יכול לצורך להחזירו שהרי אינו אלא שליח בעלמא לפיכך אם תבע המפקיד פקדונו מן הנפקד וטען הנפקד כבר נתתו למורשה שלך וחזרת והלוי' לו עליו צריך להחזירו לבעל הפקדון בחנם שהרי המורשה אינה אלא שליח בעלמ' ולא היה לו ללו' עליו דלוה לא שלח ולא להביאו לו ראו' וצדקה לו מעות בעיר אחרת והלך שמעון לשם ונתן לו ראו' הרשאה לקבל שם המעות ולהתן לו חמורה' כשיבא לעיר ראו' והלך שמעון וקבלם ואח"כ בא ראו' לשם ורוצה שישמעון יתן לו מעותיו שם דין עם שמעון ואין צריך ליתן לו המעות עד שיבא לעיר ראו' שהרי מתחלה ע"מ זה קבלם :

ז הרשאה שאין כתוב בה דין וזכי אלא כך היה כהוב בה סב ואפיק לנפשך אין לפוסלה מטעם שאין כתוב בה זכאי דסב חכי הוא מילת' היא וכן אין לפוסלה מפני שאין כתו' בה דין דכיון שכתוב בה כל דמתעני לך מן דינא עלי הדר ממלא ששמע שהרשהו לדון והרי זה במקום דון וכשרהואם כתוב בה זיל דון וזכי ואפיק לנפשך ואין כתוב בה כל דמתעני לך מן דינא עלי הדר הרי זו כשרה ואין הנתבע יכול לפוסלו ולומר כיון שההרשאה לא נכתבה ככל חילכתא כאילו אין לך הרשאה ולא בעל דברים דידי אה דארבה כל שכן הוא שאינו יכול לומר לאו בעל דברים דידי את שהרי אין כותבין לשון זה לכתחלה אלא להקנת המורשה שלא יוכל המורשה להחזיק במסון ולומר הקני' אותה לי כיון שכתבת לי דין וזכי ואפיק לנפשך שלא דבריעבר אפילו לא כתב לו כל דמתעני לך מן דינא עלי הדר לא יוכל להחזיק במסון משם דקל' דלא שויהו אלא שליח ולא הקנה לו המעות בקניין לומר אלא בהב' לו כן מן המעות שכתבנו כשע"ד שטר הרשאה אין צריך לכתוב בו זמן דלא נפקא מינה כלום לענין ההרשאה מהי הרשהו וכן מה שכתובין בו כרעות נפשי' בדלא אניסנא בו לא נפקא מינה כלום מ"מ נהנו לכהוב בו זמן ובדלע' אניסנ' בו' :

ח הבעל שכא' לדון עם אחר שמחזיק בנכסי מלוג של צשתו צריך הרשאה מאשתו שהרי ג"ף הקרקע הוא שלה ואם יש פירות בקרקע הרי הפירות הם שלו ומתוך שצריך לדון עמו על הפירות דן עמו גם על העיקר ואין צריך הרשאה ועיין בלבוש הכין וארנשן סי' פ"ה :

ט כתיב וכחש בעמיתו משמע שמכחש באחד והודה אחר כך חייב קרבן שבועה ולא כשמכחש לשנים ומקי' לה כנון שחבועוהו שנים ואמר' שמינינו יחד לוי' ואמר' להו אני שאחר מכם לוי' ואחר כך הודה שמיני' ליה פטור מקרבן שבועה ומעמא פשוט דלא הוי אלא כפירות דברים כעלמא שאין נאן שם כפירות ממון שהרי מכל מקום היה חייב לשלם הכל לאותו האחד ומכאן למרו' דלא אחר מן האחרין שלא חלקו או אחר מן השותפין שכא' להביע אחד שחייב להם לשהפות

ליה נפיה וכן אין כותבין הרשאה על מלוה שבעל פה אפילו לא כפר בה מפני שמלוה להוצאה נחתה ואין אדם מקנה לחבירו דבר שאינו בעולם כל זה מדינת דמרא מן הטעם שכתבתי אבל הגאונים חקנו שכתבין הרשאה אף על המלוה בין בשטר בין בעדי קניין אף על פי שכתב בה כבד כרי שלא ישול כל אחד מסוג חכירו ויולד למדינה אחרת ויפסיד שאין כותבין הרשאה אבל על מלוה על פה שכתב לה חקנו שיכתבו הרשאה ומ"מ לא ידע משליח העצמו כעדים שכתבאר כס' קכ"ב ואלא שער הכל כותבין הרשאה ל"ש פקדון ל"ש נזל ל"ש מלוה בשטר לא שנה מלוה על פה ואע"ג דכפריה וכן אנו נוהגין ומעמא דמילתא דכיון דע קרא טעמא הוא משום דמיחזי כשקרא אמן למיחזי כשקרא לא היישגין כיון שיש כזה תיקון העולם שאין כל אדם יכול לילכת בעצמו להבוע הפיעותיו ואפילו אמלוה דכפריה נוהגין לכתוב דאף על נכ שאין יכול להקנות לחבירו אפי' אנב קרקע מ"מ יכול להרשית דהא קיימא לן שליח שוויה ונהי שאינו יכול ליתנ' לו במתנה שליח מצד לשווייה דתקנה הוא שהקנו נבי שליחות כאילו היה הוא עצמו קונה הקניין קניין גבור משום תיקון העולם כדברבנו :

ב היה לו טביעה על חכירו אינו יכול להרשית עליו אחר להטביעו שאין זה דבר שנקנה בקניין שאינו אלא דברים בעלמא לפיכך מי שהיה לו טביעה על חכירו וכתב לו הרשאה על התביעה שיש לו על חכירו אין ההרשאה כלום שהתביעה אינו דבר שיוכל להקנו אלא צריך לכתוב ההרשאה על המסון שעליו התביעה :

ג כבר אמרנו בס' הקודם סע' פ"ג שיכול המרשאה לבטל השליחות הראשון ולהרטי' לשני או לשניהם יחד לפיכך המרשאה לאחר ואח"כ הרטה לאחר ושניהם באים כהרשאתו לפנינו אין להבוע להטיב אלא לשני שהוא ודאי עיקר השליחות שהרי ניתם המרט' על הראשון ואם דן עם המורשה הראשון ונתחייב החובע יכול השני לסחור הדין :

ד אין למורשה רשות לכתוב הרשאתו לאחר מזה יאמר אין יוציאו שיהא פקדוני ביד אחר ואם ההנה עמו שיכול להרשית לאחר ואחר לאחר הכל לפי חנאו :

ה מורשה טמח להבוע או שמכר לו או מחל לו על השביע' או שעשה עמו פשרה לא עשה ולא כלום שזה יכול לומר לתקוני שדרחיק ולא לעוותי לפיכך אם ההנה עמו בין לחיקון בין לעוות אפילו אם מחל על הכל מחל וכל שכן אם פירש בה כתיחתך כמחילתי :

ו היה לו חוב על גו' ואמר לחבירו שיהיה לונ' כ חוב עליהם כשם שתעשה בשטרך תעשה בשלוי והלך ומחל להם חובו וחוב חכירו חייב לשלם לחבירו לפי אומנת מה שהיה שיהי לימכר במעות מזומני' דאנן שהדי כסאמר לו כשם שתעשה כשיך כו' לא למחילה קאמר שאין דרך למחול חוב לגוי אלא לרון עמו ולהעמידו שיהא בטוח קאמר ומתייבנין ליה משום דינא דגרמי :

ז פורשה שהוא פורשה כשכר החלוי ועומר אם יוצי' מסון מיד הנהבוע יקח שכרו ואם לא יוציא לא ישול כלום הרי זה אינו נעשה ער דנוגע בעדות הוא כמו שיהבאר בס' זה בע"ה ולא עירף מורשה כזה מן החובע עצמו לפיכך מורשה כזה כשכא בשענת כריא כנון כפני הפקיד לך פלוני ופלוני כך וכך או בפני לית מסנו כך וכך הרי הביעתו כתביעת התובע בעצמו ושליחו כמותו ואם מודה במקצ' הרי זה נשבע שנתנת ההורה על מה שכפר ואינו יכול להפך השבועה על המרט' דהא טביעה התורה אין מהפכין ואם אמר להר"ם אע"ג שהמורשה טוען ברי ומעיד למרשה לא נחשב לער להביאו לידו שבועה התורה כיון שנוגע בעדות הוא אלא ישבע הנתבע היסת ויפטר ואם טוען שרוצה להפך השבועה על

המרט' שיבא וישבע וישול אין מניחין המעות כידו עד שיבא דטמא מערים הוא ומפני שידוע שאין המורשה יכול לבא או שחושב יו בייש לכא דנה לדינא ודיינא ליטבע הוא אומר כן וישארנו הכעו כידו לפיכך הנהכמו לוחכמים ואמר שיוציא המסון מידו ויהא מונח ביד כד' עד שיבא המרשה וישבע וישול וכן בכל הדבר' שהולח הנהכע במרשה יש לחוש שטמא מערים הוא לפיכך ידון עם המורשה ויהא המסון טמח ביד כד' עד שיבא המרשה וישול ויש כח למרשה להחרי' על פי שטוען טענה שקר כדי לעכב המסון ולאחריו :

ח וכשמניח המסון ביד כד' כהכ רבינו יוסף קארו ז"ל דפ"ל שקובעין לו זמן להובע שיבא וישבע ואם לא יבא בחון אותו הזמן יחזירו כד' לנהבוע כמינו דאר"כ לקרה שרת הדין דשטא הלה הובעו שקר ולא ישבע לעולם ויהיה מסונו של זה מעוכב ביד כיה דין לעולם והוא איננו חייב לו וכל שאין צריכין הודעה אחרת להובע אלא אומרים כן למורשה שקבעו לו זמן כך וכך דמסרמא המורשה יאמר לו ואם לא בא מחזירין המסון לנהבוע כל :

ט ואם אין הנהכע מבקש להפך הסנועה על המורשה אלא הקבל עליו השבועה רק שאימר אינו נשבע עד שהחרים בפני המרשה על פי שטוען ערי שקראין שומטין לו שאין חרם זה אלא מהקנת הגאונים ואין מעכבין השבועה משום תקנה זו הקלה :

י מורשה שהורשה כשכר ידוע שאפי' אם לא יוציא המסון מיד הנו בעי' שול שכרו קרובו כשרים בין לערחה בין לדין שהרי אין לו חלק לא בהפסד ולא בהנאה וכטעם זה מ"כ הוא עצמו אם טען כריכשר לער ואם טוען הנהכע להר"ם מזיקו שבועה דאורייתא :

יא אבל מורשה שיש לו חלק במה שיוציא מהנהכע קרובו הפ פסולים בין לדין בין לעדו לפיכך מי שיש לערדים על חביוהו רא' ורטה אחר מהעדים או מקרוביהם אלא אם כן קצץ לו שכר ידוע שאפילו אם לא יוציא מסון מיד הנתבע ישול שכרו :

יב וכן אם יש לו עדים כפריעתו לא יבא לרון עם כהרשה שיש לו חלק כרביעתו אם הוא קרוב לעידי הפריעה שהרי יבטל ערותו ולא כל כמיניה דהובע להרשות מורשה סיבטל עדי הנתבע יכול אדם להרשות ללוה לרון עם ערב קבלן שלו ולא יוכל הקבלן לדחותו ולומר פציני מן הערכות ארא ידון עבור הלה ואחר כך יחכנו ופצינו :

יג יכול אדם להרשות נשים ועבדים אף על פי שכפופין תחתיו בעליהם ואדניהם ורדם כרם יש להזיד נם כן לעשות שליחו של זה ויש אומרים אבל לא עבדו שאין יכול להרשות עבדו לפי שאין קניין לעבד על ידי רבו שהרי גיפו קניו לו וידו בידו ואם כן אף על פי שהקנה לו כל מה שהקנה לו ועדיין הוא שלו נמצא שאינו אלא של חו בלא הקנאה ויכול הנהבוע לומר לאו בעל דברים דידי את אבל אשתו יכול להרשית שחייאם נתן לה מהנה קנהה ואין הבעל אוכל פירות נמצא כשכתוב לה זכי לנפטך אין רנחבע יכול לומר לאו בעל דברים דידי את :

יד לקסותאכא דחליפין קונה לכל אדם אפילו לגוי לפיכך יכוין לשלוח הרשאה ביד גוי פתרי מקנה לו אותו הדבר שיש לו נבי המחזיק על ידי חלפין וקנאו הגוי אע"ג דקיימא לו דשליח שוויה ואין שליחו לגוי כסו שיהבא לקפן לא אמרי' דשליח שוויה אלא לענין שלא יוכל המורט' לעכב אותו הדבר אבל לשאר דברים הוי הקניין קניין נמור לפיכך גם הגוי קונה מה שכתוב בהרשאה וכלכר שיהא מלכתוב בה וקנינא מיניה שמשמע שהגוי הקנה דבר לאחר וק"ל דאין שליחות יזכירה לגוי שאינו יכול לזכות משלו לאחרים אלא יכתוב וקנה הגוי כלום שחוקנה מה שכתוב בהרשאה ולקנות יש לויד :

ידואבל לא הוחזק כפרן יכול הוא לחזור ולישלן דאמיני אין רצונו של מפקד שהוא פקדונו ביד אחר ואי שויה מריה דפקודן שליח להביאו לו כיון דגלי דעמי דניחא ליה דליהביה ניהריה אם בא לחזור אינו חוזר דהא ליכא לשימר אין רצונו שהוא פקדונו ביד אחר ואפילו כמציא לו שליח דהא מפטר בהכי שנמר מאחריות אופילו לא מציא לו שליח אלא דרועינן דשליח זה מדומן גבי מפקד דככל וסמא הוה מפקד גביה אם בא לחזור אינו חוזר :

אמרי השליח למלוה הנה מעותך ששלח לך פלוני בחוכך בידו אך אני רוצה להתחזק בהן כשביל חוב שיש לי בידך אם המלוה מודה דשליח שיש לו בידו ואין לו שאר נכסים שינכה זה מהם חובי והגיע זמן הלואתו אין כח ביד המלוה לערער על המטרה ולזכר הפסדהני מעותי שמסרתם ליד מי שאינו יכול להוציאם מידו שהרי המטרה יאמר לו אף אם תיו עדיין בידו הו' מוציאין אותו מידו מדר' נתן הו'איל ואין לך נכסים אחרים אבל אם יש לו נכסים אחרים המטרה כופה לשליח ליתנם למי' שכל זמן שלא נתנם לו לא נפטר המטרה מן החוב והשליח חוזר ונזבת אותה ממנו וכ'ש אם אין המטרה מודה דשליח שחייב ליתנם למלוה אפילו אם אין לו נכסים אחר' אף ע"פ שהוא היה נאמן כנגד הקלוה לומר אני תופש בהובי כסנו דפרעתך הו'איל וכל זמן שלא באו ליד המלוה יא פקע שליחיה ונמצא שהשליח בעל דברים של השליח הוא ובנגד השולח אין לו מנו שאינו נאמן לומר החזירתי לך הו'איל והולך כזכי דמי אינו יכול להחזיר' לו כדאמר לעיל סעיף א' :

ואם מת המטרה ולא רנייה נכסים שאז אין יורשי המטרה חייבין למלוה כלום וחזר הרין בין השליח ובין המלוה שנשתרחו לו ואפילו קבלם מהמשלח בעדים מני שיכול לומר למלוה פרעתך ונאמן בהוסת נאמן נכ בהוסת לומר לו אני הופש בהובי שאתה חייב לי כיון שאין תובעו בהם המטרה ולא יורשיו אבל אם המשלח הניח נכסים הרי המלוה טובה מהם ואז יורשי המשלח חייבין לשלוח והל' כאלו אביהם חי ומוציאין מידו ויש מי שאומר שאם בא השליח להחזיק בהם בשביל חוב שיש לו ביד המלוה או המפקד אפילו לא הניח נכסים אינו יכול דכיון דאל' הולך כמאן דא' לזכי דמיאו הולך על מנת שתהננו לפלוני דמי ואי מקיים קנאי זכאי לא לא זכי וכאלו לא יצא מיד המלוה או הנפקד מעולם דמי וצרי לקיים הנאו ולא להתחזק בהן :

במה דברים אמורים דהולך הוי כזכי במלוה או בפקדון כיון שכבר יש לו קצת זכות בממון זה נקנה לו כקל אבל במתנה שאין לו זכות כבר בממון זה לא הוי הולך כזכי שצריך קניין נמיר לזכות בו ואפילו עשאו שליח למקבל ואסר לו הנותן הולך לולא הוי כזכי לפיכך אם אמר הולך מנת לפלוני שאני נוהג לו יכול לחזור בו עד שיגיע ליד המקבל ואם היה המקבל עני שאין לו ר' זוז נעשה נדר ואינו יכול לחזור בו :

ואם אמר תן מנה לפלוני במתנה שאני נוהג לו י'א דתן לא הוי כזכי ויכול לחזור בו כל זמן שלא הגיע לידו אלא אם כן אסר לו זכי לו ואז זכה לו וקנה וקנן שהיה ברשותו אבל אם אינו ברשותו לא ומיהו אפילו אינו ברשותו לכשיבא לרשותו יזכה לו אם לא יחזור בו הנותן קודם לכן וישאומרים דלישנא דתן הוי כזכי במתנה והוא שנוהג לו החפץ עתה לידו ובשעה שנוהג לו אמ' לו חן חפץ זה לפלוני דכיון דנותנו עתה לידו כרו ליתנו לו מי' שבא לידו זכה בו המקבל אבל אם מתחלה לא בא לידו על דעת לזכות לזה ואח' כך אסר לו חנהו לפלוני לא קנה אלא בקעסד שלטתן ואפילו אם הוא הופש החפץ בידו בשעה שאמר לו חן כיון שלא בא לידו מתחלה ליש כן :

יד ב ב ז ו הני

מנו פתיח ואסר לא טוב עשה בעמיו ודרשו חז"ל זה הנא בהרשאה כר'א כשהנהכע וההוכע בעיר אחת אבל אם הנהכע בעיר אחת וההוכע בעיר אחרת הרי זה עושה מצוה שאין לך מציל ממין חברו נדל מה שאם אי אתה אומר כך כל יחד יסור ממון חברו ויולך למדינת הים ויש אומרים שאין חילוק בין אם היה עמו בעיר או לא אלא שכל זמן שהמורשה הוא אדם ובעל טענת מהעכר על רוב לא לו זהו אשר לא טוב עשה אבל אם עושה כרו להציל עשוק מיד עושקו מצוה קעבד' א'א שאין אדם יכול לעשות מרשה שלא בפניו דחוב הוא למרשה שאומרים עליו אשר לא טוב עשה וגו' ואין חבין לאדם שלא מדעתו לכן אם נהרצה אחר כך וקבלן קנאו שגרה דענה למפרע :

קבר נתבע אם יכול לעשות מורשה וכו' סעיף אהר

א הנהב' אמרו חז"ל שאינו יכול למנות מורשה שיבא לבית דין להשיב כעדו לחובע והוא יושב בביתו שהמורשה יטעון טענת שקרים לפי שאינו כוש מן החובע אלא יבא הנהכע בעצמו ויטעון האמת שיבוש לטעון שקר דחוקה אין אדם מעז פניו בפני בעל חובו ונישים יקות שאין כבודו לבא לבית דין נכ' לא התירו להן שיעשו מורשה ויטעון מה שירצה ולא יבוש אלא שישנן להן סופרי הדריבין והיא בעצמ' טוענת בפניהם האמת שתיבוש מביהם לטעון שקר והם מסדרין דקרייהם לפני הכ' וכיוצא בזה עושים לתלמיד חכם שחורתו אומנתו חילא ביה סילתא לסילא לבית דין ולערער בהדי ע"ח דכבוד תורה עדין :

קבה השולח חובו או פקדונו על ידי שליחו וכו' סעיפים

א ראובן שהיה חייב מנת לשמעון או שהיה לו פקדון בידו ואמר ללוי הולך מנה זה לשמעון אם בא ראובן לחזור ולישלח הימנו אינו יכול דהולך כזכי דמי ומיד כשהגיע ליד לוי זכה בשביל שמעון דכיון לאדם שלא בפניו לפיכך בין אם מת לוח או סליח יתנהו לשמעון או ליורשיו ומ' ראובן חייב באחריותו עד שיגיע ליד שמעון או ליר' יורשיו ומעמ' דמסתבר הוא דהיאך יהיו באחריות שמעון והוא לא ידע ולא צוה לו שיתנהו לו על אחריותו ואם יהיו באחריות שמעון הל' הוב' לו ואין חבין ירשם שלא בפניו ואם החזיר לוי המנה לראובן והעני ראובן אחר כך ולא היה לפרוע בעניין שהפסיד שמעון שרלו לוי חייב לשלם שהוא פטע כמה שהחזירו לראובן ואם פחת אונס החזירו לראובן כגון סאיים עליו ראובן בדבר שהיה בידו לעשותו עד שהוצרך לוי להחזירו פסיד וישאומרי' שבשהחזיר לו המנה לראובן שניהם חייבין באחריותו ומאזה סהם שירצה יכול שמעון להכוע אותו עד שישלם כל חובו וראובן שהיה לו מעות ביד שמעון ואמר ללוי לקבם משמעון והרד לוי וקב' ואת' אסר שמעון ללוי שיהזור לו מעותיו שקבל בשביל ראובן ואם לא יחזירם לו יכפור לו חוב שהי'ב שמעון ללוי ממקום אחר והנה לוי אומר לראובן לא קבלתי בשבילך בדי שאפסיד את של' ורוצה להחזיר' בדי להציל את חיבו' וראובן אומר לא החזירתי מאתר שכבר עשית שליחתי וזכות כשכילוי הרי המעות שבדיך הם שלי ולא מציל ממניך באמוני הדין עם ראובן שאין זה נקרא אונס הפוסדו דהיאך יציל ממנו כממון חברו :

ב והא דבפקדון אינו יכול לחזור ולישול מיד לוי דהוקא כשההוזק הנפק' כפרן דאז זכות למפקד שתצא מהחת

א נבר'כנו בסימן טו סעף יט שתקנו חז"ל דמעמד שלשה' יהיה נ' כקניין לפיכך ראובן שהיה לו מנה ביד שמעון בין מלוה בין פקדון וא"ל במעמד שלשה' מנה שיש לי בידך הנה ללוי בין שנה' חנה' בין שנחנו לו בפרעון חובו קנה מיד ואין ראובן ולא שמעון יכולין לחזור בהם אף על פי שעדיין הם עסוקין באותו ענין דלא אסרינן שיבליין לחזור כל זמן שעסוקין באותו ענין אלא בקניין סודר שאין הקניין נעשה בנזף הרבר אבל בשאר קניינים כגון משיכה ומסירה והנכרה הוציל ונעס' הקניין בנזף אותו הדבר הנקנה אין אחד מהם יכול לחזור ה"ה נמי במעמד שלשה' שסיד נסתלק הזוכה מעל המסחה והמסחה נכנס במקומו ומצ' הכל עשוי ואין המסחה הולא המסחה יכולין לחזור בהם וכן אין המסחה יכול לחזור ולמחלו למסחה שהיא בירו ואפילו אם נולד לו לאחר שהלוה ראובן לשמעון שכשעה שנשתעבר שמעון לראובן לא היה לו בעולם אפ"ה קנה השעבוד עכ"ו על ידי המעמד שלשתן :

ב ב"א כשהיה לראובן מנה ביד שמעון דקא סקני ליה ללוי מאי דאית ליה נבי שמעון אבל אם לא היה לו מנה בידו אלא שאמר לו הן מנה ללוי בשבילי ואפרענולך לא קנת סידו וכל אחד משלשה' יוכל לחזור בו ולא מחל אלא על מנת לקבל משמעון ושמעון לא נתן עדיין הרי לא חלה פחילתו כל זמן שלא קנה בקניין ואפילו פרע שמעון מקצת החוב יכול לחזור על השאר וס"מ כל מה שנתן שמעון חוזר ונוב' מראובן סאחר שעל פיו נתן לו וכן אם המקבל פטר הנותן למטרי כפי' כשעת מעמד שלשתן צריך זה שקבל עליו ליתן לתת למקבל דהא לא נרע מערב דעלמא :

ג ראובן אמר לשמעון במעמד שלשתן סהם הן מנה ללוי ולא אמר ליה מנה שיש לי בידך הנה ללוי ושמעון שורה שיש לראובן מנה בידו אלא שאמר כיון שלא פירש מנה שיש לי בידך הנה ללוי לא היה דעתו על המנה שיש לי בידו אלא שא"ה לו מנה ואתננו לך ואני חוזר כי ולא אלונו אין בדבריו כלום דמסתמא על מנה שיש לו בידו קאמר ולא ביקש שילוונו ויש חולקים ואמרים כיון דמעמד שלשתן תקנת חכמים היא והולכתא בלא שעמא היא אין לנו אלא מה שהקנו והיינו מנה לי בידך הנה ללוי וזה טעם הדין המנה שבידו לא מיחזי אלא כערכות טבקש ממנו שירא ערב בעדו וילוונו לו ולזמנו לפירעו ולא קנה שיכול לחזור בו שהרי לא היה ערב בשעת סתן מעות ולא בקניין :

ד היה לראובן ביד שמעון כור של חסין ואמר לו במעמד שלשתן הן ללוי נ' דינרין שהרי יש לי בידך כור של חסין ונחרצה ואח"כ רוצה שמעון לחזור בו שאומר אין לך ביד' נ' דינרין אלא חסין הוי דינא הכי אם החסין הוא פקדון ופירש לו הן לו נ' דינרין במעות מן החסין לא קנה לי סיכול לומר לומר שמעון איני חייב לשרוח למכור חסין של ראובן כדי לפרוע חובותיו ואפילו אם יאמר לוי הן לי חסין שיה חמשים דינרין יכול לומר לו לא ציוני ראובן ליתן לך חסין אלא מעות אבל אם אמר לו סתם הן לו נ' דינרין מחסין שיש לי בידך נעשה כאמור לו חסין שיה נ' דינרין הן לו וקנה ואם היו חסין הוואה אצלו הוואיל להוצאה ניהנת שהרי זה חייב לו לשמעון או חסין או שוין אם לא הוילא חסין נוחז לו מעות ואע"פ קאומר לוי דינרין במעות קנה ונתן לו מעות או חסין שיה חמשים דינרין כשער שבשוק שכל מה שנתן לו נתן לו בפרעון ושוה כסף כסף :

ה אמר לו מנה לי בידך חנאי לקלוגי במעמד שלשתן ואמר לו אני אתנהו לך לכשארצה וכשתובעו אומר לו אני רוצה עכשיו אין בדבריו כלום וחייב ליתן לו לזמן שהי' חייב לסי' למתה דאע"ג שאמר כפי' בשעה שהמחה אצלו אתנהו לכשארצה כיון דקל סיבולים להמתות אצלו לוח בעל כרחו

והני מילי בשאר מלוה חן אבל אם אמר לו זכה לו בעיר שהחפץ בידו זכה לו אע"פ שלא בא לירו מתחלה לשם כך או אפילו לא היה בידו בשעה שאמר לו זכה אלא שהנביא אחר כך כדי לזכות לו זכה אפ"ה שלא בפני הנותן ושלא בפני המקבל דכיון שאמר לו זכה שליחותיה קעביד אבל אם לא אמר לו זכה כחד אנפי שאמרנו אפ"ה אותה לפקדון בחצירו של שליח לא זכה למקבל מתנה :

ח ראובן שאמר לשמעון רולך מנה ללוי שאני נותן לו מהנח והלך שמעון ליתנו ללוי ופצאו סמה חזין אם ברי היה הנותן בשעה שנתן ומת בחיי מקבל יתן לירשי המקבל דקל' מצוה לקיים דברי המת כדבר שהוא כושלש מוכן ומוסין לפניו בשעה שנותן ואומ' תנו זה לפלוני אפ"ה היה ברי כשאמר כן ומת מצוה לקיים דבריו לפיכך כשפת הנותן בחיי המקבל זכה בו המקבל וכשמת נס הוא אחר כך הורישו לבניו ואם מת המקבל בחיי נותן יחזור לירשי המסלח דהולך לאו נכחו דמי ואף על פי שמת הנותן אח"כ לא שייך לומר מצוה לקיים דברי המת דכיון שמת המקבל בחיי נותן כבר בשלו דבריו בחייו :

ט ואם שכוב פרע היה הנותן בשעה שנתן חזינן אם מת מקבל בשעה שנתן המנה ליד השליח יחזור לירשי הפסלח דכיון שמת המקבל לא היה ראוי לקנות אבל אם היה המקבל חיי' בשעת שנתן המנה לשליח יתן לירשי המקבל אפילו אם מת הנותן אחר כך בחיי המקבל ואפילו נולדו יורשי המקבל אחרי מיתת הנותן אף על פי דבשעת מיתת הנותן לא היו יורשי המקבל ראויין לקנות למ"ד המוכה לעובר לא קנה וגם המקבל לא קנה בחייו כיון שמת בחיי נותן אפילו הכי קנו למפרע משעת נתינה מן הטעם שיתבאר הילכך כיון דאית' למקבל בשעת סתן מעות הוברר הדבר שזכה משעת המנה והורישו לירשיו ועדיפא הך מתנה דש"מ משאר מהנות ש"מ דבשאר מהנות ש"מ אינו קונה עד לאחר מיתה וכל זמן שלא פת יכול הש"מ לחזור בו אפילו בעודנו ש"מ והבא אינו יכול לחזור בו בעודנו ש"מ עד שיעמוד ויתרפא ומעמא דלא דמי הבא לשאר מהנות ש"מ דשאר מהנות ש"מ אינו נותן כלום במסירה ואינו מוציא המסון מתחת ידו הילכך אינו קונה עד לאחר מיתה ויכול לחזור בו כל אימת שירצה אפילו בעודנו ש"מ אבל זה שהוציא המסון מתחת ידו ונתנו ליד השליח ודאי דעתו היה שיקנה המקבל מיד בלא מעמא דבריו ש"מ ככהובין וכמסורין דמי אלא בלישנא דהולך שחוא הבא כזכי ובמשיכת ההוא שליח דזכי ליה הוא דקנה דאע"ג דהולך דבריו לאו כזכי דמי הולך דשכיב פרע כזכי דמי דמסתמא כי יהוב מסונא לשליח אדעהא דזכי ליה למקבל קא מסר ליה והוא דלא אמר זכי אנב צערא לא רמי אדעתיה מידי דהוה אגישו דקיימא לן דאע"ג דברו שאמר כתבו נס לאשתי אינו כלום עד שיאמר תנו ונבי ש"מ כוחבין אע"ג דלא אמר תנו משום דאמר שרעתו היה לומר תנו אלא שהיה כהול בצערא ה'גלבי מתנתו ה"ל כאילו אמר מהיום אם מתי לפיכך כל זמן שלא עמד אינו חוזר ואם יעמד חוזר אפילו כבר בא ליד המקבל :

י ומכל מקום כל זמן שלא נתברר שנתרפא צריך השליח לעשות שליחותו ואין לו לחוש שמת יתרפא אלא יתננו למקבל או לירשיו ואם ימות הנותן יאמר למקבל ואם יתרפא יחזור לנותן :

הלכות מעמד שלשתן

ק"ו הפורע חובו במעמד שלשתן וכו' כ"ג סעיפים

לבוש עיר שושן   הלכות מעמד שלשתן   פא

יא טען לוי שמעון היה עני בשעה שהמחה אצלו וראובן אומר עשיר היה והעני אם החיב שנהחייב ראובן ללוי הוא בשטר על ראובן להביא ראיה שעשיר היה והעני ואמילא יביא ראיה אם יש נאמנות בשטר נובה לוי חובו בלא שבועת פראובן ואם אין בו נאמנות ישבע לוי וישול הואיל ויש לו שטר שהרי אפי' אם היה טוב' ביד ראובן היה צריך לקיימו אף כאן צריך לברר שלא הטעהו ואם היה מלוה על פה נאמן ראובן בשבוע' היסת לומר עשיר היה באותה שעה כמנו דאי בעי אמ' פ' רעה' ויהיה נשבע היסה ונפטר כי אמ' נמי ההפחא שהמחית' אצל שמעון בדין היה נאמן ושבועת היסת :

יב ראובן שאמר לשמעון שטרי הובית שהם שליוהם בידך תנס ללוי והיה זה במעמד שלשתן כל זמן שלא חזר בו ראובן חייב לשמעון ליתנם ללוי במצות ראובן אבל אם חזר בו ראובן אינו חייב ליתנם לו אע"ג שהיה במעמד שלשתן כל זמן שלא קנה השיעבוד שבהן דהיינו שלא כתב לו קנין לך איהו וכל שיעבודו לא קנה נזון בין במסירה וחליפין בין במעמד שלשתן הילכך מחזירין לראובן שהם שלו אלא א"ב כהכ והקנה לו הם וכל שיעבוד והפחהו אצל זה שהם מופקדין בידו רקל המחאה הוא נססירה ונמצא שהם קניויות לו בכתיבה ומסירה :

יג ואם לאחר שנחרצה הלוואה או הנפקד ליתן למקבל אומר עיניתו כחשבוניו ולא היה לו ליתן למקבל כלום ושעיתי כמה שהודית' לו אם יכול לברר בעדים שהוא אומר אמת פטור אפילו היה בעדים כשנחרצה ליתן לו שהרי כטענ' נחרצה וכל קניין כשעות חוזר וחייב הנותן ליתן למקבל נת שהמחהו אצל זה אם המחזהו בפרעון חובו אבל אם נהנו לו בתורת מהנה אינו צריך ליתן לו כלום שאם ההודאה היתה בשעות גם השהנה היתה בשעות שאיה סבור שיש לו אצל זה ואותו נתן לו ואם אינו יכול לברר הטעות אם המחהו בפני עדים וגם קבע לו זמן ליתנו לו לזמן ידוע והוא בהוד' זמנו אינו נאמן לומר שעיתי דכיון שהוא בהוד' זמנו שאינו יכול לומר פרעתי גם לומר שעתי אינו נאמן דלוי ליה כגו' ושעיתי שענה גרועא היא / וגם אם ירצה לומר משטה הייתי כך דלא עדיפת כגברא דאתית מחמתיה וכי היכי דמצניא לומ' לראובן משטה אני כך השתא נמי מצניא למיטר משטה אני כך לא שמעינן לית דאע"ג דלא הוה בקניין מעמד שלשתן הוא כהודאה בקניין ובקניין לא פצי למיטר משטה אני כך כשבואר לעיל כסימ' פ' אוע"ג דלא אמר אתם עדיי כי כל קניין הוא בשטר והמחייב עצמו בשטר אין צריך לומר אתם עדיי דהא יחד אותה להיות עדים בשט' ועוד דלא שייך למיטר משטה אני כך אלא כתוב מהבירו לפי שבשכתוב ממנו שלא כדון מודה לו כרי להשטות בו אבל הכא אם רצה להשטות בתובע למה ישטה בשלושי שלא ידע כלום אם חייב לו אם לא ואם לא המחזהו בעדים נאמן לומר שעיתי כמנו דלא היו דברים מעולם או כמנו דפרעת'ך אם הוא אחר הזמן דכיון שלא היו עדים בדבר לא חשש להודות דמיטר אמר אם אמצא טעיתי דרנא כי כיון דליכ' מאן דאסהיד עלי ונשבע שכועו' היסת למקבל ונפטר והמקבל הוא חוזר לחבוע לנותן לפי ה"א שכתבנו בסעיף ט' שלא נסתלק המקבל מן הנותן ויכול לחזור בו ולפי הסכרא הראשונה שכתבנו טס גם הנותן פטור אלא שנשבע שבועת היסת למקבל שהיה לו מנה בירו כשהמחהו אצלו אם המחזהו אצלו כשכיל חוב שהיה לו בירו אבל אם מחנה נתן לו אין צריך ליטבעו ויש מי שאומר אע"פ שהוא באופן שיכול לומר פרעתי אינו יכול לומר שעיתי כמנו דפרעתי דהוי כמו מנו במקום עדים דאנן סהדי שלא טעח ולא שכית שיטעה אדם ויודה שחייב דאדרבה אדם מוקד' הישיב קוד' שיוד' שחייב וכתב מורי מהר"ם א"ז וז' וכן

כמו שיבאר בסעיף ז' והרי הוא חייב לממחה לשלם לזמנו לאו כל כמיניה לומר לזה כשארצה אהנהו שזה המקבל עוסק במקום הממחה וכל דין שיש לממחה עליו יש לזה המקבל עליו בעל כרחו :

י המחזהו אצל חברו בעניין דלא קנה אינו נאמן לומר שפרעו אה"כ דכיון שהמחהו אצל זה אע"ג שהוא בעניין דלא קנה ודאי שהוא חשב שקנה ואנן סהדי דטוב לא פרעו ולואי שיפרע אדם מה שנרא' לו שהוא חייב והכא הרי לדעתו אינו חייב לו שכבר פרעו בהמחה וזולסה פרעו שנית :

יז כיון שתקנו חכמים דמעמד שלשתן יהיה כמו אחר מן הקנינים אם נתן לו במעמד שלשתן אפי' לא נחרצה הלוה או הנפקד ליתן לזה שצוה המלוה או המפקד צריך ליתנו לו בעל כרחו כיון שאמר ליה במעמד שלשתן :

יח לא היו במעמד שלשתן כשאמר לית מנה לי בידך תנהו ללוי לא קנה ויכול לחזור בו לא שנא מתנה מרובה ל' ש' מתנה מעטת ואם קנה מיד מי שהמעות בידו בתורת הודאה דאית ללוי גביה מנה אצלו יכול לחזור בו ודווקא דקנה מיד מי שהמעות בידו אבל אם קנה מסירה דממונא דהיינו מן הממחה לא מהני שאינו יכול להקנו' להבירו חוב שיש לו על אחר שאין אדם מקנה דבר שאינו ברשותו וחוב שיש לו על אחר כיון דמלוה להוצאה ניהנה לא חשיב ברשותו ואפילו בשקנה מיד מי שהמעות בידו דווקא דקנו מיניה בתורת הודאה שהודה דאית ליה גביה לההוא סני כך וכך זוזי אבל בתורת מהנה לא מהני ביה קניין גרידה לא שנא מלוה לא שנא פקדון דאין מטבע נקנה בחליפין :

יט ואם לאחר שהעמיד ראובן את לוי אצל שמעון במעמד שלשתן לקבל ממנה מה שהיה לו בידו כדי שיפרע לו מחובו ונחרצה שמעון ליתן ואחר כך רוחה שמעון את לוי ורוצה לו לחזור ולהטבע פראובן אינו יכול שיאמר ראובן מיד שנחרצה' ליפרע משמעון והעמדת'ך אצל שמעון ואמרתי לו שיתנהו לך נפטרתי ממך וי'א שיכול לחזור בו כל זמן שלא פטר לוי את ראובן בפירוש שאם לא פטרו בפירוש אלא ששהק כשהעמידו אצל שמעון יכול לומר לו לשובתך עשיתי ששתקתי כאילו נחרצתי לקבל המנה שאתה חייב לי משמעון כדי להקל מעליך אבל לא פטרתיך אם שמעון לא יתן לו אף ע"ג שאמרו מעמד שלשתן שיקנה הוא הילכת' בלא טעמ' ומשמע שקונה מיד שצראה פנים שנחרצה לא דלית ביה טעמא כלל אלא שמעם כל דהו תקניהו והוא לתקנה השוק שמי שקונת סחורה ואין בירו מעות ולך ויעמידנו אצל בעל חובו שיהן לו השעות שחייב לו בעד הכחורה שקנה ואין צריך להמחין ער שיקנה לו בקניין ועוד יפוי כח עשו למלוה שהלוה ישתעבד אפי' בעל כרחו למקבל אבל שיעשו תקנה שיפטר ראובן מלוי המקבל כשתיקה בעלמא אין לתקנה זו סכרא ומשמעם א"כ יפטרנו בפירוש ואפי' אם פטרו בפירוש אם הטעהו בדרך שיבאר בסמוך סעיף י' וי'א חוזר על ראובן וס' אפילו לפי דעת זה אינו יכול להטבע את ראובן חחלה כל זמן שיוכל לגבות משמעון כי ה' עיקר החייב ולא נשאר על ראובן אלא דין ערבות וכתב מורי מהר"ם א"ז וז' ל' להורות כסכרא האחרונה וא"כ אין אנו צריכין לחלוקים שכותבין בסמוך סעי' י' וי'א כי הם אליבא דסכרא קמיתא ואם נתרשל המקבל ולא חבט המעות ער שהעני מי שהמעות בידו ובטביל זה לא יוכל לגבות ממנו לבע' אינו יכול לחזור על הממחה דה"ל כאילו הראה לו מעו' לישלן בחובו ולא נשלן דפטור ואם זה שהמעות בידו אומר שנתן אם נפטר הממחה ע"ל ס' צ"א :

אמר לו במעמד שלשתן מנה לי בידך תנהו לפלוגי ונמצא הלוה עני ואין לו מנה לגבות ממנו הרי זה חוזר ונוכה פראובן מפני שהטעהו ואם ידע לוי שהוא עני או שהיה עשיר באותה שעה והעני אינו יכול לחזור בו :

הלכות מעמד שלשתן

לבוש עיר שושן

כיון שלא היה חייב לראובן כלום אפ"ת היה נוח ליה דליקום בהיסגותו ועל דעכשיו לא בעי למיתב ליה מפי מ"מ אסדינך דעתיה במאי דיהיב ליה כבר דהוה נחא ליה דליקום א בהיסגותיה ועכשיו מתרמס וחוזר כו' ועוד ולא סהימן לומר לומר ששעה כדי להוציא מה שנתן כבר אדרבה אסינך דקדק יפה ואילו לא היה לו בירו מטל ראובן לא היה נותן בשבילך כלום ללוי :

זו ראובן חנר חכירות מהקהל ונתחייב להם בסך דמי החכירות לפרוע לזמן פלוני והקהל היו חייבים לסמעות חמשים זהו העמירו הקהל לשמעון אצל ראובן ואמרו לו במעמד שלשתן שיתן לו מאותו חכירות חמשים זהובי ונתרצו לתנה לו ואחר כך נר בשל החכירות מרעת ראובן ורוצה שמעון לחזור בו ותובע החמישים זהו מהקהל שכיון שנתבטח החכירות קשה להוציא ממנו הדין עם הקהל וצריך שמעון לחבוע את ראובן שהרי קנה ממנו כמעט שלשתן וגם ראובן חייב לתנם לו כדון אע"פ שנתבטל החכירות ואפילו אם לא ינכו לו הקהל אותם הנ' זהובים כי כבר נתחייב ראובן לשמעון ולא יפסיד שמעון הואיל וראובן בטל החכירות מדעתו ולא דמי לההיא דעיינתי בחשבוננו ולא פש ליה נבאי ולא מידר דאמרי דהוי קניין בטעות וחוזר דההם שאני שנהכר הרבר בעדים שבשעת מעמד שרשתן לא היה חייב לו כלום ומת שקבלנו עליו ליתן לו היה בטעית אבל הכא בשעת המעמד היה חייב לקהל ונתחייב לכל לשמעון אם נתרצה אחר לבטל החכירות החוב שנתחייב הוא בו לשמעון אי אפשר לו להפקיע הילכך חייב ראובן ליתן לשמעון חמשים זהבי וצריך שמעון להובעו לדין ולרוציאם מידו ולא מן הקהל וראובן יהיה דינו עם הקהל אמנם אם ראובן נכרא אלמא הוא לא ציית דינו או שאין לו נכסים חייבין הקהל לפרוע לשמעון שאע"פ שאמ"ר ראובן ליתן לשמעון במעמד שלשתן לא נפט' הקהל בשתיקה של שמעון אלא א"כ פטרן כפירוש כדכתיבנא לעיל סעיף ט' ראובן הכע מנה שמעון והשיב מנה היה לך בידי אבל פרעתך שהערתך אצל לך ונתרצה ליתנך כשבילי ונכית ממנו קצתו בפני דרביא עדים על זה שליו נתרצה ליתנך לו ושאר לו שמעון או מעתה לא תתבע ממני כלום שהרי לוייתן לך בשב ליתן לך ראובן ואומר שלא נתרצה לנכות מלוי ומה ששקט מפני שלא חשש לרבריו ומה שנכח מלוי הוא כמה שהיה הוא חייב לו אבל מה המנה לא נבה מסנר כלום חייב שמעון לפרוע לראובן ואינו נאמן כשבועתו שפרע לו הוא או אחר בשבילו שהרי מירה שהיה חייב לו מנה אלא שאומר טרפיעו כמה שהעמידו אצל לוי ונדר לו ליתן המנה בשבילו וחשב כאילו פרעו כזה ונפטר ממנו אם כן ודאי לא פרעו פעם אחרת ואותו פרעון לא היה פרעון שרא נתחייב לוי לראובן במעמד שלשתן כיון שא"ה היה לשמעון ביד לוי כלום אלא שאמר לפרוע לראובן כשבילו והל' כערך לאחר מתן מעות לפיכך חייב שמעון לפרוע לראובן אמנם מה שמעון שגבה מלוי מקצת המנה בפניו זו ודאי מענה ודאית היא ואף על פי שא"ה נתחייב לוי מן הדין ליתן לראובן כשבילו כלום מ"מ כיון שחוא מענה כריא שבפניו קבל פרעון ממנו ישבע כמה היה הפרעון שקבל מלוי מאיתו מנה ויפרע הסותר עכ"ל השור וכל דמיירי שהעדים שהביא העירו שליו נתרצה ליהנו לו והעירו ג"כ שראו שליו נתן לו קצת מעות כפניהם אלא שאינם יודעים כמה וגם אינם יודעים אם נתנו לו דווקא על זה החוב אלא שראה שמנה לו מעות לידו דא"כ למה אמר שיבע שמעון כמה היה הפרעון ויפטר לפה לא ישבע ראובן כמה שנכח מלוי היה ממה שליו היה חייב לו ויהא נאמן כמנו דלהר"ם דשמעון לית ליה מנו דלהר"ם שהרי עדים מעידים שהיה חייב לו לית ליה ג"כ מנו דפרעתי שהרי פסק שאינו נאמן לומר פרעתי אחר ג"ל :

יח ראובן

ג"ל עיקר דווקא אם הודה לו בפני עדי ואין לו אלא מנו דפרעתי כגון שהוא וחר זמנו דוודאי אדם לדקדק היטב קודם שיודה בפני עדים לכך לא מהימנינן לו על טענת מעיתי כמנו דפרעתי אבל אם הודה לו בלא עדים שבו' לומר להר"ם נאמן לומר שיעהי במנו דלהר"ם אפ"ה הוא חוד זמנו ואין כאן מנו דפרעתי דאדם שמודה בלא עדים אינו מדקדק כ"כ בהדאתו שאינו חושש להודות בלא עדים דמימר אמר מאי איכפ' לי הדנא בי ואפילו אם נתן לו כתב ידו שאינו יכול דומר להר"ם נאמן לומר שיעהי במנו דפרעתי כיון שלא היו עדים בהודאתו לא דקדק כ"כ בסוסיס דבריו כן ג"ל והלא ביש חילוקין על זה ועל ס' פ"א סעיף כ"ג ע"כ עם ביאור דבריו ג"ל :

יד ואם הניתן מודה ששעה בחשבון והמקבל אינו יודע אם טעה אם לא ואם נהנו למקבל כשביל חוב שהיה לו עליו והפחירו אצלו ליפרע ממנו אסי יסלו נכסים לנותן שכול המקבל ליפרע ממנו נאמן הנותן לומר ששעה ויחזור המקבלי ויגבה חובו מן הנותן אבל אם אין לו נכסים ואפירויש לו עד אחר שמעיד כרבריו לאו כל כמיניה לחוב למקבל בהודאתו אפילו בהעדאת עד אחד כיון דהאי לא ידע ואינו יכול לישבג להכתיש העד אינו מפסידו ולא אמינך אדרבה מהוד שיענו יכול ליטבע מפסיד כדאמינך בעד המעיד לחייבו סחוד שאינו יכול לישבע משלם דלא דמי דההם השבועה היא מן התורה וכיון שהתורה חייבתו לישבע והוא אינו יכול לישבע אמרינן שישלם אבל שבועת כנ"ג עד המע"ד בפרעון סדרבנן בעלמא היא ואמרי' בה היכא דאיפשי' לישבע משתבע והיכא דלא אפשר כגון הכא דלא ידע אינו מפסידו ואפירויש לו נכסים נמי אם הוא נכרא אלמא והשני נוח לו ליפרע ממנו לא מהימן אפ"כ בעד א' כיון שיש למקבל סום הפסד ואם מתנה הוא אינו נאמן כלל וצריך הנפקד ליתנו למקבל וחוזר ונוכה אוהו מן הנותן כיון שמו' שלא היה לו בירו כלו' ונכרתו הוא נתחייב ליתן לזה ואין חילוק בזה כיון אם נתן הנותן למקבל בשג"ל חוב שהיה לו בידו כיון אם נתן לו במתנה :

טז ואם המקבל סודה ששעה בחשבון והניתן אינו מודה הנפקד פשור בלא שבועה שהרי מיר כשהמחה הנותן למקבל אצל הנפקד ונתרצה ליתן לו נסתלק חוא ממנו ודינו עם המקבל והרי המקבל מודה לו שאין לנותן ביד הנפקד כלום ושכועה למה אבל הנותן צריך לישבע למקבל שיש לו אצלו מה שהמתנה נכיה ודין זה הוא אפילו לפי ה"א שכתבתי בסעיף ט' שכול המקבל לחזור בו כל זמן שלא פטר בו דעד כאן לא אמרינן שלא נפטר המסח אלא כשמי שהמתנה אצלו לא רצה ליתן לו * וט"ם צריך הוא להביע לאוהו שהמחהו אצלו ולעשות כל השתדלותו לנכות חובו ממנו וכל שלא עשה כן אינו יכול לחזור על כעל חייבי וכאן כיון שהוא נרם בעדותו שלא נכה כבר נפטר היה ממנו ב"ד א שהמחהו אצלו בשביל חוב שהיה לו בירו אבל המחהו אצלו כשביל מתנה פשור בלא שכועה דהא לית ליה נכיה ולא מידי ואפילו שיודה הנותן שלא היה לו ביד הנפקד כלום אינו חייב למקבל כלום דמהנח בטעות היה :

טז ראובן המחא את לוי אצל שמעון לתת מנה ללוי עבור ונתרצה שמעון מפני שהיה פבור שיהיו לראובן בידו מעו' ופרע קצת ללוי שוב עיין בחשבוננו ומצא שלא היה חייב לראובן כלום וינינו רוצה ליתן יותר ללוי הדין עם שמעון כיון שראובן כבר היה חייב ללוי קודם שהעמידו אצל שמעון ונדר שמעון ליתן המעות ללוי בלא קניין מאיזה טעם נחייבו אם מטעם ערב לא נחייבו דהוה לוי ערב שלא בשעת מתן מעות משום שמעון שלשתן לא מחייב כיון שלא היה לו בידו כלום אבל המעות שנתן כבר ללוי אינו יכול להוציאם מידו בטענה ששמעון מעיתי ולא היה לראובן בידו כלום דאמרינן שנתן לו מדי לקיים צבוח שאמר ליתנם לו וצ"ל ודע ולא משתעבד

* לבוש עיר שושן * הלכות מעמד שלשתן * פב

ישראל והמקבל הוא גוי כל זמן שאין ישראל הנוחן חוזר בו יכול זה ליתנו לגוי שאפילו אמר כינו לבין עצמו מה שיט בדרך תנהו לגוי פטורא שיתנהו לו לעשות שליחותו כל זמן שאין ישראל זה חוזר בו אבל אם חזר בו הנוחן אע"פ שאמר לו במעמד שלשתן לא זכה הגוי וחייב הנפקד להחזירו למפקד ומיהו אם אין הנפקד יכול להישמש מן הגוי שלא ליתן לו לפי שבדיניהם הוא חייב ליתן לו כיון שאמר ליתן לו אזיחן לגוי והוא פטור מן המפקד ואיהו דאפסיד אנפשיה שאמר ליתנו לגוי והוא יודע שצריך הנפקד ליתן לו ה'ג' אם הנוחן גוי והמקבל ונפקד ישראל קנה הישראל ויכול להוציא מיד ישראל הנפקד בבר מצוה מעמד שלשתן דכיון שהפקיעו חכמים ממונו של ישראל במעמד שלשתן כ"ש ממונו של גוי ואם הגוי הנוחן הוא אגס והוציא ככח מיד הלוח קודם שיתן לישראל המקבל אם היו המעו הלוואה נביה חייב הלוח לפרוע גם לישראל המקבל שהרי כבר נתחייב לו ואם הגוי עסק ונזל את הלוואה מה למקבל בכך אין הישראל דמקבל מפקד בכך ואם פקדון הוא ונכנס הגוי בבית הנפקד ונטלו בחוקה אינו חייב רשלם לישראל שאינו אלא סומר לשני כמו שהיה סומר לראשון ופטור מהאונסין אפי' אם עסקו הגוי ונטלו את שלו והציל הפקדון ונטלו מן הפקדון כל מה שהוציא עליו ואין זה מציל עצמו בממון הקירו כיון שלא בא האונס אלא כשכיל פקדון זה שבשכיל פקדון זה בא מתחלה לכיבודו ואין זה חייב לתת את שלו להציל הפקדון אבל במלות לא שייך הוא שעמא דמלוה להוציא ניהנה וכאילו אנסו בשכיל ממון אחר דמי :

בג מכנסת מלוה על פה לבעלה אין צריך מעמד שלשתן דאלימור רבנן שיעבורא דבעל :

קכז דין איש שלוה מאשתו וגרשה או מעבדו ושחררו והיה לו הגר וכו' ב' סעיפים :

א האיש שלוה באשתו ואח"כ גרשה או ליה מעבדו ואח"כ שחררו אין להן עליו כלום שכל מה שקנה עבד קנה רבו וכל מה שהיה ביד האשה הוא בחזקת בעלה עד שתביא ראיה שהוא מגדולייה ואם חולקין בזה ועיין בלבוש הבין וארנסן סימן פ"ו :

ב הלוח מן הגר שנהגירו בניו עמו וסת לא יהזיר לבניו ואם החזיר אין רוח חכמים נוחה הימנו ושעמא לפי שבכר ידעת ונכסי הגר מיד שמה הם הפקר שאין לו יורש דאפי' בניו ונחזיו אינם קרוביו דברי קסטן שנוהר דמי לפי"כ אם החזיר אין רוח חכמים נוחה הימנו לפי שמיקל בכבוד בני ישראל שמשוה הגר ובניו לבני ישראל ברא' כשהיה הורחן ולירדה שלא בקדושה אז היו זיזול גדול לבני ישראל שמיקל כל כך בכבודן אבל אם היה הורחן שלא בקדושה ולירדה בקדושה אע"ג דמדינה נס זה אינו יורש אה אביו מ"כ אם עשה לפניו משורת הדין והחזיר לבניו רוח חכמים נוחה הימנו שעשה לפניו משורת הדין ונס לא יוקל כל כך בכבוד ישראל להשוותו להן כיון שלירדה היתה בקדושה :

קכח דין הפורע הוב של חבירו או שמשכנו בשביל חבירו וכו' ב' סעיפים :

א הפורע חובי של חבירו שלא מדעהו אפי' היה בשט' ואפי' היה לגוי עליו משכנו ונטלו זה שפרע אין הלוח חייב לסלם לו ונטל משכנו ממנו בחנם ואבד זה הנוחן מעותיו ושעמא משא' שזה מצי למיסר ליה לא אהנית לי כלום דהיינא מצייסנ' ליה לכ"ח והיה מחיל לי ואף על פי שהיה לו משכנו מסני הוינא מפייסנ' ליה עד שהוא מדרר לי משכנו ואפי' היה חסלו' דוחקי לפרוע ומראה לו שאין דעתו קרובה אצלו למחול לו את

יח ראובן הטכיר חפץ לשמעון בסך ידוע ליום לזמן פלוני שיצטרך לו וראובן היה חייב ללוי מאה זהוב' והמחהו אצל שמעון ויצאו בהן במעמ' שלשון על ספק אותו שבירר' ולבסוף לא נתחייב בשכירות אלא חמשים זהוב' כי לא נצרך יותר לחפץ ועתה חובע לוי משמעון מאה זהובים כי יצא לו בהם כסתם בלא תנאי ושמעון אומר לא היה לראובן בידי אלא שכר החפץ ואין השכר עולה יותר מחמשים הוי דינה הוי אם שמעון יצא ללוי סתם במעות ואמר מאה זהובים ש שלישל ראובן אתנם לך ולא הזכיר לו שכר החפץ אז צריך ליהנם לו ואפילו אמר סתם זהובים שחייב אני לראובן פשע החפץ אתנם לך חייב ליהנם לו כיון שהורה שה' חייב לראובן מאה זהוב' משכר החפץ לאו כל כמיניה לומר סכתי על מה שהייתי עתיד להשהמש כחפץ אלא כיון שאמר שאני חייב לראובן הרי הורה שנתחייב' בהן ללוי במעמד שלשתן אבל אם מודה לוי שעל שכר החפץ הבטיחו לתת לו ולא הי' שמעון חייב מעו' לראובן אלא שכר אותו החפץ אינו חייב לתת ללוי כלום אפילו דמי השכר ששחמש באותו חפץ עד אותו היום אינו חייב ליתן לו דשכירות אינה משתלמ' אלא לבסוף דהיינו כשחוזר לו החפץ והרי בשעת מעמד שלשון לא היה כאן לא כליה ולא פקדון ולא קנה המקבל כלום אצלו :

ט ראובן הקנה לשמעון מנה שיש לו ביד לוי במעמד שלשון ונחזן לוי לשמעון ערב אע"פ שאינו ערב כקניין משתעבר לפי שהוא ערב כשעז מתן מעות שמשתעבר בלא קניין שהרי לא היה לוי חייב לשמעון כבר כלום ועכשיו בזה המעמד הוא שמתחייב לו כיון שנתערב לו באותו מעמד עצמו מתחייב לו בלא קניין ויש מי שחולק כיון דמ' אין כאן מתן מעות ואיפשר שיכול לוי להפטר מן הפרעון הזה ע"י שחזיר בו המקבל כמו שכתבנו בסעיף ט' או בשאר אנפי שכתבנו שיכול להפטר ולכך לא משתעבר הערב :

ך מעמד שלשתן על ידי שליח כנוחן ששלח הנוחן שלוחו לנפקד לתנו למקבל לא מהני דכיון דעיקר דינה רמעהר שלשתן הליכא בלא מעמא הוא הכו דלא לוסף עליה אבל במעמד שליח המקבל מהני דלענין הפקעת ממון הנוחן אמרינן הכו דלא לוסף עליה אבל לענין זכיות המקבל אמרי' טיחויו כמותו והוא שעמא המקבל שליח אבל אם לא עמא המקבל שליח אלא שאמר ראובן לשמעון כפני לוי מנה איש לי בדרך תנהו ללוי שיזכה בו ליהודה ויכול לחזור בו שהרי לוי אינו יכול לזכות בו ליהודה עד שיבא המנה לידו ונמצא שלא זכה יהודה בכלום אפוסרופוס של יהומ' לא הוי אלא כשליח של יתומים ולא יוכל להקנות מעות של יתומים במעמד שלשתן

כא ומסעם דהכו דלא לוסף עליה דין מעמד שלשתן ליתיה מפי הכהב אלא דווקא במעמד שלשתן ממש :

כב יש מי שאומר שאין חילוק בין ישראל לגוי לענין דין מעמד שלשתן לפיכך ישראל שאמר לגוי מנה שיש לי בידך תנהו לישראל פלוני במעמד שלשתן והואיל ונתרצה המקבל לחזור על הגוי שלק עצמו מהישראל ואין לו לחזור עליו אפילו שלא יתן לו הגוי כלום איהו דאפסיד אנפשי' שנתרצה לילק עצמו מעל חובו ישראל ולחזור בחובו על הגוי וכן גוי שאמר לישראל ואפילו הישראל ממונה בענין שלשון גוי ואמר לו השלשון מנה שיש לי בידך תנהו לישראל פלוני במעמד שלשתן ואמר הממונה כן אעשה חייב ליתן לו ואינו יכול לומר אנוס הייתי ויש מי שחולק ואומר שלא תקנו מעמד שלשתן אלא בישראל אבל לא בגוי ואומר שלשה חילוקים יש פנוי לענין מעמד שלשתן הא' שאם הנפקד או הלוח גוי ואמר לו הישראל במעמד שלשתן תנהו לישראל פלוני זה לא קנה שהרי אפילו יזכה לו ע"י גוי ק'ל דלא קנה שאין זכיהו לגוי ולא צריך מעמד שלשתן מזכיהו נמורה ה' כאם הנפקד או הלוח

הקהל שהלוח לצורך המס יכולין לפרוע בעד כל הקהל וכל א צריך ליהן חלקו / והא דאין אדם נחפש על הבירו היינו שאין הקנה בעד אבל אם יש הקנה בעד הולכין אחר המנהג ומכל מקום קצתן עשו שלא כהונן והעליל הסר עליהם אין צריכין ליהן לזה דודאי אדעהא דהכי לא נשתחש בתקנתם אם לא שפירשו כהדיא .

הלכות ערב

קב"ט דין הערב בשטר ועל פה ומתי נפרעין מן הערב וכד"ב :

א הערב לחכירו משתעבד מן החורה אפי' בלא קניין וכתב דכתב אנכי מערבנו וכו' ואי לאו דקבל יהודה מאביו וערב משתעבד לא היה אמר כך וכיון שכתבה התורה ש"ם ודינה הכי הוא ב"ד כשערבו בשעת סתן מעות טכ"ן אסרו יהודא בשעה שבקש שיחן לו את בנימין דאע"ג דמשתעבד נפשית בלשון אסכתא אם לאיפרע לך פלוני אני אפרע לך חייב דחמנא דבהויא הנאה דקא מהימן ליה גמר ומקני ומשעבד נפשית אפילו אם אין נכסים ללוה אבל אם לאחר שהלוהו אסר אני ערבא שתבע את הלוה ברין ואמר לו אחי הנח לו ואני ערב או שהיה חונק את חכירו בשוק ליתן לן את שלו ואמר לו הנח לו ואני ערב אין הערב חייב כלום אא"כ קני מידו ואפילו אסר בפני ב"ד אני ערב אינו משתעבד עד דקנו מינית סיהו כל ערב אם פרע לסלוה בצווי הלוה חייב לשרס לו מה שנתן למלוה ואם קנו מידו שהוא ערב מסון זה בין בפני ב"ד בין בינו רבין המלוה נשתעבד :

ב ואם אסר בשעה סתן מעות הלוהו ואני ערב נשתעבד הערב ואינו צריך קניין דבהויא הנאה דקא מהימן ליה משתעבד נפשית וכן אם הכ"ד דקבלוהו לערב כנון שהיה הכ"ד רוצין לגבות מהמלוה ואמר להם הניחוהו ואני ערב לכם משתעבד בלא קניין דהואיל ויש לו הנאה במה שהאמינוהו ב"ד באותה הנאה שיעבד נפשית / וערב בשעת סתן מעות אפילו לא נתערב כהדיא ארא אסר לו לסלוה חוכל ללוות לו כי בשות הוא ועשה זה על פיו והלוהו והיה שקר חייב לשלם לו דהוי כאלו נתערב לו בהדיא :

ג אם החזיר שטר חוב על פיו שהיה לו שטר חוב על ראובן ואמר לו שמעון החזיר לו שטר ואני ערב וכן אם החזיר משכון על פיו היה ליה ערב בשעת סתן מעות וכן אם פטר הלוה על פי הערב הל' בערב בשעת סתן מעות י"א שאם היו לערב מעות של לוח כידו בשעה שערב נשתעבד בכל ענין אפילו בלא קניין .

ד ערב היוצא לאחר חיתום שטרות פ"י לאחר שהתמו העדים כתב בשטר הוא החתימה בחתימת ידו ואני פלוני ערב ועיבר שכתב ידו הוא זה או שעדים מעידים עליו י"א הואיל וחתם בשטר משתעבד בלא קניין לגבות מכני חרי ולא כמשעבדו דהואיל וחתום אחר שחתמו העדים ואין חתימת העדים מעידת עליו לית ליה קלא וי"א שאינו משתעבד אלא בקניין ולהרס כס אפי' ערב היוצא קודם חיתום שטרות צריך קניין כל שלא נכנס ערב אלא לאחר סתן מעות :

ה כשם שאין הערב משתעבד אלא בקניין או בשעת סתן מעות או בכ"ד כך הקבלן אינו משתעבד אלא בשעת מדרכי הללו שאין חילוק ביניהם אלא לענין שיעבור כתובה או נדוניא לחתן כפי שנהבאר בלבוש הבין ס' ק"ב סעיף ו' וכל היכא דבעי קניין אילא קנו מיניה אינו טובא אפילו נכנס בני חורין דלא משתעבד כלל אפי' כתב לו שטר ואפי' נתן לו הקיעת נפלו לא לשתעבד אם הוא במקום שלא נחשב לקנות

לו את חובו אפי' פטור שיאמר לו הוינא מפצר ביה ומרבה עירי רעים עד דהוה מחיל ליה וכתב מורי מהרמ"א ז"ל וכן נ"ל עיקר / וי"א הווקא כשפרע לישאל אבל אם פרע לנוי חייב לכולי עלמא שהרברידוע שאין גוי מהפייס אלא ברצי כסף וכ"ש אם פדה משכנו מן הגוי שחייב לשלם לו וכן ראוי להורו עכ"ל מורי ז"ל וכו' לפי הטעם שכתבתי שאין שהגוי מהפייס כו' שלא אמר מורי דבר זה כשהס גוי אבל לפי מה טראיתי עכשיו בסדינות אילו שמורגל בין הסוהרים שמחמת רוב הסתמרות ומשא ומהן שיש להם זה עם זה הם נוהגים הרבה בהקפה וכשעוברים להם זמני הפרעון ואין משלמין להם דרכם להת רבעלי חובות שלהם זמנים ארוכי לפרעון ועשיין כמה פשרות ופטרות אחר פשרה כיואינס מקבדין להמהנהג המעו רק שישתלם הקרן שלו אפילו לזמן ארוך שאינו מספיד לאגר נשר עד שבשנחשיב הריבית שהיה עולה המעות נפטר מהם הלוה בדבר מועט או שיפטר מכל ההיב במעות הריבית שיעלו על המעות ומשתכר הלוה כמעט כל הקרן וזה דבר מצוי ורגיל הרבה בין הסוחרים לפיכך אם עמד אחר ופרע לכוהר גוי בשביל חכירו אין חכירו חייב לשלם לו כלום שהרי הרבר ירוע ומפורסם שהסוחר גוי מתרצה לזכמים ארוכי יותר מכל הישראלים שהישראל חיש לאגר נשר נ"ל ועיין בלבוש ע"ז ס' ס' ס' ס' הפודה חכירו מן השבית אם חייב לשלם לו / ויש מי שאומר שכל זה מיירי שלא היה משל חכירו בידו אבל אם היה משל חכירו בידו ופרע ממנו חובו מה שעשה עשוי / וי"א שאפי' נתן משכון שלן בעד חכירו והוא יש לו בידו מסון או משכון אחר הואיל ואם רצה היה יכול לתת של חכירו אע"פ שלא נתנו חייב לשלם לו עכ"ל :

ב מי שנתפש על חכירו ולקחו גוי מסון ממנו כגלל חכירו אין חכירו חייב לשלם לו ונ"ל דאפילו לפי ה"א דלעיל דפרע לנוי חייב ה"מ בחוכ גמ' סודאי היה הגוי תוכעו שישלם לו חובו ולא היה מחיל לו אבל הכא מיירי שהפסחו השלטון או שר העיר מחמת איזה דבר שאינו ממש הקצב ואילמא שפגעו זה או שלא בא פתאום דביתו והפסחו סחמת חכירו יכול להיות שהחביא עצמו עד עקור זעם והיה בא הרבר לידו שכחה ולא היו תובעים את חכירו כלל לכך אין חכירו חייב לשלם לו דא' ל' מזלך גרמה שפגעוך ויוצים לנזידך ולוקחים אותי לפחחוק פה להם נ"ל ואין לך מי שנחפש על חכירו ויהיה חכירו חייב לשלם לו חוץ מן המס הקצוב על כל איש ואיש בכל שנה או שנתפש על התסורה שנתן כל איש ואיש בכל שנה או שנתפש על התסורה שנתן כל איש ואיש בכל בעברו עליהם הוא או חיילותיו והיה חייב לשלם לו מפני שזה שהוא דבר קצוב על כל איש ואיש בכל שנה הוא נחשב כחוב בפנקסיהם ואין דרך לבה לידו שכתה והרי הוא כחוב של גוי שאמרנו שחייב לשלם לו כ"ל והוא שיקחו ממנו בפרות בפני עדים שבגלל פלוני לוקחים ממנו זה ממנו / סלמד שהיה אצל בעל הבית והלוה לגוים על משכונות ויצא לדרכו ולא פשר עצמו עם הגוים והניח קצת מעותיו ביד בעל הבית ורוצה ב"ה לעכבם כי הוצרך להתפשר עם הגוים אין יכול לעכבם דה"ל כמו נחפש על חכירו בו ועל סוף ס' קכ"ו אחד נחפש מחמת מס של קהל אחר שהוא אינו נוהג מס עמהם והפש הוא משל אחד שהוא מן אותו הקהל יכול להופשו בשביל כל הקהל כי כולם שוחפין וכולם אחראין וערבאין זה בשביל זה ולכן אין צריך זה לגבות מכל אחד חלקו המגיע עליו על פי הפנקס / י"א שאין אדם נחפש בעד מס חכירו אלא קודם שנתפייס המלך שאו שיעבוד המלך על כולם יחד בשותפות שעדיין לא נרע כמה יתן כל אחד בפני עצמו והרי הן אחראין וערבאין זה לזה אבל אם כבר נתפייס המלך שידע כל אחד מה שיהאין אין אחד נחפש על חכירו שאינם שוב שותפים ואחראין זה לזה שכל אחד יתן חלקו / מירו פרינס

לבוש עיר שושן חלכות ערב פג

לקנות בכך וסבל מקום כופין אותו מחמת תקיעות כפי שהוא כמו שבועה ויש נפקותא ג' בזה לענין הדין שאם בקשו הלוה להיות ערב בערו והגיע זמנו ופרע הערב אם היה משתעבד מחמת ערבותו היה הלוה צריך להחזיר לו מעותיו אבל עכשיו שלא נשתעבד אלא מחמת תקיעת כפו אע"פ שפרע הערב למלוה בזמנו אין הלוה צריך להחזיר לו מעותיו שיכול הלוה לומר לו לא בשביל ערבותי פרעת אלא מחמת שבועתך והל' כפורע חובו של חבירו שלא מרעהו שכתבנו דינו לעיל סי' קכ"ח סעיף א' נ"ל ועל סי' ע"ג סעיף ח' מי שנתן מתנה לחבירו ואמר ליתנה לו לאחך זמן והעמיד לו ערב י"א דהוי כמו ערב בשעת מתן מעות ומשתעבד בלא קניין ויש חולקין והכי מסתבר דליכא למישר בההוא הנא' דמהימן ליה כו' דמה הו' עושה לו בהאמינו לו מה יש לו לעשות לפקבל מתנה על כרחו צריך להאמין לו ולא דמי לשמאמינו ועושה מעשה על אמונתו שמלוה מעותיו לזה מה שאין כן במקבל מתנה נ"ל :

נעשה לו ערב בקניין וכתב לו שטר יש לו דין מלוה בשטר למרוף ממנו משמעבדי לא כתב לו שטר אע"פ שנעשה ערב בקניין אינו אלא כמלוה על פה ואינו נוכח אלא בכני חר דאע"ג דסתם קניין לכתובה עוסד והל' כשטר מ"א כיון שאין חיוב זה בא לומצד עצמו אלא שנתערב לאחרים כל שלא נכתב לית ליה קלא לפיכך אינו נוכח משמעבדי וי"א כל היכי דקנו מיניה שורף משמעבדי דקניין אית ליה קלא אפילו נבי ערב אע"פ שלא כתב לו שטר וערב כ"ד לדברי הכל נופה משמעבדי אפילו לא כתב לו שטר וכל הודאה כ"ד אית ליה קול וכשטר דמי :

לא עשה לו הערב שטר בפני עצמו אלא כתב הערבות בשטר החוב עצמו אם כתבו אחר חתימות העדים אינו נוכח אלא מבני חר דלית קלא ואם כתבו קודם חתימת העדים אם כתוב פלוני ערב בלא וי"א אז הוי כמו תחלת דבר ואינו חוז' על הקניין של מעלה והל' כמו ערב בשטר בלא קניין ונס' זה אינו נוכח משמעבדי אלא מבני חרי אבל אם כתב' ופלוני ערב בוני' שאז חוזר על כל מה שכתוב למעלה והקניין חוזר על הכל ואח"כ חתמו העדים נס' כן על הכל הרי זה נפרע מנכסים משועבדים :

המלוה את חבירו ע"י ערב בשעת מתן מעות אף על גב שהערב משתעבד למלוה לא יתבע את הערב תחלה אלא יתבע הלוה ואם לא יוכל להוציא ממנו אז יתבע הערב ואפילו אם ללוה אלא זיבורית והערב יש לו עריות או בימוני' לא יפרע מן הערב אלא מן הלוה מה שיש לו ואפילו אין ללוה נכסים ידועים כגון קרקעות ויש נכסים ידועים לערב לא יגבה מהערב אלא צריך לחזור אחר הלוה אולי יש לו משלפלין ואם לא מצא אז יתבע הערב' ואם תבע הלוה ואמר פרעתיך והוא מלוה על פה נשבע הלוה היסט ונפטר הוא והערב ואפי' הלוה נוי ואמר שפרע אם לא התנה שיהא המלוה נאמן נפטר הערב אבל אם אמר הלוה לא לויתי מעולם והערב מודה שנעשה ערב הויב הערב לפרוע דהא ודאי הלוה לא פרע שהרי אומר לא לויתי וכל האומר לא לויתי כאומר לא פרעתי דמי :

מי ששאל חפץ מחבירו ואמר לו אם לא אחזירנו לך לזמן פלוני אחך לך דמים כך וכך והעמיד לו ערב על זה אף על גב דלנבי השואל הוי אסמכתא ואין צריך ליתן דמים אפילו עבר הזמן ולא החזיר אם לא היה לו ערב היה מחזיר החפץ דאסמכתא לא קנה אפילו הכי הערב חייב לשלם דערב כל שיעבודו ע"י אסמכתא הוא והתורה חייבתיה אם כן כל אסמכת' קניא גביה וצריך הוא לשלם דמים בעד החפץ וחוזר ונוכח מן השואל' ועל סוף סי' קנ"א סעיף י"ב מכר הלוה קרקע וחכם המלוה עצמו בעד נפטר הערב דהמלוה איהו דאפסיד אנפשיה בחתימתו דאם לא חתם היה יכול לחזור על הלוקח

שלקח מן הלוה שהיה הערב יכול לדחותו אפי' אצל משעבדי דלוה והיה נוכח הקרקע של לוח אף על פי שהוא מסועבד כמו שיתבאר בסעיף כ"א ועכשיו שחתם הרי מחל שיעבדו ללוקח והרי לא ימצא קרקע להפרע אצל הלוה על ידי גרמא לפיכך פטור הערב גם כן אבל כקבלן שיכול הפלות לתבוע אפילו הקבלן תחלה אפילו יש ללוה נכסים בכי האי גוונא חייב הקבלן לפרוע ולא הזיקו כלום בחתימתו שדרי גם אם היתה קרקע זו עודנה בני חורי לא היה יכול לדחותו עליה :

חזר אחר הלוה ולא מצא לו כלום צריך ליטבע שאין לו כלום כתקנת הגאונים קודם שיפרע מן הערב וצריך לכלול בשבועתו שעדיין הוא חייב לו חוב זה שלא יעשו קנולי' על נכסי הערב ואינו יכול ליפרע מן הערב עד לאחר שלשים יום מי' שנתחייב הערב לשלם שלא יחא כחו של הערב נרוע מכחו של לוח עצמו ואם התנה עשן הכל לפי תנאי :

ואם אין הלות בפנינו צריך להודיעו' אם הוא קרוב בכדי שיוכל שליח לילך ולבא חוץ שלשים יום ואם לא יתן אז יתבע לערב ואם הוא במדינת הים שאי אפשר להודיעו ואין לו כאן נכסים או אם הוא גברא אלמא דלא ציית דינא אז יתבע את הערב ויגבה ממנו ואחר כך יחזור הערב על הלוה ויוציא ממנו או יגרוהו עד שיפרע לו מה שפרע בשבילנו פען הערב תנו לו זמן ואביא את הלוה לבית דין אי ידעינן היכן הוא יחבינו ליה זמן כשיעור שיכול לבא וצי לא ידוע היכן הוא יחבינו ליה זמן שרשים יום ומשיביאנו לכ"ד יפטר הערב עד שיטבע הלוה שאין לו מה לפרוע הביאו ערב שבת בין הסמכות ובמוציא שבת ברח לא נפטר הערב :

אפילו יש ללוה נכסים ידועים בפרינה אחרת נפרע מהערב תחלה שאין אומרים למלוה שיוציא מאתים על מנה :

הא דכשהלוה במדינת הים שנפרע מן הערב בלי שיודיעו ללוה היינו דווקא שהמלוה היא בשטר דאמר ליה אם פרע שטר' כדמיא בעי ולא חייטנין לשיכור דחששא רחוקה היא אבל אם הו' מלוה על פה לעולם אינו נפרע מהערב בלא הודעת הלוה דחייטנין שמת פרעו אלא אם כן הוא חוץ הזמן וה"ה אם מת לוח והוא מלוה על פה אינו נפרע מהערב אלא אם כן הוא תוך הזמן או שהודע בשע' מיתתו או שנידוהו מחמת שאינו פורע חוב זה זה ומת בנידויו כתב סורי מהרמב"א ז"ל פען הלוה שנתן דמי הפרעון לערב לתנא' למלוה נשבע היפה ונפטר ממנו דיוכל לומר פרעתי לך נאמן גם כן לומר דפרע לערב תפטר בזה דהא המלוה האמין לערב ואם המלות כופר ואומר שלא העפיד לו אותו ערב נשבע ללו' שהעמוד לו הערב חזו ושפרע לו ויפטר בזה במגו דפרעתיך עכ"ל :

הם דברים תמוהים בעיני מאד ואינו נראה לי כלל להורות כן דמה לו למלוה שהוא פרע לערב בין הו' ערב סתם בין הוא ערב קבלן יאמר המלוה ללוה אני הלויתיך פעותי שאיפרע כפך כשאמצא אצלך נכסים לפרוע ואין הערב בעל דברים דידי עד שאתבענו ומה לך ליתן פעותי לערב אני לא קבלתי לערב אלא כשאתבענו ועכשיו אני תובע אותך ולא הערב פרע לי המעות שהלויתיך ואם נתת לערב לך ויחזיר לך כן נ"ל לדין כהו' :

אין כל אילו הדברים אמורים אלא כשלא התנה המלוה עם הערב שיהא נאמן כנגדו אבל אם התנה עמו שיהא נאמן לומר שלא פרעו הכל לפי תנאו :

האנה הפלות עם הערב ממי שארצה אפרע יכול ליפרע מהערב תחלה אפילו אם יש נכסים ללוה ויש חולקין בזה ואומרים שגם בזה הלשון צריך לתבוע הלוה תחלה אלא אם כן פירשו לו בהריא ממי שארצה אפרע תחלה אז יכול לתבוע מהערב תחלה אפילו יש נכסים ללוה :

קבלן

קל דין ערב שפרע למלוה כיצד נפרע מן הלוה וכו' סעיפים :

א ערב אוקבלן שפרעו למלוה בפני עדים אם פרעו קודם שפרעו אם פרעו הלוה וסוּעוּן הלוה שכבר פרעו אינו חייב לערב כלום שלא הרשהו לפרוע אלא כשאינו פרוע עדיין אבל לא כשהוא פרוע אבל אם פרעו אחר שהביא המלוה ראייה שרא נפרע צריך הלוה ליתן לו כל מה שפרע בשבילו בין שתיב הלוה למלוה בשטר בין שנתחייב לו על פה אפי' בלא עדים כלל :

ב ישימי שאמר בפה דברים אמורים כשאמר לו הלוה בעת שנעשה יוערב ערכני ושלם אבל אם עמד מעצמו ונעשה ערב או קבלן וקדם ונפרע למלוה ולא הרשהו ללוה לפרוע אין הלוה חב לרשם לו כלום דה"ל כפרוע חובו של חבירו שלא כד נהו שאין צריך לשלם לו בדאמרינן לעיל סי' קכ"ח ואם אמר ליה הלוה הכנס קבלן עכו"ם אף על פי שלא הרשהו לרשם אם עמד הקבלן ופרע מדעתו אפי' עמד המלוה עם הלוה ברין ולא נמצאו נכסים חייב לשלם לו שכיון שראו נכנס קבלן מחמת דברי הלוה והמלוה היה יכול להצביע ולגונסו החלה אם פרעו ולא הסתיק שיגשהו הרי זה חוזר ונובה מן הלוה אבל אם אמר לו להכנס ערב ולא הרשהו לרשם שהמלוה לא היה יכול לנשנו אלא אחד העמדת הלוה ברין אם מיטעמד המלוה עם הלוה ברין ולא נמצאו לו נכסים פרע הערב אפילו ברא נגישת בית דין חייב הלוה לרשם לו ואם עד שרא עמד המלוה עם הלוה ברין ולא נמצאו לו נכסים פרעו הערב אין הלוה חייב לשלם לו כלום דכיון שלא היה יודע הטרחה ליגשו לפרוע עדיין וזה קדם ופרעו הרי דינו כדנין איש אחר הפורע חבירו של חבירו שלא מדעתו שאינו חייב לרשם ירוש' מי שהחליק ואמר שאפילו ערב שאינו קבלן שנכנס בערבות ע"י שאמר לו ערכני אף על פי שלא הרשהו לרשם ושלם עד שלא עמד המלוה עם הלוה ברין חוזר ונובה מן הלוה דס"ל מסתמא כשאמר לו ערכני כאלו הרשהו לשלם דס"ל שאין הערב מסתעבד אלא במקום שיכול לגבות מהלוה ע"י סימן מ"ט :

ג אין הערב נובה מהלוה עד שיביא עדים שפרע בשבילו אבל כל זמן שאין לו עדים אינו נובה ממנו כלום אפילו אם שטף החוב בידו אינו סועיל לו לגבות ממנו כלום שיכול לומר פרעתי למלוה והחזירו לי ומפני נפול ומצאתו או לא פרעתי עדיין למלוה ונפול ממנו ומצאתו או הפקדו בידך או יכול לומר פרעתיך כי אין שטר החוב טביו ראייה לעשות מלוה בשטר שמהללה לא נכתב השטר להיות לראייה אלא למלוה לא לערב ואם כי בהמלוה לערב קבלתי מסך דמי החוב כהני ליה לגבות מהלוה שלא יוכל לומר פרעתי למלוה או מן המלוה נפול ומצאתו או הפקדו בידך וכגון שספורש הערבות בשטר או שהלוה מודה בו דאם לא כן מה אני יודעין שהוא ערב אבל אם סוּעוּן לערב פרעתיך אף על פי שהשטר בידו נ"ל דנשבע היסה ונפטר דפשיטא שאין השטר ראייה לערב נ"ל :

ד כשכתב לו המלוה לערב קבלתי מסך דמי החוב והלוה ומודה שלא פרעו ישימי שאמר דאין כמלוה בשטר לשידוף בו אפי' מן הלקוחות שקנו מהלוה אח' כו"ש מי שאמר שאע"פ שכתב לו כן לא מהני אלא לגבי הלוה בעצמו שאינו נאמן לומר פרעתי למלוה כדאמרן אבל אינו יכול לגבות ממשעבדי שמכר הלוה עד שימסור לו המלוה השטר הזאב ויקננו לו בכתיבה ומסירה כדרך קניין שטרות שלא תקא הביעתו כמלוה על פה שהרי הוא בא בכח המלוה וה"ה אם כתב הלוה לערב בשהכניסו ערב הריני משעבדך לך עצמי ונכסי מעבשיו שכל זמן שתפרע אותו חוב שנעשית עליו ערב לפלוני

מ קבלן לעולם יכול המלוה להפרע ממנו החלה אם ירצה אפילו יש נכסים ללוה אלא אם כן בא הלוה מעצמו ואמר אני אפרע לך בלא דינה ודיינה והא לך זה בחיובך אינו רשאי לחזור על הקבלן אלא אם כן נשא הקבלן ונתן ביד ואין הלוה נאמן לומר פרעתי לפיכך אם הקבלן דהל' לקבלן להתנות וכתב שורי מהרמ"א ז"ל דהמלוה נשבע שלא נפרע תושל מן הקבלן :

סז מלוה שכא לגבות מן הקבלן ואין שטר בידו וסוּעוּן שאבד ולוה מודה שלא פרעו והקבלן סוּעוּן שמת פרעך הלוה וקרא שטר חובו ויש לכס קנוניא עליו יש מי שאומר שהדין עם הקבלן ואפי' ירצה הלוה לישבע אינו צריך לרשם : קז איזה ערב ואיזה קבלן כר שאומר לו לו ואני אתן לך זהו קבלן אם הוא בטעת סתם מעות ואם הוא לאחר סתם מעות יאמר שנתתה לזה אני נותן לך והוא דקנו סיניא כמו שנתבאר וכן נמי אם אמר הן לו ואני קבלן הרי זה קבלן דמל אילו הלשונות משמען שיאמר שהיא כאלו הוא עצמו קבלן מן המלוה והוא עצמו הלוה :

יח אבל אם אמר לו הלוה ואני ערב הלוה ואני פורע הלוה ואני חייב הלוה ואני נותן הלוה ואני קבלן הן לו ואני ערב הן לו ואני חייב ליתן לך כל אילו הלשונות לשון ערבות הן ומשמען אם לא יפרע לך אני אפרע לך בשבילו :

יט אם לקח הקבלן הסעו' סיד המלוה ונרנה ליד הלוה אין למלוה על הלוה כלום ואין יכול לרבע אלא אח הקבלן ואם אין לקבלן נובה מן הלוה סתריב נתן שהרי הלוה ע"י כל פנים חייב לרשם לקבלן אלא אם כן סחל הקבלן ריחה ויש מי שאומר שה"ה לערב דאע"פ שאינו נעשה קבלן אלא סתם ונטל המעות ונתנה ללוה דינו כקבלן :

ך ישימי שאמר דערבות וקבלנות היינו כשבקש הלוה מהמלוה שילוונו ונכנס הערב עמי בדבר בלשון ערבות או בלשון קבלנות אבל אם לא דבר הלוה עם המלוה כלום אלא ראובן אמר לשמעון הלוה לך וליצמעות ואני פורע הלוה ואני נותן לך או הלוה ואני חייב לך אין לשמעון על לוי כלום אפילו נתנם לו מידו לידו אלא על ראובן שאמר לו הלוה ונכסיהו חותו של ראובן נתנם לו :

כא קבלן שלא נשא ונתן בידו ומכר ללוה כל נכסיו אף על פירוש נכסים לקבלן אם ירצה המלוה לשהוף מהלקוחות של הלוה אינם יכולין לרחותו אצל בני חורין של הקבלן לומר אין נובין מנכסים משעבדים במקום שיש בני חורין לפי שיש רשות ביד המלוה לגבות מהלוה או מהקבלן שאיזה מהם שירצה והרי חל שיעבדו על נכסי הלוה שמכר להם ועל נכסי הקבלן לפיכך יכול לגבות מאיזה מהם שירצה וכן הדין בשנע"ש אחרת או זהוהאמר אחד מהם נפסו אבל קבלן שנשא ונתן בידו אינו יכול לגבות מהלקוחות של המלוה לזה אלא אם כן אין נכסים לקבלן :

כב הערב והקבלן אין שורפין ממשעבדי הלוה עד שיפסור לו המלוה שטר חובו ויקנהו לו בדרך קניין שטרות בכתיבה ומסירה כי חייב דלא להווי הביעה על פה מי שבקט מחבירו שירעוב בעדו ויהיו שכיחות כך וכך בעיניו שיתערב בעדו אם קבל קניין על זה לתת לו שכיחות כך וכך חייב ליתן כל מה שקצב אבל אם לא קבל קניין על זה אע"פ שזה נכנס ערב בעדו אין צריך ליתן לו כלום שהערבות אינו דבר שלוקחין עליו שבר שיקנה באמירה בעלמא שלא עשה שום מעשה ובמאי שהעבד לו אם לא בקניין ובלא קניין יכול לומר לו משה הייתי כך במה שנדרתי לך שטר על לא כלום האומר למלוה הריני ערב לך בעבור יום אחד אינו כלום שאין דין ערבות אלא שוכנס ערב לעשיה לו מה שזה רצת חייב לו שכן כתיב אנכי אערבנו ואביאנו וגו' :

לפלוני המלוה כאלו קבלתי המעות ממך הרי זה נובה מהלקוהות ומהיתומים גדולים כמו בשאר שטר חוב שאין לך מלוה בשטר גדולה מזו :

ה ערב שפרע למי' ולא בקש ממנו השטר אין הלוה חייב לשלם לו ממה שפרע בשבילו שהרי פשע במה שהניח השטר ביד המלוה ולא יפרע לו עד שיחזיר לו שטרו :

ז מה הלוה וקדם הערב ופרע למלוה קודם שהודיע ליוצא' אם נזק' לנג' שלא פרע הלוה שטר חובו קודם שיתן בגין שהודה בלוה קודם שיתן ולא פרע או שגידוהו על שלא פרע ומה בגידויו או שגדוין לא הגיע זמן הפרעון הרי זה חוזר ונובה מהודושי' מה שפרע בשבילם אפילו הם קטנים ואם אין שם אחד ממילו' גדוברים אינו חוזר על היתומים קטנים ואם הם גדולים חוזר ונפרע מהם אם היגה מלוה בשטר ויש השטר ביד הערב ככל מה שנהבאר בסעיף ד' ואם הוא מלוה על פה אפילו מגדולים אינו נובה ודענין להוא שמא אביהם פרע :

ח ואם היה המלוה גוי וערב לגוי בשביל אביהם לפרעו בכל עניני' אינו נפרע מהיתומים דאיכא לימחש שמא אביהם החפיש צררי לערב כנגד החוב שנגנב להיות ערב וספני כך פרע זה מדעתו קודם שיודיע את היתומים דאמרונן מפני שדרך הגוים שתוכעים לערב החלה לפיכך לא נכנס לערב עד שהחפישו צררי ולכך פרעו אבל אם הודיעם שהגוי תוכעו והרי הונחן לו לא חיישנן לצררי וחייבין לשלם שאין דרך להחפיש צררי כדי שיחזיקו בערו אם אין כאן הוכחה שיתרו צריך להביא ראיה שפרעו ואם בפאו אותו בית דין לפרוע הוי באילו הודיעם :

קלא

מי שתור אחר שנתרצה להיות ערב ובו יד' סעיפים

א מי שנתפייס להיות ערב אפילו קנו סירו קודם שיתן המלוה המעות ללוה יכול לחזור בו ואם חזר להודיעו למלוה ולא חיש המלוה ונתן המעות ללוה אין לו על הערב כלום דאיהו דאפסיד אנפשיה שלא חשש לדברי הערב אבל ערב דלאחר מתן מעו' שצריך קניין ביון שקנו סירו שוב אינו יכול לחזור בו ואין חילוק בזה בין ערב לקבלן :

ב האוסר לחבירו ערכתו לי והואוסר לא ערכתי או שאמר הערב ללוה אתה הרשתי לערוך אוחד וליתן והלוה אומר מדעתך ערכת או לא ערכת כלל או שאמר הערב פרעתי למלוה בשבילך בפניך והלה אוסר לא פרעת או שאמר לו כן פרעת אבל החזרתי לך מה שפרעת או שאמר המלוה ערכת לי במאתים והוא אומר לא ערכתי אלא במאה בכל אילו השענות וכיוצא בהן הסעי' או ישבע הנתבע שבועת היסת או שבועת התורה אם הודה במקצת בשאר מענות מסוין .

ג ערב או קבלן שרואין שהלוה מבזבז נכסיו יכולין לתובעו שיוציאם מהערכות אף על פי שהוא בתוך הזמן ועל סי' ע"ג :

ד ערב שבא אצל המלוה בזמנו והתרה בו בפני עדים שיתבע ממנו מהלוה ואם לא יתבע יפטר מהערכות ולא רצה המלוה והאריך זמן ללוה יש מי שאומר שאין הערב נפטר בכך שיכול לומר המלוה אם נתן לי מעותי שאתה ערב אני אקחם ממך ואם לא נתן לי לא ארד עכשיו לדינא ודיינא ואין צריך לומר בקבלן דדינא הוא שתובע למי שרצה ובזמן שרצה שאם האריך המלוה ללוה זמן הפרעון שלא נפטר הקבלן בכך מן הטעם שאמרתי ואפילו היו נכסים ידועים ללוה והערב אוסר למלוה רד עם הלוה לדין ונב' חובך מנכסי' הללו והמלוה לא רצה אלא האריך עוד זמן ללוה ובנתיים נשתדפו הנכסים נובה מהערב כללו של דבר נכסיה דאג'ט

אינון ערבאין ביה וכשם שאדם מאריך ללוה יקובע לו זמן אחר זמן וחוזר ונובה מנכסיו בין שהוא במדינת הים בין שמכרן אחר כך כך הוא נובה מן הערב וצריך להחייב שבין זה מיהו אם הלוה היה מוכן ליתן למלוה מעותיו והערב שלא אחרייו שיבא ויקבלם או שישלח לו השטר ויתבע הוא החוב ולא רצה ואחר כך נאבד החוב פטור הערב והוקא המלוה אין הערב יכול לכופ' שלא יאריך זמן ללוה אבל ללוה יכול הערב לכופ' שיפטרנו מן הערכות בזמנו כי יוכל לומר לו לא נתרצתי להיות ערב עבורך אלא עד זמן זה ולא יותר ואם המלוה גוי ונתן הלוה המעות לערב לפרוע לגוי ושכחם הגוי אצל הערב צריך הערב להחזיר המעות ללוה ולא יוכל ליכר שטא יזכור הגוי ויתבענו ואני איני מאמינך יותר דהואיל וכבר ערב בעדו והימ' צריך להאמין לו עוד יותר כן כתב טורי מהרמ"ז ול' אבל דבריו תמוהים וסותרין דבסמוך כתב שאפי' נבי ישראל יכול הערב לכופ' ללוה שיפטרנו מן הערכות בזמנו ואם כן כאן למה לא יוכל לומר גם כן או פטרנו מן הערכות או הנח המעות בידי או אין לי ערב אם יזכור הגוי שחפצנו וכן נ'ל להורות שיכול הערב לומר כן נ'ל :

ה ישראל שהיה ערב לחבירו בשביל גוי ונשאל הער' משכונ מהגוי ונחמו למלוה ונבא לו הגוי אצל הערב בערב שכת בין השמשות ואמר ליה היה ערב בשבילי לזה שאני חייב לו שיחזור לי משכונ שאני צריך לו ואמר לו הערב כבר נכנס שבת ואיני עושה שום ערכות פייסו הגוי לערב עד שאמר למלוה הריני כמו שהייתי והחזיר המלוה לגוי משכונו לאחר זמן חבע המלו' לערב טען בשאמרתי הריני כשהייתי לא היה היה כרעתי כקודם שבא המשכון לידך אלא כמון שהייתי לאחר שבא המשכון לידך שלא הייתי משועבד לך וראייה לדבר שכבר ראינו סרבנותו כנגד הגוי מליכנס ערב בשבירו ותליתי הדבר באיסור שכת הדין עם הערב שהיה לו למלוה לפרש ערכותו אף על פי כן חייב הער' לסייעו ככל מה שיוכל להוציא החוב מיד הגוי :

ו ישפאל שה' בידו משכון מגוי והגוי שואל ממנו שיחזירנו לו על ידי שיעמיד לו ערב ישראל והודה לדבריו והביא הגוי ישראל ואמר לו בלשון הקדש אני סתרה כך שלא תקבילני ערב ואוסר בפני הגוי אני אערב לך הדין נותן שהערב חייב כיון שזה מסר לגוי משכון שכירו על פיו והרי הוא כערב בשעת מתן מעות שאין צריך קניין והתרא' שהתרה בו אינה כלום שהוא היה לי שמש מן הגוי ולדחותו מלהיו ערב לו וכיון שלא עשה כן אלא הורה בערכות בפני הגוי אינו יכול הלה להשמש ולומר לגוי איני מקבל ליה ערב שהכל יודעין שראוי הוא שיקבלהו לערב והוא כבר הודה לגוי שיחזיר לו המשכון על ידי ערבות :

ז ראובן היה חייב לגוי ושמעון נכנס ערב בשבילו והלך לו ראובן והוצרך שמעון לפרוע בשבילו כשבא ראובן חבע שמעון מה שפרע בשבילו אמר לו ראובן לא היה לך לפרועו כי כבר פרעתו ויש לי שטר פרעון כמנו אל שמעון הוצרכתי לפרוע כל זמן שלא הנחת בידי שטר הפרעון וחנתת עיקר שטר החוב ביד הגוי כיון שמורה ראובן שהכניסו ערב חייב לפרוע כל מה ששמעון מביר שנתן לגוי אפי' שיתקרב שהגוי חבע ממנו הממון שלא כדון ואנסו ליתן לוכי הדבר ידוע שידם תקיפה עלינו וצריך ליתן לוכי מה שתוכעו וזה ידע ראובן ששם אותו רב לגוי וקבל עלינו שיעבוד זה לפצותו ולסלקו מכל חיזוק שיבא לו מהגוי אף על פי שלא פירוש כן בפירוש הכי דינה ומה שסוען ראובן שיש לו שטר פרעון מהגוי אינה טענה כל זמן שהניח עיקר שטר החוב ביד הגוי ולא כתב בו הפרעון יכול לנכות מהערב על כן הוא צריך לפרוע לערב כל מה שיכיר שפרע בשבילו והביורו יהיה ע'י עדים או ע'י פתקא של הגוי ניכרת שקבל מפלוני כן וכך אף שכתוב .

המקחוכיון שלא נתחייב המוכר אלא בחזרת המעות גם הערב לא נשחעךד אלא לרבר זה ואם ירצה ראונו הקונה לבטל המקח יחזיר המסר שיעשה לו שמעון ושמעון יחזיר לו מעותיו :

יב מי שאמר לחבירו ללווה ואע"כ לך לנפול לזה זה ולא ערב לו לעצמו של מסין אלא כל זמן שתוצה אני אביאנו לך וכן אם אמר לאחר שהלווה וזכעו הניחו וכל זמן שהתבענו אני אביאנו לך וקנו סידה על זה אפילו התנה עליו ואמר אם לא יב אנו לך או אם ימות או שיברח אהא חייב לשלם לך הרי זו אסמכתא נסורה ולא נשתעבד ולא סמין בערכות משום אסמכתא כדלעיל בסעיף ו' :

יג מי שלא פל דבר קצוב שערב בעדו כגון שאמר לה כל מה שתתן לו אע"כ לך או סבור לו ואני ערב אגז הלוחה ואני ערב להחם כס אין זה הערב חייב כלום כיון שלא ידע הרב בקצב מה שיעכר עצמו בו לא סמכתא דעתיה ולא שיעכר עצמו וכל הבאים אחריו חלקעליה והכי נקיים ט"ק ומשתעבד :

יד האומר להבירו עיוב לפלוני זה בכך וכך ואני ערב לך הוי כמו שאומר הלווה ואני ערב ואינו צריך קניין דהוה ערב בשעת כהן מעות וכסף שמשחעכר הערב למלות כך משחעכר ערב שני לערב ראשון ודיון ערב ראשון עם המלוה ודיון השני עם הראשון אחר הוא :

קלב עבד ואשה וקמן שערבו ושנים נעשו ערבים בשביל אחד ואחד בשביל שנים וכו' ו' סעיפים :

א עבד או אשה עיש שני עיבוי לאחרים או נכנסו קבלים ונתחייבו לשלם כל זמן שהעבד חתה יד רבו או שהאשה החת בעלה אין חייבין לשלם סמין להם כלום שכל מה שיש לעבד הוא של רבו ולא שהיא של בעלה ולאחר שנתחרר העבד וחתאלמן או התגרש האשה חייבין לשלם אפ"ל כל מה שנתערבו בחיי רבו או בעלה אבל קמן שערב לאחרים אינו חייב לטרם אף לכשיגריל סמין לקמן דעת לחייב עצמו כדבר שאינו חייב בו לא בערכות ולא בכל כיוצא בזה וזה סתם מעותיו על פי הקמן אבר כעיתו :

ב ואשה פגוה שערבה לאחרים ונסאה דינה בלוותה ונסאה רערב ויהיה חר דינה אית להו לפיכך אם ערבת על פת אינו חייבת לשלם כל זמן שהיא החת בעלה דאיהו המלוה הוא דאפסיד אנפסיה שקבלה לערב בלא שטר ואין לו קול ולא היה יכול הבעל להוחרס סלוטא אותה לפיכך אינה חייבת לשלם עד שתחאלמן או שהתגרש מבעלה זה ואם ערבה בשטר נובה פשה שהכניסה לבעלה דהואיל ויש לו קול וראו ע"פ זה נסאה שישלם ואפילו אמר שלא ידע אינו מאסן אפילו בשבועה הואיל ויש לו קול :

ג שנים שערבו לאחד כשיבא המלוה לפרע מהערב יפרע מאיזה מהם שירצה ואף על נכ דגבי שנים שלוו מאחד אמרינן לעיל סימן ע"ז נובה מכל אחד פחצה לא דמי דהתם החלת ההלוואה היא חלוקה לשנים לכך נובת אותה גם כן פחצה מזה ומחצה מזה אלא שאם אין לאחד לשלם השני נעשה ערב לו אבל הכא המלוה היא אחת לאיט אחר גם הערבות אינו חל לחציין אלא נובה הכל מאיזה מהם שירצה אם יפצא אצלו ואם לא היה לאחר מהם כדי כל החוב חוזר האובע מן השני שאר החוב יש חולקין ואומרים כיון דגברים חלוקים גם הערבות חלוקה לפיכך אם יכול להפרע משניהם לא יפרע מאחד מהם חכל אלא נובה מזה ומחצה ומזה מחצה כמו בהלוואה ואם אין לאחד מהם לשלם הכל נובה השאר מהשני ואם אמר מסי שארצא אפרע יפרע מאיזה מהם שירצה

שכתוב בשטר בני שמי שפירעו כד וכך • וכן ככל ערב לנו כשכיל ישראל חבירו אפי' העליל הנוי על הערב סכת הערכות חייב הוה לסלקו פיהו אין הערב נאמן אפילו בסכונה לומר שהוציא סמון על העלילה אלא צריך עדים שהוצרך להחפסר עם הנוי סכת הערבות ואינו נוטל בשבועה אם לא שהעדים או אחד מהן מעידים דבר ברור שאז נוטל בלא שבועה אבל אם לא העמיד עדים איהו דאפסיד אנפסיה וילא הא דמחייב לפרעו מן האינסיין דוקא כשאנסא דשכיח אבל באונס דלא שכיח לא כגון שהוצרך הערב להתריבית לנוי בעל כרחו הרבה יותר מהנהוג זהו לא שכיח וכן אסמכתא ששמעון נגד הנוי בעד ראונו וקבל עליו ראונו לפצותו שכל וכלכת שמעון לפצות הנוי נפש ברוד אין לראובן לפרוע פרוץ תפיסה דלא שכיח כלל וזה ביראי לא קבל עליו :

ח שנים שקבלו חכירות מני ונעשו ערבים זה לזה והנוי מצא אחד מהם ונכה מסנו חייב חבירו לפרוע חלקו שכל הפסד סכת לו מאותו הנוי ואם הוא היה סאמן לפרוע חלקו ובה לו מהפסד סכת חבירו שלא פרע חייב חבירו לפרוע כל ההפסד :

ט יש מי שכתב שאם ראונו מכר טרה לסמעון ובה לוי וקבל עליו אחריות המכירה אפילו בשעת המכירה לא נשתעכר לוי סמין זה דומה לשאר ערב בשעת פחן מעות ומשתעכר אג"ן שהיא אסמכתא קנה דהתם כשי' הנאה דאית ליה דקא פהימין ליה גמר ומשתעכר נפסיה אפי' באסמכתא אבל הכא אין לו הנאה כמה שהאמין לו על אחריותו שקבל עליו שפעמים שאדם קונה שדה שלא באחריות דעבד אינוש דזבין ארעא לוימיה לכך לא כחזיק לולוי טובה' ללוקח על שהאמינו באחריותו דסמא בלא הכי גם כן היה לוקח אוהה בלא אחריות ולא גמר ומשתעכר נפשה והל' כשאר אסמכתא דעלמא דלא קנה מכל מקום אם קנו מידו לשלם דמי סכר זה בכל עת שיתבענו שמעון אלום קניין בשעת מתן מעו' ביתר נחייב עוד כיון שקנה לשלם ככל עת שיתבענו הוי כמו פעכשיו ויש כאן קניין פעכשיו ואין זה אסמכתא אפי' בלא קניין אין באחריות משום אסמכתא משום דכל עת עומד באחריות אפילו אם יטרפוהו עכשיו ואין אסמכתא וכיון שאמר כן בשעת מתן מעות משתעכר :

י ערב או קבלו שיעכר עצמו על הנאי אף על פי שקנו מירי לא משתעכר שזו אסמכתא ה' כיצד אמר לו בשעת מתן מעות תלו ואני אחזן לך אם יהיה כך וכך ואם לא יהיה כך לא ישתעכר שכל התולה שיעכר שאינו חייב בו כי אם באם יהיה ואם לא יהיה לא נטר ומקנה אף על גב דכל ערב הוי אסמכתא דאמר אם לא יפרע הלוה אני אפרע לך ואם יפרע לך לא אפרע אני שאינו כל ערב שלא תלה שיעכרו נדבר אחר ובהיה הנאה דמהיפן ליה נטר ומקנה אבל הכא כיון שהל' שיעבדו בתנאי לא נטר ומקנה דסמכיה שהקיים התנאי ולא שיעכר נפסיה אבל אם קנו מיני פעכשיו שיתחייב לו בסמון זה אם יתקיים התנאי הכל לפי תנאו שכל קניין פעכשיו אין בו משום אסמכתא ויש אומרים שמשעכר אפילו בלא קניין שאין בערכות משום אסמכתא כלל כיון דעיקרו הוא אסמכתא והראא שיעברתו אין שום אסמכתא שעמו פבטל :

יא ראונו קנה שדה שממעון ועשה לו שטר ואמר לו שיעשה לו שטר גם על אשתו ולא היה אשה וכו' נתרעב לוי בשבילו שלכתבתא שתעטוהו היא גם היא שטר עליה ובאת ולא רצתה והבע ראונו ללוי הערב שיעשה לו הוא שטר על נכסיו בכדי דמי הקרקע שאם חסרפה מסנו וסונו הערב שאינו רוצה לעסא שטר על נכסיו אלא יחזיר לו מעותיו הדין עם הערב כי לא נדר לו שמעון המוכר אלא שתעשה אשתו השטר • ואם לא תעשה שיתבטל

לבוש עיר שושן הלכות חזקת מטלטלין פה

המנו ואם טען החזרתו לך בפני פלוני ופלוני ומתו או חלפו לכרינת הים הרי עשה כשם שהחנה עמו ומה לו לעשות עוד לפיכך נשבע היסת ונפטר ואם לא פסרו לו בעדים אפילו אם ראו אותו עתה בידו נאמן לומר לקוח הוא בידי בהיסת אף על פי שאין לו מנו שכיון שלא ראו אותו ביד המפקיד כבר מצוי הוא שמוכר חפציו כאלה והוא בעצמו טענה מעלייתהא היא אבל אם מסרו לו בעדים וגם ראוה עתה בידו אינו נאמן עליו בשום טענה אפילו בלקוח אחר שהפקידו אצלו וצריך להחזירו ודווקא טעדים מעידים שנתנו לו בתורת פקדון אבל אם מעידים שנתנו לו סתם יכול לומר בתורת מכר או מהנהג נתנו לי בין שאומר באותו פעם שכרו או נתנו לו או שאמר אחר כך שכרו או נתנו לי במנו דאי בעי אמר באותו פעם נהנו או מכר לו :

ג וכשסמרו לו בעדי' אם ראו עדים החפץ ביד הפחזק אחר כך קודם שחבקו המערער לדין אפילו אם אמר בפניהם קודם שהראהו דעו כי הוא שפוישכך לי בכדי דמיו קרינן בית שפיר עדים וראה ואינו נאמן שוב למעון עליו כי הכל תלו בשבועתו טבית דין ופסקו לו שבע שחייב לו כדי דמיו במנו שהיה יכול לישבע שהחזירו וכיון שראוהו בידו לא יוכל לישב' שהחזירו וצריך להחזירו והוא שיתרה בו בפני אות' עדים שלא יחזירה לו אלא בפני פלוני ופלוני כדי שלא יוכל לו החזרתו לך אה' כ' וע' ל' ס' ע"ב סעיף י"א :

ד אמר המערער לפחזק מה טבו אצרך ואמר ליה אתה מכרהו לי או נתתו לי במהנהג וטען הכערער הרי לפלוני הפקדתיו בעדים ואמרתי לו אל החזירה לי אלא בעדים ולא החזירו לי והוא נתנו לך שלא במצותי ישבע המחזיק מה שהמערער מכרו או נתנו לו ופטר שאף ע"פ שיש לו למערער עדי' על טענתו טענינן לפחזיק שאותו פלוני החזירו לו בעדים והלכו למדינת הים או פתו ואחר כך קנאו גם ממנו שהרי גם אותו פלוני היה יכול לטעון כך וכל מה שהיה הוא יכול לטעון טענינן לפחזיק כמו שאמרו שמוענין ללוקה :

ה בד"א שהחזיק נאמן בדברים שאינם עשויים להשאיל ולהשכיר דכיון שאינה עשויון להשאיל ולהשכיר הם ביד זה הוכחה קצת שאמת הוא טוען דאם לא כן היאך בא לידו אבל בדבר' העשויים להשאיל ולהשכיר ויש למערער עדים שהיה שלו וראו אותו עתה ביד המחזיק והוא אמר שהשאלו או השכירו אע"פ שאין לו עדים היאך בא לידו אינו נאמן לקוח הוא בידי ולא ממושכך הוא בידי שאינו יכול לומר דאם לא כן היאך בא לידו דשטא השאלו לו או השכירו לו וצריך להחזירו לו בשבוע' היסת שנשבע המערער ונוטל כיון שישראלים לדבריו ואפילו אם היה ביד המחזיק שלש שנים דכיון דמטלטלי לאו בני שטר' נינהו שיוכל למעון שטר' היה לו ואבד גם חזקת שלש שנים אינו מועיל דשטא שכתב הבעל למי השאלו ולמי השכיר ולכך יצטרך כל הזמן הזה ביד המחזיק ועוד שיודמן פעמים שטשטאילן או משכירן ליותר משלש שנים ואפילו מת המחזיק מוציאין אותו מיד הירוש ואפי' טוען הורש טענה ודאי ואמר בפני נתנו למורישו או שכרו לו הכערער נשבע היסת ונוטל דלא עדיף הירוש ממורשו / וע' ל' בס' ע"ב סעיף י"א והדברים העשויין להשאיל ולהשכיר :

ו והא דאמרינן שדברים העשויים להשאיל ולהשכיר נאמן המערער דווקא כשטוען השאלתים או השכרתים לך אבל אם טוען נגובים הם ממני אינו נאמן אא"כ יצאלו שם נגיבה בעיר כמו שיתבאר בסיומן שס"ד כ"ה ונתבאר לעיל סימן צ' :

ז מי שהיו בידו דברים העשויים להשאיל ולהשכיר ובא אחר וערער עליו ואמ' שלו הס ואמר לו זה יודע אני שהיו שלך אבל פלוני מכרם לי או נתנם לי במתנה והמערער טוען שלי הם ונגב בו ממני ואם אלו פלוני מכרם לך נגוב

ד פירע אחר מהם החוב למלוה וביירר זה בעדים או בהתקלתי שכת' לו שפרעו הכל הוזר ותובע מחבירו את חלקו כדון ערב שהובע את הלוח אלא דהכא נובה לכ"ע אף ע"נ שלא אמר ערבנו ואשלים כיון שמהלוח היתה ערכות בעד אחד על דעה זה נתערבו בעד הלוח שהוא אמר להם שלום :

א אחד שערב בשביל שנים כשיפרע המלוה יודענו בשביל איזה מהם הוא פורע כדי שידע שיחזור עליו :

ו שנים שנכנסו ערבים ופטר המלוה אחד מהם י"א שיכול המלוה להבוע כל המסון מהערב השני שלא פטר אותו לפי שהמסון כולו נתקיי' על כל אחד מהם ולאותו שפטר פטר ולאותו שלא פטר לא פטר ונשאר כל החוב עליו ועל הלוח עד זמן פרעונו ולא דמי להלוח לשנים ומחל לאחד מהם דמי' ע"ז דהתם מחל מעיקר השיעבוד הדינו ללווה עצמו וכיון שנמחל פקצת עיקר השיעבוד אמרינן דכרו מחול אבל הכא דמעיקר השיעבוד מן הלוח לא נמחל כלל והרי כולו קיים עם הערב השני כל ע"ל ס' ע"ז סעיף ו' :

הלכות חזקת מטלטלין

קלף מי שמוחזק במטלטלין הידועים לאחר ובוז' סעיפים :

א דבר פשוט הוא כפי כל ומושכל ראשון הוא שכל דבר המיטלטל שהוא ביד האדם הרי הוא בחזקת שהוא שלו אפי' יבא אחד ויערער ויביא עדים שזה הוא שלו ואומ' למוחזק הפקדתיו בידך או השאלתיו לך נאמן המוחזק לומר אתה מכרמולי או נתתו לי כמת' נשבע היסת שהוא מרבירו ונפס' ואם טוען המוחז' שלך הוא אבל משכון הוא בידי יכול לטעון עליו עד כדי דמיו אלא דהכא כיון שמונה שאין נוף החפץ שלו אלא שהוא משכון בידו דומה קצת לנשבע ונוטל החמירו עליו בשבועה ואמרו שישבע בנקיטת חפץ' שהוא ממושכך בידו כדון כל הנשבעין ונוטלין המבוארין לעיל בהלכות שבועה ואם טוען מהם נהחייב לו עד כדי דמיו מעסק משא ומתן שכינינו נכון דהרי שיכר משה נהחייב לו משו' דנפישו רמאי ושטא הוא שכור שנתחייב לו וכשיכר דבריו שטא יתכר מרוך דבריו שאינו חייב לו :

ב אפילו אם מסר המערער החפץ למחזיק בעדים אם אין עדים שהוא עתה בידו נאמן לומר החזרתו לך שהמפקד' לחברו בעדים אין צריך להחזירו בעדים שהיה זה טורח רב ומלתא שאין חברות יכולין להתקיים בו אם היה כל נפקד צריך להיות לו עדים שהחזירו לך אמרו שאין צריך עדים שמחזירו אלא נשבע היסת שהחזירו ונפטר לפיכך אם אמר לקוח או מתנה הוא בידי נאמן גם כן בהיסת במנו דאי בעי אמר החזרתו לך דאף על נב דלקוח ומתנת טענה נרוע הוא שאין מצוי כל כך שימכור אדם חפציו שנתן בפקדון ויודעין הכל שהיא שלו וכל שכן מתנה שאינה מצויה מכל מקו' כיון שהיה יכול לטעון טענה מעלייתהא שהיא החזרתו שכל פקדון להחזיר עומד וטען טענה זו אוקמינן ליה אחזקתיה ואמרינן ודאי האמת הוא טוען ונאמן בהיסת וזהו השעם בכל מקום דאמרינן מנו בדנינו ממונה דמהימנינן ליה על טענה נרוע במנו דאי בעי הוה יכול למיטען טענה מעלייתהא דאמרינן ודאי האמת הוא טוען ואם א"ל המפקד אל תחזיר לי אלא בעדים והוא אומר החזרתו לך שלא בעדים נשבע שבועה דאורייתהא במנו שהיה יכול לומר נאנס והיה נשבע שבועה דאורייתהא שנאנס הכי נמי נשבע הכא שבועה דאורייתהא מה שהחזיר כמו שהיה צריך לעשות בטענה שמעמידין עליה

לבוש עיר שושן הלכות חזקת מטלטלין

האומן אחר שנודע שירד מאומנתו :

1 בן אומן שאינו אומן אם בא כסענת עצמו שאומר שקנאו
 מבעליו הרי הוא כשאר כל אדם ואם אומ' טירשו מאביו
 הרי הוא כאביו ואם אמר בפני הורה לו לאבייש לו חזקה
 במנו דלי מכתו ויא' שנס בזה דווקא כשבא אחר מות אביו
 זמן שאין דרך להניח כל כך זמן כלים בבית האומן אחר שמת
 שאם לא שהא כל כך זמן אחר שמת אינו נאמן אפילו לומר
 לקחהו מכך אחר מיתת אביו דכיון שבא ליד אביו בתורת
 להקנו טוב גם רבן אינו נאמן דלא עדיף מאביו בזה ובהב
 מורי מהרמ"א ז"ל וז"ל ונראה לי דווקא לאחר מות אביו שיש
 לומר טירשו מאביו ולכך אינו נאמן עליו אפילו אמר לקוחה
 בידי אם לא שנשתאה בידו הזמן הנזכר דאז הוא כאומן שירד
 מאומנתו אבל בחיי האומן אם הבן טוען שלקהו הוא מכבד
 כלומר ויא' כאלו האב לתקנו נאמן בכל ענין דרוב כשיש
 אחר לגמרי אם אינו ספיק על כוונתו אביו ונכחו שיחבאר
 לקמן סימן קע"ט :

קלה דין המחזיק בבעלי חיים כגון בהמה ועבד וכו' כ' סעיפים :

א אף על פי ש"מחזיק בדבר המיטלטל נאמן לומר שהוא
 שלו עד בהמה וחיה אינו נאמן דכיון שהוא מהלכה יש
 לחוש שמא מעצמה נכנסה לרשותו או שמא לקחה בדרך
 והחזיק בה לפיכ' אם יש למעורר עדי' שהיא שלו נשבע היסת
 וניטל ואם אין לו עדים נשבע המחזיק היסת ועובד כשילך
 ובמקום שדרכו לכסור בהמה לרועה שחרית ולקחתה מידו
 עריבה כענין שאינו הולכת לבדה כלל דינא כשאר מטלטלין
 ונאמן המחזיק בשבועה היסת לומר שקנויה לו ואם טען
 שהזיקה לו כדו' דמיה או שהוא חייב לו כך וכך כיון שאינו
 טוען על נפ' הבהמה הוי כנשבע ונוטל וישבע בנקיטת חפץ
 יא' דאם החזיק בה ג' שנים נכ' ענין הוי חזקה שאין דרך
 להניח בהמה והיה ביד אחרים ג' שנים :

ב ענד כנעני גדול דינו כבהמה ואין לו חזקה עד אחר
 שלשה שנים מאחר שהוא כהלך וצריך דמחזיק ט'
 להביא ראיה ששטם לו כל שלשה שנים אילו בדרך עבד
 לרבו ואם הוא קטן שאינו כהלך על רגליו דינו כשאר
 מטלטלין ויש לו חזקה מיד אפי' אם יש לו אם שניטלה לצאת
 ויבא בבית המחזיק ולא אמרינן שמא רביאתו שם ושכחהו
 שם שאין דרך האם לשכה בזה :

קלו מי שנתחלפו כליו בבית האומן א' בבית האבל או בבית המשתה וכו' ב' סעיפים :

א מי שנתחלפו לו כליו בבית האומן הרי זה ישתמש בהן
 עד שיבא בעל הכלי וישור את שלו דהלינן שם אדם
 אחר נהן שליתו לאומן למוכרו וטעה האומן ומכר שליח זה
 במקומו ובשכר זה ושאל שליחו מהאומן ידע שטעה ונתן לו
 בעבורה שליחו כל האחר שצוה לו למכור ואין כאן השמיש
 שלא מדעת ואם האמר מכל מקום היאך משהבט בה על ידי
 מסיר האומן והלא אם לא יאות הלוקח בשליחו של הלה יכול
 להתיר לו המליה ונמצא ששהבט בשליח של המוכר שלא
 מדעתו יש לומר כיון שהמוכר היה דחוק למעות ומכר שליחו
 אינו מקפיד אם ישהבט בו אחרים שנס רוא משהבט בסעות
 דווקא שנתנה לו האומן בעצמו שכיון שניהן לו רשות למוכרו
 ונתחלף לו הוי השימוש כמו מדעתו והוא כמו שלוחו של ט'
 המוכר להשתמש בו אבל אם נתנה לו אשתו ובניו לא שהם
 אינם שלוחו ואינה רשאין להרש' להשתמש בו ואפי' האומן
 בעצמו דווקא שאמר לו הילך שליח סתם שאיפשר שנס הוא
 היה

הם שאני השאלתים לו והוא מכרם לך אפי' יש עדים שידעו
 שהיו שלו אין מוציאין אותם מיד המחזיק דעל סענת ננוכים
 אינו נאמן כיון שלא יצא לו ככר סם נגיבה בעיר ואע"ג שאם
 היה אותו פלוני לפנינו זה היה טוענו השאלתו או הסכרתו
 לך והוא היה טוען מכרהה או נתת' לא היה נאמן והיו מוציאין
 אותה מידו נבי האי טענינן ליה אותה פלוני קנאה ממנו שאם
 נאמר שהשאלים לאוהו פלוני והוא מכרם לזה הוה ליה אוהו
 פלוני גזלן שמכר מה שהשאלו לו ואחזיקו אינשי בנכבי לא
 מחזיקין לפיכך אמרינן דאוהו פלוני קנאם ממנו שאדם עשוי
 למכור כליו ודווקא שטוען המערער ננוכים הם ממנו אבל
 אם טוען לך אני השאלתים או הסכרתים אף על פי שטוען
 המחזיק שקנאם מפלוני אינו נאמן ומוציאין אותו מידו ואם
 היו מדברים שאינם עשויין להשגיל ולהסכיר הרי זה נשבע
 היסת שלא השגיל לו ולא הסכיר לו אלא מאותו פלוני לקחה
 ויעמיד כליו בידו :

קלד אומן שטוען בדבר שהוא אומן שקנאו מבעליו וכו' כ' סעיפים :

א האומן בדבר שהוא אומן דינו בכל הכלים נדברים
 העשויין להשגיל ולהסכיר לשאר כל אדם דחד
 טעמא הוא שאינו יכול לטעון דאם לא כן היאך באו לידו
 דלהקנס מסרום לו לפיכך אין לו חזקה בכלים שהחזיקו בין
 כלים העשויין להשגיל ולהסכיר בין שאר כלים כיצד ראה
 כליו ביד האומן והביא עדים שהם יודעים שאילו הכלים הם
 שלו והוא טוען ואומר לתקן נתחילו לך והאומן אימר לא בא
 לידו אלא במכרה או במתנה או שטען אתה מכרתו לי אהה
 נתת לי אחר שבא לירי להקנו אף על פי שספרו לו שלא בפני
 עדים אפילו אם שהה ביד האומן כמה שנים בעל הכלי נאמן
 ומוציאין אותו מיד האומן וישבע בעל הבית היסת על
 טענתו :

ב ואם לא ראה הכלי ביד האומן אלא טענו כליו פלוני נתתי
 לו לתקן והאומן אומר החזרתיו או מכרתו לי או נתתו לי
 במתנה או לקוח הוא בידי מנדאי כפי אמר לא הוי דברים
 מעולם יכול לטעון נס טענו אילו ונשבע היסת ונפטר ואפילו
 מסרו לו בעדים כיון שלא ראה האומן נאמן ככנו שהיה יכול
 לטעון החזרתו ונשבע היסת ונפטר ואין מהדיבן אוהו להוצי'
 הכלי לפנינו ואם הוציאו ונראה דשוב לא יכול לומר החזרתו
 והרי אין לו מנו על טענתו כ"ה מביא עדי שהוא שלו ונוטלו
 אפי' שספרו לו שלא בעדים :

ג אף על פי שספרו בעדים אם העדים שראו החפץ בידו
 אין מכירין בודאי שזהו של המערער אלא שנראה להם
 כסימנים כמו שלו אם טוען לא נתתו לי את זה מעולם כי זה
 אינו שלך ושלך כבר החזרתו לך נאמן כיון שאין העדים ס'
 מכחישין אותו בודאי אבל אם מידה שזה הוא שלו וטוען נהרו
 לי לתקן ושוב לקחתיו ממך אינו נאמן שכבר אמרנו דלקוח
 הוא בידו טענה נדוע הוא ואין למאמינו בשעית לקיה אלא
 במנו דלא הוי דברים מעולם או החזרתו לך והבא אין הבנו
 מנו טוב שמתירא לומר שלך כבר החזרתו לך או לא הוי
 דברים מעולם אם מסרו לו שלא בעדים כיון שראו עדים כיוצא
 בזה בידו :

ד ואם השליח יוצא מהחת ירו ואמר בפני אמרת לאומן
 למוכרו לו ולקחתיו ממני נאמן בהיסת במנו דאי בעי
 אמ' אתה מכרת לי אבל כשטוען שהאומן מכרו לו שאם אהה
 מכרתה לו אינו נאמן דלא עדיף מנכרא דאתי שחמתי' :
 ה ירד האומן מאומנתו הרי הוא כשאר כל אדם ונאמן
 אפילו בכלי שבא לידו בעודו אומן והוא שנשתאה כידו
 אחר שירד מאומנתו זמן שאין דרך להניח כ"פ זמן כלים בבית

* * * לבוש עיר שושן הלכות חזקת מטלטלין * * *

מחציה ושכועה או תקנת חבמים היא שאינה חולקת בלא שכועה כיון ששניהם אוחזין בו כדי שלא יהא כל אחד הופש כסליהו של חברו ונוטל בלא שכועה ונוסח שכועה זו כוח הלשון הוא מפני שבזה הלשון יתקנו כסת רמאו שהיו איפסא להיות כדעת הנשבע אם היה נשבע בלשון אחר שאם היה נשבע כהם שאין לו בה פחות מחציה היה איפשר לפרש כוונתו אפילו אין לו בה כלום באמת הוא נשבע והכי נשבע שכועה שאין לו בה כלום אפילו מה שהוא פחות מחציה אין לו בה והרי אין לו בה כלום והוא צריך לישבע שיש לו בה חציה ואם ישבע שיש לו בה חציה הרי מרע לזכוריה שאמר כולה שלי ואם ישבע כולה שלי הרי אי אפשר ליתן לו כו' שקרי חברו הפוש בה ואתי לאפוקי לעז על ב'ד שנסב' שכולו שלו והם אומרים שחילוקו לכך ישבע בזה הלשון אני אומר שיש לי בה ודעתי אפילו כולה יש לי בה ולדרכים שאינם מאמינ' לי ככלה אני אומר יש לי בה חלק ואם האמרו שליט או רביע שכועה שאין לי בה פחות מחציה ואם אמר אחד לחברו השבע וטול כולו שומעין לו ואם גם השני אינו רוצה לישבע חולקין בלא שכועה והווקא שהוא סוג' במיט' או בחצר של שלי' או בצד העירי' כמו שאמרנו אבל אם הבית של אחד מהם וחברו דר אצלו וחולקים על נכסים הבנויים בבית הרי הם כחזקת בעל הבית שהוא מוחזק בו ושנים שהיו חולקים ע"ג שעל כירם טיילה' בשותפו כל אחד אומר כולת שלי הרי הוא מאירו שניהם הפוסים בו וחולקין בשכועה :

ב ואם זה אומר כולה שלי וזה אומר חציה שלי האומ' כולה שלי וישבע שיש לו בה ושאינו לו בה פחות משלשה רביעי' והאומ' חציה שלי ישבע שיש לו בה ושאינו לו בה פחות מרביע זה נוטל שלש חלקי' וזה נוטל רביע בד'א שנשבע על שלשה רביעיים בחפץ שאינו עומד לחלק אבל אם הוא דבר העומד לחלק יכול זה ליטול החצי שכועה לו בלא שכועה ואחר כך נשבע כל אחד שיש לו בה ושאינו לו בה פחות מחציה :

ג והא דאמרינן בשבטל אחד אומר כולת שלי שחולקין אוחת כשזה או כשזה אומר כולה שלי וזה אומ' חציה שלי שיטול זה ג' חלקים וזה רביע דוקא כשאוהזין בשפת השלית שאין כדי שום אחד מכנה ג' על שלשה שהוא שיעור בנד' טבזה יד שניהם שוה בו ואז חולקין אות' ואפי' השלית מוזהבת והזהב בצד אחד מהם אינו יכול לומר חלוק אות' לרחבה שיבא הזהב לחלקי אלא חולקין אותה לארכה כדי שיבא לשניהם בשות אבל אם כל אחד ואחד אוחז קצתה בידו זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי זה נוטל עד שירו מגעת וזה נוטל עד שירו מגעת וזה נוטל עד שירו מגעת והשאר חולקין אחר שנשבעי' על הדרך שנתבאר ויכול כל א' לגלגל על חברו שיכולל בשכועתו שכל מה שנטל בדין נטל :

ד כל חלוקה האמורה כאן אם הוא דבר שיפסיד אם יחלוק ממס אין מפסידין אותו אלא חולקין אה בדמי שוויין :

ה היה אחד אוחז את כולה וזה שחאבק עמו ונתלה בה הרי זה בחזקת האוחז את כולה ונשבע היסת וכולה שלו :

ו באו לפנינו ושניהם אדוקי' בה ושמת' האחד מיר חברו בפנינו אם צווח השני לא אבד זכותו ואם שתק הוי כהודא לו שהיא שלו ואבד זכותו ואפי' שתק חתלה ואחד כך צווח הוי כהודאה כיון ששתק תהלה ואין מוציאין מיד השופט וי'א שאפי' יביא עדים אח'ב שהיא שלו לא מחני ליה דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי :

ז חזר האחד ותקפה מיד זה התוקף אף ע"פ שצווח מתחלה ועד סוף חזר הדין כמו שהיה מתחלה וחילוקו דמה שמתחלה לא היו מוציאין מידו לא היה מדינה אלא מספיק ואמרנו המ'עה ועפשי שנים זה מוחזק שניהם שוין וי'א כיון שכבר זכה הראשון בפנינו ע"י שתוקתו של זה הריוא כהודא שאב לא מהני לאחר שתקפה ממנו בפנינו :

ח חזר האחד ותקפה מיד זה התוקף אף ע"פ שצווח מתחלה ועד סוף חזר הדין כמו שהיה מתחלה וחילוקו דמה שמתחלה לא היו מוציאין מידו לא היה מדינה אלא מספיק ואמרנו המ'עה ועפשי שנים זה מוחזק שניהם שוין וי'א כיון שכבר זכה הראשון בפנינו ע"י שתוקתו של זה הריוא כהודא שאב לא מהני לאחר שתקפה ממנו בפנינו :

ט חזר האחד ותקפה מיד זה התוקף אף ע"פ שצווח מתחלה ועד סוף חזר הדין כמו שהיה מתחלה וחילוקו דמה שמתחלה לא היו מוציאין מידו לא היה מדינה אלא מספיק ואמרנו המ'עה ועפשי שנים זה מוחזק שניהם שוין וי'א כיון שכבר זכה הראשון בפנינו ע"י שתוקתו של זה הריוא כהודא שאב לא מהני לאחר שתקפה ממנו בפנינו :

י חזר האחד ותקפה מיד זה התוקף אף ע"פ שצווח מתחלה ועד סוף חזר הדין כמו שהיה מתחלה וחילוקו דמה שמתחלה לא היו מוציאין מידו לא היה מדינה אלא מספיק ואמרנו המ'עה ועפשי שנים זה מוחזק שניהם שוין וי'א כיון שכבר זכה הראשון בפנינו ע"י שתוקתו של זה הריוא כהודא שאב לא מהני לאחר שתקפה ממנו בפנינו :

יא חזר האחד ותקפה מיד זה התוקף אף ע"פ שצווח מתחלה ועד סוף חזר הדין כמו שהיה מתחלה וחילוקו דמה שמתחלה לא היו מוציאין מידו לא היה מדינה אלא מספיק ואמרנו המ'עה ועפשי שנים זה מוחזק שניהם שוין וי'א כיון שכבר זכה הראשון בפנינו ע"י שתוקתו של זה הריוא כהודא שאב לא מהני לאחר שתקפה ממנו בפנינו :

היה מסתפק בו ואמר אפילו אינו שליחו של זה ואני החלפתו לו יהא לו רשות לה שהמש בו אבל אם אמר הילך שליחך לא שודאי טעא ואמר שהוא שליחו של זה ולא הרשהו להשתמש בו אם יודע שאינו שליחו ואם הוא סוה יותר על שלו כשיבא בעלה בשבילה יתן לו העודף או יחזיר לחברו שליחו והוא יתן לזה דמי השלית שלו שנמכר ואם יבא בעל השלית ויאמר לא צויתי לאומן למכור שליחו ולא לקחתי ממנו שום דמים נאמן ויקח שליחו מיד זה אם יש לו עדים שזה השלית היה שלו או יתן בו סימן דנהי שאנו תולין טעוה לאומן למכרו היינו כל זמן שהדבר ספק אבל כשכא בעל השלית וטוען ברי נאמן :

ב נחלפו לו כליו בבית האכל או בבית הפשטה לא ישהמש בהן דהוי משתמש שלא לדעת בעליו שנקר' גזלן וכשיבא בעל החפץ צריך ליתנו לו אף על פי דשלו נאבד דמה יעשה זה שמוצא שלו אצלו והוא אינו יודע שלו היכן הוא וכן הדין בכיבשת הפכסמה לרכים והביאה לאחד שאינו שלו צריך להחזירו למי שהוא שלו אף על גב דשלו נאבד ולא ישהמש בזה כלל :

קלו מי שלקט פירותיו של חברו ובו שלשה סעיפים :

א הוצד לרוד טדה חברו וליקט פירותיו ובעל השד' טוען שבגלל לקחה וזה אומר שסכרם לו נאמן בשכועה היסת כיון שהוא מוחזק בהם אפי' אם יש עדים שלקטן ואין לו מגו דלא הו דברים מערים ואע"פ שהקלקע בחזקת בעלה עומדת נאמן על הפירות כשלקטן כבר ואע"פ שאינו הפוש בהן אלא הן ברשות אחרים ונס מגו דהחזרתו אין כאן שאין ברשותו להחזיר אפי' הכי נאמן בשכועה היסת דאוקמינן ליה אחזקה דלא חציף איניש למיחת לארעא דחכריה ולמוכל פירי דחכרי' אם לא היה לו זכות בהם ומהמנינן ליה שקנאם בשבולת היסת על מה שעבר אבל לא להבא להחזיקו בהן לכתחלה דלא אמרינן חזקה להוציא :

ב אם אין בעל השדה או האילן כאן ואמר אח' אלק ואלקט פירות האילן והשדה של פלוני שמכרה לי אין בית דין צריכין למנועו משעמא דרעיל שאין אדם חציף ללקט פירותיו של אחרים מכל מקום אם באו מבעלי קודם שלקטן מעכבין על ידו דכולי האי לא מוקמינן ליה אחזקה שאינו חציף כיון שהבעליון עומדין וצוהין ואפילו אם ליקטן כבר והוא טוען שליקטן משו' שמכר לו גוף השדה ולא לפירות לבדן נחות אז אינו נאמן אף על הפירות שאכל וצריך להחזיר או לפורען דכיון שאין לו שטר ולא חזקה שלש' שנים שלא קנה הגוף גם הפירות לא קנה דלא טעין על הפירות אלא מטום אקרקע ואם אקרקע לא קנה מאין לו הפירות :

ג והאומר אלק ויאכרת אילנו של פלוני ודאי בית דין מוחזין בידו אף על פי שאין הבעל כאן דהכא ליכא למימר לא חציף איניש כו' אם הוא חציף שרוצה לקצוץ נשיעה שאינו עומד לקציצה גם כן הוא חציף לקוצצו אע"פ שאין לו בו שום זכות לקוצצו לכך מוחזין בידו :

ד והאומר אלק ויאכרת אילנו של פלוני ודאי בית דין מוחזין בידו אף על פי שאין הבעל כאן דהכא ליכא למימר לא חציף איניש כו' אם הוא חציף שרוצה לקצוץ נשיעה שאינו עומד לקציצה גם כן הוא חציף לקוצצו אע"פ שאין לו בו שום זכות לקוצצו לכך מוחזין בידו :

ה והאומר אלק ויאכרת אילנו של פלוני ודאי בית דין מוחזין בידו אף על פי שאין הבעל כאן דהכא ליכא למימר לא חציף איניש כו' אם הוא חציף שרוצה לקצוץ נשיעה שאינו עומד לקציצה גם כן הוא חציף לקוצצו אע"פ שאין לו בו שום זכות לקוצצו לכך מוחזין בידו :

ו והאומר אלק ויאכרת אילנו של פלוני ודאי בית דין מוחזין בידו אף על פי שאין הבעל כאן דהכא ליכא למימר לא חציף איניש כו' אם הוא חציף שרוצה לקצוץ נשיעה שאינו עומד לקציצה גם כן הוא חציף לקוצצו אע"פ שאין לו בו שום זכות לקוצצו לכך מוחזין בידו :

קולה דין שנים אוחזין בטלית וחולקין עליו ובו ח' סעיפים :

א שנים אוחזין בבלי אחד או שהיו רוכבים על גבי בהמה אחת ולקטן סימן רע"א יתבאר א' ה איזה רוכב קונה ואיזה רוכב אינו קונה או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג או שהיו יושבים בצד ערימה של חטים המונחים כסימטא או בחצר של שניהם זה אומר הכל שלי וזה אומר הכל שלי כל אחד מהם נשבע שיש לו חלק בזה הדבר ושאינו לו בה פחות

ב שנים אוחזין בבלי אחד או שהיו רוכבים על גבי בהמה אחת ולקטן סימן רע"א יתבאר א' ה איזה רוכב קונה ואיזה רוכב אינו קונה או שהיה אחד רוכב ואחד מנהיג או שהיו יושבים בצד ערימה של חטים המונחים כסימטא או בחצר של שניהם זה אומר הכל שלי וזה אומר הכל שלי כל אחד מהם נשבע שיש לו חלק בזה הדבר ושאינו לו בה פחות

* לבוש עיר שושן * הלכות חזקת מיטלטלין * *

ח באו לפני ב"ד כששניהם ארוקין כה ואמרו להם בית דין צאו וחלקו את דמיה יצאו וחזרו אח"כ והרי הוא תחת ידי אחד מהם זה טוען הורה ליונסהלק מסנה זה טוען הסכרת' לו או נתגבר עלי וחטפה ממני המ' עה ואם לא הביא ראיה ישבע זה שהיא שלו ויפטר ר"א טאם אמר חטפת מסני נאמן דכיון דעד האידי' היו דנין עליה ודאי כל אחד תקף מה שיוכל וקרוב להאמין לזה שזה נתגבר עליו וחזר הדין כמו בראשונה ויחלוקו ואם אמר השכרתיה לו בלא עדים אינו נאמן כלל דאמר' ליה עד השת' חטפת' ליה בגזל' והשת' מונרת ליה בלא סהרי בתמיה אבל אם אמר השכרתיה לו בפני פלו' ופלו' והלכו למדינ' הים נאמן במנו שהיה אומר חטפה ממני אבל השכרה בלא עדי' לא אמר' דיהא נאמן במנו דהוי כמנו כמקום עדים דאנן סהדי שלא השכירה לו בלא עדי' כיון שכבר היה חושלו בגזל' וכתב סורי ז"ל שכן נ"ל עיקר :

ג אם אחד מהשנים החלוקים על דבר זה בא לבד ואמר הפשרה ויהיה מונח כירכס עד שאביא ראיה אין שמעין לו מסעמא שכתבתי בסעיף א' ואם הפשרה ב"ד מדעת שניהם או טעברו ותפשוהו על פי אחד אין מוציאין אותו מידם עד שיגבר. כל מי הוא שלא תצא תקלה מתחת ידם כמו שכתבנו לעיל :

ד אם הם חלוקים על שדה ואין אחד מהם מחזיק בה כגון שמת בעל השדה ושנים באים ליורשו כל אחד אומר אני קרוב וראוי ליורשו ואין לשום אחד עדים כל דאלים נבר . ועל ריש סי' קל"ה ואם נבר האחד ואכל פירותיו ואכל הביא השני עדים שהוא קרוב והעדים אינם יודעים אם זה שנבר הוא קרוב או לא מוציאין מזה שנבר שהוא ספק קרוב והאחר קרוב ודאי וה' אם השני הביא עדים שהוא קרוב יותר מהאחר שמוציאין מזה שנבר ונוהגין לזה שקרוב יותר וצריך להחזיר כל פירות טאכל אפילו אין ידוע שאכלם אלא על פיו שהודה בהם חייב להחזירם ואע"ג שהוא אומר שהוא קרוב יותר לא אמרינן שיהא נאמן על הפירות שהוא קרוב יותר במנו דאין בעי אבה לא אכלי כי אמר אכלי וידי אכלי נאמן שכיון שהקרקע יוצא מהחת ידו בדין אין המנו מעיל לו וחיי' להחזיר גם הפירות דהא אינו מחזיק בפירות אלא סכת הקרקע ואם אין הקרקע שלו דבקרקע לא שייך מנו מאין יבואו לו הפירות אם הם חלוקים בדבר שהפוסקים מחולקין בו ולא הפיש הד מיניהו אם הוא דבר דשייך בו דין חלוק' חולקין ואם לא שייך ביה חלוקה כל דאלו' נבר כך מסיק סורי מהרמ"א ז"ל והמיהב על הסכמתו מאד אע"ג דבאמה מצמר הוא בגמ' פרק הניזקין השתא דלא איהמר הילכתא לא כמר ולא כמר כל דאלים נבר אבל נ"ל שאין הגדון שנאמר שם זה המאמר דומ' לראיה שאין זה בלל לכל הדינים דמה שייך בזה כל דאלים נבר דהא עיקר טעמא דכל דאלים נבר הוא משום שמי שהוא שלוי מסוד גפשו עליו כו' כמו שכתבתי בסעיף א' וזה לא שייך אלא בדבר שההובע בעצמו יודע האמת ואין הב"ד יודעין אבל הכא מה שייך לומר שזה ההובע יסוד נפשו יותר מחבירו כמה ברור הדין יותר להובע מלדיין או מלחבירו דנים יסוד נפשו וכ' . לכך נ"ל בדין זה דגם בדבר שאין בו דין חלוק' מוכרין וחלוקין בדמים או בנוד או אינוד נ"ל . ועל סיימ' ק"ע סוף הכי' על מה נאמר בגמרא דין דכל דאלים נבר דמשמע כהדיא דלא דמי להכא נ"ל :

קמ"ב דין החזיק בקרקע של חבירו ודין חזקת הבתים ותנוונות וכו' טו' סעיפים :

א אע"פ שאדם נאמן לטעון על הסלטלין שכירו לקוחין הן בידי היינו משום שיש רגלים לדבר דאל"כ היאך באו לידו אם לא שזה נתנו לו מדעתו אבל קרקע שאינה זהה מסקומה ובכל מקום שהיא כחזקת בעליה היא עומדת ולא שייך בה לומר דאל"כ היאך באה לידו של זה שאם היא בידו והוא עובדה אפטר שהוא הלך לחוכה ועבר בה בלא ידיעת רבעל לפיכך קרקע הידועה לראובן בעדים שזודעין שהיא בחזקתו אפי' יום אחד והיא עתה בחזקת שמעון שמחזיק בה ואכל פירותיה ושוען שלקחה מראובן וראובן מערער ואומר שנזולה היא בידו נאמן ראובן ונשכ' שבע' היסת ונוסלה דאלף שבועת

ח באו לפני ב"ד כששניהם ארוקין כה ואמרו להם בית דין צאו וחלקו את דמיה יצאו וחזרו אח"כ והרי הוא תחת ידי אחד מהם זה טוען הורה ליונסהלק מסנה זה טוען הסכרת' לו או נתגבר עלי וחטפה ממני המ' עה ואם לא הביא ראיה ישבע זה שהיא שלו ויפטר ר"א טאם אמר חטפת מסני נאמן דכיון דעד האידי' היו דנין עליה ודאי כל אחד תקף מה שיוכל וקרוב להאמין לזה שזה נתגבר עליו וחזר הדין כמו בראשונה ויחלוקו ואם אמר השכרתיה לו בלא עדים אינו נאמן כלל דאמר' ליה עד השת' חטפת' ליה בגזל' והשת' מונרת ליה בלא סהרי בתמיה אבל אם אמר השכרתיה לו בפני פלו' ופלו' והלכו למדינ' הים נאמן במנו שהיה אומר חטפה ממני אבל השכרה בלא עדי' לא אמר' דיהא נאמן במנו דהוי כמנו כמקום עדים דאנן סהדי שלא השכירה לו בלא עדי' כיון שכבר היה חושלו בגזל' וכתב סורי ז"ל שכן נ"ל עיקר :

קלט דין שנים חלוקים בדבר ובא שלישי וחטפה וכו' ד' סעיפים :

א שנים שחלוקין בדבר ואין שום אחד מוחזק בו כהיה אם ארכא דהו' מינצו עליה כי תרו כל חד וחד אמר דידי הוא לא יכלו חז' ל למצא דין אחר אלא כל דאלים נבר ואינו מהן שזניגבר ידו תחלה הוא שלו עד שיביא האחר ראיה דהיכי ליעבר אי יהפשוהו כ"ד והא מונח ביד ב"ד עד שיביא אחד מהם ראיה כשיבא ליד ב"ד אין הב"ד רשאי להוציא מהחת ידו עד שידעו בכוחו של מי הוא שאין ב"ד רשאי להפקיד ממון המונח בידם עד שיחכרר של מי הוא ושמה' זה שהו' ש"ן אין לו ראיה והאחר הוא שקרן ואין כוונתו אלא להפקיד את זה שידע שאין לו ראיה ויהא מונח ביד בית דין עד שיביא אליה כי לא יחזירוהו לו ב"ד עד שיביא ראיה לפיכך לא אמרו שיחפשוהו בית דין ויביאו זה לידו הפסד בידים אלא אמרו כל דאלים נבר וסמכו על זה שכל מי שהדין עמו יסוד נפשו להעמיד את שלו בידו יותר ממה שיסמך האחר לגזול ועוד שיאמר הנזל' מה בצע שאמסור נפשי היום או למחר יביא זה ראיה ויציאנו מידי שמי שהדין עמו קרוב הוא שיביא ראיה גם כן ואמרו כל מי שנבר ידו בפעם ראשונה הוא שלו עד שיביא הקנין ראיה וכל זמן שלא יביא ראיה אף אם התחזר ונתגבר ידו על הראשון לא שבקינן ליה לאפוקי מיניה דהא כדי שלא יהיו כל יפיהם בכריבה ומחלוקת היום יגבר זה לכחר יגבר חבירו ועוד דסמכו שמי שנבר ראשונה הוא שלו דמתק' חמימות לבו שזודע שהוא שלו עשה בכל סאמצו כתי' שנבר ולא דמי לשנים או חזין בשלית דאמר' שיהלוקו דאחזין שאני דכיון ששניהם מוחזקין אין לנו להניח שיגזול האחד לחבירו דחש' כאלו אנו יודעים שיש לשניהם חלק בה הילכך אם היינו פוסקין להם כל דאלים נבר האחד היה נזול בפנינו מה שביד חבירו ולכך צריכין אנו לפסוק להם דין חלוק' והכא גבי ארכא כיון שאין אחד מהם מוחזק בדבר שמערערין עליו ואין בית דין מחייבם למחות למי שבא ליקח דבר שאין אנו יודעין של מי הוא והוא אמר שלי הוא הילכך אין לפסוק להם דין חלוקה שמה נפסיד לאחד מהם ש"א כדון לפיכך לא יכלו למצא לזה דין אחר רק כל דאלים תחלה הוא נבר והוא שלו ע"כ שיביא חבירו ראיה ומיהו שכנגדו יכול להשביעו וצריך לישבע שהוא שלו וכל זמן שלא יביא האחר ראיה אף אם נתגבר ידו אין מניחין ליקחנו מזה שנברה ידו תחלה כמו שביארנו טעמא ופ' שכן שאין מניחין לאחר ליקחנו מסנו בלא עדים וראיה :

ב בא שליסי קודם שנב' אחד מאילו וחטפה בשע' שאומ' שהוא שלו אין לשנים האחרים בו כלום כיון שזה הוא מוחזק בו וטוען שהוא שלו אבל אם חטפה בלא טענה הרי זה

לבוש עיר שושן חלבות חזקה קרקעות

לא יוכל להביא עדים על זה להכחיש המערער אלא אם יביא עדים שיאמרו שכרנו ממנו הבית ודרגו בו ימים ולילות ואם היה המערער רוכל המתזר בעיירות ואינו רגיל להיות תמיד בביתו יוכל להיות משום דלא קבוע האי באתא החזיק זה בביתו וכי הוה אהי למתא הוה נפיק האי מחזיק מן הבית ולא ידע ליה דת המערער לשימחה בו לפיכך תקנו לו הכספים שאפילו לא מען ברי לוי שלא היה דר בו ימים ולילות אפ"ן מענינן ליה ולהרמב"ם אפ"ן באח' שאינו רוכל אפ"ן לא מען המערער אלא שפ"ל דר בה ביום וכלילה צריך המחז' להביא עדים שדר בו ביום וכלילה ואם היה המחזיק רוכל המחזיר בעיירות אף ע"פ שלא מען המערער מענינן ליה אפ"ן ואומר' למחזיק הבא עדים שהחזיק בו ביום וכלילה שלש שנים שבין שהחזיק הוא רוכל מסתמא לא דר בה יומם ולילה אין חזקתו חזקה לפיכך מענינן ליה אפ"ן למערער וד"ה והרא"ש חולקין על כל זה וע"ש כל שהעידו השכנים שדר בו כפנהג שרגילים השכנים לידע אע"פ שלפעמים יצאו השכנים לעסקהם מהעיר ולא ידעו אם נשאר המחזיק בבית בעוד שלא היו בעיר אלא מעידין מ שוכניצאו מן העיר הניחיהו בבית ובשכא מצאו אותו דר בו הוי חזקה ואם אפר המחזיק לעדות סתם העידו לוי שדרתי בו ג' שנים בחזקת ימים ולילות אף ע"פ שאינם יודעים שדר בו כל חייסם וכל הלילות אלא טראוהו שדר בו מקצת ימים ומקצת לילות מענתו מענה ואם יעידו כן מספיק עדותן וחזקתו חזקה ואפ"ן ישעון המערער ברי לוי שלא דר בו כליל' אין שמעין לך עד שיביא ראיה וכן אם היה דר בו רוב הלילות המחזיקין בעירו' אע"פ שיצאו לפעמים מן הבית ולא דרו בו ג' שנים רצופים האיל והיה ג' שנים בחזקתו הוי חזק' אע"פ שהיו מחזירין ימים רבים ולא לנו בבית וה"ל לשאר מחזיק שיצא לפעמי' מן הבית אחר עסקיו ומיד כשבא היה חוזר לבית מקרי חזקה כג' שנים וכן מקומות כוח הכנסת אם מעידים העדים שישב עליהם כל עת שנכנס רב"ה אע"פ שלפעמים שינה מקום מהמת אבלות או לא נכנס לבה"ה הוי חזקה האיל ועשה בה כפנהג העולם וכתב מורי מהרמ"א ז"ל וז"ל ג' שכן ראוי להורות אע"פ שיש חולקין דשעמ' דמסתב הוא דהא מילת' דלא איפשט' יעידו על כל הימים ועל כל הלילות ד"א דלא נימי פורתא או יצאו לפעמי' מן העיר וכה ג' אלא סגי כדארזן מקומות ככה היכא שנהגו שכל אחד כותב שמ' עליו אין לך קלא גדול מזה והוי ב"שטר וכל מי ששמו כתוב עליו הוי שלו ואין למערער עליו כלום עכ"ל :

ח הא דמהני עדות השוכרים לומר שדרו בה ימים ולילות דווקא ששכירות הבית עדיין הוא בידם ואומרים אנו נתן אותו למי שיזכה בו כדון ואף על פי שעדיין לא נהנה המחזיק בפירו' זה הבית כיון שדרו בו מכהו היינו הנאת פירותיו ואפ"ן אם תשאלו להם כהנא וכ' שעשה שהשכר בידם ליתנו לו אם יזכה בו אבל אם כבר פרעו השכר למחזיק אין יכולין להעיד שנוגעין בדבר שחפצים להחזיקו בבית שאם יצא מחתת ידו צריכין ליתן שכר פעם אחת למערער ואע"פ שהמחזיק צריך להחזירו להם כ"מ פעמים שאין לו ומיהו אפילו נתגהו כבר למחזיק יכול הוא לחזור וליתנו להם ויאמר להם הנהו לשני שיזכה בדי שלא יהו העדי' נוגעין בדבריו שמי שחולק ואומר דאכתי נוגעין בעדותן הן לפי שקודם לכן היה השוכר מתירא שמא יפסיד שברו ועכשיו שזה מחזיר לו שכרו מצילו לנשתי מן ההפסד ואיכא למיהא שמהודך שהוא מחביים מזה שעושה עמו לפנים משורת הדין יעזור לו :

י אפ"ן אם כבר פרעו השכר למחזיק אם יבא המחזיק לב"ד קודם שיבא מערער וישעון יעידו לו השוכרים עכשיו בפניכם שדרו בו ג' שנים לפי שאם יבא שום אדם לערער שוב לא יזוין השוכרי' כשרי' כיון שפרעו לו השכר שתייראו שיצטרכו ליתן שכר פעם שנית למערער אבל עכשיו שאין כאן מערער שיתבע

שבועת התורה אין נשבעין על הקרקעות כדכתיבנא לעיל ריש פ"ג וכן אפ"ן כשנושל אין צריך שבועה המורה בנקיפת אפ"ן ואם החזיק בה שמעון כראוי ובטעמ' כמו שיתבאר בדינו חזקה או אין מוציאין אותה מידו אלא נשבע ועומד בשלו ואם אין עדים לראובן שהיה שלו אז צריך שמעון חזקה אלא נשבע ועומד בשלו אע"פ שלא החזיק בה שני חזקה :

ב ואם שזה שהחזיק ג' שנים אין מוסרין אותו לשבוע' אלא אם ירצה להחרים סתם על כל מי שהחזיק בשלו שלא כדון הרשות כידו וכבר כתבתי בסעיף הקודם דנשבע ועומד בשלו והכי נהוג :

ג מען שמעון שיש לו שטר שמכרה לו וראובן אומ' ששטריו מזוייף יתקיים השטר בחותמו ואפ"ן שמורה שכתבו אלא שאומר ששטר אמנה הוא יתקיים בחותמו ואם לא יתקיים מוציאין השדה מידו דנאמן לומר אמנה במגו דמזוייף :

ד מען שמעון שיש לו שטר שמכרה או נתנה לו בשטר וגם שיש לו עדים שהחזיק ג' שנים כיון שאמר שיש לו שטר אומרים לו קיים שטרך אם יוכל לקיימו מושב וצריך לחזור אחריו לקיימו ואם אי אפשר לו לקיימו כגון שמתו העדים או הלכו למדינת הים ואין מי שיכיר חתימתן סומכין על עיני חזקה וישבע היסת שלקחה אבל אם יסנן לעדים לא תועיל לו חזקתו וצריך שיחזור אחריהם עד שיביא אותם דמושב שיתקיים הדבר על ידי עדים :

ה ואם טען אה"כ אבד זשורי אינו נאמן אף ע"פ שאם היה טוען מתחלה שטר היה לוי ואבד ויש ליעדי חזקה היה מועיל לו כמו שיתבאר בע"ה עכשיו שטוען מתחלה שיש לו שטר ועדי חזקה ואח"כ אומר שאבד השטר אמרינן משום שיש בו איזה פיסול בשטר אינו רוצה להראותו והחזקה מכת השטר באה לפיכך גם החזקה אינה מועלת לו וכן אם הביא השטר ונמצא בשל ג' החזקה נהבטלה שלא באה החזקה אלא מכת השטר והשטר בשל ג' החזקה בטלה :

ו הנתן קרקע לאחר בעדים וחזר הנותן והחזיק בה אפ"ן אם החזיק בה הנותן ג' שנים כחצר לאחר המהנה אינו נאמן לומר שעת סופר הוא המהנה כמנו דאי בעי אמר תחלה חזרתי ולקחתי ממנו דמ"מ עכשיו ישעון מעות סופר הוא אין זה אלא כמכחיש את העדים וק"ל דמנו במקום עדים לא אמרינן :

ז כיצד היא החזקה שישהמ' בה ויהנה מסנה ג' שנים רצופי' פיוס ליום כל דב'כפי הנאתו ותשמישו או הוא שלו ואין יכולין שוב לערער עליו אפ"ן אבד שטריו שבין שהחזיק בה ג' שנים ולא מיחה בו שום אדם לא נזהר עוד בשטריו ונאמן לומר שכרתו לו אז נתחו לו ואבד שטריו ואז מענת התובע ג' כ' מענ' גרועה הוא דאמר' שהוא שתק כל כך זמן מפני שידע שיש עליו שטר ועכשיו נודע לו שלא נזהר זה עוד בשטריו לכך בא ותובעו ואין צריך להביא ראיה שהשתמש בכל החזרים שבבית אלא אם נשתמש בדרך כל הבעלים החזיק בכל הבית וכל שלא החזיק כראוי אינה חזק' אפ"ן ידוע שזה מכר לו קרקע רק שאינו ידוע שהיא זו שהחזיק בה יכול המוכר ליטול קרקע זו ולומר' שמכר לו קרקע אחרת גרועה מזו :

ח בתים שהם לדירה צריך להביא עדים שדר בו או השכירו ג' שנים רצופות הוי חזקה אע"פ שלא העידו כפי' על דירת ימי' ולילות אין צרי' הדין לחקור עדותן אם מעידין גם על הלילות אלא מסתמא מעידין גם על הלילות כל זמן שלא ישעון ו המערער ברי שלא דר בו בלילות ואם ישעון המערער ברי אני יודע שלא דר בו בלילות אז צריך המחזיק להביא עדים שיעירו כפי' גם על הלילות ועל פי השכנים שיעידו בו שלא הרגישו בו שיצא בלילות אלא כפי ניהוג העולם ואינו נכנס בו כערב ויצא בבקר סגי ואם יוסיף המערער למען עוד יודע אני שיצא ממנו בלילות אחד שישנו השכנים לא הוי חזקה כי

לבוש עיר שושן הדבות חזקה קר קעזת

א מהם שטר שנית אינן נוגעין בעדות וכשרים מענתו מענת ומקבלין העדו' מיד ואע"פ שאין מקבלין עדו' אלא בפני בעל דין ביון דהשתא כשרים הם ואם נמתין שיעידו כשיבא המערער יהיו נוגעין בעדות אין מפפירין משים זה המחזיק ומקבלין אפילו שלא בפני המערער :

ב אם אין השוכרים דרים ביעתה אלא שדרו בו ג' שנים ויצאו מסנו אם אין המערער יודע שדרו בו אלא על פיהם אפי' נתנו כבר השכר למחזיק אינם נוגעים בעדות ונאמנים במנו דאי בעי אמרי לא דרנו בו מעולם אלא היו אומרים ידענו שזה החזיק בבית זה חזקה נטורה השתא נמיכי ואמרו דרנו בו ופרענו לו כדון מפני שהוא של נאמנים :

ג ואם היה דרך בני המקל' לזרוע שנה ולהוביר שנה ולזרוע שנה וכן לעולם ועשה כן גם הוא חזקה בה' שנים שאכל ראשונה שליטת וחמישית אף ע"פ ששני החזקה היד מפוזר' שיכול לומר לא הוברתי אותה אלא כזו שלא מכחיש ותעש הרבה בשנת הזרועה ואפי' אם ידוע שהיא טובה ואינה צריכה להוכיר אם הטדות שקביבה מוכרים יש לו מענות ומציאמר חד ארעא ככולי באנא לא מצינא מינסר דכשכולם זורעים שוכרין כולן שומר אחד :

ד אכלה ג' שנים רצופות באתר' דמוברי חזקה דכ"ס דהל' למחויי דלא מיחבר ארעיה וי"א שאינה חזקה דמצ"ה המערער לומר גליה דעהך שאינה שלך טעמיה כמו ג' זלז' ששוחט ואוכל כל מה שיכול להוציא ממנה ואינו הושש לעצ"ה הכאות מפני שידוע שלא תסאר בידו :

ה היחה חסרה בהזקתי כמה שנים ונרה כל שנה ולא זרעה הואיל ולא נהנה בה לא היו חזק' וכן אם פתח בה שכליו הברי' ופתח בה ושר' בלכז הואיל ולא אכל פירות אינה חזקה דמה לו לזה למחויי מצי איפת ליה אדרב' מהנהו שמתקן לו שדהו וכן זרעה ולא הרווח בה כלום אלא זרע כור ואמף כור לא היו חזקה שרדי לא נהנה אבל אם הוצי' עליה הוצאו' ממקום אחר עד שלא הרווח בה אין מכסל החזק' שזה הוכחה שרוצה ליראות בה אלא שלא עליה לו וחר חזקה ואף ע"פ שעשה כן כמה פעמים רוצה אדם קבב שולו מקביים בשל חבירו :

ו ראוהו חורש קוצר ומעמר זורה ובורד ולא ראוהו מכניס טום פירות אינה חזקה ע"ל סעיף ו' :

ז אם בנה אדם חורבתו של חבירו ג' שנים או שנה א' מהג' שנים והשנים הנוחרים דר בה לא עלתה לו חזקה וכן אם תקן הסדה בהשקאת מים לא היו חזקה וכן אם זרעה כלא חרישת יש אומרים דלא היו חז' והדלא היו כדרך חזקה :

ח ניר לא היו חזקה ואפי' אותה ימים שנו בה אינם עולין לחסכון של שלשה שנים של החזקה שאין מונין אלא משעת זריעה ואילך לפי שבשע' הנייר לא נהנה מן הקרק' אלא מהנה שמתקן הקרקע ואין חזקה לסבנה אלא לנהנה וי"א הואיל וע"ה הנייר סוף אוכל הפירות מונין הנייר לתוך הג' שנים :

ט אכלה שחת שאינו תחור ונרל ולא המתין עד שהגדל לא היו חזקה כיון דשמוס ואוכל ואינו אוכל כשאר בני אדם לא חסש זה למחוי' שיש רגלי' לרבר שידא הוא להחזיק כשאר בני אדם וכנזל יוד' בה' ואם בני המקום דרכן לזרוע לשחת מפני שיש להם בהמות הרבה ורמי השחת יקחי דרי זו חזקה וכן אם באת לידו בעודה שחת כשיגיע חשנה השלישי' מיום ליום יש בה ג' שחת היו חזק' אע"פ שלא יאכלנה בשנה שליטת אלא שחת כיון שהגיע זמן החזקה עושה בה מה שירצה :

י אכלה באיסור כגון ערלה וכלאים וכשיעיל' אע"פ שנתנת בעבירה מ' שנה הוא והיו חזקה וי"א דלא היו חזקה שלא חסש זה למחות כיון שהפירות אסורים עליו אא"כ אבל הזמרות או כיוצא בזה דבר שאין בו איסור :

יא הית המקום שהחזיק בו שלע או חלמים שאינו ראוי לזריעה צריך ליראות בו כרבר הראוי לו כגון שיטטח בו פירות או יעמד בו בהמה וכיוצא בזה ואם לא נהנה בו בכל אותה הג' שנים בדבר הראוי לו לא החזיק שלא חסשות למחות :

יב וי"א שאין עדות השוכרים מועיל אלא א"כ היה השכירות בשטר שעי' השטר יצא הקול כראמרי' גבי לקוח' דש"מ פיק לקלא ובודאי שמע האערע' ולא מיחה לכך מועיל עדו' שתהיה חזקה אבל אם שכרו בלא שטר אין לו קול ולא היה יודע שזה השכירו לכך לא מיחה ואין חזקתו חזקה וי"א דאפי' שכרו לג' שוכרים זה אחר זה לכולם בלא שטר מצטרפין דלא רמי ללקוחות דהתם אין שם המוכר נקרא על הקרקע דכל חד וחד מפיק קלא דלקוחה הוא כידו ויכול המערער לומר לא חסשתו למחו' לפי שלא היו דרים בו אלא כדרך גולנים כל אחד שנה אבל שאולים או שכורים אדרבה מפיק לקלא דסבב המשאל או המשכיר ירדו להוכיחו והוא ליה למחויי :

יג עדות השכרים מועיל אפי' לא דרו בו שניהם ביחד אלא זה דר בו אב"ג וזה דר' ולא עוד אלא אפילו היו ו' שוכרים אח' בכל שנה מצטרפי' ועלת' לו חזקה וי"א שאם ידוע שהמערער היה דר בחדר הפנימי מן הבית ושוען שהיה דרכו עובר דרך הבית החיצון ליכנס ולצא' מן הפנימי ולכך לא מיחה במחזיק בבית החיצון אע"פ שיש לחדר הפנימי עוד דרך לצד אחר ולא ידעין אם עבר אותו הדרך או לא אפי' טענתו טענה וצריך המחזיק להביא ראיה שלא עבר דרך הבית החיצון וי"א שזה לא מכסל החזקה אלא אם כן טען המערער כשרציתי היתי שמשש בכל בית החיצון והוצרכתי לידחו' מפני ולא נשחמסת' אתה בבית החיצון אלא כשלא הייתי צריך לו :

יד חנייות של חגרים וכיוצ' בהם שאין ריזין בהן אלא ביום שכיון שדר בהן ג' שנים ביום היו חזק' דדירת' ביום חשוב לדידהו כדירת יום ולילה נבתיים שכן הוא דרך דירתם :

טו החזיק במקום מסויים כחצר חבירו כגון שהעמיד שם בהמתו או היה מגדל שם חרנוגלין או שהעמיד שם חניראו שנתן שם זבל ושוען אתה סכרת לי מקום זה והחזיק בו ג' שנים ל' שאם עשה שם מחיצה שהוא סי' שחרו' לולוה ל' לא עשה שם מחיצ' אפי' בחצר השותפין הרי זה חזקה 'שאפי' שוחף דרך להקפיד על דבר כזה שלא יניחנו לשותפי לבדו להשתמש בו וכיון שלא מיחה חזקתו חזקה :

טז חנייות של חגרים וכיוצ' בהם שאין ריזין בהן אלא ביום שכיון שדר בהן ג' שנים ביום היו חזק' דדירת' ביום חשוב לדידהו כדירת יום ולילה נבתיים שכן הוא דרך דירתם :

טז החזיק במקום מסויים כחצר חבירו כגון שהעמיד שם בהמתו או היה מגדל שם חרנוגלין או שהעמיד שם חניראו שנתן שם זבל ושוען אתה סכרת לי מקום זה והחזיק בו ג' שנים ל' שאם עשה שם מחיצה שהוא סי' שחרו' לולוה ל' לא עשה שם מחיצ' אפי' בחצר השותפין הרי זה חזקה 'שאפי' שוחף דרך להקפיד על דבר כזה שלא יניחנו לשותפי לבדו להשתמש בו וכיון שלא מיחה חזקתו חזקה :

טז החזיק במקום מסויים כחצר חבירו כגון שהעמיד שם בהמתו או היה מגדל שם חרנוגלין או שהעמיד שם חניראו שנתן שם זבל ושוען אתה סכרת לי מקום זה והחזיק בו ג' שנים ל' שאם עשה שם מחיצה שהוא סי' שחרו' לולוה ל' לא עשה שם מחיצ' אפי' בחצר השותפין הרי זה חזקה 'שאפי' שוחף דרך להקפיד על דבר כזה שלא יניחנו לשותפי לבדו להשתמש בו וכיון שלא מיחה חזקתו חזקה :

יז חנייות של חגרים וכיוצ' בהם שאין ריזין בהן אלא ביום שכיון שדר בהן ג' שנים ביום היו חזק' דדירת' ביום חשוב לדידהו כדירת יום ולילה נבתיים שכן הוא דרך דירתם :

קמ"א דין חזק' שדה הלכן והאילן ובו כ' סעי'

א ג' שנים שאפרו צריכה להיות מיום ליום אפי' היו חסרים יום א' לא החזיק ומסלקין אותו ממנה ברא' בקרקע שעושה פירא תמיד כגון בתים וחצירות כורות שיחין ומעירות והחניות והפונדקאות והמרצאות והשבבות ובתי הבדים ובתי השלחין שמשקן אותן תמיד וזורעי' בהם ונוטלין והגנות והפרדסים וכן העכרים המהלכין אבל שדה הבעל שה' שותה פי נשמים בלבר' ושדה אילן אינם מיום ליום אלא כיון שאכל ממנה ג' תבואות ממין א' הרי אילו כג' שנים שביין שאכל הג' תבואות' שופי' שוב לא מזהרה כשמתיה ביצד היתה שדה תמרי' ונדר ג' נדרות או שדה ענבים וכו' ג' בצירות או שדה זתים ומסק ג' מסיקות הרי אילו כג' שנים והיא חזקה ואפילו היו

הוא מק' הפירוס וכוזו העם שאר הפירות שזהו חייא אינא דרך בעל בשרהו אלא דרך גזילה אכלתהו וחיתירא לקחת יותר ולכך לא חשש זה למחמת אכל אם הניח בשאר פירותיה עליה' הואיל ואכל אילן מכאן ואילן סכאן סבל חסדה והקטאר הניח בשר' החזיק בכל השדה אע"פ שלא אסף פירותיהן שחזו דרך הבעל לעשות בשדהו וחזקה מעלייה' הוא :

יח החזיק בקרה אילן שאילנותיו נטעוין רצופים ואכל כל האילנות שבה כל ג' שנים אפי' הם נטועים בפחו' מד' אמות קנה לזה הוי חזקה דלפעמים בעל עושקן כשלו וסוסף שעבור אותה היטבתי שישב שלא כחתי' קרקע :

יט החזיק אחד ג' שנים באילנות ואכל פירותיהם ואחר החזיק בקרקע שורה ג' שנים ואכל פירותיה וכל אחד משניהם טוען הכל שלי שאני לקחתי מבעליה זה שהחזיק באילנות ואכל ג' שנים יש לו האילנות וקרקע הצריכה להם והוא כמלוה אורה וסלו ביניהם וחוצה לכל אילן ואילן וזוה שרצו' בקרקע יש לו השאר :

ך האוכל כל פירות אילן ג' שנים וטען על בעל האילן אתה מכרתו לי אילן זה וקרקעו והר' זח ישרו לקרקע כעובי האילן תחת האילן עד התהום לפיכך המוכר אילן יחיד לחכירו צריך למחות בו מתוך כל ג' כרי שלא יחזיק בקרקע שתחתיו שאפי' יבש אילן זה הקרקע שתחתיו הוא שלו לישע אחד במקומו :

קמב דין סייע המערער למחזיק בחזקתו ואם היה הסייע בפעות וכו' ג' סעיפים

א אע"פ שאין חזקה בפחות קנ' שנים אם המחזיק טוען שלקוחו היא בידו הביא עדים שרמערער סייע והנביה של פירות משדה זו על כתיפו של המחזיק להוליכו לביתו של המחזיק לעצמו הוי חזקה מיד שאם לא מכר לו היה לו למחות והרי הוא כמודה שמכר לו דמי' ויא' דה"ה אם המחזיק שלח דורו למערער מפריו שאיכל וקבלן ממנו הוי חזקה שאם היה הקרקע שלו לא היה לו לקבלם בתורת דיון אלא היה לו יוקח הכל ואם יטעון המערער לפירות הורדתיו ומפני זה קיימתו אולקחתים ממנו בתורת דורות נאמן לא הוי חזקה עד אחר ג' שנים וה"ה בתוך ג' שנים אכל אם לאחר ג' יטעון לפירות הורדתיו אין סומעין לן שהרי אין צריך לפענת הסייע רק סתם החזקתי בת לפיכך אם הרירו לפירות צריך למחות בתוך ג' שני' להודיע של פירו' הורידו וכתב מרי מהרמ"א ז"ל ומכאן יש ללמוד ראובן ושמעון שיש להם עירעור ביחד על חזקהם יישוב וקנה ראובן שסמעון החזקה לשנה הרי הישוב לשמעון שאילו היתה החזקה לראובן לא היה קונה משמעון לשנה וה"ה בכל כיוצא בזה וכן הדין אם שכרו ממנו כרלקסן סימן קמ"ז ע"ל :

ב ואם היה הסייע בשעות כגון שנפל התל שכין ראובן ושמעון ובה ראובן הכותל והכניסו לנכול שפעון שטעה שלא היה מקיר מקום הראשון של הכותל אע"פ שסיי' שמעון בכניין לא הוי חזקה להחזיק בפה שלקה סנכול שמעון כיון שהיה הסייע בשעות אבל אם שמעון המסייע מודה שידע שהכניס ראובן בתוך שלו הוי חזקה אע"פ שלא ידע ראובן הבינה וקנה המקום שהכניס לתוך של שמעון סיה דודאי שמעון מחלו לו ונתנו לו במתנה :

ג ראובן פתח חלון לחצר שמעון בפניו יא' דלא הוי חזקה אפילו סייע בפתיחתה שאין אדם מוחל על הזק ראיון ומיד פשידגיש ההזק חזר בו ולהרסכ' כיון שידע הנזק בפתיחת החלון ולא פתח אינו יכול לחזור ולערער :

קמ"ז דין

ע שדה שהוא מקפת נדר וכו' זה שהחזיק בה וצ"ע חזן לנדר ונהנה בכל המקום שאינו שמור אע"פ שאכלה כך שנה אחר שנה לא עלתה לו חזקה דלא איכפת ליה לבעל השדה כיון שאינו שמור ויכול כל אדם לבא ולאכול שם וה"ה לכל הזרע במקום שאינו שמור אלא רגל חיה צד כל אדם מצויין בו אינו חזקה :

פ אכלה כולה חזן מבית רבוע החזיק בכולה חזן שאותו בית רבוע שלא נהנה בו אפי' היה חלמיש בתוך השדה הואיל ולא נשתמש בו כראוי ובית רבוע הוא דבר חשוב ולא בטל אנכ קרקע לפיכך לא הוי לו בו חזקה אבל אם היה פחות בבית רבוע אינו חשוב ובטל אנכ קרקע :

צ אם האילן פשר פירותיו קודם שילקטם אע"פ שעכשו עמדו על האילן עד שנדלו כל צרכן ואח"כ נשרו ואכלם אינה חזק' דלא הוי חזקה אלא עד שילקט הפירות בידו שזה דרך החזקה :

ק היחה השדה נטועה אילנות שאין עושין פירות אלא פעם אחת לג' שנים כגון בנות שוח' יא' שאם החזיק כשני חזקה בשנה הראשונה שחנשו ונעל ונדר השדה וכן בכל השלש שנים היקן צרכי האילנות ואכל הפירות בשנה השלישית הרי זו חזקה :

ק חז' שיעור דשר' אילן כנסטועין בו האילנו' כל בית סאת ראוי ליניקת עשרה אילנות נטועים ואם נטען מפורזין יותר מזה עד שלא יניעו עשרה לבית סאה זה הפסיד הקרקע חנם שאין צריך לכ' ליניקה העשרה האילנות ואין זה דרך עובדי האדמה להפסיד קרקע חנם וכן אם נטע יותר מעשרה בתוך בית סאה אחת הרי אילו יותר מדאי לקרקע כו' שהם מבחישין אותה ביותר ולסוף לא יתקיימו אילו האילנות שכל אחד יונק מיניקה הצריכה לחכירו ותכחיש הקרקע והאילנות ואין לה קיום יחד לפיכך אמרו שדה אילן שיש בה שלשים אילנות בתוך שלשה בית סאה ואכל עשרה בשנה ראשונה ועשרה בשנייה ועשרה בשלישית הוי חזקה לכולם שחזקה שעשה בכל שנה כחזיק בה ככל השר' וכגון שככל שנה לא עשו פירו' אלא העשרה שאכל כגון בנות שוח' שיעשה פירות לשלש שנים פרי אחד כמו שאמרנו בסעיף הקודם ועשרה שאכל בשנה ראשונה חנשו ככך לפני שתי שנים ושל שנה שנייה חנשו אשתקד ושל שלישית חנשו בשנה הראשונה שחתחיל להחזיק הרי זו חזקה לכל השדה שהוא של ג' בית סאה אבל אם עשו כולן פירות ככל השנים ולא אכלן כולן לא הוי חזקה שכיון שלא אכל כל הפירות נלה על עצמו שהשדה אינה שלו ורא' להחזיק חזקה גמורה לפיכך לא חשש המערע' הוה למחות ולא הוי חזקה והוא שאכלם בפזור שאכל מכל חג' סאין בכל שנה שלש לכל סאה וסאה דמתפשט החזקה בכל השדה אבל אם אכל עשרה בסאה אחת ו' בסאה שנייה ועשרה בסאה שלישית לא הוי חזקה משום דכל בית סאה חשוב שדה אילן בפני עצמו ושר' שלם לא הוי חזקה לשדה אחר ודוקא שנטועים באופן שיגיעו עשרה לבית סאה שהוא שיעורן כמו שאמרנו אבל אם מניע יותר מבית סאה לעשרה כיון שמפורזין ביותר פשיעור יניקתן לא קנה כל הקרקע באכילה הפירות אלא מה שצריך לאילנות ויא' דה"ה אם היו רצופין יותר מעשר' לבית סאה כיון שאינו דרך עובדי אדמה כו' יא' דבכה ג' הוי חזקה ששופ' שיש קרקעות טובות שיכולין לסכול ולשאת פירות ככה ג' אלא דהוי' חזק' ד' אמות שזה אין שום קרקע יכולה לשאת אז לא הוי חלקה משום דהו' כעקרוין דנהי דהיכא דאבלינהו לכולהו ג' רצופים דהו' חזקה כמו שיתבאר בסעיף הסמוך השת' דלא אכל אלא עשרה מינייה לכל שתא לא הוי חזקה להני אלא היכא דהו' בני קיימא דמצטרפי לה למהו' כולה בשדה אחת כרא' שאם עשו שלן פירות ככל השנים ולא אכלן כולן דלא הוי חזקה כשאכל

* לבוש עיר שושן הלכות חזקת קרקעות * *

א וטוענין להם שהמכיר קנאה מזה המערער אם יש עדים שדה כיוס אחד כמו שיתבאר בע"ה לה"ה לעבד שהחזירו כעניין זה ב' אכלה האחד שנה ומכרה לאחד והחזיק נס הוא שנה ואח"כ מכרה נס הוא לשלושה החזיק נס השלישי בנ' שנה אח' לא היו חזקה שאמר המערער לא ידעתי שהייתם באים כל אחד מכה חבירו אלא הייתי סבור שכל אחד ואחד שימש ואוכל כנזלן לפיכך אם מכרו כל אחד לחבירו בשטר שבו קול ומצטרפין שידע זה שכל א' בא מכח חבירו ונתן את' לכולם והל' למחות ;

ג אכלה האב שנה ומת וירשנה הבן ואכלה שתיים אף שאכלה האב שתי' והבן שנה או שאכלה האב שנה והבן שנה והלוקח שלקחה מן הבן שנה הרי זה חזקה שלנזן כת א' חס והוא שילקח כשטר ;

ד אכלה המחזיק בחיי האב שנה א' ומת האב ואכלה שתיים בפני בנו או שאכלה שתי שנים בפני האב ושנה בפני בנו או שאכלה שנה בפני האב ומה ואח"כ אכלה נ' בחיי בכ"ז שנה ומכרה הבן ואכל' זה נ' בפני הלוקח שקנאה מהבן שנה הרי זה חזקה והוא שמכר הבן שדה זו בכלל שדות א' שמכר כולם וזו ככללם שלא הכיר המחזיק שנמכרה ולפיכך לא נזהר כשטר א' אלא אם מכר הבן שדה זו לברד ושדה זו לברד ישי לוקח שמכר הבן שדה זו והיו המכירה חזק כמ"ל מהא' למחזיק שאם מכרה לו לא היה מוכרו לזה ולא הרי חזקה דרובה ליה לזוהר כשטר ולעולם אחר ששמע שזה מיהת והוא שמכרה בשטר שיש לו קול ויא' אפי' שלא כשטר דחוק' גבי לקוחות המחזיקין בענין שטר כי אין למערער לחקור אם יחזיקו בנכסיו כראוי אם לא שיתברר הדבר כמש' בקול אכל הכא המחזיק ישי לו לחקור שלא ימכרו אחר שדהו ואם אחד מכרו אפי' שלא כשטר יודע לו הדבר והיה לו לזוהר כשטר

קמ"ה הכניא המחזיק עדים ולא מיוונן עדותם בשנים ובז' כע"פ:

א עדי החזקה שהעיד האחד שאכלה חטים נ' שנים והשני מעיד שאכלה שעורים באותן ימי החזקה עדותן קיימת והיו חזקה שאין זו הכחשה שאין העד מדקדק בזה ובז' חישין ושעורים טעו אינשי אשנה ופסידו האי משהו האי ;

ב אבל אם העיד האחד שאכלה שנת אנה והשני העיד שאכלה בד' ואין מצטרפין שהשנה שמעיד זה אין מעיד זה והיו עדות מוכחשת והחזר הקרקע וגם הפירות סאם הקרקע אין לו פירות מניין לו ;

ג לא מצא עדים שהחזיק נ' שנים שליסות אלא העידו על ב' שנים צריך להחזיר הקרקע שהרי אין לו חזקה בת וגם הפירות שאכל צריך להחזיר ל' שאם שנים מעידים על אלו השתי שנים בין סעד א' מעיד עליהם סאם שנים מעידי' הרי יש כאן שני עדים שמעידים שאכל פירות מקרקע שאצנה שלו וצריך לשלם ואם אחד מעיד כיון שהוא מודה לרברי העד שאכל הפירות אלא שאומר דירי אכלי הרי זה דומה לנסכא דרכי אבהו ומחוק שאינו יכול לישבע להחזיר העד משלם ומיהו פירות של שנה שלישיית אע"פ שהוא מודה שאכלם אין צריך לשלם שאם נאמין לו שאכלם ונאמר להחזירם ואמר אדרבה אם אכלתם הרי החזקתינ' שנים ונצטרף להחזיקו בקרקע לכך לא נאמין לו שאכלם ומטילא פסור לשלם וכן אם הביא עד א' שאכלה נ' שנים מחזיק הקרקע ולא הפירות מהאי טעמא דעל הקרקע הא אין לו עדי חזקה ועל הפירות אם נאמין לעד שמעיד שאכל נ' שנים נצטרף להחזיק בקרקע ואין צריך לומר' בשאין עדים כלל על אכילת הפירות אף על פי שכחזיר הקרקע אין צריך להחזיר הפירות שאכל שאם נאמין על טענתו שאם אכלתינ' שנים נצטרף להחזיק נב בקרקע ;

קמ"ג דין המחזיק שלא בפני המערער והוא במדינה אחרת או ברה וכו' כע"פ:

א החזיק בקרקע פדית מנ' שנים אינה חזקה אפילו החזיק בפני המערער ואם החזיק נ' שנים היו חזקה אפי' החזיק שלא בפני המערער והיא כמדינה אחרת אם שייכות מצויות ספקים שהחזיק בו למקום שהמערער בו דכיון דשירותו מצוין לא יוכל לשעזן לא ידעתי שהחזיק בשלי הודא ידע' שזה מחזיק בקרקע והיה לו למחות שם כמו שיתבאר בע"ה אבל אם הוא שעה מלחמה והדרכ' מסובסו' בין זה לזה יכול לומר לא ידעתי ולא היו חזקה ואפי' יש עדים שבא המערער כאן לשאק ושהיה כאן ל' יום והיו אילו ל' יום בסוף נ' שנים בעניין שאם לא ימחה עתה לא יהיה לו עוד זמן למחות אפ"ה יכול לומר כל אותם ל' יום שהייתי בכאן הייתי יודע בשאק בעסקי ולא ידעתי שהייתם מחזק בבתי ועל אם מודה שידע שזה מחזיק בביתו אלא שטען שלא מיהא מחמת טירדה שלא היה לו פנאי למחות אינ' טענה שבקל היה יכול למחות בפני ב' ומירי שהיה לו בית אחר לדור בו שלא ידע שזה מחזיק בביתו האחר שיש רשמי' וישמי שאו' שדון זה אינו אלא כנפריס שהעם מצוין בשוקים שלהם' יא' שילמד מכאן דכל עניין המחאה תלויים בסוף הג' שנים בעניין שאם ימחה עתה לא יהיה לו עוד זמן למחות אבל אם היה בהחל'ו במקו' שאין יכול למחות ובסוף במקום שיכול למחות הרי חזקה דה"ל למחות בסוף ואם היה בהחל'ת במקום שיכול למחות והלך למקום שאין יכול למחות לא היו חזקה שמה שלא מיהא בהחל'ה יכול לומר שספק למחות בסוף ולשוב אלא שלא נודמ' לו לשוב ;

ב וכל אלו הדברים אינה נאמרים אלא כשהדבר יודע שלא היה המערער במדינה אבל אם אינו יודע אין שומעין לו במה שאמר שלא היה כאן עד שיכרר בעדים שצוין שזה החזיק כשופי' נ' שנים וכזה חזקה נשמעת אפי' במדינה אחרת לאו כל כמיניה לומר שלא היה במקום ששמע נס הוא אלא צריך לברר שהיה במקום שלא היתה מהצד נשמע' אם היה פותח ולכך היה נמנע מלמחות ;

ג ברה המערער מחמת סבת נפשות אין מחזיקין בנכסיו שירא למחות פני יודע מקומו וירדפו אחיו ואם ברה מחמת ממון מחזיקין בנכסיו שאינו ירא כל כך ;

ד יש מי שאו' שאין מחזיקין בנכסיו שבויים ולא נכסיו רשומים ולא נכסיו שושיים רכל הני אינן יכולין למחות או משום שאינן יודעין מי מחזיק בשלהן או משום דנפיש טירדיהו ולא יכלו למחות ;

קמ"ד שנים שהחזיקו בשדה אחת זה אכלה זה אכלה וכו' כע"פ:

א ב' שותפים שהחזיקו בשדה אחת ו' שני' הא' אכלה אנה' והשני אכלה ב' וכו' וכאם כשענה שלקחה מזה המערער לא עלתה להם חזקה לשם אחד מהם שאמר המערער לא חששתי למחות כיון שלא החזיקו כראוי אחד לברו' נ' שנים לפיכך אם עשו חלוקה זו בשטר לא יוכל המערער לומר כן דקלא אית ליה שבתורת הלוקח עושים כן והיו אפי' נ' שנים הראשונים באילו החזיק בה א' מהם ולא יוכל לומר שבטביל שראה אותם מחזיקים בדלוג לא מיהא מפני שהיה סבור שאותם כן מפני שוראים להחזיק חזקה גמורה שהשט' מוכיח שלא כטביל כך הם עושי' אלא מפני החלוקה עשו כן וסניה' מכח א' באו והיו חזקה בנ' שנים הראשונים וכן הדין אם שוענים שלקחה מפלוני ועשה להם המוכר שטר מכר קלא אית ליה דשותפין ניגרו כעברו' נ' שנים עלתה להם חזקה

נתתי לו אני חובע אותו כדון וכן כל כיוצא בזה הרי זה מחאה אבל אם אמר להם פלוני שמשחמט בחצרי גולן הוא אין זו מחאה שהחזיק ויכול לומר כששמעתי אמרתי שמא חרף אותי בלבד ולא מחמת החרקע אשר כן ולפיכך לא נזהרתי בשטרי ולא מהני אלא מחמת המערער שידוע שהרק' היתה שלו אבל אם ניתנה לו החרקע בסתר ולא נתגלה שהיא שלו אין מחאתו בלום שיאמ' המחזיק לא חששתי למחאהו להיזתי נזהר בשטרי כי לא ידעתי שהרקע הוא שלו :

ה מחאה בפני שנים וכותבין אע"פ שלא אמר להם כהובו דוראי כדי לכותבו זכרון ואמר להם כן וזכין לאדם שלא מדעתו והקנת חכמים הוא שיכתבו המחאה הנעשה בפניהם ויכתבו בלשון שליחות פלוגי' העירנו על עצמו לכתוב לו שימחה כו' אבל לא יכתבו שמענו שמיחה שזה הוא לשון עדות והיו עדות מפי כתבם והתורה מפייהם ולא מפי כתבם אמרה וכיון שלחה לשנה ראשונה אינו צריך לחזור ולמחות בכל שנה ושנה אבל צריך שלא יהא בין מחאה למחאה ג' שנים גמורות שאם טעה בין מחאה שלש שנים גמורות הרי החזיק' כאותן ג' שנים ומחאתו שוב לאו כלום היא :

ו כמה דברים אמורים במחאה על פה שכיון שלא היתה אלא על פה צריך לחדש אותה ולעורר עליה בסוף כל ג' שנים אבל אם סברה המערער לאהר בשטר תוך ג' שנים שוב אין צריך למחות עוד דכאן שמכרת אין לך מחאה גמולה מזו דשטר המכירה אית ליה קול והיה למחזיק להזהר בשטרו כל הימים עד דמרע לטשרא דהאי לוקח אבל בשלשה שנים אחר השטר אין די :

ז ערעו וחזר וערער אם מחמת טעם ראשונה ערעהו מחאהו מחאה ואין לו חוקה ואם לאו יש לו חוקה כיצד אם כשמיחה בסוף שלש שנים הראשונים אמר גמולה היא בידו וכשמיחה אחר כך בסוף ג' השנים אמר משכונא היא כידו אין כאן מחאה והשעם שהרי הודה עכשו שמחאה הראשונה שבסוף ג' הראשונים היתה שקר ואם כן חזקת ג' שנים הראשונים היתה בלא מחאה :

ח לא אמרו למחות בסוף כל שלש ושלש אלא כשעמד בהוכחה אותו הראשון מתחלה ועד עתה אבל כשמכרו הראשון לאחר כשמיחה פעם אחת בראשון שוב אין צריך למחות בלוקח שהרי הלוקח הזה אינו כא' אלא מכח הראשון והרי כבר מיח' זה בראשון וללוקח יאמר מה לי למחות כך אתה אינך טוען שמכרתיה לך אלא מכח אותו שזכרה לך והו' כבר מחיתי בו ולמה לי למחות בך וכמוכר לא הוצרכתי למחות עוד שהרי אינך בידו ושענהו בזה טענה :

ט כל חזקה שאין עמה טענה אינה חזקה כיצד הרי שאכל פירות שדה אחת כמה שנים וכא מערער ואמר לו מאין לך שדה זו שלי היא השיבו איני יודע שלמי היא אלא כיון שיא' אמר לי אדם דברי יודרתי להוכיח אין זו חזקה שהרי לא טען שלקחה ולא שנתנר לו ולא שירשה ואע"פ אין מוציאים אותה מידו עד שיביא זה המערער ראיה שהיא שלו דשם גם של זה המערער אינה הביא עדים שהיא שלו תחזור לו השד' ומוציאין ממנו כל הפירו' שאכל ואין פתחין לזה המחזיק' תחלה לומר שמא היה לך שטר ואכר דטמא ירגיש טענה זו העילי לו ומתוך כך ילמוד לשקר ויאמר וראי כן הוא שטר היה לי ואכר אבל אם יחזור מעצמו וישעון שטר היה לי כו' שומעין לו ואין זה חזון' וטוען שאין זה מכחיש טענ' הראשונ' ומה שלא טען כן מתחיל' שהו' ירא לומר שטר חיה לי שמא יאמרו לו הראהו לנו והו' אכדו דלאו כל אדם בקי בדיני' שידע דחזקה כמקו' שטר עומד אלא עכשו שראו שזוין' להוציא מידו הו' מבקש כל זכיותיו אולי יועילו לו ואם אינו טוען מחזיק' החרקע ופירותיו כן האוכל שני חזקה מחמת שהיה שטר בידו ונמצ' השטר בשל כשלה גם החזקה שבאה מכחו ותחזור לן

הסדה על כל פירותיה :

י הבא

ובכל אילו כשמחזירין החרקע צריך המערער לישבע שלא מכר ולא נתן לו כלום ותחזור לו החרקע ונס המחזיק יישבע שאינו חייב לו כלום מהפירות שאכל ויפטר ואם המערער טוען שמא כגון כסימן הסמוך סעיף ד' נשבע שבועת היוורשין שלא פקדנא באב' ונוסל דהל' לזה לזהר בשטרו ג' :

ה הביא עדים ג' אחים כל אחד מעיד על שנה אחת ואחר עכו הוי עדות ולא נפסל מחמת האחין שכל עדות של האחים כל אחד עדות בפני עצמו לאותו שנה שאם לא החזיק בלסוף חזקה גמורה היה צריך לשלם הפירות על פו אלא שלבסוף מצרפין אותו לענין החזקה והיו חזקה לפיכך אם נמצאו זממין נחשבין ג' עדות אחת ומשלמין האחין ההצי והאחד החצי :

ו כל חמתחייב להחזיר הפירות שאכל אם לא היו יודעים כמה ואין הבית דין יכולין לשער אותם כשכר הבתים וכיוצא בהם שהוא ידועה אלא היו פירות שדה ואילן שאינם ידועין הואיל ואין כאן טענה וראית ישלם מה שמדה בו ומחזירין על מי שאכל יותר ולא ישלם :

ז כל המחזיר קרקע שהיתה תחת ידו אם השכירו לאתרים כשהיה מחזיק בו והיה השכור קיים מוצאין השכר ממנו פעם שנית ונותנים לבעל החרקע שרר בחצירו וחוזר השוכר ותובע המחזיק שהשכיר לו מקום שאינו שלו ונטל ממנו שכר שלא כדון :

קמ"ו מחאה מבטלת החזקה ובאיזה לשון וכמה ומתי ובנכ"ה סעיפים :

א - כבר אמרנו כסימן ק"מ סעיף ד' דשעמא דחזקה הוי ג' משום ששענת התובע הוי טענה גרוע' הואיל ושתק כל בך זמן לפיכך אמרו דמחאה מבטלת החזקה דהא לא שהק בלומר שאם מיהה המערער בתוך השלש שנים אפילו שלא בפני המחזיק ואפי' הוא כמדינה אחרת אם שירות מצוי' בניניהם בטלה החזקה שעל ידי השירות יודע' למחזיק והיה לו לזהר כשטרו ובלבד שתהיה 'המחאה בפני עדים ודי בפני שנים ואפי' זקנים או חולים אע"פ שאינם יכולין לילך ולהודיע הרבר למחזיק ק'ל חכרא חביא אית ליה בלומר שהם יאמרו לאחרים ואחרים לאחר' עד שיגיע הרבר למחזיק וידע לזהר כשטרו ואם לא נזהר איהו דאפסיד אנפשיח :

ב אין מחאה בפחות משנים אבל באחד לא אפילו מיחה בפני המחזיק ואפי' שמודה המחזיק במחא' דמחזיק שיכול לומר לא מחית' בי נאמן לומר ג' לוקחה הוא בידו ואפי' ע"פ שער אחד מכחישו אין מנו זה שוב שירא לום' לא מחיתה בפני העד ששמע שמחה הבא טענת חרקה הוא ועד אחד בקרקע לאו כלום הוא ויט' מי שחולק משום ולא שייך הבא מנו דהיה לו לזהר כשטרו כיון שידע שזה טענה :

ג אפי' אם יאמרו העדים שמחה בפניהם לא הגדנו לסוס אדם אפי' הכי הוי מחאה לבטל החזקה כיון שהוא עשה את שלו שלא שתק ומיחה כראוי וסמך עליה' שיאמרו אותו לאחרים ואחרים יאמרו לו ואפי' שאמר לעדים כשמיח' בפניה' אל תאמרו לו או שהם יאמרו מעצמם לא נאמר לו הוי מחאה שהם יאמרו לאחרים ואחרים יאמרו לו ואפי' אמרו לא נוציא דבר זה מפניה' הוי מחאה דמילתא דלא רמי עליה דאיניש אמר ולא אדעתיה אבל אם הוא אמר אל יצא דבר זה מפניכם אין כמחא' זו כלום דהל' כאילו לא מיחה :

ד כיצד לשון המחאה אומר בפני שנים פלוני משחמט בחצירי או בשדה גולן הוא ולעתיד אני תובע אותו כדון ר"א שאין צריך לומר מתבע אותו כדון וכן אם אומר להם שכורה היא בידו או משכונא ואם ישעון עלי' שמכרתיה או

חזקה שאין עמה טענה שהוא עצמו אינו יודע, אם היתה של אותו שמכרה לו אע"פ שאין לזה המערער עדים שהיא שלו שהרי המחזיק מודה לו ולא שייך כאן לומר והא המחזיק נאמן במנו שאינו שלך או במנו דאמר מינך זכינחה ואכלתיה שני חזקה דאפי' מהימנית ליה הא הוא עצמו אינו יודע איך כאת ליד אזהה פלוני ולא אתי ספק ומוציא מידי ודאי וגם אין המחזיק יכול לגבות מעותיו מן המוכר שמכרה לו מפני שיאסר לו אני איני מודה לו שהיא שלו ושלך כדן הוציאה מסך וגם אהה אילו לא הודיתה לו שהיתה שלו לא היו מוציאין אנתו מסך שהרי אין לו עדים שהיתה שלו ואת הוא דאפסירת אפשך ופיך הכשילך כהודאה:

יד הביא זה המחזיק עדים שאותו פלוני שמכר לגדר בת אפי' יום אחד או אפי' טעה אחת טוענין לו שלקחה אותו פלוני דטוענין ללוקח ומעמידין אותה כידו ודוקא שיש לו עדים שדבר המוכר כחורה דירה אבל אם אינם מעידים על הדירה רק שראוהו נכנס כה למודרה לא מהני דשמו היד דעתו לקנותה ולא קנאה וכן אם אמר למערער בפני לקחה אותו פלוני מסך ואח"כ מכרה לי מעמידין אותה בידו שהרי יש לו טענה עם חזקה ונאמן במנו דאי בעי אמר אני בעצמי לקחתיה מסך ואכלתיה שני חזקה ואם לאחר שישען קניתי ספלוני שאמר לי שקנאה מסך חזר ושען קנאה מסך בפני אין שופעין לו דהוי חוזר וטוען ומכחישי טענהו הראשונה שבראשונה טען אמר לי שטמע שהוא לא ידע ועכשו אמר בפני אבל אם מהחלה אמר סתם מפלוני קניתי או שאמר מפלוני שקנאה מסך קניתי ושוב הוסיף ואמר שקנאה מסך בפני דאינו סוהר טענהו הראשונה אלא הוא מפרש דבריו הראשונים ושופעין לו נ"ל:

טו אם עמד המוכר בדיון אם המערער קודם שמכרת למחזיק ונפטר ממנו משום שלא היו לו עדים שהיה שלו אע"פ שלאחר שמכרה לזה המחזיק חזר וערער עליו המערער והודה לו שהיתה שלו על פי המוכר שאמר לו שהיתה שלך וקנאה ממנו לא הפסיד בזה כיון שכבר דן עם המוכר על זה בכ"ד ויצא ממכר זכאי בזה נס המחזק לא יפסיד ע"י הודאתו בפה שהודע על פיו מענין זה דכה מכר לאסון לשני כ"ד:

טז הביא המחזיק עדים שדר בו המוכר יום א' ואח"כ הביא המערע' עדים שהמחזיק רצה לקנות ממנו וטוען אילו קניה' מפלוני כמו שאהה טוען למה רצית לקנותה ממני איכה טענה שאומ' רצית לפייסך כמעט מעיה לרי לסיק תרעומתה והוא שטוען כן מעצמו שחזר ורצה האמת אבל אם לא טען הוא אינן לא טענינן ליה דשמו לא עלה זה העל לבו מעולם ואיך נטוען דבר שחזר בעצמו יודע ששקד הוא אין זה דומה לשאר טענות דפוחחין בהו פה לאלם:

יז ואם לא הביא המחזיק עדים שדר בו המוכר יום א' ושוען המערע' שהמוכר נזלה או אפי' לא לו עדים שדר בו המוכר יום א' אלא שיש למערער עדים שהחזיק המוכר' נזלן על סדה זו זכיון דבנזלנומא כא לידו טוב אין לו טענת חזקה והביא המחזיק עדים שנתיעץ עם המערער אם יקנה' אם לא יעצו לקנות וטוען זה אילו היתה נזלה מסך למה יעצתני לקנותה אינה טענה שיאמר המערער אתה נוח לי להוציאה מידך יותר משה שאציאנה מיד הנזלן אבל אם מופר ואמר מעולם לא יעצתיך לקנות' זה מכיא עדים שיעצו מחייבין למערע' שראוי' גדולה היא זו שאינה שלו ואע"פ דאמרינן לקפ"ס קנ"א סעי' ג' דאפי' אודי לנזלן שאינו שלו אינו טועיל היינו מסו' דאמרינן דמחמ' אונס הודה לו לנזלן אבל זה הלוקח שהי' מתייעץ עמו אם יקנה' פי' אנסו להשארו עצה זו דיה לו לנלות כינו לביד עצמו שנזלה היא מידו אין כאן משום אונס לפיכך פחייבין אותו ושענה דאתה נוח לי לא טענינן ליה שאם היה זו כוונתו לכה כפר בעצתו:

יח הבא מחמת ירושה שהחזיק וטוען אני ירשתי שדה זו מסוריש אינו צריך טענה אחרת ובלבד שיביא עדים שדר בה המוריש או נשחמש בה אפי' יום אחד וכיון שאכלה ידוא' ג' שנים מחמת מורישו מעמידין אותו בידו וטוענין לו סמורישו קנאה מן המערער והוא הדיון עם החזיק כה המוריש נ' שני' ואע"פ שהול' לא החזיק כלל טוענין לו סמורישו קנאה ומעמידין אותה כידו אבל אם לא הביא הירוש ראייה שדר בה מורישו כלל החזר השדה זכר הפיר' למערער שיש לו עדים שהיא שלו הביא הירוש ראייה שראה בה מורישו כמה פעמים אינה כלל' טמא בא לבקר אותה לקנות' ולא קנאה ואם הביא עדים שנה מורישו דרי זה בחזקה סקנאה שאין אדם עשיר לפרנס בקרקע א"כ קנאה ודיון לוקח ובעל הוב טנבה קרקע כחובו כדן יורש ואפי' אם המוכר או חניה מודים למערער שהקרקע לא היתה שלרם אינם נאמנים דלאו כל כמינייהו להוציאה מלוקח ובעל חוב אשה שהחזיקה בקרקע כעלה לאח' מותו ואח"כ החזיק בנה ג' שנים ובלאו יורשי הכעל דאמרים שקרקע זו של הכעל היתה זכנה אומר שנפלה לאמו ככה נכחה בנה נאמן במנו דאי בעי אמר קניתי והרי אכלו שני חזקה אבל אם לא אכיל הוא שני חזקה שאין לו מנו אע"פ שאמו החזיקה בה ג' שנים לא כולם הוא דאין לאשה חזקה בנכסי בעלה כמו שיחבאר בע"ה ודוקא יורש האשה אבל מי שלקח קרקע מן האשה הנכס' בפרסום מוקמה הקרקע בחזק' הלוקח וטוענין לו האשה קניה דאילו לא היו הקרקע' של האשה לא היו מניחין יורשי הבעל לאשה למכר בחזקה בפרסום ובל' כיוצא בזה ואע"ג דבכל מקום הירוש והלוקח דין אחד יש להם הכא נפי' אשה טאני דכיון שמתחלה ירדה האש' להוכה מכח בעלה אין יורשי הבעל מקפדין כל כך על הירוש שלה שיורד להומו מכחה כמו שפקפדין על מירתה בפרסום לכך אין טוענין לירוש' וטוענין ללוקח שקנה ממנו בפרסום יא הביא המערער עדים שזו השדה שלו וזה שכחכה טוען מסך לקחתיה ואכלתי שני החזקה טען המערער ואמר היאך הטוען שלקחת ממני היום ג' שנים ובאותו זמן לא הייתי בפדינה זו מצרכין לזה שכחכה להביא ראייה שזו הפלוני המערער היה עמו כפדינה בזמן ההוא ששען שמכר לו אפילו יום אחד כדי שהיא איפטר שימכר ואם לא הביא מסלקין אותו:

יט ויש מי שאומר דדוקא משמוכר חיום שמכר לו שאז בקל יוכל להביא ראייה שהי' פה בו כיום אבל אם אינו מוכר חיום אין צריך להביא ראייה שהיה כאן כיום שקנאה שאינו נזכר על היום וקשה לו להביא ראייה על זה ואפילו אם יאמר המערער אסור כאיזה יום קניתי אותה אין מוקינן אותו לבד דמילתא דלא רמיה עליה דאיניש והאי' דדוקא בשעת חירות צריך להביא ראייה שמפני שהוא טעת חירות ואין השיירות מצויות אס' ובא אחד משם הוא דבר המיה לכרות וזוכרין אותו ובקל יכול להביא ראייה אבל שלא בשעת חירות שהשיירות מצויות אע"ג דאל' זכינחה מסך ביום פלוני לא בעי לאיתיו ראייה דדחי' יומא הוה בהדי' דמנו דאי בעי אמ' ביומא אחר' חיונית בהדך דהא שיירות מצויות או מילי מסרת לי ע"י שליח שמשע' בכל יום שאדם מוכר נכסיו ע"י שליח בהרשאתו כי אמר נמי בההוא יומא הינא בהדך זכינית מסך נאמן:

כ הרי שאכל שדה זו שני רבות ובא המערער וא"ל מה לך ולשרה זו הודה ואמר לו יודע אני שזו השדה שלך היחה אבל פלוני מכר לי ואמר לי שלקחה מסך אמר לו המערער פלוני שמכר לך נזלן הוא אם אין ללוקח ראייה שקנאה אותו פלוני וגם הוא בעצמו אינו יודע וגם אין לו ראייה שדר בה אותו פלוני יום אחד הואיל והודה שהיא של המערער ושלא לקחה הוא ממנו תמזור השדה ובל' הפירות למערער דה"ל

לבוש עיר שושן תלכות חזקת חרקה עות

שלא נרע איזה :

כג הביא האחד עדים שהיא של אבותי ואותה העדים עצמם מעידו ג' כ' שאכלה שני חזקה והרי הוא חתת ידו והביא האחר טאומם הנ' שנים עצמם שהעידו עליו הראשונים אכלה זה נמצא עדות של שניה' מוכחשת ועדות דשל אבותי דראשון קיים ומעמידן אותו ביד זה שהעידו עדין שהיא של אבותי ומורידן אותה לתוכה חזר השני והביא אף הוא עדים שהיא של אבותי הרי נמצאת גם עירות אנות מוכחשת וחוזרים ב'ד ומסלקין : פמנה אף הראשון וכניחן אותו ביד שניה' בדינא דכל דאליס גבר ולא דמי להיכא דמוחוק מעצמו דאמרינן בפסיף הקודם היכא דהו' דינא דכל דא'ג' שמיניחן אורו ביד המוחוק בה דהתם ביון שבא לידו מתוך חזקתו דומה קצת לכל דאליס גבר ומניחן אותו בידו אבל היכא דבי דינא אסקוה ביה אנן אסקינה ואנן אחתינה ולזילוטא דב'ד לא חיישינן : והנ' אם היה תחלה ביד אחד מהן שהיה מוחק בה מעצמו מחזירין אותו לידו כמו שהיה תחלה :

כד זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי והביא המערער עדים שהיה של אבותי מעולם וידוע להם שלא מכרה והמחזיק מביא עדי חזקה מוציאין אותה סדו והחזור לזה שהבי' עדים שהיא של אבותי דהא טענת דחזקה הוי חזקה שאין עמה טענה ולכא למישר ניהומינה שהיא של אבותי במנו דאי בעי אפר מינך זביננא דהוי מינו כמקום עדים כלומר והיאך ניכל לומר שטענתו שאמר שהיא של אבותי אמת במנו דאמר מינך זביננא והרי עדים מעידים כנגדו גם כן שהיה של אבותי של המערער ומנו במקום עדים לא אמרינן לפיכך מחזיר הקרקע וגם הפירות שאכל אפילו אין עדים שאכלם אלא על פיו שאין כאן מנו לומר אין אכלית ודידי אכלית שהרי עדי' מבחישין אותו בין על גוף קרקע בין על הפירות אבל אם לא העידו עדי המערער רק סהם שהיה של אבותיו ואין מעידין שלא מכרה אם איפשר לפרש דברי המחזיק שאמר של אבותי שר'ל שאבותיו קנאוה מאבותיו של זה והורישו לו שימעיין למחזיק כיון שהוא מחזיק בה אבל אם טען מתחלה שהיה של אבותיו מעולם אינו חוזר ושיען לומר שאבותיו קנאוה דסוה טענתו ואם אמר המערער של אבותי והמחזיק אישר ג'כ של אבותי דמשמע ולא של אבותיך אנן לא טענינן ליה ליישב דבריו אלא אם כן הוא מפרש דבריו בעצמו כדכתיבנה טעמא לעיל פסיף י' מיהו אם יש לו עדים שאבותיו דרו בו יום אחר אף על גב דלא טען לפרש דבריו אנן טענינן ליה דכיון שיש לו עדי' שאבותיו דרו בו יום א'על כרחך כיונהו היה כן בטענתו חזר זה המחזיק וטען אמת שהיה של אבותיך ולא מכרה מעולם אבל אני קניתי ממך שאתה מכרת לי ומה שטענתני תחלה של אבותי רציתי לומר שאני סומך עליה שהיא שלי כאילו היתה של אבותי או כשהעדים מעידים סהם הוא טוען ואומה של אבותי שלקחה מאבותיך הרי זו טענת נכונה שנותן אמילא לדבריו ושומעין לו כיון שאינו סוהר את דבריו הראשונים והוא שחוזר וטוען כן בעודן בפני כ'ד אבל אם יצא מכ'ד וחוזר וטוען כן אין שומעין לו דחיישינן שמא למדהו לטעון שקר וכן אם אמר מתחלה של אבותי ולא של אבותיך אין יכול לחזור ולטעון של אבותי שקנאוה מאבותיך אפי' כעירו בכ'ד דסוהר טענתו הראשונה כ'ד שאין חוזר וטוען כשטוען תחלה בפני כ'ד אבל אם הציע דבריו הוי לכו' יכול לחזור ולטעון בכ'ד טענה אחרת אפילו מה שסוהר דבריו הראשונים דעביד איניש דלא מגלי טענתיה חוץ לכ'ד שלא ילמוד מי שכנגדו טענה שקרים לה שיש עליהם עד שיכא בפני כ'ד שיצטרך להשיב פתאום ומשיב האמת :

כה הביא המערער עדים שוו הסדה שלו היה והמחזיק בה לא החזיק בה עדיין ג' שנים וטוען ממך לקחתיה והרי

יד ואם הביא המחזיק עדים שאמר לו המערער ליקחנה לו מיד המוכר אינה טענה לומר לו אם הוא שלך למח רציתה לקנותה דעביד איניש דזכין דינה כלומר עביד איניש לקנות קרקע שידוע שהיא שלו בדמים מועטים כדי שלא יסריח לבא בעדה לדין :

יט טען המחזיק מפלוני קניתי והחזקתי בה שני חזקה ויש לי עדים שהמוכ'ר בו יום אחד והשיכו לו המערע' ויש לי שטר מקניים שאותו פלוני מכרה לי מהיום ד' שנים וקדמה קניתי לקנייתך חזר המחזיק וטען שני חזקה שאמרתי לא בשביל ג' שנים אמרתי אלא לשנים רבות קראתי כן וקדם קניתי לקנייתך וגם החזקתי בה שני חזקה קודם קנייתך הרי טענת המחזיק טענה שאדם קורא לשנים רבות שני חזקה שכולם נקראו שני חזקה כל זמן שאין מערערין עליו לפיכך אם הביא המחזיק עדים שאכלה שבע שנים שנמצא שאכלה שני חזקה קודם שקנאה המערער מעמידן אותה בידו אבל אם אכלה פחות משבע שנים שנמצא שקנה אותה המערער קודם שהחזיק בה המחזיק שלש שנים מוציאין אותה מידו שאין לך מחאה גדולה משאר מכירה זה שמכרה המוכר קודם שנמכרה החזקה שלו והיה לו לומר כשטרנו לעולם ואם לא עשה לו שט' אלא מכר' לו בעדי' אין לו קול ולא חשיב כמחא' ודי לו בחזקה שלש שני חזקה :

ך ב'ד' שאמר תחלה שני חזקה סהם יכול לומר לשנים רבות כיונתי אבל אם פירש ואמר שלש שנים ואח'כ הוציא המערער השטר על ארבע שנים אפי' הביא המחזיק עדים שהחזיק בו שבע שנים אינו כלום דהודא' בעל דין כמאה עדים דמי ובהודאתו הראשונה שהודה שלא היתה בידו אלא ג' שנים פסל העדים המעידים על ג' שנים ואין טוען וחוזר וטוען א'ע'פ' שמביא עדים להכחיש דבריו הראשונים :

כא ומה שאין המחזיק נאמן לומר קניתי קדמה לקנייתך במנו שהיה יכול לומר ממך לקחתיה אחר שקניתי אותה והחזקתי בה ג' שנים לפי שאין זה מנו טוב שהיה ירא לומר שלקחה ממנו שלא היה יודע שיש לו שטר מהמוכר שמכרת לו ואם יאמר שלקחה ממנו יחבענו המוכר לדין ויערער עליו שהיא שלו לפיכך אם היו הטענות בעניין שנודע למחזיק קודם שטען עם המערער שיש למערער שטר עליו כנון שאמר לו המערער מאי בעית כהאי ארעא והשיב לו המחזיק ואת מאי בעית דהעבנת לי ארעא דהויא לפלגיא ואפיק ליה המערער שטרא דזבנא מינה' ד' שני' והשתא טען המחזיק מקמי דזבנא לך זבנא לי הרי יומא נאמן במנו דאי בעי אמר מינך זבנתי :

כב שנים שהיו עוררים על שדה אחת זה אומר שלי וזה אומר שלי או זה אומר של אבותי וזה אומר של אבותי ואי לאחד מהם שום דאיהיה יותר מלחבריו כגון שאין לשום אחד מהם עדים או שהביא כל אחד מהם עדים שלו או של אבותיו או שהביא כל אחד משניהם עדים שאכלה שני חזקה ואותם שנים עצמם שהעידו בהם אילו העדים שהחזיק בהם זה על אולם השנים עצמם מעידים בהם אילו העדים שהחזיק בהם השני דאילו היו השנים מחולפי' שהעידו עדין של זה שהחזיק בהם אב'ג' ועדין של זה מעידין שהחזיק בהם דה' מי שהחזיק בו באחרונה מעמידן אותה בידו אבל כיון שמעידין על שנים אחרים ואין סוהם אחר מהם מוחוק בו עכשו הוי דינא כל דאליס גבר שכתבנו למעלה דינו וטעמן בפי' קל' ואח' שנבר אחד מהם מיד הוי השני המע' והאחד מהם שהוא מוחוק בו עכשו הרי הוא גבר ואין מוציאין מידו ואם בא שלישי קודם שנבר אחד מהם ותקף עליהם וירד לתוכה וכ'ש' אחר שנבר אחד מהם מסלקין אותו ממנה דהא על כל פנים של אחד מאילו השנים הוא על פיה העדות דודאי כת אחת סהם מחזיקין שהיא כשרה אלא

שהעדות דודאי כת אחת סהם מחזיקין שהיא כשרה אלא

קיום השטר אע"פ שלא קראוהו דלא מסהרי אלא אחתימת ידי העדים אבל היה דיון שהגבה לזו הקרקע כחובו שהיה חייב לו המחזיק אבד זכותו שהוא גרע מעד החתום :

ה' ב"א כשחטם עליה דעד אבל אם בא שמעון ובסלך כליו ואמר ליה הנני קונה שדה פלוני מראובן וכעצתך אקנה אותה ואמר ליה לוי לך וקנה אותה שהיא טובה יכול לוי לערער עליה ולא איבד זכותו שהרי לא עשה מעשה ויש לך טענה כזה על סימן הקודם סעיף י' וישמי שאומר דדווקא כשרודה המערער שיעצו בכך יס לו אותה טענה אתה נזח לי כולואביל אם כבר ואמר לא היו דברים מעולם ודלה הביא עדים ולכרוי סתיבין המערער ככך ועל נ"כ בסעף הנזכר :

ארי שסרי והוציא שטר מקויים טען המערער שהוא מוזיף והורה לו בעל השטר ואמר כן הוא שהוא מוזיף אבל היה לי שטר כשר ואבד ולקחתי זה שבדי כרי לאיים עליך שחזרה שמכרת לי כאמת הואיל ואם היה רוצה היה עומד בשטרו לומר שהוא כשר שהרי הוא מקיים הרי זה נאמן ואין מוציאין השדה מתח' ודגושיבע' היסת שהוא שו"מ שרתחיק שני חזקה והמערער הביא ראיה שכתב כשרברה סופר דסתא זנבהכל המקח א"ה דוי חזקה דשכא אח"כ חזר וקנאה ממנו חזקתו מעדה עליו ועד וכתוב כזה אינה מכשלת מכח שטעש בקניין ער שיהזור ויקנו ממנו בקניין גמור :

קמח מי שאבדה לו דרך שדחו ובו כ' סעיפי'

קמז המערער על השדה והוא עד או דיון וכו' סעיפים :

א' מי שהלך למדינת הים ואבדה לו דרך שדחו כיצד שהיה ד' שדות של אהרים מקיפין סביב לשדה והיה לו דרך על אחד מהם וכאורך הזמן שלא היה בכיתו נשתכה באיזה שדה מן השדות המקיפין היה דרכו לשדה וכל אחד מדדהו לשדה אחר פי' שהיו הר' שדות המקיפין אותה לד' אנשים כן שהיו ד' שקנו מאחד הרי כל אחד מהם יכול לדחותו ואומר לו איייה ראיה יודרך שלך עליו שמה הוא על חברו לפיכך דרכו אבד בניניה והוא יקח לו דרך כסאה מנה או יפרח באויר :

א' ראובן שמכר לשמעון שדה והיה לוי א' מעדי השטר ובא לוי לערער על השדה וטוען שראובן גזל אותה ממנו אין שומעין לו ואין משניחין על שום ראיה שיביא על אותה שדה והרי איבד כל זכותו שאימרים לו היאך העיד על המכר והכא ותערער לא היה לך לחתום דווקא שחתם עם עד אחד דהיי שטר מעליא אבל אם חתם לבדו לא אבד זכותו דיל מה שחתם משום שהיה יודע שאין חתימת עד אחד כלום וארדיבה נתעסק עמו ככוננה שהיה מעורב בעסקו לירע מה יהיה אחריתו והיבין יבקשנה וכן אם לא חתם בעד רק לכבוד בעלמא אע"פ שהתומים עליו יות' לא אבד זכותו :

ב' ואפילו אם היו הד' שדות עכשיו ביד איש אחד שקנה אותם מארבע אין לו דרך עליו ולא יוכל לומר ממ' דרך איה ליונכך מפני שכול לומר לו אם אחזיר לכל אחד את שטרו אין אתה יכול לעבור על אחד מהם גם עכשיו לא העבור עליו לא יכול לומר לבי תיהדר דכמאן דסיהדר דמי שאמר לו אני קניתי מכל אחד מהם כל זכות שיש לזכו : אבל אם היה בעל הד' שדות המקיפו איש אחד מעולם מאז נעד עתה הרי זה אוכר לומר דרכי עליך סמך ויולך לו בקצרה באיזה שירצה בעל הד' שדות שהברירה בידו היא ואם לא ירצה זה עליו הרציה בו הוא המוציא ואם החזיק בדרך אחד ג' שנים בדין חזקה וצומר זו היא דרכי אין מסלקין אותו מכנה אלא כראייה שהרי חזקתו חזקה שיש עמה טענה היא :

ב' ואין צריך לומר אם עשאה סימן לאחר שאיבד זכותו כיצד כגון שלוי המערער היה לו שדה אצל זו ומכרה לאחד וכשסיים לו המצרים ברוחותיה כהכו לו שדה שכתב מצד מורה או מערב שדחו של ראובן שהוא המחזיק או שמכר ראובן המחזיק שדה שאצל זו וכתב לו מצד מורה או מערב שדה שלוי וחתם עליו לוי המערער לעד ואפילו אם אחר היה לו שדה אצל זו ומכרה לאחר וכתב במצרו מצד מורה או מערב שדחו של ראובן וחתם לוי המערער לעד איבד זכותו שלא היה לו לחתום אם היה שלו וכן נמי הדין אם ראובן המחזיק מכר שדה שאצלה וכתב במצרים מצד מורה או מערב שדחו של לוי המערער אבד ראובן את זכותו ואפוסטרופות או בית דין שמכרו של יתומים ככה' לא אבדו בזה זכותה שלהם שעל השדה וכל דשעמא רבה אית ביה דמשום טובת של יתומים עשו ולא רצו לבטל ע' כך אותו העסק טראו שהיה כשל בכך א"נ משעמא שיהכאר בסעף ד' מערער ששכר הקרקע מן המחזיק הוי כההוים עליה בעד ואיבד זכותו שלא היה לו לשכרו אלא ליטלה ולומר שלי הוא ועל לריש סימן קמ"ב :

קמט אילו שאין להם חזקה השתפין והאריסין והאפוסטרופסין והגולנין והאחזין וחרש שוכה וקמן וכו' לא סעיפים :

א' יש שאין להם חזקה אפילו אם יחזיקו כמה שנים בשל אהרים אין טועיל להם חזקתן אכל אחרים מתקנין כנכסיהם ויש שאין מחזיקין בנכסי אהרים ולא אהרים מחזיקין בנכסיהם כיצד השתפין שידוע שהן השתפין אין מחזיקין זה על זה שאם היתה שדה אחת ידוע שהיה של השתופות והוא ביד אחד מהן כמה שנים וטען שהיא לקוחה בידו שלקחה משהפו אין לו בה חזקה בין אם החזיק כבולה וטוען שמכרה או נתנה לו בין אם החזיק בחצי והנא חמוכחין וטוען חלקנו וזה הגיע לחלקי ואיך טעין עדיין לא חלקנו אלא כך הנינו שתאכל אתה אותו חלק' שנים ואני אחרך כסוכן ג' שנים ולכך לא מחזיקין הפוזוק נאמן וישבעה שכלננדו היסת שהוא בדבריו וישול דווקא שידוע בעדי' שהוא שוהפו אבל אם אין לו עדים שהוא שוהפו אלא על פי המחזיק שאמר שהוא שוהפו אבל מכרו או נתננו לו נאמן כמג' שלא היה שתופו מעולם וכן הדין באפוסטרופות או אריס שרוצי' להחזיק בדבר שהוא של אפוסטרופות או אריסותו ראובן ושמעון שהיו שוהפין בקרקע אחת ובא לוי והחזיק מבפני ראובן

א' יש שאין להם חזקה אפילו אם יחזיקו כמה שנים בשל אהרים אין טועיל להם חזקתן אכל אחרים מתקנין כנכסיהם ויש שאין מחזיקין בנכסי אהרים ולא אהרים מחזיקין בנכסיהם כיצד השתפין שידוע שהן השתפין אין מחזיקין זה על זה שאם היתה שדה אחת ידוע שהיה של השתופות והוא ביד אחד מהן כמה שנים וטען שהיא לקוחה בידו שלקחה משהפו אין לו בה חזקה בין אם החזיק כבולה וטוען שמכרה או נתנה לו בין אם החזיק בחצי והנא חמוכחין וטוען חלקנו וזה הגיע לחלקי ואיך טעין עדיין לא חלקנו אלא כך הנינו שתאכל אתה אותו חלק' שנים ואני אחרך כסוכן ג' שנים ולכך לא מחזיקין הפוזוק נאמן וישבעה שכלננדו היסת שהוא בדבריו וישול דווקא שידוע בעדי' שהוא שוהפו אבל אם אין לו עדים שהוא שוהפו אלא על פי המחזיק שאמר שהוא שוהפו אבל מכרו או נתננו לו נאמן כמג' שלא היה שתופו מעולם וכן הדין באפוסטרופות או אריס שרוצי' להחזיק בדבר שהוא של אפוסטרופות או אריסותו ראובן ושמעון שהיו שוהפין בקרקע אחת ובא לוי והחזיק מבפני ראובן

א' יש שאין להם חזקה אפילו אם יחזיקו כמה שנים בשל אהרים אין טועיל להם חזקתן אכל אחרים מתקנין כנכסיהם ויש שאין מחזיקין בנכסי אהרים ולא אהרים מחזיקין בנכסיהם כיצד השתפין שידוע שהן השתפין אין מחזיקין זה על זה שאם היתה שדה אחת ידוע שהיה של השתופות והוא ביד אחד מהן כמה שנים וטען שהיא לקוחה בידו שלקחה משהפו אין לו בה חזקה בין אם החזיק כבולה וטוען שמכרה או נתנה לו בין אם החזיק בחצי והנא חמוכחין וטוען חלקנו וזה הגיע לחלקי ואיך טעין עדיין לא חלקנו אלא כך הנינו שתאכל אתה אותו חלק' שנים ואני אחרך כסוכן ג' שנים ולכך לא מחזיקין הפוזוק נאמן וישבעה שכלננדו היסת שהוא בדבריו וישול דווקא שידוע בעדי' שהוא שוהפו אבל אם אין לו עדים שהוא שוהפו אלא על פי המחזיק שאמר שהוא שוהפו אבל מכרו או נתננו לו נאמן כמג' שלא היה שתופו מעולם וכן הדין באפוסטרופות או אריס שרוצי' להחזיק בדבר שהוא של אפוסטרופות או אריסותו ראובן ושמעון שהיו שוהפין בקרקע אחת ובא לוי והחזיק מבפני ראובן

לבוש עיר שושן   הלכות חזקה   הקרקעות   צא

ראובן ולא מיתה ושמעון לא היה בעיר או שהיה לוי אריסו או אפוסרופו של שמעון דלית ליה חזקה עליו וטוען ראובן לא חששתי למח' בו הואיל ואין חזקה טועיל לגבי שמעון והרי הכית עדיין בשוחפות דאין ברירה אין בטענת ראובן כלום ותועיל חזקה לוי על חלקו אף אם לא תועיל כנגד חלק שמעון :

ב הא דאמרין כשהחזיק הטוען פכול שאין לו פה חזקה בשדה שאין בה דין חלוקה רבין שאין בה דין חלוקה יכול לומר האידך כן היה הנאי בינינו שחלקנו לשנים כי לא יכולנו לחלקה בדרך אח' אבל אם יש בה דין חלוק' ואכלה האחד כולה שני חזקה יש לו חזקה בכלה דרוקא בחצי יכול לומר אידך כן היה הנאי בינינו כמו שאמרנו אבל בכלה אם רוצים לחלוק חלקין השדה כיון שיש בה דין חלוקה וכיון שזה החזיק בכלה ודאי קנאה כולה והרי חזקה מיהו אפילו החזיק בכלה והשווקף נותן חצי המס ממנה הוי כמחא ואינה חזקה :

ג הבן שסומך על שלחן אביו ונחש' ככלל בני ביהו אם אכל נכסי אביו שני חזקה וכן האב שאכל בנכסי זה הבן שהוא סומך על שלחנו שני חזקה לא עלתה להם חזקה שכיון שהוא סומך על שלחנו אין דרך למחות זה בזה :

ד נסתלק מעל שלחנו מחזיקין זה על זה שהיה לו למחות יש מי שאומר דה' לחהן בנכסי מחיו אשה שיש לה מקום בב' הושב עליה חרונה שנים רבות ולא מיחה בו אין לו חזקה כח שכן דרך החמות להשאל לחתנה :

ו אב בנכסי רבת וכן הבת או הבן בנכסי האם דינם כבן בנכסי האב ואב בנכסי הבן :

ז אחים שאינם אוכלים על שלחן אחד יש להם חזקה זה על זה דקפדי שפי משתפי וזרכן למחות זמולא מיהו החזיקו אבל האח' שאוכלין על שלחן אחד וכיס אחד לכולם יש מי שאומר שאין להם חזקה זה על זה שאינם מקפידין כיון שאוכלין על שלחן אחד וה' בשאר קרובים שאין מקפידין זה על זה והכל לפי ראות עיני הדיינים :

ח אם את אחד עשיר ואחר עני ואין לו כלום ואחיו מוציא עליו הוצאת והעני דר בבית המיוחד לאחיו אין לו בח חזקה שהרי בתורה נשילות חסד הניחו שם ולא מיחה בו :

ט איש שאכל בנכסי אשתו שני חזקה אע"פ שהחנית עמו שלא יהא לו בנכסים פירות ואפילו החנות עמו בעוד' ארוסה שלא יורסנה ואחר כך אבל ובנת והרס ועשה בהן כל מה שרצה וכן האשה שאכלה פירות בניכסי בעלה ונשהמסה בהן כחפצה כמה שנים אף על פי שיחד לה שדה במזונותיה ואכלה שדות אחרות אין אכילתן ראייה שקנאין ואין להם חזקה זה על זה שכן דרך האשה שלא הקפיד על בעלה ולא האיש על אשתו ואינם מוחים אפילו שלא קנאין ורוקא שלא חזיקו נופה של קרקע אבל אם חפר בקרקע בורות שיחין ומערות וכיוצא בה שקלקל גוף הקרקע והיא לא פחתה הוי חזקה וכן חזקה נזקין כגון פתיחת חלונות וכיוצא יש אומרים דהוי חזקה שררכן להקפיד על דבר' אילו והיה לו למחות :

י נתגרשה אפילו ספק גירושין שזרק לה גיטה ספק קרוב לו ספק קרוב לה הרי הוא כשאר כל אדם לענין חזקה שכיון שבאין לכלל גירושין ודאי שמקפידין זה על זה אלמנה אצל יהומים כל זמן שיטלה מזונות אין לה חזקה בנכסי בעלה שאין מקפידין עליה למחות בה :

יא אין מחזיקין בנכסי אשת איש ועל בלבוש הבוין וארנסן סימן פ' :

יב ראובן שמכר פירות שדה' לשמעון לשלש שנים וכא לוי ואכלן אוהן שלש שנים לא עלתה לו חזקה דכיון שסוכרן ראובן' לשמעון היה סוכר ראובן דלוי ברשות

שמעון ירד ואכלן ולכך לא מיחה בו :

יג פי שהחזק נזלן על שדה זו שבתורת נזילה בא ליה שוב אין לו חזקה בשדה זו לעולם אבל בשאר שדות יש לו חזקה אבל מי שהחזיק הוא או אבותיו שהם הורגים נפשות על עסקי מסון אע"פ שאכל שדה אחת כמה שנים לא החזיק שהבריות יראים ממנו לפחות כול כך לא מיהו והחזרה השדה לבעליה וכן המחזיק בנכסיו אין לו חזקה מפני שנס הוא אינו מוחה בשום אדם שסומך שידו תקיפה ואימה שירצה יושלנו כזרוע :

יד קרקע שהיא ידועה שהיא שלישראל ואכלה גוי כמה שנים אין לו חזקה דפחם גוי אלם הוא ולקחה בזרוע לפיכך אם אכילתו ראייה ואם לא הביא שטר תחזור השדה לבעליו בלא שבעה :

טו וישראל שקנה מגוי קרקע הידועה שהיה של ישראל דינו כמיתו ואין אכילתו ראייה דה' חזקה שאין עמח טענה שהוא בעצמו אינו יודע אם הגוי קנאה וצריך להחזירה לזה כחנם והוא יהיה לו דינו עם הגוי דאיהו דאפסיר אנפשיה דלא ה' למזבינה מיניה ואין טוענין לו כפוי טוענין לשאר לוקח דמסתמא הגוי נזלה' אבל לישראל שני שקנה מישראל שקנה מן הגוי כיון דטוענין ללוקח טוענין נפ' כן לזה שבא ישראל תראשון ראה שטר ביד הגוי או שבפניו לקח' הגוי דאן מהני חזקה כמו שיתבאר בפעף הסמך וכל מקום שיכולין לכופ' הגוי בדיניהם אם בא להחזיק בשלישראל שלא כדון יש לישראל הבא מכחו חזקה • מסומד דינו כגוי והבא מכחו תרי הוא כמיתו ואין לו חזקה וכל זה שלא מיתה המערער בחזק כלל אבל אם מיתה פעם אחת ושוב שהק שלש שנים ולא מיחה הוי חזקה שהרי כבר נלה דעתו שאינו ירא ממנו למחות בו וה' לכחות וכיון דלא מיחה ודאי נתפשר עמו ולא דמו לאומן שכא לידו בתורת אומן דשוב אין לו חזק' וכן לגזלן דפעף י' דהתם ידוע שמתחלה בתורת נזילה או בתורת אומן בא לידו אבל הכא ספק הוא דשמא מתחלה בדין בא לידו אף על פי שזה מיחה שפא לא היה זוכה בדין עמו :

טז ישראל הבא מחמת הגוי ואכלה שני חזקה שטוען ואומר למערער בפני לקחה הגוי ומכרה לי או הראה לי שטר מקויים שקנאה ממך לכך קניתי ממנו הרי זה נאמן בשבעה במגו דאי בעי אמר אני לקחתיה ממך ואכלתי שני חזקה :

יז החזיק גוי בקרקע ונתגייר ושהה בידו שלש שנים אחר שנתגייר וטוען קניתי ממך קודם שנתגיירתי אף על פי שקרקע זו היתה בידו קודם שנתגייר נאמן דה' כישראל הבא מחמת גוי שטוען בפני לקחה הגוי ממך ונאמן במגו דאי בעי אמר קניתייה אחר שנתגיירתי :

יח חרש שושא וקטן אין מחזיקין בנכסיהם ונטהם אין להם חזקה בנכסים של אחרים מפני שאין בהם דעת למחות ולא לקבל המחא טיהרו בשטר לפיכך לא חשש זה למחות :

יט ואין מחזיקין בנכסי קטן אפי' הנדיל כיצד אכלה בפניו כשהו' קטן שתי שנים יסנה אחת אחר שהנדיל וטען אהה נתת לי אתה מכרת לי אינו כלום עד שיאכל ג' שנים דצופות אחר שהנדיל וי' אפי' אכלה שלש שנים רצופות אחר שהנדיל אינה חזקה דהואיל וירד להוב' כשהיה קטן לא ידע שחיתה שלו שימחה לפיכך אפי' טען המחזיק לקחתי ממך אחר שנדלת ואכלתי שני חזקה בגדלך אינה חזקה דאין אכילתו אחר שהנדיל ג' שנים ראייה שלקחה דאי מסמך דלא מיחה סמא לא לקחה כשהנדיל ולא מיחה משום דלא ידע שהיא שלו וככתב מורי מהרמ"א ז' שכן ג' עיקר :

ך והא דאין מחזיקין בנכסי קטן דווקא כשידוע שהיה של אביו אבל אם אינו ידוע הוי חזקה במגו שהיא טוען לא חיתה של אבך מעולם ואם החזיק בה ג' שנים בחיי האב ואחרי

ואחריות האב בא בנו הקטן לערער הא ודאי שאין שומעין לו אלא אפי' אם היה המחזיק צריך להביא עדים על חזקתו מביאין ומקבלין עדותו אע"פ שהמערער הוא קטן וקל אין סקלין עדות בפני קטן הכא מקבלין כיון שכבר החזיק כראוי על פי העדו' לא יגרע כחו מפני שהמערער קטן והוא עתה בחזקה : ואם יצא קול המגרע החזק' כגון שיצא קול שכחורה ששכונא באה לידו אם יצא הקול בחיי האב קודם שהחזיק בו ג' שנים שהוא משכונ' כידו לשנים ידועות וכלו השנים אחריו סות אביהם לא היו חזקה שאין מחאה גדולה מזו והיה לו לזרזר בשטרו כיון שיצא קול שבמשכונא באה לידו שמפני הקול לא החזק אביהם לסחות אבל אם החזיק בה ג' שנים בחיי האב קודם שיצא הקול ואח"כ מת היה חזקה ואין הקול שאחר החזקה מבטל החזקה ומקבלין עדי החזקה אפי' בפני הקטן המערער :

כא מי שהחזיק שני חזקה בנכסי קטן ואמר משכונא הם בידו ויש לי על היתומים חוב כך וכך והואיל ואילו רצה היה אומר לקוחים הם בידו והיה נאמן כפנו דאי בעי אמר לא היתה של אביהם שהרי אינה מחזקת שהיה לאביו של זה והרי זה נובה בשבוע' מה ששען ותהזור ליתומי' שאע"פ שאין פורדין לכפסי קטן כשביל חוב הכא שהקרקע היא בידו וכבר זה היה יכול להחזיק בה כשענת לקוחה היא בידו במנו שאמרנו אין מוציאין אותה מידו עד שיפדו לו אבל אם יצא עליה קול שהי' של יתומי' בענין הקול שכתבתי בסע' הקודם אינו נאמן שהרי אין מחזיקין בנכסי קטן ותחזור השדה וכל הפירות שאכל ליתומי' עד שיגדלו ויעשה עמה' דין וכל' כיון שהקרקע זו אינה מחזקת שהיתה של אביו של הקטן יהא נאמן במנו דאי בעי אמר לא היתה מעולם של אביהם וכיון שיצא הקול שהיא של יתומים ודאי אם יחקור הענין ימצא בכירו' שהיתה של אביה ואין זה מנו טוב שירא לומר לא היתה של אביה מעולם' **כב** אכלה שני חזקה בחיי אביהם מרוך שיוכל לומר לקוחה הוא בידו מצביה' נאמן לומר חוב יש לי על אביהם ונובה אותו מהפירות ומתוך שהיה יכול לומר שיהיה נובה אותה שלא בשבועה ואע"ג דבני טוען על משלישין שהוא המשכון בידו עד כדדמיו נוטל ובשבועה נקטיה הפז' ומ"פ אמרו הכא שנובה שלא בשבועה סז הפירות דחילוקיט בין משכון של משלישין לקרקע דכיון דאין נשבעין על הקרקעות אין כאן שבועת נקיטת הפז' ושבועת היסת נס כן אין כאן לפי שאין היתומים טוענין בריואין נשבעין היסת על טענת שמה :

כג החזיק בה המחזיק שלש שנים בחיי האב ובשע' מיתה האב היתה בחזקה האב אבל לא החזיק בה שלש שנים אחר שהוציאה מיד המחזיק ומת והניח בן קטן מעמידן אותה בחזקת הקטן ואין מקבלין עדות המחזיק להחזיקו בה דכיון שהבן קטן והקרקע נמצאת בחזקת אביו בשעת מותו ולאחר שיגדיל הקטן יביא המחזיק עדים אם יעידו שהחזיק בה ג' שני' כראוי בחיי האב מוציאין אותה מיד הקטן ונותנין אותה למחזיק אע"פ שנמצאת ברשות האב כשעת מיתו כיון שלא שהתה ברשותו ג' שנים או מצאת ג' ותשלום השלש ביד בנו אחר שהגדיל אין מוציאין אותה מידו אבל מה שהיתה ביד הבן בעודו קטן אינו מצטרף לתשלום שני חזק' של אביו שכבר אמרנו סעיף י"ח שקטן אינו מחזיק בשל אחרים :

כד וא' שאע"פ שאין מחזיקין בנכסי קטן ה'ם בקטן שאין לו אפטרופות אבל המחזיק שני חזקה בשדה של יתומים קטנים וטוען שהאפטרופוס מברן לו ואבד שטרו היה חזקה דאפטרופוס היא האביהן של יתומים ומה שעשה עשוי יש חולקין דס"ל דאין האפטרופוס כמו האב כי הוא אינו רק שליח של היתומים והאפטרופא שמפסיד נכסיה מסלקין

אותו והג' יכול לומר היתום כשיגדיל אפי' יודה האפטרופוס שמברן לך אצנו נאמן לו ואיפשר שיעסה קנוניה עמך עלי כי לא מברן לך ומה שלא מיהו פסע והרי הוא בכלל אפטרופוס ומפסידים שמסלקין אותו כי מעל בשליחותו דלתקוני שדרתו' ולא לעוותי ואין ממש בחזקה וכתב מורי מהרמ"א ז"ל שבן כל עיקר :

כה ארים בית אב כלומר שהיה ארי' שנים הרבה לאביו טל בעל השד' או לבני משפחתו אין לו חזקה בח אע"פ שאכל ג' שנים כל הפירות ואין דרך הארים ליקח אלא מהצהא אנ שליט או רביעי כיון דארי' בית אב הוא לפעמים אין הבעלים מכחין בידו ליקח' כל הפירות וכנכין לזוג שנים אחרות אבל אם הוא ארים שנעשה ארים נקרוב הואיל ואכל כל הפירות ג' שנים מעמידן איתה כידו שאומרים לבעלים היאך אכל שנה אחר שנה ולא מחיתה בידו אבל הבעלים מחזיקין בשל הארים אפי' הוא ארים בית אב רמה טענה יש לו לארים שאל מיתה אם לא סברה לבעלים :

כו ארים של בתו אבות שהגדיל אריסין החת ידו והוא אכל כל הפירות ג' שנים יש לו חזקה שלא היה הבעל השדה שיתק שזה היה כוריד אריסים אחרים החתיו אם לא מכרו לו אבל אם חילק לאריסין אחרים שהיו בה אין לו חזקה דשמה כפינה על האריסין עשו אותו :

כז ארים אפילו של בית אב שיהיה מהאריסות ואחר כך אכרה יצריה שנים היו חזקה :

כח אוכנים שהיו בנינים בקרקע או מחקנין אותה שנים רבות אין להם חזקה ירדו מאומנתם אם אכלו אותה שלש שנים אחר שירדו מאומנתם יש להם חזקה ובעלים ל מחזיקין בשל האומנים שהרי אין להם טענה עליהם :

כט האפטרופוסין אין להם חזקה בין שהיה אפטרופוס על שדה זו והחזיק בשאר שדות של היתומים בין שהוא מוכנ' גם על שאר הנכסים בין שמינו אותם לר' כיון שמינה אותם אבי היתומים בין שהיו היתומים קטנים בין שגדלו והניח'ם לאפטרופוסים בין שמינה אדם אפטרופוס בכירו על הוצאות והכנסה ככולם הואיל ומשהמשים נכנסים ברשות הכל יודעים דשל בעל הבית הוא ולכך לא מיחה אבל הבעלים מחזיקין בשלרם כדכבהנא טעמא לעיל גבי ארים ואמן :

ל ירדו האפטרופוסין ממיתים ואכלו ג' שנים אחר שירדו הריזו חזקה :

לא המחזיק בהקדש של עניים או של בית הכנסת אין לו חזקה דכיון שמה' כו' שאם ירד בו טום אדם יאסרו העולם שירוד בו לקבץ הפירות לצרכי העניים והיו אצלו עד שיצטרכו להם העניים ואם יטוען קניהו משכנה טובי העיר כדרך שמוכרין ההקדשות כז' טובי העיר אם יסודו טובי העיר יש לו חזקה אע"פ שאין לו שט' ואם טוען שהלכו להם ה' טובי העיר או מהו אמר לו ודאי אם מכרו לך ז' טובי העיר ה' קלא וכיון שאין עכשו מי שיעיד בזה ויש לקהל עדים או שטר שאותה קרקע היה של הקד' ולזה אין לו לא עדו' ולא שטר כמה שהו' טוען לאוכל כמסיתה ואם יש לו נזכר' סכני' עליו יש לו חזקה שהיה להם לשחות ודוקא שיש לזכרים חלק באותו הקדש הואיל ומחקו בעד חלקם ודאי מכרוהו ואם לאו לא ה' חזק' דלא יפסידו העניי' כשביל הנזכ' שלא מיחה שכיון שאין לו חלק בו לא הטו למתות' המחזיק בשל קהל' יא' דלא ה' חזקה משו' קירא דבי שוהפי' וכן אם הם החזיקו בשל אחרי' שאין דבעל ידוע לפי יסחה לכך לא מיחה וכת' מורי מהרמ"א ז"ל דגל דדינו כמו בשל הקדש' יחי' שיש לו סת' והחזיק שהציבור קראין המיר בסת' שלו אם היו לציבור סת' אחרת כשקראו בשלו הרי זו מקרי חזקה דכיון שהניחו האחר' וקראו בו וכלוהו החזיקתו במצו' זו מחורה לו ואסוד' לשנו' ואם לא

אם טוען שיש לו עליו חביעה אחרת ורוצה לעכב הקרקע עד שיאכל כדי התביעה במנו שהיה יכול לטעון לקוח הוא כירי אינו נאמן שהורע כח הסגנו כיון שיצא קול שירד לחוב' בחר' מ'כונא לפיכך לא היה חפץ לטעון לקוח הוא בירי :

ו' וכמו שהרין בין ראובן ושמעון כן הרין בינו ובין יורשי שמעון אם מת שמעון ובא לטעון כנגד יורשיו שאם הוא בענין שיכול לטעון לקוח הוא בירי נאמן גם על הפירות שאכל עד כדי התביעה ואם אין יכול לטעון לקוח הוא בירי אינו נאמן גם על התביעה האחרת אלא סבוכה יש מי שאימ' שיש ביניהם שהאב משיביו בטענת בריא בין בעקר הסענה שהוא התביעה האחרת שיש לו עליו בין בטענת מנו שהוא לקוח בירי אבל כנגד החומים שאין להם טענת כריא נוטל בלא סבוכה שאין משיביו על טענת שמא ויש מי שאומר דכל מאי דמצוי אביהון למטעון ולהטעו טענין להוליכה מי אפי' בשמא שלא להקל ביהומים :

ז' ירד לתוכה בתורה משכונא ואכלה ג' שנים ואין עדים שבא לידו בתורה משכונא ואמר שעדיין לא לי להחזיק בתורת משכונא ב' שנים כי מהחלה ירדתי בה לאכול אותה ה' שנים בתורת משכונא נאמן במני' לקוח הוא בירי אע"פ שטוען המלוה שטר משכונא היה לו שהיה כתוב בו שהיא ממושכנת בירי לה' שנים ואבר וטענה זו נטרע נרע אליה משום ששטר כזה שצריך לו לראייה כמה זמן המשכונא מזה והי' ביה איני' עד שיכלה הזמן וכיון שאינו מוציא ויש להושרו דמשום שאין כתוב בו כל כך זמן והוא טוען שקר לכך כובשו אפי' מהני ליה המנו דלקח' הוא בירי דסמינין ליה שאבדו ולא היה יכול לשימור יותר אע"פ שהיה נזהר בו ואין זה מנו להוציא כיון שבכר זכה בקרקע לפי טענהו משעה שירד בה והחזיק בה לה' שנים שחזקה דנעל נדר ופרין :

קנא דין אילו שאין אכילתן ראייה וכו' ג' סעיפים :

א' כל אילו שאין להם חזקה היינו דווקא כשבאין כטענת חזקה משום שאילו אין דרכה למחוח אבל אם יש להם עדים שהבעלים מכרו להם שדה זו אפילו לא ראו נהינת המעות או שמעדים שנתנה להם בפתנה ראייתן ראייה חוץ מהנזלן ובעל בנכסי אשתו שאפי' מעידים עדים שכפרם להם לא מהני ליה ובעל בנכסי אשתו נמי כאיזה נכסים אמרו בנכסי צאן ברזל דהיינו גדוניה או בשדה שירד לה בכתובת והוא כתוב בחוך הכתובה כפדה ככתב לה בכתובת' כלו' שלא נכת' בחוך שטר הכתוב' אלא אחר הניסויין עשה לה א' משדותיו אפוקי' לנכות ממנו כתובתה או בשדה שנתן לה משלו פ' שט' לה שדה כנגד' אפ' שהוסי' לה באילו הג' שדות אפי' יש לו עדים שמכרה לו אינה ראייה שיכולה לומר נחת רוח עשיתי לבעלי מישים איבה שתאמ' דאי לא הודה לו שמכרה לו או הסכימ' במכירת' יאמר לה בעלה עיניך נחת או שאמ' או שאגרשך ולכן אינך רוצה לכפור שהמצא משה דנכ' כהובת' אבל בשאר נכסי מלוג אם יש לו עדי' טאכרה לו או שהסכימה במכירתן ראייתו ראייה שלא הובל לומר בהם נחת רוח עשיתי לבעלה שהם נופץ שלה ושינה רוצה למוכרן ב' ואשה בנכסי בעלה שמביאה עדים שמכרם לה יחבצר בלבוש הבין וארגמן כע' :

ג' ונזלן כיצד כיון שהחזק נזלן על שדה זו אע"פ שהביא ראייה בשטר שהודה הבעל בפני עדים שמכר לו השדה ולקח דמים והבעלים אומרים לא מכרנו אלא מפני היראה הודינו לו מוציאין את הסדה מידו ואין לו כלום אפי' המעות שאומ' הנזלן שנתן אין צריך להחזילו ואפי' העירו העדי' שבפניהם מ' ב' ג' ז' ח' ט' י' י"א י"ב י"ג י"ד י"ה י"ו י"ז י"ח י"ט י"י

היה להן ס'ת אחרת לא סיקרי חזקה שעל כרחם הוצרכו לקרו' ב'ו. אדם שהחזיק במצוה כגון כנוליה או ס'ת וצרכו אונס ונחטו בני הקהילה המצוה לאחר כשנכר אונסו של ראשון חוזר למצוה אבל אם נתן הוא המצו' לאחר בלא אונס נחבטלה חזקתו. בית שהי' בה בתוכו סימ' רבים אין רשאיין לשנותו לבית אחר' ראובן ושמעון שירשו אביהו' שאין לשום אדם לבנות בה בלא רשותם אין יכולין למכור אותו לאחרים ודלם נותן הרשות ולא לאחר וכן שום שרה אין יכולין למכור דלוינה ובשהיא אינו רוצה כל מי ש בא ויטול יכול לזכות בה או הקהל יבררו מי שייצו :

קנ' מי שירד להוך שדה חבירו בתורת משכון וחזר ועשה שטר מכירה וכו' סעיפים

א' מי שירד להוך שדה אחרת בתורה משכונא שוב אין לו בה חזקה כרא' שיר' ע' שבתורה משכונא ירד להוכה אבל אם אין כאן אלא קול בערמא כבר נהבאר בסיפן קמ"ט ומ' מעצה טיבה לפיכך ל'חות בסוף כל ג' ונ' שמא יכבוש זה שטר המשכונא אחר שיטחכה הרב ויטעין לקוח הוא בירי כההוא הפסן פריסא לחבירה לעשר שנים ולבתר ג' שאין אמר ליה אימזבנת לי מיטב ווא לא אכבישנא לטטר משכונא ואטעין לקוח הוא בירי :

ב' נהנה הממטבין לבנו בפתנה המטנה קיימת שהרי אין לזה בנף הקרקע כלום אלא הפירו' ואם הור' אה' ועשה שטר מכירה לבעל המשכונא הטר מכירה אינו כלום ואפילו המעות שנתן יתר על המשכונא אינה אלא כמלוה על פה דלא חל שיעבודא על הקרקע שבכר נהנה לבנו :

ג' היכא שיהוע שירד בה בתורה משכונא' לא שאין לוכה חזקה לעולם אפי' אם ידוע ששלמו ימי המשכונא והחזיק בה ג' שנים אחר השלום המשכונא. ו'א שאם אכלס ג' שנים אחר שכלו ימי המשכונא יש לו חזקה ויש מי שאומר שאם העידו העדים שטרה זו משכונא אצלו ואינם יודעים לכמה שנים אפילו החזיק בה כמה שנים אין לו חזקה ו'אם העידו שמשכנה אצלו סתם ואכלה ג' שנים משנה הראשונה נאילך יש לו חזקה דסתם משכונא טחא לפיכך מיד אחר שנה ראשונה כלו' ימי המשכונא ומתחילין שני חזקה :

ד' ראובן שירד להוך שדה שמעון בתורת משכונא והיה לראובן אצל שמעון עוד תב' עה אחרת על פה ואינו יכול להוציאה מידו וכלו' ימי המשכונא רוצה לעכב הסדה ולאכל פירותיו עד כדי התביעה שיש לו אצל שמעון ולהחזירה לו אח' כ'אם ידוע רבו שירד ידה בתורת משכונא אינו נאמן אפילו אם החזיק בה ג' שנים אלא צריך להחזירה מיד כיון שכלו ימי המשכונא ואם אינו ידוע נאמן על הביעה האחר' במנו שהיה יכול לכבוש שטר המשכונא לטעון לקוח הוא בירי ב'טביעה נדווקא שאכל כבר הפירות כדי התביעה שטוען עליו אז הוא נאמן לעכבם כתיבו במנו אבל אם בא לחובעו קודם שאכל הפירות אז אינו נאמן לעכב הקרקע בידו במנו דלעיל ש' שיא מצינו מנו אלא במי שכא לזכות בנמין שבירי מתוך שהיה יכול לזכות באותו ממו' עצמו בטענה אחרת אבל הכא מיד בשורה שכלו ימי המשכונא הקרקע היא בחזקת בעליה ואין להאמינו בהביעה אחרת במנו דלוקח הוא בירי דהל' מנו להוציא :

ה' ואם אין ידוע שירד לחוכה בתורת משכונא אלא קול בעל' יצא שירד לה בתורת משכונא אם יצא הקול קודם שהחזיק בה ג' שנים אינו נאמן לטעון עוד לקוחת היא בירי כדפי' שמא לעיל בס' הקדום סעיף ב' ואם יצא הקול לאחר שהחזיק בה ג' שנים ודאי אם היה טוען לקוח הוא בירי היה נאמן כיון שהחזיק בה ג' שנים בסופי קודם יציאת הקול אבל

ב"א דהוי כחילה והחזיק בעל הזול לאחר בלא מענה ומסתמס בומונע בעל החצר להשתמש בו ואע"פ דלקצת פוסקים חזק ראיה אין לו חזקה כמו שירבאר מעט בע"ה היינו חזק ראיה דמהלון לחצר קביעה השמיטתו אבל סוג לחצר ולכ"כ הו"ז מהני בו חזקה לאחר ו"א שנס בזה לא הוי חזקה עד שרש שנים וכל שלש שנים יכול למהור כמו בשאר חזקה דדעילוכן בעינן שיבא בשענה לקוח ומרנה וכה"ג כמו בחזקת קרקע שנתבאר למעלה ס"ס ק"ו סעיף ט' ו"א רבין שאינו מפה אין בו חזקה כלל שמפני שהוא קטן כל כך ראיה גניש בו בעל החצר ולכך לא מיהו יכול למהור ככל עת שירצה ואם לא מיהו בו והניחו מרצונו בעל החצר יכול להשתמש בו ולא בעל הזול שהניחו באיסור :

ג החזק ב"ז שיש בו שפח החזיק נס באויר החצר שחתת הזול כנדרו ואם רצה בעל החצר לבנות החת הזול ולבטל השמיטו בעל הזול מעכב עליו ואם אין ב"ז שפח ב"ז אין חזקה מעיל ב"ז לא החזיק באויר החצר ואע"פ שהזול עורנו קיים ורא החבולא מיהו בכל עת שירצה בעל החצר רבנן הרהטו ולבטל השמיטו של זול אין הבעל הזול יכול לעכב עליו :

ד היה הזול שרצוהו ורחוק ברחבו שפח ומשך באויר חצירו של חבירו ארבע שפחים או כב"ש שפח במשך ארבע שפח' באויר הכותל ורא מיהו כונבר וזכרנו בהלכות שבה דארבע שפח' י"ס הוא דבר השב להקראות רשות בפני עצמו אכרינן כיון שהנ"ל ר"ו אורך של מקום השוכן בזה הנהרצה לונס כן ביהחכו והחזיק זה בארבע על ארבע ואם רצה זה להרחיב אה"כ את הזול עד שיעשה ארבע על ארבע מרחיב ואין בעל החצר יכול לבנות באויר חצירו חתה הזול כלום אלא אם כן יניח לו הרהטו נוכח אויר י' שפחים כדי שישהמש ב"ז אבל אם החזיק ב"ז ברוש שפח במשך עשרה שפחים אינו יכול להשלים בונ"כ כשיעור בשכור דהיינו לעשותו עשר על עשר אלא יכול לעשותו עשר על ארבע שפחים ולא יותר ואם הוציא ב"ז שפח במשך פחות מארבע אינו דבר השוכן ואינו יכול להרחיבו אלא ישאר כמו שהוא ואם בעל החצר רוצה לקבוע ז"ז ככותל חבירו בעל הכותל יכול למחות ביצ"ל ב"ז פחות משפח מפני שספסוד ומיע את כותלו :

ה יש מי שאומ' שכל זה לא סיייר אלא כשרוצ' להוציא הזול לחצר חבירו שאין לו בו כבר לא פתח ולא חלוק א"כ בחצר של שותפין סיכ'ו עליו פתחים וחלונות אם רוצה להוציא זול לפני חלונו והשתמש עליו אינו יכול לפתוח בו שהרי כבר יש לו עליו ראיה מחלונות ומה יעשה לו חזק יותר וגם לבנות כנגדו בלא הזול אינו יכול לבנות מפני חלונותיו הולכך יכול להוציא'נס הזול ויש מי שבוה שאומ' ז"זין שמוציאין מנ' של רעפי' כפני קיום הכותל סן המסר אין בעל החצר יכול לפתח מפני שזה נרצ' זה אינו חס' וכיון שאינו יכול למחות נ"כ אין לו חזקה לבעל הכותל וכשירצה לבנות שם יכול לסלק לגמרי ואם הוא שותף ככותל נושל עד חציו עוכי הכותל כדיון :

ו הרוצה להוציא צינור על חצר חבירו פי' צינור שעוש' ש'חוב קשן ונחתו בראש הכותל המונח' על פני כל הכותל לקבל מי הגנ' כדי שיקלחו סם המי' לפרחיק או רוצה לעשו' מזחילה על כותלו כדי שהיו המים נוהלים ויורדים לחצר חבירו בעל החצר מעכב עליו ואם ראה ולא מ'חה בו מחל והחזיק זה בצינור ומזחילה לאחר ו"א שנס בוה בעינן חזקת שלש שני' ושענה ובלא זה לא הוי כחילה ולא מיקרי חזקה אפילו אם ראה ושהקוים רצה בעל החצר אחר כך לסתם הצינור בעל החצר מעכב עליו שכנס שהחזיק בעל הגנ' לשפוך מימיו לחצר חבירו כך החזיק בעל החצר שהיו מימי נגו של חבירו כא"ס אצלו לרשותו שהוא צריך להם שיאמ'על מנה כן מחלתי

היה שקבל כך וכך מעות אם לא ראו נתינת המעות אינו צריך להח' לו כלום דמחמת יראה הורה אבל אם ראו א' שבפניהם מנה לו מעות כך וכך בוציאין הורה מיד הנזיל ומחזירין לו הבעלים הרמים ו"א שאם ראו עדים נתינת המעות ולא מסר מודעה החלה ככירתו שכירה דק"ל הלוח זובין זכניה זכניה דאנכ' אינסיה גמי' וכפנה וכתב כיוי דרמ"א ז"ל טכן נל עיקר רוצ' סיכ'ו ר"ה ברני מודעות :

קנב דין אילו שאין להם חזקה מתייש להם חזקה וכו' סעיף א' :

א כל אילו שאכרו אין להם חזקה ביניהם יש להם חזקה כיצד אם שתהא ביד רבנ' ג' שנים ואכל פירותיהם ושווען אהה סכרת לי או אהה נחת לי אפי' אם מיהו שכאה ליד אכא כהורת אומנות או אריסות או בנזרניה אלא שטוען שהוא קנאה אה"כ מבערי' יש לו חזקה אבל אם טיען שהיא ירושה לו מאכיו שאכלה שני חזקה אין לו חזקה דלא עדיף מנכרא דאחא שהפגים וה"ה כן הכן שטוען שירשה מאכיו אביו וכן עד עולם אין לו חזקה אבל אם טיען בן הבן שירשה מאכיו שטוען לו שאביו בעצמו קנאה מן הבעלים ויש לו חזקה ואפי' כן בן הנזיל רבא בשענה אביו שטוען לו ויש לו חזקה ואם הבן טוען שירשה מאכיו ומכיא עדים שהבעלים הורו לאבא כמכרה או נהנה לו מעמידן השדה בידו ואפילו לא רבאו עדים רק שאכרו בפנינו הורה לאבינו שמכרה לו נאמנים במנו שהיה אומרים לקוחה היא כדיוני הו"ן מבן הנזיל שאף על פי שהכיא ראיה שהורו הבעלים לאביו שמכרו לו אינה ראיה דמחמת יראה הורה לו בסי' שנתבאר בס' הקודם מיהו אם אמר בפני מנה לך אביא את המעות והוא בעצמו החזיק ג' שנים נאמן במנו שהיה יכול לומר אני קניהו סכך / י"א שאם כן בן הנזיל אומר בפני הודית לאביו אבני שמכר' לו הוי חזקה דכילי האי לא משיל אימה בשביל בן הבן כלומר שיגזל כדי להעמיד הקרקע ביד בן בנו כולו האילא חיישינן דלא עכיד איניס הבי' אפילו הוא מוחזק לנזול :

הלכות נזקי שכנים

קנב דין הונצית וזומרוכ והעמרת סולם ונעיצת קירות וכו' סעיפים :

א כבר ידעת' כמה הקפידה התורה שלא להחזיק לחבירו וכשהזיקו חייב לשלם כמו שיתבאר בדיוני נדקין בע"ה וכשראו חז"ל שהיבה דברים שאדם משתמש בחיך שלויבא בו הזיק לשכניו וגם לעמים וכמו השבנים ע"י כך לידו מחלוקת וכת' דרכיה דרכי נעים וכל נתיבותי' שלו יפיק אסרו חז"ל כהרבה דברים שחייב אדם להרחיק עצמו שלא יזיק את חבירו כמו שיתבאר לפנינו בע"ה נס ראו חז"ל שהזיק ראיה שיראה אדם לכיתו או לחצירו של חבירו ורואה עסקו ומסאו ומתנו הוא הזיק גדול מאד עד שאין לו ערך לשלם כי אין לו קצבה וגם אין הרע' סיבילתו ואיפשר לכא ע"י כך לידו ריב וקטש מהר לפיכך אמרו חז"ל המבקש להוציא זול מכותלו על אויר חצר חבירו אפי' כל שהוא בעל החצר מעכב עליו מפני שהוא ראוי לתלות בו חפציו ובעת שתולה חפצו ומשתמש ב"זו יראה לחצירו ומזיקו בראייתו ואם הוציא שלא כרשותו אסור לו להשתמש בו וכל טכן שיכול בעל החצר לעכב עליו שלא ישתמש בו שלא יזיקו בראי' אלא יסירנו וכל זמן שאינו מסוור אף על פי שבעל החצר שותק יש לו לבעל החצר רשות להשתמש בו ואין זה יכול למחות בו דהרי האויר הוא שריו ולמה אינו חותכו בעל הזול :

ב ואם הוציא בעל הזול את הזול ובעל החצר ראה ולא מ'חה

לבוש עיר שושן הלבנות נזחי שבנים

ה הרי החזיק וזה נראה לי לדין עשום לכולי עלמא ;
 ואלו רצה בעל הנג לעקור הצינור מצד זה ולהחזירו לצד
 אחר או שהיה ארוך ורוצה לקצרו אין בעל החצר יכול
 לעכב עליו מטעם שהחזק במימי הנג כבאן שלא החזיק אלא
 במימי הנג שהם והרי מ'ם הם באים אצלו מיהו נ'ל ומידי
 שאין בזה שום הפסד לבעל החצר ואין כוונתו שישנה
 וזה לא חצר רכופין על מדה סדום אבל אם העיקר לצד אחר
 או הקיצור שמקצרו מזיקין לבעל החצר מחמת שאין מקלחין
 כ'כ הרכה וכיוצא בו יכול לעכב נ'ל :

ח וכן אם רצה בעל החצר לבנות החת הצינור אין בעל
 הנג יכול לעכב עליו שאין הצינור עשוי לתשמש כיוצא
 שחזיק בצויר החצר שהרי אינו עשוי אלא לקלוט המים ומאי
 איכפת לו אם זה יבנה החתו ונס הואיל ואין עליו אלא לקבל
 מימיו אם ירצה לקבלם בבלי או בצינור אחר הדין עמו אבל
 לא יוכל לומר לבעל הצינור להסתור לרוח אחרת או לסנות
 בו כלל ואפילו אם הוא ארוך אינו יכול לקיצרו אם יש קפידה
 בזה לבעל הצינור מחמת שמקלחים המים בסמוך לכותלו או
 שאינה מקלחין יפה וכה'נ אבל בלאו הכי כופין על מד' סדום
 שזה נהנה וזה לא חסר :

ט ראובן שרצה להחזיר טופכי ננותו לרשות הרבים בני
 רשות הרבים יכולין לעכב עליו מפני שהמים הנשפכין
 דרך מרוב חוספין הם את העיכורים ועל'שפעמים יורדי בקילות
 על המשואות העוכרות כ'ה ומהקלות וכל שכן אם מקלחין
 לכיבוי של הבעלי בתים שמש יתקלקל הביב מרוב המים שלא
 יוכלו המים יוצאין וישפכו כתיחם לפיכך אפי' א'כני המכוני
 שאצל זו המכוני אינו מבני סביוו אלא שיש לו כותל סמוך
 לה יכול למחות אפי' אין השופכין פניעין לכותלו שיאם' לסוף
 שיצונו המים ויפסידו גם כותל שלו :

י מי שהחזיר בחצר חבירו שיקבל מי נגו ויכול לשנותו בעניין
 לענין באיזה צד שירצ' ב'ן אם ח'ו יורדין ספיץ ספיץ בלא
 צינור בכל אורך הנג וב'ט לשנותו שירדו דרך צינור למקום א'
 בין שהיו מקלחין דרך צינור למקום א'ובא לשנותו שירדו בכל
 אורך הנג ספיץ ספיץ ב'ט צינור אפי' אם הנג בענין השפץ
 הכיפין זה על זה מצד שאין נוה' לשמש החתיהן אפי' אינו
 יכול לעכב עליו דלפעמ' זה טוב לו ולפעמ'ים זה טוב לו ואינו
 מרבה בניזקו בקרקעו כשיניו ואפי' לבנות על נגו כסין צריך
 עד שירדו המים במהר' לחצר חבירו בונה שהיה החזקו מיניו
 של זה לירד להצר זה ועל סוף סעיף ז' :

יא מי שבא להגביה המרוב כדי שיהו המים יורדין בקילות
 ממקום גבוה זה ודאי מ'סיף בהיזק הוא ואין שומעין לו
 וכן כל כיוצא בזה ויש חולקין ואמ' רוצה להספיל הצינור בעל
 החצר מעכב עליו לכ'ע לפי שכבר היה יכול לבנות החתיה כסו
 שאמרנו בסעיף ה'וכ'שפילה לא יוכל לבנות החתיה כל כך ;
יב ראובן היה לו בית אצל הצ' שמעון ומי נגו נוספין לחצ'
 שמעון ונפל ביתו של ראובן ושוב בנה שמעון בית
 בחצירו וקנ' מראובן שיקבל מי נגו בחורבתו בכל מק' שירצה
 ואח' כ'נה ראובן את חורבתו והחזו' מי נגו לחצירו של שמעון
 ככתהילה ומי נגו של שמעון שקנת מראובן שיקבלם נוספין
 על נג ראובן וראובן החזירם לחצר שמעון עס מי נגו שלו
 ושמעון טוען שאין לו לקבל אפי' מי נגו של ראובן ככתהילה
 אלא אדרבה גם מי נגו של שמעון צריך שיקלחו בחצירו וכ'נה
 של ראובן הדין עס שמעון דנהי דסתחילה היה לו לקבל מי
 ראובן מ'ם כשנפל בית ראובן והח' עמו שמעון שיקבל מי נגו
 בחורבתו בכל מקום שירצה צריך לקבלם באותו מקום באופן
 שלא יחזרו לחצר שמעון וכ'ס שמי נגו של ראובן לא יחזרו
 שם באותו מקום י ראובן שמיניו יורדין על נגו של שמעון
 והחזיק בזה וכא שמעון להגביה נגו צריך לכנס בחוך שלו
 כדי הנחת מרוב פ'ז ז' ע'ז ז' במקום

סחלתי בתחלה מפני שהוצרכתי למים ודמי למקח ומס'ס'יהו
 אם סתמה בעל הנג וראוי זה ושותקת הוי כמילה סיד ואבד
 זכותו אבל אם נפל הכותל סתחת המחילה ועמד כך שנים
 הרבה אין בזה מחילה וכשכונת אחר כך בעל הכותל יעשה
 סדוק ומחילה ככתחלה ואם עשה בעל החצר מעשה שנהנה
 שאינו רוצ' במרוב הוי מחילה נגו של ראובן היה סמוך לחצרו
 של שמעון והיה עשוי באופן שלא היה נזולים מי נגו לחצרו
 של שמעון כי אם לצד אחר י אחר זמן תקן ראובן את נגו
 באופן שירדו הנוספ' מי נגו לחצרו של שמעון ושתק שמעון
 ולא סיחה בו ואח'כ ס' שמעון את חצרו ללוי והל' לדרכו לארץ
 אחר אמת ואח'כ בתוך שנה בא לוי חלוקת וערער על נוספיו
 של ראובן לומר שיהפך איתם לצד האחר כמו שהיו מקדם כי
 אין לך חוקה נ'שני' לנוספין אלו טען ראובן כבר קניתי אותה
 משמעון ונתתי לו המעו' ולכך שתק כשרא' שהייתי כות' הנג
 ותקנתיו באופן זה שירדו הנוספ' לכאן ולא לקחתי שטר מסנו
 על זה כי אמרתי ודאי פרסים כזה ססתירתי הנג ב'צהסיא
 ותקנתיו בפני כל זה שותקת אין לך חוקה גדולה מזו ולא אחר
 הוי חוקה שיש עשה טענה אפי' ל'ר' רבצני' בעינן חוקתנ'ג'
 שנים ומענה הבא מידה וחלוקת צווח שיביא ראיה שלא יאמין
 לוי יראה לי לדין פטוש שהדין עם ראובן מחזיק חדא דודאי
 טענה ראובן טענת' מעלייתא היא דבר שחיה בפרסום גדול
 כל כדושתק שמעון יל' דכ'ע מורה בזה ואפילו את'ל חלמ'ר
 כמחילה בעינן ג' שנים הנ'כ בעי ג' שנים ח'מ'כי שמעון עצמו
 אם היה באו מערער וטיען כריא לא מבריה ונותן אמרתי
 להכריז אבל הירוש' וחלוקת שמוענין שמש הכל מודים רנשב'
 המחזק שמוען כריא ועומר בטלו ולא רמי האי שמש לישמא
 דלע'ס'ק'ט' סוף סעיף' דהתם יכול להו' שגם האב לא ארתו
 כש'ל מ'ל'כ במחילה ונוספ' שהם ב'פ'ס' גדול ד'ק ועוד
 אפי' את'ל דלגבי ירוש' שטיען לו כל מה שהי' יכול המור'ל שמעון
 ונ'ט' שבעת הירוש'ים ה'ם לירוש' אבל לנכי לוקח אע"נ דק'ל
 גם כן דטועני' ללוקח הבא כ'ע מורה שנשבע המחז' שהרי
 חוקת הוא שהלוקח ודאי ראה כל הבית והחצר קודם שקנה
 אותם מיצאין ומביאין עליהן ותהיו וכל מה שטייך לו והרי
 ראה ג'כ שהנג היה עשוי באופן שהחזקין נוספ' לחצר ואפי'
 הכי קנאו ולא התנה כלום גם המוכר לא אמ' לו כל'וכי דאי לא
 שבר לו חוקת הנוספ' מחמת שהוא כבר קבל המעו'סן המחז'
 וגם הלוקח לא היתה דעתו לקנ' את זה אלא שעבדיו נמ'ך
 וחזיר כטענת שמש לכך נשבע המחזק ועומד בשל'ו ואפי' אם
 יביא הרשאה מן המוכר לא יוכל כ'סנייה דמוכר דאפילו למ'ר
 בצינור בני ג' שנים הבא מוד'ל' ברו' אח'כ טען הלוקח חצר
 זה של שמעון היה חורבה בעת שתיקן ראובן את נגו על אופן
 הזת וחמ' קים ליה כדע'הרא'ש דלקמן ס'ק'צ'ד סעיף י' דס'ל
 שאין מחזיקין בחורבה ל'ל שגם בזה אין שמענתו טענת חדא
 דחא איכא הרשכא והרא'כר והר' יונה והר'ס'ב'ן והר'י'כ'ש
 דכולהו ס'ל דלא כהר'א שאועל'רמסי' הר'ס'ב'ן דגם בחורבא
 אע"פ שיכול לעכב אם לא עיכב אפי' אין לו חוקה בזה נחזור
 להכריזו ה'ם במערער עצמו שמוען כריא ולא חלוקת וכמו
 שכתבנו ועוד נ'ל דגם הרא'ש יורה בזה דהרא'ש לא אמר אלא
 בחלון וחזק ראיה דהת'כיון שאין החזק' מזיק לבעל החורב'
 ואינו ש'חמ'ש כש'ל בעל החורב' כלום רק באיורו כל זמן שהו'
 חורבה וה'ל מדה סדום אם היה מוחת בידו ואחר כך כשיבנה
 יכול לבנות כרובו וסותם חלונ' ואין מעכב בידו וגם אין לו
 שום הוצאה יותר מחמת חזקתו של זה לכך אין לחזקה אבל
 הבא הא' המחז' ששתמ'ס בקרקעו של בעל החצר וגם מצ'ד'
 בנוספיו שהרי עושה מסונפ' ומטשיף ליה קרקעו ואפילו היא
 חורבה הרי עתיד לבנות ויצטרך לתקנה ולהוציא הרבה יותר
 מחמת חזקתו של זה לפיכך אפילו הר'א'ש מודה שיכול לעכבו
 אשתות בידו אף על פי שהיא חורבה וכיון שלא מיחה

במקראסון שלא יפסיד הכירו • מי שהחזיק בהצר הכירו
לשפוך כה מי בכיסה אהת יכול למחות בידו שלא ישפוך בה
מי המש בכיסיה וכן אם החזיק למי נשמים לא ישפוך שם מי
בכיסה או אפנא אבל מי שהחזיק לשפוך שופכן לרבות
הכירו דרך כיב העיברה בחצר הכירו אע"פ שלא החזיק אלא
לדבר אחד יכול לשפוך שם מה שרצה שכיון שנשפעה לו
הביב לקבל מי הדיושאורה לקח טס אין חילוק במעש או
הרבה שכן דרכן שכולן נכלעין או מקלהין דרך טס :

י' סולם קטן שאין לו ד' סלובות אין לו חזק בין שהעמידו
בהצרו וסמכו על כותל הכירו בין שהעמידו בחצר הכירו
לעלו בו לראשנו אין לו חזקה שמתוך שהיא קטנה לא חש
למחות וגם זה לא החזיק בנקודת זמן שירצ' בעל החצר
בונה בצד הסולם ומבטל תפישו ואם היה הסולם גדול שיש
לו ארבע סלובות או יותר החזיק ואם בא לבנות לבטלו בעל
הסולם מעכב עליו עד שירחיק כשיעור שהרי מחל לו להעמיד
שם סולם גדול לפיכך כשיב' בעל הנג להעמיד סולם גדול בעל
החצר יכול למחות בידו כדי שיצחיקו עליו אבל אם העמיד
שם סולם קטן אינו יכול לפגועו שהרי אופרים לו אין לך
הפסד בזה כל זמן שהרצה תשלנו ואם קבעו כסממ אפי' קטן
יכול למחות בו ואם לא המתה יש לו חזקה גם בזה י'א לאלתר
הוי חזקה שמתחיל י'א דווקא בג' שנים ובשענה :

יך כותל שהיא בין ראובן ושמעון אם שניהם שוחפין
שניהם משהמשין בזה חופר בו מצד זה ומכניס בו
קורותיו וזה חופר מצד זה ומכניס בו קורותיו ואע"פ שהאחד
הכניס והשני לא הכניס זמן ארוך אין זו ראייה שמחל אלא
שעדיין לא הוצרך להם וכן הוא דרך השכנים לפיכך יכול גם
ה' להכניס כשירצה הואיל וחצי הכותל שלו מיהו אין שום א'
מהם יכול להכביד על הכותל רק כפי המנהג :

טו ואם היה הכותל של ראובן לבדו אין שמעון יכול
להשתמש בו שמכביד עליה אפי' במעט וכפסידה :

טז בכותל זה שהיא ידועה שהיא של ראובן לבדו אם חפר
בה שמעון והכניס בה קורה אחת ושהק ראובן ולא
מיחה בו החזיק שמעון במקום קורה זו אפילו אם היתה קטנה
ורצה שמעון להחליפה בקורה גדולה ועכה מחליף וצף על פי
שבדאי מכביד על הכותל יותר ממה שהיה מכביד כבר בכל
מה שתוכל הכותל לסבול כפי המנהג כמו שכתבנו לא אמרינן
דרי לא החזיק בכותל זה אלא למשא קל ועמה רוצה לבנות
מישא כבר דקים להו לחז'ל ומסתברא להו שכל מי שקונה
מחבירו ליתן לו רשות שיבנה בכתלו אינה קונה להצאין כמה
יכבד עליה אלא קונה סתם כפי כח חזוק ההוי' ומנהגה ומה
שהקל עליה בשכר ששום שלא הוצרך או יותר ולא דמי
למאי דאמרינן בשותפי בית זה בבית זה בעליה שהעליון
הבא להכביד משה שהיה כבר דאין שופעין לו התם מיורי
כשלקחו בית בנו ועליה עליו או שירשהו שלא זכה העליון
מתחלת מקחו אלא בסיכך קל אבל שנים שלקחו יחד ובנו זה
בית וזה עלייה אע"פ שמתחלה לא סכך אלא בשקמים אם בא
אחר כך לסכך בארזים לא הפסיד דינו כיון שיש לו רשות לבנות
על הכותל ואם בא אחר כך לסכך בארזים אין התחזין יכול
למחות בידו אם לא התנו ביניהם שמתחלה הכי נפי בכותל
שהחזיק כיון שיש לו רשות להניח קורה והוא הניח מתחלה
קטן נאמן לשעון שקנהו סתם ויכול להחליפה אח"כ בעכה
אם לא שזה מביא ראייה שהתנו מתחלה :

יז גם בחזקת נעיצת הקורות בכותל שאמרנו יש מחלוקת
בין המפרשים י'א דבעינן גם כן הכא חזקה של ג' שנים
ושענה וי'א דלא לתר הוי חזקה שכיון שראה ושתק מחל שאין
דרך בני אדם לשחוק בזה אם לא מחל מיהו אפי' למאן דאמר
לאלתר הוי חזקה אם היתה הקורה סוכת עראי כל שלשים יום
לא החזיק בה מן הסת' שראובן יכול לומר לא מחלתי והנתתיך

אלא מפני שנעשה מתחלה לסוכת עראי ולאחר שלשים יום
החזיק שאין זה עראי ואם סוכת החג היא כל שבעת ימי החג
לא החזיק שאין דרך השכנים להקפיד במצוה לאחר שבעה
החזיק ואם חיבר ראש הקורה בכותל בסיד או בשש החזיק
מיד והוא שיכיר ראייה שפייע עמו או ראה ולא מיחה :

יח ודווקא אם החזיק בקורה קטנה יכול להחליפה בגדולה
ועכה כמו שאמרנו בסעיף י' אבל מי שהחזיק בכותל
זה בקורה אחת לא החזיק לתת להוכה שני קורות או יותר
שהרי לא מחל לו אלא על אחת בדי'א כשהיה שאין כותל זה
שלו אלא של הכירו והוא מחל לו על הכנסת קורה זו אבל אם
טען כותל זה אני שוחף בו הואיל ונשתמש בקורה אחת נאמן
ונשתמש בכולה להכביד כפי המנהג אחר שישבע שבעה
היפה שה' שותף בכל הכותל י'א דווקא כשאמר שמתחלה
היתה הכותל שותף בין שניה' אבל אם מודה שמתחלה היתה
של הכירו אין נעיצת הקורה ראייה שמחל לו על הכותל
עצמה אלא כעשה הקרה עליהם וי'א שאין לחלק והוי נעיצת
הקורה חזקה נכורה שאפי' אם הפול הכותל יחלוק עמו גם
באבנים אלא שבכך הכותל אין לו חזקה שאם ידוע שהמקום
היה של ראובן אין לו חצי המקום למחזיק דאע"פ שהקנה לך
חצי הכותל לנעיצת קורותיו וחצי האבנים לא הקנה לו משום
זה חצי המקום לא שפי'יש לו ראייה על זה :

יט כותל שהיא ידועה שהיתה של ראובן לבדו והוי קורותיו
של ראובן נעיצת בהך הכותל מצדו של ראובן ובצד
שמעון יש מקומות חפורים שם להכניס בהם ראשי הקירו'
לא יוכל שמעון רטעין שיש לו חזק' בכותל זו והחפירו יוכיחו
שהכנתים לוי בעת הבניין להניחם שם שיוכל ראובן לשעון
ולומר אני חפרתי מקומות אילו מצדך כדי שיהיו מוכנים אם
הקנה ממני או הבקש ממני שאפחול לך לתת טס קורות
שהכניס הקירו' ברא חפירה בכותל כדי שלא יתמוטט הכותל
פחמה החפירה והתקלקל :

ך ראובן החזיק בנעיצת קורות בכותל הירועה לשמעון
ונפל אותו כותל וחזר ושמעון ובנאו אין לראובן עוד
לנעין באותו כותל החדש שיכול שמעון לומר לא מכרתי או
פחלתי אלא הכותל הראשון עד שתפול וכותל זו פנים חדשות
באו לכאן וכיון שכן לא זו שאין ראובן יכול לכופ את שמעון
לתקנו אלא אפילו אם היה הכותל הראשונה רעוע ובא ראובן
לשפצי ולהקנו חבירו יכול לעכב על ידו שהא כל מה מאליה
והפול י' ראובן שגנה יסוד חומריו בחצר שמעון חבירו שפחיים
יותר מעובי החומה ובה כחזקה ובשענה החזיק למעלה כל
מה שהוא כנגד היסוד עד חס הרקיע ואף על ו.ב שהחומה
אינה רחבה מלמעלה איכא למיפר הכניס שכונס לתוך שלו
הוי ועבשו הוא הפין לתחזיר החומה למקומה הרשות בידו
וצריך לישבע שלא השיג נבול רעהו' וכתב מורי מהרמאי
ז' ל' וכל' רזה דווקא במקום שאין כנהג אבל במקום שיש
גנהג להרחיב היסודות כמו במריטת אילו אין לו רק היסוד
שהחזיק בו עכ"ל :

קנד חזקת חלונות וכמה צריך להתרתק מהן ובו ל' סעיפים :

א אחד מהשותפין בחצר שלקה בית באצר אחרת סמוך
לכיתו שבחצר זו אינו רשאי לפתוח פתח לאותו בית
לחצר זו מפני שמרבה עליהם את הדרך פי' שהרבה בני אדם
נכנסים ויוצאים עכשו בחצר זו יותר מבהחילה וליכ' צניעות
כרמיקרא וה' שאחד מהשותפין בחצר אין לו רשות לשנות
בו כלל אלא כמו שבנעוהו או קנאוהו או ירשוהו יש להם
לנהוג בו מפני שבשני פעם צריכין לשנות תשמישתן בו והוי
הזיק להם ולא מבעיא שאינו רשאי לפתוח פתח של בית חדש
שבחצר

שכחצו אחר לחצר אלא מפילו לפותחו לביתו ולצאת ממנו דרך ביתו לחצר אינו רשאי עד שיסחום את הפתח שיש לו בחצר האחרת ואפילו לבנות עלייה על גב ביתו או חזר אחרי ביתו ולפתחו להודך החצר אינו רשאי טעם בזה סרבה עליהם את הדרך וליכא צניעות כדמעיקרא דהל' כמי שהיה לו שכן א' תעשו שבנים הרבה אבל יכול הוא לבנות עלייה על גב ביתו או חזר אחרי ביתו ולפתחו לחוד ביתו שבחצר ואין צריך לו שום רצה להליך ביתו לשנים ואינו רוצה לפותחו בפתח אחר לחצר שחולק ואין יכולין למחות בידו :

ב אחד מהשוהפין בחצר שהביא לביתו אנשי בית אחר יכול חבירו לעכב עליו מפני שמרבה עליו את הדרך וליכא צניעות כדמעיקרא וכך המטכיר ביהו לבעל בית אחר ואותו בעל הבית הביא עמו קרוביו או מודעיו לשכון עמו יהר בבית זה הרי המטכיר מעכב עליו אפילו הוא אינו דר שם עמו מפני שרבה דירוקן מספידין הבית ומקלקלין אותו ואם הם סמוכים על שולחנו אינו יכול לעכב לא השותף ולא המטכיר דסתמא כפירוסו כאילו התנה שעל כל הסמוכין על שולחנו שכוונתו שכן בסוהף שעל דעת כן נשתתפו : ויש אומרים דשותף יכול למלאות ביתו אכנסא ודירורם כל שאינו מוסף בכיין חדש אע"פ שחולק ביתו לדירורים ויש להם בית הכסא אחד ביהו ולא יוכל השני למיטר הם ממלאים לו את בית הכסא וכשנשתתפו מחלה בחצר ע"פ כן נשתתפו שכל אחד יכול לעשות בביתו שדר בו כמו שהוא עושה כשהחצר שלו לבדו / אבל שנים שיש להם בית בשותפות אין האחד יכול להרשות לאחרים להשתמש בחלקו אע"פ דבביתו אין מקפידין בבית ככה' ודאי מקפידין דעתו לסובלו לדור עם אילו האחרים כמו שדאי דר עמו סדעת נוחה הימנו יותר וזה מסתבר :

ג כבר אמרנו ריש סי' קנ"ג דהזיק ראייה הזיק גדול הוא מאד עד שלפעמי' הוא מעות שאי אפשר לתקנו לפיכך אחר ל שאין אדם רשאי לפתוח חלון החצר חבירו ואפילו לחצר שותפו נמי לא יפתח ולא מצוי למיטר ליה הא בלאו הכי בעית לאצטנעו מנאי בחצר שאני יכול לראותך דרך פתח ביתי ואם כן אין לך הזיק חדש ממנו מצד פתיחת החלונות אפילו הכי לא יפתח משום דאמר ליה אידך עד השתא בכיתא לא בעינא לאצטנעו מינך השתא אפילו בכיתא בעינא אצטנעו מינך שראני דרך חלונך א"כ עד האידינא כי הוית בכיתך לא בעינא אצטנעו מינך שראוני דרך חלונך ואם פתח חלון שלא ברשות יסחום ואם נהגו לו בני החצר רשות לפתוח אף על פי שרשאי לפתוח לא יפתח פתחו כנגד פתח חבירו או חלונו כנגד חלון חבירו שזה הוא הזיק ביותר מאוד שלא יכול חבירו לאצטנעו מפניו כלל שיראה תכף מפתחו או חלונו לפתחו או חלון חבירו אלא ירחיק משהו זה סכנגד זה שלא יסתכל כך בהדיא לשל חבירו י'א דפתח כנגד פתח וחלון כנגד חלון אפי' חזקה לא מהגו דאחרון שעשו באחרונה מפני שאין הדעת סובלתו כלל שאפילו נאמר שלא מיחה הרצון משום שאינו מקפיד ומתלהו כי כמו מחילה במעות טסבור היה שיוכל לסבול ועתה רואה שאין דעתו סובלו ועל' סעיף ז' ואם באו שניהם לפתוח בבית אחת פתח כנגד פתח או חלון כנגד חלון אם אחד מהן אינו חסר וחבירו נהנה מפיץ על מרת סדום ואם שניהם כאחד חסרים יעשו פשיה ביניהם ודווקא בחצר אחת אמרינן דסני כשירחיק משהו זה ממנגד זה דכיון שהם שותפין כבר אין נזהרין כל כך זה מזה אבל בחצר אחרת אפי' אם נהגו לו רשות לפתוח פתח או חלון עליהם צריך להרחיק סכנגד פתח או חלונו של חבירו עד שלא יוכל לראות בו כלל דזהירי טיפי מיניה וכל זה דווקא בחצרות שאין רבים מצויין שם תמיד בחצר ואי ליכא חלון או פתח כנגדו ויכל לזהר

מלעשות מלאכה ותקפו בביתו כל זמן שבני החצר בחצר אבל לרשות הרבים אפילו רשות הרבים שלנו שאינם רחבים י' צמה ואין שמים רבים עוברים בה פתח אדם פתח בית כנגד פתח בית וחלון בה כנגד חלון אם אין גבוהים ארבע אמות מן הקרקע שיוכל לומר לו בלאו הכי צריך אחת לישמר מבני רשות הרבים שיכולין להסתכל בגובה ארבע אמות ואם פתח לרשות הרבים ויש בזה הזיק לראייה לחצר אחר שהוא בצד רשות הרבים והוא כנגדיו כול אותו שבחצר למחות בו ודווקא פתח בית כנגד פתח בית או חלון בית כנגד חלון בית וכן פתח בית כנגד זה כרשאת הרבים אבל לא יפתח אדם חנות כנגד פתח או חלון חבירו אפילו ברשות הרבים מפני שזה הזיק קבוע המיד שבני ר"ה עוברים ושבים ואינם מבישים בו תמיד וזה יושב החניחו כל היום ומביש בפתח או בחלון חבירו המיד לפיכך צריך להרחיק עד כדי שלא יראה יכול לראות בו כלל * ושכוי י'א דינו כהצר וי'א דינו כר"ה :

ד היה לאחד מן השותפין בחצר פתח קטן אינו יכול להרחיבו ששותפו אומר לו בפתח קטן אני יכול להסתיר ממך כשעזת השמשי בכיתו ואינו יכול להסתיר ממך בפתח גדול ואפילו אם היה פתח קטן והוא במקום זה לא יעטנו במקום אחר שאומר לו במקום זה הייתי יכול להסתיר ממך וממקום זה אינו יכול ואם היה הפתח גדול לא יעטנו שנים שאומר לו בפתח אחד אני יכול להסתיר ממך שכשהוא פתוח כולו פתוח ואם הוא נעול כולו נעול וכשהם שנים אתה תוכל לנעול אחד ופתח אחד ולא אוכל להסתיר אבל מי שהיה לו פתח קטן לרשות הרבים ורצה להרחיבו או היה רחב ורצה לעשות ממנו שנים אין חבירו שנגדו מעכב עליו ואין צריך לומר שבני ר"ה אינם יכולים לעכב עליו :

ה אחד מהשוהפין בחצר שהיה לו פתח פתוח לחצר והיו לו שתי דלתות ורצה לעשותם דלת אחת יש מי שאומר שאינה יכולין לעכב עליו אף על פי שנפתח כולו תמיד כשהוא פתוח אין ההזיק גדול כל כך כמו שהוא כשיש לו שתי דלתות שיכול לנעול אחת ולפתוח אחת אבל מי שהיו לו שתי פתחים כל אחד שתי אמות אפילו הם זה אצל זה אפילו הכי לא יוכל לעשות מהם פתח אחד של ארבע אמות דאמר ליה בפהיאא זוסר' בעינא אצטנעו מינך כפהיאא רבה לא מצני' לאצטנעו מינך דבפתח גדול יכולין להוליך הרבה משאית גדולות והתשיש מרובה שם :

ו מי שבא לפתוח חלון לחצר חבירו בין חלון גדול בין קטן בין למעלה בין למטה בעל החצר מעכב עליו שאומר לו הזיקני בראייה שאע"פ שהיא גבוה תעלה בסולם ותראה :
ז מי שפתח חלון לחצר חבירו ומתחל לו בעל החצר או שגלו דעתו שהניחו ברצונו כגון שבא ופיע עמו או שידע הגזק ולא ערער הודך שלש שנים הרי זה החזיק בחלון ואינו יכול אחר כך להזור ולערער עליו לסתום דסבר וקבל ולא דמי לשתי חלונות זה כנגד זה דלעיל סעיף ג' דהתם הזיקי קבוע יותר ואמר ליה סבור הייתי לקבל הלא אוכל אבל הכא לא יוכל לומר כן מיהו גם כהלון אחד אף על פי שהחזיק אסור לעמוד בחלון ולראות בחצר חבירו כדי שלא יזיקנו בראייתו רבזה איסורה קעביד ולא מהגו ליה חזקה וזה יוכל בעל החצר למחו' בו אבל כל זמן שאין לו חזקה יוכל לערער לסוהמו וצריך זה לפותחו אע"פ שהמערער אין צורך עכשיו לבנות בצדו / וחזקה זו אי בעינן שלש שנים ומענה או אפילו לאלתר יש בו בחלוקות בין המפרשים כמו שנהבאר לעיל סי' קנ"ג לענין זיוין ושאר דברים כיוצא בו ועל' סי' קנ"ה סעיף ל' :

ח במה דברים אמורים שיש לו חזקה כהזיק ראייה בעושה מעשה כגון פתח חלון על חצר חבירו שכיין שזה ראת ולא ערער חוץ שלש שנים ודאי הוי מחילה גמורה אבל חצר השותפין

חבירו לבנות בפניהם ואשר לו אני אפתח לך הלנות אחרות
 בכותל זה למעלה מאילו הריו זה מעכב עליו ואומר לו בעת
 שתפתח החלונות תרעיד כותלי ותקלקל אותה ואפילו אמר אנכי
 אסתיר כל הכותל ואכנה אותה לך מחדש ואעשה בו הלונות
 למעלה ואשכור לך בית שהדור בו עד שאבנה יכול לעכב
 עליו ולומר לו איך רצוני שאסרת ממקום למקום ואפילו אינו
 משתטש בו אלא בעצם לפיכך אם לא היה שם מודח כלל
 ואינו צריך לפנות אינו יכול לעכב עליו דהוה ליה זה נהגה וזאת
 לא חסר טכופין עליו אבל בעל החלונות שרצה לשנות מקום
 חלונות בין למעלה בין למטה אפילו היה נרולה ואומ' אפתח
 אחרת קטנה כזו ואסתום את זו בעל החצר עכב עליו שיוכל
 לומר במקום זה אוכל להסתיר פסך וכמקום אחר אינו יכול
 להסתיר מכך וכן אינו יכול להרחיב בחלון כל שהוא כפני
 שכתבנו למעלה אבל כותל שבין ראובן ושמעון והכותל הוא
 שראוי מהם יכול זה לסחור כותלו בכל עת שירצה
 ואין חבירו יכול לעכב עליו ואם יאמר הפתח עלי והזיקני
 בראייה יאמר לו עשה לך סחיצה בשלך או יבא לדין לעשות
 כותל בשל שניהם בשותפות :

יד רבא לפתח ראשון בעלייתו שבנגדו עליו חבירו להררי
 יונה אינו יכול לפתוח אלא עד הצי עלייתו כדי שיסאר השאר
 לשכנגדו שלא יהיה חלון כנגד חלון אם יפתח נס חבירו מיהו
 הברירה ביד הקודם לברור לו איזה הצי הצד שירצה נראה לי
 ולהראש ולהרשבא אינו יכול חבירו שכנגדו לעכב עליו
 כלום שאפילו ירצה לפתוח כנגד כל עלייתו אינו יכול לעכב
 על ידו ולומר היום או למחר אפתח נס אני והעכב עלי משום
 חלון כנגד חלון שרשות הרבים הפקר הוא והראשון שפתח
 הוי כזוכה מן ההפקר שכל הקודם זוכה :

טז והני מילי במקום שאין ראשון להוציא זיזין ונזושראות
 נגד עלייתו לרשו הרבים אבל במקו' שראשון להוציא
 זיזין ונזושראות וקדם אחד ופתח חלון בשלו לרשות הרבים
 באופן שאם יעשה חבירו הזיזין ונזושראות שדרסן לעשות
 בעיר יאפילו על חלונו של זה אין זה האור נק' של הפקר אלא
 בחצר הטוחפין וכשפתח זה חלונו כנגד האויר שלפני עליית
 חבירו שלא כדון פתח כיון שנס האחד יכול להוציא בניינו
 לרשות הרבים ויכול האחד לבנות ולהאפיל חלונו של זה ופה
 שלא מיחה כבר מפני שלא היה מקפיד כיון שלא הזיק לו והו'
 לא היה צריך עדיין לבנות ולכך לא היה יכול למחות בו מן
 הדין הילכך אין חזקה לזה בחלון זה ויכול זה לבנות בכל עת
 שירצה ואין צריך להרחיק ואם הוא שיעה בדין וסרחיק מפני
 שכבוד שחובה עליו להרחיק מצוה לאחרים שיאמרו לו שאינו
 צריך להרחיק והשכנת אבידה היא :

טז לשון חשלהן ערוך מה שבייר וסילת פדעת הפוסקי'
 זל בנינו חלונות זול : דעת הראש' שהפיתוח חלון
 לרשות חבירו לפקום שעכשו אינו מוסיקו בהזיק ראייה אין
 שכיני יכול לעכב עליו בשענה שהיוס או למחר יבנה הוא
 המקום ההוא ויזיקנו מחלון זה בהזיק ראייה מפני שכיון
 שעכשו אינו מוסיקו אינו יכול לעכב עליו דזה נהגה זה אינו
 חסר הוא וכיון שאינו יכול לעכב עליו נס חזקה אין לו לזה
 וכשיבנה הלה יכופנו לסחוסו כדי שלא יזיקנו בהזיק ראייה
 וכן יכול לבנות כנגד אותו חלון בלא הרחקה ועל פי הדברים
 האלה פסק בראובן שהוצי' בלישת עלייתו לחון ופתח בי חלון
 ולסוף נאלך שבנו שכנגדו להוציא נס הוא בלישת עלייתו
 ושווען ראובן שרחיק בניינו מכנגד חלונו כדי שלא יאפיל
 עליו שהדין עם שמעון מפני שכיון שמהנה המקום שראשון
 להוציא זיזין ונזושראות לרשות הרבים הוי בחצר השוחפין
 וכשפתח ראובן חלונו כנגד האויר של עליית שמעון שלא
 בדין פתח כיון שגם שמעון היה יכול להוציא בניינו ועד עתה
 לא היה שמעון מקפיד כי לא היה מוסיק לו לכן לא היה יכול
 לפתוח

השוחפין אע"פ שעמדו שנים רבות בלא מתיצה כיון דמסילא
 בלא עשיית מניעה מוסיקם זה את זה בראייה אין להם חזקה
 וכופין זה את זה לעשות מתיצה ככל עת שירצו אפילו אחר
 כמה שנים דהא דחזקי עד השתא לא משים מחילה שחיק
 אלא שהיה מצפה שיכנסו :

טז הרי שפחה חלון לחצר חבירו וידע בעל החצר ולא ערער
 וזה החזיק בה כרינו ונפל הכותל שהחלון בו לא הפסיד
 זכותו ולא דמי לנעיצת קורה דלע"ס' קנ"ג סעי' ב' דהתם לא
 החזיק אלא בכות' אבל הכא בראייה החזיק ולא בחור שבכותל
 כמו בזיזין וכשיבנה הכותל יחזיר בו החלון :

יט מי שיש לו חלון פתוח לחצר חבירו והחזיק בו כרינו למר
 שלש שנים ובשענה שקנה ממנו ולמר כפחילה בראה
 פתיחתו ויסתק או טענה מעליית' שנתן לו בפירו' רשו' לפותחו
 אם הוא גדול כל כך שהארס יכול להוציא ממנו ראשו או יש
 לו חזקה בכל ענין אפי' שהוא למעלה מד' אמו' שלא חשט כל
 כך למחית שאין חזקו קביע כל כך ואפי' שאינו עשוי להאיר
 אלא להכניס אויר שכיון שהו' גדול כל כך שיוכל להוציא ראשו
 ולראות בהוך חצירו וזה לא חשט לערער ודאי החזקה היא
 אכיהיה וחזקה נטורה היא ואם אינו גדול כשיעור זה בזה יש
 חילוק שגם הוא למעלה מד' אמות ואינו עשוי להאיר אין לו
 חזקה שלא חשט למחותו כיון שאינו קבוע וס' אף שם אם
 ירצה לפטוע אותו שלא לפתוחו שראי' דלא בעי למיקם עמו
 בדינא ודיינו כשירצה לבנות ואם הוא למטה מד' אמות אפילו
 אינו עשוי לאורה יש לו חזקה וכן אם עשוי לאורה יש לו חזקה
 אפי' הוה למעלה מד' אמות כיון שהוא לאורה תיטמישו קבוע
 שכל הימים צריך אדם לאורה ה' למחות' וכיון שלא מיחה
 איכא למימר דברשות עשה והחזיק ושוב אין בעל החצר יכול
 לבנות כנגדה או מצדדיה עד שירחיק ר' אמות כמו שהבא' כדי
 שלא יאפיל עליו שהרי סחל לוע' האורה' וכענין איזה חלון
 עשוי לאורה תולה הכל בעיני הדיין ולפי ענין החלון :

יא ו'א דהא דיש חזקה לחלון דזוקק' כשיט' לה צורת הפתח
 או מ'בן דבלאו הכי לא הוי אלא כחיר שחירוהו עכברים
 ו'א דהכל לפי ענין בני המדינה וכן עיקר :

יב מי שהיה לו חלון מוחזק וכא חבירו וכנה כנגדה או
 מצדדיה בלא הרחק' או סתמה וראה בעל החלון בטעת
 עשייתה וסתק אינו יכול לחון ולעירער לפתח החלק או להרחיק
 הכנין שכיון שיהא וסתק מחל' שאין אדם עשוי ססותמין
 אורו לפניו וסתק אלא א' כ' מחל זה ל' כ'ע' לאלתר הוי מחילה
 ו'א שצריך טענה עמו שאם בעל החלון יש לו שסר או ראייה
 ע' החלון צריך שיסעון זה שקנאו ממנו וסתמיסה הוא ראייה
 לדכרו ואם אין לבעל החלון ראייה על החלון אלא חזקה
 שהחזיק לבד אין זה צריך טענה אחרת רק שיאמר שחוקנו
 בשעות היתה והסתיקה ששתק בשעת הסתימה היא ראייה
 לדבריו שזה הודח שטעה מחילה לכך שתק וכל זה כשסתם
 בעל החצר ושהק בעל החלון אבל כשבעל החלון בעצמו סתם
 חלונו לא הוי מחילה במה שסתמו לפי צורך טעה אלא אם כן
 פרץ פצמי החלון שניכר שאינו רוצה לפותחו עור או שכנה
 בניין נסור לפניו וכיוצא בזה שמעשיו מוכיחין שסחל על
 האורה ואז בעל החצר זוכה מיר כאורו ואין טוב לבעל החלון
 שום טענה עליו : ואם הם חלוקים מי סתמו בעל החלון אומר
 אני סתמתי להנאתי לשענה ולא משום מחילה ובעל החצר
 אומר שהוא סתמו וזה שתק והרי הוא מחילה הסכימו זל
 דבעל החלון נקרא מוחזק וראה לי טעמא שהרי הוא מוחזק
 בחלון שיכול לפתוח החלון בכותלו בכל עת שירצה והאורח
 כמילא יבא ובעל החצר לא ש'ך למיסר שהוא מוחזק באוירו
 כי מ'יכול לכלוא את הרוח לפיכך על בעל החצר להביא
 ראייה נראה לו ועל ס' קנה סעיף לה :

יג מי שדון לו חלונות שמוחזק בהם למטה בכותלו וכא

לבוש עיר שושן הלכות צוקי שבנים צה

לכתוב בידו הילכך אין חזקה לראובן ויכול שמעון לבנות כנגד חירונו ומטעם זה פסק בראובן שבא לפתוח חלון לחורבת שמעון שאינו יכול למחות בו כיון שעכשיו אינו מזיק וכיון שאינו יכול למחול בו אין לו חזקה אם לא שיביא עדי שהחזיק בו קודם שנעשה הירבה ואם שיש לו חלון פתוח לרשות חבירו ונחרב טוב הוא שיעמיד עדים שהחזיק בחלון זה קודם שהחורב המקום ויכתוב עדותם להיות בידו לראייה ומטעם זה פסק בנגים שהם מכוסים רעפים ואין עליהם השמיש שיכול לפתוח עליו חלון ואם אחר זמן יפתח זה נגור ויכול לראות פאותו חלון לחצר כופהו לסותמו הילכך הלון הפתוח לחצר חבירו והוא במקום נכוח ובא חבירו לבנות החתיו ולעשות על הבניין נג של רעפים ואותו הבניין מונעו מלהסתכל בחצר יכול לפתוח בידו שלעשות הבניין והנג כי יאמר לו היום או למחר הסתור הבניין שלך והכופני לסתום חלוני כי באמר לי אין לך חזקה כי היה פתוח על נגי ואני לא אוכל למצא עדים שהחזקתי בו בעוד שהייתי יכול להסתכל בחצרך אבל הרשב"א כתב שראובן הבא לפתוח חלון על חצר שמעון במקום שאינו מזיקו עכשיו בהזיק ראייה ושמעון טוען דיום או למחר יבנה הוא בשל ויזיקנו בראייה שהדין עם שמעון לעכב על ידו דלא בעי למיקם בהדיה למחר כדניא ודינא כשיבא לבנות ואפילו אם רצה לכתוב לו שטר הודאה בכך אין שומעין לו ודנמצא זה צריך להיות שומר שטר משהעבירים וכן דעת הרא"ב ורזה הסכים הר"ב וכתב שכן דעת הרבה מהאחרונים וכן דעת הר"ר יונה והר"ב והכי נקייטין ומיהו כתב הר"ב שראובן לו שנים בזה אם לא עיכב על ידו אף על פי שהיה יכול לעכב אינו יכול להחזיק עליו הוציל ואינו מזיקו עדיין לא חשש לעכב על ידו עד כאן לסוף השלחן ערוך וכתב מורי מהר"ר משה איסרליש זכרוננו לברכה ובמקום שיש מהנה חולקין אחר המנהג עד כאן לשונו וכתב עוד ראובן שהיו לו חלונות בידו כנגד חצירו או נינהו של חבירו וכותל ביניהן ועל ידו הכותל לא יוכל לראות לחצר או לנינה ונפלה הכותל וע"ז זה ראובן רואה לרשות חבירו צריך לסתום חלונותיו אף על פי שעשאו בהיתר כיון שמתחלה לא היו מזיקו מפני הכותל ועכשיו כתחילתו להזיקו הוי כאילו בנה אותה עכשיו וזה מיתה בו משום דהוי נירי דיליה אף על גב שלא עשאו בידים בן כתב הרא"ש בחשוכה עכ"ל מורי ז"ל וז"ל רד"ן זה לפי מה שאינו מחלק בין עשאו להיתר לעשאו שלא בהיתר הוא גם כן אפ"ל דעת הרשב"א והרא"ב והר"מ ב"ן כמו שסיים הר"מ ב"ן לפי מה שכתבתי שנים אם לא עיכב על ידו אף על פי שהיה יכול לעכב אינו יכול להחזיק עליו ואף על פי שלפי דברי מורי ז"ל בהנהגותיו נראה שאין זה דעת הר"מ ב"ן פירושו כמו שכתבתי סיהו אפילו לדעת מורי ז"ל כתב אם היה בית מפתוח והיה גם כן של ראובן או של אחר שהיה רואה מאוצר בית לרשות חבירו ונפל וע"ז כך רואה מכית אחר אין צריך לסתום חלונותיו דמאי שנא מכית זה או פבית אחר ויש חולקין וסבר להו הדין ראייה זה מיקרי הדין דמפילא שעל ידו נפלה הכותל בא הדין הראייה הוה מפילא ולא מעשיו גרמו לו לפיכך מאחר שעשה בהיתר על הניזק להרוק את עצמו ועיין לקמן סימן קצ"ה עד כאן לשונו זא"פ שגם הרשב"א והרא"ב והר"מ ב"ן יודו בזה הוציל ונעשה מתחלה בהיתר נ"ל :

אין ראובן שפתח חלון לחצר השתפזן שיש לו שותפות בו עם שמעון ולוי והחזיק בחלונו חזקה גמורה בפני שמעון שהיה פה אבל לוי לא היה פה וקנה ראובן החזקה משמעון והתנה עם שמעון שהוא פה לכשתחלקו החצר את ולוי ויפול נודלך אצלי לא הוכל למחות בחזקתי זו אין בתנאי זה כלום אלא חזקתו אינה חזקה כלל רקיים לך האחין שתלקו לקהות :

הן דאין בירא נמצ' לכשיפול לו הנורל אצלו אותו חלק קצת לו היה עד עתה של אחיו וחלק חבירו היה שלו והחליפו עתה נמצא שלא החזיק בשלו כלום אלא בשל חבירו ועוד אפ"ל אם מודה השותף שמכר או נהג לו האורה על הנאי זה אינו כרום דרמי לאומ' שדה זו לכשאקנה תהא קנויה לך דלא קנה ויהיה ליה דבר שלא בא לעולם :

אין ראובן יש לו בית אצל שכנו נוי ופתח חלון על נגו של נוי והחזיק בו כמה שנים לאחר ימים מכר הנוי ביתו לישראל ובא הלוקח להנביה ביתו בענין שטובה חלוני של ראובן ושען ראובן אתה מאפיל על אורה חלוני שהחזקתי בו כמה שנים יש אומרים שאסור לו לקונה לסתום שאין לו לעשות אלא דין הורה אף על גב דשמעון בא מחמת הנוי וקיימא לן הבא מחמת נוי הרי הוא כנוי הנזיל לנריעיהא דקונה מה נוי אין לו חזקה אלא בשטר אף הישראל אין לו חזקה אלא בשטר אבל לא למעלוותא דיליה בדבר שאינו דין תורה ויש אומרים דהכי נמי הוי הקונה כמו הנזילין שהנזילין אילו היה רוצה לבנות בפני חלונו של ראובן לא היה ראובן יכול למחות בו דכרינו הניחם אין חזקה לאורה אלא כל אחר פותח לרשות חבירו וכשרוצה חבירו אחר כך סתום את אורו בפניו אפילו לאחר כמה שנים שהחזיק בו וכל כח וזכות שהיה לו לנזיל קנה הישראל מהנזיל ואין ראובן יכול למחות בו כן הוא דעת הרא"ב והרשב"א והר"מ והרא"ש וכתב מורי מהרמ"א ז"ל שכן נראה לו להורה וכו' במקום דאיכא דינה דמלכות דאזלינן בהרה ובליבד שצריך הילוקח להזהר שיחזיק בקרקע הנזיל קודם שהנזילי המעות כי אם יהיו לו המעות קודם שיחזיק בה הרי נסתלק הנזיל מיד שכל קניינו הוא בכסף כמו שכתבאר בעזרת השם והוי נכסיו מיד כהפקר זוכה לישראל הראשון בחלונותיו קודם שיחזיק ישראל השני בקרק' וכל זה מיירי שידוע שחצירו של נוי היה קיד לחלונותיו של זה אבל אם ספקאם החלונות היו קודמים והחזיק ישראל הראשון בשל הפקר על הדין הבא לסתור להביא ראייה ואין חזקה מועלת כנגד הנזיל והבא מכחו אלא אם החזיק בו לאחר שלקחו מן הנזיל וע"ז סי' קצ"ד :

אין ראובן שהיה לו בית אצל חצירו של נוי שיכול לפתוח בו חלונות כי כן דיניהם של נזילים ועתה מכר הנזיל חצירו לשמעון ואמר שמעון לראובן סתום חלונותיך הדין עמו ואפילו טען ראובן שלקחה מן הנזיל אינו נאמן ואין סבאן סתירה למה שכתבתי לעיל סימן קל"ג ע"פ ו' דכ"ה ב"ר עדיף דשאני הבא שחברי גרוע הוא דכיון דבדיניהם לא היה הנזיל יכול למחות למה לו ללוקחה ממנו לפיכך אינו נאמן עד שיהיה לו שטר ויש חולקין דכתבנו בסמוך ראובן שהיה לו בית אצל נוי והיו לו חלונות לחצרו של ראובן וקנה שמעון הכית מן הנזיל ובא ראובן לסתום החלונות ומראה שטר שכן כתב לו הנזיל שיכול לסותמן ושמעון אומר כי הכית שקנה היה כבר של ישראל אחר שמכרו לנזיל והוא החזיק בחלונות אלו אם הנזיל היה צריך לסותמן בדניניהם או שכתו בשטר שמראת ראובן שאין לו חזקה בחלונות כי נעשו שלא כדיון או בדרך שאלה שמעון הבא מכה הנזיל עדיף מיניה אבל אם הנזיל לא היה צריך לסותמן בדין וגם לא הודה שאין לחלונותיו חזקה רק שכתב לו אני אסתום בשמרה וחיוב עצמו כמה שלא היה הייב טרינא אין צריך שמעון לסותמן אבל אם ידוע שהנזיל פתחו והחזיק בחלונות אינו חזקה מאחר שבדיניהם אינם יכולין להחזיק בהם גם הישראל הבא מכחו אין לו חזקה :

אין ישראל שהיה לו חלון פתוח לחצר הנזיל סתם אותה מכתף והציחו פתוח לצד פנים לאחר זמן מכר הנזיל חצירו לישראל ואותו הישראל בונה כותל גודמן קרן כותלו לסתום

* לבוש עיר שושן חלבות נזקי שבטים *

ועשאו כביתו ברשות אין חבירו רשאי לעשות לו הויזק בבניינו ועל סי' קנ"ה סעיף ב' :

כו אחד מהשהפין שרצה להגביה הכותל המשותף בניניהם להוצאמו יתר על ארבע אמות אע"פ שהוא מאפיל החצר אין חבירו יכול לעכב עליו שלא אמרו להרחיק כנגדו ארבע אמה שלא יאפיל אלא בחלונו שאורחה הנכנסת לבית מהחלונות נכנסת מכנגדו וכל שהחזיק בחלון זכה באויר רקקעו של חבירו עד ד' אמות לפיכך צריך להרחיק שש שלא יאפיל אבל בחצר שהיא מגולה והאורה נכנס בה ש מלמעלה ולא מכנגדה לא אסור בה שלא יאפיל אף ע"פ דודאי כשהכותל המפסיק הוא נפיק יש בה יותר אור מנשהיה נכות לא הקפידו על זה :

כז שני אהים שחלקו מדעתן והגיע חצר לאחר והבית אי אפשר להגביה לשני ושמו הבניין והעצים והחצר סתם זה נגד זה ולא השנויה על טומת האוי' שיש לזה שגפלו הבית על חצר אהיה כהמת החלונות שבבית אם רצה בעל החצר לבנות כותל בסוף חלקו בונה בפני חלונות הבית או בפני האכסדרה ואף על פי שמאפיל עליו שהרי לא שכנו האויר ואין שיעבוד האויר עליו שהרי לא שמאורו מירודיק לבנות לפניה' יכול אבל כל זמן שלא בנה כפניהם אינו יכול לומר לו סתום חלונך אע"פ שיש הויזק בראייה שזה זכה בשלו שמו שמצאהו כמו שזה זכה בחצירו כמו שמצאהו ואין אחד מהם יכול לכוף את חבירו שיטנה את חלקו מכמו שהיה אם לא שהחנה בפני ויש אומרים ובאכסדרה שאורה רב אם חלקו סתם יכול לומר לו סתום קצת אורה שהוא סוהר מצרכו כאילו היה בית לדירה דודאי דלפחות ראוי לדירה לא חלקו וראובן החלונות הצריכים לבית אינו יכול לבנות כנגדו וכל שכן שלא לסותמך דבית בלא אויר אינו שיה כיום וכששמאורו ודאי היה דעתו לדור בהוכו וא"כ סמילא היה אור הבית בכלל השמא :

כח ראובן סנהן או מוכר בצדד הבית לשטעון והחצר ללווי והיו חלונות פתוחים מהבית לחצר יש להם דין אחים שחולקין שנהבאר בסעיף הקודם לפיכך אם היו 4 חלונות פתוחים מן הבית לחצר אם רצה אותו שזכה בחצר לבנות בפניהם הושיה בידו / וכן הדין אם מכר או נהג החצר לאחר ושייר דבית לעצמו שרשאי אותו שזכה בחצר לבנות בפני החלונות שטום דקרימא לן דמוכר אונותן בעין יפה מוכר או נותן וכשכרו או נתנו לזה הוי כאילו אמר אני מוכר או נותנריך לעשות בו כל חפצך ואינו יכול למינועך דמהית לך אפילו כשהאפיל עליו אם לא שפירש בהדיא שלא יאפיל עליו . ויש חולקין ואומרים שצריך להרחיק ארבע אמה דאף על גב דמוכר או נותן בעין יפה מוכר או נותן אין סכרא שיהו וימכור וויזק לו כמה ששאר לעצמו ואם מכר או נתן הבית ושייר החצר לעצמו יש אומרים שאינו יכול לבנות בפני חלונותיו דמוכר או נותן בעין יפה מוכר או נותן ויש אומרים דסכל מקום לא השאיר לעצמו דבר שמזיקו בראיית ועל סימן קנ"ה סעיף כ"ה :

כט מי שהיה מזיק את חבירו בהויזק ראייה וכשרוא' שהויזק חבירו מובעו נתן אותו הבית לבנו קטן אין אומרים זה יסבול הויזק שטום דאין נזקין לנכסי קטן ונמתין עד שיגדל הקטן שידון עמו אלא פסליקן את ההויזק מיד וכשיגדל הקטן יבא ונראה ראייתו וזכיותו . ואם קדם ומכר הבית לגוי כופין המוכר לפלק הויזק וכל זה שטום חיקון העולם שלא ילך כל אחד אחר שדירות לבו לאמור מי אדון לונו' :

ל מי שיש לו חלונות על חצר חבירו והן סתומים פכמה שנים אלא שלא נפרצו אם רצה לחזור ולפתוחן הרישות בידו שכיון שלא נפרצו הפצימין הוא סימן שלא נסתמו שטום שפחל עליהם אלא לצורך כעל החלון סתמן והיה דעתו לפתוחו לכשירצה :

לסחוס החלון ושען הישראל אני מפני הנוי סתמיהה פפני הויזק ראייה שהיה לי ממנו ועתה ארצה לפותחו אינו יכול לחזור ולפתוחו כיון שפחם הוציא לו ושייר הכותל כגור לפנים גלה כדעתי שיעקרה מלהשתמש לאורה וזה הוי מחילה לכ"ע ועשאו כחלון שאדם עושה בתוך ביתו ועדי יכול הקונה לומר אני מצאתי חלון זו סתומה פניו שאתה סתמת שמה הנוי סתמה ונעשה חזקה כדאמרינן ולסתום לא לתר הויזק חזקה שאין אדם רואה שסתום אורו כו' :

כא ראובן שהחזיק בחלונו הפתוח לחצר שמעון וכא שמעון לבנות כנגדו צריך להרחיק ממנו ארבע אמות כדי שלא יאפיל עליו ואם הרחיק ארבע אמות אף על פי שהיה מאפיל אינו צריך להרחיק יותר שכן שיערו חכמים דכיוכ סני בארבע אמות ואם הרחיק ארבע אמות כדי שלא יאפיל ומגביה כותלו יותר מן החלון צריך שיהא גובה ממנו ארבע אמות ולא פחות שלא יעמיד על הכותל וישפיל ראשו ויצין ויבטי בתוך החלון ואם הכותל נמוך מן החלון או אין צריך להרחיק מכותלו כלום שהרי אינו מאפיל לו אבל צריך שיהא נמוך מן החלון לכל הפחות ד' אמות שלא יעמיד על הכותל ויכניס בחלון וכל זה כבונה כנגד חבירו בחצר השותפין אבל חלון הפתוח לו על רשות הרבים אין לו חזקה כמו שנהבאר סעיף ט"ו ולכן יוכל לבנות כנגדו בלא הרחקה ארבע אמות אף על פי שמאפיל ועל סימן זה סעיף ל"א :

כב ואם בא לבנות כותל מצד החלון כגון שהכותל שהחלון בתוכו הולך מסודת למערב וזה בא לבנות כנגדו מצפון לדרום אם בא לבנות מצד אחד אצל החלון די לו בהרחקת שפת מכנגדו אבל לעולם צריך שיהא הכותל גבוה מן החלון או נמוך ממנו ארבע אמות ונס צריך שישפיע ראשו הכותל בענין שאין ראוי לעמוד עליה שאל"כ אף על פי שהוא נוכח או נמוך ממנו ד' אמות יכול להתרחק מן החלון ולהצין כיון שהוא מן הצד :

כג ואם בא לבנות שני כותלים משני צידי החלון אחד מזה ואחד מזה צריך שיהא בין שני הכתלים ארבע אמות מלבד רוחב החלון שפח מצד האחד וארבע אמות מסר שפח מצד הכותל השני ואם ירצה להרחיק שני אמות מצד זה ושני אמות מצד זה הרישות בידו אוליחוק אולם ארבע אמות כפי מה שירצה רק שיהא בין שניהם ארבע אמות ולא יסכך על נביהם אלא אם כן ירחיק הסיכוך מהכותל שיש בו החלון ארבע אמות כדי שלא יאפיל א עליו : כל אמות סתמא הם ששה פתחים והספה הוא ארבע גודלים .

כד עשה נני משופע אצל חלון חבירו צריך להשפיל ממנו ארבע אמות שאף על פי שאין סתמה שין עליו השמיש קבוע נרוע הוא ממקום שהשמישו קבוע כי במקום שיש השמיש קבוע נזהרין בני הבית לעשות השמיש צנוע בפני החלון שמא יעלו ויראו אבל בעלייה ארעי אין נזהרין ואיכא הויזק ספי :

כה לא אסרו שצריך להרחיק ארבע אמות כדי שלא יאפיל אלא בחלון סמן הצד שפתיחת החלון על חצר חבירו הוא ראייה שמכרא נתן בעל החצר לחבירו בחצירו ארבע אמות לשיעבוד זה שלא יבנה שם כדי שלא יאפיל אבל אם פתח בתקרת עלייתו ענין ארובה ומשם נכנס ציר לביתו אם בא שכנו לבנות אין צריך להרחיק כלל שאדם בונה בתוך שלו מה שרצה ומה לו כמה שיאפיל לחבירו : ראובן שעשה בביתו חדר לאוצר וין ושמן וצריך אויר לקרר הויזק ובה חבירו לבנות כותל כנגדו יכול ראובן לפתוח בו אף על פי שהרחיק ארבע אמות דמאחר שהחדר מיוחד לאוצר

לבוש עיר שושן הלכות נזקי שבנים

שרוצה לפתוח חלון כנגד חצירו של ראשון או לחצירו משם
אינו רשאי שכבר זכה הלה בשלו :

קנה דין הרהקת נזיקין ובו ס' סעיפים :

א יש חוקה לנזיקין שחייב אדם להרחיק אפילו בהוד שלו
בעניין שלא יגרום הוזהר להביתו בדכתיבא טעמא ריש
סימן קנ"ג ואם לא הרחיק והחזיק בנזק מהני מטעמא שהיה
לזה לסחוח מפני שהדין היה עמו ולא מיחה על כן אכר זכותו
כמו שיתבאר כיצד הבית והעלייה שהיה של שנים לא יעשה
בעל הבית הנזק בתוך ביתו אלא א"כ יש על גביו גובה ארבע
אמות בינו לתקרת העלייה שלא ישרף עליותו וכן לא יעבור
בעל העלייה הנזק עד שיהא חתמו מעזיבה עבה שלשה
טפחים מלבד שיהא על גביו גובה ארבע אמות וככירה שאין
משתמשין בו באש גדול כל כך כמו בתנור אם בעל העלייה
מעמידה בעלייה צריך שיהא לו לבעל העלייה מעזיבה טפח
מחתמה ואם מעצד הנזק של נהומין משתמשין בו באש
גדול יותר מבשאר הנזקי צריך שיהא חתמו ד' טפחים וככירה
של נחתומין שלשה טפחים וכן כל אדם בביתו צריך להרחיק
כשיעורים הללו מפני השבנים שמעכבין עליו שלא להביאם
לידי הוזהר ע"י שרופת האש מכל מקום אע"פ שהרחיק כשיעור
אם יצא הצש והזיקה משלם מה שהזיקה ומה שהם יכולים
לעכב היינו משו' שלא ירצו לירד עמו לדינא ודינא ועוד שמא
ירליק בתיהם ולא יודה לו מה לטלם :

ב היה לבעל העלייה אוצר של הביאה או יין או שמן
בעלייתו והיה לב"ה תחתו חנות לא יעשה בה כעשה
נחתום ולא צכע ולא רפת בקר ולא יכניס שם אספתא וכיב'
בהם מדבריו שעולה מהם הבל הרבה מפני שהחום מפסיד
פירות האוצר וה"ה אם יש לו בית אחר אצל זה סמוך לבית
שתחת האוצר ויש שם אחד מדברים הללו שלא יפתח חלון
מאותו הבית לחדר שיש לו תחת האוצר לפי שההבל עובר מזה
לזה ומפסיד האוצר בד"א בינינו של אילו הארצות שאינה
חוקים כל כך אבל ביני שבאי' שהם חזקים מאד אין שום חיס
אש מזיק לו ויכול לעשות בחנות שתחתיה כל מלאכה אש
שריצ' אבל לא יעשה תחתו רפת בקר מפני שפסיד ריח היין
וכן במקום שהקול והנדינדוד קשים ליין צריך להרחיקם מן
האוצר ואם קדם בעל הבית ויעשה בחנות אחר מאילו ואה"כ
נמלך בעל העלייה לעשות אוצר שלמעה אינו יכול לכופ
לבעל הבית לסלקן שהוא זכה בכר בתוך שלו :

ג גילה בעל האוצר דעתו שחפץ לעשות בה אוצר כנזק
שכיבוד וריבץ עלייתו או שרייבה בה חלונות כדרך
שעושי' לאוצר כדי שלא תרקב התבואה כשיש בה אויר הרבה
וקדם זה ועשה הנזק החת קודם שיכניס זה פירות לאוצר
או שהתחיל לאצוה שומשמן או רימונים או תמרים וכיוצא
בהם שאין מבניסין לעיקר האוצר ואין אילו דברים מזיקים
להם כל כך וקדם זה ועשה הנזק קודם שאצר שם חטים או
יין או שמן או שעשה בעל החנות מחילה על גב החנות
להבדיל בין החנות ובין האוצר בכל אילו בעל האוצר מעכב
עליו בדין שלא יעשנו ואם עבר ועשה קודם שהכניס האוצר
אינו יכול לכופו להסירו :

ד היו מי העליון יורדים על התחתון ומזיקין אותו אם אין
שם מעזיבה בעניין שבשטופן מימיו יורדים הם סדר על
התחתון ומזיקין' לו הרי זה גירי דיליה שבא ההוזהר סיד מכתו
ומזיק אותו וחייב לסלק הזיקה ואם יש מעזיבה שהמים נבלעין
שם החלה ואינם יורדים מיד אלא לאחר מכתו מכתבין
ויורדין ומזיקין אין זה גיריה דיליה ואינו חייב לסלק הזיקה
מיהו הכל לפי העניין שאם המים מועטין כל כך עד שכלין
לא לתר אפילו בלא מעזיבה אינו חייב לסלק הזיקה ואם הם

משובין

לא כתב הרשב"א שאף ע"פ שהפוחה חלון לרשות הרבים
אין חביו שכנגדו רשאי לפתוח חלון כנגד אותו חלון
אם בא להגביה כותלו מנביה ואינו נמנע ואף על פי שאין
ביניהם ארבע אמות ובלבד שיגביה ארבע אמות גבוה מן
החלון שכנגדו כדי שלא יציץ ויראה וטעמא דמילתא תחלה
צריך אהא לדעת שאין אדם רשאי לשעבד במעשיו קרקע
חבירו שלא מדעתו ופעמים שאדם משעבד קרקע חבירו
במעשיו ואין חבירו יכול לעכב עליו כיצד הבית והעלייה של
שנים וקדם בעל העלייה ועשה אוצר בעלייתו אין בעל הבית
יכול לפתוח תחתו חנות של נחתומין בו' כמו שיתבאר בסיומן
הסמוך סעיף ב' בעזרת השם נמצא שהקרימטו של זה
נשזעבר ביתו של זה ולפיכך צריכים אנו לדעת ההפך שיש
בין שני ענייני אילו והוא שכל שהוא מזיק את חבירו במעשיו
או שמוציא זיזו וכיוצא בו בקרקע חבירו כדון באמת הוא
אומר לו לא כל הימנך שהשמים בקרקע שלו ולא שתזיקני
בגירי דידך והיינו זיון וסרזכ וכיוצא בו אבל כשאינו מזיק
פלו ולא משתמש בשלו כלום כל מה שהיא רוצה לעשות
בשל עצמו עושה והיינו קדימת אוצר וכיוצא בו לפי שהוא
יכול לומר אוצרי בשלוי ואין אוצרי מזיקך ומה שאתה צריך
להרחיק חנו' של נחתומין מהת אוצרי לא מחסת שנשתעבד
סלך לשלוי אלא שאיך רשאי להזיקני וכן כשקדם החנות או
הרפת לאוצר אין יכול בעל העלייה לעכב על ידו כדי שלא
יפסיד עליו עליותיו שלא לעשות בה אוצרו לפי שזה יאמר לו
בשלו אני עושה ועכשיו אינו מזיקך ואם אתה חושש לנזקך
הרחק עצמך שלא תעשה אוצר בעלייתך ואם כן יש כאן מקום
שאלה אחר שהרב"כ מי שקדם ופתח חלונותיו של חצר חבירו
למעלה מארבע אמות ולהכניס אורה אמרינן שקדם וזכה
בעל כרחו של חבירו וצריך חבירו להרחיק ממנו ארבע אמות
שהרי אינו מזיקו בפתחת חלונותיו של מעלה מארבע אמות
ובשבא זה לבנות יהא חייב להרחיק כדי שלא יאפיל עליו
ויזיקנו וכדרך שאמרנו באוצר ורפת בקר וחנות של נחתומין
ותשובת העניין הזה מפני שחלון זה לוקח מאויר חצר חבירו
ומשתמש בו ואינו רשאי להשתמש בשל זה שלא מדעתו מה
שאינו כן באוצר שאינו משתמש בשל בעל הבית כלל מעתה
מי שקדם ופתח חלון על רשות הרבים הרי זה זריז ונשכר ואין
חבירו שבצד השני רשאי למנוע מפני שאינו פותח על רשותו
שהדרך של מלך הוא וכך רצה המלך שכל שבא לפתוח על
הדרך ופתח ואינו פותח על רשות חבירו ולא משתמש בשל
חבירו כלום ולפיכך אם בא השני לפתוח חלון כנגד אותו חלון
אינו רשאי שיכול לומר זה אל הזיקני בהוזהר ראייתך וכדרך
שבעל העלייה בעל האוצר מונע ב"ה מלעשות רפת בקר או
חנות של נחתומין החת אוצרו שקדם אבל אם בא להגביה
כותלו נמצא מנביה ואינו נמנע אף על פי שאין ביניהם ארבע
אמות לפי שזה אומר לו כל שאתה משתמש באויר רשותו
שלא מדעתי איך רשאי ואילו היה זה רשאי למחות בידו
בשעת פתיחת החלון ולא פיה' והחזיק בכך שלשם שנים וכו'
פחת טענה והחזיק צריך להרחיק ממנו ארבע אמות אבל
זה שאינו יכול למחות כל שהוא פותח על רשות הרבים וכמו
שאמרנו אין לו חוקה ולפיכך אפילו אם בא מהסת טענה אין
לו חוקה זה מנביה ואינו נמנע ובלבד שיגביה ארבע אמות
כדי שלא יציץ ויראה עכ"ל הרשב"א והוא כלל גדול לכל
טעמי דיני הרחק' נזקי שבנים ויע"ל סעיף כ"א :

לב ראובן שזכה בחורבה של הפקר ובנה בה בתים ועליו
בחלונות ופתחים וכו' שמעון זכה שם בחורבה גם כן
מן ההפקר ובנה בתים ועליות כנגדו ונמצא השני נזוק
מהראשון מהוזהר ראייתו ומובע מהראשון שסיר הזיקה אין
בדברי השני כלום שכבר זכה הראשון ואין השני יכול למנוע
ולא עוד אלא שאם בא השני להזיק בהוזהר ראייה גם הוא כנגד

לבוש עיר שושן הלכות זקני שבנים

חלון כבוהל חבירו שיהא כה דין הרחקה מחמת החלון מכל מקום יש כאן דין הרחקה משום דושי פירוש שבהילוך שהולכין אצל הכותל נידוש הקרקע ומתחזק ומתקשה יסוד הבית ואפילו היה לו כבר סם כותל זה ימים רבים וגירוש הקרקע ונפל הכותל לא אמרין כבר נירש המקום ההוא ואין צריך עוד דושיא ויכול לסמוך אלא אפילו הכי לא יסמוך כדי שהידוש הקרקעי חתה היסוד ושיערו חכמים דהרחקה זו צריכה להיות ד' אמות שיכולין הכריות ללכת שם בין הכתלים ולרוש ומתחזק הקרקע ותועיל לשני הכתלים להקשי' יסודות' ולא ימוש ולדבריו הרמב"ם לא נאמ' דין הרחקה זו אלא בכנות ראובן שהיה כותלו כבר סמוך לכותל שמעון כסין נאם רבא ראובן לעשות כותל שני כנגד כותל שמעון עד שיעשה הג' כתלים כסין בית הרי שמעון מעכב עליו עד שירחיק מפגגרו ארבע אמות כדי שיהיה המקום בין שני הכתלים רחב כדי שירושו בורבים ויהחזק הקרקע כלומר דווקא ככה ג' דעל ידו שיהיה המקום צר ליכנס בין שלשה כתלים אם היה סוסך ראובן לכותל שמעון צריך הרחקה ארבע אמות אבל בין שני כתלים לבין אין צריך הרחקה זו דבלאו הכי דקין שם בני אדם ומחזק הקרקע ביניהם וכן נוהגין שאין מרחיקין בין שני כתלים וכן אם כותל ראובן הולך סמוך למערכת שמעון בא לסמוך כותל מצפון לדרום אין צריך להרחיק :

יג כמה דברים אמורים שצריכין הרחקה ככותל ניכח שמתוך שאין דשין אותה שבפנים צריכה דושה מבחוץ אינמי בכותלי בתים ובעיר חדש שהקרקע עדיין לא נידושה אבל בעיר ישנה כבר נתחזקה וכוונה כנגדו בלא הרחקה ועד המשים שנה מתקראי עיר חדשה וכות העשו לדירה דינה כגינה שאין הרבה דשין בו מפניו :

יד ואם לא היה כאורך כותל שמעון שכונה כנגדו ארבע אמות אינו מרחיק שאף על פי שמונע הרגל מלהלך שם כיון שהכותל הוא פחות מארבע אמות אינו צריך חיזוק הארץ ויש מקטין כמה נשרעכר ראובן לשמעון בהרחקה זו כי זה אינו דומה לטאר דיני הרחקה דבשאר הרחקות אם לא ירחי' הוי הוא מוקף לחבירו אבל כאן אינו מוקף אם אינו מרחיק אלא גורם שלא תתחזק קרקע של היסוד ועל ידי כן איפשר לבא היזק שהרמטש הכיתל והריוז השטה יהיקה וכמה ישתעכר זה שיהא מחוייב לסייע לו שיהחזק יסודו לפיכך אמרו שאין דין זה נוהג אלא בשקנו הקרקע כן המלך או מן ההפקר בזכה הראשון בשלו לכל זה ובשיבא זה אמ' ב' וזכה אצלו לא יוכל לזכ' כמה שזכה זה כבר ואם באו שניהם לזכות בכה אחת מן ההפקר זכו שניה' כל אחד ד' אמות לכותלו אבל במקום אחר אין צריכין להרחיק משום דושיא :

טו הכותש ריפות וכיוצא בו בחוץ שלו וכעש שמכה מנדנד לחצר חבירו עד שינדנד כיסוי החבית המונח על פי החבית שבתצר ויש אמורים שאפילו אינו מנדנד כל כך אלא שהכותל לבדו מתנדנד מחמת ההכאה הרי זה מוקף שמפסיד הכותל בחיצו וחיוב להרחיק עד כדי שלא ינדנד או יבטל מלאכתו שמזקת ואם הזיק בעת הנדנד חייב לשלם שהרי הנוק בא מכחו כמס' והוי כזיק בידים לפיכך אפילו כנגה החצר אחר שבא המזיק לכאן לא תחזיק בקרפותו וצריך להרחיק נקדו ולא יזיק בידים והוא הדין אם אינו מוקף לחצר עצמו אלא שיש לבעל החצר חולי הראש שקול ההכאה מוקף לו אינו צריך לצאת סביתו אלא צריך המזיק להרחיק עצמו : ין מרחיקין את הסולם משוכך של חבירו ארבע אמות כדי שלא תקפוץ הנטייה בעת שיניח הסולם דהוי כמו גירי דיליה ותעלה לשוכך ותאכל הגוזלות :

יז מרחיקין את הכותל מן המחזילה של חבירו ארבע אמות כדי שיהיה לו מקום לבעל המחזילה לזקוף פולם להקן המחזילה שלו ולנקות אותה מן העפר הוויד עם המטר הן הג' הואיל

שרובין עד שמזיקין לו הדין אפילו דרך המעזיבה חייב לסלקיה וכל זה במי תשמישי בעל העלייה שהוא שופך על העלייה מתשמישו אבל אם ירדו גשמים על העלייה ויורדן למשה לבית על הניזק להרחיק את עצמו והוא יתקן לעצמו שאין זה גירי דיליה דמשמיא קאתו עליה : מרחיקין את הנפת פירוש פסולת של זהים שנהעצרו כבית הבד ואת הזבל ואת המלה ואת הסיד ואת הסרעים והם האבני' שהאם יוצא מהם וכן הול' הגס כל אינו מרחיקין מכותלו של חבירו שלשה טפחים מפני שהם מפסידין אותו בהכל שיוצא מהם או סד כסיד והסיד פנין :

יח מרחיקין את הזרעים ואת המחרישה מן הכותל שלשה טפחים זרעים מפני שמחלודין הקרקע ומעלין עפר היחוחין על ידי המחרישה נעשה הקרקע עפר תיחוח ומהמושט קרקע יסוד הכותל לצדדין ומפילין אותה וסחם כותל מידי כותל של לבינים וכן מרחיקין הנומא שמחבקין בה מירגלים מן הכותל שלשה טפחים מפני שהמירגלים ממסמקין את הלבינים שהם של שיש יבש וכנימא מירגלים אף על פי שמרחיק שלשה טפחים צריך ג' לסוד את הכותל בסוד מפני שמי רגלים הם חוקי' ומפסידין ועל סעיף י' אפילו ברא נומא אסור לשפוך מירגלי' סמוך לכותל פחות משלשה טפחים שמפסיד :

יט לא ישתין אדם בצד כותל חבירו אם היא של לבינים אלא אם כן הרחיק ממנו שלשה טפחים ואם היא כותל אבנים די בהרחקת טפח ואם היו האבנים של צחח סלע ששהין בצדו בלא הרחקה שקטין הם ואין מי רגלים מזיק להם :

כ מרחיקין את הרוחם מן הכותל שלשה טפחים מן הרוחם התחזקה שהיא ד' טפחים מהעליונ' מפני שהנדנדו הבא על ידי הרוחיים קשה לכותל א"נ שלא יבהיל הכותל בקול הרוחיים ויפול וכל זה ברוחיים קטנה כגון רוחיים של יד אבל רוחיים גדולה שבהמות מוליכות אותה צריך הרחקה שפי ואם לא הרחיק והזיק בית חבירו חייב לשלם לפי ראות הדיינין שיטמום אם בא זה ההזק מן הרוחיים וכן בשאר נזיקין כגון האורג המזיק לחבירו על ידי ההכאות שעושה בסעת אריגה ישומעו על פי בקיאין ואימנין וכל כיוצא בזה :

כא מרחיקין את התנור מן הכותל שלשה טפחים מקרקעיתו שהם ארבע משפתו שהתנור הלך ומספע למעלה וההרחק' היא משום שלא יהום הכותל ויפסיד תורד פחשפה הפנימית שעובי כותלי התנור הוא בכלל השלשה טפחים :

כב יש מי שאומ' שכל אילן ההרחקות מהכותל דוקא ככותל של לבינים ויש מי שאומר דאפי' ככותל של אבנים וזה דעת הרמב"ם והר' רינה ז"ל :

כג לא יחפור אדם בור ולא שיח ולא מערה ולא יביא אמת המים ולא יעשה בריכת מים לשרות בה בנדים לכנס בצד כותלו של חבירו אלא א"כ הרחיק מהכותל שלש טפחים ויסיד בסיד לכותל בור זה או מקוה המים זה הוא כותל האמה בצד חבירו כדי שלא יבליעו המים ויוזקו כותל חבירו ויא' דאפילו לא היו המים קבועים שם תמיד כגון צנור השופכת מים מביתו לחוץ אפילו הכי צריך להרחיק ויש חולקין מיהו במי רגלים לכ' אסור כמו שנתבאר סעיף ה' ה' בור שאין בו מים כלל אסור לחפור סמוך לכותל חבירו וצריך להקן לפי עיני אומנים הבקיאים בכך :

כד צבן שהטובס מכה כנדים עליה עד שיתלכנו צריך להרחיק אותה ארבע אמות מכותל חבירו מפני שבעת שהכובס מכה עליה המים נהוים ומזיקים לכותל : **כה** רבא לסמוך בותל בצד כותלו של חבירו אף על פי שאין

דאיל והחזיק בה ר"ס אומרים לענין שאם קנה ממנו סחם
פקום כדי לעלות למחלתו אז צריך להניח לו מקום שיעור
זקיפת סולם והוא ארבע אמות אבל בלא קניית מקום
במה ישתעבד זה לו שיהיו לו ארבע אמות בחצרו לצורך תיקון
מחלתו :

יח מי שבא לחפור בור בסוף שדה סמוך למיצר חבירו אם
שדה חבירו אינו עשוי לבורות סמוך ואין חבירו יכול
למחית בירו ואם ימלך חבירו לחפור בו בערו צריך להרחיק
מבית הבור ששה טפחים עד שיהיה בין חלל בהירות עיבי
ששה טפחים ואם היתה שדה חבירו עשויה לבורו אינו סומך
עד שירחיק מהמזר בתוך שלו ג' טפחים ויחפור ובשיבא חבירו
לחפור ירחיק ג' טפחים בתוך שדהו ויחפור וגם בשמרחק
יא שצריך גם כן לסוד כל אחד הכותל של הבור בסוד וכמו
שנתבאר סעיף יא דבהראש מינייהו לא סגי או סוד בסוד או
הרחקת שלשה טפחים ואיזה שדה עשויה לבורות כגון בית
השלחים שצריכה להשקות הדיו :

יט החופר בור לתוך שדהו ומכר חצי השדה ובא הלוהק
לחפור גם הוא בור צריך להרחיק בתוך שלו כל
שיעור הרחקה דהיינו שיהא ששה טפחים בין חלל ב' הבורות
אפילו אם היתה עשויה לבורות כיון שהראשון בהיתר עשה
שהרי בשליו חפר וכן הדין בכל תניזקין שיכול כל אחד
לעשות בתוך שלו מה שירצה כשאין ברשות חבירו דבר
הניזק וכשימלך חבירו אחר כך גם הוא לעשותו צריך להרחיק
כל ההרחקה בתוך שלו כדכתיבא טעמא בסומן קנ"ד סעיף
ל"ג כשם הרשב"א חזן מחפירות בור אצל שדה העשויה
לבורות שאינו יכול לחפור סמוך למיצר אף על שחבירו עדיין
לא חפר וטעמא כיון שהוא עשויה לבורות גם בזה חשבינן ליה
מזיק בשעת חפירה משום דכל מרא ומרא מיע לארעא דאירך
וחשיב למזיק בידים *

ך ראובן חפר גומ' בחצירו טמ' נשמים יקלחו לחוכ' כשרבו
המים ביקעין ועיבורים דרך חומות מרחף שמעון חייב
ראובן לסלק הזיקו ואף על גב דהזיק זה לאו גרידה דיליה הוא
דהא טמ' מן שמיא קאתו הכיון דנפיש הזיקו של שמעון וגם
השמיש שמעון השמ' קבוע הוא ואי אפשר לו לסלק את עצמו
סאין דיר' בלא מרחף לכן חייב ראובן לסלקו ושיעור ההרחקה
בזה הוא שיטמו בקיאיין לפי ראות עיניה בכדי שלא יזיק עורו
כא' יש מי שאומר שלא אמרו דבהרחקות ששה טפחים בין
בור לבור סגי אלא בארץ הרים וסלע' שהקרקע קשה
אבל במקו' דרפיא ארעיא צריך להרחיק יותר שהמים מלח' חזן
ושריבין הארץ ותפול הכותל לפיכך צריך להרחיק ב' הכסא
מבור חבירו עד שיכירו בני אדם שאינו עובר ליחיות בית
הכסא לבור ולרווחה דמילתא נתנו קצת שיעור חמשים אמה
כדון כבורסקי וכל מקום שהמזיק צריך להרחיק עצמו אפילו
היה רשות הרבים מפקים בין הבתים כגון שתי הצרות בשתי
צדירות הרבים אפ"ה צריך להרחיק דמאיזה טעם יגזר ר"ה
שלא להרחיק :

כב מרחיקין את גורן קבוע מן העיר חמשי' אמה כדי שלא
יוליד הרוח התבן בעת שזורה ויזיק לבני העיר ואם
דגורן קודם לעיר מסלקו ובני העיר נותנין לו דמיו ואם ספק
איזה קודם מסלקו בלא דמיו דעל בעל הגורן להביא ראיה
שהגורן קדם וכיון שהו' ספק המע' ה' וכן לא יעשה אדם גורן
קבוע בתוך שלו אלא היה לו חמשים אמה לכל רוח כדי שלא
יזיק התבן לנטיעת חבירו או לבירו מה שאמרו חז"ל כגון
שאם הגורן קודם צריך לסלקו אף על פני שאינו כדון אלא שבני
העיר נותנין לו דמיו מש"כ ביחוד ש"מ שרבים יש להם רשות
לעשות חזק לאחרים לתועלתם ולשלם אח"כ לזה את הזיק
ולפרו מזה על דוכוס גדול שכל המדינ' שלו ויש לו שרים תחת
ממשלתו והוא נזר על קהל יהודים הדרים תחתו שיעש עם

היהודים הדרים תחת השרים קטנים שידורו כולם התחייב ואם
לא נרש את כולם צריכים אותם היהודים לקיים דברי הדוכו'
כדי לסלק הזיק הרבים ולסע חתה הדוכוס החילה ומה שיבא
להם הזיק מזה ידונו אח"כ עם הרבים :

כג מרחיקין את הנבילות ואת הקברות ואת הבורסקי ואת
הכבשונות והדבורי' מן העיר חמשי' אמה ואפ"כ שמרתו'
לא יעשה בורסקי אלא למרח' העיר מפני שרוב פורחות חכה
היא וכמעט הזיק עיבוד העורות :

כד מרחיקין השוכך מן העיר חמשים אמה שלא יפסידו
זרעוני גינות שסביב לעיר וטעם חמשים אמה דוקא
דכהכי שיערו חכמים מליא כריסיהו וכן לא יעשנו בתוך
שלו אלא יש לו חמשים אמה לכל רוח ואם לקחו כמו שהוא
אפ"ה הוא בתוך רובע הרי הוא בהזקתו ואף אם יפול יכול לחזור
ולבנותו שטוענין ללוקח לומר הראשון עשאו ברשות ל' שנגד
יחיד ל' שנגד רבים :

כה מי שהיתה שדה חבירו נטועה נפנים או שאר אילנות
ויש לו שד' אצל זרובא הוא ג"כ לנטוע נפנים אצל נפני
חבירו ושאר אילנות אצל אילני חבירו צריך להרחיק כשיעור
אורך המחרישה שהיה דרכה לחרוש בין האילנות ונפני כל
מקום ומקום כפי אורך המחרישה שיע' ש"ס כדי שלא ישחמט
בידים בקרקע חבירו כשיסכב מחרישהו ואמרו ז' ל' שיע' אורך
המחרישה בא"י כיון שהוא ארץ הרים ונבעית ארבו' ד' אמות
ובכבל שאינו הרים ונבעית סגי בשתי אמות ואח"כ כל מקום
ומקום לפי מנהגו ובמקום שאין דרך לחרוש בין האילנות אין
צריך להרחיק כלל ובמקום שצריכין להרחיק ובאין שניהם
לנטוע בכת אחת מרחיק כל א' חצי השיעור ובכל מקום אם
יש גדר בתים זה סומך לגדר מצד זה וזה סומך לגדר מצד
זה דכיון שיש גדר לא יוכל לפסב שם במחרישהו אלא הרחקה
למה לי ויש אומרים דבין נפנים לאילנות כענין להרחיק כפי
אומד הדעת בכדי שלא יפחתו העופו' מן האילנות אל הנפנים
בשישה אמה קודם שינחו כלומר שיפירו כן האילן לנפנים
בשישה אמה יא דוקא כשנטוע אילנות גביה' אבל כשנטוע
נרעין מוהר' ס' דממילא קא רבו והיו גירי דייחה הוא ועל
סעיף לא' ראובן שמכר ביתו לאחר וניתנו לאחר אין בעל
הגינה צריך להרחיק אילנותיו אף על פי שכבר מכר הבית
החלה שאין אומרים בזה מוכר בעין יפה הוא מוכר ועל סומן
קנ"ד סעיף כ"ה :

כו מי שהיה אילן חבירו נוט' לחוד שדהו קוצץ כמלא מרדע
על גבי מחרישה כדי שלא יעכבוהו מלהוליד מחרישתו
לסם ובחורב ושקמה שצילחם מיוכה וקשה לשרה קוצץ כל
הנוטה עד שיהיה שנה כנגד המצר שלא יהא שם צל מסנו
על השדה וכן אם היה על בית השלחין של חבירו או על שדה
האילן אפ"כ יבטא אילנות קוצץ את כל הנוטה עד שיהי' שקול
כנגד המצר שהצל רע להם :

כז אילן שהוא נוטה לרו' קוצץ ענפיו כדי שיהא הנמל
עובר ברובו וזהו אם הוצה להוציא זר צריך לעשותו
למעלה מנמל ורובנו ואפילו כר' ה' אינו יכולין למחות בירו
זכ"ש במכוי שאין יכולין למחות בו אבל אינו יכול לעשות נטר
מבית לבית אפילו גובה הרבה מפני שמאפל על בני ר"ה או
על בני המכוי ואפילו ז"א' אם מאפיל או שופך מים טופכין
לאמצע הדרך מזהו בירו :

כח ראובן יש לו האנה בחצירו ונפו נוטה על עלייתו של
לוי ומעכבו מלהטיח נגו יכול לוי לקוק הנוף המעכבו
ואין ראובן יכול לומר ללוי אתה גרמת הזיקך שהנבהת את
נגד ולא כל היסנד שהנבי' את נגד לקין חאנתי שכל אדם יש
לו רשות להנביה אח' נגו כמו שירצה *

כט אילן העומד על המיצר אף על שהוא נוטה לשרה על
אתר מהם שניהם חולקין בפירותיו שהרי עומד על

קרקע של שניהם וינן מקרקע שניהם :

ל ראובן שה' חופר בתוך שלו ומוציא שרשי אילן של חברו שהששיתו בתו' שלו הרי חופ' קוצץ ואינו נמנע והשרשי' שקוצץ אם הם קרובים לאילן בחודך ששה עשר אמות הרי הן של בעל האילן ואם הם רחוקים יותר הם שלו ודווקא שהיה חופר בור שצריך לבור ויכול לקוף בכל עומק הבור אבל אם לא היה חופר בור אלא הירט ופגע בשרשי אילן של חברו אינו קוצץ אלא עד כדי עומק שלשה טפחים שלא יעקב הסהריושה וכל שורש שמצא בתוך ג' טפחים קוצצו ואינו חושש שמה ייבש האילן שזה בתוך שלו הוא חופר לצרכו אבל מה שאינו צריך לו לחפור אינו קוצץ דה'ל זה נהנה וזה אינו חסר וכפוף על מרח טרום :

לא היה לחבירו ירק בנינתו אצלו מותר לו לעשות אצלו בסוף שדהו משרה אע"פ שהמשר' נבלע בקרקע ומזיק לירק אין הניזק בא לירי הזק מיד בשעושה המשר' אלא לאחר זמן לפיכך צריך הניזק להרחיק את עצמו ולא דמי לנפנים ואילנות דסעיף כ'ה רצע' נ' דהתם נ'כ לא בא החו' אלא לאחר זמן בשיהרוס דהתם שאני האיסור הוא החרישה שהוא עושה אח' כידים הניזק לחבירו וזה הוא שיכול למחו' בירו' שמלמדו אותו בתחלה שירחיק שידע שלסוף ימנעוהו מלחרוש ולפיכך במקום שאין דרך לחרוש אינו מרחיק ולפי' ה'א' גם כן דשעמא בכדי שלא יפרחו העופות צריך לחוש שהעופו' יכאו מיד בעת הנטיעה ויפרחו לנפן אבל הכא הניזק אינו בא לאחר זמן בידים אלא מעצמו לכך אינו צריך מתחלה להרחיק מ'א' אסרו ז'ל שצריך להרחיק ג' טפחים שלא יהא נרא' כמזיק בידים והוי גירי דיליה וכן כל כיוצא בזה שאין הניזק שעושה בא בשעת המעשה כגון שהיה לחבירו אצלו בצל' זרועים מותר לסמוך לו כרושין אע"פ שמוזיקו לבצלום אח' כ' כשנדלו הכרושין וכן אם היו לחבירו אצלו כורות של דבורים מותר לסמוך לו חרדל אע"פ שמוזיק לדבורי' אחר זמן כשנדל חרדל שבאין הדבורים ואוכלין העלץ ומפסידין הרבש כל אילו וכיוצא בהן אינו צריך להרחיק בכדי שלא יזיק שעל הניזק הרחיק את עצמו כדפי' טעמא במשרה ומ' צריך להרחיק ג' טפחים או יותר מעט כדי שלא יהיה הניזק כידים וכן כל כיוצא בזה :

לב וכן אם היה לחבירו בור אצלו שדהו מותר ליטע לו אילן סמוך לו ואין זה יכול לומר' שרשי אילנך מפסידין את בורי שמחלדין את הקרקע שאין זה הניזק בא לו מיד אלא לאחר זמן כשיגדיל בא הניזק מאילנו ובעת שנשע אינו מוזיקו וכשש שזה חופר בתוך שלו זה נושע בתוך שלו וכשיגדיל השרשים יכול לקצוץ השרשים כדכבנו סעיף ל' :

לג סמך בא' מאילו שאמרנו שהיה לו להרחיק ג' טפחים הניזק לחבירו יש מ' שפוסר משלם משום דחשיב ליה גרמא בניזקין ויש מ' שמחייב דחשיב ליה מדיני דגרמי :

לד מי שעשה גורן בתוך שלו או קבע בית הכס' או מלאכה שיש בה אבך ועפר וכיוצא בהם צריך להרחיק כדי שלא יגיע העפר או ריח בית הכסא או האבק לחבירו כדי שלא יזיקו אפילו היתה הרוח הוא שמפיעו אותו בעת שעושה מלאכתו ומוליכה את העפר או נערות הפשתן והמוץ וכיוצא בהם ומגיעתן לחבירו הרי זה חייב להרחיק כדי שלא יגיעו ולא יזיקו ואפי' על ידי רוח מצוייה שכל אלו כמי שהזיקו בחיצוני הן ואף על פי שהוא חייב להרחיק כל כך אם גוליכה הרוח המצוייה המון והעפר והזיקה בהן פסור משלם דלא כחו ומסוגנו לברו שהזיק אלא הרוח ששיע' אותו ואין כאן אלא גרמתו וגרמא בניזקין פטור :

לה כל ההרחקו שאמרנו י'א שאם לא הרחיק אין לו חזקה עד שלש שנים ושענה עמה וי'א דמיד שלא הרחיק וראה חבירו ושחק הרי זה מחל ואינו יכול לחזור ולהצריכו

להרחיק והוא טראוי ממנו שמחל כגון שסייע עמו מיד או שאמר לו לעשות או שראוהו בשעת עשייה שעשה בצדו בלא הרחקה ושחק ולא מיחה ולא הקפיד על זה וזה וכתב מורי מהרמ"א ז"ל שראוי להורות כסברא אחרונה דמסתמא בדבר' אילו אין אדם רואה בשעת עשייה ושחק אצ' מחל ועל ס' קנ"ד סעיף י"ב :

לו כד'א כשאר ניזקין חוץ מארב' והם העשן וריח כ' הכסא והאבק וכיוצא בו וכדנוד הקרקע שכל אחר מאילו אין לו חזקה ואפילו שחק כמה שנים הרי זה חוזר וכופרו להרחיק שאין הדעת סובלתן ויכול לומר סבור הייתי לקבל ולא אוכל לסבול ואפילו סמך זה קודם שבא לשם דבר הניזוק צריך להסירו מיהאם זכו שניהם בשל הפקר כל הקודם וזה ואין השני הכא אחריו ויכול למחות בו ואפילו בנה חבירו סמוך לו וזה גם כן מן ההפקר אצל זה כעניין שניזוק מן הקודם אינו יכול למחות בו ואף ע"פ דגיריה דיליה הן השני הוא דאפסיד אנפשיה שמסוך כל כך והכיא גירי על עצמו וכן הניזק ראייה במקו' שצריך מחיצה כגון חצר השוחפין שיש בה דין חלוקה יש לכל אחד מהן לכוף את חבירו לבנות הכותל באמצע כדי שלא יראהו חבירו בשעה שמשמש בחלקו ומאחר שממילא הם מוזיקים זה את זה בלא עשייה שום מעשה אין להם חזקה אע"פ שעמדו כך שנים רבות בלא מחיצה כופהו לעש' חיצה בכל עת שירצה ולמה שינו ניזקין אלו משאר ניזקין לפי שאין דעתו של אדם סובלתן וחזקתן שאינו מוחל ועוד שיכול לומר סבור הייתי לקבל ולא אוכל שהזיקו הניזק קבוע ויהיה אם קנו מירו' שמחל אפי' בניזקים אילו או שמכרן או נתנן לו אינו יכול לחזור בו שאין לאחר קניין כלום :

לז עשן שאמרנו דוק' בעשן הדיר כגון כבשנו' של נחתומין ושל יוצרים וכיוצא בהם אבל הנור שיחיד אופה בו פת וכן בירה כיון דלא שרי קושרא רובא דיומא לאו הדיר הוא ואי חזא ושהק מחל וסוכ אינו יכול למהו' אבל אי שהי רובא דיומ' מיקרי עשן דדיר ודינו כשל נחתומין ויוצרים ומיהו לכחילה מצי מעכב אפילו בעשן שאינו הדיר וי'א דבעשן שאינו הדיר אפילו לכהחילה לא יוכל למחות וכתב מורי מהרמ"א וכן נ'ל להורות ולמאן דאמר דיכול למחות נמי דווקא היכא דמסו לרשות דחפריה ברוח מצוייה אבל אי לא מסי' ליה אלא ברות שאינה מצוייה לא מחייב לסלוקי שכן הוא דרך דירת השכני' או איפשר לחזור מזה ואפילו ברוח מצוייה נמי דווקא דמוזיק לאיניש אבל אי לא מוזיק לאיניש אע"פ דמסי' לביהו ומשחרר לאשתיה' אם ראה ושחק מחל ושוב אינו יכול למחות אבל לכהחלה מצי לעכב :

לח בית הכסא שאמרנו דוקא כעין בתי כסא' שלהם שהיו ע"ג קרקע ופגולים אבל שלנו שהם מכוסים בחפירות אם ראה ושהק מחל ושוב אינו יכול למחות אבל לכהחלה מצי מעכב ראובן ושמעון היו להם בית הכסא בשוחפות והחפירה הולכת לתו' חצירו של לוי ועצשו ראובן ושמעון רוצים לחלק ולעשות שני בתי כסא' באמרם שאין הניזק מתעורר בכך דמה לוי אם שניהם משתמשין דרך בית הכסא א' או ב' בתי כסאות לוי יכול למחות שאומר דודאי מהרבה הנזק בכך שאם אין כאן אלא א' אין ראוי להשכיר מחלקו לאחרים להשתמש בו שאין כל הריוורין עשין להשתמש בבית הכסא אחד ועכשו שיחלקו ויפתח עוד פתח אחד לבית הכסא ראוי לרבות עליו המשתמשין ומרבה הנזק :

לט' מי שהרחיק מרשות חבירו כדוג' משום שמלאכה לעסיק במלאכת נכיל' או דם וכיוצא בהם ושם במקום שעושה מלאכתו נכנסין עורבים ועופות וכיוצא בהם שחמת הרם והנבילות שמוציא שם ואוכלין והרי הם מצויין את חבירו בקול' וצצופים או כדם שברגליהם שיושבין על אילנ' וסבלין פירותיהן אם חבירו זה שבא' לחצירו או לגינתו

לבוש עיר שושן הלכות נזקי שפנים צח

שאינו של הורה בני החצר או הפכו מעבדין עליו מפני שמרבה עליהם הנכנסים והיוצאים ואפילו נהרצו לו כדמיון חזין מאהר אהו אחד מעבד עליו וכן הדין כל הויכא דאמרינן מעבדין עליו אפי' יחיד יכול לעבד אפי' רבים וכן מי שיש לו בית בחצר השותפין לא ישכירנו לאחד מאילו אבל למוכרו יש אומרים שאין יכולין למחות ביד המוכר ואחר כך יבא לדין עם הלוקח ובלבד שלא ימכרנו לגוי דלא ציית

דינא :

ב חנות שבהצר יכולים השכנים למחות בידו ולומר לו אין אנו יכולין לישן מקול הנכנסים והיוצאים אלא עושה מלאכתו בחנוהו ומוכר בשוק אבל אינם יכולים למחות בידו ולומר אין אנו יכולין לישן מקול הפשיש או מקול הריחיים אם שכר החזיק לעשות כן ולא סיחוביו אבל לכתחילה גם זה יכולין למחות ויש אומרים דכל טעושת בכיתו או בחנותו עושה אפילו לכתחילה ואינו יכולין למחות בו ודווקא בני אדם בריאים אבל אם חולים והקול מזיק להם יכולין למחות !

ג אחד מבני המבוי שאינו מפולש או מבני חצר השותפין שבא ליעשות מלמד תינוקות של ישראל התורה אין השכנים יכולים למחות בידו ולומר לו אין אנו יכולין לישן מקול דתינוקות של בית רבן דארבבה מצוה עליהם להושבין והוא הדין לכל מילי דמצוה שאינם יכולין למחות בידו כגון להלק שם צרקה או להתפלל בעשרה ונראה לי דווקא בני המבוי או בני החצר שדריים יחד כמבוי אחת או בחצר אחד ואינם דריים יחד כחצר אחד או בבית החורף אחת אבל אהם הדריים בבית חורף אחת כנהוג בהרבה מקומות כמדינות אילו מחמת שיש להם דווקא דירה נראה לי ודאי שכל אחד יכול למחות חבירו אפילו להיות מלמד תינוקות של ישראל הורה כמותו בית החורף שהוא דר שם עמו שזה ודאי אין דעת רוב העולם סובלתו ועל דעת זה לא נשתתף עמו בדירה זו אם לא שהתנוסתחילוק כ"ל :

ד בני מבוי או בני חצר שנעש' אמהם או אמן' המלאכה שאמרנו שיכולין למחות בידו אם לא עיבדו ולא סיחו בידו והחזיק בה ימים רבים והיו העם נכנסין ויוצאין לקנות וכולין לעבד עליו בכלעת שרצו ולומר אין אנו יכולין לישן מקול הנכנסין והיוצאין אע"פ שהחזיק אין מועיל לו שהיוק זח הולכס העשן והאבק שאין להם חזקה !

ה כפיין בני מבוי זה אחד זה שלא להוסיב ביניהם לא חייט ולא כורסו ולא אחד מבעלי אומניות מפני שמרבה עליהם ררך הנכנסים והיוצאים היה שם בבני אחד מבני המבוי אומן ולא מיתו בו או שהיתה שם מרחץ או חנות או ריחיים וכא חבירו ועשה מרחץ אחרת כנגדו או שהיו אחרת כנגדו אינו יכול לפונעו ולומר לו אתה פוסק ח' כיון שהוא מבני מבוי זה כל' אי יכול להחיות עצמו בכח שיכ' וירצה ואפי' היה מבני מבוי אחר אינם יכולין למנועו מטעם שכר' עליוזם הנכנסים והיוצאין שהרי יש ביניהם כבר אותו האומן והואיל ולא הקפידו כבר גם בזה לא יקפידו והוא שייך בכרנא דהאי מהא אבל בן אומנו מטעם דפסיק חיותו יכול למחות בכך מבוי אחר ויש אומרים דבני חצר ובני מבוי שאינו מפולש אפילו ככהאי גוונא יכולין למחות ודווקא בני המבוי שנותנים טעם מרובה עליהם נכנסים ויוצאים יכולין למחות אבל האוסף אשר הוא כבר שם אם רוצה למחות מטעם דפוסק חיותו אין שומעין לו והוא מהאי מתא וחיותו עשה אבל גר ממדינה אחרת שבא לעשות חנות בצד חנותו של זה או מרחץ בצד מרחצאו של זה יכולין לפונעו ואם היה נותן מטעם חנות המלך אף על פי שהוא ממדינה אחרת אינם יכולין

לננותו הוא איסטנוס וקפדן שאין דעתו סובלן או שהיה חולה והציצוף הזה מזיקו או שפירות שלו נפסדים מהם חייב לבטל אותה מלאכה או רחוקי עד שלא יבא לונזק מחמתו שהיוק זה דומה לריח בית הכסא וכיוצא בו שאין לו חזקה וה' ה' כל נזק גדול שאין אדם יכול לסובלו :

ו בני מבוי או בני חצר שנעשה אחד מהם אומן כהקידום ולא מיתו בידו ואחר כך רוצים למחות בידו יתבאר בס' שאחר זה :

ז כל דבר שידוע שאין המערער יכול לסובלו אף על פי ששאר בני אדם סובלין אותו אין לו חזקה כנגד מערער :

ח הא דקושרא ובית הכסא אין להם חזקה ודווקא דעבדי להו מ'ז' ברשות דפשיה אבל אי אחזיק בנופא דארעא דחבריה כגון דעבדי בית הכסא בנופא דארעיה דחבריה זפתות לבייתה דמזיק אינטי דעבדי בית הכסא ברשותה דנפשיה ועוקא דיליה אויל לבייתה דחבריה כיון דבנופא דארעא הא מחזיק איה ליה חזקה ואי טעין דובנה ניהלילה נאמן בשבוע' וסבל מקום איה ליה לכסווי להתו' בית הכסא או להתו' עוקא כי הויכא דליסתלק מיניה ריחא אף על נכ דאחזיק ביה בהכי בלא כיסוי ואי לא מסלק ליה לריחא לא הוי חזקה כלל אפילו אם אמר מסליקנא ליה לבית הכסא ומשתמשנא ביה במלחא אחרייתו לאוכל כמיניה דלבית הכסא אחזיק וכיון דלא הוי חזקה לגופיה לא הוי חזקה למילתא אחרייתו ויש מי שאומר שבין שהחזיק כגוף הקרקע דהי' היא שלו לאיזה השימוש שרצה ובלבד שלא יגע לחבירו ממנו שום נזק :

ט מי שהחזיק בגזק טיט לו חזקה כגון שפחה הלון או העביר את המים או שלא החזיק מה שראוי להרחיק ודרי המחזיק טעין אתה אמרת לי לעשות או מחלה לי אחר שראית או הוא הוכר הנזק וישתק ולא בחיתה כי והניזק אומר עכשיו הוא שראית ורא דעתו מקוד או שאמר כשראיתי כחיתי כך ואתה אמרת עתה ארחיק או אסתום ואהה מרחת אומי מיום אל יום כדי שתקבעהו קן ככל אילו וכיוצא בהם על הניזק להביא ראיה ואם לא הביא ישבע המזק היסת ויפטר :

י החזק הנזק שאין לו חזקה כגון עשן ובית הכסא וכיוצא בהם וטעין המזיק שקנה טיטו של ניזק על המזיק להביא ראיה שקנו מידו שהרי הניזק הוא סיחוק ואם לא הביא ישבע הניזק היסת שלא קנו מידו על כך וישלך הניזק לעיל סימן ק"ד נתבאר בעיני' יש שהבא בכח גוי דהוי הוא בני לענין נזיקין דאחו ממילא אבל בניזקין אילו שנתבאר בסימן זה שצריך להרחיק עצמו ממים דהוי כמזיק בירים אין חזקה גוי מהני לזה שניזקנו בידים' שני שכנים הדריים ביתו וביתו של אחד נפרץ ועל ידיה כמים נכנסים לבית השני ואמר השני נזור ביהך אומכור אותו לאחרים כי אתה נזרם לי היוק ויש אומרים שהדין עמו וצריך להקין הניזק ויש חולקין כיון דלא הוי גירי דיליה וכן אם לא נזרה ונעשה לו הניזק פטור מלשלם לדבריה הרא'ט עכל לשון מורי מהרמ"א ז"ל :

ק דין מי שירד לאמונתו של חבירו ומי שמביא סחורה לעיר אחרת וכו' ו' סעיפים :

א אחד מבני המבוי שאינו מפולש דלא דרסי בה רבים דק בני אותה המבוי וכן אחר מבני חצר השותפין שבקש לעשות רופא פירושו מוחל או אומן המקיז דם או גרדי או סופר שטרות או מלמד תינוקות לימוד

ז ב ג ד ו ז ח ט י

יכולין למונעו כיון דשיד בכרנא שלהם ורבי' אומרים דאפילו הכי אין לו רשות ליכנס למבוי שיש שם בני אומנתו דבעל אוהו האומנ' יכול לעכב עליו שלא ליכנס למבוי שלו לפסוק חיותו הואיל והוא מעיר אחרת אבל במבוי אחר אינו יכול לפסוח בו האיל ונתן מס עמהם כמו שאין יכול לפסוח בכך מבוי אחרת למכור בזו ובני העיר יכולין לפסוח בכל ענין שיכולין לומר אין אנו יכולין לישן מקול הנכסין והיוצאין אף על פי שיש להם כבר אוהו אומנות בעיר או במבוי אבל מקום שבנים יש ויהר ריבוי נכסין ויוצאין מבאחד ואם לא נתן מס כבר עד עכשיו וכא לעסוק במלאכה ולתת מס יש אומרים דבני אומניהו יכולין לעכב משום עיסק חיתא עד שיסבור לו בית כספוקם אחר כן הוא כבי' ונראה לו שר' שלשים יום ואז יהיה כשאר בני העיר במסים ובשאר ענינים ויש אומרים דלא מיקרי' נתינת מס במה שנתן מנת המלך אלא עד שיתן מס שלו למיטל העיר הזאת רסמך לגבול שלהן ואין חילוק בכל זה בין תלמיד חכם לאחר שאין לחלק בנייהם אלא ברובלין כמו שיחבאר בסמוך ויש אומרים שאם בני העיר צריכין לתורה או אין יכולין לפסוח בידו אף על פי שיש תלמיד חכם אחר בעיר דקנאה סופרים הרבה חכמה ו תלמיד חכם המביא סחורה לעיר אמרו חכמים זכרונם לברכה חייבין ראשי העיר למונע לכל אדם למכור עד שהוא ימכור תחילה וטעמא הוא כדי שימכור סחורתו מהרה ולא ישהה הרבה בשוק כדי שיחזור לביתו ללמוד ואי איכא גוים דמזבני דליכא רווחא לתלמיד חכם במה שמונעין הישראלים למכור שילכו הקנים לקנות מן הגוים אין מונעין שום אדם למכור דאפסירו מהנך לא מפסדינן ועיין בע'ן סימן רפ"ג ארם שיש לו גוי כמעורפיא יש מקומות שרנין לו שאסור לאחרים לירד לחיותו ולעסוק עם הגוי ההוא ויש מקומות שאין דנין דמה יש לו לזה חזקה והתקבית לגוים יותר מזה שהרי הגוי בן דעת הוא וכל הקודם אצלו זוכה ויש סחורין אפילו להד א לישראל אחר לילך לבית הגוי ההוא להלוות לו ולעסוק עמו ולסחוריה ליה ולאפיקי מיניה דנכסי הגוי הם הפקר וכל הקודם כהן זוכה ויש אומרים וישאר שיעושה מלאכה אצל גוי ורגיל בכך אסור לישראל אחר ליכנס שם ולהוויל המלאכה ואם רוצה לעשות גוערין בו מיהו אם עבר ועשה אין מוציאין מידו ועל סימן ר"ז שני בני אדם הדריש ביחד והאחד רצה להוויל בהלוואת הרבית לגוים אין חבירו יכול לפסוח בו וה' רכל כיוצא בזה שהוא משום חזותיה דזה אין ספק אם היה מוציא להלוות ביוקר היה מלוה וכיון שאינו מוצא במקום אחר למה נפנעוהו מהלוות דמה יעשה ועיין לקמן סימן רכ"ח סעיף י"ח

וכולין המתחירין בעיירות למכור בשמים ותכשיטים לנשים להתקשט בהם אף על גב דלא שייכי בכרנא דהבא אין בני העיר יכולין לעכב אפילו לחזר ולסכב במבואות העיר ובכתיים על כל הרוצה לקנות ואחר כך לשוב לעירו ולא מדינא אלא שתקנה עזרא הוא שיהיו הרוכלין מחזירין כדי שיהיו בשמים ותכשיטין מצויין לבנות ישראל ודווקא למכור בשמים ותכשיטין אבל שאר דברים אין לו רשות לחזר במבואות יותר משאר בני האדם ונס אינם רשאים לקבוע מקום בעיר לישב בה אלא מדעת בני העיר ואם תלמיד חכם הוא שריבין צריכין לו אהודתו אומנתו וכול לקבוע בכל מקום שירצה דלא לאסרודי מגידס' ומלמד תינוקות דינו כתלמיד חכם לקבוע בכל מקום משום קנאת סופרים תרבה חכמה כלומר שמתוך כך יוזהרו התלמידים לזוהר באומנותם אבל כשאר בעלי אומניות אין תולקין בין תלמיד חכם לאחר :

כמה דברים אמורים למכור על ידי על יד כדרך חנונים אבל בבת אחת אין יכולין לעכב וכן למכור ביום השוק אין יכולין למנוע אותם והוא שימכרו בשוק אבל לא יחזרו על הפתחים אפילו ביום השוק ואם יש להם הקפות בעיר יש להם רשות לעמוד שם ומוכרים שם כדי פרנסתם אפי' בלא יום חשוק עד שיפרעו חובם וילכו להם וכן לענין הלוואות ריבית לגוים יכולין בני העיר לעכב על ידם אבל אם באים ביום השוק להלוות בריבית לבני עיירות המתקבצים שם לבא ל לשוק אין יכולין לעכב על ידם ואם יש להם מלוה בעיר יכולין ללוות עד שישהכר כדי פרנסתו עד שיגבה חובותיו יש אומרים הא דבני העיר יכולין לפסוח בבני עיר אחרת היינו דווקא בדליכא פסידא ללקוחות שמוכרין כשאר בני העיר וגם סחורתן אינה טובת יותר משל בני העיר אבל אם נותנים יותר כזול או שסחורתן יותר טובה שאז נהנין בני ישראל הדריש שם הלוקחין מהם אין מוכרי סחורו מבני העיר יכולין לפסוח בידן וכשמביאין סחורה אחרת שאין לבני העיר הזו אף על פי דלא מוזלי במקח ואינה טובה אין יכולין לפסוח שהרי אין מוסיקין לזכורם ויש הנאה לקונים שימצאו בני העיר שברחו לישב מפני חשש סכנה אין בני היישוב יכולין לעכב בידן מה הרויח בשיעור חיתן עד שיעבור זעם וכפי שיעוש עקם שנושאן ונותנין ושאו בעול עמהם ואם שייכין כפס העיר אין יכולין לעכב כלל וכן מי שבאו להוציא מן העיר מפני שאין לו חזקה יישוב אין יכולין להוציא עד שיגבה חובותיו ויכול להרויח כדי חיותו שם עד שיגבה חובותיו ויש אומרים דאינו צריך לתת מס רק כפי עסקיו היינו כשאנו רוצים להתיר לו הישוב אבל אם רוצים להתיר לו הישוב לנכרי צריך לתת מס כמו אחד מבני העיר מיד או ילך לדרכו ויש מי שחולק גם בזה שכשהוא אינו מקקש לדור שם רק לזמן שישהדל ישוב אחר אינו צריך לתת שם מס רק כפי שיעוש משאו ומתנו ונוהגין לו וכן קבוע כך וכך נ"ל בני העיר שעוסקין בסחורה בעיר אחרת אין בני אוהו העיר כופין אותן לתת מס כפי רצונם אלא אומרים להם תנו כך וכך או לא תתעסקו עוד בסחורה בעירינו וזה יש להם רשות לפסוח מלסחור בעירם עד שיחזרו מה שמטילין עליהם בני עיר אחרת שבאין לפזר ממונם בעיר ואין מרויחין אין בני העיר יכולין לפסוח בהם אף על פי שמיקרי השער וכל זה לא מיירי אלא כשבאים אחרים לעסוק בעיר שאינן דרים שם ולכן יכולין לפסוח ביום אף על פי שרוצים ליתן מס הואיל ולא היו שייכין במס עד הנה אבל אם רוצים לדור במקום ההוא וליתן מס ולהיות כאחד מבני העיר יש אומרים שהרשות בידם שיוכל אדם לדור בכל מקום שירצה שהראשונים לא קנו העיר בחזקה והכושל רוצה שיטא שם מי שרצ' שיתיישב מדינה ויש חולקין ואומרים שבני העיר יכולין לפסוח וכן נוהגין בפרט בזמן הזה שררים חחת האומות ויש לחוש שאם יהוספו הדיוורין שיבא להם קלקול על ידי זה מן הגוים והוי הבא כמו רודף ויכולין לפסוח על ידו ולכולי עלמא אם יכולין בני העיר לסגור הדלת בפניו להשחדל עם המושל שיפתח לו לבא שמה לגור אתם או למונעו על ידי סבה אחרת הרשות בידם ויש מקומות שנהגין לעשות תקנה וחרם לחזקת היישוב ואז יכולין לכופ ולא מדינא רק שרואין לתקן שלא יבואו לידי הזיקות וקלקול על ידי הבאים ויכולין לגזור חרם שלא לישאל וליחז עם הבאים לדור שם דלי רשותם ואם יש רב בעיר והבא לדור שם הוא תלמידו יוכל לגזור עליו שלא יבא לדור שם ו'א שאין חרם חזקת יישוב חל על תלמיד חכם כי הוא יכול לדור בכל מקום שירצה אם רבים צריכים לו או הורחו אומנתו ואם התירו לאחד החרם על זמן ונתנו לו רשות לדור שם לא אסרינן הותר כולו ויכולין לגורש אה"כ ראוהו ובניו שהיו דרין בישוב אחד ופוענין חזקה שיש עשה

אומרים שאפילו החזיק שלא בפניו ולא אמר לו לך חזק וקני קנה אף ע"פ דבשאר קניין קרקע בחזקה צריך שיאמר לו לך חזק וקני ובפניו ה"מ ברב ש"אין לו חזק אלא בקניין זה שצ"ל זה להקנותו לו מדעתו וכך צריך שהא בפניו וסדעתו שיאמר לו לך חזק וקני אבל הכא שכבר קרקע זו היא בחזקת שניהם מועלת חזקה מדעתו שלא בפניו ואפי"ל אמר לו לך חזק וקני רק שנתרצה כבר קנה ולא עוד אלא אפי"ל לא החזיק אלא אחד בחלקו וזכה הלה בחלק האחר שהוא חלופו ועל כפיסוף קע"א בדיני מקומות בכ"ה :

2 כותל זה יבנהו על מקום שניהם ובהוצאות שניהם ואין א"מם יכול לומר לא נתרצית לחלוק אע"פ שלא היה בו דין חלוקה אלא בתנאי שהכנה אתה משלך אפי"ל אם יש לא"פ שנים בחצר עושי הכולל לחצאין בדין דמשו"ה חזק ראיית היא באה אין הדב"לתי כמה שיש לו בן חלק יותר ה"ז הראייה הוא שות לשניה ואם הא"עני ואין ידו משנת לבנות אם השני רוצה ליכנס בשלו ולבנות אין צריך דבר אחר ואם אינו רוצה דנין בזה בדין הבית והעלייה של שנים שנפלו ולאחר אין ידו משנת לבנות שיתחיל לקמן ס'ק"ד' ואם שניה עניי ואין להם כדי לבנות הרי שניהם שוים כל'א מ"זק ודרן כיחד עד שירויח להם המקום וס"ט כל א"רחיק עצמו בכל מה שאפשר שלא יזיק חבירו כראייה :

ד רוחב כותל זה כמנהג המדינה שנהגין השותפין לבנות כשחולקין ביניהם ואפילו נהגו לעשות מחיצה ביניהם בקנים ובהוצאין לא יוכל לכופו יותר ובלבד שלא יהיה בה אורח וחורין שיסתכל ויראה בחלק חבירו ואם נהגו בפחות מקנים והוציאין ו"א שאין חולקין אחר המנהג ההוא שאין לה קיום ותחזור ותפול פהרה ויבא ע"ך עד שיחזור ויכפרו לבנו לודי היוק'ראייה וכו' דיכול למסר ליה או אפי"ש לעשותו מעותי אנפרות להוציא הוצא' בכל יו' ואם אין מנהג ידוע בעיר ותקן כפי ראות עיני הדיין ע"פ בקיאות ואם קנה מירו לבנות מחיצה לא יוכל לחזור בו ולבנות לא מקרי קניין דברים דהיה כאילו שיעבד נכסיו להוצאות הבניין ואינו דומה לקנה מירו לחלוק ויש חולקין וס"ל דלבנו"ל"א הוי אלא קניין לעש"מ עשה בערם ואין לקניין מקום לחול עליו כמו בקנה לחלוק ואם נהגו לבנות הכותל מאבנ"א ואמר אח"אני אעשנו מהוצא ורפנא כולה משלי ובתוך שלי או אפיכא נהגו לעשות מהוצא ורפנא וא"ר א"אני אכניס לתוך שלי ואבננו משל אבנים כולה משלי ו"א שחבירו מעכב עליו וכופו לעשותו במנהג שאם נהגו באבני וירצה הא"ל לעש"מ הוצא ורפנא יכול חבירו לולו היום או למהר יפוצצו את הרך לרדן עסק ובין כך אבא לירי ה"ז ראייה לכך נעשנו של אבני' במנהג ואם נהגו לעש"מ הוצא ורפנא וירצה א"ל עשיה בתוך שלו פאבנים וכולה משלו יכול זה לולו אם אתה עושה מש"ך לא יהא לירשות להשתמש בכותל ואפי"ל א"ל אבא והבינא לך להשתמש בה מצו"א"ל אי במכר לא בעינא השתא למיזכר וא"י במתנה לא נוחא ליר דכתיב שונא מתנו יחיה ופינה שאם כנס ובנה בתוך שלי אינו יכול להביע מחכירו חצי הוצאות ואע"ג דבבקעה אמרו' שאם הקיפו סד' רוחותיו מחייבין אותו לשלם החם היינו שעמא לפי שכותל בקעה א"ה עשוי לסמוך עליו אלא לנדר בעלפ'ו הרי נדרו אבל ככותל חצר יכול הוא שאמר אין רצוני אלא כותל שאוכל לסמוך עליו וכיון שנכנסת בתוך שלך אינו רשאי לסמוך בו ויש חולקין :

ה אם נפל הכותל שבין שתי הצדדים כיון דמתחלה פוסל על שניהם לבנות יחד אמרי'סתמא מש"ל שניה נבנית מתחלה והמקום והאבנים של שניהם ואפי"ל נפל לרשות אחד מהם או שפנה אחד מהם את כל האבנים לרשותו כלא עדים וסעז שחבירו מכרם לו כולם או נהגו לבנותה אינו נאמן אף על פי שיש לו מגו דלא הו"ו דברים מעולם הו"ו מינו במקום

פענה כלומר ששיענין שקנו אותה כן ממשל העיר או כה"ג שרתנו כן מתחילה עם מושל העיר וכה"ג חזקתן חזקה אע"פ שאין להם כתב מסנו על זה בדין שאר חזק' ויכולין למחות בשמעון הכא לגור שם ואם שמעון טוען שהיה ירא למחות מסוס שהיה ירא שראובן ובניו היו מוסרין אותו ויש לו רגלים לדבר אין חזקתן חזקה ואם ראובן נחשד למסור ובניו אינם פוססו יש לבניו חזקה דהא ק"ל בן גדול יש לו חזקה וכן דנין בחזקת ישוב כמו בחזקת קרקע לענין שאר דברים נהגו הקדמונים שאם הלך א' מן העיר ועקר דירתו שנים עשר חדש ונילה בדעתו שאין דעתו לחזור אבד חזקתו אבל אם לא גילה דעתו בכך לא אבד חזקתו עד שלש שנים ואם גילה שדעתו לחזור לא אבד חזקתו אפי"ש שלש שנים וי"א דאפילו בסתם לא אבד חזקתו בני העיר שהי' להם חזקת ישוב אם נתיאשו מעם אחת מן העי'שעקרו דירתן ואח"כ חזרו מקצתן והשתרלו היישוב אין לאחרים עליהם מי שהחזיק כמצוה עם הקהל על סוף סימן קס"ט :

הלכות שותפין בקרקע

קנז שנים שהם שותפין בחצר ובאים לירי הלוקה כיצד יבנו הכותל וכו' י"ג סעיפים :

א כבר אמרנו דהיזק ראייה שמה היזק לפיכך אמרו שנים שהם שותפין בחצר שיש בו דין חלוקה יכול כל אחד מהם לכופו את חבירו לחלק נ"ס לעשות ביניהם מחיצה למנוע כל אחד מהביט בשל חבירו כדי שלא יראהו חבירו בשעה שמתמש בחלקו ואפילו עבדו כך שנים רבות בלא מחיצה כופין אותו לעשות מחיצה ככל עת שירצה מסוס היזק ראייה ואפילו שנהג בעיר שלא לעשותו אין חולקין אחריו וכופין לעשותו מסוס דנפיש היזק ראייה בחצר ואפי"ל אמר האחד חזקתי כך בלא כותל ואהה מחלת לי לא מהני ליה חזקה דלא שייך כאן חזקה דשעמא דחזקה היא כיון שלא מיחה הפסיד והיינו דווקא היכא שהמחזיק מו"ק ואינו יזוק בנזק סי' שיש לו חלון פתוח לחצר חבירו שזה רואה למטה ואין בעל החצר יכול לראות למעלה אבל היכא שהמחזיק ניזוק כמו שהוא מו"ק יוכל לו' לא חששתי למחות כיון שאני מו"קך כמו שאתה מו"קי ואמרתי אולי הפתח אתה לתבוע וגם היזק חדיר הוא כמו קישר ולא דמי לחלון דהתם לאו היזק חדיר הוא שלאורה הוא עשוי ולא להסתכל בו לחצר חבירו שאסור לאדם להסתכל לחצר חבירו משו' דרש"י עינא עינא בישא ומו"ק בידים הוא דנינו דיליה הוא אבל אם יש עדים שמתלוזה לזה על היזק ראייה שייך אין יכולין לחזור בהן אע"פ שהגומר לחבירו קרע כסותו ושכר כדי יוכל לחזור בו ויהחייב חבירו בהיזק אח' שחזר בו שאני הכא דהביעה ממון יש ביניהם שנתחייב כל א' לסייע לחבירו וכבנין הכותל והל כמי שנתחייב לו מנה ומחל לו עליו שזכה במחלתו בלא קניין' וכן הדין בחצר שאין בו דין חלוקה וחלקו ברצונם שיכול כל א' לכופו את חבירו לעשות מחיצה ביניהם :

ב חצר או שאר מקום שאין בו דין חלוקה שנתרצו השותפין לחלקו אע"פ שקנו מידם יכול כל א' מהם לחזו' בו שאין זה אלא קניין דברים בעלמא שהחלוקה אין בה ממש רק המעשה בעלמא הוא ואין מקום לקניין זה שיחול עליו אבל אם בירר כל אחד חלקו ורצה זה ברוח פלוני וזה רצה ברית פלוני וקנו מידם על זה הרי הקניין חל על המקומות שביררו שזה יקח מקום זה וזה יקח מקום זה ואינם יכולים לחזור בהם וכן אם הלך זה בעצמו והחזי' בחלקו וזה בעצמו והחזי' בחלקו אף ע"פ שלא קנו מידם אין אחד מהם יכול לחזור בחבירו ויש

* * * לבוש עיר שושן הלכות שותפים בקרקע * * *

חלקו במה שהגביה זה יותר מד'אמות אא"כ נלה דעתו דניהא ליה כשה שהגביה זה יותר אז מחייבין אותו לתת חלקו לאותו חוספות נובה עד כדי כל מה שנלה דעתו דניהא ליה כיצד בנה האחד הכותל שכניהם והגביהו עד עשר אמו' וכל חברו ובנה כותל אחר כנגדו או כצדו והגביה אותו כותל האחר שש אמות הרי ניכר שרוצה לעשות חדר או אכסדרה בין שני הכותלים ונמצא שנהנה בחוספות שהוסיף חברו יותר על ה' אמו' עד שתי אמות יותר אז מחייבין אותו לסייעו ג' בחוספות כפי שבנה כנגדו באורך וברוחב עד שתי אמות שהרי נראה שמעשיו שרוצה באותן ה' אמות אע"פ עריון לא נהג ההקרה כותלו לכותל החולק בין שניהם אבל אין מחייבין אותו יותר ממה שבנה כנגדו ואם יש הוכחה שרוצה להוסיף עוד בכותל כגון שחפר בראשו מקו' לראשי קורות או שהניח קורה ארוכה בראש הכותל שדרך ליתן עליה ראשי הקורות הרי נלה דעתו שרוצה לבנות עד כל גובה הכותל המכדול אז מגלגלין עליו הכל ומחייבין אותו לתת חלקו לכל השש אמות כלם שהוסיף חברו על הארבע אמות אע"פ עריון לא בנה כנגד כל הכותל שהרי נלה דעתו שהוא רוצה בכל הגובה הזה וכן הדין בארכו אם הניח אבן נכנס ואבן יוצא כדרך שעושים בכניין כשרוצין להוסיף עליו חייב בכל החוספות שהוסיף חברו וה' א"כ היה לו כותל כבר ובנה כו' דבר שניכר כמה שעש' חברו אם נהנה בכניינו אף ע"פ שלא עשה שם היכר דניחה ליה חייב ליהן לו לפי מה שנהנה :

יא ואם לאחר שבנה זה כנגדו בא זה שהגביה את הכותל והבע אותו שפרע לו חלקו בהוצאות חוספות הגובה שהוסיף על ארבע אמות מפני שמסך לו או כנגדו ואמר זה כבר נחתי אינו נאמן שהרי הכותל הוא עד הנה בחזקת אותו שהגביהו וכיון שזה עריון לא סמך הקרתו עליו ה' כמוציאין מחבירו על ידי שטר דמכל מקום לא עד ד' חזקה משטר שאין בו נאמנות יושבע בנקיטת חפץ שלא נהג לו ונוטל ממנו כדי כל הנשבעים ונוטלין ואפילו יש כותל שהגביה לצד זה שלא רצה לסייעו מהחילה בחוספות יש שם מקום חפור ליתן בו ראשי הקורות לא יוכל זה לטעון אילו לי שסייעתיך לא היית עושה לי הנחת הקורות אלא כדי שאם אבא לסמוך לו כותל אחר לאחר זמן שאחז עליה הקרה ואפילו כונחנים בהם הימלט' פירוש נסרים עבים שנהנים בצדי החורים לא יוכל זה לומר אי לאו דסייע לך בהדך לא טרחת כל האי טירחא אפילו הכי אינו נאמן דאמר ליה האי אמרתי בל"י שמא המלך לפמ"ך לי כותל אחר ולתת הקרה חפייסני במסמך במה שהנכחתי לא אצטרך לקלקל כותלי לנקוב בו חורין להנחת ראשי קורותיך ונשבע בנקיטת חפץ ונוטל אלא אם כן יביא זה עדים שפרע מיהו אם קבע זה בכנין קבוע על הכותל ואחר כך הבעו זה הרי הוא נקר' מחזק ואם טוען שנהג לו חלקו נשבע היסת ונפטר *

יב כד' שהסומך אינו נאמן כשידוע בעדים שזה החובע בנה כל הכותל אבל אם אינו ידוע הרי הוא בחזקת שניהם שאין א' מהם מחזק בו יותר מחבירו שהרי על קרקע שניהם היא עופרת ואפ"כ אם הנתבע מודה לחובע שבנאו אלא שטוען פרעתיהך חלקי נאמן במנו דאי בעי אמר בניתי בהדך הוי נאמן כי אמ'מי בניה אחת ופרעתיהך פלגא נאמן בשבועת' היסת ויש אומרים שאם נהרצה תחילה בהנבחה נאמן לומר שנהג לו חלקו דאז הוי זמנו ופרע בזמנו ונס אחר שבנה אף על פי שמתחילה לא נהרצה אלא שאמר לו אחר כך בעדים ליתן לו חצי ההוצאה וזה בחצי הכותל ואין חברו שוב למחות בו דוכת' לו חציו שהרי החצי על קרקע חצירו היא עומדה ומחייבין אותו ליתן :

יג כותל חצר שבין שני שהפין שהיה רחב מתחילה יותר כשהגם (נפל ורוצה האחד לחזור ולבנותה רחב כמו שהיה

עדים דאנן שהדי שהכותל היא על שניהם וכיון שהם שותפין בהדדילא קפרי אהרדי אפילו נשתהו הרבה ברשות אחד מהן אינם יוצאים מחזקת השותפות אלא הרי הם ברשו' שניהם עד שיבא ראיה בעדים ויש מי שאמר דהווקא כשהאבני' ניכרים שהם מזה הכותל והוי מנו במקום חזקה דחזקה הוא דמשל שניהם נבנית זו הכותל מאילו האבנים אבל אם אינם ניכרים לא מבעיא אם טוען לקחתו מסך חלקך שהו' נאמן במנו שיכול לומר אינם מאבני זה הכותל ואין כאן מינו במקום חזקה אלא אפ"כ טוען אני בניהו כולו משלי נאמן בכנו :

ד כותל שבין שני שהפין שנפל ובאו לחלוק האבנים והיו בצד של א' מהם אבנים יקרות יותר ממה שבצד חברו ורוצה זה להסס בצדו לזכות בהן אין שומעין לו שכל הכותל בכלל היא של שניהם :

ה וזה שאמרנו בסעיף ה' שאפילו נפל הכותל לרשות אחד מהם אינו יכול לטעון שהם שלו דינא הוא אפילו הוא במקום שאין בו דין חלוקה אינו יכול לומר לא נהרצת לחלוק מהחילה אלא על בנה שאבנתה אנכי כולה משליו וכן עשיתי בניהו כולה מטרייאוף ע"פ שיש לומר אינו נאמן דהוי מינו במקום חזקה דחזקה הוא דשניהם כנאוה ושאיילו האבנים הם של שניהם לפיכך מקום שאין בו דין חלוקה ולא נהרצה האחד לחלוק אלא ע"פ שיעשה חברו כל הכותל אין לו חזקה אלא בספר ואין מועיל לו ס' דחזית שעושים אלא שטר או שיבנה האחר עליו תקרה ומעזיבה או שיש בו חלונות מצידו וניכר שנעשו בשעת הבניין שאם אינו ניכר שנעשו בשעת הבניין יכול זה לומר לאחר שבנינו יחד עשאן ולא הרגשהי בהן ולא דגם חזית מהני ופירש הוית יתבאר בעזרת השם בס' שאחר זה בסעיף ה' ואם נהנו בעיר ס' אחר לשמור כותליהן מן הרמאים יעשו כמנהגם :

ו כותל חצר שבין ב' השותפין שטען האחד שהוא בנאו לבדו וחבירו אומ' שסייעו בכנין הרי זה בחזקת שסייעו דמסתמא הואיל והיה יכול לפיך את חברו שיבנה עמו ומשפט זה גלוי לכל לא בנאו זה אלא שהבע לזה ליתן חלקו ולא בנאו משלו לבדו ואפילו אם יודעה שאחד בנאו לבדו ושואל ל חברו שפרע לו חלקו וזה טוען שפרעו נאמן בשבועת הים' ואפילו טוען שפרעו קודם שנטר בנין הכותל נאמן ואין כאן חזקה דאין אדם פורע תוך זמנו דככל שורה ושורה זמנו הוא ולא דווקא בכל גמר שורה אלא הוא הדין קודם גמר השורה חייב לתת חלקו לאותה שורה וכן בכלן ואפילו יש עדים שבע חברו שסייענו בכנין ולא רצה נאמן לומר נתיתי אחר כך עד שיבא עדים שהיה עמהם מיום שהחל זה בנין כותל זה ויורעים אנו שלא פרעו או שיעידו עדים שהעמידו בבית דין שסייענו בכנין וצוהו כ' שסייעו וסרכ' מלעשות ציוו בית דין :

ז כותל זה שאמרנו שיוכל לכופ חברו שיבנעמו לא אמרו שיוכל לכופו אלא עד גובה ד' שטיערו חלל שבנוכה זו נשמר מהזק ראיה ואם רצה אחד מהשותפין להגביה יותר פר' אכותא פ' רוצה להגביה משלו חברו מעכב עליו שיאמר לו חצי מקום הכותל הוא שלי ואני רוצה שהמשע האויר שלי כי צריך אנו להשתמש על חצי אויר הכותל שהוא שלי אא"כ מנהג המדינה היא שלא לעכב מיהו על חלקו יכול כל אהר לנכות מה שירצה ו' א' שאין חברו מעכב על ידו אלא רשאי הוא להגביה כמו שירצה וכלבד שלא יגביה כל כך שהקלקל הכותל בכך ומשלים לחבירו מה שכותלו נפחת מפני כבירו שהכביר עליו בכניינו :

ח כותל חצר השותפין המכדול בין שני השותפין שנפ' יכול כל א' מהם לכופ את חברו לחזור ולכנותו על גובה ד' אמות ולא יותר אע"פ שהיה כבר נכה יותר רצה הא' להגביהו יותר מארבע וזה לא יחא בידו אפ"כ אין מחייבין אותו ליתן

שהיה סתחילה וחבירו אינו רוצה רק לבנות כמנהג המדינה אין כופין אותו יותר שאף ע"פ סתחילה נהרצה בכותל ראשו לבנותה רחב לא נחרצה אלא לאותו כותל וכיון שנפל אזרא לה וכן הדין אם היה סתחילה נבנה יותר מארבע אמות ואחד מהם רוצה לחזור ולהגביה והשני אינו רוצה רק ארבע אמות הדין עם השני :

קנח חלקו גינה או בקעה כיצד עושין הגדר וכו' ט' סעיפים :

א שנים שהיו שותפין בגינה ובאין לחלוק אם יש בו דין חלוקה מחייבין אותו לגדור ביניהם אפי' במקום סתמא שאין שם מנהג ידוע דסתמא הוי גינה מקום שנהגו לגדור אבל אם נהגו שלא לגדור אין מחייבין אותו ודווקא גינה אבל בקעה סתמא אין מחייבין אותו אא"כ יש מנהג ידוע לגדור :
ב המוכר גינה להבירו סתם והיתה מעורבת בתוך גינות אחרות יש מי שאומר שכופין את הלוקח לבנות כותל בגינהם אפי' במקום שנהגו שלא לגדור בגינות לבני לוקח שכא עכשיו אין מעול לו המנהג והוא לבניה כסתמא ויש חולקין וסבירא ליה דגם בלוקח הולכין אחר המנהג דמה מבר ראשון לשני כל זכות שהיה לו בו וכיון שלא היו יכולין לכיף המוכר גם הלוקח אינו יכולין לכיף וכתב מורי סהרמאי ז"ל שכן ל"ל עיקר :

ג שיעיר נוכח גדר בגינה ובקעה אינורק עשרה שפחים ושעמא משיים דבגינה ובקעה אין שייך בהן כך כך היזק ראייה דאף על נב שאמרו אסור לאדם שיעמיד על שדה חבירו בשעה שעובדה בקמתה אינו אלא מירדות חסידות משום עין הרע ולא נכריח לגדור ארבע אמות בשביל כך אלא מה שהצרכו לעשות גדר אינו אלא כדי שיהפך בנגב ולשמירה מן הבהמות שלא יכנסו בשדה ויויקולו לפיכך די להם בנוכה עשרה שפחים ויש אומרים דלפי פשט הנמרא משמע דהכי נמי בעינן ארבע אמות :

ד רצה אחד מהם לגדור בבקעה במקום שאין מנהג כונס להודק שלו ובונה משלו ועושה חזית לסימן שהוא בנאו פ' חזית ישיח כראש הכותל מבחיץ לצד חבירו אמה על אמה וכי תימא ניעבד מלגו עביר הבריה מלבר ואמר דידי ודיריה הוא וכי תימא אי הכי השתא נמי בקליף ליה חבריה ואמ' דידי ודיריה הוא קולפא מידע דיעואם נהגו כסימן אחר יעשה כמנהג כדלעיל סימן קכ"ז סעיף ז' רק כדי להודיע שהכותל שלו לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים שלו ואם עשו שרעה שניהם בונים הכותל באמצע ועושים חזית מבין ומבין לפיכך אם נפל הכותל המקום והאבנים של שניהם :

ה אם עשאה שניהם ולא עשה שום אחד מהם ס' יש מי שאומר שאפי' הפול לרשות אחד מהם הרי היא בחזקת שניהם כמו כשעשאו סימן ויש אומרים כיון שלא עשאו סימן יכול להיות שאחד מהם עשאו ושכח לעשות סימן לפיכך אם הפול לרשות אחד מהם הרי הוא שלו :

ו מי שיש לו חורבה בין חורבות הבירו סביב סתחילה רוחותיו ועמד חבירו ונגדר רוח ראשונה ושנייה ושלישית סביב חורבהו עד שנמצאת חורבה שלו נדורה משלש רוחותיה אין מחייבין אותו ליתן להוצאה כלום שהרי לו העויל לו שחורבתו עדיין פתוח' היא מרוח הרביעי והרי היא כמו שהיה לפיכך אם גדר לו אחר כך גם הרוח הרביעי שנמצאת חורבהו מוקפת גדר מכל ארבע רוחותיה מגלגלין עליו את הכל ונוהג חצי ההוצאה שהוציא זה בארבע רוחות עד נוכח ארבע אמות וכלכד שהיה מקום הכותל של שניהם שיוכל כל א' להשתמש בו כמו שכתבנו בסימן הקודם סעיף ו' אבל אם היה הכותל של זה שבנהו ובחלקו בנה אין מגלגלין עליו אלא דבר מועט

לפי ראות הריינים מה שהנהגו שהרי אינו יכול להסתמש בכתלים וכן אם הניקף עצמו הוא שגדר רוח רביעית הרי גילת דעתו שחפץ בנגדו ונוהג חצי ההוצאה של השלש רוחות עד נוכח שעשה הוא את רוח הרביעית וכלכד שהיה הכתלים של שניהם מן הטעם שאמרנו אבל אם גדר המקיף שהי רוחות ועמד הניקף ונגדר רוח שלישית ועדיין פתוח לרוח רביעית כתב מורי סהרמאי ז"ל דנראה לו שאין צריך לשלם לו כלום עד שיגדור אחד מהם רוח רביעית וכשיגדור המקיף הרוח הרביעית צריך לשלם לו חצי דמי הכל וכל זה מירוי שגדר המקיף כצדדים שבינו וכן הניקף אבל אם גדר מבחיץ סביב חורבותיו שנמצא הניקף נגדו מכל רוחותיו כנגד כל העולם אבל עדיין הוא פתוח לחורבותיו של המקיף סתם צדדיו אם הוא במקום שנהגו שלא לגדור אין לחלק בין אם גדר המקיף את הרביעי בין אם גדר ניקף ואם הוא מקום שנהגו לגדור אין הניקף צריך לשלם לו כלום אף כשגדר המקיף כל הארבע רוחות שיוכל לומר היום או למחר הזיקני לגדור כיני לבניך ונמצא שלא נהייתו מהקיפך כלום אבל אם גדר הניקף אחד מן הרוחות נגלי דעתו דניחא לי כך ואינו הושט שזיקקהו לגדור בינו ובין חבירו והייב ליתן כל מה שגרים לו הניקף יתירה ופירש הניקף יתירה היכי דמי הכי עבדינן חזינן יכולי ריבועה דארעה' דהיצון כהדי פנימי כדקיימי השתא בהבריה כמה הוה וריבוע דפנימי לחודיה כמה הוה בהבריה והיצון הושטן דהברת לחודי כמה הוה מכלל הברת דהך ריבוע רבת דהיצון אי פלגא פלגא אי תילתא תילתא והוא נהו שיעור דמחייבין פנימי למיהב לחיצון לפום דאיתיהני לפום הושטן דארעה' מכלל כוליה הקיפא והוא נהו שיעור הקיפה יתירת דגם פנימי לחיצון :

ז הא דמגלגלין עליו את הכל כפי מה שהוציא המקיף היינו דווקא כשגדר הרביעית ככניין לא שגא מקיף ל"ש ניקף אבל אם גדר הרביעית בקנים בין ניקף בין מקיף אינו נוהג לו אלא דמי הקנים שכיון שגדר הניקף בקני' הרי לא גילה דעתו שחפץ אלא בשמירה קני' ואין צריך ליתן לו יותר ואם גדר המקיף בקנים גם כן אינו משלם אלא דמי קנים שהרי א אם לא היה גודר זו הרוח לא היה צריך ליתן לו כלום ועכשיו כשמחייבו אינו כחייבו אלא על ידי קנים והוה כאילו כולם נעשו מקנים :

ח אם אין המקיף יכול לברר כמה הוציא וישבע כעין דאורייה וישול בין שכרשית הוציא ואם אמר שוכו לי בפתות שכשומות ואשול בלא שבועה שימעיין לו ויעניין מענה פרעין אין הניקף נאמן לומר פרעתיך עד שיביא ראיות דמקוף הוא מוחזק בכתלים :

ט אם כתחלה אמר לו ניקף למקיף לא אתן לך כלום דלדידי כנשירא בר זוזי סני לי דהיינו גדר של קוצים מענהו טענה ואינו נוהג לו אלא דמי נשיר בר זוזא ולא דווקא שאמר לו כן מהחלת ההיקף אלא אפילו לא אמר לו כן אלא לאחר שגדר הכלשית כיון שאמר לו קודם שגדר הרביעי שעדיין לא נהחייב לו כלום והוא סוחה בפסור :

קנט הזקק ראייה שמגג לגג וכיצד יכירוהו וכו' ד' סעיפים :

א שני בתים שהם זה בצד והוה גגוהיהם עשירין לדירה הרי יש בהן הזקק ראייה לפיכך אפי' אם היו כשני צדירשות הרבים זה עושה מעקה נכוח ארבע במות להצי גגו שהוא דר בו וזה עושה מעקה להצי גגו שהו דר בו ועושה המעקה זה זה שלא כנגד זה ומעדיף כדי שלא יראוה זה את זה אף על פי שכני הרשות הרבים יכולין לראות על הגנות לא יוכל א' לה לומר לחבירו סוף סוף הא בעית לאיצטנעו' כקמי בני רשות הרבים

הרבנים שיכול לומר לו בני רשות הרבים אין רואין אותי אלא ביום ובעת שאעמוד על גני ואוכל ליהרר מהם אבל אתה רואה אותי חמיר ולא אוכל ליהרר מסך / ואם הגג שפל עד שבני רשות הרבים רואין אותו להדיא בעת הילוכם כמו זה שעומד בגג אין לו חזק ראייה יותר מנג זה שאצלו או כנגדו ואינו כופהו לעשות מעקה :

ב כבר אמרנו דכל מקום שיש בו סטוס חזק ראייה צריך לעשות המחיצ' גבוה ד' אמות לפיכך בגג העשוי לדירה צריך לעשות המעקה ארבע אמות אבל בין גג לגג משאר גגין שאינן עשויין לדירה אינו זקוק לארבע אמות שאין סתם בני אדם דרים כנגת ואין בהן משאם חזק ראייה אבל צריך לעשות מחיצה בין שני הגגים גבוה עשרה ספחים' כדי שיתפש עליו כנגב אם יצא שיכנס ברשותו ויש אמרים שכל הגגות שייך בהן חזק ראייה אפי' אינו עשוי לדירה שלפעמים עולה אדם לגג פתאום ורואה מה שחבירו הסמוך לו משתמש כנגו אלא שבשעה שמוכי' זה לזה ככל עת שחבירו יבא להשתמש כנגו רגישו שצניע עצמו לפיכך כשהם סמוכים זה לזה אינו צריך מעקה ארבע אמות לישמר מפני חזק ראייה אבל צריך לעשרה ספחים' כדי שיהא נחפשי עליו כנגב אם יכנס אבל אם הם רחוקים זה מזה שייך בהן חזק ראייה ו ה' זה משתמש כנגו ואינו מרגיש כביאת השני פתאום וכו' - שלא יבא ל' אור ר'ה מפסיק ביניהם ל' אור ר'ה' מפניק צריך לעשות מעקה גבוה ארבע אמות וכמו שנתבאר זה שרא כנגד זה ומעדיף וכתב מורי ז"ל שכן נראה לו עיקר :
ג אשר אהר רחצי שלי אבנה אותו לרוח מזרח והשני אופר לא כי אני אבנה אותו רוח יפילו גורל / ואם בא אחד לפנינו והבע ואמר לחבירו כיון שבין שנינו יש לנו לעשות מעקה לצורך גג או תעשה אהר המעקה כולו ואני נוהן לך חצי הנוצ' או הן אהר לו ואעשנו אני כולו שומעין לו שהרי פרויחין בזה ההעדפה וגם שאין שום אחד יכול להסתכל ככל כשל חבירו מה שאין כן כשמעדיפין שיוכל לצדד אצדדו ולהסתכל אצל ההעדפה מן הצד אבל אם הסתין עד שעשה חבירו החצי שלו ואמר לו הואיל והתחלת נמור יכול לומר לו למה לא התחלת אהר והיה הקנישה כולו על שלך אלא שלא רצית לקלקל חומה ביחד להכבד עליה בבניין גם אני משעם זה איני רוצה לעשות :

ד ואף אם הם רחוקים זה מזה אפילו כשלא ראות העין יש בהן חזק ראייה וכל זמן שהם רחוקים יותר אע"פ שזה עושה מעקה מצד זה והזה מצד השני ומעדיפים אפילו הכי הריחוק גורם שאין ההעדפה מועיל ויכולין להסתכל מן הצד לפיכך אם הם רחוקים הרבה בעניין שאין חזק ראייה מסתלק במה שיבנה כל אחד החצי בהעדפה אלא אם כן יבנה אחד מהם את הכל אם יכולין להשכיר שיבנה אחד הכל ויקבל החצי הנוצ' מחבירו דרי טוב ויבנה הכל ויעשה שטר לחבירו על חצי הבניין שהוא שיוכרי שיקח חצי האבנים לכשיפול ואם לאו יפילו גורל ביניהם שיבנה הכל ויקח חצי הנוצ' מחבירו :

קס גג הסמוך לחצר ושתי הצרות אחת גבוה מחברתה וכו' ג' סעיפים :

א גג הסמוך לחצר חבירו אחז'ל בעל הגג מויק לבעל החצר בראייה ואין בעל החצר מויק לבעל הגג בראייה ושעמא שטר' דתשמיש החצר קבוע ותשמיש דגג אינו קבועה וכיון שכן בעל החצר משתמש בחצרו ואינו נזהר שבעל הגג לפי שסובר שאינו סם ולפעמים שהוא סם ורואהו ומצ' בעל החצר ניווק בראייהו של בעל הגג אבל בעל הגג כבר יודע שבעל החצר קבוע בחצרו ונזהר הוא מלעשות שום דבר

צניעות כנגו וקיימא לן בהזיק ראייה דהוה גירי דיליה ועל החזיק להרחיק עצמו לפיכך אמרו בעל הגג צריך לעשות ביניהם מחיצה גבוה ארבע אמות מספת הגג ולפעלה לסלק חזקו ואין בעל החצר מסייעו אלא אם אין הגג גבוה עשרים ספחים מסייע בעל החצר עד שיגיעו חלקו לפחיצה עשרה ספחים שמושל עליו לעשות כדי שיהיה נחפשי כנגב / ושם ואילך בונה בעל הגג לבדו להשלים לארבע אמות מספת הגג ולפעלה ואם קרקעות החצר גבוה מן הגג צריך בעל הגג לבנות על שלו למטה עד שיהיה גבוה ארבע אמות לפעלה סרקקות החצר כדי לסלק חזקו ואפילו אם הגג נמוך מן החצר ד' אמות ישימי שאומר דאכתי איכא חזק ראייה מסכו לחצר שאף על פי שאינו יכול להסתכל ככל החצר דאבל מקום כשהבעל החצר עומד בשפת חצרו יראנו בעל הגג והוא לא יוכל ליהרר ממנו לפיכך צריך לעשות מחיצה גבוה ארבע אמות מספת קרקעי החצר ולפעלה ויש מי שאומר שכיון שהגג נמוך מן החצר ארבע אמות טוב אין הוטעין להזיק ראייה ואין צריך בעל הגג לעשות כלום :

ב ואם הגג נמוך מן החצר עשרה ספחים אז אין צריך בעל החצר לסייעו לבעל הגג כיום שכיון שהו' גבוה מן הגג עשרה הוא נחפשי עליו כנגב ואם אינו נמוך ממנו עשרה אז יבנה בעל הגג עד קרקעות החצר ורואין כמה חסר עדיין להשלים לגבוה עשרה ולזה יתן לו בעל החצר החצי שנים הוא חייב להשלים עד עשר כדי שיהא נחפשי עליו כנגב והמותר עד ארבע אמות יעשה בעל הגג כיצד כנון אם הגג נמוך משה ספחים יבנה הוא לבדו הששה ספחים והארבע הגותרים יתן לו פהם בעל החצר החצי והמותר להשלים עד ארבע אמות יתן בעל הגג :

ג שתי חצירות סרקקות האחד גבוה מחבירו הרי יש לשניהם חזק ראייה זה על זה לפיכך צריך העליון לסייע לתחתון לבנות למטה והתחתון צריך ג' לסייע לעליון עד שיהא גבוה ארבע אמות סרקקות העליון ולפעלה כרפירש שעפה גבי גג וכבר ידעת שבהזיק ראייה דשכנים צריכים להעמיד הקרקע יעל של שניהם ל' לפיכך ה' יקציעו בעפר סרקקותי של העליונה שיעור עובי חצי הכותל ובניין הכותל על קרקעות שניהם עד שיהא גבוה ד' אמות סרקקות העליון ולפעלה / ויש אמרים שאם החצר גבוה הרבה מן התחתון אינו רחב להביט בו מרחוק ואיפשר שבמחיצה מועטה יסלק חזק ראייה של התחתון על העליון אז סגרי במחיצה שיראה לבני אדם שצינו מזיקו עוד בראייתו :

קסא דברים שבני החצר כופין זה את זה וכו' סעיפים :

א בני חצר כופין זה את זה לבנות דלת ובית שער לחצר וכן כל הדברים שהחצר צריך להם צורך גדול או הרבדים שנהנו בהם בני המדינה לעשותה אבל שאר הדברים שאינם צריכין כל כך צורך גדול כגון סיווד וכיווד אינו כופהו ואם עשה אהר מעצמו וגלה השני דעתו שגם הוא הפי' כו מגלגלין עליו את הכל ונוהן לו חלקו בהוצאה :

ב מי שיפילו בית בחצר ואינו דר עמהם חייב לעשות עמם דלת נגר ופנעול שהוא צורך סיווד החצר אבל לא שאר דברים ואם הוא דר עמהם חייב עמהם בכל אע"פ שיש לו בית במקום אהר :

ג וכשנוכין דברים אילו בחצר נובין לפי דמפון ולא לפי קירוב בתים שכל אחד אינו צריך שפירה בחצר אלא המפון לשמור מנגבי העיר ולא שייך לפי קירוב בתים אלא בעיר דת' שחשט מפני האויבים לסכנת נפשות לפיכך הקרוב לפתח העיר ה' מסוכן יותר וצריך שפירה יתירה מה שאין

שאין כן בחצר ויש מי שאומר דחצר ועיר דין אחד להם שנס
החצר צריך שמירה מפני הסכנה והולכין לפי קירוב הכתי' :
ד אם אח' מבני החצר אינו רוצה ליתן כתיקון וצריך ונס
אינו רוצה להשכיר ביתו שכחצר יתקנו הם וישיכירו ביתו
ויקחו השכירות עד שיפרעו חלקו המגיע עליו :
ה אחד מהשותפין בחצר שבקש להשתמש בחצר תטמיש
קבוע או שאר כל דבר שאין דרך אנשי המקום לעשות
במצירותיהן כגון להעמיד בה בהמה או ריהיים או לגדל בה
תרנגולים וכן שאר דברים שאין דרך בני המקום לעשותם
במצרותיהם ככולם אשתפין בני החצר מעכבין זה על זה
חוץ מן הכניסה לפי שאין דרך בנות ישראל להתכות על גב
חנהר לפיכך במקום שאין שייך הוא שעמא כגון שדרך הוא
שהאנשים כובסי' יכולין למחות ונס לבשים דעקא אי כיבסיס
בר'אמו' שלפני פתחיהן וליכא מידרין ואזלימא לחלק חבירו
אבל אי איכא מדרין כ' שרוצ' לכנס בתוך ארבע אמות של
חבירו שיכולין למחות :
ו חמש הצירות השופכות מים סרוחים או מי שופכין לביב
אחד ונתקלקל צריכים לסייע לתחתונה שכל זמן שלא
יחזיקים מן התחתונים ועמרו העליונים במקומם ולא ירדו
נמצאת עליונה מסייע לכולם ואין שם אחת מסייע לה
התחתונה אינה מסייעת אלא כנגד הצירה שכל זמן שלא ירדו
מים העליונים למטה טוב להם :

טענתא טענה וכל זה משורת הדין אבל אם נתן להם המלך
רשות להעמיד דלתות כמבוי שלהם דינא דמלכותא דינא כי
השווקים והרחובות שלוהן ויכול לעשות בהם מה' שרצה
מיהו כ' אם אותן הישראלים הררים חוץ למבוי יכולין לבטל
הרשות מן המלך רשאין הם לעשותו ואין פותחין בידם כיון
שהדין עמהם כ' :
ב וכן מבואות המפולשים לדרך עיר אחרת ובקשו בני
אותה מבואות לסותמים שלא יעברו עוד שם בני אותה
העיר מעכבים עליהם אפילו יש להם דרך אחר לעבור משם
שכבר הוחזקו לקצר דרכם דרך אותה מבואות :
ג מי שבקש לפתוח פתח במבוי שאינו מפולש בני המבוי
מעכבין עליו מפני שמרבה עליהם את הדרך ואם היה
מפולש לרשות הרבים פתח כל פתח שירצה לכתחלה וכיון
שהוא מפולש לר' כבר בקעו בה רבי' ואין שייך לומר מרבה
הדרך בפתחה פתח ואי אית ליה דלתות שנועלים כלילה
כסתום דמי שמרבה עליהם את הדרך כלילה וכן מעכבין זה
את זה שלא להשתמש במבוי רק בדברים שדרך להשתמש
במבואות :
ד יש אומרים שהמבקש לפתוח פתח במבוי אחד כגון שיש
לו חצר בין שני מבואות ופתח לאחד מהם וכא לפתוח
פתח לשני אף על פי שבני אותה המבוי אינן מעכבין עליו
בני מבוי הראשון יכולין לעכב עליו מפני שמרבה עליהם
דריסת רגל של בני אותה מבוי שפתח לחוכה לכא שם דרך
פתחו :
ה היה לופתח סתום במבוי שאינו מפולש והרי זה חוזר
ופותחו בכל עת שירצה ואם פרץ את פצימין הוא סי'
שכבר מחל זכותו ונסחלק מפתחו לנמרי ובני המבוי מעכבין
עליו מלפתחו :

קטב דברים שבני מבוי כופין זה את זה

ובו' סעיפים :
א בני מבוי כופין זה את זה לעשות לחי וקורה למבוי כדי
שיכולין להשתמש בה בשבת אבל אם באו להעמיד לו
דלתות אפילו אחד מהם איזה שירצה ויכול לעכב ואפילו אם
הם רוצים לעשות מטיהם ואינו מבקשים ממנו שיתן נס הוא
להוצאה זו יכול הוא לעכב ולומר אני רוצה ליכנס בחבילתי
עד פתחי ואפילו אם ישכיו כולם לעמוד לו דלתות בני רשו'
הרבים מעכבין עליהם ואפילו אם ירצו להעמיד הדלתות
בפנים במבוי הרבה בני רשות הרבים מעכבין עליהם לפי
שפעמים יש דוחקים בר' הונכנסים לתוך המבוי ע' הדחק
ואפילו מכרין בני המבוי את המבוי כדי להעמיד דלתות והכריו
שכל מי שלא יערער שאבד זכותו ולא ערערו בני רשו' הרבים
אפ' היכולין למחות ולא אמרינן מדשחקי סחלו דקידורא דבי
שותפין של רבים הוא וכל אחד סמך על חבירו שימחה הוא
לכד לא מיחה ועוד מי נתן להם רשות למכרה כדי להעמיד
דלתות ואין זה שלהם שהוא כחזקת הרבים למחות בידה ואין
מכירתה מכירה ' מיהו מבואות קטנים הפתוחות לאוחן
מבואות הפתוחים לר' או לסימט' רשאין הם להעמיד
דלתות גדוליהן לא דחקי בני רשות הרבים וי' דאפילו אם
פתחו לר' וניכר בראשו כמין פתח שיש לו פצימין אמרינן
שמחלה נעשית לשם כך ברצון בני העיר ויכולין להעמיד
להם דלתות בני מבוי שהיה כמבוי שלהן שכונה בחצר אחד
ובובית הכנסת ובית המקוה והחצר סגור בדלתות והמבוי
פתוח לרשות ניים ובמקום אחד דרים ישראלים שיש להם
דרך על זה המבוי לילך לחצר ההוא לצורך סבילה או תפלה
ובני המבוי רוצים להעמיד דלתות כדי להשמר מן הגוים
הנכנסים הישראלים אחריהם ויכולין למחות בידם מפני
שעכשו גורמים להם שירחא יתירה שאינו דומה עיכוב פתח
אחד לעכוב שני פתחים ואף על פי שרוצים להסיר הדלת
מן החצר ולקובעים בראש המבוי יכולין לומר כבר הוחזקנו
בכל המבוי ללכת בה בכל זמן שירצה בלי עכוב את' מקלקלין
עלינו ועוד כ' בלשחצר היה נעיל והיינו דופקים עד שתפתחו
לנו היינו עומדים כמבוי שלישראל ולא פחדנו אבל עכשו
נצטרך לעמוד בין הגוים עד שתפתחו לנו ויש סכנה כ' ל'

ו אחד מבני מבוי שבקש לסתום פתחו במבוי זה ולהחזירו
למבוי אחר בני המבוי הראשון מעכבין עליו שמא יבא
עליהם מם ויתחמט מחלקן מן המס הקצוב על בני המבוי
לפיכך מקום שאין המס קצוב על בני המבוי הרי זה סתום
פתחו בכל עת שירצה ובלבד שיפרוץ פצימיו שיש לו למבוי
זה שלא יחזור אח' כי יפתחנה כדינו ויהיה לו שתי פתחים
לשתי המבואות וירבה הדרך על זה המבואה :
ז חמש הצירות הפתוחים למבוי שאינו מפולש כל אחת יש
לה רשות להשתמש' מכנגד חצרה וכלפי חוץ אבל לא כלפי
פנים לפיכך הפנימית משתמשת לעצמה ועם כולם ואין אחרת
משתמשת עמה והשנייה משתמשת לעצמה ועם אותן שחתה'
ולא עם הפנימית וכן כולן עד שכולם משתמשו עם החיצונית'
והיא משתמשת לעצמה ואינה משתמשת עם אחד מהם לפיכך
אם בעל השנייה בנה אצטבא לפני פתחו אין החיצונה יכולה
לעכב עליו אבל כל הפנימיות מעכבות עליו מפני שמרבה
עליהם את הדרך באורך שצריכין להקיף סביב האצטבא וכן
אם הפתח בעל השנייה עוד פתח בינו לבין החיצונה אין
החיצונה מעכבת עליו שהרי אין לה להשתמש' אלא מפחחה
ולחון אבל אם פתח הפתח השני בינו וכן השלישית הפנימית
מעכבת עליו שאין לו להשתמש במבוי אלא מפתח חצרו
הראשון ולחון וכן הדין בכל ויש אומרים דכל שכנגד חצרו
יש לה רשות לפתוח בין כלפי פנים בין כלפי חוץ ולכן יוכל
למחות נס כן על פי שביא לסתום נגד חצרו אף על פי שהוא
לפנים מפתח חצרו יש אומרים שאין טענת ריבוי הדרך
טענה כמבוי אפילו אינו מפולש ואין הפנימית יכול לפחות על
החיצון אלא אם כן היה כח לפנימי לסתום המבוי שם אם היה
רוצה אבל בלאו הכי כגון שיש כח לחיצון להשתמש לפנימי
ממנו אין ריבוי הדרך טענה וכמו שהדין במבוי כן הדין
במקומות של בית הכנסת במקומות הפנימי' כדי להרויח הצדקה
ושיבאו רבים להתפלל או שיחידים רוצים ליש' באמצע הדרך
העשיר

לבוש עיר שושן הלבנת שותפים בקרקע

שיש מחילה שתקו אלא קידרא רבי שוהפו הוא וכל אחד סמך על חברו כל מס שהושם על העיר אין אדם יכול לפטור עצמו ממנו בצאתו כן העיר אחר שהושם המס שבכר היה הוא גם כן בנתינת עיני השר כשהשיל המס :

2 כשנוכח מאנשי העיר ובנות החימה נוכח לפי קירוב הכתים לחימה כי הקרוב לחימה צריך לה יותר מן הרחוק דכשהעיר פרוצה אין חובה כשכאים לפעמים הלמסי פושטין ידיהם תחלה בכתים החיצוני ולכן הם צריכין לשמירה יותר מן הפנימיים לפיכך כל הסמוך לחימה נותן יותר ויש אומרים שנוכח לפי הממון דודאי מחשבת הליכסי סתם כשכאין אינן באין אלא על עסקי ממון לפיכך מי שיש לו ממון יותר צריך יותר שמירה וצריך לתת יותר מכל מקום אותו שיכולין לפגוע בו תחלה והיננו בתים החיצונים גם הם מסוכנים יותר מן האחרים לפיכך אחר שחלקו לנכות לפי ממון נוכח גם כן לפי הכית הקרוב לחימה שהוא צריך לתת יותר מן הרחוק כיצד שני בתים שיש בקרוב לחימה זה כזה ויש בהם ממון בשוה פורעים בשיה ואם יש בית קרוב לחימה ואין בו ממון וצריך לחקוק בו ממון אין גבין מהקרוב כלום כיון שאין לו על מה לחוש שהרי אינם באים על עסקי נפשות אלא דודאי אם היו מחזקין עמהם לבלתי נתון להם הממון היו הורגין מכל מקום כיון שאם לא יעמדו כנגדה לא יזיקו לנופס לא חשוב סכנת נפשות ואם שני בתים יש בהם ממון שוה בשוה ואם רחוק ואקרוב הקרוב יהן יותר מהרחוק ודווקא בשיש שלום בארץ ואיכא אימה מלכו ואין להוש אלא לאותן הכאין דרך לסטיות וכאקרי בעלמא אבל בזמן שיש מלחמה והמלכים מהגרים זה בזה אז לא איכפת לן כלל בקירוב בתים ולנבו כרקום הכובש את העיר קירוב ורחוק בתים חדא מילתא היא חילוך אין גבין אלא לפי שבח ממון דרקו נמי אם נותנין העיר בידם ומקבלין ממשלת מלכם עליהם גם כן אינם הורגים רק לוקחים הממון וכיבטין העיר תחת פמשלתם ומניחים הנפשות לגור שם לפיכך נוכח הוצאה ההצלה לפי שבה ממון אבל אם על עסקי נפשות הם באי טענים מקסי לכבוש העיר רק להרוג ולאבר וללכד לרכס והממון ממיל ישראל ויאבר לפיכך נוכח השתדלו' ההצלה חצי לפי שבח הנפשות והצי לפי שבח הממון והצי שבח ממון דקאמר דווקא ממון המישלשל ראיכא למיחט עליה אבל ממון שאין מישלשל אין גבין עליו כלל ראיכא למיחט למידי ואם יש לחוש לגזילות חצירות וקרקעות ושיפוח בתים ונתינתם נוכח אף לפי שלם יבן הכור' ההולכת במדבר ושען איכא סכנת נפשות ונוכחין אף לפי הנפשות וכל מה שמעלילין האומות על ישראל ואפילו נזרין שמרות ואפילו מענין אותן ביסורין יש אומרים שנוכחין לפי הממון שאין נותנין עיניהם אלא על סמונה של ישראל ולכך באין עליהם בעקיפין ומבעלילת ויש חילוקין וסבירא להו שכל שיס בו סכנת נפשות ואפילו לא נזרו רק שלא למכור לחם ליהודים או אסרו השחיטה וכדומה נוכחין לפי נפשות וכחכ סווי מהרמא' זל וזל ולי נראה דדנין בזה לפי ענין הנראה לדיינים עכ"ל ר"ל והם יחקרו היסוביכניו מה הוא עיקר סיבת הנזרות ודעת המושל בעת ההיא וידוני על פירם כי סבת הנזרות והשכרות אינן שוין פעם ועלילו משום ממון פעם כונתן לעצמם על הנפשות הש"י יצילנו סידם נ"ל שומדי העיר ששומרין בעצמן בלילות ונחפשו עם המושל לתת לו קצבת לשנה והוא יעמיד השומרי' נוכחין לפי ממון אף על פי שכתחלה הוצרכו לשמור בשוה כשנחפשו נתן עיניו בממון לפי מה שהעריך שיש להם ממון רב ליהודים לכך נחפשו ולכך נוכחין לפי ממון ודווקא כבי האי נותנא אבל אם הגוים עדיין שומרים והיהודים שומרים שנים או שלשה לשמור במקומן עדיין אקרקשתא דנכרי מונח וגובין בשוה הן דל הן עשר :

וכשגובין לפי ממון אין חילוק בין ממון שלו או ממון של אדני

העשירי וכולל למאות בשענה שמיצר לו הדרך או מרבה עליו הדרך מיהו אמישי מנהג בע"הולכין אחריו ויבולין בני הכנס' לתקן שכל מי שיש לו מקום שאינו צריך לו שישכירנו בקצבה הנראה להם ואם שיצט' לנכות להם בית הכנסת אחר או יהודים הכאים לנכות להם בית הכנסת אין אחרים יכולין לזהות בידם והמחה ראוי לנזיפה שרוצה לכשל עבודת השם ותכרך ואין להשתמש בבית הכנסת אלא בדבר הנהוג ולכן אם אילו הושיבים במערב באים להגביה מקובותיהם במעלה על האחרים האחרים יכולין למחות אכל להגביה מעט כרי שיוזנו עיניהם בענין שלא יהיו נראין נבונה נהנה וזה אינו חסר אינן יכולין לעכב ועל סימן קע"א סעף א' :

קטג דברים שבני העיר כופין זה את זה וכן ו' סעיפים :

א בני העיר כופין זה את זה אפילו מועטין כופין את המוכין לעשיה לעיר חימה דלתים ובריה לעיר ולבנות להם בית הכנסת ולקנות ספר תורה נביאים וכתובים טיקרא בהם כל מי שרוצה מן הצבור והוא הדין וכל צרכי העיר יכולין לכופ זה את זה ועל בלבוש התכלת סימן ג' הדין שכירות חזן לבני העיר גם סימן ג' שם והופין בני העיר זה את זה להכניס אורחים ולחלק להם צדקה וליהן בדין כים של צדקה ועל סימן ד' בני העיר שיש להם דין עם יתד אם יכולין לדונן ואם נקראין פתוקין דין שכיר' לפנין על בלבוש התכלת סימן ג' ועל הוצאו שהוציאו לכעיר פסו כל דברים בעיר הריבין דיתן לזה דתקון דכדירי דוא' כל צרכי צבור שאינן יכולין להשו' עצמן יש להושיב כל בעלי בתים הנותנים גם ויקברו עליהם באכנתם שכל אחד יאמר דערו לשם שמים וילבו אחריו הרוב ואם המיעוט יפאנו הרוב יכולין לכופ אותם אפי' בדני ענים ולהוציא ממון על זה והם צריכין לתת חלקם והמסרב מ'וסר דעתו על פי החרם בשלה דעתו ואוליגן בתר דעת רוב ה'נטאר' האומרים צעתם ועל בלבוש ע"ז סימן ג' רנ' איס' צי חייב ליתן לכיס של צדקה :

ב מי שיש לו חצר בעיר אמתא אף על פי שאינו דר שם בני העיר מ'טעדים אותו לחפור עמהם בוריה שיחן ומערו' אמת המז' אבל נשאר כל הדברים אין משעבדין אותו וכל הדר בע' סתם יכ הדש ואע"ג שאין לו בית דירה או שקנה בה בית דירה אפי' לא דר בה עדיין יכ חדש או אפילו לא קנה בית דירה וידענו שדעתו לקבוע בעירו זה הו' מיד כאנשי העיר וניתן גם בני העיר בכל הדברים הצריכין לעיר כגון לחקון הח'מה ודלמות וסכר הפרשים והשיפוחים את המדינה וכדומה בדברים אילו ששומרים העיר שהרי ה'נטמר עשהם יש אומרים כל ששכר בית דירה אם שכרה ל"ב חדש הרי היא כאנשי העיר מיד ולכ'ע אם נפל לו בית בירושה או כמתנה לא יחשב מפני זה כאנשי העיר ואם יש מנהג הולכין אחריו יש אומרים שכל זה כמס קצוב או תלוי הענין בקניין בית דירה או בשכירות או נזרה יב הדש ולמר כראית ליה ולמר כראית ליה אבל כמס שאינו קצוב אלא המלך או המושל נתן עיניו ורוצה שיתנו לו מיד כל מי ששוכר בית חייב ליהן גם הוא שעושה עין המושל כמו שאר בני העיר שרואה הרבה דרים תתהו ונתהן בהן עיניו ואיכא למיסר דמהרבה דהם בשיבולו ויש הולקין והא דמהני אסדר שם יב חדש היינו שנתעכב שם שלא מחמת אונס אבל אם נתעכב שם מחמת אונס כגון שחלה או כדומה לזה לא מ'י אם הרווח שם צריך לתת מס לפי ענין ההרווחה כמו שנתבאר לעיל ס' קכ"ז מי ששהה בע' שנים רבות ולא תבעו ממנו מס לא הו' מחילה ולכשתבעו ממנו צרי' לתת למפר דמה ששתקו עד עכשיו לא

לבוש עיר שושן הלכות שותם בקרקע

אבל הכשיטין נותנין מהם אבל לא לכל כך כמו משאר סמון שהרי אינו מרויח בהן אלא שנותן מהם לפי שעומד לתרויח בהם אם היה בא לידי איזה סחור' בול היה מוכר אותם ומרויח בהן ואין חילוק בהם אם מחבירים לבגדים או לא והכל כמנהג המדינה • כל מה שנובין לפי הממון הולכין אחר רוב הממין והעשירים שהם באנשים המיעוט הם חשוכין רוב בעניין זה ומתוך כך פסק מהרמ"א בעל תרומת הרשן ז"ל על עיר א' ומהם שני אחין תקיפין ועשירים ורוצים הקהל לכיר ה' אנשים שיעריבו והעשירים רוצים שהם יבררו בתוך הה' אנשים ב' שישלהם שייבזה בהם לעשות להם ערכה שהרין עמהם שמתוך כך יהיפסו העשירים בערכם כיון שיש בתוכם אילו השנים שיש להם שייכות במקום שבני העיר מושבין כיניהם מלמה תינוקות ואין אביהם של תינוקות נו"ן יכולין לשכור לכניהם ויצטרכו הקהל ליתן השכר נובין לפי ממון דוראי מחזירין אחר מלמד טוב לפי עושרם ועל בלבבם התכלה סי' נ"ג סעיף ז' וכן בניין בית הכנסת נובין לפי ממון שבן דרך לבנו אותה בניו לפי עושרם וכן כל צרכי העיר אע"פ שמקצתן אינן צריכין כגון בית החנות או מקוה וכדומה אפי' הכי הכל צריכין ליתן חלקן לפי ממונם :

ד כל הדברים הצריכות לשמירת העיר לוקחים מכל אנשי העיר אפילו מיתומים שגם הם צריכין שמירה חוץ משה' שאין תלמידי חכמים צריכין שמירה שחורתן משמרתן אבל לתיקון הדרכים והרחובות אפילו מן החכמים שהרי גם הם צריכין לזה ואם הדרך שכל העם יוצאין ומתקנין בעצמם לא יוצאו תלמידי חכמים עפרם שאין בדרך תלמידי חכמים' להודיל בפני עמי הארץ ועיי' בלבוב ע"ז סימן רמ"ג סעיף אחד היו חופרין נהר להביא מים לעיר נובין אפילו מהיהוכים שזו זכות היא להם שישקו ממנו שדותיהם וכרמיהם לפיכך אם אירע שום דבר שלא הועילה החפירה שלא באו המים הואיל ולא נחנה מהם היהומים מחזירין להם כל מה שגלקה מהם דלכתחלה לא נלקח מהם אלא על מנת שיהנו מהם וכיון שאינן באים יתמי' לאו בני מחילה ניהו וכן כל כיוצא בזה אבל לבניין בית הכנסת אין היהומים צריכין לתת לה דלאו בני שיעבר מצוה ניהו ועל סי' רץ סעיף טו' :

ה תלמידי חכמים פטורים ממסים כמו שנתבאר בלבוב ע"ז רמ"ג יש מקומות שנהנין שגם חוץ הכנסת פטור ממסים וכתב מורי ז"ל ומנהג הגון הוא וכן ראוי לנהוג עכ"ל ושעמא כדו שיכונו בהפלתם ולא יהיה להם מטרות מחשבה בתפלה על ריבוי המסים ועולים נ"ל אבל לא מדינת אף על נב במקרא דכתובים דילפינן מיניה שהתלמידי חכמים פטורים ממסים משום דכתיב כהניו וליאו וגומר מנדא בלו והלך לא שליט למירמי עלייהו הבאתיו בלבוב ע"ז סימן רמ"ג ע"ש כתב בפירושו גם כן ופלחי בית אלהא דנא אין להוכיח מכאן שכל משרתי בית הכנסת יהיו פטורין ומשרתי בית המקדש שאני כמו שכתב בית אלהא דנא ולא משרתי שאר בתי כנסות ואם שכרוהו מתחלה ליפטר ממסים ואחר כך שכרוהו • סתם ודאי על תנאי ראשון שכרוהו :

ו ארס במל אף על פי שאין לו שום משא ומתן בעי' חייב במס במה דברים אמורים בשכני העיר פייסו בשבילו כיצד כגון שדרך המלך לנב' מס קצוב בכל שנה וגבאי המלך נוכחו ונטל מכל אחד לפי אומר דעתו מיקל על זה ומכביר על זה ומכל מקום אינו פוחת שלגבות קצבתו ובאו עברי המלך והיו תובעים את ארס בשל זה ירצו ממנו הרבה והם הצילוהו בשעתם באמרו עליו שאין לו ממון כי אדם בשל הוא ומתוך כך נחריבה עליוהם מה שלחם כי אין המלך מפסיד מקצבה שלו כלום אז צריך לשלם חלקו המגיע עליו לפי הסכום עם הקהל אבל אם נובה מס המלך פטור מעצמו אע"פ שהשיל חלקו על שאר בני העיר פטור דכולו נרמס שמחלו לו והא דאם

שעוסק בהם ואפילו נהגו שלא ליתן מהם יכולין לשנות ולקצוב ליתן להם מכאן והלאה שאם הראטונים מחלו הם אינם רוצים למחול ויש חלקין וסבירא להו דאין צריך ליתן ממסין אחרים ואם נתיארו ששוסין להם עין יגירו למלך וכתב מורי ז"ל והמנהג כסבירא ראשונה עכ"ל ונרא' לי דשעמא דמסתבר היא ודינא הוא דהא ודאי מי שיש לו סמון אחרים בידו חייב הוא בשמירתו שקבלו עליו או כחנם או בשכר או בהלוואה וכל מה שאנו נותנין מס אינו אלא שכר שמירה שעל ידו כן הם שימרים אותנו ואם סמנונו ואם כן למה לא יתן כמנו נראה לו ומי שיש לו בידו עסקא מאחר ליתן המקבל מפלגא והנותן פלגא וכן צריכין לתת ממה שיש לאשה בלא בעלה או לבניו או לבנותיו הקטני' אם היו רגילין החלה לתת על פי המערכת השמאין יכולין לשנות ולהקן על פי השבועה והיו בשותפין זה עם זה שיכולין להשביע אחד את חברו כשבועת השותפין אימתי שירצה ואם כולם נותנין על פי השבועה ואחר אומר אינו נשבע אלא העריכו אותי בכל מה שהרצו יש אומרים שאין שומעין לו דשמא יש לו מטמון שאינו ידוע ואינו רוצה לגלותו ועל פי השבועה יגלנו ואם שמו דמס על כל אחד מה יתן והתחילו לנבות מאותה שעה היו על כל אחד חלקו כחוב ואפילו העני אחר כך חייב ליתן מה שפסקו עליו וכן אם היה עני והעשיר הולכין המיד אחר זמן התחלת הנכיה מיהו מי שכא לעיר בין הזמן שנתחייבו במס ההוא ובין זמן הנכיה יש אומרים שאין צריך לתת למס ההוא האילו וכבר נתייבבו ואין רשות ביד הקהל להחנות שיתנו / מיהו יש אומר דאם המס ההוא הוא תועלת גם לבאי חייבים ליתן חלקם בכל עניני פסי' הולכין אחר המנהג הקבוע בעיר שעשו כן שלשה פעמים אע"פ שהיא כנהג גרוע אין מדקרקין בעניני המס' מפני שאי אפשר להעמיד דיניהם על תלם לפעמים מכבירין על אחר שלא כדון ולפעמים מקילין מחמת שאין יכולין לדקדק בכל דבר ודבר על יושרו לכך מה שנהגו נהגו / קהל שהלוו לשר ואמר לנכות להם במסים ואח"כ לא רצה ונתיאשו מן החוב ואחר כך ניכה להם הקהל היו כזוכין מן ההפקדו באותו פעם שניכ' ואינן צריכין לשלם חלק לאוהן שהיו עשירים בזמן ההלואה וירדו מנכסיהם / מי שיש לו חובות על אחרים אם ראויין ליפרע נותן מהם וכן אם נתייבב לאחרים מנכין לו אם יצטרך לשלם / אין צריכין ליתן מריבות שעה על משכונות כל זמן שלא נזקף עם הקרן וכן שכירות שלא בא ליר בעליו וכן אין נותנין במעות המיוחדים למצוה או לצדקה אם אין לה הנא' מהם אבל אם יש לו הנאה מן הרויח או לזרעו אחריו נותן כפי הנאה שבהם מי שיש לו פקדון ביד אחרים ואינו נושא ונותן בו יש אומרים דחייב ליתן מהם מס אע"פ שנותן גם כן במקום שהפקדו ויש חולקין ולכויילמא אם היו לו קרקעות במקום אחר אינו נותן מהם כלום שאין המושל נותן עיניו בקרקעות שבמקום אחר במקום שנותנין על פי הערבה אינו יכול לומר ששענו אבל אם נותנין על פי השבועה יכול להיות ששענו דכשנותנין על פי הערכה שומכין ע"פ הערכתם בין שענו בין לא שענו וכשנותנין על פי השבועה הוא מעריך בדיוקא על פי שכועתו והרי טעה והא דאמר' דאין נותנין מממון שאין משלשל דהיינו מקרקעו' היינו סתמים וכדומה שאינו מרויח בהן אבל אם יש לו שנים ושלשה בתים ודר באחד מהם ומשכיר האחרים או שיש לו שדות וכרמים שמרויח בהן או שעוסק בפרקמטיא בקרקעות צריך ליתן מהם אבל לא כל כך כמו משאר ממון דלא חריף זכינייהו כמו בפרקמטיא דמשלל ליתן וכשנותנין מכתים כל בית החשוב יותר ועושה ע"ז יותר צריך ליתן יותר ובכל זה הולכין אחר המנהג ואם רוצים בעלי כיסים לקצוב מס על הכתים במקום שאין צריך ליתן מהם אין שומעין להם וכמו שאין נותנין מן הבתי' כך אין נותנין משאר כלי בית או ספרים

* לבוש עיד שועז הלכות שותפין בקרקע *

נפדה וכן התקרה ולמעלה יתקנו בעל העלייה אם ירצה ואין בעל הבית יכול לכופו שאינו מזיק לו והתקרה בעצמה היא על בעל הבית לתקנה והמעזיב והוא טיח השיש שעליה היא על בעל העלייה לתקנה שאמר עליון להתחזק כשלתג אני עלייה כנגד בית כשם טאהה עומד בקרקעך שנמלת כך העמידנו בקרקעי וקרקע של עליון הוא התקרה .

ויש אומרים דרווקא כשובר ומשכיר היו דינא הכי שעל התחתון לתקן התקרה שהרי הוא שכרו ממנו על מנת שירוד בתוכו ואם אין לו קרקע לעמוד עליה לא שכרו לדור באויר אבל בשיהפין שחלקו אין בעל הבית חייב לתקן התקרה אלא בעל העלייה צריך לתקנה דמסתמא אדעתא דהכי נחית על בעל העלייה לעלייה שלא יתקנה לו התחתון כי הוא יתקן לעצמו מה שצריך לו והתחתון אינו חושש לתקרה ואדרבה יותר הוא חפץ בפחיתותם מבתיקנה כדי שלא ידור בעל העלייה על גבו שהגנן מגין עליו ואף אם ירצה בעל העלייה לסלק הגנן כדי שיצטרך בעל הבית לתקן התקרה מחזין בידו שהגנן משועבר גמיל לבעל הבית אף כשיש שם תקרה כי הדבר ידוע שאם ירדו גשמים התקרה יעברו גם לביתו אדעתא דהכי חלקו מעיקרא שיתקן בעל העלייה את גבו שלא ירדו מן גשמים להתחזק אבל ההתחזק אינו חייב כלל להעמיד רגל לעליון וכבר מורי מהרמ"א ז"ל שבז נראה לו לדון וכל צרכי הגנן חייב בעל העלייה לתקן כשחפץ שחלקו אבל לא במשכיר .

ב נדלדלו קורות הבית והושפלה התקרה כולה וירדה לכשה לחזק אויר הבית אם הגיע לעשרה טפחים של התחתון שאי אפשר להתחזק לקשחמט למטה כלל טאי אפשר להשתמש בפחות מעשר שיכול לומר ההתחזק לעליון למטה מעשרה רשות רידי הוא ולא משועבר לך טול ופנה קורותיך מירשותי לפיכך חייבים שניהם לחזור ולבנותה כמו שהיה בחהלה אבל כל זמן שלא הגיע לעשרה טפחים אע"פ שאין התחתון יכול ליכנס לביתו אלא כשיטחה ויכנס אין העליון צריך לסייעו ואפי"כ שאמר התחתון אני אסתו ואבנה הכל משלי ואתן לך מקום לדור עד שאבננו ויכול העליון לומר אני רוצה לשרוח ולצאת אפי"כ אינו משתמש בו אלא בעצים יכול לסימר ליה לא אשתרנא להוציא ואם הגנו מהחלה שסייענו לבנות כשהשפלה כל זמן שנשאר בנינה הבית כדי שיקח אדם משוי בנינו על כתיפו ומתהפך אינו צריך לסייעו ואם לא נשאר בו כשיעור הזה אע"פ שיכול ליכנס עם המשא כשיכוף ראשו סותר ומתקן ובונה ואין בעל העלייה יכול לעכב שהרי התנו ביניהם החלה יש אומרים שאם לא נדלדלו הקורות אלא הוטפלה התקרה מחמת שנכנסו כוחלי הבית בארץ ואגיע עד פחות מעשרה הוצאת ההנכה על שניהם עד עשרה ולמעלה מעשרה ויכול העליון לעכב וכמו שנכתבא :

ג נפל שניהם הבית והעלייה הרי שניהם חולקים בעצים ובאבנים וכעפר בל אחד לפי מה שהוא שיש גבוה משל חכירו והיה אבניו ועציו ועפרו מרכיבים נמצאו אבנים שלימות ושכורות וכל אחד אומר שלי הן השלימו וראין איזה מהן ראויין להשתבר אם אבני הבית או אבני העלייה כגון אם נופל למרחוק אז העליון משתכר יותר ואם נפל התחתון אז התחתון משתכר יותר לכך רואין אופן המפולת איך היה שאם נחבט הבית מיסודו ונפל החומה במקומה התחתון יש לדעת שהתחתונות נשברו ולכן נפל הבית התחתון ואם נחבט הכותל להלן כמקל שהיה עומד נופל העליונות של הכותל להלן הרבה העליונות נשברו שנפלו מגובה רב והתחתונות שלימות שנפלו ממקום נמוך ואם אי אפשר לעמוד עליו כגון שנפל כלילה וכינס חולקין אפילו הם ברשות אחד מהם דלא חשיבני ליה מוחזק בהן דשוחפין לא קפרי אהדרי :

ראדם בשל חייב כמס היינו כשוד בעיר אבל מי שבא לעיר צריך מקרה אינו חייב כלל כיון שאינו מרויח כלום מה שאמרנו כשפוטרו נוכח המס פטור ואינו חייב לתת עם הקהל היינו שפוטרוהו קודם שקבעו המס עם המלך שלא בא לידי חייב אבל אם קבעו המס על בני העיר ואחר כך פטרו אחד חייב דכבר חל החייב עליו בעת הקביעה ולא כל כמיניה דמלך לפטור אותו ולהטילו על בני העיר . וכן מי שכחלו השר חלקו במסים אף על פי שמנכה חלקו לקהל אם בא על ידי בקשתו צריך ליתן לקהל חלקו דשוחף שהציל סהם הציל לאמצע והכי נמי הקהל לשהפין במסים הם ואם השר פטרו מעצמו ומנכה אותן ממס הקהל הרי הוא שלו לבד דלו לבדו מחל השר ויש אומרים שקודם שנפתרו עם השר אין כח ביד השר לפטור א' מהן או להקל עליו מטים דחיישנין כמא השר כבר יש לו הסכמה בדעתו מה שירצה ליקח מכולם וכשפוטרו א' מהם אמרינן הוא אינו מפסיד כלום כי מה שפטר זה הטיל על האחריו ואין כח ביד השר להקל על זה ולהכבי' על זה או להפריד זה מזה דכבר הם משהפין יחד לתת כל אחד מה שמגיע עליו אבל אם כבר נהפשו עם השר ומחל אחר לא' חלקו ומנכה אותו והקהל אפי"כ עז בקשהו הוא שלו דאע"פ שלא פ"י שהציל לעצמו סהמו כפירושו ואין צריליהנו להקהל ומי שפטרו המלך או השר סתם ממסי וארנונו' מ"ס משאר צרכי העיר לא פטרו וחייב ליתן לכל צרכי העיר יחיד שנותן חק למלך אפי"כ צריך ליתן עם הקהל שהם כשוחפין ; הקהל שוחפין זה עם זה במסים הקצוי' אבל כעלול' אינם שוחפין דע"ס כן לא נשתכח ואם הניטל מעלול על קצתן האחרים חייבין לסייעו ואפי"כ הגליל החלה על כולן וברחו קצתן או נפטרין בחכמתן פטורים ועל ס' קצח . ואם ברה עלייה על עיר אחת כל הקהלות אשר יש להוש שנים עליהם יעבור חייבין ליתן לזה ולבטלו שהרי גם להם יש תועלת בו שלא יעבור גם עליה' וכמס שאינו קצוב יכול המלך או המושל להפריד או לחבר הנותנין כפי מה שירצה ואין רשות לאיזה יחיד או קהל לגרום עם המלך לחברו לאיזה קהל או להפרידו אם יבא מזה הדיק לאחרים ואם עשו יש להם דין כנסר אך רשאין לומר אנחנו כועטין או כדומה לזה והמלך יעשה מה שירצה ובני המדינה שהיו שוחפין בנהיגת מסים ואח"כ נתן המלך קצת המדינה לבני אדם גם המס יבא ליד בן המלך כחפרדו זה מזה ואם המס עדיין הוא ביד המלך השוחפין קיים כמו בראשונה . מי שהפשו השר והוצרך להם לו ממון הרבה ועי' כך פטרו ממסים פטור לתת עם הקהל דאונס וצא אבל אם משרת לשר ועל ידי כך פטרו חייב דלאו כל כמיניה דשר לשלם למשרתו בממון הקהל ולפטר המשרת בשכר כך כמו שנכתבא רי יש אומרים שאם הוצרכו להוציא הוצאות שיעזיר להם השר על שטרי חובותיהם אותם שאינם נושאים ונותנין בשטרות אין חייבין ליתן לזה קהל שפטר א' מסמים פטור בלא קניין וכן כל דברי הקהל אינם צריכים קניין דהיו באילו נעשה ככד ומה שנעשה בפני ב"ד אין בו חזרה מיהו יבולין לומר שלא פטרוהו רק לשנה יע"ל סוף סי' ה"א מדיני תקנה הקהל ובני העיר נמצא בתקנות קדומות שלא להוציא שליית או ספר מבית הכנסת בלי רשות בעלים כדי שיכול כל אדם להניח שלייתו וסדרו בבית הכנסת שיהא מוכן לו לפעם אחת ולא יחירא שיקחורו אחרים לביתם אפי"כ בלא תורת גניבה .

קסד בית ועלייה של שנים ומה יש על כל אחד לתקן וכו' ח סעיפים

א שנים שהיו שוחפין בבית בניו וחלקיהו אחד נטל את הבית ואחד נטל העלייה וכן שכיר ששכר את העלייה פבעל הבית כל קלוקל שיארע בכתלים מן התקרה ולמטה חייב בעל הבית לתקנו ואם אינו רוצה לתקנו בעל העלייה

לבוש עיר שושן הלכות חלוקת שותפות

ד של שניהם אחד מהם יכול לסותרה שלא חזיק והשני צריך לתת חלקו :

קסח מי שישלו גינה תחת כד של חברו ובו סעיף אחד :

א בית הבד הבנוי בסלע שהוא שלו וגינה על גביו כגון שחקק אדם בסלע כמו כיפה והעמיד בו בית בדרו והיה תל אחר גינה למעלה על הכיפה ונפתחה הכיפה שאין בעל הגינה יכול לזרוע גינתו אפילו לא נפתחה אלא ד' ספחים במקום אחד בעל הגינה יורד למטה וזורע עד שיעשה בעל הבד לבית בדרו כיפה בעניין שיוכל בעל הגינה לזרוע הכל למעלה וכל זמן שלא עשה בעל הבד כיפה לבית בדרו זורע בעל הגינה כל הקרקע למטה אפילו מה שאינו נגד הפתח ולא אמרינן שזורע מה שבנגד הפתח למטה והשאר למעלה שאין אדם זורע לחצאין ואע"פ שכל שאר בית הבד מחופה בקירוי איפשר לזרוע זרעים שאין צריכין לגשמים כגון חזרת אבל אינו יכול לכופ אב בעל הבד לזרוע כיפה שאינו משועבד לכך לא שנא אם הם שוכר ומשכיר לא שנא אם הם שותפין דהכא נגד התחתון צריך לתקרה שלא יתקלקל בית הבד שלו שאינו דומה לבית שיש נגד על גביו והתחתון סומך על הגג לא על התקרה :

קסו מי שנפל כותלו לגינת חברו ובו סעיף א'

א מי שהיה כותלו סמוך לגינת חברו ונפל כופין אותו לפניו אבניו ואם אמר לו פנה אותם ויהיו שלך אין שומעין לו שאין סוכין לאדם בעל כרחו ואם נתרצה בעל הגינה בכך ופינה אותם וחזר זה ואמר תן לי אבני ואין לך אלא יציאותך אין שומעין לו שכבר זכה בהן זה בהפנתו אותם ברשות לקחת לו אבל כל זמן שלא פנה אותן אפי' הם בחצירו של זה ואמר לו פנה אותן ויהיו שלך לא קנח לו חצרו שהרי לא הקנת אותם לו אלא עד שיפנה אותם נל :

קסז שתי גינות אחת גבוה מהברתה ובו ב' סעיפים :

א שתי גינות זו אצל זו וזרקקות האחת גבוה משל חברתה וירק גדול באותו הגובה סביב התחתון לעליון כל שהעליון יכול לפשוט ידו וישול אותו מעיקרו הוא שלו אע"פ שגם ידו של התחתון מגעת שם דמעפרו של עליון הוא הי וגדל ובלבד שלא יאנוס העליון לפשוט ידו יותר מדאי והסא' הוא של התחתון אפי' אם הוא גובה ממנו הרבה עד ש צריך לעלות בסולם כדי לטלו משם דאע"פ שכל העפר שכנוב הוא של עליון דהא כנגד גינתו הכל שלו עד תהום ארעא מכל מקום כל מה שלא יכול לישול כפי שיש ידיו בעלם מ' אש מיניה ואפקורו היא דמפקר לגבי התחתון מפני שננאו הוא לו לישול רשות ליכנס לתוך של חברו ללקוט ואם ידו של עליון מגעת עד למטה הכל שלו דהא בקרקעו קא גדל מכל מקום אמרו דל שמה שהיא פחות משלש ספחים סמיך לקרקע הוא של התחתון מפני שהעליון התייאש גם מזה ומפקירו שיבוש לקחתו פן ילעז התחתון עליו לומר שהיא נוטל מה שברשותו ואם אינו נמוך כל כך שיד העליון מגיע לעיקר ולא לנוף או לנוף ולא עיקר מביעא בנמר' של מי הוא ולא איפשיטא לפיכך לא ישול אלא יחלוק עם התחתון כדן ממזן המושל בספק שחולקין ואם נטלו אין מוציאין מידו כיון דספק הוא של מי הוא הס'עא :

ב אילן העומר על המיצר שהשרשים הולכין ומתפשטה לשני השדות אף על פי שהוא נוטה כולו לתוך שדהו של אחד מהם שניהם חולקין בפירותיו דאולינן בתר שרשוהי והם יונקים מקרקע שניהם ואם עומד כולו בשדה של אחד

ד היה אח' מהם שכיר מקצת האבנים והן שלימות והשני מודה לו נוטלן אפילו הם גדולות וטובות יותר משאר הלכנים והשני נוטל כל כך שלימות בינוניים כנגדן וכן אם השני אומר נ' ידענא ונ' לא ידענא נוטלן זה כולם דהוה ליה השני מחוייב שבועה דאורייתא דמודה מקצת ואינו יכול ליטבע על השאר שהרי אומר אינו יודע ופתוך אינו יכול ליטבע משלם כלומר נוטל זה כולם :

ה אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות הבית עד התקרה כדי שיכנה הוא עלייתו של גבי ובעל הבית אינו רוצה הרי אינו יכול לכופו לבנו שאין נכסיו משועבדים לו בשביל לבנות אבל בעל העלייה כונה את הבית כמו שהיה ויושב ודר בתוכו עד שיתן לו יציאותיו המגיעין עליו אם היה בונה עמו עכשיו ואח"כ כשיתן לו יבנה הוא עלייתו אם ירצה ואם שניהם עניים שאין אחד מהם יכול לבנות ורוצים לחלוק הקרקע ולזרעה שיערו חז' לבעל העלייה אינו נוטל אלא שליש הקרקע ובעל הבית שני שלישים וכן אם היו מוכרין הקרקע מדעת שניהם נוטל בעל על יד שלישי המעות ובעל הבית שני חלקים :

ו ואם נתרצה בעל הבית לבנות ביתו בונהו כמו שהיה ואם בא לשנות בכותלים אם חזיק אותם והרכה ברכבה יותר ממה שהיה שומעין לו שהרי הוא טובח העליון שיוכל להעמיד עליו בנין בכד וחזק אבל אם רצה למעט ברחם או לפחות מהחזק כגון שהיו אבנים וכקט להחזיר לבנים גביצא בהן אין שומעין לו וכן הרבה בחלונות או שהוסיף בגובה הבית אין שומעין לו כשמרבה בחלונות הוא ממעט חזקת הבניין וכשהוא מוסיף בגובה הוא מטרין את העליון לעלות יותר ממה שהיה שצריך לעלות מקודם ועוד שהנסוך הוא חזק ס' הגבוה לכך אין שומעין לו אבל מיעט בחלונות או שמיעט בגובה הבית שומעין לו :

ז וכן בעל העלייה כשבונה בונה כמו שהיה בתחלה ואם בא לשנות הכותלים להרחיבה ולהחזיקה אין שומעין לו מפני שהוא מכבד על כותל התחתון אבל למעט שומעין לו וכן בקורת התקרה אם שינה אותם מכבדים לקיים ממה שהיו שומעין לו לכברים מהם אין שומעין לו הרבה בחלונות או שמיעט בגובה העליון שומעין לו שהרי הקיל על התחתון אבל אם מיעט בחלונות או הרבה בגובה אין שומעין לו שמכבד על התחתון מיהו במקום שאין מקפידין על כובד הבניין אם היה מנהל לשנות אולינן בתריה י' אומרים הא דאיסוריה לטנות היינו כשלקחו או ירשו זה הבית וזה העלייה אבל כשבנו ס' ההפקר יכולין לשנות כל אחד מה שירצה שהרי בתחלה אם היה רוצה היה בונה כל מה שירצה ומפני שבנה כך כמו שהיה לא הפסיד זכותו בזה שאין שייך מחילה דלמי מחל אלא שהיה ישר בעיניו לבנותה כך ודעתו היה כשירצה לסנו' שישנהו :

ח יש מי שאומר שכל הדברים הללו משני הבניין לא נאמרו אלא בבית לאחד ועלייה לאח' שאין לבעל העלייה בבית חלק לא באבניו ולא בכניינו אלא שיעבוד בלבד שיכול לבנות עליו וכשם שאין לבעל הבית חלק בעלייה כך אין לבעל העלייה חלק בבית רק שיעבוד בלבד שנשתעבד כע' שיכול הוא לבנות על גביו ולפיכך למה שנשתעבד נשתעבד אבל להכבוד או להוסיף על השעבוד אין שומעין לו אבל שכנים שבנין כותל בין שניהם שהמקום והאבנים הם של שניהם הרי כל אחד בשלו וכשל חברו הוא בונה לפיכך כל א' בונה ומנכיה ומכבד כמו שירצה ובלבד שלא יגביה כל כך שיתקלקל הכותל לפירותו עיני הבקאים בבנין כותל שבין ראובן ושמעון הוא של אחד מהן לבדו יכול לסותרה כשירצה ואין השני יכול למחות ואם היא רעועה אע"פ שהיא

* * * לְבוֹשׁ עֵיד שְׂדֵשׁ הַלְבוּשׁ שׁוֹתֵפוֹן קִי יָחַד * * *

אין לורשות ליכנס שם אלא ביום בשעה שדרך בני ארץ ליכנס דפסחמא ע"מ כן חלקו או ע"מ מברולו שלא ישרהוהו בלילות לעמוד ממתהו ולפתח לו האין לו רשות להכניס שם בהמתתו להשקותם מן הבור שאין זה צורך הכור ולא על דעת זה מברה לו אלא כמלא ומוציא לחוץ. וכל אחד מהם עושה לו מפתח לבור בעל הבור עושה לו מפתח לבור מי בורו שלא ישאכו ממנו בלא רשותו ובעל הבית עושה לו מפתח לעושה פתח עצמו הפתוח לבור כרי שלא יוכל בעל הבור לשאוב מבורו בלא ידיעתו שלא יכניס לביתו של בעל הבית אלא אם כן ישנו בביתו מיום חשד אשתו וכיוצא בו הקנו כן ורוקא בכור וכול למח' בידו שלא יכניס בו בלילות שכן דרך בני אדם כשהולקין או סוכרין מור סחמא אבל מי שיש לו חדר בחדר כמור של חבריו יכול ליכנס שם כן בלי כ"ץ בלילות ובהדר מפתח על מנת כן חלקו או מכרו :

ב טי שיש לו גינה לפניו מגינה של חברו סנפל לו לחלקו או שקנה ממנו סחם ויש לו דרך על החיצון באמצע שדה אין לו רשות ליכנס בו בלילה ולא להכניס לתוכה הגדין לקנות מירקו גינתו ולא יכנס להוכה כשאין צריך ליכנס לגינה זו אלא רוצה ליכנס דרך עליה

לשרה אחרת לקצר את דרכו שאין זה צורך גינה זו ועל מנת כן לא נשתעכר לו והחיצון זורע את רדוד דכין דבאמצע שדהו הוא יש לו היוק גדול ואנן סהדי שלא מחל לו הדרך מכל וכל שלא יוכל לזרוע לשם נתן לו דרך מן הצד מדעת שניה' אין כאן היוק גדול ונכנס בה בארץ טעה שרצה ומכניס לתוכה תגרין ושניהם אינם יכולין לזרעה דכין שמן הצד נתן מדעת שניהם כפתמא להילוך יהדירה ולא לזרוע. אבל מ"ס לא יכנס מתוכה לשדה אחרת שאין זה צורך גינה זו. וכך הדין מי שיש לו בית לפניו פכיו של חברו שלא יכניס לתוכת הגדין :

קע גנות המסקות פים מסעיין אחד רובו ב' סעיפים :

א חמס גינות המסקות מים מסעיין אח' ונתקלקל חמעיין כולן סהקנות עם העליונה שהרי אין המים יכולין לבוא לתחתונה אלא דרך העליונה נמצא תיקון העליון' היא לעורת התחתונים אבל העליונים אין צריכון למיעד התחתונים כשמתקנן למשא' סהתיקון של משה אינה לעורת העליונים אלא לרעהם שכל זמן שהמים רצים למטה המים סהמסעיין מן המעיין ואין להם מים לעליונים להק' גינת נמצ' סהתחונ' מתקנת עם כולם ומתקנת לעצמה והעליונה אינה מהקנת אלא לעצמה וחילופיהם כחצירות המקלות פים למיב כמז שנתבאר לעיל סימן קס"א :

ב אמת המים סביב' מים מן הנהר לשוח' ודני' ל' ל' כורות למלאותן שאם הייבס האמה ימלאו מן הבור וישקו השדות ודני' מן האמה על פי הבור תקנו חכמים סהבורות שבשדו' העליונות שקדמו חפירות' קודים סהשטיני האמה לכאן ימלאו תחלה מפני שהן קרובים ל' טי' האמה ויש להם רשות לסכר' האמה עד שימלא כורות' ונזר' כך ימלאו התחתונים כרוחם והוא תקנת רבנן' על' ש' מן הדין שהרי המים חלקר הם לכל זמן הדין כל הקודים כון דרך הילוכן בלא סכירה זכה עשו ח'ל' תקנה זו מפני ח'כי' שלוש שלא תרא' מחלוקה ביניהם לומ' אני מסכר תחלה אלא יסכרו כולם על הסדר' שהם קרובים לאמה יותר לסכר' תחלה לא יסכו בידו אבל בנהר' הדולבת על פני השדות דפתמא הוא קדמה לכורות וכן באמת המים יהודעה שקדמה חמס' קודם לחפירות הבורות כל הרוצה לדחל ידלה דרך' הדולבת ואם בא אחר לשכר כרי' שיחזרו לו המים זיסקה תחלה או למלאות בורו תחלה ואח' יפתח ובא אחר שהתניו למחות ביד

מהם ונזשה לשדה אחרת הפירות של בעל השרשים ראזלינן בהרייהו שונקין מקרקעותו :

קסח שטף נהר את זיתיו והמכור זיתיו לעצו' ובו ב' סעיפים :

א שטף נהר זיתיו ושתלן בתוך שדה חברו ואמר הלה זית אני נוטל בארץ ישראל אין שושעין לו אלא צרי' להניחו בקרקע שנשתל שם אם ירצה בעל השדה משום ישוב ארץ ישראל בלומר שסומכן על זה הראשון וודאי ישע אחרים וזה כיון שלא היו לו סכר לא היה הפץ בהן ועכשו מן השמים הצריכותו ולישע זיתים ואם עקין הנהר עם גושיהן בעניין שראויין להחתי' על ידן הרי הוי'ונק מקרקע של שניה' מגושו של זה וסקרקעו של זה שנה' שם לפיכך כל ג' שנים הראשונים שאב לשם יחלקו הפירות כעל השדה עם בעל הזתים ולאחר שלש שנים הכל לבעל השדה ומעטא מיום דאמר ליה בעל השדה לבעל הזתים עכשו למה אתן לך מה הנאה יש לך זית שלך אם הייתי נוטע אני שדי אילן זית לפני שלש שנים וכי לא אכילמא השתא כל הפירות שכבר היו עוכרים כל שלש שנים של ערלה דבשלמא תוך השלש שנים היה לי הנאה מן הזית שלך על ידי שדיה הגוש שלך שאילולא היה הגוש שלך היו הפירות' אסורין עלי משום ערלה שהיה אצלי נטיעה חדשה ועל ידי הגוש שלך נפטר מן הערלה לכך מן הראוי היה שאתן לך חצי הפירות אבל עכשו למה אתן לך כלום טול נושך ולך כבר נשרש הזית בקרקעי ועכרו שני הערלה ובכ' אכ' לומר ליה בעל הזית תוך השלש תן לי כל הפירות דאלו נטעת אתה היה ערלה והרי כל הפירות' תוך שלש הן ס' דאל' אי לאן גוש שלך והיה יונק' מקרקעי לבדה אע"פ שהיה ערלה היו הזיתים רקים ולא היה להן צל והיה זרענה תחתיהו סילקה ודקו ועי' נושך וקרקע שלי היו הזתים נפים והפסדתי זרעתי לכך לקחתי חצי הפירות אבל עכשו הכל בא מקרקע שלי ונושא שלך אינו מעלה ואינו שוויר לכך אחר השלשה שנים כל הפירות' שלו ובכר שצריך לתת לבעל הזית דמי אילן הזית כמו שהיה טוה מתחל' בעת שנספחו הנהר שדרי' גוף העיל' הוא שלו והוכר' להניחו שם משום יסוכ' ע' לכך צריך לתת לו דמי זיתיו כמו שעומרים לימכר לנשות ואם זה אוסר לו טול אילנותך שושעין לו שאין נפוי' אמותו לישע זיתים בתוך שדהו אם אינו רצה ואם לא נקח עם גושיהן והרי הוא ערלה ואינו ראוי עכשו לישע נותן לו בעל הקרקע דמי עצמו והכל שלי מיד כד' בא"י אבל כח' לבין אחר שלש שנים כין תוך שלש שנים אם בא בעל הזתים לישול זיתיו הרשות בידו :

ב חסור ציתו לקצו לעצים אם פסק עמי שקצצם מיר והשהו אותן כל הפירות שישעו הרי' זון לבעל הקרקע שהרי ינקו הכל ממנה ולא היה משועב' להשהותן ואם החנה עמו לקיין כשירצה הרי משועבד להניחה סם וכל יניקתם בין כך הוא של הלווקה לפיכך כל הפירות הם של לוקח אע"פ שקנאה לעצים מבר סחם זה אומר קרקעי גדלה חח אומ' דתי גדלו אם עשו זיתים רעים שאין יוצא טחן רביעית' שמן חון מן ההוצאה הרי אילו של הלווקה שהוא בעל הזתים שדתיו גדלו ואין בעל הקרקע מקפיד' על יניקה מעשת כזו ואם עשו זיתים טובים' מסמאה מחס יוצא רביעית' שמן מלכר ההוצאה כח שני' אם יש כאן ויחלקו :

קסז מי שיש לו בור לפניו מבורו וגינה לפניו מגינתו וכו' ב' סעיפים :

א מי שיש לו בור של מים לפניו מביתו של חברו ושצן על לי לחלקו או מברו לו סחם ויש לו דרך עליו לשאו' מינו

* לבוש עיר שושן * הלכות חלוקת שותפות * קד

יהיה דחוק הדין עם ראובן שאף על פי שהוא דחוק מ'מכורין לישב רבים היושבי' על פסל אחד בבית הכנסת והוא שב בראש רוצה להוסיף עוד מקום אחד אצל מקומו והיושב אצלו רוצה לכהות באמרו שצבשו הוא שני אצ' הראש ואם יוסף יהיה השלישי וירבה לו הדרך הדין עמו ויכול למהות ועל פי קס"ב :

ואיזהו דין חלוקה כל שאינו יחלק לפי השותפין יגיע לפחות טבתם חלק ששם הכל קרוי עליו אבל אם אין שם הכל קרוי על ההלק אין בו דין חלוקה כיצד כל הצר שאין בה ד' אמות על ד' אמות מרובעת הדין ד' אמות של הפתח' א"ת קרויה חצר שאינ' ראויה להשמיש הבתים וכל שדה שאין בה כדי זריעה ש' קבין אינה קרויה שדה וכל גינה שאין בה כדי זריעה חצי קב אינה קרויה גינה וכל פרדס שאין בה כדי זריעה שלשה קבין אינה קרויה פרדס לפיכך אין חולקין את החצר עד שיאה ד' אמות לכל אחד ואחד מהשותפין ולא את השדה עד שיאה בו זריעה ש' קבין לכל א' ולא את הגינה עד שיאה בה חצי קב לכל א' וזהו ולא את הפרדס עד שיאה ג' קבין לכל א' ואחד כד' א' וכיוצא בה שאין צריכין יותר לעבודת יום אחד אבל בכרי וכיוצא בה אין חולקין את השדה עד שיאה בה כרי הרישת יום לזה וכדי הרישת יום לזה ולא את הפרדס עד שיאה בה ל' אילנות לזה ול' אילנות לזה כרי עבודה אדם אחד ביום אחד יתרה שמיסקים אותה ככלי עד שיאה בה כדי שימלא הפועל יום אחד לזה ויום אחד לזה משום שכר פועל שאם יגיע לחלק א' פחות סה וצטרך לשנים לפועל כיום שלם וה' הפסד בחלוקה זו היה בו דין חלקה וכבר אחד מהן חלקו לשנים א' הורישו לשני בניו ועכשיו לא יבא לאחד מהם כרי חלוקה אינם יכריזו לעכב בחלוקה ולא עדיפי מנביא דאתו מחמתיה היו ארבע שותפין ביהד לשנים יש להם שיעור חלוקה ולשני' אין לר'ם שיעור חלוקה השנים שיש להם שיעור חלוקה נוטלין חלקן והשני' האחר' נשארו שותפין ואפי' אמר א' אצותן שאין רהם כרי חלוקה' הנו ל' ג' חלקי ואם כן יאמר לרביע' פחות מכדי חלוקה וכדי לבטל החלוקה אמר כן אין שומעין ל' שהיו שותפין בבית לשנים היו להם כרי חלוקה ולאחד אין בו כדי חלוקה קנה אחר כן השנים חלקו של האחד שאין לו כדי חלוקה אינו יכול לבטל החלוקה אע"פ שהמכיר היה יכול לבטלה דהא סוף סוף לגביה יש לו שיעור חלוקה :

ד' ישמי שאומר דהא ראובנין שהאח' שאין לו שיעור חלוקה יכול למחות ה'ם כשאין לו קרקע אחרת להשלים לו שיעור חלוקה אבל אם יש לו קרקע אחרת אצל זו הראויה להצטרף עם זו עד שיהיו כין שניהם שיעור חלוקה הואיל ואם היה לו שיעור חלוקה והיה לו קרקע אצל זו היה יכול לכופ' את דבירו שיהנו לזו שהיא אצל מיצר שלו כמו שיהבאר השת נמי יכולין לכופו לחיק לצרפה עם מיצר שר' : ד' יש מי שאומר שאם באים לחלוק ביה או חצר אע"פ שיש בו כדי חלוקה אם אין בו כדי שיגיע לכל א' ואחד ררך בפני עצמו שלא יצטרך לעבור על של חבירו אין בו דין חלוקה ויא' עוד דבענין ג' שיוכר והשתמש בחלקו כל מה שהיה משתמש בכורו כגון אם היה מ' חץ או בית הכס' צריך שיאה ג' בחלקו אע"פ שיש לו כיוצא בו במקו' אחר או שיוכל לעשות אחר ככאן אין זו טענה כי בכאן הוא רוצה להשתמש בלא הוצאות טעות יוכן אם רוצים לחלוק בית שיש בו דין חלוקה והיה נפסד ונגרע ע' החלוקה אין יכול לכופ' חבירו כל שנראה ל' שהפס' יותר מהמשו' וכן אם אין בה דין חלוקה ויש חומה רחבה ואם יקלושה והיה בו דין חלוקה אם נרא ל' ד' שאינו מויק לבניו כופין זה את זה לחלוק וביה שיש בו דין חלוקה אם יחלקוהו לרחביו אבל אם יחלקוהו לארבו לא יהיה בו דין חלוקה חולקין לרחביו וא' יש בו כצ' א' כניינו ובצ' ב' ית ב ב ב ב

בידו יסכור כי הוא רוצה להשק' תחלה בזה אמרו כל דאליים גבר ונ' דשעמא דכל דאליים גבר דהכא אינו דומה לשעם דכל דאליים גבר דלעיל ס' קל' ש' דהתם מיירי ברבר שהיה כח ביד כ' דמהות ביד האליים שלא יגבר על חבירו בכח אלמותו רק שיגיה הדבר כך בשב ואל תעשה או יתפשטוהו הג' ויהיה מונח בידם עד שיתברר הדבר מ'ם סמכו על הטעם שאתו שיעור שהאמת אוהו נמסור נפשו עליו כיוהר והדבר ברור להם שה' גבר על האח' לכך הניהוהו בכל דאלי' גבר אע"פ שאפ' ל' לא לידו מחלוקת מ'ם איפשר ג' שיוכר הדבר לבעליו אבל הכא כל א' יש לו טענה לדבריו זה יאמר אנא מקרבנא טפי למיא לכך אסכו' ואמלא ראשונ' זה יאמר נהר' כפ' שיהיה ליזל וישבנמ' דע' צמורא' קצה נוש' לזה ולזה ולא היה בידם שום דעת מכרעת לאחד מן הדעות יותר מלאחרות לכך אמרו בזה כל דאליים גבר ומכאן ספק מורי מהרמ"א ז"ל הבאתיו לעיל סוף סימן קל' ש' דככל דבר שהפוסקים חלוקים בו והוא דב' שאין בו דין חלוקה אמרינן בו כל דאליים גבר אבל ג' דלאו כלל הוא ולא דמי שעמ' כל דאליים גבר דהכא לשעמ' דינא דכרי דאליים גבר דסי' קל' ש' דהתם מיירי ברבר שהיה כח ביד כ' דמהות ביד האליים שלא יגבר על חבירו בכח אלמותו רק שיגיה הרבר מונח במקומו שלא יגע בו ואז נס' כל העולם יניחוהו שאינם שלהם ולא יגעו בו או יתפשטוהו הכ' ויהא מונח בידם עד שיתברר הדבר של מ' הוא ולא רצו חכמים לעשות זה כן הטעם שבהבתי ט'ם וכמכו על טעם ישמי שהאמ' אחו' יסכור נפשו עליו יותר ואמרו כל דאליים גבר וע' הרתעצמה רכל דאלי' גבר והברר אמתה הדבר והעשוק יציל את עצמו כמו שהבנו ט'ם וזה הטעם לא שייך בדבר שהפוסקים מחולקים בו לכך אמרתי ט'ם דנ' דהוי ביה דינא דגוד או איגוד ככל דבר שאין בו דין חלוקה אבל הכא בנהר וכאמת המים כיון שלא היה אצלם הכרע כדעת אחר מהם לא יכלו למצא דין אחר רק כל דאליים גבר אע"פ דליכ' לסימ' הכא טעמ' שמי שיעור שהאמ' אחו' יסכור נפשו כו' ולא שייך טעם זה הכא כלל אלא לא יוכלו למצ' דין אחר שאם יאמרו להופשי כבי דינא עד שיתברר הדבר פי יוכל לאסוף הפים כחפניו אם יאמרו יהיו מונחים ולא יגעו בהם המ' ירצו וילכו לאיבוד או יבוצו אחר' ויקחום ואי אפשר לשומרם לכך לא מצאו להם שום חקנה בעולם רק כל דאליים גבר מה שאין שייך לומר כן בשאר עניינים דשני פוסקים חלוקים בהם ג' :

חלכות חלוקת שותפות קרק

קעא איזה דבר שהשותפין כופין זה את זה להלוק וכל דינו ובין סעיפים :

א' שהפין שיש להם קרקע בשותפו' בין שקצוהו בשותפו' או ירשוהו או ניתן להם במתנ' או שהחזיקו בו מן ההפקר או שצדק קנה מחכירו הצי שדהו ובקש' א' מן השותפין לחלוק שהיה לו חלקו לבדו אם יש באותו קרקע דין חלוקה כופה את שאר השותפין וחולקין עמו ואם אין בו דין חלוקה אין א' מהם יכול לכופ' את חבירו לחלוק וכך הדין במטלטלין ואם היה בו דין חלוקה וקבלו קניין שלא לחלוק אינו יכולין לחזו' בהן :
 ב' גד' בשותף א' מהם מכו' את חלקו במקו' שהם שותפין בו אלא יד כולם משתמשות בכל מקום אבל אם היה א' מכיר את חלקו אם הוא במקום שיש בו משום היזק ראיה אף ע"פ שאין בו דין חלוקה כופין כל אח' מהם את חבירו להכדיל בין חלקו ובין חלק חבירו כדי שלא יזיקו זה את זה בראייה ראובן ושמעון שיש להם מקומו' בבית הכנסת זה אצל זה ראובן רוצה לעשות מחיצה ביניה' ולהכניס המחיצה בתוך שלו וסמעון רוצה לעכב באמרו שאם יעשה מחיצה המקום

לבוש עדר שושן הלכות חלוקת שותפות

אין בו כל כך בניינים מעלי' כנסתם עד שהיו חלקים שום והכר כדי שלא יצטרכו לשכר הבניינים ולהפסיד אבל מדעת שניהם עושין מה שירצו :

ו ובמקום שאין בו דין חלוקה או בדבר שאי אפשר שיחלוקו בגן שיש להם שפחה בשותפות או כליאם אמר אמהשוחפין להבירו נזר או איגוד פי' מכור לו חלקך בכך וכך אוקנה ממני חלקי בשער הזה הדין עמו ובכפי' את הנתבע למכור לחבירו או לקנות ממנו אפי' יטוש אותו כיוקר הרבה מכדי שוויו כרי שלא יקנה שכוונתו להעלותו כדי שיזושר לו אפילו הכי שיענין לו אבל אם אין התובע רוצה לקנו' אותה או לאיציא בזה יקנו' אינו יכול לכופ' את חבירו לקנות ממנו אפילו בשער הנזל שחבירו יכול לומר לו אינו רוצה שאקנה אלא שאמכור לפיכך שני אחים א'עני ואחד עשיר שרנ' להם אביהם מרהץ או ב'ת הכר אם עשאן האב לשכור הסכר לאמצע כל זמן שירצו לעמוד בשותפות ואין העשיר יכול לומר הסכר חלקך שאין דרך לשכור דברים כאלו להצאין מה שאין כן בשרקלין עשאן האב לעצמו אין העני יכול לכופ' את אחיו לשכור' אותם אלא משתמשין בהם כדרך שנשתמש אביהם והרי העשיר אומר לעני קח לך זהים וכא' ועשה אותה בבית רבד קנה לך עבדים ויביא יורחצו במרחץ ואין העני כופה את העשיר לקנות חלקו אא"כ אמר לו קנה ממני או מכור לי והריני לוח וקונה או הריני כופר לאחרים וקונים הדין עמו ולא שלא יוכל לומר ניד או איגוד כשאינו לו מעות אלא רוצה לכבור ואימ' לונוד אתה בקנייתך או איגוד אני בסכירתך ואין אדם יכול לומר לחבירו נזר או איגוד בפתו' משוויו דל"כ ידחיק העשיר את העני למכו' את שלו בפחות משוויו כיון שירדע העשיר דלרש אין כל ויצטרך העני להנחות לו בזול על כרחו ולקחה מדה הדין :
ז אמר ל' אחד מהם אינו קונה אלא הנני מכור חלקי סוכרים אותו לאחרים :

ח אמר כל אחד מהם אינו מכור אלא כל אחד אומר אני רוצה לקנות חלק חבירי או שאין א' מהם רוצה לא לקנות חלק חבירו ולא למכור חלקו אלא ישארו שותפין אם היה המקום עשוי לשכור' או חולקין שכוונתו לכל אח' לומר לחבירו או שברחו אתה בכך או אני אשכרתי בכך כדינא דנוד או איגוד דבכל מקום שיוכלו להשוות עצמם בדינ' דנוד או איגוד עריך מכל החלוקות ואם אין המקום עשוי לשכור אם ה' חצר או חנות או בית שאי אפשר להם לדור יהר' סוכנ' בה כל א' שנה בפני עצמו וכן לעולם הואיל ואי אפשר שישכנו בו שניהם כאחד מפני הזקק ראייה שהרי אין בה דין חלוקה ואין אדם עשוי לשרו' כל שלשים יום לפנות מחצר לחצר אלא משנה לשנה וי'א דבחי' לעולם צריכות להשתמש ביחד שהרי אינם יכולים לבא לביתם אלא דרך ההצר והיאך יבנס לביהו בסנתו של חבירו ומהאי טעמא אין בחצר דין נזר או איגוד ודווקא בארבע אמות הצריכים לכל פתח או בדרך הצריך לכנסה ויצאיה אבל בשאר חצרות אין ביה נזר איגוד ועל סעיף י'ז אם האחד יש לו כו' שני שלישים והא' יש בו שלישי ואין בו שינוע לבעל השליש שיעור חלקו' שראוי לדור בו לבדו בחלקו' אם יחלקוהו ואם ידור בו שניהם יהר' יפסיד בעל השני שלישים שבעל השלישי ישתמש בב' בכל סיון כמו שישמש בעל השני שלישים והילכך אילו היה החצי שלו ואינם יכולין לכופ' זה את זה כדינא דנוד או איגוד כיון שאין החלקים שווים שאין סברא שיכולין לומר נזר שני חלקים או איגוד חלק אחד וכן איפבא לא יוכל זה לומר נזר חלק אחד שלו או איגוד שני חלקים ש'לך ועל סעיף י' כיצד יעשו יפילו גורלות אחד מסנה ואח' משנת' ואיורו שיש לו שני שלישי ושהמש' בו לבדו שתי שנים רצופה והשני ישנה אחת וכן לעולם רק שיפילו גורל מ' מהם יהיה המחליל בעל השליש תחלה ש' ואח"כ בעל השני שלישי שנתים או בעל השני שלישים תחלה שנת' ואח"כ בעל השליש שנה וכן

לעולם ובלב' שלעולם יהיו לבעל השני שלישי' שתי שני רצופ' שלא יאמרו בהחלה ידור בעל השני שלישי' ש' ואח"כ בעל השליש שנה ואח"כ בעל השני שלישי' עוד ש' ואח"כ יחזור ויתחיל שאין זה מן הטוב והישר לטרוח עליו להתקן לו שתי שני' וראשוני' ואם מרחץ הוא כל אח' רוצה לרהוץ בכל יו' כן נכנסים בה שניהם המיד' כל אח' לפי חלקו וכן כל דבר שראוי להשתמש בו ביחד ואינו עשוי לשכור כגון ספר הורה או מצע ששניהם צריכים לו בכל יום אין א' יכול לומר לחבירו השתמש בו אחת יום ואני יום או שנים כפי החלק שיש לו בו שהרי זה אומר לו בכל יום אני צריך להשתמש בו ומשתמש בו בכל יום לפי חלקי' ואם הוא דבר שאין יכולין להשתמש כאחד ככל יום החלקן אותו בימים שלימים וכל זמן שלא חלקו והשתמש בו אחד מן השותפין לבדו אפילו כמה שנים השני לא היה כאן או היה ושתק אינו יכול לומר אח"כ אשתמש ונס אני לבדי כך זמן כסו שנסתמשת אתה שזח יאמר לו כל זמן שלא חלקנו אני לא נשתמש אלא בחלקי' אתה מה לי ויך למה לא באה ונסתמשתה אתה כחלקך ואם רוצים לחלק תהחיל החלוקה מהיום ומה שדר בו זה לבדו לא יחשב וכן הדין במקום בכ' הכשישב עליה זה אפילו כמה שנים והשני לא היה בעיר או היה כעיר ושתק אין מנכין לזה מה שישב עליה ובשלו ה' משתמש' כל זמן שלא חלקו :

ט אחד השוכר מחבירו מקצת שרה או חצר שאין בה דין חלוקה או שנים ששכרו מקום אחד בשותפות כל אחד יכול לכופ' את חבירו ולומר לו או שכר ממני חלקי או הסכר לי חלקך ואם יש בה דין חלוקה חולקין ויש חולקין וס' דלא טיך חלוקה בדבר הסכור ועל ס' סעיף ב' :

י אם אין בו דין חלוקה ואמר האחד נעשה ב' חלקים אחד טיהא בו בשיעור ואחד קטן ואני אטיל את הקטן ואתה טול הגדול והן לי דמים ששה יותר הגדול אינו יכול לכופ' שיאמר אין רצוני ליקח כלום אפי' אם אמר לו טול אתה הגדול בסתנ' יכול להלה לומר לו אין רצוני לקבל מתנה דכתיב ושונע מתנות ויהי ויש חולקין בו אמל אם אמר לו טול אתה הגדול בשוויו אני הקטן או אקח אני הגדול בשוויו ואחה טול הקטן ואח' שאינך תפין בקטן אני אקח הכל שומעין לו אע"פ שינו' מניח את חבירו ליטול הכל כיון שנותן לו הברירה לקחת את הגדול שיש בו שיעור חלוקה ועל סוף ס' סעיף ה' :

יא חצר שיש בו' אמות וראובן יש לו ד' אמות ושמעון אין לו בה אלא שלש אמות שפעון ודאי יכול לכופ' את ראובן לחלוק אצ"פ שלא ישרר לו שיעור חלקו יכול לומר אני אי אפשר כהקנתך וכגון זו שומעין לו ואם ראובן רוצה לחלוק ואין שמעון רוצה לחלוק יכול ראובן לומר לו אטול חלקי חוץ מאמה אחת שאסאר שותף בה עסק ויהיה לי חלק אחד ולך ג' חלקי' ואח"כ יאמר לו נזר או איגוד :

יב ואם אין בכל החצר אלא ג' אמות יא' דשיך בו נמי דינא דנוד או איגוד ויש חולקין ואמרינן דמצי זה למיטר ליה נתי' דהשחא נמי לא חזי ליה מכל מקום מה שאתה אומר שאקח בדמים דבר שאין בו כדי תשמישי אינו רוצה להוציא עליו דמים ושענה נכונה היא :

יג לית דינא דנוד או איגוד אלא בדבר שהשמישו שיה ואין בו כדי ליה ולהוזה ויש בו כראוי לאחד' שאיזה מהם שינוד מספיק לו לתשמיטו לפיכך אמרו שיאמ' לו נזר כיון שמספיק לך או אינך אבל דבר שאין השמישו שנה כגון שתי שפחות האחת יודעת לאפות ולבטל והאחת יודעת לסוות או שני כלים שאין מלאכתן שותוכל אחד צריך לשניהם אפילו אם דמיהם שווים אין האחד יכול לומר לחבירו טול אחת זה ואני השני או איפכא לפי שכל אחד צריך לשניהם ואין צריך לומר אם אין דמיהם שווה שאינו יכול לומר טול אתה האחד ואני השני ומי שיקח השוכר יתן לחבירו מא' דבינו בינו וכן אם יש להם

לבוש עיר שושן חלבות הלוקת קרקע קה

ועוד שבני לה מעבכין עליו לפרוק משואיו בדרך הרבים מפני שמועין רגלי הרבים משם עם משואהם :

קעב בית או חצר איך נותנין לו ארבע אמות וכו' ט' סעיפים :

א החצר המתחלקת נותן לכל פתח ארבע אמות והשאר הולקין בשוה שכל פתח צריך לפניו ארבע אמות להודך החצר ואפילו שהפתח רחב הרבה נוטל ארבע אמות על פני כל רחבו לתוך אזור החצר ואם אין הפתח רחב ארבע משלים עליו מהצדדים ארבע כרי שיהיה לו ארבע על ארבע ואם יש לאחד פתוח לחצר בית שיש לו שני פתחים ולשני בית שאין לו אלא פתח אחד אוהו שיש לו שני פתחים נוטל לכל פתח ארבע אמות כפי מה שהם פתחו ובעל הפתח האחד אין לו אלא ארבע אמות לפני פתח כר"א בשנים שקנו מן הפקר כגון שבני בתים במקום הפקר זה בנה לו ביתו ופתח בו שני פתחים וזה בנה לו ביתו ופתח בו פתח אחד ואח"כ הקיפו אותה עד שנעשה להם לחצר שזכה כל אחד לפניו פתחו מן ההפקר ויא' דה"ה אם חלק אחד נכסיו על פיו ונתן לאחר מכניו בית עם שני פתחים ולאחר עם פתח אחד היו רינים כמו בזבין מן ההפקר אבל שנים שקנו או שירשו ודאי קנו או שירשו כשהיה חלק כחלק בין כבתים בין בחצר ולא יכול האחד יותר מחבירו כלום ואפי' קדמו וחלקו הכתים קודם חלוקת החצר לא אמרו מן מי שעלה לחלקו הבית שיש לו שני פתחים זכה בארבע אמות לכל אחד מפתחו אלא חולקין בשוה :

ב במה דברים אמורים כששני הבתים שנים וחלקו בית כנגד בית ולא הוצרכו לשם אותם ולהעלותם בדמים אבל אם אינם שנים ושמו אותם והעלים בדמים ואותו שהגיע לחלקו הבית שיש לו שני פתחים נתן לחבירו עילו הדמים ששוה שלו יותר משל חבירו אמרינן מסתמא היה נס כן זה העילו של הר' אמות לפניו כל פתח בכלל השומא וזכה בהם כמו שזכה במה שביטו שזה יותר משל האחר דסת' פתח צריך לר' אמות לפרוק משואו אע"פ שבעוד שלא חלקו לא היו הארבע אמות שלו לכדו לגמרי אלא לפרק בו משאו וחבירו היה משהמש בונם כן כשהיה מוצא אותם פניוים עתה שהלקו הם שלו לגמרי וכל זה מיירי בסתם הצירות אבל חצר שיש לכל אחד חלק ידוע כל אח' אינו נוטל אלא כפי מה שיש לו ואם מניע לכל אחד לפניו ביתו ארבע אמות על ארבע אמות חולקין בין אם יש לבית א' פתחים הרבה או לא :

ג כיה שיש לו פתחי רבים מכל רוחותיו יש לו ארבע אמות לכל רוח ורוח ואם ייחד לו פתח אין לו אלא ארבע אמות כנגד פתחו :

ד אכסדרה אם איפשר לו להכניס בהוכו במשאו אין לה ר' אמות בחלוקת החצר דשעמא מאי אמור רבנן ד' אמות לפתח בחצר משום פירוק משאו שיפרו' שם משאו מעל חמורו ה"מ לפני הבית לפי שסתם כיה אינו פנמי מכרים ולא וכלו להכניס שם החמור משאו ולפרקו שם אבל אכסדר' איפשר דמעיל בנו וספרק לפיכך אין לה ר' אמות בחלוקת החצר ואם היה לפני הבית ואין באכסדרה ארבע אמות משלים עליה כן החצר עד שיהא ר' אמות ועולות לה' אמות שלפני פתח הבית בית שער והוא כמין בית קטן שעברין בו ליכנס לנדול וכן מרפסת והוא סולם לבני הבתים שעולין להן לפתחי העלייה או שנכנסים ממנה לשתי הצרות או לשני בתים יש להם ארבע אמות היו חמשה בתים פתוחים למרפסת והמרפסת פתוחה לחצר אין לה אלא ארבע אמות דהא אינו אלא פתח אחד למטה :

ה לול של חרנגולים אין לה ארבע אמות מפני שאינה צריכה להם שתרגול משפס ועולה דרך ראש הכותל וכן ית' ג' 18 ו' בית

להם שרה וכרם ואין כסום אחר מהם כדי חלוקה אפילו אם דמיים שנים לא יאמר לו שולאתה שרה ואני כרם או איפכא ואפי' אם יאמר לו גור או איגוד בשניהם כאחד אין שומעין לו שיאמר לו כאחד מפסיק לו שהרי כל אחד תשמישו בפני עצמו אלא אם ירצה יאמר לו כאחד מהם גור או איגוד והשני יאמר להם בשותפות או שיאמר לו בכל אחד בפני עצמו זה אחר זה גור או איגוד שכאפון זה יכול להיות שעל אחד יאמר לו איגוד אני ועל השני יאמר לו גור אהה ושני דברי' שתשמישן שוה דמיהו ש"ן ואין בשום אחד מהם כדי חלוקה הא ודאי חולקים אחד כנגד חבירו כלומר שיאמר לו שול אתה זה ואני השני או אתה השני ואני זה או בגור לחלוקו ביניהם וה"ה אם אין דמהם ש"ן שכ"ן שתשמישן שוה אע"פ שאין דמייהם ש"ן שיש בהן גור או איגוד בין אם יאמר לו כל מי שיקח המעולה יוסף לחבירו דמים לפי שזכא בין אם יאמר שיקח איזה מהן שירצה בלי חוספיה דמים ואני אשול השני או איפכא ויש חולקין ואומרים אע"פ שתשמישן שוה אין בהן גור או איגוד דשוב ורע כמו ב' מינין הן :

י שני אחים שירשו שני בתים גדולים שיש בכל א' וא' כדי חלוקה וגם ראויים לחלוק זה כנגד זה והאחד אומ' נחלק כל בית בפני עצמו והשני אומר לא כי אלא נחלקו בית כנגד בית שומעין לזה שיאמר נחלקו בית כנגד בית שאם יחלקו כל כ' וכו' בפני עצמו אי אפשר שלא יפסידו הכתים בחלוקה ולמה נפסידים חנים וכל שכן אם אין בכל בית כדי חלוקה שחולקין בתים כנגד בתים הואיל ותשמישן שוה ולא יוכל האחד לומר גור או איגוד על שניהם יחד וכמו שנתבאר בסעיף הסמוך והא חולקין בית כנגד בית היינו בדבר' ש' שתשמישן שוה אבל יא' רובו כתים אין בהם דין חלוקה שאין כל הבתים והחדרים שוה ואין חולקין בית כנגד עלייה או חדר שאין תשמישו שיה וכו' במקום שיצטרך לסתור בחלונות או פתחים ולחזור ולבנות שיצטרך להוציא הוצאות שאין חולקין בית אחד אבל מדברי הר"א שבתשיבה כתוב שחולקין אפי' בית כנגד חנות או מרתף ולפי זה נראה למורי ז"ל דהוא הדין בית נגד חדר או עלייה דזה מקרי תשמישן שוה גם לענין הוצאת הכניין אם נראה לכה דין שאינו מוסיף להם כל כך חולקין וכמו שנתבאר לעיל סעיף ה' לענין הפסק הבתים מיהו לענין גור או איגוד אין חילוק בין בית ומקום ב"ה או שאר דברים שיוכל לומר על כולן ביחד גור או איגוד יא' שאין דין גור או איגוד רק בדבר שהנפך שלהן אבל במשכנתא או כרומה לה שעתידין לנכות מעותיהם אין אמרו גור או איגוד רק חולקין המעות וכתיב פורו דל' שאם שתשמישן במשכנתא היו כמו שכירות ועל סעיף ט' :

טו יא' דלא אמרינן גור או איגוד אלא בנתינת דמים מיד אבל אם אמר גור ואמתין לך המעות שלשים יום או איגוד וממתין לי המעות שלש"ו אין שומעין לו שיכול לומר אני ניחה לך להוצ' מעותך משני ואתה קשה ממני ולא אוכל להוציא מעותי מסך :

טז היכא שאין דין חלוקה ויש יחוסים גדולים וקטנים והנחילים הוצים לחלוק יש מי שאומר שבית דין פעמידין אפטרופוס לקטנים ודין להם גור או איגוד ויא' דלא שייך ביתוים נוך או איגוד שאין אפטרופוס רשאי למכור חלקם שלא לצרכה :

יז לא נאמר גור או איגוד בארבע אמות של פרוק השטא שקחצר ולא בשה סצריכין ליציאה וביאה בחצר ואע"פ שהכתים פתוחים מצד אחד לרשות הרבים מפני שאין אדם עשוי לפרוק משאו ברבים לעין כל ולפעמים צריך הצנע בחצר ואם לא יהיו לו מקומות אילו בחצר יצטרך לפרוק באויר ומצא שהפסיד את ביתו וכן אם לא יהיה לו מקום לפרוק משאו אינו בית שכל בית צריך מקום פנמי לפרוק שם משאו

* לבוש עיר שושן הלכות הלכות קרקע *

ונתקלקל הבאר כל זמן שהבאר קיים וישימים בהוכועל שניה' לתקנו ואם נפל לגמרי אזרא חזקת השני לעניין זה שאין לו עוד דרך לשוב מים אבל מקום הבאר הוא לשניהם שהרי לא בא כבר לחלוקה אבל אם חלקו ונשאר הבאר מתחלה לא בלבד שנחן רשות לשני לשוב מים משם אם נפל אזרא לגמרי ואין לו עוד חלק בבאר אפי' חזר ותקנו אבל אם לא נפל הבאר אלא שנחמלאת וכלים בפיהא לא אמרינן אזרא שהרי הבא' קיימת עדיין והמים עדיין ישנן בבאר אלא שבכר אותם הזבלים שנפלו שם והרי זה כמו שכנסו פי הבאר שזה מסיר כסויו ושובב מימיו :

ד אחים שחלקו ועלה חלק א' מהם כרם ולשני שדה הלבן יש לבעל הכרם ד' אמות כשרה הלבן להפך בו מחרישחו :

קער אחים או שותפין או בכור שבאים להלוק ובוה' סעיפים :

א האחין או השותפין שבאו לחלוק וליוטול כל א' חלקו אם היה השדה כולה שיה לגמרי אין צריכין שומא אל ש חולקין לפי המדה בלבד ואם אמר אחד תנו לי חלקי מצד זה כדי שיהא סמוך לשדה אחר שישרי שם ויהיה הכל שדה א' שלי שומעין לו וכופין אותן על זה שיעיכו בדבר זה מרת סיום הוא אבל אם היה חלק אחד ממנה טוב או קרוב לנהר יותר או לדרך ושמו אותה היפה כנגד הרע ואמ'תנו לי בשמא שלי מצד זה אין שומעין לו שבוה אין בו משום מרת סיום דמ' ש' טובוהם שמין אוהו ביוקר לפיכך אינו נוטל אלא כגורל ואם אמר להם תנו לי בשמ' שלי מצד זה חצי מיתה מצד הרע וטול אתה בצד השטוב כדי שיהא חלקי סמוך לשדה שלי זה ודאי כרת סדום הוא מי שמעכב זה ושומעין לו ואין זה יכול לומר לא בעינא דשונא מהנות יחיה דלאו מתנה יהיב ליה אלא ברמי חולקי' שקול ליה משו' דעדיף ליה זיבורית אחד מצדא מעידו' אהרי מצינו י"א אפי' בשדה שכול' שיה לגמרי ואמר א' תנו לי חלקי מצד זה כדי שיה' סמוך לו שדה שלי אין שומעין לו שאין זה מרת סדו' למעכב' שיכולין לומר לא ניתין לך זכות שיש לנו בשדו' זו שהרי יש לנו זכות בו כשנחל' כגורל שאם יפול לנו הגורל בין שתי השדו' טיך הרשות בדינו שלא נחליף עכך עד שהחן לנו דמים יקרים אותו זכות אין אנו רוצין לכשילו בשבילך ליהן לך כלא גורל ואין זה מרת סדום דהא נהנין הם בשענה זו ואם יש להם שתי שדו' לחלוק ואמר האה' שיחלקו כל שדה ושרה והשני אופ' שיחלקו שדה כנגד' שדה שומעין לו ליה שאופ' לחיך שדה כנגד' שדה דהכי ערף דשניה' שיהי' חלק כל א' א' מצדא כד' א' שש' תהי' שות' ואין שם עוליו פאחת מהבראה ואין נפקוהא לחלוק השדות לחצאין אבל אם יש איזה טובה לאחד מהם כשים צד בעולם דנפקא ליה ס'ניה עילויה כשחולקין השדות לחצאין כגון שאחת טובה מהברת' וכן אם יש לאחד שדה אצל א' מהם וא' שיחלקו כל אח' לשנים בשענה שאופ' אם יחלקו שדה כנגד שדה אולי לא יפול לי חלקי אצל מציר שלי לכן אפי' רוצ' לחלו' כל שדה ושדה כדי שיגיע לי לפחות חצי חלקי אצל שדה שלי שומעין לו אבל אם אמר האחד אני רוצה שיחלקו כל שדה ושרה אולי יפול חלקי באמצע ויהיה טכור יותר שאחת הצטרך לשכור ארסין וסומרים לשדוהיך בשני צדדים ויהיה חלקי שמור ממילא אינה שענה דאטו משו' שמירחו נפסילות

ב בכור שבא לחלוק עם אחיו וליפנין מקרא דכתיב פי שנים שצריכין לתת לו כל חלקו ביחד שכן משמע פי שנים שנים חלקים שהם כפי אחד דהיינו חלק אחד מרלא כתיב ציות שנים כיצד אם יש להם שדה לחלוק חולקין אותה ג' חלקי' ולא יכול הפשוט לומר נפיל הגורל בשלשתן ואם ועלה גורלי באמצע תקח אתה השני חלקים ההצוני' אלא האמצעי של הבכור ממה נפשך ויפילו הגורל על שני חלקים החצונים

ו כית שחציו מקורה וחציו אינו מקורה בין שקירוי לפנים בין שקירוי לחוץ אין לו ארבע אמות דאיפשר דעיל החמור עד מקום שהוא מגולה ושם יפרוק משאו והוא כשיש ד' אמות על ארבע אמות כמה שאינו מקור' שיכולין להשתמש שם ברוח :

ז בית שסתמו פתחו כל זמן שלא נפרצו פצימין יש לו ארבע אמות שבין שלא פרץ פצימין הוא סימן שדעתו לחזור לפתחו אבל פרץ את פצימיו אין לו ארבע אמו' שלפני הפתח שבפריצת פצימיו נלה דעהו שאינו רוצה עוד שם פתח ומהל על אותה הר' אמות אבל חלקו בחצויש לו כשאר בני החצר שאותו חלק לא מהל :

ח כית שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות אין לו ארבע אמות בהצר כנגד הפתח שאין זה חשוב דירה להיות כניסתו ויציאתו נחשב כניסה ויציאה אלא אם יש בחצר ד' אמות לזה וד' אמות לזה עד פתח הבית הזה חילקין :

ט הזבל שבחצר מתחלק לפי הפתחים לזבל בו שותתים וחיל של מלך המוטל על העיר לתת להם אכסניא אינו מתחלק לפי פתחי הכהים אלא לפי האנשים הררים בבתיים שאין המלך מטיל על הבתים רק על האנשים :

קעב שותפין או אחים שרצו לחלוק ובו ד' סעיפים :

א כל דבר שרצו השותפין לחלוק חולקין אע"פ שאין בו דין חלוקה הרשות בידם הוי' מכתבי הקדש שהם כהוכים בגליון כספר הורה שלינו אם הם בכרך אח' אין חולקין מפני שהוא בזיון לספרים לחלקן מברך אחד אע"פ שאם היו של א' שותר לחוהבן לצורכו לחתכן לחלקן הוא בזיון להם ואם הם בשתי כריכות אם הם שני' עניינים כגון תהילים ודברי הימים אין בו דינא דגוד או איגוד דתרווייהו צריכי להאי ולהאי כמו שנכתבא מעמא לעיל סי' קע"א סעיף י"ב ואם הם עניין אחד אומרים בו גוד או איגוד :

ב אם חלקו כגורל לאחר שעלה הגורל לאה' מהם נהיימה החולק מ' ש בההוא הגאה שנטבעין זה ליה לחלוק כגורל כדי שטול כל אחד חלקו בפני עצמו מפני שאינו חצאי' עוד בשותפה נמדי ומקנו אהרדי ועל סי' קנ"ז סעיף ב' :

ג האחין שחלקו הרי הם כלקיימה זה מזה ואין להם זה על זה דרך ולא סולמות ולא חלונות ולא אמת המים שבין שחלקו לא נשאר לאחד מהם זכות בחלק הבירו אע"פ שיהיה מקודם כגון שהחלקו שתי שדות זה לקח לצפון זה לדרום והיה אביהן רגיל לפנות לו דרך ליוכנס מזו לתוך זו אינו יכול לומר לו דרך לי עליך ולא סולמות לא מבעי' אם נפלה העלייה הראובן והבית והחצר לשמעון שאין ראובן רשעי' להעמיד סולם בחצר שמעון לעלייתו אלא אפילו נפל לחלק ראובן העלייה והחצר ולחלק שמעון הבית אין ראובן יכול לסמו' סולם על בית שמעון לעלות לעלייתו משום דמתרע לאישיתיה וא"פ שהבית משועבר לעלייה היינו לשאת משא העלייה עליו אבל לא לשאת משא הסולם שהרי יכול לקובעה על עמידים ולא אמת המים שאם היה עוברת על שדהו לשדה אחיו הוא מעכב עליו ולא חלונות שמשירק לנשירי וסותם לו החלון וכן הדין בשנים שקנו שדה כאחד וחלקו לא נשאר לאחד להם זכות בחלק הבירו אבל שנים שקנו שדה משני אנשים או משני אחי' שהיה נודע חלק כל א' והיו מחזיקים בנזקים אילו זה על זה אין לאחד מהם יכול למחול על הבירו לא להפסיק אמת המים ולא לשנוה הבר מהנזקים שהחזיקו בהם המוכרים שכל אחד קנה כל הזכות שהיה לאותו שמכרו לו בו שנים שחלקו חצר ונשאר באר מים חיים כחלק א' מהם ונשאר רשות לשני לשמש בו

אם היו הנכסים מופקדים ביד אחד וכמו מקצת האחין נוהגין להם חלקן בדרך הנזכר :

ב ואם אחר שחלק זה בפני שלטה שלא בפני אחיו בא אחיו ואמר אותו החלק שנשלח שיהיה בעיני יתור ואני אוסיף דמים יותר ממה ששמתם אותו שומעין לו לבטל החלוקה אבל אם בא לבטל החלוקה בלא שטעה ולומר יפיל גורל אחר אין שומעין לו כיון שנעשית בפנינו :

ג שני אחים שחלקו ואח"כ בא אח אחד שלא היו יורעים בו בטלה החלוקה ואפי' שהיו להם שלשה שדות ונטר כל אחד מהם אחת והשליש חלקוהו ביניהם וכשבא האח השלישי נפל חלקו באותה שחלקו ביניהם לא נאמ' ישאר כל אחד מהם בשלו אלא איזה מהם שירצה ויכול לבטל כל החלוקה ויפילו גורל אחר לכולם ואפילו נהרצה האח השלישי לישול מהם מזה מעט ומזה מעט בלא גורל אפילו הכי יכול כל אחד מהשנים לבטל החלוקה כיון שהיתה כמעט :

ד וכן אם בא בעל חוב של אביהם ונבה חובו מחלקי של אחד מהם כגון שיעצאו אפתיקי בטלה החלוקה וחייקין חלוקה אחרת :

ה אחד מן האחין אין מן הטורחין ששכר חלקו לאחר שאר השיתפין או הארץ מסלקין ללוקח שנים קרובים יותר לקנות קרקע זו מאחרים שהרי כל זמן שלא חלקו יש להם חלק בגוף השדה וכוונת ועשית הישר והטיב בעיני ה' וזה הוא ישר וטוב בעיניו ית' והואיל ויש להטורחין או הארץ חלק בקרקע זו כבר שיהא הוא קודם כדי שלא יטרה לקנות במקום אחר ויהיו נכסיו חלוקים בשתי מקומות והלוקח לא נחסר בזה שימצא לקנות במקו' אחר ואפילו אם הלוקח הוא מצרן לקרק' זו השותף או האחין קודמין ומסלקין אותו והואיל ויש להם זכות כגוף הקרקע טעדיין לא חלקוהו :

ו וכשם שהשופטין או האחין קודמין אפילו קודם למצרן משום הטוב והישר כן אם אין באן אח או שורף המצרן הוא קודם לכל אדם ג' משו' הטוב והישר שלא יטרה לקנו' במקום אחר ויהיו נכסיו חלוקין בשתי מקומות והלוקח יקנה במקום אחר לפיכך המוכר קרקעי לאחר כגון ראובן ששכר שדה לשמעון ויש שדה ללוי אצל השדה הנמכר לוי נותן הדמים ללוקח וסלקו בין שמכרה ראובן עצמו או שלחו מכרו או שמכרה כ"ד יש לחבירו שהוא בצד המצר שלו ליהן דמים ללוקח ולסלק אותו ואפי' הלוקח הוא ת"ת ושכן וקרוב למוכר והמצרן הוא עם הארץ ורחוק למוכר המצרן קודם ומסלק הלוקח ואפי' אם אמר המוכר קודם שאמכור למצרן לא אמכור כלל אפילו הכי קנה המצרן בעל כרחו של מוכר וזה הלוקח חשוב בשלוחו לכל דבר ואע"פ שלא הודיעו החלה שהוא קנה אותו ועדין הקניין של לוקח זה יפהבו השטר בשם המצרן ואין צריכין קניין אחר שהרי זה היה כשליחו וכן אם הוקרה צריך ליהנה לו כמו שקנאה וכן אם הולדה וחפץ בה פמצרן צריך ליקח אותה כמו שקנאה ומיזו שלוחו הוא להקן ולא לקלקל דא"ל לתקוני שדהו' לפיכך אם הקן בה או השביחה ה"ל כבוד ברשות ומסין לו וידו על העליונה ואי הקנ' בחר דחבעיה ה"ל כבוד שלא ברשות שהרי ידע שהמצרן חפץ בה ולמה תקנה שלא ברשותו וגם עקר מכנה נשעיות או קלקל מנכה לו מן הדמים מה שקלקל ואפי' קלקל קודם שבא המצרן דהא לא לעוותיה הוי שלוח כמו שאמרנו ואם אכל הפירות אותן שאכל אחר שבא המצרן והביא מעות לסלקו צרי' לשלם ושאל קודם אינו צריך לישלם לו דשלו אכל ואם לזה הלוקח קודם שבא המצרן אין שיעכור הבעל חוב כל עליו דלא שלו היה כי לא היה רק כשליחו ואין הכ"ה שורף מהמצרן :

ז קנאה הלוקח במנה והוא שיהא מאתים אם היה נותנה כן לכל אדם כגון שמוכר מחסת דוחק לא יהן לו המצרן אלא

איזה יעלה לגורלו בד"א כשכולה שיהא אצל אדם יוש בו מקום טוב מחבירו לא אמרינן שיהא כל חלקו במקום הטוב בשומא כנגד המקום הרע כדי שישול חלקו ביהד אלא ישול חלקו בכל מקום ומקום בטוב וברע ואפי' אם כולה שיהא אצל אדם יוש בו מקום הרע שיש להן שתי שדות האחת שני ידות על הכרתה והשני שערך לגדולה ויכול לומר לחלקו בו כדי שיפול לוי חלקי קרוב לשדה שלו אף על פי שלא ישול הבכור כל חלקו ביהד ויש חלקין כיון שהחורה זבתה לו נוטלין לעולם ביהד דס"ל דע"כ קרא להבי הוא דאמא דהא בארץ שיהא ק"ל אפילו בלא בכור כי אמר הכו לוי אמצראי יהבינן ליה ובכור ה"ל כאילו יש לו ארע' אמצר' דחלק פסוץ חילכך יהבינן ליה תרווייהו אחד מיצרי' בקרקע בלא קראו כי אתא קרא לא איצטריך אלא דקרקע טאינו שיה' : ויבם שנוטל חלקו והלק אחיו המת בנכסי אביו אין דינו כבכור לישול שני חלקים ביהד אלא ע"פ הגורל אל אשר יצא לו סמה הגורל וישול דלא דמי לבכור שהתורה טעמו דכתיב והיה הבכור הווייתו כבכור ואין חלקו בבכור כלומר על החלק הנהחדש לו נקרא בכור אבל על החלק שהיה לו כבר לא יתעלה בשביל החלק שנחן לו חלק אחד בשביל חלק אחד אצל חלק בכורה :

ג ארץ מרובעת שהיה נהר מקיף לה מזרח וצפון והדרך דרום ובערים חולקין אותה באלכסון כדי שיגיע לזה נהר ודרך לזה נהר ודרך ואם אמר תנו לוי החצי שמצד זה מפני שהוא בצד שרף שומעין לו כללו של דבר כל דבר שהוא טוב לזה ואין על חבירו הפסד כלל כופין אותו לעשות דכופין על מדת סדום :

ד שנים שקנו שדה בשותפות אחד שלישי ואחד ב' שלישי' כשהולקים נוטל ב' שלישים ביהד כיון שקנו אותם כאחד אבל שלישה שקנו שדה בשותפות וטוב קנה האחד חלק חבירו בשכאים לחלוק אינו יכול לכופ את חבירו שיתן לו ב' חלקים ביהד כיון ששני החלקים לא היו מהחלה שלו אלא בא מכחו ומכח אחיו שקנה ממנו השליש ולא עדיף מנכר דאמי א מחמתיה : שני אחין שמתו והניח כל אחד שני בני' והיו להם שדה בשותפות ובאין לחלוק אותה השדה שהיה של אביהן וב' הבני' של אחד מהן רוצין חלקם יחד בשותפות ובני האחר רוצים כל אחד חלקו לבדו כגון זה ודאי כופין על מדת סדום ועושין על ד' חלקים שנים כנגד שנים וסלין גורלות שנים ולוקח אחד מהאחים שרוצים ביהד גורל אחד שהם ב' חלקים ויזכו בהם ושני חלקים הנשארים ישילו גורל שני האחים שאינם רוצים ביהד ואחד נוטל גורל אחד מהקלפי ויזכה בו וסיד זכה האחר בחלק הנשאר אבל אם היו מהחלה ד' אחין שלא באו השני' מכח אחד אין צריכין ליתן להם חלקם ביהד וי'א דאפי' בזה כופין על מדת סדום :

ה האחים שבאו לחלוק ושמו החלקים זה כנגד זה וכמו להטיל שלשה גורלות ואחד מהם חפץ באחד מן החלקי' ומעלה אותה בדמים ואומר אני אחץ בו יותר כך וכך על מה ששמעוהו או אתם תקחו אותו בכך וכך שומעין לו ואם אינם רוצים באותו עליו וישלנו הוא בלא גורל : ויש חולקין :

הלכות מצרנות

קעה אחיו שרצו לחלק וכל דיני דבר מצרא ובו ס' סעיפים :

א לא היו כל האחין כבאן ואותו שלפנינו מבקש לחלק מקבץ שלשה שבקיאים בשומא וחולק בפניהם אפי' הם הדישות ובלבד שיהיו נאמני' ובקיאים בשומא ואם חלק בפחות משלישה לא עשה כלום ואם היו מעות וכולם משכע אחו ושוים אין צריך שלשה אלא שנים לראייה בעלמא וכן

לבוש עיר שושן

הלכות מצרנות

אלא מנה שהרי נס' לו היה מוכרה כן ואם לא היה נוהגה כן לאחר צריך ליתן לו סמאנים ואם טען הלוקה שלא היה נוהגה כן לאחר והמצרן אומר שהיה נוהגה כן גם לאחר על המצרן להביא ראיה דלכא הוה פוזיל ומיזבין ולא אמרינן סוף סוף ארעא למקיס בידיה דמצרן קיימא ועל הלוקה להביא ראיה שהוא כמו מוציא דהכא ודאי ארעא כרשות לוקח קיימא אלא שהקנה חכמים היא משום הישר והטיב וההקנה אינה אלא כשנתחזק בה כבר הלוקה ובאת לרשותו ומספיק לא מפקינן מיניה לפיכך על המצרן להביא ראיה :

ח אם הרווח המוכר זמן הפרעון ללוקה אין בו משו' דינא דבר מצרא אלא אם כן המצרן רוצה לפרוע מיד שיכול המוכר לומר למצרן לך איננו מוכר בהמהנה שחבורך נוח לי מותר ממך ואיני רוצה בחובך ואם אין המוכר מקפיד ורוצה להמתין גם למצרן יש בו משום דינא דבר מצרא :

ט קנאה כמאתים ואינו שוה אלא מנה לא אמרינן כיון ששילוחו הוא לתקוני שרריה ולא לעוותיה ואין כאן שילוחו ויחבסל המכר שאין זה עוון שפעמי' ארס קונה שרה בהרבה יותר מכרי דמיו מפני שהפך בו ואין זה בשליחו' ממש טיפסודי השליח שפשע שאין זה הישר והטוב טיפסודי הלוקה והוא קנאה לעצמו לפי' אם הפך בה המצרן צריך להתמאחזים ואם טען המצרן שעשו קנוניא ביניה' נשבע הלוקה בנקיטת הפך וניטל כאתים ואם היו שם עדים שנחן כאתים והמצרן טוען שהיה אמנה בינו ובין המוכר והוא אומר שידוע בודאי שלא רקחו ממנו אלא כמנה נוהג לו הדמים כפי מה שעדים מעידים ומכירקו ומשיבועו שלקחו במאתים ונפטר ואם לא טען ודאי הוה טענה כפך ואין לו עליו אלא הרס ונבאה בחיובו יש בה ג' דינא דבר מצרא ואינו צריך ליתן רק כפי שישיב ב'ד את הקרקע אע"פ שהחוב היה יחידי וא"ל דאמרינן שווא מאת חכמיה במאתים צריך ליתן מאתים ואם אמר במעוה בעין אבל כאן נשמו כהיבא אמרינן שלא היה החוב ענה יותר ממה שישימו ב'ד הקרקע :

י היה רכאי ביניהם במכר זה בין שהתן מוכר בין שהנהגה לוקח אין בעל המצרן יכול לסלקו עד שיתקיימו התנאים ויזכה הלוקה בקרקע ולא השאר בה עילה כלל ואחר כך לסלק אותו בעל כרחו :

יא הוה לשרה הנמכר ארבע מצרנים מד' רוחותיו יד כולפ' שוה בה ויחלקנהו באילסון כרי' שניע לכל אחד חלק על פני כל שדרה כזה ואם היו המצרנים חמשה כגון שהיה שלש משל ריהותיו וברוח הד' שני' אתם השני' חשיבים כאחד ונושלין בין שניהם חלק אחד כזה מהחלקי' שנושלין השליש ב'ד' כשבאו כאח' אם קדם אחד מהם וסלק ללוקה זכה בה הוא לבדו ואפי' היו המצרנים הרבה והיה בהם ש' שאינו מצרן אלא בחלק קטן מאד אם קדם הוא וסלק ללוקה או קדם וקנאה זכה בה מיהו לכתחלה ימכור לכולם ביחד ויש חולקין משום דהמוכר עצמו לאוכר ועשית הישר והטוב הוא כדום' שהוא אינו מצווה על זה משום הישר והטוב שהוא עושה מה שלכו' חפץ אלא שהלוקחים מזהירים משום הישר והטוב כאומקת המצרנים וקצתם אינם ככאן אילו שבכאן מסלקין ללוקה והוא שלהם לבדם' ואם קדם אחד מהם לקנות והאחרים פוענין שגם הם רצו לקנותו רק שזה נזם להם להזיקה והיה בירו לעשותו ויש להם עדים על כך כשסר אונסין יכולין לסלקו מחלקו' ועל ס' זה עיף ר'נ' :

יב היו הרבה שוחפין לרוח אחד לשרה הנמכרת כל אחד ואחד ויכול לסלק ללוקה ואם קדם אחד מהם וסלקו זכה ואין שאר השהפין יכולין לערער ולא עוד אלא אפי' היה מצרן אחד לשרה הנמכרת שרה משוחפין בין שני' ומצד אחד אצלה שרה של אדם אחד וקנאה אחד מהשוחפין בשר' שאצל השרה

הנמכרת אין בעל השרה שכבד אחר ויכול לומר' לאותו שקנאה אני מצרן ודאי ואחא ספק דטמא יפול חלקך לצד אחר ארא חשוב ודאי כמיהו כיון שיש לו חלק בכל השרה וכיון שקדם זכה והוה שאם קנאה איניש דעלמא שאחד מהמצרנים יכול לסלקו אע"פ שיש לו שוחפין ואין הלוקה יכול לומר שטמא יפול חלקך מצד אחר וכן אם השרה נמכרת של שנים ומכר אחד מהם חלקו לאחר המצרן מסלקו ואין הלוקה יכול לומר כיון שאין החלק שקנאתו מסוים שטמא יפול חלקי מצד אחר שצד מצד השרה שיך' דהא בכל רשרה יש לו חלק :

יג אחר שלקח משנים שרה אחת וכא המצרן לסלקו מהצד שלקח סן האחר אינו יכול לסלקו אלא אם כן מסלקו פבולה או מניהו כבולה ודווקא כשרה אחת שהיתה משוהפנות בין שני אנשים אבל לקח שתי שרות משני בני אדם מסלק איזה מהם שירצה ובניתו לו השני אבל המוכר קרקע לשנים יכול המצרן לסלק לשניהם או לסלק האחד ולהניח האחר :

יד בעל בנכסי אשתו יש לו חן מצרנות שאם יש לה קרקע סנכסי מ'לוג ובאו למכור קרקע שאצלו יכול רבעל לסלק הלוקה אפילו אם קנו ביחד שמתלה ללוקה אינו כלום שאין לה בח למחול והבעל יכול לסלק עמה היצוסלקה ללוקה וכן העבר שהיה נישא ונתן בנכסי ארניו וסלק את הלוקה אם רצה הבעל או האדון מקיים על ידו' ואם לא רצה לא יקיים ויהיו ללוקה ויהיו הדמים :

טו המצרן שבא לסלק את הלוקה וקוד' שסלקו מכר השרה שיש לו ועל המוצר איבר זכותו וגם הלוקה שקנה ממנו אין לו דין מצרן לפלק הלוקה שקנה סמוך למיצר :

טז מי שעצמו בעל הבית שליח למכור שרהו אע"פ שהשליח עצמו מצרן אינו רשאי לקנות שלא נתן לו רשות למכור אלא לאהרם וכשמכר לאהרם אינו יכול לסלק הלוקה שהרי הוא מכרו לו ואין לך מחילה גדולה מזו וכן מי שחתם על שטר המכירה בעד הוי מחילה ואינו יכול לסלק ללוקה :

יז מה הלוקה קודם שסילקו המצרן י' אינו יכול לסלק ליוורש דלא אמרינן הישר והטוב אלא גבי לוקח והיורש מן השמי' זכותו לו ויש חולקין :

יח וכן אם נתן הלוקה הקרקע במתנ' לאהרן שלא באחריות י' אין המצרן יכול לסלקו דליכא משום והישר והטוב אלא בלוקח והוא שלא ידא רמאות ברבר וגם בכאן שחולקין ואתרווייהו קאי אמת הלוקה ואנתן הלוקה כו' כתב סרי' מהרמ"א דל דגל עיקר הדברי החולקין ומעמא משום דלא עדיף היורש והמקבל סתה סנכרא דאתוססתה' ופ' ש' אם נהנה לאחר באחריו' שהמצרן כסלקו' ולא דמי לחא דצמרי' גבי שומא דהדר' משום ועשיתו הישר והטוב דאמרינן יש אורתא ויבה במתנה לא הדרא דהתס קמא אדעתא דזו'י' נהת בהוכי פרעיה ליה זווי הדרא משום הישר והטוב אבל הני אדעתא דארעא נחות וליכא עלייהו משו' ועשית הישר והטוב אבל הכא קמא ובתרא כי הדדי נינהו ואמרינן ליה לא עדיפת סנברא דאתיה פחסתיה :

יט מכרה לוקח ראשון ללוקה שני וכן אם מכרה היורש או המקבל מהנה אפילו למ' דליוורש ולמקבל מהנה אין מסלקין ללוקה שלהן מסלקין דגם לגביה אית ביה משום הישר והטוב :

ך שרפה בעל חוב כחובו המצרן מסלקו בין ששמוה לו ב'ד כחובו בין שהנכהו ליה מדעתו ואם יוצה הנשרף להח הדמים שהיו עליו בחובו הוא קודם וחוזר לו שדה לעולם דשומא הדרא לעולם :

כא בעל חוב של המוכר שטרף מהמצרן יש מי שאומר שהמצרן חוזר ונוטל מעותיו מן הלוקה שנשל הוא ממנו והלוקה חוזר על המוכר שמכרה לו באחריות ויש מי שאומר שאין דין המצרן כלל עם הלוקה דהא אמרינן שהיא אינו

בצר אותה שבאמצע דהשחא הוה ליה הוה בעצמו בר מצרא לקרקע זו שקנה ע"י אותו המעט שקנה כבר ושוען הבר מציר דמתחלה כשמכר לו אותו הפעט היתה ערמה כדי שאחר כך ימכרו לו זו ולא יוכל הבר מצר לסלקו רואין אם אותה המעט שמכר לו החלה הוא עדיית או זיבורית לגבי זאת הקרקע שמכר עכשיו הרי היא היתה ראויה לימכר בפני עצמו ואין כאן הערמה לפיכך זכה הלוקח גם באחרונה ואין כן המיצר יכול לסלקו שהרי הוא עצמו בן מצר הוא מפני אותו המעט שקנה באמצע ואם אותו מעט שקנה באמצע הוא כמו זאת שמכר לו בסוף בצרו הרי זה מערים ובן המיצר מסלק אותו מרשרת שקנה בסוף יבן אם נהז לו מעט קרקע במתנה רואין אם מכר לו אחר כך כל כך כיוקר עד שהבליע המתנה הרי הערים [ויכול בן המצר לסלקו :

כז בא הלוקח ונמלך בבן המיצר ואמר ליה הרי פלוני בן המצר שלך רוצה למכור לי שדה זו האלך ואקח ממנו ואמר לו לך וקח לא ביטל זכותו שיכול לסלקו אחר שקנה שיכול לומר לו משטה היותי כך כדי להעמידה על דמי הראוי לה שאם באתי אני אצל הכע"ל היה מעלה לי בדמים בשביל שחב"ב עלי לך אמיתי לך לקנותה מהעמידה על דמים הראויים ולא איכר זכותו אלא אם כן קנו מירו וכי קנו מירו מיהו מהני אע"ג דדום קצת לקניין דברים חשבינן לבר מצרא באילו ייש לו קניין קצה בנופו של קרקע ואותו זכות הוא מסלק בקניין ולא הוי קניין דברים ויש מי שאומר שאם אמר בפני עדים הוי עלי עדים שנסתלקתו אין צריך יותר שרוצה לומר נסתלקתי בדין בקניין והודאת בעל דין כמאה עדים דמי ואם אמר הלוקח לפצוץ לקנית והוא אמר לא בעינא ליה לא דוכה הלוקח מיד דהא הלוקח לא הוי אלא כשלוחו ואינו נע"ש שלוחו בעל כרחו דהא אמר לא בעינא ליה *

ל בד"א שצריך קניין כשמהל לו קודם שקנאי שעדיין אינו ברשותו לזכות בו אבל אם מחל לו זכותו אחר שקנאו פנוץ שבא המצר וסייע אורו או שכרו ממנו או שראוהו בונה וסותר כל שהוא ומשתמש בו ולא מיהו כולו ולא ערער אף ע"פ שהוא בחוד זמן הראוי לסילוק הרי זה מחל ומיד שמחל זכה בו זה שהוא ברשותו ושוב אינו יכול לסלקו :

לא נמלך המוכר בבן המצר למוכרו לו באותם דמים ואמר ליה זיל זבין לעלמא דלא בעינא ליה לא צריך למיקנא מניה שהרי השרה הוא ביד המוכר ומיד שאמר לו לא בעינא ליה זכה בו לעצמו לעשות בו מה שרצה :

לב וכיון דמעטא דרינא דבר מצרא אינו אלא משום הטוב והישר אין לנו ליפות כחו להמתין לו לסלקו אימת שירצ' שאם אהא אומ' כן אין אדם קונה קרקע מחבירו לעולם שיאמר הלוקח לאחר כמה שנים תצא ממנו לך אמרו ז"ל שאין נותנין לו זמן מרובה אלא אם ישהה אחר שקנאה הלוקח שיעור שלך ויביא פעות ויתבענו בדין ולא תבעו הוי כמו מחילה ואבד זכותו ואם היה אנוס לא אבד זכותו וכן אם שתק מחמת שטע' לא אבד זכותו ומיהו דווקא ששהה משעה שנהגלה המכר לבני העיר והחזיק הלוקח בקרקע אבל אם לקחה בצנעא לא אבד זכותו אפי' שדה הרבה עד שיחפרסס הרבר וישהה אחר כך מלהוכיעו בדין :

לג אם יש עדים שזה אימיו לבן המיצר דברר שיש בידו להזיקו שלא יערער על המקח כשיס' האונס יכול לסלקו :

לד היה בן המיצר במדינה אחרת או חולה או קטן ואחר זמן הכריאה חולה או הגדיל הקטן וכא הוולך אינו יכול לסלקו שאם אהא אומר כן אין אדם יכול למכור קרקע שיאמר הקונה לאחר כמה שנים תצא מירי ויש אומרים דמ"מ לתחלה ילך המוכר לבני ב"ד שוידעו לאוהבו או קרובי המצר והם יודיעו לו אם רוצה לקנות :

לה היו המצרנים רבים ומכר אחד מהם זכוהו ללוקח אפי' בקניין

אינו אלא כשלוחו אלא המצרן דינו עם המוכר וכתב מורי ז"ל ובן נראה לי עיקר :

כב יש מי שאומר דמצרן לא יכול לאחוזי איניש אחרינא בדוכתיה לסלקו ללוקח בדין דבר מצרא אלא היכא דאקני ליה בארע' קרמית' דאית ליה כבר דקא תבע פחמתיה דאי לא לא מצי לאורונו ומיהו ה"מ לאפוקי מיניה דלוקח הוא דלא מפקינן אבל למיהו בדוכתיה דבר מצויא לאוזמוני וזו ללוקח בזימניה דלא יפקע מצרנותיה דבר מצראה אפילו שהרונה ע"י שליח טעשו בעדים בדוכתיה קאי :

כג כבר אמרנו פעמים דרינא דבר מצרא אינו אלא הקנת חכמים משום ועשית הטוב והישר הואיל והוא רוצה למכור טיב וישר הוא שיקנה המצרן קודם לאדם אחר לפיכך אם יש שום הפסד למוכר לא תקנו שלא תקנו למצרן דכר שהא הפסד למוכר כיצד כנון אם הביאו המצרן והלוקח כל אחד מעותיו אם היו של לוקח שוכים במשקלם או היו חריפין לצאת יותר בהוצאה בשל זכות המצרן וכן אם היו מעותיו של לוקח סוהרין ושל מצרן צהרין ואומר שכך נותנו לו ואינו רסאי לפיהתן עד שיכאו בעליהם ויעמדו על המניין וה"ה אם קדם הלוקח ופרע אין המצרן יכול לסלקו אלא בכעז מעותיו וכן כל כיוצא בזה שיכול להיות פסידה למוכר מחמת עיכוב סמונו בשל דינא דבר מצרא דאין בזה הישר והטוב לאפסודו למיכר :

כד החליף הער בחצר או בשרה או בכרם או איפכא כיון שהוא קרקע בקרקע אין בו דין בעל המצר דמה יהא לו המצרן למוכר אם מעות יכול לומר קרקע ניה' לי שפי ואם קרקע אחרת יכול לומר אנה באה קרקע ניהא לי שפי דבהא יש כמה בני אדם שחפצים בקרקע ששקום פלוני שפי ששכמקים אחר לפיכך בשל בזה דינא דבר מצרא וכתב מורי ז"ל וכן ל"ל להורו' אבל אם החלוף חצר כהמ' או במטלטלין רואין דמי אותה הבהמה או דמי אותה המטלטלין ונותן לו בן המצר ומסלקו בדמים ואינו יכול לומר תן לי כמו שהעליתים לי שאיפשר שערמה היא זאת שלכך העלה אותה כל כך כדי לשמא עליו יותר מרמיהם כדי לבטל דין המיצר הערמה היא זו ואינה מועלת כלום וגם אין בזה הפסד למוכר היכ' דמסלקו קודם שלקה הבהמה דבהמה ומטלטלין שכיחי לקנות למי שיש לו מעות ויקנה כמו שירצה וכן כל כיוצא בזה שיראה לדיון שהוא ערמה אינו מכשל כח המצרן :

כה אמר המצרן אשחא ואביא מעות לא נשרינן ליה ואיכר זכותו שיש בה הפסד למוכר ואם אמר אילך ואביא מעות אם הוא אמיד שיש לו מסתנין לו עד שלך ויביא ואם אינו אמיד אין סומעין לו ויש מי שאומר דאי מקמי דאתו לב"ד או לגבי מוכר לא הוה ידע בהני זבישי אי נמי ידע בהני זכינו ולא הוה ידע כסבום דמיה כי אמר איזיל ואייתי זוזי אף על גב דלא אמר נשרינן ליה ודווקא שיעור דאזיל ואייתי מינו בתיה אבל שפי לא נשרינן ואם יש חשש ערמה דברר מחרימין על כנה וכן בכל דבר שיש לחוש לערמ' לדחול' בן המיצר שחרימין על כך :

כו היה רוצה הלוקח לקנות לבנות לה בהים ובן המצר רוצה לזרעה הלוקח זוכה משום ישוב הארץ ואין בה דין בן המצר ויש מי שאומר שאם המצרן רוצה לנטועה יכול לסלקו דנטיעה עדיפא מבתי :

כז היה דבר מפסיק בין שדה הנמכרת ובין המצרן כנון סלע או נומא או רכב דקלים וכיוצא בזה אם יכול להכניס אפילו תלם אחר בתוך דבר המפסיק לערב שתי השדות עד שיכולין להיות נחשבים לשדה אחת הרי זה חשוב כמצרא ויכול לסלקו ואם לאו לא קרי בר מצרא ואינו יכול לסלק את הלוקח :

כח מכר לו קרקע מעט באמצע שדהו ואח"כ מכר לו קרקע

מב המוכר שדה רע כדי לקנות כדמים שדה יפה או שמכר במקום רחוק כדי לקנות במקום קרוב אין בו משום דינא דבר מצרא דזה הפסד לסוכר הוא שטא בנתיים שידע לפצרו יקנה אחר אורה שדה שהיא רוצה לקנות :

מג המוכר כדי לפרוע מס המלך או שמכר לקבור או למיץ האשה והכנות ו"א דה"ה למזונות עצמו אין בו משום דין בן המצר וקצתא משום דכל אילו הם שרורים ופחודים שצריך להם פהאוס שהמלך לא יסתין וכן משום בזיוף הכת מבהילין וכן לצורך מזונות קשה להמתין ואם האמר שיהא בהן דינא דבר מצרא יהיה פסידה דמוכר שלא יוכל למצא לוקח שמתירא לומר מה אשח ואקח ויבא בן המצר ויסדק אותו ואין הבעלים יכולים להמתין לכך לא תקנו באילו דינא דבר מצרא ואפי' בשלה לצורך אחר שאילו ומוכר אחר"כ כדי לפרוע למלוה לא תקנו בו דינא דבר מצרא כדי שיקפצו להם קרוין לצורך אילו ואפילו לכתחלה כשבאים לקנות בן המצר והמלוה י"א כל הקודם זכה ו"א דאז המצרן קודם :

מד טען הלוקח ואמר מפני המס וכיוצא בו מכר לי המוכר ובעל המצר אומר שקר אהה טוען כדי לבטל זכותו על בעל המצר רבביא רבייה ואם לא הביא ראיה ישבע הלוקח היסוד וטעמא על סעיף ז' :

מה ואפילו היה בדבר ספק הלוקח מיקרי סתוק ואינו מסתלק אלא ברצויה ברורה שמביא בעל המצר לפיכך אם טען הלוקח ואמר גזלן אתה לטרה זו שכשבילי אתה טוען שאינה בן המצר או ארים אתה לטרה זו או שוכר או משכנן צריך בעל המצר להביא ראיה שהוא בעל המצר ושקרקע זו בחזקתו וכן כל כיוצא בזה וה"ה במקום שהפוסקין מהוקין אין מוציאין מיד הלוקח הואיל ופחוק מיהו לכתחלה יש לשכור לפצרו :

מו סלקיה מצרן ללוקח ואח"כ נידע ששדה זולא חיתה של מצרן יד הלוקח על העלוניה דהמצרן איהו דאפסידי אנפשיה דה' הוא ידע שאינו המצרן כדין ולא הוה לילסלוקיה לפיכך אם רצה הירוקח מחזוק במעותיו רצה מחזירן למצרן וחזירן למקצתו וחייב המצרן לשלם לו כל הפירות שאוכל ואם הנזיל שבא הקרקע עתה לירו רוצה לסלק הלוקח משום דינא דבר מצרא חזינן אי ידע דזבניה והיה יכול לסלוקיה בעידנא דסלקיה גזרנ' ולא סלקיה הו לא יוכל לסלוקי ואי לא ידע כיה מקמי הכי אע"ג דאחידע ליה לבתר דסלקיה גזרנא ללוקח לא בשלה מצרנותיה בהכי :

מז המוכר לאשה או ליתומים קטנים אין בו משום דינא דבר מצרא לפי שאין דרך האשה לחזור ולקנות וכן היתומים אינם יכולים לחזור ושוב וישר הוא לסכור להם אבל יתומים גדולים או קטנים שאינם יתומים איה בה משום בר מצרא / מכר לשומטים ואנדרוגינוס אין המצרן יכול לסלק אותם לפי שהם ספק אשה והמצרן עליו רביא רבייה שאינה אשה ודווקא אשה שיווע טיש לה נכסים יודעים בלא בעלה אף אלמנה שאין לחוש ששערמה כדי לבטל כח המצרן אבל סהם אשה דמסתמא לבעלה היא קונה ומערפת לומר לעצמה היא קונה יש בה דינא דבר מצרא ואם ידוע שקנתה היא ובעלה ביהר אין יכולין לסלק משנה זה אפילו הבעל דבקל המצרן נדחה כיון שאינו אלא משום הטוב והישר דקונה סן האשה י"א דלות ביה משום דינא דבר מצרא כדי שיקפצו לה קונים לנכסיה ולא הצטרך לחזר על קונים ודווקא מצרן אינו יכול לסלק אשה אבל סותף עדיף מצרן שיש לו בנף הקרקע חלק בכל מקום כל זמן שלא חלקו לפיכך השותף יכול לסלקה :

מח קצן שהוא מצרן אם רואין כ"ז שזכות הוא לו לסלק הלוקח יסלקוהו או נטלו לו חלקו עם שאר המצרנים
מט המוכר לאחר ששותפין שלו אפילו אינם שותפין צמר בקרקע אלא במשא ובפתח לא תקנו בו דינא דבר

בקניין כליין והנחרים לסלקו ולא אמרין שהלוקח במקום אותו המצרן קאי הואיל ומכר לו זכותו ויהיה זה פאהר מן המצרנים שקדם וקנה שוכה בו שהרי לית ליה לפצרו זכותו בהאי איע' אלא הזכות שהקנו לו הכסף ששהחשוב והישר הוא שמכר'סוסיק עצמו ממנו ולא מהני הך קניין לגבי מצרני אחרני לו מכר כל נכסיו לאחר אין בעל המצר של שד'אחת מסלק את הלוקח מאותה שדה כיון שקנה כל נכסיו בחד

זשעמא כבר ידענה לא תקנו חכמים דינא דבר מצרא ו לעשות הטוב והישר במקום שהיה רע למוכרו זה הלוקח אם יסלקוהו משדה זו ימשיך ידו גם מן האחרים שלא לקנות אות' והרי יפס'ד המוכר ואפילו אם יאמר המצרן אני אקח ג' ככל הנכס' בכל מקום שהן אין שומעין לו לפי שאין זה דבר מצוי שיתרצו המצרנים ליקח כל הנכסים בחד ואם היו מתקנין דינא דבר מצרא בשדעה המצרן ליקח כולם היו כבר פעם כשמוכר אחד כל נכסיו צריכין להודיע למצרן אם ירצה ליקח כולם וכין כך ובין כך ימלך הלוקח ושמא גם המצרן לא ירצה ליקח כולם ויבא המוכר לידו הפסד לכך לא תקנו בכה"ג כ שמוכר כל נכסיו כלל דינא דבר מצרא :

לז מכרה לבעלים הראשונים וספקאנא הוא מהם אין המצרן יכול לסלקו דיוהר טיב וישר הוא שחתזור הקרקע לבעלים הראשונים מש. בא ליה איש נכרי ואף ע"פ שהאז בן המצרן ה"ה אם מכרה לבן אותו שקצא הוא מפני שאין רבו לבן וכיר לסיקר. האו שיע'נפסא ויש הדיקן כיה שאין רבו לבן בזה ט"מ דא תקנו ה"ל ש' הו' דבעלים הראשונים קודמים מפני שהיא מילתא דלא סביח טוקנו בעלים הראשונים לפיכך לא תקנו בה דבר אלא בכר מצרא לפיכך אפילו אם בא בעלות הראשונים והמצרן יחד ליקח המצרן ק' דם ואפי' אם בא אדם אחר ליקח אפי' לכתחלה אין הבעלים הראשונים יכולין לשב' ודווקא שמכרה הלוקח הראשון למי שמכרה לו אין המצרן יכול לסלקו אבל אם מכר ראובן לשמעון ושמעון ליהו'הר לוי ומכרה לראובן המצרן יכול לסלקו :

לח הקונה מן הגוי אין המצרן יכול לסלקו דארכבה הוא יאמר למצרן דשבא לך ענקי לך שהברחת יארי מסעך הקונה בית מישראל שכמד אחד יש ישראל וכמד השני יש גוי י"א שאין המצרן שכמד השני יכול לסלוקיה דא לא אהרבה אני מן לך מן הגוי והיו כמו מכרתי ארי מסעך ו"א שאין לסמך על זה אלא אם כן יש צד אחר טעם לדבר שאין לסלקו אע"ג דאותו דבר גם כן אינו ברור כל כך אלא דהלכתא סכל מקום מצרפין להו' :

לט מכרה לגוי גוי לאו בר דינא דבר מצרא הוא כלימ'ר אין הישר והשוב משל על המוכר דק על הלוקח רבביא הוא גוי ולא בר הכי הוא ולא מחוייב המוכר לסלקו :

מ מהו כל המוכר כיהו לגוי או שוכר לו משמתי' איהו משום דארבעי ארי אמצרא דשבניו ולא משום דינא דבר מצרא אלא אפילו אינך מבקשין השכנים ליקח אותו משמתי'נן ליה עד שיקבל עליו כל אונס שיבא מהגוי עד שינהוג הגוי עם בן המצר שלו כדיני ישראל בכל דבר ואם אנסו ברב'ר שלא כדין ישראל חייב המוכר לשלם ודווקא דשמהוהו ההלה חייב לשל' אבל אם לא שמהוהו ואירע אונס לישראל שכנו מן הגוי י"א דפסור לשלם ובתב סורי זל וכן לל עיקר שאינו אלא גרמא בניזקין דפסור וכששמתיהו וכא הזקן מחמת שכונת הגוי לישראל שכנו בחיי המוכר ומת חייב הבן לשלם משהו שירש מאביו אבל אם לא בא ההזקן אלא לאחר מיתת האב יש מי שאומר שלא קנסו בנו אחריו :

מא כר'א דסמתי'נן ליה כשיכול המוכר'או לשוכרה לישראל בדמים שנותן הגוי אבל אינו מחוייב המוכרה או לשוכרה לישראל בפחות ואי חזינן שהגוי מכין לקנ'א אי לסוכר כמצר ישראל ברי להשחית נחלת ישראל הכל לפי רצונה הדין :

נד הנותן מתנה לחבירו אין כת משום דינא דבר מצוה וטעמא משום דטעמא דאינא דינא דבר מצוה כמכר שאומר המצרין כיון שזה רוצה למכור אילו שקנות אהיה הייתי אני קונה אותה שהיא קרובה לטרי ואתה המצא לך לקנות בכגון זה במקום אחר ומשום הישר והטוב משלקין ליה אבל במתנה אין המצרין יכול לומר בן אפי' אם רוצה לשלם לו שישו שהרי לא היה זה רוצה למכרה וא"כ גם בלא מקבל מתנה לא היה המצרין זוכה בה א"כ דבמכר לא איבדת למוכר שיקנה זה או זה ומשום הכי אינא דינא דבר מצוה אבל במתנה רוצה הנותן שיתקיים ביד המקבל מתנה להיות לו לשם שנתן לו אות' המתנה ואותו שדה א"כ המקבל מתנה נחא ליה להיות כירו שרה זו לשם ששפני עבודתו הטובה נהנו לו מהנה א וכל כיה"ג ליכא עשיית ישר וטוב לסלקו ברי'א במתנה שלא במחיר אבל אם כהב לו אחריות יכול לסלקו שיאמר ודאי מכר הוא ומה שכתב לשון מתנה להערים ולהפקיע זכות המצרין וליכא למימר הכא ישבע המקבל שהוא מתנה ויפטר כיון שהוא מוחזק בשדה שאין חזקה ממשום שיש חזקה אחרת כנגדה כמו שיחבאר בסעיף זה בסמ"ק ועוד ג' לטעמא דאדרבה המצרין חשיב יוהר מוחזק בזכות דין מצרנותו וצריך המקבל להביא ראיה שהוא מתנה וזה אי אפשר דמי יודע שמה קנוני' עשה עם הנותן לכך מוציאו המצרין ממנו וישמו הב"ד כמה שהוכרח יתן לו בה ואם מודה המקבל ואמר שאמת הוא שכונן להערים אלא שקנאו בכך וכך נשבע בנקיטת חפץ כמה נתן ונוטל כדון השלוחים ואפרו האחרונים ז"ל והוא שיטעון דמי' שהם ראוייה או יותר מעט אבל אם אמר על שיה כנה שקנאה במאתים אינו נאמן אפילו בשבועה אף על גב דלעיל סעיף ט' אמרינן בבב"ב דנאמן בשבוע' היינו משו' דכל אדם בחזקה כשרו' הוא ואינו חסוד על השבוע' אבל הכא שאני כיון דחזינו דאיכא הערטה חיישינן שטא מערים וסורה הייה ושווען יותר הרבה משנתן ואפי' על שנועתו לא סמכינן דאי"כ תרתי הערטה ווחקה נגד השבועה דחזקה אין אדם קונה שוה מאה במאתים תדע דאי' לא אמרת הכי אם הוא שווען שהיא מתנה אף על פי שיש בה אחריות נאמינהו בשבועה אלא מאי אייה לך למימר חזקה שאין אדם מקבל אחריו' על המהג' ולכך אפילו שבועה לא מועילה לו הכי נמי חזקה אין אדם קונה שוה מנה במאתים ושבועה לא תועיל לו וכל זה משום דאית ג' ריעות' דהערמ' קמ' אבל בלא ריעות אחרת אדם נאמן בשבועה אפילו נגד החזקה * ואם היה כתיב במכר מתנה מפורש וקבלתי עלי אחריות מתנה זו שאם הצא מידו אחן לו מאתים נוה' לו בן המצר מאתים ומסלקו אע"פ שאינו שוה אלא מנה דמ'סנ צריך לחת לו כך אם חפץ בה המצרין טאם מתנה היא לית בה דינא דבר מצוה ואם מכר הוא מ ססתמא לא קבל עליו אחריות יותר מכדי דמי המכר שקבל ואע"פ שאינה שוה כל כך פעמים שאדם קונה קרקע ביותר משיייה כדאמרינן לעיל סעיף ט' :

נד הקדש לעניים אין כו משום דינא דבר מצוה פשוט :
 נו היתה שדה שאצל המצרין הפקר ובא אחד והחזיק בה אם ימצא כמות במקום אחר של הפקר להחזיק בה יכול המצרין לסלקו ואם לאו אינו יכול לסלקו דאזן זה ישר וטוב להפסיד נכסיו :
 נו הממטכן שדה ואחר כך פתחולתו שהוא ממושכן בסיו אין המצרין יכול לסלקו שכיון שהוא ממושכן בידו אין קרוב ממנו דלכך נקרא משכון שהיא שכונת כולה נביה והמצרין אינו מצרין אלא מצד אחר ומ'ס אם מכרה הממטכן לאחר אפי' אינו בן המיצד אין המלוה יכול להוציא מידו דלעולם כת רבעל השדה עדיף סבתו אלא דגבי מצרין עש תקנה משום השוכ והישר ודמלות לא עשו הקנה דלא שכיחי כל כך ויא' דאמרו קדם המצרין וקנאה וכ'ש אחר יוכל המלות לסלקו

יציא משום שהוא מוכר של מוכר שמשחף עמו במטאו ומהנו חפץ שהשאר הקרקע כרשותו שעי' השטא ומתן טיש להם ביתו תוכל להחזיר לו לפיכך אם קנה השותף זכה ואין שאר בני המצר נוטלים עמו * ואם הלוקח לית ליה ארעא דחיק' ליה טעתו והמצרין אין צריך להרק להרווח' יש אמרו' דלית בזה משום דינא דבר מצוה ויש חולקין ומכריז מהרא"י ומדמי' נראה כמכר א ז"כ שאין המצרין יכול לסלקו ורוקא שהלוקח הוא מן העיר הזאת ולא יוכל למצא ביה במקום אחר אבל בלאו הכי המצרין קודם לכ'ע :

ג כל הוצאה לפיכך קרקע ובאו שנים כל אחד מהם אומר אני לקח כדמים אילו ואין אחד מהם בעל המצר אם היה ואחר מתישבי העיר והאחר הוא משכנו השד' שב' העיר קודם שזה ג' טוב וישר הוא לחבר אהבה ואחוה ליושבי' עמו בעיר אהה שהם הדיר יחד / שכן והלמיד חכם הלמיד חכם קדם שיש' כבוד תורתו שכן קרוב שכן קודם דטוב שכן קרוב קודם שחר מהו וקנה זכה ואין חכירו שראוי לקדם לו יכול לסלקו לאציל ואין אזה' מהם בעל המצר לא דלא מיקרי שכן א"כ זהו חכירו ונחל עמו אבל מה שדר אצלו אינו כלום דפעמים יש שירי' יחד ואין להם חברה וקרוב כלל ויש חולקין :

גא קרקע שיש בו בניין והקרקע טל אחד והבניין של אחד אם בעל הבניין יש לו כת בקרקע להיות בניינו בו עד עולם שיש' אם יפול הבניין יחזור ויבנו אז כל אחד ואחד הוא מצרין של חכירו לפיכך אם מכר אחד מהם את חלקו חכירו פסק ואלוקה ואפילו הלוקח הוא מצרין מצד אחר הוא קדם ודע' דיש' הוא שישאר הבניין בקרקעו והו' כמו שותף שהוא קודם למצרין אבל אם אין לו כת בקרקע להיות בניינו בו עד עולם ואלא עד זמן ידוע ואם נפל שלא יוכל לחזור ולבנותו וזו אם פכר בעל הקרקע זכה הלוקח ואין בעל הבניין יכול לסיקו שאין לבעל הבניין כלום לקרקע אבל אם מכר בעל הבניין בעל הקרקע' פסק ללוקח כדי שישאר הבניין בקרקעו זמן הדין כמי שיש לו אילנות בשד' חכירו אם יש לו חלק בנף הקרקע טאם יבשו שיכול ליטע אחרים במקום אז כל אחד מצרין לחבירו ואם כשיבש לא יכול ליטע אחרים במקום אז בעל הקרקע מעכב כדי שישארו האילנות בקרקעו :

גב וכן אם נמכר קרקע הסמוכה לזה שהקרקע לאחד והבניין או האילנות לשני בעל הקרקע קודם לבעל הבניין והאילנות אלא אם כן יש לבעל הבניין והאילנות זכות בקרקע כמו שנתבאר הבית והעלייה של שנים ומכר האחד ביחול למצרין אין בעל העלייה יכול לסלקו דלא מיקרו שותפין זה לזה רק דינם כמצרנים :

גד בכל הקרקעות שבועלם יש דין מצרנות ואפי' בכתיים אף ע"פ דלפעמים יש כיניהם כותלים חזקים דמי' לסלע או לרכב דקלים דסעיף כ"ז מ' עשוין הן לפרות אותם לעשות פחחי' ימזה ליה או לחבר אותה בחצירות עד שיכולו' להשתמש מזה לזה לפיכך יש בהן דינא דבר מצוה אבל במשלתין ועברים אין כהם דין מצרנות ומחוב' לקרקע הרי הן בקרקע ויש בהן דין מצרנות ואפילו בתיים כמו שאמרנו וכן דדין במקומות בית הנספ' וכל דבר המחוב' לקרקע * יא' שהמכור מקומו בכית הכנסת בני משפחתו יכולין לסלק הלוקח משום פנ' משפחה ויש חולקין וכתב פירי ז"ל דהכל לפי העניין טאם היה פנ' כזה למשפחה כגון שיושכין משפחות משפחות לבר יש לרין כסבר' הראשונ' וכמו שאמדו לעניין המוכר קברו וכל כיוצא בזה המלוים יחד בתנות אין לו דין קרקעות ואין המצרין או השותף פסק הלוקח במר בקרקע ודינו כמו במשלתין פיהו אם נרא' לב' שיש חיקו לשותף השני מסלק ליה וכן בכל משלתין אע"פ שאין בהם דין מצרנות מ'ס שותפין במשלתין ואחר פכר חלקו יכול השותף השני לסלק הלוקח אם נרא' לב' שאין הלוקח השני נוה' לו בראשון והכי ססתברא לרין כן כל' :

א השוחפין שבאין להשתתף אין השיתוף נגמר כדיבור
 לומר שאם אמרו באו ונשתתף יחד ככך וכך שלא יוכלו
 לחזור בהם דבמאי נשתעבדו זה לזה שיצרת ויחשק בשותפו'
 אלא צריכין קניין ואז על ידי הקניין נשתעבדו ובין שצריך
 קניין כל דבר ודבר לפי קניינו מתקיים שיתופו כמו שיחבאר
 לפיכך מטבע שאינה נקנה בחליפין אין השיתוף מתקיים בו
 בקניין שאפילו אם קנו מיד שניהם שיביא כל אחד מעותו
 וישתתפו בהם וכתבו שטר על זה והעירו עדים אינו מועיל
 להשתעבד ויכולין לחזור בהם דלא הוי אלא קניין דברים
 אלא צריך שביא כל אחד מעותו וישללו אותם לכיס ויגביהו
 שניהם את הכיס ועל ידי ההגבה נקנו ויש מי שאומר דה' ה'
 אם משך כל אחד מעותיו של חברו דמהני דמשיכה גס כן
 קניין הוא במעות כמו שיחבאר בדיונו קניינים בע"ה וכשקנו
 מיד שניהם שיביא כל אחד מעותו וכתבו שטר על זה כו'
 שאמרנו למעלה דאינו מועיל ויכולין לחזור בהם נמי לא אפרז
 אלא כשפסקו סתם פרוני ופלוני קנו יחד שישהתפו כו' ותו
 לא אבל שטרות שאנו כורבין עכשיו שקבלו עליהם ג'
 השותפין להשתתף כו' בח"ח ובש"ד לאשר ולקיים כו' נראה לו
 שאין יכולין לחזור בהן דאף על גב שקנו סתם הואיל וכתרצו
 לכתוב השטר מסתמא קבלו עליהם כל מה שנהני' הסופרים
 לכתוב בשטר בכל יפיו והוי כמו שקבלו עליהם השותפות
 בח' חובש"ד לקיים כו' ואינם יכולין לחזור בהם נראה לי ואם
 לא עשו לא זה ולא זה אלא נשתתפו והחזיר לישא וליתן
 בעסק השיתוף לקנות או למכור ישימי שאומר דמהני מי
 שהלוה לחבירו מעות ואחר כך אמר ליה יהיו כידך למחצית
 שבר כדיבור בעלמ' לא פקע מפניו הטיעוד שהיה עליו בעורו
 היה לוה שהיה חייב באונסין לפיכך גס עכשיו אם נאנסו
 בידו חייב בכל האונסין כמו בחחלה •

ב נשתתפו בשטר משלשין כיון שקנו מידם שיביא זה
 חביתו של יין וזה כדו של דבש דחל החליפין של
 החבית של יין והכד של דבש והרי נשתתפו בהם ואגב
 נשתעבדו שנעשו שותפין בהם וכן אם ערכו פירותיהם
 ששכרו מקום בשותפו והניח שם זה כדו זה חביתו שנשתתפו
 בהם הרי אילו שותפין בהם כללו של דבר בכל הדרכים
 שקונה הלוקח באוהם הדרכים עצמם קוני' השוחפין זה מזה
 הממון המוטל ביניהם להשתתף בו :

ג האומנים שנשתתפו באומנות אף על פי שקנו מידם
 אינם שותפין דלא הוי ג' אלא קניין דברים בעלמא
 דליכא כאן דבר שחל השיעבוד עליו שאין קניין חליפין חל על
 גופו של אדם שיעשה מלאכה כיצד שני אורגים או שני
 חייטים שההנו ביניהם אפילו בקניין שכל מה שירוצו זה לזה
 במלאכתו יהיה ביניהם לחצי אץ כאן שותפות כלל שאין
 שיעבוד הקניין חל על גופם שיעשו מלאכה כמו שאמרנו ונס'
 על השכר מחמת המלאכה לצ' חל שאין אדם מקנה דבר שלא
 בא לעולם אבל אם היו לוקחים הכנדים בממון עצמם
 והופרין אותם וכוזרין ולוקחין השתי וערב שמעותיהם ואדוני'
 ומוכרים ונשתתפו במעות שלוקחי' בו על ידי הנכחה אין
 משיכה שאמרנו בסעיף א' הרי אילו שותפין וכל מה שירוצו
 בשכר מלאכתן ומשאם ומתנם הרי אילו לאמצע :

ויש אומרים דאומנים שנשתתפו במלאכתן אין בו משום
 מקנה דבר שלא בא לעולם אלא הם עצמם משתעבדים זה
 לזה אפי' באסירה דאתנו אהדדי שכל מה שישתכרו באמנותן
 הכל היא לאמצע בהיא הנאה דצייתי אהדדי נמרי ומקנו
 ומשתעבדו אהדדי ומיר כשילכו כל אחד לאומנתו הוי
 כשכירים זה לזה דהילוכו ודיבורו שיעשה כל אחד בכוחו
 להנאת חברו גס כן זהו שכרו וכן אם אמרו בל פקח שיביא
 ליריני

לסלקו מטעם דשכינה היא נכיה וכתב מור"ז שכן נ"ל לרזן
 ולהורות והוא שנראה לב"ד שרא היה ערמה ברבר שהלוה
 למכור כרי סילק הקינה המלוה לנוי על שדהו או על ביתו
 ובא אחר וקנאו המלוה מסילקי דשכינה נכיה הוא המלוה
 על הבית ולא הלוה על המרתף שמתחתו אין לו שום דין קדימ'
 במרתף ואם קנה המרתף המצרין מסילקי :

ד אם בחחלה המשכונא בא המצרין לערער לעכב לומר
 אני אלוה לך כי שםא כוונתך הערערים למוכרה המלוה
 אינו יכול לעכב בידו דמצי למימר האיך נוח לי ללוות ממנו
 כי ירוחא לי הזמן ולא ינושאתי ואחה קשה ממנו וגם אין יכול
 לומר דילמא מעכשיו זבנינא ומושום הערמה מסיק ליה
 שםא דמשכנת' כרי שרצה להביאו לדין קבלת חרם שאין
 מעמא דרטר ושוב אלים להזיק לבא לירי חרם וכ"ש לירי
 שבועה אפילו טוען כרי אמנס אם ירא' לדין שישוב ערמה
 כגון שלא נמשך זמן המכר אחר זמן ההלוואה הרבה או שאין
 זה רגיל ללוה לו וכל כיוצא בזה דוחין את המלוה ואם שדה
 הסמוכה למשכונא נמכרת לוה מעכב על המלוה דהא נוף
 השד' שלו הוא והוא עיקר המצרין ואין המלוה מעכב על הלוה
 ואם אין הלוה חפץ לקנותו וקנאו אחר אפי' אינו בן המצר אין
 המלוה יכול להוציאו מידו ואם קדם המלוה וקנה בן המצר
 מוציאו מידו וי"א דלעולם המלוה לא גרע משאר מצרנים ואם
 קדם וקנה זכה וכן עיקר :

ה השוכר בית מחבירו והמצרין רוצה להוציאו מידו לשוכרו
 לעצמו משום דבר מצרין הוי' אין שומעין לו דליכא
 בשכירות מטום הישר והטוב ושעמ' כטעם שכתבתי בסעיף
 ג' דהאיך נוח לי כו' נ"ל :

ו מי שיש לו בית בשכירות ובית שאצלו נמכר אינו יכול
 לזכות בו מדיון בן המיצ' דלענין זה לא אמרינן שכירות
 ליומיה ממכ' הוא כי הנוף הוא ערוין למשכר ואם קדם השוכר
 וקנאה בן המיצר יכול לסלקו ויש חולק ואומ' דשכירות ליומיה
 ממכר הוא לכל דבר אפי' לרזן מצרנות :

ז שנים ששכרו שדה בשותפו ואחר מהם רוצה להשכיר
 חלקו לאחר והשני רוצה לזכות בו מדיון בן המיצר הרזן
 עמו ואדרבה הוא יותר מסצרין שהוא שותף בו : גס טעם דאת
 נוח ליכו ולכך שכתתי עמך שיכא כאן נ"ל :

ח השכיר ביתו לאחר ואח"כ מכרה לו אין בן המיצר יכול
 להוציאו מידו דהוא קודם מפני שהוא מוחזק בו כבר
 בית וחנות זה על זה ושכרן לשנים ואח"כ בא למכרם כל אחד
 קודם ומצרין לשלו ולמ' שהוא דר בו כן פסק רבינו יוסף קארו
 ז"ל והיינו דווקא כשבאין לקנות שניהם יחד אבל אם כבר
 שכר הבעל בית שניהם לאחד מהם לאיוה מהם שרצה זכה
 בהן כמו שפסק ג' בסעיף השמוך נ"ל :

ט השכיר בית לאחר ואחר כך מכרה לאחר אפילו אינו בן
 המיצר אין השוכר יכול להוציא מידו : ראובן היה לו
 קרקע שמעלה ממנה סס לשמעון לשנה ומכר שמעון המס
 ללוי וראובן אומר שהוא מצרין אס מכרו שמעון ממכר עולם
 הדיון עם ראובן שכיון שמכר לו שמכר עולם הרי שוכר הארנו'
 שיש לו על קרקע זו וחוי כאילו מכר נוף הקרקע במכר נמור
 ובמכר יש בו דינא דבר מצרא אבל אם לא מכר רק לשנים
 קצוצים אינו אלא כמכר חוב בעלמא שאין בו מצרנות שהרי
 אין כאן מכר נמור בנופא של קרקע אלא חוב בעלמא :

הלכות שותפין

קעו השיתוף כיצד מתקיים וכיצד נוהגין
 וכיצד נפרדין ואם מת אחד מהם וכו'
 נ'אסעיפים :

הריוח דהרי לא מחל לראובן אבל אם אמר שמעון שלא ליהן חלקו או שונה בענין השותפות אבד חלקו מן הריוח ועל סיבן זה סעיף ס' :

ז והיבא שהשילו לכיס וננבנו או אבדו כיון דלא אשהני גופא דמסונא חולקין לפי המעות :

ח השתפין שוכרו שכן הן זה לזה שמה ששל אחד נוטל חלק במה שמירוח הבירו הוא שכרו על מה שהיה מתעסק בשל חבירו לפיכך אם ננב או נאבד מהשיר פות ברשות אחד מהם חייב באחריותו כדון שומר שכר שיהבאר בהלכות שומרים בע"ה כמה דברים אמורים בזמן ששל אחד מתעסק בשותפות זמן ידוע וננבנו לו בזמן שמתעסק בו דבאותו זמן היה בשכרו של חבירו ודווקא נמי שרתנו כן מתחילה אבל כשלא התנו מתחילה ועמד אחד והתעסק בשותפות לבדו זמן מה מנדבת לבו לא הוי כשומר שכר כשמירת השותפות רק כשומר חנם אבל אם התנו מתחילה להתעסק בו ביהד זמן ידוע ואחר כך יתעסקו בו כל אחד לברו זמן ידוע ועשו כן התחילו בעסק שניהם ביחד ואח"כ נתעסק בו אחד לבדו וננב או נאבד כמנו בזמן ששור שזה הוי שמירה בכעלים דילפינן מקרא רואם בעליו עמו שהוא פשוט כמו שיתבאר בע"ה בהלכות שומרים ואם מה"ה נתעסק בו אחד לבדו ואחר כך נתעסק בו שניהם ביחד וננב כאחד מהם חלק שמירתו הראשון חייב אף על נב דעכשו חבירו עמו בשמירתו כיון שמתחילה כשהתחילה שמירתו לא היה חבירו עמו אין זה שמירה בכעלים והייב והשני פטור שהרי הראשון היה עמו באלאכחו כשהתחילה שמירתו ועל סיבן רצ"א חלקו השותפות לגמרי ונשאר ביד א' מהם מעיה לפיכך לגוים ואבדו או ננבנו ממנו אין חבירו חייב רש"י לו ההפסד אבל אם נשאר ג' לשניה השותפות בידו הוי שמי ה כבעינים וההפסד על שניהם :

ט אחים שהם שותפין בנכסי אביהם שעדיין לא חלקו וכול כל אחד לפחות בחבירו שלא יקנה דבר לעצמו בהשתנות אם לא יאנכה אותו מחלקו ואם לא מהיה וקנה לעצמם כשבאים לחלוק כמין הבגדים שעלירם אפי מה שהם שוין בשעת חלוקה דמה שפחרו הבגדים עד עכשו מחל לו כיון שלא סיחו לפיכך אם כלו לגמרי או אבדו אין בחשבון להם דכבר מחלו ואם קנו בגדים לנשים ולבניה ולבנותיהם אין שמין אותם כלל דמסתמא דפביישן להביאם לביה דין ולבנותם לפיכך ודאי מתחלה מחלי אהדרי הואיל ולא סיחו במה דברים אמורים ככנדיחול שאם היו רוצין שישימו אותן עכשו היו צריכין לבא לבית דין בכנדיחול לשום אותה והיו כזיון רב אבל בגדי שבת שיכולין להביא הבגדים לבד והם עצמם אינן צריכין לבא שולחין לבד ושכין אותן ונדול האחין העוסק כנכסים להכני' ולהוציא ועד השתא ניהא להו לאחים דליכסי מדידהו כמלבושים נאים כי היכי דלשתמעון מליה אפילו כמה שקנה לעצמו אין שמין דכל זמן שלא סיחו כשתמא ניה' להו ופחלו לו ומיהונם לו יבול ז' למחילכהחיה שלא יקנה' וי"א שהדין כן אפי' כשאר השותפין שאינן אחין שהם ג' כמסתמא מחלי על כל הדברים הנאמרי' ובהפוק חזי מאי עמא דבר אבל באחין תקנה חכמים הוא כן שכן אמרנו דעוה מהם אחים :

י המשתהף עם חבירו בסתם לא ישינה ככנהג המדינה באוהה סחירה ולא ילך למקום אחד ולא ישתהף ש בה אם אחרים ולא יתעסק בסחורה אחרת כדי שישים לבו ונפשו עסק השותפות הזה שאם הוא מתעסק בסחורה אחרת דעתו על אותה סחורה ולא יתן עיניו כל כך בשיהוף ו לא ימכור בהקפה אלא דבר שדרכו למכור המיד בהקפה ואם התרה כן שלא להקיף אפילו בדבר שדרכו בהקפה חייב יט א ז פ ל שלם

לירינו נהא שותפין בו קנו שמיר שבא המקת לירו כל אחד זוכה בו לעצמו ולחבירו דהוי ליה כמו המנביה מציא לחבירו דקנה חבירו עד שיהזור כהן מכאן ואילך דודאי אם רצו לחזור רשאיין הן בכך שהרי פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום ודווקא שיש עדים בדבר שחור בו אבל א' נו נאמן לומר חזרתי בו קודם שלקחתי דמסתמ' על הנאי הראשון זכה בו מה שזכה בו עד עכשו וצריך לתת לו דלא שייך ביה חזרה שכבר זכה בו בזמירתו ומכאן ואילך יכול לחזור בו וסבא נכונה היא זו וכן ראוי לדון :

י שותפין ששמו הרב שנתתפו בו ואינו טוה כמו ששמה יש להן אונאה זה על זה ואם עירבו הפירו או המטלטלין שנתתפו כהן בלא שומא ומכרם ונשאו ונתנו כדמיהם הרי אילו מחשבין הפירו כמ' היו שוין בעת שנתתפו ואח"כ רואין כמה השכר או ההפסד :

יא השותפין שהשילו לכיס זה מנה וזה מאתים וזה שלש מאות ונתעסקו כולם במסון סתם ופיחתו או הותירו השכר או הפחת ביניהם כשהו לפי מנינם לא לפי המעות הטעם דאבעו להו לאתננוי שיעלו כל אחד בריוח או מהפסד לפי המעות ומרלא התנו אנו אמורים משום דהאי שהטיל לכיס הרבה ידע בזה שהטיל מועט הוא חריף וכקי במשא ומתן יותר ממנו או אמתלא אחיה היתה בדעו לך לא הנתנה כלום והסכים בדעתו לתת לו בריוח כמיהו וכן אותו שהטיל מועט מדלא התנה שלא יפסד רק לפי מעותיו היה לו שום אמתלא כגון שאמר שעל ידי ריבוי המעות יהיה הריוח הרבה ויהיה השכר קרוב וההפסד רחוק וכי האי גוונא ועל ידי כן קבל עליו גם כן בהפסד כחלק המזכה כמעוה ואפ' לקחו שור לשכחה שהיה הדין אם לא מכרוהו ושבחיהו היה ניטל כל אחד מבשרו לפי מעותיו אם מכרוהו חו ופחרו או הותירו השכר או הפחת לאמצע כמה דברים אמורים ככנשיאו ונתנו כמעוה שנתתפן בהם אבל אם המעות קיימים ועדיין לא הוציאו אותם ופחרו או הותירו מחמת המטבע ששניה המלך או אנשי המדינה חולקין השכר או ההפסד לפי המעות דהא אפ' ואם לא נשתתפו אלא היה לבלי אחד מעותיו ככיתו היה צולה לו זה הריוח או ההפסד ובל שכן אם נשתתפו בפירות ועדיין הן בעין והיו וואו הוקרו או פחת ושכר מצד אחד שנוטלין לפי מעותיהן ואם התנו ביניהם הכל לפי הנאם בין בריוח בין בהפסד :

יב יש מי שאומר דה"מ בנוף הממון שנתתפו והפסידו קצת ממנו או ההפסד טוה כיון שניהם אבל להשהעבד לשלם מכיהו ההפסד לא כגון אם נשתתפו זה במנה וזה במאתים ונפסד הכל לא אמרינן שישיש בעל המנת לבעל המאתים חמשים מביהו יש מי שאומר הא דאמר' לאמצע דווקא שלא קבעו זמן לחלוקתו א"כ קבעו זמן ועיה בו ריוח קודם שהגיע זמן חלוקתן אבל אם עלה בו ריוח אחר שהגיע זמן חלוקה שקבעו נוטלין לפי מעוה ואפ' אם נזרמן ומכרוהו לאיהו עסק דיוקר שנתתיקר אח' זמן חלוקה כל אחד נוטל לפי מעותיו וכן דווקא כשעשו מה שהתנו ביניהם אז הוא לאמצע אבל אם שינו סמה שהתנו בתחלה נוטלין לפי מעותיהן' ראובן שהיה לו חוב ואומר לשמעון שישיעו לו כנבית החיב ויהיה לו שלישי הריוח וכן עשו ואחר כך קנו סחורה הוולוהו כשנים שהשילו לכיס דוזרי לשמעון חלק בריוח ודווקא שקנו אח"כ הסחורה ביחד אדעתא דשותפות אבל אם ראובן הוא הקינה ושמעון שייעו אין לו בריוח כל' שהיה לא נדר לו רק חלק כנבית החוב ולא במה שהריוח אחר כך ואין צריך ליתן לו רוק כמה שנתנו למשיעי לחבירו' ראובן ושמעון שנתתפו להלות לגוי וראובן נתן לו חלקי לגוי ואחר כך אמר הגוי שאין צריך יותר ואמר ראובן לשמעון שיחן חלקו למה שהלוה ושמעון דחה אותו לתנו בתוך כך נפטר אפילו הכי זכו יורשו בחלק

לשלם ה' היו קצת בני אדם מוכרים בהקפה וקצתם אינם מוכרים בהקפה לא יקיף בלא דעת חבירו דכל אשראי ספק אחי ספק לא אחי וכל מה שאינו משגה ופושע יעשה בשל חבירו כמו בשל וניטל מחבירו חלקו מה שהוציא דכל שוחף נידוד ברשות דמי ולא יפקיד ביד אחרים א"א בן התלמתחלה או שיעשה מדעת חבירו ואם עבר ועשה שלא מדעת חבירו ואחר כך הודיעו עשיתי כך וכך והסכים למעשיו הרי זה פטור ואין הדברים האילו צריכין קניין אלא בדברים בלבד כסוד שהסכים מחל לו על השטו ומחילה אינה צריכה קניין ואם שינה האחד באח' מכל אלו הדברים שהלך למקום שלא היה לו לילך או פירש בים או שמכר בהקפה או נשא ונתן בכחורה אחרת יבן כל כיוצא בזה כל פחת שיבא מחמת זה שעבר חייב לשלם לברו ואע' פכז אם היה סם ריח הריח לאמצע דמשום פשיעתו לא קנאו :

יא לפיכך הנותן מעות לחבירו בתורת שותפות לוקח בהם חטין לסחורה והלך וקנה שעורים או לקנות שעורים והלך וקנ' חטין אם פחתו פחתו לזה שעבר ואם הותירו הותירו לאמצע ועל ס' קפ"ג וכן אם הלך ונשתחף עם אחר במסין השוחפו' אם הפסיד הפסיד לעצמו ואם נשתחך השכר לאמצע אבל אם נשתחף עם אחר במסין עצמו שיטלו משלו יתר על מה שיטלו כשותף זה אע"ג שגם בזה לאו שפיר עבד מפני שנותן עיניו גם על זה המסין ולא על השותף לבדו ויש בזה פחת לשותפו כמו שכתבנו בסעיף הקודם דמהאי טעמא לא יתעסק הוא בסחורה אחרת ואם היה עוסק בסחורה אחרת אמרינן שאם היה בה ריח הריח לאמצע אבל הכא בשנותן יתר ממנו ליד אחר למחצית שכר אם פחת פחת לעצמו ואם הריח הריח לעצמו ולא לאמצע דכולי האי לא עבדי אינשי ואם התנו ביניהם הכל לפי תנאו ראיובן ושמעון שוחטין והיה להם חוב אצל שר' א' טראובן דר החתני והוא עשה חוב ושמעון טוען טראובן יתבע החוב לפי שהוא עסאו וראובן אומר שמתיר' מן הטר שהוא דר החתני הריני עם ראובן ועל סעיף מ' ס' ז' ראובן שהלך ופטר הובות של שמעון חבירו ואומ' ששמעון צוה לו לעשות אם אמה ששמעון צוה לו ראובן פטור אע"ג דלא אמר לי על מנה לפטור אבל אם שמעון כיפר ויש לו עדות שהחובות היו שלו וראובן פטרן חייב לשלמן ואינו נאמן לומר שברשות שמעון עשה מה שעשה דהא מוזק הוא בפרהסיא ואין לו מגו לפטור דשעתה זו גרועה הוא שאין דרך העולם לפטור בעלי חובותיו אבל אם אין לשמעון עדות נאמן ראובן במנו שהיה יכול לומר שהחובות אינו של שמעון או שהוא לא פטרן :

יב א' מה שותפין או המתעסק במעות חבירו למחצית שכר שעשה סחורה בנכלו' או כשריפו' וכיוצא בהם בדברים ע"ז ס' ק"ז אם הפסיד הפסיד לעצמו ואם הרחח הריח לאמצע כדן השגה מדעת חבירו ה' ניאמר לא היה רצוני שהעשה סחורה בדברים אסורים מי ששכר חבירו לישא וליתן בשלו והיה בכלל מציא' דכל שטר פרוע אינו שוה רק הנייר והכותר מציאה לפיכך אם החזירם לפני חנם אינו חייב לשלם לחבירו כל' דלאו מיריה אפסדיה ואפי' לכתחלה נמי שרי ויש בו משום מצוה שיאמרו הגוים שארית ישראל לא יעשו עולה ונ' וכן אם נגב או גזל השותף צריך לחלוק עם חבירו שגם הוא בכלל מציאה ואם הפסיד ע' כך הפסיד לעצמו שזה לא קבל עליו חבירו דהתירה ניהא לי' איסורא לא ניהא ליה ודוקא שהפסיד קודם שנודע לחבירו אע"פ שנהנה ממנה אבל אם נודע לחבירו שנגב ונזל ואע"פ חלק עמו הנניכה ואחר כך בא שום עלילה על הנגב מחמת זה וכן אם קנה נניכה וחלק עם חבירו ובא אחר כך עלילה עליו כיון שלקח וקבל הריח גם ההפסד

לאמצ' ואין הרב' צריכין קניין כסוד שקבל והסכים למעשיו נשתעבד עמו לכל מה שיבא מזה אבל שוחטין שחלקו שא' רוחים שהרווחו בהיתר ובלא עיוות אפ' לגוים ובא עלילה על אחר מן השותפין מחמת אזהרה הסחורה שלא כדין אין חבירו חייב לסייעו בהפסד דמוליה גרמה ועיין ס' ז' סעיף ל' לחוסף סימן קע"ז :

יג א' מן השותפין שאמר נוליד הסחורה למקום פלו' שהיא ביוקר ונמכר כס אף ע' פ' שרוצה לקבל עליו כל אונס או כל פחת שיבא הרי חבירו מעכב עליו שהרי אומר לו אין רצוני שאתן בעות שבידו ואזהרה רודף רוח אחרך לדין להוציא ממך וכן כל כיוצא בזה :

יד א' מה שותפין שבא ליישן הפירות עד זמן הידוע למכור אותם פירות אין חבירו מעכב עליו אבל משהשניע זמן המכר יכול כל אחד מהם למכור ואין חבירו יכול לעכב עליו ואם מכר בלא דעת חבירו ונתחייק אחר כך אין לחבירו עליו כלום אבל אם מכרם קודם זמנו בלא דעת חבירו הונו פשיעה וחיי' לשלם לחבירו חלקו ואם אין זמן ידוע למכר אותם פירות ורוצה א' מהם ליישנם חבירו מעכב עליו שיכול לומר עכשיו זמנו הוא :

טו השותפין שהתנו ביניהם טיעמדו בשותפות זמן קצוב כל יחד מהם מעכב על חבירו ואינו יכול לחלוק עד שיניע הזמן או עד שיכלה מסון השותפות ואין א' מהם יכול לישול' מן הקרן ולא מן הריח עד סוף הזמן שרצו' השותפין לישא וליתן עם כל המעות ואם שינה או פשעו תוך הזמן או עבר על הנאי אפ' האיני יכול לכופו לחלוק עד הזמן ומשלם סה שהפסיד :

טז נשתתפו סתם ולא קבעו להם זמן הרי אילו חולקין כל זמן שירצה א' מהם וישול כל א' חלקו מהסחורה ואם לא היה באותה סחורה דין חלוקה או שהיה בחלוקתה הפסד הרי אל מוכרים אותם וחולקים הרמים :

יז היה זמן ידוע למכירת אותם סחורה יש לכל אחד מהם לעכב שלא יחלקו עד שתמכר בזמן הידוע למכירתה ואין אחד נוטל לא מהקרן ולא מהריח עד זמן החלוקה אלא אם כן התנו כיניהם :

יח אם לא קבעו זמן לשיהפוט והסחורה אין לה זמן ידוע לימכר אלא כל הזמנים ששין לה או שקבעו זמן ונסלם וכא' לחלוק לא מדעת חבירו חלק בפני שלשה אפילו הם הרווחים וזכרנו שיהיו נאמנים ויודעים בשומא חלק בפחות משלם לא יעשה כלום ואפ' הוא עצמו יכול לבטל החלוקה ברא' שהתק בידות אבל אם הם מעות שכלום מטבע א' ושנים יכול לחלק אפ' שלא בפני ב' ומניח חלק חבירו בכית רין ואם אין המע' שנים הרי הם כפירות ואין חולקים אותם אלא בכית רין :

יט א' מה שותפים או המתעסקים שמת בטלה השותפות או העסק אע"פ שהתנו לזמן קבוע לא יוכל הורש לומר אני מתעסק עם הפעות עד כלות הזמן כי השותף או הנותן יאס' לא מהימנ' לי או לא חרף ולא בקיא' אחת בעיני כמורישך שיהפך שחלה או נאנס ולא עסק בשותפות אין הדין שהאחר ירוח ויתן לו ואפ' אם קנו מיזו בשעת השותף אבל אם היה בעיר אחרת בשליחה השותפו' ונתעכב כאונס יש לו חלק עפ' הדין ואם יש מנהג בזה בין השותפין יעשו במנהגם של' ששקבלו עסקא מאחד ומא' מהן נתבטל העניין ויכולין לחזור בהן איזה מהן שירצ' שיכול לו' כל נאמנותו ומסכתו בעס' לא היה אלא על זה שמת ג' שותפין ביחד שעשו שותפות עם אשה אחת שיתר' להם מחלוקה ואחר כך פשע אולא עשה בשותפות כמו שה' לו לעסק ומחמ' זה אינו נוטל כ' כ' בריח מות' הריח שהיה סניע לראובן אם היה מתעסק הוא לאשה לפי ערך כי אינו דומה שני' העוסקים לשל' העוסק' והיא אלא ויתרה אלא כשיעסקו

אוליטול הכל נחבאר בסוף סימן ע"ז וכן שותפין שלוחה א' מהן לצורך השותפות אם חבירו חייב לשלם על ג' ס' ע"ז סעיף ב' / ואם א' לוח משניהם בשטר א' ונכתב בשם האח' תבאר בסימן זה :

כח שנים שהם שותפין בחוב א' שהיב להם גוי ונכה א' מהם מקצתו סתם ורוצה לעכבו לעצמו ואומ' להבירו לך וקח חלקך מן מהגוי אין שומעין לו דמיד שקבלו כסתמא מן הגוי לצורך השותפות קבלו וזכה חבירו בחלקו / ואם השר כעס על א' מן השותפין ויש להם חוב תחת ממשלתו ואמר השר להשני שאין לו כע' עליו חלקך אסייע שיפרעו לך **כחל'** האחר לא אסייע אם אמר זה לעצמי אני מציל הציל לעצמו וה'ה אם שני' יש להם חוב מקולקל וצריך ליתן שוחד להציל והאחר אינו רוצה ליתן יכול חבירו לומר אני אוציא שוחד בעד חלקי וציל לעצמי וכן אם הגוי אלם וא' פייסו בדברים ליתן לו חלקו אם אמר לעצמי אני מציל הרי הוא שלו לברד וכן בכל מקום דאיכא פסידא יכול א' לחלוק בלא דעת חבירו ולהציל לעצמו ועל ס' קפ"א סעיף ב' :

כט שותף התיבע מחבירו כדיין של שותפות ואמר אחד אותה שיש בהם ס' שלי הם שלי והאחר אומר אשתקד היו אוהם חביות שלך ועכסויהם שלי שנפלו לחלקי נאמן בשבועת היסת כיון שהם בירו /

ל ראובן ושמעון שנשחתפו ונטל א' מהם מהממון ונשחתף עם לוי הרי חבירו משיבע ללוי ולא מצי למיט' לאו בעל דברים דידי את דשותפין שלוחים זה לזה וכל שבן אס נתן ראובן לשמעון ממון בתורת עסקה ונתן שמעון מהממון ללוי בעסק שמשביע ראובן ללוי שבועת השותפין דהא הוא מרי דנכסי לבדו וזה שלוחו ואם שמעון השביע ללוי טוב אין ראובן יכול להשביעו בעד ממון זה דשבועת לאהד שבועת למאה ואפי' פטר ראובן את שמעון משיבע' לא נפטר בזה לוי מראובן וכן אם פטר שמעון את לוי משיבע' עדיין ראובן יכול להשביע את לוי דלאו כל כמיניה דשמעון לפטור את לוי / ששבועת ממון של ראובן אפי' כן פטר ראובן את שמעון ואת באי כחו דלוי כא מכח שמעון :

לא שנים שלוח מאחד הם ערבים זה לזה והלכך אם כת א' מהם או העני או כפר א' והודה א' אותו שהודה מחזיב בכל ואין מקבלין עדותו של חבירו דנוגע הוא וכן מי שהודה לאחד מן השותפין או פרע לא' מהם כאלו הודה ופרע לשותפו שכל א' הוא בעל דבר בעד הכל /

לב אם שני א' מהשותפין דבר שהוא חובה לו ולחבירו והוא דבר שאינו מחייב עצמו בכל בהודאתו לא נרע מעד אחד לחייב שהופו שבועת דאורייתא דהא אינו נוגע /

לג שני שותפין שמת א' מהם ולא נשבע או שאחד מהם חשוד ישבע האחר /

לד אחד שלוח משנים בשטר אח' אם בא אחד מהם והבע החוב כולו חייב לשלם לו על הדרך שנחבאר בס' ע"ז ואם נכתב השטר בשם א' ובא זה שנכתב על שמו וחביו הכל חייב לפורעו לפיכך אם אותו שלא נכתב על שמו תובע אפילו מקצת אין שומעין לו /

לה שני אחים או שלשה שיש להם דין עם אחר אינו יכול לומר יבא א' מכם וישעון בעד כולכם שאין רוצ' לסמוך בשלו על מענת חבירו /

לו שני' שיש להם חוב בשותפו' אצל גוי ופרע קצת ומעכב השאר מפני שאומר שאחד מהם חייב לו כנגדו והלה כופר ההפסד על שניהם ואין אותו שאומר הגוי שהוא חייב לו צריך שבועה אלא חרם שאינו חייב לו כלו' שהרי אין לחבירו עליו אלא מענת טמא שאין הגוי נאמן כנגדו דסתם גוי אנס הוא אבל חרם מיהא בעי אבל אם היה החיי' ישראל הרי אותו

שיעסקו שלשה אחין שותפין שהיו ניוזנין ביחד כל א' כפי צרכו ונפטר אחד מהם והשני נשא ונתן לצורך השותפות כמו שיעשה בחיי אחיו אין האלמנה אשת אחיו שמת יכולה לומר בשעת החלוקה שהיא הטול בראש כפי מה שלקח החי יותר ממנה מאחר שנשאו ונתנו סתם כפי מה שנהגו בחיי בעלה עשו וכן אם ויתרו הקהל בשם חלק האלמנ' אין השני יכול לומר שחלק עמו הרינות ההוא מאחר שלא התנו ועסק בסתמא מה שויתרו להאלמנה ויתרו והיא זכתה בו :

ך היה להם חובות אצל אחי' אינו יכול לומר לחבירו לא נחלוק עד שנכבה כל החובו' שיש לנו אלא חולקין מה שיש בירם לחלוק וכשפרעו החובות יכול כל א' חלקו אי נמי יכולין לחלוק השטרות בשומת ב' או כנוד או אינוד ואם אחד כך נתקלקל חוב של א' מהם אמרינן מזליה גרמה ועל סימן מ' סעיף ט"א היה עליהם חוב שהם חייבים לאחד אם פרשו שאי' אחראין זה לזה חולקין וכשיגיע זמן חובם לפרוע יתן כל אחד חלקו ואם הם אחראין זה לזה כל א' מהם מעכב לחלוק עד שיגיע זמן השטר ופרעו החוב מפני שאי' לחבירו הואיל וכל א' ממנו חייב לשלם כל השטר נשא ונתן בדמים אילו עד שיגיע הזמן :

כא אמר לו חבירו נחלוק ושול אתה דמים כנגד כל השטר שאני חייב' ועש' בהם סחורה לעצמך ושלם כל השטר בזמנו יכול לעכב עדיין ולומר טמא אפסיד והשנים שובים יותר ופרו' חס' מן האחד :

כב הנותן מעות לחבירו לילך למדינה פלונית לסחורה או לקנות בהן פירות או לישב בחנות אינו יכול לחזור בו לחבוע ממנו הממון עד שילך למקום שהחננו וחוזר או עד שיקנה אותם הפירות וימכרו או עד שיצא בחנות שזה כמי שקבע זמן הוא :

כג המקבל עסק מחבירו לזמן קצוב המקבל יכול לחזו' בו כרין פועל שחזור בו אפי' בחצי היום אבל הנותן אינו יכול לחזו' בו שכבר זכה הלה כמה שכירו ערמזן התנאי מש' כשותפין שקבעו זמן שכל א' מעכב עליו חבירו מלחזור כסו שנהבאר בסעיף ט' שכל א' נקרא נתן לחבירו :

כד שני שותפין שהיה להם חביעה על א' ותבעו א' מהם ויצא השותף חייב אם היה על עסק שבועת חביעה חייב לו ונשבע לו אין שותף השני יכול לתובעו דשבועת לאהד שבועת למאה :

כה היה להם חביעה ממון על אחרים ויצא השותף חייב אם לא היה שותפו בעי' יכול לתובעו פעם אחרת וקטן כמאן דליתיה בעיד דמי וי' א' דה' אשה' היה בעיר אינו יכול לתובעו פעם אחרת דוודאי ידע והסכים לדעת חבירו ודווקא כשהן התובעין אבל כשהן נהבעין ושען אחד מהם ונה חייב אין חבירו מהחיי' כלל בשעתו והאיל ולא ציוהו לשעון ולדין בשבילו ובני העיר כעניינו צרכי העיר הם כשותפין ואם אחד מהן חב'ע לאחר הו' כולן יודעין באותה חביעה ואינן יכולין לחזור ולשעון :

כו ב' א' שלא יכול לתובעו פעם אחרת כשלא נתחייב השותף מתוך טענתו אבל אם נהחיי' השותף מתוך טענתו כגון שהודה או שאמר אין לי ראי' לא הפסיד שיהפנו בהודאתו ואם יש לו ראייה יביא ונס צריך לומר שאינו יכול לשנות בטענה ממה שמען הראשון לפיכך חסכינן ליה כאלו ירד כבר לדין כותבין עליו פסק דין ויודיין לנכסיו ואינו יכול לדחול' לומר שימתינו לו עד שירד לדין ונס אינו יכול לומר אם הייתי שם הייתי בודק בעדים עד שהיו מוכחשי' שוודאי בדקו הכ' כל הצורך אבל אם יכול לשנות שומעין לו אע' פישויה צעיר וי' שאם לא הי' בעיר דאמר' שיוכל לתובעו יכול להחרים עליו שלא ידע שירד שותפו עמו לדין :

כז שנים שהלוח או הפקידו לא' ובא א' מהם ליטול חלקו

לבוש עיר שועץ   **הלכות שותפין**

ישראל צריך ליסבע שבועה היסת במנו דפרע אולה'ס ומביא את זה ג' לירי שבועה כנגד שותפו :

לז ראובן ושמעון שותפין והלך ראובן ונשאר שמעון 4 פתעסק וקנה כנדים מסוחר גוי ומכרם ליהודים ויצא חיהודי לסוחר טיהן לו המע'לזמן פלו והוצרך שמעון לעשות שטר עליו לסוחר שאם לא יפרע היהודי הקול לסוחר לטון זה שפרע לו הוא ואח'כ חלקו ראובן ושמעון השותפות שביניהם זבקס שמעון מראובן שיעשה לו שטר על עצמו שאם לא יפרע היהודי לסוחר ויצטרך הוא לפרועו שיפרע לו חלקו פבל מה שפרע הוא לגוי ומכל אחרד והוציא שיצטרך הוא להשחיד או להוציא על זה וראובן אומר שאינו רוצה לעשות לו שטר על עצמו אלא בשיבא הפסד לשמעון בעניין זה אזי יבצע לו לדין ועשה מה שיצוה עליו הדיין הדין עם שמעון ותייב ראובן לעשות שטר לשמעון על הכל שהרי אילו היה ראובן מהחלה אצל הסבר היה צריך לעשות נם הוא שטר עליו עם שמעון אלא שש'טלא היה שם הוצרך שמעון לברו להת לו יס'ע'עליו לצורך השותפו' וסוכחו לפיכ'תייב ראובן לעשו' שטר לשמעון שאם יברר שמעון כעדים שלא פרע היהודי לגוי ויצטר'שמעון לפרוע לגוי שיפרע ראובן חלקו מכל מה שיכרר בעדי' שיוציא על עסק זה כהוצאות ובשותד :

לח ואם תבע שמעון מראובן ואמר שכעור שהיו שותפין קנה שמעון כחורה טמנס ונשנתה עמהם ושעו כנגדו כחשבון ונתן דמי'כל המעות לתוך השותפות והלקוחו ועתה אום' שמעון שירא ששא יזכרו טעותם וזבקס שיעשה לו שטר עליו שאם יצרך להחזיר שיפרע בו חלקו וכן אם טענו שהיו לו פשטנות טל אחרים ומכרם והלקו המעות וירא ששא יבא לו הפסד שיעשו לו שטר נם בזה שיפר'לו חלקו מהפסד שיבא לו פזה בזה אין ראובן חייב לעשות לו שטר עליו כיון שנס שמעון אין עליו שטר בזה לאחרי'אלא וידה ראובן בפני עדים ש'עות שסכומם כך וכך שהטעה בהם שמעון לגוי וכן דמי המטכנות ש'באו לשיהפוח והעדים יכתבו הודאה ראובן ו יחחפו עליה ויהנו ליד שמעון ותהיה ביה לזכות ולהראייה שאם יבא הגוי ויוציא המעות מיד שמעון או שיבאו בעלי הפשטנות ויבא לשמעון מזה הפסד שיפרע לו חלקו וע'ל סעיף י'בטימן זה :

לט שמעון שהוא שותף עם ראובן שלקח מעות בלא ידעת חבירו סקרובו או פאחר להכניסו לשותפו' ושיטול ריוח בכדי מעותיו ונדע הרבר לראובן שיט' להם בשותפות מעות של אחרים ושהק ועתה אומר ראובן כיון ש'לא הודעתני בזה בשלקחת אין לי ליהן לו חלק בריוח אם אקח נחפזת עמו תן לו מחלקך ושמעון אומר כיון שהיינו שותפין וכל א'ז'א'הית לו כח לעש'כל מה שהיה נרא'לו חילעת השותפו'אלא הפסדת כל' במה שלא הודעתך דין עמו ויטול זה חלק בריוח כפי חלקו בסעיה או כמו שהתנה עמו :

מ בני כרד שקנו ספר תורה בששים דינר והתנו שאם ילך אחד מהכרך להתייבב במקום אחר שהנשארים יהנו לו חלקו ועתה רוצה אחד לצאת ושואל חלקו לפי מה שהוקרן הספרי' והנשארי'אומרי' שלא יהנו חלקו כי אם לפי מה שקנו כתחל'הדין עם הנשארי' שהרי אין בה דין חלקו'שיאמ'תנו לו מעותיו או תנו לי חלק' ראובן ושמעון היה להם שותפו'ביחד והיו להם שטר' ונהחייבו מס לקהל ולקחו הקהל השטר'כעד מס של ראובן חייב לפרוע לשמעון חלקו ולא יוכל לומר הנכה נם מחלקך בשם שמהאר שנהנה ראובן מן השטר' ופרע כהן חובו צריך לשלם לשמעון ואינו יכול לפרוע חובו של שמעון שלא ברצונו כי שמעון יודו לו דבריו עם הקה' בעד מה שהי' להם הוא' מי שקבל כחבירו סחורה סחם'לדגליבה למקום אחר ולחלק בריוח ובהודן הזמן שסולכה ולה הסחורה בכאן פאשב הסחורה לפי שער הנוול שהזולה בעוד שסולכה ולא

בשע'קבלה כיון שלא קצב לו הסך מהחלה שאם קצב לו הסך מהחלה ומטכה הרי נחתייב בכל הסך :

מא ראובן ושמעון בקש מהם גוי להלוות לו כך וכך מעות וזקש לו להשתחף עפרם כחוב ונהרצו וקדם ראובן ונתן מחלקו לגוי ארבע זקקים וחצי ושמעון ולוי לא נתנו לו כלום עדיין ואמר הגוי להם שלא היה צורך ללות יותר והלך ראובן ואמר לשמעון ולוי אם הרצו לחלוק עמי כחוב הגוי לי כל א'ח'חלקו בחוב ונתן לו שמעון חלקו ולוי לא נתן לו ונפטר ורצה ראובן ליקח ב'חלקים מן הריוח לפי חלקו בפעו' ויורש'ן לוי הובעין חלקם כריוח אם כשתבעו ראובן ללוי חלקו אמר אני איני חפץ ליהן הרי נעקר משותפתם ונוסל ראובן ב'חלקי' אכר אם אמר דדיר הריני משלם אף ע'ג דחה אותו קצת כיון דלא אטרחיה לכי דינע קנה רווחה ותייב להנו ליורשיו כיון שמהחלה הלה לגוי ברשות כולם ועל דעת כולם שליחות דכריס עכיד אלא שהלה לכל אחר מעותיו ונהחייב לו הלוואה והחוב היה של כולם ועכשיו הוא נפרע הלוואת לוי הקרן מן הגוי והריוח נתן ליורשיו :

מב ראובן ושמעון שהיה להם חוב כשותפו' וראובן קבל הערב לבדו והפשו השר והוצרך ראובן לפטור הערב' והחוב הרי ראובן פטור ששמעון ואין צריך לשלם לו הירק' ששחל שהרי אונס היה וע'ד כן לא נשתחף עמו לשלם לו אפי' נאנס :

מג שותפין שיט' לה'חוב ביה'רצה האח'להתרחק ממקומו ולהוליך השט'עמו חבירו ויב'לעב'ע'יו שאין דרך לרחק השט' ממקו' החוב וזה רוצה לשנו'וידו על החתונה וע'ל סעיף י'ג :

מד א' מהשותפין שנשחט'שבו בסחורה השותפות בכרסיה סחם או נהנו סחורה בהנחתו סחם ורוצה שכר הבהמת ושכר החנות חייבין השותפין להת'לי שכר בהסתו ותנתנו חתלה מן השותפות ואח'כ יחלקו הריוח או ההפסד :

מה אחד מהשותפין שלקח מסחורה השותפות בעצת שותפו להלוכה למקום אחר לכבוד וכשבאו להשכי'ן רוצה ליטור מהשותפות הוצאות מזונותיו אין שומעין לו דאמרי' בלאו הכי היה הולך עם והיה צורך לטון נות אצ'כ יש שם סגדג הולכין אחריו :

מו א'מן האחים השותפים שיט' בידו ממון ושועץ שהו' של אחרים עליו להביא ראיי'כיון שאינו חלוק בעיסתו ואם פת ויש להם דין עם בניו על האחים להביארייה שהם שילה' וטעמא על סימ'ג ס'ב :

מז ראובן ושמעון שהיו חייב להם שר אחד מסון ושמעון קבל הערבים כלא ראובן ושמעון הלך אח'כ דדור החת אותו חשר ואינו ראשו' לתובעו חובו וראובן סזהירו לנבית החוב אין שמעון חייב להקניט השר שלו כדי לנכות חובו של ראובן וגם אין לומר ילך למקום אחר דדור ששא לא יוכל 4 להחפרנס במקום אחר כמו באותו מקום אך אם השר פוטר ממש בעבור אותו חוב אומרי' כמה מס היה לו ליהן לשנת ויתן לראובן כפי חלק שיט' לו ביאתו החוב :

מח שני שותפין שקנו משי במשקל ולקחה האחד לבירו וכשבאו למוכרה חסרה מהמשקל והאחר טעין לקחנו המשי במשקל והיה אצלך יהי התסרו'לך לכרד שמה שהתנינו על השכר וההפסד לא על חסרון כיונונו ישבע זה שהיית המשי אצלו שלא שלח בו יד ושל'פ'שע בשמירתו ויפרע ראובן חלקו מהחסרון שנס זה הוי'כלל השכ'וההפסד ראובן ושמעון שהיו שותפין והלך שמעון עם סחורה השותפות למקום אחר למוכרה ונטב בדרך ופדאו ראובן מהאמצע ומטכה השותפות ולא היו מקפידין זה על זה ומרו שניהם יורשי ראובן נוטרים בהחלה מן השותפות כשיעור פדיון שפדה ראובן את שמעון כי לא נחתייב ראובן בפדיון שמעון חבירו אף ע'ג שהלך עם הסחורה של השותפות אע'פ דאחריות חסמיה עליו אחריות

* לבוש עיר שושן * הלכות שוהבין * ק"א

למזנות ורפואה שיש להקצבה מהרפא משלו :
ג ברא שתרפא מן האמצע כשהו לברו מתעס' באומנות והשאר בשלים ונוטלין חלק בריוח אבל שני שוהבין שמתעסקין באומנות או בסחורה וחלה א' מהם אפילו באונס סתרפא משל עצמו ודווקא שאינ' ניוזנין מתפישת הבית אבל אם ניוזנין מהפישת הבית וחלה באונס כל רפואה שאינ' לה קצבה כמוונות דמיא * אם שותף חייב לפדות חברו על סימן קעו' סעיף ס"ח :

ד רצה א' מן האחין השותפין לילך וללמוד תורה או אומנות אין צריכין לחת לו כל מה שצריך דודאי צריך אדם יותר כשהוא לבד אוכל מכשהוא אוכל בשותפו ויכולין לומר אוכל עמנו כשהפחות כמונו וניתן לך אם לא לא ניתן לך מונונו ביצד יעשה יושמו כמה יגיע לחלקו בהוצאת כשהם כחד וכן יהנו לו והמותיר התרנס משלו :

ה שותף שאמ' לשהפן ננוב וכל נזק שיגיע לך אשלים פשו' דלא ה' למצויה דאין שילוח לדבר עבירה ואע"פ שזת נהנה מאותה נגיבה כל זמן שלא חלקה עמו פטור דמצי א"ל דהתורה נוחא לי דאיסורא לא נוחא לי אף על גב דאתהני ועל סימן קעו' סעיף י"ב :

קעח

שוהף שבקש מהמוכס שימחול לו ימחול לו ובו' סעיפים :
א שותפו שבקש אחד מהם מהמוכס שימחול לו ומחול לו הוא לאמצע כאילו הוא שיוחס לבקש בשביל כלם ואם מעצמו בלא פייס אמר אני סוחל בשביל פלוני הוא שלן לבדו דודואי לו לבדו כוחל :

ב מי שפטר המלך מכל מסים וארנוניות אינ' כן חייבים לפרוע דלענין מס כל הקהל שותפין כמה שמוציאין בצרכי הציבור וכשמירה ועל ס"ק כ"ג :

ג שותף טירר לשרה המשוהפת ועברה חשוב כיווד ברשו' ונוטל כרין אריסי העיר אפי' בקמה העומדת לקצור ואפי' בשרה שאינה עשייה ליטע וכן הדין אם מהעסק בלא רשית בדבר המישלשל המשוהף ואין השוהף נוטל הוצאה רק כפי השבח שהשכיח ואם לא השכיח כלום אינו נוטל כלום ואם מיח' השותף השני שלא לעשי' כגון שבנה בניין והוא מוחה בו אם הוא דבר שאי אפשר שלא לבנות צריך חבריו ליתן לו חלקו ואם אינו צריך לבנות יכול לומר לו שול עצך ואבנך :

קעט

שוהפין אין להם חזקה זה על זה ובו סעיף אחד :

א דבר הידוע שהוא משל השוהפות אין לאחר חזקה בו על חבריו ואפי' לטתהה בידו זמן רב אינו יכול לומר שלקחו מסנו או שנתנו לו במתנה אלא בראייה משום דשוהפי לא קפדי אהדדי אפילו הוא שוהה הרבה בכית חכירו ולא מכעיא במילתא דידוע להרווייהו שוה כשוה אלא אפילו דלא ידיע להרווייהו שוה' בשוה כגון דחזו דהאי אייתי זוויהאי אייתי זוויו ובנו בהו עיסקא ולא ידיע כמה אייתי כל חד ולכתר הכי נפיק האי עיסקא מירא דחר ואמר הויתילתי דידי וחילהא דחברי לא מהימן אלא פלגי ליה בשוה והוא דלא מצי למשען להר'ם או החזרתיו לך כגון דחזו ליה סהדי תחות ידיהוירעי דההיא עיסקא הוא דובני חרווייהו ודווקא קודם חלוקה אבל לאחר שחלקו יוש להם חזקה זה על זה דתלינן דנפל לחלקו ועל סימן ק"ט :

ק"א

שוהפין בחצר שנדרו הנאה זה מזה נהבאי דינו בלבוש עשרת זהב סיס' רכ' :
 י"ג ג' ע"ג קפ"א ש"ד

גופו לא קבל עליו ואע"פ שלא הבע ראובן את שמעון כל מי חיוו בשביל זה לא מחל כי רצה להסתיין עד שעת חלוקה ואם יש מתנה בזה ילכו אה' המתנה מיהו אם קבל עסק והפישו השר עם שאר היהודים והוצרך לתת מן העיסקה בפירון נפשו אם דרך העיר לתת מן העיסקה הוי כשאר מה לתת מן העיסקה וכל זה בשותפין אבל מי ששולח חברו בעסקיו ונהפטי' א' שאם הלך בשבילו בחנם חייב לפדותו דה' על גופו כשואל שחייב באונסין ויש חולקין ואומרים אפי' מי ששולח אחר חברו וקבל עליו לפצותו מכל הפסד ונהפש בדרך אפ"ה פטור לפדותו דהפטיה אונסא דלא שכיח הוא ואונסא דלא שכיח לא מקבל עליו בסתמא אם לא ההנהגה בפ' יעל ס"ק פ"ח :

ט"ט סוס שהיה ממושבין לראובן ושמעון והפקידוהו לנו א' לשמרו ואמר שמעון לנו שיטאילוהו לנו והוליו לו ונגזל ממנו אם רצה ראובן גובה חלקו ששמעון רצה גובה מליו :

י ראובן שאמר לשמעון כל מה שרעשה בשלך עשה בשלוי והלך שמעון ופטר חוב שהוא של שניהם חייב לשלם לו חלקו דאע"פ שאמר לו שי' עשה בשלך כמו שהו' עושה עם שלוי לא אסיק אדעתיה שי' פטור אותך ואם כופר ואומר שלא מחל יטבע ונפטר מ' מי לו לסייעו לקבול על הגוי :

יא אסור להשהיף עם גוי עובר ע"ז ואם עבר ונשתרף ונתחייב לו שבועה מותר לקבלה דכיון שאין האיסור אפי' מגזירה דרבנן אלא משום חסידות נהנו קצת כך בקבוס פסידא לא אתמור דעיקר קרא דלא ישמע על פ'ך לא נאמ' על הגוי רק על ישראל נופיה אזהר רחמנ' שלא להשמע מפיו שם ע"ז ועל בלבוש ההלכה ס"ק צ"ו וכלבוש ע"ז ס"ק צ"ז :

ק"ב

שוהפין שאחד מהם ירד לאומנת המלך או חלה ובו סעיפים :

א אחד מן האחין השוהפין שמינהו המלך נבאי או סופר שסכנים או מוציא במזון המלך וכן כל כיוצא בזה מעבודת המלך אם סחמת אביהם מינהו כגון שהיה אביהם ידוע בדבר זה ואמר המלך נעמיד בנו החתונו כדי לעשות חפד עם בניו הפרס שנוטל וכל הסכר שיסתכר בעבודתו הוא לכל האחים ואפי' היה חכם ביותר וראוי למנותו מצד עצמו וכל כיון שמי שחסידי אביו נומל עמו הוי כירושה ויש בו חלק לכל אחיו ואם סחמ' עצמו מינהו הרי זה לעצמו וה' להפסד שאם נטל מסנו המלך מסון סחמת שירשו מאביהם ולפי ע"סם ההפסד לכולם ואם סחמת עצמו שהוא היה עשיר ונתן המלך עניו בו ספני חכמתו וחרפותו שמתגרה בו או שנתן עניו בממונו הסכר וההפסד לעצמו וכל זה דוקא באחין שעדיין הם שותפין ולא חלקו אבל חלקו לא דמולו של עצמו גרסה ודווקא אחין שהן שותפין שכל זמן שלא חלקו תפיסת הבית הם כאילו כולין א' וכלו היה האב קיים אבל בשאר השותפין הכל לעצמו וי"א דה' בשותפין אחרים אם נטל מא' מהם כשכול כולן ההפסד והריוח לאמצע וי"א דווקא לאומנות המלך שכן ררך המלכים לעשות כן מתגמלין עם בני מי שהיה משרת נאמן להם אבל לאומנות אחר' הכל לעצמו וי"א דאפי' בעבוד' המלך הוא נוטל החלה טורח מלאכהו בכל יום כפועל :

ב חלה אחד מהם אם בפשיעה כגון שהלך בשלג בחורף או בחום בימות התמא וכיוצא בזה אם יש קצב' לרפואתו סתרפא משלו שפישע בעצמו ואם אין לה קצבה הוה כמו מוונות ומהרפא מן האמצע אבל אם חלה באונס אפילו יש לה קצבה מהרפא מן האמצע וקודם שנתרפא יכולין לומר לו חלוק עמנו ולא נרפאך מן האמצע וי"א דבפשיעה בכל עניין אינו מהרפא מן האמצע כיון שפישע בעצמו ובחלה באונס דווקא רפואה שאין לה קצבה סתרפא מן האמצע דמיא

קפא

שיירא שעמד עליה גינם והציל אחד כהם ובג' סעפים :

א שיירא שהיתה הולכת במדבר ועמד עליה גינם וטרפה אם אינם יכולין להציל מידם ועמד א' מהם והציל אפי' בפהם שלא אמר לעצמי אני מציל ואפי' דבר הניצול אינו שלו מה שהציל הוא לעצמי שכבר נתיאשו הבעלים מסנו ונעשה הפקר וכל הקודם בו זכה ואם יכולים הם להציל וקדם א' מהם והציל אפי' שאמר לעצמי אני מציל והציל לאמצע כלומ' וכל מי שמביא את שלו יבא וישלנו שהרי הם עצמם היו יכולים להציל ובטבול טקדם הוא לא זכה בכלים כשביל זה ואם היו יכולין להציל ע' הדחק כל המציל סהם הציל לאמצע כלומר יבא כל א' וישל את שלו אבל אם אמר לעצמי אני מציל כה שהציל הוא שלו שבין ששמעו שהוא אומר לעצמי אני מציל היה להם לדחוק עצמ' ולהציל וכיון שיש בו ולא הצילו הרי נתיאשו מן דכל ונעשה הפקר וזכה זה למה שהציל :

ב הו' שני טו' ופין כיניהם והציל א' מהם את של השתופות בין היה חבירו יכול להציל' בין לא היה יכול להציל כה שהציל הציל לאמצע דאפי' דחבירו לא היה יכול להציל אורחיה בטוחה לפיטרה אבול עיסק' וכיון שהציל ולא אמר כלו' וודאי דענהו להציל לצור' השיטתה היה והרי הוא לאמצע אבל אם אפי' לעצמי אני מציל הרי זה חולק שיחפתו בדבריו אלו וכנגון דא' במקום דאיכא פסידא שוחף חולק שלא לדעת חבירו ומה שהציל הציל לעצמו והרי הוא שלו כל מה שיגיע לחלקו אבל אם הציל יותר ממה שיגיע לחלקו אם היה חבירו יכול להציל הרי לא נתיאשו והכות' היא של חבירו ואם לא היה יכול להציל הרי נתיאשו והכר' שלו ועל ס' קעו' סעיף י' ואם לא שמעו ערו' שאמר לעצמי אני מציל והוא טוען באמר שהציל לעצמו נשבע על כך ומהזיקו לעצמו :

ג וכן השוכר את הפועל להציל אם הציל סהם כל מה שיציל הרי הוא לשיכר ואם אמר לעצמי אני מציל הרי הוא בדבריו אלו חוזר מביטוחו וק'ל דפועל חוזר בו אפי' כחצי היום משום דכתב לו בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים וכל מה שיציל אחר שאמר כן הרי הוא שלו :

הלכות שלוחי

קפב

כיצד נעשה שליח או טעה וקנה ביוקר ואם עבר על דעת משלחו ובג' סעי' :

א מקראי ילפינן דשלוחו של אדם כמותו בכל התורה כולה דכהניב ושלח לה ונ' למדך שהוא עושה שליח וכתוב נ' גבי קרבן פסח ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל וכי כל הקהל שוחטין והלא אינו שוחט אלא א' אלא מכאן משלוחו של אדם כמותו וכי תימא ניכחוב רחמנא בקדשים ולא בנירושין איכא למיפרך מה לקדשים שכן רוב מעשיהם ע' שליח כלומ' שהרי אי אפי' להקריבה הבעלים עצמן אלא ע' הכהנים לפיכך ה' זר' השחיטה נ' ע' שליח אבל לשאר מילי לא מהני שליח לכך כתב רחמנא ושלח לגבי נירושין וניכחב רחמנ' בנירושין ולא בקדשים איכא למיפרך מה נירושין שכן חול כלומ' אכל ברבר קדש כל מה שאפשר לעשות בעצמו לעבודת השם ית' ועשה בעצמו לכך כתב גם כן שליחית לגבי קדשים ואיצטרך הרווייהו ומינייהו ילפינן לכל התורה כולה דשלוחו של אדם כמותו חוץ מלדבר עבירה דק'ל אין שליח לדבר עבירה משום דדברי הרב ודבריו התלמיד דבריו מי שומעין וקרא דאתם גם אתם לדבות שליחיהם לאקושי שליח לפשלה אתה כה אתם בני ברית כ' כמו שיתבאר בש' קפ"ח סעיף א' וכיון ששליחו של אד' כמותו האומ' לשלוחו צא ומכור לי קרקע אפי' משלחין

או קנה לי הרי זה מוכר ולוקח ועושה לו שליחותו וכל מעשיו קיימין וכיון דשליחות דאורייתא אין העושה שליח צריך קניין ולא עדי' אלא באמירה בעלמא בינו ובין חבירו סגו ולא אמרו שיהא בעדים אלא לגלות הדבר אם כפר א' מהם ולכן האומר להכירו קח סהורה זו ואשתהך עמך והלך וקנאה לא יוכל לחזור דהוי כשלוחו :

ב עבר השליח על דעת משלחו לא עש' ולא כלו' שהרי כזה אינו שלוחו וה'ל כאלו לא עשאו שלי' כלל ודוק' שהודיע למוכרים או לקונים שהוא שליח של פרו' לפיכך אפי' שמשך או המשיך אם נמצ' שיעבר על דעת משלחו בטל המק' ומחזיר שהרי גם הם על דעת זה מכרו וקנו והרי נודע ששק' להם ולא חל המקח אבל אם לא הודיע שהוא שלוחו של פלוני נקנה לו המקח ויהיה הדין בינו וכיון זה ששלחו :

ג טעה וקנה ביוקר אפילו בכל שהוא המקח בטל בין במקרקעי בין כמטלטלי שאמר לו להקניני שדרתיך ולא לעויתי לפיכך אם התנה עמו שעשאהו שליח בין התיקן בין לעוות אפילו מכר לו שיה מנה כדירג או לקח לו שיה דיכר במנה אינו יכול לחזור בו והיב המשלה ליתן כפי התנאי מי שצוה לא שיהעש' לו באיזה דבר והוא הוציא עליו הוצאות אם הוציא עליו יותר מן הרגילות להוציא על עסק כזה אין צריך לחזור לו דלא אפי'ק אדעתיה שיוציא כ' ואם לא הוציא ית' מן הרגילות חייב לשלם לו ואם יש מענה בניניהם על ס' צ"א סעיף ג' וס' צ"ג סעיף ד' :

ד יש מי שאומר שכל זמן שלא יכרך המשלה שעשאו שליח לקנות לו סהם יכול המוכ' לומר התנית עמו בין לעוות בין לתקן ודמעה' ונ'ל טעמא דמה שבינין למוכר כוחו' משום דמסתמא חזקה היא שרהנה עמו בין לעוות בין לתקן דכיון דאפילו בטעות כל שהוא המקח בטל אם לא התנה עמו הית' כמעט שליחותן לחנם דדבר רחוק הוא וכמע' דבר שאי אפשר הוא שלא ישעה השליח בכל שהוא לפיכך חזקה הוא שהתנה והמע' ה'נל :

ה אם השעה השליח את הלוקח דינו כשאר כל אדם שהמכר קיים עד שתות וכל המשלה ביהרון וטעמא דמסתברי הוא דנצי נפקותא יש ללוקח אם המוכר שלו הוא שריח ב' בעל הדבר בעצמו לעולם הוא אינו סומך במקחו על המוכר שבו בין הוא הכעל עצמו או שלוחו כמו אם הבית דין הם המוכרים :

ו נתן מעות לשליחו לקנות לו קרקע והלך השליח וקנה לו קרקע שלא באחרו' הרי זה עוונת שיעבר על דעת המשלה דיראי לא היתה דעת המשלה לקנות בלא אחריות דלא שדי' איניש וזויה בכדי והכריה ביד המשלה אם רוצה בקו' המקח ויפיק לו כשקבל עליו השליח אחריות לוקח השליח אותה לעצמו בלא אחריות כמו שקנה וחוזר ומוכר למשלח באחריות הואיל וקנה אותה בעותו והאחריות על השליח ואם אין המשלה רוצה בקיום המקח יכול לבטלו וליתק מעותיו מן השליח והשליח יהיה לו דין עם המוכר וי' א' דדוקא כשאין לשליח להחזור לו מעותיו למשלח צריך לעשות כן לקבל עליו האחריות אבל אם רוצה להחזיר לו מעותיו הרשות בידו ואין המשלה יכול לכופו לקבל עליו אחריות :

ז הנותן מעות לשליחו לקנות לו פירות ושיפסו' עם המוכר ליהנס לו ביום פלוני ושעה השליח ולא התנה לו בשעת הזול והזולו הרי זה עוונת והמשלה יכול לחזור בו ואין צר' לקבל מי שפרע לא השליח ולא המשלה ואפילו הודיעו שהו' שליח רק קנה סהם אפי' השליח אין צריך לקבל מי שפרע דאנוס הוא דמה יעשה שמשלחו אינו רוצה וכל היכא דאיכא אנוס לא תקנו חכמים ז'ל לקבל מי שפרע :

ח האומר לשלוחו מכור משדי בית סאה והלך ומכר בית סאתים הרי זה מוסף על דבריו ואין זה עוונת דכלל מאתים

שלא חזר שמעון קודם משיכה אבל אי חזר בו קודם משיכה ואמר שקונה לעצמו אפילו חזר בין מתן מעות למשיכה קנה כיון שמעות אינן קונות נמצא שעריה לא קנה ראובן ובשעת משיכה זוכה לעצמו ואפילו מי שפרע ליבא שלא תקנו מי שפרע אלא בין מוכר ולוקח אבל בשליחות לא ודוקא הוכח דיהיב שמעון למוכר זוזי מדליות אבל אי יהיב ראובן לשמעון זוזי למזבן דיה מדי ואזל ויהיבנהו זוזי למוכר בשמא דראובן ומקמי משיכה חזר בו שמעון וחבניה לנפשיה לא קנה שמעון עד המודע למוכר ומכיוון מוכר לאקנוי ליה לדלית דמעיקרא לא איכונין אלא לאקנוי לבעל המעות וכי לא הדר ביה מקמי משיכה לא אמרן דקנה ראובן אלא דאמר ליה זבי לי אבל אי אמר אייתי לי דמזבן ואזיזי זכתי לנפשיה דלא שויה שליח אלא לאהוי והא הדר ביה ראובן שהיה יודע סחורה בזול ואמר לשמעון קנה אותה ביני ובינך והריוח נתחלק ושמעון שתק וקנאה ושוב אומר לעצמי קניתי אם קנאה שמעון במעות שדו זכה כמה שקנה ואין לראובן חלק בה דבמאי זכה בה ואפילו אם נהרצה שמעון בתהלה בפירוש יכול לחזור בו ואינו אלא רמאי אבל אם קנאה במעות של ראובן זכה ראובן עמו כשזכה הוא בה וצריך לחלוק עמו וככל מקום שאמרנו שיכולי לחזור בהן היינו הולכים

וכמו שאמרנו אבל אם המשלח רוצה לחזור אפילו קנה השליח במעותיו של עצמו אין המשלח יכול לחזור דהשליח על פי שליחתו קנאה ובכך אמרנו שאין שליחות צריכה קניין ועל ס' ק"ב סעיף א' :

ה נתן המעות לשליחו לקנות לו חטים בין לסחורה בין לאכילה והלך וקנה לו שעורים או איפכא הרי שנית מדעת המשלח לפיכך אם הפסיד ההפסד לשליח לברואם היה בהם ריוח הוא ירשלה וכן אם נהגן לו למחצית שכר ושניה בתן והריוח הרווח של שניהם ואם הפסיד ההפסד לו לברואם אם שלחו עם סחורה להוליכה למקום פלוני והוליכה השליח ממקום אחר אם הפסיד ההפסד לעצמו ואם הרווח הריוח לשניהם :

ו היה השער קצוב וידוע כמה ששילחו לקנות לו והלך וקנה מה שצוהו המשלח והחסיף המוגר ונתן לו מדעוהו יותר ממה שקצוב כגון קטניה הנמכר בהנות במדה מרא כלי בפירושה ונתן לו ב' הרי ה' של שניהם וחולקין המותר השליח עם המשלח דמספקא לן למי היה דעת הנותן ליתן אם לשליח אם למשלח לפיכך חולקין ואם אגרי הנותן כפ' למי הוא נוהג בין לשליח בין למשלח הרי הכל למי שנתן לו ולא יכול אידך לומר כשכילי נהנית חלוק עמי אבל אם היה דבר שאין לו קצבה כגון שלית וחלוק וירק הנמכרים באומד פעמים סוחר למכור בזול ופעמים בצמצום ועכשיו נתן סתמה יותר כמה שגיל הכל לבעל המעות שאין כאן סתמה אלא כוליה מכר הוא ואזיל גביה כשכיל שהיה צריך למעות וכיוצא בה אתמלא אחרת ולא לשם מתנה :

ז שלח שלוחו לקבל מעות מן הגוי ונתן לו יותר ממה שהיה ליתן לו הכל לשליח שאין זה דומה למעות דמקח דאמינן דבדבר שיש לו קצבה חולקין ובדבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות וזהתם המוכר סבור שאין המקח שוה יותר : ז המעות שקבל ונתן הכל לבעל המעות אם אין לו קצבה ובדבר שיש לו קצבה מספקין למי נתן לכך חולקין אבל בשעות שלא היתה כוונתו לתת רק הסך שחייב ליתן אלא שבחשבונו בעלמא טעה לא הקנה כלום לשום אדם והוי היתרון כאילו נכסאו גזל לו ומה שבו של בעל המעות בזה ומה חולקין שייך כאן ועוד שאם היה נזכר לא היה הויז כי אם על המקבל לפיכך הכל לשליח מיהו דוקא כשידע השליח בשעות קודם שכסאו ליד המשלח שמיד שידע זכה בהן ל לעצמו אבל אם לא ידע בשעות ההוא ונתנו ליד המשלח הכל

א אחי' מנה לפיכך המקח קיי' על בית סאה בלבד ומיהו הלוקח יכול לחזור בו ולומר איני רוצה לקנות אלא סאתים ביחד : ט אל מכור בית מאהים ומכר לו בית סאה הרי זה מעביר על דבריו ולא קנה הלוקח שכיון שאמר לו למכור בית סאתים ודאי צריך הוא למעות יותר משוויי בית סאה ויצטרך לטרוח ולמכור עוד בית סאה וגם יצטרך לעשות עליו עוד שטר מכירה על אותה בית סאה השנייה שימכור ואין אדם רוצה לדיפשו עליה שטר דיוילי נכסיה שיצא עליו קול שמוכר סוהוהו הוא לכך לא קנה הלוקח :

י וכן אם אמר לו מכור לי בית סאתים לאדם אחד והלך השליח ומכרה לשנים אפילו בשטר אחד מכרו בטל שעבר על דבריו שאין אדם רוצה לדיפשו עליה הרבה בעלי דינים אם יבא ערעור על השדה שמכר וי'א דווקא שמכרה בשני שטר' ממכרו בטל דמפיש עליה שטר' אבל בשטר אחד אינו בטל שאין אדם הושש להרבה בעלי דינים :

יא אמר לו מכור שדו ולא פירש לכמה אפילו מכר למאה ממכרו קיים כמה דכרי' אמור' וכשמכרם בשטר אחד או שמכרם בב' וג' שטרות או יותר והחתימה השליח שלא יצטרך הפשלח לטרוח עוד אחר עדים לחותמם אבל אם מכר לשנים בכ' שטרות או יותר ולא החתימם השליח מכרו בטל שאין המשלח רוצה לטרוח אחר הרבה עדים להחתימם : יב עשה שליח לקנות לו שדה אמר המוכר לשליח על הנאי אני מוכר לך שיהייררה לי כשיהיו לי מעות והשיב השליח אהה והמשלח אותי הברים בטוב התפשרו אינו מכור אלא על הנאי זה וצריך לחזורו בשירצה המוכר ודין הפירות שאכל אם יש בו משום ריבית נתבאר בלבוש ע"ז ס' קע"ד :

ק"ב עשה שליח לקנות לו חטין וקנה לו שעורין וכו' ט' סעיפים :

א הנותן מעות לשליחו לקנות לו סחורה ידועה ולא לקחה אין לו עליו אלא תרעום ואם לקחה ידוע שלקח בהפוח המשלח מוציאה ממנו בעל כרחו דבוכייתו בה זכה לו :

ב הנותן מעות להבירו לקנות לו קרקע או מטלטלין והלך השליח וקנה אותה לעצמו במקו' של עצמו והניח מעות המשלח אצלו מה שעשה עשוי והוא מכלל הרמאים ואם המוכר אינו מחרצה למכרה למשלח יכול לקנות לעצמו מ' צריך שיריעו תהלה למשלחו וה' יעשה מה שאיפשרו לעשו' ואם פחד שמה כחך כן שיריענו וקדמונו אחר ויקנה אותה הרי זה קנה אותה ואח' כ' יודיע למשלחו קנאה סתם במעות של עצמו יכול אח' לומר לעצמי קניתי ודווקא בקרקע סתם אבל בקרקע מיוחדת שיחדה המשלח ואמר לך קנה קרקע זו הואיל והוא מתנה רמאות אם יקנה לעצמו וקנה סתם אפילו במעות עצמו ודאי מעיקרא למשלחו קנאה ולא יוכל אחר כך לומר לעצמי קניתי אפילו אם יאמר שישבע על כך שדעתו כן היתה אין צריכין להאמין לו דאוקמי' אחזקת רשארית ישראל לא יעשו עולה ודאי למשלחו קנאה והרי כבר זכה לו כו' ולא יוכל לחזור בו :

ג ואם קנה במעות המשלח אפילו אמר לעצמי אני נושלים והרי הם עלי כמלוה אפילו הכי קנה המשלח י'א אפי' חזר שליחתו בפני עד' וביטל שליחתו ואח' כ' קנה במעות המשלח קנאה המשלח ויש חולקים כיון שביטל שליחתו וכפני עדים :

ד ראובן שאמר לשמעון וכן לי אחי מדי וזבין ליה סתמא קנייה ראובן משעת משיכת שמעון רכיזן דאמר ליה זבין לי לזבני מעליא קא מכיון וכסו דאמר ליה זבי לי דמי יהרי זכה לו ואפילו שחזר שמעון אחר משיכה ואמר לעצמי כוונתי לקנות אינו נאמן אף על גב דיהיב שמעון דמים שלו מ קנייה ראובן ויהיב לשמעון זוזי דכסאן דאזיפנהו דמי ודווקא

לבוש עיר שושן

הלכות שלוחים

הכל של המשלח שזוכה בהן מיד כשנודע לו הדבר שהרי הם מירו ועד עכשיו היו כהפקר שאין השליח זכה בהם שלא מדעת ופי' שעשה סחורה עם הגוי ובא חריו וסוּיָעוּ והטעה את הגוי בין במדה בין במשקל או במניין חילוקין הרווח משום דאלמלא מעותיו של זה לא היה זה משער לגוי ואם לא היה זה מטעה לגוי לא היה שם אותו רווח הילכך חולקין בין סייעו בחנם בין סייעו בשכר דאע"ג דשכרו לסייעו דו לא שכרו להטעות את הגוי :

ח ראובן שלח את שמעון שיקח לו כגד בהקפה מגוי וכשהגיע זמן הפרוע נתן ראובן המעות לשמעון לפרוע ונמצא שהמוכר שבחם צריך שמעון להחזירם לראובן ואינו יכול לומר אני רוצה לעכבם שמה אחר זמן יזכרם הגוי דכיון דמהימניה שמעון לראובן מעיקרא ונעשה ערב בשבילו בלא משכון גם עתה לא יעכבם על הספק בשביל ערביז וגם אינו יכול לומר אני רוצה לקרש את השם ולהשיבה דיקרש את השם כשלוולא בשל אחרים :

ט והוא הדין אם ראובן חייב מעות לגוי ונהגם לחבירו לפרוע לו ושכחם הגוי יהיזירם לראובן מן שנתן ביד חבירו חמשים זהובים לפשר עם בעלה הוכות שלו ופשר ככה המותר למשלח וכן אם נתן לו מאתים לשלם לגוי והשליח הטעה הגוי ונתן לו רק מאה והגוי סבור שנתן לו מאתים דהכל למשרה דה"ל כאילו מחל הגוי הצ' החוב דהוי של משלח :

קפ"ד

הקונה טדה על שם אחר ואח"כ אומר שקנה לעצמו ודין שלוח שקנה לנ' ביחד וכו' ב' סעי'

א שלטה שעשאו שלוח לאחד ונתנו לו סעיה לקנ' להם מקח אם היו המעות מעורבים בשעת קנייה וקנה סהם במקצת הדמים אף על פי שהיתה כוונת השליח בכה שקנה קנה אותה ראחה מהם הרי המקח של כולם דלאו כל כמיניה דשליח לזכות במחשבתו לא' בכעותיו של חבירו כל זמן שלא חזר משליחותו של חבירו דדברים שבלב אינם דברים לפיכך חולקין אותו לפי מעותיהם אבל אם פירש בהדיא שקנה לא' מהם הרי חזר משליחות האחרים חכה זה שקנה לו היו המעות של כל אחד מהם צרורים וחחומי' בפני עצמן אף על פי שהיה בלב השליח הוזה שיקנה המקח לכולם לא קנה אלא זה שקנה המקח במעותיו בלבד :

ב ראובן שקנה טדה משמעון ואמר לו ללוי קניחוי וכתב ששטר מכר בשם לוי וחזר ראובן ואמר לשמעון לעצמי אני קונה חזיר וכתוב ששטר מכר בשמי אין כופין את המוכר לכתוב לו שטר אחר בשם ראובן ואם התנה מתחלה ואמר לו לעצמי אני קונה וזה טאכתוב ששטר בשם לוי כדי שלא ידעו בו טאני היא הקונה הוי זה כופהו לכתוב ששטר אחר בשמי ולא עוד אלא אפילו לא אמר כן למוכר אלא שאמר לעדים החלה בפני המוכר יש לשם לכתוב לי שטר אחר על שמי כופין אותו לכתוב שטר אחר על שמו ואם קנה מתחלה הקרקע על סם לוי במעותיו של לוי אף על פי שלא עשאו לוי שלוח אם הפץ לוי בקרקע זו לא יוכל ראובן לחזור בו :

קפ"ה

סורסר שמכר בפחות או ביותר כמה שאמר לו בעל הבית ושאר טענות שבינו לבין בעל הבית וכו' סעיפים :

א הסרסור שליח הוא אלא שנוטל שכר שליחותו לפיכך אם שינה סדרת הבעלי' משלם מה שהפסיד כדון שומר שכר כיצד ראובן שנתן חפץ לשמעון הסרסור ואמר לו מכר לי זה ואל תמכור בפחות ממאה והלך ומכרו בחמשים משלם

החמשים מביתו מכר במאתים הכל לדאובן שהרי הקנהו לו וגם הסרסור לא בקש לזכות בחפץ אלא לישול סרסרותו ואם כן כל זמן שלא נמכר עדיין היא ברשאה המוכר וכל מה שנתנו דמי המקח הוא ושלו הוא והסרסור קבלם בשליחותו מי ששלח שליח להוליך לו דבר למקום אחר ובתוך כך שלח לו דרון אע"ג דלא פירש ששולחו לו בשכר שליחותו הרי זה שומר שכר דהא ודאי בשביל השליחות אהגהו :

ב וכיון דאם מכרו במאתים הכל לבעל ההפץ לפיכך אם אמר הסרסור אני אקחנו בעד אילו המעות שקצבת לי וכול בעל החפץ לחזור בו שיאמר טמא יחנו לך יותר וכן אם אמר לשליח: מכור לי קרקע זו בעד כך וכך אין השליח יכול לקנות לעצמו אפילו באוהן דמים שהרשוהו הבעלים למכרו לפי שנעשה שליח להקנות הקרקע ללוקח אבל לעצמו אינו יכול לזכות ולקנות דאין אדם מקנה לעצמו דאין המכר אלא הוצאת הדבר מרשות לרשות וזה לא יצא מרשאתו שהו' במקנ' בעלים עומד :

ג אבל אם נתן חפץ לסרסור למוכרו בארבע ואמר הסרסור כשבא החפץ לירו הילך ארבע בשבילו ונהפייס המוכר אינו יכול לחזור בו ואע"ג דמעיקרא לאו אדעתא דהכי נתנו לו מ"מ מיד שנהפייס זכה הלא במה שבידו :

ד אמר בעל הבית לסרסור המותר שימכר על כך יהיה שלך אע"פ ששתק הסרסור זכה כמותר כיון שהוא בידו :

ה ראובן אומר במאה אמרת לך למוכרו והסרסור אומר בחמשים אמרת לי וכן מכרתיו נשבע הסרסור שבועת ההורה שהרי הורה במקצת ואם כבר נתן לו החמשים או שאמר לו הילך נשבע היסת שעשה שליחותו וזכה הלוקח ואם ידע הלוקח שחפץ זה של ראובן הוא וזה המוכר לו הוא סרסור יחזור ההפץ לבעלים שהרי יודע טזה איננו מקנהו לו והיאך יהיזקנו בעל כרחו מהיו ויכול להחרים על מי שנתן רש"י למוכרו בהמשים או שרצה בחמשים וקבלם וחזר בו אחר שקניתי וי' שאין הקונה צריך להחזיר והכי מסתבר והא' מוחזק הוא והמוכר הוא המע"ה ל' ואפילו טודה הסרסור לדברי המוכר אינו צריך להשמינו שיאמר דלדברך הראשונים אני סאמין וקנינא אהם עושים עלי :

ו ואם לא קצב לו דמים בכמה ימכרו והלך הסרסור ומכרו אם הודיעו ללוקח שחפץ זה או קרקע זו של ראובן ואחר שקנה הלוקח אמר המוכר איני רוצה למכור בדמים אילו צריך הלוקח להחזירו שהרי לו פסק לו דמים לומר מכור בכך וכך וזווקא שלא אמר לו כלום אלא מכור לי דבר זה אבל אם אמר לו מכור כמה שהמצא ומכרו קרוב לשווי פחות מעט הרי מצא ומכר ולא יוכל המוכר לחזור בו ומה שעשה הסרסור עשוי והוא שסכרו בפחות מעט אבל אם מכרו בזו"ה רכה כגון טוה מאה בהמשים או בששים או יותר ודאי יכול המוכר לעכב ולומר זה לא עליה על דעתו מעולם להזיל כל כך הרבה / ראובן היה לו ביה למכור וכא' שמעון וסרסר למוכרו ללוי ואמר ראובן לוי הוא שונאי ואינו רוצה למכור לו ואחר כך מכרו ללוי ע"י אחר ודאי מכה"נ רמאות הוא זה והייב להת לשמעון סרסרותו :

ז כל סרסור שאבד החפץ מידו או נגנב מִקְנו אפילו בשעת הליכה חייב לשלם ספני שהוא נושא שכר דאע"ג דטמא לא היה מוכרו והיה מחזירו לו ולא הרויח כלום מ"מ כיון דמתחלה אדעתא להחזירו בו לקח נוסא שטר מיקרי :

ח ראובן נתן טבעת לסרסור למכור ואבד האבן מן הטבעת ישבע הסרסור שאינו ברשותו וגם ישבע במה היה טוה האבן וכך יפרענו שאין להטביע בעל הטבעת כמה היה טוה האבן וכך ישלם לו דה"ל נשבע ונוטל .

ט הגוהן כליו לסרסור ומשכנם לו ואמר איני יודע היכן משכנתי הוי פשעווא וחייב דהוה ליה לידע ואם

כלקוחים בידו עד זמן שיחזירם אבל אם לא הוּו זכיא חריפא כלומר שלא מצא הרבה קונים ככאן ולכך שלחם למקו' אחר הרי שניהם נהנין בדבר ואינו חייב באונסין בחזרה אלא בנניכה ואכירה כדון סרסור ואם קצב לו דמים ואמר לו כל מה שתמכור ביותר מזה נתחלק בינינו הרי זה גס כן אינו אלא כסרסור שפטר מאונסין וחייב בנניכה ואכירה ואין חילוק בזה בין זכיא חריפא לשאינו חריפא דהא המוכר רצה ליהנות כמו הלוקח ;

קכ"ד דין שליח שמוען שאירע לו אונסים וכו' ד' סעיפים :

א כל שליח שמוען שאירעו אונס פלוני והפסיד כך וכך הרי זה נשבע שבועת השומרים על טענתו ונפטר בדבתיב שבועת ה' תהיה בין שציהו ונומרו ולקח בעליו ולא ישלם אבל אם האונס במקום שאיפשר להביא עדים או דבר שהוא גלוי וידוע שיכול למצא עדים הרי זה צריך להביא ראיה על טענתו ואם לא הביא עדים אינו נאמן ומשלים וילפיהו מקרא דכתיב אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם משמעו הא יש ראיה אין כאן שבועת ה' ונומרו ואי למפטריה בשיש ראיה אתי קרא פשיטא אלא הכי קאמר קרא במקום שיכול להביא ראיה והא שמוען שאין לו ראיה לא מ'פטר בשבועת ה' אלא יביא ראיה או ישלם ;

ב כיצד כההוא מעשה באהר שאמר לשלוחו קנה לו ארבע סאות נרביין מטעות שהיו לו בירוובא ואמר שקנה לו ונמצא חומץ ואח"ל מניין גדול בזה שהחמיץ קול יש לו וידעי אינשי לומר ד' מאה הכיתין יין אחמיצו לפלוני והואיל ואיפשר להביא ראיה ממי קנאם ושמא היו חומץ או יין נרוע וקנאו בדמים פחותים אע"פ שידע שיחמיצו או שמא טלו היו חמיצו' ואומר שקנאם לזה בעד מעותיו לפיכך יביא ראיה שהיה יין טוב בשלקח לזה ויפטר ואם לא יביא ראיה ישלם וכן כל כיוצא בזה מדברים שהראיה מצויה בהם אבל דבר הנעלם שאין ראיתו מצויה ישבע עליו ויפטר ;

ג וכן חרין בכל טענות שישען השוחף כיוצא בו וכן דרין בטענת שומרים אם הראיה יכולה להיות יביא ראיה על טענתו או ישלם ודווקא בטענת שלוחים או שוחפין או שומרים וכה' נכמו שאמרנו אבל בטענת פירעין והשכה וכיוצא בה דעבידי אינשי דפרעי או ישיבו בצנעא אפילו הוא במקום שיש חאה נפטר בשבועה דאיפשר דפרע והשיב בצנעא ;

ד נתן מעות לחבירו לקנות לו חטים וכן עשה ושם החטין בבית אחד ונרקבו מחמת גשמים שירדו עליהם הרי זה פשיעה נמורה וחייב לשלם שהיה לו לשומרם ולראות שלא ירדו עליהם גשמים ;

קכ"ה אין שליחות לגוי ויש שליחות לעבד ואשה וכו' סעי' :

א כתיב כתרומת אשר תרימונם אהם וכבר ידעת א כל גם לרכויה אתא ואמרו ז' לגם דהכא לרבו' שלוחכם בלו' דשליח של אדם יכול להרום תבואתו וחל' עליו שם חרוסה וש"מ דשלוהו של אדם כמותו ואע"ג דכבר שמענו מפסוקים אחרים כדכתיב לעיל טיטן קפ"ב סעיף אחר כהבה רחמנא עוד מקרא זה לאקושי השליח למשלח כלומר שהוא השליח דומה למשלח ר' ל' כן תורה ומצוה כמו המשלח והכי דרשו מה אהם בני ברית אף שלוחכם יהיו וקרא בני ברית ואם אינו כן ברית אינו נעשה שליח לפיכך אמרו אין הגוי נעשה שליח לדבר פהדרים שבועולם וכן אין הישראל נעשה שליח

אמר לו משכנס כיר פלוני וכן עשה ואחר כך כפר בו אותו פלוני הסרסור פטור דהא איהו גופיה הימניה וצוה למשכנס אצל זה ומה יעשה הסרסור שכופר בו ;

ב סרסור שנתן כלי לבקרו ולא רצה המבקר להחזירו אין זה נקרא אונס אלא דומה לגניבה ואכירה וחייב הסרסור לשלם וכל שכן שאין לסרסור למבור הפץ באשראי אלא אם כן נשל רשות מבעל הכלי / השרכן הרי הוא כסרסור ודין סרסור יש לו ואם רוצ' השדכן שיטלימו לו שכר שדכנותו מיד שכתבו ההנאי והבעלים אינם רוצים לשלם עד הנישואין זה תלוי במנהג המדינה וכמקום שאין מנהג הדון עם הבעלים שהדין לא נמנר הסרסרות עד הנישואין ובמקום שיש מנהג שצריך להמתין עד הנישואין אם חזרו בהן הבעלי דבר ונתכטל השידוך פטורים הבעלים מלשלם לו שכרו אלא אם כן התנו בהדיא על מנת שיחפיימו לכהוב התנאים ואז צריך לשלם לו מיד דהא אפילו יחזרו בהן ויבטלו השידוכין חייבין לשלם לו ואם כן מיד שיכתבו השידוכין נמנר הסרסור ואיבין לשלם להשדכן כן כתב סורי מהרמ"א ז"ל ותמיהני שכתב במקום שיש מנהג שצריך להמתין עד הנישואין אם חזרו בעלי הרבר ובטלו השידוכין פטורים הבעלים לגמרי מלשלם לשדכן והא מנהג פשוט הוא לכתוב קנס בתנאים ומנהג הוא לגבות אותו והרי הועיל פסרותו שזה נוטל הקנס ולמה יפטור לגמרי מן שכר השדכנות ואיפשר לומר שלא אמר מורי כן אלא בשמחלין זה לזה ופוסרין זה את זה בלא שום קנס אבל כשיבא הענין שנטולין קנס חייבין לשלם שכר סרסורן אבל הוא דוחק לומר כן שהרי מן הדין והנהגה כינינו גיבין אותו הקנס ואטו משים שהוא מחולין לו או משו' שהוא בוש ליקחנו יפסיד הסרסור סרסרותו בחמיה אין זו סכרא וגם זה דוחק לומר שיוכל לומר לא כתבתי הקנס אלא לאיים' אבל לא היה דעתו מעולם לישלמו ולא הועיל לו כלום בפסרותו לכהוב קנס כל שמעון שנדר לראובין י' הובים לשידבר עליו לשה וראובין הובעו ושמעון מסיב נדחתי לך אבל מחמת יראה שלא חקלקל עניני כנגד השר לא היה שום קניין אין בטענ' שמעון כלום וחייב ליתן לו דה"ל כפועל שאין צריך קניין וסח שאעוץ מחמת יראה נדר לו אין בדבריו כלום דדברים שבלב אינם דברים ;

קכ"ו הלוקח כלים מן האומן למוכרם וכו' סעיפים ;

א הלוקח כלים מכית האומן לשגרן לבית חמו וקיצץ דמיהם ואמר לו אם מקבלים אותה ממני אתן לך דמיהם ואם לאו שיתן לו שכר לפי מה שנהנה דהיינו שנהנה שהראה בכית חמו שחפץ לשלוח להם דורון ונאנסו בהליכה חייב אפילו באונסין דהואיל וקיצץ דמיהם ומשכן לשם לקוחה הליהם לקוחין בידו עד שידע שאינם לקוחים וחייב באונסין דשלו נאנס והוא חייב דמי מקחן לאומן ובחזרה פטור מן האונסין וחייב בנניכה ואכירה דאינו אלא שוכר עליה' שנתן שהם שכר מה שנהנה מהם והרי דינו עליהם כנוטא שכר שהדין נהנה בהם בבית חמו והוה שכרו ;

ב נשלם על מנת למוכרם וא"ל אם ימכרו במקום פלוני או עד זמן פלוני אתן לך דמים כך וכך ואם לא ימכרו אחזירם לך ונאנסו בין כהליכה בין בחזרה חייב לשלם דהכא החזרה היא כמו ההליכה דהא ע"פ למוכרם לקחם ואם היו מזדמנין לו קונים גם בחזרה מי לא היה מוכרם ואם כן לעולם הם כלקוחים בידו עד שיתחזרו לבעליהם ויש אומרים דאירי אזכיא חריפא דהיינו דכרי שיטלו קונים הרבה שיכול למכרם בכל עת שירצה אפילו בביתו באילו הדמים שקצב אלא שזה נשלם שהי' סכוד למוכרם ביותר כדי שישחכר בהם ומה שלא מכרם שחיה אומר שוב לי למוכרם בביתי לכך הם

בשליחתו חיי לפדותו דהל כשואל ושאלה שייכא בנזף הבעל
וחייב כאונסין ויא' בחנם נמי דווקא שהלך בשליחות זה לבדו
ואין לו עסק אחר אבל היכא דעיקר הליכה השליח הוא לצורך
עצמו ואנב אורחיה עשה נכ' שליחות זה אין זה שואל ופטור
המשלח כמה שארע לו בדרך ובמקום שחייב נמי דווקא
בהיזק נפשו אבל דמי בטלתו ובושתו וצערו על כה שנתפש
בהפיטתו כה נ' פשיטא שפטור ועל סוף סי' קע"ז סעיף ט"ה :

הלכות מקח וממכר

קפ"ט דין אם המקח נגמר בדברים ובו סעי' א

א אין מקח נגמר בדברי' שהאומר לחבירו היאך אהה נוהג
לי חפץ זה ואמר לו בכך וכך ונתרצו : שניהם ופסקה
הדמים שנידעם יכולין לחזור בהם אפילו היה הרבר בפני עדים
ואמר לעדים הווי עלינו עדים שפלוני מכר ושפלוני לקח אינו
כלום עד שיגמור המקח כל דבר ודבר כראוי לו קרקע לפי
קניינו ובעליו חיי' כנון בהמה לפי קניינם ושאר כל הפסולת
לפי קניינם כמו שיתבאר כל אחד ואחד במקושו לפנינו כע"ה
ולאחר שנגמר המקח כראו קנו ואין שים אחד מהם יכול לחזור
בו אפי' נעשה בינם לבד ולא היו שום עדי' ברבר אלא
שהם טודים זה לזה דלא איברו סהדי אלא לשיקרי אם יכפרו
בדברים זה לזה ולומר לא כן היה ואפילו מחלו זה לזה אחר
שנגמר המקח לא מהני אלא צריכין לחזור ולהקנות זה לזה
באחד מן הקניינים שיתבאר :

ק"ך דין קניית קרקע בכסף וכו' סעיפים

א קרקע נקנה באחד מר' דברים בכסף בשטר בחזקה
בקניין סודר / הן לקנות אותה לקניין גמור הן שכירות
קרקע לזמן נקנות באחד מאילו הד' דברים דשכירות ליומיה
ממכר דוא כמו שיתבאר בע"ה ועל סוף סי' קנ"ח :

ב בכסף מנלן דכתיב שדות בכסף יקנו הרי בפי' שקניינת
בכסף כיצד מכר לו ב' או שדה ונתן לו בכסף שוה פרוטה
כתורת קניין הרי זה קנה ואין אחד מהם יכול לחזור בו ואפילו
נתן לו הכסף על מנת שיחזירה לו נקנה דקניין ודווקא בפרוש'
אבל בפחות משהו פרושה לא מיקרי כסף :

ג אמר המוכר ללוקח הן כסף לפלוני קנה קרקע שלי ונתנו
לו ואמר לו יקנה לי קרקע שלך בכסף שנתתי לפלוני קנת
ודין זה נלמד מדין ערב דק"ל ערב נשחענד מן התורה כמ
שכתבה לעיל בדיון ערב וערב לאו אף אל גב דלא מפי הנאה
לידיה אלא כשנתן זה המע' ליד הלוה בציוויו נשחענד הערב
הבי נמי לא שנא כיון שנתן הכסף לאותו פלוני בציוויו נקנת
לזה שדה :

ד וכן יא' אם אמר אדם אחד לשיכר כסף השדה קח ממני
ויהא שרך מכור לפלוני בכסף זה והוא נוהג הכסף משלו
כיון שקבל המוכר הבסף מזה נקנה השדה לאהו פלוני והוא
שידוע שאותו פלוני חפץ כזה כנון שבקש ממנו שיהא שלוחו
בכך אלא שלא נתן לו המעות או אפילו לא עשאו שליח בזה
אלא שאמר הוא למוכר שרך קניו לי בכסף שנתן לך פלוני
קנה ודין זה נלמד מדיון ערב כנעני דילפינן סקראי שיוציא
להירות בפדיון כסף והרי העבד אין לו משלו כלום שיפדה
את עצמו אלא שאחרים נוהגין הכסף לארנו וקניה הוא בו
נפשיה שיוציא הוא בו לחירות הכא נמי אחרים נוהגין הכסף
לבעל השדה ונקנה השדה לזה והוא שיחא חפץ כזה כדאמרן
דאי בלא ידעוהו אין מקניין לאדם בלא דעתו :

ה וכן יש ארשים דהוא הדין אם אמר המוכר לאחר הן
כסף לפלוני זה ויקנה בו שרך שלי כיון שקבל אותו הפלוני
הכסף

שליח לנו לדבר מהדברים שבעולם שזה נכ' הוא ככלל
ההיקש מה אחס בני ברית כו' לאקושי המשלח לשליח מה
השליח בני ברית אף המשלח שיהא בני ברית דאין היקש
לחצאין :

ב לפיכך עושה אדם שליח בין איש בין אשה ואפי' אשת
איש אע"ג רידה כיד בעלה מ"מ בה דעת היא להיות
שליח לכל אדם ולכל דבר והריו גם היא בת תורה ומצו' ששצו'
עליהם וכן עושה אדם שליח אפילו עבד : וספחה שדה בני
דעת וישנם במקצת מצות דחייבים בכל המצות כדאשה
הייבת עליהם לפיכך נעשים שלוחים גם לכשא ומהן אבל מי
סאינו בין דעת והם חרש שיטה שפסיון מכל המצוות אינם
נעשים נכ' שלוחים לשום דבר וגם אינם יכולין לעשו שיה
וקטן נכ' נתקעש ככל החירה כמצות דכתיב איש ולא קטן
אחר הקטן וא' הקטנה לפיכך השולח כנו' הקטן אצל רהנוני
וצלוחות כידו ונתן בידו פונדיון שראו שניאסירין כדי שיהן
לו רהנוני באיסר שכן ויחזיר לו איסר ונתנו דקטן רהנוני
ומדד לו באיסור שכן ויחזיר לו את האיסר ושבר הצלוחית
ונשחפך השמן ואבד האיסר רהנוני חייב רש"ס האיסר
והשפך שלא היה לו ליהנם ליד הקטן שלא שלחו אלא
להודיעו שהו' צריך לזה והיה לו להנוני לשלוח על ידי כן
דעת וכן כל כיוצא בזה ועל הצלוחית שנתן המשלח ליד הקטן
אפ' לקח' רהנוני לידו מדר להוכיח ויחזירו לקטן ושכרו פטור
רהנוני דאברה פדעה היא דמי מסרה האב להניק שיצונו ודע
לשמרה וראי דפקירה ואינו חושש אם יחזירנה בנו או לא
יהיזנה ורהנוני ישלח לו האיסר והשמן ע"י אחר שחאו כן
דעת ארא אם כי לקחה רהנוני מדי רהנוני מפני שהו' מדה
ומדד בה לאחרים דהוי עליו רהנוני שאל שלא מדעת א
נשיא' שלא מדעה ק"ל דנזון הוא וצריך הסבה כעליהה
דהינו ליד הבעל ס' כעצמו והסבה טעמה להניק אף על גב
סמיו לקחה לא היה השכח דיהיב באת הנוני בעינן לפי
שנגזל ממנו אז הוא חייב גם על הצלוחית זכ"ה א"כ הפונדיון
נמי אכזה כדע"ה היא שהרי שליח מהורה כיד רהנוני דההם
כיון שהפונדיון של בעל הכיה נשאר כיד רהנוני אינו פטור
ממנו עד שיכא שיו' ליד הבע' דהיינו הן מן האיסור אבל אין
ה"כ אם היה רהנוני מחזיר הפונדיון עצמו להניק רבי נמי
דהוה פטור כמו בצלוחית / ואם פירש המשלח ואמר שלח
לי עם הקטן הרי זה פטור על הכל :

ג האומר לחבירו מנה שיש לי בידך כיו' מזה בין פקדון
שלחתי לך כיד פלוני אפילו הווי קטן אם רצה לשלחו
בדו נפטר ואינו חייב כאחריונו דהו' שיהיחמו עמה ואכזה
מדעה :

ד השולח לחבירו לשליח ע"י שליח מעות שהיו לו בידו
פלוני או פקדון נתבאר במ"ל קכ"א :

ה כל היכא שהשליח משנה מדעה פשלה הרי זה אינו
שלוח ובשלה השליח מכל וכן גם במה טעשה
שליחותו באוהי שליחות :

ו מי שהגיע לו חזק בסמיני מהמס' שליחותו שולחו או
שהעלילו עליו מחמת השליחות הפסידוהו ממון אין
המשלח חייב לשלח לונקו שלא פצינו שהיבת התורה
השלומי נזק אלא בנזקי עצמו או בנזקי מסונו ונזקי מסונו
בעין נזקי עצמו הן כיומר רפי שפשע בנזקים בשמירת מסונו
אבל בנזק שהגיע לשליח מה היזק המשלח ומה הגיעו מחס'
פשיעתו יכ' אם השליח שכיר שהרי הלך בשכרו וכתיב ואלו
הוא נושא את נפשו ורשיתו שעל ידי שכרו הוא מסכן נפשו
שעלה בכורה ונהלה באילן כלומר ולפעמים שיפול וימות
ואם סכנה נפשו מכניס בשכר שכרו כ"ש מסונו ואין לו על
פשלו כלום ויא' דחזק בשליחות כשכר פטור המשלח
דהורה פטורו מואלו הוא נושא אבל אם בחנם הלך

אלא בחזרת גביית החוב והא דמנביהו מן הזיבורית אף על גב דשאר בעל חוב דינו כבינונית היינו טעמא דסן התורה בעל חוב דינו בזיבורית מדכתיב והאיש אשר אתה נוסה ויציא אליך את העבד ונוסר כדכתיבנא לעיל בדין גבייה בעל חוב ומאי טעמא אמרו כבינוניה משו נעילת דלת והכא לא שייך נעילת דלת לכך מנבהו מן הזיבורית ואם חזר המוכר יד הלוקח על העליונה רצה אמר תן לי מעותי או תן לי קרקע כנגד מעותי ונטול מהי' שבה וכשעו שפסקו דכיון דידוע על העליונה ואין לו מעות צריך לסלקו בכל מה שירצה הלוקח ואם לא היה המוכר יוצא ונכנס על המעות והובע קנה הלוקח כולה באותן מקצת דמים שנתן ואין אחר מהם יכול לחזור בו ושאר המעות הם על הלוקח כמלואו וכן אם עשה עמו שטר וזקף עליו הנשאר במרה אף על פי שיוצא ונכנס המוכר על הדמים קנה וכל זה שנתן לו מקצת הדמים בחזרה פורעון אבל אם לא נחנס בחזרה פרעון אלא בערבון בעלמא אפילו לא נפק ועייל אזווי לא קנה רק כנגד מעותיו שהרי המוכר לא אזויל נביה למכור לוכל הקרקע ביאלו הדמים אלא אם כן פי' טיקנה כנגד הכל ושניהם יכריז לחזור בהן על המותר ולא קנה רק מן הגרוע שבטדה נגד מעותיו שהרי הוא בא להוציא חזקת הקרקע מיד המוכר כנגד מעותיו ועליו הראייה שהקנה לו המוכר דמסתמא ודאי לא הקנה לו אלא הגרוע שבקרקע :

א מכר שדהו מפני רעתה אף על פי שהמוכר יוצא ונכנס וחובע שאר הדמי' קנה הכל ואין הלוקח יכול לחזור בו שזה שהובע ורודף לדמים לא מפני שעדיין לא נמר והקנת אלא כרי שלא יחזור בו הלוקח מפני רעתה וירחמו בדמי' וכן הדין במכר מטלטלין אע"פ שס"ך הלוקח הפירות והוציאן לרשותו והמוכר יוצא ונכנס על שאר הדמים לא קנה ויד החוזר על התחבולה כמו שנהבאר אלא אם כן ככר מפני רעת ממכרו שאז קנה הכל :

ב מי שמכר נכסיו מפני שרוצה לייך לדור בעיר אחרת כמכר שדהו מפני רעת דמי' דכיון דלא נחא ליה בהאי מתא אין לך מוכר מפני רעתה גדול מזה :

ג לקח שדה שיה סנה כמסת' ונח' לו מקצ' דמים והמוכר נכנס ויוצא לתבוע השאר דבר זה מספקא לן בנמר' אם הוא כמכר שדהו מפני רעתה אם לאו ולפיכך הרוצה לחזור משניהם אינו יכול לחזור ואם הפש המוכר קצת דמים ממקח שמכר כנגד המעות שחפש אין מוציאין מידו :

ד בקש למכור שדה במאה ולא מצא קונה לשרה קטנה שאינה שוה רק מאה והוצרך לכבוד שדה גדולה שהוא שוה מאתים ומכרה במאתים וקבל קצת מהדמים ועייל ונפק אשאר' וזה לא נתן לו לא קנה דאנן סהדי דעל כרחו סבר הסותר ויכול לומר לכך הייתי מחזר אחר המעות לקנית שדה קטנה תחתיה' שניהם יכולין לחזור בהן אבל אם הוא בענין שאם היה רוצה לטרוח היה מוצא למכור שדה קטנה כמנה ולא טרח וככר גדולה כמאתים בזה נמי מספקא לן צי היי' א כמכר שדהו מפני רעתה אלא דמספקינן כיון דמשי' פירחא דאהדורא אחר לוקח הקטנה הוקל עליו למכור זה הגדולה בלא דוחק מעות ש"מ דלא חביב היתה עליו לפיכך הרוצה לחזור משניהם אינו יכול לחזור בו דהוי השני מוחזק ועל החז' להביא ראייה שיכול לחזור ואם הפש המוכר במקצת דמים במקח שמכר מה שחפש אין מוציאין מידו *

ט הא דאמר' דבי עייל ונפיק אזויל' לא קנה היינו כרידיעין דלא מוכין שלא משום דצריך לדמי ואפילו שבשעה שמכר לא חזינן שהוא דחוק כל כך למעות מיד כנון שקבע זמן לפרעון אלא מיד בשעה הגיע הזמן הוא דחוק לפרעון לו מעותיו וזה דוחקו והדין רחוק סבסמ' שהוא דחוק למעות מוכרו ולכך עייל ונפק אזויל' לא קנה שמה שמתחלה קבע זמן לפרעון היינו

הכסף מזה נקנה לאותו פלוני עצמו הסדה והוא שיהא הוא הפין כזה כמו שנהבאר בסעיף הקודם ודין זה נלמד מדין שניהם רצה לומר מדין ערב ומדין עבד כנעני ביהוד ערב אע"ג דלא מסא הנאה לידיה קא משעבד נפשיה ה"נ האי מוכר אף על גב דלא מסא הנאה ליריה קא מקני שדהו ואיכא למיפרך מי דפי' ההם בערב הא דקא קני ליה השיעבוד דהיינו המלות חסר ממנא ובאותו החסרון הוא קונה שיעבודו על הערב הכי האי גברא דקנה השדה לא חסר מידי עבד כנעני יוכיח דלא קא חסר ממנה וקני נפשי' הכי נמי האי גברא אף על גב דלא חסר מידי קני האי שדה ואיכא הכי נמי למיפרך מי דמי החסר הך דקא מקנה דהיינו האדון שמקנה להעבד את גופו הוא קני החסרון שנתונים לו בעדו הכא הך דקא מקנה השדה לא קני מידי ערב יוכיח שהוא מקנה נפשיה ולא קני מידי וחזר הדין ונלמד דין זה מכין שניהם והוא שיהא הפין בזה אותה פלוני או שאמר הוא למוכר שדך קנוי לו בהנאת מתנה זו שקבלתי ברצונך :

י וכן יש אומרים דה' שאם אמר ליה המוכר ללוקח כסף ואמר לו קנה שדי שלי בכסף זה שנתתי לך כיון שזכה זה בכסף זה נקנה לו השדה ולא בתורת אנב אלא מיירי שהמקבל הזה הו' אדם השוכר בהיה הנאה דקא מקבל מתנה מיניה נמר ומקנה לו שדהו והכא לא בעינן שיאמר הלוקח שדך קנוי לי כמו באידך תלמא כבי קמיהא שבהבנו ונראה לי דהיינו טעמא משום דהכא אין אדם אחר מעורב במעשה זה לפיכך מיד שקבלו ממנו כעצמו נלה דעתו שנתרצה לזה למה שהוא אומר וסני בזה מה שאין כן בתלמא כבי קמיהא דיש שלישי מעורב במעשה זה לפיכך צריך הקונה לגלות רצונו ביותר לקנותו נראה לו ראובן שהיה חייב שמעון מנה ואחר שהגיע זמן הפרעון אמר שמעון לראובן קרקע פלוני אמכור לך במנה ונתרצה ראובן לקנות ונהן לו מנה והוא אחרא דקנו בכסף לא מצי שמעון לטימר אותו מנה אני גובה בחובי אלא אותה קרקע קנוי לי ויחזור שמעון אחר כך ויגבה חובו :

יא כמה דברים אמר' שקנהו בכסף לברו בכמקום שאין דרך לכחוב שטר אבל במקום שרובן לכתוב שטר אין קונה בכסף עד שיכתוב גם השטר ולא סמכא דעתיה לקנות עד שיכתוב השטר שהיה ראייה בידו :

יב ואם התנה הלוקח ואמר אם ארצה אקנה בכסף ואם ארצה אקנה בשטר ונתן הכסף על חנאו זה הרי זה קיים ואין המוכר יכול לחזור בו כפני התנאי והלוקח יכול לחזור בו עד שיכתוב לו השטר וכן אם התנה המוכר בזה אז הדבר תלוי בו אם ירצה יגמור המקח מיד בנתינת הכסף ואין הלוקח יכול לחזור בו ואם ירצה המוכר יחזור בו עד שיכתוב השטר ואינו תלוי בלוקח :

יג הקונה מחביו קרקע ופסקו הדמים והניח משכון עליהם לא קנה דמנה אין כאן משכון אין כאן כלומר כיון דנוף המשכון אינו נקנה למוכר ונס כסף הקניין שהוא המנה אין כאן במה יקנה וכל אחד משניהם הרוצה לחזור חזר אבל אם אמר לו קנה בנוף המשכון כפי מעותך קנה ועל פימ' ר"ר סעיף ה' :

יד המוכר שדה לחבירו באלף זוז ונתן לו מקצת הדמים והיה המוכר יוצא ונכנס וטובע שאר הדמים אפילו לא נשאר לו אלא זוז אחד לא קנה הלוקח את כולה דכיון דעייל ונפק אזווי אנלי דעתיה דזוויה אנסוה למוכר וכיון דלא יהיב ליה זוויה בשעת דוחקו אדעתא דהכי לא הקנה לו אלא על דעת שישלם לו הכל ואע"פ שכתב השטר או החז' אם חזר בו הלוקח יד המוכר על העליונה רצה אומר לו הילך מעותך חשאר לי כל הקרקע או קנה מהקרקע כנגד המעות שנתת ונתן לו מסקום הגרוע שבה ונתן לו כפי השער של עכשוו ולא כפי פסק המכר שהרי זה לא בתורת קניין הוא נותנו לו

לבוש עיר שושן הלכות מיקח וממכר

משום דלפעמים אדם חייב מעות ומוכר קודם זמן הפרעון כדי שלא יראוהו דחוק למעות ויודלולו נכסיו ואינו רוצה לקבל דמי המקח כשמואה שהלוקח כסותו לו עד שיצטרך לו לפרוע חובו פן יצאים וכשהגיע הזמן אין לך עייל ונפק אזוי שפי מזה הילכך תלוי הכל בראות הדין שבכל עת שיראה הדין שהוא דחוק למעון ונפק ועייל אזוי וזה דוחהו בשל המקח :

טז יש מי שאומר דפירש דעייל ונפק אזוי דאמרין בכל מקו היינו כגון שהלך אליו לבקש מעותיו ב' פעמי' ל"ש מצאו ובקש ממנו ל"ש לא מצא ורק שנלה שהלך לבקש ורזון דעייל ונפק ביומיה דאוקיפו לילובני או ביר' שקרולו לפרוע דאמר' מש"ס דדחיק לזוזי זבין ולא זבין אלא אדעתא לאפרועי מיד ביומיה וכיון שלא נתנו לו באותה טעה יכול להזור אבל לא עייל ונפק ביומיה לא תלינן דמשום דדחיק זבין אפי' עייל ונפק עליהו למחר לא מצי הדרי ביה וס' הו בי עייל ונפיק ביומיה אפי' ששהק באותו פעם וזה ג' דעריה ולאחר כמה ימי חוזר הרשות כדוואי עייל ונפיק ביומיה ב' זיטני ולא יהיב ליה וקא הדרי ב' מיכר ומקמי' דטלוס יומי' אייתי ליה לוקח חזי קני ולא מצי הדרי ב' דבר שפורע ביומיה כמי שפורע מיד בשעת מכירה דמו' י' א' כל היכא דאמר' דקנה בנגד מעותיו היינו דווקא במקום שקונין בכסף בלא שטר אבל במקו' שצריך שטר אין שטר קונה לחצאי' וכל שלא קנה כולו גם נגד מקצתו לא קנה מיהו אם התנה הכל לפי תנאו :

יז דין משלשין בדין הקרקעו לדבר זה שאפי' מכין הלוקח והבנינים לרשותו והמוכר עייל ונפיק אזוי לא קנה אלא שבוהיט חילו' כמשלשין אם הוא דבר שאינו ראוי ליתלק כגון שמכר לו בעל הונאהו לו מקצת מהדמי' ועייל ונפיק אזוי המקח כשל לגמרי לפי שאינו ראוי ליתלק והמוכר אינו רוצה להיות שותף עמו אם לא ספיר בהדיא אבל בסידו דבר חרוקה הוא אין המקח בשל אלא כנגד מה שחייב לו :

יח הקונה דבר מחבירו ונתן לו מהדמי' וטעה במניין המעו' ולאח' זמן תבעו המוכר ואמ' לו מה שנתת לי אינם אלא צ' המקח נקנה ומחזיר לו העטרה אפילו אחר כמה שנים בין בקרקע בין כמשלשין : מי שהעלילו עליו והיה מהירא שקחו הגוים שדותיו וכדי להבריחם מכר קרקעיהו וקבל המעות וכשתהבטל העלילה בשל המקח נ' אפי' אם נרצו אח' כ' במקח צריכין קניין אחר דמאחר ששטר טעשו בראשונ' לא היה כלום בקניין כי לא היה כדי לקנות אלא כדי להבריח דמי' כחפא בעלמא ושוב לא יוכשר בשום פנים אפי' לראייה בעלמא ונס' מטעם מוקדם הוא פסול לגמרי שלא יבאו לנכות בו סומנו הראשון וצריכין לקרועו קרע בית דין :

קצא דין קניית קרקע בשטר וכו' ד'סעיפים :

א שטר גם בן קונה בקרקע מנלן דכתיב ואקח את ספר המקנה ש"ס יש קניין אף כספר לבדו כיצד כתב לו על הגייר או על החכם או על העלה שדי נחונה לך שדי מוכר' לך כן שהגיע השטר לידו קנה אף על פי שאין שם עדים כלל רק שמורה ר' יצחק כצ' כפיה במ' שכבר אמרנו ולא איברי סהדי אלא לשיקרא :

ב במה דברים אמורים במוכר שדהו מפני דעתה דודאי ניתא ליה למוכר להקנות לו שדהו על ידי השטר לבדו כי היכיב' לא מצי למיהדר ביה אבל בשאר קרקעות אף על פי שהגיע שטר המוכר בעדים ליד הלוקח לא קנה עד שיתן דמים משים ולא סמכא דעתיה דמוכר ואינו מקנהו לו על ידי השטר עד שיתן דמים :

ג שצרי לידן אע"י דכתיב בהן בלשון הורא ומשמע ששטר כבר שהרי כותבין נחתו או מברתי לו בכך וכך מ"מ שצרי קניין הם וקניין בג' נ' כ' דמשמע נמי שהוא מוכר לו עכשיו

שדהו או ביהו דלישנא דקרא הכי הוא נחתו כסף השדה ונ' והחם בקניין מיירו וכה שאמר נחתו הוא כאילו נחתו כמו שפרש' להזק העניין אבל לשון קניין הוא אא"כ כתב לו בפירוט שאינו אלא לראייה בעלמא ולא שיקנה בו :

ד קנה קרקע בדמים ידועי' והמוכר ואמר לא קבלתי המעות והלוקח ואמר כבר נחתו אם הוא מקום שנוהגים מעות ואחר כך כותבין וכתב בשטר שהודה שקבל הלוקח נאמן ואם לאו אינו נאמן וכה שכותבין בשטר שמודה שקבל רווחה דמילתא הוא' מכר לו קרקע בשטר או במעות ואמר ליה קנה לאחר שלשים יום ונקרע השטר הו' הזמן או נאבדו המעות אם אמר לו קני לך מעכשיו ולאחר שלשים יום קנה דהא מתחיל הקניין מיד ובשע' חל הקניין היה השטר והמעות שקנה בהם כעולם' ואם לא אמר מעכשיו לא קנה דהא הקניין אינו מתחיל אלא מעכשיו ועכשיו אין השטר או הכסף שקונין בהן כעולם וכמהיקנה וכן הדין בקניין של חזקה שיהבאר בסימן שאחר זה בעה' :

קצב דין קניין קרקע כחוקת ובוט'סעיפים :

א חזקה קנה בקרקע מנלן שכן אמר להם גדל' בן אחיקם ושבו בעריכם אטר הפשחם כמה הפשחם כי שיבה כל' דהאי חפשחם קאי על מה שאמ' וישבו או נמי מהאי קרא שהוא כתיב בתורה וירשתם אותם וירשתם כמה ירשתם בשיבת דהיינו חזקה שיחזיקו בה כיצד מכר או נתן לו בית או שדה כיון שגעל או גדר או פרץ כל שהו' והועיל במעשיו הרי זה קנה

ב ברא' כשהחזיק בפני המוכר או הנותן ושהק שמקמה לו כשהחזיקו בשעה שבחזקו בו דאם לא כן למה לא מיהא אבר' שלא בפניו לא קנה אא"כ אמר לו לך חזקוני ואם מכר לו המפתח הוי כאמר לו לך חזקוני וכן המוכר ל בור' להבניו כיון שמשך לו דליו פירש כ' סוי' הבור הוי כאומר לורך חזקוני דאל' לכי' למאי מסרולו :

ג נעל כיצד מכר או נתן לו בית או חצר והיה הפתח פתוח ונעל הלוקח את הפתח חזר ופתחו קנה ויש אומרים שצריך לנעול במפתח והוא הדין אם עשה מנעול לדלת אי' שהעמיד דלתות לא דקנה :

ד גדר כל שהוא כיצד היה שם גדר והיו עולים בו כנחת' והוסיף עליו כל שהוא והשלימו לעשרה ומצא שאין עולים אלא בדוחק הרי זה הועיל וקנה ויש אומרים דאפילו פחות מעשרה אם היה כזה הענין שמהלג' היו עולים לת כנחת והוסיף מעט עד שאין יכולין לעלות אלא בדוחק אף על פי שהוא עדיין אינו נבנה עשרה קנה :

ה פרץ כל שהוא כיצד היתה שם פרצה והיו נכנסין בה בדוחק והרחיבה כל שהוא עד שנמצא נכנסין ברווח הרי זה הואיל וקנה :

ו נחץ צרור והועיל כגון שסכר בו המים לשדה שלא יצאו לחוץ מפני שצריכים להשקותו או נטל צרור והועיל כגון שפחה ובנשילתו הבנים המים לשדה והשקותו קנה וכן כל כיוצא בזה אבל אם ראה אמת המים שוטף באה לחזק הקרקע ונתן צרור וכנעה אין זה קניין אלא סבריה מרי' מנכסי' חבירו ופן' אם נטל צרור ופתח בדי' שהמים שנתקבצו בה הרבה יזובו ממנה לא קנה שזה מצוה קעביד וכמשיב אבידה הוא שמציל את חבירו מן החזק וסילוק החזק אינו קניין אלא הבאת התועלת :

ז המוכר או הנותן לחברו שדה בצד שדהו כיון שזה רש' השצ' שבין הסדות עד שנעטו שתייהן בשדה אחת קנה אבל אם הלך בה לארכה ולרחבה אין הילוך זה מועיל כלום ואם שכיל של ברי' מכר לו הואיל ונעש' להילוך קנה כהילוך וכמה שיעד

* לביש עיר שושן הלכות מיקח וממכר קטז

א כל המחבר לקרקע שצריך לקרקע הרי הוא כקרק' ונקנ' בכסף או בשטר או בחזקה אפילו לא נתכוין לקנותו הקרקע אלא החזיק בקרקע לקנות המאוחר בה או נחז' כסף בעד הקרקע כדי לקנות המחבר מה קנה אף על פי שלא קנה הקרקע אבל אם אינו צריך לקרקע בנזן עכבים העומדות ליבצר הרי הם כמשלשלין לקניין ולאנאיה דכל העומד ליבצר כבצור דמי' ויש אומרים אפילו אין צריך לקרקע דינן כקרקע דאע"ג דכל העומד להלוש כתלוש רמי' קנו לה בחור' אגב :

קצד גוי שמכר קרקע לישראל וקבל כסף ולא כתב שטר ובג' סעיפים :

א נר כל קניינו מן החורה בכסף בין קונה הוא מישראל בין קנה ישראל ממנו דכתיב גבי קניין עבד עברי לגוי ככסף מקנהו וגומר ואמרו חכמים ז"ל סכאנ' אנו לומדין דכל קניין גוי יהיה על ידי כסף מכל מקום אז"ל רהואיל שאפילו ישראל מחבירו לא קנה בכסף למוד מטעם דלא סמכה דעתיה עד שיהיה שטר ראיה בידו ל"ט דגבי גוי לא קנה דלא סמכה דעתיה עד שיהיה שטר בידו לפיכך אמרו הגוי אינו קונה לא בחזקה ולא בכסף בחזקה אינו קונה כלל שאין קניין גוי אלא בכסף מן החורה ולא בחזקה ו בכסף אינו קונה דכיון דישראל הקונה מן הגוי אינו קונה בכסף מטעם דלא סמכה דעתיה אמרו דה"ה גוי הקונה מישראל לא יקנה בכסף לברו אלא בשטר הוא שקונה עם נתינת הכסף וכל שכן ישראל הקונה מן הגוי שאינו קונה אלא בשטר ע"ה הכסף ולא בכסף לברו דוראי לא סמכ' דעתו לקנות עד שיהא השטר בידו דסת' גוי אגס ה' ואע"ג שקבל הכסף ממנו שמה לא יתנהו לו מיהו דזוקא במכר אמרו כן אבל בשכירות אוקמה אדאוריית' ובכסף לחוד הוא דקני' וכן אם התנה לוקח סגנוי שקנה לו בכסף לחוד קנה מיד דהא חזינן דסמיק עליה :

ב וכיון שאמרנו דגוי אינו קונה קרקע מישראל ולא הישראל מן הגוי עד שיכתוב שטר עם הדמים ישראל שילקח שרה מהגוי ונתן דמים וקודם שיחזיק בה הלוקח בא ישראל אחר והחזיק בה כדרך שסחזיקין בכספי הגר זכה האחרון ועטמא דהא מיד שקבל הגוי הדמים נסתלק הוא מן השדה שיצא מרשותו על ידי הדמיו' כיון דכל קניינו בכסף ולרשות הישראל עדיין לא בא שהרי לא קנאו עד שיכתוב השטר ואם כן הרי שרה זכנו הפקר וכל הקודם וכה בה זכה כמו בכספי הגר שמה שנעשו כל נכסיו הפקר כמו שיכתוב לקמן בעזר' השם ישראל הקונה יהיה אחריותו על הגוי אלא שהשני נקרא רשע מרבנן דגזול את הראשון מרבנן כמו עני המהפך בחררה שכל מקום אש הישראל האחרון נחז' לו מעותיו לראשון צריך להניחו בידו ואסור לראשון אפילו להשתדל על ידי גוים שיחזירו לו ואם הסתדל נקרא מסור הואיל והשני קנאו מן החורה ואם החזיקה הראשון אחר שנתן הדמים וקודם שנכתב השטר סברא הוא דלא נרע חזקהו מחזקת השני ואין השני יוכל לזכות בו ואף על גב דכוונת חזקה הראשון לא היה לזכות בה כוונה מן ההפקר אלא סמך על הדמים שקנאו בהן וחזקת השני היה קניין חזק שבין לזכות מן ההפקר מכל מקום אין הדעת נותן שיהא חזקת הראשון גרוע מן השני וכה בה ואין השני יכול להחזיק ויש חולקין סוהו אם החזיק הראשון קודם שנתן המעות לגוי זכה לכולי עלמ' דהא חזקתו הרי קניין חזק שכיו' להוציא מרשות הגוי בד' במקום שאין משפט ידוע למלך אבל אם דין אותו המלך ומשפטו שלא יזכה שום אדם מקרקע אלא מי שכתב בשטר או הנותן דמים וכיוצא ברביעיס' אלו עושים כפי משפט המלך דדינא דמלכותא דינא' גו שהיה לו משכון או פקדון ביד ראובן ונתנו לשמעון בשט' זכה ראובן כמה שכירו דמי' שנתן

רוחב הדרך שיקנה כהילוכו אם הוא מסויים במחיצות קנה כדי שגיבית רגל ויניח רגל בצדה שכיון שיש שם מחיצו' ודאי לא יעלה על דעתו של זה שזה יסתור כשבילו המחיצו' שיוכל ליכנס' שם עם חבילתו שעל ראשו ולא בקש לקנותה אלא בכדי שיוכל ללכת והיינו שגביל רגל אחת ויניח רגל אחר' ולא יהיה אבל אם אין שם מחיצות קנה ברוחב כדי שחיה על ראשו חבילה של שריגים ויטוב בה שבזן דרך להכניס והוציא בה שריגים' ויא' אפכא דכשיש שם מחיצה צריך להניח לו בן המחיצות כדי שיהא על ראשו חבילה של שריגים ויטוב כח ולא יעכבוהו או יזקוהו המחיצות אבל בשאין שם מחיצו' סני לו שיקנה למשה בקרקע בריהב כדי שגיבית רגל ויניח רגל ויכול המוכר לזרוע למשה עד שיניח כך רוחב למשה בקרקע שהרי יכול הוא לשאת חבילה של שריגים על ראשו למעלה באור ואין מעכב על ידו :

ה היתה הקרקע צחיח סלע שאין בה לא נדר ולא פרצה ואינה בת זרעה החזקה שקונה אותה היא שטחית פיר' או העמדת בהמה סם וכיוצא בזה משאר התשמישים :

ו הציע פצעות בבית או בשדה ושכב עליהם או ערך השולחן ואכל ולא עוד אלא אפילו נתן כליו להוכו או צבר בו פירות הראויים לצבור קנה :

ז המוכר שדה לחבירו ונכנס בה הלוקח וזרעה או סברה או שאסף בה פירות האילן או זמין וכן כל כיוצא ברב' אילו קנה ואין אחר מהם יכול להזור בו :

ח וכן אם אסף המוכ' סל של פירות ונתן ללוקח קנה לוקח שהרי גילה דעתו שהקנה לו שדה זו קניין גמור ונעשו פירות שילו' ויש אומרים שכל אילו החזקות נזון אכילת פירות והעמדת בהמה וכיוצא בהן אינו קניין בקרקע והכי מסתברא היה נבטושיה בשדה ונטלה או גומא וסתמה הוי חזקה ודוקא אם מדגי' לקרקע אבל אם הפר מעט לא קנה שאין בחפירה הועלת כלום אלא בסדה העומד להרישה :

ט המוכר לחבירו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק כאחד מהם קנה כולם ואפי' היתה אחת מהם הר גבוה והשניה מצולה והרי אין התשמיש של זה כתשמיש של זה אפי' הכי קנה כולם והיינו טעמא דחזקה עדיפא שעושה מעשה בגוף הקרקע וסדר' דארעא חד הוא בד' שנתן דמי כולם אבל אם לא נתן דמי כולם לא קנה אלא כנגד מעותיו דאף על גב דחזקה קניין חזק הוא וקונה לברו בלא כסף כמו שכתבאר בסעיף י' הבע' שהשדות החזקות זו פזו במדינות רבות אין חזקה קונה אלא כנגד מעותו לפיכך אם היו הכל כמהנה קנה כולם והרבה בתים או בית ושדה דינן בעשרה שדות בעשר מדינות :

י וכן בשכירות כיון שהחזיק באחד מהם קנה כולם כל זמן השכירות ושכירות עדיפא דבשכירות אפי' לא נתן דמי כולם קנה כולם דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף :

יא וכיון דמכר ושכירות שילן הן בדין זה לפיכך הוי מקצת הקרקעות בכפר ומקצת בשכירות כיון שהחזיק באחד מהן כיון של מכר כיון בשל שכירות קנה הכל :

יב דין מחזיק בכספי הגר יחבצו בסימין ק' ק' ה' בע' :

יג חזקה לחודה בלא כסף ובלי שטר קניא כל היכא דלא עייל ונפק אזוזי דגליה דעתיה דהקנהו לו בחזקה לחודה כיון שאינו מהדר אחי' המעות אפילו במקום שכותבין שטר אם לא שהנהגה בפירוש אבל אם עייל ונפק אזוזי הרי אנו רואין שלא הקנהו לו אלא משום דצריך לזוזי לפיכך לא קנה עד שנתן דמים :

קצה המחבר לקרקע דינו בקרקע ובו סעיף אחד :

לבוש עיר שוישן   הלכות מיקה ומימבר

הגוי לשמעון נסתלק הנוי ושמעון לא קנה עד דמשיך ולכן
 הוי כהפקר וזכה בו ראובן כזוכה מן ההפקר :
ג יו שמי שאומר שאפי' אם כהב הגוי שטר לראשון קורש
 שהחזיק בו באחר אינו כלום כיון שכבר נסתלק הרי הוא
 באחר אלא צריך לכתוב השטר קורש שיקבל הסעות וכל זה
 לא מיירי אלא בקרקע שאין דעת הליקח לקנות אלא בשטר
 ולא סמכה דעתיה על הסעות טעמו אבל ממסלסלין קונה
 בנתינת הסעות :

קצה   דין קניית קרקע או מטלטלין בחליפין וכו' י' סעיפים :

א כתיב וזאת לפנים בישראל ונמר שלף איש נעלו ונתן
 לרעהו ונמר ופירשו שזהו קניין סודר שהקונה יחזיק כלי
 למקנה יהיה הכלי פה שהוא ויקנה לו המקנה החפץ או
 דקרקע שקונה הקונה ממנו חליפי הכלי שהוא נוהג לו והוא
 הנקרא חליפין ופירוש הפסוק כן הוא שלף איש נעלו פירש
 בוועז שלף נעלו ונתן לרעהו הוא הנשאל והנשאל הקנה לו לכוועז
 זכותו שהיה לו בשדותיו של מחלוק חליפי הכלי שלו חתורין
 קניין החליפין שנוהג בינינו ואין נוהגין שיאמר לו הקונה כן
 כי מסתמא אדעתא דהכי הוא נוהג לו וכיון שמשך המקנה
 הכלי נקנה הקרקע או המטלטלין ללוקח או למקבל מתנ' בכל
 מקום שהוא אף על פי שלא החזיק ולא נתן לו כסף ולא כתב
 שטר ולא מסך ואין סוס אחד מהם יכול לחזור בו אפילו אין
 עדים בדבר אלא שמודים זה לזה כדכתבנו למעדה ר' איבון
 שהרי אלא לשיקרא וכן אם קבלו קניין בפני פסולי עדות הוי
 קניין אם מודים זה לזה :

ב ומדפרש הכתוב נעל דקדקו חז' לצורך שיהא הקניין
 בדבר שהוא דימאי דנעל דהיינו שיהא דבר הנקרא כלי
 ואם הוא כלי אפילו אין בו שיה פרוטה סגי ובלבד שיהא עשוי
 הדבר חשוב כנעל שעשוי מעור לאפוקי מרזקי שהיא כלי
 העשוי מנללי בקר שאין קונין בו ולא כדבר שאסור בהנאה
 אף על פי שהוא כלי שסהם נעל אין בו משום איסורי הנאה
 וכן אין קונין לו כפירות ולא בשטר מטלטלין שאינם נקראים
 כלי ובהמה נקראת כלי וקונין בה דומה לכלי כמה
 שמשתמשין בה ועושין בה פלאכה כמו שעושין בכלי ומטבע
 היוצא בהוצאה אף ע"פ שהוא דומה לכלי שכולין להשתמש
 בה כגון לנבנה ולתלות בצואר בתו ולשקול בה משקלו אפי'
 אין קונין בה משום דיעקר דעת אצורתה שאין המטבע חשוב
 אלא בישביל צורתה וצורתה עכידא דבטלה שהמלך פוסלה
 ונתן לעשות צורה אחר לפיכך אין קונין בה וגם אינה נקנית
 בחליפין מהאי טעמ' שכל הקונה דבר ע"י חליפין דעתו שיהא
 לו קיים כך כמו שקונה אותו ומטבע הא לא יהא לה קיים כך
 שהמלך דעל לפוסלה ועוד דצורתה כיון דעבירה דבטלה הוי
 בדבר שאין בו משום דאמרינן דקמן סי' ר"ג דאין הקניין חל
 על דבר שאין בו משום וכדאמרינן נמי באותיות שאין נופך
 ממון ולכך לא נעשו חליפין ואינם נקנים בחליפין ומהאי
 טעמא נמי מטבע שכבר נפסלה לגמרי חשיבה לכלי וקונין
 בה ונקניה בחליפין משים שהיא דאיהי ג' לנקמה ולהלות
 בצואר בתו או לטקול בה משקולות ועדפא' היא מיוצאת
 בהוצאה שהיא היטאר כך בשווייה כמו שהיא עכשיו נראה לי
 ועל סי' ר"ג ואין קונין בכליו של מקנה אלא של קונה דנעלו
 משמע דקאי אבוועז שהוא הקונה :

ג הקנה אחד כלי למוכר כדי שיקנה הלוקח עושה המוכר
 זכה הלוקח אפילו הקנהו שלא בפני הקונה ואף ע"פ
 שהקנה לו הכלי על מנת להחזירו נקנה המקח ולכך הורגלו
 לעשות הקניין בסודרין של עדים אפי' בפני הקונה שהכונה
 הוא שהעדים מקנין סודרין לקונ' ונתינת עבדו למקנה בו קנה

לו המוכר ואין צריכין לקונה עצמו לתח סודר שלו מישום
 שרוב הקניינים הן שלא בפני הקונה שאז צריכין העיר' להת'
 סודר' לכך לא חילקו והא דנקט' המקח שלא בפני הקונה היינו
 בפרה' או כיוצא בה דודאי נוחא ליה למקבל וזכין לאדם
 שלא בפניו אבל במקח שאיפשר שאינו חפץ לקנות לא קנת'
 אם הקנהו לו העדים סודרין שלא בפניו ושניהם חוזרים :
ד אף ע"פ שלא הפש המקנה כל הכלי אלא מקצתו וסאר'
 קצתו נסאר כדי הקונ' קנה בו והוא שיאחזו ממנו שיעור
 כלי שהוא שיעור ג' אצבעות ואם אחז פחות מן אצבעות צריך
 שיאחזו בענין שיכול לנהק כל הכלי ולהביאו אצלו וכתב
 ונתן לרעהו ואם יכול לנהקו אליו הוי נתינה ואם לאו לא הוי
 נתינה ויש חולקין וסוברין דנתינה מעליא כענין דהיינו שיהא
 כל השלש אצבעות כדי המקנה ובפחות מן אינו קונה והיי'
 המוכר יכול לעכב הכלי לעצמו או לחתוך אותו חלק הסודר'
 שבקנה בו דסהם קניין ע"מ להחזיר הכלי הוא וכו' דבעינן
 נתינה אף על פי שהיא טענה על מנ' להחזיר אין מקנין בכלי
 אלא מדעה בעליו דהיאך יחז' כלי של חבירו שלא מדעתו לפי'
 מי שלקח סודר חבירו בלא דעהו ומקנה בו אין הקניין קניית'
 ולא עוד אלא אפילו הוי כלי שצול לו אינו קניין דלאו לחבי'
 השאילוהו לו אם לא שפיר' בהדיא דלכך מסאילו כדי להקנות
 בו ויש אומרים דכשאל קניין דמסתמא אין הבעל מקפיד כיון
 שסופו מחזירו לו :

ה י' שאין הקניין כועיל אלא מקנה לו החפץ הנמכר או
 הניתן מיד אבל אם אמר לו הקונה דהיינו מקנה לך שלי זה
 שתקנה לי חפץ אחר שלשים יום לא קנה מפני שבטעה
 שיש לו לקנות כבר הדר הסודר לפרוה ובסה' קנה אבל אם
 אמר לו קנה על מנת שתקנה לי חפץ מעכשיו ולאחר ל' יום
 קנה הוא לאחר ל' יום יתחיל הקניין למפרע מעכשיו בעוד
 הסודר כדי המקנה ובקניין סהם אמרי' סתמא מעכשיו הקנה
 לו ובכל ענין המועיל דאנן שהרי דודאי לאו בכדי עבד :

ו קניין סודר אף ע"פ שהענין נמסר בו אחז' הני מלי אחרי'
 שהפסיקו אותו הענין אבל כל זמן שעסקין באחזו ענין
 שניהם יכולין לחזור בהן אע"פ שכבר קנו קניין סודר :

ז מה שאין כן בשאר דרכי ההקנאה שמיד אחר כדי דיבד'
 אע"פ שעדיין עסקין באחזו ענין אינן יכולין לחזור בהן
 ומעמא דמילהא משום שראו חכמים זל' שחזגלו הבריות
 כשיוצין לקיים הדבר עושין אותו לרוב ע"י קנין סודר פתאים
 וכמו שנאמר לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונש' ודוב' פעמים
 כשבאין על האדם פתאים הוא מבלתי ההבוננת ונתינת לב
 עליו לפיכך נתנו לו זמן לחזרה אפי' אחר שקבל קניין הסודר
 כל זמן שעסקין באחזו ענין כדי שיתיישב בלבו ויהבונן כמה
 שעשה ואם יתחרם שיוכל לחזור בו כיון שנעשה פתאים אבל
 סאר הקנייני' דרכן לעשותן בפתאום וכיישוב הדעת לכך אין לו
 שיעור רק הוד' כדי דיבור נמיר אח"כ קנה ולא חזר לחזור בו :

ח יו שמי שכתב שאם פ' כשעה קניין סודר בלא חזרה אין
 לו זמן רק חוד' כדי דיבור כמו שאר קניינים וכן אם כתבו
 שטר אינו יכול לחזור אחר כדי דיבור וכן אם קבלו עליה דייני'
 בקניין סודר אף ע"פ שהם עסקים באחזו הענין אינם יכולים
 לחזור בהן אחר כדי דיבור שאין סברא לומר שאחד שבורח
 דיינים יקבלו ק' לקיים מה שיעשו פשרה והם יחטמו
 בעניניהם בעלי הרבר לחזור בהן לא היה זה דרך
 כבוד לדיינים ועוד שמיד שיתעסקו הדיינים בענינים היו
 כאילו העסקו הם שהרי הסתיו דעתם ונהנו על דעת הדיינים
 לכך לא חזר לחזור בהם :

ט כשם שהקרקע נקנה באחד פאילו ה' דברים שאמרנו
 כן שכיחת נקנית בהם כגון שהשכיר לו ביתו משנתן לו
 כסף או שכתבולו בעליה בדיתי ממשכר לך זמסר לו את השטף
 או שהחזיק בה השוכר אין אחד מהם יכול לחזור בו דשכירות
 נטי

לבוש עיר שושן הלכות מקח וממכר קטז

הוא חזקת העבד שיטתאש בו כדרך שמשמשים בעבדים כגון שיתיר לו מנעלו או יעלכו או יולך כליו אחריו לנתי המרחץ ע"כ וע"ז כתב הרא"ש דוקא במלאכה של שימוש גופו האי גופו דהתב כשקאי על שיתיר לו מנעלו פירושו גופו של ארון או גופו של עבד שהשימוש נעשה בשני הגופים וכשקאי על או יולך אחריו כליו לנתי המרחץ פירושו על גופו של עבד דוקא שהרי אינו נוגע בגוף הארון כלל אלא מולך אחריו וא"כ אין לרקק במילת גופו שהוא גופו של ארון דוקא או גופו של עבד דוקא אלא להקדק בלשון שימוש ושירות של עבדות וכמה שתופר לו הנגד אע"ג שהוא גופו של עבד אינו נראה שירות של עבדות ולא אומנות אבל כשולך אחריו כליו לנתי המרחץ הוא שירות של עבדות אף על פי שלא נראה לנתי לנתי למיולך הנגדים אלא שהשימוש הוא הדרך שירות של עבדות מש"כ בתופר לו נגד שאינו נראה טעם שירות של עבדות כלל אלא כך אומנתו כדרך החיטוי ונריך אתי להויעד שאין עתה פה עמדי ק"ק ורנניק אשר נחתי הנה מחמת הפיכות ז"ל טעם ספר שאוכל לעיניו ברוק הנכנסים שלי אך זכרתי שהאחרונים דקדקו במילת אחריו שפירושו דוקא כשהולך אחר הארון שכלא טעם עבדו דק שרקק זה לא היה נראה בעיני כי הוא דחוק מאד וגם היה נראה לי שא"ז זה דעת הרא"ש שאם כן היה לו לחלק מיניו ונ"ל במילת אחריו שהרי קאי על כל חזקות דלעיל וחשיב או יולך אחריו כליו לנתי המרחץ והיה לו לכתב דוקא שיוולך אחריו שכלא שהוא עבדו אבל אם לא הולך אחר הארון אינו חזקה לפי שאינו נראה שהוא עבדו וכ"כ בתופר לו נגד שאין נראה כלל שהוא עבדו שמלאכת התפירה אינו מלאכה של עבדות אלא של אומנות לכך נכתבו גופו של עבד שהוא ליטא דפסיק סבולל ג"כ או יולך אחריו כליו לנתי המרחץ מפני שהוא נראה שירות של עבדות ונ"ל של אומנות לאכזקי תכר לו נגד שאין נראה כלל שירות של עבדות ולא רניתי להכניס ענמי ברוקס של האחרונים ורו"ק : (עכ"ה)

ד ונקנה במשיכה דלא נרע מסתפלין וסיהו משיכה וידהו היינו כגון שתוקפו והביאו אליו בחזקה אבל קראו ובא אליו או שאמר לו רבי הראשון לך אצל הלוקח והלך אצלו אין זה משיכה גבי עבד אע"ג דגבי בהמה אם קורא לה והיא באה אליו הרי משיכה לא דמי עבד לבהמה דבהמה אין לה דעת וכי קוראה ובאה אליו אדעתא דקראת היא אזלא אבל העבד יש בו דעת דאע"ג שהוא קורא לו ובא אינו בא על דעת הקורא רק על דעת עצמו לפיכך אינו נקרא משיכה גביה אלא א"כ תוקפו ומביאו אליו בבית ועבד קמץ כבהמה דמי שאין לו דעת ונקנת בקריאה ובא דאדעתא דקורא הולך :

קצ"ז דין בגיבין בהמה גסה ודקה ובז' סעיפים :

א. מכל הקניינים שאמרנו ע"ה הנה בקרקעו זכעבד דכלהו ילפינן מקראי למדנו שכל דבר נקנה בדרך שרגילין להשתמש בו לפיכך הקנו הז"ל בכל דבר שיהא נקנה בדרך שרגילין להשתמש בו וכל זמן שלא קנאה על אחד מאותן הדרכים יבולין לשנעם לחזור בהם וכשקנאה באחת פאלו הדרכים שוב אינו יכול לחזור בו ולכך אמרו בקניין הבהמה ג"כ דרכים שיהו נקנין בהם ואמרו בהמה כיו דקה בין גסה אינה נקנין במסירה שאין דרכה ככך אלא במשיכה שכן דרך הבעלים להוליכה כמקום למקום לנגד נקנייה בכך ואינו צריך להנביה ויש אומרים דמסירת קונה בבהמה גסה שכן דרך למסרה זה לזה לידו ויש אומרים אף בדיקה שהרי מסירה אם היא בפני הסוכר שפקנה לו בכך ועל סימן קצ"ה סעיף ח' ע"ד סעיף י"ג בריני מסירה אמר לו המוכר לקנות במשיכה ושינה בין ג' לגרועות כגון מס יסיכה למסירה או למעילותא כגון שהנביה לא קנה אלא במשכה כמו שאמר המוכר שהרי אינו מקנת לו אלא בקניין שאמר בפירוש :

כמי שמכר הוא וכן שאלת קרקע נקנית באחד מאילו הדרכים ויש אומרים דחליפין אינו מועיל בשכירו' ובשאלה דלהכי לא הקנו בכסף קונה בשכירות אפילו במקום שנוהגין שבכסף אינו קונה בלא ששטר כמו שנהבאר לעיל סימן ק"ץ בשכירות קונה בכסף לברו דשכירות קניין קל הוא וסמכה דעריה :
 שכירות ומשכנות אינם נקנין כמלוה משום שהוא כמכר ומלוה כמכר לא קנה דסנה אין כאן אפילו תתנו לו בתור' קניין בכסף אינו קונה דמלוה להוצאה ניתנה ועל סימן ר"ד סעיף י' :
 אין קניין קניין שורר בשב' גזירה שמא יכתוב מיהואם קנה אע"ג שעשו עבירה קנו :

קצ"ח דין קניית עבד כנעני ובו ה' סעיפים :

א. עבד כנעני דינו כקרקע לענין קנייה שנקנה בכסף או בשטר או בחזקת או בקניין סודור כמו בקרקע דהקטו לקרקעו דמתיב והתנחלהם אותם לרשת אחזה הקישן הבחוב לשדה אחזה מה שיהא אחזה נקנה בכסף ובשטר ובחזקה אף עבד כנעני נקנה בכסף ובשטר ובחזקה וחליפין נמי קונה בו לקיים כל דבר כתיב :
 ב. מה היא קניין החזקה בעבד שישתמ' בו בפני רבו כדרך שמשתמשין בעבדו ואם הוא שלא בפני רבו צריך שיאמר לו לך חזק וקנה ז'
 ג. וכיצד הוא השימוש שנקנה בו התיר לו מנעלו או שהנעיל לו מנעלו או שהולך אחריו כליו לבית המרחץ או שהפשיטו או סכו או גררו או הלבישו או הגביה את רבו קנאו שכל זה כצדל שימוש העבדים ויש אומרים דהוא הדין הגביה רבו אהוה דאין לך חזקה גדולה מזו :

ד. ודוקא מלאכה שהיא שימוש בגופו של עבד שנוכר בה שהיא עבדות קונה בו אבל מלאכה אחרת שאינה שימוש בגופו של עבד כגון החפץ לו בנגד וכיוצא בזה מהמלאכה אינם שימוש של עבדות ולא קנה (הנה')
 ויש אומרים טעם זה קונה דאף על זה כתנת עלי נמתים עהרי גס תכילות נגד עבדים לא נרע מאבילת פירו' הוא שימוש בגופו של עבד ועוד דקונה בקרקעו אילו המלאכה מלשון הרא"ש שכלקח זה הדין גס כן הם אבילת פירותיו של משם משא"הכל תלוי בגופו של עבד דלשון הרא"ש מניאו העור עבר שהוקש לקרקע :

ז. הנה' ורוק' מלאכה של שימוש גופו אבל במלאכה אחרת כגון שתפר לו את בגדיו או עשה לו א' מהמלאכות לא קנאו עכ"ל משמע דר"ל דוקא מלאכה של שימוש בגופו של ארון לזו מוכר מהמלאכה היא שלו אבל כשתופר לו נגד כמה יודע דלרכו הוא ולהכי לא קנאו וכן הוא בהדיא בכסף משנה בפ"ג מהלכות מכירה פ"ט וכן משמע בקונר פסקי הרא"ש דז"ט סס ונקנה בחזקה שפועה לארון טעם שימוש בגופו כו' אבל זה אשמע דהחילוק הוא אם הוא בגופו של ארון או לא ולא בגופו של עבד ע"כ לפונק' ומשמע מלפונק' שתיקד רק דוקא עליו מה שכתבתי בתחילת דברי בגופו של עבד דמשמע לך מלשוני דמי מפרש מילת בגופו שכתב הרא"ש פירוש' הוא בגופו של עבד ואתה רונה לפרוש בגופו של ארון דע שאין זה דקדוק בעיני שהרי כל החזקות הנזכרים מקודם בעבד גוף העבד וגוף הארון מעורבים יחד חוץ מולך אחריו כליו לנתי המלחץ שאין גוף הארון מעורב בו רק גוף העבד לזו כאלו אנארי לפיכך כתבתי ליטא דכפיקא' ועיקור דקדוקי לא היה בלשון הרא"ש אלא כמה שכתב במלאכה של שימוש פירושו שימוש ושירות של עבדות אבל לשון בגופו אינו מלשון ואינו מוריד את פירושו הוא בגופו של עבד או של ארון כי לפעמים הוא פירושו בגופו של עבד ולפעמים הוא פירושו בגופו של ארון והוא מהרי"ל לעיל מיכיה בעיקור דיני חזקות של עבד שכתב העור קודם מזה וז"ל וכינר

לבוש עיר שושן הלכות מקח וממכר

ה' נהבא וכל האומר על מנת כסומו מעכשיו דמי :

קצח

דין קנייה משלשין איזה במשיכה ואיזה בססירה ומה דינו במעות שבידו וכו' ס' סעיפים :

א דבר הורה מעות קונות ככל המשלשין אחד בעלי חיים ואחד שאר כל המשלשין וילפתן להמדיאשכחן נבי קונח מן ההקדש שאמיה תורה ונתן הכסף וקס לו לפיכך קיימא לן ככל המשלשין מן התורה שביון שפסקו סנום דרמיס ונתנו לפיכך חזר המקח לרשות לוקח לכל דבר ואין אחד בהם יכול לחזור בו מיד שמשקבל המוכר המעו' הן שלו מן התורה ואם קדש בהן את האשה מקודשת אבל חכמים תקנו שלא ירד משלשין נקנין בכסף מטום הקנת הלוקח כמו שיתבאר בסעיף ה' ואכרו שראיהו המשלשין נקנין ללוקח אלא בהנבחה בדבר שרובו להנבחה או כמשיכה בדבר שאין דרכו להנבחה וכיון שמשך או הנבחה או סתמסר לו זכה אף על פי שלא נתן המעות ואינו יכול לחזור בו וכופי'ן אוהו ליתן המעו' כיצד משרי גדול של פשתן או של עצים אף על פי שאין אדם יוכל להנבחהו מהמ' וכדור נקרא דבר שדרך להנבחהו שאיפ' להרו' האנדר ולהנביל כל עין ועין לכדור ואינו נקנה במשיכה ואין נקרא דבר שאין דרכו להנבחה אלא כגון משוי של פלפלין או אגוזי ושקדים וכיוצא בהן וגדול שאין א' מהם יכול להנבחהו ואם יחירוהו והיה שורח גדול וכיון ששורה להריו ולהנבחהו אחד א' והוא משא' כבר ואי אפשר בהנבחה נקנה במשיכה ויש אומרי אפי' משוי של עצים ופשתן יש בהן שורח להתית ולא השריחוהו חכמים ונקנה גם כן במשיכה ועל ס' ר' סעיף ו' ברין משיכה והנבחה :

ב הנבחה יש אומרי שצריך להנבחה שלשה טפחים שאם מחורח לבדד יש אומרים רסני כהנבחה טפח :

ג משיכה שאמרו צריך שימשיך החפץ כולו ויצאיהו מכל המקום שאם בו :

ד דבר שאין דרכו להנבחה או אגבדהוהו קנה והנבחה קניין אלימא הוא שהנבחה מן הארץ ומכניסו כמש' לחוף כתי וידו ואין לך קניין גדול מזה :

ה וכיון שטעות קונות מן התורה למה תקנו חכמים ז"ל שלא יהו מעות קונות מטום הקנת הלוקח ששאיתן הלוקח דמי החפץ וקודם שיקחנו כביהו ואכר באונס כגון שתפול דליק' ותישרף או יבאו ליסמ' ויחלוהו אם היה ברשות הלוקח ובאחריותו יתמהמה המוכר ולא יציל לפיכך העם דיהו חכמי' כרשו' המוכר כדי שיסדריה ויציל ומסרהם אחר שיעשה הלוקח אחד מן הדרכי' הללו הרי באו לרשותו וצו' ישלם לביהו ואם לא ישלם לביהו ויחזירה למוכר איהו דאפסיד אנפשיה' לפיכך אם היה ביתו של לוקח שיטבו החפץ שנמכר מושכר למוכ' העמידוהו על דין תורה ששרי מצוי היא אצל ביתו ויכול בעצמו להציל וכן לוקח השוכר מן המוכר המקום שאותם המשלשין הנמכרין סונחים בו באחד מדרכי קניית השכירות שנתכארו בסיון קצ'ה קנה המשלשלים טבו ואין שום אחד מהם יכול לחזור בהן והוא שדר הלוקח באותו בית או שתהא חצר המשתכרת לדעת השוכר או שהוא עומד בצד המקום ההו' שאם הפול דליק' הוא עצמו שורה להציל פירותיו שבבית המוכר ויש אומרים דאם הוי המשלשלין שקנה במקום דליכא למיחש לדליקה נקנו במעות שלא תש' חז' ל' אלא ל' דליקה פתאומי' ולא יציל ולשאר אונסין לא חש' דל' שכיוצא ואם התנו בהדיא דמעות יקנו קנו :

ו יש אומרי דשכירות משלשין נקנה בכסף דליכא למיחש ששא יאמר נשרפו חש'ך בעלוי' דכתי' שהנוף שלו מרה ומציל והספיתה :

ב הנבחה קונה בכל מקום שהוא קניין טוב וחזק שמנבחה את הדבר מן הארץ ומכניסו לרשותו ולכתיו אבל משיכ' אינה קונה אלא בסימטא או בחצר של שניהם דבסימטא אין אם הרבה בני אדם שמבשלין רשות זה לזה לפיכך כשמושכה עם הוי כאילו משכה לרשותו וכ' ש בחצר שהוא של שניהם דהוי כאילו משכה לרשותו של עצמו לכדור אבל כ' ה' או בחצר שניה של שניה אין משיכה קונה טם דמה הועיל לו משיכה והבחה עדיין לא באה לרשותו :

ג וכיצד קניין בבחמה במשיכה אין צריך לומר אם משכה והלכה או שרכב עליה והלכה בו שקנה אלא אפילו קרא לה ובאה או שהקיסה במקל או שהנהיגה בקול ורצתה בשני כיון שעקרה יד ורגל קנאתה והוא שימשיך בשני הבעלים ואם משך שלא בפני הבעלים צריך שיאמר לו קידם שימשיך לך משיך וקנו ועל ס' ס' רע"א :

ד המוכר עדר לחבירו או שנהנה לו במתנה כיון שמשר לו משכונות היא הבחמה ההולכת בראש העדר וכולן כמשכין אחריה קנה ואין צריך לומר לך שסוף וקנה דכמאן דא"ל דמי ואם משך כל העדר על ידי הבחמה הזאת שהולכת בראש והלכו אחריה אפילו שלא בפני המוכר קנה דהוה ליה כמור' המשכונות כאומ' לך משיך וקנה : מפר לו ס' ס' א' ונתן לו הציו והלך דמשך או הנבחה השני שלא בפני המוכר לא קנה דלא דמי החצו שנתן לו למשכונות דעל ידי המשכונות נמשך לו כל העדר אבל בחציו א' של ספר אין רגילין להחזי' בחציו השני וכן אם לא מסר לו המשכונות רק נתן לו כהמת אפי' קנה אותה במשיכה לא קנה אלא אותה שמשך ואם הקנה לו במסירה אם מסרם לו באפשר אחד ונתן לו דמי כולן קנה לא נתן לו דמי כולן לא קנה רק כנגד מעותיו כמו שנתבאר לעיל נבי קרקע סוף ס' ס' קצ"ב :

ה המוכר בהמה לחבירו או נחנה לו במתנה ואמר קנה כדרך שבני אדם קונים אם משך או הנבחה בכל מקום קנה שזהו קניין דרך שחם בני אדם אבל אם רכב עליה אם הוא בסדה או אפילו בעיר והוא בסימטא קנה רסם אין רסם אדם מהבייש לרכוב והוי הקניין כדרך בני אדם ואם הוא בעיר כ' ה' לא קנה לפי שאין דרך בני אדם לרכוב בעיר ודוקא אדם בינוני שאינו חשוב בעושר ואינו כוש להליך בהמה ברגליו ואין דרכו לרכוב בעיר מש' צניעות אבל אם היה אדם חשוב שדרכו לרכוב בעיר אפי' ברשות הרבים או אדם מפורזל ביותר שאינו מתייש לרכוב בעיר אפי' ברשות הרבים כגון המיטפלים בגדול הבהמות או העבדים או שהיתה אשה שאין בה כח לאחוז הבהמה מן הנתק היסנה ובמקום שהנשים רוכבות היא דוככות עליו ואינה מתיישות וכן אפילו אדם בינוני שהיה ברשות הרבים במקום שהרבים דוחקי' טם וירא שמתנתק הבהמה מידו הרי זה קונה בדוכותה והוא שתהליך החתיו :

ו האומר לחבירו משיך ותקנה או חזק ותקנה וכיוצ' בדברי' אילו והלך ימשך או החזיק לא קנה שתקנה להבא מטמע ועדיין אינו מקנה לו כלום והוא הדין לאומר משיך חפץ זה לקנה ולא קנה דמשיך לקנותו מש' אתה המשך כדי לקנותו אבל אני איני מקנה לך לכך לא קנה כלום אלא צריך לומר משיך וקני או חזק וקני :

ז האומר לחבירו משיך פרה זו אבל לא תהא קנייה לך אלא לאחר שלשים יום ומשך לא קנה הואיל ובשעה שיש לקניין לחול דהיינו לאחר שלשים יום כבר פסקה המשיכ' או ההזקה או החזר הסודר ואם אמר לו קנה מעכשיו ולאחר שלשים יום קנאה ואפילו היתה עומדת באגם כיום שלשים שאינה ברשותו כיום הקניין אפילו הכי קנאה דהא החזיל והקניין מעכשיו והרי הוא ברשותו שזה הוי כמי שהקנה אותה מעת' על תנאי כך ונעשה ההנאי הרי מתקיים הקניין

* לבוש עיד שושן הלכות מקח וממכר ק"ז

בעין הו' להו' כמו פקדון נביה ופטור מאונסים אבל אם הוציא אע"פ שיהיה אחרים תחתיהם וקבל מי שפרע אפילו הכי לא נרוע הן מהלואה כיון שאילו המעות לא נהגם לו הלוקח הרי הן עדיין עליו הלואה וחייב כאונסין עד שיבאו לרשות לוקח ויש אומרים דאפילו הוציאם אם יחד אחרים תחתיהן והוא כבר קבל עליו מי שפרע ורוצה ליהנם לו ולא רצה הלוקח לקבלם פטור ואם חזר בו הלוקח ואמר ליה דמוכר בא וטול מעותיך הרי המעות אצלו פקדון ואם נגנבו או אבדו אינו חייב באחריותן :

קצט יש דרכי' שמעות קנות ויש זמן שמעות קנות וכו' ד' סעיפים :

א ובין דקיי"א ל"ז דדבר תורה מעות קנות ומה טעם אמרו שלא יהו מזוז קנות נזירה שלא יאמר נשרפו הטיף בעליה לפיכך יש לפעמים דמעות קנות ול"ז הקנו בה משום נזירה דנשרפו הטיף בעליה כיצד היו לו מעות בידו כ"ל מניין וכלא מסקל' ואם לחבירו מכור לו הפך סלך במעית אילו שבידו ולקח המוכר ולא דקרק לידע מניינם נקנה ההפך ללוקח ואין אחד מהם יכול לחזור בו מפני שהוא דבר שאינו מצוי וכל מילתא דלא שכיחא לא נזרו ביה ובגן ואקמהו אראורייתא דמעות קנות ואפילו הלוקח יודע מניינם רק שמומר לשוכר שכור לי כאלו ולא דקרק הכוכר במניינם יש אומרים סקנה נ

ב וכן ראובן שמכר מטלטלין לשמעון במנה וקנה שמעון המטלטלין במשיכה ונתחייב לראובן בדמים ואחר כך היו לשמעון מטלטלין אחרים למכור ואמר ליה ראובן מכור אותם די בדמים טיש לי בידך מדמי המכר ואמר ליה הן נקנו המטלטלין מיד לראובן בכל מקום שהם באילו דמים שהיה שמעון חייב לו ואף על פי שראובן לא משך ולא הגביה שגם זה הוא דבר שאינו מצוי ולא נזרו בה רכנן כסום שמה יאמר נשרפו הטיף בעליה אבל אם היה עליו חוב שלא מחסת מכר אלא בהלואה ממש ואמר לו ראובן מכור לי מטלטלין בהוב טיש לי אצלך ונתרצו שניהם לא קנה דהא הלוה להוצאה ניהנה ומנה אין כאן וכמה יקנה וכה"ל מאי טעם הוב הבא מחסת מכר כחוב הבא בהלואה דהא הבא מחסת מכר גם כן מיד שמשך שמעון את המטלטלין שקנה ונתחייב לראובן בדמים נס אהון דמים נעשו הלואה עליו לראובן וחייב באחריותו בכל אונסים כמו בשטר הלואה דלא דמי דשאר הלואה שביחי ועשו בהן הקנת המשיכ' אבל מלוה הבא מחסת מכר לא שכיח ומילתא דלא שכיח לא נזרו בה רכנן כמו ש' שאמרנו ואם חאמר סוף סוף להוצאה ניהנה והנך מעות ליהני'הו בעולם ובמאי יקנה איכא למיטר דכיון דמחסת מכר ניהו חיה ליה כאלו לא נתחייב לו מעות מעולם אלא כאלו מחלה החליפו מטלטלין אילו באילו כנון המהליף פרה בחמור דאמרינן כיון שמשך האחד נקנה השאר בכל מקום שהוא אכל במעות הלואה לוכא למיטר הכי :

ג יש זמן שלא תקנו בו חכמים משיכה והעמידו דבריהם עד דין תורה שיהו מעות קנות והם הזמנים ה' שמשחושין את השבח בעל כרחו כנון שהיה לו לטבח שור שזה מנה ונקל דינר אחד מלוקח ליתן לו בשר כשישחט ולא נתקבצו לו קוני' לכל דמי השור אינו יכול לחזו' בו לאוהו מקבל הדינר אלא כופין אותו לשחטו בטביל הדינר ויהן בשר בדין ללוקח והזמנים הם אילו ה' פרקים ערב יוס טוב האחרון של חג ערב יוס ראשון של פסח ערב העצר וערב ראש השב' שבאילו הארבע פרקים בני אדם סומכין על השבח שצרכין לבשר ויהר משאר ימות השנה כמו שיהבאר פעמא בלבוס עטרם אב סין' יז סעיף יז באילו הפרקים אוקמהו אראוריית' שיהו

ד הספינה הואיל ואי אפשר להנביחה מפני כובדה וגם במשיכה יש מורה גדול וצניח נמסכה שלא על ידי רבי' מן האנשים לא הצריכה משיכה אלא נקנית במסירה וכן כל כלי כבוד כיוצא בזה ואם אמ' לו לך משוך וקנה אינו קונה הספינה עד שימסכה כולה ויוציאו מכל המקום שהיה כי שהרי הקפיד המוכר שאינו מקנה לו אלא על ידי משיכת לך צריך משיכה נמורה :

ה מפירה זו שאמרו אין צרי' שימסרה מידו ליד לוקח אלא כיון שאחז בה הלוקח בפני המוכר או במצותו הוה ליה בכלל מסירה :

ו מסירה אינה קונה אלא במקום שאין משיכה מהני שם גנן ברשות הרבים או בחצר שאינו סל שניהם שהבנימא שם שלא ברשות בעל החצר דשם לא יוכל למושכו שיהא עומדת ברשותו כמו שאמרנו למעלה ומשיכה שאפרו פירושו דווקא שימסנה לרשותו לפיכך באילו שני המקומות אמרו שיהא מסירה קונה שם שכן דרך שם למסרה ליד הלוקח והולך לו המוכר ומשיכה אינה קונה אלא בסימטא או בהצר שהיא סל שניהם דשם הוי משיכה סלו כאלו מוכר לרשותו לפיכך מסיר' לא מהני שם דשם דרך למשוך חצר שאינה של שניהם והבנימא שם מדצות בעל החצר הוי כחצר שהיא סל שניהם ואם אמר לו המוכר לקנה במסיר' או במשיכה במקום שאינו קונין לא מהני ולא קנה אבל בהנבחה הוא קניין חזק יותר מכולם וקונה בכל מקום :

ז לפיכך אם היתה הספינה עומדת ברשות הרבים או בחצר שאינה של שניהם והקפיד המוכר ואמר לו משוך וקנה צריך למושכה כולה וכשיוציאנה מאותו רשות שאין משיכה קונה בו ויבנימא לרשות שהמשיכה קונה בו :

ח היתה עומדת בסימטא או בחצר שהיא של שניה' אינה נקנית אלא במשיכה ולא במסירה :

ט היתה עומדת ברשות הרבים ולא אמר לו המוכר כלום והלך הלוקח ומשך לא קנה עד שימסנה כרינה פשו' דרבים לסימטא אע"פ שנקנית ברשות הרבים במסירה וכבר אמרנו דמסירה אינה צריכה שימסנה לו מיד ליד רק שאוהו בה בפני המוכר סני אפי' הכי כיון שהתחיל למשך כבר נילה גרעתו שאינה רוצה לקנות בהנקה זו שהוא מחזיק והפוש בה אלא במשיכה לפיכך צריך לעשות בה כל דין משיכה :

י יש אומרים דספינה אינה נקנית במשיכה אלא כדרך משכחה דהיינו כנון שזנחת במים או בירק מים שהיא כסימטא או בחצר שהיא של שניהם אבל אם היתה ביבשה אפילו בסימטא ובחצר שהיא של שניהם אינה קונה ע"י שיגביהה אם יכולין להנביחה או במסירה או בסימטא או בחצר שהיא ברשות הרבים אם אין יכולין להנביחה :

יא דבר העקנה במשיכה שהיה עומד ברשות הרבים או בחצר שאינה של שניהם ומשכו הלוקח ששם לחצר שהיא של שניהם או לסימטא אפילו לא דמשיכה כנון כולה בסימטא או בחצר של שניהם אלא פקצתה קנה והואיל והוציאה מרשות הרבים או מרשות שאינה של שניהם ושם דמשיכה כנון כולה אף על גב דשם משיכה לא פהני מכל מקום כיון שהבנימא מקצתו לחיך הסימטא או לחצר שהיא של שניהם מהני :

יב אף על פי שהגותן דמים על הנבחה אינן קונות לו כמו שאמרנו בכל מקום כיון שקבלם המוכר כדי להשלים ללוקח פקדוהו הכלים על פניו להוציא ולעשות בהם צרכו והוה ליה גביה קהלואה לתתחייב באחריותם לפיכך אם חזר בו המוכר וא' ללוקח בא' אטול מעותך כי אהתי' לך אף על פי כן דמעון עדין ברשותו אפי' הם בעין וחייב באחריותו אפילו מאונסי' גדולים עד שקבל עליו מי שפרע ואמר לו אח' כ בא' אטול מעותך ואז אי אצאיהו לרנך אזי ממש דיהי' ליה הלוקח

מעית קנות בלא משיכה ולא יוכל המכח לחזור בו משום שמחת יום טוב לפי אם מת השור מת ללוקח. ומפסי הדינר יסמי שכתב רהא הדין הנותן מעות על יין לקידוש בערב שבת דקנה וכל דבר האין נוגע האמידה ודבריהם על דין חובה יתחייבם נכ העמידו להם תמרים דבריהם על דין גמרה סאי קונין מהם אלא בכסף לפיכך אם האפטרופוס בכר פירות שליחמים ומשכן הלוקח והדין לא נתן הפעות נתייקרו חוזרין בהן החתומים בפני שאין נכסיהם נקנין אלא בכסף כדון תורה ולא במשיכה שהיא ורבנן הוולו הפירו' אין הלוקח יכול לחזור בו שלא אמרו שלא יהו נכסיהן נקנין אלא בכסף רק למוכת היתומים אבל בשאר ענינים דין חיתומים שוין לכל אדם לענין זה כיצד קבלו היתום הדינים ולא משך הלוקח הפירות ונתייקרו חוזרים בהן שאין מעית קני' בשאר כל אדם ואם הוולו ורוצה הלוקח לחזור בו חזר גם כן ומקבל מי שפרע ולא אמרנו של שכיכת היתומים נעמידם על דין הגמרה לומר שנקנו הפירות ללוקח במעות שקבלו היתומי' שרעה יבא להם מזה שאם יצטרכו יתומים מעות לא יפצאו מי שנתנו להם עד שיהנו הם הפירות לקחו היתומים פירות ומשכוז ולא נתנו הדינים והיקרו קנאו' בשאר כל אדם הוולו לא נאמר נעמידם על דין תורה שלא יקנום אלא בכסף והיהו בהם שאם כן כשיצטרכו הם לקנות פירות לא יפצאו מי שימכרו להם עד שיתנו בהעוה נתנו הפעות ולא משכו הפירו' והחלו חוזרים בהם כשאר כל אדם הוקרו ורוצה המוכר לחזור בו חזר ומקבל מי שפרע כשאר כל אדם שאם נעמידם על דין תורה לומר שקנו להם הפעות יאמר להם המוכר נשרפו פדוניהם בעלייה או נאכרו שברשותכם הו' משעה-שנה הם המעות ואין לומר שכשנשרפו חזרו בהם כמו כשהולו ופחיתים אחר שהולו ה' יהזרו אחר שנטרפו דזה אין סברא לומר שיהא הוקר שנתיקרו ברשות ואח"כ הוא השריפה ברשות המוכר דהו כסוהרם ואם האמר כיון הראשונה שמכרנו שאם נטרפו חסכס בעלייה לעיל בהלוקח הראשונה שמכרנו שאם מכר האפטרופוס ומשכן הלוקח ונתייקרו היתומים היתומים ניתוס גם כן ששא יאמר הלוקח נטרפו חסכס בערייה והיה דעה היא להם שנעמיד דין על דין תורה דהם לא ירווח הלוקח בשענת נטרפו כלום דהא מיד כשמשכס הלוקח הוקר לו לא יכיר מהם ולעצות בהם כל מה שרצה לפיכך לא יטע פטרופי שכר דההיא הנאה שהזכיר ליה לעשות בהם מת שירצה היא שכונו וחייב בניניה וצבורה ואפי' אנטרפו דום א דנניבז וצבידה שאין בה אונס נמוז הייב ולטרפת אונס נמוז לא יתאם הכסים דלא שכח היה :

ד' דין קניית מטלטלין על ידי חצרו וכיצד קונה כליו ובג"ב סעיפים :

א כבר אמרנו פעמים חצירו של אדם קנה לו וילפין לה מקראי מדכתוב המצא המצא בידו של ס"ט שב' חצרו א"כ חצירו של אדם בידו של אדם וכו' ונתן בתוך ג' נבי נט וטריבני' חצירה מירה ואיכא מ' דחציר הובכסליה וכיון שאשרה התור' שלוח של אדם נמארה ה' חצירו ובג"ב שיהא חצר המשתמרין לדעת ולפיכך אם היו מטלטלין של סוכ' ברשו' הלוקח כפקוד' סממחברין לדעתו אפילו אינו עומד שם או שהוא עומד בצד גותו ורשות יש אוטרים בחוף ויש אוטרים דחוקא בפנים אפילו הוא חצר שאינו מסחמר מיד שקבל עליו המוכר למפור קנה לוקח דקניא ליה חצירו ואפי' סעדין לא מדד דקנה ליה דרשותו והוא שפסק דמים דסמכה דעתי' דמוכר כשהית' לו בעדש ומר ומקנה ליה מיד בקניין חצירו ויא דנס ארבע אמותיו של אדם קנין לו כמו שנתקנו במציאת סתמא לפנינו

בעה"ר דא דחוקא כמצאית שאין פטן דעת אחרת בקנה בע"כ בחצר שיהא משה"ר לדעת הקונה אבל נסכרו מהנ' אפי' אם אין חצר משחמר על דעת הלוקח אלא דעת המוכר שני' כיון שיש שאר דעת אחרת שמהלוקח דאר לרשות מיהו אם המוכר עצמו השכיר לו חצירו ללוקח ומטלטלין שמכר לו דם עדיין מעורבין עם שאר מטלטלין של מוכר מיקרי חציר שאינו מסחמר ולא קנה :

ב היו פירות הנסכרין ברשות המוכר או בישש אדם אחר שהם סופקין אצלו לא קנה הלוקח עד שיבנה הסמטל שלי"ם או עד שימשכס כמו שנתבאר מיהו אם שכר הבקום שהמטלטלין שקונה מנתח' הוא נתורלו אזהר הפקוד' במצאת ובקניין אפילו כריכור בעלמא קנאו דהסרא דה' יטערה וקנה לו רשותו הוא דמהני דיבור בעלמא היינו ברשיה שרת אבל אם סינת ברשות המוכר ואמר יונה חצרו ללוקח בשקת שקנה כמו לא קנה לו דבזה ובה ז' כו והוא ערוין כליו ברשות מוכר לפיכך אמרו שאין אדם יכול לזכות בכל עצמו לחבירו אם לא שישכיר לו מקום ויקנה לו באת' מדדכי' דהקנאות אע"פ שלא כד' וברכר שפסק דמים ואם הי' דמירי' כופקדין ביד אחר לא שני שאמר הוא בעצמו הלנה חצרה ללוקח את הפירות עד שיאמר לו בן מדעת המוכר ואז קנינה לו אפילו באסירה בעלמא דחצירי דהו כיה דמדד ואלו באת' וי' ש' יהא וי' לזכות בירו לחבירו כשל אחרים הכי נסי בהצדי' יוכל לזכות לו כשל אחרים :

ג כליו של אדם נכ קנות לו כמו חצירו והוא שיהא ללוקח רשות דהניחו שם כגון בספיט' אע"פ שאם דגיה על גבי קרקע בספיטא לא קנה כיון פנכסו הסמטלין באין עגלי קנה ואין אחר מרם יכול לחזור בו שצדי' זה כפי שהלוח בדרך ביהו לפיכך אין כליו של אדם קנין לו ברשות הדביס ליון שאין לו רשות להניח שם ויכל פכן ככליו של לוקח ברשות המוכר ולא קנה אלא אם כן אמר לו דמקנה לך וקנה כללי זה והוא קנה אפילו אם הוא ברשות מוכר וכיון דאמר ליה הכי חשבינן ליה נאילו נתן לו רשות להניח שם דבלי והל כללי' של לוקח וקנה לו :

ד וכן אם קנה חבלי מהמוכר והגבירו ואחר כך הניחו שם ברשות המוכר וחזר וקנה ממנו שהפירות כיון פנכסו בהן כליו קנה אחס סמפני הנאת המוכר נסכרה הכלי אינו מקפיד על מקומו :

ה אפי' על גבי מטלטלין של לוקח אינו קונה לו ברשות מוכר דאמרנו הכלי בשל לגבי הרשות אפילו חבי כליו של מוכר אינו קונה ללוקח אע"פ שהוא כרשו' ה' וכן שפירי' חצירי של מוכר הם כליו של מוכר והניח ברשות' הלוקח בהך הכרים רא אמרי' דחבלי בשל לגבי הרשות והוה ליה כמונתין ברשות הלוקח אלא כל זמן שהם בכליו של מוכר לא קניי' ואמרים אפילו אמר ליה מוכר יל קניי לא קנה ושלעבא משום דמספקין כמרא אם הכלי בשל לגבי הרשות או הי' לגבי חבלי ואוליג' לחסרוא לומר דבענין חרוביהו שלוקח חבלי והחצר זבחה מיניחו לא קנה :

ו ומשיכה קונה אפי' בכליו של מוכר שם מ' דהמוכר נתן להן כליו של מוכר הלוקח בפניו קנה אפי' לא ז' לשחך הכלי לקנה מה שבחובו כיון שהוא בפניו ושוחק קני' :

ז אין הרשות קונה ולא הכלי ולא מסירה ולא הגבחה אלא אם פסק חלה המד' כגון זכר אבל כל זמן שלא שלח את ליה שום צד שיקנה ברשעל זמן שלא פסק לא שפלה דעת שנייה שסא לא נכישו על הסנס וחבשל הפקוד' וס' וספק דמי שדמיו קצובים אפי' על ידו של שפסק קניהת' וספק ודמי' הם קצובים וכגון אמר ליה הריני מביר לך כל מה שיש לי מליטה אפילו אין צד' קצובים דמביך דעתי' על חשיכה שישמרו וד' חרוביהם בספיטא או בפני' של אדם או חל' סתת

לבוש עיר שושן חבזת מוקח וממכר קוח

משנתמלאית המדה דרי הוא ברשות לוקח :

היתה המדה של אחר מהם בין של מוכר בין של לוקח והיו בה רשמים לידע חצי שלישה ורביעה וכיוצא בהן כיון שהניע לרושם מהרשמים ראשון ראשון קנה ואע"פ שלא נהמלאת המדה כל רושם מהם כמדה בצני עצמת הוא והרי נהמלאית אותה מדה וקנה לוקח שהוא סמוך על הרשמי שבה ויש אומרים דאם המדה של מוכר לא קנה עד שיעיר אותם רמפתא דלא כיון להקנות ללוקח עד שתמלא ותהא ראויה לערות לכליו של לוקח :

וא הניטל כלי פכי האומץ על מנת לבקרו ואם יסב בעיניו יקחנו אם היו רמיו קצובין ונאנס בידו חייב אפי' באונסין נמדין דהואיל ורמיו קצובין הרי הוא מעת שהנכיהו כאילו קנאו ונעשה ברשותו שהרי אם ייצא הוא להתיר בו אין המוכר יכול לחזור בו והרי הוא כאילו הוא של ספק לעמוד ברשותו לאונסים והוא שהנכיהו כדי לקנות את כולו והיה אותו חפץ הנמכר חביב על הלוקח שמסחמט יחזיקו כיון שהוא חביב והרי הוא קנינו בידו וחייב אפי' באונסין אף על פי שהלוקח יכול לחזור כי כל זמן שהוא בעין אבל חפץ שהמוכר קץ בו והוא ספק וירדף למכרו הרי הוא לעולם ברשות מוכר עד שיפסק הדמים וינביהנו הלוקח אחר שפסק ואם נלה דעתו שאינו חפץ בו אינו חייב עד באונסין אבל יש אומרים שעדיין הוא כשיסבה הוא הנאה שנתנו לו לבקרו ושיכול להחזירו אימתי שירצו ואם נאכזר או ננכס סמנו קודם שהורנו הרי הוא כשומר שכר וחייב בנביה ואבירה ויש אומרים שהוא כשומר חנם דמה הנאה מסוליה אין כאן שיש הנאת דלא דמי כלל לנוטל כלי לשגרו לבית חמוי דסוף סימן קפו דהתם ודאי נהנה שנתראה בכית חמוי כמו שכתבנו לעיל אבל הכא אין לו שום הנאה :

וב אחר המושך או המנביה או המחזיק בעצמו קנה בקניינים אילו וכן אם אמר לאחר למשוך עבורו להנביה לו או להחזיק לו דרי זה זכה דטלחו כמותו וכן בכל שאר דרכו קנייה שרוח כמותו :

ד' דין רשם על החכית והתוקע בפני לחבירו וכו' ב' סעיפים :

א עוד דרך אחרת אמרו חז"ל שהפסלסלין נקנין ביהווא שקראוהו בנמצא סיסוסתא פירש שמוכר לו הרבר בדברים בעלמא ורושם הלוקח רושם על המקח כדי שיהיה לו סימן ידוע שהוא שלו ואע"פ שלא נתן מהסדנים כלום וכל החזר בו אחר שרשם רושם זה צריך לקבל מי שרע אם אין המנהג לקנות ברשימה זו קניין נמור ואם מנהג התנאים במדינה שיקנה הרושם קניין נמור נקנה המקח ואין אחד מהם יכול לחזור בו וחייב זה ליתן דמים והוא שרשם בפני המוכר או שאמר לו המוכר רשם מקחך שהקנתו לו כזה :

ב וכן כל דבר שנהגו התנאים לקנות בו כגון על ידי שנותן הלוקח פרוסה לסיכר או על ידי שתוקע לו בפני בנמר המקח או במקום שנהגו הסוחרים שמוסרים חכפתות לקונה וכן כל כיוצא בזה שנהגו התנאים קנה :

ד' דין קניית בטלסלין אנב קרקע או עבדים וקרקע או עבד ובטלסלין או בהמה וכלים שעליה וכו' סעיפים

א עוד יש קניין אחד במטלסלין שיכולו לקנותו אנב קרקע דהיינו שאם מכר או נתן קרקע ובטלסלין לחבירו כיון שקנה חבירו הקרקע בנחה מן הדרכים שקנינו בהן הקרקע נקנו לו גם המטלסלין אנבן בכל מקום שהם אפילו אם אינו צבורי

שהיו ברשות לוקח והם בכליו של מוכר אם קבל עליו המוכר למכור והתחיל לכדוד לחזק כליו של מוכר אם אמר לו כור בשלשים סלע אני מוכר לך יכול לחזור בו אפילו כסאת אחרונה שכיון שאמר כור בשלשים סלע לא היה כוונתו להקנות לו אלא כל הכור בידו והרי הוא עדיין לא נמכר כל המדה שאמר דהיינו כוונת הפירו' עדיין הם בכליו של מוכר אע"פ שהם ברשות לוקח כבר אמרנו דכליו של מוכר ברשות לוקח לא קנה דיש אומרים שכל שנילה דעתו שאינו רוצה למכור רק הכור בחד אפילו היה ברשות לוקח ובכליו של לוקח או שמשך או שרנביה לא קנה אלא אם כן מדד כולו מה שנילה דעתו למכור ואם אמר לו כור בשלשים סאה בסלע אפי' הם בכליו של מוכר ראשון ראשון קנה כיון שפסקו דמים על כל סאה שניכיה המוכר ויערה אותה נמרה מכירהה הואיל ואין הפירות ברשות המוכר ולא ברשות הרבים ואילו לא היה הפירות בכליו של מוכר כיון שהם ברשות לוקח קנה כשפסק אע"פ שלא מדד כמו שנתבאר ויא' דהא דאמרין כור בשלשים סאה בסלע ראשון ראשון קנה הרינו משם דמפסקא לן אי הפיס לטון ראשון או לטון אחרון ואין חילוק לין אם אמר כור בשלשים סאה בסלע או סאה בסלע כור בשלשים אני מכור לך לעולם ראשון ראשון ספק קנה ולא ודאי קנה אלא שהוא ספק והלוקח מוחזק בהן שהן ברשותו פמרינן שהוא קנה לפיכך אם לא נהן המעות אף במה שהוא הפושלכול הירוקח לחזור בו כיון שהוא מותוק במעות אוקי סמנא בחזקה טיה' אומרים שכל זה בשמדר המוכר אבל אם מדד הירוקח קנה בכל ענין דמידהו רוי כמשיכה ראובן שכר עשר חביות לשמעון ואמר לו אני מוכר לך חביות אילו דלדה בכך וכך ופיה' לו חביות אחת ונפל שמעון קצת פהיין וילאחר שיקח קצת מהחבית שפתח חזר בו ואינו רוצה ליקח יותר דינא הוא דהאי מסאר החביות יכול לחזור בו כיון שלא משך ואם לא נתן המעות אף מי שרע ליכא אך באותו חבית שפתח אם המוכר שוען שאינו רוצה במותר טבחית דשמא יחסיין הדין עמו וצריך ליקח הלוקח כולו או לקבל אחריות על המותר אם יתקלקל שיטלם לו כל החבית כפי מה שהיה שוה כבעת שקנאו כל שנקנה המקח אין אחר מהם יכול לחזור אף על פי שנפלו חילוקים כיניהם יקייסו המקח וידונו על החילוקים שביניהם :

ח הנכנס הלוקח את החסריים לכיתו עם התבוא' שעליה' אותה משיכה אינה כלום אפילו אם ספק הדמים ומדד על החסריים לא קנה שהרי לא מסך החסריים לשם קניין לקנות מה שעליהם לכך לא קנה אלא אם כן הנכנס תירקם שאז יקנה לו כיתו לכשיפסקו' אם הוא מטיי שאינו מונח בכליו של מוכר אע"פ שלא מדד ויא' טאפי' מדד לוקח על החסריים לא קנה שלא נתכוין למשיכה ולקנות במדידה זו דלמדדה בעלמא נתברך ויש חולקין ואומרים דכל שמדד לוקח קנה : ט המוכר ויין או סמן לחבירו בסימטא או בחצר שאינה של שניהם והרי הוא כמי שהיה של שניהם שהשאלוה לשניהם או ברשות לוקח והיתה המדה של הסרסור או של אחר שהשאלוה להם עד שלא נהמלאית המדה הוא ברשות מוכר ויכול המוכר לחזור בו אפי' אם יש רשמיין במדה ליד עד היכן הוא לונאו ב' לונין ואמר לו כל רושם ורושם ככך וכך אפ"ה הוא של מוכר ומשנתמלאית המדה הוא ברשות לוקח וקנה לו כיון שהוא בסימטא או בחצר שאינה של שניהם דאמרין דמסתמא שהסרסור או אותו האחר שהשאלוה להם על שנתן השאלוה להם שקודם שתמלא יהיה היין או הסמן של המודד שהוא של המוכר ומשתמלאות יהא נקנה ללוקח שישך מסנה הוד' כליו וכן פירו' שהיו צבוריין בסימט' או בחצר שאינה של שניהם והמדה אינה של אחד מהם והיה הסופר שודד עד שלא נהמלאית המדה הרי הוא ברשות מוכר

לבוש עיר טושן הלכות מוקח וממכר

שיש לו ועל סימן קנ"ג ויכול אדם להקנות אגב מקנה של
 ביה הכנסת אע"ג שהמקומות של רבים וכל אחד יושב על
 מקום אחד היו כמו שאול לו ומקנין עליה :

ח הסקנה עברם וקרעות באחד הסחוק בעבדים לא
 קנה הקרעות פס"ג אם עבדים כסקרעו דמי אפי' לא
 הוו סקרעו דניידו הא אמרינן אין קנין קרקע אגב קרקע וכל
 שכן אי כמטילי דמי סמין קנין קרקע אגב מטלטלין
 החזיק בקרעות לא קנה העבדים נ"ב בין אי הוו במטלטלי
 דאף על נב קנין מטלטלי אגב קרקע אפילו אינן צבורין
 להכות הני מילי מטלטלי דלא ניידו דומיא נכסף והב דכתיב
 בקרא דעס ערים בצורת אבל עכדי מטלטלי דניידו ניתנו
 ואינן נקנין אגב קרקע ה"ש נשאנן צבורין כהוכחה אבל אם
 היו צבורין בהוכחה השנינן להו כמטלטלי דמי לא גרע על
 מטלטלי ונקנין אגב דאי הוה חשיבין להו כקרקע לא הוה
 נקנין עמה בחורת אגב דהא אמרינן סע"ו קרקע אינה
 נקנית עם קרקע אפילו כצבורין אבל בהורת חזקה נקנין
 עמה אפילו עבדי כמקרקעי מדאמרינן הקתלו עשר שדות
 בעשר מדינות החזיק באחת החזיק בכלן ואפ"ה אינן נקנין
 עמה אלא בשעומדין בחוכה דכשאין עומדין בחוכה דא דמיין
 לעשר שדות בעשר מדינות דהתם סדנא דארעא דהוה הכא
 עבדי מקרקע דניידו הן :

ט הקנה עבדי ומטלטלין כאחד מסך באחד מהן לא קנה
 האחר דאין מטלטלין זה הקנה במשיכה זה אפילו הוה
 כולהו מטלטלי דלא ניידו החזיק בעבדים לא קנה המטלטלין
 דאפי' הוה כמקרקע שאני מקרקעי דניידו ואם היו המטלטלין
 על גבי העבד קנה אותן עם העבד דהעבד חשיב כחצר והרי
 נקנין לו המטלטלין בחצירו והיא שיהיה העבד כפנה דלא
 יהא חצר השלכת דחצר הממלכת אינו דומה לשאר חצר
 ולא קני א"י לא הוה כפנה ויש אמרו' חצריך שיהיה כפנה וג"כ
 יטן כפות מהני שלא יהא חצר המלכה וישן מהני דהוה חצר
 המשתמר לדעתו דאי הוה ניעור לא הוה משהמר לדעתו אלא
 לדעת עצמו :

י עציץ נקוב שישבה זרעים העציץ חשיבה כמטלטלין
 דהא יכולה לטלטל והזרעים שבה כיון שהיא נקוב הרי
 יניקחו כניקני מן הקרקע והשיבי בקרקע לפיכך היה העציץ
 לאחר הזרעים שנחוכה לאחר אם הקנה בעל העציץ עציצי
 לבעל הזרע ס' כיון שמשך בעל הזרע העציץ קנה דהא עציץ
 מטלטלי וכמטלטלי נקנין במשיכה :

יא הקנה בעל הזרעים זרעין לבער העציץ לא קנה בעל
 העציץ הזרעים עד שקנה הזרעים באחד מקנייני
 הקרקע דהיינו אוב כסף או כשטר או בחזקה ואם בחזקה
 הוצה לקנות כגון שלא נתן כסף צריך שיחזיק כזרעם עצמם
 כגון שנוכס או עידר בהו דהא הזרעים הוו קרקע ואינן נקנין
 במשיכה אלא כקרקע ככסף וכשטר ובחזקה :

יב היה העציץ והזרעים שבו הכל לאחד והקנה שניהם
 לאחר החזיק בעציץ לקנות אותה והזרעים כגון שלא
 משכו אלא עשה בו מלאכה במקומו אף העציץ לא קנה דהא
 העציץ מטלטלין הוא ואין המטלטלין נקנין בחזקה וכיון
 דהעציץ לא קנה כל שקן דזרעים לא קנה משך העציץ אהיה
 קנה במשיכה והזרעים לא קנה שהרי הזרעים קרקע נינהו
 אין קרקע נקנית במשיכה וכל שכן שאינה נקנית על ידי
 ומשכה העציץ שהוא מטלטלין החזיק בזרעים קנה העציץ
 דהא נכסם שאין להם אחריות נקנין עם נכסם שיש להם
 אחריות ככסף וכשטר ובחזקה והעציץ נכסם שאין להם
 אחריות הרי וחי דבעי נקוב משום הזרעים דאז הוה יניקחו
 כמו מן הקרקע עצמה דאי לא הוה נקוב נס הזרעים לא הוה
 כקרקע יש אופרים דוקא בשל עץ בעין נקוב ובשל מרס
 אפילו

צבורין בתוך הקרקע ודבר זה למדו מקרא רכתי בני יהושפט
 ויחן להם אביהם מחנות דבות וכסף והב סנדינה עם ערים
 בצורות ביהודה כלומר שהן להם כל מהנות המטלטלין
 הנזכרים אגב קרקעות דערים בצורות לפיכך אמרו דקנין
 המטלטלין אגב הקרקע בין שהיו שניהם בסכר או שניהם
 במתנ"בין שהקרקע בסכר והמטלטלין במתנה או המטלטלין
 בסכר והקרקע במתנה כיון שקנה קרקע קנה מטלטלין עמהן
 ויש אמרים דאפילו הקרקע בשטרות והמטלטלין במתנה
 או איפכא קנה :

כ כמה דברים אמורים כשהיו אותם המטלטלין צבורים
 באיתו קרקע אז מיד כשקנה הקרקע באחד מדרכי הקניות
 נקנין המטלטלין מהמא עמהם אבל אם היו המטלטלין
 במקום אחר אינן נקנין לו מן הסתם אלא צריך שיאמר לו
 קנה המטלטלין אגב קרקע ואז אפילו היו אותן המטלטלין
 בבדינה אחרת ואמר ליה קנה אותה ע"ג נבי קרקע פלוני כיון
 שקנה הקרקע נקנין המטלטלין עמה אע"ג שאינם צבורין
 בחוכה ואם לא אמר ליה קנה אגב קרקע לא קנה הואיל ואינן
 צבורין בתוכה ולא אמר ליה כלום כמה יקנה אותן אין קנין
 בזה שכן ולא דאפילו הוה צבורין בחוכה צריך שיאמר לו קנה
 איתה אגב קרקע וכן עיקר יש אמרים דבעינן דוקא לשון
 אגב אבל לשון עם לא מהני ויש חולקין וכן נראה לי ואדרב
 המהני למה לא יוגיל לישנא דעם יוחר מאגב והא היא קרא
 דילפינן מיניה דין זה דקניין אגב עם כתיב בו עם ערים
 בצורת ביהודה אלא ש"מ עם ואגב דר לישנא הוא אלא שזה
 לשון הפסוק וזה לישנא דרבנן ולדודי לישנא דעם עדיף ראשו
 סני לשנא הקרא נראה לי :

ג הקנה השדה לאחד והמטלטלין לאחר אנכי השדה ואמר
 ליה קני השדה לעצמך ואנבו יקנו מטלטלין לפלוני מבעיא
 בגמרא אם קונה אם לאו ולא אפשיטא הלכך אם החזיק זה
 בקרקע לא קנה השני המטלטלין דמספיקא לא מפיקינן להו
 בחזקה המוכר ואם הפסן הקונה אחר שחזר בו המקנה גם כן
 אין מוציאין אותו מידו שהרי הפסן אחר שקנה הב"י
 הקרקע שנקנו אילו על גבה ויש חולקין וסבירא להו כיון דלא
 אפשיטא בגמרא והוה ליה ספק דינא ואינו דומה לשאר ספק
 מסון דאמרינן ביה הסעה אלא אפי' הפשטפקין מיניה ואין
 הפישתו של זה מיעיל בהן וס' לשון דרין בכל ספק דינא
 דמכונה כמו שהבאר עוד לפנינו בע"ה :

ד הקנה השדה לאפשיטא ומטלטלין לתומים קנו
 התומים דיד האפשיטאפוס הוא כיד היתומים והיו כאלו
 הקנה הכל לאיש אחד וכן הדין בבכאי צדקה שקנה הקרקע
 וזה כמטלטלין לעניים דיד נבאי צדקה כזרענים :

ה והמית כמטלטלין נחטבו כדינים אילו :
ו קרקע אינה נקנית אגב קרקע אחרת דלא נאמר קניין
 אגב בשטק אלא כמטלטלין עם קרקע אבל קרקע עם
 קרקע לא נאמר הילכך אפילו צבורין בהן אינה נקנית כוצר
 כגון שאמר לו קני קרקע הסמוכה לתהום ואגבה הקנה א
 העליונה אף על פי שהיא צבור בהוכה לא קנה והא דאמרינן
 לעיר סימן קצב סע"ף ר"ב עשרה שדות בעשר מדינות קנה
 כולם לא בחורת אגב אלא בחורת חזקה ומיורי שכבר נתן
 דמי כולם מדהיבנא לעיל ע"ש והבא בקניין אגב קנין אפי'
 בלא נתינה דמי כולם וקרקע אינה נקנית בחורת אגב אפילו
 נתן דמי כולם :

ז מקנין מטלטלין הרבה אפי' על גבי קרקע כל שהוא
 דבעינן לסיים קרקע כל שהוהיכא שיענו שאין לו שום
 קרקע אלא זו אבל כשאין ידוע לנו והוא מקנה אגב קרקע
 סתמא סני נכך ואין צריך לסיים הקרקע שמקנה על ידה
 וכן נתינה להקנות אגב ארבע אמות קרקע אע"פ שאין יודעין

* לבוש עיר שושן הלכות מיקח וממכר * קט

שהכל אחד מהם והסכימו להחליפם זה בזה כיון שמשך בעל הפרה את החמור נקנית פרתו לבעל החמור בכל מקום שהיא ואין שום אחד מהם יכול לחזור בו * ויא' דאם העריכו זה כנגד זה קונין אף בפירות והכי מסתב' שהרי אין זה חליפין הנאמר בפסוק ובכלל כל הנישום באחד הוא נל' :

ב החליף חמור בפרה ושלח ומשך את הפרה ולא משך השלה לא קנה מפני שאין פאן משיבה נשורה שהרי לא משך את השלה שהיה בכלל המקח וישאומרים דווקא בבלי האי נוונא שאי אפשר לומר שיקנה כנגד שווי מה שמשך דהיינו כנגד דמי הפרה שמשך מטום שהחמור אי אפשר לחלק אבל אם אמר פרה ושלח בפור חמין ומשך הפרה ולא משך השלה קנה בחמין כנגד דמי הפרה יא' שאם ראונו החליף בקניין אחד עם שמעון ולוי ונחטל הקניין אצל אחד בשל נס כן כנגד השני :

ג לשונות של זהב ושל כסף ושל שאר מיני מטכות הרי הם כשאר מטלטלין ונקנין בקניין סודר וקונין זה את זה בהחליפה אבל מטבעות היוצאות הן של כסף הן של זהב הן של נחשת שכולם חשיבותם משום צורחם הרי הן כולן דמים נגד שאר מטלטלין והניתן אחר מהם בדמי מטלטלין לא קנה המטלטלין דמעות אינן קונות עד שימשוך ואין אחד מהם נקנה בחליפין כנון אם בא להקנו' לחבירו מטבע שכירו או שישלו כיר אחר בקניין סודר אינו מועיל וכן אין נעשין חליפין לקנות בהן בתורת קניין סודר כמו שכתבנו פעם לעיל סיפ' קצה סעיף ב' ולפי' המיוחד מעות זה קנם לאחר בחליפי מטלטלין הואיל ולא קנה זה המעות לא קנה זה המטלטלין אע"פ שמשך אותם ורוקא שיחדם בתורת חליפין אבל אם ייחדם בתורת דמים ממשיך זה החפץ נתחייב בדמיו מיד אפילו לא ייחדם כבר :

ד בד"א שכולן נעשין דמים נגד שאר מטלטלין ולא קנה בזמן שמכר שאר מטלטלין כאח' מכל מיני מטבעות שבעולם שבכולם יש להם דין מטבע נבי שאר מטלטלין בין לעניין שאין עושין בהם חליפין להיות קניין בהן בתורת סודר ולא נקנין בקניין ואין קניין במשיכתן המטלטלין אכל מתחייבין בהם במשיכת המטלטלין אבל המוכר מטבע במטבע יש מהם שיש להם דין שאר מטלטלין שבמשיכתן מתחייב לחבירו המטבע שנותן המורתם ויש מהם שיש להם דין מטבע שאין מתחייב במשיכתן ליתן חמורתן כלל דמילתא לעולם המטבע היוצא מהרה ובחריפות יותר מהאחרת היא חשיבה שיבעא נגד האחרת והאחרת חשיבה פירות לנבא וירוע דמטבע של כסף יוצאו' בחריפות' יותר מכל המטבעות לפיכך אפי' מטבע של זהב לגבי כסף פירא הוא ויש לו דין מטלטלין שאם מכר לו דינר זרב כעשר' וה' דינר כסף בהורת דמים אע"פ שלא ייחד לו את מטבע הכסף ומשך הלוקח את דינר הזהב נתחייב למוכר בכסף מיד וחייב ליהן לו חמשה ועשרים דינרי כסף כפי מה שפסק עמ' אם חדשים חדשים אם ישנים ישנים אבל אם משך המוכר הכסף לא נקנה הדינר זהב ללוקח וכל אחד מהם יכול לחזור בו עד שיגיע הדינר זהב ליד הלוקח :

ה וכן מטבע של נחושת היו גמ' פירות לגבי מטבע של כסף ושל נחשת קניין את הכסף ואין של כסף קניין של נחשת כיצד מכר לו שלשים איסרי נחשת בדינר כסף ומשך הלוקח האיסרות נתחייב בדינר הכסף למוכר וחייב ליתנו לו כפי מה שפסק אם תרם חדש אם ישן ישן אבל אם משך המוכר בדינר הכסף לא קנה לוקח את האיסרות עד שיגיע לידו ומעות שלנו באילו הארצות זובן ורובה דרובן כסף ונחשת מעורבין בהן וחריפין הן ביציאת ביותר לפיכך כולן דון שיבעת לגבי מטבע של כסף צריך ושל כסף צריך הן פירא לגביהו :

אפילו אינו נקוב חשוב כנקוב ריונק מן הקרקע דרך החרם וישאומרים איפכא :

ו המקנה בהמה וכלים שעל נכה כאחר אף על פי שמשך הבהמה וקנאה לא קנה הכלים שעליה במשיב' שמשכה עם הבהמה לא קנאם שאין המשיכות סוית זו עיקר דין משיכתה הוא בהליכה וזו בנרירה ואינה נקנית בכת אחת וכמעט חצר נמי לא קנת שתהא הבהמה נחשבת כחצירו ויקנה הכלים עליה בתורת חצירו דחצר מהלכה היא ולא קנה עד שגביה או שימשוך הכלים עצמם אם אין דרכם להגביה ואם היתה הבהמה כפותה ונסכה וקנאה קנה אף כלים שעליה ולא מטעם משיכה שאין משיכתה שוה אלא מטעם חצר דבהמה כפותה הוא כחצירו ובכהמה כפותה לא בעינן יסן דאפילו אינה ישנה משתמרת לרעתו היא שהרי אין לה דעת ישמי שאומר דבמציאה אם אומר אני מושך בהמה זו לקניתי ואת הכלים שעליה קנאם אפילו אינה כפותה כיון דמהפקר קא זכה קניין כל דהו סגי שתהא קאי בדשותיה ואין אחר יכול לחושפה ממנו לזכות בה כיון שהוא מוחזק בה שמשכה לרשותו :

ז אמר ליה המוכר משך בהמה זו וקני כלים שעליה ולא הקנה לו הבהמה הואיל ולא הקנה הניף הבהמה אע"פ שמשכה והיא כפותה לא קנה כלים שעליה כיון שעיקר דין משיכתה היא בהליכה ומשיכת כלים היא בנרירה :

ח אבל אמר לו משוך קופה זו ובמשיכתה קנה מה שבתוכה במשיכת הקופה קנה מה שבתוכה מה שבתוכה שהקופה לא קנה כיון דמשיכת הקופה ומשיכת מה שבתוכה משיכה שוה היא חרווייהו בנרירה מועיל גרירת הקופה לגרירת מה שבתוכה :

* דג כל מטלטלין נקנין בחליפין ומטבע אינה נקנה בחליפין וכו' סעיפים *

א וזאת לפנים בישראל ונומר לקיים כל דבר שלף איש נעלו ונוכר וכבר ידעת בריש סיפ' קצה' דפסוק זה בקניין חליפין קמייירו מכאן אחול כל המטלטלין קונין זה את זה בדרך חליפין לא פיבעיא אם אין המקנה מקפיד לירע סכום שווי החפץ שנוטל בחליפין בעין שקונין כסודר שוהו הקניין הנמור שאנו למדין מקרא שהוא מועיל לכל הדברים בין קרקע בין מטלטלין בין בעלי חיים דלקיים כל דבר כהני ופירות נמי אף על פי שאין קונין בהם מפני שאינן כלי ואנן כלי בעינן דומיא דנעל דשלף נעלו כהני מ"מ נקנין הן בחליפין מלקיים כל דבר חוץ ממטבע שאינו נקנה בחליפין ולא קונה כמו שנתכאר מעמים לעיל סי' קצה' סעיף כ' וחוף שטחית ועל סימן פ' וכן דבר שאין בו ממש אין קניין מועיל בו כנון שקנו משנו שלך עם פלוני למקום פלוני או שקנו משנו שיחלוקו החצר שביניהם או שיחלקו השקר שביניהם או שישהתפו באומנות דברים כאילו וכיוצא בהן לא הוא אלא קניין דברים שאין להם מקום מסויים מה שיחול הקניין עליו וכן שובת הנאה לאוסמוז הוא ואינו נקנה בחליפין ועל סיפ' רמ"ה האומר אחז דבר לפלוני אי הוי קניין דברים מי שקנו ממנו שיעשה שטר מחילה לחבירו הוי קניין דברים שאינו מקנה לו שים דבר מסויים אלא שמסלק עצמו ממנו ואין זה דבר שיחול עליו הקניין אבל אי קנו מסע להחז' לחבירו כל זכותיו שיש לו עליו לא הוי קניין דברים שהרי צריך להקנות לו דבר בחזרתו והרי כל אילו בכלל הקניין חליפין הנאמר בקרא ואין צריך לומר שקונין אלא אפי' מקפיד לירע סכום שווי החפץ שנוטל דהשתא דומה לדמים אפילו הכי נקנה כיצד היה לזה פרה ולזה חמור והעריכו אותם כמה

הלכות מיקח וממכר

לבוש עיר שושן

ז מטבע של נחושת יש ואומרים דהו טבעא לנבי מטבע של זהב ויש אומרים דהו פירא לנבי דהבא :
ח וכולם יש להם דין מטבע לנבי שאר מטלטלין וכן כולם זה כנגד זה כנגן שמכר דינר זהב כדינר כסף או דינר כסף כדינר כסף או דינר נחשת כדינר נחשת כולן יש להן דין מטבע ואין קונין זה אחזקה :

ט מעות הרעוע שפסלהן פלוט או מדינה או דינר שאין יוצאין באותה מדינה ואין נישאין ונחננין בהם עד שמשנים אותם למטבע אחר הרי הם כפירות לכל דבר ונקנין בקניין ומתחייבין על ידי שמיכתן להח מעות שפסקו ואם נשלו כנגדן מעות לא נקנו ויש אומרים דאפילו מעות הרעוע שלא נפסלו לנשרי רק שאין יוצאין בהוצאה להדיא נקראו מטלטלין וכן עיקר :

י לפי כל מה שכתבנו לא נשאר לנו דרך להקנות מטבע לאחר כשלא קנה במטו כלימור דאי קנה במטו מטלטלין כשמשך המטלטלין חייב הוא במעות אבל בלא הכי אין דרך להקנות מעות אלא בקניין אגב כגון שקנה קרקע ועל גבו מעות או שישכור מקום המעות וקונה אותם בתורת חצר ובין שוכה בקרקע עד קניין כסף או ששאר או חזקה או פקנין סודר וזה אגב קרקע גם כסעות או ביהודות חצר או בקניין אגב אפי' שאין צבירין עליו והוא שיהיו המעות מוכנים וקיימים כגון שהיו מופקדים ביד אחר ולא כפרן להפקיר אבל ראובן שהיה לו היוב על שמעון והקלה ללוו קרקעו על גבו החל לא קנה החיוב דהא הפסול ליתניה בעלים דליקני בנאגב דמלוה להוצאה ניהנה אבל יכול הוא להקנות לו החיוב של ישראל כמעמד שליטתן כמו שנתבאר בסוף קלו וכן יכול הא להקנותו לו על ידי שימכור לו עו יתקלו הסודר במתנה ועל הדרך שנתבאר בסוף סוף ועיין לעיל סימן קנ"ג דיני הרטאה :

יא החליף קרקע בקרקע או מטלטליים במטלטלין אר קרקע במטלטלין כיון שוכה זה נחתיב זה בדין פני טעם שקנו מזה לזה להחליף על כל אשר להם ויש אומרים שאין בקניין זה כלום שלא כיון להקנות אלא לגנוש אומרים דמהני אך מ' יעמוד כל אחר בשלי דורא שלו חביבא עליו ולא היתה הכוונה להחליף כמש' אלא להרוויח מי מהם שיש לו יותר על חבירו וכן להסתור ולענין זה חל הקניין ועל סימן ר"ט סוף ב' :

דד אימתי מקבל החוזר בו מי שפרע ומתי נקרא כהוסר אמנה ובו י' א סעיפים :

א אף על פי שטעות אינן קונות כמו שאמרנו מכל מקום החוזר בו אחר שנתן הדמים ולא משך המטלטליים בין המוכר בין הלוקח לא עשה מעשה ישראל חייב לקבל עליו מי שפרע ואפילו לא נתן כל המעות אלא מקצתן וחוזר צריך לקבל עליו מי שפרע כמו שיתבאר נוסח בסעיף ק' אבלו כל זמן שלא נתן המעות אלא שפסק המקח אינו צריך לקבל עליו מי שפרע :

ב נתן דמי המקח ונאנס המקח קודם שיקחנו הלוקח ואמ' ליה הלוקח למכור תן לי מקחי או החזר לי מעותי אע"פ שיש עדים שאבד כאונס ולא היה בח' בפניו להצילו ולא נהרשל בדבר הרי זה מחזור הדמי ואין כאן מקום מי שפרע ויש אומרים דהוא הדין למי שחזר בו מפני שירא להפסיד כל המקח כגון ששמע שבאו גוים ליקחנו שלא אמרו לקבל מי שפרע אלא בשחזר משום וקרא חולא :

ג הפוסק על טעם שבטוח וקבל דמים ולא היה לו אוחז המין שפסק עליו נחבאר בסוף ר"ט ועל סוף ר"ט סוף ד' כיצד שקבל מי שפרע אחריו אוחז בבית דין בקללה

ד מי שאנחה למכור דמלוה ואסרוהו עד שכתב בין במקרקעי בין במטלטלי שצדד רוצה אני או שהק וקבל הדמים כיון דאפ"ה דמי שחזר ונאנס רוצה אני שחזר שחזק ונס

דח דין מכר כחמת אונס ופטר פודעא ופסלה ובו י' א סעיפים :

א מי שאנחה למכור דמלוה ואסרוהו עד שכתב בין במקרקעי בין במטלטלי שצדד רוצה אני או שהק וקבל הדמים כיון דאפ"ה דמי שחזר ונאנס רוצה אני שחזר שחזק ונס

לבדש עיר שושן הלכות מיקח ומימון קד

חורת מקח והיו כמי שאנסוהו ליתן שאניה מתנה וכתב מורי מהרמ"ז ל' סיהו לעניין זה היו כמכר דאם מסר מודע בעינן שידעו העדים באונסו כמו בכמר עכ"ל ונ"ל מעמא משום דאילא ידעו העדי' באונסו דילכא אע"פ שמה שנתן לו מה שש' יתר על הדמים שקבל נתן לו שלא מדעתו ולא קנה מה שנתן לו כנגד שיווי הדמים נטר והקנה לו בלא אונס אנב הדמים שקבל נ"ל :

ה וכוון דבעינן שידעו העדים מצד אחד ולא מפיו דאנוס הוא כדכתבין בסעוף א' ישמי שאמר שאפילו צמר לעדים כתבילי שנסרתי מודעא בפניכם וכשוודע על פי עדי' האונס שאנסוני יצטרף ערוחכם עם צווחם העדים לבטל המקח איך שובעין לו וטעמא משום חייטינן לכו' טועין שאמרו חוקה לא חתמו אלא א"כ ידעו באונסו ויבאו לבטל המקח ע"י אילו העדי' לבדן ויפסידוהו שלא כדין לפיכך אמרינן דוק לכתחילה לא יכתבו אבל אם כתבו לו ולא ידעו באונסיה ואז"כ בא זה ותבעו לדין והביא עדים דאנוס היה ה"ל מודעא כעליותא ומכילינן המכירה על פיה :

ן ב"א שצריך שידעו העדים שהוא אנוס במוכר או בעושה עשרה שהוא דומה למכר כמו שכתבנו שאם אינו מיסר מודעא אפי' שותק אפרי' אנב אונסיה נטר ומקני אבל במתנה או במחילה אם מסר מודעא קודם אע"פ שאינו אנוס הרי המחנ' בשלה שאין שייך מהנה אלא מה שנותן מצדו המוכר והרי נלה דעתו שאינו נותן ברצון שאם היה נותן ברצון למה מוסר מודעא ונלווי דעת הנתן שאינו נותן ברצון סגי שהרי אינו רוצה להקנות בכל לבו ולא קנה המקבל כתנ' והמחילה דומה למתנה כמו שאמרנו :

ז ובשלא מסר מודעא ואנסוהו זבוניה זכינו דאנב אונסיה נטר ומקני לפיכך צריך למסור מודעא ל"ש אנסוהו אונס הנ"ף כגון שהכזוהו או שתלאו ער שמכר לו ל"ש אנסוהו ע"י סמוך כגון שהפחידוהו בהפסד סמוך בין ע"י גוים בין ע"י ישראל ולא אפרינן כשמתחידן אותו ע"י ישראל אינו אנוס נטר דהא איפשר לתובעו לדין או הוא עצמו יתהרט ויחזור לו הנזילה וה"ל אע"פ שקבל הדמים לא נטר ומקני אפי' לא מסר מודעא אלא אפ"ה צריך מסורת מודעא ואם לא מסר מודעא אמר' נטר ומקני ומעשה בא ששבר פרדס מחברו לוי שנים ולא היה שטר חוב ביד המוכר ואחר שאכלו השוכר ג' שנים אמר לו למשכיר בינו לבין עצמו אם לא תמכרו לו' אכבוש טמר השכירות ואמעון שהוא לוקח בידו והיה ירא המשכיר שמה יפסיד כל הפרדס כהנא והלך ומכרו לו וקבלם דמים ועשה לו שטר מכירה עליו וקודם שמכר לו מסר מודעא בפני עדים והסמי' העדים אחורי הנדר ושמעו שלא נתיצה למכור לו אלא ע"י גוים זה שאמ' לו אם לא תמכרו לי ככשני' לשטר משכונא ואימא לקוח הוא בידי והפסדתי השטר ויש לו טענה חזקה שהחזקתי בפרדס ג' שנים ומפני גיוס זה מכרו לו ואח"כ שזה וכיוצא בו הוא מקרי אונס וכשיתבענו אחר כך לכו' ויכפור ויאמר שקנה ממנו פרדס זה וזה ויצא המודעא המכר בשל וכן כל כיוצא בזה :

ח ב"א באונס כזה שמעולם לא בקש הקונה לגזול ממנו כהנא אלא נעשה חססן שכיפה את המוכר למכור שלא ברצונו ונותן דמים אבל הגזול את חברו והוחז' בגזלן ואח"כ לקח אותו השרה מן הגזול וקבל הגזול את הדמים ממנו אין המוכר צריך למסור מודעא דבלא מודעא צריך להחזירו לו כמו שיכתב עור בע"ה :

ט עדים החתומים על המודעא הם עצמם יכולין לחרוס על אותו שטר המכירה שנמסר להם המודעא עליו והמודע' כשרה ולא אמרינן דהו' להו כעוקרין עידותן במקח שאינו עדות דה"ל כחזרו וכניד כראמרי דעדים שאמרים כתב ידנו הוא זה אבל קטנים היינו שאם כתב ידם יוצא ממקום

יג קבל הדמים הרי זה מכור דאמרינן אנב אונסי נטר ומקנה יג אימרים דווקא דאיכא עדים שראו שהאנ' נתן לו המעות אבל אם הודה בפני עדים שקבל ממנו המעות זחעדים לא ראו שנתן לו אינו מכור דאמר כי היכי שאנסו למכור כך אנסו להודת שקבל המעות זהו לא נתן לו ומסתמא יראה הודתו יש אימרים אפילו בהודתה סגי דמתוך אונסו אינו מודה אם לא שקבל דאם אנסוהו להודת ה"ל למס' מודעא רבקל יכול למסור מודעא על ההודאה ל' דווקא כשנתן לו המעות אפילו באונס זבוניה זכינו דאנב אונסא נטר ומקני אבל אם לא קבל הדמים אלא שנתן לו שטר לאנס שמכרו לו לאו כלום הוא ולא קנה ויש חולקין דווקא שאמר רוצה אני או שתקוקבל דמים אמרינן דאנב אונסיה נטר ומקני על ידי הדמים אבל אם אמר בפני' שאינו רוצה ואנסוהו לקבל הדמים לא נטר ומקני לפיכך אם אנסוהו למכור ורוצ' לפצא לו חיקן לכשיסתלק האונס שלא יחייב המקח ויכל לחזור בו ולא יאסרו דאנב אונסיה נטר מהקנה אלא מחמת יראה קבלם ומסור מודעא קודם שימכרו כלומר יודעו לעדי' שבאונס הא מוכר ואינו מתיצה לשכור אלא מחמת יראת האונס כיצד יעשה יאמר לשני עדים דעו שזה שאני מוכר חפץ פלוני או שרה פלוני לפלוני ל' כרצוני אני מוכרו לו אלא מפני שאנוס אני למכרו לו ואז אפילו יחזיק בו זה כמה שנים לכשיסתלק האונס המכר בשל וכיוצאין אוהו מידו ומחזור לו הדמים וכלבר שיהו העדים יודעים שמפי אונס הוא ומכרו ושהוא דאי אנוס וכל מודע' שאין כתוב בה אנו העדים ידעני שהמתכר זה אנוס היה כשמכרו זה אינה מודעא :

כ ב"א שצריכין העדי' לידע את אונסו כמכר אבל במתנה או במחילה שמופתו ליתן או למחול אין צריכין להכיר אונסו שאפי' אם אינו אנוס כיון שגלה דעתו ואמר לעדים שאינו נותן או מחל מדעתו אין במתנה או במחילה כלום דווקא נכר אמרינן כיון שקבל המעות נטר ומקנה מה שאין כן במתנה ומחילה שכיון שלא מדעתו נתן או מחל במה הקנה ומתנה שכתוב בה אחריות דינה כמכר שכיון שכת' לו אחריות וראי בחנם לא נתן לו מתנה כזו אם לא שנס' הוא גהנה ממנו כבר הריבה והויה' כמכר דנטר ומקנה אנב דנאתו שהיתה לו ממנו :

ג מתנה אם נתברר שבאונס נתן אע"פ שלא מסר מודעא פתגמו בשלה וכן אם מסר מודעא ולא ידעו באונסו כיון שקודם שנתן נלה דעתו שאינו נותן מדעתו הפתנה בשלה כמו שיכתב בסעוף ו' בע"ה ומחילה דינה כמתנה דמה לו נותן עכשו ומה לו מחל לו מה שחייב לו כבר לפיכך אם אנסו עד שמחל לו אם יש עדים שידועים באונסו אע"פ שלא מסר מודעא וכן אם מסר מודעא ולא ידעו עדים באונסו אין מחילו מחילה ופשרה דינה כמכר מפני שהיא דומה למכר לפי שהתובע ירא שמה יפסיד כל תבועתו כדון לכו' ה' מתפיי' ליטול קצת כפשרה וכן הגתכע ירא שמה יחייבוהו לשלם כל מה שתובע ממנו ולכן הוא מתפייס לשלם סקצתו בפשרה והיינו מכר ממש שה' מוכר לחבירו כל זכות שיש לו בחביעה זו כסך שמתפסדים ביניהם לפיכך אם אנסו ער שנתפטר עמו נטר ומקני אנב אונסים עם קבלת דמים התובע במה שהוא מקבל ממנו פן הגתכע והנתבע כמה שצי"ח לו

ד חביעותו א"כ מסר מודעא ואם לא כתבו במודעא אנן סהרי ידעינן באונסיה אין מודעא זו כלום :

ה ישמי שאומר דהא דאמרינן בשלא מסר מודעא ממכרו פמכר אם הוא בקרקעות הוי ממכר אפי' לא נתן לו כל שיוזן לפי שאין אונסיה לקרקעות אבל במשולשין כיון שיט בו כדי אונאה וכ' כרי כיוסול' סקצתין פאן תורת מקח וה"מ כשאינו כופה אלא המכירה אבל כסמס המעות אינו כופה אבל אם כופה ליתן לו בפאות מ' שאינו אף בקרקע - אין כאן

ו וישמי שאומר דהא דאמרינן בשלא מסר מודעא ממכרו פמכר אם הוא בקרקעות הוי ממכר אפי' לא נתן לו כל שיוזן לפי שאין אונסיה לקרקעות אבל במשולשין כיון שיט בו כדי אונאה וכ' כרי כיוסול' סקצתין פאן תורת מקח וה"מ כשאינו כופה אלא המכירה אבל כסמס המעות אינו כופה אבל אם כופה ליתן לו בפאות מ' שאינו אף בקרקע - אין כאן

לבוש עיר שושן הלכות מוח ומימבר

מיו כיון שקצב לו הדמים ואמר לו מעכשיו אבל אם לא הזכיר לו סכום מעות אלא אמר כשאמכרנה אמכרנה לך מע"פ שאמר מעכשיו לא קנה הראשון דלא סמכא דעתיה כיון שלא קצב לו סכום המים שהלוקח חושש שמא המוכר יפסוק עליה דמאי יתירין ולא יתראה הוא בכך וכן המוכר חושש שמא הלוקח לא יתראה בדמים שיפסוק לו לפיכך לא סמכ' דעתיה רג' ואינם מקנים אר קונים והלוה לך שניהם יכולין לחזור בהן וקנאה השני וכן אם מכרה לאחר ביותר המים שקצב לה קנאה השני ולא הראשון שלא היתה עמו אלא כשימכרנה מרעהו וימכרנה דווקא אם לא היו נותנין לו רק מנה כמנה שקצב עם הראשון לא היה מוכרה מרצונו וכשכר' לאחר ביותר חשוב כאלו אנסוהו למוכרה דזווי אנסוהו לפוכרה ביותר וקנאה השני וכל זה לא מיירי אלא כשאמר בזה הלשון כשאמכור אמכרנו לך אבל אם אמר' כשאמכור לא אמכרנו אלא לך בכך וכך ומכרה ביותר או שהתנה אפי' אם ימכרנה ביותר ממה שהתנה עמו ימכרנו לו כל הנאי שבמסון קיים וקנאו הראשון אבל אם לא היתה עמו אלא כשכרנו זה לאחר ביותר אמר הוא אני אתן גס אוהו המתנה אפי' הכי זכה השני שכיון בשעת המכ' קנאו השני טוב לא יתבטל בטביל הוספת דמים שר זה ואפי' ידע הראשון קופם המכר שרצו ליחז' בת יותר ואמר הנה לי גאני אתן גס אותו המנה ומכרה לפני אפי' הכי קנאה אותו השני שלא היה התנאי אלא אם ימכרנו לאחר כשויה דהיינו מנה שקצב עמו ראשונה וכיון שמכרה לזה ביותר אין כאן תנאי :

ב אמר ליה כשאמכרנה הרי היא קנויה לך מעכשיו כשמה שישימו בית דין של שלשה כיון שהזכ' בית דין הולכין אחר הרוב שבהם כדרך בית דין ואם סמרו שנים בטום סווי והשלישי חוקק עליהם הולכין אחר הרוב אם ליה כמו שאמר שלשה ולא הזכיר בית דין נחית לדעות ולא לבית דין ואינו צריך לחת אלא עד שיסכימו כל השלשה לדעת אותן :

ג וכן אם אמר כמו שישימו אוהו ארבעה או אפילו אמר בית דין של ארבעה כיון דנהוח לדעות יותר מסהם בית דין דעתו עד שיסכימו כל הארבעה לדעת אחת ואם ימכרנו לאחר כמו שהסכימו אילו הארבעה קנאה הראשון :

ד שמו אוהו שלשה או ארבעה כמו שאמר ואמר המוכר עד שיביאו שלשה או ארבעה אחרים וישפסו אוהו אין שימעין לו שררי קנו מירו מתחלה ששכרו מעכשיו וכסא דהניקים להו שפי דילמא הני קיס להו שפי וכל זה דווקא שאמר מעכשיו אבל אם לא אמר מעכשיו מע"פ שקנו מירו שבשכרו יהא מוכר לו לא קנה דהוי קניין דבריבמו שיהבא לעיל ס' ג' אינמי הוי אסמכתא כמו שיהבא בס' ר' ג' בע"ה :

ה המכנה לחיוב כיון קרקעין משלשלין והתנה עמו תנאים שאיפשר לקיים בין שהתנה המקנה בין שהתנ' הקונה אם נתקיים התנאי נתקיי' הדבר שהוקנה ואם לא נתקיים התנאי נס הקניין בטל והיינו התנאים מבוטלים בלבוש הבין וארגנ' ס' ל' וסימן קמ"ד ע"ל סימן רמ"א :

ו יא דה"ס שקנה כשימקיים התנאי כשקנה בדרך שהדרכים שקונין בהם מעכשיו אלא שהתנה שיהיה על התנאי או יש עליו לקיים התנאי אבל אם לא קנה מעכשיו באחד דרכי הקניינים אלא התנה עמו שאם יתקיים התנאי בכך וכך יקנה ורבו זה בקניין ואם לא יתקיים התנאי לא יקנה לו אף על פי כשנתקיים התנאי לא קנה כיצד מכר אוחז לו בית על התנאי שילך ביום פלו' למס' פלוני והחזיק בו שנה אם קיים התנאי יחלץ ביום פלוני למס' פלוני קנה אם לא יחלץ קנת אבל

מסקום אחר דאינם נאמנים דהכא נאמנים דכיון דשניהם עדיין בכרוב הוא אתי כבת' ומרע בבהב וכ"ש היכא שבא החתומים על המודע' אינה חרושים על המקח דארו הני זעקרי שהדותיהו דהני ואפי' אמ' המוכר לעדים בפני האדם ברצוני הטוב אני מוכר לו ובלא אונס אפי' המודע' קיימת דאמרינן כשם שאנסו שמכר בלא רצון כך אנסו עד שאמר ברצוני אני מוכר ואם נאמנים לומר בעל פה מודע' הוי דכרינו ע"ל ס' מ' ע"פ ר"ז :

ז וכן אם הודה בפניה' שלקח הדמים אחר שמסר מידע' על כך ועכשיו אומר שלא קבל כלום אינו חייב להחזיר כלום וכ"ש שאנסו למכ' אנסו ג' להודו' ולומר שקבל מע"פ שלא קבל אבל מנה לו הדמים בפניהם כשחזיר המקח דרי זה מחזיר הדמים שלא קנסוהו בעד הדמ' ששר מודע' שאין בו זמן ואין העדים כאן ולא ידעינן אינעטית קודם המכר והוא מודע' מעליות' או אי נעטית אחר המכר דאז לא הוי שמש כמודע' דאם כן כל השטרות שבעולם אחר שנעשו בכשרות ויתחרט יבא לפוסלן מכל מקום המודע' הזאת שאין העדים בפנינו ואין כה זמן כשיהיה ומכירת המקח דאחר שנודע' על ידי המודע' שנאנס אמרינן שפסחא קודם המקח נעטית דחוקה דאם שאם לא כן לא הוי העדים חותמין אותה' וא' העידו עליו עדי המכר שיבטל המודע' בשעת המקח הרי המודע' בטלה והמכר קיים ולא אמרי' הוהא אונסא דאונסים לעיקר זבינא הוא נופיה אנסוהו לבטולי' ולאודאי ליה דוכין ליה בלא אונס דאמרי' אנכ האי אונסא גמר ומקני כמו דאמרינן על המוכר עצמו אם לא היה מוסר מידע' מתחלה כ"א כשימסר מודע' סתם אבל אם אמר לעדי המודע' הווי ידעינן שכל קניין שאני לוקח לבטל המודע' שהכל הוא בטל אזי אומר כן אלא בפני האונס שאנסו יודעי' ואין ברצוני להקנות לזה האנס לעולם הרי המכר בטל ואע"פ שקנו מירו לבטל המודע' גס הקניין אינו בטל דקניין באונס הוא ויש דולקין ואמרים דמהני הכיטול בשעת המקח וכן נוהגין לכהוב בשטרות לבטל כל מודע' דנפק מנו מידעי' עד עולם דווקא במכר וקבול דמים דאנכ קיבול דמים ואע"ג דאניס גמר ומקני אבל במתנה כל זמן דידעינן באונסיה אע"ג דבטל מודע' או אפי' לא מסר מודע' לא הוי מתנה דהא לא הקנה מודע' או אפי' לא ידעינן באונסיה מהני ביטול מודע' אף כמתנה וכן אם הודה לאחר שחייב לו באוזה דבר שאינו חייב לו הוי כמתנה לכל ובר :

ח באיזה אונס אמרו שהוא מבטל המקח באונס דאמי ליה מאחרינו אבל אונס דאמי ליה מנפשיה כגון מי שהוא מוכר מפני שהוא דחוק למעות לא דאם לא כן כל אדם ימכור כשיהיה צריך למעות וימסור מודע' וכשהו לו מעות זבא ויבטל המכר וזה דבר שאי אפשר להתקיים ואפי' באונס דאמי לי מאחרינו נמי לא אמרן אלא דווקא שאנסוהו למכר אבל אם לא אנסוהו למכר אלא אנסוהו למעות זבא ולא קנתה אלא שלא היו המעות הוצרך למכור לא הוי אונסא כמכרה אלא כשאר דחוק למעות וכתבה זבינא וכל זה סיירי באנסוהו למכר דאמרינן אנכ אונסיה גמר' ומקני אבל אנסוהו לקנות אינו קניין דאנכ אונסו אינו קונה אלא מפקידו בדעתו ואין סוכין ומקנין לארס בעל כרחו :

ט דין כשאמכור אמכור לך במאה ומכר לאחר ביותר או שאמר אמכר' לך כמון שישימו אותו בית דין לזכור' סעיפים :

י האומר לחבירו כשאמכור שרה זו תהא לך מעכשיו כמנה וקנה מידע' על כך הרי היא קנויה לו ועכשיו לענין זה שאם ימכרנה אחר כך לאחר במנה הרי זה מציאה

להחזירו לו כשיביא לו מעותיו לפיכך אסור ללוקח לאכול פירות של קרקע זו שקיון שחייב להחזירם לו כשירצה אין כאן ספק אלא הווי ליה הנך זוני כהלואה נבית והווי להו אכילה פירותיו כריבית שאסור וע' ל'סוף סיפון ע' שגם השטר מכר זה אין בו ממש ואינו נוכח בו משמע כדברים ראפילו ראה בשטר אין כאן וכמלה על פה היא :

ז ואם מכר לו סתם ואחר גמר המסקה אמר ליה הלוקח מדעתו לכשיהיו לך מעות תביאם לי ואני אהזיר לך הקרקע אף על פי שאמר לו כן בלשון הנאי נסור והקנה לו בקניין והרי הנאי קיים וצריך להזדירו כשמביא לו המעות אפילו הכי הלוקח אוכל פירות ואין בזה אבק ריבית שקיון שגמר המסקה הרי המק' מסק אלא ש'הלוק' חיי' עצמו בהנאי זה שלא לצורך הרי חייב לקיימו לפיכך אין כאן ריבית דכשיביא לו המעות הווי ליה כהזיר ושוכרו לו ובוזה שההנאי נעשה אה' גמר המסקה אפי' אם התנהו המוכר מותר ללוקח לאכול הפירו' שהרי עכ' המסקה היה מסק נסור אלא שנתרצ' הלוקח לפנים משור' הריז לחזור ולמכרו לו כשיביא לו המעות בין כך ובין כך הוא שלד ממש לכך מותר לאכול הפירו' והא דנקט דאמר ליה הלוקח כל' אורחא דמילתא נקט שאמר שגמר המסקה דרך הלוקח להתנות כן להראות טוב לבבו למוכר שאינו רוצ' להתזקק בכשיו אלא כשיביא לו מעותיו שהזדירו לו :

ח מעשה באשה אחת ששלחה ראובן להיות שליח לקנות לה קרקע משמעון שהיה קרובה ואמר שפעון המוכר לראובן השליח אם יהיו לי מעו' החזיר לי קרובתי קרק' והשיב ראובן השליח ואמר לו אתה והאשה פלונית ששלחה אותי קרובים אתם / כלומר וקרוב הדבר שהיא החוזר לך ואינת מקפדת על כך ובא מעשה לפני חכמים ואמרו זה השליח לא קנה כל' שהרי לא סמכה דעתו של קרוב זה על דברי השליח בגני שלא הסיכו השוכה נמרה נמצא שפעון לא גמר והקנה לו הקרקע :

ט הלוהו על סדהו על מאה זהובים ואמר ליה אם לא אפרעך עד שלשה שנים יהא הסדה שלך לחלושין בין שהיה הסדה שיה זחר ממה זהובים בין אם אינה שיה יורה אין זה אלא אסמכתא ולא קניא פירש שהוא סומך בדעתו שיוכל לקיים הנאו ולא יצטרך להקנות לו סדה ולכך לא מקנה לו מעכשיו וכיון שאינו מקנה לו מעכשיו אף על גב דביתר הכי גמר וקני ליה בדעתו לאו כלום הוא ולא קניא אבל אם אמר לו אם לא אפרעך עד ג' שנים ההא שדה שלי קנוייה לך מעכשיו קנה שזה הווי קניין גמור שמקנה לו סדרי מעכשיו בקניין גמור בדמים הללו אלא שקבל עליו זה להחזירו לו כשיהיו לו מעות ועניין היתר אכילה פירות הסדה עיי' לקסן בסעיף יב' בסעיף יז / ואם בתחלה כשלוה ממנו הקפיד שלא למשכון לו רק סדה זו ולא אחר יש אומרו' שקנה אפי' בלא מעכשיו טכיון שהקפיד שלא למשכון אלא זו אמרו' משום דלא חפץ בו השכינו ולא היה בדעתו מתחילה לפדותו לכך הקפיד למשכון דווקא זו ולא אחר וכן אם אמר לו אם לא אפרע לך מעותך לא יהא לך פרעון אלא מזו הווי אפיהיקו קנה אפילו בלא מעכשיו אם לא יתן לו מעותיו כופנו ואינו יכול להבעת ממנו שיפרע לו במקום אחר מיהו בפעותיו ויכול לסלקו כל אימת שירצ' דלגבי נתינת מעות הווי קניין זה כמו אסמכת' אם לא אמר מעכשיו :

י וכל היכא דלא קנה הסדה ששום הווי אסמכתא הרי המעות לא היו אלא הלואה ואם אכל פירות ממנו הווי אכילת פירות ריבית קצוצה לפיכך סמכה לו כל הפירות שאכל ויש אומרים שהפירות שאכל תוך השלש שנים לא הווי ריבית קצוצה אלא אבק ריבית שאינו יוצאה כריינים ושעמא ששום שאין זה דומה להלואה ממש דאף על גב שביד הלוקח **כא** א א ז ז

אם התנה ואמר אם הלך למקום פלוני ליום פלוני או תביא לי דבר פלוני אמכילך בית זה או אתננו לך וקיים תנאו והלך ביום פלוני למקום פלוני ואחר כך החזיק בבית לא קנאו סזו אסמכתא היא טסמך קנייתו ע' לעשות כך וכך וכל אסמכת' לא קניא שהרי לא נסר להקנות' אלא אם אמר לו קנ' מעכשיו וקנו מידו על כך באחר מדרכי קניינים :

א יש אומרים אם בשעת עשיית המסקה אפילו קודם שגמר המסקה התנה המוכר הנאי אחד שהו' לשוכת הלוקח כגון שמוכר לו קרקע שלא באחריות ואחר כך אומר המוכר אם ישרפוה מסך מגבינא לך שופרא שבחא ופירי ובהאי גונא דבר שהוא לשוכת הלוקח אין זה הנאי שתנאי כזה שהוא לשוכת הלוקח היה לו ללוקח להתנות או לפתו' היה לו להחזירו בחוד דבריו וכיון שלא החזירו אמרינן שהיה מהירא דחשב בלבו אם אחזור ההנאי יחזור המוכר מדבריו ולא יקבל עליו אחריות ודעתו היה לקנותו אפילו אם יחזור המוכר מדבריו לכך אמר טוב לי לשהוק לפיכך אין בהנאי זה בלוס ומה שאמרו המוכר לא אמרו אלא לפטומי פילי להפיס דעת הלוקח ולא לתנאי גמור אמר כן במה דברים אמורים שמכר לו כתחילה סתם וקודם שגמר המסקה לגמרי הטיל המוכר תנאי זה אבל אם בתחלה אמר המוכר קרקע זו אני מוכר לך על תנאי כך וכך אף על גב דהווי שוכת הלוקח מכל מקום לא קנה אלא אדעתיה דהכי והרי זה תנאי נסור וכן אם התנו הנאי ואחר כך כתבו השטר סתם וודאי על הנאי הראשון כהכוהו ויש דבר שאין צריך אפי' להתנות אלא כיון שאומר שלדעת כן מוכר הווי ליה באילו התנה כגון שמכר הציצו או שדה ופירש בשעת המכירה שהוא מוכר כדי לילך למקום פלוני או מפני המטר' שנמנע ומוכר כרי לקנות חטים ברמיו הרי זה כמוכר על הנאי לפיכך אם יוד השטר אחר שכבר או באו חטים והחלו אונמ' הדרך לעלות לאותה הארץ או לא נסתיע לו לעלות או לקנו' חטים הרי זה מחזיר לו הדמים וחוזרו לו הקרקע שהרי פירש שאינו מיכר אלא לעשות דבר פלוני והרי לא נעשה וכן כל כיוצ' בזה ודווקא במוכר קרקעותיו לפי שאין דרך בני אדם למכור קרקעות שהוא סתפירנס מהן אם לא שהיה דעתו לעקור דירתו סנאן אבל אם סבר משלסליו אפילו מכר כל משלסליו ואפילו אמר בפירוש בשעת המכר שעל דעת כן וכן הוא מוכר יא' ח' לא נעשה אותו הרב' המסקה קיים אם לא שהתנה בלשון הנאי נסור לפי שלפעמים אדם מוכר משלסליו מפני שקץ בהם או לצורך דבר אחר :

ד ודוקא שאמר כן בפירוש בשעת המכירה שלדעת כן הוא מכרו אבל אם מכר פתם ולא פירש בשעת המכירה אף על פי שהיה בלבו שפעו' כך וכך הוא מוכר ואף על פי שנראין הדברים שלא מכר אלא לעשות כך וכך ולא נעשה אינו חוזר שהרי לא פירש ודברים שכלב אינם דברים ואף על פי שקודם מכירה אמ' שהוא מוכר על דעת לעשות כך וכך כיון דבשעת המכירה לא אמר אינו חוזר דכעין נילוי דעת בשעת מעשה דליכא אומדנא דמובח כולו האי בלא נילוי דעת דהרבה פעמים אדם מוכר קרקעותיו ואין ידוע למה היה מוכר מיהו אי איכא אומדנא דמיכת נתבטל המסקה ויש אומרים דבסתנה דברים שכלב הוויין דברים :

ה מי שהקנה לחבירו והתנה עליו על מנת שתתן מקח זה במתנה לפלו' או המכרנו לו אם מכרו אונתנו לאותו פלו' קנה ואם לא קיים תנאו אלא מכרו לאחר או שלא מכרו ולא נתנו בזמן שקבע לו לא קנה וכן המוכר או הלוקח שהתנה שיחזיר לו המסקה בזמן פלוני או כשיתן לו המעות הרי המוכר קיים ויחזיר כמו שהתנה / ואם החזיר לו בעל כרחו אי מיקרי נתינה או חזרה וקיום התנאי ע' ל' ק' :

ו מכר לו קרקע והתנ' המוכר שיחזירנו לו כשיהיו לו מעות הרי זה תנאי נסור שהרי המוכר התנהו לשוכתו וצריך

לבוש עיר שושן הלבנות מן החומימבר

הוא להביא לו שעותיו הוד הטלש שנים כל עת שירצה בכל מקום כיון שהמלוה אינו יכול לכופו שיפדנו אפילו בכלות זמנו לא הוה אלא במסכתא באתר' דמסלק' שכבר כחבנו בלבוש עשרה זהב סימן ק"ג סעיף א' דאפילו אכיל בלא נכית' לא לא הוה אלא אבק ריבית לפיכך כיון דבהוד הטלש שני' בתורת אבק ריבית אכליתו אינו מנכה לו אותם הפירות שאכל הוד הטלש שנים דאבק ריבית אינו יוצא בדוינים אבל אם לא החזיר לו הלוה מעותיו בכלות השלש טענה המלוה אכל פירות אחר כלות השלש שנים מפני שהיה הלוה סובר שנחלטה לו הקרקע והניחו לאכול ושבו נודע לו שלא נחלטה לו הקרקע וכן והביא המעות לפדות צריך להחזיר לו הקרקע ומנכה לו הפירות שאכל אחר שלש שנים ושעמא משום דאילו הפירות שאחר הטלש שנים לאו בתורת אבק ריבית אכילם אלא לפי שהיו סבורים שהמכר קיים ושלו היה אוכל והיה ליה מחילה בשעות והוה ליה כמניה את חבירו ליסול חוץ מרשותו מפני שמכור שהוא שלו ומצא שאינו שלו דלא הוה מחילה הכי נמי הכא וכן הוא הדין בכל דבר שלא קנה משום אסמכתא אף על גב שבא לירו מכה שהיו סבורים שקנה הוה מחילה בטעות וצריך להחזיר ויש חולקין ואמרים דוקא פירות שאכל אחר שלשה צריך להחזיר משום דאית בהו הרחי מחילת בשעות וקצת איסור ריבית כיון שמתחילה בא לירו בתורת הלוואה אבל בשאר ענייני אסמכתא אחר שבאו ליד הקונה קנה ואין צריך להחזיר משום שעמא דמחילה או נתינה בשעות לחוד :

יא הקונה דבר מחבירו והניחו ביד המוכר ונתן לו הלוקח ערבון למוכר ואמר לו אם אני חוזר בו אעזוב ערבונך וכלל לך והמוכר אומר אם אני חוזר בו אעזוב לך הערבון ומכפול לך כנגדו אם הלוקח חוזר בו קנה המוכר הערבון שבידו שכיון שהכל החתירו הוה כאלו אמר לו קנה מעכשיו אם אעזוב בו וכיד שחזר וזכה במה שכדו ואם המוכר חוזר בו מחזיר לו ערבונך ואין מחייבך איתו לכפול ערבונך שמה שאמר אכפול לך כנגדו אינו אלא אסמכתא ואסמכתא לא קניא כמו שכתבתי שעמא לעיל סעיף ש' ויש חולקין וסבירא להו דאפי' אם חזר בו הלוקח לא קנה המוכר אף ע"פ שהוא בידו דהא מ"מ אסמכתא היא ואסמכתא לא קניא אפי' בידו כ"ש אם התפיס ביד שלישי דלא קניא :

יב וכן מי שפרע מקצת חובו והשליש השטר וא"ל לשליש אם לא אתן לו עד יום פלו' הן לו שטר והגיע הזמן ולא נתן לו לא יתן השליש את השטר שאין זה אלא אסמכתא שהיה סבו וסופו בדעתו שיוכל לקיי' חנני' שיתן לו ולא נמר בדעתו להקנות לו שטר מעכשיו לפיכך לא קנה המלוה שטר :

יג וכן כל הנאים שמתנין בני אדם ביניהם אף על פי שהם בעדים ובשטר אם יהיה כך או אם תעשה כך אתן לך מנה או אקנה לך בית זה ואם לא יהיה אלא תעשה כך לא אקנה לך ולא אתן לך אף על פי שעשה או שהיה הדבר לא קנה ואין צריך ליתן או להקנות לו בית זה שכל האומר אם יהיה אם לא יהיה לא נמר והקנה שהיו דעתו עדיין סופכת שמה יהיה ולא נמר להקנות לו ויא' דה' חלוקים יש בדיני אסמכתא הא' שכל מה שהוא בידו אלא שאין בירו לעשותה לברו אלא שיתלו גם ביד אחרים כגון שנתן לו מעות לקנו' לו זיון ואמר לו קנה לי זיון ממקו' פלוני ואם לא תקנה לי תחייב לי בכך וכך שזה אינו תלוי בו לברו דשמה לא ירצו למכור לו במקום פלוני זה היא אסמכתא אפי' אם לא נזים דכיון שהוא בידו קצת אף על פי שגם הוא ביד אחרים הוא סומך בדעתו דמסתמא ימכרו לו כיון דמצוי הוא שדרכס למכור ולא נמר ומקני' הב' המתנה בדבר שיש בידו לברו לעשותה אם לא נזים כגון המקבל שדה מחבירו למחצה ואמר אם אוכיר ולא אעביד לשלם בשיטב והובירה שלא חרשה ולא זרעה לא הוה

אסמכתא אלא דינא הכי מדינא דנרפי דהוה כאלו הפסידו בידים ושמן אותה כמה היתה ראויה לעשות ונתן לו סח שהפסידו ה' אבל אם נזים ואמר אם לא אעביד אשלם אלפי זוזי כיון שיש בידו לעשותה הוא סומך בדעתו דרואי יעשנו הוה אסמכתא דלא נמר ומקני' ואינו משלם אלא מה שהפסיד אבל מה שהפסיד מיהא משלם אע"ג שלא התנה כן כמי שהתנ' דמי כיון דנרפיא מסחר לשלם משום דינא דנרפי' הד' המתנה בדבר שאין בידו כלל וגם לא ביד אחר' כגון המשחק בקוביא וכיוצא בו שאין שום אדם יודע אם ינצח אם לאו אע"ג דזוראי הוא שאחד מהם ירויה בכל מקום אין כאן שום ענין שנוכל לחלות בו הדבר דאדעתא דהכי והכי התנה שנוכל לומר שהיה סבור שיבא לידי כך שהוא ירויה על ידי כך וכך אלא סמך על זיקת הקוביא שהוא אינו סמיכות בדבר אלא במקרה בעלמא ואפילו הכי התנה אמר' ודאי נמר ומקני' מספק מעכשיו ואין זה אסמכתא במה דברים אמורים כששחקין במעות ומעות של שניהם מוכנין ומנחים על הרף דאז הדף והמקום קניו לאותו שירויה כרי לקנות המעות שעליו אבל אם שחקין באמנה אפילו הקנו זה לזה לא מהני שאין זה אלא כפן קניית דברים בעלמא ואין מוציאין מפני מה שהפסידו ויש אמורים אפילו מסר לו בשכון קורם שהחילו לשחוק לא קנה דמיה אין כאן מסכון אין כאן כמו שנתבאר לעיל סימן ק"ן סעיף ז' אבל כשהמעות ומשבון שניה' על הרף ששחקין בו והמקום קניו לסניהם לאותו שירויה לקנות בו המעות מותר לשחוק ואין בו משום נזל אפי' מדרבנן שאין כאן אסמכתא כלל ור"ל כיש חולקין ואוסרין לשחוק בשום ענין ואמרים שעמא מפני שיש בו משום נזל כדבריהם שהוא לוקח מנזון חבירו הנס דרך שחוק והתול שאין דבר כן דכיון שכל א' נוטה להרויח גם היא ניסר ומקנה אם יפסיד דאגב דבעי למקני' נומר ומקני' וקונה המרויח המעות ע"י הרף והמקום שהוא קנה לסניה' וכך כל שנים שהמרו זה עם זה אם קנו מיזו קנה משעם דאגב דבעי למקני' כו' וקנסות שדוכין על סעיף י' ולא מיקרי אסמכתא אלא כשעיקר הדבר חלו בהנאי לעשות או שלא לעשות אבל הנאי טעל כל פני' היא המעש' קיים כגון הסחיי' עצמו להכירו ואומר אם יהיה בחיים יתן לו כד וכך ואם לאו יתן ליורטיו זה לא מיקרי אסמכתא דהא על כל פנים חייב ליתן לו כל כיוצא בזה :

יד כל שקונין מיד ובקניין סודר ואומר קנה מעכשיו אין כאן אסמכתא כלל דהא הקנה לו מיד וקנה כיצד אם לא באתי ככאן ועד שלשים יום קנה בית זה מעכשיו וקני' פירו על זה אם לא בא כחוד הזמן הרי זה קנה וכן כל כיוצא בזה שאילו לא נמר להקנות לו לא הקנותו מעכשיו יא' כיון דמעכשיו קני ע"מ נמי קנה דק' כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דמיו' א' שלא אמרו ע"מ הוה כמעכשיו אלא כע"מ הבא על קיום מעשה וקיים התנאי כמו הרי זה ניטך ע"מ שחתיני לי ר' זו ע"מ שחתיני לי הנייר ע"מ שאתן לך מנה ע"מ שלא הלכתי לבית אביך שכל כיוצא באילו הוא סיחקיים התנאי דהיינו שחתן לו הנייר יהק' זהו ושלם ח' לך לבית אביה ח' וצ' שיתקיי' בכך המעש' כלום שיהיה הגש נט' והקירושין קידושין מעכשיו ע"מ שיתקיים התנאי אבל ע"מ הבא על מניע המעש' כגון שהו' כתנה שלא חנשא ואומר ע"מ אם אנשא אתך לך כך וכך כו' ע"מ כזה אינו כמעכשיו דאדרבה זה נראה דלחייבת עצמה בדרך קנס אם אנשא וכל שאומר דרך קנס לא קנה אפילו כמעכשיו דכיון שאמרים אם אנשא כו' גם ע"מ אינו כאומר מעכשיו אלא כאם כאלו אמרה וכתנאי זה אם אנשא וכיון שנתחייב כלשון אמ' אין כאן מעכשיו ואינו קונה :

טו במה דברים אמורים שצריך קניין ומעכשיו כשקנה בסתם בית דין אבל אם קנו מיד בבית דין חשוב הראוי להפקיע המון

לבוש עיר שושן הלכות מקח וממכר ק"ב

וכשהאחד חוזר בו הרי חבירו שהבייש חנה בקנס ומה לנו
לכתיבת התנאים נראה לי וכן אם המלמד קבל עריו קנס
בשעה ששכרנוהו אם יחזור בו ולא נמצא מלמד אחר מזמן אין
זה אסמכתא לא חשוב נזים כיון שפסידו הב"ה שאין לו מר
שילמד עם בנו והווי כמו אם אוכיר ולא אעכיד דמשרם
במטיב ולא אסמכתא היא :

ען שנים שהרגו ביניהם לקיים דבר אחר ונתנו ערבנות
לקנס שמי שיחזור בו יזכה חבירו בערכו לא יאמר אם
אני חוזר בו אהך לך כך וכך והרי זה לך למטיב על כסו
שאתחייב לך אם אחזור בו דכי האי גונא לא זכה ביוף
המשכונן וכל זמן שאינו חי' לו כלום והרי מנה אין כאן משכונן
אין כאן שאין נופקניו לו ולא זכה בכלום שאין אדם יכול
לשעבד נכסיו במה שלא נתחייב לו דלא הוי אלא קניין דברים
בעלמא דמאי יתיב ליה שיקנה המשכונן אלא צריך להקנות
לו בסודר דלא באסמכתא מעבשיו אובבית דין חשוב כרי
שיתחייב לו מן הדין אם יחזור בו ואי יתן לו החפץ במשכונן
דאי יהול השיעבוד על משכונן כיון שנתחייב לו בקנס אם
יחזור בו או יאמר לו אם אחזור בי הוצהר בנפך החפץ בכך וכך
כמו שאין יקנה החפץ מעבשיו בלא קניין :

ית שטר שנכתב בו אם לא יפרע לזמן פירוני שיתחייב כך
וכך ממון וכתוב בסוף השטר דלא באסמכתא ודלא
בשופי דשטרי' בו' אין לשון זה הכתוב בשטר שפוצא שיד
אסמכתא דהא עינינו רואות דאסמכתא היא ולא קנה וכן
ראוי לזון אע"פ שיש חולקין :

יט נדר ושבועה והקיעת כף מהנו אפילו באסמכתא דרובן
על ידי דאיהם כדכתיב אם יהיה אלקים עשדנו' אם
נהון התן את העם הזה בידו ונפר וכן אם כחכ בשטר שקבל
עליו בח"ח ובש"ד אף על פני שלא אמר כן בפירוש מה
שכתב בשטר כן היינו משום שהוא צוה לכתוב שטר מעליה
והווי כמו שקבלו עליו ונבנו שכתבתו לעיל סעיף ט' נבי כתוב
בו בית דין חשוב והווי כמו הודאת כ"ד דכמה עדים דמי
וכן אם נדר לצדקה או להקדש אזהר דבר באסמכתא קונה
דאמירה לגבוה כמסדה מעליה לדיוט דמי אין זה
אסמכתא :

ך המחייב עצמו לחבירו דבר שאינו חייב לו בלא תנאי אף
ע"פ שלא היה חייב לו כלום אינו דומה לאסמכתא והייב
דבאסמכתא הוא תולה הענין בדבר אחר ולא נאמר ומקנה
דשמי יתקיים אותו הענין אבל הכא הא חייב עצמו מעבשיו
בלא שום תנאי והרי נכר ומקני וקנה :

כא חייב עצמו בדבר שאינו קצוב כגון הריני חייב לזון
אוחך או לכסות אוחך להרמב"ם אע"פ שקנו מידו לא
משמע ענד דכיון שאין קצבה לכמה משמע ענד לא נטר ומקנה
ואע"ג נבגי המקבל עליו לזון בת אשתו חמה שנים קיימ' לן
שחייב לזונה כמו שנכתבאר בלבו' הבין ואינן סי' ק"ד שאני
התם שזוסק כן בשע' נישואין ודומה לדברים הנקנין באמירה
כלומר דאנב חבת הנישואין נטר ומקנה אבל הכא לא נטר
ומקנה זהו דעת הרמב"ם וכל האחרונים חלקו עליו וע"ל סי'
ס' סעיפים ב' :

רח מקח שנעשה בצד איסור ובו סעיף אחד :

א מקח שנעש' באיסור כגון שהוסיף בשווי המקח בשביל
המתנות המעות או שפסק על הפירות קוד' שיצא השער
וגם לא היה לו למוכר ונתקיים המקח בקניין או כאח' מסאר
חדרכי ההקנאות המקח קיים ואין אחר מהם יכול לבטל
המקח לומר מעם שבאיסור נעשה אין המקח מקח אלא
מכיון שקנו באחד מדרכי ההקנאות המקח קיים והריבית
שבו אם כבר קבלו המוכר אין מוציאין אותו מידו שאין זה
בא ב' א' ז' ריבית

ממון קנו אפילו בלא מעבשיו והוא שיתפס זכויותיו בכ"ד והוא
שלא יהיה אנוס כיצד דתפיש שטריו או שוכרו בכ"ד וקנו מידו
שאם לא יבא ביום פלוני יתן שטר זה לבעל דינו והניע היום
ולא בא הרי אילו נהני' והוא שיהיה הקניין בכ"ד חשוב ואם
עכבו נהר או חולי לא יתנו דהא אנוס הוא שלא היה יכול לבא
וכן כל כיוצא בזה וחסלו' מן זה על' בסיומן נ"ד וי"א אף ע"ג
דלא התפיש זכויותיו מהני הואיל וקנו ממנו בבית דין חשוב
הראויים להפקיע ממון וכתב הר"ם דהכי נהני עלמא וב"ד
חשוב מיקרי לענין זה כל ע' דבקיאי בדיני אסמכתא דהיינו
שידעו החולקים שיש בין היכא דנזים או לא נזים ובין היכא
שיש בידו לעשות מה שקבל עליו או אין בידו לעשות וכיון
דבקיאי בדיני אסמכתא והקנה שלא יהא כאסמכתא קנח
משום הפקר בית ד' הפקרו' וי' שאין צריך לכ"ד חשוב כל כך
אלא כ"ד החשוב שבעיר סני כדכתיב או אל השופט אשר יהיה
בימים ההם אין לך אלא שופט שבימך או הסומחה לרכוס
בדורו אע"פ שאין שמך שזרו גם כן שופט שבימך ואם כתוב
בשטר שקנו ממנו בכ"ד חשוב אע"פ שלא צוה כן וגם לא היה
כ"ד חשוב אלא שצוה לכתוב שטר טוב המועיל מהני כאילו
פירש והווי כמו הורה שקנה בכ"ד חשוב או שקבל עליו כ"ד זה
ככ"ד חשוב והודאות בעל דין כמאה עדים דמי וע"ל סיומן ס"א
סעיף ה' י' א"א וטלשו' משכונות זה כנגד זה במשפטי
הגוים ובשטרותיהן קנו אפי' באסמכתא משום דינא דמלכותא
דינא וע"ל סיומן ס"ח :

ען חכמי ספרד כשהו' רוצים להקנות באסמכתא היו עושין
כך קניין מזה שהוא חייב לחבירו ק' זהובים ואח' שחייב
עצמו קניין מבעל חובו שכל זמן שיהיה כך או שיעשה כך הרי
דחייב זה מהול לו מעבשיו ואם לא יהיה כך או לא יעשה כך
הריני הובעו בממין שחייב עצמו ועל דרך זה היו עושין בכל
התנאי שבין אדם לאדם בשידוכי' ובכל הדברי' הרומזין להם
וכן ראוי להזכיר כי דרך זה מהני ומועיל בכל דבר וכל ענין יותר
מכל הקניינים המבטלים האסמכתא מפני שכשהאסמכתא
היא בניין שיאמר אם לא אעשה כך וכך אהך לך כך וכך אף
על פ' שקנו ממנו בכל חוקף הקניינים במעבשיו ובבית דין
חשוב ובמפיש זכויותיו וכיוצא בהן אין כאן דבר שחל עליו
הקניין ואין שייך קניין אלא בדבר מיוחד שחול עליו הקניין
ולפיכך כשהו' רוצין להקנות דבר באסמכתא והיו רוצין לאדם
הענין רצו לייחד דבר מה כרי שחול עליו הקניין שיחל לו
אותו דבר אם לא יעשה כך וכך או לא יהיה כך וכך ולפי שהו'
צדיק לייחד דבר שחל לו ולפעמים לא היה מזדמן להם דבר
לייחד ומטבע לא יכול לייחול הקנה' שאין מסב' נקב' בחליפין
כמו שנתבאר לעיל בדיני חליפין ודרך רוב העולם לקנוס
עצמם בכך וכך סך מעו' לכך היו קונין מזה שהוא חי' לזה כך
וכך מעות והוא מתחייב בכך כמו שנכתבאר לעיל סי' ואת"כ היו
קונין מן הבעל חוב שאם זה יעשה כך או יהיה כך שהו' מחול
לו חובו זה מעבשיו והרי חל זה הקניין על זה החוב מעבשיו
שהוא מחול אם יעשה כך או יהיה כך ואם לא יעשה הרי החוב
בתוקפו ויש מקומות שנהנו לכהו' ב' שטרי' חובו' גמורין ונתתין
שניהם לטלשו' ואיזה צד שיעבור יתן שני השטרות לכשגדרו
וקנס שיעשין בשידוכין לקנוס החזור בו לא הווי אסמכתא ואפי'
בלא מעבשיו חייבים בקנס כי כו' ה' שיתחייב החוזר בו
בקנס בדמי הובסת שבייש את חבירו והווי כמו אם איכיר לא
אעביר אשלים במישבא וכן המנהג פשוט בגלילות אלוסיהו'
קניין צריך דבלא קניין אין הדבר מתפרסם כל כך וגם לא
סמכי אדרכי כל כך שאין מאמינין זה לזה בלא קניין ואין
כאן בשת וכן נהנין ומשפעם זה דמסקינ' הכא דמשום דמי
הבושת זכה בו נראה לו דמי' שנעשה הקניין מתחייבי בקנס
אף על פ' שלא נכתבו עדיין התנאים ואף על פ' שאחד מוחה
לכתוב התנאים אינו כלום דהא על ידי הקניין יוצא הקול

לבוש עיר שושן הלכות בקה וממבר

לחייב את עצמו לתת לו דבר זה כשיבא לירושלם כמו שנחבא לעיל סימן ס' סעיף ו' מי שמקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם עם דבר שבא לעולם יש אומרים דמי לקני את החסד שיחבא לקמן סימן ר"י אם נשבע לקיים המקח אע"פ שלא בא לעולם צריך לקיים שבועתו כדלעיל סי' ר"ז סעיף י"ב וסימן ע"ג סעיף ח' ומיהו אין החפץ נקנה בקניין זה ולכן אם לא נטבל לכופ אוהו שיקיים שבועתו כגון שמת אין אותו החפץ משועבר לזה שאין הקניין כלום וכן הדין אם סאל על שבועתו אע"פ שהוא חי אין צריך ליתנו לזה וכשם שאין אדם יכול להקנות דבר שלא בא לעולם כך אינו יכול למחול דבר שלא בא לעולם :

ה דבר שבא לעול' אלא שאינו ברשותו דינו כדבר שלא בא לעולם ולא קנה וכל א' מהם יכול לחזור בו ועל ס' ר"א מ"א אם טרח המוכר וקנה הדבר שמכר ובא לידו צריך לקיים מקחו דוודאי ארעא דהכי טרח וקנה כדי דליקום בהימנותיה לפיכך קנאו זה בקנייתו של זה :

ו הפוסק על שער שבשוק ויצא השער וקבל הדמים ולא היה המין שפסק עליו ברשות מוכר חייב לקנותה וליתן ללוקח מה שפסק ואם חזר בו ולא הקנה לו באחד מדרכי ההקנאה מקבל מי שפרע אבל אם פסק עמו עד שראו יצא השער שהמקנה נעשה באיסור כמו שנחבא בלבוש ע"ז סימן קע"ה סעיף א' ולא הקנה לו בקניין כל א' חוזר בו ואין צריך לקבל מי שפרע :

ז כשם שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כך אין אדם משיר דבר שלא בא לעול' כיצד מבר שדה לראובן ושירר בפירותיו לשמעון דבר ידוע בכל שנה לא קנה שמעון כלום מהפירות לפי ששיר לודבר שלא היה בעולם והטדה עם הפירות הכל לראובן אבל אם שיר מהפירות לעצמו מהני משום דאמר' כל לעצמו בעין יפה שיר ורואין כאילו שיר לו מקום הפירות לפירותיו והיו כמו אילן לפירותיו דלעיל סעיף ג' אע"פ שלא אמר כי בפירוש כל לגבי עצמו הוי סתמא כפירוש ואפי' אם מבר הילוקה שדה זה לאחר חלקו של זה המוכר אינו יכול למכור וצריך ליתן לו כל מה ששיר לעצמו ואם אמר הריני משיר לעצמי כל זמן ששדה זו בידך ומכרה לאחר כשמכר לאחר פקע כחו של מוכר ראשון וקנאה הילוקה השני כולה ואפילו אם חזר הילוקה הראשון וקנאה מן הילוקה השני מקנאה ממנו אינו נותן למוכר ראשון כלום דמה מבר השני לראשון כל זכות שהיה לו בו ואם מת המוכר הראשון אפי' מת בעוד שדה זו ביד הילוקה הראשון אין לבני מלוס אפי' פירש לי הריני משיר לי ולירשי אבל בשלא פיר' כיון שאין לו אלא משו' דאמר' בעין יפה שיר לא מהני אלא לו ולא לירשיו י"א והיינו דווקא כשאינו ששיר דבר מסוין דאזלא הווי רק כתנאי בעלמא ולכן אין מפרשין רק לו ולא לירשי אבל אם שיר לעצמו דבר מסויים כגון מבר בית ואמר ע"מ שדיוטא אחת שלי גם בניו אחריו יורשין זכותו :

ח ואף על פי שצריך ליתן לו הפירות ששיר אם לא נתנם לו אין המקח מתבטל בכך שלא הלה קיום המקח בכך אבל אם אמר בלשון תנאי על מנת שהתן לי או לפלוני מהפירות כך וכך בכל זמנה אז קיום המקח הלוי בו כיון שכן התנה ואם לא יתן כמו שהתנה המקח בטל דאף על גב דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מכל מקום יכול להתנות על דבר שלא בא לעולם וכן יכול לסלק עצמו וכחו מדבר שלא בא לעולם הואיל ועדיין לא זכה בו נקל הוא לסלק ממנו עיין בלבוש הבין וארגמן סימן צ"ב יש אומרים אף על גב דאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מכל מקום אם רוצה הוא לקנות יכול גם כן להקנות דאגב דבעי למקני נמר ומקניו לפיכך שנים שמצפים לקבל מהנה מאחר והקני זה לזה

ריבית קצוצה שיוצא בדיונין אלא אבק ריבית וסיהו הילוקה יכול לחזור שלא ליקחנו בשער היוקר אלא בשער הזול שהרי מהחילה לא ירד אלא על שער הזול בדרך הפוסק על הפירות קודם שיוצא השער אלא שעשאו באיסור לפיכך אין לכופו להיבדו בקי' המקח ולישול פחוה ממה שהיה בדעתו לפסק / ואין הילוק בזה בין מקח או מתנה או מחילה או שאר דברים כולם אע"פ שנעשו באיסור העניין קיים וכן אם נשבע או נדר שלא למכור ועבר ומכר המכר קיים אע"פ שעבר על שבועתו ועל נדרו :

הט המקנה דבר שאינו מסויים או שלא בא לעולם ובו י' סעיפים :

א המקנה לחבירו דבר שאינו מסויים אם היה מינו ידוע אף ע"פ שאין מדהומושקלו ידוע הרי זה קנה ואם אין מינו ידוע לא קנה דלא סמכא דעתיה כיצד האו' לחבירו ערימה זו של חשין אני מוכר לך בכך וכך מרהף זה של יין אני מוכר לך בכך וכך שק של האנים אני מוכר לך בכך וכך אע"פ שאין סדת הערימה ידוע ולא מיניין הקנקנים יין ולא משקל החאני' ידועים הרי זה מסכרו קיים אף על פי שנמצא חסר או יתר על האומד שהיה בדעתם מ"ס המקח חל על מה שהוא יהיה מה שהיה ויש להם כפי השער שבשוק :

ב אבל האומר להבירו כל מה שיש בבית זה אני מוכר לך בדרך וכך או כל מה שיש בשוק זה אני מוכר לך בכך וכך ורצה הילוקה משך אין כאן קניין דלא כמכר דעתיה של לוקח שהרי אינו יודע מה שיש בו אם תבן או זהב ואין זה אלא כמשחק בקביא דלא קנה וכן כל כיוצא בזה ויא' דה"ה בשנים שהחליפו זה עם זה סתם על כל אשר להם דלא קנו דלא סמכו דעתיהו ועיין לקמן סוף סימן רמ"א סעיף ד' :

ג המוכר לחבירו בעשרה דינרים חשין ולא פירש כמה סאה מוכר לו נותן בשער שבשוק כמו ש"היה בשעת המכירה דמסתמא היתה דעתו על שער שבשוק וכל החוזר בו אחר נתינת הדמים ולא רצה כשער שהיה בשעת נתינת המעות מקבל מי שפרע :

ד אין אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם שאין כאן דבר שיחול עליו הקניין ואין חילוק בין במכר בין במתנת בריא בין במתנת שכיב טרע כיצד האומר לחבירו מה שהוציא שדה זו מכור לך מה שיוצא אילן זה נתון לך תנומת שתלד בהסמוך לפלגני או שאמר מה שתלד פירתי או שפחתי מכור לך או נתון לך לא אמר כלום שהרי הדבר הנקנה אינו בעולם ואפילו היתה הפרה או השפחה מעוברת לא קנה כלום ויכול לחזור בו אפי' אחר שתלד הפרה או השפחה ואחר שנדלו פירות האילן וכא לעולם מיהו אם קדם הילוקה והש"ה הדבר שקנה אין מוציאין אותו מידו דלענין זה מהני הקניין הראשון שאם תפס לא מפק' סיני' ובפיר' נמי דווקא כשקנה אותה קודם שחנשו אבל לאחר שחנשו מיקרו בא לעולם וקנה דווקא שקנה מה שיוצא השד' או האילן או מה שתלד הפרה או השפחה כמו שאמרנו אבל אם מכר האילן לפירותיו או הפרה והשפחה לעובריהם קנה מיד גוף האילן לפירותיו וגוף הפרה או השפחה לולדה ואין א' מהם יכול לחזור בו / המקנה לחבירו דמיניין לכשימכר היין מיקרו דבר שלא בא לעולם יש אומרים דכל זה מיידי במקנה לו סתם אבל אם בפירוש לכשיהיה בעולם הוא מקנה לו קנה אע"פ שעכשו אינו בעולם ויש הולקין גם בזה / יש אומרים אף על גב דאין אדם יכול להקנות דבר שלא בא לעולם מכל מקום יכול לשעברו בקניה שיעבר ויש הולקין והכי מסתבא שהרי גם השיעבוד אין לו מנוס עתה בשעה שיגביד הילוק' עליו אבל הוא יכול

לבוש עיר שושן הלכות מקח וממכר חבג

כאלו בא לידו וממכרו קיים משום כבוד מורישו ואין מדקדקין אם מוכר יותר מעט דבכולו קיים ואם לא מצא למכור מעט מוכר בכדי שיעור שמוצא למכור דכל זה בכלל כבוד אביו הוא וכן צייד עני שאין לו מה יאכל ואמר מה שתעלה מצודתי היום מן היום מכור לך ממכרו קיים כדו חיו :

ג היה אביו נושה למות ולא היה לו צרכי קבור' ומכר לאחר לצרכי קבורה וא"ל מה שאירש מאבא היום מכור לך בנך וכך ומת הבן נחיו האב ואח"כ סח האב כן הבן מוצ' מיד הלוקחות ואפי' הדמים שקיבל אביו מחילק' אינו צריך להחזיר שהרי אביו מכר וקבל הדמים במה שלא בא עדיין לרשותו והנכסים עדיין ברשות האב וזה בן הבן כא ויורש מבח אבי אביו כמו שיחבאר בהלכות נחלה .

ד ממה שאמרנו בסעיף הקוד' שבן הבן בא מכח אבי אביו למדו קצח מרבוותא שאם ראוהו לוח מיעקב אביו ואח"כ מכר ראוהו נכסיו לאחרים ומהו ראוהו ויעקב וירש הנדן בן ראוהו השטר חוב מיעקב כיון שיעקב היה יכול לטרוף נכסי ראוהו בנו מן הקנינים בחובו משיש דשטר קודם ה"יכו' הנודק להוציא הנכסים שמוכר אביו מיד הלוקחות בלא דמים מחמת חוב של יעקב אבי אביו שהרי הוא בא בחב' ו"א דלא דמי דהתם מכירתו מתחילה לא היה ככירה דשלא כדון מכר שהנכס' היו של אביו ולא שלו ולכך בא בנו וירש נכסי אבי אביו מכח אבי אביו ואין צריך להחזיר דמים מחמ' אביו אבל הכא ראוהו אבי הנדן מכר נכסיו שלא כדון ה"א יבא בנו ויטרפס מיד הלוקחות בלא דמים ע"י השיעור שהיה לאבי אביו עליהם זה לא מסתבר וכן נראה :

ה הכותב נכסיו לבנו או לאחר אחר מותו הרינוף הקרקע הוא של המקבל מזמן השטר והפירות לאב עד שימות ואין המקבל יכול למכור הפירות כל זמן שהגותה קיים אלא יכול למכר' מהיום ולאחר מיתת הגותה פירש שיזכה הלוקח בגוף הקרקע מיד ובפירו' יזכה בהם אחרי מיתת הגותה כשימו' הגותה וזה בהן הלוקח אפי' סח המקבל בחיי גותה שאין כאן מקנה דש' כל כ"ח שהנוף שלו היה דק'ל דקניין פירו' שנשאר לאב לאו כקניין הגוף דמי :

ו מי שנחזק קרק' לחבירו ונתן לו אנכה מעו' או שא"מ שלילין קנה אפי' לא היו צבורין על גבה מיהו צריך שיהיו המעות או הפסולטין ברשותו באותו פעם שמקנה לו ואינו דומה למחיל' עצמו לחבירו בחוב שחייב לשלם לו אפי' אינו ברשותו דהתם שיעב' גופו לזה אבל הכא מקנה לו אותו דכיון שאינו ברשותו אינו יכול להקנותו אפילו באנב לפיכך כשזה תובעו צריך להביא ראיה שהיו המעות או הפסולטין שהקנה לו ברשותו באותה שעה ועל ס' סעיף ו' :

ז מי שהיה לו פקדון ביד אחר יכול להקנותו לאחר בין במכר בין במתן לפי שהפקדון ברש' בעליו הוא ככל מקום שהוא והרי הוא מסתמא בחזקת שהוא קיים אבל אם זה שהפקדן אצלו כבר בו שוב אין בעל הפקדון יכול להקנותו שזה אינו נקרא ברשותו שהרי הוא כמו שאבד כיון שזה כבר בו אבל מי שיש לו מלוה על אחר אינו יכול להקנותו לאחר דהואיל ומלוה להוציא נהנה הרי אינה בעולם ואין אדם יכול להקנותה אלא במעמד שלשהו כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ו וסימן קכ"ו . ואם היה מלוה בשטר מקנה את השטר בכתיבה ומסירה שהרי יש כאן דבר הנמסר לקני' כו' השעבד' ראוהו לוח פשמעון ועשה לו שטר מכירה על שדרו מעכשיו בלא הנאי והשלישו ביד לוי שאם לא יפרע לו לזמן יתן לו השטר לשמעון וקודם שהגיע הזמן מכר שמעון השטר ליהודא וכשהגיע הזמן לא פרע ראוהו לשמעון ונתן לו לשמעון השטר שבידו מכירת שמעון קיימא אף על פי שהיה קודם הזמן מ"ס הא כשנמס' השטר לידו לבסוף קנה השדה למפרע וכדון מכר את שלו :

לזה שלכל מי מהם שיתן מתנה שיחלוקו ביניהם קנו וחולקין ועל סימן קע"ו סעיף ב' :

ט מכר או נתן דקל לא' ופירותיו לאחר הרי לא שירר מקום הפירו' אלא הפירו' והפירות אינם בעולם לפיכך הראשון קנה דקל ופירותיו והשני לא קנה כלום :

י אמר לאח' קנה דקל זה חוץ מפירותיו הרי שירר לעצמו וכבר אמרנו דכל לבנו עצמו משייר בעין יפה לפיכך אמרנו ששירר לעצמו גם מקום הפירות שהם הענפים ולא הקנה ללוקח אלא הגזע לאח' שיכשו הענפים ואין ללוקח אלא הגזע לכשייבש :

רי המקנה לעובר שלו או לאחר ובנו סעיפים:

א כשם שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעול' כמו שכתבנו בחי' הקודם כך אין אדם מקנ' דבר לדבר שלא בא לעולם בגוף המזכה דבר לעובר שבבטן האשה לא קנה העובר דכיון שאינו בעולם לא נפר והקנה לו ואפילו שהוכר העובר חשוב לדבר שלא בא לעולם ולא קנה מה שמזכין לו ואפילו אמר המזכה לכשילד יזכה לא קנה בד' כשמצכה לעובר של אחר אבל המזכה לבנו אפי' לא אמר לכשילד קנה דרעתו של אדם קרובה אצל בנו ונפר והקלה לו בכל לבו והוא שחיה אשהו כבר מעוברת בטעת המחנה דאז יש לו קירוב הדעת לעובר אבל המזכה לעובר בנו כמזכה לאחר דמי שאין דעתו קרובה לו כל כך וישא אומרים דהא דאמרנו המזכה לעובר שלו קנה היינו דווקא בש"מ דמהודק שדעתו של אדם קרובה אצל בנו חשבו כש"מ שמה חשיף דעתו עליו אם ידע שלא יתקיימו דבריו לכך הקנו שקנה העובר אבל בכרי לא קנו ועל ס' רנ"ג .

ב ודווקא במזכה לעובר שלו שכבר נתעברה אשתו אבל האומר לאשתו קודם שנתעברה נכסי לבנים שתלרו אינו בלום ואם לאחר שאמר לה כך אמר לאחר מכניו קני את כחי מיני' וכן המקנה מקצה נכסיו לכהמה וחזר ואמר לחבירו קני את כברי' זו לא קנה דה"ק כשם שהבני' או הכהמ' אינם קנינים כך את לא הקנה :

ג אבל האומר לחבירו קנה נכסי או חפץ זה אתה ובהמה זו או אתה ועובר זה אף על גב דבהמה והעובר לא קנו הוא קנה מחצה שלו דהכי קאמר קנה את מחצה ובהמה או עובר מחצה ולא תלה קניני' זה בזה אלא כל אחד בפני עצמו וקנה' המקנה דבר למת כל שהוא לצורך קבורתו או כבירו קנה דאף על גב דמת הוא יש לו קנייה מדאסרה תורה בהנאה כל דבר המיוחדים למת כדאיתא בלבוש עטרת זהב סימן שס"ט :

ריא דין דבר שאינו ברשותו והכותב נכסיו לבנו לאחר מותו ובנו סעיפים :

א דבר שאינו ברשותו של מקנה הרי הוא כדבר שלא בא לעולם ואינו יכול להקנותו אע"פ שמצפה שלבסוף יבא לרשותו כיצד האומר מה שאירש מאבא או משאר מורישיו מכו' לך מה שחלה מצודתי מהים נחון לך' שד' זו לבשאקח' קנויה לך לא אמר כלום ויש אומרים דווק' בסתם לא קנה אבל אם פירש ואמר שדה זו לבשאקח' וכך אם אמר שדה זו כשאוירשנה מאבא או משאר מורישיו מכור לך קנה ועל סימן ר"ט סעיף ה' :

ב מי שהיה מורישו גוסס ונטה למות ורצה למכר' מנכסיו מעט כדו להוציא הדמים בצרכי קבורה הואיל והבן עני ואם ימהין עד שימות וימכור וישא חמת ויתבזה הקנו אומים שאם מכר ואמר מה שאירש מאבי היום מכור לך הוי

ריב דין מקנה דירת בית או חצירו או מקדיש דבר שלא בא לעולם וכו' סעי' :

כמו שיחבאר בסיומן ש' בנה :
ז דין ההקדש ודין הנדרים ודין העניים אינו כדון ההדיוט
בקנייתו שאלו אמ' אדם כל מה שהלך בהמהו יהי' הקדש
לכדק הבית או יהיה אסור עליו או אתננו לצדקה לעניים אע"פ
שאינו מקדש לפי שאינו בעולם ואין אדם מקדיש דבר שאינו
ברשותו כדלפי' מקראי בסבואר בלבוש ע"ז וכ"ש דבר שאינו
בעולם שאינו יכול להקדיש ומ"מ הרי זה חי' לקיים דבריו שנ'
ככל היוצא מפיו יעשה והוא יל והדבר כן הוא אם צוה אדם
כשהוא ש"ס ואמר כל מה שיצא אילן זה לעניים או שבר כל
הבית הזה לעניים ונתן לעניים שכיון שאם היה הוא חי היה
צריך ליהן משום כל היוצא מפיו יעשה והורשו שכעור ושהקני
היו כאלו נדרו הם בעצמ' וחיובים לקיים מה שאמר המוריש
וי' א' שאפילו הוא בעצמו אין צריך לקיים כיון שלא רי' בעולם
ואין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם כל דבריו בשלים אצ"כ
אומר כשתלך בהמתי או לכשיצא אילן זה פירות או לכשיבא
חוב זה לידי אהננו להקדש אאלעניים חייב לקיים דבריו
ממעט נדר משו' כל היוצא מפיו יעשה ודוק אם הנדר קיים
אבל אם כבר מת אינו כלום שהרי אינו באן שוקיים נדרו
וכת' מורי מהרמ"א ז"ל וסבר' האחרון היא עיקרן ראו להורות
ועל סימן רכ"א סעיף ב' ואם נשבע לקיים המקח על סימן
ר"ש סעיף ג' :

ח קנה קרקע אבעהא שיעשהו הקדש ולא הוציא מפיו
ואחר שקנאו נסך ולא רצה להקדישו י' אומרים
דכיון שנמר בלבו לעשותו הקדש או ליתנו לצדקה חייב ליהן
מדבתיב כל נדיב לב עולוה משמע אפילו לא נדכו אלא בלב
הרי הוא עולה ויש אומרים אף על גב דגבי קדשים חביב נדיב
לב הא אפריגין בנסרה חולין מקדשים לא ילפינן והארינא
כל הקדש דידן אין לו אלא דין חולין שאין עתה הקדש רבדק
הבית שאינו אלא לצדקה הלכך כל שלא הוציא בשפתיו אינו
כלום דהכיים שבלב אינן דברים וכהו מורי מהרמ"א ז"ל
ויש להחמיר כסברא ראשונה ועיין בלבוש ע"ז סוף סימן
רנ"ח :

ט וכן אם אמר קרקע זו לכשאקנ' יהיה הקדש אינו כלום
שאין אדם מקדיש דבר שרא בא לעולם אבל אם אמר
שלבשאקנה אקדישנא או אהגנה להקדש הו עריו נהך וצריך
לקיים נדרו :

ריב פירות כורת ופירות שובך באיזה עניין יקנה וכו' ב' סעיפים :

א אע"ג דבמכר פירות דקל או שדה אמרי' דלא קנה דכיון
שלא הזכיר שמקנה לו אלא הפירו' והפירות אינם בעולם
ואין אדם מקנ' לחבירו דבר שלא בא לעולם ולא אמר' מסתמא
הקנה לו הרקל והשדה לפירותיו מ"מ המוכר פירות שובך או
פירות כוורת לחבירו קנה דאע"ג דלא הזכיר שמקנה לו אלא
הפירות אמרי' מסתמא הקנה לו גם השובך לפירותיו והכוורת
לרבוש דלא דמי לדקל ושד' דקל ושדה חשובין ואין כסלים
לגבי פירותיה וכיון שלא הזכיר הדקל והשדה שמקנה אותה
לו בפירוש אינו מקנינו לו מסתמא אבל שובך וכוורת אינם
חשובים ושפלים הם לגבי פירותיהם אף ע"ג שלא הזכיר אלא
הפירות מסתמא גם השובך והכוורת הקנה לו לפירותיהם
והיו סהמו פירות דשכך וכתרת כפי' דשדה ודקל לפירותיהם
וכן המוכר דגים של אמת המים אף על גב שלא הקנה לו
אלא הדגים קנה אף על גב שהדגים עדיין לא באו לעולם
הוה ליה כמי שאמר המים מכורים לך לדגיהם שהמ' שפלים
לגבי דגים :

ב הביצי והאפרוחי שהם עתה בשבג' אע"פ שהם בשופכו
ושוככו הוא כתצירו אפ"ה בעל השבג' בעצמו לא קנה
אותה

א אין אדם מקנה לאחר לא במכר ולא במתנה אלא דבר
שיש בו ממש שיחול עליו הקניין אבל דבר שאין בו
ממש אין הקניין נתפש בו כיצד כגון אין אדם מקנה לחבירו
דיח החפוח ולא טעם הדבש ולא עין הכדולח וכה"ג לפיכך
המקנה לחבירו אכילת פירות דקל זה או דורה בית זה לא קנה
שהאכילה או הדירה הם דברים שאינה בהן ממש טפירוש
אכילה הוא טבוסס ואוכל ומה מקנה לו וכן הדירה פירושו
האור שדרון כתוכו שהוא אין בו ממש לפיכך לא קנה עד
שיקנ' לו גוף בית זה לדור בתוכו וגוף אילן זה לאכול פירותיו
וצריך לקבוע לו זמן כמה ידור בתוכו או כמה זמן יאכל ממנו
שאם לא קצב לזמן אפילו אמר בית זה לדור בתוככו יוכל
לזמ' שלא היה כוונתו רק שעתא אתה נראה לי ודוקא
שאמר כן אבל שטר שכתוב בו שראובן נתן לטעמן לדור
בביתו וקנה ממנו הואיל וכתב הקניין אתר הנתנה הקניין
לשנויי אמי ואמרינן יפה כחו בקניין וישלפרש השטר שקנה
ממנו בעניין האועיל והקנה לו גוף הבית לדור בו וכל שכן
אם החצירו הקניין למשה בשטר דודאי לפי כח ההגו וקנו
ממנו בעניין המועיל אבל אם לא כתוב בשטר רק וקנו ממנו
שנותן לו לדור בביתו אינו כלום דאז עיקר הקניין קאי על
הדירה ואין בדירה ממש וכן שטר שלא כתוב בו קניין פירות
כראוי רק כתוב בו שנתן לוכח ליקח הפירות כתיקון חכמים
כיון שהודה שהקנה לו כתיקון חכמים יש לפרשו שהקנה לו
בכל עניין המועיל :

ב המוכר לחבירו אור חורבתו ואור חצירו כגון שהיה
לחבירו כותל סמוך לחצירו או לחורבתו והקנה לו
אור חצירו או חורבתו להכניס בו זיזין לאו כלום הוא דהא
האור אין בו ממש ולא קנה אצ"כ הקנה לו חצירו להכניס בו
זיזין וכן כל יוצא כזה :

ג אבל אם מכר לא בית ואילן וחורבה ופצר ושייר לעצמו
דירת הבית ואכילת הפירות ואור החורבה ואור החצר
מהני דהוי כאילו פירש ששייר לעצמו מקום דכל לגבי עצמו
בעינן יפה משייר גדלעיל ס"ר ש' סעיף ז' ואפ"ל הזכיר שזיר
בחצר כלל אלא מכר לו בית ואמר לו ע"מ שדיושא העליונה
שלי אמרי' בעינן יפה שזיר ושייר לו מקום בחצר להוציא לשם
זיזין מהדיושא לחצר :

ד המוכר גוף הקרקע לזמן קצוב הרי זה מכירה ומשחמט
בה הלוקח כגוף הקרקע כחפצו ואוכל פירותיה כל זמן
המכירה ובכליות הזמן תחזיר הקרקע לבעלים ומה הפרטיש
כין המוכר קרקע לזמן קצוב ובין המקנה אותה לפירותיה
שקונה לפירו' אינו רשאי לשנות צורת הקרקע ולא יבנה ולא
יהרוס בה אבל הקונה אותה לזמן קצוב הוא כונה והורס
ועושה בה בכל זמן הקצוב לו כסו שעושה הקונה קניין עולם
לעולם :

ה ומה הפרש' ש' בין המוכר שדה זו לפירותיה ובין המוכר
פירות שדה על לחבירו אחר שבאו לעולם המוכר פירות
השדה אין ללוקח להשתמש בשדה זו כלל אפילו ליכנס בה
אלא בשעת הוצאות הפירות ובעל השדה יכול להשתמש בה
בחפצו שהרי לא מכר אלא הפירו' אבל המוכר שדה לפירותיה
מכר גוף השדה לפירותיו ואין בעל השדה יכול ליכנס בה אלא
מדיקת הלוקח והלוקח יכול להשתמש בה בחפצו שהגוף הוא
שלו :

ו ומה הפרטיש' בין הקונה שדה זו לפירותיה ובין
השכר שדה מחבירו הקונה שדה לפירותיה יוכל
לנושעה או לזוועת כל זמן שרצה שהרי לכך קנשה ואם
יצאה יכול גם כן להחזירה דהרטום בידו אבל השוכר אינו כן

לבוש עיר שושן הלכות מקח וממכר קבר

בזכונת אילון בלום ויש חולקין ואומרים אפילו אם כתב לו ולא שיריהו כו' אין אילו בכלל ואינם נמכרים עמו ומ"מ צריך המוכר לקנות לו דרך מהלוקח כדי ליכנס להכרז זה או לדות זה ששיר לעצמו ואם אמר לו אני מוכר לך זה הבית חוץ מהכרז או הוות אינו צריך להקנותו לו דרך דודאי גם דרך שיר לעצמו בהנאי זה ועל ס' ה' / וכן המוכר כור או דות בלבד אין הלוקח צריך לקנות לו דרך דודאי מסתמא לא קנה כור או דות בלא דרך דלכה היא לו אלא נכנס להודך ביהו של מוכר עד הכרז הדות וממלא וסואב כפי צרכו בד"א שאין לו ללוקח דרך אחר לבא הנה לכור אולדות חוץ מזה אבל אם יש לו דרך אחר אין לו דרך ביהו של מוכר :

ג המוכר בית לחכירו אע"פ שכתב לו הריני מקנה לך עימקו ורומו צריך לכהוב לו גם כן קנה מהקרקע סך הההום עד רום הקרקע שאם לא הזכיר העומק והרום כלל אינם נמכרים כלל בכלל בית סתם ואם כתב הריני מקנה לך עימקו ורומו לבד הרי קנה הרום שהוא האויר בלבד לבנות בו והעומק שהוא עובי נוף הארץ לחפור תחת הקרקע והבית אם ירצה אבל לא קנה הבניינים שבמעמקם ושכאור אבל אם כתב לו מהקרקע מן התהום עד רום הקרקע לשון זה הכולל הכל קנה המור והדוח שבקווי הקרקע וכל המעזי כו' והמחילות שבין המעזיבות למעלה ונס את הנג אע"פ שיש לו גובה י' ורוחב ד' אבל כל שאינו רוחב ארבע ונוכה עשרה ככלל בית הוא בלא עומק אחר ואפ"ל לא כתב ליה עומקא ורומא קנה הנג וכל אילו :

ד אם לא כתב לו עימק ורום כלל אלא מכר הבית סתם אין לו באויר שעל נג רבית ולא לכשה בקרקע כלום בין מכר לו בית בין מכר לו חצר שלא קנה אלא עד ראש כותלי דחצר ואם בא להגביה ולבנות על אויר הבית או לחפור תחת הקרקע אינו ראשי דעומק ורום משיור הוא ואם בא מוכר לבנות עליהו באויר על גב עמידים בונה אבל אינו יכול לבנות על הכתלים שמכר בפני שמכר על הכתלים וסקלקליו הרי כבר מכרו וכן אם בא לחפור מכוון ולהשפיל לחפור תחת קרקע עושה וכלבד שלא יזיק בחפירתו לבעל הבית להפיל הבני שמכר ויש אומר' שאינו יכול לחפור תחת הקרקע כלל מפני דמסתמא הוא מזיק וכת"א כ"מ מה מעיל לו שאר עומקא סתם חכר הלוקח ברוח שיחין ומערת הרי הם של מוכר שהרי ברשותו הם / וכיון שהלוקח חפרן אינו יכול לכופו לסתמן / יש מי שכתב שאם מכר לו חורבה אע"פ שלא כתב לו עומקא ורומא כיון דסתם חורבות לבנות עשויות יש לו באויר כדי רוסו של בית דמסתמא אדעתא דהכי מכרה לו וזה קנאה לבנות לו בית והוא כדי שיקח אדם חכילה בניינית על ראשו ויכנס ויצא ולא יצטרך לכוף ראשו ואם מכר לו שדה או כרם כיון שאין עשויים לבנות על גביהם מסתמא מכר לו הרום ואינו משיירו לעצמו שהרי הוא צריך לבעל הקו"ש שדה וכרם אבל העומק לא קנה שהרי הם עשויה לחפור ושיר לעצמו וכשתכתב לו עומק ורום אם כה להגביה ולבנות באויר או להעמיק ולחפור מעמיק ומגביה אבל לא קנה בבניינים שבמעמקים ושכאור ואם כתב לו מארעית תהומא עד רום קרקע' לכד הכל בכלל אע"פ שלא כתב עומקא ורומא וקנה הכל / ראובן שמכר בית ללסעזן וכתב לו מארעית תהומא עד רום קרקעא והיה לו לראובן בית סמוך לזה הבית שמכר ונכנס בית הכסא מבית הנשאר לו ואוכן לבית שמכר אין הלוקח יכול לסתום החפירה שהחזק ביתו שלא מכר לו בית שמכר שיפסיד את ביתו וכן כל כיוצא בזה :

ה יש אומרים כשמכר לו חצר קנה כל האויר אע"פ שלא כתב לו רומא ואע"פ שיש לו כתלים ברוב פעמים דעת הקונה חצר לבנות עליו נ"כ והאיל ואין כאן דבר כסיוס של בנין למעלה דעתו על הכל וכן דאוי להורות וי"א כדעת האורח

אוחה כל זמן שלו פתחו שדבר זה תקנה חכמים הוא שאסרו לכל אד' לזכות בכצים ואפרוחים שהם בשוכבו והאם דובצת עליהם משום לא תקח האם על הכנים דשוב אין חצירו קונה לו בעל כרחו ואף על פי שאינו זוכה כאם והתורה לא אמרה אלא שלא ליקח האם על הבנים אבל ליקח או לזכות בבנים ושל לא ליקח האם לא מיסחר מדאריהא חכמי' אסרוהו גזירה שמה יבא ליקח האם על הבנים ואם כן כיון שהוא בעצמו עדיין לא קנאם היאך יקנה אותה לאחרים / לפיכך הרוצה להקנות אפרוחים וביצים אילו לחכירו מטמח על השוכך כדי שיפתחו וינבירו האמהות מעליהם ואח"כ יקנה הכנים או האפרוחים לחכירו בקניין אנו בקרקע או בשאר דברים כדרכו ההקנאה שהמשלשלין נקנין בהן :

ריד האומר בית סתם מה נמכר עמו וכו' ג' טעמים :

ומעשה אכתוב לך דברים שהמוכרן סתם מוכר דברים אחרים עמהם ולפעמים שאינו מוכרן כולן ומה הם הדבר' הנמכרים ואיזה דבר נמכר בכלל ובכחיהו הוי טעמא משום דקים להו לחז"ל הנמכרים בכללם ובכחיהו הוי טעמא משום דקים להו לחז"ל שזה הדבר דרך בני אדם לכלול אחרו בלשון זה כשקונה או מוכר אותו משום שהוא מצטרף למי שקונה אותו דבר או מפני שהוא תשמיש של אותו עניין ואמרין' ודאי היה דעת דאקונה או המוכר לקנות או למכור דבר זה עם נוף הדבר חנמכר או הנקנה כמו שיהבאר לפנינו בע"ה בכל אחר :

א וככל מה דאמרין כשמכר זה לא מכר את זה הגי מילי שנזכרו הדברים בסתם בשעת משא ומתן של הכר שזה אומר סתם בכך וכך אני מוכר את זה וזה אומר בכך וכך אני קונה את זה אבל מי שהודה בסתם בפני עדים או בפני ב"ד שמכ"ר ביתו או נתנו לחכירו וכן בשאר דבר' הנמכרין שיהבארו לפנינו אמרין כל השמישו בכלל דכהוואה אין צריך להודות וקיעל הכלל שהוא עיקר ולא על הפרטים מה שאין כן בשעת משא ומתן של המקח שצריך כל אחד המוכר והקונה לפרוט מה שמוכר ומה שקונה ואם לא פרטו אלא עשאו המקח אמרו חז"ל לפי חכמתם וסברת' ובקיאותם בלשוננו בני אדם כשרוצין למכור או לקנות איזה דבר מה שדרכן לכלול או שלא לכלול או איזה דבר חשוב הוא לגבי רבית ואינו בטל אצלו לפיכך אינו נהרר בכלל הבית או אחר דבר שאינו חשוב ובטל הוא לגבי בית לפי' נמכר בכללו ולפיכך אסרו ז"ל המוכר דבר שיש לו תשמישים בסתמא לא מכר את התשמישים עמו שאין דעתו עליהם אא"כ פרט כיצד מכר את רבית לא מכר את היציע שסביבות הבית והוא בניין קטן אצל הבית מבחוץ / וי"א אפילו מצד דו מצדדים החיצונים מבחוץ לא מכר היציע שהוא בניין בפני עצמו בד"א כשהיה דוחק היציע ד' אמות או יותר אבל פחות מזה הרי הוא בכלל הבית אפ"ל אינו פתוח להוכן וכן העליה שעל גבי הבית ופתוחה לתוכו כארובה במעזיבת הבית הרי הוא בכלל הבית הואיל ופתוח' לחוכו :

ב המוכר את הבית לא מכר את החדר שלפנים ממנו אע"פ שמכר לו מצדדים החיצונים והם עומדים בין המצרים כיון שאין השמישו כהשמיש של בית אלא להצניע טם חפציו לשפיר אינו מכור עמו / וי"א דווקא בחדר שרחב ארבע אמות שהוא דשות בפני עצמו לא כללו עמו אבל פחות מ"ד אמות בטל הוא לגבי הבית והוא בכלל הבית ומכרו עמו וכן לא מכר את הנג בזמן שיש לו מעקה נכוח עשרה טפחים ויש לו רוחב ד' אמות ולא הבור ולא את הדות החפזים בקרקע אפילו עומדים בתוך המצרים שמיצר לו סביבה בחוץ ואפילו שכתב לו שצדי לו עומק ורומא אין אילו בכלל מפני שתשמיש חלוק לגמרי כתשמיש הבית שאינם עשויים אלא לשאוב מהם מים לפיכך אינם ממוייס עמו אלא אם כן כתב לו ולא שיריהו

לבוש עיר שושן הלכות מרחומימבר

שיריה בזכני אילין כלום לא קנה כולם אלא הבית שעומה
שם בלבד ומצרים היא שהרחיב לו פי סתנן לחבירו שמינית
בבית פלוני שיש לו ואח' כנדוע שאין לו רק חצי הבית או
רביעית אין אומרים שנוהן לו שמינית מחלקו אלא שמינית
הבית דאזלי' בחר לסונו בני אדם ובוראי שמינית מכל הבית
קאכר ועל ר' ח' סעיף ב' :

המוכר בית לחבירו והתנה עמו שמוכר לו ביתו חוץ
סרבר שאפי' בלא הנאי לא היה נמכ' עמו דרשינן ויתור לשנו
זה שמעיל לו לדבר שכלא הנאי לא הוה לו רשות לעשרה
כיצד סבר לו כיה והתנ' עמו על מנת שדיוטא עליונ' שלי ופי'
דיוטא עליונה הוא נג' שיש לו מעקה גבוה י' שכבר אמרנו
שאינו נכרי עם סתם בית והרי חנאי זה אינו מעלה לו ואין
מירד לו דבלא תנאי ג' לא היה נמכר ולא היה צריך להחנות
הילכך דרשינן ויתור לשנו שיעיל לו להוצאות זוזין שאם
רצה להוציא בה זוזין להצר שמכר יכול להוציא ואין זה יכול
למהו' בידו דהכי קאמר בלשנו זה על מנת שיהא דיוטא
העליונה שהיא שרי שרי לגמרי שהיא הדיוטא לי מקר' להכית
עליו זוזין להוציא להצר ואם נפלה חווד וכונה אותה ואם
רצה לבנות על גבה כונה כמו שהיה מקודם שמכרה וכן אם
לא מכר החצר יכול להוציא ממנה זוזין על הדיוטא וה' בהל'
כיוצא בזה כגון שאמר חוץ סן דבור או סן הדות דרשינן ויתור
לסונו להועלת המוכר כיצד אם מכר לו בית סתם שאין בו
רות ככלל הוא צריך ליקח לו דרך מן הלוקח לילך לבור
דבעין יפה מכר ולא שייך לו דרך ואימך ליה חוץ מן דבור
והדות אז אין צריך ליקח לו דרך ועל סעיף ב' :

פי שיש לו שני בתים זה לפני' מזה ודריסת הפנימי לר' ה
הוא דרך החיצון ומכרם או נהנס והקנס לשנים כאחד
אין לפנימי עוד דרך על החיצון שכיון שבבת אחת הקנס
לשניהם בין לשניים בכזו בין לשניהם במהנה אמרינן
ודאי הקנה לכל אחד כל חלקו בשוה בעין יפה שלא יהיה
לסוס אחד מהם על חבירו בלום אפי' בדריסת הרגל ואין צריך
לומר אם נתן לחיצון כשהנה ומכר לפנימי שאין לפנימי דרך
על החיצון רכיון שנתן לו דאי רחיס ליה ובעין יפה נתן לו
דכל הנותן בעין יפה נתן אבל אם מכר לחיצון ונתן לפנימי
יש לו לפנימי דרך על החיצון משעם דנותן למקבל מתנת
בעין יפה יותר מלמוכר :

בר' כשהקנה לשניהם כאחד אבל אם מכר או נתן
לפנימי חחלה ואחר כך מכר או נתן לחיצון הרי חכף
טקנה הפנימי וזה בדרך על החיצון ושוב אין זכותו מסתלק
ממנו על ידי שנהנו או שוכרו לאחר דמה מכר לו זכות שהיה
לו בו מכר לו ולא יותר וכן אפילו אם החיצון כסמך לפנימי
במהנה אם היה מכר לחיצון חחלה שוב אין הפנימי יכול
לזכות בדרך :

יא המוכר את הבית סתם מכר עמו כל הדברים הקבועים
דכל המחובר לקרקע הרי הוא בקרקע לפיכך מכר את
הדלת שהיא קבוע בו ואח' הנגר והוא בריח הקבוע ככוהל
ואת המנעול שהוא קבוע בדלת ואת האיצי שרכיב שהוא עגול
שסביב הריחים שנבית והוא קבוע שאין מוזין אהו ממקומו
ואת המכהשת הקבוע בקרקע וההנור והכריים והריחים אם
הם קבועים ואת מלכנות הפתחים המחוברי בטיט ופי' מלכנות
הם כמפצימין סביב הפתחים ודווקא המחוברים בטיט
מיקרי חיבור אבל מחוברים ביתדות י' דלא הוי חיבור ואינם
מכרוין עם הבית סתם וכן כל דבר המישלשל לא מכר עמו
לפיכך לא מכר את המפתח של עץ אע"פ שהוא קבוע בדלת
כגון פותחתו של בני הכפרים שאין מוזין אהו
בו ממקומו אפי' אינה מכרוין עם הבית מפני דתשמיש קל
הוא ונוח לשלשלו ולפעמים שהיא מישלשלת ולא מכר את
המכהשת המשלשלת ולא את הקלת פי' האפרכסת שהוא
כלי

החולק בסעיף הקודם ראובן מכר בית לשמעון ולא כתב
עומקא ורומא והוי דני' שאין האויר נקנה לו למעל' כדכתובנא
בסעיף הקודם ואח"כ מכר ראובן כל בתים שלו ללוי לא קנה
לו האויר שעל הבית שמכר ראובן לשמעון אע"פ שכתב לו לוי
סתהים ארעא עד רום קרקעא ש"ס הואיל וכבר ככר ראובן בית
זה לשמעון ולא שיר לעצמו רק האויר והאויר הוא דבר שאין
בי' ממש ודבר שאין בו ממש אין אדם יכול להקנותו לאחרים
כדכתובנא לעיל סי' ר"כ : ואם יש נג' על הבית שמכר
לשמעון שלא נמכר לשמעון עם הבית כדכתובנא לעיל בסעיף
ב' ונ' אנב שהנג' נקנה ללוי שהוא דבר שיש בו ממש קנה
אנבו האויר שעליו וכן אם הבית שמכר לשמעון עומד בחציו
ש' ראובן וכבר ראובן ההצר וכל אשר בו ללוי מכר האויר
שעל ביתו של שמעון עמו וקנאו לוי אנב החצר וכל אשר בו :
ן המוכר לחבירו בית סתם ולא כתב לו עומקא ורומא אם
נפל הבית אין הלוקח יכיר להוור ולבנות אלא בשיעור
הראשון ואפילו כתב לו עומקא ורומא והיתה עם עלייה
בנויים ע"ג עמודים וכבר אמרנו סעיף נ' דאע"ג דכתב לו
עומקא ורומא י' קנה הלוקח את הבנינים שבאויר לפי' אם
נפלה חוור ובונה אותה רכיון דלא קנה לוקח אהו אור
שיר המוכר לעצמו וכיון דשיירי שירות לעצמו הרי הוא שלו
והודו ובונה אותה אבל אם מכרה המוכר לאחר ונפלה אדא
לה ואין הלוקח השני טקנה את העלייה יבול להווד ולכנו אותה
אע"ג דק"ל בעלמא נבי סדה או בית סה מכל דאשון לשני כל
זכות שכתב ליה וכיון דאכרינן הכא שאם לא מכרה היה רוא
בעצמו יכול לבנות אסאי אין הלוקח מטנו יכול לבנותה היינו
טעמא דלנבי עצמו אמרינן כל לנבי עצמו בעין יפה משייר
ונגף האויר שיר להיות שלו אע"פ שאין בו ממש כדכתובנא
לעיל סימן ר"כ סעיף ג' מיהו היינו דווקא כל זמן שהו' בעצמו
משהמט בו אע"פ שנפל העלייה נשאר האויר שלו לכך
כשנפל חוור ובונה אותה אבל בשמכרה לאחרים לא הקנה
לו נגף האויר שאין בו ממש ולא קנה הלוקח אלא אותם עצים
ואבנים לפיכך כשנפלה אדא לה ולא דמי לה שכתבנו בסוף
סעיף הקודם דקונה האויר אנב הנג' או אנב החצר דההם הוי
הם קרקעי האויר שהוא הולך עליהם כחוק האויר לכך
כשקנה קרקעית האויר קנה כל האויר שעליו אבל הכא
העליה היא כנויה ותלויה על גבי עמודי' כחוק האויר והאויר
מקיף אותה מכל צדדיה אין האויר כשל לגבי דודה ולא נקנה
באנכה והכא נמי הוי דינא עלייה שהיא כנויה על גב בית
ושכרה לאחר קנה אותה אם כל האויר ואם נפלה חוור וכונה
אוהה :

ז בירה ישא בית גדול ופתחים לו בתי סביבותיו ואין
הבירה עשויה להשמיש אלא לשיכיה והילוך בני הבתים
והכל הוא בית אחד ושל אדם אדר והוא עוכר באחד מהם
ואומר לחבירו כיה זה אני מוכר לך אם הכל קרוין לבירה בית
סתם ולבית יחיד מאלו הכהים הפתחים לו אין קרוין בית
סתם עד שיפירש בית אחד מאלו הכהים בלא בירה זה כיון
שאמר בית סתם כולה שכירה אפילו מצר לו מצרי' החיצונים
ולא כתב לו ולא שיריה בזכני אילין כלום ואם אין כוס אדם
קורא לבירה בית זה שאמר בית סתם לא מכר לו כן הבירה
כיום אלא אהו ביה שהו' עומד בהוכו אע"פ שמצר לו מצרים
החיצונית שסביב הבירה וכתב דולא שיריה בזכני אילין
כלום מצרים הוא שהרחיב לו ולא הקנה לו אלא אהו הבית
ואם איכא דקרו לבירה בירה ולבית בית ואיכא נמי דקרו
לבירה בית ולב' לבירה דליכא הכא שום הוכחה מלשנו דסתם
הוא מאהם דקרו לבירה בית אזאם מצר לו מצרים חיצונים
שסביב הכירה וכתב לו ולא שיריה בזכני אילין כלום זה
הוא הוכחה שהקנה לו כולה וקנה כולם ולא אמרינן מצרים
דחייבו לו כיון דאיכא דקרו לבירה בית אם לא כתב לו ולא

* לבוש עיר שושן חלכות מיקח וממכר * קפח

שלא יתפזרו אבל לא מכר את הדיחים העליונים ואם אמר לו הוא וכל מה שבתוכו ממכור לך הרי כולם מכורים בין כך ובין כך לא מכר את הנוכחים שמכבשין בהן הזתים ולא את הנלגל ולא את הקירה ולא את השקים ולא את המרצפים ואם אמר לו בית הבד וכל השמישיו אני מכור לך כולם מכורים ואם היו חוץ לבית הבד הנווין שששחין בהם זת' או שומטמין אם מצר לו מצרים החיצונים שלהן קנה הכל זאם לא לא קנה אלא מה שבתוכה :

ג המוכר את המרחץ מכר עמי את המקום שמצניעין שם הנסרים שיושבין עליהם בבית המרחץ כשהם עיוסים ואת המקום שמצניעין שם היקפים והם הנינויות שנוהגין בהם המים לישול מהם במרחץ ואת המקום שמצניעין שם הספלים שיושבין עליהן כחצר בית המרחץ כשהם לנושים ואת המקום שמצניעין שם הוילאות שסמטמין בהן שכל אילו הם מחוברין לבית המרחץ לכך מכורין עמו אבל לא מכר את הנסרים עצמן ולא את היקפי' עצמן ולא את הספלים עצמן ולא את הוילאות עצמן דכל אילו כיון דמסמטמין אינם נמכרין עמו ואם אמר לו היא וכל מה שבתוכה הרי כולם מכורים ובין כך ובין כך לא מכר את הנסרים המספקות לו מים בין בימות החמה בין בימות הגשמים ולא את בית אוצר העצים דהשמישין אילו אף על גב שמשמשין בהן לבית המרחץ להשקין ולשאוב מים מכל מקום ממונו להן ליהנות בהם ואפי' לצרכי ביתו ואם יקנה אותה קינה אותה להסיק בהם גם כן בכיתו ובין לשאוב מים לצורך ביתו גם כן לפיכך אינו מכורין בלישון כל מה שבתוכה אבל אם א"ל מרחץ וכל השמישיו אני מכור לך הרי כולם מכורים דכל השמישיו אפי' השמיש כל דהו משמע אפילו הן חוצה לו ויש אומרים דיוקא כשהן בתוך המצרים יכתב לו אילו מצרנהא :

ד המוכר את העיר מכר בתים וחצרות בורות שיחין ומערות מרחצאות שוככות בית הכדים ובית השלחין שבה ואת הסמכותין לה ואת החורשין המוקפין לה ואת השרות הידעיות לה ואת הכיבין של חיה ועופות ודגים שבניהם כנגדה אף על פי שרוקנים ממנה אבל לא מכר המטלשלין שבתוכה ואם אמר לו היא וכל מה שבתוכה אני מכור לך הרי כולם מכורים בין כך ובין כך לא מכר את הנח

השירין שבתוכה שאינה פו' נמוח' מפנינו ופירש' שייכים לה כלל ולא את ה"ט חתיכה נקעה הגדולה בנוחיה ולא את החורשין כסמוכה לפיר' אלא סמכנת המוקצין ממנה ולא את החלק ממנה קנה שיש הכסף נומח' שיש לה בים ולא את החלק נכתוים :

שיש לה ביבשה ולא אה ביבשה חיה ועופות ודגים שאין פניהם כנגדה :

ה המוכר את השדה מכר את מיצריה וכל האילנות שבה והעומדים על מיצריה שכן כתוב באברהם כשקנה שדה המכפלה מעפרון ויקם שדה עפרון אשר במכפלה וגומר וכו' העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב סביב פירושו הפיצר והכי קאמר קרא שקנה אברהם השדה וכל האילנות שבו וגם האילנות הנטועים בקרקע המצר שסביב השדה ושמע מינה שהקונה שדה קנה המצרים עצמן וכל האילנות הנטועים בתוך המצרים עצמם שהם נמי בכלל שדה הם ומכר גם את האבנים שהם לצורכה כגון אבני הסדרות לגדר ואת האבנים שגנזיהם על העמרים כרי שלא יפזרו הרוח וכן בכרם ומכר את הקנים שבכרם שהם לצרכי כגון הקנים החלוקי' שמניחין תחת הגפנים כדי להעמידם ואף על גב דכל אילו השמישין המטלשלין הן כיון דקבעי להאי השמיש ואין מויוזין איהן מהאי שדה לעולם כמחובר חשוב להו ומכר את החבואן הפחוכת לקרקע אע"פ שהגיע להקצר ומכר את מחיצת הקנים

צלי שהמקה יורד לתוכו ולא את מלכנות כרעי המטה והם חתיכות עץ שהיו נותנים תחת כרעו המטה כדי שלא ירקבו בקרקע ולא היו מחוברין בקרקע ולא את מלכנות החלונות אע"פ שהם מחוברים בשיש מפני שלא בטלם אנב קרקע הבו' אלא הם עשויים לנו ועשויין למתליש וכמטלשלין דמו ואם אמר לו הבית הוא וכל מה שבתוכו מכור לך כל אילו מכורים אבל לא נג' ויציע ובור ודוה ומחילו שכל אילו אינם בתוך הבית אלא חוצה לו ובניינים בפני עצמן הן :

ו האומר לחבירו בית אני מכור לך יכול לומר עלייה זה מכרתי לך דעלייה בכלל בית היא ואם אמר לו בית בבתי אני מכור לך אינו יכול ליהן לו עלייה דכיון דאמר לו האי ליטנא בית בכתי משמע דבר מעולה מן עלייה דעלייה גריעא מבית משום שצריך לעלות ולירד לכך צריך לתת לו בו' ולא עלייה מיהו אין צריך ליהן לו אלא הפחות שכתבו דלישנ' בית בבתי אפילו בית כל דהוא יסמע ויד בעל השטר על התחונה לפיכך אם נפל אה"כ אחד מבתי אינו נוהן לו כלום שיכול לומר לו שלך נפל שיר בעל השטר על התחונה וכן דדין באומר לחבירו שור בשורו אני מכור לך שנהן לו הפחות שבשורים :

ז כמר אמרנו שיר בעל השטר על התחונה לפיכך אמרו המוכר מקום לחבירו לעשות בית סתם או רפת בקר וכן המקבל מחבירו לעשות לו בית חתנות לבנו או בית אלמנות לבתו או שקבל עליו לעשותו לבנו או לבתו אין צריך לו אלא שיעור הפחות שדרך בני אדם לעשות דברים אילו ושיעור ז' שיעור הפחות לכל אילו הוא ארבע אמות על ו' וצריך לעשותו לפחות שיעור ארבע אמות על ששה פיר' בית חתנו' לבנו שדרך האב כשמשא בני עשה לו יציע קטן סמוך לביתו וכן פ' בית אלמנות לבתו ואם מכר לו בית גדול צריך לעשות לו לפחות שטנה על עשר ואם מכר לו מקום לשרקלין עושה אותו עשר על עשר הרבן אפדני פ' והוא חצר גדול שעושין אותו השרים בתוך אפדני שלהם ועל שם שמרביצין אותו חמיר להשיב האבק קרי ליה תרביץ עושה אותו ר"ב על ר"ב וכל שיעורין הללו הם בלבד עובי הפחיצות והם כל בית ובית כחצי ארבו וחצי רחבו כגון בית חתנות שהוא ד' על ו' רוסה' דהינו חצי ארכו וחצי רחבו וכן בית סתם גדול רוסה' ובשרקלין רוסה' עשר :

רנו המוכר חצר ובית הבד ומרחץ ועיר מה מכר בכל ובוה' סעיפים :

א המוכר את החצר סתם מכר עמה בורות שיחין ומערות שבתוכה שכן דרך חצר להיות בה בור ודוה ובשלין אנבה וכל הבתים החיצונים והפנימיים ובתים שיש בהם חול שעושין ממנו זכויות וכה"ג וחניות הפתיחות לתוכו כולן מכורין עמה אבל שאינן פתוחות לתוכה אינן נמכרות עמה היו פתוחות לכאן ולכאן פירש לרשות הרבים ולחצר אם רוב השמישין עמה נמכרו עמה ואם לאו אינם נמכרות עמה ולא מכר את המטלשלין שבתוכה כמו שאינן נמכרין בכלל הבית ואם אמר לו הוא וכל מה שבתוכה הרי כל השמישין הבית אף על פי שמטלשלין מכורין בר מחייו ושערי בין כך ובין כך לא מכר את המרחץ ולא את בית הבד שבתוכה . יא שאם פצר לו מצרים החיצונים הכל מכור כדאמרין לגבי בור ודוה ע"ל סי' ר"ד ריש חולקין גבי בור ודוה וה' הכאן :

ב המוכר את בית הבד מכר את האבן הגדולה הכנויה בארץ ששוחטין עליה זתים ואת הכלונסאות של ארז שסומכין בהן הקורה בעת שהניח הזתים ואת היקבי' שהשמן יורד לתוכו כשנעצר ואת הכלים שנוחטין בהן הזת' הכהושים ואת המפרכות ואת הלוחות שנותנין סביב הזתים כשנעצרים

והוצין ואף על פי דבלאו הכי קנה כל אילו אפי' לא פירש אותו
מכל מקום נזי השטר הוא כדילסלק עצמו מן העיר עורוץ
דאפילו אי אתי לפני ב"ד טועין יהי ליה שהרי מפורשין בתוך
השטר :

ב וכן המוכר קרקע לחביו צריך לכתוב לו ולא שיירתי
לפני במכר זה כלום כדי להסתלק מן הדינ' והטענ' :
ג המוכר שדה לחביו והיו בה דקלים ואמר לו חוץ מדקל
פלוני אם איהו דקל טוב ומשובח הוא אותו לבדו שייר
והשאר מכורין שמפני עליוויל של זה לא רצה למוכרו ואם דקל
דע הוא ששייר לא קנה מהדקלים כלום דה"ק ליה אפילו ההוא
דיקלא בישא אני משיר לעצמי ואף ע"ג שיש עדיין רעים מסמו
אלא דקרו לאניש' להיא דיקלא בישא כגון דלא טעין קבא
דאי טעין קבא לא דיקלא בישא הוא וי"א דווקא הטובים מסמו
לא קנה אבל כל האילנות הפתוחים ממנו או אפילו כיוצא בו
קנה וכל אילן הו"ש קב פירות מיקרי דקל טוב וי"א דכל
זה במין האילן ששייר אבל כל שאינו מינו קנה הלוקח הכל
שלא היה דעתו לשיר לעצמו אלא ממין זה :

ד קים להו לחז"ל כל עין עושה פרי כגון זתים ותאנים
ותפוחים ושאר מיני פירות כלשון בני אדם סתמא קורין
אותן אילן חוץ מן התומר והגפן דמשו' חשיבוהו סתמא קורין
אותן כשפ"ן דקל גופנא ולפעמי' קורין אותן ג' אילן לפי' אצטרו
המוכר שדה לחביו ואמר חוץ מן האילנות אם אין בו אלא
דקלים בלבד על כרחך מה שאמר חוץ מן האילנות על
ביבד על כרחך על הגפנים אמר כן והרי שייר הגפנים
הדקלים אמרו והרי שייר הדקלים ואם אין בו אלא גפנים
וכן אם לא היו בו אלא שאר אילנות ולא דקלים ולא גפני' הרי
שייר האילנות ואם היו בו גפנים ודקלים מה שאמר חוץ מן
האילנות על הגפנים אמר כן ולא שייר אלא הגפנים דגפנים
לגבי דקלים נקראים אילני ובכלל אילני הם ספי מדקלי
שהם חשובים יותר ונחשבים בפני עצמן ולא בכלל שדה :
(הג"ה)

וען כי הנוכח הכדכס בדפוס הראשון מוכי תימ' ונימא המוציא
מחביו כליו הראייה כו' עד דא"כ שאלו הפועל ויהר אמרינן
מוכר כעין יפה מוכר / קנתינו מן מלך וקשה מאד הוא להבין על
כן נר"ך אני להניח קנת הנפסם ולפורשו כדכדכתי הלשון למען יונן
פקל הקורא נ"י דפ' טענוכתי להביא להוכיח מילת נמי גבי וחזן
מן הדקלים נמי קאמר כדי שלא יונן בלמתי כטובתי לומר חוץ מן
הדקלים לבד קאמרו ולא חוץ מן הגפנים כי זה אי אפשר לומר שיעלה
על הדעת כשם בו גפנים ודקלים והוא אומר חוץ מן האילנות
סיהא דעתו על הדקלים לבד ולא על הגפנים דודאי גפנים יותר
נקראים אילנות וחשובים יותר מן הדקלים וזה פשוט אלא הכי
קאמרינן וכו' ונימא המוציא מחביו כליו הראייה וחזן מן הדקלים
נמי קאמר והיה כוונת המוכר לשייר לעצמו הגפנים וגם הדקלים
מכני שגפנים נקראים אילני וכמו פ"י הרש"ם / על זה תרנתי
הא ק"ל המוכר כעין יפה הוא מוכר ובדואי לא פייר לעצמו בלשון
אלא כמה שכדור הוא בתוך לשוננו והיינו הגפנים שהם נקראים
עיקר אילני אפי' לגבי דקלי אכל הדקלים אפי' שגם הם נקראים
אילני והוא מוכר כעין יפה הוא מוכר מכר בדואי גם הדקלי ולא
שייר לעצמו רק הגפנים ואני אומר שזה עשה הרש"ם בפירושו
מפני שהם חשובים יותר מרקלי / ומה שסיימתי בדבריו זה למוכי
וכן הדין בדקלים ואילנות או גפנים ואילנות שמכר את הדקלים
או הגפנים ושייר לו שאר אילנות כו' גם כן הכי פירושו דמיידי
שמכר לו שדה ויש לו פס שאר אילנות וגפנים או דקלים ומכר את
השדה ושייר לעצמו אילנות סתם דהוי דיק' ששייר לו את האילנות
ומוכר לו את הגפנים או הדקלים / פס גם יס להקשות אמאי לא
נימא ששייר לו כל האילנות וגם הגפנים לו הדקלים שהרי כולם
ככללים בכלל אילנות גם הגפנים וגם הדקלים / וגם שם מתרנין
המוכר כעין יפה הוא מוכר ולא שייר לעצמו אלא האילנות לבד
ולא

הקנים שהיא פתחה מבית רבע אף על פי שהקנים שלה עני'
וחזקים כיון שהיא קטנה כל כך בשלה אגב השדה ומכרה עמה
ומכר את השטופיה והיא סוכת נוצרים העשויה כשיש אע"פ
שאינה קבועה בשלה היא אגב שדה ומכר את החרוב שאינו
סורכב כיומר שעדיין הוא בכחו והוא חשיב ואת כחולת
השיקמה כלומר שעדיין לא נחלכו ענפיה אע"פ שהם עניש
בשרים אגב שדה ונפרכים עמה ופבר את הדקלים שבה אפי'
עומרים על המוצר כמו שאמרנו שכן כתיב קרא בשד' אברתם
אבל לא מבר את האכנים שלא היו נכסדרין לגר ולא את
האכנים שלא הונחו על העברים ע"פ שהם משופים וחלקים
ומוכנים לכך ולא את התבואה העקרה מן הקרקע אף על פי
שעדיין היא צריכה לשדה לשוחחה בה וליבישה שם ואם
אמר לו היא וכל מה שבחובה כולן פכורין בין כך ובין כך לא
פבר שחיצת הקני' שהיא בית רובע אע"פ שהקנים שבה דקים
וקטנים שכיון שיש בה בית רובע חשובין שדה בפני עצמה
וה"ל שתי שדות והוא שדה אחת מכר לו ולא שתי שדות וכן
לא מכר עכ"פ ערוגה קטנה של בשמים דאף על גב דקטנת
היא שדה בפני עצמה היא שהיא חשובה והוא שיש לה שם
בפני עצמה כגון שקורין לה כי וורא של פלוני / ולא מכר
את השומרה שאינה עשויה כשיש שהיא חשובה בפני עצמה
אע"פ שהיא קבועה בארץ ולא מכר החרוב המורכב שהוא
חרוב זקן שנתגבר ומרכיבין אותו ויש לו שם בפני עצמו וכן
לא מכר את סדון השקמה והוא אילן שקמה שנוקן ונדל הרבה
שקוצצין הענפים ובאין אחרים במקום ונקרא סדן השקמה
ואפי' הם דקים והטעם משום שהם השיכין ונחשבין כשדה
בפני עצמו / ולא מכר את הבור שבה ולא את הנת ולא
את השוכן בין שלימים בין חריבים אבל צריך המוכר ליקח לו
דרך מן הלוקח כדי שילך בה עד אותו הבור או הרות או הנת
או השוכן שגשאר לו בתוך השדה ואם פירש ואמר הין
מאילו אינו צריך ליקח לו דרך שכיון שפירש ואמר חוץ מאילו
גם דרך שייר לעצמו דא"כ לא היה צריך לפרש דבלאו הנאו
לא נמכרו עם השדה :

ו כמה דברים אמורים בכל אילו שהזכרנו שאינן מכורין
עם הכי' או החצר או השדה במוכר מפני שהיה לו ללוקח
לפרש ולא פירש אבל הנוחן מהנה המקבל קנה את כולן בין
בשדה בין בבית בין בחצר בין בבית הבד מפני שהנוחן בענין
יפה הוא נוהג ואין המקבל צריך להתנות כללו של דבר הנהג
קרקע קנה המקבל כל המחוי' לה עד שיפרש שאינו נוהג הכל
ודווקא מה שז"ל בתוך המצרים של דבר הנוהג אבל מה שהוא
חוץ ממצר כגון יציע וחדר וכדומה אין חילוק בין שתנה לפני
ז' וכן האחש שחלקו חכה אחר שהם בשדה זכה בכלום
והמחזיק בנכסי הג' החזיק בש"ר זכה בכלום וכן הפקדיוש
את השדה הקדושה את כולם דמתחמת דעתו על כולם :
ח ואף במכר ולוקח אין כל אילו הדברים וכיוצא בהם
אמורים אלא במקום שאין שם מנהג ולא שנות ידועים
לכל דבר ודבר בפני עצמו אבל במקום שנהגו שהמוכר כך
מכר כך הרי זה סבור וסומכין על המנהג בין בקרקעות בין
במשלשלין וזה עיקר גדול בכל משא ומתן שהולכין אחר לשון
בני אדם באותו מקום ואחר המנהג אבל במקום שאין מנהג
ידוע ושמת מיוחדין לכל דבר עושי' כפי מה שפירשו חז"ל :

דנין המוכר שדה ואמר חוץ מדקל פלוני או חוץ מן
האילנות או קרקע לזה ואילנות לזה וכיצד
יתבאר בשטר מכירה כדי להסתלק מן העיר עורוים וכו' יד סעי'
א אע"פ שהמוכר שדה בסתם מבר כל האילנות שבה שוב
הוא לפרש בשטר שמכר אותה וכל האילנות שבה וכן
המוכר פירס לחביו צריך שיכתוב לו קנה לך דקליו ותמרים

לבוש עיר שושן הלכות מקח וממכר קבו

החתימה יקנה כל האילנות שבניה' וכמה הוא קרק' הראוי להם כל שהחתימה וביניהם וחיצ' להם במלא אורה וסלו' וזה הסק' שהו' שלא האורה וסלו' אין א' מהם יכו' לזרועו אלא סרע' חכיד דבעל האילנות אינו יכול לזרוע' מפני שאין נופ' שלו אלא שהם משועבדין לו ללקיט' שם פירות הנושרין מן האילנות ובעל הקרקע אינו יכול לזרוע' דהא משועבדין לבעל האילנות שיפלו' שם פירותיו ואם יזרע שם ישנפו פירותיו הנושרין אבל הקרקע שבין האילנות וחתימה היא גופה של הלוקח ויכול לזרוע' והוא שיר המוכר הקרקע שבניה' לעצמו אפילו הכי מקום האילנות ללוקח ויכול לנשוע אחרים אם יבשו אילו :

במה דברים אמורים דבשלאשה אילנות אילו קנה קרקע בזמן שנשועין בחצובה פירש שעומדין כמו שלשה פ' מפ' שני כירה שהם שנים זה כנגד זה והשלישי מכוח ביניהם ומרוחק מהם והוא ס' היה בין כל אילו' ואילו' לא פחות מד' אמות ולא יותר מ' אמות קפחות מד' אמות אין יכולין לחרוש ביניהן לרכך הקרקע להיטב יניקתן וחשובין כיע' שעומדין ליהוש' ולא חשבי ואם רחוקים נמי יותר מדאי לא מיצטרפי ליהוש' שדה אחת ואילו הארבע אמות והר' אמות מדידין ואחו' ממקום יציאת האילן מן הארץ שהוא עבה והרחב שבאילנות אבל אם לא היו עומדין על הצורה הזאת או שהיו מקורבין פחות מארבע אמות או מרחקין יותר מ' אמה או שלקחן זה אחר זה או שמכרו לו שנים בתוך השדה ואחר על המצר או שנים בתוך שלו ואחר בתוך של חבירו או ששפסק ביניהם בור או אמת המים או רכב דקלים או רשות הרכים ביניהם הרי זה אין לו קרקע לפיכך לא קנה האילנות שביניהם ואם יבש האילן שקנה או נקצץ ילך לו שאין לו בקרקע כלום והוא שאין נזעו מחליף אבל אם נזעו מחליף אין זה אירון חדש אלא כעולה מן הנזע דמי והוא משל בעל האילן :

וכל מי שקנה שלשה אילנות דאמרין שיש לו קרקע אם הגדילו והוציאו חוטר יקון כדי שלא יפגע הדרך על בעל הסדה ואם המוכר אומר שהגדילו והלוקח אומר שלא הגדילו על הלוקח להביא ראיה דהמוכר מחזק בקרקע שלו והל' הלוקח מוציא ועליו הראיה ולא אמרינן כיון שהיה לו רשות לקון מיד שהגדילו ולא קצץ עליו להביא ראיה שהרי אם הגדילו היה קוצץ מיד שהתחילו ליגדל דלמא לאו ארעתיה וכל השרינים והאמיר' הוצאים מהם ואפ' מהשרשי' הרי חס של בעל האילנות שהרי יש לו קרקע ומקרקע סלו' גדלו :

והווקא הקונה שלשה אילנות יש לו קרקע כדאמרן דחשיבי שדה אילן כפני עצמו אבל הקונה שני אילנות בתוך שדה חבירו אין לו קרקע לפי' אם יבש האילן או נקצץ אין לו כלום מיהו כל זמן שלא נתייבש יש לו כלמלא אורה וסלו' לנקוט' שם פירותיו וכל שבין החתימה ואין המוכר יכול לזרוע שם שלא ישנפו פירותיו של לוקח שהרי משיעבר' ללוקח וכל שבין שאין הלוקח יכול לזרוע שם שהרי אינה שלו' אבל יש לו דרך ללוקח ללקט פירותיו מן האילנות שקנה אף על גב' דבשלאשה אילנות אין לו דרך היינו משים דבשלאשה קנה הקרקע וחשוב שדה אילן כפני עצמו ואם הלוקח רוצה ללכת לשדהו יקנה לו דרך או יפרח באויר אבל כשקנה שני אילנות שאין לו קרקע יאמר לו לוקח למוכר **ה** אילנות שלי בקרקע דידך קיימי ושעבדתי לך קרקע שלך לצורך אילנות שלי אם כן גם דרך יש לו שזה הוא כמי שמשאיל מקו' לחבירו בכיהו להניח שם חפציו דלכע השאיל לו נמי דרך ללכת לחפציו הכי נטי' הכא לא גרע' והא דאמרין בסעיף ה' דאם הגדילו האילנות והוציאו חוטר יקון כדי שלא יפגע הדרך על בעל הסדה התם דקנה שלשה אילנות אין חילוק בין הגדילו ונתעבכו האילנות בין נתפסשו הענפים לעולם יקון דבין דיש לו קרקע ללוקח אין לו שום **כ**

ולא הנפנים או הדלקים דהתם כתר שמא אוליגן דשאר אילנות חוץ מנפנים ודקלים סתם אילנות נקראים לכיכך אמרינן דלא שייך לנעמו אלא התם אילנות מה שמצורר בשם אילנות ועל זה פיימי דכרי וז' דלע' ג' סלו' סקוני' יותר אמרינן מוכר בעין יפה מוכר ולא שייך לנעמו אלא סתם אילנות שהם מנוקדים יותר בלשון סתם אילנות ועתה אם תפנין עוד דכרי אין שום קוביא ודקרוק עליו מתוך למון הכרשנים וזה צדור ונכון : (עלה)

וכי תימא ונימא המוציא מהבירו עלי הרייאה וחיון מן הדקלים קאמר הא קל המוכר בעין יפה מוכר ומכר את הדקלים ושיר' את הגופנים וכן הדין בדקלים ואילנות או בנפנים ואילנות שמכר את הדקלים או הנפנים ושיר' לו שאר אילנות דאע"ג שאילו חשובין יותר אמרינן מוכר בעין יפה מוכר והיבא דהו' דינא דשיר' לעצמו את הדקלים לא שיר' אלא כל דקל נבזה מצריכין לעלות לו בחבל כשרוצה ללקט פירותיו שהם בראשו אבל הנמוכים קנה הלוקח מהו אם אין שם אלא נמוכים והוא אמר חוץ מן האילנות על כרחך על אילו הנמוכי' אמר בן ישיר לו כולם והיב' דהו' דינא דשיר' לו שאר האילנות' שאין שייך בהן עליות החבל לא שיר' בהם אלא כל שאין העול כובטו וכל שהעול כובשו הרי הוא של הלוקח ובכלל שדה נחשב פי' שהיו חורשין בבקר סביב אילנות ואם הוא דק' כ' שהעול כופף את האילן ועוב' הישר לדרכו ואין האילן פועכב השיר לא חשיב ובכלל שדה נחשב מהו אם כולן דקין שהעול כובש' והוא אמר חוץ מן האילנות שיר' כולן . כבר אכרנו בס' מן הקורם סעיף ה' דהחירוב זקן יש לו שם כפני עצמו ואינו נמכר עם השדה ואם היו בה הרבה חרוכין ואמר חוץ מחרוב פלוני לא אמרינן כיון דאם היה שותק ולא היה אמר כלום לא היה שום חרוב קני ליה כדאמרין לעיל דחרובי אינן בכלל שדה והשתא דאמר חוץ מחרוב פלו' איבא למיטר דשאר חרוכין מכר לו חוץ מזה לא אמרינן הכי אלא לא קני אפילו אחד מהן דבשכיל שייפה המוכר כח שלו שפירש בפירוש אני מוכר לך חרוב זה אין לנו לגרע כחו בשאר אלא לא קני שום אחד מהן והא דאמר חוץ מחרוב פלוני אהני ליה דאמרין ששיר' לו דרך לאותו חרוב דבלאו הכי אף על גב' שהחרוב לא היה נמכר עם השדה מ' גם דרך לא היה לו ואהני ליה הנאו ששיר' לו דרך ועל' סימן רטו' סעיף ה' :

האומר לחבירו קרקע ודקלים אני מוכר לך לשון זה משמע שמכרו לו שני מכירות שדה וכל מה שבו כיוני ועוד מכר שני דקלים דמיעוט רבים שנים ושני דקלים קאמר חוץ מן השדה לפיכך אפי' אם אין לו דקלים למוכר אם רוצה לקנות לו שני דקלים הרי זה המקח נקנה ואין הלוקח יכול לחזר איני לוקח אלא קרקע שיש בו דקלים דאם כן קרקע בדקלים היה לו לחזר ואם אמר קרקע בדקלים אני מוכר לך שם היו בו שני דקלים קנה ואם לאו מקח טעות הוא ששיקר בו לחזר קרקע שיש בה שני דקלים והרי אינם ומעות הורי ואם אמר לו קרקע של דקלים אני מוכר לך אפי' אין בה דקלים המקח קיים וקנה שאין בלשון זה אלא קרקע הראויה לדקלים הוא מוכר לו ומהו אם יש בה דקלים בקרקע קנאן דה' לזה קרקע הראויה שיהיה בה דקלי' מפני שדקלים שבה טובים הם ששוענין פירות הדוכה / וה' אם אמר קרקע ודקלים ויש בה דקלים וכל שבין אמר קרקע בדקלים ויש בה דקלים חרבה שקנה כולן ויש אוסרים דאם אמר ליה קרקע ר ודקלים אני מוכר לך אע"פ שיש דקלי' כשרהאם יש לו דקלים במקום אחר צריך ליתן לו עוד שני דקלים שיש לו במקו' אחר אם אין לו אין צריך לקנות לו מהו הקרקע העולם קניייה לו דשני מכירות הן הקרקע והדקלים :

המוכר שלשה אילנות בבית אחת בתוך שדהו הרי אילן נח שבין שדה אילן ואפילו היו שלשה נשיעות קשנות אן שלשה כדי אילן יש לו ללוקח קרקע הראויה להם ואפילו יבשו האילנות או נקצצו יש לו קרקע הראויה להם ויכול לנשוע אחרים

מניה לו שני טפחים וקוצץ ובשאר אילנות טפח וקוצץ בקנה
ובגנני' מן הפקק ויכערה בדקליו ובארזי' חפור ובשר לפי שאין
גזעם בח' יף ודאי מכרו כולו :

ריז המוכר בתוך שדה ואמת השלחים או דרך היחיד
או דרך הרבים או מקום לעשות קבורה .
ובו ? סעיפים :

א הכוכר לחבירו בתוך שדהו מקום לאמת הטיס להשקות
בה בית השלחין נוהג לו בתוך שדהו רוחב שתי אמות
לעיקר האכה ואמה מכאן לשפה וכן אמה מכאן לשפה שני
ואם מכר לו אמת רמים להשקות בה בקילון פ' שמכר לו
מקום בהצירו לעשות בואמה להעביר עליה מירגלים ומי
הכנסות חצירו נוהג לו רוחב אמה וחצי אמה מכאן לשפת
וחצי אמה מכאן לשפה :

ב ואילו השפיה בעל השדה ניטען כאילו ש' מחזיקו אותה
אבל אינו זורען שהזרע' יח' חליו את הקרקע ומקלקליו
את האמת רמים :

ג ואם נפלו אילו השפות בעל האמה נוטל עפר מן אותה
השדה והזר ומתקנן ש' מן קבל עליו המוכר להיות
אמה רמים בתוך שדהו ובה שהצריכו ליתן לו מהחילה אמת
או חצי אמה לשפה כיון שיכול להקנו בכל עת שצריך היינו
משום שלא ישתמש בעל השדה שם המיד ויקלקלו ויצטרך
בעל האמה להקנו בכל פעם *

ד המכר לחבירו דרך בתוך שדהו אם דרך היחיד
סוכר לו נוהג לו רוחב שתי אמות ופחצ' כדי שיוכל
לעבור חמור כמשאו על כל אורך הדרך והוא דלא מסיימי
מחיצות שיש לו ריוח באויר למעלה לעבור שם המשא אבל
אם מסיימי מחיצות צריך להת לו שפי דחמור כמשאו בשתי
אמות ומחצה לא משהני מכר לו דרך בין עיר לעיר ואין אנשי
שאר עיירות נכנסין לשם נוהג לו רוחב ששמה אמות שאם
יפגעו בני ענלות זו בזו שלא יעכבו זו אח זו ואם מכר לו דרך
הרכי' כנון עיר שיש בה כעבר שבאים דרך שם מארץ רחוקת
נוהג לו רוחב י' אמה מכר לו מקום לפעמד ותוא מקום שהיו
עומדים העם בשובם מן הקבר סמוך לבית הקברות נוהג לו
בית ארבע קבין :

ה האומר לחבירו בור וכו' חליה אני מוכ' לך נוהג לו שלשה
טפחים לרוחב הכותל :

ו המוכר מקום לחבירו לעשות לו מקום קבורה או המקבל
עליו לעשות עושה מערה ופוחח לחובה שמנה כוכין
שלושה מכאן ושלושה מכאן ושנים מכאן הנכנס למע' ומדת
המערה ארבע אמות על שש וכל כוך וכוך ארבע אמות אורך
ורוחב ששה טפחים ורום שבעה טפחי' נמצא בין כל כוך וכוך
שמן הצדד' אמה ומחצה ובין שנים האמצעי'ם
שתי אמות :

ז המוכר קברו ודרך קברו מקום מעמדו והספרו באים בני
שפתחתו וקוברים אותו בעל כרחו של לוקח ונהני' לו
דמי הקבר שקברו אותו בה משום פנס משפחה דגנאי הוא
שאין לקרוביהם מקום לקבורה *

ריח המוכר בית כור עפר ויש בו סלעים ובקעי'ם
ובו כח סעיפים :

א האומר לחבירו בית כור עפר אני מוכר לך וה' אם אמר
בית כור לבד שני לשונות אילו כיון שהזכיר בית סחמא
משמעוהו הוא שרצה ליקח קרקע לזריעה ולא לבנין או
למשטח בה פירי לפיכך אם היה בה נאיות קטנים עמוקים
טפחים ורחבין ד' אף על פי שאין בהן מים או שיש בה סלע
נבחו

כח בקרקעו של המוכר ומיד טמא פטמין לרשותו של מוכר
צריך לקוח אבל אם לא קנה אלא שנים שאין לו קרקע אלא
קרקע הסוכ' משועבדת לו ללוקח אז אם הגדילו עצי האילנות
והוציאו שרינים וצמירי'ם יקוצ' דאף על גב דקרקע המוכר
משועבדת לאילנותיו חיישינן שמא יצמחו בארץ ותעלה
הארץ שירטון ויהכסה האילן למטה ויאמר למוכר שלשה
אילנות מכרה לי ויש לי קרקע אבל אם נחפשו הענפים אפי'
למרחוק אף על גב שהצל רע לבית השלחין אפילו הכי א' צ'
לקוח דהבא לא שייך לחוש לשירטון וכיון דאין לו קרקע
לבעל האילנות הרי שיעבד לו שדהו לצורך האילנות כל
צרכן ש' מן כן לקחן :

א בעל השני אילנות שאין לו בקרקע כלום כל העצים
שקוצצ' העולים מן הנזעים והוא הרואה פני חסה הרי
הוא של בעל האילן שהרי מנוף אילנו הוא גדלו העולים מן
השרשים והוא שאינו רואה פני חסה הרי הוא של בעל השדה
דכיון דמהח' לקרקע הוא יוצא מקרקע גדל * ואם קנה
דקר און לו לבעל הדקל כלום בשרינים אפילו היוצאים מן
מעיקר גזע הדקל ושמעמא לפי שאין דרך הדקל להוציא מן
הגזע כלום אלא למעלה כראשו גדלים כל ענפיו ומשום הכי
מסיח הקינה דעתו ממנו ואינו מעלה על דעתו שיוצי' שרינין
מלכסה לפיכך אי מיקרי ויוציא מן הגזע הרי הוא של בעל
הקרקע :

ב המוכר קרקע ושיר אילנות לעצמו יש אומרים אפילו
לא שיר אלא אפי' שני אילנות יש לו קרקע הצריך להם
דבל לנבי עצמו אפילו שני אילנות ודאי משייר לו אפילו ג' יף
הקרקע הצריך להם אבל הוא הרוי' אם שיר לעצמו שלש
אילנות אין לו אלא קרקע הצריך להן דהיינו החתיה וביניהן
נחיצה להן כסלא אורה וסלו וי' דאם שיר לעצמו שלשה
אילנות יש לו חצי כל הקרקע שכר' שבין ששיר לעצמו ג'
אילנות שהן נקראין שדה בפני עצמו שיר לו גם חלק גדול
בשדה עכו דהיינו לפניה חצי הקרקע כרי שלא יוכל לום' לו
היזק עקור אינך ויך :

ב וכן אפילו אם לא שיר לו אלא שני אילנות כלבר יש לו
קרקע הצריך להם שאילו לא שיר טום קרקעיה הלוקח
אומר לו עקור אילנך ויך אף ע' ג' דגבי שלשה אילנות אמרינן
דמהאי שמעמא יש לו חצי כל הקרקע היינו משום דמסהכר
דשיר לו קרקע עדיף מבינה וכיון דקונה ג' אילנות יש לו קרקע
הצריכה להם אמרו' גבי שיר דעדיף מבינה יש לו חצי כל
הקרקע אבל כאילו דנבי קונה אין לו קרקע כלל דיו טענה
למשיר מעלה אחת דהיינו שחא לו קרקע הצריכה להם
דאפי' אם מנו יכול ליטע אחרים החתיהם :

ג מכר שדה לשנים כאחד הקרקע לאחד והאילנות לאחר
ודחיק זה כאילנות זה דחוק בקרקע זה קנה האילנות
עם חצי הקרקע מן השעם שכתבתי גבי משייר לו אילנות
בסעיף י' א וזה שהחזיק בקרקע לא קני אלא חצי הקרקע
בלבד וכדון זה אין חלוק בין שני אילנות לטלשה אילנות דינן
שוה שאין שייך כאן לחלק כמו שהלקנו גבי משייר לעצמו
בין שמכר הכל רש חולקין ואמרי'ם כיון שמכר הכל
הקרקע והאילנות אין לבעל האילנות טום קרקע אפי' בשלשה
אילנות ולא קנה אלא מקום האילנות ליטע אחרים החתיהם
אם יבטו וכן הרי'ן אפילו לא קנה אלא שנים אם יבטו יטע
אחרים החתיהם דכי היכי דלהאי זבין בעינן יפה להאי גמי
זבין בעינן יפה :

ד הקונה אילנות לקוצץ לשריפה לא מכרן לו להשתותן
לנפרי אלא בזתים מניה לו מן האילן סמוך לארץ כ'
גרושיות וקוצץ טאו הם חוזרים ונרלים לקח בתולת שקמה
דהיינו שלא נקצצה מעולם מניה לו שלשה טפחים וקוצץ
שמן של שקמה ותוא טקס' שכבר נקצץ פעם אחרת חזר וצמח

קרא לו (אילנות) חצי אמה מן המיד

בבית כור עפר כמו שצדדן במדת החבל מצומצם לא תחת ולא יותר לפיכך אם פיתה אפי' כל שהוא מנכה לו מן הרמס (ואם הותר כל שהוא יחזור לו)

ח ואם אמר לו בית כור עפר זה אני מוכר לך אפי' איני עומד בתוכו כיון שאמר זה הוי כמו שצדדן ואמר הן חסר הן יתר ואם פיתה מהמדה אחר מכל' שהוא רובע לכל סאה או הותר רובע לכל סאה הניעו דבר' מעש' בזה הוי מחילה כמו גבי בית כור סתם הויא דעומ' כהוכו ובהריוויה הוי דינא הכי אפי' אלף רבעים לאלף סאין דהוי רובע לכל סאה הוי מחילה ואם היה הפחה או היתרון יתר מרובע הקב לכל בית סאה ז' וחיוב עכו' על כל הרבעים שחסרו או הותרו וכל שפחת מבית כורינ' לו מן הדמים וכל שהותר על בית כור יחזור לו אפי' הרבעים עצמם אע"פ שאמר לו בפיהן חסר הן יתר ואע"פ שלא הניע ההוספות ל' קבין שהוא שיעור' שדה כמו שהבאר אפי' כיון שצריך להחזיר לו מחזור לו גם הרביעי כלומר ולא תימא די שחזיר לו הנוסף על הרביעי והרביעי עצמם לא יחזיר' דהא אמר' דמסתמא מהל' לו רובע לסאה ה"מ כשאין כאן סותר אלא רובע אבל כשיש כאן סותר יחזיר' וצ"ע לסאה אפי' מעט כיון שבא לכלל החזרה מחזור לו הכל :

ט ומה הוא כחזור לו רואין אם לא הניע ההוספות ל' שקבין שהוא שיעור' שדה כגון שמכר לו ל' סאין וחתה ההוספות לה' רבעים והרוי'ש כאן יותר מרובע לסאה אז הלוי ברצון המוכר אם ירצה המוכ' צריך הלוקה לחזור לו קרקע ואם ירצה צריך ליתן לו טעו' שכיון שאין בו שיעור' שדה למה הוא לו ואם היתה ההוספות סמוכה לשדה אחרת של מיכר מחז' לו אותה הוספות קרקע שהרי יכול לסמוך אותה וישאר שדותיו ואינו מפס' דכלום :

י ואם יש בתוספות שקבין והוא כבלי' פחמי' שישלשים סאין והרוי'ש נ"כ כאן יותר מרובע לסאה אז צריך המוכר לקבל התוספות בקרקע אפי' אינה סמוכה לשדותיו שהרי הוא שיעור' שדה בפני עצמו :

יא וכשאין בתוספות ט' קבין שאמרנו בסעיף ט' שצריך להחזיר לו מעות תקנה חז' הוא משום שבוהי'פו חז' כח המוכר כדי שלא יפסיד קרקע שאינו ראוי'ה לו לשדה אבל בוו ייפו' נ"כ הלוקה שאם ירצה המוכר למכור המוספי' ושיתן לו הלוקה מעות ונישנה השער בין שעת המכירה לשע' חזרה צריך ליתנו לו כשער החז' ל'ש היה ביוקד בשעת מכר' והחז' בשעת חזרה ל'ש היה בחז' בשעת מכירה והוקד כשעת חזרה לעולם אין נוהג' לו הלוקה מעות אלא כשעת החז' :

יב ובגינה הוי דין הצי'ק כרין ט' קבין בשדה שעד חצי קב הלוי ברצון המוכר רצה קרקע נותנה לו רצה מעו' צריך לח' לו כרי שלא יפסיד הצי'ק שאינה ראוי'ה לו לגינה כיון שאינה חצי קב ואם הוא חצי קב צריך לקבל קרקע שהרי הוא שיעור' גינה בפני עצמה :

יג היה שדה בשעת מכירה והיה במיחר מעט יותר משני רבעים לשני סאין ונמצא שהוא כדין עשית חשבון ונעשית גינה ליר' לוקח והרוי' הוא קם כדין חזרה קרקע או שהיחה גינה בשעה מכר' ונעשית שדה והרוי' וצא מדין חזרה קרקע לדין עשית חשבון מיבעי' בנמצא אי בחר שעת לקיחה אזלינן או בתר חזרה ולא אפי' שיטא ולקולא וסחזיר לו מה שירצה :

יד האומר להכירני בית כור עפר אני מוכר לך מדה בחבל בין חסר בין יתר או שאמר לו בית כור עפר אני מוכר לך בין חסר בין יתר מדה בחבל הרי אילו הלשונות סותרים אהדדי דמד' בחבל משמע בצמצום ככל שהוא ינכה או יחזור כמו שכתבנו סעיף ז' והן חסר הן יתר סותרו דרובע לסאה הוי מחילה לפיכך כשאמר שניהם מספיקא לא מפיקי' ממנא מכל באומר דעתו כיון שראהו :

יז האומר להכירני בית כור עפר מדה בחבל אני מוכר לך מהאמר מדה בחבל משמעו בצמצום אני מוכר לך שדה טיש

נפוחין י' טפחים ורחבין ד' ואין בהם רובע הקב אין נכללי' בתוך הכית כור שאין אדם רוצה ליתן מעוהו במקום אחר ונראין כשנינו : ש"ש מקמו' אלא מודדין לו קרק' המישור שכניהם וצריך לקבלו ואינו יכול לומר אינו רוצ' שדה מיפסקת בסלעים ובנאות ואילו הנאות והסלעים נוטל הלוקה בכלל הכי' כור בלא דמים ובלבד שלא יפסקו בכל אורך השדה בעניין שיובל להעביר המהירשה ביניהם אבל אם מפסקין שאינו יכול להעביר המהירשה ביניהם גם השדה אינו צריך לקבל :

ב לא הוי הסלעי' גבוהים עשרה או לא הוי הבקעים עמוקי' עשרה אפי' הם מלאים מים נמדדים עמה שאין לך שדה שאין בה טרשין ובטלוי' עמה בד' כשלא הוי בהם אלא בית ד' קבין והוי אילו ה' קבין מובלעין בתוך חמשת קבין שהם בתוך רובה של שדה פ' כגון שאילו ה' קבין שמובלעין בה היא רצועה אחת ארוכה וקצרה עד שמהזקת רובה של שדה אבל אם הוי יותר על ארבע קבין והם גבוהים ג' טפחים או שהוי מקוורים הרבה או אינם מובלעים בתוך חמשה קבין ובתוך רובה של שדה אף ע"פ שאין בהם עשרה אינם נמדדים עמהם עכ"ל לטון הרמב"ם פ' כ"ח מהלכות מכירה וע"ש בפ' המניד משנה :

ג עוד שם הוי נכלעי' רובן במיעוט ומיעוטן ברובו הרי זה ספק והמע'ה עכ"ל פירוש אם הוי רובן של ד' קבין אילו במיעוטן של בית כור והמיעוט הנשאר מ' קבין אילו ברובה של בית כור הרי זה ספק ומספק לן כיון שכלל ד' קבין אילו לא נשלם אלא ברובו של בית כור הרי זה נמדד אי דילמא כיון שרובן של ד' קבין אילו במיעוטן של בית כור מכונס הווי ואינו נמדד דכל שהוא הכונס ביותר כאבן רחבה אחת דמי ולא בסלע וזה נשא' בנמצא בתיקו' וכן אם הוי עומדין שוה בשורה או כמו עגול או כמו משולש או שהוי בצדדין או שהוי דרך עקלתון והשדה נכנסת בדרך בין העקמיות כל אילו נשארו בנמצא בתיקו' והרי הן ספק והמע'ה :

ד וכן אם היה עבר מלמעלה וסלע מלמט' או סלע מלמעלה ועפר מלמטה הרי זה ספק והמע'ה כיצד אם ככר נחן המעות צריך לקבלו ואין זה צריך להחזיר המעו' ואם עדיין לא נחנס אין צריך לקבלו :

ה היה בו סלע יחירי שאינו מובלע בתוך השדה אלא עומד אצלו אפי' לו בית רובע לכור אין נמדד עמה ואם היה ספק למיצר אפילו כל שהוא אע"פ שרוא' מבלע בתוך השדה אין נמדד עמה הפסוק עפר בין סלע למיצר הרי זה ספק עכ"ל הרמב"ם :

ו אמר לו כבית כור עפר אני מוכר לך אפילו הוי בה נאות עמוקים עשרה טפחי' או יותר או סלעים גבוהים עשרה טפחים או יותר הרי אילו נמדדים עמה דאף ע"ג דאמר עפר מ"מ כיון שאמר ככית כור משמע כמות שהוא בין סלעים בין עפר ולא בית כור עפר ממש וי"מ הה"נ דוקא שאין בהן ד' קבין וכל זה מירי שאין הלוקה עומד בתוך השדה בשקנאו לפיכך כשאמר לו בית כור עפר ודאי צריך ליתן לו בית כור שלם ואפי' אין חסר מסנו אלא קב צריך להשלימו ואפילו אם יאמר המוכר אנכה לך מן המעות כפי החסרון שהסר אין הלוקה צריך לשמוע לו שיאמר לו לא היה דעתי אלא לקנות ביכור שלם אלא שצריך לקבל הסלעין והבקעין כדפירושית אבל אם עומד בתוך השדה ורואה אותה וזה אומ' בית כור עפר אני מיכר לך כיון שעומד כתובה הוי כאילו אומר בית כור זה שאתה רואה אני מוכר לך ומשמע הן חסר הן יתר ואפי' חסר רובע הקב לכל סאה דהיינו ז' קבין ומחצה לבית כור שהוא שלשים סאין הניעו דמסתמא על דבר מעש' כזה אחד מכל' מחל באומר דעתו כיון שראהו :

ז האומר להכירני בית כור עפר מדה בחבל אני מוכר לך מהאמר מדה בחבל משמעו בצמצום אני מוכר לך שדה טיש

אני מוכר לך בית כור עפר אני מוכר לך

לבוש עיר שושן הלכות מקח וממכר

במצריהם אבל אם אין מיצר מפקיב בין שרה לשד' כיון שאמר לו שדה זו הכל מכור שכל מה שמוקף במיצר אחד נקרא שדה ועל ריש סימן ר"ט :

כג האומר לחבירו שדה דבי פלוני אני מוכר לך כלומר השדה שקניתי מפלוני אני מוכר לך והיו לו שתי שדות הנקראי' בשם זה לא קנה אלא אחת והוא הפחות שכשניהם דנוכל לפרש כן לשונו יוד בעל השטר על החתונה דהמעה *

כד האומר לחבירו שדותי אני מוכר לך מיעוט שדות שתיים ולא קנה אלא שתיים ואם אמר לו כל שדותי אפילו יש לו שלש וארבע קנה כולם חוץ מגנות ופרדסים ואם אמר לו נכסי אפי' גנות ופרדסים בכלל אבל לא בתים ועבדים ואם אמר ליה קרקעותי אפילו בתים בכלל קרקעות ואם אמר ליה כל נכסי אפילו בתים ואפילו עבדים בכלל וכל המשתלשלין הידועים לו ואפי' חפילין שבראשו הם בכלל כל נכסי ודחוקא שאמר כל נכסי אבל אם אמר נכסי דבי פלוני לא מכר לו * המשתלשלים שקנה מאותה פלוני שאין משלשלין נקריאין על שם המוכר :

כה האומר לחבירו שדה ראובן אני מוכר לך וכשב' הלוקח להשתמש בה אמר לו המוכר אינה זו השדה שהיתה של ראובן אלא כך היא קרויה ומראה לו המוכר שדה אחרת שהוא שלו ואומר זו היא שהיתה של ראובן שלקחתיו ממנו והיא שמכרתי לך על המוכר להביא ראייה שמכר לו אותה השדה ואם לא הביא ראייה הרי זה הלוקח בזו שכל העם קורין אותה של ראובן דמסתמא לא היתה דעת הלוקח אלא על זו שהכל קורין לו כן :

ר"ט כיצד מסיימין המצרים ואם לא סיים אותם ובן ו' סעיפים :

א האומר לחבירו שדה פלוני אני מוכר לך קנה כולה אפילו היא גדולה הרבה אע"פ שלא סיים לו המצרים כל זמן שאין מצר מפקיב ואם סיים המצרי והזכיר מצר מזרחי ומערבי ולא הזכיר צפוני ודרומי קנה כולה ולא אמרי' שלא יקנה אלא חלק אחד כמזרח ותלם אחד במערב דמסתמא הקנה לו הכל ומה שלא סיים לו כל המצרים נתכוין לקצר *

ב מצר לו מצר ראשון ומצר שני ומצר שלישי ולא מצר לו מצר רביעי קנה כל השדה כולה חוץ מחלק אחד במצר הרביעי דלהכי אהני ליה מאי דלא כתב מצר רביעי דאי לקצר נתכוין לא היה לו להזכיר רק שני מצרים נוכחיו זה לזה כגון מזרח ומערב או צפון ודרום כד' ולא קנה מצר רביעי כשאינו מובלע בין המצרים שמכאן ומכאן אלא הולך על פני שניהם ויש עליו רכב דקלים או שיש בו חשעה קבין שכשהוא כן הוא דבר חשוב בפני עצמו וחשיב שרה בפני עצמו ואינו נמכר בכלל שדה זו אבל אם היה מובלע בין המצרים ואין עליו רכב דקלים וגם אין בו חשעה קבין כשל הוא לגבי השדה וקנה אף המצר הרביעי ואם היה מובלע ויש עליו רכב דקלים או שיש או ט' קבין או שלא היה מובלע ואין עליו רכב דקלים ואין בו ט' קבין או הדבר מסור לדיינים כפי מה שיראו לאיזה דרך דעת המוכר והלוקח היה נוטה ולפי הדמים ומנהג המדינה שיהא מכור או אינו מכור כן יעשו *

ג מצר לו מצר אחד ארוך ומיצר אחד כנגדו קצר אם היה הארוך של איש אחד הרי לא היה יכול לציין לו אותו מצר באופן אחר דעל כרחו היה צריך להזכיר אותו האיש שיש לו שדה על פני מצרי לציין המצר הלוקח לפיכך לא קנה מן הארוך אלא כנגד החצר ואם היה המצר הארוך של שנים הרי קנה באותו צד כנגד כל אורך המצר דאם לא כן מה היה צרי' להזכיר שניהם וכיצד שכנגדו לא קנה גם כן אלא כפי אורך אותו

והלך אחר הפחות שכלשונו דהמעה ואין לו אלא כדין הן חסר הן יתר :

טו אמר לו בית כור עפר אני מוכר לך בחור הסימנים והמצרים הללו שאחתה רואה הכל קח לך פוחת שותת או הוסיף שהות הניע דהיינו טפי מרובע לסאה כפליים דשותת היינו קב לסאה והיינו טעמא דלא דמי להן חסר הן יתר דהתם הוי שיעוריה ברובע לסאה אבל הכא' בעי טפי דכיון דאמר בית כור עפר אני מוכר לך כהן חסר הן יתר רמי והשתא דאמר בית כור בסימניו ובמצריו אני מוכר לך * מספינן שיעורא ואמר' אפי' פחות משותת הניעו דכיון דהראה לו המצרי' כמאן דזכין ליה שדה זו סתמא דמי כמות שהיא בין קטן בין גדול אלא דאהני מאי דאמר בית כור שיהא קרוב לבית כור * שאינו חסר יותר משותת וכן דלא ליהוי מותר יתר על שותת לפיכך אם היה הפחת יותר משותת ינכה לו מן הדמים הותר יתר משהיה מחזי' גם השותת והוי דינא כדלעיל גבי הרבעי' שיהי' דמים או קרקע הכל לפי מה שהוא היתרון שאם יש בחוספת פחות מהשעה קבין בשדה ובגניה פחות מחצי קב אז הוא הלוי ברצון המוכר ואם הוא יותר מט' קבין יתן לו קרקע :

יז המוכר שדה לחבירו שחבירו הלוקח יודע אותה ואת מצריה וכבר הורגל בה אפילו א"ל יש במדתו ק"ק ולא נמצא אלא ק"ן הניעתו שהרי יודעה וקבלה עליו ומה שאל' חשבון ק"ק להשביח מקחו אמר כן כלומר שהיא שוה כמו אחרת שיש במדתה מאתים :

יח האומ' לחבירו בית כור פלוני אני מוכר לך אפי' אין במדת' אלא לתך הניעו שלא מכר לו אלא שם המקום שהוא הנקרא בית כור לפיכך צריך המוכר להביא ראיי' שזה המקום הוא נקרא בית כור :

יח וכן האומר לחבירו כרם שלי במקום פלוני אני מוכר לך אע"פ שאין בו פננים הניעו והוא שיהיו קורין אותו כרם וכן האומר לחבירו פרדס זה אני מוכר לך אפי' אין בו רימונים הניעו והוא שקורין לו פרדס וכן כל כיוצא בזה :

יט כל אילו הדברים לא נאמרו אלא כמקום שאין מנהג אבל במקום שיש מנהג הלך אחר המנהג ואחר לשון רוב אנשי המקום :

ך האומר לחבירו חצי שדי אני מוכר לך ולא הגביל לו באיזה צד הוא מוכר לו הרי זה הלוקח על ההחזונה שהמעה ואמרין דילמא דמי חצי השדה קאמר ורואין כמה שוה כל השדה ונותן לו דמי חצי כל השדה כמקום הכחוש שבשדה אף על' שצריך ליתן לו מסקום הכחוש יותר מן חצי השדה נוחה ליה למכור שיאמר מקום מיטב השדה בירו אף על' שהוא המיעוט בכמותו * וכן אם אמר לו חצייה בדרום אני מוכר שמיין לו דמי כולה ונותן לו דמי שווי חצי כל השדה בדרום' של שדה דמקבל עליו הלוקח לעשות בחלקו מקום הגדר ומאחורי הגדר סמוך לגדר הריין קטן רחב ג' שפחים ונח' לו חריץ אחר וגדול רחב ששה שפחים וכו' שני החריצים נוחב טפח וכל החריצים הללו והגדר עושין כדי שלא תקפוץ שם הנטייה ותפסיד הפירות והשרה י"א שהמוכר נותן מחלקו המקום לעשות בו גדר כו' :

כא היה לו חצי שדה כגון ראובן שהיה לו שדה בשוחפות עם שמעון ומכרו ללוי ואמר לו חצי שיש לי בשדה זו מכרתי לך קנה החצי כולו ואם אמר חצי השדה שיש לי לא קנה אלא חצי חלקו דהיינו רביע השדה ועל' סיו' ר' סעיף ז' כב' היה לו בקעה גדולה ובתוכה יש הרבה שדות וכל אחת ואחת הלוקח במיצר שלה לברדה ונח' עומר כאחת מן השרות ואמר שדה זו אני מוכר לך לא קנה אלא אותה שדה לכדה אע"פ שסיים מצרים החיצוני' של הבקעה מצרים הרחיב לו אף על פי שיש מעט שקורין לבקעה שדה בר'א שחלוקות

לבוש עיר שושן הלכות מוקח וממוכר קבה

לא מכראת העבדים המסמסין בהולא את המצופים ולא את הסחורה שבהוב' שכל צילויש להם שם בפני עצמי ואינם נמכרים עמו' אם אמר ליה היאוכל מה שבחוכה אני מוכר לך הרי כל צילוי מוכרים :

ב המוכר את הקרוץ לא מכר את הפרד' אם אינו קשורין בו ואם הם קשורין זה בזה מכר את הקרוץ מכר את הפרדות שבהם קשורין כולן נקראים בשם קרון אבל אם מכר את הפרדות לא מכר את הקרוץ ואפילו הם קשורין בו שאין הקרון ננרר בשם פרדות !

ג לא כרא' במוכר אבל במטכור את הקרוץ הטכור גם הפרדות עמו אף על פי שאינם קשורין בו שאין דרך לשכור עגלה מאחד ופרדות כאחד לפיכך מסתמא שכר הכל בבית אחת :

ד וכן מכר את הצמד לא מכר את מקר לא מבעיא במקום שהכל קורין לצמד צמד ויבקר בקר ואין שום אחד קורא לבקר צמד דאין בקר בכלל צמד אלא אפ' יש מקצת שקורין לצמד צמד לבקר בקר ויש מקצת שקורין לבקר צמד אפ' לא מכר את הבקר בכלל צמד דמסתמא אין הבקר ננררין אחר הצמד ואפילו משך הלוקח הצמד והבקר ונהן המעות מוציאין ממנו הבקר והמעות הם בעד הצמד ואין הדמ' ראייה לוכר' אף וראי' אין הצמד טוה כל כך כלא הבקר וא"כ ודאי לקח הבקר עמו לא אמרין רבי אלא לעולם לא מכר את הבקר בכלל צמד ואם טעה בכדי שהדעה טועה כגון טוה ה' בו' או ה' בח' יש בו אונאה או ביטול מקח כדן כל לוקח כמו שיהבאר בהלכות אונאה ואם טעה בכדי שאין הרעת טועה כגון טקנה שוה פרוטה כסנה או שיה מנה בפרוטה ודאי המוחר לשם מתנה נתן לו בדא' כשאין קשורין ביחד כששכר אבל :

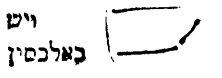
ה אם קשורין ביחד הכל נכרך בכלל צמד ואם הכל קורין לבקר צמד לא מבעיא אם אין קורין לצמד לבדו צמד ער שיפרשו צמד לבדו והוא מכר לו צמד כהם פסיטא שהכל מכור אפילו בלא הודעה דמ' אלא אפילו אם הכל קורין לצמד לבדו גם כן צמד סחם כיון שהכל קורין ג' לבקר צמד אמרי' הדמים מודיעים ודוקא שרכל קורין לבקר צמד אבל אם אין הכל קורין לבקר צמד אפילו אם הרוב קורין לבקר צמד אין אוסרים הדמים מודיעים ויא' אפילו אם אין הכל קורין לבקר צמד אלא הרוב קורין לבקר צמד שהדמים מודיעים דכיון דאיכא רוב והודעה דמים אזלינן בהרייהו והא' ראמרין שאין הדמים מודיעים היינו דוקא היכא שהרוב קורין לצמד צמד ולבקר בקר והשיעוש קורין לבקר צמד או פלגא ופלגא ואם מכר את הבקר לא מכר את הצמד דאין צמד בכלל בקר אפ' במקל' שקורין לצמד בקר וה' בסתמא דאיכא למימר לשחיט' זבניה והמ' עה אבל אם פירש לרדיא מכר את הבקר מכר את הצמד כשקונה הבקר קונה הצמד עמו שאין דרך לקנו' הבקר מאחד והצמד מאחר :

ו יא' אע' ג' דבקר אינם בכלל צמד ה' פדנא דהורא שררף לחרוש בשנים אבל פרה אחת לבדה היא בכלל עול לפיכך מכר את העול מכר את הפרה מכר את הפרה לא מכר את העול ויש חולקין ואוסרים דגם כשכר את העול לא מכר את הפרה וכן עיקר :

ז מכר את העגלה מכר את הבקר בכללו מכר את רבקר לא מכר את העגלה ויש חולקין גם כן (אין ואומר') דגם כששכר את העגלה לא מכר את הבקר :

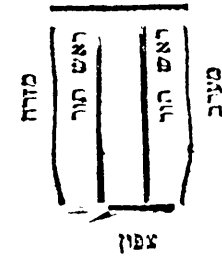
ח המוכר את החמור מכר את הפרדעת ואת האובך אף על פי שאינם עליו שכן דרך למוכרם יחד אבל לא מכר את השק ולא מרכבה הנשים ואפילו היו עליו בשעת המכר אלא א"כ אמר לו וכל מה שעליו מכור לך :

ט בכל אילו הדברי' אין הדמים ראייה אלא כמו שבחכתי בסעיף ד' בצמד טאם טעה בכדי שהדעה טועה יש לו ככ ב ב א 22 אונאה

ואתו המיצר וקנה בראש תור קנה אוסרים דאפילו באיש אחד קנה בראש תור :

י ואם מצר לו מזרח ומערב קצר ומצר דרו' ארוך ומצר צפון קצר פליגין ליה כחרי ראש תור קנה

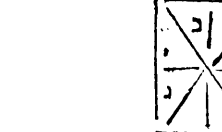

פי' דלעולם מה שבין צפון לדרום שהם זה כנגד זה וכן מה שבין מזרח למערב קנה הכל אפ' לא היה מיצר לו אלא שני מצרים נוכחיים כדאמרין לעיל סעיף ב' ונשארו צלע מזרח ומערב עם צלע צפון ושני צלעים ההולכים פדרו' לצפון כשיני ראש תור ועל

ברחך צרי' אהיה לציוויו כך כמו שהצנתי צלע צפון לפניך טאם תציגנו כנגד צלע מזרח או מערב ממש כנגדו אה' סהם בקרן זווית היה לו להאריך אותו המיצר ג'כ אר' ער אותו הצלע בין במזרח בין במערב כ' לא סיים לו אלא ארבע מצרים שבד' הקרנות ולא הזכיר המצר' שבצדדים כלל או שסיים לו כמין גאם כ'כ הקרנות זה כנגד זה או שהותה סוקפת הרבה שדות של הרבה בני אדם והזכיר אחת ודילג אחת וכן עשה בכלום בזה מביעיא ולא איפשיטא לפיכך אינו קונה אלא מה שסיים לו ולא יותר דהמוציא מחבורו עליו הראייה כיצד סיים לו את הקרנות כזה נוהן לו שתי רצועות של שתי רצועות כזה :

סיים לו כמין גאם בב' הקרנות זה כנגד זה וה' לא קנה לא רצועת אחת כפי שני המצריים כזה סיים לו בסיווגין שהזכיר אחת ודילג אחד

לא קנה אלא כקרנול כזה ר'ל הבתים שרשושין בח' א"ב ג' ובכל אילו דקנה אותה הרצועה ולא יותר והוא שיש בה ט' קבין ואם אין לו ט'

קבין משלים עליו לט' קבין דכיון ששכר לו שדה לא יפחות לו מט' קבין שהוא שיעור טדה !

יא היה מצר ראובן במזרח ומערב ומיצר שמעון בצפון ודרום צריך לכתוב לו מצר ראובן משתי רוחות ומצר שמעון משתי רוחות טאם לא כתב כן אלא כתב השדה שבין ראובן ושמעון קנה אלא חצי באלכסין כזה :

ראובן שמעון

יב ראובן היה לו שדה ומכר מקצהו לשמעון לצד מערב ומצר מזרח עכב לעצמו ולא פירס כמה מכר וכמה שיר לעצמו אלא כך כח' שדה פלוני אני מוכר לפלוני מצד מערב ליו ומיצר מזרח ארעא דמינה פליגא או פסיקא כלומר והקרקע עצמה שהי' שלי שחלוק' מסנה זו שמכרתי היא מצד מזרחי שלה אם כתב לו ואילן מצרנהא הוא שפת יתר ליפות כחו הילכך קנה חצי השדה ואם לו כתב לא כן לא קנה אלא חשעה קבין :

יג המוכר את הספינה וקרין וצמד בקר ופרה וחמור ושפתה וכו' ה' סעיפים :

א המוכר את הספינה מכר לו את התורן והוא אילן גבוה שפורסין עליו הוילין ומכר הוילין והעונין והם הברזלין שמט' דין אותה בה ובכלל זה החבלים שמושבים בהן הספינה לנחל ומכר את הכבש והאסקלא שעולין בהן לספינה וירדיו עליה את בית הסיס שבחוכה אבל לא מכר את הביצית והיא הספינת הקטנה שהולכין בה ליבשה ולא מכר את הדונות שהיא ספינה קטנה שהיא עשויה לצוד בה דגים

שניהנין לאמהות שתי בריכות לצוות דהיינו הכנו' שהיו להם בעת הכזרה ועוד בריכה ראשונה שיוודו אחיו כן כן נוהגין לבנות שתי בריכות להצטוות עמהן וכל הנידוד מאוחן שתי בריכות של הבנות והבריכה ראשונה של האמהות הרי הוא של לוקח בכל הדברים האילו אין חילוק בין מכל' למתנה אע"ג דלענין דברים המחוברים יש חילוק בין מוכר לנותן היינו דוק בקרקע שהיא השיב ובנותן בשלוי אנב קרקע אע"פ שאין בשלוי גבי מוכר כמו שנתבאר לעיל סי' ס"ו וסעי' א אבל לענין מטלטלין אין חילוק בין מוכר לנותן ;

רנ"א מוכר שאמר במאתים ולוקח אומר במנה וכו' סעיף אחר ;

א המבקש לקנות מקח מהבית המוכר שואל ממנו מאהים והלוקח אומר איני נוהן אלא מנה והלכו זה לביתו וזה לביהולא הושוו ואח"כ נתקצו ומשך זה רח"ל סה"ס אם המוכר הוא שהכע הלוקח ונתן לו החפץ אינו נוהן לו אלא מנה דכיון שנתנו רוסה מא ודאי נהרצה ידעת הלוקח מה שרצה ליתן כבר ואם הלוקח הוא שבא ומשך החפץ סתם ודאי משכר על דעת למה מה שרצה רמוכר כבר וחייב ליתן לו מאהים ואם היה בהחיה קציעה ביניהם ויתור אחד מהם ואח"כ הזדר ומשבו סה"ס אמרו ודאי על דעת קציעה הראשונה משכו וקנו ;

רנ"ב שנים חלוקים על דמקה ושאר טענה שבין המוכר והלוקח וכו' סעיפים ;

א שנים שהלוקחין על המקה כל אחד אומר לי מוכר נאמן המוכר לומר זה מברתי ולזה לא מברתי אימתי בזמן שהמקה יוצא ביהת ידו שאז הוא נאמן במינו שיכול ליהנו לו זה צד שרצה כיון שהוא בידו אבל אם אין המקה יוצא מידו אינו אלא כעד אחד כלבר ורינו בעדות זו כדין כל איש שהרי אינו נוגע בעדותו ל"ש נקט זוי מהד ל"ש נקט זוי מכל' אם אלא שאמר שאחד מהם נתנם לו ובעל כרחו ואם נשל הרבים משנים ונטל מאחד מדעתו ומאחר בע"כ ודאי ידע ממי נטל נדעתו וממי נטל בעל כרחו בין שהיה המקה בידו בין שהיו שניהם הופשים בו וכל אחד אימר אני לקחתיו אין כאן עדה כלל שהרי המוכר אימר שאינו יודע לפיכך לא איבער' נשנייהם אחוז בו ונשבע כל אחד מהם בהקנת חכמים בנקיטת חפץ שאין לו בה פחות מחציה כדון שנים אוחזין בשלתי ונטל כל אחד חצי המקה וחצי הדמים אלא אפילו כשהיה המקה ביד המוכר כיון שהמוכר מוזהק במקח זה בשביל אחד מהם ואינו יודע בשביל איזה מהם הוי כאילו שניהם אח זים בו ונשבעין כל אחד' שאין רו בה פחות מחציה ונטל כל אחד חצי המקה וחצי הדמים ;

ב לקח מקח מאחד מחמשה כניאדם וכל אחד מהם תובע אותו ואומר אני הוא בעל המקה שלם לי והוא אינו יודע מאיזה מהם לקח מניה דמי המקה ביניהם ומסתלק ויהיו הדמים מונחים בכ"ד עד שיוודו לאחד מהם או ינוחו עד שיבא אריהו מ"מ אם הוא חסיד ורוצה לצאת ידיו שמים יתן דמים לכל אחד ואחד ;

ג לקח מקח מאחד מחמשה כניאדם וכפר בו ונשבע על שקר ועשה הטובה והרי הוא רוצה לשלם וכל אחד ואחד תובע אותו ואומר אני הוא שכפרה בני ונשבעתי לי על שקר והוא אימר אינו יודע חייב לשלם לכל אחד ואחד מפני שעבר עבירה ואין לו הטובה עד שיהזיר לידו של מי שכפר לו ;

ד הרי שטען להביתו ואומר לו סברת ליתן לי מקחי והוא אומר לא מברתי או מברתי ולא נתת לי הדמים או שטען הלוקח גהתי הרמ' ועדיין לא משכתי או שאמ' משכתי ולא

אונאה או ביטול מקח כדון כל מוכר ולוקח ואם טעה בכרי שאין הודעת טיעה לא בטל המקח אלא מרנה נהן לו *
ט המוכר את השפחה מכר כל כרים שעירה אפילו אם הם טאה אכל לא מכר השירים ולא הנימים וזה השבעות ולא את הקטלאות שבצוארה ואם אמר שפחה וכל מה שעליה אני מוכר לך אפ"ש עליה כלים של טאה מנה כולם סכורים ;
י האומר להביתו הסירה מעוברת אני מוכר לך שפחה מעוברת אני מוכר לך כיון שאמר מעוברת מכר לו את הולד עמה ויא' דצפ"לו מכר לו חבורה או שפחה או פרה סה"ס אם הם מעוברת מכר הולד עמה שהיו כמות שהיא מכר לו ;
יא אבל המוכר הסירה או פרה או שפחה סה"ס אע"פ שיש להן ולדות לא מכר ולדותיהן עמהן ואם אמר לו הסירה מניקה או פרה סג קה או שפחה מניקה אני מוכר לך נכי פרה ושפחה לא מכר את הולד עמה דכפרה איכא למימר הא דאמר מניקה משום דפרה להלכה בעי לה ולא משום הורד וכו' ז בשפחה איכא למימר הא דאמר מניקה משום שצריך שפחה להניק לו כנואכל נכי חבור כיון דאמר מניקה מכר ולדה עמה דאם לא כן למאי אמר לו חבורה מניקה אני מוכר אלא שמע מינה הא וכו' מוכר לוקמי' ליה שאין דרך אדם קונה חמור להלכה ;

יב האומר להביתו ראש עבד זה או ראש חמור זה אני מוכר לך כיון שחיותו הלוי בראש ושיר לו השאר הוי כאילו מכר לו חצי חציו מוכר וכן הרין בכל אכר שהנשמה הלוייה בו שחציו ככו' אבל אם אמר לו יוד עבד זה או יוד חמור זה אני מוכר לך משמנך כיניה וכן הרין בכל אכר שאין הלשמה הלוייה בו כלומר יעזב אוהו אבר שמכר לאיזה מלאכה הוא ראוי ולפי שיו יטול ;

יג ואם אל ראש פרה אני מוכר לך אע"ג שהנשמה הלוייה בו לא מכר אלא הראש בלבד שהרי הראש נמל' סיד לכדן בכיה המטנחים ;

יד המוכר את הראש בכהמה נסה אפילו אחר שחיטה לא מכר את הרגלים מכר את הרגלים לא מכר את הראש מכר את הכבד רז מכר את הראש אבל בכהמה דקה מכר את הראש מכר את הרגלים מכר את הרגלים לא מכר את הראש מכר את הכבד מכר את הכבד לא מכר את הראש ;

טו אין דברים אירו אסורים אלא במקום שאין מנהג יודיע אבל במקום שיש מנהג יודיע הכל הלוקח אחרי המנהג ;

טז מכר את חבור לא מכר את סימיו מכל' אשפה והיא מקום עסיק שלישה או גבוה שרשה והניל לתת שם זבל בהמותיו בשמכר איתו המקום מכר גם את חוברי שבה ויא' מכר הכור מכר סימיו מכר המים והזבל לא מכר הבית והאשפה ;

יז מכר השבך מכר היונים מכר כוורה מכר דבורים *
יח יא' דה"ה איפכה מכר יונים מכר ע"ד מכל' דבורים מכל' כוורה בלא שפידש שמכר כל פירות השוכך ורכוורת

בלוי שזור שאין דרכן של בני אדם למכור כל היונים כשיערתו לשיר השוכך וכן ככוורת אין דרכן של בני אדם לככר כל הדבורים כשיערתו לשיר את הכוורת אבל אם מכל' סה"ס פירות הכוורת לא מבעיא שלא מכר הכוורת אלא אף הדבורים לא מכר כולם אלא יקח הלוקח שלשה נחילים הראשנים ומכאן ואילך נטל נחיל ומניח נחיל כדי שיהזור ותחיישב מהם הכוורת וכן אם מכר פירות השוכך סתם אינו יכול לישול כל הנזלת שילדו בי מעשה מפני שהאמהות בירחות ויחרב א השוכך אלא מניה מהם כדי ליישב השוכך וכמה מניח אם היו בו אמהות ובנות בעת מכירת הפירות מניח בריכה ראשונה שיולידו האמהות כדי שיצטוותו האמהות עם דברי כה ראשונ' ועם הבנות שטעמה ומניח ממה שיולידו הבנות שתי בריכות כדי שיצטוותו הבנות עם שתי בריכות שהולידו דבכו

* לבוש עיר שושן הלכות מיקח וממכר * הנט

על בעל החמור להביא ראיה שהיה חמורו קיים בשע' משיכתו את הפרה הואיל ועידונו ברשותו וכן כל כיוצא בזה ויא' דעל בעל הפרה להביא ראיה שמאחר שלא נמצא החמור מת ער לאחר משיכ' הפרה הרי היה בהזקת שהוא חי בשעת משיכה וק'ל שקנה בעל הפרה את החמור ע'י משיכתו זה את הפרה בכל מקום שהוא וחיי היה החמור ברשות בעל הפרה ונולד הספק ברשותו ועליו להביא ראיה ואם אינו מביא ראיה יושבע המוכר שלא ידע בשעה משיכת הפרה שמת ופטור / ראובן החליף עם שמעון סוס ביין וכאשר משך שמעון הסוס ועדיין היין בידו בא נוי ולקחו ממנו ואמר שהסוס ננכב ממנו ויוצא שמעון להחזיק ביין שבידו / אם ראובן מודה שננכב הסוס הוי מקח טעות ויכול שמעון להחזיק כמה שבידו אבל אם ראובן אינו מודה יכול לומר הגוי משקר דסתם גו נאנסים הם וצריך שמעון לתת לו היין *

ב לקח בהמ' מחבירו ושחטה ומצ' מחט בעוכר בית הכסות ונקבה נקב מפולש אם נמצא עליה קורט רס בידוע שזו נטרפה קידם שחיטה וק'ל אם הוגדר פי במכה בידוע שזו נטרפה שלשה ימים קוד' שחיטה לא הוגדר פי המכה הרי זה ספק אם נטרפה הו'ך שלשה ימים או קודם שלשה ימים לפיכך אם שחטה בהו'ך שלשה ימים שקנאה והוגדר פי המכה הוי ודאי מקח טעות לא שחטה הו'ך שלשה ימי' הוי ספק אם היה כן בשעה שקנא' אם לא ועל השבת להביא ראיה שקוד' לקיחתו נטרפה שהרי ברשותו נולד הספק ואפילו אם הוא מוחזק שעדיין לא נתן המעות צריך לשלם הרמים למוכר אם לא יביא ראיה כגון שברשותו נולד הספק אמר' כאן נמצא הנקב וכאן היה :

כה אש' קבל עליו כל אונס שאירע או התנה ז' בפירושו שלא יהיה עליו אחריות וכו' / כע'פים :

ב המוכר קרקע או עבד או מטלטלין הרי זה חייב באחריותו כיצד אם בא אחד והוציא המקח מיד הלוקח מחס' המוכר חוזר הלוקח ונוטל כל הרמים שנתן מן המוכר שהרי נלקח המקח מחס'ו / וכן הדין בכל ממכר אף על פי שלא פירש הלוקח דבר זה אלא קנה סתם ואפי' מכר הקרקע בשטר ולא הזכיר בו אחריות הרי זה חייב באחריותו שאחריו' שלא נזכר טעות סופר הוא :

ב כד'א שחוציאו המקח מיד הלוקח כדון בכ'ר שלי ישראל כגון אם היה המקח מטלטלין והוציאוהו כשענות ג' נגובים או גזולים או שהיתה קרקע גזולה או שכא בעל חו'של סיכר וטרפה מיד הלוקח והכל בכ'ר ישראל שנשלחה ממנו בדין אבל אם הוציאנו מן הלוקח בין כדניא דמלכות בין בערכאות שיה' אין המוכר חייב באחריותו משום ט'נאמ' אשר פיהם דבר שוא ואין דיניהם דין אמת' / ואע'פ' שהגור טעון שהמוכר עצמו ננכב או גזל חפץ זה ממנו והביא ערי גוי' על כך אין המוכר חייב כלום שזה אונס הוא דסתם גוי אנס הוא ואין המוכר חייב באחריות אונס ואפילו הוא חמור ולקחו הגוי ולא לקח האוכף דאיכא למימר שהגור אימר אמת' שהרי אינו נוטל אלא את שלו כיוון שלא ליקח גם האוכף אפילו הכי אינו חייב באחריותו דחזקה הוא שהגוי משקר .

ג כד'א בשלא התנה עכו' אבל אם התנה עמו שכל אונס שיוליד בקרקע זו יהיה חייב לשלם אפילו בא נוי וגזלה מחמת המוכר חייב לשלם / אבל אם פסק ממנו הנהר שהיו מטקין אותה ממנו או שחזר הנהר לעבור בחוכה ושטפ' עד שגעשית ממנה בריכה או שכאה זועה והשתיים אותה וכיוצא כזה אינו חייב באחריות דברכים אילו לא שכיח' ואונס' דלא כב' ג' כב' ג' שכיח' 22

ולא ראיה חפץ זה המוכר אומר לו הודעתיו לך או שאמר א' מהם תנאי היה בנינו והאחר אומר לא היה תנאי כלל או לא היה כך אלא כך בכל אחד מצילוי השענות וכיוצא בהן המע'ה לא היתה טס ראיה נשבע הכופר סמכקטים לרציני מירו שבועה היסת ואם הודה במקצת או שיש עליו עד א' נשבע שבועה הורה כשאר השענות כול' / יש מי שכתב האומר שדה סברתי ואני יודע למיובא אחד ואמר אני הלוקח נאמן ונ'ל שיכול זה להשביעו ;

כג המחליף פרה בחמור וילדה או מי שיש לו ב' עבדים או ב' שדות וכו' ה' פעיפים :

א המחליף פרה בחמור ומשך בעל הפרה את החמור ועדיין הפרה בכיתו וילדה וטעון בעל הפרה שילדה קוד' שמשך החמו' והולד הוא שלי ובעל החמור אומר אחד משיכת החמור ילדה והרי הולד שלו וכן המוכר שפחתו וקבל המעות וילדה המוכר אומר שילדה קודם שקבל המעות והולד שלי והלוקח אומר אחר' לדה ושלי הוא וילדה אפי' אם הלוקח טוען כרי והמוכר טוען שמא על הלוקח להביא ראיה שהרי הפרה / והשפחה עד עכשיו בחזקת המוכר הוי ואפי' אין הפרה והשפחה ברשות מוכר אלא עומדת באנס הוא קרוי מזהזק ועל הלוקח להביא ראיה / ואם לא הביא הלוקח ראיה ישבע המוכר על ולד הפרה כנקוש' חפץ כדון שבועה המסתנה ועל ולד השפחה ישבע היסת שאין נשבעין לא שבויע' החור ולא שבויע' המסתנה על העבדים אבל שבויע' היסת נתקנה על כל דבר ואם הלוקח מוחזק על המוכר להביא ראיה :

ב זה אימר איני יודע אימתי ילדה וזה אומר נכ' איני יודע ואין הולד ברשות אחד מהם על הלוקח להביא ראיה דאף ע'נ' שאינו ברשות המוכר מ'מ בחזקתו הוא דעד האירנא זיה בחזקתו ויא' דאפי' התובע טוען כרי ורנהבע שהו' מוחזק שמא אפי' על התובע להביא ראיה ולא אמר' כרי עדיף להוצי' סמוך ויס מי שאומר שח' לוקו :

ג זה אומר ברשותי ילדה והאחר שותק וזה התובע כולד קשתיקה כהודה דמיא :

ד היו לו שתי שדות אחת גדולה ואחת קטנה או שני עבדי' אחד גדול ואחד קטן הלוקח אומר גדול לקחתי והמוכר אומר קטן מכרתי על הלוקח להבי' ראיה ואם לא יביא ראיה ישבע המוכר היס' שלא מכר אלא הקטן שאין נשבעין שביעה חסורה על קרקעות ועל עבדים שהקטן לקרקעות / כד'א כשלא טענו אלא שדה ועבד אבל אם טענו שדה או עבד עם שטר סמוך או מטלטלין זה הודה במקצה המסון או המטלטלין שיש כאן שבועת התורה על כפירת מקצה המסון או מקצת המטלטלין בהודאות מקצת מנלגל עליו שביעת התורה גם על הקרקעות או על העבדים דכבר ידעת דגלגל שבועה דאורייתא :

ה אמר הלוקח גדול לקחתי והמוכר שותק הרי שתיקה כהודאה וזכה הלוקח בגדול ואם אמר המוכר איני יודע על הלוקח להביא ראיה דלא אמר' כרי עדיף להוציא מסון כדכת'בנא לעיל סעיף ב' וישבע המוכר היסת שאינו יודע ואין לזה אלא הקטן ;

כד המחליף פרה בחמור או שקנה ונמצ' נקב בבית הכסות וכו' כ' פעיפים ;

א כל מי שנולד ספק ברשותו עליו להביא ראיה כיצ' המחליף פרה בחמור ומשך בעל החמור את הפרה ולא הספי' בעל אפיה למשך את החמור עד שמת החמור ולא נודע אם מת החמור קודם משיכת בעל החמור את הפרה או לאחר משיכה

* לבוש עיר שושן הלכות מוקח וממוכר * * * *

בח של בעלה ושיעורה על כל נכסי בעלה מ"מ אינה יכולה לשרוף שדה זו בכחובתה דאחריות דנפשה וודאי קבלה עליה שלא תהא היא הסוכרת והיא המוציא וכן כל כיוצא בזה כגון בסעיף שקודם זה אין ראובן יכול לומר אע"פ שאהיה לא קבלת עליך אחריותי מ"מ אני כבר מכתתיו לך שלא באחריות והרי בעל חובי היה יכול לשרוף כמ"מ ולא היו האחריות עלי שישמעון יכול לומר אם היה שורפה מיידך ואחיה רוצה להו"ע עלי אחריות דנפשיך קבלה עליך שלא תהא אתה הסוכר והמוציא ודוקא זכות שיש לו בטעת מכירה כגון הכא וכמוכרת למזונות שזכו הכתובה היה לה ג"כ על נכסי בעלה בשעת שמכרה למזונות אז אמרי' בשמכרה למזונות כחלה שיעבוד הכתובה שעל שדה זו אבל אם בא לו זכות על שדה זו לאהר מכהן הוי כאלו הלוהו אח"כ וחזור וגובה ממנו אפי' שדה זו :

ד ודוקא כגון זו שאמרנו דומיא דאשה המוכר בכנסי בעלה אמרי' דאחריות דנפשה קבלה עליה בין שמוכרת ומסלת הדמים לעצמה אבל אפטרופסי יתומי' שמוכרין נכסי יתומים לצורך היחוסים ואין האחריות על נכסי' דאפטרופסי' אלא על נכסי היחוסים לא אמרי' דאחריות דנפשיהו קבילו עלייהו אלא יכולין לחזור ולשרוף שד' זו בחובם שיש להם על היחומי' ואע"ג דק"ל שכל העושה מעש' במה שיש לו זכו' עליו אבד את זכותו וה"ל האפטרופסי' עשו מעש' שמיכרו והוא מוכיח הפך זכות ה"מ שעושי' מעשה בנפח הדבר שיש לו בו זכו' אבל הכא אינו טוען בנפח הקרקע כלום אלא שיש לו שיעבוד עליה מאי איכפת לו אם הקרקע ביד זה או ביד אחר אפטרופוס לא דמי אלא לב"ד שירדו לנכסי אתר בדין ומכרו דליכא למימר אחריות דנפשיהו קבילו עלייהו •

ה המוכר קרקע לחבירו ואחר שקנה הלוקח בא' מהררכים שקונים בהם קודם שתשמש בה יצאו עליו מערערים הרי זה יכול לחזור בו שאין לך מום גדול מזה שעדיין לא נהנה בו ובאין חובעין לקחתו ממנו לפיכך יחבטל הפקדו ויחוי' המוכר את הדמים ויעשה דין עם המערערי' ואם נשתמש בה הלוקח כל שהוא אפי' דש המיצר שלה ועירבה עם העפר אינו יכול לחזור בו אלא עושה דין עם המערערי' ואם יוצאו מידיו בדין יחזור על המוכר כדון כל המצרפים וכל זה מיירי בעירעור' שלא נהבר עדיין לגמרי אלא שב"ד רואין שיש אמהלא בדברי המערער כגון שבא אחר ערער ואמ' שדה זו גולה ממני ראובן ואביא עדים או שאמר יש לי חוב על ראובן ויש לי שטר עליו ואומר שרוצה לקיימו אבל אם לא יצא אלא קול בעלמ' אפי' לא נתקיים הפק' לגמרי אינו יכול לבטל המקח בשביל דברי' בעלמא אם חזר בו הלוקח כחמ' עירעור ובטל המקח אע"פ שנתבטל המקח אח"כ העירעור' ביטול הפק' במקומו עומ' ושניהם יכולין לחזור בהן עירעור' שבא על הסדה סחמת הסוכר שכחו ואמרו שהמוכר הייב להם והמוכר אומר שיש לו שוכרים על החובות הרי זה מיקרי ערעור' ויכול הלוקח לחזו' בו שאין זה רוצ' לקנות דבר שצריך לשמור שוכרו לעולם שאם יאכלו העכברים את השוכרים או ישרפו יפסיד הקרקע ולא תועיל לו חוקה נגד הבעלי חובות אע"ג דנבי אבד מלוה את השטר ק"ל שנתחבין שיבר וזה צרי' לשלם שאני ההם כדמפר' טעמ' אבד שטרו של זה יאכל הלה וחדרי דכיון שאנו יודעין שחייב לו לא יפסיד זה מעותיו בשביל שהפסי' שטרו ואע"ג דגם הלו' צרי' לשמו' שוכרו שמה ימצא המלוה שטרו ויגבה ממנו פעם שנית היינו משום דאמרי' עכד ליה לאיש מלוה חוקק הוא לזה מאחר שהמלוה עשה עמו טוב' אבל כגדון זה למה נכופ' ללוקח להוצי' מעותיו לקנות קרקע להיות נזיקי' לשומר שוכרו לעולם וודאי ארעתא דדכי לא קנה לוקח מעיקרא :

ו אסור למכור לחבירו קרק' או משלשלין שיש עליו ערערי' ער שירדעו שאע"פ שאחריותו עליו אין אדם רוצה שיחז' מעותיו וירד אח"כ לדון עליו או שיהיה נחבע מאחרים עליו :
הלכות

שכוחי לא קביל עליה דלא עלה על דעת המוכר שיבא עליו אונסה כזה שיקבלנו עליו בטעה שהתנה וכן הדין בכל חנאי שכממין שאובדין דעת המתנה ואין כוללין באותו חנאי אלא בכרים הידועים שבגללן היה התנאי והם שהיו בדעת המתנה כשהתנה •

ז כיצד כההוא עובדא דרב פפא ורב הונא כריה דרב יושע זבנו שישמטי אגודא דנהר מלכא קבלו עלייהו הסוכרים למעכריניהו וכל אונסא דאתילד ושכר הסוכר ספינה להביא השומ שמי' ללוקח ונסהם דההר ואמר חז"ל שלא היה המוכר צריך לשכור בהמות להביאם דבאונסא כי האי ודאי לא היה ברעתיה לקבל כשקב' עליו אונסין סהם דזה אונס דלא שכח הוא ולא העלה על דעתו לקבלו :

ח ואם התנה המוכר בפירוש שלא יקבל עליו אחריות או אפילו אם נמצאת גזולה ונדוע שהוא גזולה וכא הנגזל והוציאה מיד הלוקח אין המוכר חייב כלום דאל' להכי אמרי לך דלא קבילנא עלי אחריות ואת סברת אקבלה ואצ"ל שאם בא בעל חוב של מוכר ושרפ' שאינו מחזיר לו כלום שכל הנאי שכממין קיים •

ט המוכר לחבירו מרחף של יין והתנו ביניהם כל זמן שלא יסרו לו היין יהיה על אחריות המוכר ולא לכל דבר רק שאם תישבר רחביות או תישפך בלבד יהיה על אחריות המוכר אבל אחריות המינס כגון שאם יחסי' קודם שיסרו יהיה על הלוקח ואח"כ אירע אונ' שנהנסך היין אונ' הניסי' על המוכר דביון שלא קיבל עליו הלוקח אלא אונ' הטע' שאר אונסין לא אסיק מדעתיה ולא קבלם עליו וסמילא נשאר על המוכר אע"פ שגם המוכר לא פירש אלא אונס השבירה והשפיכ' היינו משו' דאונסין אילו שכוחי לכך פירשם אבל ה"ה שאר אונסי' הכאים מעלמא סמילא נשאר עליו כמו שפיכה ושכירה דג"כ באים מעלמא ולא סוף היין כמו הטעם :

דב' המוכר שדה שלא באחריות או יצא עליו קול ערעור וכו' סעיפים :

א ראובן שמכר שדה לשמעון אפי' שלא באחריות וכו' לוי בעל חובו של ראובן והוציאה משמעון אם רצה ראובן לעשו' דין עם לוי עושה ואין לוי יכול לומר' לי ולך והלא אין עליך אחריות שיאמר לו אע"פ שמכרתי לשמעון שלא באחריות אין רצוני שיהא לשמעון הרעויות עלי ונ"מ כמה שראובן טוען כנגד הב"ח שאם עשא' לו ראובן אפותיקי אע"פ כן יכול לסלקו במעות ומשמעון לא היה יכול לסלקו במעות ביון שהו' אפיתיקי א"ל נפקא מינה כדמסיק בה שיעור ארעא ולא שיעור שכחה ואם היה לוי גובה משמעון הלוקח היה גוב' גם השבח ולא היה גוה' לו אלא ההוצא' כדון יור' שלא ברשות אבל כשלקחו מיד ראובן אינו נישא' אלא קרק' ולא השבח כדון יורד ברשו' א"ל נ"מ דאיהו ידע למישען שפי' ודוק' במכר יכו' ראובן לשמעון אבל אם נתן לו בשכנה לא יוכל לשמעון כעוד דהא ליכא כאן חרעום' :

ב ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות וחזר שמעון ומכרה לראובן באחריות וכו' ב"ח של ראובן לשרוף אות' ממנו אינו יכול לחזור על שמעון דנהי דאחריות דעלמא קבל עליו שמעון לראובן שאם ישרפיה ממנו שישל' לו אחריות של ראובן עצמו מי קבל עליו שהרי כשהבעל חובו שורפו ממנו הוי כאלו הוא עדיין בידו שהרי מה שחייב לו ישנו בידו אבל אם בא ב"ח של יעקב אביו של ראובן ושרפה מיד ראובן אע"פ שהוא ירשה מיעקב אביו ואח"כ מכרה לשמעון שלא באחריות וחזר שמעון ומכרה לראובן באחריות חזר ראובן וגובה כל הדמי' משמעון דב"ח דיעקב ככ"ח דעלמא :

ג המוכר שדה לחבירו שלא באחריות דנפשי' שלא יהא הוא המוכר והוא החזי' ומוציאו ממנו כיצד כגון אש' המוכרת מנכסי בעלה לצורך מזונותיה שאין האחריות על אשה שאם בא ב"ח של בעלה ושרפ' אין הלוקח חוזר עליה אלא על היחומי' כשהיא באה אח"כ לנכות כתובתה אף ע"פ שהיא בזה כשאר

לפני עיר שושן הלכות אונאה ומקח טעות קל

הלכות אונאה ומקח טעות

רבי עד כמה הוי מחילה או חזרת האונאה ושלית טמעת ואחי' שהלקוטטעו וכו' ל"ט סעיפי :

שהות נמקח אבל אם היתה פרושה בשוה כגון שלא היה כל המקח אלא ו' פרושות אין צריך להחזיר דמס זמא מחיל וי"א אפילו פרושה בשוה חייב להחזיר שאינו מוחל אלא מה שהוא היה פחות משהו פרושה במקח קטן כזה :

א יש להסתפק אם אסור לכתחילה להוננו לחבירו אפי' פתח משהות אם יש בו ש"פ רכיון שיודע שאין מקחו שוה כ"כ לא יונה אותו אפי' בפחות מש"פ דרמנא אמר' אל הוננו מטמע דבכל דבר שיש בו שווי ממון הזהירה תורה שלא יונה את חבירו אלא שחכמים אמרו דעד שתות הוי מאול כדכתבינא מעמא בסעף ב' אבל אם המוכר בקי בערך ממכרו ואין הלוקח בקי כ"כ או אם הלוקח תנר ובקי בערך המקח יוהר מהמוכר ודאי דלא יונה זה את זה אם לא שפי' או שמא כיון דדרך מקח וממכר בכך ופעמים הלוקח חפץ במקח ומוסיף עליו דמים יותר מדמי שוויו ופעמים שהמוכר מזולזל בממכרו לפי שאין חפץ זה ערב עליו או שהוא רהוק למעות הולכך עד שחזר הוי בכלל המקח ואין כאן אונאה כלל ומותר לכהחילה וצ"ע וירא שמים ויוצא ידי ששהם ומטבע לב"ע כל זמן שלא הגיע חסרונו לכדי אונאה מותר לכהחילה להוציאם ביפה שהרי נ"ס אחרים יקבלוה מירו ואין בו הפסד כלל :

ב ומה תהיה האונאה שהיא חייב להחזיר שיעורו חול' שהוא שתיים בשוה מסום דקיס להו לחול' שכן הו' דרך מקח וממכר שאין הלוקח ולא המוכר יכולין למיזן דמי המקח בצמצום ואיזה מהם שנתאנה עד שתות דרכן למחול זה לזה והמקח קיים ואין צריך להחזיר לו כלו' אבל שתות בשוה בין במקח בין שתות במעות אין דרך למחול אלא המקח קיי וצריך להחזיר לו האונאה דהיינו אורו השתות כיצד הרי שמכר שוה ש"ט בחפ"ט הרי נתאנה המוכר בשתות שיווי המקח אף על פי שבמעות הוא חומש שהוא יותר משתות או שמכר שוה שבע נש"ט שנתאנה המוכר בשתות במעות אע"ג שהוא פחות משתות בדמי המקח שהרי הוא שביעות מדמי המקח וכן אם מכר שוה ה' בו' שנתאנה הלוקח בשתות במעות והוא יותר משתות כשיווי המקח או שמכר שוה ש"ט שבע שנתאנה הלוקח בשתות כשיווי המקח והוא פחות משתות במעות בכל אחר סאלו המקח קיים ותייב השתאנה להחזיר האונאה למתאנה שאין דרך למחול כל כך :

ג וכל מה ששיעורו חול' הוא כרווקא לפיכך דווקא בשתות בשוה המקח קיים וצריך להחזיר האונאה אבל אם היתה האונאה פחות מזה אפי' בכל שהוא המקח קיים מכל וכל ואין צריך להחזיר כלום דוודאי מחל כיצד אם מכר שוה ס' דינר בחפשים דינר ופרושה אובע' דינר פחות פרושה שאין כאן אונאה אלא שתות פחות פרושה המקח קיים ואין צריך להחזיר כלום שכל פחות משתות דרך הכל למחול בו :

ד היתה האונאה יתירה על השתות כל שהוא כגון שמכר שוה ששים בחפשים פחות פרושה או בשבעים ופרושה אין כאן חזרה אלא ביטול מקח שיכול המתאנה להחזיר החפץ אם ירצה וזה יחזיר לו מעותיו ואם אינו רוצה להחזיר החפץ אלא רוצה בקיו' המקח ותובע אונאתו מן המאנה יכול המאנה לומר לא אחזיר לך אונאתך אלא או יתבטל המקח לגמרי או יתקיים לגמרי ויעמוד כל אחד בשלו אבל אם המתאנה רוצה לעמוד במקחו ואינו שואל אונאתו אין המאנה יכול לבטלו דאל' המתאנה שהרי אם לא אינתי לא הייתה יכול לחזור כך לבטל המקח ועכשיו משו' שאינתי ועברתי' על לאו דלא הוננו יהא לך כח לחזור כך א"כ יהא חושא נשכר בתמי' מכר לו שוה נ"א בס' או שוה ס' ב"א דהשתא ליכא הכא שתות בשוה לא במקח ולא במעו' דגבי שוה נ"א בס' דנתאנה לוקח פחו' משתו' במעו' וזהו משתות במקח ואם ניזול בהר מעי' הר מחילה אם ניזול בתר מקח הוי ביטול מקח ונבי' שוה ס' בנ"א הוי איפכא דנתאנה מוכר בפחות משתות במקח וכיותר משתות במעות בכגון זו אזלינן לעולם כתר אונאה המקח הן לעניין המחילה הן לעניין ביטול המקח שיעקר השעות דשעו אינשי הו' במקח ולא במעות לפיכך מכר שוה נ"א בס' בשל המקח ושוה ס' בנ"א הוי מחילה כן כתב מורי מהרמ"ז ז"ל ותימא הוא דהא אמרי' לעיל סעיף כ' שוה נ"א בס' המקח קיים ומחזיר אונאה כ"ש נ"א בס' :

ה אין הפאנה חייב להחזיר עד שתהא האונאה יתר על פרושה דיתר על פרושה אין דרך למחול במקח אם הוא

אסור להוננו לחבירו בין במקחו בין במכרו ואיזה מהם שאונה את חבירו בין לוקח בין מוכר עובר בלאו דכתיב וכי ממכרו ממכר לעמיתך או קנה וגו' אל הוננו איש את עמיתו וגו' מיהו אין לוקח על לאו זה אפי' עבר עליו במזי' והתרא' משו' שניתן להשבין שהו' בכלל השב' השיב דגזילה שחיי' להחזירי כמו שכתבאר לפנינו וכל לאו שניתן להשבין אין לוקח עליו שהשבתו עושה כאילו לא עבר עליו ואין כאן טלקות :

ו וכמה תהיה האונאה שהיא חייב להחזיר שיעורו חול' שהוא שתיים בשוה מסום דקיס להו לחול' שכן הו' דרך מקח וממכר שאין הלוקח ולא המוכר יכולין למיזן דמי המקח בצמצום ואיזה מהם שנתאנה עד שתות דרכן למחול זה לזה והמקח קיים ואין צריך להחזיר לו כלו' אבל שתות בשוה בין במקח בין שתות במעות אין דרך למחול אלא המקח קיי וצריך להחזיר לו האונאה דהיינו אורו השתות כיצד הרי שמכר שוה ש"ט בחפ"ט הרי נתאנה המוכר בשתות שיווי המקח אף על פי שבמעות הוא חומש שהוא יותר משתות או שמכר שוה שבע נש"ט שנתאנה המוכר בשתות במעות אע"ג שהוא פחות משתות בדמי המקח שהרי הוא שביעות מדמי המקח וכן אם מכר שוה ה' בו' שנתאנה הלוקח בשתות במעות והוא יותר משתות כשיווי המקח או שמכר שוה ש"ט שבע שנתאנה הלוקח בשתות כשיווי המקח והוא פחות משתות במעות בכל אחר סאלו המקח קיים ותייב השתאנה להחזיר האונאה למתאנה שאין דרך למחול כל כך :

ז וכל מה ששיעורו חול' הוא כרווקא לפיכך דווקא בשתות בשוה המקח קיים וצריך להחזיר האונאה אבל אם היתה האונאה פחות מזה אפי' בכל שהוא המקח קיים מכל וכל ואין צריך להחזיר כלום דוודאי מחל כיצד אם מכר שוה ס' דינר בחפשים דינר ופרושה אובע' דינר פחות פרושה שאין כאן אונאה אלא שתות פחות פרושה המקח קיים ואין צריך להחזיר כלום שכל פחות משתות דרך הכל למחול בו :

ח היתה האונאה יתירה על השתות כל שהוא כגון שמכר שוה ששים בחפשים פחות פרושה או בשבעים ופרושה אין כאן חזרה אלא ביטול מקח שיכול המתאנה להחזיר החפץ אם ירצה וזה יחזיר לו מעותיו ואם אינו רוצה להחזיר החפץ אלא רוצה בקיו' המקח ותובע אונאתו מן המאנה יכול המאנה לומר לא אחזיר לך אונאתך אלא או יתבטל המקח לגמרי או יתקיים לגמרי ויעמוד כל אחד בשלו אבל אם המתאנה רוצה לעמוד במקחו ואינו שואל אונאתו אין המאנה יכול לבטלו דאל' המתאנה שהרי אם לא אינתי לא הייתה יכול לחזור כך לבטל המקח ועכשיו משו' שאינתי ועברתי' על לאו דלא הוננו יהא לך כח לחזור כך א"כ יהא חושא נשכר בתמי' מכר לו שוה נ"א בס' או שוה ס' ב"א דהשתא ליכא הכא שתות בשוה לא במקח ולא במעו' דגבי שוה נ"א בס' דנתאנה לוקח פחו' משתו' במעו' וזהו משתות במקח ואם ניזול בהר מעי' הר מחילה אם ניזול בתר מקח הוי ביטול מקח ונבי' שוה ס' בנ"א הוי איפכא דנתאנה מוכר בפחות משתות במקח וכיותר משתות במעות בכגון זו אזלינן לעולם כתר אונאה המקח הן לעניין המחילה הן לעניין ביטול המקח שיעקר השעות דשעו אינשי הו' במקח ולא במעות לפיכך מכר שוה נ"א בס' בשל המקח ושוה ס' בנ"א הוי מחילה כן כתב מורי מהרמ"ז ז"ל ותימא הוא דהא אמרי' לעיל סעיף כ' שוה נ"א בס' המקח קיים ומחזיר אונאה כ"ש נ"א בס' :

ט אין הפאנה חייב להחזיר עד שתהא האונאה יתר על פרושה דיתר על פרושה אין דרך למחול במקח אם הוא

לַיִשׁ עֵיד שׁוֹשַׁן הַלְבוּשׁ אוֹנָא וּמִקַּח טַעוֹת

הלוקח יכול לחזו'כו אע"פ שאין לו עתה אונא' הרי המקח הזה עדיין לא נתקיים גבי לוקח כיון שמתחילה היה יכול לחזו'כו :

יא וכן אם מכר שוה ה' כד' והרי נתאנה המוכר כדי ביטל במקחו והול'ועמד בשלושה המוכר יטול לחזור בו ולא לוקח שביד המוכר לומר לו ללוקח **אסני מפני שהנחתי החזור בך** :
יב ואם מכר לו שוה ה' ב' והרי נתאנה לוקח שחות במעו' ולא הספיק להראותו לחג' או לקרובי עד שעמד כשפנה אע"פ שחזר לדן ביטל מקחו אצל מוכר אפ' אינו יכול לחזור בו כן שמתחילה לא נתאנה ולא עיר אלא אם הלוקח הובע אונאתו מן המוכר צריך להחזירה לו דכיון שאם הבע קודם שהקרו היה המקח קני' וזה היה צריך להתחילו אונאתו גם עתה כשהוקר ברשות דידה אייקור :

יג וכן אם מכר שוה טטה בה' שנתאנה מוכר שחות במקח והול'ועמד כנ' חזר להיות בטול מקחו אצל לוקח הוי' הלוקח להחזיר סלע אחד של אונא' שהרי נקנה המקח וכרסו' לוקח הול' יד' נשם שיש אונאה להדיוט כך יש אונאה לחג' אע"פ שהוא בקי דרנהיה לא חולקה בדין אונאה :

יד אונאה שייכא בכל דבר המסיל לאל אפי' כספרי' ואכנים כזב' וסרנליות דכילהו בכלל וכי תפכרו מסכר וגומר או קנה מיד עסיחך הם דבר הנקנה מיד ליד הם ויכול הלוקח לחזור בהם עד שיראה אותה לתגרים הבקיא' בהם ככל מקום שהם כאין הכל בקיא' ברברים אילו לפיכך אם לא היה מכיר באותה מדינה ורנליך המקח למדינת אור' או שבא הבקי לאח' זמן מרובה והודיעו שטעה הרי זה חזר :

טו גם במטבע יש אונאה עד שות דברו הנקנה מיד ליד הא כיצד הרי שהיה דינר זהב שוה כ' דינרי כסף ובצ'רה ככ' או בל'ח שזוהיא שחות בשוה כמש' הרי מקח הפירות קיים וכתחזיר האונאה היתה האונאה יתר על זה הרי מקח הפירות בטל שח' ככא' הוי' מתחילה וכן אם נפח' הסלע ונחס' עד שחות במשקלו אם הוי' כגויאין הסלעים במנין ולא במשקל יש בה דין אונאה וכתחזיר האונאה בשחות נפחית הוי' מתחילה יותר הרי ביטל מקחו וחזר אם כגויאין אורו במשקל אפי' בכל שהוא חזר דכדבר שבמשקל אין דרך למחול אפילו הכל שהוא וי'א' דכמטבע אפי' צוא בהוצאה במנין הוי' טיעור אונאה אחר משנים עשר נפחית ככא' הוי' מתחילה יתר על כן הוי' ביטל מקחו ולא נמי מטבע לשאר משלטיין רבשאר משלטיין עד שחות מחיל אינ' אבל בסלע כיון שאינו יכול להוציאו בהוצא' חייב לא מחיל כל כך וכל היכא דהוי' מחירה במטבע מותר להוציאו לכתח' לה ביצה כמו שנהבאר סעי' :

טז עד סתי' יכול לחזור ולהביע אונאה או ביטול מקח כדינר א' בסלע ככרבים ככדי שיראו' לסו'חני שאין דרך להכיר את המטבע וחסרונה ידומה אלא השותחני וככפריים שאין שולחנין מצויין שם יכול להתחזיר עד ערבי שכתו' שכא' לה ציאה לצורך שבת ולא סגי ליה ול'אחר זמן זה אין המאנה הייב להחליפה וסיהיה מדה חסירות הול'ד חליפה אפי' אחר זמן זה אם הו' מכירה שהיא זו שנהגה לו וכלבר שתצא ע'י הדחק שאם אפילו ע'י הדחק אינה יוצאת פשיטא שחייב להחליפה אפילו לאחר זמן רב :

יז מטבע שנפחתה וחסרה בכדי אונאה אסור לקיימה מפני שבקל מרמין בה אחרים ושמצ' יכטל בא ויבא לרמות בה אחרים וכן לא ימכרנה לא לאנ' ולא לחג' מפני שמיסין בה אחרים ועוכר מש' לפני עור לא תתן מכשול ולא יעשנה משקל וי'א' יזיקנה לחיך נרושאותיו אלא יתקנה או יתבנה באמצעה ויתלנה בצואר כהו אבל לא יקנה מן הצד ויתלנה בצואר בהו מפני שהנקובה מן הצד לפעמים יוצאת גם כן בהוצאה ואם חסר עד שעמד על חציו כגון סלע שעמד על טקל ויסקל על דינר ודינר על חציו מוהר לקיימו שאז אי אפשר לרמות בו מפני שהפחת שלו ניכר לכל ומטבע שאין

יח מטבע שנפחתה וחסרה בכדי אונאה אסור לקיימה מפני שבקל מרמין בה אחרים ושמצ' יכטל בא ויבא לרמות בה אחרים וכן לא ימכרנה לא לאנ' ולא לחג' מפני שמיסין בה אחרים ועוכר מש' לפני עור לא תתן מכשול ולא יעשנה משקל וי'א' יזיקנה לחיך נרושאותיו אלא יתקנה או יתבנה באמצעה ויתלנה בצואר כהו אבל לא יקנה מן הצד ויתלנה בצואר בהו מפני שהנקובה מן הצד לפעמים יוצאת גם כן בהוצאה ואם חסר עד שעמד על חציו כגון סלע שעמד על טקל ויסקל על דינר ודינר על חציו מוהר לקיימו שאז אי אפשר לרמות בו מפני שהפחת שלו ניכר לכל ומטבע שאין

יט והוא דמוכר כלי תשמיש ואונה את הלוקח אין לו דין אונאה ה'ס באונתו בשוה בשחות אבל ביותר משחות הרי הוא כשאר כל אדם ויש חולקין :

כ מוכר ולוקח שלא יוכלו להשווה במקח ונתרצו שימכר המקח על פי שימת לוי כמו ש' שם אהוה לוי כן יהיה המקח ושם אותו לוי בסך ידוע ונפצא אחר כך שיש בו אונאת

לבוש יר שדנך הלכות אונאה מוקחטעות קלא

אדם כמותו ואם המשלה בעצמו מכר ואינה כפחות משהות זכה ביתרון הג' בשלחתי : לא ודין בית דין שבכרו בשל יחומים ושען נתבאר בסימן קט :

לב כשם שיש אונאה בסכירות משלשין כך יש אונאה בשכירות משלשין מרלא כתיב וכי תמכרו ממכר עולם אלא וכי תמכרו ממכר מהם כתיב ושכירות ליומיה נמי ממכר הוא ומינה דכשם שאין א נאה למכירת קרקע כך אין אונאה לשכירות קרקע דשכירו ליומיה ממכר הוא לפיכך אפי' שכר שרקלין גדול ברינר לשנה או רפה קטנה בדינר לכל יום אין בה אונאה וללא דלעיל ער פלגא בכדי שביחותו . לג' ה שוכר את חברו לעשי'עמו בין בקרקע בין במשלשין אין לו אונאה שהרי שכירות ליומיה ממכר הוא והרי השוכר עברי הוא בקניה עבד עברי ובקונה עבדים כבר אמרנו דאין להם אונאה ואע"ג דקרא כעבדים כנענים כתי' ההנהלת' אותם ונלכבר אמרו בגמרא במה מקימות דעבד עברי נס כן הוציל וגיפו קניו בקרקע הוא וכשוכר חברו עם בהמתו ואינה אע"ג דשכרן כיהד משערין מה שבא לשכר בהמה ובאותו חלק יש באונאה :

לך שכרו לזרוע לו קרקע מזרועותיו שזרע בה זרע כל מה שצריך לזרוע בקרקע זו ככך וכך וכא ואמר לו זרעתי בה זרועה הראוי לקרקע ועריון לא נשרש הזרע בקרקע דים נשרש וראי הוא כקרקע ובעד שלא נשרש באו עדים ואמרו שזרע בה פחות מהראוי לה הרי זה ספק אם יש לו אונאה אם לא ספק אם נזיל בהר זרועת הזרע והזר' כל זמן שרא השריש כמינח בכדרא דמי והרי הוא משלשין ויש לו בה אונאה או אם נאמר הוציל וזרעו בקרקע כשין אגב קרקע ודינם כקרקע שאין לה אונאה לפיכך אין מוציאין מד הנהבע דספק הוא והמט' וכן הדין לענין השביעה שאין משביעין אלא היסת ולא שבעת התורה שהרי אין נשבעין שבעת התורה על קרקע :

לה כבר אמרנו בסעיף לב' דבשכירות משלשין יש בה אונאה לפיכך השוכר את הכלים או את הכהמ' יש לה אונאה ואם יש בה אונאה שתות או יותר בין שנחאנה שכר בין שנחאנה ששכר הרי זה מחזיר אונאה ואפילו לאחר זמן מרובה ולא נחטו בשכירות זמן קצוב לחזרה נמי דמיכורה שנהנו זמן ליוקח עד שיראנ' לחנר או לקרובו דלא דמי דתתם המקח בירו ויכול להראוהו ואם לא הראהו ודאי מחל אבל בשכירו לא שייך שיראנה לפיכך כל אימת שנודע לו שנחאנת יכול לתבוע אונאתו :

לו קבלן יש לו אונאה כיצד כנון שקבל עליו לארונ' בנד בחמשה דינרין או לחפור חיוק זה ג' שלשה דינרין הרי זה יש לו אונאה וכל אחד משניהם שנחאנה בין קבלן בין בעל הבנד יכול לחזיר בו לעולם דאע"ג דאמרין לעיל לג' דשיכר חברו כו' אין בו אונאה הני מצלי שכיר ווס דמי לעכד דנופו קניו ומטעם זה יכול לחזור בו מדכהיב נצ' כי לוי בני ישראל עבדים ונומר ולא עבדים לעבדים וכל זמן שאינו חזר דומה לעבד כנעני ואין בו אונאה אבל קבלן אינו נקרא עבד דכריתיה קטיה ומשעים זה אינו יכול לחזור בו לפיכך יש לו אענא :

לז אחים או שותפין שחלקו דינן כלקויהו כלומר כאלו כל אחד קנו חלקו מחבירו ואם השעו זה את זה נפחית משחות הוי מחילה בשהיה דחיוקה קיימת ומחזיר האונאה ביותר משחות במשלשין בשלה החזקה במקרקעא' שעו בשומ' ששמו אפי' שוה מנה בדינר או שוה דינר במנה דחיוק' קיימת דאין אונאה לקרקעות ולויש אומר' ער פלגא כדכתיב' לעיל סעיף כ"ט ואם השעו זה את זה

זש לו דין איננה דמה שהיה המקור' על פי שינוי וירא כיון המוכר למכרו ויחד מ' ווינעם הויקה לא ספק הונת' בו והי כדמו ונס לולא כיון שיאנה שום אדם לפיכך דין אונאה נשאר במקומו ויש בו בלקח זה הרי אונאה ואם אי אפשר להחזיר האונאה כנון שהלך המאנה לרבו אם לוי הוא הנח זכקי בשומא ולא קבל שכר עד הויא פשיד' דכיון שהיא בקי פול רע של הלוקח נרם שזע' הדמי נכ' לוי' ראנ' דנניכה ואבידה דשומי הנס פטור בו ואם קבל שכר על השומא חייב דשומר שכר חייב באונס הויא הנניכה ואבידה הכי נמי דכא ולא דמי למראה דינר לשולחניו אלא דמי שחייב אפילו בחנם דשאני הכרת מטבע שצריך בקיאות גדולה ואין לאדם להשתדל בו לראוהו אם לא שיהיה בקי גדול אבל בשומת המקח אין בו כל כך אונאות וכל החננין בקיאים בשומתו לפי' כשכר חייב בחנם פטור אבל מי שאינו הנר אפילו בחנם חייב מדינא דנרמי כיון שיוזע טוה סיפך עליו והוא אינו הנר לא היה לו להעסק בו זמן קא הוא :

כו נוי שנחאנה אין לו אונאה דלא הונו איש את אחיו כתיב ונוי שהונה את ישראל מחזיר האונאה בדינים שלגן שלא יהא כח הגוי חמור משל ישראל : קז הנושא ונותן באמונה אין לו עליו אונאה כיצד שאומר לו חפץ זה בכך וכך לקחתיו וכך וכך אני משהכר בו או אפילו לא אמר לו המוכר בכך וכך לקחתיו אלא הלוקח אומר לו תן לי חפץ זה כמי שקנית אותו ואני מאמינך במה שתאמר שקניתה אותו ואני אוסיף לך כך וכך ברוח אין בו אונאה והשעם שהרי לא ספק זה משעה ראשונה על שיווי המקח אלא על הדמים שלקחה לפיכך אפי' נודע שנחאנה בו הלוקח ראשון צריך זה ליקח כמו שקנאו דאדעתה דהני מטעמי לית' רוב כמון שקנאו :

כח והנושא ונותן באמונה לא יחשוב הרע באמונה והיפה בשווי כיצד כנון שזנה עשרה זרועות בעשרה דינרין ויש בהם שאינן שוות דינר ויש בהן ששוות יותר לא יחשיב הרעות כל אחת בדינר לומר שכן קנאם והיפות בשוויין אלא יח טוב הכל באמונה כמו שקנאם יחד ומעלה לו על דמי המקח שבר הכתף והפונדק שכולם בדמי המקח הן אבל שכר שיחו לא יעלה על דמי המקח ולא יקח ממנו אלא כמו שנהפשו עמן מה שיתן לו ריוח שהריוח הוא ג' כבשיל שכר שיחו הוא :

כט ואילו דברים שאין להם דין אונאה העברים והשטרות והקרקעות וההקדשות אפי' מכר שוה אלף בדינר או שוה דינר כאלף אין בהם אונאה שכן למדוהו מקרא דכהיב וכי תמכרו ממכר לעמיתך אוקנה מיד עמיתך דבר הנקנה מיד ליד דהיינו משלשין יצאו קרקעות שאינן משלשין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות וכתוב והתנחלתם אותם ונומח' דהוקשו לאחיה יצאו שטרות דכתיב וכי תמכרו ממכר ונומר דבר שנפו מכור ונופו קניו יצאו שטר' שאין נופז מכור ואין נופז קניו שאין עומדו אלא לראייה שבהם יצאו הקדשות דאחיו אמר קרא ולא הקדשו יש אומרים דרווקא ער פלגא אין לה אונאה ולא ער ככלל כנון כמכר שוה מנה במעט פחות ממאתים אין להם אונאה אבל אם השעוה בכפל המקח בשל :

ל במה דברים אמורים כמוכר נכמי עצמו אבל השליח או אפי' שרופות שטעה ונתאנה ככל שהוא בין במשלשין בין במקרקע חזר וכשל דכיון דנחאנה לא עשה של חוהו והוי כאילו אינו שלוחו דאל' להקוני שדרהיך ולא לעותי ואם אינה את הלוקח י' שמכרו נס כז בשל אפילו ככל שהו כמו בנחאנה דהוי נמי כאילו לא שלחו משלחו שלא שלחו להונות ויש אומרים שדינו כשאר כל אדם שמוכר את שלו דער שהות הוי מחילה וזכה המשלה ביתרון דהא שלוחו של

לבוש עיר שזעך הלבות אונאה ומקח טעות

את זה במדה אי במשקל או במטין אפ"ל שהו הורין שאין זה נקר' אונאה אלא טעות ברא' שחלקו הן בעצמן אבל אם חלקו ע"ו שליח וטעה בכל ענין במל החלוקה אפ"ל שהו דאמרי ליה להקטנו שדחתך וכו' :

לח ואם החנו בניניהם נפילונ בשמא דכו דונט דינן בבירין שאם טעו בשמות החלוקה בשילה כדאמרינן בדינין ששמו ופתחו שהות או התירו שהות מוכן במל כדכתבינא לעיל סימ' ק"ש סעיף ג' :

למ ראיבן ואמתי' אח' וחלקו על הנצי שמי שיכול לו בית פיר' שפ"ל לו פרח במבוי ושמו ג"כ עירוי זה ולא שמו אל לבם שהמבוי שהו יוכלין בני המבוי לעכב עליו מלפנהו נפ"ל אוהו הבית לראובן ורועה ראובן לכשל הח' וקה שאוב' שכיון שבני המבוי יכולין לעכב ערו אפ"ל יהן לו שמעון דרך בחיך תצירו א"א פשי בו לוכנס עמו דרך פתח אה' הדין עם ראובן כיון שאין רויצאה לצאת ממש החלוקה במדה מעיקר' :

הבח' אסור להונות ברבר' ולגנוב דעת הברני' ולרמית במקה ומסכר וכוך' סעיפים :

א כסם טיס אונא' כמקוסמכר ועובר בלאו כפי שאמרינו כך יש אונאה בדברים שעובר נס עליהם כלאו דכח' לא חוננו איש את עביתו ויראת מאלהיך ואמרו חז"ל באונא דברים הכתוב מדבר אהה אומר באונאת דברים או אינו אלא באונאת שמון כשהוא אומר וכי תמכרו לעש"חך או קנה סיד עמית' אל חוננו וגו' הרו אונאות שמון אסור הא מה אני מקיים לא חוננו איש את עמיתו באונאות דברים ומה הם אונאו דברים יהב' כסעף ד' כע"ה ונדלה אונאת דברים שאינו שמון שזה נאמ' בו ויראת מאלהיך וזה לא נא' בו ויראת מאלהיך ושעמא שזה ניתן להשבוך וזה לא היה להשבין דעו' שזה בניפוחה בממונו והצונק על אונאת דברים נענה מיד שכן אמרו חז"ל שכל השערים ננעלו פ"ל כל שערי הפלה ננעלו חוץ משערי אונאה כלומר הצונק על אונאת דברים אין השער ננעל כפניו אלא שמוע ושמע הש"י צעקתן מיד שנ' הנה הנצב על חומות אנך וכידו אנך פ"ל שון אונאה מכתוב ביה אנך משמע שה' נצב עליה ושימע מיד ורוקחה כידו ושטלם לו עונשו מיד לא שאין מצווין על אונאת דברים אלא על מי שהוא ירא אדמים שנאמ' לא חוננו איש את עמיתו ופ"ל עמיתו עם שאתך בתורה ובפניית אל תונהו אבל אם אינו ירא אלהים הרי הוא מאנה את עצמו ומות' להונותו נס כז' :

ב וכיחר צריך ליהרר באונאת הנר כיון כנפול בין בממונו לפי שהוזהרנו עליו בכמה מקומות וגר לא חוננו וגו' :

ג וצריך אדם ליהרר שלא להונות אהו שדמענה סצויה ושערי דמעות לא ננעלו ועונש אונאתה קרובה לבא יש' ואל דסע"ל אל חחרש שאינו לשון חפ"ה אלץ לטון כך היא מדהך טאל חדרש לרמעת המסענה מפני ששער זה לא ננעל :

ד וכיצד היא אונאת דברים לא יאמר לו בכמה אהה רוצה חפץ והוא אינו רוצה לקנותה היו חסרין ממקשרין לקנות הכו"ה לא יאמ' להם לבן אצל פלו והוא יודע שאין לו למכור ואם היה חבירו בעל חשיבה לא יאמר לו זכור טעשך הראשוני' היה כן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבתיך עם היו יסורין באין על חבירו לא יאמר לו כדרך שאמרו חביריו לאיוב הלא וראתך בסלהך זכור נא מי הוא נקי אבד אם נשאלה שאלה על דבר חכמה לא יאמר למי שאינו יודע אותה חכמה מה חשיב בדבר זה וכן כל כיוצא בדברים אלו ואל יאמר אדם מי יודע אם נתכוונתי לרעה שלכך נא' כאן ויראת מאלהיך שהוא יודע המחשבות כלום דבר זה מסור ללב וכל דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאלהיך :

ה ויחר אדם שלא לכונו' עם לחבירו כדו לכייש אפ"ל שהוא רגיל באמות בנינו ואין סתגיו' כ' כיון שכוונתו דכיישו אסור :

ו אסור לרמות בני אדם במקח ומכר או לגנוב דעה אפ"ל אינו מרמה איהו בממון שיעור האונאה כגון אם יש מים במקומו אפ"ל אינו מכרו לו ביוקר צריך להודיע ללוקח שיש בו מים זה וואף אם הוא גוי לא ימכרו לו בשר נבילה בחזקת שהיא שחושבה וואף לגנוב דעה הכרוה בדברים כגון שמראה לו פעישה דבר כשבילו ואינו עושה אסור כיצד לא יסרהב ז שיסעוד עמ' והוא יודע שאינו סיעוד ולא ירבה לו בתקרובות והוא יודע שאינו מקבל לא יפתה הביות פתחים להוננו וזה סיבה שפיהם כשבילו אלא צרי' יהודיע שלא פהחם כשבילו ורוקע כהאי גונא דלא איבעי ליה לאסוקי אדעתייה שפחהם כבר וסבור הוא שפחהם כשבילו אבל אם הוא דבר דאיבעי ליה לאסוקי אדעתייה שאינו עושה כשבילו ואיהו מטעה את עצמו שסבור שעו' כשבילו לכבודו כגון שפנע בחבירו בדרך וסבור זה שיצא לקראתו לכברו אין צריך להודיעו דאיהו דאשעי אנפשיה :

ז ולא יאמ' לו סוף שכן מפך זה והוריקולא ילך לכי' האבל ובידו כלי ריקן וסובר האבל שהוא מלא ורוצא להכרותו ואם הוא עושה כדי לכבדו שיהו כבודין כן שכבדו מותר : ח ולא ימכור לו עור של בהמה מתה פאליה בחזקת שהיא שחושבה שאין עור המחה חזקה כשחושבה ולא ישלח לו חבית שר יין ושמן צף על פיו ושעמא משום שישלחש שיסבור זה שהכל שמן וזמן עליה אורחים שיבטח שיש לו עמן הרבה לצרכן ונמצא כרבייש :

ט אין מפרסם לא את האדם ולא את הכרם ולא את הכלי אדם כגון לצבוע עבד זקן העימד למכור כדי שיהא נראה כזה ר' בהמה להשקותה מי סובין ספנ' קין אוהה וזוקפין שניוחה כדי שהראה שמינה וכן אין מקרדין ולא מקרצפין אוהה כדי לזקף שעיריה / וכרים כגון כלים ישנים לצבוע אוהם כדי שיראו כחדשים ואין רשבח שמיטחה בצבע כדי דעילוי שמעלה אותה בדמים אבל הדשים מותר לצבועם כדי ליפותם דלאו הכי הם חדשים ומינים ואין נוכחים בקרביים כדי שיראו שמינים ורחבים ולא טורין חבשר במי' כדי שיראה לבן ושמן וכל כיוצא בזה :

י אין פעיבים מעט פירות רעים בהרבה פירות יפים כדי למכרם כולם בחזקת יפים לפי שאינם ניכרים אפ"ל חדשים כחדשים ואצל חדשים בימים שהישינים טובים יח' לאכילה ואפ"ל ישנים אסור לערב עם החדשים דאע"פ שהם טובים יוחד' לאכילה ולא עד אלא אפילו הישינים כיוקר מהחדשים אסור לערב בזה שהם דשמה זה טק נה חרש' ורועה לויטנס והישני' אינם ראוי' ליישן :

יא ויין ביין חתירו לערב קשה ברוך בין הנחתות דאע"פ דדרך יוהר טוב לשהות בהקשה ונס דמיני יקריס אפ"ה מותר בפני שכסותה כן מעט קשה ברוך הוא משביחו ומתקיים יותר כשמערבו בין הנחות אבל שלא בין הגחות לא ואם היה טעמו ניכר מותר לערב בכל מקום שכל דבר הניכר טעמו מנייש הלוקח ואין כאן אינאה ופיכך מותר לערבו ויין רך לעולם כוהר לערבו בקשה שהרי משביחו :

יב אין מערבין מים ביין ומי שנהערב פ"ל ביינו לא ימכרונו בהנות אצל כן הודיע לקונה ולא ימכרונו לתגר אף ע"פ שמדיעון שמה ירמה בו אחרים והוא ליה הוא כמו מסייע לאיסור ואין להקשה אם כן אפ"ל מים לכדן לא ימכרו לו טמא יערכם ביין דלא חש' חכמים אלא בזמן שאינו מוכר לו דבר העסוי לרמות בו כמו שהוא עכשיו :

יג ובמקום שנהגו לערב מים ביין בין הגחות מותר לערב בשיעור שדרכם לערב :

יד במקום שנהגו שכל מי טקינה דבר שיעמו חזילה מותר לערב בו לעולם דודאי הלוקח טעמו החילה אבל אם אין הבל שועמין לא רשמש יקחנו אחר ולא יפעננו :

ב אין כל הרב ר' הללו נאמרין אלא לרין במקום שאין שם מנהג ידוע אבל במקום שיש להם מנהג ידוע הכל כמנהג המדינה דודאי הם יודעין שם מאבותיהם שצריך הפירו' להיות שם כמנהגם יש מקום ש'נהגו שיהיו כל הפירו' מנוק' וברורים מכל דבר וש'היו היינו והשמינים צלולי' ולא ימכרו השמרים כלל ויש מקומות שנהגו אפי' היה בהם סחצה שמרים או שהיו בפירות עפר אותן או מין אחר ומכרו בנות שהן לפי' הכיור שם מתוך גורנו של חבירו נותן לו דמי חטין כשיעור צרור סביר שאילו הגיחו שם היה יכול למוכרו במדה עם החטין ואת' יחזירנה שם כבר אמרו אסור לערב כל שהוא לעיל כפי' הקודם סעיף י' :

דל המוכר לחבירו מרתף של יין והלוקח יין והחמיץ וכו' סעיפים :

א האומר לחבירו מרתף של יין אני מוכר לך למקפה ופירש מקפה הוא יין לצורך להשע' מאכל ולהי' לתוך התבשיל אני מוכר לך דהיינו יין טוב ומתקיים הרבה מסתפקין ממנו מעט מעט לפי' כשאומר לו מרתף של יין למקפה אני מוכר לך נותן לו יין שכולו יפה וראוי להבשיל אבל אם אמר מרתף של יין אני מוכר לך סתם ולא אמר למקפה אין צריך להיות כולו יפה אלא כסתם יין והוא שיש עשר קיסוסות בכל מאה פ'קוסוסות יין רע שכבר החחיל קצת להשתנות ואם אמר לו מרתף זה של יין אני מוכר לך למקפה או שאומר מרתף זה אני מוכר לך למקפה ולא אמר יין אע"ג שאמר למקפה כיון שאמר זה משמע למעושי כלומר זה כרו שהוא שאינו טוב כמו שאר מקפה לפי' מסתמא מקבל עליו הלוקח 'קנקניס קיסוסות בכל ק'יתר על זה לא יקבל שאין דרך לקבל יותר וה'ה' שאם א"ל בפ' שלקחו לשתותו מעט מעט היו כאילו אמר ליה למקפה שכיון שרוצה ליקח ממנו מעט מעט צריך להיות יין טוב שיתקיים כשולוקחים ממנו מעט מעט שבשאין היין טוב דרכו להשתנות אם אין החבית מלא על' נרתיו :

ב והמוכר חבית אחת אם אמר לו חב' של יין אני מוכר לך סתם ולא אמר זה בין אמר למקפה בין לא אמר למקפה נותן לו יין שכולו יפה אע"ג דבמרהף כה"ג מקבל עליו עשר קיסוסות למאה הכא חבית יין סתם חמרא משמע לא מקבל עליו מידו אפי' אם התנה שיתן לו מעט מעט כשימכרנו בחנות אפי' לא אמרנו שיתן לו חלק העשירי קוסוס דכיון שהזכיר לו חבית משמע שיתן לו יין הראוי ליתן בחבית אחת :

ג ואם אמר ליה מרתף זה של יין אני מוכר לך וכן בהכיות שא"ל חבית זה של יין אני מוכר לך כיון שאמר זה משמע שאינו טוב כמו שאר מרתף או שאר חבית ונותן לו יין הנסמך בחנות שהוא בינוני לא רע ולא טוב :

ד ואם א"ל מרתף זה אני מוכר לך משמע כמו שהוא ואפילו כולו הומץ הניעו :

ה וכל זה לא איירו אלא בשלא עירה הלוקח את היין לתוך כליו אלא הגיחו בתוך כליו של מוכר אבל אם עירהו לתוך כליו והחמיץ אפי' מיד ואע"פ שאמר לו לחכשיל אני צריך לו אין המוכר חייב באחיותו שאמר לו כל כך גרם לו להחמיץ מיהו אם ידוע שדרך יינו להחמיץ והוא אמר לו למקפה אני צריך הרי זה מקח טעות וחוזר :

ו מכר לו יין והגיחו בקנקניו של מוכר והחמיץ אם אמר לו למקפה אני צריך או שאמר לו לשהו מעט מיני צריך והחמיץ הואיל ובקנקניו של מוכר החמיץ בחזרו יאומר לו הרי יינד וקנקנד ואם לא אמר לו למקפה ונס לא אמרה לו להחמיץ מעט מעט אינו יכול להחזירו שהרי יאמר לו לשהו מעט מיני אותו מיד לא היה לך לשהותו עד שיחמיץ והוא ששבת אותו יותר משיעור יומיה דאורחיה דהאי לוקח למשתה בהדין חמרא אבל

טו אין מערבין שמרי יין כיון אפי' אם קנה ממנו ב' חכיות של יין אין מערבין שמרי חכיות זה בשל זה לפי ששמרי חבית זה מקלקלין חבית אחר אבל אם קנה ממנו חבית של יין הסרה בכך וכך כשבא למדוד יכול לערב השמרים עם היין ומוכר לו הכל ביחד שכן דרך הקונה חבית יין קונה אותו עם השמרים שכתובו :

טז התגר נוטל אפי' מה' גרנות ונותן למקום אחד או פחמס גהות ונותן לתוך חבית אחד שכיון שה'תגר הכל יודעין שלא גרלו כולם בשלו ובחוקה זו קוני' ממנו ובלבד של יכוין לקנות הרוב ממק' הסוכ כדי שיעא עליו קול שהוא קונה הכל ממקום טוב ואח' קונה גם ממקום הרע ומערבו עמו :

יז מותר לברור הפסולת מתוך הגרוסיץ ומן הקטנית כדי שיראו יפילו למוכר כיוקר יותר מאחרי' שזהו דבר הנראה לעינים ויוכל הלוקח לראות ולהבין כמה שוות יותר בשביל שהוציא מהם הפסולת ושוב הוא לעלות בדמיהם כדי שלא יצטרך לפרוח ולבררה ובלבד שלא יברור העליונים ויניח הפסולות בתחתונים שהרי מרפה בזה את הלוקח שיסבור שהתחתונים יפים כעליונים :

יח מותר להנווני לחלק קליות ואנז' לחנינוק' כדי להרגילם שיקנו ממנו ויכול למכור בזול יותר מהשער שיקנו ממנו ואין בני השוק יכולין לעכב עליו דאדרבה הבא עליו ברכה שמוזיל את השער ועל' סימן קנ' סעיף ה' :

יט המוכר לחבירו סתם טמץ או יין אע"פ שיודע בו המוכר שהוא מזוקק אסור לערב בו שמרים אפי' כל שהוא וכן הדין בכל הפירות :

ך המוכר לחבירו שפן מזוקק אינו מקבל עליו שמרי' אם ימצאו בשוליו החכית מכר לו טמץ סתם מקבל עליו לוג ומחצ' שמורי' לכל מאה לוג אם ימצאו בשוליו ופקבל עליו עוד טמץ העבור העולה למעלה על פני השמן יתר על השמרי' הידוע' באותו מקום בד"א כשנתן לו טמץ בתשרי שהשמן עכור והרי קנאו עם השמרי' המעורבי' בעכרותו ולוקח ממנו השמן בניסן שכבר טקעו שקטו ונחו השמרי' בשוליו חידיע' במדה של תשרי שה' גדולה שדרך לעשותה מפני אותו השמן הצופה למעלה אבל אם לוקח השמן בניסן במדת ניסן שדרך לעשות' קטנה מפני שכבר שקעו השמרי' וצ'ל השמן אינו מקבל עליו אלא השמרי' בלבד :

רבט המוכר לחבירו חמרא טעור' או פירו' כמה פסולות צריך לקבל הלוקח וכו' סעיפים :

א מיני הבואה וקטניות דרכן להיות מעורבין זה בזה שא"א לשומרן בנרנ' שלא יתערבו גם עפר ואבק דרך הרי' מעורבין בהן שא"א לשומרן בזה לפיכך המוכר לחבירו חמין סתם צריך שיקבל הלוקח מכל מאה לחמין רובע הקב קטנית שדרך אילו להתערב יחד בנרנות וכן בשעורי' מקבל עליו רובע גישוכים לכל מאה פ' אבק וקשין שגזר' שם בנישו ובקטני' מקבל רובע עפרורי' לכל מאה ובתאני' מקבל עליו עשר סתליעו' לכל מאה ואפי' אם מוכר לו פחות מק' מקבל עליו אחר לכל יו' וכשאר פירות מקבל עליו רובע שינופת לכל מאה דמסתמא כן דרכו של כל אחר נמצא בהם יתר על השיעורים הללו כל שהוא ורוצה הלוקח לבררם חשרינג המוכר מסתמא ערבו בידים וקונסין המוכר שיכול הלוקח לברר ולנפות כולם וצריך המוכר ליתן לו כנגדם פירות מנופים וכרורים שאין בהם כלום יא' כל זה דווק' ברלא ידעין טעורבן אבל אם ידוע שלא עירבן המוכר צריך לקבל הלוקח אילו השיעורים והמותר ינכה לו י' שכל זה מירי' במוכר לו פירות סתם ולא אמר אילו או שאמר פירות יפות אילו אבל אם אמר פירו' אילו ולא אמר יפות צריך לקבלן כמו שה' הן מעורבין בהרבה פסולות הן מעט ואם אמר פירו' יפות ולא אמר אילו נותן לו פירות שכולן יפות :

לבוש עיר שושן הלבנת אונאה מקח טעות

של מי רגלים אסור שמתאבא מי שאינו יודע ומדוד בה ואם יש מנהג בעיר שאין מידדן אלא במדה הרשומה בדושם הדוע וזו אינה רשומה מרוב ההטוהה :

ד אחז'ל שצריך לעישה המדות באופן שיכירו אותם היטב בשביעה עין כדי שלא ישעו בהן להחליפן ושיערו חז'ל כיצד עושין מרות מסאה וחצי סאה שיש הפרש רב ביניהם ויא' באור' טעוה ביניהם להחליף זה בזה וכן עושין רובע הסאה שהוא חצי חצי סאה ועושין קב וחצי קב ורובע הקב ושמינית הרובע אבל אין עושין קבויים שלא החליפנו ברובע הסא' שהוא קב והצ'ומר' הלה עושין אותו הן והצי הין ושלישי' ההן ורביעית כהן לונ וחצי לורביעית הלונ ושמינית ואחד מ'ל' שכשמינית אע'ג' דבסאה אין עושין שלישיה הסאה שהנ' קבויים כמד ה' הלה מיכרו ויהר' ולא ינאו לשנות כל כך :

ה המחק עושין למדות למחק הנודש אין עושין פרלעת או מפני שהוא קל ואין יכולין למחוק בו היטב והוא רע למכור נס אין עושין אותו משל מחכת מפני שהוא כבר ורע ללוקח שמוחק בחזק אלא עושין אותו משל אגוז שקמה ואסברוע וכיוצא בהן ואין עושין אותו מצד אחר עב ומצד אחר קצר מפני שהקצר נכנס בהן התבואה ומוחק פ'ה והעב אינו נכנס כל כך ואינו מוחק יפה ויכול להסיה בו שכשהוא מוכר יסתק בצד הקצר ובשהו' קניה יסתק מצד העב רפיכך יעשה או טניה קצרים או שניהם עבים ולא יסתק מעט מעט מפני שה'מפחות' ללוקח ולא יסתק בבת אחת במהירות מפני שהוא מפחית רמזר אלא יסתק בפעם א' במתן :

ו ובשמוד דבר לח לא יעשה בעניין שהעלה הרתיחה והיראה המרה כאילו היא מלאה אפילו היא קטנה מאד שאין ברהיחה שיה פרשה וצריך להשהותה אחר שיפסקו הקילות כדי שישיפו מסנה'גי' טיפוז הדמק בדופני הכלי ומה שיסאר בה אה'כ הוא טלו כר'א כבעל הכית המוכר שאינו טרוד במכירתו ויש לו פנאי להטהות אבל חנוני המוכר הוא טרוד במכירתו לא הזקיקוהו להשיף דאין לא פנאי :

ז המיטין שקונה היבה סיהר ימכר לחנונים מקנה המדות שמוד בהן דבר לח אחת ל'ליום מפני שמדבק בה ומהמעטת המדה ובה' שאינו מוכר כל כך הרבה די לו שקנה אחת ר'יב חדש והחנוני שאשרנו שאין צריך לרשיף נ' טיפוז ונדבק בה הרבה צריך לקנה פעמים בשבת :

ח במק' שנהנו למדיד במדה דקר כנון בקב לא ימדוד כנסח כנון כסא' רהיו הפסד הלוקח דאין לו מששה קבין כי אם דכרע יחר ואיכר ההכרעות ואפ' במקום שמוחקים נמי א'א' למחוק כל כך כשצטום וכז' במקום שנהנו למדיד כנסח לא יכרוו כרקה כירום עצה טובה למוכר שלא ימדוד ברקה ופסיד אה עצמו ובמקום שנהנו לנדוש לא יסתוק ואפ' מחול קנה ובמקום שנהנו לכחוק לא יגדוש ואפ' מחול מוכר שנאמר איפה שלימה צריכה להיות האופה מכונן ושלימה שלא יבוא לודי רמאות שאם יעשה כן שמת יראו אותם אחרים ויאמרו כך המנהג וירמה הלוקח את המוכר או המוכר את הלוקח והוא ליכא למימר דכלא כהיל מירי דההוא מלא העשו עול נפקא שנה'ל את שלו כידים ואפ' אם ירצה לתה לו שלשה מחיקת בשכיל שהים נדושות ואפילו במקום שמוכרים סאה נדושה בשלשה דינרין ואמר ליה תן לי סאה בחזקה בשני דינרין לא אמרינן דליהוי כאילו קונה שני שלישיה מדה נדורש המדה דוא שלישי המדה והשתא לא לרשות מכונן שפוחת לו שלישי משענה היוצא וכ' ידע דבשכיל כך פוחת לו משום שאין מנהג בעיר למחוק אפ' אסור וכן במקום שנהנו למחוק אין נודשין ואפילו רוצה להוסיף על הדמים אסור ולמדו מדכתוב איפה שלימה וצדק ונומר דהאי צדק מיותר הוא ולשפויי אהא כלומר צדק מ'מ' משום דאף זה יכול לכא לודי רמאות דאיכא פחא כמדודה ולא ידע כפחת ולא בתוספות .

אבל אילו שהיו שפי משיעריא דאע'ג' דלא אל' למקפה אי בקנקני דמוכר הוא חייב באחריותיה :

ז שכר אין דינו כדון היין שהיין הליו שפי כמול האדם לפיכך אם ר'א אפר למקפה אפילו נמצא הוך שלשה ימים שהוא הומין אין המוכר חייב באחריותו שאנו אוסרים יין היה כשקנאו ומזלו נרם לו סמיה להחמין כמו שאמרנו בסעיף הקודם מה שאין כן בשכ' לפיכך המוכר הכית של שכר להכירו והחמין הוך שלשה ימים והם עודם בחכיותו של מוכר הרי הוא באחריות המוכר ואפילו קבל המעות צריך להחזירם ודין שנמצא הומין הוך ג' ימים ודאי שהתחיל להחמין כבר ואע'ג' דיהיה וטעמיה שברא וק'ל שהוא שכר מ'מ' אסכרא כי האי לא יהיב אינוש דמי כיון שכבר התחיל הקרקלל שפמנו הקרקלל ואפ' טעמו ה'לוקח והיה ר'היה וטעמיה שכר ודאי לא טעמו שפיר ואם החמין אחר שלשה ימים הרי הוא באחריות הלוקח ואפילו לא נהג המעוה חייב ליתן כיון דטעמיה והיה בשים ומ'ס' דלא טעמיה המעה כיון דספק הוא בדא' כשהנתיב כלליו של מוכר אבל אם עירוה הלוקח להוך כליו אפ' החמין הוך שלשה ימים אינו באחריותו שיאמר לו בליך נרם לו להחמין :

ח המוכר הכית שליון להכירו למכורו בחנות מעט מעט והחמיצה במחצית או בשלישית חוזרת למוכר ואם שינה הלוקח הנקב שלה והחמיצה הרי הוא באחריו' הלוקח שיאמר לו המוכר שינוי הנקב נרם להוכן אם הגיע יום השוק ושהה ולא מכר הרי הוא ברשות הלוקח שיאמר לו אם לא שהיתה ופכרה ביומא דשוקא הקודם לא היה מחמין :

ט וכן המקבל הבי' שלי' יין כחכירו בעיסקא לכחצי שכר ע'מ' להוליכה למקום כלל' למכרה שם וקודם שהגיע שם החול דיין או החמין הריזה ברשו' מוכר מפני שהכית והיין שלו : האוסר לתגדו יין מבושל או מבושם צני מ'ו' לך צריך ליתן לו יין שראוי להקיים עד העצרת ואם החמין קדם העצרת והוא ר'ליו של מוכר הייב באחריותו אבל אם עירוה הלוקח להוך כ'יו אינו חייב באחריותו והיין יין צני מוכר לך נתן לו משל שיה שעברה מ'ושן של ג' שנים וצריך שיהא ראוי להקיים עד ר'הג יכל זה לא איירי אלא במקום שאין מנהג אבל במקום שיש מנהג הכל לפי המנהג :

דלא

שלא לרמות במדה ובמשקל וכיצד יעשה אהם וכיצד ישקול והיכים להעמיד מפינים על על המדות ועל השערום וכו' כ'ח סעיפים .

א כתיוב כ'פ' קדושים לא העשו עול במשפט במדה כמשקל ובמשורה מאוני צדק אבני צדק איפה צדק הין צדק יהיה לכס וע' ובפרשה כי הצא כתיוב לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן גדולה וקטנה לא יהיה לך בביתך איפה ואיפה גדולה וקטנה אבן שלימה וצדק יהיה לך איפה שלימה וצדק יהיה לך ונ' הרו שהחמיר החורה כזה מאד לפיכך אסור לרמות בעניין המדה והמשקל אלא צריך שיהו המדות והמשקולות ישרות מצודקות ולא ירמה בהן הכריות ואם עשה כן וסדר ושקל חסר עובר בלאו דלא העשו עול במדה במשקל וכמשורה וחייב להחזיר בין לישראל בין לגוי דק'ל ג'ל' נוי אסור ועובר בישראל משום לא תגזיל דהא גדול במדה :

ב ומדכתוב יהיה לך יתירה דרשו שיהיה לך אנדרסין פירש ממזנים על המדות כלומר שחייבין כ'ד' להעמיד ממונים שיהו מחזירין על החנויות לראות שיהיו המד' והמשקל' והמאזנים מצודקות וכל מי שנמצא אהו מדה חסרה או משקל חסר או מאזנים מקולקלים רשאי להכתו ולקונסו כאשר יראה לכ' : וסדכתוב לא יהיה לך ונ' אמרו שאסור לאדם להטהות מדה חסרה כביתו אפ' שאינו מודד בה ואפ' לעשותה עכיש

* לבוש עיר שושן הלבנות אונאה ומיקה טעות * קלב

ויהן רביע לישראל עם הבשר ויהיה הבשר לישראל פחות רבין
אבל אם אתה אומר יתן חצי לישראל ורביע לישראל בקף אחת
וישלוש שמא ירשה את חבירו שיפול הרביע לישראל מן הכף
ולא יראה הרקח :

טז בני המדינה שבאו להוסיף על המדות והמשקלות
ולבטל את הראשונות הרשות בידם להוסיף ער שנת
שאם היה הקב משל חמשה הרשות בידם לעשות משל ששה
אבל יותר מששיות אין רשות להוסיף כדי שלא יבאו לראובן
דשםא יבאו הגרים ממקומות אחרות ולא ידעו שהוסיפו על
המדות והמשקלות ומכרו בה בשער הגדה הראשונה ויהיה
כאן ביטול מקח אבל משתות כשוה מותרין להוסיף אף עליהם
שיט כאן כדי אונאה לחגר אשכחו קרא ביחזקאל שהרודן ורא
הקפיד על שנתו ושעם' משום דהאי מילת' לא קראי הוא
דלא סכיח שלא ישמע ההגר הוספת הפדה בעיר שהו' מהגר
בה ונס' אם לא ישמע אין כאן הפסד לחגר בקרן שלו אלא
בשמות שהיה לו להרויח שכן דרך התגר להרויח שנות לפיכ'
לא חשו חכמים לפסיד' הרויח של התגר בדבר שהוא אקרא
בעלמא אבל יותר משתות דאית ליה פסידא לחגר בקרן שלו
חשו אפילו בכה'נ' ואסרו להוסיף יותר :

טז כתיב לא תעשו עול במשפט כמדה ונוטר ואור'ל דהא
במדה פירושו במדת קרקע דאלו מדה כלים כבר אמרו
בפסוק אחר רהין צדק איפה צדק ונוטר לפיכך צריכין גם כן
לדקוק במדידת קרקע והמודד קרקע בין אחים ובין שותפי'
צריך לדקוק בחשבון מדידתו על פי העיקרים הגהבארים
בפתי' הגמטרי' שאפילו מלא אצבע מהקרקע רואים אותה
כאילו היה מלאה כרכום כלומר שהיא חשוב בעינינו :

יז וד' אמ' הסמובין לחריץ מזלולין במדידתן והסמובין לשפ'
הנהר אין מודדין אותן כלל מפני שהם של בני ר"ה :

יח והמודד את קרקע כ"ז שני אחים או שותפי' לא ימודד
לאחר בימות החטה ולש' בימות הגשמי' לפי שהחבל
מתקצר מחמת יובש בימות החמה לפיכך אמ' דוד בקנה אנו
בשלשלת של ברזל וכיוצא בה אין כגך בלום שהרי אילו
לעולם מדה אחת יש להן :

יט קשה עונשן של מרות אש עושה בהן עול יותר מעונשין
של עריות עם נכשל בהן ודריש ליה מקרא דבעריות
כתיב אל את כל התועבות האל עשו וגו' ובמדות כתיב אלה
דכתיב כל עושה אלה עושה עול ואל' לשון קשה רוא דכתיב
ואת אילי הארץ לקח ואלה קשה סאל רמשו' הכי הוסיף הכתו'
בהן ה' לרבות ולהגדיל הקישוי ופרכינן הא בעריות נמי
כתיב אלה דכתיב כל אשר יעשה מכל התועבות האלה
ונכרתו ומתצרי' ההוא למעושי מדות מכרת כלו' דאע"ד דקשה
עונשן אין בהן חייב כרת וכ"א א"כ מאי עודפיהו כלומ' כמאי
הן חמורי' מערי'ו' בהא מילתא הם חמורי' בעריות איפשר
במשובה דהשוכה מועלת בהן ועוד אמר' כל חייבי כריתות
שלקו נפטרו מידי כריתתן ומדת שהיא גזל את הרבים אי
איפשר לו בתשובה שהרי השוכתן תלויה בהשבת הגזילה
דכתי' והשיבת את הגזילה וכיון שהנזלים רבים אינו יודע למי
יחזור ואע"ד דאמרין יעשה בה צרכי רבים מ"מ אינה חשובה
מעליית' שאין זה השוכה מעולה ועוד דגבי פדות הנוכח יציאת
מצרים אני ה' אשר הוצאתיך מארץ מצרים וגו' לומר שהכופר
במצו' המדת הרי הוא ככופר ביציאת מצרי' ועש' דהא השוקל
או מודד במדה חסירה הוא עושה בתחולת כסת' שלא ירגיש
בה הקונת' וכל העושה עכירה בסתר הרי זה כופר בהשנתת
הסי' שאמ' ה' ו' אין הסי' רואה או יודע מה שיעשו בו אין לו
השנחה על הארץ כי עזב ה' את הארץ ונמצא שכופר בכל
הנסים המפורסמי' שנעשו במצרי' בהשנתת הסי' על ישראל :

כ כבר אמרנו בפסוק ב' דילפינן מקר' דמעמידין אנדמין
למדות לפיכך חייבים ב' להעמיד מעינים על השערים עלי'
כג א א 23

המשקולות צריך נ"כ לעשות באופן שלא יבאו להחליף
זו בזו כיצד עושין אותה לישראל וחצי לישראל ורביע לישראל
אצל לא יעשה שלישי לישראל ולא חמשה לישראל ולא נ' רביעי'
לישראל שבקל יבאו בהם לדי טעות להחליף זה בזה ולרמות
זה את זה לפיכך אמרו שאין עושין משקולות שהיא התוספות
גדול על הקטן פחות מהכפל ואין עושין לישראל פחות רביעי
שמחליף בלישראל או בחצי לישראל :

יא אין עושין המשקולות ממניי' מחכת כנון מכדיל ועופרת
ושאר מיני' מחכת מפני שהם מעלין הלודה ושוחקין
תפוחין לפיכך לא יעשו אותם אלא מזכוכית ואבני חלקים
הנמצאים על שפת הנהר ויש מי שאומר דווקא משקולות
ששוקלין בהן בשר ושומן אין עושין פמחכות מפני שהליחות
דבק מהן ופתייבט ומכביד צבל משקולות לשקול בהן כסף
וזהב ודבר יבש עושין אותן של מהבות אם ירצה ובז' נהגו
למשקולות קטנות ששוקלים בהן כסף וזהב ויש לחפות אותה
בעור שבשחיקה טועמת כביא חזק גדול אבל שאר משקולות
גדולות ששוקלין בהן נחשת וברזל ועופל' שאין בא לדי הפסד
גדול אלא א"כ ישחוק יותר מדי אין צריך לחופן בעור :

יב אסו' להשמיץ משקולותיו כמלה ר'א מפני שהחלה מקל
אותן ורוצה למכור בהן ולא מפני שמכבידן ורוצה לקנות בהן
' ושניהם אסורים וכיון שדבר זה שאין יודע בהן אלא הוא
נאמר במשקולות ויראת מאלקיך שהוא דבר המסור ללב :

יג החנווני ששוקל דבר לח אחו' שצריך לקנה המשקל
פעם אחת בשבת והמאזנים בכל פעם ששוקל בהם :

יד המאזנים צריכין שיהיו מיושרין כל אחת לפי מה שהיא
כיצד מוכרין נחשת וברזל ששוקלין בהן חתיכות גדולות
של מאה ליטרין וכיוצא בהן צריכין שיהיו גבוהין מן הארץ נ'
שפתי' והחוט למעלה שאוהו בהן השקל בידו יהיה ארוך שלש'
שפחים כדי שיהיה האויר גדול למטה סמוך לקרקע נ' שפחים
ועל הלשון נ' שפחים כדי שלא תגיע לא כנג' ולא בקרקע
שיכריע' שכשהמשקל גדול ששוקליו בו דבר ככד מכריע
הרבה לפיכך צריך למטה ולמעלה ג' שפתי' ואורך הקנה שבפי
הפאוני' שהלשון קבוע באמצעיהן שיערו שצריך להיות אורכו
יב' שפחים שאז הוא מכריע לכאן ולכאן כרווח ואורך החוטין
שהקף תלוי בהן בשני ראשי הקנה יב' שפתי' ושל מוכרי צמר
ופוכר זכוכיות יהיו גבוהים מן הארץ ב' שפחים ואורך החוט
למעלה שאוחז בו המשקל שני' שפחים ואורך הקנה ואורך
החוטים תשעה תשעה שפתי' ושל חנוונין ושל בעל הבית יהיו
גבוהים מן הארץ שפחה ואורך החוט למעלה שאוחז בו שפחה
ואורך הקנה ואורך החוטים ששה ששה שפחים ושל מוכרי
כסף וזהב ושל מכרי ארנס' טוב ושאר עניינים דקים שאין
צריכין הכרעה גדולה יהיו גבוהים מן הארץ ג' אצבעות ואורך
חוטם למעלה שאוחז בו ג' אצבעות ואורך הקנה אורך החוטין
לא נהנו בהן חז'ל' שיעור אלא כפי מה שרצה :

יז כתיב אבן שלימה וצדק יהיה לך איפת שלימה וצדק
יהיה לך ודקדוק' חז'ל מרבת' שלימה משמע שהוא בשלימות
כנהוג באותה מקום והרי היא צדק וא"כ וצדק למה לו ויתריצו
צדק משלך וחז' לו כיצד במקום שנהגו להכריע צריך להכריע
פפח שהוא מעט יותר ממה שדרך להכריע בסחמא ובן במקו'
שנהגו שלא להכריע ישקול עין בעין ויוסיף מעט ושיערו
חז'ל' שיוסיף אחד מק' בלח וא' מד' מאות ביבש והטעם
שהכריע הלח פרוכה על היבש מפני שסן הלח יטאר בכלי
ואין כן ביבש שלא יטאר בכלי כלום ואם היה שוקל לוי לישראל'
לא יאמר לו שקול לי כל לישראל ולישראל לבדוקם הכרעה אלא
שוקל לו את כולן בבת אחת והכריע אחת לכולן שהרי קיים
בזה צדק משלך כו' עור אז'ל' אם היה שוקל לו ג' רביעית
לישראל לא יאמר לו שקול לי כל רביעי' ורביעי' כפני עצמו שזה
יהיה צריך הכרעה הרבה ומפסיד הסכמ' אלא ישקול לו לישראל

לבוש עיר שושן הלכות אינאה ומיקה טעות

אפילו בכל שהוא חזיר לעולם אע"ג דאמרינן לעיל סימן רכ"ז דחמאנ' את חבירו פחות כמותו הו' פחות ה' כששעו בשופת המקח שאי אופשר לכל אדם לצמצם השוכא נחזיל אבל הכא איפשר ואיפשר לצמצם הסדה והמשקל והמניין ואפילו כל שהוא אינו מזהל לפיכך המקח קיים ומחזיר השעור כיצד סבר לו מאה אגוזים דינר ונמצאו ק"א או צ"ש נקנה המקח ומחזיר הטעות ואפילו אחר כמה שנים דלא שייך כאן עד שיראה להגדיר כל אלא לכשיודע ע"י המניין וכן אם נמצאו הטעות חסר או יתר מהמניין שפסקו חזרו אפילו אחר שקנו מידו שלא נשאר לו אצל חבירו כלום חוזר שקנין במעור' הגא:

ב המקבל מעות מחבירו בין שהם במכר בין שהם בהלואה בין בפרעון ומצא יהרון במעות אפילו אם לא הבער הנותן חייב המקבל להחזירה לו כדא' כשרם בכדי שהדעת שועה בהם כיצד אם יש לחלק המעות העודפות' להוציאה עשרה עשרה או חמשה חמשה ואין אחת או שתיים עודפות שאינן באות לכלל ה' יש לומר שפע' נחשבונו אם הם עשירות טעה בין חמישים לארבעים או בין ארבע' לשלש' ואם הם חמשיית יש שרגילים למנות חמש חמש ואם היו עודפות הרבה כגון חמשים וחמשים לומר שטעה בעשירות כמו שנתבאר ונחמשה העודפות טעה נמי בין שלשה חמשים' לארבע' חמשיית ועשה כדס' כלל בעשירות ועשה משלשה חמשיית עשיריה א' ואם הם עודפות ט' או כ' טעה שלשה פעמי' או חמש פעמי' בחמשיית אבל אם עודפות על החמשיית אחת או שתיים או שלשה או ארבע שאינן מניעין להחשיב אין צריך לרדוד דאמרינן מהנה הוא דיהיב ליה ואפי' לא איניש הק' מה היא ואין דרכוליה' מהנות אמרינן שמא נזלו במקום אחר ומחביש' להודיעו וכיון הרבילעו בחשבון ואפי' לא היה לו שום עסק עמו פעולם איכא למימר דאיניש אחרנא פינזל נזליה וא' ל' להאי כי אהא פרתי לנכך אבלע ליה נחשבון ואני אהזיר לך וכיבד שאוהם האחרים היתרים פמצא לא תיעזו עד מניין החמשיית או העשירות שאם היה במנינם חייב לרדוד הכל רשם היה מונה בחמשיית או בעשירות וכאזחם האחרים שמנה עד שהגיע להמשאו לעשרה טעה ונתערבו עמהם כגון במקום שרגילו למנות אהת אחת או שניים שנים וכיוצא בזה פיקרי בכדי שהדעת שועה לפי מה שנוהגין ורגילי למנות •

ג המוכר לחבירו קרקע או עבד או בהמה או שא' ממטלטלין ואד"כ נמצא בהן טום שרא' ידע בו הלוקח מהזירו אפילו אחר כמה שנים ולא שייך הכא עד כדי שיראני להגדיר או לקרובו וכיון להיות שנס התגר או הקרוב לא יראנה והרי זה מקח טעות הוא מעיקרא וחזרו לעולם עד שיודע לו והו' שלא נשחמם במקח אחר שגודע לו הכום אבל אם נשחמם בו אה' שגודע לו המום הרי זה כדל ואינו יכול לרדוד:

ד אין מחשכין פחת המום אפילו מכר לו חפץ שזה מאה דינרין ונמצא בו טום המפחיתו פרמי' באימר מחזיר לו הכל ואינו יכול לומר לו אהזיר לך מעות כשיעור פחת המום שיאמר לו הלוקח נחפץ שלם אני רוצה וכן אם ירצה הלוקח לקחת פחת המום הרשות ביד המוכר לומר לו אוקח אותה כמו שהוא או חקח מעותיך והחזיר לי מקתי:

ה ראובן שמכר לשמעון בתים שיש לו בעיר אחרת וקודם נסר המכר נכנסו נויים בבה' ההם וקלקלו קצת מקוניה' בבתיים ועצמו הבהלים ועקרו דלתות הבית והחלונות ורוצה שמעון לחזור בו כי אומר שנתקלקלו קוד' גמר המקח והוא לא ידע והו' מקח טעות וראובן פוען שכיון שהגט טום עובר שהרי יכול לחקנו ינכה לו מן הדמים כדי שיחזיר הבית לקדמותו ויקיים המקח הדין עם ראובן שהרי בית פכר לו ועדיין נקרא בית והמוס'ין יכולין להקנן במעות שינכה לו זכך הדין בכל פומין

שלא ירוח כל אחד מה שירצו וסיערו חז'ל שאין לו אדם להרויח בדברים שיש בהם חיי נפש כגון יונות שמנים סלתות אלא שחוק כדא' במוכר שחורתו ביהד בלא שורה אבל חנווני המוכר שחורתו מעט מעט שסוף לו שרה'זכל וציאוריו נותר עליהם ירוח שהות בדא' כשלא דוקר השער אבל אם דוקר השער ימכור כפי דוקר והני מילי הויכא דאיכא ביה דינא דפרשי לכולהו מוכרים לזכונ' הכי אבל אי כל חד זבין בכל מה דיכול לא מחייבין' להאי לזכונ' כזול דכייסלמו פירי דיריה מזכני אחריני ביוקר ואפסודי להאי בידים לא מפסדינן:

כא ככר אמרנו בעסקי' ב' בסי שנמצא אחוז מהסדה או מטקל חסר או אגוני' מקולקל רשאין האנדרמין להכחו ולקנסו הוא הדין בכל המפקיע השערים למוכר ביותר מן הראוי רשאין להלקותו ולעונשו כפי הראוי לו:

כב בדא' בדברים שיש בהן חיי נפש כגון יונות שמנים וסלחות שכל אדם צריך להם אבל בשאר ענינים שאין כל כך צורך חיי נפש לכל אדם כגון בצים וכיוצא בהם ויכולו להיות בלחם אין פוסקין להם שער אלא ירויחו בהן מה שירצו מ"ם אמרו שלא ישחקר בהם אלא עד הכפל ולא יוחר ויש אומרים דגם בכצים יש בהן חיי נפש אלא שההירו להרויח בהן יותר משמות משום דפירחן מוכרה והרויח מעט הוא לעני הכחז' בעשירות לקנות ולמכור אותם:

כג אסרו לעשות כהירה בארץ ישראל בדברים שיש בהם חיי נפש אלא זה יביא מנינו וימכור וזה יביא מגורנו וימכור כדי שימכרו כזול ובמקום שהשמן מדוכה התירו להשהכר בשמן דמצוי הוא הרבה ואין דרכו להתייקר כל כך:

כד אין אוצרין פירות שיש בהם חיי נפש בארץ ישראל והוא הדין בכל מקום שרובו ישראל כדא' ברקח מהשיק שטייקר השער אבל מה שגדל בתוך שלו נותר ובשנת בצור לא יאצור יותר פכדי פרנסת ביהו' לשנה כדי שמן המית' יתפרנסו מסנו אחרים בשנה זו שהיא בעורת:

כה וכל המפקיע שערים או שואצר פירות בא"י או במקום שרובו ישראל הריזה עונשו כמלה ברבית שעובר משום ותי אחיך עמך שדרי נזיל חיותו:

ואסרו חז'ל שלא להוציא פירות שיש בהן חיי נפש מא"י חל משום יישוב א"י ואפילו לסוריא אסור וכן מרש' מלך זה לרשות מיך אחר אפי' בא"י אסו' כדי שכל מלך יישב את ארצו כז' רשאין בני העיר לקנין להם שער לכל דבר שירצו לומר דבר פלוני יהא בכך וכך וכן שוכר הפועלים לא ישחכרו אלא בכך וכך וכל כיוצא בזה ויכולין להחנות בנייהם שכל מי שיעבור יוקנסו ויענש בכך וכך:

כח וכן בעלי אומניות רשאין לעשות הקנ' בענין מלאכתם כגון לפסוק בנייהם שלא יעשה אחד מלאכתם ביום שיעשה חבירו וכיוצא בזה אע"ג דמייקרו חרעא בזה הקנ' בנייהם חקנה ויכולים לקנות כל מי שיעבור על התנאי ודוקא שהיו כולם יחד והקנו על פי הרוכ' אבל שנים או שלשה מהם שהקנו בנייהם אינו תנאי וכל זה דוקא במדינה שאין בה חכם חסוכ הממונה על הצבור אבל אם יש שם חכם ממונה על הצבור כיון לאומניות בין לעיר אין תנאי שלהם מועיל כלום ואין יכולין לענוש ולהפסיד לשום אדם שיעבור אלא אם כן עשו מהעת החכם מיהו דבר דליכ' פשידא לאחריני יכולין לחקן בנייהם מה שירצו:

כט המוכר דבר במדה במשקל וטעה או שטעה במניין המעות ומוכר דבר ונמצא בו מום ובו כ"ג סעיפים:

א המוכר לחבירו דבר במדה או במשקל או במניין וטעה

* לבוש עיר שושן הרבות אונאה ומקח טעות * קלר

יא המוכר בהמה לחבירו לסיבחה ושחטה ונמצא טריפה נידע כוראי שהיתה טריפה בשלקחה והיכי רמי פגון שניקבו בית הכנסת והוגלד פי הפכה שאז יודע שיש שלשה ימים משניקבה כיוון שהוגלד דפחות מכאן אינו מליר ואם קנאה הוך שלשה ימים הוי קקח טעות וצריך המוכר להזיר הדמים וזה מחזירה לו כך שחטה כמו שהיא ואם קנאה קודם שלטה ימים ראפי הוגלד פי המפה יכול להיות שאחר שקנאה ניקבו כן אם קנא הוך שלשה ימים ולא הוגלד פי המכה יכול להיות גם כן שברשותו אחר שקנאה ניקבה והרי זה ספק אם ברשות לוקח ניק' אם לא ואם ירצה לחזרו הלוק' עליו להביאו ואייה שברשות מוכר נטרפה ואפי' אם עדיין לא נהן הרפ' ס צריך ליתן דאמינין הנקב כאן נמצא כאן היה :

יב וטריפות דריאה מחמת טירכא יש אומרים דמבטל נמי המקח אם קנאו הוך שלישה ימים דהוי כמו הוגלד פי המכה דבית הכנסת וי'א דווקא הוגלד פי המכה דבית הכנסת וכיוצא בה דלא שכחי' לא אסיק אדעתא דלוקח לאתנויי הוא מבטל המקח אבל טריפות דסיוב' דריאה שכחי' ואינו מבטל המקח דכיון דשכחי' הוה ליה ללוקח לאתנוי וכיון דלא אתני ודאי מחיל ולא הוי מקח טעות וכטריפות דלא שכחי' אפילו הוא דבר שאנו אוסר' מספק הוי מקח טעות ואין המוכר יכול לומר אייתי ראייה דטריפה היא דכיון שהתורה אוסרה אף על פי שאוסר' מספק הוי לגבי לוקח ודאי מקח טעות דפשיט' אם היה יודע דאית ביה ספק זה לא היה קונה אותה :

יג המוכר דבר שהיה בו מום כשמוכרו ולא ידע בו הלוקח ועשה בו הלוקח מום אחד קודם שגוד' לו המום הראשון אם עשה דבר שדרכו לעשות כגון זה ששחט טריפה פטור שהרי על דעת זה מכרה לו אבל אם שינה ועשה בו מום אחר שאין דרכו בכך קודם שגודע לו המום הראשון מחזיר המקח לבעליו ומשלם דמי המום שעשה :

יד וכן אם הסביחו קודם שגודע לו המום כשלים לו המוכר השבח כיצד קנה בגד וקרקע לעשות ממנו חלוק וגודע לו מום מחמת הקריעה מחזיר לו הקרעים ואם תפרו ואח' כך גודע לו המום אם השכיח מחמת התפירה נוטל את שבח התפירה מן המוכר וכן כל כיוצא בזה :

טו המוכר קרקע לחבירו ואכל פירותיה ואח' כך גודע מום אם בא לחזיר הקרקע לבעליה מחזיר כל הפירות שאכל ואם לא החזיר ה' ריבית דדא כיון שגודע מום שמבטל מקח נבטל המקח מעיקרו וה' המעות הלואה נביה וזה הפרגם שאכל הו' ריבית וכן אם היה חצר ודר בו צריך להעלות לו שכר :

טז ראובן שמכר לשמעון גבינות ולאח' שלשה ימים פרחם ומצאן פרוקית דקבון גדול ורוצה לחזור בו וישאלו לעוסקים בגבינות בכמה זמן ראוי לבוא רקבין ועיפוש כזה אם ואמרו שאי אפשר לבא רקבון זה מעת שקנאו ואם כן נעשה דרקבין בבית המוכר ונמצא שהיה מקח טעות ואם הדבר ספק המוציא מחבירו עליו הראיה :

יז ראובן שמכר לשמעון נוד שמן ולא פתחו שמעון אלא ססך לוק' על המוכר שאמ' לו שהוא טוב וכאט' פתחו אח' כמצאו עכור שלא היה יכול להשתמש בו או למוכרו אלא ברחוק ובא וסען שמקח טעות הוא ורוצה לחזיר לו השמן וראובן המוכ' טוען ששמעון החליפו ואין זה שמכר לו אין שמעון נאמן בשבועתו שהוא זה כדי להוציא ממון אלא ראובן המוכר ישבע שנתן לו שמן טוב כאשר התנה עמו לחזרו לו ואם לא ירצה ראובן ליטעו ישבע שמעון שהחנה עמו לתת לו שמן טוב וצולל ושזה הוא השמן שנתן לו ויחזיר לו השמן ואם ירצה הלוק' יסומו כמה דמיו פחותין משמן טוב ויחזיר לו הפחת ואפי' אם חלוקת יוכל למכרו ע' הדחק בלא שום הפסד או לערוב

מומין שאינן בגוף הדבר הנקנה כגון שיש לאחר דרך עליו או שאמת המים עוברה דרך שם מסלק המים והמקח קיים אבל אם המום בגוף הבית כגון שאמ' לו שיש לו כותל שלם ונמצא רעוע חוזר ואינו יכול לבנות לו כותל שלם וכן כל כיוצא בזה :

יח כל מום שהסכימו בני המדינה עליו שהוא מום שהחזירו בו המקח מחזירין וכל שהסכימו עליו שאינו מום הרי זה אינו חוזר בו אלא אם כן פירש שכל הנושא ונותן סמם על מנהג המדינה הוא סומך :

יט וכל הלוקח טחם אין דעתו ליקח אלא דבר השלם מכל מום ואפילו אם פירש המוכר על מנת שאין אתה חוזר עלי במום אינו אלא סמיכות דברים בעלמ' לשבח את מקחו כלום אין בו מום והרי זה חוזר עד שיפירש איזה מום שיש במכרו ויקבלו עליו הלוקח או עד שיאמר לו לכשימצא כמקח זה מום הפחת ברסיו עד כך וכך קבלתי אותו עליו שהמוזה' אינו מוחל דבר טחם עד שידע הדבר שמוחל בו ויפירש אותו כמו שנהבא' באונסה מכר לו כלי של עין והוא רואה ואמר לו המוכ' שהוא של זהוב הואיל והלוקח חזי ליה פצי אפר ליה טוב כשל זחוב אמרתי :

כ המוכר פרה לחבירו ואמר לויש בה מום פלוני ופלוני הנכרים וככללן הזכיר מום שאינו ניכר ונמצא בה אותו שאינו ניכר ולא האחרים הרי זה מקח טעות כיצד כגון שאמר ליה פרה זו היא חגרת ועורת נשכנית ורבצנית ונמצאת נשכנית בלבד הרי זה מקח טעות שיאמר לו הלוקח כשראייתי שלא היתה לא חגרת ולא עורת אמרתי כשם שאין בה אילו המיטין כך אין בה מומין אחרים ואתה לא אפדת כן אלא להשביח דעתי לומר כשם שאין בה מומין אילו כך אין בה אילו אבל אם יש בה מומין הניכרין בין כולן בין מקצתן ויש בה גם המום שאינו ניכר שהזכיר כגון שהיא חגרת וגם נשכנית או שרוא עורת וחגורת וגם נשכנית אין זה מקח טעות דכמו שמוחל על הניכר כך מחל על אותן שאינו ניכר הואיל והזכירו לו :

כא היה בה מום אחד ניכר והראתו לו ואמר לויש בה מים פלוני זה שניכר ומום פלוני ומום פלוני שאינם ניכרים ונמצאו בו אותם המומין שאינ' ניכרים שהזכיר אין זה מקח טעות אפי' היה בה כל המומין שהזכיר שהרי לא הטעהו שלא הזכיר במומין הנכרין אלא מומין שבה :

כב עכר או שפחה אין בהם טענו' מומין שאין מקבלין אותן ממלאכתן והט' שקראים חכמים ס'ספון לפיכך אמרו ל המוכר עכר או שפחה לחבירו אין הלוקח יכול לחזירו לומר שהוא מקח טעות מפני שיש בו ס'ספון וטעמא שאם היה ס'ספון זה בגלוי הרי כבר ראהו ומחל ואם הוא אינו בגלוי כגון שיש בו שפי' בכשר או נשיכת הכלב או ריח הפה או החוסם וכיוצא בהם הואיל ואינו מבטל ממלאכתו אינו מחזירי' שאין העברים לתשמיש המטה אלא למלאכה ומאי איפכ' ליה בס'ספון זה ואם נמצא בו שחזרע או חללי המתיש בחו או שהיה נכפה או משעמם הרי זה מום מפני שמבטלו ממלאכתו וכן אם נמצא בו צרעת וכיוצא בומן הדברים המנואליים הרי זה מום מפני שנפשו של אדם קצה מהם משום אבינות דעת' ונמצא שאינו מתעסק לו במלאכת אכילה ושתייה וכן אם נמצא לסטים מוויין שהורג נפשו' הרי זה מום המצב' את כולו מפני שהמלך תופש אותו והורגו וכן אם נמצ' פוטרב למלכות כלומר שכבר הטא למלכות עד שהמלך צוה ונגזר עליו שכל תנאי יהרגנו חרי זה מום ומחזירו מפני שהמלך תופש למלאכתו בכל עת שירצ' אבל אם נמצא נגב או חוסף או נוגב נפשות או בורח תמיד או זולל וסוכא וכיוצא בדברים אילו וכן משחק בקוביא ואין הלוקח יכול לחזור בו שכל העכר' אם כחזקת שיש בהם כל הרעות הללו אל אלא כן שפירש וי' דאנב נפשות הוי כמו פוכתב למלכות דהוי מקח טעות :

לבוש עיר שושן הלכות אוצאה ומיקח טעות

עם שאר שמניו ולמכרו אינו צריך דבין שהתנה עמו ליתן לו
שמן טוב צריך לקיים תנאו :

יח המוכר לחבירו דבר שיש בו מום שאינו נראה ולא ראהו
הלוקח ואבר המקח מחמת אותו המום הרי זה מחזיר
הדמי' כיצד מכר לו שור שאין לו שוחנות ולא הכיר בו הלוקח
והניחו עם שאר עגורים שלו והיה מניח המאכל לפני כולם
ואוכלים ולא היה יודע שזה אינו אֶזְבֵּל שלא היה יכול לאכול
מחמת שאין לו שוחנות ומת ברעב אם המוכר הוא בעל הבית
ואיפשר שהיה מכיר בשורו צריך להחזיר לו הרמים והוא
מחזיר לו הנכילה שהיה לו להודיע ולא מפסדין ללוקח משו'
שהיה לו לבדוקו שהוא סמך על המוכ' שהוא ב"ה יודע בטוב
כהמתו שהרי שהה אצלו השור ולא אמר לו כלום אבל אם
המוכר הוא סרסור שקונה מזה ומוכר לזה ואינו משהה הכהמ'
עמו ואיפשר שלא ידע גם הוא במום זה ולא הוה ליה שהת
לבדוקו כיון שהלוקח יודע שהמוכר הוא סרסור הרי נשבע
הסרסור שבנעת הסת שלא ידע במים זה ויפס' מפני שהיה לו
ללוקח לבדוק השור ולהחזיר לו קודם שימות והיה הסרסור
מחזירו לבעלים הראשונים והואיל ולא עשה כן הפסד על
עצמו : ויש חילוקין וס' ראפי' הסרסור צריך לסלם דאע"ג
שהוא נתענה אין לו להונות אחרים וכן הדין בכל כיוצא בזה
וכן עיקר וכתב מורי מהרמ"א ז"ל וכ' בדבר שלא פשע הקונה
כלל כגון שמכר לו טבעת בחזקת זהב ואחר כך שבד הלוקח
ונמצא בו ברזל שהיה לחזירו מעותיו אף ע"ג שגם המוכר
נתענה כיוצא אינו מאמינו שנמצא בו כדיל נשבע הסרסור
שאינו יודע מהו ונפטר ואם קנה הסרסור דבר בחזקת ברזל
ומכרו כן ברזק שהיה ברזל ואחר כך נודע שהיה בו נכסף או
זהב זכה הלוקח שהרי לא זכה בו הסרסור מעולם שלא העיר
על דעתו לזכות בו שהרי לא ידע בו : ועיין לקצת סימן רס"ח
וילקמן סוף סימן רל"ג :

יט המוכר בצים לחבירו ונמצאו מחזרות שאינם ראיים
לאכילה מדינ' הוי מקח טעות ומחזיר את הדמי' והכא
פשיט' דליכא לחלוק בין בעל הבית לסרסור שגם הב"ה איפס'
שאינו יודע שהם מחזרות אפילו הכי בין ב"ה בין סרסור חייב
להחזיר את הרמים אפילו לסרסור הראשונה שבסעוף הקודם
דפסדין את הסרסור שבכענה שלא ידע במום הכא מחזירים
ליה דמירו הוא טענה דפסדין ליה לסרסור אלא משום שהיה
ללוקח לכרוק השור ולהחזירו קודם שימות והכא בבצים אין
שייך טעם זה דהא אין אדם עשיר לבקש בצים אלא בשעה
שהוא צריך להם ואם כן מה היה ללוקח לעשות דמשום שלא
ידע הב"ה או הסרסור שהם מחזרות אין סברא לפטור אותה
ולהפסיד הלוקח זהו מדינא אבל נהגו עכשיו ברין ביצים שהם
מחזרות שלא החזירה ומנהג מבטל הלכה ואיפשר משום
דסודיות דבצים עכשיו שביחי והוה ליה ללוקח לאתנויי משום
הכי נהגו כן אי נמי משום שאין התפסד גדול כל כך שאין דרך
לקנות הרבה כצים ביחד משום הכי מחיל הלוקח ג' :

ך הסיכל לחבירו ורעני גינה שאינן נאכלין ואין עוסדים
אלא לזרע זרעו ולא צמת חייב באחריותו ומחזיר לו
הרמים שלקח ממנו שהרי נודע שזרעים העים היו לא עמדו
אפילו לזריעה ואין לך מקח טעות גדול מזה וזוהי הדמים
שלקח ממנו חייב להחזיר אבל לא מש שטרם והדאיזו כחזיעתו
שאין זה מדין כירים דהא לא ידע אבל כל דמי שהוא מחזיר
לו ואין זה יכול לומר לו להחזיר לו זרעוני ואחן לך ההמים
דאיהו הוא דאפסיד אנפשיה דאבעי ליה לאסקוי אדעמיה
שיזעם כיון דכולהו לזריעה קיימוהא ליה לאתנויי וכל זה
רוקא שלא צמחי מחמת עצמן שלא קרה להם דבר שיש לחלוק
בו הקלוקל אבל אם לקחה הארץ כבדו וכיוצא בו שימי חייב
באחריותו רשמי מחמת הכבוד לא צמצו וכן כל כיוצא בזה :

כא אבל אם מכר לו זרעים העומדים גם כן לאכילה לא
מבעיא אם מכר לו חשין ושערין שרובן עומדים לאכילה והוא
זרען ולא צמתו שאינו חייב באחריותו שיכול לומר לו לאכילה
מכרתים לך אלא אפילו אם היה זרע פשתן שרוב בני אדם
קונין אהם לזרעה הואיל וקצת בני אדם אוכלין אותן אינו
חייב באחריות זרעתין שיכול לומר לו לאכילה מכרתים מיהו
יש אומרים הווקא שכבר פרע המעות שאין הרוב שקונין
לזרעה מוציא מידו חזקה המעות אבל אם עדיין לא פרע אין
מוציאין מידו ורוקא בזרע פשתן הואיל ורובה וחזקה מסייעין
ללוקח יכול לומר לזריעה קניתו אבל בחשין ושערין אפילו
עדיין לא פרע החזקה היא כנגד הרוב ההם אזלינן בתר דרוב
הואיל והוא רוב ספורסו ורובא רובא קונים לאכילה דרובא
כי האי מוציא אפילו מיד חזקה דהוה ליה לפרש' ולומר
לזריעה אני לוקח וצו היה המוכר חייב באחריותו אפילו לא
הנהג עמי כפירס שאם לא יצמחו ויחזיר לו מעותיו אלא
הודיעו שזריעה הוא קונה והמוכר מכרו לו שהמא חייב
באחריותו וע'ל סעף כ' וכן הדין בדברים הנמכרים לרפואה
ולצביעה וכל כיוצא בזה : הלוקח מקח מחבירו והודיעו
שמוליכו למדינה פלוגית למוכרו שם ואחר שהוליכו לשם
נמצא בו מום אינו יכול לומר לו החזר לי מקחי אלא מחזיר לו
הרמים והמוכר מטפל בו להביא ממכרו לכאן או למוכרו שם
ואפי' נגנב או נשכד שם הרי הוא ברשות פוכר ואם היו המוכר
יודע במכרו שהיה בו מום חייב אפילו בהוצאה שהוציא
הלוקח להוליך אותו וקח למקום פלוגי מדינא דגרמי דהוי
כמוסיק בידים ואם לא היה המוכר יודע שהיה בו מום פטור
מהוצאות ההולכה אבל חייב בהוצאות חזרה המקח שחזר
והחזרה לצרכו הוא מיהו על הלוקח מוטל לפרוץ בהרבה
הואיל ולצרכו הוליכו שם ואם לא הודיעו למוכר שמוליכו
למדינה אחרת והוליכו ונמצא בו שם מום הריזה ברשות לוקח
עד שיחזיר המקח במומו למוכר :

כב הלוקח מקח ונמצא בו מום ואחר כך אבר או נגנב הרי
הוא ברשות הלוקח עד שיחזיר המקח למוכר דכל שאין
שהוא בדדו לא נרע הוא משומר שכר דהא ברשותו הוה למוכרו
ואפשר שיסתכר בו אף ע"פ שיש בו מום ואם החלעג או נפסד
מחמת המים הרי זה ברשות מוכר ואם היה לו שהת ששנהג
לו להודיע למוכר ולא הודיעו הרי זה ברשות לוקח •

כג המוכר טור לחבירו ונמצא שהוא נחנן והוצה הלוקח
לחזור בו מפני שאינו יכול לקיימו בביתו דארישה שהוא מדין
וצריך לשחטו כדי שלא יזיק הכריז' אם אין יכולין להוכיח
ממעסה הלוקח אם קנאו לתריש' או לשחיטה כגון שהגא אדם
שקונה לזה ולזה וגם על ידי הדמי' שנתן בו אין יכולין להוכיח
כגון שנתייקר הבשר וקונין טור לשחטה בדמי טור לתרישה
אין זה מקח טעות וצריך הלוקח לפחות בו לשחטו אפילו
המוכר לומר לשחיטה מכרתיו לך אייתי את ראיהך לתרישה
לקחתו אף על גב שהרוב קונין לתרישה לצאזלינן בתר דומא
כי האי להוציא מיד המוכר ולומר דלוקח זה הוא : מן הרוב
דרובה וחזקה אזלי' בתר חזקה וע'ל סעף כ"א אבל אם עדיין
המעות ביד הלוקח לא מבעיא אם רובן קונין לתרישה דאייכא
נבי לוקח רובא מסייע לחזקה ופחזיר השור אלא אפילו אם כי
הדדי נינהו חזקה סמך עדיפא וחמוציא מחכירו עליו הראייה
ואם הלוקח אינו רגיל לקנות אלא לתרישת וחפוכר שבידו הרי
זה מקח טעות ואם אינו רגיל לקנות אלא לשחיטה מסתמא נס'
זה לשחיטה קנאו ואם הוא רגיל לקנות לשחיטה ולתרישה נס'
חוכחה בדמי' אסונתן דמי טור לתרישה אמחי' לתרישה קנאו
זהו מקח טעות ואם נתן דמי טור לשחיטה אמרין : דא נמי
לשחיטה קנאו ואין כאן מקח טעות דאף על גב דקיימא לן
בעלמא שאין מרשים מודיעים כלומר אין מביאין ראיה :

* לבוש עיר שושן. הלכות אוצאה ומקח טעות * קלה

אחר כך שהיא טריפה מה שאכל אבל יחזיר לו הדמים ומח שעדיין לא אכל יחזיר לו הבשר והוא יחזיר לו הדמי' ואם מכר הלוקח כבשר זה של טריפה לנוש' או שהאכילו לכלבים יחשבו עם השבח מ' שהיה שוה הטריפה וכחזו' לו השבח אם המורה וכן הדין בכל המוכר דבר שאיסור אכילתו מן התורה : 1 אבל המוכר לחכירו דבר שאיסור אכילתו סדברי ספרים ונודע יח' כך אם אוחז הדבר עדיין קיים כשנודע מחזיר אותו ונוטל דמיו ואם אכלו אבל ואין המוכר מחזיר לו כלום הואיל ונהנה בעד מעוהו וסבר לו בהמה שלא נבדקה כראוי בטריפות הסיכוח בריאה הרי היא כאיסור מדברי סופרים שהבריקה היא כדבריהם :

ד וכל דבר שהוא פאיסורי הנאה בין מדברי תורה בין מדברי סופרים מחזיר את הרמים אפי' אכלו ואין בהם דין מכירה כלל :

הלכה קטן וחורש ושוטה ושיכור מתי מוכרים בטלטלים והקונה בשבת וביום טוב ובוכ' סעיפים :

א כבר ידעת בכמה מקומות דבכל מצות התורה ומש' ומחן אין קטן וקטנה ככלל דבכל התורה איש כהיב למעושו קטן לפיכך אמרו דבר חורה הא דקטן אין מקחו מקח ואין ממכרו ממכר' אבל חכמים משום כזו היו שיטאו ויהנו עמו ויהיה לו ממה להפרינס הקנו שהיא מקח' מקח ומכרו ממכר' משש שנים ואילך ואמרו עד שש שנים אין הקנייתו לאחיים כלום שודאי אין בו דעת לקנות ולא להקנות ומשש שנים עד שיהא בן עשר שנים אם יודע כשיב מש' ומחן בנות שדקותו ומצאוהו שודע כשיב מש' מחן מקחו מקח וממכרו ממכר ומתנתו קיימת בין בדבר טרובה בין בדבר מועש בין במתנת בריא בין במתנה שכיב מרע והבן עשר עד שיהא בן כ"ג אפילו לא בדקוהו שודע אלא מסתמא כל שאינו שופח מקחו ויש אומרים הואיל ואינו אלא מדברי חכמי' ורכל במטלטלי' שעשו שלא כהוגן כגון שמכרו בנכסים מועטים שכבר זכו בהן הכנות כשו שנהבאר בלבוש הבין ואהגבן סימן ק"ב כקריה' לאו כלום הוא שלא הקנו להם בו אפי' כמטלטלין . אבל בקרקע אינו מוכר ולא נותן כלל עד שוגדיל דהיינו בן שיש עטרה בקטן ובח' שחיים עטרה בקטנה והוא שהכינו שתי שערות וכל זמן שלא הגיעו להכי אינו כלום בקרקע לא סבעיש בקרקע שירש מאביו אלא אפילו הוא קרקע טנתנה לו באתנה או שקנאה האפטרופס אפילו הכי מכירתו ומתנתו אפי' נהנה במתנת שכיב מרע שהיא בגדול ככהוב' וכמסורה דמיא בקטן וקטנה אינו כלום אפי' הוא קרקע שנותן לו אפי' הוא יודע כשיב מש' ומחן אינו כלום מיהו כל זמן שהעץ הקטן כמה שעשה וקורבניו או הבית דין לא בטל מעשו אם הלוקח אכל פירות סאוהו קרקע שלקח אין צריך לשלם מה שלקח דמחילתו מחילה ואם ירש שטר חוב מאביו דינו כמטלטלין ויכול למוכרו או ליתנו לאחר כתיבה ומסירה כמו גדול :

ב דא' בקטן שאין לו אפטרופס אבל אם היה לו אפטרופס הרי אזיל לית מעמה רססום כרי חייו שהרי האפטרופס נושא ונותן בעדו לפיכך אין מעשו כלום אפילו במטלטלים אלא מדעת האפטרופס שאם רצה האפטרופס לקיים מקחו ומכרו ומתנתו במטלטלים קיים . והוא הדין אם סמוכים אצל בעל הבית שדינו כאפטרופס כשו שיהבאר לקטן כפימ' רצו' אבל משתגדיל אף ע"פ שיש לו אפטרופס שמינה לו אביו מקחו מקח וממכרו ממכר' היה האפטרופס צריך לקיים דברי המת ואסור ליתן אותו דבר שנהנה עליו כגון :

סדמ' שנתן הני מילי נבי קונה צמד בקר שהדמים מכחישי' אה עיקר הלשון דעיקר לשון בני אדם קרין לעול בלא בקר צמר אבל הכא בין לחרישה בין לטחיפה השור נקרא שור לכולו עלמא ותולכין אחר הודעת הדמים : כל מקום שאמרנו דהיו מקח טעות וצריך להחזיר לו דמיו הרי הוא כבעל חוב ואי אית ליה זוזי צריך ליתן לו זוזי ולא יכול לסלקו בקרקע אלא אם כן אין לו לא זוזי ולא מטלטלי :

הלכה המוכר מין זה ונמצא מין אחר אורע ונמצא יפה וכו' סעיף אחר :

א המוכר לחבירו מין ממיני הפירות ומחן לו מין אחר אין כאן מכר ושניהם יכולין לחזור בהם כיצד סבר לו חסין לבנות ונמצאו אדומות או אפכא או מכר לו יין ונמצא דומץ או אפכא או מכר לו עצים של זחים ונמצא של שקמה או אפכא ככל אילו שניהם יכולין לחזור בהן . שכל אחר יכול לומר טעיתי הלוקח יאמר לא הפצתי לקחת מין זה והמוכר יאמר לא הפצתי למכור מין זה כי אני צריך לעצמי ושעיתי בנהיגה אברי אם מכר לו חטים יפות ונמצא רעות לוקח יכול לחזור בו אפילו לא נתאנה בסכום המקח אלא שאין רצונו ברעות המוכר אינו יכול לחזור בו אפילו הוקרו דאנן פהרי שכל זמן שיתרצה הלוקח מהם גם הוא מקנה אותם לו וכן אם סבר לו דעות ונמצאו יפות אפי' לא נתאנה בסכום המקח המוכר יכול לחזור בו והלוקח אינו יכול לחזור בו אפילו אם הוזלו מכר לו רעות ונמצאו רעות אע"פ שאינן רעות כל כך עד שאין למטה מהם לא יוכל המוכר לחזור בו ולומר אני רעות שברעות סברתי לווכן אם מכר לו יפות ונמצאו יפות אף על פי שאינן יפות כ"כ עד שאין למעלה מהם לא יוכל הלוקח לחזור בו ולומר אני יפות שכיפוח קניתי ממנו או אם נמצאו יפות שכיפוח לא יוכל המוכר לומר אני מהם יפות מכרתי לו ולא יפות שכיפוח יכן ברעות אם נמצאו רעות שברעות לא יוכל הלוקח לומר אני מהם רעות לקחתי ממנו ולא רעות שברעות אלא המקח קיים ואם יש כאן אונאה בסכום המעות קנה ומחזור אונאה : כבר לו בשר איל בחזקה שהוא מאיל מסודס ונמצא שאינו מסודס הרי זה דומה לרעות ונמצאו רעות שהמקח קיים ומחזיר לו אונאתו אלא אם ידוע שזה הלוקח הוא איסטיניס שלא יוכל לאכול בליל בשר איל שאינו מסודס ורדי הוא לדיריה אינו שוה כלום והוי מקח טעות וכן כל כיוצ' בזה : מכר לו כסף בחזקה כסף צריך ונמצא כסף שונים המקח קיים דהא דב' מין כסף הוא אלא שמתקיר לו אונאתו : ואם מכר לו חפץ כתורה זהב וטברו ומצאו חלול פתיכו מלא עופרת או מכיו' לו כהורה כדיל ומצאו כתופו כסף הרי זה מקח טעות כמה דברים אמורים שכא לירו בהורת מהנה סתם או ירסו מאבוי' אבל הקונה פלי מהנוי בתורת' בדיל ומכרו הוא לישראל גם כן בתורת' כדיל ומצאו בו אה' כך שהיא חלול בפנים והוא מלא כסף או אפילו עצמו כסף זה היה מעשה בא לפני אב"ה ופטריו ואמר שעמא מפני שזה לא זכה בו בשקנאו שחגו כיון שלא ידע ולא נתכוון לקנות כסף אלא כדיל והורה לור' :

הלכה המוכר דבר אסור ואכלו הלוקח וכו' סעיפים :

א השוחט את הכבוד ומכרו ואכל הלוקח קצת ממנו ונודע אחר כך שלא הראוהו למסחה קודם ששחטו מה שאכל שכל יחזיר לו הדמים והנשאר מהבשר ביד הלוקחות יקבר כרינו וזה מחזיר לו את הדמים .
ב וכן השוחט פרה ומכרה ואכל הלוקח קצת ממנו ונודע

לבוש עיד שושן חמשת אונאה ומקח טעות

אבל בקרקע אין מעשיו קייסין כל זמן שאינן יודעים במכיר
משע ומתן אבל אם יודעין בשיב משא ומתן שיר שהכריזו שתי
שערות הזכר אחר י'ג ותחת אחר י'ב דין כנזול לכל דבר
וסקתן מקח וממכרו ממכר בין במסקרקי :

כ' בר"א בקרקע שלו שקנאו הוא או אפטרופוס שלו קנאו
בעוד שהוא היה קטן או שנותן לו במתנת נביא אבל קרקע
שירש מאכותיו או משאר מורישיו או שנותן לו במתנת ש"מ
דואי כמו ירשה אין ממכרו ממכר עד שיהי' כן כ' שנה סלימן
והביא שתי שערות קבל קודם עשרים שנה שלימות אף על פי
שהביא שתי שערות ויודע במיכ משא ומתן לא ששא ימכור
בזול מפני שקודם שהוא בן עשרים שנה אף על פי שהביא
שערות נערתו נותן לו שערות נוסה אחד מעות כי עריין לא
נתיישב דעהו בדומי העולם והישינן ששא יראו לו מעות כדי
שיהא לו השק בהם וימכור כל נכסיו ודוקא בקרקע שירש או
בצא לו במתנת ש"מ שהוא חוסה לירושה חייסין להכי אבל
בקרקע שקנאו הוא או שקנאו אפטרופוס שלו ליכא לסימנ
להכי דהא חזוין דלא מקרבא דעתיה לגבוזי זאובי אר
דקרקע יותר מזוי שתי בזוי קנאה וכן אם אפטרופוס שלו
קנאה והוא אינו מערעד ש"מ והכיבד ליה יותר מזוי ואם
ניהן לו במתנת נביא אמרינן אזי לא דמרח הנותן קסדה לא
היה היב ליה מהנה וכיון דלא פמילא איתיה ליה אלא על ידי
שירש בה קפיד בה ישינו מוכרה בזול וכשהוא בן עשרי' שנים
שלימות והביא ב' שערות הרי הוא קטן שבעים ומכיר בין
במטלסלין בין במסקרקי בין שלו בין שירשה מאביו ואפילו
אינו יודע כשיב משא ומתן אלא שאינו שומה שאם בנא וסמנ
זאכאר דינו במסנן כע"ה :

הקמין שנחט לאחרי' בעוד שהיה פחות מבן עשרי'
והוא יחד מן י'ג והביא שתי שערות בין במתנת ברי בין
במתנת ש"מ בין בקרקע שקנאו בין בקרקע שירש שהפנ
מתנה דאמרינן אילו לא הניע לו הנאה גדולה מן המקבל לא
היה נותן לו והואיל והוא דבר שאינו מצוי חסיד אמרו חכמים
ז"ל תתקיים מתנתו כרי שיהי דבריו נשמעין ולא דקרו ששא
הנאה דעביר לית אינו חשבה ליה לגבי קרקע זו אלא כיון
דמקרבא דעת' דהאי קטן לגבי הנאה זו פני :

והוא דאמרינן שכשהוא בן עשרים יכול למכור קרקע
אביו היינר דוקא שהוא בן עשרים וגם הביא שתי
שערות או שלא הביא שתי שערות ונולדו לו סימני סריס אבל
אם לא הביא שתי שערות וגם לא נולדו לו סימני סריס עהיך
קטן יחשב ואין ממכרו ממכר אפילו בנכסים שקנה הוא ער
שיגדיל דהיינו שיגיע לרוב שנותיו שהם שלשים ושש שנים
שהם הרוב של שבעים שנה כיומי שנותיו בהם שבעים זמ'

וב אף ע"פ שכן עשרים ולא הביא שתי שערות תם לא
נולד לו סימני סריס עריות קטן הוא וכשביא שתי
שערות או נולדו לו סימני סריס אחד שיהא בן עשרים נעשה
גדול' מכל מקום יש הפרש בין הבאת שערות לסימני סריס
דכשהבאת שתי שערות אינו נעשה גדול למפרע אלא משעת
שיביאם ואילו ובסימני סריס פכ"ב ואילך נעשה גדול
למפרע מיום שהוא בן י'ג שנה ויום אחד לפי שעתה נתברר
שהוא זה סריס ממעי אמו ומה שלא הביא שער' ויהי במסת
זה והא דבעינן הבאת שתי שערות היינו כפי שעתיד להביא
אבל זה שהוא סריס פמעי אמו ואינו עתיד להביא הרי הוא
גדול פ"ג שנה ויום אחד לפיכך אם ממכר קודם שנחבד
שהוא גדול כגון קודם עשרים ולא הביא שתי שערות ולא
נולדו לו סימני סריס ולאחר זמן הביא שתי שערות הרי
נתברר שעכשיו הגדול ולא קודם לכן ואין סבירותו שמכר
עד עתה בלתי אלא כיון מכן עשיר ע"ג אבל אם נולדו לו
סימני

אפטרופוס לא לירש ולא ללוקח עד הזמן שצוה אף במסקת
הירוש מקח וממכרו ממכר ואם הפסד הלוקח שיר אין
סוציאין שיר :

ג קמן חיודע במיכ משא ומתן ואין לו אפטרופוס שחמו
לו משום כרי חייו תקנו ג"כ שיהא דינו בריני אונאה כרין
גדול שאם נשא ונתן במטלסלין ושעה פחות משתות הוי
מחילה שחוט קנה ומחזיר אונאה יתר על שתות כשל מקח :
ד אין מקח הקטן וממכרו במטלסלים קיים אלא כשמשך
אם קנה או המשך אם מכר אבל אם נהן מעות על
המקח וחזר בו אינו צריך לקבל מי שפרע כיון דכקל יכולין
להסעיהו לא תקנו לקללו כשחוזר בו אבל האחרים שנשא
ונתנו עמו אם הם חוזרים בהם הרי הם כמי שפרע כמו
כשקונין מגדולים דלגבי דיהוה לא שירך לחלק :

ה וכן אם אחרים קנו קניין סודר מיד הקטן או שהשכיר
מקום המטלסלין להקנות להם בו המטלסלין וחזר בו
לא קנה לוקח לא בקניין ולא בשכיחות מקום בקניין לא לפי
שחתם קניין לכהיבת שטר עומד וכתובה שטר בקטן אינו
שאר העדים היהמין שטר אלא על הגדול כמו שנכתבאר לעיל
וכיון שאין קניין דקטן עומד לכתובה גם הקניין אינו כלום
ושכירות מקום גם כן אינו מעיל בקטן משום דשכיחות ממכר
ליוסיה הוא וכבר אמרנו שאין ממכרו ממכר במקרקע ומשעם
זה גם כן אם קטן השכיר בית לדור בו ויכול לחזור בו ואין
מעשיו כרום :

ו וכן קטן שקנה במטלסלין מאחרים והקניין לו בקניין או
השכירו לו המקום שהמטלסלים מונחי' עליו לא קנה עד
שימשך והקניין שהקנו לו האחרים ושכירות המקו' שהשכירו
לו אינו כלום לפי שהקניין ושכירות מקום לא עדיפי מחציו
והצר נבי קטן אינו קונה לו דק' לצרבו ש' שיוחות איהרביא
וק' אין שליחות לקטן כמו שנכתבאר ס' קפ"ח ודוקא בקטן
אבל בקטנה הצרה משום ידה דנבינט איהרביא וכיון דאית
לה יד אית לה הצר והצרה קונה לה לפיכך אם קנה מטלסלין
מאחרים והקנום לה בקניין או בשכירות מקום קנאה
המטלסלין :

ז קטן שקנה קרקע ונתן רמים ורחיק בקרקע העמוד
הקרקע כירו והיה שלו ואין המוכר יכול לחזור בו אע"ג
שממכרו בקרקע אינו כלום קנייתו קניה שהרי אחרים מקנין
חבין לו ואף ע"פ דקטן כמי שאינו דמי זכין לאדם שלא בפניו
יש אומרים שזה הוא אפילו סראווייתא דזכין לו שרא בפניו
דכמ' נשיא אחד למשה יגו ופרס' וקטנים הרבה היו כנחלת
הארץ וכשלא בפניהם דמי ואפ"ה זכו כל אחד בחלקו על ידי
שהקנו להם דנשיא ש"מ שזכין לאדם שלא בפניו שהרי זכו
לקטנים דכשלא בפניהם דמי וה"ה נמי בפטר כשהוא נותן
המעות ומחזיק בה על ידי שהאחרים מקניין לו זכה בה ואין
האחרים יכולין לחזור בהן אבל הקטן יכול לחזור בו כדאמרי'
סעיף ד' שאין מעות קנות לו ואף על גב שהחזיק גם כן אין
חזקתו קניין לו דבמשכת מטלסלין תקנו לו קניין ולא בחוק'
קניין קרקע לפיכך הוא חוזר בו ואין המוכר יכול לחזור בו
ואף על גב דבשכיחות מקום המטלסלין אמרינן סעיף ו' ר'א
קנה כלל ואפילו הפוכר יכול לחזור בו אף על גב דזיכהו לו
היינו משום דשכיחות מקום הוי כחצירו ואין חצר לקטן
כדנהבינא שעמא לעיל אבל הכא על ידי שמוחק בו הקטן
המוכר מקנה לו הקרקע עצמה בקניין נסוד לא בתורת הצר
וזכה הקטן :

ח כבר אמרנו דקטן כמקרקעי אין מקחו ספק ואין ממכרו
ממכר עד שיגדיל אלא שירך הקנת משום כדי היו
בקרקע אבל משהגדיל הבי שתי שערות והזר אחר י'ג שנים
הבאת אחר שתיים עשרה שנה אף על פי שאינן חריפין ואינן
חדע' במיכ משא ומתן מקחו ספק ומסנן ממכר במטלסלין

לבוש עיר שושן הלכות אונאה ומוקח טעות קלו

מעשיו כלום :

כג מוכר שמכר קרקע או מטלטלין וזוכה אותה על ידי אחר ללוקח שלא מדעתו ויד הלוקח על העליונה אם ירצה ליקח אין המוכר יכול לחזור בו שכבר זוכה צוהה לו וזכין לאדם שלא מדעתו ואם לא רצה החזור לבעל השאין זכין לאדם בעל כרחו :

כד וכן העבד קל יד העבד ביד רבו ומה שקנה העבד קנה רבו אם קנה העבד או מכר או נתן בפתנה או שנהנו לו מתנה ויד האדון על העליונה אם רצה לקיים מעשיו הרי אילו קיימים ואם לא רצה מעשיו כטלים וכדברים בלבד הוא שמקיים האדון או פכמל ואין צריכין לקנות מסנו כלום רק שיאמר כה שעשה העבד יהא עשוי הרי קיים מעשיו :

כה דין מכירת הבעל בנכסי אשתו ומכירת האשה עיני בלבוש הבגין וארסנין סיפן פה וצ' :

כו בית דין שמכרו או לקחו בנכסי יחומים בין במקרקעי בין במטלטלין וכן האפטרופסים בין שמינו אותם בית דין וכן שמינו אותם אבי יחומים מקח וממכרם ממכר אבל פתתתם אינה כלום שאין אדם נוהג דבר שאינו שלו :

כז ולא לצורך כל הדברים רשאין למכור כאשר יהבאר בדין האפטרופסות סי' ר"ץ סעיף י"א :

כח המוכר או קונה קניין ביטבת יום הכיפורים ויש אף על פי שמכין אותו מדרות על שעבר על דברי חכמים מעשיו קיימין וכותכין אותו אחר כך בחול :

קלו גוים שאנס קרקע מישראל או בעלילת דברים וכו' סעיפים :

א נוי אנס המציק לישראל ויש בידו להורגו ומפני חמת המציק נתן לו הישראל שדהו או ביתו בפדיון נפשו שאמר לו שא קרקע זו ואל תמיתני ונטלה מסנו והניחו ולא המיתו ואחר כך בא המציק לפוכרה אם יש ביד הבעלים לחזור וליקחנו מסנו הוא קודם לכל אדם ואם אין בידו הבעל לחזור וליקחנו או ששהת ביד המציק שנים עשר חדש כל הקודם ולקח מהמציק וזה בה שכבר נתייאשו הבעלים מסנו סכל מקום צריך הלוקח ליתן לבעלים רביע בקרקע שלקח או שליט בטעות שנתן למציק משום דקים להו לחזל שהמציק הואיל ומוכר קרקע שאינה שלו הוא מוכרה בזול לפחות שנה ארבע הוא מוכר בשלש ואמדו חזל דמסתמא שמה שמוזל גבי לוקח הוא של בעלים שהרי חסמה שהוא שלקח הוא מוכר בזול לפיכך אם לקח מהמציק בשלשים נותן לבעלים עשרה בטעות שהוא שליט מכה שנתן למציק או רביע בקרקע דכולה חרא היא שהרי מסתמא רביע הקרקע שקנה בשלשים היא שוה עשרה היא שוה ארבע מכר לו בשלשה ויד הבעלים על העליונה אם ירצה צריך זה ליתן לו קרקע הרביעי ואם ירצה ילחמו בידו וצריך זה ליתן לו מעות ואם לא יתן לו הרי הרביעי קרקע בגזל היא בידו • היו הבעלים מערערים על הלוקח ואמרים שלא כדין קניתה הכי הית כידנו ליקח והלוקח אומר שלא היה בידם ליקח על הבעלים להביא ראיה וקרקע בחזקה הלוקחות עומדת • יש אומרים שכל זה טיורי שרצה המציק להורגו והתחילו הבעלים ונתנו לו הקרקע מעצמן כדי שלא יהרגנו שאז נמר והקנה למציק אבל אם מתחילה לא ביקש המציק אלא את הקרקע ולקחה פן הישראל בחזקה אף על גב שמיראת ההרגה לא היה יכול הישראל להוציאה מסנו שחיה ירא פן יהרגנו אם לקחה ישראל אחר חזרת לבעליה והם נותנים ללוקח מה שנתנו כמו שיתבאר לקמן בסעיף ח' • ישראלים שדחק אחד את חכרו בהפישה והיה מנסו לו להורגו עד שיתן לו קרקע אין להם דינה דכולי עלמא ידעי שאין ישראל

סימני סרים צתר טעשה כן עשרים ציגלאי מילחא למפרע • מקיים שדה בן יג שנה ויום אחד היה נזול הילוך כל מה שאילו היא שמו שערות קודם שמכר היה ממכר ממכר עכשיו נמי שהתברר שהוא סרים הוי ממכר למפרע :

כט מי שמכר בין בנכסין בין בנכסי אביו ומת ובאו קרוביו וערערו לומר שדה קמן כשסכר ובקשו למודקו אין שומעין להם חרא דחזקה אין עדים חותמין על השטר אלא • כ יודעי טעשה המוכר נרול ועוד רסימנים עשוי להשתנה אחר סיבה ולא הועיל הבדיקה שמא שינו הסימנים ועוד • ש בדוקת הסימנים ניוול הוא למת ואין מנוולין את המת ; יד פחות מכן עשרים שמכר קרקע שירש מאביו חזור ופוציא מיד הלוקחות בין קודם עשרים בין אחר עשרים • וצוה אן מסנו כל הפירות שאכל שהרי שלא כדון אכלים שלא היה המקח מקח ואם הוציא הלוקח הוצאות או שנמט וזרע שמת לו וסחזור את השאר ודוקא שבה לערער מיד אחר • וטעשה כן עשרים אבל אם שתק ולא מיהא מיד פחל וסוב אינו יכול לסחזות אפי' היה קמן נמור כשסכר :

לז קמן שלוח מאחרים יש מי שאומר שחייב לשלם דמיל קנים בהלואה שייך בה תקנת משום כדי חייו ויש מי • קאמר דל שאם נפרעין מסנו לכשיגדיל יזכזכו כל פמונו • קקמנות ויש מי שמחלק שאם ידוע שלוח לצורך סונותיו • לקרעין מסנו משום תקנת כדי חייו שימצא מי שילוו בשעת צדקתו שיאסרן למאנות אכל אם אין ידוע שלוח לצורך • סונותיו אין מעשיו כלום ואם נפרעין מסנו לכשיגדיל וכן כל • שיק מיהא אם סכר קרקע • קקמנות שאין מכירתו מכירה צריך • כל כל פנים להתאגר המעות • ואם אין לו גובה הלוקח מסנו • סןכסמים בני חודין :

מז ואם נעשה הקמן ערב אין שייך בו שום תקנת של כרי חייו ופוסר שלם אף לכשיגדיל :

מכ מרש שאינו מוכר ואינו שומע או מדבר ואינו שומע כל' דירה קמין שמכר ולוקח מטלטלין משום כדי חיוב אבל לא בקרקע ואף במטלטלין לא יתקיים פעטיועד שבוקקין אותו כבדיקות רבות שרעחו כך :

מח ואלים מפעי אמו שאמסע ואינו מדבר או מי שנשתתק מקחו פקח ומסכרו ממכר ומתנותיו קיימין בין • במטלטלין בין בקרקע שבין ששומע וכל שכן בשכבר שמע ודבר מסתמא דאי בן דעת הוא מ' צריכה לבדוק אותו כדרך שבוקקין לניטין אם עכשיו דעתו עמו או יתחב ככתב ידו • גיכר סחוך כחמו שהוא בן דעת :

מט מי שאינו שומע אלא אם כן מדברים עמו בקול רם אין זה ככלל חרש אלא הרי הוא כפקח לכל דבריו :

נא שופ' הוא נרוע מקמן כן ש' ואין פקחי מקח ואין ממכרו ממכר ואין מתנותיו קיימין לא במטלטלין ולא בקרקע • ובה דין מעטיון אפטרופים לישושים כדרך שמעטיון לקטנים כדי שלא יזכזכו את שלהם ואין להם זכיה כלל על יד עצמן ועל ידי אחרים • יש להם זכיה כפתנה דמסתמא • שפקנה לו בקניין נסור :

כב מי שהוציא סחמה ועת שפוי בגזל אילו הנכפין בעת שהוא שפוי כל מעשיו קיימין ובה לעצמו ולאחרים • ככל בן דעת אבל צריכין העדים להקור הדבר הישב שמא • כסוף ע' שפוינו ובהלחל שפוחו או אפכא עשה מעשה זה אמת שנים כשתיה שומת אבן ושנים אומרים כשהוא שפוי • ובין אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי מסונא בחזקה מריה אם הוא קרקע הרי הן בחזקה המוכר ואם הן מטלטלין הרי הן בחזקת הפוזיק פהן :

כג הייכור מקחו פקחי מסכרו ומתנותיו קיימין • כד' א כסתם שומר אכל אם הועיל שכרותו של לושט עשה ואינו יודע מה הוא עושה הרי הוא בשופה ואין

לבוש עיר שושן הלכות אונאה ומקח טעות

אין צריכין ליחן לו יותר ממה שהוציא עליו כגון שאם הגוי היה אורבו נתחנו לו כזול אין הבעלי צריכין ליחן לו אלא מה שנתן לנו ואע"פ שהוא לא היה יכול להוציא מיד דגרו בכך דכיצד יעשה זה סתירה בשדהו או בכיהו של זה ואפילו אם נתנו לו הגוי כחנם צריך לרחויו לבעלים גם כן בחנם ואם בעירו בידו כנה אוהו הוי כיווד בתיך של חבירו שלא ברשות וכנאה שיכול לומר לו שול עציך ואבניך וכל זה דווקא בקרקע שאין הבעלים סתמא מייאשין ממנו אבל כשלתלו סתמא מייאשין מהן אין צריך לרחויו לבעלים מלבד ספרים שאין מייאשין מהן כפני שידוע שאין האנס מוכרין אלא לישראל וסימך שהישראל יהייה לו :

ט במה דברים אמרו בשאין שופט או שר במדינה שיוכל לכופ האנס גוי להוציא השדה או הבית מידו אבל אם יש שיפטים בארץ והיה איפסר להוציא מיד הגוי בדניהם ולא עשה אז דאי נתיישו הבעלים וכחלו וישאר הקרקע כיד הלוקח ולא יחן לבעלים כלום דהכא לא אמרינן דאזיל האנס ומכר דהא לא באה לו דקרקע בחנם שהרי כחובו או בשענה לקחו מסגנו וכל זה מיערי כאנס שלקחה בחיובו או בעדילתו בדאמרן אבל שראו מיטל שקצף על עבדיו ומשרתיו ולקח מאחד מהן ביהו הגוי דנא דמלכותא ואין הלוקח חייב ליחן לבעלים כיום ישראל שמשכון קרקע אצל גוי וקבע לו זמן לפרויה ולא פרה ומכרה הגוי לישראל אחר אם מכר בשויה ממכרו קיים דהא חזוין שרעה הגוי לזכות בכל הקרקע כדינו וכדין מכרה אבל אם מכרה בפחות משויה אפ"ל כל שהוא חזר לבעלים דחזוין שלא כקס הגוי לזכות אלא במה שסכרה לפיכך מחויר לקונה מה שנתן לגוי וזה מחויר לר הקרקע ועיין עור לקמן סימן שע"א בדינים כאילו :

דלז

המחור אחר דבר לקנות וקדם אחר וקנאן ומ ב' כעופים :

א המחור אחר דבר לקנותו או לשכורו בין קרקע בין משל"י ובא אחר וקנאו נקרא רשע והוא הדין הרוצה להשכיר עצמו אצל אחר ובא אחר והקדימו סנקרא רשע ויש אומרים דדווקא במכר או בשכירות שיכול למצוא לקנות או להשכיר במקום אחר אבל אם בא לזכות בדבר שהוא הפקר או לקבל סנהג מאחר ובא אחר והקדימו אינו נקרא רשע כיון שאינו דבר המצוי לו במקום אחר וכן כראובן שהיה מהפך בקרקע של גוי והוא על פסד שמעון אף על גב שאין כגוי דינא דברי פסד אם קדם שמעון וקנאה לא טיקרי רשע דהוי כפצא דלאו כל שעמא איתרמי ליה לקנות קרקע שמכר שלו וכן אם קונה דבר אחד ובא חבירו וקדם וקנאו כזול שלא היה יכול לקנותו כן במקום אחר הוי כמו מציאה ויכול לקנותו כל זמן שלא זכה בו חבירו ויש חולקין בכל זה וכתב מורי הרמ"א ז"ל וז"ל וסברא ראשונה נראה עיקר מיהו אפילו לסברא זו דווקא כעניי אבל כעשיר טיקרי רשע ועיין לעיל סימן קנ"ו סעיף ה' וכל זה לא מיירי אלא בשכר פסקו הרמ"ם שביניהם ואין מחמרים אלא נמר הקנין אבל אם עדיין לא פסקו הרמ"ם שהמכור רוצה בכך והקנות רוצה יותר כזול מותר לאחד לקנותו בין אם המוכר נמי ישראל ישימי שכתב שהוא חרם ר"ש שלא להשיג נבל בשכירות בהם מן חני והוא הדין במקום שנהגו לשכור ההלמה מן הנשים ושכרה אחר לא ישיג לו אחר נבולו :

ב אמר למד להשכיר עצמו לבעל הבית שיש לו שלמו אחר בביתו שמאחר שזוא שכור שם ילך נת דהשלמו :

ישראל כופי דמים ומנזמי ולא עכדי אלא הוי דינא כמי בניו שלא היה להרנו שיהבאר סעיף ח' :

ב וכיון שהקרקע בחזקת הלוקחה עומדת כמו שאמרנו היכא הבעלים רוצים שיחזור הלוקח השליש במצות או רביע בקרקע ואינן מאמינין ללוקח בכמה קנאה ואין לו עדים בכמה קנאה ישבע הלוקח בכמה קנאה ונטיל מעותיו : ואם קנאה מהגוי חיד שנים עשר הרש אס ירצו הבעלים כל הקרקע צריך להחזירה להם והם יהנו לו כמו שקנאה מהגוי שעדיין לא נתייאש ממנה ואם ירצו הבעלים ונתחיה בידו יחן להם שלישי כמה שנתן לגוי :

ד ואפילו הדין שנים עשר אם קנאה מהבעלים תחלה ואחר כך חזר וקנאה מן הגוי מקחו קיים וכיון שסכרה לו תחלה ודאי בלב שלם הקנה לו אבל אם קנאו מן הגוי תחלה ואחר כך מן הבעלים מקחו בטל ואפילו עשה לו שטר עליה דאמרינן כל מה שעשה מחמת וראה המצוק עשה אינמי משום השגיו נח לו והראשון קשה ממנו עשה כמה דברים אמרו שלא עשה אלא שטר סתם בלא אחריות אבל אם קבל עליו אחריות דאי שרפי מניה ליבוייה דמי איעא או שהודה בפני עדים או קבל הסעיה ממנו כגון עדים המקת קיים דאי לא דובטליה כמקח נמיר לא היה עבד כולו האי :

ה לקח אחד מן הגוי ושהתה כירושלים שנים ואחר כך מכרה לאחר אין לבעלים על הלוקח שני כלום מדין חזקה שזעוניה לו לומר האיל ושתק כל כך ודאי הראשון קנאה מסגנו בקנין נמור נתן לו הרש"ש ואפילו אי אהולא טעין אנו טענינן ליה דהא קיימא לו טענינן ללוקח וטענינן לזריש וכן הדין אם לא שהתה ביד הראשון אלא יום אחד וביד לוקח שני שהתה שלש שנים טענינן לו כמו שהוא הדין בדין חזקה יום אומרים דווקא כשהלוקח ראשון הוא ישראל אבל אם הוא גוי ומכרה לישראל דינו כאילו קנאו מן המצוק עצמו : וכן הדין אם שהת כיד הלוקח שלשה שנים ומת ורוריה לזריש טענינן לזריש :

ו גוי בעל רצועה שהיה לו חוב על ישראל או שהיה לו שענה על ישראל מחמת שהזיק לו או שהפסיד לו מסונו ועשה דין לעצמו וירד ברצועה לתיך שדהו או ביהו ונטלו ממנו בחיובו או בשענתו אף על פי שלא חבעו תחלה לדין ואחר שהקף לו את השדה מכרה לישראל אחר אין הבעלים יכולין להוציא מיד הלוקח כמה דברים אמרו כשלקחו בשענות אמת כגון שהיו הבעלים שהגוי טעין אמת והוא לא רצה לשלם לו אמרינן ודאי מחל לגוי את השדה והקנתו לו ביעד חובו וכך הדין אם היה שם מלך או שר באותו המקום שהיה יכול לכוף את הגוי לדין שמכר את שולו ולא הבנו אינו יכול להוציא מיד הלוקח אף על פי שאינו מודה לגוי שהאמת אהו ואף על פי שאין שם עדים שהגוי טעון אמת שהרי אומר הלוקח לבעלים אם הגוי הוא גזלן למה לא הבעתם אותו אלא ודאי סתלהם אותה לו או ידוע לכם שהדין עמו :

ח גוי אנס ובעל זיוע אלא שאין כירו להרונבא כעקיצין על ישראל ולקח ממנו שההו או ביהו מכת לישראל אחר או נתנו לו צריך להתירו לבעלים אפילו שהתה בידו כמה שנים ולא נמר והקנתה לו דווקא היכא שהיה בידו לחורנו אמרינן לעיל אנב אונסה נמר והקנתה לו אבל היכא דלא היה בידו לחורנו ולא נמר והקנתה לו דאמר כשהיה לו עת המוסר לת בעיות הבענו ואפילו שהתה בידו שנים עשר חדש יכול לומר לא באה לו שעה לכפוה הלכך מכירתו ונתתו אינה כיום מיהו כשסתורו לו אין צריך להחזירו לו כחנם אלא שמת כמה היה רוצה ליחן לגוי כדי שיחזירו לו וכן יחן לישראל זה שקנאו ואם הוציא עליו הלוקח כדי להוציא מיד הגוי עד כדי דמי השדה או הבית צריכים הבעלים ליחן לו הכל אם רוצים להוציא מידו ואם ירצו יחזירו בידו וגם

לבוש עיר שושן הלכות אונאה ובדיקה טעות קלז

נהרצו בו שאף על פי שזה מדה שקבל להמעות שמה ללא
 נהרצה חלוקה ולא קבלם ומה שכתב שקבלם משום שהוא
 חפץ במקח וסימך על נאמנותו של הלוק' טודאייהנם לוי אם
 יתרצה שיקחנו אבל ככל מקום העדים לא יכתובו דשכא
 הלוקח לא יחפץ ליקחנה ולא ינחא לית דלפוק עליה קרא
 דאית ליה מה דלית ליה דחשש דלפא גרים ליה האי קלא
 הפסד מאנפאי אתרניא שטר מבר שלא כתבו בו סכים המכת
 רק ענין הקנייה כשר ומה לנו למניין סכום המקח בשטר
 הקנייה אין המעות אלא כמלוה ואם אין לו שטר עריהם
 הרי הם כמלוה על פה ונשבע והמקח קיים :

דלג

מי שכא ואמר אבד שטר קנייתי כיצד
 כותבין לו שטר אחר וזב' סעיפים :

א מי שכא ואמר אבד שטר שהיה ליעל סדה פלוני
 שקניתי מפלוני ויודעין עדים שכן הוא שקנהו מפלוני
 שומעין לו לכתוב לו שטר אחר חוץ פן האחריות שבו כי
 מאחר שידוע שהדבר אמר סדה הקרקע קני לוכבר אלא
 שהוא ירא פן ישהקע הדבר ויערערו עליו שלא כדין דבה לא
 נכתוב לו שטר ראיה אבל אין כותבין בו אחריות דשמה יחזור
 וימצא השטר הראשון ויבאו מערערים ויטרפה סמנו והוא
 יגבה מלקוחות בשטר הראשון או מבעלים טיט בו אחריות
 ויחזור אותו השטר לבעלים או ליק חת לראיה להם שטרף
 פהם ואחר כך יוציא שטר הסני נס כן שיכתבו לו ויטרף
 בו לקוחות או מבעלים פעם שניה שלא כדין לפיכך כותבין
 בשטר שני זה שטר זה לא יגבה בו לא מנכסים משועכדים
 ולא בני חורין ולא כתבנהו אלא להעמיד בו שדה זביד
 פלוני שלא יוציאנה מירו המוכר ולא יורשוויש אומרים
 שכותבין בו דווקא הזמן הראשון בשלקתו ולא מזמן של
 עכשיו דאיכא למהיש שמה אחר שקנאו חזר ומכר למוכר
 ואחר כך יוציא שטר זה השני שזכנו אחר המכירה שחזר
 ומכרו ויאמר הדריה זכניה ממך אבל בשכותבין מזמן
 הראשון וכותבין בו שטר זה לא יגבה בו יכולין לכתוב כן
 אפילו שלשה וארבע וכמה שירצה דליכא למיחש למידי :

ב אף על פי דשטר חוב המאוחרים כשרים כמו שכתבנו
 לעיל סימן מ"ג ששטר מבר המאוחרים פסולים לפי שאם
 סבר לו בניסן וכתב לו שטר בחשרי יש לחי' שמה קודם
 זמן תשרי והיו לו מעות למוכר ויחזור ויקנה הקרקע מהלוקח
 ויעשה לו שטר מאוחר זמן ואחר כך יוציא הלוקח שטר שני
 שזמנו סחשרי ויאמר הדרתי זכני מינך אחר שמכרתי לך
 ארא יכתבו מזמן שלקח בקניין אפי' אם אחרוהו לכתוב ושהו
 זמורב אחר הקניין אם זוכרין זמן הקניין יכולין לכתוב
 מאותו זמן שאין זה שטר מוקדם ושטר מוקדם פסול במכר
 כמו במלוה שמה יטרף לקוחות שרא כדין שטר זה אין
 נקרא מוקדם דעדים מפקי לקלא משעת הקניין וסתם קניין
 לכתובה עומד והו' כאלו נכתב בו כיום מכל מקום אם אינם
 זוכרים זמן הקניין יכתבו יום הכתיבה ולא יכתבו יום אחר
 דמיחזי כשיקרא ואף על גב דאיכא למיחש שמה בין זמן
 המכירה וזמן הכתיבה חזר המוכר וקנאה מלוקח כל כהאי
 גוונא שמכינן דקלא אית ליה ועריף למכתב האי שטר
 מלכתב שיקרא :

דמ

שני שטרי מכר על שדה אחת מומן
 אחד זכור סעיפים :

א שני שטרות היוצאים על שדה אחת בשם קונה אחד
 חוץ זמנם שיהא זהו הראשון שטר מתנה והשני
 שטר

המלמד למקום אחד להשכר שיהאם לא שיאמר הבעל
 הבית אין רצו ולעכב המלמד שלו עיד אכלאם שכר בעל
 הבית מלמד אחר יכול בעל הבית אחר לשכור אותו המלמד
 עצמו ואין בעל הבית הזה יכול לומר לך ושכור מלמד אחר
 שיכול לומר אין רצוני אלא בזה כמדומה לי שזה ילמוד בני
 יפה ממלמד אחר :

דלח

כותבין שטר למוכר ולא ללוקח וכו'
 סעיפים :

א אחד שבא לפנינו ואמר מכרתי שדי לפלוני כתבו לי
 שטר בכותבין לו השטר שמכר שיהו לפלוני ונותנין
 לו צף על פי שאין אותו פלוני לפנינו והוא שמקנה לו
 השרה מיר בקניין או שמעיד על עצמו שכבר הקנה לו באחר
 מדרכי ההקנאה שאז השרה קנוי ללוקח מעכשיו אף על פי
 שאינו בפנינו דזכין לאדם שלא בפניו וליכא למיחש למידי
 דלמיני יחוש אי לקנט' שמה יודה שהקנה ולא הקנה
 למה יעשה כך הלא הנכסים שלו הן ומה שירצה עדיכול
 לעשות בהם שהיוס וז' אכל אם אינו מקנה לו מיד או
 שאינו מודה שהקנה לו כבר אין כותבין לו דשמה לא יקנהו
 לו ער אחר זמן כן וכך אין כותבין לו דשמה לא יקנהו
 לאחרים ואחר כך יתן שטרו לזה ויבא ויטרפנו בשטר זה
 שזמנו קודם להם שלא כדין אבל אם מקנהו לו מיד וכל שכך
 כבר הקנה לו הרי מטרפו כדין לפיכך כותבין שטר למוכר
 אף על פי שאין הלוקח עמו ובלכך שהיו העדים מפריז את
 המוכר ואת השמות שכשטר שזכו פלוני ברפויני שמכר
 שדהו דאם לא יכירו שם המוכר איכא למיחש שמה עשה
 קנטריה עם הלוקח ומציה לכתוב על שם אחר שאותו האחר
 עבר שדהו לפלוני ומטרף אבל אם מכירין את המוכר אף
 על פי שאין מכירין את הלוקח כותבין דליכא למיחש למידי
 דהא זכין לו שלא בפניו אבל אין כותבין שטר ללוקח אלא
 מדעת המוכר ויש מי שאומר שאפילו קנו מהמוכר שהקנה
 ללוקח שלא בפניו לוקח וכתב הלוקח וביקש שיכתבו לו
 השטר אין שומעין לו שלא אמרו סתם קניין לכתובה עומד
 אלא כשהקנה לו בפניו אבל שלא בפניו צריכין להמלך בו
 שי שכא לעדים ואמר בית ישרי במקום פלוני ואני נוחנו
 לפלוני אף על פי שאין העדים יודעין אם יש לוביה במקום
 פלוני או לא יכולין לכתוב דלמאי נחוש שמה אין לו מצי
 נפקא מינה הרי הם אינה מעידים רק הסתנה אם יש לו ואם
 אין לו הסתנה ממילא בשילה :

ב הלוקח נותן שכר הסופר אפילו במוכר שדהו מפני
 דעתה דהא אין צורך לשטר אלא ללוקח דלמוכר מאי
 איכפת ליה בכתיבתו :

ג יש מי שאומר הא רכותבין שטר למוכר אף על פי שאין
 לוקח עמו חיינו דווקא כשהעדים המוכר על עצמו ומודה
 בפניהם שכבר קנבל המעות מיד הלוקח דאז ליכא למיחש
 למידי אבל אם לא כתבו כזיבא אחר כך המוכר ויהבע את
 הלוקח שיחן לו את הדמים וישעון הלוקח שכתב השטר
 שלא מדעתו והוא מעולם לא קנה שדה זו והשטר הוא ביד
 המוכר אינו יכול לכופו על ידי שטר זה שיחן לו המעות שאין
 השטר אלא לראיית הקניין אם ירצה הלוקח וצריך המוכר
 להביא ראיה שמכירה זו היתה מדעת הלוקח ואם השטר
 ביד הירד הלוקח והוא רוצה בקתח ואומר שנתן המעות אין
 המעות אלא כמלוה על פה וישבע היסת שנתן המעות ויש
 פי שאומר עור שאפילו העדים על עצמו שקבל המעות
 אין כותבין השטר שלא מדעת הלוקח בלשון ששניהם

לבוש עיר שושן חרבות אונאה ומקח טעות

מוזן שטר השני ואם אכל הלוקח פירות כל הפירות שאכל כוזן הראשון עד זמן שני מהזר אותם דכין שקבל כסנו השטר השני אודוי קא מודה שהשטר הראשון מזויף היה ולא היה בו שום ואם כן הפירות שאכל סלא כדון אכלם וכן אסקה היה תקם סלף על טעה אז בכל שנה המוכר או הגוהן ניהו אחרותק עד זמן השטר השני שהטרה עד זין שלו היה וככיב מרע שאמר הנומנה לפלוני וחזר ואמר עוד פעם אחרת כן הנומנה לפלוני אין לו אלא מנה אחת סלא אמר כן פעם שנית אלא להחזיר דבריו הראשנים סרלא אמר חנו עור מנה לפלוני :

ג. שני סטרוס שזמנס ביום אחר והם כתובים על שדה אחת בין במכר בין בפחנה אם דרך אנשי המקום לכתוב טעוה ולא נודע למי נמסר שטרו תחלה ק'ל ס'ה' דדיני הכל שרעהם נוטה לדעמי סדה אבידו יעמידוהו כדולא שאין דני דין טודא דדיני דקברינין מסוהין ובקיאין ודוקא בקרקע ויש אומרים אפילו במטלסלין אם אין המטלסלין כיר טום אחר מהן אלא כיר שליש דנין דינא דטודא אבל אם היה אחר מסוהין כהן אין מוציאין אותו מיוד ברין טודא :

ד. בר' א' כשטר שאין בו קניין אחר אלא שקנה סדה אז בשטרה שכתב בו לכל אחר טודי סכורה לך או שדי נהנה לך ואין אנו יודעין למי משניהם הגיע שטרו לידו החלה כמו שאמרנו אבל אם שטרו הקנאה ניהו שהקנה לשניהם בקניין אם אין העדים בפנינו או טרה בפנינו ואין עדים שטר זה התומים על שטר זה סלא יוכל להברר למי הקנה החלה בקניין בהא נמי דינינן טודא דדיני ואם העדים בפנינו והחחומים על זה החחומים על זה דינינן על פי ערוהן למי הקנה החלה ולא שייך כזן ביטל האחרון את הראשון דלא יוכל כמיניה לבטל הקניין מי סנהן מהנה לחברו ופירש לו איזה מהנה נתן לו כגון ראובן טנהן לסמעון בית או סדה או מקום בבית הכנסה ומימר לו מצריו ואחר כך נתן ללוי קרקע או מקום בבית הכנסת סחם ולא כצרו לו מצרים יש אומרים אף על פי שאין ידוע שיש לו קרקע אחרת או מקום אחר בבית הכנסת אמרינן שמה מקום אחר או קרקע אחרת נתן לשני והמהנה הראשונה קיימת ויש אומרים כיון שאין ידוע שיש לו קרקע אחרת או מקום אחר אמרינן דראי ג'ם לשני לא נהבין אלא לקרקע זו או מקום זה ואם נתנוהו הזה הוא ככיב מרע שיכול לחזיר כסחנהו השני קנה אבל בסתנה כיר הראשון קנה דלאו כל כמיניה לחזור בו :

הלבנות מתנה ומחילה

דמא המתנה כשהתקיים וכן המחילה והנתן דבר שאינו מסויים וכו' יב סעיפים

א. הנתן מתנה לחבירו בין קרקע בין מטלסלין אין המקבל זוכה בה אלא באחד מהדברים שהלוקח זוכה בהם וכיון שקנה כאחד מן הדברים ההם אפילו סלא בפני עדים אם שניהם טודים קנה אפל ברברים פעלמא לא זכה המקבל אלא הנתן יכול לחזור בו ואם אמר לחבירו שיתן לו מתנה טועשה אם אחר מ'אף על פי שיכול לחזור בו מכל מקום יש בו שום בחוסר אמנה דכין דמתנה מועשת היא ודאי נמ' בדעתו ליהנה ולולמה עכסיו חוזר בו אלא מפני שהא מחוסר אמנתו על סימן ר'ס' ולעיל סימן ר'ד' סעיף ה' ראובן שאמר לסמעון בית של לוי נתן לך אף על פי שקנה משניהם טראובן ופלוני שקבל קניין לקיים דברו של ראובן אינו כלוס קניין וטעון אינו כלוס שאין אדם קנה דבר שאינו שלו וקניין לוי אינו אלא קניין דברים בעלמא :

שטר מכר הפירות שאכל מזמן הראשון הם שילי ולא ביטל האחרון את הראשון שיש לו מכר כדי להוסיף לו אחרות חזר וכתב השני בשם סכר כי במתנה אין כה אחרות ואפילו אם גם בשני שהוא שטר מכר גם כן אין כתוב בו אחרתה נבי סכר מכר כחבטו לעיל סימן ד' אחריות טעות מופר הוא וכן אם הראשון שטר מכר והשני מתנה קנה גם כן הסדה מוזן הראשון ואמרינן סלא כתב לו השטר מתנה אלא ליפות כח הלוקח בשם דינא דבר סצרא שאינו במתנה וכן לענין שאר דברים דמתנה ערופא ממכר כתביונו לענין דרך דקיימא לזמכר בעין רעה סכר ולא סכר לו את הדרך ונהן בעין יפה נוהן ונתן לו את הדרך ואם ליכא למיתלי ההוספה בדינא דבר מיצרא כזן שהמוכראו הלוקח מעצמן ב סצרגים תולין ההוספה בדרך ואוכל הפירות מוזן הראשון וכן בעל הוב טהלוה למוכר אחר הזמן הראשון וקודם הזמן השני אינו יכול לסורפו דמוזן הראשון היא שלזה והשני לא כתבו אלא ליפות כחו וצריך שלא יראה שניהם בבית דין אלא האחר שהוא צריך לו שאם מראה שניהם לעלים יאמרו הראשון עיקר והשני לא נכתב אלא ליפות כח ואין בו ממש כיצד אם הראשון מכר והשני מתנה יוכא בר המימר לקחתה יראה שטר המתנה לבדו שאם יראה לו שניהם יאמרו הראשון של סכר ויש בו דינא דבר סצרא והוא עיקר והשני אין בו ממש כיון סלא נכתב אלא ליפות כחו נגד חבר סצר וכן אם הראשון מתנה והשני מכר וכא בעל חוב שהוא קודם אפילו למתנה וסורפו מכנו והוא חוזר על הנתן ככה שטר המכירה שיש בו אחריות לא יראה בבית דין כי אם שטר המכר לבדו שאם יראה שניהם יאמרו הראשון שהוא מהנה עיקר ואין חובב באחריות ושטר המכר שיש בו אחריות אין בו ממש האויל ולא נכתב אלא ליפות כחו ויש אומרים דודאי כשהראשון של מכר והשני של מתנה ואם החאקו חרווייהו בכי דינא בהא אמרינן סלא כתב השני אלא ליפות כחו ואזלינן בהר קמא וכתרא לאו כלום הוא דהאויל ולא הוסיף בשטר מהנה טום חוב על עצמו הרי מוכח מהוך השטר המתנה סלא כיון אלא ליפות כחו להצילו מכר המצר זה אין כיון לעשות שבוין שהשטר מכר בפנינו שהוא נכתב קודם שטר המתנה הרי כבר יצאה הקרקע מתחת ידו וכו' הזכות ליד כר המימר טיהא לו בנדינא דבר מיצרא וכמה הוא יפת כחו דמוכר להפקיע כחו של בר המימר סקרקע זו כשאנו חוזין שטר המכר בפנינו ויצאת הקרקע כבר מתחת ידו לפיכך לא יראה שניהם בבית דין אלא האחרון שהוא המתנה טום יראה שניהם יאמרו הכל הראשון עיקר והשטר השני אין בו ממש ויש לו דינא דבר מיצרא אבל כשהראשון של מתנה וכתב לו אחריו של מכר אין לו כוונתה ללוקח כוח הקרקע אלא מוסיף המוכר חוב על עצמו שכתיב לו אחריות על שאר נכסיו וזה פשוט שיש כח כיון לעשותו לחייב את עצמו דפי יסחה כיון לפיכך שני השטרות שטרי מעלייא ניהו ואפילו טראה שניהם בבית דין שניהם קיימים ונכתב בהם זכות שניהם איזה סצריך לו דדיינו אם טוען עם כר המצרא פשיטא דמהני ליה שטר המתנה כנגד חבר מיצרא ואם יסרפוהו כסנו נעלי חובות המוקדמים קודם מתנתו וטעון עם הנתן כשטר המכר חייב באחריותו אף על פי כשטר המתנה בפנינו :

ב. היו שני השטרות במכר או שניהם במתנה אם הוסיף לו בשני כלום נתן שטרם לו בשני שפכר לו דקל אחד ויתר ממה שכתוב בראשון חזיר הראשון קיים סלא כתב לו השני אלא מפני ההוספות שבו ואם לא הוסיף לו בשטר השני כלום ביטל שטר השני את הראשון וכל שכן אם פותת לו בשטר השני ממה שהיה כתוב בראשון שביטל השני את הראשון ואם סרפוהו כסנו אינו נכתב מסועכדים אלא

ב מחילה אינה צריכה שום קנין מדרכי הקניינים אלא בדברים בלבד נקנית כיצד האומר לחכירו חוב שיש לך אצלי מחל לך הרי זה מחול וכן האומר לחבירו פקדון כך וכך שיש לי אצלי הוא נתון לך הרי הוא שלובלבד שיאמר בפקדון בלשון נתון לך אבל אם אמר על פקדון מחול לך אינו כלום דלשון מחול אינו נופל על דבר שהוא בעין אלא על דבר שיש לו טעבור על חבירו לעשותו לו כמחשבו אינו בעין כגון על חוב שהוא ניתן להוצאת וחייב לפרוע לו וכיוצא בזה אבל לשון מתנה ג' שנופל על כל דבר ואם אמר על חוב נתון לך קנאו כמו במחול לך כו' יש אומרים דמחילה מתנאי אפילו היה לו שטר או מסכונ עליו ואמר לו מחול לך הוויא מחילתו כחילה דקאי על שיעבור השטר והמסכונ לא על גוף השטר והמסכונ שהם אצלו אצריך להחזירם לו וכיון שמחילה אינה צריכה קניין אם הקנה לו לפני עדים פסולים לא אסרינן גרועי גרעה הואיל ועל פסולים הקנה לא יאמר דל עדים מהבא כאילו אינם ומחילתו כחילה מעליהא על הודאות פיו ועל סימן קצה' אדם שביק מחבירו שיפחיל לו השבעה שיש לו עליו ואמר יהי כדברך הוי מחילה אע"פ שלא אמר בפירוש שבחול כל מחילה בטעות יכול לחזור בו אפילו קנו פיניה ועל סי' יט :

ג היה לו מנה ביד חבירו ונתנו לאחר ואמר לו כמעמד ש' ש' מנה שיש לי בידך נתנה לזה קנה סיד במאמר זה ואין אחר מהם יכול לחזור בו כמו שנתבאר טעמא סימן קכו אבל האומר לחבירו כל מה שחשול מנכסי הרי הוא מחול כל זמן שלא נשל יכול לחזור בו אבל לאחר שנשל מה שנטל נשל דחלה המהילה סיד שנשל מעכשיו במה דברים אמורים במשלתין אבל בקרקע לא דאפילו החזיק בה אה"כ ודר בה יכול לחזור בו כיון שלא הקנה לו באחד מדרכי הקנייה לפי שקרקע לא שייך בה הפישה דקרקע בחזקת בעליה עוברה ואינה נקנית באסירה בעלמא :

ד יש מי שאומר שכשם שהמוכר צריך לסיים הממכר ואם לא סיימו לא קנה כך הוא הדין בנותן כיצד הכותב לחבירו קרקע מנכסי נתונה לך או שכתב לו כל נכסי נתונים לך חוץ ממקצתם הואיל ולא סיים הדבר שנחן לו ואיזה דבר שלא נתן לו לא חל הקניין על שום דבר ולא קנה כלום ואין המקבל יכול לומר תן לי פחות שכנסיך שאין כאן קניין כלל עד שסיים לו מקום שנתן לו אבל אם אמר לו חלק כך וכך בשרה פלו' אני נתן לך הואיל וסיים השדה אע"פ שלא סיים החלק נטל אותו חלק במקום הפחות שבאותה שדה ויש חולקים ואומרים שבין כמכר בין במתנה יכול להקנות לו דבר שאינו מסויים ועל פ' רנ"ו ס' סעיף ב' :

ה יש מי שאומר שהנותן מתנה לחבירו אינה מתנה אלא אם כן שיהיה ברעת הנותן שהיא ברשות המקבל לעשות בה כל הפצו שאם לא נתנה לו לעשות בה כל הפצו לא הקנה לו גוף המתנה ואינה כלום כהוא עוברא דבית חורון באחד שהיה אביו מודר הימנו הנאה והיה משיא את בנו והיה חפץ לזמן את אביו לסעודתו ואמר לחבירו הרי הצר ופעודה נתוניך לך במתנה והן בפניך עד שיבא אבא ויאכל עמנו בסעודה אפרלו אם שליה הריהן מוקדשין לשמים אמר לו לא נתתי לך את שלי שהקדישם לשמים אמר לו לא נתתי לך את שליך אלא שהיא אתה ואביך אוכלין ושוחין ומרצינ את זה ויהא עון וכו' בראשו ואמרו חז"ל כל מתנה שאם הקדישה אינה מקורשת אינה מתנה ולא דווקא כשאינו יכול להקדיש אלא היה נמי אם אין יכול ליתנה במתנה ולמכרה דאינה מתנה ברא' שנתנה לו שחם אלא שניכר מתוך מחשבתו שאנו מכיין ליתנה לו שיעשה בה כל הפצו בהנאה מעשה דבית חורון אבל אם פירש אפילו אם נותנו לו ע"פ שלא ליתנה לאחר או שלא למכרה או שלא להקדישה

לא אפילו על מנת שלא יעשה בו שום דבר אלא דבר פלוני הווי מתנה לאוהו דבר שצירש בלבד דהא לאותו דבר הקנת לו נופה :

ו הנותן מתנה לחבירו ע"מ שיחזירנה לו בין מיד בין לזמן קצוב או כל ימי חי' הניתה אוכל ישי חי' המקבל הוויא מתנה עד זמן הקצוב בין פמשלתין בין במקרקעי והמקבל אוכל הפירות עד אוחו הזמן ובלבד שיחזירה לו לזמן הקצוב אבל אם אין מחזירה לזמן הקצוב הרי נהבטיה המתנה למפרע ולא היתה שלו מעולם וחייב להחזיר כל מה שאכל ואם לא קצב לו זמן להחזיר אלא אמר לו סתם אלא אם' לו סתם ע"מ שתחזירנה לי יש לו רשות לקבל להחזירה לו לכשיצדעה וכל זמן שאינה מחזירה לו היא שלו ובלבד שהיא מחזרת לנותן קודם שישנות שיתקיים התנאי ואם הוא דבר שצריך לו לנותן כגון אחרונ' בימי החג ואמר לו ע"מ שתחזירני לי בוודאי כונתו לומר שיחזירנו לו בעוד שצריך לו עכשיו למצותו וצריך להחזירו לו מיד ואם אמר לו ע"מ שרחזירהו ולא אמר לי יכול להחזירהו לכשיצדעה אפילו לא יחזירהו עד אחר החג יצא הוא בודא"מ החזירהו והוא לא אמר לי שפירושו לצרכי ולא הקפיד אלא שיחזיר לידו לכשיצדעה המקבל הנודר לחבירו ליתן לו מהנה צריך ליתן לו מהנה חלושה וגמורה ואם נתן לו מתנ' ע"מ להחזיר אע"ג דהוי מהנה לשאר דברים לגבי זה לא יצא ידו נדרו דמהנה סתם קאמר :

ז הנותן שור לחבירו ואומר לו ע"מ שהחזירהו ולא אמר לי אם הקריטו והחזירו הרי זה קדוש דהא קיים התנאי והחזירו אבל אם אמר ליה ע"מ שהחזירהו לי אינה קדוש שלא התנה עליו שיחזיר לו אלא דבר הראוי לו ואם אחת אומר שהוא קדוש לא קיים תנאו שהרי צריך להחזירו בעניין שהוא ראוי לו וכיון שלא קיים התנאי נתבטלה המתנה ואין כאן הקדש / האומר לחבירו שדה זו נתונ' לך על מנת שתחן ליר' זו ופתי בנינו נתנינן לו והמתנה קיימת אע"ג דהאומר על מנת שתחן לי לי ולא ליורשי קאמר שאני הכא שלא כיון רק שנתנו לו והרי נתנו לו וכן המתנה עם חבירו להת לו חפץ פלוני מסתמא לא היתה כונתו אלא על דמי חפץ ואם אין יכול לתת לו החפץ בעצמו ונתן לו דמי החפץ הרי זה קיים תנאו אף על גב דבנישין לא קל הכי אלא צריך לתת לו החפץ עצמו הם משום חומרא דגישין שאני דסמא לא נתן הנט אלא על דעת החפץ בעצמו ואוליגן להורא אבל לענין ממון סני בדמי החפץ :

ח נתן שור לחבירו להחזירו לו בתוך שלשים יום ומת בתוך הזמן פטור מלשלם דלא ה' לשואל להחזיר באונסין ואף לא שומר שכר להחזיר בניבנה ואבידה אלא מקבל מתנה הוא ושלו הוא ואין עליו אלא לקיי' תנאו ובאונס כל דהוא שאירע לו ונופטר ממנו ואינו חייב אלא בפשיעה :

ט כל הנותן מתנה על חפץ שנתנה דנותן בין שהתן המקבל אין המתנה מתנה אלא אם כן נתקיים התנאי ואם לא נתקיים התנאי בטלה המתנה ויחזור הפירות שאכל והוא שיהיה התנאי כראוי בכל הלבנותו שנתבאר בלבוש הבין וארנמן סימן לח שאם אינו כהלכתו אינו הנאי ואפילו נחבטל התנאי נשארה המתנה קיימת כיון שלא נעשה התנאי בהלכתו :

י האומר לחבירו הריני נתן לך כך וכך על מנת שהעשה דבר פלוני ואמר עשיתי כאשר ציוויתני על המקיים להביא ראיה שקיים ואם אמר ליה ע"מ שלא תעשה דבר פלו' ואומר הנותן שעבר ועשה עליו דהביא ראיה שביטל התנאי דלעולם שב ואל תעשה עריך כלומר חזקה הוא לעולם שישב ולא עשה כלום והטוען שעשה המעשה צריך ראיה :

יא ראובן נתן ממנו לשני בניו ורובה רזה ומיעושו לזה והשיל תנאי במתנתו על פנת שלא יוכל אח' מהם למכור שום דבר

לבוש עיר שושן הלבנה מתנה

מיניה דהא זו פתנת סמירא מפס היא אלא אפילו אמר
 סתם כתבו לו אינו כלום דשם פשוט יראת האונס לא היה
 יכול לומר התחבאו אלא אם כן אמר בפירוש בתוכה בשוקא
 וחמתיהו בכרא וכיוצא בזה לפיכך כל שטר מתנה שאין כתוב
 בו אמר לנו הנותן שבו בשווקים וברחובות וכדומה לו מתנה
 גלוייה ומפורסת וכיוצא בעניין זה חוששין להשמא מתנה
 מסותרת היא ולא זכה בה המקבל אפילו איקנו מיניה ואפילו
 הפש המקבל והחזיק במתנה מוציאין אותה מידו מיהו אם
 החזיק אותה במתנה מיד או שאמר לו מעכשיו אפילו מתנה
 סמירא הוה מתנה לפיכך אם כתב ליה בשטר מתנה לך
 וחזק ביה מעכשיו הוי ליה כאילו כתב בתורתו בשוק' כו' ועל
 ס'ה סעיף ז :

ד עיקר הפרהסא דבעיני לא אסרן אלא בעדים דעדים
 מפרסמין לקלא אבל הכתיבה אינה צריכה להיות
 בפרסא לפיכך אם לא צוה לכתוב בפרהסא וצוה להתמו
 בפרהסא ואע"פ שלא צוה ליהנו בעדי מסירה בפרהסא כשר
 והוא הדין אם לא צוה על המסירה כלל אלא צוה על החתימת
 בפרהסא כשר ואם צוה ליהנו בעדי מסירה בפרהסא אף
 על פי שלא צוה בן על החתימת בשר דהא ק"ל עדי מסירה כרתו
 ה' יס' טי שאמר דהאידיג לא חיישין לאומר כתבו סתם
 ולא אמר פתבוחו בשוקא כו' משום דנהיגי למיכתב
 בכל שטרי מתנות אע"ג דלא צוה הילכך האידיגא כשמצוה
 לכתוב שטר מתנה סתם וראי דעהו שיתבונכסנהג הסופרים
 הילכך הוי כאילו אמר כתבוחו בשוקא וחמתיהו בפרהסא
 ומכל מקום לכתחילה טוב לפרש בהדיא :

ו טכיו סרע סצוה ואמר לא תגלו מתנה זו ולא תודיעו בת
 אדם אלא לאחר מיתה הרי זו מתנה קיימת שהרי בעת
 שזהחיל קניין המנהג דהיינו לאחר מותאמר גלו אותה
 והרי תיה מתנה מפורסת וכן סצוה מחמת מיתה אינו צריך
 לומר גלו את המתנה אלא אף על פי שהיא כתובה סתם אין
 חוששין לה שמא מסותרת היא דסתם סצוה מחמת מיתה
 אינו נוהג להחניף משום יראת אדם ופשיטא שאינו אנוס :
ז יא דמתנת סמירא עם החזיקו הנותן בנכסיו שהחזיק
 הוא בהם בפני הנותן ולא פיתה בוקנאה שחוקרה
 שחזיק בה עושה אותה ספורסם דספתמא נודע לרבים שזה
 פחזיק בה ועל' סעיף ג' :

ח מתנה סמירא לא חשיבה אפי' כמדועא לבטל מתנה
 גלויה שאחריה כיצד כנון אם נתן שדה אחת לאחר
 במתנה סמירא או בסהם שלא אמר בתוכה בשוקא ואח"כ
 נתן אותה שדה לאחר במתנה גלויה השני קנה ולא אמרינן
 כיון שנתן אותה שדה קודם להגנה שנייה לאחר גילה בדעתו
 ששכפני שהוא ידע בעצמו אונסיה דאנסיה סקבל השני לכך
 הקדים ליהנה לזה במתנה סמירא שלא יקנו לא זה ולא זה
 הראשון משום שהיא סמירא והשני משום גילוי דעה אונסי'
 טאין זה חסיד גילוי רעת דמה ענין זה לזה לא רצת
 לנותנה לכך כתב ליה מתנה סמירא ולזה רצת ליתנה
 בלב שלם לכך כתב לו מתנה מפורסת :

ט בדא שאין כאן הוכחה אחרת שהיה דעהו לבטל השני'
 אבל יש כאן הוכחה אחרת שאין דעתו ליתן שדה זו
 במתנה לשום אחד מהם אף על פי שנתן השנייה גלויה
 ומפורסת שהיה בטלות הראשונה משום שהיתה סמירא
 והשנייה מפני שהדבר מובח של רצוה בה מהחלה והיא
 הראשונה סקדפה לה כמו מדועא לשנייה :

י כיצד כמעשה שהיה באחד שהיה חפץ לישא אשת אשת
 אמרה לו איני נשאת לך עד שתכתוב לי כל נכסך
 שמע בנו הגדול וצווח על שפניחו ריקן אמר לעדים לכו
 והתביאו וכתבו לו נפסי במתנה ואחר כך כתב לה לאשה כל
 נכסיו ונשאת לו ובא מעשה לפני הכהנים ואמרו הבן לא קנה
 דאשה

דבר עד שהיה לקמן עשרים שנה ועמד הגדול ומכר קורס
 שהיה לקמן עשרים שנה הרי לזה שביטל תנאו בתבטל מתנתו
 שעיקרה ק"ל כל האומר על מנת כאומר מעכשיו דפי לפיכך
 לאותו שביטל התנאי ונתבטלה המתנה חזר המתנה לאכיו
 ואחריות אכיו ירשה הוא ואחיו הקטן וגם מתנת הקטן
 קיימת שהרי לא ביטל תנאו וא"כ זכה הקטן במתנתו וגם
 במתנת אחיו הגדול זכה החצי בתורת ירושה :

כ כמה דברים אמרו' טעעשה תנאי זה כדון כל ההנאים
 הקיימים על הדרך שנהבאר בלבוש הבוג' ס'ל' ח' או
 סכתוב בסוף השטר וקנינן מיניה כח מר כל תנאי' וקנייניס
 העשויין בתיקון חכמים שאם לא כן וזמנה קיימת והתנאי
 בטל והקונה קרקע מכריזו באחריות ונתנה אח"כ לאחר
 וטרפה מן המקבל מתנה מחמת המוכר שקנאה הניתן ממנו
 המקבל אינו יכול לחזור על הנותן שהרי נתנה לו ואין במתנה
 אחריות והקונה חוזר על המוכר שהרי קנאה ממנו באחריות
 וזכשטרפה מן המקבל מתנה הוי כאילו טרפה ממנו שהוא
 רוצה שתהקיים מתנתו מל' מקום המקבל אינו שורף ממנו
 אפי' מה ששרף הוא מן המוכר אלא אם כן חקנה לו כל
 שיעבוריו שיש לו על הקרקע שאז יוכל הוא בעצמו לחבוע
 את המוכר שהרי יש לו כל שיעבדו הקונה עליו :

דמב דין מתנה באונס ומסירת מודעא ומתנה סמירא וכו' סעיפים :

א מתנה אינה מהנה אלא בשנתנו' מדעחו וברצונו השיב
 אבל אם נותן' כחמת אנס שאנסוהו ליתן אינה מתנה
 ואפילו החזיק המתנה שקבל עליה ק'ס וגם קבל עליו אחריות
 בכס' בטטר ובק'ס אינו כלום דהא לא נמר ומקני מתוך אונס
 דאפי' אי לא מסר מודעא אי ידעינן באונס אינה מתנה דלא
 דמי למכר דאף על גב דידעינן באונס אי לא מסר מודעא הוי
 מכר היינו מסוס דאנכ דקביל זוי נמר ומקני אפילו אנסוהו
 אבל במתנה שאינו שקבל כלום בעד' באונס לא נמר ומקנה
 לפיכך המוסר מודעא על המתנה כתבים ליה אע"ג דלא
 ידעינן באונסיה דלסא יתוש לה דילמא אינו אינו אנוס
 פדעא זלמה צריך לה אם אינו אנוס לא יתן ולא ימסור
 פירעא שלא ודאי עי' מסירה המודעא הוא מגלה לנו שאינו
 גוהג' ברצונו אלא באונס וא"כ כיון שגילה בדעתו שאינו חפץ
 במתנה הרי הוא בטלה אף על גב דלא ידעינן אונסיה ואפילו
 אם הדבר ידוע שזאנס שהוא כוסר עכשיו מודעא של
 לעדים הוא דבר שקרא א"ה הוי מודעא והמתנה בטלה דעי'
 מודעא זו היא מגלה לנו שי' לו איזה אונס במתנה זו יהיה
 דאונס מה שהיה שאם אינו אנוס למה נתן' ומסר מודעא
 לא יתן' סוד מודעא :

ב והיא דידעינן באונסיה מסר מודעא וחזר ובטלה לא
 מהני הביטול דהא ידעינן דאנוס הוא ואפילו אי לא הוה
 מסר המודעא הוי המתנה בטלה אבל אי מסר מודעא ולא הוה
 ידעינן באונסיה ואחר כך בטלה סדעתו הוי ביטול דכיון
 שלא הכרנו באונסיה כשסר המודעא ואח"כ חזר ובטלה
 אימיר דהאנוס אזל ליה ומשום שנתרצה לתת ברצון טוב
 בטלה ולכך נהנו לכתוב ביטול מודעא משום מודעא כזו :

ג מתנה סמירא כלומר סנתן אותה בסתר כזו שלא
 ידעו אחרים סנתן מתנה זו אינה מהנה דאמרינן משום
 שלא נתן אותה פרעתו אלא מחמת שום אונס נתנה לו ולא
 רצה לפרסמה כי אמר אולי אח"כ אמצא אמתלה לחזור כי
 מחמת שנתתי בסתר מה שלא היה כן אם היה נתן אותה
 בגריסוס ובגלויה לפיכך כל מתנה בין של כריא בין של טכיו
 סרע צריך שתהא גלויה ומפורסת לא מבעיא אם אמר לעדים
 שתכתבו וכתבו שאינה מתנה ואפילו הפש המקבל ספקין

ואשה לא קנתה שהרי הדברים מוכיחי שלא ברצונו כתב לה וכאונס בדבריה היא שהרי גילה דעהו במהנה הראשונה אע"פ שגם היא בטלה מפני שהיא מסותרת מ'ג' גילוי דעה היא במידעא לטנייה וכתב בלא גילוי דעה בראשונה הוה ידענין בשנייה שהוא אנוס שהרי לא רצתה להנשא לו עד שיכתול לה כל נכסיו והוא אונס לא אונס הוא למשל בו המתנה רלא אמר דאונס מפני המתנה אלא דוקא באונס הבא לו מאהרים דאמר ל' כיון דאונס היה לא נמיר ומקנה אבל באונס הבא לו בעצמו כגון הכא דע"י שהיה יצרו חוקפו לישא אשה כתב לה כל נכסיו ואם חיה הוא כובש את יצרו לא היה כוח לה לפיכ' בשבת לה אמר' מסתמא אנב אונסו יצרו גמור והקנה לה הואיל והקנה לה בלא מסירת מרעא דודאי אם היה מוסר מרעא היתה המתנה בטלה והכא שלא מסר מרעא אלא שכתב שדה זו לבני קנר לה במתנה שמירתא מוכיחם הדברי' שכיון כדי שלא יקנו לא הבן ולא האשה והשיבה אותה מתנה שמירתא כמרעא לטנייה *

אבל אם אמר להם קנו ממני בק'ם וזכו לו בשרה זו ע"מ שהכתבו לו את השטר או ע"מ שחתנו לו מאח' זוז יכול לחזור בו שלא יכתבו לו את השטר או שלא יתנו לו המתנה זוז וגם המתנה בטלה דכיון דאמר ע"מ הכי משמע שלא יזכה בשרה עד שיכ' השטר או המתנה זוז לידו ואפי' כהבולו השטר כל זמן שלא מפרוהו בידו אם מיהו בהן מ'מ'סירו לו גם המתנה בטלה ואין להקשות אמאי חזיר בזה ובזה הא ק"ל כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי יקיימו הם התנאי בעל כרחו ונתקיי' המעשה למפרע שאין זה תנאי אלא פטומי קילי בעלמ' שהרי הוא לשוכתו של לוקח או הנקבל ועליה ידידה רפיא לזחוניי ולא על המוכר או הנותן וכשמהנה המוכר או הנותן אינו אלא פטומי מילי בעלמא הילכך יכול המוכר או הנותן לבטל התנאי והמעשה בשל ממילא * ואין לומר כיון דלאו תנאי הוא א"כ המעשה קיים ואפ"ל נהקיים התנאי דלשוכתו ודאי תנאי הוא כאלו התנה שאם יחזור מהתנאי גם המעשה יהא בטל וכתב מורי מהרמ"ז ז"ל יזול והוא הדין בשנים שעשו קניין שישא זה את זה ואמר ע"מ שיכתבו השטרות ואחר כך חזר אחר קודם כתיבה השטרות ומיחה בכתיבת השטרות נחבטל הקניין הואיל ואמר ע"מ שיכתבו השטרות ועל ריש סימן ל"ט סעיף ד' עכ"ל * וז"ל שלא אמר מורי כן אלא כשעשו קניין שישא זה את זה פירשו בפירוש ע"מ שיכתבו השטרות שאז בטל קניין מעיקרו אבל אם עשו הקניין סתם בקנסות ונעשה הקניין בפר' נאי בלא תנאי אלא שכתבין אחר כך התנאים לראייה בעלמא אם חזר אחד מהם וס' זה אף על גב שיכול למחות לתתום התנאים ג"ל דמ"מ חייב הקנס והקנס לא בטל דמידי הוא טעמא שנובין עכשיו אותן הקנסות איא מסום בוש' והכא כיון שנעשה הקניין בפרהסיא כנהוג יצא הקול דעירי הקניין מפקי לקלא וכשחזר א' מהם אנה יולך זה חרפתו דהא מ"מ בוש' איכא לפיכך נראה לי דעכ"פ החזיר בו ומיחה לכתוב התנאים חייב בקנס * ועוד נראה לי דהכא אפי' נעשה הקנס מ"מ לא בטל במחאת חתימת התנאים דלפי המשע' שכתבתי והוא דעה הרא' שהרמב"ן והר"ן וסג"ל משנה דטעמא דבטל הוא משום דעליה ידידה רפיא לאתניו בו יכך לא הוי אלא פטומי מילי בעלמא וזה לא שייך הכא דבהנאים שישא זה את זה ע"מ שיכתבו השטרות ודאי לאו פטומי מילי גיבהו שכל אחר התנה שיהא לו שטר על שכנגדו להובעו בו אם יעבור ולא התנה שיהא לשכנגדו שטר עליו ואין כאן משום פטומי מילי אלא תנאי גמור הוא ואף בשחזיר אחד בו בשטר לא יוכל כי הקניין קיים ועל כרחו יקיימו העדים תנאי השטר ומעשה הקניין יחקיים למפרע בעל כרחו ומה שסיים מורי בסוף דבריו ז"ל ועל ריש סימן ל"ט סעיף ר' עכ"ל ר"ל דשם מסקינן שהלוה יכול למחות בנתיבת השטר ורוצ' מחו' לדמות הך קניין שישא זה את זה להתם לומר דהכא גם כן כל אחד יכול למחות * ונראה לי דלא דמי דהתם אית תקנהא לכשנגדו שכול לומר לו החזר לי מעותי כדאית' התם אי פקח הוא כו' ע"ש ובסעיף הסמוך * אבל הכא כשאחד הז' חזר ומיחה מ' לחותמה יעשה זה ששכנגדו להק' את עוהו בשהו הסנעת לר' המיחהו בחתימ' לכך אני אומר דעכ"פ כשנעשה הקניין שלא במסתרי לא יפט' מן הקנס אפי' אם ע"מ שיכתבו השטר' וזה ג"ל ברור * וגם במסתרים לבי מהסם לפי שדו' דהא מ"מ בישת יש בפני אותם שהו שם ככו שהודך כן הוא * שהמקצים שם אהובים ועדים אלא שאינם מפרסמין ואי אפשר דעדים לא מפקי קלא וצ"ע ועל כלבוש הבין ואנכין סימן כ' סעיף ו' :

דב' דין המזכה לחבירו ע"י אחר ורוצ' הנותן או המקבל לחזור בו ובו כ"ה סעיפים :

א המזכה לחבירו מהנה על ידי אחר כיון שהחזיק הזוכה בנכסים או בקרקע או שהגיע השטר לידו זכה המקבל דכיון לאדם שלא בפניו ואין הנותן יכול לחזור בו ויד המקבל על העליונה אם רוצה מקבל ואם אינו רוצה אינו מקבל שאין זכין לו בע"כ * ראובן שגדר מתנה לשמעון ע"י שלוחו של שמעון יכול שמעון להוציאה מראובן ואין ראובן יכול לשעון לאו בעל דברים דידי את דשלוחו של אדם כמותו *

ב בד"א דמזכה ע"י אחר זכה המקבל כשאמר לחבירו זכה במתנ' זו לפלו' אבל אם אמר לו הולך מנה זה לפלו' שאני נוחנו לו לא הוי כזכי ויכול לחזור בו כל זמן שיא הגיע ליד המקבל מיהו אם חז' בו אם המקבל הוא עשויש בו משום מרי אמנה ואם המקבל עני אם חתנ' היא מועטת אינו יכול לחזור בו דהוי כמו נדר שגדר לשמי' שאינו יכול לחזור בו כסו שנחבא' בליבוש ע"י סימן ר"כ סעיף ג' ולעיל סימן ר"ז ולקס' סימן רמ"ט * אשת שמעון שנהנה מתנ' בשעת חוליה ונחרצ' בעלה ואח"כ רוצה לחזור בו אם היה המתנה לעני' אינו יכול לחזור בו דכבר הוא עליו כנדר *

ג דין אם אמר לו תן לפלו' נתבאר בסימן קכ"ה :
ד ואפי' אם אמר לו זכה לפלו' אינו קונה א"כ הוא ברשותו דזוכה בו מיד שאומר לו כן אבל אם אינו ברשותו לא ומיהו אפי' אם אינו ברשותו לכשיבא לרשותו זכה בשבילו אם לא יחזור בו הנותן קודם שחבא לרשותו :
ה דין הולך מנה לפלו' ופיא שמח המקבל נחבאר לעיל בסימן קכ"ה :

אמר לשנים קנו ממני בק'ם וזכה בשרה זו לפלו' וכתבו לו שטר עליו וחתנו לו והם קנו לו וזכו בשרה לפלו' כמו שצוה להם יכול חנותן אח"כ לחזור בשטר ולמחו' בהם שלא יתנוהו לואף ע"ג דסתם קניין כתיבה עומד ה"מ כל זמן שלא מיחה דלא בעו לחזור לאימלוכי ביה אבל אם מיחה לא כתבי' ואע"פ שכבר כתבוהו כל זמן שלא הגיע ליד המקבל יכול למחות אף ע"פ שבמהנת השרה אינו יכול לחזור בו שכבר זכה בו על ידם דזכין לאדם שלא בפניו כשטר לא שייך לומר שזכה בו עד שיגיע לידו וכל זמן שלא יגיע לידו יכול לעקור שליחתו שאין עושין שטר בעל כרחו דאם ייפנה כחו במתנה בע"פ לא ניחא ליה דתהוי מתנה בשטר דלא ליפשי ליה שטרי עליה משום דזייל גכסיה שלא יוכל לשבור ולא ללות על שאר נכסיו * שסבורי העולם שכל נכסיו משועבדים :

ח והא דאסרינן סעיף ו' שיוכל לחזור בשטר למחות לכהונו לאו

דווקא במתנה אלא אפי' במכר שמהו לאחר ואם לשנים זכו לו בשדה זו וכתבי לו השטר והם זכו לו בשדה יכול אה"כ לבחית מלכתוב השטר משאם רלא ניתא ליה דלפשו עליה שטרות מיהו כשתחזר בשטר אז הכרירה ביד הלוקח אם ירצה לעמוד על מקחו כלא שטר הרש' בידו ואם רוצה לחזור בנוף המקה יכול לחזור בו שיאמר לא קניתי השד' אלא ע"מ שכהבנו לי השטר דשמי ויטרפוה ממנו כפחה המוכר והיה לו ראייה לחזור עליו או לטרוף מששועברו :

ט יש מי שאומר דהא דאמר' שתחזר כשט' היינו דוק' כשאומר לאחרים זכו לפל' אבל אם אמר ללוקח או למקבל עצמו זכה בשדה ואכתולך שטר כיון שזכה טוב אינו יכול לחזר מלכתוב את השט' ואם הוא מוכר חייב באחריותיו לגמול מבני חורין אבל אינו טורף מששעבדי הואיל וסויה בשטר :

י אפי' אם קנו מידו על השטר שאמר בפ' אני מקנה לכתוב השטר ולא אוכל לחזור בו למחית בסופ' מלכתוב ובערים מלחמות עדיין יכול לחזור בו דהאי קניין דברים בעלמא הוא ואין קניין חל עליו שאין כאן שיעבוד נכסים שיחול הקניין עליהם שאם הוא שטר מתנה הרי אין מששעבד נכסיו שהרי טהם מהנה אין בה אחריו והשרה כבר קנה' ואם הוא שטר מכר נמי קניין דברים הוא שהרי כבר נשתעבדו נכסיו כדון מכירה וסתם מכירה חייב באחריות ואין השטר אלא לראייה דילכך אין תקנה לשטר' שלא יוכל לחזור בו עד שיבא השטר ליד הלוקח או ליד מקבל' מתנה :

יא אם אמר כהבו זכו לו בשטר י' כיון שאמר זכו אינו יכול לחזור בו' וי' דאפי' יכול לחזור בו דע"ג דאמר זכו הא בההיא שעתא עדיין לא היה השטר בעולם ואין אדם מקנה דש' כל זמן שסתבר :

יב שטר שכתוב בו שנתן ראובן קרקע לשמעון בקניין אף על פי שלא בא שטר זה ליד שמעון אלא לאחר מיתה ראובן ביד טבא השטר לידו זכה בשדה ואין זה קניין לאחר מיתה שבוין שכתוב בשטר שנתן לו בקניין' י' שבו כשיבא השטר לידו זוכה בו למפרע משעת הקניין אבל כל זמן שלא בא השטר לידו לא קנה שלא הקנה לו אלא על דעת שיבא השטר לידו :

יג מי שמת ונמצא אצלו מופקד שטר מתנה שכתבו שנתן ראובן קרקע לשמעון וראובן מת' חזירוהו לירשי שאנו מחזיקין שראובן צוה לכתבו והפקידו ביד הנפקד סתם ע"מ שאם יעשה שמעון לראובן כך וכך יהיה השטר מוכן ומזומן שיתנה הנפקד ליד שמעון וטמ' שמעון לא עשה עדיין לראובן מה שהיה לו לעשירו הרי יורשי ראובן מחזיקין בקרקע והוא שלהם לכך מחזירין להם ג' השטר :

יד אין אדם מזכה מהנה לחבירו על אחר אלא אם כן ירא הזוכה גדול וכן דעת שיוכל לזכות לעצמו ויכול גם כן לזכות לחבירו ואחר איש ואחד אשה זיכין ומזכין אפילו אשת איש ואפילו עבד ואפי' שפחה זיכין ומזכין מאחרים אבל לא מרכס או אשה מבעלה דיד עבד ושפחה ביד רבם ויד אשה כבעלה ובמקום דזכתא לנפשה כגון שיט' לה חצר' וכו' שיהא שאין לבעלה רשות בה תוכל נמי לזכות לאחרים' ונזי' אין לו שליחות כלל לפיכך אין הגוי זוכה בשביל ישראל וישראל אינו זוכה בשבילי :

טו וקטן שהגיע לכלל דעת זה בשנותיו לזכור וזורקו אנו ונושלו זוכ' לעצמו אבל אינו זוכה לאחרים שעדיין אינן יודע בררכי ההקנאה ולעצמו נמי אינו זוכה אלא כשרעת אחרת מקנה לו בגוף סתנה וכיוצא בה אבל מציאה דבאה מן ההפקד ואין כאן דעת אחרת מקנה אינו קונה מכל מקום יש בו משום גזל מפני הרבו שלום ועל' סימ' ד' לה וכן זמן שלא הגיע לכלל דעת צירר וזרקו בו' אינו זוכה לא לעצמו ולא לאחרים :

טז השושה אינו זוכה לא לעצמו ולא לאחרים ואם יש דעת אחרת מקנה אותו או שזוכה לו ע' אחרים זכה :

יז החרש דינו כקטן שזוכה לעצמו ולא לאחרים :

יח זוכין לאדם בין בפניו בין שלא בפניו ואפילו לקטן זכין ואפילו אינו אלא בן יום אחר :

יט י' א' שקטן שהגיע לכלל דעת צרור וזרקו בו נמי לא אמרן דזוכה לעצמו אלא בדבר טבא לידו כדאמרי' סעיף פ' א' אבל בהקנא' אחרת כגון בנאג' וחליפין אינו קונה לפי שהקטן אינו יודע בדרכי ההקנאה כלל לפיכך מי שמתחייב לקטן בין בשטר בין בקניין' כיון שאין אותו דבר החח' ידו אינו זוכה בו אלא זוכה לו ע' אחר :

ך מדכתיב נבי טענת נכס אם המצא המצא בידו הנכיבה ונוסר וכן נבי נש כתיב ונהן בידה וגומר ארז'ל טבא הכתוב לרבות שיהא חצירו וה' שאר' שיתו' של אדם קונ' לו כמו ידו דהמצא חמצא רבויו' הוא וכן ונתן בידה מרלא כתיב כתיב ובידה יתן ואף ע"ג שהוא אינו עומד אצלו קונה לו טלא מרעתו דלא גרע משליחו לפיכך הנהיג' סת' לחבירו והניחת לו לחוד חצירו' • המקבל עומד שם זכתה לו חצירו כאילו זכה בה אחר כשכילו :

כא כד' בחצר המסתפרת זכין דאיתרביא משי' ידו בעינן שיהא דומיא דרו טרכר' שהיא כידו משהמר לרעתו אפי' בחצר שאינו' משהמרת כגון שדחו וחזרתו אינה זוכה לו אלא עומד בצידו ויאמ' זכתה לי שדי' ויש' חולקי' וס' ל' דכסת' דנותן בעינן יפה נותן קנה אפי' בחצר שאינה מסתפרת ואינו עומד אצלה :

כב וארבע אמות של אדם קונות לו נס' מן מתקנת חכמים שחקנו סיה' ארבע אמותיו של אדם קונות לו כי היכי דלא ליה לאינצויי שיטול כי אהמ' שמיצא מסל הפקר בצד חבירו לפיכך אם נתן הסתנה להוד' ארבע אמותיו במקום שהוא עומד שם קנה כמו בחצירו ודווקא בסימטא או בצידו רש' הרבים או בחצר שאין לה בעלי' הקנו לו ארבע אמותיו שסביבי' שיהיו כשלו לקנו' מה שמונח שם אבל בשדה חבירו לא הקנו לו ארבע אמותיו שהם של חבירו וכן כרשות הרבים שרבים עומדים תכופים כוכלעין ד' אמות' של זה כהוד' של זה אי אפשר להקנות לו שם ארבע אמותיו ולא קנה עד שהגיע הסתנה לידו :

כג קטנה יש לה חצר וארבע אמות לקנות לה סתנה דכיון דדברה התור' בגש' שיט' לאשה חצר לקבל גישה וקרא מיירי בכל אשה שנשאת לאיש אפי' בקטנה שרהי קטנה נס' כן יכולה להתקדש ע' אביה וכיון שיט' לה תורת חצר לענין נט' ילפ' סתנה מנט' וכיון שיט' לה חצר תקנו לה רבנן ג' ארבע אמות ש' שיהיו קונות לה ודווקא שנשאת או שאין לה אב' שאין רשות אביה עליה דקודם שנשאת ויש לה אב' רשות אביה עליה ואין לה יד לקנות וקטן לעולם אין לותרת חצר ותורה ד' אמות עד שיגדיל :

כד הזורק ארנקי לכות חבירו לפתח זה ולא נח על גבי קרקע מפני שזורקה בכח עד שיצאה מכח הזוריקה דרך פתח אהיה ונתנו בעל הארנקי לבעל הבית במתנה וחזר בו בעודו בכית מיבעיא בנמצא הואיל והוא באויר הבית אז אמרינן שהוא כמנוח בקרקע דמי ויזכה לו אויר ביתו ויוכל חצירו ואין הנותן יכול לחזר בו או לא קנה לו אויר ביתו ויוכל הנותן לחזור בו ולא איפשיט' ונשאר בספק לפיכך אם הנותן חזר בו לא יוכל לבעל בית להוציאו ממנו משום דמוקמינן לארנקי בחזקת מריה קס' והבעל בית הוא המע' אבל אם הפקיר בעל הארנקי את הארנקי בעודו באויר הבית כבר יצא מרשות מריה והרי זכה בו בעל הבית באוירו מספק ואין

* לבוש עיר שושן הלכות מתנה הם

א ויכול ליקחנו ואם נשלו אחר זוכה בו מוציאין אותו ממנו ונותנין לבעל בית זכות ספיקו קדמה להאחר והרי הוא בחזקתו מספק ;

ב נדא בכנון זה שהיה באור שאין סופו לנוח עם שחרי לטקף יצא ממנו דרך פרח האחר אבל אור שסופו לנוח בו כנון שעימד על הגג וזרקו לחצר ונתנו לבעל החצר והזר בו בעוון באירי זה ודאי כמנח דמי הואיל וסופו לנוח וזכה בו בעל החצר ואין הנותן יכול לחזור בו ;

דבר

א האומר לשנים לכתוב שטר מתנה לפלו' וכו' סעיף אחר ;

א מתנה הרי היא כנט לענין שאין אדם יכול לפסוק דברים בעלמא לשלוח כיצד אמר לשרטה אמרו לפלו' ופלו' שיכתבו ויחתמו בשטר מתנה ויחננהו לפלו' אין זה כלום שלא מסר הראשונים אלא דברים בעלמא ואין כאן קניין לקנות בה המתנה לפיכך אם אמרו אילו השליטה לעדים שיכתבו ויחננהו ככתבו ונתנו למקבל מתנה לא קנה וכ"ש אם אלו השליטה בעצמם חתמו שאינו כלום שהרי לא עשאו שלוחים לזה וכ"ש אם אמר לשנים כהבו וחתמו בשטר מתנה והננהו לפלו' שאינם יכולין לומר לסופר שיכתוב דמילי לא מסרי לשלוח אלא הם בעצמם יכתבו ויחננו / ויש מכשירין באומר אכרו לפלו' ופרו' שיכתבו ויחתמו בשטר מתנה ויחננהו לפלו' ;

דמה

הכרות נתתי שדה פלו' לפלו' והאומר נתתי שדה פלו' לפלו' והוא אומר לא נתת לי וכו' י"א סעיפים ;

והקרקע עד עתה היחה בחזקתו לאו כל כמיניה לנדועי חזקה הב"ח ;

ה ואם אמר כהפתי שדה פרוני' לפלו' ונתתה לו בידו והלה אומר לא נתתי לי אם המקבר המהנה בעצמו הוא ש"מ כן הרי הודאת בעל דין כמאה עדים והנותן אוכל פירות שדהו כי הוא שלו ואם המקבל מת וכוונת אומר לא נתת לאבי שדה זו לא נתתן לא לזה ולא לזה אלא מנחין את הפירו' ביד ש"ל עד שיברר הרב דשטא הבן טועה ואינו יודע הבירור אם נתן לאבי או לאנתן לו ;

ו יש מי שאומר דדוק כשהבן אומר אני הייתי במעמי' שאחתי אומר שנתת לאבי וראיתי שלא נתת לו ואפילו הכי מנחין ביד שליט ולא אמרי' הודאת בעל דין כק' עדיו דמי כיון שהבן לא קבל השטר בידו אלא אומר על קבלת אב שלא קבל וא"כ למיטר שמא טעה וסבר שלא קבל וקבל אבל אם לא היה רבן במעמד דינו כמאנתיה שדה פלוגיה לפיו והוא אומר לא נתתו דחויס' שטא זכה לו ע"י אחר ;

ז מקבל המתנה שכתב בעל חיבו לנכות ממנו ואמר המקבל אינה מתנה כדור אלא שומי' אני עליה או שאמר בשלה היחה מהתלתה שלא קבלתיה אלא בעל כרחי בעונס או בשעות או כיוצא בזה דבריו קיימים והחזור לבעליה ואם התובע טוען מערים אתה בזה כדי להפקיע מההירי וקנוניא יש לך עם הנותן אם טוען הב"ח טענת ווראי נשבע המקבל היסת ונפטר ואם טוען שמא אין לו עליו אלא חרס סתם ועל סעיף ו' ;

ח טען הנותן ואמ' למקבל מה לסלי אצלך שום טעה עליה או שאמר שלא מדעתי נתתיה או נזולה היא בדרך וזו אומר אתה נתתי לי לדעהך אם החזיק בה שני חזקה או שהיה מהנת משלשין והוא מוחזק בהן נשבע המקבל שבעת היסת ונפטר .

ט יעקב נתן שדה לראובן כמתנה ונתן לו השטר מתנה עליו ואחר כך החזיר ראובן שטר המתנה ליעקב וגם עשה לו מחילה עליו שחל לו את הסד' לא נחבטלה המתנה בכך והסרה עדנו בחזקת ראובן דבחזרת השטר לא קנת יעקב כלום ולשון כתיבה אינו נופל בכאן דמה בוחללו וא"כ אין ליעקב שום קניין בסדה והוא עדיין של ראובן עד שיחזור ויקנה לו באתד מרכי ההקנאה ;

י המקבל שקבל המתנה ושחק הרי זכה בה חושיל ושרק וקבלה ואם אחר שזכה בה ע"י שתיקה חר בו ואמר איני יוצה בה או איני מקבלה או הרי היא בשלה או סוס זה גל' בה לא אמר כלום לענין שהחזיר לבעלים שכבר יצאה מרשותם אלא הרי היא הפקר ונל' שכל הלשונות הללו משמעותם היא שאע"פ שכבר היחה שלו מעכשיו הוא ספקירם וכל הקור' בה זכה בה ואם יש לו ב"ח הוא קידם לכל שניבה אותה כתיבו דלאו כל כמיניה להפקירם לאפקוטי' שיעבוריה שהרי שלן היחה שזכ' בה כבר וכל זה באומר אמן הלשונות הללו וכיוצא בהן שמשמעותן להבא שכבר היחה שלו ומכאן ואילך אינו רוצה בה אבל אם אמר לשון דמשמע שטע ק"א לא היחה שלו הרי מודה שפעולם לא כיון לזכות בה והודאת בעל דין כק' עדים דמי ונאמן אפי' שהב' לא הריס כנון טיט' לו ב"ח עליו כיון שלא הית' בהזקתו עד עתה נאמן עליה ואם מהחילה לא היה שותק אלא צווח מיד שלא רצה לקבלה אפי' אסר אהד מאילו הלשונות לא קנה בע"כ והרי לא יצאה מעולם מרשות הנותן אלא נשארה שלו והחזיר לו ואם היה שותק מהחילה וצ"כ אמר אי אפשי בה אם המתנה משלשין הו' יהו הפקר ואם היא קרקע פאחר ששהק תחלה אין בדבריו כלום ושעמ' משו' דבמשלשין שכבר נכנסו לרשותו אם אפי' אפשי בה הו' לשון הפקר שמשלק עצמו מהן וכבר יצאו מרשות הנותן והו' חפקר אבל בסתגת קרקע מסמ' אי אפשי שהיה המתנת קיימת ולא לשון בר ב ב * f הפקר

א הכותב כשטר נתתי שדה לפלו' או שכתב נתתיה לו או הרי הוא שלו בכל אחד מאילו הלשונות מכתב וספר לו השטר הרי זה זכ' בשדה ע"י שטר בזה יכל' כדרכי בעלמא מאחד מאילו הלשונות לא קנה אלא אם כקנו מידו והא דאמר' נמי לא קנה היינו שרוצה ליהן לו עכשיו בלשונות אילו אבל אם אמר נתתי בלעז הודאת לא שקנה וע"ס מ' ס' סעיף ו' ואפי' אם כתב בשטר אחננו לואף ע"פ שהערו עדים לא זכה המקבל שאין זה אלא שאכשירו שהננה לו רצו' זמן וכשטר אחר והרי עדיין לא עשה ואפילו קנו' לו לא זכה דלא הוי אלא קניין דברים בעלמא ;

ב וי"א שאם קנו מידו מהני לשון אהן ומהירו' פסק בסברא ראשונה ויכ' כתב שרכובה לאשתו בשעת השירוכין לעשות לה כתובה פרוכה לא זכתה כל זמן שלא כתב לה ולכן נהגו לעשות הגא'ם חדשים בשעת החופה ועל' בלבוש הארנמן ס' נ"א ;

ג יש מי שאומר שאם כתב לו כשטר שדה פלוגי' שלי היא נתונ' לך או ההא שידך קנה דהא מעכשיו משמ'ים מי שאומר שאם אמר אחננו לו מעכשיו כיון בשטר' כיון בקניין קנה לאלת' דכיון שאם מעכשיו אין זה לשון הבטחה אלא פירשו מעכשיו אני נותן לך וכהאי שטר' או בהאי קניין אני מקנה לך נופא דארעא' שטר' מהנה שרכוב בו כהבו וחתמו עלי' ככל לשון חתנו לפיו כו' אין זה שטר מתנה שהרי לא נכתב בשטר שהוא נותן אלא צוה לעדים שיחננו ;

ד האומר נתתי שדה זו לפלו' והוא אומר לא נתת לי הולכין אחר דברי הנותן דאיכא למיטר זיכהו לו ע"י אחר ואין בעל חיב' של הנותן נובה ממנה כל זמן שישאר ביד הנותן שמה לפירוע ממנו אבל אם לא נשאר בידו לפירוע ממנו לכ"ח לא שהני ידאדאמו' לחוב לבעל חובו כיון שבעל חובו קרם

לבוש עיר שיניץ חלכות מתנה

דאפקי כיון שאין הקרקע בידו וכיון דאי אפשי להבא משם לא אמר כלום והמתנה קיימת:

ואם זיכה לו המתנה על ידי אחר בפניו ושק ואחר כך אמר איני רוצ' בה הרי זה ספק אם זה ששחק בכר היה מטוס שרצה בה ומה שצווח עכשיו משו' עזרזר בו או נימ'מה ששחק היה מפני סעדיין לא הניע לידו כלום ולא משו' שרצה בה וזה שצווח עכשיו מוכיח סופו על התלתו לפיכך אם קדם אחר וזכה בה לעצמו אין מוציאין אותה פירו' דשםא המקבל זכה וכיון שאמר אינורוצה בה הרי הפקירם וזה שקדם ולקחה זכה מהחפיקר ואם חזרו הבעלים הראשונים ותפשו מיד זה שקדם וזכה בה אין מוציאין מידם שםא המקבל לא זכה שכיון שאמר איני רוצה הוכיח סיפו על התלתו ולא קנה אותה וברשת הבעלי היא קיימת עדיין ויש אומרי שקנה המקבל בכל ענין:

דבני

השומע שמת בנו וכהב נכסיו לאחר ובניו סעיפים:

א מע"פ שהנתן מתנה נתן בפהם אנו הולכי לעולם אחר אומר דעה שאומדים על פי האוכד מה היה סוף דעתו במתנה זו אף ע"פ שלא פירש כיצד מי שהלך בנו למדינת הים ושמע שמת ועמד זה וכתב כל נכסיו לאהרין כמתנה גלויה ונמורה ואח"כ בא בנו אין מתנתו קיימת שהדברים סיכויים שאלו ידע שבנו קיים לא היה כותב כל נכסיו לאהרין לפי' אם שיר מנכסיו כל שהוא בין קרקע בין במטלטלין מתנתו קיימת דאם לא כיון להקנות ליה למי שיר אותו הכל שהוא אלא מטום שהיה היטב ששא בנו עדיין קיים ופשייר לו זה הכל שהוא ומה שנתן נתן:

ב יש מי שאומ' שדין זה דוקא בשכ"מ שרא שרא שרא וימית וסובר שמה בנו לכך הוא רוצ' לצוות מי ימול נכסיו אכל בכריא אפי' בא בנו מתנתו קיימת דכיון דשביק נפשיה ויהיב לאחריני לבריה נמי שביק ויש חולקי' וס'ל אפילו בכריא אין מתנתו קיימת דבריה לא שביק:

ג יש מי שאומר דה"ה בריא שכהב כל נכסיו לאחר מחמת שהיה צריך לברוח מפניו בעל חוביו או מפני אויביו ואח"כ עשה פשרה עם בעל חוביו ואויביו או שמתו אם נתברר שלא עתה מתנה זו אלא מחמת כן הואיל ונדחת השעה מפניו והרי הוא צריך לנכסיו בשלה המתנה:

ד וכן הכותב כל נכסיו לאחר' שבניו בין שהוא ברי בין שה' שביק מרע אפילו היה הבן קטן מוטל בעריסה אמדין דעתו שלא כיון להקנות לו כל נכסיו דלא שביק אינו כל בניו זריב הכל לחד ברא אלא לא עשאו אלא כאפטרופ' על שאר בניו כלום זהו מתנתו כדי שיכבדוהו הבני' כאפטרופ' שכולם צריכי' לו אבל אינו בכל הנכסים אלא כמ' מאחיו ואפי' האריך בלשונו בדרך שופרי דשפרי ויך ויזכי ויחזק וכה"ג אויבין דעתן הו' שלא נתכוין אלא שיהו אחיו נשמעין לו מן הסע' שכתבתי דלא שביק איניש כל בניו וכו' לפיכך אם שיר כל שהוא בין שקרקעי בין מטלטלין זכה הבן במתנה דהא שיר גם לרא' בניו ואם פ' ב' שטר שמקנ' לו הקנאה נמ'ר'לא בתורה אפטרופ'ס' או שפ' בשטר שיהא רשאי למפור ולתת לאחר' או שכהב לו פטלטלי אגב כקרקעי או שהקנה לו בקניין בכל אלו מוכיחים הדברים דלמתנה נמורה נתכוין וקנה וכן כל הכתוב בשטר המתנ' לשון שאפשר להוכיח ממנו דלמתנה נמור נתכוין קנה י"א כל זה דווקא בשכתב לו כלשון כמתנה אבל ש"מ שכהב לו כלשון ירושה מנה דכתוב והיה ביו' הנחילו את בניו ש"מ שיש לו רשות לאלב להנחיל לכל א' מבניו כל מה שרצה ואם כתב לאחר שיהא מושל ושוולט בכל אשר לו בין בכריא בין בש"מ אינו לשון מתנה אלא לשון אפטרופ'סות:

ז וכל היכא דאיכא לאיסתפוקי בלשון המתנה אם נתבאר דלמתנה נמורה או לא על המקבל להביא רא' שהרי דוא המוציא והסע':

ז ברא' שכתב לבן בין הבנים דהכי קים להו לחז' ל שתמא דפליהא מסברא חזקה ואמרו על זה בנמרא שזהו הלכתא בלא טעמ' ומפיקים קצת האחרונים כיון דאפי' חכמי התלמוד קראוה הלכתא בלא טעמ' לכך לית לן אלא פה שנב' בה' בנמ'ר' ואין לנו להוסיף עליו לפיכך אמרו דווקא בבן בין הבנים הוי דינא הכי אבל אם כתב כן לבן בין הבנות או לבת בין הבנים או לבת בין הבנות או לאח בין האחין או לאחד משאר יורשי' בין שאר יורשי' אע"פ שלא שיר כל' מתנתן קיימת ויא' דאף בת בין הבנים או את בת בין הבנות לא קנתה:

ז יש מי שאומר דהכותב כל נכסיו לבן בין הבני' אם נתנה לו בקניין ויפה כחו קנה ויש מי שאומר שאע"פ לא קנה:

ח אם אמר כתבו והנו לו כל נכסיו ולא ייפה כחו למור' חנה לוכל נכסיו ואף כתבו אפי' אפטרופוס לא עשאו שביק' שהחזיר' וכהבו משמעות הלשון הוא שבתו לעשותו אפטרופ'ס' בדרך הקנאה וחיישי' שמה לא נמ'ר לעשותו אפטרופוס אלא בשטר וכיון שהאפטרופוס אינו מהחיל אלא לאחר מית' נס' כח השטר אינו אלא לאחר מיתה וק'ל אין שטר לאחר מיתה שכתב באו הנכסים ליד היוורשי':

ט כת' כל נכסיו לאחר מבניו ולאח' עמוזה האחר קנה חצי הנכסים במתנה ונשאר החצי השני לבניו והבן שכהבם לו אינו אלא אפטרופ' על שאר אחיו לא מביעא אם כת' דחצי לאחר ההל' והשאר לבנו דהוי אפטרופ' דבשעה שכת' לבנו הוו כל נכסיו אלא אפי' כתב לבנו ולאחר כבת אחת חשבי' ליה כותב כל נכסיו לבנו כיון שלא שיר כלום בנכסים אחר מתנת בנו:

י דווקא שכתב כל נכסיו לבנו ולפלו' אבל אם כתב חצי נכסיו לבנו וחצי נכסיו לפלו' מדהוה ליה לשכתב כל נכסיו לבנו ולפלו' ולא עשה כן אלא הקדים לבנו במתנתו לבנו הוי מתנה והל' כמותן לבנו הפקעת ושיר לו השאר ואחר כך נתן השאר לאחר ושניהם מתנה ואם כתב שני שלישי נכסיו לבנו והשליש לאחר הוי כמות' כל נכסיו בבת אחת לבנו ולאחר ואף ע"פ שהקדי' לבנו החל' לא עשאו אלא אפטרופ' משו' לא הוי מצי למכת' כל נכסיו לבנו ופלו' דאז הוי מסי' חצי לבנו וחצי לפלו' והוא לא רצ' ליתן אלא שני שלישי לבנו ושליש לפלו' ואם כתב כל נכסיו לבני בניו שניהם אפטרופ'ס' ואם כתב חצי נכסיו לבני פלו' וחצי נכסיו לבני פלו' להראשון דהי מתנה שהרי שיר לו חצי השני והשני הוי כש' כות' לו כל נכסיו ואינו אלא אפטרופ'א על החצי האחר לכל הבנים ואפי' להראשון כמי שנתן לו חצי הנכסים יש לו חלק בחצי האחר כאחר משאר האחין:

יא הבהב כל נכסיו לאשתו לא עשאה אלא אפטרופ' כמ' שאמרנו טעמ' בבן ונתבאר פרטי דין זה בלבו הבין וארנמן סימן ק"ז:

יב הכותב נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרק' כל שהוא נתבאר בלבוש חנוכר סימן ק"ז:

יג הכותב כל נכסיו לאשתו ויצא עליו שטר מוקדם נתבאר בלבוש חנוכר סימן ק"ז:

יד דין שפ' מתנ' שלא נעשה אלא להכריח כלבו' חנוכר פי' צ' מן דין שביק מרע שאמר תמול אשתי כאחר מהבני' בלכל' חנוכר פימן ק"ח:

טו כל הנותנים כל נכסיהם שאמרנו בהם שאין המתנה קיימת כשתכחל המתנה ויחזרו כל הנכסים לבעלי הראשונים אין מקבל המתנה מחזור הפירות שאכל שאין ביטול זה בא מת' שנתן בשעות דנימא בה שהיא כשלה מעיקרא פירות שאכל בשעות אבל ויחזיר אלא כל זמן שלא נתבטלה מתנת

* לבוש עיר שושן * הלכות מתנה * חמא

ד מי שחלק נכסיו מחמת מית' ואחר שכתב פה שרצ' כהב והשאר יחלקו שז' אחיותיו ויחמי אחותי ויש כיתמי אחיהו וזכרים ונקבות גדולים וקטנים כולם בכלל יחמי' אפילו נקבות גשואות שאין שייך פאן לומר דווקא לזכרים קאמ' דהא אין כאן עקרת נחלה דאורייתא ;

ה האומ' נכסי לפלו' ולבניו חולקין אותן כמו שחלק דיבורו כלום' כמו שחלק כריבורו לשני חלקי' כן חילקין הנכסים לשני חלקים דהיינו שאהו הפלו' נוטל מחצה וכל בניו מחצה השני וכן אם אמ' נכסי לפלו' ולבניו פלו' נוטלין בני פלו' מחצה. ויטנים האחרים מחצה שהרי לא היה יכול לבולל' בלשון אחר ואפילו היו הנפרטין מרובין והנכללין מועטין נוטלין הנפרטין מחצה והנכללין מחצה ואף אם יגיע לאחד מהנפרטין פחות מלאחר מהנכללין כגון שאמר נכסי לראובן ושמעון ולוי ולבני יהודה ולא היזליהודה אלא שני בניו 4 נוטלין ראובן מטמעון ולוי מחצ' ושני בני יהוד' נוטלין המחצה השני וכתב מהר"ם א' ז' וז' וכן הדיון בשאר דברים ולכן איש ואשה שהתנו ביניהם שאם ימות אחד מהם יחזור הנכס לקרוביהם נוטלין קרוביו החצי וקרובי האשה החצי השני עכ"ל . האומר חנו מנה לפלו' למונות אין אוקרים יתנו לו היורשים מונות בכליום אלא נוטלין לו גבה אחת וכן האומ' חנו מנה לפלוני' לנישואיה אין משהיני' עד זמן נישואין אלא נוהגין לה מיד ;

רמח

הנותן מתנה לחבירו ואמר ליה ואחריד לפלו' וכו' יג' סעיפים ;

א שכיב מרע שאמר נכסי לפלו' ואחריו לפלו' כל זמן שהן ביד הראשון יכול לעשות בהן מה שירצה ואין לשני אלא מה ששייר ראשון ואם היה הראשון ראוי לירשו כגון שהיה כן מכלל הבנים אין לשני כלום אפי' במה ששייר הראשון ואפי' אם גם השני ראוי לירשו שהרי כבר הנחילם לבנו הראשון וכבר אמרנו שיירשו לאב להנחיל לבניו מה שירצה וכן אפי' אם אמר נכסי לפלו' ואחריו יהיו מקורטין אם זה ראוי לירשו אין להקדש אחריו כלום שכל לשון מתנה לבני יורש הוי בלשון ירושה וכיון שכתורת ירושה בא לידו וירשה אין לה הפסק אף על פי שאמר אחריו יורש או להקדש אין זה בידו דלאו כל כמיניה להוציא מידו אכל הכריח שנתן מתנת בריא על דרך זה שכתב לאח' נכסי לך ואחריד לפלו' אף על פי שהראשון ראוי לירשו כיון דבמתנת בריא באה לידו ויש לאחריו מה ששייר הראשון וגם בשכיב מרע אם עשה הצווא' במקום שנהגו לדון בערכאות של גוים ובאז אהר כך לדון בדני ישראל דנין לו כדנייהם דמסתמא הש"ס עד כן נהגו לו ;

ב שכיב מרע שאמר נכסי לך ואחריד לפלו' והיה הראשון ראוי לירשו ופירש הש"ס ואומר לא מטום ירוש' אני נוהג לך שאין לה הפסק אלא במהנ' והרי הפסקיה קנה השני מה ששייר הראשון לפיכך אם לא נתן המתנה לידו אלא נתנה ע"י שלישי ואמר חנו לבני שקל ככל שכתב ולא מטום ירושה אני נוהג להם אלא הנשאר מהנכסים אחר' מות ירשי יהיו לפלו' אין נותני' להם אלא שקל אע"פ שאינו מספיק להם כיון שכך צוה בפירוש ועל סימנ' רנ"ב סעיף ו' ;

ג אמר נכסי לפלו' ואחריו לפלו' ואחריו לפלו' ואין הראשון ראוי לירשו מה ראשון קנה השני מה שני אח' מתנת הראשון קנה שלישי מה שני בחי' ראשון ישאר הנכס' בחזקת יורשי ראשון ואין לשלישי כלום שהרי לא צוה שהיו של שלישי אלא אחר שביאו ליד שגוי כיון דליד שני לא באו השלישי מניין לו וכן דין השלישי עם השני שאם בא ליד שני ומת שלישי בחי' שני ישאר הנכסים בחזקת יורשי שני' וכל היכא שאמרנו

זו מתנה גמורה היא וקיימא והפירו' שלו דלא נרע מנותן מתנה בפירוש ע"מ להחזיר לזמן הקצוב שהמקב' אוכל הפירות עד זמן הקצוב ה"נ הכא' האומר לחבירו אכול עמי ואינו מכניסו בדרך שפכהדיו לאורחים אלא מאכילו מהם צריך לשלם לו ולא אמרי' מתנה קיהב ליה לפיכך מי שמאכיל לחתנו עם בתו יותר מזמן שקצב לו מזונות צריך החתן לשלם לו מזונותיו כשיתבע ממנו ודווקא מזונותיו ולא מזונו אשהו דגמי מזונות אשהו ה"ל פודע חובו של חבירו דפשוט ומזונותיו גמי לא אמרן אלא דווקא דליכא הוכחה שנתן לו לשם מתנה אכל היכא דמוכח שנתן לו לשם מתנה רק אחר כך נפלה קטשה ביניהם ומסתמא הקטש הוא חוזר בו והובעו אין צריך לשלם לו דכבר זכה במתנתו ולא כל כמיניה לחזור בו ;

רמו

השולח חפצים לבני ביתו ולא פיר' היאך יחלקום וכו' ה' סעיפים ;

א בריא ששלח כלים מפידינת הים לביתו ויש בהן דברים הראויין לבנים ודברים הראויין לבנות ואמר יחננו אילו לבני הדעת נותן ששלח כיון לבנים בין לבנות וינתן לכל אחד מה שראוי לו כיצד הראוי לבנים כגון ספרים וכלי מלחמה הם לבנים והראוי לבנות כגון כלי משי צבועים וחלי זהב ושלום הבנות ואם היו ראויים לזכרי' ולנקבות ישלום הזכרים דעתו קרובה יותר אצל הבן מאצל הבת' מי שהיו לו בתי' מאשה אחת ונשא אשה אחרת והתנה עם בניו הראשונים שבניו מן השנייה ישלו חלק ביורשה כמו הם ולא היו לו מן השנייה רק בנות לא אמרי' שאותן הבנות ישלו חלק כמות הבנים מן הראשונה מחמת זה התנאי שלא היה דעתו אלא על הבנים שיוליד מן השנייה ואין לפת במקום בן כלום ואע"פ שזה לא היה צריך להתנות אכרינן שהתנה ברי' שלא יבא לידי קטש ומחלוקת עמהם ;

ב והמשלה מליש לביתו מהם ולא פירש כלום למיינתנו והיו בהם כלים הראויים לננות ישלו אותם כמותו שאין נשואות ראומ' הדעת כך נותן שלהן ללחבן כרי שיקצו עליה ואם אין לו בנות או שהיו בנותיו נשואות ישלו אותם נשי בניו שהדעת נותן כן שלהן שלה הבנות כניו ולא חתניו . ויש מי שאומר דח"מ דלית ליה איתחא אבל אי אית ליה איתחא דדא דלדירה שרד דכנפוד דמא ;

ג וכל זה לא מיי' אלא כפריא דסתם בריא בחייו רוצה לכבד בנותיו כדי שיהו חביבות על בעליהן אכל שכיב מרע אין כוונתו אלא להנחיל לבניו ומסתמא אין דעתו לעקר נחלה דאורייתא לפיכך שכיב מרע שאמר נכסי לבני אין הבנות ככלל דבתורת ירושה קאמר ואפילו אין לא אלא בן אחד ובנות רבים אין הבנות ככלל ואף על פי שאמר בלשון רבים כן הדין הלשון שנאמר ובני דן חושים ובני פלוא אליאב וכו' אם בן למה ליה למימר הפי ליסתוק סיניה וסמילא הוה בריא ירית יש לוי' רילמ' כתב נכסיו מעיקרא דייתיקי לאח' והשת' הדר בי' וקיימא לן דייתיקי מכיל דייתיקי וכן אין בן הבן ככלל אף על גב דאמרי' בעלמא בני בניו הרי הם כבנים בלשון בני אדם אינו כן והבא בתר לשון בני אדם אזלינן . ויש מי שאמר שאם אין לו בן ויש לו בן הבן אע"פ שיש לו בנות אכן הבן קאמר שאדם קורא לבני בניו בני אם אין בניו אחרים מפני שהם ראויים לירשו ועומדים במקום בניו מיהו אם אמר ליהמי הבנו ככלל וכו' אם אמר ליוצאי חציו הבנו ככלל ואם אמר בפירו' לבני ולבנותי הראוי לבנים לבנים והראוי לבנות לבנות מעשה באחד שצוה כל אשר לו לבנו רק שיתן סך מה לכל אחת מבתותיו ומתה אחת מהן בחייו והניחה בן ואמר חכמי הדור שאין לכן בחו כלום דלה ולא לירשיה קאמר ועוד דכן בתולא מיקרי בן ;

החלה שלא הקנס לו אלא כשיבואו ליוז מכח השני הלכך אם
 כהשגי בחיי ראשון ואחר כך מת הראשון יחזור הנכס
 ליוורש נותן דהא השלישי לא קנאם והראשון לא היה לו בו
 כאם הפירות כל ימי חייו ואחר שמת כמילא חזרו לנותן וכל
 הדרכי הללו אינם אומרים אלא כשאמר אהריך לפרוני שהוא
 אחר שאינו יורשו אבל אם אמר אהריך לי או ליוורשי אם
 בכרן הראשון הנותן או הורש כוציאן מיד הלוקח רבבי האי
 גוונא הוי שורד ששורד לעצמו הנוף ולא הקנה לראשון אלא
 הפור דכל לבי עצמו או יורשו בעין יפה ששיר ואפילו לא
 אמר ואהריך לי או ליוורשי שהוא לישור משש אלא אמר
 נכסי נהונים לך כלישי חייך לא למנהג נטרה אכיון ולא
 נתן לך הפירו' בלי ימי חייו ואחריו יחזרו לו ואם סכרן הנותן
 או הורש מוציאן מיד הלוקח ואם אמר אהריך ליוורשי והיה
 לו כת וכתה או בן וסת בחיי המקבל והניחו זרע זרע עומד
 במקום ליטול כשיטה המקבל אבל אם אין לה זרע אין
 שאר יורשים כגון אחי אביהם או בני אחי אביהם
 עומדין במקום ואף על נכ דרבינו יוסף הקשה על סברא
 זו ליש להכו על זה דהא כיון דנהג אמר ואהריך ליוורשי כי
 לית לבריה או לברתיה זרע מאי הוה הוראתו ובני אחיו
 יורשק הם והוא אמר ואהריך ליוורשי אם כן יחזרו הנכס ליה
 ע"כ נראה לי דאינה קישיא דכיון שהיה הרובת או בן כשאומר
 סהם יורשי אין כוונתו אלא על בני ובתולא אסיק אדעתיה
 שימותו ויפלו הנכסים אשאר יורשו נראה ליואם אמר
 ואהריך מעכשיו ליוורשי אז זכו רבן או רנה מעכשיו כשימות
 המקבל ואז אפי' שאר יורשים עומדים במקום ליטול הנכס
 ואם אמר נכסי לך ואהריך ליוורשי ולא היה לו בטעת
 נהיגה אלא בת ואחר כך נולדו לו בנים יש אומרים כשימות
 הראשון זכה בהן הבת דכסתמא רא היהת כוונה ורק על
 היורשים שהיו בטעת נהנית הכתנה וכתיב טרי זלובן נראה
 ליואם אמר נכסי לך ואהריך ליוורשי יש אומרים הואיל ואמר
 אהריך ליוורשי שלא היה צריך לצומו שהרי גם אם לא
 אמרו דאי לא היה נזמרים אורים ארא יורשי של המקבל
 אפילו לא אמר כן אלא לגרועי כחן שר יורשי המקבל שיש לו
 עכשיו וכונה י שרא יהיו היורשים של עכשיו אלא כאילו אמר
 ואהריך לפרוני שהו אחר שאינו יורשו ונפק מינה שאם לא
 אמר אהריך לאישך אלא נכסי לך סהם והיה למקבל זהבן
 או בה ולבן ולבת יש להם גם כן בנים וממא הבן והבת כתיב
 המקבל הו בניהם יורשו אילו נכסים מן המקבל כתיב
 שהוא אבי אביהם והם הם יורשי אבל השתא שאמר אהריך
 ליוורשי אם מהו הכן או הבת כתיב אף על פי שהנחת בני'
 אין בניהם יורשי מהנה המקבל שכיון שאמר הנהג ואהריך
 ליוורשי דרי התנה שורשו המקבל של עכשיו
 דהיינו בנו ובהו לא זכו במנהג זוכנה דמקבל
 בתורת יורשה אלא מכח נותן זכיון שמתו הבן או הבת בחיי
 המקבל ולא זכו בנכסים אף בנייהם לא יזכו דהא הנותן שייא
 להו כצהר וכיון שאח' כשמת בחיי ראשון אין יורשין זוכין גם
 כניהם של אילו אינם זוכין אלא הזרין הנכסים לשאר יורשי
 המקבל כדאמרינן לעיל סעיף נ' מת שני בחיי ראשון ישאר
 הנכסים כחוקת יורשי ראשון אלא אם כן אמר ואהריך
 מעכשיו ליוורשי אינני יש לומר שאמר ואהריך ליוורשי
 לשוכת היורשין של עכשיו כשלא מתו בחיי דאילו לא אמר
 ואהריך ליוורשי היו הנותן רשאו למוכרה לכהחילה אבל
 עכשיו אסור לו למוכרו לכהחילה כדי להניחה ליוורשי כמו
 שאמר לו הנותן כדאמרינן לעיל וכן אין בעל חוב נפרעין
 מהם וכן אם נהנה במתנת שכיר מרע יורשו אילו קודמים
 ואם כן ייפה הנותן כח יורשו במה שאמר ואהריך ליוורשי
 וכל הדברים הללו לא נאמרו אלא בנוחן שאמר
 ואהריך

שרדין הוא שיבאו מיד ראשון לשני או מיד סני ליד שלישי
 אע"פ שאין לזה שלא חייב אלא מה שישייר ראשון והראשון
 יוכל יעשה בהן כמו בסוף ס' אסור לראשון למכור או ליתן
 גופן של נכסים לאחרים אלא אוכל הפירות עד שימל וכשימות
 יזכה השני בגוף הנכסים ואם עבר הראשון ומכר אותן
 במהנ' אין השני מוציא מיד הלוקחת או המקבל דאהריך
 לפלוני לאו כאומר מעכשיו דמי אלא כאילו אמר כל ימי חייך
 יהו לך גוף ופרי ואין לשני לא מהנוף ולא מהפירות אלא מה
 שישייר הראשון והכ' הא לא שיר כל' אבל ס' מ' המטיא עצה
 לראשון לכבוד או ליתן נקרא רשע וכ' ש' שהוא עצמו נקרא
 רשע שיא עשה נחת והיו של מה שאמר אהריך לפלוני דהיה
 ליה נחת רוחו שיעשה דעונו וסויהו לא הקפיד קפידא גמורה
 שלא יוכל הראשון למוכרו כולו האי לא קפיד אלא מה שעש'
 עשוי אפי' היו בהן עברים הוציאם הראשון לחירות או כלים
 ועסאם הכרינים למתאע"ג דבאיסור עשה דעבר בעשה
 לדעולם כהם העבדו לא אמרינן דלא יחבינהו למיעבד
 איסורא או לשונינהו איסורי הנאה אלא מעשיו קיימים דשלו
 לגמרי הו ואם לא נתנם לראשון כל ימי חייו אלא לזמן קצוב
 כגון לעשר שנים ואת' לפלוני ומכרן הראשון תוך העשר
 שנים בכחות העשר שנים השני מוציאם מיד הלוקחת שכיון
 שלא נתנם לו אלא לזמן אין גופן קנוי לו ולא יוכל למכרן
 דהו כמו מהנה ע"ס מלהחזיר שצריך לקיים התנאי ואם לא
 קיים המתנה בטלה למפרע :

ד במה דברים אמורים שאין השני מוציאם מיד הלוקחת
 או מיד המקבל מתנה מן הראשון כששכר הראשון או
 נתנם במתנה לאחרים אבל אם מכרם או נתנם לראשון לאחר
 שיוורשו לא עשה ולא כלום אלא השני מוציאם ממנו ושעמא
 מפני שכיונת הנותן כשאמר ואהריך לפלוני לא היה ברעתו
 שייכל המקבל הראשון לתתם לבניו או ליוורשו שאם כן לא
 עשה ולא כלום בשורד ומסתמא כל מה שיש לאדם הוא נוחן
 לבניו או ליוורשו אבל כשאינו יכול לתתם לבניו או ליוורשו
 אף על פי שיכול לתתם לאחרים הא אמרינן דמכל מקום
 רשע הוא ואין אדם חייב ונותן לאחרים וכן אם נתנם הראשון
 במתנת שכיר מרע אפילו לאחרים לא עשה כלום והשני
 מוציאם ממנו ושעמא שאין מהנת שכיר מרע קינה אלא
 לאחר מיתה וכשימות יקדים זכותו של השני קודם מקבל
 המתנה שכיר מרע :

ה היה על הראשון חיוב או כתובה אשה ובאו לבית דין
 לפי ע' מנכסים אילו אף על פי שהראשון קיים אין
 הבית דין מנכין אותם מגוף הנכסים אלא מהפירות בלבד
 שמוין להם שאם יגבו אותם מגוף הנכסים ובא השני וישחוף
 מהם אחר מיתת הראשון דלא דמי למכר דהתם כיון שאי
 איפשר לסלק הקונה או המקבל במעות הוין נסתלק הראשון
 לגמרי מן הנכסים ואין כאן שורד לגבי שני אבל בשומת חיוב
 או כתובה שיכולין לסלק אותה במעות הרי הנוף עדין משאיר
 ביד הראשון וכשימות יזכה בו השני :

ו ולאחר שימות הראשון ולא מכרן נותן השני תפילין
 עשאן הראשון אפיתקי לבעל חובו או שיחרן לאשתו
 ככתובהה אין גובין בנכסים אילו כלום אלא הם של שני :
 ז אין כל הדברים הללו אומרים אלא באומ' ואהריך לפלוני
 ולא אמר מהיום אבל אם אמר לו ואהריך מהיום לפלוני
 ומכרן הראשון השני מוציא מיד הלוקחת דמי שמת הראשון
 זכה הוא בנכסים למפרע מהיום והרי הוא קודם להם וכן
 מהאו שעמא אם מת שני בחיי ראשון אחר שמת הראשון
 ינתנו ליוורשי שני ואם הם שלשה ואמר לראשון ואהריך מהו'
 לפלוני ואהריך מהיום לפלוני ראשון ושני לא קנו בגוף
 הקרקע כלים אלא הפירות כל ימי חייהם והשלישי קנה הנוף
 שחיוס והפירות לאחר מיתת השני והוא שבא ליד השני

לבוש עיר שושן הלכות מתנה קמ"ב

אורה ולישא אשה לפיכך אם תפשה אין מוציא כסנו כדאמר ר' עקיב

ז הנותן לחבירו כל נכסיו משלשלי אנב מקרקעי ולא שייר לירושין אלא חמשה זחובים והונו לו בבינתו שפירי חובות אם מתנת שכיב מרע היה קנה דשטרות ככלל נכסים הם ואף ע"נ דבעו כתיבה ומסירה הא קיימא לן דכרים שכיב מרע ככתובים וכמסורין דמי ואין צריכות קניין לפיכך הוה כל דבריו ככריא שפיהב שטר על השטרות ככלל ופוי לטון של שטר דחיינו קני לך אינרו וכל שיעבדייהו וגם כארו מסר השטרות ליד המקבל אבל אם מתנה ברי היא סאינו יכול להקנה השטרות כי אם בכתיב קני לך אינרו וכל שיעבדייהו ומסירה אף על פי שהקנה לו השטרות בקניין לא קנה השטרות אלא הירשים וכו' בכל השטרות ולא אמרו כיון שלא שייר לירשים אלא חמשה דזבנים הרי סילק אורה למנו מכל נכסיו וגם השטרות אינה שלהם וגם המקבל המתנה לא זכה בהם ואם כן נשארו השטרות בהפקר וכל הקידום זכה בהם דלינא למימל הכי דודנאו מילהא דשטיטא הוציא שלא היה ברעונו להפקירם אלא סילק הירשים מהם אדעתא דרכי שיקנם מקבל השחנה ואם המקבל לא קנאם מהם לא נשארו השטרות בחזקת הירשין ואפילו אם היה המקבל עצמו חייב לנזוק בשטר גם אתי היסטר לץ קנה ותיב לטרם לירושין דשארר שלא כחל לו הנותן הדבר רק הקנה לו השטרות וכיון שהשטר לא קנה גם החוב לא נסחה :

רמ"ט

הנותן מתנה לחבירו והזיר בו או הנותן לעבד לאשה ובה סעיפים :

א הנותן מהנה לחבירו וחזר בו הרי זה כמחסידי צמנה גכה דברים אמורים בסנהנה כועשת אבה כמתנה מרוב לא שהרי לא סמכה דעת המקבל שיתנו לו עד שיקנה לו בקניין או באחר מן ההקנאות שהמתנה נקנית בהן ועל ס"ד סעיף ה' :

ב אמור ליהן מהנה הנם לנו ועוד ע"ז שנאמר לא החנם ופירשנו לא חתן להם מהנה חנם אבל מיהר ליהן יורח חושב שקבל עליו זמנות בני נח שהרי מצוין להחיותו דכתיב לגר אשר בשעריך התנה ואכלה או מצרד לגר וכו' ואם יש בדבר מפני דרכי שלום כגון בניו המכירו מותר אפי' בניו מפני שהוא כמפדיו לו שחוק לו שיכה בעדו :

ג הנותן מהנה לעבד או לאשה קנו האדין והבעל רכל מח שקנה עבד קנו רבו ומה שקנתה האשה קנה בערה אלא שיש חילוק ביניהם מהנת העבד קנה הכל הנוף והפירות וכמהנת האשה לא קנה רבעל אלא הפירות אבל הנוף שלה כשחתנה שו חתאלמן זה נחבאר היטב בלבו הכתן וארנמן סימן פ"ה :

ד המחב כל נכסו לעבדו קנה עצמו כן חורין וזה נחבאר היטב בלבו סימן רפ"ז סעיף כ"ז :

ה מזה חסדות הוא שלא לקבל מתנה משום אדם אלא יבטח בהם שיהן לו די מחסורו שנ' ושנא מהנה יתת וכוננו בה חסד וכוננו :

הלכות מתנת שביב מרע

ה דין מתנת שכיב מרע במקצת או כולה בלא קניין ותקנין ובכו' סעיפים :

א כמה דברים אמורים שמתנה צריכה קניין או אה' מרבי ההקנאות במתנת בריא אבל במתנת שכיב מרע אינה צריכה כלום דמכסים חשג שמא יראג שלא יקנימו דכרו את כוונה

ואחריך כמו שאמרנו אבל אין ללמוד ממנו לאורם שכחבין בטרי מקח ומתנה לך לירשין ולבאים מכחך שיהא הדין נוהג בהן כמו שאמרנו כאן סאינו כן דהחם אין כותבין אלא לשופרי דשפרי לומר שהמכר או המתנה יתקיימו לעולם ולא יהיה להם הספק כמו שכחבין שיהא לו בח למבוי ולהשכין ולהתחיל כו' ושאר שופרי דשפרי ראונו שנתן מתנה ללו' והתנה עמו איזו הנאי וסאם יעבור התנאי יהיו הנכסים של שמעון מעכשיו ואחר כך נתן שמעון ללו' מעכשיו כל זכות שיש לו בשחנה זו ועת אף על פי שלוי עובר על הנאי שחתנה ע"ז ראונו זוכה בנכסים מבח שמעון אף על נב שלא באח המתנה בעולם ליד שמעון כיון שראונו כתב בתנאי של לוי מעכשיו יהיו של שמעון אם יעבור לוי ושמעון כתב ללו' ג"כ מעכשיו הוי כאילו באו לידו כשנתן כל זכיותו ללו' וזכה בהן לוי באורו פעם :

ח שכיב מרע שאמר לאשה פנויה נכסיו ואחריך לפלוני ולא אם מהיום ועמדה ונשאה בעל לוקח הוי ואין השני מוציא מיד הבעל ואם אמר לה כן כשהיא נשואה ומרה השני מוציא מיד הבעל שכיב מרע נכסיו זה בטעת שתי' נשואה הוי כאלו אמר לה בפירוש אחריך יקנה פלו' ולא הבעל לפיכך אם מכרה נכסים אילו כשהיא חתת בעלה ומתה תחת בעלת יעמדו הנכסים ביד הלוקח :

ט האומר נכסי לך ואחריך לירשי והיה לו בח נשאה ומתה הבת בחיי בעלה וכחיי המקבל אין הבעל יורש אותם נכסים דהוה להו ראוייה לאשהו שהרי לא זכחה בהם האשה אלא אחרי מתה המקבל שמת אחי מתחם זאין הבעל נוטל ב"אוי אבל אם הניחה הבת בן אבי בת הם יורשים את הנכסים וכשומר הנותן לירשי יורשין קאמר ואם אמר הנותן למקבל ואחריך לירשי מעכשיו הוה הבעל יורש אותם אחר מתה אשהו דהא כסימות המקבל שזכה בהן האשה למרע מעכשיו בעודה חיה ולא הוי ראוי לגבי בעל אלא מיחוקים :

י הנותן מתנה ואמר משלשלין שי שלוי יהיו לפלו' נוטל כל כלי תשמיש אבל לא חסדים ושעורים ושאר מחזיקי שיש לו דתם משלשלין כלי תשמישו משמע ואם אמר כל' ל' המשלשלין שלי יסול נוטל הכל וגם עבדיו ככלל המשלשלין אע"ז דלשאר מילי הם כקרקעות היינו לדיניהו דהא הוקשו לקרקעות אבל בלשון בני אדם ככלל משלשלין הם דהא משלשלי וניידי אבל ריחיים העליונה וכיוצא בהם אף ע"ז דניירא אינה בכלל משלשלין דהא מחוברי' לקרקע ואם אמר כל רמיטלסל משמעו כל דבר שיכולין לשלשלו אף ע"ז שאין דרך לשלשלו גם הריחיים רעליונה ואפילו החתונה כל דבר כיוצא בה ככלל :

יא אמר נכסי לפלוני נוטל כל המשלשלין וכל הקרקעות והבגדים והעבדים והבהמית והעופות ואפילו החפצין עם שאר ספרים הכל בכלל נכסיו שכל דבר שדרך בני אדם למכור כשיצטרך למעות נקרא נכסי אבל ספר הורה מפניא פנמרא אם הוא בכלל נכסים מי אמרנו כיון דאסורי לזבני לאו נכסי היא או דילמא כיון דמזכנני למוד הורה ולישא אשה ככלל נכסי היא ולא אפשי' ונשארה בספק לפיכך אם תפשה אין מוציא מידו אם אמר ננדי לפלוני כל מה דמיקרי בנד הוא בכלל כיון בנדו חול בין בנדו שבת :

יב המחב לחבירו שנתן לו ארבע אמות קרקע ואנכן כל המשלשלין שיש לו בין זה וכסף בין שאר כל כלים גדולים וקטנים וכנדי פשהו וצמרומשי וכל מה ששמו ממנו וכל מה ששמו נכסים קנה הכל חוץ מקרקעות שהרי לא הקנה לו אלא באנב ואין קרקע נקנה באנב וחזין מן העבדל שהוקשו לקרקעות ואינה נקנית באנב וחזין מ"ה דמספקא לן אם היא בכלל מסין ונכסי כיון דאסורה למיזכנא אם לא ללמוד

ידאג שלא יקיימו דבריו ומטע' זה אם עמד חוזר שלא הי' דעתו
 אלא אם ימות אבל כשמשייר אזלא האי טעמא ולא הוי אלא
 במתנת ברי שאריב' קניין ולא יוכל לחזור בו וכמה הוא השיור
 יש אומרים אפי' כל שהוא בין משלמין בין קרקע וי'א דבעינן
 שיור כדי פרנסו והכי מסתבר לפום האי טעמא שכתבתי שכל
 זמן שלא שייר כדי פרנסתו עדיין איתא לשעמא שהיה
 מהנה שכיב מרע שאם לא ישאר כדי פרנסתו לכשיתרפא
 יצטרך לחזור על הפתחים או ימות ברעב ואם כן ישי' לה דינ
 מתנה שכיב מרע ושיעור כד' פרנסתו הוא פרנסה ל'סגי'ס
 עשר חדשים :

ה הסומא או הפוסח או הנידס והחושש בראשו או בעינו
 או בידו בוכרגלו וכיוצא בהם הרי הם ככריאים לכל
 דכרייהם במקחן וממכרן ומהנתייהם אבל החולה שהשש כהג
 ככל הנוף וכסל כחו מחמת החולי עד שאינו יכול להלך על
 רגליו בשוק והרי הוא נופל על המטה הוא הנקרא שכיב מרע
 וחולה כזה אע"פ שלא אמר שמצוה מחמת החולי חוליו מוכיח
 עליו שמחמת חוליו ודאנת מיתה הוא מצוה שמא ימות ויט
 אומרים דווקא שלשה ימים הראשינים שאע"פ שאדם דואג
 על מיתתו אינה כתייבש למטרי שימות אלא מצפה שיחיה
 ואז דינו כשכיב מרע אבל לאחר שלשה ימים הוא כמעט
 מהייאש למות ואין לו דינ שכיב מרע אלא דינ מצוה מחמת
 מיתה שיבאר לקמן בסעיף ז'וסעיף י"ז וכן מי שקפץ עליו
 החולי פתאום אפי' חוץ שלשה ימים הוא נכהל למות פתאום
 ואז מסתמא כל צוואתו מחמת מיתה היא :

ו מי שנשתק ואינו יכול לדבר ורמוז ליתן כהנה בודקינן
 אותו בדרך שבודקינן אותו לנישין שנחבאר בלבוש הבוק
 וארמזן סימן קב"א ואם השיב על לאו לאו ועל הן הן
 מתנה כהנה ואם לאו אין מתנתו מתנה ונוסס מהנהו מהנה
 שרעמו עכו :

ז כמה דברים אמורים במתנה שכיב מרע שיש בה שיור
 אינה נקני' אלא בקניין ואם עמד אינו חוזר כשנתן שהם
 אבל אם פירש שהיא נותן מחמת מיתה או אפי' לא פירש אלא
 שנראה מתוך דבריו שהוא נותן מחמת מיתה כגון שמתאוונן
 על מיתהו וכיוצא בזה ככגון זה ודאי יש להושי' יותר שמא
 הסיף דעתו מפני שהוא נוטה למות אם ידאג שלא יתקיימו
 דבריו לפיכך הקנו בו אפי' כשיש בו שיור ההא נקנית באסירה
 בלא קניין לבטימות ואם עמד חוזר אפי' יש בה קניין במקצת
 דהא בירוע בכירור שלא נתן אלא מדאנת המיתה לפיכך
 כשיתרפא מסיילא נהבטלה המתנה :

ח הפירוש לים והיוצא כשיירא למלחמה והיוצא בקולף
 ליתרין למלכות והמסוכן והוא מי שקפץ עליו חולי פתאום
 והכביר עליו חליו כל אחד מארבעתם אילו הוא טרוד וכהול
 מאד פחד מיתה כי קרובה היא עליו לפיכך שהם צוואתו
 ודיבורו כמצוה מחמת מיתה והרי דברים ככתובים וכמסורים
 דמו ומקיימין אהם אם מת ואם ניצל וכן אע"פ אפילו
 במקצת אפי' קני מידו חוזר כדון כל מצוה מחמת מיתה :

ט הא דמתנת שכיב מרע במקצת צריך קניין היינו בסתם
 אבל אם נתן מקצת נכסיו כפירוש במתנת שכיב מרע
 שלא יקנה אלא לאחר מיתה אין צריך קניין ואם עמד תו'ואם
 לא עמד קונה זה המקצת ואם יש בו קניין אינו קונה אלא א"כ
 במיפה את כחו ומעמי'הבאר לקמן בסעיף י"ז בע"ה וכן אם כת'
 כל נכסיו ומפ' שנוהן הכל מעכסיו ומקנה לו בחיים אין זה
 דרך מתנת ט"ס אלא פחנת כריא והרי הוא כשאר מתנ' כריא
 שאם הגיע השטר ליד המקבל או שקנו מיד הנותן קנה הכל
 ואין יכול לחזור בו ואם לאו לא קנה' וכתב מורי סהרמאי
 ז"ל וזה לשונו ולכן יש לזהר בצוואת שכיב מרע שלא לכתוב
 בה שנתן כמתנת כריא או מדיים אם לא צוה כך ואם צוה כך
 אמור לשנות ואז יש לו דינ מתנת כריא ואינו נקנה רק בקניין
 ולא

מותו וממך כך חטויף רעמו לכך הקנו שדברי שכיב מרע
 יהיו ככתובין וכמסורין בין אם כתב או אמר נכסי פלוני
 לבטימות יקנה אותה אפי' בלא קניין ואין חילוק בין צוה לתת
 כיר או צוה לתת לאחר מותו או מצוה לירשו שנתנו לאחר
 זמן בכל דבריו כמאילו יהיו ככתובין וכמסורין ויקיימו אותם
 אפי' מי'ד ואם לא צוה לתת דבר רק מינה אפטרופוס ונתן להם
 רשות להלוק נכסיו כפי מה שירצו ועשייתם יהיה בעשייתו י'
 שכזה אין דבריו קיימין שאינו חושש כל כך בכי האי גונא
 הוציל והוא עצמו אינו חוהך דבריו ומיר שימות יפלו 4
 נכסיו קמי' יורשו ותבטלו מעצמן ויש אומרי' שגם בזה דבריו
 קיימין :

ב שכיב מרע שכתב כל נכסיו לאחרים ולא שייר כלום אף
 על פי שקנו מידו אם עמד ונתרפא למטרי המהנה כשלה
 דכירוע שלא צוה אלא מחמת מיתה עבור סימ'ותיו שנחפ'
 כשלה מסיילא כאלו התנה ואין צריך לומר בפירוש כשיעמוד
 חזוני בי אלא בשלה מעצמה מן הסהם ואפילו אמר בפירוש
 בשעת הצוה אפילו אחרפא למטרי ואחיה כמה שנים תהא
 מתנת זו קיימת כל זמן שלא אחזו' בו או אפילו אמר לא אוכל
 לחזור בו אפ"ה יכול לחזור בו דכיון דמתנת שכיב מרע היא
 מהנה דרבנן כדאבדן והם לא אמרו שיהא כמתנו קיימת
 אלא כדי שלא חטויף דעתו עליו לפיכך לא קיימו דבריו אלא
 אחר שימות אפי' זה טעמד ונתרפא למטרי הוי יש לו זמן
 לחזור וליתן ואין הו' שנין לו שמא חטויף דעהו מעתה לפיכך
 כשעמד נהבטלה מתנהו למטרי והרי זה כאלו צוה בכריאתו
 בלסון מצוה מחמת מיתה שאין דבריו כלום בלא קניין ואם
 נתרפא למטרי אלא ניתק מחוליו לחולי אם לא עמד ולא הלך
 נשען על מקלו בשוק מהנהו מתנה אע"פ שהלך בביתו על
 מסענתו עדיין ט"ס מיקרי ואם עמד בין החולי-שצוה בו ובין
 החולי שמה בו והלך כחזן נשען על מקלו אומדין אוהו על פי
 הרפאים אם כחמה חוליו הרפאטון מתמתנו קיימת ואם לאו
 אינה מתנה ואם הלך בשוק בלא מסענתו והוא נקרא נתרפא
 למטרי ואינו צריך אומד אלא בטלו מהנהו הראשונתו :

ג בד"ה שיכול לחזור בו בנותן מתנה דכירוע שלא נתן
 אלא אם ימות אבל אם יהיה על נכסיו שהם של פלוני
 קנה הלה ואפילו אם יעמוד זה אינו יכול לחזור בו דהודאח
 בעל דינ כמאה עדים דמי אע"פ שהוא שכיב מרע הודאחו
 קיימת ולא יוכל לחזור בו ואין צריך לומר אהם עדי שאין אדם
 כששה בשעת מיתה וכיצד הוא לשון הודאה אם אמר רוצה
 אני שיהיו משלשלי לטבעון הרי זה לשון מהנת אבל אם
 אמר משלשלי אילו של טבעון או שיש לו לטבעון בידו כך
 יבך זהו לשון הודאה ואם הקדיש כל נכסיו ולא שייר כלום או
 הפקידם או חלקם לעניים אם עמד טבטל הכל כמו נתן
 במתנה דחד טעמא הוא דמילהא דפשיטה הוא שאין אדם
 מקדיש או מפקיד או מחלק לעניים כל אשר לו בלא שום שיור
 אם היה יודע שלא ימות והוא יחזור על הפתחי' ואם מכר נכסיו
 כשהיה שכיב מרע אם מקצתן מכר ממכרו קיים כדון כריואם
 כולם מכר אם המעות עצמם קיימים אם עמד יכול לחזור בו
 שיש הוכחה שעל דעת כן מכרם ועל מנת כן הצניע המעו' ולא
 הוציאה כדי שיחזור בו כשיכירא ואם הוציאה המעות הרי גמר
 והקנה ואינו יכול לחזור בו :

ד אין כל הדברים הללו אומרים בשכיב מרע אלא כשנתן
 כל נכסיו ולא שייר כל'א אבל אם שיר לעצמו כלום שלא
 נתן במתנה דינו כמתנת כרי שאינה נקנית אפילו אם מת
 שלא בקניין באחד מדרכי ההקנאו' ואם עמד אינו חוזר וטעמא
 במתנת שכיב מרע בכלולה שהחזר בו אם יעמוד מש'דאמדינן
 דעתיה ודאי מחמת דאנת מיתה הוא נותן דלא יהיב איניש כל
 פאי דאית ליה ופיייה הוא ברעב וכיון שהוא נותן משום דאנת
 מיתה הקנו חכמי' שאין צריך קניין כדי שלא חטויף דעתו אם

לא אמרינן ביה ששעת סופר היה ואם לא היה בה קניין המתנה בטלה כן נ"ל עכ"ל :

שכיב מרע שנתן נכסיו לאחרים אף על גב שהדבר גלוי שהם כל נכסים שיש לו שלא נמצא או שיש שיר אינה אלא במתנה במקצת וצריכה קניין ואם קנו מירו וע"כ אינו חוזר בו שאנו חוששין שמא נשארו לו עיד נכסי' אחרים כמדינת הים ואין אילו אלא מקצת נכסים והרי אין זו מתנת ש"מ בטולה ואין יכול לחזור בו ואין להקשות היאך מפקין ממוג' מספקא דמשום דחיישי' שמא יש לו נכסים במדינת הים אמרינן שלא יוכל לחזור בו והרי הנכסי' כבר היו בחזקה ומספקא סוקמינן להו ביד המקבל ומוציאין מחזקתו דהיינו טעמא משום שיש כאן מתנה נמורה בקניין אלא דאי הוה ידעינן בכירו דאינן לו עוד נכסים הוה אמרינן באומדנא שלא נתן אלא על דעת כשימות וכשיעמוד יחזור וכיון דמשום אומדנא דידן אמרינן דיכול לחזור לא אמרינן הך אומדנא אלא היכא דבריר לן כודאי דהוי מתנה בכל נכסיו שיש כאן אומדנא חזקה אבל היכא דמספקא לן אם נתן כל נכסיו אין כאן אומדנא חזקה והמתנה בקניין מתנה מעליהא היא וקיימת וכי תימא אם כן מתנה בכלה היכא שפסחת לה כגון שיאמר כל נכסים שהם אילו דהרי גלי דעתיה שאין לו עוד נכסים אחרים וכל שכך אמר כל נכסי סתם או שיהי' מחזק' שאין לו נכסים אלא אלו ואז הריה המתנה בטולה :

אין חילוק במתנת שכיב מרע בכלה בין אם נתן לאחד בין אם נתן לשנים כמחר לפיכך שכיב מרע שחילק כל נכסיו לשנים או לשלשה בני אדם אם לא הפסיק בין אחד לחבירו אלא אמ' חלק זה לפלוני וזה לפלוני וזה לפלו' וסת קנו כולם אפי' בלא קניין ואם עמד חחר ככולם אפי' בקניין דכולהו חדא מתנה היא בלא שיעור ואם הפסיק בין אח' לחבירו דהשת' היו כל חדא מתנה בפני עצמ' אז כל הראשונים חוץ מהאחרון יש להם דין מתנת שכיב מרע במקצת שצריכה קניין אפי' אם פת דבין שהפסיק היו כגמלך כאלו מתחילה לא הית ברעיהו לחלק כל נכסיו ולכך אחר שנתן לאחד או לשנים שתקולא רצה לחלוק עיר ואח"כ חזר ונמלך בעצמו לחלק הנוחר ולפי' אם היה קניין אם עמד אינו חוזר ואם לא היה קניין לא יקנו אפילו אם ימות / האחרון הוי מתנ' שכיב מרע בכלה וקונת אם כת אפילו בלא קניין ולפיכך אם עמד חוזר :

שכיב מרע שנתן כל נכסיו וחוזר במקצת' מפחמא חזר ככל לפיכך אם נתן כל נכסיו וחוזר ונתן מקצתן לשני הראשון לא קנה אפילו אם ימות הנותן דהא בנתנתו אחר כך מקצתן לשני חוזר ממקצת שנתן לראשון וכיון שחזר במקצתו חזר בכלו והשני יש לו דין מתנת שכיב מרע במקצת' שהרי שיער לעצמו מה שחזר בו מן הראשון המתור שלא נתן לשני לפיכך אם יש בה קניין קונה אפילו אם לא נתן ואין בה קניין אפילו אם מת אינה קונה נתן מקצתן לראשון בקניין והמתור לשני ראשון קונה אפילו לא מת דהא יש בו קניין והשני הוא מתנת שכיב מרע בטולה שאם מת קונה אפילו בלא קניין ואם עמד יכול לחזור בו אפילו הית בקניין ואם חזר בשני אם פירש בהריא שאינו חוזר רק במקצתן קנה הראשון הנשא' אפילו לא היה בקניין אף על גב דהוי מתנה במקצת שצריכה קניין מכל מקום כיון שבשעה שנתן לו הוה מתנה בכלה ולא היה צריך קניין גם עכשו קיימת בלא קניין ויש אומרים דווקא שחזר ונתן אותו מקצת' לאתריס דסוף סוף נשארו כל נכסיו נתונים אבל אם שיער לעצמו אותו מקצת שחזר כונס אמקצת הנשאר ביד הראשון כשל עד שקנו ממני : כתב נכסיו מקצתן לאחרים וקצתן ליורשו וחזר בחלק היורשין לא נתבטלה המתנה של אחרים דשל יורשים אינה אלא כירושה פלגא ואינה בכלל מתנה ולא הוי המקצת של אחרים אלא במתנה במקצת :

שכיב מרע שנתן כל נכסיו דכבר אמרנו שיכול לחזור בו אפילו כתב לו שטר ומסרו לידו יכול לחזור בו ואפי' כתב לו שטר ומסרו לידו וזיכה לו המתנה ע"י אחר כגון פטלג'רין ונתן ליר אחר שיזכ' בהן למקבל ואם הוא קרקע ואמר לאחר לך חזקוני לפלוני אפילו הכי יכול לחזור בו אם אין בו קניין לפיכך אם שנים הוציאו כל אחד שטר אפילו אם כתב שטר ומסרו לו וזיכה לזה על ידי אחר ואחר כך כתב ומסר וזיכה לזה גם כן על ידי אחר השני קונה שהרי חזר בו מהראשון ודווקא במיפה כמו שיהאמר בסמוך סעיף ו' דאי לאו הכי לא קנה ראין שטר לאחר מיתה אבל אם כתב לו ומסרו לידו ונס זיכה לו המתנה על ידי אחר ולקח בקניין קנה ואינו יכול לחזור בו בין לעצמו בין לאחר בין בטולה בין במקצתה דכולי תאילא הוה עכיד אם לא הקנת לו מיר בקניין נמור וכמתנה כריא שויה :

ומצוה מחמת מיתה אם פירש בהריא שנתן במתנת כריא במעכשו וקנו מירו אז קנה ולא יוכל לחזור בו אבל אם לא פירש בהריא אפי' כתב וזיכה וקנו מירו בכל מיני הקנאות יכול לחזור בו דהא פשמע לישנו דסתמת מיתה הוא נותן וכל זמן שלא ימות הוא בירוד לחזור בו ויש מי שאומר דווקא כשפירש בהריא שסתמת מיתה הוא נותן אבל סהם מצוה מחמת מיתה כגון דקאמר ווי דקא' מית' דינו כשכיב מרע :

שכיב מרע שכתב כל נכסיו לעבדו חוזר נכסים ואינו חוזר בעבד שהרי יודע האדון שמיד יצא עליו קול שהוא בן חורין ואין בין חורין חוזר ונעשה עבד לפיכך אמרינן ודאי זיכהו לעצמו מעכשו אבל אם כתב בפירוש מהיום אם ימות ודאי מצי למהדר ביה כיון שהמתנה בפירוש :

ראובן ואשתו שהנהו בניניהם שאם ימות הוא בחי' ששירטו אחיו שני שלישי הממון והוא תיטול שליש חמסון וכתב ונחתם והניע השטר ליד האתי' ונלה ראובן וצוה ליתן מהשני שלישי הממון גם לאחרים וכתב וצוה לבטל הצואת שאומרי' שכבר זכו בטני שלישי הממון בקניין שהקנת להם כבר וכבר בא השטר לידם בחי' ולא היה לוכח למעט חלקם וליתן לאחרים כי הם כבר קדמו לזכות בטני שלישי הממון מיד אחר מותו אין בדבריהם כלום כי לא זכו הם בחי' כלום שלא זיכה להם בחי' כלום אלא כיונתו היה בקניין והוא החזיק התנאי עם האשה שלא תיטול בכחוכב' ויתר משליש ממנו כרי ששאריו שני שלישים ליורשו אבל מה שצוה ליתן לאחרים קיים :

כבר אמרנו דמתנת שכיב מרע לא בעי קניין ואדרבא אם היה בה קניין נרועי נרעה למתנה דשמא לא נבר הוא להקנות לו אלא בקניין והרי המתנה אינה מתחלת אלא לאחר מיתה ואין קניין לאחר מיתה כאן מי שיקנה לפיכך לא אם כתב לו שטר ופירש בו הקניין לא שנא נתן לו על פת נרע ולא קנה אפי' אם מת ואפי' אם מסר לו השטר מחיים לא קנה מן השעם שכחתי ואם פירש שלא הקנה הקניין אלא כדי לייפות כתו קנה לפיכך הא דאמרינן לעיל דמתנת שכיב מרע בטולה אף על פי שיש בה קניין ומת קנה היינו שכתב הקניין או עשאוהו במיפה כמו כיצר הוא מיפה כמו דמשמע שכתב לו וקנינה מינה מוסף על המת' דא כו' דמשמע שהמתנה תקיים בלא הקניין אלא ששונה הקניין לייפות כמו וכן אם כתב כשטר דשטר זה יהיה בכל אופן המועיל זה הו' נסן לישנא דיפוה כת וקנה יש אומרים דה' נפי מצוח מחמת מיתה בקניין דינו כמתנת ש"מ בקניין שהקניין מרע כמו ויש אומרים שאם הנותן לא בקש הקניין רק המקבל הרי זה קנה דהא הנותן הקניוה לו סהם במתנה בלא קניין והא שכבש אותו המקבל לא בקש אלא לייפות כת וכן אף על פי שהנותן בקשו אם אחר הקניין שהמתנה תהא קיימת דאי כח

שכיב טרע כו מה שבקש לא עשה רק לחזק הדברים :

כב יושי שאומר שאין חילוק בין אומר כתבו והנני לו לאומר תנו וכתבו לו לעולם בעליופי כח ויש מי שאומר דהא דבעינן יפוי כח דווקא באומר כתבו ותנו מנה לפלוני דמשמעו כתבו מנה לפלוני ותנו לו את השטר ולכך חיישינן ש"מ לא נפר להקנות לו אלא בשטר אבל בשאמר תנו מנה לפלוני וכתבו לו את השטר כיון שאינו מזכיר שיתנו לו את השטר לא נכתבין בצוואת כתיבת השטר אלא לזכרון דברים בעלמא ולא להקנות לו בשטר וכן שכיב טרע שאמר תנו מנה לפלוני ואחר כך דבור אחר כתבו ותנו לו את השטר מסהמא לא לחזור בו מסתנה ראשונה נכתבין אלא ליפות כחו שירא לראייה והעדים כותבין מה שצוה בפניהם ואין כותבין ואמר לנו כהבונותנו לפי שנמצאו שבטלין בכך הסתנה שהיה משמע בעשה שאמר להם תנו מנה לפלוני אמר להם גם כן כתיבותו ולא כיון להקנות אלא בשטר :

כג בריא שאמר כתבו ותנו מנה לפלוני סחיי פשיטא דאין נותנין דלא קנה באמיר ולא בכתיבה אלא בקניין אלא אפי' אם מת אין נותנין אפי' בטיפח כחולא אמרי' מצוה לקיים דברי הפת בכריא ויש מי שאומר דהיינו משום דאמר כהכו והנני דבשם שאין מקנה לו אלא על ידי כתיבה ואין שטר למטלטלין אבל אם אמר תנו ולא אמר כתבו נותנין אע"ג דריבא אלא דיבור בעלמא משום מצוה לקיים דברי המת אפי' בבריא ויא' דלא אמרינן מצוה לקיים דברי המת אלא היבא דמהפסיה ביד שלישי וע"ל סימן רנ"ב :

כד במה דברים אמורים בשאמר כתבו ותנו מנה לפלוני והוא הדין שאר מטלטלין דאין שטר קונה במטלטלין אבל היבא דאמר כתבו ותנו שדה זו לפלוני אפילו בכריא נמי איבא לפלוני אם פחיים כותבין ונותנין אי לא הדר קמי דמטא שטרא ליריה דמקבל דכל כמה דלא הדר מסהמא קיים הוא במאמרו להקנות בשטר אבל לאחר מיתה אין כותבין ונותנין שאין שטר לאחר מיתה ואי קנו מיניה ואמר להו כתבו ותנו בכל ענין כותבין ונותנין אפי' לאחר מיתה דכיון דקנו מיניה סתם קניין הוא בעמכשו ומשעת קניין הוא קניו לו מה שכותבין אינו אלא לראייה :

כה מי שמת ונמצא קשור על יריבו שטר צוואת סתנת ש"מ שאינה חלה עד לאחר מיתה או שטפורט בו מהיום אם לא אחזור בו עד לאחר מיתה שנשם בזה לא נגמר הקניין עד לאחר מיתה שהרי כל ימיו יכול לחזור בו ואף על פי שהוא בעדים וקנו מירו כדי ליפות כח המקבל אפילו הכי אינו כלום שאני אומר כהבה ונמלך וחזר בו קודם מותו ואם זיכה כה לאחר שמקבלי המתנות נגון שכתובים בשטר זה סתנו רבות שנהגו לשני' או לשלשה או יותר וזיכה לאחד ממקבלי המתנות מה חלקו בין שהוא אחד מן היורשין או אינו מן היורשין כל המתנות שבה קיימים בכל סתנו ש"מ דכיון דגלי דעתו באחד מהם רוצה לקיים שטר זה הרי הוא מקניו לכלום וכן מי שכת' שטר חוב על עצמו בשם אחר או בשם אחר מבניו ונהג אותו ביד שלישי ואמר לו יהי זה אצלך ולא פירס לו כלום מה יעשה בו או שאמר לו הניחתי אצלך עד שאומר לך מה העשה בו ומת הרי זה אינו כלום במה דברים אמורים בשטר חוב לפי שכותבין שטר ללוה אף על פי שאין מלוה עמו ושמה כתב ללוות ולא לזה אבל אם הוא סתנת בריא בקניין כשהקנין קנה המקבל ונותנין לו :

כו הנותן מטלטלין מהם לאחר מעכשיו ולאחר מותו ואחר שמת שוענין היורשים הביא ראייה שבטלטלין אילו היו לו בשעת הסתנה דסטא לאחר מכן לקחן אין בדבריהם כלום דמסהמא כאן נמצאו וכאן וע"ל סימן ס' עיף ו' :

כז ויפוי כח / ואם כתב לו שנתן לו קרקעותיו ואנבן שאר נכסיו מטלטלין לא קנה המטלטלין דכיון דגם הקרקע' אינו נוגח אלא דבשימוש והרי גם קניין האנב אינו מחיל אלא לאחר מיתה ואם כן אין כח קניין כלל דבשעה שמקנה לו המטלטלין באנב הקרקעות כבר הם קנויים לו מכה שנתן לו בצוואתו שהרי אינו מקנם עכשיו לו שכבר הוא מת והל' במקנה להכיר מטלטלין אנב קרקע של המקבל שאין זה קניין אנב ואפילו אם יאמר במתנה המטלטלין והרי אני נוגח לו מטלטלין אנב מקרקעו כשיפיה כחו אינו כלום אלא אם יאמר והריני נותן לו מטלטלין ואף אנב מקרקעו שלשון זה מסמכו שהוא נותן לו המטלטלין במתנת ש"מ ועוד ליפוי כח סוסיף לו קניין אנב כלומר טאף אם האנב בשל המתנה לא היה בשלח מצד סתנת ש"מ וכ"ש אם בפירוש אמר לו ליפוי כח אני נותן לו אנב קרקע שקנה / וכן אם קנו מירו שמקנה לו מעכשיו ומהיום אע"פ שפירש שהמתנה לא ההא קיימת רק לאחר מיתה דבריו קיימין ואין צריך יפוי כח ש"מ שצוה להיות לפלוני ופלוני אפטרופסים על כל נכסיו אע"פ שקנו מירו דבריו קיימין ואין צריך בזה יפוי כח דלא שייך לסייר שמא לא זיכה להן אלא בקניין אלא נבי סתנה שצריכה הקנאה אבל מינוי אפטרופסות מה מזה להן אינם אלא דברים ואנו הולכים באומדן דע"מנו לקיים רצונו ככל מה שאנו רואים שהיה דעתו לעשות כך וכך :

כח וכמו שקניין מנרע כח סתנת שכיב טרע כן שטר מנרע כחה כיצד ש"מ שצוה שיתנו למקבל שטר עם הסתנה על מחנתו ומת אין כותבין ואין נותנין דסט' לא נפר להקניהו אלא בשטר ואין שטר לאחר מיתה אפי' יופה כחו בכתיבה כגון שאמר תנו אף כתבו לו ואם לא יופה כחו אפי' אם נכתב השטר מתיים אין נותנין לו לאחר מיתה :

כט והא דאמרינן שאפי' הגיע השטר ליד המקבל לא קנה אפי' יופה כחו דווקא כשאין השטר כתוב בלשון צוואה אלא בלשון סתנה שכתוב בו שדי נחונה לך ומסר השטר לירו דאז הוי מסירת השטר כמו קניין דקרקע נקנית בשטר וצריך יפוי כח אבל אם השטר כתוב בלשון צוואה כדרך שמצו' אל ביתו שאז אינו עובר אלא לראייה אם הגיע ליד המקבל מתיים קנה דאיבא למיטר שהיה בדעתו שתהקיי' צוואתו ע"י מסירת השטר ולא אמרינן שלא נפר להקנות אלא בשטר רק כשלא מסר השטר לירו מתיים / וכן אם כתב בכתב ידו שדי נחונה לך אינו אלא צוואה בעלמא וקנה בלא יפוי כח :

ד ואם כתב לאחר והקנה לו וחזר וכחב קרקע זו גם לפני והקנה לו יש מי שאומר שהשני קונה אפי' בלא יפוי כח ואפילו לא הגיע השטר לירו מתיים דבני האי גוונא לא אמרי' דהאי קניין דשני לגרועי אתא אלא חלינן למיטר כיון שכתב והקנה לראשון / הסבור שאם יפחות לשני' מסה שעתה לראשון שלא יקנה ולא הכי הקנה ולא לאחר הקניין עד לאחר מיתה וכן הדין אם כתב ומסר וזיכה לזה וחזר וכחב ומסר וזיכה גם לשני דשני קונה אף בלא יפוי כח דקניין דשני לאו לגרועי אתא אלא דיה קסבור שלא יקנה אם פחת לו מן הראשון :

כא והא דאמרינן שאם צוה השכיב טרע שיכתבו שטר למקבל עם הנתינה דחוששי' שמא לא נפר להקנותו אלא בשטר דווקא בכי האי גוונא כדאמרן אבל שכיב טרע שמסדר ענייניו ונפר צוואתו ומצוה לכתובה אינו מצוה לכתוב אלא לזכרון בעלמא אבל ודאי נפר להקנות לו מיד ואין צריך יפוי כח וכבר אמרינן בסעיף י' דבעינן שבא הצוואה ליד המקבל מתיים וצוואה שכתוב בה קניין הוי כשאר שטר מתנה ובעינן יפוי כח ובמקום סתנה שכולן מקנין בצוואה בעלמא ואין פכוננין להקנות בשטר אין צריך יפוי כח מי שמבקש שירשיו שיעשו כן וכך נבכסו מיקרי צוואת

רנא דין מתנה ש"מ או בריא ובנ"ב סעיפים :

א הנותן מתנה יכתב בה נחיים ובמחה או מחיים ובמחה אם הוא ש"מ מלת במות הוא עיקר ואם הוא בריא מלת מחיים הוא עיקר כיצד אם נזקק המתנה כשהוא שכיב מרע וכתב בה מתנה זו אני נותן בחיים ובמחה או בחיים ובמחה והי זו מתנת ש"מ ואם עמד חוזר בין מתנה ככל בין מתנה במקצת ואפילו בקניין והואיל והזכיר בה מות לא נתן אלא כחם מיתה ומה שכתב בח מחיים לאו דווקא אלא לסיכוף טוב בעלמא הזכירו כי לפי שהזכיר מיתה לארצה לפתוח פיו לטמון כלומר המקום יצילני מחולי זה שלא אמרת ואם אמרת מה יהיה מתניי זו מתנה / אבל בריא שנתן מתנה וכתב בשטר מחיים ובמחה **כ** זו מתנה נמורה מחיים וכה שכתוב בה ובמחה הוא כמי שאומר מעתה ועד עולם וכמו שופרו דשטר הוא זה :

ב מתנת שכיב מרע שמה ואין כתוב בה שמתוך אותו החולי שצוה בו מתקבל המתנה אומר שמתוך אותו החולי שצוה בו והיורשים אומרים נתרפא מתוך אותו החולי ומחמת חולי אחר מתזהעדים אינם בפנינו לטאול אהם הרי מהנה זו בטלה שאע"פ שמה אין מיתתו ראייה דשמה נתרפא מן החולי שצוה בו ואחר כך חלה החולי אחר ואת לפיכך הנכסים בחזקת היורשים עד שיביא ראיה שמתוך חולי זה שנתן בו מהנה זו מתומיהו העדים שהיו אצלו בחוליו כשצוה בפניהם יכולין לסמוך על עצמו או על משמשיו כשאושרים שהכביד עליו אגרו החולי ונפטר מתוכו ויכולין להעיד על כך ואם אין העדים בפנינו וחפש המקבל מטלטלין בלא עדים מחוק שיכול לומר שלי הן נאמן לומר שמחולי הראשון נפטר וכן הדין אם עמד ההולה ורוצה להזוור במתנהו ואומר שמתנה ש"מ נתן והמקבל אומר שכריא היה ולא יוכל לתזוור בו על המקבל להביא ראיה :

רנב מתנת שכיב מרע מוציאין ממנו למזון האשה והבנות ונ"ב סעיפים :

א כבר אמרנו פעמים דמתנות שכיב מרע אינה קנה אלא לאחר מיתה ואין אחר זוכה בדבר שצוה לו השכיב מרע ונתנין לו בין במטלטלי בין במקרקעי עד אחר מיתה לפיכך מוציאין מיד המקבל שצוה לתת לו ונתנין למזון האשה והבנות ואפילו לכתובה בנין דכרין שהרי במיתהו נהתיבו והנכסים לאילו למזונות ולכתוב ואילו שנתן להם אינם קוני' אלא עד לאחר מיתה נמצא שקדמו הם למקבלים מיהו דווקא שלא נשארו נכסים נבי יורשו אבל אם נשארו נכסים נבי יורשו כולן נוכח מן היורשין ולא ממקבלי המתנה וש"מ שנתן לא במתנה ש"מ נשמע אשתו ולא מיתה ואח"כ הזר ונתן מתנה זו שנית למקבל זה באותו חולי ואז מיתה אשתו אינה נובאת כתובה ממתנה זו שהרי מתנה הראשונה קיימת ולא סחת' ולא אמר' דשנייה בטלה הראשונה שהרי לא חזר כראשונה אלא אדרבה החזיק דבריו הראשונים ויש אומרים אף על פי ששתקה בשעת המתנה נובאת כתובה ממנה ועיין בלבוש הבין סי' ק :

ב ק"ל מצוה לקיים דברי המת' פילו כבריא שצוה ומת בד"א שנתנו מיד ביד שליט לשם כך שיעשה בה מה שצוה אבל אם באה לידו אחר הצוה או שהיה בידו מהחלה ולא לשם כך לא ועל סי' ר"ב סעיף כ"ג כל דבר שנקנה במתנת שכיב מרע עם קדמו היורשין ומכרו המקבל מוציאו מיד הלקיחות אבל דבר שלא ניהו במתנה אלא הוא דבר שיש בו מ"ס מצוה לקיים דברי המת' עם קדמו היורשין ומכרו מה שעשו עשוי' מי שנשבע או נדר ליתן לפלוני כך וכך ולא יורשין פטורין שאין מוטל עליהם לקיים נדר או שבועת

מורישין ואפי' משום מצוה לקיים דברי המת' אין בהן ועל סי' ר"ב סעיף ה"מי שחפיקד מעות אצל הכירו ואמר לו שאם ימות יעשה כהן המוטב ומת יחנם ליורשיו שאין טוב יותר משהנה' לבעליהם שהם יורשיו *

רנג איזה לשון מועיל לשכיב מרע ואם אמר נתנו מאה לפלוני ומאתים לפלוני וש' לפלוני ובולג' סעיפים :

א כתיב בפרשה נחלות והיתה לבני ישראל לחקת משפט וגומר ואמרו חכמים ז"ל קרא הכתוב כל דיני נחלות להיות חקת משפט לומ' שאותם העומדים עם כשצדם מנחיל את נכסיהם יהיו הדיינים כלומר אותם ששמעו הצוואה מפי החולה בשעה שמצוה ומחלק נכסיו בין לבניו בין לאחרים שהם יורשיו בין ריבה לאחר ומיעט לאחר בין השנה אות' אם אותם השומעים הם שלשה שראויים להיות בית דין אם ירצו וכתבו דברי הצוואה בתורת עדות ויניחו אחרים לדון עליהם ואם ירצו יכולין הם להיות דיינים עליהם להתווק את כל אפי' כמה שצוה לו החולה ולדון בכל דברו ספק שנפל בצוואה ואין אחר מן היורשים או מן המקבלים יכולין ליכר לפני בית דין אחר אולינן כי התורה עטאה את אילו לדיינים לא שנא אם שלח החולה לקבצם לטמוע הצוואה לא שנא חס' באו אדו' מאיהם' לברקרוצוה בפניהם בין כך וכין כך נעשו דיינים וכיון דמן התורה נעשו השומעין דיינים כשחלק ליורשיו דהא כל הפרשה ביורשיו קמירי הוא הדין נמי בשכיב מרע שנתן נכסיו לאחרים ומצוה בפניו ג' נעשו גם הם דיינים עליהם דכיון דאמר רבנן דדברי שכיב מרע ככהובין ובמסורין דמו אף בצוואה שמצוה לאחרים שאינן יורשיו ואמה שאינה הלה אלא לאחר מיתה בעין ירושה אם כן כירושה שיווד רבנן שיהיו גם אילו שנעשה הצוא' לפניהם דיינים ע"י דם דבל דתיקון רבנן בעין דאורייתא תיקון * כמה דכרית' אפומים כשהם שלשה אבל אם הם ב' לא נעשורק עדים ומהובין כל הדברים שנעשו בפניהם ואין עושין דין אלא שולחין הדברים לפני ב' ד כמה דכרית' אמרית' דשלשה נעשו דיינים כששטמו הצוואה מפי החולה ביום דכתיב והיה ביום הנהילו את בניו ביום אתה מפיל דין נחלות ואי אהה מפול דין נחלות בלילה לפיכך אם שמעו הצוואה בלילה יכתבו כל הדברים בחוות עדות ואין נעשין דיינים עליו שאין נר נעשה דין ועיין לעיל סימן ז' סעיף ה' וסימן ג' :

ב שכיב מרע שצוה ואמ' פלוני ישול את כל נכסיו או מקצת נכסיו או יחזיק או יזכה או יקנה כולם לדין מתנה הם וקנה דכינו וכן אם אמר יחזין או יירש על מי שראוי ליורשו כגון בן בין הבנים הרי זה קנה אבל אם אמר ירנה פלוני מנכסיו או יעמוד בהם או יראה או ישען בהם לא קנה שאין לשונות אילו לשונות של מתנה ואם אמ' אני מניה לפלוני הוי לשון מתנה ואם אמר לשון יפול לפלוני כך וכך הוי לשון צושה וכראוי ליורשו קנה ואם אמר כהם כך וכך לפלוני בנכסי לאו כלום הוא שאינו לא לשון מתנה ורא לכת' ירושה' האומר לפרוע לאשתו כתובהה במעות מוזמני' אין זה לשון מתנה ואין יורשין צריכין דקיימו מ"ש מצוה לקיים דברי המת' ועיין לעל סו' ס"ב ר"ב :

ג לשונות אילו של מתנה המועילים בשכיב מרע יש אומרים שהוא הדין שמועילים כבריא ויש אומרים דכביי' אין מועילים דבשכיב מרע הקילו משום שלא חטרוף דעתו שאין דעתו מיושבת עליו לדבר כל כך בלשון צה וברור :

ד מה שכותבין בשטריו מהנה' תלך ותזכה ותוריש ותמשכין והעשה בה חפצין ורצונך אין לשונות הללו' אלא שופרו דשטריו

לבוש עיר שושן הלכות מתנות שכיב מרע

היו נמלך וחזר מן הראשון ראשון לא קנה אלא אהרון אבל אם לא נמלך קנו כולם באחד ואין אומרים כל הקודם בשטר זכה אם אין המכון מספיק ללשם אלא כולן שווין לנכות כל אחד לפי חלקו כיצד חולקין המכון למחלקים ויקח בעל הר' שהי חלקים ובעל הש"ג חלקים ובעל הת' ארכוס חלקים לפיכך אם יצא עליה שטר חוב נובה מכל אחד לפי חלקו כיצד היה החוב הנ"ל נותן בעל המאיתים ק' ובעל הש"ק ובעל הת' דמקבל מתנת שכיב מרע כדורש שוויה רכנן וכמו שנוב הבעל חוב כן הדורש נובה נמי במקבל המתנה ואפי' ממטלטלין שקבל נובה עכשיו ואם נבה הכל מאחד חזר ומשתלם מהאחר' אבל אם אמר ר' לפלו ואחריו שלפלו ואחריו תלפלו כן הקוד' בשטר זכה ובלא אמר ואחריו נמי לא אמרן דכולם קנו כאחד אלא ריוקא שאמר כי האני גוונא ר' לזה וט' לזה ות' לזה ש"ק יכול לכוללן כאחד אבל אם היה נותן להם כשורה כגון שאמר ר' לפלוני ור' לפלוני ור' לפלוני אפי' לא אמר ואחריו כיון שהיה יכול לכוללן ולומר תנו לאילוי לכל אחד ר' זון או תנו לשלשתם ת' זון שמע מת' דווקא קאמר תחילה לזה ואחריו לזה ויש חולקין בזה ועל ס' ק"א לפיכך אם יצא עריו ש"ח נובה מן האחרון אין לו נוב' משלפניו אין לו נובה משלפני פניו וה"ה בכרי שזיכה להם על דרך זה על ידי אחר דדינא הכי אבל אם הקנה למקבלי הסתנו בעצמם הרי ניכר למי הקנ' תחילה ואותו זכה תחילה :

י אף על גב דמקבל מתנת שכיב מרע כדורש שוויה רבנן מ"ט אם לא נתן השכיב מרע כל נכסיו אלא הניח מקצה דפני יורשיו אם יצא עריו ש"ח ה"ה נובה מן היורשים ולא במקבל המתנה דדורשין כרעא דמורישין הן ובמקוטוהם עומדי' וככסי יורשתן הם בכני חירין יאין גיבין משועבדין במקום שישי בני חירין ואם לא הספיק נובה השאר במקבל המתנות מ' שבידו הש"מ חלק מקבל מתנת' ולא פי' חלק היורש אבל אם א' תנו ר' זון לפלוני ור' זון לאיש פלו' שאינו ראוי ליורשו כנו קודם שהרי הקדימו ואם יצ' עריו ש"ח נוב' מתנתו איש נכרי כיון שאיחרו :

יא מי שאמר יש לי נכסים כך וכך ביד פלוני וכך וכך ביד פלוני וכך וכך ביד פלוני והולך את שלו ופיתוך כך צוה תנו ר' זון לפלוני אין נותנין לו כל הר' זון מיד אלא רואין לפי חשבון מה שיקצו מהם שהרי גילה דעתו דלפי מה שישראל רוצה ליתן לפי חשבון :

דשטרי ואע"פ שלא נכתבו לא יוכל הנותן או יורשו למעון לא ניתנה מהנה זו אלא בחיך בלבד ולא לעולם אלא מהם הגיהן מתנה לחבירו קנאה לעולם ואם נכתב בשטר הצוואה לשון שאיפטר תהלות בשעות סופר על סוכן ל"ט :

ה שכיב מרע שאמר לו נכסיו למי ואמר כמדומה לי שיש לי בן או שאשתי מצוברה ועכשיו שאין לי בן ושאין אשה מעובר' נכסי לפלוני ונודע שיש לו בן או שאשה מעוברת אין מהנדה אפילו שמת הבן או הפילה אשה אח' שהרי אם היה יודע שהיה לו בן או שהיה אשה מעוברת לא היה נותן והרי נהבטרה המתנה :

ו שכיב מרע שאמר נכסי לפלוני או שאמר לו נכסיו למי שמא לפירוני והשיב דהם אלא למי יהיו אם הוא ראוי יורשו זוכה בהם משים ירושה ונ"מ שאם אמר ואחריו יהיו לפלוני אינו כלום שיריבה אין לה הפסק ואם אינו ראוי ליורשו זוכה משום מהנה ומהני אם אמר אחריו לפלוני ואם פירש בהדיא שנתון לו במתנה אפילו ראוי ליורשו אינו אלא לשון מתנה ועל ריש סימן רמ"ח סעיף א' וב' :

ז בד"א שזוכה בה משום ירושה כשהיה היורש הזה אחת מבנותיו או אחד משאר יורשי' אבל אם היה אחד מכנוי לא עשאו אלא אפטרופוס כמו שנתבאר בסימן רס"ו :

ח שכיב מרע שאמר תנו מאתיים זון לפלוני בני כראוי לו או לאשה כראוי לה או לבעל חובו כראוי לו כיון שאמר כראוי לו דליש' יתיר הוא למפוי אתו ונוטלין אותם המתא' זון עודף על חלק הפשוט והבכורה והכהונה והדיב' ואם א' הגור' זון לבני בבכורתה או לאשתו בכתובהה ולא אמר כראוי להם לא ישלו שניה' דהיינו המתא' זון עודף על הבכור' או על הכתובה אלא נוטלין אחד מהם הבכורה או המתא' זון או הכתובה או המתא' זון וידע על העלוונה אם המתא' זון יותר על הבכורה או הכתובה נוטלין המתא' זון ואם הבכורה או הכתובה יותר על המתא' זון נוטלים אותם אבל אם אמ' תנו פאת' זון לפלוני בני שהוא פשוט כדורשנו אין לו אלא מאתיים זון שהרי יש בידו למעט או לרכות כדורש' דביים הנחילו כתיב ואם אמר תנו מאתיים זון לבעל חובי בחיבול אמרינן שנתא ידו על העלוונה אלא אינו נוטל אלא חובו ממה נפשך שאם החוב יותר על המתא' זון לאו כל כמינה' לפחות לו ואם המתא' זון יותר מחובו אמר ליטול יותר מדמי' דמחוי בריבית כיון שאמר כותבו משמע דמטוס חובו נותן לו והיינו ריבית אבל אם אמר כראוי לא אמרינן כראוי לרהוא מפני שעשה עמו נתת רוח מצד אחד קאפר ולא משים ריבית ולא משום הדיב' ואם לא אמר לא כראוי לו ולא בבכורתו ולא בכתובהה ולא בכותבו אלא אמר כחם תנו מאתיים זון לבני או לאשה או לבעל חובי ככולם דן על העלוונה ואפי' הבעל חוב רצה ונטל המתא' זון רוצה נוטל חובו שאין בשמעות לשון זה דמשים חובו קאמר שיהא מיא' כריבית וכן נמי אין בשמעות שישול המתא' זון עודף על חובו כיון שאין בשמעות שישול כשמעו שישול חובו שתוך המתנה והמתנות נותן לו משום מתנ' שנתנו לו :

י ויש חולקין ואמרו' שאם אובר' כהם ר' זון לבני' פלו' או לאשתי או לפלו' בעל חוב' מתנה נתן להם יתר על מה שראוי להם ואם אמ' לבני בכורי דינו כאלו אמר בכורתו כיון שהזכיר בכורה וכתב מורי' מהרסא' ז' ופירא ראשונה עיקר וכן נ"ל בשמעות הלשון כן הוא ג' וכל זה פיירו' שלא אמר בפירוש שהוא נותן במתנה אבל אם אמר בפירוש מתנה אני נותן מאתיים זון לפלוני בעל חובי או לאשתי או לבני נוטלין המתא' זון יתר על מה שמגיע להם / מי שאמר צוה שכתו חטול בנכסיו כך וכך ולא הזכיר לצורך נישואיה' נוטלות המתנה מלבד עישור נכס' שלה ואין עישור נכסים בכלל :

יא שכיב מרע שאמר בכת אחת בדיבור אחד תנו ר' זון לפלוני ושלפלוני ות' לפלו' ולא שתק בנתיים דאי שתק

לבוש עיר שושן הלכות בתנות שכיב מרע * קמה

השכנו ואם אין לו פעות כלל בעין ולא אמר מנכסי איכא לומר שלא קנה כלום שלא נתן לו אלא מנה משה והא לית ליה וכל שכן אם אמר ליתן לו פעות או זהובים דוקא קאמר ואי לית ליה הפסיד אם לא אמר מנכסי או לישון אחר שכ"ט כמו נכסי :

ד כיון דדברי ש"מ כתבו דין וכספורין דמי לפיכך שכיב מרע שאמר פקדוני או הלואתי שיש לו ביד פלוני פלוני על פה תנו לפלוני נותני ואין צריך פעם ליתן וכן אם אמר שטר חוב שיש לו על פלוני תנו לפלוני זכה בשה שיש בשטר ואין צריך כתיבה ופסירה דנכתוב ומסור דמי ואין היורש של שכיב מרע הנותן יכול למחול דאע"ג דבריא הנותן או המוכר שטר חוב לחבירו וחזר וירשו של הנותן או המוכ' ומחלו מחול אם נתנו כשהנת שכיב מרע אין היורש יכול למחול ושעמא משום שכבר אמרנו דשהנת ש"מ כירוש שויהו רבנן והרי המקבל בזה הוא היורש ואין אחר יכול למחול והא דאמרינן שזכה בחוב בשלא שייך כלום אבל אם שייך הוי לה מתנת ש"מ במקצת ולא קניא אלא אם כן הקנה לו בקנין ובמיתה כחו או שהוא מצוה שחפה פיתה ה"א דש"מ יכול להקנות הלוואה שלו שכיב אחרים היינו בהלוואה שיש לו ביד ישראל אבל הלווא שיש לו ביד גוי אפי' יש לו משכון או שטר מן הגוים להסתפק אפי' שכיב מרע אם יכול להקנות משום דדעה המקבל לא סמכא דעתיה על הגוי :

כא ש"מ שאמר ידור פלוני בבית זה יאכל פלוני פיר' דקל זה לא אמר כלום שלא הקנה להם דבר שיש בו פסא שהירירה והאכילה וכיצא בהם הרי הם כריבור וכשינת לטיני נקנים בשום קניין לפיכך אינם נקנים גם כן בצואה שכיב מרע אבל אם אמר תנו בית זה לפלוני כדי שידור בו עד זמן פלוני או תנו דקל זה לפלוני כדי שיאכל פירותיו דבריו קיימין שהרי הקנה להם נוף הבית לדירה והדקל לפירות והנוף דבר שיש בו ממש הוא וזה נקנה בכריא גם כן בקניין וכן קל כיוצא בזה :

כב צוה סיחנו דקל לפלוני והניח שני חצאי דקלים כגון שיש לו שותפות בשני דקלים עם אחרים ובכל אחד מהם חציו ית' המקבל ולא אמרינן כיון שאין לו דקל שלם לא יתיב ליה ולא מידו שהרי לית ליה דקל אפילו הכי ית' המקבל שוודאי לזה נחכוז וקרא' לשניהם יחד דקל ואפי' הניח דקלים שלימים גם כן יכולין היורשים להת' לו אילו השני חצאים ויאמר שהוא נתכוון אע"ג שהיא שיש לו טורח יותר בעבוד' שני חצאי דקלים מעבודת דקל אחד המ'עה

כג שכיב מרע שאמר תנו פאתים זו פנינים או ספר הורה לבית הכנסת' אנו במקום שהוא רגיל היה רגיל בשתים יתנו לכל אחד ואחד ועל' בלבוש ע'ז סימן רנ"ח סעיף ד' :

כד שכיב מרע שאמר נכסי לפלוני ולפלוני חילוקן בשה אפי' הם סאה ואם אמר נכסי לפלוני ולבני חילוקים אותו הפלוני עם בניו ונוטל הפלוני חציה וכל בניו חציה אמר נכסי לפלוני ופלוני ולבני פלוני בני פלוני נוטרים מחצ' אפי' הם רכים ושנים הראשונים מהציה אמר פתח סחלק לפלוני כנכסי שיערו חז' דלפחות לא היתה דעתו פתח סחלק ששה עשר שכנכסיו ונוטל אחד משה עשר ולא יורר דהמ'עה ויש מי שהור' שנוטל רביע הנכסי' דרך הלשון לומר סתם חלק על חלק הרביעי' ואם אקרי יטול פלוני חלק כנכסי והוא שכיב מרע וסחלק נכסיו לבניו נוטל חלק באחד מן הבנים מי שנחן נכסיו לבניו ולכחו נוטלת הבת חלק באחד פהם ואם ההנת ש"מ ישאוהו או הנשא היא בעצמה היטול נדונייתה והסחלק דבריו קיימין ואם השיאוהו אחד מן האחין ופסק לה פחות מחלק המגיע לה לאו כל כמיני' שלא התנה אלא אם ישאוהו בניו ביחד או הנשא היא בעצמ' אבל לא כשישיאהו אחד מהם

כה א א ז 25 כה שכיב

פיה נוף היין לענין יוקרא וזולא הוה של היורש' אם נהקיים כל הריוח לירשים ואין נותנין לו אלא ר' זו ואם הוול כל ההפסד לירשים ואם נתן לו דבר מסויים כגון שאמר תנו לו חבית של יין אחד מכין החביות ונאכר אחר מהן נאכר למקב' שיכולין היורשים לומר שלך נאכר ואם צוה ליתן לאחר ל מנה פנכסיו וצוה לאפטרופסין לכרור מנה יפה ועשו האפטרופסין ובררו לומנה היפה ונאכר קודם שנתנוהו לו צריכין ליתן לו מנה אחר דהא לא סיים הנותן איזה יתנו לורק אמר סתם מנכסיו והרי נכסיו קיימין וכל זמן שלא נתנו לא קיימו דברי המת :

כז ש"מ שאמר תנו לפלוני בית המחזיק מאה חביות ולא נמצא לו בית שכח' פחות מקב' חביות זכה באותו בית אע"פ שמחזיק ק"ב דקיים' ל' דנותן בעין יפה נותן ובודאי כמו שה' נתנו לו ולא היתה כוונתו שהיורשים יקחו להם אותו המורה על משה ש"מ מאה לשם השיכות אמר כן כלומר מתנה גדולה כזאת אני נותן לך ולא דוקא קאמר :

כח שכיב מרע שאמר תנו לבתי ארבע מאות זו לכתובתה או לכתובתה אם דרך אנסי המקום לכתוב טוה מאה במאתים בשמת הנדוניא אינה נוטלת אלא מאתים כיון שהוכר בכתובתה רצה לומר תנו לה שיהא הטומא שיהא בכתובת לכשתנשא ארבע מאות זו דהיינו שהיה נדונייתה מאתים שהרי דרך המקום לטום טוה מאתים בת' והוא לא אמר ה' זו סתם אלא ת' זו לכתובתה :

כט ואם אמר תנו מאתים זו לפלוני בנדונייתה אין צריכין לתת לה עד שתנשא ותצטרך לכך ואם צוה לתת לה חפצים במאתים זו והוקרו או הוולו הריוח וההפסד הוא ליתומים ואם מתה כנתים אין ליורשיה כלום שלא צוה אלא לתת לה בנדונייתה לבשתנשא אבל אם אמר תנו מאתים זו לפלוני לנדונייתה משמעות' שזו זה ה"א סיחנו לה מיד לפיכך צריכין לתת לה מעכשיו ויקרא וזולא דירה הוה ואם פהה קודם שתנשא זכו בהם היורשים וכליל אילו אין חילוק בין שכיב מרע למתנת בריא בקניין ויש חילוקין וסבירא ל' להו שאם אמר ליתן להשיא ומתה לא זכו בהן יורשיה וכתב פרויזל וכן נל עיקר ועל' בלבוש ע'ז סימן רנ"ג סעיף ו' :

ל שכיב מרע שאמר תנו לבני שקל בכל שנה או שאמר אל תתנו להם אלא שקל ונמצא שאינו מספיק להם אלא שלע כל שנת נותנין להם כל צרכם דודאי לא היה דעתו שימותו בניו ברעב והא דאמר ויכרי לזרועיהו שיחזרו אחר מזונתם ולא יהיו רעבתנים לפזר הכל ואם אמר ואם מתו יורשו פלוני ופלוני אין נותנין להם אלא שקל שלא להפסיד את הבאים אחריהם ואע"ג דירוש' אין לה הפסק הכא פייר' בענין שיש לה הפסק כמו שכתבאר לעיל סימן רמ"ח סעיף ב' :

מ שכיב מרע שאמר תנו מנה לפלוני נותנין בין אם אמר מנה זה בין אם אמר מנה סתם והני מילי במצו' מחמת מיתה שקונה באמידה או במחלק כל נכסיו להרבה בני ארס וצוה לתת מכולן מנה לזה רהוי מסתמא מצוה מחמת מיתה כיון שמחלק כל נכסיו בלא שיעור אבל הוכח דלא אקני אלא חד מנה בסתם' לא קנה באמידה דהוה מתנת ש"מ במקצת ובעי' קניין ושייפה כחו כמו שנתבאר לעיל והכא כיון דמנה אמר אקני ליה אפי' בקניין לא קנה דמשבע אינו נקנה מחליפין עד דאקני ליה אנב דקדקע אי נמי דמסר ממנו ליד שלישי מחיים :

נ יש מי שאומר שאם אמר הריני נותן מנה לפלוני מנה ממש דוקא קאמר ואם היה לו מנה ממש ונאכר אופריו לו שלך נאכר ואפי' אם יש כמה פנים בעין כל אחד בפני עצמו ונאכר אחד מהם יכולין לומר לו שלך נאכר ואפילו אם אמר פנכסי הדין כן ואם אמר אין לו מנה מיוחד אלא יש לו ת' זו ביחד ונאכר מנה אחר פהם לא הפסיד זה אלא לפי

כה שכיב מרע שאמר תנו חלק לפלוני בכור של יין שיש לי יטול רביע היין לפי מה שכתבתי בסעיף יתקדם דסתם חלק רביע משמע אמר תנו לו בו חלק לחבית הרי מעש ויטול חצי רביע ודיינו סמינית דוין ואם אמר תנו לו בו לקרורה נוטל חלק משנים עשר מן היין אמר תנו לו בו לספן ונטל חלק מס' שכבול שהרי גילה דעתו שלחלק מועם נחמין וכל השיעורים הללו שיערו חכמים הראשונים וז' לפי אומדן דעת' הרי הו' בקיאי אינהו בלשונם אבל אנו לא נמרי' פנייהו מידיו ובכולן אין לו חלק אלא כל שהוא וכל זה דוקא בטתנה אבל בכפר אמרינן בני האי גוונא הרמס מודיעים ; כן שכיב מרע שצוה לתת מנה לעובר שבטי אמו אם הוא בנו וזה העובר מפני שרעתו של אדם קרובה אצל בנו כמו שנתבאר לעיל ס' ר"י סעיף א' :

כו אמר אם תלד אשה זכר יטול מנה ואם תלד נקבה חטול מאתים וילדה זכר נוטל מנה ילדה נקבה נוטלת מאתים ילדה זכר ונקבה הזכר נוטל מנה והנקבה נוטלת מאתים ולא אמרינן מדלא אמר אם תלד זכר ונקבה יטול הזכר מנה והנקב' מאתי' אלא אם אם קאמר כוונתו לזכר או זה או זה אבל שניהם לא ניתא ליה ולא ישלו כלום דאין זו סברא דמגז' שילדה שניהם יגרע כחן אלא נוטלים כלאחר כמו שאמר ואם ילדה שופטוס או אנדרוניגוס שהם ספק זכר ספק נקבה נוטל הפחית שבשניהם ואם נקרע אח"כ ונמצא זכר או נקבה ודאית נוטל כפי תנאו ולא אמרינן דוקא משעת ילדה קאמר :

כז מי שאשתו מעוברת ואמר אם תלד אשתו זכר ינתן לו שני שלישי מסונו ולאחי השליש ואם תלד נקבה ינתן לה שלישי מסונו ולאחי שני שלישי וילדה זכר ונקבה ונתכטלה המתנה שנתן לאחריו וחזר הרין לרין חזרה והכל לבן ומעמא פשוט שזה השכיב מרע רצה להעבי' נחלהו במקצה מיושרי הקוד' לירש ולהתנה לאחריו על התנאי שפירש שאם תלד אשה נקבה העובר ממנה שני שלישיס ונחמו לאחריו ואם תלד זכר העביר מסנו שלישי ונתנו לאחריו על פי התנאי הספורשיס אם נהקיישו היתה המתנה שנתן לאחריו קיימת ואם נשתנה ולא נהקיים אחד מהם נתכטלה המתנה כי כל מתנה שניתנה על תנאי שאם יהיה דבר זה אחר לפלוני כך יכך מסון אם נהקיים התנאי נתקיימה המתנה ואם לא נהקיים התנאי הפתנה בטלה ובגדון זה לא נתקיים אחד מהתנאים שהתנה כי ההנה של נקבה לברה ועל זכר לבד אבל על זכר ונקבה לא התנה הגע עצמך אם ירדה שני זכרים וכי האמר ליהן לאחריו השליש ולשני זכרים שני שלישי' הרי לא היה דעתו כך ליפות כח אחיו בכח אחר מבניו א"א אם באח לחלוק המסון לפי הצואה היה צריך לחלוק לחסשה חלקים לאחריו חלק אחד ולזכרים לכל אחד שני חלקי' ואז היה לכל אחד מהשני זכרים שני חלקים בלא חיו כערך הציואה וכן אם ילדה שתי נקבות לא היה דעתו לגרע כח נקיבות כל כך שישול אחיו שני שלישי' ושתי הנקיבות שלישי אחר ארא לפי ערך הצוואה החלק המסון לארבע חלקים וינתנו לכל בחלק ולאחיו שני חלקים ונמצא לאחריו פני שנים כאחת שהבנות בערך הצוואה וכן זכר ונקבה יתחלק המסון לשבעה חלקים ויטול הזכר ארבע חלקים ואחיו שני חלקים והנקיבה חלק אחד הרי נוטל הזכר פני שנים כצחו ואחיו פי שנים כנקיבה בערך הצוואה אלא שאי אפשר לומר בן כי לפה יפסד הזכר ויגרע מחלקו בשביל הנקיבה שנוטלה עמו והוא לא פירש בחנאו אם תלד זכר במה יהיה דינא אלא הניח דינה על דין חזרה ואין הנקיבה מנרע כח הזכר בדין התורה כי הכל שלו : וכן בשני זכרים לפה חלק כל זכר יגרע בשביל הזכר שנוטל עמו הרי לא התנה אביהם כן : וכן בנקיבות נפי הרי אין עליך לרון ברין זה אלא כאשר כתבנו בתחלה

שלא זכה מקבל מתנה אלא אם כן שנתקיימו התנאים והרי לא נתקיי אחד מהתנאים כי על זכר ונקבה לא התנה ונתכטלה המתנה שנתן לאחריו וחזר הדבר לרין הורה והכל לבן ;

כט ש"ם שצוה ואמר נכנסי לטוביה ובה אחר ששפנו טוביה ותובע הנכסים יתנו לו ואפילו אם יש טוביה אחר שראוי להסתפק בו אין ממתנינן לו אלא דאי זה שבא מתחלה ידע שהיה דעתו קרובה אליו ולו נחנס וע"כ מיהר לבא ואם זה שבא שכוונתו טוביה לא יתנו לו דהא טוביה סתם קאמר ולא רב טוביה ואם היה השכיב מרע לבו נס בו עם זה שנקרא רב טוביה וסינו דנס ביה היה רגיל לקרובה בשמו טובי' סתם נוהגין לו באו שנים ששפט טוביה בכח אתה אם אחד מהם שכיניו ואחר תלמי' חכם ת"ח קודם ומסתמא אדם פצדיק פעשיו לזכות בשעת מיתה דאמר מר כל הנכניאים לא נתכבאי אלא למהנהת' ח מנכסיו וכן אם אחד מהם קרו' וא' מהם ת"ח ת"ח קודם מן הטעם שכתבנו ומסתמא כך הוא אלא אם כן ידוע שרעתו היתה קרובה יותר לטוביו או לקרובו ששמו כך אין בהם תלמיד חכם והיה אחד מהן שכן או קרוב הוא קודם היה אחד שכן ואחר קרוב שכן קודם שכן כתוב טוב שכן קרוב מאח רחוק והאי שכן שהוא קודם לא בעילי מפר שכיניו הדר אצלו דכמה אנשים דריס זה עם זה ואין להם שייכות' אחד אלא שכן היינו שהוא חכירו ורגיל אצלו המיד במשא וכמתן ועל זה אמר הכתוב טוב שכן קרוב מאח רחוק כי הוא קרוי שכנו ואף על פי שאינו דר אצלו שהרירה אינה מעלה ואינה מורדת ופאי שכן דשכון גביה במסעשיו כלומר שרגיל אצלו המיד במשא וכמתן : ואם שניהם שכנים או שניהם קרובים או שניהם תלמידי חכמים הרי שודא דדיניו בלומר יעשו הדייני' כמו שרמזה להם למי שהיה דעת השכיב מרע נוטה יותר לתת לו ויהנו לו וכן אם היו רבים והוא דאומדן דעת נתתן היינו דוקא כמתן להם מתנה אבל אם אמר שחייב לטוביה ויתנו לו כך וכך בפקרונה או בהובו וכאו שנים ששסם כך הכנס לא שייך לומר אומדנא דמי יוכל לעמוד מיהלה לו אדם עשוי לקבל פקדון או ללוות אפי' ממי שאינו אוהבו לפיכך כגון זה יחוקקו בטה מה שאמ' דבזה אפרי' ממון המטיל בפס' חוליקין ל שכיב מרע שצוה שלא יספדוהו שופעין לו כמו שנתבאר מעמא בלבוס ע'ז סיסן ש"ד סעיף י' אבל אם צוה שלא יקברוהו מנכסיו אין שופעין לו דלאו כל בניניה להעשיר את בניו ולהטיל עצמו על הציבור אלא כופין את בניו לקיבורו מנכסיו :

לא גי שנתן מספונו פתנה הרבה לאחרים ושייר מעט ליורשיהו יורשים חייבים לקברו מאותו מעט ששייר שירש הם שהוא שלו וקוברין אותו מנכסיו :

לב שצוה צוואה העולים בארבע' של גוים כשרי' ומעמא דהא ש"ם צווא' לא נכת' לקט' בו דדברי' ש"ם בכחובין וכספורין דמי ואין הש"ם אלא לראייה בעלמא ושטר שאינו אלא לראי' אם כתבוהו הערכאו' כבר כתבנו למעלה ס' ס"ח שנכסר הוה דלא מרעי נפשיהו בד' בשטר צוואת ש"ם שהוא ככל נכסיו או אפילו במקצ' נכסיו והוא מצוה מחס' מיהא דלא בעי קניין ואין השטר אלא לראייה אבל מתנח ש"ם במקצת ולא צוה מחסת מית' אם לא היה בה קניין אז נקנה הכל במסד השטר ושטר קניין דדרו חפשא בעלמא הן דלאו בני קניין הן ולא קנה לפיכך בוסף הזה שאז רגילין לא בניני ישראל ולא כערבאות של גוים לקנו בשטר לא כמכר ולא במהל' דהא שטר קניין היינו ש"ם שכתוב בו שרי מבור לך ומסור השטר ליד חלקו או שדי נתני' לך ומסרו ליד' הסקבל וכוה אין אנו רגילין להטן זהה אלא קייסון הרב' כא' מן הקניינים דשייכי בהו וכמתין כל השטר לראייה היכך כולן כשרין בערכאות של גוים :

לג ראובן שאמר אם יהיו לשפעון בניס זכרים היני נתן

* לבוש עיר שושן הלכות מתנות שביב מרע * קמו

א שביב מרע שאמר יש לי מנה ביד פלוני כתיבין העדים כך וכך צוה פלוני אע"פ שאין יודעין אם אמת הוא אוסר לפיכך בשבאין יורשין לגבות צריכין להביא ראיה דששים שחו' ציה כך בעה מתו לא פהמנינן ליה יותר משאר כל אדם שאמר פלוני חייב ליה כך וכך וערוך להביא ראיה :

ב שביב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אם אמר חנו נהנין לא אמר חנו אין נהנין דשמה לא אמר מנה לפלוני בידי אלא כרי שלא להשביע את יורשיו כלומר שלא יאסרו על יורשיו שהם עשירים ויש להם ממון רב וזה חוק לאדם ברוב פעמים לפיכך אם אמר זה דרך הודאה נמורה שלא היה שם שום חשש הערמה נהנינים אע"פ שלא אמר חנו וכן אם הודה בכחב ידו שמנה לפלוני בידי או אפי' שכל נכסיו שהם בידי הם של פלוני הויא הודאה נמורה ולא אמרינן אדם עשוי שלא להשביע את בניו אלא בדיבור בעלמא שאמר מנה לפלו' בידי אבל היבא שכתוב בכחב ידו או אחר כתב והוא חתום לא דכולו האי לא עביד איניש משום כדי שלא להשביע את בניו אלא ודאי קושטא קאמר :

ג המקדיש כל נכסיו דהו דינא שאפי' חוץ כדי דיבור אינו יכול לחזור בו לפיכך אפי' אם חוץ כדי דיבור אחר שהקדי' אמר חוב לפלוני עליו או כליו זה של פלוני הוא אינו נאמן דשמה הוא עושה קנוניא על ההקדש ואפי' היה השטר ביד הבעל חוב חיישינן לקנוניא ואינו נובא על פי הודאהו על השטר אלא בדרך שנכתב כל ב"ח על פי שטר שצריך לקיימו בד"א בכריא אבל חולה שהקדיש כל נכסיו והקפ הוץ כדי דיבור אמר מנה לפלוני בידי נאמן שאין אדם עושה ערמה על ההקדש בשעת מיתתו וחוטא לאחריים שהרי הוא הולך למות לפיכך אם אמר חנו אותנו לו נוטל בלא שבועה ואם לא אמר חנו אין נהנין אלא מנה זה הוא ליוורשיו וכדי שלא להשבי' את בניו אמ' בן אא"כ היה בידו שטר מקויים אינו נוטל מן ההקדש מפני הצוואה דכיון דבשעת ההקדש אמר כן בכת אחת לא חל ההקדש על מנה שחייב לאחריים אלא על הסאר ואם אחר כדי דיבור שהקדיש אמר חנו אין שומעין לו שכבר חל ההקדש על כל אשר לו והקדש ספקו השיעבוד איא הרי הוא כשאר בעלי חובות ואם נהקיים שטרו נשבע ונזכה על ידי פדיון לא מההקדש כמו שנתבאר דינו במקימו :

ד אמר מנה לפלוני בדי ולא אמר חנו והביא אותו הפלוני ראיה דקושטא קאמר הש"ס דרך הודאה נמורה ולא משום שלא להשביע את בניו ושענו היתומים כבר פיענו לא קודם שהביא אילו העדים אינם נאמנים אפי' בשבועה שררי לא אמר להם אביהם חנו ומרינא לא היו חייבים לו כלום קודם שהביא עדים שהיו יכולין לומר שלא להשביע את בניו אמר כן ולשה נהנו לו ומי הוו יודעין דמיתו ההוא פלוני רצויה דקושטא קאמר ולא שלא להשביע את בניו איכוין דלפיענו ניהליה לפיכך אין נאמנים אבל אם אמר להם אביהם חנו ושענו היתומים פיענו נאמנים ונשבעים היסת שפרעו וכפירי כשאר מלוה על פה שמוען פרעהי ויש אומרים דבכל ענין נאמנים היתומים לומר פיענו ובשביעה היסת :

ה כבר כתבנו בס' פ"א סעיף ג' דש"ס שהודה אינו יכול לשעון משטה הייתי כך שאין אדם משטה בשעת מיתה לפיכך ש"ס שתבעוהו מנה והודה חייבים היורשים לשלם ואין יכולין לשעון משטה היה כך ואם שענו חזר אבינו ואמר לנו פרעתו נאמני' ונשבעין היסת על זה נפטרנו בד"א שהודה ולא אמר חנו אבל אם אמר חנו ואסרו היורשים חזר ואמר לנו פרעתו אינ' נאמנים דאם איהא דפרעהי לא הוה אמר חנו :

ו ראובן צוה מחסת מיתה ליהן מנה לסמעון ומכרו היורשים כל הנכסים שלא מצא שמעון לגבות את שלו

נכסו לבניו ואם לא יהיו בניו זכרים לשמעון יהיו נכסיו לבני נפתלי הזכרים שיש לו עכשו וירדו בני נפתלי מיר לנכסים ואחר פטירת המצוה היו בניו זכרים לשמעון אין אחד מאילו הבנים זוכה בנכסים אלא הנכסים חוזרים ליורשי ראובן בני שמעון לא זכו לפי שלא היו בעולם בשעת הצוואה ואין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם ובני נפתלי נ"כ לא זכו שהרי לא נתן להם אא"כ לא יהיו בניו זכרים לשמעון והרי נולדו לו בני זכרים ואע"פ שלא היו באותה שעה בעולם אין בכך כלום דאם מחנה דבר שלא בא לעולם הילכך הנכסים חוזרים ליוורש ראובן ואם אין יורש קרוב יותר מבני שמעון נוטלין הם השדות מכת יורשה' כי שאמר מנה לפלוני בני ולא יורש ומנה לפלוני בני וירשו והיו לו נכסים הרבה ואין לו רק אילו השני בניו בלשון צווא' ויש להספק דמשמע להרי אפי' מלשון הראשון משמע שנתן לשני הכל זולת המנה שפירט לראשון וכשה שחו' ואמ' ולפלו' בני מנה יורשי יש במשמעותו שמה חזר מן הראשון ונתן לשני מנה בראש והטא' ויחוקו בשוה כלום' שלא יהא כשאר אלא ליטול חלקו ביורש אלא אי דיוקנן בה טעם נראה שאין כאן הורה שאם הורה יש כאן היה לומר לשני מנה לפלוני בני וירשו והו קאי אשני האחיס ומדקאמר יורש בלשון יחיד טעם מינה שעמד בדבריו הראשונים וירש השני הכל ומה שאמר לשני מנה לפלוני ולא אמר סתם יורש הכל שאמ' היו בידו סאתים שהיו לשני בניו ואותם צוה לתת להם בראשונה מפני שלא היו בכלל ממנו ונוסיים דבריו אח"כ שהשני יורש כל אשר לו שי שכתן לחבירו שידור בליה אחד מן הבתי' שלו וכתב לו שיוכל המקבל לברר לו איזה בית שירצה הן אחד מן הבתים . א התחתונים הן מתים העליונים אם ירצה המקבל יכול לברר לו נ"כ מן הבתים האמצעיים שמה שכתבו לו הן מן ההחונני' והן מן העליונים לא בא לנרע כחל למעט האמצעים כיון שכתבו לו מהחלה שיכירו לו איזה בית שירצה אלא ליפות בחו כתב לו ההן מן ההחוננים כו' כלומר הן מן ההחוננים הן מן העליונים ועליוני' שנעלונים אם כהבו הער' כל הצוואה ביחד ובא אחד מסקליו מהנהנות ובקש שיכתבו לו צוואתו לבד אם רוצי העדים יכולים לעשו' כן ואין כזה משום שאין אדם יוצא דליפשו שטרות שאין שטר צוואה שטר אלא ראיה בעלמא אב"מ' אין כופין העדים ואם רוצים מעדין לפני כד' והן מפייסין זכותו :

דנד שביב מרע שיבקש שיעשו קנין כמהנת ובו סעיף אחר :

א כבר ידעת דהא מחנת ש"ס בבולה ככתובין ובמסורין דמי ואין צריך קניין היינו הקנת חכמים הוא כדי שלא חטרף דעהו מהאי טעמא נמי אמרו אם בקש הש"ס שיקנו במנו על צוואתו מפני שהוא סתיירא שלא יתקיימו דבריו באסירה בלא קניין יקנו במנו אפי' כשב' אע"פ שאין קניין קניין כשב' קניין זה אינו כלל' שאינו מעלה ואינו מוריד אלא עושה כדי להפיס דעת הש"ס ויא' שאפי' אם יש נפקות' בקניין זה כגון שכותב כל נכסי ומפרש שלא יחזור בו אם יעמוד דהשתא מועיל הקניין לעניין שלא יוכל לחזור בו אם יעמוד אפי' התירו לקנות ממנו אפי' בשבת דהם אמרו והם אסרו הם אמרו שלא לקנות בשבת והם התירו נבי ש"ס כרי שלא חטרף דעהו . יא' הואיל והותרה הותרה אפי' במתנה במקצת שצריכה קניין ואע"פ שאינו נראה שנותן פראגט מיתה אפי' קניין ממנו בשבת ויש חולקין בזה כיון דליכא למיהא לטרופ' הדעת שהרי לא מדאנת מיתה הוא נותן כיון שאינו נוהן הכל :

דנה שביב מרע שאמר יש לי מנה ביד פלוני או של פלוני בידי וכו' ש' סעיפים :

לבוש עיר שושן תלבושת מתנות שכיב מרע

ב גר שנתן מהנת שכיב מרע לאח' וצוה בתוך דבריו שיהן המקבל מנה ליתומה פלונית והיו קצת הנכסים החתיר הפקבל וקצתם אינם החתירו וכח הנר נכא אחר והחזיק באח' נכסים שאני' החתיר המקבל כחורת שהם הפקר כמו שבבר אמרנו סעיף א' שאין הנריכול ליהן מתנת שכיב מרע ואמר המקבל אם כן כיון שאין מתנת הנר מתנה נם אני אתו' נכסים שחח' ידי כחורת הפקרו ואינו רוצה לקיים צוואה שאמר ליתן מנה ליתומה אין בדבריו בלום וצריך לתת דמנה להיתומה ומאחר שמיר כשמת הנר חיה הוא אפטרופוס ליתומה לשמור ממנה והיתה כוונתו לזכות במנה צויה לה הנר כדי ליתן לה אלא שעשה בהתירש אצלו רבר שנודעו שאין בצוה הנר כלום ומשום הכי רוצה לחזור במה שבבר וזה ליתומה אינו יכול לחזור בו דהא קל' המגביה צויה לחבירו קנה חבירו וצוין המקבל יכול לומר אני לא כוונתי לזכות ליתומה אלא מכח מרנה הנר וכיון שרמחנה אינה כלום אני לא כוונתי לזכות לה מכח ההפקר ונמצא שלי' זכחה היהומה פעורם דלאו מילתא היא שיהיו מכל כקים כיון לזכות בשבילה והשאל' לה כחור ורשותו טיובה לה אם לא תוכל לזכות פנח הסנהנה זכחה מכח ההפקר :

ג ש"ס כיון ישראל בן גר שצוה לתת מתנה לבני עובד ע"י אין שופעין לו שזה כמו שצוה לעבור עבירה פנכסיו שהרי אסור ליתן מתנה לבני עובד אבל אם אמר בלשון קדושה שיש לפלוני אצלו כך וכך נוחני' אפילו אני ואפילו שאנו חושרין אותו שאינו חייב לו כלום ומהנה רוצה ליתן לו נותנין ובלבד שיהא ההודאה כהלכתם שלא יפול בה סענת כלא להשביע את בניו וכו' :

ד שכיב מרע שאמר פלוני עבדני עשו אותך כן חדין או שאמר עשיתו אותי כן חדין או הרי הוא כן חולין כיפין את הירושין וסוהררן אותו וע"ג דקיימא לן המשדר' עברו עוכר בעשה והרי זה צוה לעשות עבירה בנכסיו והכי כיפיני' את הירושין לעבור בעשה' דאמרינן כל שאמר הרב לשחררו לא חשרינן ליה שדעתו לעבור בעשה אלא אומדן אותו שעשה לשכיבה שהוא חייב לו וכך על נסולו וכיון שכן הרי כמוכר לו ומה שאמרה החורה לשחרר עבדו היינו בלא נכולות אלא ברצון הלב שכיב מרע שאמר פלונית שבהתי עשו לה קורות רוח עישין לה קירה וזה ואינה צריכה לעבוד אלא איזה עבודה שהיא רוצה בה סבל העבדות היועות לעבדים באותו מקום ו"א שאם היה רוצה שיסחררה שזה הוא קורת רוח שלה כופין הירושין לשחררה ועל בבושע' ס' דס"ז :

רנז הכיחב נכסיו לבנו או לאחר מהיום ולאחר מיתה ומסתת כריא שנהבו בה מהיום ולאחר מיתה ובז' סעיפים :

א הכותב נכסיו לבנו מהיום ולאחר מותו המ' הית' של כן פוסק השטר והפירות לאב עד שימותו לית' האב אינו יכול למכור מפני שהם נחונים לבן והבן אינו יכול לשכר מפני שהם ברשות האב לאכול מהם הפירות :

ב כל זמן שהאב חי הרי הוא תולש הפירות ואוכל ומאכיל לכל מי שרצה וכשמת כל מה שהניח תלוש אפילו תלוש קודם שהגיע זמנו לתלוש או שהניח פירות מחוברין והם הגיע זמנם לתלוש וקל' העומר לתלוש כהלוש דמיהו הרי הם של יורשים אבל המחוברים ולא הגיע עדיין זמנם לתלוש הרי הם של הבן המקבל הסנהנה כשה דברים אסורים כנותן לבנו לפי שדעתו של אדם קרובה אצלו בנו ובדאי על דעה כן נתן לו אבל הנותן נכסיו לאחר שאינו בנו או נתן לבנו והבן המקבל מתנה מכר כח לאחר אפילו פירות המחוברין שלא הגיע

זכבה מהלקותות דלאו דידהו מכרו ואין הירושין נאמנים לומר נתנו לו כיון ששטר הצוואה יוצא מתחת ידו וכנ' גמי' אם פדיו' שלא נתנו לא היישין לקנוניא שפא נתנו וסורים כדי להוציא מיד הלקוחות כיון שבהב הצוואה יוצא מתחת ידו אבל אם אין כתב הצווא' בידו נאמנים לומר נתנו לו ואם מרדס שלא נתנו ג' אין מוציאין מיד הלקוחות דתיישין לקנוניא : ז ראה שהשמיין צביו מעות ואמ' של פלוני הן או של הקרש הם אם כמסר דבריו בלשון צוואה דבריו קיימין ואם כמערים שלא הן קוה דבעיר אין צריך לקיים דבריו : ח באחר ואמר ראיתי את אבך שרשמי' קיעת ואמר של פלוני הם או של הקדש הם אם הם טמונים במקום שהסגיד זה היה יכול לשים וליתנם לפלוני נאמן במנו טאם היה רוצה היה נעלם ונתנים לו ואם לאו אינו נאמן וכן אפטרופוס המסינה על נכסיו בעל הבית או אשה הנושאת והנהנת בחוד הבית שנועשים שריה לן לנעל הבית כמון של אחרים החת ידו וסת' ונשאר המכון ברשות הבעל הבית והאפטרופוס או האשה מושלים על הנכסים וירדעים של מי הם ובידם להתיר הייבים להתיר לכל אחד שלו ולא אמרינן כיון שמה כ' הזכו הירוש' בכל הנמצא ברשות אביהם ואין נח לא באפטרופוס ולא באשה ליתן לשוט אדם כלום ונס אם יאסרו של פלוני הם לא מהימני אלא אדרכה חייבין להתיר לכל אחד מהם שלו ואם לא החזירו ובאול' ב' דהיפני כפי' טאם היו רוצים היו מחזירין :

ט היה פקדון ביד אביהם ואינו יודעין היכן הגיוו ואמר להן כהיום כך וכך הם ובמקום פלוני הם ושל פלוני הם או של מעשה הם והלכו ומצאם במקום שנאמר להם בחילוק וכמניין שנאמר להם זה היה מעשה ואמרו חכמים ז' חלומות אינם סגילין ואינם מורדין אלא הרי הם שלהם :

רנב גר שנתן מתנת שכיב מרע או ששוקר עבדו ובנד' סעיפים :

א גר שנתן מהנת ש"ס אינו קונה שכר כתבנו רמחנה שכיב מרע כירוש' שיהיה רבנין וקטש' שאין הנר כחורת ירושה כך אינו כחורת מתנת שכיב מרע לפיכך גר שיש לו בן שאין הורתו בקרושה הנאיל' ואינו יורשו כך אינו יכול ליתן לן נכסיו במתנת שכיב מרע לא בול' ולא סקצתו שחרי לכו' ירושה ומהנה לנבי יורש אחר מהם כסו שבחבנו למעלה ואם האמר אם יאמר בלשון מהנה יקנה נמצא זה יורש את אביו ואין הנר יורש דלית להויה'ס להדדי אבל אם נתן לאחר או לנר שאינו ראוי לירשו מתנתו קיימת ויש אומרים שאין חילוק בין בנו לאחר דהא בני שהורתי' שלא בקרושה גם כן אינו נחשב בנו וכאחר דמי לפיכך אין דני יכול ליתן לשום אדם בלשון מהנה שכיב מרע דמהנה שכיב מרע אינה אלא לאחר נמר סיהה וכירוש' היא לכל אדם ונר אינו בר ירושה ואין סיעיל בו אלא אם אמר דרך הנראה שיהיה בלשון הודאה שחייב לפלוני מנה בין לבנו בין לאחר דבריו קיימין ז יש אומרים אע"ג דמהנת שכיב מרע של גר אינו כלום כ' ס' אפרינן בן מצוה לקיים דבריו הסת' אס הוא בדרך שנהבאר סוף ס' סג' ר"ג ויש חולקין וס' ל' דכיון דאינו כ' כ' מ' יש גם אין מצוה לקיים דבריו ואפ' אם הפצא לומר דהא דאמרינן מצוה לקיים דבריו המת אינו תלוי בירושה ואם בן שייך נמי בנר אפ' הבי' לא אמרינן הכא מצוה לקיים דבריו דלא אמרינן מפי' נבי ישראל מצוה לקיים דבריו הפת' אלא כמס' שרוטל'ס תחילה ביד אחר לשם כך אבל אם לא הושלש בתחלה לס' כך לא אמרינן ביה מצוה לקיים דבריו המת ושחוקין יש לו דין גר לענין מתנת שכיב מרע וכתיב מרע ז' חל' והואיל ואיכא פלונית דרכוחא דיינין הכא דין המ'עה ואם שנים מוחזקין חולקין :

הצריכין לו זמן כיון שהחנה מונחת בזה שם לו כל מזונות הצריכין לו אם אין לו במקום אחר כפי הנראה לבר' ואם פתחו לצורך מונחת וכלו פתחו אחריו צריך לשלם מה שלקח והא עפ' בר' ניוזן והם ראוי שהיו צריך להסתור באותו פעם שלומכה הנאותו צריך לשרם ו
דנה מתנה שכתוב בה לאחר מיתה אם יש בו זמן וכו' סעיפים :

- א ששר מתנה שכתוב בו שהקנה פלוני שדה פלונית לפלוני לאחר מיתה בין שהיה כתוב בשטר קניין בין שלא היה בו קניין אם יש זמן בשטר שפ' בזה זמן שכתובו בו הרי זה הקנה השדה לאחר מיתה דאע"פ דאין אדם יכול להקנות לאחר מיתה כיון שפירש הזמן בשטר ובאותו זמן היה חייב אמרינן הזמן סוכית עליו שמתו הזמן הקנה לו הנוף שזכה לאחר מיתה גם בפירות שאילו לא היה ביעתו להקנות לו בשטר אלא לאחר מיתה לא היה כותב בו זמן לפיכך אע"פ שאין כתוב בו מהיום ולאחר מיתה קונה הנוף מהיום והפירו' לאחר מיתה דהוי כאילו כתב לו מהיום ולאחר מיתה שנתבאר דינו לעיל סימן רנ"ו ובה שכתובין בכל שפירי המתנן והמסכרות מעכשיו אף על פי שיש זמן בשטר להחזיק דברים כותבין כן אע"פ שאין צריכין :
- ב וכן אם יש בו קניין קונה הנוף מעד אפי' אין בו זמן דכל קניין מעמשינו הוא שאין אדם מקנה לאחר זמן :

הלכות אבידה ומציאה

דנט השבת אבידה פאיזה מקום חייב להשיבה וכו' סעיפים :

- א כתוב לא תראה את שור אחיך או את שני נדחים והתעלמת מהם השב חשיבם לאחיך ונלוזן העטה לכל אבידה אחיך אשר תאכר מסנו ומציאה לא תוכל להתעלם הרי כפי שהרואה אבידת ישראל חייב לטפל בה להשיבה לבעליה שנאמר השב חשיבם ואם נטלה מתחילה ע"מ לגזולה ועדיין לא נתייאשו ממנה הבעלים עובר משום השב חשיבם ומשום לא תוכל להתעלם ומשום לא תגזול שהרי כונתו לגזול מסנו ואפילו אם יהודנה אח"כ אע"פ דמתקן השב חשיבם ולא דגזילה דניתק לעשה דהש' את הגזילה אבל לאי דלא תוכל להתעלם א"א לתקן דלא תוכל להתעלם אינה אלא אזהרה לכובש עיניו ונסעע מלהציל כרי להחזירה והרי מיד שכיון לגזולה עבר עליו שהעלים עיניו ממנה שלא להחזירה ולזה אין לו תקנה ואיסורה דעבד עבר וצריך השובה כעובר על שאר לאוין נטלה לפניו יאוש על דעת להחזירה ולאחר יאוש נהבון להחזיק בה וטלא להחזירה אינו עובר אלא משום השב חשיבם דלא תוכל להתעלם ה כבר קיים שהרי מתחלה לא העלים עיניו ממנה מלהחזירה ומשום כל הגזול נמי ליכא דלא שייך לא הגזול אלא כשנטלה בשעת נטילה לגזולה כדכתוב ויגזול את הקטן מיד הסצרי ואם לא נטלה מיד אלא המתין עז אחר יאוש ונטלה להחזיק בה אינו עובר אלא משום לא תוכל להתעלם שהרי העלים עיניו מתחילה אבל משום השב חשיבם ופשו' כל הגזול ליכא כיון שלא באה לידו עד אחר יאוש מעלים שנעשה בהפקר
- ב בלא שהיא במקום שהוא חייב להשיב משם ובמקום שראוי להסתפק בה שהיא אבידה ושהיא בענין שמוכחה שהיא אבידה ושלא תהיה אבידה מדעת ושהיה בה שות פרושה ושיש סימן בגופה או במקומה ושחיה מטפל בה אם היחה שלו ושהיה ישל סי' שחייב להשיב אבידה אבל אם חס' א' מטל אילו אינו חייב בהשבה' כמו שהבא' הכל לפנינו בע"ז
- ג כיצד המוצא מציאה במקום שישאל מצויין סם חייב להחזיר דוודאילא נתייאשו הבעלים שיהיש אולו

הגיע זמן להלוש אינם למקבל המתנה או לבא סכחה הבן כלום אלא הם של הורשים ושמן' כמה הם סיון עתה בשעת שמת האב וכן צריך ליתן המקבל לירשי הנחן או ינחם בשדה עד שיגמרו והם לירשי הנחן :

ג עבר האב ומכר סכוח' עד שימות ובשימות כטלה המכירה ואפילו חזר האב ולקחן סן הבן אין במכירתו כלום דלאו רידיה סכר וחז' לירוש' כשימות אס חזר ולקחן סן הבן ואם לא חזר ולקחן סן הבן כשימות האב בא הבן ומוציאן מיד הלוקח סן האב ואפילו מת הבן בחייה האב יורשי עומדים במקומו לירש מתנחו ומוציאין מיד הלוקחות ואם היו שם פירות מחזירין בשדה בשעת שמת האב אם אף על פי שלא הגיע זמן להלוש שמיין אותן ללוקח וצריך הבן ליתן דמיהן ללוקח דאף על גב דאי לא סכרם האב היה הבן נוטל הפירות הללו היינו משום שדעתו קרובה אצל בנו ומסתמא מתין לו אבל לנבי לוקח סן האב לא אמרינן הכי שהוא אינו מוחל אצל בנו של מוכר ואם היו הפירות הלוקחין או מחזירין והגיע זמן להלוש הרי הם כחלושין דמוכולין ללוקח ויא' סדוין הבן עם הלוקח כמו עם האב דלא עדיף לוקח מנכרא דאתי סחמיה :

ד עבר הכן ומכר אין ללוקח כלום עד שימות האב :
 ה סכר הבן בחי' האב ומת הבן בחי' האב ואחר כך מת האב כשימות האב קנה הלוקח שהרי לא חיו לאב בה אלא הפירות וק' קניין פירות לאו כקניין הנוף דמיטסא שמכר הבן הנוף הקרקע הוי סכירה וקנת הלוקח מיד הנוף בלא הפירות המקדיש קרקע מהיום ולאחר מיתה או מהיום ולאחר שלשים יום לא קדיש כלל דהא אי אפשר לו הנוף יהא קדוש מהיום והפירות לא אחר זמן דהוי כאילו פירות של הקדוש מהיום וא' בדע"ה לא היה דעת שיהיו הקדוש מעכשיו לפיכך אינו מל כלל :

ז מתנת כריא בקנין שכתוב מהיום ולאחר מיתה הרי היא כמתנת ס' לענין זה שאינה קונה אלא לאחר מיתה וממשע דברים אילו שמקנה לו הנוף מהיום אבל אינו מוכה לו לאכול הפירות עד לאחר מיתה ומיהו כהכי עדיפה ממתנת ס' דמתנת ס' יוכל לחזור בו וליתן לאחר אבל מתנת כריא בקנין דמהיום ולאחר מיתה אינו יכול לחזור בו ולא לפסוד עוד הנוף כל ימי חייו אלא הפירות והנוף קנת הפקבל מיד :
 ח אבל אם נתב' לו מהיום אם לא אחזיר בי עד לאחר מיתה הרי היא למכרי כמתנת ס' ויכול לחזור בו כלימי חייו אף מן הנוף ומכל מקום מהנת כריא אינה מתקיימת אלא בקניין ולא אמרינן כברי' דכריא ככתובין וכספורין דפי דלא שייך בה מעמ' דשמא חסוף דעתו כיון שיוכל לחקנו בקניין לפיכך כרי טרצה חלק נכסיו בחייו שה שיעשו בהן אחרי פוזה ורוצה לעשות פד צואה בעודו כרי שלא יבאו יורשי אחריו לדי' רוב וקטט צריך להקנות בקניין ואם רוצה ליתן להם דבר שאינו באותו פעם כידו אפילו קניין לא שהרי שאין אדם מקנה דבר שאינו כרשותו ואין לו תקנה אלא שיו' דהך הודאה ספורת שחייב לכל אחד מהם כפי מה טרצה ועל סימן כ'ו סעיף ה' הכותב כל נכסיו לאחר מהיום ולאחר מיתה ויש שם מעות או חובות ילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות כדן בעל בנכסי אשתו אלא אם כן התנה בפירו' שירצ' הוא להעסק' בהם כלימי חייו כמו שירצה הכותב נכסיו לבנו והתנה שידור הוא בהן כלימי חייו ושיהא ניוזן שהן כל ימי חייו אף על פי שלא התנה אלא לו בלבד ויכול לדור בהן עם אשתו ושמשי' הצריכין לו ושה שכתב לו בלבד לו' שלא ידורו עמו שאר בניו אפי' הקטנים ולא הנכפלים עמו ואפילו לא היה לו אשה כשכתב יכול לישא אשה ולדור בהן דודאי לא עלה על דעתו שכתב לו כן יסב בלא אשה ולא יהיה לו שיש לשמשו אלא כונתו היה שידור בהן הוא ואשתו ושמשינו

לבוש עיר שושן הדבות אבדה ומצאה

ספועלים ישראל רניחן לתקנו לא נתיאשו הבעלים ממנו וכן כל פיוצא כנה אף על גב דרוב הדמים שם במקום דהווא הם גוים אסי שצד לתלות בישראל תלינן וחייב להכריז :

רס המוצא דבר שמוכח שהונח שם ופס' י'אסעפים :

א המוצא בגל א בכותל ישן שאין זוכרין שם במה ולא היה מיפוח עולם כחוקת זה שדר בר עתה ונכח לא בחוקת אבותיו הרי הוא של מוצאה הווא העלה חלודה שגיר שארך לו סס הימים טאני אומר של גוים הקדמונים היוכותיפא אס כן הקנו ליה חצירו לוח שהיא שלו שכשף אין חצירו של אדם קונה לו אלא במקום שמצוי הוא שימצאו אכל זה היה איפשר שלא ימצאו לעולם ויכל להיות שהיה אפה ממנו וסכל אדם לעולם בזה אין חצירו קונה לו לפיכך הוא של מוצאו ואפילו היה הכותל של זה שנים רבות זאיפשר שהעלה חלודה סאוהה זמן אפילו הכי הוא של פוצא רחלינן בקדמונים והמוציא מחבורעליו הדיאית ויהא שימצאנה ססה פסה בכותל כדרך כל הפספסוניות הישנים אבל אס מראים הדברים שהא פטמן חדש אפילו אס נסחפק לו הרבר הרי זה לא ינע בהם שם אפילו היתא שפ ויטוב לקחאו ואס הבהל חדס טידוק שאכריו של אס שהוא דרש עמשי בנאחר ולא יצא מדשח' פסאנת הנספסה בו פאצו ולחון פדס שסצאה באחד פספסוני הבהל הפספסו ליטת הרבים חרי הוא של מוצאה אפילו יש בו סימן דאכרינן כיון שהא מנח סמוך לרבות הרבו אחר פני רכות הרבים נתנו סס ושכה והא סהעלה חלודה שודאי שחכו בעליו ונתייאט ממנו כיון שארך לו שס הדמים עד שהעלה חלודה סאס לא העלה חלודה לא ינע פודשטא הניחאו אחר שס מקיוב וישוב ויקתה ונח הדיא פכותל פחצו ולפנים הרי הוא של בעל הבית אפילו העלה חלודה סכן דרך בעל הבית להניח שם מחצו ולפנים שלא יראה בני רשות הרבים העוכרים וסנים ודרכו להניח שם יפיש רבים אפילו עד שהעלה חלודה ואינו פתיאש ואס הוא פלא על הכותל הרי זה ספק מאיזה צד הונח שם וחולקים המוצא עס בעל הבית אפילו אס הכותל מסופע ולא אפרינן נחלנלל סמקום חבוה לכס השט :

ב במה דברים אמורים במתן או בנסכה שאין הוכחה מציח מקום גם לשם אבל סכך או כיש הדיא פוכיה על עצמו מאיזה מקום בה לשם ששם בית י' של סכין ויצעות חכיס לצד חוץ ודיא מתוך בא לשם שאחד סכני רשות הרבים הניחו שם והוא של מוצאו אפילו הוא פחצו ולפנים ואס חס לצד פנים הדיא של בעל הבית שהוא הניחו שם ואפילו הוא מתצו לחץ :

ג ווא דאסינן שפחצו ולפנים הווא של הדיא חס בשהוא עומן שהוא שלו או שהוא יודש סאנו פוענין לו ססא של אביו היה אבל אס חודה סהם מצינא ודי חיצ של מוצאה שחרי אין חצירו קוה לו ככתבינונא פדנח' בנה לעיל סעף א' לפיכך משצדי ביתו לאחרים פציאת הנמצא בחוץ הבית הרי היא של הדיא ככתבינונא אפילו אינו נוחן בה סימן דאמרינן החלשונים בשצנא גרמי חפצו ככל מקום ולא חסכו פלוג בבית ואס חסכוו לשלשה גוים כאחד הרי עשאו פזרק וכל הנמצא בו אחר כך אפילו בחוץ הבית חרי הוא של פוצאו מפני שאין אדם יכול לפעול שם

ימצאנה ישראל החזירה לי ואפי' אס העיר פחצה גוים וסחצה ישראל או אפילו רובה גרם והוא מוצאה במקום שרוב העוכרים סם ישראל חייב להחזיר אבל אס רוב העיר גוים או אפילו רובה ישראל ומצאה במקום שרוב העוכרים שבו הם גוים אינו חייב להחזיר אפי' אס יודע סמישראל נפלה ואפילו אס יש בה סימן דכיון דרוב גוים סצוינן שם חרי נתייאשו הבעלים וכגון שהא סדברים שיט לתלות שנועד לו מיד כנפילו באטר יתבאר ועיינן לקמן סימן רס' סעף שלשים ואוסרים אס אכד ספרים לא מייאש מהם אפילו במקום שרוב גוים שאין דרך לקתהה אלא ישראל ומצפה שחזירונו לו :

ד לפיכך המוצא חכית של יין בעיר שרוב גוים תולין אותה כשל גוי והיין אסור בהנאה ששם יין נסך והקנקן מותר והיא של המוצאה ואס באישראל ונתן כה סימן או ודיא של ישראל היא ואס החכית היא סתומה דלויא למיחש שסא ננע כה גוי הדי היין פיתר אפילו כשתיה ועל גלבוש ע' ז' סימן קנ"ט והכל הוא של מוצאה גם הדין גם החכית דכיון שמוצאה במקום שמוכה גוים ודיא נתייאש ממנה :

ה אף על פי שסמן חרין במקום שרוב גוים סצוינן סם אפילו נתייאש ישראל בה סימן אינו חייב להחזיר אבל טוב ישר הוא שיעשה כל אדם לפנים מסורת כדלפינן מקרא והודעת לחס את הדרך אשירלוכו בה סחייב אדם לעשות לפנים פשירת הדין בכל מקום לפיכך גבי אבדה וחזור לישראל סנהן כה סימן אפילו מוצאה במקום שרוב גוים סצוינן שם ופיהו אס המוצא עניו ובעל האבדה עטיר אין צריך לעסות לפני משירת הדין ואוקמה דאדאורייתא :

ו מקום שרובן גוים רוב השבחים הם ישראל אלינן כתר רוב השבחים ובשר שחיס הנמצא שם גן בהס כיון עוף מותר והוא של מוצאה דכיון דרובן גוים ודיא נתייאש הבעלים ממנו אבל אס עוף חסך בסר והשליכו במקום אחר אפי' אס רובן ישראל הוא על פוצאו שודאי נתייאש בעליו ממנו :

ז המציל מן הארי וסן הדוב ומחמי שלים ומשוליהו של נהר סנהרין הריאילו שלו אפילו עמר שם וצוות הרי הוא כצווח על ביתו סנפל ס' ס טוב ישר הוא להחזיר כמו שנהבאר בסעף חס ואס היה גורת המלך או גורת בית דין שחזרו אפילו אבדה כאלה חייב להחזיר סכך דינא דמלכות או הפקר בית דין הפקר ולכן פסקו האחרונים זכרונם לברכה בספינה שסכפה ביום שגזר המושל שיחזירו לכל אחד סלו ונח הקהילות תקנו סכל פיסקנה מן הגוים מה שהצילו מן האבדה הווא שיחזירו לבעליהן סצריכין :

ח להשיב לכל אחד את שלו ואין לומן הבעלים אלא מה שנתן במה דברים אמורים שאין סכשלות בגדר להעמיד דבר הצף בו אבל אס יש כגדר סכשלות שעל ידי כן דבר הצף כו עימד סס אס נפל בו דבר שיט בו סימן לא הרייאט סאין מייאש ממנו סיאמר סכשלותה יעכבורו ואחן בו סימן דחזירהו ליואס הוא דבר שאין בו סימן אס הבעלים סס הכילין להציל והם רורפין אחר האבדה הא הונק סאינו פתיאשאו אפילו סאינו שס ואילו היה שם היה איפשר שיוכל להציל הא לא נתייאש סהרי לא ידעולא זכה בה המוצא אבל אס הוא דבר שאינו יכול להציל מיד והוא עומד שם ואינו רורף אחריו ודיא מתייאש וססת' הוי יאוס אווזין והרנולין סברחו מבעליהן אס הוא באופן סאי איפשר להם להחזיר הרי הם הפקר וכל המחזיק בהן זכה :

ט נהר טעושין כה סכר אנסי נפש לצור בה דגים אס סועלים ישראל רניחן לעשותו לו ולהקנו כשיתקלקל המוצא בו מציאה חייב להרביח דחלינן מישראל נפל זכין

לבוש עיר שדמדום הלבנות אבירה ומצואת קמה

ונסארה בספק לשייך לסתתלה לאינע כהם זאם נטלן אינו חייב להכריו ויש אומרוס אפילו במסרים לחיד הלא נפיש שורחידו כל כך זכל כיוצא בות או בשום שמיז לחוד דחשבי אץ על נבזרנוש מרחיות החבה נשאר בספקן בנמדראסור ליסרס :

ק המצוא נזולות בדרך הפרדון ועדיין אינן יכולין לפרוח אם מצאן קרוב לשובך בתוך חמשים אמה היה המ של בעל השבך דודאי שספק זה דהם חוץ לחמשים אמה היו הם של מצאם הקדש להולוחלל שאין דרך הנזול מדה רחוק מן השבך יותר על חמשים אמה ואם כן אינו מן השובך אלא מעלמא אתי סאחד שפילממ כתייאש שחרי אין ליכו סימן ואם מצאן משביל של כדמים אפי' חוץ לחמשים אמה חיי של בעל השבך שעלידו הכיסיס היא מדה סכרס לכהם ללקט סאכלה רוצאת אפי' חוץ לחמשים אמה מן השובך ואם נמצא בין שני שובכין ולכל אחד מהם היא חוץ חמשים או אפי' חוץ לחמשים מבלי אחד ואחר ומצאן בשביל של כהמים נותנין לאותו שבוא קרוב לו יותר סחצה על פחצה יתלוך כר'א כשהיו יוכי שתי השובכות שרץ במניי' אבל אם היו יוני אחד הכים על האחד הלכין אחד החכ ונותנין לו אפילו הוא רחוק וכל זה הלא סיירי אלא כעוד שהם מדדים ועדיין אינן יכולין לפחזה אבל אם יכולין לפרוח ככל ענין הן של מצאן דאזלינן בתרחבא רעלא ויאפור מעלמא אתי :

פ מל המצוא אבירה בין שיש בה סימן בין שאין בה סימן אם מצאה דרך הפתח אסור ליגע בה שאין זה אבירה שמתחייב בה שכחה כיון שהנתיבה שם מדעת לפיכך אסור ליגע בה דשם בעליה הניחיה עד שיחזור וישלחו ואם ישלמ הוא יבאן הבעלים ליסלה ולא ימצאוה אם היה דבר שאין בו סימן חיי אברד פסון חבירו שהי' אין לו בה סימן להחזיר בד ואם היה דבר שיש בו סימן היה זה הפדיון לרחוף אחרי ולחת סימנים לפיכך אסור לו שיתעבה עד שיצאנה דרך נפילה ואפילו אם יסתפק לו הדבר שלא ידע אם הדבר זה מונח או אבוד היה להליגע בו ואם עבר ונשלו לבינו אסור לו לחזוירו לשם שיכל לאותו שאיננו ביום רשעא בין כך ובא בעל הנפש ולא מצאו ולא יחזור עוד לבקשו פה יבאן אחרים וישלחו החרי הוא מאבדה בידים לפיכך אם היה דבר שאין בו סימן היה זכה בו ואינו חייב להחזיר דודאי נתייאש כיון שאין בו סימן ועל דבר שיש בו סימן בין מצאו בספק הינוח בין בודאי בדרך נפילה בין בדמות חברים בין ברשות האחד חייב להכריו :

צ כיצד מצא שליטא קראם בצד הנדר הרי זה לא יגע בהם בדרך הינוח הוא ואין זה אבירה שכן דרך עובדי אדמה לתת שם בלי מליכתן ומלבשהם והוא להם שם בחוקת משחר ואין זו אבירה שחייב בה שבתה כסרטיא ופלישא נחלה שהם מקומות שאינו משחר כלל וכדאי דרך נפילה בא לכאן והרי יש בהן סימן הרי זו אבירה שחייב ליטפל בה ולהשיבה לפיכך נוסל ומכריו מצא נזולות מקושרו בכפיהון ומדיין אחר הנדר או אחר הנפה או בשבילין שבשדא הרי אילו אין בהם סימן זיש להסתפק בהם שמא בעליהם הניחום של כדו לחזור לישלס לפיכך לא יגע בהם ואם נטלם זכה בהם והרי הם שלו כיון שאין בהם סימן ובא ולא מצאן דאי נתייאש מהם גם המקום אין כאן סימן כיון שכולין לדות אמרינן כבר נרדו ספקומן הראשן אף על גב דקודם יאוש בא לידו כיון שאינו יודע למי יחזירם זכה בהם דאין סברא למזר באילו שיאחו עד שיבא אליהו ואם היו קשרים קשר שהם סימן חייב להכריו וכן אם מצאן קבועין במקומן ואינן פרדין חייב להכריו שהמקום הי' סימן ושםא יבא בעליהם ויחז' סימן במקום וכל רכיו שני הסעפים הללו הם דעת תרמכ'ס אבל יש חולקין וסביר' להו ששל שחליקם יש

פ מצאן שהם נטלו כיון שעסאו פונדק לשלש נטלם תלינן בשל נטלם :

צד ראובן הדור עם שקעון כביתו ומעלה לו סכר קייסא לן סכרוה ליומיה ממזד ואם כן הוי בית זה כמו חצר מ' השהתן לעמ' אם היה צבוי סכור או נזול' שלא פדחו כנסיין לתוך הפתח חייב לישל שניהם ושניהם זכו בהן ככת אחת דהציון קנתה להשיכמו בחצר השוחפין אבל אם קנה אחד מהם בתוך הבית מצוה מנגב הרי הוא שלו לבדו ואין לחצירו זכות בה שאין זה דבר הפקר דשייך לומר ביה חצרון קונה לדון שהרי התקן ביר הנגב ולא הפקר :

ק המצא מעות בחנות בין התיבה לחנוני הרי הם של חנותו שדרך החנוני לשאת ולתת שם במע' המכירה שנותנין לו ומגדו נפל ואם מצאם על התיבה ואין צריך לומר שם התיבה לחוץ הרי הם של מצאם שדרך רכיס נכנסים שם וכו'ן שיכיס נכנסים ודאי נתייאש מהם דמאי יהבעס לעינך אפילו ושיש בהן סימן הרי הם של פוצאם יש אומר' דעל התיבה של חנוני הש שהרי החנוני יושב עליה חמיד ואשל מפנה ונותן לפטו ומוכר ומעות שנותני' לונותן לתוכה הי' נפל שם ששירבד אלא מן החנוני ואינו נתייאש מהם פי עינו חמיד עליהם דראוהה שלא יקחו ואם מצא מעות גתות של שולחתי בין כסא לשולחתי הרי אילו של שולחתי שדי כל מ'טאו ופ'טנ' שם ואם מצאן על השולחן הרי הוא של פוצאן ואפילו לפי הש אומריו דלעיל דסבירא ליה דעל התיבה הוא של חנוני בשולחן מודה שהוא של מצאן דגבי חנות אין דרך הפצא לקנות ליתן חציהם על התיבה לפיכך ודאי של חנוני הוא אבל בשולחני דרך הבאים להחליף ליתן מעותיהן גם כן על השולחן לפיכך אפי' מצא על השולחן ואין צריך לומר לפני השולחן לצד חוץ ואילו היו צרינין ומנחים הרי הם של מצאן ותלויין ברכיס הנכנסים שם והוא שיהיו רוב נטים שאם לא כן חייב להכריו שכיון שהם צרויין שיהיה סימן ואין אדם פתיאש מהן כיון שיכל ליתן בהם שפעלם חייב להכריו שמה יכא ישראל ויתן בהם סימן :

ק חמרא קציעות בדרך הרין מותרים לו ליקחם אפילו אם מצאן אצל סדה שיש בו קציעות שהדבר מראה שהם פ'טנו וכן המצא האנים אפילו תחת התאנה הנדשה על הדף וכדדאי שהם ממנו נפלו אפילו הכי הם מותרים לך ליקחם שהבעלים מתייאשים מהם מעיקרא לשי שירועים הם שרדוכן לנשל מן האילן ומיר בפליחס הם נמאסיין לעמ' הפקר להו אבל החובין חלים במדאי נוונא אסורים שיאשם נמסטים כנפליחס ואינו מקול להי' וחסרים שהרות ססור אותם אף על פי שהם כן אלס נמאסי כנפליחס מותרים שבעלים ודאי פתייאשים מהם מפני שהכסתה והחית פוליס אותם מחמת פתיקחום לפיכך פ'חלוס גם כן לכל אדם ואם היו של יהוסיס קשנים שאינם בני פחילה אסורים וכן אם הפקידו בעל הסדה ותקף מקום האילנות או תיקן המקום שאלו בו הגובלות עד שילקטם הרי אילו אסורים שהרי גילת דעתו של פחל' :

ז מצא פריית שפחית במקום הרמות שדין אותם שם תשא העיקר לכתרונותיו אילו שיערו חכמים זל אם היו כחוק בשרכע אמות או כחתר על ארבע אמת הרי אילו של מצאם מפני שהורה על הבעלים באסיפתם ומתייאשים מהם ואין כוונתם עוד לפרוח ולאוספם הוי מפוזרין בפחות פארבע אמת שאין כל כך טורה באסיפתם לא יגע בהם דשם אבעלוס הניחום שסיכווא יישלס זכן הדין כזתר פקב בארבע אמות בשעה או כיתר' היו כמו חציק כבשני אמת או קביום בשמנה אמות או שהיה הקב משני ושלש' פנינים כנגון פתרים וישוססת ככל אילו מבקרא בנמרא אם אפוליש פתייאשים מהם מפני פרחם או לא ולא אינשיפא

* רבוש עיר שושן הלכות אבידה ומציאה *

ב חוקא רועה בדרך הוא דלא הוי אבידה אכל אס היא רצה בדרך אס אל המדבר או אל השרה פניה הוי אבידה ואס פניה לעיר לא הוי אבידה דאל ביתה היא רועה ואס חיא בין הכרמים ומפסדת הכרמים אס הכרם של ישראל חייב להוציאה משם משום השבת אבידה קרקע ובעל הברם שלא תפסידנו ובין דמושל עליו להוציאה משם והיא כבר נקטא לה נגרא בריחא חייב להחזירה לבעלה ואס הברם של נוי אינה אבידה אינו חייב להחזירה ואס יש חשש שיהרג' הנוי מפני שמפסדת כרמו אין לך אבידה גדולה מזו נחייב לשפל בה להשיבה לבעליה לפיכך נוטל ומכריו וכן הדין במקום שמתחייב אתו קנס וממשיגין אותה כשכתבתו רועה בשדות אחרות שחייב להחזירה מן הקנס :

ג מצא פרה כרסות הרבים אס היא עומדת אבידה היא נחייב להחזירה והיה רועה בעטבים או שהית' ברפת שאינה משתמרת ונס אינה מאבדת לא ינע בה שאין זו אביד' ולא טאם הרפת חוץ לחחוסי הריגו מאבדת וחייב להחזירה והבל לפי הענין :

ד המאכר פמונו לדעת אין נזקקין לו שנאמ' אשר תאכר ממנו פרס למאכר לדעתו כיצד הניח פרחו ברפת שאין לה דלה ולא קשרה והלך לו או השליך כיסו ברושית דרכים והלך לו היא זה איבד פמונו לדעתו ואף על פי שהרואה דבר זה אמר לו ליטלו לעצמו דאף על גב שאיבדו אינו מפקירו מכל מקום אינו חייב להחזיר מדכתוב אשר תאכר ממנו פרס למאכר לדעתו ויא דאפילו הפקר נמי הוי ופוטרי לו ליטלו לעצמו וכל הקודם זוכה :

אם בדבר האחד טאם הרב משתמר כנון שליח אי קוררוס בצד הגדר בין אם ידוע אס בעליו הניחוס שם או שהוא ספק אס הניחוס שם אס לאו הרי זה לא ינע כובין יש בו סימן בין אין בו סי' שאין זה אבידה שמהחייב בהשבתה כיון שהניחוס שם מרעה וצם עבר ונטלם והולכין לביתו אס יש בו סימן יכריז ויבאו הבעלים ויהנו סימן בנזף האבידה או במקום ואס אין בו סימן היא מענה עד שיבא אליהו ולא אמרינן שזכה בה כיון שאין בו סימן דהא קודם יאוש כא לידו וחייב בהשבה ונס לא יחזירנו למקום הראשון דדילמ' בעוד שהולכו לביתו באו המעלים ויחפשו ולא מצאו ולא יחפשו עוד בה ואס חזיוו ממקומו אף ע"פ שנטלו לידו יחזירו למקומו דלאו מידו עכיד שבוין שאין אבידה אינו חייב בהגבהה ובשמירתה ' הב' ובמקום שאינו משתמר כלל אפילו אס ודאי הונח שם אס אין בו סימן לא כנוף התפץ ונס לא במקום כנון שהוא דבר שמתגלגל ברנלי ארס וברנלי בהמה הרי הוא של מוצאו ראמרינן בעלחם הניחוס שם להקל ממטאם ושבתוס שמה ונתייאשו כיון שאין בהם סימן לא כחפץ ולא במקום ואס יש בו סימן נוטל ומכריו . הנ' ובמקום שמשתמר קצת כנון טבילים שנסרות בין אם ידוע שהבעלים הניחוס שם בין אם הוא ספק אס יש בו סימן בין בגופו בין במקום נוטל ומכריו כיון שאינו נשמר שם היטב הרי א אבידה שחייב למצל בה ואס אין סימן בנופאם הוא דבר שיש לתלות שהונח שם מרעה הרי יש סימן במקום כנון אלומות גדולות שאינם ס מתגלגלים ברנלי ארס וכרנלי בהמה וכיוצא כזו נוטל ומכריו ואס נס במקום אין סימן כנון אלומות קטנות שמתגלגלין ברנלי ארס כ' או גדולות סדרין איבא למיפר שרדו לשם לא ישול דאיבא למיפר שטא הונח שם ויבאו הבעלים ויקחוס ואס ישלנו יפסידנו שהרי אין בו סימן ואס נטלו והנביתו בידו אפילו לא חזיוו ממקומו כבר נחתייב בהשבה מעלייתא ולא יחזירונו למקומו אלא יהא מונח עד שיבא אליהו ובהב מורי ז' לוכן כל עיקר :

ע מצא באספה כלים גדולים והם מכוסים לא ינע בהם דוראי מדעת הממנים שם ואין זו אבידה שיהא מוזרר עליה בלא תוכל להתעלם כמה דברים אמורים באספה שאינה עשויה להפנות כלל אכל אס מתחלה עשויה ליפנות הסממין בה דבר אבידה מדעת היא שהית לו לחוש שגאי יפונה פתאום וישלנה גוי או ישראל חסד אלא ודאי הפקידות הרי היא של מוצאה ואס מהחילה לא היתה עשויה לפנות ונמלכו עליה לפנותה אף על פי שמצאו מכוסה נוטל ומכריו שהשמינו שם לא ידע שנמלכו עליה לפנותה לפיכך מצווה זה עליה בלא תוכל להתעלם כמה דברים אמורים בכלים גדולים אבל בכלים קטנים כנון סכין ושפוד וכיוצא בהן ככל ענין שתתא האספה שהן נמצאין בה ואפילו חס מכוסים באספה הקבוט נוטל ומכריו שאי אפשר שהאצלו גלדי כיבוד שכיבו הבית :

דסח אבידה וכו' ד' מעיפים :

א המוצא דבר שכיבר שאינו אבידו מבעליו כנון פרה או חמור רועים בדרך כיוס אפי' כסה ישיס זה אחר זה אין צריך לשפל בהן אבל אס מצאן בלילה או חמד וכליו הפוכין אפילו כיוס אז ודאי היא אבידה וצריך להחזירו לבעלים ואס מצא הפרה והחמור רועים בדרך בבקר השכם או סמוך לפנות ערב ג' ישיס זה אחר זה הוי אבידה שאין ררך להניחוס כד ג' דמים זה אחר זה ונטל ומכריו פחות מכאן לא הוי אבידה דאמרינן אחרטמוי אתרמי לה ונפקא :

דקב על איזה דבר חייב להכריז ואיזה דבר שהוא של מוצאו וכו' כ' אסעיפים :

א כחייב כן העשה לכל אבידת אחיב אשר תאכר ממנו ומצאתה ואול אשר תאכר ממנו משמע דבר שהוא חשוב בעיני פרס לאבידה שאין בה שוה פרוטה שאינו נחשב בעיניו לכלוס שאין בה דין אבידה וכן מצאת משמע דבר שנחשב בעיני המוצא למציאה דהיינו שהיא לפחותה משהו פרוטה אבל דבר שאין בה שוה פרוטה אינה נחשב לפלוס בעיני המוצא ואין בה דין מציאה . מכאן אמרו זל כל אבידה שאינה שוה פרוטה בשעת אבידה נבסעת מציאה אינו חייב להכריז עליה אפי' היתה שוה פרוטה בשעת אבידה והחלה קודם שמצאה שיש כאן אשר תאכר אבל ומצאתה אין כאן או שלא היתה שוה פרוטה בשעת אבידת והוקרו והיתה שוה פרוטה בשעת מציאה שיש כאן ומצאתה אבל אצח תאכר אין כאן אינו חייב להכריז דתרווייהו בעיני אשר תאכר ומצאת כלומר שהיא בוי אבידה בשעת אבידה וכדי מציאה בשעת מציאה ואס היתה שוה פרוטה בשעת אבידה ובשעת מציאת אפילו הוזלה באמצע חייב וכן אס היתה שוה פרוטה בשעת אבידה ובשעת מציאה והגולה אתר מציאה כיון שחלת עליה דין אבידה שוב לא נפקה והחייב להכריז :

ב אפילו אבידה ששוה הרבה אס היא של שותפין הרבת שאין מניעה לכל אחד שוה פרוטה אינו חייב להחזירת דאף על גב דומצאתה איבא אשר תאכר לכל אחד לוכא כמת דברים אמורי שידוע שהם שותפין בה אכל כקתם שראה חפץ או מטבע שנפל משלשה ואינו שוה אלא שתי פרוטות חייב להחזיר דאף על גב דשותפין הם בו קטא אחד מהם סמל חלקו לחזירו ודרי יש בו שוה שתי פרוטות פרוטה לכל אחד ואס נדע אה' כ שלא מחלו אחד לחזירו דרי דהא שלג אפילו בצ ליהו קודם שגודע דהא סוף סוף לוכא אצד תצקג לגבי גל אחר ואס היה שוה פרוטת משתי פרוטות דרי הוא שלג דלמ חיישינן

לבוש עיר שושן הלכות אבידה ומציאה * קמט

היישג דילמא שנים מחלו לגבי אחר :

א אין המוצא מציאה חייב להכריז אלא בדבר שיש בו סימן בנפשו או שראוי ליהן סימן במקומו כגון שיכריו אכזה פלוגיה מצאתי וזה יבא ויאמר במקום פלוני מצאתה אותה או יהן סימן בקשריו או במנייניו או במדתו או במשקלו דכיון שיש בו סימן לא נתייאשו הבעלים שאומרים אתן סי' ואקחנו אבל אין בו סימן בנפשו ולא במקומו כגון שניכר שלא הונח שם בכונה אלא דרך נפילה בא שם אם הוא דבר שיש להלות שבעליו הרגישו בו מיד כשנפל ממנו או מחמת כובדו או מחמת חשיבותו והמיד היה משמש בו ומרגיש כשנפל הרר הוא של מוצאו שהרי נתייאש מיר כשידע שנפל כיון שאין בו סימן ובה לידו בהיותו כיון שנתייאשו בעליו ואם לאו צריך להחזיר אף על פי שנתייאש אחר כך כיון שבא לידו קודם יואש :

ב ואין צריך לומר אם הרברים מוכחים שלא נתייאשו הבעלים שצריך להחזיר כיצד כגון הרוחה הפץ שנפול בשנים שראוי אינו מתייאש שאומ' לא היה כאן עמרו אלא זה ודאי הוא עולה והיום או למחר אחפש משלו כגנרו ואפי' רואה שנפל מש'שה דאיכא למימר ודאי מתייאש שאומ' למי מהם אהבע כל אחר מהם יאמר חכרו לקחה אפי' הכי חייב להחזיר דאיכא למימר שלשה הן שותפין באותו הפץ ואין אחד מהם חושף לחבריו ולא מייאשו וצריך להחזיר אפי' אם אין בו סימן שאם ראה ממי נפל יחזירו לו ואם לא ראה ממי נפל אם יש בו סימן יכריז ביניהם ויבא בעליו ויהן סימן ואם אין בו סימן יחזירו עד ש בא אליהו זכור לטוב ואפי' אינו טה' אלא שני פרושות יחזירו כדכתיבנא בסעיף ב' :

ג כמה דברים אמורים בסתם אבל אם ידוע שנתייאשו הבעלים ממנו כגון שאמרו וי לחסרון כיס אפילו יש בו סי' הרי הוא של מוצאו שוכה בו פן ההפקר אחר שנתייאשו בעליו ממנו וכן המיצא דבר שמוכח בו שיש זמן רב שנאבד שבעליו וראי נתייאשו הבעלים והרי הוא של מוצאו אפילו יש סימן בנפשו או במקומו :

ד לפיכך המוצא מעות מפוזרים ועיגולי דבילה וככרות של נחתום וכחרוזות של דגים שאין בהם סימן לא מקשרים ולא במניינם וחתיכות של בשר שאין בהם סימן ולשונות של ארגמן וגיז צמר שאינו צבועי' ואנוצי פשתן הרי אילו שלו שככל אילו הרגישו הבעלי' בנפילתם ונתייאשו מהם מיד קודם שמצאו מעות אדם משמש בביטו ככל שעה וכן לשונות דארגמן חשיבו ועיגולי דבילה וככרות וסתרוות מדי דמיכל הוא וחשוב וממשמ' בהחמיר וגיז צמר ואנוצי פשתן פחמת כובדן מרגיש בנפילתן וכיון שאין בהם סימן פתייאש מיד שנם במקומן אין סי' שכל אילו אין דרך להניח על גבי קרקע ודרך נפילה באי שם ואין מקום ידוע לבעליהם והוא דאמרין דכשאמר וי לחסרון כיס הוי יאוש היינו באבידה וכיצא בזה אבל מי שיש לו חוב אצלנו דמסתמא אינו יאוש אף על פי שאמ' וי לחסרון כיס לא הוי יאוש דהואיל וכל אשראי ספק אתא או לא אתא מספיקה אפר כך ולא נמר ומימש :

ה מצא פריחה מפוזרין אם דרך הנח' לא יגע בהן ואם דרך נפילה הרי הם שלו וטעמא כדכתיבנא לעיל גבי עיגולי דבילה וככרות כו' כיון דפידי דמיכל הוא :

ו אבל המוצא ככרות של בעל הבית וגיז צמר הצבועים וחתיכות בשר או דג שיש בהן סימן וכן כל דבר שיש בו סימן חייב להכריז :

ז מצא כתיבות קטנות של שבילים ברה' בין בדרך הנחה בין בדרך נפילה הרי אילו שלו שהרי אין בהם סי' ומקום לא הוי סימן שמתגלגלין כרגלי אדם וכרגלי בהמה ואינה נמצאת במקום שנפלה תחלה תתם מצאם ברשות היחיד אם

דרך נפילה הרי אילו שלו דלא שייך למימר מקום הוי סימן דברוך נפילה מה יודע היכן נפלו ממנו ואם מצאן דרך הנחה חייב להכריז שאף על פי שאין בהן סימן מקום הנחה הוי סי' אבל אם מצא אלומות שככדים הם ואינם מתגלגלין כרגלי אדם וכרגלי בהמה בין ברשות היחיד בין ברשות הרב' נוטל ומכריז שמקומן הוי סי' ומיהו במק' שהכל נותנין שם כגון חבית בשפת הנח' אינו סי' כיון שהכל פורקין שם חבויותיהן שמא של אחר הוא המוצא חבויות של יין ושל שמן וגרוגרות והבוא קודם שנפתחו האצרות חייב להכריז שיש סימן כ' ברשימתן פירש שכל בעל בית עושה רשימה בחביות שמונה משל חבריו אבל לאחר שנפתחו האצרות לא הוי ברשימתן סי' שהרי בעל בית אחד מוכר להנונים הרבה וכולן רשומין בענין אחד לפיכך אינו חייב להכריז ודווקא אם כל החביות שוין והם מלאין שכל מרתן שוות אבל אם אינן שוות או הם חסרים יש סימן בפדה כשה יש בהן :

ח המוצא ציבורי פירות או פירות בכלי או כלי כמות שהוא חייב להכריז שודאי הונחו שם ומקומן הוי סימן אף על פי שהוא ברשות הרב' אינן מתגלגלין כרגלו בני אדם וכרגלי בהמה :

ט מצא מעות מפוזרים הרי אילו שלו בדכתיבנא טעמא לעיל פ' ע"ו ו אפילו הוי מקצה מטבעות זה על גב זה הרי הן כמפוזרים אבל אם מצא ציבור מעות חייב להכריז שודאי הונחו שם ויש סימן במקום או במנין :

י וכן אם מצא שלשה מטבעות זו על גב זו עשויין כמגדל התחתון רחב מהאמצעי והאמצעי רחב מן העליון שודאי כך הונחו שם הרי זה ישול ויכריז מטבעות מצאתי וזה יבא ויאמר שלשה הן ואין צריך לומר שהיו עשויין כמגדל דעשויין כמגדל אינו סימן אלא שמוכח שהונחו שם דרך הנחה וכשיאמ' שלשה הן הוי מנין סימן וכן המוצא אחר מכאן ואחר מכאן ואחר על גבייהו זה הוי גם כן סימן שהונחו כן שם וכן אם עשויין כסולם רובו של אמצעי על גבי תחתון ורובו של על ון על גבי אמצעי הוי סימן ונוטל ומכריז כדלעיל אבל אם מצא שנים אפילו עשויין כמגדל ויבא ויתן סימן כ' במנין שנים אין זה סימן דהא מטבעות הכריז וסיעוט מטבעת שנים וכן אפילו שלשה ואינן עשויין כמגדל אלא מוכיחין זה על גב זה וכולן שוין ברוחב או שלחופי' משלחתי פירש מקצתו של זה על גב זה ופקצתו של זה על גב קרקע הרי הן שלו דאמרין דנפול ואתרמוי הוא דאיתהו הכי וכבר ידע ונתייאש כמו במעות מפוזרין אבל אם מצאן כשיד פירוש מוטלין בעוגל או בסורה באורך זה אצל זה או בחצובה פירש כשלא רגלי קנקן ככולו מבעיא בגמרא ולא איפשיטא ונשאר בספק לפיכך לא ישול ויש אומרים דאולינן לחומר אבסורא דהשכה ונוטל ומכריז :

יא כמה דברים אמורים שסחורין מטבע בעימין היינו כסימנים שאמרנו אבל אם אין לו סימן אלא בנפו אפי' אמר רשומה בחותם מלך פלוני או אפי' שמי כתוב עליה אין סחורין לו לפי שניתן להוצאה ושמא הוציאה א' ושאר נפלה י' א' דסדק הוי סימן כמטבע :

יב ראה שנפל סלע מחבירו בין החול או בתוך העפר וסותר לו ליקחנה שודאי נתייאש אפילו ראהו שהכיב כברה לכבוד החול או העפר להפשוט אין חוששין לו דודאי נתייאש ומה שכובר החול או העפר אין כוונתו על סלע זה דווקא אלא שכובר אולי אמצא שלי או סלע אחר שנפל מאהרים :

יג סימן הבא מפאילו הוי סימן וחייב להכריז כיצד מצא עיגול וכתוכו חרס ככר וכתוכו מעות אף על גב שאין דרך ליחנס לתוכן אלא מאליו נפול לתוכו הוי סימן וחייב להכריז לפי שלפעמים יתן אל לבו לזכור שהוא כתוכו ואומ' אותו

* לבוש ערש שושן הרבות אבירה ומציאה *

התפירות הסעודות פירש בדברים אילו מותר לסנות בשביל הסלום כיצד טעשה שלם בין איש לחבירו והוסף או גרע כדי לחכך זה לזה. במסכתא כיצד שהיה עוסק במסכתא זו כגון בנדא ויאם באחרת אני שנהא כדי שלא יטאלו לו שאלות בעניין גדה בפוריא כיצד שישן במטה זו ואומר באחרת אני ישן שמאימצאו שם קרי באוספואו כיצד שנהארה אצל שפעון ואמר אצל אחר אני מתארה כדי שלא יטריח על זה שנהארה אצלו מקפיד על חלוקת כפשוטו יאדוקא שמצאו במקום שתלמידו תכנס מצויין סם כגון בבית המדרש שאצד לא נהיאשו הבערים שאומרים המוצאו במקום שתלמידו תכנס יושבים חושב שהוא סול ה' ונוטל ומכרו ומשיבו לו אבר במקום אחר אינו חייב דרכיו וכל תלמיד חכם הוצא בחוקה שאינו מסנה בדברים הנזכרים עד שיביא המציא ראייה שזה אינו נזהר *

ואתו לסימן ויש חולקין אבל מצא חזיכה בשר שהוא מסונ' בחיובו אודג נשך וכן כל כיוצא כאלו והאילו ויש בהם סיני חייב להכריז שלא עשהם בעירום אלא לסימן אבל חתיכה בשר שאינו מסינה בחיובו הרי אילו שילושאפי' יכוין זה ויאכר מהירך היא או מהצואר אינו סימן :
טז ככר אמרנו פעמים המכין כשקל הדבר או מדהו או קשריו או מניינו במקום שאין רגילין לעשות וכל הקשרים והמנינים בשוה הוי סימן לפיכך המוצא מחטים וענינרות וסמרים וכיוצא בהם אם מצאן אחד א' הרי הן שלו שהרי אין בהן סימן ואילו הרבה מחטין בבת אחת הן שלו שאין מנינם סימן לפי שרגילין לעשות כל הכרים מניין שיהא אבל אם מצא שני ברין יכרו ויאמר מחטין מצאתי וזה יבא ויאכר שני ברין הן וכן אם מצא מחטין הרבה בלא כרי יכרו וזה הוי סימן בטנינים :

רסג המוציא אבירה שמתבייש להשיבת וכו' ג' סעיפים :

א מדתביש וההעלמת דרשו ז' פעמים שאהה מתעלים כיצד הסוכר דבר שהוא מתבייש להחזירו אם הוא בענין שאילו היה שלו הוי מחזירו חייב לשפל בו ולר החזיר גם יחזירו ואם לא היה מהזירו כשלו גם בשל חבירו אינו חייב לשפל בו טעל זה נאמר וההעלמת לפעמים מותר לך לרהעלם כיצד מצא שק או קופה אם היה חכם או זקן כסוכר שאין דרכו לישול כלום אילו בידו אינו חייב לשפל בהם וצומדין דעהו אילו היה שרו היה מחזירן לעצמו כך חייב לר חזיר של חבירו ואם לא היה מותר על כבודו אפי' היו שלם כך אינו חייב לרהזיר בשל חבירו :

זן הלוקח פירות מחבירו או ששגדם לי חכיו ומצא בהן מעוה אם צרויין הן חייב להכריז שהקשר הוי סימן ואם הם ספ זיין הרי הן שלו בלא בלוקח מתגר לפי שלוקח מאנשים הרבה ואינו יודע משל פיהם והבעלים מתייאשים וכן רדון כשהנהרג בעצמו מצאן שהן שלו והוא ששהו בידו בכרוי וכל לערבה עם פירותיו ואפי' יודע של מי הן הן שלו דכבר נהיאשו הבעלים ממנו כיון שירעה שמכרם להגר אבל אחר הלוקח מקבל הכיה חייב להחזירם לו והוא שדט' בעל הבית בעצמו או על ידי פעלים אין צריך להחזיר דשטא משל דשם על ידי פעלים אין צריך להחזיר דשטא משל פעולים הם :

ב היה דרכו להחזיר כלום כאלו בסדה ואין דרכו להחזיר בעיר אם מצאן בעיר אינו חייב לר חזיר מצאן בשד' הדי חל עליו מצות לא תיבל להעלים כיון שדרכו להחזיר בשדה ובין שחיה עליו החלחלה המצוה חייב אף לנומרה וחייב להחזרה עד שיענהה לרש' הבעלים ואע"פ שהוי כנס בעיר ואין דרכו בכך אפי' חייב לנומרה וכן אם מצא בהמה והכיסה אע"פ שאילו היה שלו לא היה מסתפל בה כיון שהחיל במצוה שהכיסה חייב לשפל בה לר חזירה עד לרשות בעליה ויא' דככלים שאין דרכו להחזיר בעיר וכצאן בסדה אין צריך להחזיר אלא מן הסדה לעיר ואז ינהם ואין צריך יותר כיון שרולכם למקים המשמר יותר מן הסדה :

יח מצא חפור ועליו אוכף הניתן שיפנין באוכף מחזירין לו גם ההמיר דכיון ילפנין מקרא דפיש הכתוב וכך הענינה לחמיו ופקט'נן והוא חמיר בכלל לכל אביד' אחיד היה ולמה פירטו אלא לרבות בא רחבאר אפילו אין לו סימנים כנופא אלא באוכף שעליו יש לו סימן חייב לרהזר ר החפור עם האוכף ולא אסינון טכא האוכף של אחר והמור טל אחר :

ז הרודך בדרך הטיב והישר ודרכו לעשות לפנים מסורות רדון יהזור גם אבירה בכל מקום ואף על פי שאינה לפי ככרוי יש חולקין ואומרים מטוס לפנים משורת הדין דממן חכירו לא יזל נכבודו ואדרכה איסורא הוא לנביה דידת שלא יזאל בכבוד הורה במקום שאינו חייב ואם כאלעשות לפנים מסורה רדון יוחר ממנו ויעט' כטמו טעשה ר' יסמעאל כרויס דפנע בההוא גברא דהוי דרי פחכא דאופי אמר ליה דלוי אמר במה שזין אמר ליה פלנא דווינהיב ליה פלנא דווי ואפקיה וואף על נב דרבי יסמעאל זקן וצינה לפי כבודו הוה ולא היה צריך גם לדלות לו עכיר לפנים משורת הדין בממונא ויהיב ליה פלנא דוזא אבל כנופו לא יעשה לפנים מסורת הדין מטוס כבוד תורה :

יט ובין שרבתה התורה אוכף לנבי חמיר לומר שעל ידי האוכף ניכר החמיר אחו' דה' האם מצא כלי ופירות בהוכו וכיסו מעוה בהוכו מחזירין הפירות אנב הכלי והמעוה אנב הכיס אפילו אם אין כלו בחוכו אלא מקצתן ומקצתן על גבי קרקע חכר מוכח שגם אילו הם של בעל הכלי או הכיס אכל אם אין מהם כלום בחוד הכלי אם אחריו הכלי הוא נגדר הפירות מראין הרברים שאין אילו הפירות מזה הכלי לפיכך הפירות הם שלו שאין בהם סימן והכלי נוטל ומכרו דסהמא יש בו סימן ואם פנו הכלי נגר הפירות רואין אם יש לכלי אוננים אז הפירות גם כן של מוצאן דודאי אוננים מזה הכלי שאילו היו בכלי לא היו נפלין בלין ממוכן שהאוננים היו מעבדין אותן או קצה מהם ואם אין לו אוננים אז מחזירין הפירות אנב הכלי דודאי מהוכו נפלו :

רסד אבדתו קודמת לכל אדם אבירת רבו ואבירת אבין של מי קודמת וכו' סעיפים :

א מי שאבדה לו אבירה ונמצא באבירתו ואבירת חכירו אצל וכו' :

ך ובן הדין ככיס ומעוה כיצד מצא כיס ולפניו מעוה מכוונ' הרי אילו שלו שאין רך שפלו מן הכיס בשהוא מינה על גבי קרקע ואם הדברים מראין שהכיס והמעוה הם של אדם אחד ומחכים נפלו חייב להכריז :
כא המוצא דבר שאין בו סימן ככר אמרנו פעמים שאינו חייב להכריז לפיכך המוצא כלי מכרים סעורת כולם שוה אם כלי חדש הוא שלא שבעתו העין ואין פי שיכול להכירו כשכיעת עין הרי הוא שלו שהרי אין בו סימן ואם הוא כלי שאיפ' שר שיכנינו בעלי כשכיעה העין חייב להכריז שאם יבא ה' ויאכר אע"פ שאינו יכול ליתן לו בכלי זה סימן יש לו בו שכיעת עין חייב להראותו לו אם חבירו ואומר שלי הוא מחזירין אותו לו כמה דברים אמורים בתלמיד והיק שאינו מסנה כריבירו כלל אלא בדברי שלום או במסכתא או בפוריא או באוספוא ושם קפיד על חלוקתו להופכו בעניין שלא יראו

* לכו עיר שושן הלכות אבירה ומציאה * קנ

ו יהיה זה בא בכר של דבש וזה בא בקנקנים רקנים ונסדק הכר של דבש ואמר לו בעל הקנקנים איני מציל לך דבשך בקנקני אלא אב תתן לי חציו או שלישי או כך וכך דינרים וקבל עליו בעל הדבש ואמר לו הן הרי זה שחק בו ואינו נוהג לו אלא שברו הראוי לו שהרי לא הפסידו כלום :
ז וכן מי שברת מכות האסורים והיתה מעבורה לפניו ואמר לו העבירני ואני נותן לך דינר והעבירו שחק בו ואין לו אלא שברו הראוי לו ואם היה זה צייד וא"ל בשל פסצורתך והעבירני נותן לך כל מה שהתנה עמו כיון שיש לו הפסד צידו שהיה צד רנים דינרין וכן כל כיוצא בזה י"א הא דאין לו אלא שברו היינו כדבר שאין הניחות ליתן עליו שבר הרבה שיכול לומר משהיה הייתי כך אבל ברבר שרודליתן שבר הרבה כגון השבעת שדים או רפואה היית ליתן לו כל מה שהתנה עמו ואינו יכול לומר משהיה הייתי כך ובשכר שרכנתו נכ אע"פ שהתנה עמו לתת לו הרבה אין צריך ליתן לו אלא שכרו דשרכני מצויין לו הן ואין צריך לפסוק עליו הרבה יותר ממה שרגיל ומשההו :
ח במה דברים אמורים בשלא נתן לו אבל אם נתן לו בכל אילו הדברים אינו יכול לחזור להוציא מידו :

רסח אין לתול שכר על השבת האבירה וכו' סעיף אחד :

א וכיון שצוה התורה להשיב אבירה לבעליה ודאי כל אדם חייב לקיים המצוה בחזרה, שהיא מצוה עליו ולהשיב לבעלי חכמים ואין צריך ליתן לו שכר מ"מ אם הוא בעל מלאכה ומתבטל ממלאכתו ע"י ההשכ' צריך ליתן לו שכר שלא חייבתו התורה להפסיד שלו ולהשיב של חבירו מיהו אין צריך ליתן לו כל מה שיהבטל בגון אם היה מלאכתו שוה דינר והחזיר אביר' ששוה אפי' שאה דינרין לא יאס' ליתן לוי דינר שהפסידו שהוא ואומר לו אם עשית מלאכתך הייתי מרבה שורח עכשו מה שטרחת שול ולא יתן לו אלא שכרו כפועל בשל כלומר שיבטל מאותה מלאכה שהיה עוסק בה כגון שהיה עוסק במלאכה ככירה והיה משתכר בה סלע ואם היו נותנין לו דינר להקל עליו וישתבטל ממלאכתו הכבדה וילך בשל היה נופלו אין אומרים שיהן לו סלע שהפסידו במלאכתו הכבדה אלא נותן לו דינר שהיה נוטל והולך בשל ויהיה לו טרחו בהשבתו למצות השבתה ויאכפועל בשל כפי מה שרוצ' לכטל ולהתעסק בהשבת' כגון שהיה עוסק במלאכה שנותנין עליה ארבע דינרין ואם היה בשל' לגמרי היה נוטל דינר ולהתעסק בהשבתה היה נוטל שני דינרין צריך ליתן לו שני דינרין אע"פ שמגיע לו דינר בשכר ההשבה מ"מ הא מפסיד במלאכתו וכיון שלא חייבתו התורה להניח שלו ולהתעסק בהשבתה יכול לומר שכר ההשבה אפי' עד כדי האבירה כגון שאינה שוה אלא שני דינרין ואם שכר ההשבה הוא יותר מכרי מלאכתו אין צריך ליתן לו רק כדי שכר מלאכתו כגון שעל מלאכתו היה נוטל דינר ועל ההשבה שני דינרין אין לו אלא דינר דלנבי המורה היו כמי שאין לו מלאכה דמי וכאין לו מלאכה הא אמרינן שצריך להשיב בנכ' והוא דשותר ליקח שכר ההשבה היינו כשאין הבעל' שם ועשה הוא מעצמו והשיב אבל אם הבעלים שם ולא התנה איהו דאפסיד אנפשי' ואין לו אלא כפועל בשל לגמרי ולא מה שהיה נוטל בשורת השבתה ואם התנה עם הבעל' יא' שהיו שם שלשה והתנה בפניה' שיטול מה שיפסידו והרשהו הרי זה נוטל כל מה שרנהה ולא יכולו למי' מששה היינו כיון שיש לזה הפס' וכיון שרוצין לשים לו דימי הפסידו מחייבין אותו לשרות ולהש' וגם הם מחייבין ליתן לו כל מה שפסקו עמו אפי' אם פסקו לו יותר מהראוי ואם אין שם בעלים ולא לך של קודם כדכתיבנו לעיל בס"מ הקודם סעיף א' :
 רסח דין

יכול להחזיר שניהם חייב להחזיר ואם לאו יחזיר את שלו שאבירתו קודמת אפילו לאבירה אביו ורבו בדרשינן מאפס כי לא יהי' כך אביון שפירשו זהוהר בעצמך שלא תביא עצמך לידי עניות ומיהו אף על גב שלא חייבתו תורה אין לו לאדם לדקדק הרבה ולומר אקדים את שלי ולא יעשה לפניו משרת הדין אם לא בפסידה רמוכה ואם ידקדק תמיד בכך הרי פורק שמנו עול נטילות חסדים וכפול לבא לידי עניות שיצטרך גם הוא לבריות מדה כנגד מדה :
ב פגע באבירה אביו ואבירת רבו אם היה אביו שקול בחכמה כנגד רבואל אביו קודמ' דאית בה תרתי ואם לאו של רבו קודמת שאביו הביאו לעולם הזה ורבו מביאו לעולם הבא והוא שהיה רבו מובהק שרוב חכמתו של תורה למד ממנו ועל' בלבוס ע"ז סימן רמ"ב סעיף ל"ד :
ג הניח אבירה והחזיר של חבירו אין לו אלא שכר הראוי לו ביצד טפף נהר חסירו וחמור חסירו שלו שוה ממה ששל חבירו שוה ממתים והגיה שלו והציל של חבירו אין לא אלא שכרו במה דברי' אמורים שהיה בעל החמור שם וזה לו התנה דאמרינן כיון שהיה הבעל שם ולא התנה עמו מחל לו שכל אם לא היה שם אע"פ שלא התנה או שהיה שם וזה התנ' עמו ואמר לו אציל את שלך ואתה תתן לי דימי חסריו או שהתנה כך בפני שלשה חייב לו דימי החמור שלו ואפילו עלה חמור שלו מאליו וזה במה שהתנה עמו שהרי כשהתנה נתייאש זה מחמורו ונתן דעתו על הנאו ועכשו שעלה מן שפיא הוא דהחזיקו עליה מיהו כיון שנתייאש הפקר הוא וכל הקודם בו וזה ב"ד ע"ל סימן רס"ח :
ד ירד להציל ולא הציל אין לו אלא שכרו הראוי לו . לשון מורי ז"ל ודוקא שהתנה עם הבעלים שיחגרו לו שכרו אף ע"פ שלא יציל אבל אם לא התנה עם הבעלים ירד להציל ולא הציל אפי' שכרו אין לו דהא לא הועיל לו וכן אם עלה החמור מאליו אם לא התנה אפי' שכרו אין לו אבל אם הציל לא יוכל בעל החמור לומר חמורי היה עולה בלעדי הצלתך אלא חייב ליתן לו שכרו דהא הצילו , וכן הדן' בסני' שנתפסו והוציא האחר הוצאות אם הסני' יצא מן המאסר בלא השתדלו' חבירו אינו חייב ליתן לחבירו כלם האול ולא התנה עמו ואם לא שא רק על ידי השתדלות האחד לא יוכל לומר לא הייתי צריך להשתדלותך כי ידו תקיפה אף על פי שהאמת אתו אפילו הני חייב ליתן לו כפי מה שנהנה לפי ראות ב"ד ואם נר' לב"ד שלא הוצרך להרבות בהוצאות השתדלות בשבילו דאפילו בשביל עצמו לבדו היה צריך לכל ההוצאות הללו אינו חייב ליתן לו כלום דזה נהנ' זוה אינו חסר' לכני' שמי שפסק על מי שהציל שפירו' פרי חבירו אם לא הוצרך להרבות החזיקו' שובל חבירו אין חבירו חייב לשלם לו כלום ונ"ל דוקא שירד חלה להציל שלו אלא שהציל נכ' של חבירו עמו אבל אם ירד על דעת שניהם חייב ליתן לו מה שנהנה מאחר שהציל גם ש"ל חבירו עם שלו כן נ"ל , וכן כל אדם שעושה עם חבירו פעולה או טובה לא יוכל לומר כחנם עשית עמדי שהרי לא צויתך אלא צריך ליתן לו שכרו עכ"ל :
ה וכן שנים שפגעו זה בזה ויש ביניהם חבית של יין וזה יש בידו כד של דבש ונסדק הכר של דבש וקדם זה ושפך את יינו והציל את הדבש לחוך החבית שלו אין לו אלא שכרו הראוי לו ואם אמר לא אשפוך את ייני להציל את דבשך עד שתתן לי דימי ייני או שאמר כך בפני שלשה שהם נכ"ד חייב ליתן לו דימי יינו ואם הוא בענין שאם לא היה מציל הדבש היה נשפך לארץ ונפסד אז היה כמו הפקר שהרי נתייאש וכל המציל הציל לעצמו וכתב מורי ז"ל והה בכל כיוצא בזה כגון שחיתתה שריפה בעיר וברחו היהודים מן העיר מפחד הדליקה תא אחר והציל מה שהציל הוא שלו דהו כזוכה מן ההפקר עד כאן לשונו :

לבוש עיר שושן הלכות אבירה ומציאה

דסו דין אבדת עוברי עבירה וכו' הסעיפים:

א אבדת עובדי ע"ז מותרת שנא' לכל אבירה אחיך לאחך אתה מחוי' ואי אתה מחזיר לגוי שאינו אחיך ולא מבעיא בלזמן שלא הניע לידו שאין חייב לטרוח אחריה ולהשיב אלא אפילו אם באתה לידו מותרת דכתיב ומצאת' כלום אפי' מצאתה ובאה לירך לאחך אתה משיב ואי אתה משיב לגוי ולא עוד אלא שיש איסור בדבר אם מחזירין לו שהוא מחזיק ידו עוברי עבירה ואסמכוה אקרא ואמרו המחזיר אבירה לגוי עליו הכתוב אומר למען שפוט הרוח את הצמאה ופירושו רש"י כשהחזיר אבירה לגוי היתה וחבר גויים לישראל ומרא' בעצמו שהשכה אבירה אינה חשוכה לו מצות בורא שאף לגויים הוא עושה כן שלא נצטוו עליהם וזה אופות העולם שטבעים האינם צמאים ליוצרים צמאה זו נכנסת ישראל שצמאה וחאבה לראות יוצרה ולקיים מצותיו ואם החזירה לקרש את הסם כדי שיפארו את ישראל וידעו שהם בעלי אמונה הרי זה משוכח ובמקום שיש חילול הסם אם לא יחזיר כגון שמצאה במקום רוב ישראל שיחשוב הגוי וראי ישראל נכונה אז אבדתו אסורה וחיוב לטפל בה אפילו לא אחאי לידו ולהחזירה ובכל מקום כמנינים כליות ספני הננבים בשל ישראל מפני דרכי שלום: (ב)

ב אבל אבירה של ישראל חייב להחזיר אפילו היה בעל האבירה רשע אוכל נבילות לחיאבון מכל מקו' אחיך הוא וכתוב לכל אבירת אחיך וגו' ודרסינו לכל אבירה ולכל אחיך לכל אבירה לרבות אבדות קרקע כגון אם רואה מים באין לטשוף שדרו חייב לנזור בפניו כדי להציל ולכל אחיך אפי' רשע אוכל נבילות לחיאבון אבל אוכל נבילות להנעים הרי זה מין וק"ל מיניו ואפיקורסין וע"ז ומהלוי שבח' בפרהסיא מחזירין ואין מעלין על בלבוש ע"ז סק"ח כ"ש שאין מחזירין להן אבירתן ואסור להחזירה לו שלא יחזיק ידו:

ג דין המנדר הנאה מחזירו לענין החזרת אבירה כבר נתבאר ב"ב ב"ב ע"ז סי' רכ"א:
ד החולרע שהזיק לקטנים אין צריך להשיבו לבעליו אלא כל המוצאו הורגו וזוכה בעורו:
ה אמר לו אבינו אל החזיר את האבירה הרי זה לא ישמע לו שהוא ואביו פצוין עליה:

דסז כיצד מכריז וכיצד מטפל בה בעודה בידו וכו' כ"ז סעיפים:

א כתיב השב חשיבם כיצד מצות השבה אם הוא מכיר את הבעל ישפיל בה עד שיגיענה לידו לא הניעה לידו אלא נהנה לנינתו או להורבתו יצא אע"פ שלא ידעו הבעלים דרכתה הנהרה לומר חשיבם מכל מקום כל היכא שחשיבה לרשותו וכלבד שהיא משתמרת שם דאם לא כן לא עשה ולא כלום לפיכך אם החזירה למקום שאינה משתמרת כגון גינה וחורבה פרוצה כאין נדר ונאכרת משם חייב הוא באחריות וזאת החזיר את האבירה שחיות למקום שהבעלים נכנסים וביצאים שם בסחרי' אע"פ שאינו מקום המשתמר אינו חייב ע"ד לטפל בה שהרי הבעלים רואים אותה אבל בעלי חיים דנקטי' להו ניגרא ברייתא וצריכה נסיונת יחירת' לעולם חייב לטפל בה עד שיכניסנו לרשות הבעלי במקום המשתמר מיהו אין צריך דעת בעלים ראה בהם שברחה מן הדיר והחזירה למקומה הרי זה קיים המצוה ואינו צריך דעת בעלים:
ב החזירה וברחה אפילו פאה פעמים חייב להחזיר שאמר השב חשיבם הטב אפילו מאה פעמים שסמע:
ג ואם אינו מבי' את בעלה מכריז עליה כדי שיוודע הדבר לבעלה אולי יבא ויכריז ע"י עדים או ע"י סימני' שהיא שלו

ויהזירנו לו וחניא בראשונה כל מי שמצא אבירה מכריז עליה ג' הלילות ואחר הדגל האחרון שכעת יסיים כן תקנו חכמים שבאותן הדורות ספני שבגלגלים היו פצוין כל ישראל יחד משחיב בית המקדש התקינו סויהו מברזין בכתי כנסיות ובכתי פדרשות משרבו פאנסין שאמרו שכל מי שמוצא אבירה היא למלך התקינו שהיא בודיע לסבניו וסויעיו ודיו וריכא דלויא לפיחש להאי אונס' צריך להכריז בבתי כנסיות ובכתי פדרשות:

ד וכיצד מכריז מזכיר שם האבירה לום' חפץ פלוני פיצאמי ואינו חושש לרמאים לומר שבקל ימצאו סימן כיון שמזכיר שם האבירה שהרי אין מחזירין אלא בסימן טובהק:

ה כא כעל האבירה ונתן סימנים שאינה מוכהקים אין מחזירין ליוצאם סריסין בו שהוא רמאי אע"פ שאמר סימנים מוכהקים אין מחזירין לו עד שיביא עדים שהיא שלו שנ' עד דרוש אחיך עד שתדרוש את אחיך אם רמאי הוא אם אינו רמאי:

ו בראשונה כל מי שצבר לו אבירה ונחן סימנים הרי מחזירין אותו' לו אלא אם כן הוחזק רמאי דשפתמא לא הוירפאי משרבו הרמאי התקינו ב"ד סויהו צומרים לו הבא עדים שאין אהה רמאי וסול דמסהמא מחזיקין אותו לרפאי לא בסימן מוכהק מחזירין אפילו בזמן הזה ואין צריך לעדים שאינו רמאי:

ז המדה או המטקל או המניין או מקום האבירה סימנים מוכהקים הם דאין לך סימן גדול מזה:

ח באו שני ג' נחן סימני' האבירה וזה נחן ג' אותן סימני' שנתן האחד לא יתן לא לזה ולא לזה אלא תהא מוכחת עד שיודה האחד לחבירו או יעסו פטרה בניניהם או שיביא האחד עדים הביאו זה עדים וזה עדים וסימנים סימנים במקום עדים לאו כלום הוא ויהא מנח כו':

ט נתן האחד סימנים והשני הביא עדים יתן לבעל העדים אפילו אין מעידים שגפרה ממנו אלא מעידים שרם מביאים שהוא שלו מחזיקת לה בחוקתו ולא אמרינן שמכרה ומאחר נפל:

י נתן זה סימנים וזה נתן סימנים ועד אחד העד אחד כפר שאינו יונת וי' שזה שכנ' העד צריך לישבע דטלו רמאי לבט' דברי העד ואע"פ אין נוהגין לו כיון שאינו בידו ושכנגדו יש לו ג' סימנים ואם אינו רוצה לישבע נותנין לבעל העד:
יא מצא שמלח וכיוצא בו וזה הביא עדי אריגה שארונה לו וזה הביא עדי נפילה שנפלו ממנו ונתן למבי' עדי נפילה דשמא האחד מכרה לזה:

יב זה נתן מדת ארבה וזה נתן מדת רחבה ונתן למי' שנתן מדת ארבה שמדת רחבה איפשר לשערו כשהיה בעליה שהכס' בה וסמא רמאי הוא הנותן מדת רחב' אבל מדת ארבה אינו יכול לטאר:

יג זה נתן מדת ארבה ורחבה והשני נותן מדת משקלה ונתן לבעל המשקל שאין דרך לסקול המלית לפיכך הוי משקל סימן מוכהק יותר מסימן ארבה ורחבה:

יד זה אומר כך ארבה וכך רחבה וזה אומר ארבה ורחבה יחד כך וכך אבל אינו יודע כמה באורך לבדו וכמה ברוחב לבדו ינהג לפי שאומר כך ארבה וכך רחבה:

טו הכרוז ולא באו הבעלים ההא המצוה מנחת אצלו עד שיבא אליהו שנ' ואם לא קרוב אליך אחיך ולא ידעו ואספתו אל הודך ביחד וגו':

טז וכל זמן שהאבד' היא בידו הרי הוא כשומר שכר עליה שהרי צריך לטפל בה כמו שיחבא' כבעיף הסמך בע"ה וכל זמן שהיא מטפלת בה הוא עוסק כמצוה ופטור מן המצות כלומר

לבוש עיר שועץ הלכות אבידה ומצוא * קנא

בלמד שפטר לתת פרוטה לעני באותו זמן שמטפל בה וזה הוא שכרו יתר על שכר המצוה לפיכך הוי שומר שכר עליה ואם נגנבה או אבדה חייב לשלם כרון שומר שכר ויא' אינו אלא כשומר חנם ועל סימן ע"כ סעיף כ' כיצד נקטינן לעניין משכון וכן הדין בכאן :

כ"ז כתיב לא תראה את שור אחיך או את שיו נדחים וגומר והשבותו לו וכן העשה לחמורו וכן העשה לשמלתו וכן העשה לכל אבידת אחיך וגו' ואח"כ ז"ל למה לוי דכת' החמנא נבי אבידה שור חמור שה ושמלה שהרי כולם הם כלולם בכלל כל אבידת אחיך ולמ' פרטם ותירצו כולם צריכי ראי כתב רחמנא שמלה הא' ח"מ שמלה וכיוצא בה כל מה שיש עדים בגופה וסימנים בגופה אבל חמור כשמיא עדים באוכף וסימנים באוכף לא מהדרינן החמור עד שיביא עדים בגופו או סימנים בגופו לכך כתב רחמנא חמור יתירה לרכות דאפילו בעדים דאוכף וסימנים דאוכף ג' כ' מהדרי' החמור שור למה לוי לרכות דאי' גיזת ונכו צריך להשיב כלומר אפי' שער שבסוף הזנב אע"פ דמסתמא הוא פחות משה פרוטה כעשה שנוזת בפעם אחד חייב להחזיר הגיזה וכל שכן השה לגיזותיו שהחייב להחזיר הגיזה דמסתמא ודאי יש בה שוה פרוטה ו ואף ע"פ דק"ל פחית מטיה פרוטה אין בו משום השבת אבידה ח"מ כשימצא דבר שאין בו ש"פ אבל הכא הא הוי בכלל השבת עם השור כשימצא ואף על גב שנוזה סמנו שוב לא פקע ממנה מצות השבה וכ"ה הא נמי פשיטא דאטו כל מי שימצא אבידה יקח ממנה מה שחא שוה פחות משה פרוטה מעט מינוט לא יהיה חייב בהשבה אצטריך לאשמעינן דאע"ג דחייב לנוזה בערה כרי שתחזור ותנדל ואם כן בהיתר גזזה אפי' הכי חייב להחזירה ומסילא שמעינן דהמצוא אבידה חייב לטפל בה כדי להשביה כגון הכא שצריך לנוזה כרי שתחזור ותנדל / לפיכך אמרו ז"ל כל זמן שהאבידה היא אצלו לא סגי שיטפל בה כדי שלא תפסד אלא צריך אפילו להשביחה במה שדרכה כן כגון לנוזה הצאן כזמנה ולהניחה אצלו כדי שתחזור ותנדל אפילו גיזה וזכ השור שהוא דבר מעט חייב לטפל בה לנוזה בערה כדי שתחזור ותנדל / ושה דכתיב רחמנא נבי אבידה נסתפקו כנסרא למאי אתא ונסאר בקטיא :

כ"ח וכיון דילפי' מקרא שצריך המוצא לטפל באבידה אחז"ל שצריך לבקרה ולבדוקה כל זמן שהיא אצלו כדי שלא תפסד כיצד מצא כמות של צמר מנערה א' לשלשים יום אבל כפי לא שתתקלקל ולא ינערה במקל דקשה לה שקורע' ולא ינערה בשני בני אדם שמתחתין אות' וקורעין אות' אלא אחד פנערה בידו ושוחטה על גבי משה לצרכה בלבד ולא לצורכו ליהנות היא בה אף על גב שנס היא צריכ' לאותו שישיח כגון אם נזדמנו לו אורחים לא ישחטנו כנהניס ואפילו לצרכה שמה חננב :

כ"ט מצא בלוי עץ משתמש בהן לצרכן מעט כדי שלא ירקבו כליו נהשת משתמש בהן בחמין אבל לא ישים הכלי ע"ג הצאן מפני שמשתוקן בלוי כסף ושמש כצונן אבל לא בחמין מפני שמשתדין מנרפות וקרדומה משתמש בהן ברך אבל לא בקשה מפני שמפחיתן מצא בלוי זהב וכלי זכויות לא ינע בהן עד שיכא אליהו דכל שימוש קשה להן וכן הדין בכסות שר פשתן לא ישמש בו ונס לא ינע דכל שימוש וניעור קשה לו אלא יניהנו עד שיבא אליהו :

ד' מצא ספרים קורא בהן אחד לשלשים יום כדי שלא יתעפשן ואם אינו יודע לקרות בהן גוללן אחד לשלשים יום ולעולם לא ילמד בהן דבר שלא למד פעולם מפני שצריך עיון רב ויבע להשתותו לפניו יותר מכדי צורך הספולא יקרא פרטה וישנה ולא יקרא פרשה ויתרנס שלא יבא להשתות בה יותר מדאי ולא יפתח בה ית' מג' דפין שיבא למותחה ולקורע' ולא יהיו שנים קורין בה בשני עניינים מפני שזה מושך לקלן

וזה מושך לכאן ויבאו לקורעה אבל קורין שנים בענין אחד ודוקא שנים אבל לא שרשה שיבאו ג' לבטח לכאן ולכאן ולקורעה :

כ"א מצא הפולין שם דמיהן ומניהן עליו מיד אם ירצ' שאין הבעל מקפיד עליהם מכני טרבר מצוי הוא לקנותם בכל שעה מש"כ בשאר אבידות שכל ארש חפין בשלו :

כ"ב מצא דבר שיש בו רוח חיים והרי הוא דבר שצריך להאכילו ולא מצינו שהייבה התורה להוציא ה הוצא' על מי שמוצא אביד' לפיכך אחז"ל אם הוא דבר שעושה ואוכל כגון פרה וחמור יטפל בהן הפנצא' י"ב חדשים מיום המוצאן וסוברין ולוקח שכרן ומאכילין בשכרן ואם יעלה שכרן יותר על אכילהם הרי היתר ושמרנו לבעלים : וכן אם מצא הרנגולת שהיא מטלה כצ'ם ככל יום מטפל בה י"ב חדש ומוכר ביציה ומאכילה ומכאן ואילך בין בתרנגולת בין בפרה וחמור אין צריך לטפל בהם יעוד אלא שם דמיהן עליו והרי הם שלו ושל בעלים בשותפות כרון כל השם כחכירן למחצית שכר :

כ"ג מצא נגלים וסויהים במקום שיש מרעה אין טיפולין מרובה מטפל בהן שלש' הדישם שלא במקום מרעה שצריך לפטמה על אבוסה ממה שבב' שרשי' יקרים וגם טיפול מרובה אינו מטפל בהן אלא שלשים יום :

כ"ד אווזים ותרנגולים וזכרים מטפל בהם שלשים יום ואם הם קטנים ביותר וכן כל דבר שטיפולו מרובה משכרו מטפל בהן ג' ימים מכאן ואילך שוכרן בבית דין ויא' דאין צריך ב'ד ויכול לשומן ולוקחם לעצמי באותן הרפ' וצא' הנבי גבאי צדקה אמרו' אין פורמין לעצמן היינו משום חסד אבל גבי משיב אבידה כיון דמישם מצות השבת אבידה קעכיד לא חסדינן ליה שימוש לו בנזל :

כ"ה מצא פירות שהתחילו לירקב וכן כל דבר שאם ונחך ירקב שוכ לו שימכרנו ובכל מקום שמוכרין או מקום שאמרנו שמינן לו ברמי' מה יעשה בדמים ינתנו למוצאו ויש לורשות להשתמש בהן לפיכך אם נאנסו חייב לשלם ואף ע"פ שעדיין לא גשחמש בהן שביון שיש לו רשות להשתמש בהן הרי הם אצלו כשאלה שכל הנא' שלו וחייב באונסין בד'א שיש לו רשו' להשתמש בהן ח"מ בדמי אביד' ששמו לו מפני שטרח להטפל בה אבל אם מצא מעות לא התירו לו להשתמש בהן לפיכך אם אבר' באונס פטור שאינו עליהם אלא כשומר שכר ולפי היא' שכתבתי בסעיף ט' אינו עליהם אלא כשומר חנם :

כ"ו כל אותן הדישם שהוא מטפל באבידה קורם שימכרנה אם האכילן משלו נוטל מהבעלים בלא שכועה מפני תקון העולם :

כ"ז וכן המוציא מציאה ומחזירה ושוען הבעל שאכר יורה אין צריך המוצא לישבע מפני היקון העולם שאם אתה אומר ישבע וינח המציאה וילך לו כדי שלא יטבע ואפילו אם שוען שני כיסין מצאת לוי והיו קשורין יחד ואי אפשר שימצא האחד אלא א"כ נמצא האחד הקשור עמו וזה אומר לא מצאתי אלא אחד או שאכר שניהם מצאתי והתחזרתי רך אחד אין צריך לישבע מפני תיקון העולם / אם הכריזו בכ"ה להחזיר אבידת בהקנת ר'ג ויש אנשים שאמרים שנמסר להם הדבר בסוד יש לנדות מי שמשתדל לבטל הקנת ר'ג ואפילו נשבע שלא לגלות אינו מועיל ושהנישבע לבטל המצוה וע"ל בעי' בדין שביעה :

ט"ח דין קנייה בחצרו וב'ד אמותיו ובנה' סעיפים :

א' כל מציאה שצמרנו שהיא של מוצא אינו זוכה בה עד כו א א 3 29 שהגיע

לבוש עיר שושן   הלכות אבידה ומציאה   לבוש עיר שושן

שחנניע לידו או להשתינו / אבל אם ראה את המציאה אפילו נפל עליה ובא אחר והתחזק בה זה שהתחזיק בה זכה ודווקא ברשות הרבים שאין ד' אמותיו קונות לו / אבל במקום שארבע קונות לו קנה זה / שנפל עליה תחלה / ומשום הנפל לא אמרו / דגרע כלומר / שהרי גלה דעתו שלא / כיון שיקנה לו ד' אמותיו ד' אלב למאי נפל עליה / לא אמרו הכי אלא אפילו ידע וכיון שה' אמותיו יקנו לו משום דאדם כהול / על המצוי נפל עליו / לנשירות יותר / שלא יקחוה אחרים .

ב ברא שלא קנה עד שהגיע לידו או לרשותו ה' ברה / אבל בסאר מקומות חקנו חז' ליהו ארבע אמותיו / של אדם שהוא עומד בצד קונו / לו כי הכי נל' לית לאינצוי לפיכך אם הגיע המציאה לתוך ד' אמותיו שלו זכה בה מדברי חכמים שחקנו כן / כדי שלא ירובו המוצאים / זה עם זה ברא בסימ' או בציר' ר' שאין הרבים דוחקין שם או בטדה שאין לה בעלים שהקנו לו חכמי' ד' אמותיו / שיהו כהצירו שקונה לו אבל ברה' או בתוך טדה חכירו / אין ארבע אמותיו קונה לו ברה' שספני סרכים דוחקים שם אין שייך לומר ד' אמות שלו קונות לו / שזרי כמה ד' אמות של הרבה בני אדם / בעלים אילו בהוך אילו ואיזו מהם יקנה ובתוך טדה חכירו היאך יקנו לו ד' אמותיו / שה' עומד בציר' שיהו כהצירו / והם של חכירו לפיכך אינו קונה שם עד שתגיע המציאה לידו ובמק' ד' אמות קונות / שני שבאו כ' לתוך ד' אמות / או שעמדו שניהם ונפלה מציאה / בתוך ד' אמותיהן קנו וחולקין :

ג בכר אמרו פנימים דילפי' מקראי שחצירו של אדם קונה לו אפילו שלא מדעתו לפיכך אם נפל מציאה לחצר הר' / צא ש' בעל החצר ברא בחצר המסחמת אבל בחצר שאינ' מסחמת כנון בטדה ועינתו / וכיוצא בהן אם היה עומד בצד טדה ואמר זכתי לי שרי זכה בהם / ואם אינו עומד שם אע"פ ששמע ואמר זכתי לי שרי או שהיה עומ' שם ולא אמר יזכה לי שרי כל הקוד' זכה לו / דב' עומד שם בצד שדה לחוד סני אע"פ שלא אמר וזכתי שרי / והא' משהמר לדעתו הוא וע'ל סימן ר' / והא' החצירו המסחמת קונה לו ה' ביודע כמציאה כלומר / ביודע שהבא מציאה לחצירו או דאסיק אדעתיה שהבא אבל בדבר שאינו רגיל לבא אין חצירו קונה לו אע"פ שבאה מציאה לשם ובא אחר ונטלה משם זכה / הואיל ולא ידע בעל החצר במציאה' ששם קודם שזכה השני וע'ל סימן ר' לב' סעיף י' / והוא סי' א' ח' הביא סחורה ביול לת' חצירו / של שמעון ובא שמעון ואמר תקנה לו חצירו ואחר כך בא ראוון ולקחה מן הסוחר / ו' דראוון זכה כיון שאינה מציאה גמורה / שהרי היא עריון ביד הסוחר ובעל ההצ' צריך לעשר' בה קניין לא זכת' לו חצירו אע"פ שאמר תקנה לי חצירו / ו' כיון שאמר תקנו לי חצירו קנאו' ואם אחר כך בא סחורה לחצירו / של ראוון ואמר ראוון תקנו לי חצירי / ובא שמעון וקנאו' ובא ראוון ופיח' ביד שמעון / שלא ילק' הסוחר / ששם כי הוא כבר קנאו' כמה שאמ' תקנו לי חצירי / ושמעון שמעון מ' נתן לי הסחורה / הראשונה שקנית' כבר בביתי ואני כבר אפירתי שתקני' לי חצירי / או נתן לי הסוחר / ש' עכשו כי לא יועי' לך נ' כמה שאמרת תקנה לי חצירי / אם כבר נפסק הדין על המע' הראשון / זכה הזוכ' / ע'ל הדין / ושאר המע' השני לחוד / והט' ע'ה דהא אפילו רברכתא בדין זה / אבל אם לא נפס' הדין / בראשונ' עד שאירע גם מעשה השני / צר' ראוון ליהן לשמעון / אחת מן הסחורה כמה נפשך ?

ד ראה אחרים רצים אחר המציאה שהיא בשדהו והרי היא צבי שבור או גמלוט / שלא פרחו / אם היה עומד בצד שדהו שהם כהוב' / ואילו היה רץ אחריהן היה מגיען ואמר זכתי לי שדי כיון שהיה יכו' להגיען / הרי הן כמשתמר / דרעתו וגם אמר שתזכה לו שדהו זכתי לו / שדהו ולי' דלעיל אפילו אמר חקני' לי חצירי / ואם אינו יכול להגיען / הרי אילו בצבי שהוא רץ / בדרכו ובגמלו' המפרתי' אע"פ שאמ' זכתי לי שדי / לא אמ' כלום /

שהרי אינו כלום לדעתו אלא כל הקודם בהם זכה ואם נתנום לו אחרים כבתנה והרי הם שהתגלגלו בתוך שדהו אפילו לא היה יכול להגיען / והעיל ודעת אחרים הקנה לו קנתה לו / שדהו ואם היה צביר' כדרכו ונזולות פפרחין / לא קנתה לו / שדהו / **ה** כבר ידעת דקטנה יש לה יד לקבל גישה דכתיב וכתן בידה כשו שמבאר במקומו / וכיון שיש לה יד יש לה חצר שקונה לה מציאה דחצר גבי קטנה משום ידה איתרביא דרשי' ונתן מ' מוכיון שיש לה חצר הקנו לה נ' ד' אמרו / שיהו קונות לו דהא ד' אמות הקנו משום חצר אבל קטן אין לו חצר / שאין חצירו קונה לו כלום / וכ' שאין ד' אמות קנו לו / שש' דחצר דגברא משום שליחות איתרביא וקטן כיון שאין לו / שליחות אין לו תורה חצר וכיון שאין לו תורת חצר / לא תקנו לו ד' אמות שיקנו לו .

הט

המנכה מציאה לחכירו ואת הנביתו חרש ופקח וכו' / פעינים :

א המנכה מציאה לחכירו אף על פי שלא אמר לו חכירו להנביתו / זכה בה חכירו / שהנביתו הקנה לו זכתי / בהנכהו :
ב שנים שהנביתו מציאה כאחד או אפי' הנביתו אחד ראש האחד החילה / וכא' השני והנביתו ראש השני קנאוה שניהם .
ג הנביתוה לו חרש או שימה / או קטן / לא קנה הפקח / לפי שאין בהם דעת להקנות :
ד ואם הנביתו' חרש ופקח כאחד הפקח ודאי לא קנה שהרי הוא לא הנביתו אלא צר אחר / ורצד השני שמנביתו חרש לא מהניא ליה לקנות והוי כאילו הוא עדיין מונחת ע'ל קרקע ולא קנה וכיון שהפקח לא קנ' גם החרש לא קנה אע"פ דהחרש היה לו לקנות דהא הצד / שהוא בעצמו נובה קנה / מכח דרכי שלום כמו שיתבאר בסמוך / ומה שהפקח נוסר לו ההגב' / הרי הוא מקנה לו חלקו מ' סמוך / שהפקח לא קנה גם החרש לא קנה / ואם בא אחר וחטפה מידם קנה וליכא להקניי הכא שיקנה החרש / דלא ליתו לנצווי דסיפא אחר / הרי הפקח לא קנה אלא אקני בהמיה / ולא יבא לאינצויי / מיהו מה שביד כל אחד קונה והרי הוא שלו והמותר קנה החוטף / ואם היו שניהם המנביתים חרשים הקנו חכמים שיקנו / ולא יוכל אחר לחטופו / מידם מפני דרכי שלום / שלא יבא להתקוטט עכו :

ה שלית שמונת חציה על גבי עמוד שהוא נבוה / ג' ספחים / וחציה / על ג' קרקע / וכא' אחד והנביתו ראש האחר / שעל גבי הקרקע / וניתק ראש השני / שעל גבי העמוד / ונפל על גבי קרקע קנאה / כיון שראש האחר עריון בידו / וראש השני היה מונבה מכחו / ג' ספחים / מן הארץ / מיד כשנשכס מעל העמוד / קודם שנפל לארץ / ודרי עשה הגבחה / נמורה ק' ד' שנפל לארץ / ואף על גב שאחר כך / נפל לארץ / הרי כבר קנאו / דווקא שהיה עריון ראש האחר / שנבה בידו / כשנשכס ראש השני / מן העמוד / אבל אם לא היה ראש האחד בידו / כשנשכס ראש השני / מן העמוד / כעוד / שהיה רשלית / עדיין באויר / לא קנאה אף על פי שהיה מונבה מכחו / ג' ספחים / מן הארץ / כיון שעשה כולה בארץ / וכן אפילו אם ראש האחד בידו / ולא ניתק ראש השני / מעל גבי העמוד / הוי כאילו לא הנביתו ולא קנאו / אף על פי שאילו היה ניתקו היה מונבה מכחו / דהא מ' לא נתקו / ואם השלית מונבת על גב דף והכה ברף / ועלה השלית / מכחו / ג' ספחים / קנאו / אבל אם לא עלה למעלה / מכח הכאתו / אלא נפל לארץ / אף על פי שהרף הוא נבוה / ג' ספחים / מן הקרקע / לא קנה / דהא לא / הונכהה מכחו :

ו ראה את המציאה ואמר להכירו זכתי לי בה והלך זה / ודנביתו / כיון שהנביתו לצרכי של זה / שאמר לו אע"פ שלא הגיע לידו קנאה / שהיו סדי' שהגביה זכתי זה / בהנכתו / ואף / השגיחה

לבוש עיד שושן הלכות פריקה וטעינה קנב

על כל גדותיהו הולך עמו דנים וכשחוזר הנהר לאחור נשאר הדנים על פני השדה ושברו ללקט הדנים הנמצאים באנס שהם של הפקר וכמציא דמי אז אפילו מצא כים מלאה דינרים גם הוא לבעל הבית דהא ללקט מציאות שכרו. ויא דאפילו שכרו סתם ומראה לו אחר כך ללקט מציאות כגון דנים גם כל מציאותיו לבעל חבית דמיקר' אשתעבד לקאי דבעי בעיה ?

רעא מצאות בהמה ושה ושוכרו נש אשה וכו' ה' ס :

א שני' שראו גמל או חמור' של מציא' וקדמו שניה' הנהיגוהו או מסבוהו או שדיה א' מנהיג וא' מושך שניהם קנו בדא' בחמור אבל בגמל אם היה א' מנהיג וא' מושך המושך קנה שכן דרכו ולא הפנהיג :

ד בהמת מציאה שקדם אחר ואחז במסירה לא קנה עד שימשוך או ינהיג וכן בכספי הנר אבל קנה המסירה לבדה שהרי היא בידו :

ג היה אחר רוכב ואחז במסירה הרוכב קנה רבהמה ובמסירה מה שהוא על לחיי בהמה בלבד וזה שאחז המסירה קנה ממנה מה שאחז בידו ושאר המסירה לא קנה שום אחר מהם' היו שנים ורכבין קנו שניהם וכן היה אהד רוכב ואחז מנהיג שניהם קנו וחלקו :

ד דין מציאת שטרות ושוכר' להבאר בסימן ס' ה :

ה דין מציאת גט נהבאר בלבוש הכוז' וארנס' סימן ק' לב וסימן ק' נ' :

הלכות פריקה וטעינה ודין הולכי דרכים

רעב דין בהמות או כפינות שפגעו זה בזה וכו' יח סעי'

א כהיב בפרשה משפטים או חפנע שור אויבך או חפזו חיעה השב השיבנו לו כי הראה חמור שונאך רובץ החת משאו וחלה מעזוב לו עזוב העזוב עמו * זה מצות פריקה שחייבין מן החורה לעזור לחבירו לפרוק משה החמור כשהוא רובץ חת משאו כמו שיתבאר לפנינו בעה' וכהיב בפרשה כי חצא לא הראה את חמור אחיך או שורו נפלים בדרך ק והיה עלמת מרם הקס הקים עמו' זהו מצות טעינה שחייב מן החורה לעזור לו להטעין משאו שנפל מעליו כמו שיתבאר בעה' ואמרים חכמים זל פריקה חייב לעזור בחנם וטעינה אינו חייב לעזור בחנם אלא בשכר דאי ס' דרווייהו מצותן עזה ודינם כשאר מצות לעשותן הרווייהו בהנם משום מצות בוראית' לכתוב רחמנה טעינה ולא בעי פריקה ואנא אמינא מה טעינה דליה בה צער בעל חיים כל זמן שיניח ולא יטעון ונס ליה בה חסרון כים כל זמן שלא יטעון אפילו הכי חייב פריקה דאיה בה צער בעלי חיים לחמור כל זמן שלא יפרוק המשאו ממנו ונס איה בה חסרון כים לבעליה שהבהמה נשכרת החת משאה כל שכן דחייב אלא למאי הלכתא כהיב רחמנא לומר פריקה בחנם טעינה בשפר כמו שיתבאר בעה' / וכיצד היא מצות פריקה מי שפגע בחבירו בדרך ובהסתו רובצת החת משאה בין שהיה עליה משאה הראוי לה בין שהיה עליה יוהר ממשאה הרי זה מצו לפרוק מעליה שנ' עזוב העזוב עמו' ואם היה דרך בהמה לרבוץ המיד החת משאה או שהיה עומדת חת משאה ולא רובצת אינו חייב לעזוב דכהיב רובץ ולא עומד : וכן רובץ

הפנביה נאמן לומר אפילו בעורה כירו לצרכי הגבהתיה כיון ששתק וחלק וגבה בשליחותו של זה * אבל אם אמר לו הרואה תנולו ונסלה ואמר אני זכיתי בה קנאה לעצמו בין אם צמר זכיתי בה החלה לצרכי בין אם אמ' הגבהתיה תחלה לצרכך ועתה אני חצה לזכות בה זכ' בה דכיון שאמר לו חנה לי ולא אמר זכה אחת לי בהנבחה נמצא שלא עשאו שליח לקנותה לו בהנבחה' עד טעה נחיינה והרי קודם נתינה חזר זה בשליחותו לפיכך אם נהנת ליר הרואה ואחר כך אמר אני זכיתי בה תחלה לא אמר כלום' וה'ח נמי אם הגביה מעצמו לצורך חבירו נעשה שולחו וזכה בשכילו ואינו יכול לחזור בו דהא זכין לארם שלא מדעתו אלא שנאמן לומר אח' לצורך עצמי הגבהתי כל זמן שהיאי בירו ומה שאמרתי כן מטטה ה'ח' כך מה שאין כן כשאומר לו הרואה זכה לי שאפילו אם הגביה סתם אינו נאמן אחר כך לומר לצרכי הגבהתיה אפילו בעורה בידו כמו שכתבתי ראובן שאמר לשמעון קנו לנו ביחד סחורה פלונית ותלך שמעון וקנאה ואח' כן ואמר שקנאה לעצמו יא' שצריך לחלו'עם ראובן דהל' כמגביה מציא לחבירו ויא' דווקא שאם לא חיו לשמעון דמים וקנה בלא דמים זכה ראובן במה שקנה בלא דמים ואם נתרצה לקנות לשניהם הל' כאילו זכה לשניהם :

רע מצאות חשו' ובנו וכתו ועבדו ושפחתו ואשתו ופועלו וכו' נ' סעיפים * *

א מציאות חרש טוטה וקטן אין בהם משום גזל שהם לא קנו שאין בהם דעת לקנא' לא מפני דרכי שלויש כינה' לפיכך אם עבר א' ונזלה מידם אין מוציאין אותה מידו ודווקא מציאה שאין דעת אחרת מקנ' לו אבל שכירו' של קטן וכינצא בו שחייב האחר להקנותו לו מוציאין אפ' בדינין :

ב מציאת בנו וכתו הסמוכים על שולחנו אפילו הם גדולים תקנו חז' טה' של ראב משו' איבה כלומר שלא יטיל עליהם איבה אם לא יתנו לו ולא יפרנסם עוד ומציאתו קטנה או אפילו נערה אפ' אינה סמוכה על שולחנו הרי היא ג' של אב שתקנו ג' משום אב' שלא יקדש' למנוול ולסופה שחין שהרי יש בירו לקדשה למי שירצה וכן מציאת עבדו ושפחתו הנבענים ומציאת אשתו הן טלו דמה טקנה העבד והשפחה והאשה קנה הבעל * אבל מציאת בנו שאינו סמוך על שולחנו אפ' שהוא קטן וכן מציאת עבדו ושפחתו העכרים דלא שייך כאילו איבה דקטן אינו סמוך על שולחנו כשכרו הם ושפחתו העכרים אף על פי שאוכלים על שולחנו כשכרו הם אוכלי' זמה להן ולא יכתו לפיכך ח' טה' וכן מציאת אשתו שנרשה אפילו כספק נירושין אף על גב' שחייב עדיין לזונה מציאותה טלה דפירי הוא טעמא דמציאת אשה לבעלה אלא משום איבה הבא אית לה איבה ואיבה דהא רוצה לנרשת ובטמכין על שרחת' אביהם דאמר' דמציאתן לאביהם נמי משום איבה לא אמרן אלא דווקא בבנו ובכתו שדרך האב לזונה תמיד ואם לא יפרנסם האב לא יפרנסם אחרים אבל אדם אחר מעלמא הסמוך על שולחן חבירו חנם כגון יהום וכיוצא בו הרי מציאתו לעצמו דלא תקני הכא משום איבה שאם לא יפרנסנו הוא יפרנסנו אחרים והנותן מחנה לקטן הסמוך על שולחן אביו הרי היא של אביו דמסתמא לאביו נתן אבל הנותן מתנה לבן גדול אפ' סמוך על שולחן אביו הרי היא של הבן דלא שייך כאן לחקן משום אב' שזה אין רוצ' להקנו' אלא להבן :

ג מציאת פועל לעצמו אף על פי שאמר לו סתם עשה עמי מלאכה היום לא שכרו אלא למלאכתו ולא למציאות ואין צל' אם א' עוור עמי היום או נכתי עמי היום שלא שכרו אלא לאותו מלאכה אבל אם שכרו ללקט מציאות כגון ששסף נהר

לבוש עיר שועץ חלבות פריקה וטעינה

ואו שהבעל הלך וישב לו ואמר לו פרוק סה'פמור מצד פריק' וכן בכהמה ופסאו של גוים מש' צער ב'ת מיהא חיי' ונפקא פנינה במקו' שצמור מש' דין פריקה וחייב מש' צער ב'ת לחונד אם יוצה זה ליהן לו שבר רשאי לקבלו :

א הפוגע בטנים אחד רובין החת מטאו וצריך פריקה ואחד פרק מעליו וצריך טעינה מצו לפרוק החילה משום צער בעלי חיים ואחר כך שועץ בר'א כשהיו שניהם שוין אצלו או שניהם שונאים או שניה' אהובים אבל אם היה אחד שונא ואחר אהב מצוה לשועץ עם השונא החילה כדי לכ' את יצרו הרע והנזק בשונא בעלמא דלא עביר השונא איפורא ואדרכה הוא לאו ספיר עביר כמה שסונאו לכך יכוף את יצרו הרע אבל אם שונאו מש' דעביר איפורא ועובר עבירה אין צר' לשועץ עם החילה כדי לכוף את יצרו דהא ספיר **עביר** כמה שסונאו :

ב ושונא שנאמ' כתורה נבי פריקה כי תראה חסור שונאך ונול'א בשונא מאומות העולם משתע' קרא אלא בשונא שהוא ישראל סביר וכו' והואך יהיה שונא לישראל והכהוב אומר לא השנא את אחיך בלבבך אמרו הזל פנון שראהג לבדו שעבר עבירה והתרה בו ולא חזר הרי זה מצו' לשנאותג עד שיעשה חסוכה וישוב מרשעתו ואף ע'פ שעדיין לא עשה חסוכה אם מצאו נכהל במסאו מצוה לשועץ ולפרוק עמו ולא ינתינו נוסה למות שמא ישהה בשביל מסונו ויבא לידי סכנת והתור' הקפיד על נפשות ישראל בין רשעים בין צדיקים מאח' שהם נלוים אל ה' ומאמינים בעיקר הדת שנ' אמור אליהם חי אני נאם ה' אלקים אם אחפון במות הרשע כי אם בכוב רשע **מדרכו וחיה** :

ג חכורים רבים שהולכים יחד ורגליו של אחד מהם רעועות אין חבירו רשאי להקדים ויעבר מעליו **שזה** אם כן בכלל עזוב העוזב עמו הוא אבל אם נפלוקשה הוא להקטין כיון שיגלו ורעועות רשאי לעבור מעליו שהם אינם כחוייבים ליטאר שם כשבילו כיון שקלה להם להקטין הוא **פשע** בעצמו שהיה לו יותר ודין זה אסככו אקרא דכתיב צדק צדק הרדוף וכתיב בצדק תשפוט ונימר אהר דין ואחר **ה** לפשרה ודין זה כמו פשרה היא שדבר נכון הוא כן שבעוד **שלא** נפל ימהינו עליו וכשנפל טוב אין צריכין יותר :

ד וכן שני חמורי' שפגעו זה את זה והיה אחד טוען משא ואחד רכוב והדרך צר ואין שניה יכולין לעבור דבר נכון הוא שמעבירין את הרכוב מפני הטעון וכ' שאחר ריקן ואחר טעין שמעבירין את הריקן מפני הטעון שניה' טעונים שניהם רוכבים שניה' ריקנים עושין פשרה ביניהם ונותני' שטר **לאחר** שיהיה ער שיעבור חבירו :

ה וכן ב' ספינות שפוגעות זו בזו כהנה אם שתיהן עוברות שתיהן טובעות'אם בזו אהר זו שתיהן עוקרות וכן שני נמלים העול'ים מעלה נכוהה ופגעו זה בזה אם עוברי' שניהם כבת א' נופלים ואם בזה אח'זה עול'ים ניצד הם' ושיש טעינה שאינה טעינה תדחה שאינה טעינה ותחזור לאחוריה מפני הטענות קרובה ורחוקה תדחה קרובה מפני שאינה קרובה שתיהן רחוקות או שתיהן קרובות או שתיהן טעונות הואיל וכולן ברוחק אחד הטל פשרה ביניהם והם מעלין שכר זה לז' איזה שהחזור לאחוריה וחמתין על חברת' עד שתעבור וכוה וכיוצא בו נאמר בצדק תשפוט עמהך :

ו שירא שהנה כסדבר ועמד עליה גינם לכחזה ולשלול כמנס ופסקו כמין עם הגינם ונתנו להז מחשבין לפי כמנס ואין מחשבין לפי נפשו' שהיה לא באועל עסקי נפשות ואם שכרו היר לנתינתם הדרך שלא יסככו מפני החיות והלכטים הרי אלו יטילו הצי שכר התייר לפי נפשו וחציו לפי מסן דהתייר להצלת שניה' הצלת נפשו' והצלת מסון העצוב **לו**

משמע שעכסיו הוא חוכך במקרה מחמת המססו שעליו ולא רבצו כלו' שדרכו בכך וכשהוא מסייע לפרוק לא יפרוק וינחנו נכהל וילך לו אלא יקום עמו ויהז' ויטעון מטאו עלי' שנה'קם הק' עמו ואם הניחו ולא פרק ולא טען ביטול מצו עשה דעוב העזוב ועבר על מצויה לא תעשה דלא תראה חסור אחיך וגו' :

ב היה כהן והכהמה רוכצת בכית הקברות אינו מטמא לה דמצוה פריקה אין' דוחה כל הלאוין הנאמרים בכהונה שלא למטא :

ג וכן אם היה זקן שאין דרכו לפרוק ולשועץ הואיל ואינו לפי כבודו פשור שנ' וההקלמת פעמים סאת' מהעלם כו' כמו שנתבאר לעיל בהשבת אבודה זה הכלל כל שאלו היהו שלוחה ה' פורק ושועץ הרי חייב ג'כ לשועץ ולפרוק בשל חבירו ואם היה חסיד ועושה הרבה דברים לפנים משורת הדין אפי' היה הנשיא הגדול וראה בהמת חבירו רוכצת חתת מטאה של חבן או של קנים וכיוצא בהן פורקן ושועץ עמו' ויש חולקין בזה כמו שתכבאר לעיל סוף סי' רס"ג :

ד פירק ושועץ וחזר ונפלה חייב לשועץ ולפרוק פעם אחת אפי' מאה פעמים שנצמר עוב העזוב הקם הקים לפיכך אהז' צריך לרדות עמו עד פרסה שמא יחזור ויפול אלא א"כ אומר לו בעל המטא אינו צריך לך ועל' בסעיף ו' :

ה כתיב כי הפגע וגו' וכתוב כי תראה וגו' ואחז' כי תראה יכול אפילו פרחוק תל' כי תפגע אי כי תפגע יכול אינו חייב אלא בפגיעה שמשקרוב לו הל' כי תראה ראייה שהיא דרך פגיע' לפיכך אחז' מאימתי חייב אדם לפרוק עמו ולשועץ כשיראהו ראייה שהי' בפגיעה וכמה שיערו חז"ל שיהו ביניהם רס' אמה ושני שלישי אמה שהוא אח' שבקעה ומחצה במיל היה רחוק ממנו יותר מזה אינו זקוק לו :

ו כבר אמרנו דלפרוק היא עליו מצוה סן החורה לעשות כחנם ודינה כמו כאבודה שנתבאר לעיל בסימן רס"ה אבל לשועץ אע"פ שהוא מצוה אינו צריך לעשות' כחנם אלא יוכל לומר לו אם החן לי שכר אעזור לך ויטול שכרו הראוי לו אפי' אם הוא איש בטל ממלאכה וכן כשעה שמדרה עמו עד פרסה שיאמרנו בסע' ד' אינו צריך אלא כשהיה לו שכרו הראוי לו ואפי' אם הצריך להתנות עמו ביותר משכרו הראוי לו אין לו אלא שכרו הראוי לו דכסתמא לא התירה התורה להעלות כמו שרצה ליטול יותר סן הראוי לו :

ז מצא בהמת חבירו רוכצת החת מטאה אף עלפי שאין הבעלים עמה מצוה לפרוק מעליה ולשועץ עליה שנ' עוב העזוב הקם הקים מ' מ' אם כן לכה נאמר עמו שאם היה בעל הכהמה סם והלך וישב לו ואמר לזה הפגע בו הואיל ועליך מצוה אם תרצה לפרוק לכרך פרוק היה זה פטור שנאמ' עמו ואם היה בעל הכהמה זקן או תולה הרי הוא כמאן דליתיה וחיוב הפוגע לשועץ ולפרוק לבדו :

ח אין חיוב טעינה ופריקה אלא בכהמה של ישראל ומשו של ישראל אבל לא בנוי דהא אחיך כתיב אלא שחכמים אמרו בבהמת גוי אם הגוי שם צריך לשועץ עמו משום איכה ואפריקה חייב אפי' אין הגוי שם משום צער כ'ח דבהמה ואם היה בהמהה של גוי והמטא של ישראל עם בנוי מחסר אחר בהמתו אינו זקוק לה משום דין פריקה ושוענה אלא משום איכ'א צער כ'ח כמו שכתב' ואם אין הגוי שם אלא הישראל חייב לפרוק ולשועץ משום צער של הישראל :

ט וכן אם היה הכהמה של ישראל והמטא של גוי אינו חייב משום דין דטעינה' ופריקה אבל חייב לפרוק ולשועץ מט' צערו של ישראל שהוא עומד שם אצל בהמתו ורואה הפסידו וצער בהמתו והנפשות אבל בהמת גוי ומטאו של גוי אינו חייב להטפל אלא משום איכה וי' א' דלפרוק חייב אפי' אין הגוי שם אפי' בכהמתו של גוי משום צער ב'ת דהוי דאורייתא וכן בכל מקום שפטור לפרוק כגון בחסור שהוא רבצו' או שהוא עומד

לבוש עיר שושן

הלכות הפקר ונכסי הגר

הנהגה

לו סתיו אל ישנו ממנה החמרים אם נהגו כבר מנהג ביניהם ילכו אחריי :

י דשאין החמרים להתנות ביניהם כל מי שתאבד ממנו חמור פכני השיירא יעמידו לו חמור אחרת ואם פשע הוא ואבד אין חייבים להעמיד לו אחר' אבד חמורו ואמר תנו לי רמיה ואיני רוצה ליקח חמור אחר והריני שומר עמכם כ' כבהתלה אין שומעין לו אלא מעמידין לו חמור אחרת כדי שידרו יותר וישמרו בהמהו ואפילו היה לו עוד בהמה אחרת כשיירא שבשבייה צריך להודרו ולשמור מ"מ סופר נפשו לשמור יותר על שנים מעל אחר :

יג ספינה שהיתה מהלכת בים ועמד עליה נחשול לשובעה וצריכין להקל ממסא' כדי שלא תטבע מחשבין לפי מ"טאוי ואין מחשבין לפי מ"מון דהטביע' אינה חולה במ"מון אלא כמ"טאוי ואל ישנו ממנה הספנים :

יד רשאין הספנים להתנות ביניהם כל מי שהאבד לו ספינ' יעמיד ספינה אחרת ואם פשע בה ואבדה או שפיר' לפקוס שאין רובה להלוקק סם באות' זמן אף ע"פ שבזמן אחר דרך להל'טס כגון ביומי חשירי דוכו להלך בטקוס אח'וכיומי יום' במקו' אחר והוא הולך ביומי ניסן בדרך תשרי או איפכא א"פ הל' פסיעה ואין חייבין להעמיד לו אחרת :

הלכות הפקר ונכסי הפקר

דעג

דין הוכחה מן הפקר והפקר כיצד ובמה וכן יזעזעפים :

- א** כל דבר של הפקר סברה הוא שכל הקודם בו זכה בין שהוא דבר סופקר ועומד שלא היו לו בעלי מעולם בין שהיו לו בעלים והפקירותו :
- ב** והמפקיר את שלו אע"פ שאינו נדרר הרי הוא כמו נדרר שאסור לחזור בו :
- ג** ומה דיו הפקר שיאמר אדם נכסי הרי הם הפקר לכל בין במש"ט"י"ן בין בקרקעות :
- ד** וכיצד דין מה שהוא הפקר כל הקיד' זכה בו קנאו לעצמו ונעשה שלו ואפ"ה שהפקירותו בו כדין כל שאר בני אדם ואם קדם זכה בו קנאו :
- ה** המפקיר את שלו אינו נקרא הפקר עד שיפקירוהו לכל לעניים ולעשירים כשפטה דרבחה ההורה גבי שטתה ונשטת' לום כל ג' שטת יהיו כשפטה דהפקר ואם הפקירנהו לעניים ולא לעשירים אין דיה' הפקר עליו ואם נטלוהו עני'ם חייבים לתת ממנו מעט שאם זכו בו מן הפקר :
- ו** הספקיר עבדיו הגדולים הרי הם קנוא מעצמם שהרי שוב אין להם בעלים וזכו בעצמם אבל מפקיר עבדיו הקטנים שאין להם יד לזכות מפ"לו בעצמם כל הקני' והחזיק בהם זכה בהם * וכן המפקיר את הקרקע כל הקודם והחזיק בה זכה בה :

ז דין תורה הפקר אפילו בפני אחד הרי זה הפקר ואם הוא דבר המעשי' נפטר מן המעשרות דהפקר פטר' מעשר כמבואר במקומו מכל מקום כיון שאין כאן אלא יתר שהפקיר בפניו ויכול זה לכפור ורחזור בו ולא יהיו עליו עדים אמרו חכמים ז"ל שלא יאמר הפקר נמור ותחייב במעשר מרבנן עד שיפקיר בפני שליטת כדי שיהיה אחר זוכה אם ירצה והשנים מעידים יש אומרים דמזן ההורה הרי הפקר אפילו דפקירו בתו לבין עצמו ונ"פ אם השאיל בהמתו לגוי ולא החזירה לו קודם השבת שיפקירנה בינו לבין עצמו ודיו וע"ל בלבוש החור סימן רמ"ו סעיף ג' :

ח האומר הרי זה הפקר זה ספקא לז' כנמרא אם ישיר להפקיר פטו לנדר או לא ולא אקאיטא לפיכך השני הוי

ספק הפקר דמסקא לן בלישניה אם ר' להרי זה הפקר וגם זה הפקר או ששא היה כוונתו לומר וזה יהיה כך וכך ואלא הפקר אלא שלא שיים דיבורו לכך לא הוי אלא ספק הפקר אבל אם אמר וזה כמו זה או שאמר וגם זה הרי התפישה השני בראשון וכבר אמרנו דהפקר דין נדר יש לו והווי השני הפקר וראי כמ"מ המפיש גבי נדר :

ט המפקיר שדהו ולא זכה בה אדם כל ג' ימים הוא שונוס אם חזר בו הוי חזרתו חזרה והרי הוא שלו לאחר שלשה ימים הרי הוחזק בחפקר ואין חזרתו מועילה לו שיהא שלו אלא א"כ קדם זוכה בה שאז הוא זוכה מן הפקר שהוא ואחר שוין בו שכל הקודם זכה :

י האומר שדה זו מופקרה ליום אחד לחדש אחד לשנ' אחד לשבוע אחת כל זמן שלא זכה בו הוא או אחר וחזר בו חזרתו חזרה והרי היא שלו ומשוכה בה בין הוא בין אחר אינן יכול לחזור בו דהפקר לזמן הוי הפקר גמור כמו שמיטה שאינה אלא לזמן * :

יא דבר שהוא סופקר וכא אחד ושפרו והיה מביש בו שלא ישרנו אדם לא זכה בו בהכחה עד שיגביהנו אם הוא מטלטל או יחזיק בו אם הוא קרקע כדרך חזקה טקינה בה הלווקת :

יב המדברות והימים והנהרות והנחלים כל מה שכרס הם הפקר וכל הקוד' בהם זכה כגון העשכול' והעצים והפרו' של אילנות של יער וכיוצא בהם :

יג הצד דגים מהימים ומנהרות או שצר עופות או מיני חיות הואיל ואין להם בעלים זכה וברבד שלא יצוד בשרה חבירו ואם צד שם קנה שלא זכה בהם בעל השדה כיון שאינו משתמר ט"ס כדכתיבנא לעיל ואם היו הדגים בכיבדים של בעלים וכן חיה ועוף שיביבוס אף ע"פ שהוא ביבר גדול והוא כהוסר צידה הרי זה של בער הביביר' שדרי משתמר שם ולא יוכל להמל'ט לפיכך הצד משם הרי הוא גזלן הלווקת דגים מהיו מצורתו שפרס חזירו כשהוא כהוד' הים או שלקח ממצודה חזירו כשהפרוסה במדבר אף על פי שחבירו עדיין לא זכה בה מ"מ הרי זה אסור מדבריו סופרי' ואם היה המצודה כלי ויקח מחוד המצודה הרי זה גזלן גמור שקנאו לו כליו :

יד הפרוס מצודה בשרה חבירו וצד בה חיה או אף על פי שאין רו' ששה לעשות ובר זה קנה דהא מ"מ הפקר היא וצמ היה עומד בעל השדה בהוד' שדהו ואמר זכתי לו שדי קנה בעל השדה ואין לבעל המצודה כלום * אע"פ שהוא כפרוס מצודה גרם להיותו ניצודין שאם לא פרס המצודה לא היו כאין לכאן אפ"ה כיון שאמר בעל השדה זכתי לו שדי זכה ואין לבעל המצודה כלום * וע"ל פיר'ס ח' והיה אם החצר משתמר אע"פ שלא עמד בצד שדהו קנה בעל החצר :

טו דגים שקפצו לחוד הספינה קנה בעל הספינה שהספינ' כחצר המשרמת הוא ואינה חצר המהלכת דגים' הצר המהלכת אינו קונה שאין הספינה הולכת בחמת עעמה אלא עומדת היא והמים הם שמו' לכוין איתה * :

טז עני הכנקף בראש האיין ו' שיר פירוהיה ונפלו לארץ אם באו ליד העני קודט שנפרו לארץ קנאם ואם נשלך אחר' שנפלו מידו לארץ מוצ אין מידו אבל אם לא באו לידו החלה אין בהם משום גזל להוליכס מיד הנוטל אבל לכהתלה אסור לו ליטלם מדבריו סופרי' * :

יז שהלים הגדולים כשדה פשתן מותר לכל אדם ליטלם מפני שסממא הם הפקר שהרי מפסידין הפשתן וכל הנוטלין עבדו ניח' לבעל הפשתן ואם עמדו על המיצר אינם מפסידין הפשתן ואסור ליטלם וכן אם כבר גדלו כל צרכן אפ"ה הם בין הפשתן בהוד' השדה אסור ליטלן ומאי דאפסיד אפסיד ואין כו' ג' ג' ג' חבשל

לבוש עיר טושן הלכות הפקר ונכסי הגר

פאה אמה והיא רחוי' באמצע השרה קנה מלא מענה לכל ד' רוחותיה מימינו ומשמאלו ומלפניו ומיארוריו דהיינו פאהים אמה על מאתים אמה כחציתים יאם רחוק כגבול השרה לא קנה אלא מענה מימינו ומלא מענה משמאלו ומלא מענה מלפניו ורק השרה דהיינו כחציתים על אמה י ואם הוא שדה שיש לו מצר לא קנה אצ"ה מה שהיא כהוף המצר :

ה היו לוב' טרות חלוקות ומצר אח' ביניהם והחזיק באחד לקנותה קנאה לקנות אותה ואת חבירתה אותה קנה וחבירתה לא קנה שהרי המצר מפסיק ביניהם לקנות לחברת' אף אותה לא קנה דהא לא חשב לקנותה וכ' שחבירתה ולא קנה בחזקה זו :

ט החזיק בה לקנות אותה ואת המצר ואת חבירתה או שהחזיק' במצר לקנות את שתיהן מפעמי' בנכסיה אם קנאה או לא ולא איפשיט' לפיכך אם בא אח' והחזיק בה כראוי כדי לקנותה זכה האחרון :

י וכן שני בהים זה לפניו מזה שרחוק ביניהם מהם לקנות אות' ואת השני לא קנה אלא זה שהחזיק' בה לבד החזיק באחד מהם כדי לקנות את השני אף זה שרחוק בו לא קנה ויש אומרים שאם החזיק בפנימי כדי לקנות אותו ואת החיצון קנה שניהם דכיון דחיצון משועבד לפנימי לדרוסה הרגל הוא בשל לגבי הפנימי להיו' נקנה בחזקתו כל שנחכוין לקנות גם אותו :

יא הפחזיק כשטר מנכסי הגר כדי לקנות הקרקע הכתובה באותו השטר לא קנה אלא השטר בלבד לצור' על פי צלוותיה שאין הקרקע בטלה אצל השטר :

יב נכסי גר שאין לו יורש' ושאר נכסי הפקר ושר' שמכרה הגוי לישראל ועדיין לא החזיק בה כולם דינם שוה וכל מהחזיק בהם בדרך מדרתי החזקה שנתבאר בהלכות מכירה קנה חזין מאכילת פירות לבלוקח הוי הזוקה ובכל אילו לא הוי הזוקה כיצד הלוקח קרקע מהגביר והחזיק בה באכילת פירותיה קנה כמו שנתבאר בס' קצ"ב אבל בנכסי הגר או נכסי הפקר אפי' אבל פירות האילן כמה שנים לא קנה גוף האילן ולא גוף הקרקע עד שיעשה מעשה בגוף הארץ או יעבד עבודה בגוף האילן וצ"ע דמסחבר הוא לגבי לוקח לא הוי אכילת הפירות הזוקה אלא ראיה מוכחת שמכר והקנה לו השרה או האילן דאל' למה הניחו לאכול הפירות' אבל בנכסי הגר ובאילו צריך לעשות חזקה וקניין בגוף הקרקע ובאכילת הפירות' אינו מתקן כלום בגוף הקרקע :

יג ויסג' דברים רבים שאם החזיק בהם הלוקח לא קנה שאינם דרך קניין של מקה ומסכר ואם החזיק באחד מהם בנכסי הגר או נכסי הפקר קנה מפני שהם מראין שהחזיק בגופן של הנכסים והרי הם שלו מן ההפקר כיצד הצי' פליטין גדולי' בניוים בנכסי הגר או בנכסי הפקר וסייד בהם סויד אחר או כייד בהם כיוד אחד שבדברים אילו עשה מעשה חשוב בגוף הנכסים וקנה אותם והוא שעשה אותם בבנון אמה על אמה או יותר כנגד הפתח דרש נראה וותר שעשאו לגוי ויפויי הבית כאחד שמייפה את ביתו ופירש סויד ששט בסיד וכיוד ציורין מחוקק על הקיר שעשה מעשה בגוף הכותל לכך קנאו :

יד וכן אפילו לא צר בהן אלא צורה אחת של חיה או עוף קנה כיון דעשה מעש' חשוב אבל אם לא עשה אלא ציור מעשה פרחים בעלמא לא השיב ולא קנה :

טו וכן הציע מצעו' בנכסי הגר כיון שייפה הקרק' בהצעתו קנה ויא' דווקא ששכב על המצעות דהואיל ונהנה מגוף הקרקע וגם הציע אותן קנה אבל אם מצאן מוצעת ושכב עליהן או שכב בבית בלא מצעות לא קנה ועד' שש שלחן ואכל עליו יא' דקנה :

הבעל מפקירין עכשיו :
יה שדה שיש בו כלאים אם יש בו אחד מכל' מסין אחר היו הגר' קונסין בעל השרה ומפקירין כל השרה :

דעד עוד יש דברים המתירים משל חבירו אף על פי שאינם הפקר ובו סעיף א' :

א עשרה תנאים התנה יהושע כשהכניס ישראל לארץ שיוותרו זה לזה ולא יקפידו ונהניין אף בח'ל במקור' שיש לישראל טרות וכרסי' ומפני שאינ' שכוחן עכשיו לא כתבתו' ומי שרוצה לידע אותם יעיין בסי' זה בשור' בפנים מי שהיה לו נחיל של דבורים וברחו וישגעו על אילן של חבירו יא' שיכול בעל הנחיל לקוף הענף כדי להציל נחילו ונותן דמי ענף לבעל האילן ויש חולקין וגוי שמכ' טרה לישראל וקבל הדמים ולא כתב לו השטר הרי הוא כהפקר וכל הקוד' בה זכה ונתבאר זה כבר בס' קצו' :

דעה דין הזוכה בנכסי הגר סמת בלא יורשים ובו לא' סעיפים :

א כבר ידעת דגר שנתנייר בקסין שנולד דמי ואפי' באחים או אב ובנו שנתניירו אינם נחשבים קרובי' זה לזה ואינ' יורשי' זה את זה אלא בני' שנולדו לו אחר שנתנייר וה' הורחן וליתן בקדוש' הם נקראו בניו ויורשין אותו כמו שנתבאר בלבוש ע"ז סי' רפ"ט לפיכך גר שמ' ולא הניח בן שהורחן וליתן בקדושה אע"פ שיש לו בנים שהיה הורחם שלא בקדוש' ולית' בקדוש' כל נכסיו הם הפקר וכל הקודם בהם זכה :

ב גר סמת בלא יורשין ובזבו ישראל כל נכסיו אין הזוכין בנכסיו חייבים בקבורתו יותר מסאר' כלי ישראל שהרי אין שיעבוד הקבורה חלה אלא לאחר מיתה ואחר מיתה מיד הופקרו הנכסים ואין שיעבוד הקבורה חלה עליהם שאינ' שלו היה לגר טרה מסויימת במצריה בארבע רוחותיה כיון שהכיש בה אפי' בסמיט אחד קנה כולה אינה מסויימת במצריה קנה מסנה באותו פכוש עד כדי שילך העמד בסעת חרישה ויחזור :

ד ואם יש דברים מפסיקין בשרה לא קנה אלא עד הדבר המפסיק ומה הם הדברים המפסיקים המיצר והחצב שמתחמין בו החומין מפסיקין בנכסי הגר וכל מהחזיק בשר' לא קנה אלא עד המיצר והחצב :

ה וכל המפסיק לפיאה מפסיק בנכסי הגר כיצד היה סם נחל או אמת המים לא קנה אלא עד הנחל או עד האמה וכל המפסיק בריש' הרבים מפסיק בנכסי הגר כגון שהיה בין שתי השדות רשות היחיד או כרמלית ואפי' היה ביניהם רשות שדולק לגטין מפסיק :

ו וכל דבר המפסיק לשומאה מפסיק בנכסי הגר כיצד כנסן שנכנס אדם לבקעה זו ושומאה בבקעה בצדה האח' ואינו יודע אם הגיע למקום השומא' אם לא כל מק' שכחזיקין אותו לשומאה הרי הוא כמקום אח' מוחלק בפני עצמו :

ז בקעה גדולה שיש בה שדות רבות וכולם' של גר אחר ולא היה ביניה' לא מצר ולא חצב ולא דבר מדכרי' המפסיקים ובא אחר והחזיק חזקה גמורה בפקעת הבעל לקנות את כולה בל הנקרא על שם אותו הגר קונה אותו ויא' דוקא כשרה בית השלחן שדרך להשקות' מכור' א' והיה רגיל להשקות' כל אותה הבקעה מאות' חבור החזיק כמקצת' קנה כולם אבל כשרה בית הבער יאם ציר' לקנות כולם קנה כולם אבל אם החזיק בשדה סתם ויאם ציר' לקנות כולם לא קנה אלא מקום שהחזיק סלא מענה לארסי' ולרוחבו וכמו שהוא שיעור מענה באותן השדות קנה אותה בעורך וברוחב מרובע כיצד קגון אם המענה הוא

לבוש עיר שושן הלכות הפקר ונכסי הגר חנר

טז הניר את הסדה כנכסי הגר הרי זה הדין הסדה וקנה: המפצל זמורות הנפץ או שריני אלנות וכפות חמרים כנכסי הגר אם דעתו לעבודת האילן קנה ואם דעתו להאביל העצים לבהמה לא קנה כיצד היה כורת מכאן ומכאן הזקתו שנחביו לעבודת האילן היה כורת מרוח אחת אינו פתחין אלא לעצים שהרי אינו חס לתקן האילן :

יז וכן המלקט עצים ואבנים מן הסדה אם דעתו לתקן הארץ שתהא נקי וראוים לזרעה קנה ואם דעתו לעצים לא קנה כיצד לקט הנס והדק הרי זה כחוקת שנחביו לנקות ולתקן הארץ לקט הנס ולא הדק הרי זה כחוקת שנחביו לעצים ואפי' אמר שחביו לתקנה לא קנה דבעינן שיהיו מעשיו פוכיחין שחביו לתקן הקרקע :

יח וכן המשוה פני הארץ אם דעתו לתקן הארץ לזרעה קנה ואם דעתו אינה אלא להשוותה להעמיד שם גורן לא קנה כיצד אם היה לוקח עפר ממקום גבוה ונתנו למקום נמוך הרי זה פתקן הארץ לזרעה וקנה ואם אינו מקפיד על זה משליך העפר והצורות בכל מקום שלא הקפדה הרי זה כחוקת שאינו מתכוין אלא להשוות הארץ לעשות מקו' לרוש בו ולעשות שם גורן :

יט וכן הפותח פיס לתוך הקרקע אם לתקן הקרקע להשקות קנה ואם לצוד דגים לא קנה כיצד עשה מקום שיכנסו בו המים בלבד וישארו שם הרי זה מתכוין לתקן הארץ שיחפששו על פני כולה וישקות אלא אם עשה שני פתח' למים א' להכני' ואחר להוציא הרי זה פתחיו לצוד דגים :

כא הבונה פלטרין גדולים כנכסי הגר ובא אחד והעמיד להם דלתות הראשון לא קנה שהרי לא עשה כלום בנוף הקרקע שהרי לא הועיל בכניין זה כלום לקרקע מעיקרא עיילו בה בריחה והשתא נמי עיילו לה ברווחא ולא היו אלא כמי שעושה גל של אבנים על גבי הארץ שאינו קונה והשני שהעמיד דלתות קנה שהרי הועיל להיות נשאר בה שבתוכה וכגון טעשה הדלת ונעלה והיה אפי' עשה הראשון גם הדלת' ולא נעל ובא השני ונעל שקנה השני שהראשון לא הועיל כלום והשני הועיל ויש אומרים שכל זה מיירו בבונה הראשון בעצם ואבני' שאינם שלו כגון שכנה בעצם ואבנים שהיו ג' של גר ולא כיון הראשון לזכות בהם אלא על ידי הבניין והרי הבניין לא קנה או שבנה ע' פועלים והפועלים לא כוונו לזכות לו בעצ' ואבני' הלכך קנה האחרון אח' הכל ביחד והראשון לא קנה כלום אבל אם היו הלכנים משל ראשון או של גר וכיון הראשון לקנות בהנחתה קודם שקבל בניין לא קנה לא זה ולא זה הראשון לא קנה הקרקע בדפוש' והשני נמי לא קנה דהא ק' ל הורד לתוך חורבת חבריו שלא ברשות וכנא' שיכול לומר עצי' ואבני' אני נוטל ואם כן כשמעמד האחרון הר לת' ונועל הרוצה לקנות יכול הראשון לומר עצים ואבני' אני נוטל נמצא הר לתות לא יועילו כלל' שאם ישול הראשון עציו ואבניו ישארו הר לתות לבין ומה יועילו הלכך אם יבא הראשון ויקדו' ויסלק דלתותיו של האחרון ויעמיד דלתות אחרות טרודיה הוא יקנה ואי לא היו דני' הכי דשקיל קמא לביני' דידו' והאחרון דלתות דידיה וארעא הוי הפקר כדמעיקרא ואח' כל הקודם להחזיק בקרקע זכה :

כד המחזיק בנכסי הגר ובהפקר ואין דעתו לקנות אף פי פי שגדר וכנה לא קנה שהרי לא היה דעתו לקנות כלום :

כה היה גורר ופורץ בנכסי הגר ובסבור שהם שלו א' עפי שביון לתקן שדהו לא קנה שלא כיון גם כן לקנות :

כו שדר בנכסי גר זה ובסבור שהם של גר אחר הואיל ונתכוין במעשיו אילו לזכות מהפקר הרי זה קנה :

כז משכנו של ישראל ביד הגר ומה הגר ובא ישראל אחר והחזיקו בו מוציאין אותו מידו עובין שמת הגר שקע שיעבודו והזר המשכון לחזקת בעליו והוא הדין נפי אם היו משכונות קרקע של ישראל מוחזקות ביד הגר ומה חזרת קרקע לבעריה :

כח משכנו של גר ממושכן לישראל ומת הגר ובא ישראל אחר והחזיק בו הראשון קנה כנגד מעותיו והשני קנה המות' בר' א שרא היה המשכון בחצירו של הראשון אבל אם הוא בחצירו של הא' ומשחמ' מיד שמת הגר קניא לו חצירו אפי' שלא מדעתו ואין לזה האחרון כלום וכן הדין כפקדון של גר שביר ישראל מיהו דווקא פקדון שידו' לו שיש לו בביתו אבל אם הוא דבר דלא ה' ל לידע לבעל החצר יותר מאחרי' לא קנה כיצד כגון מי שמת גר בביתו והיה לו זהב וכסף באכנסו והוא לא ידע ובא אחר והחזיק בזה' וכסף שבאכנסו הא' זכה ולא קנאו בעל הבית מטעם חצירו שאין חצירו קונה לו ר'כ' שלא היה לו לידע יותר משאר בני אדם ועל סיר' ח' היה הגר חייב לישראל נבשטר או בעדים אין שום אדם יכול להחזיק בנכסי הגר בשיעור מה שהוא כנגד החוב דלא שקע טיעבורו ד' ישראל' מנכסי הגר במיתת הגר והמחזיק בנכסי הגר יש לו דין יורש והבא ליפרע ממנו דינו כבא ליפרע מן היורשין :

כט גר שמת והניח עבדים גדולים הם יזכי בעצמם וקנו עצמם בני חורין עבדים קטנים כל הקודם והמחזיק בהם זכה בהם שהרי אין להירד לזכות בעצמן :

ל גר ששכעו עליו שמת ובא ישראל' וכזבו נכסיו ואחר כך באו ואמרו שלא מת או אמרו שמת והניח בן שהיתה הורחו וילירתו בקדושה או שהניח אשתו מעוברת הרי כולם חייבים להחזיר ואם החזירו ואחר כך שפענו ונורע ששמעה הראשונה היתה אמת שבראשונה מת או שמת בנו קודם שמת הוא או הפילה אשתו קודם שמת וחזרו ובאו אחר' וכזבו נכסיו שנית כל מי שהחזיק בשנייה קנה בראשונה לא קנה דאף על פי שמתחלה בדין החזיקו כיון שהחזירו עליה ששמעה השנייה כבר שלקו ידיהם ופקע' חזקתן וחזרו הנכסים להפקדן הראשון לפיכך מי שקדם אחר כך בשמעה שלישית זכה קנה :

לא גר שמת ובזבזו ישראל נכסיו והיו עריו חובל' כ' מלוה שניגבות מן היורשים ומן הלקוחות נכסה גם מאילו שזכו בהם ואין גובין מהם אלא כשבעו היו רבי' שהחזיקו בהם כל א' יכול לומר לבעל חוב הנחתה לך מקום לנבול' ממנו ה' כך אחרון נפס' אין לו גובין משלפניו אין לו גובין משלפניו פניו כו' :

הלכות נחלות

דעו סדר נחלות כיצד הוא וכו' סעיפים :

א כתיב איש כי ימות ובן אין לו והעברה' את נחלתו לבתו ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו ואם אין לו אחיו ונתתם את נחלתו לאחי אביו ואם אין אחים לאביו ונתת' את נחלתו לשאריו הקרוב אליו ממשפחתו יורש אותה וגומר פדאמר הכתוב ובן אין לו והעברתם וגומר ש'מ האיש לו בן הוא יורשו נמצא הבן הוא קודם לכל אדם ומדכתי' וכן אין לו אין ב'וד ולא כתיב אן לו בלא יוד' כמו דכתיב מאן יבמ' ונומר דרשו אין לו עיני עליו כלומר שאם אין כאן בן הקור ועיני עליו היטב אם אין כאן שום זרע מבן הן בן הן בת או בן ב' או בת

ב בלא שדה הגר הרושה וזרעה ולא ביסת אחר זרועה וצמחה ואכלה לא קנה דבשעה שזרעה לא השכיח הקרקע כלום ובעת שצמח והשכיח שבת הבא מפילא ואינו קונה גם אכלתו אחר כך לא קנה דאכילת פירות אינו קונה בנכסי הגר כדכתבינא לעיל סעיף י"ב :

ג היתה מחיצה בטויה בנכסי הגר ובא זה להחזיק בה ועשה מחיצה אחרת על גבה לא קנה ואפי' נבלעת מחיצה התחנה וכשאר העליונו קיימת' שבשעה שכנה לא הועיל ובשעה שהועיל בא השעשה ממילא :

הלכות נהלות

לבוש עיר שושן

בן הבן או בן הבת או בת הבת וכן לעולם האם המצויה
 כאן זרע מן הבן אותו הזרע הוא קודם לכל וכן דרשו בכל אין
 שכפרו: ואם אין לו בת יבאם אין לו אחים וכן בכלום נמצא
 סדר נהלות כך הוא מי שמת בנו יורשי לא נמצא לו בן רוצין
 וחוקרין אם יש לבן זרע בין זכר בין נקבה עד סוף כל הדורות
 עימד במקומו וירש הכל לא נמצא לו בן ולא זרע כמנו אם יש
 לו בת הירשנו לא נמצא לו בת ואין וחוקרין אם יש לה זרע
 בין זכר בין נקבה עד סוף כל הדורות הוא יורש הכל לא נמצ'
 לו בת ולא זרע תחזור הירושה לאביו של מת שאע"פ שהכחוב
 לא הזכירו לא הוצרכה להזכיר חרא דהא חזקין כי הירושה
 היא בשלשלת הזרע כיוצא הליצין לא בעדרין אם נזמה ס'
 שאמר ונתתם אותה לאחיו משמים נחלה הוא שהאב יורש
 בקבר וממנו הבא לאחים / ועוד לא יצרה ההורה להזכיר
 ולומר אם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאביו כי ההורה דרך
 ברכה הדבר ולא בכנחיה ואם החזיר הירושה מן רכנן לאב
 הריו זה דרך כרת שזרעו נכרת בחייו מכל פקוס אחול שובתה
 אותה ההורה בצדק באמר ונתתם את נחלתו לטארו הקרוב
 אליו משפחה ואמרו שארו זה האב מלמד שהאב קוד' לאחיו
 יביל והאב יום אפילו לבן הלימוד למה קרוב קרוב קודם
 וירוע שרפן קרוב לאדם יותר מכל אפילו מאביו שכן מצוינו
 שקם הבן ההת יבין במקומו לעיני ולסדרה אחיזה ולא מצוינו
 בשם מקום שקם ריב ויהא הבן ובמקומו ואם כן מה שאמר
 הכתוב קרוב קרוב קרוב קרוב קרוב קרוב קרוב קרוב קרוב
 האחיז ועין אפרושים וירשנו זה האב דכתיב יצא אביך הו'
 וכת' האנשי כתיב יצא אביך הוא אין זה קושיא דאמר הכתוב
 משפחה וירש אותה ומשפחה אב קרויה משפחה משפחה
 אם אינה קרויה משפחה דכתיב למשפחתם לבית אבות' ואם
 אין אביו קיים החזור הירושה לזרעו שהם אביו המת אם יש לו
 זרע יורש הכל לא נמצא לו את הוצין והירשין אם הניח זרע עד
 סוף כל הדורות עימד במקומו לירש לא נמצא לו אח ולא זרע
 ממנו החזור הירושה לאחיה המת או לזרעה עד סוף כל הדורות
 לא נמצא לא אחיה ולא זרע ממנה החזור הירושה לאביו
 של מת ואם אינו קיים חזיר לזרעו שהם אחי אביו המת אם יש
 לו אחים או לזרעם עד סוף כל הדורות ואם אין אחים לאביו
 המת ולא זרע מהם חזרות לאחיה אביו המת או לזרעה עד סוף
 כל הדורות ואם אין אחות לאביו המת ולא זרע ממנה החזרות
 לאביו אביו אביו של מת ואם אינו הי מרישו לזרעו שהם אביו
 אביו אביו של מת או לזרעם עד סוף כל הדורות לא נמצא אחי
 אביו אביו של מת ולא זרעם חזרה לאחיה אביו אביו של מת או
 לזרעה עד סוף כל הדורות ועל זה הדרך נחלה משפחה שנת
 ועולה לפעלה עד ראונן בן יעקב וכן לכל השבטים ולעולם
 כשאין האב ולא זרעו משפחה דור אחד לפעלה והזכרים
 וזרעם עד עולם קודמין לנקבות כגון בנות צהי המת לאחות
 המת וכמות אחי אביו המת לאחיה אביו המת:

ב לפיכך מי שמת והניח בת וכת הבן ואפ"י בת בת הבן
 עד סוף כמה דורות היא קידמה וירש הכל ואין לבת
 כלום והוא הדיון לבת האמה עם האחות ולבת כן אחי אביו עם
 האחות אביו וכן כל כיוצא בזה:

ג מי שהיו לו שני בנים ומהו שניהם בחייו והניח האחד
 שלשה בנים והשני לא הניח אלא בת אחת ואחר כך מת
 הזקן בת הבן יורשת חצי הנכס ושלש בניו הבן האחר יורשי'
 החצי האחר שאנו רואין כאילו הבני קיימין ויורשין בשוה וכל
 אחד מוריש לבניו חלקו ועל דרך זה הליקין בני האחים ובני
 אחי האב עד ראש הדורות שכל מן שמוריש נכסיו ואין הירוש
 קיים אלא וירשי הירוש ולאחד מבניו יורשים רבים ולשני אין
 לו אלא בן אחד או אפ"י בת אחת נושלת חלק חלק המרכוזין:
 ד כבר אמרנו דילפינן מקרא שמשפחת האם אינה קרויה
 משפחת לפיכך אין האם יורשת את בנה ולא את בתה

ב כל הקרובים אפילו בעבירה יורשין נכשרים דכולה
 קרובים הם ועוד הא כתיב גבוי הרושה אין לו עיין עליו
 בכל מקום שהמצא אחד מקרובים אילו ירשנו אפילו פסולים
 כיצד היה לו אה או בן מסור הרי זה יירש ככשר וכן כל שאר
 הירשים אבל בן משפחה או מגירה אינו כן לדבר מן הדברים
 ואינו יורש כלל שאינו פתיחם אחייו בן המשפחה דכתיב
 האשה וילדיה תהיה לאדוניה ובן הגושה מדכתיב כי יסור את
 בנך בן בתך הבא מן הגוי קרוי בנך ולא בנך מן הגויה קרויה
 בנך: ואין הירש' יוכל לירש אלא דבר שיש בו משאל אבל דבר
 שאין בו ממש או שובת הנאה בעלמא לא שייך בירושה:

דע הבכור נוטל פי שנים ואיזה הוא בכור לנהלה וספק בכור ובוטו סעיפים:

א הבכור נוטל פי שנים בנכסי אביו וכתיב את הבכור
 בן השנואה יכיר לתת לו פי שנים ואז"ל יכול פי שנים
 בנכסים כלל' שישול ב' שלישי' בנכסים בין אם לא הניח אלא
 ב' בנים אחד בכור ואחד פשוט בין אם הניח הרבה בנים אפ'
 עשרה לעולם ישול הבכור שני שלישי' הנכסים והאחי' שלישי'

לבוש עיר שושן

הלכות נחלה

קנה

אחד בפשוט אחר ה' והיה כיום הנחילו את בניו וגומר
 אבתה התורה נחלה אצל אחיו לומר שאינו נוטל אלא פי שנים
 בא' מהם כיצד הניח חמשה בנים ואחד מהם בכור מחשבין
 הבכור בשנים ועוסין ששה חלקים מן הנכסים ונוטל הבכור
 שני חלקים דהיינו שליש הממון וכל אחד מן הארבע פשוטים
 נוטל שתות וכן אם הניח חמשה בנים מחשבין הבכור לשנים
 והרי הם עשרה בנים וחולקין הנכסים לעשרה חלקים ונוטל
 הבכור שני חלקים שהם חמשת חכמים וכל אחד מהשמונה
 פשוטים נוטל עשרית הממון וכן על דרך חלוקת זאת חולקין
 לעולם :

ב ואילו שני החלקים חשבוין לו כחלק אחד שזהו חלקו
 וצריכין ליחסם לו שניהם ביחד בסצר אחד ועל סימין
 קעד סעיף יב :

ג אין הבכור נוטל פי שנים אלא כשנולד בחיי האב שנא'
 יכיר כלומר צריכים שהאב יכירנו דהיינו שראהו בחייו
 אבל אם נולד אחר מיתת האב כגון שסח נהניח אשתו מעוברת
 וילדה תאומים אחר בכור ואחד פשוט או שחיו לו שתי נשים
 ומת והניחן משכבת אין הבכור נוטל פי שנים שהרי לא הכירו
 אביו מיהו לאו דווקא שראוהו והכירוהו אלא אפילו לא הכירוהו
 רק שהיה ראוי להכירו אין הכירא מעכבת בו דהא ק"ל בכל
 המורה כל הראוי לבליה אין בילה מעכבת בו לפי' אם יצא רוב
 פדחתו בחיי האב הרי הוא כילוד ונוטל פי שנים אפי' שלא
 יצא כל ראשו לאויר העולם עד לאחר מיתת האב שהרי היה
 ראוי להכירו יא' שאם נולד כשהוא גוסס אין זה נקרא ראוי
 להכירו ואינו נוטל פי שנים :

ד בכור שנוטל שומטום ואחר כך נקדע ונמצא זכר אינו
 נוטל פי שנים דבעינין שיהא זכר משעת לידה דכתיב
 והיה הבן הבכור שיהא בן משעת הויה גהיינו משעת לידה וכן
 הטימטום אינו מעט בחלק בכורה שנ' וילדו לו בנים שהיו
 בנים משעת לידה כיצד אינו מעט בחלק בכורה הרי שהיה
 לו בן בכור ושני פשוטי' וזה הטימטום שנקדע ונמצא זכר הרי
 יש כאן ארבע בנים בשעת מיתה אין אומרים יטול הבכור
 שני חמיות הממון כיון שיש כאן ג' בנים בלא הוא אלא נוטל
 הבכור מחילה דבעינת הממון בחלק הבכור' שיו כאילו לא היו
 עמו אלא כפשוטים בלבד ואח"כ השלשה רביעים הנשארים
 חולקין אותה לארבע חלקים ונוטל הבכור חלק אחד בעד
 חלק פשוטו וכן כולם שני הפשוטים עם הטימטום הנקדע
 כל אחד חלק אחד בשוה עם הבכור וכ"כ בן הנולד לאח' מיתת
 האב שאינו מעט בחלק בכור וילדו לו בנים בעיה' ליה ליה :
 ה קטן בן יום א' מעט בחלק הבכור אבל לא העובר דהא
 וילדו לו בנים כתיב שנולדו לו בחייו ששמע :

ו בכור שילדה אמו נפל תחלה אפילו יצא רוב הנפל חי
 לאויר העולם כגון שהיו תאומים בכסנה אחד נפלא'
 כלולו דרשו והוציא הנפל ראשו חי והחזירו ובא חבירו וקדמו
 ויצא זה האחרון הוא בכור לנחלה דראשון לא הפסידו אף על
 ג' דראשו שהוציא חסוב לידה מעליה אפי' היה חטני בכור
 לנחלה מ"ס דנבי נחלה כתיב ראשית אוניו שליב אביו דזה
 עליו אם מת יצא נפל שהוציא ראשו ראשון אפי' דהו כילוד
 לאו בר קיימא הוא ואין לבו דזה עליו ואינו בכור אלא השני
 הבא אחריו וכן בן מ' שיצא ראשון מת והחזירו ויצא אחיו הבא
 אחריו הוא בכור לנחלה דהא ראשון לא חשיב שאין חלב דזה
 עליו אבל בן השעה חדשים שיצא ראשון חי הבא אחריו אינו
 בכור לנחלה שהרי לב אביו דזה על הראשון שהיה בן ט' מ' :

ז יוצא דופן והבא אחריו שניהם אינה בכורים הראשון לפי
 שלא נולד ממקום לידה והכתוב אמר וילדו לו בני' ממקום
 לידה והשני אינו בכור שהרי קדמו אחר שהיה לב אביו דזה
 עליו ואין השני ראשית אוניו :

ח הבכורה באב תלדה רחמנא ולא באם כדכתיב כי הוא

ראשית אוניו לו משפח הבכורה והאילו יצא קאי לומר לו
 משפח הבכורה ולא לה לפיכך אם אין לאב בנים ונושא אשה
 אפיי' לה כבר כמה בנים מאיש אח' וילדה לו הוא ככול לנחלה
 להת' לו פי שנים אבל אם היו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה
 כבר וילדה לו אינו בכור לנחלה :

ט נוי שהיה לו בנים כניוהו ונהנייר ונולדו לו בנים אין לו
 בכור לנחלה דבנים שהיו לו בניהוהו אית להו חיים אחריו
 דכתיב בלאדן בן בלאדן לפיכך אין הבא אחריו כניוהו נקרא
 ראשית אוניו אבל ישראל שהיה לו בן כהשפחה או מהנות
 הואיל ואינן קרוי בנו הבא לו אחריו מן הישראלית הוא נקרא
 ראשית אוניו ונוטל פי שנים :

י היה הבכור ממזר אפי' הכי נוטל פי שנים שנאמר כי את
 הבכור בן השנואה יכיר שפירושו אפילו שנואה בנישואית
 כלומר אפי' עשה איסור בנישואה שלא היה לו לישאנה מחמת
 איסור כגון אחת מכל העריות והולידת לבן אפילו הכי יכיר
 אותו להת' לו פי שנים ואין צריך לומר אם היה בן גרושה או
 בן חלוצה :

יא מדכתיב והיה הבן הבכור אחול' רשמעם שיהא בן בכור
 ודאי ולא ספק בכור לפיכך אמרו מי שנשפתק לנו אם
 הוא בכור או פשוט כגון שילדו שתי נשיו ביחד ואין ידוע איזון
 ילדה תחלה אם היכרו בשעת ליד' דהוה ליה בכור ודאי באוהו
 עשה ולבסיף נחערנו ואין מכירין איזה הוא בכור כוהבין
 הרשאה זה רזה ותוכע את האחים אם אני הבכור תנו לי חלק
 בכורה ואם אחי בכור תנו לי גם כן שהרי נתן לי חלק והם
 חולקין יחד חלק בכורה ואם נהערבו מיד ולא הוכרו מעולם
 לא מרני להו הרשאה זה לזה שהפסוק מעטם מלתת להם
 חלק בכורה דכור ודאי אמר רחמנא ולא בכור ספק שלא נודע
 מעולם אשה שלא שהיה אחר מיתת בעלה נ' חדשי' ונשאת
 לאחר וילדה לסוף שבעה חדשים ואין ידוע אם הוא בן חמשה
 חדשים לראשון או בן שבעה לחרון אין לו כלום בנחלות
 שניהם ואפילו כפשוט אינו נוטל שכל אחד ידעה אוחו אצל
 השני לומ' לאו אחינו את דרמצי'א חבירו עליו הראוי והנולד
 אחריו נוטל בנכסי שני כפשוט אבל חלק בכורה אין לו אפילו
 יכתבו הרשאה זה לזה דהא לא נהברר מעולם איזה מהן בכור
 והתורה מעט' וזומר בכור ודאי ולא בכור ספק :

יב אחול' שלשת נאמנים לומר שהוא בכור חיה אמו ואביו
 חיה נאמנת מיד אחר שנולד למר זה יצא ראשון ומשיצ'
 מתחת ידה שוב אינה נאמנת אמו נאמנת עליו כל שבעה
 שעדיין אין אביו מכיר בו שלא יצא מתחת ידי אמו ליכנס
 לברית ככאן ואילך נוטל על אביו להכניסו בבית ומאז ז'
 והלאה הוא נאמן עליו לעולם דכתיב יכיר יכירנו לאחרים
 התורה האמינתו עליו לומר זה בני בכור ואפילו אמר האב על
 מי שלא הוחזק שהוא בנו ואם עליו בני הוא ובכור הוא נאמן
 ונוטל פי שנים וכן אם אמר על המוחזק לנו שהוא בכור ס'
 שאינו בכור נאמן מיהו אם אמר פעם אחת על אחד שהוא
 בכור לא יוכל אחר כך לומר על אחד שהוא בכור דכל היכא
 שהתורה האמינתו אמרינו דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומנין
 כמו בעדים :

יג שמעו ערים שאמר פלוני בני בכורי הוא נוטל פי שנים
 פלוני בני בכור הוא אינו נוטל פי שנים שפא בכור לאביו
 הוא דקאמר ואם אמר דברים שמכוחים שנהניין לומר שרוא'
 בכור לאב נוטל פי שנים כגון שאם פלוני בכור הוויקורו מרפ'
 חולי העינים הרי זה בכור לאב קאמר דמירוי דרוק של בכור
 לאב מרפא ולא רוק של בכור לאם והוא הדין אם מה הבכור
 והזכיר עליו כהספרו הוי על בני בכור העניין גם כן מוכיח
 דבכור לאב קאמר ונוטלין בניו פי שנים בנכסי אביו :

יד האב שנשתק כודקין אותו כדרך שבידקין לגיטין על'
 בלבוש הבוג' סימן קכ"א אם רמז או כתב שזה בכור
 נוטל

* * * לְבוּשׁ עִיר שׁוֹשֵׁט * * *

הַלְבוּת צְהִלָּת * * *

שמן שכח היהר שנטל וניתן לאחיו רמים בער יתר חשבה
 סנטל עם חלק הככרה ודוקא בטבח דאיסתנו הנכסים כגון
 כרפל שנעשו שבלים ובפניות שנעשו המרים אבל אם שבתו
 הנכסים מחם' עצמן ולא נשתנו כגון אילן קטן סגדל ונחעכה
 וצרץ שעלתה שרטון מפאליה הרי זה נוטל פי שני' בשבח כזה
 ואם מחמת הוצאה אינו נוטל בכה דברים אמורים שלא מיתה
 בהן אבל אם מיתה הבכור בפשוטים ואמר להם אל חשיבתי
 הנכסי' בהוצאה ער שנהלוק ולא שמעו לו והשביחום אם לא
 עשו בהם שינוי כגון שהיו ענפי' מחוברים ובצרים שאין בהם
 שינוי אלא שבת בציריהם יס בהם נוטל פי שנים בשבח בציריה
 ואם עשו בהם שינוי כגון שרכסו קנאצ'ם בשינוי ואינו נוטל
 פי שנים בשבח דריכה וגם לא בהפסד שאם נשפך היין או
 נהקלקלו הענבים שאינן שוין כמו שהיו שוין כשהיו ענבים
 משליטן דמי הענבים כשעת הגזילה דהיינו כמו שהיו שוין
 קידם דבציר וכן אם לא שינו כגון שבצרים ונחקלקלו אין לו
 חלק בהפסד אף על פי שיטלו חלק בשבח כיון שמיחה ביד
 ידו על העלוונה :

נוטל פי שנים :

טו מי שהיה לי שני בנים בכור ופשוט ופתו שניהם בחיו
 והניחו בנים הככור הניח בת והפשוט הניח בן כל אחד
 עומד במקום אביו והרי בן הבן הפשוט יורש בגבסי הזקן
 שלוש שהוא חלק אביו ובת הבכור יורשת שני שלישי' שהוא
 חלק אביה שהיורש עומד במקום המורים אפי' לחלק הבכורה
 ולסדרו דבר זה מנ' שיהיה קבלה בידם נאמר משפט לגבי
 בכורה לו משפט הבכור ונא' משפט גבי ירושת חלק פשוט'
 והיה להם לחקת משפט מה משפט' האמו' נבי יורשת פשוט'
 אתה רואה הכן כאלו אביו קיים ליטול חלק פשוט' אביו אף
 משפט הנאמ' נבי בכורה אתה רואה את הכן כאלו אביו קיים
 ליטול חלק בכורה אביו :

רעה

אין הבכור נוטל פי שנים לא במליה
 ולא בשבח ואם סבר חלק בכורה ובו יור'
 קעופים :

ז כבר אמרנו שאין הבכור נוטל פי שנים במליה שהיה
 לאביהם ביד אחרים ואפילו במלוה בשטר אינו נוטל
 ל' גבי קרקע לא שנא גבי מעו' כול הוראנו מיקרו' שהרי היו
 מהסורי גוביינא כמה דברים אמורים במלוה בלא משכון אבל
 אם היה משכון כדו שהלוה עליו לישראל אפי' משכנו בשעית
 הלוואה קרוי מוחזק ונוטל ממנו פי שנים דדא קיימא לן בעל
 חוב קונה משכון וכדירה דמא' אבל במשכון של גוים דקל'
 אינו קונה משכון דאוי מיקרו' ואינו נוטל ממנו פי שנים כמה
 דברים אמורים במשכון של גוי שעדיין לא הגיע זמנו לפדות
 אבל במשכון של גוי שכבר נחלש ברינא דמלכותא דרי הוא
 נחשב מוחזק ביד האב ונוטל ממנו פי שנים ואם המלוה על
 משכונא שר קרקע באהרא דלא מסלקו שקול בה פי שנים
 והוא דלא משו זמנא בחיי אבותיו שכוין שלא היה יכול לסלק
 בחייו קרוי לו מוחזק ונוטל ממנו בכורו של מלוה פי שני' וגם
 כיון שבכלות הזמן יוכל הרוה לסלקו קרוי נמי מוחזק לגבי
 ליה ובכור הלוה נוטל גם כן ממנו פי שנים כשחוזר להם ואם
 היה לאב מלוה ביד הבכור הרי זה ספק אם ישול בה פי שנים
 אם לא דמספקא לן אם נאמר כגון דא ודאי דבכור רוצה
 ליעביד נכסיו לאביו לגמרי וכעין יפה גמר ומקני נכסיו ו
 לאביו כדי שיהא אביו קרוי מוחזק בהך מלוה ויטול בה פי
 שנים או רולמא לא שנא משאר מלוה ואם כן הוה ליה מסין
 הסנטל בספק וחולקין כלומר נוטל במלוה זו חצי חלק בכורת
 ואם היה לאב מוחזקה ביד אחרים אפילו בעיר אחרת קרוי
 מוחזק ונוטל ממנו פי שנים ואם השותף הלוה עסק השותפ'
 על משכונו דיגע עמהם כדון משכון שבירו שכתבנו הן של
 ישראל הן של גוים :

א כבר אמרנו בסימן הקודם סעיף ח' דבכורה באב
 חליה רחמנא לפיכך אין הבכור נוטל פי שנים אלא
 בנכסי האב אבל לא בנכסי האם ואפילו אם הוא בכור לאב
 ולאם ומתה אמו והניחה נכסים הוא והפשוט חולקין שוה
 בנכסים :

ב מי טמא והניח בנים ואלמנה ומהת האלמנה קודם ב'
 שנשבעה על בהובתה כל הנכסים בהזקת ר' ירש' ואין
 להאלמנה בהם כלום וניטל בהם הבכור פי שנים :

ג אין הבכור נוטל פי שנים אלא בפה שהיא מוחזק בביתו
 אביו בשעה שמת שנאמר לתת לו פי שנים בכל אשר
 ימצאו לו דהיינו בכל מה שר' מוחזק בידו אבל לא בפה שראוי
 לבא לו אחר מיתתו כגון אם מת יעקב בחיי אביו יצחק ואח' ב'
 מה יצחק וכני יעקב יורשן אורגו אין ראובן הבכור נוטל פי
 שנים בנכסי יצחק כיון שלא היה מוחזק ביר יעקב כשמת
 אלא היה ראוי לבא לו אחר כך וכן אם היה מלוה ליעקב ביד
 אחרים אינה נקראת מוחזק בה דחסי' גוביינא ואין הבכור
 נוטל בה פי שנים :

ד וכן אין נוטל פי שנים בשבח שבח נכסים אחר מיתת
 אביהם דהוי נמי ראוי שהרי לא היה מוחזק בידו בשעה
 שמת מיהו דוקא בשבח סכא על ידי טורח והוצאה עד שנרא'
 קצת שינוי בנכסים מחמת טבא בהן פנים חדשות באורג
 שבח אינו נוטל פי שנים אבל טבח דכסילא ולא אישתינו אינו
 חשיב כראוי ונוטל פי שנים לציבור אם הניח להם אביהם
 פרה משכרת או כוכרת כד אח' ואין מזונותיה על היורשים
 והרי החכירות והשכירות כאלהם מסילא כדא טורח ושינוי
 בפיה או שהיתה הפרה רועה באפר וילדה נוטל הבכור פי
 שנים בשכירות ובה וכולדה ולא חשיבין הולר עצמו לשינוי
 דמעיקרו עובר והשתא ולר' דשאני עובר דירך אמו הוא והוה
 ליה כלא אשתני' הניח להם עכר או בהמה שסאה שאוכל
 ועושה נוטל בהם הבכור פי שנים והפשוט חלק אחר והייע
 שעובדים לבכור שני ימים ולפאט' יום אחד
 וכן לעולם :

ה חלק בכורה מתנה קריה רחמנא דכתי' לתת לו פי שנים
 והנחת מתנה ומזכה לו ע' אחר אין מקבל מתנה זוכה
 במתנהו עד שישמע ויתרצ' בה כאלו בששמע צווח לא זכת
 לפיכך חלק בכורה נמי שהיא בסתנה לא זכה בה בכור עד
 שיכין לזכות בה ואילו אכר אינו רוצה בה אבד זכותו מיד וז'
 היא שאמרו שאם אמר אינו נוטל ואינו נותן רשאי כמו
 שכתבנו בסעיף' בעה' כשם שאמרו במקבל מתנה שאם
 צווח בשעה ששמע לא קנהו משמע זה גם כן אמרנו כל שבת
 שהשביחו נכסים בהוצאה כל זמן שלא נלה ברעהו שהוא
 רוצה לזכות בה אפי' ברברים ולא אשהנו הנכסים הרי ה' של
 אחיו ומיד שנלה דעתו ומיתה ואמר שהוא רוצ' לזכות בה זכה
 ושלוח השביח כמו שכתבנו בסעי' ו' ומשמע זה נ' בכור שמכר
 חלק בכורה שלו קודם חלוקה פסקו קיים שכיון שנלה דעתו
 שהוא חפץ במתנתו זאת היא שלו ויכול למכרה אפילו קודם
 חלוקת

ו שחש אחד משכירי אביו בהמה בחיי אביהם ודרכו לתת
 המתנה לאביהם ואחר כך מת אביהם קודם שהורמו
 המתנות נוטל הבכור פי שנים במתנות של אותה בהמה
 דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמי והוה כאלו באן ליר'
 אביהם בחי' :

ז כבר אמרנו שאין הבכור נוטל פי שנים בשבח ששכחו
 נכסים לאחר מיתת אביו מ' מסתקנו חול' כשכאים לחלוק
 נוטל חכבו' שני חלקים מן הנכסי' כמו שהן עם שבחן ואח' ב'

לומר כן דאם לא כן קרא למח לי:

ב וזקא להת לו ירושה אמרו' בשאר קרובים שהאמנת
 ההורה אבל ליטול ממנו ירושה לא אמרו' שהאמנת
 ההורה בשאר קרובים לפיכך אם היינו מוחזקין באחד שהוא
 אחיו או בן אחיו או בן דוד ואמר עליו אינו אחי וכן אחי או
 אינו בן דוד כרי שלא יירשנו אינו נאמן אע"פ שיש כאן גם כן
 מינו שהיה יכול להעביר ממנו הנחלה ולהטות לאחרים ככל
 מקום לא מצינו שהאמנתו ההורה והווי כאילו אמר אחי הוא
 ולא יירשנו שאין זה כידו כמו שיתבאר אבל נאמן הוא על מי
 שהוא מוחזק לבנו לומר' עליו שאינו בנו כרי שלא יירשנו דגבי
 בנו מצינו שהאמנתו אפילו לסלקו מן הירושה דכתב יכירנו
 שיכול להכיר אפילו בן בין הבנים לומר' זהו בכורו ואפילו הוא
 מוחזק בן שני או בן שלישי שלו וא"כ הראשונים אינכנו אלא
 ממזרים אפילו הכי נאמן כמו שנחבאר בלבוש הבין ואינמן
 ואפילו הוא לבן בנים גם כן נאמן עליו לסלקו מן הירושה וא"פ
 ע"פ שאינו נאמן עליו לומר אינו בנו לענין יחוס ואין מחזיקין
 אותו ממזר על פיו כשיש לו בנים כמה שנחבאר בלבוש הבין
 סימן נאמן הוא עליו לענין שלא יירשנו הוא ובניו סירו דוקא
 בעוד שהבן חי האמנתו החורה עליו בין להת לו בין ליטול
 ממנו אבל אם מת הבן ואמר על בני בניו אין אילו בני בני
 אביהם לא היה בני אינו נאמן אף על הירושה כיון שאין הבן
 קיים היתה ליה לגבי בני בניו כאילו אמר זה אינו אחי שאינו
 נאמן שלא האמנתו החורה אלא לגבי בניו כשהוא קיים:

ג האומר זה בני וחזר ואמר עברי אינו נאמן כמה שאמר
 עברי ואע"פ שנוכל להרץ דבריו ולומר הוא דקרי ריה
 מחילה בני מטום דאוהבו כבנו דחזקה הוא שאין אדם קריא
 לעבדו בנו וכיון שהגיד שוב אינו חוזר וסניר' אבל אם אמר
 עברי וחזר ואמר בני נאמן שאין זה חזרה מדוברי אלא פי' יין
 שמה שקראוה עבדו רצה לומר שרו משמשו כעבד אבל הוא
 בנו ונאמן אפילו אינו משמשו כחשמיש של עבד ככל מקום
 מפני אהבתו אמר כן שמקובל על חשמישו אפילו היא קרת
 כחשמיש עבדות' אבל אם אמר עבדו זה סנה כך וכך או
 כיוצא בזה דברים שאין אומרים אותן אלא לעבד וחזר ואמר
 בני אינו נאמן אפ' משמשו כעבד שאם היה כנולא היה אומר
 עליו כך:

ד היה עובר על בית המכס ואמר בני הוא זה וחזר ואמר
 עבדי נאמן שלא אמר החלה בני אלא פשוטו מן המכס
 אבל אם אמר בכית המכס עברי הוא וחזר ואמר בני אינו נאמן
 דאם כן למאי קראו מחילה עבדי בכית המכס והוא דמתיבין
 בכית המכס בי אמר עברי הוא הני מידי דלא ארזוק אביה
 בכת ישראל אבל אי אחזקה אמיה בכת ישראל לאוכל' כ
 כמיניה למימר עליה עברי הוא דכי מהמיניה רחמנא אכרית
 כנון דאמר בני זה ממזר הוא דאיכא למימר איניד ליה סתיני
 כריתות אי נמי דידוע דקר איתיה הוא ואם עידי דלאו ביה
 הוא דהוי ליה ממזר כמילא אבל אע"פ לא מהני למימר
 ממזר הוא אי עבד הוא לפיכך האי נמי כיון דאחזק דנו איתיה
 היא והיא אחזקת בבת ישראל לאו כל כמיניה דאחזקה
 בשפחה:

ה לא יקרא אדם לעבד אבא פלו' או לשפחה אימא פלוגית
 שלא יבא מהדבר הקלה שיאמרו זה הוא רבן ופנמי' פ"ב
 אם היו עברים ושפחות חשוכי' ביותר ויש להם קרובי הקהל
 מכירים אותם ואת בניהם ועבדי אדוניהם כנון עבדי הנשיא
 הרי אילו מותר לקרות להם אבא ואימא:

ו מי שהיה לו שפח' והוליד ממנה בן והיה נזהר ביימנה
 בנים או שאמר בני הוא ומסחררת היא אמן אם הלך
 ח"ס הוא או אדם כשר שהוא נדוק כקרק"ק צויה הרי זה
 יירשנו דלכ"י ממון אזלי בהר חזקה דחזקה שלא עש' כתיבה
 בעילה זנות ותלינן לומר דואי שהורה קיים שיא עליה בנא
 עליה

ה' לוקה ולפיכך גם אם חילק עם אחיו במקצה נכסים בין
 במקרקעי בין במסלרין ונטל חלק כפשוטו נול' כרע"ו ושחל
 על חלק בכירתו ואבד בכורתו ככל הנכס ס אפי' בני לוידעת
 בעלמא כיון דסתנה קרייה רחמנא ואינו נוסר גם בשאר אלא
 כפשוטו:

ט כמה דברים אמורים שלא מיחה אבל אם מיחה ואמר
 בפני שנים עניינים אילו שאני חילק עם אחי בשנה
 לא בפני שמחלתי חלק בכורה הרי זו מחאה ולא יותר בשאר
 נכסים ואפי' מיחה בענבים כשהם מחוכבים וכצרום וחלקום
 בשנה לא יותר בשאר נכסים כיון שמהח' וחלק בשנה מיד
 בעוד שלא נעשה בהם שנינו גדול אבל אם מיחה ועשו שינוי
 גדול שהמתין עד שרכסם וחלק עמהם בשנה בין ולא מיחה
 בהם משנעשה יין ויתר גם כן שאר נכס' הא למה זה דימה למי
 שמיחה בענבים וחלק עמהם בשנה בזהים שהרי יותר בכל וכן
 כל כיוצא בזה:

י יצא עליה' שטר חוב ככו' פורע כו' פי שנים ואם אינו רוצה
 ליטול פי שני' ולא לפרוע פי שנים רשאי כדכתבנא מעמ'
 לעיל מתנה קרייה רחמנא ואין נוהגין לאדם מתנה בעל כרחו
 וכי תיטא מאי נפקא מינה כמה שאומר אינו נוטל פי שנים
 ואינו פורע פי שנים יש נפקות בדבר שאם שאר הירש' קטני'
 או אם אינן כאן שאין בעל חוב יכול לגבו ממנו אלא כפי חלק
 הפשוטות שרוצה ליטול ויש מי שאומר שאם אחר כך רוצה
 להחזיר בו טוב אינו יכול שמיד שמחל זכו הירש' בחלקו
 ודוקא בחלק הבכור דמתנה קרייה רחמנא דמיד שאמר אי
 איפשי בה דבריו קיימין הילכך מני אמר אינו נוטל לא מצי
 הדר ביה אבל בחלק פשוטות אי אמר לא יריתנא ולא פרענא
 וכי פרעו אחי כזוהי הדר ואמר הבו לי מנתי ואפר' לכו זוזי מצי
 הדר דמני מיית אביה זכה בחלק פשוטות וכי אמר לא יריתנא
 ולא פרענא דיבור בעלמא הוא ואין כאן לא זכני ולא מהנה
 ולא הפקר ולמה לא יחזור בו' הו' לאביהם קרקעות מסועבדי'
 לאחרים מיקרי מוחזקים ונוטל בהם הבכור פי שנים אבל אם
 חיוב' למיך ור' המלך ליק' קרקע בעד המס חרי הקרקע
 מוחזקה ביד המלך שהמלך נקרא מוחזק בכל הקרקע
 השועבדים בעד מס והרי היא ראוי לגבי אביהם ואין הבכור
 נוטל פי שנים אבל במקום שאין דרך המלך ליטול הקרקע
 מיקרי מוחזק ונוטל הבכור פי שנים היה לאביהם קרקע
 המיכתבת לו מאחרים מהיום ולאחר מיתה או שהיה לו קרקע
 שנזולה ממנו וק' קרקע אינה נגזלה וכן אם נגנבו לו ספרים
 שסתמא אין דרכו להחייא שמהם כל אילו נקראו מוחזקים
 ונוטל הבכור פי שנים מהם:

דעת דין האומר זה בני או אחי או עבדי וחזר ואומר
 איפכא ובו' סעיפים:

א כשם שהאמנת החורה לא כ' להכיר את שהוא מוחזק
 שהוא בנו לומר עליו שהוא בכורו לתת לו חלק בכורתו
 דכתב את הבכור יכיר בן נאמר ה' ה' שהיא נאמן לומר על אהר'
 שאין מוחזק לבנו לומר עליו שהוא בנו לו ירושתו והוא הדין
 על אהר' לומר עליו שהוא אח' משאר קרוביו הראוי לירש אותו
 ליורשו דמ' שלפיכך האומר זה בני או זה אחי או אבי או שאר
 חורשים שיירש אותו אף ע"פ שהם אנשים שאינם מוחזקים
 שהם קרוביו הרי זה נאמן ויירשנו בין שאמר כן כשחוש בריא
 בין שאמר כן כשהוא שכיב מרע או אפי' נשחתה וכתב בכתב
 ידו שהיורש' בודקין אותו בדרך שבדקין לגיטין וירשנו ולא
 שיבעיא קרא שהוא נאמן לומר כן על נכסים שהם כידו בשעה
 שאומר כך דפשיטא הוא דנאמן כמני דמי בעי יהיכ לו' כל אשר
 לו באתנה אלא אפי' נכס' ש' ע' לו כשהיא נוסס רבאותו
 ע'ן ליכא האי מיג' שאינו יכול לדבר אפילו הכי נאמן עכשו

* לבוש עיר שושן * הלכות נחלת * *

והאנדרונוגוס הם ספק דשכא נקבות הן ואין ספק מוציא מידי ודאי לפיכך אינו נוטל כלום בתורת ירושה אבל מצד דשכא היא נקיבה צריך הבן לזון אותה עד שיבצר משה נפטר אם הוא זכר הרי חצי שלו ואם נקיבה צריך לזון אותה כמו שיתבאר סעיף מ'וכן כל ודאי וספק הודאי נוטל הכל ואין הספק מוציא ודאי ולכן ראובן שיצא בנו למדינת הים ואין יודעין אם הוא חי או לו ואין בן אחר אין אחי ראובן יורדין לנחלת בנכסי ראובן דמוקמינן אותו הבן שיצא על חוקתו שהוא חי אבל אשיצאו ראובן ואשתו למדינת הים ושמעו שמתו והניחו נכסים כאלו לא חיישי' שמא ילדו שם דמוקמי' להו גם כן מחוקתן שלא ילדו ואחי ראובן יורשין נכסי ראובן :

ה הניח נכות ומוטבס או אנדרונוגוס כולן יורשין בשוה כמה נפטר דלא גרעי השוכסוס ואנדרונוגוס מבת ונוטלין לפהיה כההרבנות ולא יטלו יותר דשכא לאו זכר ה' והמל' :

ט כבר נבאר בלבוש רבין ורגמן סימן קי"ב דמי שפנת והניח בניו ובנות אם הנכסים מרובין ירשו הבנים והבנות יזונו מן הנכסים אם הם מועטים הבנות יזונו והבנים ישאלו על הפהדים כו' ע"ש לפיכך מי שמת והניח כנים ובנות ומוטבס או אנדרונוגוס בומן שהנכסים מרובין רבנים יורשי' ורחיק השופטוס על הבנ' וניזון עסהם כמו בת שיאכרו לו נקבה את וכוון שהנכסי' מועטי' הבנות דוחות את השופטוס אצל הכנים ואומרת לו זכר אתה ואין לך עמנו מזונות :

ו"א גם כמה שכתבתי בסעיף ה' כשהניח בת ומוטבס אם הנכסים מרובים נוטל השוכסוס ג' חלקים והבת לא תישול אלא רביעית הנכסים דפלגא שקיל מס' שאם הוא נקבה פלגא שלו ואידך פלגא שמה זכר הוא ויש לו ליטול הכל אלא שהייב לזון הבת עד שהבנ' והל אידך פלגא ממון המוטל בספק וחולקין והוא שיש באותו רביע שיעור שהיוזן עד שהבנ' שאז אין לה יותר פס' ואם אין בו שיעור זה משלוש לה עד איהו שיעור שהיוזן כס' נקבה הוא פלגא לבת ואם הוא זכר על"פ צריך להשלם לזון אותה עד שהבנ' ואם הנכסים מועטים אין למוטבס כלום והבת עכ"פ יש לה חלק בהן דאם היא נקב' הרי פלגא לבת ואם הוא זכר הוי הכל לבת לזון אותה והוא ישאל על הפהדים לפיכך הכול לרחונו לומר זכר הוא והיא נוטלה הכל ואם רביה בן ומוטבס אם הנכסי' מועטים השוכסוס נוטל שלשה חלקים פלגא מס' שאפילו אם הוא נקיבה הרי צריך לזון אותה ואידך פלגא שמה נקיבה היא ויש לה ליטול הכל ואכ"ל ממון המוטל בספק וחולקין ואם הנכסים מרובין הבן נוטל הכל בירושה והשופטוס ניזון ככת ולא יירש :

י אשה שיש לה נכסים ונפל הבית עליה ועל בנה וסתני יורשי הבן כנוין אחיו מאביו אומרים האם מתה החילות והבן יורשה ונחננו נירש אותו ויורשי האם אומרים הבן מת החלה ואין הבן יורש אסו בקבר להנחיל לאחיו מן האב כיון שהנכסים היו בחזקת האם כעסדי' אותה בחזקת יורשי האם מפני שהם יורשים ודאי כלום שהם מוחזקין אבל יורשי הבן ספק הם שאם מת הבן החילה אין לאחיו מאביו בנכסי אמו כלום ובאים הם להוציא והמוציא מחבירו עליו הראייה והוא הדין לנפל הבית עליו ועל בתו נשואה ואין יודע איהי מת החילה והבעל אומר האב מת החילה וירשהו בתו ואני יורש את אשתי הנכסים בחזקת יורשי האב ואין הבעל יורש בהם כלום :

יא נפל הבית עליו ועל בן בתו ואין יודע איהי מהם מת החלה אם מת האב החילה הרי ירשנה בן בתו ויורש לקרוביו שהם אחיו מאביו ואם מת בתו מת החלה הרי הנכסים בחזקת יורשי האב

עליה לשם קידושין אבל לא שמבינן אחזקה זו להתירו בכת ישראל עד שיבוא ראייה שנתהררה אמו ואחר כך ילדה שהרי החזקה שפחה בפנינו והיא ערופה מחזקה שאין עושה כ בעילתו בעילת זונה ואם הוא משאר הדיושות ואין צריך לומר אם היה מן המפקדין עצמן לכך הרי זה בחזקת עבר לכל דבר ואחיו מאביו ששעברין בו ומוכרין אותו כעבר גמור ואם אין לאביו בן חוץ ממנו אשת אביו מתייבמת שאין בן השפחה פישר מן היבום כמבאר במקומו ויש אומרים החולצה ולא מתייבמת בספק ועיין בלבוש הבין ורגמן סימן קנ"ו ולא דגם לעניין סמון ספק הוא ואמרי' המוציא מחבירו עליו הראי' ואינו מוציא הירושה משאר היורשים בלא ראייה וכתבסורי וכן נראה לי :

רת אמר אחי זה אחינו או שבע אחר ואמר אני אחיך ובי"כ סעיפים :

א כל היורשים יורשין בחזקתן כלומר שה' מוחזקין לבריות שהם יורשי' של זה המת כצד עדי' שהעידו כזה מוחזק להו שהוא בנו של פלו' או אחיו אע"פ שאינה עדי היחוס ולא ירעו אמתת היחוסים אלא סתם זה בנו של פלו' זה אחיו של פלו' הרי אלו יורשים כעדות זו :

ב יעקב שמת והניח שני בנים ראובן ושמעון ולא החזיק ליעקב ערד בן אחר אלא אילו הסנים ואח"כ הפסד ראובן את לוי מן השוק ואמר גם זה אחינו הוא ויש לו לחלוק עמנו ושמעון אומר אינו יודע הרי שמעון נוטל חצי הממון שהרי אינו מודה ללוי כלום והראובן נוטל שליש שהרי לא הודה לו אלא שהם שלשה אחי' ויגיע לכל אחד שליש ולוי נוטל שתות המיחר ועל הטאר הוא אצל שמעון הע"ה המת לוי וחזור השמות לראובן ואין לשמעון חלק בו דאל ראובן הרי החזיק בכך כה"ה שהרי ראיה ללוי מאבינו אות' טול לך בירוכתך שהרי לא סת' לך חלקו ועד עתה בתורת גזל היה בידך ועתה הירש אתה חלק מן הדין וגם אני אירש חלקי שנתתי לו כ גמצינו אני ואהיה שוין בנחלתו ואם נפלו ללוי נכסים ממקום אחר יחלקו אותה ראובן ושמעון שהרי ראובן מודה לשמעון שיש לו זה היה אחיהם ויורשין שניהם בשוה וכל זמן שהנכסי' שלקה לוי מראובן הן בעין או שאר נכסים הבאין מחמתו גוטי'ן ראובן בראש שהרי משלו נהגם לו ולא פחתו מחלקו של שמעון כלום אבל אי להניחו להניכס' ולא הבא מחמתן אין ראובן נוטל בל' בראש אלא חלק עם שמעון בשוה שהרי עסקים אחר בא ללוי :

ג ואם אותו השתות שלק' לוי השבית מאלו אצל לוי ואח"כ מת לוי אם הוא שבת המניע לכתפים כנוין ענבי' שהניעו להבצר הרי השבת הזה הוא בנכסים שנפלו לו ממקום אחר לחלוק בהם ראובן ושמעון ואם עדיין לא הניעו להבצר הרי הם של ראובן לבדו דשתות ש"ו השבית :

ד ואם שמעון שוען מתחילה ברי ואמר ברי לוי שאין לוי זה אחי שאז גם כנ' לא נשתנה דינו של לוי שאינו נוטל אלא השתות כמו שנתבאר אם אח"כ מת לוי והניח נכסים בין אותו השתות בין שאר נכסים שנפלו לו ממק' אחר בכלם לא יירש שמעון ממנו כלום שהרי הודה ברי ואמר שאין לוי זה אחיו אלא ראובן לבדו יירש השתות עם שאר נכסים שהניח לוי : וכן הדין בכל היורשים שנקצתם יורו ביורשים אחרים וסקצתם לא יורו :

ה הרי שיושב בנחלתו ובא אחר ואמר לו אחיך אני חולק עמי מה אומר לו איני מכיריך נאמן אפילו שיצא הקול שיט לו את במדינת הים :

ו מי שמת והניח בן ומוטבס או אנדרונוגוס הרי הבן יורש הכל בתורת ירושה שהוא ודאי יורש והשופטוס וט

האב שאין הבן יורש את אמו בקבר הנחל לאחיו מאביו וש
 אומרים דהאנמי הנכסים בחזקת האב כיון שהחזקה
 דנחלה באותו שבת כמו בסעיף הקודם וכן הדין אם נשבה
 האב ומת בשביה ומת בן בתו כאן או שנשבה בן בתו ומת
 בשביה ומת אבי אמו כאן ואין ידוע אזיה מת קודם שהנכסים
 בחזקת האב ויש אומרים דנבי אילו הוי דינא דחילוק יורשי
 האב עם יורשי בן הבת דסבידא ליה רלא רמי להא דלעיל
 בשנפל הבית על הבן ועל האם דההאם אס מת הכן החלה
 נאחר כך האם באו הנכסים מיד ליד קרובה ולכן סעמידין כל
 דגבסיס מיד לחזקתן אבל בנפל הבית עליו ועל בן בתו וכן
 בגשבה ומת בשביה וכן בתו מת כאן או איפכא מ'נ הנחלה
 שמשמת בתחלה נקבר לבת שהיא קרובה וראשונה אל
 האב אלא שהספ' הוא אם מת האב החלה ונפלה הנחלה לבת
 בקבר ממנה תחזור ותשמש למעלה לאתי אביה או בני אחי
 אביה לקרוב קרוב קודם ולא למטה לבנה דהא אמרינן שאין
 הבי יורש את אמו בקבר הנחל לאחיו מאביו הלכך הואיל
 נעל ברחק מ'נ צריכה הנחלה למשמש החלה ליורש אחר
 ממנו לקרובים ואינה כהא מיד לחזקת מי שתיאר כידו אף
 על פי שהיא עדיין בחזקת אותו שבת הואיל ויצאה מיד מי
 שהיתה עד היום וספק אם תורידנה למטה או תעלה למעלה
 יחלוקו :

ב נפל הבית עליו ועל אביו או על אחד מורישיו והיה על
 הבן שטר חוב או כתובת ואין לו לפרוע אלא מאילו
 הנכסים שאין היה לירש יורשי האב אומרים הכן מת החלה
 ולא יורש כלום ולא יגבו הכתובת או הבעלי חובות מאילו
 הנכסים שהיה ראוי לירש ולא יורש והאשה ובעלי חובות
 אומרים האב מת תחלה והנכסים שחזקת יורשי אב וננכה
 מהם את חובותינו על בעלי החובות והאשה להביא ראיה
 שהאב מת תחלה ואם לא יביאו ראיה לא יסלו כלום
 שהנכסים בחזקת יורשי האב הם שהרי הם יורשים ודאי
 או מן האב או מן הבן וכמוחזקים דמי שהרי האב היה מחזק
 בגנביו ואילו באים מכתובת וכתובה ספק ואין ספק מוציא
 מידי דאי ראובן ואשתו וארכע כמותו היו בבית ונפל עליהם
 הבית ופתו יורשי ראובן אומרים שמה ראובן או אחת מבתותיו
 פתו באחרונה והרי אנו יורשים הכל שהרי רוב הפתים היו
 קרובינו מורישנו חוץ מן האשה אפילו הכי חולקין הכתובה
 עם יורשי האשה דקיימא לן כל קבוע כמחצה על מחצה
 דמי אבל אם היו הבנות נשואות ובא בעל של כל אחת
 ומבקש חלקו חולקין המזון על ששה חלקים ארכע חלקים
 לבעלי הבנות וחלק אחד ליורשי האשה וחלק אחד ליורשי
 ראובן :

דבא המעביר נכסיו מבניו ליתנם לאחר וכו' י' סעיפים :

א ככירעת שאין אדם יכול להתנות על מתו שכתוב
 בתורה דלאו כל כמיניה לבטל מה שצותה התורה והנה
 התורה כבר זכתה הירושה לקרובים קרוב קרוב קודם כמו
 שהם מסודרים בפסוק ואיש בני ימות ונוסר לפיכך אין אדם
 יכול להוריש למי שאינו ראוי ליורשו ולא לעקר הירושה
 מהיורש בין שצוה והוא בריא בין שהיה שכיב מרע בין על
 פה בין בכתב לפיכך האומר איש פלוני בכורי לא ישול פי
 שנים איש פלוני בני לא יירש עם אחיו לא אמר כלום וכן אם
 אמר איש פלוני ירשני ואפילו רוא אחיו במקום שיש לו בת או
 בתי תירשנה במקום שיש לו בן לא אמר כלום שהרי מתנה
 על מה שכתוב בתור' וכן כל כיוצא בזה אבל אם היו לו יורשי'
 רבים כגון בנים רבים או אחים רבים או בנות רבות ואמר
 כשהוא שכיב מרע פלוני בני יירשני מכלל בני או פלוני אחי
 ירשני מכלל אחי או בתו פלוני תירשני מכלל בנותיו או
 שריבת לאחר ומיעט לאחר דבריו קיימין דכתיב והיה ביום

הנחילו את בניו התורה נתנה רשות לאב להנחיל לבניו לכל
 אחר מה שרצה והוא הדן לשאר יורשין בר'א שאמר כן בעל
 פה אבל אם כרב להם ככתב בשאר יורשין גם כן דבריו
 קיימין שאין דרך בשאר יורשין לעשות אחר מהם אפוסרופא
 על האחרים אבל בבניו דווקא בעל פה דבריו קיימין אבל
 בכתב אם כתב כל נכסיו לאחר סבניו קיים להו להז'ל שלא
 עשאו אלא אפוסרופס דלכך טרח וכתב לומר שאינו מורישו
 הכל אלא עושה אותו אפוסרופס ועל' סימן רמ' סעיף ד' :
 ב אמר פלוני בני יירש חצי נכסיו שאמר בני חצי או אפילו
 שאמר פלוני בני יירש הכל ולא יותר דבריו קיימין שהרי
 לא עקר בדבריו ירושה מאחרים וכתיב והיה ביום הנחילו ונ'
 ג אבל אם אמר פלוני בני לא יירש אלא כך וכך או שאמר
 ראובן בני יירש חלקו וחלק שבעין או שאמר לא יירש
 שמעון בכל אילו הלשונות הרי הוא עיקר ירושה מירש אחד
 והוי מהנה על מה שכתוב בתורה ולא אמר כלום וכן היכא
 דתליא ירושה דראובן בלא יורש שמעון כגון שאמר לא יירש
 שמעון אלא ראובן לא אמר כלום דהא מ'מ עיקר נחלה אבל
 אם אמר ראובן בני יירשני או יירש כל נכסיו ולא יירש שמעון
 כיון דלא תליא לירושה ראובן בלא יירש שמעון דבריו
 קיימין דמי' שאמר ראובן בני יירש קנה ודקאמר אחר כך
 שמעון לא יירש שפת יתר הוא וכמאן דלהיה דמי :

ד בר'א בפשוטים אבל אם יש בכור ביניהם אינו יכול
 בשום פנים להעביר ולמעט מחלק בכורתו כלום לתורס
 לשום אדם אפי' לאחר מן האחין בין אמר לא יירש פי שנים
 בין אמר לא ישול פי שנים בין אמר יירש בפשוט לא אמר
 כלום ובפירוש כתבה התורה גבי בכור לא יוכל לבכר את כן
 האהובה ואפי' במקום שנהגו שאין הבכור נוטל פי שנים יש
 לבטלו ואין לילך אחר המנהג הואיל והוא נגד דין תורה :
 ה בר'א שיכול האב להוסיף ולגרוע לאחד מן היורשין או
 לבן בין הננים בלשון ירושה בש"מ דעליה משמע דקאי
 ביום הנחילו את בניו אבל בכריא לא קרינן ביום הנחילו
 את בניו שיום הנחילו ערוין לא בא לפיכך אינו יכול לא
 להוסיף ולא לגרוע הירושה בלשון ירושה לשום אחד מהם
 בין לבכור בין לאחר מ'מאר היורשין :

ו והיבא שיש לו בכור ופשוטים וליבה לאחר בלשון ירושה
 כגון שאמר פלוני בני יירש הכל או יירש כך וכך או שהש'
 להם הבכור בשם שדבריו בפלים אצל הבכור כמו שאמרנו
 בסעיף ד' כך הם בפלים אצל הפשוטים אלא חולקין הכל
 בשהו כאילו לא אמר כלום שהרי אותן צריכה להם צריכין
 למלאות לבכור פי שנים מאותו הריבוי שריבה לה'נמצא
 שבטלה הצוואה שהרי נפתח' להם ממה שצוה וכיון שבטלה
 מכללה חזרה הירושה לעיקר הדין שיטול הבכור פי שנים
 והשאר יחלוקו בשהו ו'א שחלוקת הפשוטי קיימת ומתקבצו'
 פכולם כפי חשבון ומס'מין לבכור לפי שהבכור עם האחין
 כזה כדן ב'ח שיש לו חלק בכורתו אצל כולם מחוב אביהם
 שזכתה לו התורה ממנו ונוטל מהם כפי חשבון
 מה שנתן להם אביהם :

ז אין כל הדברים הללו אומרים אלא כשאמר בלשון ירוש'
 שמתנה על מה שכתוב בתורה שכתבה בכל קרוב קרוב קודם
 יורש אותה אבל אם אמר בלשון מתנה דבריו קיימים לפיכך
 המחלק נכסיו על פיו כמתנה בשהו שכיב מרע וריבה לאחר
 ומיעט לאחר והשוה להם הבכור או שנתן למי שאינו ראוי
 ליורשו דבריו קיימין ואם אמר משום ירושה לא אמר כלום
 כתב בין בתחלה בין באמצע בין בסוף משום מתנה אף ע"פ
 שהזכיר לשון ירושה בתחלה ובסוף קאי לשון מתנה לכאן
 ולכאן דבריו קיימין כיצד נתתן סדה פלוני לפלוני בני וירשנה
 או שאמר יורשנה ונתתן לו או שאמר ירשנה ונתתן לו וירשנה
 הואיל ויש שם לשון מתנה אע"פ שהזכיר לשון ירושה בתחלה

נכסיו לאחיים ואח"כ בא בני דמתנתו בטלה הכא נמי נימצא
אומד דעתן היתה שלא יירש האח נכסיהן ולאדמי דכל היכא
דאזלינן בהראומדנא אנו מבטלין המעשה שעשה ונשארו
העניין כמשהיה כחלה כמנוכי שמע שמט בנו כו' ע
שהמעשה בכל והבן יורש נכתחלה אבל בנדון זה אף כי
ידוע שכוונו להכריח מן האח הרי לא עשו דבר שיש בו
הבחנה ורברים שכלב לא מעיקר' נחלה דאורייתא לפיכך
יורש האח מיד שהמות איזו מהן בלא זרע ואם לא היו המתנו'
מעכשיו אלא מהיום ושעה אחת קידם למיחזן איזו האח
יורש ני אם אחר מיחה האחרונה שהרי פיד כשמתה אחת
נפלו נכסיה לאחיותיה במתנה ואין האח יורשעד שהמות
האחרונה בלא זרע' כד' שנתנו סחם כל אחת לאחיותיה
ולא פירשו איזו נחנה ראשון' ואיזו נחנה אחרונה' אבל אם כהוב'
בשטר שזו נחנה ראשון' לנ' אחיותיה ואח"כ נתנה השנית
ואחר כך השלישית ואח"כ הרביעית הרי כל הקודמת בנחניה
חזרה וזכה בנכסים שהזרו ונתנו לה אחיותיה וישתנה הדין
לפי החשכון כיצד כגון ד' אחיו' פחלה נועה חלה מלכה והיה
להן מסון יחד סך הכל ק"ח זהובים לכל אחת כ'ז והוב' ונחנה
החיה מחלה כל מטונה לאחיותיה נמצא לא נשאר בידה
מיאמה וכיד כל אחת מן השלש האחרות יש לו' זהובים ואחר
כך נחנה נועה כל אשר לה לאחיותיה הרי לא נשאר בידה
מיאמה וחזר ליד מחלה ממטונה יב' זהובים וכיד חלה ומלכה
יש לכר יחית מ' זהובים ואח"כ נתנה חלה כל אשר לה
לאחיותיה הרי לא נשאר לה מאומה וחזרו ליד מחלה עוד ש'ז
זהובים הרי יש בידה כ'ח' זהובים ליד נועה חזרו ש'ז זהובים
וכיד מלכה יש ס'ד זהובים אח"כ נתנה מלכה כל אשר לה
לאחיותיה הרי חזרו ליד מחלה עוד כ'א זהובים ושליש יש
בידה מ'ט זהובים ושליש זכיר נועה ל'ז זהובים ושליש
וכיד חלה כ'א זהובים ושליש וכיד מלכה לא נשאר כל'ו ואפי'
נכה כל זה בשטר אחר הוי רינא הכי אם מתו שלש האח'ו'
הלא שינוט ונשארה הרביעית אותה שנשונה באחרונה וירש
האח כל המזון שהרי לרביעית לא נשארה לה מאומה וכל
המזון היה של שלש האחיות שמחו כבר והרי יורשם אחרים
ואם אותה שנחנה באחרונה מתה ונשארה אחת מן האחרות
יירש האח חלק שתי האחיות שמתו ואותה שהיא חיה עדיין
ישאר לה חלקה כפי חשכון המפורש למעלה אם היא ראשונה
או שניה או שלישית כמו שנכתב :

וכסוף דבריו קיימין וכן אם היו שלש שדות לשלשה יורשים
יאמר יורש פלוני סדה פלוני ותנתן לפלוני סדה פלונית ויירש
פלוני סדה פלוני קנו אע"פ שזה שאמר לו בלשון ירושה אינו
זה שאמר לו בלשון מתנה לשון מתנה קאי לכאן ולכאן והוא
שלא ישאה בין אסירה לאמיר כדי דבור הדתי כבאילו אמר ל'
מתנה לכל אחר דקאי למעלה ולמטה אבל אם שהה צריך
שהיה לשון המתנה מעורב בשלשון ב' ברא כש'לש שדות
לשלשה בני אדם אבל אם נתנן לאדם אחד או שדה אחת לנ'
בני אדם יחד אפילו לאחר כדי דבור שהני דכשם ששהפס
בסדה ערכם כולם בלשון לא דוקא שאמר ותנתן כיו' אבל
אם אפר תנתן בלא יו' לא מהני לשון ירושה דלפניו דהנתן
שאחר כך ס'לח באפי' נפשיה ה' הכותב לבתו שתקח לאחר
מותו כחצי חלק זכר דין כירושה בעלמא דפשיטא הוא שלא
עולה כחה יותר מן הזכרים אלא לא ביקשרק לעשימה כחצי
זכר וכחה כוכח הזכר בחלקו ובעל חוב וכתובה קורמין
למתנה זו וכן עישר נכסי הבת וכן כל מי חיי הנותן יכול
למכור הנכסים אע"פ שכהב לה מהיום ולתת פיתה ואין רבת
נוטלת אלא בנכסים שהיו לי בשעת נתינה אבל לא אחר כך
שאין אדם יכול להקנות דבר שלא בא לעולם וכתב מורי
מהרמ"א ז"ל וזה לשונו סיהו נראה לי דמה שנוהגין עכשיו
לכתוב שציר חוב לבתו ולהתנו' שאם יתן הירוש לבתו חלק
כחצי זכר יפטר מן החוב צריך לתת לה החצי סכל אשר לו
שהרי עשאה כבר' וחובו הוא עיקר ולכן צריך לקיים תנאו או
ישלם לה חובו וכן המתנה על' כתב לבתו שטר חצי זכר וכה'
לה ליוצאי חליצה כל בניה ובנותיה נוטלים בשנה דכוליה
יוצאי חליצה הם אלא אם כן כתב יורשה יוצאי חליצה שאז
פירושו יוצאי חליצה ואז תהי' מיוצאו חליצה הראויים לירש
אותה מן התורה דהינו הזכרים ואם אין לה זכרים אז ישלם
בנותיה כדון תורה המתנה שלא יהא חלק לבתו בספרים והיוה
על ספרים כבר כתבנו בסמוך רע"ח סעיף ז' דק"ל הבעל חוב
קונה המשכון ואם כן אין לבת חלק אפילו בספרים שהיוה
עליהם נראה לי והמהני על מרי' ז' סכמב כמזן טוטלת
ולעיל הסכים דב' ח קונה משכון וצריך עיון :

אס אמר לשון יחזיק כגון פלוני יחזיק בנכסי וכן לשון
יחילוק שאמר פלוני ופלוני יחילוק נכסי הוי כמו לשון
שהנה דובריו קיימין אפילו אמר גם כן לשון ירושה באותו
מאמר כגון פלוני יירש ויחזיק במז במתנה :

ואע"פ שלא שיר לירוש כלום דבריו קיימין שהרי לא
בעי סידר במתנת שביב טרע היכא שמת מתוך אותו
חילוי דבריו נכתובים וכמסודרין דמו :

מי שהיו לו בני אחיות וכן אחונתן מתנה לבן האח וכתב
וצוה שכמותה מתנה שלק אח בן האח סכל חלק זכות
שיש לו בירושה ואחריו בן מת ובאין בני האחיות והצדי
לירש ושועני' מאחר שסילק אח בן האח הרי נפלה שאר כל
הירושה להם אין בדבריהם כלום אלא בן האח נוטל את
הכל טבלשון זה סכתב שהוא סלק את בן האח מירושה הוי
כמתנה על מה שכתוב בתורה דהיאך פסלוק. והתורה אמרה
שיירש וכל טעם בשן שאין לו יורש אחר מי יירשנו אלא
הוא כל זמן שלא נתן נכסיו לאחרים לפיכך ניטל בן האח הכל
ובני האחיות כנכרים נחטבנו כל זמן שכן האח קיים ארבע
אחיות שהיה להן אח שאינו נוהג כשורה ורצו להכריח
יורשתן ממנו שלא יירש אותה אותו האח וכתבו שטר סכל
אתמהם נוחנת כל נכסיה מעכשיו לשלשה אחיותיה אין
פאן מתנ' כלל שהרי חו' כל הפסון כל חלק על מקומו הראשון
והרי הוא ט' ארבעתן יחד כשחפוי' כבתחילה ולא עשו כלום
והאח יורש אותן ולא אמרינן ניזיל בטר אומדנא וזומד דעתן
הוא שדעתן היתה שלא יירש האח נכסיהן אלא ישאר בני
האחיות כמו דאמרינן גבי פי' שטמע שמת בנו ועמד וכחם

רפב שלא להעביר נחלה כמי שראו לירש ובו סעיף אחד :

א ביון שהקפדה התורה כל כך בסדר הנחלות לקרוב
קרוב קידם אסרו חכמי' ז"ל שלא יעביר סו' אדם נחיתו
לאחרים מקום שיש לו יורשים וכל הנותן נכסיו לאחרים
והני יורשים אף על פי סכה שעשה עשו זוכה המקבל
המתנה מ' אין רוח חכמים נוחה סן הנותן שמעביר את
הנחלה אפילו אם אין הירושין נוהגין כשורה ולא ידע פני
זרעא נפיק מיניה לפיכך סדת חסידות הוא שלא יעיד שום
אדם ולא יהיה סו' אדם חסיד בצואה זו כשמעבירין
הירושה מהיורש אפ' מסי שאין נוהג כשורה למי שהוא חכם
ונוהג כשורה מי שצוה בעת מותו לעשות נכסיו חסיד
שאיפשר לעשות כהן יתנוהו לירשיו שאין טוב וישר' ספט
שהרי התורה זכתה לו :

רפג דין ירושת גוי וגר וישראל משומד וכו' ג' סעיפים :

א הני יורש את אביו הני דבר תורה דכהוב ולבט לוס
נתתי את עיר ירושה והנר אינו יורש את אביו והני שהרי

רפך אין צריך עדות לירוש שהוא קרוב וצריך עדות שמת וכו' ד' סעיפים :

א הירשים יורשין בחזקה אע"פ שאין עדות נמורה שהוא יורש אלא שהעירו עדים שהחזיק להם שזה הוא בן פלוני או אחי פלוני הרי הוא יורש אע"פ שאין עדי יחוס ולא יודעין אמית' יחוסו וה' כשאר יורשין מי שהוא כוחזק שהוא קרוב המת ואין אנו יודעין קרוב יותר סמנו הרי זה יורשו ולא חיישינן לשם א' יש קרוב יותר ממנו כל זמן שלא יהברר וע"ל סימן ר"ף סעי' ו' ואין מורדין קרוב לירושה על פי עד א' :

ב אין הירשים יורדין לנחלה עד שיביאו ראיה שם' מורישין אבל אם ששקע בו שמת או שבאו גוים מסיחין לפי חומס אף על פי שמיאין אשתו על פיהם ונוטלת כהוכחה היינו משום עיגונה ומשום חסרה שהמירר עליה בסופה הקילו בהחלה כמו שנתבאר במקומו אבל הירשים אינם נכנסים לנחלה על פי הגוים מסיחין לפי חומס שאין מוציאין מכון מספק מחזקת המוחזק בו וכן אשה שבאה ואמר כח בעלי אף על פי שהיא נאמנות' גם כן מטעמא דלעיל אין הירשין נכנסין לנחלה על פיה :

ג אשה שאמרה מת בעלי ונהיבמה הרייבמה נכנס לנחלה על פיה שנאמר יקום על שם אחיו המת והרי קם מי ששכע כמים שאין להם סוף ובאו עדים ששכע בפניהם ואבר זכרו אף על פי שאין משיאין את אשהו לכהלה הירשין נחלין על פיהם וכן אם באו עדים שנפל לגוב אריות ונמרי' או שראוהו צלוב והעוף אוכל בו או שנדקר במלחמה ומת או נהרג ולא הכירו פניו אבל אם היה לו סימנים מוכהקים כנפיו והבירו באותם סימנים ככל אילי הדברים וכיוצא בהם אם אבר זכרו אחר כך יורדין לנחלה בעדות זו אף על פי שאין משיאין אה אשתו שלא המירו בדברים אילו אלא מפני איסור כרת שמא ניצל ולא מת ויש כאן איסור כרת אבל לענין מסון שיטנו בחזרה אם העידו עדים שחזקהן למיתה והעירו שראו אותם הדברים ואבר זכרו הרי אילו נחלים על פיהם :

רפה שכוי שכיה והיוצא לדעת מה יעשו בנכסיו וכו' סעיפים :

א שכוי שנשכח ונשמע שמת וירדו יורשיו לנחלה וחלקו אותה אין מוציאין אותה מידם וכן הבורח מחמת סכנה שאילו יצאו מוכהלין מנכסיהם ולא היה להם פנאי לצוות וגם אנוסיהם שאינם יכולין לחזור ושכח האמת ה' כך שמת כמו שששמעו והרי בדין חלקו ולמה נוציא אותה מידם : אבל היוצא לדעת ששמעו בו שמת אפילו ירדו יורשיו לנכסיו וחלקום מוציאין מידם עד שיביאו ראיה שמת מורישין דשכח לא מת ואין לו פנאי לכא' ואם היה רוצה שירדו קרוביו לנכסיו היה יכול לצוות שהרי יצא לדעת וע"ל סעיף זה :

ב ומן הס' נכתבו שכוי שנשכח ובורח מחמת סכנות נפשות חייבין בית דין גם כן להתעסק בנכסיהם שלא פסידו שהבית דין מצווין לפקח בעסקי כל העם וכצד עושין כל המסללין יהיו מופקדין ביד נאמן על פי בית דין ואם יש קרקעות מורדין להם להיות כארסים קרובים הראויין לירוש כרי שיעבדו הקרקעות ויתעסקו בהם כראוי דאילו שאר בני אדם שאינם קרובים אם נעמידם לארסים לא יכונונו אלא להרבות שרות להנאת' שהרי יש להם חלק בהם כארסים ולא יחשו להפסדה קרקע להכחישה מה שלא יעשו כן הקרובים הראויין לירוש שהם וראי' שיכחו הנכס' דשכח ומתו הבעלים כשכיה ויהיו הנכסים כלם שלהם ואף אם יחזרו ישול כארס ואם היו באן יורשים הרבה קצחן הן עוכדי אדמה וקצחן אינן עוכדי

תגר כקמן שנולד דמי ואין לו יחוס עם שום אדם אפילו עם בניו הנולד' לו קודם שנחנייר כמו שכתבנו פעמים מ"ם אמרו חז"ל שיהא הגר יורש את אביו הגוי מדבריהם כרי שלא יחזור לסורו בעבור הירושה וכיון שאין גר יורש את אביו גוי מן התורה ומן התורה אין לו שום זכות בנכסיו אלא מדברי סופרים לפיכך גוי וגר שירשו אביהם גוי יכול הגר לומר לגוי שול אחת עבודה זרה ויין נסך ואני מעות שכל זמן שלא באו לרשותו אין לו זכות בהן ולא היו נהנה מעבודה זרה ואם משכאו לרשותו הרי זכה ואסור אחר כך להחליפן דהוי ליה הנאה מעבודה זרה ויין נסך ואין הגוי יורש את אביו הגר לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים דליכא למיחש למירי וכן נר את הגר אב ובנו אינו יורש אחד את השני לא מדברי תורה ולא מדברי סופרים אפי' היה לובן שילדתו בקדושה מאחר שהורתו היתה שלא בקדושה אינו יורשו את אביו ולא אביו יורשו ישראל שהיה חייב לגוי ומת הגוי אם ידוע הוא לגויים חייב לפדונו משיס קידוש הסם ואם אין גוים יודעים מה אינו חייב לפדונו לירשו דראה יותר גוים כתיב :

ב ישראל שהמיר יורש את קרוביו הישראלים מן התורה דהא ק"ל אע"ג דחטא ישראל הוא דכתב חטא ישראל וגומר ועוד כתיב כי ירושה לעשו נהתי את ה' שיעיר ועשו ישראל משומר היה יורש והוריש לבנו ואם ראו בית דין לאכד לו את ממנו ולקונסו שלא יורש כרי שלא להתזקיקי הרשע הרשות בידם הדפקר בית דין הפקרו ואם יש לו בנים בישראל נתנן ירושת אביהם המשומר להם :

ואפי' כתב המשומר ונתן הנכסים לאחרים אין בפחתו כלום דמיד שמת מורישו של המשומר נפלו הנכסים קמי בניו ואין לו כח בהם דקנסוהו ויש אומרים שמגיחין הירושה ביד בית כין אולי יחזור בחטבה ואימתנו לו ישראל יורש קרובו המשומר אפילו היה ממון המשומר שופק ביד ישראלים אחרים נותנין לקרוביו הראויים לירשו בישראל ואפילו היו לו בנים בנייתו מישראלית אבל אם הגפקר שלח יד כסמון הפקדון של המשומר בחיי המשומר קנאו הנפקר בשליחות יד שעשה דשוכ אינו שומר עיד עליו אלא כנזילן שלקהו מסנו בכח וקנאו בחיי המשומר שהרי פותר לגזול וכן אם תבעו המשומר ובקש ממנו ממנו ולא רצה ליתנו לו אם יש לו עדים על זה לנפקר זכה בכה שבירד ואין יורשי המשומר יכולין להוציא מיד הנפקד הן בחיי המשומר הן לאחר מותו שכל המוחזק בנכסיו יכול לזכות בהן כל זמן שהוא חי דהותר ממנו בחייו ואם לא החזק בהן בחייו ומת נפלו מיד קמי יגשו וצריך לתת לירשיו ישראל משומר שמתה לו אמו ויש לו קרובים מן האב אם המשומר גדול שראוי לקונסו כירושתו גם יורשיו אינם יורשין ממנו ונשאר' הירושה לירשי האם : ואם המשומר קטן שאינו ראוי לקונסו יורשין מן האב יורשין את אמו דמי שמתה נפלו הנכסים קמי המשומר והם יורשין אותו וכן בעל יורש במקום אשתו המשומר אף על פי שמת אביה לאחר שנשתמדה ומתה היא אח"כ הבעל יורש אותה אף על נב שהיא גדולה לא שייך קנס לגבי דירה הואיל וידו בידה נפלו הנכסים מיד לידו :

ג לאה נשכיה ואמה קבצה מעות לפדיונה ואחר כך קדם שפדאוה נשתמדה לאה ונשכמה בין הגוים אם היה אפשר לחזור המעות לכל אחד ואחד היה הנכין והיושר שהרי לא התנדבו אלא ע"פ לפדות' ולא יצא המעות מרשותם עד שהפרה וכל זמן שלא תפרה הוא שלהם אבל אם אי אפשר דהחזיר לכל אחד את שלו עשו בו צרכי רבים והותר טוב שמחזיקים לצורך פדיון שכויים ואם באולי יתכן שבאחרית הימים יוכלו לפדות כהם אותה שכוייה העצמה תפרה בהם ועל בעז סימן רנ"ג סוף :

לבוש עיר שושן הלכות נחלות

עוברי ארמה מעמידן העובדי ארמה: ששם יודעין לפקח בהם יותר וכשיבא השבוי או הבורח מספין לאילו הקרובים שהורדו מה שעשו ומה שאכלו כמנהג כל הארמים אשר באות מדינה ולמה לא יעמידו בית דין אפוסטרופוס בין במסלולין בין במקרקעו עד שיבואו הבעלים או עד שיוודע בודאי שמתו לפי שלא ימצאוהו בבשלמא ליחמי איכא דשמע לביח דין וחצרה להיות אפוסטרופא ליחמי דמצוה קעביד אבל לגדול לא יעשו דלא חשביליה למצוה לפיכך אמרו אפוסטרופא דיקנני לא מיקמי מיהואם היה באן סי שרוצל היות אפוסטרופ לתקנת השבוי מעמידן אותו ואין תקנה גדולה מזו מיהויש אומרים שהורש יוכל למחית שיכול לומר כיון שאין דרכי של כני ארס למרחק כנכסי גדולי חייטינן שמי להפסיד הנכסים הורצה ויש חלקין שושה הוא בקטן ומעמידן לו אפוסטרופוס ומצוה לפקח כנכסיו כמו בקטן.

ג נשבה השבוי וכח המסוכן והנית קמה לקצור וענבים לבצור חמרים לגדור חתיל מסוק בית דין יורדין לכנסו ומעמידן להם אפוסטרופוס וקוצר וקוצר ונודר ומוסק ומוכר הפירות ומניח רסיהם עם שאר המטלטלים בבית דין ואחר כך מורדין הקרוב לכנסו שאם ירד תחילה שמה יתלוש אילו הפירות שהם כתלושים ויאל. אותם וכן הדין כחצירות ופונדקאות וחנויות העשויות להשכיר ויאלס צריכים עבודה ולא שרות ואין דרך ליחן אותם באריות שאין ההפסד מצוי בהם אין מורדין להם הורש שמה ינכה השכר ויאלנו אלא כיצד עושין בית דין מעמידן להם נכאיו היה השכר מונח בבית דין עד שיביא ראייה שמת או עד שיבא ויסול את שלו ואין מורדין קרוב לעולם אלא לשרות וננות וזכרים וכיוצא בהם שיהיו בהם כארס כרי שלא יפסידו ומצאו הנכסים בוים ונשמים :

ד כדא בכרוח מחמת נפשית שהוא כשבוי שהוא נכהל לברוח ואין לו פנאי לצוות אבל היוצא לדעת ומניח נכסים ואין יודע להיכן הלך ונס לא מה אירע לו אין מורדין קרוב לכנסו דכיון שהיה לו פנאי לצוות ולא צוה שמה אינו רוצה שהורדו קרוביו לכנסו לפיכך אפילו אם ירד מסלקין אותו ואין בית דין צריכין להטיל בו ולהעמיד לו אפוסטרופוס לא לקרקע ולא למטלטלין האיל זרעתו יצא ומניח נכסיו וכיצד יהיה דין זה כמטלטלינו ביד מי שהם תמך יקו אד שיבא זה ויתבענו עד שימות ויחבעו הורשים ומקרקעו מי שהניח שוכן בהם אין לקדן ממנו שכר ושרה או כרם שהיה כחן ארס יסארו כמו שהנחם עד שיבא ושרה או כרם שהניחם כרס יסארו בורים שהיו ברצונו הוא איבד ממנו ואכרה לדעת היא ואין אנו מצוין להחזיר מידה אם אחר יצאחו לדעת נפלו לו נכסי ככאן שלא ירע בהן דינו כנכסו שבוי וכן אם הלך שלא למקום סכנה וחשב לחזור ולא חזר היו נכסי שיצא שלא לדעת שכיון שיצא על מנת לחזור לא עלה רעתו לצוות וכיון שלא חזר דאי אירע לו דבר אונס שלא יוכל לחזר והרי הוא כפי שיצא שלא לדעת ולא היה לו פנאי לצוות :

ה שמעו בו שמת דינו כדיו שביי וברח של שפעו בו שמת והרי בר מיציאין כל המטלטלין מיד מי שה בירו ומניחין אותם אצל אצאמן להם ולא ליר קרוב כמו שנחבאר מעמא לעיל שהיו עדיין לא נתברר וראי שמת ודוקא בתור קרובה אין נותנין מטלטלין לידו אבל לאפוסטרופוס הקרוב הוא כמו אחר ועל סימן זה סעיף ח' ולקמן סימן ר"ג ולשרות ולכרסם לעולם מורדין הקרוב כארס עד שיביא ראייה ברובה שמת או עד שיבא כמו שנחבאר מעמא לעיל סעיף ב' בשבוי וברוח כשמורדין קרוב לכנסו שבוי או בורח לכנסו היצא לדעת ושפעו בו שמת לא יורדו קטן מפני שאינו יודע לעבוד את הארמה ושמה יפסיד את הנכסים וכשמעידין אפוסטרופא על נכסי קטן אין מורדין קרוב שראוי לירשעמו על חלקו

שמה יחזיק בה ויאמר אהבה חלקי המגיע לי כירשתי שהיה החוקתי בו כמה שנים שהקטן אינו יודע שימתה בו כיצד כנון שהיו שני אחים אחד גדול ואחד קטן ונשבה הקטן או ברה מחמת סכנה אין מורדין אותו הגדול לתו שדהו מפני שהקטן אינו יודע שימתה אפילו במקום שהוא כרין מהאח המבואר במקומו ושמה לאח שנים יחזור ויאמר זה האצח זה חלקו שהגיע לי בירושתו וכבר החוקתי ואפילו כן אחיו של זה הקטן שנשכר אין מורדין אותו לנכסיו שמה יאמר מחמת אבי ירשתי חלק זה :

ז ואפי' אם הוא קרוב מחמת קרוב אם יש בו צד שיוכל להחזיק בהן ששום ירושה אין מורדין אותו כיצד כנון שהקטן שנשבה יש לו אח מאם ואותו האח יש לו אח מהאב והוא נכרי אצל הקטן אפי' אין מורדין אותו שמה ימת אותו מן האם של קטן ויאמר זה האח מאביו שהיה אפוסטרופא על נכסי הקטן אילו הנכסים שהחט ירו הוישל אם אחי שהיתה נ"כ אם הקטן ומתה אמם ירשו שניה אחת אמם ואילו הנכסים נפלו לחלק אחי מאביו ואחי ואני יורשו ולא עוד אלא אפי' קרוב מאם שאינו ראוי ליורשנו עם יש בו שום צד שיוכל להחזיר אין מורדין כיצד כנון שאלה הקטן שנשבה היתה נשאה לאביו חיישינן שמה יאמר אילו הנכסים היו של אם הקטן שרתה אחת אביו ה' מהה בחיי אבי ואני יורשתי אילו הנכסים פאבי ואפי' עשו בנייהם שטר חלוקה שיש לו קול בין בכהים בין בשות או קאמר זה שרוצין להוריד כתבו עלי שטר אריות אפי' אין מורדין דחיישינן שמה יאבדו הסמרות ויארכו הימים ויבא הדבר לידו שכחה ושעון ויאמר שזה חלק ירושה בא לו מחמתו או מחמת מורישו וכל זה שאמרנו שאין מורדין קרוב לכנסו קטן פיירי בשכר אין ססוכין על שלחן אחד וכבר חלקו שיכול לומר הרי כבר חלקנו זה נפל לחלקו אבל אם לא חלקו האחין עדיין וססוכין על שלחן אחד מעמידן קרוב לכנסו קטן וי' עוד הא דאין מורדין קרוב לכנסו קטן היינו כשמורדין אותו כארס שאוכל נ"כ מן הפירות אבל באפוסטרופוס בעל שאין לו הנאה מן הנכסי מותר דלא יבאו לשענ' ירושה שיחזיק וכן אם לא היו הנכסים מירושה הקטן אלא שבו לו ממקום אחר מותר להוריד הקרוב שלא יוכל לכא בטענה ירושה :

ח הא דאין מורדין קרוב לכנסו קטן רוקא במקרקעי דשיך בהו טענת חזקה אבל מעוה של קטן ממנים עליהם אפי' קרוב ועדיף שפי קרוב מרחוק שכיון שהוא נאמן וראי ישנות עליו יותר מרחוק להעסק עמה ביהור ולכן אם יש כאן קרוב ורחוק ושניהם נאמנים בשות הקרקע קודם ומעמידין אותו אבל אם הקרוב אינו נאמן מעמידין רחוק הנאמן וכן קטן שיש לו מסמך מאביו אמר או ממקום אחר ואביו חי אין מורדין האב לכנסו שהרי אין מורדין קרוב לכנסו קטן אלא בר מעמידין לו אפוסטרופוס ואם הם מטלטלין ואביו הוא ראה ונאמן להיות אפוסטרופוס מעמידן אותו וי' דקטן שיש לו אב אין בית דין נזקק לו כלל להעמי' לו אפוסטרופא אפי' במקרקעו אלא א"כ אביו מחזק שאינו הולך בררד שוכים :

ט מעשה באשה אחת שהיו לה שלשה בנות ונשבת הזקנה ובה אחת עמה ואח' מתה בת שניה והניחה כן קטן ואמר הנסי' אין מורדין זאת הבת הנשאר' לנכסי שמה מתח הזקנה ונמצאו שלישי נכסים אילו לקטן ואין מורדין קרוב לנכסי קטן וכן אין מורדין את הקטן לנכסים דשטא עדיין הקנ' בחיים ואין מורדין קטן לנכסי שבוי אלא כיצד עושין פתוך שצריך להעמיד אפוסטרופו לחלק של קטן מעמידין האפוסטרופוס לכל נכסי הקנ' אחר זמן שמעו שמתה הזקנה ולא נודע מה נעשה בבת הנשבת ואמר חכמים תרד הבת לשליש מנכסים שהוא חלק ירשת' וירד הקטן לנ' שהוא חלקו מנכסי הקנה והנ' של הבת השבויה השני' מעמידין לה אפוסטרופו ואין מניחין לירד

בואחתה שהיא בכאן דשם מתה גם השכיה אחותה ויש לקמן חצי אותה השליש בירושה מקנה ואין מעמידן אפטרופוס לנכסי קטן וכן כל כיוצא בזה :

שכיה שהמירה ונשאת לגויס לא אמרינן דרינה הוא כמסור אוכל נבילות להכעיס שמוידין ולא מעלין ויהיו כל נכסיה להפקר לתם לעני' או לישלם לקהל דשמי משומר אוכל נבילות להכעיס שהיה יכול לאכול של היתר נאכל של איסור כדי למרוד בקונו אבל זו שמתחלה נשכת לאונסה וכל מה שקושה עכשיו הוא להאמתה ולא להכעיס לפיכך מתנהגים בנכסיה כדון נכסי שכוי שלא המיר :

דפו יתומים גדולים וקטנים היאך נונית מנכסיהם וכו' ה' סעיפים :

א מי שמת והניח בניס גדולים וקטנים או בנות גדולות וקטנות והגדולות צריכים להוציא יותר מהקטנות במלושים והקטנים צריכים להוציא יותר מהגדולים במזונ' אין ניוזינן ולובשין מן האמצע אלא יחלקו הנכסים בשוה וכל אחד ילבש ויזין משלו ורוקא כשמיחו דמחאה מהני אפי' בולן גדולים אבל בסתם ניוזינן ומתפרנסו אילו עם אילו דסתמן שותפינן נינהו ומחלין זה לזה ויש מי שחלק בזה :

ב כדא שאין תועלת לקטנים כמה שלוכשים הגדולים אבל גדול האחין הנושא וניתן בנכסים ויש מעלת לקטנים כמה שהוא מלוכש ופה כרי סיהיה דברין נשמעין שנושאים ונותנין עמו הרי זה לובש מתפיס' הבית ואם מיחו בידו הרשות בידם :

ג נשאו גדולים לאחר מיתת אביהם מהאמצע ישאונם הקטנים מכלל הנכסים ואח' יחלקו נשאו הגדולים כחיי אביהם ואמרו הקטנים לאח' מיתת אביהם הרי אנו נושאים בדרך שששאתם אתם אין שומעין להן אלא מה שנתן להם אביהם נתן אבל מי שפדאו אביו מן החפיסה מנכן לו אח' כמחלק ירושתו ולא אמרינן שאבי נתן לו כמתנה רק הלוה לו מא' יש אומדן דעתא שהאב נתן לו כמתנה ומי ששידך את בנו וקצב ליתן לו נדוני ומת קודם שנכנס לחופה אין נוטל הנדוניא אלא מחלקו שהרי לא זכה בה בחיי האב ואע"פ שהאב נתן כר אין הירושה צריכה לקיים :

ד השיא האב את בנו ועשה לו משתה והיתה הוצאה משל אב ונשתלחה שושבינו לזה הבן בחיי האב כשהיא חוזרת לאחר מיתת האב חוזרת מן האמצע שמה ששלחו לא שלחו אלא לכבוד האב ולהועלתו ועליו לשלם אבל אם הוצי' הבן בשת' משלו אינו חוזר אלא משל בן שנשתלחו לבלבר ה האב ששלח שושבינו בשם אחד מבניו כשהחזור השושבינות לאותו הבן הרי היא שלו שהרי האב זוכה לו אבל אם שלחה האב בשם בניו סתם כשהחזור החזור לאמצע ואין זה שנשתלחה לו חייב להחזירה עד שיטמחו בו כולם שבכולם שישובנים שהרו בשם כולם נשתלחה לפיכך אם שמח במקצתם מחזיר חלק זה ששמח עמו כלכר וחלק האחרים אינו חייב להחזיר כיון שלא שמחו עמו ס' זה החלק שהוא מחזיר כיון ששלח האב מתחילה את הכל בשם כולם ולא ייחד לשום אחד חלקו לפיכך כל מה שיחזור ממנו נשאר כשהופות והרי הוא לאמצע :

דפו מי שמת והניח בניס גדולים וקטנים וכו' ג' סעיפים :

א מי שמת והניח בניס גדולים וקטנים והשביחו הגדולים את הנכסים כל השבח לאמצע מפני שהם כשותפי' לכל דבר אבל ס' שבר עמלם לא יטלו דבזה לא דמו לשאר שותף דאמרינן נוטל כדון אריס משום דשותפות לא מחלי אהדדי אבל אחיו מחלי אהדדי ואם אמרו ראו מה שהניח לנו אבא והרי אנו עושים ואוכלים השבח של ששית שהרי נילה

דעהו קודם שהשכיה שאינו רוצה להיות עוד שותף ושהוף חולק שלא לדעת והוא סיהיה הטבח מחמת הוצאה שהוציא המשכיה אבל מה ששכחו הנכסים מחמת עצמן הטבח לאמצע וכן הדין אם היה אשתו של מה היא יורשת בכלל אחיותיה כנון ראובן שנשא בת שמעון אחיו ולא היו לו בנים לשמעון אלא בנות וראובן שנשאה אין לו יורשות שמעון ואח' כסת ראובן ונפלה ירושתה לפני בנות שמעון אחיו ונמצאת אשתו יורשת נכסיו עם שאר אחיותיה ועמדה אשת ראובן והשכיה הנכסים השבח לאמצע ואם אמרה ראו מה שהניח לי בעלי הריני עושה ואוכלת והשכיה הנכסים מחמת הוצאה שהוציא' הטבח שלה זהו דעת הרמב"ם לברו ולא מצינו לו חבר אבל דעת כל שאר פוסקים היא כך שזה שאמרנו בריטא שאם השכיה הגדולים את הנכסים השכוחו לאמצע היינו דווקא כששכחו הנכסים מחמת עצמן והיינו ששכרו פועלים ממסן הפיש' הבית דאע"פ שטרחו לשכור פועלי' כיון שאין בו אלא ריבוי שורה הטבח לאמצע וכן אם טרחו בשכירה הבת' או שנסאו ונשאו בסחור השבח לאמצע אבל אם השביחו ע' שהוציא' הוצאו מלהם או שטרחו בגופן לחפור ולבנות וכיוצא באלה המלאכות שאין אדם טורח ומחל לאחרים השבח לעצמן ואם השביחו כדבר שאם היה מוריעים אותו לקטני' היו גם הם יכולין לעשוהו כנון לשומר וכיוצא בו השבח לאמצע אע"פ שטרחו בגופן כיון שלא הודיעו' החלה ואם אמרו ראו מה שהניח לנו אבא הרי אנו עושין ואוכלי' כל השבח שהשביחו בכל הנכסים אפי' בחלק האחין ואפי' השביחו מחמת נכסים הרי היא של עצמן ואע"פ דשאר שותף אין לו בשבח אלא כשאר אריס אפי' אמר לעצמי אני עושה שאני הבא דכיון שהן אחין ולא נשתתפו בתח' אדעת' להרויח אלא ע' הירושה נשתתפו הואיל ושתקו כשאמרו להם לעצמנו אנו עושים ודאי מחלו וכל השבח שלהם ולענין זה אין חילוק בין לגדולי' בין לקטנים אלא שאם האחים גדולים אין צריך לאוקרו כב' דרק בפני עדים דכיון דשתקו מחלו אבל אם יש בהם יתומי' קטנים דלאו בני מחילה נינהו צריך שיאמר אותו בפני כ' דכיון שאמר בפני כ' ולא חששו כ' לחלק והניחו להם להשכיה כל הנכסים והיא ראו כ' שיש העול' ליתומים בדבר וכל זה באחין שיוזינן יחד מתפיס' הבית דכיון דניוזינן יחד מתפיסת הכיה חשיבי כשותפי' והיורד ומשביח כל הנכסים הוי כיוור ברשות אבל אין ניוזינן יחד מחפישת הבית אלא חלוקין הם בעיסתה לא הוי יורדין ברשות ואפילו השביחו ע' הוצאות שלהן או טורח גופן אינו נוטל רק כשאר יורד לנכסי חבירו שלא כרשו' דידיו על היתחונה א' מן האחין שהיו לו הרבה בניס והשביחו בניו את הנכסים אינו יכול לומר תנו לי מה שהשכיה בני דידם כדיו ואין לו אלא כאלו השכיה הוא וכן האחרי' אינה יכולים לומר חן לנו מה שאכלו בניך אלא כל מה שאכלו הוא מן האמצע הואיל ושתקו מחלו וכן אחר מן האחין שנתן מתנה לאחרים וראו האחין ושתקו הוי מחילה :

ב אחר מן האחין שלקח מעוה ועשה בהם סחורה אם היה ת' גדול שאינו מניח חורתו טעה אחר הרי השכר שלו דסתמא שאין זה מניח חורתו ומתעסק לצורך אחיו לפיכך הוי כאילו פירש ואמר לעצמי אני משכיה והרי הוא שלו :

ג מי שמת אביו יורד לנכסיו והשביחן בחזקה שהוא סבור שאין לו את ואח' בא לו את שלא היה יודע בו אם זה שכאן קטן הוא כל השבח לאמצע אפי' אם הוציא משלו והשכיה דהא אין מורדין קרוב לנכסי קטן והרי שלא כרשו' יורד לחונן ואם הוא גדול כיון שזה לא היה יודע בו לא אמרינן כיון דבסתם השביח מחל לאחיו חלקו ויהיה לאמצע' שהרי לא ידע כי אלא יקח חלק כחצי של אחיו כשא' אריס העי' אבל אם או קרו' ש' ידך

כז ג 27 לנכסי

לצורך הקבור' מפני שהם רוצים לקחת אותו כנגד מה שלקחו
האתרים הרג' עמהם ויבאו לחטובן וכל אחד מן האתרים
יתן חלקו המגיע לו לצורך הקבורה :

לנכסי קטן שירע בו אין שמין לו כארס אלא השבח לאמצע
ההואיל וירע וירד כחל :

הלכות אפוטרופוס

רפח היאך שמין מה שעל בניהם ובנותיהם
בשחולקין ובו ב' סעיפים :

ר' דין אפוטרופא מי ימנה אותו וכיצד יתנהג
וכל משפטיו ובו כ"ח סעיפים :

א מי שמח והניח יורשים קטנים או שאשתו מעוברת או
שהניח קטנים וגדולים וצריך מורישה למנות להם
אפוטרופוס שיהעסק בשביל הקטנים עד שיגדלו ואם לא
מינהו המוריש חייבים ב"ד להעמיד להם אפוטרופוס עד
שיגדלו ש"כ' אכיהם של יתומים הוא ואם הב"ד בעצמם
רוצים להעסק בצרכי היתומים הרשות בידם מיהו אם
צריכין לחלוק או לשעון עם אחרים מחמת היתומים לא
שצריכין להעמיד אפוטרופוס שלא יהיו נראין בעורכי הדיני
ועל סעיף ח' והא דאמרינן ב"ד אביה' של יתומי' היינו יתומים
קטנים וב"ד המסוג' בעירו או גדולי הדור אבל אין כח ביד כל
של שה בעלמה שיעשו עצמן ב"ד על היתומים אחר שאמר
לש"ס רצונך טאהיה שולט בכנסך ואמר לו הן הרוזה לשון
אפוטרופוס' והרי מינהו אפוטרופא מי שהיה לו אפוטרופ' על
נכסיו כחיו ומת אין צריכין להנ' אותו אפוטרופ' על היתומים
שאין זה בכלל מינהו אבי יתומי' אלא בשמינהו סמוך למיתת
ושעמא לפי דמצי הוא שאדם מאמין נכסיו לאחר ואינו ירא
שיעשה לו על רפי שירע שרא ממנו אבל יכול להיות שאינו
נאמן בעינו להשלישי על ממון יורשיו לפיכך מעמידין ב"ד
אפוטרופ' הראוי ואין מניחין לאדם שאינו ראוי להיו' אפוטרופ'
אע"פ שמיחזק בנכס' עד שיבוא ראיה שמינהו אבי יתומי' אם
צוה המוריש שינחן חלק הקטן לקטן ויעשה בו מה שירצה
הרשות ב' דוכן אם מנ' המוריש אפוטרופו' על הקטני' קטן או
אשה או גבר הרשו' ב' דוכן הב"ד מוחין דמצולקין דבריהם
ב. אבל ב"ד אין ממנים אפוטרופים לא אשה מפני שאין
דרכה לצאת ולכא ולשרת ולא עבד דסתם עבד אינו
נאמן ולא קטן שאינו בן דעת ולא עם הארץ שהוא בחזק חשו'
על העב רוח אלא בידקין אדם נאמן ואיש חיל ויודע להפך
בזכות היתומים ומען שענהם ויש לו כח בעסקי העולם כדי
למסור הנכסים ולהרווח בהם ובעמידין אותו על הקטני' בין
שהיה רחוק בין שהיה קרוב לקטן אלא שאם היה קרוב לא
יוד לקרקעות מן השעם שנהבאר בסיון רכ"ה :

א האחין שבאין לחלוק שמין מה שעליהם מה שקנו
מהפי' הבית ועדיין לא כלו ושמין אותן כפי מה ששיון
עמה בשעת חלוקה ואם בלה לגמרי או נאבד אין מנכין להן
מהלקן כנגדו דמעיקרא מחלי אהרדי כה' שלא יקפידו זה
על זה אלא בדבר הנראה לעינים כד'א שקנו בסתם אבל
מהחלה יכולין למחות שלא יקנה טום אחד מהם מהפי'
הכיתה אם לא שיחשו' אותו מחלקו ומה שעל בניהם ובנותיהן
אע"פ שקנו מהפי' הכיתה אין שמין מפני שמהכיישין להביאן
לב"ד וכחלי אהרדי לפיכך דוקא בגדי חול אין שמין אבל
בגדי שב' ויש שמין שיוכלו להביא הבגדים לב"ד ולא כנגדו
האחין אפי' מה שעיון אין שמין דמעיקרא ניחא להו דלבוש
וכסיה ביה כו היכי דלשתמעין מיליה וכיון דמתחלה הוה
ניחא להו טעמא דריהם שלו אפי' נס עכשו כשבאין לדי
חלוקה דמתחלה מעיקרא ס"מ כהחליה יכולין לימחות בו
וכל זמן שלא מיהו אמרינן ניחא להו :

ב האב שצוה ליתן לפלוני סדה פלוני או אילן פלוני
וחלקו ולא נתנו לו החלוקה בשלה ויתן לפלוני מה שצוה
האב ויתרו ויחלוקו כמתחלה ואם אחד מהם ירצה לקיים
החלוקה ויתן לו מה שצוה האב משלו שנפל לחלקו ותבירו
יתן לו המעות הרשות בידו :

רפס אחים גדולים וקטנים ורוצים לחלוקו בו
ה' סעיפים :

א מי שהניח יתומים מקצתן גדולים ומקצתן קטנים ורצו
הגדולים לחלוק בנכסי אביהם ליטול חלקים בידם
למסרם ולעכוס ביה דין מעמידין אפוטרופים לקטלים חלקן
בסוסם ב"ד ובזרין לקטנים החלק היפה כלומר שיהו נזהרים
שלא יגרע חלקם דלאו בני בחילה נינהו ויאדצריכין לחלוק
בגורלאם הגדול אינם יכולים למחות שהרועל כי ב"ד
חלקים נד'א ושלא טעו ואם טעו ב"ד בשימא ופיתתו שמת
יכולים למחות חלקים וחלקים חלוקה אחרת אחר שהגדול
ואפי' אפוטרופוס שמינהו אבי היתומי' אינו יכול לחלוק בלא
ב"ד אלא כמנהג בפירוש לכך ואין לב"ד רשות לחלוק כדבר
דשיך ביה גוד או איגוד ויש חולקין ומתדיין כד'א שמעמידין
אפוטרופוס לחלוק בגמשים שהיו מקצתן גדולים ומקצתן
קטנים שיכולין הגדולים לומר אנו רוצים לעבוד ולשמיר
חלקנו ואין אנו רוצים שיהיה אפוטרופוס ממונה על חלקנו
עד שיגדלו הקטני' אבל אם היו כולם קטנים אין חולקין להם
עד שיגדלו אלא אם נראה לב"ד שיש להן תועלת בחלוקה
וכל שהגיעו הקטנים ליג' שנה יכולין לחלוק בעצמן החלוקת
לא היו כמבר :

ב לא היו כאן כל האחין ואיתן שכאן מבקשין לחלוק או
שחלקיכא אח או בעל חוב ונשל חלק של אחד מהם
נהבאר בסיון קע"ה :

ג אחד מן האחין שירד לאומנות או חלה או רצה ליתך
ללמוד נחבאר בסיון קע"ג :

ד אחד מן האחין שהיו שטרות יוצאין על שמו ושוען שלו
הם נחבאר בסיון ס"ב :

ה יורשים שלקחו קצתם מנכסי מורישה בלא חלוקה
וקצתם לא לקחו כלום ויש ביד אח' שאינו מן היורשים
מנכסי המת וצריכים מעות לצרכי הקבורה אם אותן שלא
לקחו כלום מערעין לומר שלא יטול משה שיש ביד האחר

ג . וכאשר ימנו אותו צריכין ב"ד להשוב עמו ולכתוב חשבון
המס' אילין והקרקעות והחובות וכל הדברים שמוסיפים
לידם דאע"ג דלא משבעין האפוטרופו' באחרונה היינו על
שענת שמא אבל על שענה בריא כנון שאמר כך וכך לקחת
מילי כשענת בריא ששבעין אותו לפיכך צריך שירעו מה
שיקבל ובה שיחול' וכוחבין שני שטרות אות באות אחד ביד
אפוטרופוס ואחד ביד ב"ד או ביד קרובים כשביל היתומים :
ד ראוי האפוטרופוס ללבוש בגדים נאים מנכסי היתומים
לתועלתם כדי שיהיו דבריו נשמעים והוא שיהיה
ליתומים הנאה בנכסיהם בהיות דבריו נשמעים :
ה כ"ד שהעמיד אפוטרופו' ושענו עליו שהוא אוכל ושות'
וזכיל הוצאות יתור ממה שהיה אמוד בו יש להם לחיש לו שמא
מנכסי יתומי' הוא אוכל ושורה ומסלקין אותו ומעמידין אחר
ודוקא שמינהו ב"ד אבל אם מינהו אבי היתומים אין בית דין
מסלקין אותו כיון שה' נאמן בעיני האב וחולין לו' שמא מציא'
מצא אבל אם באו עדים להדיא שהו מפסיד נכסי היתומים
מסלקין אותו ומשבעין אותו והואיל והוא מפסיד ויש חולקין
ואוכרי דאף כשמונהו ב"ד אין מסלקין אורו משו' חשד בעלמ'
אלא כו באו עדים ומעידים שמפסיד' ואפוטרופים שהלוה
מעות

ואין תולחים משלטין או סחורה של יתומים בדרך ים ולא בדרך שיש בה ספק אונס אלא שכר מפני שיש בו חשש שמא יתמיץ אם יניחנו פה ער שיבאו קונים וכן כל כיוצא בזה :

יא רשאי האפטרופוס למכור בהמה ועבד ושפחה שדות וכרמים כדי להאכיל ליתומים שהוא צורך גדול ליתומי

וכשימכור ימכור הפחות פחות קוד' כגון בהמה קודם לעבדים דכהמה מצוייה יותר לקנות ועבדים קודם לבתים והכל לפי

ראות עין האפטרופוס מה שהוא לתועלת היתומים אבל לא יסכרו מכחו המעות שמא יגנבו דעולוים הם לגונבם אי נמי

פשוט שבח בית אביהם כי בכבוד הוא להם שיהיה של אביהם בידם ואין מוכרין שדות ליקח עבדים דאחריותן דשדות עדיפי

מעבדים דשמא ימחה אבל מ'ס' אין מוכרין ג'כ עבדים ליקח שדות שמא יצא עליהם עירעורו לא דאפ' שדות עדיפי ומותר

למכור עבדים ולקנות שדות אבל מוכרים קצת שדות ליקח שוורים לעבודת שדות האחרות שהשוורים הם עיקר להשביח

בהם כל נכסי שדות וכמו שאמ' ר' יוסי מימי לא קריתי לאשהי אשתו ולשורי שורי אלא לאשתו ביתו ולשורי שדי' ואין

רשאיין למכור אפילו שדה רעה ורחוקה מן העיר כדי לקנות בדמים שדה טובה וקרובה לעיר שמא יצא עליו ערעור או

שמא לא יצליח זה שקנה' אין אפטרופוס יכול להקנות מעות יתומי' במעמד שלשתן שהרי אין גוף המעות של האפטרופוס

וגם הוא להוציא מ'ס' ליתומים לכך אין לו כח כולי האי אבל אם אחר מקנה ליתומים במעמד שלשתן של האפטרופוס אף

על גב שאין גוף החוב של האפטרופוס כיון שהוא טיבת היתומים לתת להם מעות קנו :

יב היה לאדם תביעה אצל היתומים ועורר זלנכסיהם אין לאפטרופא לדון בשבילם שמא יתחייבו בטענותיהם

ושב להם שימתין עד שיגדלו היתומים וירונו בעצמם אבל אם עבר וירר עמו לרין ושען בבבילם וזכו להם הרין קיים ואם

נתחייב אין היתומים נפסדין וכת' א"כ למה לא ירדן לכהחלה ואם יזכה יזכה ואם יפסיד אינו מזיק להם דלקח' מדה הדין בזה

שיהיה זה החובע יכול להפסי' ולא ירויח לכך מודיעין לו מתחלה גם לתובע ששוכ לו שלא ירדן וימתין עד שיגדלו

היתומים אם אפטרופוס כשר להעיר ליתומים על סימן ל' מעיף ח' אף על גב דק' ל דב' ד' טוענים ליתומים אין טוענין

להם אלא מילתא דשכיחא לא מילתא דלא שכיח' אף על גב דאכוהוהו הוי מצי למטען כ' אין טוענין ואם טענו האפטרופ'

טענתו טענה אע"ג דלא שכחה מ'ס' גם האפטרופא אמור לו למעון דבר שנראה לו שהוא שקר דמסוים שהם יחומין אין

רשאיין לגזול אחרים והא דאמרי' טוענין לודש' הם בטענת שמא אבל אם האפטרופא טוען בריא אין דנין אלא על פי טענותיו ולכן אין לב' לדעוין ליתומים עד שישמעו טענת האפטרופא תחלה •

יג אין האפטרופוס רשאיין להוציא עבדים לחירוף ואפי' ליקח דמים מן העבדים כדי שיצאו לחירות כגון שחתנו

להם אחרים מעות ע'ם שלא יהא ליתומים רשות בו והם רוצים לפדות עצמן כהן אפ'ה אין רשאיין האפטרופ' לשתררן שהרי

אין נופן קנוי להם ואין הכל יודעין שפדה העבר עצמו בכסף ויבאול לשתרר עבדים אפילו שאינן שלהן אבל מוכרים אותם

לאחרים לתקנת היתומים כגון להאכילם או ליקח שדות ולקחתן מהם הדמים ע'ם שיוציאוהו אוהם האחרים לחירות ואותם האחרים הם שמשתררים אצוים שהרי נופן קנוי להם

בכסף שנתינו בעדם וכל זה לא מיליינו אלא בלא רשות בית דין אבל אם נטל רשות מ'ג' וכול לעשות כל מה שירצה שהוא

לשובת היתומים :

יד האפטרופסין הורמין ומעשרין נכסי יתומים דלא נרעו משלוחים והם שלוחי בית דין שהם אביהם של יתומים

לפיכך הורמין ומעשרין כדי להאכילם שאין מאכילין את היתומי

פעות יתומים לאנשים שאינם בטוח' ולא היה לו להלוות להם כ'ד מוציאין אותו מיד הלוה ומחזירים ליהתומים שכיון שיכולין לסלק אפי' האפטרופוס כ'ש שילקו הלוה הכא מחמתו :

ז והוא הדין נמי כל אפטרופוס בין מינהו בית דין בין מינהו אבי יתומי' והיתה שמועתו טובה בשעה שמינהו

בית דין או בשעת שמת אביהן והיה טיב וישר ורודף מצות ותור להיות זולל וסוכא והולך בדרכי הושך או שפורץ בנדרים

ובצבק וגול שחיבין בית דין לסלקו ולהשביעו ולמנות להן אפטרופא כשר וכל הדברים הם כפי מה שיראה לדיין שכל

כ'ד ובית דין אביהם של יתומים הם :

ח וכשמעידין בית דין אפטרופוס ליתומים מוסרין לו כל נכסי הקטן שקרקעי ומשלטי' שלא נמכרו והוא מוציא

ומכניס וכונה וסותר וסוכר ונטה חורע ועושה כפי מה שיראה לו טוב ליתומים ומאכיל ומסקן ומלבישן ונותן להן כל הוצאותיה' לפי הממון וכפי הראוי להן ולא ירוי' להם יותר מדאי ולא יצמצם עליהם יותר מדאי :

ט ודוקא בקרקעות ומטרסלין של יתומים צריכין בית דין למנות אפטרופוס אבל מעות של יתומים שהניח להם

אביהם אינם צריכים אפטרופוס אלא כיצד עושין בהן בודקין מי שיש לו נכסים שיש להן אחריות ויהיו עדיף ויהיה איש נאמן ויוס' דברי הורה ומעולם לא קיבל עליו נידו ונותנין לו

המעות של יתומי' בכ' קרוב לשכר ורחוק להפסד ולא חייושי' משום ריביה דהאי קרוב לשכר ורחוק להפסד אינו ריבית אלא

מדריבנן ובמעות של יתומים הקילו בו והתירוהו ועל בלבוש ע'ז סימן ק'ש ונמצאו היתומים מתפרנסים משכר המעות וכן

אם אין לוקרקע ונתן להם משכונ של זהב מטובר שאין בו סימן נותנין לו המעות קרוב לשכר ורחוק להפסד ודוק' משכונ

שאין לו סימן כגון זהב מטובר אבל כלים אפילו של זהב לא יקחו למשכונ דשמ' של אחרים הם ויבאו ויתנו סימן וישלוחו

אחר סותו אם יראה הדיין שזה לא היה אמור והיו מפקדין כירו' וכתב יפסקו לו בשכר כפי מה שראו הדיינים או שליש

בשכר או חציו או אפילו רביע השכר ליתומים אם יראו שזו הקנה ליתומים עושין לא מצאו אדם שיתנו לו המעות קרוב

לשכר ורחוק להפסד הרי אילו מוציאין מן המעות למזנות מעט מעט עד שיקנו להם במעות קרקע ומסרין אותה ביד

אפטרופוס שעמידו להן ואם ירצו כ'ד למנות אפטרופא וגם במעות הרשות בידם ויתנם האפטרופוס ליד איש באמ' קרוב

לשכר ורחוק להפס' כמו שאמרנו וכשיתנים לו יתנום לו כפני בית דין כי היכי דתהוי אימתא דבי דינא עליה ויש אומרים כמו

שהאפטרופוס יכול ליחסם לאחרים כך יכול לקבל המעות לעצמו קרוב לשכר ורחוק להפסד וליתן הרווח שהיה נותן

אחר ובלבד שיעשה זה בפני בית דין כדי להשיר מעצמו לזות שפתים :

יג כל מי שיש בידו משלטין של יתומים לא יסומו אותו ולא ימכרו אותו אלא על פי בית דין שהם אביהם ודוקא

טלא נחמנה באפטרופוס אבל אפטרופוס עושה בלא בית דין כל מה שנראה בעיניו טובת היתומים ומי שהיו ביזו מעות

היתומים והלוה אותן על משכונות של גרים ואחר כך בא אפטרופוס של יתומים ואמר להוליבן עשו למקום שרדים הם

היתומי'כי יוכל למכל' שם ביוקר והפלוגה אומר שמתירא שם מעלילות של גרים ורוצה ליתן בעדם מה שוין במקומו בכאן

הדין עם היתומים שאינה צריכים להחזיל בשביל חששתו ואם היה מקום השוק קרוב למינ' מוליבין משלטין דחמי לטס

עם שאר משלטין וסחרו' שהם של הבעלי בתים ויצרנו דמיהם עם המעות של יתומים דסני אס' יעטן כשל היתומים

כמו בשלהן כיון שמקום השו' הוא קרוב אבל למקום רחוק שיש סכנת דרכים יתיר אף ע'פ שהם הולכים בשלהם ואינה

חוששים לסכנה לא יעשו כן בשל יתומי' :

* לבוש עיר שושן * הלכות אפטרופוס

החומין דבר האסור אבל לא יעשו ולא יחרמו כדי להניח פירות מתוקנים שמה ש'חרמו יחסר גם מן המעשר או ימכרו אותם טבל ויעשרו הלוקחים :

טו האפטרופסין עושין לקטני' לולב וסוכה וציצית ושופר וס'ת ותפילין ומזוזות ומעלה כללו של דבר כל מצות עשה שיש לה קצבה בין שחיא מדברי הורה בין שהיא מרכיזי סופרים אפ' שאינה חייבים במצו' מכל אילו המצות עושין להן ומחנכין אותן בהן אבל אין פוסקין עליהם צדקה אפילו לפירוק טבחים מפני שמצווה אין להם קצבה ויבאו לכלות קרנ' מיהו אם פסק עליהם צדקה לאחשוכינתו כדי שיצא עליהם כס טוב והם אמורים לכך שפיר דמי ועל' סימן קס"ג סעיף ד' אבל מי שנשתט' אין שנהחרט פוסקין עליו צדקה אם היה ראוי כיון שהוא בר חיובא אם ישהה או יחפק מיד :

טז וכאשר יגדלו היתומים נהגו להם ממון מוריסן ואינו צריך לעשות להם חשבונ' מה הכנים ומה הוציא אלא אומר להם זה הוא הנשאר ונשבע בגניקסת חפץ שלא גזל משלהם כלום בדא' בסמיניהו בד' אכל אפטרופוס שמינהו אבי היתומים או שאר המוריסן אינו נשבע על סענת ספק וטעמא מסום דכשמינהו בד' בההיא הנאה דקא נפיק עיזה קלא דאיניס מהימני הוא דהא סמוך עליה בד' פ'יזום שיטילו עליו שבוע כסוף לא אחי לאימנועי לקבל עליו האפטרופסית סתחלה אבל אם מינהו אבי היתומים מילתא בעלמא הוא מעביר להדרי כלומר הא דמקבל עליו טורח האפטרופסית אינו אלא פסוים אהבה בעלמא ורעות היה ביניהם ולא הנאת ממון לפ'י רמית עליה שבועה לבסוף אחי למנסע מהחלה שלא לקבל עליו האפטרופסות לכך אסרו מינהו אבי היתומים לא יושבע ולא הואיל ואינו נשבע צריך ליתן חטבון וכת' מורי והכי יש לנהוג וכת' מוריין סתם על כל מי שלקח כסף יתומים כלו' אבל נשבע על סענת דמי אובן אם אבר דכרירוע מנכסי היתומים נשבע שבועת השמי' ואם יש לאפטרופסות חלק בריות אפי' מינהו אבי היתומים ונשבע אפילו על סענת ספק שהרי הוא טורחן ויש עליו שבועת השחפין ולאחי' לאימנועי ליכא למ'חש כיון שיש לו חלק בו . ראובן סאמר שיש לו בידו מעות של טעמן שמת ואומר שציוהו לתת לבניו אם רוצה לתת לכל בניו בשוה אינו יכולין להשיבועו דהל' כאפטרופוס שמינהו אבי היתומים אבל אם רוצה ליתן לקצתן ולא לכלולן אם כן לפי דבריו אינו אפטרופוס על אותן שאינו רוצה לתת לו כלום ויכולין להשיבועו שלא עכב כלום לעצמו ואם הם קטנים בית דין מעמידין להם אפטרופוס וכשביעין אותו :

יז אף על פי שאין האפטרופוס צריך לעשות חשבון כמו שנכתב צריך לחשוב בינו לבין עצמו לדקדק ולהזהר זריזה באביה' של היתומים' שהוא אבינו שבשמים והוא רוכב ערבות שאמר סולו לרוכב כערבות ונזוף' וכתוב בתורה אבי יתומים ודיין אלמנות ונזוף' . אפטרופוס שנחמנה על פי ערכאות של גוים צריך ליתן חשבון דהא הכי הוא כדניהם ועל פי דיניהם נתמנה :

יח אין כד' יכולין לסנות אפטרופא להאמיתו בלא שבועה אלא אם כן אינם מוציאין אדם הנון שייצגה להיות אפטרופא אם לא יאשימהו בלא שבועה :

יט אין משיבועין את האפטרופוס שבועת המסנה אלא א"כ ומינהו בד' או יתומים אפילו בטענת שמה שתי בסף ופרומה יצפור בשתי בסף וידה כפרוש בעין שבועה דאוריית' דכל מאי דחוקין רבנן בעין דאוריית' תיקון אבל אם לא היה ההענה אי כפירה והודאת בשיעור זה אם טענין אותה מענת ודאי אינו נשבע אלא היסת ומגלגלין עליו שכועת אפטרופסות שלא עכב משלהם כלום :

ך אפטרופוס בין מינהו כד' בין מינהו אבי יתומים אינו

אלא כסומר חנם שפסור פניבה ואכידה חייב בפשיעה . אפטרופוס טעמן ככד' מה שלא היה לו לשעון ועי' שעתות באה שבועה לזה שכנגד היתומים ואילו טען כהנון ודחה באה השבועה ליתומים לא מקרי פושע דמי' ודמשתבע ולא מקרי פשיעה אלא א"כ עי' טענהו נוטל זה בלא שבועה ואילו טען כהנון היו נוטלין היתומים בלא שבועה .

כא אפטרופוס של יתומים שקנה להם שור ולא היו לו שינים ונחמו לרועה והרעה נחמו עם שאר שוורים לרעות ולא ידע שלא היה יכול לאכול מחמת שאין לו שינים אין זה פשיעה לאפטרופוס שלא ידע ולא היה ליה לאפוקי אדעתא ופסור ומסי' משתלמים היתומים נתבאר בס'י רל"ב סעיף י"ח :

כב דין אפטרופא שלהו לצורך היתומים נתבאר בס'י ק"ף סעיף ח' :

כג אפטרופוס בין מינהו אבי יתומים בין מינהו בד' ער שלא רחוק עדיין כנכסי היתומים' ולא נחעסק עדיין בצרכיה' יכול לחזור בו משהחזיק בכנסי היתומים או התחיל להתעסק בצרכיהם אינו יכול לחזור בו והוא שיטאר בעיר אבל אם רצה להליך מן העיר מביא הנכסים לבד' והם ממנים אחר כי טוב להם ליתומים שיהיה שלהם בתוך העיר מהם שם :

כד' יתומים קטנים שסמכו אצל בעל הבית שהם צמס נהחכרו אליו ולא שנחמנה עליהם אפטרופוס ונשהרל בשלהם יש לו כל דין אפטרופוס לכל דבר אפי' סמכו אצל אשה כיון שנחעסקה וסרחה עמהן חרי היא אפטרופסות שלהן יש אומרים דאפטרופא כוהי יש לו דין מנהו אבי יתומים ואין צריך לישבע כי היכי דלא מימנע ולא שמשביעין אותו מסום דאיכא לפיחשלארם שאינו הנון שימשיך היתומים אליו ויכיל' ממונס אם ידע שלא יצטרך לישבע דבשלם אינהו אבי יתומים או כד' איכא למימר דילמא מימנע ולא יעשה כשכילם להשתדל באפטרופסו' אם יש לו לישבע אבל יתומים קטנים שסמכו מי בקש זאת מירו דנימ' ביה דילמא אימנע בשכיל השבועה אם אינו הנון ימנע ומנע ואם אדם הנון הוא ועושה זה לשם פסוים שמרחם עליהם מסום שיואח שאין להם עורר וסומך לא ימנע כשכיל השבועה . וקסן סססך אצל אמו וראו בד' להחסי' עליה שתתן חשבון או שאר חיזוקי' הרשות בידן דליכא למיחש דמסנע ולא עכדי דודאי אסו דעת' קרוב' אצל בנה ולא המנע מסום זה :

כה יתומים' שסמכו אצל בעל הבית חזן אותן משלו לא הציח מעותיו על קרן הצבי וה'ה אחר שהלוה ליתומים לצורך החיובים שלם אבל אם פרנסם כהורת גמילות חסדי' פטורים ועל' בלבוס עז' סימן רל"ג סעיף ה' :

כו קטן שהגדיל אפי' היה אוכל ושוחה יותר מדאי ומפסיד והליך בדרך רעה אין בית דין מונעין מכנו ממנו ואין מעמידין לו עור אפטרופוס א"כ צוה מורישיו שלא יתנו לו אלא אם היה כשר ומצליח או שלא יתנו לו עד זמן פלוני מ'ס מוכיחין אותו ומלמדין אותו ללכת כדרך ישרה וארחי' צריקים מי ש'טנה אפטרופוס לבניו הגדולים יכולין לומר אין אנו צריבין אפטרופוס א"כ יש בו פסום מצוה לקיים דבריהמת ועל' סימן רנ"ב :

כז החרש והשוטה הם כקטנים ומעמידן להם אפטרופוס דמצוה הוא כמו בקטן :

כח אפטרופוס שמת והוציא בנו פנקס אביו שכתוב בו שהוציא בפרנסת היתומין מנה אין מוציאין מהיתומים בכף דטמא נחפיע אביו ולא נחמק' אבל בעודו חי נאמן על כל מה שאומנ' שהלוה להן ונוטל בשבועה :

הלכות בקריון

רצא

שומר חנם מאימתי מתחייב בשמירה וכיצד היא השמירה ובוכה סעיפים :

א שלשה פרשיות נאמרו כתורה סמוכות זו לזו פרש' ראשונה כי יתן איש אל דעה חמור או שור או שה נזמ' - שנייה כי יתן איש אל דעה חמור או שור או שה נזמ' - שלישית זכי ישאל איש מעם דעה ונסבר או מת בעלותיו עמו שלם ישלם נזמ' : ואחז' ראשונה נאמרה בשומר חנם לפיכך פסוק בה על הגנבה דכתיב ונזמ' מבית האיש שמוען שננכבה הימנו ונקרב כעל הבית אל האלקים ופירושו לשכועה מ' שיטעינו הדיין שכן הוא ונפטר וכן פסוק בה על האבידה דכתיב על כל אבידה אשר יאמר ונזמ' וז"ל שפסוד מכל האונסים הגדלים מהם כגון שבורה ומתה ולא חייב בה אלא א"כ פשע בשמירתם ונזמ' או נאבדו בפשעיהו ולכך פירוט ב"ה בספ' או בלי' שדרך לשומר בהם לפי שאין טורח בשמירתן שיקבל יכול לשומרם שלא יגנבו ואפ"ה פסוקו פרשה שנייה נאמר כשומר שכר ופטר בה אונסין כגון שבורה ומתה דכתיב ומת או נשבר או נשבה שבועות ה' חתיה ונזמ' וחייב בה על גניבה ואבידה דכתיב נזמ' ונזמ' ושלם ונזמ' יגנב לרכות אבידה ועוד ק"ו הוא ומה גניבה שקרובה לאונס פשלים אבידה שקרובה לפשיעה לא כש' ואצל שחייב על הפשיעה ולכך פירש בה חמור או שור או שה לפי שיט' טורח בשמירתן ואין דרך לשומר בהם ונס' משטיענו אף ע"פ שיט' טורח בשמירתן וא"א לשומרם שלא יגנבו אלא בטורח אפ"ה חייב עליהם אבל לענין הדין אין חילוק בין כסף או כלים לבהמה לא שגא בשומר חנם ולא שגא בשומר שכר כמו שיתבאר בע"ה ופרשה שלישית נאמרה שואל וחייב בה אפי' אונסין דכתיב ונסבר או מת ונזמ' ואינו פסוד א"כ מתה פחסת מלאכהו דלהבי שיליה כמו שיתבאר בע"ז עור רמז כה בסוף פרש' שלישית לדין רביעי דהיינו לשוכר בהמה או כלים לעשות בהם מלאכתו דכתיב אם שכיר הוא בא בשכרו ופירש ואם אינו שואל אלא שכיר שכא' בשכרו ליד השוכר הזה ולא בשאלה ואין כל הנאה שלו שהרי ע"י שכרו נשתמש ואין לו ששפט שואל להתחייב באונסין ולא פ"ה דינו אי כש' או כש' ונתלקו בו חכמים דאיכא שאן דאמר דינו כש' ואיכא שאן דאמר דינו כש' והכ"ק דהכי מסתבר טפי כיון דאפק"י מסואל קאי אדין דטורח שכר שלפניו ולא אדין דש"ה דלפני פניו נ"ל טעמא והנה הם מפורשים לפניך כסדר חיוכים ש"ה וש"ש ושואל ונקד' יוכר לשואל מפני שדינו כש' :

ב שומר חנם הוא שהפקידו אצלו כסף או כלים או בהמה או כל דבר לשמור ותקן מקבל עליו לשמור או אפי' אינו מקבל עליו לשמור בפירוש אלא אמר לו הנח לפני הרי הוא שומר חנם אבל אם אמר ליה הנח לפניך או הנח סחם או שלמר ליה הרי הבית לפניך אפי' שומר חנם לא הוי רהיב ונשיר לך קאמר ליה ואינו חייב שכועה כלל שלא פשע אבל יכול להחרי' סחם על מי שלקח פקדון שלו ולא יחזירונו לבעליו ומ"מ פי שהיה מהלך בדרך ואמר לו חכית הולך עמך אילו המנעלים וכיוצא בו ואם' לו הניחם כגון על החמור והניחם שם על החמו' ולא קבלם הנפקד לידו אלא כמו שהניח המפקד על החמור כך הולכים ולא קשרם והלך לו הנפקד מן הצד להסך את רגליו להניח החמור על אם הדרך ונאבדו המנעלי' הרי זה שומר חנם על המנעלי' והוא ליה פושע כמה שהניח' כך בלתי קשורים על החמו' והפליג ממנו והניחו לבדו על אם הדרך דאע"ג דלא אמר ליה אלא הניחם כאן סחם לא אמרינן דהנח סחם אינו אפי' שומר חנם אלא בשהוא במקום השטח ונשיר לך קאמר ליה אבל בדרך וכיוצא בו ודאי הנח ואשמינו לך קאמר ליה עקב דרך כל חמר שומר חמורו בעצמו שאם לא ישמרו ודאי יאבדו ויש חולקין וסבירא ליה

טנם כגון זה צריך שיאמר הנח לפני וכלאו הכי פסוק :
ג בקב"ה מחבירו שיתן לו דרשות להכניס בהמתו או פירותיו לחצירו ונחן לו דרשות ולא פירש לו כלום בשמירתן אינו חייב כלל בשמירתן כיון שלא קיבר עליו כלום ;
ד ואפילו בשקיבל עליו לשמור אינו חייב אלא בפי שווי החפץ שקבל עליו לשמורו כיצד כגון סנהן לו לשמור דינר זהב ואמר לו הזהר בו של כסף הוא וכש' ונאבד אינו חייב אלא בשל כסף שיאמר לו לא קבלתי עלי אלא סמירת דינר כסף וכן כל כיוצא בזה : אבל אם הפסידו כדיום משלם של זהב שיאמר לו המפקיד מאי היה לך למעבד גביה שהפסדתו בידים' שמעון קבל ספר' מראובן להוליכו למק' וחרזלקו במכס ואומ' שראובן פשע שאמר לו שאין נתינן מכס מהספרים ואם לא היה כן לא היה מקבל עליו השמיר' כי לא היה דאזני לפרוח כדבר הסכסך הדין עם שמעון דהא שמיר' המכס לא קבל עליו :

ה יש מי שאומ' שהשומר הזה מיד בשקבל עליו לשמור אי שאמר הנח לפני ונסתלקו הבעלים משמירתם חייב עליו השומר אם פשע אע"פ שלא פשך ויש מי שאומר שאינו חייב עד שימשיך ובמקום שהמטיבה קונה :

ו ש"ח שפשע' שטר בראוי לאוהו דבר אע"פ שלכסוף לא נאבד מחסת אוהה הפשיעה אלא נאבד ע"י אונס בעניין אחר חשוב פושע וחייב לשלם כיצד כההו מעשה בא' שהפקי' מעות אצל חבריו והנחם כמחיצה של קנים והיה עמונות באוהו מחיצה שהיה' שפיר' מעוהו לגבי נכב' שאין דרך של גנבי' לחפש מעות בכחצ' של קנים מפני שאין דרך הבעלי בתים לטוונם טס אבל לא היתה שמירה זאת שמיר' מעוהו לגבי אט דשמא חצא אש וישפנו והרי הוא לגבי אש פושע שהיה לו לטווננו בקרקע או בכותל אבנים ולכסוף באו נב' ס' ונכבים ואמרו חז"ל דאע"ג דלגבי נכבים היה אונס שאין דרך גנבים לחפש בכאן כיון דלגבי אש הוי פשיעה חייב לשרס' דתחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב וכן כל כיוצא בזה :
ז המפקיד אצל חבריו בין כלי' בין מעות ונאמר חז"ל פקדוני ואמר לו השומר איני יודע אנה הנחת' וכן זה או באיזו מקום קברתי הכספים המתן לי עד שאבקש ואמצא ואחזירנו לך הרי זה פושע וחייב לשלם פיר' דהל' לתת דעתו עליו :

ח באו עליו נכבים ונגבו הפקדון ואלו היה צוות היו באים בני אדם להציל חייב רביון דלא צוות פשע ואפי' אם באו אנפי' צדיק לצעוק ולבקש אנשים שיעזריהו לעמוד כנגד ואם קרה לו אפשר לעשות כן ולא עשה חייב ודווקא כחנם אבל אם לא היה מוצא למי שיבא לעזורו אלא בשכר פסור שאינו צריך להוציא הוצא' והוא עצמו שומר חנם :

ט פשע השומר ולא שמר הבהמה כראוי ויצאה לאנס ופתה שם כררבה פסור אע"פ שריתה תחילהו בפשיעה לעניין זאבים ונכבים ואם טרפה שם זאב או שננכבה מטס היה חייב עבשיו שמתה כדרכה פסור דהא חמורה פסרה טבורה ומהה גבי ש' חו"ע"ג דאמר' לטיל סעיף' דק'ל תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב ה"ס במחיצ' של קנים שהיו תחלתו בפשיעה' לגבי אש רע' פשיעה זו שלא שפר בראוי שלא המטינ' כקרק' או בכותל של אבנים כא"כ האונס שננכבו שאם שמרם כראוי והמטינ' בקרקע או בכותל של אבנים לא היו ננכבים ג"כ אבל הכא' נס' אס' שמר' כראוי בכיתוהי יכול להיות ג"כ שמתה בבית דמלאך המות מה לי הכא' ומה לי החס' ויצאהו לאנס לא נרמה המיתה אבל אם נגבה נכס טן האנס וסתה כדרכה בבית הגנב הרי השומר חייב אע"פ שהוא שומר חנם שהרי אפי' לא מתה הרי היא אבידה ביד הגנב והרי יציאתה לאנס שפשה לגבה נרמה לה להגנב שאילו שמרה בביתו לא היתה ננכבת וכן כל כיוצא בזה :

י העלה הבהמה לראשהוהר ונפלה ומתה הרי זה פושע וחייב

לבוש עיר שושן הלכות פקדון

שהנכים מצויים ואנשים רמאים שחפשים אחרים אבל במקום דליבא כל הני אין צריך לכסותם בקרקע אלא כפי חס במקום שמניח מעותיו ובמקום המשחרר כפי דרך המקור וכפי הזמן שהוא מפקיד :

יט ואפי' במקו' שנגכים מצויים לא אמרו אין להם שמירה אלא בקרקע אלא במקדו' סתם אצל חברו לשומרה אבל המקדו' מעות אצל חברו כיו' להעסק בהם ויריח פשיטא דהוי כמו אכר לו בפי' שאינו מצוי לקיבירו בקרקע דאזו בכל פעם שירצה להתעסק ולעשו' בהם סחורה יצטרך מרא וחינה כדו להוציאה מן הקרקע פשיטא דכל דיין דרמיא בה'ג לאו דיינא הוא :

ך הפקדו' כספי' אצל חברו בדרך להוליכו לביתו או ששלח עמו מעות ממקום למקום צריכים שהיו צרותיו ומנחתים בידו או קטורים לו כראוי על כסו מכנה פניו בענין שהיה ענינו עליהם תמיד עד שיגיע לביתו ויקברם כראוי ואם לא קשרם בדרך הזאת אפילו נאנסו חייב לשלם שהרי תחלתו בפשיעה :

כא כל המפקיד אצל בעל הבית בין כלים בין מעות על אשתו ובניו וב' ביתו הוא מפקיד לפיכך אם נחז הנפקד הפקדון ביד בניו או בנותיו הגדולות או ביד אשתו ושמו כראו ונאכר או נגנב פשיטא על דעת זה מסרו לו שהוא לרשות למיסרו להם ונאמנים לו וה'ה אם החזיר הנפקד את הפקדון לאשת המפקיד פשור וע'ל סימן ש'פ סעיף ה' אבל אם מסרו הנפקד לבניו ובני ביתו הקטנים או לעבדיו בין גדולים בין קטנים דסהם עבדים אינם נאמנים ולא על דעתם הפקדו' או לאחד מקרוביו שאינם שרויים עמו בבית ואין סומכין על שור' ואין צריך לומר אם מסרו לאחד הרי זה פושע וחייב לשלם אלא א"כ הביא הסוסר השני ראיה בעדים שלא פשע ואם לא יביא ראיה יתבאר לקמן סעיף כ' וכן אם דניח אחרים ליכנס במקום שהפקדון מונח שם אע"פ שאינם בהזקת נכנסם אם נגנב חייב לשלם דהוי פשיעה כמו שומר שססר לשומר שחייב כמו שיתבאר לפנינו בע'ה סעיף כ' :

כב היכא שידוע שאין דרך הנפקד לשמור הפקדון בעצמו אלא דרכו שכל פקדון שמפקדין בידו הוא מסרו ליד אחר שהוא החתין אף על פי שאינו שרוי בביתו ואינו סמוך על שולחנו הוי דנא כמסרו לבני ביהוד דראי גם על דעת זה הפקדו' בידו :

כג מעשה באחד שהפקיד מעות אצל חברו ונתנם השומר לאסו והיא נתנה לתוך היב' ולא שסנה אות' בקרקע כדני' ונגנבו ואמרו חז'ל שאין הנפקד חייב לשלם מפני שנהג' לאסו והוי שומך שמסר לשומר כמו שכבר אמרנו כל המפקיד על דעת בניו ובני ביתו הוא מפקיד ואף על פי שהוא לא הודיעה שהיו של פקדון כדו שהסמנם בקרקע שיכול הוא לשעון ולומר סבור הייתי שיותר תיחזר בהם לשומרם הישכ כשהיא סביר' שהם שלי וכן אין אמו חייבת לשלם שהרי לא אמר לה שהם פקדון ואמרו חכמי' ז"ל ישבע הבן שאות' המעות עצמם הם שנתן לאמו ופטר והאם תשכ'ל שנתן לה בנה היו ונגנבו ויפטר שניהם אבל אינה צריכה לישבע שלא הודיעה הבן שהיו של פקדון אף על פי שאם היה כודיע אוחה היתה חייבת הואיל ולא שכנס בקרקע כמו שהיה הדין בימי חכמי' דתלמיד מפני שאין המפקיד יכול לשעון עליה מענת ודאי שכנה הודיעה שהם של פקדון והרי הוא מענת ודאי שלא אמר לה לכך אינו יכול להסביעה במענת ספק והא דהצריכו לבן שיסבע ששם חזויו הוא דלא רבר מסויים הוא והאם בעצמה לא היחה יודעת אם אלו המעות שנתן לה בנה היו מעות של פקדון לפיכך הצריכה הבן לישבע שהם הם אבל כדבר מסווי' כגון כלי וכסות וכיוצא באלו פני שנשבע הסני לבדו :

חייב שלא היה לו להעלות ואם מתה שם כדרכ' פסור דה'ג אין זה תחלתו בפשיעה וסופו באונס דאפי' לא העלת' מאש אהר היתה מתה בכית דמלאך המות מה לי הכא ומה לי התם • לא העלה הוא אלא היא עלתה מעצמה לא מבטיא אם עלתה בעל כרחו שלא היה יכול לתקופה ועלתה ונפלה ימתה שהוא פסור דכולה אונס הוא אלא אפי' לא עלתה בעל כרחו אלא ה' עלתה מאליה אין זה פשיעה שעת' מאליה אלא דומה לנגיבה ושומר הנם פסור בה :

יב שומר הנם שהניח הבהמה ונכנס לעיר ובא ארי ודרסה זאב וטרפה אין אומרים אילו היה שם היה מציל וחייב לשלם אלא רואין אם נכנס בשעה שדרך בני אדם ליכנס פסור אפי' היה יכול להציל אילו היה שם דהא נש' כדנשרו אינשי ואם נכנס בשעת שאין דרך בני אדם ליכנס רואין אם היה שם ה'ה יכול להציל הרי זה פשיעה שלא היה ליכנס וחייב ואם לאו פסור אע"פ דהוי כמו תחלתו בפשיעה וסופו באונס דק'ל דחייב אין זה האונס בא מחמת הפשיעה דהא אפילו אם לא פשע שלא היה נכנס לעיר היה אירע זה האונס שהיו באין הזאב והארי והרי הוא לא היה יכול להציל וע'ל סי' ט'ג סעי' י' יג כיצד דרך השומרים הכל לפי הפקדון יש פקדון שדרך שמירתו להניחו בכית שער כנו' דות ואבנים ויש פקדון שדרך שמירתו להניחו כנו' חביל' פשתן הגדול' וכיוצא בהן ויש פקדון שדרך שמירתו להניחו בכית כנו' שמה ושליית ויש פקדון שדרך שמירתו להניחו בחיבה או בארנו ועליו כנו' בגדו משי וכלי כסף וכלי זהב וכיוצא בהם יא דסהם תיבות חמרות הן אצל עכברים ואין התיבה שמירה מעולה לבגדים אלא צריך להשים הכננים וכדומה להם על גס ולא להניחה בתיה והכל לפי הענין :

יד שומר שניח הפקדון במקום שאינו ראוי לנשאנו משהמר שם יפה ונגנב ממש או אכר או אפילו נאנס ממש כנו' שגפיה דליקח ושרף כל הבית הרי זה פושע וחייב לשלם דק'ל תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב כדלעיל ואף על פי שהניח הפקדון עם שלו אם הוא מקום שראוי לשמירה פסור ואם אין מקום ראוי לשמירה חייב דבשלו רשאי אדם לעשות מה שירצה אבל בשל אחרים אינו רשאי והוי פושע אע"ג שגם שרף נשרף :

טו כספים ודינרים ולשונו' של זהב ושל כסף ואבני' טובות אין להם שמירה אלא בקרקע ולא יקברם עמו בקרקע מסו' שיש רמאי' שמנשטין בקרק' ומכירין אם יש חלל תחת' לכך לא יתן עליהם אלא עובי שפח עפר שאין החלל ניכר שפ' או ישימנם כחל' בשפח התחתון סמוך לקרקע או בשפח הסמוך לקור' שגם שם אין החלל ניכר ואפי' לא יתנם באמצע עובי הכותל רק שיכנס שפח בחוכו אבל לא באמצע הכותל שמה יחפרו הנגבים ויגנבו שכן דרכם לחפור שם ואם לא המטינם כראוי אפי' נתנם בחיבתו ונעל בפניהם כראוי ונגנבו יא נאכדו הוי פושע וחייב לשלם :

טז המפקיד אצל חברו כספי' ערוב' שבת סמיך לכין השמשו' לא הטיחו' בו רבנן לקוברים מיד מפני שהו' שרוד בכבוד שבת ואינו חייב לקיב' עד סוצאי שבת ובמצאי שבת צריך לשומנם מיד ואם נתאחר למצאי שבת כדו לקוברים ולא קברם ונגנבו או נאנסו חייב ואם המפקיד הוא ח' אינו חייב לקובר' עד שישהא אחר שיכביל כדו לקובר' דכיון דח' הוא חר' על מצו' הכדלה לפי' ימתין דילמ' פבעי לי' זווי לאבדלה' ויש אומרים דהוא הדין אם הנפקד ח' שיכול לשהו' מלקבור עד שיעור שיכביל :

יז אם התנה הנפקד על מנת שלא אשטנם בקרקע וכן כל דבר ודבר שאינו כספים והתנה שניחמו עם שלו הכל לפי תנאו :

יח כדא שהכספים אין להם שמירה אלא בקרקע בשעה

שלא בא ע"י פשיעתו שמסרו לזה שאף אם לא מסרו לו היה אירע זה האונס כגון סתה כדרכה דאמרינן מלאך המות מה לי הבא ומה לי ההם וע"ל סי' ע"ב סעיף ל' :

כז בדלא שאין ט"ח חייב אלא בפשיעה שנחננו לו לשמור בסתם אבל אם התנה שיתחייב אף באונסין חייב אף כדברי' בלא קניין דבההוא הנאה דנפיק ליה קלא דאיניש מהימנא הוא נמרצטבעבר נפשיה בלא קניין :

כח המפקיד אצל חבירו בין בחנם בין בשכר בין הטאילו או השכיר לו אם היה המפקיד עושה לו שום מלאכה לנפקד בין בחנם בין בשכר הרי השומר פטור מכלום אפי' אם פטע בדבר שמסר ואבד מחמת הפשיעה הרי זה פטור דכתיב גבי שואל אם בעליו עמו לא ישלם פי' אם הבעל עם השואל במלאכתו בשעה שהטאילו לא ישלם וכ"ש בשאר שומרים שאינה חייבים באונסים שאם בעליו עמו לא ישלם ועוד וכי יטאל כתיב וי' פוסיק' על ענין ראשון. כד'א כששאל רבעלי' או שכרן בעת שנשל החפץ או שהיו שאולים עמו או שכורים אצלו מקודם לכן ומשכה שאלתם ושכירתם עד ששאל או שכר להם בהמתו או חפציו שכין שהיו עמו במלאכתו בשעת שנשל אף על פי שלא היו עמו במלאכתו בשעה שנאבד פטור דמשמעות דאם בעליו עמו לא ישלם אוכי ישאל לחד קאי אבל אם שאל החפץ ונסלו ונעשה עליו שופר תחלה ואחר כך שכר את הבעלי' או שאלם אע"פ שהיו הבערים עמו במלאכתו בעת שנאבד חייב :

רצב שלא לשלוח יד בפקדון ואם שלח בו יד וכו' כ"ב סעיפים :

א כתיבומת או נשבר או נשכה שביעית ה' ההיה לין שניהם אם לא שלח ידו וכו' משמע רא אם ט"ח ידואין השבועה פוטרתו אפילו משכירה ומתה סמיד ששלח בה יד קאי ברשותיה לחייב עליה אפילו באונסין ממילא ש"מ שאין הנפקד רשאי לשיחיד בפקדון ואם שלח כויד אפילו אינו מכיין לגזלו אלא להשתמש בו קם ליה ברשותיה וחייב כ באונסין אע"פ שעדיין לא נשתמש בו דשליחות יד אפילו בלא חסרה משמע דהוי שליחות יד המחייב וק שגביהנה כרי להשתמש בו תמיש' שמחקרו אז חייב כאילו חסרה אבל אם הנכיתה לעשות בו תמיש' שאינו מסרו אינו חייב משעת הנבחה אלא משעת השמיש ולא משום שליחות יד שאין זה נקרא שליח יד כיון שאינו מסרו אלא משום שהוא שאל שלא מדעת וק' ל' שאל שלא מדעת נזיל הוי זקאי כרשותו לפיכ' אם החזירה למקו' שנשלח ממס חז' דינו להיות כשומ' הוואיל ומחל' לא היה עליו רק שואל בעלמא אלא שהיה שואל שלא מדע' דיו שיחזירה למקו' שנשלח מהם ואינו צרי' להשיב לבית הבעלי' או להחזיר' למקושה מדעת בעלים וכמעות כתיב האי גונא' חייב באונסין וע"ל סי' ע"ג :

ב הטה את החכית ונטל ממנו רביעית ונשברה אחר כך באונס אינו חייב אלא ברביעית כיון שלא הנכיתה לא קנה אותה להתחייב באונסין ואינו חייב אלא מה שנטל אבל אם הנכיתה כדיליטול ממנה רביעית קנה כולה כ בהנבחה' להתחייב באונסין כיון שהנכיתה לשלוח בה יד לחסרה וזכ' נשברה חייב כבולה אפילו לא נטל ממנ' כלום ודווקא בחבית שליח'א דכס או כה'נ שכולו נוף אח'שכסעת שמנביהו ליטול קצת ממנו ניח' ליה דתהוי כוליה חכית בסיס למה שיטול ממנו שלא יחסיך דיון אינו משהמר אלא ככילי' מלא לכך קנאו כולו להתחייב באונסין ככולו דנעטה שואל על כל מה שבחב' להשתמר שם מה שהוא רוצה ליטול אבל אם היה הפקדון כים של מעות והנביה את הכיס ליטול ממנו דיני וכיוצא בו פן הכיס מדברי' שאינם גוף אחר ואין זה כשהמר

לכדו שזה שמסר לו והוא הננכ ממנו ופטרו שניזם וכן כל כיוצא בזה :

כד מכאן אתה למד שהשומר שמסר הפקדון לאשתו ובני ביהו והודיעם שהוא פקדון ולא שמרו כדרך השומרים שהם חייבים לשלם לבעל הפקדון ובעל הבית פטור שכל המפקיד על דעת אשתו ובניו הוא מפקיד ואם אין להם לשלם ד'א דבעל הבית חייב לשלם דאי לא הימ' הכי כל פקדון שיהא כופקד ביד אדם יאכלו אשתו ובניו ופטור ויש חילוקין דהואיל ועל דעתם הפקיד הוי כאילו הוא מסר הפקדון בידם ולמח ישלם בעל הבית בעדם :

כה מעטה באחד שהפקיד כשות אצל חבירו והיו לו לשומר ג'כ כשות אחרים ואמר לו לשמשו לך וטול מזה הכשת השליך אותו לתוך השכר והלך השמש והסליך מכשות של פקדון ואמר החכים זל השמש פטור שהרילא אמר לי מזה הסליך ומזה אל תשליך והוא היה סבור ששניהם שלו אלא שפראת מקום הוא לו ואינו מקפיד על זה שיטול דווקא מזה ומזה לא ישלם לפיכ' פטור השמשונם בעל הבית פטור שהרי שמה לשמשו מזה השליך ומה פטע הוא שהשמש השליך מן האחר ואינו צריך לשלם רק מה שנהנה בלבד לפיכך אם נעשה השכר חומץ פטור מלשלם דהא לא אהנה כלום אדרב' טמא כשותו נרמ' להיות השכר חומץ והפסידו מיהו בין כך ובין כך חייב השומר בשביעה שכך אירע ולא פטע לצוות לו שיטול מזה או שפא לא אמר לשמשו כלו' אלא אמר לו סתם טול כשות והשליך לשכר דהוי נמי פשיעה וכן כל כיוצא בזה ואם היה כשות הפקדון רחוק ממקום המלח שכר ושלו קרוב ושהה השליח לבא והיה שם בעל הבית ולא אמ' לו דבר חייב לפי שבפראת אותו שוהה היה לו להעלות על דעתו קודם שישליכנו לתוך השכר שסמקו' רחוק חביאו בד'א כשימ' חנם אבל אם היה שומר שכר יש מי שאומר שבין כך ובין כך חייב ואפי' החסיך השכר שלא נהנה כלום ממנו חייב וכיון שהוא שומר שכר צריך להקדק יותר שהרי חייבנו התורה על גביכה האבדה והג' ה' לפרש מזה חסליך ומזה אל תשליך וכיון שלא פירש הוה דומיא דגביכה ולא חלינן' שהחסיך השכר מן הכשות וחייב :

כו שומר שמסר לשומר אם מסרו לו בפני המפקיד ולא פיתח בו פטור אבל אם מסרו לו שלא בפני המפקיד חייב ל' ש' ש' שמסר לש"ח דגיועו נרע לשמירתו דחייב אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר דע"ה עליה לשמירתו שמוסר נפטו יותר לשומר אפי' חייב ואפילו נאנס ביד שומר השני דאמר לח' את מהימן לי בשביעה איהו לא מהימן לי בשביעה ואפי' אם ידוע לכל שהשני טוב וכשי' יותר מן הראשון לפיכך אם דרך הבעלים להפקיד המיד דבר בזה אצל השומר השני הרי השומר הראשון פטור מלשלם ונשבע שומר השני ונפטור דהשת' לא יוכל לשעון איהו לא מהימן לי בשביעה דהא הוא ג'כ מאמינו המיד והוא שלא יעשה כשפירתו אבל אם טעש בשמירתו כגון שהראשון היה שומר שכר והשני שומר חנם או שראשון שואל והשני ש"ש פושע הוא הראשון ומשלם אע"פ ששאל או שבר כבעלים אפי' חייב אע"ג דבעלי' פטור אפילו ממשעיה כסו שיהבאר בסעיף כ' ח' חיינו כשמתה הבהמה או נאבקה בפשיעתו ברשותו של השומר הראשון אבל כשמסר' לשני אין הראשון מתחייב אלא באותה שעה שמתה הבהמה ברשות השני ואין שאלה כבעלים פוטרת אלא לאוהו שומר ששעל מן הבעלים אבל לא לשומר השני שלא שאל מן הבעלי' והראשון אינו מתחייב אלא על רשות השני ואם יש עדים ששומר השני בראוי דחשח' גם פן לא יוכל לשעון איהו לא מהימן לי דהא יש עדים ונפטור השומר הראשון ואם לא היו שם עדים אם השומר הראשון בעצמו ראה שהיה שם אינם יכול הוא ליטבע הרי זה נישבע ונפטור הלא' שהיה האונס

חסיד למעות ודווקא במעו' ממש אבל נסכא של כסף לא שאין דרך להוציא כך ומיהו הכל לפי הענין ואם הריח כסעות בין היה לו רשות להשתמש בהן בין לא היה לו רשות אין צריך לתת פן הריח לבעל הפקדון אלא מחזיר לו פקדונו ואם כן בעל הפקדון ואמר תן לי פקדוני ואני אדווח בהן בעצמו והלה פעכב בידו חייב ליתן לו הריח סכאן ולהבא אבל אם אמר לו הגפקד הוצאתי בעסק אם תרצה קבל עליך העסק בין לשכר בין להפסד הדיון עם הגפקד הואיל וברשות הוציא ואם נתעסק בהן לצורך בעל הפקדון הריח שלו שרדי לצורכו נתעסק וזכה לו מיד שקבלו ואם נלה דעתו שעסק לצורכו או אם הוא בעניין שאסור להתשתמש בהן דאפרינן מסתמא עסק בהן לצורך בעל הפקדון אינו נאמן לומר אח"כ אפילו בשבועה לומר לעצמי עסקתי א"כ אמר בפירו' בפני עדים קודם שהתעסק בהן לעצמי אני מתעסק בהן דאע"פ שהוא גזלן עליהם הריח שלו והקדן נעשה עליו מילה מיהואם רוצה ליתן אה"כ הריח בני טלא להיות גזלן למפרע הרשות בידו ואין בו פשום ריב"ל שאין זה אמר נסר שהרי לא הלוהו כלום :

ה המפקד אצל חבירו מסון או כלים חשובים ובאו עליו גנבים על נפקד וקדם ונתן להם הפקדון כדי להציל את עצמו אם היה הגפקד עצמו איש אמור שהיא בעל מסון חייב שתזקתו שבגללו באו הגנבים ונמצא זה מציל עצמו במסון חבירו ואם אינו אמוד הזקתו טלא באו אלא בגלל הפקדון ואין הגפקד חייב למסור עצמו כשביל פקדונו של זה :

ו הופקד אצלו מסון כל פדיון שבויים ובאו עליו אנשים ונתנו להם כדי להציל את עצמו אם לא היה מצוי אצלו מסון מסון אחר לפרות עצמו בו פטור שאין לא פדיון שבויים גדול מזה שאע"פ שיש לו מסון הרבה במקום אחר עכשיו הוא צמר שבוי שאין לו כלום כיון שאין בידו ודווקא שהיה המסון של פדיון שבויים פתח אבל אם היה של שבויים ידועים שגבו לפדותה אות' בו חייב לשלם שאסור לשנותו :

ז הופקדו אצלו פירות לא יערבם עם פירותיו אלא נתיבם לבדם ואז יכול לומר לו בהזרה הרי שלך לפניך ענה ועדכס עם שלו יחשוב כמה היו שלו וכמה היו הפקדון ויראה כמה חסרו ויחשב על כל אחד החסרון לפי פירותיו אחר שיסבע שברך וכך היא החסרון וכן אם נתן לו מעות להוליכו על אחריותו של המפקד ונתנן עם מעותיו ונאבדו מקצת המעות ההפסד מכל אחד לפי ערך המעות ודווקא מעות דכיצא בו שאינו דבר מסויים אבל אם נתן לו להוליך טבעות וכו' ציצא בו דבר שהיה מסויים וערבו עם שלו ונאבד אחד מהם יכול לומר המזוק לומר לשאינו מוזק דלמא שלך נאבד והפסדך הוא שלי והמע'ה ואם המפקד'י הם שניים שהפקדו אצל אחד ונאבד או נגנב אחד בהן בדבר דניין כגון בהמות אזלינן בתר רובא ואמר'י דאורה שנאבד מן הרוב נאבד דכל דפריש מרובא קפריש ואם הוא דבר קבוע כל קבוע כמחצה על מחצה דפי' והרפסד על שניהם יחד :

ח ובפירות שערבם עם שלו אם נסתפק מהם ולא ידע כמה נסתפק יחשוב תחלה החסרון שראוי להחסר וינכה לו ואז ידע כמה נסתפק מהן וישלם לפי ערך הפירות כיצד לחסי' ולגרו קלוף ינכה ד' קביס ומחצה לכל כור לשעורים ולדוחן ט' קבין לכל כור לכוססין ולד' פשתן בגבעוליו ולארז שאינו קלוף נ' סאין לכל כור וכמדה זו לכל שנה ושנה :

ט במה דברים אמורים שפיר לו בימות הגזון והחזיר לו בימות הגזון אבל אם הופקדו אצלו בימות הגזון והחזיר לו בימות הנששים אינו מנכה לו כלום כשכיל החסרון מפני תופחת ומתירות כשיעור החיסרון :

י ואם הופקד אותו יין ועכבו עם שלו ונסתפק ממנו סנכת לו שחוח היין ולשמן מנכה לו שלשה לוגין לכל סאה לוגין לוג ומחצה כשביל חשפרים ולוג ומחצה כשביל גליעה חבלה לפיכך

משהמר מחמת זה הרי זה נשאר בנסרא בספק אם נהחייב בכל הכים מחמת דכיס מלא מעות יותר נראה הוא ומסהמר ואינו נוח להיות נאבד כרינר יחידו והוי בזה דומה קצת לויין וחייב בכלולאו לא נחחייב אלא כרינר בלבד :

י אבל אם הטה החבית ונטל מסנה רביעית והחמיצה חייב ככולה דגירי דידיה גרמי להחמיץ שמח' שחפרה רחמיצה ברא בחבית של יין שדרכו להחמיץ כשהוא חסר אבל שאר פירות ששלח יד במקצתן ולא הגביהו והרקבו האחרים או נפסרו ככה' אינו מהחייב אלא כפי מה שנטל שאין ההפסד באלהם מחמת שחפרס :

י החושב לשלוח יד בפקדון אפי' אם אמר בפני עדי' שרוצ' לשלוח יד בפקדון של פלוני שהוא בידו אינו חייב :

יא אבל האמר לשלוחו אשלוח יד בפקדון שאצלו והלך השליח ועשה מאמרו חייב המשלח בכל מה שהיה מהחייב אם היה בעצמו שלח ביד דרכהה התורח על כל דבר פשע לרבות אפילו שלח ע'י דיבורו לשלוחו שעשה מאמרו שהוא חייב בשלוח יד בעצמו ודין שלוח יד הוי כדין גזלן ששלח בידו וסטלס כדין הגזלנים שיתבאר בהלכות גזילה :

יב היתה חבית' מופקד' בידו ושלה בה' גזלן ששלטלה ממקומו לצורכו לחסר מסנה דבר בין שיחד לה המקו' מהחלה בין שלא יחד לה המקו' ונטברה בין קודם שהתורה למקומה בין אח' שהתורה למקומה שיחדו לה חייב לשלם דמסת ששלח בה יד ושלטלה מקומה ע"ם לחסר' קנא' להתחייב באונסין ואם שלטלה לצרכה כגון שהיתה במקום התורפה וקרכב להשחבר ושלטלה משם להצילה בין שנשכחה החת ידו בין שנשכחה אחר שהניחה במקום אחר פטור דאנוס הוא ולא פשע ואם שלטלה לצורך מקומה אפילו יחד לה המקום עדיין לאו גזלן הוא עליה דלא ביקש אותה כלל אלא מקומה ואינו עליה אלא שומר וחייב בפשיעה ופטור באונסין ודווקא שלא אירע האונס מחמת שינוי המקום אבל אם אירע האונס מחמת שינוי המקום אם סינה טמקים שיחדו לה הבעלים חייב אפי' נשברה מסנה' ה' והיו החלתו בפשיעה וסופו באונס ואם לא יחדו לו המקום אף ע"פ שאירע האונס מחמת שינוי המקום כיון שלא פשע שיקרא כמה ששלטלה ממקום' שרדי דזהו לו רשות לשלטה במקומה דלאו דווקא זה המקו' השאיל זה פטור כשנאנס לאחר שהניחה דבעודה בידו פשיע' דחייב דאוקה בידים :

יג היה הנפקד שולחני או חנוני והופקד אצלו מעות אם אינם חתומים ולא קטרים קטר משנה אף על פי שהם צוררי' כדרך שכל אדם קושר מעותיו מותר לו להשתמש בהן וכהיה הנאה שמתר לו להשתמש בהן אם היה צריך להם להרויח בהם במחורה נעשה עליה כשומר' שכר נחייב בגניכה ואכירה אפי' קודם שנשתמש בהן ואם נאנסו פטור ואם כבר נשתמש בהן נעשה עליהם כלוה וחייב עליהם באונסין אפי' אחר שהחזירם למקום ע'ד שיחזירם לבעליהם אע"ג דבכלים אמרי' לעיל סעיף א' דאפי' בשואל שלא סרעת אסרוג' דסני שיחזיר' לסקים שנשלו כ'ש הבא דבהיה נשתמש בהן שאני מעות שנשתמש בהם והריח בהם ועוד מצפה ליהנות אם תצדמן לו סחורה הנה לוח סמש וצריך השבה מעלויחא ליד המלוה וע'ד שלא באו ליד המלוה חייב אפי' באונסין ואם היו המעות צדורים וחתומים או קטורים קטר משונה לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו או נגנבו אינו חייב באחריותן ודוקא שולחני או חנוני דסתפן הן צריכין למעות אמרינן נפי סתמא המפקד אצלו מעות שאינם חתומים או צדורים דעתו שהיא לו רשות להשתמש בהן אבל אם הופקדו אצל בעל הבית אפי' אינן חתומים או קטורים לא ישתמש בהן לפיכך אם אבדו או נגנבו אינו חייב באחריותן והוא טיפסנ' בקרקע כמו שנתבאר ובעל הבית שרוב עסקיו בריבית רנו כשולחני לפי שצד' נ' ג

ופטור דוקא שנתנו לו לידו אבל אם אמר לו המפקד להביאו לו והלך לו חייב הנפקד אם הפקדו אצלו לזמן ידוע אינו יכול להכריחו לקבל ממנו להודך הזמן כיון שכבר קבל עליו לשומרו כל הזמן הקצוב :

ב כמה דברים אמורים שהנפקד יכול להתחירו בכל מקום דוקא ביישוב אבל אם הפקדו אצלו ביישוב והביא לו פקדונו במדבר אינו צריך לקבלו ממנו אלא יכול לומר לו הרי הוא באחריותך עד שהחזרנו לי ביישוב בדר' שהפקדתי אצלך ביטל ואם כשהפקדו אצלו א' לו אני רוצה לצאת למדבר והשיב הנפקד אני רוצה לילך למדבר כיון שגילה לו שנים הוא רוצה לילך למדבר ואף ע"כ הפקדו אצלו הוי כאילו פירש לו שע"כ נן מקבלו ממנו לשומרו שאם ירצה יחזירנו לו במדבר וכשיחזור לו במדבר צריך לקבלו ממנו :

ג המפקד אצל חבירו והלך בעל הפקדון למ' ואחר כך רוצה הנפקד לפרש בים או לצאת בשיירא אם בא והביא הפקדון לב' נפטר מאחריות שמירתו שאין אסורין את זה במדינה מפני פקדונו של זה שהלך לו ואין אמורים לנפקד שיוליכנו עמו שמא יארע לו אונס ויהיה חייב באחריותו שלא היה לו רש' להוליכו שם והוי החלתו בפשוטו כאונס שהיה אלא כ'ד מפקדיו אותו כיד אדם נאמן אצלם מפני השכ"אביד' לבעלים ואם לא היה יכול להניחו בייש' והוצרך להוליכו עמו במדבר מכה סכנה או מכה שומר שמסר לשימר כלומר שלא היה שם בית דין והיה צריך הוא למוסרו לשימר אחר הנאמן אצלו וה'ל הוא שמסר לשימר שחייב ולפיכך היה צריך להוליכו עמו ונאנס מידו לא נפטר הנפקד :

ד שלח לו פקדונו על ידי אחר בין שאמר לו הולך לו אותו לנפקדונו חייב באחריותו עד שיגיע ליד חב'עלים כיון שהבעל הפקדון לא עשאו שליח לזה להביאו לו לפיכך אם אם בא לחזור ולישול מיד השליח רשאי וח' השליח להתחירו לו כמה דברים אמורים שלא החזק הנפקד כפרן אבל אם החזק כפרן זכה השליח מיד בשביל המפקד רניחא ליה למפקד שיצא מתחת יד הנפקד שלא יכפור בו ואין הנפקד יכול לחזור ולישלו מידו ואף על פי כן חייב הנפקד באחריותו עד שיגיע ליד המפקד כיון שהמפקד לא עשאו שליח לא ועל סימ' רצ"א סעיף כ"א אם החזירו לאשה המפקד ויש אמורים הוא הדין נמו אפילו לא החזיקו הנפקד כפרן אלא שהיה רגיל בעל הפקדון להפקיל לזה שהופקד אצלו עתה באחרונה וכן נמי אי שדר ליה המפקד פלגיא גברא מהימנא הוא אף על גב שלא עשאו שליח להביאו ונתנו הנפקד לידו אין הנפקד יכול לחזור בו ונשארו באחריותו עד שיגיע ליד המפקד :

רצו הנפטר בפקדון או ששעון נגבב וכו' סעיפים :

א תבעו הפקדון וכפר בו ביון שהיא ברשיתו וכו' כיון קנא מיד ונעשה עליו גזלן וחייב באונסין ופסול לעד ולשבויע כשאר גזלן בד"א שיש עדים שבשע' שכפר בו היה ברשית והרי היתה כוונתו לגזלו אבל אם אין עדים שהיתה ברשית לא נעש' גזלן דשמא נאבד ממנו ואמר אכפיר בו וארחנו עד שאבקשנו ואמצאנו ואז אחזירנו לו :

ב לא כפר בו אלא מען נגבב או נאבד אם אפר שאירע הדבר במקום שיש עדים מצויים יביא ראיה לדבריו כעדים ויפטר אפילו משבועה שלא פשע בה דכתיב אין רואה שבועת ה' תהיה בין שניהם הא יש רואה יביא ראיה שנאנס ויפטר משבועה שלא פשע ואם לא יביא ראיה במקום שיש רואה כלומר במקום ששעדים מצויים חייב לשלם ואם הוא במקום שאין עדים מצויין ושבע

לפיכך אם היה השמן צלול ומזוקק אינו מנכ' לו כלום בשביל השמרים ואם היה הכלי יושן שכבר שבע מבריעה אינו מנכה לו כלום בשביל בלעיה הכלי :

יד המפקד אצל חבירו פירות שאינם מדורים וערבן הנפקד עם פירותיו ולא מדרן הרי זה פושע ואם אמר המפקד כך וכך היו והנפקד אומר איני יודע וישים בלא שבועה שהרי חייב עצמו בהשלומין ואינו יודע כמה הוא חייב ומצ' מחייב שבועה ומתוך שאינו יכול לישבע מסלם אבל יכול להתירם על מי שנוטל ממנו ויה' מסה שמניעו :

טז לא ערבם עם פירותיו וחסרו אע"פ שחסרו ומתעמין והולכין בכל יום לא יגע בהם כמה דברים אמורים בשחסרו הסרון הראוי להם בכל שנה אבל אם חסרו ויה' מכדי חסרונו אם בעל הפקדון בעיר יודיענו ויעשה בהם מה שלבו חפץ ואם אינו בעי' מוכרן בבית דין משום השבת אבידה שיפסדו ויה' מראי אם לא ימכרם :

טז וכן אם הופקד אחריו והחמיץ דבש והרכיש וירא שמא יפסיד גם הכלי יכול למוכרו כדי שלא יפסיד הכל :

יז וכן אם הופקד אתו המין והניע זמן הפסח לא ימכרו עד שעה חמישית בערב פסח דעריין מותר לאכילה הוא ושמא בא הבעל ויטלם אבל מכאן ואילך יוצא ומוכר בשוק לשעתו מפני השבת אבידה לבעלים קודם שיאסר בהנאה :

יח ודוקא משום הפסד שבנוף הפקדון יכול למוכרו אבל פקדון שחושש בו שיוזל אפילו יודע בוודאי שיוזל לזמן פלו' או יאנוס אותו המלך לא יגע בו שמא יבא בעליהן קודם וישלוהו ממנו :

יט כל המוכר פקדון על פי בית דין הרי זה מוכר לאחרים ואינו מוכר לעצמו מפני החשד והדמים והיו מנחים אצלו וישלו רשות להשתמש בהם לפיכך הרי הוא עליהם שומר שכר אע"פ שלא נשתמש בהן :

ך המפקד ספר חורה אצל חבירו גללו פעם אחת לשנים עשר חודש ואם כשעה שגללו פוהחו וקורא בו מותר אבל לא יפרח בגלל עצמו ויקרא בו שא"י קרענו ויפסידנו וירא הדין רשאר ספרים שלא יקרא בהם ואם פרחן וגללן בגלל עצמו חשוב שולח יד בפקדון וחייב באונסין וכסם ז שאסור לקרוא ממנו כך אסור להעתיק ממנו אפילו אות אחת והני מילי בעם הארץ אבל חבר ותלמיד חכם מותר לקרוא בו ומותר להעתיק ממנו אפילו לכתחילה והוא שאין לו כיוצא בו דאז אמרי' ודאי כשהפקדו אצלו ארעהא דהכי דפקדו אצלו ויה' עוד אלא במקום ביטול שאין ספרים נמצאים יכולין בית דין לכופ' לאחד להשאל ספריו ללמוד מהם כדאיהא במדרש משלי על פסוק לא יבחו לגנב כי יגנוב שאין לבזות מי שגונב ד'ת ומעתיקן ובלבד שישלמו לו מה שיתקלקלו הספרים :

כא הפקדו אצלו כסות מעניה כעניין שנתכאר בסומן רס' :

כב כמה דברים אמורים בפקדון שהלכו בעליו למדינת הים אבל אם היו עמו כאותו הארץ הרי זה לא יגע בו אף על פי שיאבד שאינו מחייב להשיב אבידה כשהבעל יודע שיאבד ואינו מצילו :

כג מתי ניתן הפקדון ליהבע ואם יכול להחזירה וכו' ד' סעיפים :

א אין המפקד יכול לתבוע הפקדון אלא במקום שהפקדו לסם שאם הפקדו אצלו בטכריא אינו יכול לתבועו כצ'פויי אבל הנפקד יכול להחזירו בכל מקום שירצה וצריך המפקד לקבל ממנו ואפילו נתנו לו בעל כרחו השיבה השבה

דבר שכל מינו שיה ומצוי בשוק לקנות כמותו כגון פירות או יריעות של צמר או של פשה השוות בכל עניינים או קורות שאינם מצוינות וכל כיוצא בהם הרי זה משלם ואינו כשבע דסברא הוא דררא הוא אינו ברשותו שאם הוא ברשותו כה דוחקו שרוצה לטלם למה לא יחזירנו ויקח לו אה' מן השוק אבל אם היה הפקדון כג' מצויכאו כלי מהוקן או דבר שאינו מצוי לקנות כמותו בשוק חישטין שסא עיניו נתן בו לכך משביעין אותו בנקיטות חפץ שאינו ברשותו ואחר כך משרם והוא הדין לטאר השומרים כגון השואל טאמר מהה אינגנבה ושומר שכר ושומר שאמרו ננכה או נאכדה אף על פי שהם חייבים לטלם משביעין אותם שבועה שאינם ברשותם ואחר כך משלימים דמי הבהמה או החפץ שאנו חישטין שסא עיניו נתן בה ואם אמרו הכעלי' סהפקדון היה שות יותר על מה שרוצה ליתן לו כולל בשבועתו שאינו שיה אלא כך וכך *

ב נמצא לפיפה שאמרנו שכל שומרי שנשבעים שבועת השומרים כולל בשבועתו שלשה **א** דברים אחד שבועה שאינו ברשותו ב' שבועה ששמרתי כדרך השוכרים ולא פטעתי בה ואירע בה כך וכך שלשה ושלא שלחתי בה יד קודם שאידע המארע הפוסר אותו ואם רוצה לטלם נשבע שאינו ברשותו וכולל בשבועתו שכך וכך היה שיה ולא יותר ומטלם לו ואם טלם ולא רצה לישבע ואחר כך הוכר הנגב קנה השומר כל שבח דאתי מעלמא כגון אם הוכר הפקדון הרי הוא שלי אבל לא שבח דמנופא כגון גזיות וולדות דאמרינן מסתמא שבח דאתי מעלמא אינו מקפיד עליו הכעל ומקנהו לו בהנאתו שמשלם לו ושבח דגופא אינו מקנה לו *

ג יש מי שאומר שאפילו לא היה הדבר המופקד או המושכר או השואל אלא פרוסה אחת הרי השומר נשבע עליו ואין אחד מן השומרים צריך להודאה כמקצת ולא לכפירה כמקצת אלא **א** אפילו רוצה לפטור עצמו בשעתו מכל וכל חייב בשבועה שהשילוח התירה על אותו השומר הן שאמר חונם הן שומר שכר או שואל שטוס דסבירא ליה דכי הכיב כסף או כלים וכן כי הוא זה דילפינן מיניה סודה מקצת אמלוח הוא הוא דכהיב ועיוב יש כאן ורבו החולקים עליהם כזה ואומרים הנם השומרים צריכי כפירה שחי כסף וכל זה חרין בפלוגתא לעירוב פרשות כתיב כאן אם לא ולפי טאין כל כך נפקתא סיה בשבועות הנהוגות בינינו עכשיו לא אארך כזה :

ד המפקיד בעדים וטועז המפקיד נגנב או להד'ם ובו שמנה סעיפים :

א אין חילוק בין המפקיד אצל חבריו בעדים או שלא בעדים אלא אחד המפקיד או המשאיל או המשכיר את חבריו בעדי'או שלא בעדים דין אחד יש להם לעניין השבועה מן החורה שבין שחורה שהפקידו אצלו או השכירו לשכרו בשכר או השאלו לו הרי היה שופר וצריך לישבע שבועת השומרים ולא פטרינן ליה משבועה דאומיתא כמינו שהיה יכול לומר לא הפקדת אצלי

שהוא דבריו ומגלגלן עליו כשבועתו שלא פשע בשמירתו אלא ששכרו כדרך הטובדים ואף על פי כן אירע לו האונס שטועז . ושלא טלח בו יד כפקדונו קודם לכן טאם טלח בו יד קודם לכן להיות כמנו נחתיב אפילו באונסין ויש אומרים דאפילו איכא **א** עדים שננכ או נאכר צריך לישבע שלא פשע ומגלגלן עליו שלא טלח בה יד ושבועה זו שלא טלח בה יד אינו צרי לישבע אלא עי' גלגלן דגלגלן הוא דאורייתא וכל מה שאפשר להיות יכולין לגלגלו אבל בלא גלגל כגון שיש עדים שננכה או נאכר' וטלח פשע בה ואין כאן בית מוחש לחייבו אלא שסא טלח בה יד מהיכתיסק אדעתן שנחשדנו לום' שסא טלח בה יד דא'כ' ה'רטע ואחזקי איניו ברשיעי לא מחזקי' להשביעו לומר הישבע דלאו רשע את דכשיל' שבועה שננכה או שלא פשע אינה מיטוס חשדרשע אלא טכן דרך כל שומר מהפשע עלה לפטור עצמו בסענה ננכה או שלא פשע ולא מיטוס שמשקר אלא שמורה לו היתר לומר כזה הוא נניכה או כזה לא פטעתי וכי האי גונא וכשמשליחן עליו שבועה הוא מדקדק ביותר ואינו נשבע אם לא שהוא ברי לו כך וכך לכך השילה עליו החורה שבועה ואנכ גלגלה שבועה שלא טלח בה יד אבל שלא טלח בה יד לבדה אין סבירה שהשילה עליו דאחזוקי ברשיעי לא מחזקינן :

ג וזה שאמרנו שבמקום שיש עדים מצויים אם לא הביא עדים שיעידו דכבריו יטלם ה'ט' במידי דשלא ביה עינא כגון מעביר חבית בשוק וכיוצא בו שהוא דבר שיש **א** פרהסיא ואם היה האמה אתו היו עדים רואי' אתו אבל מילתא דעביד דמרמכי דלא שלטא ביה עינא כגון מאן הנקי' חפצה בידו שאיפטר סאע'פ טריבס מצויים סם אירע האונס שטועז ולא דארהו ולא הרגישו בו אז הו' דינו כמקום סאין עדי' מצויין שנשבע ונפטר :

ד כי שהפקידו אצלו גלימא וטועז שנאנפה והביא עדים שנאנס לו גלימא אע'פידעי' טאין העדים אם זה הוא גלימא המפקיד' אם לא פטור כיון שאילו היתה הגלימא בידו והמפקיד היה אומר לא זו היא והנפקד היה אומר זו היא נאמן בשבועת הדיסט' ואם המפקיד אומר שסא והנפקד אומר כרי אפי' חוסת ליכא והכא כיון דהמפקיד לא ידע האי גלימא דאתינא אי דרייה היא אי לא נמי נפקד מהיבן בלא שבועה :

ה אם התנה הנפקד שיהא פטור מן השבועה פטור דכל הנאי שבכסות קיים *

ו נגנב הפקדון באונס אף על גב דבין שומר הנס בין שומר שכר פטורין בו ואחר כך הוכר הנגב השומי בין ש'ט בין ש'ח עושה דין עם הנגב ואינם נשבעים אלא מחוייבי' לטרות ולדון ולהוציא מן הנגב ואין הבעל חייב לטרות ולדון עמו ואם קדמו ונשבעו ואח' כהוכר הנגב אם ש'ח הוא רצה עומר בשבועתו ונפס' והבעל יטרה וידון עם הנגב רצה עושה הוא דין עם הנגב ואין הנגב יכול לומר לו לאו בעל דברים דריו את שכר נפטרת מן הכערים דהוה רוצה ליקוס בהמנותיה ואם ש'ט הוא צריך הוא לטרות ולדון עם הנגב אע'פי שכר נשבע ונפס' דבין שכר קבל שכר צריך לטרות יותר מ'ט' . ראובן המציא הוב בשוח לשמעון וקבל שכר על הסירסות ואח' כ' נתקלקל החוב וצריכין להשתדלעם הסר בער החיב וריצה שמעון שראובן יטרה אתה סירוחה הואיל וקבל שכר מן החוב י'א שהדין עם שמעון שזה דומה להוכר הנגב :

ז רצה שילם הנפקד כיצד משביעין אותו וכו' ג סעיפים :

א שומ' הנס שאמ' הרוני' משלם וניני' נשכ' אם היה הפקדון

מלשם וכן סתנה בעל הפקדון על ש"ח וט"ש וסוכר להיות חייבים בכל כשואל טבל הנאי שבמקום או בשבוע"סמון קיים ואין צריך לא קניין ולא עדים :

1 מען המפקיד שהיה שם הנאי שהתנה עמו להחייב בכל והשומר אומר לא היה שם הנאי נשבע השומר שבועת השומרים ומגלגלן בה שלא היה שם שום הנאי :

2 מענו שהפקיד אצלו וזה אומר לא אמרתי אלא הנח לפניך ולא נעשיתי לך שומר נשכ"חוסת שלא קבלו עליו אלא בדרך זו והרי לא נעשה עליו שומר לעולם מ"מ מגלגל עליו שיכלול בשבועתו שלא שלח בה יד ושלא איבדו בידו ולא נרם לו נרם שיאבדו כענין שהיה חייב לשלם אם היה גורם כן :

3 הור' השומ' שפשעו מען הנאי היה בינינו שלא אצטרך לשומרו בדרך השומרי והמפקיד אומר לא היה שם הנאי אע"פ שהפקיד אצלו בעדים שמעידים שדבר זה פקדון הוא אצל זח אבל לא ידענו אם היה בהנאי אם לא השומ' נאמן מקו' שהיה יכול לומר שמרתי בדרך השומרים ונאנסתי נאמן לומר שהיה ביניהם הנאי לפיכך'שכ' שלא שלח בו יד ושאינו כרשוהו ושיהיה ביניהם הנאי ואם הביא המפקיד עדים שפשע השומר ופוען הנאי היה בינינו שלא אצטרך לשומרו כראוי אינו נאמן והחייב לשלם כיון שיש עדי' שהיה דבר זה פקדון אצלו מזה המפקיד הרי אין כאן שום מענו שהרי מענת להד'ם א"א שהרי יש עדים שהוא פקדון אע"פ שאין יודעין שהיה הנאי אם לא שהרי מענ' מגו שהיה יכול לומר שמרתי כראוי נמי ליכא דהא יש עדים שפשע לפיכך חייב לשלם ודוקא שיש עדי' טהורה פקדון אצלו כראשון אבל אם אין עדי' שהוא פקדון אע"פ שיש עדי' שפשע נאמן לו' הנאי היה בינינו כו' כמנו שהיה יכול לומר לא נעשיתי שומר עליו מעולם א"א אמרתי הא ביתא קסך ונשכ' היום ונפטר

דצד

הכופר בפקדון אפילו נתן המפקיד טימן ובו סעיף אחד :

א המפקיד אצל חבריו שלא בעדים נאמן לומר שבועת היסת להר"ם אע"פ שאין הנפקד אמר שיהא לו חפץ כוח והמפקד נתן בו ס' איפשר שראוהו כבר אצלו ואפי' הפקדו אצלו בעדים אם לא ראוהו עתה בידו נאמן לומר החזרתיו לך או נתתו לי במתנה במגו דהחזרתיו לך ואפילו אם שוענו הפקדתי בידך חטים וזה אומר החזרתיו לך והלה אומר והרי כך וכך היו ונתת' בחביה פלוגית וכמצא כדבריו אפ"ה נאמן הנפקד לומר החזרתיו לך אם שלך ואלו אחרי' הם אפי' הפקידם אצלו בעדים אבל אם עדים מעידים שהפקיד בידו זה החפץ ורואים אותה עתה בידו אינו נאמן לומר החזרתיו לך או נתתי לי במתנה ולא מבטיא אם הוא חי שמוציאין אותו מידו אלא אפילו אם מת מוציאין אותו מהיורשים אפילו כלא שבועת ולא מבטיא אם העדים מכירין החפץ ורואין עתה בידו אלא אפילו מי שביא ומען על היתומים כך וכך הפקדתי אצל אביכם ויש לו עדים על זה שהפקדו ונתן סימנים מוכהים צריכין היתומים הראוהו ואם נמצא הפקדון כמו שאמר והיה יורע הדיון שלא היה הסת אמוד שזה הפקדון היה שלו רשאי הדין להוציאו מיד היתומים לחתו לזה שנתן סימניו אף על גב דלגבי אביהן בעודו חי כ"ה' היה נאמן לומר לקיחתי בידו במגו דהחזרתיו לך כל זמן שלא ראו אותו העדים בידו והכירוהו לגבי היתומים' לא מעני' להו הכי כיון דלא שכיח וצריכין להראוהו לעדים שהפקדו בפניהם ואם יכירוהו שזה הוא החפץ ה"ל כעדים שראוהו עכשיו ומוציאין אותו מידם ואף על פי שאם היתומים בעצמם שוענין אבינו אמר לנו שהוא ש"ח היו נאמנים בשבועה כל זמן שלא ראו אותו העדים כפש' אנן לא טענינן להו מילתא דלא שכיח ומוציאין אותו מידם ומהדרתין למפקיד והוא שלא יהיה המפקיד רגיל ליכנס אצל זה שמת

או לא השכרתני או לא השאלתני דלכלל שומר לא בא ואין עליו שבועה כלל מן התורה דה"ל כופר בכל דלא אמרינן מגו לחפצר משבועה אלא לפוטרו מלש"ם וג"ל טעמא משוד"ס'ל כשאדם טוען לפטור עצמו מסמון בשענהו הוא כמחשבתו מקבל עליו כל חמירות שבועות שבעולם כדי להחזיק דבריו שיאמינו לו שנתתיו וא"כ אין זה המנו טוב דני' ס"אם היה רוצ' היה טוען טענה הפוטרו אפי' משבועה אדרכה ברצון הוא טוען שענה זו לחייב עצמו בשבועה כדי שיאמינו לו לפוטרו ו' בשבועתו מחיוב ממון ואנו הי"ד נפטרנינה משבועה מטעם מגו הוא עצמו לא חישב להפטר מ"כ' במגו דממון פפטר לפטור זה ג"ל סברת האומרים שאין אומרים שום מגו לפטור משבועה וי"א רבעלמא וודאי אמר' מגו ליפטר משבועה כמו מגו דכממון והכ' היינו טעמא דלא אמר' מגו משום שאין מגו טוב הוא זה רהוה מיגו דהעזה שאין אדם מעי' פניו לכפור דבר ולומר להר"ם בדבר שחבירו יורע בקרי שהוא משקר :

ב ומהו נהי נמידלא מהמנינן לי' בטענה אחר' כמנו דטעין הד' טענה אבל אם הוא טוען הד' טענה לא הפקדתה בידו מאומה ולא השכרתני ולא השאלתני או שאומר אמת השאלתני או הפקדת' בידו או השכרתני אבל החזרתיו לך נשכ' היסת ונפטר כסאר כופר בכל' ואפי' הפקיד בידו בשטר אהשאלו או השכירו בשטר נאמן לומר החזרתיו לך במנו שהי' יכול לומר ננכב אם הוא שוקר חנם ונאנס אם הוא ט"ש וכת פחמת מלאכה אם הוא שואל ולפי שאינו נפטר אלא מטעם הד' מגו אף על פי שהוא כופר בכל צריך לישבע על' טענה זו שבועה דאורייתא בנקישות חפץ כאילו היה נשבע אם היה טוען אלו הטענות :

ג בד"א כשהיה השומר יכול לטעון נאנסו ולא היה צריך להביא ראיה אבל אם היה צריך להביא ראיה על טענותיו כיון במקום שעדים מצויין שהוא בענין שא"א שאירע האונס אם לא שיוורע הדבר לרבי' שהם מצויים שם אינו נאמן לומר ג"כ החזרתיו שהרי אין לו מגו דאם כן שטרך בידו מאי נאמן אפילו בשבוע' כיון שאין לו מגו דאם כן שטרך בידו מאי בעי כדאמר' גבי מלוה חבירו כש'אל' פרעתיך ה"ג הכא לא שהיפני' ליה אלא אמר' ליה לשימר שישלם ואם טען השומר ישבע לי כנקישה חפץ טל' החזרתיו לו הד' עמו ומשבעי ליה ואם לא טען לא טעני' ליה :

ד בא להחזיר לו פקדונו וטען המפקיד אין זה פקדונו אלא א"הוא או היה שלם ושרתו או הרש היה ושםשת בו או פאה סאין הפקדתי לך ואין אילו אלא ג' והנפקד אומר זהו שהפקדת בעצמך ומה שנתת' אהה נוש'ל השומ' נשבע היסת ולא שבועה דאורי' שאין זה מורה מקצת שהג' שהוא נושא לו כבר טל המפקיד והרי זה הילך ועל השאר היו כופר בכל וכן בכל שאר השענות אינו אלא כופר בכל ואין עליו אלא היסת פשאר כל הנשבעין בטענת כופ' בכל אבל שבועת שומרי' אינו צריך לישבע שאין השומרי' נשבעין שבועת השומרי' האמורה בתירה אלא בזמן שמורה הנפקד בעצמו בפקדון כמו ששוענו המפקד' אלא ששוען שננכב או אבד או נשכר או נשבה או מת כדי לפטור עצמו מתשלומין אבל זה שאמר זהו שהשאלתני או שהשכרתני או שנשלתני שכר על שמירתו והבעלים אומרי' עינו זה אלא אחר או נשתנה סכמות שהיה הרי הוא על עיקר הפקדון כופר בכל וזה סמור' הילך הוא ואינו נשבע אלא היסת ואם הודה במקצת נשבע שבועת התורה כיצד ק' סאה הפקדתי אצלו והנפקד אומר לא הפקדתי אצלו אלא נ' נשבע שבועת התורה מפני שהוד' במקצת לא משום שבועה' שומרים ק' כורין של חטים חפקדתי אצרך והוא אומר לא הפקדתי אצלי אלא בורין של שעורין אינו נשבע אלא היסת כשאר כל הנשבעים בטענה זו על' סימן פ"ח :

ה מתנה ש"ח להיות פטור משבועה והשואל להיות פטור

❁ לבוש עיר שושן ❁ הלכות פקדון

מפני שה' פטע שהיה לו לכהוב שם של כל אחד על כים שלו
 בד' כשהם תובעו אותו אבל אם הם אינם הובעים אותו כל
 אחד בכריא אלא הוא אומר להם שניכם הפקדתו אצלי אחר
 ק ואחד ר' ואינו יודע של מי המנה ושל מי הר' זריני אדם
 אינו נתון אלא לכל אחד מנה והמנה הנהיה מונח עד שיחבר
 של מי הוא ומ' אם רוצה לצאת ידי שמים יתר' לכל אחד
 בד' כשהפקידו אצלו כל א' לברזו ק' וזהו דה' ל למידק מי
 נתן לו ק' ושי' אבל אם שניהם הפקידו לו זה בפני זה בכרך
 אחד ש' אף על נכ שיאמרו לו בעה שנתנו לו של פלוני ק'
 ושל פלוני וכו' וחכמהו בכרא כל אחד אומר הר' שלי נתן
 ק' לזה וק' לזה וסאר יהא מונח עד שיודה אחד כהם או לעולם
 או עד שיחבר של מי הוא מפני שיכול לומר להם כיון

דטמא של אחר הוא והכיר הסימנים שבו לפיכך אם הנפקד
 אמר אז דלא יהיב ביה הספקד סימנים מוהבקים או שהוא
 הגל ליכנס לבית הנפקד אין מוציאין מן היתומים אלא הרי
 הוא בחזקת היתומים ויכולין למוכרו אם ירצו באו עדיהעידו
 לדיון שאין זה אמיר אין מוציאין אותו מיד היתומים בעדותן
 ישאין זה ראיה ברורה וגם אומדן דעתן של אילו העדים אינו
 אמור דעתו על הדיון ואין לו לדיון אלא מה שענין האות
 ודעתו סימנת עליו ומשכרו כתי דנים שאינם הגונים ואפילו
 יהיו הגונים במעשיהם אינם חכמים כראוי ואינם בעלי בינה
 כראוי הסכימו רוב בתי דני ישראל שאין להוציא מן היתומים
 שים דבר באומר דעתו של דיון אם לא בראייה ברורה מי
 שהחזיר פקדון ע' פ' בית דין ונדע אחר כך שטעו הבית דין
 פטור הנפקד :

רצח

נפקד אמר אינו יודע כמה אני חייב והמפקד
 טוען בריא וכו' כ' סעיפים :

אם אינם הובעין בכריא אלא אפר להם שהם הפקדת' לה
 על זה וכל אחד נאמן על חכירו ואינו חושדו שטמא יהבע הוא
 מאתיים אני לא הסרע עצמי לידע ולזכות המיד מי הוא בעל
 המאה ומי הוא בעל המאתי ואפ' מלצ' ידי שמים פטור ויש
 כחטורין גם בזח כשטוענין בריא שחייב לצאת ידי שמי' אבל
 אם אינם הובעין בכריא אלא אפר להם שהם הפקדת' לה
 בכרך אחר זה מנה וזה מאתיים ואינו יודע איה מנה ואיזה
 מאתיים אפ' לצאת ידי שמים אינו צריך ליתן אלא מנה לכל
 אחד והשלישי יהא מונח ובכל מק' דאמר יהא מונח י' יהא
 מונח כיד הנפקד וי' יהא מונח ביד בד' :

א כל שומר שנהחייב לשלם ואמ' אינו יודע כמה דמים אני
 חייב לשלם והבעלים אומרים אני יודעים שכן וכך היה
 שזה כיצד כנון שהפקיד אצלו כים מלא זהובים ופטע בו
 הבעלים אומרים מאה דינרים היו בו והשומר אומר אמת הוא
 שחיו בו דינרים אבל אינו יודע כמה היו נמצא זה היו כשוען
 אותו ק' זהובים וזה היה לו בפקצת ועל השאר אמר אינו יודע
 דהיה דינא שהוא מחייב שכועה ואינו יכול לישבע ומשלם
 ולפיכך הבעלים נוטלי' בלא שבועה והוא שיטענו דבר שהם
 אמורים בו ויש לשום להרחים על מי שלקח מסנו יות' מהראוי
 לו ועל ס' צ' סעיף י' שיש הולקין :

ב וכן אם שנים הפקידו אצלו ב' כלים א' גדול וא' קטן וכל
 א' אומר אני הוא בעל הגדול וישבעו שניהם ואז מהם נוט'
 הגדול ולשני יהן דמי הגדו והקטן ישא בידו ואם הביאו בכרך
 א' כאחד נתון הקטן לאחד ודמי הקטן לשני והשאר יהא מונח
 עד שיודה האחד לחכירו או עד לעולם עד שיחבר הדבר :

ב ואם גם המפקד טעני שטמא כנון שמת אביו והניתן לו שק
 צורו והפקידו אצל חכירו ופטע בו המפקד אומר אינו
 יודע מה היה בו שטמא סג' פרגליות היה וכן השומר אומר ג' כ
 אינו יודע כמה אני חייב לשלם שטמא זכוכ' היה מלא כיון שגם
 המפקד טוען שטמא ישבע השום כתקנת חכמי שאינו ברשותו
 ויכלול בשבועתו שאינו יודע כודא שהיה בו יותר על שזה כך
 וכך וישלם לו מה שסודה בו לפחות מפקיד שומר נגנב לי מן
 הפקדון והשומר אומר אינו יודע אם נגנב ממנו כלום אם לא
 הרי מה שהחזיר לו הוא הולך ושאר היו כמו כופר בכל שטוען
 אינו יודע בכל לפיכך נשבע שאינו יודע ופטור :

ג וכן מי שתבעו שנים כל אחד אומר אני הפקדתי אצרך
 מנה והוא אומר אמ' מ' המכס הפקיד אצלו מנה ואינו יודע אז מהם
 ישבעו שניהם וישלם לכל אחד מנה דפוטע הוא דה' ל לדקדק
 ולשום על לבו מי הוא המפקד אצלו ואם הם אינם הובעין
 אותה בכריא אלא הוא אומר אחד משניכם הפקיד אצלי מנת
 ואינו יודע איהו פטור אפ' לצאת ידי שמי' כיון שאפ' המפקד
 אינו טוען בריא הרי המפקד' לא רק כ' איהו דלא ה' ל למידק
 לפיכך פטור אפ' לצאת ידי שמי' אבל אם הוא אמ' אביכם של
 אמ' המכס הפקיד אצלי מנה ואינו יודע איהו מכס חייבבא לצאת
 ידי שמים לתת לכל אחד מנה דה' ל למידק דאמר' אילו היה
 אביכם חי שטמא היה כל אחד תובע בריא :

רצח

שנים שהפקידו ביד אחד ואחד מהם בא
 לתביע וכו' סעיף אחר :

ד וכן רעה שהפקידו אצלו שני' כל א' בהפתו ומתה אחת
 מהן ואינו יודע של מי היה חייב ליתן לכל אחד ואחד שלו
 ואפ' שהפקידו זה בפני זה השוב כפוטע דה' ל למידק מי הוא
 הבעל של כל כהמה ובהמה כדי שידע למי יחזינה בכל פעם
 ואם נהנו הבהמות בעדרו שלא מדעתו מנית הנשאר' כיניהם
 ומסהלק ותהא מונחת עד שיודה אחד מהם לחכירו או עד
 שיחצרו לחלוק אותה :

א שנים שהופקדו יחד אצל אחד וכו' אחר מהם ליטול את
 שלו אין שופעין עד שיבא חכירו שיאמר לו הנפקד
 שני' הייהם יחד כשהפקדתם אצלי אינו רשאי ליתן כלום
 לאחד מכם עד שתבאו שניכם ברא' כשאין השני בעיר
 אבל אם הוא בעיר יודע שתבעו חכירו ולא בא ודאי נוחא' ליה
 במאי דעביד חכריה ושלחנותה קעביד ופרטו דין זה נחבאר
 בסימן קע"ז ובסימן קכ"ב ואם אחד הפקיד אצל שנים הוה
 כהלוח לשנים ועל סימן ע"ז :

טו

דין השומרים בעכרים וקרקעות ובהקדשות ובשל
 עניים וכו' סעיפים :

ט שנים שהפקידו אצל אחד ק' ואחד ר' וכל אחד תובע ר'
 וכו' ד' סעיפים :

א כל הדינים שנאמרו בחורה בד' שומרים לא נאמרו אלא
 במשלשלין אבל לא בקרקעות ולא בעבדו ולא בשטרות
 ולא בנכסי נוי ולא בהקדשות הן של מזבח הן של כדק הבית
 בין לעניין שבועה כמו שנחבאר לעיל בסימן צ"ה סעיף א' בין
 לעניין השלוחין שאם הופקדו אצלו אח' מכל אילו ונגנב אז
 נאמר אז נאנס אינו חייב לשלם דכיון איש אל דעהו כסף או
 כלים וניסר דילפינן מינה כלל ופרש שנחבאר לעיל סימן צ"א
 אכולה מילה קאי אשבוע' שומרי' גם על דיני שפירת' שאינו
 חייב בהם לשלם אפ' אם לא שמרם כראוי ואפילו כשישאל
 פטורין

א שנים שהפקידו אצל אחד זה ק' וזה ר' וכו' וזה שניהם תובעו'
 וכל אחד אומר אני הוא שהפקדתי הר' והשומר אומר אינו
 יודע איהו מכס יש לו אצלי ק' ואיזה יש לר' אע"ג שהוא טוען
 בריא שאינו חייב לשניהם יותר מנ' מאות ישבע כל אחד מהם
 שהפקידו אצלו ר' ויתן לזה ר' ולזה ר' ונגנצו מפיסד ק' סביתו

שב דין שומרים אחד האיש ואחד האשה טוין ובו שני סעיפים :

- א** א' האיש וא' האש' בריני השומרי' בין שהיה הדבר השמור של האשה בין שהיה ביד האש' דהושה אשה לאיש לכל דינין שבהורה דכתי' ואלה המשפטי' אשר השים לפני' כולם במשמע אחד אנשים ואחד נשים :
- ב** קטן שהפקיד או השאיל לגדול נשבעים שבועה שומרי' על טענהו דכיון דאפי' בגדול אין משבעין את השימר משום טענהו דהא אפי' על טענת שםא פשע או שםא שלח בהיד הטילה התורה שבועה על השומ' אפי' אין הפקיד טוען כדי לפיכך נם כשהמפקיד הוא קטן הרי הוא שומר והטילה עליו ההור' לביעת השומים בלא טענת הקטן בלומר אף ע"ג שאין טענתו בלום ויש חולקין ועל סימן צ"ו סעיף ג' :

הלכות שומר שבר

שג שומר שבר באיזה דבר חייב או פטור ומתי חייב ובו סעיפים :

- א** שומר שבר שנתנים לו בהמה או כסף או כלים לשמור בשכר נם הוא אינו מתחייב בשמירהו עד שימשוך במקום שריו למשוך כמו שנתבאר בס' רצ"א בשומר חנם יש אומרים אדם השורח לחבירו שום דבר להליכו למקום אחר ותוך כך שלח לו דורון והוא מקבלו הוי שומר שבר דאובן שאמר לשמעון יש לך חפץ גדול לטבול' אשריך ויבכרנו ושבעין אומר חניהו בכך וכך ומותר יהא שלך נעשה דאובן שומר שב' עליו א"ע ששחק כשקברו :
- ב** כבר אמרנו הפרשה שניה שהיובב בה על הנגיב' אבירה נאמר' בשומר שבר שמפני שהוא נוטל שבר על שמירהו צריך לשמור שמירה מעולה וחייב על הנגיבה ועל האבירה שאפי' שבר כראוי ונגנב או נאבד חייב ואפילו נהג הכספים תחת הקרקע בעומק מאה אמה ט"א לנגנב משם אם לא ע"י פחילות אונס בעידנא דניימי אינשיו נגנב או קפץ עליו הוליו לא יוכל לשמרם וכל כיוצא בזה חייב אף ע"ג שזה אונס הוא אין האונס בניף הפקדון ואפילו הקיפי עליו חומה של ברזל וואפי' שאנו משער' אילו היה שם לא היה יכול להצי' אפה חייב ננגיבה ואבירה דשמא אם היה שם לא היה כא לכלל זה ואינו פטור אא"כ היה שם ולא היה יכול להציל שזה הו' אונס נמור שהתורה לא פטרנו אלא מאונס נמור שנעשה בניף הפקדון כנוף שכורה ומתח' :
- ג** ליפשים מזוינין שבא עליו ונמשלו הרי זה נקר' אונס ופנ' שזהו נשבה הנאמר בתורה שצמרו ואפי' גם הרועה הוא מזוינין שהליכטום מיסר נפשו ותר' אם נפלה דליקה בעיר ונשרפו החפצים שהיה ש' עליהם דני אונס והוא שלא היה יכול להציל לא ע"י עצמו ולא ע"י אחרים אפילו בשכר והווקא שורע שנשרפו אבל אם אינו יודע בכירווי רק שהיו בכית כשנשרף אינו יכול לישבע שנשרפו דדילמא גוים נכנסו ונגנבו אותן ולכן חייב לשים אלא אם כן הגוים הנכנסים הם לפטים מזוינים שאז יכול לישבע שנשרפו או ננגבו בליכטום מזוינים ופטור :
- ד** רועה שכאו עליו זאבים ושרפו ממנו אם היה זאב אחד אינו אונס אפילו בשעת משלחת הזאבים ואם היו ב' זאבים הרי זה אונס אפילו בלא משלחת ב' כלבים אינו אונס אפילו באו משתי רוחות היו יותר על שנים הרי זה אונס :

- פטורין והכי ק' ומ' הש"ש מפטור שכרו שאין הבעל צריך לסלם לו שברו עד שישב' שישמר כראוי וכל אילו פטורין אפי' שבועה שאינו ברשותו הוין מן ההקדשות שהקנו בהם חכמי' שצריך לישבע שבועה זו שאין ברשותו כדי שלא יבאו לזלזל בהקדשות ועל ס' מ' ו' שומר ששטר לשום כדברים אילו חייב דגוע בפשיע' ולא בהמעט כדון שומרים דהא לאו שומר הוא שהרי לא שמר ויש חולקין * השואל בית ונשרף פטור לשלם דהא קרקעות הוא :
- ב** והא דאין נשבעין על אלוה' מ' בפני עצמן אבל ע"י גלגול נשבעין על כל דבר :
- ג** אע"פ שאמרו שאין נשבעין על אילו הני מילי מדאוריית' שהתורה מיעט' אבל אם היתה שם טענת ודאי נשבעין עליהן שבועת הוסת שהיא מדרבנן * :
- ד** אע"ג דקל' מהנה ש"ח להיות אפי' בשואל ואפי' בלא קניין משמעבד דבהיה הנאה דקא מהימן לו נמור ומשעבר נפשיה אפי' בדברים בעדמ' המ' שאמר שכללו התורה כדון השומרים לפיכך יכול לקבל עליו שמירה מעולה טבה אפי' ברבוי בעלמ' אבל שומר בדברים אירו שאינו ככיל שומרים הנאמר' בהור' אפי' קיבל עליו להיות בשואל לא משמעבד בדברים בעלמ' אלא בקניין אבל בקניין מיהא משמעבד להתחיי' באחריותן כשקנו מידו :
- ה** הנוכר לחבירו לסמיר' דבר' המחיבר לקרקע דינו כקרקע אפי' ענבים העובדות ליבצר ועל סימן צ"ה :
- ו** הופקדו איתו מעל של עניים או של פדיון שבויים ופשע בהם ונגנבו אף על פי שאינן הקדש שאין בהם קה שה פמעות עניים או של פדיון שבויים אפילו הכי פטור משום שנ כיתהו איש ונמור' שמור ודרש' שנתנהם לו שישמרו' עד שיחזיר וקחם ממנו ולא שנתנם לו שיחזקום לעניים דכיון שאמר ליה חלקוהו תו לאו דמפקיד ניהו ופאן קא תבע ליה ע"י לא מצוה בעי ליה דככל חד וחד מציא אפי' ליה לאו ליריד יחייב' אלא לאחרינו לפיכך אין עליו דין שומרי במה דברים אמורים דהיה ליה ממון שאין לו תוכעין כשאין זה הממון מופקד לעני' מקום ידועים או לשבויים ידועים אבל אם היה גבוי ומופקד לעניים אירו ולשבויים אילו והרי היא קצוין ו להם שקצוב לכל אחר לכל שבתה והנולו הרי זה כמות שיש לו הנכעין וישלם את פשע או ישבע שלא פשע אלא שומר כדרך השומרים :
- ז** היפקדו אהו מעות פדיון שבוי' וכו' וכו' עליו אנשים לקחנו ממנו וקדם הוא ונתנן להם והציל עצמו במס' שבויים אם הוא פטור נהכבאר בס' מ' רצ"ב סעיף ט' :
- ח** מעות של יתימים אין דינן כדון הקדש אלא הריהו כדון מעות של שאר כל אדם ואסור להשתמש בהן כבשאר ממון של פקדון שאונס כמעות של אבירה שמתר להשתמש בהן כיון שנתבאר לעיל :
- ט** יפקיד לו דבר של הקדש ואחר כך פדהו והרי נעש' חולין ביד השומר או שהשאילו או שחפץ בו אצלו חולין ואח"כ הקדישו והרי הוא כדון השומר וכן הנוי שהפקיד ואח"כ נתגיר והרי הוא ביד ישראל השומר כל אילו אין בהם דין שומרים עד שהיו התולתן וסופן נכסי הדיוש דכתיב כיתהו איש אל רעהו וגו' וכתבי ישלים שנים לרעהו וגו' כיומר דכענין רעהו בשעת נהינה וכשעת תשלומין לאפקיאם היה של הקדש בנהינה או בתשלומין או של גוי בנהינה או בתשלומין שאינו רעהו פטור :
- י** אין השומר חייב אלא אם כן נתנולו בהורה שמירה אבל אם נהנו לו לאבד בידים פטור דרשנין נמי לשמר ולא לקמע לשמור ולא לאבדו בידים וה"מ דאתא ליריה מעיקרא בהורה קריע' ואיבוד אבל אי אתא ליריה מעיקרא בהור' שמירה והדר אל' קיע חייב הקדש ושלם קאמר ליה לפיכך אי אל' ע"ג לפטור פטור :

לבוש עיר שושן חלבות שומר שבר

והרי פשע בשמירתו בחחילה שלא העבירם אחת אחת אלא העבירים כולן כאח'אף ע"פ שלבסוף נאנס שנפלה באונס ה'ל חחילתו בפשיעה וסופו באונס שבא מחמת הפשיעה וחייב יב מתה כדרכה פטור סגפה ומתה כגון שהעמידה בחמת או בצניחה אפילו לא מתה מיר חייב זכיון דסגפה הליכין שמאותה טעה החחילה להקלקלאף ע"נ דלבסוף מתה נס בשביל דבר אחר ה'ל כמו חחילתו בפשיעה דלא ה'ל לפגפג וחייב :

ג תקפתו ועלחה לראשי צוקין ותקפתו ונפל הרי זה אונס ופטור :

יד העלה לראשי צוקין או טעלתה מצליה והוא היה יכול למונעה ולא מנעה אף על פי שלבסוף תקפתו ונפלה ומתה אז נטברה חייב שכל שחחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב :

טו העלה לראש ההר ומתה שם כדרכה או שפסע בה ולא סמרה כראוי ויוצאה לאנס ומת' שם כדרכ פטור דאע"ג שמחלה פסע כמה שהעלה לראש ההר שם הפול וכן בשלא שמרה כראוי ויוצאה לאנס ה' פשיעה טמא יגבוהו שם או זאבים יאכלוהו וסופו באונס שכתה אין זה האונס בא מחמת הפשיעה דמלאך המות מה לי הכא ומה לי התם והח'נמי הוא מתה לכך פטור אבל אם נגנבה מהאנס ומתה בבית הגנ' חייב דאע"ג דמתה כדרכה לא אמרו' הא אי הוח בבית השומר נמי זהו מתה דמלאך המות מה לי הכא ומה לי התם מ' דהכא משעת גניבה היא אבודה מן העלים דאי נמי שבקה מלאך המות ב'י נגב הוא קיימא הילכך החיוב כא לו משעת גניבה :

טז המעביר חבית ממקום למקום ונשבר סתי חייב ובו ו' סעפים •

א המעביר חבית ממקום למקום בשכר ונשברה כיוו שבירת' החבית אינו אונס גדול שהיה יכול לזהר בה ביותר כדי שלא תיטבר והרי אונס השבירה היא דומיא דאונס דגניבה ואבירה שה'ש חייב בה וס' הרין היה חייב לסלם אבל מ'פ הקנו חז'ל שאפי' ש'טישכע שלא פשע בה ופטור שאם אחת אומר ישלם א'ין לך ארם טיעבור חבית לחבירו שיתירא שלא יכשל ותיטבר לפיכך עשונו שבירת החבית כמיתת הבהמת ושבירה ופטור :

ב ועוד תקנו ברב'זה שאם נשאו אותה טגי' במוט ונשברה 'פ שלמים חצי הרמי' הואיל והמשאוי גדול לאוקל לגבי שנים לא היה להם להתחבר שניהם אלא כל אחד ישא משאו שיכול להעבירו לבדו וכיון שמשוי זה כבר אצל כל אחד מהם איפשר לומר שכל א' פסך על חבירו להקל מעליו משאו והרי פשע והיה ברין שישלמו הכל וכיון שהוא קל לטניה' היה ברין שיהיו פטורין דוראי אונס הוא וה'ל כאונ' ואינו אונס ומשלמין מחצה אם יש עדים שלא פשעו שניהם בה והוא במקום שיש עדים מצויין :

ג ואם נשברה במקום שאין עדים מצויים נשבעים שלא שברוה בפשיעה ומשלמין חצי דמיה •

ד פכאן אתה למד שאחר שהעביר חבית גדולה שאין דרך הסבלים להעבירה ביוחד מפני כבירה פושע הוא ואם נשברה בידו משלם הכל • וי'א כל כ'ג משא שהוא כבר לא' וקל לשני' ונשא אותו א' ושכרו אינו משלם אלא מחצה דס'ל כיון שהוא כבר לא' לא היה לו להטעינו לבדו ופושע ה' והיה חייב לשלמו כולו וכיון שאינו ראוי לשני משאות דרך בני אדם להתחזק ולשענו בא' הילכך דמי נמי לאונס והו' פטור לגמרי והרי הוא אונס ואינו אונס ומשלם מחצה :

ה הסכל ששבר חבית של יין לחאוני וחייבדה לסלם והחבית הוא שיה ביו' השוק ה'ובשאר ימים אינו שות אלא

ה יש מי שאומר דכל מה שאמרינן דלא הוה אונס דווקא בשלא השתדל להציל אבל אם השתדל להציל לא יכול אין לך אונס גדול מזה ונשבע על זה ונפטור אפ'לא היה אלא זאב א' או כלב א' •

ז הארי והדוב והנמר והברדלס והנחש הרי אילו אונסין נכורין בר'א בזמן שבאו מצליהם אבל אם הולכין למקום נדודי חיה ולסמין אין אילו אונסין וחייב לשלם שלא היה להוריקם שם והרי פשע :

ח רואה שהחיל להתגרות בננכים להראותן שאינו חושש מהם ואמר להם הרי אנו בפקוס פלו'וכך וכך רועים ונאחזנו וכך וכך כלי מלחמה יש לנו ואין אנו חוששין מכס וע'י כך באו עליו הננכים ולקחים הרי כאילו הולכים למקום נדודי חיה ולסמין :

ח רועה שהיה יכול להציל השריפ'או השבויה ברועי' אחרי' ובקלות שאם היה קורא אות' היו עוזרים אותו ופצילין והוא לא קרא רועים אחרים ולא הביא מקלות להציל חריזה חייב אחר ט'ח וא' ט'ט אלא ש'ח קורא רועים ומביא מקלות בהננס ואם לא מצא בהננס פטור אבל ט'ט חייב לשכור רועים ולהביא מקלות עד כדי דמי הבהמה כדי להציל וחוזר וליקח כל מה שהוצי' כבעל בית ואם לא עשה כן והיה מוצא לשכור ולא שכר הרי זה פושע וחייב וסמין כמה שוה הבהמה יותר ממה שהיה צריך ליהן לרועי' שייסיעוהו ואותו שותר חייב הוא לשלם לבעל הבית שהזיקו בו ואם היה צרי' לחת להם כל דמי הבהמה צריך לשלם לבעל הבית דמי טירחא שצריך לשרוח ולקנות בהמה אחרת :

ט רועה שמונע הצלתי ע'י רועים בשכר נשבע ונוטל מה ששען שהוציא במגו שהיה יכול לומר נטרפה ואינו יכול לטעון אלא עד כדי דמיה וישבע כנקיטות הפנ' כל הנשבעין ונוטלין ועוד שהרי נס אם היה שוען נטרפ' היה צריך לישבע טביעת דאורייתא •

י רועה שנוטל שכר על שמירתו והניה עדרו ובא לעיר בין נכנס בשעה שדרך הרועים ליכנס בין נכנס בשעה שאין דרך הרועים ליכנס ובא זאב וטרף ארי ודרם אין אומרים אלו היה שם מציל וחייב לשלם אלא אומדין אותו אם היה יכול להציל ע'י רועים ומקלות חייב לשלם מה שבא היוזק על ידו בניכחו כגון אפ' היה ליהן לו שכר מנכין לו ופותר וישלם דאף על גב דנכנס בשעה שדרך הרועי' ליכנס ולא פשע נה' דלאו פשיעה הוא וש' פטור בו כדכתבי' לעיל סימן רצ"א סעיף י"ב מ' אונס נמור נמי לא הוה לפטור בו את השומר שכר שלא פטרה ההורה שומר שכר באונס אלא האונס נמור דומיא דשבורה ומת' אבל אינס כזה לאו אונס נמור הוא דיבו' לכוירי' ליה ה'ה' להכי הביי לך אגרא לנשורי' לוי נשירות יתירת' שלא ליכנס כלל ואונס זה הוא דומה לאונס אבירה שחייבה התורה ה'ש' כיון שאילו היה שם היה יכו' להציל ואם לא היה יכול לחצי' פטור אפי' פשע מהח'ל' שנכנס בשעה שאין דרך הרועים ליכנס אין זה תחילה בפשיעה וסיפו באונס אלא כולו אונס שהרי לא בא האונס מחמת הפשיעה וע'ל סימן רצ"א סעיף י"ב ואם אין הדבר ידוע אם היה יכול להציל ע'י רועי' ומקלות חייב לשלם דמן הסתם אמרו' וודאי ה' יכול להציל על ידי רועים ופקיות אם לא היה מוצא בהננס היה מוצא בשכר לפיכך עליו להביא ראיה שלא היה יכול להציל וכל זמן שלא הבי' ראיה חייב לשלם ונ'ל כ'ט אמרו' הבי אבל ב'ט' אפי' אין הדבר ידוע פטור דמי יוסר שהיה מוצ' עוזרו' בהננס ועל הכ' להביא ראיה כ'ל :

יא רועה ט'ש שהעבירה בחסית על הגשר ודחפה אחת מהן לחבירה והפילה לנהר הרי זה חייב שכיון שנוטל שכר צריך לשמור שמי' מעולה והיה לו להעבירם אחת אחת

לו חשיב כמו שמור לו ואשמור לך במה דברים אמורים שאל
 שמור לו עכשיו ואשמור לך גם אני עכשיו אבל אל שמור לו
 היום ואני אשמור לך למחר השאלני היום ואני אשמור לך
 למחר שכור לי היום ואשמור לך למחר השאלני היום ואשמור
 לך למחר אין אחד מהם במלאכתו של שני בעת שפיררו אלא
 כול' נעשה שומרי שכר זה לזה דמחר ושלם לו שצרו בממירמו
 או בהשאלו לו ויש אומרים דשמור לי ואשמור לך או השאלני
 ואשמור לך אפי' כחד יום לא הוי שמירה בכעלים דשמור לי
 ואשמור לך אין המפקיד שהו' המשאל עם הנפקד שהו' השואל
 במלאכתו אלא בלוי שאולין לו ואין זה נקרא בעליו עמו
 ובהשאלני ואשמור לך אין המשאל שהוא המפקד עם
 השואל שהוא הנפקד במלאכתו כלל לא הוא ולא בלוי לפיכך
 אינו אלא שומר שכר ששאלו בשכר השמירה והשאה :
 אמר לחבירו השאלני גלויא שלך שהיא קלה וטול אתה
 שלי שהיא בכירה ואהה חוק מסנו לנושא וכאו לסטים
 ונשלו האחת הנשאת היא בעלה הראשון דהא הוי ליה
 השאלני ואשמור לך בכת אחת דהוי שאלה בעלים מיהו אם
 אין הרברים השאלים ביד השואלים אלא ביד אחים כגון
 שמעון שחייב ללוי וראובן השאל מסכון והניחו ליד לוי בעד
 שמעון ושמעון השאל דבר לראובן אין זה כמו השאלני
 ואשמור לך ומיקרי שאלה בעלים דהא שמעון אינו שומר
 לראובן בכלום דהמשכון שהשאל לו הוא ב' לוי והוי שומרי
 שכר זה לזה שכל אחא השאל לחבירו כשכר שהוא השאל
 לו :

הלכות אומנים

טז האומנים שומרי שכר ואם קלקלו ושכח שנבל וכו' ה' סעיפים :

- א** כל האומנים שנהנין להם להקן בקבלנות הם כשומרי שכר להתחייב בכניחה ואכירה שזהו שרין שמשכתרין במה שנותנין להם להקן ולישול שכר וכלים שאמרו לבעל שטול את שלך והבא מעות או שאמר לו האומן גמרתיו ולא באו הבעלים ולקחו הכלי משם ואיך הרי האומן שומר הנם אבל אם אמר האוכר הבא מעות וטול את שלך לטון זה מטעם שמעבכו על שכרו הרי עדיין שומר שכר הוא כמו שהיה ואם אמר טול את שלך ואינו שומרו עוד הרי הוא פטור ואפי' שח' לא הוי שהרי סילק עצמו מטמירתו לגמרי :
- ב** כל האומנים שנהנין להם להקן וקלקלו חייבים לשלם כיצד נתן לחרש סידה תיבה ומגדל לקבוע בהם מסמר ושברו או נתן לו עצים לעשות מהם סידה וסגדל ועשה מהם סדה תיבה ומגדל ונשברו אחר שנעשו מטלם לו דמי סידה תיבה ומגדל שאין האומן קנה בשבח כלי שהו' של בעל הבית כנאי שקבל עליו לסתור הכותל ושכר האכנים או הזיק חייב לשלם היה סתור מצד זה ונפל מצד אחר פטור ואם מחמת דמכה חייב :
- ג** נתן צמר לצבע והקדוחהו יורה כלומר שנסרף ותקלקל נותן לו דמי צמיו צבעו כעוד או נתנו לו רצועבו ארום וצבעו שחור ושחור וצבעו ארום או נתן עצים לחרש לעשות מהם כסא נאה ועשה כסא רע או פסל ועשה לו כסא יד בעל הבית על העליונה שאם השבח יתר על ההוצאה נותן בעל הכלי את ההוצאה ואם ההוצאה יתר על השבח נותן לו את השבח בלבד כיצד נתן לו צמר וסמננין שוין י' וקצב לו שכר' ואילו צבעו כמו שאמר לו היה שנה כה אין לו לצבע כלום אלא אם כן שהעבשיו יותר מכו' שאותו ה' דינרין שהיה מסביתן אם צבעו כמו שאמר לו הם בכלל הקרן לפיכך אם השבח יתר על ההוצאה כגון שהשכח בין הכל כו' נותן

אלא ג' אם החזירו ביום הסוק חייב להחזיר לו חבית של יין או ישים לו ארבע רהא היום הוא שזה ארבע והוא שלא היה לו לחנוני יין אחר למכור ביום השוק שהיה יושב ומתעסק ביון זה למכרו והיה מקבל בו ארבע אבל אם היה לו יין אחר למכור ביום השוק ולא מכרו אין צריך להחזיר לו אלא שלשה שהרי היה לו יין אחר ולא מכרו א"כ גם זה לא היה נמכר לו ביום השוק וכך אם סתווירו לו בשאר ימים אינו צריך להחזיר לו אלא שלשה דהא אם היה רוצה להחזיר לו יין היה צריך לקבלו והרי לא היה רק שלשה גם כשמחזור לו דמים אין צריך לתת לו רק מה ששזה בשעת חזרה דהיינו ביום השוק ד' וכשאר הימים שלשה וכשמחזור לו דמים מנכה לו ככל זמן שכר השורח שהיה צריך לחנוני לפרוח במכירתה גם מנכה לו פנס הנקב עתה נוקב החבית וכן כל כיוצא בזה זהו דעת הרמב"ם אבל רוב המפרשים חולקין עליו וסבורין להו להפך דלעולם אזלינן בתר שעת השכירה שאם שברו בשאר הימים לעולם אינו משלם אלא שלשה כשעת הנזק ואם שברו ביום השוק אפי' אם בא לפורעו בשאר הימים צריך ליתן לו ד' כמו שהיה בשעת השכירה ואינו נפטור אם היה רוצה ליתן לו חבית אחר של יין שיאמר לו אילו לא שברת הייתי כוכרו ב' ששכרת והוי מעותי עתה בידי ואינו יכול לומר לוקח החבית ושפרו עדין השוק והמכור שיאמר לו למעותי אני צריך אבל אם פורע לו ביום השוק אפי' עכרו כשהימי השוק מטעה ששוכר החבית נפטור בחבית של יין שהרי יכול למכרו עתה והוא שאין לו לחנוני יין אחר למכרו בו ביום השוק שישב בחנות וימכור את זה אבל אם יש לו יין אחר למכרו אינו צריך לזה למכרו והרי יום זה אצלו כשאר הימים וצריך ליתן לו דמים שהיה שיה בשעת השכירה ולא נפטור בחזרת החבית דאל' אם לא שברת הייתי מוכרת בו באותו יום :

טז שומר שכר או שוען נאנס או נגנב וכו' ה' סעיפים :

- א** שומר שכר דינו כשומר חנם לענין אם כופראו מענות אחרות שביניהן כגון שאומר לו נחשמש' בחפץ וקלקלתו וכיוצא בזה נשבע היסוד ונפטר ואם השומר שוען שנאנסה אם במקום שעדים מצויין יביא עדים ויפטר או ישלם ואם אין עדי מצויין ישבע שהו' כדבריו ויכולל בשבועתו שלא שלח בה יד ושאינה ברשותו ואם שוען נגנבה או אפילו שאמר פשעתי בה והריני מטלם משבעין אותו שאינה ברשותו :
- ב** נגנבה בלפסים מצויין והוכר הנגב צריך לפרוע לבעל הבית והוא יעמיד הנגב בדין ואפי' אם נשבע כבר ונפטר קודם והוכר הנגב כיון שהוא שומר שכר אף על גב דכבר נפטר בשבועתו הואיל והוכר הנגב צריך להעמידו בדין והוא יפרע לבעל הבית :
- ג** היו הבעלים עמו במלאכתו בשעה שמשך החפץ לשמור פטור אף מפשיעה כמו שנתבאר כדיני ש' בסימן רצ"א סעיף כ"ה :
- ד** קבל עליו שומר שכר להתחייב אף באונסין או שהתנה לפטר מנניכה ואכירה ומשכועה הכל לפי תנאו ואם אמר סתם ע"מ שלא להתחייב באחריותו פטור אף מפשיעה ע"ל בסי' הנ"ל סעיף כ"ז :
- ה** שומר שכר שמשך לשומר אחר נתבאר כל דיני בסי' רצ"א סעיף כ"ז :
- ו** האומר לחבירו שומרי לי ואשמור לך וי' דה' השאלני ואשמור לך הרי זה שמירה בכעלים שהרי בעליו של חפץ זה שננגב במלאכתו של שוכר היה שאף הוא היה משמר לו כליו אף על גב דהשאלני ואשמור לך החפצים שאולים לרם להנאתם ואינו שומר לבעל שכלי מ"מ כיון שגם הוא השאל

הלכות שובר

הלכות שובר

שד דיני השוכר והיוכו ופטונו ואם השאיל או השביר וכו' סעיפים :

א השוכר מחכירו בהל' או כלים כבר אמרו שדיני בשומר שבר לינפורטו מונוסין וולה החייב בגניבה ואבירה

ב ואין נעשה שומר שבר עליה להחייב בגניבה ואבירה עד שימסך בקל' הראוי לשיטתו או שיעשה קניין אחר הקונה בלוקח דלא עדיף הוא לקנות יותר מלוקח לפיכך בין המשכיר בין השוכר יכולין לחזור בהם עד שימסוך או עד שיעשה אחד מדרכי הקניין וכן אינו חייב בגניבה ואבירה עד שיעשה אחד מדרכי הקנייה ויא' אף על גב שיכול לחזור בו עד שימסוך או עד שיעשה אחד מדרכי הקניין לענין שמירה להחייב עליהם בגניבה ואבירה חייב מיד כשסלקו הבעלים שמירתם מעדיה מדעת השומר סברא הוא לקמה לה מיד ברטית שומר שבר

ג ראובן שבר בית משעוען ונתן חשה באוצר העשוי לכך וכחמה שיעמרה רחמים ימים רבים ניקלקלו כותליו העליוה וירא לשננים קלקל העליוה וההרו בו שילק החשה דלא סלקה ונפלו ביתלי העליוה ונפלו כותלים אחרים שהיו סמוכים על אותו עליה ובאו שמעון ושכניו והבועו את ראובן שהזיקו והפסידו ושען ראובן טרא פשע שהרו נתן החיטה באותו האוצר העשוי לכך וחמדי היו העליון ליהן סם יותר משניהה הוא לשם הוי דינא כיון שהיה ניכר וידוע קלקלו הכותלים וההרו בו השננים לסלק החטה ולא סלקה פושע הוא וחייב לשלם כל החזיקות שעשה לבעל הבית ולשכנים דהו גרי דלילה שהכביר משא על כותלים רעועים שלא היו יכולין לסבול והפילם

ד השוכר את הבהמה או מטלשון אינו רשאי להשכיר לאחר ואם השכיר לאחר דניכדון שומר שבר שסמר לשומר אחר שחייב אפילו באונסין אלא אם כן יש לשני ראיות שיפטר בה הראשון כמו שנתבאר לעיל בסיון רצ"א :

ה השוכר פיה מחכירו והשאלה לאחר ופחה כדרכה או נאמה כיון שהשני חייב לשלם שהרי הוא שואל התזור לבעלים הראשנים אע"פ שהשוכר פשור באונסין כיצד יעשה הוא פחרה בפרחו של חכירו יאפילו אם המשכיר יודע שמתה כדרכה בד השואל אפ"ה חייב לשלם למשכירו מיהו אם אמר לשוכר אם תרצה השאלנה ויהיה רינג עם השואל ודיני יהיה לו עמך או ישלם השואל לשוכר :

ו השוכר פיה מחכירו ונולדה בה מכה כפשעת השוכר שלא מחמת סלאכה כגון ששינה יא' שהוא פשור מלטרם כיון שסופה להתרפאוה מאוהה מכה לא הוי אלא שבה ואין שבה בכמה לפיכך אפ"ה אם סתבללת כמה ימים פשור כיון שסופה להתרפאות ויש כהייבים דסכירא לית דווקא גבי אדם לא כחשכין מכה שכופה להתרפאות אלא שבה לפי שאינו עומד לימכר הילכך לא אפחית מסכפיה אבל בהמה שכל שעה עמידת ליפטר ואם יבא למוכרה ודאי לא חשמה מה שתיהה שיה בלא מכה זו והל נזק וחייב וכתב מרזי מהרמב"א זל והסכרה ראשונה נל עיקר עכ"ל ונל שהכל לפי העניין שהרי לפעמים יבא הניזק לידו הזיק רב זכרי הזיקה מחמת שתחעכב סלאכה על ידי מכה זו סככהמה ויש לחייבני מטום דיני דגרמי כל ועל סו' ש"ט :

ז אין אדם רשאי לדוש בפרתו ערבית ולהשכיר שחרית ממחלישה ומטעוה את השוכר שלא תוכל לעשות סלאכתו :

השוכר

פיהן לוי' שהיינו ההוצאה ואם היציאה יתירה על השבח כגון שאינו שיה אלא כד נותן לו על השבח שהיינו מנואם אינו שיה אלא מנו' לא יהן לו כלים אמר בעל הכית אינו רוצה בהקנה או אלא יהן לו דמי הצמר או דמי העצים שנתתי לו אין שומעין לו רכיון בהקנה זו דאם השבח יתר על היציאה נותן לו היציאה או יציאה יתורה על השבח תקנה לשניהם אין אחר מה שיכול לשנות לפי כר אדם האישן הא לכ דמי צמרך או דמי עמך ולך אין שומעין לו שאין האומן קונה בשבח כלי שיעשה :

ך המלוך חשין לשחון ויא' לתחנן ויעשאן טובין או מורסן אין נתן קמח לתחנן ועשאו כה נפולין בשכר חיובים לשלם דמיה נהן כהמה לשבח לשחש ונבלה אם אינו מומחה אפילו שחש בהנח חריב לשלם דפושע הוא שלא היה לו לשלם ואם רואי מצבחה בהנח פשור שאין זה פשיעה נכיה דהא מומחה הוא ויהיב אדם בשכר חייב דלא עדיף הוא אונס מאונס ונגיבה דש"ש חייב והשגחין' שלוקחין הכרכשתו' מן הכשרות זהו שבר שיהם ואם נכלו תיכנים לשלם ואע"פ שאין הטרפות אינם לוקחים כלום כיון שאם לא נטרפה היה נוטל נמצא זה שכרו ועוד הכרכשות שנוהגין לו מן הכשרות דהן שכרו נס על השויפה :

ה ברא' שהשבח שכל חייב לשלם כשנבלה היא כלומר שהיא ודאי נבלה אבל אם עשה בה טרפות הפוסלה מספק כגון שהיה כמיעוט סימנים פשור וכן אם מצא הסבין פגום והוא בדיקו סתלה כיון דאיכא למימר בענש מפרקת נפגמה אף על גב דמהפסידין לעניין איסור וחיישינן שמא בעור נפגמה ומטרופין אורו היינו מישום המרא איסור אבל לעניין שלם כסין לא מפיקנן מספק אבל שכרו ודאי הפסיד דהלכא בסבין פגום שחש :

ו המראה דיבר לשולחני ואמר לו ופה הוא ונמצא רע אם בישר ראיה חייב לשלם אף על פי שהוא בקי ואינו צריך להתלמד דלא עדיף מאונס דנגיבה ואבירה ואם בהנש ראהו פשור יהוא שהיה בקי שאינו צריך להתלמד שאינו פושע כמה שראוהו אבל אם אינו בקי חייב לשלם אף על פי שהוא בתנח דפטע שלא היה לו לראותו לו והוא שאמר לשולחני עליך אני סוכך או שהיו הרבוי מראים שהוא סוכך על ראיתו כגון שלא הראהו נס לאהריו מרי הרבוי מוכחים כסכך עליו :

ז שנה שיעשה בתנש וגיבלי וכן שולחני שאמריפה ונמצאו רעוכן כל כיוצא בזה עליהם להביא ראיה שהם מוכחי' ואם לא הביאו ראיה משלימין :

ח שחל הנושע אילנות לבני המדינה וכן שנה של בני העיר שנכל בהחלות המקוז דם שחל והסופר שיעה בשטרות ומלכד היונק שפיע בהינוקות ולא לכד עמהם אפ"ה אם איזמים או למד עמהם בשעות דשבשתא כיון דעל על פסידא אלא דהר הוכל כוצא באילו זכן האומנים שהפסידו בדבר שאי איפשר שיחזור' ההפסד שהפסידו מסלקין אותה בלא התראה מפני שכל אילו הם כמותיים ועובדי עד שיסתדלו בספלאכתן הנהיל והעמידו אותו הציבור עליהם ויש אומרים אפ"ה שדד נמי הוי דינא הכי ויא' אף על פי שאין צריכין התראה מכל מקו' בעינן חזקה דעד שיהיו מוחזקים בכך לא מסלקין' להו בלא התראה הנחת מעות לחכירו לכתוב לו פסד תורה ונמצאו בו מעיות עד שצריך לצבור אחר שיגיה אותם אם הם מעיות שהשך דרך ספרים למעיה בכך אין הסופר תשיב כלום אבל אם טעה בדברים שאין דרך הסופר למעיות בכך חייב' מס' אוליגין בהר המנהג אם מנהג המקום שכחו בו ספרים מניהם אף הוא צריך להגיה זבשתם המקומות שאין על הסופר להגיה אם עמר והגיה מעצמו חייבים הבעלים לשלם לו :

שה

השוכר בהמה לרכוב עליה כמה ישעון עליה וכו' ז' סעיפים :

שט השוכר את הבהמה לילך למקום ידוע והולוכה למקום אחר וכו' ז' סעיפים :

א השוכר בהמה לרכוב עליה איש לא ירכיב עליה אשה דרכיבט משא האשה בכידה על הבהמה יותר מרכיבת משא האי' והוא הדין שרא ירכיב עליה נוי שהנוי אינו חס על מטונגטל ישראל וכיבדי עליה ויעניה ברכיבה יותר מדאי מ'הר"א דווקא לכתחלה לא ירכיב עליה אשה אבל אם עבר והרכיב עליה אשה אע"פ שניזוקה הבהמה אינו חייב לשלם ויש חולקין אבל לכולי עלמא אם מנהג המקום להתייקר ברכיבת הנשים צריך להוסיף לו כפי המנהג שכרה לרכוב עליה אשה יכול להרכיב עליה איש :

ב שכרה לרכוב עליה אשה מרכיב עליה כל אשה שרצתה אפי' היא גדולה מאוד ואפי' היא מעוכרת ומניקה :

ג השוכר את החמור לרכוב עליה יכול להניח עליה כסותו ולגינונו ומזונותיו של אותו הדרך לפי שאין דרך השוכר לחזור בכל מלון ומלון לקנות לו מזונות יתר על זה ויכול בעל החמור לעקב עליו וכן יכול בעל החמור להניח עליה שעוריו התבן ומזונותיו של אותו היום יותר על זה השוכר מעכב עליו מפני שאיפשר לו לקנות בכל מלון ומלון לפיכך אם אין שם בדרך מצד לקנות מניה עליו מזונותיו ומזונות בהמתו של כל אותו הדרך וכל אילו הדברים בשוכר מהם ובמקום שאין מנהג ידוע אכל במקום שיש מנהג הכל לפי המנהג :

ד השוכר את הבהמה להביא עליה ק"ק ליטרינן של חטים והביא עליה ק"ק ליטרינן של שעורים ומתה חייב מפני שהנפת קטה למסוי והשעורים יש להם נפח יותר וכן אם שכרה להביא הבואה והביא במשקלה חכז אבל אם שכרה להביא עליה שעורים והביא במשקלן חסין ומתה פטור וכן כל כיוצא בזה :

ה השוכר את הבהמה לשאת עליה משקל ידוע והוסיף על משאו טיערו חז' לשאת הוסיף חלק משלשים על השיעור שפסק עמו חייב שכיון שזה לא שכר בהמתו שלא תוכל יותר מזה וראי הוא מפני שידע זה נפש בהמתו שלא תוכל לשאת יותר מזה המשקל אע"פ שבהמות אחרות נושאות יותר מזה וקיים להו לחז' לכל מי שמטעינין אותו יותר ממה שיכול לשאת בחלק שלשים הן אדם הן בהמה הרי הוא מקלקל ומהחזק אי' יכולה לסבול לפיכך אם הוסיף עליה חלק שלשים ממה שפסק ומתה חייב פחות מכאן פטור אבל גותן הוא שכר הרוספות ועל סי' שלה' סעיף א' :

ו שטר אוחה סתם לשאת עליה משאוי אינו נושא עליה אלא משקל חירוע במדינה לאימה כהמה ואם הוסיף עלית חלק משלשים כגון שדרכה לשאת שלשים ושען עליה שלשים ואחד ומתה או נטברה חייב :

ז חכהף שחוסף לכו הבעל בית ושענו יותר על משאו קב אחר ונתקן במשא זה ב"ה חייב כנזקין אע"פ שהוא בן דעת והר"ש בכבוד המשא כשהטעינו לא אמרינן הרי הוא פשע בעצמו שהיה לו להשליכו ממנו כשהרגיש שהוא כבד ממנו אלא אמרינן הוא סבר חולשא הוא דנקט ליה ולא ידע שזה הטעינו יותר ממשאו וע"כ לא השליכו לפיכך חייב המטעינו ה' הלוקח חמורו של חבירו מתוך ביתו שלא מדעתו ועושה בו מלאכה אע"פ שכוננהו ליה לן שכרו הוי בשואל שלא מדעת שהוא גזלן וחייב באונסין ואם החמור עומד להשכיר לא הוי גזלן ומתה אם אשתו או בני ביתו של בעל החמור מזהו בו ואפרו לו שהבעל בעצמו צריך לתמורו הוי כשלא מדעתו והוי גזלן להחתיב באונסין ואם לקחו להציל את שלו שחיה נפטר ממנו ורוצה ליהן לבעל החמור מה שהוא מפסיד ע"י שנטלו לא הוי גזלן דהנאי ב"ד הוא ברעליל ס' ר"ד סעיף ה' ועל ק"י ס' ס' סעיף ה' מדינים אלו :

א השוכר את הבהמה להולוכה למקום ידוע והולוכה למקום אחר אם אויר המקום להולוכה לשם משונה מאויר המקום ששכרה לילך שם ומהאוו ששכר שם והכיטה נחש חייב אפילו שהדרך קצר מהדרך שפסק עמו אבל אם אין האויר משונה שם ואין נחשים מצויין שם בדרך שהולוכה פטור אם שכרה להולוכה בהר והולוכה בבקעה אם החלקה פטור שכל שכר אילו הולוכה בהר שהיה מ'חלקת ואם הוחסיה חייב שספני שאין אויר בבקעה הוחסיה :

ב ואם שכרה להולוכה בבקעה והולוכה בהר אם החלקה חייב שהחלקות הו' יותר בהר שבבקעה ואם הוחסיה אחר שהעלה אותה לראש ההר פטור שבבקעה יש חסמו' יותר מבהר מפני הרוח שמנשבת בראש ההרים ואם כחמת טורת העלייה הוחסיה חייב וכן כל כיוצא בזה ואם מחמת שנתיינעה מזה בין אם שינה מהל' לבקעה בין מבקעה להר חייב שאם שכרה להולוכה בבקעה והולוכה בהר אמרינן משורח העלייה נתיינעה ואפילו לא מתי מיד עד שבאה למישור אינו הולין אותה בשורח העלייה ואילו היה מולוכה בבקעה לא היתה מתיינעת ואם שכרה להולוכה בהר והולוכה בבקעה אמרינן אם היה מולוכה בהר היה האויר שורש בה ולא היתה מתיינעה :

ג ראובן השכיר בהמתו לשמעון לילך עליה למקום פלוני ולהחזירה ליום מחר והלך לשמעון עליה למקום הרוא בו ביום וגם החזירה בו ביום ונהרעם ראובן לזקני העיר על אשר הולוכה והביאה ביום אחד ואכרו לו הזקנים טיקלה וישתהל ברפואתה ועשה כן וסתה לסיף ה' ימים ושמעון טוען לא נהלקלה מחמתו אלא ראובן המירה בסממנין וכמאכל וכמיסתה הדין עם ראובן וחייב שמעון לשלם אוהה דהואיל והוא פשע בה להולוכה מה'ך שני ימים כיו' אחר עליו להביא ראיה שראובן המירה ואע"פ ששאר בהמות יכולות ללכת ולחזור מה'ך זה ביום אחד אמרינן ראובן ידע חולשות בהמתו שלא היה יכולה ללכת ולחזיר מה'ך זה ביום אחד ולכך לא השכירה אלא לשני ימים למה'ך זה ושמעון פשע בה וחייב מיהו ראובן צריך לישבע שלא פשע בה כנתינת מאכל ומשקה רק שנתין לה מאכל ומשקה אותה כדרך שהיה נוהג לה בבר ואלא רכב עליה לצרכו ואם רכב עלי' כ'רו להשקוהה אין זו פשיעה אבל לצרכו הוי פשיעה השוכר את החמור ונעשה פיסת בדרך ולא חסלה והניח עליו משאו ונתקלקל הוי פשיעה דלא היה לו להניח עליו משאו אבל אם היה נחון לרדכו ולא היה פוצא לשכור לו חסור אחר אין זה פשיעת דאנס הוא ופטור :

ד השוכר את הפרה לחרוש בהר ושכרה עם כלי מחורשת שעליה שהם של בעל הפרה וגם הנערים החורשים הם של בעל הפרה וחרש בבקעה ונשברה הקנקן והוא הכלי שחורשין בו הרי השוכר פטור שהוא לא פשע בכלום דלעולם נית לחרוש בבקעה מכהר שיטכו אכנים וצונמא ושרטיט ודין בעל הפרה עם נעריו שחרשו אם פשעו כשברה הקנקן וכן אם לא שינה השוכר על דעת הבעלים ונטבר הקנקן דין בעל הפרה עם הנערי שכרה לחרוש בבקעה וחרש בהר ונטבר הקנקן חייב שפשע לחרוש בהר ורינו של שוכר עם הנערים ויא כיון שהבעלים שכרו את הפרה הרי הם פטורים מן השוכר הואיל ושינה וסתמא המשכיר שבר הנערים ירכת עם פרתו לעשות מלאכת הטוב ויכולין הנערים לומר לו אילו חרשתה נכקע' כאשר התניתה עמו לא נשכר יאנחנו לא קבלנו עלינו שטירת הקנקן אלא שלא יסבר ככלקעה ולא עוד אלא גם המשכיר צריך ליתן להם שברם ולא אמרי' כיון שהם עברו

לבוש עיר שושן הלכות שו"ב

עברו על דעת המשכיר ופסידו שכרם כגון שאם אין לשוכר לשלם שיפסידו הם שבר פעולהם שהם יאמרו למשכיר היינו סבורים שלא תקפיד עם השוכר וכיון שאמרת לנו לך עם השוכר לעשות כלאכחו מסתמא היה דעתך שנעשה ככל אשר יוצגו ובמקום שאמרנו שהדין עם הנערים וכששכרו בעת החגיגה משלמים מהו דינם מי מהם משלם האוהז את הכלי בעת החגיגה בשמעתיקו בארץ או שעיוות אורו יותר מדאי בעת החגיגה ואם היתה השדה מעלות מעלות שניהם חייבים המנהיג את הפרה במלכו והאוהז את הכלים שכבעט עיוות בהנהגת הפרה או עיוות הכלי כח להיטבר ויצא ההיזק מכין שניהם הוי דבר השו"ב בספק לך שניהם מסלמין :

ה שברה לרוש כתבואה ודשה בקטנית והיחלקה חייב שהקטנית מחלקת / לרוש בקטנית ודשה כתבואה והיחלק' פסור דב'ט אילו היה דש בקטנית שהוחלק :

לו אחר אלא נותן לו שכרו של חצי הדרך ומניח לו נבלתו ויש חולקין ואומרים דאפילו שכרו למשא דינו כשוכרו לרכיבה דאין סברא לחלק בחמיר זה וזמן בין שכרו לרכיבה בין שכרו למשא דמ'ט והא דאמרינן דנהוין לו שכרו המגיע על הדרך שהולכו היינו דווקא כשמוצא לשוכר אחר במקום שמהה זה או אפילו אינו יכול לשכור אכל יכול למכור סחורה במעט ריוח לכך צריך ליתן לו שכרו המגיע על אע"פ שאילו לא מת היה מוליך סחורתו למקום שירצה לילך היה מוכרו יותר ביוקר אין זה אלא הרעומות אבל אם אינו מוצא לשכור חסור אחר וגם אינו יכול למכור סחורה בכאן בשום ריוח אינו ניתן לו כלום בשכרו ההא לא אהני ליה מידוכל היכא שחייב לו להעמיד חסור אחר כגון דא' לחסור סחם או חסור זה ויש בדמיו לשכור אם מת בחצי הדרך ואינו מוצא לשכור אלא ביוקר גדול צריך המשכיר לשכור לו ואינו יכול לומר לו אהזיד לך מעותיך ולא אקה כלום אפ' מהחצי הדרך שהלפתה וכן אם ימצא השוכר לשכור בזול לא יוכל לומר לשכור לעצמי ואהן לך שכר חצי הדרך שהלכתי עמך אלא כל זמן שיש ביריה לשכור הרי הוא כאילו היא עדיין קיימת ואין אחד פתח יכול לחזור בו ברא' כשיש בדמיה לשכור אבל אם אמר לו חסור זה ואין הנבילה שוה כלום צריך ליתן לו שכר חצי הדרך אפ' אם אינו מוצא לשכור בכאן אלא ביוקר שאינו יכול לשכור בקצי הנשאר בידו ואינו יכול לעכב מסכר החצי שהלך כדי שיהיה לו חסור מושכר לפי מה ששכר תחלה שלא טעבר לו מנכסיו כלום אלא זה החסור אבל לא שיתן לו מכותו כלום לפיכך כיון שמת ואינו שוה כלום אין לזה על זה כלום אלא שצריך לשלם חצי הדרך שהביאו ואם הנבילה שוה קצת גם משכר חצי הדרך הנשאר ואינו מוצא לשכור אלא ביוקר אינו יכול לומר קח שצירותך והעמר לי חסור או אקה אני הנבילה שזה החסור נשהכר לי ואשלו עליה מחצי השכר שעדיין בידי לשכור לי חסור שלא נשתעבר לו אלא עד כדי דמי הנבילה ולהוסיף עליה עד כדי חצי השכירות כפי מה שהיה בשעה ששכר אבל אם אינו מוצא אלא ביוקר לזה לא נשתעבר לו להוסיף לו מכותו כיון שאין הנבילה שוה כל כך :

טו השוכר את החסור ונסחמא או פת או נשכר וכו' ג' סעיפים :

טז השוכר את החסור ונסחמא או פת או נשכר וכו' ג' סעיפים :

א השוכר את החסור ונסחמא או התלעו רגליו או נשחטית או חילו אחר כיוצא בזה שראוי עדין למלאכה אלא שניתוסף או טורה לשוכר ליישרו לילך בדרך אם שכרו למשאי שאיפשר להשליכו ממנו בכל מקום בלא הקפדה שאינו כזיק לו ויכול המשכיר לומר לו אף מולך נרמה וצ' אמר לו חסור סחם ואמר לו הרי החסור לפניך שבין שראוי עוד למלאכה יאמר לו שרע וישר אותה לררכים וצריך ליתן לו שכרו משלם אבל אם שכרו לרכוב עליו שיש לחוש שמא הפול החסור כנשר או תשליכו באחת הפחתות וכן אם שכרו לשאת עליו כלי זכוכית וכיוצא בזה שיסכרם אם יפול רחמיהם אם שכר לו חסור פתח חייב ליתן לו חסור אחר דלא הוה דוקא שכר לו אה זה אבל אם אמר לו חסור זה אינו צריך ליתן לו חסור אחר שיאמר לו אף מולך נרמה ונסחמא סחם דאמרינן שחייב להעמיד לו חסור אחר אם לא העמיד לו יהזור לו השכר ויחטוב עמו שכר כמה שהלך בה וינכה לו ואם נלקח החסור לעבוד המלך אם בדרך הליכתו נישל אין צריך ליתן לו חסור אחר אפ' כאנרמיא שאינה חוזרת פידוש שאין מחזירין מעצמן אם לא שילכו אחריהם ואם אין מחזירין אוהו כלל צריך ליתן לו חסור אחר וכגון שאמר לו חסור' סחם אבל אם אמר לו חסור זה אע"פ שאינו בדרך הליכתו אין צריך ליתן לו חסור אחר ודרך הליכתו יא' פירושו שישלו לשוכר לילך באוהו דרך אע"פ שאין דרכן להחזיר הבהמה עד שיחזרו אחריהן אומר לו מולך נרמה וך עמיזם עד שיצטאאו בהמה אחרת ויהזירו לך זאת כיון דרכם • וי' א' פ' דרך הליכתו שנענו בו דרך הליכתו ואם לא שנענו בו לא היו מחפזין ככה' אחריו לישלו הילכך אומר לו מולך נרמה שאם היתה בפעם הזה בכית לא היו נושלים ממך אבל אם חפשו אחריו עד שצצאו ולקחו חייב ליתן לו אחר • ואם מתה הבהמה או נשברה שאינה ראויה עוד למלאכה כיון ששברה לשאת משוי כיון ששכר לרכוב עליו אם אמר לו חסור סחם אני משכיר לך חייב להעמיד לו בהמה אחרת ואם לא העמיד יכול השוכר למכור הבהמה ולקוח בה בהמה אחרת ואם אין ברשים ליקח בהמה אחרת שוכר באותן דמים בהמה אחרת עד שיגיע למקום שצסק עמו :

ב ואם אמר לו חסור זה אני משכיר לך אם שכרו לרכוב עליו או לכלי זכוכית ומתה בחצי הדרך אם יש ברמיו ליקח אחרת יקח ואם אין בדמיו ליקח שכר אפילו ברמי כולו עד שיגיע למקום שצפק עמו שהרי חסור זה נשתעבר לו ואם אין ברמיו לא ליקח ולא לשכור נותן לו שכרו המגיע על הדרך שהולכו ואין לו עליו אלא הרעומות ואם שכרו למשא או אילו ואמר לו חסור זה ונתן בחצי הדרך אינו חייב להעמיד

טז השוכר את הספינה ופיקה בחצי הדרך טבעה בחצי הדרך וכו' ג' סעיפים :

א השוכר את הספינה והוסיף על משאה א' משלשים טורכה לשאת ומטבעה חייב השוכר לשלם דמיה :

ב השוכר את הספינה להוליך בה יין למקום פלוני וטבעה בחצי הדרך אם אמר לו ספינה זו אני משכיר לך ושכרה השוכר להוליך בה יין סחם אע"פ שנתן לו כל השכר יאז' כל השכר

א השוכר את הספינה והוסיף על משאה א' משלשים טורכה לשאת ומטבעה חייב השוכר לשלם דמיה :

ב השוכר את הספינה להוליך בה יין למקום פלוני וטבעה בחצי הדרך אם אמר לו ספינה זו אני משכיר לך ושכרה השוכר להוליך בה יין סחם אע"פ שנתן לו כל השכר יאז' כל השכר

לו שינוי דעת שצריך לסבול דעת איש אחד שלא הורגל עמו
 אין לו עליו אלא הרעום ואם מבר הראשון סחורה שלו שהיא
 בספינת לאיש אחר ויצא הוא ממנה ונכנס השני במקומו ללכת
 עם בעל הספינה עד מקום שפסק נוטל שכר חצי הדרך מן
 הראשון ושכר חצי הדרך מן האחרון ועל שינוי הדעת שצריך
 לסבול דעת איש אחד שלא הורגל עמו אין לו עליו אלא תרעומת
 וכן כל כיוצא בזה :

שירב

המשכיר בית לחכירו לזמן קצוב או סתם
 ובוב סעיפים :

א המשכיר לחכירו בית או חצר או מרחץ או חנות לזמן
 קצוב הרי הוא כמוכרו לו דשכירות ליומיה למכר הוא
 ואינו יכול לחזור בו להוציאו חוץ זמנו אפי' נפל ביתו של משכיר
 ואין לו מקו לרוד בו או אפי' העני צריך למוכרו לאחר בשביל
 דחוקו אין הלוקח יכול להוציאו והמקד קיים וצריך הלוקח
 להניחו ביד השוכר עד שישלם זמנו ואם השכירו לו סתם ולא
 קצב לו זמן יכול להוציאו בכל עת שירצה ואם הקד לו מעות
 בשכרו אפי' בכדי זמן מרובה קנה עד כדי מעותיו ואינו יכול
 להוציאו עד שיכלה זמן כנגד כל השכירו שהקד לו ואם היה
 מושכר בעניין שלא היה יכול לפדותו לעצמו ריעולם אם לא
 שמכרו יכול למוכרו אחרת שירצה ולהוציא סיד ואם ההנה
 עמו שיכול להוציאו לצרכו ומכרו אין הלוקח יכול להוציאו
 דהא לצרכו ההנה עמו ולא ללוקח המשכיר בית לחכירו
 וכחוד הזמן רוצה לבנותו אינו יכול לכופול לצא כחוד זמנו אפי'
 לבית שיפה ממנו שיכול לומר הא בית מתדר לו ואפי' פעילים
 אינו יכול להכניס לבית לבנותו וישאר הוא בתיכני זהו מנהג
 מיהו מבקשין מן השוכר לעשות לפני משורת הדין :

ב אם אחר שהשכירו לזה חזר והשכירו אדם אחר ליו או
 אנס שהפקיע שכירות הראשון הרי זה חייב להשכיר לו
 בית אחר כמותו וכן כל כיוצא בזה :

ג אם משכנו לו לשנים ידועים בכך וכך לכל שנה ושנ' כל
 זמן שלא יפרנו וחזר ומכרו לאחר אין הלוקח יכול ליקחנו
 מיד המלוה חוץ השנה דסתם משכנתא לשנה היא אבל לאחר
 כלות השנה יכול ליקחנו ולשיכרה זמן הקצוב להוציא יכול
 להוציא כמו המשכיר בעצמו שהבאר בסעיף ה' :

ד השכירו לו ללוי' סתמא אין פתח מו' ל' לשכירה פתחה
 אין פתוח משני ימים לנישואין סתמא אין פתח מ' ל' וכן :

ה המשכיר בית לחכירו סתם בכך וכך לחוד ורא קצב
 עמו לכמה שנים או לכמה חדשים אינו יכול להוציאו
 אלא הודיעו שלשים יום מקודם כדי שיבקש לומר מקו' ולא יהא
 מושלך בדרך ולבסוף השלשים יצא מרא' בימות דהביה
 שבתיים מצוין לשכור אבל בימות הנשמים דרך העולם כי
 ששוכר בית לרוד בתוכו שוכרו לכלימות הנשמים שכתוף
 ימות הנשם קשה על האדם לשלם לצאה סביבה זה לבית
 זה ואין בתים מצוין לשכור לפיכך אפי' המשכיר סתם אינו
 יכול להוציא השוכר מכיהו מרחצת ער הפסח דסתמא ע"מ
 כן הניחול רודו שם לכההלה :

ו ואם הודיע לפני החג שיצא לסיף שלישי או צריך להיות
 שלישים שלימים לפני החג אבל אם לא נשלם כל החג'
 יום לפני החג אפי' לא נשאר מהמקד יום אחד כגון שהודיעו
 ב' ימים לפני החג אינו יכול להוציאו כל ימות הנשמים עד
 מוצאי פסח מ' ג' אם אפי' שנינו הפסח אינו יכול להוציא
 אלא הודיעו ג' מקודם לכן שלשים יום דהיינו מ' באדר
 ברא' בעיירות אבל בגדסום שהם מקום שוקים שיבית
 נמשכים לגור שם ובהתיים אנס מצוין לשכור ארבע ימות
 החמה ואחד ימות הנשמים צריך להודיע ל' חדש מלפני
 וחמת בין כתיבין בין בעיירות צריך להודיעו מקודם יום החדש
 וטעמא משום שההנוני מקף הקבית לשכירות ושיתין
 מ' שלם

השכר שזה יכול לומר לו הבא לי אותה הספינה עצמה
 ששכרתי כי הקפדה גדולה יש בספינה זו שיכול לומר לכך
 שכרתי מפני שהיא בשית לחולך בה יותר משאר ספינות
 וכה' ואני אביא יין מ' ואולוך בה שהריון סתם אמרתי וכל
 זמן שלא העמוד לו אותה הספינה אין אני חייב לך שום שכר
 ואם איפשר להוציא הספינה מן המים ולהשכיר ספינה אחרת
 בדמיו או כל מה ששייך לספינה צריך לשכור שכולה
 משתעברה לו כמו שנתבאר לעיל סי' ט"ו לענין חמור :

ז אמר ליה ספינה סתם אני משכיר לך ושכרה השוכר
 להולך בה יין זה ושבעה בחצי הדרך אע"פ שלא נתן לו
 כלום מהשכר חייב ליתן לו כל השכר שיכול לומר לו הבא לי
 היין עצמו וכל דה' טעמא דבה יש בהקפדה שיכול לו גם כן
 הקפדה היה לי ביון זה שידעתיו שהיה קל מיון אחר מפני
 שהיה צלול ולא היו בה שמרים כל כך אי נמי ההבית שהיה
 בהן היוקלים או קטנים משאר הבית וכה' נ"ל ואז כשחביא
 ליה היון אני אביא לך ספינה מכל פקום שהרי ספינה סתם
 אמרתי לך ואוליכנו אבל צריך לנכות לו כדי שכר השורה של
 חצי הדרך שאינו דומה המספל בהולכת הספינה לויטב ובטל
 ויא' שאינו נתון לו אלא שכירות מחצי הדרך שהלך :

ח אמר המשכיר ספינה זו אני משכיר לך והשוכר אמר יין
 זה אני מולך בה ושבעה בחצי הדרך כיון שאין אחד
 מהם יכול לקיים הנאוכל מ' שמוחקו ירו על העליונה שאם
 קבל המשכיר אפי' כל השכירות אין צריך להחזירו שאמר לו
 העמיד לו יין וואוליכנו ואם לא נתן לו השוכר כלום אין צריך
 ליתן לו כלום שיאמר לו לית לך נבאי ולא מדי העמיד לי
 הספינה ששכרתי ואי משום שהולכת ייני עד כאן בזה לא
 אהנית לו ולא מדי הוליכנו באותו ספינה ששכרתי עד
 המקו' שהתנית עמך ואתן לך שכר שאין שכירות משתלמת
 אלא לבסוף :

ה אמר המשכיר ספינה סתם ונס השוכר אמר יין סתם
 ושבעה בחצי הדרך ועדיין כל אחד יכול לקיים הנאו אם
 המשכיר מכיא ספינה אחרת ואין השוכר מכיא יין אחר צריך
 ליתן לו שכרו ואם השוכר מכיא יין אחר ואין המשכיר מכיא
 ספינה אחרת אפי' שקבל כבר לכל השכר צריך להחזירו וכל
 זמן שלא יביא לא זה ולא זה נתן לו חצי השכר אע"פ שהוא
 מוחזק לא יוכל לומר לו לא אתן לך עד שתביא את שלך ואח"כ
 אביא אני את שלי דמצי א"ל אידך כל זמן שלא הביא את שלך
 אין לי להביא את שלי שאינו מאמיך שחביא את שלך ונסצאתי
 מוחזק ומפסיד מעותי בחנם וכן אפי' אם קבל כל השכר חייב
 להחזיר החצי דכמו ממון המושל בספק הוא וחולקין והקפדו'
 הללו שאמרנו שזה יכול לומר דווקא ספינה זו ששכרתי אני
 רוצה ולא אחרת וכן האחר יכול להקפיד ולומר דווקא יין זה
 שהשכרתי אני מולך ולא אחר לא אמרו אלא ככנון זה שמצא
 המוחזק טענה שהחול הקפדתו עליה ומשום שהיה לכל אחד
 היזק מה ע"י שכירותו זאת ומכאן ואילך רוצה כל אחד שיחזיק
 בשלו אבל בשאר דברים כגון השוכר ספינה או חמור למשא
 ידוע לא נתנו מקום להקפדות חלושית כאלה וכל אחד יכול
 לשנות בדבר שכמוח דמה לי זה שהתנה או דבר אחר הדומה
 לו במשא ובנפח וכה' דבר שידוע שאין חילוק במשא בין זה
 ובין הרבר שהשכיר לו :

ו השוכר את הספינה להולך בה סחורה למקום פלוני ופרק'
 בחצי הדרך אם אין מוצא אחר שישיכרנה ממנו צריך ליתן
 לו שכר כל הדרך אלא שיניכה לו מה שאין הספינה נפחתה כ"כ
 מפני שאינו דומה הבא טעין לבא ריקן ואם מוצא השוכר אחר
 שישכור אוהה ממנו עד המקום שפסק עם בעל הספינה
 משכיר לו אבל הראשון צריך ליתן לבעל הספינה יותר על
 שכירתו מה שחפניה נפדתו וטרועת מחמת הוצאת
 הסחורה הראשונה והבגס הסחורה האחרונה ואע"פ שגורם

לבוש עיר שועץ

הלכות שובר

אינו יכול להוציאני גם אהה לא תוכל להוציאני :

יד מקום שנהגין שיש להם ראשי שנים קבועי' לשכירות בתים והאוכן שבר כיה משמעון לשנה אחת ואחר שכלחה השנה נשאר שמעון בבית חדש אחר ולא רברו זה עם זה כלום בשכירות שנה רבאה ורצה ראובן לצאת מן הבית ושמעון מעכב על ידו שלא לצאת עד תשלים שנה שנייה או שיתן לו שכרו מכל השנה מפני שכבר נשחברו כל הבתי' ולא ימצא שוכרים והיה לו להודיעו שלא ירצה לדור עוד בו ; רק חדש זה וכיון שלא הודיעו סמך עליו שידור בו כל השנה כמנהג השוכרים ששוכרים לשנה ולכן רוצה כל שכירות משנה הדין עם שמעון . שנים שהיו דרים בבית אחד היו חולקין על הבית ואחר כך נהחייב אחר בדין צריך לצאת אפילו באמצע החיוף אף על פי שלא הודיעו חברו מקודם שהיה לא היה יכול להודיעו שלא ידע שיזכה בדין :

טו המשכיר בית לחבירו לשנה בסכום ידוע ונתעברה השנה נתעברה לשוכר ואין צריך להוסיף לו כלום בשביל חדש העיבור דשנה סתם שנה כמו שהוא משמע בין פשוט בין מעובר השכירו לו לחדשים צרי' להוסיף לו בשביל חדש העיבור דהא לחדשים קאמר כל חדש וחדש כמו שהיה יתן לו שכר כך וכך משמע דזכיר לו חדשים ושנה בין שאמר לו דינר לחודשי' ב דינרין לשנתי' שאמר לו י' דינרין לשנה דינר לכל חדש חדש העיבור הוא של המשכיר וצריך להוסיף לו בשביל חדש העיבור ושעמא משום דמספקא לן אי תפיס לשינוא און או לשון אחרון וקרקע בחזקת בעליה עומדת והיה ליה המשכיר מוחזק והשוכר מוציא ואין מוציאין מספק דהמוציא מחבירו עליו הראייה ואפילו לא בא המשכיר לשאול שכירתו עד סוף החדש שכבר דר בו השוכר חדש העיבור צריך ליתן לו השכירות והטעם אף על גב שעכשו השוכר הוא מוחזק בשכירתו מכל מקום הספק לא נולד עכשו ולא מתחלת החדש נולד והקרקע בחזקת בעליה עומדת ונמצא שדר בשל חבירו וצריך להעלות לו שכר לפיכך מי ששכר מלמד לבנו ואמר לו שני לשונות כאילו והמלמד למד עמו חדש העיבור ורוצה שזה ישלם לו חדש העיבור אין צריך לשלם לו חדש העיבור דהשתא הוי השוכר מוחזק והמלמד המוציא והמ'עה :

טז ומשעם שאמרנו קרקע בחזקת בעליה עומדת אם המשכיר הבית אומר לזמן זה השכרתיו לך וצא כי בלח זמן השכירות והשוכר אומר לא השכרתיו אלא סתם ולא הודעתני בזמנו או אומר לזמן ארוך שכרתיו על השוכ' להביא ראייה ואם לא הביא ראייה נשבע בעל הבית היסד ומוציא מן הבית דהא הבית בחזקתו הוא וכן הדין בכל ספק שנפל בין הרר בבית חבירו ובין חברו שבעל הבית חשבו מוחזק אם לא סאכלה זה שני חזקה דאז נאמן השוכ' במנו דלקחתו ועל ס' ש'ו סעיף ג :

יז המשכיר בית לחבירו לזמן ורוצה לסותרו בהוד הזמן השוכר יכול לעכב עליו כמו שכבר אמרנו פעמים דשכירות ליומיה מסכר הוא לפיכך אם עבר וסתרו בחוד הזמן חייב להעמיד לו בית אחר או ישכיר לו כמותו ואם מעצמו נפל אם אמר לו בית זה אני משכיר לך אינו חייב לבנותו דהא ביה זה אינו בעולם ומזלו גרסה שנפל ואפילו אם כבר בנאו המשכיר יכול לומר שלא יחננו לו לדור בו דבית אחר הוא זה אלא מחשב עמו מה שנשתמש בו ומחזיר לו מותר השכירות שנפל ואפילו אם השוכר אני אבנני משלוי אין שמעין לו ואפילו דאם יש בעצמו ובאבניו כדי ליקח אחר או לשכור אינו צריך ליקח אחר ואף על גב דלעיל סימן ט' סעיף ב' גבי חסוד זה ומת אמרינן אם יש בדמי ליקח אחרת יקח ואם אין בדמי ליקח ישכור כו' לא דמי בית לחסוד דחסוד עומד לשוכר בדמים ולכן יכול למוכרו וליקח אחר אם לשכור אחר אבל בית

משלם לו ומים רבים וכשמביאין לו מעותיו באין על פהח החנות שהקיפו שם ואם הלך למקום אחר אינם יודעים אנה ימצאוהו לפיכך צריך להודיעו י'ב חדש מקודם שכתוב כך יסתלמו לו החקצנות שהקף עד עכשו ומכאן ואילך אם יקף הוא יודיע למי שמקף לו שלא ימצאנו פה ואם לא יודיענו איהו ראפסיד אנפטיה ובחנותה של נחחוסין וצבעין שהקפן לזמן ארוך צריך להודיעו שלש שנים מקודם :

יח וכשם שהמשכיר חייב להודיעו כך השוכר חייב להודיע למשכיר כדי שיבקש מי שידור בביתו בעירות שלשים חס מקודם ובכרמים י'ב חדש מקודם ואם לא הודיעו אינו יכול לצאת אלא יתן לו השכר או יעמיד לו אחר במקומו ואם רוצה להעמיד אדם שאינו הגון אין המשכיר צריך לקבלו ועל סימן טו :

יט אם שכרו לזמן קצוב כיון שכלה הזמן יכול להוציא מיד בלא הודעה החלה ואפ' כלה הזמן באמצע יכות הגשמי צריך לצאת דהא על דעת כן שכרו :

כ נשם שאין המשכיר יכול להוציא ולא השוכר ויכל לצאת כשמתרה בסהם עד שיוודיענו מקודם בזמנים הקצובים הנזכרים כן אינו יכול להוסיף עליו בשכירות אם לא יאמר לו מקודם בזמני' הקצובים הנזכרים ברא' כשלא נהקירו שכירות הכתים אבל אם נתייקרו שכירות הבתי' יכול המשכיר להוסיף עליו בדמים אע"פ שעב' זמן ההודעה ולומר לו לשוכר או שכור לי בשוויה עכשו כפי מה שנתתיקרו או תצא וכן אם החלו הכתים יכול השוכר לפתח מהשכר ולו' לו למשכיר או השכר לי בשעה של עכשו או אצא והרי ביתך לפניך מיהו דוקא דאחנה הכי קודם התחלת הזמן האחר ואף על פי שעבר זמן ההודעה אבל אם הגיע הזמן האחר ועמדו בסתם שלא אכר זה לזמן כלום להוסיף או לרוע אע"פ שנתתיקרו מסתמ' דעתם היה על השכר הראשון :

כא וכן הדין אם שכרו לזמן קצוב אף על פי שנתתיקרו הבתים או החלו והגיע הזמן האחר ועמדו בסתם אין אחד מהם יכול לשנות רק יעמוד כפי מה שהתנו . מי שהשכיר ביתו לחבירו בשעה שהיה אהבו ונעשה שונאו אינו יכול להוציא מן הבית משום שנאתו ואם אמר לו מתחלה שאינו משכיר לו רק בשביל שהוא אהבו ונעש' שונאו יכול להוציא דהוה כמי שהחנה :

כב נפל בית המשכיר שהיה דר בו הרי זה יכול להוציא את השוכר מביתו אף על פי שלא הודיעו שיאמר לו מאי אית לך עלי שלא הודעתך ואתה אינך מוציא בית לשכור אף אני לא היה לי להודיעך שלא ידעתי שיפול ביתי ואני אינו מוציא בית לשכור ועתה אינו בדין שתהיה אהה יושב בביתי עד שתמצא מקום ואני אהא מוטלך בדרך שאין אהה בעל זכות בקית זה יותר ממני וכל זה דוקא בשוכר סהם אבל בשוכר לזמן ידוע אינו יכול להוציא הודך זמנו דשכיר ליושיה מסכר הוא :

כג נתן המשכיר אחר מהכתים לבנו ליטא בו אשה בין נתן הבית שהוא דר בו לבנו ליטא בו אשה והוא רוצה לדור בבית זה המושכר בין נתן הבית שהמושכר לבנו ליטא בו אשה אם היה יודע שכנו נעשה חזק בזמן פלוני שהיה אפטר לו להודיעו מקודם ולא הודיעו אינו יכול להוציא השוכר ואם עכשו נזדמנה לו אשה לבנו והרי הוא נוטאה מיד הרי זה יכול להוציא אף על פי שלא הודיעו שאינו בדין שיהא זה יושב בביתו ובעל הבית ישכור בית שיעשה בו חתונה לבנו :

כד וכן אם מכר המשכיר אחר מהבתים או נתנו או הודישו אין הטני יכול להוציא השוכר ממנו עד שיוודיענו מקודם בדין ההודעה כשמשכיר עצמו שהרי השוכר יכול לומר לו לא עדיף מתך בכית זה מכח זה שזביתו בו ממנו וכשם שהוא

שחת העלייה ונשאר העלייה קיים על גבי קונדסיין אין צריך להעמיד לו בית אחר :

שיב המשכיר בית לחכירו בכירה גדולה באיזה מקום רשאי להשתמש וכו' סעיפים :

א המשכיר בית לחכירו בכירה גדולה פ' בידה שהוא בית ארוך מאד וחלוק בחוכו להרבה חדרים וקיסוניו והשכיר לזה אחד מהם יש לו רשות להשתמש בכול שחון לבית באורך הכול ובזיזין עד ארבע אמות מפילו שלא כנגד ביתו וכן משתמש בנינה שכחצר וכרחה שאחורי הבית ובמקום שהוא משתמש בשלו על עוכי הכותל ישתמש גם השוכר על עוכי הכותל כגון אם השכיר לו בה העלייה וכל אילו הדברים הולכים אחר סנהג הסדנה והתקנות הדועים להם :

ב המשכיר לחכירו חצר סהם לא השכיר לו הרפת שבת שאין רפת בכלל חצר :

ג השכיר ל בית בחצר אין לשוכר בחצר כלום אלא רשות הרגל והובל המתקבץ בו משאר הבהמות של המשכיר אע"פ שאינם של המשכיר דהא החצר שלו וסתם גללים בעלים אפקורי פפקיר להוא וקניא ליה חצירו למשכיר אבל זבל המתקבץ מבהמת השוכר או מה שמוציאו מביתו לחצר כיון שישלו רשות להשתמש שם הרי הוא שלו ואפילו המתקבץ משאר הבהמות אם קלטו השוכר בכלי מן האויר ולא נח בחצר הרי הוא שלו אף ע"ג דהאויר הוא של המשכיר אינו קונה לו דאויר שאין סופו ליח לאו כמנח דמי :

ד ואם השכיר לו חנור וכירה האפר היוצא מהם הוא של השוכר ואפילו באו אחרים ואפי' בשלו בחנור וכירה כיון שהוא שכור לו גם האפר של השוכר :

שיד מה הם הדברים שעל המשכיר לעשות או על השוכר וכו' ב' סעיפים :

א המשכיר בית לחכירו חייב להעמיד לו דלחה ולפתוח לו החלונות שנתקלקלו ולחזק את התקרה ולסמוך את הקורה שנשברה ולעשות נגר ומנעול וכן אם נפחה המעזיבה והתקרה בארבע ספחים חייב לתקנה שכל אילו הם צריכים הרבה למי שרר בבית שהם עיקר גדול בשיבת הבתים והם מעשה אומן שצריך אומן לתקנם והרי הוא בית לרירה השכיר לו לכך צריך לתקנם לו קודם שיכנס לשם ולא עוד אלא גם שנכנס השוכר לשם ולא היו סהוקנים לא אמרינן כיון שראה אותו בלתי מתוקנים ונכנס לשם ודאי נתפיים אלא צריך השכיר לתקנם עוד ואם תקן המשכיר דברים אילו וחזרו ונסברו תוך ימי השכירות אם לא לו בית זה אין צריך להעמיד לו אחר אמר לו בית סהם צריך לחזור ולתקנו כלימי השכיר ועיין לעיל סימן סיב סעיף י' :

ב השוכר חייב לעשות מעקה ומזוזה ולתקן מקום המזוזה משלו שאילו מצות ה' הפוטלת על הדר בו הם וכן אם רצה לעשות סולם או סרוב או להשיב נגד הרי זה עושה משלו שאילו מעשה הדיוש הם ואין צריכין אומן לכך אם הוא צריך לחי עשם בעצמו וכן כל דבר שאינו מעשה אומן וככל אילו העניינים הולכים אחרי סנהג הסדנה :

שטו דיין המשכיר בית על תנאי וכו' סעיפים :

בית אין עופר למכור אלא להוסיף עליו ולבנותו ככתחלה וכיון שאמר בית זה ונפל אין צריך למכרו וגם לא קבל עליו להוסיף יציאה בבניין בית זה אלא בית זה כמו שהיה השכיר לו לדור בו כל זמן שיובל ובי נפל אז וא :

יש מי שאומר דווקא כשנפל כולו כרא אמרינן ביון דנפל אז וא לא אכל אם הוא קיים אלא אם שנתקלקל עד שהוא סכנה לדור בו חייב המשכיר לתקנו דהשתא לא שייך למיכור אז וא לא ידע דסממא הוא עופר לתקן שעדיין נקרא בית אלא שהוא פסובין לדור בו לפיכך חייב המשכיר לתקנו אם יש בידו שכירות פקודים ואם אמר לו בית סהם אני משכיר לך ונפל חייב לבנותו או יתן לו בית אחר מיהו יכול הוא לשנותו ולעשותה קמץ מהראשון או יתן לו בית אחר מפילו הוא קמץ כזה שנפל שהרי סהם בית אומר לי ובלבד טיהא נקרא בית אבל כל זמן שלא נפל הראשון אינו יכול להוציאו וליתן לו בית קמץ מזה ואם אמר לו בית כזה אני משכיר לך אינו יכול לשנותו אלא צריך לעשותו כמדת ארכו ורחבו של ראשון שהראהו שתחלה הצינו יכול לומר לו לא אמרתי לך בזה אלא שיהא קרוב לנהר או למרחץ או לשוק כמו זה אלא חייב להעמיד לו בית כמדתו וכצורתו לפיכך אם היה קמץ לא יעשונו גדול גדול לא יעשונו קמץ אחר לא יעשונו שנים שני לא יעשונו אחר ולא יפתח מהחלונות שהיו בו ולא יוסיף עליהם אלא סדעת שניהם מיהו אינו צריך שיהא נאה בבניינו ובקי אומן בראשון נטרף הבית דינו כנפול ואם נטרף כל העיר תני סכת סדינה ואפילו אמר לו בית סהם אני משכיר לך אינו חייב לבנותו או ליתן לו אחר אלא מנכחלו משכירותו מה שלא דר בו בין הקדים לו שכרו בין לא הקדים לו ולא אמרו כיון שלא הקדי' לו שכרו ועדיין כלול הוא ביד השוכר יכול לשכור לו בית אחר אפילו בעד כל השכר שבירן דכיון דמכת סדינה הוא למה יפסיד המשכיר מה שדר בו עד עכשיו המשכיר בית לחכירו הוא נפל ודאי אדעתה דלבנות הוא פוגע ליה דאם לא כן למה השכירו לו וצריך לבנותו לו :

יח מי שיש לו בית ועלייה על גבו והשכיר לו את העליונה העלייה ואמר לו עלייה זו אני משכיר לך ונפלה אין צריך ליתן לו עלייה אחרת דהא זו קאס' ליה ונותן לו השכיר' כפי הזמן שדר בו אמר לו עלייה סהם חייב לחזור ולבנותה לו או יתן לו עלייה אחרת אבל אם אמר לו עלייה זו שעל גבי בית זה אני משכיר לך הרי שעבר הבית לעלייה לפיכך אם נפחתה העלייה בארבע ספחים או יותר חייב המשכיר לתקן לו ואם לא יתקנו יורד השוכר לבית ודר עם בעל הבית ונכנס יוצא דרך פתח הבית עד שיתקן לו את העלייה אבל אם נפל הבית והעלייה אין צריך לבנות לו אחר כיון שאמר לו בית זה :

יט הני לו שתי עליות על גבו והשכיר לו את העליונה ונפחתה יורד דר כתחתונה השכיר לו את התחתונה ונפחתה מבעיא בממרא אם יכול לכופ' את המשכיר שידור כמו למטה בבית אם לא אלא שאמר לו בעל הבית דור בעלייה העליונה מי אמרינן דאמר ליה שם עלייה קבילת עלך וצריך לדור בעל זנח או דילמא יכול לומר לו חד עלייה קבלתי עלי לעלות שתי עליות לא קבילתי עלי לפיכך אדור למטה בבית ולא אפשיטא לכך לא ידור בבית ואם דר אין מוציאין אותו משם :

ך מעשה כאמר שאמר לחכירו דלית זו שעל גבי אפרסק הזה אני משכיר לך ונעקר אילן הפרסק ממקומו ובא ויטעה לפני חכמים ויאמרו לו חייב אתה להעמיד לו הפרסק בביתך דלית קיימת דהא נשתעבד הפרסק לדלית וכן כל ביתו דהדווקא כבי האי גונא שהפרסק עדיין בעולם אלא שנתקן מקומו אבל אם נקצא הפרסק אינו מחוייב להעמיד לו פתח דלית שזה שעבר לו ולא אחר וכן לעיל גבי אמר ליה עלייה זו אני משכיר לך אמר נפל הבית :

* לבוש עיר שושן הלכות שזכר * *

יש שהיא בעל קמט' ויש שאינו נאמן לו לפיכך חלקו בין אם שייר לעצמו חלק מסויים או שייר לעצמו דירה סתם ואמרו שאם שייר לעצמו חלק מסויים כגון חצי הבית או יוכל למכרו לאחר שהרי יכול לחלק אבל אם שייר לעצמו חלק שאינו מסויים אינו יכול למכרו או להשכיר זכותו לאחר כתב מורי ז"ל מי שנתן דירה בביתו לאחר ואין המקבל צריך לאוחז; דירה יכול להשכיר או למוכר לאחר מי שאין בני ביתו מרוכזין מסנו דהא קיימ' לן גווחן בעין יפה נוהג ולא גרע כח הסקבל מהנה מבח המשייר לעצמו :

ב שנים ששכרו בית בשותפות לדור בו יחד אין אחד מן השותפין יכול להושיב אחר במקומו אפילו יש לו דיוורין; פ' ח'ין מכנו טיכול לומר לו אוהך אני יכול לקבל אבל אחר איני יכול לקבל ואפילו למאן דאמר רגבי משכיר ביהו אין לני עליו תרעומות אין זה דומה למשכיר שדרך המשכיר להשכיר לכל מי שיכא ויטכור אבל מי שרצה לדור בשותפות יחד מרקק החלה עם מי הוא חפץ לדור לפיכך אותו שקבל לדור עמו אינו יכול להושיב אחר במקומו ועוד המשכיר אם אינו רוצה לדור עם האחר יכול לחלוק לו דירה בפני עצמו אבל שוחפו' בשכירות אין יכולין לבין זה את זה לחלוק שהרי הבית אינו שלהם אלא הוא שכור להם לזמן ויש חולקין על סימן קע"א סעיף ט' :

ג ראוכן משכן ביתו לזמן בכנייהא והתנה עמו שאם יכא הזמן ולא יפרנו יהיה רשות למלוה לדור בו ויהר הוא וסיערו או למשכנו או להשכירו למי שירצה יש מי שאומר ביון שאפי' בלא הנאי ואפי' בתוך הזמן היה רשאי להשכירו או לככנו מי שבני ביתו אינן מרוכזין משלו עכשיו שהתנה עמו רשאי להשכיר ולמשכן אפילו למי שיש לו סיעה גדולה כסיעתו דאם לא כן מה יועיל לו ההנאי שאמר שישיכירו למי שירצה שאין לפרש ההנאי שאמר מי שירצה רצה לום לראובן או לשמעון ובלבד שלא יהיו מרוכזין בכנו ביתו דמה היה צריך לזה מה איכפת ליה מי שרר בו ראובן או שמעון כיון שאינו דר עמהם ליכא משום סינו דעת אלא על כרחך למי שירצה רצה לומר אפילו למי שיהיה סיעתו גדולה כסיעתו :

שדך דין השוכר אומר פרעתי שכר הבית והמשכיר אומר לא פרעת ובני ד' סעיפים :

א ק' לדשכירות אינו משתלמח אלא לכסוף ההיינו לאחר שכלו כל ימי השכירות לפחרהו חייב לשלם וילפינן לה מקרא דכתיב כשכיר שנה בשנה ודקדקו חז"ל מאי שנה בשנה שנה הלל ודרשו בו דה'פ שכירות של שנה זו אינה משתלמת עד שתחיל שנה אחרת לפיכך השוכר שאם נהתי שכר הבית שנתחייבתי בו והמסכיר אומר עדיין לא נשלתי בין שהיתה השכירות בעדים וכשטר בין שהיתה השכירות בלא עדים ושטר אם חובעו בתוך הזמן השכירות כגון ששכרו לשלשים יום ותוכעו חודך שלשים על השוכר להביא ראיה דחזקה אין אדם פורע חובו תוך זמנו לפיכך עליו להביא ראיה ואם לא יביא ראיה יתן הדמים ויחריס על מי שלקח ממנו שלא כדיון או אם ירצה ישעון עליו לאחר שפרעו הבעה בפני עצמה בעד אותן הדמים שאומר שנהג לו החלה וישיבענו שבעת היסט ואם חובעו המשכיר לאחר שכלה הזמן או אפי' בו ביום שנשלם הזמן על המשכיר רכיב' ראיה ואם לא יביא ראיה ישבע השוכר היסט שפרעו ויפטר ואף על גב דק"ל חזקה שאין אדם פורע תוך זמנו וכבר אמרנו שמן התורה אינו חייב לשלם עד למחרת השלוש הזמן היינו כשחובעו בבית דין שאין הכד מחייבין אותו לשלם עד למחרת השלוש זמנו אבל קיים לחז"ל דביום דמשלם הזמן דרך העולם

א כבר אמרנו פעמים דשכירות ליומיה ממכר הוא לפיכך בכל הדרכי' שהקרקע נקנית בהן בקניין בשקונה אותה כחכירותו כן נקנית גם כן בהן בשכירות כששוכר אותה ס' סחכירות וכשם שאין אגואה לקרקעות במכירה כך אין אגואה בהן בשכירות :

ב וכשם שמתנה אדם כל הנאי שירצה במקח כך מתנה בשכירות וכל שמסברו ממכר כנכסיו כן שכירותו שכירות וכל שאין לו למכור כך אין לו להשכיר אלא אם כן יש לו פירות בלבד באותי קרקע יש לו להשכיר אבל אינו מוכר : השוכר בית כחכירו ושווען ששכרו על הנאי שיהא לו רשות להכניס עמו דיוורין אחרים והמשכיר אומר שלא השכירו לו אלא שידור בו הוא ובני ביתו לברו ישבע המשכיר כדבריו ואין השוכר יכול להכניס עמו דיוורין אחרים אלא יודור בו הוא ובני ביתו לכדו דהא קרקע בחזקה כעלה עומדת ועל השוכר להביא ראיה בעדים שהתנה בפירוש עמו טיכול להכניס בו דיוורין אחרים וכל זמן שלא מכיא ראיה מסתמא לא שכו לו אלא לו ולבני ביתו שכן דרך השוכרים וה"ה לכל טענה שכנידהם הקרקע במקח בעלה עומדת ועל סימן ט"ב סעיף י' ורקמן ס' ש"ו סעיף ב' :

ד ראובן שכר נער לשמשו ואמר לו שמעון לסמוך עליו לשלם לו כל מה שיפסיד כל זמן היות הנער בביתו אף על פי שלא היה קניין בדב' חייב לשלם שכל הנאי של שכירו אינו צריך קניין שבקניין השכירו נקטו כל התנאים שצריכים לקיים :

שטז המשכיר בית לחכירו לזמן קצוב ורצה השוכר להשכירו לאחרים וכו' ג' סעי'

א המשכיר בית לחכירו לזמן קצוב ורצה השוכר להשכיר הכי לאחר משכירו ער סוף זמנו ואין למשכיר עליו אפילו תרעומות לומר אין רצוני לסכול שניו דעת איש אחר שלא הוגרתי עמו שלא אמרו שיש למשכיר תרעומות אלא נבי ספינה שצריך בעל הספינה לדור עם השוכר ולסכול דעתו כמו שנתבאר לעיל סימן ט"א סעיף ו' אבל בבית אפילו תרעומות אין לו שהרי אינו דר עמו בבית והוא שלא יהיו בני הבית האחר שמשכירו לו יותר מבני ביתו של השוכר הראשון ולא אחז'ל שאין השואל רשאי להשאיל ולא השוכר רשאי להשכיר אלא כמשלמין שהוא אום' אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר שמא לא ישלמו יפה או יפסידו אבל בקרקע הרי בעלה עמה בכל יום וישכור בעצמו שלא יקלקלה האחר ואם יקלקל ויזק יתלם שאין גבי קרקע כל כך היזק מצוי שיאמר בו אין רצוני שיהא פקדוני ביד אחר מיהו אם אמר לו המשכיר למה תטרח ותשכיר ביתי לאחרים אם לא הרצה לעמוד בו צא והנתיחה והרני פוטר אותך מכאן ואילך משכירתו שומעין לו ועל סימן ט"ב סעיף ז' ואם השוכר רוצה לצאת מן הבית ולהנתיחו כך בלא דיוורין ורצה לשלם למשכיר ש שכירתו יכול המשכיר להשכירו לאחרים מס' דביתה מיהבה ותיב ושאיה יוכת שער ומכל מקום אותו השכר' שקבל המשכיר ינכה לו לשיכר נראה לו מי שנתן ביתו לאחר או השכירו לו ושייר כח לעצמו ששירצה לדור עם המקבל מהנה או עם השוכר לא יוכל לסחוח בו ויכול למכור אותו הכח לאחר ובלבד שלא יהיו בני אותו האחר מרוכזין בביתו ואי משום שינוי דעה כבר אמרנו שאין לו עליו אלא תרעומות בלבד ויש אומרים דשינוי דעת נכית קשה יותר משינוי דעת דספינה שאין יכולין לקבל כל אדם בשוה יש מפני חשיבותו שאדם בוש מפניו ויש מפני גריעותו שאדם בוש לדור עמו

שהשעהו עד שהכניס פירותיו והניחם והלך לו אחול מדינת
רשאי הבעל בית לכבוד מאותם הפירות כרי לשכור פועלים
שישליכו אותם לשוק ואפילו אם הוא חצר דקיימא לאגרא
שיכול לומר אינו רוצה להשכירו לו כיון שהפעני דמי עלי
כאריה ארב' אבל אמרו מכל פקום מדת חסידות הוא שודיע
לכית דין שיטכירו ממקצת דמיהם מקום משום השבת אבידות
לבעלים אף על פי שלא עשה כהונן :

הלבנות הבריות וקבלנות

שך מקבל או חוכר מחבירו היאך יתנהגו זה
עם זה וכו' ה' סעיפים :

א אחד השוכר מחבירו שדה לזרעה או כרם לאכול פירותיו
ברמים שיתן לו מעות קצובים כך וכך בכל שנה ואחד
ששכר ממנו שדה או כרם בפירות שיתן לו פירות קצובים כך
וכך בכל שנה דין אחד יש להם אלא שהם חלוקים בשמותם
שהשוכר בדמים נקרא שוכר והשוכר בפירות נקרא חוכר :

ב והמקבל שדה או פירם של חבירו כר לעבוד אוהו
ולהוציא עליו יציאות ויתן לבעל הקרקע חלק ידוע
מן הוצאת השדה שנה שנה כמו שהוא הרוך בעיר שלישי
התבואות או רביע כפי מה שנהגו ביניהם זה נקרא קבלנות
חהרינו חלוק משוכר במקצת דברים כמו שיהבאר לפנינו
בע"ה וככלם בין בחוכר בין בשוכר בין כמקבל אע"פ שכבר
התנו ביניהם לקבל את השדה אין כותבין את השטר אלא
מדעת שניהם שכל זמן שלא בהבו וכולין שניהם לחזור בהם
ומסתכבו ואינם יכולים שניהם לחזור בהם ואם דהגו שישלם
לו כלום משתכבו קנו והיה ליה כמלוה בשטר והמקבל נותן
שכר מכתבת השטר אפי' כשצריך להובירה שנה או שנהים
כמנהגם עליו לשלם שכר הבתיבה :

ג במקבל או בחוכר כל דבר שהוא לצורך היקון עבודת
הקרקע או שאין השדה נשטר זולתו בעל הקרקע חייב
בו שהרי נוף הקרקע היא שלו וכל דבר שהוא משו' כדו להקל
שורה עבודת הקרקע או שהוא משום שמירה יהיה החוכר
או המקבל חייב בו לפיכך הקודם שחופרין בו הארץ והכלים
שנושאים בהם העפר והדלי והבר וכיוצא בהם שרולין בהם
המים וכ"ש הסיג ססביב השדה ואין השדה נשטר זולתו
והחפירה שסביב השדה על בעל הקרקע והפירות האמורים
הקטנים שמקבצין בהן המים שיהיו מוכני' לו תמיד להסקות
אינם עשורים אלא להקל העבודה והטירה וכל שמירה יחיה
על החוכר או המקבל משעם הזה שאינו עושה אלא כדי להקל
מעליו שלא יצטרך לשמור כלל אבל כשוכר אין לבעל השדה
עסק בצרכי השדה כלל דבפירות בדמים ממכר הו"א דחוכר
דינו כשוכר דכיון שהוא נותן דבר קצוב בכל שנה פירות כך
וכך הן יוציא השדה פירות רב או מעט הל' כשוכר משש וצין
לבעל השדה עסק בצרכי השדה כלל וכן עיקר :

ד בין חוכר בין מקבל פקום שנהגו לקצור התבואה אינו
רשאי לעקור לעקור אינו רשאי לקצור ואיזה מהם שבא
לשנות חבירו מעכב עליו ומעמא דבמקום שנהגו לקצור אינו
רשאי לעקור משום שבעל הקרקע יכול לומר לו אי אפי' ש
שתעקור דבעיני דתיבתו ארעי כלומר שישארו בה מן הקשין
ויהיו לה לזבל לזרעתו לשנה הבאה ואם בעל הקרקע
יאמר לו עקור מצי האי למיטר ליה לא מצינא למיטר
שהקציר היא נוחה מן העקר' וכמק' שנהגו לעקור אינו רשאי
לקצור משום שיכול לומר לו בעל הקרקע בעיני דתיבתו ארעי
כלומר רצוני שתהא קרקעי נקיה שאינה צריכה לזבל ואם
בעל הקרקע יאמר לו קצור יכול המקבל לומר לו צריך אני הבן
כט ב 2 99 לנהמתו

האילים שצניס חושבין אותה לתוך זמנו ודרבם לשלם בו ביום
לפיכך אם ישעון השוכר שפרע ביום האחרון נשבע היסת
זנפטר וכן אם שכרו ממנו לרוב שנים וזהנה סיתן לו השכר
שנה בשנה אם בא המסכיר וחובעו בתוך השנה בעד שכר
של אותו השנה ואמר השוכר פירעתי עליו להביא ראיה ואם
תבעו לאחר השנה בעד השכירות של שנה שעבר ואפילו ביום
אתיון של השנה על המסכיר להביא ראיה וע"ל סימן ע"ח
סעיף ג' ד' :

ב כבר אמרנו פעמי' דקרקע לעולם כחוקה בעליה עומדת
לפיכך המסכיר ב' להכירו בשטר ל' שנים ולא כתוב
בו זמן אימתי התחילו אותו ה' שנים והשוכר אומר עדיין לא
עבר זמון השטר אלא שנה אחת והמסכיר אומר כבר עברו
ושלם שני השכירות וכבר שכנת בו כל ה' שנים הרי המסכיר
הוא מוחזק בקרקע ועל השוכר להביא ראיה ואם לא הביא
ראיה ישבע המסכיר היסת ויוציאו וה' בכל שענו שביניה'
המסכיר הוא מוחזק מיהו י' שאם הוא לאחר זמן השכירות
שיכול השוכר לומר פירעתי או אם הוא באופן שיכול לומר לא
שכרתי בית זה מעולם ונפלו פענות בין המסכיר והשוכר אף
על פי שהקרקע כחוקה בעליה עומדת נאמן השוכר במינו
דפרעתי אובמינו שלא שכרתי מעולם :

ג שטר שכתוב בו ראובן השכיר ביתו לשמעון בכך וכך
לשנים סתם ולא הזכיר בו לכמה שנים המסכיר אומר
לשתי שנים השכרתיו לך בכך זה והשוכר אומ' לשלשה שנים
השכרתיו לי בכך זה והקד' השוכר ודר בו שלש שני' אין מוציאין
פידו עד שיביא המסכיר ראיה אף ע"ג דקרקע כחוקה בעלה
עומדת חייסינן שמא היום או למחר יביא השוכר עדים שהוא
כדבר והיינו צריכין להחזיר לו ואשרוהו בי דינא הרי זמני
לא משיחתינן לפיכך יש מי שאומר אם מתו העדים ונשתכח
הדבר מפי אחר' עד שיראה לבית דין שלא יוכל השוכר לברר
עוד דבריו והוא באופן דלית ליה מנו כנון שלא יוכל לשעון
פרעתי או להד' מוציאין מיד השוכר לשלם למשכ' לזה שדר
בו משעם דקרקע כחוקה בעליה עומדת :

ד ואם דרנו השוכר כבר שלש שנים וכבש השטר ושעון
לחמש שנים שכרתיו והמסכיר אומר לא השכרתיו לך
אלא שלשה שנים ואומר לו הבא שטרך ושעון השוכר
שנאמר ואין שם עדים שהוא מוסכרת לו וגם המסכיר לא
מיתה כו הוך השלש שנים נאמן השוכר בשבועת היסת במנו
דאי בעי אמר לקוחה היא כדי שהרי החזיק בה שלשה שנים
זה לא מיחה בו :

שיח השוכר ריחים מחבירו ושוב לא נצטרך להובו סעיף אחד :

א השוכר ריחים מחבירו שיטחון לו עשירים סאה בכל
חדש כשברה לצורך מאכל ביתו והעשיר בעל הריחים
וקנה ריחים אחרת לעצמו בעניין שאין צריך עוד שיטחון לו
השוכר ומבקש ממנו שיהן לו דמים כדי השחינה אם ימצא
השוכר הרבה לטחון לאחרים או לעצמו בעניין שלא יפסיד
בדבר כופין אותו שיתן למסכיר דמי שחינת העשירים סאה
שהרי זו היא מדה סדום אם לא יעשה וקיימא לן דכופין על
מדת סדום ואם אינו מוצא אין צריך ליתן לו דמים אלא אומר
לו צני אטחון לך כמו שכתבתי ואם אין אתה צריך מכור
לאחרים :

עירט מי שחטעה חבירו עד שהכניס פירותיו לבית וכו' סעיף אחד :

א מי שהכניס פירותיו לבית חבירו שלא מדעתו או

לכחמתו ואי אפשר שחישאר בקרקע ובמקום שנהגו לחרוש
אחר הקצירה פי' שחישאר אחר הקצירה או אחר העקירה כדי
להפך סרטי של עשבים הרעים שבו ויטהר ולא יחזור ויצמחו
לבשהזרע צריך הוא גם כן לחרוש ואפי' במקום שאין מנכסין
העשבים הרעים מפני שסומכין על החרישה שיבהם בה
וזוא ניכש אותם ועקר ממנה העשבי' הרעי' בעוד שההבואה
מחוברת אינו יכול לומר ניכשתי אותם על דעת זה כדי שלא
אצטרך לחרוש אחר הקצירה אלא צריך לחזור ולחרוש מפני
שבעל הקרקע יכול לומר לו שמא לאחר מכאן בעוד ההבואה
היתה קיימת בה חזור וגדלו קצת מהן שכן דרכו לגדל וצריכין
להסית עלי' חרישה ואם פירש בשעת הנכש שעושה זה כדי
שלא יחיוש ויפגע בעל הקרקע ושהקנול דעתיה דנית' ליה
ואין צריך לחרוש ואם נהגו לנכש ולא לחרוש והמקבל אינו
רוצה לנכש אצ"ל אפי' אם יאמר שרוצה לחרוש אחר הקציר כדי
לעקור העשבים אין ש מעין לו שבעל הקרקע יכול לומר ניכוש
עדיפא לי שיעקר העשבי' הרעים עם שרשם והוא טוב לי יותר
ואינו חויס לטמא יגדלו אחרים אחר הניכוש

ד אם נהגין בעיר שהחוכר שדה סתם נוטל חלק באילנות
שבו יש לו חלק בהם אפי' אם הוסיף בעל השדה לחלק
החוכר כגון שכל החוכרים נותנין לבעל השדה השישי מן
ההבואה שהוציא הארץ ובעל הכית זה חכרו לו שלא יתן לו
אלא רביע מן ההבואה אינו יכול לומר לחוכר לכך הוסיפתי לך
כחלקך כדי שלא תקח באילנות דהל' לפי דמי וכן אם נהגו
שלא לישול החוכר חלק באילנות אזהם שר בעל השדה אפי'
אם הוסיף החוכר בחלק ש' בעל השדה אינו יכול לו' יבעל השדה
לכך הוסיפתי לך כדי שתחתן לי באילנות דהל' לפי דמי ומדלא
פירש סתמ' לא יחב' ליה אלא מחמת ההבואה שהיא בעיניו
טובה יותר וכן לעיל החוכר היה טוב לבעל יותר מאחר :

החורש וזרע והלימוד הוא הפירות ויש הולקי' אבל כמו
שכתבתי ל' רמזי זל עיקר :

ב היה עומד בהוד השדה ואמר לו בית השלחין הזה אני
משכיר לך או בית האילן זה אני מסכיר לך אפי' אם יבש
המעין או נקצץ האילן מנכה לו מחכירו שהרי הוא עומד
בתוכו וכיון שאמ' זה מה היה צריך להזכיר ב' השלחין אג' בית
האילן לא היה צריך לומר אלא שדה זה אני מסכיר לך אלא
ה'ק לו כמות שהוא עתה אני מסכירו לך ולא יגרע ואם יפחת
הריני מעמיד לך אחר ויש אומרים דיוקא שנקצצו כל
האילנות שלא נשארו מטע עשרה לבית סאה ויבש המעיין
כולו אבל אם נשארו מטע עשרה לבית סאה או שלא יבש
המעין כולו כגון שהיה עמוק מחל' העד המים שהי' אמות
ועה' הוא עמוק שאין המים מניעין עד שלש אמות יכול לומר
לו שירח ויסיפיק לך ואינו מנכה לו מחכירו כלום ואם היה
עומד בתוכה ולא אמר לו בית השלחין אלא אמר שדה זו אני
מסכיר לך או לא היה עומד בתוכה ואמר ליה סתם בית
השלחין אני מסכיר לך או בית האילן אני מסכיר לך ויבש
המעין או נקצץ האילן אינו מנכה לו מחכירו ויש אומרים
עליו אחריות להעמיד לו אחר אם יפחת זה ויש אומרים
דיוקא שאמר ליה כן כחכיר לחוכר אינו מנכה לו מחכירתו
דשמא שדה בעלמא שכר או חכר לו אבל אם אמר ליה חוכר
למסכיר בית השלחין אני חוכר סמך בדיוקא קאמר ובתנאי
הוא מנכה לו אפי' שאינו עומד בתוכה :

ש"ב המקבל שדה מחכירו והכלה חנכ או נשרפה
ובו ב' סעיפים :

א החוכר או השוכר שדה מחכירו ואכלה חנכ או נשרפה
אם איבע דבר זה לרוב השדות של אותה הבקעה הרי זו
מכח מדינה שנזורה המכה על המשכיר והמחכיר כמנוע על
השוכר והחוכר לפיכך מנכה לו משכירתו או מחכירתו לפי
ערך ההפסד שאירעו כ' שבקבלנות שאינו נותן לו אלא לפי
מה שהוציא הקרקע ואם לא פשטה ברוב השדות של אותה
בקעה הרי זה מזל רע של השוכר והחוכר גרמה ואינו מנכה
לו משכירתו או מחכירתו כלום אף על פי שנשהדפי גם כל
שאר השדות של בעל הקרקע לא אמרינן כיון שנשהדפו גם
כל שאר שדותיו של מחכיר מזל גרמה לו שכיול לומר המחכיר
אי הוה משום מולא דירי הוה משהייר לי פורחא שכך היא
מדתו של הקדוש ברוך הוא שהוא ברחמי' משייר מעט אפילו
בעת זעמו ודכתיב כי נשארו מעט מהרבה לכך אני אומר
זהו המוסב לך נשאר לי שהרי הוא שלי ומולך גרמה שנשחרף
אבל אם נשהדפו גם כל שאר השדות של השוכר או החוכר אף
על פי שפשטה הפכה ברוב השדות של אותה הבקעה אינו
מנכל' משכירתו או מחכירתו כיון דהלי' מזל רע של השוכר
או החוכר גרמ' לו שהרי נשדפו גם כל שאר שדותיו ולא יוכל
השוכר לומר לו ג' אי הוה מולא דיריה הוה משייר לי פורחא
דהוה מקיים כי כי נשארו מעט מהרבה משום דאמר ליה
המחכיר מדת הדון היה מחוץ כנגדך מאד דאי הוה חזי
לאשתור לך סירי מדנפשך הוה משייר לך :

ב ואם ההנה עליו בעל הקרקע שזיענה חטים ושנית
וזרעה שעורים ואכלה חנכ או נשתאפה אפי' חוכר רוב
אותה הבקעה שהוא מכה מדינה אינו מנכה לו כלום שכיול
לומר לו בעל הקרקע אי זרעתיה חטי' הוה מקיים ב' ותנזור
אומר ויקס לך כלומר מה שתקס מן היוצא ריעשה ואני לא
בקשתי כחלילה השנה מן השמים שיצליחני בשעורים אלא
בחיטים והרי מזלך גרמה וכן אם לא זרעה כלל אף על פי
שנשחרפו כל שאר השדות והיו מכה מדינה גם כן אינו מנכה
לו שכיול לומר לו אילו זרעתיה הוה מקיים בי לג' יבוסו בעת
רעה

ש"ב

המקבל בית השלחין ושדה האילן ויבשו
ובו ב' סעיפים :

א החוכר או המקבל שדה מחכירו והוא בית השלחין שהי'
קרקע יביטיה ולא די לה ב' נסמ' ומשק' אותם ממעיין
שכה או שהיא בית האילן ובשכיל האילן היא חביבה על
המקבל או על החוכר שניש' חלק בפירות בלא שותת ויבש
המעין שבכית השלחין אבל הנהר הנדול לא פסק ועדיין
איפשר להביא ממנו מים כדי או שנקצץ האילן שבכית
האילנות והרי יש בידו לנטיע אחר במקומו אינו מנכה לו
מחכירתו דבמעין יכול לומר לו שרע ואייתי מיא מן הנהר
בדוולא וכן כנקצץ האילן יכול לומר לו שיח ניטע לך אילן
אחר ואם הוא מכה מדינה כגון שיבש הנהר הנדול החכירות
קיימת ומנכה לו מחכירתו וכן הדון בכל כיוצא בזה בכל
סקים שנפסד העניין לנסריהו מכה מדינה וצריך לנכות לו
משכירתו ואם איפשר לו תקנו אפי' עלי' שורח ור' חבולות אינו
מנכה לו משכירתו וכל סקים שמנכה לו אין חילוק במה
שעבר או להבא רצה לומר שהשדה לעולם ישאר ביד החוכר
עד סוף זמנו ואינו נותן לו כל החכירות שהכר עמו אלא מנכה
לו מה שצרי' טירת יותר בחסת פסיקת הנהר ואין בעל השדה
יכול לומר אחזור בי ולא אהכרנו עוד אחר שנפסק הנהר וכן
פסק בהר"ם על מלמד שזנח המוטל שלא ילמוד עוד דהוי
מכה מדינה וכל ההפסד הוא על בעל הבית ולא יופל הבעל
הבית לחזור בו ולומר לא אשכר עוד מלמד לבני האילן והמוטל
גוז' שלא ללמוד ואין זה דומה לשוכר חסור ומת בחצי הדרך
דל גיל טישן ש' דההם אין החסור בעולם אבל הכא האהנער
ג' מלמד בפנינו כמו בחוכר שהשדה והחוכר הם לפנינו כי
אנער הוא כמו המטה הנחיר' וזרע והמלמד הוא כמו החוכר

לבוש עיר שושן חלכות הכירות והכלנות * קעא

אם עלו במקו' שאין ראוי לזריעה כמו על הפיצר הרי הם של בעל השדה ואין למקבל כלום בהם שררי אינם מזיקים לו דבלאו הכי לא היה זורע במקום זה ואם עלו במקום שראוי לזריעה והרי כזקין אותו שכונעים אותו מלזרוע שם אם הוא אומר שחפץ במה שעלו בה האילנות ואם לא היו עולין היה הוא נוטען הרי האילנות הם שלו דמזלו נרמה שעלו מעצמן וכשיצאו מן השדה ככלות החירות או השכירות שמין לו האילנות כאילו הוא נטען שהרי הם שלו ונותן לו בעל השדה שווין . אבל אם אסר שיתר היה חפץ לזרוע במקו' האילנות ממה שהפץ כאילנות רואין את האילנות אם הם בעניין שאם יעקרו אותן יהיו ראויין ליטע במקום אחר צריך בעל השדה ליתן לו בשבילם זמיר וטענות העוסדים ליטע ואם אינו ראויין ליטע במקום אחר ספני שהיו מתים אם היו עוקרין אינו נוהג לו אלא דמי עצים שהיו גם אם היה עוקרין לא היו שווין אלא דמי עצים ובכולן אין מניחין אותו לעקור מפני שמכחיש את הקרקע ועל פיסן שעה :

שכב המקבל שדה לזרעה שומשמן חורעה חסין וכו' סעיף אחר :

א שומשמן מכחישן הקרקע יותר מחשן וגם דמיהם יקרים יותר מזרע חסין ואחז'ל קבל מחבירו שר' לזרוע' שומשמן זרעה חסין והצליח ועשאה חסין ער ששוין כמו שהיתה ראוי לעשיה שהשכסכים או יוהר אין המקבל יכול לומר אילו זרעתי שומשמן היה נכחש הקרקע יותר וגם לא היה מצלחת בזריעת רחשן אם לא ששרחתי בה הרבה לפיכ' אנכה לך מחלקך מה שהריחת שלא נכחש הקרקע וגם אקח היתרון ששוין החסין יותר על השומשמן אלא יחלקו לפי הנאם בין בקבלנות בין בחכירות בין בשכירות דעל טענת המקבל שהרוח בעל השדה במה שלא נכחש הקרקע יאמר לו בעל השדה לא הייתי חושש את הית' הקרק' נכחשת דאמרי אנשי דניכחוש ארעא ולא ליכחוש מרה' ועל טענת שרחתי בה הרבה יאמר אטו את אשכחת ארעא לא אשכחת' ואם עשתה פחות ממה שהיתה ראוי לעשות מהשומשמן משלם לו המקבל כמו שהיא ראוי לעשות מהשומשמן מטעם דתיכחוש ארעא ולא ליכחוש מרה :

שכז דין מקבל שכא להסתלק ועדין לא נמרו הזרעים וכו' ב' סעיפים :

א • מקבל שרה שהניע זמנו להסתלקויש בשד' זרעי' שעדיין לא נמרו או אפילו נמרו ולא הגיע יום השק שיכול למכרם שמין אותן כמה הן שווין עמה ונותן לו בעל השדה דמיהן ויוצא המקבל מן השדה :

ב וכשחולקין המקבל עם בעל השדה לפי הקבלנות כשליש או נרביע כשם שחולקין כתבוא' כך חולקין כתבן ובקש שררי החנה לתת לו כך וכך ככל מה שתוציא הארץ וכן כשם שחולקין ביין כך חולקין בזמור' אבל הקנים שמעמידין החת הנפנים אם קנו אותם בשתנות הרי אילו חולקין בהם ואם הם משל אחר מהם הרי זה שקנ' אותה הרי הם שלו שררי רמ' יצאו מקרקע זו ובכל כיוצא בזה :

שכח דין מקבל שרוצה להסתלק בפני רעת השדה וכו' ב' סעי' :

א המקבל שרה מחבירו זרעה לא עשתה ורוצה להסתלק ממנה מפני רעתה אפיש בה כדי להוציא ממנה סאתים חר על ההוצאה חייב המקבל לישפל בה שכן דרך לכהונ' כט' ז' ז' 29 בשמות

רעה וכישי רעבון ישכעו וכן אם זרעה ולא צמחה ולא זרעה פעם אחרת ונשדדפו כל שאר השדות אינו מנכה לוכלום שיכול לומר לו אילו זרעתי פעם אחרת הוא מקיים כלא יבוש בעת רע' וגו' ועד מתי חייב למפל ולזרוע פעם אחרת אם לא צמחה כל זמן שראוי לזרעה באותו מקום ודוקא צ בקבלנות חייב למפל ולזרעה אולי תצמח ויהן לבעל השדה חלקו ממה שהוציא הארץ אבל בחכירות אינו מחוייב לזרעה ולא יכול לקנות לו פירות מן השוק ולתת לו חכירתו :

שכג המקבל שדה מחבירו ולקת' בעומריה וכו' סעיף אחר :

א החובר שדה מחבירו בעשרה כורין חסין לקחה אפילו לא לקחה במחביר אלא שליך העומרי' בשדה אחר שנקצו ער שהיו חסין' רעות נותן לו העשרה כורין מתוך אותן החסין ואין צריך לקנות לו יפות וכן אם היו חסין יפות אינו יכול לומר לו אקח לך חסין כן השוק אלא לעולם צריך ליתן לו מתוכה בין יפות בין רעות כמה דברים אמורים שלא צינה אבל אם שינה כגון שהתנה עמו לזרעה חסין ויתן לו בחכירתו כך וכך שעורין זרעה טעורין ולקחה בשעורין רעות אינו יכול לומר אתן לך מהוכה כמו שהן אלא צריך לקנות לו שעורין טובות מן השוק חכר סמנו כרם בעשרה סלי ענבים זהקרינו פיר' שהחליעו בעדן בכרם אפי' אחר שנבצרו נותנה לו כמו שהן אבל חכרו בעשרה כדויין והחמיין בחכית צריך לקנ' וליתן לו יין טוב דלא דמי לחובר שדה בכך וכך חסין או ברם בכך וכך ענבים שנוהג לו אפי' התלועו דההם לא עבדא ארעא שליחותה לפיכ' מה שנדלה הארץ יתן לו אבל הכא הא עבדא ארעא שליחותה ואחר שכאו לרשות החכר ולקחה ולא אמרי' מסתם שעיקרו רע היה לבד החמיץ אלא שוב היה וכזלו נרמה שלקה דקל חמרא אכהפא דנכרא טוור כלום' זה קונהו שוב ומיד שבא לרשותו מזלו נרם שהחמיין :

שכד המקבל שדה לזרעה מין ידוע וכו' לשנותה וכו' סעיף אחר' :

א החובר שדה מחבירו על סנת לזרעה שעורים לא זרענה חסין מפני שרחסין מחבירין את הקרקע יות' מה שעורים חברה לזרעה חסין יכול לזרעה שעורים חברה לזרעה קטנית לא יזרענה חבואה שהתבואה מכחישה יותר מקטנית חבואה יזרענה קטנית' ויש אמורים כהפך חבואה לא יזרענה קטנית קטנית יזרענה חבואה : יש אמורים שכל זה דווקא בחכירות אבל בקבלנות יכול המקבל לשנות אפילו לדבר המכחיש אם הוא טוב יותר שהרי בעל הקרקע נהנה בשתינו זה ויש אמורים אדרבה דבקבלנות אינו יכול לשנות אפילו מדבר המכחיש לרבר שאינו מכחיש שזה יאמר לו אני רוצה בדבר זה שהתנתי עשן ולא לדבר אחר ועיקר' וכל זה באי' אבל בכלל וכיוצא בה שהארץ היא לחה ואין דרך' להקפיד בהכשתה יכול לשנות לאיזה מין שירצה :

שכה המקבל שדה מחבירו אם רשאי לזרעה פשתן וכו' סעיף אחר' :

א המקבל שדה מחבירו לשנים מועטות לא יזרענה פשתן משם שזרע פשתן מכחיש בארץ הרבה ואינה חוזרת ליושנה ער שנים רבות וכן אין לו כלום בקורת שקמה והם אילני סרק שקוצצין אותן לקורות הבניין ואם יקצצם אינם חוזרות עד שנים הרבה וכן כל כיוצא בזה שלא על דעת זה השכירו לו ? קבל השדה לזרעה וצמחו בה אילנות מאלוהן

החצי בנפנים שהוקינו דהוי כמו שאר זמרות הנפץ דכין דאורייתו בהכי אדעהא דרכי נחות אבל אם שטפן נדר או עקן הרוח ובאו לחלוק בעצים אין לו בהן אלא השתות :

הלכות שביעית ופועלים

של השוכר פועלים ינהג עמהם כמנהג המדינה ובוג' סעיפים :

א השוכר את הפועלים סתם ולא הנהג עמהם בשעה ששכרו כלום והוא במקום שיש מנהג ידוע אינו יכול אח"כ לשנו' עליה' ממנהגם שם שאם נהגו שם שלא להשכיר ולא להעריב אינו יכול רכופם להשכים ולהעריב אפי' הוסיף על שכרו לא יוכל לומר מה שהוספתו על שכרם לא הוספתו אלא כדי שהשכים או העריבו עמדי אלא הם יכולין לומר מה שהוספתה לנו לא הוספת' אלא בשביל שנעשה עכך מלאכה טובה ומועילה הוספתה וכל זה ששכים מהחלה סתם אבל אם הנהג מעיקרא הכל לפי הנאו' כמה דברים אמורים במקום שיש מנהג ידוע אבל במקום שאין מנהג ידוע או אפילו יש מנהג שלא להשכים ושלא להעריב והוא אוסר להם אני שוכר אמנם כדן תורה חייבין לצאת מביהם בזריחת השמש ולעשה' מלאכה עד צאת הכוכבים דהכי כתיב קרא תסת חשך ויחד לילה בו תרמוש כל ח'תויער וגו' הזרח השמש יאספון וגומ' ואז מיר בזריחת השמש יצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב ש' דפעולת האד' מזריחת השמש עד הערב דהיינו שרמשיך במה דברים אמורים בחול אבל בע' שיכול להקדים עצמו לבהו ככדי שיכול למלאה לו חביה של סיס ולצלול לודג קטן ולהדריק את הנר ואם לא היה מנהג בעיר אבל רוב אנשי העיר באין יבאן המקום שיש שם מנהג אזלינן בחר מנהג העיר שבאו שם הלך ממקו' שנהגו להשכרם ולהעריב למקו' שנהגו שלא להשכיר ולא להעריב או איפכ' אזלינן בחר המקו' ששכר שם הפועלים דודאי על דעת זה נשכרו לו' ואין קרוי מקום שנהגו כך וכך אלא בדבר שנעשה בן הרבה פעמים עד שנעשו מורגלים ושכיח בדבר ההוא אבל דבר שאינו נעשה דק פעם אחד או שני פעמים אינו קרוי מנהג :

ב מקום שנהגו לזון יזון לספק כנורוגות או בהסר' וכיוצא בהן יספק הכל כמנהג המדינה :

ג השוכר את הפועל ואמר לו אני נוהג לך כאחד או כשנים מבני העיר מחשבין השכירות היתר שדרך ליתן בעיר והפתות שבשכירות שדרך בעיר ליתן ומה שביניה' נוהג החצי כגון אם היתר בשש והפתות בערבע נוהג לו חמש :

על דין האומר לשלוחו צא ושכור לו פועלים ושכרו יותר ממה שאמר לו ובוג' סעיפים :

א אם שליחיו צאו ושכרו לו פועלים בשלשה ג' זוזי ליום והלך השליח ושכרו בארבע ארבע זוזי ליום או ביותר אם אמר להם השליח לפועלי שכיכם עלי נוחן להם כמו ששכרם ואינו נוטל מבעל הבית אלא שישם ומפסיד אחד מכיסו דכיון שלא אמר ליה מה לאנורי אלא בנ'לא הוה ליה למיגר בפני ואפוי' ידוע שאין הפועלים שבעיר נשכרים כפחות מארבע לא הות ליה לשנוח מדברי ב'ה זכיון דשני בשליחותיה ונקט שכירותם עליו איהו דאפסיד אנפשיה ויש אומרים דלעולם צריך הב'ה ליתן מה שהנהגו ופירש מה שהנהגו היינו כמו שנשכרים הפועלים כעיר כגון דאמר ליה שכור לי פועלים בנ' ולא מתגר

ב ששירות אנה איקום ואזרע כל ואעמיד כרי לפניך והטול ח'קך כו' ושיערו חכמים ז"ל שזהו נקרא כרי ואפילו לא כתב במאן דכתב דמי ואם לאו יכול להסתלק במה דברים אמורים בקבלנות שנוהג לו דוקא ממה שתוציא הארץ אבל בחביות וכ"ש בשכירות אפילו אינה עושה כיום צריך ליתן לו מכירתו כפי הנאו' :

ב לא עברה אלא הובירה בין כולם בין מקצת' סמין אהת כמה היתה ראויה לעשות אם עברה ונותן לו ח'קו כפי הנאו' שהיה פגיע לו שכן כתב לו ואם אוכיר ולא אעביד אשלים במיטב ואפילו לא כתב ככתוב דמי דהוי כמו הנאו' ביה דין דכיון שדרך להתנות כך ויש חולקין ואומרים שאם לא כרב לו כך פאור ולא הוי אלא מכלל כיפוט של חבירו דפטור אלא טשים הנאו' שהתנה וכחב לו אם אוכיר ולא אעביד מחייבין ליה מכל מקום אם כתב לו אם אוכיר ולא אעביד אשלים לך אפי' זוזי אין צריך לשים אלפא זוזי דזו אסמכתא היא כמו שנתבאר לעיל סימן כז' דיני אסמכתא אלא נותן לו כפי מה שהיה ראוי לעשות בלבד :

שבת המקבל שדה לזמן ומת והניח בן ובוג' סעיף אהר :

א המקבל שדה מחבירו לזמן ידוע ומת והניח בן קבלנות זה אינו מסון שיורישנו לבנו לפיכך בעל השדה לא יוכל לומר לבן הסתלק יחזילי מה שאכל אבין הואיל ולא נמר הקבלנות וכן הבן לא יוכל לומר הן לי כה שעשה אבי ויהא בידי עד נמר זמן הקבלנות אלא בשל הקבלנות ושמן מה שעשה עד יום סתו ונותן לו אפי' הנהג עמו לזמן קבוע :

של המקבל שדה ליטע כמה אילנות ובוג' סעיפים :

א המקבל שדה מחבירו ליטע הרי בעל השדה מקבל עליה עשר בורות לפאה ולא לפאה ואם יש בהן יותר עד ח' מגלגלין עליו את הכל פ' המקבל ליטע שדה חבירו בטיעול שיכולים ליטע באותו השדה לזמן כמסע ללכות סאה מקבל עליו בעל השדה עשרה בורות לפאה שאם יש עשרה אילנות שאין עושים פירי לא יצטרך המקבל ליטע אחרי' תחתיהן דהכי אורחיהו דאילנות להיות בהן כל כך בורות וכחיל' ואם יש בהם יותר מכן כגון י"א לפאה מגלגלין עליו שיטע כל ה"א אילנות תחתיהם דהשתא ליכא מחילה כלל :

ב מקו' שנהגו שיהיה הניטע נוטל חצי השבח ובעל הקרקע החצי ונטע והשבח ואחר כך נטע והפסיד מחשבין לו חצי השבח שיש לו כבר ומנכין לו ממנו מה שהפסיד ונוטל השאר ומסתלק ואפילו התנה עמו על עצמו שאם יפסיד לא ישול כלום אפילו ממתו השבח שעל ההפסד אין זה אלא אסמכתא ואין מנכין לו אלא מה שהפסיד :

ג שחל שנטע והשביח ורצה להסתלק שנמצא שצרי' בעל הקרקע להוריד ששם ואילך ארים לחיך הקרקע אין השתליונכל להסתלק אלא באופן שלא יפסיד בעל הקרקע כלום בהסתלקותו כיצד אם היה התנה כיני'הם שבעל הקרקע נטל חצי השבח והשתל החצי ועכ"ל שרצה השתל להסתלק צריך בעל הקרקע להוריד ארים אחר במקומו ד' התנהג הוא שהארים הוריד לשדח נמועה נוטל השליש הרי והן סכאן ואילך בעל הקרקע החצי כמו שנמסל כבר והארים ישול השליש והשתל הראשון אינו נוטל אלא השמות הנשאר הואיל וסלק עצמו מרצונו מיהו לא יוכל השתל להסתלק אם לא ברשותו בעל הקרקע :

ד כל שחל שנוטל החצי כמו שנוטל החצי בפירות כך נוטל

מתגרי פועלים בעיר כבציר מנ' וחצי או בכציר מארבע והלך השליח ושכר אותן ביותר מנ' וחצי או יותר מארבע צריך ליתן הב' כפי מה שנשכרים הפועלים בעיר דאע"ג שלא אמר לו אלא בנ' הא ידע שאינם נשכרים בנ' אלא בנ' וחצי או בארבע והיאך אסיק אדעתיה שהיו נשכרו' לו בפחות מכל הפועלים וכת' שהיה סבור השליח יתן המותר מסלו אטו בשופטני עסקינן ואי תימא מישום שחשב שיש לשלוח איזה הנאה מזה מן הפועלים ורוצה גם הוא חלק ליהנות בו מה לו ולהנאות השליח כיצד הוא עושה סחורה כפרות של חכירו וזהו ג' כ' פונת הטור בכאן טסיום על דברי הר"ם שלא יהא עושה סחורה בפרתו של חכירו ולא כדברי רבינו יוסף קארו ז"ל ע"ש ויהיה א"כ פירות מה שהנהגו היינו מה שהיה צריך ליתן הב' לפועלים אם היה סוכרן הוא בעצמו ומה ששכרם השליח יותר מזה ואמר שכרכם עלי' איהו דאפסידאנפשיה ואם אמר להם שכרכם על בעל הבית חזינן היכי מתגרי פועלים בהווא דוכחא אי בארבע יהיב להו ב' ד' ואי בנ' יהיב להו ג' דכיון דשני שליח כשליחותיה בשלה לה שליחותיה והל' כמאן דעבד' ליה סתמא בלא קציון שכר דרינא הוא דשקלי כמנהג המדינה ואי איכא בהווא דוכחא מאן דמיהגר בהלהא ואיכא נמי מאן דמתגר בארבע לא שקל אלא שלשה דעתא דאיניש למיהגר אחתא דזילא ועלייהו רמי גלויי לכה למיגר ליה לא מתגרינן לך אלא בארבע לפיכך אין צריך ב' ליתן אלא שלשה ויש להם הרעופות על השליח דאמרי ליה אילו הוה ידענו שלא יתן אלא שלשה לא הוה מתגרינא לך במה דברים אמורים בשאיין מלאכתן ניכרת שהיא שוה ארבע אבל אם אס היתה מלאכתן ניכרת שהוא שוה ארבע נותן להם כ' ארבע שאילו לא אמר להם שלוחו ארבע לא הוה טרחי לעשות מלאכה טובה ששוה ארבע / ואי לא ידעה עבידיהויהו מה דשיא כגון ריפק' דמלו מיא ואנינו אמרי דסויא עבידיתייהו ארבע לא שקלי אלא תלתא אבל אית להו עוד תרעומות יותר עליה דשליח דאמרי ליה אי לאו דאמרת לן ד' לא הוינא טרחינ' כולי האי :

ב אמר הבעל הבית לשלוחו שכור לי פועלים בארבע ארבע זוזיו והלך השליח ושכר בשלשה שלשה אף על פי שמלאכתן שוה ד' און להם אלא שלש בין אמר להם שכרכם עלי בין אמר להם שכרכם על בעל הבית שהרי קבלו על עצמם למזיל נכיה אבל יש להם תרעופות על השליח דאמרי ליה כיון שאמר לך בעל הבית לשוכר בד' לא היה לך לפחות לנו וכי לית לך אל תמנע טוב מבעליו :

ג אמר לו בעל הבית לשלוחו צא ושכור לי פועלים בשלשה ואיכא דמתגרי בנ' ואיכא דמתגרי בד' והלך השליח ואמר לך' ושכרכם על ב' והאמרי הפועלים הריניכמו שאמר ב' והאירא היה דעהם לפחות ממה שאמר להם השליח אלא כוונתה לומר כיון שאתה אומר לן בר' הרי אנו מאמינים לך שאמר לך בר' ואין אנו משכירין בפחות סד' אלא אנו סומכים שמא יתן לנו יותר ולא אמרינן הואיל ושנה השליח מסליחותו כסלה השליחות והואיל ואמר שכרכם על ב' יהיחזור הדבר על הב' ויתן להם שלשה כמו שאמר לשליח אלא אמרינן הואיל ואמרנו הריני כמו שאמ' ב' לא היה דעתם לפחות כו' וגם השליחות בשל' ושמין מה שעשו אם הוא שוה ארבע נושלים ד' מבעל הבית אפי' כל שאר הפועלים נשכרו' בנ' כיון שעשו מלאכה מעולה ואם אינו שוה ד' או שאינו ידוע אם שיה' אין להם אלא ג' כמו שאמר הב' הואיל ואמר השליח ושכרכם על ב' ואם אמר השליח שכרכם עלי בכל עניין ניתן להם השליח ד' וחזור ונושל מבעל הבית כדלעיל בריש סעיף א' וכן אם לא היו פועלים נשכרים רק בארבע הוי דינא ג' כדכתבנא לעיל :

ד ואם אמר לו בעל הבית לשלוח שכור לי פועלים בארבע והלך השליח ואמר להם בשלש ואמר לו הם כמו שאמר ב' אע"פ שמלאכתן שוה ארבע אין להם אלא ג' שהרי שמעו שלשה וקבלו עליהם ב' שאמר לפועלים עשו עמי מלאכה בארבע כמו שעשו חכריכם ואמרו לו כמו שעשו חכירינו כן נעשה ואשתכח דיהיב להו יותר צריך ליתן לאילו כמו שנהן לחכיריהם שלא היה דעתם במה שאמרו כמו שעשו חכירינו אלא לעילויים שאם לחכיריהם הוסיף יוסף גם להם ובעל בית שהטעה את הפועלים ואמר להם עשו עמי בארבע כמו שנשכרים שאר רוב הפועלים ונמצא שאר רוב הפועלים נשכרים ביותר וכן פועלים שהטעו את הבעל הבית ככי האי גוונא שאמרו רוב פועלים אינם נשכרים בפחות מעשרה ונמצא שרובן נשכרים בחמשה הווי כאלו לא שכרו זה את זה כלל ונותן להם בפחות שבפועלים שאם הבעל הבית הטעה אותם הרי נהבשל הנאם והווי להו פועלי' בלא קציון שנושלים בפחות שבפועלים דרעיה דאיניש אתרעא זילא וכשרפועלים השעול ב' שבירות בטעות היתה ואין להם אלא ה' ב' ששכר פועל וא"ל ליתן לו חפץ אחד בשכירותו הברירה ביד בעל הבית א"כ ליתן לו רחפין או דמיו והואיל ולא משך ההפץ לא קנאו :

ה שכרם בעל הבית בעצמו בסלע ונזר לזה המלאכה והראה להם בעל הבית פני' זועפו ופיסח והפצירו כן בדברים ושהק והניח להם לנמור מלאכתם אינו יכול לומר לא נחפייסתי אלא על דעת שחפיהו לי בשרככם כפי דזול שהם ישיבו ויאמרו לא פייסנוך אלא על דעת שנעשה מלאכה טובה וכן עשינו' וכן אם הוקרה המלאכה והם הראו לו פנים זועפות ופייסם בהפצרת דברים ושהקו ונמרו מלאכתם אינם יכולין לומר לא נחפייסנו אלא על דעת שחפייסנו לנו על שכרינו כפי היוקר שהוא ישוב ויאמר לא פייסי אתכם אלא על דעה להוסיף לכם אכילה וסתי' וכן עשיתי :

ו אם המלאכה שוה ה' שרוב הפועלים לא היו נשכרין בפחות מה' והוא שכרם כ' ואח"כ הוזלו רוב הפועלים עמדו על ד' אינו יכול לומר כמו ששכרתי אתכם מהחלה בפחות מדניר ממה שהיה לי ראוי ליתן לאחרים גם עתה שהוזלו הפועלים אפחת לכם פחות דינר' ממה שנושלים שאר פועלים אלא נותן להם ד' ככו' שפסק שיאמרו מה שפסקנו עמך מהחלה פחות משאר פועלים היינו משום שראינוך שלא רצית להוסיף ואנו היינו צריכין לשכירות מלאכה והוזלנו נכך אבל עכשו שהוזלו הפועלים כפחות מד' לא היינו מתרצים להשכיר' וכן אם שכרן ביותר דינר ממה שנושלים שאר פועלים והוקרה המלאכה הם אינן יכולין לומר גם עתה הוסיף לנו דינר יותר משאר פועלים לפי היוקר של עכשו אלא נותן להם כמו שפסק שיאמר להם מה שהוספתים לכם מחלה יותר על שאר פועלים לפי שראיתו בכם שראו רציתם להשתכר בפחות ואני צריך הייתי למלאכה והוספתים לכם להשלים רצונכם עד כך אבל עכשו שהוקרו הפועלים ביותר ממה שפסקתים לכם לא הייתי מתרצה לשכור פועלים :

שלג השוכר את הפועל ונכא הפועל לחזור קודם שהתחיל או אחרי כן וכו' סעי'

א השוכר את הפועל לעשות עמו מלאכה איזה מהם שבא לחזור בין הפועל בין הב' הרשות בידו ויכול הבעל ביה לומר לפועל השכר עצמך במקום אחר וגם הפועל אומר לב' צא ושכו' לך פועל אחר ותכיתת מסון ליכא דהא דברים בעלמ' נינהו אלא שיש על החוזר הרעופות בשביל שיהו צריך לחזור זה אחר פועלים זה אחר שוכרים במה דברים אמורים שיכולין לחזור בהן בשלא הלכו הפועלים לעשות מלאכה אבל

אכל אם הליכו כנגד שבעי חסרים להכניא לוחכמה ממקום
 יאחר והלכו חסרים ולא מצאו תביאה או שבר פועלים לעדור
 בשרהו והלכו ומצאו השדה לחה ואינה ראויה לעדור
 או שזכרים להשקיה השדה ומצאוהו שנתלא מים ואינה
 צריכה השקא בכל אילו אם בקר בעל הבית מלאכתו מכעיר
 ומצאה שצריכה פועלים ושכרם ולבחר מצא שאינו צריך
 להם הרי זה אנוס ומה כדולעושות ופוטור אבל אם לא בקר
 פלאכתו מכעיר ושכר הפועלים ואיפשר שאפילו בשעת
 שזכרים לא היה צריך להם הרי גרם להם הניקופשע בהם
 שאם לא שכרם הוא היו הם נשכרים לאחרים הרי זה חייב
 מדינה הנרימי ונותן להם שכרם כפועל בשל אבי לא כל
 שטרם כמו ששכרם שאינו רומה בא טעון לכא ריקן ועושה
 מלאכה ליושב בשל ויא שאף אם לא הליכו
 הפועלי אם משך הבעל הבית כלי אומנתו של הפועל שעושה
 מלאכתו אין הבעל יכול לחזור כוננם הפועל אם הוא קבלן
 אינו יכול לחזר כואכל אם הוא שכיר יום יכול לחזור בו משיש
 עבדי הסווא עבדים לעבדו' כמו שנתבאר בע'ה בסעיף ג'
 פירו וכל הבע'ה לעבד כלי האומנות שישכור בעדם פועלים
 אחרים כמו שיתבאר בע'ה :

עבודת עבד עברו אינה אלא לשלש שנים רחוב גבי עבד
 עברי כי משנה שכר שכיר עבדך שש שנים וכתוב בישיעת
 מקצה שלש שנים בשני שכיר וגומר ט' מרחם שכיר הוא
 לשלש שנים ואמרינן בגמרא פ' דקידושין מהאי קרא דעבד
 עברי שחלה ג' ועבד ג' אינו חייב להשלים שבכריצא ידו
 עברוהו וש' מאן דמשכיר עצמו לשלש שנים הוא בעבד
 עברי ונכי עבד נרצע אמרינן דשעם הנרצה הוא משום שצבד
 על לי בני ישראל עבדים עבדו הם ולא עבדים לעברים כמו
 שפ' רש' שם בפרשת משפטים אוןן ששמע כהר סיני כל
 וא'כ פועל או מלמד שמשכיר עצמו לשלש שנים עבד על בני
 לי בני ישראל עבדים וגמר :

הא דאמרינן בשחזור בו אפי' בחציהו ידו על העלאתה
 ביצר שמים כמה שיה מה שעשה וגושל אפי' אם גתייקר'
 המלאכ' שאין הבעל רביה יכול לגומרה נחצי השכר הנשאר
 בידו כגון ששכרו כשמה' דינרים ליום ועשה עמחי היום
 נותן לו ד' דינרין ואפי' אם נתייקרה המלאכה שצריך בעל
 הבית ליתן לפ' על אחר כחצי היום הנשאר ששה דינרין אפ'ה
 צריך ליתן לראשון ד' דינרין כחצי יום שעשה ולא אמרינן
 לא יתן לו אלא שני דינרין כדי שתגמר מלאכת היום כשמת
 דינרים כפי מה שהתנהוה' גמי אם הוזלה טיבול לגמור
 חצי היום הנשאר כג' דינרין צריך ליתן לו ששה דינרים ואינו
 כעבד עליו אלא שני דינר' כדי שתגמר מלאכת היום כפי מה
 שהתנהו ידועקא שחזר בו סהם דאמרינן שחזור בו משום
 שאינו רוצה להיות עור עבד היום ונפטר משום עבדו הם
 אבל אם חזר מחמת שנתתייקרה המלאכה ותצה להוסיף לו
 על שכירתו או שכיר עצמו אצל אחרים אין שופעין לו ולא
 אמרו שפועל אפי' אחר שהחזיר יכול לחזור בו ואפילו כחצי
 המלאכה משום עבדו הם בו' אלא בשכיר יום או חדש או שנה
 וכה'ג שהוא רומה כזה לעבד עברי אבל קבלן שקבל עליו
 לעשות כל המלאכה בכך וכך אין זה רומה לעבד שזה אינו
 עבד אלא לעצמו כמו שאר כל בעלי מלאכות שיוסיף להשחב'
 במלאכתן לפיכך גם הו' כשהחזיר במלאכתו אינו יכול לחזור
 בו כמו רב'ה ואם חזר בו ידו על התחנה' ששמן לו מה
 שעזיד לעשות כפימה שצריך לגמור את המלאכה ביצר כגון
 שקבל לעשות כל המלאכה בששנה דינרים ועשה חציה וחזר
 בו ונתתייקרה המלאכה עד שאז איפשר לבע'ה לגומרה וחסר
 בששה דינרין לא יתן לו אלא שנים כדי שתגמר' מלאכת
 כשמונה כגו' שהתנהו ואינו יכול לגומרה בפחות מששנה
 דינרים אינו נתון לכולם מיהואם נתייקר הרבה שצריך
 הבע'ה ליתן עליה לגומרה יותר ממה שצפס עמאין צריך
 לשים מכיסו כלום ואם הוזלה המלאכה וחזר בו הקבלן
 אחר שעשה חציה והכ'ה יכול לגמור חצי השני בשני דינרים
 אפ'ה אינו נתון לו אלא ארבע דינרים וכן דתין בעל הבית
 שחזור בו שידו על התחנה' שאם הוזלה המלאכה ויכול
 לגמרה בשני דינרים צריך ליתן לו ד' דינרים על מה שעשה
 ולא ישאר לו אלא ג' דינר' שיכול לגמור בהן מלכתו כפי
 הנאות ואם הוקרה צריך ליתן לו ד' דינרים :

במה רביים אמורים שכשחזר הבע'ה בעד שלא הליכו
 הפועלים שאין לפועל' עליו אלא תרעומת היינו דווקא
 כשנס לא היו יכולים להשכיר עצמן אמש כששכרם כ'ה זה
 שלא הניק להם כלום על שכירתו אבל היו יכולים להשכיר
 עצמן אמש לאחרים אם לא היה שוכרין כ'ה זה ועכשו אינם
 מוצאים להשכיר הרי זה הזקם שאבד להם שכרם מיום זה
 והרי זה חייב לשלם להם מדינא דנרימי ונותן להם שכרם
 כפועל בשל כמו שנתבאר בסעיף הקודם ואם יכולין להשכיר
 בפחים ממה ששכרם אינו משלם להם אלא הפחת אבל אם
 הליכו ולא מצאו נק'ה שכירו' ואפ'גם לא היו מוציאין להשכיר'
 עצמם אמש צריך ליתן להם שכרם כפועל בשל והוא שהלכו
 עצמם אבל לא כשהלכו שרתום ולא מצאו נס כשהלכו
 עצמם שאמרינן שניתן להם כפועל בשל דווק' כשעכשו אינם
 מוצאים להיות נשכרים כלל אבל אם מוצאים מי שישכירם
 בשכירתו אין להם עליה אלא תרעומת ואם אינם מוצאין
 להיות נשכרים אלא בפחות אינו משלם להם אלא הפחת וכל
 אילו דינרים נ'כ כשיא בקר הבע'ה מלאכתו מעקרב דפשיעתו
 גרמה לו אבל אם לא היה פשיע' כ'ה דבר כלל הרי זה אנוס
 ונפטר כמו שנתבאר ועל'ס' של'ד' יא' דהא דאמרינן
 כשמוצאין להשכיר עצמן אינו משלם להם אלא הפחת היינו
 כשמוצאין מלאכה שהיא כזו אבל אם אינם מוצאים אלא
 מלאכה כבדה מזו אינ' צריכים להשכיר עצמן ונותן להם כל
 שכרם כפועל בשל ל'ס חולקין דאפי' במלאכה בכידה מזו
 אינו נתון להם אלא הפחת :

הא דאמרינן בשחזור בו יזהר מקבלן כדכר שאינו
 אבוד שיכול בע'ה להמתין עד שיודמן לו פועל אחר
 לגמור מלאכתו אבל כדבר האבוד כגון להעלות פשתנו סג'
 המסרה שנפסד אם לא יעלינו או ששכר חמור להביא חלילין
 לשת או לבלה שצריכין לשערו ואינו יכולין להשתוח וכו' עבד
 או משרתת בבי' כ'ה שחוזר בהן מיקרו דבר האבוד שבעל
 הבית לא יוכל לעשות מלאכתו בעצמו וע'י כך נאבד שלו ופן
 כל כיוצא בזה כגון מלמד או סופר שמקבל עליו לכתוב ספר
 אחר מקרו דבר האבוד ואחר פועל ואחר קבלן אינו יכול לחזור
 בו אלא א'כ היה אנוס כגון שחלה הוא או אשתו או לבניו או
 שסמץ שמת לו מת וכה' גיבולין לחזור בהן והואיל ואנוס
 הוא

ג' כ'א שיכול כ'ה לחזור בו כשלא גרם להם הפסד ולא
 הליכו ולא משך כלי אומנותם היינו דווקא כשלא התחילו
 במלאכה אבל אם התחילו במלאכה אפי' לא גרם להם הפסד
 ציני יכול לחזור בו ואם חזר נותן להם שכרם כפועל בשל'
 והפועל אם הוא שכיר יום יכול לחזור בו אפי' בחצי היום ואפי'
 קבל' כדכר דמי שכירתו ואין ביכול לשלם לבע'ה יכולם לחזור בו
 והבעיה חוב עליו שאמרו כי לי כנים ישראל עבדים אמר
 הרי' עבדו הם ולא עבדים לעבדים וכשחזר בו ידו על
 העלוינה כמו שיתבאר בפעיק הסמוך מלמד שהשכיר
 עצמו לשתים או שלש שנים מיד שהתחיל מלאכתו בשנה
 ראשונה מקרי התחלה גם לשנה שנייה ושלישית דהכל
 שכירות אחת היא וה'ה לכל פועל אבל אמרו חז'ל ששם
 פועל ומשרתת ואפי' מלמד או סופר אסור לו להשכיר עצמו
 להיות בבית בעל הבית אחר בקבע שלש שנים ושעם שא'
 דתמשכיר עצמו לשלש שנים הוא כמו' עבד עברי דעקר

לבוש עיר שושן הלכות שבירות ופועלים קנה

צריך לו וכה' והוא דבר שאם לא יקחנו עכשו יפסיד הרי זה חייב לשלם לו פסיד דגמי שהרי על פי דיבורו הפסידו. ש' שהשכיר עצמו עם מנהיגי העיר לשנה וכתנאי כך וכך ואח' בשנה השנייה השכיר עצמו על למנהיגים אחרים שהם ולא התנה התנאי הזה אמרינן והאי מסתמא על הנאו הראשון השכיר עצמו ודווקא שחזר והשכיר עמהם בשנה השנייה בין נרעו או הוספו בסבירות בין לא נרעו ולא הוסיפו לו אמרינן על דעת הנאו הראשון השכיר אבל אם עמד עמהם בתיקוח שלא שכר עמהם שנים לא אמרינן דנשאר על הנאי הראשון אלא השכיר בדעתו למה שיאמר הם האב שהשכיר את בנו למלאכה אע"פ שאינו פסוק על שולחנו צמרינן מסתמא ודאי נראה ליה לבן במה שעושה האב ואם בא רחוקו בו נוטל כפי מה שקצב האב עד שעה שחזור בו ופועל שאמ' לו כה בפני שנים לך מעמידו איני רוצה בפועלהך והפועל כרוצה וניחה ליה בכך אם אמר לו כה' כן ברך כעס אין זה מחילה ואינו פטור בכך אבל אם אמר לו בנחה בלשון מחילה מחילתו מחילה והפועל פטור ממנו ואין הב' יכול לחזור בו ודווקא שכר פועלים אבל מלמד שאמר לו הבעל בית לך מעמדי אע"פ שנתרצה המלמד אין זה מחילה ויכול הב' לחזור בו ולעכבו שאין האב יכול לחכות שיעבדו של הנער אע"פ שהוא שכרו ככר זיכה האב שיעבדו שיש לו עליו לבנו :

שלד השוכר את הפועל להשקות השרה והשוכ' מלמ' לבנו ותלה בנו ובנו ד' סע'

א השוכר את הפועל להשקותו שדהו מזה הנהר ופסק הנהר בחצי יום אם אין דרך הנהר להפסיק פשוטא דפסידא דפועל הוא דהא בעל בית אנוס הוא אלא אפי' אם דרכו להפסיק והפועל יודע דרך הנהר שכן הוא דרכו להפסיק אע"פ שנס' ב' ידע דרך הנהר שדרכו להפסיק פסידא דפועל הוא דכיון דהרווייהו ידע' הפועל איבעי ליה לאסוקי אדעתיה והל' להתנות שלא יזיק לו פסיקת הנה' שהוא טובהו אבל אם אין הפועל יודע דרך הנהר כגון שהוא מעיר אחרת ובעל הבית יודע בעל הב' הל' לאסוקי אדעתיה ולהתנות וכיון שלא התנ' איהו דאפסידא אנפשיה שלא התנה ונתון לו שכרו כפועל בשל' זכ' הדין בכל אונס שאירע לפועל אם שניהם יודעין שדרך האונס לבא או שניהם אינם יודעין הוי פסידא דפועל דאיהו הל' להתנות והמע' הואם הב' יודע והפועל אינו יודע הוי פסיד' דב' ואם ישמכת מדינא על ס' שכר' מי ששכר בית לרור כוונתו בחוד זמן השבירות אין הוירשין צריכין לשלם רק מה שדר בו דהא הוו שניהם אינם יודעין וכ' הוא כפועל שהשכר שכר אותו להקלו בית והיה ליה להתנות ויש חולקין ומדמין את הרר לפעל כלומר כאילו הבעל הכיה שכרו לשמ' לו ביתו ואין כאן הכרעה והוי ספיקא דדינא לפיכך אם עדיין לא נה' המעות הוי דינא כמו שאמרנו דהמע' ואם כבר קבל הב' כל שכרו אין צריך להחזיר לו כלום נ' כ' מסעמא דהמע' השוכר את הפועל או המלמד ויצא דבר בעיר כ' ש' צריכין לברוח הוי נ' כ' שניהם אינם יודעין והוי פסידא דפועל או דמלמד :

ב שכרו להשקות לו שדהו ובא מטר בלילה בענין שאינו צריך עוד השקא' מזלז' דב' נכים ואינו נתון כלו' לפועל וכן אם בא המטר בחצי היום אינו נוה' לו מחצי היום ואילך כלום אבל אם עלה הנהר והשק את השדה מן השימ' נסתיעו לפועל ונתון לו הבעל הבית כל שכרו דאמרינן הב' הכיר שדהו והיה לו להתנות שאם יעלה הנהר וישקנה שלא יתן לו כלום ואפילו אם הפועל הוא מן בני העיר מסתמא הוא אינו פטור דרך שדה של זה ועל כה' להתנות שכר פועלים למפור שדהו ובא מטר בלילה בענין שאינו יכולין לחפ' אם ראו הפועלים

הוא צריך הב' לשלם לו מה שעש' כרין מי שידוע על העליונה שנתבאר לעיל ואם לא נאנס וחזר בו אז אם היה הב' מוצא פועל אחר לשכור בטעה ששכר את אילו ועכשו אינו כוצא בין שכיר בין קבלן שוכר עליהם או מטען אפי' אם עדיין לא התחילו במלאכה הואיל ואינם אנוסים כיצד מטען אומר להם סלק קצאתי לכם בואו ושל' שתי' כדי שיגמרו מלאכתן ולאחר שגמרו מלאכתן לא יתן להם אלא מה שפסק מחילה ואפילו נתן להם שתיים צריכין להחזי' התוספות' כמה דברים אמורי' שיכול להטעותן כזמן שאינו מוצא פועלים אחרים לשכור אבל אם מצא פועלים אחרים והטעה את אילו צריך ליתן להם כפי מה שפסק עמהם באחרונה :

ג ואם אינו יכול להטעותן שוכר עליהם שיגמרו מלאכתו שלא תאבד וכל מה שיוסיף לאילו הפועלים האחרים יתר על מה שפסק לראשונים נוטל מהראשונים ועד כמה יוסיף עליהם עד כדי שכרן של ראשונים והיינו שנתן לאילו כפל מה שהיה לו ליתן לראשונים ונוטל ההוספות זה מן הראשונים דמסתמא הכי סמכיד דעתיהו מעיקרא ואם היה בידו איזה ממון שהוא של הראשונים יכול לתופשו ולשכור פועלים אפי' עד ארבע' חמישים דינרי' בכל יום לכל פועל כדי שיגמרו מלאכתם שלא האבדו אע"פ שלא שכר הראשונים אלא בשלשה או ארבע דינרי' ליום מוסיף לאחרונים מה שירצה הואיל והוא הפושט מלה' ומיהו אם לא שכר עליהם והפסיד מלאכה ע' המתנתו אין הפועלים צריכין לשלם לו הדיקון שלא קבלו עליהם רק לעשות המלאכה ולא להיות עליה שוטרים לפיכך אע"פ שפגעו פטורים ובכל זה אין חילוק בין פועל לקבלן י' דהא דשכר עליהם עד מ' אונ' הוינו דווקא שחפשו כלי אומנתה דודאי על זה סמכיד דעתיהו אבל סאר דכר' לה' דווקא כדבר האבוד בדבר שאינו ממון כגון מלמד או כדומה לו אבל בדבר האבוד של ממון קצוב צריך לשלם לו כל מה שמזיקו :

ד ברא' ששוכר עליהם כסאינו מוצא עתה פועלים אחרים לשכור בשכרם להשלים המלאכה אבל אם מוצא פועלים לשכור בשכרם ואומר לו צא ושכר פועלים אחרים לגמור מלאכתך שלא תאבד בין שכיר בין קבלן אין לו עליה' אלא תרעומות ולשכיר יום שדינו שידוע על העליונה שמי' שישלם לו מה שעשה ולקבלן שדינו שידוע על ההחתונה שסין לנכות לומה שעתיד לעשות כמו שנתבאר שכיר או קבלן ענאנס ואחר שעבר האונס חזר הב' והקבלו שהם לגמור מלאכתו ועש' עמו ונסמרה צריך לשלם להם כל שכרם ואינו מנכה להם כלום דמסתמא מחל להם הואיל וקבלים סתם אבל אם לא רצה לקבלם אלא בניכוי זמן האונס יכול לנכות להם אע"פ שלא חזר בו הפועל וכן הדין כמלמד שחלה שמנכה לו ימי חליו כיהו אם כבר קבל הפועל או המלמד שכרו י' שאין צריך להחזירו דכבר זכה בו ומזל רע רב' גרם חליו' מלפדים דינס כשאר פועלים לכל דבר ולמנהגם להשכים או להעריב וכה' כמו שנתבאר ס' שלא ואסור למלמד לעשות סלאכתו בטעה שלימד עם הנערים ולא ינעור בלילה יותר מדאי שלא ויכול אח' כ' ביום ללמוד כראוי עם הנערים מחמת שיאחזנו השינה כיון שלא יסין בלילה וכן לא ימעיט ולא ירבה במאכל או במשתה שמצערין ולא יוכל ללמוד כראוי וכן בכל דבר שמשנת ידוע על החתונה ומעבדינן ליה מלמד שמשכיר עצמו לזמן דינו כשכיר אבל אם השכיר עצמו ללמוד ספר אחר או הצי' ספר' יש לו דין קבלן ועל סימין של' ושל' פועל שעושה עם כה' בחנם יכול לחזור אפילו בדבר האבוד ופשוט' הוא :

ה ראוכל האומר לאומן עשה לי דבר פלוני ואקחנו ממך ועשאו האומן ואח' אין ראוכל רוצה לקחתו מפני שיאמ' איננו

הפועלים הקרקע מכערכ פסידא דפעלים הוא שכין שרצהו זהבירו שאם ירד עליה מטר לא תהיה ראוי לחפור היה להם להתנות ואם לא ראו את הקרקע מכערכ פסיד' דכה רהל' להתנות שהרי הוא ידע' ולא דאם בקר ב'ה המלאכה מכערכ זרחה שצריכה פועלים פשור בכל ענין ועל סי' של"ג סעיף א' וב' י"א הא דמרינג דאם אירע אונס הוי פסידא דפעלים היינו ששכרם למלאכה ידועה אבל אם שכרן סתם יכול הפועלים לומר סתם שכתנתיחן לי מלאכה אחרת מאן יימר לי דלמלאכה זו שכרתי :

ג בד"א שכששכרו להשקלו ויהיה ובה פטר בענין שאינו צריך השקאה שאינו נוהג לו כלום דווקא בשוכר את הפועל אבל מי שפסק עם אריסו שאם ישקה טר' ז' ד' פעמי' ביום וישול חצי הפירות וכל סאר האריסים שהם בעיר אינם משקים אלא שני פעמי' ביום ואיני' ישלון אלא רביע הפירות ובא מטר ולא היו צרך לדלות ולהשקותו אפנינג מוליה דאריס גריס וכו' הטמים שייעותהו וישול חצי הפירות כמו שפסק עמו בלא דמי איים לפועל דהא פועל צריכין לתת לו שכרו אפילו נפסדה כל ההקדק ושעמא לפי שהיא עשה שליחותו ונטל שכרו לעיניך גם בשבא מטר ואין ב'ה צורך לשלוחותו למה יתן לו שכר אבל האריס הוא כשותף ולא שליח דה' אס היתה הקרקע נפסדה אינו נוטל כלום לפיכך טרד שקבל עליו לדלות ד' פעמים ביום קנה השדה לחצי פירותיו ואם יבא אחר כך טטר לא הפסיד כשכר לו זה חלקו כשדה שהוא שלו לחצי פירותיו דמלו גריס :

ד מי שייכר מלמד לבנו וסת הנער או חלה בחוליו שאין וניל הנער לחלות כחוליו זה הרי זה פסידא דפולמ דהב' האניס הוא מה החלו לעשות וכן הדין אפי' אם חלה הנער בחוליו שניל בו והמלמד הוא מבני העיר והביר בעיר שדרכו בזה החולו אם חלה בו פסיד' דמלמד הוא דכיון שהביר בו יודע דרך הנער הנה ליה להתנות וכיון דלא התנה א' הו דאפסיד אנפשיה אבל אם חלה הנער בחוליו שניל בו והמלמד לא הכיר בו כען שאינו מבני העיר וחלה בו הנער באותו חוליו פסידא דב'ה הוא שה' ידע והיה לו לנהוהו למלמד ולהתנות עמו וכיון שלא התנה צריך לשלם למלמד כל שכרו משלם ולא סני אם נוהג לו בפועל בשל דלומדי תורה אינם כשאר פועלים שהבשילה ניחה להואבל המשלמים דמו לאוכלסי דמחא אי סיחבאר כסי' אטאה זה דאילא עכרי חלשו ה' לומדי תורה כשאין לומדי' הבשילה קשה להם שית' נח להם ללמד מליך בשל לכך צריך לשלם לו כל שכרו ועל סי' ס'לה סעיף א' וב' י"א פ"א סעיף א' וסעיף ז' וסי' ל' במקומו אילו הסצא דיניה הרבה מדיני שלמד ובעז' סי' ר"ח הור"ח :

שליח

השוכר את הפועל למלאכה סתם או למלאכה ידועה וכו' סעיפים :

א השוכר את הפועל לעשות לו מלאכה ידועה כגון לערו או לכבש והחלי בה ונשלמה בחצי היום אם יש לו מלאכה כפיתה א' קלה כפיתה צריך לעשותה לו להשלים שכירותו וכן ואפילו אם אין לו ויש לחכיו דדועה ליקח פסנו ולתת לפועל זה תרשית כירו צריכה הפועל לעשותה אם אין לו נוהג לו שכרו סחצי היום ואילך בפועל כשל שאינו דומה בא טעון לבא ריקן ועושה מלאכה ליושב ובשל ואינו יכול לכונו לעיסה מלאכה כבדיח טפה ששכרו לה נאם הוא אדם שהבשילה קשה לו כגון שהוא מחופרי קרקע או מעבדי ארמה וכו' צא בהם כגון אוכלסי דמחוזאי שהיו נושאים משאות כבדות חסיד וכשושכים בשליח חייא קשה להם ולפעמים יחלו כשהלכים בשל נוהג להם כל שכרם פסלם כד"א שלא הראה לו המלאכה ששכר ארעו לעשותו וחלה אבל אם הראה אותה

החלה וראה שלא היה בה מלאכת יום שלם ולא החכה עמו אינו נוהג לו כלום לאחר שנשלמה בחצי היום כמו שנבאר בסו"מ הקודם שכל ששניהם יודעים לפועל להתנות דווקא ששכרו למלאכה ידועה כגון שפיר' לו סוכבו לביכוש או לעידור אבל אם שכרו סתם למלאכה יום א' והתחיל לתת לו קלקל יכול לשנותו אח"כ לכבוד דהא אפי' אם היה ידועה מהחלה לתת לוכדה היה צריך לעשות שהרי שכרו סתם כולו שמחלה לו ההלמד כבר נבאר כסי' ל' ד' במקו' שהיה פסיד דב'ה שצריך ליתן לו שכרו משלם ולא בפועל בשל מטר דמלמד תורה לבו סתם יותר בלמדו עם אחרים דפקדי ה' יכרים שכחי לכו ואם אינה עושים מלאכתו ייעפו ויגעו ודמי לאוכלסי דמחוזאי דאי לא עבדי חלשי ואפי' יש לו חלמעים אחרים שילמד עמה צריך לשלם לו שכרו משלם דדיבור לחד דיבור למאה והיה יכול לפסוע ההלכה בכלל האחרים ואפילו לפי כנהיגו שלום עם כל נער בפני עצמו שעה שלו אין הב'ה יכול לומר לו הרי הרוחת אותה שעה שלא לפדות עמו דהא אמרינן שהבשילה קשה לו ואין הב'ה יכול לומר לו צאתי לך נער אחר במקומו שתלמד עמו וצא שהרי המלמד בעצמו יכול ליקח נערים ללמד עמהם כמו שירצה וא"כ מה פרייה כזה שרצה ליתן לו נער אחר ועוד שלימד החורה אינה כשאר מלאכה שייעמד לו נער אחר וישהלמו מנין קל ללמדו ויש תלמיד וטורח ללמדו לפיכ' י"א שאם נוהג לו נער אחר שידוע שהוא מכין וחריף כראשון וקל ללמד עמו כממע דראשון יכול ליתנו לו וכן ראוי לתרות והא שצריכין ליתן למלמד שכרו משלם היינו דווקא שנראה לכ' שנהנה מלימודו יותר מבשולו אבל אם נראה לכ' שנות לו בכיבודו אינו נוהג לו אלא בפועל בשל המלמד עם כן חבירו שלא מדעת האבי' א' שחיל' לשלם לו כיון הוירד לתוך שדה של חבירו שלא ברש' וסי' הבאר לקמן סי' כע"ה ויש חולקין ואם אחד אומר למלמד למיד עם בני ולא קצב עמו בשכירות צריך ליתן לו כמו שיחבג לו אחרים ב'ה ששכ' מלמד ואמר שילך אצל קרובו שינסגו עם יוכל ללמוד עם נער ולא הלך ולסר עם הנער ואחר שלמד עמו אמר לו הב'ה שעדיין ינסגו ועד אחד מעיד שלא ידע ללמד עמו בשעת שלמד עמו ואינו רואין שעכשו הוא יודע הדין עם המלמד דסאחר שעכשו הוא יודע מוקמינן ליה אחזק' שנס כבר ידע ונטל' נגד העד ונטל שכרו ואע"ג טכ'ה מוחזק בפע' ויש לו עד המסיע חזקה הידיעה עדיפא ועוד רחזק' הוא שלא היה טורח בחגס ללמוד עמו אם לא ידע בעצמו שיכול לפיכך נשבע ונטל' רב שהיה רב בעיר כמה שני' והורה לקהל ואח"כ קצבו עמו שכר להב' לא יוכל להבוע מה שעבר דודאי מחל להם . פועל שקבל עליו כל אונסים וכו' אונס דלא שכית פשור דאונסי בו האי דלא שכית לא אסיק אדעתיה ולא קבירו עליו כלל' אחר ששכר סוס על ח' ימים לילך למקום אחר וכאשר הלך ב' ימים נמלך לפקומו יכול השוכר לעשות עם הסוס בשאר ה' ימים מה שירצה ויכול להשכרו בעיר להביא עצים או סאר מלאכות המיוחדות לסוסים באות העיר אע"פ שזו המלאכה כבדיח סז הראשונה דאנן סהרי דניחא ליה לאדם שתהא בהפחו בעירו אע"פ שעושה כה מלאכה כבדית מסה שהלך למקום רחוק :

ב השולח את שליחו להביא לו שליחות מה ממקום למקום והלך ולא מצא שם מה שיביא לו נוהג לו שכרו משלם שהרי עשה שליח שליחו ולמד סי' לשוכר חסרין שהלכו ולא מצאו הבואה שאמרו כסי' ל' סעיף א' שאינו נוהג להם אלא בפועל בשל דהת' לא שכרו לגל אותו הסהלך ככלל אלא לימ' ונתכשלו ממלאכתן באותן הימ' לפיכך אינם משלם אלא בפועל בשל אבל הכא שכרו לנמור שליחותו זה הויר עשה כל מלאכתו משלם לפיכך נוטל שכרו משלם ס"ט א' היה

* לביש עיר שושן הלכות שבירות ופועלים * קער

כתיב כיכנס בכרם בשרה בביאה כל דהו משמע דמקרי פועל בכל מאי דעביד עמו ויחבאר גם כן שאינו אוכל אלא מאוהז מאכל שהוא עושה עמו לפיכך אמרו כל פועל שעושה מלאכה לב' בדבר של מאכל הרי זה אוכל ממה שהוא עושה אפילו אינו עושה לא כידיו ולא ברגליו רק שנושא על כתיפו ואסור מן התורה לחסמו שלא יאכל שהרי התורה אמרה ואכלת מיהו אם חסמו פטור ממלקות ולא אמרינן ק' א הוא מסור ומה שור שאי אתה מצוו להחיותו אהה מצווה על תהימו ואם חסמו חייב מלק' דכתיב לא תחסום שור בדישו ומסוך ליה אם כן הכות וגמר אדם שאהה מצווה לרחותו אינו דין שאהה מצווה על חסימו ואם תחסמו תחיי' מלקית ואין בזה משום אין מזהירין ומלקין מן הדין דאיסור חסימה כבר נאמרה בואכלת וק' ולמלקות אחא לאו מילתא היא דקאמר קרא כנפשו שהוא מותר דה'ל ואכלת ענבים בשבעך אלא להכי אתא לומר כנפשו של כ'ה כן תהא נפשו של פועל מה נפשו אס חסמו עצמך פטור אף נפשו של פועל אס חסמהו פטור ממלק' לפיכך אס חסמו מלקו לא לקו אבל שלומי צריך לשלם לו מה שהיה אוכל אם לא חסמו :

ב מה שאמרנו דפסוקים אינו אינם מדברים אלא בפועל וילפינן לה מנזרה טוה נאמר כאן כי הבא ונאמר להלן לא הבא עליו השמש מה להלן בפועל הכהוב מדבר אף כאן בפועל הכתיב מדבר ודווקא פועל שעשה אצל בע'ה בשכר יכול לאכול ממה שהוא עושה כמו שתיבאר אבל פועל העושה מעצמו אצל כ'ה בחנם אינו אוכל ולא אמרינן ק' הוא נוטל שכר אמרה חורה שיאכל עושה בחנם לא כ'ש דא"כ כלא יבא ואם כן לא שבתת חיי לכל ברייה וגם הפועל בשכר אינו אוכל אלא כשהוא עושה ברבר שהוא מאכל של גידולי קרקע דכתי' כיחבא בכרם רעך ואכלת ובכרם נמי אינו אוכל אלא בשעת גמר מלאכה חובינן שרכתיב ואל כליך לא ההן דמטמע אבל אהה נוהן להוד כליו של כ'ה כמילא שסעינין אייתי אהה אוכל בזמן שאתה נוהן לתוך כליו של כ'ה דהיינו בשעה גמר מלאכה חובינן ואמרינן כנפשא האי כרם בניין אב היא ולומרינן סמנו מה כרם הוא דבר שה' גידולו מן הקרקע אתה איכל סמנו כ'ש' גמר מלאכה חובינן אף כל דבר שהו גידולו מן הקרקע אתה אוכל סמנו בשע' גמר מלאכה חובינן ופרכי' מה לכר' שפועל אוכל ממנו סכן חייב ג' כעוללו אבל שור דברים של גידולי קרקע סנ'ל ת'ל כיחבא בקמת רעך וקטפת' מלילות בדיך וגופר שאף הוא גידולי קרקע ואינו חייב פעוללות אף כל שהוא גידולי קרקע וכו' ופרכי' מה לקמ' סכן חייבת בהלה כנון קמת מין דגן מנלן דקמה מין דגן הוא דכתיב שהחל חרמש בקמה והתם בקמה דחייב בהלה מיורי אבל זית לא כרם יוכיח מה לכרם סכן חייב בעוללות קמה חובינן וחזר הדין לא ראיזה כראי זה ולא ראיזה כראי זה הצד השוה שבהן שהן גידולי קרקע ובשעה גמר מלאכה פועל אוכל בו אף כל דבר שהו גידולי קרקע ובשע' גמר מלאכה פועל אוכל בו ונתיבבו כל גידולי קרקע ופרכינן מה להצד השוה בכרם וקמה שכן יש בהן צד מזבח יין לנסכים וסולת למנחות ולא אתרבת אלא זית שישיבו ג' צד מזבח דשמן למנחות אבל קשנית שאין בהן צד מזבח לא ת'ל וחרמש וגו' שהוא מותר דאי ללמד בשעת חרמש שהוא שעת גמר מלאכה אוכל שלא בשעת חרמש לא היכול אחא ההוא מואל כליך לא ההן נפקש כדאמרינן לעיל אלא לרבו' כל בעל חרמש אתא דהיינו לרבות כל מיני קשנית וכו' תינתן דבר חרמש כנון קשנית אבל דלאו בר חרמש כנון מילנות המוסק בוים והגודר בהרמים מנ'ל ת'ל קמה לרבות כל בעלי קומה כלומר דהשתא על כרחך קמה לאו למידי דחייב בתלה קאתי דהא חרמש אתרבי כל דבר חרמש ואפילו קשנית וכו' על כרחך אתא קמא לרבות

היה הסליחות שהיה לו להביא דבר כבר מנכה לו שאינו דומה בא טעון לבאר ריקן אלא א"כ הוא מאוהז אנשים שדרכם לשרות ולא חיישי למשא באוכלסי דמהוואי שאז אינו מנכ'לו כלום ואם טלח שליח עם אינרת ולא כצא אותו שנשליחו אליו וחזר אין שליח כלום שהיה לו להמתין עליו עד שיבא או שהיה לו לההנות שהרי הוא דבר ששניה' לא ידעו והיו פסידא דפועל א"כ הוא עניין דהוי לכה לידע ולא לשליח דאזוהי פסידא דבה ועל סימן טל'ר סעיף א' :

ג וכן אם שכרו להביא הפחים לחולה והלך והביא ומצאו שמת או שהכריא ואין צריך להם אינו יכול לומר לו טול מה שהבאת בשכרך אלא נוהן לו כל שכרו שהרי עשה שליח שליחותו מטלם וכן כל כיוצא בזה :

שלן השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו ובר' עיפיים :

א השוכר את הפועל לעשות בשלו והראהו בשל חבירו נוהן לו שכרו מטלם וחזרו נוטל מחבירו מה שההנהו דאע"ג דשלא ברשוהו שכרו הוא מ'מי יש לו ההנאה והפותר ספסדי השוכר מכיסו ואין השוכר יכול לומר לפועל טול מה שעשית בשכרך אפי' לא אמר שכרך עלי אלא שכרו סהם דסהם שכירות אינו בשכר אלא בעד מעוה מוכינים אבל אם שכרו לעשות בשל חבירו סהם שניהם יכולין לרדת את הפועל כ'ה יכול לו' ואני לא שכרת'ך והשוכר יאמר שהרי גלית'ך שאינני שוכרך לעצמי אלא לחבירי ולא אמרתי שכרך עלי לפיכך יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך אבל אם אמרו שכרך עלי אע"פ ששכרו לעשות בשל חבירו צריך לשלם לו מכיסו ואין יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך ואם שכרו בפני חבירו וחבירו עמד ושמע ושתק שהיקה כהנאה דמאי וחייב לתת כל השכר לפועל וכן הדין בפוכר מלמד לבן חבירו ושם זה ושתק חייב לשלם :

ב השוכר את הפועל לעשות בשלו או ללקט לו דבר של הפקר אינו יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך אלא צריך לשלם לו שכירותו ואם אח' ששכרו נהרצה הפועל לשלו בשכרו ואחר כך חזר בו אין שומעין לו והוא שעשה בו מטיב' או הנבחה שכר קנהו אבל אם לא משך או גבה לא קנו ויכול לחזור בו אבל ודאי אי קאי ברשותיה' דפועל אי נמי נקיש ל' אכהפיה לא בעי משיכה אחריתי ואינו יכול לחזור בו ואם שכר לשמור לו דבר של הפקר יכול לומר לו טול מה שעשית בשכרך ואפי' יש לו לב'ה לשלם לו יכול לרחותו ויומר לו טול מה שעשית בשכרך שהרי עדיין לא זכה בו כ'ה ולא אמר לו שכרך עלי לכך יכול לומר אני עדיין לא זכית' בו לשלם לך ממנו זיל את וזכי ביה :

ד השוכר את הפועל ואחזרו נכאי המלך לאנגריא לעבוד עבודה המלך אינו יכול לומר לו הריני לפניך עשה עמרי מה ששכרתי והן לי שכרי מטלם דאדרבה זה יאמר לו עשה עמי ואחז' לך לפיכך אינו נוהן לו אלא מה שעשה עמו :

שלן דין אכילת פועל בשעת מלאכה כמה אוכל או מתי אוכל וכו' בסעיפים :

א כתיב כי הבא בכרם רעך ואכלת ענבים כנפשו שכרך ואל כליך לא תתן כי תבא בקמת רעך וקטפת' מלילות בידך וחרמש לא תניף על קמת רעך כ' בסמוך ואתבאר לפנינו בע'ה דפסוקים אינו לא נאמרו אלא בפועל ויחבאר ג' שלא נאמרו אפילו בפועל אלא כשעושי' עם כ'ה ברבר שהוא מאכל של גידולי קרק' מיהו בכל מלאכת דב' מאכל של גידולי קרקע שהוא עושה אפילו במלאכה כל דהו שאינו מיוז לא ידיו ולא גליו למלאכה אלא נושא כתיפו מותר לו לאכול דכי' תבא

* לבוש עיר שושן הלכות שבירות ופועלים *

כרם עד שיגמר מלאכתו לחלה דהיינו עד הלישה משיח
בהם מים ויגלגל שאז חל עליה חובת חלה אבל משם ואילך
שצריך עוד ללוש ולשוף בו ולכעוס בו הרבה וצריך עוד
קישוף שעורך וטח פניה ונס צריך אפיה באילו המלאכות
שנעשין בהן אחר הגלגול שכבר נגמרה מלאכתו לחלה אין
הפועל אוכל בהם :

ד הכול בתמרים רעים שאין דרכן להתכשל באילן אוכל
בהם מפני שעדיין לא נגמרו מלאכתן למעשר שאינן
חייבין עד שנותנין אותן בסל שמתרכבין שם עד שיהיו רצוין
לאכילה :

ה נחפתחו חביותיו ושכרו לסוחטן או נחפרסו עיגולן
ושכרו להזור ולרוסקן לא יאכל בהן שכר נחתיכו
במעשר קודם שנפתחו או נחפרסו בו א' שיוע הפועל שכר
נחתיכו במעשר שסכו' טזה החילת עטייהן ודיפתחן הרי זה
השען שהו' היה סבור שיאכל ממנו שעדיין לא נגמרו לפיכך
חייב לעשר ולהאכילן :

ו אין הפועל אוכל אלא כשעושה מעשה ונושא על
כהיפונ' נ' עושה מעשה פיקרי כמו שנחבאר שעיף א'
אבל אם אינו עושה מעשה אלא יושב ומשמר אפילו כשהצבר
בשע' נמר מלאכה אינו אוכל שאינו נקרא פועל ואצ"ל השוכר
בסחובר שלא בשעת נמר מלאכה שאינו אוכל ואפילו מהלכו'
מדינה אינו אוכל אבל השימר בתלוש קודם שנגמרה
מלאכתו למעשר אע"פ שאינו אוכל מן התורה אוכל מהלכות
מדינה שנהנו בן :

ז יכול הפועל לאכול אפי' יותר משכרו כגון שכל שכרו
אינו אלא דינר יכול לאכול קישות או כותבות אפי' שהוא
שוה שלעו' מ' מלמדיו אותו שלא לעשות כן כרי שלא ימנעו
מלשוכרו בד' כששכרו לכל היום שאז אע"פ שאוכל יותר
משכרו ישאר לתת ג' הנשא' לכליו של ב' והקיי' בזמן שאת'
נותן לכליו של ב' אתה אוכל וכו' אבל אם לא שכרו אלא ללק'
קישות א' לא יאכלנו שהרי אינו נותן כלום לתוך כלי של ב' והוא
יחב' יאכל הוא ומהאי טעמ' ג' אפי' אם שכרו לכל היום לא
יאכל קישות והראשון או כותבות הראשון שלקט שהרי
עדיין לא נתן כלום לתוך כלי של ב' והוא כ' בזמן שאתת
נותן כו' אלא יתן חחלה לכליו של ב' והא' כ' יאכל הוא :

ח היה משמר ארבע או חמשה ערימות של חמשה בני
אדם שאכרנו סעיף' ד' שומר אוכל מהלכות מדינה לא
יפלא כריסו משל א' מהם אלא יאכל מכולם לפי חשבון :

ט אין הפועל אוכל אלא ממין שהו' נותן לתוך כלי של ב' כ'
שכן משמע ואל כליד לא חתן בזמן שאת' נותן לתוך כלי של
ב' וממין שאתה נותן לתוך כלי של ב' לפיכך אם היה
עושה בתאנים לא יאכל בענבים אפילו שכרו לעשות בסניה'
בזמן שהוא עושה בתאנים לא יאכל בענבים אבל מנע הוא
אח' עצמו לאכול עד שיגיע למקום היפות או עד שיגיע
לעשות בענבים ויאכל ומהאי טעמ' נ' שכן הפועלים עד
שלא הלכו בנת שתי וערב אוכלים ענבים ואינם שומין תירוש
דאף על גב שהפועלי' העושים בענבים דרכן להטיל ענבים
תוך הנת ודורכין בדגליהם על הנת עד שיוזב מהן תירוש
ואם כן השוכר את הפועל לעשות בענבים הרי כאילו שכר
אורו גם כן לעשות בתירוש מ' של כל זמן שלא הלכו בנת שתי
וערב עדיין התירו' אינו זכ' מהם ולא ניכר מלאכתם נ'ם
בתירוש ואין נל' עיקר מלאכתם אלא בענבים לפיכך יאכלו
ענבים ולא ישאו תירוש שאינו ממין שאתה נותן לכליו של ב'
וה' לעושה בשן זה ואכל ממין אחר דענב' ויין שני מני הם
אבל משלכו בנת שתי וערב הרי עושים בתאנים בענבים
ותירוש שמיד שלוקטין הענבים דורכין אותן בנת ועושין
תירוש לפיכך אוכלין בענבים ושומין תירוש מ' שירצו או
מ' שניהם יחד כמו שרצו :

לרבות כל בעלי קומה ואינובר חרמש כגון אילנות העומדים
במקומה וקטפן והכל ככלל ואיצ' שריך קמה ואיצ' שריך חרמש
ד'א' כתב קמה הא' קמה הפחית' בחל' קאמר כדלעיל לכך
בתכ' חרמש ואי כתב חרמש הא' כל דבר חרמש ולא אילנות
לכך כתב קמה לרבות כל בעל קומה דהיינו אילנות כגון
מוסק בוחים ונגדר בתמרים ופרכינן השתא כיון דסוף סוף
אחרבי מחרמשוקמ' כל דבר כי הבא ככרם רעיד' למה לי ככר
אחול' נגמרה דאתא כוליה להלכותיו כמו שיתבאר לפנינו
בע' ה' בל תיבה ותיבה מ'פסוק זה בפני עצמו למאי אחא כל
אחד ואח' כ' במקומו ועוד למרו חז' מקרא דלא תחטום שור
פדישו שאפילו בדבר תלוש מהקרקע קודם שיגמור סוף
מלאכתו האדם אוכל בו מרכתיב לא תחטום שור בדיוט מבי
בל הבהמ' איתנהו בחסימה דילפינן שור שור משבת כנ' ש'
נהתם כתיב כל בהסתך וכיון דשור לאו דווקא למה לי דתב' ו'
דחמנא ליכהוב לא תדרוש בחסימה שור דכתב דחמנא למה
לי לאקשי' חוסם לנחמס ונחמס לחוסם מה חוסם אוכל
במחוכר כ' אפי' אף נחמס אוכל כ' חתיבר ופה נחמס אוכל
כתלוש דתחוב בדיוט אף חוסם אוכל כתלוש מיהו גם כתלוש
אינו אוכל אלא בשעת נמר מלאכה דומיא דדיוט ס'
מה דיוט מיוחד שהוא דבר שבשעת נמר מלאכה ושור הפועל
בו אוכל בו אף כל שהוא כשעת נמר מלאכה פועל אוכל בו
והשתא מכל זה למדנו שבה שאמרנו שפועל שעושה מלאכה
לכה' בדבר של פאכל שאוכל כמה שהוא עושה כמה דברים
אמורים כשהוא עושה כגדולי קרקע כסחובר בשעת נמר
מלאכה כגון כוצר בענבים ומוסק בוחים ואורה בתאנים
נגדר בתמרים גם בתלוש מהקרקע קודם שיגמור סוף
מלאכתו דתחייב אותו במכוש האחרון לענין נמר מלאכה
פועל אוכל בו אבל העושה בדבר שאין גידולי קרקע כגון
החולב והמנב' והמחבין אינו אוכל שאין אילו גידולי קרקע
וכן העושה בסחובר שלא בשעת נמר מלאכה כגון העודר
בגפנים או סכסה שרשי אילנות ואפילו המנכש בכצלים
ושומים כגון שעוקר את הקטנים מן הגדולים כרי שיהא ריוח
לגדולים שיוכלו ליגדל יותר לא יאכל מהם ואף על פי שהיא
נמר מלאכת הקטנים שהרי עוקרן לאוכלן והוה דומיא דואל
כליך לא התוכו' בשעה שנותן לכליו של בעל הבית מכל
מקום כיון שעוקר מלאכה זו אינה אלא לצורך הגדולים
להחייב להם שיגדלו ועדיין לא נגמרה מלאכתה לא הוי דומיא
דדיוט ואין הפועל אוכל בו :

י עוד למרו חז' מריס מה דיוט מיוחד שלא נגמרה
מלאכתו למעשר ולחלה ופועל אוכל בו אף כל שלא
נגמרה מלאכתו לסיז' ולחלה פועל אוכל בו כלומר למעשר
או לחלה ובהי פירושו כל דבר שחייב מעשר חלח נהג בו
יכול הפועל לאכול בו עד נמר החיוב האחרון שבו דהיינו
עד שנגמר מלאכתו לחלה וכל זמן שהפועל עומק בו קודם
נמר מלאכתו לחלה אוכל בו אף על פי שכבר נגמרה
מלאכתו למעשר וכל דבר שאין בו אלא חיוב מעשר לחודיה
ולאחר שנתעשר אין בו עוד חיוב אחר אינו אוכל אלא עד
שאגמרה מלאכתו למעשר לפיכך אמרו פועל העושה בתלוש
לאחר שנגמרה מלאכתו למעשר בדבר שאין בו עוד חיוב
אחר כגון הבדל בתמרים ובגורגרת שדבקו זו לזו ומכרילן
במגריפה והתאנים והענבים כבר נגמרה מלאכתן ונתחייבו
במעשר קודם שדבקו יחד והואיל ושוב אין בהם חיוב אחר
אין הפועל אוכל מהם ואפילו האירנא שאין לנו חיוב מעשר
כיון שנגמרה מלאכתו למעשר במקום שיש חיוב מעשר לא
יאכל בו אלא הפועל בתמים ושעורים לעשות מהם פת
שחייבת בחלה אף על פי שמעשר מירוח נגמרה מלאכתן
למעשר כיון שעדיין לא נגמרה מלאכתן לחלה הפועל בהם
אחר המירוח כגון בהקרקע או בשחונה עדיין הפועל אוכל

לבוש עיר שושן הלבות שבירות ופועלים קעה

א מספקין בנש' כפי' ואל כליך לא תתן אבל את' נתת לתוך כלי טל ב'האם פירושו ממין שאחה נתת לתוך כליו של ב'ה אתה אוכל ואז הוי דינא אם היה עושה בנפן זה מותר לאכול מנפן אחר כלו שיקוין אשכול מנפן אחר שאינו עושה בו ויולך למקום שהוא עושה שם ויאכל בשעה שהוא עושה דהא ממין שאחה נתת לתוך כליו של ב'ה הוא או אם פירושו ממה שאחה נתת לתוך כליו של ב'ה אתה אוכל ואז הוי דינא אם עושה בנפן זה לא יאכל מנפן אחר דאף ע"ג שהוא ממין שאחה נתת לכרי של ב'ה אינו ממה שאחה נתת לתוך כליו של ב'ה ולא איפסטיא לפיכך אמרו העושה בנפן זה לא יאכל בנפן אחר ואי אכל לא מפיקין מיניה שהרי ספק דינא הוא והמעת' מיהו אף ע"ג שבה' עדיין לא נתן לו שכרו והוא מוחזק בשכרו צריך לשלם לו ואינו שוכח לו משכרו וק"ל כל סלוקי בלא זוני אפיקי מסוג' הוא ה"כ כיון שהבה' ודאי חיילו שכרו אלא שיש לו ספק חביעה על הפועל אם חייב להחזיר לו מה שאכל אם לא ואי היה מסלקין ליה בלא תשלום ודאי שכרו הוי כאילו היינו מוציאין ממנו מה שאכל וכבר אמרנו דהמע'ה דרווקא מנפן אחר שאינו נוגע בנפן זה לא ירך ויקוין ממנו ואכל ככאן אבל נפן שמודלית על גב חבירה והוא עושה באחד מהם אלא שצריך להפריד ולהנביחה הענפים של זה מזה כשהוא חיהך ממנו הרי זה כאילו עושה בשניהם ויכול לאכול אפילו מהשניה דהוי ליה ממה שהוא עושה וממין שהוא עושה אכל נפן המודלה על החאינה או תאינה המודלה על הנפן והוא עושה באחד מהם אינו אוכל מהשניה דאף על גב דהוי ממה שהוא עושה אינו ממין שהוא עושה והכא אפילו אבל מפיקין מיניה :

א כבר אמרנו הפירוש ואל כליך לא תתן בזמן שאחה נתת לתוך כליו של ב'ה אתה אוכל בו' דהיינו דווקא בשעת עשיית מלאכ' של ב'ה הוא אוכל אבל אינו אוכל בשעת שאינו עושה מלאכתו של ב'ה לפיכך לא ישכ הפועל ויאמר עד אהה אני מנעתי את עצמו ולא נשלתי לאכול וע"כ אשכ עתה ואוכל אלא דווקא בשעת עשיית יאכל אבל מפני תקנת ב'ה שלא יהבטל הפועל ממלאכתו אמרו חז"ל שאחר שנמר הפועל מלאכ' שורה זו והולך להתחיל שורה אחרת יכול לאכול אפילו שלא בשעת מלאכה מטוב הוא לכ'ה כדי שלא יתבט' בשעת עשיית מלאכתו :

ב כבר אמרנו דקרא דכו' חכא בברס ריעך כולו מיות היא ואתא כל חיבה וחיבה ממני להלכותיו ודרשו הבבלי ז"ל ויכלת ענבים ולא ענבים ודבר אחר לפיכך לא יאכל הפועל עם הענבים פת אורבר אחר למתקן כדי שיוכל לאכול הרבה מדענבים וכן לא יאכל אותה במרת ואם קצץ עם בעל הבית שיאכל עד שיעור כך וכך יכול לאכול אותו השיעור בין בית בין במרת בין ככל דבר שרצה רואיל קצץ ומדכתוב ואבולו ענבים ררשו דווקא אכלת ולא ימצצת שלא יסוך היין ויוזוק החריצים :

ג וכן אסור לפועל להבהב השבילים באור למתק אותם או להפריכ' ע"ג סלע אפילו אינו מהבטל ממלאכתו ע"י ההכהוב או הפריכה כגון שיש לו אשה ובנות שהבהבים לו אסור מפני שממתק אותם והוי דומא דענבים ודבר אחר שאסור : יך וסרכתוב שבגך דרשו דווקא כדי שביעה ולא שאכל אכילה נסה :

ד מה שאמרה התורה ענבים ולא דב' אחר לא שמע' מיניה אלא שלא יתקן את הפירי ויסתקנו כדי שיאכל הרבה אבל שיחוק הפועל את נפנו כדי שיאכל הרבה לא שמעין טאסרה התורה וה'ה ש'עשה הבה' דבר לפועל שינרום לו שלא יאכל הרבה נם כן לא אסרה התורה לפיכך אמרו רשאי הפועל לשכול פתו בציר כדי שיאכל ענבים הרבה ורשאי כ'ה להשקות את הפועל ויין כדי שלא יאכל ענבים הרבה :

א אף ע"פ שלא דתירה התורה לפועל לאכול אלא לפועל העושה בשכר כדאמר' לעיל סעיף ב' אין האכילה בא בשכרו ואין ממעטינן בשכר' זה בשכרו שנתת לו לשאר שכרו יום העושוין שאר מלאכות אלא התורה זכחה לו שמוס צער דה' לצער אם לא יאכל כשעושה ברבוי' אלו וסמל שמים הוא אוכל לפיכך פועל שאמר לב'ה תן לאשתי ובני מה שהיה לי לאכול או שאמר הריני נוש' מעם מזה שנשלתי לי לאכול ואהן לאשתי ובני אין שומעין לו ואפילו נזיר שהיה עושה בענבים ואמר לב'ה תן לאשתי ובני מה שהיה לי לאכול אין שומעין לו **ב** פועל שהיה עושה עס ב'ה הוא ואשתו ובניו והתנה עם ב'ה שלא יאכל עליו פשימ' דמהני הנאו ועל אשתו ועל בניו הגדולי' גמי אם היה מדעת' כיון שיש כהם רעת יכולין למחול מהני אבל אם הם קשני' אינו יכול להתנות עליה שלא יאכלו שלא משלו הם אוכלי' אלא משל אביהם ששמים הם אוכלי' **ג** פועל האיקל בשעה שאין לו לאכול יכול לבא הבא מכלל עשה דואכלתו וגו' ולא באופן אחד שענשו עונש עשה ואם דולץ עמו בירו ממה שעושה או שנותן לאחרים הרי זה עובר בלאו נמור דואל כליך לא תתן :

ד אין הפועל רשאי לעשות מלאכה בלילה ולהטכ' עצמו ביום ולא ירטיב ויספ' עצמו ויאכל מזונותיו לבניו לפני כישול מלאכתו של ב'ה שהרי מחלוש כחו שלא יוכל לעשות מלאכתו של ב'ה בכח וכו' למדו תינוקות שעושין מלאכת האביאין רשאין לעשות כן ועל סימן ש"ג סעיף ד' : **ה** כשם שהבה' מזהר שלא יעשו שכר שכיר ואלא יעכבנו ואם עבד עובר בכל הלוי או בלא יבא עליו השמש כך הפועל מזהר שלא יבטל מלאכת הבה' מעט כאן ומעט כאן ויוציא כל היום באמרה אלא חייב דקדק על עצמו בא וראה כמה דקדקו חכמים בכרנת הדסין שפטרו הפועלים שיא יברכה ברכה רביעית כדי שלא יבטלו ממלאכתן ככו שכתבנו קלבוש החכמת סימן קצ"א לכן יזהר הפועל מאד בזה וכן חייב לעבד עבודתו בכל כחו שבן אמר יעקב אבינו ע"ה בכל כחי עבדתי את אביכון וזכה ונט' שכרו בעז' ע"כ שנוי פרץ האיש בא' מאד :

שלה דין אכילה בהמה בשע' מלאכה ואיסור חסימות ובוש' סעיפים :

א תחוב לא תחוסם שור בדישו וכבר אמרנו דהוקש נחוס דחוסם לפיכך כדרך שהפועל אוכל ממה שהוא עוסק בנידויו קרקע בין בהלוש בין במחובר כך בהמה אוכלת בין בחלוש בין במחובר ואוכלת ממש' שעל גבה ער שהיה פורק ובלבד שתאכל היא בעצמ' ולא ישול הוא בידיו ויאכיל' ולא אמרה התורה אלא לא תחוסם נוסר' כלומר תניח לה שתאכל היא בעצמה ולא שתאכילה בידים :

ב ומותר בהמה בין האדם שהחוסם את האדם פטור כמו שכתבנו למעלה והחוסם את הבהמ' עובר בלאו דלא תחוסם שור ואחד השור ואחד כל שאר בהמ' בלאו דלא תחוסם דילפי' שור שור משבח דכתבנו לעיל ובה' שור לאקושי חוס' לנחוסם ונחוסם לחוסם כדלעיל וכן במלאכה דייש לאו דווקא דה'ה כל דיישה וכה' כל שאר מלאכ' של גידול קרקע כדוקש נחוסם לחוסם ולמה נאמר דייש דכר הכתיב בזהוה :

ג א' דחוסם אות' בשעה מלאכה ודכו' שהיתה חסומה כבר ואפ' לא חסמה אלא אחר חסמה וכא הוא ודש בה ליקה דהכי הוא משמ' ולא חסו' שור כדיוש ולא תחוסמו בשעת דיישה ומשמע נמי לא תהא חסומה בשעת דיישה וילפי' לה מקרא דכתיב ויין ושכר אל תשת אתה ובניך אחד כבאנס ונומך ומקשינן בבאנס הוא דאסור הא משתה ומיעל שרי בהמ'ה ולהכדיל בין הקרש ובין החול אמר רחמנא פירש **ל א א ג** דמשמע

לבוש עיר שושן הלכות שבירות ופועלים

השכירות ואחד שטר אדם או בהמה וכלים כולם דינם שוח לעבור עליו דכתיב אשר בארצך כל שבא ארצך ועל שטר קרקע יש מי שאומר שאינו עובר משום דכתיב אשר בארצך דרשי כל אשר בארצך ולא כל ארצך :

ב וכל הנושט שטר שכיר כאלו נושט נשמתו דכתיב ואליו הוא נושט את נפשו כלומר נשמתו שהיא נפשו הלוי בשכירתו ועובר בהמשה לאוין ועשה והם לאו דלא הנזול שהוא מותר דאי בגזל ממש מראו דריביה ואונאה נפקא אלא לבוש שטר שכיר הוא דאחא ומשום לא העשוק שטר שכיר ומשום לא העשוק אחר עך ומשום לא הלוי ומשום לא הבא עליו השמש הריה' לאוין ועשה דביבוי הנה שכו : וצף ע"ג דקצחם כתוכיבימא וקצחם כלילה כמו שנחבא בסמוך סכל מקום שם שבירות חד הוא וכל הנושט ביום או בגילת עובר בכלום :

ג איזה זמנו שכיר יום יש לו זמן ליתנו כל הלילה ואם לא נתנו בבקר עובר משום לא הלוי פעולת שכיר אחר עדי בקר ושכיר לילה זמנו ליתנו לו כל היום ואם לא נתנו בערב עובר עליו משום ביומי הנה שכו ולא הבא עליו השמש שנחב' תורה זמן לכה' אחר השלמת פעולת הפועל יב' שעות לבקש פעולת לשלם השכירות ואין לפרט איפכא דרא הלוי מיירי בשכיר לילה ולא הבא בשכיר יום וצוה התורה לשלם בשכירותו מיד שהשלים מלאכתו ולא נתנה לו שום זמן דהא ילפי' מקראי דשכירות אינה משהלמת אלא לבסוף כלו' לאח' שהשלים מלאכתו קדכתיב כשכיר שנה בשנה שכירות שנה זו אינה משהלמת אלא לשנה אחרת כלו' בהחיה שנה אחרת אלמא לא משהלמת ליה לשכיר יום עד שהשקע החמה וכי כתיב לא הבא עריו השמש על כרחך בשכיר לילה הוקמית שנשעבד לו לבקר משכילה שכירתו ונתנה לו החורה זמן עדי הערב וכן לא הלוי פעולת שכיר אחר עדי בקר על כרחך בשכיר יום מיירי ולא בשכיר לילה דהא לא משהלמת ליה לשכיר לילה עד הבקר וכי כתיב לא הלוי ונמר על כרחך בשכיר יום הוקמית שנשעבד לו אחר שקיעת החמה משכילה' שכירתו ונתנה לו החורה זמן עד הבקר יא' הפועלים בידו שאין עושין מלאכה עד הלילה ופהתלה אדעת' דהכי אגרי להו חייב לשלם מיד קודם שקיעת החמה ואם אינו משלם עובר משום ביומי הנה שכו ומשום לא הבא עליו השמש ואם שהה במלאכתו עד הלילה הרי לא חלה תשלומין עד הלילה ויש לו זמן כל הלילה עד הבקר אף על גב דמתחלה לאו אדעתא דהכי אגריה :

ד שכיר שעות ביום שגלת פעולתו בחצי היום יש לו תשלום כל אותו היום דהא חלה תשלומין מיד שהשלים מלאכתו וקרינן עליו כיומו הנה שכו ולא תבא עליו השמש וכן שכיר שעות כלילה שכלהה מלאכתו בחצי הלילה יש לו זמן תשלום כל אותו היום וקרינן עליו לא תלוי פעולת שכיר אחר עדי הבקר :

ה זמן שכיר שבת שכיר חרש שכיר שנה שכיר שבת אם יצא ביום טובה שכירתו כל אותו היום יצא כלילה טובה שכירתו כל אותו הלילה :

ו קבלנות שקבל עליו האומן לעשות מלאכה כולה בכך וכך ולא שטר לימים הרי הוא כשאר שכירות ימים ועובר עליו משעה שנותרה לו כיצד נתן שליה לאומן להקנו בקבלנות ונסרה כל זמן שהשליה ביר האומן אפי' אחר שנמרו אינו עוב' עליו כיון שאין האומן נזהר לו מזהל לו על תשלום שכירתו כל זמן שהוא בידו ואם נזהר לו אפילו בחצי היום חייב מיד בתשלומין ואם שקעה עליו חמה עובר עליו :

ז האומר לשלוהו יצא ושכור לי פועלים ושכרם ואמר להם שכרם על ביה' אין שום א' מהם עובר משום על כל תלוי הב' הא לא שכו ואינו שכירו והשוכל לא קרינן ביה לא הלוי פעולת שכיר

דמשמע שלא ישתה יין כדי שידע להכחין בין עבודה קדושה למחוללת ואי שתה ועייל הא מ'ם שיכור הוא ולא ידע להבדיל אלא מה הח' בשעת ביאה לא הוא שיכור ה'נ' בשעת דושה לא הוא הסימ' ואפי' חסמה בקול שנער בה ומנע' מלאכול לוק' אף ע"ג דק'ל על לאו שאין בו מעט' אין לוקין עקב' שנשתו להוציא הקול דוי מעט' ולוקה עליו :

ח שכר בהמה וחממה ודש בה לוקה על החסימה ומשלים לבעל בהממה מה שהיה אוכלת ושיערו חכמי' שיתן לכל יום שלם ד' קבין לפרה ונ' קבין לחמור ואע"ג דק'ל שאין לוקין ומשלמין ה'מ' כשח' התשלומין והמלקו באין כאחד אבל הכא חייב התשלומין חל עליו משעה שמיכה בהמה שמהחייב [במזונותיה ומלקות אינו חייב עד שירוש בחסימה :

ה לא החסום שור בדישו כתיב לא הקפידה התורה אלא שהישראל לא יחסום השור בשעת דושה בין שהשור שלו בין שאינו שלו לפיכך ישראל הדש בפרתו של גוי אפילו הדישה של גוי עובר משום לא החסום וגוי הדש בפרתו של ישראל אפילו הדישה של ישראל ודש בה הגוי מעצמו שלא אמרו לו ישראל כלום ועשאו שלא בפניו אין בו איסור' שולא תחסום דלדידיה אכרה התורה להוספה ולא כשחסום הגוי פרתו ודש הגוי בה :

ו אבל אסור לומר לגוי חסום פרתו ודוש בה דאמירה לגוי אסור בכל איסורין כמו בשבת לא החסום אינו משמע פשוטו אלא שלא יעשה מעשה בגוף בהמה כדי שלא תאכל אבל אם יש לה קוץ בפיה מעצמ' עד שאינו יכול לאכול או שפירס' עור על גב הדישה כדי שלא תאכל או שהארי הולך כנגד' ומפחדת' ואינה אוכלת או שהעמיד בנה מבחון או שהיה צמאה ואינה יכולה לאכול מחמת צמאה ככולן מביאי נגמר אם לוקה אם לא ולא אפשר' לפיכך אינו לוקה מספק אבל איסורא איכא דהא בספק מלקות קאי :

ז היה לה לפר' חולי מעים וקטילה שתאכל הרב' הדישה או אינה חולה אלא שהדבר שהיא עושה בה הוא רע לבני מעיה ואם האכל תהיון כמנה מותר למנועה שלא הקפידה התורה אלא על הנאתה והרי זו אינה נהנית כי רע הוא לה :

ח פרות המהלכות על החבוא לפי שירש הדרך לנגדן ואין כוונת' לדוש אינו עובר אם חיסמן' שעורין שהוטרזו במים ושייבשין אותה בתנור ואחר כך דשין אותן בפרות להסיר קליפותיהן אין בהן משום כל החסום שכבר נחתו יבוי במעשר מ'ם משום מראית העין שלא יאמרו שחיסם פרתו יביא מעט מאותו מין ויתלה כצוארה שתאכל ממנו :

ט כבר אמרנו במסין הקודם עיף טו' שיכול הפועל לחקן את גופו כדי שיאכל הרבה כו' ה'נ' גבי בהמת דהוקש נחסם לחוסם לפיכך רשאי השוכר לאכול פקיעי עמיר כדי שלא תאכל הרבה מהדיש וכן רשאי בעל הפרה להדעיב' כדי שתאכל הרבה מהדיש' .

שולח

לתת שכר אדם בהמה וכלים בזמנו ובמתי זמנו וכו' יא' סעיפים ;

א מצות עשה להח' שכר שכיר בזמנו דכתיב לא תעשוק שכר עני ואיבין מאחריך או מנגד' אשר בארצך בשעריך ביומו הנה שכו ואם אחר' עובר בלאוין דכתיב בה כמו שיתבאר לפנינו בעה' כתיב לא תבא עליו השמש וכתיב לא תלוי פעולת שכיר אחר עדי בקר חד בשכיר יום והד' בשכיר לילה לא הבא עליו סכר' בשכיר לילה שהשלמת פעולתו משיעלה עמוד השחר לפיכך זמן נגבו שכו כל היום ולא תלוי פעולת שכיר אחר עדי בקר בשכיר יום שהשלמת פעולתו משישקעה החמה לפיכך זמן נגבו שכו כל הלילה לפי שנחנה תורה לכה' זמן עונה שהנצי' יב' שיעית לבקש פועל לשלם

דבוש עיר שושן הלכות שאלה

הג' ע"ג

פעולת שכיר אהך דהא אינה אהו ומיהו ב"ה עובר על דברי קבלה דכתי' אל תאמר לרעך לך ושוב וכחך אהך והוא שאינו שרוד אלא שמכניח לרחוקו שאם הוא שרוד במלאכה אחרת אפי' באל תאמר לרעך וגו' אינו עובר דאנוס הוא ואם לא אמר השליח שכרם על ב"ה אפי' לא אמר להם שכרם עלי אלא שכרם סתם הרי הוא חייב בשכרם לפיכך הוא עובר מטום כל תלוי דהא פעולתה אתו הוא כר"א כשטמרים סתם שהוא חייב בשכרם כשהפעול אינו יודע שאין המלאכה של השליח אבל אם הפועל יודע שאין המלאכה של השליח אפי' שכרו סתם אין השליח חייב בשכרו ואינו עובר מטום כל תלוי :

ח דקדקו חז"ל ממשמע שנ"ל לא תלוי פעול שכיר אהך אינו יודע שער בקר הוא מה ת"ל עד בקר מלמד שאינו עובר בלאו אלא עד בקר ראשון בלבד ומיד שעבר בקר ראשון עבר בלאו וחייב ומשם ואילך אפי' משהה הרב אינו עובר וית' ומ"מ חייב לתת לו מיד וכל עת שישהה יותר עובר על לאו של דברי קבלה שנ"ל תאמר לרעך לך ושוב וגו' :

ט שכיר שמכיר בב"ה שאין רכנו להיות בידו מעות אלא ביו"ה שוק אינו עוב' ככל תלוי אפי' לו מעו' דמסמ' ארעמא דהכי איתגרי ליה שלא ליפרע ממנו אלא ע"י יום השוק וכיון דמיומ' קמא לא עבר הו' לא עבר כדאמר ר' לע"י שאינו עוב' אלא בקר ראשון לפיכך מיו"ה שיק ואילך אם אינו נותן לו אינו עובר מטום בכל תלוי אבל משום אל תאמר לרעך לך ושוב עובר וכן הדין בהני בעלי בתים שאין דרכן לפרוע הכף עד שיעשה חשבון עם הפועל משה שהיא ח"י להן אפי' יחבעוהו קודם חשבון אינו עובר ואפי' לא יחבעו ממנו אלא דבר מועט שרוע שלכל הפחות חייב לו כך אפי' בלא חשבון אפי' אינו עובר דכיון שרכנו לחשיב כשהמא ארעמא דהכי איתגרי ליה שלא ליפרע כלום עד שיחשיב עמו :

י דקדקו חז"ל כתי' לא תלוי פעולת שכיר יכול אפי' לא תבעו ת"ל אהך לרעך פרש"י שלא מרעמו וה"ל שלא מרעתי הפועל כל' כשאתה אלינו לרעךך ושלא מרעתי הפועל שהבעך ולא תתן לו אתה עובר משום לא תלוי עוד דקדקו יכול אפילו אין לו לשלם ת"ל אהך שיט אתך יכול אפילו הסתחו אצל חנווני ואצל שולחני ת"ל אתך ולא שהמחהו אצל חנווני ואצל שליחני לפיכך אמרו שאין הבעל בית עובר משום כל תלוי אפי' אפי' הבעו השכיר ואם לא הבעו או שתבעו ולא היה לו מעות ליתן לו או שהמחהו אצל חנווני או אצל שולחני ליתן לו ונקבלו עליהם ליתן לו אין ב"ה עובר אפילו אין לו ל"ב"ה ביה השולחני או חנווני כל' ומ"מ אם רצה השכיר לחזור בו שלא לקבל מהשולחני או מהחנווני אלא רוצ' לחזור על ב"ה כשאין ל"ב"ה ביה החנווני או השולחני כלום אלא נתרצו להקפ' ל"ב"ה שאז השולחני והחנווני יכולין לחזור פשיט' טמס הפועל יכול לחזור בו כשהם חוזרין בהם שהרי אין כאן דין מעמד שלשהן כיון שאין לבעל הבית כלום כלום ולא בשופטני עסיקני שהשולחני והחנווני אם ירצה יחזרו כהן והם יפשו לבעל הבית ויפסידו את שכרן ואפילו מח' ל"ב"ה מחילה בפעולת הוא אלא אפילו החנווני והשולחני אינם חוזרין בהם הרשע ביד הפועל לחזור בו כל זמן שלא קני מידו אבל אם קני מידו אינו יכול לחזור בו :

יא דיני שכיר שנשבע ונטל נהבאר בסימן פ"ט

ונשבר או מה כעליו אין עמו שלם לפיכך הוסיף ב"ה או מטילין ונאנסו כידו כגון שמחה אינשכר או נשכה ח"ב דאז"ל שחייב בניב' אבדיה אכל כל קיקול שאירע בה מהת מלאכה ששאר' בשבירה לא מיבעיא היכחשה מחמת אותה מלאכה שהוא פטור אלא אפילו כשה כחמת אותה מלאכה פשו' דהא לא לאוקמה בכיול' שאר' והוא שלא ישנה לעס' בה דבר אחר חוץ מהמלאכה שאר' בשבירה שאם שינה זעשה בה מלאכה אחרת הוין מן המלאכה ששאלה בשבירה אפי' הוא קרה ממנו תלוי דמחמת אותה מלאכה עצמה שטינה בה כחה וחייב גם אפי' מה כחמה כחמה מלאכה עצמה שאר' לה אם שינה בה כגון ששאל' להושי' בה וזרשינה ביוזכר' והרי זה שינוי שעשה בה שלא כדרך הארץ וחייב דבר פשיט' הוא ודוקא שאירע האונס מכת השואל אבל אם אירע שרא מחמת השואל כגון השואל בית מחבירו ונשירף באונס אינו חייב לשלמו וכל שכן אם אירע האונס מכת המשאל שפטור ומטעם זה כתב פרי מהדמאי' ד"ל פי שינוי משכונן אצל נוי והשאלו לחבירו שיקח עליו גם מאתו הנני עוד מעות וזר על מה שהלוה לו ונשירף המשכונן ביד אותו הנני פטור השואל דהא בלאו הכי היה נשירף ביד הנני מכת המשאל שנתנו לידו החלה / השואל את החמור שירכוב עליו שר' וזמנה בדרך והדבר ספק אם מהה מחמת מלאכה פטור דק"ל שאין השואל חייב עליה עד שעת אונס והרי זה כאומר אינו יודע עם ש דלויהני אם לא אבל השואל חמור לרכוב עליו הוא עצמו ונתנה לשלוהו ומהה והדבר ספק אם מהה מחמת מלאכה חייב דפושע הוא שהרי אין השואל דשאי להשאל והוא מהחייב משעת פשיעה והרי זה כאומר הלוינה ואינו יודע אם פרעתיך שהוא חייב :

ב השואל את הפירה והוכחשה אצלו כחשה ולא הדל חייב לשלם מה שפגמה בדמים ואם היה הכחש' מחמת מלאכה פטור וישבע שבועת השוורים שמחמת המלאכה פגמה ואם נכחש הכשר נחשה דהדר' אפי' ע"י פשיעתו כגון ששינה בה ועלה בה מכה כדגליה על ידי פשיעתו והוכחשה ממנ' לסיפה להתרפאות ולחז' ל"כ"י אוחה כחזרה ופטור מלשלם שאין זה נקרא נוק אלא שבת ולא חייבה הגורה בשבת אלא בזקי אדם ולא בהמה שהזקק וסופה לחזור אבל אם הוכחשה מאליה ונאחד כך קודם שחזרה לכריאוהה מהה והרי הוא חייב לשלם צד' לשלם כמו שהיה בשעת שאלה דכיון שאינה בעי' להחזיר אמרינן כתישמתא רתחלת מיתתה היה ומאחיה שעה נתחייב לשלם :

ג השואל בהמה מחבירו לרכוב עליה למקום ידוע ובאו עליו לסטין באותה דרך או חיות' עיני ונאנסה ככנו חשיב שפיר מהה מחמת מלאכה כיון שמחמת הדרך ששאלה לילך בה והולוכה עם נאנסה ויש חולקין וסבירה להו שאין זה נקרא מחמת מלאכה ששאלה לה מהה שהרי אף בלא הליכת הדרך אפטר שיכא לה אונס נזה ואין נקרא מהה מחמת מלאכה אלא שבא לה האונס בהמה המלאכה עצמה כגון המשאל שיגרא לחבירו לרדוף בה עכברים ואכלוה עכברים זהו נקרא מהה מחמת מלאכה וכל כיוצא בזה וכן המשאל בלוי' לחבירו להלחם עם האויבים ויצאוני חם ונבאו עליו האויבים ולקחו ממנו המלוי' וזו נקרא גם כן מהה מחמת מלאכה דהא להכי שאלה ליה ופטור / וכן בהמה שנתייגעה במלאכתה ונתחממה ופחה אפילו אחר שנמרת המלאכה או שהולוכה כדרכה ונכסלה בדרך ונפלה ופחה זה גם כן שיקרי מהה מחמת מלאכה ורוקק שהרגיש בה בעודה במלאכה שנתייגעה מחמת המלאכה ונתחממה אבל אם לא הרגיש בה מיד ויכל ליטבע שמהה מחמת מלאכה דולפא בלאו הכי נמי היתה מתחממת ופחה וסחוף שאינו יכול ליטבע משלם :

הלכות שאלה

שם השואל חייב באונס ובהמה שמחה מחמת מלאכה ואם שלחה על יד בנו או עבדו וכו' ח' סעיפים :

א פרשה שלישיית של שופרים הנאמרה בתורה בשואל חייב בה אפילו באונסין דכתיב בה וכו' ישאל איש מעם רעהו

השואל את הבתמה חייב במזונותיה מבע"כ משמטה עד סוף ימי שאלתה / ורא"ה אפי' כעוד שלא משכה מיד שנשאלה...
הבעל' שמסירת' נכנסה שמירת ליד השואל להחזיר' באונסין
וכמוזנותיה ועפ"פ טעדיין יכולין הבעל' לחזור בהן עד שעת
משיכה או שעשה בה אחד מן הדברים הקונים במקח כמו
שנתבאר לעיל ויש סימן רצ"א וש"ז :

ה השואל פרה מחבירו ושלחה לו חמטטיל ביד בנו או ביד
שליחו או ביד עבדו או אפילו שלחה לו ביד בנו או ביד
עבדו או ביד שליחו של שוא ומהה קור' שתכנס לרשו' השואל
הרי זה פטור ביון טעדיין לא הגיע לרשותו אינו חייב באחזי'
ואם אמ' לו השואל שלח לי ביד בני או ביד עבדי או ביד שליחי
או אפילו אמר שלחה לי ביד בנך או ביד עבדך העברי או ביד
שליחך או שאמ' לו המטטיל הריני משלח לך ביד בנך או ביד
עבדך או ביד שליחך או ביד בני או ביד עבדי העברי או ביד
שליחי ואמר לו השואל שלח ושלחה ומתה בדרך הרי זה חייב
דמיר שבאת' ליד השליח יצאת מרשות המטטיל ונכנסה ליד
השואל ליד שליחו כיד דמי וחייב :

נ כל היכא דמשלחה ביד עבדו של שוא שאמרנו שהשואל
חייב אין חילוק בין אם הוא עבד עברי או עבד כנעני דיד
עבד כנעני כיד רבו דמי אבל היכא דאמרין כשמשלחה ביד
עבדו של מטטיל שהשואל חייב בה היינו בשמשלח המטטיל
ביד עבדו העברי דכיון שקבלו עליו השואל להיות שליחו ר
נעט' דידו כיד שואל אבל אם שלחה המטטיל ביד עבדו הכנעני
אע"פ שאמר לו השואל שלח ומתה בדרך פטור השואל רעדיין
לא יצאה מרשות המטטיל בעוד שהוא ביד העבד דיד עבד
כנעני ביד רבו דמי :

ז אומר לו השואל הכישה במקל והיא תבט מאליה ועשה
המטטיל כך אין השואל חייב בה עד שתכנס לרשותו וכל זמן
שלא באה לרשותו ומתה פטור' שבהכשת המטטיל לא קנאה
ח וכן הדין בטעיה שמחזיר' השואל לבעל' אם שלחה ביד
אחד מטטיל ופחה קודם שהגיע לרשות המטטיל הרי זה
חייב טעדיין הוא באחזיות השואל ורא"ה דה"ה אפי' אם החזיר'
לור אשת המטטיל ונאנסה עדיין היא ברשות השואל וחייב
על סי' רצ"א סע"פ כ"א ואם שלחה השואל פדעת המטטיל
ע"י אחד מטטיל ומהה פטור שלחה ביד עבדו הכנעני אף על פי
שאמר לו המטטיל שלח אם פחה בדרך חייב מיד העבד כיד
דמו ועדיין לא יצאה מרשות השואל בר"ה שהשואל חייב בה
עד שתבא אליה המטטיל כשהחזירה תוך ימי שאלת' שא"ל
השואלני עד זמן פלוגת החזירה בתו' הזמן דהת' אכתי לא בלת'
לה שאלה עד דאתי ליד בעלה אבל אם החזירה לאחר ימי
שאלתה או אפי' היא קדיין בביתו של שוא כשכלו ימי השאלה
שוב אינו שואל עליה להחזיר' באונסין אלא נעשה עליה
ש' שהשואל ונהנה מהנ' והוי בש"ש וחייב כנגיב' ואבודה ועל
סי' שמ"ג ואם אמר לו שלח ועד שלא הספיק לשלוח מת אוהו
שאמר שלח שוב לא ישלח אלא בידיעת היתומים דהא נפלה
קמי' ומי ואם ישלח עומ' בספק' דינ' דאחרון אי מהני אמירה
אביהם לגבי היתומים :

מטני ימים שכן מטמע לזמן שבית' לנישואין אין פחות ל' יום
שאל חלוק מחבירו ללכת בו לבית האכל אין פחות מכדי
שילך ויחזור שאלו לבית המשחית כל אותה היום שאלו לעט' /
בו משהה שלו אין פחות מבע"כ ימים / ורא"ה שאלה ללכת
בו לבית האכל אינו רשאי לומר עד שיצאו ימי האבילות
וברגל עד שיצאו ימי הרגל וכמשתה עד שיצאו ימי המשתה
וע"ל בע"ז סימן ס"ה :

ז הניח להם אביהם פרה שאלה משתמשים בה כל ימי
שאלה האכל אינם חייבים באונסיה שלא קברו עליהם
שמירה אונסין אפילו נשתמשו בה ואפילו הניח להן אביהן
אחריו נכסים אינם חייבי' לשלם אם מתה כדרכה דק"ל השוא'
אין עליו שיעבוד נכסים להחזיר' עד שעת פשיעה או עד
שעת האונס לפיכך הכא לא חל שיעבוד האונסין על נכסיו
בחזיון והשתא דאתניה ומהה ריתה לשואל ונכסים נפרו קמי'
יוורשין והם לא קבלו עליהו מדי לפיכך פטורין מאונס' מידהו
כיון שנהנין שיכולין להשתמ' בה לא גרעי מש"ש לה החייב
בנגיבה ואכירה ויש מי שאומר דהיינו דווקא כשהם כלומר
שהק המטטיל והניחה אצלם סתם אחר מיתה השואל אבל
אם אמר המטטיל ליתומים פרה זו השאלתי לאבי' החזירות
לי או קבלו עליהם אונסין כדון שוא' הדין עם המטטיל דמסתמ'
ארעת' דהכי השאירה לאביהם טיהו אונס' עליו ולמה יניחם
להשתמש בה בלא קבלת אונסים :

ד היו סבורין שהיא של אביהם שלא ידעו ששאל' ושבחות
ואכלוה אינם חייבים לשלם אותה כל מה שהיתה טיה
דאי הוי ידע דבעי שלום לא הו' אכילי בשר ממל כקו' צריכינן
לשלם דמי הבשר בזול דהיינו אינו שלישים מה שהיה טיה
שכן דרך בני האדם אם מוציאין לקנות בשר בזול פחות שלישי
משוויו קונים אותו ואכלו אפילו אי בלא דהוי לא היו אוכלים
בשר והעור יחזירה או ישרי' כי טיה ואם הניח להם אביהם
נכסים וטבח' ואכירה משלמין כל דם ס מנכסיו דאף על גב
דלא נשתעבדו נכסיו מ' טיה לשל' פשיעה נשתעבדו
והכא פשע אביהם / נ' טיה שאל' הדיעס שאינה טיה שמחוך
כך אכלוה והיו בטעה פשיעה אשתעבדו הנכסין
בה"ד

ה השואל רבו דבריו ופחתו מ' פלוג' כיון
שואל ח' ד' ר' ור' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר'
הכלו אין ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר'
איתה מ' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר'
ומשת' א' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר'
בהל' פ' ויחזור :

ו השואל רבו דבריו והשתמש בו ואמר לו השואלני כלי
פלוג' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר'
אבל אין את המטטיל רב' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר' ר'
על זמן השאלה אלא כפי טובת לבך ונדבורך טיאיך מקפדת
על הזמן ואף על פי שאיך והשואלני כן על דבריו אלא אם קנו
מיד המטטיל על זה הרי השואל משתמש בו לעולם דהא
כלא זמן השואל וזכוונתו עד שיתבטל הכלי מעשות
מלאכתו ואז יחזיר לו שבריו או שריו ואין השוא' רשאי להחזיר'
ולתקן את הכלי או לעשותו פעם אחרת לעט' בו עור מלאכה
דמשהמאלא השואל לו אלא כל זמן שכליזה קיים / ר'
השואמר לחבירו השואלני כלי זה כסובו וקנה מידו על זה
הרי שואל הוא לו לעולם דכסובו משמע כל זמן שהוא שוב
ואפילו החזירו למטטיל חזרו ונטלו ממנו כשיצטרך לו דהא
הקנה לו הכלי כל זמן שהוא טוב ודווקא שקנו מן המטטיל
בקניין אז חזרו ונטלו ממנו אבל אם לא קנו מן המטטיל
מכי אהרירה פעם ראשונה למטטיל כלתה לה קנייה דמשיכה
ראשון' ושוב אינו נוטלו ממנו כשהחזירו וכן אם נשכר מחוז'
לו שבריו ואינו יכול לתקנו לעשות

שמיא

השואל מחבירו הפך חסם או לזמן קצוב
וכו' ח' סע"פ כ

א השואל מחבירו כלי או בתמה סתם הרי המטטיל יכול
לתובעו שיחזירו לו בכל עת שרצה ואפי' בו כיום שאלו
לזמן קצוב מיר שמשכו וזכה אין הבעלים יכולים לתובעו /
שיחזירו להם עד סוף ימי השאלת' אפי' מה השואל הורשים
משתמשים בה עד סוף הזמן כמו שיתבאר בסע"פ ז' :
ב אמרו חז"ל דקים להו בדרך ליטנא בני אדם דהשואל
פונק מחבירו ללינה אין פחות מיום אחד לשביתה אין פחות

ששעבד נפשיה לשומר טוב לא מצי להתנות ברברים בעלמא
אם לא ע' קניין :

ב כשיש' השואל שמין לו השכרים כיצד אם שאל כלי
ונשבר שמין השכרים כמה היו שוין בשעת השכירה וניהנין
אוחן לבעלי' כדילפי' בהמה יהיה לו מלמד שהבע' ליכ' מפלוג'
בנכילה ובכלים שכירתן זו היא מיתחן ואח' משלים השואל
עליהם מה שהיתה שייק קוד' שגשברה ואם הוזהר בין שביחה
לשעת העמרה כדון שמין אותה כמה היו שוין בשעת שביחה
דהא כאותה שעת חלה עליו חייב התשלומין וכן אם שאל
בהמה ומהה שמין הנכילה כמה היתה' כשעת מית' וניהנה
לו כרכתי' והמת' יהיה לו משלים לו עליה ואם אמר לו השואל
למשאל מול שכרים שלך או הצפל בנכילת' שלך ונאנסו
לאחר מכאן לנמרו היו כאלו נאנסו בישוח המשאל ואין
השואל חיי' כלום אלא כדמי מה שהזיקו מההלה והא כלה
שאלתה מיד שנשבר או כמה ואין עליו עוד דין שואל מיהדין
ש' עדיין יש עליו הואיל ונהנה לפיכך אם ננכו או נאבדו
השכרים או הנכילה חייב השואל לשלם :

ג ראובן השאל הפץ לשמעון והפסידו אמר שמעון לראובן
הטבע כמה היה שוה ואפרענו לך והש' ראובן השבע אהה
והפטר הדין עם שמעון שיטבע ראובן ויפרע לו שמעון על פי
שבועתו ואם לא יטבע אין שמעון צריך לפרוע ואין זה נקרא
מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע שמשלם אע"פ שיש כאן נכ' **ב**
שבועת השומרים שהיא שבועת התורה כמו שהבאר טעמא
בסימן שמה כ"ה :

ד השואל פרה מחברו שאלה חצי היום ושכרה חצי היום או
שאלה היום ושכרה לכתה או שהיו לו למשאל כ' פרות
ושאל אחת ושכרו אחת ומהה אחת מהן המשאל' אומר שאולת
מהה ואתח חייב באונסיה ונבי שאלה היום ושכרה למחר **ה**
אומר המשאל ביו' שהיתה' השאולה מהה ונבי שאלה חצי היום
ושכרה חצי היום אומר המשאל בשעת שהיתה שאלה מהה
והשומר אומר איני יודע או שאמר השומר ביו' שכורה מתה
ביו' שהיתה' שכורה מהה בשעה שהיה שכור' מהה כדרכה ואני
פסור משלם והמשאל אומר איני יודע או ששניהם א' מרים
איני יודע ה' לא אמרנו נכו שאל מהך שאינו יכול ל' שבע
משלם כנכע' למכתב טעמא כפי' שמה' לפיכך הסוצ' מ' גירו
עליו הראייה ואם לא היתה שם ראייה בזמן שהשאל' נ' וענו
וודאי שאולה מהה ומודה או שמאמיני שמתה כאונס אלא
שאומר אתה חייב כאונסין וישבע השומר היסת ששנורת
מהה אם טוען ברי או שאינו יודע אם טוען שמה שהרי א' נו
צריך לישבע שבועת השומרים שהיא שבועת התורה הוא ל'
שהמשאל כורה או מאמיני שמתה כאונס ואין כאן גילול
ובזמן שהמשאל' אומר דאי שאולה מהה אבל אינו יודע : **ו**
מהה כדרכה ולפי דבריו שאהה אומר שכורה היא שמה' ה
היתה פסור או שמה' פשעה במיתתה ואפי' לפי דבריו ב'
אתה לשלם לי ישבע השומר שבועת השומרים שמתה כדרכה
ולא פשעה כה שהיא השבועה שהשילה עלו התורה ועל ידו
גילגול צריך לישבע גם כן ששכורה מהה אם טוען כרי או
שאינו יודע אם טוען שמה' וה' אם זה אומר שאולה מהה
ופשעה בה זהה אומר שכורה מהה ולא פשעתי בה או זה אומר'
איני יודע איזה מהה זה אומר איני יודע איזה מהה וטוען
המשאל ברי לי שפשעתי ועל כל פנים אתה חייב לי ואע"פ
שהשומר טוען איני יודע אם שכורה מהה אם שאולה מהה
מ' צריך לישבע שלא פשעה כה ומגלגלין עליו שאינו יודע
אם טוען שמה או ששכור' מהה אם טוען כרי שאם גם בפשעה
טוען איני יודע פשיטא שזה היו מחוייב שבועת התורה ואינו
יכול לישבע ומשלם ודוקא בכל אילו הסע' ששענת המשאל
הוא כרי שזה חייב לו יש עליו דין גלגול כמו שאמרנו אבל
אם טוען המשאל אינו יודע כלום אם שאולה מהה או שכורה

לעשות ביו עוד מלאכה שלא השאילו לו אלא כל זמן שהוא
כשוכו וראוי למלאכה ולא כשהנה נהנה לו :

ז האומר לחבירו השאילני קודר' לערוך בו הפרדס הוח
עוד בו אותו הפרדס בלבד ואינו רשאי לערוך בו פרדס אחר
אפי' הוא כמותו דהא פרדס זה קאמר ליה אמר לו פרדס סהם
עורר בו פרדס אחר איזה שרצה אפי' אינו שלו שאלו לעדור
פרדס הרבה שלו עורר בו כל פרדסים שלו ואפי' נשחת כל
הברזל בעדירה היו כמתה מחסת מלאכה ומחזיר לו הנצב לו
של עין' ויש מי שאמר דדוק' באותה שנה דמסתמא לא
השאילו אלא לאותה שנה אבל לא לשנה אחרת :

ח האומר לחבירו השאילני שיקת זה ונפל אינו יכול לחזו'
ולכנותו להסקות מסנו עוד דהא זה קאמר אמר לו סהם
השאילני שוקת ונפל חוזר ובונה עד שישקה כל שדותיו אמר
לו השאילני מקום שוקת הרי זה בונה בכל מקום שרצה **ט**
בקרקעו של המשאל ובונה מקום השוק' שייספיק לו להשקו'
ממנה כל שדותיו או כל בהמתיו לפי מה שהנח' עם המשאל
וכך זה גם כן דוקא שלקח מסנו בקניין על זה אבל בלא קניין
אינו בונה שיכול לחזור בו :

שמ"ב אין השואל רשאי למשאל ובו סעיף אחר *

א אין השואל רשאי להשאיל לאחרים מה ששאילו לו
דממא אין רצונו של משאל לנמול חסד ולע ש' שיה' דשאלה
אלא עמו ואפי' שאל ס' ששועה מצוה בשאלתו אינו רשאי
להשעירה לאחר' בלא רשות המשאל והאם השאילה לאחר'
בלא רשותו אפי' נתקללה מחמת המלאכה ששאלה בשכילה
חייב לטרם אלא א"כ יש לו ראייה שיכול ליפטר בה אילו היה
ביתו כמו שנתבאר בסימן רצ"א וי"א שלא אסרו אין השוכר
רשאי להשכיר ואין השואל רשאי להשאיל אלא במשלטין
שאין דרכן של בני אדם להשתכר ולהישאל עמהם מפני **ב**
שאפשר להביתם ואינו רוצ' שהיו משלטין אצל אחר' אבל
משלטין שאינם עשוי' להכריח שדרכן של בעלים להשתכר
ולהישאל עמהם כגון ספינה וכן בית מוהר להשאיל ולהשכיר
לאחרים ועל סיס' שיו' :

שמ"ג דין השואל אחר כלות זמן השאלה ובו ב' סעיפים :

א השואל חפץ או כל דבר לזמן מיד כשיכלה הזמן חוזר
הרבר השואל לרשות המשאל להפטר השואל מאונסין
אפי' הוא עדיין בביתו ומ' הנאי ונהנה ממנה נשאר עליה
ש' וחייב בנביחה ואכירה ואם ש' חלהו כהך זמן השאלה
כיד עברו או ביד שלוחו של משאל או של שואל כבר נתבאר
בסימן ש"ם :

ב וכן הדין בפ' דמזן מיד שיכלה זמנו כלהה לה שמירתו
של ש' ואפי' היא עדיין בכיה ואינו עליה אלא ש' :

שמ"ד טען שמתה מחסת מלאכה או רוצה לשלם או לישבע ובד' סעיפים :

א טען השואל שמתה מחסת מלאכה אם הוא במקום שיש
עדים מצויין אינו נפטר עד שיבא עדים שהוא כדכרו
ושלא טינה בה מכתוב אם אין רואה ונ' ה' יש רואה חייב
ואם היא במקום שאין עדים מצויין ישבע כמו שנהב' לעיל
סימן רצ"א ואם התנה שלא ישבע או שלא ישלם אם ננכה
או נאנפה חבל לפי תנאי ואפי' לא קנו קניין על כך רכל' הנאי
של שושים קיים אפי' בלא קניין והוא שהותנה התנאי קודם
שכא' תשמרת לידו שעל מנת כן נהקבלה השמי' אבל' לאחר

* לבוש עיר שושן * הלכות שאלה *

אם המשיא' טוען על אותה שמת' ברי לי שפשת' כח והשואל
טוען איני יודע ה' השואל גם כן מחוייב שבועה ואיני יכול
לישבע ומשלם ומה שאמרתי למעלה וה' אס זה כו' ואורך
ומגלגלין עליו כו' דין נגלגול קאמינא אבל אינו נשבע בסענת
שמה אלא מתוך שאינו יכול לישבע משלם :

ב וכן אם מסר לו נ' פירות ג' שאולות ואחת שכורה המסאיל
אומר שתיים השאלות הן שמת' והשואל אומר אחת ודמי
השאלה היא שמתה אבל השני' שמת' איני יודע אם השאלה
היתה או השכירה היתה הוי נמי מחוייב שבועה דמד' כקצת
שאמר על אחת ורמי השאלה מתה וחייב לשים אותה ועל
השנייה הוי מתוך שאינו יכול לישבע משלם :

שמו

דין פטור שאלה בבעלים עס כל דיניו ובעל
בנכסי אשה וכו' י' סעיפים :

א כבר אמרנו דילפינ' מקרא דואם בעליו עמו לא ישלם
שאם היה המסאיל עם השואל כמלאכתו שהשואל פטור
בהיזק הרב' השואל והוא שהיה עמו במלאכתו בשעה שסרה חל'
השאלה דהיינו בשעה שמשך אותו הרב' השואל שכן משמעו'
דקרא דאם בעליו עמו לא ישלם או כי יסאל קאי דמטמע אם
היה עמו בשעת שאלה אפי' ננכ או נאבר אפילו בפשיעה לא
יפסד ל' ה' עמו בשאלה בנזן שהשואל' אמת עצמו לו לעשות
מלאכתו ל' שהיה עמו בשכירה שהשכיר עצמו לו ל' ה' הית
עמו באותה מלאכה של הדבר השואל ל' במלאכה אחרת
אפילו אמר לו השקני מים והשקהו והשאל לו פרתו בעוד
שהוא מטקתו הוי שאלה בבעליו אבל אם משך תחלה ואח"כ
השקתו אין זה שאלה בבעלים :

ב ל' אם באה שאלה הבעל עם שאלת הפרה כאחד ל' ש'
היה הוא שכור לו או שאול לו תחלה ואח"כ בעוד שהיה
שואל או שכור לו השאל לו פרתו פטור אפילו לא היה עמו
בשעת שכירה ומה' אבל לא היה עמו בשעת שאלת ואח"כ
שאל אה הבעלים או השכירם אין זה שאלה בבעלים אף ע"פ
שהיה עמו בשעת שכירה ומתה :

ג ומיהו אם שאל את הבעל ונהרצה להיות שואל לו אע"פ
שאם החליל במלאכת הבעל בשעת משיכת הפירה אלא
מומין ומכון עצמו ללכת למלאכת השואל חשוכ' שפיר עמו
במלאכתו אבל כאמירה שאומר להיות שואל לו ולא הכיז
עצמו למלאכתו לא הוי שאלה בבעליו שאין זה עמו במלאכתו

ד השאל לו נהמתו או השכירה לו למטוי והלך עמה
לסערה ולהסענה המטוי הוי שאלה בבעלים אע"פ
שמעצמו נשאל לו ואם לא הדי' שם לסערה אלא לראות שלא
יוסף עליה המטוי אע"פ שפייע עמו אין זה שאלה בבעלים
דלהנאתו עשה שלא יכביד מטוי על בהמתו ולא לסייע השוכ'
וכן אם הפשלו השטע' נרב כשעלה עליה לרכוב לא הדי'
סייע לשוכ' אלא לתקן כהמתו להקל עלי' שלא יגליד עורו ולא
מקרא שאלה בבעלים :

ה אמר לו שמור לי ואשמך לך או שמור לי היום ואשמך
לך למחר נחבאר כבר בס' פ"ה :

ו האומר לשלוחו צא והשא' אם פרת' אינה שאלה בבעליו
נשא' אם בעליו עמו הבעלים ולא השלוח ואם אמר לעבדו
הכנעני צא והשאל עם פרתו הרי זה שאלה בבעליו שדי מעב'
כיד רבו דמי' ולא אפילו שלוחו כר הורין ואינו עבדו הוא כמותו
ושאלה בבעליו אפי' בשלוהו שאינו עבד אבל אם נשאל
לו אפילו העבד כנעני בלא דעת רכולא מקוי שאלה בבעלים
שאין כח לעבד בלא דעת רכובלום :

ז האומר לחבירו השאלני היום ואשאלך למחר אין זה
שאלה בבעלים דהא בשעה שהשאל לו זה היום לא היה
זה נשאל לו :

מתה וצ"ת שכורה מתה שמע פשתה בה אע"פ דבשענ' זו צריך
השופ' ל' לישבע שבוע' השימרי' שכתה כדרכ' ולא פשתה שהי'
השבוע' שהשילה עליו התורה אפה' אין עליו דין נגלגול לישב'
ששכורה מתה אס טוען ברי או טאינו יודע אס טוען שמא
כדאמרי לעיל כי רצ' סעי' ב' שאל שעתה ספק של החובע אין
מגלגלין אלא א"כ יטרגלים לדבר שדומה שמענ' החובע היא
קצת אסת' בנזן אריסין ושוה' פ' דמורי קצת היתירה ליהנות
מממין חביריהם ובנזן ג' נגלגול שביעה דכוסה שיגלים לדבר
שהיא זונה שהרי קינא לה ונסתרה ולכך יש לחיש' שמה זנת'
אף באירוסין אע"פ שאז לא היה רגלים לדבר כי רוכוח סופה
על החלת' אבל הבא הא אין רגלים לדבר שמתה השאלה
והר' מן השכורה הילכך מספקא אינו יכול לנגלגול עליו לישבע
ששכורה מתה וכל זה הוא כונת בעל הש' עם נדקרק ג'
בלשונו אלא שהוא מגומגם ל' דהוקא נגלגול שבע' אין כאן
שהי' שבועה דאוריית' אבל היסת מיהא צריך ל' לאו אע"פ דבשאר
טענת' שמא של החובע אין מטיבעין היס' אלא מחריסין הכא
צריך היסת' דאף ע"פ דלענין נגלגול אמרי' שאין כאן רגלים
לדבר כמו שאמרנו היינו מטום טאינו הומיא דכוסה אבל
לענין היסת' שפיר יס רגלים לדבר להשיעו דסמא כורה
היתיר' לומר כיון שבשעה אחת נשלתי וכחביעה אחת ושענה
אחת הוא בא עלי מי החליש לומר כזו שאלה זו שכורה
אפי' אנא או יאמר כבר נשלם זמן השאלה והתחיל זמן
השכירה או יאמר מאן יימר שזו פשיעה היא הרי עשייה מה
פעליו לעשות וכה' הרבה היתירים שמור' לו לכך הטילו עליו
שבוע' היסת' שידקרק בניינו קודם שישיבע שלא ישיבע לשקר
מה שלא יעשה כן בקבלת חרם נל' *

שמה

דין הסואל פרה ושכר אחרת וכו' ב' סעיפים :

א שאל שתי פרות שתיים חצי היום בשאלה וחצי היום
בשכירה ומתה שתיים המסאיל אומר בזמן השאלה מתו
וחיי' באונסין והלה אימר אחת מתה בזמן השאלה והאחר' איני
יודע הרי האחת שכורה כה שמתה בזמן השאלה ח' יב לשלם
וה' סודה מקצת עליה ועל השני' שטוען איני יודע הוה ליה
מחוייב שבועה ואינו יכול לישבע ומתוך שאינו יכול לישבע
משלם שתי' ולא דמי להא דלעיל בסעף הקודם נבי שתי
פרות אחת שאלה ואחת שכורה ואומר הסוכר איני יודע איזה
מתה בדרך' שנסבע שאינו יודע ופטור ולא אמרינ' מתוך
שאינו יכול לישבע משלם דהתם לא הוי על הקיימת כורה
מקצת דהא קיימת היא ומחזירה בעין וה' הילך שפטור ג'
משבועה דמורה מקצת דהא הוי כמו כופר בכל ואין להקשות
כי הוה נמי כופר בכל וכן בכל הנך דלעיל בסעף הקודם אע"פ
דהוה כופר בכל מ' כשהשואל טוען איני יודע הא הוי מחויי'
שבועה מן התורה שלא ננכה ולא פשתה אלא שמתה
בברכה ונגלגול עליו המסאיל שישיבע ששכורה מתה או ביום
שהיתה שכורה מתה או בשעה שהיתה שכורה מתה ואינו יכול
לישבע דהא טוען אינו יודע ומתוך שאינו יכול לישבע ישלם
דהא ק' נגלגול שבועה מן התורה הוא דלא דמי דהתם כיון
שעיקר היתיעה שישלו לישבע עליה הוא שמא למסאיל
שהרי אינו טוען הפכה בביר' לשיכך אף ע"פ שהנגלגול שהוא
מגלגול וטוען שאלה מתה או ביום שהיתה שאלה מתה או
בשעה שהיתה שאלה מתה הוא טוען כן כבירא בשהשואל
טוען טאינו יודע לא אמרי' כיה מתוך שאינו יכול לישבע משלם
כיון שעיקר השבועה ע' טענת' שמא כשה אלא נשבע שאינו
יודע ונפטר שאין זה דומה לטוענו מנה ומודה בחמשים ועל
חמשים אמ' לא ידענא דאמר' מתוך שאינו יכול לישכ' משלם
דהתם החמשי' המכביאם אותו לירי' שבועה טוען עליו החובע
בר' כן תירצו הראשונים ז' ולפי זה נראה גם בסענת דלעיל

המסכתא שלא מדעת התלמידים ולא התלמידים בלא דעת הרב או אינם שואלים זה לזה כלל ופני המועדים שדרך לדרוש לעם הלבנות המועד הוא נשאל להם שהרי הוא צריך לדרוש להם דיוקא בהלבנות המועד וכן הדין בש"צ עם קהל שלו שאם הקהל אינם יכולין להשמט ממנו הרי הם כשאלו לזו ואם שאל מהם בשעה ההיא הוי שמירה בבעלים ואם הוא אינו יכול להשמט מהם הוא נשאל להם ואם השאל להם והם פטורים :

יד שאלה בבעלים ושכרה שלא כבעלים פיר' כשעת שאלה היו הבעלים עמו במלאכתו ונשלמו ימי הסאלה וקודם שהחזירה חזר ושכרה ממנו ובטעת חשכירות לא היו הבעלים עמו במלאכתו וננכה או אבדה בימי השכירות פטור דאע"ג דכשעת שכירות לא היו הבעלים עמו כיון דכשעת שאלה היו עמו שכירות בשאלה מיסך שייבא דהא חיוב דנניכה ואבידה שיהא חיוב בה משעת שאלה עדיין נמשך הוך השכירות ומחמת משיכה ראשונה כא לז חיוב זה דנניכה ואבידה וההוא בבעלים הויא והוי כאילו היו עמו בטעת השכירות ופטור אבל אם שכרה בבעלים ונשלם זמן השכירות וקודם שהחזירה חזר ושאלה שלא בבעלים ומתה כרכה כחא מבעיא לן בגמ' אי נימא כיון דחיוב זה דאונסין לא מהסת משיכה ראשונה בא עליה דהא חיוב דשאלה להתחייב באונסין לא שייבא בשכירות אלא שניתוסף עליו חיוב דשאלה אח"כ כאסירה בעלמא שנתרצה להשאלת לז והויא עומדת באוהה שעת בחצירו וקני ליה חצירו והוי זה קנין אחר הוא ולא מחמת משיכה ראשונה כא לז והיה ליה שאלה שלא בבעלים או דילמא כיון דמחמת משיכה ראשונה יט עליו חיוב במקצת דהיינו דנניכה ואבידה עכשו שנהחייב גם באונסין ישלחלות הכל במשיכה ראשונה והוי הסאלה ג"כ כאילו הוו בבעלים ופטור אף באונסין ע"ד מבעיא לן בגמרא אם שאלה בבעלים וחזר ושכרה שלא בבעלים וחזר ושאלה בבעלים וזכר ושכרה בבעלים וחזר ושאלה בבעלים וחזר ושכרה שלא בבעלים כהו הדר שאלה בתרייתא או שכירות בתרייתא שהיו שלא בבעלים לרוכתא קמיתא דהויא בבעלים או נימא הואיל ואיפסיק שאלה או שכירות בנייהו לא שייכי זה לזה ונשארן כולהו בתיקו לפיהו כל אילו בספק שמירה בבעלים ואין מוציאין מהם ואי הפיס לא מפקינן ויא שאם שכרה בבעלי וחזר ושאלה שלא בבעליה הוי שמירה בבעלי דשאלה בשכירות גם כן מיסך שייבא :

טז שכרה בבעלים וחזר ושכרה שלא בבעלי כרא פשיטא לן כיון דשניהם בשכירות הוי שנייה בבעלים כמו הראשונה אבל אם הראשונה שלא בבעלים ושנייה בבעלים לא אמרינן דראשונה הנדור לסנייה להיות גם היא שלא בבעלים דנזירת הכתוב הוא להקל על השומרים דכל היבא דאיבא בעלים או בראשונה או בסנייה פטור :

טז בעל בנכסי מלוג של אשתו אפי' פשע בהם ונאבדו פטור דהוי פשיעה בבעלי שהרי היא הדיור עמו במלאכתו ואפילו הוי שאלוין או שכורין בידו שלא בבעלים קודם שנשאה ואחר כך נשאה מאותה טעה שנשאה ואילך חשוכ שכירות או שאלה בבעלים ואתא שאלה או שכירו בתרייתא שהיא בבעלים ומפקעת שאלה או שכירות הראשון שהיה שלא בבעלים ופטור :

יז אשה ששאלה מאחרי' שלא בבעלים ואח"כ נשאה לבעל הבעל זכה להשמט בשאלה כל ימי שאלתה אבל אינו עליה אלא כלוקח ואין לו דין שומר דבעל בנכסי אשתו לוקח הוי לפיכך אם הרבר השאלו ננב או נאנס ממנו פטור אע"ג שכל הנאה שלו שהרי הוא משהמש בה כל ימי שאלת אפי' פטור ואפי' פשע בה פטור מפני שהוא עליו כלוקח אבל האשה חייב' לשל' לכשהיו לה מעות כגון שתתאלסן או שתתגרשאו

ח שותפין ששאל אחד מהם מחבירו הוי שאלה בבעלים דהא חבירו מושאל עמו בעסק השותפות וכן בעל השואל מאשתו פרט מלוג שלה הוי שאלה בבעלים דהא היא עמו דדיר במלאכתו ועל סעיף ט"ז :

ט אחד ששאל מאשה אחת פרט נכסי מלוג שלה ונשאל לו בעל האשה עכה או אשה ששאלה פרה מאחר לצורך נכסי מלוג שלה ובעל הפרה נשאל לבעלה אין זה שאלה בבעלים אע"ג שיש לבעל הפירות בנכסי מלוג של אשתו קניין הפירות לאו בקניין הגוף דמי :

י שאל פרה לרבעה מבעי' בגמרא אי קרי' שואל והוי' ככלל וכי ישאל איש וגומר או לא מי אמרינן וכי ישאל כדשילי אינשי בעינן ואין זה ככלל שאר שואל או דילמ' טעמ' דשואל הוא משום הנאה דאית ליה ממנה והאי נמי אית ליה הנאה ויש לו כל דין שאל' ע"ד מבעיא בגמרא שאלה ליראות בה שיהא נראה עשיר וחשוב כרי שלא ימטבו בעלי כחים ידיהם ממנו להקיפו מהו ממנו בעינן והאיבא או דלמא ממנו דאית ליה מסונא מיניה בעינן והא ליבא עוד מבעיא בגמרא שאלה לעשות בה פתוח משהו פרושה מהו ממון מחמת מסון בעינן והאיבא או דלמא כל פתוח משהו פרושה לאו כלום הוא :

יא שאל ב' פרות לעשות בהן שוה פרושה מהו מי אמרינן זיל בתר שואל ומשאל ואיבא ממנו פרושה או דלמא זיל בתר פרות וכל חרא וחרא ליבא ממנו כל זה מבעיא בגמרא ולא איפשטא לן ונשארן בספק שואל אם נהחייבו באונסין ואין מוציאין מידן ואם תפש לא מפקינן מיניה :

יב שאל משני שותפין ונשאל לו אחד מהן מבעי' בגמרא אי היה בחלק של אותו שנשאל לו שאלה בבעלים או לא כולו בעליו עמו בעינן והא ליבא או דילמא מההיא פלגא דידיה סיחא מיפטר וכן שותפין ששאלו ונשאל המשאל לאחד מהם מיבעי' לן או הוה לאותו השואל שאלה בבעלים או לא כולו שואל בעינן והא ליבא או דילמא בההיא פלגא דשיליה מהת מיפטר ולא איפשטא ונשאר בספק אי הוה שאלה בבעלים אי לא לפיכך אם מההי' אינו משלם ואם הפשו הבעלי אין מוציאין מידן ואם פשע בהם השומר דהוי פשיעה בבעלים יט אמרינן אף על גב דפשעה בבעלים פטור וכרין זה הדבר ספק אם הוא בבעלים אם לא מ"מ כיון שפושע הוא הוי כמזיק בידים והואיל ואין סם ראייה ברורה לפטורו חייב לשלם ויש פוסטים דהואיל וספק הוא אין מוציאין מידו ואי תפש זה לא מפקינן מיניה :

יג מילד תינוקת והנוטע לבני המדינת והסקיז להם דם והסופר שלהם כל אילו וכיוצא מהם שכורים לכל בני העיר לעשות מלאכתם יא דווקא ביום שהוא יושב בו לעשות מלאכתו אם השאלו או השכיר לאחד מבני העיר שהוא עוסק במלאכתם הרי זה שמירה בבעלים שהרי הוא פושכר להם ואפי' פשע בה השומר פטור אבל הוא ששאל או שכר מהם חייב שהם אינם שאלוים או שכורים לו ויא שאפי' אין עוסק במלאכתם בו ביום אלא שהוא זמן הראוי לו לעשות מלאכתם שאם היו סולחים לו באותה טעה שייבא לעשו' מלאכתם היה צריך לבא ולא יוכל להשמט הוי לגבייהו שאלה בבעלי ואפי' אם צריכים לתת לו שכר מ"מ מוכרה הוא לעשות לו מלאכתו דשכר נותן לו מידו דהוי אשותפין ששכרו שכיר חודש או שנה דבכל טעה הוי שאלה בבעלים לכל אחד מהם :

יד הרב השונה לתלמידים אם הם צריכים ללמוד עמו בכל מסכתא שירצה הוא ואף אם התחילו כבר מסכתא אחת יכול לשנואה לאחר' או הרי הם כשאלוילו שהם עמו במלאכתו ואם שאל מהם הוי שאלה בבעלי' אם הוא צריך ללמוד עמהם בכל מקו' שירצו אז הוה נשאל להם אפי' שלא בשעת הלימוד כיון שצריך ללמוד עמהם בכל עת שירצו ואם הרבר תלוי בשניהם שהמסכתא שהתחילו ינשרו ואין ררב יכול לשנות

צנניבה סמוך לפיכך כל הנוגב אפי' טוה פרושה עובר על לאו
 דלא הנגיבו וחייב לשלם וכבר ידעת דק"ל שכל איסורו כמון
 הנאמרים בתורה כנוגב גניבה וגזל ואונאה וריבית זכויות בהן
 יש להם שיעור שאין עובדי עליהם כלאו אלא על טוה פרוש
 אבל בפחות מש"פ אינו לוקה מפני שסחם בני ישראל רחמנים
 הם ועבדים על מהם ומותרין על דבר קל כזה מיהו דווקא
 מלקיט ליכא בפחות משה פרושה אבל איסורא דאורייתא
 מיהא איכא דכמו דנבי שיעורא דאיסורי מאכלות וילפי מקראי
 דחצי שיעור דאורייתא כמו שכתבתי בלבוש חבלת וחור בהלבוש
 י"ב סימן הרי"ב סעיף ה' הגנבי שיעור דממונה היו חצי שיעור
 דהיינו פחות מש"פ דאורייתא לפיכך אמרו ז"ל אסור לו לאדם
 לנגוב משל ישראל אפילו פמ"ט סדן הורה עוד אמרו שאסור
 לנגוב אפי' דרך שחוק ואפילו ע"ס להחזיר או ע"ס לשלם לו
 כפל שרצה להחזירו וידוע בו שלא יקבל לכך גונב ממנו כרי
 טיהנה ממנו שיכלם לו כפל או ע"ס לצערו הכל אסור כדי
 שרא ירגיר עצמו בכך וכל זה ילפיה מקר' שדקדקו לא ליכתוב
 דחסנא לאו בנניבה ונילף מכניין אב פאזנאה דטה אונאה
 דבשעה שאינהו לא היה ידע האי טאינה אותו דנימא דמחיל
 ואח"כ כשנודע לו צריך להחזירו לו אף גניבה כן ואם כן לא
 הנגוב למה לי אלא ללמד לא הנגוב ע"ס למקם פי' לצער
 לא הנגוב ע"ס לשלם לו תשלומי כפל וכל הנג דאמרן נדקף
 מיתורא דקרא זה שאסורין דשקולים ויבאו בולם :

ב אחר הנוגב ט"פ ממון של ישראל בין מנחול במסקנא
 ואחד הנוגב כמון של גוים אסור אלא דביטראל עובר
 בלאו דלא הנגיבו והנוגב מן הגוי אע"ג שאינו עובר בלאו
 עובר דאורייתא דכת' נבי עבר עברי הנמטר לגוי אחרי נמכר
 גאולה היה לו כלומר הנאלני מכמו ולא תוציאנו ממנו בעל
 ברחו דהוי נזילה ידוע כתיב ויכלת את כל העמים אשר
 ה' אלהיך נוחל לך בזמן שהם מסורי בידך ולא כוסן טאינה
 מסורין בידך וט"מ דנזילה גוי אסור וה' גניבתו אבל
 טעחיו כנוג לחטעוהו כחשכון או להפקיע הלאותו מותר
 זכיר שרא יודוע לו דליכא חירול השם י וי"א אפילו טעוהו
 אסור דהוי נגיב כלל נזילה אלא א"כ טעה מעצמו דאיהו אטעי
 אנפטיה ואין כאן נזילה או גניבה :

ג ואיזה נגב ואיזה נזלן נגב זה הלוקח בכתר ואפי' רואין
 אותו כנוג שומן בחורשין וגונב בהמות כיון שכשמתין
 עצמו בפני דבריו בכלל נגב יחשב' ונזלן זה הלוקח בגלוי
 וכחוק דכת' בבניה בן יהודע וינזול את החנות מיר המצרי :

ד ומאי מהי נקרא נגב להחייב עליה מטעה שמטף
 הגניבה טקנאה במטכה כד"א שמשכה חין ברשות
 הנעלים אבל כל זמן שהיה ברשות הנעלים אינו חייב עד
 שיגביהנה טקנאה בהגבהה אפילו ברשות הנעלי' ואם הכניס
 לרשותו אפילו לנגו חצירו וקרפיו אם היא משתרה חייב
 דילפינן מיהורא דקרא דאם המצא המצא הנגבה כיון לרבות
 נגו חצירו וקרפיו המשתרה שקונה לו להחייב עליה אפי'
 לא משך ולא הנבי אלא טעמד בפניה עד שנכנסה לשם ומת
 משלם הנגב כפל דכתיב אם המצא תמצא בירו הנגבה שנים
 ישלם ומדכתיב על כל דבר פטע על שור על חמור על כה ועל
 טלמה על כל אבידה ונו' מרבינן טעל קל דבר שינוגב חייב
 עליו כפל ומוסף עליהם טור ושה שאם נגבה ושכחם או סכרם
 משלם ד' הקח השהוה' חחת השור סכן כתי' בפירוש שכי ינוגב
 איש שור או שה וטנחו או מכו חמשה בקר ישלם חחת השור
 ארבע צאן חחת השח כד"א שבאו עדים טנגב ושכח ומכר
 אבל אם מודה מעצמו אינו משלם אלא הקרן דכתיב אשר
 ירשיעון אלקים ישלם שנים פרט למרשע את עצמו ואפילו
 מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור ולא אמרינן הא דהודה
 משום שהיה יודע שיבאו עליו עדים שראו שנגב לכך הקדים
 והודה כדי לפטור עצמו מן הכפל אפי' התורה פוטרנו מאשר
 ירשיעון

טיש לה נכסי מלוג שהוכל למוכרה בטובת הנאה כופין
 אותה למוכרן והשלם ואם הודיעה את בעלה שהיה טכורה או
 שאולה ואינה טלה הרי זה נכנס תחתיה לשלם דכיון שחיא
 בלוק' וידוע שאי' טלה לא יפה כחו מכהה שהרי הוא בא מכהה
 ולא עדיף מינה והוא שנשמת טבה אחר שהודיעה אותו או
 שקבל עליה להיות הוא השאל :

ה הוא דאמרין שאם הדבר השאל לאטה נגבב או נאנס
 מן הבעל דפטור מטעם דבעל בנכסי אשתו לוקה הוי
 ולא מטעם שמירה כבעלים אע"ג דנבי אשה לאו נפקא מינה
 מידי דהא גם מטעם שמירה כבעלים היה פטור דהא מ"מ
 נפקא מינה נזלן שהפקיד או שהשאל דבר הנגזל לאחר אע"פ
 שהיה הנזלן במלאכת השואל חייב השואל באונסין דלא
 מיקרי טלה כבעלים אלא כבעל החפץ בעצמו דאי הוה
 פטרינן הבעל מטעם שמירה כבעלים היה שואל מנזלן ג"כ
 פטור שהרי הוא ג"כ אין כעל החפץ לפיכך לא פטרינן ליה
 אלא מטעם לוקח / הלוקח בהמה לשלשים יום לא מיקרי
 שואל ולא שוכר דהא בלשון טקח לקחה מכל מקום כיון
 לאחד השלשים צריך להחזירה הוי עליה שומר חנם דחייב
 בפטיעה בתוך הל' :

ו כל אילו החילוקים שאמרנו בשואל שהם טאלה
 כבעלים נוהגין ג"כ בכל הד' סופרי' וילפינן לה מדכת' ונבי
 ישראל הו' כוסף על ענין ראשון וילמד עליון מהחתון פי'
 שדין כל שאר השומרים כחובים למעלה משואל וילפינן להו
 טשואל מה שואל פטור כבעלים דבפירוש כתיב ביה אם בעליו
 עמו לא ישלם אף כל טאר הטאמרים פטורי' כבעלים :

שמו דין הויק טור של שואל לשל כשואל
 או איפכא ובו סעיף אהד :

א טאל טור בכתם והויק טורו של שואל את טור הנשאל
 אפילו אם הוא הם משלם נזק טלם שהרי המטאל ו
 יכול לומר לו אם הויק טורי מסד דעלמא הויין צריך לשלם לו
 כוליה דהא שמירהו שלא יזקקבלת עליך שהרי מטחמא
 צריך לקבל עליו שלא יזיק וטלא יזק שהא דטור דידך
 אזקיה חצי נזק בעית שלומי ליה במטלואם קבל עליו שסירחו
 טלא יזיק אבל לא טלא יזוק והזיק טורו של שואל לשד
 הנשאל הם משלם חצי נזק ומו נד נזק טלם דלא עדיף טאילו
 הויק טור דעלמא דאע"ג דלא קבל עליו טלא יזוק בשביל זה
 אין לו רשות להזיקו ואי הויק טורא דטשאל ותיירא דעלמא
 והטאלה היתה כפתם בין היה הם או מועד שואל בעי לשלומי
 דהא מטחמא קביל עליה טלא יזוק וטלא יזיק לפיכך אם הויק
 טור המטאל את טור של שואל בין הם בין טועד פטור שהרי
 לו לשוכנו טלא יזיקנו ואם קבל עליו לשומר טלא יזוק אבל
 לא טלא יזיק והזיק לשורו של שואל משלם לו המטאל הם
 חצי נזק וטועד נזק טלם וכ' טאם הויק טור דעלמ' שהמטאל
 חייב בדיניה בתם ובמועד :

שמה איסור גניבה ומי נקרא נגב ואיזה טעה
 בתחייב ובו ה' סעיפים :

א אמרו חז"ל לא הנגוב האסור בעשה הרבר' אפי' מדבר
 בגונב ממון אלא בגונב נפשות דאית ביה מיתת בית דין
 ודבר הלומד מעניינו הוא טכל הלאזיון הנאמרים ב' הדברות
 יש בהן איסור מיתת בית דין ה'כל לאו דלא הנגוב מיירי בלאו
 דאיסור מיתת כד' ולא תנגוב הנאמר בפרשת קרושים מדבר

ולא יכלה שאהם וכיון שלא יכלה להוציאם מכס אם לא שסייעה לה הל' כאילו הוציאם הוא ויגבה ראובן מפי שירצח דהא שניהם נגבו לפיכך אם ירצה יגבה שכלתו שהודית שחס ברשותה ואם ירצה יגבה משמעון שסייע לה וכן הדין אם ראובן נגב והסמין הגניבה במקום שמין והוצרך לצאת מן העיר עד שאינו יכול להכריח הגניבה מן העיר ושלח אחר כך איש אחד להביא לו הגניבה ויגלה לו שנגנבה השליח חייב לשלם שהוא עיקר הנגב מאחר שידע שהיא גניבה . המראה את חבריו לנגוב או שלחו לנגוב ק"ל אין שליח לדבר עכירה במכואר ככסה מקומות ואין המראה או המשלח חייב מיהו יש אומרים אם השליח אינו בר חיובה המשלח חייב דמידי הוא מעמא דאין שליח לדבר עכירה והשליח חייב והמשלח פטור אלא משום דאמרין דברי הרב ודברי התלמוד דברי מי שומעין וזה אין שייך לומר כשאין השליח בר חיובה . אשת שמכרה או משכנה וחבעל אומר שנגנבה ממנו עיין בלבוש דברין וארגמן סיפן פ"ו :

שבת דין אשה ועבד וקטן שנגנבו ובו ה' סעיפים :

א כבר אמרנו פעמים דהוקשה אשה לאיש לכל משפטים שבהורה לפיכך אחר האיש ואחר האשה נגבו חייבים לטלם אלא שאשה שהיא אשת איש ונגנבה אין לה לשלם משלה אם הקרן או חליפין בעין מחזירין אותו לבעלים ואם אינו בעין משתינן עד שתהאלמן או שתהגרש ויתבענה :
ב אשת ראובן הטאילה לאשת שמעון בלי כסף וכלי זהב ויצא ק"ל בעיר שנגנבו החפצים וטאילה אשת ראובן חפציה וטענה אשת שמעון אין לי מסה לשלם טהכל טל בעלי ושמעון בעלה אמר נ"כ לא אשלם לך כלום שלא נתת לי כלום ואשת ראובן טוענת נ"כ על שמעון עצמו שידור מה נעשה בהן ושמא עריין ברשותו שמורה שמעון שבג החפצי לרשותו אלא שאינו יודע מה נעשה בהם בהא מילתא הוי דינא פשישא שאין שמעון חייב לטלם מה שלוחה ר' אשתו אמנם אחר שהורה שכאן אילו החפצים לכהו צריך לישבע שאינם ברשותו ושלח טלח בהן יד וט"א פשע במה שנגנבו ונס האשה חטבע שאינה ברשותה וכתבו עליה פסק דין שחייבת לשלם לה החפצים לכשתחאלמן אותה נרש :

ג קטן שנגנב פטור מהכפל דאיש כתיב בפירשה והקין אפ' הוא בעין מחזירין לבעלים דאף על נב דאיש כתיב אין סכרא שחפצו החור' מלהחזירו כשהו בעין ואם אינו בעין פטור גם סהקין אפי' לאחר שיגדיל בין שהתורה פוטרנו בקטנותו מאין יבא עליו החיוב כגדלותו ולא דמי לאשה שבסתחאלמן או חתנרש חייבת לשלם דהתם האשה בת חיובא הוא אפילו בעודה תחת בעלה אלא שאין לה לשלם לפיכ' כשתחאלמן או תגרש צריכ' לשלם מה שנתחייב כבר אבל הקטן בקטנותו מיעופו החורה שלא ישלם אפי' יש לו נכסים וכיון שבקטנותו לא חל עליו חיוב חשולמין גם כשיגדיל אינו חייב לשלם :
ד עבד כנעני דינו כאשה כדילפינן לה מאשה לפיכך אם נגב אם הקרן בעין מחזירו לבעלים וכפל אין לו לשלם דהא כל מה שקנה עבד קנה רבו וגם בעליו אינו חייב לשלם בשבילו כפו בהמה שחזקה דכיון שהוא בן דעת אין בעליו יכול לשטרו שלא יזיק לאחר' ואם היינו מחייב הבעל לשלם בשבילו כשיזיק אם יקניטנו רבו ילך וידליק נדישו של חברו ונמצא מחייב רבו סנה בכל יום אלא אם ישתחרר חייב לשלם מה שנתחייב כבר כמו באשה :

ה ראוי לבית דין להבות הקאנים על הגניבה כפי כחה של קטן כדי שלא יהא רגילין לנגוב וכן אם הזיקו שאר נזקים הראויין

ירשעון אלקים ונומר ובלבד שיחייב עצמו בהודאתו בקרן כגון שהורה שנגב ושכח או מכר שנמצא שבהודאתו חייב עצמו בקרן ואח"כ באו עדים שנגב ושבח ומכר הואיל וחייב עצמו בהודאתו בקרן של הגניבה הרי הודאתו הודאה נמורה היא ופטור מן הקנס אף על גב שלכסוף באו עדים אבל אם מהחילה אמר לא נגבתי ובאו עדים שנגב והרי נתחייב בקרן ובכפל ואחר כך בא הודה שנגב ושבח ומכר והרי בהודאתו זו לא חייב עצמו בכלום אלא שע"י הודאה רצה לפטור עצמו מחיוב ד' וה' של טכוחה ומכירה ואח"כ באו עד' על הטכוחה ופכירה שהוא טכחה ומכרה חייב תשלומי ד' וה' ואין הודאתו פועלת לו כלום כיון שבהודאתו לא חייב עצמו בכלום אמר' פטור שידע שהמורה בקנס פטור הורה ולא הודה אלא מיראת העדים שידע שיכאן ויחייבוהו ובלאו הכי לא היה מודה ואין זה הודאה נמורה ככל לבו מיהו אין מודה בקנס פטור אלא דוק' בפני כ"ד שהם ג' מוסחים ובמקום כ"ד אבל אם הורה בפני שנים אפילו במקום כ"ד או אפי' בפני ג' וחזן למקום כ"ד הודה אינו פועיל להפטר מקנס לפי' האירנא שאין לנו בית דין הראויין לדון דיני קנסות דמוסחין בעינן דאלק' כתיב בפרט' ואין עכשת מוסחין אין פועיל שום הודאה ליפטר מקנס וגם קנס אין דנין ונפקא מינה אם חפס אי מפקינן מינה ועל סעיף ה' :

ח ואילו החשולמין בין קרן בין כפל אם יש לו משלמין נובין מהן ואם אין לו משלמין אלא קרקע יורדין להן זנבין מעידות שלו כשאר ניוקין דכתיב בהו מושב שדהו ומיטב כרמי וישלם ואם אין לו מקרקעי או משלמין בוסן שהיכול נהנה קבר הורה סוכר את עצמו ומשלם לזה את הקרן אבל בזמן הזה אינו נמכר שאין תורת עבד עכרי נוהג אלא בזמן שהיכול נוהג כמו שכתבתי מעט' בלבוש ע"ז סי' רס"ז סעיף י"ד :

ז נגב שנגב והגניבה את הגניב' כבר אמרנו שקנא' בהגבהה להחייב עליה לפיכך אם בא אחר וסייע עם הגנב לחוליקה משם אין לבעלים על השני כלום דלאו בעל דברים דידיה הוא אלא עם הגנב :

ז ראובן שראה שמעון שנגנב לבית לוי ולקח חפץ אחר האמר משום שיש לו טענה על לוי הוא לוקחו ואחר כך בא אותו חפץ ליד ראובן והחזירו לשמעון אין לוי יכול להוציא מיד ראובן כדון דלא דמי לשומר אבידה שצריך להשיבה ליה בעלים כיון ששמעון טוען שסן הדין נטלו מבית לוי מחמת תביעה שיש לו עליו ואם היה ראובן מחזירו ללוי היה שמעון שויין עליו כל ימיו ואם היה שמעון אחר כך חופש דבר משל ראובן לא היה צריך להחזירו לו עד שראובן היה משלם לו מה שליח חייב לו לפי דבריו וא"כ אין ראובן חייב להציל ממון של לוי בממונו . ורוקא ששמעון יש לו שום טענה על לוי כמו שטוען דמ"ה לקחו ממנו אבל אם אין לו טענה על לוי אלא בתורה גניבה לקחו מיד שבא ליד ראובן והוא ידע שנגנב הוא אצל שמעון חייב הוא להחזיר ללוי משום משיב אבידה ואם החזירו ליד שמעון הנגב חייב ראובן לשלם ללוי כדון שומר אבידה שפטע :

ח ראובן חבע לשמעון שנגנב לחירו ונגב ספריו והוציאה מרשותו והשיב שמעון אמת הוא שהוצאתים אבל כך היה המעשה שבקשה ממני קרובתי בלחך להוציאם כי לא יכלה שאתם ולא ידעתי של מיהו שלה או שלך ונס לא לקחתים ולא הנבחתים ממקום אך היא הנבחתם ונתנתם לי ושרחתו בשבילה ונתתי לאביה הדין הוא ששמעון חייב להחזיר הספרים לראובן כי מה היה לו ליכנס לחירו ולהוציא הספר' שלא מדעתו כי כל המונח בכיתו של ארס הוא כחזקת שלו וגם ניכר הדבר שכיון לסייע לקרובתו לגזול חסיה ומה שטוען שהיא הגניבת' ונתנתם לו מ"ה הרי טוען שהיו כבדים

* לבוש עיר שושן * הלכות גניבה *

הראונון ליסרה ולהכות וכן העכרים אם מיקין מכין אותה
מכה רבה שלא יהו משולחים להוין :

שן קצת דיני ד' וה' וגנב שננב חלב של חבריו וכו' סעיף א' :

מפני שאין דנין עתה דיני קנסות אין אנו צדיקין להאריך
בדיני כפל ותשלום ד' וה' מכל מקום כיון דק"ל דאי
הפש לא מפקינן מיניה ולא אמרינן דמי עכדו ליה רבנן הקנה
לניזק ולא ליפסד קרינא שניזק בו אבל שפי מכדו נזקה כנון
בפל ור' גה' לארתחו ממונא דחכריה לא עכדו ליה הקנהא
ואפילו אי תפש מפקינן מיניה דס"ל דהא דלא מפקינן מיניה
אי תפיש לא משום הקנהא הוא אלא דינא ה' כיון דמ' התורה
מחייב אלא שאין לנו ככלל מי שיכפנו ליהן דאין דנין דיני
קנסות בכלל וכל כי האי נוונא עכיד אינש דינא לנפשיה ולא
מפקינן מיניה עד דיהיב ליה כל מאי דמחייב ליה מדאורייתא
ועל בסיניא א' על בן נכהוב מהם מעט בדרך קצרה ודיני
כפל קצת הזכרנו כבר וטעמה נכתוב קצה דיני תשלום ד' וה'
בדרך קצרה . גנב שטבח ומכר ל' לפני יאוש ול' ש לאחר
יאוש חייב ד' תחת חשה וה' תחת השור דסתם ושטחו או מכר
בתיב בין לפני יאוש בין לאחר יאוש משמע היו שיעדין אותו
שגנב בין סאתה העדים מעידים עליו שטבח ומכר בין
שהעידו בו אחרי שטבח ומכר לא אמרינן דכל כה וכה מעידים
על חצי דבר דהא לא מחייב ד' וה' אלא בצירוף כל הבהות
שכל אהת דבר שלם היא בעידיה דהא מהחייב על הגניבה כפל
כלא עדי מביחה ומכירה וחייב לשלם ד' וה' על עדי מביחה
זמכירה היושני עדים על הגניבה ואין על השחיפה אלא עד
אחד או שיהודה בה מעצמו משלם כפל ואינו משלם ד' וה'
דמורה בקנס פטור ואם לא הודה עד אחד מחייבו . גנב שור
של שורפיין ושטחו או מכרו והודה לאחד מהן וכפר לשני ואחר
בך באו עדים שטבח ומכר משלם לזה שכפר ה' חצאי בקר
זלשני שהודה לו כבר פטור דהא אמרינן מורה בקנס פטור ואף
על גב דאמרינן מורה בד' וה' ואחר כך באו עדים חייב היינו
היבא שלא חייב עצמו בהודאהו בקרן אבל הכא הא חיי' עצמו
בחצי הקרן בהודאתו גנב ונתן לאחר במהנה או שהדין לו או
שפרע בחובו או שהחליפו באחר או שלחו בסבלנות לבית
חמי חייב וכל אילו בכלל מכירה הם עשה שליח שימכרה
או ישבחה ומכרה או שטחה שלוחו המשלח חייב אף על גב
דקיימא לן בכל התורה כולל אין שליח לדבר עבירה והמשלח
פטור משום דברי הרב דברי התלמיד כו' הבא רבא ההורה
ונתב חד החץ יתירה וכתוב תחת השור תחת השנה חרשו בו
לרבות השליח גנב ומכר לאחד והתנה עמו שלא יהא קנוייה
לו לאחר ל' יום וכתבן ל' הזכר הגנב אינו משלם ד' וה' שיעדין
אין המכר חל ולא קרינן כאן ומכרו אלא משלם הכפל .

מכרה חרץ מחלק אחד מסאה שבו או חרץ מידה או חרץ טרגלה
או ששיר לו דבר הניטר עמה בשחיטה אינו משלם ד' וה'
דומכרו כולו משמע זהיר לא מכרה כולו אבל אם שיר דבר
שאינו ניתר עמה בשחיט' כגון קרינא ונזיאה אין זה שיר וחייב
ד' וה' דש דולקין / גנב קטעה או סומא או שרפה חייב דמה
שגנב חא מכר כולו גנב מה שחפין ומכרה חייב דאף על גב
שלא מכר כל הבהמה של אחד מהם מכל מקום מה שננב לכל
אחד הא מכר כולו אבל אם היה לו שוהפוח בה ונגבה ומכרה
פטור מ' וה' דלא קרינן ביה ומכרו כולו באיסור ולפיכך גנב
משל אכז ואחר כך מה אינו ואחר כך שבת או מכר פטור מ' וה'
וה' שהיר בשעת מביחה ומכירה יש לו בה חלק ירושתו
אבל אם שבת ומכר בהוי' אביו חייב כולו באיסור שבת ומכר
גנב שליטה וקטע ממנה מכר ומכרה מבעיא בגמ' או אמרין
פה שננב הא לא מכר כולו ופטור אי ניכא מה שמכר הא לא

שיר בו וחייב ונשאר בחיקו וכן מבעיא גנב ושכרה חרץ מל'
יום שיעט' בו מלאכתו או חרץ ממלאכתו סתם ולא איפשיטא
להרמב"ם אי הפס אין מוציאין סירו בכל ספיקא דדינא
ולהר"ם מוציאין דכיון דקנס הוא אי אפטר לזכות בו אלא
ע' פסק הב"ד וכל זמן שב"ד לא פסקו אין לו זכות בו שותפין
שגנבואם שבת ומכר אחד מהם לדעת חבריו הרי נעשה
שלוחו של חבריו על חלקו וכבר אמרנו דבשביחה ומכר' רבת'
התורה דיש שליח כו' לפיכך חייבים לשלם ד' וה' בין שניהם
ואם שבת ומכר שלא לדעת חבריו פטור אף על חלקו דכההוא
פלא דחכריה לא נעשה שליח והוא ליה כשוכח ומוכר אחר
הגנב שפטור כמו שכתבנו ועל חלקו נמי פטור הואיל וליכא
ושכחו ומכרו כולו בחיובא ואע"ג דקיימא לן חששה בקר ואפי'
ה' חצאי בקר דאמרינן לעיל נכי גנב שור של שותפין ושכחו
ומכרו כו' שאני התם דמשום שהודה לא מהם על חלקו פטור
אבל בשעת שביחה הואי כוליה בחזקא ותחייב ככולה אלא
שהודאתו פטרחו מן החצי והחצי הנשאר חייב לשלם אפילו
ה' חצאי בקר אבל הכא בשעת מביחה ליכא חיובה ככוליה .
גנב ופטור בדין ואמר הדיין צאה לו וואחר כך הלך ושבת
זמכר פטור מ' וה' שכיון שאמרה לו הדיין צא חן לו ה'ל
גמר דין שחייב להחזירה ואינו נקרא עליה עוד גנב וכששובח
ומכר אח"כ ה'ל נזק עליה ונזק אינו משלם ד' וה' אלא גנב
אבל אם אמר לו הדיין חייב אהא ליהן לו לא הוה גמר דין והרי
עדין הוא גנב עליה ואם אחר כך שבת ומכר קודם שגמר
הדין חייב בד' וה' שחשה הגנב ונהגבלה כידו פטור דליכא
ושכחו כולו וכן הנוחר או המעקיר פטור דליכא ושכחו כלל
אבל השוחט לרפואה או לכלבים או שנמצאת ישרפה חייב
דהא ה"מ שבתה כולה אלא שנאסרה מצד אחר גנב השוחט
את הכלאים חייב דכהה התורה ולא כחכה שור ושה אלא
שור או שה ודרשו בו או לרבות את הכלאים / גנב ברשות
הבעלים מיד שהוציא מרשות הבעלים קנאו ונעשה עליו גנב
ואחר כך שבתו או מכרו חרץ מרשותו או שננב חרץ מרשותו
שמשכו ונעשה עליו גנב ושכחו או מכרו אחר כ' אפי' ברשותו
שגנב ושבת ומכר חרץ מרשותם חייב בד' וה' אבל גנב ושבת
ומכר הכל ברשותם פטור שלא נעשה עליו גנב כל זמן שלא
הוציאה חרץ מרשות בעליה וכיון שגניבה אין כאן אינו חייב
על השביחה ומכירה / היה העדר ביעור והלך הגנב ביעור
בדילגנוכ מן העדר מיד שהכיס הבהמה והשמינה בין
האילנות נעשת עליה גנב כיון דקמיטמר מאינסי ואם שבתה
שם חייב בד' וה' ננכזופכר בשבת או מצדה לעז' חייב
דליכא משום קים ליה בדרכה מיניה שאין כאן חיוב מיתה
אבל אם נעשית המכירה כאיסור כגון שזוקק המונח מרשות
הרבים לחצר הלוקח ואמר ללוקח לא תקנה לך הגניבה עד
סתמו בחצר דאיסור שבת שהוציא מ"ה לרה"י ואיפות
הגניבה סנקנית לו באין כאחד בעת שתנוח על הקרקע וכן
אם אמר הלוקח למוכר קין תאנה מתאנה ותקנת לי כה
גניבתך דה"ל בעת שהוא קוצץ התאנה שעושה מלאכה בזאת
נקנית לבעל התאנה הגניבה והדין איסור שבת ואיסור גניבה
כאין כאחד פטור מ' וה' דקיס ליה בדרכה מיניה דהיינו
במיתה משום איסור שבת שעבר כאותה שעה . וכן המוכר
בשבת או שבת לעז' פטור מ' וה' דאיסור מיתה וחייב הר' וה'
צאין כאחד וק"ל בדרכה מיניה ואפי' לא חתרו בו משום שבת
ועז' כיון שיש בו חייב מיתה אילו חתרו בו פטור דהבי וליפין
מקרא דכתיב מכה אדם ומכה פרמה הוקט להודו מה מכה
בהמה לא חלקתה בו כיון שגנב למזיק לחייבו מסין אף מכה
אדם לא חלקתה בו כיון שגנב לפטור ממין משום דקיס
ליה בדרכה מיניה ואפילו היה ננוכה לו קודם שכבר נתחייב
קרן וכפל קודם שבת וכשמוכר בשבת לא בא עליה בשבת
אלא חיובא דר' וה' שרוא כולו קנס חרץ בחובו שום קרן לא

אמרינן

כשנאמר והרי באה איסור שבת קודם חוב התשלומין וכל זמן שהיא עדיין בעין לעולם צריך להחזירו דברשות רמריה רוא : וכן הבא במחלתו ונגב בליס וטברין פטור שקנאן כרמי' שכל המוצא את הנגב בטעה שחותר את הבית לנגוב מותר להורגו דכתי' אם במחלתו ימצא הנגב שחותר הבית לנגוב ונמצא' שם והומת אין לו דמי' כלומ' אין זו רציחה שהרי הוא כמת מעיקרו שהרי זה להורג' בא שאדם יודע שאין אדם מעמי' עצמו ויראה שנוטלין ממנו וסוחק ואכ' ודאי ע' מ' כן בא שאם יעמוד בעל הממון כנגדו והורגו ואמר תורה הבא להורג' השכם יהורגו לפיכך כל דבר שהוא עושה שיש בו חוב ממון כגון שהיו' את חבירו או שטבח ומכר פטור ורווק' שאין הכלי שנגב בעין כגון ששכרו אבל אם הו' בעין צריך להחזירו דברשות' רמריה קאי ורווק' ששכרם כעודו במחלת' אבל אם שכרם אה' חייב לשים דברשו דמרייהו הוי עד שעת שכירתו ובהיא שעתה לאו חוב מיחה איכא ויש בא במחלתו שחייב לשים כגון אב שחותר על בנו שאותו אין בו חוי' מיהא דקיל'ן שלא בא להרוג שרשי האב על הכן כאשר יתבאר לקמן בע'ה כדני נפשות :

עוב דין טוען טענת נגב בפקדון ובו סעיף א' :

א כתוב כיתין איש אל רעהו כסף או כלי' לשמור ונגב מכית האיש אם ימצא הנגב ישלם שנים ואם לא ימצא הנגב ונקרב ב'ה אל האלוקי' אם לא שלח יד במלאכת רעהו ונומר אטרי רשיעון אלקי' ישלם שנים לרעהו ורקדקו חז' דפשמ' דהאי קרא דאם לא ימצא הנגב על כרחך בטוען טענת נגב משחעי' נגב עצמו סאי קאמר אם לא ימצא הנגב ונומר אשר ירשיעון אלוקים ישלם שנים ונומר מי' ישים שנים אם לא ימצא הנגב למי קנסה התורה אם אין כאן נגב אלא על כרחך הכי פירושו דפרשה זו כיתין איש ונוכר ונגב מכית האיש כלומר שטוען הנפקד שנגב ממנו הפקדון אם ימצא הנגב כמו שטוען אז ישלם הנגב שנים ואם לא ימצא הנגב כמו שטוען אלא הפקדון שטוען עליו שנגב עדיין רוא כידו וברשותו ונקרב בעל הבית עמו אל' האיקים וישבענו אם לא שלח ידו ונומר אז על כל דבר פשע' כלומר שמצא שפשע והיה שקרב בשבועתו שיעידו עדים שהו' עצמו נגבו וירשיעוהו על פ' אותן העדים אז ישלם הוא שנים לרעהו שבין שטוען שנגב ממנו והוא עדיין אצלו הרי עשה עצמו כנגב ויש עליו דין נגב לשלם כפל ורוקא שנסבע קודם שבאו העדים אבל אם לא נשבע אף על נכ שבאו עדים ששקר טוען והפקדון עדיין כידו אינו חייב כפל דכתיב ונקרב בעל הבית אל האלקי' שפירושו לשבועה אתה אומר לשבועה אף אינו אלא לדין שבין שבא לדין וכפר לומר ננגבה מיד נתחייב כפל אם באו עדים שהוא בידו אי אפשר לומר כן שיש בדינו קבלה ג' נאמר כאן בש'ת שליחות יד אם לא שלח ידו ונומר ונאמר למטה בש'ש שליחות יד שבועת ה' תהיה בין שניהם אם לא שלח ידו וגו' מה להלן שבועה דבפ' כתיב בה אף כאן שכועה והרי למדנו שהטוען על פקדון שבכיתו שנגב ונשבע על זה ואח' באו עדים שנסבע לשקר ושהיה הפקדון בידו בטעה שנסבע דינו כנגב וחייב בכפל ואם שבחאו סכר משי' ד' וה' כ' דין נגב ממש אבל אם לא נשבע קודם שבאו עדים לא ורוקא טוען טענת נגב ונשבע ובאו עדים חייב כפל שכך משמע ונגב ונאם לא ימצא הנגב אלא הו' עצמו הנגב ישלם שנים שטעה בטענתו את עצמו נגב אבל טוען טענת אבד ונשבע ובאו עדי' לא חייבתו החורה כפל ואם טוען טענת אבד ונשבע על זה ונפטר והורה ששקר נשבע שאבד וחזר וטען נגב ובא לפני כ'ד אחר שלא ידעו שנשבע כבר וחייבתו שכועה ונשבע ואח' כ' באו עדים והכחישוהו פטור מכפל דכיון שכבר נפטר מן הבעל' בשבוע' ראשונה שנשבע שאבד ואע"ג דעכשיו

אמרינן הוהיל והקנס חידוש הוא ליחייב אפילו במקום מיהה כמו שאמר ר' מאיר במשנה דאין היקש לחצאין ולכולי מילתא איתקש דהיבא דקים ליה במיתה פטור מממון ואין צ'ל היבא שגם חוב הקרן בא בשבת כגון שהיה' שאולה בידו השכחה בשבת לשם נגיבה דחייב קרן וכפל וד' וה' באין כאחד דפטור מן הכל דהא בקרן פשיטא דפטור לכ'ע וכיון שפטור מן הקרן לא מחייב כמותה בכפל ד' וה' דתשלומי ד' וה' אפרה דחכא ולא תשלומי ג' וה' . הטובח כיום כיפורים והתרו בו פטור דהא איסוריו יום כיפור זמנו כרת ואם לא התרו בו חייב דק'ל חייבי מלקות שונגין חייבין בממון שעמהן דלא מיקרי קים ליה כדרבה מיניה . עשה שליח לשחוש לו הנגיבה בשבת ושחזה השליח בשבת לא שהנגב חייב כד' וה' שהרי אין בו חוב מיתה לנגב אלא לשליח ולענין איסור שבת אין שליח לדבר עכירה ולענין חייב ד' וה' כבר אמרנו דרבתה התורה לחייב הנגב אפי' ע' שליח . ויא' דאפ' הנגב פטור מסיסום דהל' שחיטה שאינה ראויה דמלאכת שבת אסורה כרבתבין בלבוש התכלת והחור בהלכות שבת מ' שליח ולא קרינן כיה וטכחו דלאו שפה שביחה . נגב שנגב מן הנגב אפי' אחר שנתייאשו הבעלים אינו חייב בכפל ולא כד' וה' דק'ל אע"ג שנתייאשו הבעלים לא קנאו הנגב הראשון דיאוש כדיל לא קני ואכ' כשנגבו הנגב השני מבית נגב הראשון קרינן ב' ונוגב מבית האיש ולא מבית הנגב ואם גם שבחו הנגב הראשון הרי קנה הנגיבה בשינוי מעשה ובא אח' ונגבו ממנו אחר הסכיחה הראשון משלם לבעלים ה' וה' שהרי נגב ושכח ומכר והסני משלם כפל לראשון שקנאו בשינוי מעשה וק'ל שינוי מעשה כדיל קנה / נגב ומכרו בא אחר . ונגבו מן הלוקח נגב הראשון משלם לבעלים ד' וה' דהא נגב לו ומכרו ונגב השני אם נגבו מן הלוקח אח' שנתייאשו הבעלי הראשונים חייב בכפל ללוקח דהלוקח קנאו ביאוש ושינוי רשות וקרינן ביה ונוגב מבית האיש ואם נגבו מן הלוקח קודם שנתייאשו הבעלי הראשונים פטור מן הכפל רש' בלא יאוש לא קני ואין זה ונוגב מבית האיש : הנגב עברו ושמרו וקרקעו פטור מן הכפל וכן הנוגב מן הנוי ומן ההקדש אינו משל' את הכפל אלא הקרן ודבר זה למדו מכלל ופרט וכלל והכי דרשו כתיב נבי כפל על כל דבר דבר פשע כלל על שור על חמור על שה ועל שלמה פרט על כל אבירה אשר יאמר וגו' חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא בעין הפרט מה הפרט ספורט דבר המטלטל וגופו מסוף אף כל דבר המטלטל וגופו מסוף יצאו קרקעות שאינה מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות דכתיב והתנחלחם אותם ונ' יצאו שטרות שאע"פ שמטלטלין אין גופן מסוף . יצא הקדש דרעהו כתיב ואין הקדש רעהו וכן הגוי אינו בכלל רעהו : נגב פטור חסור אפי' קודם שנפדה משלם כפל אעפ' שעכשו אינו שלור ראויה להיות שלו הוא אחר שיפדה ובכלל רעהו הוא . הנגב חלבו של חבירו ואכלו משלם קרן וכפל דאע"ג דמתחייב כרת באכילתו כבר נתחייב בנגיבה קודם שבא לירי איסור חלב :

טנא דין הנגב בים בשבת ובו סעיף א' :

א יש נגב שפטו' משלם ואין זה שבא לו עם חיו' התשלומין חייב מיתה כגון הנוגב בים בשבת ולא הנגיבה ברשות בעלים אלא היה סגורו ומציאו מרשות הבעלים לרשו' הרבים וחבר ידולמפתח הבית חוד' שלם טפחים סמוך לארץ והפילו לתוכה שאיסור שבת ואיסור נגיבה כאין כאחד ונאבדו שם סיד כגון דשרינהו לנהרא הרי זה פטור מתשלומין דקים ליה בדרבה מיניה אבל אם נגב כים בשבת והנגיבה שם ברשות הוצד ואח' הוציאו לרשות הרבי' והשליכו לנהר חייב לשלם שהרי איסור נגיבה כהא קודם שנתייאב כאיסור מקילה וכן כל כ' יצא בזה וכן אפי' כשניהם באין כאחד ולא נאכר מיד אלא אחר זמן שחייב לשלם דלא באה חוב התשלומין אלא

הלכות גניבה

לבוש עיר שושן

דעכסיו מודה שלשקר נשבע כמה שאמר שאבד אלא שאמר
 גננב נאמן בלא שבועה לומר שגננב אלא שהב"ד שלא ידעו
 שנשבע כבר שאינה ברשותו אלא שנאבדה הטביעוהו שגננב
 שבוע' זו האחרונה לאו שבועת תריגין היא לחייבו כפל דכין
 דנשבע כהחלה שוב לא היה מחוייב שבועה זו לבעלי' והיתה
 השבועה האחרונה כשבועת חנם ושבועה כזו אינה מביאו
 לידי כפל י"א שאם שלח כויד החלה ואח"כ טען טענת גנב
 אע"פ שנשבע ובאו עדים פטור דכין כטלח כויד נעשה עליו
 גזלן וחייב באונסין וא"כ כשטוען אה"כ כגננב ממנו ונשבע
 לא פטר עצמו כשבועתו מכלום דאפי' היה האמה בין שגננב
 לא היה פטור מ' שלם שהדי חייב באונסין לפיכך גם השבועה
 שנשבע על זה לשקר היו כשבועת חנם ואינה מביאת לידי
 בפל ומפרשים לקרא נ"כ הכי ונקרב בעל הבית אל האלקים
 להשביעו אם לא שלח ידונו' ואז אם נשבע לשקר על
 הגניבה יטלם שני' אבל אם שלח ידו וגו' אע"פ שנשבע לשקר
 לא יטלם שנים ו' אע"פ דשלח כויד החלה ונתחיל באונסין
 אפ"ה אם נשבע אח"כ לשקר שגננב ובאו עדים חייב כפל וה"ק
 קרא ונקרב בעל הבית אל האלקים לישבע שגננב וגם צריך
 לישבע שלא שלח כויד והקיש הכתיב השבועה דשלא שלח
 בה יד לשבועה שנשבע שגננבה ממנו מה שבועה שגננבה
 אם נתגרה אח"כ שיא ננכה אלא הוא עצמו ננכה יטלם
 שנים אף שבועה שלא שלח בה יד אפילו אם נתגרה אחר כך
 ששלח בה יד תחלה אף על נכ דמטל חות יד ואילך קאי עליה
 באונסין אפ"ה צריך לטלם שני' כ' אבל שבועת שקר שנשבע
 שגננבה ו' ואם מתחלה טען טענת גנב ונשבע ובאו עדים
 וחזר זעזען טענת גנב ונשבע ובאו עדים וכן אפי' כמה פעמים
 זה אחר זה חייב בפל על כל שבועה ושבועה שאם כבר ונשבע
 הפעמים שטלם הקרן והפעמים כפל על השבועה שכן מצינו
 בחומש שייבת' התורה חמישיה הרבה לקרן אחד שנשבע
 עליו והורה וחזר וכפר ונשבע והורה דכהוב וחמשו יוסף
 עליו וקרין חמישיהו בקטן חחת הזיו ומסיק שזירשו
 חמישיה הרבה ה"ה לכפל הפקד לשנים ושענו
 גננב ונשבעו שניהם והורה אחר שנשבע לשקר והרי חייב
 עצמו בחומש ועל השני באו עדים שלשקר נשבע הקרן
 בשלימים בין שניהם ובכפל מבע' לן בגמרא מי אריגין דהא
 דאמר התורה בשוען טענה גנב ובאו עדים שחייב כפל על
 הגניבה ולא חייבתו גם בה ש' משום השבועת שקר כמו
 שחייבה חומש בכל הנשבע לשקר היינו בחד גבירא שלא
 דצת' ההורה לחייב חומש כפל על פמון אחד לאיש אחד אבל
 בתרי גבירי גנון הכא האחד משלם חומש על הודאתו והשני
 משלם בפל על חלקו שבאו עדים או ניסא התורה הקפידה
 שלא לשלם חומש וכפל על פמון אחד והכא כיון שהאחד
 שהורה פטור מבפל וחייב בחומש גם השני אין צריך לשים
 בפל במקום חומש של השני וחומש פשיטא שלא יטלם השני
 דהא חומש קפידה הוא וה' אינו חפץ בכפרה דהא לא הודה
 ונשאר בהיקו וכתב הרמב"ם לפיכך אין מחייבין אותו כפל ואם
 הפס לא מספקין סיני' ורבינו יעקב כעל הטוריים ורבינו כתב
 דלישנא דגמרא לא שסע הכי אלא משמע דכפל פשיטא
 דמחייב אותו שבאו עליו עדים ולא מבעיא ליה אלא בחומש
 משום גנבי חומש בחיב בראשו וחמשתו הקיס החומש לראש
 צהוה הקרן לומר ממון המשלם בראש רהיניו שאינו משלם
 אלא הקרן שהוא נקרא ראש מוסף חומש אבל ממון שאין
 משלם כראש כלומר אלא דאיכא כפל בהדיה אינו צריך
 לשלם חומש ומבעיא ליה ממון המחייבו כפל פטורו מן
 החומש או דילמא שבועה המחייבו כפל פטורו מן החומש
 בלומר בהפקד אצל שנים ונשבעו ואחר הודה והשני באו
 עליו עדים באותו שבאו עליו עדים פשיטא ליה דמשלם כפל
 ואינו משלם חומש כדאמרן דממון שאינו משלם בראש הוא

לא מבעיא ליה אלא אם אותו שהורה משלם חומש אם לא
 מי נימא ממון דאיכא כפל בהדיה אינו מוסף חומש וה"ה גבי
 האי ממונא שאיכא כפל בהדיה ואין צריך להוסיף חומש או
 דילמא שבועה המחייבו כפל פטורו מן החומש וה"ה דפטור
 בחומש היכא דאיכא כפל בחד גבירא אבל בתרי גבירי דהאי
 טרא באו עליו עדים אינו משלם כפל צריך להוסיף חומש
 ולא איפשיטא הבע המפקד פקדונו לנפקד ונשבע שגננב
 והוכר הגנב והבע המפקד לנגב והודה שגנבו ואח"כ הבעו
 המפקד לנגב וכפר ונשבע ובאו עדים אם באמת נשבע
 הנפקד כשנשבע שגננבה ונמצא שהוא כן נמצא שברין היה
 כיוסל עליו להכוע הגנב שאף על פי שנכריזא מידי בעלים
 נשבועהו ככל מקום עליו מוטל להזיז אחריה להודיע
 ענישבע באמתו גם כשהברר שנשבע באמת משהכא ניהא
 ליה למפקדו והיהו בידיה דהיאך דהא נמצא שהו' איש נאמץ
 ואם כן ה"ה רוא כבעל וכשהודה לו הגנב נפטר מן הכפל ואין
 לו לנגב עוד עסקאם המפקד לפיכך כשהמורה המפקד לא
 היה צריך לריב יודלאו בעל דברי דידיה הוה ובפירתו שכפר
 לו אינה כלום ולא היה צריך לישבע ונקה שביעורו ה"ה כסו
 שבועת חנם שאינה כביאהו לידי כפל וכשלם הגנב הקרן
 ואם רשקר נשבע הנפקד כנון שטען נאנסה או נגנבה באונס
 ונמצא שגננבה בפשיעהו כיון דמנלו' מילהא דשקרן רוא אנן
 סררי דלא ניהא ליה לפרה דלהווי האי תו שומר עליה הרי
 אינו כבעל וחביעהו שחכע לנגב לאו חביעהו היא וגם היראהו
 לו אינה הודאה וכשחבעו אחר כך המפקד לנגב וכפר ונשבע
 כשלם הגנב קרן וכפל למפקד וי"א שהנפקד אע"פ שלשקר
 נשבע כיון שיש להספק בו שמה היה מהחשד והיה משלם
 למפקד ושמה עריין בעל והפקדון כיקרי לפיכך הבעלים אין
 מוציאין הכפל מיד הגנב ואם הפשוט אין מוציאם מידם הבע
 המפקד לנפקד ושם ויח' כך הוכר הגנב תכעו הנפקד והודה
 לו פשיטא שפטור מ' דמן הכפל שהרי הוא הבעל טכבר שלם
 למפקד אבר אם תכעו המפקד החלה והודה לו שגנב ואחר
 כך הבעו המפקד וכפר ונשבע ובאו עדים שגנב ותכעו הנפקד
 בעד קרן וכפר בהא מבעיא לן אם ההודאה שחידה למפקד
 פוטרו מן הכפל או לא כי מצו אמר ליה שיטר לבעלי' אהון
 כיון דסקליהו דמי אספליקתו לכו מהכא ואין ההודאה שהורה
 לכס פוטרו או דילמא בעלים מצו אכרי ליה כי הוי דאח
 עברת לן מילהא כלומר הואיל ועשיה עמנו טובה ששלכת
 לנו לפניס מסורת הדין עלן דידן נמי רמיא למיעבר לך מילהא
 דשיכותא לאהרורי בהר גנבא ולמתבעיה והביעתן הכיעה
 ואם כן גם הודאתו הודאה ופוטרו מן הכפל ולא איפשיטא
 לפיכך אין מוציאין הכפל מיד הגנב ואם תפש הנפקד אין
 מוציאין מיוו השוען טענת גנב בפקדון של קטן פטור
 דכתיב כיחן איש ואין נחיתת קטן כלום לפיכך גם אין
 שכועתו מביאהו לידי כפל ולא מבעיא נהנו לו כשהוא קטן
 ותכעו כשהוא קטן שפטור אלא אפי' נהנולו כשהוא קטן
 והבעו כשהוא גדול נמי פטור דכתיב כי יחן איש וגמר עד
 האיקים יבא דבר שניהם שחאה הנחיתה וההביעה כשהוא
 איש השוען טענת גנב כאכידה שמצא אכידה ושען
 נגנבה ונשבע ואחר כך באו עדים שהיה כתיבו דינו
 כשוען טענה גנב בפקדון להחייב ככפל וד' וה' דכתיב
 כפרשה זו על כל אבד' אשר יאמר וגמר אשר ירשיעון אלקים
 ישלם שנים :

שגב
 נשתנית הגניבה ביד הגנב או שנת יאמר
 בעליה ממנו וכו' סעיפים :

א כתיב והשיב את הנזילה אשר נזל והאי אשר נזל מיתר הוא בזה השיב את הנזילה שני ודרשו בו שאם הוא כעין שנזל ישכנה ואם נשחנית קנאה בשינוי ונותן דמיה והוא הדין בגניבה לפיכך אמרו אם נשתנה שם הגניבה ביד הנגב כגון שנגב שלה ונעש' איל ענל ונעשה שור קנא ב' שינוי השם ואין צריך להחזיר אלא דמיה ומשלם כפל וקרן כמו שהיתה שוה בשעת הגניבה לפיכך אם שכחו או מכרו אחר כך פטור מד' וה' דשלו הוא טוב' דשלו הוא מוכר שכבר קנאו בשינוי השם וכן כל שינוי כיצא בזה שאינו חוזר לברייתו קונה ואין צריך להחזיר אלא הדמים אבל שינוי החוזר לברייתו אינו נקרא שינוי ואינו קונה אפילו מדרבנן ובס' ש"ס יתבאר בע"ה איזה נקרא שינוי החוזר :

ב יאוש אינו קונה סך התורה דכתיב קרכנו ודרשינו ולא הגזול שאם נזל בהסת חולין והקדוש' לקרבן אינו עולה לו לרצון ופרכינן אימת אי לפני יאוש פשיט' אלא לאחר יאוש ואי יאוש קני הוי שלו ואמאי אינה עולה לרצון אלא ש' דיאוש לא קני וצריך להחזירה מיהו אם יש עם היאוש שינוי השם אפי' הוא גרוע מחזיר לברייתו ויש אומרים שקונה סך התורה ואינו צריך להחזיר לו אלא הדמים :

ג ואם יש עם היאוש שינוי רשות כגון שמכרו הנגב לאחר שנתייאו שוה בעלים קנאו הלוהק וי'א בין שנתייאו שוה בעלים ואחר כך מכרו הנגב בין שמכר הנגב ואחר כך נתייאו קנה לענין שאין הקונה צריך להחזיר גוף הגניבה אבל מחזיר את הדמים אם לקח מנגב מפורסם ואם לא היה נגב מפורסם אינו אינו נותן כלום לא הפך ולא דמים מפני תקן' השוק וי'א אפי' כנגב מפורסם אינו נותן כלום ועל סימן שכו' :

ד אין נקרא שינוי רשות אלא במוכר או נותן אבל אם מת והורישו לבניו אין זה שינוי רשות דרשות יורש לאו כרשות לוקח דמי אלא עדיין כרשות המוריש עצמו הוא ועל ס' ש"ס א' ושם יתבאר עוד איזה נקרא שינוי רשות :

שנך

השכיחה הגניבה ביד הגנב ובנו' סעיפים :

א חיתה הגניבה ביד הניב והשכיחה מאליה כגון כבשת שהיתה מעברת בשעת גניבה וילדה או שהיתה מעונה בשעת גניבה ונזזה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ילדותיה שאין זה שינוי וכרשות דמיה אשכח והוא עדיין לא נתייאו אבל אם לאחר יאוש ילדה ונזזה משלם כשעת הגניבה דאע"ג דיאוש כדי לא קנה מ"מ השבח שהשכיח אף ע"פ שכא מאליו תקנו חכמים ז"ל שהוא של הנגב מפני תקנת השבי' ואם הוציא עליה הוצאה והשכיחה כגון שפמטה הרי השבח של נגב אפי' לפני יאוש דהא הוצא' שלו השכיחה ואין סברא שיקח אותו הנזול וי'א ראפי' שבח הכא מאליו כגון פעוברת וילדה מעונה ונזזה הוא של הנגב ואפילו קודם יאוש שקנאן בשינוי שאין לך שינוי גדול מזה דהא הוי מעיקרא נופא מליא והשתא נופא סריקא וה"ה אם נגב כבשה ריקנית ונתעברה אצלו או רחל נזזה ונטענ' אצלו שהשבח של הנגב אף על גב שנתעוזה הבעלים בעודו עליה' וכ"ש אם נגבה ריקנית ונתעברה וילדה או נזזה ונטענה ונזזה שהגזיה והולדות של הנגב :

ב כתיב והשיב את הנזילה לפיכך כל זמן שהגניבה עצמה היא ביד הגנב ולא נשתנית חתר' לבעלים בין לפני יאוש בין לאחר יאוש אלא שלאחר יאוש חשבתי לנגב מפני תקנת השכי' כמו שנתבאר אבל אם נשחני' הגניב' ביד הנגב קנאה דכתיב אשר נזל אם היא כעין שנזל יחזיר' ואם אינה כעין שנזל קנא' וקנה שבחה אפי' לפני יאוש ואינו משלם אלא דמים מה שהיה שוה בשעת הגניבה ועל פס' ס"ב עוד פריגים אלו :

ג כתיב אם הפצא הפצא כידו הנגיב' וגו' חיים שנים ישלם ודקדקו ז' אטאי קאמר רחמנא חיים פגניבה' אלא ה'ק אחי' לקרן בעין שנגב כלומר בעד הגניבה ישלם ב' כמו שהיתה שוה בחיים כשנגב אותם ואע"ג שעכשו היא פחה ואינה שוה כ'כ כמו שהיתה שוה בחיים כשנגב לפיכך אמרו נגב מהמה או כלי וכיוצא בזה שהיתה שוה בשעת הגניבה ארבע ועכשו בשע' העמדה בדין אינו שוה אלא שני' ושחמח או מכרה או שבר הכלי בידים או נשכר מאליו משלם קרן בשעת גניבה וזהו החייהו לקרן כדון שנגב וכפל דו' זה' כשעת העמדה בדין שכן משמע קרא דכפל אשר ירשיעון אלקים ישלם שני' בשעת שמרשיעו הדיין דהיינו כנסר הדין חל' עליו היוב השנים שהוא חכפל וה'ה בד' זה' שהם קנס אבל שבר הכלי בידים שהוא הקרן אע"ג דהזול קודם ששכרו קסלם כשעת הגניבה שאל"כ יהא חוטא נשכר' ואם היה שוה בשעת גניבה שנים וכשעת העמדה בדין ד' אם שבח אי מכר או שבר הכלי או אבדו בידים משלם קרן כשעת הגניבה וכפל דו' זה' כשעת העמדה בדין' ואם מתה הבהמה מאליה ואבדו הכלי מאליו משלם הכל קרן וכפל דו' זה' כשעת הגניבה כיון שאינה בעין בשעת העמדה בדין שאם היחה בעין היה פחול' כמו שהיא אפי' הוקרה ועל סימן ס"ב סעף י' :

ד נגב וכחשה או פמטה אם נחכשה או נהפמטה מאליה הוי דינא כמו ביוקרא וזולא ואם טבח או ככר משלם קרן כשעת הגניבה וכפל דו' זה' כשעת העמדה בדין' אבל אם הוציא עליה הוצאה והשכיחה בין קרן בין כפל דו' זה' אינו משלם אלא בשעת גניבה וכן אם הכחישה בידים משלם הכל הקרן והכפל דו' זה' כשעת הגניבה דאם השמינה מצד למיקר לכעליה אנא פמוטנא ואת שקלת ואם הכחישה הבעל אומר לו פה לי קטלת כולה פה לי קטלת פלגא :

ה נגב כלי ושכרו או פחלו בידים או נשכר או נפחת מאליו אין אומרים יתן השכרים לבעלים וישלים עליהם מה שפחת אלא הוא ישלם את השכרים ויתן לבעלים כלי טלם או דמיו וכך הדין בגזלן לא דמי לשלם נזקין דסמין להזחמבר' אי בעית אימא קרא ואב"א סברא אי בעית אימא קרא נבי נגב כתיב חיים שנים ישלם חיים ולא סתים ובגזלן כתיב אשר נזל בעין שנזל יחזיר לפוקי שכרים אבל בשאר נזקין כתיב והמת יהיה לו מלמד שהבעלים מטפלין בגבילה' אבל סברא והיינו טעמא נגב וגזלן מיד שהוציאו הגניב' או הנזילה מרשות בעלי' קנה אותה והיא שלהם ונשכר או נפחת ברש חת נשכר ונפחת והם צריכים לשלם מה שנכחו ונזלו אבל מזיק לא קנה הדבר הנזק ואינו חייב לשלם אלא מה שהזיק לפיכך אם הבעלי' רוצים ליטול הכלי ושהנגב וקנאן וישלמו עליו דם מה שנפחת שומעין להם ולא אמרו שחייבים ליתן כלי טלם או דמיו אלא פשים תקנת רבעלים ואם הם אינם רוצים בהגנה הרשות בידם ושומעין להם מיהו כל זה הווקא אם יש להם פעוה לשלם אבל אם אין להם פעוה לא גריעי שכרים אילו משער מטפלין ושמי' אותה לבעלים :

ו נגב או נזל ולא נתייאו הבעלים שניהם אינם יכולים להקדישו לא הנגב והנזול ולא הבעלי' הנגב והנזול לא שהרי אינו שלהם ואין אדם מקדיש דבר שאינו שלו והבעלים לפי שאינו ברשותם ואישי כי יקדיש ביתו קדש אמר רחמנא מה ביתו ברשותו אף כל שברשותו אפי' יש להם עדי גזילה ונגיב' שיכולים להוציאם בריני' אפילו הכי' אינו קדש שהרי עדיין אינו ברשותו דמתופר נוכיני' במה דברים אמורים כשטפלין אבל במקרקע אם יש לבעלים עדים שיכולים להוציאם כדיינים יכולים הבעלים להקדישו דקרקע אינה נגזלת וכל היכא דאיחא ברשותה דמרה איחא ואינה

שנה

גב שהחזיר הנגב' שלא מדעת בעליה וכו' סעיפים :

ב הקונה נניכה סך הנגב קודם שנתיימשו הבעלים ואח"כ הוכר הנגב וכו' עדים ואמרו שזה החפץ שמכר לפלוני נגבו הוא כפנינו צריך להחזירו לבעלים אבל הבעלים צריכין ליתן ללוקח המעות שנתן לנגב מע"פ שהוכר הנגב והיה יכול הלוקח לתובעו שיחזיר לו מעותיו אפ"ה תקנו חז"ל שאינו צריך להחזירו לבעליו אלא עד שתתן לו מעותיו מפני תקנת השוק שאל"כ אין אדם יכול לקנות שום דבר בשוק שמא נגזב הוא ויפסיד מעותיו ואצ"ל כשלא הוכר הנגב שצריך ליתן ללוקח מעותיו ולא יפסיד הלוקח מעותיו מפני הקנ' השוק כד"א בנגב שאינו מפורסם שאין הלוקח פושע דמינן היה לו לידע שנגזב הוא אבל בנגב מפורס' לא עשו בו תקנת השוק וצריך להחזירו לבעלים בלא מעות שלא היה לו לקנותו ממנו והוא יוציא מעותיו מהנגב ויא' דאף בנגב מפורסם עשו תקנת השוק וצ"ל להחזיר ללוקח מעותיו אלא א"כ ידע הלוקח שזה הדבר שקנה הוא נגזב אהו ואע"כ קנהו ממנו שאז צריך להחזיר בלא דמ' ואפי' לא רוצה הנגב להחזיר לו מעותיו אין כופין אותו דאמרי' הראיל וידע שהוא נגזב המעות שנתן לשם מתנה נתנה וקנא' הנגב מיהו אם אמר הלוקח לטובה נתכופתי כי אמרתי פן יקנהו אינשי דלא פעלו ולא יחזירוהו נאמן וצריך הבעל בית להחזיר לו מעותיו אפילו בנגב מפורסם לכ"ע והוא יתבע את הנגב :

ג ואם נתיימשו בעלים מהנגיבה בין שנתיימשו ואחר כך מכרו הנגב בין שנתיימשו אחר שמכרו קנאו לוקח ביאוש ושינוי רשות מיהו יא' דיאוש ושינוי רשות אינן קונין לנפשי אלא לענין שאינו צריך להחזיר נוף הנגיבה עצמה לבעליה אבל צריך ליתן להם דמי הנגב אם קנאה מנגב מפורסם לפני הרעת שכחבתי רבנב מפורסם לא עשו בו תקנת השוק אכל לפי ה"א דאף בנגב מפורסם עשו בו תקנת השוק אז בנגב שאינו מפורסם דלכ"ע עשו בו תקנת השוק אינו נוהג לבעלי' כלום לא החפץ ולא הרמים מפני תקנת השוק ולפי זה כיון דסן הדון היה צריך להחזיר לו דמי הנגיבה אלא ששפני תקנת השוק אינו מחזירו אם היתה הנגיבה שזה יותר מסת שקנאה צריך הלוקח לסלם המותר לבעלי' א' דיאוש ושינוי רשות קונין לנפשו; הרין אין צריך ליתן להם כלום לבעלים ואפילו המותר אין משלמים מיהו כבר כתבתי בס' סני' סעיף ג' ס"א שאין יאוש ושינוי רשות קונין אלא שנתיימשו הבעלי' קודם שמכרו הנגב אבל אם לא נתיימשו עד אחר שמכר הנגב לא קנה וכתב מורי מהר"א ז"ל וכן נ"ל להודות :

ד היכא שאמרו שהבעלים צריכין ליתן דמים ללוקח אם אין ללוקח עדים בכמה לקחו נשבע הלוקח בנקיטת חפץ ונוטל שהרי הוא מחזק בכלי שלקח :

ה והיכא שאמרו שהלוקח צריך להחזירו לבעלים כחנם והוא יתבע מעותיו סך הנגב אם הלוקח אדם בכך וכך לקחתיו מסך והנגב אוסר לא שברחיו לך אלא כפחות מזה הלוקח נאמן לוטר בכמה לקחו ונשבע בנקיטת חפץ ונוטל אבל אין הנגב נאמן לפטור עצמו אפ"כ בנקיטת חפץ מפני שחשוד הוא על השבועה דהא נגב הוא :

ו נגב ופדע לפלות שלו בחובו נגב ופרע בו לחנוני בהקפ"ט שהקפ"ט ממנו לא עשו בו תקנה השוק אלא הבעלי' נוטלין הנגיבה סך המלוה או מן החנוני וישאר החוב על הנגב כמו שהיה דגבי אילו לא שייך לתקן להם כלום דבשלמ' נבי לוקח סנתן מעותיו בעד זה החפץ ולא ידע שנגב תקנו לו שלא יפסיד מעותיו שנתן בעד זה החפץ אבל המלוה והחנוני לא נתנו לנגב כלום סתמם זה החפץ ולסה יתקנו להם : ז משכן הנגב את הנגיבה בין שלקח עליה מעות כשויה או יותר משוויה או פחות משוויה עשו בו תקנת השוק כמו בכר' שיהבאר בסעיף הסמוך וצריך הבעל לתת למלוה את הדמים

א הנוגב חפץ סבית חבירו החזירו למקומו ולא ידעו הבעלי' שהחזירו אם ידעו הבעלים קדם שהחזירו שנגב מהם אע"פ שהחזירו הנגב אח"כ לתוך בית הבעלים לא הרי השבה מעליה ולא נפטר הנגב דכיון שידע הבעל שנגבבה נתיימשו שלשמו עור ועכשיו שהחזיר לא ידע שישפירו והוא באחריו הנגב עד שידעו הבעלי' שהחזיר כגון סמכה את חפציו ומצאן שלימים מיהו כסמנא ומנאם שלימים נפטר הנגב אף על פי שלא ידעו הבעלים בשעה שהחזירו לפיכך אם נגב לו מעות ג' והבליעם לו בתשכון ונתנם לתוך כיסו שישבו כבר מעות שלו יצא דקיימא לן אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה וכיון שיש בו מעות כבר מסתמא משמש בו כבר וידע כמה היו בו ולאחר שהחזיר הנגב גם הנגיבה לתוך הכיס אף על פי שלא ידע הבעל בחזרה מ"ס מסתמא סיד אחר שהחזיר הנגב חזר ומנה המעות שבכיס שהרי אדם עשוי למשמש בכיסו בכל עת ונדוע לו שיש לו מותר בכיסו וכיון שנדוע לו יצא הנגב ודיה השבה אבל אם זרקס הנגב לכיס של הבעל שאין בו כלום לא יצא דכיון שאין לבעל בכיס זה מעות אינו עשוי למשמש בו וחייב הנגב באחריו הנגיבה או הגזילה עד שידועני לבעל שהחזיר כך וכך לכיס פלו' ואם לא נודע לבעלי' קדם שהחזיר הנגב שנגב מהם סיד כשמחזירם רבנב למקומן יצא אע"פ שלא מנאום הבעלים דהא לא נתיימשו הבעלים כעולם משמירם ומסתמא ישמרוהו :

ב כד"א דברר שאין בורוח חיים שאינו זו שמקום שמניחו שם כשמחזירו אבל הנוגב שלה מן העיר וידעו הבעלי' שנגב והחזירו הנגב לעיר שלא מדעת הבעלים וסת או נגב קודם שנדוע לבעל וגם לא מנה את הצאן היי' הנגב באחריוהו אבל אם מנה הבעל את הצאן ומצאן שלימים פשור ואם לא ידעו הבעלי' לא בנגיבתו ולא בחזרתו מע"פ שמנה הבעל את הצאן אחר החזרה ומצאן שלימים אפ"ה חייב הנגב באחריוהו עד שידוע את הבעלים שיסמרו את המלה שהרי על ידי נגיבתו שהולכו לנגבו למד פלה זה דרך אחר' חוץ מדרך שאר הצאן שבעד זה הבעל לא ידע שישמרנו מזה לפיכך יודענו הנגב שישמרנו שמירה מעולה :

ג כד"א שנפטר כשמחזירו למקומו בנגב הנוגב סבית הבעלי' אבל שוסד שנגב מרסחת עצמו כגון שהופקר אותו כים או פלה ויש עדים שנגבו ממקום שהניחו שם אע"פ שיש עדים שהחזירו למקומו חייב באחריותו עד שידוע לבעלים שמיד שנגבו אינו נאמן עוד לבעל להיות שומר עליו וכלתה ליה שמירתו והרי הוא כאילו לא החזירו עד שידוע לבעלים :

שנו

אסור לקנות שום דבר מן הנגב והקונה ממנו ודין מפורסם או אינו מפורסם וכו' סעיפים :

א אסור לקנו' מן הנגב דבר שיש לחוש שנגבו והקונ' ממנו ענין גדול הוא שחזיק ידו עוברי עבירה שגורם לו לנגוב פעם אחר' שאם לא היה מוצא מי שקונ' ממנו לא היה נוגב כדאמרי' אינשי לאו עכברא נגב אלא חרמא נגב לפיכך אסור לסייע לנגב כשום דבר המביאו לנגוב כגון ההיא איתת' דאמר' לנפח שיעשה לה במסתר שתי מפתחות וקנשה ממנו ביוקר ואמרו שהנפח ראוי ליענש דכיון שעשא' במסתר ושלמה ביוקר היה לו להרגיש שכונתה היה כדי לנגוב מנכסי בעלה ולא היה לו לסייע לה דלא עכברא נגב בו וכן כל גיוצא בזה :

* לבוש עיר שושן הלכות גניבה * קפכ

עשו בו תקנת השוק היינו משום דלא איבעי ליה לזון מננב מפורסם וכיון דזכין מיניה יהיה דאפסיד אנפשיה וחיוב לטלם ללוקח ממנו את דמי ואם אין עדים שנגנב מפורסם קנאז לא עשו בו תקנת השוק ולא יחזיר ללוקח את דמיו שיאמר לו שהגני דבר שוא הוא וטלא כרין הפשו ופסיד הלוקח ממנו :

טנד

המכיר כליו וספריו ויצא בו שם גניבה בעיר וכו' ג' סעיפים :

א : כ"ה שאינו עשוי למכור את כליו ויצא לו שם גניבה בעיר ואמר שנגנבו כליו וספריו והכיר כליו וספריו ביד אחרים או שהיק עשוי למכור והיו כליו אילו שהכיר מכל ס העשויים להשאיל ולהשכיר אם באו עדי' שאילו הם כליו של זה הואיל ויצא לו שם גניבה בעיר ונס הוא אינו עשוי למכור כליו ס פאמינים לו שאילו הם שנגנבו ממנו ולא היישנין שמא מכרם לאחרים ואוהם האחרים מכרם לזה הלוקח . וכן אפילו ג' הוא עשוי למכור כליו . הואיל וירך אילו הכלים להשאיל ולהשכיר והיה יכול לסעק ללוקחה השאלהים או השכרת' לך והוא אינו שושן כן אלא נגנבו ממנו ונס כבר יצא לו שם גניבה בעיר מאמינים לו נס כן שאילו הם שנגנבו ממנו ולא אמרין שמא מכרם לאחרים ואת' האחרים מכרם ללוקח ונס היא עדיין לא נתייאס כנון שהיה מידף אחרים תמיד לפיכך צריך הלוקח להחזירם לו מ' עש בו תקנת השוק שיסבע זה הלוקח שהם בידו בנקשת חפץ ככמ' לקח אותם ושול מעל הכית וחזיר לו כליו ואהני ליה מח שיצא לו שם גניב' בעיר נ'כ שאין צריך לישבע שנגנבו ממנו אלא מחזיר' לו בלא שבעה והוא נותן דמיהם ואם היה בעל בית עכו למכור את כליו ונס לא היו אילו הכלים הנמצאים ביד הרוח מן הכלים העשויין להשאיל ולהשכיר אף על פי שיצא לו שם גניבה בעיר והוכרו כליו או ספריו ביד אחרים ויש לו עדים שאילו הם כליו אין מאמינים לו שאילו הם שנגנבו ממנו וצין הלקוחות צריכים להחזיר' לו דשמא הוא מכרן לאחרים שהרי עשוי למכור ומח שיצא לו שם גניבה בעיר שמא עילה מ' טחיה בנש שיאמרו מכר כליו הוא או שמא כלים אחר' נגנבו ממנו ואינם אילו שהוכרו אבל אם יצא לו שם הגניבה בעיר כסיבה שבאו בני אדם ולנו בתוך ביתו ועמד הוא וזקק כלירה נגנבו כליו וספריו וכא בני העיר וסצאו מחתרת חתורה וכני אדם שלנו בתוך ביתו וצאים וחבילות של כלים על כהגיהם והכל אמרים הללו כליו וספריו של פלוני אלא שעכשו אף על נכ שיש עדים שאילו הכלים הם שלא אמנם יודעים אם אילו הכלים הם שנגנבו לו כבר כי לא ראו אותם כבר אלא בתוך החבילות היו כיון שישנם שם כל ההנאים הללו מאמיני' לכה' שהם הם שנגנבו ממנו וישבע זה שהכלים בידו בנקמ' חפץ כפה נתן בהם ושול מעל הגניבה ויחזיר לו כליו :

טנה

ב : דין פי שנכנס לבית חבירו והוציא כליה תחת בגריו נחבאר בסימן צ' :

ג : ראובן שנגנבו לו כליו או נאכדו או נטלום ליססיס וכאז ליד נוי וקנאום ישראל אחר מיד הגוי בפחות משווין וכאז הבעלים ותבעו מיד זה שקנאום נחבאר בסימן שס"ה .

דמיס שהלוח לנגב כמו במכר שיתבאר בסעי' הסמוך ואע"נ דגבי משכון בהלוח לו יותר משוויה ליכא למי' אורח' דמילת' למזבן לפעמים בדמים יקרים כמו במכר והחם אמרין הכי משום שהיה חפץ בחפץ זה לקחו ביותר משוויה מה שאין לומר כן נכי הלוה עליו ש' איכא למימר שלא לקחו אלא לזכרון דברים שהלוהו על פשכון זה אף על פי שהלוהו יותר משויו ולא דמי להא דבעינן לפכתב בסעיף ט' היה הנגב חייב כו' והבא שאני דהא לא הוציא המעות שדו עד שהביא לו המסכון אלא כל סמך שלו לא היה אלא על המסכון והיו כמכר אומן שנתחנן לו כלי לחקן והסכינס צריבן הבעלי ליתן לו מעותיו למלוה אבל לא הריבית טעלה עליהם שלא עשו תקנת השוק על הריבית ואפי' למ' אומן קונה בשבח כלי לא נאמר הרי הוא של אומן ולא של הבעלים רפ"ט צריך להחזירו לבעלים שכת דינא דמלכותא דנהני הכי עכשו וצריכין להחזיר כל גניבה אפילו לאחר ייאוש ושניו רסות דהכי דינא דמלכותא ובסקום דנהני ליתן ג' הריבית צריך ליתן לו ג' הריבית ועל סימן שס"ח :

ד : הלוקח מננב שאינו מפורסם ולפי היא' דלעיל בסעיף כ' אפי' בנגב מפורסם בין שלקח ממנו שוה מאה במאה ס או שוה מאתים במאה הריזה נוטל הדמים מבעל הבית ואח"כ מחזיר הגניבה מפני תקנת השוק ובשוה מאה במאתים לא אמרין כי יחייב דמאה היתירים וראי מהגה הם שנתן לנגב דאל"כ למה נתנן לו כך המאה דשוא נמי מחנה הם ובמאתים כמאה לא אמרין כיון שמכר בזול מוכחא מילתא דנגב הוא אתו ולא היה לו לקנותו דאורתא דמילתא הוא למזבן לפעמים ברמיס' יקרים ולפעמים אדם מזויל וזכין לפי שהוא צרי' למעו' לפיכך עשו ככולהו תקנת השוק :

ה : היה הנגב חייב ללוקח ק' וזו והביא לו הגניבה ונתנה לו ונתן לו עוד ק' זו אין אמרים ק' הראשונים הוה ליה נגב ופרע בחיבו ואין צריך ליתנם לו אבל ק' האחרונים הוה כמשכון הגניבה ויחן אלא צריך להחזיר הגניבה בחנם ולא יחן לו הבעל כלום אפילו ק' האחרונים לא יחן שיכול לומר לו גמו שהאמנהו במאה הראשונים כך האמנתו במאה האחרונ' ולא נתתם לו בשכיל הגניבה כמה דברים אמורים כשנתן לו החפץ במתם והוא נתן לו המעות אבל אם פי' ואמר הלוני על חפץ זה מאה ודאי זו היא משכונ' שעשבו תקנת השוק רק מחזירין פתם סכך היה :

ו : ראובן שקנה גניבה מננב שאינו מפורסם ולפי היא' אפי' בנגב מפורסם נמי אם קנה ממנו כק' וחזר ומכר' לסמעון בק' וחזר הנגב הבעלים ניתני' לשמעון הק' משום תקנת השוק ולוקחין הגניבה וחוזרין ונוטלין פראובן כ' שהרווח ומהנגב ק' לפי הדעת הראשון דסעיף א' דלא עשו תקנת השוק בנגב מפורסם אם קנה ראובן מננב מפורסם בק' ומכרה ג' לשמעון בק' והזכר הנגב הבעלים נתנן' לשמעון הק' דער צאי' אמרין שלא עשו תקנת השוק בנגב מפורסם אלא בלוקח מן הנגב דווקא ספני שלא היה לו ליקח אבל ללוקח שני שאינו יודע סמי קנאו התגר שקנאו הוא מסנו ודאי עשו תקנת השוק ונתן לו הבעל דמי ואח"כ חזר הבעל על ראובן שקנה מן הנגב וצריך ליתן לו פל מה שנתן לשמעון והולך דאיב' והובע מן הנגב הק' של קרן שנתן לו והיה אם מכר השני לשלישי והשלישי לרביעי אפי' ק' שהוא נוטל מכל א' וא' מה שהרווח והק' נתן הנגב וכל הדברים האילו נאמרים בלפני יאוש כמו שנבאר . ישראל שלקח כלים וספרי' מננב מפורסם ישראל או נוי וסברן לישראל אחר ובה נוי והוציאו מן הלוקח כריניהם שאמר שלי הם שנגנבו ממני אם יש עדים שמננב מפורסם קנאם הישראל הראשון חייב להחזיר דמי ללוקח השני ולא מצי אמר ליה הגוי שהוציא סכך שקרן הוא ולא של' היו דמא שאמרו חכמים אם הוא נגב מפורסם לא

דברים האסורים לקנות מרועים ומשומרי פירות ומבעלי אומנות וכו' ג' סעיפים :

א : כל דבר שחזקתו שהוא נגב אסור ליקח אותו שלא להחזיק ידיו עוברי עבירה כמו שאמרנו למעלה וכן אם חזקת שרוב אותו הדבר הוא נגב אין ללקחין אותו לפיכך אין לוקחין מן לא ב ג ז ז' הוועים

הלכות גזילה

שנ

איסור גזילה צמילו על כנת להתחיר ומה נקרא גזילה ואיסור לא תחטור ולא תתאנה וכו' יב סעיפים :

א כבר כתבתי בסיומן שם ה' הדני שיעורין דאורייתא לפיכך אסורו שפשוט לגזול או לעשוק אפילו כל שהוא מזה אצטור מן התורה אלא דוקא כשיש בו שיעור מצי דקפדי בית קצח מן האנשים אבל בדבר דליכ' מאן דקפי' ביה כגון ליטול מן החבילה או מן הגדר לחצות בו שינוי שרי ואף בזה אסור ביושלו משום שדה חסידות שאם כל אחד ואחד היה עושה כן נמצאת החבילה כולה ליה וחגדר כולו גתרת ובין משראלי ובין מנוי אסור כמו שבכתתי טעמא לעיל גבי נגב סימן שם ה' סעיף ב' :

ב כבר כתבתי בסיומן שם ה' דלא הגנובו פירושו אפילו על כנת לשלם וה' גזילה ועוד גבי גזילה כהדיא כתיב חבול ושיב רשע נצלה ישלם ופירוש אף על ג' שגזילה ישלם רשע הוא לפיכך אסור גזילה אפילו על מנה לשלם ופ' דבר יפה ממנו יש אופרים דהיינו דווקא אם אין השלומין בעין אלא שפצפה שיכא לידו דבר יפה ורוצה לגזול מזה דבר ע' לשלם לו וזהו הדבר היפה הרי זה אסור כיון שזה שלומין עדיין אצטו בינו אבל אם הן בעין כיון שהן יפין מהדב' שרוצה לגזול מזה מותר כיון דזכות הוא להם לבעלים ואפילו אינם כגאן ובין לאדם שלא מדעתו וזכ' אותו הדבר היפה לבעלים על ידי אחר :

ג וכל הנחל את חבירו אפילו שיה פרובה הרי הוא כאילו נחל נפשו שנאמר וקבע את קובעיהם נפש :

ד ובין שהיא כאילו נטול נפשו אסור לגזול ממנו על דעת שלא לשלם אפי' אם הוא בסכנת מות וצריך לגזול את חבירו כדי להציל נפשו דמאי חיות דרמך סוכך מפי' לא אפ' יצאה להציל נפשו בוקח חנו ממנו על דעת לשלם :

ה ואפי' הלוקה ובה מחבירו כמות שאלה להתחיר לגזול ונטלה שלא מדעת הבעלים הרי זה נקרא גזיל :

ו החושף משפין טיז הלוח שלא ברשות בית דין הרי זה גזיל אף על פי שהוא חייב לזוין צריך לומר אם נכנס לתוך בית חבירו ומשכנו שהרי התורה איסרתו עליו לא תבא אל ביהו לעבטו וכו' :

ז נפש שפשוט לגזול כך אסור לעשוק דהא שניהם כהדיא כתיבי בהר"א הגזול ולא תעשוק ואזה גל ואזה עושק גזל זה הלוקה את של חבירו בחזקה כגון שחושף מה שבדידה כדכתיב ויגל את התגית טיז חצצרי כן הנכנס לבית חבירו שלא ברשו ונטול משלו או חוקף בעדו או בכהמות ומשתה' פה או נכנס לתוך שדהו ואוכל פירותיו :

ח ועוסק זה שכא מסון חבירו לידו כרצון חבירו כגון כהלוואה או כפקדון או שכירות וכשכ' לתובעו אינו מחזירו ומחזיק בו בחזקה ובאלכות :

ט הכופה את חבירו למכור לו את שלו ונותן לו דשיו שלא מרצונו אסור אבל לאה אין לו ש'ן גזיל ליפסל מדאורייתא שאינו עובר על לא דאורייתא אלא מדרבנן סידו גזיל הוה כיון שעשאו בכח חזקה ואלמות ואסור וזה היא שקראוהו חסמן :

י כל דמידי עבד או אשתו או ביתו או כלים של חבירו או כל דבר שאיפשר שתקנהו ממנו בדמי' והבכיד עליו דעיס והפציר בו עד שלקחו ממנו הרי זה עובר בלא תחטור וכל המתאוה בלא ובמחשבתו ביתו או אשתו או כליו של חבירו וכן כל כיוצא בזה כיון שאשכ בלכו אין יקנת דבר זה ונפחת בלבו בדבר עובר בלא תעשה של לא תתאוה וע' שאין האות אלא בלב בלבד :

דעושים צמר דתתם דעושים גולנים הם והלשין צמר מן צאן בעלי בתים שהם דעוין ומוכרין אותם וכן חלב אין קנין מהם שחולבין בהמת של בעלי בתים שהם דעוין וכן שלשים ונד' אין לוקחין מהם שהם גונבים אותם מן העדר שלהם ומכרין אותם ואומרים לבעלי בתים שמת או נאכר והקט' כשישבו אין לוקחין אבל במדבר לוקחין מפני ששורח הוא לב' להביאו ליישוב ומגותו ומחלו לו לרעה ומותר ליקח מן הרוע' ארבע צאן או ד' גזיות של צמר מעד' קצו אוה' מעד' גדול טעין חזקתו שהוא גנוב דבין שהוא כל כך הרבה מרתת הרועה לנגובו שמא ירגיש חבה ודאי שלו הן כללו של דבר כל שהרוע' מוכרו אפי' אם היה ב' מרגיש בו מותר ולקחו ואם לאו אסור :

ב אין לוקחין עצים או פירות משמרי פירות או עצים אלא בזמן שהם יושבים בפרהסיא על פתח הניחה והסלים והמשקל לפניהם כדרך כל אדם בשלו שאין זה דרך גניבה אבל אם מוכרין אחרית הניחה דרך גניבה הוא ואסור :

ג וכולן שאמרו ללוקחין שישינו הדבר שמוכרין אסור בכל ענין :

ד ומותר ליקח מהארום לפי שיש לו חלק בפירות ומשלוח הוא מוכר כד' בסתם דהליגן לומ' שכבר הלקו ומחלקו מוכר אבל אם ידוע לנו שלא חלק אסור ליקח ממנו ואין אנו תולין לומר ודאי ישכור אילו ויחז' לב' אחר' כנגדו שנהשרין דמורו היהר לומר שאני עושה שפירה מעליה ואכה' :

ה אין לוקחין מן הנשים וכן העבדים ומן הקטנים אלא דברים שחזקתן שחן שלהם מרעת הבעלי כגון בגליל לוקחין מהם כלי פ'תחן שמפני שרוב עסקן בגשתן חליגן שפצוץ בעלת מוכרתו וכן עגל' בשרון וכן בכל מקום וקום לפי ענינו ולוקחין כשים והרנגולים בכל מקום מכל ג'ם וכולם שאומרים דמסין אסור מעשה כש'אמת שהחזיק בשל יתומ' ונזרו סידא ישא אוהה שאם אדם בדי' שלא לחזוק ידו עוכרי עכירה :

ו לוקחין מהבדירין זמיס במדה ושמן במדה אבל לצ' זמיס מועשים ושמן מעי'ן שחוקתו גנובים וכן כל כיוצא בזה :

ז מוכין שחבובם מוציא כשרחון הבנה אין דרך ב' להקפיד עליהן והן שלו אבל אותן שחטוקה מציא בשחוק הבנד בקוצים הן חרבה וכו' מקפיד עליהם ואסור לקנות ממנו :

ח דרך אורנו בנדים לאורן בשפת הבנד' חושק והן של הנכנס כי ריכין ליטי'ן ואם הן יזה מג' כולן לב' ואם הם ממין אחר' כגון שואר על גבי לבן אפי' הן יותר מג' הן של הכובע :

ט החייש ששיית מהחוט כרי משיכ' כחש וכן אם שיר מן המסילה כשחזקתו אותו להשוותו' אצבעות על שלש אצבעות הישל ב'ה פתוח מכאן הוא שול' :

י ניסורת שהחריש מוציא כמעצד וכן היוצא מחתת הפרח ומחמת הרחיטני הנגדר כמורה הוא שלו ומה שפצ' בכשיל וכן תפסק כמנהג הוא של ב'ה וחזקא שקבלי לעשות בביתו אז מוחל לו דברים קטנים כאלה מפני ששורח לב' להבאם ולנושאם לתוך ביתו אבל אם עושה בבית ב'ה הגל לב'ה וכן בכל שאר המלאכו' כל שבה מקפיד עליו הוצ' של הושאנו מקפיד עליו הוא של פעל :

יא ובכל הדברים הנזכרים אחר מנהג המדינה : יב כל אישן שמכר דבר מחלבי' שאינו שלו מחלבי' מדינה כגון מוכין שמוכרין חסורק במקום שנהנו שיהיה של ב'ה אסור ליקח ממנו אבל לוקחין ממנו כד' שלא מוכין מ'ם דקניניהו בשינוי ואף על דק'ל שינוי דתוהו לכריתו אינו שינוי הכא שאני שאין זה גזל ודאי אלא שפ'אמת בא לאוסרו וכי' שכן בשינוי כל שהוא מותר וכן כל כיוצא בזה מהר' ואם מכר האומן הברים שהם שלו בהלכות פדיות לוקחין ממנו ובבולס אם אמר לקונה חסמן אסור דהדברים אלו שוביחים שנגוב הוא אחר :

במסמרים ועשה בהם חיבה אינו שינוי שהרי איפשר לפרק הכלי ויחזור העצים לכמות שהיו וכן גזל עפר ועשה מסנה לבנה לא קנה שאיפשר שידוק הלבנה ותחזור העפר לכמות שהיה וכן גזל לשון של סתכת ועשה מפובע לא קנה שאם יתיך המטבע יחזור להיות לשון של סתכת כמות שהיה וכת' והרי לא תחזיר לשון כמש כמו שהיה באורכ' ועוביו או ריבועו וכה' אין אדם מקפיד על ריבועו ותיקונה אלא שתהא חתיכת בעלמא ואין זה שינוי וכן כל כיוצא בזה :

בכל הנזל עצים ושיפ' וקצצן עד שנשנתנה שמים מחמת השינוי כגון שעשה מהם סתת לכתיש בו או שעשה מהם נסרים או קורות וכיוצא בזה שנשנתנה שמים כחמת מעשיו כגון שחקק בהם ועשה מהם כלי וכן גזל צמר וצבעו או נפלו או לבנו או עטאו לברדים או שנזל לבנה ועשאו עפר קנאו שאין לומר יחזור ויעשה מסנה לבנה שאי אפשר לצמצם בה גדולה או קטנה ואם כן לא זו היא הלבנה הראשונה אלא לבנה אחרת היא שצוצרך תיקון וגיבול בפני עצמת ופנים חדשות באו לכאן וכן גזל אבנים וסיחחן או מעות והתיכן הרי זה שינוי כירו וקנאן שאם יעשה שהיה התיך מעות אחרות אי אפשר לצמצם ופנים חדשות באו לכאן וכן כל כיוצא בזה :

גזל מעות ישנות ושיפ' וחרשן לא קנה שהרי כתיישן והולכין וחוזרין לכמו שהיו גזל מעות חדשים וישנן קנת שאם יחזור ויחדש אותה הרי הם פנים חדשות :

גזל דקל מחיבר וקצצ' לא קנה אפילו להכנו לחתיכות קטנות דחתיכו דקל קרילו ואין כאן שינוי השם עשאו קורות קנאו דשינוי השם יש כאן :

גזל קורות גדולות ועשאן קטנות לא קנה דעדיין שם קורות עליהן אבל אם קצצן ועשה מהם לחותה קנת דשינוי השם יש כאן :

גזל לולב והפריד עליו מן הגדרה קנה דמעיקרא מיקרי לוליבא והשת' מקרי הוצי פירוש עליו גזל העליון בשתן פרוזין והפריד כל עלה מגבול לשנים קנה דמעיקרא מיקרי הוציא והשתא מיקרי והוציא חלק ההיומת קנה דכיון דלענין פסול לולב טיפ' שינוי הוא ומיקנא נמי קני גזל שלה ונעשה איל ענף ונעשה שור נעשה שינוי שם בירו וקנאו ומשלים כשעת הגזילה וכן בכל הני דאמרינן קנה מטלם דמיה בשע' הגזילה :

שטח

דין יאוש אם יש עמו שינוי השם או שינוי רשות וכו' ח' סעיפים :

א ככר כתבנו למעלה בהלכות גניבה דיאוש לתור לא קנה לפיכך כל זמן שלא נשהנית הגניבה או הגזילה צריך להתזירה עצמה אע"פ שנתייאשו הבעלים :

ב אבל יאוש עם שינוי הטעם אפילו השינוי השם הוא גרוע שחזור לברייתו יש אומרים שקונה ואינו צריך לחזור אלא דמיה :

ג בדא בירוע שנתייאשו הבעלים אבל סתם גזילה לא הוי יאוש בעלים דאמרי היום או לסחר אחבענו לדין דהא פכירי שהרי ראה אותו כשגזלו :

ד ויאוש עם שינוי רשות קנה וכבר נתבאר דינו בסימן שנו' :

ה לא הוי שינוי רשות אלא אם מכרו הגזלן או נהנו לאחר שנעשה שינוי הרשות ברצונו אבל אם בא אחר ונטלו מבית הגזלן שלא מרצונו הוי כאילו נטלו מבית הבעלים והרי הוא כאילו שניהם נטלוהו מביתו ויכול לתכוע מאיזה מחץ שירצה אם ירצה הגזלן נזכה הבל פה ראשון ואם ירצה נזכה לא ג' ז' הכל

התאוה מביאה לידו חימוד והחימוד מביא לידו גזל שאם לא ירצה הבעל למכרו לו בדמים והוא הרבה לו בדמים והפציר עליו רעים יבא לידו גזל כלום יבא שיקחנו ממנו בכח וחזקה ובלא דמים שנאמר וחמרו בתים וגזלו והגזל מביאו לידו שפיות דמים כי כשתבעל ירצה להציל ממונו מן הגזלן יבא לידו שפיות דמים צא ולמד ממעשה דאחאב ונבות :

יב תא למדת שהמתאוה עובר בלאו והקונה הדבר שמתאוה בו בהפציר שמפציר בבעלים על ידי רעים או בבקשה מהם עובר בשני לאויז' לכך נאמר לא תחמוד ולא תתאוה שכשיבא לעבור בלא תחמוד מסתמא לא תתאוה הוא בכלל שתחלה התאוה ואחר כך חמד ואם גזל עובר בשלשה לאויז' :

שס

מצוה על הגזלן להשיב הגזילה ואם אין בה שוה פרוטה או נשתנית וכו' סעיפים

מצות עשה על הגזלן להשיב הגזילה דכתיב והשיב את הגזילה אשר גזל והאי אשר גזל מיותר הוא ודרשו בו דבר תורה אם היא כעין שנזל שלא נשתנית יחזיר' כעין ואפי' גזל קורה ובנאה בכירה גדולה הואיל ולא נשתנית דין תורה הוא שיהרוס את הבירה ויחזור הקורה לבעלי ואם אינה כעין אלא אכדה או נשהנית כיון שהורה מפי עצמו בין שבאו עליו ערים שנזל משלם דמיה אבל חזל תקנו מפני תקנת השבים שאפי' אם הגזילה כעין אם כנאה בבירה לא יהרוס את הבירה אלא ישלם דמיה ולא יפסיד הבניין ואפי' גזל קורה ועשאה בסוכת החג וביא בעל הקורה להובעה בחוך החג אינו צריך להרוס אפילו בניין הסוכה אלא נותן לו דמיה דמצוה משייא לסוכה כל שכעה בבנין קבע אבל אחר החג הואיל ולא נשתנית ולא חברה כמיש צריך להחזיר את הקורה בעצמה : גזל קרקע ונכנה עליה אפילו בניינים גדולים צריך להסור כל הבניינים ולהשיב הקרקע לבעליה שלא עשו תקנת השבים בקרקע דשעמא מאי עשו תקנת השבים כרו שלא יעלים הגזלן שנזל ולא יעשה תשובה ובקרקע לא שייך זה דאי אפשר להעלים :

ב הגזל פחות משה פרוטה אע"פ שעשה איסור כדכתיב' לעיל מכל מקום אינו בדין השבחה כדכתיב' מעמא לעיל סימן שט"ח סעיף א' :

ג גזל שלש אנדרות שוות ג' פרושות והחלו עד ששלשתן אינן שוות אלא שתי פרושות והחזיר לו שתיים חייב להחזיר גם השלישית ואפילו בית דין מחייבים אותו על כך שאע"פ שאין בית דין נזקקין לפחות מש"פ ועכשיו הא אינה שוה פרוטה אפילו הכי נזקקין לו כיון שמתחילה היתה שוה פרוטה וכו' אם גזל שתי אנדרות שוות שתי פרושות והחזיר לו על אחת והחזיר לו אנדרה אחת שב"ד מחייבין אותו להחזיר לו על השנייה שהרי לא קיים מצות השבה כלל שהאחת שהחזיר' לא היתה בשעת השבה שוה פרוטה והשנייה הא היתה שו' פרוט' מתחלה כשנזלה וצריך לקיים בה מצות השבה :

ד גזל שתי אנדרות שוות פרוטה אחת והחזיר לו אנדרה אחת אע"פ שמה שהוא מעכב בידו אינה נזילה תשובה שתייבנהו כ"ד בהשב' שהרי לא היה בו שוה פרוט' לא בתחלת ולא עכשיו ואין כ"ד נזקקין לפחות מש"פ הם בתורת לדין דיני פסונות אין נזקקין לדין בפחות מש"פ מתחלה אבל הכא הוי מתחלה חלה עליו מצוה השבה וכשהחזיר באחת לא קיים מצוה השבה שהרי לא השיב דבר שיש בו שוה פרוטה לפיכך נזקקין לו הבית דין לכוין אותו לקיים מצוה עשה של חסבה ומכין אותו עד שהצא נפשו וקיים תהטבה :

ה נשתנית הגזילה אע"פ שלא נתייאשו הבעלים אין צריך להחזור אלא דמיה כמי שהיתה שוה כשעת גזילה והוא שלא יהא שינוי החזור לברייתו אבל שינוי החזור לברייתו אינו קונה כיצד גזל עצים משופים לעשות מהם כלי ודקקם

לבוש עיר שושן הלכות גזילה

רשות ואינה חוזרת בעצמ' מיד הלוקח שקנאה הלוקח ביאוש וסינוי רשות' ועל סימן שנה :

ד גזל והשביחה ביד הגזלן לפני יאוש חוזרת בעיניה דכל היכא דאית' לפני יאוש ברשות דמרה אשכח ואם השביח' ופכר או הוריש לפני יאוש מה שהשביח הוריש ומה שהשביח מכה וקנה הלוקח או הורש את השבח דחקנה תקינו ליה רבנן לירוש' וללוקח ונוטל דמי השבח מהגזל וכחזיר לו את הגזילה וחזר הגזל ונוטל דמי השבח מהגזל שהרי לא נתייאש וכל שכן אם הלוקח או הירוש' דשביחה שהקנו לה רבנן שלא יפסיד ונוטלין השבח מן הגזל אבל כל שאז איך הגזל חזר על הגזלן שהרי לא הושבהה בידו ג' :

ה מכה הגזלן לגוי והשביחה הגוי חוזר השבח לבעלים דלגוי לא עשו רבנן הקנאה :

ו חזר מכירה הגוי לישראל אחר שהשביחה זהו מבעיא כנס' מי אמרינן כיון דמעיקרי ישראל והדר ישראל עבדו רבנן הקנאה או דלמא כן דאיכא גוי באמצע לא עבדו ליה רבנן תקנאה ונשאר בהיקו לפיכך אזלינן לחומרא ואמרינן הואיל והגזלן ישראל וזה שבידו הוא נס כן ישראל אע"פ שהירוש' באמצע קנה הישראל השני את השבח דהואיל ונשאר כנס' כספק אסרינן אם הפש הגזלן אין מוציאן מידו :

ז כבר נבאר שהגזילה שהשביחה אחר יאוש או אחר שנשחיתה השבח לגזלן אע"פ שהשביחה מאליה כיצד גזל פרה ונהעבר' אצורו כיון שלדהו קודם שהבעו בדין בין בעדיין לא ילדה גזל רחל ונטענ' אצלו בין שנזזה קודם שהבעו בדין בין שעדיין לא נזזה הואיל ונתייאשו הבעלים משלב כשעת הגזילה והשבח של הגזלן לפיכך אם ילדה ונזזה הגזילה והגזלן של גזלן ומחזיר הבהפה ואם עדיין לא ילדה ולא נזזה סמין לו ונוטל את הכבה מהגזלן והחזיר את הברכה כמות שהיא :

ח גזל פרה מעוברת ונתייאשו הבעלים ואח"כ ילדה רחל טעונה ונתייאשו הבעלים ואח"כ נזזה פשלם דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל העומד' ליגזז דאף על גב' דיאוש כדי לא קנה השבח שהשביח אע"פ שבא מאליו קנה מפני תקנת השבים ועל סימן שנדר סוף א' ואם לפני יאוש ילדה או נזזה הרי הגזילה והולדות של בעלים ואפילו נזלה ריקנית ונטענת או נתעבר' ביד הגזלן הואיל ולא נתייאשו הבעלים ולא נשהתי' הגזילה אף על גב שהגזלן חייב באונסיה עדיין היא ברשות הבעלים וברשות דמרה אשכח כל זה הוא דעה הרמב"ם ועל דיש סימן שנדר ושנז' שיש חוקקין וס' דאפילו סינוי החזיר לכרייהו כנוץ עפר ועשאו לבנים או עזים מטופים ועטצם כלים אע"פ דלענין סינוי גוף הגזילה לא קנה כרדעיל בסימן ש"ס שנח מיהא קנה ומחזיר לו את הגזילה ושמין לו ומשלם לגזלן את השבח :

ט כמה דברים אמורים בשבח הבא מאליו כנוץ נחות ולדו' אבל אם היה כחושה והוציא עליה הוצאה ופשמא אפי' לפני יאוש נוטל מהגזלן שבח הפישם וכן כל כיוצא בזה משבח שישבה הוצאה שהוא של גזלן :

י גזילה שלא נשהנית ולא נשהתחה אלא שהוקרה אף ע"פ שנתייאשו הבעלים ממנה הוצאה ופשמא אפי' לפני גזלן כה כלום דברשות דמרה הוקרה ולא הקנו לגזלן את השבח של אחר יאוש אלא כנוץ שבח גזירות חלדות אבל שבח של היקר אם מחזיר הגזילה בעיניה אינו זוכה סלפי' הגזלן חביב של יין שחבירו והיה בשעת הגזילה שיה דינר והוקרה אצלו ועמדה בארבעה ושבירה בידים או שחאה או מכה או נתנה במתנה לאחר ששלם ארבע כמו שהיתה שיה בשעת שהוציא' מן העולם שהרי אילו דניח' ולא הוציא' מן העול' היה צריך להחזיר' כמו שהיא והרי באות' שעה עדיין ברשו' בעלית קיים והיה' שעת' דקא תבר לה או דקא שתיה לה הוא דגזיל מיני' וכבר ידעתא דדינא הוא שכל הגזלנים משלמין כשעת הגזילה

הכל שהשני האם ירצה יגבה חצי מזה וחצי מזה וחס פרעו השני לראשון או שהגזלן הראשון מחל לשני אינו כלום כי אין דין של שני אלא עם הבעל' לא שנה ידע השני שהוא היה גזול ביד הראשון ל"ש לא ידע ואפילו אם אכלו השני ואינו בעלים חייב לשלם לבעלים :

יא בד"א שלא נתייאשו הבעלים דכל כמה דלא נתייאשו הבעלים ברשות דמרה קאי אבל אם נתייאשו הבעלים ואח"כ בא אחר ואכלו פשור דנקי שאם היה בעין היה חייב להתזיר' ויאוש לחזר וסינוי רשות' שלא מרצון הגזלן לא קנה עתה שאכלו אחר היאוש קנאו ופשור מלשלם :

יב מה הגזלן והוריש הגזילה לבניו לא היו סינוי רשות דירוש' ברע' דאבוהון היו כאילו אביהם קיים שאם היה בעין ולא נשתנית צריכין להתזירה אפילו נתייאשו הבעלים ואם נשתנית היא קיימת נותנים דמיה אבל אם אכלה בין בחיי האב בין אחר מיתו אם קוד' יאוש אכלה חייבין לשלם לאחר יאוש פשוטין כד' כש"א הניח להם אביהם אחריות נכסים אבל אם הניח להם אביהם אחריות נכסים אפי' אכלה לאחר יאוש חייבין לשרים דאשתעבד נכסי דאבוהון לגזלן מחיים . וכן אם מכה האב או נתנה לאחר אם הניח להם אחריות נכסים חייבין הורשים לשלם דהא אשתעבד נכסיו מחיים והאינוא דתקנו דמשלשלי דיהמי משחעבדו לב"ה אפילו לא הניח להם אלא משלשלין חייבין לשלם משה שהניח להם אביהם ואין חילוק בזה בין גדולים לקטנים דאפי' כגדולי' אם אכלה לאחר יאוש פשוטים ואפי' בקטנים אם היא קיימת אפי' לאחר יאוש חייבים ואם אמרו הגדולים יורעים אנו שאכינו עשה עמך חשבון ולא נשאר לך כלום בידו נאמנים אפילו ים ערים שאביהם גזלה אפ"ה נאמנים כמנו שהיו יכולין לו' אנו החזיר' לך וי"א הא דנאמני' דווק' כשאין עדים שאביה' גזלה אלא הם בעצמן הודו שאביה' גזלה ואימרו ששעו עמו חשבון ולא נשאר בידו כלום דאז הו' נאמנים כמנו שהיו יכולין לומר לא גזלה ממך אבל אם יש עדים שאביהם גזלה אינם נאמני' כמנו דאנו החזירנה שאין זה כנו' טיב' דהחזירנה הוי העזה ביותר ולא היו יכולין לשענו ועוד דניחא להו לטעון שאביהם עשה חשבון בחייו מפני כבוד אביהם שעשה חסובה בחייו ונכה לו בחשבונו כל' :

יג הנחל את חבירו בעדים י"א שאינו צריך להחזיר לו בעדו' ונאמן לומר החזירתי וי"א שאינו נאמן לומר החזירתי אלא צריך להחזיר כיון שהוא גזלן עליה :

ש"ב השביחה הגזילה ממילה ביד הגזלן וכו' יג סעיפים :

א גזילה שלא נשתנית אלא היא כמו שהיתה אף על פי שנתייאשו הבעלים ממנה ואע"פ שבת הגזלן והרי היא ביד בניו כבר אמרנו דרשו' יורש כרשת האב דמיא ולא מקרי סינוי רשות יאוש לחזר לא קני והרי היא חוזרת לבעליה בעצמה ואם נשתנית ביד הגזלן אף ע"פ שעדיין לא נתייאשו הבעלים ממנה קנאה בסינוי ואינו מחזירה אלא ששלם דמיח כשעת הגזילה :

ב נתייאשו הבעלים ממנה ולא נשתנית אלא השביחה הגזלן ושבח אינו סינוי נהי דנף הגזילה לא קנה דיאוש לחזר אינו קונה השבח מיהא קנה הגזלן מפני הקנת השבים אינו משלם אלא כשעת הגזילה וכשמחזיר לו הגזילה שמין לו השבח לגזלן ונוטלו מן הגזלן :

ג מכה הגזלן או נתנה במתנה אחר שנתייאשו הבעלים אף על פי שלא נשתנית הגזילה הרי יש כאן יאוש וסינוי

הפסידה ולא הכחישה וכבר אמרנו כל הגזלנים עיני פשלים
אלא כשעת הגזילה ואם אדם זה הוחזק לגזול או רעשות
מעשים כאילו הרבה פעמים קונסין אותו אפילו בחוצה לארץ
ושמן השכר או השבח שהשביח לעצמו ע' בהמה זו ומטרים
לגזול דרך קנס :

ד' ההוקף עכרו של חכירו ועשה בו מלאכה ולא בטלו
ממלאכה אחרת פטור שנוה לו לאדם שלא ילמד עכרו
דרכי הבטלה ואם כסלו ממלאכה אחרת שהיה לו לעשות
לרבו באותו פעם משלם לו כפועל ואף על גב דנבי בהמה
פטור הכא חייב דעבדי כמקרקעי דמי ואינה נגזלת וליכא
למימר גביה משלם כשעת הגזילה וכל מה שקנה העכר ככל
מקום שהוא קנה רבו :

ה' התוקף ספינהו של חכירו אג שאר מטלטלין ועשה בה
מלאכה וקלקלה אם אינן עומדין להשכיר אפי' אם נטלן
על דעת שיתן מהן שכר דינו כגזול כיון שאין דעת בעלים
להשכירו הוי כמו שואל שלא מדע' דק"ל שהוא גזול ואינו
משלם לו אלא מה שקלקלה אפי' אם השכיר היה יותר אם היה
משכירו שכל הגזלנים אינן משלמין אלא כשעת הגזילה ואם
עומדין להשכיר ובטלו זה שלא מדעת בעלים על דעת ליתן
שכר אז תלוי בהצדן הבעלים וירם על העליונה רצו נוטלים
שכרו רצו נוטלין מה שקלקלה לא נטלה על דעת ליתן שכר
אלא על דעת שאלה להסתמש בה כחנם דינו כגזול דשאל
לא מדעת גזול הוי ואינו משלם אלא מה שקלקלה וכ' אם
נטלה על דעת לגזול שאינו משלם אלא בשעת הגזילה כרא
שעשה בה הגזול מלאכה הוא בעצמו אבל אם השכירו לאחר
אפילו שנכנס לה בהורה גזלנות כ' דקיימא לאגרה השוכר
מן הגזול צריך ליתן בשכירותו לבעלים שהיו ערוין לאקנאה
הגזול קניין גמור אלא להתחייב באונסים נמצא כשניטל
הגזול השכר מן השוכר מסוף הגזול הוא נוטל וצריך להחזירו
לודאם לא כן נמצא לפעמים הגזול חושא ונשכר ולקחת
מדת הדין ומה שהקשה כאן רבינו יוסף קארו בעל הבית
יוסף ז' ז"ל ובעיני יפלה פסק דין זה דכיון דק"ל כל הגזלנים
משלמין כשעת הגזילה מה לי עשה בה מלאכה בעצמו מה
לי השכירה לאחר ואדרבה השכירה לאחר

ש"ף משום דאיבה שינוי רשות דשכירות ליומיה
ממכר הוא ומה שאמר החכם המרש' דלקת' מדת הדין אינה
שענה דהא עדיפה מיניה אשכחן שבח גזילה דגזול הוי עכל
נ"ל דלא דמי שכירותו לשבח גזילה דשבח גזילה כנופה היא
וע' טורח הגזול אשכחן ואיפשר לומר אם היה ברשות הגזול
לא הוי משכוחם כלל לפיכך הואיל וקנה הגזול הגזילה
שהיא ברשותה לאונסין ה' נמי מאי דשבח הגזילה וזהו
מה שהקנתה לו התורה כמה שאמרה והשיב בעין שגזול אבל
השכירות מעלמא אחיולא ע' טורח הגזול נוכל לומר שבא
השוכר ושכרה מן הגזול אם היחה ביד הגזול היה בא אליו
השוכר נ"כ ושכרה ממנו או שהיה משכירו לאחרים וא"כ כמה
יקנה הגזול השכירות כיון שערוין לא קנה הספינה קניין גמור
ודעת הגזול נ"כ להשכירו בכל מקום שהוא ומה שאמר הב"י
דהשכיר עדיף משום דאינה ביה שינוי רשות אינו טעם דמה
כועיל שינוי רשות אם אין כאן יאזל לפיכך אמר המרשית
דלקחה מדת הדין אם לא יחזירו והכי מסתברא וכן נ"ל :

ו' הדר בחצר הכית שלא מדעתו אם אמר לא צא ולא יצא
חייב ליתן לו כל שכרו משלם אפילו בחצר דלא קיימא
לאגרא ונכרא דלא עביד למיגר שהרי גילה לו שאין רצונו
סירור בהוכו כלל ואפילו בחנם לפיכך שכרו מיהא צריך ליתן
לו אם דר בו ואם דר בו סתם וזה לא אמר לו צא אם אוחה
חצר אינה עשויה לשכר אינו צריך להעלות לו שכר אף על פי
שהוציא את בעל הבית מן הבית בעל כרחו והוא דר בו אפ"ה
פטור דק"ל זה נהגה וזה אינו חסר ואפילו היה צריך להשכירו

ואם נשברה מעצמה או נאבדה אינו משלם אלא דינר דהא
השתא לא עביד ולא מריו אמאי קמחייב ליה אהיה שעתה
גזולה והריא שעתה לא היתה שוה אלא דינר :

יא' ואם היתה שוה בשעת הגזילה ארבע ובשעת הוצאה
מן העולם אינה שוה אלא דינר בין נשברה מאילה או
נאבדה בין שסתתה או שברה בידים שלם ארבע כמו שהיחה
שוה בשעת גזילה כדילפינן לעיל סימן סג' סעיף ג' אמר
קרא גביה ותיים שנים ושלם אחייב לקרן בעין שנכס ע' ש
וכן כל כיוצא בזה :

יב' הנחל אשכול של תמרים וכו' חמשים פורים ואם ימכרו
כולם ביחד אינו שוה אלא מ"ט פרושות ואם ימכרו כל
אחד בפני עצמה ישו חמשים אינו משלם לו אלא מ"ט ואין
הגזול יבול לומר אני הייתי מוכרם אחד אחד דהא גזול כאחד
וכל הגזלנים אינה משלמין אלא כשעת הגזילה :

יג' הגזול כלי וסברו אין אומרים יתן השברים וישלים
עליהם אלא צריך ליתן לו כלי שלם או דמיו והשברים
הם שלו ואם ירצו הבעלים לקבל השברים וישלמים לו
עליהם שומעין לו כמו שנכתב' שעמא לעיל סי' סג' סעיף א' :

**שסג הגזול בהמה או עבדים והוקינו והדר
כחצר חכירו שלא מדעתו וכו' יא' סעיף ו'**

א' גזל בהמה והוקינה אצלו הרי נפחתה אצלו פחת שאינו
חוזר לקרנותו שהרי לא הוכל לחזור להיות ילדה וכן
אם כחשה כחש שאינו יכול לחזור לקרנותו כגון חלאים שאין
להם רפואה תעלה או שגזל משכנו ונסדק שאינו יוצא בחוצאה
סחמת פדוקנס הוא הזק שניכר או שפסלו המלך שאינה
יוצאת בכל מדינותיו והרי ג' כמו מינכר הזיקו או שגזל
פירות והרקיבו כולם או שגזליון והחמיץ שנשחנה טעמו
ודיחו כל אילו אינה חוזרים לברייתו ויס בהם שינוי דמינכר
והוי כמו שגזל כלי ושכרו משלם כשעת הגזילה אבל אם גזל
בהמה וכחשה כחש שאיפשר לחזור לברייתה או שגזל מטבע
ונפסל במדינה זו והרי היא יוצאה במדינה אחרת שהיא חחת
פמטלת מלך זה או שגזל פירות והרקיבו מקצתן או תרומה
ונשפאה הרי אין הזיקה זה ניכר בה וכן גזל חסך ועבה עליך
הפסח או בהמה ונעכדה בה עבירה אונפסלה ליקרב לנבך
טובה כגון רובע ונרבע או שהיתה יוצאת לוסקל כל אילו אין
הזיקין ניכר בנפס ואומר לו הרי שלך לפניך ומהזיר אוהה
הזיקין ניכר בנפס עבר והזיקין אומר לו הרי שלך לפניך
בעצמה ונפטר גזול עבר והזיקין אומר לו הרי שלך לפניך
ומחזיר אותו בעצמה ונפטר אע"ל דלגבי בהמה והזיקינה
אמרינן שמשלם כשעת הגזילה לא דמי בהמה מטלטלין היא
וקנאה הגזול וברשות הגזול הזיקינה לפיכך משלם כשעת
הגזילה אבל עבדו כמקרקעי דמי דהוקשו לקרקעות בו
והתנחלת' אותם ונ' וא"כ ככל מקום שהוא ברשותו דמרי'
קיים דקרקע אינה נגזלת וברשות דמריה הזיקין לפיכך ; אומר
לו הרי שלך לפניך ויא' מטבע אפילו פסלו המלך בכל
פרידותיו אומר לו הרי שלך לפניך מפני שיכול להוליכו או
לשלחו למלכות אחרת להוציאם :

ב' כמה דברים אמורים כשהחזיר הגזילה עצמה שיש כאן
והשיב את הגזילה בעין שגזל אבל אם נשרפה הגזילה
או אבדה אפילו אחר שנאסרה בהנאה כיון שאינו בעין לא
יוכל לקיים בהיה השיב את הגזילה בעין שגזל הרי זה חייב
להחזיר דמיה בשעת הגזילה ;

ג' הגזול בהמה חכירו ועשה בה מלאכה כגון נשא עליה
משא אורכב עליה או רש בה וכיוצא בזה מלאכה שאינה
ספחיתה אף על פי שעבר בלא תעשה דלא הגזול דזה נמי
גזול הוא אינו חייב לשלם לו כלום ואפילו היה לרכה כמותו
זמן לעשות בה מלאכתו ובשל ממלאכתו פטור שהרי לא

לבוש עיר שושן הלכות גילה

נמי מקח טעות הוא וכמאן דלא אונר די דכין דכי אנר לאו סמאן דאית ליה זכות בנזיה אנר לא משחעבר מכח האי שכירות לחי טינייהו ואפי' אסנתן השכירות לה ששכרו ממנו כיון שנחברר דבטעות הייב ליה חייב להחזיר דמחילה כטעות האוילא הוא מחילה :

יא שזה שאמרנו בחצר העשויה להשכיר חייב להעלות לו שכר אפי' אם שכרו מראובן ונתן לו השכר ונמצא שאינו שלו אלא הוא של שמעון צריך ליתן לשמעון שכרו והוא יהיה ויהיב מראובן מה שנתן לו ואפילו שכרו מראובן בפחו' בכדי דמיז אינו יכול לחזר לא נכנסתי בו אלא על דעת שלא ליתן שכר יותר מזה אלא צריך ליתן לשמעון כל שכרו הראוי לו והחזיר ויהיב מראובן מה שנתן לו ואם שכרו מראובן בדמים וקרים ונמצא הבית אינו שלו אלא של שמעון אינו צריך לשלם לשמעון אלא כפי מה ששוכרים אחרים בית זה הוא שכירות טעשה עם ראובן בטעוהו ונתבטל והל כאלו לא שכרו מעולם ולא נשתעבר באותו שכירות לשום אדם ואפי' אם נתן כבר דמי אותו שכירות לראובן אין שמעון נוטל אלא כפי מה ששוכרים אחרים ומיהו אם כבר באו הדמים ליד שמעון והוא טוען שגם הוא לא היה משכירה בפחות מספיק לא מפקינן מיניה הסוכר בית מחבירו מול והעבירו לאחרים ביותר ממה ששכרו הוא אם היה לרשות להשכיר לאחרים בעניין שנהבאר לעיל סי' שיו המותר הוא שלו ואם לא היה לו רשות להשכיר המותר לבעלים האומר להשכיר דור בחצירו סיס מסתם כחנם קאמר ואין צריך ליתן לו שכר שנים שיש להם כמית כשהפירות והשכיר אח' מן השותפים את כל חבית שלא מדעת שאחזו אין הסוכר צריך לשלם כל השכר לאותו שהשכיר לו אלא נתן לו החצי וצריך לתקנם לשותף השני חלקו ואם נתן כל השכירות להראשון השני מציא כל חלקו מהשוכר והוא יהא על הראשון ויהיב ממנו חצי מה שנתן לו אבל אם לא שכר כל הבית רק חלק השותף שהשכיר לו לבדו ואין צריך ליתן לשני כלום שחיי לא שכר בחלקו בלתי :

יא כבר ידעת ממה שכתבנו פעמים שהנזיל קנה הנזילה כשינוי מעשה לפיכך אם נזל סימני' שצובעים בהן וזקניהו וסרינהו וצבע בהן קנאה בשינוי ומשלם דמיה' שהיו טוח בשעת הנזילה והוא נזל סמני' שריון וצבע בהן צמר או דבר אחר שהו' שלו אין זה נקרא סינוי שהצבע היא לפני מנתה על הצמר ואע"פ כך צריך לשים לו דמי הסימני' שריון הפסידן ולא יוכל להעביר הצבע מעל נבי הדבר הצבוע כו' להשיב דלא יבדל אלא אם מעבירה ואם נזל צמר זככנים סרוים משיש אחד וצבע אותה הצמר באותה סמני' דעכשי יכול לעשות השבה פעלית' שיחזיר הצמר כך כמו שהיה צבוע והרי סמילא נתיקרה הצמר בשביל הצבע שעליה ונהפרע הנזל הצמר והסימני' בהשבת הצמר הצבוע ומכע' לן בנטירה אם החל הצמר הצבוע בעניין שאינו שזה אלא כמו שהיה שזה כהיותו לבן ואם כן כשיחזיר הצמר אפי' צבע לא השיב אלא דמי הצמר שנזל כשהיה לבן והנזל תובע דמי הסממנין שאומר אם הייתה מחזיר לי הצמר בפני עצמה והסמנין בפני עצמן הייתי סוכר גס כן בשויה כמו שהיא שזה עכשו והסמנין הייתי סוכר גס כן בפני עצמן או הייתי צובע בהן כגד וכגד צבוע הוא נמכר ביוקר ועכשו הפסדתני דהא לא אשביח' בצמר זמביע' לז מי אמרינן יש שבח הסממנין על נבי הצמר דחזות' מילתא היא הרי השיב הסממנין עם הצמר או דילמא אין סכה הסממנין על נבי הצמר דחזות' לאו מילתא היא אלא נבי בעלמא הוא ואע"ג שהשיב לו צמר צבוע לאו היא השבה וצריך לשלם לו דמי הסממנין בפני עצמן שריון הפסידן ולא אפי' טוח לפיכך אין מציאין

זכר ועכשו ידו שלא היה רוצה להשכירו בחר האי שעתא צוירינן ולא מביא אס אין דרבו לשכר דתל זה לא נהנה והלא חסר אלא אפילו שזה הדר בורכו לשמור מקום לעצמו לרור בו פטור שזה נהנה וזה אינו חסר פטור מיהו דווקא שכבר דר בו אכל לא יוכל לכופו לכתחלה שיניחנו לרור ביאע' רק' ל' כדפי' על מדה סרום במקום שזה נהנה חת אינו חסר ה' בדבר דאי בעי זה היה נתן בעצמו לא יוכל ליהנות וזה האחר יוכל ליהנות בו הרי לא יזקנו ליה לפיכך כופו כגון יהובי שברח מעירו ולקח השכר ביתו והשאל ליהודי אחר וכן הכות וחכע השכירות מאוחו היהודי והשאלו ליהודי אחר וכן הבירה ותכע השכירו מאוחו היהודי שרר כזה היה מעשה ופטורוהו אפילו להבט דאע"ג דחזי ההוא נכרא דעביד למינר הרי חצר זה לא קיימא לאנרא טאם יצא היהודי ממנו וסאילנו השר למי' ונמצא זה בהנהיגה אינו חסר בכגון זה כופין אכל בלה' דאי בעי בעל החצר ליהנות ולהריות להשכיר חצירו היה יוכל אלא שאינו רוצה ליהנות בעצמו אין כופין אותו לעשותו לחבירו כחנם ואם החצר עשויה להשכיר אע"פ שזה הדר בו אין צריך להעלות לו שכר שהרי חסרון וכסות ואף על נב שזה לא נהנה שיהיה מוצא דירה אחרת כחנם ואין זה אלא כמו נכרא שגם לחבירו שלא היה יכול להשכירו לאחרים ולא דמי זה לנרפא דאין נקרא נרפא אלא כגון נועל ביתו של חבירו ולא דר בו שלא בא לירי כלום מחסרון של חבירו אבל חכא אע"ג שלא נהנה מ'ם הסאה מיהו אכל מה ששכרו נפסד והיו באילו גזרו ממנו אבל אם לא היה דר בו אלא שגזלו ממנו פטור משלם את השכירות דאע"ג שהפטירו את מסוננו הא זה לא נהנה ואינו אלא נרפא בעלמא ופטור משלם השכירות בזמן הזה ק' דלסתם כל הכתום קיימין לאנרה טכין דרך כל הבעלי בתים בזמן הזה להשכיר בתיהם ואע"ג שעדיין לא השכירו ככ' מעולם אמרינן עכשו היה משכירו :

ז והא דאמרינן כשאין החצר עומד לשכר שאינו צריך להעלות לו שכר ה'ם שלא חסרו כל' אבל אם חסרו אפ' דרבו מיעט כגון שהיה הבית הרס ולבן זה השחירו וחסרו גמה שהשחירו אף על פי שאין הפסד אותו שחזריות אלא דבר שיעט מגלגלין על ידו לשלם את כל השכר כפי מה שנהנה יא דיוקא אם היה דרכו לשכור ויא אפילו אין דרכו לשכור וחסרו אע"פ צריך לשלם הכל לפיכך אח' שיש לו בית כמו חורבה והסחירים נזמים שם אהלים לסהורה ונזמים לו דבר שיעט לשכירות וכן אחר ובנה שם בניין ואין יד בעל החורב' משנת לפרוע לו בניינו אין אמרים שיתן לו מה שהיו נוהגים לו הסחירים טכין חסרו אלא צריך ליתן לו כל מה שנהנה דהיינו במה יתן אדם אחר בחורב' כואת לבנו עליה ופ'ם ביד בעל החורב' אם ירצה שיסתור אותו הנניין חייב לסתור אותו שלא עשו חקת השבים בקרקע וגם הכונה אם לא ירצה ליתן יכול לסתור אותו :

ח יא דהא דאמרינן דכשהחצר אינו עומד לשכר אינו צריך להעלות לו שכר דהיינו דווקא שלא גילה הדר בואת דעתו שהיה רצונו לית לו שכר אם לא היה מניחו לחזר בו בחצר אבל אם גילה כדעתו שאם לא הניחו לרור בו כחנם היה גזתן לו שכר קודם שיהיה יצא ממנו צריך ליתן לו שכרו משלם :

ט יא דהא דאמרינן דכשהחצר אינו עומד לשכר אינו צריך להעלות לו שכר אפי' אם שכרו מאחר שהיה שכור שהוא שלו ונמצא שאינו שלו אינו צריך שיתן לו שכר ואע"ג שנתנו להוכיח על דעת ליתן שכר מ'ם הל זה נהנה חת אינו חסר שפטור ומה ששכרו חזי שכירות של טעות כיון ששכרו ממי שאינו שלו דמי היכי דנבי משכיר מקח טעוה הוא ולא מתייב למיתבי להפסידו שהרי נחברר שאינו שלו לגבי שוכר

לבוש עיר שושן הלכות גדולה קפה

אלא עשרת ואחת עשרה הי' שולי חייב להתזר אהה עשה
 מפני שהוא מחוייב שבועה וזמני יכול לישבע ואע"ג שכ"ח
 טוען ספק אפילו על אילו העשרה מ"ס חייב שבועה מפני
 העדא' העד הסעודא דאי אכל על חסאר אין צריך לישבע
 אפי' היסח מפני שאין יכול לשעון לא העד ולא הפ"ה על
 הגזלן טענת דאי שהיא נמלך ואין לו עליו אלא חרם סהם :
 ח המזון את חבירו גזלהני מאה דינין והוא אוסר לא
 גזלהך בלום נשבע היסת כדן כל הנהבע וכופר ככל
 אם הודה שנטל חמשים מטלם חסיטטש נשבע שבועת
 דאורייתא על השאר כדן כל מדה מקצת ולא אסרינן כיון
 שחא מדה שגול חמשים הרי הוא גזלן ופסול לשובע
 נשכנגדו נשבע ונטל כיון שלא היחזק גזלן כעדים שאין
 אדם משיט עצמו רשע ופליגן לריבוייה שחייב לכלס מה
 שהגדה ועל כהאוסר שחא גזלן אף אנן צריכין להאמין לו
 ומשבעין ליה על השאר :

ט וכן הטוען לחבירו שנכנס לביתו וגזל ממנו כלים והוא
 אוסר חרס משכון לקחתים בחוב שיש לו עליך וכה' אומ'
 אין לך בידי בלום אע"פ שהודה ששכננו שלא ברישות הואיל
 ואין סם עדים שגזל הרווח נשבע שיש לו חוב עליו ונובה
 חובו מן המשיכון שהפת שאסור הוא הפה שהחיר דאי בני
 הוה אמר מעולם לא לקחתי מסך בלום מיהו כיון שרוא נוב'
 חובו במשכון זה היו נכשבע ונטל וצריך לישבע כנקיטת
 חרס כדן כל נשבע ונטל ועל סי' פ"טו ז"א :

שטה הגזול ואינו יודע כמי גזל וכו' ב' סעיפים

א הנחל לאחד כחמשה ואינו יודע לאיזה מהם גזל וכל א'
 מהם אומר אחר גזל אפילו אין כאן עדים שגזל חייב
 לשלם לכל אחד ואחד שהרי צריך לעשות הטב' ואם רא'
 ישלם הכל לאחד שמש' אותו הוא הגזול ולא עשה השכת
 מיהו כל אחר צריך לישבע כדן כל הנמטל מעות מחבירו על
 פי דיבורו שנשבע ונטל וכן נמי אם גזל משנים מאחד מנה
 ומאחד מאתים ואינו יודע של מי הסאתים וכל אחד מהן אומר
 מאתים שלי היו כל אחד נשבע ונטל מאתים :

ב בר' א' כשחובעין אותו אבל אם אין חובעין אותו אלא
 הוא בעצמו אומר גזלתי לאח' מהם מנה ואינו יודע לאיזה
 או של מי היו המצתים אין ב'ד מחייבין אותו לתת לכל אחד
 ואחד כיון שאיזה חובעין אותו אלא סניח מנה ביניהם ורס'
 חולקת ש"ס אם בא לצא' ידי שמים חייב לשלם כל הגזולה
 לכל אחד ואחד אמר לפה' גזלתיך ואינו יודע אם אחורתי לך
 אין ב'ד מחייבין אותו כיון שזה אינו חובעין ש"ס אם בא לצאת
 ידי שמים צריך ליתן לא אבל אם אמ' לו אני יודע אם גזלתיך
 אם לא פסור אף לצאת ידי שמים :

שסו גזלן שבאלעשות חשבה אם נקבלין ממנו וכו' סעיפים

א גזלן או נכס מפורסם שעסקו בכך שגול ונכס הרבה
 שתשבתו קשה שהדי אין לו חשבתה עד שישוב הגזילה
 או ישלם אותה ואם יקבלו ממנו דה צריך להחזיר רוב מה
 שישלם והיה נמנע מלעשות חשבה אם אין הגזילה קיימת
 שצריך לשלם משלו ובא לעשות חשבה בעצמו אה' זל שרא'
 יקבלו ממנו כדי שלא ימנע עצמו מלעשות חשבה והקבל
 ממנו אין רוח חכמים נותה היכנו מ' פ' אם אומר שרוצה
 לצאת ידי שמים אין מוחץ ביד הגזלן מלקבלו ויכול הוא
 לקבלו ואם לא בא לעשות חשבה ששיטו אלא הגזול היה
 צריך להובעו בכ'ד אפי' גזלן שנכס מפורסם ומורגל בכך
 מחייבין אותו להחזיר ומטלם ככל מה שיש לו אפי' אבנטו
 וכן

מיצאין סן תגולן מספק ואם הפשוט הגזול לא ספקין מינה
 מספק דהמ' ע' :

שסז תגננס בבית פלוני והוציא כלים או הקפידו וזוהבים וכו' סעיפים

א כבר אמרנו לפעלה כמי' צ' דגזול נשבע ונטל ומי
 שהעידו עליו שנכנס לביתו של פלוני בפניו ונטל כלים
 ואין יודע כמה נטל נחבאח מספטינ' ג' כ' שם :
 ב אבל רשעה עדים שנכנס לביתו של חבירו שלא בפני
 ג' ה ונטל משם כלים אע"פ שהוציאם מגוליס ואף על פי
 שהבעל הבית הזה עש' למכור כליו אם בא וטען ואמר דרך
 גזלן לקחם מפני והלה אומר ברישותך באתי ולקחתים שאתה
 מכרתם לי או נתתם לי או בחוב שיש לי אצלך הפסחים אינו
 נאמן אפי' בשבועת שפ' מה שהוא בביתו של אדם הוא
 בחזקת שלו ואין אדם יכול להוציא מהם אלא בראייה ומי
 שנכנס שם שלא בפני ג' ה ונטל כלים משם ומצאם בפני
 שיש חרי זה בחזקת גזלן לפיכך מחזיר הכלים לכה' ואין כאן
 אפי' עסק שבועה שדרי העדים ראו סה שגזל ואחר שיחזרו
 אם יש לו דין על בעל הבית יהבע אותו ככל מה שיטעון עליו
 ויהיה הרוח ביניהם :

ג וכן אם היה כס' אף אחד בלבד וכה' טוען שגזלו ממנו
 והלה אומר לקח הוא כדרי או בחוב גביהו מסך או שלי
 דחה ופקדון היה אצלך הרי זה חייב להחזיר הכלי לבעלת
 בלא שבועה כמו שכבר אסרנו למעלה כל ששני עדים
 מחייבין אותו ממה עד אחד מחייבו שבועה וזכא אילו חיה שני
 עדים היו מחייבים אותו להחזיר כמו שכתבנו בסעף הקודם
 והרי עד אחד מחייבו שכמה וכשהוא נשבע צריך להכחיש
 את העד וכן הא' אינו מבחשו וכיון שאינו מבחשו אינו יכול
 לישבע ח'ג מחייב שבועה שאינו יכול לישבע ומטלם
 לפיכך אם כבר ואמר לא נכנסתי או נכנסתי ולא נטלתי כלום
 האיל ואין שם אלא עד אחד והוא הבחישו הרי זה נשבע
 שבועת האזרה שלא לקח מביתו כלום ונפטר ועל סי' ע"ה
 סעף י"ב וד' :

ד וכן אם חטף לשון של כסף טי' חבירו בפני עד את' ואמר
 אין חטפי וירדי חטפתי ה' כחוייב שבועה ואינו יכול
 לישבע שהרי אינו מכחיש העד וחייב להחזיר :

ה חטף ממנו זהובים בפני עד אחד והוא אומר אין חטפתי
 וירדי חטפתי ושורים היו והנחסף מדה שלא היו יותר
 מעשרים הרי זה מטלם העשרים שהודה אף על פי שאין
 העד יודע כמה חטף מ' מהא יודע שזהובים חטף ומצאם
 שהוא מחייב שבועה שאינו יכול לישבע שהרי אינו מכחיש
 העד ומטלם :

ו אמר החוטף עשרים חטפתי ושלי הם והגזלן אומר מאה
 חטף מפני העשרים שמורה מטלם כרכתי מטעם
 מסעף הקודם ועל השאר אינו נשבע אלא היסת ולא שבועת
 האזרה של מדה מקצת שדרי הוא לא הודה כלום אלא שאמר
 ירדי חטפתי : ואע"ג דאסרינן לעל סי' ע"ה סעף ד' ומעף ה'
 שאם כבר כלה ונתחייב במקצת על פי עדים שהעידו עליו
 במקצת או ליטענותיו שחייב שבועת התורה דמי להא דהכא
 דהתם מחייב וראי על פי העדים או על ידי טענותיו והל'
 ממורה מקצת מטלם אבל הכא אינו מחייב וראי דשטא האמת
 אותו במה שאמר ירדי חטפתי אלא כהתורה תיכרה לשלם
 המקצת משום שחייב שבועה ואינו יכול לישבע ואם זה נקרא
 מודה כלל שאין כאן חייב דמי :

ז נכנס לביתו של חבירו שלא בפניו ונטל בלי' מטלם בפני
 עד אחד ואין העד יודע כמה וככה' אומר עשרים כלים
 הו' לי בכיתי ולא כצאתי אחד מהם הגזול ואמר לא נטלתי

לבוש עיר שושן הרבות גזילה

וכן אם הגזילה קיימת אפי' כש לעשות השכח מעצמו מחייבין אותו להחזיר הכל וכן הגזול באקראי דליכא למיחש ביה שימנע מלעשות השבחה שחשבתו קלה אפי' כאלעשות השכחה מעצמו מחייבין אותו להחזיר הכל :

ב הרוצים והנכאים והמכסני השוכחין קשה מפני שגזולין הרבים ואין יודעים למי יחזירו לפיכך יעשו כהם צרכי הרבים כגון בדות סחית ופערות להבנים בהן מים לשחות דהוי דבר הצריך לכל ויהנו כהם גם הגזולין ואם עשה השוכח והחזיר הגזילה לרשות הבעלים אם צריך דעת בעלים דינו כמו בנגב שנתבאר לעיל סי' שנה :

ג בית כלי ביד בנו של חכירו או ביד עבדו של חבירו ובא אחר ולקחו מידו ונשחטש בו הרי זה שחטש שלא מדעת בעלים והוי עליו גזילין ונהתייב באונסין עד שחזירו ליד הבעלים לפיכך אם החזיר ליד הבן שהיה בידו והוא קטן ואבד או נשבר חייב לטיל דהרי הקטן לא בר שימור הוא והשבחה לידו לאו חשבחה היא :

ד הגזיל את חבירו ביישוב ובא להחזיר לו במדבר לא יצא טאין זה השבחה ואם ירצה הגזול אין צריך ליקחנו מידו ולקבל עליו אחריות הדרך מיהואם נטלו מסנו סתם הוי השכח ונפס הגזולן ואחריותו על הבעל אבל אם מחזירו לו ביישוב אפי' אינו באורו מקום שגזול יצא :

שסז

גזילן שבא להחזיר את הגזילה והגזול את אביו וכו' קעיפיים :

א הגזיל את חבירו שזה פרושה ונשבע לו על שקר ואח"כ הודה שנשבע לשקר צריך להגיע ליד הגזול עצמו אפי' אם הוא באי היס ורחוק ממנו הרבה והואיל ונשבע על שקר אנו יוצאין הייב' עד שיגיענו לידו דכתיב לא אשר הוא לו ותננו ביום אשמתו והאי קרא גבי נשבע לשקר כתי' שהוא יום אשמתו כלומר יום שחטא בו ונשבע לשקר אם אח"כ יודה התננו ליד הגזול עצמו אבל כל זמן שלא נשבע אפי' כבר בו וחזר והודה אינו חייב לרדוף אחריו להחזיר לו אלא אם בא להחזיר יודיע לבעלים כך וכך נלתי מסך באוקתה והריח הגזילה בידו עד שיבא ויקתנה וכו' יצא ידו והשיב את הגזיל דכתיב חייב החורה לרדוף אחר הגזול ולחנה לאשר הוא לו לידו אלא ביום אשמתו דהיינו שחטא ונשבע ט"מ דקדוש לכן אינו צריך לרדוף אחריו :

ב כל זמן שיש בידו גזול שהו' פרושה ונשבע עליו אפי' החזיר לו כל הגזילה חוץ משה פרוש' שנשאר בידו חייב להוליכה אחריו ליקנה לידו בעצמו ולא יתן אפילו לכנוולא לשלוחו שיעשא בלא עדים אלא אם עשאו שליח בעדים דשלוחו שיעשא בעדים הרי הוא נמחוץ ומסוס תקנת השבים תקנו חז"ל טאם עשו כ"ד שליח בערים ונתן לו ואין צריך לומר אם נתן ליד בית דין עצמו שיצא כרי שלא נהייב זה להוציא מנה בהוצאת הדרך :

ג החזיר לו כל הגזילה או שמהל לו עליה חוץ ספחות משו' פרושה אינו צריך להליך אחריו אלא יבא הגזול וישול השאר וק"פ שהגזילה עצמה קיימה ולא חיישינן שמא החייקר ותהיה טוה פרושה ואם לפיך נתייקרא האיל ונפטר מהליכה אחריו שוה אין צריך עוד להוליכה אחריו אפי' נתייקר ויש חולקין :

ד כבר ידעת שבכל מקום היורש במקום מריטו עומד לפיכך אם מת הגזול כשכא הגזולן לעשות השוכחה אם הגזילה בעין צריך להחזירה ליוורש כמו שהיה צריך להתורה למוריש אם אינה בעין יחזיר ליוורש ושהי' כמו שתתן מחזיר למוריש :

ה הגזול את אביו ונשבע לו ומת העבד וכו' לעשות השוכחה כיצד יעשה טיקיפס מצות השב' שאם יחזיק הגזילה בידו בחזרת יורשהו אין זה השכחה אלא צריך להוציא הגזילה מתחת ידו ליד שאר החושים דאז הויא השכחה לפיכך י"א שאם רגזילה קיימת נוחן הגזילה בעצמה לאחיו ויצא ידי השכחה ואם אינו רוצה ליותר חלקו נוטל משאר השכחים כנגד מה שהיה מניע לחלקו ס' הגזילה ואם אין הגזילה קיימת או נשחנית משלם לאחיו הקרן משלו ועושה חסכון עם אחיו כשאר הנכסים ונוטל משאר הנכסים מה שהיה מניע לחלקו מן הגזילה ויצא כזה ידי השכחה ו"א שאינו נוטל בלוס כנג' הגזילה דלא הוי השכחה אם ישול כנגדו ואם הוא עני ולא יוכל לחתך חלקו ליה מאחריו' והם באים ונשפיעים מחלקו ואם אין לו אחים שנמצא זה הגזולן לבדו הוא יורש את אביו ואם יש לו בנינים לגזולן מוציא הגזילה מתחת ידו ונותנה לבניו והוי זה השכחה לאביו לפי שנחשב אותו כאילו הוא מת כיון שאינו ראוי לירש את הגזול' שהרי צריך להוציא מתחת ידו והרי בניו יורשין אביו אבי אביהם וכשכני הבנים יורשים אביו אביהם אינם באים מכה אביהם אלא נחשבים כאילו היה הם בני הזקן כדאמרין לעיל בהלכות נחלות סימן קע"ו ולפיכך לה מקרא ואם כן יוצא בזה ידי השכחה כשנתן לבניו ואם אין בנינים לגזולן נותנה לבעל חובו כהלוואתו או לצדקה והואיל יצא הגזילה עצמה מתחת ידו יצא ידי השכחה אף על פי שנתנה מחנה או פרעה בחובו - והוא שיוודיע למי שנתנה לו ויאמר לו זה גזול שגזלה מאבא ויש חולקין ואומרים שאם אין לגזולן בנינים נותנה לאחיו אביו :

ו הגזול את הגר ונשבע לו ומת הגר בלא יורשים אפילו הודה לגר בחייו חקפו עליו בטולה דהשתא כבר זכר הגזילה בחייו ונעשית נכסי הגר חכה כמה שבידו אפילו הבי צריך להוציא הגזולה מידו ולקיים מצות השכחה ולהוציא לצדקה שזדור עיקר השכחה בגזול הגר בזמן הזה דבזמן המקדש היה לכהנים דכתיב ואם אין לאיש נואל וגומר ואמרו חכמים זכרונם לברכה וכי יש לך אדם בישראל טאין לו נואלים פרוש' יורשים את אביו אביו או שאר קרובים למעלה עד יעקב אבינו אלא בגזול הגר חקתוב מרוב טאין לו נואל בישראל אם זה גזולו ומת מה כתיב אחריו האטם המושב לה' לכהן וגומר : ובזמן הזה הוא לצדקה :

שסח דין המציל מיד הלסטים ישראל אן גוי וכו' כע"ף אחר

א המציל מיד הלסטים ישראל הרי אילו שלו דמסתמו נתייאשו הבעלים מסנו ואם יודע שלא נתייאשו חייב להחזיר אבל המציל מיד לסטין גוי או מוכס גוי חייב להחזיר ססתם הדבר שלא נתייאשו הבעלים ואם יודע שנתתיאשו הרי אילו שלו ומפני מה אמרו סתם ליסטים ישראל נתייאשו הבעלים סתם גוי לא נתייאשו הבעלים מפני שהבעלים יודעים שהגנים מוציאין מיד הגזולן אף על פי שאין סס עדים שגזל אלא בראיית דעויות וכאומר הדעה לפיכך אינם מהייאשין שאומרי' היום או למחר אחבענו ביוניהם ואוציאם מסנו אבל בגזולן ישראל שצריך לחברת אותו בדינו צריך עדות נפורה והאיהיה ברורה שגזלוהו הקשה להביא לפיכך מתייאש מסנו מיד לא יחבענו' אבל סתם גניבה הוי יאיש אפילו בגר דסח' דנגב בסתר ואין רואה מתייאשין הבעלים מיד טאינו יודע מי נגב ולפי זה דאקנה ס' הגנג לא הית צריך להחזיר הנגבה אלא אם כן ידענו שלא נתייאש שהרי קנאה ביואש ושינוי רשות כמו שנתבאר לעיל סימן סל"ג מיהו עכשיו נהנו להחזיר כל גניבת פנהגיש לו סמוך ס' החורה טאין לשארה שכן אמרו חכמים זכרונם לברכה פלג דמגנא

לבוש עיר שושן הלכות גזילה קפו

ממנו ויחזירנו להם בחנם :

במה דברים אמורים שהמוכס כנזלן בזמן שהמוכס נוי או אפילו ישראל והוא מוכס העומד מאילו או אפי' עומד מחמת המלך ואין לו קצבה אלא לוקח מכל אדם פה שירצה אבל אם פסק המלך ליקח קצבה ידוע מכל אדם ואפי' צוה ישראל יתן יותר מגוי מ' מקרי דבר קצוב לכל איש והעמוד מוכס ישראל לנכותו למלך אם ידוע שאדם זה נאמן ואינו מוסיף ליקח יותר על מה שזר המלך אין זה בחזק גזלן פשוט דינא דמלכותא דינה ולא עוד אלא שהמכריח ממכס זה עובר על לאו דלא הגזול מפני שהוא גזול את המלך בין שהיה מלך ישראל בין שהיה מלך גוי שהיה קיימא לן דגזל הגוי אסור וכן אם ישראל קנה המכס מהמלך המכריח עצמו הרי זה גזול את ישראל שקנהו ויש אומרים אפילו ידוע שהישראל לוקח יותר מן הקצבה שקצב המלך מכל מקום אסור להכריח ממנו אותו דבר שהוא קצוב לו דהוי כגזול מן הגזלן דאסור ראשו מפני שהוא עושה שלא כדין ולגזול גזלו בני אדם חיקוי היינו דאמרינן אינשי בתר גנבא גנב וסעמא סעים אבל אם קנאו נוי מותר דהוי כהפקעת הלואהו דשרי במקום דליכא חילול השם כגון שהיה חייב לאביו וטוען ליורש נתתי לאביו קורם שמת דלא ידע הגוי בהדיא דמסקר שרי הכי נמי הוי הברחת המכס שמבירחו כלא ידעוהו ויש אומרים דאפילו במוכס ישראל אם לא קנאו לעצמורק הוא נוכח למלך אף על נכ דאסור להכריח מכח דינא דמלכותא דינא מכל מקום אם אחד מכריח המוכס הממנה מן המלך לא יכופ אותו ליתן דהוי כהפקעת הלואהו דשרי מיהו אם יש בזה משום יראה המלך וראי יכול לכופ אותו :

ז מלך ששם מס על בני העיר או על כל איש ואיש דב' קצוב משנה לשנה או על כל טדה ושדה דבר קצוב או שזור שכל מי שיעבור על דבר זה ולקחו כל נכסיו למלך אוכל מי שימצ' בשרה בשעת הגזון הוא יתן המס שעליה בין שהיה הוא בעל השדה בין שאינו בעל השדה וכל כיוצא בדברים האילו אינו גזל וחוזר זה ונוכה מכל אחד את המניע עליו כחלק המלך וישראל שנבה אותם למלך אינו בחזקת גזלן והרי הוא כשר והוא שלא יוסיף ליקח ולא ישנה ולא ליקח לעצמו כלום ואם נוי הוא מותר לקנות ממנו :

ח וכן מלך שכעס על אחד מעבדיו ושמשו מבני הסדינה ולקח שדהו או חצירו אינה גזל ומותר ליהנות בה והליקחה מהמלך הרי היא שלו ואין הכעלים מוציאין אותם מידו שזה רין המלכים כולם ליקח פסון שמשיהם כשבעוסי עליהם והרי המלך הפקיע שיעבדו ונעשים חצר זה או שדה זו כהפקר וכל הקתה אותה מן המלך זכה בה אבל מלך שלקח שדה או חצר של אחד מכני הסדינה שלא כרינים שחקק הרי זה גזלן והלוקח ממנו הבעלים מוציאין מידו דקרקע אינה נגזלת ולעולם ברשות בעלים הם כללו של דבר כל דין שחקק אותו המלך לכל ולא יהיה לאדם אחד בפני עצמו אינו גזל כלם שיקח מאיזה זה בלבד שלא כדת הידוע לכל אלא חסם את זה הרי זה גזל ואם חקק דבר לבעל אומנות אחת או לבעלי מטא ומתן אחר כגון שחקק למיני ריבית אי זה דבר יש אומרים דלא אמרי' בה דינא דמלכותא דינא הנאיל ואינו חקוק לכל ייש אומרים דלא אמרינן דינא דמלכותא דינא אלא במסים ובכספים התלוין בקרקע שאין למלך אלא הארץ שיכול המלך לומר לא יעבור אדם זה בארצי ואלא ידור זה וזה בארצי אבל בשאר דברים לא יש חולקין וסבירא להו דכל דבר אמרינן דינא דמלכותא דינא והכי שפתבר שהרי הוא יכול לעשות בכל ארצו מה שירצה וכן הוא דינא דמלכותא ועל סי' שנו סעיף ז :

ט גבאי המלך ושומרו שמוכרין שרות בשביל המס הקצוב שעל השדות שמכרם ממכר שגוף השדה היא של

דמנהג מילתא היא שנאמר אל תסניג נכול רעוך אסור נבול ראשונים לפיכך אין לשנות מן המנהג וכמו שנתבאר לעיל כיסין שג' ואין חילוק בזה בין נכב לנזלן דבכל עניין מחזיר לו דמיו ונוטל את שלו כן נראה לפוריו וכן נהגו ועל סי' רל"ו דין הקונה קרקע גזולה :

עשט

אסור לקנות פגזלן וליסטים וליהנות מממנום ודינא דמלכותא כיצד ובוי' א' סעיפים :

א אסור לקנות שום דבר מהגזלן ואסור לסעדו על שינויו כרי שיקנהו שכל העושה דברים אילו וכיוצא בהם פחית ידי עוברי עבירה שיתאמץ למסור עצמו לגזול יותר כיון שידוע מי שיקנה ממנו והרי זה עובר על ולפני עור לא תתן מכשול והלוקח ממנו משלמין דינו כלוקח מהנכב לענין מפורסם או שאינו מפורסם כמו שנתבאר לעיל בסי' ט"ג ב אסור ליהנות ברבר הגזול ואפי' לאחר יאוש דיאוש כרי לא קני כדאמרינן לעיל ורוא שידע בודאי שרם זה הוא הגזול עצמו כיצד ידע שהבחה זו גזול' אסור לרכוב עלי' או להרשה בה גזל בית או שדה אסור לעבור כתוכ' או ליכנס בה בחמה מפני החמה וכנשמים מפני הנשמים ואם דר בה חייב להעלות שכר לבעלים אם היתה עשויה לשכר גזל דקלים ועשה פהם גשר אסור לעבור עליו וכן כל כיוצא בזה להרחיק מהם משום לפני עור וגו' ועוד שלא יהיה לנו עסק עם הגזלנים ויהיה זה סבה שהם כעצמם יפרישו מן העבירה אבל מלך שכרת אילנות של בעלי בתים ועשת מהם גשר מותר לעבור עליו שזהו חוק למלך ואפילו שצוה המלך לעבדיו לזכות מכל אחר ואחד דבר ידוע והלכו עכריו וכרתו דבל מאתר מותר דינא דמלכות' הכי הוא שאין העבד צריך לשרוח לגבות מעט מעט מכל אחד דעבד מלך ואין צריך לשרוח ואינה דאפסידו אנפשיהו דאבעי להו למינקט מכולה בג' ומסקל דמי זה שנטל ממנו ינבה מכל אחד חלקו וכן אם הרס בתים ועשה דרך חומה פותר ליהנות בה וכן כל כיוצא בזה שדין המלך דין ובאיזה מלך אסרו עיין בסוף הסי' אבל מיטל אחר טעשה כן הרי הוא גזלן ובעל זרוע מיהו אם מסרו לרבים מותר ליהנות ממנו דהא הוי יאוש עש

שנוי רשות :

ב מי שהוחק שהוא גזלן וממנו בא לו בגזילה אסור ליהנו' ואם ידוע לנו שיש לו מסון שאינו גזול אפילו הוא מיעוט ממה שיש לו אף על פי שיוכס ממנו גזול מותר ליהנות ממנו דבין דאסור זה אינו אלא סרבנן אזלינן ביה לקולא ותלינן ואמרינן האי פירי דיהיב ליה מאותו מיעוט שהוא ידידיה הוא עד שיוודע בודאי שדבר זה שהוא נוהג לו הוא גזול בידו :

ד בני אדם שחוקתם שהם גזלנים וחזקת כל ממנם גזול מפני שמלאכתם מלאכת גזלנים כגון המוכסים והליסטים אסור ליהנות מהם שחוקת פלאכה זו שהוא גזול ואין מחלפין דינרין שהתיבה שלהם שהכל בחזקת גזילה אבל משה שיש לו בבית או בשוק שלא בתיבת המוכס' מותר להחליף מהם ופילו שתיבתו אם הוא חייב לתת לו חצי דינר ואין לו אלא דינר נותנו לו ולוקח ממנו חצי דינר אפי' שתיבת המוכס מפני שהוא כמציל מידו :

ה נטלו שוכסין את חמורו או כסותו ונתנו לו חמור או כסות אחר הרי אילו שלו מפני שאף אם גזלו מאחרים שפחמט שהבעלים שתיאשיין מהם וגם אינו יודע בודאי שהוא גזול אצלו ועוד שדרי אינו נוטלו ממנו בחנם שהרי הוא מכריח לו בעד שלו לפיכך מותר לישלו ממנו מכל מקום אם הלמיד חכם ותיק הוא ורוצה להחמיר על עצמו שלא ליהנות ממנו דשמא מספון גזול הוא ישלנו ויחזירנו לבעלים וראשונים ולא למוכס ואם ידוע לו שלא נתייאש הבעלים

לבוש עיר שושן הלכות גזילה

שכל הנוצח את חביתו באותו שחוק יקח כך וכך וכן
השחוקים בבחטה או חיה או בעופות ועושים שכל שנצח
בהמתו או חרוץ יותר יקח מחבירו כך וכך וכן כל כיוצא בזה
בדברים אילו הכל אסור פדריהם וגזל פדריהם הוא שאין
השחוק אלא אסמכתא ולא זכה במה שנשול ויש בו משום
גזל מדבריהם :

ולפי מה שאמרנו שמשחק בקוביא טאמרו מעמא הוא
משום שהוא אסמכתא ואסור משום גזל מדבריהם יש
אומרים אפילו יש לו אומנות אחרת פסול דהא מכל מקום
כשמשחק גזול הוא מדבריהם ומהאי זעמא נסי אפרו
שהמשחק בקוביא עם הגוי אינו פסול שהרי אין בו פסום
גזל ומכל מקום יש בו איפור פסום שעוסק בדברים בטלים
שאין ראוי לאדם לעסוק בהם ולפיכך אלא בדבר חכמה ובישוע של
עולם אבל אינו פסול עדות משום זה ויש אומרים מה שצטר
ופסלו משחק בקוביא לא אפרו משום גזל כלל שאין בו
אסמכתא כמו שנהבאר לעיל סי' ר"ז ולא פסלוהו אלא בשאין
לו אומנות אחרת אלא זו שאינו עוסק ביישועו של עולם שכיון
שאינו עוסק ביישועו של עולם אינו יודע כמה מורת האדם
אחר המטון ונקל בעיניו להעיד שקר כמו שכתבתי לעיל סימן
ל' ד סיף ט"ז אבל אם יש לו אומנות אחרת אפילו משחק עם
ישראל אינו פסול שהרי אין בו פסום גזל שאינו אסמכתא
ואם אין לו אומנות אחרת אפילו אפילו משחק עם גוים פסול
וכבר פשט המנהג בסכרא האחרונה לשחוק בקוביא אפילו
ישראלים פ"ע זה ואינו פסול אלא מי שאין לו אומנות
אחרת אלא הוא ואם שחק עמו באמנה אם חייב לטלם על
סימן ר"ז :

הפורס מצודה וצד חיה או עוף או דגים אם יש לפצודה
בית קיבול שעשויה ככלי אז קונה לו כליו והנשולו מסוג
הרי הוא גזול נמור דאורייתא ומוציאין פירו ואם אינה עשויה
ככלי אין על הנשול ממנה דין גזלן דאורייתא ואין מוציאין
אותן פירו אבל גזלן מדברין מיהא דהו :

עני המנקה פירות של שכחה וכו' אפילו תפלו לארץ אם
לא באו ליד העני קודם שהגעו לארץ אין בהן גזל דאורייתא
ואין מוציאין אותן פירו אבל הוא אסור מדברין :

הדבורים אינם ברשותו של אדם כמו אוחזי והרגנולים
ומכל מקום יש להם לבעלים קניין בהם מדבריהם
לפיכך מי שיצא לו נחיל של דבורים שלו מרשותו לרשות
חביתו יכול בעל הנחיל ליכנס בהן שדהו של חביתו ליקח
נחילו ואם מנעו בעל השדה ליכנס לרשותו כדי שחזיק הוא
בדבורים הרי זה גזל מדבריהם ולא גזל נמור שהדבורים הם
כמו הפקר דמעלמא אחו ואין לבעליהם קניין בהם אלא
מדבריהם :

כל גזל דאורייתא יוצא בדיונים וכל פי שיש בידו גזל
מדבריהם אינו יוצא בדיונים :

שעא קרקע אינה גזילת ואפלו נתייאש הבעלים ובוד' סעיפים :

קרקע אין דינה כמטלטלין דבשטלמין שייך בהו יאוש
ושינוי רשות ואם נתייאשו הבעלים מהם ואח"כ קנאם
הלוקח קנאם כיואוש ושינוי רשות ויאוש כדאי לא קנה כמו
שאמרנו לעיל אבל קרקע לא שייך בה שינוי רשות דבכל מקום
שהיא ברשות בעליה היא עומדת שהיא עצמה הרשות לפיכך
אינה גזילת לעולם כלומר אין בה דין גזילה שהיא קנייה
לאדם אחר הקונה אותה מן הגזלן אלא אפילו נתייאשו
הבעלים קודם שמכרה הגזלן בא גזל ונשולתה מיד הלוקח
בלא דמים כמו מן הגזלן עצמו והלוקח יכול דסיס הגזלן
שמכר לו אפילו נכזרה אלף פעמים זה לזה וזל לאתר לעיל
יבא

של המלך אבל המס הקצוב שעל גזלנות כל אדם אינו כושל
אלא על גוף האדם עצמו ואם נשלו לו השדה ומקוה בשביל
המס שעל הגזלנות הרי זה אינו ממכר אלא א"כ חקק המלך
הדת להיותו כן בכל ארצו ועל סימן ס"ח מדינת דמלכותא נס
סימן ק"ז סעיף ב' :

מלך שהיו דיניו שכל שלא יתן המס שעל השדה הריהו
השדה לננות המס וכרח בעל שדה אחר מפני המס זכא
אחר ונתן מס שעל ה למלך ואכל פירותיה אין זה גזל אלא
אוכל הפירות ונתן המס עד שיחזירונו הבעלים דהכי דינא
דמלכותא דינא כדאמרן :

וכן מלך שגזל מן שיהו ויפרע מס הקצוב כשביל
חבירו ישעבר בחבירו שלא נתן המס זכא ישראל ונתן
מס כשביל עני אחר הרי זה עובר בו באוהה עני משום דינא
דמלכותא דינא וכאילו היה עברו שכיון שהוא נתן המס בעדו
הרי הוא כאילו הוא מכיר אצלו כעבר עברו שנטמך לו בבית
דין לפיכך יש לו דין עברו עברו שאסור לעבור בו עבודה עבר
כגון שוילך אחריו כדלוי לבית המרחץ או לחלון מנעליו
ישראל שהיה חייב לגוי והגוי מכר השטר לישראל אחר אע"פ
שאסו לו לרון עמו בפני גוים מכל מקום כיון דאתי סכח גוי
דייני ישראל יפסקו לו נ"כ לישראל זה מה שהיה הגוי מרויח
בו בפני דייני גוי' דהואיל וישראל זה בא מכחו הרי הוא כמורו
בכל מה שהיה יכול לזכות בפני דייני גוים שהוא דינא
דמלכותא ומלכותא על המשכון לישראל וכולו למוכרה בכלות
השנה משום דהכי דינא דמלכותא לא אמרינן דינא דמלכותא
אלא בדבר שיש לו הנאה למלך או שהוא לחיקון בני מדינתו
בענייני משא ומתן שכניהם אבל שאר דינים דיני הורה
המפורשים בינינו כגון שהם מכשירים עד אהר ואפילו הוא
קרוב או פסול ואפ"ל אב על כנו ואח על אחיו וכשר ביניהם
וכיוצא בדברים אלו דיני פרישים שכיון ישראל לחבירו פשיט'
שלא נרון בהם כמותם דאם לא כן בשלו ח"ו כל דיני הורה
וישראל וכן הנושא אשה במקו' שרנין ברנין גוים ומהה אשתו
לא יוכל אבי אשתו או שאר יורסיה לומר כל הנושא אשה על
דעת מנהג המקום הוא נושא ומדון הרבר ברנין גוים כגון אם
פתה בעלה יורשה או אינו יורשת ודאי נושא דליכא בזה
פשיט דינא דמלכותא דהא פשיט בינינו הבעל יורש את אשתו
דבר תורה חוץ ממה ראשונה ושנייה מחקנת קהלות שום
וכהאי גונש דלא אמרינן כהאי דינא דמלכותא וגם לא אמרנן
דינא דמלכותא אלא במלך שמשבעו יוצא באותן הארצות
והסכימו עליו שהוא אדוניהם והם לו עבדים אבל אם אינו
מלך כזה הרי הוא כגזלן וכעל דמע לכל דבר הוא ועברו ואין
דיניו דין :

שע דברים שהם גזל מדבריהם כגון מפריחיה יונים והמשתקים בקוביא וכו' סעיפים :

יש דברים רבים שאינם גזל מן התורה אבל חכמים
סאסורוהו משום שהם קרובים לגזל והעובר עליהם הרי
הוא כגזלן מדבריהם ופסול לעדות מדברין כגון מפריחיה יונים
ומשתקים בקוביא מפריחיה יונים כיצד כגון שמשלח יונה זכר
שלו ביישוב של שכניו ויונים להביא עמו נקב משום אומשלח
נקבה שהביא עשה זכר ונמצא גזל מאחרים ואין זה גזל נמור
שגם בעל השובד לא זכה בהם קניין נמור דמילא קא אתו
לתתם ורכו לשם מכל מקום חכמים אסורו משום שהוא
קרוב לגזל ולא ביונים לכד אפרו אלא הוא הדין בכל שאר
עופות או חיה זו בהמה שעושה כן חיה הוא גזלן מדבריהם
ועד היכן מניע איסורו על כרני הרחקת נזיקין סי' קל"ה
משחקי בקוביא כיצד כגון אילו שמשחקים בעצים או
בצורות או בעצמות וכו' חכמים תנאי ביניהם

* לבוש עיר שושן הלכות גזילה * קפז

אם הסבך יותר מהרצ'סברא הוא שנושל הלוקח כל התוצאה מהנזל שהיה השכח שרהו והוא נהנה מפניו לא אפילו לא היתה הגדה עכשיו שוכה יותר מבטעה שהיתה בשעת שגולה אלא שהנזל הכספיה וחזר הלוקח והשכח' ער שהיתה כך שוכה כמו שהיתה בשעה שגולה הנזל אפ' נוסל הלוקח הציאה דהא על כל פנים נמצא נהנה מהוצאת הלוקח לכך מחזיר לו ומותר השב' נוסל הלוקח מן הנזל שהרי קבל עליו אחריות וגובה מבני חזרי שאינו אלא כמלוה על פה ואם ההוצאה יחילה על השכח אין לו ללוקח אלא הוצאה שיעור שכח מן הנזל ומותר ההוצאה הוא מפסיד ואינו גובה לא מהנזל ולא מן הנזל הנזל פשיטא דפשו' דמה לו שהוצאות לוקח והנזל לא היו אלא נרמא נכיה בהוצאותיו וע' שחייב באחריות לא קבל אחריות אלא כנוף השדה לא על ההוצאות ואם הוא שכחא דממלא כנוף דקרא ואלים ארעא ואסקא שירשו' נוסלו הנזל ואינו נוה' ללוקח כלום דארעא דנזל הוא דאשכח שהרי שלו היתה בכל מקום שהיא והלוק' יחזור וישול מן הנזל מבני חזרי ואם ידע הלוקח שהיא נזולה ואע' פכ לקחה כשכח הנזל לשורפה שורפה עס שכחה בין בשכח' דממלא בין בשכח' דע' הוצאה בין הציאה יתירה על השכח בין השכח יתר על הציאה ואינו נוה' ללוקח כלום והלוקח יחזור וישול מהנזל רק קראא ולא שבחהו נוסל הקנז מנכסים משועבדים ובשכח לא יטול כלום דכיון דידע דגולה היתה פסחמא לא נתח' הדמיס בשבילה בתורת פסח אלא בתורת הלואה ואם היה נוסל יותר מכה שנתח' לו היה מחזיר כביבית ו'א אפי' ידע שהיא גזילה אם השכחה ע' יציאותיו אם השכח יתר על הציאה נוסל הציאה מן הנזל ואם הציאה יתירה על השכח נוסל יציאה כשיעור שכח ואין זה ריבית כיון שאינו נוסל אלא הוצאותיו

ב בפירות שאכל הלוקח בעוד שהיתה בידו צריך לשלם אחת לנזל ודינו כה' עם הנזל כדנינו של שכח שאם לא ידע שהיא גזילה גובה אות' מן הנזל שהרי קבל עליו אחריות וגובה אותה מנכסים בני חזרין שאינו אלא כמלוה על פה ואם ידע שהיתה נזולה משלם כל הפירות שאכל' לנזל ואינו מנכה לו כלום וגם אינו נוסל כלום מהנזל :

ג אפי' ישעון הנזל שהלוקח כשחלקה מסנידע שהיחה נזולה ואין לו אצלו שכח והלוקח שוען שלא ידע על הנזל להכיר ראיה שידע הלוקח ואם אין לו ראיה נשבע הלוקח שלא ידע ונושל דהוק' הוא שלא ידע ולא כדי אינש וזוי בכדי

ובע הנזל ונוטלה בלא דמי' מיד מי שמוצאה בידו וכל לוקח נוסל דמי' ממי שמכרה לו עד הלוקח הלוקסה מן הנזל והוא נוסל דמי' מן הנזל עצמו ועל ס' רל' אם לקח' מניו מה דינו **ב** לפיכך אם אירע כה קלקול אם הוא קלקול הכא מאליו נגזל ששפתה נחר אין אחריות ההפסד על הנזל שהרי בחזקת בעליה היא עומדת ואומר לו הרי שלך לפניך אבל אם הפסדה הנזל בידו כנוף שחפר כה בורות שיחין ומער' או שקצץ את האילנות או שחת את המעינות או הרס את הבניינים שעליה חייב להעמיד לו בית או שרה כמו שהיו בשעת גזילה או ישלם לו דמי' מה שהפסיד שהרי הזיק בידים וכסם שהקרקע הנגזלת היא בחזקת הנזל לחובתו שיוכל לו' לו הרי שלך לפניך אם נתקלקלה כך היא כרשותו לטובתו דאע"ג דגב' מס' מליון אינו משלם אלא כשעת הגזילה נבי קרקע אינו כן אלא אם נשתמש בה ואכל פירות' צריך לשלם מה שנהנה ממנה :

ג נזל שדה ונטלה מסיקין מן הנזל או שנטלה ממנה בכח המלך אם מכה מרינה היא שגולו' כ' שדות אהרות וכן הפך לקח שדות משל אחרים אומר לו הרי שלך לפניך דסזלו נרמחואם מחמת הנזל נלקחה שלא נשלו שדות של אחרים חייב להעמיד לו שדה אחרת :

ד אם המלך את הנזל ואמר לו שראה לו כל שדותיו והראה לו שדה זו שגול בכלל שדותיו ונטלה המלך חייב להעמיד לנזל שדה אחרת כמותה או ישלם לו דמי' שלא היה לו מלך שהיא שלו שאם היה אומר לו שאינה שלו לא היה המלך נוסלה שלא בקשה המלך ליטול אלא שדותיו :

שעב גזולו שהפסיד השדות ואכל פירות כיצד גובה אותה הנזל וכו' סעיפים :

א נזל קרקע והפסידה בידו או שאכל פירותיה כשיבא הנזל לזיפוע מן הנזל מה שהפסיד לו בקרק' או בפירו' שאכל אינו גובה אלא מבני חזרי מפני שהיא כמלוה על פה כד' א' כשלא עמד בדיון אבל אם עמד בדיון ונתחייב לו לשלם ההפסד והפירות ואחר כך סכר גובה מנכסים משועבדים דכיון שעמ' בדיון ופסקו לו לשלם יש לו קול וה'ל כמלוה כששר בעדים ואם לא עמד בדיון על שניהם רק על אחד מהם אינו גובה ממשועבדו רק בעד אותו האחד שעמד עליו בדיון ולא אמרינן כיון שעמד בדיון על האחד יש לו קול גם השני יש לו קול אנבה וה'ל כל שניהם כמלוה כששר שאין הקול יוצא אלא במה שפסקו הדיינים :

ב וכן הדיון נמי אם נזלה מנזל מחמתו דאמרינן שחייב להעמיד לו שדה אחרת אם עמד בדיון ואח' סכר גובה הנזל כמה שמכר כיון שעמד בדיון קודם שמכרו :

ג נזל והשביחה בידים והנזל בא לשורפה שפין לו השכח ויד הנזל על התחמונה אם השכח יותר מההוצאה אינו נוסל מהנזל אלא ההוצאה ואם ההוצאה יתירה על השכח אין לו לנזל אלא ההוצאה כשיעור שכח והמותר הוא מפסיד שהרי שלא כרשות הוציא :

שעב דין מכרה הגזל והשביח' הלוקח מה דינו של לוקח עם הגזל וכו' סעיפים :

א מכר הגזל את הקרקע ולא ידע הלוקח שהיא גזולה והשביחה כשכח הנזל לשורפה טורף אותה מיד הלוקח כמו שהיא עם שכח' בין אם השביח' הוא בהוצאתו בין בשכחא דממלא והקרו' חזר הלוקח וגובה אותו מן הנזל מנכסים משועבדים אפי' לא כת' לו אחריות דאחריות טעות שופר הוא וכשכח' יש חילוק כיצד אם השביח' הלוקח בהוצאתו

שער מכרה הגזל וחזר וקנאה מן הנזל אן נתנה לו במתנה וכח' סעי' :

א נזל שדה ומכרה או נתנה לאחיה שאין מעשיו כלום שהרינזל יכול לשורפה מיד הלוקח או מן המקבל פתנה כמו שנתבאר אם אחר שפכרה הגזל קודם שטרפה הנזל הלך הנזל וקנאה מן הנזל נתקיים הסכר ביד הלוקח או הפתנה ביד המקבל דמה סכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו ולא אמרינן שקנה הנזל כחו של נזל וכמו שהנזל היה יכול להוציא מיד הלוקח או המקבל כן יכול גם הנזל להוציא מהם ויחזיר להם מעותיו דאמרינן אדרבה משום הכי קנאה הנזל כדי שיעמיד כנאמנותו ותישאיר ביד הלוקח או המקבל המתנה לפיכך אם לא קנאו הנזל עד שתבע אותו הלוקח בדיון שמכר לו שדה שאינו שלו וחיביבוהו כד' לשלם לו והתחילו כד' להכריז על נכסיו להגבות מהם לשלם ללוקח ואחר כך הלך הנזל וקנאה מן הנזל אז לא אמרינן שנתקיימה ביד לוקח שקנאו כדי לעמוד בנאמנותו שהרי ראינו שלא חשש לעמוד בגאמנותו שאם היה חושש לנאמנותו למה הפתין עד עכשיו מלקנותו ויכול אפילו

לבוש עיר שושן הלכות גזילה

הגזלן בעצמו או יורשיו להחזיר מעותיו ללוקח ולהוציא מידו כמו הגזל שהרי קנאה מסנו :

ב וכן אם אחר שמכרה הגזלן ללוקח ראשון קודם שלקחה מן הבעל'הו הגזלן וסכרה לאיש אחר לבר מן הראשון או הורשה לאחד מבניו או יתבה במחנה וא"כ קנאה מן הבעלים היא ודאי אינלא דעתיה דלאו לאוקמי קמי לוקח ראשון בעי ולא נחא ליה למי' כהמנות' גבי לוקח ראשון אלא אמרין לקיימא ביד השני לקחה והשני מצינא סיד הראשון והגזלן מחזיר לו מעותיו ויא' דה' הנמי אם קנאה הגזלן מהגזלן קודם שמכרה או נתנה לאחד ואחר שקנאה סיד מכרה ונתנה לאחר דאמרין נמי שלא כיון לקיימא ביד הראשון ולא אמרין דהא סיד שקנאה ונמ' המקח נתקיימא ביד הלוקח הראשון ולא יוכל הגזלן למכרה אח' ולא אמרין שיקחה כי היכי דליקום בהימנות' אלא היכא דלא זבנה או אורת' סיד בחר הכי אבל אי זבינה או אורת' סיד אחר שלקחה גליה דעתיה דלאו לאוקמי קמי לוקח ראשון לקחה. א"נ אפי' לא זבנה או אורת' סיד אלא זמן ארוך אח' אפ' לא אמרין לקיימה ביד לוקח ראשון לקחה דהא דאמרין דנחא ליה דליקו בהימנותיה אור' דעת' בעלמא הוא וכל היכא דזבנה או יתבה במחנה כחר הכי אפי' זמן ארוך הא גלי דעתיה דלית' לאימרן דעתה דידן וכיון שהוא מוחזק כקניין השדה שבעליו לוקח ראשון שיוצא להוציאה מרוקתו עליו הראייה זו היא סברת ה"א אבל דבריה' לל המוה' ואינס נראים כול דהא לפי דבריהם אפי' לא מכרה או לא נתנה אלא שהוא עצמו בא לערער להוציאה מיד הלוקח שיען של עצמו קנאה ולא כי היכי דליקו בהימנותיה ראשי' כמו שסיימן דבריהם בן כפ' ואם כדבריהם מה הוצרכו לאפ'ונ בה ב' מ' ואסיקנא הלכת' שנחקים המכר ביד הלוקח כמו שכתבנו בסעיף הראשון הא האי דינא דלא פסיקא הוא דהא ברצון הגזלן תריא מילתא אם יאמר דליקום בהימנותיה קנאה אם לא אלא כחומר כסברא הראשונה דרוק' כשמכרה הגזלן לאיש אחר קודם שיקחה מן הבעל'הו ק'לן דלאו לאוקמי קמי לוקח' שון בעי אבל אם קנא' קודם שמכרה לאחד' נתקיימה ביד הלוקח ראשון ואינו יכול למכרה עוד לאחר' נ' וכל זה לא מצינו אלא כשלא הכיר בה הלוקח שהיא גזילה לא שייך למיטר ביה למיקם בהימנות' בעי ולא קנאה הלוקח

ג נפלה לפני הגזלן בירושה מן הגזלן אחר שמכרה או נתנה לאחד' אין כאן הוכחה לקיום המכר והמתנה שהרי לא היה אחריה דמסילא נפל לו ויכול להוציא מיד הלוקח או מיד המקבל המתנה נכאה הגזלן מהגזלן בחובו אם היה לגזלן קרקע שהיה יכול לנכות חובו ממנה ולא רצה אלא זאת ודאי נהמיז להעמידה ביד הלוקח או מקבל מתנה ואם אין לגזלן קרקע אח' לנביה ממנה חיבו אלא זו אין כאן הוכחה לקיום המכר והמתנה ויכול להוציא מהם :

ד נתנה הגזלן לגזלן במחנה י'א שקנאה הלוקח דאמרין אילו לא היה שירות ומפיים לבעלים שהנהו לו לא היו נותנים לו וזה כודאי שית כרו שזכה בה ויעמוד בהאמתו נגד הלוקח שחלקים בידו ויש חולקין וס' ל' לא כירא לן דשיח למיקם בהימנותיה דשטא הבעלים נתנה לו מעצמן והוא ליה כירושה לפיכך על הלוקח להביא ראיה שכיון שש'ח להעמידה בידו ואין כוציאין מיד הגזלן מספק שהרי הוא כמוחזק בה שיעור במקום הבעלים והמ'ע :

ה דין גזלן שסב' עדים שלקח השדה מהגזלן על ס' קנא' וני' שאנס שדה מישראל ומכר לישראל אח' על ס' רלו' :

א היורד לתוך שדה חבירו שלא ברשות ונטעה אם היה שדה העשויה ליטע פ' שהוא יותר טוב ליטענה מלזרעה ואין בעל השדה מרא' דעתו אם נחא ליה כמעשו' אם לא נחא ליה אלא באו לרין סהמא והדברים נראין א'נ' דאיפשר דלא ניהא ליה שנטעוה ואם לא נטעוה לא הנה' הוא נוסע ויותר היה רוצה שלא נטעוה מסנטעוה רק הואיל וכבר נטעו' הוא רוצה לקיימא אומדין כמה ארס רוצה ליתן שיטעו לו שדה זו וכך נוהג' לו ואם אינה עשויה ליטע' סמין לו וידו של היורד על ההחלונה ויד בעל השדה על העליונה שאנס השכת' יתר על הוציאה אינו נוהג' לו אלא הוציאה ואם ההוצא' יחזירה על השכת' אינו נוהג' לו אלא ההוצא' שיעור שכת' וסתם כרם עשויה ליטע' הוא' יעושה לתבירו טובה שלא ברשות על סמין רס' דוכן הלומד עם בן חבירו כלא זעת ראב"כ סימן שלד' :

ב ואם אמר לו בעל השדה ליורד עקור אילנדך ולך דלא נחא ליה בנטעוהך דלירי ניה' ליטפי בשדה לכן או אני איני יוצאה ליטענה על זה האופן או הייתי נוסע' כנטעו' אחרות בין בשדה העשויה ליטע' בין בשדה שאינה עשויה ליטע' שומעין לו הואיל וירד בה' שלא ברשות אבל אם הנוטע אומר הריני עוקר אילני ואין הכעל השדה רוצה שיעקור אין שומעין לנוטע' מפני שמכח' שאת הקרקע בעקירת האילנות :

ג ואם כשכא בעל השדה רפץ בנטעותיו או אפילו אומר שאינו חפץ בהן וצא' כעשה מעשה דמיכת שחפץ בהן כגון שנדר סביבם א' ששמר הנטיעות וכיוצא בזה דבר שצרכא שרעהו נוסה למח' שעשה זה וברצינו בא הדבר אפילו בכדת שאינה עשויה ליטע' הרי זכה בהן מיד ושוב אינו יכול לומר לו שול עצה וצבונך נטעוהך אלא אע"פ שידר בה' שלא ברשות שמין לו וידו של יורד על העליונה דהיינו אם השכת' יתר על הוציאה ניה' לו כשכת' כשאר אריסי העיר ואם הוציאה יתירה על השכת' נוהג' לו הוציאה והואיל נחא ליה כמעשו' אמרין דעת' הואיל וגלי דעתיה שנס' הוא היה מציא כן חכה בהן וצריך לשלם לו הוצאותיו ואם אמר לו בעל השדה מהחלה איני חפץ בהן ועוקר אילנדך ולך יכול בעל האילנות לעשותו ולעקור אילנותיו ואע"פ שאחר כך חוזר ובעל השדה אינו יכול למח' בידו לעוקרן שכבר סח' לו אע"פ דמכח' ארעיה' :

ד ואם יור' בה' הנוטע' ברשות בעל השדה אפילו נטע' שדה שאינה עשויה ליטע' שמין לו וידו על העליונה כמו שככתבי בסעיף הקודם ואם בעל השדה בעצמו הוא אריס ודרכו לעבוד שדותיו כעצמו הרי אינו צריך לאחר' שעבוד לו שדותיו ונעשו' כל שדותיו אפילו העשויין ליטע' כאלו אינן עשויין ליטע' ודין היורד לתוך שדותיו אפילו כעשויין ליטע' כמו שהרין באחר' באינן עשויין ליטע' ס'ט' שמין סה' שהיה הוא נוהג' שלא יצטרך לשרוח בעצמו וכך נוהג' לו :

ה בעל בנכסי מילג' של אשתו קטנה והשוהף בשדה שיט' לו חלק בה' ביורד ברשותו ושמין להן זירו על העליונ' :

ו היורד לתוך חורבתו של חבירו שלא ברשות וכנאה דינו כירד לתוך שדה חבירו שלא ברשות ונטעה כיצד אם לא גלה דעתו ונחא ליה בכניינו של א' אלא אמר הואיל וכבר בנה אני רוצה לקיימו ואם לא היה בני' לא הייתי בונה אותה אם הוא חורבה חעומדת לבנות אומדין כמה ארס חצה ליתן לאחרים שיכנילו בניין כזה וכד' יתן לו ואם היא חורבה שאינה עומדת לבנות שמין לו וידו של הבונה על ההחלונה ויד בעל החורבה על העליונה כמו שככתבי בסעיף אחר ואם אמר בעל החורבה שול סה' שבניהו בין עומדת לבנות בין אינה עומדת ליכנות' שומעין :

שעה היורד לתוך שדה חבירו או לתוך חורבתו ונטעו' או בנאו' ובט' סעיפים :

והיורד אומר לא נשלתי היורד נאמן ונשבע בנקימת
 חפץ בדין כל הנשבעין ונוטלין ה"כ נשבע שלא נשל כלום
 ונוטל שהקי אומרים לבעל השרה עדיין לא שמו לך ולא
 ידעת כמה את חייב ליתן לו והיאך נתת ואינו יכול לומר אני
 עשיתי שומא לעצמי או עלו דחוקה הוא שאין דרך לעשות
 כן שיאמר מי יכיר דמחייבי לי רבנן כל כך אבל אם שמו לו
 ואמר לבעל השרה הן לו כך וכך ואמר נתתי אע"פ שעדיין לא
 נשבע היורד הרי בעל השרה נאמן וישבע הסית שנתן ויפטר
 כדון כל הנשבעים בכופר בכל ונפטרין שרקקע בחזקה
 בעליה עומדת זה מצוי הוא שאדם מוחל לחבירו על
 שבועתו :

שעז דין מסיג נבול רעהו וכו' סעיף א :

א הפסין נבול רעהו והכנים מתחום רעהו לתוך החומה
 אפילו מלא אצבע אם בחזק עשה הרי זה נולץ ואם בסתר
 הפסין הרי זה נגב ואם בא' הסיג הנבול הרי זה עובר בשני
 לאווין בלאו דנניכה אודנזילה וגם בלאו דלא הפסין נבול
 רעך וגו' שלא נאמר לאו זה אלא בא' דכהיב ביה כנחלתך
 אשר הנחל בארץ וגומר . אם מותר לאדם ליקח
 מערופיא של חבירו עיין לעיל סימן קנ"ו :

שעז מי שדרך הרבים עובר בתיק שדהו וכו' סעיף אחד :

א מי שהיתה דרך הרבים עוברת בתיק שדהו ונסלה ונתן
 להם דרך אחר מן הצד הדרך שנתן להם הוא שלהם
 דמצד שהחזיקו בו רבים כרשות וידועת הבעלים אסור לקלקלו
 דבין שנתנו להם בידו ודאי מחלו להם והקנתו להם אבל גם
 הדרך הראשון היא נאשר להם ולא יוכל למנועו מהם דאע"פ
 שנתן להם דרך אחר בעדן אין כולם מתרצים בחילוף וקצתם
 מוחלין וקצתם אינם מוחלים לפיכך מה שנתן נתן ושלו לא
 הגיעו :

הלכות זיקין

שעה אסור להזיק כמון חבירו ולא לגרום לו שום הזיק וכו' סעיפים :

א מדחיבה החורה ככמה מקומו את האדם הזיק ממו
 חבירו לשלם כפי שחייבה בגול וגונב ממו חבירו
 לשלם כדכתיב מכה בהמה ישלמנה וכן בשאר נזקין שזיק
 חבירו ש"ס כשם שאסור לנגוב ולגזול ממו חבירו כך אסור להזיז
 ממו שלו אלא דנגונב וגזול החפירה לעבור עליו גם כראו
 להלקותו אבל במזיק אינו אלא איסור דאורייתא ולא סלקות ואין
 לומר דאפי' איסור נמי ליכא אלא ששם הזיק חייב לשלם ומת'
 להזיק על מנת לשלם ועל זה כתבה החורה כל דינו . נזיקין
 שישלם הא מילתא דפשיטא הוא ועוד דהא אסירה חורה בכל
 השחיתא אפי' במסון עצמו קל וחומר בשל חבירו ואפילו רגום
 נזק לחבירו אסור אלא שיש צד גורם שחייב לשלם ויש צד
 גורם שפטר כאשר יתבאר בעזרת השם . אבל איסורא ניהו
 בכליה אינא לפיכך המזיק ממו חבירו אפי' שאינו נהנה הוא
 מסנו כיון שמזיקו בין כמזיד בין כשוגג חייב לשלם וכלבד
 שלא יתע אנוס דהא אנוס דחסנא פטירה ככל מקום אפילו
 באיסורים גדולים כרצויה כמו שיכתב' כל סגן כממון ודוקא
 שיהא אנוס נמור אבל אם אינו אנוס נמו חייב לשלם נזק
 שלם כיצד נפל מן הגג ושבר את הכלים או שנהקל כשרוא
 מהלך ונפל על הכלי ושברו חייב לשלם נזק שלם שאין זה
 אנוס נמור אלא קרוב לפשיע' הוא שיהיה לו ליתור שלא יפול ;

שימעין לו שיכול לומר לו אע"פ שעומדת לבנות שאין רצוני
 לבנותה על זה האופן רק באופן אחר או אין רצוני לבנותה
 עכשיו כלל וכהאי גוונא וצריך זה לפתור בניינו שאין כופין
 את האדם שיש לו חורבה לבנות בית כשהוא אינו רוצה
 לבנותו ואם זה רוצה בקיום הבניין ובעל הבניין אומר עצי
 ואבני אני נוטל הרשות בידו ואין הבעל החורבה יכול למחות
 כידו דכזה אינו דומה לשרה דבשרה יכול למחות משום
 דמכתיש הקרקע והכא לא שייך האי טעמא ואם גילה דעתו
 דניחא ליה בכניין זה זכה בו מיד דזכחה לו חצירו ושוב אין
 בעל הבניין יכול . לומר אכני ועצי אני נוטל שכבר זכה בו
 בעל הקרקע וגם בעל הקרקע אינו יכול לומר שוב שול עצך
 ואבנך אלא שמי' לו וידו על העליונה ואפי' אמר שתחלה
 שאינו חפץ בו ואחר כך עשה מעשה שגילה דעתו דניחא
 ליה בגוון שהשלים הבניין או נדרו וכיוצא בדבר שגילה
 דעתו דניחא ליה בכניין זה אפילו באינה עומדת לבנות שפי'ן
 לו וידו של הבונה על העליונה כמו שכתבתי בסעיף ג' וכל
 בכל מקום שאמרנו בין שדה בין בחריבה שצריך בעל הקרקע
 ליתן מעות ליורד ונוטע או בונה בקרקע ואם אין ידו של בעל
 הקרקע משנת ואמר ליורד וישמו לו הקרקע מה שהיא שזה
 בפני עצמה ותן לי דמיה שומעין לו שלא אמרו ז"ל שהוא יתן
 דמיה ליורד אלא כשהוא רוצה בקרקע ואינו רוצה למכרה
 אבל אם רוצה למכרה צריך היורד ליתן לו דמיה ואם גם
 היורד אין ידו משנת שמי' הכל יחד . ופוכרין אוחו לאחרים
 ואחר כך שפי' הקרקע בפני עצמה מה שהיה שזה בפני
 עצמה וכך יכול בעל הקרקע והמותר יסול היורד דאם לא
 כן כל מי שהיה לו קרקע וידו אחרים לתוכה ויבונה או ישעיה
 אם לא יהיה לזה לסלקו יצטרך להניחה ביד זה עד שתשיג
 ידו או יצטרך לסבור קרקעו כזול כך אם מה שעליה ופשוט
 הוא אצלו דזה וזה אינו מ'שפט אמת אלא גזל נראה לי :

ו החצירות סתמן הן עומדין לבנותן ולהסיף בהן בחיים
 תעלוות לפיכך הבונה בחצר חבירו שלא ברשות הרי
 זה כנוטע שדה העשויה לישע ושמי' לו כמה אדם רוצה ליתן
 שיבנו לו בניין זה והוא שבנה בניין המועיל הראוי לאותו
 חצר כפנהג אותו המקום וכיון דסתמן עומדין לבטן זכה בו
 זה ואין הבונה יכול לומר בנייני אני נוטל . הבונה בניין
 כרשות אחרים והשכירה וקבל סבר סנכין לו שהוצאותיו אף
 על גב דלא עבד למיגר מדרכי יוסי דאמר כיצד הלה עושה
 שחורה בפרתו של חבירו . ואם דר בו הבונה עצמו אם
 חסר בו דבר מועט לבעל הקרקע צריך ליתן לו כל מה
 שנהנה כמו שנתבאר לעיל סימן ס"ג ראובן שהיה לו בית
 דעוע שהיה יוצא מן העיר ובה שמעון ודר בו והוציא
 הוצאות לתציל הבית מן הנפילה ונס סידו וכיירה כל מה
 שהוציא לצורך שלא יפול הבית צריך ראובן להחזיר לשמעון
 שהיה עשה לו טובה וחכא עליו ברב' . אבל מה שסידו
 וכיירו שאינו צריך לו לתזוק הבית לא עשה אלא לצורך הנאת
 עצמו ואין ראובן חייב להחזיר לו אלא יוכל לומר לו איני רוצה
 להוציא מעותי בין שהבית יכול להחזיקים בלא אותו הבניין
 לפיכך שול עצך ואבנך וכשיהן ראובן לשמעון מה שצריך
 ליתן לו אז יצא מן הבית :

ה כל מי ששמין לו בין שהיתה ידועל העליונה ובין
 שהיתה ידועל התחתונה אינו נוטל כלום עה שישמע
 בנקיטת חפץ כמה הוציא דוח פשוט שלא יאמינו לו בלא
 שמעה ואם יאמר יבאו הבנאים וישומו הוצאת וחרי היא
 גלויה לעינים וישערי העצים והאבנים והסיד ושכר האומנים
 בפחות שכשערים שומעין לו ויפול בלא שבועה . וכן זה
 שנוטל השבח בלבד והיתה ידו על העליונה אין צריך שבועה
 שהרי לא מפיו אנו חייין אלא נוטל מה ששמין :

ט כל ששפי' לונטול ששען בעל השרה ואמר עתמי

לבוש עיר שושן הלכות נזיקין

ב. נפול מן הגג והזיק בין שנפל ברוח מצויה בין שנפל ברוח שאינה מצויה חייב לשלם נזק שלם ולא סיקרי אונס נמור :

ג. היה עולה כסולם ונשטמה שליכה מחתיו ונפל והזיק אם לא היה חזקה מהודקת חייב שלא היה לו לעלות עליה ואם היה חזקה ומהודקת ונשטמה או שהיתה מתולעת ולא ידע הרי זה פטור שזו אנוס גמור וזו אומכה כידו שמים היא וכן כל כיוצא בזה :

שעט

ד. לין זה בא בחביתו וזה בא בקנתו ונשבר החבית ובוד' סליפים :

ה. וכל הרבנים האילו אינם חייבים אלא שנכנס המזיק לרשות הניזק והזיק סם אבל אם בא הנזק לרשות המזיק והזיק סם פטור אם לא שיחכוין להזיק כמו שיהבאר בע"ה :

ו. שנים שהיו המהלכים ברשות הרבים זה בא חביתו זה בא בקורתו טעל כתיפו ופגעו זה בזה ונשברה החבית בקורה פטור שהרי לזה רשות להלך ולזה רשות להלך וזהו לו לבעל החבית להזהר בעצמו :

ז. ואפי' בראייה אם יש בו הניזק לתבירו אסור להסתכל בו לפיכך אחר זל אסור לאדם לעמוד על שדה חבירו בטעה שהוא עומד בקמוריה מפני שמסגידו בעין הרע :

ח. היה בעל קורה ראשון ובעל החב' אחרון ונשבר החבית בקורה פטור שהרי זה מהלך כדרכו והוא מיהר ללכת ופגע בעצמו אבל אם עמד בעל הקורה לנוח מכובד משאג ובעל החבית הלך כדרכו ונשבר החבית בקורה חייב שאין ר"ה עשייה לנוח סם כאמצע הדרך וזה נח שלא ברשות ואפי' אין הקורה מסלמא אחר כל הדרך חייב שהיה לו להזהירו שלא יכר אחריו או שיטה לצדדו ואם אמר לו בעל הקורה לבעל החבית עמוד ולא עמד פטור שהרי אנוס היה שהוצרך לנית מפני כובד המשאוי והיה לו לעמוד ואם עמד בעל הקורה להקן משאו אף על פי שלא הזהיר את בעל החבית פטור שזמ דרך הוא לעשות ברשות הרבים וזה שרוד היה ולא היה יכול להזהירו :

ט. היו שניהם ברשות כגון כר' או בהצר השותפין או שנתן כ"ה לשניהם רשות ליכנס או שהיו שניהם שלא ברשות כגון שהיו שניהם רצים ברשות הרבי' ואין לאדם רשות לרוץ ברשות הרבים שמתוך שהוא רץ לא יוכל ליותר וזיק את הפוגעים בו אם החוק זה כזה בין כנופס בין במשנס אם לא ידעו זה בזה פטורים דאנוסי הם אבל אם ראו זה את זה אע"פ שלא היו חייבים דכיון שראו זה את זה היה להם ליותר וקרח לפגיעת הוא לפיכך שנים שהיו רצים ברשות הרבים או שהיו שניהם מהלכים והחוק זה בזה פטורים והזיקו זה את זה בידים אפי' שלא במתכוין חייבים :

י. האיל ולא קבל עליו בעל הצצר לשומרן הרי זה נכנס ויוצא כדרכו וכל מה שישחבר מהבדים בכניסתו וביציאתו כדרכו הרי הוא פטור עליהם שאף על פי שנתן לרשות להכניסם לא נותן לו רשות להעמירה כדרך שיעכבו בניסתו ויציאתו מיהו דוקא שנתחבט ממילא בדרך בניסתו ויציאתו אבל אם שברם בכוח אפילו הכניסה בעל הבדים שלא ברשות הרי זה חייב שהיה לו לומר שישלם ולא ישברם בכוחה :

יא. אחר ברשות ואחר שלא ברשות כגון צמד רץ ואחר מהלך והזיק מהלך כרץ חייב שלא היה לו לרץ ברשות הרבים שמתוך הריצה לא יוכל להזהר כר' כחול אבל בע"ש בין השמשות פטור מפני שברשות הוא רץ כר' שלא תכנס שבת והוא אינו פנוי ודוקא בסתם תלינן דמשום צורך שבת הוא רץ אבל אם ידוע ראינו רץ אלא לשאר חפציו דלא שייכי ביה צורך שבת חייב כמו כחול וכן דוקא שמים דרץ למצות שבת הוא פטור שא"ל לו שהיה אבל לשאר מצות כגון לרוץ לבית הכנסת או לבית המדרש דיש לו פנאי אם הזיק חייב :

יב. האומר לחבירו קרע כסותי או של חבירי או ארודף או נרדף ששברו כלים או כעליפ' :

יג. אחר רוכב על סוסו אחר חבירו ופגע בסוס שחבירו הרכוב לפניו רוכב בו והכה אותו הסוס חייב לשלם כל מה שיטמו הבית דין שנפחה הסוס המוכה מחמת הפג' א שלא היה לו לרוץ כל כך אחרי חבירו מיהו אם הסוס שמיכה הוא של גוי והגוי מעליל וצריך הניזק לשלם לגוי יותר ממה שנפחה תרמי הסוס מחמת ההכאה אין המזיק חייב לקלם לזה יותר ממה שיטמו בית דין הפחת ואין המזיק חייב במה שהגוי מעכרו עליו את הדרך על הניזק הואיל ולא כיון להזיק בחורים הרכובים לקראת חתן וכלה והזיקו זה את זה במסגנו דרך שחוק וסמחה וכן בשאר דברים של שמחה הואיל ונהגו כן פטורין ואם היה אותו הבגד שהתק שאלו לו מישראל אחר וידע המטאיל של צורך זה הוא טמא לו יט אומרים שגם הוא אינו צריך לשלם לו רמף על נכדו טמא הוא וחייב :

שט

יד. האומר לחבירו קרע כסותי או של חבירי או ארודף או נרדף ששברו כלים או כעליפ' :

טו. האומר לחבירו קרע את כסותי שבר את בדי על סנת שאחה הוא פטור הרי זה פטור ולא אמרינן מה שאמר לו שרע פטור דרך שחוק אמר לו אלא כדוקא אמר לו ומחיל לו וי' שאפילו לא אמר ליה בפירוש על סנת שתהא פטור אלא שאמר לו דברים שמסמיע כך כגון שאמר ליה הניזק שבור כדי ואמר ליה המזיק על סנת שאחיה פטור אחר אומר לי כן והסיבולו הניזק לא ואפילו אם נראו דבריו קצת דכניחותא אמר ליה לא ומסמיעו שאינו נותן לרשות על סנת שהיא פטור אפילו הכי כיון שנוכל להכניס בו דקתייהו קאמר ליה לא כלומר וחייבך לא תתא פטור פשיטא :

טז. האומר לחבירו קרע את כסותי שבר את בדי על סנת שאחה הוא פטור הרי זה פטור ולא אמרינן מה שאמר לו שרע פטור דרך שחוק אמר לו אלא כדוקא אמר לו ומחיל לו וי' שאפילו לא אמר ליה בפירוש על סנת שתהא פטור אלא שאמר לו דברים שמסמיע כך כגון שאמר ליה הניזק שבור כדי ואמר ליה המזיק על סנת שאחיה פטור אחר אומר לי כן והסיבולו הניזק לא ואפילו אם נראו דבריו קצת דכניחותא אמר ליה לא ומסמיעו שאינו נותן לרשות על סנת שהיא פטור אפילו הכי כיון שנוכל להכניס בו דקתייהו קאמר ליה לא כלומר וחייבך לא תתא פטור פשיטא :

לבוש עיר שושן הלכות צדקה קפ"ט

לכך שישב עליו כל הנכנס לחצרו אין בעליו מקפיד על זה והל' כשאל בהמה ומתה מחמת מלאכה ורוקא סתם בני אדם אבל אם נהקצצו אנשים גדולים ושפנים משנים סתם בני אדם שאין סתם ספסל ראוי לסובלן וישב עליו אם ישב כולם כאחד כולם חייבים ואם ישבו זה אחר זה אז רוצין אם לא היה נשבר אם לא ישב שם האחרון אז הוא לפרו חייב שהם יכולין לומר אי לאו את היינו עומדין והלכתן ולא נשבר ואם היה נשבר מיד אף אם לא ישב עליו הוא פטור ואם העניין כך שבולתו היה מתקיים טעה ועי' שישב עליו הוא נשבר מיד אם כשישב עליו הוא נשען עליהם ומנען מלעמוד הוא לכוו חייב ואם לא כולן חייבין :

ט"ב הקוצץ אילן של חברו והמונע חברו מלעשות מצוה וכו' סעיף א :

א שור שהוא עומד להריגה מפני שחא מוקא את חבריו ואילן העומד לקצצה מפני שהוא סכנה להזיק את הרבים כגון שנופה ליפול ויראם שמה יפול על האדם ויפול וקדם אמר ושחט שור זה אוקצץ אילן זה שלא מדעת הבעלים ובאובא הבעלים וחבועה ואומרים שהם בעצמם היו רוצים לעות מצוה זו חייב לשלם לבעלים כפי מה שיראו הדיינים הואיל והפקיעם מלעשות המצוה ואם טען זה ואמר אתה אפרת לי להורג או לקוצצו הרי זה נאמן ופטור דאמרינן הואיל ועמד לכך לא חקפדו הבעלים לומר לזה שחטתו או קצצהו ושכחות דמילתא דלא רמיא עליה דאינשי הוא הואיל ולא קפדי לפיכך נאמן ונשבע היסת ונפטר אבל שאר כל מוקא המתען אתה הרשיתני על מנת לפטור אינו נאמן אפילו בהסת ואפ"י ש' לו פנו שהיה יכול לומר לא חקתי כגון דליכא עדים שהזיקו אינו נאמן דהוי כמנו במקום חזקה דחזקה הוא שאין אדם נוהג רשות לאחר שיסתיה אם פמנו ואין זה פנו' אבל אם טען לא חקתי ואין כאן עדים שהזיק פשיטא דנאמן ונשבע היסת ונפטר אפילו אין לו פנו' כיוצא בזה מי ששחט חיה ועוף ובא אחר וכיסה הרס שלא מדעת השחט חייב ליתן כפי מה שיראו הדיינים שהפקיע ממנו מצות כיסוי הרס ויש מי שהורה שנותן לו הקנס הקצוב בגמרא ש' שהוא עישרה זהובים וכן הווי שכל המונע הבעלים מלעשות מצוה עשה שורה עליהם לעשות וקדם צדק ועשה שלם לבעלים עשרה זהובים כגון אם היה לו בן לפול ובא אחר ופלו חייב לתת לו עשרה זהובים דווקא שהיה האב בעצמו רוצה ליטול שראו חייב בה סן התורה אבל נהנו האב לאחר ליטול ובא אחר ופלו פטור סן האב וסן המוחל סן האב פטור שהרי לא מנע מפנו המצוה וסן המוחל פטור דבמה זכת כמצוה זו דכמה הקנה אותה לו האב אפילו הקנתה לו בקניין אינו כלום שאינו אלא קניין דברים נס' מסיכת החינוק אינו פועיל שאין החינוק נקנה במשיכה לפיכך לעולם הוא פטור סן המוחל וכל זה הוא דין הגמרא אבל כוסף הזה אין מנבין אותו כלל אבל אם תפלא שפקינן מיניה ועיין לקיל בלבוש ע"ז סיפן כח' סעיף ח' :

ט"ג דין אדם המזיק לבהמות חברו וכו' סעיפים :

א כשם שאיב על נזקי שאר פמון חברו כך חייב על נזקי בהמה לפיכך אם הניח נחלת על לב שור של חברו ונשרף או שדחפו לים חייב באילו עשה כן לבגד חברו ובהנה' נחלת על לב אש או אינו חייב אלא שהיה השור כש' ולא היה יכול לנערק

שעם לפטר אמרתו לך לקרוע מפרשינן ליה הכי ופטרינן ליה כיון דמתחלה אמר ליה קרע והמציא מתכירו עליו הראיה ואם לא אמר לו אלא קרע את כסותי או שבר את כרי ולא יותר חרו זה חייב דמסתמא אף על פי שהרשהו להשחית על מנת לשלם אמר ליה כן כשה דברים אמורים כשכאו הכל' לידו של מדיק בתחלה בתורת שמירה כגון שהיו סאולים בירו או מתקדים אצלו או אמרינן מסתמא לא פטרו עד שיסבם לו אבל אם לא באו לידו בתחלה בתורה שמירה אלא אמר לו זה קח כלי זה ושבירו או כגר זה וקרעו ועשה כן הרי זה פטור אף על פי שלא אמר לו ע"פ שאתה פטור שזה התורה פוטרנו דכתיב כיהן אישאל רעדו כסף או כלים לשמור וגומר ודרשינן לשמור ולא לקרוע לשמור ולא לאבר כלומר ש' כשנותנו לו מתחלה לשמור הרי זה חייב לשלם אע"פ שאמר אחרי כן קרע או שבר אבל כשנותנו לו מתחלה לשבר או לקרוע אינו חייב לשלם וע"ל סי' טפ"ב עוד מדינים אילו והאומר לחבירו דרוק מנה לים ואתחייב אני לך לא רחייב מדין ערב וי"א דפטור ולא אשתעב' בכך שאין זה דומה לערב והאומר לחבירו שבר כליו של פלוני על מנת שחאה פטור וכו' הרי המדיק חייב לשלם לנזיק זה שאמר לו פטור לכו' דהא לא אמר לו על מנת שאהייב אני מ' זה האומר לו הוא שותפו של המדיק בעון ורשע שחרי הכשל את העור והחזיק ידי עוכרי עברה :

ב דרוף שדה רודף אחר חברו להורגו או אחר אחת מן העריות לאונסה בין חייבי כריתות בין חייבי מיתות בית דין או אחר הובר לרבעו ושבר הרודף כלים בין של נדרף בין של כל אדם פטור שהרי הוא מתחייב בנפשו שבין שדרף התיר עצמו למיתה ומותר לכל אדם להורגו להציל את הנדרף אם אינו יכול להצילו באופן אחר וכיון שחייב מיתה בדריפה זו פטור מן החטולמין ואם הנדרף שבר כלים של רודף פטור שלא יהא ממנו חסור מנפשו שהרי אזהר עצמו היה מותר להורגו כ"ש כלה שמתוך לשברם ואם היו של אדם אחר חייב שהמציל עצמו כממון חברו חייב ועל סיפן שגש סעיף ד' . אחר שדרף אחר הרודף להציל את הנדרף ושבר כלים בין של רודף בין של כל אדם פטור ולא מן הדין אלא משום תקנת כרי שלא יפגעו מלחציל את הנדרף :

ג פנינה שחשכה להיטבר ולטביע כמבד המשר שבו ועמד אחד מהם להקל כמסאו והשליך בים פטור שהמסא שבו הוא כמו רודף אחריהם להורגם ולצוה רכה עשה שהשליך לים והושיעם וי"א דווקא שטעונה יותר מראי דהוי המסא כרודף אבל אם אינה טעונה יותר מדאי ובא נחשול לטביען חייבין לשלם מה שמסליכין מסנולים וכשמשלמין מחשבין לפי המסוי ולא לפי המסון וע"פ שלא חסילו רק מסוי של אחד משלמין כולן / הכנים אחד חמור בפנינה והחמור קופץ בפנינה ובקט למבוע ובא אחד והשליך החמור לנהר י"א אם אין דרך להכניס החמור בפנינה או שקרי החמור ורוף והמסליכו פטור ואם דרך להכניס החמור בפנינה חמסליכו חייב ויס חולקין :

ט"ד דין ה' שיסב על פסל א' וכו' סעיף אחר :

א חפשה שיסבו על ספסל אחר ולא נשבר ובא אחר ונסמך עליהם ולא הניחם לעמו' ונשבר אע"פ שיהא חמוי ליטבר בהם אפילו לא יסב זה ונפמך עליהם אלא שזה קודם שכירתו הוא חייב שהרי אומרים לו אילו לא נסמכת עלינו היינו עומדים קודם שיסברו ואם ישבו כולם כאחד ונשבר כולם חייבים שכולם נרפו שכירתו יחד וכן כל כיוצא בזה וי' דסתם בניו אדם היושבים על ספסל ונשבר מחמתיהם נשמרין ל' שיסב כאחד ל' ש' באה אחר דרשתם ספסל עשה

שפה דין הזיק שאינו ניכר כגון מנסך יינו של חברו וכו' כ' סעיפים :

א לא מצינו בחורה שחייבה על הנזקים אלא בהזנקה דמינכרה כגון קרן ושן ורגל ובור אבל הזיק שאינו ניכר כגון המטמא שהרותיו של חברו או הפערב יין נסך ביינו של חברו לא חייבה התורה אבל חכמים קנסוהו לשלם נזק שלם מן הדפה שבנכסיו כדן כל מזיק כדי שלא יהא כל אחד ואחד הולך ומטמא שהרותיו של חברו או מערב יין נסך ביינו וכה"ג ואמר פסוראני לפיכך אם מת המזיק קודם שישלם אין קנסין בנו אחריו לשלם וכן אם היה שונג או אונס פסור שלא קנסו אלא מזיד :

ב המנסך יין של חברו לע"ז לא נאסר שאין אדם משראמל אוסר דבר שאינו שלו ואם היה לו בו שותפות או שהיה משופד שהרי הוא בנוי או שהתרו בו וכל ההתראה ודרי הוא משימד הרי זה אוסר היין כפוננו וחייב לשלם אע"פ דקים ליה כדברה מינה שמתחייב בנפשו פנני שמשעה שהגביר נהחייב לשלם ונפשו אינו מתחייב עד שינסך ועל בלבוש ע"ז מיסוד' פעיף ד' ובסיפן קמ' הסעיף ח' :

שפה חילוק שבין גרמי בניזקין לדיני גרמא והזדק כלל כראש הג' וכו' ד' סעיפים :

א יש צד במזיק מסון חברו שאינו עושה בו שום מעשה אלא שכנמתו בא הנזק לחברו ולפעמים בא הנזק לניזק ע"י גרמת המזיק בחזק ובגרם קרוב וכאלו עשאו המזיק במעט בורים והוא שקראוהו בנמרא גרמי בפתח תחת הג' וכיזד כסוף וחירוק תחת הס' ולפעמים שנעשה הנזק על ידי המזיק בדין ובגרם רחוק שנחלגל הדבר מרחוק עד שבסבת המזיק אירע הזיק לניזק מרחוק והוא שקראוהו בנמרא גרמא בניזקין כאלף בסוף ובשבא תחת הג' ובקמץ תחת ה' והמס' וכל בטעם לשונות הללו על דרך הדיקדוק כמו שיש חילוק בלשון הקדש בין קל לכבד כגון בין שלח בלשון הקמץ תחת השין שהוא סכנון פעל הקל ובין שלח בחיריק תחת השין שהוא מפעל הכבד וכן שבר ושיבר ואמר חבמי הדיקדוק שאין חילוק בין זה לזה אלא שקל מורה על פעולה רפה שאינה חזקה והכבד מורה על פעולה שנעשת בחזקה כגון ושלח בקמץ פירושו ששלח את השליח שילך ויחזור אליו ושלח בחיריק פירושו שמשלחו שלא יחזור אליו עוד כמו ושלח את אשתו שמשלח ממנו שלא יחזור אליו עוד וכן וישלח את העורב וישלח את היונה דנח כמו שפרש"י בס' וכן מלת שבר כשהוא פן הקל מורה על שבר קמץ שיש בכלי וכשהוא פן הכבד מורה שנשבר בחזקה לחתיכות הרבה וזה פשוט כחכמת הדיקדוק הנ"ל כמלה זו דגרם שנשחטשני בו בתלמוד הרכה כגון דברה גורם למסון גורם לשכינת שמתלק וכה"ג או גרמא בניזקין או דיני גרמי בגשחמשה כו כענין שנעשה גרם ההיזק בחתוק ובסבה קרובה קרובה גרמי שהוא פן הכבד שהרי הפתח שחתה הג' הוא תנועת קטנה ותרורה ה' שאתירה מוגשם בידוע כמלאכת הדיקדוק וכסנעשה ההיזק על ידי המזיק בחולשה בדין ובסבת החזקה קראוהו גרמא בשבא תחת הג' וקמץ תחת ה' והס' והס' שהוא מן הקל כמו בשלח ושלח כל ועל פי הדיקדוק הזה הפצא מבואר מה שאמרו ז"ל בנמרא זקל גרמא בניזקין פסור ואמרו ז"ל גם כן זקל כר"ם ודאין דיני גרמי שהיה כונתם ומכל מקום אין הדבר מסור לכל אדם לשער איהו הוא ככלל גרמי ואיזהו ככלל גרמא אלא שיערום בעצמם וכאלו אמרו שחם ככלל גרמי וחייבים הדוחף מטבע של

לערה ממנו אבל אם לא היה השור כפות אינו חייב שהיה סבור שינערה ממנו שכן דרכו ופולה דניזק גרם שלא ניערה אבל בחיפתו לים חייב אפי' אינו כפות דמה היה לו לשור לעשות ובס' ה"ח יתבאר אם הניח נחלת על לב חברו ונשך מה דינו :

ב שור שעלה על גב שור להורגו ברשות הנזק שהוא בעל החתנות בין שהיה חסבין שהיה מועד וכא בעל החתנות ושמש את שורו להצילו ונפל העליון וסת הריזה בשור דחפו לעליון ומחה אם היה יכול לשוטט ולא שמשו הרי זה חייב ואם לא היה יכול לשוטט הרי זה פסור וכן ראובן שלקח כלי של שמעון ומסך בו חביתו של יין שלא יפול וכא שמעון ונטל כלי שלו ונשבר החבית של יין שמעון חייב שהיה לו לפוטמו בכרם אחר :

ג שנים שהמיתו את הכהנה כאחד או שכרו את הכלי כאחד משלמין ביניהם :

ד סמטה אניתו המטה ובלילות על הבהמה ולא מת וכא זה האחרון והניה גם הוא חבילתו עליה ופתה אם היתה שהלכת תחת אותה התכליות ומשהו סוף זה חבילתו עמדה ולא הלכת האחרון חייב ואם מתחלה לא היתה סתכלות האודון פסור ואם אין ידוע כולם משלמין כשות :

ה בהמת חברו שהיתה כמים וכבש עליה שלא העלה ומתה במים או שהיתה כהמה וצמצם עליה המקום כדי שלא תמצא על עד שהרנתה החמה הרי זה חייב מדיני גרמי ודוקא שאחזה בידו הרי דיני גרמי אבל אם סגר עליה הדלת שלא היתה יפולה לצאת לא שאין זה גרמי אלא גרמא בניזקין שאמרו מדיני אדם :

שפה דין אדם המזיק שלא בגופו וכו' ד' סעי'

א כבר ידעת שהאדם הוא אחד מד' אבות בניזקין שחייבה עליו התורה כדכתבנו בריש סימן שע"ה לפיכך אדם המזיק בין בידו בין בשאר גופו או בכחו כגון שזרק אבן או שירה תץ והזיק בו או שפטר מים על חברו או על הכלים והזיק או שרק ונע והזיק בכוחו או בניעו בעת שהלכו סכתו הרי זה כמזיק בידו והם תולדות של אדם ודין האביש להם אבל אם רק הרק או הניע והם על הארץ ואחר כך נתקל בהם אדם הרי זה חייב משום בורו ודין בור יש להם שכל תקלה תולדה דבור הוא כמו שיתבאר בדיני בור כ"ה :

ב היה פכה בפניו ויצא גן מתחת הפניו והזיק הרי זה חייב כדכח הוא :

ג כנאי שקבל עליו לסתור את הכותל וסתר ושבר את האבנים חייב שהרי מקלקל האבנים וכן אם הזיק על ידי סתירת הכותל חייב שהיה לו לזוהר היה סותר מצד זה ונפל הכותל מצד אחר פסור ולא סכתו נפל ואם סחמת ההבאה נפל חייב כדחזקתא :

ד החצב שחצב שבן פסקורו ונתנו לסתת והזיק בו הסתת חייב מסרו הסתת לחמר החמר חייב מסרו החמר לכתף הכתף חייב מסרו הכתף לבנאי הבנאי חייב מסרו הבנאי למסדר המסדרו על שירות הכנין המסדר חייב דאף על גב דכולן שותפין הן במלאכה כמו שיתבאר כל מי שהאבן פסורה בירובתו הוא שהזיק והוא לבדו חייב אבל אם אחר ססורד המסדר על שירות הבנין נפל והזיק הרי אין כאן נירי דמסדר שכתב יצא מתחת ידו לפיכך אם הם קבלנים בולם הם שותפין במלאכה ועל בולם מוטל לשמור שהאבן מסודר ופויטב יפה בתוך התופה וכיון שנפל האבן אחר שיצא מיד המסדר בולם חייב בהזיקו ואם שכירי יום הם אינן שותפין במלאכה והאחרון חייב וכולם פסורין :

שזה כחיה וכמה הנבלה שזה עכשיו או כמה היה הכלי שזה כשזה שלם וכמה הוא שזה עתה ויקח הניקן השכרים או הנבלה ומה שנפחת מפה שהיה שזה כבר ישלם לו המזיק מן העדות למכנסיו כמו שהבאר דין זה בע"ה בסמ"ח בדין שורו שהזיק ולפי"ן להו מקרא ע"ש :

הלכות מאבד ממונ חבירו בידים ומזכר ומלשין

שפ"ח דין נזיקת שבע ונוטל וכו' ט"ז סעיפים :

א כמו שהקנו חז"ל לנזול שיסבע וישלם כמו שכחתי טעמ' לעיל סיפ"ג כ"ך חיקנו ז"ל לניקן שיסבע וישלם מאותו טעם עצמו דקנס הוא שקנסוהו שזוהר שלא יזיק את חבירו כיצד לקח כ"ס של חבירו והשליכו למים או לאש או סמס"ו ליד אגס ואבד הניקן אומר זהובים היה פלא והמזיק אומ' איני יודע מה היה בו שמא עפר או תכן היה פלא הרי הניקן נשבע שבועת המשנה בנקיפת הפ"ן ונוטל והוא שיטען דברי' שהוא אמוד כרס ע"הם שלו או שהוא איש שדרכו להי' בידו פקדונו' וגם שיהיו דברים שדרכן להנזח בכ"ס וכיוצא בו אבל אם אין דרכן להנזח בכלי זה הוא פשע בעצמו דלא הוי למזיק לאסוקי אדעתיה שיש בו כלי"ס חשובין כל כ"ך ופ"ז כיצד הרי שחטף חמת או של מלאים ומחופים והשליכם לים או שרפ"ז וטען הניקן שסרגליות היו בתוכם אינו נאס"ן שאין דרך להניח סרגליות בחמת או בסל ואם חפש הניקן אין מוציאין מידו וישבע שסרגליות היו בתוכם ונוטל משה שחפש בידו וכן כל כיוצא בזה וי"א דאפילו אם יש עדים שהיו שם סרגליות פטור המזיק מן הטעם שכחתי דלא הוה ליה למזיק לאסוקי אדעת' ואיהו דאפסיד אנפשיה ואם חטף ממנו שק ויש בו ארנקי ג"כ פטור שאין דרך להניח ארנקי בשק ואם הוא שבת וי"א חייב דדרך להניח בו ארנקי בשבת י"א וכן כל כיוצא בזה ואם ידע המזיק שהיו בו זהובים בכ"ס אבל אינו יודע כמה היו והניקן אומר אלף נוטל אלף י"א כלא שבועה שהרי המזיק הל' פחוייב שבועה שפודה פקצת שהיו בו זהובים ואינו יכול לישבע כמה ומשלים קרוא שהיה הניקן אמוד ככ"ך וי"א סנ"ס כזה צריך הניקן לישבע וישלם שאין זה הודאה במקצת נסוד וכתב מורי ז"ל סכ"ן עיקר :

ב המוסר ממן חבירו ביד אגס בין אגס נוי בין אגס ישראל חייב לשלם מחיפ' שכנסויו כל מה שלקח האגס מדינא דנרמי שגנ"ס לו הפל"ס ממנו ודינו כשאר מזיק לכל דבר אף על פי שלא נשא המוסר ונח"ן ליד האגס אלא הרגילו לכא והדאז"ו לו שאילו נכסי פלוני ולקחו האגס חייב ואם מה נובין מירשין כשאר כל המזיקין ולא משום קנס דני"ס לא קנסו בני אחריו אלא מדינא נובין ג"ס מבנו ב"ד כשהראה המוסר מעצמו בלי אונס שאנסוהו להראות שלו והראה שלו ושל חבירו או שירשו אותו ולא אמרו על מה והראה 'ממון חבירו ונפטר בו בכך חייב אבל אם אגס האגס כיסורין בין נוי בין ישראל שיראה לו ממון פלוני והראהו הרי זה פטור מתשלומין ודוקא שאנסוהו בייסורין בלא בקשת ממון אבל אם אמרו הראה לנו ממון פלוני או חז"ן לנו משלך אף על פי שייסדוהו חייב שהיה לו ליתן את שלו וכן אם נטלו בידו ונחננו ליד האגס אפילו אנסו גם על הנטילה שישלנו ויהננו לו כיו"ן שעשה מעשה חייב דהא ק"ל המציל עצמו בממון חבירו חייב וכשאנסוהו ליטול של חבירו היה לו ליתן את שלו כיצד הרי שגזר המלך להביא לוי"ן או תכן וכיוצא מדברים אלו ועפר מוסר ואמר הרי יוש' לפלוני או צר י"ן או חב"ן במקום פלאי והלכו ולקחוהו חייב לשלם מדיני דנרמי שהיו לו ליתן או לקנות משלו י"א ואמרי"ס

של חבירו עד שירד לתוך הים חייב לסל"ם אף על פי שלא הנכירו ולא קנאו שזהו נרמי בניקזין וכן הפיהם מטבע של חבירו והעביר צורתו חייב אף על פי שלא חסרו כלומר שהכה עליו בקרנס ולא שפיה בשופינא ראילו שפיה בשופ"ת בלא דינא דנרמי היה חייב לשלמי מדינא שהרי חסרו וכן המוכר שטר טוב לחבירו וחזר ומחלו דק"ל שהוא מחול צדק לשלם ללוקח מדיני דנרמי כמו שנתבאר בס"י :

ג וכן השורף שטר חוב של חבירו חייב לשלם כל החוב שהיה בשטר אף על פי שאין נוף השטר ממון הרי נרס בידים לאבד ממון ובלבד שיאפ"ן לו המזיק ששטר מקוי"ס היה כך וכך היה כתוב בו ומחסת שטרפו הוא אינו יכול לגבות החוב דאי בלאו הכי לא היה יכול לגבותו פה הזיקו אבל אם לא האמינו אינו צריך לשלם לו אלא דמו הנייר בלבד שטרפו ואם בעל השטר אמר מנה היה כתוב בו והשורף אומר לא כי אלא חפשים היה כתוב בו יטבע בדין מודה מקצת ואם מודה במקצת ועל השאר אומר איני יודע מתוך שאינו יכול לישבע משלם ואם אינו מודה שטרפו משחבע היסת וכל זה מירי שאין עדים שידעו' כמה היה כתוב בו טא"ם היו עדי' שידעו' כמה היה כתוב בו אינו חייב לשלם לו כלום שהם יעשו לו שטר אחר כמו שנתבאר בסמ"ח :

ד וכן הזורק כלי שלומראש הגג והיו החתיו כרים וכסתות טא"ם היה נופל עליהם לא היה נשבר ואחר שיצא הכלי פתחת יד הזורק בעור שהוא בארץ קדם אחר ופילק הכרים ונחכש הכלי בארץ ונשבר חייב המסלק וכן כל כיוצא בזה וי"א שזה הוא בכלל נרמא בניקזין שפטור הואיל ולא עשה שום פשע בנוף הכליו וכן בדוחף מטבע של חבירו לים או פתס צורת' פטור דלא הוי אלא נרמא בניקזין ואמרו עוד אפי' דק בלי של חבירו מראש הגג והיו החתיו כרים וכסתות וקדם הוא בעצמו וסלקן פטור דעל' שעת הזריקה אינו חייב דהא כאותה שעה לא הוי ראוי"ן להישרר ועל שעת הנפילה לארץ אינו חייב דפה שפילק הברים אינו אלא נרמא בעלמא דפטור ונפר שכתב שטר וכתב פנח במקום מצותים או המזיק לחבירו בעצתו שיעץ לו או שריש שהחזיר שטר שלא היה לו להחזיר כלי"ס פטורים דלא הוי אלא נרמא בניקזין דפטורין מיהו ששמתנין לתו עד המסלק הזיקה וכן בכל נרמא בניקזין י"א דבכל נרמ' בניקזין אם הוא דבר דשכיח ורגיל חייב לשלם משום קנס ולכן יש מי שכתב דראובן שמכר טקה לג' וכו' א שפענו ואמר ליה לג'ו שאינו שזה כל כך כמו שפברו לו וחזרו חניו חז' לשלם לו דבר ברי הוא כשיאמרו לג'ו שקנה ביוקר שיחזיר בו וכתב מורי ז"ל דכי האי גונ' בכלל מסור הוא דחייב בדלקטן סיפ"ן שפ"ח ראובן שהלוה מענת לג'ו על משכנת וכו' שמעון ואמר לג'ו להלוות לו בפחות והחזיר הג'ו לראובן פעתיו אין זה אלא נרמא ופטור דאע"ג דברי הא שוחזיר הג'ו המעות לראובן אינו הזיק ברי דשמא יוכל ראובן לחזור להלוותם מיד לאחרים בריבית כמו זה לפי' אין לו על שמעון אלא ספק תביעה ופטור מיהו סקר שמעון רשע ועל ס' ק"ו סעיף ה' המכסל כיסו של חבירו על ס' רצ"ב סעיף ו' :

שפ"ט שאין השכרים לניקן ומשלם לו עליה וכו' סעיף אחד :

א כשישלם המזיק לניקן אע"פ שעשה הנזק בידו שפ"ן לניקן חסברים כדרך שמ"ן לו אם הזיק ממנו כיצד הרי שרצ' בהמת חבירו או שבר כליו שפ"ן כמה היתה הבהמת

הא דאמר אם פה גובין פירשוה'ם שעמר כדן ונעשה ממון
מצל פורישם אבל אם לא עמד כדן אין דורשים חייבים
לשלם אשה שמסרה בטמחין לה ואם יש לה פסון שאין
לבעלה רשות בה משלמת ואם יש לה נכסי פלוג הבעל אומל
פירות כל ימי חייה ואחר שמתה חייב הבעל לשלם לגמסר
פנכסיה וכן לשאר נזיקין שהזיקה בחייה שאין הבעל לעניין
זה אלא ארץ שרונה רבנן שחייב לשלם מי שהיה רואה נזק
בא עליו מותר להציל עצמו ככל מה שיוכל אע"פ שע"י הצלתו
בא הנזק לאמר אינו בלום כיון שהוא לא תרא' ולא עשה כלום
במסון חבירו אלא שממילא בא הנזק על ידו לחבירו *

2 כבר אמרנו שאונס נופו אינו מחייבו לפיכך אם אגמו
המלך למסר זה עד שיראם לו פסון חבירו שהוא בורח
פלגניו והראה לו פני האונס הרי זה פטור מלא בקש המלך
אלא ממון חבירו ואם לא הראהו לו הבורח או הפיתוחו ?

3 נשא פסון חבירו בידו הביאו לאנס חייב לשלם שהרי
עשה מעשה בידים בנוף המסון לפיכך אף על פי שהמלך
אנסו לחביא חייב כדא' שלא ידע האנס שיש לפלוני מסון או
שלא הגיע המסון לרשות האנס שיוכל לשלם בו עד שהוא
גילתו לו או הביאו ליה אף על פי שאונס היה חייב אבל אנס
שירץ שיש פסון לחבירו או שאנס את ישראל עד שהראהו
והעפיר' אהו על פסון חבירו ונעשה ברשותו שהיה האנס
יכול לשלום בו ולישלמו כסו שירצה ואנס את ישראל *

4 שהראהו שישלמו ויוליכנו לו למקום אחר ונשלחו זה המוסר
שהראהו לו והוליכה לו למקום אחר פטור שנין סבכר עמד
האנס בצד האוצר כבר הוא כאבד ונסרף כל מה שכאוצר
בין שהיה האנס יכול ליטול ואע"פ שהוא העמידו לטס הלא
כאונס היה על מה מחייבנו על שנשלחו בידו והוליכו למקום
שירצה האנס אוצר סוף שרף ואין בזה חייב עליו ? שני
שומעין שהיה להם טוב בחד ואנס השר לאחד שפסור את
החוכ פטור דהו לא מקרי נשא ונתן בדי *

5 שנים שהיו מריבין על דבר אחר הן על מקרקע הן על
מטלטלין זה אומר שלי הוא זה אומ' שלי הוא ועמד אחר
פהן וסברה ביד גרם סגדיו אוהו עד שיחזור הדבר לכמות
שהיה ויפלק יד האנס מעליו ויעשו בליהם רין ישראל בכל
פקוס אין לורין מסור גלא מיקדי פסור בכך אף על פי שכא
חבירו על ידי זה לריו הפסד מרוב' כגון שהעלילו עליה ולקחו
חית ממנו או שהעניינהו וקנסתו על ידי כך אין לו דין פשט
דלא נקרא מסור אלא כשמתכוין להזיקו אבל זה להוציא את
שלא נתכוין * ויש חולקין וסבירא ליה אם לא היה חבירו
שרבן ובל שכן אם התרו בו החילה שלא ידונו בפני נויס ועבר
שיש לו דין מסור וחייב לשלם לו כל הזיקו :

6 ראובן שהיה חייב סעות לגוי ואנס הגוי את שמעון עד
שפרע בשביל ראובן אין ראובן חייב לישראל לטמעון מת
שלקה ממנו האנס ומעמא עיין לעיל סימן קכ"ח סעיף ב' ואין
לך סי שנתפס על חבירו והיה חבירו חייב לשלם חזק מהנתפס
פכני הסס הקצוב על כל איש ואיש בכל שנה או הנחפס על
התסורה שנותן כל איש למלך בעכר עליחס הוא או חיילותיו
הרי זה חייב לשלם מדינת דמלכותא דחק המלך הוא למשכן
איש על חבירו ברברים אילו וא"כ אינו כדן שיפסיד זה והוא
שיקמו ממנו פניחס בגלל פלגיו ובפני עדים * ונתבאר עוד
דין זה בסימן קכ"ח :

7 מפניא לן נמר אם עשו חזל תקנת נגזל בפסור כלומר
שהוא הנספר נשבע ונשל פמו הנגזל או לא ולא אפשר
לפיכך מי שיש לו עדים על תצות שמסר פסונו לגוי כגון
שהראה מעצמו או שנאנס ונשא ונתן ביד ואין העדים יודעים
כמה הפסידו בפסירתו והנספר אומר כך וכך הפסידני והמסר
מכתיבא כבר ואמר שלא הפסידו כל כך כיון שנשאר כנסתו

בספק אין מוציאין מן המסור אלא מה שמורה או מה שיש לו
ראייה לנספר ונשבע על השאר ונפטר ואם תפש הנספר אין
מוציאין נס' כן פירו' ואפילו תפש בעדים אלא נשבע בנקיטת
הפן וכה כשה שחפז * ויש אומרי' כיון דאיכא פסקא דדינא
לא מהגיתפיה * ואם המסור אומר איני יודע כמה הפסדה
על ידי יש פי שאומר שישבע הנספר ויפול * ואם אין עדים
שמסרו וה מעזע מסרתגו והוא כופר או אומר איני יודע ישבע
היסת אפטר בשאר כופר בכל או טוען איני יודע אם אני חייב
לך * ויש אומרי' שצריך לנקות עצמו ולישבע בפני השר שזק
טוענו שמסרו לו שלא מסרו אבל אין צריך נקיטת זו אלא אם
יש עד שמעיד שפסרו והוא כופר מכתיב העד כבר אבל אין
גוים נאסני' בכך להביאו לירי נקיטת זו * וכל זה בפוסר מסון
אבל במסר נופו של חבירו הנספר נשבע ונפול מה שהפסידו
וכן אם גרם לו חפישה הוה כמזיק בידים וצריך לשלם לו כל
חזיקו שנכבע עליו * שנים שמסרו ביחד כל אחד משלם
החצי * ואם בזה אחר זה האחרון פטור דכל זמן שלא נפטר
מסירת הראשון הנזק בא מן הראשון והאחרון גברא קטילא
קטיל וכן אם השר בעצמו ראה כבר או גוים הגידו אין האחרון
עושה כלום * ויש אומרים אדם המכה מחבירו יכול לילך
ולקבול לפני גוים אע"פ שיגרום לכמה הזיק גדול אין בכך כלום
שהתורה התירוהו מכתוב והיה כיוחס לבבונג' אפי' כנפשו
כ"ש במסון :

8 הא דאמרין לעיל כשיש עדים שמסר ואין העדי' יודעים
כמה והנספר אומר כך וכך והמסור מכתיבא נשבע על
השאר ה"ם שאנסוהו להראות או להביא ונשא ונתן ביד ראף
על פי שחייב לשלם אינו רשע ובר השלומין הוא ומשבעינן
ליה בשאר הכשרים אבל אם הראה מעצמו אין מטביעין אוהו
לא שביעה דאורייתא ולא שביעה דרבנן מפני שהרא רשע ואין
לך פסול יותר מזה ואפילו לא מסרו עדיין רק שאומר אלך
ואמסור אם אומר כך בפרהסיא מרחצף כולי האי ודאי גוים
ועבד ונפסל לעדות ויש חולקין אלא אם כן שמוחק בכך מידת
אפילו אינו שמוחק שכל מקום יכול זה שכנגדו לעמוד ולהציל
עצמו ע"י גוים אף ע"פ שינע נזק לזה אין זה צריך להסתין עד
שיעשה לנזמו ואם תודה מעצמו שפטר את חבירו ואין עדים
בכך אינו נפסל לעדות בהודאת עצמו שזין אדם משם עצמו
רשע שכל פקוס חייב לשלם מה שמורה שהזיקו :

9 פטור רבוחינו זל הסמוחת אין להם חלק לעולם הבא
כמו רביעין והמשומרים שכוין שיש בו כל כך אבירות
לב שפוסר את ישראל בין כנופו בין בפסונו ביד גוי וחינו
חישש לפכנה הגדולה שקוגר בה הנספר שעליו נאמר שהוא
נחוא למכסר כל הנפול בידם אין מרחפין עליהם והרי הוא
כאילו מסרו הוא לידם להורנו דשכא יעלילו עליו עלילה כל
כך שלא יוכל לפדות עצמו וימיתוהו בחפיסה והרי המוס' הוא
רחף לפיכך אמרי' ודאי זה המוסר אין בו שום אמנה במציאנ'
אלוה מפעל וכה שגחתו כמו המין או הפשומד לכן אמרנו למסר'
ישראל ביד גוי בין כנופו בין בפסונו ואפילו היה רשע ובעל
עבירות ואפילו היה פוצר לו ופוצעו לא יפטרנו שכן היתה
מתפצר דוד עליו השלום בסיוס' ל"ס אשמרה דוכי מחשבות
גלשוני אשמרה לפי מחסום בעוד רשע לנגרי פירו' אף על פי
שהרשע כנגדו ושריב עפרי ומקנישוני אשמרה לפי מחסום
אלא ישים חקותו באלקים וישאים ויעריב לבית המדרש והוא
יכלה מאליו שכן אמר דוד ע"ה בסומר לז' דוש לה והתחיל לל
לו ואל התחר ונו' באיש עושה מצימות כי הית' יפולס חלילה
הל לים * ודוקא שפיצר אוהו בדברים בעלפס אבל אם מסר
כנופו או בפסונו פותר לחזור ולפטרנו שהרי פותר אפי' להורנו
ודחף הוא כמו שכתבנו בסעיף המסוך *

הלכות נזקי ממון

שבת דין ממון האדם שהזיק וחילוק שכיוותם למועד ובאיזה מקום חייב קרן ושורגל נבו כ' סעיפים :

א כתיב כי נגח שור את איש או כי ינגף שור את איש וגומר חייב לשלם ש' כסף כסף כסף לאדם שזיק את חברו ואם הזיק חייב לשלם כמו שכתבנו למעלה כן צריך לשמור מסוגו שלא יזיק ואם הזיק חייב לשלם לא שגא יש בו רוח חיים לא שגא אין בו רוח חיים יש בו רוח חיים דאף ע"ג דכתיב שר לאו דוקא שור אלא הוא הדיון כל בהמה חיה ועוף וכל דבר חי שאין בו דעת ולא דבר הכתוב אלא בהמה שכתב רבמה החוה בסוף ושיב לב עליו לרבות בין כמזיק בין בניזק כל שיש לו בעלים הייבים בו שכיון שאין בהם דעת חייבה התורה לבעליה לומרם ונס האיל ויש בו כח לשומר אבל מסוגו שיש בו רוח חיים וישנו בן דעת כגון עבד לא חייבתו התורה שאין כח ביד בעליו לומרם שלא יזיק שאם היה חייב על נזקו אם יקניטנו רבוי לך ויזיק אתים כדי לחייב את רבולך פטרתו התורה לרבו ובמסוגו שאין בו רוח חיים נס כן חייבה התורה כגון בור ואם ותולדותיהן כמו שיתבאר בע"ה :

ה ואין הדיון בבעלי חיו' שהם בטולם כי יש שמעוין לכתחלה בכל מה שיעשו ויש שיש בהן דברים שמעוין בהן ש מתחלתו ויש דברים שהם תפין בו מתחלתו ואחר כך נעשו מועדין ודין המועד שישלם נזק כל מה שזיק וחם אינו משלם אלא חצי נזק שכן כתיב בפירוש בתורה לפיכך דבר שהוא תם מתחלתו ונעשה מועד כעוד שהוא תם משלם חצי נזק ולאחר שנעשה מועד משלם נזק שלם ועוד יש חילוק בין הם למועד מועד שהזיק חייב לשלם הנזק שהוא כל ההזיק מנכסיו ומהיפה שבנכסים דכתיב סימב שרה ומימב כרמי ישלם ותם אין החייב על נכסי בעליו אלא על נזק הדבר המז' דכתיב ומכר את השור החי וחצו את כספו ונ' הכתוב מדבר בששני השור' הנזק והמזיק שווים אבל אם המזיק אינו טוה הרבה והנזק טוה הרבה אפילו שור ששיה דניר שהכית שור ששה ארץ דינרין אין בעל המזיק משלם מנכסיו כיום ארץ נוטל ארץ השור המזיק בעד הנזק ואם מת השור המזיק ואין הגבלה שיה' כלום יפסיד הנזק הכל וכן אם השור המזיק שות הרבה והנזק אינו שות הרבה אינו משלם מנוף המזיק אלא חצי שווי הנזק :

ב לצדאם הזיקה כדברים שרובה לעשות תמיד כמנהג ברייתא כגון בהמה שאכלה חבן או עמיר או הזיקה ברנליה או בדרך הילוב' חייב לשלם נזק שלם מרצה שבנכסיו אבל אם שינה ועשה מעש' שאין דרכה לעשות תמיד והזיקה בהם כגון שור שננח או נשך זהותם וחייב לשלם חצי נזק כגוף המזיק עצמו כיצד שהיה מנה שננח לשור שות עשרים והסיתו והרי הנבלה שות ארבעה ויהי הנזק והרי הנזק אינו אלא ששה עשר בעל השור המזיק אינו חייב לשלם אלא שמנה שנאמר ונס את המס יחצוץ ואותם השמנה אינו חייב לשלם אלא מנוף השור שהזיק שנ' ומכרו את השור החי ואת המית שור שות עשרים לשור שות מאתים והנבלה שות מנה אין בעל הנבלה יכול לומר' לבעל החי' תן לי חמשים אלא אומר לו הרי שור שהזיק לפניך קחנה ולך אפילו אינו שות אלא דינר וכן כל כיוצא בזה :

ה העושה מעשה שדרכו לעשותו תמיד כמנהג ברייתו הוא הנקרא מועד והמשנה ועשה מעשה שאין דרך כל מינו לעשותו כן תמיד כמנהג ברייתו כגון שגנב או נשך הוא הנקרא תם וזה המשנה אם בגנול בו בשינוי שלשה פעמים נעשה

הם מסור רודף הוא כמו שבארנו לפיכך מותר להרוג בכל מקום אפילו בזמן הזה כדי שיציל את הנרדף שלא יספרנו דהיינו קודם שמסרו אלא מיד כשאומר הריני כוסר פלוני כגוף או בממונו אפילו במסון קל הרי ההיר עצמו ל' למיתה ומתירין בנאמרים לו אל תמסור אם העיז פניו ואומר לא כי אלא אלך ואמסרנו מצוה להורגו וכל הקוד' להורג זכה ואם אין פנאי להתרות בו מותר להורגו אפילו בלא התראה י' שאין להרוג את המסור אלא אם כן אי אפשר להנצל ממנו באחד מאבריו כגון לחתך לשוננו או לסמוה עיניו אסור להרגו שהרי לא גרע זה משאר רודף :

יא עשה המוסר אשר זמם ומסר אחד שוב לא מקרי רודף ואסור להורגו כמו נבי רודף שלא התירה התורה אלא בשעת רדיפתו ואחר שהרג דנין אותו כדיונים ועדים ואינו כותר להרגו בלא עדים דייני' ה' מסור אחד שעשה המסירה דנין עמו כדיונים ואין מותר לכל אדם להורגו אלא אם כן הוחזק למסור ויש לחוש שמא יהזיר וימסרנו לזה או לאתרים דעדין רודף הוא :

יב כל המוסר ציבור ומצערין בדברים מותר למסורו כדי גום להכותו ולויתרו ולאסורו ולקנותו אבל מפני צער יחיד אסור למסרו כדלפינן לעיל מקר' שנ' כלשון יחיד שנים שמסרו זה את זה כל מי שהפסיד חברו יותר חייב לשלם המותר בנזק שלם מ' שיעוסק בזוהרם וכדומה ויש לחוש שיבאו רבים ליד הזיק על ידו מתירין בו שלא יעשה עוד ואם אינו משגיח וכולין למסרו לומר שאין אחד ממנו מהעסק בו אלא זה בלבד מ' שרוצה לברוח מחמת חיוכה שאינו רוצה לשלם לגוים מה שחייב להם ועמד אחד וגילה הרב לגוים אין לו דין מסור שהרי לא הפסידו בשלדוק שמצרכו לשלם מה שחייב כבר מכל מקו' רעה גדולה עשה והיו כמשיב אברה לגוי ואם גרם לו ההזק יותר ממה שחייב חייב לשלם לו מה שגרם לו הפסד :

יג אף ע"פ שמתיר לאבד גופו של מסור אסור לאבד ממנו שהרי ממנו ראוי לומר וכתוב כיצד רשע וצדיק ילבש ויא' אף ע"פ שאסור לאבדו מותר כל אדם ליפול ממנו לעצמו שק' דגופו ראם גופו הפקר שמתיר להרגו ק' ממנו שהוא הפקר אלא ולאבדו אסורו שמוסר יכין רשע ונ' לומר לעצמו לא אסורו דעדין יורשו לא זכו בו :

יד מסור אין צריך לקבל העדות שעליו בפניו שכיון שהוא מסור שמו ימסור גם את העדים ואת הב' לך מקבלין אותו שלא בפניו ונמרח דינו שלא בפניו וגם אין צריך לכוין לכוין הערות כ' דקל הוא שהקילו בנבי מסור לרוב רשעו :

טו מ' שמתחיל להיות מסור ג' פעמי' שמסר את ישראל בין כעצם בין כמקום ביד גוים אף ע"פ שאין עכשיו דני להרגו כגון שהוא מותר מעשה מבקשין עליו עצה ותחבולה אפילו על ידי גרמא לבערו מ' העולם לקיים מה שנא' ובערת הרע מקרבך מ' מי שמדבר בפני קהל וערה גוים ויהודי' ענייני דכרי מסיחה ונשמע על ידי זה לשר וגרם הזיק לישראל אף על פי שאין לזה דין מסור כיון שהוא אינו המגיד להשר מכל מקום עניינין אחרו לפי עיני ראות הדיונים מ' ששלח שליח למסור אם הוחזק השליח לעשות שליחו' כאלה חייב המשלחו ואין אומר' כגון אין שליח לדבר עכירה הואיל והשליח הוחזק ככך וכרי הזיקו הוה ליה המשלח בדין דגרמי וכן מי שיש לו שטר פרוע ומסור לגוי וידוע שיתנו לשר יזכף את הישראל לשלם שנית חייב לשלם :

טז הוצאת מעטו לבעל מסור כל הדרי' בעיר חייבין לפיות חלק אפילו אוהם שפועין המס' במקום אחר מפני שתא תקנת העיר :

בעשה מועד לאותו דבר שהרגיל בו שנאמ' או גורעכי שורגנת
הא מחמיל שלשים וגו' :

חמשה מעשים חמים יש בכמהה ואם הועדה לצאת מרם
נעשיה מועדת לאותו מעשה ואילו חם' הבהמה אינה
מועדת מתחלהם לא לינה ולא לינוף ולא לישוך ולא לרבוץ
על כלים גדולים ולא לבעש' ואם הועדה לאחר מהם הרי זה
מועדת אבל השן מועדת מתחלה לאכול את הראוי לה והרגל
מועדת מתחלה לשבר בדרך הילוכה :

ולרבוץ על כלים קטנים יא' שהיא מועדת מתחלת לרבוץ
עליהם ולמעוך אותם ויש חולקין :

חמשה מיני היהם כוערים מהח' ברייתן להזיק ככל
מיני הזיקות מפני שדרך לחזק ככולן אפי' הם בני תרבות
לפיכך אם הזיקו או המיתו כנגזחה או כנשיכה או בריסה
זכויצא בהם חייבים בעליהם לשלם נזק שלם ואילו הם הזאב
והארי והרוב והנמרה והבדל'ים וכן הנחש שנשך אף ע"נ שאין
נהנה מנשיכתו כיון דאורחיה כהכי הרי זה מועד ואפילו היה
בן חרבות ויש אומרים דווקא הנחש מועד לכל מיני הזק אבל
האחרים אינן מועדים לכהחלה אלא כמה שדרך בכך כגון
ארי לדרום וזאב לטרוף אבל איפכא לא :

כבר כתבתי שההורה חייבה בפירוש שהמועד ישלם נזק
שלם מהיפה שבנכסים וכל חם משלם חצי נזק מגופו :

במה דברים אמרים כשנכנסה בהמה לרשות הניזק
והזיקתהו שם אבל אם נכנס הניזק לרשות המזיק
והזיקתהו בהמתו של בעל הבית פטור מכל ושעמא דמסתבר
הוא שיאמר לו המזיק אילו לא נכנסת לרשותו לא היה שורי
מזיק וכיון דשעמא דפטור ברשות המזיק הכי הוא אינו פטור
אלא כשנכנס לרשות המזיק שלא ברשות אבל אם נכנס
ברשות כגון פועלים הנכנסים לתבוע שכרם ונחזן שורו של
בעל הבית חייב ולא אמרינן לא היה לו לפועל ליכנס בו היה
לו להמתין עד שימצא את הבעל בית בשוק ויהבענו שבזמן
זה ברוב פעמים אין לאדם מצוי מעות אצלו בטוק ודרכו
לדחותו לומר בא לתוך ביתי ותתן לך לפיכך אפילו אם
הבעל הבית רגיל להיות בשוק יכול הפועל ליכנס בתוך ביתו
לתבוע שכרו :

ק"א קרן חייבה התורה סתם כי ינח תנומ' ושמעו ככל מקום
שינח אפילו ברשות הרבים וכל שבן ברשות הניזק :

ועוד ריבת' התורה וכתבה יחצון יתירה דכתיב ומכרו את השור
החי וחצו את כספו וגם את המת יחצון דהא יחצון מותר הוא
דלא היה ליה לכתוב אלא וגם את המת והוה קאי על וחצו
הקידם לו כפסוק אלא אתא לחייבו אפילו ברשות הרבים הם
ח' ומועד כ' שושן והרגל הוקשו להררי דכתיב ושילח את בעיר'
וביער בסרה אחר ו' ורשו' ז' ושילח זה הרגל דכתיב משלח
רגל השור והחמור וביער זה השן דכתיב באשר יבער הגלל
עיר תמן תלל היינו הרעי הבא ע' השן שהשן סבער המאכל
ונעשה גלל גללי ארס ונללו בהמה וכתיב בסרה אחר פירוש
בשרה של ניזק ש' דשן ורגל אינן חייבים אלא אם כן הזיקו
ברשות הניזק אבל ברשות הרבים פטורין וכל שכן ברשות
המזיק דכתיבנו שעמא כסעף הקודם לפיכך אם הזיקה
הבהמה ברשות הרבים או בחצר שאינה של שניהם שאין
חלק בה לא למזיק ולא לניזק או בחצר שהיא של שניהם והיא
מיוחדת לשניהם הניח בה פירות ולהכניס לה בהמה כגון
הבקעה וכיוצא בה או שהיא של שניהם להכניס בה בהמה
ואין טום אחר שהם רשאי להכניס בה פירות אם בשן ורגל
הזיקה כדרכה הרי זה פטור דככל אילו לא קרינן בהו בשרה
אחר דבאינה של שניהם שאין לשום אחד מהם חלק בה כגון
ראובן שהכניס פירותיו לחצר שמעון שלא בידעת שמעון
נכנס שורו של לוי ואכלתן פשיטא שפטור דלאו בשרה אחר
הוא אלא אפי' בשרה של שניהם אף על גב דיש לניזק רשות

להניח שם פירות כיון שיש למוזק גם כן רשות להכניס שם
פירות ובהמות הוה ליה כמו רשות הרבים כיון שדרך הברמה
להלך לכאן ולכאן ולאכול כדרכה ולשבר בדרך הילוכה רא'
שרה אחר הוא ופטור ואם בקרן ותולדותיה הזיקה כגון נחמה
או ננפה או רצכה או בעשה או נשכה דומין כל אילו גם כן
לרשות הרבי' לפיכך אם חמה היא משלם חצי נזק ואם מועדת
משלם נזק שלם :

יא ואם היה החצר של שניהם ומיוחדת להם לפירות ולא
להכניס בה בהמה והכניס שם אחד ס'ן השוהפין ברמה
והזיקה לחבירו חייב אפילו על השן ועל הרגל דלנבי שן ורגל
שרה אחר הוא דהא כלא רשות הכניס שם בהמהו :

יב ובן אם היחה מיוחדת לשניהם לבהמ' והיה רשות לאחד
מהם בלבד להכניס לה פירות והזיקה בהמתו של זה את
פירותיו של זה אף ע' פשוטו המזיק נכנס שם ברשות קרינן
ביה חצר הניזק וחייב אף על השן ועל הרגל דלנבי ס'ן ורגל
היחא ליה חצר הניזק כיון שלמזיק אין רשות להניח שם פירות
אלא לניזק הל' שרה אחר לנבי שן ורגל ולנבי קרן ה' לרשות
הרכים שהרי ברשות הכניס לשם שורו כמל' ר' חייב גם על
הקרן חס' ח' ומועד נזק שלם :

יג ואם היא של אחד מהם לפירות ולא לשוריים ולשני
לשוריים ולא לפירות והזיקה בהמתו של אותו שמיחד לו
לשוריו' לא לפירות לאותו שמיחדת לו לפירות בשן ורגל חייב
דלנבייהו ה' חצר הניזק בקרן פטור דלנבי דידיה הוה ליה
חצר המזיק ואם הזיקה בהמתו של אותו שמיחד לו לפירות
לאותו שמיחדת לו לשוריים בקרן חייב דלנבי דידיה ה' חצר
הניזק בשן ורגל פטור דלנבייהו ה' חצר המזיק :

יד כבר אמרנו דשן ורגל אינן חייבין אלא א"כ הזיקו ברש'
הניזק אבל ברה' פטורים ואין צריך לומר ברשות המזיק
כמו שכתבנו שעמא בעיף י' מיהו אם חחזו אבנים כרה'
והלכו והזיקו ברשות הניזק או עץ ארוך סקצתו בר' והמקצתו
ברשות הניזק ודרסה עליו ברשות הרבים ושברה כלים ברשות
הניזק חייב דאע"ג דנבי דרסה על הכלי ונתגלגל למקום אחר
ונשבר ק' ל דבהר מעיקרא אזלי' הכא לא אזלינן בהר מעיקרא
אלא אחר המקום שנעשה בו הנזק דגלי קרא כרגל וביער
בשרה אחר והרי הביעור היה בחצר הניזק :

טו ראובן שהכניס פירותיו לחצר שמעון שלא ברשות שמעון
ונכנס שורו של לוי טם פטור והזיקו כמו שכתבתי בסעי'
יא אבל אם הכניס ראובן פירותיו ברשות שמעון ונכנס שורו
של לוי שלא ברשות חייב דכיון שהכניס ראובן ברשות הוה
ליה שורו של לוי נביה וביער בשרה אחר פשוטא רשותו של
ראובן הוא שמעון השאיל לו רשותו :

טז חצר שהיא של שניהם לשוריו' ולאחר שהם לשאר דברים
והכניס בה זה פליתו וחבירו שמיחדת לו לשוריים הכניס
בה שורו והזיק השור לשלית וגם הפלית הזיק לשור אין א'
אופרים כיון שיש לזה רשות להכניס שם שורו ולזה ישלח
רשות להכניס שם פליתו יצא זה בזה שהיחל לכל אחר להשמי
עצמו שלא יזיק אלא שמי' הניזקין בבית דין וכל מי שהזיק
יותר ישלם דק'ל על המזיק להזיק עצמו ולזהר שלא יזיק
את אחריו וכאן שיש לשניהם רשות מוסל על כל אחד לשמור
שלא יזיק :

יז שלשה אבות נזיקין הם בטור' ולהן תולדות ונקראו אילן
אבות מפני שהם כחובים כפסוק ונקראו האחרי' ותולדות
שכל דבר הרומה לאיליו האבות נקרא תולדה ודינו כמותו חזין
מזק צדירות כמו שהצאר בע"ה :

יח כיצד שר האמור בתורה הוא שינח כקרן ופתם שור
אין דרכו בכך אלא דרך מקרה ובהזיק זה אין לו
הנאה ואמרינן הוה האב וכל הדומה לו דינו כמותו כגון שנפגת
כנפה או שנשכנה בשניה או בעשה כרגליה או רצכה על
הכלים

לבוש עיר שושן הלכות נזקי ממוז קצב

מיניה היו דתפש ואם חפש נוף המזיק אינו משלם לו אלא חצי נזק שעשה לו ברשות הניזק ועל הנזק שברשות הרבים יאמר לו שמא רגל הוא ופטור עריו ;
 2 בכל התולדות קיימא לן שדיניהם כמו באבות שלהם חוץ מברגל שיש בו תולדה אחת שאינה כמוהו ואיזו זו נזק צרות ופירו' צרות כל מה שמזיק בכחה ולא בטוף קרי צרות ויש לנו בה קבלה הלכה למשה מסיני דאע"ג דאורחא הוא כמו הרגל אינו משלם אלא חצי נזק כיצד בהמה שהלכה ברשות הרבים והתזוה ברגליה אכנים או צורות ושברה כלים הרי זה תולדה דרגל דאורחא היא ופטורה ברשות הרבים כמו רגל ואפילו הבי אינה חייבת ברשות הניזק אלא חצי נזק ואחרו חצי נזק משלם מן העלייה דודאי תולדה דרגל הוא אלא שהלכה למשה מסיני הוא שלא תשלם ברשות הניזק אלא חצי נזק וכן הדין בכל מה שחזא אורחא ובא ההיזק בכחה ולא שנופה חייב חצי נזק :

3 ואם היתה שהלכת ברשות הרבים ונתנה צרות מתחת רגליה לרשות הניזק ושברו את הכלים משלם גם כן חצי נזק אף על גב דהתזוה הצרות ברשות הרבי' ורגל ברשות הרבים פטורה הני מילי כשנעשה הנזק ברשות הרבים אבל הכא הא נעשה הנזק ברשות היחיד ובשדה אחר קרינן כיה וכן הדין בתרנגולים שהדכו והעלו עפר או צורות ושברו כל' וכן חזיר שהיה נובר באשפה והתז צרות הרי זה גם כן בכלל צרות הוא וצרות דשן הוא דמכחו הוא בא ואם הזיק משלם חצי נזק :

4 דרסה על הכלי ברשות הניזק וסברת ונפל על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם דרגל דוא ועל השני משלם חצי נזק דכחו הוא וצרות הן ויש מי שאומ' דהוא הדין כח כחו בכלל צרות הוא ומשלם חצי נזק כגון אם נתו שכר מן הכלי שגשבר על ידי התזה על כלי אחר ושברו חייב חצי נזק גם על אותו הכלי האחר ואם דרסה של כלי אחר ולא נשבר החתיה מיד מן הדרסה אלא נתלכלל הכלי למקום אחר ונשבר שם אין זה צרות אלא בגופה עשה נזק זה וחשבינן ליה כאילו שברתו בשעה שדרסה עליו דכתיב מעיקרא צולין וחייבה נזק שלם :

5 כיון דקיימא לן דנזק הבא על ידי צרות הלכה למשה מסיני הוא שאינו משלם אלא חצי נזק וכבר אמרנו בסוף הקודם סעיף 16 דבהמה שבעטה ברגליה והזיקה הולדה דקרן הוא דשינוי הוא ולא דרכה בכך וכל שינוי הולדה דקרן הוא לפיכך מבעיא לן בנמצא צרות הכאות על ידי שינוי בנזק בהמה שהיתה מהלכת ברשות הרבים וכעשה והתזוה צרות על ידי הבעיטה והזיקה ברשות הרבים אי הוה תולדה דקרן וחייבה ברשות הרבים או תולדה דרגל כשאר צרות ופטורה ברשות הרבים ולא איפשיטא לפיכ' אם הזיק בצורתו על ידי בעיטה ברשות הרבים פטורה מספק דשם הולדה דרגל הוא ופטורה ברשות הרבים ואם חפש הנזק נזכה רביע הנזק ולא יותר דהא אם תולדה דרגל הוא פטורה לנמרי ואם תולדה דקרן הוא אינו משלם אלא החצי ממה שהיתה משלם אם הזיקה בנזק הכעיסה בלא צרות והיינו רביע והוא שחפש נוף המזיק שאם חפש דבר אחר אינו נזכה כלום דהם אינו משלם אלא מנופו ועל סעיף ב' :

6 בעשה בארץ ברשות הניזק והתזוה צרות מחמת הכעיס' והזיקו שם אינו משלם אלא רביע נזק דשם הולדה דקרן הוא וצרות הקרן משלם החצי ממה שהיה משלם אם הית מזיק מנזק הקרן שהוא החצי בתם כמו שאמרנו והוה כוזפן שדינן דינו קנסות אבל האידינא אינו נזכה כלום דשם קרן הוא וקרן קנס הוא ואין דינן דיני קנסות ואם חפש הניזק אפי' עד חצי נזק אין מוציאין מידו ואפי' לא חפש נוף המזיק אלא דבר

הכלים וסברתו וכן אם אכלה דבר שאין דרכה לאכול כגון כסות או כלים דינה דקרן שהרי אין לה הנאה מאכילה זו ואינו משלם בהחלה אלא חצי נזק בין ברה' בין ברשות הניזק כמו דקרן ועוד יש נזק שמזוק ברגלה או בפיה ודינת דקרן ויתבאר בסיון סוף בעה' :

7 פיה שרכצה ברשות הרבי' ופרה אחרת הלכה דרך עליה ובעטה בה חייבת אף על פי שזאת שרכצה סינת' שאין דרך בהמה לרכוז ברשות הרבים הבעטת חייבת שאין להלכת רשות לבעוט ברכוצה אבל אם הזיקה דרך הולכה פטורה שהרי היא הלכה ברשות וזו שרכצה שלא ברשות רבצה ושנתה :

שז נזקי רגל ותולדותיו ודיני צורות וכלב ותרנגול שקפצו וכו' יב סעיפים

א רגל הוא אב דוטלח את בעירה דכתיב בקרא פירוש נפשוטו הוא שהכהמה הולכת ברגליה והזיקה כדרך הלכה והוא דבר שדרכה בכך ואין לה בו הנאה וכל הדומה לדברים הללו הוא הולדותיו כיצד כנתן שהזיקה בגופה דרך הלכה בשערה שנזכקו בהם כל' וגורחן ושכרתן או בשליף שעליה או בפרוסמיה שבפיה או בזנב שבצוארה או במטוי שעליה ותרנגולים שהיו פורחים ממקום למקום ושברו כלים בכנפיה' או שהיו מרקדו על גבי עיסה או פירות ושנפסו או נקרו בהם בחדשומיהם וכן אם הזיק בברב המחובר בגופה גזון עלנה המושכ' בקרון והוליתו על גבי כלים ושברתו כל אילו תולדות הרגל הם ודינם כמוהו :

ב כשכשה בזנבה בדרך כל הבהמות והו דאי אורחא הוא ותולדה דרגל הוא שפטור כרשו' הרבי' אבל אם כשכשה בזנבה בשכוש רב שאין דרכה לעשות חסיד מבעיא בנמצא או הני נמי תולדה דרגל דאורחיה ופטור מרשות הרבים או אי הוי שינוי כיון דלאו אורחיה היא ותולדה דקרן הוא וחייב ברשות הרבים להראש איפשיטא דרגל הוא ופטורה מדינא ולהרמ' כס' לא איפשיטא ונשאר בספק אם הוא רגל אי קרן וכן אם כשכשה בגיד סלה גם כן מבעיא בנמצא אי קרי אורחא ותולדה דרגל הוא או אי קרי לאו אורחא ותולדה דקרן הוא ולא איפשיטא וכיון דספק הוא אם הזיקה ברשות הרבים פטור דשם רגל הוא והמוציא מחבירו עליו הראיה ואם חפש הניזק את נוף המזיק אין מוציאין מידי דשם קרן הוא ונזכה חצי נזק מנופו ואם חפש דבר אחר מוציאין מידו שאם רגל הוא הא פטור ברשות הרבים ואם קרן הוא הא אינו משלם אלא מנופו ואם הלכה ברשות הניזק והזיקה בין שחפש נוף המזיק בין שחפש דבר אחר נזכה ממנו נזק שלם דשם רגל הוא וכיון שחפש לא מפקינן מיניה ויש אומרים דבכל ספק דינא לא מתיחפיט ואפילו אם חפש נוף מפקינן מיניה אם הזיק ברשות הרבים דשם רגל הוא ואם הזיק ברשות הניזק בין אם הוא קרן בין אם הוא רגל חייב אלא שאם הוא קרן חס אינו משלם אלא חצי נזק ומנופו ואם הוא רגל חייב נזק שלם אפילו מן העלייה לפיכך אם חפש דבר אחר שהוא של מזיק מפקינן מיניה דשם קרן הוא ואינו משלם מן העלייה ואם חפש נוף המזיק מנבין לו ממנו חצי נזק ממה נפשך דאם קרן חס היא חייב נזכה חצי נזק מנופו וכל שכן אם הוא רגל ששטח' ממנו ומכל מקום אינו משלם אלא החצי דשם קרן הוא ואפילו אם הזיק לאדם אחר ברשות הרבים וברשות הניזק הוי דינא הבי ולא יוכל לזכר לו שפ' אתה חייב לו אם הוא קרן תשלם לו החצי שברשות הרבים וברשות הניזק ואם הוא רגל תשלם לו כולו נזק שברשות הניזק דלעולם אם חפש דבר אחר יאמר לו קרן הוא ואינו משלם אלא מנופו ומפקינן

הכל שהיה לו להצניעו אע"פ שנס להרנגול יש לו בעלים זה
 אמרינן דק"ל הויכא דליכא להשתלם מהאי משתלם מהאי וכו'
 זה בנקשר החוט מאליו אבל אם קשר אדם החוט ברגל
 הרנגול הקושר חייב ככל ל' שיש לו בעלים ולא הצניעה
 ול' שאם הוא סל הפקר אף על פי שלא נתכוין לזכות בו חייב
 הקושר שלא היה לו לקושרו שהרי ידוע שדרך התרנגול להלך
 כדרכו ולהזיק בו / וכן הדיון אם היה החוט מונח במקל פוצנע
 ולקחו אדם והניחו במקום הרפה פי' במקום מגולה וע"י זה
 נקשר ברגל התרנגול הוי כאלו קשרו בידיים ואם הזיק חייב /
 לא הרנגול שהיה מחטט בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר
 הדלי עם עיסה דבוקה בחבל דהשתא אורחיה הוא או
 אפי' אין בו עיסה והוא בלוי שדרכו ליפסק ע"י חשימת התרנגול
 זה גם כן אורחיה הוא וחייב בין על החבל בין על הדלי זק
 שלם דכנופה הזיקה כאורח ואם החבל דרס ואין עושה דבוקה
 בו אין זה אורחיה לחטט בו ומשונה הוא והולדה דק"ן הוא
 ואינו חייב אלא חצי נזק בין על החבל בין על הדלי זאם /
 התרנגול הולך אחר הדלי ודוחפו ומגלגלו עד המקום שנשבר
 שם הרי זה ז' אורחיה הוא וכנפיהו חייב זק שלם /
 ב הכלב והגדי שקפצו פראש הגנ מפעלה למטה בין
 בקפיצה בין בסריכה ושכרו את הכלים הרי זה אורחיה
 שדרכם לדגן מלמעלה למטה ותולדה דרגל הוא ושלמין נזק
 שלם וכן אפילו אם נפלו מלמעלה למטה והזיקו פשלמין נזק
 שלם אף על נב דלגבי נפילה אנוסים הם עלייתן פשיעה הוא
 שהיה על הבעלים לשומרין שלא עלו שהיה לו להעלות על
 דעהו כשיעורו יקפצו למטה שכן דרכו והוי החילתו בפשיעה
 וכל שחילתו בפשיעה וסופו באונס קיימא לן דחייב / וממשה
 למעלה דרך הכלב לעלות בסריכה פירוש לנעוץ ציפורניו
 בכוח ולעלות והגדי דרכו לדגן בקפיצה ממטה למעלה כמו
 ממעלה למטה לפיכך אם קפצו ממטה למעלה ושינו דרכיהם
 שדלג הכלב בקפיצה והגדי בסריכה והזיקו בדרך עלייתן הרי
 זה משונה ותולדה דק"ן הוא ומשלמין חצי נזק / אבל אם
 הכלב נסרך והגדי דלג וקפץ הכי אורחיה וכן מלמעלה למטה
 בין מלמטה למעלה חייבים נזק שלם / וכן התרנגול שדלג
 בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה והזיק אורחיה הוא
 כך ושלם נזק שלם / וכן האדם בין מלמעלה למטה בין
 ממטה למעלה דרכו לדלג ונפק' מיניה מי שמסר ביתו לחבירו
 לכומר והוי בו חש' צריך לשמורם שלא ידלגו בין מלמעלה
 למטה בין ממטה למעלה ויש אומרים האדנבי קפצו פראש
 הגנ חייב דוקא שקפצו כדרכם דהיינו הכלב בסריכה והגדי
 בקפיצה ודילוג אבל אם הכלב קפץ כדילוג והגדי נסרך דהוי
 שינוי נבייה אין משלמים שלא חצי נזק אפי' מלמעלה למטה
 ובכדרכם נמי אם חזו הכלים כסוכים לכותל דלגבי קפיצה
 אינם ראויים לסבר שהקופץ קופץ מראוי ולגבי נפילה ראויים
 לסבר שהנפל סג הכותל גופל בסמוך לכותל אם נפלו ושכרו
 את הכלים פטורים דאנוס הוא ולא זהו ליה לאסיק אדעתיה
 שמא יפלו ואם הפלו ארוך וראשי אחר קרוב לכותל וראש השני
 דחוק בענין שראוי לסבר על ידי קפיצה ולא קפצו ונפלו קרוב
 לכותל ושכרו הכלים חייב דאף על נב דלגבי נפילה אנוס הוא
 לגבי קפיצה פושע הוא והוי החלתו בפשיעה וסופו באונס
 חייב / ואם הכותל צר אפילו הם קרובים לכותל וצניס ראויים
 לסבר על ידי קפיצה ונפלו חייב דכיון שהכותל צר הוא לית
 פשיעה אפילו לגבי נפילה /

אחר נוכח חצי נזק סמה שתפש והא ספק דצרות הרגל הם
 ונוכה חצי נזק מן העלייה וכיון שתפש אין מוציאין מידו / ולפי
 דעה ה"א שכתבתי בסעיף כ' דחפישה לא מדיק בספיקא דיני'
 בין ברה בין כרה' אם תפש דבר אחר מוציאין מידו דשם
 ק"ן הוא וק"ן אינו נוכח אלא מנפוי ואם תפש גוף המיק אינו
 נוכח אלא רביע נזק שיאמר לו המיק שמתא ק"ן הוא וצרות
 דק"ן רביע נזק הוא דמשלם / ואפי' אם הלכה הבחמה במקום
 שאי אפשר לה שחלף ולא תחת ובעטה והחזיה מבעיא לן נכ
 כנסמא בין דאי אפשר לה לילך בלא התזה הוי לה אורחא
 וצרות דרגל הוא ושלם פלגא או נאמר כיון דמ"ם מחמת
 בעישה מתחיה הצרות ובעישה שינוי הוא וצרות דק"ן הוא
 ואינו משלם אלא רביע ולא אפשיטא והוי דינא כמו בסתם
 צרות על ידי בעישה שכתבנו /

ח בהמה שהחזיה גללים לעישה וקלקלה היינו צרות והוא
 דרדיק ליה עלמא שלא היה לה לנשות אנה ואנה והוי לה
 גללים אורחא ותולדה דרגל הוא ואי לא דרכי הוי שינוי שאין
 דרך בהמה להטיל גללים לעישה ותולדה דק"ן הוא /
 ט כשמשחייב על כח שיש בו ממש דהיינו כשהחזי צרות
 כך חייב על כח שאין בו ממש כגון סוס שנזף וחמור
 שנזע ושכרו כלים בכח קולם ותרנגול שסבר כלים ברוח כנפיו
 או שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו וסבירי מבח
 הקל כל אילודומין לצרות ומשלמין חצי נזק בד"א שחייב
 כשתקע התרנגול בכלי זכוכית דוקא שיש בו זרעונים דהגוי
 אורחיה כשיש בזרני בכלי מבנים ראשו לאכול ואורחיה נמי
 לעצוק בתוכו והוי צרות רשן שמשלם על הזרעוני' ג' ועל
 הכלי חצי נזק אבל אם אין בו זרעונים שינוי הוא ותולדה דק"ן
 הוא שהוא קנס ולא דייקנין ליה השתא אם תפש גוף המזיק
 נזקין מפני רביע כרעיל /

י התרנגולים מיעדים להלך כדרכו ולשבר כלים לפיכך
 הרנגול שהיה הולך ושיבר כלים דרך הילכו אורחיה
 הוא ומשלם נזק שלם היה חוט או רצועה קשור ברגליו ושבר
 בה את הכלים אם גרם ושכרו דרך הילכו בין הם של בעל
 התרנגול בין הם של הפקר מטיח נזק שלם דכיון דמחוברים
 בו וכנפיהו דרך הילכו שברים הוי כנפיו ורגל הוא ומשלם נ' ש'
 אבל אם זרקן ושבר בה את הכלים אם החוט או הרצועה הם
 של הפקר ונקשרו בו מאליה' הוי צרות וחצי נזק הוא דמשלם
 אבל אם הם של בעל התרנגול ולא הצניעו אף על פי שנקשרו
 ברגל התרנגול מאליהם חייב נזק שלם אף על פי דבזריקה
 שברן אין זה צרות דהלכתא דחצי נזק צרות אינה אלא
 בהחזיה צרות של הפקר אבל אם התזה דבר שיש לו בעלים
 ולא הצניעו חייב נזק שלם דאורחיה הוא שהיה לו לשמור
 תקלותיו שלא יזיק לאחר' ואם הצניעו הבעל ונקשר בהרנגול
 מאילו הרי אנוס הוא דהא הצניעו והוי כמו הפקר ואינו משלם
 אלא חצי נזק / ואם היה התרנגול של הפקר והחוט של אחרים
 שלא הצניעו ונקשר ברגל התרנגול אע"פ שנקשר בו מאילו
 בין הזיק התרנגולים בו דרך גריחה או דרך זריקה בעל התנע
 חייב לשלם שהיה לו לשמור תקלותיו ולהצניעם ואם נס
 התרנגול יש לו בעלים אף הזיק בו דרך גריחה שניהם משלמין'
 כיחד ואם דרך זריקה הזיק ה' צרות לגבי בעל התרנגול
 ואם היה הוא לבדו כגון צרות של הפקר היה משלם חצי נזק
 ועכשיו שיש לו סוחר בהזיקו אינו משלם אלא רביע נזק ובעל
 החוט משלם ה' חלקי' דהויכא דליכא להשתלם מזה משהלם
 מזה ואם הזיק החוט אחר שנח יש לו דין בור שיבאר לקמן
 סימן ה"א כע"ה לפיכך אם אין לחוט בעלים כגון שהוא של
 הפקר או שיש לו בעלי' והצניעוהו בעל התרנגול פטור דהוי
 צור התרנגול כרהו וכתיב כי יכרה איש בו ודרשינן איש בור
 ולא שור בור אבל אם יש לחוט בעלים ולא הצניעוהו פטור
 בעל התרנגול מפני דאיש בור ולא שור בור ובעל החוט חיי'

שו באיזה מקום ובאיזה אכילה משלם
 מה שהזיקה או פה שנחנית וכו' יב
 סעיפים :
 א כבר

ש"ט

❁ לבוש עיר שושן הלכות צדקי ממונ ❁ קצב

להשתלם פן המושיע היה הוא חייב ובעל הפרה פטור :
ח אע"פ שהתורה לא חייבה על הסן ברשות הרבים לא
 פטור אלא משלם נזק שלם אבל ממה סנהנית אין סברא
 לפוטרו דהא מסן נהנה הבעל שאין צריך להאכילה כנגד מה
 שאכלה ולמה לא ישלם לפיכך אמרו ז"ל שן שהזיקה ברשות
 הרבים משלמת מה סנהנית כיצד אינה צריכה לשלם כל מה
 שטוה אותו הדבר שאכלה אלא מה שהיה בעלה מאכילה כגון
 אם אכלה שעורים יכול בעלה לומר אני לא הייתי מאכילה
 שעורים אלא חכן או קשים ואינו משלם אלא דמים שהיה
 צריך ליתן בעד תבן או קסין להאכילה ו"א טצריך לשים
 שעורין בזול דהיינו שלישי פחות ממה שטוה שעורים שאכל
 ומשלם שני שלישים וכיון שאינה משלם אלא מה סנהנית
 אם אכלה דברים הרעים לה כגון חישין פטורה דלא נהנית
 אלא מזיקין לה :

ט צדירחבה חשובה לכל אחד מה שהוא כנגד פתח בית
 כשלו ורשות היחיד חשיב שכל אחד יש לו רשות להנית
 פירותיו כנגד פתח ביתו בצדירחבה לפיכך אם היו הפירות
 פונחים בצדירחבה והפרה עוסרת בתוך הרחבה אף על פי
 שאינה יכולה ליטול הפירות אלא אם כן חזזור ראשה לצדיר
 הרחבת והחזירה ראשה ונוטלהם ואכלת' ברחבה בין דרך
 הילוכה בין שעמדה סם ואכלתם אינה משלם' אלא מה
 שנהני' דהא נופה ברה הוא והל' שן ברה אבל אם יצא מן
 הרחב לצדירחבה ואכלה שם היו כולה בחצר הניזק ושלמת
 מה שהזיקה פתח החנות והן תריסי החנויות שמניחין אותן
 לפני החנות וכשפותחין אותן נותנין שם פירות והן חשיבי
 ברשות הרבים שהכל באין לשם לקנות אם אכלה משם אינה
 משלמת אלא מה סנהנית מתוך החנות משלם מה שהזיקה :

י הקצח מקום מרשותו לרשות הרבים והניחה שם פירותיו
 ואכלם שם חשוב ברשות הרבים :

יא היתה מהלכת ברשות הרבים ופסטה צואר ואכלה
 הפירות מעל גבי חביריה חשוב ברשות הרבים **ח**
 ואפילו עמדה ואכלה אינה משלמת אלא מה שנהנית שכן
 דרך הבהמות לאכול זו מעל גב זו והיו הפירות המנחים על
 גבי חביריה לנבה כיון שתוכל להגיעה בלא קפיצה כמנחי'
 על גבי קרקע אבל אם אינה יכולה להגיע וליקח הפירות
 מעל גבי חביריה אלא א"כ תקפוץ עליה ותקחם אז חשובים
 הפירות שעל גבי חביריה כמנחי' בחצר הניזק שאין לה רשות
 לקפוץ עליה ולאכולם קפצה ואכלה בעודה עליה היו
 כנכנסה לחצר הניזק ואכלה שם ומשלם נזק שלם וכן כל
 ביוצא בזה כגון שהיו הפירות פונחין ברשות הרבים במקום
 שאי אפשר לה ליטולם א"כ תקפוץ חשוב כחצר הניזק ואם
 איפשר לה ליטולם בלא קפיצה חשוב כרשות הרבים אף על פי
 שקפצ' עליה ואכלה על גבה ו"א אפי' איפשר לה ליטולם בלא
 קפיצה כיון שקפצה ועמדה על גבה ואכלה היא כנכנס' לחצר
 הניזק ואכלה שם וחייבת נזק שלם דנבה של חביריה חשוב
 כחצר הניזק וכן הדין אם קפחו של חבירו מפלשת לאחריו
 בר' חופסטה צוארה ואכלה פירות שכקופה פטורה דאע"ג
 דקפחו חצר הניזק הוא כיון שיכולה לאכול ממנו דרך הילוכה
 בלא קפיצה היו הפירות כמו שמנחים על גבי קרקע ברשות
 הרבים ופטורה ואם קפצה עליה ואכלה שם היא כנכנסה
 לחצר הניזק ואכלה שם שמחייבת נזק שלם :

יב מה שכחבתי בסעוף ז' טאם לקחה ברשות הרבים ואכלה
 ברשות הניזק שחייבה נזק שרים הוא דעת הרמב"ם אבל
 לשאר הפוסקים ס' ל דבין לקחה ברשות הניזק והוציא לרשות
 הרבים ואכלה שם בין לקחה ברשות הרבים והכניסה לרשות
 הניזק ואכלה שם מבנייא כגפרא אי בתר לקיחה אולינן אי
 בתר

א כבר אמרנו בתחלה סימן ט"ז דפסטיה דקרא דושלח
 את בעירה וגו' פיירו ברנל ס"ס בלישנא דובער שהיא
 פלשון כאשר יבער הגלל וגו' דרשו דמילין ג' פ' בן ואיצטרך
 לסכת רגל ואצטרך למכתב שן דאי כתב רחמנא רגל הוה
 אסינ' משום דהזיקו מצוי חייב רחמנא אבל שן לא ואי כתב
 רחמנא שן הוה אמינא משום דש הנאה להזיקו אבל רגל לא
 לכך כתב שניה' והרי שן שהוא כתיב כהור' הוא אב והרוסין
 לוחן חולרותו כיצד בהמת שאכלה פירות חכירו דברים
 הראויין לה לאכילה סנהנית באכילתן הרי זה עיקר שן הנאמ'
 בתור' וחייב נזק שלם ומה הקיש הכתוב שן לרגל ילפינן דלאו
 דווקא שאכלן והפסידתן לגמרי שחייב משום שן כדרך א
 אכיל' אלא דומיא דרגל דמה רגל לא הפסידן לגמרי אלא דרס'
 עליהם והפסידה' חייב הכי נמי שן אפילו לא אכלתן והפסידתן
 לגמרי אלא הפסידתן להנאתה ולא כלתן לגמרי חייב לפי
 שכל מה שהיא מוקת בוכי שהיא נהנית כגון נתחככ' בכותל
 להנאתה והזיקה או טשינפה כלים ופירות להנאתה כגון
 שנתגלה עליהן חייבת משום שן :

ב בד"א שאכלה דבר הראוי לה לאכילה אבל אכלה דבר
 שאין ראוי לה כגון כסות וכלים שינוי הוא ותולדה דקרן
 הוא ואינו משלם אלא חצי נזק בין שאכלה אותה בחצר
 הניזק בין שאכלה אותה ברה' כפ' בקרן :

ג אכלה דבר שאין דרכה לאכול אלא ע' הרחק כגון פרה
 שאכלה שעורים וחמור שאכל כרטינן וכלב שלקק את
 השמן וחזיר שאכל חתיכת בשר וחתול שאכל תמרים חשיב
 אפי' אכילה בי אורת' ומשלם נזק שלם אבל בהמה שאכלה
 בשר או חכשיל לאו אורחא הוא ותולדה דקרן הוא ומשלם
 חצי נזק אכלה פת הוי אורחא ודווקא בהמה אבל חיה לאו
 אורחא' לא בפת ולא בתכשיל :

ד בהמה שראתה לחם בסל ושברה הסל ואכלה הלחם
 משלם נזק שלם גם על הסל שכן דרכה לשבר הסל כדי
 לאכול הלחם אבל אם אם אכלה הלחם חלה שכבר כלה
 הזיק דשן ואחר כך שברה הסל הרי זה משונה ואינו משלם
 על הסל אלא חצי נזק דהוי קרן ואינו משלם אלא מנפו' :
ה וכן ראתה אוכלין ע' פ החבית ונסתככה בחבית לעלות
 כדי לאכול השוכלין ושברתו משלם גם על החבית נזק לשם
 שכן דרכה לעלות כדי לאכול השוכלים :

ו חיה שטרפה צהמה ואכלתה או שאכלה כשר חי אורחא
 הוא ומשלם נזק שלם אבל כלב שהמית כשב ואכלו
 וחתול שהמית תרנגולים גדולים ואכלן משנה הוא ואינו
 משלם אלא חצי נזק ודווקא בפתח שפתחה המיתה משלם
 חצי נזק שזה הוא השינוי שאין דרכה להמית אבל דפי הנביל'
 שאכלה משלם ברשות הניזק נזק שלם ובר' מה סנהנית
 כדן שן שהאכילה אינו שינוי שאין רכנו לאכול נכילות אפי'
 של בהמות גדולות :

ז אף השן חייב לשלם נזק שלם א"כ אוכלת ברשו' הניזק
 דכתיב ובער בשדה אחר שרא הביעור שהוא האכילה
 בשדה אחר אבל אם לקחה בחצירו של ניזק ולא אכלו שם
 אלא הוציאה משם ואכלה ברה' או בחצר של אחר פטור
 משלם נזק שלם דהא הביעור לאו בשדה אחר הוא אבל מה
 סנהנית שהיא משלמת כמו שיחבאר בסעיף הסמוך ואם
 לקחה ברשות הרבים והלכה ואכלה ברשות הניזק יש מחייבי'
 לשלם נזק שלם דזה נ"כ ובער בשדה אחר קרינן ביה' ק"ל
 דפי פרה המוקת בחצר הניזק דפי ונפקא מיניה שאפי' במקום
 שאין לחייבה על הנטילה כגון שהיו הפירות פונחים בחצר
 הניזק במקום שאי אפשר לפרה ליטולם שם ונכנסה הפרה
 לחצר הניזק שהוא שמעון וכו' ראובן והרשיש פירות של
 שמעון שבהצר שמעון לפי פרת לוי חייב לוי אם המושיע
 ירש או שפחה או קשן או שאין לו לשלם' טאם היה איפשר

שנפ' או שהחלקה בן בהמהו של בעל החצר והזק' אכל אם אכלתן בהמתו של בעל החצר והזקה באכילתן בעל הפירות פטור מפני שהיה לה שלא תאכל :

2. ואם הכניס הפירות ברשות בעל החצר טנתו לו בעל החצר שהם רשות להכניס ולא קבל עליו לשמור הפירות אם הפכנים עושה שם דבר של צניעות עד שצריך בעל החצר להחלק משם ונסתלק בעל החצר והג' את זה לבדו בחצר ובזה בהמתו של בעל החצר ואכלה את הפירות אפילו הזקה באכילתן בעל הפירות חייב שכיון שהוצרך בעל החצר להסתלק ונסתלק והנחמו לבדו היה לו לסמור את הבהמה שלא תאכל עד שתזיק לה האכילה בההוא מעשה באשה אחת שנכנסה לבית שכנהא ללוש ולאפות שם והוצרך כ"ה להסתלק שלא יסתכל בה בעודה בלישה ואפ"ה וכן ע"ז של בעל הבית ואכלה את הבצק ופחה מחסה אכילה הבצק וחייבות חכמים לשלם דמי העזובין כל כיוצא בזה ואם אינו עושה דבר של צניעות אע"פ שהלך לו בעל הבית ונשא' והלבדו בבית ובזה בהמתו של בעל הבית ואכלה פירותיו והזקה באכילתן פטור בעל הפירות שאע"פ שכנ"כ ברשות לא קבל עליו לשמור בהמתו של בעל הבית' ולא היה לו לבעל הבית להסתלק ועל סי' שצ"ח וכן המגדים כחוק שדוהו של חבריו שלא ברשו ואכלתה בהמתו של בעל השרה פטור ואם ננפה או הוחלקה בהם והזקה בעל הפירות חייב ואם אכלתן והזקה באכילתן פטור שהיה לה שלא תאכל ואם הנדיש ברשו' שומר השרה אע"פ שבעל השרה לא ידע ה"ל כאילו ידע בעל השרה ונתן לו רשות ופטור המגדיש מנזקי בעל השרה והשומר חייב מנזקי פירות המגדיש אע"פ שלא אמר לו שומר השרה הנדש ואשמוך לך אלא אמר לו סחם הנדש חייב שכנ"כ דרך השומר כנגזת כיון שאמר לו הנדש בכאן כמי שאמר לו הנדש ואשמוך לך חשיב

סתר אכילה אוליגן ולא איפשיטא ונשא' כספק לפיכך בין אם התקמה עומדת ברשות הרבים ונסלה האוכל מרשות הניזק ואכלה ברשות הרבים בין שהייתה עומדת ברשות הניזק וחלשה פירות מרשות הרבים ואכלתן ברשות הניזק הוי דברו ספק ואינה משלמת אלא מה שנהנית דהמע"ה ואם חפש הניזק כנגד מה שהזיקה אין מוציאין אותו מידו וכבר נחבאר ג' כסימן ס"ג שיש חולקין וס' ל' דבספקא דינבא לא מהני חפ"ס ואפי' אם חפש הניזק מוציאין מידה מירו דווקא ככי האי גוונ' שהיה המאכל כולו מונח ברשות אחר והבהמה גלגלה המאכל לרשות האחר מספקינן אבל אם המאכל הוא דבר ארוך ומינה מקצתו בפני' ומקצתו בחוץ והבהמה עומדת בצד אחד מבפנים או מבחוץ ובשהיא מושכת ראש אחר מן המאכל ראש השני נגרר אחריה למקו' שהיא עומדת ונחמלת למוטכו עד שנגרר המאכל כו' לחוץ פיה חשבינן ליה כאילו היה כולו שם במקו' שהתחילה למוטכו בין כרה' בין ברה' :

שצב דין כלב שנמלח חררה ואכל התורה והדליק את הגדיש ובו סעיף אחד :

א. כלב שנמלח את החררה ונחלת רבוקה בה והלך לגדיש של בער החררה ואכל את החררה והדליק את הגדיש משלם על החררה נזק שלם דשן הוא דהא נמלו. ברשות הניזק ואכלו כהשוח הניזק ועל הגדיש משלם חצי נזק ברין ציורות שהשליכת כמו ציורות היא ואם הניח החררה עם הנחלת על הגדיש משלם גם על מקום הנחלת נזק שלם שאותו היוק עשה הכלב. בגנפו נאמרתיה הוא ועל שאר הנדיש שהלך השלחנה מאליה ודלק משלם חצי נזק משום ציורות ואם זרק הנחלת על הגדיש משלם על כל גדיש חצי נזק אפי' על מקום שזרק הנחלת שנסם במקו' הנחלת אינו אלא ציורות ברא' כששפר בעל הנחלת את נחלתו שסגר הרלת בפניה אלא שבא הכלב וחרר בדלת ונסל את החררה מעל האש עם הנחלת אבל אם פשע בעל הנחלת ולא שמר את אשו בעל הנחלת חייב על שריפת הגדיש ובעל

הכלב חייב על אכילת החררה ועל מקום הנחלת שעשה בידים שהניח שם וי"א שאם לא שמר בעל הנחלת את אשו אז על מקו' הנחלת משלם כל אחר החצי בעל הכלב החצי ובעל הנחלת החצי דהא שניהם כיהד עשו אותו ההזק זה כלבו וזה אשו ועל שאר הגדיש בעל הכלב נותן רביע דהא ציורות הוא ואם לא היה לו שותף כגון ששיפר זה את נחלתו או שהיה הנחלת של בעל הכלב לא היה משלם אלא החצי משום ציורות והשחא שיש לו שותף שלא שומר בעל הנחלת את נחלתו אין בעל הכלב משלם אלא רביע ובעל הנחלת איש"ה חלקים דקיימא לן רבי גתן היכא דליבא להשהלם מהאי משתלם מהאי ואם זרקה על הגדיש אז אין משלם בעל הכלב אלא כמע"ה אפי' על מקום הנחלת ובעל הנחלת משלם גל מותר מרובי גתן :

שצד בהמה שנפלה לגינה והזיקה וכיצד משערינן ההזיק וכו' סעיפים :

א. בהמה שהלכה במקום שיש לה רשות להלך והוחלקה באבן או כמיטי רגליה ונפלה לגינת חבריו ונחבשה על גבי פירות וירקות הרי זה נפילת' אונס כיון שהוחלקה לפיכך אם הפסידה הפירות או הירקות ששיקעתי בקרקע על ידי נפילתה אע"פ שהיא נהגית כחמת שנפלה על הפירות והירקות שהם רכים והצילוה שלא נחבשה בכח ולא נחרסו אבריה אינה משלמת אלא מה שנהנית ולא כל מה שהזיקה כיון שכאונס נפלה ואפי' אם אכלה שם פירות ואפי' הלכה מערבת לערונת ונשארה שם בנינה כל היום כולו ואכלה אפילו נודע לבעל ולא העלה שם אינה משלמת אלא מה שנהנית ולא מה שהזיקה כיון שהחלת ירדתה לשם באונס נפילה היתה אבל אם ירדה כדרכה ואכלה משלם מה שהזיקה כדיון שן המזיק ואפי' מנפה שם פירות במי לידה אע"פ סוזה אונס פשלמת מה שהזיק וכיון שירדה כדרכה ה"ל תחילתו פשיעת שהיה לו לסופרה שלא תירדוק'ל החלתו בפשיעה וסופו באונס חייב וכן אם לא ירדה כדרכ' אלא שחברותיה רחפה עד שנפלה לשם משלמת מה שהזיקה דזהו נמי תחלתו בפשיעה וסופו באונס שהחלתו היתה בפשיעת שהיה לו להעביזן אחת אחת כרי שלא ידחפו וזאת זו ויש חולקין ולא חשיבו דחפת הברותיה פשיעה שכנ"כ דרך להעביזן הבחמות זו אצל זו ומת' לולעשות שדחפוח :

ב. וכשנפלה לגינה ויצאה והוא ידע אע"פ שנפלה מתחלתה היתה באונס ויצאה והוא ידע ושמרה בטמירה פחותה ופרצד וחזרה לנת' אע"פ שחזר' שלא לדעת בעלי' משלם מה שהזיק מפני שה' לו לשומר' שמירה מעולה שלא תאזור דאע"פ דשא בהמה כשפירה פחותה פני לה בשן ורגל כמו שכתבנו לקמ' פי' סצו' הכא דבר ידוע כיון שלפדה הדרך לגינה זו הרי דר' וזאת

שצג הכניס פירותיו לחצר חבריו שלא ברשות והזק בעל החצר אם חייב וכו' סעיפים :

א. הכניס פירותיו לחצר חבריו שלא ברשו' ואכלתן בהמתו של בעל החצר פטור ואפי' רבעל חצר הוא סותן בשכר ונכנס זה עם בהמתו מעונה חיסין להביא לטחין שבעל החצר שישכר בכניסתו אפילו הכי חשיב שלא ברשות והיה לו לשמור חמיו בעצמו ואם התקה בחן בהמתו של בעל החצר בגנן שנפלה או שהחלקה בחן והזקה בעל הפירות חייב ואם הכניס ברשות פטור ויש חולקין ועל סימן שצ"ח :

ב. כמה דברים אפורים שבהכניס פירותיו שלא ברשות וחזקת בהמתו של בעל החצר שחייב בעל הפירות חזקא

* לבוש עיר שושן חלכות גזקי מימון * קצר

א שור המועד וכן שן ורגל צמועדין הן מתחלתן ילפינן מקראי שדי להן שמיר' פחותה והכי ילפינן לה' ק' ל' דסקס שוורים בחוקת שימור קיימו שהרעם נהון שאין לך אדם שאינו משמר את שורו לפתית שמירה פחותה ואע"פ כן חייב הכתוב בתם לשלם מ'ט' משם שהיה לו לשומרו שמירה מעולה הרר כתב רחמנא גבי מועד ולא ישמרנו בעליו כלומר משום שלא שמרו ישלם ג' שוע"כ פטמיה דקרא משום שלא שמרו שמירה מעולה קאמר ישלם ש"מ שנית שצריך שמירה מעולה והרי זה ריבוי אחר ריבוי ומדה בתורה היא שאין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט ומיעט שמירה מעולה לומר שדי לו בשמירה פחותה וכן כתיב וכער בשדה אחר משמע שהבעל בעצמו וכער בשדה אחר ומשמע מינה שאינו חייב אלא עד דעביד כעין וכער בעצמו כלומר שיפסע בשמירה ואינו משמרה כלל חייב אבל אם משמרה אפילו שמירה פחותה פטור וכן כרגל כתיב ושלח את בעירה עד דעביד כעין ושלח ואינה משמרה כלל טפסע בה אבל עשה שמירה פחותה פטור והווקא מועד אבל חס צריך שמירה מעולה דולא ישמרנו אמרה תורה גבי מועד ולא כתיב ולא ישמור אלא ישמרנו ומיעוטא הוא לומר דמועד סני ליה בשמירה פחותה ותם לא סני ליה בשמירה פחותה לפיכך אם קשרו בעליו במיסירה או שמרו שמירה פחותה יוצא והווקא פטור בר' א במועד אבל תם לא סני ליה בטוסירה ולא בשמירה פחותה עד שישמרנו שמירה מעולה וצויה שמירה מעולה דלת סיכול לעמוד אפילו ברוח שאינה מצויה ושמירה פחותה שאינה יכולה לעמוד אלא ברוח מצויה אבל אם אינה יכולה לעמוד אפי' ברוח מצויה הוי באלו לא שמרה כלל וחייב אפי' לא נפלה הדלת על ידי הרוח אלא לסטים הוציאוה דרך הדלת או חפרה או חתרה הדלת והפילו חייב דתחילה בפשיע' לגבי נפילת הדלת וסופו באונס לגבי חתרה וק"ל כל שחחילו בפשיעה וסופו באונס הבא מחמת הפשיעה חייב כגון הכא דאונס זה מחמת פ' זיעתו בא שאם לא פשע בה בדלת חלטה כזה לא הוי יכולים הליסטים להוציאה ממנה וכן היא לא היה יכולה לדחותה אבל אם פרצה בה הבהמה פרצה ויצאה משם והזיקה פטור אע"פ שהוא רעוע אין האונס בה מחמת הפשיעה :

ב ואם שמרה כראוי ונפרצה בלילה או שחתרה הדלת ויצאה והזיקה פטור אפי' רעוע כלילה שפירצ' לא השריחיהו לצאת בלילה וישרוח אחריה כיון שהוא אנוס והווקא נפרצה בלילה אבל אם נפרצה ביום חיי דמסתמא ידע דקלא איה לח נהיה לו לשרוח אחריה :

ג הוציאוה ליסטים הם נכנסו תחת הצעלים והייב' מסעת משיכה או שהכישוה במקל להוציאה ודווקא שהוציאוה כרי לגולה שקנאוה במשיכה או בהכשה ונעשו הם הבעלים אבל אם הוציאוה כדי לאגרה ולא כקשו לקנאה מעולם הרי לא נעשית הבהמה שלהם ואינה בעליה ופטורים מהזיקה :

ד הפירץ גדר לפניו בהמת חבירו וברחה ונפסדה נריזה גרמא בניזקין ואינו חייב לשלם הבהמה כריני ארס אפי' היה הכותל כרי וחזק אבל על הכותל חייב ואם הכותל רעוע פטור מדיני אדם בין על הכותל בין על הבהמה דהא למיסת' קאי דרמ' הוא לא שנא אם הזיקה לא שנא אם הזיקה וחייב בדיני שמים ה' הניחה בהמה אפי' היתה קטור' בקשר חזק ונפירצ' בלילה או שחתר' ויצאה והזיקה חייב זה שחניה שם שכיון שהניחה בהמה הרי היא מצערת וכל החבילה שאיפשר לה לעשה' היה עושה לברוח כדי להנצל מן הצער והרי פשע בה וחייב כנוקס' וכן אם מסר שורו לחריש שוטה וקטן אע"פ שקשר השור בקשר חזק והות' הקשר יוצא והדק חייבין הבעל לישלם דאע"פ שהוא קטור' דרכן של אילו לשחוק בקשר ולהתירוה' ל' פשיעה כהא שמסרו לאילו לפיכך אפי' שמרה שמירה מעולה

חזרת אליו ולא פני לה כשמירה פחותה מיהו אם שמרה טמירה מעולה ויצאה והזיקה פטור :

ג המעמיד בהמה על גבי קפת חבירו בין הבהמה היא שלו בין היא של חבירו המעמיד חייב לשלם מה שהזיקה דמזיק כיון הוא ואפי' הפירות הם ברה' שאין זה שן שפסדה הויה כיון שהעמידה בידים וכן הדיון אם הכיטה עד שהלכה לקמת חבירו והזיקה שהמכיש חייב לשלם מה שהזיקה דמזיק בידים הוא ודווקא הכיטה וכיוצא בזה שעשה בה מעשה בידים שחלך וחזיק אבל אם קם לה באפה עד שהלכה שם פטור דלא הוי אלא גרמא בניזקין :

ד כהמה שאכלה או הזיקה פירות מחוכרין לקרקע ועדיין לא נגמר ביטולן שצריכין עדיין לקרקע כיצד משערינן הנוק שאין לומר שישמרו אותה הערונה שאכלה לברה מפני שמפסיד את המזיק שסמין אותה בכל שווייה וערונה לברה גמכרת כיוקר לפי שמועט הוא ואינו מצוי לימכר ועני שאין ידו משנת לדמי הקרקע גדול קונה אוהה ביותר מרמה ועל זה אמרה תורה וכער בשדה אחר ודקדקו ז' ל' ודרשו כדכתיב בשדה בבית ולא כתיב וכער שדה אחר מלמד שסמין אוהה על גב שדה אחר שלא ישלם המזיק הרבה יותר מהזיקו וכדי שגם הניזק לא יפסיד הרבה כגון אם ישמרו ערונה בהוך מכירה שדה גדול הרבה מאד אינה נחשבת רק לרבר מועט שהקינה שדה גדול אינו נהנה פחות בשביל פחת ערונה קטנה לפיכך שיערו הנמים לצאה ידי הניזק והמזיק ואמרו שישמרו הנוק בששים כיצד רואין מה שהפסידה ושמין מי שבא לקנות ששים חלקים יחד בכרימה שאכלה שאם אכלה בית סאה שמין ששים בית סאה באותה שדה כמה היתה שוה וכמה היא שוה עכשוו אחר שנפסד בו הכית סאה ומשלם הטער וכן אם אכלה קב או רובע או אפולו ק"ח אחר שמין לעולם מה שאכלה עם ששים כנגד מה שאכלה :

ה ואם אכלה פירות גמורים שאינם צריכין לקרקע משלם דמי פירות גמורים בשווייהם אם סאה משלם דמי סאה ואם סאתי' משלם דמי סאתים דהא דאמר' תורה ובע' בשדה אחר מלמד שסמין על גב השדה ה"מ מדי דצריך לשרה אבל הני כיון דלא צריכי לשרה בעניינהו בעי שלומי מה הפסידה : וכן הקוצץ אילן של חבירו אם לא נגמ' נידולו שלא הניע לכלל שהיה ראוי לעקור ולשרול במקום אחר או דינו כפירות שלא נגמרו ושמין אותו בששים ואם נגמר נירולו עד שראוי לעקרו ולסותלו במקום אחר אז דינו כפירות גמורין ושמין אותו בפני עצמו וכל כיוצא בזה כגון שאכלה פירות דקל או הקוצץ פירות דקל של חבירו ואכלן עם הוה דקל רומי וכיוצא בו שאין התמרים שלו יפות לימכר בפני עצמן משערינן אותן בשיש אנב קרקע ואם הו' דקל פרסי וכיוצא בו שהחמרי' שלו יפות ביותר משעריים הדקל בפני עצמו כמה היה שנה וכמה הוא שוה עכשוו :

שצה המטעה את הכלב בחבירו או בעצמו וב' סעיף אחר :

א המטעה כלבו של חבירו בחבירו אין זה אלא גרמא בניזקין ופטור מדיני אדם מ' חייב בדיני שמים דקרוב לחבירו המזיקה הוא ובעל הכלב חייב אפילו בדיני אדם שכיון שהוא יודע בכלבו שאם מססין אותו שנושך היה לו לשומרו ולא היה לו להניחו ללכת חוצה ומיהו אינו חייב אלא חציניזק שאין זה מזיק כדרכו אלא שינוי הוא והולדה דקרן הוא לפיכך אם שטהו בעצמו פטור שכל המטעה ובא אחר וסונה בו פטור וחרי זה שינה שלא היה לו לשמרו :

שצד כיצד שמירת תם ומועד או מסרן לשומ' תנאו לשומר שכר וכו' סעיפים :

כמו שאמרנו שיכול בעל הבהמה לומר לו אין רצוני שיהא פקרוני ביד אחר כו' את מהימן לי כו' וכיון דחשיב פשיע נגד בעל הבהמה נס חטו פשיעה לנגד הניזק שיכול לומר לו למת לא סמרת אתה ומסרו לאחר שלם לי אתה וחעשה דין עם השני ואף על גב דנבי שואל אמרינן כסע' הסמוך שאם שמר שמירה מעולה והזיק אחרי פסור ואע"ג דלנבי בעלי חיי אפי' באנפי' והרי שמירתו אפי' מעולה חשיבה פשיע' לנבי בעלים ואפי' הבי לא חשיב פשיעה נגד הניזק שאני ההם שלא חייבת התורה באנוסי' משום שפשיע בשמירתו אלא משו' שכל הנאה שלו דינא הוא שיחייב אפי' באנוסין אבל חיוב רשומר שמסר לשומ' משום פשיעה בשמירתו הוא לפיכך הוי פשיעה אפילו לנבי ניזק נל מ'ס' אם ירצה הניזק לתקן את השני ג' כ הרשות בירוואם מסרה השומר הראשון לבנו או לבן ביתו או למסעוד הם נכנסו תחת השומר וחייבי ואין לניזק דין עם השומ' דכמו שבעל הבהמ' אינו יכול לומר נבי אילו אין רצוני כו' שכל המפקד' על דעת אשתו ובניו הוא מפקד כמו שנהבא לעיל סי' רצ"א ה' הניזק אין לו דין אלא עמהם והם חייבים ולא השומר הראשון :

אם הזיק שורו של שואל לשורו של משאיל או איפכא כבר נחבאר בסי' שמז :

שצז מי שבהמתו רגילה ליכנס לתוך שדה הבית ובהמה הקצנים סמוכה וכו' סעיפים :

א מי שבהמתו רגילה ליכנס לסד' תבירו ומזיקתו יכול בעל השדה להחרוץ ולמחוח בעל הבהמה שיסמור בהמתו שלא הכנס לשדה וצריך אז לסימרה ואם לא סמרה והזיקת חייב לשלם הזיק ואין בעל הבהמה יכול לומר לבעל השדה נדור שדך כדי שלא הכנס בו דהא ק' לן שעל המזיק להרחיק את עצמו שלא יזיק וכל אדם חייב לשמור בהמתו דין תורה : ב הקצני' שיש להם בהמות לשחוט כיום השק אם פזיקו אפי' נרשות הרבים מהירין בבעלים שלשה פעמים שיסמרו ואם לא סמרום רשע' הניזק לשוחטם שחיס' כשרה ואומרים לבעלי' באו וסכרו הבשר שלכם אע"פ שעדין לא הגיע יום השוק :

שצח הכניס שורו לחצר חברו שלא ברשות או נתן לו רשות להכניסו וכו' ה' סעיפי'

א הכניס שורו חברו שלא ברשות ונגח שורו של בעל החצר פסור וכן אם הזיקו בעל החצר פסור שיכול לומר כיון שהכניסו שלא לדעתו לא ידעתי בו עד ששניתה בו ומידה אם הזיקו לדעת חייב לשלם נזק שלם שאף על פי שיש לו רשות להוציא מרשותו אין לו רשות להזיקו :

ב הזיק שור זה את שורו של בעל החצר או שור אחר שנכנס לזה החצר אע"פ שגם הוא נכנס שלא ברשות דינו כאילו הזיקו ברשות הרבי' ומשלם הם חצי נזק וכועד נזק שלם דלנבי קרן לא חילקה התורה בין רשות הרבים או רשות חצות קלקל זה השור את החצר כגון שתפר בו בורות שיחין ומערות בעל השור חייב בגזקי בעל החצר ובעל החצר חייב בגזקי רבו' מפני שהיה לו לסתמו :

ד נפל שור זה לבור שבחצ' והבאיש את מימיו אם הבאיש מיד בשעת נפילה הוי ככו מזיק בידים וחייב בגזקי המים ואם הבאיש' לאחר נפילה נעשה זה השור בעצמו כמו שאר הקלה שחשיב כבור והוה ליה זה השור כשאר הקלה שהיא כור והמים חשיבים ככלים שהם משלמים ולא חייבה התורה על נזקי הכלים כבור ככו שיחבאר לקמן בדיני בור בע"ה : ה ואם הכניס זה את השור ברשות בעל החצר בעל השור פסור בגזקי בעל החצר ואם הזיק שור של בעל החצר את שור אחר שנכנס ברשות אע"ג דגרשו נכנס פסור בעל החצר דאף

ולא התירו הם את הקטר אלא שהותר מאליו וחתרה ויצאה והזיק' הבעלים חייבים לשלם דה' החילתו בפשיעה נבי החרתה הקטר סופו באונס שהוא הקטר וחתרה והרי כמ' האונס מחמת פשיעה דהרתת הקטר וכבר אמרנו דקיימא לן החילתו בפשיעתו וסופו באונס חייב :

ז מסר שורו לחמשה בני אדם לשומרם ופסע בו א' מהם ויצא והזיקו אם אינו כשחמר אלא ככולן זה שפשיע בשמירתו חייב והשאר פטורים דאנוסים הם שלא היו יכולין לשמרו בלא הוא אם שסתמר בשאר כולן חייבים ויטמי שאומר דה'ט' רכולן חייבין כשאמרו לזה שפשיע כיון שאינך רוצה לשמרו גם אנו מסולקין ששמירתו והרי נעשו כולם פושעים נגד הבעל וכולם חייבים אבל אם לא נסתלקו הכשורים מטמרתו והיו יכולין לשמרו בלא הוא הרי הם חייבים שהרי הם קבלו שמירתו עליהם שהבעל מסר שורו להם לכל מי שיכול לשמרו וכיון שנסתלק הוא נחרצו הם לשמרו בלא הוא לפיכך הם חייבים והוא פטור :

ח מסר שורו לאחד מן הר' שטרים לט' או לשומר שטר או לטואל או לנושא שטר מסהמא קבל עליו השומר שלא יזיק ויזיק ויזיק יזיק כו' א ב שור סחם אבל אם מכיר בו שהוא נגחן אינו מקבל עליו מסהמא אלא שלא יזיק אבל לא שלא יזוק דסתמא דמילתא שור נגחן כי מקבל איניש נשורותיה עליה למה שהיא מחוקק מקבל עליה דלא נזיק לאחריני אבל דלא לזקוה אחריני לא מסיק אדעתיה שהרי אין שור מתיצב לנגדו מפתרו ואם לא שמרתו השומרים כלל ויצא והזיק נכנסו תחת הבעלים ותיבין לטלים הם חצי נזק ומועד נזק שלם והבעלים פטורים ואם אחר שהזיק חתם כרשותו של שומר אומר לבעלים הרי שלך לפניך לא אסר כלום שהרי הבית דין לוקחין אותו להשתלם לניזק שנופואם שחרוהו השומרים שמירה פחותה אם שומר חנם הוא רצא והזיק בקרן אם הם הוא השומר פסור דהא בלה ליה שמירתו דשומר חנם אינו חייב אלא בפשיעה וכיון ששמרתו כשמירה פחותה דהיינו בדת שיכולה לעמוד בפני רוח מצוייה אין עליו להתחוק יותר בשמירתו ודי בכך דלא פשיעה הוא הילכך הוא פסור והבעלים חייבים כמו שבכר אמרנו בסעיף א' שתם צריך שמירה מעולה ולא סני ליה בשמירה פחותה' אם מועד הוא או שהזיק בשן והנל גם הבעלים פטורי' שהרי כבר אמרנו דמטעדים סני להו בשמירה פחותה ואם שומר שכר או שוכר או שואל הוא הם לא סני להו בשמירה פחותה שהיה להם להחזוק יותר בשמירתו שהוא שומר לבעליו ושמירה פחותה לנבייהו פשיע' היא מדי דהוה אנבי' ואכידה לפיכך הם חייבי' אפילו אם הזיק אחרי' הם חייבים אע"ג שאם היה השור נבי בעליו ושמרתו שמירה פחותה היה פסור נבי שאר השומרים חיי' שט' כיון דשמירה פחותה היא פשיע' נבייהו לנבי בעלי' הוי נפי' פשיעה לנבי ניזק והבעלים פטורים אפי' אין לשומר לטלים אבל אם סמרה שמירה מעולה אפי' הם פטורי' ואפילו הטואל פטור ואע"ג דשואל חייב באנוסין הני מילי לנבי בעל הזכא דהזיקה הבהמה שהוא שואל עליה אבל לענין יצתה והזיקה גם השואל פטור בשמירה מעולה :

ט מסרו השומר לשומר אחר והזיק חייב' השומר שמסר לשומר אפי' שומר חנם שסמ' לשומר שכר חייב כדכתבין טעמ' לעיל סי' צ"א סעיף כו' דאל' את מהימן לי בסבוע' האיד' לא מהימן לי בסבועה לפיכך אם הזיק לאחרי' חייב ג' השומ' הראשון לשלם לניזק וילך הוא ויעשה דין עם השני ואף על גב דבעל הבית שמסר בהמתו לשומר והזיק לאחרי' לא מחייבין את הבעל הבית ואין לניזק דין עם שאני ההם שכל אחד יש לו רשות לפסור בהמתו לשומר לסי' שירצה לפיכך כיון שהוא לא פשע כמה שמסרה לשומר אין לניזק דין אלא עם השומר אבל שומר שמסר לשומר שאין לו רשות למסור הבהמה לאחד

לבוש עיר שושן הלכות נזקי ממון קצה

שנהבאר פעמים שאין נטבעין היסט אלא על טענת וראי ועל דבר שאם היה מודה היה מהחייב סמוך אבל רבא אמר הוה מודה היה פטור הוהיל והוא קנס :

ב היו שנים שורים רודים אחר אחר ועדים מעידים שראה שאחד מהם נחנן ואינם יודעו איזה מהם הוא הניגח זה

אומר שלי לא הוה אלא הטני וזה אומר שלי לא הוה אלא הטני שניהם פטורים שכל אחד יכול לרחוהו עד שיביא ראיה איזה משניה' הוה ואם שניהם של איש אחר אמר הכ'ארי זה נוטל ממני חצי נזק מנוף הקטן ששניהם ואם הם מועדי' משלם נזק שלם מנכסיו דהא על כל פנים א' משוריו המועדים הוהו כד' בשני השורים הם בפנינו אבל אם פת אחד מהם או נאבד אם הם חמים פטור א' ע' ששניה' של איש א' שאמר לו הבא ראיה שזה אחי הוא שהוה ואש' לך חצי נזק מנופו

ג היו שנים הרודים אחד גדול ואחד קטן והיו שניה המים הניזק אומר הגדול הוה והמזיק אומר קטן הוה או שהיה אחד הם ואחד מועד הניזק אומר מועד הוה והניזק :

אומר הם הוה המע' ה' ומשלם המזיק חצי נזק מנופו של קטן או מנופו של הם כמו שמורה בד' כשהניזק טוען ששם הגדול הוה או ששם מועד הוה והמזיק טוען קטן הוה או הם הוה משלם מה שהוא מודה דכיון שטוען הניזק ששם הגדול הוה כול'א שייך לוטר שאם יחברר שהקטן הוה מחל לו עליו כשו בטענו חטין והודה לו בשעור' לפיכך צריך המזיק לשלם מה שמורה אבל אם הניזק טוען ברי שהגדול הוה או שהמוע' הוה והמזיק אומר הקטן הוה או הם הוה הניזק נשבע היסת ונפטר אף מן הקטן וההם כמו בטענו חטין והודה לו בשעורין שנהבאר דינו לעיל סיפ' פ' סעיף יב :

ד היו הניזקין שנים אחד גדול ואחד קטן והמזיקים שנים אחד גדול ואחד קטן ושניהם המים הניזק אומר גדול

הוה את הגדול וקטן הוה את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא הקטן הוה את הגדול וגדול הוה את הקטן או שהיה אחד מהם הם ואחד מהם מועד הניזק אומר מועד הוה את הגדול והם את הקטן והמזיק אומר הם הוה את הגדול ומועד את הקטן המע' ואם לא הביא ראיה ברורה פטור המזיק דהוי ליה נ' כמטענו חטין והודה לו בשעורין שנשבע שכונעת היסת ופטור אף מדמי שעורים ומכל מקום יש חילוק בין שכסעף זה ודין שלמעלה בסעיף הקודם זה דבדין שלמעלה אפי' אם הפש הניזק בפני עדים את תהם או את הקטן לא מהני ליה הפישה ומצאון מידו ופטור הניזק לנמרי וביד זה אם הפש הניזק הרי זה משתלם לגדול מן הקטן ולקטן מן הגדול כמו שאומר המזיק דכדון שלמעלה כיון שאין הביעה אלא על אחד מהם ועל הטני אין לו הביעה שתי' מחל עליו לפי כך אפי' הפישה לא מהני אבל בדין דבסעיף זה כיון דמכל מקום יש לו הביעה על שניהם מהני ליה תפישתו להשתלם לפחות כמו שהודה המזיק אפי' הפש בפני עדים נוטל כמו שאומר המזיק אבל אינו נוטל כפי דבריו כיון שהפש בפני עדים אבל אם הפש שלא בפני עדים שיש לו פנו דלא היה דברי' מעולם מהני אפילו בדין שלמעלה ונוטל כמו שאומר הוא וכל זה דווקא שתפש קודם שבא לבית דין אבל לאחר בא לכ' לא מהני ליה תפישתו אפילו ליטול כרכיו המזיק ועל סיפ' פ' סעיף יב :

ה שור שננח פרה מעוכר והפילה אין שסין פתח הפה בפני עצמה ופתח הולך בפני עצמה שאם כן אמה מפסיד את

המזיק שה' צריך לשלם הרבה אלא שסין הכל ביה' כמה היסת הפרה טוה קודם נתיחה וכשה היסת שיה עתה היא והנפל שלה משלם הפחת כולו אם הוא מועד או חציו אם הוא הם :

ו היתה הפרה לאחר והולך לאחר מה שנפחתה מחמת חיסרון שומנה שאינה שמיני' עכשו ככה חילה הוא לבעל הפרה לברו דהא וד' לא שתי מחמתיה גאטנא אבל מה שנפחתה מחמת שפתחלה היתה נראית גדולה ממה שהיה עתה שאותו הנפח כ' לה מחמת הולך לפיכך שכח אותו הנפח הוא של שניהם והנפל הוא לבעל הולך לבדו :

ז שור שהיה יודף אחר חבירו או שנים רודים או שנים רודים וכו' מעיפים :

ח שור שראה רודף אחר שור אחר והזיק זה אומ' שורדף הוה זה אומר לא כי אלא כ' סלע לקח המע' והאפי' ניזק טוען ברי' ומזיק טוען ששם ואם טען הניזק אתה יודע ששורדף הוה נשבע המזיק דהסת שאינו יודע כד' במועד שהתשלוטין הוא מן הדין אבל בתם שחתשלוטין הוא קנס פטור אף מהם' כמו

דאף על גב דהיטרו כנוס וסמרהו קאמר ליה ואינן חייב עד שיקבל עליו בעל החצר כפירי' לשומרו וי'א דכיון שנהן לו דשות ליכנס הוי כאילו קבל עליו שמירתו ודווקא בנזקין מבעל החצר קבל עליו אבל בנזקין דאחרו ליה מעלמא אינו חייב עד שיקבל עליו שמירתו :

שצט פרה שהזיקה נוכה מולדה ושור שננח פרה מעוכרת כיצד שסין אותה וכו' מעיפים :

א אף על גב דקיימא לן שהתם אינו משלם אלא מנופו פרה מעוכרת שהזיקה נוכה את החצי נזק ממנה מולדה שפני שהוא כנופה ואפילו ליתא ליתא הפרה משתלם כל חצי הנזק מן הולד שהוא כנופה אבל הרגולת שהזיקה אין נוכה מביצחה לפי שאינה כנופה אלא סובדלת ומופרטת ממנה מיהו אם הביעה עריון אנדה בנופה יש אומרים שנוכח ממנה דהרא גופא היא :

ב פרה מעוכרת שננחה נמצא עוכרה כצדה ואין יודע אם קודם נתיחה ילדה נאו לא היה הולד מסייע בנתיחה ואין לו להשתלם מן הולד בלום שהרי תם אינו משלם אלא מנופו שהיא הפרה או לאחר נתיחת הולד והיה הולד בתוכה כשננחה וסיוע בנתיחתה ואי היה לו להשתלם נ' כ' מן הולד שהרי היה כנופה בעת הנתיחה ונוכה ממנו אם אין הפרה בפנינו יכול בעל הולד לרחוהו ולומר הפרה לברה ננחה אחר שילדה ואין לך להשתלם מן הולד בלום עד שיביא עדים שננחה קודם שילדה דהמע' :

ג וכן שור שננח את הפרה ונמצא עוכרה מה בצד' אין יודע אם מחמת נתיחה הפילה וחייב בעל השור לשלם או אם הפילה קודם נתיחה ואין בעל השור חייב לשלם המע' והאפי' שהניק טוען ברי' לו דהא' נתיחה ילדה וחייב לשלם לי והמזיק טוען ששם קודם נתיחה ילדה ואיני חייב לשלם הולד והאפילו אין המזיק מוחזק בנזק שהשור עומד באנס אפילו הכי פטור המזיק מן הולד דמוקמינן ליה השור כרשותי' כמו שהיה עד עכשו והוה ליה הניזק מוציא ועליו הראייה ואם לא יביא ראיה פטור אפי' משבועת דלא רמינן שבועה עליה דנחבע אלא כי הכי דלודי אכל הבא דקנסא הוה דהא קיימא לן חצי נזק קנס הוא ואי הוה מודה הוה מפי' אכפיר נמי לא מחייבין ליה שביעה מיהו אם תפש הניזק וטוען ברי' אם תפש בלא עדים שיש לו פנו דלהר' נאסן בשבוע' דקודם שילדה ננחה חייב לשלם לו הולד :

ד שור שננח פרה מעוכר והפילה אין שסין פתח הפה בפני עצמה ופתח הולך בפני עצמה שאם כן אמה מפסיד את המזיק שה' צריך לשלם הרבה אלא שסין הכל ביה' כמה היסת הפרה טוה קודם נתיחה וכשה היסת שיה עתה היא והנפל שלה משלם הפחת כולו אם הוא מועד או חציו אם הוא הם :

ה היתה הפרה לאחר והולך לאחר מה שנפחתה מחמת חיסרון שומנה שאינה שמיני' עכשו ככה חילה הוא לבעל הפרה לברו דהא וד' לא שתי מחמתיה גאטנא אבל מה שנפחתה מחמת שפתחלה היתה נראית גדולה ממה שהיה עתה שאותו הנפח כ' לה מחמת הולך לפיכך שכח אותו הנפח הוא של שניהם והנפל הוא לבעל הולך לבדו :

ו שור שהיה יודף אחר חבירו או שנים רודים או שנים רודים וכו' מעיפים :

ז שור שראה רודף אחר שור אחר והזיק זה אומ' שורדף הוה זה אומר לא כי אלא כ' סלע לקח המע' והאפי' ניזק טוען ברי' ומזיק טוען ששם ואם טען הניזק אתה יודע ששורדף הוה נשבע המזיק דהסת שאינו יודע כד' במועד שהתשלוטין הוא מן הדין אבל בתם שחתשלוטין הוא קנס פטור אף מהם' כמו

לבוש עיר שושן הלכות נזקי ממונ

והוא יקח לו השברים אלא שמין כמה נפחתו דמיו בשכיל השבירה ויקח הניזק השברים והמזיק ישלים עליהם :
 ב וכן אם הסת שור אין אומרים יתן לו שור אחר חי החזיון אלא שמין את הנבילה כמה היחה שיה בשעת מיתה והישא לניזק ומה שנפחת פחת מיתה ישלם לו ואם נפחתה משעת מיתה עד שעת העמדה בדין כגון שור שיה מאהים שננקהו ומה והרי הנבילה שיה בשעת מיתה מאה וכשעת העמדה בדין פחתה ואינה שיה אלא פ' אותו ההפסד על הניזק ואין המזיק משלם אלא חסמים אם היה הם ואם הוא מועד אינו משלם אלא מאה הודין זה למדו מקרא דכתוב והמת יהיה לו שה' מותר שהיה לו לכתוב שור החת שור ולישתוק והמת יהיה לו למה לי לומר שהמת יהיה לו לניזק ואמרנו בגמרא מאי אתא לאשמעינן אי לומר ששמין הנבילה לניזק ל מוכסף ישיב לבעליו נפקא השהא אפילו אי הוה ליה למזיק אפי' כמה נבילות ושריפות הוה יהיב ליה דהא אפלו סובין יכול ליתן לו דדייה ככעיא והגרצו לא נצרכה והמת יהיה לו אלא לפחת נבילה כלומר שיהא הניזק משפל נבילה והכי קאמר קרא והסת יהיה לו דמשעת מיתה קאי ברשויה דנזק ואם הסריח ופחתה דמיס משעה מיתה עד שעת העמדה בדין פסיד' הניזק הוא ושעמא מסוס שהיה לו ליטפל בה מיד שמתה ולא היה לו להשהוהה עד שתפסד לפיכך דוקא שנודע לו לניזק בשעת מיתה אבל אם לא נודע לו מיד כל הפחת על המזיק עד שיוודע לניזק שכל זמן שלא ידע מה היה לו לעשות וכן אם הוזלה משעה שנודע לניזק עד שעת העמדה בדין שמין מה שהיחה שיה בשעת שנודע לו ולא בשעת העמדה בדין לא דכולא אינו חולה כהודעת הניזק אלא אפי' לא נודע לא הוי של ניזק דבשלם פחת בדידיה תליא כשיוודע שיטפל בה אבל כולא דמאי ג' בדידעו וממה שנאמר ונס את הכח ויחצו דמכמע שהנבילה היא של שניהם הצייה של הניזק ויחצוה של המזיק דרשוהו על השכת על ידי שנתייקרה שאם נתייקרה הנבילה משעת שנודע לניזק עד שעת העמדה בדין יהיה השכת שע' יוקרא של שניה' כגון דבשעת שנודע לו היחה שיה מאה ובשעת העמדה בדין שיה ק' חלקין ואם הוא מועד משלם צ' ואם הם משלם מ' אע"ג דלעיל סימן ס"ג סעיף י"א מפקינן סמילת יחצוה לרבית ר' ה' היונו משום וסלת יחצוה יחצוה היא דרינא דהכא מוחצו את השור החי ונס את המת נמי הוה שמעינן ליה בלא סלת יחצוה ג' למיחצו אס נתייקר כל כך עד שאם ישול המזיק חלק כשכת סעיף יוקרא יעלה השכת יתר מהזיקו כגון שור שיה חמשה סלעים שננח שור שיה חמשה סלעים ונתייקרה הנבילה עד שהיה שיה שלשים וזו ואם ישול המזיק חצי השכת ירויח בהא דרמי לא שקיל סכמא דסתמא שאין לו להרויח שהתורה אמרה שלם ישלם המזיק משלם ג'א שיטול :

ג אע"פ שהניזק משפל נבילה מכל מקום על המזיק לטרוח כנבילה עד שסמציא אותה לניזק כצד כגון שנפל השור לכור ומה מעלה המזיק הנבילה מן הבור וניתנה לניזק ואח"כ שמין לו פחת הנבילה מה שהיה שיה למעלה על הבור שנאמ' כסף ישיב לבעליו והמת כלומר שישיבו ישלם לניזק חכסף מה שנפחתה הכחמה מחמת שמתה כנפילתה לבור ונס המת ישכנו לו וגו' יהיה סלו לניזק מה שיפחת משם ואילך כמו שאמרנו :

ובעל הסורק' וגם חזר אחר כך ונחן שור אחר שיה מאהים ואין הנבילה יפה כלום האחרון נוטל מאה והניזק שלפניו והבעלים כל אחד נוטל תששים חזר ונחן שור אחר שיה ר' ואין הנבילה יפה כלום האחרון נוטל מאה והניזק שלפניו תששים והניזק הראשון עם הבעלים כל אחד נוטל עשרים והכסף וכן על זה הדרך חילקים והולכים שכל אחד מפסיד בכל נגיחת חמות החצי שיש לו בו :

ב כולא שלא הפשו אחד מן הניזקין אבל אם הפשו אחד מן הניזקין לנבית סמנו חצי נזקו מנופו בההוא הנאה טעסה בשית שינבה חצי נזקו ולא יפסדנו ואפי' אם ידה המזיק רא יפטר כהודארו כיון שמיחזק בו נעשה עליו סופר שכר לניזקין ואם יצא והזיק אותו הניזק שתפסו חייב והבעל' פטורים שהרי לא הוי יכוין לשוכרו שלא היה ברשות' כיצד שר שיה מאהים שננח והפסיד מאהים וחכשו הניזק לנבית סמנו מאה חצי נזקו מנופו וחזר ונחן והפסיד ק' הרי הניזק האחרק מטרלם חצי הנזק ע' והניזק הראשון שתפסו משהלם מותר נזקו שהיה לו כוהוא שלישים והבעלם נוטלים מאה שלהם וכן כל כיוצא בזה :

תב שני שוורים שחבלו זה בזה והתם תמים או מועדים וכו' סעיף א :

א שני שוורים תמים שחבלו זה בזה משלמין במותר חצי נזק כיצד כגון אם אחד הזיק בהכירו שיה מצה והסני הזיק בו שיה חסמים אין אומרים והישלם לזה חסמים מנופו זה וישלם לזה עשרים והמטה מנופו דאפי' משהת למה לי אלא אומרים חסמים שיה ניזק יצאו בחסישים שיה ניזק והסמים שהזיק זה יותר משלם לו זה חציים מנופו ואפילו נאבד אחד מהם לא אמרינן ינכה בעל האביר כל חצי נזקו והשני אין לו מסה לנכות שהרי אינו משהלם אל מנופו של מזיק לא אמרי' הכי דמיד שננח זה את זה וזה כל' בשלו כנגד חצי נזקו ומנכ' להכירו והקא שיש' כל אדמי מה שהזיק' אבל אם אינו שיה כל כך אינו מנכה דורקמה שיוכל לנכות מנופו דהא הם אינו מסלם אלא מנופו ואם שניהם מועדים משלמין כמות' נזק שלם ואם היה האחד הם ואחד מועד מועד לתם יותר מכה שהזיקו ישלם במותר נזק ל שלם כגון אם הזיק מועד בתם מאה והתם לא הזיקו אלא חסמים משלם לו ע' ה' הם כמועד מאה והמועד לא הזיקו אלא כ' ינכה לו כ' וישלם לו כ' א' אמרי' שכל זה מירי דוקא כשהתחילו לנעה בבת אחת ונחצוה עם זה קודם שנפדו או טניזק אחד ממוך הנניחה שהתחילו כבת אחת ונפדו ואחר כך חזר השני והבל בראשון אבל אם אח' התחילו לנעה את השני ועם השני כנגדו והזיקו בין בתוך אותה נניחה בין אח' התחיל משלם והשני פטור שכל המשנה וכו' אחר ושינה בו פטור ועל סימן תב"א סעיף י"ג בענין שני אנשים שחבלו זה בזה :

תג שמין השברים לניזק ואם פתנו או הותירו וכו' סעיפים :

א כתיב בדין המזיק ממון חבריו כסף ישיב לבעליו אמרו חז"ל דיישיב רבייא הוא דהא כבר כתיב ישלם וכו' לרבו אפי' שיה כסף ואפילו סובין הוה תשלומין מעליא וכיון דאפילו סובין הוה תשלומין כ"ט השברים מאתו כלי עצמו ששפר שיכול לשום אותם לו כתשלומין לפיכך אם שבר השור כלי אין אומרים יתן לו המזיק כלי שלם לניזק בעד הכלי ששבר

תד שר שחבל בסור או השבחה או פגם וכו' סעיפים

א מה שאמרנו בס' הקודם סעיף ב' מונס את המת יחצוה שיט למזיק חצי חלק בשכת הנבילה ה'ם בשכת שע' יוקרא שאין לניזק כוס טענ' נגד המזיק לו' אילולי שננח שור' היה שיה יתיר אבל בשכ' שכתב הניזק סמס כגון שננח ולאכת ונתפש' הניזק בין סמל' בין ע' פישום אין לו למזיק כל' בשכת דאורכה

טראה השי' שכל האומו לא קיימו את ההורה ואפי' טבע מצות בני נח לא קיימו עמד והופיע ממנוגן לישראל כלום התיר מסונגן לישראל ושמעין סינה דכל היבא דמיטעס גויס מישראל לא מיטעס אלא להחמיר עליהם לפיכך ה' דמיטעס מישראל במלה רעהו אמרי' מיטעס להחמיר עליהם דטור של ישראל שננח טורס פטור מכל וכל דלאו רעדו הוא וטורס שננח של ישראל לעולם הוא חייב נ' אפי' חס כחומר שבישראל בסועד ב שר של הפקר שננח וקודם שתפס אותו הניזק קודם אחד חכה בו פטור רכתיב כי ינח טור אישונג' כלומר שיט לו בעל וזה בשעת נגיחה לא היה לו בעל :

ג ולא עוד אלא אפילו היו לו בעלים בשעת נגיחה והפקירו קודם שעבר בדין פטור דכתיב והעד כבעליו והמית אישונג' הסור יסקל עד שיהא מיתה והעמדה בדין ונמר הדין כאחר כלומר כבעל אחד ולא כשהפקירו אחר נגיחה קודם נמר דין מיתה דוקא אם זכה בו אחר אבל אם הזר זנא וזכה בו אחר שהפקירו חייב דהא בעל אחד הוא :

ה וכן אם ננח ואח' מכר או הוריש חייב שהוריש והלוקח מכתו באין יחד בעל חסיבי :

ד טור של פקח שננח טור של חשו חייב דאע'ג דחשו' הם רעהו קרינן ביה דהא בבני ישראל המה ושל חשו' שננח טור של פקח פטורי' דאע'ג דמדינ' חייבי' דהא בכלל רעהו הם חשו חכמים לממונס דלא לכליא קרנא ואמרו שלא להעמיר להם אפוטרופוס לחובות' לשלם מהם ניזקין וכן הדין בטור שהלכו בעליו למדינת הים שננח אין מעמידין עליו אפוטרופוס לשלם לניזקין' שחשו לממונו והאיל ואינו כאן שיכול לשומר הרי הוא דומה לחשו' בזה :

הז טור שננח ומכרו מזיק או ניזק וכו' ד' סעי' :

א שורחם שהזיק טרינו סמשלם מנופו אם מכרו המזיק אפילו עד שלא עמד בדין אע'פ' שהוא מכור ויכול הלוקח לתרוש כו' מ' ב' בא הניזק ונובה נזקו ממנו וחורר הלוקח ונובה מהמזיק שמכרו טכיון שננח קול יש לו ולא היה לו ללוקח ליקח אותו עד שיגבה הניזק נזקו ואם מכרו ניזק הרי מכור וכשהפשוני יקחנה הלוקח :

ב שחטו המזיק נובה מבטור וי' א' שצריך לשלם נס פחת שחט' וכן אם נסחמטו חייב ליתן לניזק שכירות נתנו כמתנה מה שעשה עשו' לענין לחרושו כו' מ' יבא ויגנת הניזק ממנו :

ג ברא' כשמכר או נתן קודם שעמד בדין אבל אם עמד בדין ואח' מכרו או נתנו במהנה' ללא עשה ולא כלום שכבר זכה בו הניזק בהעמדתו בדין :

ד היה המזיק חייב לבעל חוב אפילו חל טעיבודו קודם וקודם הב' ח' וחטט קודם לניזק אינו כלום ויכול הניזק ליקחנו מידו דהא ניזק מסתלם מנופו וי' א' ה' מ' דווקא היבא שיוכל הב' ח' לנגות חיובו מסקום אחר אבל אם היה השור א אפותיקו פטורש לבעל חוב שכנה לו לא יהא לך פרעון אלא מזה וקודם החוב לניזק בעל חוב קודם דהא הוא נמי אינו יכול לנכות אלא מנופו :

הח אין דנין דיני נזקקין אלא בעדות ברורה וכו' ב' סעיפים :

א אין הניזקין מסתלמין אלא בראייה ברורה ובעדות נש'ה שלא תצטר הואיל ואין מצוי באריות המוסים ובגדרות הצאן אלא העכדים ורועים וכיוצא בהם ואם הם העידו שטור זה ננח או הזיק לאדם שמע'ג' להם אין דרכו מן אלא לעולם אין מחייבי מסון אלא על פי עדים כשרים שי'עידו

דאדרבה הניזק יוכל לומר אילו הגניחה שננחן שרך היה חתפסם יותר לפיכך צריך לעולם המזיק לשלם בשעת הנזק אפילו השכית הניזק הרבה קודם שעמד בדין כיצד טור טוה מאחי' שחבל בטור טוה מאתים והפחיתו נ' ושכח הניזק עד שטוה בשעת העמדה בדין ת' אין המזיק יכול לומר לא ט הפסדתיך כלום שהרי הוא טוה עכשיו יותר ממה שהיה טוה תחלה ולא אשלם לך כלום דאדרבא יכול הניזק לומר לו אילמלא שננחו שורך היה מסכית יותר עד שהיה טוה ת' ואם כן היוקתני הרבה לפיכך מנכין הטענות זו כנגד זו ומשלם לו בשעת הנזק ואין למזיק בשבח כלום בין בשבח דעי' פישוס בין בשבח דסמילא :

ב כיחש סחמת הנגיחה עד שבשעת העמדה בדין אינו טוה אלא ק' טסין הפחת שבשעת העמדה בדין וכנגזן שלא כיחש מחמת מלאכה אלא אומר לו טסוס רקנא דהורך קבירא ביה כחטואם השכית המזיק בין נגיחה להעמדה בדין אם השכית מעצמו נוטל הניזק חלק בשבח שהרי בשעת נגיחה מיד נחלש טור המזיק לניזק בעל נזקו וברשותו השכית וכן אם כיחש ברישותו כיחש ואם סחמת ההוצא' שהוציא עליו המזיק השכית אם ההוצאה יתירה על השבח אין לו לניזק בשבח כלום אלא נוטל כפי מה שסגעו בשעת הנזק ואם השבח יתר על ההוצאה נוטל המזיק הוצאתו ושכר טרחו ועמלו כדין היורד בחוך שרה חכירו ונטעה ברטוב' ויתר השבח נוטל הניזק חלקו :

הח שור שחבל באדם או שננח אשה או שפחה וכו' ג' סעיפים :

א בשור המועד שננח את האדם כתיב כנ' טפס הזה יעשה לו ודרש חז' דקאי על כל הפרשה כלום' על כל הדינים הנשפין בשור שהזיק טור דחם מסלם חצי נזק ומועד מסלם נזק טלם כן הדין בשור שהזיק אדם אם חס הוא מסלם חצי נזק ומועד מסלם נזק טלם ואפילו לא נתכוין להזיק את האדם אלא נתכוין לבהמה והזיק את האדם חייב כיון שדעה כוננתו להזיק ופטור מצעד ודיפיו ושבת ובטת שלא חייבה התורה בארבעה דברים אילו אלא את האדם דכתיב איש כי יתן פוס בעמיתו ונומר איש בעמיתו ולא טור בעמיתו :

ב שורו שחבל באביו ובאמו או שהדליק נדוש בשבת חייב בנזק' אע'פ' שאילו עשאו הוא היה פטור על מעשה שורו חייב דמה שהוא פטור לפי שמהחייב בנפשו וקיס ליה כדרכה מינ' אבל על שורו חייב דהא לא קיס ליה כדרכה מיניה :

ג טור שננח אשה ויצאו ילדיה פטור ממתי ולרוח אף על פי שהוא מועד לנגוח דלא חייבה התורה בדמי ולדות אלא אדם דכתיב נבי דפי ולדות כי ינצו אנשים וננפו ונומר אנשים ולא טורים ומיהו אם ננח שפחה ויצאו ילדיה חייב בדמי ולדות כאילו ננח בהמה מעוברת מ' חמרה בעלמ' הוא דאזיק דאמר קרא שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור לפיכך סמין אותה כמה היתה טוה סתחלה וכמה נפחת דמיה ומשלם תם חצי נזק ומועד נזק טלם :

הח שור של נכרי או של הפקר או של תרש שאטה וקמן וכו' ה' סעיפים :

א שור של ישראל אפי' מועד שננח שור של נכרי פטור דכתי' כי יתח שור איש את שור רעהו וככרי לאו רעהו ושל נכרי שננח שור של ישראל בין חס בין מועד משלם נ' שר' ליבא למי' נ' כ' שיהא פטור מכל וכל כיון דישאל לאו רעהו הוא ונמעטו נמי שרעהו שיפטר מכל וכל אפי' מועד דכתיב הופיע מהר פארן פי' הופיע לאומות מהר פארן ורקדקו סאי ראה והופיע ורסו כיון

לבוש יעד שדטץ חלבות נזקי מימז

זנבל שמה שור או חסור בעל רכור ישלם כסף ישיב לבעליה
והמת יהיה לו מרכתיב יפרח ויכרה ש"מ אחד הכורה בור ויחזר
הפיתה בור שכרוהו אחר וכסרו כראוי וכא זה ונלהו חייב :

א הפר אחר בור וכסרוזה שכסרו חזר ונלהו ונפל סטה
ונטר בעל הבור שחפרו חייב וזה האחרון פטור שרדי
האחרון לא עשה כלום ואם סחמו בעפר חזר והוציא את כל
העפר זה האחרון חייב שכיון שסחמו בעפר נסחלק מעשה
ראשון ונעשה הוא בעל התקלה :

ב אחד החופר בור או הלוקח בור או שניהן לו בור במתנת
חייב שנ' בעל הבור ישלם בור שיש לו בעלים מ"ט וכן
אם נחפר בור ברשותו מאיליו או שחפרו ברכמה וחיה ברשותו
אף ע"ז דכתיב איש בור ולא שור בור כדכעין למיטר בעמיק
שצחר זה מ"מ הואיל והוא ברשותו חייב לכסותו או לפלאותו
בעפר ולא עשה הרי כאילו הוא חפרו וחייב בנקזת וכן אם כרה
אחר בור ברשותו ונודע לבעל החצר חייב בעל החצר לכסותו
ואם לא כסה הוי כאילו חפרה הוא בעצמו וחייב על נזקיה
והבורה חייב לשלם לו נזקי הצירו :

ג דווקא שחפרו בעצמו ברה או שחפרו אחרים עליו
לכסותו ולא כסוהו חייב אבל שורו או מטנו שחפרו בנקז
שחפר חפירה ברה או נגלגל שם אבן וכסלו בו פטור בעל השור
שנ' כי יכרה איש בור ולא שור בור :

ד אחד החופר בור ברה או שחפר בור ברשותו ופתחו לרשות
הרבי' או חפר ברשותו ופתחו לרשות חבירו ונפל בו בהסת
חבירו או שחפר בור ברשותו ופתחו לרשותו והפקיר רשותו ולא
הפקיר בורו שכיון שהפקיר רשותו נתן לכל רשות להלך
סכוך לבור היה לו לכסותו לפי' חייב בנקויו אבל אם הפקיר
רשותו ובורו או שהפקיר בורו שברשותו ולא הפקיר רשותו
הרי זה פטור שכאמר בעל הבור ישלם בור שיש לו בעלים וזה
על מה ישלם אם על שעה נפילה הרי אין לו בעלי' דהא הפקיר
הוא ואם על שעת חפירה הרי ברשות חפר דרשותו היה בשעת
חפירה לפיכך פטור :

ה החופר בור ברה לצורך רבים לטחות ממנו או לחשקות
ממנה בהמות ומסר להם כיסוי או הודיע לכ"ז שרובת
להסתלק ממנו ושרם יתעסקו בו לכסותו פטור והוא שחפר
במקום שיש לו רשות לחפור שם :

ו האומר לחבירו לחפור בור ברה והלך וחפרו החופר חייב
והמשלח פטור והחופר בור ברה איסורו קעבד וק' לא יצו
שליח לרבר עבד דדברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שטועין
ולא היה לו לחפור :

ז הבינה סמוך לרה וצריך לחפור ליסוד רשאי לחפור סכוך
נהנו שיש לכל אחד רשות לחפור לצורך יסוד של הבניין
ואפילו להרחיבו לצד ר"ח ואם הוזק בו פטור הואיל וברשות
חפר :

ח אחד החופר בור או שית או שית או חריץ חייב פי' בור
הוא ענול' שיח ארוכה וקצרה מערה סריבעת ומכוסה
בקירוי אלא שיש לה פה' חריץ רחב וסריבעת כמערה ויש
מקורה אלא כל פיו פתוח ולמה נאמר בור משום דסחם בור
הוא סמוך' טפחים והודיע אותנו החורה דו' טפחים יש בה
כדי להטות שר או חסור והרי הוא בדיק אב מה בור שיש בו
כדי לרשית דהיינו' טפחים אף כל אילו אינם חייבים אלא
א"כ יש בהן עשרה טפחים אבל אם היו פחותים מ' ונפל לתוכו
שור או שאר בהמה חיה ועוף ומתו פטור שהרי לא היה בהן
כדי להטות ולא מחמת הכור פתחו אלא מחמת דבר אחר ונאנס
הוא ואם הוזקו בעל התקלה חייב לנק' שלם דאע"ג טאין בר
כדי להטות יש בו כדי להזיק :

ט היה עופק הבור ט' טפחים ומתו טפח אחד טים חייב
דקים להו לחז' שטפח אחד שלמים נהוג הוד' ה' ש' ש'
חשוב כעומק ג' טפחים רקים כחלל שאין בו טים :

יב ואם

שיערו בכ"ד ואין מקבלין את העדים אלא בפני בעל דין כמו
בשאר דיני מסנות :

ב שור שהיה רועה ונמצא שור הרג בצדו אע"פ שזה מנוח
זה מעד לנחן זה מנושך וזה מועד לנשך אין אומרים
בידוע שזה ננחו או נשכו ואפ"ל נמל האוחז ביד הנמלים ונמצא
הרגו בצדו אין אומרים שזה הרגו וחייב לשלם אלא א"כ יאמרו
עדים כשרים שראו שזה הרגו או נגאו :

תט

אין מגדלין ברה דקה ביישאב והזיר זבל רע
בכל מקום וכו' ר' סעפיש :

א שפני שהכמה דרכה ליעות בסרו' אחרות והזיקה מצוי
הקנו חז' שלא יגדלנה טים אדם במקום שדות וזכרים
אלא ביעיר' ואפילו בבית אסור ואפילו שנינה שלו לא אמרין
חזקה שאין אדם חושב אולי לו ובורו ישמרנה והגמרו כה
חכמים כדי שיהיה האדם שלא יזיק חבירו ושאסור לאדם
שיזיק את חבירו ומהו עיקר הקנה זו לא נתקנה אלא בא"י
משום ישוב א"י אבל אמרו שמגדלין בסוריא ובמדרות שבא"י
זכ"ש כשאר מקומות כחל והאידיא שאין מצוי שיהיו לישראל
שדות בא"י אפי' בא"י שרי :

ב אפרו חז' לא יגדל ישראל חזירין ככל מק' אפי' למשוח
בהן עורות ואין צריך לומר לסחלה ושעמא שחזרו חכמי'
ז"ל וקללו על זה משום מעשה שהיה כשצרו בני חשמונאי זה
על זה שהיו שני אחים הורקנוס ואריסטובלוס שהיו מריבין
על המלוכה בירושלים היה הורקנוס מבפנים ואריסטובלוס
בחזק ובכל יום היו אהזן שבפנים מורידין דינין להן מעל
החיסה מתרופת הליסכה בקופה לאותן שנחזין לקנות להן
חפציהן וחזי מעלין להם אותם שנחזין את ההמידין היה שם
זקן א' אמר להם כל זמן שעוסקין בעבודה אין נמסרין בידכם
לפחד הורידו דינין בקופה והעלו להם חזיר באותה שעה
אמרו ארור האיש שמגדל חזירין בכל מקום ועל כרחך הנזירה
היתה שלא לגדלן אפי' למשוח בהן עורות דאילו למוכר לנינים
אף פראורייתא אסור כדכתבינן טעמא בלבוס עשרת זהב
סימן ק"ז :

ג ואסור לגדל כלב רע אלא א"כ הוא אסור בשליאאות של
כחל וקסור בהן משום דכתיב לא תשים רגלים כביתך
וכסאני קשור הוא נושך ומנכה ואשה שכאה לביתו מפלת
מיראתו ויהיה בעיר הסמוכה לספר אפרו שמתה לגדלו שהיא
שומר הבית אבל קושרו בזמן ומתירו בלילה י' א' רהשת' שאנו
שרויין בין הננים ככל ענין שרי שצדיבין לו נ"כ לסמוך הכות
כמו בעיר הסמוכה לספר ופוק חזי מאי עבא דבר מהיגאם הוא
ידוע לכלב רע שיש לחוש שזיק בני אדם פשיטא שאסור נ"כ
לגדלו אלא א"כ הוא קשור בשליאאות של ביהל' :

ד שיטנפלו לו כלבים וחזירים כוגשה אין מחייבין אותו
למיכר ביוז מפני שיש לו הזיק מה שצריך למוכרן
בזול אלא פוכרן מעט מעט :

תי בור באיזה מקום חייבו וכמה שיעורו וכל
משפטי בור ובו לח סעפיש :

א בור הוא פאבות נזיקין דכתיב כי יכרה איש בור ונוטר
סמאחר שחפרו הוא נחוייב בנזקיהו בעשה דבר
הזיק ברה וזהו מסונו שמזיק במק' שנטשו שנינו ז' שמקומו
אלא עופר במקוסי והעובר עליו נזוק וזהו האב ותלדוהו הוא
כל הדופה לו שהוא מסונו ומנח במקומו ומזיק לים אם הוא
בעומק או כנובה או אפילו לא זה ולא זה אלא ששפך מים ברה
והתחלק בהן שור או חסור חייב :

ב נתיב כי ופתח איש בור או כי יכרה איש בור ולא יכפנה

לבוש עיר ששון הלכות נזקי ממוץ קצו

ואם היה עמוק ח' ומהם שני שפתי' מים או שהיה עמוק
 שבעה שפחים ומהם ג' שפחים מים ונפל. לתוכו שור
 וכיצ' בו ומה שבע' להו כנמרא אי הוי נמי חשיב כל טפח מ'
 כשני שפחים רקים או לא ולא איפטימא לפיכך אין מחייבים
 אותו לשלם רסספקלא ספקינן סמונא ואם הפש אין מוציאין
 מידו ועל ס' שפ' סעיף כ' שיש חולקים :

אם חפר אחד ח' שפחים ובא הכירו וחפר עוד טפח שניקם
 חייבים בניזקין כל אחד לפי מה שחפר דכה שניהם
 הזיק בו :

וכן אם חפר אחד עשרה שהוא שיעור כדי להמית וכא
 אחר והשלימו לעשרים ובא אחר והשלימו לשלשים
 כולם חייבים בין למיתה בין לניזקין כל אחד לפי מה שחפר :

אבל אם חפר אחד ט' או מעט יותר שישובו שיעור כדי
 להזיק ולא להמית וכא אחר והשלימו לעשרה שהוא
 שיעור כדי להמית זה אינו דומה לחפר אחד ט' ובא הכירו
 וחפר עוד טפח וכן לחפר אחד עשרה ובא אחר והשלימו
 לעשרים כו' דהתם שניהם עשו מדה אחת או מדה נזקין או
 מדה מיתה אבל הכא הראשון עשה מדה נזיקין והאחרון עשה
 מדה מיתה לפיכך האחרון חייב על הכל בין מיתה בין נזיקין
 ל' ש חפר הראשון ט' והאחרון חפר להעמיק עד עשר' וכשנפל
 שמה שור או בהמה ומת דבהכלא רידיה מת ל' לא העמיק
 אלא נתן אבנים על שפחו עד שחזר להיות עמוק י' שעשה
 ההכל עשרה אבל הניזק לא בהכלא רידיה מת לעולם האחרון
 חייב בכל . ואם חזר השני וסתם אח' כ הטפח או הסיר האבני'
 שהוסיף מבע' כנמרא אי אמרינן מאי דעביד שקליה ופטור
 או דלמא ביון שהעמיקו ממה נזיקין למדת מיתה נסתלקו
 טעשה ראשון ושוב קשה ליה כול' ברשותיה וחייב אף על פי
 שהסיר האבנים או סתם הטפח ונטאר בחיקו לפיכך אין ט'
 פחייבין אותו לשלם כו' כדכתבינן בסעיף י' ב :

אם חפר הראשון כול' עמוק עשרה ובא האחרון והרחיבה
 אם הרחיבה בכל הקיפה ונפל לתוכו שור ומתה האחרון
 חייב דאע"ג רמיעש הכלא דבבור רחב אין בו כל כך הכל כמו
 בבור קצר הא קירב הזיק הבור שאם לא הרחיבה שמה לא
 היה הסור הולך כל כך קרוב לבור עד שנפל שמה . ואם מצד
 אחד הרחיבה ונפל שמה שור אם בצד שהרחיבה נפל האחרון
 חייב דהא קורב הזיקה ואם בצד האחר נפל האחרון פטור
 ודראשון חייב דהאחרון לא סייע כלום בהזיק זה דבלא הוא
 היה ג' נפל השור ומת :

אם חפר הראשון כול' עמוק עשרה ובא האחרון והרחיבה
 אם הרחיבה בכל הקיפה ונפל לתוכו שור ומתה האחרון
 חייב דאע"ג רמיעש הכלא דבבור רחב אין בו כל כך הכל כמו
 בבור קצר הא קירב הזיק הבור שאם לא הרחיבה שמה לא
 היה הסור הולך כל כך קרוב לבור עד שנפל שמה . ואם מצד
 אחד הרחיבה ונפל שמה שור אם בצד שהרחיבה נפל האחרון
 חייב דהא קורב הזיקה ואם בצד האחר נפל האחרון פטור
 ודראשון חייב דהאחרון לא סייע כלום בהזיק זה דבלא הוא
 היה ג' נפל השור ומת :

אם חפר הראשון כול' עמוק עשרה ובא האחרון והרחיבה
 אם הרחיבה בכל הקיפה ונפל לתוכו שור ומתה האחרון
 חייב דאע"ג רמיעש הכלא דבבור רחב אין בו כל כך הכל כמו
 בבור קצר הא קירב הזיק הבור שאם לא הרחיבה שמה לא
 היה הסור הולך כל כך קרוב לבור עד שנפל שמה . ואם מצד
 אחד הרחיבה ונפל שמה שור אם בצד שהרחיבה נפל האחרון
 חייב דהא קורב הזיקה ואם בצד האחר נפל האחרון פטור
 ודראשון חייב דהאחרון לא סייע כלום בהזיק זה דבלא הוא
 היה ג' נפל השור ומת :

אם היה עמוק ח' ומהם שני שפתי' מים או שהיה עמוק
 שבעה שפחים ומהם ג' שפחים מים ונפל. לתוכו שור
 וכיצ' בו ומה שבע' להו כנמרא אי הוי נמי חשיב כל טפח מ'
 כשני שפחים רקים או לא ולא איפטימא לפיכך אין מחייבים
 אותו לשלם רסספקלא ספקינן סמונא ואם הפש אין מוציאין
 מידו ועל ס' שפ' סעיף כ' שיש חולקים :

אם חפר אחד ח' שפחים ובא הכירו וחפר עוד טפח שניקם
 חייבים בניזקין כל אחד לפי מה שחפר דכה שניהם
 הזיק בו :

וכן אם חפר אחד עשרה שהוא שיעור כדי להמית וכא
 אחר והשלימו לעשרים ובא אחר והשלימו לשלשים
 כולם חייבים בין למיתה בין לניזקין כל אחד לפי מה שחפר :

אבל אם חפר אחד ט' או מעט יותר שישובו שיעור כדי
 להזיק ולא להמית וכא אחר והשלימו לעשרה שהוא
 שיעור כדי להמית זה אינו דומה לחפר אחד ט' ובא הכירו
 וחפר עוד טפח וכן לחפר אחד עשרה ובא אחר והשלימו
 לעשרים כו' דהתם שניהם עשו מדה אחת או מדה נזקין או
 מדה מיתה אבל הכא הראשון עשה מדה נזיקין והאחרון עשה
 מדה מיתה לפיכך האחרון חייב על הכל בין מיתה בין נזיקין
 ל' ש חפר הראשון ט' והאחרון חפר להעמיק עד עשר' וכשנפל
 שמה שור או בהמה ומת דבהכלא רידיה מת ל' לא העמיק
 אלא נתן אבנים על שפחו עד שחזר להיות עמוק י' שעשה
 ההכל עשרה אבל הניזק לא בהכלא רידיה מת לעולם האחרון
 חייב בכל . ואם חזר השני וסתם אח' כ הטפח או הסיר האבני'
 שהוסיף מבע' כנמרא אי אמרינן מאי דעביד שקליה ופטור
 או דלמא ביון שהעמיקו ממה נזיקין למדת מיתה נסתלקו
 טעשה ראשון ושוב קשה ליה כול' ברשותיה וחייב אף על פי
 שהסיר האבנים או סתם הטפח ונטאר בחיקו לפיכך אין ט'
 פחייבין אותו לשלם כו' כדכתבינן בסעיף י' ב :

אם חפר הראשון כול' עמוק עשרה ובא האחרון והרחיבה
 אם הרחיבה בכל הקיפה ונפל לתוכו שור ומתה האחרון
 חייב דאע"ג רמיעש הכלא דבבור רחב אין בו כל כך הכל כמו
 בבור קצר הא קירב הזיק הבור שאם לא הרחיבה שמה לא
 היה הסור הולך כל כך קרוב לבור עד שנפל שמה . ואם מצד
 אחד הרחיבה ונפל שמה שור אם בצד שהרחיבה נפל האחרון
 חייב דהא קורב הזיקה ואם בצד האחר נפל האחרון פטור
 ודראשון חייב דהאחרון לא סייע כלום בהזיק זה דבלא הוא
 היה ג' נפל השור ומת :

אם חפר הראשון כול' עמוק עשרה ובא האחרון והרחיבה
 אם הרחיבה בכל הקיפה ונפל לתוכו שור ומתה האחרון
 חייב דאע"ג רמיעש הכלא דבבור רחב אין בו כל כך הכל כמו
 בבור קצר הא קירב הזיק הבור שאם לא הרחיבה שמה לא
 היה הסור הולך כל כך קרוב לבור עד שנפל שמה . ואם מצד
 אחד הרחיבה ונפל שמה שור אם בצד שהרחיבה נפל האחרון
 חייב דהא קורב הזיקה ואם בצד האחר נפל האחרון פטור
 ודראשון חייב דהאחרון לא סייע כלום בהזיק זה דבלא הוא
 היה ג' נפל השור ומת :

אם חפר הראשון כול' עמוק עשרה ובא האחרון והרחיבה
 אם הרחיבה בכל הקיפה ונפל לתוכו שור ומתה האחרון
 חייב דאע"ג רמיעש הכלא דבבור רחב אין בו כל כך הכל כמו
 בבור קצר הא קירב הזיק הבור שאם לא הרחיבה שמה לא
 היה הסור הולך כל כך קרוב לבור עד שנפל שמה . ואם מצד
 אחד הרחיבה ונפל שמה שור אם בצד שהרחיבה נפל האחרון
 חייב דהא קורב הזיקה ואם בצד האחר נפל האחרון פטור
 ודראשון חייב דהאחרון לא סייע כלום בהזיק זה דבלא הוא
 היה ג' נפל השור ומת :

אם חפר הראשון כול' עמוק עשרה ובא האחרון והרחיבה
 אם הרחיבה בכל הקיפה ונפל לתוכו שור ומתה האחרון
 חייב דאע"ג רמיעש הכלא דבבור רחב אין בו כל כך הכל כמו
 בבור קצר הא קירב הזיק הבור שאם לא הרחיבה שמה לא
 היה הסור הולך כל כך קרוב לבור עד שנפל שמה . ואם מצד
 אחד הרחיבה ונפל שמה שור אם בצד שהרחיבה נפל האחרון
 חייב דהא קורב הזיקה ואם בצד האחר נפל האחרון פטור
 ודראשון חייב דהאחרון לא סייע כלום בהזיק זה דבלא הוא
 היה ג' נפל השור ומת :

לבוש עיר שושן הלכות נזקי ממונן

וסופו באונס לטורחים אבל אם כסחו בענין שכשיעבור עליו נמל לא יפול מיד אלא יתקלקל בענין שכשיעבור עליו טור אחר כך יפול שם ושכחתי נמלים והתלוע מתכוונפל בו טור חייב דאמר' מינו שפשע לענין שור זה עצמו שנפל שדה ראוי ליפול בו אחרי שיעברו עליו נמלים ויקלקלוהו פשע נמי לנב' היבא שנפל בו אחר שהתלוע מחובו :

כה בור טל שני שותפין הרי שניהם מחייבין לכסחו ועבר עליו הראשון ולא כיסחה השני ולא כיסחה שניה חייבים עד שימסור הראשון לשני את כסו שיכסנו והלך לו אז נפטר הראשון ונהחייב השני לכסחו :

כו כסחו הראשון וכא השני ומצאו מגולה ולא כסחו השני חייב ועד מתי יהיה השני לברו חייב עד שידע הראשון שהבור מגולה וכדי שיטבור פעילים ויכרות ארזים ויכסנו וכל הקלה שאירע בו כחוק זה הזמן השני לברו חייב שהוא פשע שלא שימרו וכל הקלה שאירע בו אחר זמן זה שניהם חייבים לשלם סהרי שניהם פשעו בו ויש אומרים שגם לשני כשמצאו מגולה נוהגין זמן עד שיטבור פעילו ויכרות ארזים אלא שאינו צריך הוצעה :

כז יש מי שאומ' שאם אינו מוצא לקנות ארזים מיד אלא בוקר נוהגין לו זמן עד שימצא לקנות בשוויים :

כח כל הנזיק' אם הוא דבר שאין צורך דמזיק בעצמו לסלקו אין מחייבין אותו לסלקו עד שיטבור פעילים והני מילי דאנ' כגון בור שביסחה כראוי והתל' אבל בור שהניחו מגולה פושע הוא ולאחר חייב בנזקין :

כט דמכס' בורו בכיסויו של חברו וביא בעל הכיסויו ונטל את כיסויו בעל הבור חייב ואין בעל הכיסויו צריך להודיעו שנטלו דרשאי כל א' לוקח את שרו והוא היה לו לטמור את בורו :

ל המסר בורו לטמור לטמור השומר חייב בנזקין ואם מסרו לחרש שזמה וקטן אף על פי שהיה כנוסה הבעלים חייבים מפני שהבור עשוי להתלולת ואילו אין בהם דעת לטמור אלא יתגלה או אפי' אם הם עצמם יגילוהו הבעל חייב ט"א שטרן כראוי :

לא בור שכרו ועומד ונכנס בו אדם להרחיבו או להעמיקו ועמד טור על שפחו ושמע קול הפסים ובעל זנב' לתוכו בין מלפניו בין מלאחריו חייב בעל הכיסו שזכר אמרנו דבר שהיב' עליו חורה בין להכלו בין להבז' חייב ואם מלפניו נפל הרי סת מן ההכל שנכנס לפיו ואם מלאחריו נפל הרי סת מן החבט לפיכך בעל הבור לעולם חייב אפילו השור פקח וביס דאפי' ליעיל דאכעי ליה לעיונו ומסל הכא חייב שקול הכרייה בעמהו ומסתם ביעותה לא היה יכול לעיונו ולמסל וכיון שנמצא הנזק כבור בעל הבור חייב והבור פטור ואף על גב דקיל הכרייה גרם שנפל אינו אלא גרמא בעלמא וגרמא בנזקין פטור וכיון שאי אפשר להשתלים ממנו יסתלם מבעל הבור אבל אם נבעת השור מקול הכרייה ונתקל בבור ונפל לאחוריו הבור שניהם פטורים דשניהם אינן אלא גרמא :

לב שור שדחף בהמה לתוך הבור ומת אם מועד הוא בעל הבור משלם מחצה ובעל השור משלם מחצה ואם הם הוא בעל השור משלם רביע מנופו ובעל הבור משלם ג' חלקי' מהיפ' שבנכסיו שבעד הנבילה יכול לומר לבעל הבור פחת נבילה זו יש לי אצלך שדרי נמצאת בבורך אף על פי שהיא גיולה והפקחים היתה כיון שדחפה ררי זה כמי שנפלה כלילה גל מה שאני יכול להוציא מבעל השור אני מוציא והסאר אהה חייב לשלמו :

לג וכן המניח מבן על פי הבור ונתקל בה השור ונפל לבור ומת המניח את המבן משלם מחצה ובעל הבור מחצה :

לד אם אדם ושור דחפו שור אחד לבור והיה האדם שלא

בכוונה שאם היה בכוונה היה בעל הבור פטור אבל שלא בכוונה שלשים חייבים ואם השור מועד משלמים כיניה' ואם הוא הם משלם הטהות שהוא חצי נזק שעשה הוא והמותר ישלמו כיניהם האדם ובעל הבור :

לה ואם אדם ושור דחפו אשה לבור ויצאו ילדיה האדם לברו חייב בכל דשור ובור פטורים מדהי ולדוה השור פטור דנבי דמי ולרות כתיב אנשים ולא שוורים ובעל הבור פטור דשור ולא אדם כתיב וכיון שאי אפשר לאיטלומי מהני משתלם מהאי :

לו ואם דחפו בו אדם והיוק שלשחם חייבים בנזק והאדם לברו חייב כשאר הר' דכרים דלא חייב' התורה בר' דכרים אלא האדם דאיש בעמיהו כתיב וכיון דליבא לאיטלומי מהאי משתלם מהאי . ואם דחפו בו כלים ונטברו האדם ובעל השור חייבים ובעל הבור פטור דחמור ולא כלים אמרה תורה וכיון דליבא לאיטלומי מהאי משתלם מהאי :

לז יש מי שאומר דהוא הדין לטנים שהזיקו ושניהם בני חייבים אלא שהאחד ברח או אפילו שהוא כאן ואין לו לשלם משתלם מהאחד עד שיעור מאי שהיה הוא חייב על נזק זה אילו עשאו לברו מטעם היבא דליבא לאיטלומי מהאי משתלם מהאי ויש חולקין ואומרים דלא אמרינן היבא דליבא לאיטלומי מהאי משתלם מהאי אלא היבא שזה פטור מדינא דכיון שהתורה פטרה אותו שעמו הוי כאילו הוא עשה כל הנזק לברו וצריך לשלם כולו אבל אם שוחפו מדינא בר חיובא הוא אלא שאין לו לשלם למה יפרע זה בשבילו ולפי זה שור שדחף בהמה לבור האידנא אין בעל הבור משלם אלא ג' חלקים אף על פי שהשור פטור אף מהרביע שהרי אין דנין דיני קנסות אין בעל הבור משלם אותו בשבילו דהא נס השור בר חייב הוא אלא שאין דנין אותו והוי כמו בורח או אין לו לשלם :

לח החופר בור ברשות הרבים ונפל עליו שור והרגו הרב בעל השור פטור דהא השור אנוס הוא ולא עוד אלא אפי' מת השור מחמת נפילתו לבור נוטל בעל השור דמי שרף טורש בעל הבור :

תיא תולדות הבור כגון אבנו סכינו ומשאן שהזיקו וכו' סעיפים :

א כבר אמרנו דבור הואיל וכתיבה בהמה אב נזיקין הוא והולדותיה הם אבני סכינו ומשאן שהניחו ברשות הרב' והזיקו במקומ' בין שהפקירם או לא הפקירם או שהניחו בראש גנונופלו כרוח מציעה והזיקו במקומם אחר שנחו אז הם דומין לבור שהוא מסוגו שמזיק במקום שמוח שם כמו הבור לפיכך יש לו כל דין בור לחייב נזק שלם אפילו בפעם ראשון על מיתה בהמה או הזיק ועל נכסי אדם . בין נתקל באבן והזקק באבן בין נתקל בקרקע והזקק באבן דהא מפל מקום הנזק נעשה באבן שהוא הבור . אבל אם נתקל באבן והזקק בקרקע אין זה אלא גרמא ופטור . ופטור בו כמיתה אדם ונזקי כלים כמו בבור וכן אם הגיחם ברשוהו והפקיר רשוהו ולא הפקירם ונתקל בקרקע וניזק בהקלה זו והזקק בעל הקלה חייב :

ב ואם נפלו כרוח שאינה מצויה והזיקו בטעה נפילה או אפי' לאחד נפילה כל זמן שלא היה לו פנאי לסלקם פטור דאנוס הוא כיון שנפלו כרוח שאינה מצויה אבל לאחר מכאן חייב ואם אפקרינהו פטור אפילו לאחר מכאן כמו במקור בורו דליק' איהו שעה אהתח מחייבו או אשעת כרייה שהוא שעה נפילה אנוס הוא ואי אשעת הזיקא הל' כור שאין לה בעלים :

* לבוש עיר שושן הלבנות נזקי ממוץ * קצח

ג ודווקא אדם אין דרכו להסתכל בדרכים משום שענין למעלה כדכתב'ג אבל בהמה שענינה למטה דרכה לעיין אנה תלך לפיכך אם נתקלה והזיקה בכך המונח כרשות הרבים פטור בעל הכר ואם שכרתו דרך הילוב'הו רגל כרשות הרבים ופטורה ואם דרך כיעוש הוה ליה קרן וחייב :

ד מי שהיה טעון כו ונתקל ונשבר הכו והזיק לאחר'כשת נפילה פטור דנתקל לאו פושע הוא לפיכך אם לאחר שצאו שברי הכו בארץ הזוק בהם אדם או שהחולק במים שנשפכו סן הכו פטור מדיני אדם דהוה ליה מפק' נזקין לאחר נפילת אונס וחייב דיניי שמים אם היה לו פנאי לסלקם דמ'ס היה לו לסלקם ואם סתכוין לזכות בשכרו החרס חייב כנזקין שזיקו אחר'השת' ה'ל כור ופטור בה על הכלי' ואם פשע כנפילתו ונשבר הכו חייב בין על מה שזיק כשעת נפילה בין על מה שזיק אחר שנחו השברים אפי' אפקרינהו :

ה השופך מים לרשות הרבים ונסנפו בהן כליו של הכור פטור דהוה ליה כור ופטור בו את הכולים בין אם הפקירם או לא הפקירם אבל אם הוחלק בהם אדם ונפל לארץ והזוק בקרקע עולם חייב וכל שכן אם נבלעו המים בארץ ונעשר רש'ש וזיקו דהשת' הו' להו המים עצמם הכור והזוק שנעשה נעשה בהם עצמם ולא בקרקע עולם שחייב אפי' הוא בימות הגשמי' שיש רשות לכל אדם לפהוח ביב שלו להיות מקלח כרשות הרבים אפי' הכי אם הזיק חייב לשלם וכל שכן בימות החמה דחייב'בין שהוא שלא כרשות שאין לאדם רשות לפתוח ביביו לרשות הרבים בימות החמה :

ת"ג דינ הקדמים שהולכין זה אחר זה ונתקלו ונפלו ובו ג' סעיפים :

א שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון תפל ונתקל השני בראשון אם היה הראשון יכול לעמוד ולא עמד חייב הראשון כנזקי שני שאע"פ שהוא אונס בשעת נפילה אינו אונס בהיותו מוסל בדרך שהרי היה יכול לעמד ואם לא היה יכול לעמוד פטור אע"פ שהיה לו פנאי להזהיר את השני שלא יבשל בו ולא הזהירו פטור דאמרי' דמחוך שהיה שרוד כנפילה לא היה יכול לזהירו ויש אומרים שאם היה לו פנאי להזהיר ולא הזהיר שחייב ולא אמרינן מהוך שהיה שרוד לא היה יכול להזהיר בד'א שזראשון חייב כנזקו שני כשהזוק נופו של שני אפילו במשאו של ראשון וכל שכן כשהזוק נופו של שני כנפו של ראשון אבל אם הזוקו כליו של שני אפי' כנפו'זל ראשון פטור דכל תקלה חולדה דכור הוא כמו שנהבאר ובור פטרה בו התורה כלים כמו שנתבאר :

ב ואם היו הקדרין והזננין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון והשלישי בשני וכל אח' מהם היה יכול לעמוד ולא עמד . הראשון חייב כנזקו נופו של שני בין שהזוק כנפו של ראשון המוסל לארץ בין שהזוק כמשאו וכיון שהוא נפל תחילה ונס היה יכול לעמוד ולא עמד חשבינן אפילו משאו לכור שכרה הוא וחייב על הזיק נופו של שני שהזוק במשאו אבל השני אינו חייב כנזקו של שלישי אלא כשהזוק נופו של שלישי כנפו של שני דחשבינן נופו של שני לכור בין שהיה יכול לעמוד ולא עמד ואינו חייב על כליו של שלישי אפילו הזוקו כנפו של שני דכור הוא ופטור בו את הכולים אבל אם הזוק השלישי במשאו של שני אפי' הזוק נופו של שלישי במשאו של שני פטור שיכול השני לומר לו כור זה שהוא ששאי אין אני הכור אותה שהרי הראשון הפילני עם פשאי ולא היה עלי לסלקו מיהו נס הראשון פטור מזה שלא נרדו כפשיעה דהא קייפאלן נתקל לאו פושע הוא . ואם הזהירו זה את זה כולם פטורים :

ג ואם הניחם ברשות חרכים ולא הזיקו במקומם אלא נהגלגלו למקום אחר ע'י רגלי אדם או רגלי בהמה אם הזיקו דרך הילוכן אם נתגלגלו מרגלי אדם האדם המגלגל חייב בכל דפושע הוא זה שלא היה לו לגלגלו אע"פ דאמרינן לעיל אין דרכן של בני אדם להתכונן בדרכים היינו לענין זה שאם שכר כלי שהיה מונח כרשות הרבי לפניו בלא התכוננות פטור אבל כולי האי אין לו להשתגע בהליכתו שיחזק הכלי מסקומו וזיק דרך הליכה ופושע הוא בחיזוק זה ובעל התקלה פטור :

ד ואם גלגלם רגלי בהמה והזיקו כחילוכ' חייב בעל הבהמ' החצי ובעל התקלה החצי הבא ליכא למיטר הכהמה פשעה ביותר שנשתגע' כהליכתה שנגלגלה התקלה עד שהזיק דרך הוליכוניהא בעל התקלה פטור דבהם' לאו כת דעת היא ובלא דעת נגלגלה לכך אינה משלמת אלא החצי אבל אדם בר דעת הוא ופושע הוא כשנגלגל בחיזוק לזיק לפיכך הוא חייב ובעל התקלה פטור :

ה ואם התיוה חלהמה והזיקה דרך הוליכה כשאינה נונעת בתקלה הרי זה צרות שאפי' כשעשאה לבדה אינה משלמ' אלא סחצה והשתא טיש לה שותף אינה משלמת אלא רביע משלם בעל הבהמה רביע ובעל התקלה שלשה תלק' כראמרי' דהיכא דליכא לאישהלומי מהאי משתלים מהאי :

ו ואם לאחר שנחו מגלגולם הזיקו הוה ליה כור וחייב בעל התקלה הכל :

ז הכנים סורו לחצר חכירו שלא כרשות והטילה בו גלליק ואחר שנפלו על הארץ ונסנפו בהן כליו של בעל החצר פטור בעל הסור דאילו בשעת הטלה כבר נתבאר לעיל סימן ש"ג סעיף ח' אבל אחר נפילה הו' להו הנך גללים כור וכבר אמרנו דבור פטור בכלים ודווקא כליו אבל אם הוא עצמו הזוק בהן בעל הסור חייב ולא פטרינן ליה משום איש כור ולא שור כור דכל מידי דהוה כדדיה בשעת נפילה כנון גללים וכנון שנפלה גלגל'ולא העמידה דמחייבין ליה משום כור ואע"פ דאיהו לא כרייה אלא הנמל כרהו כיון דבשעת נפילה דידיה הוא ועליה לסוקי כמו דכרייה איהו דמי ואף ע"ג דמפק' ליה כתר שעתא ולא דמי לשורו שחפר כור כרשות הרבים דחפירה לאו דידיה הוא וכן לדליל הנקשר בדגל התגלגל מאליו לא דמי לדליל לאו דידיה הוא :

תיב חמנית את הכר ברה ונתקל בו אחר או טעון כד ונתקל ונשבר והשופך מים לרה והזיקו ובו ה' סעיפים :

א חמנית את הכר ברשות הרבים ובא אחר ונתקל בו ושכרו פטור מפני שאין דרך בני אדם להתבונן בדרכי' כדכתב'שע"ס לעיל סי' ת"י סעיף כ' ולפיכך אם הזוק בו בעל הכר חייב שלא היה לו להעמיד תקלה ברה ואפילו אם הפקיר את הכר שכל המפקיר נזקין בדבר שאין לו רשות לעשות מתחלה חייב :

ב ואם הניח את הכר במקו' שיש לו רשות להניחו כנון במקו' פנוי שלפני בית הכר שרוד לפעמים בשבית הכר שלא וכיוצא בו פניחין סם כדון וכא אחר ונתקל בו ושכרו חייב כיון דברש' הגיזו סם לפי' אם הזוק בו המהלך בעל הכר פטור שהיה לו להסתכל לפניו ואם הוא במקום אפילה שאינה יכול להסתכל לפניו ונתקל בה ושכרה פטור דאנוס הוא ואם הזוק בה בעל הכר חייב אע"פ שהניח'כרשית היה לו לשפרו שלא זיק ואם פילא כל הדרך כדים עד שאי אפשר לעבור אפי' שלא במקום אפילה ואפי' שכרו כידים פטור דאע"פ שיש לו רשות להעמיד שם אין לו רשות לפלאוה כל הדרך עד שאי אפשר לבני אדם לעבור לפיכך הרצה לעבור דרך סם יכול לשבר ולילך לפנות לו דרך ושיזא אם בשעה ששכרה הזוק בתרסה פטור אף ע"פ ששילא זה כל הדרך דאיהו דאזיק אנפטיח שהיה יכול לילך ולא שזיק את עצמו :

* לבוש עיר שושן חלבת נזקי ממוז * * * *

והמצניע פטור דלא ה"ל לאסוקי אדעתיה שיבא זה רסתרתי
 ושם ידע הוא שהבע"ל לא יס' תהווה ועל כ"י ס' צ"ז .
 2 וסרת חסידות הוא שיצניע אדם קוצין וחוכיותיו וס' צ"ז
 כל דבר המזיק במקום שלא יבא מרס תקלה כגון שישיבכם
 לנהר או ישרפם :

התנ הכותל והאילן שהיו רעועי' ונפלו והזיקו
 ובו סעיף אחד :

א כותל ואילן שהן רעועין וההרוגו בבעלים לסלקו כדי שלא
 יפלו ויזיקו ונתנו להם זמן ונפלו לאחר הזמן שנתנו להם
 והזיקו בין בשעת נפילה בין לאחר נפילה יש להם דין בור בין
 שהפקירן הבעלים בין שלא הפקירן שאין זה מפקיר נזקי
 אחר נפילה אונס דפושע הוא כמה שלא קצצו תוך הזמן שנתנו
 לו והוא דאמרינן כשהזיקו בטעם נפילה שיש להן דין בור ולא
 אמרינן שיש להן דין אש כמו דאמרינן גבי אבנו וסבינו ושמאנן
 שנפלו מראש הנג כרות מצויה דלא דמי לאבנו סבינו ושמאנן
 שהניחן בראשוננו ונפלו כרות מצויה והזיקו דרך הילוכן
 דהנך נפלו ע"י כח אחרים דהיינו הרוח והוא כמו אש שהולך
 וצורף ולא מעצמו הולך אלא ע"י כח אחר כגון הרוח או דברי
 המונחים אצלו אבל הכותל והאילן מחמת ריעות' של עצמן
 נפלו שלא היו יכולין לעמוד יותר ולכך הזהירו חב"ד לבעלים
 לסיירת' ואי משום דהולכין ומזיקין ואינן דומין לבור שרבור
 מזיק' במקומם לא נריעי' כחמת זה וכ"ש דיש לחייבו יותר
 בשביל זה שאין יכולין ליהדר כפניהם מס"כ בבור ואם לא
 התירו בו לפטורו ונפלו או שהתירו בו ונתנו לו זמן ונפל בתוך
 הזמן והזיקו ל"ש כשעת נפילה ל"ש לאחר נפילה כל זמן שלא
 נדע לבעלים שנפלו פטורין דאנוס הוא וכן אפילו אם נודע
 להם שנפלו אם לא היה להם פנאי לסלקם גם כן אינם הוא
 ופטורים וכן אם הפקירום פטורים אפי' היה להם פנאי לסלקו
 דה"ל מפקיר נזקו אחר נפילה אונס אבל אם לא הפקירום ונס
 היה להם פנאי לסלקם חייבים דה"ל סמונו שהזיק דמגיה
 כליו כר"ה במקום שיכולין להזיק חייב בעל הכלי לסלקו ואם
 לא סלקו פושע וחייב כנזקין : והוא דמחני ההרוג בו לחייבו
 דוקא התרו בו בית דין אבל אחר לא אף על פי שהתרו בו
 חבריו אינו כלום והזמן שנותנין הוא לטלשים יום ה' סתם
 אבל אם נראה לבית דין שהדבר נחזק ויש לה' שזיק פתאום
 אין נותנין לו זמן אלא כפינן אותו לסלקו מיד וכל זה שבנאת
 פתחה כראוי אבל אם לא בנאה כראוי ונפלה איהו דאפסיד
 אנפסיה וחייב לטלם אפילו הזיק בשעת נפילה . ואם הוא
 חפר תחת הכותל ונגרס הפילו היו ליה חציו וחייב אפילו ע'
 בשעת נפילה :

ואם טחמת הראשון נפלו הוא חייב על נזקי כולם כיצד
 כגון שהיה הראשון מוטל לרוחב הדרך ונתקל אחד
 בראשו ואחר ברגלו ואחר בכשנו הרי הוא חייב בנזקי כולם
 הואיל והיה לו לעמוד ולא עמד ויש אומרים שאם הראשון
 מוטל לרוחב הדרך אינו חייב בנזקי שלישי שהיה לו ליהדר זה
 כשרא' השני שנפל והיכי משכחת דהראשון חייב בנזקי כולם
 כגון שהיה מוטל באלכסון שכיוון שמופל באלכסון כשנתקל
 הראשון בראשו והשני נתקל אחר כך ברגלו ובא השלישי ולא
 ראת אותם שנים שנפלו אלא אחר מהם ואמר אולי בקרה הוא
 ולא ידע להזהר :

התנ אימתו אדם רשאי להציא זבלים לר"ה ובו
 ב' סעיפים :

א אין אדם רשאי להציא זבלו לרשות הרבים שלש בשעת
 הוצאת זבלים כדי להניחם שם אלא מיד כשיוציאם
 וזליכס משם אבל בשעת הוצאת זבלים יש לו רשות להציאו
 אח זבלו והגלל לרשות הרבים ולצוברן כל שלשים יום כדי
 שיהא נישוף ברגלו אדם וברגלו בהמה לזבל בהם שזותו
 שתנאו זה התנה יהושע כשניסס לארץ והנחילם אותה
 שלא יקפידו על זה ואע"פ כן אם הזיק חייב לשלם שלא נחז'
 להם רשות להציאו אלא א"כ משמרו שלא יזיק אחרים ואמר
 לאחר לזכר' בו ואם יזכה בו אחר יש בו מכוס נזל ויש אומרים
 שאם הזיק לאחר שהזיק כל הקודם בו זכה :

ב גדא' כזבל ונלל שאין בו כל כך תזק לרבים אבל הגן
 וקט' שהם מזיקים יותר לפי שהם איזוכים וגם כחלקין
 אדם ובהמה אין לורשו' להוציאם ואם הוציאם קנסוהו חכמי'
 שהיו בהפקירן כל קודם כהן זכה בין בעקר ההבן והקט' בין
 כמה שהשביתו דקנסוהו ג' מ' משום שבחה והוא שזכה בהן
 פעצמו ולא שאל אבל אם בא לטאול אם יש לו רשאת לזכות
 בהן אין מורין לו כן בניטן אבל בשנחן מורין לו שיטילנו ואם
 התרו בבעלים ולא סלקו מפקירין אותו לכל נבל זה לא איורי
 אלא כשזכת בהם אחר לאח' שהשביתו אבל אם זכה בהן קוד'
 שהשביתו מבעיא בנפ' אם קנסוהו אם לא ולא איפשיט' לפיכ'
 אם זכה בהן אחר אין מוציאין אותו מידו מספק' / צ"א כיון
 דספיקא דרינא הוא אפי' הפש מוציאין אותו מידו דאין תפישה
 מהני כספיקא דרינא ועל סימן שפ"ה : ואף על פי שאמרנו
 שקנסוהו שהיו כחפקר עדיין הם ברשותו לענין שאם הזיק
 בהם אדם או בהמה הרי המוציא חייב לשלם :

התנ הגדר גידו בקוצים והזק בהן אחר והמצניע
 קוצים בכותל חברו ובו ג' סעיפים :

התנ כל דבר המזיק אין מוציאין אותו לר"ה ובו
 ז' סעיפים :

א לא יסקל אדם אבנים או דבר אחר לר"ה שלא יכשלו בו
 רבים ואין עושין חלל תחת ר"ה ולא בורות ולא שיהיו
 ומערות ואפי' על כיפת אבנים חזקה מאד ער שהעגלה שעושה
 מליאה אבנים יכולה להלוך על גביה' אסור שם הפחת
 מלמטה שלא מדעתו ואע"ג דמקבל עליו כל הזיקות שאמתיין
 מחמתיה אין רצונם של בני אדם לזיקו ואח"כ לירידתו על
 מסוג' / ויש אומרים דודאי הכי דינא מכל מקום כבר נהגו
 לעשו' כיבין ומרחפ' תחת חלל ר"ה וכן מוציאין זיזין לר"ה ודרך
 הכל לסחול על כך הואיל וכן נהגו / ועוד שהרי רשות
 הרבים הם של מוטלי העיר וכל מה שנותנין המוטלים רשות
 אזלינן לפי ענין המנהג :

א המצניע את הקוק והוא הזוכית אנהגוד גדרו בקוצים
 הפריחו אפי' מעט לרשות הרבים והזק בהן אחר חייב כנזקין
 לטלם נזק שלם ואם עשאו בצמצום בהזק רשותו ולא הפריחו
 כלל להתך רשו' הרבים אע"פ שהן סמוכין לה פטור לפי שאין
 דרכו של בני אדם להתחבך ככתלים :

ב המצניע קוצין וחוכיותיו בתוך כותלו של חברו וזכה בעל
 הכותל וסתר כותלו ונפלו לר"ה והזיקו אם הכותל רעוע
 הוא המצניע חייב שכין שרעה המצניע שהכותל הוא רעוע
 ה"ל לאסוקי אדעתיה שמהל זה עומד לסתורו וסמא הבעלים
 וסתרוהו ולא היה לו להניח' פה ואם הכותל כריא בעל הכותל
 חייב דה"ל לאצנע עיניהו כשפטר כותלו ואם הזיקו בשעת נפילה
 יא דבעל הכותל חייב בכל עניין אפילו בכותל רעוע דהא כרו
 מזיק ואם נפל הכותל מאליו אם היה כריא שניהם פטורים
 באמסו הם ואם היה רעוע המצניע חייב מן השעם שכתבתי
 עם סתר איני שרעלמא הסותר חייב אף על פי שהוא רעוע

לבוש עיר שועץ   הלכות   נזקי ממוץ   קצט

הנדר נשארה קיימת לא היתה הדליקה יכולה לעבור וקרה
פקיה שנפל הנדר שלא מחמת הדליקה ועברה הדליקה בחצר
האחרת מקערוץ אם היה יכול לחזור ולנדר הנדר שנפל ולא
נדרו חייב למה הרב דוס' לשורו שיצא והזיק שהיה לו לשמרו
ולא שמרו שחייב ואם לא היה יכול לנדר פטור :

השולח את הבעירה ביד הרש ששטה וקטן והזיקו פטור
מדיני אדם דהא לאו מכחו כל ההזיק אבל חייב בדיני
שמים דהזיקו מצוי והל' לאסוקי אדעתיה בד' א שפטר כשסמסר
להם נחלת וליכה שדרך הנחלת להיכנס מאילה קוד' שהעבור
והדליק וחשב הוא שתיכבה אבל אם מסר לו שלהבת חייב
המעשיו נרמה ובאילו עשאו בירדים :

שלח את הבעירה ביד פיקח והזיק זה הפקח שרבעיה
חייב לשלם והמסלח פטור שהרי נתנו לבן דעת ומא
היה לו לזהר וכן אם הניח שוסר לשמור הבעירה השומר
חייב :

הביא אחד את האש תחלה ואחר כך הביא האחר את
העצים והדליקם כאש או שהביא אחד תחלה את
העצים ואחר כך הביא אחר את האש והדליק בו את העצים
האחרון חייב ואם לא הדליקו המביאים את האש והעצים אלא
הניחום זה פמולוה וכא אחר וליבה המלכה חייב ליבת הרוח
אם הוא רוח שאינה מצויה תמיד כולם פטורין דלא הוי להו
למביאים לאסוקי אדעתיהו שיכא עכשיו הרוח שאינו מצוי
ואם הרוח מצויה האחרון חייב שהיה לו לאסוקי אדעתיה
שהרוח ילכה אותו והא דאמרינן ברוח שאינה מצויה כולן
פטורין דווקא שלא היה הרוח ההוא מנשכ בטעה שהביא
האחרון האש או העצים אבל אם היה מנשכ באותה שעת
חזר להיות דינו כדיון רוח מצויה והאחרון חייב . ואם אחר
שהוכחו שם האש והעצי' בא אחר ולבה עם הרוח שמסייעו
י' א שהוא חייב . וי' א שאין המלכה המסייע עם הרוח חייב
אלא כשיש בלבוו לכדוכדי ללכות וכרוח לבדו אין בו ללכות
דהואיל ולבויו הוא לבדו כדי ללכות חייב מע' פי שגם הרוח
מחזיק הליבו אבל אם אין ככל אח' לבדו כדי ללכות אלא
בצירוף שניהם נתלב' פטור שאינו אלא נרמא וכן אם יש בכל
אחד כדי ללכות נ' פטור דיכול לומר אנא מאי קעבידנא בלא
דידי נמי הוה מהלבה ומזיק !

קשה אחד האש נבא אחר ומסוף אם יש כמה שעות
הראשון כדי שהגיע למקום שהלכה הראשון חייב ואם
לאו הראשון פטור והאחרון חייב .
הכופף קטמו של חבירו לפני הדליקה כדי שחניע בה
הדליקה אם כפפה לק' שחובל הדליקה להגיע שם
ברוח מצויה חייב לשלם ואם אינה יכולה לקניע שם ברוח
מצויה פטור מדיני אדם מ' פ כיון שעש' בו מעשה וכפפה ואם
לא היה כופפה שמת אפילו ע' הרוח שאינה מצויה לא היה
נזק לפיכך חייב בדיני שמים . ואם היה הרוח שאינה מצויה
מנשכ בשעה שכפפה חזר להיות דינו כדין רוח מצויה וחייב
בכל עניין :

גמל שהיה טעין פשתן ועבר בה' ונכנס פשתנו לחוף
חנות של חנווני חלקה בנדרו של חנווניו דלקה כל הבירה
בעל הגמל חייב שפ' כמ' שהרכה כמשאו עד שנכנס כהוך
החנות ואם הגמל הולך ומסכסך האש בכל הכיר חייב בכלה
נזק שלם דהא כולו כנופו קעביד ואם לא סכסך בכל הבירה
אלא הדליק במקום אחד ומשם הלך האש ונחפסס בכלו
על מקום שהדליק חייב נזק שלם דבנופיה קעביד והטאר
אינו אלא צדורות ואינו חייב אלא חצינזק ואם הניח
החנווני נרו בחוף הוא חייב לשלם אף דמי הפשתן לבעל
הגמל דהוא פשע שלא היה לו להניחו בחוף בלא שמיר' ואפי'
היה נר חנוכה שפצוה להניחו בחוף חייב שהיה לו לשמרו
שלא יזיק ; לד' א' י' י' כהנך

ב אין מצויאין זיון וגזוטראות לר' אלא א"כ היו למעלה
מגמל ורוכבו והוא שלא יאפיל הדרך על בני ר'ה ואם
רצה כונס לתוך קרקע שלו ובונה ופוציא זיון וגזוטראות עד
רוחב קרקעו ואם כנס ולא הוציא יוציא כל זמן שירצה אבל
אינו רשאי להחזיר הכותל למקומו שדרך שהחזיקו בו רבים
אסור לקלקלו : ודווקא במקום שרכים דורסים בו אבל אם
אין דורסין סם רכס' כגון ט'נה שם אצטכא במקום שהננים
בתוך שלו והוא גבוה מע' רב'ים מעבירין שם משאם ואל'
להחזיר הכותל למקומו :

לקת חצר ובה זיון וגזוטראות יוצא לרשות הרבי' הרי הן
בחזקתו ואפילו אם נפלו חזר ובונה אותה כמו שהיו
דשוענין ללוקח ואומרים אימור מי שבנה אותה כונס לתוך
סלו היה :

אילן שהו' נוטה לר'ה קוצץ כדי שיהא הגמל עובר בתוכו
ומניחין מקום פנוי מאילנות מ' שפתוח הנהר כרותב
כתפי המלחים שיורדין סם וכושכין הספינה וכל אילן הנמצ'
ברוחב זה קוצצין אותו מיד ואין צריך להתרו' בעליו ספני
שמעכב על מושבי הספינות :

אין שורין שיט ברשות הרבים להשהותו זמן רב ואין
לובנין בו לבנים אבל גובלין שם שיט לצורך בניין אבל
לא לעשות לבנים :

הכונה בר'ה כשסמכין האכנים צריך שלא ישהה סם אלא
סכין ובונה מיד :

וכולן אפי' מי שיט לו רצאת להניח כר'ה לפי מה שאמרנו
אם הזיקו חי' בים לשלם כל ההזיק :

היה נזקי האש פטורו ותיובו וטמון באש וכל דיניו וכו' סעיפים :

א אש הוא אב שנאמר כי תצא אש מצאה קוצים וגו' והוא
סמנו שרולך למרחיק ומזיק ע' הרוח שמוליכו לפיכך
כל הדומה לו שה' סמנו והולך ומזיק הוא חלודות ויש לו דין
אש שפטור או טמון כמו שיהבאר בע' ה' :

ב כתיב כי תצא אש ולא כתיב כי יבער איש אש או ידליק
איש אש אלא תצא אפי' מעצמה משמע שמדליק בתוך
שלו והולך ודולק בתוך של חבירו אפילו לא שרפה אלא עצו
ואכניו או ליחכה נירו אף על גב שהוא דבר שאינו ראוי לו
לישיף חייב לשלם הכל דכתיב או הסדה שהוא מותר דהא
כבר כתיב הנדיש או קמה וא"כ סדה למה לנ' אלא לרבו' אפילו
נירו והוא שלא הרחיק כשיעור אבל אם הרחיק כשיעור יוצא
והזיק פטור :

ג וכמה שיעור החי'קה הכל לפי גובה הדליקה ואם לא
הרחיק כראוי ועברה האש והזיקה חייב לשלם נזק שלם

ד הרחיק כראוי ועברה והזיקה פטור שזו מוכח דבדיני שמים
היא וכן אם עבר פהר או שלולית שיט בהם מים ורחבם
ארבע אמות פטור י' א אם דרך הנדר להיות שמנה אמות אפי'
עכשיו אין בו מים והיאור אפי' כל שהוא ויש בו פטור . עברה
נדר אומרי' גובה הנדר וגובה הרליקה והעצים והקוצי' המצויין
שם אם ראוי' לעבור חייב ואם אינה ראוייה לעבור בדיני שמים
היא ופטור :

ה כמת דברים אכאים באש הקידחת אבל אם היה להב
נדול העולה ונכפף כגובה עליות הלהב והיו עצים

מצויין שם אין לה אומר אפילו אם עברה אלף אמה חייב .
כד' א שיט שיעור ליפטור במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה
בתוך של חבירו אבל במדליק בתוך של חבירו אין לו שיעור
ליפטור אלא אפי' עברה כמה טילין חייב דכיון דמתחלה שלא
ברשות הדליק לא נהנו בו שיעור :

ז גפלה דליקת בתצויה והיה נדר קינו ובין חבירו ואם הית'

כתוב כי הצא אש ומצאת קוצים ונאכל גדיש אוקמה ורשע זל דהאי קרא מותר הוא דמכתוב קוצי וגדיש ניף כל דבר כמה הצד ונימא אי כהב רחמנא קוצים הא קוצים הוא דחיב רחמנא משום דשכח אש נבייה ושכח דפשע פירש דשכח אש נבייה שאין בני אדם מזדהרין בהם דלכך עומרין הילכך איכא למיטר דפשע בהו וחייב אבל גדיש דלא שכח אש נבייה לא שכח רפשע ואיכא למיטר דאנוס הוא אימא לא חייב רחמנא לכך כתב גדיש ואי כתב רחמנא גדיש הא גדיש חייב רחמנא משום דהפסד טרובה הוא אבל קוצים דהפסד טועם הוא אימא לא חייבה התורה לכך כתב רחמנא קוצים ואיכא לא כתבה התורה רק אילו השני היה סגו דנילף מיניהו כל דבר ואם כן קמה למה ליתרצו ואמרו דכהביה רחמנא לומר מה קפה בגלוי אף כל שכנלוי חייב לאפוקי שמוך באש לא חייבה עליו תורה כיצד שאם הדליק גדיש חבירו אפילו הוה סמונין בו מורינין וכלי בקר שדרך להטמנה בגדיש פטור ולא אמרינן דהל לאסוקי אדעתיה שהם סמונים בגדיש והוה המדליק פושע לנבייהו דרחמנא פטריה מכל משונוסם אינן גרועים מהגדיש עצמו דחייב על כל הגדיש ורואין מקום שהכלים סמונין שם כאלו היה שם שעורין או חשין כפי מה שהוא הגדיש וכל נזקי ישלם לו שיהו אהזל דלא פטרה התורה סמוך באש אלא כמה שהוא משמעות פשיטו טל קרא דכתוב כי הצא אש וגומר דמשמע שהצא האש מרשות בעליו ומצאה קוצים וגומר לפיכך אמר בר א רפטור על סמוך במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בטל חבירו אבל אם הדליק בתוך בטל חבירו חייב בדבר שדרכו להטמין בגדיש כגון מורינין וכלי הבקר דהל לאסוקי אדעתיה כמו שצנהבאר ונס במדליק בתוך שלו לא אמרינן דפטור אלא היכא דכלו לו חציו כגון שהיה גדר ביניהם ונפל הגדר שביניהם שלא מחמת הדליקה והוה איפשר לו לגדר ולא גדר דאמרינן לעיל סעיף ו' שחייב אינו חייב אלא על דבר גלוי ולא על דבר סמוך אבל אם לא כלו ליה חציו כגון שנפל הגדר מחמת הדליקה אפילו הדליק בתוך שלו חייב אפילו על הטמון כמה שדרכו להטמין בגדיש כגון מורינין וכלי הבקר ועל ס' צ' וככתיב חייב על כל דבר שהיה דרך בני אדם להניח בכתיב כל כליהם וכל הפציהם ולא עוד אלא ששעש הזל תקנה שעל כל מה שיטעון ב' שהיה לו בכית ישבע בנקיטות חפץ וישול מן המדליק וכלכך שיטעון דברים שהוא אמוד בהם שהם שלו או שהיו דנילון להפקיד בירו ו' ל ס' צ' :

נד הספאל מקום לחבירו להגדיש בו והגדיש והסמוך בו כלים ועשה המשאל אש בתוך שלו ויצאה והרליקה את הגדיש והכלים שכתיבה אינו משלם אלא דמי הגדיש כלכך דהא בשלו הרליק :

טו ואם השאלו מקום להגדיש בו חטים והגדיש שעורין או להגדיש שעורין והגדיש חשין או שהגדיש חס' וחיפן בשעורין או שהגדיש שעורין וחיפן בחטים לעולם אינו משלם לו אלא דמי שעורין כלכך דשעורין והגדיש חשין אע"פ שראה חשין דמי לא קבל עליו אלא נשיחת דשעורין וחשין וחיפן בשעורין אע"פ שנחן לו רשות לחשין יכול לומר לו לא דאיתי אלא שעורים לפיכך לא נזארתו בהם :

טז אחד שרא' דליקה שמתקרבת לקמת חבירו והלך וכסת אותה הקמה אע"פ שגם לו הפסד שהיה עשאה סמוך וגם לו שנפטר המבעיר פטור מדיני אדם דהא לא עשה כלום בידים וחייב בדניי שמים מדיני דנרמא :

יז אש שחייבה עליו התורה אע"פ דסמונו הוא ויש לו דין ממונו שהזיק ק' לחייבו נכ משום שהוא חציו חייבי רחמנא כלו כאלו יורה חץ בידו להוירדהבי משמע פשטי דקרא דפתח הכתוב בנזקי ממונו דכתוב כי הצא אש משמע מעצמה וסיים בנזקי גופו כל' דחשביה קרא כאילו עשה החיזק בגופו

דכתוב ישלם המבעיר משמע שהוא עצמו המבעיר אלא ש' מ' אשו משום חציו חייבים לפיכך המדליק אם האש בתוך שלו והלכה והזיק' כגון מצויה הרי הוא כאילו יורה חץ ואם שרף אדם חייב מיתה על ידו ואם הווק חייב כד' דברים יתר על הנזק דאיש בעמיתו כתיב וזה נמי איש בעמיתו הוא רכחו הוא ואי הוא אשו משום סמונו לכדו כמו שור ובור ושן והנל היה פטור מאדם ומד' דברים בר' כשהא' ראוי להגיע שם למקום שהזיק בשעה שהדליק אבל אם לא היה ראוי להגיע שם כגון שהיה גדר ביניהם ונפל שלא מחמת האש אפילו אם היה איפשר לו לגדרה כבר כלו חציו ויש לו אודין ממונו שהזיק אדם שאינו חייב אלא בנזק בלבד ופטור מד' דברים :

ית הניח לחבירו גחלת על לבו ונשרף פטור אפילו התרו בו שלא היה סבור שלא יסלקנו שאין דרך שנייה אר' עצמו לשרוף כדי שיהרג חבירו אבל אם הגיה גחלת על בגדו של חבירו ונשרף חייב שזה אינו חושש לסלקה כיון שזה יחייב לשלם לו ועכדו כגופו שאם הניח לו גחלת על לבו פטור כע' שיטבו בעצמו וטורו כבדו תולדות האש כבר אמרנו פעמים שהם אבנו וסכינו ומשאו שהניחן בראש גנו ונפלו מרוח מצויה והזיקו דרך הילוכן חייב משו' אשו אבל אם נפל ברוח שאינה מצויה פטור :

תיט

כיצד נפרעין לניזקין מהמזיק ומיורשין ובו ג' סעיפים :

א כתוב בניזקין מיטב טדהו ומיטב כרמו ישלם ומשמעות פשטיה דקרא משמע דהיאך דקא משלם דהיינו המזיק ישלם מיטב שדהישיש לו וכיון שאמרה התורה לתת לניזק מן המוטב שבנכסי המזיק אחז' דאי בעי הניזק משלשלי צריך המזיק ליתן לו דכל מידי דמקרב לזוזי ספיי וניחא ליה ל' זיק צריך ליתן לו והיינו משלשלים דמשלשלי מיטב הוא דאי לא פוזבן כהאי מתא מזבזן במתא אחריתי מה שאין כן בקרקע לפיכך כשהבית דין נזקקין להנכות לניזק מנכסי המזיק רואין אם יש לו משלשלין אין יורדין לנכסיו למכור קרקעותיו אלא יתן לו משלשלין ואם לא היו לו משלשלין כלל או שלא היו לו משלשלין כנגד כל הנזק נובין השאר מן הקרקע מן המעולה שבנכסי המזיק דמיטב טדהו כתיב וכל זמן שימצא משלשלין ואפילו סובין אין נזקקין לקרקע מיהו במשלשלי אפילו יש לו משלשלי של כסף יכול לפרועו אפילו בסוכין דבמשלשלי כל מילי מיטב הוא וסמין אוהו כמו ש שיכול למוכרן מיד ובמקומו וכשמשלם לו מן הקרקע אפילו היחה זיבורית של מזיק טובה כעידית של ניזק אינו מקבל ממנו הזיבורית אלא מנכין לו מעידית שבנכסי המזיק :

ב אם יש למזיק שני עידית אין הניזק יכול לומר לו תן לו מעידית פלוני אלא זה תלוי ברצון המזיק לתת לו איזת שירצה שיכול לומר זו חביבה עלי ואינו רוצה למכרה אבל אם המזיק חפץ ליתן לו עידית שבקש אלא שהיא עתה כוול וממתין עד שתתייקר ואומר אם תרצה אותה קח אותה מה שהיא עתידה להתייקר אין שומעין לו אלא כיון שגילה דעתו שאינו חפץ להעמידה לעצמו אלא דעתו למכרה גם כן צריך להנחת לו כפי מה שהיא שוה עתה כן הוא לשון הספור והשלחן ערוך ונראה לי שלא נאמרו דברים הללו אלא כשיש למזיק עידית ובינונית ואופר הניזק חץ ל' בינונית ספיי פורחא אם המזיק רוצה להעמידה לעצמו יכול לומר בינונית זו חביבה עלי ואינו רוצה למכרה ואם גילה דעתו שרוצה למכרה רק שאמר לניזק

לבוש עיר שושן הלכות החובל בחבירו ר

לו הצער נ"כ וילפילה מקרא יתירה דכתי' פצע החת פצ' שהוא מיותר דהא כבר כתיב כיה החת ביה שאין שם אלא צער וצריך לשרם לו וא"כ פצע חת פצע שג"כ אין שם אלא צער למה לו אלא בא לרבות שישים צער אפי' במקום שמישרם נזק ריפוי במקום נזק דכתיב ורפא ירפא ולא כתיב רפא רפא או ירפא ירפא מאי ורפא ירפא לרבות ליתן רפואה במקום נזק דכל שינוי לשון כה"ג ריבוי הוא / י"א שצריך ליתן לו גם כן תוספות המזונות הצריכות לו בחוליו ממה שהיה אוכל כשהיה בריא והוא ג"כ בכלל ריפוי יחשב שבה במקום נזק שגם הוא בכלל נזק דילפינן ג"כ מכך ינתן בו שהרי גם כזה הזיקו כמנ שיהבאר בושה דכתיב והחזיקה במבושיו וקצוה את כפה ופירושהו ג"כ ממזן כחמת שביישה אוהו ולמהוהו מנ"ש דנא' כאן לא החוס ונאמר להלן בעדים זוממין לא החוס מה להלן ממזן אף כאן ממזן / לפיכך החובל בחבירו חבלה בענין שישי כאן כל החמש דכרי' משלם כולן ואם אין בר אלא ארב' משלם ארבע ואם שלשה שלשה / ואם שנים שנים / ואם אחד אחד / כיצד קטע ידו או רגלו או אצבעו או שחפרו אחד מכל אבריו נותן לו כל החמשה דברים :

ח הכהו על ידו וצכת' וסופה להזור או הכהו על עינו ומרדה וסופה לחזור אין כאן נזק ונותן לו טאר ארבע דברים ; הכהו על ראשו וצבה אין כאן נזק ושבט ונהג' לו טאר השלשה דברים :

ז הכהו במקום שאינו נראה פנון על ברכיו ולא ראהו שום אדם אינו נותן לו אלא צער ורפוי : הכהו במטפת' שבידו או בשבם וכיוצ' כזה אין כאן אלא בושה י"א שהוא דווקא במקום שיש רואין אבל אם אין כאן רואין אפי' בושת אין לו :

ט כואו בשפור' על צפורנו במקום שאינו עושה חבורת ואינו מעכוו מסלאכת אינו נותן לו אלא צער דכתיב ביה חת כויה ודווקא במקום שאין רואין אבל במקום שישי רואין חייב גם כבישה ;

י השקהו סם או טסכו בסם שינהו משרא' עורו אינו משל' אלא ריפוי בלבד שצריך שירפאהו שיחזור למראהו : **יא** הכניסו בחדר וסגר דלת עליו ובטלו ממלאכתו אינו נותן לו אלא שבת בלבד ודוקא הכניסו וסגר הדלת טעשה לעשה בנפשו אבל אם היה כבר בחדר וסגר עליו הדלת שלא יוכל לצאת לא אלא הוי גרמא ופסור' מדיני אדם :

יב גילה שער ראשו אינו נותן לו אלא בושת שקפחו לחזור סכו. כסס עד שאין השער סופו לחזור חייב בכל הח' דברים שהרי הוא מצטער מן הסם ושבת כגון אם יוד' לרקק בראשו ולנדנד שער ראשו כריקודו ונמצא ששלו ממלאכתו וכשת אין לך כשת גדול מזה שהקריחו :

יג אבל הפחסרה חבירו אבר שאינו חוזר חייב בכל הח' דברים ואפי' אפילו את שינוי חייב בכל שאי אפשר שלא יחלה בפיו שעה אחת ויש כאן קצת שבת ואע"פ שהשן אין לו רפואה בשאר השיניים צריך רפואה :

יד אפילו לא חסרו אלא בשעורה מעור בשרו חייב בכל הח' דברים שהעור עינו חוזר כמו שהיה אלא נשאר בו צלקת לפיכך החובל בחבירו וקרע העור ויצא ממנו דם חייב בחמשה דברים פירס צלקת שחיתה המכה והרושם ניכר לעולם :

טו וכיצד משערי'ן החמשה דברים נזק עם חסרו אבר או חבל בו חכורה שאין סופה לחזור ספי'ן אותו כאילו היה עבד נמכר בשוק כמה היה שוח קודם שחבל בו וכמה נפתחו דפיו אחר החבל וכזיתן לו ושמן הנזק לכל אדם כפי מלאכתו כגון אם היה עובד לד' ב' א' 43 נוקב

אי שקלת עיזת כדינך שקול ואם תרצה בינינו שקול כיוקר דלקציה בהא אמרינן כיון שגילה דעתו שאינו רוצ' להעמידה לעצמו צריך ליתנה לו כזולא דהשתא דכיון שהתורה ייפה כחו דניזק ומסקל מעדידת כזולא דהשתא כל שבין שייפה כחו בבינוני למשקל כזולא דהשתא כיון שגלה דעתו שרוצ' למוכרה אבל כשגילה עדידת אפי' אם גלה דעתו שאינו רוצ' להעמידה לעצמו אותה עידות שביקש הניזק אינו צריך ליתנה לו אלא כיוקרא דלקסיה או ישול הניזק את האחר כזולא דהשתא / זה שגא זה מכשיש לו כסף וסובין דאמרי' בסעיף א' שיכול ליתן לו סובין מסוס דמשלשלי כל מילי מיטב הוא ויכול ליתן לו איז' שירצה ה"ג הא שניהם היטב הן ויכול ליתן לו איז' שירצה כל' והמיטא שהשור גם רבינו יוסף ז"ל בשלחן ערוך לא דקדקו בזה וצ"ע :

ג פת המזיק קורם שיפרע מנבין לניזק מהמשלשלין של היהומים שרשו מאביהם דק"ל האידנא מתקנת הנאומי' משלשלי דיהמי משעבדי לבעל ח' והוא הדין לניזקן ואם לא הניח משלשלים מנבין לו מזיקות שכלכסים שהניח להם אביהם דק"ל דמהק' חמשים גם כן כל הכא ליפרע סנכסי יתומים לא יפרע אלא מהזיקות :

הלכות החובל בחבירו

ה' החובל בחבירו חייב בחמשה דברים וכיצד משערי'ן אותה והסבייש בדברים ת"ת או ע"ה ובו מד' סעיפים :

א אסור לאדם שיכה את חבירו ואם הכהו עובר בלאו שנ' פן יוסף להכיהו וכל מקום שנ' פן הוא לא תעשה ואם הקפידה התורה בהכאה רשע קו בהכאת צדיק והמרים יד על חבירו להכותו אף על פי שלא הכהו נקרא רשע שנ' רשע למח תכה רעיד' למה הכית לא נאמר אלא לפה חכה פטמע אע"פ שלא הכהו אלא שהרים ידו עליו להכותו ואפי' קראו רשע ועל ס' הכ'א סעיף י"ג / ודין הכאה איש לאשתו עיין בלבוש הבין וארגמן כסי' קנ"ד / י"א שישי חרם קדמוני' באדם המכה לחבירו וצריכות להתיר לו כדי לצרפו למניין י' מיר שמקבל עליו לעשות דין מתירין לו אע"פ שאין המוכה מתרצה / ומי שראה את חבירו עושה עבירה רשאו להכותו ולייסרו כדי להפריסו מן העבירה ואין צריך להביאו לבד מדכתיב חוכיח תוכיחונו :

ב זכיון שישי כו לאו המכה את חבירו מכה ספי'ן בה הזיק סוה פרושה כיון שאין כו חייב ממזן עבר על הלאו ודוקין אותו ואפילו היכה עבר כנעני לוקה הוא דאחיד הוא כמצות שהרי חייב בכל הספי' שהנשים חייבות בהן והרי הוא כאשה ישראלית להכאה :

ג אבל החיבל בחבירו מכ' שישי כה שוה פרוש' חייב בחמש' דברים כמו שיתבאר לפיכך אף ע"פ שעבר על הלאו אינו לוקה דק"ל שאין אדם נענס כשהים דהיינו לוקה ומשלם על עגי'ן אחד דכדי רשעתו כתי' כדי רשעה אחת אמה מתייבו ואי אמה מתייבו סתי רשעיות'ן והחמשה דברי' שצריך לשלם דם נזק וצער וריפוי וסבת' יבושת וכולהו ילפי' מקראי נזק דכתיב כאשר יתן מום באדם כן ינתן בו ודרשינן קרא יתירה דמכרי כתיב כבר ואיש כי יתן מום בעמיהו כאשר עשה כן יעשה לו כן ינתן בו למה לי אלא בא ללמד שאם עשה מום בחבירו לא נחזור ונעשה כזה ג"כ מום ממש כמשמעות פסטי' דקרא דכן יעשה לו אלא ינתן בו ממזן דבממזן שייך לשון נתיב' מיד ליד ובה"כ למה התחיל האי קרא כאשר יתן ומיירי כמזן ממש איירי דבעי לסיכח כן ינתן כו התחיל ג"כ לומר כאשר ינתן תג' צער במקום שישי נזק אע"פ שמשלם לו הנזק צריך לשלם

* לבוש עיר שושן הלכות חובל בחבירו * * * *

שצריך שכבר הית' יכול לאכול ויקח ודגים ועתה אינו יכול לאכול אלא כצ"ש ותרגומים נס' הוא צריך לתת לו בכלל ויפוי וכל זה שסמין ביחד ונותן לו ס' ואין מתייבין אותו לתת דבר ויום ביומו עד שיתרפא ואם ש"ב היה זה מחלגל ומהנהנה כחליו והלך וארך החולי יות' על מה שאסורו אינו מוסיף לו כלום וכך אם הכריז אפי' מ' אין פוחחין לו ממה שאמר דרוז וכן הרין בשבת שאומדין אותו ונותן לו ס' ודבר זה תקנה היא שהקנה רבנן למויק לטובתו שאם יתן לו שבתו ויפוי דבר ויום כיומו עד שיתרפא היה זה יכול להמשיך בחוליו וס' רב יות' ממה שראוי והיה הפסד למויק לפיכך תקנו סחם ששפילו אם הכריז לא יפחות שלא לתת דבריהם לשיעוריים :

יב וכיון שדבר זה טאין כחייבין אותו לתת לו דבר י' ביומו כל ימי משך חוליו אינו אלא לתקנת המזיק אם אמר המזיק אי אפשי כחקנה זו אלא אתן לו דמי שכתו ורפואתי דבריו ביומו שסמין לו ואם אמר המזיק וסמנו לו ולא אמרתו אלא נתן לו רב י' ביומו ועלו בו צמחים מחמת הפס' או שנסתרה המכה אחר שחיתה חייב לרפואתו ולהת' לו דמי שכתו עד שיתרפא גם מזה עליו בו צמחים שלא מחמת המכה אינו חייב לרפואתו ולא לתת לו דמי שכתו דמיעש רחמנא ונח' נבי שבת רק שבתונו' למעט עליו בו צמחים שלא מחמת המכה שאינו צריך ליתן לו דמי שכתו וכיון דמיעש קרא שבת ה' לרפוי שאינו צריך ליתן לו כשעלו בו צמחים שלא מחמת המכה דשבת ורפוי הוקטלו להרדי דכתיב רק שבתו יתן ורפא ונומר לומר כל פקום שיתן לו שבת נותן לו רפוי וכ שאינו נותן לו שבת גם רפוי אינו נותן לו :

יג הקשו בנמרא שלא מחמת המכה בעי קרא כחמיה כלומר דכשעלו בו צמחים שלא מחמת המכה פשיטא דפטר לוקרא דרק למה לי ותידעו מאי שלא מחמת המכה כגון שעבר על רבוי רופא ואכל דברים שקשים הם לסכה זו והכבי עלי חוליו אע"ג דודא מחמת המכה הוא בא שהרי אם לא היתה המכה לא עלו בו צמחים מחמת אכילה זו אפ' הפטרו רחמנא שאין המכ' גרמה לו לבא אלא פשיעתו בעצמו שאכל מה שלא חית לו לאכול גרמה לו ושלא מחמת המכה קרינן ביה :

כא וצריך לטכור לו רופא שרפאנו וזמם אמר לו החובל אני בעצמי ארפאך אין שוכעין לו שיאמר לו הנחבל דמית עלי כאריה ארבא וכן אם אמר החובל יש לי רופא שירפאך בחנם אין שומעין לו שאם הנחבל כשאין דרופ' מצפה לקיבו' שכר אינו סעיין כל כך בענין החולי לפיכך צריך רופא אופן שרפא בשכר :

כב ואם יאמר החובל אביא לך רופא ממקו רחוק שיקח שכר מועט ויכול הנחבל לומר לו רופא שהו' במקומו סדקך יותר שלא יפסיד המחאתו :

כג ואם יאמר הנחבל חן לי שכר הרופא ואני ארפא את עצמי אין שומעין לו שיכול החובל לומר לו שמא לא חרפ' עצמך יפה וכשיראו כך רושם החבלה יאמרו אני חבלתי ויקראוני מזיק לעולם :

כד בושח כיצד משערין הכל לפי המכ' והמתכייש שיתר הוא בושח המכויש מאדם סולל הרפמיכש מאיש נכדו ונס המתכייש לפי מה שכבודו גדול בושחו מרובה :

כה תקע באזנו וחירש פטור מרבי אדם רכין שלא אהו בו כיון איהו רבועית אנפשיה ואינו אלא נמשח' חייב כריני סמים דקרוב להיך בידים הוא ובכלל גרמי הוא אבל אם אהו ותקע באזנו וחדש' או שהכהו באזנו וחדשו הרי חזיק ממש בידים ונותן לו דמי כולו רכין שנעשה חירש אינו ראוי לסוס מלאכה לפיכך נותן לו דמי כולו אם אינו בעל אומנות ואם הוא בעל אומנות וראוי עדין לאותו אומנות ראוי כפח נפחתו דמיו ונותן לו ובלבד שלא יפסיד בשביל אומנתו ועל ספק פ'ש :

נוקב מרגליות וקטע ידו הוא דבר מרובה יותר מקטע ידו של סחם עבר מיהו שאם זו דלפי מלאכתו היא דוקא להוסיף באימתו כגון בשום קטע ידו של נוקב מרגליות כמו שאמרנו אבל אם היה סוכתו כפי מלאכתו נרעון אצלו מש' עכרים כגון שקטע רגלו של עבד נוקב מרגליו אם היו שסין אותו כפי מלאכתו היתה שומתו פחות ששוסת רגל של סחם עבד העומ' לשיבוש ולעשות מה שיצוה רבו מפני שהעבד הנוקב מרגליות אין רבו מקפיד כל כך על חסרונו רגלו שראוי הוא למלאכתו ראשונה ואררבה יהיה יותר קבוע במלאכתו לפיכך אין שסין אותו מה שנפחת שריו סחמת חסרונו רגלו אם היו שוכרין אותו לעבד נוקב מרגליות אלא שסין אותו בסחם עבד כאלו לא היה נוקב מרגליות שאין סברת שיפסיד בטביל אומנתו שהרי אם ירצח לא יעשה אומנות זה ויחיה בשאר כל אדם הנמכ' לכל מיני חסמיש :

סז צער כיצד אם קטע ידו אפי' שכבר שפו לו את הנזק ונסתלס מידו עד שצריך להניח לקוטעה לו פ'ס היו יכולין לקוטעה לו באופן שלא היה לו כ' צער גדול לפיכך אסרין מי שנכבה ידו לשלכות לקוטעה בסייף כמה היה רוצה ליתן שתחכנה לו כסס בעניין שלא היה מצטער כ' ודמים כאילו יתן לו על שציערו אבל אין לשוס כמו שנכתבה ידו לפיכות לחחכה בסס כמה ירצה ליקח שתחכנה בסייף שזו היה חומרא למזיק שאין ארס לוקח ממון הרבה כדי לקבל צער אבל זה כבר נצטער וכן היכא שכואו בשפור על ציפ'נו טאין סם אלא צער בלבד שסין נ'כ במי שחייבו מלכו' ליכות בשפור על ציפורנו כמה היה נותן שלא יכווהו להנצל כן הצער :

יז שבת כיצד מסעירין אותו אם לא חסרו אבר אבל חלה ונפל למשכב או שצבתה ידו וסופו לחזור נותן לו דמי שבתו שבכל יום ויום כפועל בטל של אותה מלאכה לבטל מינה רהיניו שראין כמה היה רוצה ליקח ויהיה יושב ובטל וזה הלוי כפי מה שהוא מלאכתו שיש מלאכה כבירה ושכרה שועט שהיה ליקח מעט שישכ בטל ויש מלאכה קלה ושכרה הרבה וצריכין לתת לו הרבה שישכ בטל ואם חסרו אבר והרי כבר נתן לו נזק שהוא דמי האבר כגון אם קטע ידו כבר נתן לו מה שסז' פחות מחמת שאינו יכול לעשות מלאכה ביד' אבל ראוי הוא עדין לכשיתרפא לשמור קישואין והרי כל משך ימי חליו אינו יכול לשכור אפי' קישואין' לפיכך נותן לו כל ימי משך חוליו ככל יום ויום כמו שנתקין לשומר קישואין וכן אם שכר רגלו אחת עדיין ראוי לשמור קישואין לכשיתרפא אע"פ שהושג חנר לפיכך נותנין לו כל משך ימי חליו כמו שנתקין לשומר קישואין ואם ש' שני רגליו אינו ראוי למס' קישואין אפי' לכשיתרפא דש' קישואין צריך לילך לכל צד לסמו' מכל הצדדן אבל ראוי הוא לייטב במקום אחד לשמור הפתח אם לא היה נופל למשכב לפיכך נותן לו כל ימי חוליו כמו שנתקין לשום הפתח שימא את עינו עדיין היא ראוי למלאכתו ראשונה' סימא שתי עיניו אינו ראוי אפי' אחר שיתרפא אלא לשחון כרחיים וכן יתן לו כל משך ימי חוליו וכל זה מירי בסחם בני אדם שאינם בני אומנות אבל אם הוא בעל מלאכה סמין אותו לצויה מלאכה שיכול לעשות אחר שיתרפא כגון אם הוא מלמד תינוקת וקטע את ידו ושכר את רגלו אפי' לאחר שיתרפא הוא ראוי למלאכתו וכן אם הוא נוקב מרגליות ושכר את רגלו אע"פ כן לכשיתרפא הוא ראוי למלאכתו ולמה א"כ ישנו לו בימי חוליו כאילו הוא שומר קישואין אלא נותן לו כפי אותה מלאכה שיכול לעשות אם לא היה תולה ובטל הימנה :

יח רפוי כיצד משערין אסדין בכמה ימים הוא ראוי להתרפאות מאולי זה וכבר כתבתו בסעף ג' דהושטת פונו

לבוש עיר שושן הלכות חובל בחבירו

לא הזיק אלא מחמת פשלו שאינו מחודר כלל אומדין אותו כשאר דברים :

ל הזורק אבן ולאחר שיצא מפתח ידו הוציא הלה את ראשו מן החלון וקבלה והזיקו פטור מכולם שכמוצא את רגליו פורש למצוא את עצמו :

לא מי שדרכו שחובל בעצמו אע"פ שאינו רסאי אם אחרים חבלו בו חייבים ולא יפטרו בשענה שהרו דרכו של זה לחבול בעצמו :

לב המבעית את חבירו אף על פי שחלה מן הפחד פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והוא שלא נגע בו כגון שצעק לו מאחוריו או שנראה לו באפילה עד שהבעיתו וכו' וכן אם צעק לו באזנו והרשו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים אחרת חקק לו באזנו וחרשו או שנגע בו והרפו בשעק שהבעיתו או סאחו בכנריו חייב בתשלומין ועל פערף כה :

לג אם הנחבל אומ' נחרשתי או נכספ' עיני ואיני רוא' ואיני שומע אינו נאמן שאין אנו סבורין הדבר ושם יערים ואינו נוטל הנזק עד שיברוק זמן מרובה ויהיה מוחק שאבר פאור עיניו או נחרשו ואח' כ' ימים זה :

לד המכיש את הערום פטור שכיון שאין מקפיד לילך ערום בפני בני אדם אינו בר נוי ואפי' כיושב בכות המרחץ שהכל עומדים שם עומדי פטור כיון שאינו פהבייש זה מזה לילך ערום אינם בני בושה שם י' דודאי מי שבייש את חבירו כשהוא ערום או למי שהוא ערום בבית המרחץ בשאר דברים כגון ששטרו או רקק בו חייב בכושת והא' דקאמרי בנמצא המבייש את הערום או מי שהוא בבית המרחץ פטור ה'ק המבייש את חבירו בערפימות שמגלהו והערימו בבית המרחץ פטור כיון דכלאו הכי בני אדם עומדי' שם :

לז ערומים אבל המגלה שלא בכית המרחץ אפי' נטעה בו היות הגב' בגדיו ונראה כערו' ובא גזר והוסיף בהפסדתו חייב בכושת ומ' אין כושרו של זה מר בה כשו המבייש את שאינו ערום כלל' וכך אם הגביה כגדו לירד לנהר או שעלה מנהר וביישו חייב ומ' אינו כל כך בושת כשו שמבייש המלביש :

לה ג' ש' כשהוא ישן ומת פתוך שנתו ולא הרגיש בבושתו כבעי' בנמצא את המעס דחייבה חורה בבשת' ששום נ'סופא דידה הוא כלומר מפני שהוא נכלם וחפו כניו הייבנה והכא הא לא נודע לו מעולם שנכלם ומ' פטור המבייש או משום בושה משפחתו חייבתו התורה והכא נס כן הא איכא כושת משפחה וחייב ולא איפשימא לפיכך אין נובין אותו ואם הפשו יורשו אין מוציאום מידם מספק ו'א שהוא פטור אפילו הפשו מוציאין מידם :

לו ישן שבייש פטור שאין חייבים הבשת אלא כשמכין לבייש דהכי ל'שמע קרא דוהחזיקה במבוטו שפסקונת לביישו :

לז המבייש את השוטה פטור שאינו נכלם ואינו מצטער כשמביישים אותו שאינו מרגיש בדבר אבל המכין את החרש הוא מרגיש בבושה ונכלם וצמצער בכך וכן המביי' את הקטן הנכלם כשמביי'שין אותו חייב וגד ועבד נ'כ כישראל הם דיעהו במצות הם והמביי'ש אותם חייב מ' אינו דוכח המבייש את הקטן למבייש את הגדול ולא המבייש את הגדל למבייש בן חרוין ולא המבייש את החרש למבייש פקח :

לח דקק כנופו של חבירו חייב אבל בגדיו של חבירו או שניי'שו בדברים פטור מ' יש לכד בכל מק'ובכל זמן לגדור כפי מה שיראו דלפעמים יש יותר כושת כדברי' מבעת של חבלת כרתיבי יש בושה כפדקרת חרב ואין לך דבר גדול כלשון הרע ודכה שאדם מוציא על חבירו ו'א שנגדין את המבייש עד סיפיים את המכוי'ש ו'א שפכין אותו מכת פרוק

פי' את עינו ולא אמרוהו וקטע את ידו ולא אמרוהו ושכר את רגלו ולא אמרוהו ואח' כ' חרשו הואיל ולא אמרוהו כן כל נזק ונזק נותן לו דמי כולו כפי מה שאמרוהו בפעם אחת ואם אמרוהו לכל נזק ונזק ואח' כ' חרשו מבעיא בגמרא מי אמרי כיון דאמרוהו כל חרא והרא בעי למיחב ליה או דילמא כיון דלא שלים יהיב ליה דמי כוליה כפי מה' :

לז המבעית את חבירו אף על פי שחלה מן הפחד פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים והוא שלא נגע בו כגון שצעק לו מאחוריו או שנראה לו באפילה עד שהבעיתו וכו' וכן אם צעק לו באזנו והרשו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים אחרת חקק לו באזנו וחרשו או שנגע בו והרפו בשעק שהבעיתו או סאחו בכנריו חייב בתשלומין ועל פערף כה :

לז המכיש את הערום פטור שכיון שאין מקפיד לילך ערום בפני בני אדם אינו בר נוי ואפי' כיושב בכות המרחץ שהכל עומדים שם עומדי פטור כיון שאינו פהבייש זה מזה לילך ערום אינם בני בושה שם י' דודאי מי שבייש את חבירו כשהוא ערום או למי שהוא ערום בבית המרחץ בשאר דברים כגון ששטרו או רקק בו חייב בכושת והא' דקאמרי בנמצא המבייש את הערום או מי שהוא בבית המרחץ פטור ה'ק המבייש את חבירו בערפימות שמגלהו והערימו בבית המרחץ פטור כיון דכלאו הכי בני אדם עומדי' שם :

לז ערומים אבל המגלה שלא בכית המרחץ אפי' נטעה בו היות הגב' בגדיו ונראה כערו' ובא גזר והוסיף בהפסדתו חייב בכושת ומ' אין כושרו של זה מר בה כשו המבייש את שאינו ערום כלל' וכך אם הגביה כגדו לירד לנהר או שעלה מנהר וביישו חייב ומ' אינו כל כך בושת כשו שמבייש המלביש :

לה ג' ש' כשהוא ישן ומת פתוך שנתו ולא הרגיש בבושתו כבעי' בנמצא את המעס דחייבה חורה בבשת' ששום נ'סופא דידה הוא כלומר מפני שהוא נכלם וחפו כניו הייבנה והכא הא לא נודע לו מעולם שנכלם ומ' פטור המבייש או משום בושה משפחתו חייבתו התורה והכא נס כן הא איכא כושת משפחה וחייב ולא איפשימא לפיכך אין נובין אותו ואם הפשו יורשו אין מוציאום מידם מספק ו'א שהוא פטור אפילו הפשו מוציאין מידם :

לו ישן שבייש פטור שאין חייבים הבשת אלא כשמכין לבייש דהכי ל'שמע קרא דוהחזיקה במבוטו שפסקונת לביישו :

לז המבייש את השוטה פטור שאינו נכלם ואינו מצטער כשמביישים אותו שאינו מרגיש בדבר אבל המכין את החרש הוא מרגיש בבושה ונכלם וצמצער בכך וכן המביי' את הקטן הנכלם כשמביי'שין אותו חייב וגד ועבד נ'כ כישראל הם דיעהו במצות הם והמביי'ש אותם חייב מ' אינו דוכח המבייש את הקטן למבייש את הגדול ולא המבייש את הגדול למבייש בן חרוין ולא המבייש את החרש למבייש פקח :

לח דקק כנופו של חבירו חייב אבל בגדיו של חבירו או שניי'שו בדברים פטור מ' יש לכד בכל מק'ובכל זמן לגדור כפי מה שיראו דלפעמים יש יותר כושת כדברי' מבעת של חבלת כרתיבי יש בושה כפדקרת חרב ואין לך דבר גדול כלשון הרע ודכה שאדם מוציא על חבירו ו'א שנגדין את המבייש עד סיפיים את המכוי'ש ו'א שפכין אותו מכת פרוק

לבוש עיר שושן הלכות אונאה חובל בחבירו

טז בדא בפסוק אבל מי שהוא מכוח ואינו מקפיד בכל אלן הדברים וכיוצא בהן אינו נזיל אלא כפי מה שיראו הדיינים טראו לישול

טז כיצד סגבין האידיא אילו החבלו והקפוטו כבר נחבאר בסעיף א' :

תנא

המבייש חבירו שלא בכונה והחובל בחבירו שלא בכונה ובו י' ד' סעיפים :

א כבר אמרנו שלא חייב התורה בכש'אלא כשמכוין לבייש דומי' דוהחזיק כמכושיו והמבייש חבירו שלא בכונה פטור לפיכך ישן שבייש פטור שהרי לא נהנין לכך ומכאן אמרו הקובל על חבירו שמסרו או שננכב לו וכיוצא בזה אע"פ שלא יוכל לבררו עליו מ"מ פטור הוא דהא לא כיון לביישו :

ב והמכוין לבייש את הקסן ובייש את הגדול נותן לגדול דמי כושתו של קסן דהא לכשת קסן היה סגבין דהחורה חייב לשלם כושת מה שהיה מתכוין לו וכן אם נחכוין לבייש את העבר ובייש את בן חורין נותן לבן חורין דמי כושתו של עבר דהא מ"מ לדמי כושת עבר היה מכוין וכך ישלם :

ג ודוקא כושת אינו חייב אלא במחכוין מדכתוב והחזק בו אבל צער ורפיו ושבת חייב אפי' שלא בכונה ולב' שלא יהא אנוס אלא טונג קרוב למזיד דומיא דכי יוריובן אנשים דהתם קרוב למזיד הוא ושם בפרשת כתיב רפיו ושבת וה' צער וכשת אבל בנזק חייב אפילו אנוס וי'פינ' לה מיתורא דקרא דכתיב פצע תחה פצע ולא פצע בפצע אלא בא לרבות לחיובו על הניזק בין שנג בין מזיד בין אונ' בין רצון לפי' אמרו אד' מעד לעול' בין שנג בין מז' בין ער בין ישן

ד בדא' שיטן חייב בשיטנו שניהם כאהד ונחפך אח' מהם על חבירו והזיקו או קרע בגדיו טהיה לו לכל א' לעשות לו עניין אזהרה קודם שנשחקע בשינה שלא יבא להזיק את חבירו ואין זה אונס נמור אבל אם היה אהדיטן ובא חבירו ושכב בצירו אם הזיק זה שכב באחר' צ' הראשון חייב אבל אם הראשון הזיק פטור שזה אונס גדול הוא דפה ידע שיבא זה וישכב אצלו שידע ל'זהר וכן אם הניח אהר כליו בצד אחר שיטן ונחפך היטן עליהם ושברן פטור שזה שהניחה בצד פשע במה שהניחם בצירו וזה אונס נמור הוא שלא ידע כלל ל'זהר וכן ה' בכל אונס גדול כזה שפטור הפזיק :

ה שנים שנחאקו יחד והפיל האחד את חבירו לארץ ונפלו עליו וסימ' את עיניו פטור ואע"פ דאמר' אדם מועד לעולם אפילו אנים כו' הא אמר' היבא דהוי אנוס נמור פטור וה' בין שהחאקו זה עם זה סרעת שניה' הזיקו זה את זה שלא בכונה והוי כמו אנוס נמור כי הרבר ידוע כששניהם מתאבקין יחד עיקר כוונתם שיפ' א' את חבירו ואי אפשר לאדם לצמצ' ולכוין שיפילהו בנחת ולא יזוק כי ככל כתם הם מהאבק' ועוד כיון שכל אחד מהם סכוין להפיל חבירו ודאי מחלו זה לזה כל שת' שיוק ואדעתא דהבא אבקו יחד :

ו ככל מקום שהחבל בחבירו בכונה חייב בה דברים אפילו נכנס חבירו לרשותו שלא ברשותו וחבל בו והוציא חייב דנהי טיש לו רשות להוציא אין לו לחפול בו אבל אם הוא מסרב בו ואינו רוצה לצאת יש אוסרים טיש לו רשות אפילו לחבל בו כדי להוציא וכן סי' טיש לו משרת וחושש שינגוב לו שיוכל להוציא וקדם זמנו של שבויהו ויש מסרב יכול להכותו עד שיצא דהכי אמרינן בעבד עברי שכלו יטיו ורבו מסרבו בו לצאת וחבל בו הרב בעבד ועשה בו תבורת סניין שהוא פטור תלמוד לומר לא תקחו טפר לטוב וגו' ודרשנין בית לא תקחו כופר לטוב פירש מי שדינו להיות טב אל משפחה ואינו רוצה לא תקחו לצרכו שום סמון בשביל חבלאו ושמע מינה שדרשות ניתנה לאדם להיות שורר בבית להוציא

המציא שם רע על חבירו אף ע"נ שהוא כיוס דברים עונשו גדול המקנשר את חבירו ואמ' לו אני איני מומר או אני מסור או איני עבריון וע' פי שלא דבר יותר הרי זה כאילו אמר אבל אתה מומר ואתה מסור או אתה עבריון ויש לו דין כבולן כאילו אמרו בפ' והאמר לחבירו גדי אחה עושה כסו מסור או אתה כסמז'א שאינו כלום וי'א שאם אום אתה כסמז'הרי ה' כאילו קראו מסז'א אבל אם או' לו אתה מכזב כמו פסז' עד שחבר' דבר כך וכך או כיוצא בזה שהשיל תצאו דבר אינו כלום האומר לחבירו פסול עדות אתה י'א שיוכל לתרץ דבריו ולומר שפסול משום קורבה קא' ואין זה כיוס ויש חולקין המדבר רע על שכני עפר צריך לקבל עליו הענות ותשובה ועונש ממון כפי דמות כ'ד ואם הם קבועים בסמון לו חייב לילך על קבריהם ולבקש מהם מחילה ואם הם רחוקים יש שם שלוחו שילך על קבר ויבקש מחילה כשבילו ואם תבעוהו שבייש והוא כופר אם הוא כיוס של שכני עפ' ויטילו חרם בכ'ה על עדות ודוקא מטום כבוד הפת' ה'תירו שהם קבלו עונש ושהיה אבל מחמת ביושים חל אחרים לא התירו פ'ם הכל לפי ראות הדיין וע'ל סי' פ'ד סעיף כ'ה הקורא לחבירו שהוא רשע בן צדיק וקראוהו רשע בן רשע וכן אם הוא מלשין וקראו מלשין בן מלשין פטור שכן מצינו בקראי שקורא רשע בן רשע אף ע"פ שהאב היה צדיק הקורא לחבירו עב' או מסור אם הוא אמת' פטור אבל אם לא יוכל לבר' דבריו אע"פ שיברר ששמע כך מאחר' שכבר דבווהו עליו אינו נפטר בכך שאע"פ שישמע כך מאחר' שמא שקרו ולא היה לו להוציא רבתם על פיהם כי הם עצמם חייבים בעונש :

לש אע"פ שהסכיי' חבירו בדברי מן הדין אינו בר תשלומין מ"מ עון גדול הוא ואין המחרף ומנדף לעם ופביישן אלא שוטה רשע ונס רוח ואמרו חכמים הראשונים כל המלכין פני חבירו שהוא אדם כשר מישראל ברבים אין לו חלק לע"ב והרי הוא כאילו שופך דמי' דהא אזיל סומקו ומתי חיוור והמצי' שם רע על חבירו ונמצ' שק' רוצ' זה לפי' וזה אינו רוצ' לקבלו אע"פ שכבר אחז'ל אלי' והא המחל אכזרי כו' בהוצאת שם רע אין איסור ברבר ואין צריך למחול לו ויכול לגמר לו איבה כדכתב' שעמא בלבוש התור בהלכות י'ב סי' הרן סעיף א' :

ט דין המכיי' ת'ח כדברים נחבא' בעז' סיר' ל' סעיף ג' :

טא יש הנאות רבות שיש בהן צער וביוט מעט ואין בהן גזק ופסקו להן חכמים דמים קצובים שכל המכה את חבירו הנאה אחת-מהן ישלם אותו הממון שקצבו לה וכללו באוהה קצבה הקנס טראוי לקנוס אותו הפכה ואמר שיתן הצער ק והבושת והרפיו' והשבת בין צריך לרפוא' בין אינו צריך לרפואה לעולם כזה הוא משלם ואילו ה' הבועש בחבירו ברגלו שהוא בזיון גדול אמרו שישלם ה' סלעים הכהו בארכובתו אינו ננאי כ' משלם ג' סלעים קבץ אצבעותיו כמו אונ' אגודה והכהו בידו כ' כשהיא אגודה יש כאן ננאי וגם מכה בחזק משלם י' ג' סלעים תקע את חבירו בכפו משלם סלע שטריו על פניו הוא ננאי גדול ועער פשלם ג' סלעים שטריו באחורי ידו משלם ק' סלעים וכן אם צרם באזנו או תלש כשערוצו ורק והגיע בו הרוק משלם מא' סלעים וכזה הוא משלם על כל מעשה ומעשה מהן כיצד כגון שבעש בחבירו ד' בעיטו אפילו שחר זו משלם ד' פעמים ה' סלעים ואם שטחו על פניו שתי סטירו' ששלם ג' פעמים נ' סלעים וכן כבולן י'א שאלו הדמים הקצובים אינן אלא בשביל הבושת והצער מפני שב' הדברים השילו ישנם ברוב הזיק שאדם עושה לחבירו אבל אם יש רפוי ושבת הכל לפי הענין כי כזה לא שייך לעשות קצב' פעמים הם רב מאוד ויש ללכת בכל כיוצא כזה אח' המנהג :

פב כל הסלעים שאמרנו בשעוריים הנזכרים אינם סלעים צדי' אלא סלעי' מרינ' שאין בו כסף אלא שמיני' שכנסף צווי והם ג' מעין שכל מעה יש בו משקל' וישעורו' בסף צרוף

* לבוש עיר שושן * הלכות חובל בחבירו * רב

להוציא מביתו פי שירצ' ואפי' עי' חבלה אם לא יוכל להוציאו
 באופן אחר :

ז נכנס לחצר חבירו שלא ברשות ולא ידע כ"ה שנכנס
 והזיקה ב"ה שלא בכונה פטור כמו שאמרנו שכל איש
 שורר בביתו ואין צריך לזהר שלא יזיק בביתו לאחר שישכנסו
 שלא ברשות ואם החק בו ב"ה חייב כיון שנכנס שלא ברשות
 ודווקא כשלא ידע בו ב"ה ולא ראהו שנכנס אבל אם ראהו
 פטור שהיה לו לזהר ואיתו דאזיק אנפשיה :

ח חיו שניהם ברשו' והזיקו זה מזה פטורין שכיון ששניהם
 ברשות היה לכל אחר לזהר מחבירו שלא יזיק ממנו
 וכן תרין אם שניהם שלא ברשות והזיקו זה מזה שפטורין
 בין שהזיקו שלא ברשות נכנס איהו דאזיק אנפשיה אבל
 הזיקו זה את זה בכונה בין שניהם ברשות בין שניהם שלא
 ברשות חייבים ועל ס' טע' :

ט המבקע עצים ברשות הרבים ופרח עץ מהם והזיק
 ברשות היחיד או שבקע ברשות היחיד והזיק ברשות
 הרבים או ברשות היחיד אחר או שנכנס לחנותו של נגר בין
 ברשות בין שלא ברשות ונתזה בקעת מתחת ירי הנגר וספחה
 לו על פניו חייב בד' דברים ופטור מן הכשת כמו שכבר אמרנו
 פעמים דעל הבושת אינו חייב עד שיהא מתכוין :

י היהא אבן פונחת לו בחיקו בין הכיר בה ושכחה בין לא
 הכיר בה מעולם ועמד ונפלה מחיקו והזיקה פטור מד'
 דברים דשכח' כזו לאו פשיעה הוא וכ"ש לא הכיר בה מעולם
 דאנוס הוא אבל בנזק חייב אע"פ שהוא אנוס דאדם מועד
 לעולם כו' וכן הדין אם נתכוין לזרוק שתים זורק ארבע או ד'
 זורק ח' והזיק או שהזיק כשהוא ישן פטור מד' דברים וחייב
 בנזק :

יא מי שצפל מן הנג ברוח מצוייה חייב בר' דברים דשונג
 קרוב למזיד הוא שלא היה לו לעלות לנג שאין לו
 סעקה כיון שכל ליפול ברוח מצוייה ופטור מבשת הואיל
 ולא כיון ואם נתהפך דרך נפילתו כדי שיפול על האר' להנחתו
 כדי שלא חבש בקרקע חייב גם על הבושת שכל המתכוין
 להזיק אע"פ שלא נתכוין לכיוש חייב בכשת דהא מ"ס כיון
 לעשות מעשה זה ואם נפל ברוח שאינה מצוייה אינו חייב אלא
 בנזק אע"פ שהוא אנוס :

יב הזורק אבן ולאחר שיצא האבן מתחת ידו הוציא הלה
 את ראשו וקבלה פטור מד' דברים דאנוס הוא שלא
 ידע שיוצא זה ראשו אבל חייב בנזק אע"פ דאנוס הוא דהתורה
 רכחה בנזק אנוס כרצון כמו שאמרנו לעיל ויא' דפטור לגמרי
 ואפילו פנוק דאף על גב דשאר אנוס חייב בנזק הכש פטרי'
 דחסמא דכתבה נבי גלות ומצא פרט למציא את עצמו וס"ל
 דגזירת הכתוב הוא דפעמי לגמרי אפילו מנזק * המזיק
 לאשתו בחטמים המטה חייב בר' דברים דקרוב לפשיעה הוא
 דאף על גב דאית ליה רשות לשמש ה' לעינוי ופטור מבשת
 דהא לא כיון להזיק האומר לחבירו קטע את ידי או סמא את
 עיני אפילו אמר לו ע"מ שאתה פטור אפ"ה חייב בכל הה' דברים
 דאף על גב דאמר לו תהא פטור לא היה לו לזה לסמוך על
 דבריו דהדבר ידוע שאין אדם מוחל על ראשי אברים שלו
 לקוטען לו וואף על פי שאמר לו כן שיהא פטור הוי כמו מתילה
 בשעות שסבור היה לסכול ואינו יכול לסכול ויא' שאם
 דגחכל אסר לו בפירוש ע"מ שתיפטר וראי' שפטור אלא מה
 שאמרנו בנפרא שחייב לא מיירי שאמר לו כפי' ע"מ שתיפטר
 אלא שמהוך משמעות לשונו משמע שאמר פטור לא שפטור
 החוכל ככך דמסתמא לא היתה כוננתו לפטורו משממא שאין
 אדם מוחל על ראשי אברים שיו' כיצד אמר לו הנחבל קטע
 יד' סמ : את עיני סתם ושאל אותו החוכל אתה אומר לי כן
 ע"מ שתיפטר והשיבו לו הנחבל הן אע"פ שמשמע לשונו נראה
 כפי' שאומר הן בניחותא דמשמע שנתן לו רשות ע"מ שיתפטר

אפ"ה חייב שיס' לנו לפרש דבריו דבתפיה קאמר הן כלומר
 והיאך אני אומר לך דבר זה שתיפטר והרי אין אדם מוחל כל'
 ולכך חייב החובל אבל אם אמר לו כפי' ע"מ לפטור פטור /
יג שנים שחבלו זה כזה אם חבל אחד בחבירו יותר מפת
 שחבל בו הוא משלם לו במתן נזק שלם ודווקא
 שהחילו שניהם כאחד או לאחר שחבל זה בחבירו חזר גם
 הוא מיד וחבל בו אבל אם האחד החחיל ועמד השני כנגדו
 כדי להציל את עצמו השני פטור ט"ס רשות לכל אדם להציל
 את עצמו אפילו שיחבול בחבירו שהרי אפילו אחרים חייבים
 להצילו בדרכיב לא העפוד על דם רעיק' כ"ש הוא עצמו וכן
 הדין לענין גידופין וכו' ושי' המתחיל ראוי לקנוס והשני פטור
 וסויהו בחבלה צריך אומדן אם היה יכול להציל עצמו בחבלה
 מועשת והוא חבל בו הרבה חייב מידי דהוה אהיה יכול להציל
 עצמו כאחד מאבריו והרגו ודוקא עניין חבלה שמשלם לו ד'
 דברים דהוי כאדם המזיק בשונג אבל פטור על הבושת דהא
 לא כיון לבייש' לכן השכה את חבירו וחבירו קראו פטור
 שנ' והיה כי יחס לבבנו וגו' וכן אם קרא אחד לחבירו נגב
 והוא אומר לו אתה סכוכ במסור או אפי' קראו מסור ממס'
 פטור מהאי טעמא דרתיח' קי יחס לבבו וגו' וכן הדין באדם
 הרואה א' מישראל מכה חבירו ואינו יכול להצילו אם לא סיכת
 המכה אף על פי שאינו מכהו מכת נפש יכול הרואה להכות
 את המכה לאפרושים מאיסורה וכמו שעשה ראטונה אדון
 הצבאים ע"ה וכן מי שעושה דבר עבירה ויש לו כח להכותו
 לאפרושו מאיסורא רשאי להכותו ולייסרו כדי לאפרושי
 מאיסורא ואין צריך להביאו לבית דין ובעניין שאמר הוכית
 חוכיתו וגו' :

יד שנים שחבלו כאחד כאחד שניהם חייבים ומשלמים
 ביניהם היה האחד מתכוין והשני לא כיון השני פטור
 מבושת :

תכב צריך החובל לפייס הנחבל שימחול לו וכו' ב' סעיפים :

א החובל בחבירו אף על פי שנתן לו ה' דברים אינו
 מתכפר לו מן הצער והבשת שכיושו עד שיפייסנו
 שימחול לו שנ' וצתה השב אשת האיש ויתפלל בערך כל'
 הסב לו אשתו ויפייסהו על צערו וכושחו שהיה לו על ירך
 ויתפלל בערך ואז יחכף לך וזולת זה לא חכופ עונך וכשיפייסנו
 אסור לנחבל לחיות אכזרי מלמחול לו וכל שהו' אכזרי מלמחול
 אין זה מדרך זרע ישראל אלא כיון שבקש ממנו החובל
 נחנן לו פעם ראשונה ושנייה וידע שהוא טב מחטאו
 וניחם כרעתו יסתול לו וכל הממחר למחול הרי זה משוכת
 ורוח חכמים נוחה הימנו שכן עשה אברהם אע"ה שנ' ויתחבל
 ואברהם אל האלק' ס יורפא אלקים את אכילך ועיין בלבוש
 התכלת סי' תרו' :

ב דין נחבל נשבע ונושל נתבאר בסיומן צ' :

תכג נגף אשה ויצאו ילדיה וכיצד שמין דמי ולדות וכו' ד' סעיפים :

א הנגף את האשה הרה ויצאו ילדיה אע"פ שלא נתכוין
 אליה חייב לשלם דמי ולדות לבעל שכן כתוב וכי
 ינצו אנשים ונגפו אשה הרה ויצאה ילדיה ולא יהיה אסון
 ענוש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן כפלילים .
 הרי מדכתוב כי ינצו ונגפו משמע שלא כוונו לאשת אלא נצו
 וכוננו להכות זה את זה ונגפו אשתו כשלא יהיה אסון
 באשה שאין כאן חובב מיתה ענוש יענש בממון מח' הורדות
 לשי' יתן עונש המסון כאשר ישית עליו בעל האשה ונגמר
 כל'

א החובל באביו ואמו ולא הוציא טהם דם חייב בה' דברים
 דלא קיים לו כדרכה פיניה כיון שלא הוציא דם אבל
 אם הוציא מהם דם חייב פיתה דכתיב מכה אביו ואמו מות
 ימית לפיכך פטור מן החטלוּמין אפי' הוא שונג פרחני דמי
 חוק' דתנא רבי חזקיה מכה אדם ומכה כהמה פי' כתיב מכה
 נפש בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת הרי חוקשו להדדי וילפף
 להו מהרדי פה מכה כהמה לא חלקת בה בין שונג לפזיר
 לפטורו מפני אלא להיינו מפני אף מכה אדם לא תחלוק בו
 בין שונג למזיר לחיובו מסוף אלא לפטורו מסוף פי' מה מכה
 כהמה לעולם פשלים ואפי' בשונג כראמינון אדם סמוך לעולם
 אפי' מכה אדם דפסריה קרא פתלוּמין דכתיב יומת ולא ישלם
 לעולם פטור ואפי' בשונג הואיל ובמזיד שיכה מיתה לפיכך
 לא יקז הבן לאביו ולא יוציא לו קוץ סכסרו ולא יפהח לו
 פורסא שמא יבא להוציא ממנו דם ונתבאר כל זה בלבוש ע"ז
 ס' רמ"א :

ב החובל בחבירו בשבת פטור מהשלומין אפי' הוא שונג
 כיון שיש בו פטותה ג' אבל החובל בחבירו ביום
 הכפורים אפי' במזיד חייב לשלם לו הוציא ולא קאי בשתיה
 ואע"ג דאי אתרו ביה משום י"ה הוי ביה מלקות ואיכא לפ"ד
 כל היכא דאיכא מלקות ופסון מקרי לקי ומפני לא משלם
 שאני החובל דכפיש ריבחה התורה שהחובל בחבירו אע"פ
 שהתרו בו ישלם מסוף דכתיב כן ינהגו בהיינו דבר שיש בו
 גמינות שהוא מסוף דכתיב לעיל ואע"ג דפתח חובל עבר בלאו
 דפן יוסיף להכותו וחייב מלקות לפיכך אפרינו בכל החובל
 אפי' במקום שיש בו שאר מלקיות כגון הכא ישלם מסוף :
ג החובל בעבר כנעני שיו פשו' דהא גופו קניו לוהכל שלג
 חבלו בו אחרים נזק וצער ובושת ושבת לאדון וריפוי
 יתרפא ביה עבד ואם אמדוהו להתרפאות לשלשה ימים ונתן
 לו החובל הריפוי לשלשה ימים כמו שאמדוהו ונעשה לו ספ
 חרף ונהרפא לשני ימי' אותו היהרון הוא לאדון אע"פ שהעבד
 פצטער יותר ע"י הסם חרף הכל הוא לאדון :

ד מי שה' חציו עכר וחציו בן חורין שהכהו אדם או שנגח
 שור נתבאר מספשו בלבוש ע"ז ס' דס' סעיף ס"ב :
ה עכר שיצא לחירות מתחת יד רבו אלא שעדיין צריך גפ
 סיחרור להתירו בבת חורין והגט סיחרור לא הגיע עדיין
 לירו וחבלו בו אחרים פטורים שהעכר אינו יכול להוציא מהם
 לעצמו כיון שעדיין לא נגמר שיחרורו והאדון אינו יכול להוציא
 מהם כיון שאין לו בו עוד שום קנין וי"א סכותבין הרשעה זה
 לזה ונתבין אותו :

ו החובל בעבד עברי שלו חייב בד' דברים נזק וצער ריפוי
 ובושת דעבד עברי אין גופו קניו לו אבל שבת אין צריך
 ליתן לעבד דהא שובת פמלאכתו ואם חבלו בו אחרים הצטר
 והבשת והריפוי יתנו לעבד והנזק והשביר ילקח בהם קרקע
 והרכ אוכל הפירות דהא שוחו האכר שנקטע היה משועבד
 לרב לפיכך אוכל הפירות פמנו בעד פה ששובת סלאכתו
 וכשיצא לחור' ילקח העבד קרקע עפו וי"א דשבת גדולה דהיינו
 נזק שהוא דמי ידו ילקח בה' קרקע והרכ יאכל הפירות שהרי
 הוא כפסיד ע"י קטיעת ידו מה שיש בין שאר מלאכו' לשמירת
 קישואין אחר שיתרפא כלו' שהרי אפי' אחר שיתרפא אם לא
 נקטעה ידו היה ראוי לעשות לו שאר מלאכות ועכשיו לא יוכל
 לעשות לו מלאכה רק לשמור קישואין לכך כל זמן שהו' עבדו
 ילקח בנזק זה קרקע ויאכל הרב הפירות וכשיצא לחירות
 ושלנו עפו והרי יצא בדמי ידו פשלם אבל שבת קטנה דהיינו
 שצריך ליתן לו כל ימי פשד' החולי שכר כאילו היה שומר
 קישואין ששובת פמנת זה חא כולו לרכו שהרי רבו פמפד'

כל דפי וולרות זכתה התורה לבעל אכל הנזק וצער הוא של
 האשה וכיצד משערין דפי ולרות שפין את האשה נשה היתה
 יפה עד שלא ילדה וכפה היא יפה משילדה אם היתה יולדתו
 בלא גניפה ונוהגים לבעל ואם פת הבעל נוהגין ליורשיו ואם
 גנפה אחר פיתה הבעל נוהגין אף דפי הוולדות לאשה דלבעל
 זכתה ליה רחמנא דפי ולדות ולא ליורשיו כדכתיב בעל האשה
 ובת א' כנייטא איתיה לבעל זכתה ליה רחמנא דפי ולדות
 ליתיה לבעל לא זכתה רחמנא רמי ולדות לשום אדם ולרירה
 נפיל לא ליתיה לאו הכי היא דכי היכי דאסכחן דוכי קרא לבעל
 דפי ולדות פדכתיב בעל האשה ה' אסכחן דוכה לה פדכתיב
 ויצאו ילדיה ולא כתי' ויצאו הילודים ועל כרחך אית לן לאוקמא
 כשחבל בה לאחר פיתה בעלה דכתיב בעלה ריריה הו' וטעמא
 כשחבל הוא דכשלמא כשחבל בה כתי' הבעל זכה הבעל
 מיר כרפי ולרות אע"פ שלא גבה וכוין שמת פוריש ליורשיו
 אבל כשחבל בה אחר פיתה הבעל חייב בעל זה פוריש
 ליורשיו דבר שלא ברשותו הילכך על כרחך של האשה הם
 דקרינאו קרא ילדיה וי"א דנוחן ליורשיו דכל פמי דאית ליה
 לאיניס פוריש לבניו ואפילו אינו כרשותו וקרא דילדיה לאו
 דקרוק הוא דאורחיה דקרא למישר הכי איש ובניו ואשה וילדיה
 זנוק וצער כיצד שפין משערין כמה נפחתה ונכחשת האשה
 ויהר בפה שילדה ע"י הגניפה משתיתה יולדת כדרכה בלא
 גניפה וזהו של האשה וסבת וריפוי רואין אם צריכה ריפוי או
 אם צריכה להבטל ויהר משאם היתה יולדת כדרכה ואם
 אינה צריכה ריפוי ולא להתבטל יותר פטור ובשת אם הוא
 במקום סחר לה' חלקים ולו חלקא ואם הוא בגלוי לה חלק
 מ'ולו' חלקים ועל בלבוש הבין וארגסן ס' פ"ג :

ב היתה נשואה לגר וחבל בה כתי' הגר נוטן דפי ולרות
 לגר שרדי הוא בעלה מה הגר פטור דבין שחבל בה
 בחייה הגר נהחייב לגר וכוין שבת הגר והרי אין לו יורשים
 וכל נכסיו הפקר הם וזכה בהן איהו מן הגר ואם חבל בה
 לאחר פיתה חגר לכאוי דכתיב ע"י דכי אין לה בעל זכי לה
 רחמנא דפי ולדו' ה' נוטן לאשה דלרירה זכי לה רחמנא וי"א
 דלעיל רלע דיוקו ולרירה ולה לא זכו רחמנא כלו כיון שאין לה
 בעל ולא יורשי בעל פטור החובל לגמרי פדפי ולרות דלפי
 יחן :

ג היתה שפחה או גויה כשעת הריון וכשע' גניפה נשתחררה
 או נגמיריה הרי היא כאין לה בעל דבשפחה וגויה לא
 שייך לשייך בעל ראשה דבעודה שפחה או גויה הרי אין להן
 קידושין אע"ג דאפרי' בנפרא התורה זכרה ולרות לבעל ואפי'
 כא עליה בזנות ה' באשה שיש לו כה קידושין הא לאו הכי
 לא זכ' כאילו אין ולרירה קרוי בנו לכל דבר וכ' שנסתחרר'
 או נתגירה שאין לו כה שום קרבת אישות ואין לו דפי ולרות
 אלא דפי ולרות שלה לפי הדעת הראשון דלעיל ולפי היא
 הוא פטור לגמרי :

ד הנוגף את האשה ויצאו ילדיה ומתה אע"פ שהוא שונג
 הרי זה פטור מן החטלוּמין ואינו משלם כלום שנ' ולא
 יתח אסון ענוש וענש ומשפעה האם יהיה אסון שיש כאן
 חיוב מיתה לנוגף לא יענש כמסוף ולא חלק הכתוב בין שונג
 למזיד בדבר שיש בו מיתה כ' לפטורו מן החטלוּמין הואיל
 וקיים ליה כדרכה פיניה אי לא הוה שונג כמו שיתבאר בסיפן
 הסמוך סעיף א' כדא' בשנתכוין לאשה אבל אם נתכוין
 לחבירו ונגף את האשה אע"פ שמת הואיל והיתה המיתה בלא
 כונה הרשעה כדבר שאין בו מיתה כ' דנתכוין להרוג את זה
 והרג את זה פטור ומשלם דפי ולרות וי"א דאפילו לא נתכוין
 לאשה פטור פתלוּמין מסום דס'ל נתכוין להרוג את זה
 והרג זה חייב והרי יש כאן חיוב מיתה כ' כנגיפה זו ופטור
 מן החטלוּמין וזה תלוי בפלוגת' דתנאי דלפי לה מקראי ואין
 כאן פקפול להאריך :

זה כל ישי תוליו וכן עקר החיובל בכהו הקטנה או שחבלו בה אחרים צער ובשת ורופיו הוא שלה ואפילו עשו לה סם חריף שמהרה להתרפאות הסותר הוא שלה שלא זכרה התורה לאב בכהו קטנה כפסוק בנעוניה בית אביה שפירושו כל שבת נעורים לאביה אלא מה שפתחה בדמיה כנון נזק אבל צער ובשת ורופיו לא מצונו שזכרה לו לפיכך נזק שפתחה בדמיה בשביל החבלה כנון שצצעו בפניה ואילו בא האב לקדשה או למוכרה היו נפתחין דמיה בשביל החבלה או נגא של אב ואם אינו פותחה בדמיה כנון שאין החבלה בפניה אין הכל לעצמה ושבת לא שאם הוא סמוכה על שלהן האב הרי הוא של האב שהרי מעשה ידיה הוא שלו כיון שהיא סמוכה ש' לחנו והשבת הוא במקום מעשה ידיה ויש אומרים אם חבלו בה אחרים אפילו היא סמוכה על שולחן האב השבת לעצמה בדמידי דאיתו מעלמא לא קפד לקחתו אעפ"י שהיא סמוכה על שולחנו אבל אם חבל בה הוא פטור ואם אינו סמוכה על שולחנו אפילו חבל בה הוא חייב ליתן לה גס השבת מיהו אם יש בשבת מותר על מזונותיה הוי של אב ובכלל שבת נעורים הוא :

החיובל בבניו שו אחרים שחבלו בהן אם אינן סמוכין על שולחן אביהם הכל הוא שלהם בין הם גדולים בין הם קטני ואם הם גדולי נותנין להם הכל מיד ואם הם קטני ילקח בהן קרקע והם אוכלין הפירות ולא יכליא קרנא עד שיגדלו ויעסובה הם מה שירצו ויא שקונין בהן ס' עד שיגדלו ואם היו סמוכין על שולחן אביהם אם חבל בהם הוא פטור בין שהיו גדולים בין שהיו קטנים דמסתמא האב שחובל בבנו פוגם יש בדבר ואע"ג דאדם מועד לעולם הואיל וסמוכין על שולחנו מסתמא מחלי ליה ואם אחרים חבלו בהם גדולי יתן להם מיד קטנים ילקחו בהם ס' או קרקע והואיל וסמוכין על שולחנו הוא אוכל הפירות עד שיגדלו ויא אפילו סמוכין על שולחנו וחבל בהו הוא אינו פטור אלא בשבת אבל בשאר דברים חייב ודינו בהם כאלו חבלו בהן אחרים :

החיובל בחי' שושה וקטן חייב והם שחבלו באחרים פטורים אעפ"י שנתפקת החרש ונשחפה האסט' והגדיל הקטן אינם חייבים לשלם כיון שכשעה שחבלו בהם לא היו בני דעת לאו בני חיובא נינחו :

עבד ואשה החיובל בהם חייב והם שחבלו באחרים פטורים מפני שאין להם ממה לשלם שהרי כל מה שיש להם הוא של הבעל או הרב ואם נתגרשה האשה ונשחרר העבד חייבים לשלם לפיכך שאין כ"ד כל הה' דברים וכחובין ונהגין ליד הנחבל ולכשיהיו להם נכסים משלמין ואם יש לאשה נכסי מלוג או נכסי צאן ברזל כופין אותה למיכרה באשה נכסי מלוג או נכסי צאן ברזל או חתנרש שיקחם הלוות בשבת הנאה פירושו שאם תתאלמן או חתנרש שיקחם הלוות ואם המות ישארו לקבל שיורשה ואותו טובת הנאה שקבלה ההן תתנה לנחבל אבל לא חייבה למכור כתובתה לשלם לנחבל ושעמא משום דק' המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואם תמכור כתובתה בשות הנאה הרי וראי תמחול כהובת' דבעלה דכל לגבי בעלה וראי תמחול לפיכך אם נכף אותה למוכרה לאחרים אסרחי בי דינא בכדי הוא דהא לא יקנה ואי מעמס שמא ימצא אחרים שיקנו' דלא אסיקו ארעתא שמא תמחול א"כ מפסדינן לקונה בידים ואין לב"ד לעשות כן ואם נכף אותה למוכרה לנחבל שמא לא תמחול כיון דכל לגבי בעלה וראי תמחול הרי זה נסי אסרוחי בי דינא בכדי ולא אסרחינן ואי לא משכחת מאן דזכין סינה גס נכסי מלוג וצאן ברזל כשוכת הנאה וקא בעו נחבל למיזבן סינה בשוכת הנאה כייפינן לה לחיוביה ליה נכסי מלוג כחבלותיה וכן בהלוי' וראי הויא שוכת הנאה שפי מחבליה או מהלואתו לא סחיבינן ליה למיתב מידה השתא אלא עד שעתא דקניא ג' נשמה :

אשה שחבלה בבעלה אם יש כתובה כתי הכתובה הסכמה לבעלה ונפרע בה דמי הכתובה ולא חייבין כיון שאין לה כתובה תהא קלה בעיני להוציאה ולקדשה שאף אם לא הסכימה לו כשביל תיוב בכתובה לא ישנע מלהוציאה שהרי אינו צריך ליתן לה כתובתה כיון שתייבת לו בעד התכלה כנגד כתובתה אבל אם כתובתה סבובה שהתכלה אין אונ' יש למוכרה לו שלא תהא קלה בעיני להוציאה סאל' לא חסכה לא היה פוציאה קיון שכתובתה מרובה מתקבלת והואין אם בכתובה מרובה שכתובה דאורייתא תעמיננת על כתובה דאורייתא ותמכור הפותר ונפר שהתכלה הפותר ואם אינה יחירה על כתובה דאורייתא לא תמכור כלל שהרי אפילו לאדם לה שהיה עם אשתו אפי' שע' אחת בלא כתובה אלא אם רצה הבעל כותב עליה שטר בדמי החבלה או פג' נשמה ונוטל מתכונתה אם הואיל לה :

דין אשת איש שחבלו בה אחרים או בעלה נתבאר בלבוש הבין וזרמנ' ס' פ"ג :

תבה חייב מיתות כ"ד האיד' דנין אתם בזמן דהו' וכו' סעיפים :

א כבר ידעתי דמצוה עשה מן התורה לדון דיני נפשות בחייבי פיתוח כ"ל ופי' הנהגה לערי מקלש אבל עכשיו בזמן הזה אין בדינו להלקוח או להלכות או להגרנו או אפילו לחבשו מ' מה שיש בדינו לעשות מצוה עלינו לעשותו והוא שמניין אותו ומחרימין אותו וסובילין אותו מכל קדושת ישראל וכל זה מצו הדיון שאין בדינו להורנו כדיון אבל אם רואין כ"ד שהוא צורך סנה ומיגד מילתא יכולין לענוש בכל מה שירצו שיש כח בידם לעשות כמו שנתבאר לעיל ס' ב' בד"א כדנין נפשות מצריכין כ"ד ועדים בדין כזה אין דנין עכשיו אבל בדין הנהגין בלא כ"ד דנין גס ענה כמו שנתבאר ואלו הן הדרך אחר חבירו להורנו מצוה על הרואה אותו שרודף שיהרגנו כדי להציל את הנרדף ודבר זה ילפינן לה מקרא ודכי ילפי לה כתוב נבי נערה המאורסה כי צעקה הנערה המאורסה זמין משיע לה משמע הא יש משיע לה יכול להושיע לה בכל מה שיכול אפי' להרוג את הרודף אחריה לאורסה וכתב כאותה פרשה גבי הנערת המאורסה כי כאשר יקום איש על רעהו ורצוה נפסבן הרבה חיה ודריטו רז' וכי פה למדנו מרובת על הנערה המאורסה כיו' מרקאמר קרא אין לנערה תמא משפט פות כי בשטר וקום וגו' משמע שבת ללמד מרובת כי היכי דהתם אונס פטור ה'ג היא פטורה ואיזה אונס איכא נבי רוצח רשיד לומר בשם דהתם פטור ה'ג פטור ותירצו הרי זה בא ללמד דין על הנערה ונמצא למד כלומר שנכתב כאן כדי ולמוד רוצח מנערת המאורסה מהנערה המאורסה ניתן להצילה מן העבירה כנפשו של הרודף אחריה לאנסי' כדילפינן טואין פושיע לה אף רוצח ניתן להצילו כנפשו פ' כשהוא רואה אחד רודף כדי להציל את הנרדף וכיון דברואה תלוי הדבר משמע כל מי שרואהו יכול להורנו סיד אפי' בלא התראה בעדים לפיכך אפי' אם הרודף הוא קטן שרודף אחר קטן אחר להורנו אע"ג דלאו בר קבול התראת הוא סתיר להורנו את הרודף הקטן ומ'ס בין גדול בין קטן צריך להורנו בינו לבינו ולומר לו ישראל הוא זה אל תהרגנו ודע שאם תהרגנו יהרגוך והוא עורנו רודף ואינו מקבל אזרה כיון דעדין הוא חודף כל ישראל מצווים להורנו כדי להציל הנרדף בד"א שיכול הרואה לרדוף הרודף אע"פ שעדיין לא הרג כשאין יכול לכיון להציל את הנרדף אע"כ תורג את הרודף אבל אם יכול להצילו באחד מאבריו אסור להורנו וילפינן לה מקרא דכתיב כי ינצו אנשים יחריו ונפשו אשה וגו' ושמרו חול דהאי ינצו במצות שכתובה הכתוב סדר פירש שהם מריבין ומתכוונין לתורג

* * * לבוש עיר שושן * * * הלכות חובל בחבירו * * *

זה את זה והכהו את האשה הכתוב מדבר רכתיב ביה ואם אסון יהיה ונתה נפש החת נפש ואם לא היה מתכוונין להרוג זה את זה אלא להכות או לחבוק בעלמא אפילו היו נגופים האשה ומתה לא היו חייבים מיתה נפש תחת נפש ולא היו אלא כשונג כיון שלא היתה כאן כוונת הרגה אלא ש"מ במתכוין להרגה דבר הכתוב וכבר אמרנו דסתם רוצח הרודף להתג ניתן להצילו כנפשו וא"כ זה שהיה מכיון להרגה היה עליו חיוב מיתה של רודף ואפ"ה אמר רחמנא אם לא יהיה אסון באשה שאין כאן חיוב מיתה מחמת האשה ענוש יענוש בדמי ולרו' ואם יש עליו חיוב מיתה רודף למה יענוש במסון הא קים ליה בדרבה מיניה אי אמרת בשלמא כשיכול להצילו בא' מאבריו לא ניתן להצילו כנפשו משכחת לה דיענוש במסון כגון שיכול הרואה להצילו בא' מאבריו דאז לא ניתן להצילו כנפשו שאין כאן מיתה רודף לפיכך אם לא יהיה אסון באשה ענוש יענוש במסון שאין כאן חיוב מיתה כלל אלא אי אמרת יכול להצילו בא' מאבריו אפילו הכי יכול להצילו כנפשו היכי משכחת לה דיענוש הא רודף הוא וקים ליה בדרבה מיניה אלא ש"מ כשיכול להצילו באחד מאבריו אסור להורגו ואם הרגו יש עליו חיוב מיתה אבל אינו נהרג כב"ד כיון שתחילתו ברשו' נכנס לזה שהרי כיון להצילו את זה ה"בא במתרת לגנוב ג"כ דינו כרודף ומותר להורגו שג' אם במתרת ימצא הגנב והכהו ומת איז לו דמים והטעם שחושב כרודף. ידוע דעל נפשית הוא בא שהרי הוא ידוע שאין אדם עומד על מסונו וניתן לשלנו מסונו וידוע שב"ד יעמוד על מסונו להצילו והרי ודאי זה החות' כבר היתה הסכמה דעתו שאם ב"ה יקום כנגדו יעמוד הוא עליו ויהרגו לכך אמרה תורה להורגו להציל בעל המסון לפיכך אין להורגו אלא כשידוע בוראי שאם יעמוד בעל המסון להציל מסונו שזה יקום ויהרגו ומיהו כל אדם הוא כחוקה וזוהי כל החותר מותר להורגו א"כ ידוע הוא שהחיתר הוא איהו לבעל המסון שאף אם יעמוד כנגדו להציל מסונו לא יהרגו וכן אם האב חיתר על בנו אין להורגו דמסתמא דרמתי האב על בנו ואף אם יעמוד בנו כנגדו להציל מסונו לא יהרגו וזהו שאמר הכתוב אם זרחה עליו השמש דמים לו והקטו לרז"ל וכי השמש עליו כלכד זרחה כשזרחה והלא על כל העולם זרחה וזרצו רז"ל אין זה אלא ל"ג משל זה"פ אם ברור לך הדבר על גנב זה כשמש שהו' שלום בעולם כך הוא ברור לך על זה הגנב שאינו בא להרוג אפ"ה יעמוד בעל המסון כנגדו כגון אב החותר על בנו לגנוב מסון הבן דכידוע שרמתי האב על הבן ואינו בא על עסקי נפשות אז דמים לו פ"ה הרי הוא כתי ומי שיהרגנו חסוב רוצח א"כ ידוע שהאב זה שונא בנו ואם יעמוד הבן כנגדו להציל מסונו יהרגנו מי שמשכח רכי' כגון שעוסק ביופים במקו' שהמלכו' מקשידות דינו כרודף ומותר למוסרו למלכות כמו שנתבאר לעיל סי' ס"ה סעיף י"ב :

ב וכיון רודף ניתן להצילו כנפשו אשה עוברת שהיא מקשה ללדת מחר להתוך העובר במעיה בין בכס כיון כיר מפני שהוא כרודף אחריה להורגה ב"ה בעורה כחוד פעיה ולא יצא ראשו ראע' דשבעו של יולם כך הוא כל זמן שהוא חוד מעיה' אינו נקרא נפש שהרי לא חיבה עליו התורה מיהא אלא דמי וחללות לפי' אמו עריפה וידחה הוא מפני אמו אבל אם הוציא ראשו אז נקרא נפש ואין נוגעין בו שאין זה נקרא רודף שזהו שבעו של עולם שיצא ואין דוחין נפש רמאי אולמי האי מהאי :

ג וכן הרודף אחר כל אחד מהעירי' לאונסה בין חייבי מיתה ב"ד בין חייבי מיתה כריתות או הרודף אחר הזכור יכול להצילו כנפשו ומצוה להורגו כדי להצילו מן העבירה וילפינן לה מקראי מכדי כתיב ולנערה לא העשה דבר אין לנערה חטא מות למה לי אלא כולה לדרשא אתא והאי ולנערה לא

העשה דבר כתיב בלא ה"א לנער וקרינן בקמץ ולנערה באילו כתיב בה' א' ודרשינן מקרא ודרשינן מקרא ודרשינן מסורת ולנער לא העשה דבר זה הזכור מק' ולנערה זה נערה המאורסה חטא אילו חייבי כריתות מות אילו חייבי מיתות ב"ד ואכלוהו קאי אין מושיע לה הא יש מושיע יכול להושיע בכל מא' דאיפשר ואפ"ה להרוג הרודף להציל הנרדף מן העבירה וכנלהו צריכי דאי כתב רחמנא נער משום דלאו אורחי' ליבעל ואיכא ביזיון ובשת גדול אבל נערה דאורחים אימא לא ואי כתב רחמנא נערה משום דקא פנים לה בכתולין ומחננה על בעלה אבל הנער דלא קא פנים ליה אימא לא ואי כתב רחמנא הני האי' משום דלאו אורחים הוא והאי' משום דקא פנים אבל שאר עריות דאורחיהו בכעילות ולא נפיש פנימיהו כארוסה שחכיבה ויעלה חן על ארוסה ועכשו' מתגנה עליו מה שאין כן בשאר עריות אפילו פנייות ובחלות לא ספמנן כולי האי וכן נשואה בעולה לא מפגמי כולי האי כמו ארוסה איכא לא כתב רחמנא חטא ואי כתב רחמנא חטא ה"א אפי' חייבי לאויז' כתב רחמנא מות ואי כתב רחמנא מות ה"א חייבי מיתות ב"ד אין חייבי כריתות לא כתב רחמנא חטא וכת' ליכתוב רחמנא חטא ומית ולא בעי נער ונערה והריהו בכלל חד למעושי העובר על אחת מכל המצוות האמורות בחורה אפילו לחלל שבת או לעבוד ע"ז שאינו נהרג אלא בכ"ז והתראה ועדים וחר למעושי הרודף אחר בהמה לפיכך הרודף אחר בהמה אין מצילין אותו כנפש הרודף שלא ניתן כנפשו אלא מדבר שהועירוהו ביה קלות ופגם לנרדף כגון זכור ונערה המאורסה ושאר עריות ולא בהמה ומיהו רוצח בהדיה כתיב ביה וכל הנהרגים דוקא קידם טיעשו העבירה אבל אם כבר עשו אותה אפי' לא נמרה רק שהערה בה אין רשאי להורגו דהא לא קפיד קרא אלא אפנימה שלא היפגם והא אפנימת לה :

ד רדף אחר ערוה ואחרים היו רודפין אתיו להצילה וסמיה להם הניחיהו ואל תהרגוהו כדי שלא יהרגו אין שומעין לה דכיון שאומרת כדי שלא יהרגו הריזו מקפדת על פנימה אלא טיראה ששא יהרגנה ואינה רוצ' לספור עצמה למיתה וכבר אמרנו שלא הקפידה התורה אלא אפנימה מרלא התירה להרוג בשאר עבירות לפיכך אין שומעין לה אלא הואיל ומקפד' על פנימה ככהלוי' אותו וסומעין אותו על ידי הכאת אבריו ואם אינם יכולין להצילה באבריו מצילין אפילו כנפשו אבל אם אמרה סהם הניחיהו ואל תהרגוהו שומעין לה שהרי זו אינה מקפדת על פנימה ואין מצילין אותו כנפשו הכועז גויה בין דרך חסנו בין דרך זנות אם בעלה בפרהסיא והוא שיבעול אותה לעיני עשרה מישראל או יותר קנאין והם המקנאין להם פוגעין בו וכוחרין להורגו כמו שעשה פנחס ודיוקא בשעת מעשה אבל אם פירש ממנ' אסור להורגו ודיוקא שהתרו בו ולא פירש ודיוקא שבא הקנאי להורגו מעצמו אין מוחין בו אבל אם בא לבית דין ושאל אין מוחין לו לעשותו וכל זה הוא הלכה למשה מסיני ומעשה פנחס ביסרו כן היה :

ה מיני ישראל והם שיעבדין לעבודה זרה או העושה עבירה להכעיס מאחת מכל מצוות התורה אפילו אכל נבילה או לבש שעטנז להכעיס ופיר' להכעיס שפסקי' עצמו לזה כגון שיט אסור והיתר לפניו והוא מניח את ההיתר ועושה את האיסור אע"פ שאינו סוב' היתר זהו נקרא להכעיס דוראי מינות נזרקה בו שעושה להקניט את כוראי יתכרך וכן האפיקורסים והם שנופלים בתורה ובכבוד' ובתורת שפעל פה כל אילו' אם יש ב"דו כח להורג' בסייף בפרהסיא יהרגו ונר' לי' משו' שאמרה תורה ביושבי' עיר הנדחת לתורתם בסייף משום הכי אמרו באילו' ג"כ אם יש כיר כח שיהרגו בסייף שהם דומי' ליושבי' עיר הנדחת ואם לאו יבא עליהם בעלילות עד שיסבב הרינתן כיצד ראה אחד מהם שפגל

לכוריש

ב מצות עשה לעשות אדם מעקה לגנו שני עשיה מעקה לגנך ולא תשים דמים בכיתוך כי יפול הנופל ממנו והול שיהיה בית דירה שבני אדם מצויין שם ויש לחוש כן יפול הנופל אבל בית אוצרות ובית הבקר וכו' צ"ב"ה אינו זקוק לו: כל בית שאין בו ד' אמות על ארבע אמות פטור ממעקה שאינו ראוי לדירה מחמת קוטנו:

ד בית של שני שותפין חייבים במעקה אע"ג דכתיב גנך וביתך שהם לשון יחיד מ"מ כיון שאמר הנהוב כי יפול הנופל ממנו דלא תלה הכתוב אלא בנופל אין חילוק בבעל הבית אם הוא אחד או שנים אם כן למה נאמר גנך למעוטי בתי כנסיות ובתי סדרשות לפי שאינה עשוין לדירה:

ה היה רשות הרבים נבזה מנגנו אינו זקוק למעקה שג' כי יפול ממנו ואין אדם נופל ממטה למעלה:

ו גובה המעקה לא יהיה בפחות מעשרה טפחים כדי שלא יפול ממנו הנופל וצריך להיות המחיצה חזקה כדי שישען אדם עליה ולא הפול:

ז כל זמן שמניח גנו בלא מעקה ביטל מצו' עשה וגם עובר על לא תעשה ט"ל לא תשים דמים בכיתוך:

ח אחד הגנ ואחד כל דבר שיש בו סכנה וראוי שיכשל בו אדם וימות כגון שהיה לו באר בחצירו בין שיש בו מים בין שאין בו מים חייב לעשות חוליא נבזה מעשרה טפחים או לעשות לה כיסוי כדי שלא יפול בה אדם וימות:

ט וכן כל מכלול שיש בו סכנה נפשות מצות עשה מ להסירן ולהשמר ממנו ולהזהר בדבר יפה שנאמר השמר לך ושמור נפשך וגומר ואם לא חסיר והניח המכלול המביאים לידי סכנה ביטל מצות עשה ועבר בלא תשי' וגו':

י הרבה דברים אסרו חכמים מפני שיש בהם סכנת נפשות והם בכלל השמר לך ושמר נפשך וגומר וקצתם נחבארו בלבוש ע"ז סימן ק"ו ועוד יש דברים אחרים ואילו ה' לא יניח אדם פיו על הסילון המקלה וישתה תכן לא ישתה גלילה מהנהרות ומהאנמים טמא יבלע עלוקה והוא אינו רואה ועיין בלבוש ע"ז סימן ק"ו:

יא כל העובר על דברים אילו ומוצא בהם ואומר הרני מסכן בעצמי ומה לאחרים עלי בכך או איני מקפיד בכך פכין אותו מכת מרדות שהרי עבר על איסור דאורייתא דכתיב השמר לך ושמור נפשך וגו' והנזהר בהם חבא עליו ברכת טוב ויקבל טוב מטוב: כנ"ך וא"ע יאמן:

לבוש יש כולם בכור שהיה יכול לעלות יקדי' ויסלק את הסולם ויאמר הרני סרוד להוריד בני מן הגג ואחזיקנו לך וכיוצא בדברים אילו שיסבב שלא יוכל לעלות אבל הנוים שאין בינינו וכינם מלחמה ורועים בהמה דקה מישראל במקום שהטוות הם של ישראל ומרעין בשדותיהם וגו' נלים אותה וכיוצא בהם שעוברים עבירות חסיד אף על פי שעושין משום הנאתה משום חמדת הממון כגון הרועים שרועים בשכר כיון שעושין בן חסיד הרני אילו אין מסבבין מיתתן אבל אם באו לידי סכנה כגון שראה אחד מהם שנפל לים אין מצילין אלתו שנאמר לא תעמוד על דם רעך והאי לאו רעך הוא במה דברים אמורים בישראל בעל עבירות והוא עומד ברשעו ושוטה באיולתו חסיד כגון רועה בהמה דקה שפקרו בגזל והם הולכים באיולתם אבל ישראל בעל עבירות שאינו עומד ברשעו חסיד אלא עושה עבירות להנאה עצמו כגון אוכל נבילות לתיאבון ואם יש היתר לפניו לא שביק התירה ואכל איסורא הרני זה מצוה להצילו ואסור לעמוד על דמו רעיון רעך הוא ושמא יעשה תשובה או בעל הגמול השלם יה' שלם עונסו בכא עתו וע"ל בלבוש ע"ז סי' קנ"ח:

הכר חייב אדם להציל את חבירו בין בגופו בין בממונו וכן מצות עשה להיסר כל מכלול שיש בו סכנת נפשות ועשיית מעקה לגנו ובו י' א' סעיפים:

א הרואה את חבירו שובע בים או לסמים באין עליו או היה רעה באה עליו ויכול להצילו ה' בעצמו או שיסבור אחרים להציל ולא הציל או ששמע גוים או מוסרים מחשבים עליו רעה או טובנים לו פח ולא גילה אוזן חבירו והודיעו או טרדע בנו או באנס שהוא בה וקובל על חבירו ויכול לפייסו בגלל חבירו ולהסיר הקשטת שבלבו ולא פייסו וכל כיוצא בדברים אילו עובר על לא תעמוד על דם רעך והא דאמרינן שצריך אפילו שיסבור אחרי' להציל ואם לא הציל עובר משום לא תעמוד וגומר ולפינן לה הכי בגמרא דפריך על הלימוד דלא תעמוד על דם רעך שובע בנהר כו' הא מהכא נפק מהתם נפקא אבידת גופו מניין תלמוד לומר והשכותו ובשנינן אי מהתם הא' הני מילי כנפשיה אבל שיטתו ומיגר אנורי איפא לא קא משמע לן שחייב אפילו לשכור מיהו אם יש לניצל להחזיר למציל חייב להחזיר שאינו חייב להציל נפש חבירו בממונו היכא דאית ליה לניצול וכל המציל נפשו אתה ישראל כאילו קיים עולם שלא:

המשלם

תם

תחלה לאל

בודא עולם:

שלם

רח טבת כשנת שלם לפק:

היום יום' בפרשת מקץ ובערב

בהיות כי ידוע כשה הלאות ופנעות נשתרנו על צוארו של ר' יוסף סופר ס"ל מפונא טרם הביא לבית הרפוס
 ספרי לבוש מלכות כיוסע יחנה למסעיו לק"ק וינציאה ושם לא הצליח עד אשר חזר ונא לאבסניא
 שלו וימנ' אליו אנשים אבירים מאצילו בני ישראל הסה הראש שר ונגיד הקצין כמר משה בר סאיר בנגדים הלוי
 בצירוף התנו הנעלה הר' משה בר זכריה מעגל אבירים וכונו החכיב ידיר ה' יוסף י"ף חוש המשולט שנחננו אל לבס
 לעזור להוציא מלאכת הרפסת הספר הנ"ל לאורה בק"ק פראג עליהם הנא ברכה ויאמן כחם המה בפרישי והר' יוסף סופר
 בריגלי אשר לא שקט זה כמה שנים עד שהוציא לאורה העלומה ספר לבוש מלכות אשר חפרתי ונערתתי בסגנו לצאת
 לעזרתו בנגורים לגדר גדרים במצודת נח"ש לבלתי יערב לב איש או אשה קטן או גדול להזיק לו בהרפסת ספר הנ"ל
 לשוכ להרפסם עד עשר שנים אם לא ברשותו מדעה ורצונו או ברשות שלוחו כמותו ולא ליעץ ולא להתפשר עם שום
 אדם יהיה מי שיהיה שירפסם בערפה והחכולה בחוף עשר שנים לקנותם אחר כך ממנו * ואשר ידוע לי כמה יגיעות
 ומורה גדול שהיה לו להר' סופר שם נפשו בכפו כרי עוכרו אורחית ימים מכנף הארץ עד אשר הכיז להרפס ספרי הנ"ל
 בק"ק פראג * ומדאנה פן יזרע ואחר יאכל אשר יקום חלילה להרפס עור הספר הלז בחוף עשר השנים הסמוכים
 מארתי לגזר בגזירת נח"ש ובסלוא דלא מבעא דמא שלא יוכל שום אדם או שום נכרא בשום ערפה
 ומרמה שבועלם להרפס הספר הנ"ל בשום מקום בעולם עד קין זמן המבואר לעיל ואם ח"ו יעבור
 אחד לבלתי תת מקו לגזירתי זאת לעבור את פי ה' הלא כה דברי כאש ארור מסיג נכול רעהו
 לחאבידו ולהטמידו זכרו מני ארץ ארור הוא ביום ארור הוא כלילה ארור הוא בשוכנו
 ארור הוא בקומו לא יאבה ה' סלוח לו * ואשר ילך בעובי הקורה נגד האיש
 ההוא אשר יעבור על גזירתי ישא ברכה מאת ה' וצדקת מאלקי ישעו
 על דבר אמת וצדק יקרא שמי נאם החותם בעצלתיים
 בידים רפות * ובעינים יפות * היום יום
 ו' בימי הפורים שס"ט לפ"ק פה
 בק"ק פונא העירה
 והמעיסרה :
 נאי' מרדכי נקרא יפה בן א"ם אברהם ז"ל ה' :

עלידי משח בן מזהרר יוסף בצלאל בן זצל מחזקת

ע"הפעל במלאכת הקדש נאם יקותיאל בן הקדוש ר' דוד הי"ד זצל הנקרא זלמן ועציר מק"ק פראג הדר לפ"ע בק"ק חידניץ

הלכות דינים

נוי השופטים בארץ ובחוצה לארץ
 ב'ד מכין ועונשין לאורך שעת
 ג בכמה דינים דנין
 ד כיצד אדם עושה דין לעצמו
 ה באיזה יום דנין ובאיזה זמן ביום
 ו על כמה דנין
 ז מי ראוי לדון
 ח שלא למנו' דנין שאינו הגון וגדול שכר הדין ועונשין
 ט שלא ליקח שוחד ורתרה שכר כטלה
 י להיות מתוך כדון
 יא כיצד מזמינים לדון ועל פי מי
 יב דיון שבאו לפניו רך וקשה וכל דיני פשרה
 יג כיצד בוררים הדיינים כסאין בעלי דיני מסכימי' אחד
 יד אם אחד מב'עלי דיני' אומר גלך לביה דין הגדול דין
 האומר מאיזה סעס דנהוני
 טו איזה דין דנין תחילה ודין פרומה
 טז כמה זמן נותנין להביא ראיה ודין הטלת חרם
 יז להטוות הבעלי דינין בכל דבר
 יח כיצד נושאין ונותנין בדבר ושהולכין אחר הרוב
 יט כיצד נוהגין בפסק וסדר כתיבתו
 כ ער מתי יכול להביא ראיה לסחור הדין
 כא מי שקבל עליו להשלי' הדין ליום ידוע ונאנס
 כב מי שקבל עליו קרוב או פסול ודין שבועה והפוכה
 כג עד מתי נאמן הדין לומר לזה זכיתי
 כד שנוקזין להובעת חלה
 כה דיון שסעה מתי חוזר ומשלים
 כו שלא לדון כריני גויס
 כז שלא לקלל דין ולא לסום ברישאל

עני ראיתי ורב התועלת המגיע אל הקורא כי ימצא
 מבוקשו והקל מעליו טירת ומטא החפוש אמרתיו
 להצני לפניך לוח אשר לא נדפס בדפוסים הראשונים והוא
 לוח ההלכות ולוח סימני הדינים מספרי לבוש מלכות למען
 ידון הקורא למצוא כל דין ודין במקומו אשר יחפוץ אחר אשר
 יעין בספר נכבד הזה :

לך סימני לבוש החמישי מספרי לבוש המלכות הוא
 לבוש הנקרא עירישושן / והוא הכולל כל הדינים
 הכלולים בטור חשן המשפט וטעמיהם :

הלכות	דיינים	ב	דף
הלכות	עדות	ב	דף
הלכות	שטרות	יב	דף
הלכות	הלוואות	כא	דף
הלכות	טוען ונטען	מב	דף
הלכות	שבועה	מח	דף
הלכות	גביית פלוה	נה	דף
הלכות	גביית חוב מהיתומים	סה	דף
הלכות	אפוהיקי	ע	דף
הלכות	העושה שליח לנכות חופו	עז	דף
הלכות	הרשאה	עח	דף
הלכות	מעמד שלשהן	עט	דף
הלכות	ערב	פא	דף
הלכות	זיקה משלמין	פג	דף
הלכות	חזקה קרקעות	פה	דף
הלכות	גזקי שכנים	פז	דף
הלכות	שתפים בקרקע	צג	דף
הלכות	חלוקת שותפות	צט	דף
הלכות	מצרנות	קד	דף
הלכות	שותפים	קו	דף
הלכות	שלוהין	קט	דף
הלכות	סקח וסמכר	קכ	דף
הלכות	אונאה ופקח טעות	קכ	דף
הלכות	מהנה ומחילה	ל	דף
הלכות	מתנת שכיב מרע	לא	דף
הלכות	אבירה ומציאה	לב	דף
הלכות	פריקה ומעינה ודין הולכי דרכים	לג	דף
הלכות	הפקר ונכסי הגר	לד	דף
הלכות	נחלות	לז	דף
הלכות	אפטרופוס	לו	דף
הלכות	פקדון	לו	דף
הלכות	שופר שכר	לז	דף
הלכות	אומנים	לח	דף
הלכות	שוכר	לח	דף
הלכות	חכירות וקבלנות	קע	דף
הלכות	שכירות ופועלים	קע	דף
הלכות	שאלת	קעו	דף
הלכות	נניכה	קעט	דף
הלכות	נזילה	קפג	דף
הלכות	נזקין	קפח	דף
הלכות	סאנד מסין חכירו בידים ופוסר ומלשין	קז	דף
הלכות	נזקי ממון	קצא	דף
הלכות	הגבל בחכירו	קז	דף

הלכות עדות

כיצד פאייפין העדים ואין מקבלין שלא כפני
 בעל דין
 שלא יוכלו העדים לחזור
 אין עידי ממונות צריכין דרישה וחקירה וצריך לחיות
 עדות שלם
 דין הרבה כתי עדות
 המודה בפני עדים ואמר מססה אני כך
 פסולי עדות מחמת קורבה ועבר
 עדים הפסולים מחמת עבירה
 פסול סומא וחרש שוטה וקטן
 רבים שהעידו ונמצא אחד מהם קרוב או פסול
 הפסולים ופחמת הנאה
 קצת דיני הזמה

הלכות שטרות

כחבין שטר ללוה בלא מלוה ועל איזה כותבין
 דין המחייב עצמו לחבירו
 דין פי שנמחק או אבד שטר חוב
 שכותבין חסטר בכל לטון ודין אם אין המטבע
 מפורש
 שצריך לכתוב זמן בשטר וכל דיני האיחור
 והקדימה בפרוטות
 דין חזרת השטר כשיטה אחרונה וכיצד מקיימן
 המחק והתלוין

ה	שהעדים צריכין לקרות השטר מקודם שיחתנו ודין שטר הבא על הנדיר ועידיו על הפחק	פו	ראובן נושה בשמעון ושמעון בלוי מוציאין מלוי ונהנין לראובן
ו	עדים שאמרו קטנים היינו או פסולים היינו או יחבר אפנה היה וכל דין קיום שטרות	פז	דיני שבועת היסת ושבועה דאורייתא
ז	מי שמוען אמנה הוא או פרוע הוא	פח	דין כפירה והודאת ושהתא ממין הטענה
ח	שכנהבין טופסי שטרות	פט	שהשכיר נשבע ונוטל
ט	שיכירו העירים שם הלוח והמלה והדין טעות	צ	הניזקין נשבעין ונוטלין ודין המביא כלים מבית בעל הבית והוא אומר שאורים הם
י	השמות והסבוס	צא	חנוני נשבע ונוטל ודין פנקסים
יא	שטר שכתוב בו לוחי מסך מנה	צב	דין החשוד על השבוע
יב	שטר שאין בו אלא עד אחד או אחד מהם פסול	צג	דין שבועות ספק ושבועת השותפין
יג	כשר שיש בו ריבית או קרוע	צד	דין גלגול שבועה
יד	שלא לשנות השטר	צה	איזה שבועה נשבעין על הקרקעות ודין הקרש בזמן הזה
יז	דין אטמכתא ואם כותבין שובר וכיצד כותבין אותו	צו	חרש שומה וקסן איזה שבועת נשבעין ונס
יח	דין שליטת		אסת איש
יט	אשה הנושאת והנוחנת כרוך הבית		
כ	דין שטר פרוע		
כא	מי שהוציא שטר חוב על חבירו		
כב	שטר מקויים והלוי שמוען פרוע		
כג	דין שעבוד פסלמלי אנב מקרקעי ודין שעבוד דבר שלא בא לעולם		

הלכות גביית מלוה

כד	כמה דינין מעניין השטרות	צז	להלוות לעני ושלא לניגשו והשבת העכס ודין הסידור
כה	דין אשה הנשאת והנוחנת בהיך הבית	צח	סדר גביית החוב והמקדש זמן לפסול שטר ואם לא בא בזמנו
כו	מי שהועד עליו שמחזר אחר זיוף	צט	כיצד משיבעין ללוה אם יש לו וכחרימין מי שידע לו נכסיו ואם הוא כשר או רמאי ואם נתן שלו במחנה
כז	נפקד שיצה לעכב בחייבו שטרות הפקדון	ק	המקדש זמן לפרעון כמה זמן נותנים לו ואם לא בזמנו והמסרב צווי ב"ד
כח	דין סטריה שנמצאו ודין שובר שנמצא ביד שלישי	קא	פנכין לבעל חוב מעות או מטלמלין ואם הלח מעותיו בניו ואם יש עליו חובות לגוים
כט	דין מכירה שטרות ואונאתן	קב	מאיזה קרקע פנכין החוב לבעל חוב
ל	דיני שמטה ופרוסבל	קג	שמין קרקע של לוח ואם מעו בשומא
לא	דין שטרות העשוין בערכאות של גוים	קד	דין בעל חוב מאיחר שקדם ונכה או מטלמלי
לב	דין הוציא עליו כתב ידו מקויים או בלתי מקויים ודין טענה פירעתי ומורה מקצת	קה	דין ההופש לבעל חוב במקום שחב לאחרים
לג	דין מלוה על פה דאם אמר לו אל תפרעני אלא בפני עדים	קו	דין הבא ליפרע שלא בפני בעל חובו
לד	לוח שהאמין למלוה בעל פה לכה מיעיל נאמנות		
לה	דין מלוה על המשכון והרבה דינים משבועות		
לו	כמה זמן מהם הלוייה וכמה פרשי דיני הלואות		
לז	פאינו מקום נתנה מלוה ליפרע וסדר הפרעון		

הלכות טוען ונטען

הלכות גביית חוב מן

היתומים

קז	כופין את היהומים לפרע חוב אביהם	קז	ע	אם המליה והלוי צריכין לברר השענות וכל דיני הסחוייב שבועה מן התורה או מרבנן ומי שאינו יכול ליטבע וכל שמוען החובע והתכע ברי ושפא אחד שלוח משנים בע"פ מזה מארשישה מאתים וכל אחד תובע מאתים
קח	באיזה עניין נפרע מלוה ומזרשיו ואיזה שבועת מוריש לבניו	קח	קז	דין שנים שלוח סאהר דין סוחפים מלוה אחד לכרו המוען שפ"ע חוד הזמן
קט	פכריוזן על נכסי יהומים	קט	קח	דין האומר לא לוחי ותילוק שבין צא תן לו או חיוב אהא ליתן לו
ק	איז נזקקין לנכסי קסן	קי	קט	באיזה עניין מוען וחוזר ומוען
קא	דין מלוה בשטר נובה פשעכדי נהמלוה על פה	קיא	קכ	אם הודה מעצמו מתי יכול לומר משטה אני בך
קב	איז ב"ח סורף מפה שקנח	קיב	קכ	דין שטר אמנה ופרוע או ריבית ודין תנאי השטר והשבועה
קג	איז הבעל חוב סורף מטלמליים הפשוטכדי	קיג	קכ	דין מלוה שהודה בשטר שהוצא מזויף
קד	דין בעל חוב עם הלוקח אם יכול לדחות אצל הלוח	קיד	קכ	הפונם או פוחת שטרן או עד אחד מעיר שהוא פרוע
קז	דין הפירוה וחשבה כסורף חלוקת יהומים	קטו	קכ	הוציא עליו שטר חוב והלה מוען שמכר לו שדה
קח	כיצד כותבין לו הפירופא	קטז		

הלכות אפותיקו

קז	דין העושה שדהו או עבדו אפותיקי
קח	הכותב ללוקה שני דין ודברים אין לו עמך
קיט	המוכר כל שדותיו וליה שההנה שינכה מן העדית
קכ	הנורק חובו פתם או בתורת גישין וזרקו ונאבד

הלכות העושה שליח לגבות חובו

קכא השולח חובו על ידי שליח

הלכות הרשאה

קכב	אם מט המלוה או שביטל השליחות או הרשאה
קכג	הרשאה על מה נכתב וכיצד נכתבת
קכד	נחבע אם יכול לעשות מרשעה
קכה	השולח חובו או פקדונו על ידי שליח

הלכות מעמד שלשתן

קכז	הפורע חובו במעמד שלשתן
קכח	דין איש שלוח מאשתו ונרשה או מעבדו ושחררו והלוה מן הגר
קכט	דין הפורע חוב של חברו או שמשכנו בשביל חברו

הלכות ערב

קכט	דין הערב כשטר ועל פה ומתי נפרעין מן הערב
קל	דין ערב שפרע למלוה כיצד נפרע מן הלוה
קלא	מי שחזר אחר שנתצה להיות ערב
קלב	עבד ואשה וקטן טערכו ושנים נעשו ערבים בשביל אחר ואחר בשביל שנים

הלכות חזקת מטלטלין

קלג	מי שחזק במטלטלין הידועים לאחר
קלד	אומן שטיען ברבר שהוא אומן שקנאו מבעליו
קלה	דין המחזיק בבעלי חיים כגון בהמה ועבד
קלו	מי שנתחילו כליו בבית הנוסן או בבית האבל או בבית המשתה
קלז	מי שיקח פירותיו של חברו
קלח	דין שנים או חזין בשלית וחוליקין עליו
קלט	דין שנים חלוקים ברבר ובא שלישי וחשפת
קמ	דין החזיק בקרקע של חברו ודין חזקת הבתים וחכונות
קמא	דין חזקת שדה הלכן והאילן
קמב	דין סויע המערער לפחוק בחזקתו ואם היה הסויע בטעות
קמג	דין המחזיק שלא בפני המערער והוא במדינה אחרת או ברה
קמד	שנים שהחזיקו בשדה אחת זה אכלה זה אכלה
קמה	הביא המחזיק עדים ולא ביוגו עדותם בשנים

קמז	ואה מכסלת החזקה ובאיזה לשון וכמה ומתי ערער על השדה והוא עד או דיין
קמח	מי שאבדה לו דרך שדהו
קמט	אילו שאין להם חזקה חשופין והאריסין והאפוסרופסין והגזלין והאחזין וחרש שופה וקטן מי שירד לתוך שדה חברו בתורת משכון וחזר ועשת שטר מכירה
קנא	דין אילו שאין אכילהן ראיה
קנב	דין אילו שאין להם חזקה מתי יש להם חזקה

הלכות נזקי שבנים

קנג	הוצאות וזו ומרוב והעמדה סולם ונעיצת קורות
קנד	חזקת הלונות וכמה צריך להתרחק מהן
קנה	דין הרחקת נזיקין
קנו	דין מי שירד לאסונתו של חברו ופי שמיא סחורה לעיר אחרת

הלכות שותפין בקרקע

קנז	שנים שהם שותפין בחצר ובצום לירי חלוקה כיצד יבנו הכותל
קנח	חלקו גינה או בקעה כיצד עושין הגדר
קנט	זיוק ראיה שמגן לנג וכיצד יסירוהו
קס	הסמוך לחצר ושתי חצרות אחת גבוה מחברתה
קסא	דיום שבני החצר כופין זה את זה
קסב	דיום שבני מבוי כופין זה את זה
קסג	דיום שבני העיר כופין זה את זה
קסד	ביועלייה של שנים ומה יש על כל אחד להקן
קסה	מי יש לו גינה החת בד של חברו
קסו	מי על נוהלו לגינת חברו
קסז	שתינות אחת גבוה מחברתה
קסח	שטנהר אה דתיו והמוכר זיתיו לעצמי
קסט	מי שילד בור לפניו מבורו וגינה לפניו מניעתו
קע	גנות וספקיה מים מסעיין אחר

הלכות חלוקה שותפית קרקע

קעא	איזה רבשה שותפין כופין זה את זה לחלוק וכל ריבית
קעב	בית או ר אין נותנין לו ארנא אמז
קעג	שותפין אחים שרצו להלוק
קעד	אחים או הפין או כבוד שבאים לחלוק

הלכת מצרנות

קעה אחין שרצו לקה וכל דיני דבר מצרא

הלכת שותפין

קעז	השיתוף כיצתקיים וכיצד נוהגין וכיצד נפרדין ואם פה אחד
קעז	שותפין שאחדם ירד לאומנת המלך או חלה
קעח	סוף שבקס שוכס שימחול לו מחל לו
קעט	שותפין אין לחזקה זה על זה
קפ	שותפין במצר קו רבצה זה מזה
קפא	שירא סעמד עניים והציל אחד מהם

לה כב 35 קעב

הלכות שלוחין

קפב	כיצד נעשה שליח או טעה וקנה ביוקר ואם עבר על דעת משלחו
קפג	עשה שליח לקנות לו חטין וקנה לו שעורין
קפד	הקינה שדה על קום אחר ואח"כ אומר שקנה לעצמו ודין שליח שקנה לג' ביחד
קפה	טרסור שמכר בפחות או ביוקר מאה שאמר לו בעל הבית ושאר טענות שבינו לבין בעל הבית
קפז	הלוקח כלים מן האומן למוכרם
קפח	דין שליח שטוען שאירעו לו אונסים
קפח	אינן שלוחות לגוי ויש שלוחות לעבר ואשה

רכא	מוכר שאמר במתים ולוקח אומר במנה
רכב	שנים חלוקים על המקח ושאר טענות שבין המוכר והלוקח
רכג	המהליף פרה בחמור וילדה או מי שיש לו ב' עבדים או ב' שרות
רכד	המהליף פרה בחמור או שקנה ונמצא נקב בבית הכסות
רכה	אם קיבל עליו כל אונס שאירעא התנה בפירוש שלא יהיה עליו אחריות
רכו	המוכר שדה שלא באחריות או יצא עליו קול ערעור

הלכות אונאה ומקח טעות

רכז	עד כמה יהיו מחילה או חזרת האונאה ושליח שטעה ואחיס שחלקו ושעו
רכח	אסור להונות בדברים ולננוב דעת הבריות ולרפות במקח וממכר
רכט	המוכר לחבירו חטים או שעורים או פירות כמה פסולת צריך לקבל הלוקח
רל	המוכר לחבירו מרהף של יין והלוקח יין והחטיף
רלא	שלא לרמות במדה ובפשקל וכיצד יעשה אותם וכיצד ישקול וחיובים להעמיד ממונים על הכדות ועל השערים
רלב	המוכר דבר במדה במשקל ושעה או שטעה כסניף השעות ומוכר דבר ונמצא בו מום
רלג	המוכר מין זה ונמצא מין אחר או רע ונמצא יפה
רלד	המוכר דבר אסור ואכלו הלוקח
רלה	קטן וחרש ושוטה ושיכור מתי כוכרים משלשלים והקינה בשבת וכיום טוב
רלו	גוי שאנס קרקע בישראל או בעליות דברים
רלז	המחזר אחר דבר לקנות וקדם אחר וקנאן
רלח	כוחזק שטר למוכר ולא ללוקח
רלט	מי שכאומר אבד שטר קנייתו כיצד כוחזקין לו שטר אחר
רס	שני שטרין סבר על שדה אחת מוססן אחד

הלכות מקח וממכר

קפס	דין אם המקח ננסר בדברים
קצ	דין קניית קרקע בכסף
קצא	דין קניית קרקע בשטר
קצב	דין קניית קרקע בחזקה
קצג	המהובר לקרקע דינו בקרקע
קצד	גוי שסבר קרקע לישראל וקבל כסף ולא כתב שטר
קצה	דין קניית קרקע או משלשלין בחלפין
קצו	דין קניית עבר כנעני
קצז	דין קניית בהמה ודקה
קצח	דין קניית משלשלין איזה במשיכה ואיזה ספירה ומה דינו במעות שבידו
קצט	יש דרכים שמעות קונות ויש זמן שמעות קוח
ר	דין קניית משלשלין על ידי חצרנו וכיצד קה כליו
רא	דין רשם על החבית והתוקע כפו לחבירו
רב	דין קניית משלשלין אנב קרקע או עבדים קרקע או עבד ומשלשלין או בהמה וכלים שעליה
רג	כל משלשלין נקנין בחלפין ומטבע ינה נקנה בחלפין
רד	אימתי מקבל החוזר בו מי שפרע ומתי לא מחוסר אמנה
רה	דין מוכר שחמת אונס ומסר מודעה ובלה
רו	דין בשאמכור אמכור לך במאה וסבר אחר ביותר או שאמר אמכרנה לך כמו שישומו או בית דין
רי	המוכר נכסיו על תנאי ודינו אם סמכתא פשיב עצמו בדבר שאינו חייב בו
ריא	מקח שנעשה בצד איסור
ריב	המקנה זכר גאינו מסריים או שלא ולעולם המקנה לעובר שלו או לעובר לאחו
ריג	דין דבר שאינו ברשותו והכוח נכסו לנו לאחר מותו
ריד	דין מקנת דירת בית או חצירו או דיש רבר שלא בא לעולם
ריה	פירות כוורת ופירות שובך באיזוהי יקנה
ריו	המוכר בית סח סחם נסבר עמו
ריז	המוכר חצר ובית הבד וסרחן ועטה סבר בכלל
ריח	המוכר שדה ואמר הוין מדקל פלן חוץ מן האילנות או קרקע לזה ואלילנו לזה וכיצד וכו' בשטר מכירה כדי להשתלק מן האשעורים
ריט	המוכר בתוך שדה אמת השלחלו דרך היחיד או דרך הרבים או מקום לעשות לה
ריז	המוכר בית כור עפר דיש בו ס' ובקעים
ריח	כיצד מסיימין המצרים ואם ל"ס אחס
ריט	המוכר את הספינה וקרן וד בקר ופרת וחמור וששה

הלכות מתנה ומחילה

רמא	המתנה במה תהקיים וכן הסחילה והנותן דבר שאינו מסויים
רמב	דין מתנה באונס ומסירה מודעה ומתנה שמירתא
רמג	דין המתנה לחבירו ע"י אחר ורוצה הנותן או המקבל לחזור בו
רמד	האומר לשנים לכתוב שטר מהנה לפלוני
רמה	הכותב נתתי שדה פלוני לפלוני והאומר נהתי שדה פלוני לפלוני והוא אומר לא נהתי לי
רמו	השומע שמת בנו וכתב נכסיו לאחר
רמז	השולח חפצים לבני ביתו ולא פירש היאך יחלקים
רמח	הנותן מתנה לחבירו ואמר ליה ואחריך לפלוני
רמט	הנותן מתנה לחבירו וחזר בו או הניחו לעבר ולא אשה

הלכות מתנה שכיב מרע

רנ	דין מתנה שכיב מרע במקצת או בכלה בלא קניית ובקניית
רנא	דין מתנת ש"ס או כריא
רנב	מתנת ש"ס מוציא מן סמנו למזון האשה והבנות
רנג	איזה לשון מועיל לשכיב מרע ואם אמר תנו מאה לפלוני

הלכות אפטרופוס

דין אפטרופא מי ימנה אותו וכיצד יתנהג וכל משפטיו

הלכות פקדון

שומר חנם מאימתי מתחייב בשמירה וכיצד היא השמירה שלא לשלות יד בפקדון ואם שלח בו יד מתי ניתן הפקדון לימבע ואם יכול להחזירה הכופר בפקדון או ששען נגנב שילם הנפקד כיצד מטיבען אותו המפקיד בעדים ושוען הנפקד נגנב או להדלם הכופר בפקדון אפילו נותן המפקיד סימן נפקד אמר איני יודע כמה אני חייב וחמפקיד שוען כריא שנים שהפקדו ביד אחד ואחד סהם בא לחנוע שני שהפקירו אצל אחד ק' ואחד ר' וכל אחד הונער דין השמרים בעבדיש וקרקעות ובהקדשות וגשל עניים דיני שומרים אחד האיס ואחד האשה שוין

הלכות שומר שבר

שומר שבר באיזה דבר ח' י"ב או פסור ומתי חייב המעכיר חבית ממקום למקום ונשבר מתי חייב שומר שכופר או טען נאנס או נגנב

הלכות אומנים

האומנים שומרי שבר ואם קלקלו ושכח שנכל דיני השוכר וחייבו ופסורו ואם השאיל או השכיר השוכר בהמה לרכוב עליה כמה יסעון עליה השוכר את הבהמה לילך למקום ידוע והוליכה למקום אחר השוכר את החמור ונסתמה או מת או נשבר השוכר את הספינה ופריקה בחצי הדרך או שבעת בחצי הדרך המשכיר בית לחבירו לזמן קצוב או סהם המשכיר בית לחבירו בבירה גדולה באיזה מקל ראשי להשתמש מה הם הדברים שעל המשכיר לעשות או על השוכר דין המשכיר בית על תנאי המשכיר קח לחבירו לזמן קצוב ורצה השוכר להשכירו לאחרים השוכר אומר פרעני שכר הבית והמשכיר אומר לא פרעת השוכר ריחיס מחבירו ושוכ לא נצטרך לה מי שהשעה לחבירו עד שהכנס פירותיו לבית

זלכות חבירות וקבלנות

מקבל או חוכר מחבירו היאך יתנהגו זה עם זה המקבל בית הסלחין וטדה האילן יבשו המקבל שרה מחבירו ואכלה חלב או נשדפה המקבל שרה מחבירו ולקחה בעומריה המקבל שרה לירעה מין ידוע וכל לשניהה המקבל שרה מחבירו אם רשאי לזרעה פשה

לפלוני ומאתים לפלוני וש' לפלוני

שכ"ב מרע שביקש שיעשו קניין במתנת שכ"ב מרע שאמר לי מנה ביד פלו או של פלו בידו גר שנתן מתנת שכ"ב מרע או ששחרר עבדו הכותב נכסיו לבנו או לאחר מהיום ולאחר מיתה ומתנת כריא שכתבו בו מהיום ולאחר מיתה מתנת שכתוב בה לאחר מיתה אם יש בו זמן

הלכות אבירה ומציאה

השבת אבירה מאיזה מקום חייב להשיבה המוצא דבר שמוכח שהונח סם דין המוצא במקום שניכר שאינה אבירה על איזה דבר חייב להכריז ואיזה דבר שה' ולמוצאו המוצא אבירה שמתבייש להשיבה אבירתו קודמת לכל אדם אבירת רבו ואבית אביו מי של קודמת אין ליטול שכ"ב על השבת האבירה דין אבירת עובדי עבירה כיצד מכריז וכיצד מספל בה בעודה בידו דין קנייה כחצרונבו' אמותיו הסנניה מציאה לחבירו ואם הגבירו חרש ופק מציאות חשו ובנו ובחו ועבדו ושפחתו ואסתו ופועלו מציאות בהמה וש' ושובר ונס אשה

הלכות פריקה וטעינה ודך

הולכי דרכים

דין בהמות או ספינות שפגעו זה בזה

הלכות הפקר ונבטי הגר

דין הזוכה מן ההפקר והפקר כיצד וכמה עוד יש דברים המתירים משל חבירו אע"פ שאין הפקר דין הזוכה בנכסי הגר שמת בלא יורשים

הלכות נחלות

סדר נחלות כיצד הוא הככור נוטל פי שנים ואיזה הוא בכור לנחלה וספק בכור אין הככור נוטל פי שנים לא במלוה ולא בשבח ואם סכר חלק בכורה דין האומר זה בני או אחי או עבדי וחוזר ואומר איפכא אמר אחד זה אחינו או שבא אחד ואמר אני אחיך המעכיר נכסיו מבניו ליתנם לאחר שלא להעכיר נחלה ממי שראוי לירש דין ירושת נוי וגר וישראל משומד אין צריך עדות לירש שהוא קרוב וצריך עדות סמת שבוי שברה והיוצא לרעת מה יעשו בנכסיו יתמים גדולים וקטנים היאך ניווני מנכסיהם מי סמת והניח בנים גדולים וקטנים היאך שמין מה שעל כניהם ונבותיהם נשחולקין אחים גדולים וקטנים ורוצים לחלק

הלכות גזילה

שנט	איסור גזילה אפילו על סנת להחזיר ומה נקרא גזילה ואיסור לא החמוד ולא התאזהר מצוה על הגזלן להשיב הגזילה ואם אין בה שות פרוטה או נשתנית
שסא	דין יאוש אם יש עמו שינוי השם או שינוי רשות
שסב	השביחה הגזילה כמילא ביד הגזלן
שסג	הגזל בהמה או עבד והזקינו והזר כחצר חברו שלא מדעתו
שסד	הכנס בבית פלוני והוציא כלים או חטף מינו זהובים
שסה	תגול ואינו יודע מצינול
שסו	גזלן שבא לעשות השבחה עם מקבלין ממנו
שסז	גזלן שבא להחזיר את הגזילה והגזלן את אביו
שסח	דין המציל מיד הלסטים ישראל או גוי
שסט	איסור לקנות מגזלן ולסטים וליהנות מפיגמנס ודינא ומלכותא כיצד
שצ	זכרים שהם גזל מדבריהם בנותן ספריתו יונים והמשחקים בקוביא
שצא	קרקע אינה נגזלת אפילו נתייאשו הבעלים
שצב	גזלן שהפסיד השדה ואכל פירות כיצד גובה אותה הגזל
שצג	דין מכרה הגזלן והשביחה הלוקח מה דינו של לוקח עם הגזלן
שצד	מכרה הגזלן וחזר וקנאה מן הגזל או נתנה לו במתנה
שצה	היורד לתוך שדה חברו או לתוך חורבתו ונטעו או בנאו
שצו	דין ספיג נבול רעהו
שצז	מי שדרך הרבים עובר בתוך שדהו

הלכות גזיקין

שצח	איסור להזיק ממון חברו ולא לגרום לו שום הזיק
שצט	דין זה כא בחביתו וזה כא בקורתו ונשבר החבית
שס	האומר להבירוקרעי כסותי או של חברי או רודף או גרף ששברו כלים
שסא	דין ה'טיטבו על ספסל
שסב	הקוצץ אילן של חברו והמונע חברו מלעשות מצוה
שסג	דין אדם המזיק לבהמות חברו
שסד	דין אדם המזיק שלא בגופו
שסה	דין הזיק שאינו ניכר כגון מנסך יינו של חברו
שסו	חילוק טכין נרמי כנזקין לדיני דגרמא והזיק כלו מראש הגנ
שסז	שמן השברים לניזק ומשלם לו עליה

הלכות מאבד מימון חברו בידים זמוסר ומלשין

שכו	המקבל שדה לזרעה שומשמן וזרעה חז
שכז	דין מקבל שבא להסתלק ועדיין לא נטמו
שכח	דין מקבל שרוצה להסתלק מפני רעת השונו
שכט	המקבל שדה לזמן וסת והניח בן
של	המקבל שדה לישע כמה אילנות

הלכות שבתות ופועלים

שלא	השוכר פועלים ינהג עמהם כמנהג המדינה
שלב	דין האוסר לשלוחו צא ושכור לו פועלים ושכרן וזהר משה שאמר לו
שלג	השוכר את הפועל וביא הפועל להזר קודם שהרחיל או יח יוכן
שלה	השוכר את הפועל להשקית השדה והשוכר מלמד לכנו וחלה בנו
שלה	השוכר את הפועל למלאכה שהם או למלאכה ידועה
שלו	השוכר את הפועל לעשות בשונו והראתו כישל חברו
שליז	דין אכילה פועל כשעה מלאכה משה אוכל או מתו אוכל
שליח	דין אכילה בהמה בשעה מלאכה ואיסור הסיפות
שליט	לתת שכר אדם בהמה וכלים בזמנו ומתו זמנו

הלכות שאלה

שם	השואל חייב באינים ובהסמך שמה מחמת מלאכה ואם שאלה על יד בנו או עבדו
שמא	השואל מחבירו חפץ שהם או לזמן קצוב
שמב	אין השואל רשאי להשאל
שמג	דין השואל אחר כלות זמן השאלה
שמד	שען שמה מחמת מלאכה או רוצה לשלם אז ישבע
שמה	דין השואל פרה ושכר יחירת
שמו	דין פסור שאלה בבעלים עם כל דינין ובעל בנכס אשתו
שמו	דין הזיק שור של שואל לשל משאל או איכבא

הלכות גניבה

שמח	איסור גניבה ומי נקרא גנב ומאיזה שעה מתחייב
שמט	דין אישה ועבד וקמץ שננכו
שנ	קצת דיני' וה' ונגב שנגב חלב של חברו
שנא	דין הגונב כים בשבת
שנב	דין שוען שנתן נכס בפקדון
שנג	נשתנית הגניבה ביד הגנב או שנתייאשו בעליה ממנו
שנד	השביחה הגניבה ביד הגנב
שנה	גנב שהחזיר הגניבה שלא מדעת בעליה
שנו	אסור לקנות שום דבר מן הגנב והקונה ממנו ודין מפורסם או אינו מפורסם
שנז	המכיר כליו ומפריז ויצא בו שם גניבה בעיר
שנח	דברים האסורים לקנות מהרועים ומשומרי פיות ומבעלי אומנות

שפח דין נזק נשבע ונוטל

חלכות נזקי ממונ

שנז דין ממון האדם שהזיק וחילוק שבין חם למועד ובאיזה מקום חייב קרן וטן ורגל
שין נזקי רגל ותולדותיו ודיני צרורות ובלב ותרגול שקפצו
שצא שן באיזה מקום ובאיזה אכילה משלם מה שהזיקה אימה ושהכית
שצב דין בלב משל חררה ואכל החיר והרלק את הגדיש
שצג הכנס פירותיו לתצר מבירו שלא ברשות והזקן בהן בעל הצצר אם תיכ
שצד כיצד שפלה לבינה והזיקה וכיצד
שצה סו זיקת התזק
שצו השיטת זה את הכלב כחכירו או בעצמו
שצז כיצד שמיחה תם ומועד או מסתן לשומר חנם או לשומר שכר
שצח מי שישמחו ונילה ליבנם לתוך שדה חברו ובהמת הקבצים שמזקת
שצט הכנים שירו לתצר חברו שלא ברשות או נתן לו רשות להכניסו
שצפ פיה שהזיקה גיבה סולרה ושור שננח פרה מעוברת כיצד שמין אותה
ת שור שהיה נורף אחר חכירו או שנים רודפים או שנים נרדפים
תא שור שננח וחרו וננח ואם תפשו נזק וחרו וננח
תב שני שוטים שחבלו זה בזה והם תמים או מועדים
תג שמין השכרים לניזק ואם פתחו או הורירו
תד שר שחבל בשור או השכיה פנים
תה שור שחבל באדם או שננח אישה או שפחה
תו שור של נכרו או של הפקר או של חרש שוטף נכטן

הז שור שננח ומוכרו מזיק או ניזק
הח אין דנין ויני נזיקין אלא בעדות ברורה
הט אין מגדלין בהמה דקה ביישוב וחזיר וכלב רע בכל מקום
הי בור באיזה מקום חייבו וכמה שיעורו וכל משפטי בור
היא חולדות הבור כנון אכנו סכינו ומשאו שהזיקו
היב הפניה את הכר בר' הונתקל בו אחר או טעון כר ונתקל ונשכר והשופך מים לר' והזיקו
היג דין הקדרים שהולכין זה אחר זה ונתקלו ונפלו
היד אישתי ארש רשאי להוציא וכלים לרשות הרבים
היו הגודר גדרו בקוצים והזקן בהן אחר והמצניע קוצים בכוחל חברו
היז הכותל והאילן שהיו רעועים ונפלו והזיקו
היח כל דבר המזיק אין כוציאין אותו לר'ה
היט נזקי האש פטורו וחייבו וממון כאש וכל דינא
תיא כיצד נפרעין לניזקין מהמזיק ומיורשיו

חלכות החובל בחבירו

תך החובל בחבירו חייב בחמשה דברים וכיצד משערין אותו והמבייש בדברים ת'ח או ע'ה
הכא המבייש חבירו שלא בכונה והחובל בחבירו שלא בכונה
הכב צריך החובל לפייס הנחבל שיכחול לו
הכג ננף אשה ויצאו ילדיה וכיצד שפין דמי ולדות
הכד החובל באביו ואפו או החובל בגין או החובל בחבירו בשבת
הכה חייבו מיהות כ'ד היאך דנין אותם בזמן הזה
הכו חייב אדם להציל את חבירו בין בגופו בין בממונו וכן מצות עשה להסיר כל מבשול שיט בו סכנה נפשית ועשיית קעקע לנגו

ברוך רחמנא דסייען :

